

Migne, Migne Paris.

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS,

SEU

BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, COMMODA, ŒCONOMICA
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM, SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD ÆTATEM INNOCENTII III (ANN. 1216) PRO LATINIS
ET AD PHOTII TEMPORA (ANN. 865) PRO GRÆCIS FLORUERUNT :

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER DUODECIM PRIORA
ECCLESIE SÆCULA ET AMPLIUS,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS,
PERQUAM DILIGENTER CASTIGATA ;

DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS, VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA ;
OMNIBUS OPERIBUS POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS
DETECTIS AUCTA ;

INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS SIVE AUCTORES ALICUJUS MOMENTI
SUBSEQUENTIBUS, DONATA ;

CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGULARUM PAGINARUM MARGINEM SUPERIOREM
DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATERIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA ;

OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM
ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA ;

DUCENTIS ET AMPLIUS INDICIBUS LOCUPLETATA ; SED PRÆSERTIM DUOBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO
SCILICET RERUM, QUO CONSULTO, QUIDQUID NON SOLUM TALIS TALISVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE
PATRUM, ABSQUE ULLA EXCEPTIONE, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPICIATUR ;

ALTERO SCRIPTURÆ SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT OBVIUM QUINAM PATRES ET
IN QUIBUS OPERUM SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM SCRIPTURÆ VERSUS,

A PRIMO GENESEOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT.

EDITIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS,
CHARTÆ QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS

TUM NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTANter
SIMILIS, PRETII EXIGUITAS, PRÆSERTIMQUE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA,

SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM,

PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES ÆTATES,

LOCOS, LINGVAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES GRÆCA

IN QUA PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIE GRÆCÆ
A S. BARNABA AD PHOTIUM,

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIA, AD INSTAR IPSIUS ECCLESIE, IN DUAS PARTES DIVIDITUR, ALIA NEMPE LATINA, ALIA GRÆCO-LATINA ; LATINA, JAM INTEGRE EXARATA, VIGINTI ET DUCENTIS VOLUMINIBUS MOLE SUA STAT, CENTUMQUE ET MILLE FRANCIS VENIT. GRÆCA DUPLICI EDITIONE TYPIS MANDATA EST. PRIOR GRÆCUM TEXTUM CUM VERSIONE LATINA LATERALIS COMPLECTITUR, ET FORSAN CENTUM VOLUMINUM EXCEDET NUMERUM. POSTERIOR AUTEM VERSIONEM LATINAM TANTUM EXHIBET IDEOQUE INTRA QUINQUAGINTA CIRCITER VOLUMINA RETINEBITUR. UNUMQUODQUE VOLUMEN GRÆCO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE MERE LATINUM QUINQUE FRANCIS SOLUMMODO EMITUR : UTROBIQUE VERO, UT PRETII HUIUS BENEFICIO FRUATUR EMPTOR, COLLECTIONEM INTEGRAM SIVE GRÆCAM SIVE LATINAM COMPARET NECESSE ERIT ; SECUS ENIM, CUJUSQUE VOLUMINIS AMPLITUDINEM NECNON ET DIFFICULTATES VARIA PRETIA ÆQUABUNT.

PATROLOGIÆ GRÆCÆ TOMUS XIX.

EUSEBIUS PAMPHILI CÆSARIENSIS EPISCOPUS.

EXCUDEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER NOMINATAM
SEU PETIT-MONTROUGE.

1857

25
60
.1132
v. 19

SÆCULUM IV.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ

ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ,

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ,

ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ.

EUSEBII PAMPHILI,

CÆSARÆ PALÆSTINÆ EPISCOPI,

OPERA OMNIA QUÆ EXSTANT,

CURIS VARIORUM, NEMPE :

HENRICI VALESII, FRANCISCI VIGERI, BERNARDI MONTFAUCONII, CARD. ANGELO MAII

EDITA;

COLLEGIT ET DENUO RECOGNOVIT J.-P. MIGNE,

BIBLIOTHECÆ CLERI UNIVERSÆ,

SIVE

CURSUUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITOR.

TOMUS PRIMUS.

VENIUNT SEX VOLUMINA 60 FRANCIS GALLICIS.

EXCUEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER NOMINATAM,
SEU PETIT-MONTROUGE.

1857

ELENCHUS

AUCTORUM ET OPERUM QUI IN HOC TOMO XIX CONTINENTUR.

EUSEBIUS PAMPHILI CÆSARIENSIS EPISCOPUS.

OPERA HISTORICA.

Chronicorum libri duo.

col. 99

Appendix duplex :

I. Samuelis Aniensis temporum usque ad suam ætatem ratio.

600

II. Veterum scriptorum opuscula chronologica et astronomica ex recensione Dionysii Petavii.

743

ALBANY
JULY 10 1880

NOTITIA.

(FABRIC., *Bibliotheca Græca*, ed. HARLES, t. VII, Hamburgi 1801, in-4, p. 335; FESSLER, *Institutiones Patrologiæ*, Oeniponte, 1831; t. I.)

I. De Eusebii vita et doctrina. II. Ejus scripta Græce edita. Chronicon. Id. Præparatio evangelica. Demonstratio evangelica. Eclogæ prophetica. III. Historia ecclesiastica. IV. De martyribus Palæstinæ. V. Contra Hieroclem. VI. Contra Marcellum. VII. De ecclesiastica theologia. VIII. Epistola de fide Nicæna. IX. De locis Hebraicis. X. Commentarii in Psalmos. XI. In Canticum canticor. XII. De Vitis prophetarum. XIII. In Isaiam Commentarii. XIV. Canones Evangeliorum. XV. De dissonantia Evangeliorum ad Marinum. XVI. Oratio de Constantini M. laudibus. XVII. Libri iv de Vita ejusdem Constantini. XVIII. Fragmenta ex libris de Vita Pamphili, martyris. XIX. Ex collectione veterum martyriorum. XX. Epistola ad Constantiam Augustam. XXI. Quæ Latine tantum exstant, liber primus Apologiæ pro Origene. XXII. Opuscula xiv a Sirmondo publicata. XXIII. Acta spuria Silvestri I Papæ. XXIV. Scripta inedita. XXV. Deperdita.

I.

Eusebius, Pamphili, presbyteri Cæsarensis ac martyris, non filius vel sororis filius, nec servus, sed amicus (a) singularis (ut ab eo nomen tulerit), natus circa A. C. 264 (b), frater vel consobrinus Eusebii Nicomediensis (c), [natus, ut vero simile est, atque educatus in Palæstina,] Dorothei fortasse eunuchi, presbyteri Antiocheni discipulus, Cæsareæ Palæstinæ, quæ prius Turris Stratonis appel-

(a) Hieron. epist. 65 et c. 81 *De S. E.*; Photius cod. xiii; Hancium *De script. hist. Byz.*, pag. 4. Sic C. Avianum Philoxenum, Aviani nomen, ab amico suo, Flacco Aviano, consecutum scribit Cicero xiii, epist. 35. Etiam Judas Jacobi et Petrus Damiani dictus, uterque a fratre. In *jure Græco-Romano*, pag. 295, Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ab interprete male redditur; Eusebius Pamphilides. FABRIC.—Pamphili expositionem capitulum Act. apostol. edidit Montfaucon in *Bibl. Coislin.*, p. 78 sqq. ex cod. HARL.

(b) Probabile esse videtur J. G. Walchio in *Hist. eccles. N. T.*, sæc. iv, cap. 1 (ubi de Eusebio is est copiosus), Eusebium vita humana frui cœpisse sub extrema Gallieni tempora, anno fere 268, et fortasse Cæsareæ. Add. *Chauspéi*, *Nouv. Dict. hist. et crit.*, vol. II, voc. Eusebius, p. 68, not. c. Secundum Caveum in *Hist. litt. SS. eccl.*, tom. II, p. 175, natus est Euseb. circ. a. 270. Walchius quoque post Valesium aliosque et Chauspéi, not. d, defendunt Eusebium a crimine, eum tempore vexationis, cœptæ a Diocletiano contra Christianos, captum atque in carcerem ductum, idolis, ut pristinum recuperaret libertatem, sacra fecisse. Add. quæ scripsi et quos laudavi viros doctos in *Introd.* II, 2, p. 216 sqq. HARL.

(c) H. Valesius *De vita et scriptis Eusebii* ex epistola Arii apud Epiphani. lxxix, 6. Cæterum Dorotheum illum (de quo Euseb. vii, 52, *Hist.*) Baronius ad *Martyrolog.* 5 Jun. male confundit cum Dorotheo, Tyri episcopo. Vide *Acta sanctor.* tom. I Junii, pag. 435.

(d) Hoc inde colligo, quia Eusebium Nicomediensis nostri Eusebii frater, Julianum imp. genere contingebat, teste Ammiano xxii, 9.

(e) Acacius, Cæsarensis episcopus, vitam magistri ac decessoris sui Eusebii scripserat, teste Socrate ii, 4. Male Agapius legitur pro Acacio in *Hist. tripartita* iv, 3, licet claruisset etiam Agapius, Cæsarensis episcopus; sed is ante Eusebium fuit, eamque in clerum ascivit et deinde successorem

habuit, episcopus ab A. C. 315, ad 359, vel 340, quo diem obiit major septuagenario. Vir Constantino imp. charus, quem genere etiam longius (d), contingebat, et sua ætate eruditissimus fuit, ac Basilio *De Spiritu S.*, cap. 29, judicio διὰ πολυπραγίας ἀξιολογιστος, atque, ut a Nicephora Gregora, lib. xix *Hist.*, pag. 592, vero elogio appellatur, τῶν τότε λογίων πρῶτος. De illius vita, de qua liber Acacii (e), post Eusebium episcopi Cæsarensis, et

habuit. Inter alia Acacii hujus scripta fuerunt libri xvi in *Ecclesiasten*. Hieron. *Catalog.* cap. 98, Συμμετρῶν Ζητημάτων, sive, ut idem Hieron. epist. 152, ad Minervium et Alex., tom. III, p. 125, librum quartum laudans, appellat, Συλλεγτῶν Ζητημάτων libri vi, id. epistolæ et scripta nomine synodi CPol. a. 360 concepta. Philostorg. iv, 12.

B *Fidei formula* in synodo Seleuciensi a. 359 edita, quam servavit Epiphanius lxxiii, 25, et Socrates ii, 40. Ἀντιλογία adversus Marcellum Ancyranum. Epiph. lxxii, 5-9, ubi insigne ex illo libro fragmentum. [De Marcello et Acacii libro contra illum v. Walch. l. c., p. 1514, qui etiam p. 1517 de ejus et atroci cum Cyrillo Hierosolymitano contentione de principatu copiose disserit. Acacius enim, episcopus Cæsariensis, inter Palæstinæ præsules vi usus diuturni, a synodo Nicæna confirmati, fuerat metropolitanus. Hunc honorem ac principatum, quoniam Cyrillus Ecclesiæ Hierosolymitanæ, tanquam matri omnium Ecclesiarum vindicare admissus erat: magna controversia inter utrumque et reliquos Ecclesiæ Orientalis episcopos exorta est; siquidem ii qui cum Arianis sentiebant, cum Acacio fecerunt; qui autem veriorem profitebantur doctrinam, steterunt a Cyrilli partibus. Illorum vero factione et crimine factum est, ut Cyrillus munere suo dejiceretur, varique experiretur fata. HARL.] Acacio etiam tribuit Tillemontius, quod *De fide adversus Sabellium* sub Eusebii nomine edidit Sirmondus. Vide Tillemont. tom. VI *Memor. hist. eccles.*, part. ii, p. 411 edit. Bruxell. Acacii hujus fragmenta quædam occurrunt in cætenis editis et mss. Alius fuit, licet ejusdem ætatis, Acacius, Tarsi episcopus, de quo Philostorg. v, 1; alius presbyter et archimandrita Beroensis, cujus et Pauli presb. *Epistola ad Epiphanius*, qua eum A. C. 375 ad scribendum contra hæreses invitavit, cum Epiphanius responsione, hujus Panario præmittitur. Nescio idemne Acacius Beroensis episcopus circa A. C. 431 annos 110 natus, cujus episto-

librorum ejus hæresis intercidit, nolo repetere quæ multis erudite tradiderunt præstantes viri, Abraham Scultetus (a), Henr. Valesius (b), Martinus Hankius (c), Guil. Caveus (d), Tillemontius (e), et Jo. Clericus (f), ne de aliis (g) in præsentem memorem. Tantum profiteor me assentiri viris doctis, qui agnoscunt varia quidem in Eusebii scriptis esse de dogmatibus quibusdam, quæ durius et parum commodè dicta videntur: tamen mysterium SS. Triadis et *συνάθετον* Filium ex Patris essentia Deum de Deo genitum *ἀπόθεον* agnovisse, atque adeo ab hæresi

læ binæ ad Alex. Hieropolitanum leguntur in *Variar. epistolarum volumine ad concil. Ephesinum spectantium* in editione Christiani Lupi (a. 1682) et Steph. Baluzii (*Nova collect. Concilior. a. 1683*), cap. 41 et 55. Sed in Jo. Garnerii (*Auctar. Opp. Theodoriti a. 1684*), cap. 30 et 44, et *Confessio fidei*, edit. Lupi ac Baluz. cap. 221, Garnerii cap. 178. *Epistola ad Cyrillum Alex.* tom. V Opp. Cyrilli, parte II, et in Actis concilii Ephesini tom. III *Concil. edit. Labbei* pag. 382. De Acacio, Melitenes in Armenia episcopo et Nestorii oppugnatore, videndus Caveus ad a. 431. Hujus homiliam in synodo habitam et Nestorii hæresis oppositam, Combefisius Latine exhibet in *Bibl. sua concionatoria*, ad festum Annuntiationis. Ad istum Acacium epistolæ Firmi episcopi edidit doctissimus Muratorius Patav. 1709, 4, in *Analectis Græcis*, qui pag. 300 observat, plures hujus nominis episcopos illo tempore claruisse, episcopum *Cotenorum*, episcopum *Helladæ*, episcopum *Scopenorum*. Plures etiam circa A. C. 450, ut episcopum *Antiochiæ minoris*, episcopum *Ariarathia*, episcopum *Cynnensem*, episcopum *Proconissii*. Fuit et Acacius, Armeniæ præfectus, cujus in Justiniani novella 31 mentio. De Acacio, patriarcha *C.Pol.*, cujus una alteraque epistola exstat, idem Caveus ad A. C. 471. Vide et Photium cod. XLII. FABR. — Acacii Cæsarensis tempore fuit quoque Acacius, Cæsarensis. sophista ethnicus, Libanii amicus, eloquentia illum etiam superaturus, nisi juvenis obiisset, de quo Eunapius p. 135 sq. et Suidas in *Λεξιῶνος*, observante Fabricio in vol. VIII vet. ed., p. 538. HARL.

(a) Parte III *Medulla Patrum*, p. 820 sqq., qui, Baronium aliosque secutus, Eusebium Arianis favisse judicavit, et varios recensuit Eusebii errores. Idem tamen p. 835 sqq. docet dissensum inter doctrinam Eusebii eamque quam pontificis Romani aeseclæ amplecti solent. Adde Stolle *von dem Leben*, etc., *der Kirchengewalt*, etc., pag. 288 sq., qui ex Sculteto plura Eusebii singularia placita recenset. Hülsemann. *Patrol.* cap. 4, pag. 1014, et alios historiæ eccles. conditores. HARL.

(b) H. Valesius *Histor. eccles.* Eusebianæ non modo præmisit commentationem suam de Eusebii vita et scriptis, sed etiam testimonia veterum pro Eusebio et contra Eusebium magno numero adjunxit. — Vide infra col. 53.

(c) Martinus Hankius *De scriptoribus hist. Byz.*, cap. 1.

(d) Guil. Caveus in *Chartophylace* et *Hist. litteraria*, atque *Vitis patrum*, Anglice editis Latineque et Belgice Germaniceque translatis, tom. II, et in *Epistola apologetica adversus Jo. Clericum*, Lond. 1700. 8.

(e) Tillemontius tom. VI et VII *Memor. hist. eccles.*

(f) Jo. Clericus in *Vita Eusebii*, tom. X *Bibl. Universal.*, pag. 380 sqq., et in epistolis criticis, epist. 2, cum quo Eusebium Arianismi arguunt (ne veteres Valesio et ad Zonaram p. 30 Cangio laudatos memorem): Petavius lib. I *De Trinitate*, c. 11 et 12; Rich. Montacutius ad Euseb. *contra* Var-

cellum Ancyranum; H. Noris *Diss. de v. synodo*, c. ult., p. 105, ut Sandium aliosque omittam. Defendunt vel excusant Valesius, Bullus, *Defens. fidei Nicænæ*, pag. 392 seq., 442 seq., 478 seq., 517 seq.; Calovius *Confessione martyrum*, tom. II *Opp. anti-Socin.*, p. 519; Florentinius ad Hieronymi *Martyrolog.*, p. 71 seq.; Caveus *Diss. et epistola contra Jo. Clericum*; Petrus Molinæus *contra Peroronum* III, 2, etc.

(g) Ut Christophori Ernesti, Keula Schwartzburgici, in duabus de Eusebio Dissertationibus, Witeberg. 1688, recus. ibid. 1703. 4. FABR. — Præter Chaussepé, Stollum et Walchium citatos (qui alios quoque VV. DD. laudant.), addantur L. El. du Pin *Nouvelle bibl. des aut. eccl.*, tom. II, pag. 1 sqq., aut secundum vers. lat. pag. 3 sqq.; Sam. Basnage, *Annal. polit. eccl.* tom. II, pag. 733; Cas. Oudin. (qui potissimum in recensendis, quæ Eusebio tribui solent, scriptis versatur) *Comm. de scriptor. eccl.*, tom. I, p. 312 sqq.; R. Ceillier *Hist. gen. des aut. eccl.*, tom. IV, p. 202; Jo. Fabric. in *Hist. bibl. suæ*, part. I, p. 89 sqq. et 198. Hamberger *Zuverlassige Nachr.*, tom. II, p. 705 sqq.; Jac. Bruckeri *Hist. crit. philos.*, tom. III, p. 470; Saxii *Onomast.* tom. I, p. 392 sq., qui præterea laudavit G. I. Voss. *De scient. mathem.*, cap. 40, § 5. et *De histor. Græc.*, cap. 17; it. Pagii *criticam Baron.* ad a. Chr. 318, 325 et 326. HARL.

(h) Hinc Athanasio dicitur prius fuisse *συντρέχων* τῇ Ἀρειανῇ αἵρεσει, ὕστερον δὲ ὑπογράφας ἐν αὐτῇ τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ, γράφας τοῖς ἰδίοις διαβεβαίωμενος, ὅτι καὶ τῶν παλαιῶν τινὰς λόγιους καὶ ἐπισκόπους καὶ συγγραφεῖς ἔγνωκεν ἐπὶ τῆς τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ Θεότητος τῆ τοῦ ὁμοουσίου χρησαμένους ὀνόματι, *epist. ad Africanos*, tom. I, p. 721. Confer Eusebii *epist. ad Cæsarenses*, apud Socratem lib. I, cap. 8. FABR. — Eusebius fuisse videtur homo cautus et callidus, atque, licet damnationi Arianis in synodo Nicæna subscripsisset, et post longam contentionem admisisset voc. ὁμοούσιος, tamen ii a vero prope abesse videntur, qui illum judicent a subtilioris Arianismi, sive, ut dicere solent, Semiarianismi suspitione haud plane liberum fuisse. Photius in quæstione, *cujus hæresis erat Eusebii Pamphili*, edita a Montfaucon, in *Bibl. Coislin.*, p. 348, clare arguit Eusebium et Arianismi et Origenianismi: nec dissentit Montfaucon, qui etiam in animadvers. in Vitam et scripta Athanasii, in fronte collectionis novæ SS. PP. copiose disputat de Eusebii Arianismo. Add. Elia di Amato, *Lettera, che Eusebio di Cesarea, anco dopo il concilio Niceno, s'è imbruttato dal errore Ariano*, in *Lettere erudite di Amato*, part. II, Genova 1715, 4; letter. 16, p. 291 sqq. Latini Latini *Bibl. auct. sacr. et profan.* (Romæ 1667 fol.), pag. 405, qui graviori judicat. Add. D. Martini prof. theol. *Diss. Eusebii Cæsar. de divinitate Christi sententia*, ejusque tum in placitis Arianis, tum cum fide Nicæno-Athanasiana comparatio. Præmissa est historiæ antiquioris dogmatis istius brevis expositio. Partic. I, Rostoch. 1795, 4. — Eusebius et Pamphilus Origenis labores cum Ecclesia communicarunt. HARL.

Cæterum cum magno fructu usus bibliotheca Pamphili, cujus indicem (a) etiam Vitæ Pamphili inseruit, et altera, quam in Ælia urbe, sive Hierosolymis, ab Alexandro episcopo conditam testatur lib. vi *Hist.*, cap. 20, veteris historiæ omnium, ecclesiasticæ maxime et aliarum rerum, scitu dignissimarum, tam præclara servavit monumenta, licet non semper fortasse accurate satis exposita, ut scripta ejus, quæ jam referam, pleraque ad nos pervenisse, et in tanto honorum ineptorumque librorum naufragio non simul periisse, singularis felicitatis esse arbitrer.

II. *Chronicon*, sive *Παροδοπαῆ ἱστορία*, de cunctis temporibus historia, ut titulus operis (b) Latine transfertur in epistola Augustini 35, ex quo loco etiam constat non ubique obvius jam tum fuisse *Chronici* Eusebiani codices. In libros duos divisum fuit ab auctore (c) quorum priorem inscripsit *Χρονογραφία*, posteriorem *Χρονικὴν Κανόνα*. Atque hæc *Epitomen* vocat Hieronymus. In priore ex Manethone, Apollodoro, Phlegonte, Josepho, Africano aliisque origines et successiones resque memorabiles variarum gentium ab orbe condito per varia capita persecutus est; in posteriore omnia serie una ad annos suos relata digessit ab anno (d) vocationis Abrahami, h. e. ante Christum 2017 ad vicennalia usque Constantini M., A. C. 325. Lau-

(a) Vide lib. vi *Hist.*, cap. 32.

(b) *Χρονικὰ συγγράμματα* sua memorat Eusebius in Isaia xiii, 17. *Χρονικοὺς κανόνας* x in ix *Præparat.* p. 484, et lib. i *Hist. eccles.*, cap. 1. *Ἀρχαιολογίαν* atque *ἀρχαιολογικὴν ἱστορίαν* vocat Anastasius Sinaita qu. 41 et 65; *Temporum historiam*, Augustinus II, 59, *De doctrina Christiana*; *Digestionem temporum*, Hieron. I in *Rufin.*; *Χρονογραφίαν* Epiphanius sub extremum libri *De ponder. et mensur.*; *Chronicorum historiam* Breviarium ms. Ecclesiæ Lemovicensis, Valesio laudatum. Alia veterum loca, titulos *Chronici Eusebiani* varie referentia, notavit Scaliger ante Græca Eusebii Hieronymique *Chronicon*, Hanckius pag. 87 seq. *De scriptoribus rerum Byz.*, et Allatius ad Eustathii *Hexaem.* pag. 43; [Vallars. præf. ad tom. VIII Opp. Hieron., pag. xviii sq.; Pontaci *Apparat.* ad notas. Adde Chaussepé de hoc et reliquis Eus. libris l. c., not. 1. HARL.]

(c) Hoc negat Vallars. l. c., pag. xix, imprimis p. xxii sq. de epitome. HARL.

(d) *Eusebiani Chronici* epocham initium capere a Kal. Sept. sive autumno anni ante Christum natum 2017, periodi Jul. 2097, disputat Petavius lib. ix *De doctrina temporum*, cap. 4.

(e) Is. Vossius in *Auctario castigat.* Georgii Norrii, pag. 370: *Quia apographum Syncelli, quod Scaligero transmissum fuit, ruptum et vitiose admodum descripserat Casaubonus, nescio an alius, ideo plurimi passim in hoc opere tam in annis quam in nominibus errores suæ commissi.* Multis hoc docet Jacobus Goarus notis ad Syncellum pag. 504-508.

(f) Vide Conringium *De medicina Hermet.*, pag. 21 et 30. Stephan. le Moyné prolegom. ad *Variasæra*, 32 2 b; Hanckium *De Scriptoribus Byz.*, p. 92 seqq. FABR. -- *Chronicon* Eusebii a Scaligero confictum fuisse censet Schuckford in *Harmonia historiæ sacræ et profanæ* p. 1, pag. 14. Add. Chaussepé, l. c., not. 1. HARL.

(g) Hanckius, p. 95 seq., 96 seq., Jo. Andreas Bo-

sius *Diss. ad periocham Josephi de Christo*, cap. 2, § 7 seq. FABR. — Enimvero Hieronymus de Prato in *diss. De chronicis libris duobus ab Eusebio Cæsar. scriptis et editis*, Verona 1750, 8, demonstratum ivit, versionem prioris partis non esse concinatum ab Hieronymo; idem contra Scaligeri animadv. in Eusebii *Chron.* et contra Vallars. præfat. ad tom. VIII Opp. Hieronymi multa disputavit erudite, novamque promisit reliquorum genuinorum fragmentorum Græcorum editionem. V. quæ adnotavi in *Introduct.* in *Hist. L. Gr. II*, 2, pag. 216 not. Atque Hieronymus in præfat. in versionem suam libri Eusebii *De situ et nominibus locorum Hebraicorum* ait se Eusebianos temporum canonum *Latina lingua edidisse*. Vallarsius quoque Scaligeri opinionem, Eusebium Julii Africani *Chronicum* fere totum transtulisse in suum, et Eusebiani universi operis titulum fuisse *παροδοπαῆς ἱστορίας*, prioris libri *Χρονολογίας*, posterioris *Κανόνος*, qui ideo editionem suam in duos divisit libros, copiose refutat, pronuntiatque priorem illum Eusebianum librum esse omnino commentitium. Hinc etiam Fabricii nostri et Schurzleischii iudicia improbat; tum p. xxv, existimat non aliam esse *Epitomen* quam quæ in prævia *Chronici ordinatione* contineatur, et ab Hieronymo dicitur *quædam futuri operis materia*. Sed plura vide apud Vallarsium, præcipue apud Pontacum, aliter de quibusdam rebus sentientem, in *Apparatu*, etc., init., et de vi ac potestate voc. *Κανόνος* et de controversia de ipso Eusebii atque Hieronymi *Chronico*, atque *Epitome*, etc., disputantem, atque concludentem titulum *Chronicon Eusebii* completi, et historicum canonum chronicorum, et epitomen eorumdem, id est, compendium tam historiæ quam ipsorum canonum. In primis conferenda est L. T. Spittleri *Historia critica Chronici Eusebiani*, in *Comm. societ. reg. doct. Götting.*, vol. VIII, Göttingæ, 1787, n. 3. *Class. hist. Prætonis* sententiam tuetur, et recenset auctores quos Euseb. secutus est. HARL.

A dat præter alios Eustathius Antiochenus in *Hexaemero* sub init., cui Eusebius vocatur *ἀγίων τις*, ut ab Ecclesia Gallicana diu illum cultum pro martyre, notat Janningus in *Apologia pro Papebrochio*, præfixa *Actis Sanctor.* Junii tom. I, pag. xvii seq. Græcum opus Eusebii intercidit, præter fragmenta et lacinias quas recentiores chronologi servarunt, Syncellus imprimis, et Cedrenus, *Chronicusque Alexandrini* sive *Paschalis* scriptor, ne de aliis jam dicam; nam, ut vere Josephus Scaliger, qui post Eusebium scripserunt, omne scriptum de temporibus aridum esse censuerunt quod non hujus fontibus irrigatum esset. Ex illis Græca, ut potuit, collegit ediditque et illustravit doctissimis notis idem Scaliger, sed non modo Syncelli et *Chronici Alex.*, tum temporis nondum editorum, apographis parum emendatis (e) usus est, sed etiam varia ad Eusebium retulit, quæ parum credibile (f) est ab illo scripta fuisse. Latine vertit et Vincentio cuidam ac Gallieno inscripsit Hieronymus, ita ut hinc inde ex Latinis præcipue scriptoribus quædam adderet (g), alia omitteret, ac deinde *Chronicon* ad A. C. 378 (Valente sextum et Valentiniano secundum coss.) continuaret. Codices Latini *Chronici* Eusebiani oscurantia librariorum mire inter se variant, et sæpius nec inter se, nec cum historia facile possunt conciliari. Confer Henrici Dodwelli *Diss.* III ad Ire-

sius *Diss. ad periocham Josephi de Christo*, cap. 2, § 7 seq. FABR. — Enimvero Hieronymus de Prato in *diss. De chronicis libris duobus ab Eusebio Cæsar. scriptis et editis*, Verona 1750, 8, demonstratum ivit, versionem prioris partis non esse concinatum ab Hieronymo; idem contra Scaligeri animadv. in Eusebii *Chron.* et contra Vallars. præfat. ad tom. VIII Opp. Hieronymi multa disputavit erudite, novamque promisit reliquorum genuinorum fragmentorum Græcorum editionem. V. quæ adnotavi in *Introduct.* in *Hist. L. Gr. II*, 2, pag. 216 not. Atque Hieronymus in præfat. in versionem suam libri Eusebii *De situ et nominibus locorum Hebraicorum* ait se Eusebianos temporum canonum *Latina lingua edidisse*. Vallarsius quoque Scaligeri opinionem, Eusebium Julii Africani *Chronicum* fere totum transtulisse in suum, et Eusebiani universi operis titulum fuisse *παροδοπαῆς ἱστορίας*, prioris libri *Χρονολογίας*, posterioris *Κανόνος*, qui ideo editionem suam in duos divisit libros, copiose refutat, pronuntiatque priorem illum Eusebianum librum esse omnino commentitium. Hinc etiam Fabricii nostri et Schurzleischii iudicia improbat; tum p. xxv, existimat non aliam esse *Epitomen* quam quæ in prævia *Chronici ordinatione* contineatur, et ab Hieronymo dicitur *quædam futuri operis materia*. Sed plura vide apud Vallarsium, præcipue apud Pontacum, aliter de quibusdam rebus sentientem, in *Apparatu*, etc., init., et de vi ac potestate voc. *Κανόνος* et de controversia de ipso Eusebii atque Hieronymi *Chronico*, atque *Epitome*, etc., disputantem, atque concludentem titulum *Chronicon Eusebii* completi, et historicum canonum chronicorum, et epitomen eorumdem, id est, compendium tam historiæ quam ipsorum canonum. In primis conferenda est L. T. Spittleri *Historia critica Chronici Eusebiani*, in *Comm. societ. reg. doct. Götting.*, vol. VIII, Göttingæ, 1787, n. 3. *Class. hist. Prætonis* sententiam tuetur, et recenset auctores quos Euseb. secutus est. HARL.

næuni, § 2. Henr. Valesius p. 10 ad Eusebii *Hist.* A vetustissimos codices laudat Acutianum, Lipsii et Ortelii. Laudat quoque vetustissimam editionem Mediolanensem, quam nec Pontacus nec Scaliger viderit. Consuluit tamen Arnoldus Pontacus, episcopus Vasatensis, præter codices mss duodeviginti, editiones octo, atque ex illis præclaram suam concinnavit, in qua mirum studium atque industriam non dubitavit etiam Scaliger epist. 104, pag. 372 seq., atque alibi omnibus, laudibus prosequi, editorisque doctrinam, candorem, modestiam et diligentiam celebrare. Et omnium correctissima vocatur Jo. Morino pag. 277 *Exerc. bibl.* Prodiitque notis Pontaci et castigationibus illustrata una cum Prospero *Chronico*, Burdigalæ 1604, fol., sed raro hodie reperitur. Neque ubivis obvia altera Auberti Miræi, posteriorum tantum partem a Christo nato exhibens, additaque habens *Chronica* Sigeberti et Anselmi Gemblacensis, Antwerp. 1608, 4 (a). Confer litigium *De bibliothecis Patrum*, p. 743. FABR.

Fabric. in nota quasdam nominavit edd., sed plenior substituitur juvat illarum catalogum. Pontacus quoque sub finem *Apparatus* recensuit *codd.* quibus usus est, plurimasque editiones (b). Princeps editio, quæ etiam custoditur in bibl. academ. Erlangensi, est sine titulo, nota anni locique, sine virgis et lineolis transversis, in 4. Ab altera primi folii parte sunt tria editoris Boninii Mombritii epigrammata, ex quorum primo apparet opus, quod continet *Chronicon Eusebii a S. Hieronymo Latine versum*, ab eodem et Prospero Britannico Matthæo C que Palmerio continuatum, esse excusum per Philippum Lavanium (Mediolani circa ann. 1475). Plura de hac edit. v. apud Hamberger *zuerl. Nachr.* II, p. 70; Clement. *Biblioth.* VIII, p. 170 seq., et quos laudavi in *Introduct.* l. c., pag. 218. Add. Panzer *A. T.* II, pag. 94.

Eusebii Chronicon, ab Hieronymo Latine versum, ab eodem et a Prospero et Matthæo Palmerio, continuatum, ex editione cum Matthæi Palmerii supplemento. In fine rubro C. Joannes Lucilius Hippodamus (sive Santritter) *Heilbronnensis lectori salutem* (sequitur epigramma tribus constans distichis). Erhardus Raldolt, *Augustensis*, — plurimis undique comparatis exemplaribus Eusebii libros chronicos ac reliquas in hoc volumine de temporibus additiones — impressit Venetiis a. salutis 1483, *Idibus Septembr.* E primis est libris, qui verbis et numeris

(a) Clément, *Bibl. curieuse hist. et crit.*, tom. VIII, p. 178 sqq., multus est de hac Miræi editione, cujus inscriptio est: *Rerum toto orbe gestarum Chronica a Christo nato ad nostra usque tempora. Auctoribus Eusebio — Hieronymo, — Sigeberto, Gemblacensi monacho, Anselmo, Gemblac. abbate, Auberto Miræo, Bruxell. aliisque. Omnia ad antiquos codd. mss. partim comparata, partim nunc primum in lucem edita. Opera et studio ejusdem Aub. Miræi, canonici et scholarchæ Antwerp. Antuerpiæ, ap. Hieron. Verdussium, 1608, 4.* Miræus potissimum secutus est in Eusebio codicem initialibus s. uncialibus litteris ante annos tum mille plus minus integre descriptum, et ex Amandino sodalium Benedictinorum

A rubris, ut hodie Kalendaria nostra solent, fuerunt impressi. Plura de hac ed. dederunt Freytag in *Analectis litter.*, pag. 321 sqq., et in *Apparatu litter.* III, p. 731; Clement. l. c. p. 171 sq.; Fossius de hac et superiore edd. in *Catal. codd. sæc. xv* in bibl. Magliabecch., tom. I, pag. 6 seqq.; Theoph. Sincer. in *Bibl. hist. crit. librorum — rarior.*, part. III, Norib. 1756, 8, pag. 196 seqq., ubi copiose agitur de illa edit., de *Chronico* Eusebii et num sit genuinum, et de Eusebio ipso; aliique a Zapfio in *Augsburgs Buchdruckergeschichte*, parte I, pag. 164, et a cel. Panzero III, pag. 188, citati.

Eusebii — Chronicon, quod Hieronymus — Latinum facere curavit et usque in Valentem Cæsarem Romano adjecit eloquio. Ad quem et Prosper et Matthæus Palmerius, demum et Joann. Multivallis complura, quæ ad hæc usque tempora subsecuta sunt, adjecere. Henr. Stephanus. In fine: *Absolutum est in alma Parisiorum — per Henr. Stephanum — illius maxima cura et diligentia nec non ejusdem et Jodoci Badii — expensis 1512, 4*, de qua rara editione plura scripsi in *Introduct.* l. c., pag. 218 seq., et Clement. l. c. pag. 172 not., qui præter ea ibidem multis recenset repetitam et in paucis tantum diversam Stephani edit. Paris. 1518, 4. Idem et Freytag in *Apparat. litt.* III, pag. 573, referunt edit. Basileensem (quæ etiam penes me est) ex edd. Stephan. ductam, auctamque, atque inscriptam: *Edidit Hieronymus Chronicon divinum plane opus eruditiss. auctorum, repetitum ab ipso mundi initio, ad annum usque salutis MDXI (c) Eusebii Pamphili Cæsar. D. Hieronymo interprete, Hieronymi presbyteri, Prosperi Aquitanici, M. Aurelii Cassiodori patricii Rom. Hermannii contracti comitis Veringen., Matthæi Palmerii Florentini, Matthæi Palmerii Pisani, partim nunc a nobis inventum et editum, partim a mendis, quibus laborabat, plusquam cuiquam creditu facile est, summo studio et diligentia repurgatum. Basileæ excud. Henr. Petrus, m. Martio MDXXIX, fol., curante et præfato Jo. Sichardo.*

Alias editiones cum aliis Eusebii scriptis et cum Prospero ac Matthæi Palmerii *Chronico* enumerant Pontacus (qui ed. Basil. 1529 basin suæ fecit) in *Apparatu*, sub finem, Justus Fontaninus in *Historiæ litterar. Aquileiensis* libr. (Romæ 1742, 4), pag. 3, et Clement., l. c., nemp. Basileæ rec. est antecedit. ed. apud Henr. Petr. 1556, 1542, 1549 (d), 1559, 1570, fol. — Paris. apud Michel Sonnum 1587, (e) fol., apud Nervios cœnobio. — De utraque *Scaligeriani thesauri* edit. v. eundem Clement., p. 176 sqq.

(b) Vid. *Patr. Lat.* t. XXVII, col. 725-746. EBR.

(c) Hic annus diserte expressus est in exemplo quod habeo: Clemens contra, nescio an per errorem, scripsit MDXII.

(d) Fabric. olim in nota ad h. l. et Fontanin scripserant notam a. 1548, sed dubitat Clemens, qui exemplum ad manus habuit, nota quidem anni destitutum, in cujus vero fronte diserte dicitur *opus ad annum usque hunc Christi — MDXLIX continuatum.* Et Pontac. dedit a. 1549.

(e) Hinc annum notavit Fontanin. Nota a. 1581 ap. Fabric. forsitan erat corrupta.

cum cæteris Eusebii Opp. de qua ultima editio. v. A. Pontac. HARL.

Cæterum ob præclaras accessiones atque doctissimas notas frequentissime in manibus eruditorum versatur editio Scaligeri (a), altera præcipue ac posthuma Amstelodamensis a. 1658 fol. quæ Alexandri Mori præfationem et Scaligeri commentarios ad Latinam Hieronymi interpretationem et Græca Eusebii emendatos et tertia parte auctiores (quam prior editio Lugd. Bat. 1606, fol., exhibet, et libros tres *Isagogicorum chronologiæ canonum* ejusdem Scaligeri subjunctos habet). *Chronico* Eusebiano subjecta sunt Hieronymi, de quo dixi, supplementum et Prosperi Tironis (b) ab A. C. 379, ubi desinit Hieronymus, ad a. 444, Victoris Tununensis *Chronicon* ab a. 445 ad a. 565, Joannis abbatis Biclariensis ab a. 565 usque ad annum Mauritii octavum, A. C. 593; Idatii ab A. C. 379, ubi Hieronymus desinit ad 428; Marcellini comitis ab A. C. 379, ad a. 534, et veteris scriptoris sive inter pretis incerti excerpta Latina chronologica ex Africano, Eusebio et aliis, vulgata e codice bibl. Puteanæ. Post hæc sequuntur Græce, quæ Scaliger velut Eusebiana collegit ac digessit: Anonymi *Ἐπιτομή χρόνων* (c) (*Chronici Alex. vel Fastorum Siculor.* nomine vulgo venit), ab Adamo ad annum Heraclii vicesimum, A. C. 629, ex codice Is. Casauboni; Nicephori, patriarchæ, *χρονολογία*. Denique sequitur *ἱστοριῶν συναγωγή* et *Ὀλυμπιάδων ἀναγραφή*, non veteris scriptoris, sed, ut recte vi-

ari docti notarunt, ipsius Scaligeri, qui illam ex scriptoribus editis et ineditis collegit ac digessit, etiam Latinis, quorum loca Græce transtulit et hisce collectaneis inseruit. FABR.

Vallarsius novis curis recensitum suisque et aliorum observationibus illustratum *Chronicon Eusebii*, etc., repetiit in sua D. Hieronymi Operum editione, tomo VIII, Veronæ 1740, fol. (quæ editio recusa est, curis Vallarsii posterioribus aucta, Venet. 1766 — 1782, 4 m.)

Eusebii Chronicon Latine a D. Hieronymo redditum et ad sua usque tempora perductum, adjecta etiam continuatione Prosperi Aquitani. Nunc primum collectioni Hieronymian. Operum ad censitum, genuinis Græcis fragmentis ex Georgio Syncello, Chronico paschali, Cedreno, aliisque auctoribus restitutis, et post Arnoldi Pontaci, Josephi Scaligeri, et Cl. Salmasii, atque aliorum recensione et curas, denuo ad mss. codices castigatum, notisque luculentioribus continenter illustratum, opera et studio Dominici Vallarsii (tomo II addidit integros Pontaci Comment., et in Prolegg. tom. I de edd. diligenter disseruit).

Hic et in præfat. et in notis sæpe contra Scaligerum disputat. At quanquam præclare de Eusebio-Hieronymiano *Chronico*, tamen, quod in tali opere negotioque nec mirandum est, nec culpandum, non omnia perfecit. Hinc Hieronymus de Prato, lib. cit. pag. 423, dedit Eusebii Græca quædam fragmenta ex ejus *De temporibus* libro primo (excerpta olim a Georgio Syncello), *nova interpretatione, notis et ob-*

(a) Recensetur a Labbeo tom. I *De script. eccles.*, pag. 302, et Thom. Ittigio lib. *De bibliothecis Patrum*, p. 745 seq. Emendationes Salmasii ex codd. Palatinis iv cum Conr. Sam. Schurtzleischii ad Eusebii *Chron.* observationibus edidit frater D. Henr. Leonhardus Schurtzleischius, Witeb. 1712, 4 [ed. ii corrector et access. supplementi auctior lenæ 1715, 4] in notitia principalis bibliothecæ Viniariensis, in quam editio Lugd. Bat. 1606, manu Salmasii notata, pervenit ex bibliotheca Gudiana. Inter codices Is. Vossii cum mss. collatos Colomesius n. 1 memorat *Chronicon* Eusebianum editionis Scaligerianæ, quod cum mss. commisit Cornelius Tollius. Boellæli observat. mss. chronicas ad Eusebium laudat Berneggerus ad Justini libr. xviii, cap. 6. FABR. — Prior operis Scaligeriani editio inscripta est: *Thesaurus temporum. Eusebii Pamphili — chronicorum canonum omnimodæ historiæ libri duo, interprete Hieronymo, ex fide vetustissimorum codicum castigati. Item auctores omnes derelicta ab Eusebio et Hieronymo continuantes. Ejusdem Eusebii utriusque partis chronicorum canonum reliquiæ Græcæ, quæ colligi potuerunt, antehac non editæ. Opera ac studio Josephi Justii Scaligeri. — Ejusdem Scaligeri notæ et castigationes in Latinam Hieronymi interpretationem et Græca Eusebii. Ejusdem Josephi Scaligeri Isagogicorum chronologiæ canonum libri tres, ad Eusebii Chronica et doctrinam de temporibus admodum necessarii. Lugd. Bat. exc. Thom. Basson. sumpt. Commelinor. 1606, fol. Hanc ed. minus frequentem uberius recensuit et vitam scriptaque eorum quorum libri in hac collectione comprehenduntur, exceptis Eusebio atque Hieronymo, persecutus est Jo. Fabricius in *Historia bibl. Fabric.*, tom. II, p. 375 sqq. Idem quasdam partim Conringii, ad quem olim pertinet exemplum Fabricianum et qui passim aliqua ascripserat, partim suas aliorumque*

observationes reddidit. Præter ea animadvertit, opus quidem a multis VV. DD. recte esse laudatum; Ruperum tamen in *Obs. in synops. minor. Besoldi*, p. 378, adnotasse, Scaligerum in senectute, memoria sua fretum, non consultis diutius libris, calamo usum esse, atque sic etiam in opere Eusebiano multas commisisse hallucinationes. Multo acrius judicavit Hieronymus de Prato in *Diss. de Chronicis libris*, supra memorata, p. 359, de hoc opere et jactantia Scaligeri, quem pronuntiat pessime de Eusebio esse meritum, eique multos alienos et adulterinos supposuisse fetus. Longam et gravem censuram excerptis Clément. l. c. pag. 180 sq. ubi a pag. 176 et priorem et posteriorem operis Scaligeriani edit. copiose recensuit, notavitque errorem Jo. Henr. Hottingeri, qui in *Bibliothecario quadripartito*, p. 315, confudit Scaligeri opus *De emendatione temporum* (Paris. 1583, Leidæ 1598, et ex auctoris ipsius msto emendatum magna que accessione auctius, etc., Coloniae Allobrog. 1629, fol.) cum ejusdem *Thesauri temporum*, cujus altera editio est inscripta: *Thesaurus temporum. — Editio altera, in qua ejusdem Josephi Scaligeri tertia fere parte auctiores notæ et castigationes in Latinam Hieronymi interpretationem, et Græca Eusebii, supremæ auctoris cura emendatæ, etc. Amstelod. ap. Joan. Janssonium 1658, fol.* Clément, p. 179, nota ex Alex. Mori præfat. quædam, quæ ad historiam hujus editionis auctioris pertinent, delibavit. HARL.

(b) Conf. Vallars. l. c., p. xxviii sqq., et Pontaci *Apparat.*, p. 12 sqq. HARL.

(c) Alia brevior *Ἐπιτομή χρόνων* ab Adamo usque ad Alexium Comnenum, quam ad calcem *Zonaræ* edidit Cangius, et in cujus titulo legitur: *Τὰ τ' ἱστορεῖ ὁ Καισαριεὺς Ἐυσέβιος ὁ Πυμφίλου ἐν τῷ λόγῳ, ὃς ἐκλήθη βασιλικός.*

servat. illustrata, et ex parte nunc auctori suo vindicata. — Bern. Montfaucon in *Bibl. bibliothecar. mss.*, vol. I, p. 146-155, varias dedit lectiones ad *Chronicon Eusebii*, S. Hieronymo interprete, ex quatuor mss. bibl. Vaticanæ, notatis 241, 242, 245, qui sunt XIII et XIV sæculi, et collati cum edit. Scaligeri Lugduni Batav. a Claudio Stephanotio, congregationis S. Mauri procuratore generali. Contra Scaliger. et Baron. locum de Pilato et Cæsaris imaginibus uberius illustrat Lanibec. *Comm. de bibl. Cæs.*, tom. VIII, p. 37 sqq., et p. 397 sqq. locum de Maria. Denique memoranda est editio hujus sententiæ :

Vetustiora Latinorum scriptorum Chronica, ad mss. codd. emendata et cum castigatioribus edit. collata, notisque illustrata, in unum corpus collecta, præmisso Eusebii Chronico a D. Hieronymo e Græco verso et multis aucto. Collegit D. Thomas Roncalius, monachus Cassinens. Patavii 1787, 4. II voll. Contulit R. cum ed. Ratdolt, 1485 et cum Gennadii cod. ms. Vatic. Alex. n. 2077.

Codd. mss. Pontacus, quibus usus est, bene multos recenset in *Apparatu suo* : Vaticanos aliosque enumerat Montfaucon in *Bibl.* Sed hi et reliqui pertinent potius ad Hieronymum. Florent. in bibl. Laur. Med. cod. xxxvii, n. 25, plut. 51, est Eusebii Epitome chronica, ubi et de S. Paschate. — In cod. xiii, n. 6-8, pl. 55, exstant tria excerpta ex Eusebii Chronicis. V. Bandin., *Cat. codd. Gr. I*, pag. 149 et 308. — P. I. Bruns ex cod. Bodlei. dedit versionem Syriacæ Epitomes Eusebiani *Chronici*, in *Repertor. fur bibliche v. morgenlandische Literatur*. part. xi. Lipsiæ 1782, Mai. 8(a). HARL.

Reprehendit Eusebius hinc inde Africanum, ipse vicissim reprehensus est ab Aniano, Panodoro, Georgio Syncello et aliis, interdum etiam ubi ipsi erant reprehendendi : Diodoro etiam Tarsensi, de

(a) Eusebiani *Chronici* duplicem editionem dedit card. Angelo Mai. Priori, quæ Mediolani prodit, anno 1818, titulus hic præfigitur : *Eusebii Pamphili Chronicorum Canonum libri duo, opus ex Haicano codice a Doctore Joanne Zohrabo, collegii Armeniaci Venetiarum alunno, diligenter expressum et castigatum, Angelus Maius et Joannes Zohrabus nunc primum conjunctis curis Latinitate donatum notisque illustratum, additis Græcis reliquiis, ediderunt. Mediolani, regis typis.* Eidem volumini inest : *Samuelis presbyteri Aniensis temporum usque ad suam ætatem ratio.* In fine legitur : *Explicit sunt celeri admodum editorum labore, efflagitante eruditorum omnium voto, hæ perutiles temporum doctrinæ Eusebii Cæsariensis et Samuelis Aniensis in alma et litteratissima urbe Mediolano, anno post beneficium Christi adventum M. D. CCC. XVIII. Lectores boni favete.* Hanc editionem, posterioribus curis recognitam, typis iterum mandavit card. Mai, in *Scriptorum veterum nova Collectio e Vaticanis codicibus edita*, tom. VIII. Romæ M. D. CCC. XXXIII, in-4°. Versio Armeniaca, in qua non modo sententiæ sententiis, verum sæpissime etiam verba verbis apprime respondent, sæculo Ecclesiæ v concinnata, utramque exhibet *Chronici* partem, ultima solum prioris partis sectione excepta. Optime edita est a

quo Suidas, præcipue a Scaligero (ab aliis vero vicissim notato), et aliis chronologis recentioribus.

EUSEBII PRÆPARATIO EVANGELICA.

*Εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως προπαρασκευῆ (b), Præparationis evangelicæ ad Theodotum, episcopum Laodicenum, libri xv, sive collectio pulcherrima argumentorum variorumque, notatu dignissimorum, monumentorum ac testimoniorum ex scriptoribus externis (magnam partem hodie deperditis), qua animus lectoris præparatur ad demonstrationes de veritate Evangelii Christi ex sacris litteris tanto facilius imbibendas, admittendasque. Latine vertit et Nicolaus V pontifici inscripsit Georgius Trapezuntius; sed cujus interpretationem valde mancam ac confusam esse, merito queritur Allatus *De Georgiis*, p. 375, et Petavius xiv, 11, *De incarnatione*, § 2 : *Trapezuntius Latina sua versione non tam Eusebio lucem attulit, quam eo sæde laniando, addendo ac depravando, justam de se querelam posteris reliquit (c).* Confer Vossium *De hist. Græcis*, pag. 70; Huetium *De claris interpretibus*, pag. 292, et Jo. Rainoldi *Censuram apocryphorum librorum*, tom. I, pag. 805. Prodiit Latina Trapezuntii versio Tarvisii 1480, fol. [Curatius uberiusque enumerarunt et recensuerunt edd. ipse Fabricius in *Delecto*, etc., l. c., Maittaire et in primis edd. sæc. xv cel. Panzer (qui alios citare solet bibliographos) in *A. T. Add.* quæ observavi in *Introd. in Hist. L. Gr.*, l. c., pag. 219 sq., not. Paucis igitur versionis, a Trapezuntio factæ, edd. indicabo. Venetiis typis Nicol. Jenson., 1470, fol. (Antonii Cornazzani præmissum octostichon emendatius iteravit Fabricius in *Delecto*, etc., quam Maittaire *A. T. I*, p. 67, exscripsit.) — (ibid.) per Leon. Aurl. (quem correctorem aut editorem fuisse, characterem autem Romanum esse eundem, quo Adam de Ambergau 1472 Ciceronis orationes impressit, opinatur cl. Panzer. III, p. 98), s. l., 1475, fol. Add. cl. Morell. ad *Cat. bibl. Pinell. I*,*

J. B. Aucherio sub titulo : *Eusebii Chronicon bipartitum*, Arm. et Lat. (additis suo loco Græcis fragmentis) Venetiis 1818. II Partes, in-4°. EDIT. PATR.

(b) Eusebius ipse vi, 10, *Præparat.*, pag. 280, Ὅν δὴ καὶ μάλιστα ἡμῖν δεῖ εἰς τὴν τῆς Εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως προπαρασκευῆν. Adde lib. xv, cap. 1, ubi post expositionem horum librorum anaphoricos ait, jam ad demonstrationem evangelicam tanquam nobilium argumentum se progredi : Τοῦτο δὴ οὖν σὺν Θεῷ διὰ τῆς ἀληθείας ἡμῖν ἐπισφραγισθέντος, τὰ μὲν τῆς προπαρασκευῆς ἐνταῦθα μοι περιγραφῆσεται. Μεταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν ἐντελεστέραν ὑπόθεσιν τῆς Εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως, etc. Libros xv *Προπαρασκευῆς* evangelicæ memorat etiam Hieron. et ex libro viii locum profert in nonum *Danielis*. FABRIC. — Conf. Du Pin. *Eccles. auctorum bibl. nov.*, II, p. 10, et Fabricium nostrum in *Delecto argumentor. et syllabo scriptor. pro veritate relig. Christianæ*, pag. 72 sqq., ubi locum hunc *B. Gr.* repetiit et pleniore præsertim edd. notitia applicavit. HARL.

(c) Trapezuntius tamen in epist. ad Nicolaum V proficitur se illius jussu, *sentibus amputatis* (h. e. iis omissis, quæ sibi scilicet hæresin olere videntur) *rosas solummodo Latinis hominibus hac traditione obtulisse.* HARL.

pag. 61. — Venetiis per Nicol. Jenson., 1476, fol. — Tarvisii 1480, fol., typis Mich. Mamzolini, Parmensis (de quo typographo v. Iren. Affo, *Saggio di memoria sulla tipogr. Parmense del sec. xv*, p. 38 sqq.). — Venet. 1487, fol. Hanc quidem edit. citat Maittaire III, pag. 487, ex catal. quodam; sed dubitat cl. Panzer. III, p. 248, de vera anni nota, et suspicatur esse eam a. 1497; pag. autem 417, n. 2230, istam ed. a. 1487 prodiisse, diserte negat. — Venetiis 1491, fol. Denis in *Supplem.*, pag. 307. — *Euseb. De præpar. evangel. et demonstr.* Patavii 1497, fol. (Maittaire IV, pag. 639, not. 1, ex Loeschero, teste non semper certo fidoque. Neque Georg. Trapezuntius, sed Donat. Veron. Latine vertit Eus. *Demonstrationem evangelic.* V. Nicer. *Memor.* VV. DD., tom. XI, pag. 26, ex versione Baumgarten.) — Venetiis, diligentia Bernardini Benalii, 1497, fol. (v. Fossii Cat. cit., tom. I, p. 650) — Venet. 1500, fol. (v. Foss. l. c., pag. 651; Goetzii *Memor. bibl. Dresdens.*, II, pag. 283, in primis Freytag. *Appar. litter.*, I, p. 632 sqq., qui multus est de Trapezuntii versione et ipso Eusebio ejusque doctrina.) — Sine loco et anno, in-fol. (Colonix, charact. gothico, Ulr. Zellig, quo 1473 Rob. de Licio sermones vulgavit, test. Denis, *Suppl.* I, p. 560, et Lairio in *Indice librorum ab inventa typograph.*, I, pag. 129 seq.), Hagenoæ 1522, 4, — Paris. ap. Sim. Colin. 1534, 4. HARL.] Colon. 1539, fol., et inter Eusebii opera Basil. 1542, 1549, 1559, 1570, fol., et Paris. 1587, fol., (a) sed in libris quatuordecim supplevit Jo. Thomas Freigius et, qui scholia etiam addidit, Joan. Jacobus Grynæus; librum decimum quintum vertit Marcus Hopperus.

Græce primus vulgavit Rob. Stephanus Paris. 1544, fol., typis regiis. Denique Franciscus Vigerus, Rothomagensis, S. J. presbyter, ex duobus codicibus bibl. regix, quorum altero Stephanus usus fuerat, laudatisque ab ipso Eusebio scriptoribus, et variis lect. codicis Montacutiani Græca recensuit, novamque meliorem versionem suam et notas indicesque addidit Paris. 1628, fol. (b): quæ editio *Græco-Latina* recusa est Lipsix (licet titulus *Coloniæ præferat*) 1688, fol. Exstant etiam hi libri mss. in bibl. Florentina, et Veneta S. Marci (ubi tres codices hujus operis, teste Montfauconio, pag. 42 *Diar. Italici*), aliisque. In codice bibl. regix in fine trium priorum librorum numerus $\alpha\lambda\omega\nu$ ascriptus est, ut notavit idem Montfauconius in *Palæographia Græca*, pag. 276. In Catalogo mss. ls. Vossii, num. 497, adnotat Colomesius, exstare

(a) Hoc quoque loco a Fabr. perperam scriptus fuisse a. 1581, et corrigendus esse videtur a. 1587, cum cæteris Euseb. opp. ap. Mich. Sonnum, opera Jo. Dadrei, Parisiens. theologi, qui Pontaco interroganti an, cum præfixus titulus præferret libros Eusebii restitutos, restituti vere essent, respondit se quidem Commentarios Grynæi in lib. *De præpar. evangel.* purgasse ac præcidisse nonnulla quæ Catholicorum aures possent offendere; cætera vero non attigisse, sed typographo esse tribuenda. Pontacus vero in *Apparatu*, etc., pag. 22, se affirmat

A librum *Præparationis* nonum, ex quo multa restitui possint in editis depravata. Habuit et Thom. Gale libros hos emendatos ex membranarum antiquis (c). Dispositionem operis, librorumque singulorum quindecim argumentum breviter exponit Eusebius libri xv capite 1, testatus, ut dixi, se inde ad τὴν ἐντελεστέραν ὑπόθεσιν τῆς Εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως, ad augustius argumentum, *Demonstrationem evangelicam*, progressurum.

Add. Fabric. in *Delectu*, etc., pag. 74, quo teste Rich. Simon tom. I *Bibl. selectæ*, pag. 36, notat, mss. codicem (sed quinque tantum librorum) exstare in bibl. reg. Paris., differentem passim ab editis, dignumque qui conferatur. — In bibl. publ. Paris. sunt, secundum Catal. codd. tom. II, quinque codd. Gr.: cod. CDLI, quem Rich. Simon in manibus habuisse videtur. Is continet libros v priores. — In codd. CDLV-CDLXVIII exstant xv libri. — Codices bibl. Florent. cod. VI et IX, plut. 6, præcipue priorem, copiose describit Bandinius in *Cat. codd. Gr.* I, pag. 102-105, et p. 114. Continent vero illi libros xv. — Venetiis in bibl. D. Marci codd. tres CCCXLI-CCCXLIII. V. *Catal. codd. Gr.*, p. 157. — Neapoli in bibl. S. Joan. de Carbonaria Augustinian. cod. XXI. — Ibid. in bibl. regia, cod. CCXX. — Fesuli in bibl. cœnobii canonic. Eus. *Præp. evang.*, interprete G. Trapezuntio. (Montfauc. *Diar. Ital.*, pag. 392.) — Vindobonæ in bibl. Cæsar. cod. XI, n. 6, et cod. XIV, n. 4, excerpta plura ex Eusebio *De præp. evang.*, quæ singula recenset Lambec. *Cat. codd.*, vol. VIII, p. 73 seq., et pag. 80 seq. Idem ibid., p. 50 emendat illustratque locum *Præpar. evangel.* lib. v, cap. 27 et 28. — Eusebii testimonium de discrimine legis et præceptorum in cod. August. Vindel., teste Reiser in *Cat.*, p. 39. — Oxonii in colleg. Corporis Christi, c. MDCCXX, fragm. Eusebii *De præpar. evang.*, Latine. — Ib. in coll. Joann. Baptistæ cod. MDCLXXXII *De præpar. evang.*, Græce. — Inter codd. Vossian. n. MMCLII (Cat. codd. Angliæ, tom. II, p. 61, et cat. bibl. Leid., p. 398, n. 55) excerpta ex Eusebii *Præparat. evang.* — Romæ in bibl. Ottobon. bis *De præp. evangel.* (Montfaucon., *Bibl. bibliothecar.* mss. I, p. 184 A.) — Neapoli in bibl. Domini Valettæ (id. ib., p. 231 A.) — Ibid. in bibl. monast. S. Severini, bis. (id. ib., p. 235. A. D. — Florentiæ in bibl. Dominican. versio Lat. G. Trapezuntii. (id. ib., p. 421 C.) — Bononiæ in bibl. Canon. Regular. (id. ib., p. 432 A.) — Cæsennæ in bibl. Fratrum Min. (id. ib., p. 433 C.) —

cognovisse mutationes, quæ reperiuntur in edit. Sonniana, ex cod. monasterii S. Victoris, in suburbis Paris. ut plurimum desumptas esse, licet non satis feliciter ubique. Idem Pontac., p. 21, observat ed. Basil. 1549 in omnibus fere respondere edit. a. 1529. HARL.

(b) In bibl. Leidensi est exemplar ad cuius marginem quædam ascriptis ls. Voss. lb.

(c) De Vossii et Galei codd. v. Cat. codd. Angliæ II, pag. 62, n. MMCCCVIII, et pag. 191, n. MMMMMCCXXV. lb.

Mediolani in bibl. Ambros. (id. ib., p. 497 B.) — A xviii laudat Hieron. *Præf. in Oseam*, testatus, illo Basileæ Eusebii quædam. (id. ib., p. 610 E.) In bibl. cathedr. Lexoviens. (id. II, p. 1363 A), etc. De versione *Italica* Venet. 1550, 8, v. Paitoni *Bibliotheca*, etc., II, p. 60. — De Sanchoniath. *Hist. Phœnic.* fragm. in libro 1 et Cumberlandi, etc., versione v. supra in vol. I, p. 224 sq., not. — De Historia Abgari, in Eusebii *Præp. evang.* Jo. Jortin in *Remarks on ecclesiast. History*, vol. I, p. 88; vol. II, p. 71 sq.; vol. III, p. 451-469. — S. S. B. B. conjecturæ in locum Eusebii *Præp. evang.* lib. 1, ex Zoroastre laudatum, in *Misc. obs. Belg.*, vol. III, tom. II, p. 233-235. HARL.

Εὐαγγελικῆ ἀπόδειξις. *Demonstrationis evangelicæ* ex viginti libris, decem: primus (a) nimirum (initio mutilus) usque ad decimum itidem extrema parte truncum (b). Hujus operis, quo veritatem christianæ religionis ex sacris litteris et Vet. Test. maxime astruit, et vaticinia de Christo colligit atque interpretatur, codices mss. rarissimi sunt, Montfauconique judicio (c) videntur omnes descripti ex membranaceo codice antiquo, qui exstat in bibl. regis Galliæ (d): nam omnes sunt perinde in fronte mutili, et ab eadem voce incipiunt, atque in eadem desinunt. Libros viginti memorat Hieronymus, c. 81 Catalogi, et Photius cod. x. Librum

(a) Primi libri argumentum perspicue exponit Eusebius xv, 1, *Præparat.*, p. 790, et cap. ult., p. 856, quod cum eo, qui in hodiernis codicibus primus est, congruit. Atque cæteros novem continenter ita ab auctore fuisse subjunctos atque connexos, ex ipsis librorum exordiis, in quibus numerus etiam subinde libri cujusque exprimitur, patet.

(b) Fabricius noster ex codice integrore bibl. Maurocordati, principis Walachiæ, defectum ingentem libri primi supplevit, decimique finem, ubi perpauca desiderabantur, subnixit in fronte *Delectus argument. et syllabi scriptorum de verit. relig. Christ.*, pag. 1-22, pag. autem 74 seqq., repetiit ea quæ in *B. Gr. h. l.* scripserat, ac præterea adnotavit, judice Tillenontio tom VII *Memor. H. E.*, p. 53 sq., cœptum id opus ante finitam A. C. 312 Diocletiani persecutionem, continuatumque post illud tempus, pace cœtani Christianorum (a. 325), reddita (conf. Kollar. ad Lambecii *Comment.* I, pag. 261 sq.): loca autem quæ Ariarisi favere videantur, notasse Jac. Billium lib. 1. *Obs. S.*, c. 27, et plura emendasse atque illustrasse c. 28. HARL.

(c) Montfauconus *Diar. Italic.* pag. 12, 42, et in *Bibl. bibliothecar. mss.* tom. I, p. 527, E, ubi meminit cod. imperfecti, sæc. xv, *De evangel. demonstrat.* in bibl. Ambros. Mediolanensi. Est quoque cod. Gr. Oxoniæ in bibl. coll. S. Joan. Baptistæ. *V. Cat. codd. Angl. et Hib.*, II, p. 60, n. 1781. HARL.

(d) In bibl. publ. Paris. sunt (sec. cat. II, pag. 65 sqq.) quinque codd. *Demonstrat. evang.*, quorum primus exaratus est sæc. xii, tres sæc. xvi, et quintus manu Valeriani, Foroliviensis, Venetiis a. 1543. HARL.

(e) Pag. 252 sqq. libri 1 ed. Kollarii, ubi Lambecii

(1) Eusebii *Eclogas propheticas* e cod. Græco biblioth. Cæsar. Vindobon. nunc primum Gr. edidit Th. Gaisford. Oxonii 1842, in-8°. — Operi huic non absmiles fuisse videntur *Θεογνωσιæ* seu *apparitionis Domini in carne libri* v (S. Hieronym. *De scriptor. eccles.* c. 81), qui exhibuerunt, ut ex fragmentis nuper in lucem protractis conjicere licet, historiam Christi Domini ex vaticiniis atque ex Evan-

geliis consarcinatam cum uberrima doctrinæ evangelicæ expositione. Fragmenta complura hujus operis Græce edidit A. Maius in *Collect. Nova Veterum Script.*, t. I. (Romæ 1831) p. 1, p. 113 - 42. Cf. ejusdem *Prolegom.*, n. 7. (p. xu-ii.) Edit. — Cf. Fessler, *Institut. Patrol.*, I, 352.

A xviii laudat Hieron. *Præf. in Oseam*, testatus, illo libro Eusebium de Oseâ quædam disputasse. Aliud Eusebii opus fuit τῆς καθόλου στοιχειώδους εἰσαγωγῆς, pluribus constans libris, cujus sextus, septimus, octavus et nonus, exstant adhuc mss. ἑὸν titulo *Eclogarum propheticarum de Christo* libri iv. Hos enim libros in bibl. Vindobonensi superesse testatur Lambocius lib. 1, p. 139 seq.; lib. iii, p. 75 (e). Ex eodem Lambecio apponam hæc libri quarti *Eclogarum propheticarum*: Ἄλλὰ γὰρ ἐν τέταρσι καὶ τὴν τῶν ἐκλογῶν ὑπόθεσιν ἐν τῷ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΟΥΣ ΕἰΣΑΓΩΓΗΣ ἘΝΝΑΤΩΙ τούτῳ συγγράμματι περιγράφαντες ἐν τῷ ΔΕΚΑΤῳ τοῖς ἀπὸ τῶν ἀθίων ἀρῆσεων τὸν λογισμὸν ἀποθελαμμένοις ἑτέραν ἀρμύττουσαν ἔφοδον παρασχέιν πειρασόμεθα. Mentio hujus operis in Eusebii *Hist. eccles.* lib. 1, cap. 2 (f) ubi opus illud a *Demonstratione evangelica* distinguit: Ἄλλὰ γὰρ ἐν οἰκειοῖς ὑπομνήμασι τὰς περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ΠΡΟΦΗΤΙΚΑΣ ἘΚΑΟΓΑΣ συναγαγόντες ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΩΤΕΡΟΝ τε τὰ περὶ αὐτοῦ δηλούμενα ἐν ΕΤΕΡΟΙΣ συστήσαντες, τοῖς εἰρημένοις ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκεσθῆσόμεθα. Blondellus lib. *De episcopis*, p. 47, ait Eusebium in *Demonstratione* citare *Historiam* suam, sed lib. vi, cap. 13, p. 273, ad *ιστορίαν* quidem suam, hoc est, ad notitiam et

cuius, postquam summam librorum dederat excerpseratque plura, pag. 256 sq. demonstrat, illas *Eclogas* Eusebium habuisse parentem; quod judicium corroborat tum Lambecius et in additamento, a Kollario, p. 257 sqq. in nota alato, et in libr. ac vol. III, p. 202, ubi libri illi *quatuor. eclog.* in cod. LV iterum exstant, tum Kollarius p. 203 sqq. de cod. quem non adeo manum ab initio esse docet, et Eusebio, illorum librorum auctori, pluribus et firmiter usus argumentis, asserit, copiose doctèque disputans. Idem Kollar. ad vol. I, p. 257, adnotat se in epistola ad eruditos de altera *Commentariorum* editione, exarata Vindob. 1760, jam gravioribus rationum momentis Eusebio attribuisse illas *Eclogas*, et ad vol. III, p. 203, refutat Oudinum (*Commentar. suorum* tom. I, col. 314) et alios recentiores (v. J. Christoph. Mylii *Biblioth. anonymorum et pseudonymorum*, part. 1, pag. 30 et 38), quibus opus illud suspectum, et ab aliis Eusebio substitutum videbatur. Illæ Lambecii atque Kollarii observationes et vero disputationes futuro illarum *Eclogarum* editori imprimis sunt legendæ ac ponderandæ (1). Idem Lambec. vol. VIII, pag. 12 sq., duo loca Eusebii *H. E.* lib. 1, cap. 11, et *Demonstrat. evangel.* pag. 124 sq., in quibus hic Josephi de Christo testimonium commemorat, fusius recenset, cum aliis comparat scriptoribus atque emendat, vindicatque Eusebium ab omni fraude, denique illud testimonium historiamque temporis late usque ad pag. 86 (ubi Kollarii nota non est negligenda) persequitur. HARL. *De Eclogis Eus. propheticas* imprimis vid. Munterus *Fragm. Patr. Græc.*, p. 1, p. 56 sq.

(f) De quo loco v. Lambec. et Kollar. tom. I *Comment. de bibl. Cæsar.*, p. 257.

experientiam, provocat, *Historiæ autem ecclesiasticæ*, a se scriptæ, neutiquam meminit. Verba sunt: Εἰ γοῦν τι δύναται καὶ ἡ ἡμετέρα ἱστορία, καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς τὴν πάλαι βωομένην Σιών ζεύγεται βωῶν ὡς τὸ Ῥωμαίων ἀνδρῶν ἀρουμένην ὀφθαλμοῖς παρειλήφαμεν. Ubereorem ἐξέτασιν *locorum propheticorum de vocatione gentium* facturum se promittit lib. II *Demonstrat.*, p. 53, quæ in præsentī ὅτε ἀναλέγειν ὅτε ἐρμηνεύειν καίρός, pag. 48. Illa ἐξέτασις, perinde ut decem ultimi *Demonstrationis* libri intercidere. Et dubito an diversi ab editis exstent in bibl. Vaticana, licet in Scaligeranis legas *Il y a au Vatican les dix derniers livres Ἀποδείξεων d'Eusèbe, mais les Italiens sont si jaloux, qu'ils ne les voudraient pas prêter.*

Latine vertit Bernardinus Donatus, Veronensis, dicavitque interpretationem suam Paulo tertio, pontifici. Prodiit ejus versio Venetiis (a) primum, hinc Colon. 1542, fol., et cum aliis Eusebii Operibus Basil. 1542, 1549, 1559 et 1570, fol., additis scholiis J. Jac. Grynæi; et Paris. 1587, fol. (b). Nonnulla in ejus versione castigat Jacobus Billius in *Observationibus suis sacris*; et Georgius Calixtus, § 54 *Diss. quod Filius Dei, Patribus V. T. in propria hypostasi non apparuerit*, notat Donatum pleraque de Christo durius et licentius ab Eusebio dicta, sic esse interpretatum, ut emolliret. Atque ob similem causam omisisse quædam, monet Posselinus in *Apparatu sacro*.

Græce typis nitidis regiis e codice regio edidit primus Rob. Stephanus. Paris: 1545, fol.

Græce et Latine cum Donati versione, et variis lectionibus et castigationibus brevibus, Paris. 1628, fol., additis libro Eusebii *contra Hieroclem*, duobus *contra Marcellum Ancyranum*, et tribus *De ecclesiastica theologia*. Hæc editio repetita est Coloniae (sive Lipsiæ potius) 1688, fol. De Græcis *Demonstr. evangel.* edit. v. Goetzi *Memor. bibl. Dresd.*, II, p. 284 sqq. (ubi quoque de Donato Veronensi agitur); Clement., I. c, p. 191 sq., not., et

(a) Fabric. in *Syllabo script. pro V. Christ.*, p. 76, primum edit. Venetiis 1498, fol., prodiisse scribit; contra Maittaire A. T. indic. p. 386 notat Romæ 1498. Penes igitur auctorem sit fides: illius quidem editionis meminit nec cel. Panzer in A. T., nec Audiffredus in II suis *Speciminibus*. HARL.

(b) Vide supra ad § 2 de edd. notata. In.

(c) Apud Theophanem, p. 5, pro τὴν ὀκτάβιβλον, legendum τὴν ὀγδόγη βιβλον, ut Combefisius etiam in notis animadvertit. Adde Hanckium p. 100 *De scriptoribus Byz.* Fallitur enim Jacobus Goarus, qui putat Theophanem ad opus Eusebii, quo veterum martyrum acta collegerat, respicere idque octo libris constitisse.

(d) Hunc Paulinum ἱερότατον vocat Eusebius lib. X, cap. 1. Senem jam fuisse patet ex p. 317 d. De illo multis Hanckius p. 106-113, contendens, ante Eustachium sedisse Antiochiæ et paulo ante concilium Nicænum diem obiisse. Sed veriora videntur quæ habet Antonius Pagi ad A. C. 340, num. 21.

(e) Idem Hanckius, p. 105 seq., et Papebrochius tom. III *Act. Sanctor. April.*, p. 108. Pagi ad A. C. 326, n. 48, 49.

A J. Fabric. in *Histor. bibl. Fabricianæ*, I, p. 91 sqq. HARL. Ex *Præp. evang.* et ex *Dem. evang.* excerpta vernaculo sermone edidit et notis illustravit Roesslerus *Bibl. PP.* t. V, p. 203 sq.

III. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία. *Historiæ ecclesiasticæ libri x* (c) e quibus ultimum dicavit Paulino (d) qui Tyri atque inde per sex menses Antiochiæ post depositum Eustathium episcopus fuit. Absolutum opus Crispo (e) adhuc superstite, quem x, 9, βασιλέα φιλανθρωπότατον, et mox θεοφιλέστατον καὶ κατὰ πάντα τοῦ πατρὸς ὅμοιον appellat. Quanquam vero Hegesippus et Africanus quodam modo Eusebio præiverant, Papias quoque et Justinus atque Clemens Alexandrinus, Irenæus aliique varia in scriptis suis adnotaverant, quæ ad historiam Ecclesiæ et hæresium facerent, justum tamen ecclesiasticæ historiæ corpus nemo ante Eusebium condidit; unde merito ait se πρῶτον τῇ ὑποθέσει ἐπιβῆσαι, *primum aggressum esse hoc argumentum*. Deduxit autem illud a Christianismi primordiis usque ad Licinium, a Constantino M. superatum exstinctumque, et pacem Ecclesiæ redditam A. C. 324. Indices capitum ab ipso Eusebio præfixos docet Valesius. Τὴν καθόλου ἱστορίαν, *historiam universalem ecclesiasticam* vocat opus suum Eusebius lib. VIII, cap. 2, pag. 294.

Latine vertere voluit Hieronymus (f) scripturus historiam ecclesiasticam, qui etiam libro *De scriptoribus ecclesiasticis* pleraque omnia repetiit ex Eusebio, licet translata liberius nec semper satis accurate. Vertit Eusebii *Historiam* Rufinus, sed ita ut varia passim librumque decimum (g) integrum propemodum omitteret, alia adderet atque interpolaret, et ipse libros duos novos subjungeret (h), producentes historiæ telam ad Theodosii M. obitum usque, sed incertis, quibus scaten, et parum credibilibus narrationibus iudicio et fidei Eusebii neutiquam respondentes. Rufini versio dicata Chromatio, Aquileiensi episcopo, et jam Augustino lib. *De cura pro mortuis*, c. 6, laudata, quæ lucem vi-

(f) Hieron. in *Vita S. Malchi*: Prius exerceri cupio in parvo opere, et veluti quondam rubiginem lingua abstergere, ut venire possim ad latiore historiam. Scribere enim disposui (si tamen vitam Deus dederit, et si vituperatores mei saltem fugientem me et clausum persequi desierint), ab eventu Salvatoris usque ad nostram ætatem, id est, ab apostolis usque ad hujus temporis faciem, quomodo et per quos Christi Ecclesia nata sit et adulta, persecutionibus creverit, martyriis coronata sit, et postquam ad Christianos principes venerit, potentia quidem et divitiis major, virtutibus minor (acta sit).

(g) Rufinus, epist. ad Chromat.: Sciendum est quod decimus liber hujus operis in Græco, quoniam perparum habet in rebus gestis, per reliqua omnia in episcoporum panegyricis tractatibus nihil ad scientiam rerum occupatus, omissis quæ videbantur superflua, historiæ, si quid habuit, nono conjunximus libro, et in ipso Eusebii narrationis dedimus finem. Decimum vero et undecimum librum nos conscripsimus, etc.

(h) De horum duorum Rufini librorum Græca versione dixi infra in Socrate.

dit Rom. 1474 - 1476 (a), fol., Mantuæ 1479, fol., Paris. sine temporis nota, litteris Longobardicis, ex emendatione Goffredi Boussardi 8 (b); Lugd. 1523, 8; Paris. 1541, fol. 5 et Basil. 1523, 1528, ex recensione Beati Rhenani cum *Hist. Tripartita*, cui in edit. 1535, fol., accedunt liber Nicephori xvii, incerto interprete, Victor Vitensis *De persecutione Vandalica*, et Græce primum tunc editi libri v *Hist. ecclesiasticæ* Theodoriti. Prodiit iterum Rufini versio cum *Hist. tripartita* Basil. 1539, 1568, Francof. 1588; itidem Basil. 1542 (c), 1548, 1559, 1570, fol., cum J. Jac. Grynæi scholiis, inter alia Eusebii opera. Novam versionem composuit et Edwardo VI, Angliæ regi, dicavit Wolfgangus Musculus, editam cum versione librorum *De vita Constantini Historiæque* Socratis, Sozomeni, Evagrii ac Theodori lectoris, et Dorothei, Tyrii, et, quem Camerarius transtulit, Theodoriti, Basil. 1549, 1554, 1557, 1562, 1611, fol. Omisit Rufino etiam præteritum librum *De martyribus Palæstinæ*, quamobrem perinde ut ob alios nævos a Valesio re-

(a) Editiones enumerat cl. Schœnemann in *Biblioth. histor. litter. Patrum Latin.*, I, p. 593 sqq. Editio a. 1474 sine nota loci et typographi est; neque vero Romæ, ut Fabricius h. l. et Bunemann apud Clement VIII (ubi hæc editio pag. 181 sqq. copiosius describitur, et adnotatur, ed. 1470, a Stollio memoratam, et ed. 1473, ab Osmont in *Catal.* citatam, esse fictas falsasque), perperam tradunt: sed, teste Panzero A. T. III, p. 546, Ultrajecti char. Nicolai Ktelæer et Gerhardi de Lempt. — Altera, a. 1476, Romæ, per Jo. Phil. de Lignamine: de qua rara edit. v. Fontanini *Histor. litterar. Aquileiens.*, p. 356; tum Fossii *Catal. codd. sæc. xv bibl. Magliab.*, I, p. 647; Audiff. *Catal. Roman. edd. sæc. xv*, p. 212; Clement., I, c., pag. 184 sqq., aliosque a cl. Panzero, II, p. 466, citatos. — De edit. Mantuæ 1479, fol., typis J. Schallii, Germani, v. Maittaire A. T., IV, p. 398; Fontanin. I, c., pag. 358; Panzer., II, p. 6 sq., aliosque, quos ille excitat. — Eusebii *H. E.* s. I. et a. (Argentorati typis Henr. Eggenstein. V. Panzer. I, p. 83, qui etiam Denis. *Suppl.* I, p. 560, et Braun I *De libris in bibl. monast. ad SS. Udalr. et Afram*, p. 27, male arbitrantem, hanc ed. fuisse primam et circa a. 1470 typis expressam, jam laudat, atque animadvertit, a Lairio in *Indice*, etc., I, pag. 129, male asseri Conr. Fynero). An hæc ed. est ea quam Stroth., nescio quo auctore. incerto quidem, prodisse scribit Argentorati 1485, cum Bedæ *H. E. Anglorum?* — Euseb. cum Bedæ. Spiræ 1490, fol., Maittaire. IV, p. 525; — ex emendatione Goffr. Boussardi, Paris., diligentia Petri Levet., 1497, 4 (Panzer. II, p. 315 fin.) — Eusebii *H. E.* et Bedæ *Ecclesiast. historia gentis Anglorum*. Argentor. 1500, fol. min. (Clement. VIII, p. 185 sq.; Strauss *Opp. rar.*, pag. 191; Panzer. I, p. 66). — Hagenæ 1500, apud Maittaire p. 729, nisi error in nota anni commissus fuerit. Bunemann quidem apud Clement., p. 186 not., habuit et descripsit pluribus edit. Eusebii cum Bedæ *H. E.* Hagenœnsen per Henr. Graa. 1506, fol., quam etiam Panzer A. T. vol. VII, p. 71, ex *Catal.* Thott. refert. — Eusebii et Bedæ *H. E.* libri, diligenter reversi atque emendati. Argentorati 1514, min. fol., de qua ed. v. Goetzii *Memor. bibl. Dresd.*, III, p. 531 sq., cui etiam ed. Hagen. 1500 suspecta est, et Meuselii *Histor. litter. Magazin* II, p. 183. HARL.

(b) Hæc editio Parisiis circa a. 1514 prodidisse

prehenditur. Tertia versio *Historiæ eccles.* Eusebii, item Socratis, Theodoriti, Sozomeni et Evagrii, auctore J. Christophorsono, Cicestriensi episcopo, prodiit Lovanii 1570 (d), et Coloniæ 1570 et 1581, cum Suffridi Petri adnotationibus, fol., et Paris. 1571, fol. (e), quam licet *Latinissimam* vocet Montacutius tom. I *Orig.*, p. 264, tamen multis in locis infeliciter reddere Eusebium et Baronio errandi ausam passim dedisse, multi jam observant, quorum judicium collegit Martinus Kempinus in *Bibl. theologica*, p. 509 sq., et Thom. Itigius, præf. ad *Hist. eccles. sæculi II*, pag. 3 seq. Vide et D. Dorschei *Diatyposin concilii Nicæni*, p. 4. Librum *De martyribus Palæstinæ*, Christophorsonus in octavum *Historiæ* librum transfudit. Quartam versionem Meredithi Hanmeri, illius qui *Chronicon Hiberniæ* edidit, haud vidi, neque editam puto. Quinta Henr. Valesii prodiit, Græcis Eusebii omissis, Paris. 1678, fol. FABR. — *Ecclesiasticæ historiæ* Eusebii Pamphili libri IX, Rufino Aquileiensi interprete, ac duo ipsius Rufini libri. Opus in duas

videtur Schœnemanno p. 595. Boussardus quidem, cum Argentoratensem edit. immensis erroribus scaterere deprehendisset, *Hist. eccl.* a se recognitam denuo vulgandam curavit, adnotante Fontanino I. c., pag. 358, ubi plures recenset edit. — Eadem repetita est, eodem ac Fabricio in textu et Schœnemanno testibus (ut ea, quæ Fabric. paucis attingit, paulo latius explanem), Lugduni apud benedict. Bonnyn. 1523, 8 (cujus quidem anni nota est suspecta cl. Panzero, VII, p. 355); — Paris. ap. Franc. Regnault, 1525, 8; — Lugduni, 1533, 8. — Tum ex recognitione Beati Rhenani prodierunt *Auctores hist. eccles. Eusebii Pamphili Cæsariensis libri IX, Rufino interprete. Rufini presbyteri Aquileiensis libri duo recogniti ad antiqua exemplaria Lutina per Beat. Rhenanum. Idem ex Theodorito episcopo Cyrensi, Sozomeno et Socrate CPolitano libri XII, versi ab Epiphano scholastico, abbreviati per Cassiodorum senatorem, unde illis Tripartitæ historiæ vocabulum: emendati et hi multis locis, additis passim Græcis epistolis plerisque synodorum ac imperatorum e tomis Theodoriti, cum ut Latinae versioni ex his succurratur, tum ut velut monumenta quædam Christianæ antiquitatis conserventur*, etc. Basil. 1523, fol. — Ibid. 1528, fol. (in exemplo quod in manibus habeo, præfationes Rhenani non sunt rejectæ, uti Fontaninus scripserat); — ibid. 1535, fol. (v. Panzer VI, p. 504, et hujus quoque meminit Fabric. noster in textu); — ibid. 1539; — Paris. 1541, per Galectum a Prato, fol., atque Antwerp. ap. J. Steelsius, 1548, II tom. 8°, addita *Vita Constantini*, interprete J. Portesio, et Theodoriti *Historia*. HARL.

(c) Basil. 1542, apud Henric. Petri, fol., in tomo III *Opp.* Eusebii, Latine editorum, et ibid. 1544, fol., ex ed. B. Rhenani, inter *Auctores hist. eccl.*, teste Schœnemanno, Francof. 1588, fol. HARL.

(d) Secundum Fontanin. I. c., Lovan. apud Servat. Sassenum 1569, II tom. 8°. Id.

(e) Edit. Colon. a. 1581 ignorant Fontanin. et Schœnemann. Contra prior observat. Jo. Dadræum Eusebii opera, rejectis II libris *Historiæ* Rufini. Latina edidisse Paris. 1581, fol., usum versione Christophorsoni et scholii Cuferii; Renatum vero Barreum Rufini librum X et XI a cæteris avulsam inseruisse ejus opusculis, Paris. apud Sonnium, 1580, fol. Prima Christophorsoni editio post ejus mortem, Eduardo Godsalfo Anglo curante,

partes distributum, quarum altera Eusebii, altera Rufini libros continet, ad Vaticanos mss. codd. exactos notisque illustratos, studio F. Petri Thomæ Cacciar. — Acc. postremæ parti ejusdem Diss. *De vita, fide ac Eusebiana ipsa Rufini translatione*. Romæ, pars 1, 1740; p. II, 1741, 4, de quo opere copiose disserit Schoenemann. l. c., p. 594 sqq. Cacciar. textum ad quinque codd. Vaticanos, quos idem Schoenem. uberius recenset, contulit atque emendavit, de superioribus judicavit versionibus, et Græcos Eusebii codd. ad unum omnes pro interpolatis atque corruptis habet; contra putat Rufinum, Eusebii temporibus tam propinquum, ex fontibus hausisse limpidiore. Cacciar. quod Rufini versionem longe præstare Valesianæ contenderat, Tartarottus in singulari disp., Tridenti 1748, de versione Rufiniana H. E. Eusebii, dignitatem et præstantiam Valesianæ interpretationis vindicavit. — Atque Valesii versio Eusebii H. E. et *De vita imperatoris Constantini* libr. IV, cum oratione Constantini ad sanctos et cum Panegyrico Eusebii, cum notis Valesii et variorum ex Readingii edit. recusa est sine textu Græco, Venetiis, typis Antonii Zatta 1763, tomii duo, in tribus vol. 4, de qua edit. vide cl. Morelli, epist. ad me datam, et evulgatam a me in *Introd. in hist. L. Gr.* II, 2, pag. 359 sq. — De editionibus Latinis atque interpretibus Lat. v. quoque Stroth. in præf. ad suam Eusebii H. E. edit., pag. XXVIII, sqq. HARL.

Græce Eusebii, Socratis, Theodoriti, Sozomeni et Evagrii *Historiam ecclesiasticam* elegantissimis typis ex codd. regiis edidit Rob. Stephanus Paris. 1544, fol. Confer laudati Ittigii librum *De Patrum Bibliothecis*, p. 727 sq. FABR. Add. *Literarisches Wochenblatt*, tom. I, Noriberg. 1770, 8, part. x, pag. 137 sq. — De Stephani, Valesii et Reading edd. Gr. multus est Clement. VIII, pag. 187 sqq. In Bibl. Leidensi est exemplar, manu Scaligeri infinitis locis conscriptum et emendatum ex V. cod. V. Catal., pag. 49, et ibid. aliud cum adnotatt. viri docti. HARL.

Græce et Latine eosdem scriptores vulgarunt Genevenses, addita J. Christophoroni versione et Suffridi Petri adnotationibus, anno 1612, fol., quæ editio, quia parum emendata est, ideo nihil ea flagitiosius prodiisse ait Montacutius p. 187 *Apparatus ad origines ecclesiasticas*. [Sed in marg. sunt V. L. e codd.]

Ab eo tempore Eusebii *Historia*, liber *De martyribus Palæstinæ*, libri IV *De Vita Constantini*, cum *Constantini oratione ad sanctos* et Eusebii in prodiisse videtur Strothio a. 1559, qui annus in fine dedicationis Godsalfi subscriptus est. Idem Strothius ex alia Godsalfi præf. concludit, eam edit. etiam Antverpiæ 1568 prelo exiisse; denique Colon. Appripp. 1612, fol. In.

(a) Non desunt quidem in hac etiam versione sui hinc inde nævi, a viris doctis partem ab eo tempore notati, sed propter plurima, quæ rectissime atque eruditissime vir summus vidit et expressit, laudem semper maximam feret ab æquis et cor-

A *Constantini Panegyrico* insignem accepit lucem a præclara industria eruditissimi viri, Henrici Valesii, qui Græca recensuit ad mss. binos regię bibl. quibus Rob. Stephanus usus fuerat, tertiumque optimum Mazarinianum, scholiis etiam Græcis hinc inde illustratum, quæ notis suis pleraque Valesius inseruit, et quartum Nic. Fucketii, tum varias lect. e Turnebi, Vulcobii et Savilii codicibus: tum novam et accuratiorem (a) versionem notasque doctas atque omnibus historiæ eccles. studiosis legendas addidit: denique præter Diss. de Vita Eusebii et scriptis, et veterum de Eusebio in utramque partem testimonia, præmisit Petri de Marca epistolam ad se scriptam de originibus Christianismi in Gallia, quo de argumento conferri etiam possunt Andreas Saussæus *De mysticis Galliæ scriptoribus*, p. 279 sq. et 300 sq., et auctor novæ dissertationis *De tempore introductæ in Galliam Christianæ religionis* (de qua *Ephemerides Parisienses* a. 1705, p. 1071), præcipue Joannes Launois in epistolæ Petri de Marca disputatione. Dissertationes Valesius notis suis subjunxit has quatuor: 1. *De schismate Donatarum usque ad A. C. 325*; 2. *De uno tantum; non duobus templis a Constantino Hierosolymæ conditis*; 3. *Ad Jac. Usserium, adversus illius sententiam de perdita versione LXX Interpretum et Hexapli Origenis*; 4. *De Martyrologio, quod Rosweidus edidit, et perperam pro veteri genuino Romano Martyrologio jactavit*. Prodiit Eusebii Valesii Græce et Latine Paris. perquam nitide a. 1659, fol., apud Antonium Vitre, et ex Valesii chirographo, paucis quibusdam in versione mutatis atque pluribus additis, quæ uncinis inclusa sunt in animadversionibus ex secundis Valesii curis, apud Petrum le Petit, Paris. 1677, fol. Exinde ad priorem ed. recusus Moguntiæ, ut habet titulus, sive Francofurti potius 1672, fol., et ad posteriorem editionem Parisiensem, Amsterd. 1695, fol., typis Francofurtensibus Wustianis. Paginæ Eusebii, quod vehementer dolendum, in hac postrema haud respondent (b). Obit Valesius Parisiis, Nonis Maii a. 1676, vitæque ejus, a fratre Adriano scripta, ad Ludovicum Nublæum, post Parisiensem editionem recusa Lipsiæ 1680, 8, cura nobilissimi viri Frid. Ben. Corpzovii, atque in *Vitis selectorum aliquot virorum*, a Guil. Batesio collectis et Londini a. 1681 et 1704, 4, editis p. 719, et ante Eusebium Valesii edit. Amst. 1695, fol. FABR.

Integra Valesii editio Cantabrigiæ tanta cura et fide recusa est, ut etiam peccata typothetarum, datis lectoribus, nedum veniam ob quantulasunque hallucinationes.

(b) Conf. uberiorem recensione J. Fabric. in *Bibl. Fabric.*, tom. II, p. 396 sqq., qui animadvertit, edit. illam non esse recusam Amstel. 1695, sed per fraudem factum esse illum titulum, cum sit ipsissima ed. Francofurtana, idemque aliorum de Eusebio ejusque scriptis Valesiique editione asserta judicicia. Recusa est, aut novum titulum accepta Paris. 1746. HARL.

præter illa quæ ipse Valesius indicarat, retinerentur. En inscriptionem :

*Eusebii Pamphili, Socratis scholastici, Hermie Sozomeni, Theodoriti et Evagrii, item Philostorgii et Theodori Lectoris quæ exstant, Historiæ ecclesiasticæ Græcæ et Latine in tres tomos distributæ. Henr. Valesius Græcum textum ex mss. codd. emendavit, Latine vertit, et adnotatt. illustravit. Gulielm. Reading novas elucidationes, præsertim chronologicas, in hac editione adjecit. Cantabrigiæ, typis academ. 1720, fol., III tom. In primo tomo, qui peculiarem habet inscriptionem, continentur Eusebii — E. II. libri decem. Quibus subjungitur oratio Constantini ad sanctos et Panegyricus Eusebii. H. Vales. Gr. textum collatis iv mss. codd. emendavit, Lat. vertit et adnotatt. illustravit. Hanc edit. criticis plurium eruditorum (n. Wilh. Lowthii emendatt. notisque hist. et V. L. a Merico Casaub. margini exempl. Steph. ascriptis) observationibus locupletavit G. Reading, cleri Londinens. bibliothecar., Cantabr. 1720. Reading quoque, quidquid ex Pagi critica, Pearsonii *Annatibus Cyprianicis*, Cavei *Hist. litt.*, Dodwello aliisque huc pertineret, diligenter congressit, et notas Valesii aliorumque et suas textui subjecit commodius. Sub finem p. 795 sq. posuit V. L. codicis Castellani et eas quas Mer. Casaubon. exempl. Steph. manu ascripserat. Conf. Clerici *Bibl. ancienne et mod.*, tom. XVI, p. 75-156; *Acta. erudit.*, Lips. 1724, p. 97; et Baumgarten, *Nachricht. von merkwürdigen Büchern.*, tom. X, p. 310-318.*

Hæc Readingii ed. recusa est Turini 1748 fol., III voll.

Readingii merita, quæ in critica quidem parte laud adeo insignia fuerunt, Strothius superare sustinuit in nova edit. ac recensione, cujus tamen primum tantum volumen lucem aspexit :

Eusebii Pamphili Historiæ ecclesiasticæ libri x. Ejusdem De Vita Constantini libri iv. Textum ad fidem codd. mss. et edd. recensuit, notasque maximam partem criticas adjecit Frid. Andr. Stroth. — Vol. I. Halæ ad Salam, 1779, 8, Græcæ. Varias edit. tam Gr. quam Lat. contulit, atque ea quæ antea fuerunt dispersa, collegit, in subsidiumque vocavit Rufinum ac Nicephorum aliosque. Qua diligentia effecit, ut meliorem contextus formam atque constitutionem effingeret. In longa præfatione historiam criticam tam codicum et Eusebii et Rufini plurimorum, aliorumque subsidiorum scriptorum, quam editionum confecit. Quare de codd. mss. præcipue Rufini Latinis, licebit nobis esse eo brevioribus. — In bibl. publica Paris. est in cod. CDXIV liber 1; — in octo codd. MCDXXX-MCDXXXVII decem libri sunt, interdum haud integri; confector vero Catalogi. tom. II, pag. 517, animadvertit, codicis MCDXXXI ope, nec a Valesio, nec a cæteris visi, operis illius editionem posse multo emendatorem prodire; libri autem septimi capp. 15 et 16 desiderari. Adde Montfauc. *Palæogr.*

A Gr., p. 46 et 65. — In cod. Coislin. 305, fol. 149, est locus Eusebii *De Therapeutis*, septem octove paginarum. (Montfauc. *Bibl. Coist.*, p. 421). — In M. Britannia, secundum Catal. codd., in cod. Barroc. n. CIHC, fragm. ex H. E. et Eusebii sententiæ, inter cod. bibl. Bodleian. DCCLXIII et MCCCXIX, inter codd. Laudi. H. E. ex versione Rufini. — N. MMCLXXVIII, H. E. Gr. — N. MMCDVIII, synopsis H. E. — N. MMMMMCDXV, libri xi (sic). H. E. sed Latine, credo. — Oxon. in bibl. coll. Baliolens., N. CCVC, Lat. — In bibl. coll. Merton N. DXCIV, H. E. lib. xi, Lat. — In bibl. coll. Oriens. H. E. Lat. cum additamentis Rufini et cum translatione ejusdem. — In bibl. coll. Mariæ Magd. MMCCCLI, Lat. — Cantabr. N. MCCLXXXIX, H. E. Pr. *Peritorum dicunt.* — In coll. S. Benedicti, N. MDCXXVIII, libri xi Euseb. H. E. Tit. in vet. scripto, *Ecclesiastica hist. per Ric. Morfuchum.* — N. MMCDXXXI, H. E. Lat. — In tom. II, Catal. in bibl. eccl. Wigorniensis, Eusebii H. E. libri ix, a Rufino versi, una cum ii libris per eundem additis. — In bibl. eccles. Sarisburiens. n. MI, H. E. versio Rufini, eadem fors n. MXXII. — In bibl. Norfolk. N. MMMCDV, H. E. Græcæ. — Inter codd. Car. Theyeri, N. MMMMMDLXXXIX, *Hist. lib. xi*, Lat. — In bibl. Jacobæa, n. MMMMM MDCDXVII Lat. — In bibl. regia Matritensi est cod. a Vincentio Mariner. Valentino, ex cod. Escorial. antiquiss. qui incendio forsitan absumptus, non amplius exstat, descriptus, in quo sunt duo insignia fragmenta ex Eusebii H. E., prius Περὶ τῶν μαρτύρων τῶν ἐν Καισαρείᾳ, ὑπὸ τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμίνου μαρτυρησάντων, quod jam est excusum in ed. Eusebii; posterior Περὶ τῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐν διαφόροις πόλεσι ἀθλησάντων ἁγίων μαρτύρων, quod, quia nondum editum est, Iriarte in *Catal. codd. Gr. Matrit.*, p. 548-552, primum evulgavit Græcæ. — In bibl. Leidensi H. E. Latine V. Catal., p. 359, n. 4. — Taurini, in bibl. regia inter codd. Lat. Rufini versio in codd. DLIX, DLX et DLXXV. — Florentiæ in bibl. Laur. Medicea cod. vetust. VII, plut. 70, de quo nondum excusso multus est Bandin. in *Cat. codd. Gr. II*, p. 666 sq. — Ibid. cod. XXI, n. 4, plut. 70, de quo cod. memorabili, qui partem libri *De martyribus in Palæstina passis* libro viii E. H., partem autem libro x subjectam et alia habet, v. Bandin. l. c., p. 684. — Venetiis in bibl. D. Marci H. E. lib. x, Gr., in tribus codd. CCCXXXVII-CCCXXXIX; v. *Cat. codd. Gr.*, p. 156 sq., et in tribus codd. lat. CCCXLV-CCCXLVII H. E. a Rufino versa; v. *Cat. codd. Lat.*, pag. 146 sq. — Ibid. in cod. Macarii Ῥοδωνῆ sunt excerpta ex Eusebii H. E., teste Villoison. in *Anecd. Gr.*, tom. II, pag. 71. — Vindobonæ, in bibl. Cæsar., cod. XI. II in catena in S. Lucam est longus locus de nativitate Christi ex Eusebii H. E. libr. 1, cap. 6 et 7, cujus codicis lectionem valde differre ab editis, observavit Lambecius *Comment.* III, p. 165 seq. — Excerpta quædam ex H. E. in cod.

CCXXXII, n. 42, Lambec. V, p. 614 sq. — Mos- que sunt II codd. — Montfaucon. in *Bibl. bibliothecar. mss.* infinitam pene copiam mss. cum Græcum maxime Latinorum, in bibl. Vatic. aliisque obviatorum, productum; quod quidem indicasse, ne nimis verbosus fiam, sufficiat. HARL.

Germanice, Eusebii et Rufini atque *Tripartitam Historiam* cum continuatione usque ad A. C. 1545 edidit D. Gaspar Hedion. Argentorati, apud J. Herwagium, 1545, fol. FABR. — It. Francof. ad Mœnum. 1582. fol. — Auctior parte IV cum continuatione ab a. 1545. usque ad a. 1607, Basil., ap. Sebast. Henric. Petri, fol. — Eusebii *Kirchengeschichte, aus dem Griech.* — *Und mit Anmerkungen erläutert von Frid. Andr. Stroth.*, Quedlinb. 1777, 8, II tom. HARL. Excerpta in Roessleri *Bibl. PP.*, tom. IV, p. 1 sqq.

Belgice prodiit Dordraci 1613, fol. FABR. — E Græco sermone in Belgicum transtulit et adnotat. illustravit. Abr. Arent van de Meersch, Amstel. 1749, 4. V. Krohn. *Catal. bibl. suæ*, p. 90. HARL.

Anglice, per Samuelem Parkerum versos et in epitome redactos Eusebii libros x *Historiæ ecclesiasticæ*, didici ex *Novellis Reip. litterariis* a. 1703, mense Augusto, pag. 229. FABR. — Eusebii, Socratis et Evagrii *H. E.* cum Dorotheo *De vitis prophetarum, apostolorum et LXX discipulorum* in lingua Anglicam convertit Meredith Hammer, Londini 1577, 1585, 1607, 1636, et, addita *Vita Constantini M.* ex Græco Eusebii Anglice versa, per Wye Saltonfall., Lond. 1650, F., rec. cum Valesii adnotat. Cantabr. 1683, 1692, 1696, 1709, fol. — Eusebii *H. E.* libros x Anglice vertit et compendificat Sam. Parker, præfixa diss. *De usu atque auctoritate H. E. et vita Eusebii*, etc. Londini, 1703, 8; et, addito tomo II, s. epitome *H. E.* Socratis, Sozomeni et Theodoriti, per eundem Parker. Lond. 1729, 4. — Loca quædam Eusebii et Socratis versa in Whiston *Collection of ancient monuments. relating to the Trinity and Incarnation*, etc. Londini. 1713, 8, passim — Epitome: *An Abridgement of Eusebius Pamphilus Ecclesiastical History, in two parts.* Part I, *A compendious commemoration of the remarkablest Chronologies which are contained in that famous History.* Part II, *A summary or brief hint of the twelve persecutions sustained by the ancient Christians.* by William Caton. — Londini 1736, 8. — Versio Dav. Dalrymple de Hailes Anglica *H. E.* vi, 41, et de epistola Dionysii, episcopi Alexandriini, ad Fabium, episc. Antiochen., de persecutione Christianorum in Ægypto an. primo Decii imper., et explicat. historiæ martyrum in Palæstina sub Dioclet. ad LVIII, in *Remains of christian Antiquity, with explanatory notes.* Edinburg., 1778-1780, 8, II tom. — *The History of ancient Paganism, as delivered by Eusebius, etc., with critical and historical notes. And secondly, a Phœnician and Egyptian Chronology, from the first Man, down to the first olympiad*, etc. Londini 1643, 8. V.

A Bruggemann *View*, etc., p. 395 sqq. — Epistolam Ecclesiæ Smyrnæensis de martyrio Polycarpi (cujus magna pars est in Eusebii *H. E.* iv, 15, et ab Usse- rio separatim edita) atque epistolam Christianorum Lugdunensium ac Viennensium Anglice vertit atque explicuit D. Dalrymple de Hailes in: *Account of the martyrs at Smyrna and Lyon in the second century, with explanatory notes.* Edinburg., 1776, 8. V. quæ notavi in *Introd. in hist. L. Gr.*, II, 2, p. 222.

In linguam Italicam ex Lat. versione est translata *H. E.* Venet. 1547, 8. V. Paitoni *Bibl. degli autori-volgarizzati*, tom. II, p. 59. — De Canone librorum N. T. secundum Eusebium vide supra in vol. IV, pag. 831 seq., quibus addes vindicias Eusebii a J. Ern. Christiano Schmidt scriptas, *über den Kanon des Eusebius* in Henckii *Magazin für Religionsphilosophie, Exegese und Kirchengeschichte*, tom. V, part. III, n. 16, 1796, 8. Eusebium defendit contra M. Weber in *Beyträgen zur Geschichte des neuteamentlichen Kanons*, p. 142 seqq., et ostendit, Eusebium distinguere IV classes librorum. HARL.

Gallice, Claudio Seysselio, archiepiscopo Taurinensi interprete, quæ versio laudatur in Morlerii *Speciminibus litterariis* (Essais de littérature, tom. I, pag. 35): ex interpretatione Lud. Cousini. Paris. 1675 seq. 4. IV tom. Hunc Eusebii, Socratis, Sozomeni ac Theodoretii locos aliquot sublesta fide vertisse, arguit Paulus Colomesius in *Observat. sacræ*, p. 61.

Eusebii *Historiam* integram propemodum in suum opus transcripsit Nicephorus Callistus; unde Valesius ad Eusebii capita numeros Nicephorianos in margine adnotavit. Totum quoque, ut jam dixi, Catalogum suum scriptorum ecclesiasticorum, paucis exceptis, ex Eusebii *Historia* concinnavit transtulitque Hieronymus; neque enim alioqui puto ab illo *Historiam* ipsam Eusebii integram Latine translata, licet hoc aliquis suspicari possit ex his ejus verbis lib. I in *Rufin.*: *Laudavi Eusebium in ecclesiastica Historia, in digestionem temporum, in descriptione sanctæ terræ, et hæc ipsa opuscula in Latinum vertens meæ linguæ hominibus dedi.* Etiam Hieronymo versionem Eusebianæ *Historiæ* tribuit Bridesertus Ramesiensis in glossis ad Bedam *De temporum ratione*, cap. 28. Sed illam Rufini esse constat. Quo sensu autem apocryphis accenseatur *Historia* Eusebii in Gelasiano decreto, disputant J. Pearsonius in *Vindic. Ignatii*, p. 48, et Mathæus Larroquanus in *Observationibus ad Pearsonianas Vindicias*, pag. 35 seq. Vide et Baluzium ad Antonium Augustinum *De emendatione Gratiani*, pag. 446 (717. seq. cedit. Mastrochianæ), ubi confutat Carolum Molinæum, qui de altero Eusebio Pamphili et altera historia eccles. cogitavit. Sane ex multis exemplis patet, in illo decreto apocrypha vocari non modo scripta supposita auctoribus per hæreticos et falsa, sed etiam vera et certissima non hæreticorum modo

manifestiorum, sed eorum quoque scriptorum quorum doctrina non per omnia Ecclesiæ probata erat, uti Eusebius Arianismi suspectus fuit apud multos, et Colluthianorum atque Meletianorum (a) familiaritate male audivit.

IV. Περὶ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ μαρτυρησάντων, *De martyribus Palæstinæ*, in persecutione Diocletiani et Maximini ab A. C. 303 ad 310 passis (b) liber, in editione Græca Rob. Stephani et Græco-Latina H. Valesii cum ejus versione libro octavo *Historiæ ecclesiasticæ* subjicitur (c) : a Rußno et Musculo prætermisissus, a Christophorsono pro parte libri octavi editus, et a Suffrido Petri scholiis illustratus. Hunc Latine ex Valesii versione cum notis suis Theodoricus Ruinartus inseruit *Actis martyrum selectis* (d), pag. 350-352, Paris. 1689, 4. A Vincentio Marinero translatus fuit apud Jo. Bollandum, ut ipse testatur præf. ad t. I Act. Sanctorum Januarii p. 45 b. Librum illum, tanquam ab opere *Hist. eccles.* diversum, promittit Eusebius viii, 13, pag. 308 : Οἷς γε μὴν αὐτὸς παρεγενόμην, τούτους καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς γνωρίζουσιν δι' ἑτέρας ποιήσομαι γραφῆς.

V. *Liber contra Hieroclem*, Bithyniæ ex vicario præsidem et postea Alexandriæ (e) Ἐπαρχον, πρὸς τὰ ὑπὸ Φιλοστράτου εἰς Ἀπολλώνιον τὸν Τυανέα διὰ τὴν Ἱεροκλεῖ παραληφθεῖσαν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Χριστοῦ σύγκρισιν. Auctor et consiliarius Diocletiano ad faciendam persecutionem fuit ille Hierocles, teste Lactantio c. 16 *De mortibus persecutorum*, et *libros duos ad Christianos* scripsit, ut idem refert lib. v, cap. 2, *Institut. divinar.* (λόγους φιλαλήθεις πρὸς τοὺς Χριστιανούς in-scripsisse, colligas ex eodem H. atque Eusebio), quibus inter alia ostendere voluit, Apollonium vel paria cum Christo, vel etiam majora fecisse (f). Primus Eusebii librum, quem Photius cod. xxxix, ἀνασκευαστικὸν βιβλιόδιον

(a) Confer Tillemont. tom. V *Memor. hist. eccles.*, part. 1, p. 156.

(b) Vide Hænkium *De scriptoribus Byz.*, p. 118, et D. Christianum Kortholtum, *De persecutionibus vet. Ecclesiæ*, pag. 468. Δεκαετὴ χρόνον durasse illam persecutionem notat Eusebius viii, 15, *Hist.*, cum post octavum annum aliquantisper remisisset. Id. 16.

(c) Item in Readingii edit. cum notis Valesii et variorum, tom. 1, pag. 406 sqq., ubi quoque Valesius ex cod. antiquiss. narrationem sive *Passionem S. Procopii martyris* (de quo, primo in illa persecutione martyre, egit Eusebius in cap. 1) *qui passus est sub Fabiano judice*, iv *Non. Aug.*, evulgavit. Idem Valesius, quod in omnibus codd. deprehendit inscriptionem : Καὶ ταῦτα ἐν τινι ἀντιγράφῳ ἐν τῷ ὀγδόῳ τόμῳ εὗρισμεν, colligit, omnes illos codd. ex uno eodemque exemplari descriptos fuisse. Add. supra de cod. Medic. H. E. observata et Fabr. B. Gr. vol. IX, p. 33 sq. HARL.

(d) Acta illa martyrum selecta recudit emendatus, nec sine insigni ab ipso Ruinarto accessione et cum auctoris Vita, H. Wetstenius. Anistel. 1712, fol.; viderunt etiam lucem Gallicæ, Droueto et Malpertuo interpretibus, Paris. 1708, 8.

(e) Vales. p. 177, ad Euseb. Epiphan. lxxviii, 1. De Hierocle juniore, cujus commentarius in *Aurea carmina* exstat, aliisque ejus nominis, dixi lib. ii, cap.

πρὸς τοὺς ὑπὲρ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως Ἱεροκλεῶς λόγους vocat, Græce edidit Aldus cum Philostrati *Apollonio* Venet. 1502, fol., et 1535, 8, Latine vertit Zenobius Acciaiolus, Florentinus, ord. Prædicatorum, præmissa ad Laurentium Medicem epistola, Venet. ap. Ald. 1502, et Paris. 1511, 8; Colon. 1532, 8, cum Philostrato *De vita Apollonii*, atque sæpius inter Eusebii opera, junctim Latine edita, ad calcem librorum *De evangelica demonstratione*. Pessime a Florentino interprete versum esse hunc librum, notavit Pearsonius præf. ad Hieroclem. Græce et Latine cum Acciaioi versione, et variis lect. e codice regis Galliæ a Federico Morello ascriptis, prodit inter Philostrati opera p. 435, Paris. 1608, fol. Deinde cum castigationibus, ex eodem regio codice ab Luca Holstenio adnotatis, qui etiam versionem locis quibusdam interpolavit, ad calcem librorum Eusebii *De demonstratione* (non ut Caveus memoriæ lapsu scripsit, cum libris *De præparatione*) *evangelica*, Paris. 1628, fol., Lips. 1688, fol. Denique cum nova versione notisque D. Godfridi Olearii, qui etiam librum in capita distinxit, et collatis Philostrati locis passim emendavit, Lips. 1709, fol., in luculenta illa Operum Philostrati editione.

Gallice vertit Ludovicus Cousinus, Paris. 1684.

4 : *Discours touchant les miracles attribués à Apollonius de Tyane*, etc.

VI. Κατὰ Μαρκελλοῦ, *Libri duo contra Marcellum*, Ancyræ episcopum, ejusque σύγγραμμα (g) longum decies mille prope versuum, quo Sabellianismum incautus propugnauerat, Filiumque et Patrem docuerat ὀνόμασι μὲν διαφόροις Πατρὸς καὶ Υἱοῦ χρηματίζοντας, οὐσίᾳ δὲ καὶ ὑποστάσει ἓν ὄντας, oppugnaveratque Asterium maxime Cappadocem, tum Eusebium τὸν μέγαν (Nicomediensem), Paulinum, Tyri ac deinde Antiochiæ episcopum, Origenem,

12, § 7, et de Philostrati opere lib. iv, cap. 24, § 2 FABR.—Supra vol. V, p. 541, et de edit. p. 545. HARL.

(f) Conf. Fabric. nostrum in *Delectu argumentor.* — pro verit. *Christ. relig.*, p. 77 sq. — Codd. sunt in bibl. Veneta Marciana. V. *Cat. codd. Gr.*, p. 157, cod. CCCXLIII. — In bibl. Medic., plut. 6, cod. XXII, 1 (Bandii. *Cat. codd. Gr.*, 1, p. 142). — Neapol. in bibl. S. Severiani. (Montfauc. *Bibl. bibliothecar. mss.*, 1, p. 235 C.) — In bibl. Leidensi, cod. manu Bonavenuræ Vulcanii descriptus. (Cat. bibl. illius, p. 344, n. 4.) — Paris. in bibl. publ. codd. CLXXIV, n. 14, et CDLI, n. 9. HARL.

(g) De hoc Marcelli libro, quo Asterium sophistam et Arianos impugnans in alterum extremum prolapsus et cum Sabellio vel Paulo Samosateno facere visus est, confer Socratem lib. 1, cap. 36; Sozomemum ii, 33; Tripartitam iii, 9, et Nicephorum viii, 53, *Hist.* Marcellus in synodo CPol. depositus postea in Sardicensi A. C. 347 episcopatum recuperavit, professus se non ita sentire, ut ab Eusebio accusatus fuerat. Socrates lib. 1, cap. 36, et lib. ii, cap. 20, et ex eo Nicephorus, aiunt, Marcellum ab Eusebio confutatam *libris tribus*. Idem numerus occurrit in *Tripartita*. Vidit igitur Socrates tantum libros tres *De ecclesiastica theologia*, eidem Marcello oppositos, et quibus nonnulla profert lib. ii cap. 21. Marcelli hujus discipulus fuit Photinus [Conf. supra vol. V, p. 747.]

Narcissum, Neroniadi episcopum et alterum Eusebium, Cæsareæ Palæstinæ. Damnavit Marcellum synodus ex Ponto, Cappadocia, Asia, Phrygia, Bithynia, Thracia et ulterioribus regionibus congregata CPoli A. C. 336, et Eusebio, ut illum confutaret, in mandatis dedit, ut ipse narrat extremo libri posterioris. Hos libros, antequam ederentur, lectos Turriano, primus e ms. codice recensuit et Latina versione ac notis illustravit Rich. Montacutius, editos ad calcem librorum *De demonstratione evangel.*, Paris. 1628, fol., Lips. 1688, fol. Ms. codicem habuit Thomas Galeus. FABR. — V. Catal. codd. Angl. et Hibern. II, pag. 186, n. MMMMCCCLXXXVIII, et in codd. Bodlei. MMXL bis et MMCLXXVI. — In cod. Veneto D. Marci, CCCXCVI, uterque liber contra Marcellum; — in cod. CMXLIX, n. 4 bibl. publ. Paris., duo libri. — Cl. Rettberg, rector scholæ Clausthal. edidit: in Eusebii contra Marcellum libros observ. selectas, in *Annal. litter. Helmst.*, m. Maio et Jun. 1787, et separatim Lips. 1787, 8; — tum *Marcelliana*. Accedit Eunomii ἐκθεσις πίστεως emendatior. Edidit et animadvers. instruxit Christian Henr. Georg. Rettberg. Gottingæ 1794, 8; Marcelli vero fragm. apud Eusebium confuse posita, nec diligenter conservata, collegit, ordinavit, emendavit et explicuit, laudemque diligentis tulli in *Ephemer. litterar. Gotting.*, 1794, n. 203. HARL.

VII. Περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς θεολογίας, τῶν πρὸς Μάρκελλον ἐλέγγων βιβλία γ'. *De ecclesiastica theologia adversus eundem Marcellum confutationum libri III*, inscripti Flaccillo, Antiochiæ ad Daphnen episcopo, et ab eodem Montacutio cum superioribus duobus libris Latina versione ac notis illustrati, et ad calcem *Demonstrationis* editi. Hos quinque libros *adversus Marcellum* Labbeus putat innui ab Hieronymo in *Catalogo*, cap. 81, et Suida, quando inter Eusebii scripta memorat libros quinque *Περὶ Θεογραφίας* (a). Videtur enim hoc idem illi esse quod *Θεολογίας*. Sed id tanquam incertum omitto, cum Hebed Jesu quoque in *Catalogo* librorum Chaldaicorum memoret Eusebii librum *De ortu divino*. Libros tres ecclesiasticæ theologiæ mss. habuit Galeus, ascriptis etiam ex alio codice emendationibus. [Excerpta ex iis in Roessleri *Bibl. PP. t. V*, pag. 282 sq.]

VIII. *Epistola de fide Nicæna ad Cæsareenses*, quam servarunt Gelasius Cyzicenus in Actis concilii Ni-

(a) Conf. infra ad num. 26, init. HARL.

(b) Seu pag. 179, prouti Lambec. citavit, loco mox memorando. lb.

(c) Sive pag. 232 sec. edit. Kollarii. Exstat quoque illa epistola in cod. XLV Coislin. qui continet opera Athanasii, teste Montfauc. *Bibl. Coisl.* pag. 116, et in cod. CDLXXIV, n. 10. bibl. publ. Paris. HARL.

(d) N. MMMMCCCLXXXVIII, vol. II Cat. codd. Angliæ, p. 186. — Est quoque in cod. CDLXIV bibl. publ. Paris., de quo v. Vallarsii præf. Bonfrerius Græcum textum cum nova versione primum præfixit commentariis suis in *Josua, Judices et Ruth*. Paris. 1631 (apud Hamberger., 1659), fol., in

A cæni, II, 35 sq., p. 50 (b), epistolam encyclicam appellans, et Socrates lib. I, cap. 8, pag. 23 seq., atque Theodoritus lib. I *Hist.*, cap. 12, unde repetunt *Tripartita* lib. II, cap. 11, et Nicephorus VIII, 22. Hoc est ἀπολογητικόν, eidem Gelasio memoratum lib. II, cap. 1, quod ad episcoporum orthodoxorum κοινόν missum affirmat. Ex hac epistola nonnihil producit S. Athanasius epist. ad Africanos episcopos tom. I, p. 937; et ad calcem epist. de synodi Nicænae decretis. Ms. occurrere in bibl. Vindobonensi, notat Lambecius III, p. 86 (c). Verba quæ Theodoritus, pag. 40, alique habent, et Socrates, p. 27, atque *Tripartita* omittit, illa Caveus in *Apologia adversus J. Clericum*, pag. 89, contendit, cum Eusebii doctrina de æterna Filii hypostasi e diametro pugnare, adeoque non esse Eusebii, sed Ariani cujusdam fraude inserta, quod etiam affirmaverat in *Diss. pro Eusebio* pag. 47 edit. Genev.

IX. Περὶ τῶν τοπικῶν ὀνομάτων ἐν τῇ θεῷ Γραφῇ, *De locis Hebraicis*. Liber ille est explicatio geographica omnium regionum, urbium et locorum quorum mentio habetur in libris Veteris Testamenti, ita ut nomina locorum quæ Hebraica in sacris litteris occurrunt, ordine alphabeti persecutus Eusebius, singulorum locorum situm describeret, et quomodo sua ætate appellarentur, indicaret. In catalogo mss. Isaaci Vossii, num. 10, memoratur Eusebius *De locis sacris* cum expositione Hieronymi, et copiosis Petri Bertii commentariis, hactenus ineditis. Inscriptis hunc libellum Eusebius Paulino, Tyri episcopo, quem τερὸν Θεοῦ ἄνθρωπον vocat, eidem nempe, cui decimum *Historiæ ecclesiasticæ* librum consecravit. Cæterum et Hieronymus, cujus adhuc exstat Latina interpretatio, sæpius etiam in Operibus ejus edita, meminit alterius versionis, sed imperitæ et parum Latinæ, quam ante ipsum nescio quis componere ausus fuerat. Ms. habuit Eusebii libellum et Hieronymi versionem Thom. Galeus (d). Memoratur etiam in *Catalogo* mss. Angliæ tom. II, pag. 247, in ædibus Jacobæis n. 850, Eusebius *De locis Hebraicis* cum multis emendationibus. Et J. Pearsonius præfat. erudita in LXX Interpretes laudat codicem Bonfreriano meliorem. Præmiserat Eusebius huic libello *topographiam terræ Judææ et distinctas tribuum sortes, ipsius quoque Hierusalem templique in ea cum brevissima expositione picturam*, ut ex Hieronymi præfatione constat, sed illa jam

Catal. bibl. Leid., pag. 41. — De edd. Clerici, *Onomasticon urbium et locorum S. S., seu liber de locis Hebraicis Græce primum ab Eusebio Cæsar., deinde Lat. scriptus ab Hieronymo*, etc. Amstelod. 1707, fol., et meliore Vallarsii edit. Opp. Hieronymi, tom. III, part. 1, cum notis eruditiss., maximam partem criticis, v. ad vol. IV, p. 621. Clerici edit. cum illius et Bonfrerii notis repetita est in J. Steph. Menochii *Comment. S. Script.*, tom. II, Append., p. 151. Venet. 1722, fol., et in Blasii Ugolini *Theaur. antiq. sacrarum*, tom. V, Venet. 1746, fol. — Conf. de illo Eusebii libro Reland., *Palæst.* lib. II, cap. 11, 12 et 14. HARL.

pridem interciderunt. Nescio topographiamne illam intelligat Hebed Jesu, quando in Catalogo librorum Chaldaicorum, pag. 18, memorat Eusebii librum *De figura mundi*.

X. Commentarios eruditissimos in Psalmos descripsisse Eusebium nostrum, testatur Hieronymus in Catalogo, cap. 81, et Suidas. Illos Latine interpretatus fuit Eusebius Vercellensis, ut idem Hieron. auctor est, epistola 89 ad Augustin., et cap. 96 *Catalogi*, atque *contra Vigilantium*, ubi docet hæretica, hoc est quæ Arianam (a) hæresin sapere videbantur, ab interprete prætermissa. Citatur Eusebius in *Psalmos* a Gelasio *De duabus naturis*, Theodorito apud Anton. Agellium in *psalm.* LXXXVIII, et in cætenis editis ac mss. in Psalmos. Primus Eusebii *Ἰεροψαλμῶν*, sive *Commentaria in Psalmos* cxix, ex tribus codicibus, Perroniano, Seguieriano et Colbertino, collatis etiam Cætenis mss. atque editis in Psalmos, eruit et cum Latina versione sua atque

(a) Add. Lambec. III *De bibl. Cæs.*, pag. 74. Hant.

(b) Græca ex cod. Vatic. supplevit Ang. Mai. Edit.

(c) Tale est, quod in verba psalmi cix, 1, *Dixit Dominus Domino meo*, affertur in synodi septimæ sive Nicænæ act. vi, sect. 5, tom. III Binii, p. 662, quod in Montfauconii editione haud legitur.

(d) In edit. Kollarii, pag. 58 sqq. in cod. XI, qui continet commentarium amplissimum in totum Psalterium et canticis Mosis Exod. c. xv, et Deuteron. cap. xxxii, et alia cantica, ubi Kollar. p. 59, in nota observat hinc illa Eusebiana excerpta esse ex hoc codice a Corderio tom. I *Expositionis Patrum Græcorum in Psalmos*; plenius vero et diligentius ex cod. Alexandrino a Grabio in Prolegom. tomi IV V. T. ex versione τῶν LXX et a Nic. Antonello in opere Athanasii *De interpretat. sive de titulis Psalmodum*, Romæ 1746. — In eadem bibl. Cæsarea, p. 64 et 67, in codd. XIV et XV sunt Eusebiana in catena in Psalmos — Ibid. in cod. XIX, secundum Lambec., III, p. 91 sq., post canonem Paschalem sequuntur a fol. 203 hypotheses sive argumenta omnium Psalmodum totius Psalterii secundum Symmachum, Origenem, Eusebium Pamphili, etc., et a fol. 203, p. 2, narrante Lambecio, Eusebii Pamphili et alterius cuiusdam anonymi præfatiuncula in canticum Moysi in Exodo. Sed Kollarius in nota B et C refutat tam Oudinum quam Lambecium. Oudinus in *Comment. de scriptor. ecclesiast.*, I, p. 314, hypotheses in hoc cod. XIX easdem cum iis esse scripserat, quæ in aliis codd. Cæsareis, videlicet inter theologicos CLXVII, CLXVIII et CCCXXI sub nomine Eusebii habentur. Sed Koll. animadvertit, Psalmodum hypotheses, quas cod. XIX habet, e diversis reipsa collectas, uberores, et longe diversas ab illis esse quas Eusebii nomine inscriptas in *Collectione nova Patrum*, tom. I, p. 2, edidit Montfaucon; eas vero quæ in cod. CLXVII anepigraphæ, et cod. CCCXXI sub Eusebii nomine habentur, convenire cum editis a Montfauconio, ac proinde diversas omnino ab hypothesis cod. XIX contentis; porro cod. CLXVIII non hypotheses in Psalmos, ut Oudin. opinatus est, sed in varia tam V. quam N. T. cantica Commentarium, ex Eusebio et aliorum scriptorum operibus depromptum conservare. Contra Lambecium adnotat, præfatiunculam, quam anonymo tribuit Lamb., esse ejus tam in V. quam N. T. cantica initium Commentarii, qui integer exstat in cod. Cæsareo inter theologicos CLXVIII, fol. 392, p. 2. Hic cod. describitur in tom. IV, p. 395, cujus quidem inscriptio est: Ἐρμηνεῖα τῶν ᾠδῶν ἐκ διαφόρων συλλεχθεῖσα παρὰ Εὐσεβίου ἐπισκόπου Καισαρείας. Enimvero Lambec. monet id non de toto Commen-

erudita præliminari dissertatione edidit Bernardus de Montfaucon in *Nova collectione Patrum*, tomo I, Paris. 1706, fol. Latina versio Eusebii Vercellensis, et Græca ipsa in Psalmos posteriores xxxi interciderunt (b). Multa in hoc opere fragmenta occurrunt interpretum, Aquilæ, Symmachi et Theodotionis (c). Citatur etiam Origenes in *psal.* cxix, p. 723, et in *psal.* iv Asterius, pag. 28. Eusebii *Περιοχὰς* sive *Ἰεροψαλμῶν*, argumenta brevia in Psalmos ex codice vetusto Barberiniano edita fuerant in tomo VI *Bibliorum polyglotton Londinens.*, pag. 137 seq. Argumenta in Psalmos edita etiam a Grabio in præf. ad tomum tertium versionis Græcæ LXX Interpretum, Lond. 1709. Fragmentum in psalmodum LXXXVI fuit apud Thom. Galeum. Etiam in Catalogo mss. bibl. Mediceæ video memorari Eusebium in *Psalmos* Præfatiunculas duas, alteram *Περὶ τοῦ διαψάλματος*, alteram *ὕποθεσιν εἰς τὴν ἀνακεφαλαιώσιν τῶν Ψαλμῶν* memorat Lambecius, III, pag. 24 et 29 (d).

tario esse intelligendum, sed tantum de iis expositionibus quæ cum ex ipsius Eusebii, tum ex scriptorum ecclesiasticorum ipso antiquiorum operibus desumpta sunt; ea quæ in eodem Commentario ad auctores Eusebio recentiores pertinent, post primam collectionem Eusebianam ab aliis pro lubitu esse adjecta. Kollarius tamen nullam adjectic animadversionem, quam in tom. III, l. c., promisit. — Ibid. p. 593, in cod. CLXVII exstant: *Eusebii interpretatio diapsalmatis*, et argumenta generalia atque specialia in omnes et singulos psalmos, et a fol. 265, p. 2, fragmenta Eusebii aliorumque scriptorum eccles. in Commentario in varia V. et N. T. cantica sacra. — Ibid. p. 458, in cod. CLXXXVIII, n. 22, repetitur anonymi expositio psalmi ciii, ex Eusebio, Athanasio aliisque collecta. — ib. p. 259 et 261, in cod. CXLVI, n. 10 et 21, sunt in expositionibus in V. T. excerpta ex Eusebio, Cyrillo aliisque. — In tom. V, pag. 247, in cod. CCXLVI, n. 15, Eusebii hypothesis in diapsalma. p. 595, in cod. CCCXXI, n. 2, Psalterium Davidis cum Eusebii prolegomenis de diapsalmate et ejusdem argumentis singulorum psalmodum. — Paris., in bibl. publ., in cod. CDLXIII, Eusebii *Commentar. in Psalmos*. — In cod. CXLVI, in Catena in Psalmos, n. 8, excerpta de Psalmis ex Eusebio Cæsar. — in alia catena in Psalmos, in cod. CLXIII, n. 1, Eusebii argumenta duo, et n. 3, quædam de Psalmis ex Eusebio excerpta. — In cod. Mediceo, cujus meminit Fabricius, vel potius in duobus, cod., n. XV, plut. 5, præsertim in cod. III, plut. 6, cujus quidem exhibetur, *Εὐσεβίου ὑπόμνημα εἰς τοὺς Ψαλμοὺς*, est potius Catena Patrum eccl. in his Eusebii in *Psalmos*; in posteriore est, n. IV, Eusebii in inscriptiones interpretatio quarumdam, compendii more descripta; n. V, VI, ejusdem hypotheses et argumenta in Psalmos; n. XII, Eusebii in Psalmos; n. XIV, oratio Manassis cum scholiis Eusebii et aliorum. Vide Bandini, I, pag. 35 sqq., qui observat, Corderii expositionem Patrum Græc. in Psalmos ex utroque codice posse emendari et uberrimo spicilegio augeri. — In bibl. Veneta D. Marci cod. XVII Psalterium cum amplissima marginali Eusebii aliorumque Patrum catena (*Catal. cod. gr.*, p. 19). — Divisio Psalmodum in cod. XIX regio Neapolit. — Eusebii hypothesis in catena Patrum in Psalmos in cod. Coisluniano XII. Vide Montfaucon. *biblioth. Coislun.*, p. 58. — Eusebii *Comment. in Psalmos* a LI-XCV (Montf. l. c., pag. 115), ex quo cod. illos edidit Montfaucon. in *nova sua Collectione*. — Sic in aliis in Psalmos Cætenis, in codd. M. Britann. secundum Catal. cod. Angliæ: reperiuntur Eusebiana,

Commentarios illos scriptos ab Eusebio circa A. C. 357 notat Montfauconius in epistola *De Therapeutis*, p. 151.

XI. Ex Commentariis in *Canticum canticorum* fragmenta Græce edidit J. Meursius, cum Polychronii diaconi *Ἐξηγήσει* et Mich. Pselli *Ἐμπνεύει*, versibus scripta politicis. Lugd. Bat. 1617, 4. Totum quidem illum Commentarium, sub Eusebii nomine, ex codice bibl. Palatinæ editum, Eusebii non esse, perspicuum est, in quo occurrunt fragmenta Athanasii, p. 18, 32, 39, 51; Didymi pag. 19, Gregorii Nyssæni pag. 11, 14; Philonis Carpathii p. 13 seq., 32, 34, 39, 44, 52 seq., et Theophili (an *Theophylacti*?) pag. 37. Confer Lambecium, III, pag. 74 [p. 212 edit. Kollar.] et Raynaudum *De bonis ac malis libris*, p. 138. FABR.—In cod. Barocc. CXXXII, Eusebii fragm. expositionis in Cantica V. T. — In cod. Bodl. n. MXXXIV; item in codd. CLXXIII et CMXLVIII bibl. publ. Paris. *Eusebii comment. seu expositio in Canticum canticorum*. — Leidæ inter codd. Bonav. Vulcanii, *Eusebii in Canticum canticorum commentarius*, collectus ex Philone, Gregorio Nysseno, Athanasio, Didymo, Theophilo, Græce. V. Catal. bibl. Leidl., p. 346, n. 50. HARL.

XII. Περὶ τῆς τοῦ βιβλίου τῶν προφητῶν ὀνομασίας, *de Vitis Prophetarum*, Eusebii ἀποσπασμάτων ex antiquissimo codice Rupefucaldino (quem hodie servat bibliotheca collegii Jesuitar. Paris. Græce edidit, Latinamque versionem addidit J. Curterius, ante Procopii Gazæi *Commentarios in Isaiam*. Paris. 1580, fol.

XIII. *Commentarios in Isaiam* libris decem scripse Eusebium, Hieronymus testatur cap. 81 *Catalogi*, et Suidas; igitur emendandum, quod libri quindecim memorantur in Hieronymi præfat. ad *Isaiam*. Illos magnam partem ex codice Perroniano et catenis mss. regiis restituit, Græceque cum versione et præfatione sua primus edidit supra jam mihi laudatus Bernardus de Montfaucon in *Nova collectione Patrum*, tomo II, Paris. 1706, fol. Ex hoc Eusebii opere multa ad verbum transtulere Hieronymus (qui etiam, ubi Eusebius ab Hebræo doctore aliquid edidisse se scripsit, idem veluti de se testatur), Procopius Gazæus et Catenarum Græcarum in *Isaiam* auctores, Joannes Drungarius, Andreas presbyter, aliique. Fallitur enim Lambecius, qui III, pag. 41 [p. 107 ed. Kollar., cod. XXVII] catenam ms. in *Isaiam* memorans, ubi Eusebius

laudatur, ait, sine dubio intelligi ejus libros *Ectogarum prophetiarum de Christo*. Etiam in his Eusebii commentariis frequenter laudantur fragmenta veterum interpretum, Aquilæ, Symmachi ac Theodotionis. Cæterum non diffidentur, ad pleraque prophetæ capita non tam Eusebii commentarios integros, quam longiora ex illis excerpta tantum servata esse. Distinctio etiam in libros et commentarius in caput totum LXI periiit. Neque ab Eusebio videtur esse clausula: Ἦς καὶ ἡμεῖς ἀξιοθετηµεν εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις πάντων τῶν ἀγίων. Ἀμήν. Cæterum monendus est lector, *Commentarios in Isaiam*, qui feruntur sub nomine Basilii Cæsareensis, etiam Eusebio perperam tribui in nonnullis codicibus, ut Thuano, qui hodie est Colbertinus B MMDIVC. FABR.—Eusebii *comment. in primam Isaiæ visionem* (cætera enim desiderantur) in cod. MMCDLXIII bibl. publ. Paris.—scholia ex opp. Eusebii in *Isaiam* ad marginem cod. I.XXII. Vindobon., qui continet Basilii expositionem capp. XVI Jes. Lambec. tom. III, p. 345.—Præterea occurrunt fragm. atque interpretationes Eusebii in catenis in Leviticum Moyses, in Proverbia, Jerem., in Ezechielem, in Mathæum, Lucam, Joannem, Ep. ad Roman., etc., in codd. pluribus Coistinianis (vid. ex gr. Montfauc. *Bibl. Coisl.* p. 41-43, 61-63, 66, 67, 75, 76, 82, 247, 248, 251, 273, 275), in codd. Vindobon. XL, XLII, XLVI, XLVII, tom. III *Comm.* Lambec. et in aliis codd. ac bibliothecis. Excerpta miscellanea ex Philonis Hebræi, Eusebii Pamphili, et aliorum expositionibus in V. T. in cod. Vindob. CXLVI, n. 13 et 21 (Lambec. IV, p. 259 seq.)—Inter codd. Syriacos bibl. publ. Paris. liber IV Regum et Daniel, cum obs. nonnullis, quarum Eusebius Pamphili et Epiphanius auctores esse feruntur (cat. codd. Paris. I, p. 51, cod. V).—Fragm. Eusebii de cognatione B. Mariæ et Elisabethæ (ad Evangel. Lucæ) in cod. Vindob. CLXIV (Lambec. IV, p. 364, n. 3) Conf. ad sect. 16. HARL.

XIV. *Canones sive indices decem harmoniæ Evangeliorum* cum præmissa ad Carpianum epistola. Videndus etiam Rich. Simon lib. III *Hist. criticæ N. T.*, pag. 427 seq., et lib. III, pag. 90. J. Millius Prolegom. ad N. T., pag. LXX, qui et ipse *Canones* una cum epistola ad Carpianum Græce Novo Testamento a se edito, Erasmi et Rob. Stephani exemplo præfixit (a). Latine veteribus quibusdam Bibliorum codicibus præmittitur, atque inde vulgata est

ex Gr. bibl. Bodlei. n. CLIV, CLX, CCXXIII, CCLXXXIX, DCCX, MCMLXXII.—In cod. Galei numero MMMMCLXI (Cat. tom. II, pag. 188). Eusebii fragm. ex interpret. psalmi LXXXVI.—Romæ in bibl. Ottobon. (Montfauc. *Bibl. bibliothecar. mss.*, vol. I, p. 287 A.)—In cod. quodam CPolitano, a Mart. Crusio in *Turco-Græcia*, libro VII, memorato, et catenam in Psalmos continentem infra v. vol. VI, p. 686 vet. edit., etc. HARL.

(a) In bibl. publ. Paris. sunt canones isti, ut plurimum cum epist. ad Carpianum in xxvi Gr. codicibus (quos indicabit index tom. II Catal. codd).—Ibid. in catal. I, p. 459, inter codd. Armenos,

cod. X, Evangeliiis IV præmittuntur Eusebii *Canones* cum epistola ad Carpianum.—In bibl. Coisl., Eusebii *Canones* cum epistola, in cod. evangelicorum, n. in cod. XX, integri in cod. XXI, XXII, CXCIV (in quo Evangelium Matthæi adjunctos habet commentarios Eusebii et aliorum),—CXCVI (qui continet Evangelistarum); v. Montfaucon. *Bibl. Coisl.*, p. 63, sq., 65, 66, 247, 249.—Florentiæ, in Bibl. Medicea, in codd. XIV, XV, XVIII, n. 3 et 4, cod. XXIII et XXXII, de quibus late disputat Bandin. in *Cat. cod. Gr.* I, p. 125, 126, 153, 147 et 158.—In M. Britannia secundum Catal. codd. Angliæ, etc., in cod. Barocc. n. XXXIX qua-

in *Orthodoxographis* et a Josepho Maria Thomasio, unde a Marcianæo in *Divina*, quam vocat, *Bibliotheca* prætermissam miror, licet Canones ipsos Novæ Test. recte præmiserit, ex testimonio ipsius Hieronymi præf. ad Damasum in quatuor Evangelia: *Canones quoque, quos Eusebius, Cæsarensis episcopus, Alexandrinum secutus Ammonium, in decem numeros ordinavit, sicut in Græco habentur, expressimus.* Idem Hieronymus cap. 55 *Catalogi*, et ex eo Isidorus Hisp. vi, 15, *Orig.*, ait, Ammonium evangelicos canones excogitasse, quos postea secutus sit Eusebius Cæsarensis. Verum Canones illos nequiquam excogitavit Ammonius, sed tantummodo harmoniæ evangelicæ auctor fuit, ita compositæ, ut fundamenti loco Matthæus substerneretur, eique deinde adnotarentur capita parallela ex cæteris evangelistis, intexerenturque aliorum evangelistarum narrationes a Matthæo omissæ. Hinc, ut aliorum etiam trium evangelistarum series et cum cæteris evangelistis comparatio constaret, Eusebius testatur, se decem hosce Canones excogitasse et composuisse (a). Græce ms. haberi Neapoli in bibl. Augustinianorum, notavit Mabillonius, tom. I *Musei Italici*, pag. 110 (in duobus quidem codd. Evangeliorum sæc. xi, notante Montfaucon in *Diario Ital.*, p. 208). Laudat hosce canones Eusebianos Cassiodorus, cap. 7 *Institutt. divinar.*, et frequens illorum usus fuit in Ecclesiis Orientis pariter et Occidentis, ut ex codicibus mss. Bibliorum in variis versionibus notarunt viri docti.

tuor Evangelia cum epist. Eusebii ad Carpianum. — In cod. Bibl. Huntington, n. MMMMDCCC (Cat. I, p. 280), quatuor Evangelia, Arabice, cum Canonibus Eusebii et capitulis. — In bibl. Norfolciana, n. MMMCCCVIIC (Cat. II, p. 83) Evangelia IV, cum Calendario et Canonibus Eusebii, Arabice; ibid., n. MMMCDXXXI Evangel. IV, cum canone Eusebii et typico, Græce. — Vindobonæ in bibl. Cæsar. Evangelia IV, cum commentariis variorum excerptis et cum Eusebii Canonibus atque epistola. In codd. XXIX, XXX, XXXI, de quibus v. Lambec. *Comment.* III, p. 111-126, et de alio cod. v. eundem vol. V, p. 240, n. 4. — Tuin in codd. IV, V et VI, de quibus multus est Kollarus in supplem. I ad Lambecii *Commentar. de bibl. Vindob.* p. 10, 26 et 45 sq. — In bibl. Leidensi (v. Catal., p. 410, n. CCXXIII), IV Evangel. et decalog. Arabice, cum Eusebii concordantiis evangelicis. In Gallandi *Bibl. Patrum* II, 591, sunt Eusebii Canones cum Ammonii Alex. *Harmonia IV Evangel.*, et in vol. IV, p. 641, sunt quedam Eusebii scripta. HARL. — Iidem Latine ex versione S. Hieronymi cum epist. ad Carpianum Gr. Lat. occurrunt in S. Hieronymo, Opp. t. X, p. II, p. 667-82.

(a) In codice Vindobonensi hoc adjectum legitur scholion: *Κανόνες δὲ προσηγορεύθησαν διὰ τὸ εὐθὺς αὐτῶν καὶ ἀκριβές. Ὅσπερ γὰρ ἰθὺς ἐνέσι τισὶ γραμμαῖς ταῖς ἰδίαις εὐθύτησι χρώμενοι οὐκ ἔως τὸν νοῦν περιπλανᾶσθαι τοῦ ἀκροατοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὴν ὁμοιωτῆσαν ἀγορεύειν αὐτῶν τῶν ἐνεχθειῶν φωνῶν τοῖς εὐαγγελισταῖς.* [V. Lambec. *Comment.* tom. III, p. 113.]

(b) Ipse Eusebius *Demonstr. evangel.* lib. VII, c. 3, opus: *Ζητήματα καὶ λύσεις* inscriptum se composuisse testatur, et S. Hieronym. *De scriptor. eccles.*, c. 81, idem opus sub titulo: *De Evangeliorum diaphonia* (seu dissonantia) memorare vi-

XV. *Περὶ τῆς τῶν εὐαγγελῶν διαφωνίας, De Evangeliorum diaphonia* scripsisse Eusebium, testatur Hieronymus in *Catalogo*, cap. 81, et ex eo Suidas. *Librum resolutionum contrariorum, quæ sunt in Evangeliiis*, vocat Hebed Jesu in *Catalogo librorum Chaldaicorum*. Atque in Sicilia inventos libros Eusebii tres *De diaphonia Evangeliorum*, scribit Latinus Latinus, t. II *Epistolar.*, pag. 116. Sed nemo fuit adhuc, qui in lucem illos proferret (b). Græca catena ms. in Marcum, de qua Rich. Simon lib. III *Hist. crit.*, pag. 89, laudat Eusebium ἐν τῷ πρὸς Μαρίνον περὶ τῆς δοκούσης ἐν τοῖς εὐαγγέλοις περὶ τῆς ἀναστάσεως διαφωνίας. Hujus scripti fragmentum servavit Anastasius Sinaita qu. CLIII. Alia fragmenta duo Græce et Latine edidit Combefisius in *Auctario Novo*, Paris. 1648, fol., t. I, pag. 781, 783. Unum, quod ex Ambrosii Mediolanensis, monachi Cassinatis, versione etiam, teste Sixto Senensi, exstat in illud: *Ὁπὲ σαββάτων, Sero Sabbatorum.* Alterum *Περὶ τῶν ἐν μηνίαι ἀγγέλων, De angelis, ad monumentum visis.* Voluerat hæc quoque edere Holstenius, teste Lambecio lib. I *De bibl. Vindob.*, pag. 112, sed morte præventus omisit. Eusebii *De triduo sepulture Domini* memorat Labbeus *Bibl. nova mss.*, pag. 184 (c). Exstant et illius nonnulla in catenis ad evangelistas, editis et ineditis, quorum pleraque ex eodem, ut videtur, opere repetita. Ex catenis in Lucam plura Eusebii Latine exhibet idem Combefisius in *Bibl. concionatoria* (d). Ex Eusebio Pamphili *ad Marinum*

detur, ita etiam *Comment. in Matth.* c. I, v. 16. Excerpta hæc primum edita sunt Gr. et Lat. ab Ang. Maio in *Collect. nova veterum script.* t. I (Romæ 1831) p. I, p. 1-111, et p. 261-84. Cf. ejusdem *Prolegom.*, n. 2-6 (p. VI-XI). — FESLER, *Institut. Patrologiæ*, t. I, p. 347. Œnionte, 1850.

(c) De sepultura Christi, in cod. Galei, n. MMMMCMIL. Cat. Angliæ, etc., II, p. 488. — *Περὶ τῆς δοκούσης διαφωνίας τῶν εὐαγγελιστῶν ἐν τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν*, in cod. Veneto D. Marci CC.CXCV (*Catal. codd. Gr.*, p. 259). In cod. Laurent. Florent. V (qui continet catenam in Matthæum, Joannem et Lucam et in VII Epp. catholicas) et cod. XXXIII (complectitur IV Evangelia cum catena Patrum), commentario in Matthæum subnectuntur duo Eusebii fragmenta: *Disquisitio de tempore Dominicæ resurrectionis inter Matthæum et Marcum ad illa Evangelii cap. xxviii: Vespere autem Sabbati*, quod quidem fragm. in priore cod. longius est quam in posteriore; de angelis ad monumentum visis. V. Bandin. *Cat. codd. Gr.*, I, pag. 20, 101 et 159. — Paris. in bibl. publica sunt aliquoties in catenis, interdum ab illis sejuncta, cum aliis opusculis, eadem fragmenta in cod. CLXXXVI, CXCIX, CC, CCI, CCVI (sive catena), DLXXII, n. 9, excerptum ex Eusebio *De hora qua Christus cruci affixus est, et de dissensu evangelistarum*: — Fragm. II in cod. DCCI, n. 1, DCCII et DCCIV. — V. ad sect. 14. HARL.

(d) *Eusebii Cæsariensis ex Commentario in Lucam Fragmenta* Græce exhibet Ang. Maius in *Collect. nova veterum script.*, t. I (Romæ 1831) p. I, p. 145-260. Cf. ejusdem *Prolegom.* n. 8 (p. XIII). EDIT.

occurrunt fragmenta in Anastasii Sinaitæ quæst. ix A cap. 7), Eusebium ab errore Semiarianorum vindicare studuit Bullus in *Def. fid. Nic.*, pag. 231, et refutavit Valesium ad c. 11 contententem, illas Eusebii de divina quidem Filii potentia, sed media, opiniones optime refutari ab Athanasio or. tertia *contra Arianos*, pag. 397. Reading l. c. quoque laudat Pearson. *Vindic. epist. Ignat.*, part. II, pag. 36. HARL.

XVI. *Ἀπόστολος τριακοταστηρικὸς*, *Oratio de Constantini M. laudibus*, in ejus tricennialibus dicta A. C. 335, CPoli, ut Eusebius ipse testatur iv, 33 et 46, *De vita Constantini*. Meminit et in proœmio libri I, ubi addit, se etiam in vicennialibus Constantini laudes ejus in Nicæna synodo, ut lib. III, c. 11, etiam docet, concelebrasse. Sed ille quidem εὐχοσατηρικὸς ὕμνος sive panegyricus intercidit. In codice ms. collegii Trin. Cantabrig. oratio illa, Caveo teste, in duas partes dispescitur, quarum posterior incipit a capite 9. Hanc orationem cum descriptione martyrii, sive templi Hierosolymitani, a Constantino conditi, donariorumque ejus, sed quæ temporum injuria intercidit, et Constantini oratione ad sanctorum cœtum, ex Latino Græce translata, Eusebius, ut lib. IV, cap. 46, testatur, libris *De vita Constantini* subjunxit. Primus Rob. Stephanus cum illis edidit Græce, Latine vertit Christophorsonus et Musculus atque inde Valesius, qui notis etiam illustravit [is laudat codd. Fuketii, Turnebi ac Savilii et schedas bibl. regiæ, etc., denique Reading cum notis Valesii et variorum] FABR. — In bibl. Veneta D. Marci, codd. CCCXXXIX et CCCXL, Euseb. *De laudibus Constantini*, et *De Vita Constantini* libri v; pro libro v numeratur *oratio Constantini ad sanctorum cœtum*. (v. *Cat. codd. Gr.*, pag. 156 et 157). — Leidæ in bibl. acad. inter codd. Bonavent. Vulcanii, *Τριακοταστηρικὸς ἱερὸς Constantini imp.*, Gr. (Catal. bibl., pag. 345, n. XXXV.) — Paris. in bibl. publ., *or. de laudibus Constantini M.* in codd. MCDXXXI, MCDXXXII (qui cod. nondum collatus esse dicitur in Catal., cod. II, pag. 318). In codd. MCDXXXVII, MCDXXXVIII et MCDXXXIX, Eusebii libris *De vita Constantini M.* subjungitur Constantini ad sanctorum cœtum oratio. — In cod. MCDXXXVIII orat. *De laudibus Constantini M.* præfixus est prologus. Ex cap. 11 Eusebii *de laudibus Constantini*, pag. 747, ed. Reading (collato

XVII. *De Vita Constantini M.* jam A. C. 337 defuncti, libri IV (b), in quibus, ait, se de industria omittere conflictus et prælia, res fortiter gestas, tropæa ac triumphos, leges et præclara instituta, et tantum tradere μόνα τὰ πρὸς τὸν θεοφιλῆ συντέλοντα βίον, quæque ad Dei cultum pertinent, lib. I, cap. 11, unde titulum operis fecit *Περὶ τοῦ κατὰ θεὸν βίου τοῦ μαζαριου Κωνσταντινου τοῦ βασιλέως*, ut notat Valesius, pag. 256 (c). Cæterum falli Jac. Gothofredum (d), qui hos libros ab Eusebio scriptos esse negavit pag. 273, ad Philostorg. et in epist. ad Andream Rivetum sub nomine Jacobi Pacidii edita, facile ex ipso opere et Socratis, Sozomeni, Photii, Gelasii aliorumque veterum testimoniis demonstrarunt Martinus Hanckius *De scriptoribus Byz.*, pag. 81 seq., J. Andreas Bosius *De pontificatu maximo imperatorum Rom.*, pag. 63 seq., et Valesius, pag. 216. Omni etiam operis destituta est verisimilitudine Sandii conjectura, qui in *Nucleo historiæ eccles.*, pag. 48, Macarii Hierosolymitani esse hariolatur. Πανηγυρικῆ ὑψηγορίᾳ usum Eusebium, multi adnotarunt; neque tamen fides historica illi propterea in rerum summa deneganda. Primus hos libros Græce cum *Historia eccles.* edidit Rob. Stephanus, Paris. 1544, fol., pro quinto libro numerans orationem ad sanctorum cœtum (e), quæ Constantini M. est, non Eusebii. Latine primus quatuor libros (non tres primores tantum, ut scribit Hanckius pag. 86 *De scriptoribus Byz.*) Joannes Portesius vertit. Hinc Wolfgangus Musculus, nec minus J. Christophorsonus, qui Portesii versionem non viderat, notante Valesio pag. 216 sq. Hujus Christophorsonianæ versionis cum liber quartus casu quodam amissus esset, quartum Nicolaus Carrus supplevit. Denique idem Henricus Valesius Græca ad codices mss. castigavit, versionem meliorem notasque doctissimas adjunxit (f). Editiones Latinas et Græco-Latinas, quia *Historiæ ecclesiasticæ* hi

(a) Vindobonæ in bibl. Cæsar. cod. CLXVI, n. I, fragm. Eusebii ἐκ τοῦ πρὸς Μαρτῖνον, teste Lambecio *Commentar. tom. IV*, pag. 887, et in cod. Barocc. n. CIIIC, in quo etiam sunt Eusebii sententiæ βιωφελεῖς, secundum *Cat. codd. Angl. I*, p. 27. HARL.

(b) Male libri VI excusum in Jo. Molleri *Homonymoscopia*, p. 461.

(c) Nimius est Constantini laudator. V. Thomasius, Du Pin, aliosque a Stollio pag. 227 excitatos. HARL.

(d) Jac. Godofredo assensus B. Dorscheus in *Diatyposi concilii Nicæni de S. Cæna*, p. 3.

(e) Ubi in codd. Venet. ad § 17 memoratis. HARL.

(f) Valesius laudat cod. Fuketi, lectt. ad oram libri Saviliani, Turnebiani et cod. Moræi, codicem schedasque bibl. Paris. Rec. est ed. Valesii cum hujus variorumque adnotatt. in ed. Reading. — In sex codd. bibl. Paris. publ. continetur Eusebius *De vita Constantini*. — In cod. Escorial., teste Pluero in *Itin. per Hispan.*, p. 168. — In cod. Mosquensi, teste Strothio in præf. ad Eus. *H. E.*, pag. xxii. — In cod. Mediceo-Florent. XX, n. 4, qui continet *H. E.*, sub finem insertum est ex Eusebii *Vita Constantini*, a cap. 24, usque ad totum cap. 42 libri II inclusive, excerptum, continens illius imperatoris constitutionem, quam, destructis tyrannis, Græca lingua conscriptam, gentibus subditis misit. V. Bandin. *Cat. codd. Gr.*, II, pag. 681. — Huc pertinent commentatt. D. Ern. Frid.

libri subjungi solent, supra num. 3 adnotatas videre licet. Tantum monebo, in editionibus quibusdam Latinis brevia J. Jac. Grynæi et Suffridi Petri scholia adjuncta esse. Gallicæ quoque interpretationis instar est, quod auctore Joanne Morino prodit opus: *Histoire de la délivrance de l'Église chrétienne, par l'empereur Constantin*. Paris. 1630, fol.

XVIII. *De Vita S. Pamphili martyris*, scripsisse se testatur lib. vi (a), cap. 32, Eusebius, et lib. vii *Hist. eccles.*, cap. 32, pag. 288, et *De martyribus Palaestinae*, cap. 11, ubi *tribus libris* distinctum a se opus illud fuisse refert, quod confirmat etiam Hieronymus in *Catalogo*, cap. 81, et *adversus Rufin.*, pag. 135, ubi libros elegantissimos appellat. Hujus, ut putat, operis genuinum ἀποσπασμάτων de Pamphili martyrio Græce ex ms. codice Mediceo regis Christianissimi descriptum exhibet Papebrochius t. I *Act. Sanctorum Junii*, pag. 64-74, cum Latina versione. [Fabr. in sua Hippolyti Opp. edit., t. II, pag. 217.] Latina illa ex Eusebio ac Metaphraste dederant Lipomannus et Surius 1 Junii, et Valesius pag. 178, ad Euseb.

XIX. *Τῶν ἀρχαίων μαρτυρῶν συναγωγή*, antiquorum martyriorum collectionem, scripsisse se Eusebius testatur in *Hist. eccles.* lib. iv, cap. 15, pag. 136, et lib. v, proœm., pag. 153, et cap. 21, pag. 189. Ex hoc opere præclaro, et quod integrum ad nos haud pervenisse dolendum est, multa superesse videntur, in *Vitis Patrum* Latine sub Hieronymi nomine editis, et in Simeone Metaphraste, qui Græco stylo sanctorum Vitas et martyria condidit. Fragmentum ex hoc opere Eusebiano dare se credit Papebrochius *Narrationem de decem martyribus Ægypti*, Græce e ms. Vaticano cum Guil. Sirleti versione t. I *Act. sanctor. Junii*, pag. 420 seq. Sic *Acta martyrii S. Luciani* apud Surium et Bollandum ad 7 Januar. Latine edita, Usserius apud Caveum suspicatus est Metaphrastem petiisse ex Eusebio. Integram ejus μαρτυρῶν ἀναγραφὴν in bibl. Scorialensi superfuisse affirmat Franciscus Bivarius ad Pseudo Dextri *Chronicon*, ad A. C. 308. Atque *libros tres* martyrum Eusebii nondum de Græco versos ibi exstitisse, ex indice ejusdem bibliothecæ a. 1579 didicit et ad Baronium scripsit Lindanus, ut narrat Baronius ad Martyrolog. 23 Sept. Duabus librorum decadibus sive *viginti libris* constituisse illud opus, tradit scriptor *Actorum S. Silvestri*, apud Lambecium t. VIII, p. 321 [p. 683 sq. ed. Kollar.]. Verba scriptoris illius sunt:

Wernsdorffii De Constantini M. religione paschali ad Euseb. *De vita Const. M. libr. iv*, cap. 22, Witteb. 1758, 4, et D. Erhard. Anton. Frommanni *De codd. sacris, jussu Constantini ab Eusebio curatis*, ad Euseb. *Vitam Const. libr. iv*, c. 36. Coburg. 1761, 4, recus. in ejus opusculis philologici atque historici argumenti, Coburgi 1770, 8, p. 303 sqq. — *Eusebius's Life of Constantin, with an oraison in his Praise, and his oration to the clergy*. Lond. 1637. — Saltoufall versio Anglica, ad-

Α Ὁ ἡμέτερος ἱστοριογράφος Εὐσέβιος, ἤντικα τῆν Ἐκκλησιαστικὴν ἔγραψεν ἱστορίαν, παραλλοίπεν ἔκεινα, ὧν μνήμην ἐποίησατο ἐν ἑτέροις αὐτοῦ ποιήμασι. Καὶ γὰρ ἐν εἰκοσὶ λόγοις, τοῦτέστιν ἐν δωδεκάσι, σχεδὸν τῶν ἐν ἀπάσαις ἐπαρχίαις μαρτύρων, ἐπισκόπων, ὁμολογητῶν καὶ ἀγίων γυναικῶν καὶ παρθένων, παρεσκεύασε τὰ πάθη φέρεσθαι. Miror, Caveum huic operi tribuere libros non viginti, sed undecim, ejusque rei auctorem laudare *Acta Silvestri*, a Combefsis edita. [Forsan illud de *martyribus Palaestinae*, quod in edit. H. E. adhæret libro viii, et de quo v. Fabr. *B. Gr.* vol. IX, pag. 33 sq. ed. vet., pars fuit hujus collectionis martyrior. antiquiorum.] Confer de eodem opere Eusebiano Bollandum præf. ad t. I *Act. sanctor. Januar.*, pag. xvi et xlv, et Henschenium t. II *Aprilis*, pag. 539; Baronium *Diss. Martyrologio Romano* præmissa, cap. 5-7, et Matthiam Frid. Beckium ad *Martyrologium Ecclesiae Germanicæ*, pag. 5 seq. Fabr. In cod. MCDLII bibl. publ. Paris. est n. XXI Onesimi, qui Pauli discipulus fuit, martyrium, et n. XXII, Pamphili, Valentis, Pauli, Seleuci, Porphyrii, Theoduli et Juliani martyrium, auctore Eusebio. HARL.

XX. *Epistola ad Constantiam Augustam*, Licinii uxorem, laudata ab Iconomachis in Actis synodi Nicænæ secundæ, act. v, pag. 608, et vi, pag. 661, t. III Binii (Labbei t. VII), et a Nicephoro, Constantinopol. patriarcha, impugnata. Ex eadem Nicephorus Gregoras xix, 3, *Hist.*, ubi Eusebium τῶν τότε λογίων τὸν πρῶτον appellat, pag. 591. Eam plenior Græce e ms. regio edidit J. Boivinus in notis eruditis ad Niceph. Gregoram, pag. 795. Spuriam et Eusebio suppositam esse non dubitat Petavius xiv, 9, *Dogm. theol. de Incarnatione*. Sed Eusebio recte a laudato Boivino vindicatur. In iisdem Actis Nicænæ synodi assertur etiam aliquid, pag. 608 et 662, ex epistola Eusebii ad Euphraticum sive Euphrasionem et ad Alexandrum Alexandrinum.

Latine tantum exstant:

XXI. *Apologia pro Origene liber primus*, ex Rufini versione, inter Origenis atque Hieronymi Opera sæpius sub Pamphili nomine editus. Et sane ex voluminibus sex (tot enim *Apologia* illa libros complexa est) Pamphilum una cum Eusebio priora quinque composuisse, sextum ab Eusebio additum esse, testatur Photius cod. cxviii (b). Confer Eusebium ipsum vi, 33, *Hist.*, et quæ de hoc opere Tillemontius t. V *Memor. eccles.*, parte III, pag. 60

dita est versioni H. E. de qua supra jam egimus. HARL.

(a) Docet ibi Eusebius, illo se in opere exhibuisse πλιναχας sive indices librorum tum Origenis, tum aliorum scriptorum ecclesiasticorum, quos Pamphilus summo studio bibliothecæ suæ adornandæ collegerat.

(b) Est inter codd. Latinos bibl. Venetæ D. Marci, cod. XXVIII. V. *Cat. codd. Lat.*, pag. 17. HARL.

seq. et 357 seq. Non assentior Bartholomæo Germanio, qui libro *De hæreticis, codicum ecclesiasticorum corruptioribus*, pag. 305 seq., contendit, nullas Pamphili partes in *Apologia pro Origene* fuisse, sed meram hanc fuisse fraudem, qui Eusebii opus sub Pamphili nomine venditaverit. Hebed Jesu autem in *Catalogo librorum Chaldaicorum*, pag. 19, in memorat Eusebii *librum apologeticum pro homine quodam Origenista, qui exponerat Scripturas per allegorias, et coarguebatur hoc nomine a Theodoro*. De Antipatri Bostrensis Ἀντιπάρης τῆς Εὐσεβίου ὑπὲρ τοῦ Ὀριγένης ἀπολογίας, dicam infra in Antipatro.

XXII. *Opuscula* XIV a Jacobo Sirmondo edita ex duobus mss. monasterii Herivallensis et S. Cornelii Compendienseis, t. II *Var. opusc.*, Paris. 1643, 8, unde recusa sunt in *Bibl. Patrum* edit. Lugd. 1675, tomo IV, et inter Sirmondi Opera t. I, Paris. 1696, fol.

Adversus Sabellium liber, sive potius homilia 1 et 2. In harum priore Marcellus Ancyranus perstringitur his verbis pag. 10: *Pater, qui genuit, non pœnitetur de bona progenie, non devorat suum Filium. Irridemus fabulas gentium, et iterum easdem inducimur, non nos, sed qui ausus est Galata. Deus enim non vocem genuit, sed Filium, non sermonem, sed Vitam, non dictum, sed Deum*. In posteriore sæpius laudatur memoria beati viri, per quem Valesius intelligit Pamphilum, editores operum Sirmondi verisimilius Agapetum, Eusebii decessorem.

De resurrectione et ascensione, homilia 1 et 2, in quarum posteriore copiose celebratur S. Romanus, de quo Eusebius cap. 2 *De martyribus Palæstinæ*, et homilia Eusebii Gallicani, t. VI *Bibl. Patrum* edit. Lugd., pag. 671. Prudentius *Peristeph.*, hymno x, *Martyrologia* 18 Nov., etc. FABR. — Eusebii homilia *de Christi resurrectione*, Gr. ac Lat. per Fr. Combefis. Paris. 1648, fol., in *Bibl. Græc. Lat. Patr. Auct. nov.*, col. 779. — Eusebii episc. *orat. de commemoratione sanctorum*, interpr. Car. Fabiano, edita in parte II Thomæ Galeti libri *Religiosus* inscripti, Lugd. 1615, 8; rec. in *Bibl. PP. Colon.* 1622, tom. XV; — in Lugdun. t. XXVII,

(a) In Catal. codd. Angliæ, etc., I, inter codd. Bodlei, n. 2432. 44, inesse dicuntur. *Actus Sylvestri, urbis Romæ episcopi, qui vixit in episcopatu annos XIII, menses x, dies xix, ex Eusebii Græcis, ut auctor in præfatione ait, translatis*. — Paris. in bibl. publ. *Eusebii Cæsar. homilia in memoriam Constantini imper. et Sylvestri papæ*. Incipit: ὁ ἡμέτερος ἱστοριογράφος Εὐσεβίος, in codd. DCCXXXVIII, MCXLIX et MDVIII. — Vindobonæ in bibl. Cæsarea, cod. XXXI, n. II. (cujus initium v. supra ad sect. 20 redditum), de quo multus est Lambec. *Comment.* tom. VIII, pag. 683, sqq., qui ex narrationis præmio patefacit, Eusebium in magno aliquo opere xx librorum de omnium fere provinciarum martyribus, episcopis, confessoribus, etc., scripsisse primum Græce Sylvestri papæ Vitam, eamque postea anonymum incertum in linguam transtulisse Latinam, et ex antiqua illa Latina versione pro-

A et in *Supplem. Bibl. PP. Paris.* 1639, tom. I, pag. 826 (v. Fabr. *B. Gr.* XIII, pag. 814); sed quod in ea refertur, quid Eusebius episcopus responderit Alexandro, interroganti, quem fructum ferant qui sanctos et beate defunctos colant, illa, quæ si est genuina: Eusebio Alexandrino tribui possit. — Præterea adnotare juvat, in cod. Bodleiano n. MMCCXXIII (Cat. codd. Angliæ I, pag. 116) extare, Eusebii (cujus sint, non additur) homilias octo, quarum prima est ad monachos; sed in eodem cod. reperiri dicitur Eusebii Emeseni ad monachos homilia nona. V. infra de Eusebio Emeseno. — In cod. eccles. cathedr. Dunelmensis n. CCLXXXII. Eusebii (nullo addito indicio cujus sit? forsân *Emeseni*, in Catal. mem. II, pag. 9) sermo *de nativitate Domini*. — In indice ad vol. II Catal. codd. Paris. bibl. publ. citatur Eusebii Cæsar. oratio *in ingressum jejuniorum*. — In bibl. Bodlei. inter cod. Laudi n. DCCXIV fragmenta quædam Gr. *de pœnitentiâ* ex Eusebio, Chrysostomo, Basilio, etc. HABL.

De incorporati et invisibili Deo, atque incorporali anima et spirituali cogitatu hominis homilia sex.

De eo, quod ait Dominus Matth. x, 34, « Non veni pacem mittere in terram. »

De mandato Domini Matth. x, 37, Quod dico vobis in aure, supra tecta predicatè.

De operibus bonis et malis homilia 1 et 2 ad II Cor. VIII, 9 seq.

Hæc opuscula ex Græco versa esse, variis argumentis colligitur, neque Eusebio Cæsarensi indigna sunt, eique tribuuntur a Sirmondo, Valeσιο, du Pinio aliisque [codd. qui nominantur, et Hieronymi auctoritate fultis]. Neque placet opinio Cavei, qui incerta conjectura mavult referre ad Eusebium Emesenum. [Nec placet Oudino l. c., pag. 313.]

XXIII. *Acta Sylvestri papæ*, ad Eusebium auctorem referuntur in quibusdam codd. (a) et a Ratramo libro IV *Contra errores Græcorum*. *Sed error ex multis manifestus arguitur*, inquit Baronius ad *Martyrolog.* 31 Dec., *cum et Gelasio teste acta Sylvestri incerto auctore sint scripta*. Confer. Wihl. Ernesti

diisse denuo hanc ejusdem Vitæ *novam editionem Græcam*; vetusta illa vitæ translatio *Latina*, in duos libros divisa, est in antiquo cod. membran. bibl. Cæsariens. inter codd. Latinos historicos, ex quo Lambec. appositum longum præmio locum. Idem in Additamento III (lib. IV, p. 482), docet, quantum ea, quæ in hoc codice et hac narratione de sacro lavacro Constantini M. referuntur, a relatione Eusebii Pamphili in libro IV *De vita ejusdem imperatoris discrepent*. — *Eusebii Pamphili de theolog. ambiguitatibus* est in libro inscripto: *Georgio Valla interprete. Nicephori Blemmidæ logica: G. Vallæ libell. De argumentis: Euclidis elementorum XIVus*, etc. Venet. per Anton. de Strata 1488. — ibid. per Simon Papiensem, dictum Bevilaquan, 1498, fol. V. Fabr. *B. L. med. et infim. æt.*, edit. Mansi, tom. VI, p. 281. HABL.

Tenzelii *Diss. selectas*, p. 304 seq. Exstant Latine apud Mombrinium, tom. II, et alia ex Metaphraste apud Lipomannum, tom. V, et Surium ad 31 Dec. Edidit et Combefsius *Acta Sylvestri et Constantini*, e quibus disputationem adversus Judæos præsentem Constantino a Sylvestro et Zambre habitam repetit in *Bibl. concionatoria*, t. II, ad Dom. 1 Quadragesimæ. Ex illis hausere Zonaras ac Cedrenus, et in Chronicis mss. Georgius Hamartolus et Simeon Logotheta. Vide Cangium *ad Zonaram*, pag. 28.

XXIV. Inedita.

Libri IV Eclogarum propheticarum, de quibus supra n. II. Vide *ibid. adnotationem nostram*. (EDIT. PATR.)

Fragmentum de mensuris ac ponderibus. Mss. Is. Vossii n. 179. FABR. — Est in cod. Veneto D. Marci. (Vid. *Catal. codd. Gr.*, p. 261.) — Inter codd. Vossianos n. MMCCXC (*Cat. codd. Angliæ*, II, p. 62). *Eusebii fragm. de mensuris et ponderibus*. HARL.

De morte Herodis, ms. in bibl. Basil.

Præfatio ad Canticum Mosis in Exodo. Lambec. III, p. 35 (a).

XXV. Scripta Eusebii deperdita.

Præter multas partes operum, de quibus jam dictum est, *ecclesiasticæ Præparationis libri*, in quibus *Eclogæ*. Phot. cod. xi, ubi numerus librorum excidit.

[*Εὐαγγελικὴ Θεοφάνεια* bis citatur in Catena in Lucam in cod. Vindobon. Cæsareo XLII, teste Lambecio *Commentar.*, tom. III, p. 168, not. 4. Conf. supra, n. 8. HARL. Fragmentum ex Eusebii Opere deperd. *Theophania evang.* e cod. Coislin. Gött., 1740, 4.] (Vide notam nostram col. 23. EDIT.)

Caveus ait, in bibl. Bodleiana, cod. Barocc. CXLVIII, exstare novem homilias sub Eusebii nomine, in memoriam sanctorum, sed spurias. Exstat vero ibi unica tantummodo, quæ nona inscribitur. FABR. Vid. supra, ad n. 23, de homilia *De resurrectione* adnotata.

Opus adversus hæreses atheas promisit Eusebius in fine libri IV *Eclogarum*, teste Lambec. *Comm. de bibl. Cæsarea*, pag. 202.

Prophetia Eusebii Cæsar. et fratris Columbini de quibusdam eventuris in Christiano orbe, Latine, ut videtur, in bibl. Bodlei. inter codd. Kenelmi Digbæi, n. MDCCIII, *catal. codd.*

In Anastasii *Quæstionibus et responsonibus*, ex variis SS. partibus, in Niconis *Collectionibus rerum moralium* aliisque vett. Gr. florilegiis passim in codd. Coislin., Mediceis, etc., fragmenta occurrunt Eusebiana. HARL.

(a) In codice pergameno sæculi XII vel XIII bibliothecæ universitatis Lovaniensis, 4° parvo, p. 37 legitur: *Omeliæ XII Eusebii Cæsariensis episcopi de Pascha valde utiles, translate de Greco in Latinum.* — *Item sermones ejusdem III de ascensione Domini.*

Ἡ καθόλου στοιχειώδης εἰσαγωγή. Supra n. 3. *Ecclesiasticæ Demonstrationis libri*. Phot. cod. XII. Colomesius quatuor libros fuisse putat, quia quatuor libri *Eclogarum propheticarum* exstant mss. in bibl. Vindobonensi: sed in calce libri quarti illarum *Eclogarum* diserte tradit Eusebius, hunc esse librum operis nonum. Et *Eclogas propheticas* verisimilius habeat aliquis pro parte τῆς καθόλου στοιχειώδους εἰσαγωγῆς, ut notavi supra num. 5. Laudatur Eusebii Ἐκκλησιαστικῆ ἀπόδειξις in *Jure Græco-Romano*, libr. IV, pag. 295.

Contra Porphyrium pro Christiana religione libri xxx. Suid. De quibus tantum viginti ad se pervenisse, ait Hieronymus cap. 81 *Catalogi*. Horum tribus postremis confutasse, quæ contra Danielis prophetias argutatus idem Porphyrius fuerat, testatur idem Hieronymus *ad Danielelem*. Aliibi libros xxv numerat, epist. ad Magnum oratorem. Laudat et Socrates III, 23, pag. 200. Hoc opus Romæ adhuc servari, nimis temere multi credunt, inquit Holstenius *De Porphyrii scriptis*, pag. 63. Apollinarem iis, quæ Eusebius et Methodius contra Porphyrium scripsit, præfert Philostorgius VIII, 14. [V. vol. V, pag. 747.]

Ἐλέγχου καὶ Ἀπολογίας, *Confutationis et Apologiæ* pro Christiana religione adversus ethnicorum objectiones, libri duo, atque alii libri duo ejusdem argumenti et sententiis verbisque propemodum iidem (forte altera priorum ἐξδοτός). Phot. cod. XIII. Fallitur Valesius, qui libros *contra Porphyrium* cum his libris confundit. Nec minus fallitur Caveus, qui cum his confundit *Apologeticum* Eusebii *pro fide sua*, de quo supra num. 9.

Oratio de basilica Hierosolymitana, Servatoris sepulcro, ac *de donariis* ibi dedicatis, quam, licet longiorem, stans imperator Constantinus auscultavit. Euseb. IV, 33, *De vita Constantini*.

De festo Paschali liber eidem Constantino dicatus, complexusque μυστικὴν ἀνακάλυψιν τοῦ τῆς ἑορτῆς λόγου, sive rationes cycli novemdecim annorum et historiam controversiæ de Paschate. Euseb. IV *De vita Const.*, cap. 34 et 35, ubi imperatoris ad Eusebium epistola, qua ipsi gratias agit, et meminit Latini interpretis, qui scripta ejus in Latinam linguam transferat. Eusebio ad componendam ἐνεακαίδεκαετηρίδα occasionem dederat sanctus Hippolytus sua ἐκκαίδεκαετηρίδι, teste Hieronymo, cap. 61 *Catalogi*. Atque ita capiendus Isidorus Hisp. VI, 17, *Orig.*, et Beda *De temporum ratione*, cap. 42. [In bibl. Cotton, XIII, 12, p. 93, *Cat. codd. Angl.*, *Eusebii Cæsar. de Pascha homiliæ XII*.]

Περὶ τῆς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν πολυπαθείας scripsisse se testatur Eusebius VI, 8, *Præparat. evangel.*, pag. 310. Idem opus, in quo Basilius *De Spiritu*

— *Item ejusdem II de spiritu sancto*. Volumen duabus partibus constat: pars prior indicem voluminis exhibet, pars altera, quæ homilias continebat, a priori distracta, jam non invenitur. EDIT. PATR.

sanctio, cap. 29, legisse se significat, ἐπαπορήματα Α περὶ τῆς τῶν ἀρχαίων πολυγαμίας.

Epistolæ quamplurimæ, præter illas, de quibus supra num. 21, in quibus omnibus Arianorum se fautorem prodere arguunt Acta concilii Nicæni, act. vi, t. III, edit. Binianæ, pag. 662, vertuntque ipsi vitio, quod licet synodo Nicænæ subscripserit, et ποτὲ μὲν τὴν ἀλήθειαν ὑποκρινόμενος ἀποδείκνυται, *nonnunquam veritatem simulare deprehenditur*, tamen non veniam publice petierit de scriptis suis eaque retractaverit, et pro epistolis speciatim suis λόγον Ἀπολογίας non composuerit, vulgaveritque.

Sermonem de defectu pluviarum memorat Hebed Jesu in *Catalogo librorum Chaldæorum*, n. 20.

[Fragmentum Eusebii τοῦ Ἀσματος τῶν φεμάτων edidit Munterus Fr. PP., Gr., I, p. 60 sq.; alia fragm. ejusd., Matthæi in *Anecdosis*, Mosquæ, 1775. In Galland. *Bibl. PP.*, tom. IV, p. 459 sq., sunt Eusebii Pamph. opuscul. xiv, primum in lucem edita a Jac. Sirmondo. — Præmittuntur ejusdem Eusebii Proœmium et cap. III priora *Dem. Ev.*, una cum operis epilogo evulgata a J. A. Fabricio. In Prolegg. de his p. xxii sq. breviter Gallandus egit.]

DE VITA SCRIPTISQUE EUSEBII CÆSARIENSIS.

(H. VALESIIUS, Proleg. ad Eusebii *Histor. eccles.* ed. Mogunt. 1672.)

De vita Eusebii Cæsariensis librum olim conscripserat Acacius, ejus discipulus et in episcopatu Cæsariensi successor, ut testatur Socrates. Sed cum hic liber una cum plurimis aliis vetustatis incuria perierit, nos collectis hinc inde veterum scriptorum testimoniis qui de Eusebio locuti sunt, jacturam illam pro virili parte sarcire conabimur. Igitur Eusebius natus est in Palæstina sub extrema, ut videtur, Gallieni tempora. Ex Palæstina quidem illum oriundum fuisse argumento est, quod a veteribus fere Palæstinus vocatur. Ita certe Basilius, Theodoritus alique eum appellant. Ac quamvis ob Cæsariensis urbis episcopatum ita cognominari potuit, verius tamen mihi videtur, illum a patria id cognomentum traxisse. Certe ipse in libro primo *De Vita Constantini* se adhuc adolescentem in Palæstina educatum ac versatum esse testatur, ibique primum a se visum esse Constantinum, dum is in comitatu Diocletiani Augusti per Palæstinam iter faceret. Sed et in libro II ejusdem operis, ubi legem Constantini refert, quam ille pro Christianis scripsit ad Palæstinos, Palæstinum se fuisse haud obscure significat. Postquam enim legis ipsius ad Palæstinos missæ verba retulit, hæc addit: *Hæc primæ imperatoris litteræ ad nos missæ.* Quod vero ortum illius in extrema Gallieni tempora contuli, hujus rei auctorem habeo ipsum Eusebium. In libris enim *Historiæ ecclesiasticæ* loquens de Dionysio Alexandrinorum episcopo, illum sua ætate vixisse testatur, ut videre est in libro III, cap. 28. Quare cum constet Dionysium Alexandrinum anno principatus Gallieni duodecimo e vivis abiisse, Eusebium jam tum in lucem editum fuisse oportet, si quidem ejus ætas in ea tempora incidit quibus vixit Dionysius. Idem etiam colligi potest ex libro V *Historiæ ecclesiasticæ* sub finem, ubi de Artemonis hæresi verba faciens, Paulum Samosatenum sua ætate eam hæresim renovasse scribit. Denique in

B libro VII, narrans ea quæ regnante Gallieno contigerunt, antequam de Pauli Samosatensis errore ac damnatione sermonem instituat, his utitur verbis: *Verum his jam expositis, nunc tandem quæ qualisque fuerit ætas nostra, posterorum notitiæ tradamus.* Parentes quos habuerit, nobis incopertum est, nisi quod Nicephorus Callistus, nescio quos auctores secutus, illum sorore Pamphili martyris genitum esse prodit. In epistola autem Arii ad Eusebium Nicomediensem, frater Eusebii Nicomediensis dicitur. Ac tametsi propter amicitiam frater dici potuit, verius tamen mihi videtur, illum aut germanum aut consobrinum fuisse Nicomediensis Eusebii, maxime cum Arius plurimis aliis ibi commemoratis, unum Cæsariensem fratrem appellet Nicomediensis. Deinde Nicomediensis Eusebii oriundus fuit ex Syria. Fuit enim primo episcopus Beryti. Nec mos tunc erat, ut extranei et ignoti ad regendas Ecclesias promoverentur. In sæcularibus disciplinis quos magistros habuerit, perinde ignoramus. In sacris autem litteris præceptorem habuit Dorotheum eunuchum, Antiochensis Ecclesiæ presbyterum: cujus etiam in libro VII honorificam mentionem facit. Quanquam Eusebius eo loco tantum dicit a se auditum esse Dorotheum, dum sacras litteras in Ecclesia non incommode exponeret. Si quis tamen ex his Eusebii verbis cum Trithemio velit colligere, Eusebium Dorothei fuisse discipulum, equidem non magnopere repugnabo.

Ea tempestate mortuo Theotecno, Cæsariensis Ecclesiæ episcopatum administrabat Agapius, vir eximie sanctitatis, et effusæ in pauperes liberalitatis. Ab hoc Eusebius in clerum ascitus, arctissimam inivit amicitiam cum Pamphilo, qui tum inter Cæsariensis Ecclesiæ presbyteros eminebat. Erat Pamphilus natione Phœnix, domo Berytius; Pierii Alexandrinæ Ecclesiæ presbyteri discipulus, ut scribit Photius. Qui cum litterarum sacrarum sin-

gulari amore flagraret, omnesque ecclesiasticorum scriptorum libros ac præcipue Origenis, summo studio conquireret, celeberrimam scholam ac bibliothecam instituit Cæsareæ. Cujus scholæ magister primum fuisse videtur Eusebius. Certe Eusebius in libro *De martyribus Palæstinæ* disertè scribit, Apphianum, qui tertio persecutionis anno martyrium consummavit, in urbe Cæsarea sacris litteris a se eruditum fuisse. Ab eo tempore Eusebius cum Pamphilo semper conjunctissime vixit, ejusque individuus comes ad mortem usque permansit : adeo ipsi charus, ut ab ejus amicicia cognomentum sortitus sit *Pamphili*. Nec vero solum superstitem, sed etiam mortuum singulari amore dilexit Eusebius : ita ut post mortem Pamphili, semper de illo honorificentissime simul et amantissime loqueretur. Testantur hoc tres libri *De Vita Pamphili martyris* ab eo conscripti, quos elegantissimos vocat Hieronymus. Idem etiam colligitur ex pluribus locis qui in *Historia ecclesiastica* leguntur, et in libro *De martyribus Palæstinæ*. Denique in libro *II adversus Sabellium*, qui post Nicænum concilium ab Eusebio conscriptus est, Pamphilum martyrem frequenter prædicat, quanquam suppresso ejus nomine. Nam et in ipso orationis exordio ita dicit : *Puto adhuc aures obstrepi meas a memoria beati illius viri, qui illa religiosa frequenter usus est voce. Nam et aures vestræ adhuc sonum illius vocis retinent. Puto enim me audire eum dicentem : « Unigenitus Dei Filius. » Hæc enim religiosa vox per os ejus semper promebatur. Memoria enim erat Unigeniti ad gloriam non nati Patris. Audivimus autem Apostolum præcipientem honorari duplici honore debere presbyteros, eos maxime qui laborant in verbo et doctrina.* Et pag. 29 iterum de eo ita loquitur : *Hæc non nos extollunt, memoria beati illius viri. Utinam autem ita possim dicere, ut vobiscum semper ab eodem audiebam. Sed ea quæ nunc dicuntur, illi placita fuisse videntur. Gloria enim est proborum servorum, vera de Domino dicere; et honor eorum Patrum qui bene docuerunt, si repetantur eorum doctrinæ.* Et rursus in eodem libro, pag. 37 : *Hæc audiebamur semper a beato illo viro. Sæpe enim ita dicebantur ab eo, ut quidam suspicarentur ore quidem eum ista proferre, corde autem aliter habere. Et quidem memor vobis sum, audivisse me ab eo sancto nobis juramento satisfacisse, quia non aliud in lingua, et aliud esset in corde ejus.* Et paulo post : *Sed nunc quidem paucis ob memoriam et honorem Patris illius nostri, ita boni, ita laboriosi, et pro Ecclesiis ubique vigilantis dicta sint nobis. Neque enim generis ejus memoriam fecimus, neque educationis, aut eruditionis, aut alterius vitæ et propositi.* Quos quidem Eusebii locos ne quem sua laude defraudem, indicavit mihi vir doctissimus Franciscus Ogerius. Cæterum ex his quæ dixi satis colligitur, Eusebium nullo propinquitatis jure, sed tantum amiciciæ vinculo cum Pamphilo conjunctum fuisse. Certe Eu-

sebius, qui tot locis Pamphilum nominat, ejusque amicicia tantopere gloriatur, nunquam tamen propinquum aut affinem suum vocat. Imo vero ex ipsius Eusebii testimonio manifeste conficitur, Pamphilum martyrem Eusebii propinquum non fuisse. Nam in fine libri VII *Historiæ ecclesiasticæ*, ubi de Agapio Ecclesiæ Cæsariensis episcopo verba facit, ita loquitur : *Hujus tempore Pamphilum virum disertissimum, vitæque et operibus vere philosophantem cognovimus; in eadem Ecclesia presbyteri honore decoratum.* Cum igitur Eusebius ipse testetur, a se tunc primum cognitum esse Pamphilum, satis apparet nulla necessitudine aut affinitate eos inter se conjunctos fuisse.

Per hæc tempora contigit gravissima illa persecutio Christianorum, quæ a Diocletiano primum cœpta, a sequentibus deinceps imperatoribus ad decimum usque annum prorogata est (a). Hujus persecutionis tempore Eusebius utpote Cæsariensis Ecclesiæ tunc presbyter, in ea urbe perpetuo fere permansit, et continuis hortationibus multos ad martyrium instruxit. Inter quos fuit Apphianus, nobilis adolescens, cujus illustre certamen refert Eusebius noster in libro *De martyribus Palæstinæ*. Eadem persecutione captus Pamphilus et in carcerem coniectus, integrum biennium in vinculis exegit. Quo quidem tempore Eusebius amicum et contubernalem suum nequaquam deseruit : sed illum invisens assidue, quinque libros *Defensionis Origenis* in carcere una cum illo elaboravit; sextum vero et ultimum ejusdem operis librum mortuo demum absolvit Pamphilo. Totum vero illud opus, confessoribus in metallis Palæstinæ degentibus ab Eusebio et Pamphilo nuncupatum est, quemadmodum scribit Photius in *Bibliotheca*, capite 148. Ejusdem persecutionis tempore, ob quasdam, ut credibile est, Ecclesiæ necessitates, in Tyrum profectus est. Qua in urbe dum degeret, quinque Ægyptiorum martyrum gloriosa certamina abs se visa esse testatur in libro VIII, cap. 7. Sed et in ejusdem libri cap. 9, se in Ægyptum ac Thebaidem venisse scribit, grassante adhuc persecutionis furore; atque illic multorum utriusque sexus martyrum admirabilem constantiam oculis suis conspexisse. Sunt qui scribant, Eusebium in ea persecutione ut carceris molestiis liberaretur, idolis sacrificasse; idque illi objectum est ab episcopis et confessoribus Ægyptiis in synodo Tyria, ut infra commemorabimus. Sed non dubito quin id falsum sit et ab inimicis Eusebii confictum. Nam si tantum crimen revera admissum fuisset ab Eusebio, quomodo Cæsariensis Ecclesiæ postea factus fuisset episcopus? Quomodo ab Antiochenis ad suscipiendum illius urbis sacerdotium evocatus? Et tamen cardinalis Baronius illud quasi certum ratumque arripuit, quod Eusebio per jurgium et altercationem objectum est ab ejus adversariis, nec ullius testimonio confirmatum.

Per idem tempus scriptus est ab Eusebio liber

(a) Eusebius in Epistola ad Cæsarienses de synodo Nicæna.

adversus Hieroclem. Causam scribendi præbuit Hierocles Nicomediensis, qui sub initium ejus persecutionis cum Christianorum ubique templa destruerentur, vexatæ religioni quasi insultans, duos adversus fidem Christi in urbe Nicomedia edidit libros, quos *Φιλαθήεις* inscripserat. In quibus inter cætera id asserbat, Apollonium Tyanæum multo plura et majora fecisse quam Christum, ut testatur Lactantius in libro VII. Sed Eusebius hominem despiciens, contentus fuit eum brevi libello confutare.

Inter hæc mortuo Agapio, Cæsariensium episcopo, cum persecutio jam sedata et pax reddita esset Ecclesiæ, Eusebius communi omnium consensu in ejus locum substituitur. Alii successorem Agapii ponunt Agricolam, qui Ancyranæ synodo interfuit ac subscripsit, anno Christi 314. Ita Baronius in *Annalibus*, ad annum Christi 314, et Blondellus in *Apologia pro sententia B. Hieronymi*, cap. 49. Ubi Eusebium anno Christi circiter 315, administrationem Cæsariensis Ecclesiæ post mortem Agricolæ suscepisse scribit. Verum subscriptiones illæ episcoporum quæ in Latinis Canonum collectionibus habentur, parum certæ mihi videntur ac firmæ. Nam neque in Græcis codicibus, nec in Latina versione Dionysii Exigui leguntur. Deinde Eusebius in libro VII *Historiæ ecclesiasticæ* recensens præcipuarum sedium episcopos, sub quibus orta et grassata est persecutio, in Agapio Cæsariensium episcopo desinit, quem ait in ea persecutione pro Ecclesiæ suæ commodis plurimum laborasse. Hic ergo ad firmam usque persecutionis permanserit necesse est. Atqui Eusebius statim post finem persecutionis factus est episcopus. Nam cum Paulinus episcopus Tyri, paulo post reddidit Ecclesiæ pacem basilicam dedicaret, ad ejus dedicationem una cum reliquis episcopis a Paulino evocatus est, et elegantissimam coram illo habuit orationem, sicut discimus ex libro X *Historiæ ecclesiasticæ*. Id autem contigit antequam Licinius adversus Constantinum rebellaret, quod factum est anno Natalis Dominici 315. Circa hæc tempora Eusebius insignes illos *De demonstratione* et *De præparatione evangelica* libros elucubravit. Quos quidem ante concilium Nicænum scriptos fuisse constat, cum in *Historia ecclesiastica*, quæ ante illud concilium ab Eusebio scripta est, nominatim citentur, quemadmodum in adnotationibus ostendimus. Interea Licinius, qui in Orientis partibus Rempublicam administrabat, repentino furore incitatus Christianos persequi cœpit, præcipue vero antistites, quos Constantino magis favere, et pro illo vota facere suspicabatur. Sed Constantinus, suscepta adversus Licinium expeditione, brevi illum duobus præliis terra marique victum ad ditionem compulit. Atque ita Christianis in Oriente degentibus pax per Constantinum denuo reddita est.

Verum inter ipsos Christianos longe gravior eodem tempore tumultus exarsit. Namque Arius, Alexan-

drinæ urbis presbyter, cum nova quædam et impia de Dei Filio dogmata publice in Ecclesia prædicaret, et ab Alexandro episcopo frequenter admonitus, nihilominus in iisdem assertionibus perseveraret, tandem una cum erroris sui sociis damnatus, pulsusque Ecclesia fuerat. Quam damnationem moleste ferens, litteras cum exemplo fidei suæ ad omnes vicinarum urbium episcopos misit: quibus querebatur immerito se depositum ab Alexandro, cum eadem ipse quæ reliqui Orientis antistites prædicaret. His artibus decepti plures episcopi, et ab Eusebio Nicomediensi maxime incitati, qui Arii partibus palam favebat, litteras pro Ario scripserunt ad Alexandrum Alexandrinæ urbis antistitem, orantes ut Arium in pristinum locum restitueret. Ex eorum numero fuit Eusebius noster, cujus litteræ ad Alexandrum scriptæ exstant in Actis septimæ synodi œcumenicæ, et inter veterum testimonia a nobis relatæ sunt. Eusebii Cæsariensis exemplum mox secuti Theodotus ac Paulinus, alter Laodiceæ, alter Tyrionum episcopus, pro restitutione Arii apud Alexandrum intercessere. Quorum epistolæ, utpote dogmatibus suis patrocinantes, cum ubique ostentaret Arius, et tantorum virorum auctoritate multos in societatem erroris sui pertraheret, Alexander et ipse coactus est ad reliquos Orientis episcopos litteras mittere, quibus palam fieret, Arium una cum sociis jure damnatum ac depositum fuisse. Exstant hodie Alexandri epistolæ duæ: altera ad Alexandrum Constantinopolitanum episcopum, in qua queritur Alexander de tribus episcopis Syriæ, qui Ario consentientes, contentionem quam sedare potius debuissent, magis quam antea inflammaverant. Hi sunt Eusebius, Theodotus ac Paulinus, sicut ex Arii epistola ad Eusebium Nicomediensem scripta licet colligere. Alteram Alexandri epistolam ad omnes ubique terrarum episcopos datam refert Socrates in libro I. His Alexandri litteris pene omnes Orientis subscripserunt episcopi: inter quos principem locum obtinebant Philogonius Antiochiæ, Eustathius Berrœæ et Macarius Hierosolymorum antistites. Episcopi vero illi qui ab Arii partibus stare videbantur, cum Alexandri litteris se perstrictos viderent, acrius multo ac vehementius in defensionem Arii incubuere: præcipue autem Nicomediensis Eusebius. Noster enim Cæsariensis Eusebius, una cum Patrophilo ac Paulino, aliisque Syriæ episcopis id tantum decrevit, ut Ario presbytero conventus in ecclesia sua agere liceret; subjectus tamen idem esset Alexandro episcopo, ab eoque flagitaret ut ad pacem et communionem admitteretur. Ad hunc modum dissidentibus inter se episcopis, et his Alexandri, illis Arii partes foventibus, contentio supra modum exasperata est. Cui malo ut mederetur Constantinus, generalem episcoporum synodum, qualem nulla unquam ætas viderat, ex universo orbe Romano congregavit in urbe Bithyniæ Nicææ. Hujus maximi ac celeberrimi concilii non minima pars fuit Euse-

bis noster. Nam et in dextro cornu primum locum obtinuit, et imp. Constantinum, qui inter duos considentium ordines medius in aurea sella residebat, totius synodi nomine compellavit, sicut ipse testatur in exordio libri *De Vita Constantini*, et in lib. III ejusdem operis. Idem etiam confirmat Sozomenus in libro *Historiæ ecclesiasticæ*. Deinde cum inter episcopos maxima esset controversia de formula fidei, Eusebius noster formulam proposuit admodum rectam et simplicem, et quæ omnium episcoporum, ipsiusque adeo imperatoris consensu laudata est. Sed cum ei formulæ aliquid deesse videretur ad confutandam novi dogmatis impietatem, Patres synodi Nicænæ has præterea voces addendas esse censuerunt: *Deum verum de Deo vero: genitum non factum, consubstantialem Patri*. Adjecerunt etiam anathematis aduersus eos qui dicerent Filium Dei de non exstantibus factum esse, et fuisse tempus cum non esset. Et initio quidem Eusebius noster *consubstantialis* vocem admittere recusabat. Sed postea edoctus a reliquis episcopis quænam esset hujus verbi vis atque sententia, huic fidei tandem consensit ac subscripsit, quemadmodum ipse tradit in epistola ad Cæsarienses. Nonnulli asserunt Eusebium necessitate adactum, et imperatoris metu potius quam ex animi sui sententia, Nicænæ fidei subscripsisse. Ego vero de aliis quidem qui interfuerunt huic synodo, id facile crediderim. De Cæsariensi autem Eusebio ita sentire non possum. Nam Eusebius post synodum Nicænæ, semper damnauit eos qui dicerent Filium Dei ex nihilo factum esse, ut patet ex libris ejus contra *Marcellum*, et nominatim ex cap. 9 et 10 libri *De ecclesiastica theologia*. Idem etiam de illo testatur Athanasius. Qui cum sæpissime retulerit Eusebium Cæsariensem Nicænæ synodo subscripsisse, nunquam tamen id ab illo simulate esse in speciem duntaxat factum esse prodit. Certe si Eusebius non ex animo, sed per fraudem ac simulationem Nicæno concilio subscripsit, cur ad Cæsarienses illam quam dixi postea misit epistolam, qua ingenue confessus est se fidem illam quæ in concilio Nicæno edita fuerat, amplexum fuisse? Post synodum Nicænæ, Ariani metu imperatoris aliquantulum quievere. Mox resumpta fiducia, cum in amicitiam principis callide irrepissent, catholicos antistites omnibus modis atque artibus persequi instituerunt. Primus illorum impetus in Eustathium incubuit, Antiochenæ urbis episcopum, qui et confessionis gloria illustris, et inter Nicænæ fidei assertores præcipuus habebatur. Hunc igitur apud imperatorem accusant quod Sabellii impietatem astrueret, quodque matrem principis Helenam Augustam contumelia affecisset. Fit ingens conventus episcoporum in urbe Antiochia, cui præsedit Eusebius Nicomediensis, totius factionis auctor ac signifi. Interfuit etiam huic synodo Cæsariensis Eusebius. Igitur Eustathius a Cyro Berræensium episcopo accusatus quod impiam Sabellii doctri-

A nam tueretur; concinnato præterea aduersus illum stupri crimine, de sede sua depellitur. Quam ob causam gravissimus Antiochiæ tumultus est excitatus; populo duas in partes diuiso, cum alii Cæsariensem Eusebium in Eustathii locum substitui, alii Eustathium sibi episcopum reddi flagitent. Ventumque esset ad manus, nisi imperatoris metus et iudicum auctoritas eos cohibuisset. Pacata tandem seditione, pulsoque in exilium Eustathio, Eusebius noster tametsi et a populo et ab episcopis qui aderant, rogatus ut Antiochensis Ecclesiæ administrationem susciperet, id facere recusauit. Cumque episcopi scriptis ad Constantinum litteris, et suum et populi totius suffragium ei retulissent, Eusebius suas quoque litteras dedit ad Constantinum. Quibus rescribens imp. Constantinus, Eusebii consilium magnopere laudauit. Dejecto in hunc modum Eustathio, quod anno Christi 330 gestum esse in Adnotationibus observavi, Ariani in Athanasium furoris sui impetum vertunt. Ac primo quidem ordinationem ejus accusant apud principem: deinde quod lineæ vestis canonem a provincialibus exigeret: quod sacrum calicem confregisset: postremo quod Arsenium quemdam episcopum interemisset. Itaque Constantinus molestissimorum delationibus fatigatus, concilium indixit in urbe Tyro, eoque Athanasium episcopum ad causam dicendam venire iussit. In ea synodo iudex sedit inter cæteros Eusebius Cæsariensis, quem Constantinus ei concilio interesse voluerat. Hunc in concilio sedentem conspiciatus Potamo Heracleopolitanus episcopus, qui cum Athanasio episcopo et aliquot Ægypti sacerdotibus illuc aduenerat, his verbis compellasse dicitur: *Tene, Eusebi, sedere, et innocentem Athanasium stare a te iudicandum? Quis hæc pati possit? Nonne persecutionis tempore mecum in custodia fuisti? Atque ego quidem oculum pro veritate perdidici; tu nulla corporis parte mutilatus es, neque martyrium subiisti, sed vivus integerque consistis. Quanam ratione e carcere evasisti, nisi quod persecutoribus nostris spondidisti te rem nefariam admissurum, ac fortasse etiam admisisti?* Hæc Epiphanius ita narrat in hæresi Meletianorum. Ex quibus obiter apparet, falli eos qui Eusebium nostrum idolis aliquando sacrificasse scribunt, idque illi in synodo Tyria palam objectum fuisse. Neque enim Eusebium insinulavit Potamo, quod idolis immolauisset, sed tantum quod saluus et integer ex carcere dimissus, id de ipso suspicandi ansam præbuisset. Fieri tamen potest, ut Eusebius alio quopiam modo dimissus fuerit e carcere, quam illo quem retulit Potamo. Cæterum ex Epiphanius verbis colligi videtur, Eusebium Cæsariensem huic synodo præsedisse. Addit enim Eusebium his auditis graviter commotum, dimisisse concilium. Ex aliis tamen scriptoribus compertum habemus, non Cæsariensem, sed Nicomediensem Eusebium Tyriæ synodo præfuisse.

P. st concilium Tyri habitum, episcopi omnes

qui illic considerant, jussu principis Hierosolyma se contulere, ad celebranda encœnia magnæ illius basilicæ, quam in honorem Christi Constantinus ibidem ex-truxerat. Illic Eusebius noster variis concionibus in ecclesia habitis festivitatem decoraverit. Cumque imperator acerbissimis litteris episcopos ad comitatum suum evocasset, ut eorum quæ adversus Athanasium per fraudem ac similitatem gesserant, rationem coram redderent; Eusebius noster una cum quinque aliis venit Constantinopolim, deque omnibus gestis principem certiorum fecit. Tunc etiam tricennem orationem coram ipso imperatore in palatio recitavit. Quam quidem imperator summo cum gaudio auscultavit, non tam ob suas, quam ob Dei laudes, quem Eusebius tota illa oratione celebraverat. Hanc secundam orationem in palatio a se dictam fuisse testatur Eusebius in libro *De vita Constantini*. Jam quippe antea orationem de sepulcro Domini habuerat in palatio; quam quidem imperator stans audierat, nec unquam, licet semel atque iterum ab Eusebio rogatus, sedere in sella sibi apposta sustinuerat; æquum esse dicens, sermones de Deo a stantibus exaudiri, ut refert Eusebius in capite 33 ejusdem libri.

Porro quam charus acceptusque fuerit Constantino noster Eusebius, tum ex his quæ dixi, tum ex multis aliis licet intelligere. Nam et frequentes ab eo accepit litteras, quæ in supradictis libris intertextæ leguntur. Nec raro ad palatium accitus et convivio exceptus, et familiari colloquio honoratus est. Quin etiam visionem illam crucis quam in cœlo Constantinus viderat tunc cum adversus Maxentium proficisceretur, Eusebio nostro narravit; et Labarum quod ad crucis illius similitudinem expresserat, eidem ostendit, quemadmodum ipse testatur Eusebius. Cumque opus haberet codicibus sacris ad usum ecclesiarum quas Constantinopoli ædificaverat, eorum describendorum curam ac sollicitudinem mandavit Eusebio; quippe quem harum rerum peritissimum esse probe sciret. Denique cum Eusebius noster librum *De festo paschali* ejus nomini nuncupasset, adeo jucundum id munus fuit Constantino, ut librum illum statim in Latinum sermonem converti jusserit, scriptisque ad Eusebium litteris eum hortatus sit, ut ejusmodi opera quæ in manibus habebat, rerum sacrarum studiose quamprimum communicaret.

Sub idem tempus Eusebium descriptionem basilicæ Hierosolymitanæ, et donariorum quæ illic sacrata fuerant, brevi libello comprehensam Constantino principi nuncupavit. Quam quidem una cum oratione tricennali ad calcem librorum *De vita Constantini* subjecerat. Verum hic liber hodie non exstat. Eodem etiam tempore scripti sunt ab Eusebio libri quinque *contra Marcellum*: quorum postremos tres *De ecclesiastica theologia* Flaccillo Antiochensium episcopo inscripsit. Iniit autem episcopatum Flaccillus paulo ante synodum Tyri,

quæ congregata est consulatu Constantii et Albini, anno 335 Natalis Dominici. Certe Eusebius in libro 1 *Contra Marcellum de ecclesiastica theologia*, cap. 14, diserte scribit, Marcellum merito ab Ecclesia damnatum fuisse. Damnatum autem est primum Marcellus in synodo Constantinopolitana, ab illis ipsis episcopis qui basilicam Constantinianam Hierosolymis dedicaverant, hoc est anno Christi 335, vel certe 336, ut Baronio placet. Et Socrates quidem tres tantum agnoscit Eusebii libros *contra Marcellum*, eos scilicet qui *De ecclesiastica theologia* inscribuntur: cum tamen totum opus contra Marcellum, quinque libris ab Eusebio sit comprehensum. Porro omnium Eusebii librorum, postremi videntur esse quatuor illi *De Vita imp. Constantini*. Scripti sunt enim post mortem imp. illius, cui non diu superstes vixit Eusebius. Mortuus quippe est sub exordia principatus Constantii Augusti paulo ante mortem Constantini Junioris, quæ contigit Acindyno et Proculo consulibus, anno Christi 340, ut colligitur ex Socratis libro secundo. Quod autem Scaliger in Animadversionibus Eusebianis, editionis ultimæ pag. 250, ait Eusebii libros *contra Porphyrium* scriptos esse sub Constantio, Constantini Magni filio, cum nullius antiqui scriptoris testimonio confirmetur, a nobis tam facile admitti non potest. Sed quod ibidem subjicit Scaliger, tres postremos *Evangelicæ demonstrationis* libros, octavam decimum scilicet, nonum decimum ac vicissimum, ab Eusebio scriptos esse contra Porphyrium, in eo manifeste hallucinatur. Scribit quidem Hieronymus, Eusebium tribus voluminibus, hoc est, xviii, xix et xx, respondisse Porphyrio, qui in libro xii et xiii eorum quos contra Christianos edidit, librum Danielis prophetæ convellere tentaverat. Sed Hieronymus non libros Eusebii *De demonstratione evangelica* intelligit, ut putavit Scaliger, sed libros ab eo *contra Porphyrium* elaboratos; qui *Ἐλέγχων καὶ Ἀπολογία* inscribebantur, uti colligere est ex *Bibliotheca* Photii. Cæterum hos libros post *Ecclesiasticam Historiam* ab Eusebio scriptos fuisse opinor. Idque ex eo conjicio, quod Eusebius noster in libro vi *Ecclesiasticæ Historiæ*, ubi insignem locum offert ex tertio Porphyrii libro *contra Christianos*, nullam facit mentionem eorum librorum quibus ipse Porphyrio responderat: cum tamen satis diligens laudator esse soleat operum suorum, et ad eorum lectionem studiosos subinde rejiciat.

Sed quoniam opportuna sese offert occasio, pauca etiam de *Ecclesiasticæ Historiæ* libris hoc loco adnotare libet. Horum enim potissimum causa tota hæc a nobis instituta est lucubratio. Multa quidem ab Eusebio nostro scripta sunt ad Ecclesiæ catholicæ utilitatem, et ad confirmandam Christianæ fidei veritatem, partim adversus Judæos, partim contra gentiles. Inter omnes tamen ejus libros merito palmam fert *Ecclesiastica Historia*. Multi quippe ante Eusebium pro Christianæ fidei defensione li-

brosc conscripserant, et Judæorum contumaciam A
 erroremque gentilium validissimis rationibus con-
 vicerant. Sed qui rerum ecclesiasticarum historiam
 posteris traderet, nemo ante Eusebium exstiterat.
 Quo magis laudandus est Eusebius noster, qui et
 primus hoc argumentum excogitavit; et cum illud
 aggressus fuisset, omnibus numeris absolutum re-
 liquit. Certe cum multi post eum reperti sint, qui
 illius exemplo incitati res ecclesiasticas scriptis
 prodere aggredirentur, omnes tamen ab iis tem-
 poribus historiam suam exorsi sunt in quibus Euse-
 bius noster opus suum terminaverat; superiorum
 vero temporum historiam, quam ille decem libris
 exposuerat, integram ei atque intactam relique-
 runt. Quamobrem si quis illum ecclesiasticæ histo-
 riæ Patrem et conditorem appellare voluerit, is pro-
 fecto non absurde nec immerito id cognomen illi
 impositurus videtur. Quam autem ratione ad hoc
 argumentum accesserit Eusebius, non difficile est
 conijcere. Nam cum in extrema parte *Chronicorum*
Canonum, tempus adventus Domini nostri et Pas-
 sionis ejus accurate notasset, nomina etiam epis-
 coporum qui in quatuor præcipuis Ecclesiis sede-
 rant, et illustrium virorum qui in Ecclesia flouer-
 rant: hæreses denique ac persecutiones quibus
 vexata fuerat Ecclesia, suo tempore atque ordine
 digessisset, paulatim ad historiam ecclesiasticam
 conscribendam, quasi manu deductus est: ut quæ
 in *Chronicis Canonibus* quasi compendio quodam
 perstrinxerat, in *Ecclesiastica Historia* latius atque
 uberius pertractaret. Ipse certe in præmio *Histo-*
riæ ecclesiasticæ aperte indicat id quod dixi. Ubi
 etiam ab æquis lectoribus veniam sibi dari postulat,
 sicubi fortasse hoc argumentum minus cumulate
 fuerit exsecutus: se enim omnium primum ad hoc
 scribendi genus accedere, et iter nullius antea tri-
 tum vestigiis ingredi primum cœpisse. Verum hæc
 non tam excusatio ac veniæ deprecatio, quam lau-
 dis et gloriæ captatio quibusdam videri possit. Porro
 cum constet ex Eusebii ipsius testimonio, *Eccle-*
siasticam Historiam post *chronologicos Canones* ab
 eo scriptam fuisse, mirum tamen est, utrumque
 opus ad unam eandemque metam procedere, ad
 annum scilicet vicesimum Constantini, qui fuit an-
 nus Christi 325. Illud præterea mirari subit, quod
 cum Nicæna synodus celebrata sit vicennialibus
 Constantini, nulla tamen ejus fiat mentio, nec in
Chronico, nec in *Ecclesiastica Historia*. Nam quod
 in *Latino* ejus *Chronico* ad annum Constantini quin-
 tum decimum hæc leguntur, *Alexandrinæ Ecclesiæ*
XIX^{us} ordinatur episcopus Alexander, a quo Arius præ-
sbyter de Ecclesia ejectus, multos suæ impietati so-
ciat. Ad quorum perfidiam coarguendam, synodus
cccxxviii episcoporum in Nicæam urbem Bithyniæ
congregata, omnes hæreticorum machinas Homousii
oppositione delet. Satis perspicuum est, ista non
 ab Eusebio scripta, sed ab Hieronymo addita fuisse,
 qui Eusebianum *Chronicum* multis de suo adjectis
 interpolavit. Ut enim illud omittam, quod synodi

Nicænæ commemoratio hic alieno loco ponitur,
 quis unquam credat, Eusebium de Ario ita locutum
 fuisse, aut Homousii vocabulum *Chronico* suo in-
 texuisse, quod semper illi displicuit ut postea vi-
 debimus? Quomodo Eusebius dixit trecentos et
 octodecim episcopos Nicænæ synodo interfuisse,
 cum in tertio libro *De vita Constantini* disertissime
 scribat, paulo plus quam ducentos et quinquaginta
 in ea consedissee? Non dubito tamen quin *Eccle-*
siastica Historia ab Eusebio absoluta sit aliquot
 annis post synodum Nicænam. Sed cum Eusebio
 pace illa quæ post persecutionem Diocletiani cœli-
 tus affulsit Ecclesiæ, *Historiam* suam claudere de-
 crevisset, quemadmodum ipse testatur in exordio
 operis sui, Nicænæ synodi commemorationem de
 industria vitavit, ne seditiones ac tumultus episco-
 porum inter se rixantium exponere cogeretur.
 Quippe historiarum scriptores id præcipue curare
 ac providere debent, ut opus suum illustri et glo-
 rioso exitu concludant, sicut jampridem monuit
 Dionysius Halicarnassensis in comparatione Hero-
 doti ac Thucydidis. Quis porro eventus illustrior
 ab Eusebio potuit optari, quam pax illa quæ post
 cruentissimam persecutionem a Constantino red-
 dita fuerat Christianis, cum extinctis ubique per-
 secutoribus, ac postremo omnium Licinio sublato,
 nullus jam præteritorum malorum superesset metus.
 Hac igitur pace historiam suam terminare maluit
 Eusebius, quam Nicænæ synodi commemoratione.
 Ea quippe synodo non tam sopita discidia, quam
 renovata esse videbantur. Idque non synodi ipsius
 culpa; sed pertinaci obstinatione eorum qui salu-
 berrimis sacrosancti concilii decretis acquiescere
 recusabant. Atque hæc de vita scriptisque Eusebii
 a nobis dicta sufficiant. Superest ut de ejus fide et
 ὀρθοδοξία pauca dicamus. Ac primum lectores mo-
 nitos velim, ne hic a nobis Eusebii defensionem
 expectent. Neque enim nostrum est de hujusmodi
 rebus pronuntiare, cum Ecclesiæ judicium et anti-
 quorum Patrum sententiam in iis potius sequi de-
 beamus. Proinde quædam duntaxat capita hic adno-
 tabimus, quibus quasi fundamentis innixi, de Euse-
 bii fide certius statuere possimus.

Cum igitur de Eusebio nostro variæ sint anti-
 quorum sententiæ, et quidam eum Catholicum, alii
 hæreticum; nonnulli διγλωττον, id est, dubiæ atque
 ancipitis fidei fuisse censuerint, inquirendum a no-
 bis est cui potissimum sententiæ debeamus acce-
 dere. Constans juris regula est, in dubiis æquior
 potius ac mitiorem sententiam amplecti oportere.
 Deinde cum Occidentales omnes, uno fere excepto
 Hieronymo, de Eusebio nostro honorifice senserint,
 cumque Ecclesia Gallicana sanctorum numero
 eum ascripserit, ut ex Victorio Aquitano, Usuardo,
 aliisque colligitur, satius sine dubio est, ut Patrum
 nostrorum, quam ut Orientalium schismaticorum
 judicio subscribamus. Denique quorum auctoritas
 hac in re major esse debet quam pontificum Roma-
 manorum? Atqui Gelasius in libro *De duabus natu-*

ris, Eusebium nostrum inter catholicos scriptores retulit, duoque ex ejus libris testimonia recitavit. Sed et Pelagius PP. eum inter historicos honoratissimum nominat, et ab omni hæreseos labe immunem esse pronuntiat, tamen si Origenem hæreticum summis laudibus extulisset. At dicit aliquis Orientalium potius sequendum esse judicium, cum Orientales Eusebium, utpote hominem linguæ suæ, melius nosse potuerint. Sed responderi potest, non deesse quosdam ex Orientalibus, qui de Eusebio nostro bene senserint. Inter quos est Sozomenus et Gelasius Cyzicenus. Quod si septimæ synodi œcumenicæ judicium nobis opponatur, in promptu est responsio. Neque enim de Eusebio fide agebatur in illa synodo, sed de imaginum cultu. Ad quem subvertendum cum adversarii paulo ante in urbe Regia congregati, testimonium ex Eusebio ad Constantiam epistola protulissent, eoque maxime niterentur; Patres septimæ synodi ad elevandam hujus testimonii auctoritatem acclamarunt, Eusebium Arianum fuisse. Verum id obiter tantum, ex occasione et odio illius epistolæ ab eis factum est, non autem data opera, aut causa prius cognita. Proferunt quidem loca quædam ex Eusebio, quibus approbent illum Ariano dogmati adhæsisse. Sed nullum discrimen adhibent inter libros ante concilium Nicænum, et inter eos qui post illud concilium ab Eusebio sunt elaborati, quod tamen fieri omnino debuerat, ut de Eusebio fide certum ac legitimum judicium promeretur. Quæcunque enim ante Nicænam synodum scripta sunt, Eusebio obijci et imputari non debent. Porro Eusebio epistola ad Alexandrum, qua pro Ario illum interpellat, scripta est procul dubio ante synodum Nicænam. Proinde testimonium illud Patrum septimæ synodi adversus Eusebium, etsi maximam habet auctoritatem, tamen præjudicium potius quam synodale judicium nobis videtur. Sed Græcis liceat de Eusebio nostro ita sentire, eumque affinem Arianzæ hæresi, aut etiam Arianum vocare. Hieronymum vero quis patienter ferat, qui non contentus hæreticum illum et Arianum dicere, Arianorum signiferum non semel nominat? Potestne Arianorum signifer merito dici, is qui Arianorum dogma post Nicænam synodum perpetuo damnavit? Legantur ejus libri *De ecclesiastica theologia*, quos contra Marcellum scripsit diu post concilium Nicænum. Invenimus id quod dixi, damnatos ab eo fuisse qui dicerent Filium Dei de non exstantibus esse factum, et fuisse tempus cum non esset. Idem etiam de Eusebio testatur Athanasius in Epistola de decretis synodi Nicænz his verbis: *Et profecto infelix in eo fuit. Ut enim seipsum purgaret, accusavit deinceps Arianos, quod cum dicerent Filium Dei non exstitisse antequam gigneretur, hoc pacto negarent eum exstitisse ante incarnationem.* Et Athanasius quidem, qui privatas inimicitias cum Eusebio gessit, hoc Eusebio perhibet testimonium. Hieronymus vero qui nullas odii causas adversus Eusebium habe-

bat, imo qui ex illius scriptis tantopere profecerat; qui *Chronicum* ejus canonem et librum *De locis Hebraicis* in Latinum sermonem converterat, hoc Eusebium infamat elogio, quod ne infensissimi quidem hostes unquam illi tribuerunt. Cujus rei causam invenire non possum, nisi quod Hieronymus suscepto adversus Origenem odio, cunctos ejus dogmatum defensores, ac præcipue Eusebium nostrum immodice est persecutus. Fatendum quidem est, Eusebium nostrum, etsi Arianorum signifer merito dici non possit, tamen cum Arianorum signiferis post Nicænam synodum perpetuo versatum fuisse, et una cum illis impugnasse catholicos episcopos, Eustathium scilicet et Athanasium, præcipuos Homousii defensores. Illud quoque in Eusebio reprehendendum videtur, quod licet æternitatem Filii Dei adversus Arianos semper asseruerit, Homousii tamen vocem nunquam ex animo probavit. Certe nec in libris *contra Marcellum*, nec in orationibus *de fide adversus Sabellium*, ea voce unquam usus est. Imo vero in libro secundo *adversus Sabellium*, non obscure significat eam vocem, utpote quæ in Scripturis non legatur, sibi displicere. Sic enim ait: *Sicut ergo de his quæ possunt quæri inertium est non quærere: ita de his quæ non necesse est quærere, audacia est quærendi. Quæ ergo debent quæri? Quæ invenimus in Scripturis posita. Quæ autem in Scripturis non invenimus, non quæramus. Si enim oporteret nobis esse cognita, utique Spiritus sanctus posuisset in Scripturis.* Et aliquando post hæc habet: *Non ita periclitemur, sed tute loquamur. Si quid autem scriptum est, ne deleatur. In fine autem orationis ita loquitur: Quæ scripta sunt dicit, et derelinquetur lis.* Quibus verbis Homousion sine dubio perstringit Eusebius. Sed nunc, si placet, veterum de Eusebio testimonia audiamus. In quibus illud maxime observandum est, etsi varia fuerunt hominum de Eusebio nostro judicia, quod quidem spectat ad ecclesiasticorum dogmatum puritatem, omnes tamen summæ eruditionis laudem uno consensu ei tribuisse. Unus Patrum memoria exstitit Josephus Scaliger, qui præcipiti quadam audacia ac maledicendi libidine abreptus, hanc doctrinæ gloriam, quam nec adversarii Eusebio unquam inviderunt, ei adimere conatus est. Ejus verba si quis cupit cognoscere, inter testimonia veterum collocavimus: non quod ejus judicium hæc præsertim in parte magni faciamus, sed eo potius consilio, ut importuna ejus maledicentia omnium oculis subiceretur. Qui cum in *Chronicum* Eusebio *Canonem* Commentarios scribere instituisset, in ipso operis exordio reprehendit Hieronymum, quod Eusebium virum eruditissimum appellaverit. Ac principio quidem statueram adversus Scaligerum pluribus disputare, ejusque sententiam prolixiori responsione subvertere. Sed quoniam ea res majoris est otii, ac fortasse tædium allatura esset lectoribus, in aliud tempus opportunius differetur.

VETERUM TESTIMONIA PRO EUSEBIO.

Ex epistola Constantini Magni ad Antiochenos, quam refert Eusebius in ejus Vita, pag. 516.

Fateor enim perlegisse me Acta in quibus ex honorificis testimoniis ac præconiis vestris in Eusebium Cæsariensem episcopum, quem ego quoque et doctrinæ et modestiæ causa jamdudum probe novi, vos in eum propensos esse, eumque vobis vindicare velle comperi. *Et paulo post*: Equidem virum illum quem vos et honore et benevolentia dignum judicatis, plurimum laudo. Non tamen adeo despici oportet id quod apud singulos ratum firmumque manere debuerat, ut singuli contenti non sint sententiis suis, etc.

Ex ejusdem Constantini ad Eusebium epistola, qua eum laudat, quod Antiochenam sedem recusaverit, pag. 518.

Epistolam tuam sæpius legi, et ecclesiasticæ disciplinæ regulam accuratissime observatam a te cognovi. Enim vero in ea sententia perstare, quæ et Deo accepta, et apostolicæ traditioni congrua esse videatur, summæ pietatis est. Tu quidem beatum te in hoc ipso existimare debes, qui totius propemodum orbis testimonio, dignus universæ Ecclesiæ episcopatu judicatus sis. Nam cum omnes te apud se episcopum esse ambiant, hanc tuam felicitatem sine controversia adaugent. Verum rectissime fecit prudentia tua, quæ et mandata Dei, et apostolicam atque ecclesiasticam regulam custodire statuit; episcopatum Antiochensis Ecclesiæ repudians, et in eo potius permanere desiderans, quem Dei mandatum ab initio suscepisset.

Ex ejusdem Constantini epistola ad synodum Antiochenam, pag. 519.

Legi litteras a vestra sanctitate scriptas, et Eusebii collegæ vestri prudens propositum laudavi. Cumque cuncta quæ gesta sunt, partim ex vestris, partim ex perfectissimorum vivorum, Acacii et Strategii comitum litteris cognovissem, remque ut decebat accurate expendissem, scripsi ad populum Antiochenum, quid Deo acceptum et Ecclesiæ congruum esset. Ejus epistolæ exemplum his litteris subjici præcepi, ut vos cognoscere possitis, quidnam ego juris ratione provocatus scripserim ad populum Antiochenum: quandoquidem hoc litteris vestris continebatur, ut juxta populi et prudentiæ vestræ suffragium ac voluntatem, Eusebius sanctissimus Cæsariensium episcopus Antiochenæ Ecclesiæ præsideret, ejusque curam susciperet. Ac litteræ quidem Eusebii ecclesiasticæ legi maxime inhærere videbantur, etc.

Ex ejusdem Constantini ad Eusebium epistola, in qua librum illius De Pascha laudat, pag. 543.

Eximiam tuam doctrinam et studii contentionem equidem supra modum admiratus sum, legique librum tuum perliberiter: utque in multorum qui divinæ religionis observantiam sincere profitentur, manus ac notitiam perveniret, quemadmodum optaveras, mandavi. Cum igitur intelligas, quanta cum voluptate hujusmodi munera a solertia tua nobis oblata suscipimus, cura ut frequentioribus posthac sermonibus quibus te innutritum esse profliteris, animum nostrum exhilares.

Ex epistola ejusdem Constantini ad Eusebium de conficiendis sacræ Scripturæ codicibus, pag. 543.

Visum est enim id significare prudentiæ tuæ, ut quinquaginta codices divinarum Scripturarum, quarum apparatus et usum maxime necessarium Ecclesiæ esse intelligis, in membranis probe apparatus, ab artificibus antiquariis venuste scribendi peritissimis describi facias, qui et legi facile, et ad omnem usum circumferri possint.

Ex Eusebii Nicomediensis epistola ad Paulinum episcopum Tyri, quam refert Theodoritus in libro primo Historiæ ecclesiasticæ, cap. 5.

Nec domini mei Eusebii pro tuenda veritate studium silentio mandatum est, nec tua, domine, in eadem re taciturnitas. Ad nos enim de utroque fama pervenit: et quod consequens erat, Eusebii domini mei causa lætitiâ, tua vero dolorem cepimus.

Ex libro Basilii ad Amphiloichium De Spiritu sancto, cap. 29.

Quod si cui Palæstinus Eusebius propter multarum rerum peritiam idoneus videtur, cui habeatur fides, illius quoque easdem voces ostendimus in quæstionibus *De priscorum polygamia* (a).

Εἰ δὲ τῷ καὶ ὁ Παλαιστίνος Εὐσέβιος ἀξιόπιστος διὰ πολυπειρίαν, κάκεινον τὰς αὐτὰς φωνὰς ἐπιδεικνύμεν ἐν τοῖς ἐπαπορήμασι *Περὶ τῆς τῶν ἀρχαίων πολυγαμίας.*

(a) Hujus libri meminit Eusebius in lib. vii *Præparationis*, cap. 8.

Ex libro Quæstionum Vêteris ac Novi Testamenti qui inter Augustini Opera est editus, cap. 125.

Memimus in quodam libello Eusebii quondam egregii in reliquis viri legisse, quia nec Spiritus sanctus sciat mysterium Nativitatis Domini nostri Jesu Christi, et admiror tantæ doctrinæ virum hanc maculam Spiritui sancto inflxisse.

Ex epistola 65 Hieronymi, ad Pammachium et Oceanum.

Fortissimos libros contra Porphyrium scribit Apollinarius, ecclesiasticam pulchre Eusebius Historiam texuit. Alter eorum dimidiatam Christi introduxit œconomiam; alter impietatis Arii apertissimus propugnator est.

Ex Apologetico ejusdem Hieronymi adversus Rufinum.

Sex libros, ut ante jam dixi, Eusebius Cæsariensis episcopus, Arianæ quondam signifer factionis, pro Origene scripsit, latissimum et elaboratum opus: multis testimoniis approbavit, Originem juxta se Catholicum, id est, juxta nos, Arianum esse.

Ex eodem libro.

Ipse enim Eusebius, amator et præco et contubernalis Pamphili, tres libros scripsit elegantissimos, Vitam Pamphili continentes. In quibus cum cætera miris laudibus prædicaret, humilitatemque ejus ferret in cælum, etiam hoc in tertio libro addidit, etc. *Et post pauca in eodem libro:* Laudavi Eusebium in Ecclesiastica Historia, in digestionem temporum, in descriptione sanctæ terræ: et hæc ipsa opuscula in Latinum vertens, meæ linguæ hominibus dedi. Num ex eo Arianus sum, quia Eusebius qui hos libros condidit, Arianus est.

Ex Hieronymi libro II adversus Rufinum.

Vir doctissimus Eusebius (doctissimum dixi, non Catholicum, ne more solito mihi et in hoc calumniam struas) per sex volumina nihil aliud agit, nisi ut originem suæ ostendat fidei, id est Arianæ perfdiæ.

Ex Proæmio libri B. Hieronymi De locis Hebraicis.

Eusebius, qui a beato Pamphilo martyre cognomentum sortitus est, post decem Ecclesiasticæ Historiæ libros, post temporum Canones, quos nos Latina lingua edidimus, post diversarum vocabula nationum, quæ quo modo apud Hebræos olim dicta sint, et nunc dicantur, exposuit; post topographiam terræ Judææ, et distinctas tribuum sortes, ipsius quoque Hierusalem, templique in ea cum brevissima expositione picturam, ad extremum in hoc opusculo laboravit, ut congregaret nobis de sancta Scriptura omnium penæ urbium, montium, fluminum, viculorum et diversorum locorum vocabula: quæ vel eadem manent, vel immutata sunt postea, vel aliqua ex parte corrupta. Unde et nos admirabilis viri sequentes studium, etc.

Ex libro B. Hieronymi De scriptoribus ecclesiasticis.

Hippolytus, cujusdam Ecclesiæ episcopus (nomen quippe urbis scire non potui) rationem Paschæ, temporumque canones scripsit usque ad primum annum Alexandri imp. et sedecim annorum circulum quem Græci ἐκκαίδεκαετηρίδα vocant, reperit; et Eusebio qui super eodem Pascha canonem decem et novem annorum circulum, id est, ἐννεαδεκαετηρίδα composuit, occasionem dedit.

Ex eodem libro.

Eusebius, Cæsareæ Palæstinæ episcopus, in Scripturis divinis studiosissimus, et Bibliothecæ divinæ cum Pamphilo martyre diligentissimus pervestigator, edidit infinita volumina. De quibus hæc sunt: *Εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως* libri viginti, *εὐαγγελικῆς Προπαρυσκευῆς* libri quindecim, *Θεογραφίας* libri quinque. Ecclesiasticæ Historiæ libri decem. *Chronicorum canonum omnimoda historia*, et eorum *ἐπιτομή*. Et *De Evangeliorum diaphonia*. In *Isaiam* libri decem, et contra Porphyrium, qui eodem tempore scribebat in Sicilia, ut quidam putant, libri triginta; de quibus ad me viginti tantum pervenerunt. *Τοπικῶν* liber unus; *Ἀπολογία* pro Origene libri sex; *De vita Pamphili* libri tres. *De martyribus* alia opuscula. Et in *cl. Psalmos* eruditissimi *Commentarii*. Et multa alia. Floruit maxime sub Constantino imp. et Constantio; et ob amicitiam Pamphili martyris, ab eo cognomentum sortitus est.

Ex eodem libro.

Eusebius, natione Sardus, et ex lectore urbis Romanæ, Vercellensis episcopus; ob confessionem fidei a Constantio principe Scythopolim et inde Cappadociam relegatus, sub Juliano imp. ad Ecclesiam reversus, edidit in *Psalmos* *Commentarios* Eusebii Cæsariensis, quos de Græco in Latinum verterat.

Idem Hieronymus in Præfatione Commentariorum in Daniele.

Contra prophetam Danielem duodecimum librum scribit Porphyrius, nolens eum ab ipso cujus inscribitur est nomine, esse compositum, etc.; cui solertissime responderunt Eusebius, Cæsariensis episcopus

tribus voluminibus, id est, XVIII, XIX et XX. Apollinarius quoque uno grandi libro, hoc est, vicesimo sexto, et ante hos ex parte Methodius.

Idem Hieronymus in caput xxiv Matthæi.

De hoc loco, id est de abominatione desolationis quæ dicta est a Daniele propheta, stante in loco sancto, multa Porphyrius tertio decimo operis sui volumine contra nos blasphemavit. Cui Eusebius, Cæsariensis episcopus, tribus respondit voluminibus XVIII, XIX et XX.

Idem in epistola 84, ad Magnum.

Scripserunt contra nos Celsus atque Porphyrius: priori Origenes; alteri Methodius, Eusebius et Apollinarius fortissime responderunt. Quorum Origenes octo scripsit libros: Methodius usque ad decem millia procedit versuum: Eusebius et Apollinarius viginti quinque et triginta volumina condiderunt.

Idem in epistola 65, ad Pammachium et Oceanum.

Quis prudentior, doctior, eloquentior Eusebio et Didymo, assertoribus Origenis inveniri potest? Quorum alter sex voluminibus τῆς Ἀπολογίας ita eum, ut se, sensisse confirmat.

Idem Hieronymus in Præfatione Commentariorum in Isaiam.

Eusebius quoque Pamphili, juxta historicam explanationem quindecim edidit volumina.

Idem in Præfatione libri quinti Commentariorum in Isaiam.

Subeamne opus, in quod viri eruditissimi sudaverunt? Origenem loquor et Eusebium Pamphili. Quorum alter liberis allegoriæ spatiis evagatur; et interpretatis nominibus singulorum, ingenium suum facit Ecclesiæ sacramenta. Alter historicam expositionem titulo repromittens, interdum obliviscitur popositi, et in Origenis scita concedit.

Idem in libro quinto Commentariorum in Isaiam.

Eusebius Cæsariensis historicam interpretationem titulo repromittens, diversis sensibus evagatur: Cujus cum libros legerem, aliud multo reperi quam indice promittebat. Ubiunque enim historia defecerit, transit ad allegoriam; et ita separata consociat; ut mirer, eum nova sermonis fabrica in unum corpus lapidem ferrumque conjungere.

Item Hieronymus in caput I Matthæi.

Super hoc et Africanus temporum scriptor; et Eusebius Cæsariensis in libris Διαφωνίας Εὐαγγελίων plenius disputarunt.

Rufinus in epistola ad Chromatium episcopum.

Injungis mihi ut *Ecclesiasticam historiam*, quam vir eruditissimus Eusebius Cæsariensis Græco sermone conscripserat, in Latinum converterem.

Augustinus in libro De hæresibus, cap. 85.

Cum Eusebii *Historiam* perscrutatus essem, cui Rufinus a se in Latinam linguam translatae subsequens etiam temporum duos libros addidit, non inveni aliquam hæresim quam non legerim apud istos; nisi quam in sexto libro ponit Eusebius, narrans eam exstitisse in Arabia. Itaque hos hæreticos, quoniam nullum eorum ponit auctorem, Arabicos possumus nuncupare, qui dixerunt animas cum corporibus mori atque dissolvi, et in fine sæculi utrumque resurgere. Sed hos disputatione Origenis præsentis et eos alloquentis, celerrime dicit fuisse correctos.

Antipater, Bostrensis episcopus, in libro primo adversus Apologeticum Eusebii Cæsariensis pro Origene.

Nam quoniam vir ille (Eusebius scilicet) plurimarum rerum scientia instructus fuit, quippe qui omnes veterum scriptorum libros ac lucubrationes investigaverit, et omnium fere antiquorum opiniones ac sententias exposuerit: plurima etiam ingenii sui monumenta posteris reliquerit, quorum nonnulla ab omnibus jure merito comprobantur: hujusmodi de illo viro existimatione abutentes, quosdam in errorem inducere conantur; affirmantes scilicet, Eusebium nunquam hæc scribere aggressurum fuisse, nisi antiquos omnes idem sentire accuratissime cognovisset. Ego vero Eusebium auidem

Ἐπειδὴ πολὺς τῶν ἄνθρωπων ὁ ἀνὴρ γέγονε, πάσας τὰς τῶν ἀρχαιοτέρων βίβλους τε καὶ συγγράμματα ἐξερευνήσας καὶ ἀνιχνεύσας, καὶ τὰς πάντων μικροῦ δεῖν δόξας ἐκθέμενος, καὶ πλεῖστα συγγράμματα καταλείψας τῷ βίῳ, ὧν ἕνια καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξια τυγχάνει· τῇ τοιαύτῃ τοῦ ἀνδρὸς ὑπολήψει χρώμενοι, συναρπάζειν ἐπιχειροῦσιν ἐνίοις, ὡς ὅτι φασὶν· Οὐκ ἂν εἴλετο Εὐσέβιος ἐπὶ τοῦτο ἰδεῖν, εἰ μὴ πάσας ἀκριβῶς ἠπίστατο τῶν παλαιῶν τὰς δόξας τοῦτο βουλομένης. Ἐγὼ δὲ, ὅτι μὲν πολὺς τῶν ἄνθρωπων, καὶ οὐδὲν τι τῶν παλαιότερων συγγραμμάτων τὴν ἐκείνου διέλαθε γνῶσιν, σύμφημι καὶ ὁμολογῶ· βασιλικῆ γὰρ

συνεργία χρώμενος, βράδιως τὰ πανταχοῦ πρὸς αὐτὸν **A** plurimarum rerum scientia instructissimum fuisse συνάγειν ἡδύνατο. fateor, nec ex veterum scriptis quidquam illius subterfugisse notitiam. Usus enim imperatoris subsidio atque suffragio, cuncta quæ ubique erant, facillime potuit congregare.

Ex libro primo excerptorum Historiæ Ecclesiasticæ Philostorgii.

Ὅτι τὰ τε ἄλλα, καὶ ὅσα πρὸς Ἱστορίας ἔχει λόγων, ὁ Φιλοστόργιος, τὸν Παμφίλου Εὐσέβιον ἐπαινῶν, περὶ τὴν εὐσέβειαν διαμαρτάνειν φησί· καὶ τὸ ἁμάρτημα ὁ δυσσεβῆς διηγούμενος, διότι ἄγνωστον τὸ θεῖον καὶ ἀκατάληπτον ἠγόητο. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα τοιαῦτά φησιν αὐτὸν πλημμελεῖν. Καταπαῦσαι δὲ αὐτὸν τὰς οικείας τῆς Ἱστορίας μνήμας μέχρι τῆς τῶν παίδων διαδοχῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου συνεπιμαρτυρεῖ.

Philostorgius Eusebium quidem Pamphili, tum ob alia multa, tum ob *Historiam Ecclesiasticam* laudibus afficit. Eumdem tamen in iis quæ ad religionem pertinent, lapsum esse dicit: quippe qui Deum cognosci et comprehendere non posse existimaverit. Hunc enim ejus errore impius iste commemorat. Sed et hujusmodi alios errores ab illo commissos esse affirmat. Cæterum et ipse cum aliis testatur Eusebium *Historiam* suam usque ad tempora liberorum Constantini Magni perduxisse.

Socrates in libro primo Historiæ Ecclesiasticæ.

Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, ἐν ὅλοις δέκα βιβλίοις τὴν **B** Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν ἐκθέμενος, κατέπαυσεν εἰς τοὺς χρόνους τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, ἐν οἷς καὶ ὁ παρὰ τοῦ Διοκλητιανοῦ κατὰ Χριστιανῶν γενόμενος πόλεμος ἀνεπαύσατο. Γράφων δὲ ὁ αὐτὸς *Εἰς τὸν βίον Κωνσταντίνου*, τῶν κατ' Ἄρειον μερικῶς μνήμην πεποιήται, τῶν ἐπαινῶν τοῦ βασιλέως, καὶ τῆς πανηγυρικῆς ὑψηγορίας τῶν λόγων μᾶλλον ὡς ἐν ἐγκωμίῳ φροντίσας, ἤπερ τοῦ ἀκριβῶς περιλαβεῖν τὰ γενόμενα.

Eusebius Pamphili res in Ecclesia gestas decem libris complexus, principatu Constantini *Historiam* suam terminavit, quo tempore persecutio Diocletiani adversus Christianos finem accepit. Idem in libris quos *De vita imp. Constantini* conscripsit, ea quæ ad Arium pertinent, singillatim minime est exsecutus, quippe qui ut in encomiis fieri solet, imperatoris laudes et panegyricam orationem contexere magis in animo haberet, quam res gestas accurate commemorare.

Idem Socrates in eodem libro, cap. 7, de Sabino, Macedonianorum episcopo, loquens, qui Synodorum Historiam scripserat, ita dicit:

Καὶ ἐπαινεῖ μὲν τὸν Παμφίλου Εὐσέβιον ὡς ἀξιόπιστον μάρτυρα· ἐπαινεῖ δὲ καὶ τὸν βασιλέα, ὡς τὰ Χριστιανῶν δογματίζειν δυνάμενον· μέμφεται δὲ τῇ **C** ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθεισῇ πίστει, ὡς ὑπὸ ἰδιωτῶν καὶ οὐδὲν ἐπισταμένον ἐκδεδομένην· καὶ ὃν ὡς σοφὸν καὶ ἀψευδῆ καλεῖ μάρτυρα, τούτου τὰς φωνὰς ἐκουσίως ὑπερορᾷ.

Et Eusebium quidem Pamphili, tanquam testem fide dignissimum laudat: imperatorem quoque ipsum præconiis afficit, utpote qui Christianæ fidei dogmata apprime calleret. Fidem vero Nicææ expositam reprehendit, tanquam ab ignaris et imperitis hominibus conscriptam. Et quem sapientem virum ac veracem testem nominat, ejus verba sciens ac prudens pro nihilo ducit.

Idem Socrates in libro II, cap. 21.

Ἐπειδὴ δὲ τινες ἐπεχείρησαν καὶ αὐτὸν λοιδορῆσαι, φημι δὴ τὸν Παμφίλου Εὐσέβιον, ὡς ἀρειανίζοντα ἐν οἷς λόγοις ἐξέδωκε, μικρὰ καὶ περὶ αὐτοῦ εἰπεῖν οὐκ ἄκαιρον ἠγούμαι. Πρῶτον μὲν γάρ, κ. τ. λ.

Primum igitur concilio Nicæno quo Filium Patri consubstantialem fuisse decretum est, et interfuit et consensit. In tertio vero libro quem *De vita Constantini* scripsit, ita loquitur: « Omnes imperator ad concordiam incitavit, donec universos in iis de quibus antea dissentiebant, concordēs atque unanimes præstitisset. Adeo ut fides omnium consona apud Nicæam obtinuerit. » Cum igitur Eusebius illius concilii mentionem faciens, cunctas animorum dissensiones sopitas esse dicat, et universos in unam eandemque conspirasse sententiam, quid causæ est cur nonnulli eum existiment Ariano dogmati consentire? Falluntur etiam Ariani, qui illum opinionis suæ suffragari arbitrantur. Sed dicet fortasse aliquis, illum Ariani dogmatis assertorem videri, propterea quod in libris suis crebro dicere solet, PER CHRISTUM. Cui nos id respondemus, et hac loquendi ratione et aliis hujusmodi quæ dispensationem humanitatis Jesu Christi designant, ecclesiasticos scriptores uti consuevisse (a): et ante hos omnes Paulum apostolum iisdem vocibus usum fuisse, qui tamen perversi dogmatis magister nunquam est existimatus. Cæterum cum Arius Filium Dei creaturam perinde ac cætera quæ a Deo creata sunt, ausus sit dicere, audi, si placet, quænam de hac re fuerit Eusebii sententia in libro primo *De ecclesiastica theologia* (cap. 9, 10). « Unigenitus, inquit, Dei Filius solus ipse et non alius et prædicatur et est. Unde merito quis reprehenderit

(a) Theodoritus in cap. I primæ Epistolæ ad Corinth.

eos qui creaturam illum dicere non dubitarunt, ex nihilo conditum perinde ac reliquas creaturas. Quomodo enim Filius fuerit, quomodo Unigenitus, si eandem cum cæteris creaturis naturam sortitus est, unusque est e numero rerum creatarum, utpote qui una cum illis ortus sit ex nihilo. Verum divina oracula non ita de illo prædicant. » Deinde paucis interjectis hæc subjicit : « Quisquis igitur Filium Dei ex nihilo genitum, et creaturam e non exstante productum esse asserit, is non animadvertit, se nudum quidem nomen Filii ei concedere, revera tamen eum Filium pernegare. Qui enim ex nihilo genitus est, vere Filius Dei esse non potest, sicut nec quidvis aliud quod genitum sit. Verus autem Filius Dei, utpote qui ex illo tanquam ex Patre genitus est, unigenitus et dilectus Patris merito dicitur. Ob eandem etiam causam Deus ipse est. Quis enim alius Dei fetus esse possit, quam illi ipsi per omnia simillimus? Condit quidem urbem imperator, sed eam non gignit : filium autem gignere dicitur, non condere. Artifex autem, faber dicitur ejus quod fabricatus est, non pater. Filii vero sui nequaquam faber dicitur. Ita quoque summus hujus universi Deus, Filii quidem sui pater, mundi vero faber et conditor merito dicitur. Quod si semel in Scripturis inveniatur dictum, *Dominus creavit me initium viarum suarum ad opera sua*, sensum ipsum verborum inspicere debemus, quem paulo post exponam : nec, ut Marcellus facit, ob unicum testimonium, præcipuum Ecclesiæ dogma convellere. » Hæc et alia plurima ab Eusebio Pamphili dicta sunt in libro *adversus Marcellum*. In tertio autem ejusdem operis libro, docens quomodo intelligenda sit hæc vox κτισμα, ita loquitur : « His ita constitutis, consequens est, ut, quemadmodum illa quæ præcesserunt, sic etiam hæc verba : *Dominus condidit me initium viarum suarum ad opera sua* ¹, de eadem persona dicta sint. Quod si creatum se esse dicit, non ita accipiendum est, quasi dicat, se de non exstantibus ad id quod est pervenisse, et perinde ac reliquas creaturas ex nihilo conditum esse, sicut nonnulli perperam existimant. Sed id dicit, utpote qui subsistat ac præexistat ante constitutionem totius mundi ; a Patre autem suo ac Domino Princeps ac Rector hujus universi constitutus sit : adeo ut verbum hoc ἔκτισεν, positum sit hoc loco pro *constituit*. Certe apostolus Petrus, principes et rectores qui hominibus præsent, diserte creaturam appellat, his verbis : *Subjecti estote omni humanæ creaturæ propter Dominum. sive regi quasi præcellenti, sive rectoribus tanquam ab illo missis* ². Propheta quoque cum dicit : *Præpara te, Israel, ad invocandum Deum tuum, quoniam ecce qui firmat tonitru, et qui creat Spiritum, qui annuntiat hominibus Christum suum* ³; hoc verbum κτισῶν, non accepit pro eo quod factum est cum antea non esset. Neque enim tunc Deus creavit Spiritum, cum Christum suum per illum cunctis hominibus annuntiavit. Nihil quippe sub sole novum est. Sed erat quidem antea Spiritus et subsistebat : *Missus est autem tunc cum apostoli congregati essent, quando sonus instar tonitru faciens est de cælo tanquam ingruentis Spiritus vehementis : et repleti sunt Spiritu sancto*. Atque ita Christum Dei hominibus prædicarunt, juxta prophetiam quæ dicit : *Ecce is qui firmat tonitru et qui creat Spiritum, et qui annuntiat hominibus Christum suum*. Ubi vocabulum illud *creans* positum est pro *mittens*, vel pro *disponens atque constituens*. Tonitru vero similiter Evangelii prædicationem significat. David quoque cum dicit : *Cor mundum crea in me, Deus* ⁴, non hoc dixit quasi cor antea non haberet : sed orabat ut mens pura in se ipso perficeretur. Eadem ratione dictum est illud, *ut duos in unum novum hominem crearet*, id est jungeret. Vide autem annon ejusdem generis sit et illud : *Induamini novum hominem qui est secundum Deum creatus* ⁵. Item illud : *Si qua igitur in Christo nova creatura* ; et quæcunque alia ejusmodi reperiri possunt ab iis qui Scripturas divinitus inspiratas curiose scrutantur. Ne mireris ergo si in hoc loco, *Dominus creavit me initium viarum suarum*, verbum *creavit* translative positum est pro *constituit* et *rectorem ordinavit*. Hæc Eusebius scribit in libris *contra Marcellum*. Quæ nos hic adduximus propter eos qui illum frustra criminari et traducere conantur. Neque enim probare possunt, Eusebium initium essentia Filio tribuisse, tametsi dispensationis vocabulis passim in libris suis utatur : præsertim cum scriptorum Origenis imitator et admirator exstiterit, in quibus Filium ex Patre genitum semper prædicari reperient, quicumque reconditam Origenis doctrinam intelligentia assequi possunt. Atque hæc obiter dicta sint, ut Eusebii obrectatoribus respondeam.

Sozomenus in libro 1 Historiæ ecclesiasticæ.

Atque animus quidem erat, hoc opus ab ipso Christianæ religionis exordio repetere. Sed cum animadverterem alios scriptores, Clementem dico et Hegeppum, viros sapientissimos, qui apostolorum temporibus proxime successerunt, Africanum præterea historicum, et Eusebium, cognomento Pamphilum (virum tum in sacris litteris, tum in poetis aliisque scriptoribus gentilibus exercitissimum), idem ipsum ad sua ipsorum tempora scribere aggressos, etc.

Ἀρμήθην δὲ τὸ ἀπαρχῆς ταύτην συγγράφαι τὴν πραγματείαν· λογισάμενος δὲ ὡς καὶ ἄλλοι ταύτης ἐπεφάθησαν μέχρι τῶν κατ' αὐτοὺς χρόνων, Κλήμης τε καὶ Ἡγήσιππος, ἄνδρες σοφώτατοι, τῇ τῶν ἀποστόλων διαδοχῇ παρακολούθησαντες, καὶ Ἀφρικανὸς ὁ συγγραφεὺς, καὶ Εὐσέβιος ὁ ἐπίκλην Παμφίλου, ἀνὴρ τῶν θεῶν Γραφῶν καὶ τῶν παρ' Ἑλλήσι ποιητῶν καὶ συγγραφέων πολυμαθέστατος ἴστωρ.

¹ Prov. viii, 22. ² I Petr. ii, 14. ³ Amos iv, 15. ⁴ Psal. l, 12. ⁵ Ephes. iv, 24.

Victorius in Canone Paschali.

Recensitis igitur fidelibus historiis veterum, beati scilicet Eusebii Cæsariensis Palæstinæ civitatis episcopi, viri in primis eruditissimi atque doctissimi, *Chronicis* prologoque; ac perinde his quæ a sanctæ memoriæ Hieronymo hisdem *Chronicis* sunt adjecta.

Hieronymus in Epistola ad Chromatium et Heliodorum, quæ præfigitur Martyrologio quod B. Hieronymi inscriptum est nomine.

Constat Dominum nostrum Jesum Christum omni die martyrum suorum triumphos excipere, quorum passiones a sancto Eusebio Cæsariensi episcopo scriptas reperimus. Nam Constantinus Augustus, cum Cæsaream fuisset ingressus, et diceret memorato antistiti, ut peteret aliqua beneficia Cæsariensi Ecclesiæ profutura, legitur respondisse Eusebium: Opibus suis Ecclesiam ditatam, nulla petendi beneficia necessitate compelli: sibi tamen desiderium immobile exstitisse, ut quidquid in republica Romana gestum sit erga sanctos Dei per iudices iudiciis succedentes in universo orbe Romano, sollicita perscrutatione monumenta publica discutiendo perquirent; et qui martyrum a quo iudice, in qua provincia vel civitate, qua die quæve perseverantia, passionis suæ obtinuerint palmam, de ipsis archivis sublata, ipsi Eusebio regio jussu dirigerent. Unde factum est, ut idoneus relator existens, et *Ecclesiasticam Historiam* texeret, et omnium pene martyrum provinciarum omnium Romanarum tropæa diligens historiographus declararet.

Gelasius papa in decreto de libris apocryphis.

Item *Chronica* Eusebii Cæsariensis, et ejusdem *Ecclesiasticæ historiæ* libros, quamvis in primo narrationis suæ libro teperit, et postea in laudibus atque excusatione Origenis schismatici unum conscripserit librum, propter rerum tamen notitiam singularem, quæ ad instructionem pertinent, usquequaque non dicimus renuendos.

Idem in libro De duabus naturis.

Ut idipsum dicentes uno corde, unoque ore, et credamus quod a majoribus nostris accepimus, et donante Domino tradamus posteris confitendum, cum quibus unitam fidem Deo propitio perdurare Catholicorum subjecta testimonia magistrorum recensita testantur. *Et paulo post*: Eusebii episcopi Palæstinensis, cognomento Pamphili, ex expositione psalmi septimi, etc. Item ejusdem ex *Evangelica præparatione*, lib. vii.

Pelagius II papa in Epistola 3, ad Eliam Aquileiensem et alios episcopos Istriæ.

Quid namque in hæresiarchis Origene deterius, et quid in historiographis inveniri Eusebio honorabilius potest? Et quis nostrum nescit, in libris suis quantis Origenem Eusebius præconiis attollat? Sed quia sancta Ecclesia suorum fidelium corda benignius quam verba districtius pensat, nec in hæreticis sensum proprium testatio Eusebii absolvere potuit: nec rursus Eusebium laudati Origenis culpa damnavit.

Evagrius, lib. 1 Historiæ, cap. 1.

Εὐσεβίῳ τῷ Παμφίλου, ἀνὴρ δὲ ἐς τὰ μάλιστα λόγος ὁ Παμφίλου τὰ τε ἄλλα, καὶ ὥστε οἷός τε εἶναι πείθειν (α) τοὺς ἐντυγχάνοντας θρησκευεῖν τὰ ἡμέτερα, εἰ καὶ μὴ λίαν ἀκριβεῖς οἶδε ποιεῖν.

Eusebius Pamphili, vir cum in aliis rebus disertissimus, tum in scribendo tantum valens, ut possit lectores suos, si non perfecte efficere Christianos, ita tamen impellere, ut nostra libenter amplectantur.

Gregorius Magnus in epistola ad Eulogium Alexandrinum episcopum.

Ex audientium numero nunc factus sum, cui sanctissima vestra beatitudo scribere studuit, ut cunctorum martyrum gesta quæ piæ memoriæ Constantini temporibus ab Eusebio Cæsariensi collecta sunt, transmittere debeamus. Sed hæc neque si collecta non sint, neque si sint, ante vestræ beatitudinis scripta cognovi. Ago ergo gratias, quia sanctissimæ vestræ doctrinæ scriptis eruditus, cœpi scire quod nesciebam. Præter illa enim quæ in ejusdem Eusebii libris *De gestis sanctorum martyrum* continentur, nulla in archivo hujus nostræ Ecclesiæ, vel in Romanæ urbis bibliothecis esse cognovi, nisi pauca quædam in unius codicis volumine collecta.

Gelasius Cyzicenus in libro secundo De synodo Nicæna, cap. 1.

Ἀκούσωμεν δὴ τί ἐναυῖθα λέγει καὶ ὁ ἀροτῆρ ὁ κάλλιστος τῆς ἐκκλησιαστικῆς γεωργίας, ὁ φιλαληθέστατος Εὐσέβιος ὁ τοῦ παμφήμου Παμφίλου. Ὁ μὲν οὖν Λικίνιος, φησὶ, τὴν ὁμοίαν τοῖς ἀθέοις τυράννοις τῆς ἀσεθείας μετελθὼν ὄδον, ἐπὶ τὸν Ἰσον αὐτοῖς ἐνδίκως περιηγήθη κρημνόν, etc., quæ leguntur in fine libri decimi *Historiæ ecclesiasticæ*. Τοσαῦτα ὁ

Audiamus sane quid hic dicat præstantissimus ecclesiastici fundi arator, ille veri studiosissimus Eusebius, celeberrimi Pamphili cognomento insignis. Licinius quidem, inquit, eandem quam superiores illi viam impietatis insistens, merito in eundem cum illis exitu gurgitem est delapsus, etc. Hactenus veterum ecclesiasticæ historiæ scri-

(α) *Πείθειν τοὺς*. Sic mutatione emendavimus quod prius inale legebatur τοὺς πείθειν. ΕΡΙΤ. ΠΑΤΡ.

ptorum fide dignissimus Eusebius Pamphili, qui A quamplurimis martyrum certaminibus conquisitis atque investigatis, ex iis quæ simplici ac rudi stylo scripta fuerant eligens atque excerptens, *Ecclesiasticam historiam* decem omnino libris accurate conscriptam nobis reliquit, incipiens quidem ab adventu Domini, progressus vero ad ea quæ dixi tempora, non sine ingenti labore. Quomodo enim aliter fieri potuit ab eo, qui tantam curam suscepit, ut hujusmodi collectionis harmoniam nobis conservaret? imo vero summum, ut dixi, studium, et incredibilem laboris copiam ad id contulit. Nemo porro existimet ex iis quæ de illo circumferuntur, virum hunc in Arii impietatem unquam concessisse: sed credat, si quæpiam protulit aut scripsit, Arii dogma tantillum subolentia, ea non ex impio illius sensu protulisse unquam aut scripsisse, sed ex minus curiosa parumque sollicita simplicitate, ut ipse in libro *Apologetico* quem ad orthodoxos omnes episcopos misit, plenius approbavit.

Auctor Chronici Alexandrini, pag. 582.

Eusebius vero Pamphili et ipse prudentissimus scriptor in hunc modum narrat: Quoniam Judæi Christum die festo in crucem egerunt, vicissim ipsi eodem die periere.

Nicephorus in libro vi Historiæ, cap. 37.

Eodem tempore, eruditione juxta et vitæ instituto philosophum Christianum, et presbyteri dignitate C auctum, divinum Pamphilum floruisse scimus. Cujus vitam et actus omnes, celebrem etiam quam ibi instituit profanæ divinæque philosophiæ scholam, præterea constantem in variis persecutionibus confessionem, et certamina egregiumque pro Christi nomine martyrium, Eusebius sororis ejus filius, eidemque adeo charus ut ab eo cognomen accepit, peculiari scripto copiose et prosequitur: ad quem eos qui accuratius hæc cognoscere voluerint, rejicimus. Eusebius iste disciplinis omnibus perceptis, sacrarum maxime litterarum scientia enituit, et ad Constantii usque tempora vixit. Et cum Christianæ professionis studiosissimus esset, egregiamque pro Christi honore æmulationem spiraret, quindecim tomis *Evangelicam præparationem*, et decem aliis *Evangelicam demonstrationem* est complexus. Et primus ipse manum præsentis argumento admovit, primusque libros eos *Ecclesiasticam historiam* appellavit, decemque eam tomis absolvit. Est et aliud ejus volumen, in quo temporum certam accuratamque rationem digessit, et quem *Canonem* appellavit. Scripsit quoque *De Constantini vita* libros quinque. Edidit et alium ad eundem quem *Tricennalem* inscripsit. Ad Stephanum item alium, de iis quæ in Evangeliiis in dubium seu disputationem vocantur. Sed et alia varia reliquit scripta, quæ multum Ecclesiæ afferunt utilitatis. Verum enimvero etiamsi talis fuerit, in multis tamen apparet, eum Arii sententiam comprobasse, etc.

των ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων ἀξιολογώτατος Εὐσέβιος ὁ τοῦ Παμφίλου, πλείστους ὄσους ἀγῶνας θέμενος καὶ διερευνησάμενος, ἐκ τῶν ἀπλῶς ἐχόντων τὴν ἀναλογὴν ποιησάμενος, ἐν δέκα τόμοις ὄλοις τὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἱστορίας ἀκριβῶς καταλέλοιπεν· ἀρξάμενος μὲν ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας, πληρώσας δὲ εἰς τοῦδε τοὺς χρόνους οὐκ ἀπόνως· πῶς γὰρ οἶδν τε ἦν τοσαύτην ἀναδεξάμενον φροντίδα τοῦ διασώσασθαι τῆς τοιαύτης συλλογῆς τὴν ἀρμονίαν; ἀλλ' ὡς ἀρτίως ἔφη, πολλὴν εἰσνευγάμενος τὴν σπουδὴν καὶ πλοῦτον ἀφατον πόνου. Ἄλλὰ μηδεὶς οἰέσθω τὸν ἄνδρα ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ ἐπιπεφημισμένων, ὡς τῆς Ἀρείου βλασφημίας ποτέ τι πεφρονήκει· ἀλλὰ πεπεσθῶ, ὡς εἰ καὶ τιν' ἂν ἐλάλησεν, ἢ ἔγραψε μικρὸν τι τὰ Ἀρείου ὑπονοούμενα, οὐ μὴ κατὰ τὴν ἀσέβη ἐκείνου ἔνοιαν, ἀλλ' ἐξ ἀπεριέργου ἀπλόττης, καθὼς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Ἀπολογητικῷ, ὅτι διεπέμφωτο πρὸς τὸ τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων κοινόν, μαρτυράμενος ταῦτα ἐπιπροφύρησε.

Ὁ δὲ σοφώτατος Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου συνεγράψατο οὕτως· Ὅτι ἐν τῇ ἑορτῇ τὸν Χριστὸν ἐσταύρωσαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἐν τῇ αὐτῶν ἑορτῇ πάντες ἀπώλοντο.

Ἐφ' οὗ λόγῳ καὶ φιλοσόφῳ βίῳ διαζῶντα, καὶ τοῦ αὐτοῦ πρεσβείου ἡξιωμένον, τὸν θεῖον Πάμφιλον ἔγνωμεν· οὗ τὸν βίον καὶ τὰ καθ' ἕκαστον αὐτῷ πεπραγμένα, ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς συνεστῆσατο ἐκείσε λόγων θείων καὶ φιλοσόφων διατριβῆς, πρὸς δὴ τοῦτοις καὶ τὴν ὑπὲρ εὐσεβείας τούτου ἐν διαφόροις διαγωμαῖς ὁμολογῶν· τοὺς τε ἀγῶνας αὐτοῦ, καὶ τὸ τελευταῖον ὡς τὸν τοῦ μαρτυρίου ἀνεδήσατο στέφανον, Εὐσέβιος ὁ τούτου ἀδελφιδοῦς, καὶ τοσοῦτον ἐκείνου φιλοῦμενος, ὡς καὶ τὴν ἐκείνου κλησὶν ἐπιθετον σχεῖν, εἰς λεπτόν ἐν ἰδίῳ συντάγματι περιέλαβε· καὶ τοὺς ἀκριβῶς βουλομένους τὰ ἐκείνου εἰδέναι, αὐτῷ παραπέμπομεν. Ὅς δὴτα Εὐσέβιος διὰ πάντων ἐλθὼν, μάλιστα τῇ περὶ τὰ θεῖα σπουδῇ ἐνακμάζει. Ἄχρι δὲ καὶ Κωνσταντίου τὸν τῆς ζωῆς παρείκαυσε χρόνον. Χριστιανὸς δὲ τὰ μάλιστα ὢν, καὶ πολὺν τὸν ζῆλον ὑπὲρ Χριστοῦ πνέων, ἐν δεκαπέντε τόμοις τὴν *Εὐαγγελικὴν συγγραφήν προπαρασκευήν*, καὶ ἐν δέκα πάλιν τὴν *Εὐαγγελικὴν ἀπόδειξιν*. Καὶ πρῶτος οὗτος τῇ μετὰ χεῖρας ὑποθέσει ἐπέβαλεν, *Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν* πρῶτος ὀνομάσας τὴν βίβλον· δέκα δ' ἐν τόμοις τούτου τὸ σύνταγμα περιεκλείεται. Καὶ ἄλλη δὲ αὐτοῦ βίβλος ἐμφέρεται, ἣν *Κανόνα* ἐπέγραψε, τὰς τῶν χρόνων ἀκριβοῦμένη γραφάς. Καὶ *Εἰς τὸν βίον* δὲ *Κωνσταντινίου* πέντε λόγους ἐξέδωκε· καὶ ἕτερον δὲ πρὸς αὐτὸν, ὃν *Τρικονταετηρικὸν* ἐπιγράφη· καὶ *Στεφάνῳ* περὶ τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς *Εὐαγγελίοις* ἀπαρουμένων ἕτερον ἀνατίθαι· καὶ ἄλλα διάφορα συγγράμματα καταλέλοιπε, πολλὴν δὴνησιν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰσφέροντα. Πλὴν τοιοῦτος ὢν, ἐν πολλοῖς φαίνεται τὰ Ἀρείου πρεσβεύων, κ. τ. λ.

Ex Actis manuscriptis sancti Silvestri papa.

Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν συγ- A
γράφων Ἱστορίαν, παρέλιπε περὶ ἐκάστου ταῦτα εἰ-
πεῖν, ἄπερ ἐν ἄλλοις συντάγμασιν ἔφρασεν· ἐνέθεικεν (α)
γὰρ ἕνδεκα λόγους τὰ παθήματα σχεδὸν τῶν ἐν πάσαις
ταῖς ἐπαρχίαις ἀθλησάντων μαρτύρων καὶ ἐπισκό-
πων, καὶ ὁμολογητῶν· οὐ μὴν ἀλλὰ γυναικῶν καὶ
περθένων, ὅσαι ἀνδρείῳ φρονήματι διὰ τὸν Δεσπότην
ἠγωνίασαντο Χριστὸν, ἀνεγράψατο. Καὶ οὗτος μόνος
τῶν ἐπισκόπων ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, καὶ κα-
θεξῆς, τὰ παθήματα κατὰ τάξιν ἐγγράσατο. Τούτων
δὲ τῶν πόλεων καὶ ἀποστολικῶν θρόνων τὴν ἀρχιερ-
σύνην ἐπεσπάσατο, τουτέστι τῆς μεγάλης τῶν πόλεων
Ῥώμης, Ἀλεξανδρείας τε καὶ Ἀντιοχείας, τῆς κοι-
νῆς ἕνεκεν ὠφελείας. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τούτων
ἦν μέχρι τοῦ δεῦρο χρόνου ὁ προῤῥηθεὶς τῇ Ἑλλη-
νικῇ συνεγράψατο φωνῇ, τοῦτου τὸν βίον οὐκ ἐξίσχυσεν B
μεταφράσαι, τουτέστι τοῦ ἀγίου Σιλδέστρου, κ. τ. λ.

Velus auctor in Passione sancti Valeriani, quæ est decimo Kal. Januarii, ut habetur in veteri codice Mosciacensi.

Beatissimorum martyrum gloriosa certamina, ob honorem Christi Domini ac Dei nostri assiduis cultibus et solemnitate annua celebrantur, ut dum fidem martyrum plebs devota cognoscit et illos triumphasse gaudeat, et se patrocinio eorum protegendam esse confidat. Celebre enim habetur, sanctæ recordationis Eusebium historicum, Cæsariensis urbis episcopum, egregiæ vitæ beatissimum sacerdotem, ecclesiastica quoque institutione doctissimum et præcipua sollicitudine venerandum, per omnem orbem, in quantum divino annuntiante Spiritu, ut gestum est, rei veritas decursa valuit reperiri, prout singularum provinciarum urbes, loca vel oppida illustrari triumphis martyrum cœlestibus meruerunt, quorumque principum tempore ordinata officiorum instantia innumeræ persecutiones factæ fuerant, declarasse. Qui, etsi martyrum singulorum integras non explicuit passiones, tamen Christianis devotis atque fidelibus, unde describi vel celebrari debeant veraciter intimavit. Dei itaque gratiam toto orbe diffusam fidelis cultor excoluit, dum velut exiguo tritici semine copiosæ messes agri fertilitate gignuntur, et multiplicata ubertate proficiunt. Ita per supradicti viri relationem ab unius codicis fonte diffusam, scriptis manantibus fidelium, totum orbem celebrandæ passiones martyrum rigaverunt.

Uwardus in Martyrologio.

Die 21 mensis Junii. Palæstinæ, sancti Eusebii episcopi et confessoris, viri excellentissimi ingenii et historiographi.

Notkerus in Martyrologio.

Die 21 mensis Junii. In Cæsarea depositio sancti Eusebii episcopi.

Manecharius in epistola ad Ceraunium Parisiensem episcopum, quam præfixit Passioni sanctorum martyrum Speusippi, Elasiippi et Melesiippi.

Præcipuis beatissimorum episcoporum personis assidue coæquari meritis non desistens, in omni conversatione sacerdotii, sancta quotidie exornari religione festinans, divinarum Scripturarum legendi studio universa dogmata peragrasti. Nunc sanctorum martyrum gesta ad laudis tue cumulum pro amore religionis congregare in urbe Parisiaca devotus intendis. Unde sancto Eusebio Cæsariensi in emulationis studio coæquandus es, et pari gloriæ dono perpetualiter memorandus.

Ex veteri Breviario manuscripto Ecclesiæ Lemovicensis.

Sancti Eusebii episcopi confessoris.

LECTIO 1. Eusebius Cæsareæ Palæstinæ episcopus ob Pamphili martyris amicitiam Pamphili nomen accepit, eo quod cum eodem Pamphilo divinæ Bibliothecæ investigator diligentissimus existeret. Vir quidem erat memoratu dignissimus per hæc tempora, tum multarum rerum peritia, tum ingenio mirabili et apud gentiles et apud Christianos, inter philosophos præcipuus et nobilissimus habitus est. Hic cum aliquando Ariana hæresi laborasset, ad synodum Nicenam accedens, Spiritu sancto inspiratus, Patrum convocationem secutus est, ac deinceps usque ad mortem sanctissime cum orthodoxa fide vixit.

LECTIO 2. Fuit autem in divinis Scripturis studiosissimus, ac Bibliothecæ divinæ cum Pamphilo martyre diligentissimus investigator. Multa eisdem temporibus scripsit, maxime vero libros Evangelicæ

(α) Ἐπίθετον. Λεγόμενον ἰδίως ἐὺσέβιος ἢ εὐσέβιος. Λοῦτ. Πατ.

præparationis, Ecclesiasticæ Historiæ; In Porphyrium, Christianorum hossem acerrimum: Apologias item sex pro Origene composuit; De vita Pamphili martyris, a quo ob amorem cognomentum accepit, libros tres: Item Commentarios eruditissimos in centum et quinquaginta Psalmos.

LECTIO 3. Præterea, ut legitur, omnium provinciarum cum multorum sanctorum martyrum passiones et confessorum vitam ac virginum cognovisset, viginti libros de eisdem sanctis scriptavit; ob hos ideo et præcipue *Evangelicam præparationem*, cum apud gentes præcipuus haberetur, paternam deorum religionem ob veritatis amorem contempsit. Scripsit quoque *Chronicorum historiam* a primo anno Abrahæ usque ad annum trecentimum, quam D. Hieronymus persecutus est. Fuit denique Eusebius hic post conversionem Constantini Magni, eidem quoad vixit, multa benevolentia conjunctus.

In Breviario Lemovicensis Ecclesiæ, edito anno 1587, per Hugonem Barbou, habetur hæc collecta, eodem die 21 Junii.

Omnipotens, sempiterna Deus, qui nos concedis sancti Eusebii confessoris tui atque pontificis agere festivitatem, deduc nos, quæsumus, ejus precibus ad cœlestium gaudiorum societatem. Per Dominum nostrum Jesum Christum, etc.

In antiquo Missali ejusdem Ecclesiæ, edito anno 1483, Parisiis, sic habetur: Sub eodem die sancti Eusebii episcopi officium. Statuit ei, etc. Oratio. Da, quæsumus. Epistola. Testificor coram Deo. Evangelium. Vigilate. Quæ omnia in communi confessoris episcopi. Et dicatur residuum, ut unius episcopi.

In veteri Calendario manuscripto ejusdem Ecclesiæ habetur in mense Junio.

xī Kalend. Julii. Eusebii archiepiscopi.

Codex ms. Parisiensis Ecclesiæ ante octingentos annos exaratus, continens Eusebii Historiam ecclesiasticam, Rufino interprete, sic incipit:

In nomine Dei summi, incipit Historia sancti Eusebii Cæsariensis episcopi, id est libri numero xi.

Ex libro De luminaribus Ecclesiæ, qui habetur in collectaneis Bedæ, et inter opera spuria B. Hieronymi.

Eusebius Cæsariensis, clavis Scripturarum, custosque Novi Testamenti, multis major in conscriptionibus esse comprobatur. Tria sunt præclara, quæ hoc in operibus ejus vere testantur: *Canones quatuor Evangeliorum*, qui Novum Testamentum narrant atque custodiunt, decem libri *Historiæ Ecclesiasticæ*, et *Chronicon*, id est, temporum brevium. Et nos omnia ejus vestigia qui imitari potuisset, nunquam reperimus.

Ex Miscellaneis ms. Theodori Metochitæ, ex capite cujus titulus est: Ὅτι πάντες ὄσοι ἐν Αἰγύπτῳ ἐνεπαίδεύθησαν, τραχύτερον τῷ λέγειν χρώνται.

Eusebius item Pamphili, ex Palæstina quidem A *Καὶ ὁ τοῦ Παμφίλου Εὐσέβιος ἐκ Παλαιστίνης μὲν oriundus fuit, sed in Ægypto, ut ipse scribit, diutissime versatus: vir undecunque doctissimus, quemadmodum apparet ex plurimis quos edidit libris, dictione tamen utens, ut dixi, scabra et aspera.*

VETERUM TESTIMONIA CONTRA EUSEBIUM.

Ex libro Marcelli Ancyрани contra Arianos.

Incidit aliquando in epistolam a Narcisso scriptam, Neroniadis episcopo, quam ad Chrestum quemdam B et Euphronium et Eusebium direxit, quasi proposita ipsi ab Hosio episcopo quæstione, utrum ipse, veluti Eusebius Palæstinus, duas substantias fateretur. Hanc ubi legissem, animadverti et ipsum scripto illo suo tres substantias omnino confiteri.

Ex epistola synodica episcoporum Ægypti congregatorum in urbe Alexandria, ad omnes Ecclesiæ catholicæ episcopos, quam refert Athanasius in Apologetico secundo adversus Arianos.

Quod enim concilium episcoporum, aut qui consensus veri studiosus illic fuit? Nonne plerique illorum inimici nobis fuerunt? Nonne Eusebius ob insaniam adversus nos irruit, et alios idem ipso sentientes adduxit? Nonne assidue con-

Ἐντυχὼν Ναρκίσσου τοῦ Νερωνιάδος προεστῶτος ἐπιστολῆ, ἣν γέγραφε πρὸς Χρηστὸν τινα, καὶ Εὐφρόνιον, καὶ Εὐσέβιον, ὡς Ὑσίου τοῦ ἐπισκόπου ἔρωτησαντος αὐτὸν, εἰ, ὥσπερ Εὐσέβιος ὁ τῆς Παλαιστίνης, δύο οὐσίας εἶναι φησιν, οὕτω καὶ αὐτὸς λέγοι· ἔγνω αὐτὸν ἀπὸ τῶν γραφέντων, τρεῖς εἶναι πιστεύειν οὐσίας ἀποκρινόμενον.

Ποῖα γὰρ καὶ σύνοδος ἐπισκόπων ἦν τότε; ποῖον συνέδριον ἀληθείας ἐχόμενον; Τίς τῶν πλειόνων ἐν αὐτοῖς οὐκ ἐχθρὸς ἡμέτερος ἦν; Οὐ διὰ τὴν Ἀρείου μανίαν οἱ περὶ Ἐυσέβιον καθ' ἡμῶν ὤρμησαν; οὐ τοὺς ἄλλους συμφρονοῦντας αὐτοῖς ἐπήγοντο; Οὐκ

ἀλλ' κατ' αὐτῶν ἐγράφοντες τὰ Ἀρειοῦ φρονούντων; Αὐτὰρ οὐκ Εὐσέβιος ὁ ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης ἐπὶ τῇ θυσίᾳ κατηγορεῖτο ὑπὸ τῶν σὺν ἡμῖν ὁμολογητῶν;

tra eos scripsimus tanquam adversus Ariani dogmatis assertores? Nonne Eusebius, Cæsareæ Palestinæ episcopus, a nostris confessoribus accusatus est, quod idolis sacrificasset?

Eriphanus in hæresi Meletianorum.

Ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀκούσας, ἀφεται μὲν θυμῷ, κελεύει δὲ συγκροτηθῆναι σύνοδον κατὰ τὴν Φοινίκην ἐν Τύρῳ τῇ πόλει· ἐκέλευσε δὲ διχάζειν Εὐσέβιον τὸν Καισαρείας καὶ ἄλλους τινὰς· ἦσαν δὲ προσκεκλιμένοι οὗτοι ποσῶς μᾶλλον τῇ τῶν Ἀρειανῶν χυδαίολογία. Καὶ ἐκλήθησαν ἐπίσκοποι τῆς Αἰγύπτου τῆς καθολικῆς, καὶ ὑπὸ Ἀθανάσιον ἀκρέμονές τινες ἄνδρες καὶ μείζους, καὶ ἐν Θεῷ ἔχοντες διαφανῆ τὸν βίον· ἐν οἷς ἦν ὁ μακαρίτης Ποτάμων· ὁ μέγας, ὁ τῆς Ἡρακλείας ἐπίσκοπος καὶ ὁμολογητῆς· ἀλλὰ καὶ οἱ τῶν Μελετιανῶν, μάλιστα οἱ τοῦ Ἀθανασίου κατηγοροῦντες. Ζηλωτῆς δὲ ὢν ὑπὲρ ἀληθείας καὶ ὀρθοδοξίας ὁ προειρημένος Ποτάμων ὁ μακαρίτης, ἐλευθεροστομῶν, ὃς οὐδέποτε εἴληψε πρόσωπόν τινος· τὸν ὀφθαλμῶν γὰρ ἐν τῷ διωγμῷ διὰ τὴν ἀλήθειαν ἐτυφλώθη· ἐωρακῶς τὸν Εὐσέβιον καθεζόμενον καὶ δικάζοντα, καὶ Ἀθανάσιον ἐστῶτα, καταπονηθεὶς τῇ λύπῃ, καὶ δακρύσας, οἶα γίνεται παρὰ τοῖς ἀληθέσιν, ἀπετείνατο φωνῇ μεγάλῃ Εὐσεβίῳ λέγων· «Σὺ καθέζη, Εὐσέβιε, καὶ Ἀθανάσιος ἀθῶως ὢν παρὰ σοῦ κρίνεται· τίς ἐνέγκοι τὰ τοιαῦτα; Λέγε δέ μοι σὺ, σὺ σὺν ἐμοὶ ἦσθα ἐν τῇ φυλακῇ ἐπὶ τοῦ διωγμοῦ; Κἀγὼ μὲν ὀφθαλμῶν ἀπεθαλόμην ὑπὲρ ἀληθείας· σὺ δὲ οὔτε φαίνῃ λειωθὴν ἐπιβλέπων ἐν τῷ σώματι, οὔτε ἐμαρτύρησας, ἀλλὰ ἔστηκας ζῶν, μηδὲν ἠκρωτηριασμένος. Πῶς ἀνεχώρησας ἀπὸ τῆς φυλακῆς, εἰ μὴ οἷτι ὑπέσχου τοῖς τὴν ἀνάγκην τοῦ διωγμοῦ ἡμῖν ἐπαγγέλαι τὸ ἀθέμιτον πρᾶξαι, ἢ ἐπραξας;»

His auditis imperator magnopere excaudit. Igitur Tyri in Phœnice convocari synodum jubet, eique judicio præsessecum quibusdam aliis Cæsariensem Eusebium, qui omnes in Ariatorum inanissimum dogma propensiores erant. Cum his ex catholica Ægypti Ecclesia, et Athanasio subjecta, episcopi quidam advocati sunt, primarii quidem ac præstantes viri, atque eximia vitæ sanctitate præditi; inter quos felicitis memoriæ magnus ille Potamo fuit, Heracleæ episcopus et confessor. Aderant et Meletiani, Athanasii præsertim accusatores. At beatus Potamo veritatis ac rectæ fidei ardore æstuans, vir summa loquendi libertate, qui nullius unquam personæ rationem habuerat, et pro veritatis confessione alterum in persecutione oculum amiserat, Eusebium sedentem et judicantem, stantem vero Athanasium conspicatus, dolore confectus et illacrymans, sicut sinceris hominibus usu venire solet, magna voce adversus Eusebium invectus est. Et, «Tene, inquit, Eusebi, sedere, et innocentem Athanasium a te judicari? Quis ista sustinere possit? Dic mihi, nonne mecum persecutionis tempore in custodia fuisti? Atque ego quidem oculum pro veritate perdidici, tu nulla corporis parte mutilatus es, neque martyrium subiisti, sed vivus integerque consistis. Quanam ratione et carcere evasisti, nisi propterea quod persecutoribus nostris spondidisti te sacrificaturum ac fortasse etiam sacrificasti?»

Ex epistola episcoporum catholicorum Ægypti ad synodum Tyri, quam refert Athanasius in supradicto Apologetico.

Καὶ γὰρ πάλιν οἴδατε, ὡς προεῖπομεν, ὡς ἐχθροὶ εἰσιν ἡμῶν, καὶ διὰ τί Εὐσέβιος ὁ τῆς Καισαρείας, ἐχθρὸς γέγονεν ἀπὸ πέρσιν.

Scitis enim, quemadmodum superius diximus, eos nostros inimicos esse; et cur non ita pridem Eusebius Cæsariensis inimicitias adversus nos suscepit.

Athanasius in epistola De decretis synodi Nicænæ.

Καὶ τό γε παράδοξον, Εὐσέβιος ὁ ἀπὸ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, καίτοι πρὸ μῆδ' ἀρνούμενος, ὅμως ὑστερον ὑπογράφας, ἐπέστειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ, λέγων εἶναι τῆς Ἐκκλησίας τὴν πίστιν, καὶ τῶν Πατέρων τὴν παράδοσιν· πᾶσι τε φανερῶς ἐδειξεν, ὅτι πρότερον ἐσφάλλοντο, καὶ μάτην ἐφιλονεῖκουσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν· εἰ γὰρ καὶ ἠσχύνθη τότε ταύταις ταῖς λέξεσι γράψαι, καὶ ὡς ἠθέλησεν αὐτὸς ἀπελογησατο τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ γε διὰ τῆς ἐπιστολῆς τὸ ὁμοῦσιον καὶ τὸ ἐκ τῆς οὐσίας μὴ ἀρνησάμενος, φανερῶς τοῦτο σημᾶναι βούλεται, καὶ πέπονθέ τι δεινόν· ὡς γὰρ ἀπολογούμενος κατηγορήσῃ λοιπὸν τῶν Ἀρειανῶν, ὅτι γράψαντες, οὐκ ἦν ὁ Υἱὸς πρὶν γενηθῆναι, οὐκ ἦθελον αὐτὸ εἶναι οὐδὲ πρὸ τῆς κατὰ σάρκα γενέσεως.

Et quod mirandum est, Eusebius episcopus Cæsareæ Palestinæ, quamvis pridie recusasset, postridie tamen subscripsit, et ad Ecclesiam suam litteras dedit, asserens hanc esse Ecclesiæ fidem et Patrum traditionem. Omnibusque manifesto declaravit, illos prius errasse et frustra de veritate contendisse. Etsi enim iis tunc verbis uti præ pudore noluit. et prout ipse voluit satisfecit Ecclesiæ, in epistola tamen in qua Dei Filium consubstantialem et ex substantia Patris existere non inficiatur, aperte id quod dixi, significat. Ac profecto infelix in eo fuit, ut enim seipsum purgaret, accusavit deinceps Arianos, quod cum dicerent Filium Dei non exstitisse antequam gigneretur, hoc pacto negarent eum exstitisse ante incarnationem.

Idem in tractatu De synodis Arimini et Seleuciæ.

Præcipue autem Acacius, quid Eusebio magistro A suo responsurus est? Qui non solum synodo Nicæ-næ subscripsit, sed et per epistolam populis suis significavit, eam esse veram fidem quæ apud Nicæam ex communi consensu tradita est. Etsi enim eo quo voluit modo, excusavit se per illam Epistolam, vocis tamen synodi non repudiavit. Imo Arianos accusavit, quod cum dicerent: Non erat Filius antequam gigneretur, eum ne ante partum quidem Mariæ exstitisse affirmarent.

Idem in epistola ad episcopos Africæ.

Neque ejus rei ignarus erat Eusebius episcopus Cæsariensis. Qui cum prius suffragaretur Arianicæ sectæ, postea tamen Nicæni concilii decretis subscripsit, et apud suos ipsam propriis litteris affirmavit, cujus hæc verba sunt: Novimus quosdam ex priscis eruditos et præclaros antistites, aliosque scriptores, cum de Patris et Filii Deitate loquerentur, voce consubstantialitatis usos esse.

Idem in tractatu De Synodis Arimini et Seleuciæ.

Eusebius quoque ex Cæsarea Palestinæ, in litteris ad Euphrationem episcopum non veritus est palam dicere, Christum non esse verum Deum.

Hieronymus in epistola ad Ctesiphontem adversus Pelagianos.

Fecerat hoc et in sancti Pamphili martyris nomine, ut librum primum sex librorum defensionis Origenis Eusebii Cæsariensis, quem fuisse Arianum, nemo est qui nesciat, nomine Pamphili martyris prænotaret.

Idem in libro secundo Adversus Rufinum.

Statim de portu egrediens, navem impexit. Referens enim de *Apologia* Pamphili martyris, quam nos Eusebii Arianorum principis, probavimus, etc.

Idem in libro primo Adversus Rufinum.

Eusebius Cæsariensis episcopus, cujus supra memini, in sexto libro tæ *Ἀπολογίας* Origenis, hoc idem objicit Methodio episcopo et martyri, quod tu in meis laudibus criminalis; et dicit: « Quomodo ausus est Methodius nunc contra Origenem scribere, qui hæc et hæc de Origenis locutus est dogmatibus? » Non est hujus loci pro martyre loqui. Neque enim omnia in locis omnibus disserenda sunt. Nunc tetigisse sufficiat, hoc ab Ariano homine objici clarissimo et eloquentissimo martyri, quod tu in me et amicus laudas, et offensus accusas.

Socrates, lib. 1 Historiæ ecclesiasticæ, cap. 23.

Eusebius quidem Pamphili scribit, statim post C synodum Ægyptios inter se tumultuosos esse, causam tumultus non addens. Quo fit ut in bilinguis suspicionem venerit, propterea quod dum causas narrare subterfugit, indicare videtur se his quæ apud Nicæam decreta fuerant, minime assentiri.

Theodoritus in interpretatione Epistolæ Pauli ad Hebræos, de Arianis loquens, ita scribit:

Quod si ne hoc quidem sufficit ad eis persuadendum, Eusebio certe Palestino credere eos oportet, quem patronum suorum dogmatum appellat.

Antipater Bostrorum episcopus in libro primo

Nego tamen eum ad exactam ecclesiasticorum dogmatum cognitionem pervenisse. Quocirca promiscuæ quidem doctrinæ atque eruditionis gloriam D ei omnino concedimus: dogmatum vero notitiam, non item. Quin potius ab accurata illorum cogni-

Μάλιστα δὲ Ἀκάκιος τί ἂν εἴποι πρὸς Εὐσέβιον τὸν ἑαυτοῦ διδάσκαλον; Ὅς οὐ μόνον ὑπέγραψεν ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ, ἀλλὰ καὶ δι' ἐπιστολῆς ἐδήλωσε τοῖς ὑπ' αὐτὸν λαοῖς, ταύτην εἶναι πίστιν ἀληθῆ, τὴν ὁμολογηθεῖσαν ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ· εἰ γὰρ καὶ ὡς ἠθέλησεν ἀπελογῆσαστο διὰ τῆς ἐπιστολῆς, ἀλλὰ γε τὰς λέξεις οὐκ ἤρνησαστο· ἀλλὰ καὶ κατηγόρησε τῶν Ἀρειανῶν, ὅτι λέγοντες, Οὐκ ἦν πρὶν γεννηθῆναι ὁ Υἱὸς, οὐδὲ πρὸ Μαρίας αὐτὸν ἦθελον εἶναι.

Καὶ τοῦτο ἐγίνωσκεν Εὐσέβιος ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς Καισαρείας, πρότερον μὲν συντρέχων τῇ Ἀρειανικῇ αἵρεσει, ὕστερον δὲ ὑπογράφας ἐν αὐτῇ τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ, ἔγραψε τοῖς ἰδίοις διαθεβαιοῦμενος, ὅτι καὶ τῶν παλαιῶν τινὰς λογίους καὶ ἐπιφανεῖς ἐπισκόπους καὶ συγγραφεῖς ἐγνωμὲν ἐπὶ τῆς τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ θεότητος τῷ τοῦ ὁμοουσίου χρησαμένους ὀνόματι.

Ὁ δὲ ἀπὸ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης Εὐσέβιος, γράφων πρὸς Εὐφρατίωνα τὸν ἐπίσκοπον, οὐκ ἐφοβήθη φανερώς εἰπεῖν ὅτι ὁ Χριστὸς οὐκ ἔστιν ἀληθινὸς Θεός.

Εὐσέβιος μὲν οὖν ὁ Παμφίλου φησὶν εὐθύς μετὰ τὴν σύνοδον, πρὸς ἑαυτὴν στασιάζειν τὴν Αἴγυπτον, τὴν αἰτίαν μὴ προστιθεῖς· ἐξ ὧν καὶ διγλώσσου δόξαν ἐκτῆσαστο, ὅτι, τὰς αἰτίας λέγειν ἐκκλίνων, μὴ συνευδοκεῖν τοῖς ἐν Νικαίᾳ συνέθετο.

Εἰ δὲ μηδὲ τοῦτο ἱκανὸν πείσαι αὐτοὺς, Εὐσέβιος γοῦν ἐχρῆν πεισθῆναι τῷ Παλαιστίνῳ, ὃν τῶν οἰκείων δογμάτων ἀποκαλοῦσι συνήγορον.

Adversus Eusebii Apologeticum pro Origene.

Οὐκ ἔτι δὲ πρὸς τὴν τῶν δογμάτων ἀκριβείαν φθάσαι φημὶ τὸν ἄνδρα· ὅθεν πολυμαθίας μὲν παραχωρητέον αὐτῷ, δογμάτων δὲ γνῶσιν οὐκέτι. Ἀλλὰ καὶ πάνυ κατόπιν τοῦτον τῆς τοιαύτης ἀκριβείας γενόμενον ἐπιστάμεθα. *Κι μετὰ βραχέα*· Ὅστε δὴ

ἵνα μὴ δόξωμεν ἐπεμβαίνειν τῷ ἀνδρὶ, περὶ οὗ οὐ πρόκειται ἡμῖν ἐπὶ τοῦ παρόντος λέγειν, ἵνα, βασι-
νίζοντες πρὸς ἀκρίβειαν τὴν γενομένην Ἀπολογία, αἰρετικούς ἀποδείξωμεν τοὺς ἀμφοτέρους, αὐτὸν τε ἀπολογησάμενον καὶ τὸν ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν ἀπολογία συνέταξε. Καὶ μεθ' ἑτέρα· Τὸ γὰρ δεῖκνύναι σπεύδειν τὴν τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα ὑπόθεσιν ἡμοίως αὐτῷ τινὰς εἰρηκότας, πρῶτον μὲν οὐ ξενισθῶμεν· σοῦ γὰρ καὶ τῶν περὶ σὲ ἡ τοιαύτη δόξα· ὅθεν περὶ τοῦτου ἐπὶ τοῦ παρόντος λόγος ἡμῖν οὐδεις, πάλαι μὲν οἰκουμένην ζητήσῃ ὑποβληθέντος καὶ ἀποκηρυχθέντος.

tione eum procul abfuisse, compertum habemus. *Et paulo post* : Itaque ne homini insultare videamur, de quo nunc dicere nobis propositum non est, ut Apologeticum accurate examinantes, utrumque simul hæreticum esse ostendamus, tum hunc qui defensionem scripsit, tum illum cujus est suscepta defensio. *Et paucis interjectis* : Quod enim ostendere conaris, subjectionem Filii erga Patrem quosdam perinde ac Origenem dixisse, primum quidem minime miramur. Hæc enim tua tuique similitum opinio est. Unde super hoc dogmate impræsentiarum nullus nobis est sermo, cum præsertim jam-

Ex synodo septima œcumenica, actione sexta.

Τίς γὰρ οὐκ ἔγνω τῶν πιστῶν Ἐκκλησίας, καὶ β-
γῶσιν εὐληφῶτων ἀληθινῶν δογμάτων, ὅτι Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, εἰς ἀδόκιμον νοῦν παραδοθεὶς, ὁμολογῶν καὶ σύμφωνον γέγονε τοῖς τὰ Ἀρείου θρησκευού-
σιν; κ. τ. λ.

Quis enim fidelium Ecclesiæ et eorum qui vero-
rum dogmatum scientiam perceperunt, ignorat quod Eusebius Pamphili in reprobum sensum traditus, ejusdem opinionis et sensus fuerit cum his qui Arii impietatem secuti sunt? In omnibus quippe

historicus suis libris creaturam Filium et Verbum Dei vocat, et ministrum et secundum adorabilem. Si vero quidam hunc defendentes dicunt, subscripsisse in synodo; concedamus ita fuisse. Sed labiis suis veritatem honoravit, cor autem longe fuit ab ea, ut ostendunt libri ejus et epistolæ omnes. Cum ergo aliter atque aliter secundum tempus et causas conspersus sit atque mutatus, aliquando laudans ea quæ sunt Arii sentientes, aliquando vero veritatem simulans, apparet eum fuisse virum duplici animo, ut ait Jacobus frater Domini, instabilem in omnibus viis suis. Nec quisquam existimet illum accepturum aliquid a Domino. Si enim corde credidisset ad justitiam, et ore confessus esset in salutem verum sermonem, utique pro scriptis suis veniam postulasset, horum correctionem faciens; et pro epistolis suis profecto satisfecisset. Sed hoc nullatenus fecit. Mansit enim sicut Æthiops non mutata pelle. Denique cum interpretaretur *Dixit Dominus Domino, Deus meus es tu*, extra veracem sensum excedens sic ait: « Legibus naturæ, omnis filii pater, dominus est utique ejus; et idcirco unigeniti Filii Dei ipse qui genuit eum Deus, simul et Deus et Dominus et Pater est. » Similiter et in epistola ad sanctum Alexandrum præceptorem magni Athanasii directa, cujus initium est: « Cum quanta sollicitudine et ægritudine animi has litteras scribere aggressus sim, » etc., apertius blasphemans sic ait de Ario et ejus asseclis: « Calumniatur eos litteræ tuæ, tanquam dicentes, quia Filius ex non existentibus factus est, sicut unus ex omnibus. At illi protulerunt epistolam quam ad te fecerant: in qua fidem suam exponentes, ipsis verbis hæc confitebantur: Legis videlicet ac Prophetarum et Novi Testamenti Deum genuisse Filium unigenitum ante tempora æterna, per quem et omnia et sæcula fecit: genuisse autem eum non putative sed vere, ac constituisse propria voluntate, inconvertibilem, creaturam Dei perfectam, sed non sicut unam ex creaturis. Si ergo litteræ ipsorum veritatem dicunt, utique apud te habentur: in quibus confitentur Filium Dei ante tempora æterna, per quem fecit et sæcula, esse inconvertibilem et incommutabilem et creaturam Dei perfectam, sed non sicut unam ex creaturis. Porro epistola tua calumniatur eos, tanquam dicentes quia Filius factus est sicut unus ex omnibus. Vide ergo ne eis statim occasio detur reprehendendi quidquid voluerint. Iterum objiciebas eos dixisse: *Qui est, eum qui non erat, genuit*. Miror autem si possit quis aliter dicere: si enim unus est qui est, profecto ex ipso factum est omne quod est cum ipso. Si vero non solus ipse est: si enim et Filius erat qui est, quomodo eum qui erat gignebat qui est? Sic enim duo essent qui sunt. » Et hæc quidem Eusebius ad Alexandrum. Sed et aliæ ejus epistolæ ad eundem exstant, in quibus inveniuntur variæ blasphemiarum. Sed et ad Euphrationem episcopum scribens, apertius blasphemavit. Cujus epistolæ initium est: « Domino meo per omnia gratias ago. » *Et paulo post*: « Non enim simul cum Patre Filium fuisse fatemur, sed Patrem ante Filium existisse. Certe ipse Filius Dei, qui magis omnia liquido novit, alium se a Patre et minorem atque inferiorem sciens, admodum pie hoc etiam nos docet dicens: *Pater qui misit me, major me est*. » *Et post alia*: « Nam et ipse quidem Filius Deus est, sed non verus Deus. » Ex his ergo scriptis ejus ostenditur, Arii et comparium ejus dogmata prædicare. *Et paulo post*: « Hujus ergo factionis etiam Eusebius existens, sicut demonstratum est tam ex epistolis quam ex historicis ejus conscriptis, imaginem Christi tanquam Theopassianus abjicit, » etc.

Photius in epistola 144, ad Constantinum patricium.

Εὐσέβιος, ὁ τοῦ Παμφίλου εἶτε δοῦλος, εἶτε συνή-
θης, ὅτι μὲν Ἀρειανισμῷ ἐάλω, βούσσι μὲν αὐτοῦ τὰ

Eusebius ille, Pamphili sive servus, sive amicus,
Arianismo infectus fuit. Hoc libri ab illo scripti

* Joan. xiv, 28.

clamant. Hunc morbum tandem invitus ipse confessus est, sed ipsamet resipiscentia sua magis se patefecit non resipuisse. Nec enim per apologiam, ut videri voluit, persuadet se a priori hæresi recessisse, aut sanctæ et universali synodo consentire: sed prodigiose commiscitur, *homousii* sectatores in ipsius sensum transiisse, et in sua sententia simul acquievisse. Hoc ita esse cum multa alia confirmant, tum quam scripsit ad suos Cæsarienses epistola. Sed quod ut ab initio Arii dogmata fovit, ita ad finem vitæ ea amplecti non destiterit, plerique intelligunt, et multa sunt quæ facile persuadent. Quod vero Origenis morbo præterea laboravit quo ille tenebatur, scilicet contra omnium futuram generalem resurrectionem, et plurimos latet: tu tamen, si scrutando perlegeris illius scripta, non minus eum mortifera hac ægitudine, quam Arianorum insania laborantem deprehendes.

Idem Photius in Bibliotheca, cap. 13.

Lecti sunt Eusebii libri duo, qui inscribuntur *Confutatio et Apologia*. Item alteri duo, qui cum a prioribus duobus differant in quibusdam locis, in reliquis, seu verba seu sensum spectes, iidem sunt. Affert vero objectiones quasdam adversus sinceram nostram religionem, velut ab ethnicis profectas, easque recte solvit, licet non per omnia. Dictionem quidem quod attinet, nec jucundus est nec splendidus. Multiplici tamen doctrina præditus est, licet prudentia et animi constantia et dogmatum sinceritate minus polleat. Nam in his etiam libris sæpius adversus Filium Dei blasphemare deprehenditur, eumque secundam causam vocare, et Principem militiæ cœlestis, aliaque ejusmodi quæ Arianorum insaniæ propria sunt. Constat eum Constantini Magni temporibus floruisse, et sacri martyris Pamphili ardentissimum amatorem fuisse. Unde et cognomentum *Pamphili* adeptus esse dicitur a quibusdam.

Idem Photius in capite 127.

Lecti sunt Eusebii Pamphili libri quatuor *De laudibus imp. Constantini*. Continent autem ejus vitam omnem jam inde a pueritia, et quæcunque ab illo gesta sunt ad ecclesiasticam historiam pertinentia, usque ad exitum vitæ, id est ad annum ætatis quartum et sexagesimum. Est autem Eusebius in hoc etiam opere plane sui similis in dicendo: nisi quod nonnihil ad splendorem assurgit ejus oratio, et verbis interdum elegantioribus utitur. Venustatis quidem et gratiæ non vultum apparet in hoc opere, sicut nec in cæteris ejus libris. Porro in his quatuor libris plurima loca inserit ex *Ecclesiastica ipsius historia* translata. Et Constantinum quidem Magnum Nicomediæ baptizatum esse dicit, cum ad id usque temporis baptismum distulisset, ut in Jordane, quemadmodum in votis habebat, baptizaretur. Quis vero illum baptizavit, dissimulat. De Ariana insuper hæresi nihili aperte commemorat:

βιβλία· καὶ αὐτὸς δὲ μεταμελόμενος δῆθεν καὶ ἄκων, τὴν νόσον ἀνομολογεῖ· κἂν τῇ μεταμελείᾳ δὲ μᾶλλον ἑαυτὸν δείκνυσιν ἀμεταμέλητον. Οὐ γὰρ ἑαυτὸν ἐκστῆναι τῆς προτέρας κακοδοξίας, δι' ὧν ἔδοξε ἀπολογεῖσθαι, συνίστησιν, οὐδὲ τῇ ἀγίᾳ καὶ οἰκουμένηκῃ συμφωνῆσαι συνόδῳ· ἀλλὰ τοὺς τοῦ ὁμοουσίου προσευτάς, αὐτοῦ συνελεῖν τῷ φρονήματι καὶ συνδιατεθῆναι τῇ γνώμῃ, τερατεύεται· καὶ τοῦτο σαφῶς ἄλλα τε πλείονα περιστάσει, καὶ ἡ τοῖς Καισαρεῦσιν αὐτῷ γραφεῖσα ἐπιστολή. Ἄλλ' ὅτι μὲν ἀπαρχῆς τὰς Ἀρειανικὰς δόξας υπέθαλπε, καὶ μέχρι τέλους οὐ διέλιπε περιέπιον, πολλοὶ τε συνεπίστανται, καὶ βῆθόν ἐστι λαβεῖν πολλαχθόν· ὅτι δὲ καὶ τῆς Ὀριγέ- νους νόσου μετέσχεν, ἦν κατὰ τῆς κοινῆς ἡμῶν ἐκείνου ἐνόσησεν ἀναστάσεως, εἰ καὶ τοὺς πολλοὺς ὑπο- λανθάνει, ἀλλὰ οὖν αὐτὸς, σὺν ἐρεύνη τοὺς ἐκείνου λόγους ἀναλεγόμενος, οὐδὲν ἔλαττον αὐτὸν τῷ ἁεθρίῳ τούτῳ ἀρρώστῳ· ἡ γὰρ ταῖς Ἀρειανικαῖς μανίαις κερκατημένον εἶδη.

Ἀνεγνώσθη, Εὐσεβίου Ἐλέγχου καὶ Ἀπολογίας λόγοι δύο· καὶ ἕτεροι δύο, οἵτινες πρὸς τοὺς προτέρους δύο, ἐν τισι ῥητοῖς παραλλάσσοντες, ἐν τοῖς ἄλλοις τῇ τε λέξει καὶ τῇ διανοίᾳ οἱ αὐτοὶ εἰσιν. Εἰσάγει δὲ ὡς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων τινὰς ἀπορίας κατὰ τῆς ἀνωμότητος θρησκείας ἡμῶν. Καὶ ταύτας καλῶς, εἰ καὶ μὴ ἐν πᾶσιν, ἀπολύεται· τὴν δὲ φράσιν οὐκ ἔστιν οὐδαμοῦ οὔτε ἡδὺς οὔτε λαμπρότητι χαίρων. Πολυμαθῆς δὲ ἔστιν ὁ ἀνὴρ, εἰ καὶ τὴν ἀγχίνουαν καὶ τὸ σταθῆρὸν τοῦ ἦθους, ὡς παρὰ τὴν ἀκρίθειαν τὴν ἐν τοῖς δόγμασιν, ἐνδεέστερος. Καὶ γὰρ κἂν τούτοις ἐν πολλοῖς ἔστιν αὐτὴν ἰδεῖν τὸν Ἰὶδὸν βλασφημοῦντα, καὶ δεύτερον αἴτιον καλοῦντα, καὶ ἀρχιστράτηγον, καὶ ἄλλα τινὰ τῆς Ἀρειανικῆς λύσεως βλασφήματα. Δῆλον δὲ ὡς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου οὗτος ἦνθησε· γέγονε δὲ καὶ τῆς Παμφίλου τοῦ ἱερομάρτυρος ἀρετῆς διάπυρος ἔραστῆς· δι' ἣν αἰτίαν φασὶ τινες αὐτὸν καὶ τῆς τοῦ Παμφίλου ἐπωνυμίας μετ- εσηχέναι.

Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ἡ εἰς Κωνσταντίνον τὸν μέγαν βασιλέα ἐγκωμιστικὴ τετραβιβλος· ἐν ἣ περιέχεται ἡ τε τοῦ ἀνδρὸς ἄλλη πολι- τεία ἐξ αὐτῆς πρώτης ἡλικίας ἀρχομένη, καὶ ὅσαι πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν συντελοῦσι πρά- ξεις μέχρις οὐ τὸν βίον ἀπέλειπεν, εἰς ἐξῆκοστὸν καὶ τέταρτον παραταθέντα χρόνον. Ἔστι μὲν οὖν κἂν- ταῦθα τὴν φράσιν ὁμοίως ἑαυτῷ, πλην μικρὸν τι πρὸς τὸ λαμπρότερον ἐκβεβιασται αὐτῷ ὁ λόγος, καὶ λέξεις εἰς τὸ ἀνθηρότερον ἐνιαχοῦ συνεληφθησαν· τῆς μέν- τοι κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ἡδονῆς καὶ χάριτος οὐδὲν μέγα, ὥσπερ οὐδὲ ἐν τοῖς ἄλλοις, ἐμφαίνεται. Κατα- στρώννυσι δὲ ἐν ταύτῃ αὐτοῦ τῇ τετραβιβλῷ πάμπο- λα χωρία ἐξ ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ δεκαλόγου Ἱστορίας. Λέγει μὲν οὖν καὶ αὐτὸν, ἐν Νικομηδείᾳ τὸν μέγαν Κωνσταντίνον βαπτισάσθαι, μέχρι τότε τὸ λουτρὸν ἀναβαλλόμενον, ἅτε δὴ ἐν ἐπιθυμίᾳ ποιούμενον ἐν τοῖς Ἰορδάνου τῷ λουτρῶν

ὑποδέξασθαι· τίς δὲ ὁ βαπτίσας, οὐδὲν διασαφεῖ. Περὶ A μένοιτο γὰρ τῆς Ἀρειανικῆς αἰρέσεως οὐδὲν σαφὲς ἀπαγγέλλει, οὐδ' εἰ τῆς δόξης ἐκείνης εἶχετο, οὐδ' ὅτι μεταβέβηται, ἀλλ' οὐδ' ὅτι φαύλως ἢ ὀρθῶς ἐδόξαζεν Ἄρειος, καίπερ ἀνάγκη ἔχων ἐν μνήμῃ ταῦτα ποιήσασθαι, ἅτε δὴ μέγα μέρος ἐπεχούσης τῆς συνόδου τῶν τοῦ μεγάλου πράξεων Κωνσταντίνου, κάκεινης πάλιν ἐξαπατιούσης τὴν περὶ τούτων λεπτομερεστάτην ἱστορίαν· ἀλλὰ στάσιν μὲν ἐμπεσεῖν μεταξὺ Ἄρειου καὶ Ἀλεξάνδρου (τὴν αἴρεσιν δὴ οὕτω λέγων καὶ ὑποκρυπτόμενος ἀποφαίνεται), ἐπὶ τε τῆς στάσεως λίαν ἀλγῆσαι τὸν Θεοφιλῆ βασιλέα, καὶ ἀγωνίασθαι διὰ τε ἐπιστολῶν, διὰ τε τοῦ Ὁσίου, ὃς Κορδοῦδος ἐπεσκόπει, εἰς φιλίαν καὶ ὁμόνοιαν συζεύξει τὸ στασιάζον, τῆς πρὸς ἀλλήλους Ἐριδος ἀφαιμένους καὶ τῶν τοιούτων ζητήσεων. Ὡς δ' οὐκ ἐπειθε, B σύνολον πανταχόθεν ἀθροίσαι, καὶ τὴν ἐμπεσοῦσαν ἔριν εἰς εἰρήνην διαλύσασθαι. Οὐ μὴν εἰς τὸ ἀκριβὲς καὶ ἐπίδηλον ἀναγράφεται· οὗτος οὖν ὡσπερ αἰσχυρομένῃ ἐοικώς, καὶ μὴ βουλομένη δημοσιεύειν Ἄρειον, τὴν τε τῆς συνόδου ἐξηννεγμένην κατ' αὐτοῦ ψήφον, καὶ τῶν συνασεθησάντων αὐτῷ, καὶ συνεξωσθέντων τὴν δικαίαν εἰσπραξίν· οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ ἦν θεόθεν πᾶς ὀφθαλμῶς εἶδεν Ἐνδοκίον Ἄρειου καταστροφὴν, οὐδὲν τούτων ἄγων εἰς φῶς, τὴν τε περὶ τῆς συνόδου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων ἱστορίαν παρέδραμε. Διὸ καὶ περὶ τοῦ Θεοπεσίου Εὐσταθίου μέλλων διεγείσθαι, οὕτε τοῦ ὀνόματος μὲννηται, οὐδ' [I. οὐθ'] ὅσα περὶ αὐτῶν ἐτολημῆθη καὶ εἰς ἔργον ἀποδέδωκεν· ἀλλ' εἰς C στάσιν καὶ παραγῆν ἀνάγων καὶ ταῦτα, γαληνίας καὶ πάλιν ἐπιλέγει ἐπισκόπων, κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν συνδεδραμηκότων σπουδῆ βασιλέως καὶ συνεργῆ, καὶ τὸ στασιάζον καὶ παραττόμενον εἰς τὸ εἰρηναῖον μεταβελήκοντων. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν οἷς ὁ πολυάθλος Ἰσκαωρήθης Ἀθανάσιος, εἰς ταῦτα τὴν ἱστορίαν ὀρμήσας ἐπαφείναι, στάσεως μὲν ἐμπλησθῆναι πάλιν καὶ παραγῆς τὴν Ἀλεξάνδρειαν λέγεται, καὶ ταύτην πρᾶνθῆναι ἐπισκόπων παρουσίᾳ, τὴν βασιλικὴν ἐχόντων συμμαχίαν· οὕτε δὲ τίς ἦν στασιάζων, οὐδ' ἦτις ἢ στάσις, ἢ τί καὶ πράξαντες τὴν ἔριν ἐπράυναν, οὐδ' ὅπως ποιεῖται ἐπίδηλον· καὶ σχεδόν, ἐν οἷς ἐπισκόπων πρὸς ἀλλήλους φιλονεικία περὶ δογμάτων, ἢ περὶ τινῶν ἄλλων διαφωνία γεγονάσι, τὸν αὐτὸν τῆς ἐπικρύψεως ἐν τῇ διηγῆσει τύπον διαφυλάττει.

nec utrum ipse ei aliquando adhæserit, nec quod eam abjecerit. Sed neque recte ne an secus senserit Arius, usquam refert; tametsi hæc necessario commemoranda essent, quippe cum Nicæna synodus inter res a Constantino gestas præcipuum locum obtineat, et alioqui exactissimam totius negotii narrationem ipsa suo quodam jure flagitare videatur. Verum ille dissensionem quidem inter Alexandrum et Arium exortam commemorat (sic enim hæresim callide et dissimulanter appellat). Atque ob hunc tumultum gravissimo dolore affectum esse religiosissimum principem; et tum per epistolam, tum per Hosium Cordubensem episcopum laborasse, ut partes inter se dissidentes ad pacem et concordiam reduceret, omni de hujusmodi quæstionibus contentione deposita. Sed cum persuadere eis non potuisset, synodum undique convocasse, et sopito tumultu pacem restituisse. Verum hæc ab illo non satis accurate et aperte traduntur. Prorsus enim tanquam pudore suffusus, nec Arianæ impietatem publice traducere cupiens, tum synodi sententiam adversus Arium prolatam, tum eorum qui impietatis illius socii et in exsilium simul expulsi fuerant justissimam ultionem, illud denique cœlitus inflictum Ario exitium quod omnium conspectui subjectum fuit, sciens prætermisit: nec historiam synodi resque in ea gestas commemoravit. Hinc etiam est quod cum ea quæ divino Eustathio contigerunt, vellet describere, ne nomen quidem ejus retulit, nec quæcunque adversus illum nefarie excogitata sunt ac perpetrata, sed seditionem ac tumultum Antiochiæ exstitisse postquam dixit, mox tranquillitatem restitutam esse subdit, episcopis imperatoris opera ac studio illuc convenientibus, per quos turba omnis ac seditio in tranquillissimam pacem est commutata. Similiter ubi narrationem instituit de iis quæ adversus fortissimum illum Athanasium improbe comparata sunt, seditione quidem ac tumultu impletam iterum Alexandriam refert: sed eam episcoporum præsentia et imperatoris auxilio sedatam fuisse. Neque interim quis seditione concitaverit, aut quænam illa seditio fuerit, neque quo pacto sedata ab episcopis fuerit, ullatenus exponit. Ac fere quotiescunque episcoporum mutuas inter se dissensiones de fidei capitibus, aut de aliis rebus contentiones ac discordiæ exstiterunt, eundem ille in nar-

Joannes Zonaras in tomo III, ubi res gestas Constantini refert.

Ἦν δὲ τότε τῶν τὰ Ἄρειου πρεσβεύοντων καὶ ὁ D Παμφίλου Εὐσέβιος, τῆς ἐν Παλαιστίνῃ Καισαρείας τυγχάνων ἐπίσκοπος· ὃς μετέπειτα λέγεται ἀποστῆναι τῆς τοῦ Ἄρειου δόξης, καὶ ὁμογνωμονῆσαι τοῖς συναϊδίον τὸν Υἱὸν καὶ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ δογματίζουσι, καὶ δεχθῆναι παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων εἰς κοινωνίαν· μᾶλλον μένοι ἐν τῷ πρακτικῷ τῆς πρώτης συνόδου καὶ ὑπερμαχῶν εὐρηται τῶν πιστῶν.

Arianæ sectam tum amplexabatur etiam Eusebius Pamphilus, Cæsareæ Palæstinæ episcopus; qui post descivisse dicitur ab Ariana opinione, et consensisse cum iis qui Filium Patris cœqualem, ejusdemque naturæ esse docent, et a sanctis Patribus ad communionem receptus. In Actis autem primi concilii etiam acriter defendisse fideles traditur. Hæc sic a nonnullis exposita reperiuntur (a), quæ ipse

(a) Id est apud Gelasium Cyzicenum.

in *Ecclesiastica sua historia* magis ambigua facit. In quibus libris sæpe cum Ario facere deprehenditur. Ac statim in libri principio, Davidem citans, *Ipse dixit et facta sunt, ipse mandavit et creata sunt*¹, ait Patrem et factorem, pro conditore ac duce universi haberi, qui regio nutu imperet, secundum autem ab eo divinum Verbum paternæ exsequi jussa. *Post nonnulla item dicit*, huic ut Patris potentiae et sapientiae, secundas partes regni et imperii in omnes esse creditas. *Et paulo post iterum*: Ac esse naturam quamdam, quæ ante mundum vixerit et substiterit, ac Deo ac Patri universi in rerum factarum opificio ministrarit. Et Salomon sub persona sapientiae Dei ait: *Dominus condidit me principium viarum suarum*², etc. *Deinde post alia plura infert*: Et super hæc omnia sicut Dei Verbum, quod ante fuit et ante sæcula omnia factum est, venerabilem honorem a Deo Patre adeptum, adorari tanquam Deum. Hæc et alia demonstrant Eusebium Ariana dogmata probasse; nisi quis dicat, id opus ante conversionem ab eo fuisse conscriptum.

φότα, προσκυνεῖσθαι ὡσάν Θεόν. Ταῦτα καὶ ἕτερα δὲ τοῖς Ἀρειανίζουσι δόγμασι δεικνύουσιν ὁμόφρονα τὸν Εὐσέβιον· εἰ μὴ τις φάη πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῷ πονηθῆναι τούτων τὴν συγγραφὴν.

Baronius ad annum Christi 310, cap. 38.

Certe Socrates dealbat Æthiopem, dum nititur ipsum Eusebium ab Ariana hæresi excusare, ac plane immunem reddere. Ipse enim Eusebius licet tandem, ut imperatori morem gereret, Nicæno concilio subscripsisset, iisdem plane sordibus sciens volensque turpius inquinatus est, ut sus lota in volutabro luti, et ut canis ad vomitum suum reversus. Adeo ut qualis ipse fuerit usque ad diem obitus, non sit aliunde quærendum, quam ex rebus post Nicænum concilium ab eo gestis, singulis ferme annis superius recitatis. Ut autem excuset illum ab Ariana hæresi, citat libros ab eo scriptos contra Marcellum Ancyranum episcopum, recitatque ex illis fragmenta quædam quibus demonstratur, eam de Filio Dei Eusebii fuisse sententiam, ut negarit ipsum esse creaturam, tanquam unam ex reliquis creaturis, ex nihilo a Deo creatis. Verum dum nititur ex his Eusebium purgare, aperte significat, se Arianos et Arianorum hæresis labyrinthum minime penetrasse. *Et paulo post*: Cæterum Eusebii Pamphili inconstantiam, et post Nicænum concilium, cuius fidei regulæ subscripserat, ad errores pristinos reditum suggillat sapius Athanasius; eumque demonstrat in Nicæno concilio tanquam ludionem in scena luisse, habitu catholico super inducto; quem, egressus inde, exuens, personam, quænam esset, in omnibus, ut ait Epiphanius, præ se tulit. Adeo ut idem Eusebius Eusebio Nicomediensi conjunctus, biga impietatis effecti ambo, pari cursu et impetu, impulsore nequam spiritu agitati, in suum ipsorum et aliorum exitium in præceps delati sint. Ut non immerito appellari ipse Eusebius Cæsariensis meruerit a sancto Hieronymo et aliis, Arianae factionis signifer, propugnator apertissimus, et inter Arianos facile princeps. Cujus et memoriam adeo execrata est Nicæna synodus secunda, ut plane eum jam defendere velle, nihil aliud existimandum sit, quam Ecclesiam catholicam impugnare. Unde et pudere Sixtum oporteat, dum adversus omnium antiquorum Patrum sententias, ipsum Eusebium catholicum asseverare non dubitat; cum frigide eum excusans, Eusebii Nicomediensis esse tradit, quod erroris ascribitur Eusebio Pamphili: perinde ac si eorundem Patrum sententiæ de eodem ambigua sint, ac de Eusebio Nicomediensi possint interpretari. Utinam vel exiguus saltem ejus excusandi relinquere locus. Quam libentissime ipse historicus pro historico laborarem, cui (quod magna fiducia ingenue profitemur) vel ex ea parte plurimum Ecclesia catholica debet, quod rerum ecclesiasticarum quamplurima antiqua monumenta magno labore collecta, fideliter posteris tradiderit! Ter quaterque felix tot peregrinis lucubrationibus editis, nisi cum impietas Ariana tot tantisque sordibus turpiter aspersisset, et ante, persecutionis tempore, lapsus a fide, eandem tantopere labefactasset. Quod vero simplicitate quadam et rerum inscitia in suo *Sanctorum catalogo* Petrus inter sanctos eundem Eusebium retulit, et errore atque incuria quadam in aliquod Martyrologium irrepit, in nostris ad Romanum Martyrologium notis, pluribus diximus.

¹ Ps. xxxii, 9. ² Prov. viii, 22.

Scaliger in Elencho Trihæresii, cap. 27.

Eusebius, quo nullus ecclesiasticorum veterum plura ad historiam Christianismi contulit ; nullus plura errata in scriptis suis reliquit ; nullius plures hallucinationes exstant hodie, etc.

Idem in libro vi De emendatione temporum, cap. 1, sub finem.

Quanto majorem diligentiam ac judicium in tantis viris desideramus, tanto impensior data est opera, ut non negligenter illorum scripta a nobis legantur. Nam et longe plura deprehendet lector eruditus, majore studio quam judicio ab Eusebio et aliis veteribus collecta. Nos unum tantum Eusebium discussimus, quod ipse, ut diximus, omnium illorum veterum clausula est. Itaque unum Eusebium noris, omnes noris.

Idem Scaliger in Animadversionibus ad Chronicum Eusebianum, pag. 8, exponens verba illa Hieronymi :

« Quam Eusebius hujus conditor libri, non tam ignorasse utpote eruditissimus, » etc., *ita notat :*

Si eruditissimus vocandus qui multa legit, sane nemo illi hanc laudem invidere potest. Sin autem is eruditissimus qui judicium cum multa lectione conjunxit, alium potius quam Eusebium producere debuit.

Suidas in voce Διόδωρος.

Διόδωρος μονάζων, ἐν τοῖς χρόνοις Ἰουλιανοῦ καὶ Ἀ
θουάλεντος ἐπισκοπέσας Ταρσῶν τῆς Κιλικίας. Οὗτος
ἔγραψεν, ὡς φησι Θεόδωρος Ἀναγνώστης ἐν τῇ Ἐκκλη-
σιαστικῇ ἱστορίᾳ, διάφορα εἰς δὲ τὰδε Χρονικόν,
διορθούμενον τὸ σφάλμα Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου περὶ
τῶν χρόνων.

Diodorus monachus, qui episcopus fuit Tarai in
Cilicia, temporibus Juliani ac Valentis. Ille varia
scripsit opuscula, ut refert Theodorus Lector in
Ecclesiastica Historia : hæc autem inscribuntur :
Chronicum, in quo Eusebii Pamphili in digerentis
temporibus error castigatur.

EUSEBII PAMPHILI

CÆSARIENSIS EPISCOPI

CHRONICORUM LIBRI DUO

(Ex edit. Ang. MAI, *Script. vet. nova Collectio*, tom. VIII, Romæ, 1833, in-4.)

PRÆFATIO.

Post inventum Eusebii Chronicorum priorem librum, quem Latini veteres nunquam habuerunt, Græci jam diu desiderabant, Armenii denique orbi restituerunt, duæ tantummodo totius operis editiones curatæ sunt, Mediolanensis videlicet atque Veneta: quæ, separatis locis studiisque factæ, haud semel inter se dissident, neutra vero vel ad unguem elimata vel perfecta est: quanquam ego Venetæ editioni, propter Armeniaci textus doctorumque scholiorum comitatum, præcipuum honorem sponte defero. Quæ cum ita se habeant, nunquam non optavi tertiam demum adornare editionem, quæ omnia superiorum bona conjungeret, mendis exclusis: id quod de priore præsertim libro dictum sit, qui unici codicis Armeniaci auctoritate et Græcorum fragmentorum adminiculo nititur. In posteriore autem libro longe plura adjumenta suppetunt, quibus egregium Eusebii opus ad meliorem frugem revocare licet: sunt enim in Vaticana Pontificis Mazimi bibliotheca posterioris Chronicorum libri codices plus viginti, quos inter aliquot veteres et præstantissimi. Præterea cum in Mediolanensi ac Veneta unius tantum Eusebii verba contineantur, magnum est operis detrimentum, quod permultis atque præclaris S. Hieronymi additamentis caret. Neque ipsemet Eusebii textus in prædictis editionibus, quæ ex Armeniaco codice manant, integer est atque illibatus: etenim luce meridiana clarius est, non pauca Armenium vel Amanuensem vel interpretem de genuinis Eusebii fragmentis prætermisisse: quam rem Syncellus præsertim, et Chronicon paschale (cujus nobilissimus in Vaticana bibliotheca codex est), aperte demonstrant, de quorum veluti rivulorum ab Eusebio origine nullo modo dubitari potest. Profecto sanctus Hieronymus affirmat in præfatione, se ante Trojana tempora nihil prorsus Eusebio addidisse: et tamen Latinus Chronicorum textus complura habet ante Trojæ captivitatem, a Græcis sæpe fragmentis confirmata, quæ Armeniacus codex desiderat. Post Trojam quoque captam multa sunt ab Armeniaco interprete prætermisita, quæ Hieronymus retinet, nec tamen inter ejus additamenta censere licet, quia cum Græcis fragmentis sine dubio Eusebianis adamussim congruunt. Operæ igitur pretium me facturum speravi, si universum Eusebii Chronicon nova hac editione integrius, emendatius pleniusque facerem: priorem scilicet librum duarum collatione editionum, criticis aliquot animadversionibus, philologico studio ac sedulitate expolirem et reformarem: posteriorem vero, non solum prætermisitis ab Armeniaco interprete Eusebianis fragmentis augerem, verum etiam doctis Hieronymi laboribus cumularem; et quod apprime intererat, tot codicum Vaticanorum auxilio fretus nova prorsus lectione donarem. Hæc est igitur consilii mei summa: cui jam illud addendum est, quod lacunam codicis Armeniaci, inter priorem alterunque librum interjectam, id est consulum Cæsarumque, cum decurrentibus olympiadibus, seriem, invocato Chronici paschalis auxilio certissime, ut arbitror, sustuli, et Eusebii opus absolutissimum reddidi.

que sanctis Hebræorum litteris contentas Hebraicas antiquitates atque chronologiam sermone meo adjugetur: scilicet ut possimus apprimè intelligere, quanto tempore ante salutarem Dei manifestationem Moses exstiterit (1), nec non qui post eum Hebræorum prophetae divino Spiritu afflati vaticinati sunt: atque ut facile cognoscamus, Græcorum vel Barbarorum insignes homines, qui in singulis gentibus florere visi sunt, quo tempore occurrerint celebribus illis veteribus apud Hebræos, prophetis videlicet, iisque singulis qui eidem genti cum imperio præfuerunt.

2. Sed enim jam inde ab exordio palam cunctis edico, ne quis unquam arroganter contendat, quasi fieri possit ut temporum certissima cognitio acquiratur. Quod sane quisque sibi persuadebit, si primo veracem Magistrum cogitet familiaribus suis dicentem: « Non est vestrum nosse horas et tempora, quæ Pater posuit in sua potestate. » Etenim is Dei Dominique more non de ultima tantum consumptione, sed de cunctis temporibus eam præcisam sententiam protulisse mihi videtur; videlicet ut eos compesceret, qui nimis audacter inanibus ejusmodi scrutationibus mentem attendunt. Deinde et noster hic sermo vehementi testimonio eandem magistris sententiam probabilem faciet: videlicet neque Græcorum neque Barbarorum neque aliarum

quarumvis gentium neque ipsorum Hebræorum (2) universalem chronologiam nos posse evidenter addiscere. Porro autem contenti erimus, si præsens noster tractatus ad duo statuenda nos adjuvet: nempe primo, ut nemo sibi persuadeat (quod bacterius a quibusdam factitatum est) fieri posse ut accurata scientia ratio temporum comprehendatur, quæ profecto hallucinatio est; deinde ut quisque probe sciat, id tantummodo curatum a nobis, ut aliquo pacto quinam sit hujus controversiæ status percipiatur, ne prorsus in ambiguitate nutemus (3).

3. Et Græcos quidem non est mirum diu admodum omni memoria caruisse (4): quippe qui variis malisque exterminiiis obnoxii fuerunt; diuque, nempe usque ad Cadmi ætatem, nullis prorsus litteris usi sunt: primus enim dicitur Cadmus litterarum elementa e Phœnicum regione eis attulisse. Sane et in Platonis libro jure castigat Ægyptius ille Solonem: « O Solon ***, inquit, Græci semper pueri estis, neque senex Græcus unquam invenitur: ideoque priscorum temporum doctrinam nemo a vobis discere queat (5)... » Porro et Ægyptiorum multæ feruntur insanæ historiæ, itemque Chaldæorum. Et quidem hi plus quam quadraginta annorum myriades temporibus suis continere se putant (6); Ægyptii **** autem deorum, semideorum, prætereaque manium et mortalium aliorum regum mul-

μοθηρία προδήλω· πάντα, ὡς οἷός τε ὦν (7), ἀναλεξάμενος ἐκ τῶν προσηρημένων ιστορικῶν ἀνδρῶν. *Hæc ex Syncello, p. 6, B, sed aliquantum interpolata.*

(1) Ἐγὼ περὶ πολλοῦ τὸν ἀληθῆ λόγον τιθέμενος, τὰ ἐκάστῳ πονηθέντα συναγροχῶς, καὶ τὴν ἐκ τῶν ἱερῶν Βιβλῶν φερομένην Ἑβραϊκὴν ἀρχαιολογίαν καὶ χρονογραφίαν μετὰ χεῖρας θέμενος, τὸ ἀκριβὲς ἀνιχνεύσαι διὰ σπουδῆς προϋθέμην· ὡς ἂν εἰδῆται ὅποσος πρόσθεν χρόνους τῆς σωτηρίου θεοφανείας Μωσῆς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν γενόμενοι προφήται, τὰ κατ' αὐτὸν σὺν θεῷ Πνεύματι προσεφωνήκασιν· καὶ ὡς ἂν ἔχοιμεν ἐκ προηγήρου διαφωτιστικῆς, τισὶν Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων οἱ παρ' ἐκάστῳ ἔθνεσι γενόμενοι σοφοὶ ἢ ποιηταὶ ἢ λογογράφοι, καὶ ὅσοι ἄλλοι γεγονῆσι διαφανεῖς, συνήκμασαν· καὶ ποιοῖς τε χρόνοις ἀπεδείχθησαν πρῶται βασιλείαι, καὶ τῶν ἐπισημοτάτων πόλεων ἀνδρῶν. *Ex chronographo inedito bibliothecæ Romanæ Barberianorum.*

(2) Οὐχ ὑμῶν ἐστὶ γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς, οὗς ὁ Πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. *Ex Act. apost. 1, 7.*

(3) Ὁ Σόλων, φησὶ, Ἕλληνας ἀεὶ παῖδες ἐστε, γέρον δὲ Ἑλλήνωνοῦδες, οὐδέ ἐστι παρ' ὑμῖν χρόνον πολὺν μάθημα. *Ex Platonis Timæo, non procul initio.*

(4) Εὐσέβιος ὁ Παμφίλιος μνησθεὶς ἐν τοῖς Χρονικοῖς αὐτοῦ, φησὶν οὕτως· Αἰγύπτιοι δὲ θεῶν καὶ ἡμιθέων, καὶ παρὰ τοῦτοισι νεκρῶν καὶ θνητῶν ἐτέρων βασιλέων πολλὴν καὶ φιλῶρον συνείρουσι μυθολογίαν. *Ex Syncello, p. 40, D.*

latus initia: Τὸ παλαιὸν πρὸ πάντων καὶ εἰκοσι καὶ τριακοσίων ἐτῶν τῶν Τρωϊκῶν, βασιλέας φασὶ γενέσθαι Ῥώμης τὸν ἀριθμὸν πλέον ἢ λ'. Ἔτη δὲ αὐτοῦς κατάρξαι χίλια· μετὰ δὲ ταῦτα ὑπατοὶ προεστῆκασαν τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς· ἔπειτα δὴ μαρχοὶ καὶ οἱ δικτατωρῆς, καὶ πάλιν ὑπατοὶ ἐπὶ χρόνον· καὶ οὕτως (a) αὐθις δὲ Γάιος καταλύσας τὴν τῶν ὑπάτων ἀρχὴν ἐμονάρχησε Ῥωμαίων, κ. τ. λ.

Hinc ANARIK, imbecilles. Hæc duo vocabula poterant etiam converti (quod in specimine olim fecimus) Persæ et non Persæ (nempe aliæ gentes). Certe antiquitus Persæ dicebantur ab Armeniis ARIK ex provincia maxima Aria, de qua vide Mosis Chorenensis Geographiam, cap. 91. Ita eos appellat idem Chorenensis, Hist. II, 40, 71, 81, nec non Elisæus alique historici; non Persas autem ANARIK.

(1) Nempe Eusebius vel maxime curat, ut vetustatem Judaicæ gentis, veræque adeo religionis,

hoc opere ostendat: quod studium in proœmio quoque posterioris Chronicorum canonum libri aperte prodit. Id autem diu ante Eusebium factitaverat Josephus in Antiquitatibus Judaicis et in libris Adversus Apionem.

(2) Hic locus in Armeniaca interpretatione paulo obscurior incertiorque est.

(3) Eandem fere modestiam præ se fert Eusebius etiam in Ecclesiastica historia I. 1.

(4) Eadem sententia est Josephi, Contra Ap. I, 2, 4, quo Josephi loco utitur Eusebius Præp. ev., x, 7.

(5) Paulo aliter se habet Græci textus sententia, quod et de aliis aliquot locis dictum esto.

(6) Hæc Babyloniorum commenta diserte condemnat aut stultitiæ aut vanitatis aut impudentiæ Cicero, De divin. I, 19, cujus auctoritas minime præjudicata instar omnium sit. Item legatur Diodorus Siculus, Hist. II, 31.

(7) Corrige ὡς οἷός τε ἦ.

(a) Hæc quoque annorum ccc.lx supputatio a primis consulibus ad Julii principatum probe congruit cum Eusebii Canone.

tas delirantium more fabulas nectunt. Quid ergo mea interest, qui veritatem in primis colo, res ejusmodi minutius perscrutari? Quin adeo vel apud mihi dilectos Hebræos dubia quædam occurrunt, quæ suo tempore proferam. Interim hæc ad increpandam vanorum chronographorum jactantiam dicta sint.

4. Ego igitur ejus negotii causa, quod præ manibus habeo, antiquorum libros pervolvans, primum Chaldæorum chronographiam ponam, tum Assyriorum: deinde reges Medorum, post Lydorum, juxtaque Persarum. Hinc alio me transferens universum Hebræorum chronicon ascribam ex ordine. Rursus tertio loco Ægyptiacarum opum tempora, additis etiam Ptolemæis, qui post Alexandrum Macedonem Ægypti regnum Alexandriaeque tenuerunt. Rursus ex alio capite exordiens, qua ratione Græci suas historias digerant, diligenter exponam: primoque dicam eos qui Sicyone regnarunt, tum qui in Argivorum regione, et qui in ipsa urbe Athenarum, a primo recensens usque ad ultimum præsidem: itemque eos qui Lacedæmone, et qui Corinthi dominati sunt: tum et eos qui quavis in plaga imperium maris tenuerunt: addam his denique et Olympiadum librum, qui a Græcis confectus est. Postquam hæc singula in comparativam seriem coegero, tum et primos Macedonum reges ac Thessalorum, deinde Syrorum (1) atque Asianorum, qui post Alexandrum rerum gubernacula tenuerunt, singillatim scribam. Ubi de hisce omnibus dixero, singillatim distincteque collocabo eos, qui ducto initio ab Ænea, post captum Ilium, Latinis imperitaverunt, qui et Romani deinceps appellati sunt: hinc ex ordine eos qui Romulum Romanæ urbis conditorem consecuti sunt: tum et eos qui post Julium Cæsarem atque Augustum recta serie fuerunt imperatores: denique et annuus consules qui his impliciti sunt.

5. Mox mihi materia ex hisce omnibus comparata, ad chronicos canones pergam: incipiensque ab iis hominibus qui jam inde a primordiis in unaquaque

A gente regnarunt, tempora distincte singulis pro rata portione attribuum, atque annos cujusque et regione alterutrorum exponam, ut facile et illico cognoscamus quinam quo tempore fuerint. Porro et cujusque regni præclara facinora, cujusmodi in cunctis gentibus passim narrantur, breviter in ipsum regnum inseram. Sed enim hæc libri secundi lucubratio posterior erit. Interim proximo libro age jam ad chronologiam Chaldæorum videndam veniamus, quam videlicet de suis majoribus tradunt.

CAPUT I (2).

Qua ratione Chaldæi chronographiam conficiant; ex Alexandro Polyhistoro (3). Et de Chaldæorum libris, deque primo ipsorum regno.

1. Hæc quidem Berosus in primo libro narravit: secundo autem reges singillatim recensuit. Ut ipse inquit, Nabonassarus erat eo tempore rex. Et regum quidem nomina diligenter acervat; nullum tamen eorum opus peculiariter recitat, fortasse quia nihil memorandum esse arbitratur. Ex eo igitur regum tantummodo seriem depromere licet. Hæc vero ratione narrationem exorditur, ut Apollodorus (4) ait: nempe primum exstitisse regem Alorum (5), ex urbe Babylone Chaldæum: hinc saris decem regno potitum. Porro is sarum ex annis ter mille ac sexcentis constat. Addit etiam nescio quos neros et sossos: nerum ait sexcentis annis constare, sossu annis sexaginta. Sic ille de veterum more annos supputat.

2. His dictis, pergit porro; regesque Assyriorum singillatim atque ex ordine enumerat: decem videlicet ab Aloro primo rege usque ad Xisuthrum, sub quo magnum illud primumque diluvium contigisse ait, quod Moses quoque commemorat. Jam summam temporum, quibus hi reges imperitaverunt, ait esse saros centum viginti, nempe quadraginta tres annorum myriades annosque bis mille (6). Tum et disertis verbis ita scribit: Defuncto, inquit, Aloro, regnavit ejus filius Alaparus saris tribus. Post Alaparum Almelon (7) ex

(1) Ταῦτα Βηρωσός ἐν τῇ πρώτῃ φάσκει, ἐν δὲ δευτέρᾳ τοὺς βασιλεῖς; E Scaligero Euseb. Chron. ed., an. 1658, part. Gr., p. 6.

(2) Ἀπολλόδορος οὕτω λέγει. Ταῦτα μὲν ὁ Βηρωσός ἰστορήσει πρῶτον γενέσθαι βασιλέων Ἄλωρον ἐκ Βαβυλώνης Χαλδαίων· βασιλεύσαι δὲ σάρους δέκα. Ex Syncello, p. 39 B.

(3) Βηρωσός διὰ σάρων καὶ νῆρων καὶ σώσων ἀνεγράψατο ὧν ὁ μὲν σάρος τρισηλίων καὶ ἐξακοσίων ἐτῶν χρόνον σημαίνει, νῆρος ἐτῶν ἐξακοσίων, ὁ δὲ σώσος ἐξήκοντα. Ex Syncello, p. 17 A.

(4) Καὶ συνῆξε (Βηρωσός) σάρους ἑκατὸν εἰκοσι διὰ βασιλέων δέκα, ἧτοι χρόνον ἐτῶν μυριάδων τεσσαράκοντα τριῶν καὶ δύο γιλιάδων. Ex Syncello, p. 17 B.

(5) Καὶ καθεξῆς Ἀλάπαρον καὶ Ἀμῆλωνα τὸν ἐκ Παντιβίβλων. Εἶτα Ἀμμένωνα τὸν Χαλδαίων, ἐφ' οὗ φησὶ φαῖναι τὸν μουσάρην Ἀάννην τὸν Ἀννήδοτον ἐκ τῆς ἐρυθρᾶς. Εἶτα Μεγάλαρον ἐκ Παντιβίβλων πρὸ

(1) Codex Arm. Assyriorum, quæ confusio in aliis quoque ejusdem codicis locis occurrit. Vide Justinum 1, 2, in fine, cum notis variorum.

(2) Capita hæc Eusebii videtur satis aperte explere Cyrillus contra Julianum, lib. 1.

(3) Alexander Polyhistor, quem L. Sylla civitate donavit. Serv. ad Æn. 1x, 388.

(4) Num Apollodorus Berosum, Apollodorum Polybistor, ideoque ipsum Berosum, inducit loquentem? Sane locus in codice Arm. ambiguitate laborare videtur.

(5) Non est hic prætermittendum præclarum Chorenensis Hist. 1, 3, testimonium et judicium

D de Aloro: Scriptores veteres seu voluntatis arbitrio seu quavis alia de causa narrationes, nomina ac tempora inmutaverunt, deque rerum origine partim vere, partim falso, locuti sunt; veluti et de prima re creatæ, quam non hominem sed regem vocitant, eique barbarum nomen faciunt ac significatus expertem, atque annos vitæ triginta sex mille ascribunt.

(6) Ita etiam Græcus textus Syncelli, nec non Barberinianus infra ponendus. Sed Suidas voc. Σάρου scribit μμccxxii.

(7) Græce Ἀμῆλων. Hujusmodi varietates deinceps lector per se ipse notabit.

que sanctis Hebræorum litteris contentas Hebraicas antiquitates atque chronologiam sermoni meo adjungere : scilicet ut possimus apprime intelligere, quanto tempore ante salutarem Dei manifestationem Moses exstiterit (1), nec non qui post eum Hebræorum prophete divino Spiritu afflati vaticinati sunt : atque ut facile cognoscamus, Græcorum vel Barbarorum insignes homines, qui in singulis gentibus florere visi sunt, quo tempore occurrerint celebribus illis veteribus apud Hebræos, prophetis videlicet, iisque singulis qui eidem genti cum imperio præfuerunt .

2. Sed enim jam inde ab exordio palam cunctis edico, ne quis unquam arroganter contendat, quasi fieri possit ut temporum certissima cognitio acquiratur. Quod sane quisque sibi persuadebit, si primo veracem Magistrum cogitat familiaribus suis dicentem : « Non est vestrum nosse horas et tempora, quæ Pater posuit in sua potestate. » Etenim is Dei Dominique more non de ultima tantum consumptione, sed de cunctis temporibus eam præcisam sententiam protulisse mihi videtur ; videlicet ut eos compesceret, qui nimis audacter inanibus ejusmodi scrutationibus mentem attendunt. Deinde et noster hic sermo vehementi testimonio eandem magistris sententiam probabilem faciet : videlicet neque Græcorum neque Barbarorum neque aliarum

A quarumvis gentium neque ipsorum Hebræorum (2) universalem chronologiam nos posse evidenter addiscere. Porro autem contenti erimus, si præsens noster tractatus ad duo statuenda nos adjuvet : nempe primo, ut nemo sibi persuadeat (quod hactenus a quibusdam facultatum est) fieri posse ut accurata scientia ratio temporum comprehendatur, quæ profecto hallucinatio est ; deinde ut quisque probe sciat, id tantummodo curatum a nobis, ut aliquo pacto quinam sit hujus controversiæ status percipiatur, ne prorsus in ambiguitate nutemus (3).

3. Et Græcos quidem non est mirum diu admotum omni memoria caruisse (4) : quippe qui variis malisque exterminis obnoxii fuerunt ; diuque, nempe usque ad Cadmi ætatem, nullis prorsus litteris usi sunt : primus enim dicitur Cadmus litterarum elementa e Phœnicum regione eis attulisse. Sane et in Platonis libro jure castigat Ægyptius ille Solonem : « O Solon *** , inquit, Græci semper pueri estis, neque senex Græcus unquam invenitur : ideoque priscorum temporum doctrinam nemo a vobis discere queat (5)... » Porro et Ægyptiorum multæ feruntur insanæ historiæ, itemque Chaldæorum. Et quidem hi plus quam quadraginta annorum myriades temporibus suis continere se putant (6) ; Ægyptii **** autem deorum, semideorum, prætercaque manium et mortalium aliorum regum mul-

μοχθηρία προδήλω· πάντα, ὡς οἶός τε ὤν (7), ἀναλεξάμενος ἐκ τῶν προσηρημένων ιστορικῶν ἀνδρῶν. *Hæc ex Syncello, p. 6, B, sed aliquantum interpolata.*

(*) Ἐγὼ περὶ πολλοῦ τὸν ἀληθῆ λόγον τιθέμενος, τὰ ἐκάστῳ ποιηθέντα συναγροῶς, καὶ τὴν ἐκ τῶν ἱερῶν Βίβλων φερομένην Ἑβραϊκὴν ἀρχαιολογίαν καὶ χρονογραφίαν μετὰ χεῖρας θέμενος, τὸ ἀκριβὲς ἀνιχνεύσαι διὰ σπουδῆς προῦθέμην· ὡς ἂν εἰδείημεν ὁπόσους χρόνους τῆς σωτηρίου θεοφανείας Μωσῆς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν γενόμενοι προφήται, τὰ κατ' αὐτὸν σὺν θεῷ Πνεύματι προσεφωνήασαι· καὶ ὡς ἂν ἔχοιμεν ἐκ προχειροῦ διαγνώσκειν, τίσιν Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων οἱ παρ' ἐκάστῳ ἔθνεϊ γενόμενοι σοφοὶ ἢ ποιηταὶ ἢ λογογράφοι, καὶ ὅσοι ἄλλοι γεγονάσι διαφανεῖς, συνήκμασαν· καὶ ποίους τε χρόνους ἀπεδείχθησαν πρώται βασιλείαι, καὶ τῶν ἐπισημοτάτων πόλεων ἀνιδρύσεις. *Ex chronographo inedito bibliothecæ Romanæ Barberinorum.*

(**) Οὐχ ὡμῶν ἐστὶ γυνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς, οὗς ὁ Πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. *Ex Act. apost. 1, 7.*

(***) Ὡς ὁ δὲ Πλάτων, φησὶ, Ἕλληνας αἰεὶ πατέρας ἐστέ, γέρων δὲ Ἑλλήνων οὐδέεις, οὐδέ ἐστι παρ' ὑμῖν χρόνῳ πολὺν μάθημα. *Ex Platonis Timæo, non procul initio.*

(****) Εὐσέβιος ὁ Πάμφιλος μνησθεὶς ἐν τοῖς Χρονικοῖς αὐτοῦ, φησὶν οὕτως· Αἰγύπτιοι δὲ θεῶν καὶ ἡμιθέων, καὶ παρὰ τοῦτους νεκρῶν καὶ θνητῶν ἐτέρων βασιλείων πολλὴν καὶ φλύαρον συνείρουσι μυθολογίαν. *Ex Syncello, p. 40, D.*

latus initia : Τὸ παλαιὸν πρὸ πέντε καὶ εἰκοσι καὶ τριακοσίων ἐτῶν τῶν Τρωϊκῶν, βασιλεὺς φασὶ γενέσθαι Ῥώμης τὸν ἀριθμὸν πλέον ἢ λ'· ἔτη δὲ αὐτοὺς κατάρξαι χίλια· μετὰ δὲ ταῦτα ὑπατοὶ προσηστήκεισαν τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς· ἔπειτα δὴ μαρχοὶ καὶ οἱ δικτάτωρες, καὶ πάλιν ὑπατοὶ ἐπὶ χρόνον· καὶ οὗτοι υἱ' (a) αὐθις δὲ Ἰάτιος καταλύσας τὴν τῶν ὑπάτων ἀρχὴν ἐμονάρχησε Ῥωμαίων, κ. τ. λ.

Hinc **ΑΝΑΡΙΚ**, *imbecilles*. Hæc duo vocabula poterant etiam converti (quod in specimine olim fecimus) *Persæ* et *non Persæ* (nempe *aliæ gentes*). Certe antiquitas *Persæ* dicebantur ab Armeniis **ΑΡΙΚ** ex provincia maxima *Aria*, de qua vide Mosis Chorenensis *Geographiam*, cap. 91. Ita eos appellat idem Chorenensis, *Hist.* II, 40, 71, 81, nec non *Elisæus* aliique historici ; *non Persas* autem **ΑΝΑΡΙΚ**.

(1) Nempe Eusebius vel maxime curat, ut vetustatem Judaicæ gentis, veræque adeo religionis,

hoc opere ostendat : quod studium in præmio quoque posterioris *Chronicorum canonum libri* aperte prodit. Id autem diu ante Eusebium facultaverat Josephus in *Antiquitatibus Judaicis* et in *libris Adversus Apionem*.

(2) Hic locus in Armeniaca interpretatione paulo obscurior incertiorque est.

(3) Eandem fere modestiam præ se fert Eusebius etiam in *Ecclesiastica historia* I. 4.

(4) Eadem sententia est Josephi, *Contra Ap. 1, 2-4*, quo Josephi loco utitur Eusebius *Præp. ev.*, X, 7.

(5) Paulo aliter se habet Græci textus sententia, quod et de aliis aliquot locis dictum esto.

(6) Hæc Babyloniorum commenta diserte condemnat aut stultitiæ aut vanitatis aut impudentiæ Cicero, *De divin.* I, 19, cujus auctoritas minime præjudicata instar omnium sit. Item legatur Diodorus Siculus, *Hist.* II, 51.

(7) Corrige ὡς οἶόν τε ἤ.

(a) Hæc quoque annorum cccx supputatio a primis consulis ad Julii principatum probe congruit cum Eusebiæ Canone.

tas delirantium more fabulas nectunt. Quid ergo mea interest, qui veritatem in primis colo, res ejusmodi minutius perscrutari? Quin adeo vel apud mihi dilectos Hebræos dubia quædam occurrunt, quæ suo tempore proferam. Interim hæc ad increpandam vanorum chronographorum jactantiam dicta sint.

4. Ego igitur ejus negotii causa, quod præ manibus habeo, antiquorum libros pervolutans, primum Chaldæorum chronographiam ponam, tum Assyriorum: deinde reges Medorum, post Lydorum, juxtaque Persarum. Hinc alio me transferens universum Hebræorum chronicon ascribam ex ordine. Rursus tertio loco Ægyptiacarum opum tempora, additis etiam Ptolemæis, qui post Alexandrum Macedonem Ægypti regnum Alexandriæque tenuerunt. Rursus ex alio capite exordiens, qua ratione Græci suas historias digerant, diligenter exponam: primoque dicam eos qui Sicyone regnarunt, tum qui in Argivorum regione, et qui in ipsa urbe Athenarum, a primo recensens usque ad ultimum præsidem: itemque eos qui Lacedæmone, et qui Corinthi dominati sunt: tum et eos qui quavis in plaga imperium maris tenuerunt: addam his denique et Olympiadum librum, qui a Græcis confectus est. Postquam hæc singula in comparativam seriem coegero, tum et primos Macedonum reges ac Thessalorum, deinde Syrorum (1) atque Asianorum, qui post Alexandrum rerum gubernacula tenuerunt, singillatim scribam. Ubi de hisce omnibus dixero, singillatim distincteque collocabo eos, qui ducto initio ab Ænea, post captum Ilium, Latinis imperitaverunt, qui et Romani deinceps appellati sunt: hinc ex ordine eos qui Romulus Romanæ urbis conditorem consecuti sunt: tum et eos qui post Julium Cæsarem atque Augustum recta serie fuerunt imperatores: denique et annuos consules qui his impliciti sunt.

5. Mox mihi materia ex hisce omnibus comparata, ad chronicos canones pergam: incipiensque ab iis hominibus qui jam inde a primordiis in unaquaque

A gente regnarunt, tempora distincte singulis pro rata portione attribuam, atque annos cujusque e regione alterutrorum exponam, ut facile et illico cognoscamus quinam quo tempore fuerint. Porro et cujusque regni præclara facinora, cujusmodi in cunctis gentibus passim narrantur, breviter in ipsum regnum inseram. Sed enim hæc libri secundi lucubratio posterior erit. Interim proximo libro age jam ad chronologiam Chaldæorum videndam veniamus, quam videlicet de suis majoribus tradunt.

CAPUT I (2).

Qua ratione Chaldei chronographiam conficiant; ex Alexandro Polyhistore (3). Et de Chaldæorum libris, deque primo ipsorum regno.

1. Hæc quidem Berossus in primo libro narravit: secundo autem reges singillatim recensuit. Ut ipse inquit, Nabonassarus erat eo tempore rex. Et regum quidem nomina diligenter acervat; nullum tamen eorum opus peculiariter recitat, fortasse quia nihil memorandum esse arbitratur. Ex eo igitur regum tantummodo seriem depromere licet. Hæc vero ratione narrationem exorditur, ut Apollodorus (4) ait: nempe primum exstitisse regem Alorum (5), ex urbe Babylone Chaldæum: huic saris decem regno potitum. Porro is sarum ex annis ter mille ac sexcentis constat. Addit etiam nescio quos neros et sossos: nerum ait sexcentis annis constare, sossu annis sexaginta. Sic ille de veterum more annos supputat.

2. His dictis, pergit porro; regesque Assyriorum singillatim atque ex ordine enumerat: decem videlicet ab Aloro primo rege usque ad Xisuthrum, sub quo magnum illud primumque diluvium contigisse ait, quod Moses quoque commemorat. Jam summam temporum, quibus hi reges imperitaverunt, ait esse saros centum viginti, nempe quadraginta tres annorum myriades annosque bis mille (6). Tum et disertis verbis ita scribit: De functo, inquit, Aloro, regnavit ejus filius Alaparus saris tribus. Post Alaparum Almelson (7) ex

(*) Ταῦτα Βηρωσός ἐν τῇ πρώτῃ φάσκει, ἐν δὲ δευτέρᾳ τοὺς βασιλεῖς: *E Scaligero Euseb. Chron. ed., an. 1658, part. Gr., p. 6.*

(**) Ἀπολλόδορος οὕτω λέγει. Ταῦτα μὲν ὁ Βηρωσός ἱστορήσας πρῶτον γενέσθαι βασιλέων Ἄλωρον ἐκ Βαβυλῶνος Καλδαίων· βασιλεύσαι δὲ σάρους δέκα. *Ex Syncello, p. 39 B.*

(***) Βηρωσός διὰ σάρων καὶ νήρων καὶ σώσων ἀνεγράφατο· ὧν ὁ μὲν σάρος τρισχιλίων καὶ ἐξῆκοντι ἑτῶν χρόνον σημαίνει, νήρος ἑτῶν ἑξακοσίων, ὁ δὲ σώσος ἐξήκοντα. *Ex Syncello, p. 17 A.*

(****) Καὶ συνήξε (Βηρωσός) σάρους ἑκατὸν εἴκοσι διὰ βασιλέων δέκα, ἥτοι χρόνον ἑτῶν μυριάδων τεσσαράκοντα τριῶν καὶ δύο χιλιάδων. *Ex Syncello, p. 17 B.*

(*****) Καὶ καθ' ἑξῆς Ἀλάπαρον καὶ Ἀμήλωνα τὸν ἐκ Παντιβίβλων. Ἐπὶ Ἀμμένωνα τὸν Καλδαίων, ἐφ' οὗ φησὶ φανῆναι τὸν μυσάρην Ἄννην τὸν Ἀνήδοτον ἐκ τῆς ἐρυθρᾶς. Ἐπὶ Μεγάλαρον ἐκ Παντιβίβλων πύ-

(1) Codex Arm. Assyriorum, quæ confusio in aliis quoque ejusdem codicis locis occurrit. Vide Justinum 1, 2, in fine, cum notis variorum.

2) Capita hæc Eusebii videtur satis aperte explare Cyrillus contra Julianum, lib. 1.

(3) Alexander Polyhistor, quem L. Sylla civitate donavit. Serv. ad Æn. ix, 388.

(4) Num Apollodorus Berossus, Apollodorum Polyhistor, ideoque ipsum Berossus, inducit loquentem? Sane locus in codice Arm. ambiguitate laborare videtur.

(5) Non est hic præmittendum præclarum Chorenensis Hist. 1, 3, testimonium et judicium

D de Aloro: *Scriptores veteres seu voluntatis arbitrio seu quavis alia de causa narrationes, nomina ac tempora immutaverunt, deque rerum origine partim vere, partim falso, locuti sunt; veluti et de prima re creata, quam non hominem sed regem vocitant, eique barbarum nomen faciunt ac significatam expertem, atque annos vitæ triginta sex mille ascribunt.*

(6) Ita etiam Græcus textus Syncelli, nec non Barberinianus infra ponendus. Sed Suidas voc. Σάρου scribit ΜΜCCXXII.

(7) Græce Ἀμῆλων. Hujusmodi varietates deinceps lector per se ipse notabit.

urbe Pantibiblis (1) Chaldæus saris tredecim. Amneloni successit Ammenon item ex Pantibiblis Chaldæus saris duodecim. Hujus ætate bellua quædam, cui nomen Idotioni, e Rubro mari emersit, forma ex homine et pisce mista. Hinc Amegalarus (2) Pantibiblicus octodecim saris regnavit. Deinde pastor Daonus Pantibiblicus, qui et ipse saris decem regno potius est. Hoc imperante, rursus e Rubro mari emeruerunt, eadem hominis itemque piscis figura, monstra (3) quatuor. Postea regnavit Edoranchus Pantibiblicus saris octodecim. Eo tempore item apparuit e Rubro mari aliud quiddam simile piscis et hominis, cui nomen Odaconi. Hos, inquit, omnes ea, quæ ab Oanne summam dicta erant, accurate exposuisse. Exin imperavisse Amempsinum e Lancharis Chaldæum saris decem. Tum regnum tenuisse Otiartem e Lancharis Chaldæum saris octo. Defuncto denique Otiarte, filium ejus Xisuthrum rexisse imperium saris octodecim : sub eoque evenisse magnum diluvium. Conflatur igitur summa decem regum et sarorum centum viginti. Hæc est porro regum series.

I. Alorus saris x.

II. Alaparus saris iii.

λειος βασιλεύσαι δ' αὐτὸν σάρους ὀκτωκαίδεκα. Καὶ μετὰ τοῦτον Δάωνον ποιμένα ἐκ Παντιβίβλων βασιλεύσαι σάρους δέκα. Κατὰ τοῦτον πάλιν φησὶ φανῆναι ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς Ἀννήδοτον τέταρτον τὴν αὐτὴν τοῖς ἀνω ἔχοντα διάθεσιν, καὶ τὴν ἰχθύος πρὸς ἀνθρώπους μίξιν. Εἶτα ἄρξει Εὐεδώρετρον ἐκ Παντιβίβλων, καὶ βασιλεύσαι σάρους ὀκτωκαίδεκα. Ἐπὶ τοῦτου φησὶν ἄλλον φανῆναι ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὁμοιον κατὰ τὴν ἰχθύος πρὸς ἀνθρώπων μίξιν, ἢ ὄνομα Ὀδάκων. Τοῦτους δὲ, φησὶν, πάντας τὰ ὑπὸ Ὀάννου κεφαλαιωδῶς ρηθέντα κατὰ μέρος ἐξηγήσασθαι. Εἶτα ἄρξει Ἀμεμφινὸν Χαλδαῖον ἐκ Λαράγγων βασιλεύσαι δὲ αὐτὸν ὄγδον σάρους δέκα. Εἶτα ἄρξει Ὀτιάρτην Χαλδαῖον ἐκ Λαράγγων, βασιλεύσαι δὲ σάρους η'. Ὀτιάρτου δὲ τελευτήσαντος τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἐισουθρον βασιλεύσαι σάρους ὀκτωκαίδεκα. Ἐπὶ τοῦτου τὸν μέγαν κατακλυσμὸν φησὶ γεγενῆσθαι : ὡς γίνεσθαι ὁμοῦ πάντας βασιλεῖς δέκα, σάρους δὲ ἑκατὸν εἴκοσι. *Ex Syncello, p. 39 B sqq.*

(1) Πρώτην πασῶν ἀναγράφουσι τὴν Χαλδαίων βασιλείαν ἄνδρες ἐν παιδεύσει γνῶριμοι, Ἀλέξανδρος ὁ Πολύστρω, Βηρωσσὸς καὶ Ἀβυδηνὸς καὶ Ἀπολλόδωρος, οἱ πρῶτον μὲν ἱστοροῦσιν ἀβασίλευτα ἔτη ἀνη' φασὶ γὰρ Ἀδὰμ τὸν πρῶτον ἀνθρώπων ἠγήσασθαι τὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον ἔτη ταλ'· μετὰ δὲ τοῦτοι Σηθ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἔτη ρχη' ὡς εἶναι ὅλα τὰ ἀβασίλευτα ἔτη ἀνη', ἐν οἷς βασιλεῖον οὐδέπω ἐν τῇ γραφῇ ὠνομάσθη· ἐν δὲ τῷ ἀνη' πρῶτος ἐν τῷ βορείῳ κλίματι, τῷ καλουμένῳ κάτω χῆρα, ἀπόγονοι Σηθ Χαλδαῖοι ἤγειραν ἑαυτοῖς βασιλεῖα Ἄλωρον ἀπὸ Βαβυλωνος Χαλδαῖον, ἐν βασιλεύσει φασὶ σάρους δέκα· μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεύσαι ἐτέρους βασιλεῖας θ' ἕως κατακλυσμοῦ· ὡς εἶναι βασιλεῖς τοὺς πάντας ι', ὧν τοὺς τῆς βασιλείας χρόνους ἐψηφίσαντο Χαλδαῖοι τότε κατὰ τὸ ἐγγύριον καὶ πάτριον τῶν ψήφων καὶ χρόνων ὀνομασίας, διὰ τε σάρων καὶ νήρων καὶ σώσων, ὡς οἱ παρ' αὐτοῖς ἱστοριογράφοι μαρτυροῦσιν· ἢ καὶ ἐγένοντο σάροι ρκ' καὶ τὸν μὲν σάρων εἰρήκατιν εἶναι ἔτη γχ'· τὸν δὲ νήρον ἔτη χ'· τὸν δὲ σώσων ἔτη ε'· ἀριθμῆσθαι δὲ ταῦτα ἀρχαιοτέρα τινὶ μεθόδῳ. Ἀπὸ δὲ Ἄλωρου τοῦ πρώτου παρ' αὐτοῖς βασιλεύσαντος, μέχρι Ἐισουθρου τοῦ κατὰ τὸν κατακλυσμὸν βασιλεύσαντος, ἱστοροῦσι βασιλεῖς ι'. βασιλεύσαι δὲ αὐτοὺς σάρους ρκ'· οὓς σάρους φασὶ ποιεῖν ἐτῶν μυριάδας μγ', καὶ χρόνους δύο χιλιάδας ἦσαν δὲ οὗτοι. Ἄλωρος ἐβασίλευσε, ὡς εἰρηται, σάρους ι', Ἀλάπαρος σάρους γ', Ἀμμένων σάρους ιθ', κ. τ. λ. *Ex chronographo inedito Barberinorum.*

Χαλδαίων ἐβασίλευσαν

α' Ἄλωρος σάρους δέκα.

β' Ἀλάπαρος σάρους τρεῖς.

γ' Ἀμμένων σάρους δέκα.

δ' Ἀμμένων σάρους δέκα.

ε' Μεγάλαρος σάρους ὀκτωκαίδεκα.

ς' Εὐεδώραχος σάρους ὀκτωκαίδεκα.

ζ' Δάωνος ἔτη ἐννενηκόντα ἐννέα.

η' Ἀμφίος σάρους δέκα.

θ' Ὀτιάρτης σάρους ὀκτώ.

ι' Ἐισουθρος σάρους ὀκτωκαίδεκα.

Syncell. p. 18 A sqq.

(1) 1. Βηρωσσὸς δὲ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Βαβυλωνιακῶν φησὶ γενέσθαι μὲν αὐτὸν κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Φιλ-

(1) Codex Arm. modo *Pantibiblis*, ut hic ; modo *C Armenii* scribunt *IVSCHARIGH*. Denique *Eznichius* cap. 24 ait : *IVSCHARIGH, in maceris habitare feruntur : hi Græce hippotauri appellantur*. Idcirco et *Chorenense* *Wistoni* interpretantur *Hist. II, 60 : Aut Lapitharum et Centaurorum de Pirithoi nuptiis certamina ;* quo loco est *IVSCHARIGHAZ*.

(2) Cod. hic *Amelagarus*, sed mox *Amegalarus*, quod cum Græco textu magis congruit.

(3) Vox Armeniaca (quam interpretamur *monstra*) est *IVSCHARIGH* eaque derivatur ex *IVSIGU, lenis*, et *BARIGH* quod est a verbo *BAREM, choreas agitare* : quasi igitur dicas *lenem saltatorem*. Tamen Armeniorum antiqua glossaria hanc vocem explicant *formam partim muliebrem, partim volatilem*. Sed enim in divinis Bibliis *Isai. XIII, 22 ; xxxiv, 14*, quo loco Græci habent *ὄνοχένταυροι*, interpretes

A III. *Atmelon saris XIII. VII. Edoranchus s. xviii.*

IV. *Ammenon saris xii. VIII. Amempsinus sar. x.*

V. *Amegalarus sar. xviii. IX. Otiartes saris viii.*

VI. *Daonus saris x. X. Xisuthrus saris xviii.*

3. Summa, reges decem, sari centum viginti (4). Jam ab his centum viginti saris confici aiunt quadraginta tres annorum myriades, et bis mille insuper annos ; siquidem sarus annis ter mille et sexcentis constat. Hæc in Polyhistoris Alexandri libris narrantur. Jam si quis fidem adhibeat his libris tot myriades annorum jactantibus, eundem necesse est et plura alia plane incredibilia rata habere, quæ ibidem continentur (5)

Sed jam illud quoque narrabo, quod in eodem historix primo libro prædictus Berosus scribit, sed idque hactenus dictis accenseho, nempe quod ipse Polyhistor eodem libro suo refert diligenter admodum hoc tenore sermonis.

CAPUT II.

De Chaldaica improbabili historia. Ex eodem Polyhistoris Alexandro, de prædicto Chaldæorum libro.

1. Enimvero Berosus* narrat in primo *Babylono-*

nicarum Rerum libro, se coetaneum fuisse Alexandro Philippi, compluriumque auctorum codices exscripsisse (1) qui magna cura Babylone asservabantur jam inde ab annorum myriadibus ducentis (2) et quindecim : quibus codicibus continebantur rationes temporum, itidemque scriptae erant historiae caeli terraeque et maris, primaeque rerum originis, nec non regum facinorumque ab his patratorem.

2. Et primum quidem dicit regionem Babyloniorum sitam esse ad amnem Tigrim ; Euphratem (3) autem eandem interfueri (4). Ibidem silvestre triticum nasci et hordeum et lentem et ervum et sesamum : tum in paludibus et arundinetis ejus fluminis radices quasdam occurrere esui aptas, quibus nomen est gongis, easque panis hordeacei vim habere : denique ibi esse palmas et mala aliaque multi generis poma, piscesque et volatilia silvestria atque palustria. Porro regionis ejus partem, quae Arabiam spectat, aridam esse fructibusque carentem ; quae vero contra Arabiam sita est, eam montibus et fructibus abundare. Jam in ipsa urbe Babylone ingentem alienigenarum hominum, qui videlicet Chaldaeam incolunt, colluviem versari, eosdemque luxuriosam et belluini prorsus ritus vitam agitare.

3. Atque primo anno e Rubro mari emersisse ait intra eosdem terminos Babyloniorum horrendam quamdam belluam, cui nomen Oanni, quod et Apollodorus in *Historia* narrat : eamque toto quidem corpore piscem fuisse, verum sub capite piscis

aliud caput appositum, et in cauda pedes ad instar hominis, et loquelam humanae similem : ejusque imaginem ad hunc usque diem delineatam superesse. Hanc belluam, inquit, interdum cum hominibus versari solitam, nullumque cibum capere : docuisse homines litteras, et varia genera artium, descriptiones urbium, templorum structuras, juris prudentiam, finium regundorum doctrinam : semina praeterea et fructuum collectionem demonstravisse, atque omnia prorsus quae mundanae societati conducunt hominibus tradidisse : ita ut ex eo tempore nemo aliquid frugi invenerit. Tum sub solis occasum eam belluam Oannem denuo mergi solitam mari, noctuque in immenso pelago collocari, atque ita ancipitem quamdam vitam degere. Deinceps et alias superiori similes belluas semet prodidisse, de quibus in regum historia dicturum se pollicetur. Rursusque ab Oanne ait scriptum de rerum origine, et de publico regimine, impertitamque ab eadem bellua hominibus loquelam et industriam.

4. Tempus, inquit, aliquando fuit cum universus orbis tenebris et aquis occupabatur : erantque ibi et aliae belluae, quarum quaedam ex se ipsis ortae erant, figuris tamen utebantur nascentium ex ante viventibus. Erant et homines, partim quidem dualibus partim quaternis alis instructi duabusque facibus ; et corpore in uno geminum caput habentes, muliebri videlicet et virile, cum duobus item genitalibus femineo et masculino (5). Erant et alii homines caprinis femoribus, capite cornigero : alii

ἔπου τὴν ἡλικίαν· ἀναγραφὰς δὲ πολλῶν ἐν Βαβυλῶνι φυλάσσεσθαι μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἀπὸ ἐπῶν που ὑπὲρ μυριάδων δεκαπέντε περιγεύσας χρόνον· περιέχειν δὲ τὰς ἀναγραφὰς ἱστορίας περὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ θαλάσσης καὶ πρωτογονίας καὶ βασιλείων καὶ τῶν κατ' αὐτοὺς πράξεων.

2. Καὶ πρῶτον μὲν τὴν Βαβυλωνίαν γῆν φησὶ κεῖσθαι ἐπὶ τοῦ Τίγριδος καὶ Εὐφράτου ποταμοῦ μέσῃ· φέειν δὲ αὐτὴν πυροῦς ἀγρίου καὶ κριθῆς καὶ ἔρχρον καὶ σῆσαμον καὶ τὰς ἐν ἔλει ψυομένας ῥίζας ἐσθίεσθαι, ὀνομάζεσθαι αὐτὰς γόγγας· ἰσοδυναμεῖν δὲ τὰς ῥίζας ταύτας κριθαῖς· γίνεσθαι δὲ φοινίκας καὶ μῆλα καὶ τὰ λοιπὰ ἀκρόδρυα καὶ ἰχθύας καὶ θρυαῖα χερσαῖα τε καὶ λιμναῖα. Εἶναι δὲ αὐτῆς τὰ μὲν κατὰ Ἀραβίαν μέρη ἀνυθρά τε καὶ ἄκαρπα, τὰ δὲ ἀντικείμενα τῇ Ἀραβίᾳ, ὄρεινά τε καὶ εὐφορα. Ἐν δὲ τῇ Βαβυλῶνι πολὺ πλῆθος ἀνθρώπων γενέσθαι ἀλλοεθνῶν κατοικησάντων τὴν Καλδαίαν· ζῆν δὲ αὐτοὺς ἀτάκτως, ὡσπερ τὰ θηρία.

3. Ἐν δὲ τῷ πρῶτῳ ἐνιαυτῷ φανῆναι ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης κατὰ τὸν ὁμορῶντα τόπον τῇ Βαβυλωνίᾳ ζῶον ἄφρονον (6) ὀνόματι Ἀάννην, καθῶς καὶ Ἀπολλόδωρος ἱστορήσῃ, τὸ μὲν ὅλον σῶμα ἔχον ἰχθύος, ὑπὸ δὲ τὴν κεφαλὴν παραπεφυκίαν ἄλλην κεφαλὴν ὑποκάτω τῆς τοῦ ἰχθύος κεφαλῆς, καὶ πόδας ἑκκοίως ἀνθρώπου, παραπεφυκότας δὲ ἐκ τῆς οὐρᾶς τοῦ ἰχθύος· εἶναι δὲ αὐτῷ φωνὴν ἀνθρώπου· τὴν δὲ εἰκόνα αὐτοῦ εἶτι καὶ νῦν διαφυλάσσεσθαι. Τοῦτο δὲ, φησὶν, τὸ ζῶον τὴν μὲν ἡμέραν διατρίβειν μετὰ τῶν ἀνθρώπων, μηδεμίαν τροφὴν προσφερόμενον· παραδιδόναι τε τοῖς ἀνθρώποις γραμμάτων καὶ μαθημάτων καὶ τεχνῶν παντοδαπῶν ἐμπειρίαν καὶ πόλεων συνοικισμοὺς καὶ ἱερῶν ἰδρύσεις καὶ νόμων εἰσηγήσεις, καὶ γεωμετρίαν διδάσκειν, καὶ σπέρματα καὶ καρπῶν συναγωγὰς ὑποδεικνύειν, καὶ συνόλως πάντα τὰ πρὸς ἡμέρωσιν ἀνήχοντα τοῦ βίου παραδιδόναι τοῖς ἀνθρώποις· ἀπὸ δὲ τοῦ χρόνου ἐκεῖνου οὐδὲν ἄλλο περισσὸν εὐρεθῆναι. Τοῦ δὲ ἡλίου δύνατος τὸ ζῶον τούτου δύναται πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὰς νύκτας ἐκεῖ διατρίβειν· εἶναι γὰρ αὐτὸν ἀμφίβιον. Ὑστέρων δὲ φανῆναι καὶ ἕτερα ζῶα ὅμοια τούτων, περὶ ὧν ἐν τῇ τῶν βασιλείων ἀναγραφῇ φησὶν δηλώσειν. Τὸν δὲ Ἀάννην περὶ γενεᾶς καὶ πολιτείας γράφαι, καὶ παραδόναι τόνδε τὸν λόγον τοῖς ἀνθρώποις.

4. Γενέσθαι φησὶ χρόνον ἐν ᾧ τὸ πᾶν σκότος καὶ ὕδωρ εἶναι, καὶ ἐν τούτοις ζῶα τερατώδη, καὶ εἰδιφρεῖς (7) τὰς ἰδέας ἔχοντα ζωογονεῖσθαι· ἀνθρώπους γὰρ διπτέρους γεννηθῆναι, ἐνίους δὲ καὶ τετραπτέρους καὶ διπροσώπους· καὶ σῶμα μὲν ἔχοντας ἐν, κεφαλὰς δὲ δύο, ἀνδρείαν τε καὶ γυναικείαν, καὶ αἰδοῖά τε διττά, ἄρβην καὶ θῆλυ· καὶ ἐτέρους ἀνθρώπους τοὺς μὲν αἰγῶν σκέλη καὶ κέρατα ἔχοντας, τοὺς δὲ ἰππόποδας, τοὺς δὲ τὰ ὄπισθεν μὲν μέρη ἵππων, τὰ δὲ ἔμπροσθεν ἀνθρώπων, οὓς ἱπποκενταύρους τὴν ἰδέαν εἶναι. Ζωογονηθῆναι δὲ καὶ

(1) Codex Arm. recedit aliquantum a Græco, uti nunc se habet, exemplari : nec raro et alibi.

(2) Ita codex Arm. At Græcus textus tantummodo quindecim.

(3) Armenii Tigrim dicunt *Deglathium*, *Euphratem* vero *Arazanem*.

(4) Textus Gr. *mediam* (potius) *inter Tigrim et Euphratem*, id est *Mesopotamiam*.

(5) De antiquissimis androgynis lege etiam Pla-

tonem apud Eusebium *Præp. ev. xii, 12*.

(6) Ex Armeniaco interprete arbitror corrigendum φριχτόν. Monuit tamen postea doctissimus editor, in *Emendandis*, legendum ἀφραῖνον, et quod vocabulum, inquit, occurrit apud Nysseum in oratione contra *Macedonianos*, § 1, a me nuper edita.

(7) Videtur dicendum αὐτοφρεῖς, præterea aliquid deesse Græco textui.

rursus equinis pedibus : alii denique posteriore parte equina, anteriore autem humana, cujusmodi hippocentauris (1) figura est. Tauros quoque humanis cum capitibus procreatos esse ait : et canes cum quadruplici corpore, quibus caudæ ad instar piscium e clunibus proeminent : equos præterea cynocephalos ; et homines aliasque belluas hippocephalas et humana forma cum piscium caudis : alia insuper multiplicia animalia draconum formam referentia : denique pisces sirenum similes, et reptilia et serpentes aliasque feras mira varietate inter se differentes, quarum imagines accurate depictæ in Beli fano asservabantur (2). Porro iis omnibus dominatam esse mulierem quamdam, cui nomen Marciæ : eamque Chalkæorum lingua dici Thalath, Græce vero converti *θάλαττα* (nempe *mare* [3]).

5. Cumque ea omnia ante mista fuissent, supervenientem ait Belum mediam dissecavisse mulierem, ex ejusque dimidio altero terram, ex altero colum fecisse, universis, quæ in ipsa erant, belluis internecione deletis. Ait autem, de harum rerum naturis allegorice sic fuisse dictum : nimirum quo tempore humidum et aqua omnia tenebant, nihilque ibi præter belluas erat, idolum illud caput suum præcidisse, sanguinemque inde manantem humo ab

A aliis idolis esse commistum, et sic homines procreatos : qui idcirco et intelligentia præditi sunt et divinxæ mentis participes.

6. Age vero Belum (4) aiunt, quem Græci interpretantur *Δία* (Armenii vero *Aramazdem* [5]) scissis tenebris terram a cælo separavisse, pulchreque mundum disposuisse : belluas autem non sustinentes lucis vim exanimatas esse. Tunc Belum, qui regionem desertam, attamen feracem, cerneret, cuidam e diis imperavisse ut cum sanguine, qui e suo capite abscisso deflueret, terram subigeret atque homines fingeret, cum cæteris brutis et belluis quæ hunc aerem pati possent. Belum item stellas et solem et lunam et quinque sidera errantia condidisse. Hæc, Polyhistore teste, Berosus (6) primo libro narrat. Secundo autem idem reges singillatim perscribit : tempora quoque regum decem, quæ ante diximus, ad annorum myriades plus quadraginta protendit.

7. Verumtamen si quis sibi persuadeat tantum annorum numerum, quantum Chaldæi scripserunt, eum jure oportebit et aliis fallacibus narratiunculis fidem adhibere. Si ergo hic numerus naturam rerum excedit, et omnino absurdus est, etiamsi forte aliter intelligatur (7), si quis, inquam, hoc sibi persuadeat, sequitur ut quæ traditur doctrina tem-

ταύρους ἀνθρώπων κεφαλὰς ἔχοντας· καὶ κύνας τετρασωμάτους, οὐράς ἰχθύος ἐκ τῶν ὀπισθεν μερῶν ἔχοντας, καὶ ἵππους κυνοκεφάλους, καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἕτερα ζῶα κεφαλὰς μὲν καὶ σώματα ἵππων ἔχοντα, οὐράς δὲ ἰχθύων· καὶ ἄλλα δὲ ζῶα παντοδαπῶν θηρίων μορφὰς ἔχοντα. Πρὸς δὲ τοῦτους ἰχθύας καὶ ἔρπετά καὶ ὄψεις καὶ ἄλλα ζῶα πλείονα θαυμαστὰ καὶ παραπλαγμένα τὰς θύφεις ἀλλήλων ἔχοντα· ὧν καὶ τὰς εἰκόνας ἐν τῷ τοῦ Βῆλου ναυῷ ἀνάκειται. Ἀρχεῖν δὲ τούτων πάντων γυναῖκα ἢ ὄνομα Ὀμορῶκα· εἶναι δὲ τούτο Χαλδαῖσι μὲν θαλάτθ, Ἕλλησι δὲ μεθερμηνεύεσθαι θάλασσαν.

5. Οὕτως δὲ τῶν ὄλων συνεστηκότων, ἐπανελθόντα Βῆλον σχίσαι τὴν γυναῖκα μέσον, καὶ τὸ μὲν ἡμισυ αὐτῆς ποιῆσαι γῆν, τὸ δὲ ἄλλο ἡμισυ οὐρανὸν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ζῶα ἀφανίσαι. Ἀλληγορικῶς δὲ φησὶν τοῦτο μὲν φυσιολογεῖσθαι· ὕγρου γὰρ ὄντος τοῦ παντός καὶ ζῶων ἐν αὐτῷ γεγεννημένων, τοῦτον τὸν θεὸν ἀφελεῖν τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ τὸ ρυεῖν αἷμα (8) τοὺς ἄλλους θεοὺς φεράσαι τῇ γῇ, καὶ διαπλάσαι τοὺς ἀνθρώπους· διὰ νοερούς τε εἶναι καὶ φρονήσεως θείας μετέχειν.

6. Τὸν δὲ Βῆλον, ὃν Δία μεθερμηνεύουσι, μέσον τεμόντα τὸ σκότος χωρῖσαι γῆν καὶ οὐρανὸν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ διατάξαι τὴν κόσμον. Τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐνεγκόντα τὴν τοῦ φωτὸς δυνάμιν φεραῖναι. Ἰδόντα δὲ τὸν Βῆλον χώραν ἔρημον καὶ καρποφόρον, κελεύσαι ἐν τῶν θεῶν τὴν κεφαλὴν ἀφελόντι αὐτοῦ τῷ ἀπορβυέντι αἵματι φεράσαι τὴν γῆν, καὶ διαπλάσαι ἀνθρώπους, καὶ θηρία τὰ δυνάμενα τὸν ἀέρα φέρειν. Ἀποτελεῖται δὲ τὸν Βῆλον καὶ ἄστρα καὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς πέντε πλανήτας. Ταῦτα ὁ Πολύστρω Ἀλέξανδρος, (κατὰ) τὸν Βηρωσὸν ἐν τῇ πρώτῃ, φάσκει. *Ex Syncello, p. 28 A sqq.*

(*) Ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ τοῦ δέκα βασιλεῖς τῶν Χαλδαίων, καὶ τὸν χρόνον τῆς βασιλείας αὐτῶν, σάρους ἑκατὸν εἴκοσι, ἤτοι ἑτῶν μυριάδας τεσσαράκοντα τρεῖς καὶ δύο χιλιάδας. *Ex Syncello, p. 30, A.*

(1) Codex Arm. IUSCHABARICH, de quo vocabulo C vide dicta superius col. 407, n. 3.

(2) Ne quis horum prodigiorum absurditatem exosus, Eusebio qui hæc retulerit subirascat, is meminerit vetustissimos perosque historicos in ejusmodi vanitate fuisse versatos, teste Dionysio Halicarnasseo (In *judicio de Thucydide* cap. 6), qui primum Thucydidem ait nugari desivisse : Ἐπειτα κατὰ τὴν μὲν αὐτῆς μυθώδεις προσάψαι, μὴδ εἰς ἀπάτην καὶ γοητείαν τῶν πολλῶν ἐπιτρέψαι τὴν γραφὴν, ὡς οἱ πρὸ αὐτοῦ πάντες ἐποίησαν, λαμίας τῆς ἱστοροῦντος ἐν ὕλαις καὶ νάπαις ἐκ γῆς ἀνεμμένας, καὶ Ναιδάς ἀμφιβίους ἐκ ταρτάρων ἐξοῦσας, καὶ διὰ πελάγους νηχομένας καὶ μιξόθηρας, κ. τ. λ., καὶ ἄλλας τινὰς ἀπίστους τῷ καθ' ἡμᾶς βίῳ καὶ πολὺ τὸ ἐνόητον ἔχειν δοκούσας ἱστορίας. Deinde : quod fabulosos et in suos libros nihil intulit, neque vulgo fraudem et tanquam imposturam fecit, quo in genere superiores omnes peccaverant : qui lamias commemoraverunt nescio quas in silvis et saltibus e terra procedentes, et Naidas in terra atque aqua degentes, ab

C *inferis profectas, pelago innatantes, semiferas, etc., et alia quædam quæ nostra ætas ut incredibilia planeque deliria contemnit.*

(3) Hæc est glossa Armeniaci interpretis.

(4) Jovem dictum esse *Belum* a Persis, testatur Agathias lib. II, 24.

(5) De Aramazde vide Chorenensem *Hist.* I, 30; II, 74; III, 76, 55. Et quidem reges in epistolis semel Aramazde satos dictitabant, quos inter et Julianus imperator. Videtis eundem Chorenensem *Hist.* III, 15, 17, 51. Id nomen veteribus significabat bonum genium.

(6) Codex Arm. secundum Polyhistorem Berosum primo libro narrat. Patet autem scriptum fuisse mendose Berosum pro Berosus. E Græco item textu excidit particula κατὰ.

(7) Nempe, etiamsi anni breviores existimentur, uti explicatur inferius.

(8) Gr. σῶμα. Sed αἷμα legebat interpretes Arm. Et sic ipse Græcus textus paulo infra.

porum, ea non sine inquisitione recipienda esse videatur. Jam si cum tot annorum millibus, quot secundum illorum chronologiam conficiuntur, successiones quoque principatum in gentibus pro rata portione ejus longævitatatis proferrent, resque item aliquas et opera, quæ eo intervallo pro temporum spatiositate acta essent; merito quis suspicaretur, aliquid fortasse veritatis apud eos delitescere. Verum enimvero quod a decem tantum hominibus tot annorum myriades comprehensas existimaverint, quis demum ejusmodi fabulationes non insaniam esse putet? Fortasse tamen qui dicuntur sari, ii non eum annorum numerum quem nos existimamus, sed aliud quid brevis temporis intervallum significant (1). Namque etiam apud priscos Ægyptios * lunares dicebantur anni : nempe summa triginta dierum, qui singulis mensibus continentur, annus vocitabatur. Alii ὥρας nuncupabant trimestre spatium : ita ut conversiones trimestres temporum, quotannis contingentes, pro anno haberent. Fieri ergo potest ut Chaldæorum etiam qui dicuntur sari, ejusmodi aliquid demonstret.

8. Decem ergo tantummodo ætates ab Aloor, qui primus fertur rex eorum, usque ad Xisuthrum supputantur, sub quo aiunt magnum illud accidisse diluvium. In Hebraicis pariter libris ætates tantum decem a Mose recitantur antediluvium : scilicet et ab Hebræis totidem successiones hominum singillatim scribuntur, a primo, qui apud eos fertur, homine usque ad diluvium (2). Sed enim Hebræorum historia decem ætatum annos intra numerum duorum fere millium cogit; Assyrii vero dum minutatim consequenterque ætates perscribunt, harum quidem numerum similem ejus, qui apud Mosem est, habent; sed tempora non item : nam decem ætates centum viginti saros complecti aiunt; tum ab his

A quadraginta tres myriades et duo millia annorum conflare dicitant.

9. Tandem ex prædictis, plane tibi exploratum fiet, si modo veram doctrinam consideraveris, Xisuthrum eundem esse hominem, qui ab Hebræis Noachus vocatur (3), in cujus ætatem incidit magnum illud diluvium : cujus sane diluvii Polyhistoris quoque historia notionem præbet. Is enim hoc pacto de illo scribit.

CAPUT III.

** *Alexandri Polyhistoris de diluvio. Ex eodem, de quo dictum est, libro.*

1. Defuncto, inquit, Otiarte, filium hujus Xisuthrum tenuisse regnum saris octodecim, sub eoque magnum diluvium esse conflatum. Sic autem accuratius narrationem scripto persequitur. Κρόνον (Saturnum) ait, illi in somnio prædixisse (qui Saturnus Jovis genitor fertur, et ab aliis dicitur Κρόνος (tempus) die quinta decima mensis Daesii (qui est mareri (4) *Maius*) fore ut homines a diluvio perirent. Mandavisse itaque ut libros omnes, primos nimirum medios et ultimos, terræ infossos in solis urbe Sipparis poneret : tum navim strueret, eamque cum consanguineis charisque familiaribus conscenderet : congestisque illuc esculentis atque poculentis, inductisque belluis et volatilibus ac quadrupedibus cunctaque suppellectile, paratus esset ad navigandum. Quærenti autem quonam cursus dirigendus esset? respondisse, ad deos, ad orandum quo hominibus bene esset. Eum vero haud recusasse quominus navigium compingeret, longum stadia quinque (5), latum duo : cuncta, quæ mandata sibi fuerant, efficienda curasse : uxorem, filios charosque familiares eodem introduxisse.

2. Ingruente demum diluvio et mox decrescente, misisse Xisuthrum quædam volatilia, quæ cum

(1) Οἱ γὰρ παρ' αὐτοῖς παλαιότατοι σεληναίους ἔφασκον εἶναι, ἤγουν μηνιαίους τοὺς ἐνιαυτοὺς ἐξ ἡμερῶν τριάκοντα συνεστῶτας· οἱ δὲ μετὰ τούτους ἡμίθιοι ὥρας ἐκάλουν τοὺς ἐνιαυτοὺς τοὺς τριμηνιαίους. Καὶ ταῦτα μὲν Εὐσέβιος. *Ex Syncello, p. 40 D.*

(2) Λέγει ὁ αὐτὸς Ἀλέξανδρος, ὡς ἀπὸ τῆς γραφῆς τῶν Χαλδαίων, οὕτως.

1. Ἀρδάτου τελευτήσαντος, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Εἰσοῦθρον βασιλεῦσαι σάρους ὀκτωκαίδεκα· ἐπὶ τούτων μέγαν κατακλυσμὸν γενέσθαι· ἀναγεγράφθαι δὲ τὸν λόγον οὕτως. Τὸν Κρόνον αὐτῷ κατὰ τὸν ὕπνον ἐπιστάνα φάναι, μῆκος δαΐσιου πέμπτη καὶ δεκάτῃ τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ φθαρῆσθαι. Κελεύσθαι οὖν διαγραμμμάτων πάντων ἀρχὰς καὶ μέσα καὶ τελευτὰς οὐράξαντα θεῖναι ἐν πόλει ἡλίου Σιππάρους, καὶ ναυπηγῆσάμενον σκάφος ἐμβῆναι μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ ἀναγκαίων φίλων· ἐνθῆσθαι δὲ βρώματα καὶ πόματα, ἐμβαλεῖν δὲ καὶ ζῶα πτηνὰ καὶ τετράποδα, καὶ πάντα εὐτρεπισάμενον πλεῖν. Ἐρωτώμενον δὲ ποῦ πλεῖ; φάναι πρὸς τοὺς θεοὺς, εὐξάμενον ἀνθρώπους ἀγαθὰ γενέσθαι. Τὸν δὲ οὐ παρακούσαντα, ναυπηγήσαντα σκάφος, τὸ μὲν μῆκος σταδίων πέντε, τὸ δὲ πλάτος σταδίων δύο· τὰ δὲ συναχθέντα πάντα συνθέσθαι, καὶ γυκαῖκα καὶ τέκνα, καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους ἐμβιδάσαι.

2. Γενομένου δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ εὐθὺς λήξαντος, τῶν ὀρνέων τινὰ τὸν Εἰσοῦθρον ἀφιέναι· τὰ δὲ οὐ τροφήν εὐρόντα οὔτε τόπον ὅπου καθῆσαι, πάλιν ἐλθεῖν εἰς τὸ πλοῖον. Τὸν δὲ Εἰσοῦθρον πάλιν μετὰ τινας ἡμέ-

(1) Juvat hic audire Syncellum, p. 17 : Ταῦτα δὲ ἔτη τινὲς τῶν καθ' ἡμᾶς ἱστορικῶν ἡμέρας ἐλογίσαντο στοιχαστικῶς, μεμψάμενοι τὸν Παμφίλου Εὐσέβιον, ὡς μὴ νοήσαντα τὰ ἔτη τῶν σάρων, ἡμέρας μᾶτῃν δὲ αὐτὸν ἐν τούτῳ μέμφονται· πῶς γὰρ τὸ μὴ εἶναι εἶχε νοῆσαι πολυμαθὴς ὢν, κ. τ. λ. *Hosce. autem annos historici aliquot recentiores opinantur esse dies, ideoque Eusebium Pamphili reprehendunt, qui sarorum annos haud senserit esse dies. Sed stulte hominem in hoc accusant. Qui enim fieri potest ut rei veritatem is, qui tanta doctrina abundavit, non noverit? etc.*

(2) Vide inferius cap. 16, 8.

(3) Id confirmat etiam Chorenensis *Hist.* 1, 3.

(4) Glossa hæc est Armeniaci interpretis. Suidas ait Junium apud Macedones fuisse Δαῖον. Hoc pacto MARERI, qui est Armeniorum mensis decimus, Junio responderet. Cum tamen Armeniaci menses in veteri Calendario consent triginta omnino diebus, ideoque quotannis quinque aut sex supersint dies, prætereaque sex horæ; rationes mensium Armeniacorum et Romanorum processu temporis immutari necesse est.

(5) Cod. Arm., *quindecim*.

neque escam neque locum, in quo considerent, invenissent, reversa in navim recepta sunt. Rursus diebus aliquot post, emisisse aves alias, quæ item ad navim regressæ sunt pedibus luto infectis. Tertio denique demissæ aves cum ad navim non reverterentur, cognovisse Xisuthrum terram prorsus esse patefactam. Tunc navis tecto partim effracto, navim ipsam monti cuidam innitentem vidisse: moxque ipsum cum uxore filiaque una et navis architecto excendisse, ac primum terram esse veneratum, structaque ara diis sacrum obtulisse: quo facto, cum iis qui secum navi exierant nusquam comparuisse. Reliquos autem qui in navi substiterant, neque cum Xisuthri comitatu egressi erant (1), facta mox excensione eum quæritasse, eundemque oberrantes nomine inclamasse. At vero Xisuthrum haud ultra se conspiciendum dedisse; voce tantum ex aere missa, deos ut colerent mandavisse: nam et se religiosæ pietatis ergo ad deorum venisse habitacula, eodemque honore uxorem quoque suam et filiam et navis architectum frui. Tum iisdem imperasse, ut Babylonem redirent, et ex deorum mandato, qui in Sipparis urbe conditi fuerant, libros effoderent atque hominibus traderent. Locum autem, in quo nave egressi tunc insisterent, Armeniorum esse regionem. Hæc omnia edoctos, celebrato diis sacrificio, Babylonem pedestri itinere contendisse.

3. Ejus navigii, quod demum substitit in Armenia, fragmentum aliquod in Cordiæorum (2) Armeniaco monte nostra adhuc ætate reliquum esse aiunt. Quin et erasum bitumen quidam inde referunt remedii amuletique causa ad infausta quæque averruncanda. Illi autem Babylonem profecti, libros ex urbe Sipparis effudisse, oppida multa condidisse, fana deorum struxisse, Babylonemque restituisse feruntur. Quæ hactenus dicta sunt, prætereaque turris ædificium memorat Polyhistor pene ad litteram cum libris Mosis hoc pacto consentiens.

CAPUT IV.

Alexandri Polyhistoris de turris ædificio.

1. Sibylla ait, omnes homines una lingua utentes (5) turrim celsissimam extruxisse, ut in cælum conscenderent: Deum vero fortissimum vento afflato eandem turrim dejecisse, peculiaremque singulis sermonem tribuisse, ideoque et urbem Babylonem esse appellatam. Mox post diluvium Titanum atque Prometheus exstitisse: tum etiam a Titano bello Saturnum esse appetitum (4). De turris ædificio hactenus.

2. Prædictis autem hæc addit idem Polyhistor: post diluvium imperitasse regioni Chaldæorum Evcium (3) neris quatuor: inde imperium exceptum

ρας ἀφίναί τὰ ὄρνεα· ταῦτα δὲ πάλιν εἰς τὴν ναὺν ἔλθειν τοὺς πόδας πεπληρωμένους ἔχοντα. Τὸ δὲ τρίτον ἀφεθέντα οὐκ ἔτι ἔλθειν εἰς τὸ πλοῖον. Τὸν δὲ Ἐἰσοῦθρον ἐνοσηθῆναι γῆν ἀναπεφθῆναι· διελόντα τε τῶν τοῦ πλοίου βραχίων μέρος τι, καὶ ἰδόντα προσωκείλαν τὸ πλοῖον δρεῖ τινα, ἐκθῆναι μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς θυγατρὸς καὶ τοῦ κυβερνήτου, προσκυνήσαντα τὴν γῆν, καὶ βωμῶν ἰδρυσάμενον, καὶ θυσιάσαντα τοῖς θεοῖς, γενέσθαι μετὰ τῶν ἐκθάντων τοῦ πλοίου ἀφανῆ. Τοὺς δὲ ὑπομείναντας ἐν τῷ πλοίῳ, μὴ εἰσπορευομένων τῶν περὶ τὸν Ἐἰσοῦθρον, ἐκθάντας ζητεῖν αὐτὸν ἐπὶ ὀνόματι βωῶντας· τὸν δὲ Ἐἰσοῦθρον αὐτὸν μὲν αὐτοῖς οὐκ ἔτι ὀφθῆναι, φωνὴν δὲ ἐκ τοῦ ἀέρος γενέσθαι κελεύουσαν, ὡς δέον αὐτοὺς εἶναι θεοσεβεῖς· καὶ γὰρ αὐτὸν διὰ τὴν εὐσέβειαν πορεύεσθαι μετὰ τῶν θεῶν οἰκίσοντα· τῆς δὲ αὐτῆς τιμῆς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὴν θυγατέρα καὶ τὸν κυβερνήτην μετασχεῖναι. Εἶπέν τε αὐτοῖς ὅτι ἐλεύσονται πάλιν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ ὡς εἴμαρται αὐτοῖς, ἐκ Σιππάρων ἀνελομένους τὰ γράμματα διαδοῦναι τοῖς ἀνθρώποις· καὶ ὅτι ὅπου εἰσιν, ἡ γῆρα Ἀρμενίας ἐστίν. Τοὺς δὲ ἀκούσαντας ταῦτα θύσαι τε τοῖς θεοῖς, καὶ περὶ (6) πορευθῆναι εἰς Βαβυλῶνα.

3. Τοῦ δὲ πλοίου τοῦτο κατακλιθέντος ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ἔτι μέρος τι αὐτοῦ ἐν τοῖς Κορδύαιων ὄρεσι τῆς Ἀρμενίας διαμένει, καὶ τινὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου κομίζειν ἀποφύοντας ἀσφαλτον, γράσθαι δὲ αὐτὴν πρὸς τοὺς ἀποτροπιασμούς. Ἐλθόντας οὖν τοῦτους εἰς Βαβυλῶνα, τὰ τε ἐκ Σιππάρων γράμματα ἀνορούσαι, καὶ πόλεις πολλὰς κτίζοντας, καὶ ἱερὰ ἀνιδρυσάμενους πάλιν ἐπικτίσαι τὴν Βαβυλῶνα. Ex Syncello, p. 30 A seqq.

Ἀλέξανδρου τοῦ Πολυῖστου περὶ τῆς πυργωποίας.

1. Σίβυλλα δὲ φησι· ὁμοφώνων ὄντων πάντων ἀνθρώπων τινὰς τοῦτων πύργον ὑψηλότατον οἰκοδομῆσαι, ὅπως εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβῶσιν· τοῦ δὲ Θεοῦ ἀνέμου ἐμφυσήσαντος ἀνατρέψαι τὸν πύργον, καὶ ἰδὼν ἐκάστω φωνῆν δοῦναι διδὸν δὴ Βαβυλῶνα τὴν πόλιν κληθῆναι. Μετὰ δὲ τὸν κατακλισμὸν Τिताνα καὶ Προμηθέα γενέσθαι. Ex Syncello, p. 44 C ei Eusebio, Præp. ev. ix. 15.

2. Ἀλέξανδρος Πολυῖστου βούλεται πάλιν τὴν μετὰ τὸν κατακλισμὸν τῶν Χαλδαίων βασιλείαν κατάρξασθαι, μυθολογῶν διὰ σάρων καὶ νήρων καὶ σώσεων βεβασίλευσθαι Χαλδαίους καὶ Μήδων βασιλεῖς πρὸς ἐν

(1) Melius habet Græcus textus: haud redeuntibus D Xisuthri comitibus.

(2) De Cordiæis, sive Gordyæis, vel Cordyæis, aut Corduæis, passim loquuntur antiqui geographi, quibus addendi Sallustius *Fragm. incert.* cap. 18, et Chlorenensis *Hist.* i, 15; ii, 35, 71, et *Geogr.* 71. Porro vocabula Armeniaca CORTVAZIK vel CORTIK significant locorum arduorum incolas; est enim CORT arduus, incultus. Hinc fortasse nomen hodiernæ gentis *Curdorum*, quorum præcipua sedes in provincia Armeniaca *Cordiæorum* est. Hinc etiam, ut videtur, appellatio regionis *Curdistan*. Jam et de arca, quæ in *Cordiæorum* monte substitit, Josephus *Antiq.* i, 5, cum pluribus barbaricarum rerum scriptoribus, tum et Epiphanius *hæres.* xviii, alii que loquuntur.

(3) Interpretes Arm. utitur hic et cap. 8 voce composita ΜΙΑΡΝΕΑΛ, ejus significatus si ad etymologiam exigatur, est *consentiens, conspirans*, nec fere usurpatur de consensu in eundem sermonem, uti sonat Græca vox ὁμόφωνος.

(4) Consonant huic loco Josephus *Antiq.* i, 4; Eusebius *Præp. ev.* ix, 14; Epiphanius *hæres.* i; Cyrillus, i in *Julian.*, ed. Lips., p. 9; Cedrenus ed. Paris. an. 1647, p. 11, alique scriptores, quos inter Chlorenensis *Hist.* i, 8; Sibyll. lib. iii, v. 35 sqq.

(5) Hic est Nembrotus, teste Cedreno p. 11, ἐκαλεῖτο δὲ ὁ Νεβρωδὸς καὶ Εὐτύχιος. Idem fere ait Syncellus, cui p. 79 B est Εὐτύχιος, at p. 90 C est Εὐτύχιος, manifestis codicum mendis.

(6) Textus Gr., περὶξί.

CAPUT V.

a filio ejus Chomasbelo (1) neris quatuor cum sos-
 sis quinque. A Xisuthro et a diluvis, donec Medi
 Babylonem occuparunt, summam regni sex supra
 octoginta supputat Polyhistor, singulosque nomi-
 natim e Berosi libro recenset. Ex horum autem om-
 nium ætatibus tres myriades annorum conficit, præ-
 tereaque annos ter mille et unum supra nonaginta
 (2). Post hos, qui successione inconcussa regnum
 obtinuerant, derepente Medos collectis copiis Bab-
 ylonem cepisse ait, ibique de suis tyrannos con-
 stituisse. Hinc nomina quoque tyrannorum Medo-
 rum edisserit octo, annosque eorum viginti quatuor
 supra ducentos (3): ac rursus undecim reges, et
 annos octo supra quadraginta (4): tum et Chaldæos
 reges quadraginta novem, annosque quadringentos
 et octo supra quinquaginta: postea et Arabes* no-
 vem reges, annosque ducentos quadraginta quin-
 que. Horum annorum recensione perscripta, de
 Semiramide quoque narrat quæ imperavit Assyriis.
 Rursumque distincte admodum nomina regum qua-
 draginta quinque enumerat, iisque annos tribuit
 viginti sex supra quingentos. Post hos ait exstitisse
 Chaldæorum regem, cui nomen Phulus erat: quem
 Hebræorum quoque historia memorat, quemque item
 Phulum appellat (5). Illic Judæam invasisse dicitur.
 Deinde Polyhistor Senecherimum (6) regno potitum
 esse ait: quem quidem Hebræorum libri regnantem
 referunt imperante Ezechia et prophetante Isaia
 (7). Ait autem diserte divinus liber (8): « anno quar-
 todecimo Ezechiz regis ascendisse Senecherimum
 ad urbes Judææ munitas, easque cepisse. » Cujus
 rei peracta historia, subdit: « Et regnavit Asorda-
 nes filius ejus pro eo (9). » Rursusque pergens, ea
 tempestate ait ægrotasse Ezechiam (10). » Tum etiam
 ordinatim eodem tempore Marudachum Baldanem
 Babyloniorum regem misisse oratores cum litteris
 et muneribus ad Ezechiam (11). » Hæc tradunt He-
 bræorum Scripturæ. Et quidem Senecherimum,
 cum ejus filio Asordane nec non Marudacho Bal-
 dane, Chaldæorum quoque historiographus memo-
 rat: cum quibus etiam Nabuchodonomosorum, uti
 mox dicitur. Hac autem ratione de iis scribit.

Ejusdem Alexandri de Senecherimo deque Nabucho-
 donosoro eorumque rebus gestis et strenuis facti-
 s. noribus.

1. Postquam regno defunctus est Senecherimi
 frater, et post Hagisæ in Babylonios dominationem,
 qui quidem nondum exploto trigesimo imperli die
 a Marudacho Baldane interemptus est; Maruda-
 chus ipse Baldanes tyrannidem invasit mensibus
 sex; donec eum sustulit vir quidam nomine Eli-
 bus, qui et in regnum successit. Hoc postremo
 tertium jam annum regnante, Senecherimus rex
 Assyriorum copias adversum Babylonios contrahe-
 bat, prælioque cum his conserto, superior evade-
 bat: captumque Elibum cum familiaribus ejus in
 Assyriam transferri jubebat. Is igitur, Babyloniorum
 potitus, filium suum Asordanem eis regem impo-
 nebat, ipse autem in Assyriam reditum matu-
 rabat. Mox cum ad ejus aures rumor esset
 perlatus, Græcos in Ciliciam coactis copiis bellum
 transtulisse, eos protinus aggressus est, prælioque
 iaito, multis suorum amissis, hostes nihilominus
 profligavit: suamque inaginem, ut esset victoriæ
 monumentum, eo loco erectam reliquit: cui Chal-
 daicis litteris res a se gestas insculpi mandavit ad
 memoriam temporum sempiternam. Tarsum quo-
 que urbem ab eo structam ait ad Babylonis exem-
 plar, eidemque nomen inditum Tharsin. Jam et re-
 liquis Senecherimi gestis perscriptis, subdit eum
 annis vixisse regnantem octodecim, donec eidem
 structis a filio Ardumuzane (12) insidiis extinctus
 est. Hæc Polyhistor.

2. Sane etiam tempora cum narratione divinorum
 librorum congruunt. Sub Ezechia enim Seneche-
 rimus regnavit, uti Polyhistor innuit, annis octo-
 decim: post quem ejusdem filius annis octo: tum
 annis viginti et uno Samuges, itemque hujus frater
 viginti et uno: deinde Nabupalasarus annis viginti:
 denique Nabucodrossorus (13) tribus annis supra
 quadraginta: ita ut a Senecherimo ad Nabuco-
 drossorum octoginta et octo anni excurrant. Jam
 si quis Hebræorum libros scrutetur, paria dictis in-

τρισημιοντες ετασιν και δευτερον εστιν εν τρισις θ, και τετρας θ, και οκτωσας θ. Απὸ τῆς ολιγίας τῆς γρη-
 νοῦ τῶν πρὸ τοῦ μὲν Χαλδαίων βασιλέων Ελεπιου και Χομασβελου καὶ τῆς Μιθριδαστρατου και τῆς
 μετ' αὐτοῦ Ἰ Χαλδαίων βασιλέως εὐστρατου. Ἐν τῇ ἀνατολικῇ γωνίᾳ τοῦ βιβλίου Ἡρόδοτος, οὗ ἐν τῇ οὐρανῶ
 και ὑπερω και οὐρανῶ και τῆς ἰουδαίας ἀβραῶν πολυκαί, ἱστορίας, ἀλλὰ τὰ ἱστορίων ἔστιν. Hæc ex Syncello,
 p. 78 B, sed valde interpolata.

(1) Διεξήγητο τῶν Χαλδαίων βασιλέων Ἀγαθὸς ἐπὶ ἐν. οὐδ. Ex eodem, p. 90 D.
 Ἡ τῶν Ἀγαθῶν βασιλεία καταλαμβάνει τῶν τῶν Χαλδαίων ἱστορίας ἐν. οὐδ. Ταύτης Ἀσσυρίων καὶ το
 οὐδένατο Ἀγαθὸς βασιλέως. Ex eodem, p. 92 B.

(1) Syncellus p. 90 C scribit Χομασβελου. eum- D rimum E. 104.
 que ait regnavisse annis non plus septem cum di-
 vidio.
 (2) Græcus textus τρισίθ.
 (3) In margine CCXXXIV.
 (4) Hunc numerum XLVIII suppletur omnia. 22.6
 in margine, sed fortasse perperam. Item allatius-
 ensis retro pro CCXXXV perperam in margine XLVII.
 Accens.
 (5) IV Reg. xv. 19, quo loco Vulgati om exem-
 plar Græcum B. 115. 100. nec non eorumdem inter-
 pretatio Armenica habent Πυλα.
 (6) Cod. Arm. modo Senecherimum, modo Seneche-

(7) IV Reg. xviii et xix.
 (8) IV Reg. xix. 15.
 (9) Cap. xix. 57.
 (10) IV Reg. xx. 1.
 (11) Cap. xx. 12.
 (12) In marg. be Ardumuzane; et quidem apud
 IV Reg. xix. 57, et Josephum, Ant. J. x. 4, be-
 neberiamque interpretatur a filio Adramelech et Sa-
 rasuro, qui a Chosrovan Hist. 1, 22, dicitur
 Adrameles et Seneasarus.
 (13) Ita apud Nabucodrossorus. beneberiamque Sa-
 rasuro interpretatur.

veniet. Namque post Ezechiam residuis Judæis Manasses imperat Ezechix filius quinque annis et quinquaginta (1) : deinde Amosus (2) annis duodecim (3) : tum Josias triginta annis et uno (4) : postea (5) Joachimus, sub cujus regni primordiis occupaturus Hierosolyma Nabuchodonosorus supervenit, captivosque Judæos Babylonem transtulit (6). Atqui ab Ezechia ad Nabuchodonosorum anni octo excurrunt et octoginta, quot nimirum Polyhistor ex historia Chaldaica supputavit.

3. His omnibus absolutis, pergit denuo Polyhistor res aliquot etiam a Senecherimo gestas exponere : deque hujus filio (7) eadem plane ratione scribit qua libri Hebræorum, accurateque admodum cuncta edisserit. Pythagoras sapiens fertur ea tempestate sub his regibus exstitisse (8). Jam post Sarmugem imperavit Chaldæis Sardanapallus (9) viginti annis et uno. Is ad Astyagem (10), qui erat Medicæ gentis præses et satrapa, legationem misit*, ut filio suo Nabucodrossoro desponderet Amuhiam (11) e filibus Astyagis unam. Deinde Nabucodrossorus dominatus est tribus annis supra quadraginta, qui et collecto exercitu impressionem faciens Ju-

daeos, Phœnices et Syros in servitutem redegit. Neque sane opus est me pluribus confirmare, Polyhistorum item in his cum Hebraicâ Historia congruere. Post Nabucodrossorum regnat ejus filius Amilmarudochus annis duodecim, quem Hebræorum litteræ Ilmarudochum (12) appellant. Mox Polyhistor ait imperavisse Chaldæis Neglisarum annis quatuor : deinde Nabodenum annis septemdecim. Eo regnante Cyrus Cambysis filius Babylonicam regionem copiis invasit, quicum Nabodenus certamine inito, victus se fuga proripuit. Regnavit autem Babylone Cyrus annis novem, donec in planitie Daharum (13) alio prælio conserto periiit. Tum imperium tenuit Cambyses annis octo : exin Darius annis sex et triginta : deinde Xerxes cæterique Persarum reges.

4. Jam vero de Chaldæorum regno uti breviter distincteque tractat Berosus, ita prorsus loquitur et Polyhistor : ex quibus manifestum est, Nabuchodonosorum armata manu cepisse Judæos. Ab hoc autem ad Cyrum Persarum regem anni septuaginta constantur (14) : quare et Hebræorum historia consonat, nempe quod hi septuaginta annis in ca-

(* Χαλδαίων ἐς βασιλευσεν Ναβοπολάσαρος ἔτη κα', ὁ πατήρ τοῦ Ναβουχοδονόσορ. Τοῦτον ὁ Πολυῆστωρ Ἀλέξανδρος Σαρδανάπαλον καλεῖ, πέμπαντα πρὸς Ἀστυάγην σατράπην Μηδίας, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἀμουίτην λαβόντα νύμφην εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ναβουχοδονόσορ. Ex Syncello, p. 210 A.

(1) IV Reg. xxi, 1.

(2) Armeniaca Biblia mss. omnia pro Amone habent Amosum, quæ lectio Græce etiam occurrit in codicibus apud Biblia Breitingeri IV Reg. xxi, 18, 19.

(3) Sic codex Armeniacus, non, ut vulgo, duobus. Reapse ita sensisse Eusebium, testis est luculentus Syncellus p. 214 C his verbis : Ἰσ' ἔτη Ἐδσέβιος λέγει βασιλευσάι (τὸν Ἀμῶς) κατὰ τοὺς Ὁ' ψεύδεται δέ. Duodecim annis ait Eusebius dominatum esse (Amosum) ex LXX virorum sententia ; quod falso ab eo dicitur. Jam in ipso LXX virorum (IV Reg. xxi, 19) textu Alexandrino legitur δύο ; sed in Vaticano δύοδεκα, quam sententiam Armeniacus quoque Bibliorum interp. es secutus est : at contra Clemens Alexandrinus Strom. 1, 21, ed. Oxon. p. 390 (quem super horum regum temporibus conferre juvabit) lectionem codicis Alexandrini retinet. Ipse tamen se mox emendat Eusebium cum annos LXXXVII supputat. Quare veteris scribæ mendum id dicerem nisi in tabulis quoque regum Judæ deinceps addendis legeretur duodecim.

(4) Cap. xxi, 1.

(5) Cap. xxiii, 34.

(6) Cap. xxiv, 1.

(7) Asordane, de quo legis IV Reg. xix 57 ; Tob. 1, 21. Tum I Esd. iv, 2, 10 ; Syncellum p. 205 A. Quanquam nomen hoc sæpe corruptum est.

(8) De Pythagora rursum dicit Eusebius cap. 9.

(9) Ita constantur cum duobus II Sardanapallus, quam scripturam perpetuam in Eusebio jam pridem notavit Scaliger (Animad. ad Euseb. ed. Amstelod. p. 63, 64) et ex nominis etymologia sapienter asseruit. De duobus Sardanapallis Photius in Lexico. Duos Sardanapallos, quorum unum virum fortem, memorat etiam Callisthenes apud Suidam voc Σαρδανάπαλος. Porro Chorenensis Hist. 1, 21, ait, quosdam existimasse Nabuchodonosorum vixisse imperante Armeniis Rhacia, successore Paraeri, æqualis Arbacis Medi. Igitur pater Nabuchodonosori Nabopalassar, qui a Polyhistoro dicitur Sardanapallus, incidisset in Arbacis statem. Sed enim hanc temporum rationem quis probet? Syncellus

p. 359 C ait Medos regnasse annis xxx. Id videtur ex Polyhistoro dicere. Quare tempus valde contraheretur.

(10) De Astyage æquale Nabuchodonosori loquitur Eusebius, apud Syncellum p. 226 D. Interim juvat hic errorem Wistonorum Chorenensis interpretum obiter coarguere. Ait Chorenensis (Hist. 1, 29) a Golthaniensibus (quæ est Armeniaca provincia cantilenis dedita) in carmine Artaxeris filiorumque ejus figurata dictione memorari etiam stirpem Astyagis, quam VISABAZUNOS (nempe draconum genus) appellant : quia nimirum ASDABACH in Persarum lingua significat idem quod apud Armenios VISAB, nempe draconem. Ea re non bene intellecta Wistoniani in notis, nusquam sibi occurrisse in Armeniaca lingua vocem ASDABACH, quæ viam notionemque draconis subjectam haberet.

(11) Ita etiam inferius cap. 9, quanquam hic textus Græcus habet Ἀμουίτην.

(12) IV Reg. xxv, 27 ; Hierem. l.ii, 34 ; sed paulo aliter.

(13) Cod. in campo Daas. Jam Daharum seu Masagetarum planitiem Cyrique ibidem interitum describit Herodotus 1, 204 seqq.

(14) Consonat apprime Clemens Alex. Strom. 1, 21, p. 591 : Ναβουχοδονόσορ πρὸ τῶν Περσῶν ἡγεμονίας ἔτεσιν ἑβδομήκοντα ἐπὶ Φοίνικας καὶ Ἰουδαίους ἐστράτευσεν, ὡς φησὶ Βηρωσοῦς ἐν ταῖς Χαλδαϊκαῖς ἱστορίαις : Nabuchodonosorus Lxx annis ante principatum Persarum adversus Phœnices et Judæos expeditionem suscepit, ut Berosus tradit in Chaldaicis historiis. Item Tatianus Orat. cap. 36 : Βηρωσοῦς τὴν Χαλδαίων ἱστορίαν ἐν τρισὶ βιβλίοις κατατάξας καὶ τὰ περὶ τῶν βασιλέων ἐκθέμενος, ἀφηγεῖται τινος αὐτῶν ἄνομα Ναβουχοδονόσορ τοῦ στρατεύσαντος ἐπὶ Φοίνικας καὶ Ἰουδαίους, ἅτινα ἴσμεν γεγονότα πρὸ τῆς Περσῶν ἡγεμονίας ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. Berosus qui Chaldæorum historiam tribus libris complexus est, ac res gestas regum exposuit, quemdam ex iis commemorat nomine Nabuchodonosorum, a quo Phœnicibus et Judæis bellum illatum est. Id autem contigisse ante Persarum imperium annis Lxx nobis exploratum est.

ptivitate versati sint, si quidem Judaicæ captivitatis A Xisuthrus; cui prædixit Saturnus futuram esse tempus a primo Nabuchodonosori anno ad Cyrum Persarum regem putemus.

Quæ hactenus dicta sunt, Abydenus etiam satis consentaneus in Chaldæorum Historia recitat : namque et ipse non absimilem Polyhistori narrationem ingreditur.

CAPUT VI.

Abydeni de primo Chaldæorum regno.

De Chaldæorum sapientia hactenus. Jam ad ejusdem regionis dominium quod attinet, primum quidem Alorum regnavisse aiunt; de quo homine hæc tradita fama est, quod eum providentissimus Deus populorum pastorem creaverit. Is saris decem dominatum tenuit. Constat autem sarus annis ter mille sexcentis, nerus sexcentis, sossus sexaginta. Deinde Alaparus dominatus est : tum Amelion ex urbe Pantibiblis, sub quo secundus Annotus mari emersit Oanni similis (1), cujus figura erat semidei (nempe progeniti ex Deo [2]). Tum Ammenon, tum Amegalarus, tum Daonus pastor, quo regnante quatuor bifformes e mari in siccum semet ejecerunt, Iodocus, Eneugamus, Eneubulus et Anementus (3) : et sub Edorescho (4), qui postea regnavit, Anodaphus (5) : deinde et alii dominati sunt, demumque Xisuthrus. Qua narratione historicus hic Polyhistori consonat. Tum etiam de diluvio hac ratione scribit.

CAPUT VII.

Abydeni de diluvio

imbrum copiam die quinta (6) (decima) mensa Daesii (qui est Maius [7]) : mandavitque ut libras omnes in Solis urbe Sipparia conderet. Id ubi Xisuthrus (8) præstitit, pansisque velis in Armoniam cursum direxit, statim Deo favente navim illuc appulit. Mox tertio die cum imbrum vis quiesceret, misit aves aliquot explorandi causa num tollus undis emergeret. Illæ immensam tranantes continuumque et fluctuans pelagus, nulla inventa sede qua pes substiteret, ad Sisithrum flexo cursu reversæ sunt. Tres deinde dies moratus, denuo easdem mittebat (9) : quæ pedes (10) limo oblitos reversæ retulerunt. Continuoque illum dil ex hominum conspectu eripiebant : navis autem in Armenia consistebat, lignoque suo salutarem medelam regionis ejus incolis exhibebat.

2. Atque his, quæ dicta sunt, Abydenum, ad diluvium quod attinet, cum historia Hebræorum adamussim congruere, cunctis esse exploratum confido. Jam quod hi historici, gente Græci aut Chaldæi, Noachum alio nomine, id est Xisuthrum appellarerint, id quidem ne quæso miremur : itemque quod Deo more suo deorum nomen appinxerint, et columbam silentio presserint, proque ea indefinitæ aves dixerint; hæc, inquam, magnopere non sunt miranda (11). Sic de diluvio Abydenus in Chaldæorum Historia. Idem homo et de turris ædificio congruentia cum Mosis narratione hoc pacto scribit.

1. Deinde alii quidam dominati sunt, tandemque.

(*) Χαλδαίων μὲν τῆς σφίρας περί τοσαύτην. Βασιλευσαι δὲ τῆς γῆρας πρῶτον ἔχει "Αλλορον" ἢν τὴ ὑπόρ ἐωυτοῦ λόγον θεοδόναι, οτι μιν τοῦ λεῖο πικμένα ὁ θεὸς ἀπολέσαι· βασιλευσαι δὲ σάρους λένα· σάρους δὲ ἐστὶ ἐξακόσια καὶ τρισχλῖα ἔτα, νῆρος δὲ ἑξακόσια, σῶσους δὲ ἑξήκοντα. Μετὰ δὲ τούτοις, Ἀλάπαρον ἔβησ σάρους τρεῖς· μετ' οὖν Ἀμέγαρον, ἐκ πόλεως Παντιβίβλιον ἐβασίλευσε σάρους ἑπ' ἢ δὲ ἑξήκοντα Ἀμμενον τῆν θάλασσαν ἀνάδουνα· παραπλήρων ὄμων τῆν θάλαν ἔμυδαλῆρα· μετ' οὖν Ἀμμενον ἐκ Παντιβίβλιον ἤρθε σάρους ἑβ'· μετ' οὖν Μεγάλαρος ἐκ Παντιβίβλιον ἔρθε σάρους ἑκκοκαὶ δύο· εἰς αὐτοῦ πικμήν, ἐκ Παντιβίβλιον ἐβασίλευσαν σάρους λένα, ἐπ' οὗ ὁ ἀρμῆς εἰς τῆν ἐκ θαλάσσης ἀνέβησαν, ὡς τὰ ἱεράματα τούτου, Εὐδόκου, Ἐνεύγαρος, Ἐνεύβουλος, Ἀνμενός· ἐπ' οὗ μετὰ ταῦτα Ἐδωρεσχοῦ Ἀνὸδαφος· μετ' οὖν ἄλλοι τε ἤρξαν καὶ Σισυθρος ἐπὶ τούτοις. Ex Syncello, p. 38 C.

(**) Ἄγει ὁ Ἀβυδηνός συνόλω τῶ Ἀλεξάνδρῳ

Μετὰ Ἐδωρεσχοῦ ἔβησ τρεῖς ἄλλοι καὶ Σισυθρος· τῶ δὲ Κόρινθος προσημαίνε μιν ἐυδοκῆ τῶ ἱερά μιν Δεσία πικμήν ἐπὶ λένα· κλέσαι δὲ πῶν τῶν γεγραμμένων ἢν ἔγραμμεν ἐν ἑτέρῳ τόμῳ τῶ ἐν Σιππάρῳ ἀποκρίσει. Σισυθρος δὲ τούτου ἐπιπέλα πικῆρας, ἑβῆος ἐπ' Ἀμμενός ἀπέβησ, καὶ παραπλήρα μετ' οὖν ἐλάμβανε τὰ ἐκ τῶν θεῶν. Τρίτη δὲ ἡμέρη, ἔπειτα ἔβησ ἔπειτα, μετὰ τῶν ἑρῶτων, πικῆρα πικῆρας εἰς τοῦ τῆν θάλαν τῶν ἄλλοις ἐβῆσ, καὶ τὰ ἐκατέρωθεν σφῆρας πικῆρας ἀρμῆρας, ἀποκρίσει ἡν καθεσπῆρασαν, παραπλήρα τῶν Σισυθροῦ ἑβῆος πικῆρας, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔταρον. Ὅς δὲ αὐτῶν ἐβῆσαν ἐβῆσαν (ἀπέβησ τῶν δὲ πικῶν πικῆρας τῶν τρεῖς), μετ' οὖν ἐπ' ἄλλοις ἔβησαν ἔβησαν τῶν δὲ πικῶν ἐπ' Ἀμμενός, μετὰ ταῦτα ἐβῆσαν ἔβησαν πικῆρας πικῆρας τρεῖς. Ex Syncello, p. 37 D, et Eusebio, Præp. ev. ix. 12.

(***) Τούτοις μὲν ἄλλοι. Ex Eusebio, Præp. ev. ix. 12.

(1) Ita in textu simul, et in marginibus simul.
(2) Hæc est gens Aræum antiquissima.
(3) Ita in margine eundem: que simul in textu paulo corruptiora existimantur, Judicus et Damocenes et Bolus et Anemetas.
(4) Post Edorescho, verum est a eundem vocari vocabuli.
(5) Anodaphus bellus est: Cœtus autem Synelli imperans regem exanimavit Luceam: nec Luceareschi successorem.
(6) Ita eundem Aræum, et Cœtus: sed in eundem eundem, ubi et Polyhistori successorem eundem.
(7) Bocour eundem.

D 18 Ita eundem hoc capite Suisithrus, ubi est in Ge. eundem.
19 Ita eundem hoc capite Suisithrus, ubi est in Ge. eundem.
20 Ita eundem hoc capite Suisithrus, ubi est in Ge. eundem.
21 Ita eundem hoc capite Suisithrus, ubi est in Ge. eundem.
22 Ita eundem hoc capite Suisithrus, ubi est in Ge. eundem.

CAPUT VIII.

* *Abydeni de turris ædificio.*

Ea tempestate primi homines adeo viribus et proceritate sua tumuisse feruntur, ut etiam deos aspernarentur, floccique facerent, celsissimamque eam turrim niterentur exstruere quæ nunc Babylon appellatur. Cumque jam illam proxime ad deos cælo æquassent, diis venti opem ferentes machinosum opus imbecillum impellebant, humique prosternebant : eaque rudera Babelis nomen contraxerunt. Quippe eatenus unius sermonis usura freti homines erant; tunc autem a diis confusio varia et dissona linguarum in eos qui una lingua utebantur (1) immissa est. Deinde et Saturnus cum Titano prælio certabat. Præterea idem vir Senecherimi quoque mentionem facit his verbis.

CAPUT IX.

Abydeni de Senecherimo.

1. His temporibus quintus denique et vicesimus rex fuit Senecherimus, qui Babylonem sibi subdidit, et in Cilicii maris littore classem Græcorum profligatam disjecit. Hic etiam templum Athenarum (2) struxit : ærea quoque signa facienda curavit, in quibus sua facinora traditur inscriptis. Tarsum denique ea forma, qua Babylon utitur, condidit, ita ut media Tarso Cydnus amnis transiret, prorsus uti Babylonem dividit Euphrates. Proximus huic regnavit Nergilus, quem Adrameles filius occidit. Rursus hunc frater suus Axerdis interfecit, patre eodem alia tamen matre genitus, atque ejus exercitum eatenus persecutus est donec Byzantii mœnibus conclusit. Hic primus mercenarias copias

A contraxit, in quibus miles (3) erat Pythagoras Chaldææ sapientiæ assecla. Ægyptum præterea partesque inferiores Syriæ acquirebat Axerdis. Hinc Sardanapallus (4) exortus est.

Post quem (5) Saracus imperitabat Assyrii : qui quidem certior factus turmarum vulgi collectitiarum quæ a mari adversus se adventarent, continuo Bussalussorum (6) militiæ ducem Babylonem mittebat. Sed enim hic capto rebellandi consilio, Amuhian Astyagis Medorum principis filiam nato suo Nabuchodrossoro despondebat; moxque raptim contra Ninum (7) seu Ninivem, urbem impetum faciebat. Re omni cognita, rex Saracus regiam Evoritam (8) inflammabat. Tum vero Nabuchodrossorus summæ rerum potius firmis mœnibus Babylonem cingebat. Hisce narratis, reliqua etiam Nabuchodrossori gesta ita persequitur Abydenus, ut a libris Hebræorum prorsus non abhorreat.

CAPUT X.

Abydeni de Nabuchodonosoro.

1. Nabuchodrossorus (9) suscepto imperio Babylonem intra quindecim ferme dies cingebat mœnibus et triplici aggere, fuviumque Armacalem ab Euphrate promebat : puteum item excelso loco apud Sippara urbem fodiebat, quadraginta parasangas (10) latum, et ulnas viginti profundum. Huic autem claustra apponenda curavit, quibus reclusis universa planities rigaretur. Claustorum nomen ἐχετογνώμονας (11) vocant, quasi ea voluntate quadam ingenitaque inclinatione sicut prædita. Littus præterea Rubri maris adversus impetum fluctuum communivit : tum in limine Arabicæ regionis (12)

(*) Ἀβυδηνοῦ περὶ τῆς τοῦ πύργου κατασκευῆς.

Ἐντὶ δ' οὗ λέγουσι τοὺς πρώτους ἀνασχόντας ῥώμῃ τε καὶ μεγέθει χαυνοθέντας, καὶ δὴ θεῶν καταφρονήσαντας ἀμείμονας εἶναι, τύρσιν ἤλιθατον ἀστέρειν, ἢ νῦν Βαβυλῶν ἐστίν, ἥδη τε ἄσπον εἶναι τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ τοὺς ἀνέμους θεοῖσι βωθέοντας ἀνατρέφαι περὶ αὐτοῖσι τὸ μηχανήμα· τοῦ δὴ τὰ ἐρίπια λέγεσθαι Βαβυλῶνα. Τέως δὲ νῦντας ὁμογλώσσους ἐκ θεῶν πολὺθρον φωνῆν ἐνέγκασθαι. Μετὰ δὲ Κρόνῳ τε καὶ Τιτῆνι συστῆναι πόλεμον. *Ex Syncello, p. 44 D, et Eusebio, Præp. ev. ix, 14.*

(**) Οὗτος στρατηγὸς ὑπὸ Σαράκου τοῦ Χαλδαίων βασιλέως σταλέεις, κατὰ τοῦ αὐτοῦ Σαράκου εἰς Νίνον ἐπιστρατεύει· οὗ τὴν ἐφοδὸν ποιοῦντες ὁ Σάρακος, αὐτὸν σὺν τοῖς βασιλεῦσι ἐνέπηρσε· καὶ τὴν ἀρχὴν Χαλδαίων καὶ Βαβυλῶνος παρέλαβεν ὁ αὐτὸς Ναβουπαλάσσαρως ὁ τοῦ Ναβουχοδονόσωρ πατήρ. *Ex Syncello, p. 210 B, sed interpolata.*

(***) 1. Ναβουχοδονόσωρ δὲ διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν, Βαβυλῶνα μὲν ἐτείχεσε τριπλῶ περιβόλῳ ἐν πεντεκαίδεκα ἡμέρησι, τὸν τε Ἀρμακάλην ποταμὸν ἐξήγαγεν, ἔοντα κέρας Εὐφρητέω. Ὑπὲρ δὲ τῆς Σιππαρηνῶν πόλιος λάκκον ὀρυξάμενος, περίμετρον μὲν τεσσαράκοντα παρασαγγέων, βάθος δ' ὀργυιέων εἴκοσι, πύλας

(1) De voce Armenia ΜΙΑΡΑΝΕΛ, quæ hoc in loco D rursus occurrit, recole dicta superius cap 4, n. 1.

(2) Ita prorsus codex Arm. ; sed error est interpretis qui legit Ἀθηνῶν pro Ἀθηνᾶς. Scribe igitur *templum Minervæ.*

(3) Armeniaca locutio ejusmodi est, ut plane videatur Pythagoras in eo exercitu militavisse.

(4) De Sardanapallo diximus cap. 5, n. 10. Discrepat tamen hic locus a nuper laudato.

(5) In margine codicis Arm. pro *post quem scribitur post quos.*

(6) Hic Syncelle p. 210 A, B (seu potius Alexandro Polyhistori) est *Nabopolasarus* pater Nabuchodonosori.

(7) Ninus profanis scriptoribus est ea quæ sacris *Ninive.*

(8) In Armeniaco textu est RHOK ARNER ZARCHUNIS EVORIDA. Jamvero RHOK VOX est hactenus nobis inaudita, cujus etymologiam vestigantibus occurrebat

hur, ignis. Dicendum est ergo *incendio tradebat regiam Evoritam vel Evoritæ.* Tum de postremo hoc vocabulo *Evorita* dum cogitabamus, veniebat nobis in mentem *Aroita* nominis pro *Anuhia*, quod vidimus in textu Græco cap. 5. Græcus locus longe hic apertior, *inflammata regia, se ipsum incendio absu-mebat.*

(9) Ita nomen legebat hoc loco, et alibi, Armenius interpres, pro veriore lectione *Nabuchodonosors.*

(10) Parasanga a Chorenensi, *Geograph.* cap. 6, dicitur ter mille passuum spatium.

(11) Cl. Leopardus primum corrigebat *ἐχεγνώμονας*, deinde malebat *ὀχετογνώμονας.* Utriusque melius quam *ἐχετογνώμονας.*

(12) Ita prorsus codex Arm. Græcus tamen textus rectius explicatur ab interprete Eusebii (*Præp. ev. ix, 41*) *adversus Arabum irruptiones.*

Teredonem urbem suadavit : regia palatia recentibus arborum surculis exornavit, nomenque his fecit viridaria pensilia. Mox accurate etiam edisserit quænam dicta sint viridaria pensilia, eademque ait a Græcis quoque in septem speciosissimis miraculis numerari.

2. Rursus alio loco idem homo sic loquitur. Cuncta, inquit, olim aquis tenebantur ; idque mare dicebatur : quod quidem Belus compescuit, et suum cuique rei locum tribuit. Idem Babylonem mœnibus ambiens communivit, quæ diuturnitate temporis diruta Nabuchodrossorus demum restituit : eaque supererant usque ad imperium Macedonum non sine valvis aere conflatis. Omnia Abydenus Danieli consona narrat, apud quem Nabuchodonosorus superbia tumidus ita inducitur loquens (1) : « Nonne hæc est Babylon magna, quam ego ædificavi ut sit regni sedes, virtute fortitudinis meæ, in honorem gloriæ meæ? »

3. Jam quod imperii ejus felicitatem testetur Daniel his verbis, quibus de Nabuchodonosoro loquitur (2), audi Abydenum : Hercule, inquit, fortior erat ; idque exponit hac ratione sermonis. Megasthenes (3) ait : Nabuchodrossorus, qui ipsi Herculi fortitudine præstitit, in Libyam atque Iberiam magnis copiis expeditionem suscepit : quibus regionibus debellatis, incolarum partem in Ponti dexteram (4) oram transtulit. Deinde Chaldæi tradunt, mentem ejus ad regiam reducisdorum quorundam afflatu fuisse occupatam, ita ut in hæc verba erumperet : Ego Nabuchodrossorus, o strenui Babylonii, superventuras vobis ærumnas prædicam. Tum alia

id genus accurate narrat. Rursusque idem scriptor addit : eum ; qui tanto elatus fastu imperabat, o conspectu repente ereptum evanuisse. Hinc filius ejus Amilnarodachus regnavit, quem brevi Niglisares levir (5) occidit, filium habens unicum superstitem Labossoracum ; qui violento item fato cum sublatus fuisset, Nabonedochus nullo jure fretus ad regni sedem accedere jussus est (6) : is nempe cui Cyrus, capta dein Babylone, Carmanis præfecturam concessit : a Dario autem rege eadem provincia pulsus est.

4. Atque hæc omnia cum Hebraicis litteris congruunt : namque in Danielis historia traditur quare quæve ratione Nabuchodonosorus mente exciderit (7). Græci autem Chaldæive scriptores victim illud ad bonum sensum trahunt, illumque a Deo obsessum aiunt, Deumque appellant furorem quo correptus est : vel genium (8) quemdam arbitrantur in eum irruisse. Neque id mirum : cuncta enim ejusmodi solent in Deum conferre, geniorumque nomine deos designare. Hæc omnia Abydenus. Sed et Flavius Josephus Judæorum historicus in priore priscorum historia (9) congruentia his memorans ita scribit.

CAPUT XI.

Ex Josephi priore priscorum Historia. De Nabuchodonosoro.

1. Age vero, inquit, nunc ea dicam quæ de nobis in Chaldæorum historiis perquam accurate feruntur, quarum cum nostris litteris in aliis quoque multa est conspiratio. Testis equidem hujusce rei

ἐπέστησεν, τὰς ἀνοίγοντες ἄρδεσκον τὸ πεδίον· καλέουσι δ' αὐτὰς ἐχτογνώμονας. Ἐπετείχισε δὲ καὶ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης τὴν ἐπίκλυσιν, καὶ Τερηδόνα πόλιν ἐκτίσεν κατὰ τὰς Ἀράβων εἰσβολὰς· τὰ τε βασιλῆα δένδροις ἤσκησε, κρεματτοὺς παραδείτους ὀνομάσας.

2. Ὁ αὐτὸς ταύτ' ἄρα γράφει· λέγεται δὲ πάντα μὲν ἐξ ἀρχῆς ὕδωρ εἶναι, θάλασσαν καλεομένην· Βῆλον δὲ σφέα παύσαι, χώρην ἐκάστῳ ἀπονείμαντα, καὶ Βαβυλῶνα τεῖχει περιβαλεῖν· τὸ δὲ γρόνιον τῷ ἰκνευμένῳ ἀφανισθῆναι· τεῖχισαι δὲ αὐτὸς Ναβουχοδονόσορον τὸ μέχρι τῆς Μακεδόνων ἀρχῆς διαμείναν ἐν χαλκόπυλον. Καὶ ταῦτα δὲ μοι ἀπὸ τῆς δηλωθείσης κείτῳ γραφῆς, διὰ τὸ φέρεσθαι ἐν τῇ τοῦ Δανιὴλ προφητεῖα, ὡς ἄρα Ναβουχοδόνωστω ἐν τῷ ναυ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, τῷ ἐν Βαβυλῶνι, περιπατῶν, μεγαφρονήσας, ἀπρηθαδίσατο εἰπὼν· « Οὐχ αὕτη ἐστὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ ὠκοδόμησα εἰς οἶκον βασιλείας, ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου, εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου ; »

3. Ἐὐρον δὲ καὶ ἐν τῇ Ἀβυθῶνι περὶ Ἀσσυρίων γραφῆ, περὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορο ταῦτα. Μεγασθένης δὲ φησι, Ναβουχοδόνωστω Ἡρακλέως ἀλκιμώτερον γεγονότα, ἐπὶ τε Λιβύην καὶ Ἰβηρίην στρατεύσαι· ταύτας δὲ χειρωσάμενον, ἀποδασμὴν αὐτέων εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πόντου κατοικίσαι. Μετὰ δὲ λέγεται πρὸς Χαλδαίων ὡς ἀνάβας ἐπὶ τὰ βασιλῆα καταστρεβείη θεῶ, ὅτε ὡδε φηγεῖσθαι δὴ εἶπεν· Οὗτος ἐγὼ Ναβουχοδόνωστω, ὃ Βαβυλώνιοι, τὴν μέλλουσαν ὑμῖν προαγγέλλω συμφορὴν, κ. τ. λ. Ὁ μὲν θεσπίσας, παραρῆμα ἠφάνιστο. Ὁ δὲ οἱ παῖς Εὐλιμαλούροστος ἐβασίλευσε· τὸν δὲ οὐ κηδεστὴς ἀποκτείνας Νηριγλισάρης, λείπε παῖδα Λαβασσάρασκον· τοῦτο δὲ ἀποθανόντος βιαίῳ μόρῳ, Ναβαννίδωγον ἀποδεικνύσι βασιλεῖα, προσήκοντά οἱ οὐδὲν τῷ δὲ Κύρος, ἐλὼν Βαβυλῶνα, Καρμανίης ἡγεμονίην δωρεῖται. Ex Eusebio, Præp. ev. ix, 41.

4. Αἰξὺ δὲ νῦν ἦδη τὰ παρὰ Χαλδαίους ἀναγεγραμμένα καὶ ἱστορούμενα περὶ τῶν, ἅπερ ἔχει πολλὴν ὁμιλογίαν καὶ περὶ τῶν ἄλλων τοῖς ἡμετέροις γράμμασι. Μάρτυς δὲ τούτων Βηρωσῶς, ἀνὴρ Χαλδαῖος μὲν

(1) Cap. iv, 27.

(2) Locum videbatur perplexus in codice Arm.

(3) Locum ex Abydeno laudat etiam Chorenensis Hist. II, 7, his verbis : *Potentissimus ille Nabuchodonosorus Hercule Libyco fortior erat. Exercitu coacto in Iberiam venit, quam prostigatam afflictamque sibi subdidit, partemque populi ad oram Pontici maris dexteram, nempe occidentalem, transtulit collocavitque.* Scilicet Chorenensis vocabulum ΜΕΓΑΣΘΕΝΗΣ laud proprium viri nomen, sed adjectivum putavit, et *potentissimus* interpretatus est.

(4) In codice Eusebii Arm. ΙΑΡΑCΙΑCΟCΜΕΝ, *anteriorum*, sed mendum est pro ΑCΙΑCΟCΜΕΝ, *dexteram*.

D (5) Cod. Arm. *gener*, sed corrigitur infra a Josepho.

(6) Ita Armeniacus interpret *jussit*, nempe Neglisares, quia legit ἀποδείκνυσαι singulari numero.

(7) Dan. iv, 28 seqq.

(8) Codex Arm. ΤΕΥ, *dæmonem*; sed intellige *genium*.

(9) Nempe libro I, cap. 19, *contra Apionem*, quod opus appellatur Ἀρχαιοσύνη vel Ἀρχαιολογία Ἰουδαίων, *De antiquitate Judæorum*, apud eundem Eusebium Præp. ev. x, 13, nec non in Josephi codicibus.

Berosus est, vir gente Chaldæus, atque nobilis inter eos qui scientiarum disciplinas coluerunt. Quippe is et astronomiæ libros, et quidquid Chaldæorum ingenia philosophata sunt, ad Græcam linguam transtulit. Hic ergo Berosus priscorum scripturas presse secutus, de diluvio et de hominum supremo exterminio, eadem ratione qua Moses, historiam contexuit: itemque de arca instar capsæ adornata, in qua Noachus generis nostri auctor servatus est, quæque ad cacumen Armeniaci montis adhæsit. Deinde Noachi posteros singillatim enumerans, et sua cuique tempora tribuens, ad Nabupalassarum Babylonis et Chaldæorum regem delabitur, resque ab eo fortiter gestas persequens, ait quo pacto quove consilio filium suum (1) Nabuchodrossorum cum innumeris copiis ingentique apparatu in Ægyptum nostramque regionem miserit, postquam fama ad ejus aures venit, provinciarum harum incolas seditionem moliri. Jam hic eo profectus omnes ditione sua pressit, Hierosolymitanum templum inflammavit, universumque gentis nostræ populum laribus eversum ad Babylonicum agrum traduxit. Atque ita contigit urbi destrui, temploque in ruinis considerare septuaginta annis ad Cyrum usque Persarum regem primum. Ait autem, Babylonium hunc regem dominatum esse Ægypto, Syriæ, Phœnicæ et Arabiæ, præcellentem omnibus vi et strenuitate qui ante eum Chaldæis et Babyloniis imperaverant.

2. Ipsa vero Berosi verba attexam, cujuscemodi ea se mihi obtulerunt. Ut pater illius Nabupalassar edoctus est, summum satrapam, quem procuratorem Ægypto, Syriæ Phœniciaque præfecerat, conversis armis fidem mutasse, cum ipse per se jam ad pœnas expetendas (2) non valeret, partem copiarum quamdam filio suo Nabuchodrossoro, valida tunc ætate juveni, tradidit, eumque satrapam bello persequi jussit. Nabuchodrossorus (3) statim ac eo venit manusque conseruit, superior rebelli evasit, illasque denuo regiones imperio suo subjunxit. Accidit autem ut pater ejus Nabupalassar per id tempus in morbum implicitus mortem cum vita Babylone commutaret, postquam anno uno supra viginti regnasset. At Nabuchodrossorus, cognito non (4) diu post parentis obitu, res Ægypti cæterarumque regionum rite composuit: tum captivos Judæos, Phœnices, Syros, et Ægyptios jussit cum gravis armaturæ exercitu ab aliquot amicis suis, itemque reliquas manubias et suppellectilem, Babylonem deduci, quo et ipse reversus est (5).

3. Ibi vero rem publicam in Chaldæorum potestate esse offendit, sibique regnum ab optimate quodam asservari. Universæ igitur ditionis patriæ positus, captivos in Babylonicis agri partibus opportunissimis collocari jussit; tum belli manubiis Belli templum et reliqua affluenter exornavit, atque in ipsam urbem extra vagantes adduxit aquas (6), munivitque locos, ne in posterum obsessores am-

τὸ γένος, γνώριμος δὲ τοῖς περὶ παιδείαν ἀναστρεφομένοις, ἐπειδὴ περὶ τὴν ἀστρονομίαν, καὶ περὶ τῶν παρὰ Χαλδαίους φιλοσοφουμένων αὐτὸς εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξηγεῖται τὰς συγγραφάς. Οὗτος τοίνυν ὁ Βηρωσὸς ταῖς ἀρχαιοτάταις ἐπακολουθῶν ἀναγραφαῖς, περὶ τε τοῦ γενομένου κατακλισμοῦ καὶ τῆς ἐν αὐτῷ φοβῆρας τῶν ἀνθρώπων, καθάπερ Μωϋσῆς οὕτως ἰστόρηκε· καὶ περὶ τῆς λάρνακος, ἐν ἣ Νῶχος ὁ τοῦ γένους ἡμῶν ἀρχηγὸς διεσώθη, προσενεχθεῖσας αὐτῆς ταῖς ἀκρωρεῖαις τῶν Ἀρμενίων ὄρων. Εἶτα τοὺς ἀπὸ Νόιου καταλέγων, καὶ τοὺς χρόνους αὐτοῖς προσθεῖς, ἐπὶ Ναβολάσσαρον παραγίνεται, τὸν Βαβυλῶνος καὶ Χαλδαίων βασιλέα, καὶ τὰς τούτου πράξεις ἀφηγουόμενος λέγει, τίνα τρόπον πέψας ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐπὶ τὴν ἡμετέραν γῆν τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ Ναβουχοδονόσορον μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ἐπειδὴ περ ἀφροσύνας αὐτοῦ ἐπίθετο, πάντων ἐκράτησε, καὶ τὸν ναὸν ἐνέπρησε τὸν ἐν Ἱερουσολύμοις, ὅπως τε πάντα τὸν παρ' ἡμῶν λαὸν ἀναστήσας, εἰς Βαβυλῶνα μετέκτισεν· συνέβη δὲ καὶ τὴν πόλιν ἐρημωθῆναι χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα, μέχρι Κυροῦ τοῦ Περσῶν βασιλέως· κρατῆσαι δὲ φησι τὸν Βαβυλωνίων Αἴγυπτον, Συρίαν, Φοινίκην, Ἀραβίαν, πάντα· δὲ ὑπερβαλλόμενον ταῖς πράξεσι τοῦς πρὸ αὐτοῦ Χαλδαίων καὶ Βαβυλωνίων βασιλευκότας.

2. Εἶθ' ἐξῆς ὑποκαταβάς ὀλίγον ὁ Βηρωσὸς, πάλιν παρατίθεται ἐν τῇ τῆς ἀρχαιοτάτης ἱστοριογραφίᾳ· αὐτὰ δὲ παρατίθησιν αὐτὰ τοῦ Βηρωσοῦ τούτου ἔχοντα τὸν τρόπον· Ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβολάσσαρος, ὅτι ὁ τεταγμένος σατράπης ἐν τῇ Αἴγυπτῳ καὶ τοῖς περὶ τὴν Συρίαν τὴν Κολίην καὶ τὴν Φοινίκην τόποις ἀποστάτης γέγονεν, οὐ δυνάμενος αὐτὸς ἐτι κακοπαθεῖν, συστήσας τῷ υἱῷ Ναβουχοδονόσορῳ ὄντι ἐτι ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινὰ τῆς δυνάμεως, ἐξέπεμψεν ἐπ' αὐτόν. Συμμίξας δὲ Ναβουχοδονόσορος τῷ ἀποστάτῃ, καὶ παραταξάμενος, αὐτοῦ τε ἐκυρίευσεν, καὶ τὴν χώραν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐποίησεν. Τῷ δὲ πατρὶ αὐτοῦ συνέβη Ναβολάσσαρον, κατὰ τούτον τὸν καιρὸν ἀρρωσθῆσαντι, ἐν τῇ Βαβυλωνίων πόλει μεταλλάξαι τὸν βίον, ἐτη βεβασιλευκότι εἰκοσιέν (7). Αἰσθόμενος δὲ μετ' οὐ πολὺ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτηνὰ Ναβουχοδονόσορος, καταστήσας τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον πράγματα καὶ τὴν λοιπὴν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλιούτους Ἰουδαίων τε καὶ Φοινίκων καὶ Σύρων καὶ τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐθνῶν συντάξας τισὶ τῶν φίλων μετὰ βαρυτάτης δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀνακομίζειν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὀρηκθῆσας ὀλιγοστέος παρεγένετο διὰ τῆς ἐρήμου εἰς Βαβυλῶνα.

3. Καταλαβὼν δὲ τὰ πράγματα διοικούμενα ὑπὸ Χαλδαίων, καὶ διατηρουμένην τὴν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ βελτίστου αὐτῶν, κυριεύσας ἐξ ὀλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλιούτοις παραγενόμενος συνέταξεν αὐτοῖς ἀποικίας ἐν τοῖς ἐπιτηδαιοτάτοις τῆς Βαβυλωνίας τοποῖς ἀποδοῖσαι· αὐτοῖς δὲ ἀπὸ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων τὸ τε Βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμησας φιλοτιμῶς, τῆν τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν ἔξωθεν προσχαρισάμενος καὶ ἀνακαινίσας, πρὸς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοὺς πολιορκούντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέφοντας ἐπὶ τὴν πόλιν κατασκευάζειν, ὑπερέβαλετο τρεῖς μὲν τῆς ἐνδον πόλεως περιβάλλους, τρεῖς δὲ τῆς

(1) Codex arm. ZIVBURVIN ORTIN, quod significat D quodammodo unicum suum filium.

(2) Palet Armenium interpretem legisse κακοπαθεῖν pro κακοπαθεῖν.

(3) His, quæ sequuntur, utitur Eusebius etiam in *Præp. ev.* ix, 40.

(4) Particula non excidit ab Armenio codice.

(5) Paulo aliter Gr. textus.

(6) Nihil de aquis textus Græcus Josephi, qui et paulo aliter se habet.

(7) Hoc loco Josephus habet εἴκοσι ἐννέα, sed in *Antiq.* x, 41, εἰκοσιέν, cui lectioni suffragatur Syncellus, p. 210 A.

nem contra urbem immittere possent. Excitavit et A triplicem murorum ambitum internæ urbi, triplitem item externæ : et partim quidem cocto latere ac bitumine, partim latere solo conficiebat. Jam egregie vallata urbē portisque divinitus exornatis, paternæ regiæ aliam proxime addidit, cujus rationem, pulchritudinem variumque apparatus vix narrare quis possit. Tantummodo dixerim, cum adeo elaboratum mirificum et modum excedens fuerit opus, id tamen intra quindecim dies esse absolutum. Præterea in palatio lapideos obeliscos altissimos statuisque decoros eduxit, speciemque montium simillimam exhibuit. Consevit et varias arbores, et ea quæ dicuntur pensilia viridaria construxit, montani instar ventosique loci, ad uxoris suæ lubentiam, qua ventosæ Medorum regioni consueverat.

4. Atque hæc omnia adamussim Berosus de prædicto rege scripsit. Sed et alia plurima tertio Chaldaicarum rerum libro, in quo Græcos historicos reprehendit, qui in cassum opinati sunt, a Semiramide Assyria conditam esse Babylonem; ab eademque miranda illa opera exstructa falso scripserunt. Atque in his Chaldeorum historiae fidem adungere par est. Præsertim cum in Phœnicum quoque tabulariis suffragantia Berosi dictis scripta existent, quibus diserte Babyloniorum rex universam Syriam atque Phœniciam perdomuisse traditur. Sed et Philostrati historia consentit, quo loco Tyri obsidionem memorat : tum denique quarto Indicarum rerum libro Megasthenes, ubi ostendere nitiitur, a prædicto Babyloniorum rege Herculem ipsum fortitudine rerumque gestarum magnitudine

fuisse superatum, magnamque Libyæ partem atque Iberiæ (1) internecivo debellatam,

5. Jam quod supra memoratum Hierosolymorum templum bello Babyloniorum inflammatum fuerit, quodque idem instaurari ceptum sit quo tempore Cyrus Asiæ imperium obtinuit, ex Historia item Berosi perspicue constabit. Tertio enim libro hæc recitat : Nabuchodrossorus, cepto ante dictorum moenium ædificio, morbo correptus vita excessit, cum tribus annis et quadraginta regnasset : regnumque obtinebat filius ejus Evilmarudochus. Nio intemperanter injusteque regia auctoritate uti visus, a marito sororis suæ Neglassaræ insidiis appetitus interit altero regi anno. Eo sublato, ceptum est imperium a Neriglassaræ insidiatore, quatuorque annis administratum. Deinde filius Labesorachus puerilli ætate dominatus est mensibus novem : moxque a familiaribus, propter pravè ingenii specimina, excruciatu interit. Hoc necato, regnum insidiatores ejus communi consilio ad Nabonedum quemdam Babylonium detulerunt, qui in eadem fuerat inimica conjuratione. Sub hoc Babylonis mœnia ad annis ripam coctis lateribus et bitumine condita sunt. Cumque ejus regnum decimo jam et septimo anno vigeret, Cyrus a Perside cum maximis copiis irruens, post cætera regna subversa, Babylonem aggressus est. Nabonnedus ubi adventantem sensit, aciem in eum eduxit, prælioque superatus fugit, seque cum paucis in Borsippenorum urbe conclusit. Capta Babylone, Cyrus externa urbis mœnia funditus subsedi jussit, quia nimirum videbatur ei nimis valida urbs captuque difficilis : tum Borsippum ad obsidendam Nabon-

Εξου τούτων, τοῖς μὲν ἐξ ὀπίσθεν καὶ ἀσφάλτου, τοῖς δὲ ἐξ ἀπέναντι τῆς πόλεως. Καὶ τριπλαστὰς ἀκύβητους τὴν πόλιν, καὶ τοὺς περὶ τὰς τριπλάσιας ἰσοπεραιοῦσιν ὕψους περιπέτεσσιν ἑστῶτα ἑστῶτα ἑστῶτα ἐπέθηκεν, καὶ τὴν πόλιν οὕτως ἑστῶτα ἑστῶτα ἑστῶτα ἐπέθηκεν. Ἐπίσης δὲ τὴν πόλιν τριπλαστὰς ἀκύβητους ἐπέθηκεν, καὶ τὴν πόλιν οὕτως ἑστῶτα ἑστῶτα ἑστῶτα ἐπέθηκεν. Ἐπίσης δὲ τὴν πόλιν τριπλαστὰς ἀκύβητους ἐπέθηκεν, καὶ τὴν πόλιν οὕτως ἑστῶτα ἑστῶτα ἑστῶτα ἐπέθηκεν. Ἐπίσης δὲ τὴν πόλιν τριπλαστὰς ἀκύβητους ἐπέθηκεν, καὶ τὴν πόλιν οὕτως ἑστῶτα ἑστῶτα ἑστῶτα ἐπέθηκεν.

4. Ταῦτα μὲν οὕτως ἑστῶτα ἐπέθηκεν τὸν βασιλέα τῶν Βαβυλωνίων, καὶ τὴν πόλιν οὕτως ἑστῶτα ἑστῶτα ἑστῶτα ἐπέθηκεν. Ἐπίσης δὲ τὴν πόλιν τριπλαστὰς ἀκύβητους ἐπέθηκεν, καὶ τὴν πόλιν οὕτως ἑστῶτα ἑστῶτα ἑστῶτα ἐπέθηκεν. Ἐπίσης δὲ τὴν πόλιν τριπλαστὰς ἀκύβητους ἐπέθηκεν, καὶ τὴν πόλιν οὕτως ἑστῶτα ἑστῶτα ἑστῶτα ἐπέθηκεν. Ἐπίσης δὲ τὴν πόλιν τριπλαστὰς ἀκύβητους ἐπέθηκεν, καὶ τὴν πόλιν οὕτως ἑστῶτα ἑστῶτα ἑστῶτα ἐπέθηκεν.

5. Τὰ δὲ περὶ τοῦ καὶ τοῦ περιπέτεσσιν ἐπέθηκεν τὸν βασιλέα τῶν Βαβυλωνίων, καὶ τὴν πόλιν οὕτως ἑστῶτα ἑστῶτα ἑστῶτα ἐπέθηκεν. Ἐπίσης δὲ τὴν πόλιν τριπλαστὰς ἀκύβητους ἐπέθηκεν, καὶ τὴν πόλιν οὕτως ἑστῶτα ἑστῶτα ἑστῶτα ἐπέθηκεν. Ἐπίσης δὲ τὴν πόλιν τριπλαστὰς ἀκύβητους ἐπέθηκεν, καὶ τὴν πόλιν οὕτως ἑστῶτα ἑστῶτα ἑστῶτα ἐπέθηκεν. Ἐπίσης δὲ τὴν πόλιν τριπλαστὰς ἀκύβητους ἐπέθηκεν, καὶ τὴν πόλιν οὕτως ἑστῶτα ἑστῶτα ἑστῶτα ἐπέθηκεν.

(1) Cœl. Aem., Zeylanum pro Beria, quod manifestum mendam explodere placuit.

nedum contendit. Is vero obsidionem non sustinens, manus dedit; quo Cyrus perquam clementer usus est; concessa enim ad incolendum Carmania, Babylone eum emisit. Reliqua ætate Nabonnedus illic exacta supremum diem obiit. Hæc omnia consentientem præferunt cum nostris libris veritatem. Nempe Nabuchodonosorus decimo octavo regni sui anno templum nostrum diruit: idque excidium annis quinquaginta mansit. Deinde annum alterum regnante Cyro jacta sunt fundamenta templi resurgentis; idemque anno Darii imperantis sexto (1) absolutum.

6. Addam etiam Phœnicum scriptores; neque enim sunt inepti ad veritatem magnopere confirmandam (2); hique ita tempora explicant. Sub Ellobalo sacerdote obsedit Nabuchodonosorus Tyrum annis tredecim. Post illum regnavit Balla decem annis. Hinc iudices constituti sunt magistratuque functi Ethnibalus Basechi mensibus duobus, Chelbes Abdæi mensibus decem, Abalus pontifex maximus mensibus tribus. Cumque Sibnosthus, et Gerastartas Abdelimi filius, judicia exercuissent annis sex, Balatorus hujus filius anno uno regnavit (5). Quo obeunte, evocatus est e Babylone Merbalus, qui regnavit annis quatuor. Hoc item mortuo ascitus est frater Hiromus, qui regnavit annis viginti. Sub eo Cyrus Persadyastes factus est. Quæ cum ita sint, summa temporum, anni quinquaginta quatuor sunt cum mensibus tribus, prout ipsi supputant (4). Nimirum septimo regni sui anno Nabuchodonosorus obsidere Tyrum

A cepit: tum quarto (5) anno ex quo regnabat Hiromus, imperium Cyrus Persa occupavit. Atque ita consentanea nostris litteris Chaldaeorum Tyriorumque libri recitant.

De his hoc pacto Josephus. Sed enim et Abydenus Chaldaici regni rationem Polyhistori concordem evolvit, regesque Assyriorum singillatim diligenterque ita recenset.

CAPUT XII.

Abydeni de regno Assyriorum.

Chaldaei regionis suæ reges ab Alooro usque ad Alexandrum hoc pacto enumerant. Nini quidem et Semiramidis nullam rationem habent. His autem dictis, ita historiam suam exorditur. Fuit, inquit, Ninus qui Arbeli, qui Chaali, qui Arbeli, qui Anebi, qui Babii, qui Beli regis Assyriorum (6). Deinde accurate reges enumerat a Nino et a Semiramide ad Sardanapallum, qui omnium extremus fuit: a quo ad primam olympiadem sexaginta et septem anni putantur (7). De Assyriorum regno hac diligentia scripsit Abydenus. Nihilominus et Castor primo libro *Summarii chronicorum* (8) eadem plane ad litteram narrat de regno Assyricum.

CAPUT XIII.

E Castoris summario. De regno Assyriorum.

Belus erat, inquit, Assyriorum rex, et sub eo Cyclopes fulguribus fulminibusque micantibus Jovi cum Titanis prælianti opem ferebant. Reges quoque Titanorum eo tempore cognoscebantur, quorum e numero erat Ogygus rex. Mox paucis interjectis,

μετὰ τῆς δυνάμεως καὶ παραταξάμενος, ἡττηθείς τῆ μάχῃ καὶ φυγὸν ὀλιγοσπῆς, συνεκλείσθη εἰς τὴν Βορσιπιπῶν πόλιν. Κύρος δὲ Βαβυλῶνα καταλάβόμενος, καὶ συντάξας τὰ ἔξω τῆς πόλεως τείχη κατασκάψαι, διὰ τὸ λίαν αὐτῷ πραγματικὴν καὶ δυσάλωτον φανῆναι τὴν πόλιν, ἀνέβησεν ἐπὶ Βόρσιπιπον, ἐκπολιορχῆσαν τὸν Ναβόννηδον. Τοῦ δὲ Ναβόννηδου οὐχ ὑπομείναντος τὴν πολιορκίαν, ἀλλ' ἐγγειρήσαντος αὐτὸν, πρότερον χρησάμενος Κύρος φιλικθῶπως, καὶ δοὺς οἰκητήριον αὐτῷ Καρμανίαν, ἐξέπεμψεν ἐκ τῆς Βαβυλωνίας. Νάβωνηδος μὲν οὖν, τῆ λοιπῶν τῶ χρόνου διαγενομένου ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, κατέστρεψε τὴν βίον. Ταῦτα σύμφωνον ἔχει ταῖς ἡμετέραις βίβλοις τὴν ἀλήθειαν γέγραπται γὰρ ἐν αὐταῖς ὅτι Ναβουχοδονόσορος ἔκτωκαίδεκάτῃ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἔπει τὸν παρ' ἡμῖν ναὸν ἱερώμασε, καὶ ἦν ἀφανὴς ἐπὶ ἑτῆ πεντήκοντα· δευτέρῳ δὲ τῆς Δαρεῖου βασιλείας ἀπετελέσθη.

6. Προσθήσω δὲ καὶ τὰς τῶν Φοινίκων ἀναγραφάς· οὐ γὰρ παραλείπτεον τῶν ἀποδείξεων τὴν περιουσίαν ἔπει δὲ τοιαύτῃ τῶν χρόνων ἢ καταρίθμησις. Ἐπὶ Εἰθωβάλου τοῦ βασιλέως ἐπολιορχεῖτε Ναβουχοδονόσορος τὴν Ἵυρον ἐπ' ἑτῆ δεκατρία. Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσε Βαλλὰ ἑτῆ δέκα. Μετὰ τοῦτον δικαστὰ κατεστάθησαν καὶ εἰδικασαν. Ἐκνίβαλος Βασιλέου μῆνας δύο, Χέλθης Ἀβδαίου μῆνας δέκα, Ἀίθωρος ἀρχιερεὺς μῆνας τρεῖς, Μύττονος καὶ Γεράστρατος τοῦ Ἀδὲρλέμου δικαστὰ ἑτῆ ἕξ. Ὡν μετὰξὺ ἐβασίλευσε Βαλάτορος ἐνιαυτὸν ἕνα. Τοῦτου τελευτήσαντος, ἀποστεύσαντες μετεπέμψαντο Μέρβαλον ἐκ τῆς Βαβυλωνίας, καὶ ἐβασίλευσεν ἑτῆ τέσσαρα. Τοῦτου τελευτήσαντος, μετεπέμψαντο τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Εἰρωμον, ὃς ἐβασίλευσεν ἑτῆ εἴκοσι. Ἐπὶ τοῦτου Κύρος Περσῶν ἐδυνάστευσεν. Οὐκοῦν ὁ σύμπαρ χρόνος ἑτῆ πενήκοντα τέσσαρα καὶ τρεῖς μῆνας πρὸς αὐτοῖς. Ἐβδόμῳ μὲν γὰρ περὶ τῆς Ναβουχοδονοσόρου βασιλείας ἤρξαστο πολιορχεῖν Ἵυρον τεσσαρεσκαίδεκάτῃ δ' ἔπει τῆς Εἰρωμου Κύρος ὁ Πέρσης τὸ κράτος παρέλαβεν. Καὶ σύμφωνον μὲν ἐπὶ τοῦ ναοῦ τοῖς ἡμετέροις γράμμασι τὰ Χαλδαίων καὶ Τυρίων. *Ex Josepho contra Apionem*, 1, 40-21.

(1) Ἀσσυρίων ἐβασίλευσαν Ἀραβήλος, Χάλαος, Ἀνεβός, Βάβιος. *Ex Syncello*, p. 151 B, 154 D, 155 A.

(1) Notemus præclaram lectionem codicis Armeniaci sexto pro secundo, quam nunc præferunt vitata Josephi exemplaria. Sane dicendum esse sexto constat evidenter e libro primo divini Esdræ vi, 15, idque confirmat etiam Syncellus p. 245 A. At Eusebii *Præp. ev.* ix, 40, vitata item exemplaria habent δεκάτῳ, decimo.

(2) Ita codex Arm. aliquantulum differt a Græco textu.

(3) Locus in Armeniaco codice videbatur perplexus.

(4) Ita interpretis Arm. Sed revera πρὸς αὐτοῖς nihil aliud significat quam *insuper*, nempe anni LIV,

D *insuperque menses III.*

(5) Textus Græcus, quarto decimo.

(6) Locum exscripsit etiam Chorenensis. *Hist.* 1, 4: *Abydenus, auctor certus, ita dicit: Ninus ortus Arbeelo, Chaulus Arbeelo, is Anebo, is Babio, is Belo.*

(7) Infra cap. 15, 7 putantur quadraginta.

(8) Hoc *Summarium* Castoris idem est atque ejusdem *Canon*, de quo in sequenti capite sermo fit. Sane et Eusebii nostri liber posterior, qui vulgo dicitur *Canon*, ab Hieronymo *De viris ill.* cap. 81, dicitur *epitome*.

subdit gigantes bellum diis intulisse atque occidione esse casos : strenuos deorum adjutores fuisse Herculem et Bacchum (1), qui et ipsi erant Titani : Belum, de quo antea diximus, mortem obiisse, qui etiam Deus existimatus sit. Post hunc Assyrii dominatum esse Ninum annis quinquaginta duobus, qui uxorem duxit Semiramidem. Post eum, Semiramidem rexisse Assyrios annis quadraginta duobus. Zamem, qui et Ninyas, successisse. Deinceps Assyriorum, qui consecuti sunt, reges singillatim ordinatimque numerat usque ad Sardanapallum, nominatim quemque compellans : quorum etiam nos paulo post et nomina et tempora dominationis ponemus. Profecto et ille in eo, quem digessit, canone sic de his loquitur : Primo Assyriorum reges disposuimus, exordiumque a Belo duximus : et quoniam haud traditum certo est quot hic annis regnaverit (2), nihil præter nomen ascripsimus. A Nino autem principium chronologiæ fecimus, et in alterum Ninum qui Sardanapallo successit, desivimus : prorsus ut perspicue definiteque tum summa temporum, tum singulorum regum anni patefierent. Sic videlicet annorum mille octoginta supra ducentum summa exurgit. Hæc Castor. Cæterum et Siculus. Diodorus, qui *Bibliothecam* coacervavit, eadem fere narratione utitur.

CAPUT XIV.

E Diodori libro. De regno Assyriorum.

1. Principio Asiae imperio tenuere reges indi-

(*) Κάστωρ ἐν τῷ κανόνι αὐτοῦ φησὶν ὅδε· Πρώτους μὲν εἶναι τοὺς Ἀσσυρίους βασιλεῖς κατετάξαμεν, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ Βήλου πεποιημένους. Τῷ δὲ, τὰ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔτη μὴ παραδεδοῦναι σαφῶς, τοῦ μὲν ὀνόματος μνημονεύομεν, τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς χρονολογίας ἀπὸ Νίνου πεποιημένα, καὶ καταλήγομεν ἐπὶ Νίνων τὸν διαδεχόμενον τὴν βασιλείαν ἀπὸ Σαρδανάπῃλου. *Ex Syncello, p. 205 D* sqq.

(**) Ἐτεροί φασὶ μετὰ Σαρδανάπῃλον κρατῆσαι τῆς Ἀσσυρίων ἀρχῆς Νίνων, ὡς πού καὶ Κάστωρ. *Ex eodem, p. 205 D.*

(***) Ὁ Συκελιώτης Διόδωρος ὁ συναγωγὸς τὴν βιβλιοθήκην. *Ex Eusebio, Præp. ev. 1, 6.*

(****) Τὸ παλαιὸν κατὰ τὴν Ἀσίαν ὑπῆρχον ἐγχώριοι βασιλεῖς, ὧν οὔτε τράξις ἐπίσημος, οὔτε ὄνομα μνημονεύεται. Πρώτος δὲ τῶν εἰς ἱστορίαν καὶ μνήμην παραδεδομένων Νίνος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων μεγάλας πράξεις ἐπετελέσαστο· περὶ οὗ τὰ κατὰ μέρος ἀναγράφειν πειρασόμεθα. *Ex Liodoro, 11, 1.*

(*****) Μετὰ δὲ ταῦτα γενήσας ἐκ Σεμιράμεως υἱὸν Νινύαν ἐτελεύτησε, τὴν γυναῖκα ἀπολιπὼν βασιλεύσαν. Τὸν δὲ Νίνων ἡ Σεμιράμις ἐθαψεν ἐν τοῖς βασιλείοις. *Ex eodem Diodoro, 11, 7.*

(*****) Αὕτη μὲν οὖν βασιλεύσασα τῆς Ἀσίας ἀπάσης, πλὴν Ἰνδῶν, ἐτελεύτησε τὸν προεξηγημένον τρόπον, βιώσασα μὲν ἔτη ἐξήκοντα καὶ δύο, βασιλεύσασα δὲ δύο πρὸς τοὺς τεσσαράκοντα. *Ex eodem, 11, 20.*

(*****) Μετὰ δὲ τὸν ταύτης θάνατον Νινύας ὁ Νίνου καὶ Σεμιράμεως υἱὸς παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν ἤρχον εἰρηνικῶς, τὸ φιλοπόλεμον καὶ κεκινδυνευμένον τῆς μητρὸς οὐδαμῶς ζήλωσας. *Ex eodem, 11, 21.*

(*****) Παραπλησίον δὲ τούτου καὶ οἱ λοιποὶ βασιλεῖς, καὶς παρὰ πατρός διαδεχόμενος τὴν ἀρχὴν, ἐπὶ γενεῆς τριάκοντα ἐβασίλευσαν, μέχρι Σαρδανάπῃλου. Ἐπὶ τούτου γὰρ ἡ τῶν Ἀσσυρίων ἡγεμονία μετέπεσεν εἰς Μήδους, ἔτη διαμείνασα πλεῖον τῶν χιλίων καὶ τριακοσίων, ἔτι δ' ἐξήκοντα, καθάπερ φησὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ. *Ex eodem, 11, 21.*

(*****) Τὰ δ' ὀνόματα πάντων τῶν βασιλέων, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐτῶν, ὧν ἕκαστος ἐβασίλευσεν, οὐ κατεπίγειαι

(1) De Bacchi et Herculis pugna cum gigantibus D legantur Apollodorus *Biblioth.* 1, 6; 11, 7; itemque Nonnus *Dionys.* xxv et xlviij.

(2) Id tamen disertè tradit Augustinus *De civ. D.* xvi, 17 : *Babylone jam Ninus regnabat post mortem patris sui Bel, qui primus illic regnaverat sexaginta quinque annos.*

(3) Semiramidis tamen stirpem ante Sardanapallum defecisse tradunt quidam historici apud Syncellum p. 359 C, et Agathiam p. 63 C : Ἐβασίλευσαν Ἀσσύριοι ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως μέχρι Βελεουσὸν τὸν Δελκετάδου. Εἰς τοῦτον χρόνον τοῦ Σεμιράμεως γένους λήξαντος, Βελιταρᾶν κηπουργὸς ἐβασίλευσεν, καὶ τὸ ἐκείνου γένος ἐξῆς μέχρι Σαρδανάπῃλου, καθὼς Βίωνι καὶ Ἀλεξάνδρῳ δοκεῖ τῷ Πολυίστορι. Ἐβασίλευσαν οὖν Ἀσσύριοι ἔτη, ας· Ἀ Νινὸς et a Semiramide ad Belem usque Delcetadæ fi-

genæ quorum nec illustre aliquod factum nec nomina memorantur. Primus autem historiæ commendatione et memoria dignus, Ninus fuit rex Assyriorum, maximorum insigniumque facinororum auctor, de quo nos particulatim scribere aggredimur. Mox pluribus interpositis, ait ***** cum suscepisse de Semiramide filium Ninyam : cumque mortem obiret, uxorem reliquisse imperantem. Ninum a Semiramide in sua regia fuisse sepultum. Rursus paucis aliis narratis addit ***** , Semiramidem omnibus Asianis, exceptis Indis, præfuisse reginam, atque obiisse eo, qui prædictus est, modo, annos natam duos et sexaginta, regni anno secundo supra quadragesimum. Deinceps ex ordine narrat ***** , post illius obitum a Ninya filio Nini et Semiramidis occupatum esse imperium et pacifice administratum : quippe qui martium indefessumque matris suæ animum haud æmulatus sit. Denique aliis intermediis addit ***** , prorsus ut Ninyam alios quoque reges, filios videlicet a patre, excepisse imperium, successivosque (3) regnavisse usque ad Sardanapallum : sub hoc enim ad Medos imperium Assyriorum devolutum est, quod quidem manserat annis plus mille et trecentis (4), uti Ctesias Cnidius secundo libro tradit.

2. Age vero ***** regum nomina, numerumque annorum quibus regnaverunt, perscribere, nihil interest ; quandoquidem nil memoria dignum ab iis actum est : excepta illa auxiliari vi Trojanis sup-

actum est : excepta illa auxiliari vi Trojanis sup-

actum est : excepta illa auxiliari vi Trojanis sup-

actum est : excepta illa auxiliari vi Trojanis sup-

actum est : excepta illa auxiliari vi Trojanis sup-

actum est : excepta illa auxiliari vi Trojanis sup-

actum est : excepta illa auxiliari vi Trojanis sup-

actum est : excepta illa auxiliari vi Trojanis sup-

actum est : excepta illa auxiliari vi Trojanis sup-

actum est : excepta illa auxiliari vi Trojanis sup-

actum est : excepta illa auxiliari vi Trojanis sup-

actum est : excepta illa auxiliari vi Trojanis sup-

peditata ab Assyriis, quæ quidem historiam promeruit, duce exercitus Memnone Tithoni (1) filio. Namque Asiæ regnum tenente Tautano (2), qui erat vigesimus sextus (3) a Ninia Semiramidis filio, feruntur Græci cum Agamemnone adversus Trojam expeditionem suscepisse, cum jam Assyrii plus mille annis Asiæ præfuisent. Priamus vero Trojanorum rex bello graviter pressus regi Assyriorum semet commendabat (4), missisque oratoribus opem rogabat: qui ei concessit Æthiopus decem mille totidemque Susianis (5) cum ducentis curribus et Memnone Tithoni filio copiarum ducē. His dictis, mox addit: has Memnone strenuitates barbaros in regis codicibus narratas affirmare (6).

3. Sardanapallus tricesimus quintus (7) a Nino fundatore imperii fuit, et Assyriorum regum extremus, cunctosque, qui eum præcesserant, mollitia ignaviaque superavit. Et paulo post ait, eum adeo in luxuriam fuisse projectum, ut non solum ipse turpiter vitam amiserit, verum etiam universum Assyriorum imperium everterit, cujus incolunitas, præ cæteris, quæ memorantur, diutissime manserit. Arbaces quidam genere Medus, vir insignis virtute et strenuus, dux Medicæ militiæ, quæ in

urbem Ninum quotannis submittebatur, ea occasione amicitiam inivit cum exercitus Babylonici duce, ab eoque rogatus imperium sustulit Assyriorum. Hæc Diodorus secundo *Bibliothecæ historicæ* libro. De Assyriorum imperio eadem quoque Cephalion his verbis refert (8).

CAPUT XV.

*** *Cephalionis historici. — De regno Assyriorum.*

1. Ea scribere aggredior, quorum alii quoque meminere, in primis Hellenicus Lesbius et Ctesias Cnidius (9) nec non Herodotus Halicarnassensis (10). Principio Assyrii dominati sunt Asiæ, ex quibus (11) erat Ninus Belides: quo regnante multæ res et facinora maxima contigerunt. Deinde loquitur de Semiramidis natalibus, nec non Zoroastri (12) magni Bactrianorum regis, et de bello quo hic a Semiramide superatus est (13); de annis denique quibus Ninus regnavit, duobus videlicet supra quinquaginta, nec non de ejus obitu. Postea regnantem Semiramidem Babylonis mœnia excitavisse ait ea ratione, quæ a multis dicta est, nempe a Ctesia, a Zenone, ab Herodoto, aliisque deinceps. Præterea Semiramidis narrat expeditionem in Indiam, ejusque cladem et fugam: cædem etiam

γράφειν, διὰ τὸ μὴδὲν ὑπ' αὐτῶν πεπράχθαι μνήμης ἔξιον. Μόνη γὰρ τετύχηκεν ἀναγραφῆς ἢ πεμφθεῖσθαι συμμαχία τοῖς Τρωσὶν ὑπ' Ἀσσυρίων, ἧς ἐστρατήγει Μέμνων ὁ Τιθωνῶν. Τευτάμου γὰρ βασιλεύοντος τῆς Ἀσίας, ὃς ἦν εἰκοστὸς ἀπὸ Νίνου τοῦ Σεμιράμειως, φασὶ τοὺς μετ' Ἀγαμέμνονος Ἑλλήνας ἐπὶ Τροίαν στρατεῦσαι, τὴν ἡγεμονίαν ἐχόντων τῆς Ἀσίας τῶν Ἀσσυρίων ἔτη πλείων τῶν γιγνῶν. Καὶ τὸν μὲν Πρίαμον βαρυνόμενον τῷ πολέμῳ καὶ βασιλεύοντα τῆς Τρωάδος, ὑπήκοον δ' ὄντα τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀσσυρίων, πέμψαι πρὸς αὐτὸν πρεσβευτὰς περὶ βοηθείας· τὸν δὲ Τευτάμον μυρίους μὲν Ἀθλοπαῶν, ἄλλους δὲ τοσοῦτους Σουσιανῶν σὺν ἄρμασι διακοσίοις ἐξέπυροῦσθαι, στρατηγὸν καταστήσαντα Μέμνονα τὸν Τιθωνοῦ. Περὶ μὲν οὖν τῷ Μέμνονος τοιαῦτ' ἐν ταῖς βασιλικαῖς ἀναγραφαῖς ἱστορεῖσθαι φασὶν οἱ βάρβαροι. *Ex eodem Diodoro, ii, 22.*

(*) Σαρδανάπαλος δὲ, τριακοστὸς μὲν ὢν ἀπὸ Νίνου τοῦ συστηζαμένου τὴν ἡγεμονίαν, ἔσχατος δὲ γενόμενος Ἀσσυρίων βασιλεὺς, ὑπερῆρεν ἅπαντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ τρυφῆ καὶ βαθυμῆα. *Ex eodem Diodoro, ii, 23.*

(**) Τοιοῦτος δ' ὢν τὸν τρόπον, οὐ μόνον αὐτὸς αἰσχροῦς κατέτρεψε τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἡγεμονίαν ἄρδην ἀνέτρεψε, πολυχρονιωτάτην γενομένην τῶν μνημονευομένων. Ἀρβάκης γὰρ τις, Μῆδος μὲν τὸ γένος, ἀνδρεία δὲ καὶ ψυχῆς λαμπρότητι διαφέρων, ἐστρατήγει Μῆδων τῶν κατ' ἐνιαυτὸν ἐκπεμπομένων εἰς τὴν Νίνον. Κατὰ δὲ τὴν στρατείαν, γενόμενος συνήθης τῷ στρατηγῷ τῶν Βαβυλωνίων, ὑπ' ἐκείνου παρεκλήθη καταλύσαι τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἡγεμονίαν. *Ex eodem Diodoro, ii, 23, 24.*

(***) Παρέστω Κεφαλίων ἐπίσημος εἰς, οὐχ ὁ τυχῶν, οὕτω φάσκων· Ἄρχομαι γράφειν ἀφ' ὧν ἄλλοι τε ἐμνημόνευσαν, καὶ τὰ πρῶτα Ἑλλάνικὸς τὸς ὁ Λέσβιος, καὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος, ἔπειτα Ἡρόδοτος ὁ Ἀλικαρνασσοῦς. Τὸ παλαιὸν τῆς Ἀσίας ἐβασίλευσαν οἱ Ἀσσύριοι, τῶν δὲ ὁ Βῆλου Νίνος. Εἶτ' ἐπάγει γένεσιν Σεμιράμειως καὶ Ζωροάστρου μάγου, ἔτη τε νθ' τῆς Νίνου βασιλείας. Μεθ' ὃν Βαβυλῶνα, φησὶν, ἡ Σεμίραμις ἐτείχισα τὸν ὄρον, ὡς πολλοὶσι λέλεκται, Κτησία, Ζήνωνι, Ἡρόδοτῳ, καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦς, στρατείην τε αὐτῆς κατὰ

(1) Hunc Tithonum Memnonis patrem, eundem C interpres, quem nos ex Græcis reliquiis corrigendum esse putavimus.

(2) Ita scribit hoc nomen etiam Syncellus, p. 168 A.

(3) In Diodori textu edito est *vicesimus*, eamque lectionem confirmant tres Diodori codices Ambrosiani. Ab Eusebio tamen scribitur *vicesimus sextus*, etiam sequente capite in tabulis: necnon a Syncello, p. 168 B.

(4) Ita codex Arm. paulo aliter atque est in Græco.

(5) Cod. Arm., *perperam, Nusianos*.

(6) Memnonis expeditio resque apud Trojam gestæ narrantur prolixè apud Quintum Calabrum, ii, v. 99 sqq.

(7) Ita legebat Eusebius apud Diodorum, nunc autem in Græco Diodori textu edito legitur *tricesimus*, necnon in codicibus tribus Ambrosianis. In tabulis mox addendis Sardanapallus *tricesimum sextum* locum obtinet.

(8) Hoc in capitulo non semel erravit Armenius

interpres, quem nos ex Græcis reliquiis corrigendum esse putavimus.

(9) Apud Diodorum Sic., lib. ii. Recole superius caput.

(10) Lib. i.

(11) Ita codex Arm.; non ut Græcus textus *his autem*.

(12) In Chorenensis *Historia* i, 5, 16, itemque apud Eznichium cap. 33, scribitur *Zeradastes*. Apud Agathiam autem, p. 62 B, etiam *Zwradados* et *Zwradas*. Diodorus ii, 6, appellat *Oxyartem*: tum et stratagema narrat quo hic magus Bactrianus a Semiramide (Nino adhuc regnante) superatus est.

(13) Nihil de hoc bello est in Græco textu, uti nunc se habet, Cephalionis. Verumtamen Chorenensis quoque *Hist.* i, 17, eundem hunc Cephalionis locum refert dicentis, a Semiramide jam regnante Zoroastrum fuisse superatum. Quanquam idem Chorenensis tum hoc tum priore laudati libri capite contrariam item sententiam innuit, secundum quam Semiramidis cladem a Zoroastro passa traditur.

filiorum suorum ab ipsamet patratam : utque eadem a filio item suo Ninya interempta sit postquam annis duobus supra quadraginta regnasset. Hic vero, qui in imperium successit, a Cephalione dicitur nihil dignum memoria gessisse.

2. Tum reges alios singillatim recenset, quorum dominationem mille annis mansisse docet (1), potestate a patre ad filium manante : neminemque eorum minus viginti annis *sceptrum* tenuisse (2). Nam imbellis et quieta et feminea eorum indoles totos cautosque servabat : quippe qui penetrabilibus se continebant, nihilque agebant, atque a nemine, præterquam a pellicibus et a viris effeminatis conspiciantur. Si quis tamen avet hos reges cognoscere, Ctesias diserte eos nominatimque recenset, quod ego quidem sciam, tres supra viginti. Sed enim qua ego voluptate vel animi jucunditate barbara nomina appellem, cassa omnino gestis præclaris, tyrannorum, inquam, illorum imbecillium et mollium et prope silvestrium?

3. Deinde addit : anno istius dominationis quadra-

των Ἰνδῶν, καὶ ἤτταν, καὶ ὅτι τοὺς ἰδίους ἀνεῖλεν υἱοὺς, καὶ ὑπὸ Νίνου τῶν παιδῶν ἐνδὸς ἀνηρέθη τοῦ διαδεξαμένου τὴν ἀρχήν.

2. Καὶ μεθ' ἕτερα· Καὶ τῶν λοιπῶν εἰς α' ἐτῶν ἀριθμὸν ἤρχον, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεχόμενος τὴν ἀρχήν, καὶ ἔχων ἤττον αὐτῶν οὐδὲ εἰς ἐτελεύτησεν ἐτῶν κ'· τὸ γὰρ ἀπόλεμόν τε καὶ ἀφιλοκινδύνον καὶ γυναικῶδες ἦν αὐτοῖς ἀσφαλές· ἔνδον γὰρ ἔμενον, οὐδὲ αὐτοῖς ἐν ἔργον ἐπρήσσετο, οὐδὲ ἔώρα τις αὐτοὺς, πλὴν αἱ τε παλλακίδες καὶ τῶν ἀνδρῶν οἱ γυναικῶδεις. Τοὺς δὲ βασιλεῖς τούτους, εἰτις εἰδῆσαι βούλεται, Κτησίας ἐστὶν ὁ λέγων ὀνόματα αὐτῶν κ', οἶμαι, καὶ γ'. Ἐμοὶ δὲ ἡ γραφὴ τί τερπνὸν ἢ τί χαρίεν ἤμελλεν ἔξειν, ὀνομακλήδην ἀνευ πράξεων βαρβάρους φωνάζοντι τυράννους δειλοὺς καὶ μαλακοὺς;

3. Πρὸς οἷς ἐπάγει τὰ περὶ τῶν ἐτῶν αὐτῶν. Ἐτέων δὲ ὄντων ἀπὸ Νίνου τεσσαράκοντά που καὶ γ', Βέλμοιο ἔβασλευσεν Ἀσσυρίων· καὶ ἀφικνεῖται Περσεὺς ὁ Δανάης εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ, ναὺς ἄγων ρ' ἔφυγε δὲ Περσεὺς τὴν Διόνυσον τὸν Σεμέλης υἱά. Καὶ μετέπειτα· Ὑστέρη δὲ γενεῆ κατὰ Πανύαν ἀρχοντα ὁ τῶν Ἀργοναυτῶν στόλος ἐπλευσεν ἐπὶ τῆ Φάσιν καὶ Μηδεῖαν τὴν Κολχίδα, καὶ Ἡρακλέα πλανηθέντα ἀπὸ τῆς νεῆς διὰ τὸν ἔρωτα τοῦ Ἰλα, λέγουσι περὶ τοὺς Καππαδόχας ἀληθῆναι. Καὶ αὐθις, α' δὲ ἐτῶν ἀπὸ Σεμύραμεις εἰς Μητραίων βασιλεύει ἀν' ἀριθμοὶ τὸ περιτελλόμενον.

4. Μῆδεια Κολχίς ἀνεχώρησεν Ἀλέως· ἦς υἱὸς Μῆδος, ἐξ οὗ Μῆδοι, καὶ ἡ χώρα ἐκλήθη Μῆδεια. Εἰτὰ φησιν· Μητραίων δὲ τὴν ἀρχὴν διαδέχεται Ταύτανος, ζῶν καὶ αὐτὸς κατὰ ἔθνη τὰ Ἀσσυρίων καὶ νόμους· καὶ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐγένετο οὐδὲ ἐπὶ τούτου καινὸν ἔργον. Ἀγαμέμνων δὲ καὶ Μενέλαος οἱ Μυκηναῖοι ἐστρατεύσαντο σὺν Ἀργεῖοις καὶ τοῖσι ἄλλοισιν Ἀχαιοῖς εἰς Ἴλιον πόλιν, τῆς Πριάμου τοῦ Φρυγῆς στρατηγίης. *Ex Syncello p. 167-168.*

(1) Lege ad cap. xiv, num. 4, notam 4.

(2) Locum Græcum, qui vel corruptus vel ambiguus est, Goarus Syncelli interpres, p. 167 C, convertit, adeo ut vicennialis obiret nullus. Sed enim ex xxiii regibus (quos mox dicitur) quorum nemo obierit vicennialis, quomam pacto conflabitur mille annorum summa? Vox etiam ἐτελεύτησεν ejicienda videtur a Græco textu. Locum igitur egregie intellexit tuitusque est Armenius noster interpres.

(3) Hic in tabulis mox subdendis dicitur *Belochus*.

(4) Bacchi certamen cum Perseo innuit Nonnus *Dionys. xxv*, prolixè autem canit *xlvii*.

(5) Apud Armenios scriptores *Cappadocia* plerumque dicitur *ΓΑΜΙΡΚ*, uti etiam hoc loco, et in *Bibliothum* interpretatione *Deut. ii, 23*; *Amos ix, 7*; *Jerem. xlvii, 4*; *Act. apost. ii, 9*. *Chorenensis* tamen in *Geographia* utitur nomine *Cappadocia*.

(6) Locus hic percommodat nobis ansam præbet edendi cuiusdam summarii Euripideæ tragœdiæ *Peliades*, quod (deperdit apud Græcos *tragœdia*) Armenii incoluine servaverunt. Mosis *Chorenensis*, quæ non historica solum, verum etiam rhetorica laude claruit, decem libri *Progymnasmatum* exstant. Jam vero tertio ejus *rhetoricæ* libro, qui est *De consutatione*, prædictam Euripidis fabulam Moseus ad exemplum sibi proponit oratoricæ consutationis. En autem ejus verba :

PATROL. GR. XIX.

A gesimo supra sexcentimum, rege Assyriorum Belimo (3), Perseum Danaes filium centum naves ad illorum regionem appulisse. Fugam scilicet arripuerat Perseus a Baccho victus Semeles filio (4). Deinde omisso Perseo Bacchique triumpho, ait, sequiore ætate, imperante apud Assyrios Panya, classem Argonautarum venisse ad Phasim amnem et ad Colchicam Meleam: tum et Herculem iusano Hylæ amore correptum, navi relicta Cappadociam (5) versus, ut aiunt, errabundum contendis. Dicit præterea: si quis mille annos a Semiramide ad Mithræum numeret, eum rationes constare deprehensurum.

4. Ab Ægeο rege discessit Medea Colchis, femina saga (6). Hujus filius erat Medus, unde Medi (id est Mari) (7); et regio Media dicta (nempe Marastan). Mithræi, inquit, imperium excipiebat successor Teutamus, qui ad mores legesque Assyriorum vitam suam exigebat; nihilque novi sub hoc rege accidebat, nisi quod Agamemnon atque Menelaus Mycenæi expeditionem cum Argivis fecerunt adver-

Medeæ consutatio.

Si cuiquam liceret fructum victoriæ ex mendacio adipisci, aut laudis honorem apud omnes consequi: cunctis equidem Euripides tragicus antecelleret, qui fabulosæ orationis copia classem universam poetarum superavit. Hic tamen in iis, quæ de Medeæ refert, extremos mentiendi fines attingit.

Ait enim ipsam, societate cum Jasonē quodam inita, e Scythia in Thessaliam navigavisse, atque magicas hic professam, regem, qui terræ imperabat, dolosis consiliis perdere decrevisse. Idcirco apud ejusdem filias commemorata diu patris devesa senectute masculæque prolis defectu, quæ in paternum regnum succederet, ultro opem suam obtulisse qua illum, siquidem ipsæ vellent, in juvenem ætatem denuo restitueret. His dictis, pergit porro singillatim narrare qua ratione res patrata fuerit: nempe ut Medea laniatum arietem in lebetem conjecerit, ignemque subdiderit: utque servente cum motibus lebetē viventis arietis speciem ostenderit: eoque modo illis fliabus Peliam laniandum curaverit. Eratque, inquit, in lebetē; et præterea nihil addit.

Exin Moses Euripideæ fabule capita singula diligenter refutat, eaque prorsus incredibilia coarguit (quanquam alibi Moses Euripidem vehementer admiratur). Jam hoc Medeæ facinus nemo fere copiosius narrat Diodoro Siculo iv, 50-52.

(7) *Medos* nimirum Armenii dicunt *MARI*, *Mediam* *MARASTAN*.

sus Ilium urbem; in qua Priamus Phryx militarem præfecturam gerebat.

5. Priami exemplar quoque litterarum ad Teutamum circumfertur ejusmodi (1). « Militari vi, inquit, in regione tua (2) a Græcis irruentibus appetitus sum, belloque certatum est varia fortuna. Nunc vero et filius meus Hector extinctus est, et aliorum multa proles ac strenua. Copiarum igitur valido sub duce nobis suppetias mitte. » Hinc diserte ait, missum esse a Teutamo auxilium, ducemque exercitus Memnonem Titlioni filium, quem insidiis exceptum Thessali interemerunt. Ait postea diserte, Sardanapallum anno tertio decimo supra millesimum Assyriorum regem esse creatum (5) : cujus et exitium memorat. Tum sublato Sardanapallo, Assyriorum imperium ab Arbace eversum et ad Medos esse translatum. Hæc omnia Cephalion.

6. Qui vero in libris feruntur Assyriorum reges, secundum emendata exemplaria, hi sunt.

ASSYRIORUM REGES (4).

- I. Ninus, quem primum aiunt universæ Asiæ, demptis Indis, imperavisse annis LII. Sub hoc constat vixisse Abrahamum Hebrææ gentis patriarcham.
- II. Semiramis annis XLII.
- III. Zames idemque Ninyas annis XXXVIII.
- IV. Arius annis xxx.
- V. Aralius, qui Amyrus, annis LX.
- VI. Xerxes, qui et Balæus, annis xxx.
- VII. Amramithes (5) annis XXXVIII.
- VIII. Belochus annis XXXV.
- IX. Balæas annis XII (6).
- X. Aladas (7) annis XXXII.
- XI. Mamythus annis xxx.
- XII. Macchaleus (8) annis xxx.
- XIII. Sphærus annis XXII (9).
- XIV. Mamylius annis xxx.

(*) Φέρεται καὶ ἀντίγραφος τῆς Πριάμου ἐπιστολῆς. Ex Syncello, p. 1, 55, A.

(**) Ἐπὶ Τευτάμου Ἰλιον Εὐσέβιος φησὶν ἀλῶναι. Syncellus, p. 151 B.

(1) Lacunam codicis Armeniaci sic explet Syncellus, apud quem tamen ipsa epistola desideratur.

(2) In Græcis fragmentis supra dicitur Priamus Assyriorum regi subditus.

(3) Errorem Cephalionis, qui reges Assyrios tantummodo XXIII dixerit, et quidem Teutami successorem Sardanapallum, tum universam imperii ejus ætatem intra mille annos concluderit, merito coarguit Syncellus, p. 168 B, his verbis: Ὁ δὲ Κεφαλίων τοὺς πάντας χ' ἀπὸ Βήλου, καὶ τὴν Τροίας ἄλωσιν, καὶ μετὰ ταῦτα α ἔτη ὕπερ ἀδύνατον ἵνα γάρ κβ' ἀπὸ Βήλου τις ὑπολάβοι τὸν Ταύτανον πρὸ τοῦ ἐσχάτου Σαρδαναπάλλου... Cephalion a Beli exordiis spatium omne (etiam eo, quod Trojæ cladem secutum est, incluso) annis mille duntaxat, quod a ratione alienum est, sub regibus tantum XXIII metitur. Tautanum quippe regem secundum et vigesimum a Belo numeraturus, ante Sardanapallum Assyriis postremo loco imperantem locandum putavit.

(4) Operæ pretium erit conferre Assyriorum regum quæ sequuntur nomina et numerum cum Chorenensis tabula satis discrepante eorundem regum Hist. I, 18, qui reges tantum XXIIX post Semiramin

XV. Sparæthus annis XL.

XVI. Ascatades annis XL.

Sub hoc fuit Moses Hebræorum legislator.

XVII. Amyntas annis XLV.

XVIII. Belochus annis XLV.

Hujus filia Tratres (10), quæ Achurardista vocata est, regnavit cum eo annis XVII. Bacchus et Perseus hac ætate fuerunt.

XIX. Balatores annis XXX.

XX. Lamprides annis XXXII.

XXI. Sosares (11) annis VIII (12).

XXII. Lampares, annis XXX.

XXIII. Panyas annis XLII (13).

Sub hoc Argonautarum (14) classis atque Hercules cognoscebantur.

XXIV. Sosarmus annis XIX.

XXV. Mithræus annis XXVII.

XXVI. Teutamus annis XXXII.

Sub quo Ilium captum est.

XXVII. Teutæus annis XL.

XXVIII. Thimæus annis XXX.

XXIX. Dercylus (15) annis XL.

XXX. Eupalmeus annis XXXVIII.

Sub hoc Hebræorum illustris rex David vixit, cujus filius Salomon Hierosolymis templum fundavit.

XXXI. Laosthenes annis XLV.

XXXII. Peritiades annis xxx.

XXXIII. Ophratæus annis XXI

XXXIV. Ophratanes annis L.

XXXV. Acrazanes annis XLII

XXXVI. Sardanapallus annis XX.

Sub hoc Lycurgus (16) leges Lacedæmonis ferebat.

7. Hæc finis fuit regum Assyriorum, imperante Athenis Tespico Ariphtonis filio. Tempus imperii Assyriorum, secundum accuratos scriptores, anni mille ducentiquadragesima (17) : secundum vero alios

ponit in editione (at ms. XXXII), ita tamen ut et ipse desinat in Sardanapallum.

(5) Choren. ms. *Armamithris*.

D (6) Lege XLII, ut habet Samuel Aniensis.

(7) In secundo libro *Altadas*, uti etiam hic habet Chorenensis.

(8) Choren. ms., *Aschaleus*.

(9) In secundo Eusebii libro multa annorum discrepantia est ab hoc catalogo.

(10) Recte suspicatur cl. Aucherus *Tratres* videri corruptum ex Græco θυγάτηρ. Hæc enim in secundo libro dicitur *Badossa* vel *Atossa*.

(11) Codex hic *Sumares*. Sed *Sosares* in secundo libro, et in Syncello atque Chorenensi.

(12) Samuel XI.

(13) Samuel XLV.

(14) Codex Arm. *Argivorum*.

(15) Codex hic *Derusus*, sed emendatur in secundo libro et in Chorenensi.

(16) Codex Arm. *Lacoriges*.

(17) Ita prorsus apud Augustinum *De civ. Dei*, IV, 6 : Sicut scribunt qui chronicam historiam persecuti sunt, mille ducentos et quadragesima annos ab ætate

mille trecenti. Thonnus Concolerus, qui Græce dicitur Sardanapallus, ab Arbace et Belesi victus, se ipsum igni tradidit. Ab eo ad primam olympiadem anni sunt quadraginta. A Sardanapallo autem Assyriorum imperium * Arbaces auferens, Belesim quidem constituit regem Babyloniorum; ipse vero ad Medos transtulit Assyriorum imperium, cujus longævitas hæc.

MEDORUM REGES.

- I. Arbaces annis xxviii.
- II. Maudaces (1) annis xx.
- III. Sosarmus annis xxx.
- IV. Artycas annis xxx.
- V. Dejoces (2) annis ltv.
- VI. Phraortes (3) annis xxiv.
- VII. Gyaxares annis xxxii.
- VIII. Astyages (4) annis xxxviii.

Sub hoc Cyrus Persis dominabatur, qui, dejecto Astyage, Medorum imperium exstinxit, quod quidem annis ducentis nonaginta octo vigerat (5). Nonnulli tamen alios reges Medorum in codicibus scribunt (6).

LYDORUM REGES.

- I. Ardysus Alyatæ annis xxxvi.
- II. Alyates annis xiv.
- III. Meles (7) annis xii.
- IV. Candaules annis xvii.
- V. Gyges annis xxiv (8).

(*) Ἀρδάκης τὴν βασιλικὴν προσηγορίαν καὶ τὸν πλοῦτον εἰς Μήδους μετέγαγεν. Ἀσσυρίων δὲ βασιλεὺς κατέσθησε Βέλαιον. Ex Syncello, p. 205 D.
 (**) Εὐσέβιος Κύρου λ' ἐστοιχείωσε, Καμβύσου β' η' η', Μάγων ἀδελφῶν μ' η' γ'. Ex Syncello, p. 227 A.

primo quo Ninus regnare cepit permansit Assyriorum regnum, donec transferretur ad Medos. Ita Eusebius etiam in secundo libro, teste Hieronymo, ubi de obitu Sardanapali. Sed enim Syncellus, p. 168 C, paulo diversam ipsius Eusebii sententiam refert: Ὁ μέντοι Εὐσέβιος καίτις πραγματείας οὐ τὴν συχοῦσιν συλλεξάμενος φιλοπόνησας, καὶ ταῦτα τὴν ἐαυτοῦ χρόνῳ συγγραφήν κατασεμνύνας, τὰς τε προκειμένας ῥησεις Διόδωρου καὶ Κεφαλιῶνος πρόθεῖς, ἐν ἑσ' βασιλεύοντι τὴν Ἀσσυρίων ἀρχὴν περιέλαβεν, ἔτσι δὲ αὐτῷ, τὸν Κίστιρι μᾶλλον ἀκολουθήσας, οὐ καὶ μαρτυρίας προτίθειν, ἀλλ' ἐπὶ φάσιονσαν τοὺς Ἀσσυρίων βασιλεῖς ἱσθῆαι: Eusebius pretiosam licet materiam studioso conatu collegerit, eaque Chronicon suum ditaverit, predictasque et Diodori Cephalionis sententias protulerit; tamen Assyriorum imperio reges xxxvi, annosque mccc attribuit, ad sententiam inclinans Castoris, cujus et testimonium protulit (cap. 43, in quo tamen Eusebius ad Castorem non inclinavit) annos mcccxxx Assyriorum imperio tribuentis. Denique Alexander Magnus, teste Augustino De civ. Dei in, 10, in epistola ad Olympiadem matrem ex fabulosis Aegyptiorum narrationibus aëbat, regnum Assyriorum quinque milia excessisse annorum.

(1) Chorenensis Hist. i, 21. Maudances
 (2) Codex hic Dejoces; sed Dejoces Chorenensis, et secundus Eusebii liber. Vide Diodori Excerpta p. Lat. 231.
 (3) Concordat Chorenensis in m.
 (4) Anshagis seu Astyagis alia etiam nomina recitantur a Syncello, p. 205 D et 226 D, nempe Darius, Nabonidus, Assuerus.
 (5) Atqui hæc summa ex predictis numeris non exoritur. Sed parum abludivis sententia Agathæ di-

- A VI. Ardys annis xxxvii (9).
- VII. Sadyates (10) annis v (11).
- VIII. Otiartes annis ii.
- IX. Cræsus annis xv.

Cræso interfecto, Cyrus Lydorum imperio finem imposuit.

PERSARUM REGES.

- I. Cyrus annis xxxi **.
- II. Cambyses annis viii.
- III. Zmerdis Magus mensibus vii.
- IV. Darius Hystaspis annis xxxvi.

Sub hoc instaurabatur templum Hierosolymis, postquam Babylonii priscum inflammaverant.

- V. Xerxes Darii annis xx.
- B VI. Artaxerxes, cognomento Longimanus, an xlv.

Sub hoc Ezdras et Nehemias Hebræorum duces cognoscebantur.

- VII. Darius annis VII (12).
- VIII. Artaxerxes annis xl.
- IX. Ochus annis xxvi.
- X. Arses annis iv.
- XI. Darius annis vi (13).

8. Hunc interfecit (14) Alexander Philippi, qui in Persas simul et Assyrios annis duodecim dominatus est. Hinc sequuntur Macedones annis ducentis nonaginta quinque (15) usque ad feminæ cujusdam Cleopatrz interitum, quæ centesima et septima olympiade supra octogesimam regnum tenebat. Ea

centis p. 63 64: Ἐπὶ Μήδων ἐν τῇ ἀρχῇ, διανοσόντων οὐ μᾶλλον ἢ τριακόσια. Medi rerum potiti sunt annis haud minus trecentis. Apud Syncellum p. 236 C in margine scribuntur anni cclxxvi, tum p. 230 C mendose anni xxx. Medici imperii diuturnitas o Ctesia etiam apud Diodorum mox laudandum cognoscitur.

(6) Et quidem apud Diodorum II, 32-34 (ut alios auctores mittamus) reges Medorum hi ponuntur a Ctesia: Arbaces annis xxviii, Maudaces annis 1, Sosarmus annis xxx, Artycas annis 1, Arbianes annis xii, Aricus annis xl, Artiges annis xxii, Astibaras annis xl. Denique Aspadas seu Astyages. Moses item Chorenensis novem Medorum reges enumerat: namque inter Artycam et Dejocem interponit regem Cardiceam.

(7) Codex, mendose, Seles. Sed Meles est in secundo libro: tum et in Syncello p. 259 D, Miles.
 (8) Syncell. xxxvi.
 (9) Syncell., xxxviii.
 (10) Codex Sardiartes.
 (11) Secundus Eusebii liber et Syncellus xv.
 (12) In secundo libro annis xii.
 (13) Aliter Clemens Alex. (ut hujus unius comparatione utamur) Strom. i, 21, p. 305 Cyrus annis xxx, Cambyses annis xii, Darius annis xlvi, Xerxes annis xxvi, Artaxerxes annis xli, Darius annis viii, Artaxerxes annis xlii, Ochus vel Arses annis iii.
 (14) Etiam Agathias p. 64 A, diserte ait: Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου Λακεδαιῶνος ἀποκτείνων, Alexander Philippi filius, Darium interficiens; quanquam reapse Darius a suis percussus est.
 (15) Clemens Alex. Strom. i, 21, p. 306, alia fæstione inia scribit cccxii.

ætate imperavit Romanis Augustus (cognomento Sebastus (1), quæ vox sonat adorabilem); isque tunc anno jam quinto decimo Romanum imperium regebat. A quo anno ad ducentesimam secundam olympiadem, in quam Tiberii decimus quintus annus incidit, conflantur anni duo supra quinquaginta. Hinc ad Constantini vicennialia sunt anni trecenti. De his hactenus. Nunc ad Hebræorum chronologiam pergendum est.

CAPUT XVI.

Qua ratione ab Hebræis chronologia tradatur.

1. Res Hebraicas consequenter en addimus ex Mose, et ex iis, qui post eum apud Hebræos feruntur, libris: tum ex Flavii Josephi Judaica priscorum historia: tum denique ex Africani *Chronicis*.

Chaldæorum, Assyriorum, Medorum Persarumque tempora, itemque regum historia, ea prorsus ratione se habent quam nos præcedente sectione diximus. Quin adeo Hebræorum progeniem ab origine manare Chaldaica satis exploratum est: namque Chaldæum fuisse Abrahamum, ejusque majores Chaldæam incoluisse liquido constat (2). Id etiam Moses scripto commendans narrat: « Tullitque, ait, Thara Abramum filium suum, et Lotum filium Arani nepotem suum, et Saram nurum suam uxorem Abrami filii sui, eduxitque eos e terra Chaldæorum (3). » Itaque juxta chronica Chaldæorum opportunissime ascribitur Hebræorum priscorum historia. Quæ tamen ab istis de diluvio traduntur,

(*) Καὶ ἔλαβε Θάρα τὸν Ἀβραμ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν Λὼτ υἱὸν Ἀράν υἱὸν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν Σάραν τὴν νύμφην αὐτοῦ, γυναῖκα Ἀβραμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τῆς χώρας τῶν Χαλδαίων. Ex *Genesi*, xi, 31.

(**) Χοῦς δὲ ἐγέννησε τὸν Νεβρώδ· οὗτος ἤρξατο εἶναι γίγας ἐπὶ τῆς γῆς· οὗτος ἦν γίγας κνηγὸς ἐναντὶον Κυρίου τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ἐροῦσιν, Ὡς Νεβρώδ γίγας κνηγὸς ἐναντὶον Κυρίου. Καὶ ἐγένετο ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ Βαβυλῶν καὶ Ὀρέχ καὶ Ἀρχάδ καὶ Χαλάννη ἐν τῇ γῇ Σενναάρ. Ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης ἐξῆλθεν Ἀσσοῦρ. Ex *Gen.* x, 8-11.

(1) Scribendum erat: *Græcis dictus Σεβαστός, quæ vox, etc.* Hæc autem videtur glossa. Sed Augustinus idem sonare ac Σεβαστόν fatetur ipse Græcus Pausanias *Lacôn. cap. 11.*

(2) Rem ex Philone. *Josepho ac Polyhistore confirmat ipse Eusebius Præp. ev. viii, 6, ix, 16, 17.*

(3) Sic quidem scribit Eusebius ex vulgato LXX Interpretum textu, sed in Bibliis Armeniacis Nachorus quoque additur: Tullitque Thara Abramum filium suum, et Nachorum filium suum, et Lotum filium Arani filii sui, etc. Ergo jam licet feliciter expedire quæstionem, quam aliter solvebat Augustinus *De civ. Dei* xvi, 13: Narratur quemadmodum Thara cum suis regionem reliquerit Chaldæorum, et venerit in Mesopotamiam, et habitaverit in Charra. Tacetur autem de uno ejus filio Nachor, tanquam eum non duxerit secum. Sed invenimus postea, cum servum suum mitteret Abraham ad accipiendam uxorem filio suo Isaac, ita scriptum: « Et accepit puer, etc., et profectus est in Mesopotamiam in civitatem Nachor. » Isto et aliis sacræ historiæ testimoniis ostenditur, etiam Nachor frater Abrahamæ exisse de regione Chaldæorum, sedesque constituisse in Mesopotamia. Cur ergo Scriptura eum non commemoravit? Cur, putamus, nisi forte quod a paterne et fraternal pietate desciverat, et substitutioni adhaerens Chaldæorum, et postea inde, sive pœnitendo, sive persecutionem passus, quod suspicius haberetur, et ipse emigravit? Nihil tamen de profectioe Nachori est in textibus sive Hebraico sive Samaritano.

(4) A diluvio Noachico ad Abrahami ortum pu-

ca abs Græcis fabulationibus vehementer abhorrent, quod quidem atinet ad diluvium quod hæc sub Deucalione contigisse aiunt. Imo et illud grande diluvium, quod Græci in Ogygi ætatem incidisse tradunt, procul abest ab ejus diluvii temporibus, cujus notitia apud Hebræos vulgata est: nimirum hoc accidit mille fere et ducentis annis ante Ogygi tempora (4); quamvis Ogygeum diluvium quinquaginta et ducentis annis (5) Deucalioneo vetustius sit. Porro Assyriorum chronicorum, quibus diluvii historia continetur, non modica est affinitas cum Hebræorum oraculis, quibus denæ ante diluvium successiones procreationum diligenter expensæ traduntur.

2. Post diluvium vero a tribus viris toto orbe genus humanum disseminatum est. Namque a Japhetho cunctam Europam, et regionem ab Aman monte usque ad occidentalem oceanum aiunt incolis frequentatam: a Chamæ Ægyptum, Libyam universamque ultra ad occidentem solem plagam: a Semo denique fratrum natu maximo Assyriam et reliquas Orientis partes. Primi quoque Babylonis conditus Nebrodum aiunt auctorem litteræ Hebræorum his verbis: « Chus Nebrodum genuit (6), qui, ut ait Scriptura, cœpit esse gigas in terra. Is erat gigas venator coram Deo. Unde dictum illud manavit: Quasi Nebrodus gigas coram Deo. Fuit autem principium regni ejus Babylon et Ored et Achad et Chalane in terra Senaar. Ex eadem regione egressus est Assur qui Ninivem condidit. » Ninives

taturus est infra Eusebius noster annos DCCCCLXII. Nunc dicit, inter Noachicum et Ogygeum diluvium interpositos esse annos mille circiter et ducentos. Hinc est colligendum in quem fere Abrahami annum ab Eusebio Ogygeum diluvium collatum sit: is enim locus secundi Eusebiani libri desideratur in mutilo codice Armeniaco. Sed enim quid Eusebius in *Chronicis* tradiderit de Ogygei Deucalioneique diluvii temporibus commode docet Augustinus *De civ. Dei* xviii, 8 et 10: *Nostris qui chronica scripserunt, prius Eusebius, post Hieronymus, qui utique præcedentes aliquos historicos in hac opinione secuti sunt, post annos amplius quam trecentos, jam secundo Argivorum Phoroneo rege regnante, Ogygii diluvium fuisse commemorant... Ut nostri Eusebius et Hieronymus scribunt, adhuc Cecrope permanente, diluvium fuit quod appellatum est Deucalioneis, eo quod ipse regnabat in earum terrarum partibus, ubi maxime factum est.*

(5) In codicis Arm. margine ccx. Retinemus autem textus lectionem; nam et Cedrenus p. 14, B, ait: Ὅτι δύο κατακλυσμοὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα γῆν διαβεβοημένοι γεγονάσι· πρῶτος ἐπὶ Ὀγύγου ἐν τῇ Ἀττικῇ· χρόνις δὲ ὕστερον σμῆ' ἐν Θεσσαλίᾳ ἐπὶ Δευκαλίωνος. Duo diluvia in Græcia celebri fama fuerunt: prius sub Ogygo; alterum post annos CCXLVIII sub Deucalione in Thessalia.

(6) Hoc loco scribitur in codice Arm. glossa quædam seu nota quæ ita se habet: *Chus est Æthiops a quo procreatus creditur Nebrodus.*

nomine Ninum appellatam aiunt, quæ erat prima Assyriorum urbs regia, quæque Assurum auctorem agnoscit. Erat autem hic de filiis Semi, a quo diximus occupatas omnes plagas Orientis. Nati ex Semo feruntur (1) etiam Elamus et Assurus et Arphaxades et Aramus et Ludus. At ex Elamo orti sunt Elamitæ, gens prima Persarum (2) : ab his Elymais urbs condebatur. Assuro Assyrii progeniti sunt : condebaturque Assurus urbem Ninum, quæ mox Ninive dicta est. Ex Arphaxade Arphaxadæi, qui et Chaldæi vocitati sunt (3). Ex Aramo Aramæi, quibus est nomen etiam Syri. Ex Ludo denique Lydi (4). Arphaxadis autem filius fuit Sala; hujus Heberus, a quo Hebræorum nomen et gens propagabatur. Hebero successit sexto loco Abrahamus Judaicæ gentis patriarcha, decima post diluivium generatione. Hæc hactenus. Quippe multa paucis diximus ad demonstrandam Hebræorum cum Chaldæis et Assyriis affinitatem. Nunc operæ pretium est, re paulo altius repetita, principium facere chronologiæ Hebræorum.

3. Jam hujus initio statim ea narrat Moses quæ primigeniam nostram creationem spectant : post bonitatem autem amissam, primam humanarum stirpium evolvit historiam, quarum patriarcham prædicat Adamum, qui quidem generi universo homonymus est : namque Adam in Hebræorum loquela cunctos homines universim significat. Ævum igitur, quo hic paradiso pulsus vitam protelavit, divinus per Mosem Spiritus edisserit : tum recta serie posterorum ejus successionem enumerat, itemque tempora pro singulorum ætatibus : prorsus ut jam inde ab Adamo contexere nobis liceat atque ordinare Hebræorum chronologiam.

4. Nam tempora, quibus habitatum est in illo, qui Dei dictus est, paradiso, nemo est qui effari queat. Imo mihi videtur mirabilis ille Moses, divino Spiritu usus, nescio quod diversorium orbe nostro melius, et beatissimum aliquem Deo dilectæ vitæ incolatum innuere, cum primas humani generis sedes paradisum appellat (5) : nempe Adamum in paradiso suaviorem dulcioremque vitam agita-

A visse, quam hominis est : quod prorsus de universa hominum stirpe designavisse exploratum est (6).

5. Sed enim nostra hæc chronologia nullam ejus incolatus rationem habebit : neque ordietur a cœlo terraque conditis, uti nonnulli sibi facendum existimaverunt; sed ab eo tempore quo natura nostra cepit esse, uti nunc se habet, mortalis; atque ejusmodi vitæ conditio a prisco illo parente nobis oborta est : illo, inquam, qui paradiso excidit, dulcique ac feliciore vita depulsus est, et nomine dictus Adamus. Hujus ego annos, quibus fatalem mortalemque vitam conclusit, ex Hebraicis codicibus colligam, sequentique sermone recitabo. Id videlicet Hebraicæ chronologiæ caput est, unde etiam Mosai-
cus liber hoc pacto auspicatur.

B 6. « Et emisit eum, inquit, scilicet primum hominem, Dominus Deus e paradiso deliciarum, ut terram excoleret de qua sumptus erat. Et eiecit Adamum, eumque e regione paradisi deliciarum collocavit. » Tum addit : « Ingressus Adamus ad Evam uxorem suam est, quæ concepit peperitque Cainum. » Atque hinc omnino nostra hæc chronologia exordium capiat : superioris autem temporis, si qua est, historia, ea prorsus ut ineffabilis a posteris temporibus sejuncta habeatur. Age vero ipsi Hebræi in suis temporibus supputandis valde dissident inter se : quare operæ pretium est textuum apud ipsos exstantium notitiam habere, ut ex instituta rite comparatione veritas elucescat.
C Porro Mosaici quinque libri orbis officium, ætates tum viventium ante diluivium tum priscorum hominum post illud, nec non Hebraicas propagines, et denique Mosis ex hac vita excessum recitant.

7. Sed enim Legis Volumen apud Judæorum successores aliter se habet, atque apud Samaritanos qui fuerunt Judæorum proselyti. Quin adeo ipæ litteræ alia forma præditæ sunt apud Hebræos, alia apud Samaritanos : atqui Samaritanas genuinas et primigenias habendas esse, ne Judæorum quidem hæredes infitias ibunt. Igitur ante mutatas litteras nullum inter eos discidium fuit. Rursus quod attinet ad chronologiam manifestus est partium dis-

(*) Τὴν μὲν ποσότητα τοῦ χρόνου τῆς ἐν τῷ παραδείσῳ διαγωγῆς τῶν πρωτοπλάστων ἀτράνωτων ἡμῖν ὁ θεόπτης Μωϋσῆς καταλέλοιπε. Ex Syncello, p. 4 B.

(**) Καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὸν Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη. Καὶ ἐξέβαλε τὸν Ἀδάμ, καὶ κατώκισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς. Ex Gen. 111, 23, 24.

(***) Ἀδάμ δὲ ἔγνω Εὐαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ συνέλαβε καὶ ἔτεκε τὸν Κάιν. Ex Gen. 11, 1.

(****) Διαφωνοῦσι τὰ Ἑβραϊκὰ ἀντίγραφα πρὸς τὸ Σαμαρειτῶν ἀρχαιότατον καὶ τοῖς χαρακτῆρσι διαλλάττον, ὅ καὶ ἀληθεῖς εἶναι καὶ πρῶτον Ἑβραῖοι καθομολογοῦσι. Ex Syncello, p. 83 C.

(1) Gen. 1, 22.

(2) Suffragatur diserte Josephus Antiq. 1, 6 : Ἑλαμος Ἑλαμαῖος, Περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας, κατέλιπεν Ἑλαμὸν Ἑλαμαῖος, qui sunt Persarum progenitores, procreavit.

(3) Idem plane tradit Josephus loco prædicto : Ἀρφαξάδης τοὺς νῦν Χαλδαίους καλουμένους Ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἕρξας αὐτῶν Ἀρφαξάδης τὸν ὄνομα. Arphaxades nomen Arphaxadæi fecit, quorum princeps (vel pater) fuit.

D (4) Imo hi Ludi olim dicebantur teste Josepho loco nuper laudato : Λυδούς νῦν καλοῦσι, Λούδου δὲ τότε, Λούδας ἔκτισε.

(5) De paradiso, in quo Moses collocatum Adamum narrat, haud absimili modo loquitur Eusebius Præp. ev. 11, 11, 13, qui et Mosaicam narrationem opportunis Platonis locis confirmat.

(6) Subobscurus vel perplexus et ambiguus in Armeniacis textu locus.

sensus, quem mox comparatio a nobis instituenda vel apprime coarguet. Verumtamen Græcæ interpretationis editio quibusdam in locis a Judaica quidem vehementer abludit, ab Hebraico - Samaritana autem non æque: ita ut ad diluuium usque cum hac non congruat; inde tamen usque ad tempora Abrahami consentientem habeat traditionem. Qui apud nos fertur textus Septuaginta Virorum, is sub Phi'adelpho Ptolemæo in Græcicum sermonem, *Ægypti* vernaculum, ex Hebræo conversus, miroque

verborum ac sententiarum consensu in Alexandrina urbe elaboratus est (1); idemque in bibliotheca conditus et diligentissime conservatus. Nunc vero accurate perscribam * singulorum textuum tenorem, ut quisvis facile prædictæ historiæ differentias intelligere queat.

8. Ergo primo ** videamus, Septuaginta Virorum interpretatio ab Adamo ad ortum Abrahami cuiusmodi habeat chronologiam.

SEPTUAGINTA VIROURUM.

I. *** Primus homo Adamus anno ætatis cccxx genuit Sethum: vixitque adhuc annis dcc usque ad cxxxv annum Malalaelis.

II. Sethus annos natus ccv genuit Enosum: vixitque adhuc annis dccvii usque ad xx annum Enochî.

III. Enosus annos natus cxc genuit Cainanum: vixitque adhuc annis dccxx usque ad liii annum Mathusalæ.

IV. Cainanus annos natus clxx genuit Malalaelem: vixitque adhuc annis dccxl usque ad lxxxii annum Lamechi.

V. Malalael annos natus clxv genuit Jaredum: vixitque adhuc annis dccxxx usque ad xlviii annum Noachi.

VI. Jaredus annos natus clxii genuit Enochum: vixitque adhuc annis dccc usque ad cclxxx annum Noachi.

VII. Enochus annos natus clxv genuit Mathusalam: vixitque adhuc annis cc, translatusque est anno trigesimo tertio Lamechî.

VIII. Mathusala annos natus clxvii genuit Lamechum: vixitque adhuc annis dcccii. Sub eo contigit diluuium annis ante obitum viginti duobus (2), unde et summa reliquæ ejus vitæ cognoscitur. Secundum vero alia exemplaria vixit *genito Lamecho* adhuc annis dclxxxii (3) et ingruente diluuiio obiit.

IX. Lamechus annos natus clxxxviii genuit Noachum: vixitque adhuc annis dxxxv. Ante patrem suum Mathusalam Lamechus obiit, producta vita usque ad dxxxv annum Noachi.

(*) Εἶθ' οὕτω καὶ τὰ παρὰ Εὐσεβίου τριγῶς ἐκτεθέντα, ὡς ἐκεῖνός φησι, κατὰ τε τοὺς ἑβδομήκοντα σοφοῦς ἑρμηνέας, καὶ κατὰ τὸ παρ' Ἑβραίων, καὶ ἔτι κατὰ τὸ παρὰ Σαμαρείταις ἀντίγραφον. *Ex eodem*, p. 80 C.

(**) Εἰδώμεν οὖν πρῶτον πῶς ἡ τῶν Ὁ' ἑρμηνεία τὴν ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι τῆς τοῦ Ἀβραὰμ γενέσεως χρονολογίαν παρείληφεν. *Ex Syncello*, p. 81 D.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΠΡΟΣ ΛΕΞΙΝ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ.

(***) Πρῶτος ἀνθρώπων Ἀδὰμ γενόμενος ἐτῶν αλ' γεννᾷ τὸν Σηθ' καὶ ἐπέζησεν ἔτη ψ' μέχρις ῥε' ἔτους Μαλαλεήλ.

Σηθ' γενόμενος ἐτῶν σε' γεννᾷ τὸν Ἐνὼς· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ψζ' μέχρις εἰκοστού ἔτους Ἐνὼχ.

Ἐνὼς γενόμενος ἐτῶν ρς' γεννᾷ τὸν Καϊνᾶν· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ψε' μέχρις γγ' ἔτους Μαθουσάλα.

Καϊνᾶν γενόμενος ἐτῶν ρθ' γεννᾷ τὸν Μαλαλεήλ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ψμ' μέχρις πα' ἔτους Λάμεχ.

Μαλαλεήλ γενόμενος ἐτῶν ρξε' γεννᾷ τὸν Ἰάρεδ' καὶ ἐπέζησεν ἔτη ψλ' μέχρις μη' ἔτους Νῶε.

Ἰάρεδ' γενόμενος ἐτῶν ρεβ' γεννᾷ τὸν Ἐνὼχ' καὶ ἐπέζησεν ἔτη ω' μέχρι σπ' ἔτους Νῶε.

Ἐνὼχ γενόμενος ρξε' γεννᾷ τὸν Μαθουσάλα· καὶ ἐπέζησεν ἔτη σ', καὶ μετετέθη ἐν εἰσι λγ' τοῦ Λάμεχ.

Μαθουσάλα γενόμενος ἐτῶν ρεζ' γεννᾷ τὸν Λάμεχ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ωβ'.

Λάμεχ γενόμενος ἐτῶν ρπθ' γεννᾷ τὸν Νῶε· καὶ ἐπέζησεν ἔτη φε'. Πρῶτος Λάμεχ πρὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς τελευτᾷ τοῦ Μαθουσάλα· ἐπέζησε δὲ μέχρις φλε' ἔτους Νῶε. *Ex Syncello*, p. 81, 82.

(1) Rem notissimam notis illustrari quis ferat? Id unum monemus, Irenæum scilicet *Adv. hæres.* iii, 25 (cujus sententiam refert etiam Clemens Alex. *Strom.* i, 22, p. 409, 410), Bibliorum interpretationem curatam tradere sub Ptolemæo Lagi filio, Philadelphi parente; hoc autem discidium componi quodammodo apud Eusebium *Hist. eccl.* vii, 32, ab Anatolio dicente eam interpretationem utrique regi oblatam; ex quo dicto intelligimus utrumque Ptolemæum per id tempus regnavisse, nempe extrema Ptolemæi Lagi ætate. Sic fere opinatur Vossius *De historic. Gr.* i, 12. Eusebium tamen non solum hoc loco, verum etiam posteriore libro, et *Præp. ev.* viii, 4, Philadelphum unice hac in re commemorat.

(2) Dicendum est *quatuordecim*. Erant enim viginti Mathusalæ anni clxvii; quibus addendi sunt clxxxviii Lamechi gignentis Noachum His rursus addendi pc Noachi usque ad diluuium, quæ

B est summa annorum dcccclv. Vixit autem Mathusala annis ncccclxix; ergo annis xiv diluuium excessit. Atque hæc est famosa quæstio, ut verbis Hieronymi *Quæst. in Gen.* v, 25, utamur, et disputatione omnium Ecclesiarum ventilata, quod nimirum juxta diligentem supputationem quatuordecim annos post diluuium Mathusala vixisse referatur. Sed enim Augustinus *De civ. Dei*, xv, 13, et *Quæst. ii in Gen.*, itemque *De peccato orig.* ii, 27, ait, in quibusdam Græcis LXX Virorum codicibus nec non in uno Latino et uno Syro inveniri Mathusalam sex annis ante diluuium fuisse defunctum.

(3) Biblia sane Armeniaca aiunt Mathusalam post genitum Lamechum superfuisse annis dclxxxii; verum eadem docent Mathusalam genuisse anno ætatis clxxxvii; quare et de sententia Armeniorum Mathusala diluuiio superfuit.

X. Noachus annos natus D genuit Semum, Chamum et Japhethum : vixitque adhuc usque ad diluuium annis C. Sexcentesimo Noachi anno supervenit diluuium. Vixitque Noachus post diluuium cum filiis suis annis CCCL usque ad annum octogesimum tertium (1) Heberi.

Summa annorum MCCCXLII. Hæc secundum Septuaginta Virorum interpretationem.

9. HEBRAICUM VERO JUDÆORUM EXEMPLAR ITA SE HABET.

I. Adamus anno ætatis CXXX genuit Sethum : vixitque adhuc annis DCCC usque ad LVI annum Lamechi.

II. Sethus annos natus CV genuit Enosum : vixitque adhuc annis DCCCVII usque ad CLXVIII annum Lamechi.

III. Enosus annos natus XC genuit Cainanum : vixitque adhuc annis DCCCXV usque ad LXXXIV annum Noachi.

IV. Cainanus annos natus LXX genuit Malalaelem : vixitque adhuc annis DCCCXL usque ad CLXXIX annum Noachi.

V. Malalael annos natus LXV genuit Jaredum : vixitque adhuc annis DCCCXXX usque ad CCXXXIV annum Noachi.

VI. Jaredus annos natus CLXII (2) genuit Enochum : vixitque annis DCCC usque ad CCCLXVI (3) annum Noachi.

VII. Enochus annos natus LXV genuit Mathusalam : vixitque adhuc annis CCC, translatusque est anno centesimo decimo tertio Lamechi.

VIII. Mathusala annos natus CLXXXVII (4) genuit Lamechum : vixitque adhuc annis DCCLXXXII usque ad ipsum diluuium (5).

IX. Lamechus (6) annos natus CLXXXII genuit Noachum : vixitque adhuc annis DXCIV. Is obiit quinquennio ante diluuium.

X. Noachus annos natus D genuit Semum, Chamum et Japhethum : vixitque adhuc annis C usque ad diluuium. Anno sexcentesimo Noachi diluuium fuit. Vixitque adhuc post diluuium annis CCCL usque ad annum LVIII Abrahami.

Summa annorum MDCLVI. Dissentit a Septuaginta Virorum interpretatione annis octoginta sex supra quingentos.

10. Hoc annorum numero, aliorum quidem patriarcharum ab Adamo ad Noachum tempora, antequam quisque procreare liberos inciperet, differunt a Septuaginta Virorum interpretatione: cum eadem autem consentiunt Jaredi, Mathusalæ et Lamechi tempora (7). Jam ex trium horum concordia pronum est conjicere, lectionem nostram etiam in præcedentibus melius se habere. Namque e copia tem-

Νῶε γενόμενος ἐτῶν ϝ' γεννᾷ τὸν Σῆμ, τὸν Χάμ, τὸν Ἰάφεθ· καὶ ἐπέζησεν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ ἔτη ϝ'. Ἐν ἔτει χ' τοῦ Νῶε ὁ κατακλυσμός ἐγένετο· καὶ ἐπέζησεν Νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμόν ἔτη τν' μέχρις πγ' ἔτους Ἑβερ.

Ὅμοῦ τὰ πάντα βραβ'. Ταῦτα μὲν κατὰ τὴν Ὀ ἑρμηνείαν. Ex Syncello, p. 83 D.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΠΡΟΣ ΑΕΞΙΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΒΡΑΙΚΟΥ.

Ἄδᾶμ γενόμενος ἐτῶν ϝλ' γεννᾷ τὸν Σῆθ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ω' ἕως νς' ἔτους Λάμεχ.

Σῆθ γενόμενος ἐτῶν ϝε' γεννᾷ τὸν Ἐνώσ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ωζ' μέχρι ϝη' ἔτους Λάμεχ.

Ἐνώσ γενόμενος ἐτῶν υί' γεννᾷ τὸν Καϊνᾶν· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ωιε' μέχρις πδ' ἔτους Νῶε.

Καϊνᾶν γενόμενος ἐτῶν σ' γεννᾷ τὸν Μαλαιεήλ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ωμ' μέχρις ϝσ' ἔτους Νῶε.

Μαλαιεήλ γενόμενος ἐτῶν ξε' γεννᾷ τὸν Ἰάρεθ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ωλ' μέχρις σδδ' ἔτους Νῶε.

Ἰάρεθ γενόμενος ἐτῶν ϝββ' γεννᾷ τὸν Ἐνώχ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ω' μέχρις τξς' ἔτους Νῶε.

Ἐνώχ γενόμενος ἐτῶν ξε' γεννᾷ τὸν Μαθουσάλα· καὶ ἐπέζησεν ἔτη τ', καὶ μετατέθη ἐν ἔτει ϝγ' Λάμεχ.

Μαθουσάλα γενόμενος ἐτῶν ϝρς' γεννᾷ τὸν Λάμεχ· καὶ ἐπέζησεν ψπβ' ἕως αὐτοῦ τοῦ κατακλυσμοῦ.

Νῶε γενόμενος ἐτῶν ϝ' γεννᾷ τὸν Σῆμ, τὸν Χάμ, τὸν Ἰάφεθ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ϝ' μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ. Ἐν ἔτει χ' τοῦ Νῶε ὁ κατακλυσμός ἐγένεθη· καὶ ἐπέζησεν Νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμόν ἔτη τν' μέχρι νη' ἔτους Ἀβραάμ.

Ὅμοῦ τὰ πάντα ἔτη αχς'. Διαφωνεῖ πρὸς τὴν τῶν Ὀ ἑρμηνείαν ἐν ἔτεσι φπς'.

Ἐν τούτοις οἱ μὲν τῶν ἄλλων τῶν ἀπὸ Ἀδάμ καὶ ἐπὶ Νῶε χρόνοι πρὸ τῆς ἐκάστου παιδοποιίας διεστήκασι πρὸς τὴν τῶν Ὀ ἑρμηνείαν· συμφωνοῦσι δὲ αὐτῇ οἱ τοῦ Ἰάρεθ καὶ τοῦ Μαθουσάλα καὶ τοῦ Λάμεχ· ἐκ δὲ τῆς τούτων συμφωνίας πάρεστι λογισμῷ λαβεῖν, ὅτι καὶ τὰ πρὸ τούτων βέλτιον ἢ παρ' ἡμῖν ἀναγνώσις ἔχει. Ἀπὸ

(1) Codex Arm. LXXX, sed mendum tollitur tum B thusalam diluio superstitem, ait diserte Hieronymus *Quæst. in Gen. v, 25*. At Augustinus *De civ. Dei xv, 11, et Quæst. II in Gen.*, existimabat in Hebraicis dici Mathusalam præmortuum diluio.

(2) Codex Arm. tantum LXII; sed contra est inferius. Veram lectionem tuetur etiam Augustinus *De civ. Dei, xv, 10*, qui ait: *In sexta generatione nusquam utriusque codices (Græcus et Hebraicus) discrepant.*

(3) Codex Arm. tantum LXVI.

(4) Hinc corrigendus Augustini locus *De civ. Dei xv, 13*, in quo mendose scribitur CLXXXII.

(5) Etiam in Hebraicis codicibus exhiberi Ma-

thusalam diluio superstitem, ait diserte Hieronymus *Quæst. in Gen. v, 25*. At Augustinus *De civ. Dei xv, 11, et Quæst. II in Gen.*, existimabat in Hebraicis dici Mathusalam præmortuum diluio.

(6) Lamechi generatio desideratur nunc in Eusebii textu Græco apud Syncellum.

(7) Recole superiores locos, tum Latinos ex Armeniacis, tum Græcos cum notis. Neque enim tantas componere lites nostrum est.

poris Jaredi aliorumque duorum, palam fit, præcedentium quoque tempora cum Septuaginta Virorum editione consentire debere. Sane si juniorum naturæ minorum tempora (4), propter auctas annorum centurias, in Hebraico textu respondent Septuaginta Virorum interpretationi; multo magis oportet vetustiores illos et progenitores copia temporis posteris suis antecelluisse. Nunc cum videam, facta summa temporum cujusque viri, tempus ante nuptias cum illo post nuptias copulatum, eundem numerum conficere tum in Hebraico textu tum in

Græco LXX Virorum; tempus autem tantummodo ante nuptias in Hebraico textu contractum; ego equidem suspicione percutior, id Judæorum operaturum esse, qui ausi sint tempora nuptias præcedentia mutilare atque subtrahere, ob studium accelerandi sibi conjugii liberosque gignendi. Quippe si ii vetustissimi et longævi et annosi adeo præmature ad nuptias gignendumque accesserunt, uti lectio Judæorum demonstrat, quis eum morem præcocium nuptiarum sedulo imitari nollet?

41. SECUNDUM HEBRAICUM SAMARITANORUM EXEMPLAR.

I. Adamus anno ætatis cxxx (2) genuit Sethum: vixitque adhuc annis pccc usque ad ccxxiii annum Noachi.

II. Sethus annos natus cv genuit Enosum: vixitque adhuc annis dcccvii usque ad cccxxv annum Noachi.

III. Enosus annos natus xc genuit Cainanum: vixitque adhuc annis dcccxi usque ad ccccxxiii annum Noachi.

IV. Cainanus annos natus lxx genuit Malalaelem: vixitque adhuc annis dcccxl usque ad dxxviii annum Noachi.

V. Malalaei annos natus lxxv genuit Jaredum: vixitque adhuc annis dcccxxx usque ad dlxxxiii annum Noachi.

VI. Jaredus annos natus lxxii genuit Enochum: vixitque adhuc annis dclxxxv usque ad ipsum diluvium.

VII. Enochus annos natus lxxv genuit Mathusalam: vixitque adhuc annis ccc, translatusque est anno centesimo octogesimo Noachi.

VIII. Mathusala annos natus lxxvii genuit Lamechum: vixitque adhuc annis dcliii (3) usque ad diluvium.

IX. Lamechus annos natus lxxii genuit Noachum: vixitque adhuc annis dc usque ad ipsum diluvium.

γάρ τοῦ πλείονος χρόνου τοῦ περι τὸν Ἰάρεδ δῆλος ἂν γένοιτο καὶ ὁ τῶν προαγόντων συντρέχειν ὀφείλων τῇ τῶν Ὁ ἐκδόσει. Εἰ γὰρ οἱ νεώτεροι καὶ μεταγενέστεροι τοῖς χρόνοις ταῖς τῶν ἑκατοντάδων προσθήκαις εὐρηναὶ κατὰ τὴν τοῦ Ἑβραϊκοῦ γραφῆν σύμφωναί τῇ τῶν Ὁ ἑρμηνείᾳ, πῶσω πλέον εἰκὸς ἦν τοὺς ἀρχαιότερους καὶ αὐτῶν ἐκείνων προπάτορας, μᾶλλον τῶν μετέπειτα, πολυχρονιωτέρους γενέσθαι; Ὅριον δὲ ἐν τῇ συγκαταλιώσει τῆς ἐκάστου ἀνδρὸς ζωῆς, τὸν πρὸ τῆς παιδοποιίας χρόνον, καὶ τὸν μετὰ τὴν παιδοποιίαν ἅμα συναγόμενον τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν αἰώνων, κατὰ τε τὴν τῶν Ἑβραίων ἀνάγνωσιν, καὶ κατὰ τὴν τῶν Ὁ ἑρμηνείαν, μόνα δὲ τὰ πρὸ τῆς τεκνογονίας ἔτη παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἀντιγράφων συνεσταλμένα, κινουμαι μήποτα Ἰουδαίων ἔργον ἦν τοῦτο τολμησάντων συστειλαὶ καὶ ἐπιταχῆναι τοὺς πρὸ τῆς παιδοποιίας χρόνους ἐπιτροπῇ ταχυγαμίας. Τῶν γὰρ παλαιωτάτων ἀνδρῶν μακροβίων ὄντων καὶ πολυχρονίων, οὕτω δὲ κατὰ τοὺτους θᾶττον ἐπὶ τοὺς γάμους καὶ παιδοποιίας ἐλθόντων, ὡς ἡ παρ' αὐτοῖς ἀνάγνωσις δηλοῖ, τίς οὐκ ἂν αὐτῶν τῆς ταχυγαμίας τὸν ὅμοιον τρόπον ἐζήλωσεν;

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΠΡΟΣ ΛΕΞΙΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΑΡΑ ΣΑΜΑΡΕΙΤΑΙΣ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

Ἄδὰμ γενόμενος ἐτῶν ρλ' γεννᾷ τὸν Σέθ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ω' μέχρι σxy' ἔτους Νῶε.

Σέθ γενόμενος ἐτῶν ρε' γεννᾷ τὸν Ἐνὼς· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ωζ' ἕως τλε' ἔτους Νῶε.

Ἐνὼς γενόμενος ἐτῶν υ' γεννᾷ τὸν Καϊνᾶν· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ωιε' μέχρι ολγ' ἔτους Νῶε.

Καϊνᾶν γενόμενος ἐτῶν σ' γεννᾷ τὸν Μαλαλαήλ· καὶ ἐπέζησεν ωμ' μέχρι φκx' ἔτους Νῶε.

Μαλαλαήλ γενόμενος ἐτῶν ξε' γεννᾷ τὸν Ἰάρεδ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ωλ' μέχρι φπγ' (4) ἔτους Νῶε.

Ἰάρεδ γενόμενος ἐτῶν ξεβ' γεννᾷ τὸν Ἐνὼχ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ψπε' μέχρι αὐτοῦ τοῦ κατακλισμοῦ.

Ἐνὼχ γενόμενος ἐτῶν ξε' (5) γεννᾷ τὸν Μαθουσάλα· καὶ ἐπέζησεν ἔτη τ'· μετέθεθ' ἐν ἔτει ρπ' τοῦ Νῶε.

Μαθουσάλα γενόμενος ἐτῶν ξεζ' γεννᾷ τὸν Λάμεχ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη χγγ' ἕως τοῦ κατακλισμοῦ.

Λάμεχ γενόμενος ἐτῶν νγ' γεννᾷ τὸν Νῶε· καὶ ἐπέζησεν ἔτη χ' μέχρι αὐτοῦ τοῦ κατακλισμοῦ.

(1) Nempe post diluvium.

(2) Codex Arm. cxc.

(3) Mirari subit quod Hieronymus *Quæst. in Gen. v, 25*, dicat: *In Hebræis et Samaritanorum libris ita scriptum reperi: « Et vixit Mathusala centum octoginta septem annis et genuit Lamech. Et vixit Mathusala postquam genuit Lamech septingentos octoginta duos annos, »* etc. Atqui textus editus Samaritanus ita se habet uti scribit Eusebius. Est autem in Ambrosiana satis vetus et pretiosissimus Pentateuchi Samaritani codex membranaceus, quem in urbe Sichem invenit olim Frater ille Thomas Novariensis, cujus in Arabicis studiis non obscura laus est. Jam et hic codex, quantum in detritis pagellis legere nobis licuit, edito textui Samaritano suffragatur. Certe ab Eusebio τῶν LXX sententiæ ἀχρηστε existimatum esse Mathusalam diluvio su-

B perstitem confirmat Syncellus p. 20 C: Ὁ Εὐσέβιος περὶ τοῦ Μαθουσάλα φησὶν ὅτι, τοῦτον ὑπερβῆναι τὸν κατακλισμὸν. Quot autem annis Mathusala diluvium de Eusebii sententia excesserit, vide superius col. 147. Denique cum ibidem dicat Eusebius Mathusalam in aliquot exemplaribus tradi superstitem post gignendum annis dclxxxii, notandum est egregium testimonium Syncelli p. 114 A, qui id apud Eusebium legerat: Τινὲς δὲ φασὶν, ὡν εἷς ὁ Εὐσέβιος, ἔχειν τινὰ τῶν ἀντιγράφων ὅτι ψπβ' ἐπέζησεν Μαθουσάλα μετὰ τὸ γεννησάσθαι αὐτόν.

(4) Mendose Syncellus in edd. φλγ'.

(5) Græcus textus Eusebii apud Syncellum habet lx; sed sunt lxxv in Bibliis exemplaribus: idque confirmatur a summa, quæ subditur, annorum mcccvii. Nunc autem Armenius interpret demonstrat, ab ipso quoque Eusebio scriptas fuisse lxxv.

X. Noachus annos natus d genuit Semum : vixitque adhuc annis c usque ad diluuium. Anno Noachi sexcentesimo accidit diluuium : vixitque adhuc Noachus post diluuium annis cccL usque ad octogesimum tertium annum Heberi.

Summa annorum mcccvii. Differt ab Hebraico Judæorum exemplari annis cccxlix ; a Septuaginta autem Virorum interpretatione annis dccccxxv. Atque hæc ante diluuium.

12. Nunc age ad tempora quæ consecuta sunt, A in excelsis Libani montis fastigiis reperti sunt. accedamus. Atque illud in primis menti nostræ Nam cum lapides ædificiorum causa e summis jugorum latomiis exciderentur, varia maritimum piscium genera in montanis cavernis petasonum instar deprehensa sunt, ad hanc usque diem utcunque incolumbia : atque adeo nobis contigit antiquæ illius historiæ perspicuum testimonium oculis contemplari. Sed hæc qui audiunt pro suo quisque libito comprobent ; nos instituta persequamur.

13. Post diluuium anno altero

SECUNDUM SEPTUAGINTA VIRORUM INTERPRETATIONEM.

I. Semus Noachi filius genuit Arphaxadem : vixitque adhuc annis d usque ad cI annum Phaleci.

II. Arphaxades annos natus cxxxv genuit Salam : vixitque adhuc annis ccciii usque ad ix annum Ragavi.

III. Sala (1) annos natus cxxx genuit Heberum : vixitque adhuc annis cccvii, usque ad vii annum Seruchi.

IV. Heberus annos natus cxxxiv genuit Phalecum : vixitque adhuc annis ccccxiii usque ad xxxviii annum Nachori.

V. Phalecus annos natus cxxx genuit Ragavum : vixitque adhuc annis ccix usque lxxv annum Seruchi.

Illius (2) ætate terra divisa est : ideoque Phale- B eidemque sententiæ suffragantur exterarum etiam cus in Hebræorum sermone significat divisionem. gentium scripta, nempe ita tradit Polyhistor Alexander in *Chaldaicarum rerum* volumine, itidemque Abydenus : quorum verba superius in Chaldaicis monumentis protuli (3). Jam post Phalecum

Nōε γενόμενος ἐτῶν φ' γεννᾷ τὸν Σῆμ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ρ' μέχρι τοῦ κατακλισμοῦ. Ἐν ἔτει τοῦ Νῶε χ' δ κατακλισμὸς ἐγενήθη· καὶ ἐπέζησεν Νῶε μετὰ τὸν κατακλισμὸν ἔτη τν' μέχρις πγ' ἔτους Ἐβερ.

Ὅμοῦ τὰ πάντα ἔτη ατζ'. Διαφωνεῖ πρὸς μὲν τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔτεσι τμθ' πρὸς δὲ τὴν τῶν Ὁ ἔρμηνηςαν ἔτεσι ζλα'. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ πρὸ τοῦ κατακλισμοῦ.

Ἐπίωμεν δὲ καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους, πρῶτον ἐκεῖνο σημειωσάμενοι, τὸ συμφώνως τοῦ παρ' Ἑβραίοις ἱστορουμένου κατακλισμοῦ, καὶ τὴν Χαλδαίων μνημονεῦσαι γραφὴν τῆς τε κατασκευασθείσης ὑπὸ τοῦ Νῶε κειθουτοῦ. Τὸ δὲ τὸν κατακλισμὸν ἀρθῆναι ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων, καὶ ἡμῖν τοῖς μετὰ ταῦτα γράφουσιν ἀλήθειαν ἐπιστώσατο αὐτοψία τινῶν ἰχθύων καθ' ἡμᾶς εὐρημένων ἀνω πρὸς αὐταῖς τοῦ Λιβάνου ταῖς ὑψηλοτάταις ἀκρωσειαῖς· λίθους γὰρ ἐνθένδε εἰς οἰκοδομὰς τινεὶς ἀπὸ τῶν ὀρῶν ἐκτέμνοντες, θαλαττίων ἰχθύων εὖρον διάφορα γένη, ἃ δὲ ἐπὶ τῶν κατὰ ὄρη κοιλωμάτων συναποπαγῆναι· τῇ ἰλιῦ, καὶ τεταριχευμένων δίκην εἰς δεῦρο διαμεῖναι συνέβη, ὥστε ἡμῖν, δι' αὐτῆς τῆς ὁψews, τὴν τοῦ παλαιοῦ λόγου σωθῆναι μαρτυρίαν.

EUSEBIOY KATA THN TON O' EPMHNEIAN.

Μετὰ τὸν κατακλισμὸν ἔτους δευτέρου.

Σῆμ υἱὸς Νῶε γεννᾷ τὸν Ἀρραξᾶδ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη φ' μέχρι ρα' ἔτους Φαλέκ.

Ἀρραξᾶδ γενόμενος ἐτῶν ρλε' γεννᾷ τὸν Σαλά· καὶ ἐπέζησεν ἔτη υγ' μέχρις θ' ἔτους Ραγαῦ.

Σαλά γενόμενος ἐτῶν ρλ' γεννᾷ τὸν Ἐβερ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη υς' μέχρις ζ' ἔτους Σερούχ.

Ἐβερ γενόμενος ἐτῶν ρδθ' γεννᾷ τὸν Φαλέκ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη υλγ' μέχρις λη' ἔτους Ναχώρ.

Φαλέκ γενόμενος ἐτῶν ρλ' γεννᾷ τὸν Ραγάμ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη σθ' μέχρις οε' ἔτους Σερούχ.

Ἐν ταῖς ἡμέραις Φαλέκ διεμερίσθη ἡ γῆ· δι' ἃ καὶ σημαίνει τὸ Φαλέκ τῇ Ἑβραίων φωνῇ μερισμὸν καὶ οὗτος πρὸ τοῦ πατρὸς τελευτᾷ· κατὰ τοῦτον ἡ πυργοποιία συνέστη, καὶ ἀπὸ μίαις τῆς πάλαι διαλέκτου πολυφωνία γέγονε καὶ ἡ καθ' ἕκαστον ἔθνος τῶν γλωσσῶν διαφορά. Μετὰ δὲ τὸν Φαλέκ

(1) Salam filium Cainani, non autem Arphaxadis, tradit Lucas III, 36. Jam hunc Cainanum ab omnibus chronographis in ordinem procreationum fuisse relatum, dicit Moses Chorenensis *Hist.* I, 4. At Eusebius omisit ; ergo Chorenensis Eusebii *Chronicon* ignorabat, cum alioqui ejus *Historiam ecclesiastiam* in Armeniacam linguam translataim legeret II, 9. Ob Cainanum prætermissum sæpe reprehendit Euse-

bium Syncellus pp. 36, 42, 79, 92, 115, 168. Hac super re disputat etiam Samuel in *Chronologia*.

(2) Nempe Phaleci. In textu Arm. est Seruchi, quod mendum tollitur in margine codicis scribendo illius. Id autem mendum similitudine vocum Armeniacarum sora illius et SERUCA Seruchi generatum fuerat.

(3) Capp. 4 et 8.

VI. Ragavus annos natus cxxxv genuit Seruchum : vixitque adhuc annis ccvii usque ad lxxvii (1) annum Nachori.

VII. Seruchus annos natus cxxx genuit Nachorum : vixitque adhuc annis cc usque ad li annum Abrahami.

VIII. Nachorus annos natus lxxxix genuit Tharam : vixitque adhuc annis cxix usque ad xlix annum Abrahami.

IX. Thara annos natus lxx genuit Abrahamum : vixitque adhuc annis cxxxv usque ad xxxv annum Isaaci.

X. Abrahami annus primus. Is est Judææ gentis progenitor. Ejus ætate Assyrii cunctisque Asiaticis dominati sunt Ninus atque Semiramis. A diluvio ad primum annum Abrahami congeruntur anni mccccxlii. Erant autem ab Adamo ad diluvium anni mccccxlii (2); summa igitur est annorum mmmclxxxiv (3).

14. Attamen anno post diluvium altero

SECUNDUM HEBRAICUM JUDÆORUM EXEMPLAR

I. Semus Noachi filius genuit Arphaxadem : vixitque adhuc annis d usque ad l annum Jacobi.

II. Arphaxades annos natus xxxv genuit Salam, vixitque adhuc annis ccccliii usque ad xlviii annum Isaaci.

III. Sala annos natus xxx genuit Heberum : vixitque adhuc annis ccccliii usque ad xviii annum Jacobi.

IV. Heberus annos natus xxiv genuit Phalecum : vixitque adhuc annis cccclxxx usque ad lxxxix annum Jacobi.

V. Phalecus annos natus xxx genuit Ragavum : vixitque adhuc annis ccix usque ad xlviii annum Abrahami.

VI. Ragavus annos natus xxxii genuit Seruchum : vixitque adhuc annis ccvii usque ad lxxviii annum Abrahami.

VII. Seruchus annos natus xxx genuit Nachorum : vixitque adhuc annis cc usque ad primum annum Isaaci.

VIII. Nachorus annos natus xxix genuit Tharam : vixitque adhuc annis cxix usque ad xlix annum Abrahami.

IX. Thara annos natus lxx genuit Abrahamum : vixitque adhuc annis cxxxv (4) usque ad xxxv annum Isaaci.

X. Abrahami annus primus. A diluvio ad primum annum Abrahami conficiuntur anni cclxxxiii. Ab Adamo autem summa est annorum mccccxxxviii. Differt a Septuaginta Virorum interpretatione annis mccccxv.

15. Attamen anno post diluvium altero

Ῥαγαῦ γενόμενος ἑτῶν ρλ' γεννᾷ τὸν Σερούχ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη σζ' μέχρι ος' ἔτους Ναχώρ. Σερούχ γενόμενος ἑτῶν ρλ' γεννᾷ τὸν Ναχώρ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη σ' μέχρι να' ἔτους Ἀβραάμ. Ναχώρ γενόμενος ἑτῶν οθ' γεννᾷ τὸν Θάρρα· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ριθ' μέχρι ος' (5) ἔτους Ἀβραάμ. Θάρρα γενόμενος ἑτῶν σ' γεννᾷ τὸν Ἀβραάμ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ρλε' μέχρι λε' ἔτους Ἰσαάκ. Ἀβραάμ ἔτος πρώτον. Οὗτος ἦν ὁ τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους προπάτωρ. Κατὰ τοῦτον Ἀσσυρίας καὶ τῆς Ἀσίας πάσης ἔδασίλευσεν Νίνος καὶ Σεμίραμις. Ὁμοῦ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ τὸ πρώτον ἔτος Ἀβραάμ ἔτη θ'μβ'. Ἦν δὲ τὰ ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἐπὶ τὸν κατακλυσμὸν ἔτη β'μβι· τὰ πάντα συνάγεται ἔτη γ'ρπδ'.

EUSEBIIΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΑΡΑ ΙΟΥΔΑΙΟΙΣ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

Ἐτους δευτέρου μετὰ τὸν κατακλυσμὸν

Σῆμ υἱὸς Νῶε γεννᾷ τὸν Ἀρφαξάδ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη φ' μέχρι νε' (6) ἔτους Ἰακώβ.

Ἀρφαξάδ γενόμενος ἑτῶν λε' γεννᾷ τὸν Σαλά· καὶ ἐπέζησεν ἔτη υγ' μέχρι μη' ἔτους Ἰσαάκ.

Σαλά γενόμενος ἑτῶν λ' γεννᾷ τὸν Ἐβερ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη υγ' μέχρι ιη' ἔτους Ἰακώβ.

Ἐβερ γενόμενος ἑτῶν λδ' γεννᾷ τὸν Φαλέκ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη υλ' μέχρι οθ' ἔτους Ἰακώβ.

Φαλέκ γενόμενος ἑτῶν λ' γεννᾷ τὸν Ῥαγαῦ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη σθ' μέχρι μη' ἔτους Ἀβραάμ.

Ῥαγαῦ γενόμενος ἑτῶν λβ' γεννᾷ τὸν Σερούχ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη σζ' μέχρι ρη' ἔτους Ἀβραάμ.

Σερούχ γενόμενος ἑτῶν λ' γεννᾷ τὸν Ναχώρ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη σ' μέχρι πρώτου ἔτους Ἰσαάκ.

Ναχώρ γενόμενος ἑτῶν κθ' γεννᾷ τὸν Θάρρα· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ριθ' μέχρι μθ' ἔτους Ἀβραάμ.

Θάρρα γενόμενος ἑτῶν σ' γεννᾷ τὸν Ἀβραάμ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ρλε' μέχρι λε' ἔτους Ἰσαάκ.

Ἀβραάμ ἔτος πρώτον. Ὁμοῦ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἕως τοῦ α' ἔτους Ἀβραάμ ἔτη σιθ'. Τὰ δὲ πάντα ἀπὸ Ἀδάμ ἔτη αθ'μη'. Διαφωνεῖ πρὸς τὴν τῶν Ὁ ἑρμηνείαν ἔτσι ασλα'.

(1) Textus Arm. lxx, sed ibidem in margine lxxvii.

(2) Hanc summam recte definitam ab Eusebio censet Syncel us p. 54 A : Εὐσέβιος β'σμβ' ὄγιως ἔθετο καὶ ὁμοφώνως τῇ Γραφῇ. Idem ait p. 83 C.

(3) Hunc diserte annorum numerum definitum fuisse apud Eusebium ab Adamo ad Abrahamum docet Syncellus pp. 55, 54, 92, 111.

(4) Codex Arm. cv, quem numerum aliosque

deinceps nonnullos putatis annorum rationibus emendandos censuimus.

(5) Ita nunc se habet Græcus textus; sed mendum corrigitur ab Armenio interprete, qui meliore lectione usus est.

(6) Ita nunc textus; sed veram lectionem exhibet Armenius interpres, l. Sic enim colliguntur anni reliqui Semi quingenti, quandoquidem Jacobus natus est anno Isaaci lx (Gen. xxv, 26).

SECUNDUM HEBRAICUM SAMARITANORUM EXEMPLAR

- I. Semus Noachi filius genuit Arphaxadem : vixitque adhuc annis D usque ad CI annum Phaleci.
 II. Arphaxades annos natus CXXXV genuit Salam : vixitque adhuc annis CCCIII (1) usque ad CXXIX annum Phaleci.
 III. Sala annos natus CXXX genuit Heberum : vixitque adhuc annis CCCIII (2) usque ad CXXXIX annum Ragavi.
 IV. Heberus annos natus CXXXIV genuit Phalecum : vixitque adhuc annis CCLXX (3) usque ad CXL annum Ragavi.
 V. Phalecus annos natus CXXX genuit Ragavum : vixitque adhuc annis CIX usque ad CIX annum Ragavi.
 VI. Ragavus annos natus CXXXII genuit Seruchum : vixitque adhuc annis CCVII usque ad LXXVII annum Nachori.
 VII. Seruchus annos natus CXXX genuit Nachorum : vixitque adhuc annis C usque ad XXI annum Abrahami.
 VIII. Nachorus annos natus LXXIX genuit Tharam : vixitque adhuc annis LXIX usque ad LXIX annum Tharæ.
 IX. Thara annos natus LXX genuit Abrahamum : vixitque adhuc annis LXXV usque ad LXXV annum Abrahami.
 X. Abrahami primus annus. A diluvio ad primum annum Abrahami conficiuntur anni DCCCCXXII, quot videlicet etiam in Septuaginta Virorum editione habentur (4).

Ergo cum nostra lectione congruunt Hebraicæ, quæ apud Samaritanos feruntur, litteræ, quod attinet ad priorum annorum ante gignendum designationes : differuntque ab Hebraico Judæorum exemplari annis DCI. Namque a diluvio ad primum annum Abrahami in libris Judæorum anni sunt CCLXXXII.

16. Quandoquidem igitur antiquissimus Hebræorum textus, qui apud Samaritanos ad hanc usque diem incolumis superest, cum LXX Virorum interpretatione congruens, patriarchas exhibet a diluvio ad Abrahamum generantes post prædictas annorum centurias, et quod supra est ; quonam pacto dicere

licet, majores illos natu multoque longiore vita, quam ipsorum posteris usuvenit, utentes, tam cito ad procreandum accessisse, et non potius eo tempore quod Septuaginta Viri designant? Prudens (5) præterea ratiocinium suadet, ut prorsus fateamur, Judaicum scriptum peccare in recensendis ab Adam ad Abrahamum temporibus, tribus exceptis quæ circa Jaredum vertuntur (6) ; scriptum autem Samaritanum tantummodo usque ad diluvium in errore versari ; namque a diluvio ad Abrahamum consensus est cum annorum perscripto a Septuaginta Viris catalogo. Evidentissime (7) igitur Judaicum Hebræorum exemplar in mendo cubat : quippe quod

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΑΜΑΡΕΙΤΩΝ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

Ἔτους β' μετὰ τὸν κατακλυσμὸν
 Σὴμ υἱὸς Νῶε γεννᾷ τὸν Ἀρφαξᾶδ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη φ' μέχρι ρα' ἔτους Φαλέκ.
 Ἀρφαξᾶδ γενόμενος ἐτῶν ρλε' γεννᾷ τὸν Σαλά· καὶ ἐπέζησεν ἔτη τγ' μέχρι λθ' ἔτους Φαλέκ.
 Σαλά γενόμενος ἐτῶν ρλ' γεννᾷ τὸν Ἑβερ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη τγ' μέχρι ἔτους λθ' Ραγαῦ.
 Ἑβερ γενόμενος ἐτῶν ρλδ' γεννᾷ τὸν Φαλέκ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη σσ' μέχρι ρμ' ἔτους Ραγαῦ.
 Φαλέκ γενόμενος ἐτῶν ρλ' γεννᾷ τὸν Ραγαῦ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ρθ' μέχρι ρθ' ἔτους Ραγαῦ.
 Ραγαῦ γενόμενος ἐτῶν ρλδ' γεννᾷ τὸν Σερούχ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη σς' μέχρι ος' ἔτους Ναχώρ.
 Σερούχ γενόμενος ἐτῶν ρλ' γεννᾷ τὸν Ναχώρ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ρ' μέχρι κα' ἔτους Ἀβραάμ.
 Ναχώρ γενόμενος ἐτῶν οθ' γεννᾷ τὸν Θάρρα· καὶ ἐπέζησεν ἔτη ξθ' μέχρι ξθ' ἔτους Θάρρα.
 Θάρρα γενόμενος ἐτῶν ο' γεννᾷ τὸν Ἀβραάμ· καὶ ἐπέζησεν ἔτη οε' μέχρι οε' ἔτους Ἀβραάμ.
 Ἀβραάμ ἔτος πρῶτον. Ὄμου ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος Ἀβραάμ ἔτη ζυβ', ὅποσα ἦν καὶ κατὰ τῶν Ο' ἐρμηνείαν.

Συνάδει τοίνυν τῇ παρ' ἡμῖν ἀναγνώσει ἡ παρὰ Σαμαρείταις φερομένη Ἑβραϊκὴ γραφὴ κατὰ τὰς πρώτας τῶν ἐτῶν ἀποδόσεις τὰς πρὸ τῆς παιδοποιίας διαφωεῖ δὲ πρὸς τὸ Ἰουδαίων Ἑβραϊκὸν ἔτεσι χν' ἦν γὰρ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος Ἀβραάμ κατὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων γραφὴν ἔτη σζβ'.

Ἐπεὶ τοίνυν φαίνονται κατὰ τὸ παλαιότατον Ἑβραϊκόν, ὃ δὴ παρὰ Σαμαρείταις ἐστὶ καὶ νῦν σώζεται, τῇ τῶν Ο' ἐρμηνείᾳ συμφώνως οἱ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ ἐπὶ Ἀβραάμ μετὰ τὰς προκειμένας τῶν ἐτῶν ἑκατοντάδας καὶ τὸν ἐπὶ τούτοις ἀριθμὸν παῖδας ποιησάμενοι, πολὸς ἐρεῖ λόγος τοῦ τούτων πρεσβυτέρους, καίπερ ἔτεσι πολὺ πλείοσι τῶν μετὰ ταῦτα βεβιωκότας, τάχιστα ἐπὶ τὴν παιδοποιίαν ἔλθειν, καὶ μὴ μᾶλλον κατὰ τοὺς παρὰ τοῖς Ο' σεσημειωμένους χρόνους ; Τοῦτο δ' οὖν καὶ ὁ σώφρων λογισμὸς ἐπιβάλλει νοεῖν, ὥστε ἀνάγκη διημαρτηῆσθαι ὁμολογεῖν τὴν μὲν παρὰ Ἰουδαίους γραφὴν ἐν τοῖς ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ ἐπὶ Ἀβραάμ χρόνοις, ἐκτὸς τῶν περὶ τὸν Ἰάρεθ· τὴν δὲ παρὰ Σαμαρείταις ἐν τοῖς ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ ἐπὶ τὸν κατακλυσμὸν μόνοις· τὰ γὰρ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ ἐπὶ τὸν Ἀβραάμ ἔτη σύμφωνα εὐρηται τῇ παρὰ τοῖς Ο' φερομένη τῶν ἐτῶν σημεῖωσι. Ἄντικρυς δὲ φαίνεται διημαρτημένως ἔχειν τὸ παρὰ Ἰουδαίους Ἑβραϊκὸν συνάγει γὰρ κατὰ τὸ

(1) Codex Arm., LXXX.

(2) Codex Arm., LXXX.

(3) Codex Arm., cc.

(4) Vide superius col. 155.

(5) Armenius interpres pro prudens habet demissum, nimirum quia σώφρων interdum est demissus, modestus, qui sensus Armeniacæ interpretationis

haud nobis hoc loco placebat.

(6) Lege col. 149.

(7) Vocabulum ἄντικρυς, quod hoc loco in Græco textu occurrit, Goarus Syncelli interpres vertit oppositum ; sed melius Armenius interpres evidentissime ; neque enim hic induci oppositio videtur.

sub unum idemque tempus ætates Abrahami Noachique cogit, quam rem nulla historia confirmat. Reapse si, ut est in Judæorum scripto, a diluvio ad Abrahamum excurrunt anni cxcxi, quoniam Noachus, prout ipsi tradunt, diluvio annis ccccl superstes fuit; plane constat, ab eo usque ad Abrahami LVIII annum vitam esse protractam.

17. Sed enim et alio ex capite Judaicorum exemplarium absurditatem cognoscere licet; quod ibi nimirum homines ante Abrahamum dicantur genuisse tricenarii, cum contra vel Abrahami posteris non nisi post annum trigesimum dedisse operam liberis relatum sit. Ergo quaquaversus manifestum est, Septuaginta Virorum interpretationem ab antiquioribus nulloque errore vitiatis Hebræorum exemplaribus fluere. Ideoque et nos merito ad hanc chronologiam construendam eadem utimur: præsertim cum Ecclesia quoque Christi toto orbe diffusa huic uni adhæreat, cujus usus a Servatoris nostri tum apostolis tum discipulis nobis commendatus est.

18. Itaque, secundum Septuaginta Interpretes, ab Adamo ad diluvium anni numerantur m̄m̄c̄xlii. A diluvio ad primum annum Abrahami anni c̄m̄xlii; quorum summa anni m̄m̄c̄lxxxiv. Secundum autem Hebraicam Judæorum scripturam ab Adamo ad diluvium anni sunt m̄d̄c̄lvi: tum a diluvio ad primum annum Abrahami anni c̄clxxxii; quorum summa anni m̄d̄ccccxlviii. Denique secundum Hebraicam Samaritanorum textum ab Adamo ad diluvium anni sunt m̄ccccvii; deinde a diluvio ad primum annum Abrahami anni d̄ccccxlii; quorum summa anni m̄ccccxlix.

19. Jam a primo anno Abrahami ad Mosem

A egressumque Judæorum ab Ægypto, consensu omnium interpretum (1), anni sunt dv, quorum est hujusmodi supputatio. Abrahamæ vitæ annum septuagesimum quintum agenti Deus conspiciendum se præbuit, recepitque se proli ejus daturum terram repromissionis. Sane monumentis litterarum consignatum est, annos quinque supra septuaginta natum exiisse Abrahamum e Charan: « tulitque Abrahamus Saram uxorem suam, Lotumque fratris sui filium. » Præterea diserte ait nox Scriptura: « Et apparuit Deus Abrahamo, dixitque ei: Semini tuo terram hanc dabo. » Itaque a primordio ætatis Abrahami conficiuntur anni lxxv: deinde *** a lxxv anno Abrahami usque ad exitum Judæorum ab Ægypto anni sunt ccccxxx. Profecto ei rei Paulus quoque apostolus testis accedit: « Testamentum, inquit, quod antea confirmatum erat a Deo, quæ post cxxx annos facta est lex haud irritum facit ad destruendam repromissionem. » Additque: « Per repromissionem autem donavit Deus Abrahamo. »

20. Nascitur Abrahamo Filius Isaacus in ejus centesimo anno, repromissionis autem divinæ viciesimo quinto. Desiderantur ad exitum ab Ægypto anni præterea cv, ut a repromissione ad id tempus conflentur anni cxxx. Jam qui se Abrahamo revelaverat Deus, rursus eidem apparens ait: « Sciendo scias, prolem tuam peregrinam esse futuram in aliena regione, eandemque in servitutem redactum ac male habitum iri annis cv. » Nimis diuturnam dicit prolem, ut ne de Isaaci cogitemus temporibus. Porro sub exitu filiorum Israelis ab Ægypto commemoratur spatium annorum cxxx. Ait enim Scriptura: « habitam esse ab ipsis patribusque eorum Ægyptum et Chananæam

αὐτὸ τοῖς χρόνοις τὸν Ἀβραὰμ καὶ τὸν Νῶε, ὅπερ οὐδέμια παρίστησιν ἱστορία. Εἰ γὰρ κατὰ τὴν Ἰουδαίων γραφὴν ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ ἐπὶ Ἀβραὰμ ἔτη τυγχάνει σ'δ', ἔζησε δὲ Νῶε κατὰ τοὺς αὐτοὺς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἔτη τν', δηλὸς ἐστὶ παρατείνας τὴν ζωὴν μέχρι νη' ἔτους Ἀβραὰμ.

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλως τὴν ἀτοπίαν συνιδεῖν τῶν παρ' Ἰουδαίους ἀντιγράφων, ἀπὸ τοῦ τριακονταετῆρος ἀναγράψαι τοὺς πρὸ τοῦ Ἀβραὰμ πεπαιδοποιημένους· ὅπως οἱ μετὰ τὸν Ἀβραὰμ ἱστοροῦνται πρεσβύτεροι τῶν λ' ἔτων ἐπὶ τὴν παιδοποιίαν ἔλθοιεν. Πανταγόθεν τοιγαροῦν τῆς τῶν Ὁ ἑρμηνείας ἐκ παλαιᾶς, ὡς εἶοικε, καὶ ἀδυστάστρου Ἑβραίων γραφῆς μεταθεβλησθαι συνισταμένης, εἰκότως ταύτη καὶ ἡμεῖς κεχρήμεθα κατὰ τὴν παρούσαν χρονογραφίαν· ὅτε μάλιστα καὶ ἡ καὶ ὅλης τῆς οἰκουμένης ἠπλωμένη Χριστοῦ Ἐκκλησία ταύτη μόνη προσέχει, τῶν τοῦ Σωτήρος ἡμῶν ἀποστόλων τε καὶ μαθητῶν ἀρχῆθεν ταύτη χρησθαι παραδεδικῶτων.

Ἔστι τοίνυν κατὰ τοὺς Ὁ' τὰ μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἐπὶ τὸν κατακλυσμὸν ἔτη β'μβ'· τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἕως τοῦ πρώτου ἔτους Ἀβραὰμ ἔτη ζ'μβ'· τὰ πάντα ἔτη γ'ρπδ'. Κατὰ δὲ τὸ παρὰ Ἰουδαίους Ἑβραϊκὸν ἀπὸ Ἀδάμ ἐπὶ τὸν κατακλυσμὸν ἔτη α'γυς'· ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος Ἀβραὰμ ἔτη σ'δ'· τὰ πάντα ἔτη α'ζμη'. Κατὰ δὲ τὸ παρὰ Σαμαρειταῖς Ἑβραϊκὸν ἀπὸ Ἀδάμ ἐπὶ τὸν κατακλυσμὸν ἔτη ατ'· ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος Ἀβραὰμ ἔτη ζ'μβ'· ὁμοῦ τὰ πάντα ἔτη β'μβ'. *Ex Syncello p. 89 D.*

(*) Καὶ ἔλαθεν Ἀβραμ τὴν Σάρα γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὸν Λὼτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. *Ex Genesi, x, 5.*
 (**) Καὶ ὤφθη Κύριος τῷ Ἀβραμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Τῷ σπέρματί σου δώσω γῆν ταύτην. *Ex Genesi, x, 7.*
 (***) Εὐτέβιος τὰ υλ' ἀπὸ τοῦ ε' καὶ ὁ ἔτους Ἀβραὰμ, ἦτοι ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς παροικίας αὐτοῦ εἰς γῆν Χαναάν, ἕως τοῦ πα' ἔτους Μωϋσέως καὶ ἀπ' Αἰγύπτου πορείας τοῦ Ἰσραὴλ ἀπαριθμεῖ. *Ex Syncello, p. 99 D, sed interpolata.*

(****) Τοῦτο δὲ λέγω, διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς Χριστὸν, ὁ μετ' ἔτη τετρακόσια καὶ ἐριακόσια γεγονώς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. *Ad Galatas, iii, 17.*

(*****) Τῷ δὲ Ἀβραὰμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ Θεός. *Ibidem 18.*

(*****) Καὶ ἐρρήθη πρὸς Ἀβραμ· Γινώσκων γινώσῃ ὅτι περιόκωξοι εἶσαι τὸ σπέρμα σου ἐν γῆ οὐκ ἰδίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτοὺς καὶ κακώσουσιν αὐτοὺς, καὶ ταπεινώσουσιν αὐτοὺς τετρακόσια ἔτη. *Ex Gen. xv, 13, et Act. Apost. vii, 6.*

(******) Ἡ δὲ παροίκισις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἦ· παρώκωξον ἐν γῆ Αἰγύπτου καὶ ἐν γῆ Χαναάν αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, ἔτη τετρακόσια τριάκοντα. Ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ τετρακόσια τριάκοντα ἔτη, ἐξῆλθε πᾶσα ἡ δύναμις Κυρίου ἐκ γῆς Αἰγύπτου νυκτός. *Ab Exodo, xii, 40, 41.*

(1) Conferatur Scaliger *Euseb. Chron. Gr.*, ed. Amstelod., p. 23.

annis cxxx : tum denique contigisse ut post annum tricesimum supra quadringentesimum exercitus Domini ex Ægypto noctu discederent. » Agero vero cum anni cumuleatur cxxx post Dei repositionem, quæ anno Abrahami septuagesimo quinto facta est; prorsus sequitur, ut a primo Abrahami anno ad Mosem exitumque ab Ægypto numerentur anni dv. Quos quidem nonnulli minutatim ita percensent. Scilicet Abrahamus, aiuni, annos natus c genuit Isaacum. Isaacus annos natus lx genuit Jacobum. Jacobus annos natus lxxxvi genuit Levinum (1). Levinus annos natus xlvi genuit Cahathum. Cahathus annos natus lxiii genuit Amramum. Amramus annos natus lxx genuit Mosem. Moses annos natus lxxx populum eduxit ex Ægypto. Conficiuntur a primo anno Abrahami ad egressum ex Ægypto anni dv. Summa autem ab Adamo ad egressum ex Ægypto, secundum Septuaginta Viros, annorum est mmdclxxxix (2); secundum Judæos annorum mmdcliii; secundum denique Samaritanos annorum mmdclliii.

21. Verumtamen ab obitu Mosis ad Salomonem templique ædificium liber quidem Judicum (quicum etiam præco (3) apostolus Paulus in apostolicis Actis consentit) doctrinam temporum tradit aliter ac Regnorum historia (4) et Hebræorum traditio discrepans. Operæ pretium erit monumenta hæc sigillatim percurrere, et, quæ recta videbitur, sententiam amplecti.

22. Atque interim inconsulte non est præmittendum, ab Africano item Chronologiæ quinque libros esse confectos, qui, meo quidem iudicio, in his de quibus nunc agimus, crasso errore vagatur.

Namque ab exitu Mosis ad Salomonem templique Hierosolymitani ædificium suis quidem peculiari- bus calculis supputat annos dccxlv : cuius temporis magnam partem sine testimonio statuens, peccat; non eo solum nomine quod divini sermonis libro adversatur, verum etiam quod a se temere fictos centum annos obtrudit. Quippe auget annos seniorum, qui post Josuam fuerunt, quos annos scribit xxx : deinde post Samsonem popularis potestatis (5) annos xl rursusque pacis annos xxx. Atque tot annorum excessum sine debita confirmatione facite constituens, multorum annorum vim inarte proprio inter Mosis tempora regnumque Salomonis inserit, quod spatium annis plus septingentis et quadraginta definit. Sed enim quot antea procreationes exstiterint inspiciendum est, atque indidem cognoscendum, quam infirmo verborum artificio Africanus utatur. Enimvero (6) quoniam ab Abrahamo ad Davidem xiv numerantur procreationes (7); sub Mose autem nona jam procreatio agebatur (8), sub quo videlicet Naason filius Aminadabi cognoscebatur, tribus Judæ princeps, qui et in deserto obiit : erat enim ex iis qui Ægypto excesserant, atque in primum numerorum censum relati sunt (9); satis constat ne a reliquis quidem quinque post Naasonem usque ad Davidem procreationibus eum numerum annorum expleri. Naason enim genuit Salmonem; hic Boosum; hic Obedum; hic Jessem; hic Davidem (10). Qui ergo fieri potest, ut intra quinque procreationum fines post Mosem septingentorum annorum spatium contineatur? Si enim aliquis æquis partibus tempus in singulas procreationes dispertiat, anni hominum

(*) Καὶ κατὰ μέρος δὲ οὕτως ἔχει : Ἀβραὰμ γενόμενος ἐτῶν ρ' γεννᾷ τὸν Ἰσαάκ. Ἰσαὰκ γενόμενος ἐτῶν ς' γεννᾷ τὸν Ἰακώβ. Ἰακώβ γενόμενος ἐτῶν πζ' γεννᾷ Λεωί. Λεωί γενόμενος ἐτῶν μθ' γεννᾷ τὸν Καάθ. Καάθ γενόμενος ἐτῶν ς' γεννᾷ τὸν Ἀμράμ. Ἀμράμ γενόμενος ἐτῶν οε' γεννᾷ τὸν Μωϋσῆν. Μωϋσῆς γενόμενος ἐτῶν π' ἐξάγει τὸν λαὸν ἐξ Αἰγύπτου. Συναγεται οὖν τὰ πάντα ἀπὸ μὲν πρώτου ἔτους Ἀβραὰμ ἐπὶ τὴν ἐξ Αἰγύπτου πορείαν ἔτη εδ' ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλισμοῦ αεφ' ἀπὸ δὲ Ἀδάμ κατὰ τοὺς Ο' ἔτη, αχθ', κατὰ δὲ ἄλλους. . . . Ex Nicephori Chronographia, p. 396-397.

(**) Ὁ δὲ Εὐσέβιος τὰ παρὰ τῷ θεῷ ἀποστόλῳ ἐν ταῖς Πράξεσι, τῶν Κριτῶν ἔτη ἡν' συστήσασθαι βουλευθείς, συνεχρήσατο τούτων τισίν· διαπορεῖ μέντοι λέγων τὰ μετὰ τοῦ Μωϋσέως τελευτῆν ἄλλως κεῖσθαι μέχρι Σολομῶνος καὶ τῆς τοῦ ἱεροῦ ἐπισκευῆς ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Βασιλείων. Ex Syncello, p. 174 D, sed interpolata.

(***) Εὐσέβιος δὲ μόνος ὁ Καισαρεύς τὰ τῶν πρεσβυτέρων οὐ παρέλαβεν. Ὁ δὲ Ἀφρικανὸς ἔτη λ' αὐτοῖς ἀπένειμεν, ᾧ πλείστα καταγκαλεῖ ὁ Εὐσέβιος ὡς μεγάλα, φησί, διαμαρτόντι, καὶ τολμηροτάτῳ πράγματι ἐπιχειρησάτῳ, πρὸς τοῦτοῦς ἄλλα ο' ἔτη, μ' μὲν τὰ τῆς ἀναρχίας, λ' δὲ τὰ τῆς εἰρήνης οἰκοθεν παρεμβάδοντι, τὰ ἑκα ρ'. Ex Syncello, p. 174 C, sed interpolata.

(1) Syncellus, p. 116 C, reapse docet, apud Eusebium tradi Levinum genitum anno Jacobi lxxxvi. Est autem mendosa lectio ejusdem Syncelli p. 106 A; quo loco. tanquam ex ipso Eusebio, scribuntur anni lxxxvii, quæ fuit potius sententia Africani.

(2) In margine codicis, m̄dclxxxix.

(3) In Armenio textu NUIRAGAN, quod vocabulum cl. Zohrabus, linguæ suæ Armeniacæ peritissimus ac veteranus magister, mihi interpretabatur nuntius, sed cl. Aucherus in adnotationibus explicabat sacratum. Interpretationem nuntius vituperabat cl. Leopardus, propterea quod nuntius idem sit fere atque consequens apostolus. Sed enim Ephræmius chronographus a me editus v. 2653, ait : κήρυκες ἀπόστολοι, nuntii vel potius præcones apostoli. Et sic haud raro loquuntur Græci, qui epithetis mire abundant ac delectantur. Ergo vocabulum Arm.

NUIRAGAN recte nos olim explicavisse videmur nuntius, vel certe, ut nunc scribo, præco.

- (4) Lib. iii.
- (5) Vox Armeniaca ENGERASDUTHIUN componitur ex ENGER, socius, et HASDUTHIUN, conciliatio; sed ἀναρχία vel δημοκρατία intelligenda est. En autem Clementis Strom. i, 21, p. 385, hac eadem de re verba : Καὶ μετὰ τούτων ἀναρχίας οὐσίας, διέκρινε τὸν λαὸν Ἡλὶ ὁ ἱερεὺς τεσσαράκοντα ἔτη. Et post eum (Sampsonem) cum nullus esset qui præsideret, jus populo dixit Heli sacerdos quadraginta annis.
- (6) Confer, in his quæ sequuntur, Syncellum p. 175 B-D.
- (7) Luc. iii, 31-34.
- (8) Luc. iii, 33.
- (9) Num. i, 7.
- (10) Luc. iii, 31, 32.

singulorum ante nuptias cxi emergent, cui rei nemo sapiens fidem adjuget. Quippe et ipse Moses anno ætatis cxx obiit (1), itemque ejus successor Josua anno centesimo decimo naturæ concessit (2) : ante quos Josephus vitam suam omnino intra cx annos conclusit (3). Adde his antiquiorem quoque illum Jacobum, alio nomine Israellem, Judæorum omnium patriarcham, qui et ipse plus annis cxv non vixit (4). Ergo absurde dicitur quisquam sequiore tempore, nempe post Mosem, tam longævus fuisse, quam superius innuimus : adeoque Africanus hac in re hallucinatus est (5).

23. At Clemens a Josua successore Mosis ad templi ædificium (6) annos congerit dlxxiv, quod e primo licet ejus libro (7) cognoscere. Divus autem apostolus Paulus in apostolorum Actis Judæos publice alloquens ait : « Septem gentes in Chanaanorum regione delevit Deus (8), illosque (9) in terræ possessionem immisit. Deinde annis quadringentis et quinquaginta sub Judicum potestate continuus usque ad Samuelem prophetam. Cumque ex eo tempore regem sibi præfici postulassent, concessit eis Saulem filium Cisi, Benjamiticæ tribus hominem, annis quadraginta : quo amoto, Davidem apud eos exaltavit. » Hæc Apostolus, de cujus sententia anni sunt post Josuam dxxxiv. Nempe Judicum anni omnino cvl sunt usque ad Samuelis, ut ipse ait, ætatem : ad hos cum Samuelianis impliciti adjungantur anni xl Saulis : itidem et xl

Davidis : denique Salomonis quatuor usque ad templi ædificium. Summa annorum est dxxxiv, secundum Apostolum, a Josua Mosis successore ad Salomonem. Quod si his addas Mosis quoque in deserto exactos xl annos ; tum et Josuæ filii Navi xxvii, summa consurgit ad Apostoli calculos annorum dc.

24. Quin adeo Judicum quoque liber Apostolo suffragatur : namque et ibi anni Judicum usque ad Samuelem cvl comperiuntur singillatim hac ratione perscripti (10).

EX LIBRO JUDICUM.

Post Josuam dominati sunt

Alienigenæ annis viii.

Gothoniel annis lx (11).

Alienigenæ annis xviii.

Aodus et Samegurus annis lxxx.

Alienigenæ annis xx.

Barachus et Debora annis xl.

Alienigenæ annis vii.

Gedeon annis xl.

Abimelechus annis iii.

Thola annis xxiii.

Jairus annis xxii (12).

Alienigenæ annis xviii.

Jephtæus annis vi.

Esebon annis vii.

Æglon annis x (13).

Labdon annis xxx (14).

Alienigenæ annis xx (15).

(*) Καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῆ Χαναάν κατεκληροδότησεν αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν. Καὶ μετὰ ταῦτα. ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πενήκοντα, ἔδωκε κριτὰς ἕως Σαμουὴλ τοῦ προφήτου. Κάκειθεν ἤτήσαντο βασιλεῖα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαούλ υἱὸν Κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, ἔτη τεσσαράκοντα. *Ex Act. apost. xiii, 19-21.*

(1) Deut. xxxiv, 7.

(2) Jos. xxiv, 29.

(3) Gen. l, 26.

(4) Gen. xlvii, 28.

(5) Ab Eusebio reprehensum magnopere Africanum propter annos plures justo in vectos, narrat Syncellus etiam p. 79 D.

(6) Vel potius ad Salomonis obitum. LEOPARDUS.

(7) Lib. i, cap. 21, p. 386, *Siromatium*; ibi tamē paulo aliter legitur. Theophilus vero ad *Autol.* iii, 22, ex Tyriorum memoriis ait ædificatum templum anno post exitum ab Ægypto dlxxvi.

(8) In textu Armeniaco pro *Deus* est *Josua*, manifesto mendo. In biblico textu nihil est, sed plane subintelligitur *Deus*.

(9) Nempe *Hebræos*.

(10) Sequentem temporum tabulam Græce paucis mutatis exhibet Eusebius *Præp. ev. x, 14* : Μετὰ Μωσέα προέστη τοῦ Ἰουδαίου ἔθνους Ἰησοῦς, ὡς τινες, ἔτεσι λ' εἴθ', ὡς φησὶν ἡ Γραφή, ἐκράτησαν ἀλλόφυλοι ἔτεσιν ὀκτώ· ἔπειτα Γοθονιήλ ἔτεσι πενήκοντα· μεθ' οὗ Ἐγλώμ βασιλεὺς Μωάβ ἔτη ιη'· μεθ' οὗ Ἀωδ ἔτη π'· μεθ' οὗ πάλιν ἀλλόφυλοι ἔτη κ'· ἔπειτα Δεβώρα καὶ Βαρακ ἔτη μ'· ἔπειτα Μαδιναῖοι ἔτη ζ'· ἔπειτα Γεδεὼν ἔτη μ'· Ἀβιμέλεχ ἔτη γ'· Θωλά κγ'· Ἰαεὶρ κδ'· Ἀμμανίται ιη'· Ἰεφθάε ἔτη ς'· Ἐσδών ἔτη ς'· Αἰαλὼν ἔτη ι'· Λαβδών ἔτη η'· ἀλλόφυλοι, ἔτη μ'· Σαμφών ἔτη κ'· ἔπειτα Ἥλ' ἱερεὺς, ὡς τὸ Ἑβραϊκόν, ἔτη μ'. *Post Mosem Judaicæ genti præfuit Josua annis, ut quidam aiunt, xxx. Deinde, uti docent sacræ Litteræ, dominati sunt alienigenæ annis viii. Tum Gothoniel annis l. Postea Æglon rex Moab annis xviii. Exin Aodus annis lxxx.*

C *Rursus alienigenæ annis xx. Hinc Debora et Baracus annis xl. Mox Madianitæ annis vii. Gedeon annis xl. Abimelechus annis iii. Thola annis xxiii. Jairus annis xxii. Ammanitæ annis xviii. Jephthæus annis vi. Esbon annis vii. Æalon annis x. Labdon annis viii. Alienigenæ annis xl. Sampson annis xx. Denique Heli sacerdos annis, uti est in Hebraico exemplari, xl.*

(11) Græcus Eusebii Clementisque textus, *quinquaginta*.

(12) Jairi magistratus prætermittitur a Clemente ; est tamen in libro Judicum x, 3.

(13) Clemens, *octo* : qui etiam inter hunc et Esebonem collocat Ebronis cujusdam annos *octo*. Sane et Eusebio putamus scriptos *octo*; sic enim consurgit summa infra dicenda ccccl.

(14) Eusebius in *Præp. ev.*, itemque in tabulis et in canone ponit viii. Ita se habet textus quoque Armeniacus Aucheri. Mea vero editio Mediolanensis xxx, dictante uti puto Zohrabo. Reapse nisi xxx pro viii ponamus, summa annorum ccccl confici nequit. Labdonis magistratus omittitur a Clemente.

(15) In textu codicis Arm., xl, sed in ejusdem margine xx. Sane et Eusebius in *Præp. ev.* nec non Clemens scribunt xl. Sed Eusebium hoc loco scripsisse annos xx alienigenarum, totidemque Sampsonis, præclare testatur Syncellus, p. 165 B, his verbis : Εὐσέβιος τοῦ Παμφίλου τὰ μ' ἔτη ταῦτα τῶν ἀλλοφύλων τοῖς τοῦ Σαμφών συναριθμεῖ ἀλόγως καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ Κριτῶν ἔτεσι, μὴ στοιχειώσας αὐτὰ ἐν τῷ κανόνι αὐτοῦ, μηδὲ τῶν λοιπῶν ἀλλοφύλων, κατὰ τινα, φησὶν, Ἑβραίων παράδοσιν· Eusebius Pamphilii inmerito annos Sampsonis Judicumque post eum

Sampson annis xx (1).

Heli, sub quo Samuel, annis xl.

25. Summa temporis, quo iudices magistratum gesserunt, anni omnino CDL usque ad Samuelem, suffragante etiam præcone nostro Apostolo. Sunt tamen extra hunc censum ætates Mosis, itemque Josuæ successoris, nec non Samuelis et Saulis. Age vero Samuelis et Saulis et Josuæ tempora apponamus. Ex testimonio, inquam, Apostoli anni Saulis XL accenseantur Judicum annis CDL : cui numero additis XL annis Davidis, et IV annis Solomonis, consurgit annorum summa DXXXIV, quæ videlicet apostolica traditio est. Jam additis XL annis quos Moses in deserto traduxit, rursusque annis XXVII Josuæ filii Navi, astipulantibus ipsis Hebræis, congeruntur anni DC.

26. Nunc si hæc tempora in quinque procreationes, quæ fuerunt a Naasone ad Davidem, conferas ; ita ut singulis hominibus ratam temporis partem impertias, profecto antequam quisque ad nuptias accesserit, annos plus centum ac quindecim (2) univique attributum iri constat : quod a fide promissus abhorret. Cum enim in comperto sit, Mosem ultra annum CXX non vixisse, nunquid ejus posterii illa ferne ætate nuptias celebraverint ?

27. Quid ergo jam superest, nisi ut ad testimonium, quod e libris Regnorum (3) petitur, progrediamur ? Jam vero Regnorum libri vehementer affirmant spatium temporis universum, ab excessu filiorum Israelis ex Ægypto ad Salomonem templique ædificium, annis constare CDXL ; quanquam Hebraica exemplaria habent CDLXXX. Ait enim tertius liber Regnorum (4) : anno quadragesimo supra quadringentesimum, post discussum ab Ægypto, cœptam esse a Salomone divinæ domus structuram : in Hebraicis autem anno octogesimo supra quadringentesimum legitur. Id vero ævum annorum CDLXXX doctores Judæorum accurate colligi affir-

A mant (5), si anni quibus alienigenæ potiti sunt Hebræorum haud separatim æstimentur, sed dominatio tantummodo Judicum populi supputetur, in quam tempora quoque externæ tyrannidis conferantur : quo facto, quadringentos discrete et octoginta annos conflari aiunt. Porro præco Apostolus haud mihi videtur aliquam chronologiam voluisse proponere, neque definita sententia supputationem aliquam tradere prædictorum annorum, neque, seposita salutaris verbi doctrina, dare operam tractationibus temporum ; verum communi videtur usus libri lectione Judicum qui jus dixerunt. Sed tamen Regnorum liber evidenter tradit ab exitu ad Solomonem annorum CDXL vel CDLXXX congeriem. Atqui nihilominus si tempora Judicum singillatim ponamus, rursusque singillatim annos quos liber Judicum dominationi alienigenarum concedit, summa temporis a Mose ad Salomonem in sexcentos annos consurgit. Nimirum Mosis in deserto agentis sunt anni XL ; tum Josuæ XXVII ; postea Judicum et alienigenarum CDL, teste Apostolo, Judicumque libro in idem conspirante ; deinceps Samuelis et Saulis anni XL ; demum Davidis XL, ac Solomonis IV usque ad templum constructum ; summa annorum DC est. Si enimvero sententia illa, in qua prædictarum quinque procreationum singuli homines annos CXX nati nuptias demum faciunt, ea, inquam, toto cælo a veritate fideque aberrat.

28. Sed enim quanquam nos in libro Regnorum insistimus, secundum quem anni congeruntur CDLXXX sepositis CXX annis servitutis Hebræorum (tantum enim temporis spatio hi fuerunt in alienigenarum potestate) ; quanquam præterea populi libertatem servitutemque indiscretim supputamus, uti Hebræorum calculus tradit (quem nos quoque in his nostris rationibus secuturi sumus, quibus tempora alienigenarum in annis judicum claudemus [6]) ; nondum tamen persuaderi nobis potest intervallum

(*) Λέγει γὰρ (Εὐσέβιος ἐκ τοῦ τρίτου τῶν Βασιλειῶν)· Καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ υμ' ἔτει τῆς ἐξόδου τῆς ἀπ' Αἰγύπτου ἤρξατο οἰκοδομεῖν Σολομὼν τὸν ναόν. Τὸ δὲ Ἑβραϊκόν, καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ υ' καὶ π' ἔτει. Ταῦτα δὲ, φησὶν, οἱ τῶν Ἰουδαίων διδάσκαλοι ἀκριβῶς συνάγεσθαι ἔλεγον μόνως τῆς τῶν ἐξ Ἰσραὴλ Κριτῶν χρονολογίας ἀριθμουμένης, καὶ μὴ λογιζομένης ἰδίως τῆς τῶν ἀλλοφύλων, ἀλλὰ τῆς τῶν Κριτῶν συννοουμένης. Τὸν γε μὴμίερὸν Ἀπόστολον, φησὶν, υν' ἔτη τῶν Κριτῶν οὐκ ἀπακριβολογοῦμενον εἰπεῖν, ἀλλ' ἐκδοχῆ κοινωτέρῃ. Ἐὰν οὖν κατὰ τὸν Ἀπόστολον τὰ τῶν Κριτῶν υν' ἔτη, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς ἐρήμου μ' ἔτη Μωϋσέως, Ἰησοῦ τε κς', καὶ τῶν μετὰ Ἰησοῦν πρεσβυτέρων ιη', καὶ ἔτι Ἡλὲ τοῦ ἱερέως κ', Σαμουὴλ κ', καὶ Σαοὺλ κ', Δαβὶδ τε μ', καὶ Σολομῶνος δ' συναριθμήσωμεν, ἔσται ὁ πᾶς ἀπὸ τῆς ἐξόδου χρόνος ἐπὶ τῆν τοῦ ναοῦ κατασκευῆν ἐτῶν γνθ', κατὰ δὲ Εὐσέβιον χ', κατὰ Ἀφρικανὸν ὑπὲρ τλψμ'. Καθ' ἕκαστον δὲ τῶν τριῶν τούτων ἀριθμῶν, αἱ τε ἐκ φυλῆς Ἰούδα, αἱ τε ἐκ φυλῆς Λευὶ διαγενόμεναί γενεαί, ἧ καὶ μεριζόμεναί, ἀπίθανον ἔξουσι τῆν παιδοποιαν. Ἀπὸ γὰρ Ἀβραάμ ἕως Δαβὶδ γενεαὶ ιδ'· τούτων ἐνάτη ἦν ἐπὶ Μωϋσέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἦν ἐγνωρίζετο Ναασσῶν υἱὸς Ἀμιναδάβ ἀρχων φυλῆς Ἰούδα, ὃς ἐν τῇ ἐρήμῳ τελευτᾷ. Ἀπὸ Ναασσῶν δὲ ἕως Δαβὶδ γενεαὶ ε' οὕτως· Σαλμῶν υἱὸς Ναασσῶν ἐγέννησε τὸν Βοθζ, Βοθζ δὲ τὸν Ὀθῆδ, Ὀθῆδ δὲ τὸν Ἰεσσαί, καὶ Ἰεσσαί τὸν Δαβὶδ. Πῶς οὖν δυνατόν τὰς ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Μωϋσέως θ' διαγενέσθαι γενεὰς ἐν υσ' ἔτεσιν, πέντε δὲ μόνας ἀπὸ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἐν χ' ἔτεσιν ἕως Δαβὶδ ; ἔσται γὰρ ἕκαστος ρκ' ἐτῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς παιδοποιίας, ἵνα τὰ χ' τυχὼν ἐξ ἐρήτου μερίσωμεν. Ex Syncello, p. 175 A seqq., sed valde interpolata.

eosdem censet qui alienigenarum ; ideoque et e suo canone exclusit cum reliquis item alienigenarum annis, Hebræorum quamdam, ut ait, traditionem secutus.

(1) In textu codicis XL, sed in margine xx.

(2) Syncellus p. 175 C habet centum viginti : atque ita dicit mox ipse Eusebii § 27.

(3) Ita etiam Armenii cum Græcis dicunt libros Regnorum quos Latini Libros Regum.

(4) Cap. vi, 1.

(5) Præter textum Græcum hic subjectum, recole etiam col. 164, not. 10.

(6) Locum hunc Eusebii lectum a se testatur Syncellus p. 56 C : Εὐσέβιος τὰ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν ἐν τοῖς Κριταῖς σποράδῳ βασιλευσάντων ἐξ ἀλλοφύλων ἔτη ρια' (dic ρκ') οὐκ ἐψηφίστατο, λογιζάμενος ἐν τοῖς Κριταῖς λελογισθαι αὐτὰ· Eusebii tempora alienigenarum qui ex intervallo potiti rerum sunt annis CXX (dic CXX) n-n supputavit, sed cum Judicum temporibus conjuncta esse censuit.

illud quinque procreationum, quod a Naasone ad Davidem pertinet, nisi ab annis cdlxxx detrahantur anni xl Mosis in deserto degentis; tum et quatuor Salomonis, ita ut reliqui sint cdxvii usque ad Davidis obitum; hique in quinque procreationes ita tribuantur, ut cuique viro cum gigneret, annus ætatis lxxxv (1) assignetur: quam si quis paulo perspicacior consideret, doctrinam veram agnoscat; præsertim si ad Davidis etiam natalia respiciat. Seni quippe Jessæ natus est octavo loco David, post septem fratres natu majores (2). Hinc quoque, inquit, ratio ætatis præcedentium æstimanda est. Igitur de sententia nostri Regnorum libri a relicta Ægypto ad Salomonem templumque constructum anni labuntur cdlxxx: ita tamen ut tempora quoque alienigenarum in his comprehendantur, seriei B interposita Judicum qui rerum ex ordine potiti sunt.

29. Sedenim et alio modo ex ipsolibro Judicum res lucidius innoscit. Jus populo reddebat Jephthæus, contraque eum Amorrhæorum bellum conflatum est Jordanis fluvii incolarum. Is autem nuntium ad hostem misit his verbis: « Num tu melior Balaco, filio S'phoris (3), rege Moabitarum? Hic autem num forte cum Israele rixatus est manusve conseruit quo tempore Israel incolebat Esebonem ejusque suburbana, Azerum cum suis pagis ad annem Jordanem ab annis trecentis? Quidni eos per id tempus in libertatem vindicaverunt? » Atqui his docet Jephthæus, a Mosis temporibus Balacoque S'phoris filio usque ad suam ætatem annos interjacere trecentos. Id autem ævi spatium nullo pacto conficitur, nisi tempora alienigenarum, ut diximus, eadem esse putentur quæ Judicum potestate fungentium. Revera si annos, quibus populus alienigenarum vi pressus servivit, seorsim supputes, tempora mehercule trecentissimi anni fines satis excedent. Contra si annos dominantium Judicum tantummodo numeres, a definito Mosis tempore ad Jephthæum anni tibi

A trecenti consurgent (4), quod ipsius Jephthæi testimonio firmatur.

30. Nostra igitur chronologia hac ratione explicatur.

A MOSE USQUE AD SALOMONEM.

Mosis anni xl.

Josuaë anni xxvii.

Alienigenarum et

Gothonielis judicis anni lxxx (5).

Alienigenarum nec non

Deboræ et Baraci anni xl.

Gedeonis anni xl.

Abimelechi anni iii.

Tholæ anni xxii.

Jairi anni xxii.

B Alienigenarum et

Jephthæ judicis anni vi.

Sebegonis (6) anni vii.

Labdonis (7) anni viii.

Alienigenarum et

Samsonis anni xx (8).

Eo tempore gestum est bellum Iliacum.

Heli anni xl.

Samuelis et Saulis anni xl.

Davidis anni xl.

Salomonis anni iv usque ad templi ædificium.

Summa a Mose egressuque ab Ægypto usque ad templi structuram, anni cdlxxx (9).

31. De Josua Mosis successore liber illius homonymus nihil narrat, præterquam quod anno ætatis centesimo decimo obiit. Hebræi tamen annis septem supra viginti ducatum ab eo gestum confirmant, adeo ut ipse annum agens ætatis quadragesimum tertium ex Ægypto cum Mose discesserit. Jam vel ipsius Samuelis tempora quandoquidem sacri libri perspicue non tradunt, ego quidem quod a divo apostolo de Saule dictum est, id Sauli æque et Samueli communem esse putem. Certe Samuelem plurimis annis præfuisse populo apparet: Saulis vero

(*) Καὶ νῦν μὴ κρείσσων εἶ σὺ τοῦ Βαλὰκ υἱοῦ Σαπφὼρ βασιλέως Μωάβ; μὴ μάχη ἐμαχῆσατο μετὰ Ἰσραὴλ, ἢ πολεμῶν ἐπολέμησεν ἐν αὐτοῖς; ἐν τῷ οἰκῆσαι Ἰσραὴλ ἐν Ἐσεβὼ καὶ ἐν ταῖς θυγατρᾶσιν αὐτῆς· καὶ ἐν Ἀροὴρ καὶ ἐν ταῖς θυγατρᾶσιν αὐτῆς, καὶ ἐν πάσαις ταῖς παρὰ τὸν Ἰορδάνην, τριακόσια ἔτη; τί ὅτι οὐκ ἐρύσαντο αὐτοὺς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ; Ex *Judic.* xi 25, 26.

(1) Corrigit lxxxvii Aucherus.

(2) I Reg. xvi, 10, 11.

(3) In codicis Arm. textu *Soporis*, in margine *Beoris*.

(4) Atqui nonnisi cdlxxx, uti nunc se habent apud codicem Arm. numeri in tabula proxime addenda. Jam in hac universa quæstione constituenda magnopere laborasse Eusebium tradit Syncellus p. 174 D.

(5) Prætermissum posthinc ab Eusebio Aodum, decem annis judicem, criminatur Syncellus p. 26 B: Εὐσέβιος Ἄωδ τὸν κριτὴν οὐκ ἐστοιχείωσεν κρινεῖν τὸν Ἰσραὴλ ἔτη δέκα.

(6) Idem ac *Esephon* vel *Esebon*. Deinde omittitur *Æglon* vel *Ælon*, qui Eusebio omittitur etiam in tabulis infra addendis judicum, et in secundo libro dicitur abesse a textu τῶν LXX, quod testatur iam Samuel historicus. Nunc autem plane occur-

D rit hic *Æglon* apud τὸς LXX, non apud Biblia Arm. ex eorumdem fonte deducta.

(7) Ita Eusebius constanter *Labdon* toto hoc opere et *Præp. ev.* x, 14, uti etiam Græca Biblia: quanquam Armeniaca ab his derivata habent *Abdon*, uti et Latina Vulgata.

(8) Audiendus hic rursus Syncellus, p. 36: Εὐσέβιος μετὰ τὴν τελευταίην τοῦ Σαμψὼν τοῦ κριτοῦ, τῆς ἀναρχίας, ἤτοι εἰρήνης τοῦ λαοῦ μ' ἔτη ἐν τῷ κατὰ πλάτος οὐκ ἔθηνεν. Eusebius post *Samponis* judicis obitum annos xl libertatis, seu publicæ pacis in diffusiore chronographiæ parte non recensuit. Rursus Eusebius quod annos *Samponis* cum annis alienigenarum permiscuit reprehenditur a Syncello, p. 165 B.

(9) Atqui hæc summa e prædictis numeris non conflatur. Videbatur tamen esse lacuna in codice Arm. inter *Labdonem* et *Samponem*.

biennium tantummodo *sacer* sermo confirmat. Namque primo capite Regni sic ait Scriptura *: « Filius, inquit, anniculus erat Saul cum regnum iniit; et duobus præterea annis dominatus est Israeli. » Quanquam Symmachus eum locum illuminat, quem ita interpretatur : « * Filius, inquit, tanquam anniculus erat Saul cum regni habenas accepit. » Quibus verbis hominem simplicem vitiique expertem significat sub regni primordiis, qui tamen in eo vitæ habitu ultra biennium non manserit; posteaque depravatum, et a Deo rejectum, adeo ut a dæmone suffocaretur. Hinc et illius reliqui anni in Samuelis ætate censentur, ita ut quadraginta anni scribantur Samuelis et Saulis.

32. Sed tamen non apostolico solum testimonio tempora Saulis in tot annos excrescunt, sed diligenti atque accurata etiam Librorum *sacrorum* consideratione. Saule quippe mortuo, ait historia **, Jebusthem Saulis filium quadraginta annos natum Israelis regno potitum esse, idque biennio retinuisse, dempta Judæ domo quæ partes Davidis sequebatur. Jam hunc Jebusthem Saule recenter ad regnum provento natum esse vel inde constat, quod *sacri* libri, filiis tribus Saulis regnum non ita pridem exorsi commemoratis (1), hunc, de quo sermo est, *Jebusthem* silentio premunt: quæ res natum postea coarguit: tantumque Saulis regnum, quanta post ejus obitum ætas filii deprehenditur.

33. Post hæc dicta, id omnino tenendum est quod tertio Regnorum (2) scribitur, nempe ab egressu ex Ægypto usque ad Salomonem templique ædificium annos effluxisse *CDLXXX*. Jam ab Abrahamo ad exitum duce Moyse anni erant *DV*. Et a diluvio ad primum annum Abrahami anni *CMXLII*. Denique ab Adam ad diluvium anni *MCCCXLII*. Summa autem ab Adam ad Salomonem templumque conditum, annorum est *MMMMCLXX* (3).

(*) Υἱὸς ἐνιαυτοῦ ἦν Σαοὺλ ἐν τῷ βασιλευεῖν αὐτόν, καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐπὶ Ἰσραὴλ. *I Reg. xiii, 1.*

(**) Υἱὸς ὡς ἐνιαύσιος Σαοὺλ ἐν τῷ βασιλευεῖν αὐτόν. *Ab Hexaplis.*

(***) Τεσσαράκοντα ἐτῶν Ἰησοῦθ ἐβασίλευσεν ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσε, πλὴν τοῦ οἴκου Ἰούδα, οἱ ἦσαν ὅπισθεν Δαυὶδ. *Ex II Reg. 11, 10.*

1. Βούλομαι τοίνυν ἀπὸ τούτων ἐπιμελεῖν ἐπὶ τὰ παρὰ τοῖς Φοινίξιν ἀναγεγραμμένα περὶ τοῦ γένους ἡμῶν, καὶ τὰς ἐξ ἐκείνων μαρτυρίας παρασχεῖν. Ἔστι τοίνυν παρὰ Τυρίοις πολλῶν ἐτῶν γράμματα, δημοσίᾳ γεγραμμένα, καὶ πεφυλαγμένα λίαν ἐπιμελῶς, περὶ τῶν παρ' αὐτοῖς γενομένων καὶ πρὸς ἀλλήλους (7) πραχθέντων μνήμης ἀξίων. Ἐν τούτοις γέγραπται, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ψυχοδομήθη ναὸς ὑπὸ Σολομῶνος τοῦ βασιλέως, ἔπειτα ἕκαστον τεσσαράκοντα καὶ τρισὶν καὶ μῆσιν οὐκ ἄνω τοῦ κτίσαι Τυρίους Καρχηδῶνα· ἀνεγράφη δὲ παρ' ἐκείνοις ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευὴ τοῦ παρ' ἡμῖν. Εἰρωμὸς γὰρ ὁ τῶν Τυρίων βασιλεὺς φίλος ἦν τοῦ βασιλέως ἡμῶν Σολομῶνος, πατριχὴν πρὸς αὐτόν φιλίαν διαδεδεγμένος· αὐτὸς οὖν συμφιλοτιμούμενος εἰς τὴν τοῦ κατασκευάσματος τῷ Σολομῶνι λαμπρότητα, χρυσοῦ μὲν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἔδωκε τάλαντα· τεμῶν δὲ καλλίστην ὕλην ἕκ τοῦ δρύος, ὃ καλεῖται Λίθανος, εἰς τὴν ὄροφον ἀπέστειλεν. Ἀντεδωρήσατο δὲ αὐτῷ ὁ Σολομῶν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ γῆ κατὰ χώραν τῆς Γαλιλαίας τῇ Χαβουλῶν λεγομένην. Μάλιστα δὲ αὐτοῖς εἰς φιλίαν τῆς σοφίας συνήγεν ἐπιθυμία· προβλήματα γὰρ ἀλλήλοις ἀντεπέστειλλον λύειν κελύοντες, καὶ κρείττων ἐν τούτοις ἦν ὁ Σολομῶν, καὶ τὰλλα σοφώτερος. Σώζονται δὲ μέχρι νῦν παρὰ τοῖς Τυρίοις πολλὰ τῶν ἐπιστολῶν, ἃς ἐκείνοι πρὸς ἀλλήλους ἔγραψαν.

(1) *I Reg. 11, xiv, 49.*

(2) *Cap. vi, 1.*

(3) *Codex Arm. MMMCCL*; sed Eusebius, apud Syn-cellum p. 181 D, habet, ut hic, *MMMMCLXX*: et hanc summam, uno dempto, prædicti numeri conflant.

(4) Qui hic dicitur *Hiramus*, is scribitur *Hiram* *II Reg. v, 11*, in Latina Vulgata; *Χειράμ* apud *LXX* et apud Biblia Armenica; *Σούρων* apud Eusebium *Præp. ev. ix, 35 et 34*; *Ἰέρωμος* denique apud Theophilum ad *Autolyc. iii, 22*.

(5) Vel potius *rogabant*. Sic enim in disputatione

De temporibus Salomonis, ejusque ad condendum templum collatis curis, Josephus historiographus primo Judæorum priscorum libro Phœnicios homines testes invocat. Haud inutile mihi videtur memoratorum ab eo virorum suffragium. In laudata igitur *Historia* sic ille scribit.

CAPUT XVII.

Josephi, ex Phœnicum testimonio de templo Hierosolymis condito.

1. Nunc juvat hinc progredi ad Phœnicum de gente nostra scripturas, atque ex his testimonia proferre. Quippe apud Tyrios ex omni antiquitate supersunt præteritorum annorum monumenta regis scriptis commendata diligentissimeque servata, in quibus res ab ipsis sive secum sive cum aliis populis gestæ, quæcunque memoria dignæ sunt, continentur. In his perscriptum est templum Hierosolymis a Salomone rege fuisse constructum antiquitatis, nempe annis *CXLII* cum mensibus octo antequam Tyrii Carthaginem conderent. Quin adeo templi nostri structura non obscuris verbis a Phœnicibus historiæ commendata est. Namque Hieromus (4), Tyriorum rex, regis nostri Salomonis familiaris, patriæque amicitia hæres, munifico studio ductus Salomonis in eo ædificio juvandi, talenta auri *CXX* ad templi ornatum contulit, materiamque optimam in monte, cui nomen Libano, cæsam ad tecti contignationem submisit. Huic autem Salomon remunerandi causa tum alia multa, tum loca aliquot in provincia Galilæa possideunda concessit, nomine Chabula. Maxime vero amicitiam eorum auxit sapientiæ studium. Nam problemata inter se missitabant solvique jubebant (5): porro in his eminebat Salomon, et in aliis etiam plurimis sapientia præstabat. Multæ adhuc apud Tyrios supersunt epistolæ, quas illi mutuo scripserunt (6).

Theoriani a me edita, et celeriter, et celeriter, significat si tibi, si vobis placet.

(6) Ex his epistolis supersunt binæ *III Reg. v, tum apud Josephum Antiq. viii, 2*, quas verbis sæpe immutatis recitat etiam Eusebius *Præp. ev. ix, 33-34*. Easdem epistolas commemorat Theophilus quoque ad *Autolyc. iii, 22*. Clemens autem *Strom. i, 21, p. 396*, easdem existitisse ait apud Polyhistorum, quam rem innuit ipse Eusebius. *Præp. ev. ix, 37*.

(7) Perperam Armenius interpret vel legit vel intellexit ἄλλους pro ἀλλήλους.

2. Jam quæ hæcenus de Tyriorum commentariis dixi, hæc a me non esse conficta, testem gravissimum excitabo hominem, qui Phœnicum historiam summa fide scripsisse putatur; Dium, inquam, qui in Phœnicia Historia sic ait: — Mortuo Abibalo, regnum filius ejus Hiromus obtinuit. Hic orientalem urbis regionem circumvallavit, ipsamque urbem ampliorem effecit, et Olympici Jovis fanum, quod erat sejunctum in insula, interjectis locis aggere oppletis, urbi admiscuit, oblatisque ex auro signis ornavit. Tum et in Libanum montem cedris abundantem conscendens, ligna per operarios cædebat ad fanorum ædificium. Salomon autem Hierosolymorum tyrannus misisse ad Hiromum ænigmata fertur, vicissimque ab hoc scripta ejusmodi repoposcisse (1): ea lege ut qui minus ænigma, pecuniam certe solveret. Ei conditioni cum acquievisset Hiromus, moxque ænigmata haud potuisset exsolvere, magnas opes multæ nomine pendebat. Postremo autem eruditus quidam vir sagax, Abdemonus dictus, et ænigmata a Salomone proposita explicuit, et alia invicem exhibuit; quæ cum Salomon non expeditisset, multas opes Hiromo persolvit. — Atque ita Deus testimonio suo dicta nostra comprobat.

3. Ei tamen et Menandrum Ephesium addam: nam et hic singulorum regnorum res præclare gestas apud Græcos et Barbaros scripsit, adhibito studio ad historiam et ejusque regionis monumentis cognoscendam. Scribens autem de Tyri regibus,

2. Ὅτι δ' οὐ λόγος ἐστὶν ὑπ' ἐμοῦ συγχείμενος, ὁ περὶ τῶν παρὰ τοῖς Τυρίοις γραμμάτων, παραθήσομαι μάρτυρα αἰῶν, ἄνδρα περὶ τὴν Φοινικὴν Ἱστορίαν ἀκριβῆ γηγονέναι πεπιστευμένον. Οὗτος τοίνυν ἐν ταῖς περὶ Φοινικῶν ἱστορίαις γράφει τὸν τρόπον τοῦτον· Ἀδιθάλου τελευτήσαντος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εἰρωμος ἐβασίλευσεν. Οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχρωσεν, καὶ μείζον τὸ ἄστυ πεποίηκεν, καὶ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς τὴν ἱερὴν καθ' ἑαυτὸν ἔν ἐν νήσῳ, χώσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνήψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐχρίσθησεν. Ἀναβάς δὲ εἰς τὸν Λίβανον ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τῶν ναῶν κατασκευὴν. Τὸν δὲ τυραννοῦντα Ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι φασὶ πρὸς τὸν Εἰρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξιοῦν. Τὸν δὲ μὴ δυναθέντα διακρίναι, τῷ λύσαντι χρήματα ἀποτίνειν ὁμολογήσαντα ἐπὶ τὸν Εἰρωμον, καὶ μὴ δυναθέντα λύσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ἐπιζήμιον ἀναλώσαι. Εἴτα δὴ Ἀδδῆμονος τινα Τύριον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λύσαι· καὶ αὐτὸν ἄλλα προβαλεῖν, ἃ μὴ λύσαντα τὸ Σολομῶνα, πολλὰ τῷ Εἰρωμῷ προσαποτίσαι χρήματα. Αἰὼς μὲν οὕτω περὶ προειρημένων ἡμῖν μεμαρτύρηκεν.

3. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτω παραθήσομαι Μένανδρον τὸν Ἐφέσιον· γέγραφε δὲ οὗτος τὰς ἐπ' ἐκάστου τῶν βασιλέων πράξεις παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ Βαρβάροις γενομένας, ἐκ τῶν παρ' ἐκείνοις ἐπιχωρίων γραμμάτων σπουδάσας τὴν ἱστορίαν μαθεῖν. Γράφων δὲ περὶ τῶν βασιλευσάντων ἐν Τύρῳ, ἔπειτα γενόμενος κατὰ τὸν Εἰρωμον ταῦτα φησὶ· Τελευτήσαντος δὲ Ἀδιθάλου, διεδέξατο τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εἰρωμος, ὃς βιώσας ἔτη πενήτηκοντα τρία, ἐβασίλευσεν ἔτη τριάκοντα τέσσαρα. Οὗτος ἔχων τὸν εὐρύχωρον, τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τοῦ Διὸς ἀνέθηκεν, ἔτι τε ὑψηλὴν ξύλων ἀπελθὼν ἔκοψεν ἀπὸ τοῦ λεγομένου βροῦς Λιβάνου, κέδρινα ξύλα εἰς τὰς τῶν ἱερῶν στέγας· καθελὼν τε τὰ ἀρχαῖα ἱερά καινούς ναοὺς ὠκοδόμησε, τὸ τε τοῦ Ἡρακλέους καὶ τῆς Ἀστάρτης τέμενος ἀνιέρυσεν, καὶ τὸ μὲν τοῦ Ἡρακλέους πρῶτον ἐποίησατο ἐν τῷ Περιτῷ μῆλι, εἴτα τὸ τῆς Ἀστάρτης, ὅποτε Τίτυοις ἐπεστράτευσεν μὴ ἀποδιδούσι τοὺς φόρους, οὓς καὶ ὑποτάξας ἑαυτῷ πάλιν ἀνέστρεψεν. Ἐπὶ τούτου δὲ τις ἦν Ἀδδῆμονος (9) παῖς νεώτερος, ὃς ἐνίκα τὰ προβλήματα ἃ ἐπέτασσε Σολομῶν ὁ Ἱεροσολύμων βασιλεὺς.

4. Ψηφίζεται δὲ ὁ χρόνος ἀπὸ τούτου τοῦ βασιλέως ἀχρι τῆς Καρχηδόνας κτίσεως οὕτως· Τελευτήσαντος

(1) Interpres Arm. explicat verbum ἀξιοῦν, dignatum esse; nobis tamen paulo aliter interpretandum videbatur.

(2) Nova ædificavit deest apud Interpretem Arm.

(3) Nempe *Februario*, ut docet Suidas.

(4) Græce VII. Sed etiam Theophilus (III, 21) habet XVII; et, quod pluris est, idem Josephus apud Syncellum p. 183 C.

(5) Græce XIX.

(6) Interpres Arm. utitur hic voce ΤΑΙΑΓΟΡΤΙ, quæ componitur ex ΤΑΙΑΓ nutritix, et ΟΡΤΙ filius. In Actis autem apost. XIII, 4, quo loco Græce est σύντροφος et Latine *collactaneus*, Armenii scribunt

ubi devenit ad Hiromum, hæc ait: — Mortuo Abibalo regnum excepit filius ejus Hiromus, qui annis vixit LIII, regnavitque XXXIV. Is humo opplevit spatium quod inter urbem fanumque Jovis interjacebat: in eodemque Jovis fano auream columnam dicavit: pergensque in cedrinam montis, qui Libanus dicitur, silvam ligna per operarios cædebat, quibus fanorum tecta construerentur. Tum antiquis delubris sublatis, nova ædificavit (2), templa scilicet Hercules Astartæque dedicavit. Primum Herculi condidit mense Peritio (3), bello moto adversus Tityos, qui tributum mutata fide non solvebant. Hos quidem ille perdomitos ad obedientiam revocavit. Eo tempore inclaruit puer quidam Abdemonus, qui in cunctis abs Hierosolymorum rege Salomone propositis sibi problematibus superior evadebat.

4. Ac tempus ab hoc rege ad Carthaginem conditam hac ratione supputatur. Extincto Hiromo, potitus est regno filius ejus Bahaibazerus, qui vixit annis XLIII, regnavit XVII (4). Post hunc Abdastartus ejus filius, qui vixit annis XXXIX (5), regnavitque IX. Hunc quatuor nutricis filii (6) insidiis exceptum interemerunt, quorum natu maximus regnum occupavit annis XII (7). Deinde Astartus Elæastarti filius, qui vixit annis LIV, regnavitque XII. Postea frater ejus Astharimus, qui vixit annis LVIII, regnavitque IX. Hic a fratre suo Pbelite occisus est, qui et dominationem obtinuit mensibus octo, et ad quinquagesimum (8) annum vitam pro-

D ΤΑΙΑΓΟΡΤΙ. Ita etiam I Machab. I, 6 et II Machab. IX, 29. Videtur igitur Abdastartus occisus a pueris cum eo nutritis. Sed enim Græce quoque est, uti nos scripsimus, *nutricis filii*.

(7) Annis XII deest apud Arm. interpretem.

(8) Ita Græce *quingagesimum*, quæ est vera lectio, confirmaturque a Theophilo. At codex Arm. habet *decimum* mendose propter numeralium harum notarum in ea lingua levem differentiam.

(9) Textus Arm., *Abdemonis minor natu filius*, quia Ἀδδῆμονος hoc loco visus est Armenio interpreti casus genitivus, sed immerito.

duxit. Hunc interfecit Ithobalus Astartæ sacerdos A (1), qui annis xxxii regnavit, vixitque xlvi (2). Huic Balezorus filius successit, qui annis vixit xlv, et regnavit viii (3). Hunc excepit Metenus filius, qui annis xxxii vixit, et xxix imperavit. Successit in hujus locum Physmanon (4), qui annis lviii vixit, et xlvi dominatus est. Septimo ejus regni anno soror ejusdem, fuga arrepta, Carthaginem in Libya condidit.

5. Summa temporis ab Hiromi regno ad Carthaginem conditam, anni sunt clv mensesque viii. Anno Hiromi duodecimo templum Hierosolymis fundatum est. Igitur a templi conditione ad Carthaginis ædificium anni cxliii mensesque octo elapsi sunt. Jam vero Phœnicum testimonio plura aggerere quid interest? Porro patrum nostrorum in eam regionem adventus ædificio templi antiquior est. Quippe hi regione universa in potestatem suam redacta, tum demum templo condendo operam dederunt. Id autem ego e sacris libris perspicue, ut arbitror, in *Antiquitatibus* (5) ostendi.

6. Hactenus Josephus. Nostra vero chronologia, quam subteximus, a quarto Salomonis anno videlicet temploque condito usque ad eum locum a Babylonis eversum, annos colligit ccccxxxii, qui ita recensentur.

I. Salomon reliquis, post tres prædictos, annis xxxvii.

II. Roboamus annis xvi.

III. Abias annis iii.

IV. Asa annis xli.

V. Josaphatus annis xxv (6).

Εἰρώμου διεδέξατο τὴν βασιλείαν Βαλεάζαρος ὁ υἱὸς, ὃς βιώσας ἔτη τεσσαράκοντα τρία, ἐβασίλευσεν ἔτη ἑπτὰ. Μετὰ τοῦτον Ἀδδαστάρτος, ὁ αὐτοῦ υἱὸς, βιώσας ἔτη εἴκοσι ἑννέα, ἐβασίλευσεν ἔτη ἑννέα. Τοῦτον οἱ τῆς προφῆας αὐτοῦ υἱοὶ τέσσαρες ἐπιβουλεύσαντες ἀπέκλεισαν, ὧν ὁ πρεσβύτερος ἐβασίλευσεν ἔτη δεκαδύο. Μεθ' οὗς Ἀστάρτος ὁ Δελαιαστάρτου, ὃς βιώσας ἔτη πενήτηκοντα τέσσαρα, ἐβασίλευσεν ἔτη δώδεκα. Μετὰ τοῦτον ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀσέρυμος, βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ πενήτηκοντα, ἐβασίλευσεν ἔτη ἑννέα. Οὗτος ἀπέκλειτο ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Φέλητος, ὃς λαβὼν τὴν βασιλείαν ἤρξε μῆνας ὀκτώ, βιώσας ἔτη πενήτηκοντα. Τοῦτον ἀνέκλειν Εἰθώβαλος ὁ τῆς Ἀστάρτης ἱερεὺς, ὃς βασιλεύσας ἔτη τριάκοντα δύο, ἐβίωσεν ἔτη ἐξήκοντα ὀκτώ. Τοῦτον διεδέξατο Βαδέζωρος υἱὸς, ὃς βιώσας ἔτη τεσσαράκοντα πέντε, ἐβασίλευσεν ἔτη ἕξ. Τοῦτου διάδοχος γέγονε Μάτγηνος ὁ υἱὸς, ὃς βιώσας ἔτη τριάκοντα δύο, ἐβασίλευσεν ἔτη ἑννέα. Τοῦτου διάδοχος γέγονε Φυγμαλιών, βιώσας δ' ἔτη πενήτηκοντα ἕξ, ἐβασίλευσεν ἔτη τεσσαράκοντα ἑπτὰ. Ἐν δὲ τῷ ἐπ' αὐτοῦ ἑβδόμῳ ἔτει ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ φυγοῦσα, ἐν τῇ Λιβύῃ πόλιν ἠκοδόμησε Καρχηδόνα.

5. Συνάγεται δὴ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς Εἰρώμου βασιλείας ἄχρι Καρχηδόνας κτίσεως, ἔτη ργϵ', μῆνες η'. Ἐπὶ δὲ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Εἰρώμου βασιλείας, ἐν Ἱερουσόλοις ἠκοδομήθη ὁ ναὸς. Γέγονεν οὖν ἀπὸ τῆς οἰκοδομήσεως τοῦ ναοῦ ἄχρι Καρχηδόνας κτίσεως, ἔτη ἑκατὸν τεσσαράκοντα τρία, μῆνες ὀκτώ. Τῆς μὲν οὖν παρὰ Φοινίκων μαρτυρίας τί δεῖ προσθεῖναι πλείω; Βλέπεται γάρ τάληθες Ἰσχυρὸς ὠμολογημένον. Καὶ πολὺ δήπου προάγει: τῆς τοῦ νεῦ κατασκευῆς ἢ τῶν προγόνων ἡμῶν εἰς τὴν χώραν ἀφίξι. Ὅτε γὰρ αὐτὴν πᾶσαν πολέμῳ παρέλαβον, τότε τὸν νεῦν κατεσκεύασαν· καὶ ταῦτα σαφῶς ἐκ τῶν ἐπιγράμμάτων ὑπ' ἐμοῦ διεδύλωται διὰ τῆς ἀρχαιολογίας. *Ex opere contra Apionem*, I, 17 18.

(*) Καὶ ἔμεινεν ἡ αἰχμαλωσία ἐπὶ ἔτη ἑβδόμηκοντα, καταλήξασα εἰς τὸ δεῦτερον ἔτος τοῦ Δαρείου τοῦ Ὑστάτου, τοῦ Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων καὶ Αἰγυπτίων γεγενημένου βασιλέως· ἐφ' οὗ Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας, καὶ ὁ ἐκ τῶν δώδεκα Ἀγγελοῦ, προφητεύουσι· καὶ ἡν ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσαδέξ. *Ex Clemente, Strom.* I, 21, p. 395.

(1) Codex Arm., *Astartorum rex pro Astartæ sacerdos*.

(2) Græce Lxviii.

(3) Ita Josephus etiam apud Syncellum p. 183 C. At hic Græce vi; Theophilus autem vii. In sequentibus etiam a Græco textu discrepat Armenius.

(4) Scilicet *Pygmalion*.

(5) Lib. viii, 2-5. Jam vero hic Armenius interpret dicit in *priscorum oraculo*, quasi ἀρχαιολογία componatur ex ἀρχαίων, *priscorum* et λόγιον *oraculum*; quod secus est.

VI. Joramus annis viii.

VII. Ochozias anno I.

VIII. Gotholia mater annis vii.

IX. Joasus annis xl.

X. Amesias annis xxviii.

XI. Ozias annis lii.

Sub hoc prima olympias Græcorum instituta est.

XII. Joathamus annis xvi.

XIII. Achazus annis xvi.

XIV. Ezechias annis xxix.

XV. Manasses annis lv.

XVI. Amosus annis ii (7)

XVII. Josias annis xxxi.

XVIII. Joachazus mensibus iii.

XIX. Joachimus annis xi.

B XX. Joachimus filius ejus, idem qui Jechonias, mensibus iii.

XXI. Matthanias, idem qui Sedechias, annis xiv (8).

Summa annorum cdxxxii (9).

CAPUT XVIII.

De Babylonica captivitate Judæorum reliquisque eorumdem temporibus (10).

1. Subsecuta est Judæorum captivitas Babylonica, locique sancti vastitas annis lxx, qui circa alterum annum Darii Persarum et sexagesima quinta olympiade expliciunt, eorum rei testes sunt divinæ Scripturæ. Nobiscum de his sentit etiam Clemens, qui primo *Stromatum* hæc scribit: et captivitas quidem ad lxx usque annum protracta est, alteroque demum anno Darii Hystaspis qui Persis, Assyriis et Ægyptiis regia auctoritate imperavit,

(6) Codex Arm. xlv, sed error est propter notarum similitudinem. Confer tabulas et posteriorem librum.

(7) De annis quibus regnavit Amosus re Cole cap. 5. n. 5.

(8) Horum regum anni sæpe aliter se habent in tabulis deinceps addendis, et in posteriore libro.

(9) Ita se habet numerus in codice Arm., quem nos intactum relinquimus.

(10) Hunc capituli titulum nos supplemus. Nam in codice Arm., nihil aliud scribitur nisi vox ΚΛΕΜΕΝΤΙΣ, quam nos omittebam putavimus.

antiquata est. Tunc Aggæus et Zacharias e prophetarum duodecim ordine vaticinia canebant, itemque Angelus, nimirum Malachias, qui explicatur *nuntius*: pontificatum autem Jesus Josedechi filius gerebat. Hæc prædictus vir ait. Sed enim, quod usque ad alterum Darii annum septuagenarium illud templi exitium manserit, testis contemporalis adest Zacharias propheta, qui anno Darii secundo in hæc verba erumpebat: « Quousque te, Domine omnipotens, Hierosolymorum non miseret cæterarumque Judææ urbium, quas abhinc annis septuaginta contemnis? » Quæ tu reputas, rogas, cur nam initio librorum Esdraë dictum sit: « Anno primo Cyri Pefsarum regis, ut Dei verba, Jeremiæ ore prolata, in rem conferrentur, excitavit Dominus Cyri regis Persarum spiritum, qui jussa ejusmodi scriptis literis universo regno proposuit? » Jam et ea, quæ ibi sequuntur, liberationem Judæorum declarant, et Cyri de instaurando templo mandatum. Atqui hæc nonne persuadeant, septuagenariam captivitatis periodum sub Cyro potius quam sub Dario fuisse conclusam?

2. His ego occurrens aio: duo tempora septuagenaria prophetico sermone esse prænuntiata, quorum primum a templo everso exordiens, desinit in annum secundum Darii, quod diserte dicitur a Zacharia; alterum a Judæis in servitutem redactis usque ad captam Babylonem Chaldæorumque regnum sublaturum, cujus temporis periodus ab ipso vaticinio initium capit, et sub Cyro concluditur, secundum Jeremiæ dictum, qui futura præsagens aiebat: « Postquam annos septuaginta Babylone exegeritis, ego quidem vos invisam, meique oraculi tenax ad hunc locum reducam. » Rursusque vaticinans: « Universa, inquit, regio hæc ad excidium vastitatemque voca-

bitur, *ejusque incolæ* inter ethnicos Babylonio regi servient. Tum et illam gentem, inquit Dominus, et Chaldæorum regionem subvertam. » Quæ omnia sub Cyro evenerunt. Captivitatis tamen tempus haudquaquam a templo everso percensendum est, sed paulo altius repetendum, nempe ab altero Joachimi Judæorum regis anno (1), quo regnante prima captivitas a Nabuchodonosoro rege Babyloniorum inventa est; imo vero ab eo tempore, quo Jeremias vaticinandi initium fecit. Inde enim usque ad *urbem* obsessam templumque inflammatum, anni xl. excurrunt; ad primum vero Cyri annum, septuaginta. Ex eo spatio quod abs Jeremia vaticinium exorso ad Cyrum interjacet, prior periodus septuagenaria constatur. Rursus a templo sublato ad Cyrum anni sunt xxx, ita ut altero Darii anno septuaginta item anni existant (2). Denique octavo (3) Darii anno templum restitutum est.

3. Deinceps Judæis nullus indigena rex fuit: pontificibus suis tanquam principibus ducibusque utebantur: cæterum Persarum regibus obtemperabant, quandiu Persidis regnum mansit (4). Exin in Macedonum potestate fuerunt, qui post Alexandrum regia auctoritate præfulserunt, usque ad Antiochum Epiphanem, qui Syriæ regno potitus Judæam gentem vexare cœpit ut ad ethnicam superstitionem traduceret. Sub hoc videlicet Malthias Asamonis filius Hierosolymitanus sacerdos, ejusdemque filius Judas, cognomento Machabæus, tum et horum successores principatum Judaicum redintegrarunt, eumdemque ad Augustum usque retinuerunt; cujus ætate regnum alienigena, Romanorum jussu, obtinuit Herodes. Atque eo demum tempore Servatoris nostri Jesu Christi natalia fuerunt, relatæque a Moyse prophetiæ finis impositus, « Nunquam scilicet desideratum iri prin-

(1) Κύριε παντοκράτωρ, ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσεις τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ τὰς πόλεις Ἰούδα, ἃς ὑπερέβδεις τοῦτο ἑβδομηκοστὸν ἔτος; *Ex Zacharia* 1, 12.

(2) Καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει Κύρου τοῦ βασιλέως Περσῶν, τοῦ τελεσθῆναι λόγον Κυρίου ἀπὸ στόματος Ἱερεμίου, ἐξήγγειρε Κύριος τὸ πνεῦμα Κύρου βασιλέως Περσῶν, καὶ παρήγγειλε φωνὴν ἐν πάσῃ βασιλείᾳ αὐτοῦ καὶ γὰρ ἐν γραπτῶν λόγων. *Ex Esdra* 1, 1.

(3) Ὅταν μέλλῃ πηροῦσθαι Βαβυλῶνι ἑβδομηκοντα ἔτη, ἐπισκέψομαι ὑμᾶς, καὶ ἐπιστήσω τοὺς λόγους μου ἐφ' ὑμᾶς τοῦ ἀποστρέφαι τὸν λαὸν ὑμῶν εἰς τὸν τόπον τοῦτον. *Ex Jeremia* xxxvi seu xxix, 10.

(4) Καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς ἐρήμωσιν, καὶ δουλεύουσιν ἐν τῷ ἔθνει τῷ βασιλεὶ Βαβυλωνῶν. Ἐκδικήσω καὶ ἐπὶ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, φησὶ Κύριος, καὶ ἐπὶ τὴν γῆν Χαλδαίων, καὶ θήσομαι αὐτοὺς εἰς ἀφανισμόν αἰώνιον. *Ex Jeremia* xxv, 11, 12.

(5) Διέμενάν τε ἐξ ἐκεῖνου τοῦ χρόνου Ἰουδαῖοι ἀδασίλευτοι, ὅσα ἐπὶ ἰδίῳ βασιλεῦσιν, ἀρχοῦσι μὲν καὶ ἡγεμόσι χρώμενοι τοῖς οἰκείοις ἀρχιερεῦσι, τοῖς δὲ Ἀσσυρίων βασιλεῦσι τὸ πρῶτον ἢ τοῖς Περσῶν ὑπακούοντες, καὶ μετ' ἐκεῖνους τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον ἀρξασί Μακεδόσι, μέχρις Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς, ὃς τῆς Συρίας βασιλεύσας ἐλληνίζειν ἐξηνάγησε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος. *Ab excerptis Scaligeri, ed. Amstel., p. 51.*

(6) Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, καὶ ἡγοῦμενος ἐκ τῶν μῆρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται· καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν. *Ex Genesi* xlix, 10.

(1) Ita codex Arm. anno; sed confer posteriorum librum. De hebdomadis septuaginta Eusebius apud Syncellum p. 249 D.

(2) Audiendus Syncellus p. 217 B-C, apud quem Eusebius paulo aliter loquitur: « Ἀπὸ γ' ἔτους Ἰωσείου τινὲς τῶν ἐξηγητῶν, ἐν οἷς καὶ Εὐσέβιος, τὸ ἑβδομηκονταετηρικὸν τῆς αἰχμαλωσίας χρόνον βούλονται μετρεῖσθαι ἕως τοῦ πρώτου ἔτους Κύρου γινόμενον ἔτη ἑβδομηκοντα. Κατὰ δὲ δεύτερον τρόπον, ὁ αὐτὸς ἑβδομηκονταετηρῆς χρόνος συνάγεται ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος δ' ἔτους Ἰωακείμ, ἀφ' οὗ καὶ θεὸς διὰ προφήτου ἐγκαλεῖ τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰούδα περὶ τῆς ἀπει-

θείας, ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ αὐτοῦ Κύρου. Κατὰ δὲ γ' καὶ τελευταῖον ἀπὸ τοῦ ια' ἔτους Σεδεκίου, ἕως τοῦ δευτέρου ἔτους Δαρείου. Τισὶν δὲ ἀκριβέστερον δοκεῖ ἀπὸ τοῦ ε' ἔτους τῆς προφητείας Ἱερεμίου, ὡς φησὶν Εὐσέβιος, τὰ ὅτι ἐπὶ τὸ α' ἔτος Κύρου ἀριθμεῖν. Sed enim hoc loco Syncellus præ oculis habebat potius Eusebii nostri verba libri II, ad annum Abrahami 1457.

(3) Atqui cap. 11, n. 5, dictum est sexto.

(4) Textus Græcus, *Assyriis primo regibus seu Persis obtemperabant; exin, etc.*

cipem ex Juda, ducemque e femore ejus, donec is adventaret cui servatum est, in quo gentes spem suam collocaverunt. » Atque hæc ita se habent.

4. Summa vero temporis a Salomone templique primordiis usque ad annum Darii Persæ secundum templique instaurationem, anni sunt DCII. Tum a Moyse egressuque ex Ægypto ad Salomonem et conditum templum, anni sunt CCCCLXXX. A primo autem anno Abrahami ad exitum anni DV. Et a diluvio ad primum annum Abrahami, anni DCCCCLXII. Et ab Adamo ad diluvium anni MCCCXLII. Denique ab Adamo ad Darii alterum annum secundumque Hierosolymitani templi ædificium cumulantur anni MMMDCCLXXX (1). Reliqua tempora post alterum Darii annum, qui fuit sexagesimæ quintæ olympiadis annus primus, efficiunt olympiadas CXXXVII, annos DCXLVIII. Quæ tempora singillatim ita supputantur.

5. Post Cyrum regem primum Persarum, diadema ad Cambysem recidit; ab hoc ad Darium, qui annis omnino regnavit VI supra XXX. Hujus anno altero templum Hierosolymis instauratum est (2). Reliqui sunt Darii XXXIV. Teneantur igitur Darii anni XXXIV. Tum Xerxis anni XX (3), sub quo Estheris res agebantur. Deinde Artaxerxis anni XLII. Sub hoc Esdras sacrorum apud Judæos librorum peritus scriba florebat. Is etiam fertur cunctas a Deo dictas Scripturas in mentem sibi revocasse, easque Judæis tradidisse novis Hebraicarum litterarum formis expressas (4): idque post bella quæ regionem illam vastaverant. Præterea et Nehemias pincerna cognoscebatur, qui mandante rege in Judæam progressus Hierosolyma excitabat, urbemque mœnibus ambiebat: eatenus enim urbs in ruinis consederat, templo excepto, quod sub Dario revixerat. Post Artaxerxem dominati sunt Persis hi: Darius annis XIX (5). Artaxerxes Mnemon annis XL. Ochus annis XXVI. Arses annis IV. Darius annis VI. Post hos Alexander Macedo Persarum imperium delevit, regnavitque ipse annis VI; qui qui-

dem et antequam Darium interimeret jam regnaverat annis VI. Summa temporis ab altero Darii anno ad Alexandri obitum, qui in primum annum incidit olympiadis centesimæ quartæ decimæ, anni sunt CXCVII.

6. Post Alexandri obitum, Ægypti et Alexandrinæ urbis imperium tenuerunt hi:

I. Ptolemæus Lagi annis XL.

II. Ptolemæus Philadelphus annis XXXVIII (6)

Sub hoc Hebræorum sacri Libri ad Græcæm linguam translati sunt, et in Alexandrinæ urbis bibliothecam recepti.

III. Ptolemæus Evergetes annis XXV.

IV. Ptolemæus Philopator annis XXI.

V. Ptolemæus Epiphanes annis XXII.

B VI. Ptolemæus Philometor annis XXXIV.

7. Hujus ætate regnavit in Syria Antiochus, cognomento Epiphanes, sub quo ea contigerunt quæ in libro (7) Machabæorum narrantur; nempe, quod Antiochus Judæam gentem ad superstitiones ethnicas relabi coegerit, templumque dedicatis ibi signis temeraverit, tum et sacræ suppellectilem olympiade centesima quinquagesima prima (8) diripuerit. Interjacent autem inter Macedonis Alexandri obitum primumque annum Epiphanis Antiochi anni CL (9): et inter alterum Darii annum atque ipsum Antiochum anni CCCXLVII (10). Hujus Antiochi temporibus Matthias, Asamonæ filius, patriorum sacrorum zelum præ se ferens, dux gentilis exercitus exstitit. Huic successit Judas filius, cognomento Machabæus. Post hunc rursus frater Jonathas: post quem frater item Simon, in quo liber (11) Machabæorum finem facit, annorum quadraginta (12) res complexus, nempe usque ad olympiadem centesimam sexagesimam primam expletam: a qua ad Augustum Romanorum imperatorem anni LXXXVIII supersunt.

8. Post Simonem, testibus Africano et Josepho (13), Judæorum ductavit exercitum Jonathas (14), qui et

(*) Κατὰ δὲ Ἀντιόχου τοῦτονι Ματθαίας Ἀσαμωναίου παῖς ζῆλον τὸν ὑπὲρ τῆς πατρῴου θρησκείας ἀναλαβὼν, τὴν Ἰουδαίων ἀρχὴν ἀνεκτίησατο, καὶ ἤγῃσατο τοῦ λαοῦ. Μεθ' οὗν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰούδας ὁ ἐπικληθεὶς Μακκαβαῖος. Ἰωνάθης μετὰ τούτων. Σίμων τοῦτονι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διαδέχεται. Εἰς τοῦτον ἡ βίβλος τῶν Μακκαβαίων περαιούται περιέχουσα χρόνον ἐτῶν τεσσαράκοντα μέχρι τέλους ρξ' ὀλυμπιάδος.

Μετὰ δὲ Σίμωνα Ἰουδαίων ἡγείται, καθὼς Ἀφρικανὸς καὶ Ἰωσήπος ἱστοροῦσιν, Ἰωνάθης, ὁ καὶ Ὑρακῆος,

(1) Syncellus p. 184 D ait: Εἰσὶν ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως τῆς ἔτους Σολομῶνος κατὰ Εὐσέβιον, ἰσθρὸν. Ab Adamo ad octavam Salomonis annum Eusebius annos MMMCCLXX ponit. Templum conditum est anno IV Salomonis. Ergo a MMMDCCLXXX, subductis DCII et IV, supersunt anni MMMMLXXIV.

(2) Nempe anno altero instaurari cœptum, octavo vel potius sexto absolutum est.

(3) In codicis textu XI, at in margine XX.

(4) Hæc hanc celeberrimam rursus attingit Eusebius in secundo libro, quod facit etiam in præfatione Psalmorum, itemque in Commentario ad psalmum LXII. Et quidem de Esdra librorum sacrorum instauratore, itemque de litterarum apud Hebræos mutatione, judicia veterum Patrum nec non Judæorum commode coarctavit Calmetus in perdoctis dissertationibus Esdræ præpositis, ad quas sectores alegantur.

(5) Ita etiam in tabulis et in posteriore libro. At superius cap. 15 scribuntur anni VII.

(6) Codex Arm. xxviii, sed inferius xxxviii.

(7) Nempe primo.

(8) In secundo libro dicuntur hæc ab Eusebio contigisse olympiade CLIII.

(9) Vide posteriorem librum.

(10) Vide rursus posteriorem librum.

(11) Scilicet primus.

(12) Ergo mendose scribitur apud Syncellum triaginta. En autem ejus verba p. 288 A. Ὁ ἀπὸ Ματθαίου τοῦ πατρὸς τῶν Μακκαβαίων Ἰούδας καὶ Ἰωνάθου καὶ Σίμωνος χρόνος κατὰ Εὐσέβιον ἐτῶν ἔστι λ'. Summa temporis, quo Matthias Machabæorum pater, nec non filii Judas, Jonathas et Simon rem publicam administrarunt, anni sunt XXX ad Eusebii rationes. Dicendum erat igitur quadraginta, uti est in Græco textu, utque a posteriore Eusebii libro confirmari videtur.

(13) Antiq. XII, 8.

(14) Ita Jonathas in textu Armenio et Græco; quin etiam in Armeniacis Bibliis I Machab. XIII,

Hyrceanus, annis xxvi. Deinde Aristobulus anno uno. Is regium primus diadema gestavit, regem una pontificemque Judææ genti se præbens (1) post Babylonicam captivitatem anno cdlxxxiv. Post eum Alexander, qui et Iannæus, Judæorum regnum tenuit annis xxv (2). Deinde uxor ejus Alexandra, quæ et Messalina (3) annis ix. Denique Aristobulus atque Hyrcanus (4). Hac ætate Pompeius Romani exercitus dux Judæos stipendiarios fecit Romanorum; Hyrcanoque imposito eis rege, vinctum Aristobulum Romam transtulit. Tunc Romanorum principatum invadit olympiade centesima octogesima quarta (5) Julius Cæsar solus imperans annis iv et mensibus v. Post eum Augustus, qui et Sebastus (6), annis lvi et mensibus vi. Sub hoc Herodes primus ex alienigenis, cui, homini scilicet genere Ascalonio, jus nullum in Judaicum regnum erat, a Romanis potestate insignitus est. Sub eo Unctus Dei nascitur Bethlehem in Judæa (7). Post Augustum Romanorum imperator fuit Tibe-

rius. Hujus anno quinto decimo Dominus noster Jesus unctus Dei in humana vita manifestatus est (8) olympiadis ducentesimæ primæ anno quarto.

9. Quare sunt ab Epiphane Antiocho ad quintum decimum annum Tiberii, anni cci. Tum ab Alexandro Macedone ad eundem annum Tiberii, anni cccli. Et ab altero anno Darii, anni dclviii. Rursus a quinto decimo anno Tiberii ad supremam Hierosolymorum obsidionem, quæ in alterum Vespasiani annum incidit, conficiuntur anni xlii. Erant autem ab Adamo ad alterum annum Darii, anni mmmoclxix (9); tum ab altero Darii anno ad quintum decimum Tiberii, anni dclviii; ergo ab Adamo ad quintum decimum Tiberii annum, summa annorum mmmcccxxviii (10) est. Jamvero a quinto decimo Tiberii anno ad Constantini victoris Augusti vicennalia anni excurrunt ccc. Summa ergo temporum Hebraicorum consurgit in annos mmmmdxxviii (11), secundum Septuaginta virorum interpretationem: nam secundum quidem Hebraica

ἔτη κς'. Μεθ' ὃν Ἀριστόβουλος ἔτος α' οὗτος πρῶτος διάδημα περιέθετο, ὁμοῦ καὶ βασιλεὺς καὶ ἀρχιερεὺς γενωνῶς τῶν Ἰουδαίων ἔθνους, μετὰ ἔτη ὑπὸ τῆς εἰς Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίας. Μεθ' ὃν Ἀλέξανδρος, ὁ καὶ Ἰανναῖος, ἔτη κδ'. Μεθ' ὃν Ἀλεξάνδρα, ἡ καὶ Σααλίνα, γυνὴ αὐτοῦ, ἔτη θ'. Μεθ' ὃν Ἀριστόβουλος καὶ Ἰρχανός· καθ' οὗς Πομπήϊος Ῥωμαίων στρατηγὸς ὑποφόρος Ῥωμαίων ἐπιτοῖσατο Ἰουδαίους, Ἰρχανὸν μὲν ἐπιστήσας αὐτῶν βασιλέα, τὸν δὲ Ἀριστόβουλον δέσμιον εἰς Ῥώμην ἀγαγών. Κατὰ τοῦτον τὸν Ἰρχανὸν, Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐπὶ τῆς ρπδ' ὀλυμπιάδος Ἰούλιος Καίσαρ ἔτη θ', μῆνας ζ'. Μεθ' ὃν Αὐγούστος, ὁ καὶ Σεβαστός, ἔτη νς', μῆνας ζ', καθ' ὃν Ἡρώδης πρῶτος ἀλλόφυλος οὐδὲν προσήκουσας αὐτῷ τὴν Ἰουδαίαν βασιλείαν ὑπὸ Ῥωμαίων χειρίζεται, γένος ὢν Ἀσκαλωνίτης. Ἐπὶ τοῦτω καὶ ὁ Χριστὸς ὁ ὕιός (12) τοῦ Θεοῦ ἐν Βηθλεὲμ γεννᾶται τῆς Ἰουδαίας. Μετὰ δὲ Αὐγούστον Ῥωμαίων ἐβασίλευσε Τιβέριος· τούτου ἔτος ἦν πεντεκαίδεκάτον, ἐν ᾧ Σωτῆρ καὶ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Θεός (13) ἀνεφάνη ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ. *Ab excerptis Scaligeri, p. 51-52.*

(1) Ἦν δὲ ἀπὸ Ἀδάμ ἕως δευτέρου ἔτους Δαρείου ἔτη δχπ. Καὶ τὰ ἀπὸ δευτέρου ἔτους Δαρείου ἔτη ςμτ'. Ὅμοῦ τὰ πάντα ἀπὸ Ἀδάμ ἐπὶ τὸ πεντεκαίδεκάτον ἔτος Τιβερίου ἔτη (εσκη). Ἀπὸ δὲ πεντεκαίδεκάτου ἔτους

53. Ab Eusebio tamen in posteriore libro scribitur *oannes*, quæ est longe communior lectio, occurritque etiam in Bibliis Arm. I Machab. xvi, 1 et 2.

- (1) Confer Josephum *Antiq.* xiii, 11.
- (2) Ita codex Arm.; sed idem in posteriore libro xxvii.
- (3) Hæc dicitur *Messalina* etiam a Chorenensi *Hist.* ii, 13. Armenius tamen Samuel scribit *Salina*, Epiphanius hæc. xxix, cap. 3, *Saalina*.
- (4) Codex Arm., mendose, qui et *Hyrceanus*.
- (5) Lib. ii, olymp. 183.
- (6) Recole cap. 15, n. 8, col. 143. not. 1.
- (7) Hæc Hebræorum tempora a soluta captivitate usque ad Christum perspicue exponit, præter alios historicos, etiam Augustinus *De civ. Dei.* xviii, 45.

(8) Hæc est illa *Theophania*, seu publica Christi vita (Luc. cap. iii) quam Eusebius noster quinque voluminibus narraverat; cuius deperditi operis fragmenta xviii ego edidi in hac collectione *Scriptorum veterum* tomo I repetitæ editionis. Nuper vero aliud fragmentum in Vaticano quodam codice reperi, quod ita se habet.

Εὐσεβίου β' τῆς θεοφανείας.

Ἐβδομήκοντα δὲ ἀνεδείκνυ μαθητὰς, ὅποσα λέγεται καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης ἔθνη τυγχάνειν· τοῦτο δὲ καὶ ἡ Μωσείως θελοῖ Γραφῆ τὸν κατάλογον ποιουμένη τῶν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τοῦ Νῶε γενομένων παιδῶν· ἐξ ὧν τοὺς πάντας ἔβδομήκοντα εὑναί, οὓς προπάτορας τῶν καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης ἔθνων λόγος ἀληθῆς γεγονέναι κατέχει.

(9) Ita codex Arm. in textu; at in margine mmmoclxix.

(10) Pressius sic conficitur summa secundum Septuaginta interpretes: ab Adamo ad diluvium anni mcccclxi; a diluvio ad Abrahamum anni dccccxlii;

ab Abrahamo ad Tiberii decimum quintum, ut videre est in posteriore libro, anni mxxlii; quæ est summa annorum vmcccxxviii.

(11) Codex Arm. hic mmmoclxviii. Jam opere pretium est huic loco verba Syncelli, p. 35 D, subiungere: Μέμφονται τὸν Εὐσέβιον Ἀνιανὸς καὶ Πανόδιωρος εὐλόγως, ὅτι ἐν τῇ ἀνακεφαλαίώσει τοῦ χρονογραφίου σι' ἔτη ἐσφάλη· ἀντὶ γάρ, εἰς ἔγραψε, ερξς'. Ἐστοιχεῖωσε δὲ οὕτως ἀπὸ Ἀδάμ ἕως τῆς γεννήσεως Ἀβραὰμ συνῆξεν ἔτη ρρπδ'· καὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως τῆς εἰκοσαετηρίδος Κωνσταντίνου ἐν τῷ κατὰ πλάτος συνῆξε χρόνον ἐτῶν βτμβ', ἃ γίνεται ἔτη ερξς'. *Anianus et Panodorus (chronographi) Eusebium merito incusant, quod in temporum definienda summa, nonaginta annos et ducentos omiserit. Pro annis enim vmcccxxvi, scripsit annos vmcxxxvi (dic xxviii). Sic autem rationes duxit: ab Adamo ad Abrahami natalia confecit annos mmmclxxxiv; ab Abrahamo autem ad Constantini vicennalia in ampliore historia (primo Chronicorum libro) annos mmeravit mccccxlii; unde summa consurgit annorum mmmmdcxxxvi.* Pergit autem ibidem Syncellus exponere, quo pacto ab Eusebio anni ccxc (seu ccxc) prætermitti sint, nempe quia non scripsit Caini Arphaxadæi annos ante procreandum cxxx, deinde Aodi iudicis annos x, tum alienigenarum ex intervallo dominantium annos cxi, denique post Samsonis obitum annos libertatis seu pacis xl. Conferatur Syncellus etiam pp. 92 C, 111 B, 169 B. Jam de Syncelli ipsius rationibus et de ejusdem sæpe iniquo iudicio super Eusebii calculis nihil nos disserendum putamus.

(12) Ὁ υἱός, *filius*, abest hic a codice Arm. Est tamen in Eusebii posteriore libro.

(13) Armenius interpres legebat Χριστὸς Θεοῦ,

Judæorum exemplaria detrahuntur anni MCCXXXVII A (1); secundum autem Hebraica item exemplaria Samaritanorum detrahuntur anni CMXXXV (2). Atque apud Hebræos ratio temporum prædicto modo se habet (3).

CAPUT XIX.

Quomodo in Ægyptiorum chronologia tempora quæ Æthiopum contineantur. Quomodo item Ptolemæi Ægyptum Alexandriamque tenuerint. De ratione chronologiæ apud Ægyptios.

Peractis Chaldæorum et Assyriorum atque Hebræorum chronologiis, res postulat, ut ad fastorum Ægyptiacorum tractationem accedamus. Diodorus primo *historicæ Bibliothecæ* suæ libro hæc verba scribit. Fabulantur apud eos quidam, initio deos et heroes dominatos esse in Ægypto annis paulo minus sexdecim millibus (4): postremum autem deorum regnavisse Isidis filium Orum. Aiunt deinde potitos esse regionis homines, ducto initio a Myride, annis paulo minus quinque millibus usque ad olympiadem octogesimam supra centesimam (5), qua ætate nos in Ægyptum venimus, potiente regni Ptolemæo, qui novus Dionysus appellabatur. Cæterum eorum qui regioni cum imperio præfuerunt, plurimi numerantur indigenæ; minima pars Æthiopum, Persarum atque Macedonum. Æthiopes domipati sunt quatuor, et hi quidem haud continua serie sed ex intervallo, annis paulo minus xxxvi. Persæ autem nationi huic Cambysis regis armis subactæ imperaverunt annis cxxxv, computatis etiam temporibus, quibus Ægyptii rebellaverunt, propter gravissimæ tyrannidis impatientiam, *Persarumque impietatem* in indigenas deos. Extremi Macedones gubernacula tenuerunt, eorumque successores annis cclxxvi. Reliquo omni tempore regibus indigenis usi sunt, viris quidem cdlxx, feminis autem v.

Horum omnium consignatas litteris memorias sacerdotēs tenebant in templis (6), ab ultima ætate perpetuo ordine traditas, quantum nimirum quisque rex fuisset viribus, strenuitate, indole, victoriis, rebusque cæteris sua ætate perpetratis. Sed enim singulorum actus scribi a nobis plane nullius usus est atque supervacaneum, præsertim cum multi ex his nihil admodum utile sua ætate aggressi sint. Hactenus Diodorus. Opportunum commodumque est etiam ex Manethone res Ægyptiacas hic subnectere, in quo præsertim *auctore* historia ista niti videtur.

CAPUT XX.

Ex Ægyptiacis Manethonis monumentis, qui in tres libros historiam suam tribuit. De diis et de heroibus, de manibus et de mortalibus regibus qui Ægypto præfuerunt usque ad regem Persarum Darium.

1. Primus Ægyptiorum deus (7) Vulcanus fuit, qui etiam ignis repertor apud eos celebratur. Ex eo Sol (8); postea Agathodæmon; deinde Saturnus; tum Osiris; exin Osiridis frater Typhon; ad extremum Orus Osiridis et Isidis filius. Hi primi inter Ægyptios rerum potiti sunt. Deinceps continuata successione delapsa est regia auctoritas usque ad Bytin per annos tredecim mille ac nongentos. Lunarem tamen annum intelligo, videlicet triginta diebus constantem: quem enim nunc mensem dicimus, Ægyptii olim anni nomine indigitabant. Post deos regnaverunt heroes annis mcllv: rursusque alii reges dominati sunt annis mcccxxvii: tum alii triginta reges Memphitæ annis mcccxc: deinde alii Thynitæ decem reges annis ccll. Secuta est manium heroumque dominatio annis mmmmdcccxi. Summa temporum in undecim millia consurgit annorum (9), qui tamen lunares, nempe menstrui, sunt. Sed revera dominatio, quam narrant Ægy-

Τιβερίου ἐπὶ τὴν εἰκοσαετηρίδα Κωνσταντίνου τοῦ νικητοῦ σεβαστοῦ ἔτη γ'. Συνάγεται ὁ πᾶς χρόνος εἰς ἔτη (αφκῆ) κατὰ τὴν τῶν Ἑβδομήκοντα ἐρμηνείαν. *Ab excerptis Scaligeri p. 52.*

(1) Μυθολογοῦσι δ' αὐτῶν τινες τὸ μὲν πρῶτον ἄρξαι τῆς Αἰγύπτου θεοῦ τε καὶ ἥρωας ἔτη βραχὺ λείποντα τῶν μυρίων καὶ ὀκτακισχίλιων, καὶ θεῶν ἔρχατον βασιλεύσαι τὸν Ἴσιδος Ὀρον ὑπ' ἀνθρώπων δὲ τὴν χώραν βεβασιλευθῆναι φασὶν ἀπὸ Μύριδος (10) ἔτη βραχὺ λείποντα τῶν πεντακισχίλιων, μέχρι τῆς ἐκποστῆς καὶ ὀδοκροστῆς ὀλυμπιάδος, καὶ ἦν ἡμεῖς μὲν παρεβάλομεν εἰς Αἴγυπτον, ἐβασίλευε δὲ Πτολεμαῖος, ὁ νέος Διόνυσος ἡρηματίζων. Τούτων δὲ τὰ μὲν πλείστα κατασχεῖν τὴν ἀρχὴν ἑγχωρίους βασιλεῖς, ὀλίγα δὲ Αἰθιοπίας καὶ Πέρσας καὶ Μακεδόνας. Αἰθιοπίας μὲν οὖν ἄρξαι τέσσαρας, οὐ κατὰ τὸ ἐξῆς, ἀλλ' ἐκ διαστήματος, ἔτη τὰ πάντα βραχὺ λείποντα τῶν ἐξ καὶ τριάκοντα. Πέρσας δ' ἠγήσασθαι, Καμβύσου τοῦ βασιλέως τοῖς ὀπλοῖς καταστρεφόμενον τὸ ἔθνος, πέντε πρὸς τοῖς ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἔτεσι, σὺν ταῖς τῶν Αἰγυπτίων ἀποστάσεσιν, ἃς ἐπιήσαντο, φέρειν οὐ δυνάμενοι τὴν τραχύτητα τῆς ἐπιστάσεως καὶ τὴν εἰς τοὺς ἑγχωρίους θεοῦ ἀσέβειαν. Ἐσχάτους δὲ Μακεδόνας ἄρξαι καὶ τοὺς ἀπὸ Μακεδόνων ἐξ ἔτη πρὸς τοῖς διακοσίαις καὶ ἑβδομήκοντα. Τοὺς δὲ λοιποὺς χρόνους ἅπαντας διατελέσαι βασιλεύοντας τῆς χώρας ἑγχωρίους, ἀνδρας μὲν ἑβδομήκοντα πρὸς τοῖς τετρακοσίοις, γυναῖκας δὲ πέντε. Περὶ ὧν ἀπάντων οἱ μὲν ἱερεῖς εἶχον ἀναγραφὰς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐκ παλαιῶν χρόνων ἀεὶ τοῖς διαδόχοις παραδεδομένας, ὀηλίχων ἕκαστος τῶν βασιλευσάντων ἐγένετο τῷ μεγέθει, καὶ ὁποῖός τις τῇ φύσει, καὶ τὰ κατὰ τοὺς ἰδίους χρόνους ἕκαστῶν πραχθέντα. Ἡμῖν δὲ περὶ ἕκαστου τὰ κατὰ μέρος μακρὸν ἂν εἴη καὶ περιεργον γράφειν, ὡς ἂν τῶν πλείστων ἀχρήστων περιετλημένων. *Ex Diodoro Sic., 1, 44.*

(1) Confer cap. 16, n. 14. Sed hic textus Arm., D xxxvii pro xxxv.

(2) Confer cap. 16, n. 11.

(3) Lege etiam Suidæ calculum voc. Ἀδάμ.

(4) Græce xviiii.

(5) Codex Arm. clxx.

(6) Ergo Armenius interpres, seu potius Eusebius, legebat in Diodoro ἱεροῖς templis. non ἱεραῖς βίβλοις. LEOPARDUS.

(7) Codex Arm., homo; et sic etiam Chlorenensis

Hist. 1, 6. Sed *deus* apud Syncellum, p. 18. Reapse hic agitur de Ægyptiaca deorum dynastia. lb.

(8) Confer Syncellum pp. 49, 51, et Suidam voc. ἦλιος.

(9) De his immanibus Ægyptiorum antiquitatibus confer Syncellum p. 51-52 apud quem Sol Vulcani filius myriadibus tribus annorum regnat.

(10) Græcus textus vulgo corruptus, ἀπὸ μυριάδος, sed restituitur a codice Vaticano ἀπὸ Μύριδος. Codex Arm., sub Myride.

ptii, deorum, heroum et manium tenuisse putatur A lunares annos omnino viginti quatuor mille et non-
gentos, ex quibus sunt solares anni m̄ccvi.

2. Atque hæc quidem si cum Hebræorum chronologia conferre volueris, in eandem plane conspirare sententiam videbis. Namque Ægyptus ab Hebræis Mezraimus appellatur: Mezraimus autem multis post diluuium annis exstitit (4). Quippe e Chamo Noachi filio post diluuium ortus est Ægyptus sive Mezraimus, qui primus ad Ægypti incolatum profectus est, qua tempestate gentes hac illac spargi cœperunt. Erat autem summa temporis ab Adamo ad diluuium, secundum Hebræos, annorum m̄cccxlii (2).

3. Cæterum cum Ægyptii prærogativa antiquitatis quadam seriem ante diluuium tenere se jactent deorum, heroum et manium annis plus viginti mille B regnantium; plane æquum est, ut hi anni in menses tot convertantur quot ab Hebræis memorantur anni: nempe ut qui menses continentur in memoratis apud Hebræos annis, ii totidem intelligantur Ægyptiorum lunares anni (3), pro ea temporum summa quæ a primo condito homine ad Mezraimum usque colligitur. Etenim Mezraimus generis Ægyptiaci auctor fuit, ab eoque prima Ægyptiorum dynastia credenda est. Quod si temporum copia adhuc exuberet, reputandum sedulo est plures fortasse Ægyptiorum reges una eademque ætate exstitisse: namque et Thynitas regnauisse aiunt et Memphitas et Saitas et Æthiopes eodemque tempore alios. Videntur præterea alii quoque alibi imperium tenuisse, atque hæc dynastiæ suo quæque C in nomo (4) semet continuisse: ita ut haud singuli

(*) Περὶ τῶν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν Αἰγυπτίων δυναστειῶν, ὡς Εὐσέβιος.

Μετὰ νέκυας καὶ τοὺς ἡμιθέους πρῶτην δυναστείαν καταριθμοῦσι βασιλέων ὅκτι· ὦν γέγονε α' Μήνης, δς διαστήμῳ αὐτῶν ἠγήσατο· ἀφ' οὗ τοὺς ἐξ ἑκάστου γένους βασιλεύσαντας ἀναγράφομεν· ὧν ἡ διαδοχὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

Α'. Μήνης Θενίτης, καὶ οἱ τούτων ἀπόγονοι ζ', ὃν Ἡρόδοτος Μῆνα ὠνόμασεν, ἐβασίλευσεν ἔτεσιν Ε'· οὗτος ὑπερήριον στρατείαν ἐποίησατο, καὶ ἐνδοξὸς ἐκρίθη· ὑπὸ δὲ ἱπποποτάμου ἠρπάσθη.

Β'. Αἰθιβίς ὁ τούτου υἱὸς ἤρξεν ἔτεσιν κζ', καὶ τὰ ἐν Μέμφει βασιλεία ψωδόδομησεν, λατρικὴν τε ἐξήσκησε, καὶ βίβλους ἀνατομικὰς συνέγραψε.

Γ'. Κενκένης ὁ τούτου υἱὸς ἔτη λθ'.

Οἱ δὲ πάντες ἐβασίλευσαν ἔτη σθ'·
Δευτέρα δυναστεία βασιλέων ἐννέα.

(1) Mezraimus dicitur quartus a Noacho et tertius a Chamo, filius nempe Chusi, apud Chorenensem Hist. 1, 4, qui eam notitiam ex eruditi cuiusdam Syri scriptis hausisse se ait. Sane ita Mezraimus multo post diluuium tempore exstitisset, ut hic ait Eusebius (nisi forte locus corruptus est). Sed enim Mezraimus dicitur Chami filius a diuinis Bibliis Gen. x, 6, et ab ipso mox Eusebio.

(2) Intellige apud Hebræos in lxx Virorum interpretatione; et recole cap. 16, n. 8.

(3) Confer de his annorum Ægyptiacorum rationibus Syncellum p. 18 v. Suidas quædam voc. ἡλιος ait dies aliquando numeratos pro annis. Censorinus cap. 19 annum Ægyptiorum antiquissimum dicit bimestrem; imo menstruum Plutarchus in Numa cap. 13, et Varro, apud Lactantium Inst. 11, 12; madrimetrem Augustinus De civ. Dei, 11, 10. Le-

reges successivam potestatem acceperint, sed alius alio loco eadem ætate regnaverit. Atque hinc contigit, ut tantus cumulus annorum conferret. Nos vero his omissis, persequamur singillatim Ægyptiorum chronologiam.

4. Post manes atque heroas, primam dynastiam numerant viii regum, quorum primus fuit Menes (5), gloria regni administrandi præpollens: a quo exorsi singulas reguantium familias diligenter scribemus, quarum successiva series ita contexitur.

Menes Thynites ejusque posteri septem (quem Herodotus Minam (6) nuncupavit). Hic annis xxx (7) regnavit. Idem et extra regionis suæ fines cum exercitu progressus est, et gloria rerum gestarum inclaruit (8). Ab hippopotamo raptus est.

Athothis hujus filius regno potitus est annis xxvii (9). Is regia sibi palatia Memphi construxit, et medicam item artem coluit, quin et libros de ratione secundorum corporum scripsit.

Cencenes ejus filius annis xxxix.

Vavenephis annis xlii, cujus ætate fames regionem corripuit. Is pyramides prope Cho oppidum excitavit.

Usaphæus annis xi.

Niebæus annis xxvi.

Mempses annis xviii. Sub hoc multa prodigia itemque maxima lues acciderunt.

Vibesthes annis xxvi.

Summa dominationis annorum ccli.

Secunda dynastia regum ix.

Δ'. Οὐσενέφης ἔτη μδ', ἐφ' οὗ λιμὸς κατέσχε τὴν χώραν, δς καὶ τὰς πυραμίδας τὰς περὶ Κωχώμητην ἠγείρε.

Ε'. Οὐσαφαῖς ἔτη κ'.

Ζ'. Νιεβῆς ἔτη κς'.

Ζ'. Σεμέμφης ἔτη ιη', ἐφ' οὗ πολλὰ παράσημα ἐγένετο, καὶ μεγίστη φθορά.

Η'. Οὐδιένθης ἔτη κς'.

D genesis alias varietates apud Plinium Hist. vii, sect. 49, et apud Macrobius Saturn. 1, 12.

(4) Aliter Armenius interpres, qui crasso errore νομόν legem, et περιγεγράφθαι scriptum esse intellexit. Atqui νομός est Ægyptiaca regio seu præfectura; περιγράφεσθαι circumscribi. Νομόν etiam in sequentibus Armenius interpres perperam legem vertit.

(5) In textu codicis hic et inferius Memes, at in margine Menes.

(6) Lib. 11, cap. 4, n. 99, quo altero loco legitur in variis lectionibus Herodoti Mēva, uti reapse. legisse videtur Armenius interpres, et est item in variis lectionibus Diodori 1, 45.

(7) Græce lx.

(8) Menis utique subtractiones ad Nilum averendum commemorat Herodotus 11, 99.

(9) Ita in codicis margine; at in textu, xxv.

Primus Bochus. Sub eo specus ingens Bubasti A subscindit multosque *mortales* hausit.

Post eum Cechous; quo tempore (1) Apis, et Mnevis atque Mendesius hircus (2) dii esse putabantur.

Deinde Biophis, sub quo lege statutum est ut feminae quoque regiam dignitatem obtinerent.

Tum alii tres quorum aetate nullum insigne facinus patratum est. Sub septimo Mythici aiunt flumen Nilum melle simul et aqua fluxisse undecim diebus.

Postea Sesochris annis XLVIII, quem aiunt quinque cubitos altum, tres vero palmos latum fuisse.

Sub nono tandem nihil memoria dignum actum est. Hi regnaverunt annis CCXCVII (3).

Tertia dynastia Memphitarum VIII regum.

Necherobis, sub quo Libes ab Aegyptiis defecerunt: mox immaniter crescente luna territi ad obsequium reversi sunt. Deinde Sesorthus, qui ob medicam artem Aesculapius ab Aegyptiis vocitatus est. Is etiam sectis lapidibus aedificiorum struendorum auctor fuit: litteris insuper exarandis curam impendit. Sex reliqui nihil commemorandum gesserunt. Regnatum est annis CCXCVII (4).

Quarta dynastia Memphitarum regum XVII ex alia regia familia, quorum tertius Suphis, maximæ

pyramidis auctor; quam quidem Herodotus (5) a Cheope structam ait qui in deos ipsos superbiebat: tum facti pœnitens sacrum librum conscribebat: quem Aegyptii instar magni thesauri habere se putabant. De reliquis regibus nihil memorabile litteris mandatum est. Regnatum est annis CCXLVIII.

Quinta dynastia regum XXXI Elephantinorum, quorum primus Othius qui a satellitibus suis occisus est. Quartus Phiope, qui regiam dignitatem a sexto aetatis anno ad centesimum usque tenuit.

Sexta dynastia. Femina quaedam nomine Nitocris regnavit, omnium aetatis suæ virorum fortissima et mulierum formosissima, flava rubris genis. Ab hac tertia pyramis excitata dicitur (6), speciem collis præ se ferens. Ab his quoque regnatum est annis CCIII.

Septima dynastia Memphitarum quinque regum, qui annis (7) LXXV dominati sunt.

Octava dynastia Memphitarum IX (8) regum, quorum dominatio annos C occupavit.

Nona dynastia Heracleopolitarum IV regum, annis C. Horum primus Ochthois sævissimus regum fuit qui sibi præcesserant, universamque Aegyptum diris calamitatibus affecit. Idem denique vesania correptus est, et a crocodilo peremptus.

A'. Βῶχος ἐφ' οὗ χάσμα κατὰ Βούδατον ἐγένετο, C σημον ἐγένετο. καὶ πολλοὶ ἀπώλοντο.

B'. Μεθ' οὗ καὶ δευτέρως Χῶος, ὅτε καὶ ὁ Ἄπις, καὶ ὁ Μνεῦις, ἀλλὰ καὶ ὁ Μενδησίος τράγος θεοὶ ἐνομισθήσαν.

Γ'. Βίοφις ἐφ' οὗ ἐκρίθη καὶ τὰς γυναῖκας βασιλείας γέρας ἔχειν.

Καὶ μετὰ τούτους ἄλλοι τρεῖς, ἐφ' ὧν οὐδὲν παρά-

σημον ἐγένετο. Ζ'. Ἐπὶ τοῦ ἐβδόμου μυθεύεται τὸν Νεῖλον μέλιτι κεκραμένον ἡμέρας ἑνδεκά ρυθῆναι. Μεθ' οὗ.

Η'. Σέσωχρις ἔτη μῆ', ὅς λέγεται γεγονέναι ὕψος πηχῶν ε', πλάτος (πλαισιῶν) γ'. Ἐπὶ δὲ τῷ ἐνάτῳ οὐδὲν ἀξιωμαθμόνετον ὑπῆρχε.

Θ'. Χενερῆς ἔτη λ'. Ἐβασίλευσαν ἔτη σήζ'.

Τρίτη δυναστεία Μεμφιτῶν βασιλέων ὀκτώ.

Νεχέρωχρις, ἐφ' οὗ Λίβυες ἀπέστησαν Αἰγυπτίων, καὶ τῆς σελήνης παρὰ λόγον αὐξηθείσης, διὰ δέος ἑαυτοῦ παρέδωσαν. Μεθ' οὗ Σέσορθος ὁς Ἀσκληπιὸς παρὰ Αἰγυπτίοις ἐκλήθη διὰ τὴν ἱατρικὴν· οὗτος καὶ τὴν διὰ ξεσῶν λίθων οἰκοδομὴν εὐρατο, ἀλλὰ καὶ γραφῆς ἐπεμελήθη. Οἱ δὲ λοιποὶ ἐξ οὐδὲν ἀξιωμαθμόνετον ἔπραξαν· οἱ καὶ ἐβασίλευσαν ἔτη ρήη'.

Τετάρτη δυναστεία βασιλέων ἰζ' Μεμφιτῶν συγγενείας ἐτέρας βασιλείας, ὧν τρίτος Σοῦφις, ὁ τὴν μεγίστην πυραμίδα ἐγείρας, ἦν φησὶν Ἡρόδοτος ὑπὸ Χέοπος γεγονέναι, ὃς καὶ ὑπερόπτης εἰς θεοῦς γέγονεν, ὡς μετανοήσαντα αὐτὸν τὴν ἱερὰν συγγραφήν βίβλον, ἦν ὡς μέγα χρῆμα Αἰγύπτιοι περιέπουσι. Τῶν δὲ λοιπῶν οὐδὲν ἀξιωμαθμόνετον ἀνεγράφη· οἱ καὶ ἐβασίλευσαν ἔτη υμῆ'.

Πέμπτη δυναστεία βασιλέων τριάκοντα ἐνδὸς ἐξ Ἐλεφαντίνης, ὧν πρῶτος Ὀθόης· οὗτος ἀπὸ τῶν δορυφόρων ἀνήρθεθ'. Ὁ δὲ δ' Φιωψ ἐξαιετῆς ἀρχάμενος ἐβασίλευσεν μέχρις ἐτῶν ἑκατὸν.

Ἑκτὴ δυναστεία. Γυνὴ Νίτωχρις ἐβασίλευσεν τῶν κατ' αὐτὴν γεννικωτάτη καὶ εὐμορφωτάτη, ξανθὴ τε τὴν χροιάν ὑπέρβασα, ἣ καὶ λέγεται τὴν τρίτην πυραμίδα οἰκοδομημένην· οἱ καὶ ἐβασίλευσαν ἔτη σγ'.

Ἐβδόμη δυναστεία Μεμφιτῶν βασιλέων πέντε, οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ἑκατὸν.

Ὀγδόη δυναστεία Μεμφιτῶν βασιλέων πέντε, οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ἑκατὸν· ὧν πρῶτος Ἀχθόης.

Ἐνάτη δυναστεία Ἡρακλεωπολιτῶν βασιλέων τεσσάρων, οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ἑκατὸν· ὧν πρῶτος Ἀχθόης, δευτέρωτος τῶν πρὸ αὐτοῦ γενόμενος, τοῖς ἐν πάσῃ Αἰγύπτῳ κακὰ εἰργάσατο· ὕστερον δὲ μανίᾳ περιέπεσε, καὶ ὑπὸ κροκοδείλου διεφθάρη.

(1) Arm. interpres, qui et Apis, etc., perperam D intellecto ὅτε. LEOPARDUS.

(2) In codice Arm. est vox CAURIT, quasi caper; Armenii autem hircum dicunt NOCHAZ aut CAUSCH. De hircu Mendesio videndum certe Herodotus II, 46.

(3) Noni regis Cheneris siliut nomen Eusebius, vel potius Armenius interpres.

(4) Græce, CCXCVIII.

(5) Lib. II, 124 seqq., ubi late Cheopis facinora commemorantur.

(6) Memorans pyramides Arm. interpres in prima quidem dynastia scribit IAUHAN, hoc autem loco etiam SCURAN; quæ vocabula ab amanuensibus fortasse corrupta sunt, neque nobis adhuc satis conside-

rata. De hac autem tertia pyramide loqui videtur Strabo lib. XVII, ed. Oxon. p. 1145: Ἐστὶν ἐν ὕψει μείζονι τῆς ὀρεινῆς ἡ τρίτη πολὺ ἐλάττω ταιν δυοῖν, πολὺ δὲ μείζονος διαπάνης κατεσκευασμένη· Ἐστὶν ἰνῶν majorē montis altitudine tertia (pyramis), cæteris quidem duabus minor, valde tamen graviore impendio constructa. Hanc autem tertiam pyramidem Strabo dicit sepulcrum feminae cujusdam, quæ regi Aegypto in matrimonium convenerit.

(7) Græce diebus, manifesto mendo.

(8) Ita in textu Arm., at in margine XIX, Scaliger quoque legebat XIX, at Eusebius Græce nunc certe habet V.; Sync. p. 58 C, scribit XXVII. Hæc jamdiu notavit etiam Marsham Chron. ed. Londin., p. 90.

Decima dynastia Heracleopolitarum XIX regum, A fecit. Regnaverunt successores ejus annis XLII (2).
annis CLXXXV.

Undecima dynastia Diospolitarum XVI regum, annis XLIII. Post quos Ammenemes annis XVI.

Hactenus primum librum Manetho produxit. Sunt autem reges CXII, anni MCCC.

5. E MANETHONIS LIBRO SECUNDO.

Duodecima dynastia Diospolitarum VII regum quorum primus

Sesonchosis Ammenemesis filius annis XLVI.

Ammenemes annis XXXVIII, qui a suis eunuchis interemptus est.

Sesostris annis XLVIII, cujus mensura fertur cubitorum quatuor palmarumque trium cum digitis duobus. Is universam Asiam annorum novem spatio sibi subdidit, itemque Europæ partes usque ad Thraciam. Idem et suæ in singulas gentes dominationis monumenta ubique constituit; apud gentes quidem strenuas virilia, apud vero imbelles feminea pudentia ignominie causa columnis insculpens. Quare is ab Ægyptiis proximos post Osirim honores tulit.

Secutus est Lampares, annis VIII. Hic in Arsinoite (1) labyrinthum cavernosum sibi tumulum

Summa universæ dominationis annorum CCXLV.

Tertia decima dynastia Diospolitarum LX regum, qui regnaverunt annis CCLIII.

Quarta decima dynastia Xoitarum LXXVI regum, qui regnaverunt annis CCLXXXIV.

Quinta decima dynastia Diospolitarum regum, qui regnaverunt annis CCL.

Sexta decima dynastia Thebæorum V regum, qui regnaverunt annis CXC.

Decima septima dynastia Pastorum, qui fratres erant Phœnices exterique reges, qui Memphim quoque occupaverunt. Ex his primus

Saites imperavit annis XIX, a quo Saitarum quoque nomos nomen traxit. Idem in Sethroite nomo urbem condiderunt, unde incursione facta Ægyptios perdomuerunt.

Secundus Nnon (3) annis XI.

Deinde Archles (4) annis XXX.

Aphophis annis XIV.

Summa annorum CIII. Horum ætate regnavisse in Ægypto Josephus videtur (5).

Decima octava dynastia Diospolitarum XIV regum, quorum primus

Δεκάτη δυναστεία Ἡρακλεωπολιτῶν βασιλέων ιθ', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ρπε'.

Ἐνδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων ις', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη μγ' μεθ' οὗς Ἀμμενέμης ἔτη ις'. Μέχρι τοῦδε τὸν πρῶτον τόμον καταγέροεν ὁ Μανεθῶ. Ὁμοῦ βασιλεῖς ρηδ', ἔτη δτ', ἡμέραι οθ' (6).

ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ ΜΑΝΕΘΩ.

Δωδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων ἐπτά, ὧν πρῶτος

Σεσόγχισις Ἀμμενέμου υἱὸς ἔτη μς'.

Β'. Ἀμμενέμης ἔτη λη', ὃς ὑπὸ τῶν ἰδίων εὐνοῦχων ἀνήρεθη.

Γ'. Σέσωστρις ἔτη μη', ὃς λέγεται γεγονέναι πηχῶν δ', παλαιστῶν γ', δακτύλων β' ὃς πᾶσαν ἐχειρώσατο τὴν Ἀσίαν ἐν ἐνιαυτοῖς ἐννέα, καὶ τῆς Εὐρώ-

πης τὰ μέχρι Θράκης, πανταχόσε μνημόσυνα ἐγεῖρας τῆς τῶν ἐθνῶν κατασχέσεως· ἐπὶ μὲν τοῖς γενναίοις, ἀνδρῶν, καὶ ἐπὶ ταῖς ἀγεννεσίαι, γυναικῶν υδρία ταῖς στήλαις ἐγγράσασαν· ὡς καὶ ὑπὸ Αἰγυπτίων μετὰ Ὀσιριν νομισθῆναι.

Μεθ' ὃν Λάμαρις ἔτη η', ὃς τὸν ἐν Ἀρσενότῃ λαβυρινθον ἐαυτῷ τάφον κατεσκεύασεν.

Οἱ δὲ τούτου διάδοχοι ἔτη μδ'· οἱ πάντες ἐβασίλευσαν σμε'.

Τρισκαίδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων ξ', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη υγ'.

Τεσσαρεσκαίδεκάτη δυναστεία Ζοιτῶν βασιλέων ος', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη υπδ'.

Πεντεκαίδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων, οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη σν'.

Ἑκκαίδεκάτη δυναστεία Θηβαίων βασιλεῖς ε', οἱ καὶ ἐβασίλευσαν ἔτη ρη'.

Ἐπτακαίδεκάτη δυναστεία ποιμένες ἦσαν ἀδελφοὶ φοίνικες ξένοι βασιλεῖς, οἱ καὶ Μέμφιν εἶλον, ὧν πρῶτος

Σαίτης ἐβασίλευσεν ἔτη ιθ', ἀφ' οὗ καὶ ὁ Σαίτης νομὸς ἐκλήθη· οἱ καὶ ἐν τῷ Σεθροτῆ νομῷ πόλιν ἐκτίσαν, ἀφ' ἧς ὀρμώμενοι Αἰγυπτίους ἐχειρώσαντο.

Β'. Βῶν ἔτη μ'.

Γ'. Ἀφωφίς ἔτη ιδ'.

Μεθ' ὃν Ἀρχλῆς ἔτη λ'.

Ὁμοῦ ἔτη ργ'. Κατὰ τούτους Αἰγυπτίων βασιλεὺς Ἰωσήφ δεικνυταί.

Ὀκτωκαίδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων ιδ' (7), ὧν πρῶτος

(1) Scilicet *nomos*.

(2) Videlicet tres postremi dynastie hujus reges annis simul XLII regnaverunt. Sed tamen summa non constat.

(3) In codicis Arm. margine *Anon*.

(4) *Archles* quartus est in textu Græco.

(5) Neque ingrati neque inutilis rem nos facturos esse opinamur, si huic loco attemperatam animadversionem Syncelli p. 62 A : Σημειωτέον πῶς ὁ Εὐσέβιος πρὸς τὸν οἰκείον σκοπὸν τοὺς τῆς πεντεκαίδεκάτης δυναστείας παρὰ τῷ Ἀφρικανῷ φερομένουσιν κατὰ τὴν ις' δυναστείαν γεγονέναι λέγει· ἐπεὶ γὰρ πᾶσι συμπεφώνηται, ὅτι ἐπὶ Ἀφώφειω ἤρξεν Ἰωσήφ τῆς Αἰγύπτου, μὴ ἔχων ὀπισθοῦν ἐπὶ ἄλλου τινὸς αὐτὸν παραθέσθαι, μετήγαγε τὸν Ἀφωφιν ἀπὸ τῆς ιε' δυναστείας, εἰς τὴν ις', κολοθῶσας τὰ ἔτη αὐτοῦ

C ξα' ὑπάρχοντα εἰς ιδ'· τὰ δὲ τῆς ἑλῆς δυναστείας ρνα', ργ' παραθεῖς, καὶ ἀντὶ τῶν ἐξ βασιλέων, δ' μόνου· *Animadvertendum est Eusebium instituti sui studio ductum, quos reges Africanus in quinta decima dynastia collocat, eos in decimam septimam transtulisse. Quippe quum omnium una vox sit, sub Aphophi Josephum Ægypto præfuisse; is quidem hunc sub alio quovis non collocavit; verum ipsum Aphophim a quinta decima dynastia in decimam septimam submovit, annis ejus LXI redactis ad XIV; totiusque dynastie annis CLI contractis in CIII; neque sex regibus, sed quatuor tantummodo scriptis. Eadem fere oggerit Syncellus etiam p. 69 C-D.*

(6) Hi dies LXXIX non memorantur in codice Arm.

(7) In Græco textu Moses exit Ægypto sub undecimo rege. Tum et aliæ varietates ibidem occurrunt :

Amoses annis xxv.
 Chebron annis xiii.
 Amophis annis xxi.
 Membres annis xii.
 Mispharmuthosis annis xxvi (4).
 Tuthmosis annis ix.
 Amenophis annis xxxi. Hic est qui Memnon putabatur, petra loquens.
 Orus annis xxviii (2).
 Achencheres annis xvi. Hujus ætate Moses ducem se præbuit Hebræis ab Ægypto excedentibus (3).
 Acherres annis viii.
 Cherres annis xv.
 Armais, qui et Danaus, annis v, quibus peractis, Ægyptiorum regione pulsus Ægyptumque fratrem suum fugiens evasit in Græciam, Argisquo captis, imperitavit Argivis.
 Ramesses, qui et Ægyptus, annis lxxviii.
 Amenophis annis xl.
 Summa dominationis anni cccxlviii (4).

Ἄμωσις ἔτη κε'.
 Β'. Χεθρών ἔτη ιγ'.
 Γ'. Ἀμμενώφης ἔτη κα'.
 Δ'. Μίφρης ἔτη ιβ'.
 Ε'. Μισφραγμούθωσις ἔτη κς'.
 Ϛ'. Τούθμωσις ἔτη θ'.
 Ζ'. Ἀμμενώφης ἔτη λα'. Οὗτος ὁ Μέμνων εἶναι νομίζομενος καὶ φθεγγόμενος λίθος.
 Η'. Ὀρος ἔτη λη'.
 Θ'. Ἀγενχέρσης ἔτη ις'.
 Ι'. Ἀθωρίς ἔτη λθ'.

Ἐνεακαίδεκάτη δυναστεία βασιλέων ε' Διοσπολιτῶν.

Α'. Σέθως ἔτη νε'.
 Β'. Ραμψῆς ἔτη ξς'.
 Γ'. Ἀμμενεφθίς ἔτη μ'.
 Δ'. Ἀμμένεμης ἔτη κς'.

ΤΡΙΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΜΑΝΕΘΩ.

Εἰκοστὴ δυναστεία βασιλέων Διοσπολιτῶν ιθ', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ροη'.
 Πρώτη καὶ εἰκοστὴ δυναστεία βασιλέων Τανιτῶν ἑπτά.

Α'. Σμένθις ἔτη κς'.
 Β'. Ψουσέννης ἔτη μα'.

et quidem sexdecim scribuntur reges, quum ab Eusebio quatuordecim tantum numerati sint, teste Syncello p. 62 C, quem locum paulo ante recitavimus. Rursus adnotat hic Syncellus p. 72 D: Μόνος Εὐσέβιος ἐπὶ τοῦτου λέγει τὴν τοῦ Ἰσραὴλ διὰ Μωϋσεώς ἔξοδον, μηδενὸς αὐτῷ λόγου μαρτυροῦντος, ἀλλὰ καὶ πάντων ἐναντιουμένων τῶν πρὸ αὐτοῦ, ὡς μαρτυρεῖ. *Unus Eusebii sub hoc rege egressum ex Ægypto Israelē ducē Moyse narrat, nulla historia sibi suffragante, imo sibi adversantibus, ut ipse testatur, cunctis ætate superioribus.* Sed vide omnino animadversiones Scaligeri ad suam *Chronici Eusebiani* editionem, p. 32-33.

(4) Ait hic Syncellus p. 74 D: Ὅμοῦ ἀπὸ Ἀμώσεως τοῦ πρώτου τῆς προκειμένης ἡ' δυναστείας, ἔως Μισφραγμούθωσις ἀρχῆς κατὰ Εὐσέβιον ἔτη γίνονται οα' βασιλεῖς πέντε ἀντὶ τῶν ἑξ' τὸν γὰρ τέταρτον Ἀμένσην παραδραμῶν, ὃν ὁ Ἀφρικανὸς, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ μέμνηται, ἔτη χθ' αὐτοῦ ἐκολόθωσεν. *Ab Amosi rege hujus dynastiae primo ad Misphragmuthosis regnum anni congeruntur lxxi de Eusebii sententia, et reges quinque, quum sex scribendi forent: quartum enim Amensem, quem Africanus et ceteri posuerunt, Eusebius cum ejusdem annis xxii subtraxit.*

A Decima nona dynastia Diospolitarum v regum.
 Sethos annis lv.
 Rampses annis lxxvi.
 Amenepthis annis xl (5).
 Ammenemes annis xxvi.
 Thuoris Homero dictus Polybus, vir strenuus atque fortissimus (6), cujus ætate Ilium captum est, annis vii.
 Summa annorum cxciv. Manethonis secundo libro conflatur summa cxii regum, annorum m̄m̄c̄xxi.

6. E MANETHONIS TERTIO LIBRO.

Vicesima dynastia Diospolitana xii regum, qui imperaverunt annis clxxii (7).
 Vicesima prima dynastia Tanitarum vii regum.
 Smendis annis xxvi.
 Psusennes annis xli.
 Nephercheres annis iv.
 Amenophthis annis ix.

ΙΑ'. Χενχέρης ἔτη ις'.
 Κατὰ τοῦτον Μωϋσῆς τῆς ἐξ Αἰγύπτου πορείας τῶν Ἰουδαίων ἡγήσατο.
 ΙΒ'. Ἀγερόης ἔτη η'.
 ΙΓ'. Χερόης ἔτη ιε'.
 ΙΔ'. Ἀρμαίς, ὁ καὶ Δαναὸς, ἔτη ε'· μεθ' ἃ ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐκπεσῶν καὶ φεύγων τὸν ἀδελφὸν Αἰγύπτον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφικνεῖται· κρατήσας τε τοῦ Ἀργίου βασιλεύει Ἀργείων.
 ΙΕ'. Ῥαμεσσῆς, ὁ καὶ Αἰγύπτος, ἔτη ξη'.
 ΙϚ'. Ἀμμένωφης ἔτη μ'.
 Ὅμοῦ ἔτη τμη'.

Ε'. Θούωρις, ὁ παρ' Ὀμήρῳ καλούμενος Πολύβος, Ἀλκωνδρος ἀνὴρ, ἐφ' οὗ τὸ Ἴλιον ἐάλω, ἔτη ζ'.
 Ὅμοῦ ἔτη ρηδ'. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ β' τόμου Μανεθῶ βασιλέων ιθ', ἔτη βρξα'.

Γ'. Νεφερχερός ἔτη δ'.
 Δ'. Ἀμμενωφίς ἔτη θ'.

(2) Græce xxxviii.

(5) Adnotat Syncellus p. 62 C: Κάνταῦθα δύο βασιλεῖς ὁ Εὐσέβιος παρέχουσιν· ἔτη δὲ προσέθηκεν πε', τμη' παραβαίς, ἀντὶ ὅσων τῶν παρ' Ἀφρικανῶ. *Hic quoque duos reges omisit Eusebius (namque Africanus scripsit lxxv; addidit autem annos lxxxv; quandoquidem scripsit cccxlviii, cum Africanus cclxiii scripsisset.*

(4) Hujus decimæ octavæ dynastiae reges non sine varietate recenset etiam Theophilus ad Autolyt. iii, 20. Adnotat autem hic Syncellus p. 73 A: Προσέθηκεν ἐπὶ τὸν Ἀφρικανὸν ἔτη πε' Εὐσέβιος κατὰ τὴν ἡ' δυναστείαν· *Dynastiae decimæ octavæ annos lxxxv addidit Eusebius præter definitos ab Africano (qui nimirum apud Syncellum p. 72 B scribit cclxiii).*

(5) Cod. Arm. viii hic et in tabulis pro xl. Sed locum corrigunt et summa quæ subjicitur annorum et posterior Eusebii liber et textus Græcus.

(6) Dicendum potius *Alcandræ maritus*, Ἀλκωνδρας ἀνὴρ, uti est apud Homerum *Odys.* iv, 126. Armenius autem interpres adjectivum putavit ex ἀλκῆ et ἀνὴρ.

(7) Græce clxxviii.

Osochor annis vi.
 Psinnaches annis ix.
 Psusennes annis xxxv.
 Summa annorum est cxxx.
 Vicesima secunda dynastia Bubastitarum iii regum.
 Sesonchosis annis xxi.
 Osorthon annis xv.
 Tacelothis annis xiiii.
 Summa annorum xlix.
 Vicesima tertia dynastia Tanitarum iii regum.
 Petubastis annis xxv.
 Deinde Osorthon annis ix, quem Ægyptii Herculem nuncupaverunt.
 Psammus annis x.
 Summa annorum xliiv.
 Vicesima quarta dynastia.
 Bocchoris Saites annis xliiv, sub quo agnus locus est (1).
 Vicesima quinta dynastia Æthiopum iii regum.
 Sabacon, qui captum Bocchorim vivum combussit, regnavitque annis xii.
 Sebichos filius ejus annis xii.
 Taracus (2) annis xx.

Ε'. Ὅσοχώρ ἔτη ζ'.

Ϛ'. Ψινάχης ἔτη θ'.

Ζ'. Ψουστέννης ἔτη λε'.

Ὅμοῦ ἔτη ρλ'.

Εἰκοστή δευτέρα δυναστεία Βουβαστιτῶν βασιλέων τριῶν.

Α'. Σεσόγχωσις ἔτη κα'.

Β'. Ὅσωρθῶν ἔτη ιε'.

Γ'. Τακέλωθις ἔτη ιγ'.

Ὅμοῦ ἔτη μθ'.

Εἰκοστή τρίτη δυναστεία Τανιτῶν βασιλέων τριῶν.

Α'. Πετουδάστις ἔτη κε'.

Β'. Μεθ' ὃν Ὅσωρθῶν ἔτη θ', ὃν Ἡρακλέα Αἰγύπτιοι ἐκάλεσαν.

Γ'. Ψαμμῶσις ἔτη δέκα.

Ὅμοῦ ἔτη μδ'.

Εἰκοστή τετάρτη δυναστεία.

Βόχχωρις Σαΐτης ἔτη μδ', ἐφ' οὗ ἀρνίον ἐφθέγγατο.

Ὅμοῦ ἔτη μδ'.

Εἰκοστή πέμπτη δυναστεία Αἰθιοπίων βασιλέων τριῶν.

Α'. Σαβάκων, ὃς Βόχχωριν αἰχμάλωτον ἔλὼν ἔκαυσε ζῶντα, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη ιε'.

Β'. Σεθιχῶσι υἱὸς ἔτη ιε'. Γ'. Ταρακὸς ἔτη κ'.

Ὅμοῦ μδ'.

Ἐκτη καὶ εἰκοστή δυναστεία Σαΐτῶν βασιλέων θ'.

Α'. Ἀμμερις Αἰθιοφ' ἔτη ιε'.

Β'. Στεφινάθης ἔτη ζ'.

Γ'. Νεχέφωσις ἔτη ζ'.

Δ'. Νεχαῶ ἔτη η'.

Ε'. Ψαμμῆτιχος ἔτη με'.

Ϛ'. Νεχαῶ δεύτερος ἔτη ζ'. Οὗτος εἶπεν τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ Ἰωαχὰς τὸν βασιλέα αἰχμάλωτον εἰς Αἴ-

Ϛ γυπτον ἀπήγαγε.

Ζ'. Ψάμμουθις ἑτερος, ὃ καὶ Ψαμμῆτιχος, ἔτη ιζ'.

Η'. Οὐάφρις ἔτη κε', ᾧ προσέφυγον ἀλούσης ἐπὶ Ἀσσυρίων τῆς Ἱερουσαλήμ οἱ τῶν Ἰουδαίων ὑπόλοιποι.

Θ'. Ἀμμοῖσις ἔτη μθ'.

Ὅμοῦ ἔτη ρξγ' (7).

Εἰκοστή ἐβδόμη δυναστεία Περσῶν βασιλέων η'.

Α'. Καμβύσις ἔπει πέμπτῃ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐβασίλευσεν Αἰγύπτου ἔτη γ'.

Β'. Μάγοι μῆνας ζ'.

Γ'. Δαρσιος ἔτη λς'.

Δ'. Ξέρξης ὁ Δαρείου ἔτη κα'.

Ε'. Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ ἔτη μ'.

(1) *Pecudesque locuta; infandum!*

VIRGIL. *Georg.* 1, 475.

Vide *Ælianum Hist. anim.* xii, 3.

(2) Ita Græce, et in margine codicis Arm. At in textu, *Saracus*.

(3) Ita in margine codicis Arm. et in Græco

A Summa annorum xliiv.

Vicesima sexta dynastia Saitarum ix regum.

Ammeres Æthiops annis xii (3).

Stephinathis annis vii.

Nechepso annis vi.

Nehaus annis viii (4).

Psammeticus annis xliiv (5).

Nehaus alter annis vi. Ab hoc Hierosolyma capta sunt, Joachasusque rex in Ægyptum captivus abductus.

Psammuthes alter, qui et Psammeticus, annis xvii.

Vaphres annis xxv, ad quem reliquæ Judæorum, Hierosolymis in Assyriorum potestatem redactis, confugerunt.

B Amosis annis xliii.

Summa annorum clxvii.

Vicesima septima dynastia Persarum viii regum.

Cambyses, qui regi sui quinto (6) anno Ægyptiorum potitus est, annis iii.

Magi mensibus vii.

Darius annis xxxvi.

Xerxes Darii annis xxi.

Artaxerxes annis xl.

textu: at in textu codicis xviii.

(4) In margine codicis Arm. vi.

(5) Græce xliiv.

(6) Ita in Græco textu et in margine codicis Arm. At in textu codicis xv.

(7) Scribe ρξγ'.

Xerxes alter mensibus II.
 Sogdianus mensibus VII.
 Darius Xerxis annis XIX.
 Summa annorum CXX, mensiumque IV.
 Vicesima octava dynastia.
 Amyrtaeus Saites annis (1) VI.
 Vicesima nona dynastia Mendesium IV (2) regum.
 Nepherites annis VI.
 Achoris annis XIII.
 Psammuthes anno I.
 Muthes anno I (3).
 Nepherites mensibus IV.
 Summa annorum XXI, mensiumque IV.
 Tricesima dynastia Sebennytarum III regum.
 Nectanebes annis X.
 Teos annis II.
 Nectanebus annis VIII.
 Summa annorum XX.
 Tricesima prima dynastia Persarum.
 Ochus vicesimo jam anno Persis imperitans,
 Ægyptum occupavit, tenuitque annis VI (4).
 Postea Arses Ochi annis IV.
 Tum Darius annis VI, quem Macedo Alexander
 interfecit.

Γ'. Σέρξης ὁ δευτερος μῆνας β'.

Ζ'. Σογδιανὸς μῆνας ζ'.

Η'. Δαρείος ὁ Σέρξου ἔτη ιθ'.

Ὅμου ἔτη ρκ', μῆνας δ'.

Εικοστὴ ὀγδόη δυναστεία.

Ἀμυρταῖος Σαίτης ἔτη ς'.

Εικοστὴ ἐννάτη δυναστεία. Μενδήσιοι βασιλεῖς θ'.

Α'. Νεφερίτης ἔτη ς'.

Β'. Ἀχωρίς ἔτη ιγ'.

Γ'. Ψάμμουθις ἔτη α'.

Δ'. Νεφερίτης μῆνας δ'.

Ε'. Μούθις ἔτος α'.

Ὅμου ἔτη κα', καὶ μῆνας δ'.

Τριακοστὴ δυναστεία Σεβεννυτῶν βασιλέων τριῶν.

Α'. Νεκτανέβος ἔτη ι'.

Β'. Τεὼς ἔτη β'.

Γ'. Νεκτανέβος ἔτη η'.

Ὅμου ἔτη κ'.

Τριακοστὴ πρώτη δυναστεία Περσῶν βασιλέων τριῶν.

Α'. Ὀχὸς εικοστῷ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας κρατεῖ τῆς Αἰγύπτου ἔτη β'.

Β'. Μεθ' ὃν Ἄρσης Ὀχου ἔτη θ'.

Γ'. Μεθ' ὃν Δαρείος ἔτη εἰς. ὃν Ἀλέξανδρος Μακεδὼν καθέλιε. Ταῦτα τοῦ τρίτου Μανεθῶ. Μέχρι τῶνδε Μζ-
 γεθῶς. Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα εἰς Ἑλληνικῶν πρῶσταται συγγραφεῶν. *Ex Syncello, pp. 55-78.*

1. (1) Ἄρξονται δὴ πρῶτον ἀπὸ τῶν παρ' Αἰγυπτίους γραμμάτων· αὐτὰ μὲν οὐκ οἶδ' ὅτε παρὰ τίθενται τὰ
 κείνων· Μανεθῶν δ' ἦν τὸ γένος ἀνὴρ Αἰγύπτιος, τῆς Ἑλληνικῆς μετεσχητικῆς παιδείας, ὡς δῆλός ἐστι· γέ-
 γραφε γὰρ Ἑλλάδι φωνῇ τὴν πάτριον ἱστορίαν, ἐκ τε τῶν ἱερῶν, ὡς φησὶν αὐτὸς, μεταφράσας, καὶ πολλὰ τὸν
 Ἡρόδοτον ἀλέγχει τῶν Αἰγυπτιακῶν ὑπ' ἀγνοίας ἐψευσιμένον. Αὐτὸς δὲ τοῖνον ὁ Μανεθῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Αἰγυ-
 πτιακῶν ταῦτα περὶ ἡμῶν γράφει· παραθήσομαι δὲ τὴν λέξιν αὐτοῦ, καθάπερ αὐτὸν ἐκεῖνον παραγαγῶν
 μάρτυρα· Ἐγένετο βασιλεὺς ἡμῶν, Τίμαιος ὄνομα· ἐπὶ τούτου οὐκ οἶδ' ὅπως ὁ θεὸς ἀντέπνευσεν, καὶ παρα-
 θέξως ἐκ τῶν πρὸς ἀνατολὴν μερῶν ἀνθρώποι τὸ γένος ἀσημοί, καταθαροσάντες ἐπὶ τὴν χώραν ἐστράτευσαν,
 καὶ βλάβως ἀμαχητὶ ταύτην κατὰ κράτος εἶλον· καὶ τοὺς ἡγεμονεύσαντας ἐν αὐτῇ χειρωσάμενοι, τὸ λοιπὸν
 τὰς τε πόλεις ὡμῶς ἐνέπρησαν, καὶ τὰ ἱερὰ τῶν θεῶν κατέσκαψαν. Πᾶσι δὲ τοῖς ἐπιχωρίοις ἐχθρότατά πῶς

(1) Ita in margine codicis Arm. et in Græco tex- C tus codicis secundo.
 tu; at in textu codicis Arm., mensibus.

(2) Ita etiam in Græco; sed revera sunt quinque.
 (3) Græce Muthes est quintus. Nepherites quartus
 in ordine.

(4) Græce apud Syncellum, duobus, verum apud
 Scaligerum sex.

(5) Codex Arm. addit cuncta.

(6) Ita Græce et in margine codicis Arm. At tex-

A Cuncta (5) hæc ex Manethonis tertio (6) libro.

Quæ consecuta sunt, ea petere oportet e Græcis
 libris (7). Hactenus enim *vetus* regnum Ægyptiorum
 pertingit. Quoniam vero et Flavius Josephus de
 Hebræorum majoribus disserens, e Manethonis li-
 bris testimonia excitavit, operæ pretium est ejus-
 dem quoque verba in medium afferre, quæ in priore
 de veteribus Hebræis libro ejusmodi sunt.

CAPUT XXI.

Josephi e Manethonis libris (8).

De Hebræis Ægyptum incolentibus.

1. Age * vero initium capiam ab Ægyptiorum
 litteris, quas quidem ipsas per se in medium afferre
 non licet: verum Manetho genere Ægyptius, vir
 Græca eruditione imbutus, uti vel inde apparet
 quod patriam historiam Græca lingua conscripsit,
 e templorum, ut ipse ait, interpretatus monumentis,
 e quibus etiam Herodotum sæpe arguit in Ægyptiacis
 rebus ob inscitiam mentitum; hic, inquam, Mane-
 tho primo (9) Ægyptiacarum rerum ita de nobis
 scribit. Utar autem ejus verbis, quippe qui ipsuni-
 met testem produco. *Regem*, inquit, *habuimus* (10)

(7) Dicendum erat *scriptoribus* vel *historicis*.

(8) Hunc titulum nos supplenuus.

(9) Textus Græcus in Josephi operibus et apud
 Eusebium *Præp. ev. x, 13*, habet *secundo*; et qui-
 dem superius *dynastia* pastorum occurrit in secun-
 do Manethonis libro.

(10) Hæc verba absunt ab exemplari nostro Arm.,
 itemque aliquot alia inferius.

Timæum (1) nomine. Sub hoc Deus nescio quo pacto iratus est, præterque opinionem ab orientali tractu homines obscuro genere, audacia tamen pleni, in hanc regionem impetum fecerunt, universamque armis nemine resistente occupaverunt. Tum principes capiebant, et deorum fana evertebant, cunctisque incolis crudelissime abutebantur, quorumdam etiam liberos et uxores in servitum abducebant. Denique et quemdam ex suis regem creabant nomine Silitin. Hic vero Memphim profectus, superiorem provinciam ab inferiore secernebat (2), atque orientalem maxime plagam munitabat, nimirum prospiciens, fore ut Assyrios, ea tempestate viribus pollentes, cupiditas arripere ejusmodi regnum incursandi (3). Tum nactus in Methraite nomo commodissimam urbem in orientali Bubastitæ fluminis ripa sitam, atque ex antiqua quadam theologia Avarin appellatam, ipsam denuo construebat, mœnibusque amplioribus augebat, collocatis item inibi militum myriadibus viginti quatuor ad ejusdem custodiam. Illuc autem æstivo tantum tempore ventitabat, ad stipendia nimirum et munera vulgo largienda, atque armatos sedulo exercendos, quo terrorem extraneis incuteret. Is annis xv (4) dominatus vita excessit.

2. Deinde alius regnavit annis XLIII (5) nomine Banon. Deinde alius quidam, Apachnas nomine, annis xxxvi cum mensibus vii. Deinde Aphosis annis lxi. Tum Anan annis l cum mense uno. Postremus omnium Assethus annis xlix cum mensibus duobus. Atque hi sex primi ex eorum genere

A principes regionem assidue vexabant, imo et stirpem Ægyptiæ gentis nitebantur excindere. Hæc universa gens appellabatur nycusos (6), id est *reges pastores*: namque nyc sacratiore Ægyptiorum lingua *regem* significat, usos autem *pastorem*, et pastores quoque vulgari loquela. Tum facta copula consurgit nycusos. Nonnulli eos Arabes fuisse aiunt. Porro in alio exemplari (7) vox nyc non *reges*. sed *captivos* potius denotat: adeoque nyc Ægyptiaca lingua et *hax* cum alpha et aspiratione *captivos* discrete significat: idque mihi verisimilius videtur priscaque historiæ consentaneum. Jam prædictos singillatim reges, qui pastores vocitati sunt, eorumque posteros ait Ægypto imperasse annis undecim supra quingentos.

B 3. Deinde a Thebæis aliisque Ægyptiis regibus bello atroci diuturnoque appetitos pastores ait: sub rege autem cui nomen Misphragmuthosis, victos pastores, amissa omni Ægypto, confugisse quemdam in locum, cujus ambitus decem millia jugerum, et nomen Avaris. Hunc Manetho (8) ait totum magnis validisque mœnibus a pastoribus cinctum fuisse, ut rem suam universam et prædam in eo munitamento asservarent. Tum Misphragmuthosis filium Thutmosim conatum quidem summa vi eos expugnare, octo et quadraginta myriadibus militum ad obsidionem murorum adductis: sed, obsidionis successu desperato, per internuntios transegisse, ut ii, relicta Ægypto, indemnes abirent: eosdemque fœdere fretos cum armentis et familiis omnique re sua excessisse Ægypto, militum nempe myriadas

ἐχρήσαντο, τοὺς μὲν σφάζοντες, τῶν δὲ καὶ τὰ τέκνα καὶ γυναῖκας εἰς δουλείαν ἄγοντες. Πέρασ δὲ καὶ βασιλέα ἕνα ἐξ αὐτῶν ἐποίησαν, ᾧ ὄνομα ἦν Σάλατις. Καὶ οὗτος ἐν τῇ Μέμφιδι κατεγίνετο, τὴν τε ἄνω καὶ κάτω χώραν δασμολογῶν, καὶ φρουρᾶν ἐν τοῖς ἐπιτομειοτάτοις καταλείπων τόποις, μάλιστα δὲ καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὴν ἠσφαλισάτο μέρος, προσιώμενος Ἀσσυρίων, τότε μείζον ἰσχυρόντων, ἐσομένην ἐπιθυμῶσαν τῆς αὐτῆς βασιλείας ἐφόδου. Εὐρύων δὲ ἐν νομῷ τῷ Σαίτη πόλιν ἐπικαιροτάτην, κειμένην μὲν πρὸς ἀνατολὴν τοῦ Βουβάστιτου ποταμοῦ, καλουμένην δ' ἀπὸ τινος ἀρχαίας θεολογίας Ἀβαριν, ταύτην ἔκτισάν τε, καὶ τοῖς τεύχεσιν ὀχυρωτάτην ἐποίησεν, ἐνοικίασεν αὐτῇ καὶ πλῆθος ὀπλιτῶν εἰς εἰκοσι καὶ τέσσαρας μυριάδας ἀνδρῶν. πρὸς φυλακὴν. Ἐνθάδε κατὰ θερείαν ἤρχετο, τὰ μὲν σιτομετρῶν καὶ μισθοφορίαν παρεχόμενος, τὰ δὲ καὶ ταῖς ἐξοπλασίαις πρὸς φόβον τῶν ἐξωθεν ἐπιμελῶς γυμνάζων. Ἀρχὰς δ' ἑνεακακίδεκα ἔτη τὸν βίον ἐτελεύτησεν.

2. Μετὰ τούτων δὲ ἕτερος ἐβάσιλευσεν τέσσαρα καὶ τετταράκοντα ἔτη, καλούμενος Βηῶν. Μεθ' οὗ ἄλλος Ἀπαχνάς ἐξ καὶ τριάκοντα ἔτη καὶ μῆνας ἑπτὰ. Ἐπειτα δὲ καὶ Ἀπωφίς ἐν καὶ ἐξήκοντα, καὶ Ἰανίας πενήτηκοντα καὶ μῆνα ἕνα. Ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ Ἀσσις ἑννέα καὶ τεσσαράκοντα καὶ μῆνας δύο. Καὶ οὗτοι μὲν ἐξ ἐν αὐτοῖς ἐγενήθησαν πρῶτοι ἄρχοντες, πολεμοῦντες αἰεὶ καὶ ποθοῦντες μᾶλλον τῆς Αἰγύπτου ἐξᾶραι τὴν ῥίζαν. Ἐκαλεῖτο δὲ τὸ σύμπαν αὐτῶν ἔθνος ΥΚΣΩΣ, τοῦτο δὲ ἐστὶ *βασιλεῖς ποιμένες*: τὸ γὰρ ΥΚ καβ' ἱερᾶν γλῶσσαν *βασιλεία* σημαίνει, τὸ δὲ ΩΣ *ποιμὴν* ἐστὶ, καὶ ποιμένες κατὰ τὴν κοινὴν διάλεκτον, καὶ οὕτω συντιθέμενον γίνεται ΥΚΣΩΣ. Τινὲς δὲ λέγουσιν αὐτοὺς Ἀραβάς εἶναι: ἐν δ' ἄλλῳ ἀντιγράφῳ, οὐ βασιλεῖς σημαίνεσθαι διὰ τῆς τοῦ ΥΚ προσσηροίας, ἀλλὰ τούναντιον αἰχμαλώτους δηλοῦσθαι. Τὸ γὰρ ΥΚ πάλιν Αἰγυπτιαστὶ καὶ τὸ ἈΚ δασυνόμενον, *αἰχμαλώτους* ῥητῶς μνησεί. Καὶ τοῦτο μᾶλλον πιθανώτερον μοι φαίνεται, καὶ παλαιὰς ἱστορίας ἐγόμενον. Τούτους δὲ τοὺς προκατωνομασμένους βασιλεῖς τοὺς τῶν ποιμένων καλουμένων, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γενομένους, κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου φησὶν ἔτη πρὸς τοὺς πεντακοσίους ἑνδεκα.

3. Μετὰ ταῦτα δὲ, τῶν ἐκ τῆς Θεβαίδος καὶ τῆς ἄλλης Αἰγύπτου βασιλέων γενέσθαι φησὶν ἐπὶ τοὺς ποιμένας ἐπανάστασιν, καὶ πόλεμον αὐτοῖς συρραγῆναι μέγαν καὶ πολυχρόνιον. Ἐπὶ δὲ βασιλέως, ᾧ ὄνομα εἶναι Ἀλίσφραγμαῦθωσις, ἠττωμένους φησὶ τοὺς ποιμένας ὑπ' αὐτοῦ, ἐκ μὲν τῆς ἄλλης Αἰγύπτου πάσης ἐκπεσεῖν, κατακλεισθῆναι δ' εἰς τόπον, ἀρουρῶν ἔχοντα μυρίων τὴν περίμετρον. Ἀβαριν ὄνομα τῷ τόπῳ. Τούτων φησὶν ὁ Μανεθῶν ἅπαντα τελεῖν τε μὲγᾶλον καὶ ἰσχυρῶ περιβαλεῖν τοὺς ποιμένας, ὅπως τὴν τε κτήσιν ἅπασαν ἔχουσιν ἐν ὀχυρῷ καὶ τὴν λέαν τὴν ἑαυτῶν. Τὸν δὲ Ἀλίσφραγμαῦθωσις οὐδὲν θούμωσιον ἐπιχειρήσαι μὲν αὐτοὺς διὰ πολιορκίας εἶλεν κατὰ κράτος, ὅκτι καὶ τεσσαράκοντα μυριάσι προσδρῦσαντα τοῖς τεύχεσιν ἐπεὶ δὲ τῆς πολιορκίας ἀπέγνων, ποιήσασθαι συμβάσεις, ἵνα τὴν Αἰγυπτὸν ἐκλιπνέσθαι ὅποι βούλονται πάντες

(1) Codex Arm., *pretiosum* pro *Timæum*, quia nimirum interpres nomen proprium non agnovit, ięgitque τίμιον, uti est in variis Josephi lectionibus.

(2) Græce aliter se habet hic locus.

(3) Ab hac sententia videtur aberrare Arm. int.

(4) Græce xix.

(5) Græce xliii.

(6) Cod. Arm. nyc usin.

(7) Intellige *Manethonis* L.

(8) Codex Arm. *Aurais*. *Hunc totum Emaasivus*, etc.

haud minus viginti quatuor, atque itinere per desertam habitam in Syriam venisse. Mox a copiosissimis Assyriorum viribus sibi metuentes, qui ea tempestate Asiam imperio tenebant, in regione, cui nunc Judææ nomen est, condidisse urbem, quæ tot hominum myriadas caperet, eamque Hierosolyma nuncupavisse. Alio autem Ægyptiacarum rerum libro ait Manetho, gentem hanc, qui pastores vocantur, in sacris quidem litteris dici *captivos*. Et ille equidem recte narravit: majorum quippe nostrorum patria reapse conditio fuit vita pastoralis, cumque in gregibus pascendis occuparentur, idcirco dicebantur pastores. Rursus libri Ægyptiorum haud inepte sic loquuntur: progenitor enim noster Josephus captivum se coram rege Ægyptio testatus est, tum et fratres suos rege annuente in Ægyptum accersivit. Verumtamen de his rebus alio in loco diligentius inquiram.

4. Interim hujusce priscorum nostrorum historiarum testes validos sistam Ægyptios, atque ad Manethonem revolver, et quoniam is pacto tempora digerat, hoc meo Commentario perscribam. Sic ergo ait: — Postquam ex Ægypto *pastorum* gens se contulit Hierosolyma, is qui Ægypto pepulerat illam Thutmosis (1), postea regnavit annis xxv cum mensibus iv, ac dein obiit. Successitque in imperium filius ejus Chebron annis xiiii. Deinde Amenophis annis xx et mensibus vii. Tum et ejusdem soror Amensis annis xxi et mensibus ix. Deinde hujus *Amensis* filius Mephres annis xii et mensibus ix.

ἀελαθεῖς ἀπέλθωσι. Τοὺς δὲ ἐπὶ ταῖς ὁμολογίαις πανοικεσία μετὰ τῶν κτήσεων οὐκ ἐλάττους μυριάδων ὄντας εἰκοσι καὶ τεσσαράων ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου τὴν ἔρημον εἰς Συρίαν ὁδοιπορῆσαι. Φοβουμένους ἰδὲ τὴν Ἀσσυρίων δυναστείαν, τότε γὰρ κελίνους τῆς Ἀσίας κρατεῖν, ἐν τῇ νῦν Ἰουδαίᾳ καλουμένη πόλιν οἰκοδομησάμενους τσσαύταις μυριάσιον ἀνθρώπων ἀρχέουσας, Ἱεροσόλυμα ταύτην ὀνομάσαι. Ἐν ἄλλῃ δὲ τινὶ βίβλῳ τῶν Αἰγυπτιακῶν Μανεθῶν τοῦτο φησὶν ἔθνος τοὺς καλουμένους *ποιμένας*, *αἰχμαλώτους* ἐν ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν βίβλοις γεγράφθαι, λέγων ὁρθῶς καὶ γὰρ τοὺς ἀνωτάτω προγόνους ἡμῶν τὸ ποιμαίνειν πάτριον ἦν. καὶ νομαδικὸν ἔχοντες τὸν βίον, οὕτως ἐκαλοῦντο ποιμένες. Αἰχμαλώτοι τε πάλιν οὐκ ἀλόγως ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἀνεγράφθησαν. ἐπειδὴ περὶ ὁ πρόγονος ἡμῶν Ἰώσηπος αὐτὸν ἔφη πρὸς τὸν βασιλεῖα τῶν Αἰγυπτίων αἰχμαλώτων εἶναι, καὶ τοὺς ἀδελφούς εἰς τὴν Αἰγύπτου ὕστερον μετεπέμψατο, τοῦ βασιλέως ἐπιτρέψαντος. Ἄλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις ποιήσομαι τὴν ἐξέτασιν ἀκριβεστέραν.

4. Νῦν δὲ τῆς ἀρχαιότητος ταύτης παρατίθεμαι τοὺς Αἰγυπτίους μάρτυρας. Πάλιν οὖν τὰ τοῦ Μανεθῶνος, πῶς ἔχει πρὸς τὴν τῶν χρόνων τάξιν, ὑπογράφω. Φησὶ δὲ οὕτως. Μετὰ τὸ ἐξελεθῆναι ἐξ Αἰγύπτου τὸν λαὸν τῶν *ποιμένων* εἰς Ἱεροσόλυμα, ὁ ἐκβαλὼν αὐτοὺς ἐξ Αἰγύπτου βασιλεὺς Τέθμωσις, ἐβασίλευσεν μετὰ ταῦτα ἑτη εἰκοσι πέντε καὶ μῆνας τέσσαρας, καὶ ἐτελεύτησεν. Καὶ παρέλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ υἱὸς Χέδρων ἑτη δεκατρία. Μεθ' ὃν Ἀμένωφις εἰκοσι καὶ μῆνας ἑπτὰ. Τοῦ δὲ ἀδελφῆ Ἀμεσσησῆ εἰκοσι καὶ μῆνας ἑννέα. Τῆς δὲ Μήφρης δώδεκα καὶ μῆνας ἑννέα. Τοῦ δὲ Μεφραμούθωσις εἰκοσι πέντε καὶ μῆνας δέκα. Τοῦ δὲ Θμώσις ἑννέα καὶ μῆνας ὀκτώ. Τοῦ δ' Ἀμένωφις τριάκοντα καὶ μῆνας δέκα. Τοῦ δὲ Ὄρος τριακονταεξὶ καὶ μῆνας πέντε. Τοῦ δὲ θυγατρῆ Ἀκεγχήρης δώδεκα καὶ μῆνα ἓνα. Τῆς δὲ Ράθωσις ἀδελφὸς ἑννέα. Τοῦ δὲ Ἀκεγχήρης δώδεκα καὶ μῆνας πέντε. Τοῦ δὲ Ἀκεγχήρης ἑτεροῦ δώδεκα καὶ μῆνας τρεῖς. Τοῦ δὲ Ἀρμαῖς τέσσαρα καὶ μῆνα ἓνα. Τοῦ δὲ Ῥαμέσσης (4) ἓν καὶ μῆνας τέσσαρας. Τοῦ δὲ Ἀρμέσσης Μιαμμοῦ ἐξηκονταεξὶ καὶ μῆνας δύο. Τοῦ δὲ Ἀμένωφις, δέκα καὶ ἑννέα καὶ μῆνας ἕξ. Τοῦ δὲ Σέθωσις, [ὁ (5)] καὶ Ῥαμέσσης, ἱππικὴν καὶ ναυτικὴν ἔχων δύναμιν.

5. Οὗτος τὸν μὲν ἀδελφὸν Ἀρμαῖν ἐπίτροπον τῆς Αἰγύπτου κατέστησεν, καὶ πᾶσαν μὲν αὐτῷ τὴν ἄλλην βασιλικὴν περιέβηκαν ἐξουσίαν, μόνον δὲ ἐνετελίκατο διάδημα μὴ φορεῖν, μηδὲ τὴν βασιλῖδα μητέρα τε τῶν τέκνων ἀδικεῖν, ἀπέχεσθαι δὲ καὶ τῶν ἄλλων βασιλικῶν παλλακίδων. Αὐτὸς δὲ ἐπὶ Κύπρον καὶ Φοινικὴν καὶ πάλιν Ἀσσυρίους τε καὶ Μήδους στρατεύσας, ἅπαντας, τοὺς μὲν δόρατι τοὺς δὲ ἀμαχητι, φόβῳ δὲ τῆς πολλῆς δυνάμεως, ὑποχειρίους ἔλαβε· καὶ μέγα φρονήσας ἐπὶ ταῖς εὐπραγίαις, ἔτι καὶ θαρσαλευτέρον ἐπορεύετο, τὰς πρὸς ἀνατολὰς πόλεις τε καὶ χώρας καταστρεφόμενος. Χρόνου τε ἱκανοῦ γεγονότος, Ἀρμαῖς ὁ καταλειφθεὶς ἐν Αἰγύπτῳ, πάντα τοῦμπαλιν, οἷς ἀδελφὸς παρήγει μὴ ποιεῖν, ἀδούως ἐπραττεν. Καὶ γὰρ τὴν βασιλῖδα

(1) Codex Arm. hic *Sethmosis*.

(2) Græce x.

(3) Græce, annis xxxvi et mensibus v.

(4) Hic locus desideratur in exemplari Arm.

(5) Ita se legisse demonstrat Armenius interpres. Cæteroquin apud Josephum, ed. Havercamp., l. II, § 447, lit. z, fratres duo sunt Sethosis atque Ra-

Deinde hujus filius Mephramuthosis annis xxv et mensibus ix (2). Deinde hujus filius Thmuthosis annis ix et mensibus viii. Deinde hujus filius Amenophis annis xxx et mensibus x. Deinde hujus filius Orus annis xxxviii et mensibus vii (3). Deinde hujus filia Chencheres annis xii et mense i. Deinde hujus frater Athosis annis ix. Deinde hujus filius Chencheres annis xii et mensibus v. Deinde hujus filius Achencheres annis xii et mensibus iii. Deinde hujus filius Armais annis iv et mense i. Deinde Rameses Miammi filius annis lxxvi et mensibus ii. Deinde hujus filius Amenophis annis xix et mensibus vi. Deinde hujus filius Sethosis idemque Rameses equestribus et navalibus copiis pol-

5. Hic fratrem suum Armain Ægypto procuratorem præfecit, ad eumque etiam reliquam potestatem regiam contulit, ita tamen ut ei diademate interdiceret, et regina ex qua jam susceperat liberos abuti vetaret, ac reliquis etiam concubinis regiis abstinere juberet. Ipse vero in Cyprum atque in Phœnicen profectus est, rursusque Assyrios et Medos ditone complexus est, universitatisque potitus est partim quidem armis, partim etiam sine certamine atque uno virium terrore. Exin res suæ gestæ spiritus tumidiores illi attulerunt, ita ut audacius progrediretur, Orientis urbes pagosque subvertens. Multoque tempore post Armais qui in Ægypto substiterat, omnia secus ac frater jusserat gerere ausus est: nam et reginæ stuprum intulit, et

messes: Εὐρηται ἐν ἑτέρῳ ἀντιγράφῳ οὕτως· Μεθ' ὃν Σέθωσις καὶ Ῥαμέσσης δύο ἀδελφοί, ὧν ὁ μὲν ναυτικὴν ἔχων δύναμιν τοὺς κατὰ θάλατταν ἀπαντῶντας διεχειροῦτο πολιορκῶν· μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὸν Ῥαμέσσην ἀνελὼν, Ἀρμαῖν ἄλλον αὐτοῦ ἀδελφὸν ἐπίτροπον τῆς Αἰγύπτου κατέστησε. L.

cum reliquis concubinis intemperanter rem habuit; tum etiam amicorum instinctu diadema usurpavit, seque fratri adversarium professus est. Tunc qui apud Ægyptios rebus sacris præerat, Sethosim per litteras de omnibus certiores faciebat, quodque frater Armais palam ab eo defecisset. Ergo ille prope Pelusium reversus est, suumque regnum obtinuit. Regio autem ex ejus nomine audivit Ægyptus, quia Sethosi ipsi, ut ait, nomen erat Ægyptus, fratri autem Armai Danaus. Hæc quidem Manetho.

6. Igitur si tempus ad prædictorum annorum rationem exigatur, prorsus constabit eos qui *pastores* vocabantur, majores nempe nostros, ex Ægypto elapsos ad hanc regionem contendisse trecentis ante ac nonaginta tribus annis quam Danaus Argum iret, quem tamen Argivi antiquissimum putant. Atque ita Manetho testimonia duo maxima nobis suppeditat ex Ægyptiorum libris; primum quidem quod aliunde in Ægyptum majores nostri ingressi sint; deinde quod ex eadem recesserint tam vetusta ætate, quæ ferme mille annis Iliacum bellum præcesserit. Jam quæ Manetho haud ex Ægyptiacis libris, verum, ut ipse fatetur, ex incertis quibusdam fabulosisque chronicis addidit, ea deinceps coarguam.

7. Universa hæc e Josephi libris desumpta est dissertatio de Ægyptiacis antiquitatibus, deque eorum chronographia usque ad ipsorum regem quemdam Nectanebum, quem ego jam superioribus accensui. Post Nectanebum Ochus Persarum rex obtinuit Ægyptum, regnavitque annis vi. Post hunc Arses Ochi annis iv. Deinde Darius annis vi. Ad extremum Alexander Macedo Darium Persam interfecit, atque una Asianis Ægyptiisque impera-

vit, sextoque regni sui anno Alexandriam in Ægypto condidit. Deinceps multi partes imperii sibi vindicaverunt. Ægyptum quidem et Alexandriam insederunt Ptolemæi, quorum imperantium tempora ejusmodi sunt.

CAPUT XXII.

* *Quinam post Alexandrum Macedonem Ægypti Alexandriæque urbis regnum tenuerint. E Porphyrii libro.*

1. Hunc Alexandrum Macedonem, centesimæ et quartæ decimæ olympiadis anno secundo, regni successor excepit Aridæus, qui Philippus dictus est, frater quidem Alexandri, haud ex eadem tamen matre: nam de Philinna Larissæa (1) susceperat eum Philippus. Is regnavit annis vii, donec a Ptolemyperchonte Antipatri filio in Macedonia interemptus est.

Ptolemæus Arsinoes et Lagi filius post annum ex quo Philippus imperium obtinuerat, ad præfecturam Ægypti mittitur, eaque primum potestate fungitur annis xvii: deinde supremam regis dignitatem invadit annis xxiii, ita ut usque ad ejus obitum anni omnino effluerint xl. Hic tamen adhuc superstes in filium suum Ptolemæum, cognomento Philadelphum, transtulit imperium, biennioque vitam produxit cum filio regnante: quare jam haud quadraginta, sed octo supra triginta, putabantur anni Ptolemæi primi cognomento Soteris.

Hunc successor consecutus est Ptolemæus filius, cognomento, ut diximus, Philadelphus, qui parente superstite regnum biennio administravit, eoque mortuo, annis xxxvi (2): prorsus ut ipse, non secus atque parens, octo ac triginta annis regnasse dicendus sit.

βιαιώς ἔσχεν, καὶ ταῖς ἄλλαις παλλακίαιν ἀφειδῶς διετέλει χρώμενος. Πειθόμενος δὲ ὑπὸ τῶν φίλων διάδομα ἐφόρει, καὶ ἀντήρε τῶ ἀδελφῷ. Ὁ δὲ τεταγμένος ἐπὶ τῶν ἱερῶν τῆς Αἰγύπτου, γράψας βιβλίον ἐπεμίμει τῷ Σεθῶσι, δηλῶν αὐτῷ πάντα, καὶ ὅτι ἀντήρεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀρμαίς. Παραχρῆμα οὖν ὑπέστρεψεν εἰς Πηλοῦσιον, καὶ ἐκράτησεν τῆς ἰδίας βασιλείας. Ἡ δὲ χώρα ἐκλήθη ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος Αἰγύπτου. Λέγει γὰρ ὅτι ὁ μὲν Σέθωσις ἐκαλεῖτο Αἰγύπτου, Ἀρμαίς δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δαναός. Ταῦτα μὲν ὁ Μανεθῶν.

6. Δῆλον δὲ ἐστὶν ἐκ τῶν εἰρημένων ἐτῶν, τοῦ χρόνου συλλογισθέντος, ὅτι οἱ καλούμενοι ποιμένες, ἡμέτεροι δὲ πρόγονοι, τρισὶ καὶ ἑννεήκοντα καὶ τριακοσίους πρόσθεν ἔτεσιν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπαλλαγέντες τὴν χώραν ταύτην ἀπέκησαν, ἣ Δαναὸν εἰς Ἄργος ἀφικέσθαι· καίτοι τοῦτον ἀρχαιότατον Ἀργεῖοι νομίζουσι. Δύο τοίνυν ὁ Μανεθῶν ἡμῖν τὰ μέγιστα μεμαρτύρηκεν ἐκ τῶν παρ' Αἰγυπτίους γραμμάτων· πρῶτον μὲν τὴν ἐτέρωθεν ἀφίξιν εἰς Αἴγυπτον, ἔπειτα δὲ τὴν ἐκεῖθεν ἀπαλλαγὴν οὕτως ἀρχαίαν τοῖς χρόνοις, ὡς ἐγγύς του προτερεῖν αὐτὴν τῶν Ἰλιακῶν ἔτεσι χιλίοις. Ὑπὲρ ὧν δ' ὁ Μανεθῶν οὐκ ἐκ τῶν παρ' Αἰγυπτίους γραμμάτων, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ὡμολόγηκεν, ἐκ τῶν ἀδεσπότης μυθολογουμένων προτέθεικεν, ὕστερον ἐξελέγξω κατὰ μέρος, ἀποδεικνύς τὴν ἀπίθανον αὐτοῦ ψευδολογίαν. *Ex opere contra Apionem, 1, 14-16.*

(*) *Οἱ μετὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας βασιλεύσαντες. Ἀπὸ τῆς Πορφυρίου γραφῆς.*

1. Τελευτῆ μὲν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδῶν ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης Ὀλυμπιάδος, ἄρξας ἔτη τὰ σύμπαντα δώδεκα. Διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Ἀριδαῖος ὁ μετονομασθεὶς Φίλιππος, ἀδελφὸς ὧν Ἀλέξανδρου οὐκ ὁμομήτριος· γέγονε γὰρ ἐκ Φιλίνης τῆς Λαρισσαίας τῷ Φίλιππῳ. Βασιλεύει δὲ ἐπὶ ἔτεσι ζ', καὶ ἀναίρειται ἐν τῇ Μακεδονίᾳ διὰ Πολυσπέρχοντος τοῦ Ἀντιπάτρου υἱοῦ.

Πτολεμαῖος δὲ ὁ Ἀρσινόης καὶ Λάγου υἱὸς μετ' ἐνιαυτῶν τῆς εἰς Φίλιππον ἀναγεγραμμένης ἡγεμονίας σατράπης εἰς Αἴγυπτον πέμπεται· καὶ σατραπεύει μὲν τὰ πρῶτα ἔτη ζ' καὶ δέκα, βασιλεύει δὲ ἔτη τρία καὶ εἴκοσι· ὥστε πάντα μ' λογίζεσθαι αὐτῷ ἄχρι τῆς τελευτῆς· ἐπὶ δὲ ζῶν ἔτι τῆς ἀρχῆς παρεχώρησε τῷ υἱῷ Πτολεμαῖῳ τῷ παιδί τὴν ἀρχὴν διαδεχόμενον, οὐκέτι δὲ τεσσαράκοντα, τριάκοντα δὲ καὶ ὀκτὼ τὰ τοῦ πρώτου Πτολεμαίου, ὃν Σωτήρα ἐπεκάλου, λογίζονται.

Τοῦτον διαδέχεται Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς ὁ ἐπικληθεὶς, ὡς ἔφαμεν, Φιλάδελφος. Καὶ ζῶντος μὲν ἔτι τοῦ πατρὸς δύο πληροὶ τῆς βασιλείας ἔτη· ἀποθανόντος δὲ, ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. Ὡς καὶ τούτῳ ὀκτὼ καὶ τριάκοντα τοὺς τῆς βασιλείας ἑνιαυτοὺς ἔτους τοῖς τοῦ πατρὸς ἀποδιδούσθαι.

(1) In codice Arm., corrupte, *lacirissa*.

(2) Græce *κκxviii*. Clemens Strom. 1, 2, p. 396, scribit *κλxvii*.

Tertius ei successit Ptolemæus, cognomento Evergetes, qui mansit in potestate annis xxv (1).

Hunc quartus Ptolemæus excepit, cognomento Philopator, qui regnavit annis xvii (2).

Mox quintus Ptolemæus, cognomento Epiphanes, regnum tenuit annis xxiv (3).

2. Hujus duo filii Ptolemæi in imperium deinde succedunt, quorum major natu Philometor, minor autem Evergetes secundus dicebatur. Utriusque simul anni numerantur lxi (4). Nos enim horum annos in unam seriem contulimus, propterea quod ipsis bello inter se decertantibus, seque regno vicissim pellentibus, temporum permistio consecuta est. Primus regnat Philometor annis xi. Mox Antiochus, oppressa armis Ægypto, eundem diademate spoliabat. Tum Alexandrini regiam potestatem ad minorem fratrem deferebant, pulsoque Antiocho, ipsum Philometorem expediebant: dicebatur autem eis Philometoris annus duodecimus (5), Evergetæ primus. Hinc potestate æquata usque ad decimum septimumque annum perrectum est. Mox ab octavo decimo unius Philometoris nomen scribebatur. Cum enim minor natu frater majorem

A imperio deduxisset, hic a Romanis reductus est: qui Ægypti quidem dominationem capessit, fratri autem Libyam regendam concedit (6). Solus igitur regnum obtinet, in eoque manet annis xviii. Post hunc denique in Syria exstinctum (is enim eam quoque regionem ditione tenuit), Cyrene accessit Evergetes rexque appellatus annos suos inde putare incipit ex quo rex habitus fuerat: ita ut fratre moriente, videretur ipse regnavisse jam annis xxv, ejusdemque anni censeantur liv (7). Namque annum Philometoris tricesimum sextum, qui dicendus erat sui regnantis primus, ipse vicesimum quintum scribi jussit. Ita sunt utriusque simul anni lxi (8), Philometoris quidem xxxv (9), reliqui Evergetæ: quod si hi segregentur separatimque B putentur, error in rationes incurrit.

3. Ptolemæo Evergetæ secundo nati sunt filii duo ex Cleopatra, uterque nomine Ptolemæus, sed major natu cognomento Soter, minor Alexander. Major natu primus imperat, matris præsidio regnum adeptus: cui cum obsequens esse videretur, aliquandiu certe matre benevolente usus est (10). Decimo (11) tamen regni anno cum patris matris-

Τούτον διαδέχεται τρίτος Πτολεμαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Εὐεργέτης, καὶ βασιλεύει ἔτεσι πέντε καὶ εἴκοσι.

Ὁν ὁ τέταρτος διαδέχεται Πτολεμαῖος, ὁ κληθεὶς Φιλοπάτωρ, καὶ βασιλεύει ἔτεσιν ὄλοις ἑπτὰ καὶ δέκα.

Ὁ δὲ μετ' αὐτὸν πέμπτος Πτολεμαῖος Ἐπιφανὴς μὲν ἐπεκλήθη, βασιλεύει δὲ τέσσασι καὶ εἴκοσι ἔτεσιν.

2. Τούτου παῖδες δύο Πτολεμαῖοι μετ' αὐτὸν τὴν ἀρχὴν διαδεξάμενοι, ὃ τε πρεσβύτερος ὁ κατ' ἐπίκλησιν Φιλομήτωρ, καὶ ὁ νεώτερος ὁ ἐπικαλούμενος Εὐεργέτης δεύτερος. Ἄμφοιν δὲ ἔτη τέσσαρα καὶ ἑξήκοντα λογίζονται. Ὅτ' ἐν γὰρ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἐτάξαμεν, ὅτι διαστασιαζόντων πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐναλλάξ βασιλεύοντων, σύγχυσις περὶ τοὺς χρόνους γέγονεν. Ἀρχεὶ μὲν γὰρ ὁ Φιλομήτωρ πρότερος ἔτεσιν ἑνδεκα μόνος. Ἀντίχου δ' ἐπιστρατεύσαντος Αἰγύπτῳ καὶ περιελόντος αὐτοῦ τὸ διάδημα, οἱ Ἀλεξανδρεῖς τῷ νεωτέρῳ ἐπέτρεψαν τὰ πράγματα, καὶ διώξαντες Ἀντίχον ἐβύβασαν τὸν Φιλομήτορα καὶ ἐχημάτισεν αὐτοῖς Φιλομήτορος ἱς, Εὐεργέτου δὲ ἐν. Ὁμονοοῦσι δὲ ἄχρι τοῦ ἑπτακαίδεκάτου. Ἀπὸ δὲ τοῦ ὀκτωκαίδεκάτου μόνου χηματίζει τοῦ Φιλομήτορος. Ἀφαιρεθέντα γὰρ τῆς ἀρχῆς τὸν πρεσβύτερον ὑπὸ τοῦ νεωτέρου κατάγουσι Ρωμαῖοι. Καὶ ἀρχεὶ μὲν αὐτὸς τῆς Αἰγύπτου, τῷ δὲ ἀδελφῷ τῆς Λιβύης τὴν ἀρχὴν ἐγγχειρίζει· καὶ μόνος ἀρχεὶ δεκαοκτὼ. Ἀποθάνοντος δὲ ἐν Συρίᾳ (καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖνων ἐγκρατῆς ἦν τὸν τόπων) μετακληθεὶς ἐκ Κυρήνης ὁ Εὐεργέτης καὶ βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς, τὰ ἔτη αὐτοῦ ἀναγράφει ἀφ' οὗ πρῶτον βασιλεὺς ἐνομίσθη, ὡς δοκεῖν μετὰ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ τελευτὴν ἀρξάντα αὐτὸν ἔτεσιν εἴκοσι πέντε ἀνατιθέναι αὐτῷ τέσσαρα καὶ πενήκοντα. Τὸ γὰρ τριακοστὸν ἔκτον Φιλομήτορος, δεῖον προσαγορεύεσθαι τῆς τούτου βασιλείας πρῶτον, αὐτὸς εἰκοστὸν πέμπτον προσέταξε γράφεσθαι. Καὶ οὕτως ἀμφοτέρων μὲν ἑξήκοντα τέσσαρα, τοῦ μὲν Φιλομήτορος λέ', τὰ δ' ὑπολειπούμενα τοῦ Εὐεργέτου ἢ δὲ ὑποδιαίρεσις ἐν τοῖς κατὰ μέρος ποιεὶ πλάνην.

3. Πτολεμαίου δὲ τοῦ δευτέρου Εὐεργέτου ἐκ Κλεοπάτρας γίνονται υἱοὶ δύο Πτολεμαῖοι καλούμενοι· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Σωτὴρ ἐπικαλεῖτο, ὁ δὲ νεώτερος Ἀλεξάνδρος. Ὁ πρεσβύτερος ὑπὸ τῆς μητρὸς ἀναδειχθεὶς, δοκῶν δὲ αὐτῇ εἶναι πειθῆνιος, ἄχρι μὲν τινος ἡγαπάτο. Ἐπει δὲ κατὰ τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἀρχῆς τοὺς φίλους τῶν γονέων ἀπέσφαξεν, ὑπὸ τῆς μητρὸς, διὰ τὴν ὠμότητα, τῆς ἀρχῆς καθήρεθ, καὶ εἰς Κύπρον ἐφυγαδύθη. Τὸν δὲ νεώτερον ἢ μητῆρ ἐκ Πηλουσίου μεταπεμφαμένη βασιλεῖα ἀπέδειξε σὺν αὐτῇ. Συνεβασίλευεν οὖν ὁ νεώτερος τῇ μητρὶ τῶν χρηματισμῶν ἀναφερομένων εἰς ἀμφοτέρους· καὶ ἑνδέκατον μὲν Κλεοπάτρας ἀνηγορεύθη, ὄγδοον δὲ Πτολεμαίου Ἀλεξάνδρου. Συνανέλαβε γὰρ ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς

(1) Mox xxiv, in posteriore libro xxvi.

(2) Ita etiam in posteriore libro, et apud Tertulianum *adv. Jud.* cap. 8.

(3) Codex hic xxiii; sed Græce itemque Clemens xxiv. Ita Eusebius in posteriore libro, et mox a. 11, saltem in margine.

(4) Ita hic codex Arm. Sed mox Eusebii calculus dat lxxv, uti est in Græco textu.

(5) Ita textus codicis Arm. At in margine ejusdem codicis et in textu Græco xvi.

(6) Confer Diodorum ed. Vessel. t. II, p. 588.

(7) Nempe annis vi regnaverat Alexandriæ cum fratre: tum annis xvii solus in Cyrenaica; denique annis xxx (seu xxix cum mensibus aliquot) Alexandriæ solus post fratris obitum. Verum Diodorus apud Syncellum p. 284 A, tradit annos xv post fratris obitum.

(8) Græce lxxv. Vide supra notam 4.

(9) Anni Philometoris hi: solus regnat annis xi; cum fratre annis vi; solus iterum xviii; summa

C xxxv. Nam tricesimum sextum Philometoris incipit Evergetes sibi scribi jussit.

(10) Codex Arm., mendose, *DIREX, dominabatur, pro SIRER, amabatur*. Prior enim littera utriusque vocis præ se fert quamdam similitudinem in Arm. scriptura. Legesis autem de his et sequentibus cl. Leironnium *Recherches pour servir à l'histoire de l'Égypte*, p. 108 seqq.

(11) Armenius interpres, perperam, *sexto*. Sane hic Ptolemæus Soter decem annis ante exsilium regnavit, septem vero cum dimidio post exsilium, omnino annis xvii cum dimidio. Hinc corrigendus Eusebius noster in Ptolemæorum summa, quæ extremo hoc capite scribitur, ubi Soterem hunc ab exsilio reducem appellat mendosissime *Philadelphum*, ita ut alius homo videatur. Corrigendus rursus Eusebius in regum tabulis secundo libro præpositis, et in ipso Canone ad Abrahami annum 1402. LEOPARDUS.

que suæ familiares occidisset, ob hanc animi crudelitatem matris jussu dejectus imperio est, fugaque in Cyprum evasit. Minorem natu accivit mater Pelusio urbe, secumque regem constituit. Regnavit ergo cum matre minor, communicato utrique imperii nomine : et Cleopatrarum quidem dictus est annus xi (1). Ptolemæi vero Alexandri octavus : namque et hic fratris quoque tempora sibi sumpsit, a quarto illius regnantis anno, quo tempore ipsemet (2) Cypriis dominari cœperat. Atque hæc consuetudo vlguit vivente Cleopatra : qua exstincta, ad unum Alexandrum signa honoris deferri cœperunt. Hic annis omnino octodecim, postquam Alexandriam venerat, imperium retinuit : dicebatur tamen annum jam sextum supra vicesimum imperare. Decimo nono anno adversus milites suos ira concepta, vires contra eos contrahebat in Ægypto ; hi vero eum persecuti sunt, duce Tyrrho regum consanguineo. Mox navali quoque prælio conserto, ipse summo discrimine elapsus cum uxore et filia in Lyciorum urbem Myram fuga se proripuit. Inde etiam cum Cyprum auferget, bello appetitus a Cherea navarcho perit.

4. Interim post hujus fugam Alexandrini, missis oratoribus, seniori ejusdem fratri Ptolemæo Soteri denuo regnum offerebant, qui Cypro reversus est. Hinc septem anni sexque menses labuntur : totidem enim is superfuit post reditum. Tempus autem universum post patris obitum in ipsum confertur,

τοῦ ἀδελφοῦ βασιλείας εἰς ἑαυτὴν τοὺς χρόνους, ἀφ' οὗ τῆς Κύπρου ἐβασίλευσε. Καὶ τοῦτο ζώσης Κλεοπάτρας τὸ ἔθος περιῆν· εἰς μόνον δὲ ἤρξατο μετατίθεσθαι τὸν Ἀλέξανδρον μετὰ τὸν ἐκείνης θάνατον τὰ συμβόλαια· [οὗτος] ὀκτωκαίδεκα τοὺς πάντας ἀντιλαβόμενος τῶν σκήπτρων ἐνιαυτοὺς, ἀφ' οὗ κατήλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἕξ καὶ εἰκοσι βεβασιλευκῶς ἐχρημάτισε. Τῷ δὲ ἐνεακαικαὶκάτῳ τοῖς στρατεύμασιν (8) ὀργισθεῖς, ἐξήλασε συλλέξων ἐπ' αὐτοὺς δύναιμι εἰς Ἀίγυπτον. Οἱ δ' ἐπιδιώξαντες, ἡγουμένου Τύρρου συγγενεῶν τῶν βασιλέων, καταναυμάχησαν αὐτὸν, καὶ φεύγειν ἠνάγκασαν, μετὰ γυναικὸς καὶ θυγατρὸς, τῆς Λυκίας εἰς πόλιν Μύρας. Ὅθεν εἰς Κύπρον μεταπηδήθει, καὶ καταπολεμηθεὶς ὑπὸ ναυάρχου Χαϊρέου, θνήσκει.

4. Μετὰ δὲ τὴν τοῦτου φυγὴν, πρὸς τὸν πρεσβύτερον Πτολεμαῖον τὸν Σωτήρα οἱ Ἀλεξάνδρῳ προσβύσαντες ἀνάμνησιν παραδίδασαι πάλιν τὴν βασιλείαν αὐτῷ ἐκ Κύπρου καταπέλυσαν. Διαγενομένων δὲ ἄλλων ἐτῶν ἐπιπύ, πρὸς μῆσιν ἕξ (τοσαῦτα γὰρ ἐπέζησε μετὰ τὴν κάθοδον) ὁ πᾶς χρόνος ὁ μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς ἀμφοτέρων θάνατον εἰς τοῦτον ἀναφέρεται, τὸν μὲν ἀριθμὸν αἰζῶν λε' ἐνιαυτῶν πρὸς μῆσιν ἕξ, διωκτικῶς δὲ κατὰ τὴν ἀλήθειαν εἰς μὲν τὸν Σωτήρα Πτολεμαῖον κατὰ διαφόρους χρόνους δεκαεπτὰ ἔτη καὶ μῆνας ἕξ, εἰς δὲ τὸν δευτέρου, τὸν καὶ Ἀλέξανδρον, τοὺς μέσους, ὧν ἤρξεν ὁ πρεσβύτερος, ἐνιαυτοὺς δεκαοκτῶ, οὓς καίτοι· μὴ δυνηθέντες ἐκ τῆς ἀναγραφῆς ἀφανίσαι, τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτοὺς ἀπαλείφουσιν προσέκρουσε γὰρ αὐτοῖς διὰ τινος ἐπικουρίας Ἰουδαϊκᾶς· οὐ γὰρ ἀριθμοῦσι τοὺτους τοὺς χρόνους, τοὺς δὲ πάντας τὰ ἕξ καὶ τριάκοντα ἔτη τῷ πρεσβυτέρῳ προσσένουσιν.

5. Πάλιν τοὺς ἕξ μῆνας τοὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου, οἱ συνεπλήρουν τὰ τριάκοντα ἕξ ἔτη, μὴ ἀποδόντες Κλεοπάτρῃ τῇ θυγατρὶ μὲν τοῦ πρεσβυτέρου, γυναικὶ δὲ τοῦ νεωτέρου, ἧς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ἀνελάβετο τῶν πραγμάτων· οὐδὲ γὰρ Ἀλεξάνδρῳ τῷ μετ' αὐτῆς ἡμέρας ἄρξαντι ἰθ' τὰς ἰθ' ἡμέρας ἀποδιδόασιν. Οὗτος δὲ υἱὸς μὲν τῶν νεωτέρου Πτολεμαῖου, τοῦ καὶ Ἀλεξάνδρου, πρόγονος δὲ Κλεοπάτρας, καταμένων δὲ ἐν Ῥώμῃ, τῆς ἐν Αἰγύπτῳ δυναστείας ἀνδρῶν ἐρήμου γενομένης, μετὰ κλητὸς ἦλθεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ γίγμῃς τὴν προσηρμημένην Κλεοπάτραν, παραλαβὼν τε παρ' ἐκούσης τὴν ἐξουσίαν, ἐνεακαίδεκα διαγενομένων ἡμερῶν ἀνείλεν αὐτὴν, καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν ἐνόπλων ἐν τῷ γυμνασίῳ διὰ τὴν μαιφονίαν συνεχόμενος ἀπέλευτο.

6. Τοῦτον τὸν Ἀλέξανδρον διαδέχεται Πτολεμαῖος ὁ ἐπικληθεὶς νέος Διόνυσος, υἱὸς μὲν ὧν Πτολεμαῖου

(1) Quia decem annis regnaverat cum filio Philometore.

(2) Nempe Alexander.

(3) Malim Græcum προσέκρουσε interpretari inuisus erat. L.

(4) Nota res ex Joseph. Antiq. Jud. lib. xiii, 12. L.

(5) Armenius interpres legit ἀκούσης pro ἐκούσης. L.

(6) Rem perspicue narrant Appianus Bell. civ. i, 102, itemque Cicero in fragmentis orationis De rege Alexandrino a me editis inter classicos auctores t. II, p. 235, quo in loco satis super hac re disputavi.

(7) Hunc Ptolemæum dictum esse novum Dionysum, id est Bacchum, sive per assentationem sive ob formæ illecebras arbitrantur magni duumviri Vaillantius et Eckhelius. Verumtamen, considerato Theophilli (ad Autolyt. ii, 7) loco, in quo scriptor quidam Satyrus gentes Alexandrinæ describens, Bacchum auctorem generis Ptolemæorum diligentem genealogia demonstrat ; nobis quidem hinc potius novi Dionysi, seu Bacchi appellatio repetenda videbatur. Imo vero propius fortasse accersenda est. Namque Clemens Alex. Protreptic. i. I, p. 47-48, Ptolemæum quartum ait vocatum fuisse etiam Bacchum.

(8) Videtur dicendum στρατηγούς.

numerantur anni **xxix** (1). Filia ejusdem Cleopatra Lagidarum generis postrema fuit; ejusque imperantis recitantur anni **xxii**. Neque tamen hæ dominationes continentem temporis seriem ab initio ad finem per se seorsimque descriptæ tenent; verum inter se implicitæ aliæ alias vicissim occupant. Nam sub novo Dionysso, filius ejus Cleopatraz, quæ et Tryphæna (2), atque Berenici regni triennium attributum est; duabus quidem annis unus; post obitum vero Cleopatraz seu Tryphænæ biennium uni Berenici. Nimirum accidit, ut Ptolemæus Romam proficisceretur, ibique aliquandiu subsisteret; filiaz autem, cum pater rediturus non videretur, regni gubernaculum sibi vindicarent; tum aliquot consanguinei Berenici opem ferentes (3), cum ea rebus præessent: donec Ptolemæus Roma reversus est, qui mox pietatis affectuumque erga filiam oblitus, resque ab ea gestas exosus, eamdem morte multavit.

7. Regnante Cleopatra, primos quidem imperil annos ipsi fratrique ejus natu maximo Ptolemæo tribuebant: deinceps aliis ob ejusmodi causam. Novus videlicet Dionysus vita excessit, quatuor liberis

relictis Ptolemæis, nempe duobus, et Cleopatra atque Arsinoe. Idem majoribus natu (4) liberis imperium legavit Ptolemæo atque Cleopatraz: quibus conjunctim regnantibus quadriennium exactum est. Id vero institutum mansisset, nisi Ptolemæum, qui, neglecto patris mandato, uni sibi regnum asserere nisus est, fatalis necessitas vita orbasset navali prælio implicitum in Ægypto adversus Julium Cæsarem qui Cleopatraz suppeticas tulit.

8. Post necem Ptolemæi, minor frater, dictus item Ptolemæus, cum Cleopatra sorore consors regni fuit, jussu Cæsaris. Scribebatur autem quintus annus Cleopatraz et primus Ptolemæi. Hinc alii consecuti sunt usque ad hujus necem anni duo.

9. Quo Cleopatraz insidiis perempto quarto sui anno et Cleopatraz octavo, reliquum tempus Cleopatraz uni ascriptum est ad quintum decimum usque annum. Sextus autem decimus nuncupabatur simul primus. Namque in Syria mortuo Lysimacho rege Chalcididis (5), Marcus Antonius imperator Chalcidem cum adjacentibus provinciis Cleopatraz attribuit (6). Exin anni quoque reliqui usque ad vicesi-

τοῦ Σωτήρος, ἀδελφὸς δὲ τῆς εἰρημένης Κλεοπάτρας, οὗ τῆς ἀρχῆς ἔτη χθ' λογίζονται. Τούτου θυγάτηρ Κλεοπάτρα ὑστάτη τῆς Λαγιδίων γενεᾶς, ἧς ἔτη ἀριθμεῖται τῆς ἀρχῆς δύο εἴκοσι. Οὐδ' αὐτὰ αἶδε αἱ βασιλίσαι: τὸν εἰρμὸν τῶν χρόνων ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους, κατὰ τὸ ἐξῆς ἀναγραφόμενον ἔσχον, ἀλλ' ἐγένετό τις αὐτῶν ἐν ἑκατέρῳ διὰ μέσου παρένθεσις εἰς ἄλλους. Ἐπὶ γὰρ τοῦ νέου Διονύσου εἰς τὰς αὐτοῦ θυγατέρας Κλεοπάτραν, τὴν καὶ Τρούφαιναν, καὶ Βερενίκην, τριετῆς ὡς βεβασίλευκυίας ἀνεγράφη χρόνος, εἰς μὲν ἀμφοτέρως ἐνιαυτὸς εἰς, ἡ δ' ἐξῆς μετὰ τὸν Κλεοπάτρας, τῆς καὶ Τρυφαινῆς, θάνατον διετία εἰς μόνην Βερενίκην, ἕνεκα τοῦ τὸν μὲν Πτολεμαῖον εἰς Ῥώμην ἀπηρχνέαι, καὶ τοῦτον ἐκεῖ διατετριχρῆναι τὸν χρόνον, τὰς δὲ θυγατέρας ὡς οὐκέτι: ἐπανήξοντος τοῦ πατρὸς, ἀντεσιληθῆναι τῶν πραγμάτων, συνεπιπωμένης ἑαυτῆ κατὰ (τούτους) χρόνους τῆς Βερενίκης ἀνδρας τινὰς συγγενεῖς τοὺς συνάρξαντας· μέχρι δ' οὗ παραγενόμενος ὁ Πτολεμαῖος ἀπὸ Ῥώμης τῆς μὲν πρὸς τὴν θυγατέρα διαθέσεως ἐπελάβετο, συγῆσας δ' αὐτὴν διὰ τὰ πραχθέντα, τοῦ ζῆν ἐστέρησεν.

7. Ἐπὶ γὰρ τῆς Κλεοπάτρας τὰ πρῶτα τῆς δυναστείας ἔτη εἰς ἐκείνην τε καὶ τὸν πρεσβύτερον αὐτῆς ἀδελφὸν ἀνεγένθη Πτολεμαῖον, τὰ δ' ἐξῆς εἰς ἑτέρας (7), διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Τελευτῶν ὁ νέος Διονύσος ἐπὶ παισὶ τέτρασι, Πτολεμαῖοις δυοῖ, καὶ Κλεοπάτρῃ καὶ Ἀρσινόῃ, διέταξε τοῖς προγενεστέροις αὐτοῦ παισὶ Πτολεμαῖω καὶ Κλεοπάτρῃ τὴν ἀρχὴν. Ὃν συμβασιλευόντων τετραετῆς διεγένετο χρόνος. Καὶ τούτου διήμενον ἂν καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς τὸ ἔθος, εἰ μὴ Πτολεμαῖον παραβάντα τὰς τοῦ πατρὸς ἐντολάς, καὶ μόνον τῆς ἡγεμονίας ἀντιποιεῖσθαι βουλόμενον, ἡ μοῖρα τοῦ ζῆν μετέστησεν ἐν Αἰγύπτῳ καταναυμαχηθέντα ὑπὸ Ἰουλίου Καίσαρος Κλεοπάτρα συλλαβανόμενον.

8. Μετὰ δὲ τὴν ἀπώλειαν Πτολεμαίου, ὁ νεώτερος ἀδελφὸς Κλεοπάτρας συνεθρονίσθη τῇ ἀδελφῇ, Πτολεμαῖος κλιούμενος, γνώμη Καίσαρος, καὶ ἐχρημάτισε τὸ πέμπτον ἔτος Κλεοπάτρας τὸ καὶ πρῶτον Πτολεμαίου, καὶ τὰ τοῦτοις ἐπόμενα, μέχρι τῆς ἀναίρεσεως αὐτοῦ, ἄλλα δύο.

9. Τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου ταῖς Κλεοπάτρας ἀπάταις τῷ τετάρτῳ μὲν αὐτοῦ, τῆς δὲ Κλεοπάτρας ὀγδοῦ, ὁ μεταγενέστερος εἰς μόνην Κλεοπάτραν ἀνεγράφη χρόνος, ἕως ἐτίων πεντεκαίδεκα. Τὸ δ' ἑκκαίδεκατον ὠνομάσθη τὸ καὶ πρῶτον, ἐπειδὴ τελευτήσαντος Λυσιμάχου τῆς ἐν Συρίῃ Χαλκιδίος βασιλείως, Μάρκος Ἀντώνιος ὁ αὐτοκράτωρ τὴν τε Χαλκίδα καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν τόπους παρέδωκε τῇ Κλεοπάτρῃ. Καὶ ἀπὸ τούτου δὲ καὶ τὰ τούτων ἕτερα ἔτη μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ δευτέρου, ὃ καὶ τελευταῖον ἐγένετο Κλεοπάτρας, κατὰ

(1) Cod. Arm. hic **xxix**, sed inferius c. 208, **xxx**.
 (2) Interpres Arm. hic et infra atque *Tryphæna*, quia non agnovit *Tryphænam*, id est *luxuriosam*, cognomentum fuisse Cleopatraz. Locum hunc sive Eusebii a me anno 1818 editi, sive excerptorum Scaligeri multo ante typis impressorum præ oculis non habebat vir clarissimus F. Champollionius cum in catalogo Ægyptiacorum monumentorum, quem Parisiis anno 1826 impressit, p. 6, duas memoraret syngraphas demoticis litteris linguaque scriptas, in quibus Cleopatraz cognomentum *Tryphænæ* tribuitur. Scribit itaque vir clarissimus: *deux contrats de Gan VIII du règne de Ptolémée et de Cléopâtre, surnommée Tryphæne, et le surnom de cette dernière reine d'Égypte est un fait nouveau et à expliquer dans les annales des Ptolémées*. Hæc autem ego verba non idcirco retuli ut doctissimum mihique amicissimum reprehenderem virum, sed ut ejus potius Ægyptiacæ literaturæ peritiam summam novo documento de-

monstrarem, qui *Tryphænæ* vocabulum in demotica scriptura verissime legit, etiamsi loci Eusebiani non meminerat. Illud denique corrigendum est apud Champollionium, quod nempe Cleopatra Tryphæna non fuit ultima Lagidarum regina, sed postremæ Cleopatraz soror natu major, quæ quidem ante Dionysum patrem et ante ipsam Berenicem sororum aliam obiit. Neque Cleopatra illa postrema patri socia in imperio fuit sed successit.

(3) Paulo aliter in Græco textu: *Berenice per id tempus consanguineos aliquot sibi copulante, qui secum rebus præessent*.

(4) In textu Arm., *tribus liberis pro majoribus liberis*. Est autem mendum amanuensis qui scripsit *ἱερῖτς, tribus, pro ἱερῖετς, majoribus natu*.

(5) Intellige Chalcidem ad Libanum.

(6) Conferendus Josephus *Antiq.* xv, 4.

(7) Μαλὶν ἑτέρους.

mum secundum, qui fuit postremus Cleopatrarum, eadem ratione aucto numero scribebantur, uti Cleopatrarum annus secundus supra vicesimum idem esset et septimus.

10. Porro autem Octavianus Cæsar, qui et Augustus, Actiaco prælio Ægypti regnum a Cleopatra abstulit anno altero olympiadis octogesimæ quartæ supra centesimam. Nunc inter centesimæ undecimæ olympiadis annum primum, quo Aridæus idemque Philippus successit in imperium (1), et centesimæ octogesimæ quartæ olympiadis annum alterum, septuaginta tres olympiades annusque unus interjacent, nempe anni CCXCIII (2). Totidem vero supputantur anni regum urbis Alexandriae usque ad Cleopatrarum excessum.

11. Tempora igitur Ptolemæorum sic omnino se habent. Alexander Macedo primo anno olympiadis centesimæ undecimæ regnum auspicatur. Is Alexandriam in Ægypto condidit. Diuturnitas imperii

ejus anni XII, mensesque VII. Post eum Alexandriae totique Ægypto dominati sunt hi :

Ptolemæus Lagi annis XI ;

Ptolemæus Philadelphus annis XXXVII ;

Ptolemæus Evergetes annis XXII ;

Ptolemæus Philopator annis XXI ;

Ptolemæus Epiphanes annis XXIV (3) ;

Ptolemæus Philometor annis XXX (4) ;

Ptolemæus junior, cognomento item Evergetes, annis XXI,

Ptolemæus Physcon, cognomento Soter, annis XVII (5) cum mensibus VI ;

Ptolemæus, idemque Alexander, qui a patris sui matre (6) expulsus fuit, annis III (7) ;

Ptolemæus Philadelphus, ab exsilio redux, post Alexandrum ejectum, annis VIII (8) ;

Ptolemæus Dionysus, idemque Philadelphus (9), annis XXX ;

Ptolemæi filia Cleopatra annis XX (10).

τὴν αὐτὴν πρόπον προστιθεμένου τοῦ ἀριθμοῦ, ἐγράφετο, ὡς γενέσθαι τὸ δεύτερον καὶ εἰκοστὸν αὐτῆς τὸ καὶ ἕβδομον.

10. Ἀπὸ δὲ Κλεοπάτρας Ὀκτάκιος Καῖσαρ, ὁ καὶ Αὐγούστος, τὴν ἀρχὴν διαδέχεται κρατήσας Αἰγύπτου τῆ ἐπ' Ἀκτίῳ μάχῃ, κατὰ τὴν ἑκατοστὴν ὀγδοηχοστὴν τετάρτην Ὀλυμπιάδα, ἐν ἑταί δευτέρῳ. Ἀπὸ τῆς ἑκατοστῆς ἐνδεκάτης Ὀλυμπιάδος ἔτους πρώτου, ἀφ' οὗ Ἀριδαίος, ὁ καὶ Φιλίππος, διαδέξατο τὴν ἀρχὴν, ἐπὶ τὴν ἑκατοστὴν ὀγδοηχοστὴν τετάρτην Ὀλυμπιάδα, καὶ ταύτης ἔτος δεύτερον, Ὀλυμπιάδες γίνονται ἐβδομήκοντα τρεῖς, καὶ ἐναυτὸς τούτων, ἔτη σήχ'. Τοσαῦτα δὲ καὶ ἀριθμεῖται τὰ ἔτη τῶν ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ βασιλευσάντων ἐπὶ τῆς Κλεοπάτρας τελευτῆς.

11. Οἱ Πτολεμαίων χρόνοι τῶν μετὰ Ἀλέξανδρον βασιλευσάντων Αἰγύπτου. Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἑκατοστῆς ἐνδεκάτης Ὀλυμπιάδος βασιλεύει, κτίζει τε τὴν Ἀλεξάνδρειαν τῆν πρὸς Αἰγύπτῳ· ὁ δὲ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ χρόνος ἔτη ιβ', μῆνες ζ'.

Πτολεμαῖος ὁ Ἀγάου ἔτη μ'.

Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ἔτη λη'.

Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης ἔτη κδ'.

Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἔτη κα'.

Πτολεμαῖος ὁ Ἐπιφανῆς ἔτη κθ'.

Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ ἔτη λα'.

Πτολεμαῖος ὁ νεώτερος Εὐεργέτης ἔτη κθ'.

Πτολεμαῖος ὁ Φύσκων, ὁ καὶ Σωτήρ, ἔτη ις', μῆνας ς'.

Πτολεμαῖος ὁ καὶ Ἀλέξανδρος, ἐξωσθέντος μὴν τοῦ πρὸ αὐτοῦ.

Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος κατελθὼν ἀπὸ τῆς φυγῆς, ἐξωσθέντος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἔτη η'.

Πτολεμαῖος ὁ Διονύσος ἔτη λ'.

Πτολεμαίου θυγάτηρ Κλεοπάτρα ἔτη κθ'.

(1) Magnus auctoris error; etenim hoc anno non Aridæus Alexandro fratri, sed ipse Alexander Philippo patri successit, teste ipso mox Eusebio § 11. Tum in aliis Chronicorum Eusebii locis Aridæus regnare incipit anno II olympiadis cxiu : L.

(2) Aliter Epiphanius *De mens. et pond.* cap. 42, ait : Ὁμοῦ ἀπὸ τοῦ πρώτου Πτολεμαίου τοῦ υἱοῦ Ἀγάου, μέχρι Κλεοπάτρας, ἔτη τριακόσια ἑξήκοντα. *A primo Ptolemæo Lagi filio ad Cleopatram anni sunt cccvi.*

(3) Ita in margine codicis Arm. et Græcæ. At in textu codicis Arm. xxii.

(4) Græcæ, xxxi.

(5) Græcæ, xvi.

(6) Hæc erat Cleopatra, uxor Epiphanis; nam Alexander filius erat Evergetæ, hic autem frater Philometoris et filius Epiphanis. Sed locus fortasse mendosus.

(7) Dicendum videtur : *Ptolemæus, idemque Alexander, majore fratre pulso matris jussu, etc.* Numerum quidem annorum trium regnantis Alexandri quis probet? Recole superius, col. 202-203 Huic Epiphanius tribuit annos xii.

(8) Ita scribit Eusebius etiam in tabulis regum et in Canone seu posteriore libro. Sed enim paulo ante dixit idem Eusebius Ptolemæo Alexandro successisse Soterem ab exsilio reducem; huic autem filium Alexandri primi Alexandrum secundum, qui ob occisam statim uxorem, ipse quoque patricidii

ejus causa trucidatus sit : isti autem Alexandro successisse novum Dionysum. Ipse igitur aliam quodammodo rationem nunc inire videtur Eusebius; et fortasse merito. Cum enim satis constet, regem qui Novum Dionysum præcessit mortuum esse in exsilio Tyri, legato Romanis regno (Cic. II, in *Rull.* 16) qui fieri potest ut Novus Dionysus Alexandro II, qui Alexandriae interfectus est, successerit? Profecto hæc est illa in Lagidarum successione famigerata quæstio in qua tantopere critici æstuant, quamque nuper sapientissimus quoque Vicecomes denuo sibi versandam putavit (*Iconogr. Gr.* t. III, p. 600). Alexandrum tertium quemdam Manutius secutus scribebat in albo Petavii (*De doctrin. temp.* lib. x, 48). Vicecomes huic Philadelphum existimabat eundem esse Ptolemæum octavum secundo regnantem, neque Alexandrum II occisum Alexandriae, sed exsilio tantummodo multatum. Jam quod in hoc catalogo Eusebius Alexandrum II omittat, non est mirum, quandoquidem superius col. 204 dixit ejusdem regnum xix dierum ab Ægyptiis in seriem non fuisse relatum.

(9) Inauditum videtur hoc Philadelphi cognomen, et certe in Græco textu non legitur. L.

(10) Scribendi sunt prorsus xxii, uti est in margine codicis Arm. et in Græco textu : quanquam etiam Tertullianus *adv. Jud.* cap. 8, scribit annos Cleopatrarum xx, tum alios ejusdem annos xiii narrat conregnante Augusto.

Ea regnante Caius Julius Cæsar summum principatum Romanorum invasit. Post hunc Cæsar Se-
bastus Octavianus, qui et Augustus (1), interfecta
(2) Cleopatra, Ptolemæorum imperium sustulit, qui
annis ccxcv (3) regnaverant.

CAPUT XXIII.

GRÆCORUM.

Qua ratione Græci antiquitates suas scribant.

Atheniensium reges; Argivorum reges; Sicyo-
niorum reges; Lacedæmonum reges; Corinthiorum
reges; quinam et quandiu maris imperium tenuerunt;
olympiades quoque Græcorum prout singillatim
scribuntur; tum Macedonum priores reges, et
qui post Alexandrum Macedonem; Thessalorum,
Sycorum et Asianorum reges.

CAPUT XXIV.

Græcorum tempora.

1. Omnium Græcorum antiquissima prorsus
fecuntur Sicyoniorum tempora, et reges qui Sicyoni
præfuerunt, quorum dominationem primus auspi-
catus est Nini Belique ætate (qui primi Assyriorum
in Asia regnavisse memorantur) Ægialeus; a quo
Ægialea vocitata olim est, quæ nunc dicitur Pe-
loponnesus. Argivorum primus rex scribitur Inachus,
Sicyoniorum imperio junior annis ccxcv. Athe-
niensibus primus imperitat Cecrops, cognomento
Diphyes, Argivorum imperio trecentis fere annis
posterior, Sicyoniorum autem junior triginta tri-
bus supra quingentos.

2. Age jam ab antiquioribus nostra hæc chrono-
logia exordiat, Sicyonios primus reges singilla-

tim recensens. Et quoniam multa est ambiguitas
apud veteres qui Græcicæ historiæ tempora con-
gesserunt, nos quidem pro viribus ex illo cinno ea
deligemus in quibus auctores sibi invicem conso-
nant. Sicyoniorum quoque regum tempora chroni-
cis libris non sine recto ordine explicavit Castor*,
eaque brevi scripto hisce ipsis verbis complexus
est. — Sicyonios reges adjungimus, quorum prin-
ceps Ægialeus, postremus Zeuxippus. Et reges
quidem dominati sunt annis cmlx (4); post reges
autem præfuerunt Carnii (5) sacerdotes sex, qui
pontificatum gesserunt annis xxxii: quorum po-
stremus Charidemus sacerdos lectus, cum impensæ
ferendæ impar esset, fugam arripuit. Hæc ad ver-
bum Castor. Est autem Sicyoniorum regum albus
B ejusmodi.

CAPUT XXV.

Sicyoniorum reges.

1. Primus Ægialeus annis lvi, ex quo etiam
Ægialea, quæ nunc est Peloponnesus, vocabatur.
Initium regnandi Sicyone ab hoc factum aiunt circa
decimum quintum annum Beli, ejus qui primus
regnum Assyriæ tenuit Neptunique et Libyæ filius
dicitur (6).

Secundus Europus annis xlv. Hic Nino Beli filio
coætaneus regnat.

Tertius Telchin annis xx. Is ætate Semiramidis
regnat.

Quartus Apis annis xv, ex quo Apia, quæ nunc
dicitur Peloponnesus.

Quintus Thelxion annis lvi.

Κατὰ ταύτην Γάιος Ἰούλιος Καίσαρ πρῶτος ἐμονάρχησε Ῥωμαίων. Μεθ' οὗν Καίσαρ Σεβαστὸς Ὀκ-
τάσιος, ὁ καὶ Αὐγουστος, Κλεοπάτραν ἑλὼν, καθέλιε τὴν τῶν Πτολεμαίων ἀρχὴν, οἱ ἑδασίλευσαν ἐτη
σιγ'. Ταῦτα καὶ τὰ παρ' Αἰγυπτίους. E Scaligeri excerptis p. 59-61.

1. (*) Πάντων μὲν Ἑλλήνων παλαιότατοι τοῖς χρόνοις ἀναγράφονται Σικυωνῖοι βασιλεῖς, οἱ Σικυῶνος
ἡγεσάμενοι, ὧν πρῶτος ἦρξεν Αἰγιαλεὺς κατὰ Βῆλον καὶ Νῖνον γεγονώς, τοὺς πρῶτον Ἀσσυρίων βασιλευ-
σαι καὶ τῆς Ἀσίας μνημονουμένους, ἐξ οὗ Αἰγιάλεια τὸ πρῖν, ἡ νῦν Πελοπόννησος, ἐκαλεῖτο. E Syncello.
p. 97. D.

2. (**) Κάστωρος περὶ τῆς βασιλείας τῶν Σικυωνίων.
Παρατίθεμεν δὲ καὶ τοὺς Σικυῶνος βασιλεύσαντας, ἀρχομένους μὲν ἀπὸ Αἰγιαλέως τοῦ πρώτου βασιλευ-
σαντος, λήγοντας δὲ ἐπὶ Ζεῦξίππου. Οἱ μὲν οὖν βασιλεῖς κατέσχον ἐτῶν χρόνον ζνθ'. Μετὰ δὲ τοὺς βασι-
λεῖς κατεστάθησαν ἱερεῖς τοῦ Καρνίου ξξ'. οὗτοι δ' ἱεράτευσαν ἐτη λγ'. μεθ' οὗς κατεστάθη ἱερεὺς
Χαρίδημος, ὃς καὶ οὐχ ὑπομείνας τὴν δαπάνην ἐφυγεν. E Syncello, p. 97. C.
Εἰσι Σικυῶνος βασιλεῖς κατὰ τὴν τοῦ χρονογράφου Κάστωρος ἐκθεσιν ὡδε·

1. Πρῶτος Αἰγιαλεὺς ἐτη νθ', ἀφ' οὗ καὶ Αἰγιάλεια, D Δεύτερος Εὐρωψ' ἐτη με'.
ἡ νῦν Πελοπόννησος, τὸ πρῖν ἐκαλεῖτο. Οὗτος λέγεται Τρίτος. . . . (7).
βασιλεύσαι Σικυῶνος κατὰ τὸ ἐ' ἔτος Βῆλου τοῦ πρώ- Τέταρτος Πέλοψ (8) ἐτη κα' [ἀφ' οὗ] Πελοπόννησος
του τῆς Ἀσσυρίων ἀρχῆς ἡγεσάμενος, ὃν Ποσειδῶ- ἐκλήθη.
νος υἱὸν εἶναι καὶ Λιθύης μυθεύουσι. Πέμπτος Θελεξίων ἐτη νθ'.

(1) Vide cap. 15, n. 8, cum nota.

(2) Græce, *capta*.

(3) Ita etiam cap. 15, n. 8. Neque tamen hæc
adamussim summa e prædictis numeris exurgit.
Superius dicuntur anni ccxciii, itemque hic in
margine codicis Arm., et Græce. Ergo locus uni-
versus cubare in mendis videtur. De Ptolemæorum
temporibus consulendi Clemens Alex. *Strom.* 1, 21,
Tertullianus *adv. Jud.* cap. 8; Epiphanius *De
mens. et pond.*, cap. 12, atque alii, qui satis disse-
runt ab Eusebio. Tum et Joannis Malalæ Antio-
cneni hac de re lucubratio (*Chronogr.* p. 250-251)
non mediocribus mendis laborat.

(4) In posteriore libro ad an. DCCCLXXXVIII di-

cuntur anni cmlviii.

(5) Nempe *Apollinis* ita appellati. Jam adversus
hanc Eusebii de Sicyoniorum dynastia doctrinam
disputat Marshamus in *Chronico*, pp. 16 et 336.
Rectene an secus, alii dispiciant.

(6) Apollodorus *Bibl.* 11, 1, ait: Λιθύης καὶ
Ποσειδῶνος γίνονται παῖδες δίδυμοι, Ἀγῆνωρ καὶ
Βῆλος· E Libya et Neptuno nati sunt gemini, Age-
nor et Belus.

(7) Scaliger tantum τρίτος. . . cum lacuna. Syn-
cellus p. 102 B huic regi Telchini tribuit annos
xxix.

(8) Ita apud Scaligerum, *Pelop.* Sed etiam.

Sextus Ægydrus annis xxxiv.
 Septimus Thurimachus annis xlv. Hujus ætate primus Argivis imperat Inachus.
 Octavus Leucippus annis lvi.
 Nonus Messappus annis xlvii. Hujus ætate contigit (1) ut in Ægypto dominaretur Josephus, de quo Hebræi loquuntur.
 Decimus Eratus annis xlvi.
 Undecimus Pleinnæus annis xlvi.
 Duodecimus Orthopofis annis lxiii.
 Decimus tertius Marathonius annis xxx, quo tempore in Attica primus regnavit Cecrops diphyes.

Decimus quartus Marathos annis xx. Ea tempestate Hebræis Ægypto excedentibus dux Moses fuit, uti suo tempore comprobabitur.

Decimus quintus Chyreus (2) annis lv. Eo tempore Argivis imperabat Danaus.
 Decimus sextus Corax annis xxx.
 Decimus septimus Epopeus annis xxxv.
 Decimus octavus Laomedon annis xl.

Decimus nonus Sicyon annis xlv. Hujus ætate desiverunt Argivorum reges, qui annis dxi permanserant.

Vicesimus Polybus annis xl.
 Vicesimus primus Inachus annis xl.
 Vicesimus secundus Phæstus (3) annis viii.
 Vicesimus tertius Adrastus annis iv.
 Vicesimus quartus Polyphides annis xxxi. Hujus ætate Ilium captum est.
 Vicesimus quintus Pelasgus annis xx. Hujus C ætate Æneas Latinorum regnum tenuit.

Ἐκτος Αἰγυδρος ἔτη λδ'.
 Ἐβδομος Θουρίμαχος ἔτη με'. Κατὰ τοῦτον πρῶτος βασιλεῦσι [Ἀργείων] Ἰναχος.
 Ὀγδοος Λεύκιππος ἔτη νγ'.
 Ἐννατος Μέσσαππος ἔτη μζ'. Κατὰ τοῦτον συνίσταται ἄρξας τῆς Αἰγύπτου Ἰωσήφ ὁ παρ' Ἑβραίοις μνημονευόμενος.
 Δέκατος Ἐρατὸς ἔτη μς'.
 Ἐνδέκατος Πλημναῖος ἔτη μη'.
 Δωδέκατος Ὀρθόπολις ἔτη ξγ'.
 Τρισκαίδεκατος Μαραθῖνιος ἔτη λ'. Κατὰ τοῦτον πρῶτος τῆς Ἀττικῆς ἔβασίλευσε Κέκροψ ὁ διφυής.
 Τεσσαρεσκαίδεκατος Μαρᾶθιος (7) ἔτη κ'. Κατὰ τοῦτον συνίσταται τῆς ἀπ' Αἰγύπτου πορείας τῶν Ἑβραίων ἡγησάμενος Μωϋσῆς, ὡς κατὰ καιρὸν δεῖσθαι.
 Πεντεκαίδεκατος Ἐχυρεὺς ἔτη νε'. Κατὰ τοῦτον Ἀργείων βασιλεῦσι Δαναός.
 Ἑκκαίδεκατος Κόραξ ἔτη λ'.
 Ἐπτακαίδεκατος Ἐποπεὺς ἔτη λε'.
 Ὀκτωκαίδεκατος Λαιομέδων ἔτη μ'.
 Ἐννεακαίδεκατος Σικυῶν ἔτη με'. Κατὰ τοῦτον οἱ Ἀργείων βασιλεῖς ἐπαύσαντο διαρκέσαντες ἔτη φμ'.

(*) Μετὰ τοὺς Σικυῶνος ἡγησασμένους, εὖ ἂν ἔγοι καὶ τοὺς Ἀργείων βασιλεῖς ἐν ἐπιτομῇ διελθεῖν, καθὼς τὰ ἀκριβῆ τῶν παλαιῶν περιέχει. Μνημονεῦσι δὲ καὶ τούτων ὁ Κάστωρ ὡδὲ πως γράφων.

Syncellus p. 102 B habet Apin ut hoc loco Eusebius. Apin omnino scribit quartum Sicyoniorum regem etiam Pausanias II, 5, quem auctorem pretium est consilere super cæteris quoque regibus Sicyoniorum.

(1) Græce demonstratur L.
 (2) Chyreus sive Echyreus est tertius decimus apud Syncellum p. 109 C.

A Vicesimus sextus Zeuxippus annis xxxi.
 Summa regum Sicyoniorum xxvi, a quibus regnatum est annis cmlx.

2. Exin jam non reges, sed Carnii sacerdotes, quorum

Primus pontificatu functus est Archelaus anno 1.
 Secundus Automedon anno 1.
 Tertius Theoclytus annis iv.
 Quartus Euneus annis vi.
 Quintus Theonomus annis ix.
 Sextus Amphichybes annis xii (4).

Septimus denique Charidemus, qui impensis exhaustus fugit. Ab hoc ad primam olympiadem anni labuntur ccclii (5). Sicyoniorum regum et sacerdotum temporibus anni constanter cmlxviii (6).

B * Post Sicyoniorum præsides, par est et reges Argivorum presse percurrere, prout hi in certioribus veterum historiis occurrunt. Castor quoque hos commemorat, eiusmodi ratione scribendi utens.

CAPUT XXVI.

Castoris de Argivorum regno.

His adamus ordinatim etiam Argivorum reges, qui orsi ab Inacho in Sthenelum Crotopi filium desiverunt, quorum temporibus conflunt anni ccclxxxii. Pulso Sthenelo, Danaus Argos ipse obtinuit, ejusque posteri usque ad Eurystheum Stheneli qui Perseo natus erat. Exin Pelopidæ regno potiti sunt. Cæterum tempora Danaidarum annos clxii faciunt; Pelopidarum autem, qui ducto

Εἰκοστὸς Πόλυβος ἔτη μ'.
 Εἰκοστὸς πρῶτος Ἰναχος ἔτη μ'.
 Εἰκοστὸς δευτέρος Φαιστός ἔτη η'.
 Εἰκοστὸς τρίτος Ἀδραστος ἔτη θ'.
 Εἰκοστὸς τέταρτος Πολυφειδῆς ἔτη λα'. Κατὰ τοῦτον Ἴλιον ἦλω.
 Εἰκοστὸς πέμπτος Πελασγὸς ἔτη κ'. Κατὰ τοῦτον Αἰνείας Λατίνων ἔβασίλευσεν.
 Εἰκοστὸς ἕκτος Ζεύξιππος ἔτη λα'.
 Ὅμοι γίνονται Σικυῶνος βασιλεῖς οἱ πάντες κς'. βασιλεύουσι δὲ χρόνον ἑτῶν θνθ'.
 2. Μετὰ Ζεύξιππον βασιλεῖς μὲν οὐκέτι, ἱερεῖς δὲ τοῦ Καρνίου.
 Ὅν πρῶτος ἱερεῦσται Ἀρχέλαος ἔτος α'.
 Δεύτερος Αὐτομέδων ἔτος α'.
 Τρίτος Θεόκλυτος ἔτη δ'.
 Τέταρτος Εὐνεὸς ἔτη ε'.
 Πέμπτος Θεόνομος ἔτη θ'.
 D Ἐκτος Ἀμφιγύης ἔτη ιη'.
 Ἐβδομος Χαρίδημος τελευταῖος. Οὗτος οὐχ ὀνομαίνας τὴν δαπάνην ἐφυγεν· ἀφ' οὗ ἐπὶ πρῶτην ὀλυμπιάδα ἔτη τνα'. Ὅμοι Σικυωνίων βασιλέων τε καὶ ἱερέων ἔτη θληη'. Ab excerptis Scaligeri, p. 19-20.

(3) Apud Syncellum p. 148 A est Ἡφαιστός, nempe Vulcanus.

(4) Græce xviii, nisi est mendum ιη' pro ιθ'.

(5) Græce cccli.

(6) Eundem fere numerum tradit Eusebius etiam apud Syncellum p. 97 B.

(7) Ita Syncellus, at Scaliger, Μάρασος.

initio ab Atreo regnaverunt (1), quique dignitatem A usque ad Penthilum et Tisamenum et Cometeum Orestis filium retinuerunt (sub quo Heraclidarum descensus (2) accidit) feruntur anni cv. Age vero singulorum regum Argivorum tempora hæc sunt (3).

CAPUT XXVII.

Argivorum reges.

1. Primus Inachus, a quo nomen regioni. Inachiae, annis l. Inachus Argivum imperium auspicatus est imperante septimo loco Thurimacho apud Sicyonios (4).

Secundus Phoroneus annis lx. Hujus ætate Ogygus Eleusin condidit.

Tertius Apis, de quo regio illa Apia dicta est, B annis xxxv. Ea tempestate apud Ægyptios dominatum tenuit Josephus, quem Hebræi memorant.

Quartus Argus Jovis (5) et Niobes filius; ex quo regionis nomen mutatum est, dictaque Argia, annis lxx.

Quintus Criasus annis lrv.

Sextus Phorbas annis xxxv (6). Hujus ætate Cecrops Diphyes imperabat Atheniensibus.

Septimus Triopas annis xlvi. Eo regnante Moses Hebræis exeuntibus ab Ægypto dux erat.

Octavus Crotopus annis xxi.

Nonus Sthenelus annis xi.

Summa annorum ccclxxxii.

2. Sthenelum Danaus pepulit, Argosque Ipse tenuit, et ejusdem deinceps posterii: quorum et successio et regnantium tempora ita se habent.

Decimus Danaus annis l (7).

Undecimus Lynceus xli.

Duodecimus Abas annis xxiiii.

Decimus tertius Proetus annis xvii.

Decimus quartus Acrisius annis xxxi.

Argivorum imperii summa annorum dxliiv (8). Hucusque Danaidæ.

3. Post Aerisium (9), Mycenæ translatum est Argivorum imperium sub Eurystheo Stheneli filio, Pelopidæque dominium obtinuerunt: primus autem regnavit in Peloponneso Pelops, qui olympiorum curator fuit. Translato Mycenæ Argivorum imperio, post Acrisium regnavit

Eurystheus annis xlv.

Deinde Pelopidæ Atreus et Thyestes annis lxxv.

Post hos Agamemnon annis xxx, cujus anno octavo decimo Ilium captum est.

Ægisthus annis xvii (10).

Orestes, Tisamenus, Penthilus et Cometes annis lviii, usque ad Heraclidarum descensum qui Peloponnesum occupaverunt: a quo usque ad Ionum e suis terris migrationem (11) anni

Περὶ τῶν Ἀργείων βασιλέων ὡς ἐν ἐπιτομῇ.

Πρῶτος Ἰναχὸς Ἀργείων, κατὰ Θουρίμαχον δε
εβδομὸς ἦν τῆς Σικυωνίων ἀρχῆς.

Δεύτερος Φορωνεὺς ἔτη ζ'. Κατὰ τοῦτον Ὀγγυγὸς
Ἐλευσίνα ἔκτισε.

Τρίτος Ἄπις ἔτη λε'.

Τέταρτος Ἄργος ὁ Διὸς καὶ Νιόβης, ἀφ' οὗ ἡ χώρα

2. Τοῦτον δὲ Δαναὸς ἐκβαλὼν ἐκράτησεν Ἄργους καὶ οἱ τοῦτου ἀπόγονοι.

Δέκατος Δαναὸς ἔτη ν'.

Ἐνδέκατος Λυγκεὺς ἔτη μα'.

Δωδέκατος Ἄβας ἔτη κγ'

Ὀμοῦ τὰ πάντα τῆς Ἀργείων ἀρχῆς ἔτη φμ'. Μέχρι τούτων οἱ Δαναΐδαι.

3. Μετὰ δὲ Ἀκρίσιον, εἰς Μυκῆνας μετατεθείσης τῆς Ἀργείων ἀρχῆς κατὰ Εὐρυσθέα τοῦ Σθένελου, οἱ Πελοπίδαι διεδέξαντο. Βασιλεύει δὲ πρῶτος Πελοποννήσου Πέλοψ. Πέλοψ ὀλυμπίων προέστη. Εἰς Μυκῆνας μετατεθείσης τῆς Ἀργείων ἀρχῆς, μετὰ Ἀκρίσιον ἐβασίλευσεν.

Εὐρυσθεὺς ἔτη με'.

Ἐπειτα οἱ Πελοπίδαι Ἀτρεὺς καὶ Θυέστης ἔτη ζε'.

Ἀγαμέμνων μετὰ τοῦτους ἔτη λ'.

Ἀγίσθος ἔτη ιζ'.

Ὀρέστης καὶ Τισαμενὸς καὶ Πένθις καὶ Κομήτης ἔτη νη', μέχρις Ἡρακλειδῶν καθόδου ὅτε Πελοπόν-

μετωνομάσθη Ἀργεῖα, ἔτη σ'.

Πέμπτος Κρίστος ἔτη νδ'.

Ἐκτος Φόρβας ἔτη λε'.

Ἐβδομὸς Τριόπας ἔτη μς'.

Ὀγδοὸς Κροτωπὸς ἔτη κα'.

Ἐννατος Σθένελος ἔτη ια'.

Τρισκαδέκατος Πρῶτος ἔτη ιζ'.

Τεσσαρσεκαιδέκατος Ἀκρίσιος ἔτη λα'.

(1) Syncellus quoque p. 155 C primum e Pelopidis regem Atreum recitat.

(2) Sive potius *raditus*; Heraclidæ enim Peloponneso ab Eurystheo pulsæ, in eandem regionem multo tempore post reversi sunt. In textu Arm. est *incursio*.

(3) Castoris hunc locum, multis partim interpositis, partim immutatis, exhibet Græce Syncellus p. 124-125.

(4) Recole col. 211. Syncellus tamen p. 124 C dicit Inachum regnavisse ætate Plemonæ Sicyonii.

(5) Interpres Arm. *Argus Odii et Niobes*, etc. Nimirum ex Græco ὁ Διὸς hæc illi absurditas nata est. Similiter et Hieronymus in secundo libro ex παρὰ Διὸς fecit *Paradium*.

(6) Codex noster Arm. hic xxv, sed bis in posteriore libro legitur xxxv, Græce item xxxv.

(7) Syncellus, p. 155 D, scribit lviii:

(8) Græce, dxliiv.

(9) Eusebii hunc locum nominatim appellat Syncellus p. 156.

(10) Apud Syncellum p. 170 D scribuntur v.

(11) De hac migratione hisce verbis Velleius l. iv loquitur: *Subsequenti tempore magna vis Græcæ juventutis abundantia virium sedes queritans, in Asiam se effudit. Nam Iones, duce Ione, profecti Athenis nobilissimam partem regionis maritimæ occupavere, quæ hodieque appellatur Ionia, urbesque constituere Ephesum, Miletum, Colophonam, Prienam, Lebedum Myntem, Erythram, Clazomenas, Phocæam, etc.*

excurrunt LXXX (1), et a migratione Ionica usque ad primam olympiadem anni sunt CCLXVII. tenent. Id ipsum Castor quoque in *historiæ Epitome* narrat.

CAPUT XXVIII.

Summatim de Atheniensium regibus (2).

1. Hic dextrum est catalogum etiam Atheniensium regum attexere, e certioribus veterum memoriis prælibata summatim historia. Primus ab Atheniensibus memoratur Ogygus, in cujus ætatem ingens illud et perantiquum diluvium incurrisse fertur. Hujus æqualis habetur Phoroneus, Inachi filius, Argivorum rex, quem ipse Plato in *Timæo* suo (3) commemorat his verbis : « Cum eos commovere studeret (4) ad sermonem de hujus urbis antiquitatibus, vetustissima narrare aggressus est de primo illo Phoroneo, de Niobe, deque rebus quæ diluvium consecutæ sunt. » Ogygus autem incidit in ætatem Messappi regis noni Sicyoniorum, Belochique regis octavi Assyriorum. Jam post Ogygum, quia diluvium vasta omnia fecisset, regnatum esse negant in ea regione, quæ nunc dicitur Attica, annis cxc (5) usque ad Cecropem.

2. Jam hi anni ex Argivorum quoque regno supputantur, quod ante Ogygi ætatem initium cepit. Nimirum a sine Phoronei Argivorum regis (sub quo Ogygeum diluvium contigisse relatum est) ad Phorbantem, cui coætaneus Cecrops Diphyes hodiernæ Atticæ primus præfuit, congeruntur anni cxc (6). Tum a Cecrope ad primam olympiadem numerantur reges xvii, et principes, quos mors finiebat, xii : sub quibus fabulosa portenta inter Græcos celebrantur. Hinc Græci Atticorum reges digerere incipiunt : vetustiorum enim certas rationes non

νησον ειλων· ἀρ' οὐ ἐπὶ τὴν Ἴωνων ἀποικίαν ἐτη 5' ἀπὸ δὲ τῆς Ἴωνων ἀποικίας ἐπὶ Ὀλυμπιάδα πρώτην ἐτη 355. Ab excerptis Scaligeri p. 24.

Περὶ τῶν Ἀθηναίων βασιλέων ὡς ἐν ἐπιτομῇ.

1. Ἐξῆς δ' ἂν εἴη τοῦτοις καὶ τὸν τῶν Ἀθῆνῃσι βασιλευσάντων κατάλογον συνάψαι. Πρῶτος παρ' Ἀθηναίοις μνημονεύεται Ὀγγυος, καθ' ὃν παρ' Ἕλλησιν ὁ μέγας καὶ παλαιὸς ἱστορεῖται κατακλυσμὸς. Τοῦτω λέγεται συγχρονίσι Φορωνεύς ὁ Ἰνάχου Ἀργείων βασιλεὺς. Τοῦτων τοῦ Φορωνεύος χρόνων Πλάτων ἐν *Τιμαίῳ* τῷ διαλόγῳ ἐπιμένῃται, ὡς πάνυ παλαιῶν, λέγων· « Καὶ ποτε παραγαγεῖν βουληθεὶς αὐτοὺς περὶ τῶν ἀρχαίων εἰς λόγους τῶν τῆδε τῆ πόλει, τὰ ἀρχαῖότατα λέγειν ἐπιχειρεῖ περὶ Φορωνεύος τε τοῦ πρώτου λεχθέντος καὶ Νιόβης, καὶ τὰ μετὰ τὸν κατακλυσμόν. » Γίνεται δὲ Ὀγγυος κατὰ Μέσσαππον ἕννατον Σικυῶνος βασιλεῖα, καὶ κατὰ Βήλογον Ἀσσυρίων δευδοῦν βασιλεῖα. Μετὰ δὲ Ὀγγυον διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ πολλὴν εὐβορὰν φασὶν ἀβασίλευτον διαμεῖναι τὴν νῦν Ἀττικὴν, μέχρι Κέκροπος ἐτη ρι'.

2. Ταῦτα δὲ διαριθμεῖται τὰ ἐτη καὶ ἀπὸ τῆς Ἀργείων βασιλείας πρὸ Ὀγγύου ἀρξαμένης. Ἀπὸ γὰρ τῶν τελευταίων Φορωνεύος, Ἀργείων βασιλέως (11), καθ' ὃν μνημονεύεται ὁ ἐπὶ Ὀγγύου κατακλυσμὸς, ἐπὶ Φόρβαντα, ἐφ' οὗ τῆς Ἀττικῆς πρῶτος ἐβασίλευσε Κέκροψ ὁ διφυῆς, συνάγεται ἐτη ρ' (12). Ἀπὸ δὲ Κέκροπος ἐπὶ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα καταριθμοῦνται βασιλεῖς μὲν ἑπτακαίδεκα, ἄρχοντες δὲ διὰ βίου δώδεκα, ἐφ' ὧν λέγεται γεγονέναι τὰ ἐν Ἑλληνιστῶν μυθολογούμενα. Οἱ δ' οὖν μετὰ τὸν Ὀγγυον καὶ τὸν κατακλυσμὸν Ἀθηναίων βασιλεῖς εἰσὶν οἷδε. Ab excerptis Scaligeri, non sine varietate, p. 24-27.

(*) 1. Πρῶτος Κέκροψ ὁ διφυῆς, κατὰ Μαραθῶνιον βασιλεύσας 85 ἡρῆς Σικυῶνος τρισκαίδεκατος, ἐτη ν'. Κατὰ δὲ τοῦτον Μωῦσῆς παρ' Ἑβραίοις ἐγνωρίζετο,

(1) Græce lxx. De hac re videtur Marshamum *D Chron.*, pp. 354, 343, 344.

(2) Hunc titulum de Græco exemplari expressimus.

(3) Edit. Ficini p. 1043 B. Meminit Platonici hujus loci etiam Syncellus p. 126 B.

(4) Solon videlicet Ægyptios sacerdotes.

(5) Codex Arm. hic mendose *centum et novem*.

(6) Nimirum Apidis anni sunt xxxv, Argi lxx, Criasii ltv, Phorbantis xxxi (hoc enim Phorbantis anno regnum a Cecrope initum dicitur in posteriore Eusebii libro); summa annorum cxc.

CAPUT XXIX.

Castoris de Athenarum regno.

Athenarum quoque reges ex ordine exponemus, ducto initio a Cecrope, cognomento Diphye; atque in Thymoeten desinemus. Regum quidem, qui Erechthidæ dicti sunt, tempora annis constant ccccl. Deinde regnum delapsum est ad Melanthum Andropompi Pylisensem, atque ad ejus filium Codrum, quorum amborum dominatio annos occupat lvi (7). Sublato regno, proxime consecuti sunt principes quos mors finiebat. Horum initium est a Medonte Codri, finis in Alcæone Æschyli: tempora autem annorum ccix. Deinde qui decennalem potestatem gerebant secuti sunt vii; hique annis lxx viguerunt. Tandem annui principes a Creonte orsi in Theophimum desiverunt, sub quo penitus terræ nostræ (8) rebus et facinoribus finis est impositus. Hæc Castor. Nos autem singulorum regum catalogum persequamur.

CAPUT XXX.

Athenarum reges.

* 1. Primus Cecrops . Diphyes annis l (9), sub quo Prometheus, Epimetheus et Atlas. Is quidem regnat Athenis æqualis Triopæ regis septimi Argivorum, nec non Marathonii qui decimo tertio loco Sicyone dominatus est. Sub eodem Moses quoque apud Hebræos cognoscebatur, quod opportune deinceps demonstrabimus (10). Sub eodem item, nempe Deucalionæ ætate, Thessalia diluvio obruta traditur : tum sub Phaethonte Æthiopia ardentis ignis furore correpta est.

ὡς κατὰ καιρὸν ἐπιδείξομεν, ἐφ' οὗ ὁ ἐπὶ Δευκαλιωνος κατακλυσμὸς ἐν Θεσσαλίᾳ, ἢ τε ἐπὶ Φαέθοντος ἐκπύρωσις ἐν Αἰθιοπία.

(7) Castoris hic locus recurrit in posteriore libro ad annum 889 non sine varietate. Conferendus etiam Syncellus p. 178 B.

(8) Hinc Athenæ videntur Castoris patria; de qua varie traditur apud Vossium in *Gr. historicis*.

(9) Exemplar nostrum Arm. hic v; sed l bis in posteriore libro.

(10) In posterioris libri præmio. Jam ob hanc de Mosis sequiore ætate sententiam sexcenties vapulæ apud Syncellum Eusebium.

(11) Ita lego pro βασιλεων.

(12) Dic ρι'.

Secundus Cranaus indigena annis ix.

Tertius Amphictyon Deucalionis (filius), Cranai gener, sub quo Danaidum res narrantur, annis ix (1).

Quartus Erichthonius Vulcani, qui ab Homero (2) Erechtheus appellatur, annis L. Sub hoc Idæi Dactyli (3).

Quintus Pandion Erichthonii annis xl, sub quo raptus Proserpinæ atque Triptolemus.

Sextus Erechtheus Pandionis annis L, sub quo res Persei.

Septimus Cecrops (4), frater Erecthei, annis xl (5), sub quo res Bacchi.

Octavus Pandion Erechthei annis xxv. Hic fuga arrepta Megaris regnavit. Sub eodem Europa et Cadmus et quæ de Spartis (6) narrantur.

Nonus Ægeus Pandionis annis xlvi, sub quo Argonautæ, (7) et Centauri (8). Hercules item sua certamina peragebat.

Decimus Theseus Ægei annis xxx, sub quo Minos legislator cognoscebatur.

Undecimus Menestheus Petei, qui Ornei, qui Erecthei, annis xxiii, sub quo Ilium captum est.

Duodecimus Demophoon Thesei annis xxxiii, sub quo res Ulyxis et Orestis, item que Æneas Anchisæ regnat Lavinii (9).

Decimus tertius Oxyntes Demophoontis annis

A xii, sub quo Amazones fanum Ephesi inflammaverunt.

Decimus quartus Aphidas Oxyntæ anno i.

Decimus quintus Thymoetes frater Aphidantis annis viii.

Decimus sextus Melanthus Andropompi Pyliensis annis xxxvii, sub quo Heraclidæ descenderunt, et Peloponnesus subacta est.

Decimus septimus Codrus Melanthi annis xxi, sub quo Iones amissa Achaia Athenas confugerunt.

2. ATHENARUM PRINCIPES QUOAD VIVERENT.

Decimus octavus Medon Codri dominatus est annis xx (10).

Decimus nonus Acastus Medontis annis xxxvi, cuius ætate migratio Ionica fuit, in qua Homerum quoque fuisse traditum est. Eodem tempore Salomon item templum Hierosolymis condebat, quod ubi res feret demonstrabimus.

Vicesimus Archippus Acasti annis xix.

Vicesimus primus Thersippus Archippi annis xli.

Vicesimus secundus Phorbis Thersippi annis xxx.

Vicesimus tertius Megacles Phorbantis annis xxx.

Vicesimus quartus Diognetus Megacelis annis xxviii, (sub quo) Lycurgus cognoscebatur.

Vicesimus quintus Pherecles Diogneti annis xix

Δεύτερος Κραναὸς αὐτόχθων ἔτη θ'.

Τρίτος Ἀμφικτύων Δευκαλιώνος, γαμβρὸς Κραναοῦ (11) ἔτη ι'.

Τέταρτος Ἐριχθόνιος Ἡφαίστου, ὁ παρ' Ὀμήρῳ Ἐρεχθεύς, ἐφ' οὗ Ἰδαῖοι Δάκτυλοι, ἔτη ν'.

Πέμπτος Πανδίων Ἐριχθονίου ἐφ' οὗ Κόρης ἀρπαγή καὶ τὰ περὶ Τριπτόλεμον ἔτη μ'.

Ἑκτὸς Ἐρεχθεύς Πανδίωνος, ἐφ' οὗ τὰ περὶ Περσεΐα, ἔτη ν'.

Ἑβδομὸς Κέκροψ ἀδελφὸς Ἐρεχθεύς ἐφ' οὗ τὰ περὶ Διώνυσον, ἔτη μ'.

Ὀγδοὺς Πανδίων Ἐρεχθεύς ἔτη κε', ὃς φεύγων ἐν Μεγάρῳι ἐβασίλευσεν· ἐφ' οὗ Εὐρύπη, Κάδμος, καὶ τὰ περὶ Σπάρτους.

Ἐννατὸς Αἰγέυς Πανδίωνος ἔτη μη', ἐν ᾧ τὰ περὶ τοὺς Ἀργοναύτας καὶ Κενταύρους, Ἡρακλῆς τε τοὺς ἀθλοὺς ἐτέλει.

Δέκατος Θησεύς Αἰγέως ἔτη λ', ἐφ' οὗ Μίνως ἐνομοθέτει.

Ἐνδέκατος Μενεσθεύς Πετῶ τοῦ Ὀρνέως (12) τοῦ Ἐρεχθεύς, ἐφ' οὗ Ἴλιον ἐάλω, ἔτη κγ'.

Δωδέκατος Δημοφῶν Θησεύς ἔτη λγ', ἐφ' οὗ τὰ περὶ Ὀδυσσεΐα καὶ Ὀρέστην, καὶ Αἰνείας ἐβασίλευσε Λαβινίου.

(1) Græce x.

(2) *Iliad.* ii, 547, *Odys.* vii, 81.

(3) Dactyli Idæi traduntur ferri inventores ab Hesiodo, apud Plinium vii, sect. 57, et Clementem Alex. *Strom.* i, 16, p. 362, ne aliorum testimonia frustra invocem.

(4) Alterum nunc Cecropem memorat etiam Clemens Alex. *Strom.* i, 21, p. 381.

(5) Exemplar nostrum Arm. xx; sed sunt xl bis in posteriore Eusebii libro, et hic Græce, et apud Syncellum p. 161 A.

(6) De Sparti lege posteriorem librum in Pandionis temporibus.

(7) Græce tantum *Argonautæ*. Armenius interpres

C Τρισκαιδέκατος Ὁξύντης Δημοφῶντος ἔτη ιθ', ἐφ' οὗ τὸν ἐν Ἐφέσῳ ναὸν ἐνέπηρσαν Ἀμαζόνες.

Τεσσαρσεκαιδέκατος Ἀφείδας Ὁξύντου ἔτος α'.

Πεντεκαιδέκατος Θυμοίτης Ἀφείδαντος ἀδελφὸς ἔτη η'.

Ἑκκαιδέκατος Μέλανθος Ἀνδροπόμπου Πύλιος ἔτη λζ', ἐφ' οὗ Ἡρακλειδῶν κάθοδος, καὶ κράτησις Πελοποννήσου.

Ἑπτακαιδέκατος Κόδρος Μελάνθου ἔτη κα', ἐφ' οὗ Ἴωνες ἐξ Ἀχαΐας ἐκπεσόντες εἰς Ἀθήνας κατέφυγον.

2. Ὀκτωκαιδέκατος Μέδων Κόδρου ἔτη η'.

Ἐννεακαιδέκατος Ἀκάστος Μέδοντος ἔτη λς'. ἐφ' οὗ Ἴωνων ἀποικία, ἐν οἷς Ὀμηρον ἱστοροῦσι.

Κατὰ τοῦτον παρ' Ἑβραίοις Σολομῶν τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ψυχοδόμηι ναὸν, ὡς κατὰ καιρὸν ἐπιδείξομεν.

Εἰκοστὸς Ἀρχίππος Ἀκάστου ἔτη ιθ'.

Εἰκοστὸς πρῶτος Θέρσιππος Ἀρχίππου ἔτη μα'.

Εἰκοστὸς δεῦτερος Φόρβας Θέρσιππου ἔτη. . .

Εἰκοστὸς τρίτος Μαγακλῆς Φόρβαντος ἔτη. . .

Εἰκοστὸς τέταρτος Διόγνητος Μαγακλέως ἔτη. . . ἐφ' οὗ Λυκούργος ἐγνωρίζετο.

Εἰκοστὸς πέμπτος Φερεκλῆς Διογνήτου ἔτη ιθ'.

addit rei *superflua* studiosi, quibus verbis etymologiam ejus nominis rimari videtur ex ἀργόν, otiosum et fortasse αἰτέω.

(8) Interpres Arm. utitur voce JUSCHABARIGH, de qua locuti sumus supra.

(9) Interpres Arm., perperam, *Lavinii filius*.

(10) Græce viii. Verum in margine codicis Arm. xx, uti apud Syncellum p. 178 C. Et quidem in posteriore Eusebii libro bis occurrit xx, in tabulis nempe et in Canone.

(11) Duo hæc verba ex Syncello p. 157 C suppletur.

(12) Vocem τοῦ Ὀρνέως restituumus Græco textui Scaligeriano ex Syncello p. 172 D, et ex Armeniaca interpretatione.

Vicesimus sextus Ariphron Phereclis annis xx, A
cujus ætate imperium Assyriorum interempto Sardanapallo finitum est (1).

Vicesimus septimus Thespieus Ariphronis annis vii
(2), cujus ætate leges scribebat Lacedæmoniis Lycurgus.

Vicesimus octavus Agamestor-Thespiei annis xvii.

Vicesimus nonus Æschylus Agamestoris annis
xxiii, cujus anno duodecimo prima olympias instituta est, qua vicit stadium Choroebus Eleus. Summa temporum Atheniensium ad primam olympiadem a Cecrope, cognomento Diphye, anni sunt DCCLXXX, ab Ogygo anni CMLXX (3). Posthinc olympiades notandis temporibus observandæ sunt.

Post Æschylum (autem tricesimus) imperat Athenis Alcæmon annis ii (4).

Post hunc visum est decennales esse principes.

Charops annis x.

Æsimedes annis x.

Clidicus annis x.

Hippomenes annis x.

Leocrates annis x.

Apsander annis x.

Eryxias annis x.

Εικοστὸς ἔκτος Ἀρίφρων Φερεκλέους ἔτη κ', ἐφ' οὗ ἡ Ἀσσυρίων ἀρχὴ κατελύθη, καὶ Σαρδανάπαλλος ἀνηρέθη.

Εἰκοστὸς ἑβδόμος Θεσπιεὺς Ἀρίφρωνος ἔτη κζ', ἐφ' οὗ Λυκούργος ἐνομοθέτει Λακεδαιμονίως.

Εἰκοστὸς ὄγδοος Ἀγαμήστωρ Θεσπιέως ἔτη ιζ'.

Εἰκοστὸς ἑννατὸς Αἰσχύλος Ἀγαμήστορος ἔτη κγ', ἐφ' οὗ εἰτε δωδεκάτῳ πρώτῃ Ὀλυμπιάδι ἤχθη, ἣν ἐνίκαι Κόροιβος Ἡλείως στάδιον. Ὁμοῦ συναγεται ἐπὶ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα, ἀπὸ μὲν Κέκροπος τοῦ διφυοῦς, ἔτη ψπ' (7), ἀπὸ δὲ Ὀγύγου ἔτη ζδ'. Ἐντεῦθεν δὲ

Ἔδοξεν αἰρεῖσθαι ἄρχοντα κατ' ἐνιαυτόν. Καὶ πρῶτος ἠγήσατο ἐνιαύσιος ἄρχων Κρέων ἐπὶ τῆς εἰκοστῆς τετάρτης Ὀλυμπιάδος. Μεθ' οὗ καὶ ἕκαστον ἔτος εἰς τις παρ' αὐτοῖς ἤρξεν, ὡν οὐκ ἀναγκαῖον νῦν τὰ ὀνόματα παρατίθεσθαι. Οὗτοι οἱ τῆς Ἀθηναίων ἀρχαιότητος ἐν ἐπιτομῇ μνημονευόμενοι χρόνοι, καὶ οἱ (8) ἐν ταῖς παλαιαῖς καὶ μάλλον ἀκριβεστέραις ἱστορίαις ἀναφέρονται. Τοὺς μὲν οὖν ἐμπροσθεν χρόνους τῆς Ἰλίου ἀλώσεως καὶ τὰς ἐν τούτοις πραχθείσας ἱστορίας οὐκ ἀκριβεῖς ἀναγράφας ἐγούσας, ὡς οἶόν τε ἦν ἐκ τῶν διαφόρων μνημονευομένων ἐπετεμόμεθα. Τὰ δὲ ἀπὸ τῆς Ἰλίου ἀλώσεως μέχρι τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος οὐδ' αὐτὰ μὲν ἤξιούθη μνήμης ἐντελοῦς· ὅμως δ' ὁ Πορφύριος ἐν τῷ πρώτῳ τῆς φιλοσόφου ἱστορίας ὡδέ πως ἐπιτέμνεται πρὸς λέξιν.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ.

(1) Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως Ἰλίου, ἐπὶ τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν κάθοδον, ἔτη π' φησὶν εἶναι ὁ Ἀπολλόδωρος· ἀπὸ δὲ τῆς καθόδου, εἰς τὴν Ἰωνίας κτίσιν, ἔτη ξ' (9)· ἐντεῦθεν εἰς Λυκούργον ἔτη θ' καὶ ἑκατὸν καὶ πενήκοντα· ἀπὸ δὲ Λυκούργου εἰς τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα, ὅκτω καὶ ἑκατὸν· τὰ δὲ πάντα ἀπὸ τῆς ἀλώσεως Ἰλίου, ἐπὶ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα, ἔτη ἑπτὰ καὶ υ'. *Ab excerptis Scaligeri, p. 27-28.*

(4) Cap. 13, n. 7, Sardanapallus dicitur extinctus imperante Athenis Thespieo Ariphronis. In posteriore tamen Eusebii libro utraque sententia referuntur Imperium Assyriorum deletum esse sub Ariphronem videbatur communis auctorum sententia Syncello p. 185 B.

(2) Græce xxvii. Ita bis in posteriore Eusebii libro, nec non apud Syncellum p. 185 C.

(3) Lege cap. 28.

(4) Græce xii; sed ii in posteriore libro bis, et apud Syncellum v. 211 C.

(5) Recole c. 214, n. 2. Interpres Arm. usque ad adificationem Ionie.

(6) Hunc annorum numerum prorsus tradiderat Eratosthenes, cujus locum juvat hic exscribere ex Clemente Alex. Strom. 1, 21, p. 402, qui hæc scribit: Ἐρατοσθένης τοὺς χρόνους ὡδὲ ἀναγράφει· Ἀπὸ μὲν Τροίας ἀλώσεως ἐπὶ Ἡρακλειδῶν κάθο-

3. Mox placuit annum principem creare. Et primus quidem annuus princeps fuit Creon vicesima quarta olympiade. Deinde singuli uno anno dominati sunt, quorum nomina scribere tanti non est. Hæc sunt tempora, quæ in antiquitatibus Atheniensibus recensentur, atque instar gravis historiæ ac vetustate firmatæ habentur. Quanquam revera tempus ante captum Ilium, et quidquid in eo memorabile actum est, cum diligenti historiæ non esset traditum, id nos, prout licuit, e pluribus memoriis summam congesimus. Rursus ne tempora quidem ab Ilio capto ad primam olympiadem certis monumentis consignata fuerunt. Hæc tamen Porphyrius primo suo philosophicæ historiæ libro his adimus sim breviterque verbis complectitur.

B

CAPUT XXXI.

Ex Porphyrii primo philosophicæ historiæ libro.

* A capto Ilio ad Heraclidarum in Peloponnesum descensum ait Apollodorus elapsos esse annos LXXX: tum a descensu, ad Ioniam urbibus frequentatam (5) annos LX: exinde ad Lycurgum annos CLIX (a Lycurgo usque ad primam olympiadem annos cviij): summam autem temporis a capto Ilio ad primam olympiadem annorum esse ccccvij (6).

κατὰ τὰς Ὀλυμπιάδας ἀριθμητέον τοὺς χρόνους.

Τριακοστὸς δὲ μετὰ Αἰσχύλον Ἀθηναίων βασιλεύει Ἀλκμαίων ἔτη ιθ'.

Μετὰ τούτων ἔδοξεν εἶναι τὰς ἀρχὰς δεκαετείς.

Χάρωψ ἔτη ι'.

C Αἰσιμήδης ἔτη ι'.

Κλειδίχος ἔτη ι'.

Ἴππομένης ἔτη ι'.

Λεωκράτης ἔτη ι'.

Ἀψάνδρος ἔτη ι'.

Ἐρυξίας ἔτη ι'.

Don, ἔτη ὀγδοήκοντα· ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὴν Ἰωνίας κτίσιν, ἔτη ἐξήκοντα· τὰ δὲ τούτοις ἐξῆς, ἐπὶ μὲν ἐπιτροπῶν τῶν Λυκούργου, ἔτη ἑκατὸν πενήκονταεννέα, ἐπὶ δὲ προηγούμενον ἔτος τῶν πρώτων Ὀλυμπίων ἔτη ἑκατὸν ὅκτω. *Eratosthenes sic tempora scribit: a Troja capta ad reditum Heraclidarum, anni sunt octoginta; hinc ad Ioniam incolis frequentatam, anni sexaginta; reliqua quæ consecuta sunt tempora usque ad Lycurgi tutelam, anni sunt novem et quinquaginta supra centum; tum ad annum primæ olympiadis primum, anni centum et octo. Jam Censorini De die nat. cap. 21 locus, in quo Eratosthenes annos*

(7) Ita emendo editionem scribendo ψπ' pro ψη'.

(8) Textus Scaligerianus, ὡν. Tum et Armeniaca interpretatio aliquantum abludit. L.

(9) Ed., ζ'.

Operæ pretium mihi videor facturus, si olympiades etiam, quæ a Græcis celebratæ sunt, libro meo complectar.

CAPUT XXXII.

Græcorum olympiades.

Prima olympias, qua vicit stadium Coræbus Eleus. Hinc ratio temporum apud Græcos videtur certo posse constitui: nam antea quidem ex sua quisque sententia rem definiebat (1).

De institutione agonis (quæ est certantium exercitatio (2)).

1. De agone opus est disserere aliquantum, cuius instituti qui maxime ætatem ampliant, ante Herculem a quodam ex idæis Dactylis conditum affirmant; exin ab Æthlio celebratum ob filios suos exercendos; a quo et ii, qui decertabant, nomen athletarum (3) traxerunt. Deinde huius filium Kpeum, deinde Endymionem, deinde Alexinum, deinde Cœnomauum præfectos fuisse sacrorum: tum Pelopem patrii (4) Jovis in honorem sacra obtulisse: ad extremum Herculem Almenæ et Jovis filium: post quem alii ætates decem, alii vero tres

tantum exactas (5) esse aiunt usque ad Iphitum, qui agonem instauravit.

2. Hic enim patria Eleus, Græciæ juvandæ studiosus (6), cum bella civitatum tota Peloponneso sedare cuperet, misit oratores (7) qui de urgentium bellorum compositione oraculum rogarent, atque hoc responsum a Deo editum est Peloponnesiis: « Delubrum ingredimini, sacra ferte, et vatium Jussis morem gerite. » Item Eleis hoc editum est oraculum: « Elei qui majorum instituta firmiter retinentes, patriam vestram liberastis, finem bellis imponite, commune fœdus cum Græcis innotite, donec cum celebritate lætus annus redeat. » Hujus rei gratia Iphitus fœderata pace vacationem bellorum esse jussit, et suo quemque cibo tranquille vesci; vetitumque ab Hercule monuit, ne quis vim alii inferret. Atque ita agonem peregit Iphitus cum Lycurgo Lacedæmonio (8); erant autem ambo Heraclidæ. Nihil porro tum erat agon præter quam stadium. Alia deinceps certamina ex intervallo accesserunt.

3. Verumtamen Aristodemus Eleus (9) refert, exacta vicesima et septima olympiade (postquam

(*) Πρώτη Ὀλυμπιάς, ἦν ἐνίκα Κόροιβος Ἡλείος. Ἀπὸ γὰρ τούτων τὰ τῆς Ἑλληνικῆς χρονολογίας ἀκριβοῦς ἀναγραφῆς τετευχέναι δοκεῖ, ἅττα πρὸ αὐτῶν, ὡς ἐκάστῳ φίλον ἦν, ἀπεψήσαντο. E Scaligeri excerptis p. 38-39.

(**) Περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀγῶνος τῶν Ὀλυμπίων (10).

1. Ὀλίγα δὲ ἀναγκαῖον περὶ τοῦ ἀγῶνος εἰπεῖν, ὡς οἱ μὲν πορρωτάτω τοῖς χρόνοις τὴν θέσιν αὐτοῦ πρόγοντες, πρὸ Ἡρακλέους αὐτὸν τεθῆναι φασιν ὑπὸ ἐνὸς τῶν Ἰδαίων Δακτύλων· εἶτα ὑπὸ Ἀεθλίου ἐπὶ διαπέρα τῶν αὐτοῦ παιδῶν, ἀφ' οὗ καὶ οἱ ἀγωνισταὶ ἀθληταὶ ἐκλήθησαν· μεθ' οὗ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἐπειὸν, εἶτα Ἐνδυμίωνα, ἐξῆς δὲ Ἀλεξίνον, εἶτα Οἰνόμαον προστεῖναι τῆς θυσίας, μεθ' οὗ Πέλοπα εἰς τιμὴν τῷ πατρὶ ἄλ' ἀγαγεῖν, εἶτα Ἡρακλέα τὸν Ἀλκμήνης καὶ Αἰδὸς, ἀφ' οὗ γενεὰς δέκα τυγχάνειν, οἱ δὲ τὰς τελευταίας τρεῖς φασίν, ἐπὶ Ἰφίτων τὸν ἀνανεωσάμενον τὸν ἀγῶνα.

2. Τοῦτον γὰρ Ἡλείον οὖτα, καὶ προνοούμενον τῆς Ἑλλάδος, παῦσαι τε σπεύδοντα πολέμων τὰς πόλεις ἐκ πάσης Πελοποννήσου στελεῖαι θεωροῦς τοὺς πεισομένους περὶ τῆς τῶν κατεχόντων πολέμων ἀπαλλαγῆς, χρησμὸν τε λαβεῖν Πυθικῶν τοῦτον·

Ἡ Πελοποννήσου ράβδαι κατὰ βωμῶν ἰόντες
θύετε, καὶ πείθεσθε τὰ κεν μάντις ἐνέπωσιν.

Τοῖς δὲ Ἡλείοις τὰδε προαγορεύσει·

Ἡλεῖοι πρόπολοι πατέρων νόμον ἰθύνοντες,
τὴν αὐτῶν ῥύσθε πάτραν, πολέμων δ' ἀπέχεσθε,
Κοινοδίκου φιλλίης ἡγήουμοι Ἑλλήγεσσι,
Ἔστ' ἄρ' ἐνὶ ξυνόδοις ἔλοθ' φιλόφρων ἐνιαυτός.

Τοῦτου χάριν Ἰφίτος κατήγγειλε τὴν ἐξεχειρίαν ἐπὶ ἡμέρῳ τροφῇ χρῆσθαι ὑπὸ Ἡρακλέους, καὶ χεῖρας ἀλλήλοισι οὐκ ἐπέφερον. Τὸν δὲ ἀγῶνα τετέλεξεν Ἰφίτος Ἡρακλειδῆος συν Λυκουργῶ συγγενεῖ· ἐκάτεροι δὲ Ἡρακλειδαί. Καὶ τότε μόνον ἦν σταδίου ὁ ἀγὼν· ὕστερον δὲ τὰ ἄλλα ἄθλα κατὰ μέρος προσετέθη.

3. Ἰστοροῦσι δὲ οἱ περὶ Ἀριστόδημον τὸν Ἡλείον, ὡς ἀπὸ εἰκοστῆς καὶ ἐβδόμης Ὀλυμπιάδος ἤρξαντο οἱ

nes annos cccviii ab Inachi regno (nisi iste Inachus Sicyonius est) ad primam olympiadem tradit, jam diu a criticis corruptus habetur.

(1) Audiendus Varro apud Censorinum cap. 21: Varro tria discrimina temporum esse tradit; primum ab hominum principio ad cataclysmum priorem, quod propter ignorantiam vocatur ἄθλον; secundum a cataclysmo priore ad olympiadem primam, quod quia in eo multa fabulosa referuntur, μυθικὸν nominatur; tertium a prima olympiade ad nos, quod dicitur ἱστορικόν, quia res in eo gestæ veris historiis continentur. Sed contradicit Plutarchus in Numa. cap. 1.

(2) Extrema hæc verba videntur Armeniaci interpretis glossa. Jam de olympiadibus cum multi e veteribus, tum copiosissime omnium scripserat Phlegon, Adrianæ ævi auctor, cujus præcipuum ea de re opus (nam plura eodem super argumento ediderat) legit Photius cod. xcviij. Videndum quoque

Suidas voc. Φλέγων. Fragmentum proœmii olympiadum Phlegontis typis jam diu commendatum est. Denique legatur Pausanias in *Eliaicis*.

(3) Armenius interpres addit glossam *oppugnatorum*.

(4) Interpres Arm., *patris*, perperam ex Græco πατρίω. L.

(5) Ita Armenius interpres cum Scaligeriano textu consentiens, in quo *τελευταίας* tantummodo legitur. Verumtamen Syncellus p. 196 A addit Ὀλυμπιάδας, ita ut *duodecim* potius anni, quam *nonaginta*, id est ætates tres, intelligi debeant. L.

(6) Interpres Arm., *Græciæ procurator*.

(7) Interpres Arm. θεωροῦς intellexit *exploratores*.

(8) Græce, *cognato*.

(9) Arm. *Aristodemus cum sociis*, perperam intellecta locutione οἱ περὶ Ἀριστόδημον.

(10) Τῶν Ὀλυμπίων non legebat interpres Arm.

agon ab Iphito institutus fuerat) cœptos esse scribi victores, cum antea ob veterum incuriam nemo fuisset litteris consignatus : donec vigesima octava (1) olympiade cum vicisset stadium Corœbus Eleus, ipse primus in album relatus est, eamque primam olympiadem habitam esse, ex qua Græci sua tempora supputant. Aristodemo suffragatur et Polybius. At Callimachus ait, XIII (2) olympiades post Iphitum non esse scripto commendatas, nempe usque ad quartam decimam quam vicit Corœbus. Multi vero affirmant, inter agonem, quem Hercules Alcmenæ instituerit, primamque scriptam olympiadem interjectos esse annos cccclix. Porro Elei (3) unoquoque quinquennio, nempe annis quatuor interpositis, agonem peragunt.

CAPUT XXXIII.

Græcorum olympiades (4) a prima usque ad quadragessimam septimam supra ducentesimam, qua Romanis imperabat Antoninus Severi filius.

I. Olympias, qua vicit Corœbus Eleus stadium. Solius enim stadii usus fuit usque ad tertiam decimam exactam olympiadem.

II. Antimachus Eleus stadium.

Remus et Romulus nascuntur.

- III. Androclus Messenius stadium.
 IV. Polychares Messenius stadium.
 V. Æschides (5) Eleus stadium.
 VI. Cœbotas Dymæus stadium.
 VII. Darcles Messenius stadium.
 Romulus Romam condit.
 VIII. Anticles Messenius stadium.
 IX. Xenocles Messenius stadium.
 X. Dotades Messenius stadium.
 XI. Leochares Messenius stadium.
 XII. Oxythemis Coronæus stadium.
 XIII. Diocles Corinthius stadium.
 XIV. Desmon Corinthius stadium. Additus est recursus, quem vicit Hypenus Eleus.
 XV. Orsippus Megarensis stadium. Additus est dolichus (6) : nudi currebant, vincebatque Acauthus Laco.
 XVI. Pythagoras Laco stadium.
 XVII. Polus Epidaurius stadium.
 XVIII. Tullus Sicyonius stadium. Addita est lucta, vicitque Hybatus Laco. Additum etiam quinqueritium, vicitque Lampis Laco.
 XIX. Menus Megarensis stadium.
 XX. Atheradas Laco stadium.

ἀθληταὶ ἀναγράφεσθαι, οἱ δηλαδὴ νικηφόροι· πρὸ τοῦ γὰρ οὐδεὶς ἀνεγράφη, ἀμελησάντων τῶν προτέρων· τῇ δὲ εἰκοστῇ ὀγδοῇ τὸ στάδιον νικῶν Κόροιβος Ἥλειος, ἀνεγράφη πρῶτος. Καὶ ἡ Ὀλυμπιάς αὕτη πρώτη ἐτάχθη, ἀφ' ἧς Ἕλληνες ἀριθμοῦσι τοὺς χρόνους. Τὰ δὲ αὐτὰ τῶν Ἀριστοδήμου καὶ Πολύβιου ἱστορεῖ. Καλλιμάχος δὲ δεκατρεῖς Ὀλυμπιάδας ἀπὸ Ἰφίτου παρεῖσθαι φησὶ, μὴ ἀναγραφείσας, τῇ δὲ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ Κόροιβον νικῶν. Πολλοὶ δὲ λέγουσιν, ἀπὸ τῆς ὑπὸ Ἡρακλέους τοῦ Ἀλκμήνης τοῦ ἀγῶνος θέσεως ἐπὶ τὴν πρώτην ἀριθμουμένην Ὀλυμπιάδα, γενέσθαι ἕτη υἱθ'. Ἀγῶσι δὲ Ἥλειοι πενταετηρικὸν τὸν ἀγῶνα, τεσσαρῶν ἐτῶν μεταξὺ συντελουμένων. *Ex Syncello, p. 195-196, et e Scaligeri excerptis, p. 39.*

Ἕλλητων Ὀλυμπιάδες ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπὶ τὴν σμζ', καθ' ἣν Ῥωμαίων ἐβασίλευσεν Ἀντωνίνος υἱὸς Σεβήρου.

Πρώτη Ὀλυμπιάς, ἣν ἐνίκα Κόροιβος Ἥλειος στάδιον. Τοῦτο γὰρ ἠγωνίζοντο μόνον ἐπὶ Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων.
 Δευτέρα. Ἀντίμαχος Ἥλειος στάδιον.
 Τρίτη. Ῥώμιος καὶ Ῥωμύλος ἐγεννήθησαν.
 Τετάρτη. Ἀνδροκλος Μεσσήνιος στάδιον.
 Πέμπτη. Πολυχάρης Μεσσήνιος στάδιον.
 Ἑκτη. Αἰσχίνης Ἥλειος στάδιον.
 Ἑβδομή. Οἰδῶλας Δυμαῖος στάδιον.
 Ῥωμύλος Ῥώμην ἔκτισε.
 Ὀγδοῇ. Ἀντικλῆς Μεσσήνιος στάδιον.
 Ἐνάτη. Ξενοκλῆς Μεσσήνιος στάδιον.
 Δεκάτη. Δωτάδης Μεσσήνιος στάδιον.
 Ἐνδεκάτη. Λεωχάρης Μεσσήνιος στάδιον.
 Δωδεκάτη. Ὀξύθεμις Κορωναῖος στάδιον.
 Τρισκαίδεκάτη. Διοκλῆς Κορίνθιος στάδιον.
 Τεσσαρεσκαίδεκάτη. Δέσμων Κορίνθιος στάδιον. Προσετέθη καὶ δίαυλον, καὶ ἐνίκα Ὑπηνιος Ἥλειος.
 Πεντεκαίδεκάτη. Ὀρσιππος Μεγαρεὺς στάδιον. Προσετέθη δολιχὸς, καὶ γυμνοὶ ἔδραμον, ἐνίκα Ἀκαυθὸς Λάκων.

Ἑκκαίδεκάτη. Πυθαγόρας Λάκων στάδιον.
 Ἑπτακαίδεκάτη. Πῶλος Ἐπιδαύριος στάδιον.
 Ὀκτωκαίδεκάτη. Τέλλις Σικυώνιος στάδιον. Προσετέθη πάλη, καὶ ἐνίκα Εὐρύδατος Λάκων. Προσετέθη καὶ πένταθλος, καὶ ἐνίκα Λαμπίας Λάκων.
 Ἐννεακαίδεκάτη. Μένος Μεγαρεὺς στάδιον.
 Εἰκοστή. Ἀθηράδας Λάκων στάδιον.

(1) Vocabulum octava abest a codice Arm.

(2) Ita in margine codicis Arm. et Græce. At in textu mendose LIII.

(3) Codex Arm., *Heraclidæ pro Elei.*

(4) Num auctor huius operis olympiadum est ille Hippias Eleus, non admodum priscus homo, a Plutarcho in *Numa* cap. I memoratus? Nomina quidem certaminum variorum olympicorum exstant explicanturque apud Platonem *De legibus* VIII, p. 853, ed.

C Serrani. — Auctor catalogi olympiadum credendus est potius Longinus vel Phlegon. Cf. caput 41. *Ex emendandis.*

(5) Græce *Æschines*. Ejusmodi multas in Olympionicarum nominibus varietates per se ipse lector deinceps notabit; quæ certe rariores sunt, quam illæ nominum in synodalibus subscriptionibus Latinorum discrepantiæ a Græcis.

(6) *Dolichus* erat plurium stadiorum curriculum.

- XXI. Pantacles Atheniensis stadium.
 XXII. Idem iterum stadium.
 XXIII. Icarius Hyperesius stadium. Additus est pugilatus : vicitque Onomastus Smyrnæus, qui et ejusdem pugilatus leges tulit.
 XXIV. Cleoptolemus Laco stadium.
 XXV. Thalpis Laco stadium. Addita est quadriga. vicitque Paoron Thebanus.
 XXVI. Callisthenes Laco stadium. Philimbrotus Laco quinquertium tribus olympiadiibus vicit. Carnia primum Lacedæmone instituta sunt, quod est citharæolorum certamen.
 XXVII. Eurybus Atheniensis stadium.
 XXVIII. Charmis Laco stadium qui aridis tantum scibus vescebatur. Hanc primo *olympiadem* egerunt Pisæi, eo quod Elei bello adversus Dynamæos (4) distinerentur.
 XXIX. Chionis Laco stadium. Hujus unus saltus cubitorum xxii (2) erat.
 XXX. Idem secundo. Ab Eleis defecerunt Pisæi, atque hanc et consequentes xxii egerunt.
 XXXI. Chionis Laco tertio stadium.
 XXXII. Cratinus Megarensis stadium : quo tempore etiam Comæus pugilatu certans tres fratres (3) vicit.

- A XXXIII. Gygis Laco stadium. Additum est parricium, vicitque Hyggamis Syracusanus magno corpore præditus, qui stadium pedibus suis metitus est, idque passuum (4) tantummodo sexcentorum esse voluit. Additus est etiam celes, vicitque Craxillas Thessalus.
 XXXIV. Stomus Atheniensis stadium.
 XXXV. Sphærus Laco stadium; recursus autem Cylon Atheniensis, is qui etiam tyrannidem affectavit (5).
 XXXVI. Phryno Atheniensis qui in Co insula (6) singulari certamine interemptus est.
 XXXVII. Euryclidas Laco stadium. Additum est puerorum stadium, vicitque Polynices Eleus. Addita lucta puerorum, vicitque Hyposthenes Laco, qui, una intermissa, quinque continentibus olympiadiibus luctam virilem vicit.
 XXXVIII. Olyntheus Laco stadium. Additum est puerorum quinquertium : tunc autem in agone tantum exercebantur. Vicit Deutelidas Laco.
 XXXIX. Ripsolaus Laco stadium.
 XL. Olyntheus Laco iterum.
 XLI. Cleondas Thebanus stadium. Additus est puerorum pugilatus, vicitque Philotas Sybarita.
 XLII. Lycotas Laco stadium.

- Εικοστή πρώτη. Παντακλῆς Ἀθηναῖος στάδιον.
 Εικοστή δεύτερα. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Εικοστή τρίτη. Ἰκάριος Ὑπηρεσειῦς στάδιον. Προσετέθη πυγμῆ, καὶ Ὀνόμαστος Σμυρναῖος ἐνίκα, ὁ καὶ τῆ πυγμῆ νόμους θέμενος.
 Εικοστή τετάρτη Κλεοπτόλεμος Λάκων στάδιον.
 Εικοστή πέμπτη. Θάλπιος Λάκων στάδιον. Προσετέθη τέθριππον, καὶ ἐνίκα Πάτων Θηβαῖος.
 Εικοστή ἕκτη. Καλλισθένης Λάκων στάδιον. Φιλόμυρτος δὲ Λάκων πένταθλον τρισὶν ὀλυμπιάσιν ἐνίκησε. Κάρνεια ἐτέθη πρῶτον ἐν Λακεδαιμόνι κιθαρωδῶν ἀγῶν.
 Εικοστή ἑβδόμη. Εὐρυβος Ἀθηναῖος στάδιον.
 Εικοστή ὀγδοή. Κάρμις Λάκων στάδιον, ὃς σύκοις ξηροῖς ἤσκει. Ταύτην ἤξαν Πισαῖοι, Ἡλείων ἀσχολουμένων, διὰ τὸν πρὸς Δυμαίου πόλεμον.
 Εικοστή ἐνάτη. Χιονίς Λάκων στάδιον, οὗ τὸ ἄλλα ποδῶν ἦν νθ'.
 Τριακοστή. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον. Πισαῖοι Ἡλείων ἀποστάντες ταύτην τε ἤξαν, καὶ τὰς ἐξῆς κθ'.
 Τριακοστή πρώτη. Χιονίς Λάκων τὸ τρίτον στάδιον.
 Τριακοστή δεύτερα. Κρατῖνος Μεγαρεὺς στάδιον ὅτε καὶ Κομαῖος τρίτος ἀδελφῶν ἀγωνισάμενος ἐνίκα.
 Τριακοστή τρίτη. Γύγης Λάκων στάδιον. Προσετέθη παγκράτιον, καὶ ἐνίκα Λύγδαμις Συρακούσιος ὑπερμεγέθης, ὃς στάδιον ἐξεμέτρησε τοῖς ἑαυτοῦ ποσὶ, μόνος εξακοσίους παραθέσει ποιησάμενος. Προσετέθη καὶ [κέλης] καὶ ἐνίκα Πραξίλλας Θεσσαλός.
 Τριακοστή τετάρτη. Στόμας Ἀθηναῖος στάδιον.
 Τριακοστή πέμπτη. Σφαῖρος Λάκων στάδιον, καὶ διαυλον Κύλων ὁ Ἀθηναῖος ὁ ἐπιθέμενος τυραννίδι.
 Τριακοστή ἕκτη. Φρόνων Ἀθηναῖος, ὃς Πιττακῶ μονομαχῶν ἀνῆρέθη.
 Τριακοστή ἑβδόμη. Εὐρυκλειδῆς Λάκων στάδιον. Προσετέθη στάδιον παιδῶν, καὶ ἐνίκα Πολυνεικῆς Ἡλείος. Προσετέθη καὶ παῖδων πάλιν, καὶ ἐνίκα Ἴπποσθένης Λάκων, ὃς διαλιπῶν μίαν τὰς ἐξῆς πέντε ὀλυμπιάδας ἀνδρῶν πάλιν ἐνίκησε.
 Τριακοστή ὀγδοή. Ὀλυνθεὺς Λάκων στάδιον. Προσετέθη παιδῶν πένταθλος καὶ ἠγωνίσαντο τότε μόνον ἐνίκα Δευτελίδης Λάκων.
 Τριακοστή ἐνάτη. Ρίψολκος (7) Λάκων στάδιον.
 Τεσσαρακοστή. Ὀλυνθεὺς Λάκων τὸ δεύτερον στάδιον.
 Τεσσαρακοστή πρώτη. Κλεώνδας Θηβαῖος στάδιον. Προσετέθη παιδῶν πυγμῆ, καὶ ἐνίκα Φιλώτας Συβαρίτης.
 Τεσσαρακοστή δεύτερα. Λυκώτας Λάκων στάδιον.
 Τεσσαρακοστή τρίτη. Κλέων Ἐπιδαύριος στάδιον.
 Τεσσαρακοστή τετάρτη. Γέλων Λάκων στάδιον.

(1) Interpres Arm. legit, ut putamus, πρὸς δυσμικοῦς, vel similitudine vocabulorum deceptus est, ideoque scripsit *adversus occidentales*. Sed plane dicendum est *adversus Dynamæos*. Fuit autem *Dyme* urbs Achaïæ in limitibus Elidis.

(2) Græce, λη, quæ mendosa lectio est. Item Græce *pedum* pro *cubitorum*

(3) Græce *tertius fratrum*.

(4) Ita loquitur Armenius interpres. Cæterum

Censorinus, cap. 13, Olympicum stadium dicit *pedum* dc.

(5) Rem narrant Thucydides 1, 126; et Herodotus v, 71. Perperam interpres Arm., qui etiam in *tyrannum impetum fecit*.

(6) Græce, qui in *singulari cum Pittaco certamine interemptus est*, quæ vera lectio videtur.

(7) Mendum pro Ῥιψόλαος.

- XLIII. Cleo Epidaurius stadium.
 XLIV. Gelo Laco stadium.
 XLV. Anticrates Epidaurius stadium
 XLVI. Chrysomachus Laco stadium. Polymnestor Milesius puerorum stadium. Hic in pascuis degens leporem cursu assecutus est.
 XLVII. Eurycles Laco stadium.
 XLVIII. Glyco Crotoniates stadium. Pythagoras Samius despectus in puerorum pugilatu, et tanquam femina traductus, *mox* procedens viros (1) omnes egregie superavit.
 XLIX. Lycinus Crotoniates stadium.
 L. Epitelidas Laco stadium.
 Septem sapientes nominati sunt.
 LI. Eratosthenes Crotoniates (2) stadium.
 LII. Agis Eleus stadium.
 LIII. Agno Peparethius stadium.
 LIV. Hippostratus Crotoniates stadium. Arechion Phyalensis duobus (3) jam pancratiis victor fracto cranio (4) interiit, et cadaver ejus coronatum est: namque adversarius antea victus (5) eum dimisit, quia sibi pedem frangeret (6).

- A LV. Hippostratus idem secundo.
 Cyrus hoc tempore Persis imperavit.
 LVI. Phædrus Pharsalius stadium.
 LVII. Lagramus Laco stadium.
 LVIII. Diognetus Crotoniates stadium.
 LIX. Archilochus Corcyræus stadium.
 LX. Apellæus Eleus stadium.
 LXI. Agatharchus Corcyræus stadium.
 LXII. Eryxias Chalcidicus stadium; luctam Milo Crotoniates, qui vicit Olympia sexies, Pythia sexies Isthmia decies, Nemea novies.
 LXIII. Parmenides Camarinæus stadium.
 LXIV. Menander Thessalus stadium.
 LXV. Anachus Tarentinus stadium. Additus est cursus armatus, vicitque Damaretus Heræus.
 B LXVI. Ischyryus Himeræus stadium.
 LXVII. Phannas Pellenensis primus triplex certamen obiit, nempe stadium, recursum, et cursum armatum (7).
 LXVIII. Isomachus Crotoniates stadium.
 LXIX. Idem secundo.
 LXX. Nicias Opuntius stadium.

Τεσσαρακοστή πέμπτη. Ἀντικράτης Ἐπιδαύριος στάδιον.
 Τεσσαρακοστή ἕκτη. Χρυσάμαξος Λάκων στάδιον, καὶ Πολυμνήστωρ Μιλήσιος παίδων στάδιον, ὃς αἰπῶν λαγῶν κατέλαβε.

Τεσσαρακοστή ἑβδόμη. Εὐρυκλῆς Λάκων στάδιον.
 Τεσσαρακοστή ὀγδόη. Γλύκων Κροτωνιάτης στάδιον. Πυθαγόρας Σάμιος ἐκκρηθείς παίδων πυγμῆν, καὶ ὡς θῆλυς χλευαζόμενος, προβάς εἰς τοὺς ἀνδράς, ἀπαντας ἐξῆς (8) ἐνίκησε.

Τεσσαρακοστή ἐνάτη. Λυκίνος Κροτωνιάτης στάδιον.
 Πεντηκοστή. Ἐπιτελεπίδας Λάκων στάδιον.
 Οἱ ἐπτά σοφοὶ ὠνομάσθησαν.
 Πεντηκοστή πρώτη. Ἐρατοσθένης Κροτωνιάτης στάδιον.
 Πεντηκοστή δευτέρα. Ἄγις Ἥλειος στάδιον.
 Πεντηκοστή τρίτη. Ἄγων Πεπαρήθιος στάδιον.
 Πεντηκοστή τετάρτη. Ἰππόστρατος Κροτωνιάτης στάδιον. Ἀριχίων Φυγαλεὺς τὸ τρίτον νικῶν παγκράτιον ψιλωθείς ἀπέθανε, καὶ νεκρὸς ἐστέφθη, φθάσαντος ἀπειπασθαί ἀνταγωνιστοῦ, κλωμένου αὐτῷ τοῦ πῶτος ὅπ' ἐκείνου.

Πεντηκοστή πέμπτη. Ἰππόστρατος ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Ὅτε Κύρος ἐβασίλευσε Περσῶν.
 Πεντηκοστή ἕκτη. Φαῖδρος Φαρσάλιος στάδιον.
 Πεντηκοστή ἑβδόμη. Λάδρομος Λάκων στάδιον.
 Πεντηκοστή ὀγδόη. Διόγνητος Κροτωνιάτης στάδιον.
 Πεντηκοστή ἐνάτη. Ἀρχιλόγος Κεκυραῖος στάδιον.
 Ἐξηκοστή. Ἀπελλᾶιος Ἥλειος στάδιον.
 Ἐξηκοστή πρώτη. Ἀγάθαρχος Κεκυραῖος στάδιον.
 Ἐξηκοστή δευτέρα. Ἐρυξίας Χαλκιθεὺς στάδιον. Μίλων Κροτωνιάτης πάλην, ὃς νικᾷ Ὀλύμπια ἑξάκις, Πύθια ἑξάκις, Ἴσθμια δεκάκις, Νέμεα ἑννεάκις.
 Ἐξηκοστή τρίτη. Παρμενίδης Καμαριναῖος στάδιον.
 Ἐξηκοστή τετάρτη. Εὐανδρος Θεσσαλὸς στάδιον.
 Ἐξηκοστή πέμπτη. Ἀκοχᾶς Ταραντίνος στάδιον. Προστέθη ὀπλίτης, καὶ ἐνίκα Διμάρτηος Ἡραίου.
 Ἐξηκοστή ἕκτη. Ἰσχυρὸς Ἴμεραῖος στάδιον.
 Ἐξηκοστή ἑβδόμη. Φανᾶς Πελληνεὺς πρῶτος ἐπίρσευσεν, στάδιον, διαυλον, ὄπλον.
 Ἐξηκοστή ὀγδόη. Ἰσόμενος Κροτωνιάτης στάδιον.
 Ἐξηκοστή ἐνάτη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Ἐβδομηκοστή. Νικαίστας Ὀπούντιος στάδιον.
 Ἐβδομηκοστή πρώτη. Τισικράτης Κροτωνιάτης στάδιον.

(1) Armeniacus interpres legit προβάς τοὺς ἀνδράς, uti est apud Syncellum p. 259 B, non προβάς εἰς τοὺς ἀνδράς. virili aetate firmatus, uti habet Scaliger.

(2) Arm., Cratiniensis.

(3) Græce, tertio pancratio.

(4) Paulo aliter Græcus textus, in quo certe apud Pausaniam viii, 40, dicitur strangulatus Arachion (sive Arichion). Armeniacus interpres utitur voce ΓΑΡΑΠΝΑΔΕΑΛ, composita ex ΓΑΡΑΠ, cranium, et ΝΑΛΕΑΛ, scissum. Sane et in Marc. Ev. cap. xii, 4, utitur eodem hoc vocabulo interpres Bibliorum Armeniacus, quo loco Græci habent λιθοβολήσαντες

C κεφαλαίωσαν. Latini autem, in capite vulneraverunt.

(5) Ambigua locutio in Arm. textu, nempe victus adversarius vel victor adversarius.

(6) Hanc historiam luculenter tradunt Pausanias viii, 40, et Philostratus Imag. ii, 6.

(7) Interpres Arm. ponit hic et superius vocem Græcam ὄπλον, quam sic deinde explanat hoc loco: id est adversarium se exhibere contra armatum ad certamen.

(8) Armeniacus interpres videtur legisse ἐξήχως pro ἐξῆς.

- LXXI. Tisicrates Crotoniates stadium.
 LXXII. Idem secundo.
 LXXIII. Astyalus Crotoniates stadium.
 LXXIV. Idem secundo.
 LXXV. Idem tertio (1).
 LXXVI. Scamander Mitylenæus stadium.
 LXXVII. Dandinus Argivus stadium.
 LXXVIII. Parmenides Posidoniates stadium.
 LXXIX. Xenophon Corinthius stadium.
 LXXX. Turymmas Thessalus stadium : luctam (2)
 Amesinas Barcæus, qui armenta pascens luctaba-
 tur cum tauro; cumque eodem (3) Pisam adducto
 decertabat.
 LXXXI. Polymnastus Cyrenæus stadium.
 LXXXII. Lycus Larissæus stadium.
 LXXXIII. Crisso Himeræus stadium.
 LXXXIV. Idem secundo.
 LXXXV. Idem tertio.
 LXXXVI. Theopompus (4) Thessalus stadium.
 LXXXVII. Euphranor (5) Ambraciotes stadium.
 Exin bellum Peloponnesiacum.

- A LXXXVIII. Symmachus Messeniæ stadium.
 LXXXIX. Idem secundo
 XC. Hyperbius Syracusanus stadium.
 XCI. Exegentus Agrigentinus stadium.
 XCII. Idem secundo.
 XCIII. Eurotas Cyrenæus stadium : pancratium
 Polydamas Scotusæus ingenti corpore præditus,
 qui cum in Perside apud Ochum versaretur, leones
 cædebat, nudusque cum armatis certabat. Adita
 est biga, vicitque Evagrius Eleus.
 XCIV. Crocinas Larissæus stadium.
 XCV. Meno Atheniensis stadium.
 XCVI. Eupolemus Eleus stadium. Additus est
 tubicen, vicitque Timæus Eleus. Additus etiam
 præco, vicitque Acrates Eleus
 B XCVII. Tirinæus Eleus (6) stadium.
 XCVIII. Sosippus Delphius stadium : luctam
 Aristodemus Eleus, quem nemo medium corripuit.
 XCIX. Dicon Syracusanus stadium. Additus est
 equuleorum curule certamen vicitque Eurybasus Laco
 C. Dionysidorus Tarentinus stadium.

- Ἐβδομηκοστὴ δευτέρα. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Ἐβδομηκοστὴ τρίτη. Ἀστύαλος Κροτωνιάτης στάδιον.
 Ἐβδομηκοστὴ τετάρτη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Ἐβδομηκοστὴ πέμπτη. Ὁ αὐτὸς τρίτον.
 Ἐβδομηκοστὴ ἕκτη. Σκάμανδρος Μιτυληναῖος στάδιον.
 Ἐβδομηκοστὴ ἑβδόμη. Δάνδης Ἀργεῖος στάδιον.
 Ἐβδομηκοστὴ ὄγδοη. Παρμενίδης Ποσειδωνιάτης στάδιον.
 Ἐβδομηκοστὴ ἐνάτη. Ξενοφῶν Κορινθῖος στάδιον.
 Ὀγδοηκοστὴ. Τυρύμμας Θεσσαλὸς στάδιον. Πάλην Ἀμυσηνᾶς Βαρκαῖος, ὃς βουκολῶν ταύρω ἐγυμνάζετο,
 ἐν καὶ εἰς Πίσαν ἀγαθῶν συνεγυμνάσθη.
 Ὀγδοηκοστὴ πρώτη. Πολύμναστος Κυρηναῖος στάδιον.
 Ὀγδοηκοστὴ δευτέρα. Λύκος Λαρισσαῖος στάδιον.
 Ὀγδοηκοστὴ τρίτη. Κρίσσων Ἴμεραῖος στάδιον.
 Ὀγδοηκοστὴ τετάρτη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Ὀγδοηκοστὴ πέμπτη. Ὁ αὐτὸς τὸ τρίτον στάδιον.
 Ὀγδοηκοστὴ ἕκτη. Θεόπομπος Θεσσαλὸς στάδιον.
 Ὀγδοηκοστὴ ἑβδόμη. Σώφρων Ἀμβρακικῆς στάδιον.
 Ἐν ᾧ ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος συνεχροτήθη.
 Ὀγδοηκοστὴ ὄγδοη. Σύμμαχος Μεσσηνῖος στάδιον.
 Ὀγδοηκοστὴ ἐνάτη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Ἐννεηκοστὴ. Ὑπέριδος Συρακούσιος στάδιον.
 Ἐννεηκοστὴ πρώτη. Ἐξάγοντος Ἀκραγαντίου στάδιον.
 Ἐννεηκοστὴ δευτέρα. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον στάδιον.
 Ἐννεηκοστὴ τρίτη. Εὐκατος Κυρηναῖος στάδιον. παγκράτιον Πολύδαμας Σκοτουσαῖος ὑπερμεγέθης, ὃς
 ἐν Πέρσῃσι παρὰ Ὀχῶ γενόμενος λέοντας ἀνήρει, καὶ ὀπλισμένους γυμνὸς κατηγωνίασται, ἵσθη δὲ καὶ ἀρ-
 ματα ἐλαυνόμενα κατὰ κράτος. Προσετέθη συνωρίς, καὶ ἐνῖκα Εὐαγόρας Ἥλειος.
 Ἐννεηκοστὴ τετάρτη. Κροκίνας Λαρισσαῖος στάδιον.
 Ἐννεηκοστὴ πέμπτη. Μένων Ἀθηναῖος στάδιον.
 Ἐννεηκοστὴ ἕκτη. Εὐπόλεμος Ἥλειος στάδιον. Προσετέθη σαλπικτής, καὶ ἐνῖκα Τίμαιος Ἥλειος. Προ-
 ετέθη καὶ κήρυξ, καὶ ἐνῖκα Κράτης Ἥλειος.
 Ἐννεηκοστὴ ἑβδόμη. Τερναιῖος Ἥλειος στάδιον.
 Ἐννεηκοστὴ ὄγδοη. Σώσιππος ὁ Δελφὸς στάδιον. Ἀριστόδημος Ἥλειος πάλην, οὗ μῆσα οὐδεὶς ἔλαβεν.
 Ἐννεηκοστὴ ἐνάτη. Δίκων Συρακούσιος στάδιον. Προσετέθη τέθριππον πωλικῶν, καὶ ἐνῖκα Εὐρυβάτας
 Λάκων στάδιον (7).
 Ἐκατοστὴ. Διονυσόδωρος Ταραντίνος στάδιον.

(1) Olympiades apud Diodorum Siculum, pro-
 pier amissos ejus libros, hactenus acephalæ, ex
 hac lxxv usque ad cxix apud eundem auctorem
 supersunt (lib. xi-xx) quas eruditus lector non sine
 fructu cum his Eusebianis olympiadicis conferet.
 Jam quod apud Diodorum hac olympiade lxxv tra-
 ditur victor *Asylus Syracusanus*; prima quidem vox
Asylus mendum videtur pro *Astyalus*; ipse autem
Astyalus dixerat se *Syracusanum* cum esset *Cro-
 toniates*, cujus mendacii causam et poenam refert
 Pausanias vi, 15.

(2) Armeniacus interpres utitur vocabulo certa-

men generalis sensus, quo loco Græce est *lucta*.
 (3) Codex Arm. ENT A1L, cum alio; sed mendum
 videtur pro ENT A1N, cum eodem.

(4) *Theopompus* scribitur in superiore olympiade
 post verba *idem tertio*; quo mendo Armeniaci ama-
 nuensis reliquarum olympiadum in codice numeri,
 ob unum subtractum, omnes a Græco textu dissi-
 derent, nisi errorem emendavissemus.

(5) Græce, *Sophon*.

(6) Vocabulum *Eleus* desideratur in codice Arm.,
 indicata lacuna

(7) Hæc vox videtur omittenda.

- CI. Damon Thurinus stadium.
 CII. Idem secundo.
 CIII. Pythostratus Ephesius stadium.
 CIV. Phocides Atheniensis stadium (1). Hæc olympias a Pysæis acta est.
 CV. Porus Cyrenæus stadium.
 CVI. Idem secundo.
 CVII. Micrinas Tarentinus stadium.
 CVIII. Polycles Cyrenæus stadium.
 CIX. Aristolochus Atheniensis stadium.
 CX. Anticles Atheniensis stadium.
 CXI. Cleomantis Clitorius stadium.
 CXII. Eurylas Chalcidicus stadium.
 Alexander Babylonem cepit, et Darium interemit.
 CXIII. Clito Macedo stadium. Ageus Argivus dolichum, qui victoriam suam eodem die Argum veniens narravit.
 CXIV. Micennas Rhodius stadium.
 Alexander obiit. Mox cum imperium ejus inter se plures dividerent, Ægypti et Alexandriæ regnum obtinuit Ptolemæus.
 CXV. Damasias Amphipolitanus stadium.
 CXVI. Demosthenes Laco stadium.

- Α CXXVII. Parmenides Mitylenæus stadium.
 CXXVIII. Andromenes Corinthius stadium. Antenor Atheniensis, aut Milesius, in pancratio adversatus circumstantibus se (2) victor exstitit sine unctione tribus in ætatibus.
 CXIX. Andromenes Corinthius stadium.
 CXX. Pythagoras Magnesius ad Mæandrum stadium. *Luctam* Ceras Argivus qui bovis ungulas evelebat.
 CXXI. Idem Pythagoras secundo.
 CXXII. Antigonus Macedo stadium.
 CXXIII. Idem secundo.
 CXXIV. Philomelus Pharsalius stadium.
 CXXV. Lagus Ægiensis stadium.
 CXXVI. Idæus, vel Nicator, Cyrenæus stadium.
 CXXVII. Perigenes Alexandrinus stadium.
 CXXVIII. Seleucus Macedo stadium.
 CXXIX. Philinus Cous stadium. Addita est equiteorum biga, vicitque Philistiachus Macedi (3).
 CXXX. Philinus idem secundo.
 CXXXI. Ammonius Alexandrinus stadium. Additus est singularis equus, vicitque Hippocrates Thessali filius.

- Ἐκατοστὴ πρώτη. Δάμων Θούριος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ δευτέρα. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τρίτη. Πυθόστρατος Ἐφέσιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τετάρτη. Φωκίδης Ἀθηναῖος πάλην αὕτη ὑπὸ Πύσαιων ἐτέθη.
 Ἐκατοστὴ πέμπτη. Παύρος Κυρηναῖος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἕκτη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Ἐκατοστὴ ἑβδόμη. Μικρίνας Ταραντίνος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ὄγδοη. Πολυκλῆς Κυρηναῖος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐνάτη. Ἀριστόλοχος Ἀθηναῖος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ δεκάτη. Ἀντικλῆς Ἀθηναῖος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἑνδεκάτη. Κλεόμαντις Κλειτόριος⁹ στάδιον.
 Ἐκατοστὴ δωδεκάτη. Εὐρύλας Χαλκιδεὺς στάδιον.
 Ἀλέξανδρος Βαβυλῶνα κατέσχε, Δαρσίον καθελών.
 Ἐκατοστὴ τρισκαίδεκάτη. Κλίτων Μακεδῶν στάδιον. Ἀργεὺς Ἀργεῖος δολιχόν, ὃς ἐν Ἀργεὶ τὴν ἑαυτοῦ νίκην αὐθιμὲρὸν ἀνήγγειλεν.
 Ἐκατοστὴ τεσσαρεσκαίδεκάτη. Μικρίνας Ῥόδιος στάδιον.
 Ἀλέξανδρος ἐτελεύτησε μεθ' ὃν εἰς πολλοὺς διαιρεθείσης τῆς ἀρχῆς, Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας ἐβασίλευσε Πτολεμαῖος.
 Ἐκατοστὴ πεντεκαίδεκάτη. Δαμασίας Ἀμφιπολίτης στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἑκκαίδεκάτη. Δημοσθένης Λάκων στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἑπτακαίδεκάτη. Πάρμενιδης Μιτυληναῖος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ὀκτωκαίδεκάτη. Ἀνόρομένης Κορίνθιος στάδιον. Ἀντήνωρ Ἀθηναῖος ἢ Μιλήσιος, παγκράτιον, ἀκόντιον, περιδονίχης, ἀληπτος (4) ἐν ταῖς τρισὶν ἡλικίαις.
 Ἐκατοστὴ ἑννεακαίδεκάτη. Ἀνδρομένης Κορίνθιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ εἰκοστὴ. Πυθαγόρας Μάγνης στάδιον πάλην Κερᾶς Ἀργεῖος, ὃς χηλὰς ἀπέσπα βοός.
 Ἐκατοστὴ εἰκοστὴ πρώτη. Πυθαγόρας τὸ δεύτερον.
 Ἐκατοστὴ εἰκοστὴ δευτέρα. Ἀντίγονος Μακεδῶν στάδιον.
 Ἐκατοστὴ εἰκοστὴ τρίτη Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Ἐκατοστὴ εἰκοστὴ τετάρτη. Φιλόμηλος Φαρσάλιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ εἰκοστὴ πέμπτη. Λάδας Αἰγυῖος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ εἰκοστὴ ἕκτη. Ἰδαῖος, ἢ Νικάτωρ, Κυρηναῖος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ εἰκοστὴ ἑβδόμη. Περιγένης Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Ἐκατοστὴ εἰκοστὴ ὄγδοη. Σέλευκος Μακεδῶν στάδιον. Βελιστιχὴ γυνὴ ἀπὸ τῆς Μακεδονίας τῆς ἐπὶ θάλασση συνωρίδι πωλικῇ ἐνίκησε.
 Ἐκατοστὴ εἰκοστὴ ἐνάτη. Φίλιππος Κῶος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τριακοστὴ. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Ἐκατοστὴ τετρακοστὴ πρώτη. Ἀμμώνιος Ἀλεξανδρεὺς στάδιον. ...

(1) Græce, *luctam*.

(2) Ita loquitur hoc loco Armeniacus interpretis quanquam in Græco textu habetur περιδονίχης. Jam qui quatuor solemnia Græcorum certamina, Olympia, Pythia, Isthmia et Nemea vicisset, is dicebatur περιδονίχης, *periodi victor*. Sed hic dicendum est *vicit pancratium, jaculum, fuitque periodo-*

nices invictus tribus in ætatibus.

(3) Ita codex Arm. At Græcus textus ponit in superiore olympiade *Belistischen Macedonicam mulierem*. Itaque perversionem ordinis nominisque Armeniacus interpretis fecit.

(4) Interpretis Arm. videtur legisse ἀλειπτος, quod ipsum perperam intellexit *sine unctione*.

- CXXXII. Xenophanes Ætolus ex Amphissa stadium. A (qui est accessus ad complectendum (3)) vicique Phædimus Alexandrinus (4).
- CXXXIII. Sinylus Neapolitanus stadium.
- Parthi defecerunt a Macedonibus, primusque regnavit Arsaces, unde Arsacidæ.
- CXXXIV. Alcidas Laco stadium.
- CXXXV. Eraton Ætolus stadium. Pugilatam Cleoxenus Alexandrinus, in periodo illæsus.
- CXXXVI. Pythocles Sicyonius stadium.
- CXXXVII. Menestheus Barylitanus stadium.
- CXXXVIII. Demetrius Alexandrinus stadium.
- CXXXIX. Jolidas Argivus stadium.
- CXL. Zopyrus Syracusanus stadium.
- CXLI. Dorotheus Rhodius stadium.
- CXLII. Crates Alexandrinus stadium. Caper (1) Eleus luctam (2) et pancratium vicit post Herculem, B scriptusque est secundus ab Hercule.
- CXLIII. Heraclitus Samius stadium.
- CXLIV. Heraclides Salaminus ex insula Cypro stadium.
- CXLV. Pyrrhias Ætolus stadium. Puerilem luctam Torchus Colophonius: solus hic puerilem periodum vicit. Additum est puerorum pancration
- CXLVI. Micion Bœotius stadium.
- CXLVII. Agemachus Cyzicenus stadium: luctam Clitostratus Rhodius, qui simul ac collum cepisset, vincebat.
- CXLVIII. Arcesilanus Megalopolitanus stadium.
- CXLIX. Hippostratus e Seleucia Pieria stadium.
- CL. Onesicratus Salaminus stadium.
- CLI. Thymelus Aspendius stadium.
- CLII. Democrates Megarensis stadium.
- CLIII. Aristander Lesbios ex Antissa stadium.
- CLIV. Leonidas Rhodius triplici in cortamine victor (5) stadium.
- CLV. Idem secundo.
- CLVI. Idem tertio. Aristoxenus Rhodius tertius post Herculem luctam et pancratium (6).
- CLVII. Idem Leonidas quarto. Solus et primus quatuor olympiadicis coronas Olympicas duodecim retulit.
- CLVIII. Orthon Syracusanus stadium.
- CLIX. Alcimus Cyzicenus stadium.
- CLX. Anoderus Cyzicenus stadium.

- Ἐκατοστὴ τριακοστὴ δευτέρα. Ξενοφάνης Αἰτωλὸς στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τριακοστὴ τρίτη. Σινύλος Νεαπολίτης στάδιον.
 Πάρθοι Μακεδόνων ἀπέστησαν, καὶ πρῶτος ἐβασίλευσεν Ἀρσάκης, ὅθεν Ἀρσακίδαί.
 Ἐκατοστὴ τριακοστὴ τετάρτη. Ἀλκίδας Λάκων στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τριακοστὴ πέμπτη. Ἐράτων Αἰτωλὸς στάδιον. Πυγμῆν Κλεόξενος Ἀλεξανδρεὺς, περιθωνίτικος ἀτραυματίστος.
 Ἐκατοστὴ τριακοστὴ ἕκτη. Πυθοκλῆς Σικυώνιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τριακοστὴ ἑβδόμη. Μενεσθεὺς Βαρκυλίτης στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τριακοστὴ ὄγδοη. Δημήτριος Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τριακοστὴ ἐνάτη. Ἰωλαΐδας Ἀργεῖος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τεσσαρακοστὴ. Ζώπυρος Συρακούσιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τεσσαρακοστὴ πρώτη. Δωρόθεος Ῥόδιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τεσσαρακοστὴ δευτέρα. Κράτης Ἀλεξανδρεὺς στάδιον. Κάπρος Ἥλιος πάλην καὶ παγκράτιον ἐνίκα μετὰ Ἡρακλέα, καὶ ἀναγράφεται δευτερός ἀφ' Ἡρακλέους.
 Ἐκατοστὴ τεσσαρακοστὴ τρίτη. Ἡράκλειτος Σάμιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τεσσαρακοστὴ τετάρτη. Ἡρακλείδης Σαλαμίνιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τεσσαρακοστὴ πέμπτη. Πυρρίας Αἰτωλὸς στάδιον· παίδων πυγμῆν Μόσχος Κολοφώνιος, μόνος παιδικῆν περίοδον. Προσετέθη παίδων παγκράτιον, καὶ ἐνίκα Φαίδιμος Ἀλεξανδρεὺς.
 Ἐκατοστὴ τεσσαρακοστὴ ἕκτη. Μικίων Βουώτιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τεσσαρακοστὴ ἑβδόμη. Ἀγέμαχος Κυζικηνὸς στάδιον· πάλην Κλεόστρατος Ῥόδιος, δς τραχηλῶν ἀπελάμβανεν.
 Ἐκατοστὴ τεσσαρακοστὴ ὄγδοη· Ἀλεσίλαος Μεγαλοπολίτης στάδιον.
 Ἐκατοστὴ τεσσαρακοστὴ ἐνάτη. Ἰπποστράτος Σελευκεὺς στάδιον.
 Ἐκατοστὴ πενηκοστὴ. Ὀνησίκρατος Σαλαμίνιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ πενηκοστὴ πρώτη. Θύμηλος Ἀσπένδιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ πενηκοστὴ δευτέρα. Δημόκριτος Μεγαρεὺς στάδιον.
 Ἐκατοστὴ πενηκοστὴ τρίτη. Ἀρίστανδρος Λέσβιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ πενηκοστὴ τετάρτη. Λεωνίδας Ῥόδιος τριαστῆς στάδιον.
 Ἐκατοστὴ πενηκοστὴ πέμπτη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Ἐκατοστὴ πενηκοστὴ ἕκτη. Ὁ αὐτὸς τὸ τρίτον. [Ἀριστόξενος (7)] Ῥόδιος τρίτος ἀφ' Ἡρακλέους πάλην ἐμὴν καὶ παγκράτιον.
 Ἐκατοστὴ πενηκοστὴ ἑβδόμη. Λεωνίδας τὸ τέταρτον στάδιον, μόνος δὲ καὶ πρῶτος ἐπὶ τέσσαρας ὀλυμπιάδας στεφάνους Ὀλυμπιακῶς ἔχει δώδεκα.
 Ἐκατοστὴ πενηκοστὴ ὄγδοη. Ὀρθων Συρακούσιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ πενηκοστὴ ἐνάτη. Ἄλκιμος Κυζικηνὸς στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἑξήκοστή. Ἀνόδερκος Κυζικηνὸς στάδιον.

(1) Cod. Arm., Capus, vel Carus.
 (2) Cod. Arm., stadium, mendose tamen; etenim hujus olympiadis stadiōnes Crates jam scriptus est.
 (3) Hæc est glossa interpretis Arm., qui ait nas en nas perentus et prehensio. Fortasse hanc item pancratii definitionem addere licet iis quas copiose

concessit H. Stephanus in Thesuro L. G.
 (4) Codex Arm. addit mendose stadium.
 (5) Codex Arm. tantum, triplicans.
 (6) Interpretes Arm., omnium virium certamen.
 (7) Restituitur hoc vocabulum ab interprete Arm.

- CLXI. Antipater Epirota stadium.
 CLXII. Damon Delphius stadium.
 CLXIII. Timotheus Trallianus stadium.
 CLXIV. Bœotus Sicyonius stadium.
 CLXV. Acusilaus Cyrenæus stadium.
 CLXVI. Chrysogonus Nicænus stadium.
 CLXVII. Idem secundo.
 CLXVIII. Nicomachus Philadelphensis stadium.
 CLXIX. Nicodemus Laco stadium.
 CLXX. Simmias Seleuciensis ad Tigrim stadium.
 CLXXI. Parmeniscus Coreyræus stadium.
 CLXXII. Eudamus Cous stadium. Protophanes
 Magnesius ad Mæandrum pancratium (1), quartus
 ab Hercule.
 CLXXIII. Parmeniscus Coreyræus iterum sta-
 dium.
 CLXXIV. Demonstratus Lariensis (2) stadium.
 CLXXV. Stadium puerorum, vicitque Epænetus
 Argivus. Viri enim idcirco non certaverunt, quia
 cunctos Sylla Romam accersiverat.
 CLXXVI. Dio Cyparissensis stadium.
 CLXXVII. Hecatommus Eleus stadium.
 CLXXVIII. Diocles Hypæpenus stadium. Strato-
 nicus Coragi Alexandrinus luctam et pancratium (3),

A quintus ab Hercule : qui in Nemeis quoque eodem
 die puerorum et barbatorum (4) quatuor coronas
 cepit, et gymnica certamina sine equo peragens,
 gratia amicorum vel regum assecutus est ut in
 album referretur : quare nec egisse *cursum* puta-
 batur (5).

- CLXXIX. Andreas Laco stadium.
 CLXXX. Andromachus Laco (6) stadium.
 CLXXXI. Lamachus Tauromenitanus stadium.
 CLXXXII. Anthestion Argivus stadium. Marion
 Marionis Alexandrinus luctam et pancratium (7)
 sextus ab Hercule.
 CLXXXIII. Theodorus Messenius stadium.
 Julius Cæsar dominium supremum Romanorum
 obtinuit.
 B CLXXXIV. Item Theodorus secundo.
 Augustus imperavit Romanis.
 CLXXXV. Aristo Thurinus stadium.
 CLXXXVI. Scamander ex Alexandria Troadis
 stadium.
 CLXXXVII. Aristo Thurinus secundo.
 CLXXXVIII. Sopater Argivus stadium (8).
 CLXXXIX. Asclepiades Sidonius (9) stadium.
 CXC. Aphidius Patrensis stadium.

Ἐκατοστὴ ἐξηκοστὴ πρώτη. Ἀντίπατρος Ἡπειρώτης στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐξηκοστὴ δευτέρα. Δάμων Δελφός στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐξηκοστὴ τρίτη. Τιμόθεος Τραλλιανός στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐξηκοστὴ τετάρτη. Βοιωτὸς Σικυώνιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐξηκοστὴ πέμπτη. Ἀκουσίλαος Κυρηναῖος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐξηκοστὴ ἕκτη. Χρυσόγονος Νικαεὺς στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐξηκοστὴ ἑβδόμη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Ἐκατοστὴ ἐξηκοστὴ ὄγδοη. Νικόμαχος Φιλαδελφεὺς στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐξηκοστὴ ἐνάτη. Νικόδημος Λακεδαιμόνιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἑβδομηκοστὴ. Σιμίμις Σελευκεὺς ἀπὸ Τίγριος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἑβδομηκοστὴ πρώτη. Παρμηνίσκος Κερκυραῖος στάδιον τὸ δεύτερον.
 Ἐκατοστὴ ἑβδομηκοστὴ δευτέρα. Εὐδαμος Κῶος στάδιον. Πρωτοφάνης Μάγνης πάλην καὶ παγκράτιον,
 τέταρτος ἀπὸ Ἡρακλέους.
 Ἐκατοστὴ ἑβδομηκοστὴ τρίτη. Παρμηνίσκος Κερκυραῖος τὸ β' στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἑβδομηκοστὴ τετάρτη
 Ἐκατοστὴ ἑβδομηκοστὴ πέμπτη. Ἐπαίνετος Ἀργεῖος στάδιον παιδῶν· ἄνδρες γὰρ οὐκ ἤγωνίσαντο,
 Σύλλα πάντας εἰς Ῥώμην μεταπεμφθέντων.
 Ἐκατοστὴ ἑβδομηκοστὴ ἕκτη. Δίων Κυπαρισσεὺς στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἑβδομηκοστὴ ἑβδόμη. Ἐκατόμνος Ἡλείος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἑβδομηκοστὴ ὄγδοη. Διοκλῆς Ἰπαιπηνὸς στάδιον· Στρατόνικος Κοράγου Ἀλεξανδρεὺς πάλην
 καὶ παγκράτιον πέμπτος ἀπὸ Ἡρακλέους· ὃς Νεμέα τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ παιδῶν καὶ ἀγνεύων τέσσαρας στεφά-
 νους ἔσχεν.
 Ἐκατοστὴ ἑβδομηκοστὴ ἐνάτη. Ἀνδρέας Λακεδαιμόνιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ὄγδοηκοστὴ. Ἀνδρόμαχος Ἀμβρακιώτης στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ὄγδοηκοστὴ πρώτη. Λάμαχος Ταυρομενίτης στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ὄγδοηκοστὴ δευτέρα. Ἀνθεστίων Ἀργεῖος στάδιον· Μαρῶν Μαρῶνος Ἀλεξανδρεὺς πάλην καὶ
 παγκράτιον ἕκτος ἀπὸ Ἡρακλέους.
 Ἐκατοστὴ ὄγδοηκοστὴ τρίτη. Θεόδωρος Μεσσηνίος στάδιον.
 Ἰούλιος Καῖσαρ ἐμονάρχησε Ῥωμαίων.
 Ἐκατοστὴ ὄγδοηκοστὴ τετάρτη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Αὐγουστος Ῥωμαίων ἐβασίλευε.
 Ἐκατοστὴ ὄγδοηκοστὴ πέμπτη. Ἀρίστων Θούριος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ὄγδοηκοστὴ ἕκτη. Σκάμανδρος Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ὄγδοηκοστὴ ἑβδόμη. Σώπατρος Ἀργεῖος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ὄγδοηκοστὴ ὄγδοη
 Ἐκατοστὴ ὄγδοηκοστὴ ἐνάτη. Ἀσκληπιάδης Σιδώνιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐννεηκοστὴ. Αὐφίδιος Πατρέως στάδιον.

(1) Græce, luctam et pancratium.

(2) Larienses commemorat Strabo lib. 1, p. 89 ed. Oxon.

(3) Interpres Arm., omnium virium certamen, pro luctam et pancratium, hic et alibi.

(4) Ita est in cod. Arm. At Græce, imberbium.

(5) Textus Armeniacus Græco copiosior est, sed idem aliquanta obscuritate laborat.

(6) Græce, ambraciotes.

(7) Interpres Arm., omnium virium certamen.

(8) Græce ordo perversus est.

(9) Cod. Arm., Siconius.

CXCI. Diodotus Tyaneus stadium.
 CXCL. Diophanes Æolius stadium.
 CXCLIII. Artemidorus Thyatirenus stadium.
 CXCLIV. Demaratus Ephesius stadium.
 CXCV. Item secundo.
 CXCVI. Pammenes Magnesius ad Mæandrum stadium.
 CXCVII. Asiaticus Halicarnasseus stadium.
 CXCVIII. Diophanes Prusensis ad Olympum stadium. Aristes Stratonicensis aut Mæandrius luctam et pancratium (1), septimus ab Hercule. Tiberius imperavit Romanis.
 CXCLIX. Æschines Milesius, qui et Glaucias, stadium. Instauratus est equorum (2) cursus, vicitque Tiberii Cæsaris quadriga.
 CC. Polemon Petræus stadium.
 CCL. Damas Cydonius stadium.
 CCLII. Hermogenes Pergameneus stadium.
 CCLIII. Apollonius Epidaurius stadium.
 CCLIV. Sarapion Alexandrinus stadium. Nicostatis Argiades luctam et pancratium, octavus ab Hercule. Exin nemo ejusmodi ab Hercule ad nostra usque tempora exstitit, negligentibus Eleis validos quoque corona donare.
 Caius Romanis imperavit.

A CCV. Eubulidas Laodicenus stadium. Claudius Romanis imperavit.
 CCVI. Valerius Mitylenæus stadium.
 CCVII. Athenodorus Fgiensis stadium.
 CCVIII. Idem secundo.
 Nero Romanis imperavit.
 CCIX. Callicles Sidonius stadium.
 CCX. Athenodorus Ægiensis stadium.
 CCXI. Non est celebrata olympias, quia Nero illam distulit donecse illuc ipse conferret. Post biennium tamen celebrata est, vicitque stadium quidem Tryphon Philadelphensis; Nero autem in citharæodorum (3) certamine coronatus est, quia cantores et lyricos (4) vicit; nec non in currus pulli et decem equuleorum certamine.
 B CCXII. Polites Ceramitanus stadium. Vespasianus Romanis imperavit.
 CCXIII. Rhodon Cumanus, vel Theodorus (5), stadium.
 CCXIV. Strato Alexandrinus stadium. Titus Romanis imperavit.
 CCXV. Hermogenes Xanthius stadium. Domitianus Romanis imperavit.
 CCXVI. Apollophanes, qui et Pætis (6), Tarsensis stadium.

Ἐκατοστὴ ἐννενηκοστὴ πρώτη. Διόδωτος Τυανεύς στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐννενηκοστὴ δευτέρα. Διοφάνης Αἰολεύς στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐννενηκοστὴ τρίτη. Ἀρτεμίδωρος Θυατείριος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐννενηκοστὴ τετάρτη. Δημάρατος Ἐφέσιος στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐννενηκοστὴ πέμπτη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Ἐκατοστὴ ἐννενηκοστὴ ἕκτη. Παμμήνης Μάγνης ἀπὸ Μαιάνδρου στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐννενηκοστὴ ἑβδόμη. Ἀσιατικὸς Ἀλικαρνασσεύς στάδιον.
 Ἐκατοστὴ ἐννενηκοστὴ ὀγδόη. Διοφάνης Προυσαεὺς στάδιον. Ἀριστέας Στρατονικεύς, ἢ Μαιάνδριος, πάλην καὶ παγκράτιον ἑβδόμος ἀπὸ Ἡρακλείους.
 Τιβέριος Ῥωμαίων ἐβασίλευεν.
 Ἐκατοστὴ ἐννενηκοστὴ ἐνάτη. Αἰσχίνης Μιλήσιος ὁ Γλαυκίας στάδιον.
 Ἀπεδόθη τῶν ἵππων ὁ δρόμος πάλαι κωλυθεὶς, καὶ ἐνίκα Τιβερίου Καίσαρος τέθριππον.
 Διακοσιοστὴ. Πολέμων Πετραῖος στάδιον.
 Διακοσιοστὴ πρώτη. Δαμασίας Κυθωνιάτης στάδιον.
 Διακοσιοστὴ δευτέρα. Ἐρμογένης Περγαμηνὸς στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τρίτη. Ἀπολλώνιος Ἐπιδαυρίου στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τετάρτη. Σαραπίων Ἀλεξανδρεὺς στάδιον. Στράτις Ἀργεάτης πάλην καὶ παγκράσιον ἑξήσος ἀπὸ Ἡρακλείους, ἔτι παραθραβευόντων τῶν Ἡλείων τοὺς δυναμένους.
 [Γάιος Ῥωμαίων ἐβασίλευεν.]
 Διακοσιοστὴ πέμπτη. Εὐβουλίδας Λαοδικεύς στάδιον.
 Κλαύδιος Ῥωμαίων ἐβασίλευεν.
 Διακοσιοστὴ ἕκτη. Οὐαλέριος Μιτυληναῖος στάδιον.
 Διακοσιοστὴ ἑβδόμη. Ἀθηνόδωρος Αἰγίεύς στάδιον.
 Διακοσιοστὴ ὀγδόη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον στάδιον.
 Νέρων Ῥωμαίων ἐβασίλευεν.
 Διακοσιοστὴ ἐνάτη. Καλλικλῆς Σιδώνιος στάδιον.
 Διακοσιοστὴ δεκάτη. Ἀθηνόδωρος Αἰγίεύς τὸ τρίτον στάδιον.
 Διακοσιοστὴ ἑνδεκάτη. Οὐκ ἤγθη, Νέρωνος ἀναβαλλομένου εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐπιδημίαν. Μετὰ δὲ ἔτη δύο ἀγθείσης αὐτῆς, στάδιον μὲν Τρύφρον Φιλαδελφεὺς ἐνίκα, Νέρων δὲ κηρύκων ἀγῶνα ἐστεφανοῦτο, τραγυφῶς, κίθαρῶδους, ἄσμα πωλικόν, καὶ τὸ τέλειον, καὶ τὸ δεκάπυλον.
 Διακοσιοστὴ δωδεκάτη. Πολίτης Κεραμίτης στάδιον.
 Οἰεσπασιανὸς Ῥωμαίων ἐβασίλευεν.
 Διακοσιοστὴ τρισκαίδεκάτη. Ῥόδων Κυμαῖος, ἢ Θεόδοτος, στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τεσσαρεσκαίδεκάτη. Στράτων Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Τίτος Ῥωμαίων ἐβασίλευεν.
 Διακοσιοστὴ πεντεκαίδεκάτη. Ἐρμογένης Σάνθιος στάδιον.
 Δομετιανὸς Ῥωμαίων ἐβασίλευεν.
 Διακοσιοστὴ ἑκκαίδεκάτη. Ἀπολλοφάνης, ὁ καὶ Πάππης, Ταρσεὺς, στάδιον.

(1) Interpres Arm., omnium virium certamen.
 (2) Interpres Arm. pro τζιοζ, equorum, scribit ΠΥΑΤΤΙΟΖ, quod vocabulum cl. Acheras ponit Græce δουπ-ων, quæ est biga. Atqui mox dicitur vicisse quadriga.

C (3) Græce, præconum.
 (4) Græce, tragædos et citharædos.
 (5) Græce, Theodotus.
 (6) Ita codex Arm.

- CCXVII. Hermogenes Xanthius (iterum) stadium. A luctam et pancratium (2) vicisse scriptus est ab Eleis, et a Dionysio Seleuciensi coronatus.
- CCXVIII. Apollinus (1) Alexandrinus, vel Heliodorus, stadium. CCXXXIII. Demetrius Chius stadium.
- CCXIX. Stephanus Cappadox stadium. CCXXXIV. Heras Chius stadium.
- Nerva Romanis imperavit, deinde Trajanus. CCXXXV. Mnasibulus Elateensis stadium.
- CCXX. Achilles Alexandrinus stadium. Verus et Antoninus Romanis imperaverunt.
- CCXXI. Theonas, idemque Sinaragdus, Alexandrinus stadium. CCXXXVI. Aithales Alexandrinus stadium.
- CCXXII. Callistus Sidetes stadium. Denuo cursus equorum. CCXXXVII. Eudæmon Alexandrinus stadium.
- CCXXIII. Eustolus Sidetes stadium. CCXXXVIII. Agathopus Ægineta stadium.
- CCXXIV. Isarion Alexandrinus stadium. CCXXXIX. Idem secundo.
- Adrianus Romanis imperavit. Commodus Romanis imperavit.
- CCXXV. Aristetas Milesius stadium. CCXL. Anubion, idemque Phidus, Alexandrinus stadium.
- CCXXVI. Dionysius Sammeus Alexandrinus stadium. CCXLI. Hero Alexandrinus stadium.
- CCXXVII. Idem secundo. CCXLII. Magnes Libys Cyrenæus stadium.
- CCXXVIII. Lucas Alexandrinus stadium. CCXLIII. Isidorus, idemque Artemidorus, Alexandrinus stadium.
- CCXXIX. Epidaurus, idemque Ammonius, Alexandrinus stadium. Pertinax et deinde Severus Romanis imperaverunt.
- Antonius Pius Romanis imperavit. CCXLIV. Idem secundo.
- CCXXX. Didymus Clideus Alexandrinus stadium. CCXLV. Alexander Alexandrinus stadium.
- CCXXXI. Cranaus Sicyonius stadium. CCXLVI. Epinicius Cyzicenus cognomento Cynas, stadium.
- CCXXXII. Atticus Sardiannus stadium. (Socrates) CCXLVII. Saturninus Cres Gortynius stadium.
- Antoninus Bassianus (4) Romanis imperavit.

Διακοσιοστὴ ἑπτακαίδεκάτη. Ἑρμογένης Ξάνθιος τὸ δεύτερον στάδιον.
 Διακοσιοστὴ ὀκτωκαίδεκάτη. Ἀπολλώνιος Ἀλεξανδρεὺς, ἢ Ἡλιώωρος, στάδιον.
 Διακοσιοστὴ ἑννεακαίδεκάτη. Στέφανος Καππάδοξ στάδιον.
 Νερούας Ῥωμαίων ἐβασίλευε, μεθ' ὃν [Τραϊανός].
 Διακοσιοστὴ εἰκοστὴ. Ἀχιλλεὺς Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστὴ εἰκοστὴ πρώτη. Θεωνάς, ὁ καὶ Σμάρραδος Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστὴ εἰκοστὴ δεύτερα. Κάλλιστος Σιδήτης στάδιον.
 Διακοσιοστὴ εἰκοστὴ τρίτη. Εὐστόλος Σιδήτης στάδιον.
 Διακοσιοστὴ εἰκοστὴ τετάρτη. Ἰσαρίων Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Ἀδριανός Ῥωμαίων ἐβασίλευε.
 Διακοσιοστὴ εἰκοστὴ πέμπτη. Ἀριστείας Μιλήσιος στάδιον.
 Διακοσιοστὴ εἰκοστὴ ἕκτη. Διονύσιος ὁ Σαμμεὺς Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστὴ εἰκοστὴ ἑβδόμη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Διακοσιοστὴ εἰκοστὴ ὄγδοη. Λουκάς Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστὴ εἰκοστὴ ἑνάτη. Ἐπίδωρος ὁ καὶ Ἀμμώνιος Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Ἀντωνίνος Εὐσεβῆς Ῥωμαίων ἐβασίλευε.
 Διακοσιοστὴ τριακοστὴ. Δίδυμος Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τριακοστὴ πρώτη. Κραναὸς Σικυώνιος στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τριακοστὴ δεύτερα. Ἄττικὸς Σαρδιανὸς στάδιον. Σωκράτης πάλην καὶ παγκράτιον ἀπογραφόμενος ὑπὸ Ἡλείων, παρεβραβεύθη ὑπὸ Διονυσίου Σελευκίως.
 Διακοσιοστὴ τριακοστὴ τρίτη. Δεμητριὸς Χίος στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τριακοστὴ τετάρτη. Ἦρας Χίος στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τριακοστὴ πέμπτη. Μνασίβουλος Ἐρατεὺς στάδιον.
 Ἀντωνίνος Εὐσεβῆς (3) καὶ Λούκιος Βῆρος Ῥωμαίων ἐβασίλευον.
 Διακοσιοστὴ τριακοστὴ ἕκτη. Ἀειθάλης Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τριακοστὴ ἑβδόμη. Εὐδαίμων Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τριακοστὴ ὄγδοη. Ἀγαθόπουλος Αἰγινήτης στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τριακοστὴ ἑνάτη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Κόμοδος Ῥωμαίων ἐβασίλευε.
 Διακοσιοστὴ τεσσαρακοστὴ. Ἀνουβί, ὁ καὶ Φειδούς Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τεσσαρακοστὴ πρώτη. Ἦρων Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τεσσαρακοστὴ δεύτερα. Μάγνης Κυρηναῖος στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τεσσαρακοστὴ τρίτη. Ἰσίδωρος Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Περτινάξ, εἶτα Σεβήρος, Ῥωμαίων ἐβασίλευσαν.
 Διακοσιοστὴ τεσσαρακοστὴ τετάρτη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Διακοσιοστὴ τεσσαρακοστὴ πέμπτη. Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τεσσαρακοστὴ ἕκτη. Ἐπινίκιος Κυζικηνός, ὁ καὶ Κυνάς, στάδιον.
 Διακοσιοστὴ τεσσαρακοστὴ ἑβδόμη. Σατορνίλος Κρης Γορτύνιος στάδιον.
 Ἀντωνίνος, ὁ καὶ Καράκαλλος, Ῥωμαίων ἐβασίλευε.

(1) Græce, Apollonius.

(2) Cod. Arin., omnium virium certamen.

(3) Ita legisse Arm. interpretem censeo. In edd.

Græcis, Μάρκος Πίος.

(4) Græcus textus Καράκαλλος· sed veram fortasse Eusebii lectionem hic et in tabulis regum ser-

CCXLVIII Heliodorus, idemque Trosidamas, Alexander stadium.

CCXLIX. (1) Idem secundo.

Huc usque olympiadem laterculum (2) invenimus. Congruum est hic attexere reges quoque Corinthiorum et Lacedæmoniorum, nec non eos qui maris imperium tenuerunt, itemque primos Macedoniae principes. Horum ergo seriem et tempora ordinatim perscribam ex collecta a Diodoro Bibliotheca, in qua verissime hæc historiae narrantur.

CAPUT XXXIV.

Ex Diodori Bibliotheca. De Corinthiorum regibus.

1. His recte constitutis, operæ pretium est de Corinthiorum Sicyoniorumque regnis dicere, quo illa pacto a Doriensibus incolæ cœpta sint. Quippe accidit ut omnes propemodum Peloponnesi populi patria extorres fierent (3), ob Heraclidarum descensum, exceptis Arcadibus. Jam Heraclidæ, cum dividendo agro vacarent, Corinthiam eique adjacentem regionem, seorsum habentes (4), legatione ad Aletem missa, prædictum agrum eidem tradiderunt. Qui sane illustris evasit vir, auctæque a se Corintho annis xxxviii præfuit. Post ejus obitum, majores natu filii continenter dominati sunt, usque ad Cypseli tyrannidem, quæ junior est Heraclidarum descensu annis cxxlvii.

2. Et primus quidem ei (Aleti) successit Ixion

A annis xxxviii. Mox Agelas regnavit annis xxvii. Deinde Primnes annis xxxv. Tum Bacches annis totidem. Is majores suos gloria superavit, ideoque et posteris contigit haud jam Heraclidis sed Bacchidis appellari. Secutus est Agelas annis xxx : tum Eudemus annis xxv : itemque Aristomedes annis quinque supra triginta. Hic moriens filium reliquit tenera ætate Telesten, cujus gentile regnum usurpavit patruus ejusdem curator Agemon, qui annis xvi eodem potitus est. Exin potestatem obtinuit Alexander annis fere xxv : quem quum occidisset Telestes, regno olim orbatus, imperavit annis xii. Hoc item a consanguineis occiso, regnavit Automenes anno i. Porro Heraclidæ, qui etiam Bacchidæ dicti sunt, plus ducenti principalem dignitatem gesserunt : bique ex æquo omnes civitatem moderati sunt : nam de suorum numero quotannis eligebant præsidem, qui regis locum teneret : isque mos annis xc tenuit usque ad tyrannidem Cypseli, qui finem eis imposuit.

Reges itaque Corinthiorum hi sunt.

I. Aletes annis xxxv.

II. Ixion annis xxxvii.

III. Agelas annis xxxviii.

IV. Primnes annis xxxv.

V. Bacches annis xxxv.

VI. Agelas annis xxx.

VII. Eudemus annis xxv.

Διακοσιοστὴ τεσσαρακοστὴ ὁδὸς. Ἡλιόδωρος, ὁ καὶ Τρωσιδάμας, Ἀλεξάνδρου, στάδιον. Διακοσιοστὴ τεσσαρακοστὴ ἐννάτη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.

Μέχρι τούτου τὴν τῶν ἑλυμπιάδων ἀναγραφὴν εὗρομεν. E Scaligeri excerptis p. 39-45 (3).

1. Τούτων ἡμῖν διευκρινημένων, λείπεται περὶ τῆς Κορινθίας καὶ Σικωνίας εἰπεῖν, ὅν τρόπον ὑπὸ Δωριέων κατακίσθησαν. Τὰ γὰρ κατὰ Πελοπόννησον ἔθνη σχεδὸν πάντα, πλὴν Ἀρχαίων, ἀνάστατα συνέθη γενέσθαι κατὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν. Οἱ τοίνυν Ἡρακλεῖδαι κατὰ τὴν διαίρεσιν, ἐξαίρετον ποιησάμενοι τὴν Κορινθίαν καὶ τὴν ταύτης πλησιόχωρον, διεπέμψαντο πρὸς τὸν Ἀλήτην, παραδίδόντες αὐτῷ τὴν προειρημένην χώραν· ἐπιφανῆς δὲ ὁ ἀνὴρ γενόμενος, καὶ τὴν Κόρινθον αὐξήσας ἐβασίλευσεν ἔτη λη'. Μετὰ δὲ τὴν τούτου τελευτὴν ὁ πρεσβύτατος ἀελ τῶν ἐγχόνων ἐβασίλευσε, μέχρι τῆς Κυψέλλου τυραννίδος, ἥτις τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν ὄσπερ ἔτεσι υμ'.

2. Καὶ πρῶτος μὲν παρ' αὐτοῖς (5) διεδέξατο τὴν βασιλείαν Ἰξίων ἔτη λη'· μεθ' ὃν ἤρξεν Ἀγέλας ἔτη λζ', μετὰ δὲ τούτους Προύμνης ἔτη λε'· καὶ Βάκχης ὁμοίως τὸν ἴσον χρόνον, γενόμενος ἐπιφανέστατος τῶν πρὸ αὐτοῦ· διὸ καὶ συνέθη τοὺς μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντας οὐκ ἔτι Ἡρακλεΐδας, ἀλλὰ Βακχίδας προσαγορεύεσθαι. Μετὰ τούτον Ἀγέλας μὲν ἔτη λ'· Εὐδημος δὲ ἔτη κε'· Ἀριστομήδης ε' καὶ λ'. Οὗτος δὲ τελευτήσας ἀπέλιπεν υἱὸν Τελέστην παῖδα τὴν ἡλικίαν, οὗ τὴν κατὰ γένος βασιλείαν ἀφελῆτο θεῖος ὢν καὶ ἐπίτροπος Ἀγίμων, ὃς ἤρξεν ἔτη ις'. Μετὰ τούτον κατέσχεν Ἀλέξανδρος ἔτη κε'. Τούτου ἀνελὼν Τελέστης ὁ στερηθεὶς τῆς πατρῴας ἀρχῆς ἤρξεν ἔτη ιδ'. Τούτου ὑπὸ τῶν συγγενῶν ἀναιρεθέντος, Αὐτομένης μὲν ἤρξεν ἐνιαυτόν. Οἱ δ' ἀπὸ Ἡρακλεῶς Βακχίδαι, πλείους ὄντες διακοσίων, κατέσχον τὴν ἀρχὴν (καὶ κοινῇ μὲν προειστήχαισαν τῆς πόλεως ἅπαντες, ἐξ αὐτῶν δὲ ἕνα κατ' ἐνιαυτὸν ἤρουντο πρῶταν, ὃς τὴν τοῦ βασιλέως εἶχε τάξιν) ἐπὶ ἔτη ἐννεμήκοντα, μέχρι τῆς Κυψέλλου τυραννίδος, ὅψ' ἤς καταλύθησαν. Fragmentum sextum libri vi Diodori Siculi Græce superstes apud Syncellum, p. 179.

Εἰσὶν οὖν οἷδε βασιλεῖς Κορινθίων·

Ἀλήτης ἔτη λη'.

Ἰξίων ἔτη λη'.

Ἀγέλας ἔτη λζ'.

Προύμνης ἔτη λη'.

Βάκχης ἔτη λε'.

Ἀγελαστῆς ἔτη λ'.

Εὐδημος ἔτη κε'.

vavit Armeniacum exemplar, in quo scribitur bisac, id est, ut explicandum suspicamur, *Bassianus*. Erat autem hoc Caracalli ante imperium nomen, quod rursus interfecto adhæsit. Vide Spartianum in *Caracallo*, et Lampridium in *Diadumeno*. Cæteroquin *bisac* significat *discolorem*, ποικίλον, id quod ad Caracalli notæ originis vocabulum referri potest.

(1) Cod. Arm., cxxlviii. Verum ad olympiadem lxxvii lectorem monuimus de Armeniaci codicis vitio.

(2) Librum hunc olympiadem cum Græce olim Scaliger in Eusebio suo edidisset, ducti homines alii quidem veteris auctoris lucubrationem, alii vero ip-

sius Scaligeri setum indicaverunt. Nunc pervetus Arm. noster interpres, qui nihil fere præter ipsum Scaligerianum libellum exhibet, scripturam hanc et ab omni *vobælas* suspicione liberat, et sine dubio antiquam, atque operis Eusebiani partem, esse confirmat.

(3) Ita Græce. Sed enim *ἄστατα γενέσθαι* intellexit *everli* seu *pessumdari* Arm. interpres, qui et legit *ἔθνους pro ἔθνη*, dixitque *res Peloponnesiorum*. L.

(4) Ita Græce. Sed enim Arm. interpres *ἐξαίρετον* *optimam* seu *præcipuum* intellexit. Id.

(5) Corr. παρ' αὐτοῦ. Id.

- VI. Aristomedes annis xxxv.
 IX. Agemon annis xvi.
 X. Alexander annis xxv.
 XI. Telestes annis xiv.
 XII. Automenes anno r.
 Exin annui præsidēs fuerunt.

CAPUT XXXV.

Lacedæmoniorum reges e Diodori libris.

* 1. Quoniam a rebus Trojanis usque ad primam olympiadem difficultis temporum notatio est, propterea quod eo intervallo neque Athenis neque aliis in urbibus annui magistratus fuerunt; idcirco nos ad eam rem utemur Lacedæmoniorum regibus. A Trojæ exitio ad primam olympiadem lapsi sunt, uti Atheniensis Apollodorus ait, anni cōviii (1) : quorum lxxx numerantur usque ad Heraclidarum descensum, reliqui occupantur a Lacedæmoniorum regibus, Procle, Eurystheo (2), horumque posteris. Nos vero singulos ex his familiis *reges* percenseamus usque ad primam olympiadem.

2. Eurystheus regnum exorsus est anno post res Trojanas octogesimo, tenuitque duobus supra quadraginta. Post eum Agis anno uno; Echestratus annis triginta et uno (3) : quem excepit Labotas annis septem cum triginta; tum Dorysthus (4) annis undetriginta : his successit Agesilaus annis quatuor cum quadraginta; Archesilaus annis sexaginta; Teleclus annis quadraginta; Alcamenes denique annis octo cum triginta (5). In hujus impetantis anno decimo prima olympias comperitur, qua vicit stadium Coræbus Eleus (6). Ex altera pariter deo regnaverunt, Procles primo annis quinquaginta uno minus (7) : tum Prytanis (8) annis quinquaginta uno minus : deinde Eunomius (9) annis quinquaginta cum quadraginta : deinde Chariclus (10)

'Αριστομήδης ἔτη λε'.
 'Αγήμεων ἔτη ις'.

Μεθ' οὗς ἐνιαύσιοι πρυτάνεις. *Ex Syncello, p. 170.*

(*) Τῶν δὲ χρόνων τούτων περιειλημμένων ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ, τοὺς μὲν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν οὐ διορίζομεθα βεβαίως, διὰ τὸ μὴδὲν παράτηγμα παρεληφέναι περὶ τούτων πιστευόμενον. Ἀπὸ δὲ τῶν Τρωϊκῶν, ἀκολουθῶν Ἀπολλοδώρῳ τῷ Ἀθηναίῳ, τίθεμεν ὀγδοήκοντα ἔτη πρὸς τὴν κάθοδον τῶν Ἑρακλειδῶν ἀπὸ δὲ ταύτης ἐπὶ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα, δυσὶ λείποντα τῶν τριακοντῶν καὶ τριάκοντα, συλλογίζομενοι τοὺς χρόνους ἀπὸ τῶν ἐν Λακεδαίμονι βασιλευσάντων. *Ex Diodori præfatione § 4, sed cum varietate.*

(**) Λυδοὶ οἱ καὶ Μαίονες ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη ιε'. *Syncellus p. 172 C.*

Πελαγοὶ β' ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη πε'. *Idem p. 180 D.*

(1) Codex Arm., cccviii, mendosa scriptura propter notarum similitudinem. Superius tamen cap. 51 scribuntur cccvii.

(2) Ita scribit Eusebius bis etiam in posteriore libro. Sed *Eurysthenes* dicitur a Pausania iii, 1, apud quem geminorum fratrum Proclis et Eurysthenis historia legenda est.

(3) Eusebius ter inferius vxxvii.

(4) Pausanias, *Doryssus*.

(5) Eusebius ter inferius xxxvii.

(6) Eusebius tamen in posteriore libro ad annum mcccxi primam olympiadem collocat in anno Alcamenis xxxvii.

(7) Eusebius inferius li.

(8) Pausanias iii, 7, inter Proclum et Prytanim

A annis sexaginta : postea Nicander annis duobus de quadraginta; Theopompus annis septem et quadraginta. In hujus item decimo anno prima olympias comperitur. Summa temporis a Troja capta usque ad descensum Heraclidarum anni sunt lxxx.

Subsequentur Lacedæmoniorum reges.

I. Eurystheus annis xlii.

II. Agis anno i.

III. Echestratus annis xxxvii.

IV. Labotas annis xxxvii.

V. Dorysthus annis xxix.

VI. Agesilaus annis xlii.

VII. Archelaus annis lx.

VIII. Teleclus annis xl.

IX. Alcamenes annis xxxvii, cujus decimo anno prima olympias acta est.

Summa annorum cccxxv.

Ex altera vero familia regnaverunt.

I. Procles annis li.

II. Prytanis annis xlix.

III. Eunomius annis xlv.

IV. Charicles (†) annis lx.

V. Nicander annis xxxviii.

VI. Theopompus annis xlvii, cujus decimo anno acta est prima olympias.

Summa annorum ccxc.

CAPUT XXXVI.

Ex Diodori libris breviter de temporibus maris imperio tenentium (12).

Maris imperium post Trojanum bellum tenentur

I. Lydi et Mæones (13) annis xcii.

II. Pelasgi annis lxxxv.

III. Thraces annis lxxix.

IV. Rhodii annis xxiii.

'Αλέξανδρος ἔτη κε'.
 Τελεστής ἔτη ιθ'.
 Αὐτομένης ἔτος εν.

Τρίτοιο ἐθαλασσοκράτησαν Ἑραξες ἔτη οθ'. *Idem p. 181 B.*

Τέταρτοιο ἐθαλασσοκράτησαν Ῥόδιοι, κατὰ δὲ τινὰς πέμπτοιο, ἔτη κγ'. *Idem ibidem.*

colloeat *Soum* Proclis filium, itemque *Soi* filium *Eurypontem*.

(9) Pausanias scribit *Eunomum*. Jam inter hunc et Chariclum Pausanias iii, 7, statuit *Polydectem* regem.

(10) Pausanias scribit *Charillum*.

(11) Ita hic codex Arm. At superius *Chariclus*.

(12) De iis, qui maris imperium obtinuerunt, opus conscripserat etiam Castor historicus teste Suida voc. *Κάστωρ*.

(13) Distinguit codex Arm. Lydos a Mæonibus; Græcus textus unum populum dicit. Utamque sententiam teneant auctores apud Cellarium *Geogr. v. lib. iii, cap. 4.*

- V. Phryges annis xxv.
 VI. Cyprii annis xxxiii (4).
 VII. Phœnices annis xlv (2).
 VIII. Ægyptii ann. . . (3).
 IX. Milesii annis xviii (4).
 X. Caræ annis lxi (5).
 XI. Lesbii annis lxxviii (6).
 XII. Phocenses annis xlv.
 XIII. Samii ann. . . (7)
 XIV. Lacedæmonii annis ii (8).
 XV. Naxii annis x.
 XVI. Eretrienses annis xv (9).
 XVII. Æginetæ annis x (10) usque ad Xerxis (14) transmissionem.

CAPUT XXXVII.

Macedonum reges [ex Diodori libris] (12).

1. Postquam Assyriorum opes corruerunt, extincto Sardanapallo rege ultimo Assyriæ, Macedonum æ tempora sistunt (13). Ante primam olympiadem Caranus rei acquirendæ cupidus copias ex Argivis aliisque partibus Peloponnesi contraxit, atque in Macedonum fines expeditionem suscepit. Eadem tempestate bellum gerens Orestarum rex cum finitimis suis, nomine Eordæis (14), Carani opem imploravit ea conditione ut ei mediam regni sui partem concederet. Rebus Orestarum ita compositis, cum rex promissa fecisset, regionem illam Cara-

Φρύγες πέμπτοι ἑθαλασσοκράτησαν ἔτη κ', κατὰ δὲ τινὰς ἔτη ζ'. *Idem ibidem.*

Δωδεκάτοι Φωκεῖς ἑθαλασσοκράτησαν ἔτη μδ'. *Idem p. 239 B.*

Λακεδαιμόνιοι ιθ' ἑθαλασσοκράτησαν ἔτη ιδ'. *Idem C p. 247 B.*

* Περδίκκας τὴν ἰδίαν βασιλείαν αὐξῆσαι βουλόμενος ἠρώτησεν εἰς Δελφούς. *Ab excerptis Vaticanis Diodori Siculi, p. 3, editore A. Maio. Sequitur autem prædicto in loco Delphicum ipsum oraculum, quod Eusebii prætermissit.*

(**) Οὗτος ὁ Κάρανος ἀπὸ μὲν Ἑρακλέους ια' ἦν, ἀπὸ δὲ Τημένου τοῦ μετὰ τῶν ἄλλων Ἑρακλειδῶν καταλήθοντος εἰς Πελοπόννησον ἑβδόμος· γενεαλογοῦσι δ' αὐτὸν οὕτως, ὡς φησι Διόδωρος καὶ οἱ πολλοὶ τῶν συγγραφέων, κ. τ. λ. *Ex Syncello, p. 262 A.*

(1) Hieronymus ad annum mcl scribit annos xxiii Cypriorum maria tenentium.

(2) Ita et Hieronymus ad annum mclxxiv.

(3) Ne apud Hieronymum quidem ad annum mcccxxii scribitur quot annis Ægyptii mari potiti sint. Est ergo lacuna vetus.

(4) Notam numeralem xviii, qua caret codex Arm., supplemus hic ex Hieronymo ad annum mclxxviii.

(5) Lacuna est in codice hoc loco, nec quidquam superfluit præter vocabulum annis. Supplementa sumpsimus e posteriore libro ad annum mcccxxxvi.

(6) Nota numerali caret codex Arm. quam supplemus ex Hieronymo ad annum mcccxliv.

(7) Ne in posteriore quidem libro ad annum mcccclxxxvi scribitur numerus annorum, quibus Samii maria tenuerunt.

(8) Ita etiam in posteriore libro ad annum mdiii. Verum Syncellus scribit annos xii.

(9) Sic etiam in posteriore libro ad annum mdxiv. At Syncellus scribit annos vii.

(10) Decem anni scribuntur etiam in posteriore libro ad annum mdxxi, et a Syncello. Textus tamen Hieronymi editus habet annos xx.

(11) Codex Arm. hic Alexandri, sed idem in posteriore libro Xerxis, quæ vera lectio est.

A nus obtinuit, ibique annis triginta dominatus est. Huic grandi ætate confecto successit filius nomine Cœnus, regnavitque annis duobus de triginta. Deinde Tyrimmas annis tribus cum quadraginta; Perdiccas annis quadraginta duobus. Hic profereudi regni studiosus, legationem Delphos misit. Tum paucis verbis interpositis, subdit (15) regnavisse Perdiccam annis octo et quadraginta, ab eoque dignitatem ad Argeum devenisse: quem regno annis triginta unoque (16) perfunctum excepit Philippus, cujus regnantis habentur anni triginta tres. Huic successit Æropas annis viginti. Mox Alcetas annis octodecim sceptro potitus est. Postea Amyntas annis novem cum quadraginta. Exin Alexander annis quatuor et quadraginta. Hinc regnavit Perdiccas annis viginti duobus; Archelaus (17) annis septemdecim; Æropas annis sex; Pausanias anno uno; Ptolemæus annis tribus; Perdiccas annis quinque; Philippus annis viginti quatuor; Alexander, is qui cum Persis certavit, annis duodecim.

2. Et Macedonum quidem regum genus hac ratione a probatæ fidei historicis ad Herculem usque refertur. Jam a Carano qui primus Macedonicum regnum conflatit ac tenuit, ad Alexandrum qui Asiam subegit, censentur reges xxiv, anni vero ccliiii (18), hique singillatim ita se habent.

Νάξιοι ἑθαλασσοκράτησαν ι', ἔτη ι'. Καὶ μετ' αὐτοῦ.

* Ἐρετριεῖς ις', ἔτη ζ'. *Idem p. 247 B.*

Ἐθαλασσοκράτησαν Αἰγυινηταὶ ἔτη ι'. *Idem*

(12) Reticuit hic Diodori nomen Eusebius, quia in præcedentibus id jam expresserat. Cæteròquin Diodorum reapse hic ab Eusebio explari, perspicue nos mox docebimus. Futuri igitur editores Diodori hanc quoque partem inter eclogas collocent.

(13) Nimirum Carani tempora prope absunt a Sardanapalli obitu. Consule posteriore librum.

(14) De his regni Macedoniis primordiis legendi sunt saltem Justinus lib. vii, et Solinus cap. 9. Eordæos quidem memorat Livius lib. xlv, 30.

(15) Videlicet Diodorus; quam rem Vaticanum fragmentum luce meridiana facit evidentior. Conferatur autem Syncellus, p. 198 et 262.

(16) Exin hi reges eorumque anni cum sequente catalogo sæpe non consentiunt.

(17) Ad hunc Archelaum exstant aliquot Euripidis Tragici epistolæ. Vide Syncellum, p. 262 A-C.

(18) Attamen si inæas mox rationem, habebis usque ad Alexandrum annoscccclxxv. Est autem plane corrupta lectio Malalæ qui in fine libri vii scribit: Κατέσχεν ἡ βασιλεία ἦτοι τοπαρχία Μακεδόνων ἔτη χθ' ἕως τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοῦ Φιλίππου, καθὼς ὁ σωφώτατος Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου χρονογραφεῖ· *Macedonum dynastia usque ad Philippi regnum annos occupavit octi.* Jam præter quam quod Malala abundat erroribus, jamdiu monuit Hodius (*prolegom. ad Malal. cap. 25*) eundem falso quodam Eusebio usum.

- I. Caranus regnavit annis xxx.
- II. Cœnus annis xxviii.
- III. Tyrimmas annis xlviii.
- IV. Perdiccas annis xlviii.
- V. Argeus annis xxxviii.
- VI. Philippus annis xxxiii.
- VII. Æropas annis xx.
- VIII. Alcetas annis xviii.
- Hujus ætate Cyrus Persis imperavit.
- IX. Amyntas annis xlii.
- X. Alexander annis xlii.
- XI. Perdiccas annis xxiii.
- XII. Archelaus annis xxi.
- XIII. Orestes annis iii.
- XIV. Archelaus annis iv.
- XV. Amyntas anno i.
- XVI. Pausanias anno i.
- XVII. Amyntas annis vi.
- XVIII. Argeus annis ii.
- XIX. Amyntas annis xviii.
- XX. Alexander anno i.
- XXI. Ptolemæus Alorites annis iii.
- XXII. Perdiccas annis vi.
- XXIII. Philippus annis xxvii.
- XXIV. Alexander Philippus annis xii.

CAPUT XXXVIII.

Macedonum post Alexandrum reges (†).

* Porphyrus æqualis nostri qui adversus nos philo-
sophus erat (2);

(*) Ἡ Μακεδονικὴ βασιλεία ἀπὸ τῶν Πορφυρίου τοῦ καθ' ἡμῶν φιλοσόφου.

1. Μετὰ δὲ Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου, Μακεδόνων ἐβασίλευσαν οἷδε τῆς Μακεδονίας καὶ Ἑλλάδος. Ἡ τῶν Μακεδόνων ἀρχὴ, ἀχρι τῆς ὑπὸ Ῥωμαίων καταλύσεως, τοῦτον διήρχησε τὸν τρόπον.

Ἀριδαίος ὁ Φιλίππου καὶ Φιλίνης τῆς Θεσσαλῆς, ὃν οἱ Μακεδόνες πῶθι τοῦ Φιλίππου γένους Φιλίππου προσαγορεύσαντες βασιλεῖαν ἀνέδειξαν μετ' Ἀλέξανδρον, καίπερ ἐξ ἑταίρας γεγονότα, καὶ ἀφρονα συνειδότες εἶναι, διαδέχεται τὴν ἀρχὴν, ὥσπερ ἐφαμεν, Ὀλυμπιάδος τῆς ριθ' ἔτει δευτέρῳ. Λογίζεται δὲ αὐτῷ ἔτη ζ' ἐπέζησε γὰρ ἀχρι ἑκατοστῆς πεντεκαίδεκάτης Ὀλυμπιάδος ἔτους τετάρτου. Κατέλιπε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος πύδας, Ἡρακλῆα τε ἐκ Μαρσίνης τῆς Φαρναβάδου, Ἀλέξανδρον τε ἐκ Ῥωζάνης τῆς Ὑδάρτου τῶν Βίκτηρων βασιλέως.

2. Ἀριδαῖον μὲν οὖν Ὀλυμπιάς ἔκτεινε ἡ μήτηρ Ἀλεξάνδρου. Αὐτὴν δὲ, καὶ τοὺς δύο παῖδας Ἀλεξάνδρου Κασσανδρος ὁ Ἀντιπάτρου ἀναίρει, τὸν μὲν αὐτὸς φονεύσας, τὸν δὲ Μαρσίνης Πολυσπέρχοντα πείσας, Ὀλυμπιάδα δὲ καὶ ἀταφον ἐκρίψας, ἀνείπεν αὐτὸν Μακεδόνων βασιλεῖα. Καὶ ἀπὸ τοῦδε καὶ τῶν ἄλλων

fuisse, uti et nonnullos præterea sequioris ætatis Græcos, qua super re lege Hieronymum de Prato *De Chron. Euseb. Dissert. part. iii, § 5.* Sane et Cedrenus p. 193 hæc scribit: Ὁ τοίνυν πολυμαθὴς καὶ πολυίστωρ Εὐσέβιος, ἐν τοῖς χρονικοῖς κανόσι, περὶ τῶν Ἀντιόχων καὶ Σελεύων καὶ Πτολεμαίων, καὶ τῶν μετὰ τὴν ἐκ τῆς Βαβυλώνας ἐπάνοδον καθη-
γρησαμένων ἀργιερῶν διεξίωιν ἐν ἐπιτομῇ τὰδε φησὶν: Ὁ γοῦν Ἀλέξανδρος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, ἔκτεινε ἔτος ἄγων τῆς βασιλείας, Δαρεῖον τὸν Ἀρσάμου χειρωσάμενος, καθέλιε τὴν Περσῶν δυναστείαν, διαρ-
ξέασαν ἀπὸ Κύρου μέχρι Δαρείου ἔτη σλ'. Τῆς δὲ τῶν Μακεδόνων βασιλείας κατασχούσης ἀπὸ Κραναοῦ, καὶ Βαβυλῶνι, διαδέχονται τὴν ἀρχὴν τῆς μὲν Μακε-
δονίας Φίλιππος, τῆς δὲ Ἀσίας Ἀντιόχος, τῆς δὲ Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ὁ Ἀγάου, τῆς δὲ Συρίας Σελεύ-
κος ὁ Νικάτωρ, κ. τ. λ. *Eusebius, vir eruditissimus, multarumque rerum cognitione nobilis, in chronicis canonibus, de Antiochis, Seleucis, Ptolemæis, nec non de pontificibus (Judæorum) post reditum Babylone ductum gerentibus, breviter disserens, hæc ait: Igitur Alexander Macedonum rex sexto regni sui anno, victo Dario Arsami filio, Persarum imperium delevit,*

A 1. Post Alexandrum Philippi Macedonibus domi-
nati sunt hi, Macedonia nimirum et Græciæ. Ma-
cedonie regni. ante quam id Romani extinguereut,
hæc ratio fuit.

Aridæus Philippi et Philinnæ Thessalæ, quem
Macedones ob Philippicæ familiæ studium Philip-
pum nuncupaverunt, regemque post Alexandrum
constituerunt, licet is ex alia (3) muliere natus es-
set, ejusdemque dementiam exploratam haberent ;
hic, ut diximus, in imperium successit centesimæ
ac quartæ decimæ olympiadis anno altero. Nume-
rantur ejus anni septem (4) : regnatum enim ab eo
est usque ad centesimæ quintæ decimæ olympiadis
annum quartum. Porro Alexander filios reliquerat,
Hereulem e Marsine (5) Pharnabazi filia, et Ale-
xandrum e Roxane Oxiartæ Bactrianorum regis fi-
lia, qui obeunte Alexandro (6) Philippi, statim in
regno Aridæi lucem aspexit.

2. Aridæum Olympias occidit mater Alexandri
Hanc autem, quæ Macedonibus imperabat, nec non
utrumque Alexandri filium, sustulit Cassander An-
tipatri : et alterum quidem ipse per se confeci,
alterum vero, qui erat e Marsine (7), a Polysper-
chonte occidendum curavit : Olympiadem vero in-
sepultam projecit, seque in Macedonia regno ma-
gnopere confirmavit. Ex eo tempore cæteri quoque
præfecti, sublato jam Alexandri genere, regna sibi
asseruerunt. *Cassander* uxorem sibi copulavit Thes-
salonicam Philippi : exegitque regnans annos xix,

quod a Cyro ad Darium annis manserat cccxxx. Jam
ipsum Macedonum regnum a Cranao (sive Carano)
usque ad Alexandrum annos dxviii duraverat. Hoc
autem Babylone mortuo, dominationem excipiant,
Macedoniæ quidem Philippus, Asiæ autem Antigonus,
Ægypti Ptolemæus Lagi, Syriæ Seleucus Nicanor,
etc.

(1) Hunc titulum nos supplemus.

(2) Eusebius *Præp. ev. ix, 10*, scribit, τοῦ Πορ-
φυρίου τοῦ καθ' ἡμῶν, *Porphyrus æqualis nostri*.
Hoc autem loco Græce est Πορφυρίου τοῦ καθ' ἡμῶν
φιλοσόφου, *Porphyrus philosophi adversarii nostri*.
Armeniacus interpres utrumque expressit. Philo-
sophicam Porphyrus chronographiam memorat Ma-
lala sub finem libri secundæ, p. 67.

(3) Interpres Arm. legisse videtur ἑτέρας, altera,
pro ἑταίρας, scortis.

(4) Codex Arm. hic octo, sed deinde septem.

(5) In textu Arm. Pharsine, at in margine codi-
cis, Marsine, uti Græce est. Vulgo dicitur Bar-
sine.

(6) Codex Arm., prope obitum Alexandri, etc.

(7) Codex Arm. Pharsine.

donec tabido morbo consumptus obiit. Hujus tempora protenduntur (computato illo item anno quo post Aridæum Olympias regnavit) ab olympiadis sextæ decimæ supra centesimam anno primo usque ad olympiadis centesimæ et vicesimæ annum tertium.

3. Huic succedent liberi sui Philippus, Alexander, atque Antipater, qui annis tribus mensibusque sex post parentem regnaverunt. Et primus quidem Philippus, qui Elatiæ mortem cum vita commutavit. Tum antipater faventem Alexandro filio (1) Thessalonicam matrem interemit, confugitque ad Lysimachum, a quo etsi unam e filiabus in matrimonium acceperat, nihilominus pari neci traditus est (2). Alexander autem, uxore ducta Lysandra Ptolemæi, coorto sibi bello cum minore fratre Antipatro (3), auxiliatorem invocavit Demetrium Antigoni (4), cognomento obsessorem, a quo etiam occisus est: regnavitque apud Macedones Demetrius. Igitur anni, quibus a Cassandri liberis regnatum est, numerantur ab olympiadis centesimæ et vicesimæ quarto anno usque ad centesimæ et vicesimæ primæ tertium.

4. Jam Demetrius postquam regnasset annis sex a centesimæ et vicesimæ primæ olympiadis anno quarto, usque ad olympiadis centesimæ et vicesimæ tertie annum primum, Pyrrhi Epirotarum regis viribus dejectus est. Regnabat hic vicesimus tertius post Achillem Thetidis filium, censebatque a Philippi genere ad se imperium *Macedoniæ* recidere, propter Olympiadem Alexandri matrem, quæ

A Pyrrho cognomento Neoptolemo (5) oriunda erat. Is septem mensibus Macedonia potitus est, centesimæ et vicesimæ tertie olympiadis anno secundo: octavo autem mense successit Lysimachus Agathoclis filius, ex Cranone Thessalus, atque olim Alexandri satellites. Hic autem cum Thraciæ et Chersonesi regno jam potiretur, proximæ finitimæque regionis Macedonicæ tyrannidem vi subita invasit (6). Is et Arsinoæ uxoris instinctu Agathoclem filium suum vita exuit, regnavitque a centesimæ et vicesimæ tertie olympiadis anni alterius mense quinto usque ad centesimæ et vicesimæ quartæ olympiadis annum tertium, nempe annis quinque mensibusque sex, donec in Cori planitie prælio cæsus est a Seleuco Asiæ rege, cognomento Nicanore.

B 5. Sed enim illico post eam victoriam Ptolemæus e Lago et Eurydice filia Antipatri natus, cognomento Ceraunus [id est *iracundia* (7)], Seleucum, cujus beneficiis usus erat et ad quem extorris confugerat, de medio tollit (8), et Macedoniam sibi vindicat. Idem tamen in prælio adversus Gallos obit (9), postquam anno uno et mensibus quinque regnaverat. Ejus ergo regnantis tempora a quarto anno centesimæ et vicesimæ quartæ olympiadis pertinent usque ad mensem quintum anni primi centesimæ et vicesimæ quintæ olympiadis.

6. Ptolemæo successit frater ejusdem Meleager, cui tamen Macedones binis mensibus exactis potestatem, qua indignus visus est, abrogaverunt, accito rege Antipatro ex Cassandri fratre nato, filio nempe

σατραπῶν ἑκαστὸς ἑβασίλευσε, τῆς Ἀλεξάνδρου γενεᾶς διεσφραμμένης. Γήμας δὲ Θεσσαλονικίην τὴν Φιλίππου, βασιλεύων ἐπέβη ἔτη ιθ', καὶ φθινάδι νόσῳ ἐπιπέσῳ (10) διελύθη.

3. Τοῦτον διαδέχονται οἱ παῖδες, Φίλιππος, [Ἀλέξανδρος], καὶ Ἀντίπατρος, οἵτινες ἔτη τρία καὶ μῆνας 5' ἑβασίλευσαν μετὰ τὸν πατέρα· πρῶτος μὲν Φίλιππος, καὶ ἐν Ἐλατείᾳ ἀποθνήσκει. Ἀντίπατρος δὲ Ἀλεξάνδρῳ τῷ παιδί συμπράττουσαν ἀνελὼν τὴν μητέρα Θεσσαλονικίην εἰς Λυσιμάχον ἐφυγε, καὶ τῶν ἐκείνου θυγατέρων γήμας τινὰ, ὁμοίως ἀνηρέθη πρὸς αὐτοῦ Λυσιμάχου. Ἀλέξανδρος δὲ γαμει μὲν Λυσάνδρῳ τὴν τοῦ Πτολεμαίου, πρὸς τε τὸν νεώτερον (11) ἀδελφὸν εἰς συμμαχίαν ἐπικαλεῖται Δημήτριον τὸν Ἀντιγόνου, ὅσω Πολιορκητῆς ἦν ἐπώνυμον, ἀναιρεῖται τε ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ Μακεδόσιν αὐτὸς ἄρχει Δημήτριος. Τῶν οὖν παιδῶν Κασσάνδρου τῆς ἀρχῆς ἔτη λογίζονται ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς ἑκατοστῆς [εἰκοστῆς ἄχρι] τοῦ τρίτου ἑκατοστῆς εἰκοστῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος.

4. Δημήτριον δὲ ἐξ ἔτη βασιλεύσαντα Μακεδονίας Πύρρος ἐκβάλλει τῆς Ἡπειροῦ βασιλεὺς, τρίτος καὶ εἰκοστὸς ἀπ' Ἀχιλλέως τοῦ Θέτιδος ὄν, ὡς ἂν αὐτῷ προσήκουσας τῆς ἀρχῆς μετὰ τὸ Φιλίππου γένος δι' Ὀλυμπιάδα τὴν Ἀλεξάνδρου μητέρα, κάκεινὴν ἐκ Πύρρου τοῦ Νεοπτολέμου γενομένην. Ἐπὶ δὲ μῆνας 5' ἄρχει Μακεδόνων τῷ δὲ ὀδῶν τούτου Λυσιμάχος διαδέχεται ὁ Ἀγαθοκλέους Θετταλὸς ὢν ἐκ Κρανῶνος, καὶ Ἀλεξάνδρου γεγονὸς δορυφόρος, Θράκης δὲ τότε καὶ Χερρόνησου βασιλεύων, εἰς γείτονα καὶ ὄμορον τὴν Μακεδονίαν ἐπιδραμῶν, διεδέξατο. Οὗτος Ἀρσινόῃ πείσθεις τῇ γυναικί, Ἀγαθοκλέα τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ ζῆν ἦρε, βασιλεύει δὲ Μακεδονίας ἔτη 5', καὶ μῆνας 5' ἡττάται δὲ ἐν τῇ περὶ Κόρου πεδίου μάχῃ τῇ πρὸς Σέλευκον τὸν τῆς Ἀσίας βασιλέα, ὅσω Νικάτωρ ἐπὶ κλησὶς ἦν, ὅτε καὶ τοῦ ζῆν ἀπαλλάττεται.

5. Εὐθύς δ' ἐπὶ τῇ νίκῃ Σέλευκον Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Λάγου καὶ Εὐρυδικῆς παῖς τῆς Ἀντιπάτρου, ὃ Κεραυνὸς ἐπὶ κλησὶς ἦν, εὐεργέτην τε ὄντα ἑαυτοῦ, καὶ ἐκ φυγῆς ὑποδεχάμενον ἀνελὼν, ἤρξεν αὐτὸς Μακεδόσιν ὅσπερ Γαλατίας πολεμῶν ἀνηρέθη, βασιλεύσας ἑνιαυτὸν καὶ μῆνας 5'.

6. Τὸν δὲ Πτολεμαῖον Μελέαγρος ὁ ἀδελφὸς διεδέξατο. Μακεδόνας δ' αὐτὸν τῆς ἀρχῆς εὐθύς ἐκβάλλουσιν ἄρξαντα δύο μῆνας, ὡς ἀνάξιον φανέντα· καὶ ἀντ' αὐτοῦ ποιοῦνται βασιλέα Ἀντίπατρον ἀδελφιδίου μὲν ὄντα Κασσάνδρου, υἱὸν δὲ Φιλίππου, κατ' ἀπορίαν γένους βασιλικοῦ. Πέντε δ' αὐτὸν καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας

(1) Græce παιδί, Armeniace puero. Sed filio dicendum, quia Alexander puer non erat. L.

(2) Ita etiam Justinus xvi, 2; sed Pausanias ix, 7. Antipatrum cæsum ab ipso Alexandro tradit; Diodorus Ecl. xxi, a Demetrio.

(3) In textu Arm. codicis nostri nullum nomen est; at in ejus margine scribitur *Ptolemæo* perperam pro *Antipatro*, ut rei veritas postulat, et Syn-cellus comprobat.

(4) Codex Arm., mendose, *Antipatri*.

(5) Perperam Arm. cod., *filio Neoptolemi*.

(6) Ita Græce se habet locus cum historia cœ-

sentiens. Lege et cap. 40, n. 3. At Armeniacus interpretis ait hic: *cum neque Thraciæ neque Chersonesi regno adhuc potiretur*.

(7) Sic potius *fulmen*.

(8) Lege Appianum *Syriac*. 62.

(9) Ita et Diodorus *Eclog*. xii, 3, nec non Memnon apud Photium cod. ccxxix, 15.

(10) Non legebat vocabulum ἐπιπέσῳ Arm. interpretis. L.

(11) Græce hic additur Πτολεμαῖον, quod recte abest a codice Armeniaco.

Philippi (4) : neque enim alius e regia stirpe re-
per- A tus est. Is rerum potitur diebus quadraginta et
quinque, donec a Sosthene quodam pulsus est,
quia ductando exercitui impar videretur, Brenno
Gallo adventante hoste maximo (2). Illum (3) vero
Macedones Etesiam (4) vocitaverunt, quia nempe
etesix altero tanto temporis spatio flant. Sosthenes
Brennum quoque profligavit, rerumque summa
duobus omnino annis administrata obiit.

7. Exin Macedonia rege carebat, propterea quod
Antipater et Ptolemæus et Aridæus rerum curam
gerebant, ita tamen ut nemo supremam potesta-
tatem obtineret; scilicet a Ptolemæo (5) usque ad
interregni finem, nempe a centesimæ et vicesimæ
quartæ olympiadis anno quarto usque ad sextam et
vicesimam supra centesimam. Hinc cognoscimus B
regnasse Ptolemæum Ceraunum anno uno cum
mensibus quinque, Meleagrum mensibus duobus,
Antipatrum quinque et quadraginta diebus, So-
sthenem duobus annis, reliquum vero tempus in-
terregno esse occupatum.

8. Cum autem Antipater reipublicæ insidias
moliretur, Antigonus natus e Demetrio obsessore
Philaque Antipatri filia imperii cepit habenas. Huic
Gonis Thessalis educato, ideoque Gonatæ dicto,
ascribuntur regni anni omnino quatuor supra qua-
draginta. Is enim Macedonia nondum sibi asserta,
decimo jam anno regnabat, rex nimirum appellatus
anno altero olympiadis vicesimæ tertiæ supra cen-
tesimam : tum Macedoniam primo anno centesimæ

et vicesimæ sextæ olympiadis obtinuit. Hic est qui
Græciam valida manu sibi subdidit. Idem vitam
prorsus ad tertium supra octogesimum annum pro-
duxit; extinctusque est centesimæ et tricesimæ
quintæ olympiadis anno primo.

9. Huic successit filius Demetrius, qui Libyam
quoque universam subegit, Cyrenemque obtinuit;
hisque patriæ ditioni additis, monarchiam fecit,
atque annis decem dominatus est, ducta uxore
captiva quadam cui nomen fecit Aureolæ, de qua
filium suscepit Philippum, illum scilicet qui primus
cum Romanis bello certavit, et Macedonicæ calami-
tatis causa fuit.

10. Jam vero Philippi patre orbatu tutelam ges-
sit quidam ex regali genere, cognomento Phu-
scus (6), qui mox propter tutelam æquo jure admi-
nistratam rex constitutus est, Aureola quoque col-
locata eidem in matrimonium. Is tamen filios, quos
ex Aureola suscepit, haud aluit, ut imperium Phi-
lippo fraude procul asservaret, quod vita excedens
in eum transtulit. Demetrius (7) cognomento Pul-
cher mortuus est anno altero olympiadis tricesimæ
sextæ supra centesimam. Regnum deinde pervenie-
bat ad Philippum, ejus curator et custos prædi-
ctus Antigonus erat, qui quidem centesimæ tricesi-
mæ nonæ olympiadis anno quarto diem supremum
obiit, postquam annis duodecim (8) curatorem ege-
rat, et duobus vixerat cum quadraginta. Jam Phi-
lippus custode remoto regnum auspicatus est cen-
tesima et quadragesima olympiade, tenuitque annis

ἄρχοντα Σωσθένης τις τῶν δημοτικῶν ἐξελαύνει ὡς ἀδύνατον στρατηγεῖν, Βρέννου τοῦ Γαλάτου ἐπιόντος τοσούτου πολεμίου. Καὶ αὐτὸν οἱ Μακεδόνες Ἐτησίαν ἐκάλεσαν, ὅτι χρόνῳ τοσούτῳ οἱ ἔτησίαι πνέουσι. Σωσθένης δὲ Βρέννον ἐξελάττας, καὶ ὄλων δύο ἐτῶν προστάς τῶν πραγμάτων ἀποθνήσκει.

7. Καὶ γίνεται ἀναρχία Μακεδόνι, διὰ τὸ τοὺς περὶ Ἀντίπατρον καὶ Πτολεμαῖον καὶ Ἀριδαῖον ἀντι-ποιεῖσθαι μὲν τῶν πραγμάτων, ὀλοσχερῶς δὲ μηδένα προστῆναι· ἀπὸ δὲ τοῦ Πτολεμαίου ἐπὶ τὸ τέλος τῆς ἀναρχίας, τοῦτ' ἐστὶν ἀπὸ ραβ' Ὀλυμπιάδος ἔτους τετάρτου, ἄχρι τῆς ραβ', Πτολεμαίου μὲν τοῦ Κεραυνοῦ ἐναντιῶν καὶ μῆνας ε' ἀρξάντος, Μελεάγρου δὲ μῆνας θ', Ἀντιπάτρου δὲ ἡμέρας με', Σωσθένους δὲ ἔτη θ', καὶ τοῦ λοιποῦ χρόνου εἰς ἀναρχίαν λογισθέντος.

8. Τοῦ δ' Ἀντιπάτρου τοῖς πράγμασιν ἐπιβουλεύοντος, Ἀντίγονος ὁ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ καὶ Φίλας τῆς Ἀντιπάτρου θυγατρὸς υἱὸς, μεταποιεῖται τῆς ἀρχῆς, ὅς ἐν Γόνις τῆς Θετταλίας γενόμενός τε καὶ τραφεὶς Γονάτας ἐπικαλεῖτο. Λογίζεται δὲ αὐτοῦ τὰ πάντα ἔτη τῆς βασιλείας τεσσαράκαλ τεσσαράκοντα· ἦν γὰρ βασιλεὺς καὶ πρὶν τῆς Μακεδονίας κρατῆσαι, ὅλοις ἔτεσι δέκα πρότερον. Οὗτός ἐστιν ὁ τὴν Ἑλλάδα ἐγκρατῶς χειρωσάμενος. Καὶ βιοὶ μὲν τὰ πάντα ἔτη τρία καὶ ὀγδοήκοντα, τελευτᾷ δὲ τῆς ρλε' Ὀλυμπιάδος ἔτει πρώτῳ.

9. Ὅν διαδέχεται υἱὸς Δημήτριος, ὅς καὶ πᾶσαν τὴν Λιβύην ἔλαβε, Κυρήνης τε ἐκράτησε, καὶ κατέσχευ ἐτῶν δέκα. Γήμας δὲ τινα τῶν αἰχμαλώτων, καὶ Χρυσίδα προσεπιών, Φίλιππον ἐξ αὐτῆς ἔσχευ τὸν πρῶτον καταμήσαντα Ῥωμαίους, καὶ κακῶν αἰτίων Μακεδόνι γενόμενον.

10. Φίλιππον μὲν οὖν ὀφρανευόμενον ἐπετρόπευεν Ἀντίγονος ἕτερος ἐκ τοῦ βασιλείου γένους, ᾧ Φοῦσκος ἐπώνυμον ἦν. Δίκαιον δὲ Φοῦσκον εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ὀρώντες οἱ Μακεδόνες ἐσθήσαντο βασιλεύειν, καὶ τὴν Χρυσίδα αὐτῷ ἤρμωσαν. Ὁ δὲ, παίδων γενομένων ἐκ τῆς Χρυσίδος, οὐκ ἀνεθρέψατο, τὴν ἀρχὴν τῷ Φιλίππῳ παρασώζων, ᾧ δὴ καὶ παρέδωκεν ἀποθνήσκων, ἐπιτροπεύσας μὲν ἐπ' ἔτη ιδ', ζήσας δὲ πάντα ἔτη μδ'.

(1) Hic Philippus Alexandro Magno venenum pro- C
pinasse fertur. Vide Justinum xii, 14.

(2) Lege Diodorum Ecl. xxii, 13. Interpres Arm.,
perperam, dum Brennus Galata ejusmodi bello im-
minens supervenit.

(3) Antipatrum Philippi.

(4) Interpres Arm., annum vocitaverunt, quia al-
tero tanto tempore ventus annuus flat. Sed retinenda
propria appellatio etesia. Jam de etesiis Hyginus
Astronom. ii, 4 : Aristæus Apollinis et Cyrenes filius
petit a parente... quem Deus jubet a Jove petere, ut
quo tempore canicula exoriretur, dies quadraginta ven-
tum daret, qui aestivi caniculæ mederetur. Quod jus-
sum Aristæus consecit, et ab Jove impetravit ut ete-
siae flarent : quas nonnulli etesias dixerunt, quod

quotannis certo tempore exoriuntur : ἔτος enim Græ-
ce, annus est Latine.

(5) Interpres Arm., a Ptolemæis.

(6) Etenim nomen erat Antigonus, ut infra. Huic
cognomentum quoque adhasit Ἐπίτροπος, Tutor
Vide Athenæum ed. Casaub. p. 751.

(7) Ita codex Arm., in textu Demetrius; sed in
margine Demetrii filius. Tum locus etiam in se-
quentibus a Græco, uti nunc est, textu recedit.

(8) Ita et Syncellus p. 267 B. Quanquam Diodo-
rus apud eundem dicit ix, quæ vera sententia est.
Etenim ab Antigono I ad Philippum fuerunt anni
xix, quorum decem occupavit Demetrius Pulcher,
ix Pluscus tutor. In posteriore Eusebii libro scri-
buntur xv.

quadraginta duobus. Obiit denique secundo anno Olympiadis centesimæ et quinquagesimæ (1), annos octo et quinquaginta natus.

11. Philippi filius Perseus, Demetrio fratre interfecto, annis decem cum mensibus octo regnavit. Namque centesimæ et quinquagesimæ secundæ Olympiadis quarto anno Lucius Æmilius Macedonicas vires ad Pydnam fregit (2); Perseus autem primum in Samothraciam confugit (3), mox se hostibus sponte dedit, translatusque Albam sub custodia vitam agebat, donec post quinquennium decessit.

12. Macedonum res sub eo finem acceperunt: quanquam adhuc Romani liberis illis siveque juris esse permiserunt, honoris ergo dignitatisque propter famam eximiam gloriosi victoriosique imperii Macedonum.

13. Sed enim post decimum nonum annum, qui fuit centesimæ et quinquagesimæ septimæ Olympiadis tertius, Andriscus quidam falso se Persei filium dicitavit, ascito etiam Philippi nomine, unde et falsus Philippus vocatus est. Is ope Thracum fretus Macedoniae dominatum occupavit, tenuitque anno uno, donec prælio superatus ad Thraces confugit, a quibus proditus, Romam vincetus traducitur.

14. Tunc demum Romani spretos (4) Macedones, qui Philippo studuissent, stipendiarios eos fecerunt centesimæ et quinquagesimæ septimæ Olympiadis anno quarto. Itaque post Alexandrum (5), regni

quidem Macedonici, usque ad tempus quo id tributo subjectum est, atque ad Romanorum dominatum, a centesimæ nempe et quartæ decimæ Olympiadis anno altero ad centesimæ et quinquagesimæ septimæ Olympiadis annum quartum, numerantur omnino Olympiades quadraginta tres cum duobus annis; summa autem annorum est CLXXIV.

15. Reges vero Macedonum post Alexandrum Philippi fuerunt hi.

I. Aridæus, idemque Philippus, annis VII.

II. Cassander annis XIX.

III. Cassandri filii annis III, mensibusque VI.

IV. Demetrius obsessor annis VII.

V. Pyrrhus mensibus VII.

VI. Lysimachus annis V, mensibusque V.

VII. Ptolemæus, idemque Ceraunus, anno I, mensibusque V.

VIII. Meleager mensibus II.

IX. Antipater Lysimachi (6) diebus XLV.

X. Sosthenes annis II.

XI. Interregni anni II.

XII. Antigonus Gonatas annis XXXIV (7).

XIII. Demetrius (8) annis X.

XIV. Antigonus Phuscus annis XII.

XV. Philippus annis XIIII.

XVI. Perseus annis X, mensibusque VIII.

XVII. Libertatis cum legibus propriis anni XIX.

XVIII. Falsus Philippus anno I.

Post quos Romani.

'Ο δὲ τοῦ Δημητρίου υἱὸς, ὃν οἱ Μακεδόνες Καλὸν ἐπωνόμαζον, χωρὶς τοῦ ἐπιτρέπου ἀπὸ τῆς ῥμ' Ὀλυμπιάδος ἀρχεῖν ἤρξατο· καὶ ἐβασίλευσεν ἔτεσιν ὄλις δύο καὶ μ'. τελευτᾷ δὲ δευτέρῳ ἔτει τῆς ρν' (9) Ὀλυμπιάδος, νη' τὰ ὅλα βιούσ' ἔτη.

11. Περσεύς δὲ υἱὸς τοῦ Φιλίππου Δημητρίων τὸν ἀδελφὸν ταῖς πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ διαβολαῖς ἀποκτείνων, βασιλεύει ἔτεσι δέκα καὶ μηνὶ ὀκτώ. Ἐπὶ γὰρ τῆς ρνβ' Ὀλυμπιάδος τοῦ τετάρτου ἔτους Λεύκιος Αἰμίλιος τοὺς Μακεδόνας περὶ τὴν Πύδναν ἔλεν κατὰ κράτος. Περσεύς δὲ εἰς τὴν Σαμοθράκην ἐφυγεν, εἶτα ἐκουσίως παρέδωκεν αὐτὸν δέσμιον τοῖς πολεμίοις, κάκειθεν εἰς Ἄλβην μετατεθεὶς καὶ τηρούμενος μετὰ πέντε ἔτη τελευτᾷ.

12. Τὰ δὲ τῶν Μακεδόνων ἐπὶ τούτου κατελύθη. Καὶ αὐτοὺς Ῥωμαῖοι τότε αὐτονομίους ἀφῆκαν, αἰδούμενοι δόξαν ἀγαθὴν καὶ μέγεθος ἀρχῆς τῶν Μακεδόνων.

13. Ἐτεῖ δὲ ἑνεακαιδεκάτῳ ἐπὶ τῆς ρνζ' Ὀλυμπιάδος, εἰς ἔτος τρίτον. Ἀνδρίσκοις τις υἱὸν αὐτῶν ψευδόμενος εἰς Περσέως, καὶ Φιλίππων αὐτὸν μετονομάσας, παρ' ὃ καὶ Ψευδοφιλιππος ἐκαλεῖτο, κρατεῖ Μακεδονίας, Θράκας λαβὼν συμμαχοῦς. Ἐν αὐτῶν δὲ κρατήσας, ἐκ παρατάξεως μὲν [ἡττηθεὶς] φεύγει εἰς τοὺς Θράκας, ἐκδοτός δὲ παρ' ἐκεῖνων δοθεὶς ἀναπέμπεται δέσμιος εἰς τὴν Ῥώμην.

14. Ῥωμαῖοι δὲ Μακεδόνας ἀχαρίστους γενομένους, διὰ τὸ συλλαβέσθαι τῷ Ψευδοφιλίππῳ, ὑποφόρους ἐποίησαν, ἔτει τετάρτῳ τῆς ρνζ' Ὀλυμπιάδος. Γίνονται οὖν μετὰ Ἀλέξανδρον τὸν μέγαν, ἀπὸ τῆς ριδ' Ὀλυμπιάδος ἔτους δευτέρου, ἄχρι τῆς ρνζ' τετάρτου ἔτους, ἐν ᾧ κατεδουλώθησαν Μακεδόνες, τὰ πάντα ἔτη ροδ'.

15. Ἀριδαῖος, ὁ καὶ Φίλιππος, ἔτη ζ'.

Κασσανδρὸς ἔτη ιθ'.

Κασσανδρῶν παῖδες ἔτη γ', μῆνας σ'.

Δημήτριος ὁ πολιορκητῆς ἔτη ζ'.

Πύρρος μῆνας σ' (10).

Λυσίμαχος ἔτη ε', μῆνας ε'.

Πτολεμαῖος ὁ Κεραυνὸς ἔτος α', μῆνας ε'.

Μελέαγρος ἔτος α', μῆνας θ'.

Ἀντίπατρος Λυσίμαχου ἔτος α' (11), ἡμέρας με'.

Σωσθένης ἔτη β'.

Ἀναχρίας ἔτος α', μῆνας β'.

Ἀντίγονος ὁ Γονάτας ἔτη λδ'.

Δημήτριος ὁ καλὸς ἔτη ι'.

Ἀντίγονος ὁ Φούσχος ἔτη ιθ'.

Φίλιππος ἔτη μδ'.

Περσεύς ἔτη ι', μῆνας η'.

Αὐτονομίας ἔτη ιθ'.

Ψευδοφιλιππος ἔτος α'. E Scaligeri excerptis p.

62-64.

(1) Textus Armenius et Græcus CLIX; sed delevimus utrobique nonæ. Lege caput 39, n. 3, et posteriorem librum.

(2) Interpres Arm., inficete, *Leucippus et Acilius Macedonum Pydaniæ partes valide ceperunt.*

(3) Lege Diodorum *Excerpt.*, ed. Wessel, t. II, p. 576.

(4) Græce *ingratos.*

(5) Græce, *Alexandrum Magnum.*

(6) Ita etiam Græce. Verum superius § 6, hic Antipater dicitur *Philippi filius.*

(7) Codex Arm. xxxiii, sed facilis litterarum harum confusio.

(8) Deest in cod. Arm. *pulcher.*

(9) Textus, ut diximus, editus, ρνθ'.

(10) Scribe ζ'.

(11) Dele ετος α'.

CAPUT XXXIX.

Thessalorum reges.

1. Thessali et Epirotæ diu paruerunt iisdem qui Macedonibus præsidebant; a Romanis autem libertatem cum jure utendi suis legibus adepti sunt post Philippum in Thessalia armis Titi Romanorum ducis profligatum (1). Sed et ipsi demum stipendiarii Romanorum facti sunt eadem qua Macedones causa.

2. Scilicet post obitum Alexandri his quoque Aridæus, qui et Philippus, imperavit annis septem. Huic successit Cassander Epirotarum et Thessalorum rex annis novemdecim. Tum Philippus ejus filius mensibus (2) quatuor. Deinde et hujus fratres Antipater et Alexander annis duobus mensibusque sex. Item Demetrius Antigoni (3) annis sex totidemque mensibus. Postea Pyrrhus (3°) annis quatuor totidemque mensibus. Deinde Lysimachus Agathoclis annis sex. Mox et Ptolemæus, cognomento Ceraunus, anno uno mensibusque quinque: quem excepit Meleager mensibus duobus: post quem Antipater Lysimachi (4) quinque et quadraginta diebus: post quem Sosthenes anno uno. Consecutum est interregnum duobus annis et mensibus totidem. Exin dominatus est Antigonus Demetrii annis triginta quatuor, mensibusque duobus. Circa hos annos Pyrrhus receptis in deditio-nem Antigoni copiis, paucisque locis potitus, prælio deinde Dardii (5) a Demetrio filio Antigoni debellatus est, rebusque exutus (6). Brevi tempore post, extincto Antigono, regnavit ejus filius Demetrius annis decem. Post hunc Antigonus Demetrii (7) ejus, qui Cyrenem profectus est (8), et Olympiadis (9) filix Polycleti Larissæi, annis novem. Hic Achæis suppetias validas ferens Cleomenem Lacedæmonum tyrannum prælio superavit, Spartanosque libertate donavit, ac divinos prope honores apud Achæorum gentem promeritus est (10). Post hunc Philippus Demetrii regnavit annis XIII cum mensibus IX: tum prælio in Thessalia a Tito duce Romani exercitus debellatus est. A Romanis autem libertatem potestatemque utendi suis legibus acceperunt Thessali itemque reliqui Græci qui vectigal Philippo pendebant.

3. Et primo quidem anno nulli principes in

A Thessalia fuerunt; deinceps vero principes annui suffragiis publicis legi cœperunt. Primus autem creatus est Pausanias Echeerati, Pheræus. Deinde Amyntas Cratetis, Pierius, quo imperante Titus Romam reversus est. Deinde Æacides Callixæ metropolitanus. Deinde Epidromus Andromachi, Larissæus, mensibus octo; reliqua autem ejus anni parte Eunomus Polycleti, Larissæus, mensibus quatuor. Posthinc Eunomus anno uno. Deinde Æacides Callixæ metropolitanus iterum. Deinde Praxillus (11) Phaxixæ, Scotusæus. Deinde Eunomus Polycleti, Larissæus, iterum. Deinde Androsthenes Idalii, Gyrtionius (12). Deinde Thrasymachus Alexandri, Atracius. Deinde Laontomenes Damothonis, Pheræus. Deinde Pausanias Damothonis. Deinde Theodorus Alexandri, Argivus (13). Deinde Nicocrates Phaxini, Scotusæus. Deinde Hippolochus Alexippi, Larissæus. Deinde Cleomachides Oenei, Larissæus. Deinde Phyrinus Aristomenis, Gomphensis.

4. Eo anno Philippus rex obiit in Macedonia, potestate in filium Perseum translata. Is Thessalis imperaverat, ut dictum est, annis viginti (14) tribus cum mensibus novem, Macedonibus autem annis omnino quadraginta duobus et mensibus novem. Jam vero a centesimæ et quartæ decimæ olympiadis anno altero, quo tempore rebus præpositus est Philippus (Aridæus), usque ad Philippum Demetrii extinctum, cujus obitus incidit in centesimæ et quinquagesimæ olympiadis annum alterum cum quinque mensibus, conflantur anni CXLIV, mensisque v.

5. Thessalorum regum summa.

I. Aridæus, idemque Philippus, annis VII.

II. Cassander annis XIX.

III. Philippus mensibus IV.

IV. Antipater (15) et Alexander annis II et mensibus VI.

V. Demetrius annis, VI et mensibus VI.

VI. Pyrrhus annis III (16) et mensibus IV.

VII. Lysimachus annis VI.

VIII. Ptolemæus, idemque Ceraunus, anno I et mensibus V.

IX. Meleager mensibus II.

X. Antipater diebus XLV.

XI. Sosthenes anno I.

(1) Legendus Livius XXXII, 10 sqq., tum XXXIII, 32, XXXIV, 1.

(2) Codex Arm. hic *annis*, sed inferius *mensibus*.

(3) Codex Arm. *Antipatri*, quod vitium emendavimus etiam col. 249, n. 4.

(3°) *Pyrrhus*. Ita est etiam in Veneta editione; sed tamen scribendum omnino est *Alexander Pyrrhi filius*.

(4) Rursus videtur dicendum *Philippi*. Vide sup. col. 254, n. 6.

(5) Videtur dicendum *Argis*.

(6) Legendi sunt Justinus XXV, et Plutarchus in *Pyrrho*. Jam si scribas superius *Argis*, dices hic *rebusque humanis exutus*.

(7) Immerito igitur hic Antigonus videbatur Alcyonei filius Reineccio *Monarch. tert.* p. 129. A Pausania VII, 7, dicitur Antigonus ἀνεψιός τῷ Φι-

λίπῳ, καὶ μητέρι αὐτοῦ συνοικῶν, *Philippi patruelis et vitricus*.

(8) Videtur cap. 38, n. 9.

(9) Demetrii uxor erat Phthia; ergo Olympias concubina. Neque huc trahenda videtur Olympias Pyrrhi epirotæ regis filia, quæ Demetrii auxilium imploravit, teste Justino XXVIII, 1.

(10) Hæc de Antigono late prædicant Polybius II, 70; Livius XL, 54; Pausanias II, 9, VI, 16; VII, 7-VIII, 8; Justinus XXVIII, 3, 4, et Suidas.

(11) Inferius, *Praxillus*.

(12) Ita in margine codicis Arm.; at in textu *Gortynius*. Num *Gortynius*?

(13) Puta ex *Argis amphilocheis*.

(14) Deest hic *viginti* in cod. Arm.

(15) Codex Arm., *Antigonus*.

(16) Superius IV.

XII. Interregni anni II et menses II.

XIII. Antigonus annis XXXIII (1) et mensibus II.

XIV. Demetrius annis X.

XV. Antigonus annis IX.

XVI. Philippus annis XXIII et mensibus IX.

6. Deinde copiarum duces hi :

Pausanias,	Laontomenes,
Amyntas,	Pausanias (<i>iterum vel</i>
Æacides,	<i>alter</i>).
Epidromus,	Theodorus,
Eunomus,	Nicocrates,
Æacides iterum,	Hioppolochus,
Praviles,	Cleomachides,
Eunomus iterum,	Phyrinus,
Androstheneis,	Philippus (2).
Thrasymachus,	

CAPUT XL.

* *Asianorum et Syrorum reges* (3).

1. Cum Philippus Aridæus sextum jam regni annum exigeret, centesimæ et quintæ decimæ olympiadis tertio anno, Antigonus primus imperavit Asiaticis annis XVIII donec octogesimo sexto ætatis anno consumptus est. Hic omnium regum per id tempus multo horrendissimus fuit, peritque in Phrygia, exercitibus (4) cunctis, qui ab eo sibi timebant, in eundem irruentibus centesimæ et decimæ nonæ olympiadis quarto anno.

(*) Ἀσίας καὶ Συρίας βασιλεῖς οἱ μετὰ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον.
1. Φιλίππου τοῦ Ἀριδαίου ἕκτον ἔτος κατὰγοντος τῆς βασιλείαν ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς πεντεκαίδεκάτης ὀλυμπιάδος ἔτει τρίτῳ. Ἀντιγόνοσ δὲ πρῶτος ἐβασίλευσε τῆς Ἀσίας, καὶ ἤρξε μὲν ἔτσιν ὀκτωκαίδεκα, τὰ πάντα βιώσας ἕξ καὶ ὀδοήκοντα· φοβερώτατοσ δὲ τῶν τότε βασιλέων γέγονε, καὶ θνήσκει περὶ τὴν Φρυγίαν, πάντων αὐτῶν διὰ φόβον τῶν δυναστῶν ἐπιθεμένων, τετάρτῳ ἔτει τῆς ἑκατοστῆς ἑνεακαίδεκάτης ὀλυμπιάδοσ.
2. Ὁ δ' υἱὸσ αὐτοῦ Δημήτριοσ φυγὰσ εἰσ τὴν Ἐφεσον διωθήθῃ, καὶ τῆς Ἀσίας ἀπάσῃ ἀποσφαλεῖσ, πάντων δεινότητοσ βασιλεὺσ ἔδοξεν εἶναι ἐν τῇ πολιορκίᾳ· ἀφ' οὗ δὴ καὶ Πολιορκητῆσ ἐπεκλήθῃ. Βασιλεύει δὲ καὶ αὐτόσ ἔτη ις'. *Porphyrus in Scaligeri excerptis* p. 61.

Λέγει πολλὰ.

(**) Πτολεμαῖοσ ὁ Αἴγουσ πρῶτοσ τῆς Αἰγύπτου μετ' Ἀλέξανδρον βασιλεύσασ ἔτη μ', ἐθῶν εἰσ Παλαιὰσ συνάπτει μάχην Δημητρίῳ τῷ Ἀντιγόνου· καὶ νικήσασ, ἀναδείκνυσι Σέλευκον βασιλέα Συρίας καὶ τῶν ἄνω τόπων. Σέλευκοσ δὲ ἀναβάσ μέχρι Βαβυλώνοσ καὶ κρατήσασ τῶν βαρβάρων, βασιλεύει ἔτη λθ'· διδ καὶ Νικάνωρ ἐπεκλήθῃ. *Ab excerptis Scaligeri* p. 58.

(1) Superius annis XXXIII.

(2) Hic Philippus desideratur superius § 2. Intellege autem falsum Philippum.

(3) De successoribus Alexandri lege Hieronymum ad *Danielem*, et præsertim de Syriæ regibus et de Ptolemæis. Idem citat Porphyrium, Polychronium, etc. De Syriæ regibus legis etiam Polychronium a me editum ad *Daniel*, cap. XI, præsertim quia is Porphyrio quoque utitur.

(4) Græce, *dynasitis*, quæ vera lectio videtur. Illam etiam confirmant excerpta mea Vaticina Diodori.

(5) Captus est Demetrius in Cilicia, sed in Syriæ Chersonesum deportatus, ut certe Plutarchus ait in *Demetrio*.

(6) Thraciæ utique rex fuit Lysimachus; verumtamen Lydis imperavisse Meleagrum vel Menandrum, auctores sunt Diodorus XVIII, 3, nec non Dexippus apud Photium cod. LXXXII.

(7) Syria in utraque provinciarum tributione Laomedonti decreta fuit. Quare haud scimus an hic intelligenda sit *Assyria*, quam Stephanus diserte definit *regionem circa Babylonem*. Sed vide posteriorem Eusebii librum ad olympiadem CXVII. Babylonia autem Seleuco obtigit, uti tradit Arrianus apud Photium cod. XCII, p. 223. Jam vocabulorum

A 2. Ejus vero filius Demetrius, fuga se proripiens Ephesum, salutem consuluit, Asia cuncta ab eo desiciente. Hic quidem omnium regum acerrimus in obsidendis urbibus visus est, ideoque *Obsessoris* cognomen retulit. Regnavit annis septemdecim, vixit omnino quatuor supra quinquaginta. Centesimæ vicesimæ olympiadis primo anno cum patre regnaverat jam biennio, quod item tempus ad annos ejus imperantis septemdecim pertinet. Captus a Seleuco ductus est in Ciliciam (5) centesimæ et vicesimæ olympiadis quarto anno, atque apud illum regio more in liberali custodia habebatur, donec quarto anno olympiadis vicesimæ quartæ supra centesimam obiit. Hunc exitum Antigonis et Demetrii res habuerunt.

B 3. Jam vero Lydorum regionibus, quæ ad Thraciam pertinent, imperavit Lysimachus (6), superioribus autem partibus Syriæque (7) Seleucus: quorum uterque jam inde a primo anno olympiadis centesimæ et quartæ decimæ eas dominationes obtinuit (8). Sed enim Lysimachi res (9) prætermittere satius est; a Seleuco autem quid quæ ratione actum sit narrabimus.

4. Ægypti rex primus Ptolemæus veterem Gazam delatus Demetrium Antigonis filium prælio superavit (10): quo facto regem Syriæ et superioribus partibus Seleucum imposuit. Tum vero Seleucus

Syriæ et Assyriæ haud infrequens confusio est in libris, partim vitio librariorum, partim ipsorum auctorum vel errore vel voluntate. Neque nobis prætermittenda sunt quæ hac super appellatione tradunt veteres. Herodotus quidem VII, 63: Ἰπὸ μὲν Ἑλλήνων ἑκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν· quos Græci vocabant Syros, eos barbari Assyriorum nomine indigitabant. Hyginus Fab. CCLXXV: *Semiramis Dercelis filia in Syria Babylonem* (condidit). Quare a Plutarcho in *Amatorio*, t. II, p. 753, Semiramis dicitur Syra. Sed et Justinus I, II, *Assyrii, qui postea Syri dicti sunt*. Lege eundem etiam XVIII, 3. Denique Hieronymus in *Isai*, XIX, 23: *Doctus lector veteres revolvat historias, et ab Euphrate usque ad Tigrim, omnem in medio regionem Assyriorum sive cognoscat. Ergo quos veteres Assyrios, nunc nos vocamus Syros. Quem locum Hieronymus ab Eusebii nostri opere homonymo, nempe comm. in Isaiam sumpsit.*

(8) Seleucus, ut diximus, in secunda tantum tributione quam fecit Antipater, provinciam regendam obtinuit. Verum ut Eusebius, ita etiam fere loquitur Josephus *Antiq.* XII, 1.

(9) Has legis apud Pausaniam *Attic.* cap. 9 et 10.

(10) Legendus Diodorus XIX, 80 seqq.

inter barbaros ulterius provectus, victoria regnum confirmavit, ex eaque dictus est Nicanor (1) (seu victor), sceptroque potitus est annis triginta duobus, orsus videlicet a centesimæ et decimæ septimæ olympiadis anno primo (2), desinensque in centesimæ et vicesimæ quartæ annum quartum, vita ad annum usque septuagesimum quintum producta, quo insidias a familiari Ptolemæi, cognomento Cerauni, passus interiit.

5. Successit filius Antiochus ex Apame perside, qui appellatus est Soter (3) (nempe servator). Hic centesimæ et vicesimæ nonæ olympiadis anno primo obiit, postquam annis LXIV vixerat; regnaverat autem annis XIX, a centesimæ et vicesimæ quintæ olympiadis primo anno, usque ad tertium vicesimæ nonæ supra centesimam. Nati sunt ei e Stratonice Demetrii masculus Antiochus et feminæ Stratonice atque Apame, quarum Apamem Magas (4) duxit uxorem. Stratonicem autem rex Macedoniæ Demetrius.

6. Prædicto Antiocho Soteri vita functo successit in imperium Antiochus, cognomento Deus (5), orsus a centesimæ et vicesimæ nonæ olympiadis quarto anno, vitamque annis adhuc XV (6) propagans. Implicitus in morbum decessit Ephesi centesimæ et tricesimæ quintæ olympiadis tertio anno, postquam annis omnino quadraginta vixisset. Filios suscepit duos, Seleucum, cognomento Callinicum, et Antigonum; filiasque duas e Laodice Achæi (7), quarum alteram Mithridates, alteram Arathes (8) duxerunt uxores.

7. Post eum major natu Seleucus, cognomento, ut diximus, Callinicus, regnum tertio anno olympiadis centesimæ et tricesimæ tertix auspiciatus est, tenuitque ad alterum usque annum centesimæ

et tricesimæ octavæ olympiadis, atque ita annis XXI (9) dominatus est. Ei mortuo (10) succedit filius Seleucus, cognomento Ceraunus. Atque hæc quidem ita se habuerunt.

8. Verumtamen vivente adhuc Callinico Seleuco, Antigonus (11) minor natu frater quietis sortisque suæ impatiens, adiutorem favitoremque nactus est Alexandrum, qui urbem Sardes tenebat, et Laodices matris suæ frater erat (12): denique et Gallis auxiliaribus usus est. Duobus præliis Seleucus in Lydia victoriam nactus est (13), ita tamen ut neque Sardes caperet neque Ephesum, quam urbem Ptolemæus præsidio insidebat. Deinde in Cappadocia adversus Mithridatem, novo prælio coorto, tum militum ejus viginti millia cæsa a barbaris sunt, tum ipse profligatus evanuit (14).

9. Ptolemæus vero, qui et Tryphon (15), Syriæ regiones cum Damasco occupavit (16), Orthosiamque obsidione cinxit (17), quæ quidem soluta est centesimæ et tricesimæ quartæ olympiadis anno tertio, Seleuco illuc appulso.

10. Frater autem Callinici Antigonus magnam Phrygiam peragrans, tributis incolas onerabat. Quin et contra Seleucum copiarum duces mittebat; quo tempore cum a voluptariis suis ministris traditus fuisset barbaris (18), horum manibus elapsus parvo comitatu Magnesiam evasis: crastinaque die Ptolemæi auxiliis fretus prælium felici Marte conseruit: tum et Ziela (19) filiam nuptiis sibi copulavit. Deinde anno quarto olympiadis centesimæ et tricesimæ septimæ in Lydia bis armis motis debellatus est (20). Tum etiam circa Choloën certavit cum Attalo (21): et quidem primo anno olympiadis tricesimæ octavæ supra centesimam, Attalum in Thraciam usque fugiens, post pugnam in Caria patratam, vita exces-

(1) Vulgo *Nicator*; sed *Nicanor* etiam apud Chorenensem *Hist.* II, 1, Græcosque nonnullos.

(2) Hoc est celeberrimum initium epochæ Seleucidarum, qua super re legendus magnus Norisius *de epochis Syromacedonum* dissert. II, 1.

(3) Propter Gallos debellatos, quam victoriam leges apud Lucianum in *Zeuzi*.

(4) Vocabulum *Magas* corruptum est in codice Arm. Res tamen perspicue constat e *Pausania Attic.* VII. Erat autem Magas Ptolemæi Philadelphî frater, Cyrenesque rex vel præfectus. Magæ regis Cyrenæi pinguedinem narrat Athenæus XII, 12, p. 550.

(5) Huic regi putatur Berosus *Historiam* suam obtulisse. Vide Tatianum *orat.* cap. 56.

(6) Codex Arm. XIX, quod mendum statim hic coarguitur, et ter deinde inferius.

(7) Hic Achæus regem se postea dixit. Polyb. IV, 48. Imo Achæus, de quo loquitur Porphyrius, senior est. Qui autem se regem dixit, junior.

(8) Intellige Cappadociæ regem. Jam *Arathes* pro *Ariarathes* scribitur etiam a Memnone apud Photium cod. CCXXIV, 32.

(9) Bene in posteriore libro bis legitur XX, in tabulis nempe regum et in canone.

(10) En Eusebius seu Porphyrius mentionem nullam faciunt captivitatis Callinici apud Parthos, quam tamen scriptores aliquot, quos inter magni nominis homines Vaillantius, Frœlichius atque Eckhelius, sibi persuasisse videntur. Merito igitur hanc opinionem

refutavit summus Vicecomes *Iconogr. gr.* III, 382.

(11) Hic est Antiochus Hierax. In codice tamen Arm. constanter scribitur *Antigonus*.

(12) Quærendum de hoc: nam Ptolemæus quidem, qui mox occurret, frater erat Berenices, quam Laodicæ uxori primæ superinduxit Antiochus, cognomine Deus, Callinici et Hieracis parens.

(13) Puta adversus Ptolemæum Tryphonem seu Evergetem (qui Berenici sorori vindex venerat) atque adversus ejusdem Ptolemæi auxiliares.

(14) Copias Seleuci internecone cæsas, ipsumque Seleucum aliquandiu desideratum narrat Plutarchus *Apophth.*, ed. Paris. t. II, p. 184, et *De fraterno amore*, p. 489.

(15) Ptolemæus Evergetes dicitur *Tryphon* etiam a Trogo *prolog.* xxvii, et xxx.

(16) Aucherus Damascum et Orthosiam obsessas ait.

(17) Cave huc trahas locum I Machab. xv, 37, qui est de Tryphone, alio Syriæ tyranno, *Τρύφων δὲ ἐμῆς εἰς πλοῖον, ἐφυγεν εἰς Ὀρθωσίαν, Τρύφων ναυγίῳ conscenso Orthosiam fuga evasis.*

(18) Hi videntur Galli mercenarii.

(19) Ita codex Arm., *Ziela*. Jam de *Zeila* Nicomedis Bithynorum regis filio lege Memnonem apud Photium cod. CCXXIV, 23. Verum Justinus xxvii, 3, dicit Antigoni bujus (sive Antiochi) socerum *Arta-menem* Cappadociæ regem.

(20) Lege Justinum xxvii, 3.

(21) Pergami reges. Pausan. *Attic.* viii.

sit. Jam et Seleucus cognomento Callinicus, frater A Antiochi, postero anno exstinctus est.

11. Huic successit filius Alexander, qui maluit dici Seleucus, ab exercitu autem Ceraunus vocatus est. Is habuit etiam fratrem nomine Antiochum. Cum tribus annis Seleucus patrium imperium rexisset, a quodam Nicanore Gallo in Phrygia ex insidiis interimitur (1) circa olympiadis centesimæ tricesimæ nonæ annum primum.

12. Successorem habuit Antiochum fratrem, quem Babylone accitum creavit regem exercitus (2), qui- que Magni (3) cognomentum sortitus est, atque annis xxxvi imperavit, a centesimæ scilicet et tricesimæ nonæ olympiadis anno altero, usque ad centesimæ et quadragessimæ octavæ item alterum. Is Susæ profectus atque in superiores satrapias, manu B cum Elymæis conserta (4), internecione cæsus est, relictis duobus liberis Seleuco et Antiocho.

13. Ex his Seleucus in patris locum suffectus est anno tertio olympiadis centesimæ et quadragessimæ octavæ, annisque duodecim in imperio superfuit usque ad olympiadis quinquagesimæ primæ annum primum, vixitque omnino annis sexaginta.

14. Exstincti locum Antiochus frater insedit, cognomento Epiphanes (5), rebusque præfuit annis undecim, a tertio nimirum anno centesimæ et quinquagesimæ primæ olympiadis ad primum usque quinquagesimæ quartæ supra centesimam.

15. Epiphane Antiocho adhuc superstite, regnum accibat filius duodennis (6) Antiochus, cognomento Eupator, quicum anno uno mensibusque sex pater C vivebat. Mox Demetrius, quem Seleucus pater Romanis obsidem tradiderat, fuga se Roma subducens (7) ad Phœnicæ urbem Tripoliin appulit, Lysiam pueri tutorem cum ipso Antiocho peremit, regnumque invasit olympiadis centesimæ et quinquagesimæ quartæ anno quarto: idque retinuit usque ad centesimæ quinquagesimæ septimæ olym-

piadis annum quartum. Huic Soter cognomentum fuit, mansitque imperium annis duodecim: tandemque coorto sibi regni causa prælio adversus Alexandrum, quem mercenarii milites prætereaque Ptolemæi regisque Attali copix firmabant, vita orbatus est (8).

16. Itaque Alexander Syria potitur anno tertio olympiadis centesimæ quinquagesimæ septimæ, regnatque annis quinque, donec quarto centesimæ et quinquagesimæ octavæ morte occumbit belligerans cum Ptolemæo qui Demetrio Demetrii filio opem ferebat prope urbem Antiochiam: quippe ibi pugna pugnata est, quo in tumultu Ptolemæus (9) ipse desideratus est.

17. Exinde bellum sustentavit Demetrius **, quem diximus Demetrii filium. Cum igitur manus conseruissent Demetrius qui Seleucia, et Antiochus Alexandri filius qui a Syria Antiochiaque (10) urbe adventabat, superior discessit Demetrius, primoque anno olympiadis centesimæ et sexagesimæ regni habenas capessivit. Mox altero anno copias contra Arsacem Babylonem atque in superiores provincias educebat: tum sequente anno, qui tertius erat centesimæ et sexagesimæ olympiadis, eundem captum Arsaces transferri ad Parthos atque in custodia haberi jubebat. Is Nicanor (nempe victor) dictus est ob Antiochum Alexandri filium victum: tum etiam Siderites, quia ferrea vincitus compede abductus est atque in custodia asservatus.

18. Demetrii vero frater, natus minor nomine Antiochus, in urbe Sida educatus, ex qua cognomentum quoque Sidetæ reportavit, fratris cladem et vincula edoctus, Sida relicta, ad occupandam Syriam profectus est centesimæ et sexagesimæ olympiadis quarto anno, idque regnum tenuit annis novem. Hic Judæos vi subdidit, obsessæque urbis mœnia evertit, et gentis optimates occidit centesimæ et sexagesimæ secundæ olympiadis anno secundo (11). Tum

(*) Οὗτος ὁ Δημήτριος ὑπὸ Σελεύκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ δοθεὶς ὁμηρος εἰς Ῥώμην, φυγὼν εἰς Τρίπολιν Φοινίκης ἐν ἡμέραις. . . παρεγένετο: καὶ ἐπελθὼν Λυσίαν τε ἐπίτροπον Ἀντιόχου τοῦ πατρὸς ἀναίρει, καὶ αὐτὸν Ἀντίοχον παραδίδωκε ἐν ταῖς ὄλαις ἡμέραις. . . τοσαύτην κατακτησάμενος ἀρχήν. Κατὰ τοῦτου Πτολεμαῖός τε συμμαχεῖ! Ἀλεξάνδρου διὰ μισθοφόρων ξένων, καὶ Ἄτταλος ὁ Περγᾶμου βασιλεὺς ὁ καὶ κατὰ γων αὐτόν· πρὸς δὲ ἀντιπαττόμενος ὁ Δημήτριος τελευτᾷ ἰθ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Καὶ κρατεῖ τῆς Συρίας Ἀλέξανδρος ὁ ὑποτεταγμένος ἔτη ε'· καὶ ἀναίρεται πολεμῶν τῷ Πτολεμαίῳ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν κατὰ γωνι Δημήτριον τοῦ Δημητρίου ἐπὶ τὴν βασιλείαν Συρίας· συμπίπτει δὲ καὶ ὁ Πτολεμαῖος, καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον θνήσκει. Ab excerptis Scaligeri p. 71, sed non sine varietate.

(**) Τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦτου τοῦ προρόθητου υἱοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς πεσόντος ἐν τῇ πρὸς Πτολεμαῖον μάχῃ, μερίζεται ἡ τῆς Συρίας ἀρχὴ εἰς τε Δημήτριον τὸν Δημητρίου υἱὸν ὀρμώμενον ἐκ τῆς Σελευκείας, καὶ εἰς τὸν υἱὸν Ἀλεξάνδρου ὀρμώμενον ἐκ Συρίας καὶ Ἀντιοχείας. Ἀλλὰ τοῦτον ὁ Δημητρίου Δημήτριος τάχιστα νικήσας χειροῦται τὴν ἀρχὴν ἔτη γ'· ὄθεν καὶ Νικάνωρ ἐκλήθη. Στρατεύσας δὲ ἐπ' Ἀρσάκην εἰς Βαβυλῶνα, αἰχμάλωτος γίνεται ὑπὸ Ἀρσάκου, καὶ εἰς τὴν Παρθικὴν ἀναχθεὶς ἐφρουρεῖτο σιδηρωθεὶς, ὄθεν καὶ Σιδηρότης ἐλέγετο ὑστερον. Ab excerptis Scaligeri, p. 71, cum aliqua varietate.

(1) Lege Polybium iv, 48.
(2) Vide Polybium v, 40.
(3) Vox Magni abest hic a codice Arm., relicta unius vocis lacuna. Ea tamen vox et mox legitur, et bis in posteriore libro.
(4) Propter fanum spoliatum.
(5) Hic Judæos vexavit. Recole cap. 18, n. 7.
(6) Ab Appiano Syr. xliii Eupator dicitur annos notem natus advisse regnum post lata parentis.
(7) Legesis Polybium xxxi, 19 sqq., et Zonaram

D lib. ix, 25.
(8) Josephus Antiq. xiii, 2.
(9) Nempe Philometor. Consule cap. 22, n. 2, et lib. I Machab. xi, 18.
(10) Antiochia infensa erat Demetrio II propter immanem cladem pridem sibi illatam a Judæis Demetrio predicto opitulantis. Lege I Machab. xi, 45 seqq.
(11) Apud Aucherum, tertio.

quarto ejusdem olympiadis centesimæ et sexagesimæ secundæ cum centum et viginti militum milibus irruerat in eum Arsaces, qui strategemate etiam usus fratrem ejus Demetrium captivitate solutum emittebat in Syriam. Antiochus autem dum ingruente hieme barbaros angusto loco persequitur, in pugna æstu vulneratur et obit (1) anno ætatis quinto supra tricesimum. At ejus filium tenera ætate Seleucum, qui erat in patris comitatu, Arsaces captivum abduxit, regioque more custodiendum curavit.

19. Cæterum Antiocho quinque liberi nati sunt, tres nempe mares et feminae duæ. Prior itemque altera filia Laodice audiverunt, uno nomine duabus communis. Tertius Antiochus, quem itemque sorores morbus exstinxit. Quartus Seleucus quem cepit Arsaces. Quintus tandem Antiochus, idemque Cyzicenus, qui cum apud Craterum eunuchum aleretur, terrore Demetrii Cyzicum se fuga contulit cum Cratero aliisque Antiochi famulis.

20. Itaque cum alter quidem frater cum sororibus diem supremum obiisset; solus autem natus minimus superesset Antiochus, qui et ejus fugæ causa Cyzicenus appellatus est; denuo Demetrius ab Arsace expeditus anno altero centesimæ et sexagesimæ secundæ olympiadi regno præcesse cepit, post annos decem in captivitate transactus. Statimque a postliminio Ægypto mentem intendens, Pelusium profectus est: sed mox resistente sibi Ptolemæo Physcone pedem retulit: namque et exercitu, cui erat invisus (2), parum alacri ad bella utebatur. At vero Ptolemæus ira flagrans, misit regem Asianis Alexandrum (3) filium Alexandri, seu dictitatum

A Alexandri filium, qui cum emptus a Ptolemæo putretur, Zabinæ (4) cognomen apud Syros nactus est. Prælio prope Damascum inuito victus Demetrius Tyrum configit: verum illuc prohibitus ingredi, dum fugam navi molitur cæsus interiit centesimæ et sexagesimæ quartæ olympiadis anno primo: adeo ut regnaverit ante captivitatem annis tribus, post reditum autem annis quatuor.

21. Demetrium consecutus est filius ejusdem Seleucus, qui statim matris calumniis interemptus est. Res ergo ad Antiochum minorem natu fratrem recidebant centesimæ et sexagesimæ quartæ olympiadis anno altero. Is anno tertio Zabinam fregit, qui æcladi superesset, veneno mortem hausit. Regnavit autem Antiochus annis undecim usque ad centesimæ sexagesimæ sextæ olympiadis quartum annum: eoque numero unicus etiam annus concluditur, quo frater ejus Seleucus potestatem retinuit. Idem vocitatus est Grypus (id est naso adunco præditus [5]) itemque Philometor. Hic adventante Antiocho qui materno genere frater erat, paterno autem patruelis (6), et cognomento ut paulo ante diximus Cyzicenus, potestate abdicata pergebat Aspendum; quamobrem etiam Aspendus appellatus est idem cui Grypo et Philometori agnomen erat.

22. Postquam Antiochus Aspendum secesserat, rerum potiebatur centesimæ sexagesimæ septimæ olympiadis anno primo Cyzicenus Antiochus. Sed enim mox secundo anno ejusdem olympiadis redibat Aspendo Antiochus, Syriamque occupabat, præter quamdam partem (7) Cyziceno adhuc obnoxiam. Ergo imperium bifariam divisum est: quod Grypus

(1) 19. . . κῆσαι αἰχμάλωτον βασιλικῶς ἐφύλαττεν. Ἦν Ἀντιόχῳ καὶ τοῦ Σελεύκου τούτου νεώτερος υἱὸς ὁ Ἀντίοχος ὁ ἐν Κυζικίῳ παρὰ Κρατερῶ τῷ εὐνούχῳ τρεφόμενος, διὰ θεοῦ τοῦ Δημητρίου, ὃς διὰ τοῦτο Κυζικηνὸς ἐπεκλήθη.

20. Ὁ τοίνυν Δημήτριος ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀρσάκου, ὡς εἴρηται, καταθὼν, βασιλεύει. Πτολεμαῖος δὲ ἀγανακτήσας, ὅτι τῷ Πηλουσίῳ προσέβαλεν ὁ Δημήτριος, ἄτε τῶν κατ' Ἀγυπτῶν πραγμάτων ἐχόμενος πέμπει βασιλέα τῆς Ἀσίας Ἀλέξανδρον, ὡς υἱὸν Ἀλεξάνδρου, ὃς διὰ τὸ ὡς ἀγοραστὸς εἶναι νενομίσθαι τοῦ Πτολεμαίου, Ζαβινᾶς ἐπεκλήθη πρὸς τῶν Σύρων. Συμβολῆς δὲ περὶ Δαμασκῶν γενομένης, ἤτηθη δὲ ὁ Δημήτριος φεύγει εἰς Τύρον, κακεῖ κωλυόμενος εἰσελθεῖν, πλοῖα ἐπιβάς κατακόπη, βασιλεύσας πρὸ μὲν τῆς αἰχμάλωσις ἔτη τρία, μετὰ δὲ τὴν κάθοδον ἔτη δ'.

21. Διαδέχεται δὲ τὴν Δημήτριον Σέλευκος ὁ υἱὸς, καὶ εὐθὺς ἐκ διαβολῆς τῆς μητρὸς ἀποθνήσκει. Ἀντίοχος δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος παραλαμβάνει τὰ πράγματα τῆς ἑκατοστῆς ἐξηκοστῆς τετάρτης ὀλυμπιάδος ἔτει δευτέρῳ, καὶ τρίτῳ ἔτει νικᾷ τὸν Ζαβινᾶν· ὁ δὲ τὴν ἤτταν μὴ ἐνέγκας φαρμάκῳ ἑαυτὸν διεχρήσατο. Βασιλεύει δὲ ἔτη ια', ἄχρι τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς ἑκατοστῆς ἐξηκοστῆς ἑκτης ὀλυμπιάδος· συναριθμεῖται γὰρ ὁ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Σελεύκου ἐνιαυτὸς τῆς ἀρχῆς εἰς τοῦτον. Ἐκαλεῖτο δὲ Γρυπὸς καὶ Φιλομήτωρ. Κατιόντι δὲ τῷ ὁμομητριῷ ἀδελφῷ Ἀντιόχῳ (8) καὶ ἀνεψιῷ τὰ ἐκ πατρὸς τῷ ἐπικληθέντι Κυζικηνῷ, περὶ οὗ πρὸ ὀλίγου εἰρήκαμεν, ἐκχωρεῖ τῆς ἀρχῆς ἀπελθὼν εἰς τὴν Ἀσπένδον, ὅθεν καὶ Ἀσπένδιος ἐκλήθη, ὁ αὐτὸς καὶ Γρυπὸς καὶ Φιλομήτωρ ἐπικαλούμενος.

22. Τοῦ τοίνυν Ἀντιόχου εἰς τὴν Ἀσπένδον ἐκχωρήσαντος, ἄρχει ἀπὸ τῆς ρεζ' ὀλυμπιάδος ἔτους τοῦ πρώτου ὁ Κυζικηνὸς Ἀντίοχος. Τῷ δὲ δευτέρῳ τῆς αὐτῆς ὀλυμπιάδος κάτεισι πάλιν ἀπὸ τῆς Ἀσπένδου ὁ Ἀντίοχος. Καὶ κρατεῖ μὲν αὐτὸς τῆς Συρίας, ὁ δὲ Κυζικηνὸς τῆς Κοίλης. Διαιρεθείσης δὲ τῆς ἀρχῆς, ὁ μὲν Γρυ-

(1) Ita rem disertè narrat etiam Chorenensis *Hist.* II, 2: *Tum Arsaces cum centum et viginti milibus inde regreditur, cui se Antiochus saviente hieme, prælio objecit in loco angusto, ubi ipse una cum exercitu interiit.*

(2) De Syrorum odio in Demetrium propter ejus crudelitatem leg. Diod. *Excerpt.*, ed. Wess., t. II, p. 592.

(3) *Int. Arm.*, absurde, *Alexandrum Ium*, ex *ιόν*.

(4) *Zabina* Syriace est *emptus*.

(5) Hic est Armeniaca vox nova *ΓΟΜΥΡΕΑΜ*, quæ videtur explicanda *aduncus* (id est *naso adunco præditus*).

(6) Grypus et Cyzicenus, filii uterque Cleopatraz. quæ nupsit primum Demetrio II, a quo Grypi mater effecta est; mox Antiocho Sidetæ, ex quo suscepit Cyzicenum. Erant autem Sidetes et Demetrius II filii uterque Demetrii I, ideoque fratres.

(7) Græce nominatim, *Cælen*, seu *Cælesyriam*, quod vocabulum interpretæ Arm. non intellexit.

LEOP.

(8) Hactenus apud Scaligerum pro Ἀντιόχῳ legabatur ἄγτηράχῳ. abnorme nulliusque sensus vocabulum; nunc Armenius interpretæ veram nos lectionem edocet.

piadis septimæ (1) primordia Romæ fuerunt, quo fit A sed id ædificium quadragesimo ac tricesimo tertio anno et paulo amplius (2) post Troicum bellum contigerit. Namque Æneas tribus elapsis post Trojam captam annis, Latinorum regni compos fuit, eoque per triennium retento, ex hominum conspectu evanuit, atque immortales honores adeptus est. Qui huic in imperium successit Ascanius Albam condidit, quæ nunc Longa appellatur; eamque de fluvii nomine nuncupavit, qui illa quidem ætate Alba dicebatur, nunc autem Tiberis audit (3).

2. Sed enim de Urbis appellatione Fabius Romanarum rerum scriptor (4) aliam fabulam comminiscitur. Ait enim, Æneæ oraculum (5) editum, fore ut aliquis quadrupes condendæ urbis situm ipsi demonstraret. Jam vero cum is suem toto corpore albam prægnantemque hostiæ loco mactaturus esset, hanc manibus elapsam cursu concito in quemdam collem evasisse (6), ibique triginta porcellos edidisse. Portento obstupefactum Æneam, statim oraculi jussa exsequi decrevisse (7): cumque jam exædificando loco manum admoveret, visionem quamdam in somnis perspicue oblatam deterruisse eum ab incæpto, eidemque jussisse ut nonnisi post annos triginta, pro triginta porcellorum numero, ædificium moliretur. Eum igitur a proposito interim destitisse (8).

3. Ænea vitæ erepto, ab Ascanio filio ejus regnante collem ædificiis post annos triginta occupatum, eamque structuram appellatam de colore suis C Albam. (Latini enim proprio idiomate τὸ λευκὸν album dicunt.) Præterea superadditam appellationem Longam, nempe μακράν, idcirco quia parum in latum patens, in longum magnopere deduceretur.

τοῦ τε Αἰνείου καὶ Ῥωμύλου, γεγονότων βασιλέων, ἐκτισμένης δὲ τῆς πόλεως κατὰ τὸ δευτέρον ἔτος τῆς ὧ ἀνωμπαδός, αὕτη ἡ κτίσις ὑστερεῖ τῶν Τρωϊκῶν ἔτεσι πλείω τῶν υ' καὶ λ'. Αἰνείας γὰρ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας ἔτων τριῶν παρελθόντων παρέλαβε τὴν τῶν Λατίνων βασιλείαν, καὶ κατασχὼν τριετῆ χρόνον, ἐξ ἀνθρώπων ἔφανίσθη, καὶ τιμῶν ἔτυχεν ἀθανάτων. Τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος Ἀσκάnios υἱὸς ἔκτισεν Ἄλβαν, τὴν νῦν καλουμένην Λόγγαν, ἣν ὠνόμασεν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, τοῦ τότε μὲν Ἄλβᾶ καλουμένου, νῦν δὲ Τιβέριος ὀνομαζομένου.

2. Περὶ δὲ τῆς προσηγορίας ταύτης Φάβιος, ὁ τὰς Ῥωμαίων πράξεις ἀναγράφας, ἄλλως μεμυθολόγηκε· φησὶ γὰρ Αἰνεία γενέσθαι Λόγγιον, τετράπουον αὐτῷ καθηγῆσθαι πρὸς κτίσιν πόλεως· μέλλοντος δ' αὐτοῦ θύειν ὕν ἐγκυῖον τῷ χρώματι λευκῆν, ἐκφυγεῖν τε ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ καταδιωχθῆναι πρὸς τινα λόφον, πρὸς δὲ κομισθεῖσαν τεκεῖν λ' χοίρους· τὸν δὲ Αἰνείαν τὸ τε παράδοξον θαυμάσαντα, καὶ τὸ λόγγιον ἀνανεούμενον, ἐπιχειρῆσαι μὲν οἰκῆσαι τὸν τόπον· ἰδόντα δὲ κατὰ τὸν ὕπνον ὄψιν ἐναργῶς διακυλούσαν, καὶ συμβουλευούσαν μετὰ λ' ἔτη κτίζειν, ὥσπερ ὁ τῶν τεχνόντων ἀριθμὸς ἦν, ἀποστῆναι τῆς προθέσεως. *Diodorus apud Syncellum* p. 194 B-D.

(1) Cod. Arm., mendose, *tertia*.

(2) Ita interpretis Arm. ex Græco πλείω. Verumtamen Græcus textus habet *pluquam* 450; quod recte explicatur additione 433. Attamen illud πλείω de mensibus quoque intelligi potest, ut infra num. 9. in rege Latinorum ultimo.

(3) Male interpretis Arm., *nunc vero nomen habet a Tiberio*.

(4) Ita *aliam* etiam Diodori interpretis ed. Wessel. t. II, p. 636. Sed cl. L. rectissime mavult *meram*, quod prolatis τοῦ ΑΛΛΩΣ multis exemplis demonstrat. Sane hoc fetæ suis portentum fabula *mera* est.

(5) Minus recte interpretis Arm. *mandatum pro oraculum*.

(6) Græce, *persequendo compulsam usque*, etc. L.

(7) Λόγγιον ἀνανεούμενον, *responsum oraculi mente volentem*. Ita recte Diodori interpretis ed. cit., p.

His subdit (9), ab Ascanio factam esse regni sui sedem (10) Albam, multaque circum habitacula (11) subversa: fuisse *hunc* conspicuum virum, et tricesimo octavo regni anno naturæ concessisse.

4. Post hujus obitum (12) populum dissensio tenuit ob duos de sceptro certantes. Nam et Julius Ascanii filius ad se regnum pertinere dicebat; et Silvius Ascanii frater, Ænea genitus atque Silvia, quæ olim fuerat Latini uxor (13), pari jure se uti putabat. Huic post Æneæ obitum insidias Ascanius struxerat, ideoque puer nutritus fuerat ab armentariis in monte, unde et nomen ei factum Silvius de nomine montis Latinorum, cui Silva nomen erat (14). In hoc partium conflictu tandem suffragiorum numero præpotens regiam dignitatem Silvius occupat; Julius autem dominatu exclusus pontificatum maximum adeptus est, qui erat honor a regali secundus. Ex hoc ortam gentem Juliam ad hunc usque diem Romæ vigere aiunt. Silvius autem cum in principatu suo nihil commemoratione dignum egisset, post regni annum vicesimum nonum obiit. Successit in imperium Æneas filius, cui Silvio cognomentum erat, isque annis plus triginta regnavit.

5. Exin potestatem adeptus est Latinus, cognomento item Silvius, annis L. Hic rebus gestis domi bellique inclaruit. Idem adjacentia oppida sustulit; tum veteres illas urbes, quæ Latinorum olim dicebantur, exstruxit octodecim, Tibur videlicet, Præneste, Gabios, Tusculum, Coram, Pometiam, Lanuvium, Labicum, Saptiam, Satricum, Ariciam, Tellenas, Crustumerium, Cæninam, Fregellas, Cameriam, Medulliam, et Boilum, quam nonnulli Bolam dicunt (15).

D 637, et L.

(8) Hactenus Diodorum nobis conservaverat Syncellus. Reliqua Diodorianis excerptis addit Armenius interpretis.

(9) Vel Diodorus nimirum vel apud Diodorum Fabius.

(10) Interpretis Arm., *urbem pro sedem*.

(11) Interpretis Arm., *habitatores*, sed idem mox utitur verbo ejusmodi *subvertendi*, quod nonnisi de materialibus ædificiis hic adhiberi videtur.

(12) Pergit scribere Diodorus.

(13) Ita codex Arm., *uxor*, non *filia*.

(14) Ita prorsus Arm. interpretis, cum tamen dicendum sit, *nutritus fuerat in saltu ab armentariis, unde et nomen ei factum Silvius, quia saltum Latini silvam vocitant*.

(15) Harum urbium conditum canit etiam Virgilius *Æn.* vi, 767 seqq. Victor item *Orig. G. R.*

6. Latino mortuo, rex creatus est filius ejus Alba Silvius, qui annis octo et triginta potestatem retinuit. Postea imperavit Epitus Silvius annis viginti sex. Quo defuncto, regnum delapsus est ad Capyn; idque ei mansit annis duodetriginta. Postea Calpetus filius ejus annis tredecim dominatus est. Mox Tiberius (1) Silvius annis octo. Is adversus Etruscos expeditione suscepta, dum Albam fluvium cum exercitu transmitteret, gurgite ejus mersus obiit: ex quo nomen fluvii deinceps fuit Tiberis. Eo vitæ erepto, imperavit Latinis Agrippa quadraginta annis et uno.

7. Hunc consecutus est Amulius (2) Silvius* annis undeviginti. Hic traditur in omni vita superbe se gessisse, et cum ipso Jove de potentia æmulanter certasse. Quare et interdum autumnali tempore quum frequentia et vehementia tonitrua exaudirentur, is exercitum suum jubebat, signo edito, clypeos unanimiter gladiis percutere: atque ita putabat (3) se graviorem tonitru fragorem excitare. Quare et superbi in deos animi poenas luit fulmineo ictu enectus, cumque domo universa sub lacum albanum mersus. Etiamnum Romani lacus illius accolæ vestigia quædam demonstrant, columnas nimirum sub aqua prominentes, cujus in fundo regia domus sita erat.

8. Exin lectus est Aventius, qui annis septem supra triginta regnavit. Is prælio finitiorum magnopere pressus, in Aventium (4) collem fuga se subduxit, qui ex eo nomen contraxit Aventii. Hoc obeunte, dominationem excepit filius ejusdem Procas Silvius, tenuitque annis tribus supra viginti. Quo item naturæ satisfaciante, filius natu minor Amulius tyrannidem usurpavit, quia Numitor major natu frater, regni hæres, longinqua in regione versabatur. Regnavit Amulius annis paulo plus quadraginta tribus, donec a Remo et Romulo Romæ conditoribus interfectus est.

9. Jam et singillatim Romanorum reges hi sunt.

(*) Ὅτι Ῥωμύλος Σιλοῦτος παρ' ὄλον τὸν βίον ὑπερῆφανος γενόμενος, ἡμιλλᾶτο πρὸς τὸν θεὸν· βροντῶντος γὰρ αὐτοῦ, ἐκέλευε τοὺς στρατιώτας ταῖς σπάθαις τυπτεῖν τὰς ἀπτείδας ὑφ' ἐνὸς συνθήματος, καὶ λέγειν ὡς ὁ παρ' αὐτῶν γινόμενος ψόφος εἴη μελῶν· διὸ ἐκεραυνώθη. *Diodorus in Excerptis de virtutibus et vitiis ed. Wesseling., t. II, p. 546 (14).*

(**) Καὶ μὴν ἀπὸ γε τῆς ἐκβολῆς τῶν βασιλέων ἐπὶ τὸν πρῶτον ἀρξάντα τῆς πόλεως ἀναβιβάσθεις Ῥωμύλον ὁ

cap. 17, ait: *Regnante Latino Silvio coloniæ deductæ sunt Præneste, Tibur Gabii, Tusculum, Cora, Locri (Lanuvium vel Labicum) Crustumium, Camena, Ronillæ, (Bovillæ) cæteraque oppida circumquaque.*

(1) Ita etiam infra pro *Tiberinus*.

(2) Ita *Amulius* codex noster Arm. hic et interdum alibi, quicum consentit *Zonaras Annal. vii, 1.* Græce hic *Romulus*. Ab Eusebio posteriore libro in regum tabulis scribitur *Aremulus*, nec non in *Canone*. Item apud S. Hieronymum varie *Remulus, Aremulus, Romulus*.

(3) Græce: *dicere jubebat, majorem esse strepitum ab ipsis editum. L.*

(4) Ita codex Arm., cui suffragatur etiam *Dionysii Halic.* varia saltem lectio *Antiq. i, 84.* Quin et vetus interpres orationis *Tullianæ de ære alieno Milonis* (ed. Rom. p. 227, not. d) scribit *Advento pro Aventino.*

I. *Æneas* a quarto post captum *Hium* anno Latinis imperat annis III.

II. *Ascanius* annis XXXVIII.

III. *Silvius Æneæ* annis XXVIII (5).

IV. *Æneas Silvius* annis XXXI.

V. *Latinus Silvius* annis L.

VI. *Alba Silvius* annis XXXIX (6).

VII. *Epitus Silvius* annis XXVI.

VIII. *Capys Silvius* annis XXVIII.

IX. *Calpetus Silvius* annis XIII.

X. *Tiberius Silvius* annis VIII.

XI. *Agrippa Silvius* annis XXXV (7).

XII. *Amulius Silvius* annis XIX.

XIII. *Aventius Silvius* annis XXXVII.

XIV. *Procas Silvius* annis XXIII.

XV. *Amulius Silvius* annis XLII.

Romulus Romam condit regnatque septima olympiade. Igitur ab Ænea ad Romulum anni sunt CDXLVIII (8). Ab Ilio autem capto anni CDXXXI (9).

A Romulo, qui Romam condidit, hi reges habentur.

I. *Romulus* annis XXXVIII.

II. *Numa Pompilius* annis XL.

III. *Tullus Hostilius* annis XXX.

IV. *Ancus Marcius* annis XXXIII.

V. *Tarquinius* annis XXXVII.

VI. *Servilius* annis XLIV.

VII. *Tarquinius Superbus* annis XXIV.

Hi septem reges a Romulo exstiterunt, eorumque dominatio sublata est post annos CCXLIV (10).

Porro ab Ilio capto ad Romulum anni sunt CDXXI (11); summa igitur est annorum DCLXXV (12).

Horum, scilicet a Romulo usque ad *Tarquinium*, Romanorum regum tempora *Dionysius* quoque *Halicarnasseus* strictim recenset circa primum *septimæ* (13) olympiadis ita scribens.

CAPUT XLVII.

Dionysii Halicarnassei de regibus qui post Romulum Romæ exstiterunt.

(**) 1. Enimvero si a regibus sublatis usque ad

(5) *Superius* XXXIX.

(6) *Superius* XXXVIII.

(7) *Superius* XLII.

(8) Hic annorum numerus petitur potius ex ipso textu *Diodori* quam ex hoc catalogo.

(9) Hic numerus cum superiore § 4 utique fere congruit; verum si proximum numerum respicies, scribes omnino CCCCLI.

(10) Atqui superiores numeri dant CCXLVII.

(11) *Recole* not. 9.

(12) Ergo rursus prior numerus est CDXXXI. Totum hunc *Æthiopem* lavandum aliis permittimus.

(13) Videbatur addendum *septimæ*.

(14) Hoc fragmentum in *excerptis Valesianis* (adeoque et in *Wesselingiana Diodori* editione) dicitur petitum e libro sexto *Diodori*; verum *Eusebius* nunc docet id pertinere ad septimum librum.

primum Urbis regnatorem Romulum tempus reputemus, sunt anni cxxlvi (1), quod ex ipsis regum successione atque annis, quibus singuli in imperio manserunt, exploratum est. *Romulus Urbis auctor regnum dicitur tenuisse annis xxxvii* (2). Romulo extincto interregnum in Urbe fuit anni unius. Deinde Numa Pompilius suffraganeis (3) lectus regnavit annis xliii. Tullus autem Hostilius post Numam annis xxxvii (4). Postea regia dignitate potitus est Aeneas Marcius annis xxiv. Post Marcium Lucius Tarquinius, qui appellatus est Priscus, annis xxxviii. Cui succedens Servilius Tullus regnavit annis xliii. Servilium occidit Lucius (5) tyrannus, qui ob juris contemptum Superbus appellatus est, et in dominatu annis xxv permansit. Cum igitur revoluti sint ducenti et quadraginta quatuor anni regum, olympiades autem sexaginta et una, prorsus sequitur ut primus Urbis regnator Romulus primo anno septimae olympiadis dominationem auspicatus sit, Charopis decennalem principatum Athenis gerentis anno primo. Atque id prorsus exigit annorum supputatio. Quod autem singuli reges tot annis dominati sint, id eadem illa ratiocinatione palam sit. Igitur de tempore quo urbs modo rerum domina incolis frequentata fuerit, quatenus ab iis qui ante me existerunt narratum fuit, eatenus et mihi videtur (6). Hæc Dionysius.

2. Pulso Tarquinio, atque unius dominatione sublata, nulli præterea fuerunt Romanorum reges; sed primum Brutiani consules, mox tribuni (7), deinde dictatores (8), et rursum consules, de quibus singulis annum imperium tenentibus supervacaneum existitio in præsentem dicere, totque nominum copiam coacervare. Quod si res insuper ab his gestas sæculo recensere vellemus, prolixiores æquo narrationes fierent. Sed id quidem huic meo

A instituto non conducit. Quare hæc omnia satius iudico alii chronologiæ reservari; consules, inquam, qui post Tarquinius fuerunt et tribunos et dictatores, qui Romanorum urbem administraverunt, quique et ~~annorum~~ rationem efficiunt, usque ad Cæsarem. Interea nos illuc revertamur, ad eum scilicet qui primus monarchicam potestatem post supradictos reges tenuit.

5. Itaque ex intermediis temporibus post Tarquinius dejectum ad Julium Cæsarem olympiades constantur cxv, qui sunt anni cdlx. Quippe Tarquinius olympiade sexagesima septima expleta regno excidit, Cæsar autem initio centesimæ octogesimæ tertie (9) summum imperium invasit; ergo spatium annorum cdlx (10) interpositum est. Porro a septima olympiade Romaque condita anni excurrerant cxxlvi; sunt ergo a Roma condita usque ad Julium Cæsarem anni dcciv, olympiades vero clxxvi.

Testis horum est etiam chorographus Castor, qui tempora summata percenset his, quæ subdimus, verbis.

CAF UT XLVIII.

Castoris de imperio Romanorum.

Romanorum reges singillatim enumeravimus, ducto initio ab eo tempore quo Aeneas Anchisæ filius Latinorum regnum capessivit: desivimus autem in Amulium Silvium, quem Romulus interfecit, Rheæ matris suæ patrum. Nunc his addemus C Romulum et cæteros qui post hunc Romæ cum imperio præfuerunt usque ad Tarquinius cognomento Superbum: qua temporis summa anni sunt cxxlv. Postea consules ordinatim explicabimus, capto quidem exordio a Lucio Junio Bruto et Lucio Tarquinio Collatino, concluso autem opere in Marco Valerio Messala et Marco Pisone, qui consulatum

χρόνος, ἔτη τέτταρα πρὸς τετταράκοντα καὶ διακοσίους ἀποτελεῖ. Γνωρίζεται δὲ τοῦτο ταῖς διαδοχαῖς τῶν βασιλέων καὶ τοῖς ἔτεσιν οἷς κατέσχον τὴν ἀρχὴν ἕκαστοι. Ῥωμύλος μὲν γὰρ ὁ κτίσας τὴν πόλιν, ἑπτὰ καὶ τριάκοντα ἔτη λέγεται κατασχῆναι τὴν δυναστείαν· μετὰ δὲ τὸν Ῥωμύλου θάνατον, ἀδασλευτος ἡ πόλις γενέσθαι χρόνον ἑνιαύσιον. Ἔπειτα Νομάς Πουμπίλιος, αἰρεθείς ὑπὸ τοῦ δήμου, τρία καὶ τετταράκοντα ἔτη βασιλεύσας. Τούλλος δὲ Ὀστῆλλιος μετὰ Νομάδων, ἑξὶ καὶ τριάκοντα. Ὁ δ' ἐπὶ τούτῳ βασιλεύσας Ἄγκος Μάρκιος, τέτταρα πρὸς τοὺς εἰκοσι. Μετὰ δὲ Μάρκιον Λεύκιος Ταρκύνιος, ὁ κληθείς Πρίσκος, ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. Τοῦτον δὲ διαδεξάμενος Σερουῖος Τούλλιος, τετταράκοντα καὶ τέτταρα. Σερουῖον δὲ ἀνελὼν Λεύκιος Ταρκύνιος τυραννικὸς, καὶ διὰ τὴν τοῦ δικαίου ὑπεροψίαν κληθείς Σούπερβος, ἕως εἰκοστοῦ καὶ πέμπτου προσαγαγεῖν τὴν ἀρχὴν. Τεττάρων δὲ καὶ τετταράκοντα καὶ διακοσίων ἀναπολουμένων, ἃ κατέσχον οἱ βασιλεῖς, Ὀλυμπιάδων δὲ μίαις καὶ ἐξήκοντα, πᾶσα ἀνάγκη τὸν πρῶτον ἀρξάντα τῆς πόλεως Ῥωμύλον ἔπει πρῶτον τῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος παρεληφέναι τὴν βασιλείαν, ἀρχόντος Ἀθηνησὶ τῆς δεκαετίας Χάροπος ἔτος πρῶτον· τοῦτο γὰρ ὁ λογισμὸς τῶν ἐτῶν ἀπαίτει. Ὅτι δὲ τοσαῦτα ἕκαστος τῶν βασιλέων ἤρξεν ἔτη, δι' ἐκεῖνον δηλοῦνται μοι τοῦ λόγου. Τὰ μὲν δὴ περὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἡ νῦν δυναστεύουσα πόλις ὑκίσθη, τοῖς τε πρὸ ἐμοῦ γενομένοις εἰρημένα, κάμολ δοκούντα, τοιαῦτα ἐστίν. *Ex libro 1, 75.*

(1) Codex Arm. tantum xliii.

(2) Hæc particula prætermissa est in codice Arm.; sed patet id incuria librarii factum; est enim ad annorum rationes necessaria.

(3) Textus editus Græcus Dionysii, *popularibus*.

(4) Dic xxxii, ut Græce.

(5) Desit *Tarquinius*. L.

(6) Sic videtur loqui vel potius hallucinari interpres. Dionysius tamen, *tum quæ ab aliis ante me dicta fuerunt. tum etiam quæ mihi videntur, hæc sunt*.

(7) Scilicet *potestate consulari fungentes*.

D (8) Sequitur in Armeniaco textu glossa qui sunt eloquentes, quasi *dictator sit a dico*. Certe Cicero *De rep. lib. 1, 40*, ait: *Nam dictator quidem ab eo appellatur quia dicitur*.

(9) Cap. 18, n. 8, in utroque textu Armeniaco et Græco Julius Cæsar dicitur cepisse imperium olympiade centesima octogesima quarta. Sed revera et ibi pro quarta videtur scribendum *tertia*. Porro *Chronicon paschale* initium Cæsaris bis recitat, tum primo scilicet, tum secundo olympiadis clxxxiii anno.

(10) Hieronymus in prologo ad Aggæum scribit cdlxiv.

gesserunt Theophimo archonte Athenis (1). Atque A horum anni ad quadringentos sexaginta consurgunt (2). Hæc Castor.

Jam vero operæ pretium erit his Maxere Roma-

norum quoque post Julium Cæsarem imperatores, suosque singulis annis consules adscribere, adjectis item, quæ per eos annos absolutæ sunt, olympiadi- bus.

CAPUT XLI.

Imperatores et consules Romanorum a Julio Cæsare usque ad vicennalia Constantini (3).

Circa initium olympiadis cLXXIII Caius Julius Cæsar primus Romanorum levatus est imperator, sub quo præcipue res Romanorum floruerunt. Qui vero post ipsum fuerunt, Cæsares appellati sunt. Is imperator Romanorum primis processit.

Caii Julii Cæsaris annus 1.

I. Lepido et Planco coss.

II. Antonino et Isaurico coss.

III. Albino et Pollione coss.

CLXXXIV OLYMPIAS.

IV. Censorino et Sabino coss.

V. Pulchro et Flacco coss.

Caius Julius Cæsar Romæ ab altero Bruto interfectus est, cum eo conjurantibus aliis quibusdam senatoribus.

Romanorum imperator II Cæsar Augustus, qui et Octavianus, annis LVI, mensibus sex.

I. Agrippa et Gallo coss.

II. Publicola et Nerva Cocciō coss.

(1) Hi consules fuerunt anno Urbis conditæ cxcxiii, quarto olympiadis cLXXIII, quo anno Pompeius de Mithridate triumphavit. Jam archontem Theophimum videtur dicere postremum idem Castor cap. 29, quanquam revera multi archontes sequiore adhuc ætate inveniuntur. Interim hujus Theophimi nomen addendum est archontum catalogis quos Meursius atque Corsinius satis operoso studio confererunt. Item Dionysius et Lyciscus, qui sunt in inscriptione Veneta Cabirorum apud Rinckium.

(2) Secundum vulgatos fastos quos laudavimus, anni aliquot detrahendi sunt. Hic enim annorum cccclx numerus interest inter Brutum et Julium Cæsarem, ut capite superiore dictum est.

(3) Post caput 48 lacuna est in codice Armeniaco, quia minus saltem quaternio excidit. Attamen prioris hujus Eusebianorum Chronicorum libri nonnisi ultimum caput desiderari, docet nos ipse Eusebius in præmio, p. 4. Sequuntur post lacunam in Armeniaco codice regum tabulæ: exin alia lacuna est usque ad Abrahami annum cccxliv, ut postea dicam. Nunc autem a me opera danda est, ut libri hujus postremum caput probabili, quantum fieri potest, supplemento compensent.

De fastis consularibus Romanisque Cæsaribus a se in *Chronico* suo scribendis, quater Eusebius loquitur. Nam 1. in præmio ait se post priscos Romanos reges, in priora libro imperatores quoque Romanorum post Julium Cæsarem atque Augustum, annuosque consules imperatoribus implicitos, descripturum; 2. cap. 41 iterum spondet se Romanorum reges post Romulum, tum et Cæsares post Augustum, nec non consules a Julio Cæsare usque ad se, numeraturum; 3. cap. 47 diserte affirmat se consules Romanorum, tribunos, ac dictatores, a Bruto usque ad Cæsarem, utpote operosam nimis prolixamque materiam, ex his *Chronicis* suis exclusurum; 4. Denique cap. 48, nempe in proxima pagina, ait Eusebius se aggredi ad contextendum Romanorum post Julium Cæsarem

Ἀρχοντῆς τῆς φητ' ὀλυμπιάδος Γάτος Ἰούλιος Καίσαρ πρῶτος Ῥωμαίων ἡρώθῃ μονάρχης βασιλεὺς, ἐφ' (4) οὗ τὰ Ῥωμαίων ἤματα, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν Καίσαρες προσηγορεύθησαν, ὅς καὶ βασιλεὺς πρῶτος Ῥωμαίων προήλθεν ἐπὶ ἔτη δ' καὶ μῆνας ζ'.

Γάτου Ἰουλίου Καίσαρος ἔτος α'.

A'. ὕπ. Λεπίδου καὶ Πλάγκου.

B'. ὕπ. Ἀντωνίνου καὶ Ἰσαυρικοῦ.

Γ'. ὕπ. Ἀλβίνου καὶ Πουλλίωνος.

PHI' OLYMPIAS.

Δ'. ὕπ. Κενσωρίνου καὶ Σαθίνου.

Ε'. ὕπ. Πούλχρου καὶ Φλάκκου.

Γάτος Ἰούλιος Καίσαρ ἐν Ῥώμῃ ἐσφάγη ὑπὸ δευτέρου Βρούτου, συμποισάντων μετ' αὐτοῦ ἄλλων τινῶν συγκαλητικῶν.

Ῥωμαίων δεύτερος ἐβασίλευσεν Καίσαρ Σεβαστὸς Αὐγούστος, ὃ καὶ Ὀκταβιανὸς (5), ἔτη νς', μῆνας δ'.

A'. ὕπ. Ἀγρίππα καὶ Γάλλου.

B'. ὕπ. Πουβλικολὰ καὶ Ἐρβαχοκίου.

imperatorum catalogum, adjectis annis consularibus atque olympiadiibus. Postremum igitur libri hujus prioris caput hanc materiam habuit, Cæsares scilicet, consules, atque olympiades, a Julii Cæsare usque ad Constantini vicennalia, quæ est *Chronicorum* Eusebii meta.

Undenam porro fasti hi a nobis hauriendi erant, atque ad Eusebium quasi postliminiæ revocandi? Equidem in præfatione olim ad meam Eusebii editionem Mediolanensem, p. xvii, vix dubitare me dixi, quin ii consulares fasti, quos *paschale Chronicon* nobis conservavit, ex eo laqueo sint quod Eusebius in *Chronico* suo collocaverat: etenim collato sæpe *paschali Chronico* cum Eusebiano, infinitam prope materiam ipsis verbis ex hoc in illud translata deprehendebam. Nunc vero cum insuper videamus in *paschali Chronico* Cæsares et consules atque olympiades uno simul contextu decurrentes, satis, ut credo, constat Eusebianum hoc esse laterculum, quod *Chronici paschalis* auctor, multis de suo adjectis historiis, interpolavit cum lavitque; quæ rursus historia a me detrahendæ fuerunt; ut Eusebianum scriptum puritati suæ restituerem. Porro ad hoc excerptum faciendum utor haud editionibus ab infelici apographo derivatis, sed Vaticano *Chronici paschalis* codice perantiquo sæculi x, quem Messanæ vi Kal. Octobr. ann. 1551 Hieronymus Surita a Georgio quodam Constantino-politano emisse se in fronte codicis narrat, et deinde Romam deferendum curavit. Quippe est hoc pretiosissimum unicamque (teste ipsa inscriptione codicis) *Chronici paschalis* exemplar ab ultima antiquitate superstes, cui nomen quoque *Siculorum factorum* aliquando ab eruditis impositum est, propterea quod e Sicilia, ut diximus, translatum in Urbem fuit.

(4) Cod. Vat. ἀφ', sed scribendum ἐφ' cum Syn-cello, qui dicit ἐπὶ τοῦτου.

(5) Cod. hoc loco Ὀκτάβιος, sed infra Ὀκταβιανός.

ΡΗΕ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Γ'. ὕπ. Κορνεφηκίου καὶ Πομπηίου.
 Δ'. ὕπ. Ἀντωνίνου καὶ Λιβωνος.
 Ε'. ὕπ. Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου καὶ Κικέρωνος.
 Ϛ'. ὕπ. Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου τὸ β' καὶ Κορβιλίου.

ΡΠΓ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Ζ'. ὕπ. Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου τὸ γ' καὶ Κράσσου.
 Η'. ὕπ. Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου τὸ δ' καὶ Κράσσου
 τὸ β'.
 Θ'. ὕπ. Ἀενοδόρου καὶ Σωστίου.
 Ι'. ὕπ. Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου τὸ ε' καὶ Ἀπουληίου.

ΡΠΔ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- αζ ζ'. ΙΑ'. ὕπ. Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου τὸ Ϛ' καὶ Ἀγρίππα.
 Β'. ὕπ. Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου τὸ ζ' καὶ Ἀγρίππα
 τὸ β'.
 . ὕπ. Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου τὸ η' καὶ Ταύρου.
 . ὕπ. Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου τὸ θ' καὶ Σιλανού.

ΡΠΕ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- . ὕπ. Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου τὸ ι' καὶ Φλάκκου.
 Ϛ'. ὕπ. Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου τὸ ια' καὶ Πίσωνος.
 ἀγγη ὕπ. Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου τὸ ιβ' καὶ Ἀρουντίου.
 αὐτοῦ Ϛ'. ὕπ. Κέλσου καὶ Τιβερίου.

ΡΠΘ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- αδ Σεβ. Θ'. ὕπ. Λολλίου καὶ Λεπίδου.
 , μῆν. Κ'. ὕπ. Ἀπουληίου καὶ Νερβά.
 ΚΑ'. ὕπ. Σατουρνίλου καὶ Δουκρητίου.
 ΚΒ'. ὕπ. Λεντούλου καὶ Λεντούλου.

ΡΠΗ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- 5 κο' ΚΓ'. ὕπ. Λεντούλου τὸ β' καὶ Κορνηλίου.
 lil ΚΔ'. ὕπ. Φορνικίου καὶ Σιλανού.
 esa ΚΕ'. ὕπ. Δομετίου καὶ Ἀενοδόρου.
 ili ΚϚ'. ὕπ. Λιβωνος καὶ Πίσωνος.

ΡΠΙΑ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- ΚΖ'. ὕπ. Κράσσου καὶ Λεντούλου.
 ΚΗ'. ὕπ. Νέρωνος καὶ Κλάρου.
 ΚΘ'. ὕπ. Μεσσαλά καὶ Κυρινίου.
 Λ'. ὕπ. Ρουβελίου καὶ Σατουρνίου.

ΡΠΙΒ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- ΛΑ'. ὕπ. Μαξίμου καὶ Τουδέρωνος.
 ΛΒ'. ὕπ. Ἀφρικανοῦ καὶ Μαξίμου τὸ β'.
 ΛΓ'. ὕπ. Δρούσου καὶ Κρισπίνου.
 ΛΔ'. ὕπ. Κενσωρίνου καὶ Γάλλου.

ΡΠΙΓ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- ΛΕ'. ὕπ. Νέρωνος τὸ β' καὶ Πίσωνος τὸ β'.
 ΛϚ'. ὕπ. Βάλβου καὶ Βετέρου.
 ΛΖ'. ὕπ. Ὀκταβιανοῦ Αὐγ. τὸ ιγ' καὶ Σύλλου.
 ΛΗ'. ὕπ. Σαβίνου καὶ Ρουφίνου.

ΡΠΙΑ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- ΛΘ'. ὕπ. Ὀκταβιανοῦ Αὐγ. τὸ ιδ' καὶ Σιλανού.
 Μ'. ὕπ. Λεντούλου Πίσωνος.
 ΜΑ'. ὕπ. Πουβλίου Καίσαρος καὶ Παύλου.
 ΜΒ'. ὕπ. Ουίνδικίου καὶ Οὐάρου.

ΡΠΙΕ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- ΜΓ'. ὕπ. Λαμίου καὶ Σερβηλίου.
 ΜΔ'. ὕπ. Μάγνου καὶ Βαλερίου.
 ΜΕ'. ὕπ. Λεπίδου καὶ Πλάγκου.
 ΜϚ'. ὕπ. Τιβερίου Καίσαρος καὶ Καπήτωνος.

Α

CLXXXV OLYMPIAS.

- III. Cornificio et Pompeio coss.
 IV. Antonino et Libone coss.
 V. Octaviano Augusto et Cicerone coss.
 VI. Octaviano Augusto II et Corvilio coss.

CLXXXVI OLYMPIAS.

- VII. Octaviano Augusto III et Crasso coss.
 VIII. Octaviano Augusto IV et Crasso II coss.

- IX. Aenobarbo et Sosio coss.
 X. Octaviano Augusto V et Apuleio coss.

CLXXXVII OLYMPIAS.

- XI. Octaviano Augusto VI et Agrippa coss.
 XII. Octaviano Augusto VII et Agrippa II coss.

Β

- XIII. Octaviano Augusto VIII et Tauro coss.
 XIV. Octaviano Augusto IX et Silano coss.

CLXXXVIII OLYMPIAS.

- XV. Octaviano Augusto X et Flacco coss.
 XVI. Octaviano Augusto XI et Pisone coss.
 XVII. Octaviano Augusto XII et Aruntio coss.
 XVIII. Celso et Tiberio coss.

CLXXXIX OLYMPIAS.

- XIX. Lollio et Lepido coss.
 XX. Apuleio et Nerva coss.
 XXI. Saturnilo et Lucretio coss.
 XXII. Lentulo et Lentulo coss.

CXC OLYMPIAS.

- XXIII. Lentulo II et Cornelio coss.
 C XXIV. Fornicio et Silano coss.
 XXV. Domitio et Aenobarbo coss.
 XXVI. Libone et Pisone coss.

CXCI OLYMPIAS.

- XXVII. Crasso et Lentulo coss.
 XXVIII. Nerone et Claro coss.
 XXIX. Messala et Cyrinio coss.
 XXX. Rubellio et Saturnino coss.

CXCII OLYMPIAS.

- XXXI. Maximo et Tuberone coss.
 XXXII. Africano et Maximo II coss.
 XXXIII. Druso et Crispino coss.
 XXXIV. Censorino et Gallo coss.

CXCIII OLYMPIAS.

- D XXXV. Nerone II et Pisone II coss.
 XXXVI. Balbo et Vetere coss.
 XXXVII. Octaviano Aug. XIII et Sylla coss.
 XXXVIII. Sabino et Rufino coss.

CXCIV OLYMPIAS.

- XXXIX. Octaviano Aug. XIV et Silano coss.
 XL. Lentulo et Pisone coss.
 XLI. Publio Cæsare et Paulo coss.
 XLII. Vindicio et Vario coss.

CXCV OLYMPIAS.

- XLIII. Lamia et Servilio coss.
 XLIV. Magno et Valerio coss.
 XLV. Lepido et Planeo coss.
 XLVI. Tiberio Cæsare et Capitone coss.

CXCVI OLYMPIAS.

- XLVII. Cretio et Nerva coss.
 XLVIII. Camillo et Quintiliano coss.
 XLIX. Camerino et Sabino coss.
 L. Dolabella et Silano coss.

CXCVII OLYMPIAS.

- LI. Lepidio et Tauro coss.
 LII. Tiberio Cæsare II et Scipione coss.
 LIII. Flacco et Silano coss.
 LIV. Sexto et Sexto coss.

CXCVIII OLYMPIAS.

- LV. Pompeio Magno et Apuleio coss.
 LVI. Bruto et Flacco II coss.
 [Octavianus Augustus moritur Nolæ septuagesimo et sexto ætatis anno, diebus quinque et triginta minus.]

Romanorum imperator III Tiberius Cæsar annis
 XII.

- I. Tauro et Libone coss.
 II. Crasso et Rufo coss.

CXCIX OLYMPIAS.

- III. Tiberio Cæsare III et Rufo II coss.
 IV. Silano et Balbo coss.
 V. Messala et Grato coss.
 VI. Tiberio Cæsare IV et Druso coss.

CC OLYMPIAS.

- VII. Agrippa et Galba coss.
 VIII. Pollione et Vetere coss.
 IX. Cethego et Varo coss.
 X. Agrippa II et Lentulo coss.

CCI OLYMPIAS.

- XI. Getulico et Sabino coss.
 XII. Crasso et Pisone coss.
 XIII. Silano et Nerva coss.
 XIV. Gemino et Gemino coss.

CCII OLYMPIAS.

- XV. Rufo et Rubellino coss.
 XVI. Vinicio et Longino coss.
 XVII. Tiberio Cæs. v solo cos.
 XVIII. Persico et Vitellio coss.

CCIII OLYMPIAS.

- XIX. Aruntio et Æno-barbo coss.
 XX. Galba et Sylla coss.
 XXI. Gallo et Nonniano coss.
 XXII. Læliano et Plauto coss.

Tiberius imperator propria morte moritur Romæ in palatio, absque liberis et cælebs, natus annos LXX.

Romanorum imperator IV Caius Caligula Cæsar annis IV.

CCIV OLYMPIAS.

- I. Procuro et Nigrino coss.

(1) Deest in codice vat. Chronici paschalis, nec non in ejus editionibus, Augusti mors, quam ego facile supplevi. Cæteroquin hanc Suetonius subpræcedentibus consulibus recitat: obiit duobus Sextis Pompeio et Apuleio coss. Ex quibus insuper Sueto-

A

ΠΙΠΓ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- MZ'. ὑπ. Κρητίου καὶ Νερβά.
 MH'. ὑπ. Καμήλου καὶ Κυντιλλιανοῦ.
 MΘ'. ὑπ. Καμερίνου καὶ Σαθίνου.
 N'. ὑπ. Δολαβελλά καὶ Σιλανοῦ.

ΠΙΠΖ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- NA'. ὑπ. Λεπιδίου καὶ Ταύρου.
 NB'. ὑπ. Τιθερίου Καίσαρος τὸ β' καὶ Σκηπίωνος.
 NI'. ὑπ. Φλάκκου καὶ Σιλανοῦ.
 ND'. ὑπ. Σέκστου καὶ Σέκστου.

ΠΙΠΗ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- NE'. ὑπ. Πομπηίου Μάγνου καὶ Ἀπουληίου.
 NΓ'. ὑπ. Βρούτου καὶ Φλάκκου τὸ β'.
 [Ὁκταβιανὸς Ἀύγουστος τελευτᾷ ἐν Νώλᾳ, ὡν ἑτῶν οὐ, μην. ι', ἡμ. κε' (1).]

Ῥωμαίων γ' ἐμονάρχησεν Τιθέριος Καίσαρ ἑτη κβ'.

- A'. ὑπ. Ταύρου καὶ Αἰθωνός.
 B'. ὑπ. Κράσσου καὶ Ῥούφου.

ΠΙΠΘ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Γ'. ὑπ. Τιθερίου Καίσαρος τὸ γ' καὶ Ῥούφου τὸ β'.
 Δ'. ὑπ. Σιλανοῦ καὶ Βάλβου.
 Ε'. ὑπ. Μεσσαλά καὶ Γράτου.
 Γ'. ὑπ. Τιθερίου Καίσαρος τὸ δ' καὶ Δρούσου.

Σ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Z'. ὑπ. Ἀγρίππα καὶ Γαλβά.
 H'. ὑπ. Πουλλίωνος καὶ Βετέρου.
 Θ'. ὑπ. Κεθῆγου καὶ Οὐάρου.
 I'. ὑπ. Ἀγρίππα τὸ β' καὶ Λεντούλου.

ΣΑ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- IA'. ὑπ. Γετουλικῶ καὶ Σαθίνου.
 IB'. ὑπ. Κράσσου καὶ Πίσωνος.
 II'. ὑπ. Σιλανοῦ καὶ Νερούα.
 ID'. ὑπ. Γεμίνου καὶ Γεμίνου.

ΣΒ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- IE'. ὑπ. Ῥούφου καὶ Ῥουβελλίνου.
 IG'. ὑπ. Οὐεννικίου καὶ Λογγίνου.
 IZ'. ὑπ. Τιθερίου Καίσαρος τὸ ε' μόνου.
 IH'. ὑπ. Περσικῶ καὶ Βετελλίου.

ΣΓ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- IΘ'. ὑπ. Ἀρουντίου καὶ Ἀενοδόρβου.
 D K'. ὑπ. Γαλβά καὶ Σύλλου.
 KA'. ὑπ. Γάλλου καὶ Νοννιανοῦ.
 KB'. ὑπ. Λελιανοῦ καὶ Πλαύτου.

Ὁ βασιλεὺς Τιθέριος τελευτᾷ ἰδίῳ θανάτῳ ἐν τῷ παλατίῳ Ῥώμης, ἄπαις καὶ ἀγύνατος, ὡν ἑτῶν ε'.

Ῥωμαίων δ' ἐβασίλευσεν Γάιος Γάλλος (2) Καίσαρ ἑτη δ'.

ΣΔ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- A'. ὑπ. Προκούλου καὶ Νιγρίνου.

nii verbis cognoscimus Sextos prænomena esse consulum Pompeii et Apuleii, non autem diversos consules, ut horum fastorum auctor hic et sæpe alibi in multis errat.

(2) Ita cod.

Β'. ὄπ. Ἰουλιανοῦ καὶ Ἀσπρενάτου.

Γ'. ὄπ. Κλαυδίου Καίσαρος καὶ Κερσιανοῦ.

Δ'. ὄπ. Κλαυδίου Καίσαρος τὸ β' μόνου.

Ἐπὶ τῶν προκειμένων ὑπάτων Γάιος Γάλλος ἐσφάγη ἐν τῷ παλατίῳ Ῥώμης ὑπὸ τῶν ἰδίων σπαθαρῶν κουδικουλαρίων εὐνούχων, κατὰ γνώμην τῆς συγκλήτου, ὧν ἐτῶν λθ'.

ΣΕ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Ῥωμαίων ε' ἐβασίλευσεν Κλαύδιος ἔτη ιδ'.

Α'. ὄπ. Κλαυδίου Καίσαρος τὸ γ' καὶ Ἀντωνίνου.

Β'. ὄπ. Κλαυδίου Καίσαρος τὸ δ' καὶ Λάργου.

Γ'. ὄπ. Κλαυδίου Καίσαρος τὸ ε' καὶ Βετελλίου τὸ β'.

Δ'. ὄπ. Κρίστου καὶ Ταύρου.

ΣΖ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Ε'. ὄπ. Οὐεννικίου καὶ Κορβίνου.

Ζ'. ὄπ. Ἀσιατικοῦ καὶ Σιλανοῦ (2).

* * *

Η'. ὄπ. Καπήτωνος καὶ Ρούφου.

ΙΑ'. ὄπ. Ἰταλικοῦ καὶ Τραχάλου.

Ἐπὶ τούτων τῶν ὑπάτων ἀφανῆς γέγονεν Νέρων, Δ καὶ τελευταῖα, ὧν ἐτῶν ξθ' (4).

Μετὰ Νέρωνα Γαλθᾶς ἐβασίλευσεν ἐν Ἰθρίῳ, Οὐι-τρήλλιος ἐν Γερμανίᾳ, Ὄθων ἐπὶ Ῥώμης· ἕκαστος αὐτῶν ἰδίᾳ ἐπέβη τῇ ἀρχῇ.

Γαλθᾶς ἐβασίλευσεν μῆνας ζ', καὶ ἐν μέσῃ τῇ Ῥωμαίων ἀγορᾷ τὴν κεφαλὴν ἀπετμήθη.

Ὄθων βασιλεύσας μῆνας ς', ἑαυτὸν διεχειρίσατο.

(1) Dic *Cæsiano*.

(2) In codice Vat., p. 172 b, ad oram inferiorem scribitur: *desideratur quaternio* (non una pagina, ut alii dixerunt) *et cum eo xx annorum consulatus*. Hinc etiam patet, codicem Vaticanum esse fontem unicum *Chronici paschalis*, quia et Monacense apographum cum editionibus æque hiat. Porro Latini

A II. Juliano et Asprenate coss.

III. Claudio Cæs. et Cersiano (1) coss.

IV. Claudio Cæsare II solo cos.

His prædictis coss. Caius Caligula Romæ in palatio interfectus est a suis protectoribus cubiculariis eunuchis, consentiente senatu, cum annorum esset xxxix.

CCV OLYMPIAS.

Romanorum imp. V Claudius an. xiv.

I. Claudio Cæsare III et Antonino coss.

II. Claudio Cæsare IV et Largo coss.

III. Claudio Cæsare V et Vitellio II coss.

IV. Crispo et Tauro coss.

CCVI OLYMPIAS.

V. Vinicio et Corvino coss.

B VI. Asiatico et Silano coss.

VII. Claudio Cæs. VI et Vitellio III coss.

VIII. Vitellio IV et Publicota coss.

CCVII OLYMPIAS.

IX. Veriano et Gallo coss.

X. Vetere et Nerviniano coss.

XI. Claudio Cæs. VII et Orfito coss.

XII. Sylla et Catone coss.

CCVIII OLYMPIAS.

XIII. Silano et Antonino coss.

XIV. Marcello et Aviola coss.

Romanorum imp. VI Nero annis xiv.

I. Nerone et Vetere coss.

II. Saturnino et Scipione coss.

CCIX OLYMPIAS

C III. Nerone II et Pisone coss.

IV. Nerone III et Messala coss.

V. Aproniano et Capitone coss.

VI. Nerone IV et Lentulo coss.

CCX OLYMPIAS.

VII. Lacio (3) et Turpiliano coss.

VIII. Mario et Gallo coss.

IX. Rufo et Regulo coss.

X. Crasso et Basso coss.

CCXI OLYMPIAS.

XI. Helva et Vestino coss.

XII. Telesino et Rufo coss.

XIII. Capitone et Rufo coss.

XIV. Italico et Trachalo coss.

His consilibus Nero amplius non comparuit, extinctusque est, annos natus lxxix.

Post Neronem imperavit in Hispania Galba, Vitellius in Germania, Otho Romæ. Hi singuli seorsum imperium arripuerunt.

Galba mense imperii septimo in medio Romæ foro capite truncatus est.

Otho mense imperii sexto ipse sibi manus attulit.

num supplementum ex Idatio sumpsit, quem auctorem cum textu *Chronici paschalis*, ideoque cum Eusebio, valde conspirare, exploratum est.

(3) Dic *Cæsonio*.

(4) Ridiculus error. Siquidem Nero anno floridæ ætatis xxxii violenta morte obiit. Sed alia multa hujuscemodi menda non corrigam.

Vitellius mense imperii decimo in palatio est in-
teremptus.

Romanorum imperator VII Vespasianus ab exer-
citu electus, annis ix, mensibus xi, diebus xxii.

CCXII OLYMPIAS.

- I. Galba et Tito Rufino coss.
- II. Vespasiano imp. solo cos.
- III. Vespasiano imp. ii et Nerva coss.
- IV. Vespasiano Augusto iii et Tito coss.

CCXIII OLYMPIAS.

- V. Vespasiano Augusto iv et Tito ii coss.
- VI. Domitiano et Messalino coss.
- VII. Vespasiano Augusto v et Tito iii coss.
- VIII. Vespasiano Aug. vi et Tito iv coss.

CCXIV OLYMPIAS.

- IX. Vespasiano Augusto vii et Tito v coss.
- X. Tito vi et Domitiano ii coss.

Hoc anno Vespasianus imperator morbo cor-
reptus, ex defectione moritur, annos natus Lxx.

Romanorum imperator VIII Titus, illius filius,
annis ii.

- I. Tito Augusto viii et Domitiano iii coss.
- II. Galba et Pollione coss.

His prædictis coss. gravi morbo oppressus Titus
mortem obiit annos natus XLii.

Romanorum imperator IX Domitianus annis xvi

CCXV OLYMPIAS.

- I. Domitiano Augusto iv et Sabino coss.
- II. Domitiano Augusto v et Tito Rufo coss.
- III. Domitiano Augusto vi et Sabino coss.
- IV. Domitiano Augusto vii et Fulvio coss.

CCXVI OLYMPIAS.

- V. Domitiano Augusto viii et Dolabella coss.
- VI. Domitiano Augusto ix et Saturnino coss.
- VII. Domitiano Augusto x et Tito Rufo ii coss.
- VIII. Fulvio ii et Atratino coss.

CCXVII OLYMPIAS.

- IX. Domitiano Augusto xi et Nerva coss.
- X. Glabrione et Trajano coss.
- XI. Domitiano Augusto xii et Saturnino coss.
- XII. Pompeio et Crispino coss.

CCXVIII OLYMPIAS.

- XIII. Domitiano Augusto xiii et Flavio Clemente D
coss.
- XIV. Asprenate et Laterano coss.
- XV. Domitiano xiv et Clemente ii coss.
- XVI. Valente et Vetere coss.

Domitianus occisus est, an. nat. XLV.

Romanorum imperator X Nerva anno i.

CCXIX OLYMPIAS.

- I. Nerva Augusto et Tito Rufo iii coss
Nerva morbo conflictatus vitæ finem fecit viii.
Kalend. Februarii.
- Romanorum imp. XI Trajanus an. xix.
- I. Trajano Augusto solo cos.
- II. Palma et Senecione coss.
- III. Trajano Augusto ii et Pontiano coss.

Α Οὐτέλλιος βασιλεύσας μῆνας ι', ἐσφάγη ἐν τῷ πα-
λατίῳ Ῥώμης.

Ῥωμαίων ζ' ἐβασίλευσεν Οὐεσπασιανὸς ἔτη θ', μῆ-
νας ια', ἡμέρας κβ', στέφαντος αὐτὸν τοῦ στρατοῦ.

ΣΙΒ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Α'. ὑπ. Γαλβὰ καὶ Τίτου Ῥουφίνου.
- Β'. ὑπ. Οὐεσπασιανοῦ αὐτοκράτορος μόνοῦ.
- Γ'. ὑπ. Οὐεσπασιανοῦ αὐτοκράτ. τὸ β' καὶ Νερούα.
- Δ'. ὑπ. Οὐεσπασιανοῦ Αὐγούστου τὸ γ' καὶ Τίτου.

ΣΙΓ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Ε'. ὑπ. Οὐεσπασιανοῦ Αὐγούστου τὸ δ' καὶ Τίτου τὸ β'.
- Ζ'. ὑπ. Δομετιανοῦ καὶ Μεσσαλίνου.
- Ζ'. ὑπ. Οὐεσπασιανοῦ Αὐγούστου τὸ ε' καὶ Τίτου τὸ γ'.
- Η'. ὑπ. Οὐεσπασιανοῦ Αὐγούστου τὸ ς' καὶ Τίτου τὸ δ'.

ΣΙΔ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Θ'. ὑπ. Οὐεσπασιανοῦ Αὐγούστου τὸ ζ' καὶ Τίτου τὸ ε'.
 - Ι'. ὑπ. Τίτου τὸ ς' καὶ Δομετιανοῦ τὸ β'.
- Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ νόσῳ βληθεὶς Οὐεσπασιανὸς ὁ
βασιλεὺς παρεθεὶς τελευτᾷ, ὦν ἐτῶν σ'.
- Ῥωμαίων η' ἐβασίλευσεν Τίτος, οὐκ αὐτοῦ, ἔτη β'.

- Α'. ὑπ. Τίτου Αὐγούστου τὸ ζ' καὶ Δομετιανοῦ τὸ γ'.
- Β'. ὑπ. Γαλβὰ καὶ Πουλλίλωνος.

Ἐπὶ τῶν προκειμένων ὑπάτων πάθει δεινῷ βλη-
θεὶς Τίτος ἀπέθανεν, ὦν ἐτῶν μβ'.

Ῥωμαίων θ' ἐβασίλευσεν Δομετιανὸς ἔτη ις'.

ΣΙΕ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Α'. ὑπ. Δομετιανοῦ Αὐγούστου τὸ δ' καὶ Σαβίνου
- Β'. ὑπ. Δομετιανοῦ Αὐγούστου τὸ ε' καὶ Τίτου Ῥούφου.
- Γ'. ὑπ. Δομετιανοῦ Αὐγούστου τὸ ς' καὶ Σαβίνου.
- Δ'. ὑπ. Δομετιανοῦ Αὐγούστου τὸ ζ' καὶ Φουλβίου.

ΣΙΓ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Ε'. ὑπ. Δομετιανοῦ Αὐγούστου τὸ η' καὶ Δολαβελλᾶ.
- Ζ'. ὑπ. Δομετιανοῦ Αὐγούστου τὸ θ' καὶ Σατουρνίνου.
- Ζ'. ὑπ. Δομετιανοῦ Αὐγ. τὸ ι' καὶ Τίτου Ῥούφου τὸ β'.
- Η'. ὑπ. Φουλβίου τὸ β' καὶ Ἀτρατίνου.

ΣΙΖ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Θ'. ὑπ. Δομετιανοῦ Αὐγούστου τὸ ια' καὶ Νερούα.
- Ι'. ὑπ. (Γ)λαθρίωνος καὶ Τραϊανοῦ.
- ΙΑ'. ὑπ. Δομετιανοῦ Αὐγούστου τὸ ιβ' καὶ Σατουρνίνου.
- ΙΒ'. ὑπ. Πομπηίου καὶ Κρισπίνου.

ΣΙΗ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- ΙΓ'. ὑπ. Δομετιανοῦ Αὐγούστου τὸ ιγ' καὶ Φλαυτοῦ
Κλήμεντος.

- ΙΑ'. ὑπ. Ἀσπρενάτου καὶ Λατεράνου.
- ΙΕ'. ὑπ. Δομετιανοῦ Αὐγ. τὸ ιδ' καὶ Κλήμεντος τὸ β'.
- ΙΖ'. ὑπ. Οὐάλεντος καὶ Βετέρου.

Δομετιανὸς ἀνηρέθη, ὦν ἐτῶν με'.

Ῥωμαίων ι' ἐβασίλευσεν Νερούας ἔτος α'.

ΣΙΘ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Α'. ὑπ. Νερούα Αὐγούστου καὶ Τίτου Ῥούφου τὸ γ'.
- Νερούας νοσήσας ἐτελεῦτήσεν πρὸ η' Καλενδῶν
Φεβρουαρίου.

Ῥωμαίων ια' ἐβασίλευσεν Τραϊανὸς ἔτη ιθ'.

- Α'. ὑπ. Τραϊανοῦ Αὐγούστου μόνοῦ.
- Β'. ὑπ. Παλμὰ καὶ Σενεκίωνος.
- Γ'. ὑπ. Τραϊανοῦ Αὐγούστου τὸ β' καὶ Ποντιανοῦ.

usque ad centesimæ septuagesimæ olympiadis quartum annum insedit, annis post reditum quindecim in regia potestate versatus : ita ut annis omnino sex supra viginti regnaverit, nempe undecim imperio integro, quindecim bifariam diviso.

23. Jam ipse Cyzicenus a centesimæ sexagesimæ septimæ olympiadis primo anno dominatus est, primo autem centesimæ septuagesimæ primæ defunctus, postquam annis octodecim regnaverit, et quinquaginta vitam produxerat. Porro necis ejus ratio ejusmodi fuit. Grypo Antiocho eo quod diximus tempore fati functo, Seleucus hujus filius adducto exercitu urbes plurimas subigebat. At vero Cyzicenus Antiochus contractis Antiochiæ copiis manus infelici Marte conseruit : tum equo inter hostes elatus, quum jam capiendus esset, educto gladio ipse sibi vitam exhausit. Quo facto regnum universum cum ipsa Antiochia in Seleuci potestatem redactum est.

24. Contra eum tamen bellum aluit residuus Cyziceni filius Antiochus. Reapse prælio in Cilicia prope urbem Mopsuestiam patrato, victoriam Antiochus adeptus est. Seleucus autem in urbem fuga elapsus, sciscitabatur a civibus num se agnoscerent (1) : cumque se agnitum audisset, ne vivus combureretur, manus illico sibi attulit.

25. Tum fratres ejus, qui gemini dicebantur, Antiochus et Philippus cum exercitu adventantes vi urbem ceperunt, fratrisque ulciscendi causa

A eandem subverterunt. Hos tamen Cyziceni filius armis petiit ac debellavit : atque ex his quidem Antiochus Seleuci frater pugna excedens, equo temere oberrans, in Orontem amnem delapsus vortice haustus periit.

26. Reliqui erant, qui de regno inter se decertarent, Philippus Seleuci frater Grypo Antiocho natus, et Antiochus Cyziceni filius. Hi orsi ab anno primo (2) olympiadis centesimæ septuagesimæ primæ non sine delectis exercitibus, Syriæ partem singuli tenebant, bellumque pro Syriæ universitate gerebant, donec superatus Antiochus ad Parthos se fuga recepit. Idem postea per Pompeium sibi conciliatum agebat, ut in Syriam reduceretur : verum hic pecunia ab Antiochenis accepta, nullam filius curam gessit, urbi que libertate proprioque jure frui concessit. Interim et Alexandrini missis legatis Menelao, Lampone et Callimandro rogabant illum (3), ut digresso Alexandria Ptolemæo Dionysio (4) Ægypti regnum una cum Ptolemæi filiius capesseret. Verum ipse morbo gravatus interiit.

27. Imperio excidit etiam Philippus (5), de quo antea diximus (6), Grypi filius ac Tryphænæ (7) Ptolemæo octavo genitæ. Cum autem averet Ægyptum adire, propterea quod ipsum quoque per id tempus Alexandrini cives ad imperium accersebant, Romanus Syriæ proconsul Gabinus (8) Pompeii legatus negotium disturbavit. Igitur Syriacorum

πὸς παρατείνει ἄχρι τῆς ἑκατοστῆς ἑβδομηκοστῆς Ὀλυμπιάδος τοῦ τετάρτου ἔτους, ἔτη μετὰ τὴν κάθοδον ἐπιζήσας δεκαπέντε, ὡς ἀρξάι τὰ πάντα εἰκοσι ἕξ, ἕνδεκα μὲν καθ' ἑαυτὸν, πεντεκαίδεκα δὲ τῆς ἀρχῆς διηρημένης.

23. Ὁ δὲ Κυζικηνὸς κρατήσας ἀπὸ τῆς ρξ' ἔτους πρώτου τελευτᾷ ἔτει πρώτῳ τῆς ροα' Ὀλυμπιάδος, βασιλεύσας μὲν ἔτη ιη', βίους δὲ τὰ πάντα ἔτη ν'. Τελευτᾷ δὲ τοῦτον τρόπον. Ἀποθανόντος γὰρ τοῦ Γρυποῦ Ἀντιόχου κατὰ τὸν εἰρημένον χρόνον, Σέλευκος ὁ τοῦτου παῖς ἐπελθὼν μετὰ δυνάμειος πολλὰς πόλεις προσήγαγετο. Ἀντιόχος δὲ ὁ Κυζικηνὸς προσαγαγὼν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας τὴν δύναμιν, καὶ παραταξάμενος ἐνίκηθη. Ἐξενεχθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ ἵππου αὐτοῦ πρὸς τοὺς πολεμίου, καὶ μέλλων συλλαμβάνεσθαι, ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν. Τῆς δὲ βασιλείας ὁ Σέλευκος ἐγγρατῆς γενόμενος παρέλαβε τὴν Ἀντιόχειαν.

24. Πρὸς δὲ τοῦτον ἐπολέμει τοῦ Κυζικηνοῦ υἱὸς γενόμενος Ἀντιόχος. Γενομένης δὲ μάχης ἐν τῇ Κιλικίᾳ περὶ πόλιν τὴν ὀνομαζομένην Μοψουεστίαν, ἐνίκησεν ὁ Ἀντιόχος. Σέλευκος δὲ φυγὼν εἰς τὴν πόλιν, καὶ πυθόμενος τοὺς ἐγγυρῶντες ὅτι διεγνώκασιν αὐτὸν ζῶντα κατακαύσαι, φθᾶσας ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν.

25. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ κληθέντες διδυμοί, Ἀντιόχος τε καὶ Φίλιππος, ἐπιφανέντες μετὰ δυνάμειος, καὶ τὴν πόλιν βίᾳ χειρωσάμενοι μετήλθον τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ, κατασκάψαντες τὴν πόλιν. Ἐπελθὼν δὲ ὁ τοῦ Κυζικηνοῦ υἱὸς μάχῃ αὐτοὺς νικᾷ. Καὶ τούτων Ἀντιόχος μὲν ὁ τοῦ Σελεύκου ἀδελφὸς ἀπὸ τῆς μάχης ἐλαύνων τὸν ἴππον, καὶ καταφυγὼν εἰς τὸν Ὀρόντην, ὑπὸ τοῦ βείθρου κατεφθάρη.

26. Λοιπῶν δὲ ὄντων τῶν ἀμφισθητούντων περὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου, τοῦ Σελεύκου μὲν ἀδελφοῦ, υἱοῦ δὲ τοῦ Γρυποῦ Ἀντιόχου, Ἀντιόχου τε τοῦ παιδὸς τοῦ Κυζικηνοῦ, ἀπὸ τρίτου ἔτους τῆς ροα' Ὀλυμπιάδος ἀρξάμενοι, καὶ δυνάμειος ἀξιολόγους ἔχοντες, καὶ μέρους τῆς Συρίας ἐπικρατοῦντες διεπολέμουν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς Συρίας. Καὶ ἠττηθεὶς Ἀντιόχος εἰς Πάρθους ἀπέφυγε, καὶ ὕστερον Πομπηίῳ ἑαυτὸν ἐνεχείρισεν, ὡς ὑπ' αὐτοῦ καταχθισόμενος εἰς τὴν Συρίαν. ὁ δὲ λαβὼν παρ' Ἀντιοχέων χρήματα, τοῦ μὲν οὐκ ἐφρόντισεν, αὐτόνομον δὲ τὴν πόλιν εἶσας. Περμψάντων δ' ἐπ' αὐτὸν Μενέλαον καὶ Λάμπωνα καὶ Καλλιμανδρὸν Ἀλεξανδρέων, ὅπως Πτολεμαίου τοῦ Διονύσου τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκστάντος, αὐτὸς ἐλθὼν τῆς Αἰγύπτου βασιλεύσῃ μετὰ τῶν θυγατέρων τοῦ Πτολεμαίου, νόσῳ συσχεθεὶς ἐτελεύτησε.

27. Καταλύεται δὲ καὶ Φίλιππος ὁ τοῦ Γρυποῦ καὶ Τρυφαινῆς τῆς Πτολεμαίου τοῦ ὀγδόου υἱὸς ὁ προεστρεμένος. Καὶ κατιέναι θέλοντα αὐτὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον (μετεπέμψαντο γὰρ καὶ τοῦτον τότε οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἐπὶ

(1) Græce, intelligensque decretum a popularibus ut se vivum comburerent. Idque unice verum est. L.

(2) Græce, tertio.

(3) Nempe Antiochum.

(4) Interpres Arm., perperam, Dionysi filio.

(5) De Philippi et Seleucidarum sine nihil aliud pene tradunt tot Syriacorum rerum scriptores, nisi quod in Syriæ regnum Tigranes Armenius successerit, de quo lege Justinum xl, 1, qui cap. 2 ait Tigrani successisse Syrum Antiochum, post quem

D Romani.

(6) Interpres Arm. ponit hoc comma post Ptolemæum, atque de quibus antea diximus. Nos Græco adhæsimus, ὁ προεστρεμένος.

(7) De Tryphæna recole dicta cap. 22. Adde jam Scaligerum, qui in adnot. ad Græca Eusebii, pag. 430, Tryphænam Cleopatram a sorore ejusdem Cleopatra, Lagidarum regina ultima, jam diu distinxit.

(8) De hoc magistratu Gabinii lege Cassium Dionem xxxix, 53.

regum successio hactenus deducta finem nacta est.

28. Sunt autem Asianorum et Syrorum reges singillatim hi.

- I. Asianis imperavit Antigonus annis xviii.
- II. Demetrius obsessor superioribus regionibus et Syriæ annis xvii.
- III. Seleucus Nicator annis xxxii.
- IV. Antiochus Soter annis xix.
- V. Antiochus Deus annis xv.
- VI. Seleucus Callinicus annis xxi.
- VII. Seleucus Ceraunus annis iii.
- VIII. Antiochus Magnus annis xxxvi.
- IX. Seleucus (1) annis xii.
- X. Antiochus Epiphanes annis xi.
- XI. Antiochus hujus filius anno 1 et mensibus vi.
- XII. Demetrius Soter annis xii.
- XIII. Alexander annis xv (2).
- XIV. Demetrius Demetrii annis iii.
- XV. Antiochus Sidetes annis ix.
- XVI. Demetrius iterum (3) annis iv.
- XVII. Antiochus Grypus annis xxvi.
- XVIII. Antiochus Cyzicenus annis xviii (4).
- XIX. Philippus Grypi annis... (5) sub quo Syriaticæ dominationi finis est impositus.

Post quos Romani.

CAPUT XLII.

De præcipuis auctoribus e quibus hoc opus excerptum est (6).

Romanorum reges, qui a Romulo, quique ab Augusto usque ad nostram ætatem exstiterunt, et Romanorum consules a Julio Cæsare usque ad nos, nunc age jam addam (7) tot memoriis scripto consignatis quas hactenus coacervavi atque hic ordinatim digessi ex Alexandro Polyhistore, ex

την ἀρχὴν) Γαβίνιος ὁ τῆς Συρίας ἀρχὼν Ῥωμαῖος ἐπαρχὸς ὢν τοῦ Πομπηίου ἐπέσχε· καὶ οὕτως ἡ βασιλικὴ διαδοχὴ ἢ κατὰ Συρίαν ἀρχὴ τούτων φθάσασα κατελύθη.

28. Εἰσὶν οὖν ἐφεξῆς Ἀσίας καὶ Συρίας βασιλεῖς οἷδε·

- Ἀντίγονος ἐβασίλευσε τῆς Ἀσίας ἔτη ιη'.
- Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς τῶν τε ἄνω τόπων καὶ Συρίας ἔτη ιζ'.
- Σέλευκος ὁ Νικάτωρ, ἔτη λβ'.
- Ἀντίοχος ὁ Σωτήρ, ἔτη ιθ'.
- Ἀντίοχος ὁ Θεός, ἔτη ιε'.
- Σέλευκος ὁ Καλλίνικος, ἔτη κα'.
- Σέλευκος ὁ Κεραυνός, ἔτη γ'.
- Ἀντίοχος ὁ μέγας, ἔτη λς'.
- Σέλευκος ὁ Φιλοπάτωρ, ἔτη ιβ'.
- Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, ἔτη ια'.
- Ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ, ἔτος α', μῆνας ζ'.
- Δημήτριος ὁ Σωτήρ, ἔτη ιβ'.

(1) Græce, *Seleucus Philopator*.

(2) Ita etiam Græce, sed superius uterque textus *quinque*.

(3) In textu Arm. hic quidem scribitur *oloz*, posteriore autem libro in tabulis regum *olaz*, quæ videntur incognitæ voces : utroque autem in loco scribitur in margine *iterum*.

(4) Cod. Arm. xvii, sed idem supra n. 23, xviii, cum Græco consentiens.

(5) Græce *annis ii*, et cod. Arm. in regum laterculis.

A Abydeno qui Assyrias Medicasque historias scripsit, e Manethonis tribus Ægyptiacorum monumentorum libris, e Cephalionis *novem Musarum* libris, e Diodori *Bibliothecæ* quadraginta voluminibus quibus breviter historiam usque ad Caium Cæsarem texuit, e Cassii Longini octodecim libris quibus olympiades ccxxviii (8) complexus est, e Phlegontis liberti Cæsaris (9) quatuordecim (10) libris quibus olympiades ccxxix summam continentur, e Castoris libris sex quibus pertingit a Ninō usque ad clxxxii olympiadem, e Thalli libris tribus *Memoriarum* ab Ilio capto usque ad clxvii (11) olympiadem, e Porphyrio denique nostræ ætatis philosopho ab Ilio capto usque ad Claudii dominationem.

CAPUT XLII.

Tempora Romanorum.

1. Nunc demum ad tempora imperii Romanorum veniendum est, quod ita appellari cœpit septima olympiade qua Romulus Romanam urbem condidit : ex ipso autem tum huic urbi tum reliquis quæ in ejus ditione fuerunt appellatio parta est : namque ante prædictam ætatem modo Latini, modo Aborigines, aliisque temporibus aliter dicti sunt.

2. Itaque post Ilium captum regnavit, apud illos Æneas Anchisæ ejusque posteri, quotquot ante Urbem conditam eidem genti præfuerunt. Et eorum quidem historiam, præter ipsos Romanos, alii quoque plurimi nominatimque Græci summam scripserunt : quo tamen ex numero duos tantum nostri hujus argumenti præclaros testes invocabimus : et statim quidem Dionysium qui *Romanæ historiæ Commentarios* confecit, et præter reliquam materiam Romanas origines primo suo libro strictim persecutus est ab Ænea ejusque posteris

- Ἀλέξανδρος, ἔτη ιε'.
- Δημήτριος Δημητρίου, ἔτη γ'.
- Ἀντίοχος ὁ Σιδετήρης, ἔτη θ'.
- Δημήτριος αὐθις, ἔτη δ'.
- Ἀντίοχος ὁ Γρουπός, ἔτη κς'.
- Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνός, ἔτη ιη'.
- Φλιππος ὁ τοῦ Γρουπού, ἔτη β', ἐφ' οὗ ἡ κατὰ Συρίαν ἀρχὴ κατελύθη.

Συνάγεται οὖν ὁ τῆς ὑπὸ Μακεδόνων χρόνος, ἀπὸ μὲν τοῦ Ἀντιγόνου, εἰς ἔτη σοδ', ἀπὸ δὲ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος, ἔτη σαθ'. *Porphyrius in Scaligeri excerptis*, p. 61-62.

D (6) Hunc titulum nos addidimus.

(7) Locus hic in codice Arm. perplexus valde est.

(8) Nolim ergo me col. 223, not. 4 cogitavisse de Hippia quasi libelli nostri olympiadum auctore.

(9) Nempe *Adriani*.

(10) Suidas scribit xvi. Librum hujus operis decimum tertium aut xiv laudat Origenes in *Cetsum* II, 14, 33; decimum tertium Eusebius noster in posteriore libro ad annum *mmxlviii*.

(11) Apud Aucherum *clxv*.

regibus usque ad Iliæ conceptum (4) : a quo auctore A ego quidem necessaria quæque et commoda præsentī instituto parce mutans, hac ratione disponam.

CAPUT XLIII.

E Dionysii Halicarnassei Romanæ Historiæ libro primo.

De primis Romæ incolis (2).

1. Urbem * dominatricem universæ terræ et maris, quæ nunc a Romanis incolitur, veteres chronographi habitam a barbaris aiunt, Siculis videlicet gente indigena. Ante hos autem utrum alios colonos habuerit an vacua fuerit, nemo magnopere adfirmare potest. Jam sublapsis temporibus eamdem bello diutino antiquis dominis Aborigines eripuerunt, qui eatenus sine mœnibus sparsim atque vicatim montes insederant. Deinde Pelasgi alique aliquot Græci regionem tenuisse dicuntur, hique olim quidem Aborigines, postea vero Latini dicti sunt a Latino rege qui calente Iliaco bello rerum potiebatur. Sexdecim demum peractis ætatebus urbem Romulus ædificavit et auxit, opumque ac legum majestatem iuexit.

2. Atque hic denuo ad orationis suæ textum revertens hæc ipsa verba conscribit : Aborigines**, a quibus Romanum genus propagatum est (3), quidam ejusdem Italiæ indigenam peculiaremque populam aiunt. (Porro Italiam appello littus universum Ionici sinus marisque Tyrrheni tertiamque terræ partem quam Latini obtinebant (4).) Nomen eorum interpretantur principes, capita gentis vel primigenios : de aliorum autem scriptorum sententia hac illac aberrantes vocantur, quia nempe ex

pluribus regionibus convenerunt : rursus alii colonias exteras a Libybus (5) illuc venisse dicunt : eruditissimi denique scriptorum Romanorum Græcos fuisse aiunt qui olim in Achaia habitaverint, multisque ante Trojanum bellum ætatebus turmatim inde migraverint. Tum etiam diserte addit : et rei quidem veritas latet ; ut ego tamen opinor, & ea gente sunt qui modo Arcades appellantur : namque hi primi Ionico sinu transmissi, in Italia condecorerunt, duce Ænotro Lyaonis filio, qui post Zeum et Phoronæum quintus erat, ætate septima et decima ante Troicum bellum. Jam Ænotro in montibus vitam agente, provincia Ænotria dicta est, coloni autem Ænotrii, qui deinde Itali audierunt ab Italo rege, unde et regio universa nomen Italiæ contraxit. Italo successit Morges, a quo Morgetes appellati. Præterea et Ænotri frater, cui nomen Peucetio, colonis pariter ex Arcadia deductis prope sinum Ionicum sedes fixit, ex eoque populis factum est nomen Peucetiis. Hæc omnia opinabili doctrina tradit.

3. Ait deinde (6) Pelasgorum colonias Græcas venisse in Italiam ad communem cum Aboriginibus incolatum. Tum et ipsis Pelasgis Tyrrhenorum nomen esse inditum, regionique universæ Tyrrheniæ, de Tyrrheni cujusdam eorum principis nomine.

4. Insuper Evandrum*** ex Græcia Palantioque urbe Arcadica cum classe trajecisse, in iisque demum Italiæ locis substitisse, in quibus deinde contigit ut Roma urbs conderetur. Arcadas item tradit Græcas litteras in Italiam secum vexisse, nec

(*) Τὴν ἡγεμόνα γῆς καὶ θαλάσσης ἀπάσης πόλιν ἦν νῦν κατοικοῦσι Ῥωμαῖοι, παλαιότατοι τῶν μνημονομένων λέγονται κατασεῖν βάρβαροι Σικελιοὶ, ἔθνος αὐθιγενές. Τὰ δὲ πρὸ τούτων, οὐθ' ὡς κατείχτο πρὸς ἐτέρων, οὐθ' ὡς ἔρημος ἦν, οὐδεὶς ἔχει βεβαίως εἰπεῖν. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀβοριγίνες αὐτὴν παραλαμβάνουσι, πολέμῳ μακρῷ τοὺς ἔχοντας ἀφελόμενοι, οἳ τὸ μὲν πρότερον ἐπὶ τοῖς ἕρεσιν ὤκουν ἄνευ τειχῶν κωμηδὸν καὶ σποράδες. Ἐπεὶ δὲ Πελασγοὶ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινὲς ἀναμιχθέντες αὐτοῖς συνήρατον τοῦ πρὸς τοὺς ὁμοτέρμονας πολέμου· μέχρι μὲν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὴν ἀρχαίαν τῶν Ἀβοριγίνων ὀνομασίαν ἐτι σώζοντες, ἐπὶ δὲ Λατίνου βασιλείᾳ, ἧς κατὰ τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον ἐδυνάστευσε, Λατῖνοι ἀρξάμενοι καλεῖσθαι. Ῥωμύλου δὲ τὴν πόλιν οἰκίσαντος ἐκκαίδεκα γενεαῖς τῶν Τρωϊκῶν ὕστερον, κ. τ. λ. *Ex libro 1, 9.*

(**) Τοὺς δὲ Ἀβοριγίνας ἀπ' ὧν ἀρχει Ῥωμαίων τὸ γένος, οἳ μὲν αὐτόχθονας Ἰταλίας, γένος αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ γενόμενον, ἀποφαίνουσιν. Ἰταλίαν δὲ καλῶ τὴν ἀκτὴν σύμπασαν, ὅσην ὁ Ἰόνιος τε κόλπος καὶ Τυρρηνικός καὶ τρίται περιέχουσιν ἐκ γῆς Ἀλπεῖς· καὶ τὴν ὀνομασίαν αὐτοῖς τὴν πρώτην φασὶ τεθῆναι, διὰ τὴ γενέσεως τοῖς μετ' αὐτοὺς ἀρξαι, ὡς περ ἂν ἡμεῖς εἴποιμεν γενάρχας ἢ πρωτογόνους. Ἐτεροι δὲ λέγουσιν ἐνεστῖους τινὰς καὶ πλάνητας, ἐκ πολλῶν συνελθόντας χωρίων. Ἄλλοι δὲ Λιγύων ἀποίκους μυθολογοῦσιν αὐτοὺς γενέσθαι : οἳ δὲ λογιώτατοι τῶν Ῥωμαίων συγγραφέων Ἑλληνας αὐτοὺς εἶναι λέγουσι τῶν ἐν Ἀχαΐᾳ ποτὲ οἰκησάντων, πολλὰς γενεαῖς πρότερον τοῦ πολέμου τοῦ Τρωϊκοῦ μεταναστάντας. Τὸ μὲν οὖν ἀληθὲς ὅπως ποτ' ἔχει, ἀδηλον· εἰ δ' ἔστιν ὁ τούτων λόγος ὕγιης, οὐκ ἂν ἐτέρου τινὸς εἴησαν ἀποικοὶ γένους, ἢ τοῦ καλουμένου νῦν Ἀρχαδικοῦ· πρῶτοι γὰρ Ἑλλήνων οὗτοι περαιωθέντες τὴν Ἰόνιον κόλπον ὤκησαν Ἰταλίαν, ἄγοντος αὐτοὺς Οἰνώτρου τοῦ Λύκαονος· ἦν δὲ πέμπτος ἀπὸ τε Αἰζεῖοῦ καὶ Φορωνέως. Ὁ δὲ Οἰνώτρος ἑπτακαίδεκα γενεαῖς πρότερον τῶν ἐπὶ Τροίαν στρατευσάντων, ὤκησε ἐπὶ τοῖς ἕρεσιν· ἐκαλεῖτο δὲ ἢ τε χώρα Οἰνωτρία, καὶ οἱ ἄνθρωποι Οἰνωτριοί. Βασιλεὺς αὐτοῖς Ἰταλὸς, ἀπ' οὗ μετωνομάσθησαν Ἰταλοί. Τούτου δὲ τὴν ἀρχὴν Μόργης διεδέξατο, ἀπ' οὗ Μόργητες ἐκλήθησαν, κ. τ. λ. *Ἡὰς ἐτ' ἑτέτερα sparsim libro 1, 10-12.*

(***) Μετὰ δ' οὐ πολλὸν χρόνον στόλος ἄλλος Ἑλληνικός εἰς ταῦτα τὰ χωρία τῆς Ἰταλίας κατάγεται, ἐκ Παλαντίου πόλεως Ἀρχαδικῆς ἀναστάς· ἦλθειτο δὲ τῆς ἀποικίας Εὐανδρός. Αἰρούνται λόφον. ὃς ἐστι νῦν ἐν μέσῳ τῆς Ῥωμαίων πόλεως. Λέγονται δὲ καὶ γραμμάτων Ἑλληνικῶν χρῆσιν εἰς Ἰταλίαν πρῶτοι διακομίσει Ἀρκάδες, καὶ μουσικὴν τὴν δι' ὀργάνων, νόμους τε θέσσαι. *Cap. 31-33.*

(1) Absurde interpretes Arm. usque ad Ilii captivitatem, quia Ilii loco Iliæ, et σύλληψιν non concepit, sed captivitatem intellexit.

(2) Hunc titulum nos supplement.

(3) Codex Arm., dominatum est, quia ἀρχει ita explicavit interpretes.

(4) Ita Armenius interpretes magnopere recedit a Græco, uti nunc quidem se habet. Arbitror vocabulum Ἀλπεῖς ab eo non fuisse intellectum.

(5) Interpretes Arm. legit Λιθύων pro Λιγύων.

(6) Cap. 17-30.

non instrumenta musica, postremo leges ab iisdem A esse propositas.

5. Post hos etiam Hercule classem aliam Græcorum appulisse, prædictaque loca insedissee quibus olim nomen erat Saturnia (1), unde regio quoque universa Saturnia dicta fuit. Porro ab Hercule procreatum ibidem filium Latinum, qui Aboriginum terram rexerit, ex quo his Latinorum nomen ad hæserit : quumque Latinus absque liberis obiisset, Æneam Anchisæ filium imperio esse potitum.

6. Jam hæc omnia rursus ad compendium conferens huiusmodi verbis concludit : "Collectitiæ gentes, quæ morum quoque genere cum indigenis mixtæ sunt (2), et quarum ex cinno gens Romana conflata est, antequam ea, quam modo habent, urbs incolis frequentaretur, hæc sunt. Primo quidem Aborigines, qui Siculos sedibus pepulerunt, Græcam originem ex Peloponneso ducebant, atque, ut opinor, cum Ænentro ex ea quæ nunc Arcadia dicitur migraverunt. Deinde Thessali qui huc confluerunt ex ea quæ olim Hamonia, nunc vero Thessalia appellatur. Tertio loco Pelasgi (3), qui cum Evandro ex Arcadia et urbe Palantio venerunt. Posthinc turma quædam eorum qui ad Peloponnesiacum bellum (4) socios se Herculi addiderant, accessit. Ad extremum ii qui cum Ænea incolumes ex Ilio, Dardano aliisque Trojanis urbibus evaserunt.

CAPUT XLIV.

Ex eodem libro. De tempore Æneæ in Italiam adventus.

1. Ilium, inquit, captum est ætate jam desinente, diebus septemdecim ante hiemale (5) solstitium, mense Elaphebolione (6), prout Athenienses tempora supputant. Porro supererat, qui eum annum post solstitium implebant, dies quinque (7). Jam septem et triginta post expugnationem diebus videntur mihi Achæi res ejus urbis composuisse, legationesque ab iis qui secesserant excepisse, atque fœdus cum iisdem sacramento firmasse. Sequente autem anno, qui erat ab expugnatione primus (8), post autumnale æquinoctium, Trojam, relicta patria, Hellespontum trajiciebant, factaque in Thraciam excensione, ibidem hiemem transigebant : quo in loco alios quoque profugos expectabant, seque ad maritimum cursum simul omnes persequendum parabant. Igitur ineunte vere consensis navibus et Thracia solvebant, perque interjecta spatia Siciliam usque meabant, quam ad regionem appulsis annus ibi finitus est, dum alteram hiemem permisti Elymis in Siculo urbibus degunt. Tum idoneo ad navigandum tempore, relicta insula, Tyrrhenum æquor tranabant, et denique Laurentum in Aboriginum littore media eadem ætate tenebant. Mox ea regione subacta Lavinii lares figebant. Atque ita secundus post captum Ilium annus

(*) Μετὰ τοὺς Ἀρκάδας ἄλλος ἀφικνεῖται στόλος Ἑλληνικὸς, ἀγοντος Ἡρακλέους. Περὶ ταῦτα τὰ χωρία ὑπέμειναν, καὶ πολίονται λόγον, ὅς ὑπὸ τῶν τότε ἀνθρώπων Σατόρνιος ἐλέγετο, καὶ ἄλλη δὲ ἀκτὴ σύμπασα Σατορνία ὀνομαζομένη. Λέγουσι δὲ τινες αὐτὸν καὶ παῖδα ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις καταλιπεῖν Λατίνον, [ὄν] ἀνδρωθέντα τὴν Ἀβοριγίνων ἀρχὴν παραλαβεῖν. Τούτου δὲ ἀπαιδὸς τελευτήσαντος, περιστῆναι τὴν ἀρχὴν εἰς Αἰνεάν τοῦ Ἀγγίλου. *Cap. 34-43.*

(**) Τὰ μὲν δὴ συνελθόντα ἔθνη, καὶ κοινωσάμενα τοὺς βίους, ἐξ ὧν τὸ Ῥωμαίων γένος ὄρμηται, πρὶν ἤν νῦν ἔχουσι οἰκισθῆναι πόλιν, ταῦτά ἐστιν. Ἀβοριγίνες μὲν πρότον, οἱ Σικελεῖς ἐξανέστησαν ἐκ τούτων τῶν χωρίων, Ἕλληνας ὄντες τὸ ἀρχαῖον ἐκ Πελοποννήσου, τῶν σὺν Οἰνώτρῳ μετενεγκαμένων τὴν οἰκίαν ἐκ τῆς καλουμένης νῦν Ἀρκαδίας. Ἐπει:9 οἱ μεταστάντες ἐκ τῆς τότε μὲν Αἰμονίας, νῦν δὲ Θετταλίας καλουμένης, Πελασγοί. Τρίτοι δὲ οἱ σὺν Εὐάνδρῳ παραγενθόντες ἐς Ἰταλίαν ἐκ Παλαντίου πόλεως. Μετὰ δὲ τούτους τῶν σὺν Ἡρακλεῖ στρατευομένων Πελοποννησίων Ἐπειοὶ τε καὶ Φεναεῖται οἷς καὶ τρωϊκὸν τι ἐμίμικτο. Τελευταῖοι δὲ οἱ διασωθέντες σὺν Αἰνεῖᾳ Τρῶες ἐξ Ἰλίου τε καὶ Δαρδάνου καὶ τῶν ἄλλων Τρωϊκῶν πόλεων. *Cap. 60.*

1. Ἴλιον μὲν γὰρ ἦλθον τελευτῶντος ἤδη τοῦ θέρους, ἑπτακαίδεκα πρότερον ἡμέραις τῆς θερινῆς τροπῆς, ἐγδόν φθίνοντος μηνὸς βαρρηλιώνος, ὡς Ἀθηναῖοι τοὺς χρόνους ἀγοῦσι. Περιτταὶ δὲ ἦσαν αἱ τὸν ἑνιαυτὸν ἐκεῖνον ἐκπληροῦσαι μετὰ τὴν τροπὴν ἑκοσι ἡμέραι. Ἐν δὴ ταῖς ἐπτά καὶ τριάκοντα, ταῖς ἀπὸ τῆς ἀλώσεως διαγενομέναις τὰ τε περὶ τὴν πόλιν οἰομαι διοικήσασθαι τοὺς Ἀχαιοὺς, καὶ τὰς πρεσβείας ἐπιδίξασθαι τὰς παρὰ τῶν ἀφροσυχῶτων, καὶ τὰ ὄρκια ποιήσασθαι πρὸς αὐτοὺς· τῷ δ' ἐξῆς ἔτει, πρώτῳ δὲ μετὰ τὴν ἀλωσιν, περὶ τὴν μετοπωρινὴν ἰσημερινὰν ἄραντες οἱ Τρῶες ἐκ τῆς γῆς, περαιοῦνται τὸν Ἑλλάσποντον· καὶ καταχθέντες εἰς τὴν Θράκην, αὐτοῦ διατρίβουσι τὴν χειμερινὴν ὥραν, δεχόμενοι τε τοὺς ἔτι συνιόντας ἐκ τῆς φυγῆς, καὶ παρασκευαζόμενοι τὰ εἰς τὸν ἀπόπλουον. Ἐκ δὲ τῆς Θράκης ἀναστάντες ἔαρος ἀρχομένου, τελοῦσι τὸν μεταξὺ πλοῦν, ἀρχὴ Σικελίας· ἐκεῖ δὲ ὀρμισαμένοι αὐτοῖς τὸ ἔτος τοῦτο τελευτᾶ, καὶ διατρίβουσι τὸν δεῦτερον χειμῶνα, τὰς πόλεις συνοικίζοντες τοῖς Ἑλύμοις ἐν Σικελίᾳ. Πλωτῶν δὲ γενομένων ἄραντες ἀπὸ τῆς νήσου, περῶσι τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος, καὶ τελευτῶντες εἰς Λαυρεντῶν ἀφικνοῦνται, τὸν Ἀβοριγίνων αἰγιαλὸν, μεσοῦσης θερείας. Λαθόντες δὲ τὸ χωρίον, οἰκίζουσι ἐν αὐτῷ Λαουίνιον, τὸν δεῦτερον ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ἐκπληρώσαντες ἑνιαυτὸν. Καὶ περὶ μὲν τούτων ὡς ἔγω δόξης, δεδηλωτὰ μοι. Αἰνεῖας δὲ κατασκευάσας ἱεροῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις κόσμοις ἀποχρώντως τὴν πόλιν, ὧν τὰ πλεῖστα ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἦν, τῷ

(1) Interpres Arm., *Saturnius*; idque ad Hercule incaute retulit, cum reapse fuerit loci seu colliis nomen.

(2) Ita Arm. interpres.

(3) Pelasgos distinctus ab Evandri sociis ipse Armenius interpres, col. 269. Ergo, ut in Græco textu, ad priorem potius periodum vocabulum illud referendum est.

(4) Ita Arm. interpres.

(5) Ita codex Arm. cum Græce nunc sit *æstivum*.

D Sed enim et Lopus Dionysii interpres videtur legisse *vernum*.

(6) Ita codex Arm. Est autem hic *Februarius*, uti H. Stephanus certe definit; *Thargelion* autem videtur *Aprilis*.

(7) Textus Græcus editus, *dies viginti*. Scaliger *De emend. temp. lib. 1, p. 43*, scribendum censet *dies xxi*.

(8) Codex Arm., *sequente etiam anno ante captam* (Trojam).

circumactus est. Hæc ego, prout mea sententia fe-
rebat, exposui. Cæterum Æneas fanis aliisque orna-
mentis plurima urbis loca instruebat, quæ mea
adhuc ætate partim supersunt, et sequente anno,
qui tertius post discessum erat, Trojanis tantum-
modo imperabat; quarto tamen regnum quoque mo-
rientis Latini sibi vindicabat, jure videlicet affini-
tatis hæreditatisque quæ ad Laviniam defuncto Latino
perveniebat. Tum paulo post pergit dicere: His de
causis cum bellum pugnaque atrox coorta esset,
Latinus et Turnus cum aliis multis desiderati sunt,
superiores autem discesserunt Æneæ socii: atque
regnum affinitatis jure ad se devolutum Æneas ob-
tinebat, idque annis tribus post Latini necem rege-
bat, donec anno quarto consumptus bello est.

2. Et paucis interjectis ait: Postquam Æneas
mortali vita migraverat, anno post Ilium captum
prorsus septimo Latinorum princeps cœpit esse
Euryleon, qui Ascanius in exilio (1) fuerat appel-
latus. Deinde narrationem persequens ait: Cum
octavo et tricesimo regni anno obiisset Ascanius,
regia dignitas ad Silvium Ascanii fratrem recidit,
qui Æneæ natus erat posthumus ex Lavinia Latini
filia. Et paulo inferius dicit: Silvio undetriginta
annis potestate functo, Æneas filius in regnum suc-
cessit, qui annis undetriginta (2) dominatus est.
Post hunc Latinus quinquaginta annis et uno. Post
hunc Alba undequadragesima annis. Post Albam
Epistus (3) sex cum viginti annis. Deinde Capys
annis octo et viginti. Deinde Calpetus annis trede-

A cim potestatem tenuit. Deinde Tiberinus octo annis
regnavit. Hic prælio occubuit quod in fluvii cujus-
dam ripa patrum dicitur: equo nimirum in vorti-
cem annis excussus cognominem fluvium sibi fecit,
qui cum antea diceretur Alba (4), mox Tiberis ap-
pellatus est.

3. Tiberini successor regnavit Agrippa anno uno
supra quadraginta. Post Agrippam Amulius (5) acer
Deoque (6) invisus tyrannus undeviginti annis. Hic
deorum contemptor machinas ad simulanda fulmi-
na struxit, et tonitruum sonitus imitatus est, ut
terrore percussis hominibus, divino quasi honore
dignus haberetur. Sed enim imbribus fulminibus-
que in ejus domum irruentibus, lacus item regie
adjacens præter consuetudinem in ejusdem domum
exundavit: atque ita ille cum universa domo sua ex-
terminatus est. Et nunc etiam quadam in parte,
lacu deficiente, subsidentium rudera aliorumque ædifi-
ciorum vestigia se produnt.

4. Jam qui huic in imperium successit Aven-
tius (7) (de quo unus e collibus septem, qui intra
Romanam urbem sunt, nomen contraxit) triginta
et septem annis dominatus est. Post hunc Procas
annis octo et viginti. Postea Amulius qui contra fas
regnum Numitori majori fratri interceptum tyran-
nice tenebat annis quadraginta duobus. Jam vero
interfecto Amulio a filii sacræ (8) puellæ, sicuti mox
dicemus, Romulo et Remo, illo, inquam, mortuo
legitimam dominationem adibat Numitor matris ju-

μὲν ἐξῆς ἐνιαυτῶ, τρίτῳ δὲ ἀπὸ τῆς ἐξόδου, Τρωῶν ἐβασίλευσε μόνον· τῷ δὲ τετάρτῳ τελευτήσαντος Λατίνου,
καὶ τὴν ἐκείνου βασιλείαν παραλαμβάνει, τῆς τε κηδείας οἰκειότητι τῆς πρὸς αὐτὸν, ἐπικληρῶν τῆς Λαύνας
γενομένης μετὰ τὸν Λατίνου θάνατον. Πολέμου δὲ ἐκ τῶν ἐγκλημάτων τούτων γενομένου καὶ μάχης Ἰσχυρᾶς,
Λατίνος μὲν ἀποθνήσκει καὶ Τυρῆος καὶ τῶν ἄλλων συγχοί· κρατοῦσι δ' ὁμοῦ οἱ σὺν Αἰνεῖᾳ· ἐκ δὲ τούτου
τὴν ὑπὸ τῷ κηδεστῇ γενομένην ἀρχὴν Αἰνεῖας παραλαμβάνει· τρία δὲ βασιλεύσας ἔτη κατὰ τὴν τοῦ Λατίνου
τελευτήν, τῷ τετάρτῳ θνήσκει κατὰ πόλεμον. Cap. 64.

2. Αἰνεῖου δ' ἐξ ἀνθρώπων μεταστάντος ἐβδόμῳ μάλιστα ἔτει μετὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν, Εὐρυλέων παρέλαβε
τὴν Λατίνων ἡγεμονίαν, ὁ μετονομασθεὶς Ἀσκανῖος ἐν τῇ φυγῇ. Cap. 65.

Ἀσκανῖου δὲ ὀδόμῳ καὶ τριακοστῷ ἔτει τῆς βασιλείας τελευτήσαντος, παρέλαβε τὴν ἡγεμονίαν Σιλοῦτος,
ἀδελφὸς ὢν Ἀσκανῖου, μετὰ τὸν Αἰνεῖου θάνατον γενομένου ἐκ Λαύνας τῆς Λατίνου θυγατρὸς. Cap. 70.

Σιλοῦτου δ' ἐνὸς δέοντα τριάκοντα ἔτη κατασχόντος τὴν ἀρχὴν, Αἰνεῖας υἱὸς αὐτοῦ διαδεξάμενος τὴν δυ-
ναστείαν, ἐνὶ πλείω τριάκοντα ἔτων ἐβασίλευσε. Μετὰ δὲ τούτον, ἐν καὶ πενήκοντα Λατίνος ἤρξεν ἔτη.
Ἄλβας δὲ μετὰ τούτον ἐνὸς δέοντα τετρακόντα ἔτων ἐβασίλευσε. Μετὰ δὲ Ἄλβαν Κάπετος ἐξ ἐπὶ τοῖς
εἴκοσι. Ἐπειτα Κάπυς δυοῖν δέοντα τριάκοντα. Μετὰ δὲ Κάπυν Κάλπετος ἄχρι τρισκαίδεκα ἔτων κατέσχε
τὴν ἀρχὴν. Ἐξῆς δὲ Τιβερῖνος ὀκταετῆ χρόνον ἐβασίλευσε· τελευτήσας δὲ τούτον ἐν μάχῃ παρὰ ποταμῷ
γενομένην λέγεται· παρενεχθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ βέουματος, ἐπύωνυμον ἑαυτῷ κατέλιπε τὸν ποταμὸν, Ἄλβουλαν
καλούμενον πρότερον.

3. Τιβερῖνου δὲ διάδοχος Ἀγρίππας ἐν καὶ τετρακόντα ἐβασίλευσεν ἔτη. Μετὰ δὲ Ἀγρίπαν, Ἀλλάδης,
τυραννικὸν τι χρῆμα καὶ θεοῖς ἀπεχθόμενον, ἐνὸς δέοντα εἴκοσι, ἢ περιφρονοῦντι τὰ δαιμόνια κατεσκεύαστο
κεραυνῶν τε μίμηματα καὶ κτύποι βρονταῖς ἐμφορεῖς, οἷς δεδύττεσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὡς θεὸς ἤξίου.
Ὀμβρῶν δὲ καὶ κεραυνῶν εἰς τὸν οἶκον κατασκηψάντων, τῆς τε λίμνης, παρ' ἣν οἰκῶν ἐτύγγανε, πλημ-
μύραν οὐκ εἰσθῆϊαν λαβούσης, κατακλυσθεὶς πανοικίος ἀπόλλυται. Καὶ νῦν ἔτι διαλειπούσης τῆς λίμνης ἐν
μέρει τινι, ὅταν ὑπονοστήσῃ τὸ νάμυ, καὶ σταθερὸς ὁ βυθὸς γένηται, παστάδων ἐρείπια καὶ ἄλλα οἰκήσεως
ἴχνη φαίνεται.

4. Ἀουεντίνος δὲ μετὰ τούτου τὴν δυναστείαν διαδεξάμενος, οὗ τῶν ἐπτά λόφων τις ἐπύωνυμος ἐγένετο τῶν
συμπεπολισμένων τῇ Ῥώμῃ, τριάκοντα καὶ ἐπτά ἔτη τὴν ἀρχὴν κατέσχε. Πρόκας δὲ μετὰ τούτον ἔτη εἴ-
κοσι καὶ τρία. Ἐπειτα Ἀμούλιος, ὃς οὐ σὺν δίκῃ τὴν βασιλείαν κατασχὼν Νεμέτωρι προσήκουσαν, ὃς ἦν

(1) Arm. interpres, fuga.

(2) Græce xxxi.

(3) Græce Capetus.

(4) Ita cod. Arm. Jam ne corrigam *Albula*, ut est
in Græco, vetat me Diodorus infra col. 281, qui
Græco etiam scribit *Alba*. Confer etiam col. 283.

(5) Græcus textus vulgatus pro *Amulius* habet
Ἀλλάδης, non tamen sine variis lectionibus Ἀλλώ-

D dios et Ἀλλάδης.

(6) Græce, diisue.

(7) Dicerem cum vulgato Græco *Aventinas*; nisi
codices Græci collem etiam *Aventium* aliquando
appellarent.

(8) Utiur interpres Arm. eodem epitheto quo
appellat etiam divina Biblia cap. 48, n. 5.

venum pater. Porro altero imperantis Numitoris A anno, qui erāt post Ilium captum tricesimus secundus supra quadringentesimum (1), coloniam amandabant Albani Romulo et Remo ducibus, Romamque condebant eodem (2) septimæ olympiadis anno, quo vincebat stadium Daicles (3) messenius, atque Athenis imperabat Charops decennalis potestatis anno primo.

Idem scriptor sequentia etiam prædicto libro addit, vario modo Romanæ urbis historiam traditam esse ostendens.

CAPUT XLV.

De urbe Roma condita.

1. Cum magnopere disputatum sit de Urbe condita, nempe et de ædificii tempore et de ejusdem auctoribus; tamen ut ego opinor, nulla satis idonea narratio exstat, quam cuncti videlicet perfuntorie faciunt (4). Cephalion quidem Gergesæus (5), scriptor admodum antiquus (6), altera post Iliacum bellum ætate conditam ait Urbem ab iis qui Ilio incolumes cum Ænea discesserunt: ejusque incolatus (7) auctorem putat ipsum ducem coloniae Romion, quem unum ex Æneæ filiis affirmat. Nam

quatuor liberos susceptos ab Ænea dicit, Ascanium, Euryleontem, Romulum et Romum (8). Et quidem a Diodoro (9) quoque atque Agathymo (10) multisque aliis idem et tempus et dux coloniae profertur. Verum qui Argivorum res sacras (11) et cætera gesta collegit (12), is Æneam e Molossis in Italiam cum Ulyxe appulsum, Urbem incolis frequentavisse ait, eamque appellasse ex quadam Latina (15) femina Romam: hanc autem cæteris ait Trojanis civibus (14), vagi erroris fessis atque pertæsis auctorem fuisse, ut secum naves inflammarent. Huic consonant Damastes Sigensis (15) aliique nonnulli.

2. Sed enim philosophus Aristoteles ait, Achæa aliquot Troja revertentes, dum Maleum (16) navigarent, sæva hieme correptos, ventis hac illac per universum maris tractum vagari coactos, tandem locum Opicæ tenuisse nomine Latium, quod Tyrheni maris vastitati adjacet. Jam vero cum terram libenter admodum aspexissent, subductis navibus hiemalem tempestatem ibidem transegisse, mox vere ineunte cursum instauraturos: verum navibus nocturno incendio absumptis, cum non

αὐτῶν πρεσβύτερος ἀδελφός, δύο καὶ τετταράκοντα ἔτη δυναστεύει. Ἀμουλλοῦ δὲ ἀναιρεθέντος ὑπὸ Ῥωμύλου καὶ Ῥώμου, τῶν ἐκ τῆς ἱερᾶς κόρης γενομένων, ὡς αὐτίκα λεγθήσεται, μετὰ τὸν ἐκεῖνον θάνατον ἀπολαμβάνει τὴν κατὰ νόμον δυναστείαν Νεμέτωρ ὁ τῶν νεανίσκων μητροπάτωρ. Τῷ δ' ἐξῆς ἔτει τῆς Νεμέτωρος ἀρχῆς, δευτέρῳ δὲ καὶ τριακοστῷ καὶ τετρακοσιοστῷ μετὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν, ἀποικίαν στείλαντες Ἀλβανοί, Ῥωμύλου καὶ Ῥώμου τὴν ἡγεμονίαν αὐτῆς ἐχόντων, κτίζουσι Ῥώμην, ἔτους ἐνεστώτος πρώτου τῆς ἐβδόμης ὀλυμπιάδος, ἣν ἐνίκα στάδιον Δαϊκλῆς μεσήνιος, ἀρχοντας Ἀθῆναι Χαροποῦ ἔτος τῆς δεκαετίας πρώτων. Cap. 70.

1. Ἀμφισβητήσεως δὲ πολλῆς οὐσης καὶ περὶ τοῦ χρόνου τῆς κτίσεως, καὶ περὶ τῶν οἰκιστῶν τῆς πόλεως, οὐδὲ αὐτὸς ἔμην δεῖν ὡς περὶ ὁμολογούμενα πρὸς ἀπάντων ἐξ ἐπιδρομῆς ἐπελθεῖν (17). Κεφάλων μὲν γὰρ ὁ Γεργίθιος, συγγραφεὺς παλαιὸς πάνυ, δευτέρῃ γενεᾷ μετὰ τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον ἐκτίσθαι λέγει τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν ἐξ Ἰλίου διασωθέντων σὺν Αἰνεῖα· οἰκιστὴν δὲ αὐτῆς ἀποφαίνει τὸν ἡγησάμενον τῆς ἀποικίας Ῥώμον· τοῦτον δ' εἶναι τῶν Αἰνείου παίδων ἕνα· τέτταρας δὲ φησὶν Αἰνεῖα γενέσθαι παῖδας, Ἀσκάνιον, Εὐρύλονον, Ῥωμύλον, Ῥώμον. Εἴρηται δὲ Δημαγόρα καὶ Ἀγαθῶμυ καὶ ἄλλοις συγχοῖς ὁ τε χρόνος καὶ ὁ τῆς ἀποικίας ἡγεμὼν ὁ αὐτός. Ὁ δὲ τὰς ἱερείας τὰς ἐν Ἀργεὶ καὶ τὰ καθ' ἐκάστην παραχθέντα συναγαγὼν, Αἰνεῖαν φησὶν ἐκ Μολοσσῶν εἰς Ἰταλίαν ἐλθόντα μετ' Ὀδυσσεύς, οἰκιστὴν γενέσθαι τῆς πόλεως· ὀνομάσαι δ' αὐτὴν ἀπὸ μιᾶς τῶν Ἰλιάδων Ῥώμης· ταύτην δὲ λέγει ταῖς ἄλλαις Τρωαῖαι παρακλειουσαμένην, κοινήν μετ' αὐτῶν ἐμπρῆσαι τὰ σκάφη, βαρυνομένην τῆ πλάνῃ· ὁμολογεῖ δ' αὐτῶν καὶ Δαμαστῆς ὁ Σιγείης καὶ ἄλλοι τινές.

2. Ἀριστοτέλης δὲ ὁ φιλόσοφος Ἀχαιοὺν τινας ἱστορεῖ τῶν ἀπὸ Τροίας ἀνακομισαμένων περιπλέοντας Μυλήνους, ἔπειτα χειμῶνι βιαίῳ καταληφθέντας, τῶς μὲν ὑπὸ τῶν πνευμάτων φερομένους πολλαχῆ τοῦ πελάγους πλανᾶσθαι· τελευτώντας δ' ἐλθεῖν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς Ὀπικῆς, ἧς καλεῖται Λάτιον, ἐπὶ τῷ Τυρρήνικῳ πελάγει κείμενον· ἀσμένους δὲ τὴν γῆν ἰδόντας, ἀνεκλύσαι τε τὰς ναῦς αὐτόθι, καὶ διατρίψαι τὴν χειμερινὴν ὥραν, παρασκευασθέντους ἑαρος ἀρχομένους πλεῖν· ἐμπροσθεῖσιν δὲ αὐτοῖς ὑπὸ νύκτα τῶν νηῶν, οὐκ ἔχοντας ὅπως ποιήσονται τὴν ἄπαρσιν, ἀβουλήτω ἀνάγκῃ τοὺς βίους ἐν ἧ κατήχθησαν χωρίῳ ἰδρῶσασθαι· συμβῆναι δὲ αὐτοῖς τοῦτο διὰ γυναϊκάς αἰχμαλώτους, ἧς ἔτυχον ἔχοντες ἐξ Ἰλίου, ταύτας δὲ κατακαύσαι τὰ

(1) Ita verissime textus Græcus vulgatus. Ast codex Arm., cum aliquot Græcis codicibus falsissime trecentessimus. Sane cum Romam olympiade septima conditam sæpe dicat Eusebius, moxque apud eundem Cato et Diodorus hunc annum 432 vel 433 post Trojam captam decurrisse dicant, sequitur ut vulgata Græca lectio prorsus retinenda sit. L.

(2) Græce, primo.

(3) Superius, col. 223, Darcles in Arm. codice, at Græce ibidem, Diocles.

(4) Sic a Græco, qui nunc legitur, textu magnopere recedit textus Armenius. Neque tamen idem caret obscuritate vel ambiguitate.

(5) Ita etiam apud Syncel. p. 192, Γεργισαῖος. Videtur autem Eusebius ita scripsisse; Syncellus enim prædicto loco caput hoc Eusebianum pene totam exseribit. Sed melior lectio textus Dionysiani Gorgithius, cui suffragatur etiam codex Ambrosianus.

(6) In codice Arm. lacuna est unius vocabuli; sed, ut videtur, frustra.

(7) Interpres Arm. sæpe in hoc capite verbum Græcum οἰκίζω cum derivatis haud explicat condo, sed habito, sive incolis frequento.

(8) Ita hic et sæpe; codex Arm., uti et Græcus textus, Romum.

(9) Græce, Demagora.

(10) Ita etiam Syncellus, quem in edendis Græcis fragmentis nos hic et alibi interdum secuti sumus. At Græcus textus vulgatus, Agathyllo.

(11) Ita Arm. interpres, quia sacerdotes feminas Argis eponymas ignoravisse videtur.

(12) Ita rursus discrepat Armenius interpres.

(13) Græce Iliaca.

(14) Ita loquitur Armenius interpres. Imo pro civibus dicit civitatibus.

(15) Syncellus Ægiensis. Jam in Arm. codice mendose scribitur Edamastes.

(16) Ita Arm. interpres, et Græce Syncellus. Est autem intelligendus sinus Maleus.

(17) Codex Gr. Ambr., ἀπελθεῖν.

possent discedere, invitos in eo quo appulerant loco A sedes fixisse. Hunc porro *casum* contigisse iis captivarum mulierum opera ab Illo abductorum, quæ metuentes ne, si in Achaiam irent, inibi servitutem servirent, navibus flammam injecerunt.

3. Callias autem, qui res gestas ab Agathocle scripsit, Romam, feminam quamdam Trojanam in Italiam cum aliis devectam, nupsisse Latino Aboriginum regi ait, ex eaque procreatos filios Romum et Romulum, qui Urbem fundaverint, eidemque matris suæ nomen imposuerint. At vero Xenagoras historicus ex Ulyxe et Circe (1) tres genitos ait liberos Romum, Antiam, et Ardeam, qui tres urbes a se conditas de nominibus suis nuncupaverint. Attamen Dionysius Chalcidensis a Romo conditam Urbem affirmat, quem, inquit, alii Ascanio, alii Emathione genitum dixerunt. Neque desunt qui Romam excitatam aiunt a Romo, qui ex Italo et Leuce Latini filia ortus est.

4. Quanquam e Græcis scriptoribus complures alios revera appellare possum, qui adhuc aliter de Urbis conditoribus disserunt; tamen ne verbosior existimer, ad Romanos scriptores (2) accedam. Vetus profecto sive sermonum scriptor (3) sive historicus nemo Romanus est: tantum ex antiquis memoriis, quæ in sacris libris asservantur, unusquisque lucubrations suas concinnavit. Jam horum alii Æneæ filios aiunt Romulum et Remum (4) Romæ conditores: alii ex Æneæ filia genitos, sed pa-

trem non definiunt: hosque ab Ænea Latino Aboriginum regi datos obsides, quo tempore indigenæ cum advenis fœdus icebant: quos quidem exceptos Latinus tum benigne alendos curaverit, tum sine masculis liberis vita decedens in dominii sui partem quamdam successores vocaverit.

5. Alii vero narrant, Ænea e vivis sublato, Ascanium universam Latini ditionem obtinuisse, quam tamen cum fratribus communicaverit Romulo et Romo, terra videlicet Latinorum potentiaque (5) tripertito divisa. Ipsum vero Albam atque alia oppidula condidisse: at Romum Capuam a proavo Capy appellatam (6); itomque ab Anchisa avo Anchisam; tum etiam Æneam (postea Auicavum (7) dictam) ex patre; denique de suo nomine Romam (8). Jam vero hanc urbem aliquandiu destructam, per alios denuo colonos quos Albani deduxerint, ducibus Romulo et Remo, pristinam formam recuperavisse: ita ut duplex sit Romæ conditus, prior quidem paulo post Trojanum bellum, alter vero quindecim interpositis ætatis superiorum consequatur.

6. Imo si quis remotiora adhuc tempora inspicat, tertium quemdam his vetustiorum inveniet Romæ conditum, antequam Æneas Trojanique ad Italiam adventarint. Atque hunc non vulgaris aliquis scriptor narrat, sed ipse Antiochus Syracusanus cujus superius meminimus (9). Is ait, regnante in Latio (10) Morgete (11) (erat autem eo tempo-

πλαία, φοβουμένας τὴν οἰκαδὲ Ἀχαιῶν ἀπαρσιν, ὡς εἰς δουλείαν ἀφιζομένας.

3. Καλλιᾶς δὲ ὁ τὰς Ἀγαθοκλέους πράξεις ἀναγράφας, Ῥώμην τινὰ Τροάδα τῶν ἀφικνουμένων ἄμα τοῖς ἄλλοις Τρωσὶν εἰς Ἰταλίαν, γήμασθαι Λατίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀβοριγίνων, καὶ γενῆσαι δύο παῖδας, Ῥώμον καὶ Ῥωμόλον οἰκίσαντας δὲ πόλιν, ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς θέσθαι τοῦνομα. Ξεναγορας δὲ ὁ συγγραφεὺς, Ὀδυσσεύς καὶ Κίρκης υἱοὺς γενέσθαι τρεῖς, Ῥώμον, Ἀντίαν, Ἀρδέαν· οἰκίσαντας δὲ τρεῖς πόλεις, ἀφ' ἑαυτῶν θέσθαι τοῖς κτίσμασι τὰς ὀνομασίας. Διονύσιος δὲ ὁ Χαλκιδεὺς οἰκιστὴν μὲν ἀποφαίνει τῆς πόλεως Ῥώμον, τοῦτον δὲ λέγει κατὰ μὲν τινὰς Ἀσκανίου, κατὰ δὲ τινὰς Ἡμαθίωνος παῖδα εἶναι. Εἰσὶ δὲ τινες οἱ τὴν Ῥώμην ἐκτίσθαι λέγουσιν ὑπὸ Ῥώμου τοῦ Ἰταλοῦ, μητρὸς δὲ Λεύκης (12) τῆς Λατίνου θυγατρὸς.

4. Ἐχόντες δὲ πολλοὺς καὶ ἄλλους τῶν Ἑλληνικῶν παρέχουσαι συγγραφῶν, οἱ διαφορὰ ἀποφανοῦσι τοῦς οἰκιστὰς τῆς πόλεως, ἵνα μὴ δόξαιμι μακρηγορεῖν, ἐπὶ τοῖς Ῥωμαίων ἐλεύσομαι συγγραφεῖς. Παλαιὸς μὲν οὖν οὐτε συγγραφεὺς οὐτε λογογράφος ἐστὶ Ῥωμαίων οὐδὲ εἰς ἕκ παλαιῶν μέντοι λόγων ἐν ἱεραῖς βίβλοις σωζομένων ἕκαστός τις παραλαβὼν ἀνέγραψε. Τοῦτων δὲ τινες μὲν Αἰνείου γενέσθαι υἱοὺς λέγουσι Ῥωμόλον καὶ Ῥώμον, τοὺς οἰκιστὰς τῆς Ῥώμης· ἕτεροι δὲ θυγατρὸς Αἰνείου παῖδας· οὗτοι δὲ πατὴρ, οὐκ εἰς διορίζοντες· ἐοθῆναι δ' αὐτοὺς ὑπ' Αἰνείου Λατίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀβοριγίνων ὀμηρεῦσοντας, ὅτε αἱ πύλαι τοῖς ἐπιχωρίοις πρὸς τοὺς ἐπὶ ἡλιδας ἐγένοντο· ἀσπαζόμενον δὲ αὐτοὺς Λατίνῳ τῆς ἄλλης θεραπείας κερῆ πειν εὖ, ἐχρόνον τε ἄρρενος ἀπαιδα τελευτῶντα, διαδόχους μέρους τινὸς τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς καταλιπέιν.

5. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν Αἰνείου τελευτήσαντος, Ἀσκανίου ἀπασαν τὴν ἀρχὴν παραλαβόντα, νειμασθαι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Ῥωμόλον τε καὶ Ῥώμον, τὴν τε χώραν καὶ τὴν δύναμιν τῶν Λατίνων τριχῆ· αὐτὸν μὲν εἰς τὴν τε Ἀλβαν κτίσαι καὶ ἄλλ' ἅττα πολιέματα· Ῥώμον δὲ Καπύην μὲν, ἀπὸ τοῦ προπάππου Κίπυος· Ἀγχίσαν δὲ, ἀπὸ τοῦ προπάτορος Ἀγχίσου. Αἰνεῖαν δὲ, τὴν ὑπερὸν κληθεῖσαν Ἀνεῖκλον, ἀπὸ τοῦ πατρὸς Ῥωμῆν δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ. Ταύτην δὲ χρόνους τινὰς ἐρημωθεῖσαν, ἑτέρας αὖθις ἐλθοῦσας ἀποικίας, ἐν Ἀἰνεῖαι ἔσσειαν, ἡγουμένου Ῥωμόλου καὶ Ῥώμου, τὴν ἀρχαίαν κτίσιν ἀπολαβεῖν· ὥστε διττὰς εἶναι τῆς Ῥωμῆς τὰς κτίσεις, τὴν μὲν ὀλίγον ὑπερὸν τῶν Τρωϊκῶν γενομένην, τὴν δὲ πεντεκαίδεκα γενεαῖς ὑπερὸν τῶν τῆς προπατο-

6. Εἰ δὲ τις ἀπιδεῖν βουλήσεται τὰ προσώτερα, καὶ τρίτη τις ἀρχαιότερα τοῦτων εὐρεθήσεται Ῥωμῆν, γενομένη πρὶν Αἰνεῖαν καὶ Τρώας ἐλθεῖν ἐν Ἰταλίᾳ. Ταῦτα δὲ οὐ τῶν ἐπιτυχόντων τις οὐδὲ νέων συγγραφεῖς ἰσότηρηκεν, ἀλλ' Ἀντιόχος ὁ Συρακοῦσιος, οὗ καὶ πρότερον ἐμνήσθη. Φησὶ δὲ Μόργητος ἐν Ἰταλίᾳ βασι-

(1) Hæc nomina corrupta sunt in Arm. codice. D

(2) Codex Arm., mendose, ad Romanum scriptorem.
(3) Ita potius explicatur ab Arm., interprete λογογράφος, quam fabularum scriptor, ut sit ab aliis interpretibus.

(4) Ita hic codex Arm., Remum.

(5) Interpres Arm., exercitum.

(6) Codex Arm., mendose, Capenam a proavo appellatam et a Bio.

(7) Ita codex Arm., pro Anichum vel Janiculumum.

(8) In codice Arm. additur mendose Romuli.

(9) Nempe in Dionysii ipsius primo Antiquitatum Romanarum libro, capp. 12, 22, 53.

(10) Græce, in Italia, quæ est melior lectio.

(11) Codex Arm., Amorgete.

(12) Ita Eusebius seu Dionysius etiam apud Pausaniam. Accedit quodammodo codex Vaticanus, quo legitur Λεούκρας.

Italia a Tarento usque ad Pæsti littus quemdam venisse ad eum Roma profugum hominem. Utitur autem his verbis: « Cum Italus consenuisset, Morges regnavit. Sub eo profugus venit Roma vir nomine Siculus. » Ergo de Syracusani scriptoris sententia vetustior est priorque Trojanis temporibus Roma. Utrum autem eo loco ubi nunc sita est Urbs, an alibi exstiterit oppidum quodvis isto nomine indigitatum, quoniam ipse incertum reliquit, ne ego quidem conjectura assequi possim. Atque de antiquis ædificationibus satis a me dictum existimo.

7. Postremam autem, sive eam incolarum frequentationem sive ædificationem sive quodvis aliud appellare oportet, Timæus Siculus, nescio qua regula usus, dicit in tempora Carthaginis conditæ incilisse, nempe in octavum et tricesimum ante primam olympiadem annum; Lucius vero Cinclius, vir ordinis senatorii, in quartum fere duodecimæ olympiadis annum; at Quintus Fabius in annum octavæ olympiadis primum; denique Cato Porcius (qui etsi Græcorum temporum regulam non sequitur, curiosus tamen, quam qui maxime, in antiqua historia colligenda est) annis cxxxii Iliaco bello recentiorem affirmat: quod tempus si ad Eratosthenis chronologiam exigatur, in primum annum olympiadis septimæ incurret. Jam quod sanis regulis utatur Eratosthenes, et quomodo liceat Romana tempora ad Græcorum rationes supputare, alio docui tractatu (1). Hoc igitur pacto ipse Dionysius primo Romanarum antiquitatum libro tempora post captum Ilium ordinatim digerit: Æneæ vide-

licet fugam Troja atque in Italiam adventum: tum quinam ejus posteri successivi Latinis imperitaverint usque ad Romulum et Romam conditam: denique et alia quæcumque a veteribus de Romanæ urbis conditu traduntur, singillatim perscribit.

8. Sed enim quidam præterea dicunt, Picum Saturni filium regnavisse primum in Laurentina provincia usque ad locum ubi Roma nunc sita est, annis xxxvii. Deinde Faunum Pici filium annis xlv: sub quo Hercules ex Hispania redux aram statuit in foro Boario ob Cacus (2) Vulcani occisum. Exin Latinum sceptro potitum annis xxvii, ex quo Latinis nomen inditum sit. Hujus imperantis tertio et tricesimo anno Ilium esse captum. Denique Æneam Anchisæ bello Rutulo Turnum interfecisse, et Latini filiam Laviniam secum conjugii fœdere junxisse, urbem Lavinium condidisse, in eaque tribus annis esse dominatum. Hæc breviter ab exterorum libris delibata in medium protulimus.

Agēs jam ad alium quoque rerum hujusmodi testem transeamus, Diodorum dico, qui omnes bibliothecas in unum eporum conjecit. Namque et hic Romanorum historiam septimo suo libro hisce verbis scribit.

CAPUT XLVI.

• E septimo Diodori libro. De veterum Romanorum genere (3).

1. Nonnulli historici haud recte arbitrati sunt a Romulo (4) ex Æneæ filia procreato Romam conditam esse: quod sane a veritate abhorret: longum enim est inter Æneam et Romulum reges intervallum (5); quandoquidem anno secundo olym-

δεύοντος (ἦν δὲ τότε Ἰταλία ἡ ἀπὸ Τάραντος ἄχρι Ποσειδωνίας παράλιος) ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἄνδρα φυγάδα ἐκ Ῥώμης. Λέγει δὲ ὧδε· ἐπεὶ δὲ Ἰταλὸς κατεγήρα, Μόργης ἐβασίλευσεν. Ἐπὶ τούτου δὲ ἀνὴρ ἀφίκετο ἐκ Ῥώμης φυγάς, Σικελὸς ὄνομα αὐτοῦ. Κατὰ μὲν δὴ τὸν Συρακοῦσιον συγγραφέα, παλαιὰ τις εὕρισκεται πρῶτος τῶν Τρωϊκῶν χρόνων ἡ Ῥώμη. Πότερον δὲ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἦν τόπου, ἐν οἷς ἡ νῦν εἰκουμένη πόλις ἐστίν, ἢ χωρὶον ἕτερον οὕτως ἐτύχχανεν ὀνομαζόμενον, ἀσαφὲς ἐκείνου καταλιπόντος, οὐδ' ἐγὼ δύναμαι συμβαλεῖν. Περὶ μὲν οὖν τῶν παλαιῶν κτίσεων ἱκανὰ ἠγοῦμαι τὰ προειρημένα.

7. Τὸν δὲ τελευταῖον τῆς Ῥώμης γενόμενον οἰκιστὴν, ἢ κτίσιν, ἢ ὅτι δῆποτε χρῆ καλεῖν, Τίμαιος μὲν ὁ Σικελιώτης οὐκ οἶδ' ὅτω κανόνι χρησάμενος, ἀμα Καρχηδόνι κτιζομένη γενέσθαι φησὶν, ὀρθῶς καὶ τριακοστῶ πρότερον ἔτει τῆς πρώτης ὀλυμπιάδος· Λεύκιος δὲ Κίγκλιος, ἀνὴρ τῶν ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ συνεδρίου, περὶ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς δωδεκάτης ὀλυμπιάδος· Κρίντος δὲ Φάβιος κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ὀγδόης ὀλυμπιάδος (6). Κάτων δὲ Πόρχιος Ἑλληνικὸν μὲν οὐχ ὀρίζει χρόνον, ἐπιμελὴς δὲ γενόμενος, εἰ καὶ τις ἄλλος, εἰς τὴν συναγωγὴν τῆς ἀρχαιολογουμένης ἱστορίας, ἔτεσιν ἀποφαίνει ὄσκι καὶ τριάκοντα καὶ τετρακοσίους ὑστεροῦσαν τῶν Ἰταλῶν. Ὁ δὲ χρόνος οὗτος ἀναμετρηθεὶς ταῖς Ἐρατοσθένους χρονογραφίαις, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος πίπτει τῆς ἑβδόμης ὀλυμπιάδος. Ὅτι δὲ εἰσιν οἱ κανόνες ὑγιεῖς οἷς Ἐρατοσθένους κέρηται, καὶ πῶς ἂν τις ἀπευθύνῃ τοὺς Ῥωμαίων χρόνους πρὸς τοὺς Ἑλληνικοὺς, ἐν ἐτέρῳ δεδῆλωται μοι λόγῳ. *Cap. 72-74.*

(*) Τινὲς βούλονται Κρόνον πρῶτον ἀλθάνῃ κρατῆσαι τῶν κατὰ τὴν ἐσπέραν τόπων· μεθ' ὃν φατὶ Πείκον υἱὸν αὐτοῦ, τὸν καὶ Δία, βασιλεύσαι· εἶτα Φαῦνον Διὸς υἱὸν, τὸν καὶ Ἐρμῆν· ἐπ' οὗ Ἡρακλῆς ἐπανελθὼν ἀπὸ Σπανίας. . . καὶ μετ' αὐτὸν Λατίνον, ἐφ' οὗ Αἰνείας μετὰ τὴν ἄλυσιν Τροίας ἐλθὼν ὅπλοις καὶ πλοῦτῳ βασιλικῶ παρεσκευασμένος ζεῦγνυται Λαθηνία θυγατρὶ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύει Λατίνων. *Ex Syncello p. 237. C-D, sed cum varietate.*

(†) Περὶ τῆς ἀρχαιολογίας Ῥωμαίων ἐκ τῆς ζ' Διοδώρου Σικελιωτοῦ.

1. Ἐνιοὶ μὲν οὖν τῶν συγγραφέων πλανηθέντες ὑπέλαβον τοὺς περὶ τὸν Ῥώμυλον ἐκ τῆς Αἰνείου θυγατρὸς γεννηθέντας κεκτικέναι τὴν Ῥώμην· τὸ δὲ ἀληθὲς οὐχ οὕτως ἔχει· πολλῶν μὲν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ,

(1) Perit hic Dionysii tractatus.

(2) Interpres Arm., *malum* ex Græco *κακόν*· tum amanuensis, Armeniacorum vocabulorum similitudine deceptus, scripsit *Quartum*.

(3) Ita prorsus interpretis Arm.

(4) Interpres Arm., *a Romulo suisque ex Æneæ filia natus*; inepte scilicet, quia in Græca locutione, οἱ περὶ τὸν δεῖνα, hic et alibi cæcutivit.

(5) Ita interpretis Arm. a Græco, uti nunc legitur,

D abludit textu.

(6) Hæc Græca particula, in qua Q. Fabii sententia memoratur, abest a Dionysii editionibus et a codice etiam Græco Ambrosiano. Eadem tamen legitur in Vaticano codice, ideoque a criticis inter varias lectiones exhibetur. Nunc eamdem nobilium particulam in Dionysii Græcum textum nos restituumus, suffragante etiam pervolere Armenio interprete, itemque Syncello.

ΣΚ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Δ'. ὕπ. Τραϊανῷ Αὐγούστου τὸ γ' καὶ Πέτου.
 Ε'. ὕπ. Συριανοῦ καὶ Συρίου.
 Ϛ'. ὕπ. Τραϊανῷ Αὐγούστου τὸ δ' καὶ Μαξίμου.
 Ζ'. ὕπ. Συριανοῦ τὸ β' καὶ Μαρκέλλου.

|ΣΚΑ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Η'. ὕπ. Κανδίδου καὶ Κουαδράτου.
 Θ'. ὕπ. Κομόδου καὶ Κερατάνου.
 Ρ'. ὕπ. Συριανοῦ τὸ γ' καὶ Σενεκίωνος τὸ β'.
 ΙΑ'. ὕπ. Γάλλου καὶ Βραδοῦα.

ΣΚΒ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- ΙΒ'. ὕπ. Παλμᾶ καὶ Τούλλου.
 ΙΓ'. ὕπ. Ὀρφίτου καὶ Πρισκιανοῦ.
 ΙΔ'. ὕπ. Πίσωνος καὶ Ἰουλιανοῦ.
 ΙΕ'. ὕπ. Τραϊανῷ Αὐγούστου τὸ ε' καὶ Ἀφρικανοῦ.

ΣΚΓ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- ΙϚ'. ὕπ. Πρισκιανοῦ καὶ Κέλσου.
 ΙΖ'. ὕπ. Μάλσου καὶ Βουλκίσκου.
 ΙΗ'. ὕπ. Μεσσαλά καὶ Πέδωνος (1).
 ΙΘ'. ὕπ. Αἰλιανοῦ καὶ Βετέρου.
 Ὁ βασιλεὺς Τραϊανὸς ὕδρωπιτάσας ἀπέθανεν ἐν Σεληνῶντι πόλει τῆς Σελευκείας, ὧν ἐτῶν ξς'.

Ῥωμαίων ιθ' ἐβασίλευσεν Ἀἴλιος Ἀδριανὸς ἐτη κα'.

ΣΚΔ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Α'. ὕπ. Ἀπρωνιανοῦ καὶ Νίγρου.
 Β'. ὕπ. Αἰλίου Ἀδριανοῦ Αὐγούστου καὶ Σαληνάτορος.
 Γ'. ὕπ. Αἰλίου Ἀδριανοῦ Αὐγ. τὸ θ' καὶ Ῥουστικίου.
 Δ'. ὕπ. Σεθήρου καὶ Φούλκου.

ΣΚΕ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Ε'. ὕπ. Σεθήρου τὸ β' καὶ Αὐγουρίνου.
 Ϛ'. ὕπ. Ἀδιολᾶ καὶ Πανσά.
 Ζ'. ὕπ. Ἀπρωνιανοῦ τὸ β' καὶ Παμπίνου.
 Η'. ὕπ. Γλαβρίωνος καὶ Τορκουάτου.

ΣΚϚ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Θ'. ὕπ. Ἀσιατικοῦ καὶ Ἀκυλίνου.
 Ρ'. ὕπ. Σεθήρου τὸ γ' καὶ Ἀμβιγούλου (2).
 ΙΑ'. ὕπ. Τιτιανοῦ καὶ Γαλλικανοῦ.
 ΙΒ'. ὕπ. Τορκουάτου καὶ Λίβωνος.

ΣΚΖ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- ΙΓ'. ὕπ. Μαρκέλλου καὶ Κέλσου.
 ΙΔ'. ὕπ. Κατουλλίνου καὶ Λίβωνος.
 ΙΕ'. ὕπ. Ποντιανοῦ καὶ Ρούφου.
 ΙϚ'. ὕπ. Αὐγουρίνου καὶ Σεργιανοῦ.

ΣΚΗ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- ΙΖ'. ὕπ. Ἰεβερίου καὶ Σισένου.
 ΙΗ'. ὕπ. Σεθήρου καὶ Οὐάρου.
 ΙΘ'. ὕπ. Ποντιανοῦ τὸ β' καὶ Ἀκυλίνου.
 Κ'. ὕπ. Κομόδου καὶ Ποντιανοῦ τὸ γ'.

ΣΚΘ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- ΚΑ'. ὕπ. Αἰλιανοῦ Καίσαρος καὶ Βαλθίνου.
 Ἐπὶ τούτων τῶν ὑπᾶτων Ἀἴλιος Ἀδριανὸς νοσήσας ὀλίγας ἡμέρας, ἐτελεύτησεν, ὧν ἐτῶν ος'.
 Ῥωμαίων ιγ' ἐβασίλευσεν Ἀἴλιος Ἀντωνίνος ὁ Εὐσεβῆς ἐτη κγ'.

(1) Cod., Πέδωνος.

PATROL. GR. XIX.

Α

CCXX OLYMPIAS.

- IV. Trajano Augusto III et Pæto coss.
 V. Syriano et Syrio coss.
 VI. Trajano Augusto et Maximo coss.
 VII. Syriano II et Marcello coss.

CCXXI OLYMPIAS.

- VIII. Candido et Quadrato coss.
 IX. Commodo et Ceratano coss.
 X. Syriano III et Senecione II coss.
 XI. Gallo et Bradua coss.

CCXXII OLYMPIAS.

- XII. Palma et Tullo coss.
 XIII. Orfito et Prisciano coss.
 XIV. Pisone et Juliano coss.
 B XV. Trajano Augusto V et Africano coss.

CCXXIII OLYMPIAS.

- XVI. Prisciano et Celso coss.
 XVII. Malso et Vulcisco coss.
 XVIII. Messala et Pedone coss.
 XIX. Æliano et Vetere coss.
 Trajanus imperator aqua intercute moritur Selinunte, Seleucia civitate, cum esset annorum LXV.

Romanorum imperator XII Ælius Adrianus, ann. XXI.

CCXXIV OLYMPIAS.

- I. Aproniano et Nigro coss.
 II. Ælio Adriano Aug. et Salinatore coss.
 C III. Ælio Adriano Aug. II et Rusticio coss.
 IV. Severo et Fulco coss.

CCXXV OLYMPIAS.

- V. Severo II et Augurino coss.
 VI. Aviola et Pansa coss.
 VII. Aproniano II et Pampino coss.
 VIII. Glabrione et Torquato coss.

CCXXVI OLYMPIAS.

- IX. Asiatico et Aquilino coss.
 X. Severo III et Ambigulo coss.
 XI. Titiano et Gallicano coss.
 XII. Torquato et Libone coss.

CCXXVII OLYMPIAS.

- XIII. Marcello et Celso coss.
 D XIV. Catullino et Libone II coss.
 XV. Pontiano et Rufo coss.
 XVI. Augurino et Sergiano coss.

CCXXVIII OLYMPIAS.

- XVII. Hiberno et Sisenna coss.
 XVIII. Severo et Varo coss.
 XIX. Pontiano II et Aquilino coss.
 XX. Commodo et Pontiano III coss.

CCXXIX OLYMPIAS.

- XXI. Æliano et Balbino coss.
 His coss. Ælius Adrianus, cum paucis ænebus ægrotasset, vita excessit, annos natus LXXVII.
 Romanorum imperator XIII, Ælius Antoninus Pius, annis XXIII.

(2) Ita cod., pro Ἀμβιβ.

- I. Camerino et Nigro coss.
 II. Antonino Augusto et Præsantino coss.
 III. Antonino Augusto II et Marco Aurelio Vero filio
 ejus coss.

CCXXX OLYMPIAS.

- IV. Severo IV et Silano coss.
 V. Rufino et Quadrato coss.
 VI. Torquato et Herode coss.
 VII. Aviola et Maximo coss.

CCXXXI OLYMPIAS.

- VIII. Antonino Aug. III et Aurelio II coss.

- IX. Severo V et Verino coss.
 X. Largo et Messalino coss.
 XI. Torquato II et Juliano coss.

CCXXXII OLYMPIAS.

- XII. Orfito et Prisco coss.
 XIII. Glabrione et Vetere coss.
 XIV. Condiano et Maximo coss.
 XV. Glabrione II et Jumilio (I) coss.

CCXXXIII OLYMPIAS.

- XVI. Præsente et Rufino coss.
 XVII. Commodo et Laterano coss.
 XVIII. Severo VI et Sabiniano coss.
 XIX. Silvano et Augurino coss.

CCXXXIV OLYMPIAS.

- XX. Barbaro et Regulo coss.
 XXI. Tertullo et Sacerdote coss.
 XXII. Quintillo et Prisco coss.
 XXIII. Bradua et Vero coss.

His coss. (mortuus) est Ælius Antoninus (Lorri)
 annos natus LXVII.

Romanorum imperator XIV, Marcus Aurelius Antoninus,
 qui et Verus dictus, filius Antonini Pii,
 nec non Lucius Aurelius Commodus, illius frater,
 annis XIX.

CCXXXV OLYMPIAS.

- I. Marco Aurelio Vero et Lucio Commodo Augusto
 II coss.
 II. Marco Aurelio Vero et Lucio Commodo Augusto
 III coss.
 III. Rusticio et Aquilino coss.
 IV. Æliano et Pastore coss.

CCXXXVI OLYMPIAS.

- V. Macrino et Celso coss.
 VI. Orfito et Pudente coss.
 VII. Pudente II et Pollione coss.
 VIII. Marco Aur. Vero III et Quadrato coss:

CCXXXVII OLYMPIAS.

- IX. Aproniano et Paulo coss.
 X. Prisco et Apollinare coss.
 XI. Cethego et Claro coss.
 XII. Severo et Herenniano coss.

CCXXXVIII OLYMPIAS.

- XIII. Orfito II et Maximo coss.

(1) Nempæ Homullo.

- A A'. όπ. Καμερίνου και Νίγρου.
 B'. όπ. Άντωνίνου Αύγουστου και Πραισεντίνου.
 Γ'. όπ. Άντωνίνου Αύγουστου τδ β' και Μάρκου Αύ-
 ρηλίου υιού αυτού.

ΣΑ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Δ'. όπ. Σεθήρου τδ δ' και Σιλανού.
 Ε'. όπ. Ρουφίνου και Κουαδράτου.
 Ϛ'. όπ. Τορκουάτου και Ήρώδου.
 Ζ'. όπ. Αθιολά και Μαξίμου.

ΣΑΑ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Η'. όπ. Άντωνίνου Αύγουστου τδ γ' και Αύρηλιου
 τδ β'.

Θ'. όπ. Σεθήρου τδ ε' και Ούρηίνου.

Ι'. όπ. Λάργγου και Μεσσαλίνου.

- B ΙΑ'. όπ. Τορκουάτου τδ β' και Ίουλιανού.

ΣΑΒ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- ΙΒ'. όπ. Όρφίτου και Πρίσκου.
 ΙΓ'. όπ. Γλαβρίωνος και Βετέρου.
 ΙΔ'. όπ. Κονδιανού και Μαξίμου.
 ΙΕ'. όπ. Γλαβρίωνος τδ β' και Ίουμιλίου.

ΣΑΓ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- ΙϚ'. όπ. Πραισεντος και Ρουφίνου.
 ΙΖ'. όπ. Κομόδου και Λατεράνου.
 ΙΗ'. όπ. Σεθήρου τδ Ϛ' και Σαβινιανού.
 ΙΘ'. όπ. Σιλθανού και Αύγουρίνου.

ΣΑΔ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Κ'. όπ. Βαρδάρου και Ήγηδύλου.
 ΚΑ'. όπ. Τερτύλλου και Σακερδδτου.
 C ΚΒ'. όπ. Κυνιτύλλου και Πρίσκου.
 ΚΓ'. όπ. Βραδούα και Ούήρου.

Έπί τούτων τδν ύπάτων (επελεύτεησεν) ΑϚλιος
 Άντωνίνος (έν Λωρίη) ών έτών ΕϚ'.

Ρωμάλων ιδ' έθασίλευσεν Μάρκος Αύρήλιος Άν-
 τωνίνος, ό και Ούήρος, υίος Άντωνίνου τδν Εύσε-
 βοϋς, και Λούκιος Αύρήλιος Κόμοδος, αδελφός αυτού,
 έτη ιθ'.

ΣΑΕ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Α'. όπ. Μάρκου Αύρηλίου Ούήρου και Λουκίου Κομό-
 δου Αύγουστου τδ β'.
 Β'. όπ. Μάρκου Αύρηλίου Ούήρου και Λουκίου Κομό-
 δου Αύγουστου τδ γ'.
 Γ'. όπ. Ρουστικίου και Άκυλίνου.
 Δ'. όπ. Αίλιανού και Πάστορος.

ΣΑϚ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Ε'. όπ. Μακρίνου και Κέλσου.
 Ϛ'. όπ. Όρφίτου και Ηούδεντος.
 Ζ'. όπ. Ηούδεντος τδ β' και Πουλλίλωνος.
 Η'. όπ. Μάρκου Αύρηλίου Ούήρου τδ γ' και Κουα-
 δράτου.

ΣΑΖ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- Θ'. όπ. Άπρωνιανού και Παύλου.
 Ι'. όπ. Πρίσκου και Άπολιναριου.
 ΙΑ'. όπ. Κεθήγου και Κλάρου.
 ΙΒ'. όπ. Σεθήρου και Έρεννιανού.

ΣΑΗ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

- ΙΓ'. όπ. Όρφίτου τδ β' και Μαξίμου.

ΙΔ. π. Σεβήρου τὸ β' καὶ Πομπηϊανοῦ.

ΙΕ' ὑπ. Γάλλου καὶ Φλάκκου.

ΙϚ' ὑπ. Ὀρφίτου τὸ γ' καὶ Ῥούφου.

ΣΛΘ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

ιΖ'. ὑπ. Πουλλίανος καὶ Ἄπρου.

ΙΗ'. ὑπ. Κομόδου καὶ Κυϊντίλλου.

ΙΘ'. ὑπ. Ὀρφίτου τὸ δ' καὶ Ῥούφου τὸ β'.

Ἄντωνίνος, ὁ καὶ Οὐήρος, νοσήσας ἀπέθανεν ἐν Παννονίαις, πρὸ οὐκὼ καλανδῶν ἀπριλλίων, ἀρξας ἔτη ιθ'.

Ῥωμαίων ιε' ἐβασίλευσεν Κόμοδος ἔτη ιθ'.

Α'. ὑπ. Κομόδου Αὐγούστου τὸ β' καὶ Βήρου.

ΣΜ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Β'. ὑπ. Πραΐσεντος καὶ Γορδιανοῦ.

Γ'. ὑπ. Κομόδου Αὐγούστου τὸ γ' καὶ Βήρου τὸ β'.

Δ'. ὑπ. Μαμερτίνου καὶ Ῥούφου τὸ γ'.

Ε'. ὑπ. Κομόδου Αὐγούστου τὸ δ' καὶ Βικτορίνου.

ΣΜΑ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Ϛ'. ὑπ. Μαρκέλλου καὶ Αἰλιανοῦ.

Ζ'. ὑπ. Ματέρνου καὶ Βραδοῦα.

Η'. ὑπ. Κομόδου Αὐγούστου τὸ ε' καὶ Γλαβρίωνος.

Θ. ὑπ. Κρισπίνου καὶ Αἰλιανοῦ.

ΣΜΒ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Ι'. ὑπ. Φουσκιανοῦ καὶ Σιλανοῦ.

ΙΑ'. ὑπ. Κομόδου Αὐγούστου τὸ Ϛ' καὶ Σεπτίμιανοῦ.

ΙΒ'. ὑπ. Κομόδου Αὐγούστου τὸ ϛ' καὶ Περτίνακος.

Κόμοδος αἰφνίδιον ἐτελεύτησεν ἀποπνιγείς ἐν οἰκίᾳ Βεστιανοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ καὶ Ἀτταλιανῆς τῆς ὑπατίσεως ἐν Ῥώμῃ πρὸ α' καλανδῶν ἰανουαρίων, ἀρξας ἔτη ιθ'.

Ῥωμαίων ιϚ' ἐβασίλευσεν Λούκιος Περτίναξ μῆνας β'.

Περτίναξ, ὁ καὶ Λούκιος, ἐσφάγη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, ὡς ἐξέρχεται ἀπὸ τοῦ παλατίου εἰς τὸν Μάρτιον ὦν ἐτῶν σ'.

Ῥωμαίων ιϛ' ἐβασίλευσεν Δίδιος Ἰουλιανός, ὁ καὶ Σιλδιος, μῆνας Ϛ'.

Α'. ὑπ. Φλάκκου καὶ Κλάρου.

Καὶ οὗτος ὁ Δίδιος ἐσφάγη ὑπὸ κουβικουλαρίου, εἰς τὴν πηγὴν τοῦ παλατίου, Ῥώμης ἔσω, ὡς προσέχει τοῖς ἰχθύσιν, ἐκ συσκευῆς τῶν μετ' αὐτοῦ, ὦν ἐτῶν ϛ'.

Ῥωμαίων ιη' ἐβασίλευσεν Λούκιος Σεπτίμιος Σεβήρος, ἀπὸ τῆς συγκλήτου Ῥώμης ψηφισθείς, ἔτη ιθ'.

ΣΜΓ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Α'. ὑπ. Σεβήρου Αὐγούστου καὶ Σαβίνου.

Β'. ὑπ. Τερτύλλου καὶ Κλήμεντος.

Γ'. ὑπ. Δέξτρου καὶ Πρίσκου.

Δ'. ὑπ. Λατεράνου καὶ Ῥουφίνου.

ΣΜΔ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Ε'. ὑπ. Σατορνίνου καὶ Γάλλου.

Ϛ'. ὑπ. Ἀνουλλίνου καὶ Φρόντωνος.

Ζ'. ὑπ. Σεβήρου Αὐγούστου τὸ β' καὶ Βικτορίνου.

Η'. ὑπ. Μωκιανοῦ καὶ Φαβιανοῦ.

Α XIV. Severo II et Pompeiano coss.

XV. Gallo et Flacco coss.

XVI. Orfito III et Rufo coss.

CCXXXIX OLYMPIAS.

XVII. Pollione et Apro coss.

XVIII. Commodo et Quintillo coss.

XIX. Orfito IV et Rufo II coss.

Antoninus, qui et Verus dictus est, morbo conflictatus in Pannoniis obiit, VIII Kal. Apriles, cum imperasset annis XIX.

Romanorum imp. XV Commodus an. XII.

I. Commodo Augusto II et Vero coss.

CCXL OLYMPIAS.

II. Præsente et Gordiano coss.

B III. Commodo Aug. III et Vero II coss.

IV. Mamertino et Rufo III coss.

V. Commodo Augusto IV et Victorino coss.

CCXLI OLYMPIAS.

VI. Marcello et Æliano coss.

VII. Materno et Bradua coss.

VIII. Commodo Aug. V et Gabrione coss.

IX. Crispino et Æliano coss.

CCXLII OLYMPIAS.

X. Fusciano et Silano coss.

XI. Commodo Aug. VI et Septimiano coss.

XII. Commodo Aug. VII et Pertinace coss.

Commodus repente interiit suffocatus in æde Vestiani affinis sui et Attalianæ feminæ consularis Romæ, pridie Kalend. Januarias, cum imperasset annis XII.

Romanorum imperat. XVI, Lucius Pertinax mensibus II.

Pertinax, qui et Lucius dictus, a militibus interfectus est, dum ex palatio in campum Martium proficiscitur, ann. natus LXX.

Romanorum imperat. XVII, Didius Julianus, qui et Silvius (1) dictus, mensibus VII.

I. Flacco et Claro coss.

Similiter et hic Didius a cubiculario, per comitum insidias interfectus est ad fontem Palatii, Romæ, dum piscibus intendit, annos natus LX.

Romanorum imperator XVIII, Lucius Septimius Severus a Romano senatu electus, annis XIX.

CCXLIII OLYMPIAS.

I. Severo Augusto et Sabino coss.

II. Tertullo et Clemente coss.

III. Dextro et Prisco coss.

IV. Laterano et Rufino coss.

CCXLIV OLYMPIAS.

V. Saturnino et Gallo coss.

VI. Anullino et Frontone coss.

VII. Severo Augusto II et Victorino coss.

VIII. Muciano et Fabiano coss.

CCXLV OLYMPIAS.

IX. Severo Augusto III et Antonino coss.

X. Plautiano et Geta coss.

XI. Chilone et Libone coss.

XII. Antonino II et Libone II coss.

CCXLVI OLYMPIAS.

XIII. Albino et Æmiliano coss.

XIV. Apro et Maximo coss.

XV. Antonino III et Geta III coss.

XVI. Pompeiano et Atto coss.

CCXLVII OLYMPIAS.

XVII. Faustino et Rufino coss.

XVIII. Gentiano et Basso coss.

XIX. Apro II et Apro coss.

His coss. obiit Severus in solo barbarico, annos natus LXV.

Romanorum imperator XIX, Antoninus Caracallus, Severi filius, annis VII.

I. Antonino Augusto IV et Albino coss.

CCXLVIII OLYMPIAS.

II. Messala et Sabino coss.

III. Lentulo et Cereale coss.

IV. Sabino II et Anulino coss.

V. Præsente et Extricato coss.

CCXLIX OLYMPIAS.

VI. Antonino Augusto V et Advento coss.

VII. Antonino Augusto VI et Sacerdote coss.

His coss. Antoninus Caracallus dum contra Persas proficiscitur, inter Edessam et Carras interficitur, annos natus LX.

Romanorum imp. XX, Macrinus an. I.

I. Antonino et Comazonte coss.

Macrinus interfectus est Archelaide, annos natus LII.

Romanorum imperator XXI, Antoninus Heliogabalus, annis IV.

I. Grato et Seleuco coss.

CCL OLYMPIAS.

II. Antonino Augusto II et Alexandro coss.

III. Maximo et Æliano coss.

IV. Flaviano et Crispino coss.

His consulibus Antoninus Heliogabalus Augustus Romæ a cognato suo interfectus est, annos natus XXXVI.

Romanorum imperator XXII, Alexander Mammææ filius, annis XIII.

I. Fusciano et Dextro coss.

CCLI OLYMPIAS.

II. Alexandro II et Marcello coss.

III. Albino et Maximo II coss.

IV. Modesto et Probo coss.

V. Alexandro III et Dione coss.

CCLII OLYMPIAS.

VI. Agricola et Clemente coss.

(1) Imo an. XLIII.

A

ΣΜΕ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Θ'. ὑπ. Σεθήρου Αύγουστου τὸ γ' καὶ Ἀντωνίνου.

Γ'. ὑπ. Πλαυτιανοῦ καὶ Γέτα.

ΙΑ'. ὑπ. Χίλωνος καὶ Αἰδωνος.

ΙΒ'. ὑπ. Ἀντωνίνου τὸ β' καὶ Γέτα τὸ β'.

ΣΜΓ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

ΙΓ'. ὑπ. Ἀλθίνου καὶ Αἰμιλιανοῦ.

ΙΔ'. ὑπ. Ἄπρου καὶ Μαξίμου.

ΙΕ'. ὑπ. Ἀντωνίνου τὸ γ' καὶ Γέτα τὸ γ'.

ΙΣΤ'. ὑπ. Πομπητιανοῦ καὶ Ἄττου.

ΣΜΖ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

ΙΖ'. ὑπ. Φαυστίου καὶ Ῥουφίνου.

ΙΗ'. ὑπ. Γεντιανοῦ καὶ Βάσσου.

ΙΘ'. ὑπ. Ἄπρου τὸ β' καὶ Ἄπρου.

Τούτοις τοῖς ὑπάτοις ἐτελεύτησεν Σεθῆρος εἰς τὸ βαρβαρικὸν, ὡν ἐτῶν ἕξ'.

Ῥωμαίων ιθ' ἐβασίλευσεν Ἀντωνίνος Καράκαλλος, υἱὸς Σεθήρου, ἔτη ζ'.

Α'. ὑπ. Ἀντωνίνου Αύγουστου τὸ δ' καὶ Ἀλθίνου.

ΣΜΗ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Β'. ὑπ. Μεσσαλά καὶ Σαθίνου.

Γ'. ὑπ. Λεντούλου καὶ Κερεαλλίου.

Δ'. ὑπ. Σαθίνου τὸ β' καὶ Ἀνουλλίνου.

Ε'. Πραίσεντος καὶ Ἐξτριχάτου.

ΣΜΘ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

ΣΤ'. ὑπ. Ἀντωνίνου Αύγουστου τὸ ε' καὶ Ἀδοῦεντος.

Ζ'. ὑπ. Ἀντωνίνου Αύγουστου τὸ ς' καὶ Σακερβότου.

Ἐπὶ τούτων τῶν ὑπάτων Ἀντωνίνος Καράκαλλος κατὰ Περσῶν ἀπελθὼν καὶ ἀναλαβὼν τὴν Ὀσροηνήν, συμβαλὼν εἰς τὸν πόλεμον ἐσφάγη, μέσον Ἐδέσσης καὶ Καρρῶν, ὡν ἐτῶν ἕξ (1).

Ῥωμαίων κ' ἐβασίλευσεν Μακρίνος ἔτος α'.

Α'. ὑπ. Ἀντωνίνου καὶ Κωμάζοντος.

Μακρίνος ἐσφάγη ἐν Ἀρχελαίδι, ὡν ἐτῶν νθ'.

Ῥωμαίων κα' ἐβασίλευσεν Ἀντωνίνος Ἡλιογάβαλος ἔτη δ'.

Α'. ὑπ. Γράτου καὶ Σελεύκου.

ΣΝ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Β'. ὑπ. Ἀντωνίνου Αύγουστου τὸ β' καὶ Ἀλεξάνδρου.

Γ'. ὑπ. Μαξίμου καὶ Αἰλιανοῦ.

Δ'. ὑπ. Φλαβιανοῦ καὶ Κρισπίνου.

Ἐπὶ τούτων τῶν ὑπάτων ἐσφάγη Ἀντωνίνος Ἡλιογάβαλος Αύγουστος ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ ἰδίου αὐτοῦ συγγενοῦς, ὡν ἐτῶν λς'.

Ῥωμαίων κβ' ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος Μαρμαρίας ἔτη ιγ'.

Α'. ὑπ. Φουσκιανῶν καὶ Δέξτρου.

ΣΝΑ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Β'. ὑπ. Ἀλεξάνδρου τὸ β' καὶ Μαρκελλίου.

Γ'. ὑπ. Ἀλθίνου καὶ Μαξίμου τὸ β'.

Δ'. ὑπ. Μοδέστου καὶ Πρόβου.

Ε'. ὑπ. Ἀλεξάνδρου τὸ γ' καὶ Δίλωνος.

ΣΝΒ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

ΣΤ' ὑπ. Ἀγρεκόλα καὶ Κλήμμενος.

Z'. ὑπ. Πομπηϊανοῦ καὶ ΠελεγμIANOῦ.

H'. ὑπ. Λούππου καὶ Μαξίμου τὸ γ'.

Θ'. ὑπ. Μαξίμου τὸ δ' καὶ Πατερνοῦ.

ΣΝΓ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

I'. ὑπ. Μαξίμου τὸ ε' καὶ Οὐρβανοῦ.

IA'. ὑπ. Σεθήρου καὶ Κυντιανοῦ.

IB'. ὑπ. Μαξίμου τὸ ζ' καὶ Ἀφρικανοῦ.

IG'. ὑπ. Περπέτου καὶ Κορνηλίου.

Ἐπὶ τῶν προκειμένων ὑπάτων ἐσφάγη ὑπὸ τοῦ στρατοῦ Ἀλέξανδρος Αὐγουστος, ὡς ἔστιν ὑπὸ τὸν παπυλεῶνα αὐτοῦ ἐν Μογοντιακῷ, ὡν ἐτῶν λ'· τὴν δὲ μητέρα αὐτοῦ Μαμμαίαν, οὕσαν μετ' αὐτοῦ, ἐπνίξαν ἐν σχοινίῳ εἰς τὸν παπυλεῶνα ἔσω.

Ῥωμαίων χγ' ἐβασίλευσεν Μαξιμίμος, Αὐγουστος ἀναγορευθεὶς ἀπὸ στρατοῦ, ἔτη γ'.

ΣΝΔ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

A'. ὑπ. Οὐλίπικου ἐν Ποντιανοῦ.

B'. ὑπ. Γορδιανοῦ καὶ Ἀδιολά.

Γ'. ὑπ. Ἀλβίνου καὶ Οὐενοῦστου.

Ἐπὶ τούτων τῶν ὑπάτων ἐπελθόντες οἱ στρατιῶται ἔσφαξαν Μαξιμίμον Αὐγουστον εἰς Ἀκυλήϊαν, ὄντα ἐτῶν ζε'. Καὶ ἐβασίλευσεν Βαλθίνος μῆνας γ', καὶ ἐσφάγη· καὶ ἐβασίλευσεν Πούπλιος ἡμέρας ἑκατὸν, καὶ ἐσφάγη.

Ῥωμαίων κδ' ἐβασίλευσεν Γορδιανὸς σενιῶρ ἔτη ζ'.

A'. ὑπ. Γορδιανοῦ Αὐγούστου τὸ β' καὶ Πομπηϊανοῦ.

ΣΝΕ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

B'. ὑπ. Ἀττικοῦ καὶ Πραιτεξτάτου.

Γ'. ὑπ. Αὐρηλιανοῦ καὶ Πάππου.

Δ'. ὑπ. Περεγρίνου καὶ Αἰμιλιανοῦ.

Ε'. ὑπ. Φιλίππου καὶ Τατιανοῦ.

ΣΝΖ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Γ'. ὑπ. Πραΐσεντος καὶ Ἀλβίνου.

Ἐπὶ τούτων τῶν ὑπάτων νόσῳ βληθεὶς Γορδιανὸς σενιῶρ τελευτᾷ, ὡν ἐτῶν οθ'.

Ῥωμαίων κα' ἐβασίλευσε Φιλίππος ὁ ἰουνίωρ, ἄμα Φιλίππῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, ἔτη ζ'.

A'. ὑπ. Φιλίππου Αὐγούστου τὸ β' καὶ Φιλίππου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

B'. ὑπ. Φιλίππου Αὐγούστου τὸ γ' καὶ Φιλίππου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τὸ β'.

Γ'. ὑπ. Αἰμιλιανοῦ τὸ β' καὶ Ἀκυλίνου.

ΣΝΖ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

A'. ὑπ. Δεκίου καὶ Γρατιανοῦ.

Β'. ὑπ. Γάλλου καὶ Βολουσιανοῦ.

Γ'. ὑπ. Βολουσιανοῦ τὸ β' καὶ Μαξίμου

Φιλίππος ὁ ἰουνίωρ πολλοὺς συμβαλὼν πολέμους εὐτυχῶς ἔπραξεν· καὶ ὡς πολεμεῖ τοῖς Γήπεσιν, ἐκονδύλησεν ὁ ἴππος αὐτοῦ, καὶ συμπεσὼν αὐτῷ μηρόκλαστος ἐγένετο· καὶ ἐλθὼν ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἐξ αὐτοῦ τοῦ κλάσματος τελευτᾷ, ὡν ἐτῶν με'.

Ῥωμαίων κς' ἐβασίλευσεν Δέκιος ἔτος α'.

A'. ὑπ. Δεκίου Καίσαρος καὶ Δεκίου υἱοῦ αὐτοῦ.

Ἐξελθὼν δὲ ὁ αὐτὸς Δέκιος εἰς πόλεμον κατὰ Φράγκων, ὡς ἀπέρχεται, ἐσφάγη μετὰ τοῦ υἱοῦ ὑπὸ τινος τῶν ἐξάρχων ἐν Ἀδύρτῳ, ὡν ἐτῶν ζ'.

(‡) Imo Feliciano.

A VII. Pompeiano et Pelegmiano (‡) coss.

VIII. Lupo et Maximo iiii coss.

IX. Maximo iiii et Paterno coss.

CCLIII OLYMPIAS.

X. Maximo v et Urbano coss.

XI. Severo et Quintiano coss.

XII. Maximo vi et Africano coss.

XIII. Perpetuo et Cornelio coss.

Prædictis coss. Alexander interfectus est ab exercitu, cum esset in suo tabernaculo, Moguntiaci, annos tum natus xxx; ejusque mater Mammæa, quæ cum filio erat, intra ipsum tabernaculum laqueo est suffocata.

Romanorum imperator XXIII, Maximinus Aug. ab exercitu renuntiat, annis iiii.

B

CCLIV OLYMPIAS.

I. Ulpicio et Pontiano coss.

II. Gordiano et Aviola coss.

III. Albino et Venusto coss.

His coss. irruentes milites Maximinum Augustum Aquileiæ interfecerunt, cum annum ageret lxxv. Cui successit Balbinus; quo tertium post mensem caso, imperium adeptus est Publius, qui post centum dies pariter est interemptus.

Romanorum imperavit XXIV Gordianus senior, annis vi.

I. Gordiano Augusto ii et Pompeiano coss.

CCLV OLYMPIAS.

II. Attico et Prætexato coss.

C III. Aureliano et Pappo coss.

IV. Peregrino et Æmiliano coss.

V. Philippo et Tatiano coss.

CCLVI OLYMPIAS.

VI. Præsentè et Albino coss.

His coss. Gordianus senior ex morbo decessit, annis lxxix natus.

Romanorum imperator XXV Philippus junior, una cum filio Philippo, annis vi.

I. Philippo Augusto ii, et Philippo filio ejus coss.

II. Philippo Augusto iiii et Philippo filio ejus ii, coss.

III. Æmilliano ii et Aquilino coss.

CCLVII OLYMPIAS.

D

IV. Decio et Gratiano coss.

V. Gallo et Volusiano coss.

VI. Volusiano ii et Maximo coss.

Philippus junior multa bella feliciter confecit. Is dum contra Gepidas præliatur, equo cespitante lapsus, femur contrivit, Romamque reversus, ex eo vulnere moritur, cum esset annorum xlv.

Romanorum imp. xxvi, Decius an. i.

I. Decio Cæsare et Decio filio ejus coss.

Ipse vero Decius, dum Francis bellum illaturus, profisciscitur, ab uno ex proceribus cum filio occiditur Abyrti, annos natus lxi.

Romanorum imperat. XXVII, Caius Gallus annis III. A

CCLVIII OLYMPIAS.

I. Valeriano et Gallieno coss.

II. Valeriano II et Gallieno II coss.

III. Maximo II et Glabrione coss.

Caius Gallus decessit, annos natus LXII.

Romanorum imperat. XXVIII, Valerianus Augustus annis XIV.

I. Valeriano Augusto III et Gallieno III coss.

CCLIX OLYMPIAS.

II. Tusco et Basso coss.

III. Æmiliano III et Volusiano II coss.

IV. Sæculari et Donato coss.

V. Gallieno IV et Volusiano III coss.

CCLX OLYMPIAS.

VI. Gallieno V et Faustiano coss.

VII. Albino et Dextro coss.

VIII. Gallieno VI et Saturnino coss.

IX. Valeriano Augusto IV et Luciano coss.

CCLXI OLYMPIAS.

X. Valeriano Augusto V et Luciano II coss.

XI. Gallieno VII et Sabiniano coss.

XII. Paterno et Arcesilao coss.

XIII. Paterno II et Mariniano coss.

CCLXII OLYMPIAS.

XIV. Claudio et Paterno III coss.

His prædictis coss. Valerianus Augustus a Per- C
ais in eum insurgentibus, interfectus est, annos na-
tus LXI.

Romanorum imperat. XXIX, Claudius annis II.

I. Antiochiano et Orfito coss.

II. Aureliano et Basso coss.

Claudius Sirmii moritur, annos natus LVI.

Romanorum imp. XXX, Aurelianus, annis VI.

I. Quietto et Bradumiano coss.

CCLXIII OLYMPIAS.

II. Tacito et Placidiano coss.

III. Quietto II et Bradumiano II coss.

IV. Aureliano Augusto II et Capitolino coss.

V. Aureliano Augusto III et Marcello coss.

CCLXIV OLYMPIAS.

VI. Tacito II et Æmiliano coss.

Aurelianus Augustus moritur, annos natus LXXV,
regnatque Florianus diebus XVII et interficitur.

Romanorum imp. XXXI, Probus, annos VI.

I. Probo Augusto et Paulino coss.

II. Probo Augusto II et Lupo coss.

III. Probo Augusto III et Paterno coss.

CCLXV OLYMPIAS.

IV. Messala et Grato coss.

V. Probo Augusto IV et Tiberiano coss.

VI. Probo Augusto V et Victorino coss.

Interficitur Probus Augustus Sirmii, annos natus L.

Romanorum imperator XXXII, Carus cum filiis
Carino et Numeriano, annis III.

Ῥωμαίων κζ' ἐβασίλευσεν Γάιος Γάλλος ἔτη γ'.

ΣΝΗ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

A'. ὕπ. Οὐαλεριανοῦ καὶ Γαλλιηνοῦ.

B'. ὕπ. Οὐαλεριανοῦ τὸ β' καὶ Γαλλιηνοῦ τὸ β'.

Γ'. ὕπ. Μαξιμου τὸ β' καὶ Γλαβριωνος.

Ἐτελεύτησε Γάιος Γάλλος, ὦν ἐτῶν ξβ'.

Ῥωμαίων κη' ἐβασίλευσεν Θούαλεριανὸς Αὐγου-
στος ἔτη ιδ'.

A'. ὕπ. Οὐαλεριανοῦ Αὐγούστου τὸ γ' καὶ Γαλλιηνοῦ
τὸ γ'.

ΣΝΘ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

B'. ὕπ. Τούσκου καὶ Βάσσου.

Γ'. ὕπ. Αἰμιλιανοῦ τὸ γ' καὶ Βολουσιανοῦ τὸ β'.

Δ'. ὕπ. Σεκουλαρίου καὶ Δονάτου.

B E'. ὕπ. Γαλλιηνοῦ τὸ δ' καὶ Βολουσιανοῦ τὸ γ'.

ΣΞ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Γ'. ὕπ. Γαλλιηνοῦ τὸ ε' καὶ Φαυστινιανοῦ.

Z'. ὕπ. Ἀλδίου καὶ Δέξστρου.

H'. ὕπ. Γαλλιηνοῦ τὸ ς' καὶ Σατορνίου.

Θ'. ὕπ. Οὐαλεριανοῦ Αὐγούστου τὸ δ' καὶ Λουκιανῶ.

ΣΞΑ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

I'. ὕπ. Οὐαλεριανοῦ Αὐγούστου τὸ η' καὶ Λουκιανῶ
τὸ β'.

IA'. ὕπ. Γαλλιηνοῦ τὸ ζ' καὶ Σαβινιανοῦ.

IB'. ὕπ. Πατέρνου καὶ Ἀρκεσιλάου.

II'. ὕπ. Πατέρνου τὸ β' καὶ Μαρινιανοῦ.

ΣΞΒ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

IA'. ὕπ. Κλαυδίου καὶ Πατέρνου τὸ γ'.

Ἐπὶ τῶν προκειμένων ὑπᾶτων Οὐαλεριανὸς Αὐ-
γουστος ἐσφάγη ὑπὸ Περσῶν ἐπαναστάντων αὐτῶ,
ὦν ἐτῶν ξα'.

Ῥωμαίων κθ' ἐβασίλευσεν Κλαύδιος ἔτη β'.

A'. ὕπ. Ἀντιοχianoῦ καὶ Ὀρφίτου.

B'. ὕπ. Αὐρηλιανοῦ καὶ Βάσσου.

Κλαύδιος τελευτᾷ ἐν Σιρμίῳ, ὦν ἐτῶν νς'.

Ῥωμαίων λ' ἐβασίλευσεν Αὐρηλιανὸς ἔτη ς'.

A'. ὕπ. Κυιέτου καὶ Βραδουμianoῦ.

ΣΞΓ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

B'. ὕπ. Ταχίτου καὶ Πλακιδianoῦ.

Γ'. ὕπ. Κυιέτου τὸ β' καὶ Βραδουμianoῦ τὸ β'.

Δ'. ὕπ. Αὐρηλιανοῦ Αὐγ. τὸ β' καὶ Καπετωλίνου.

D E'. ὕπ. Αὐρηλιανοῦ Αὐγούστου τὸ γ' καὶ Μαρκέλλου.

ΣΞΔ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Γ'. ὕπ. Ταχίτου τὸ β' καὶ Αἰμιλιανοῦ.

Αὐρηλιανὸς Αὐγουστος τελευτᾷ, ὦν ἐτῶν οε', καὶ
ἐβασίλευσεν Φλωριανὸς ἡμέρας ιζ', καὶ ἐσφάγη.

Ῥωμαίων λα' ἐβασίλευσεν Πρόβος ἔτη ς'.

A'. ὕπ. Πρόβου Αὐγούστου καὶ Παυλίνου.

B'. ὕπ. Πρόβου Αὐγούστου τὸ β' καὶ Λούππου.

Γ'. ὕπ. Πρόβου Αὐγούστου τὸ γ' καὶ Πατέρνου.

ΣΞΕ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Δ'. ὕπ. Μεσσαλά καὶ Γράτου.

E'. ὕπ. Πρόβου Αὐγούστου τὸ δ' καὶ Τιβεριοῦ.

Γ'. ὕπ. Πρόβου Αὐγούστου τὸ ε' καὶ Βικτωρίνου.

Ἐσφάγη Πρόβος Αὐγουστος ἐν Σιρμίῳ, ὦν ἐτῶν ν'.
Ῥωμαίων λδ' ἐβασίλευσεν Κάρος, ἅμα τοῖς υἱεῖς
αὐτοῦ Καρίνῳ καὶ Νουμμεριανῶ, ἔτη γ'.

Α'. ὕπ. Κάρου καὶ Καρίνου.

ΣΕΓ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Β'. ὕπ. Διοκλητιανοῦ καὶ Βάσσου.

Γ'. ὕπ. Καρίνου τὸ β' καὶ Νουμεριανοῦ.

Κάρος ἐκεραυνώθη ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ. Τελευτᾷ Καρίνος ὢν ἐτῶν λς'. Εἶτα σφάζεται Νουμεριανὸς ἐν Περὶνθῳ τῆς Θράκης τῇ νῦν καλουμένην Ἡρακλεία ὑπὸ Ἄπρου ἐπάρχου.

Ῥωμαίων λγ' ἐβασίλευσεν Διοκλητιανὸς ἔτη κ'.

Α'. ὕπ. Διοκλητιανοῦ Αὐγ. τὸ β' καὶ Ἀριστοβούλου.

Β'. ὕπ. Μαξίμου καὶ Ἀκυλίνου.

ΣΕΖ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Γ'. ὕπ. Διοκλητιανοῦ Αὐγούστου τὸ γ' καὶ Μαξιμιανῶ
νοῦ Ἐρκουλλίου Αὐγούστου.

Α. ὕπ. Μαξιμιανῶ Ἐρκουλλίου τὸ β' καὶ Ἰανουαρίου.

Σ. ὕπ. Βάσσου καὶ Κυντιανοῦ.

Γ'. ὕπ. Διοκλητιανοῦ Αὐγούστου τὸ δ' καὶ Μαξιμιανῶ
Ἐρκουλλίου Αὐγούστου τὸ γ'.

ΣΕΗ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Ζ'. ὕπ. Τιβεριανοῦ καὶ Δίωτος.

Η'. ὕπ. Ἀννιβαλιανοῦ καὶ Ἀσκληπιόδοτου.

Θ'. ὕπ. Διοκλητιανοῦ Αὐγούστου τὸ ε' καὶ Μαξιμιανῶ
Ἐρκουλλίου Αὐγούστου τὸ δ'.

Γ. ὕπ. Κωνσταντίου Καίσαρος καὶ Μαξιμιανῶ Ἰοβίου
Καίσαρος.

ΣΕΘ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

ΙΑ'. ὕπ. Τούσκου καὶ Ἀνουλλίνου.

ΙΒ'. ὕπ. Διοκλητιανοῦ Αὐγούστου τὸ ς' καὶ Κωνσταν-
τίου Καίσαρος τὸ β'.

ΙΓ'. ὕπ. Μαξιμιανῶ Ἐρκουλλίου τὸ ε' καὶ Μαξιμιανῶ
Ἰοβίου Καίσαρος τὸ β'.

ΙΔ'. ὕπ. Ἀνικίου Φαύστου καὶ Σεθήρου Γάλλου.

ΣΟ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

ΙΕ'. ὕπ. Διοκλητιανοῦ Αὐγούστου τὸ ζ' καὶ Μαξιμι-
ανῶ Ἐρκουλλίου Αὐγούστου τὸ ς'.

ΙΣ'. ὕπ. Κωνσταντίου Καίσαρος τὸ γ' καὶ Μαξιμι-
ανῶ Ἰοβίου τὸ γ'.

ΙΖ'. ὕπ. Τιτιανῶ καὶ Νεπωτιανοῦ.

ΙΗ'. ὕπ. Κωνσταντίου Καίσαρος τὸ δ' καὶ Μαξιμι-
ανῶ Αὐγούστου Καίσαρος τὸ δ'.

ΣΟΑ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

ΙΘ'. ὕπ. Διοκλητιανοῦ Αὐγούστου τὸ η' καὶ Μαξι-
μιανῶ τοῦ Ἐρκουλλίου τὸ ζ'.

Κ'. ὕπ. Διοκλητιανοῦ Αὐγούστου τὸ θ' καὶ Μαξι-
μιανῶ Ἐρκουλλίου τὸ η'.

Ῥωμαίων λδ' ἐβασίλευσεν ὁ θειότατος καὶ πιστό-
τατος Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, ὁ υἱὸς Κωνσταντίου,
πρὸ η' Καλανδῶν Αὐγούστου, ἔτη λα', μῆνας ε'.

Α'. ὕπ. Κωνσταντίου Καίσαρος τὸ ε' καὶ Μαξι-
μιανῶ Ἰοβίου τὸ ε'.

Β'. ὕπ. Κωνσταντίου Καίσαρος τὸ ς' καὶ Μαξι-
μιανῶ Ἰοβίου τὸ ς'.

ΣΟΒ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Γ'. ὕπ. Φλαβίου Κωνσταντίνου Αὐγούστου μόνοῦ.

A I. Caro et Carino coss.

CCLXVI OLYMPIAS.

II. Diocletiano et Basso coss.

III. Carino II et Numeriano coss.

Carus fulmine ictus est in Mesopotamia. Carinus annos natus xxxvi moritur. Deinde Numerianus Perinthi, in Thraciæ civitate, quam nunc Heracleam vocant, ab Apro præfecto prætorii interficitur.

Romanorum imperator XXXIII Diocletianus, annis xx.

I. Diocletiano Augusto II et Aristobulo coss.

II. Maximo et Aquilino coss.

CCLXVII OLYMPIAS.

B III. Diocletiano Augusto III et Maximiano Herculeo Augusto coss.

IV. Maximiano Herculeo II et Januario coss.

V. Basso et Quintiano coss.

VI. Diocletiano IV et Maximiano Herculeo Augusto III coss.

CCLXVIII OLYMPIAS.

VII. Tiberiano et Dione coss.

VIII. Hannibaliano et Asclepiodoto coss.

IX. Diocletiano Augusto V et Maximiano Herculeo Augusto IV coss.

X. Constantino Cæsare et Maximiano Jovio Cæsare coss.

CCLXIX OLYMPIAS.

C XI. Tusco et Anullino coss.

XII. Diocletiano Augusto VI et Constantio Cæsare II coss.

XIII. Maximiano Herculeo V et Maximiano Jovio Cæsare II coss.

XIV. Anicio Fausto et Severo Gallo coss.

CCLXX OLYMPIAS.

XV. Diocletiano Augusto VII et Maximiano Augusto VI coss.

XVI. Constantio Cæsare III et Maximiano Jovio III coss.

XVII. Titiano et Nepotiano coss.

XVIII. Constantio Cæsare IV et Maximiano Jovio Cæsare IV coss.

D

CCLXXI OLYMPIAS.

XIX. Diocletiano Augusto VIII et Maximiano Herculeo VII coss.

XX. Diocletiano Augusto IX et Maximiano Herculeo VIII coss.

Romanorum imp. XXXIV, sanctissimus et christianissimus Constantinus Magnus, Constantii filius, ex a. d. VIII Kalend. Augusti, annis xxxi, mensibus x.

I. Constantio Cæsare V et Maximiano Jovio V coss.

II. Constantio Cæsare VI et Maximiano Jovio VI coss.

CCLXXII OLYMPIAS.

III. Flavio Constantino Augusto solo coss.

IV. Rursus decies, et Maximiano Galerio vii coss.

V. Maximiano Herculeo viii et Galerio Maximo coss.

VI. Constantino Augusto ii et Licinio coss.

CCLXXIII OLYMPIAS.

VII. Constantino Augusto iii et Licinio ii coss.

VIII. Constantino Augusto iv et Licinio iii coss.

IX. Volusiano et Aniano coss.

X. Constantino Augusto v et Licinio iv coss.

CCLXXIV OLYMPIAS.

XI. Sabino et Rufino coss.

XII. Gallicano et Symmacho coss.

XIII. Licinio v et Crispo Cæsare coss.

XIV. Constantino Augusto vi et Licinio v coss.

CCLXXV OLYMPIAS.

XV. Constantino Augusto vii et Constantio Cæsare coss.

XVI. Crispo ii et Constantio ii coss.

XVII. Frobiano et Juliano coss.

XVIII. Severo et Rufino coss.

CCLXXVI OLYMPIAS.

XIX. Crispo iii et Constantio iii coss.

XX. Paulino et Juliano coss.

Piissimus Constantinus Constantem filium suum, qui tum Cæsar erat, Augustum renuntiavit ex a. d. vi Id. Novembris, et imperii vicennalia egit.

(1) Cod. Παλινδέκατου. Agitur autem de consulatu decimo Diocletiani. Videtis adnotationes ad *Chronicon paschale*. Reapse autem apud Almelove-

A Δ'. ὕπ. Πάλιν δέκατον (1), καὶ Μαξιμιανοῦ Γαλερίου τὸ ζ'.

Ε'. ὕπ. Μαξιμιανοῦ Ἐρκουλλίου τὸ η' καὶ Γαλερίου Μαξίμου.

Ζ'. ὕπ. Κωνσταντίνου Αὐγούστου τὸ β' καὶ Λικινίου.

ΣΟΓ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Ζ'. ὕπ. Κωνσταντίνου Αὐγούστου τὸ γ' καὶ Λικινίου τὸ β'.

Η'. ὕπ. Κωνσταντίνου Αὐγούστου τὸ δ' καὶ Λικινίου τὸ γ'.

Θ'. ὕπ. Βολουσιανοῦ καὶ Ἀνιανοῦ.

Ι'. ὕπ. Κωνσταντίνου Αὐγούστου τὸ ε' καὶ Λικινίου τὸ δ'.

B

ΣΟΑ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

ΙΑ'. ὕπ. Σαβίνου καὶ Ρουφίνου.

ΙΒ'. ὕπ. Γαλλικανοῦ καὶ Συμμάχου.

ΙΓ'. ὕπ. Λικινίου τὸ ε' καὶ Κρίσπου Καίσαρος.

ΙΔ'. ὕπ. Κωνσταντίνου Αὐγούστου τὸ ς' καὶ Λικινίου τὸ ε'.

ΣΟΕ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

ΙΕ'. ὕπ. Κωνσταντίνου Αὐγούστου τὸ ζ' καὶ Κωνσταντίου Καίσαρος.

ΙΖ'. ὕπ. Κρίσπου τὸ β' καὶ Κωνσταντίου τὸ β'.

ΙΖ'. ὕπ. Προβιανοῦ καὶ Ἰουλιανοῦ.

ΙΗ'. ὕπ. Σεδῆρου καὶ Ρουφίνου.

ΣΟΖ' ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

ΙΘ'. ὕπ. Κρίσπου τὸ γ' καὶ Κωνσταντίου τὸ γ'.

C K'. ὕπ. Παυλίνου καὶ Ἰουλιανοῦ.

Κωνσταντίνος ὁ εὐσεβέστατος Κώνσταντα τὸν ἐαυτοῦ υἱὸν Καίσαρα ἔντα, ἀνηγόρευσεν Αὐγούστου πρὸς ς' ἰδῶν νοεμβρίων, καὶ εἰκοσαετηρίδα τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἤξεν.

nii fastos bis occurrit decimus Diocletiani consulatus, vel potius dicitur, *post consulatum Diocletiani x.*

EUSEBII PAMPHILI CHRONICORUM LIBER SECUNDUS

S. HIERONYMO INTERPRETE ET AMPLIATORE

Ad codices Vaticanos nuper exactus.

SANCTI HIERONYMI PRÆFATIO IN LIBRUM II CHRONICORUM EUSEBII

HIERONYMUS VINCENTIO ET GALIENO SUIS SALUTEM.

1. Vetus iste disertorum mos fuit, ut exercendi ingenii causa Græcos libros Latino sermone absolvent, et, quod plus in se difficultatis habet, poemata illustrium virorum, addita metri necessitate, transferrent. Unde et noster Tullius Platonis integros libros ad verbum interpretatus est : et cum Aratum jam Romanum hexametris versibus edidisset, in Xenophontis *Œconomica* lusit : in quo opere ita sæpe aureum illud flumen eloquentiæ quibusdam scabris et turbulentis obicibus retardatur, ut qui interpretata nesciunt, a Cicerone dicta non credant. Difficile est enim alienas lineas insequentem non alicubi excedere : arduum, ut quæ in aliena lingua bene dicta sunt, eundem decorem in translatione conseruent. Significatum est aliquid unius verbi proprietate ; non habeo meum quo id efferam ; et dum quæro implere sententiam, longo ambitu vix brevis viæ spatia consummo. Accedunt hyperbatorum anfractus, dissimilitudines casuum, varietas figurarum : ipsum postremo suum, et, ut ita dicam, vernaculum linguæ genus. Si ad verbum interpretor, absurde resonat : si ob necessitatem aliquid in ordine vel in sermone mutauero, ab interpretis videbor officio recessisse.

2. Itaque, mi Vincenti charissime, et tu Galiene pars animæ meæ, obsecro, ut quidquid hoc tumultuarii operis est, amicorum, non iudicum animo relegatis : præsertim cum et notario, ut scitis, velocissime octauerim, et difficultatem rei etiam divinorum voluminum instrumenta testentur, quæ a LXX Interpretibus edita, non eundem saporem in Græco sermone custodiunt. Quamobrem Aquila, et Symmachus, et Theodotio incitati, diversum pene opus in eodem opere prodiderunt : alio nitente verbum de verbo exprimere, alio sensum potius sequi, tertio non multum a veteribus discrepare. Quinta autem, et sexta, et septima editio, licet quibus censeantur auctoribus, ignoretur, tamen ita probabilem sui diversitatem tenent, ut auctoritatem sine nominibus meruerint. Inde adeo venit, ut sacræ litteræ minus comptæ, et dure sonantes videantur ; quod isti homines interpretatas eas de Hebræo nescientes, dum superficiem, non medullam inspiciunt, ante quasi vestem orationis sordidam perhorrescunt, quam pulchrum intrinsecus rerum corpus inueniant. Denique quid Psalterio canorius, quod in morem nostri Flacci, et Græci Pindari, nunc iambo currit, nunc Alcaico personat, nunc Sapphico tumet, nunc semipede ingreditur ? Quid Deuteronomii et Isaïæ cantico pulchrius ? Quid Salomone gravius ? Quid perfectius Job ? Quæ omnia hexametris et pentametris versibus, ut Iosephus et Origenes scribunt, apud suos composita decurrunt. Hæc cum Græce legimus, aliud quiddam sonant, cum Latine, penitus non cohærent. Quod si cui non videtur linguæ gratiam interpretatione mutari, Homerum ad verbum exprimat in Latinum. Plus aliquid dicam, eundem in sua lingua prosæ verbis interpretetur, videbit ordinem ridiculum, et poetam eloquentissimum vix loquentem.

3. Quorsum ista ? Videlicet ut non vobis mirum videatur, si alicubi offendimus, si tarda oratio aut consonantibus asperatur, aut vocalibus hiulca vel diuisa sit, aut rerum ipsarum breuitate constringitur, cum eruditissimi homines in eodem opere sudauerint, et ad communem difficultatem, quam in omni interpretatione causati sumus, hoc nobis proprium accedat, quod historia multiplex est, habens barbara nomina, res incognitas Latinis, numeros inextricabiles, virgulas rebus pariter ac numeris intertextas, ut pene difficilius sit legendi ordinem discernere quam ad lectionis notitiam pervenire. Ut autem manifesto cognoscatur indicio, ad quem numerum historia quæque pertineat, has distinctiones positas lector advertat, ut si ad primum numerum regni primitus enotati historia referenda est, primam litteram in explanatione historiæ contempletur : et siquidem eam ex minio viderit, illi tempori applicandam vel anno sciat, quem suggesterit numerus similiter eodem minio figuratus. Si vero numerum non puro minio, sed misto nigro notatum esse perviderit, secundæ lineæ numero debetur historia. Si autem tertio numerorum ordini

applicandum est quod fuerit ascriptum, medium puro minio numerum, et partem reliquam ex solo nigro expressam conspicabitur. Quarta numeri linea nihil habebit ex minio, sed indicio erit, quod aibi historia debeatur, cum minio facta littera in principio enodationis historię, quę etiam superioribus signis subdenda est, nihilominus apparebit, nullo superius memoratorum signorum numeris respondente. Sin vero non minio, sed mistim nigro rubroque littera fuerit expressa, refulgens ex rubro numerus in quintam numerorum lineam poterit adverti. Et ita sexta linea numeri ut secunda, septima ut tertia designabitur, octava quoque ut quarta apparente linea bicolori. Cum vero nec in numeris, nec in explanatione historię ullum horum signorum, quę prædiximus, fuerit, nona linea quod adnotatum fuerit, vindicabit. Non tamen omnia hujusmodi requirenda sunt necessario, cum minor est numerus linearum. Unde præmonendum puto, ut prout quęque scripta sunt, etiam colorum diversitates serventur, ne quis irrationabili æstimet voluptate oculis tantum rem esse quęsitam, et dum tædium scribendi fugit, labyrinthum erroris interat. Id enim elucubraturum est, ut regnorum tramites, qui per vicinitatem nimiam pene misti erant, distinctione minii separarentur, et eundem coloris locum quem prior membrana signaverat, ex adverso positi numeri retinerent, vel etiam posterior scriptura servaret.

4. Nec ignoro multos fore, qui solita libidine omnibus detrahendi (quod vitare non potest nisi qui omnino nil scribit), huic volumini geminum (1) dentem infigant. Cæumniabuntur tempora, convertent ordinem, res arguent, syllabas eventilabunt : et quod accidere plerumque solet, negligentiam librorum ad auctores referent. Quos cum possim meo jure repercutere, ut si displicet, non legant, malo breviter placatos dimittere, ut et Græcorum fidem suo auctori assignent ; et quę nova inseruimus, de aliis probatissimis viris libata cognoscant. Sciendum etenim est me et interpretis et scriptoris ex parte officio usum, quia et Græca fidelissime expressi, et nonnulla quę mihi intermissa videbantur, adjeci, in Romana maxime historia, quam Eusebius hujus conditor libri non tam ignorasse, ut eruditus, quam ut Græce scribens, parum suis necessariam perstrinxisse mihi videtur. Itaque a Nino et Abraham usque ad Trojæ captivitatem pura Græca translatio est (2). A Troja usque ad vicesimum Constantini annum nunc addita, nunc mista sunt plurima, quę de Tranquillo, et cæteris illustribus historicis curiosissime excerpsimus. A Constantini autem supradicto anno usque ad consulatum Augustorum Valentis sexies et Valentiniani iterum, totum meum est. Quo fine contentus, reliquum tempus Gratiani et Theodosii latioris historię stylo reservavi : non quo de viventibus timuerim libere et vere scribere ; timor enim Dei timorem hominum repellit ; sed quoniam debacchantibus adhuc in terra nostra Barbaris, incerta sunt omnia.

EUSEBII PAMPHILI IN LIBRUM II CHRONICORUM PROCEMIUM

S. HIERONYMO INTERPRETE (3).

1. Moysen gentis Hebraicę, qui primus omnium a Ænas leges sacris Litteris explicavit, Inachi fuisse prophetarum ante adventum Domini Salvatoris di- temporibus, eruditissimi viri tradiderunt : ex no-

1. Μωϋσεία γένος Ἑβραίων προφητῶν ἀπάντων πρῶτον, ἀμφὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, λέγω δὲ τοῦ Χριστοῦ, ἀμφὶ τε τῆς τῶν ἐθνῶν δι' αὐτοῦ θεογνωσίας χρησίμους καὶ λόγια θεῖα γραφῆ παραδεδοκῶτα, τοῖς χρόνοις

1. Mosem genere Hebræum, qui prophetarum omnium primus de Salvatore nostro, de Christo, inquam, et de ea, quam gentes per eum adeptę sunt, Dei cognitione, vaticinia et oracula divina scripto tradidit,

(1) Animadvertite nobilem lectionem geminum pro genuinum, quam varietatem ignotam hactenus video superioribus hujus præfationis editoribus. Codices Vaticanici octo habent geminum ; ex his unus habet superscriptam vulgarem illam lectionem genuinum, alter etiam interpolatur. Reliqui Vaticanici codices habent genuinum.

(2) Res nunc certe haud ita se habet. Editus enim ex Armeniaco codice Eusebii textus pauciores historias etiam ante Trojana tempora habet quam textus

Hieronymianus. Haque vel hic Hieronymus libere sententia loquitur, vel Armeniacus interpres Eusebiana aliquot commata omisit.

(3) Hieronymus hoc proœmium ex antiquo exemplari interpretatus est, aliquot tamen immistis de suo sententiis. Ejusdem partem, in codice Parisiaco Syncelli superstitem, ante Goarum Scaliger edidit, eandemque ita fecit Latinam, ut non parum ab Hieronymiana interpretatione recederet. — Scaligeri versionem textui Græco subjecimus. Ed. PATR.

stris Clemens, et Africanus, et Tatianus: ex Judæis Josephus, et Justus, veteris historiæ monumenta replicantes. Porro Inachus quingentis annis Trojanum bellum antecedit. Ex ethnicis vero impius ille Porphyrius in quarto sui operis libro, quod adversum nos casso labore contexit, post Moysen Semiramim fuisse affirmat, quæ apud Assyrios ante Inachum regnavit annis. Itaque juxta eum octo pene et l. annis Trojano bello Moyses senior invenitur. Cum hæc ita se habeant, necessarium duxi veritatem diligentius persequi. Et ob id in priore libro (1) quasi quamdam materiam futuro operi omnium mihi regum tempora prænotavi, Chaldæorum, Assyriorum, Medorum, Persarum, Lydorum, Hebræorum, Ægyptiorum, Atheniensium; Argivorum, Sicyoniorum, Lacedæmoniorum, Corinthiorum, Thessalorum, Macedonum, Latinorum, qui postea Romani nuncupati sunt. In præsentem autem stylo eadem tempora contra se invicem ponens, et singularum gentium annos dinumerans, ut quid cuique coætaneum fuit, ita curioso ordine coaptavi.

2. Neque me fugit, in Hebræis codicibus dissonos ætatum annos inveniri, plusque vel minus, prout interpretibus visum est, lectitari: sequendumque potius illud, quod exemplariorum multitudo in fidem traxit. Verum utcumque quis volet computet, et reperiet Inachi temporibus, quem primum Argis regnasse aiunt, patriarcham Hebræorum fuisse Israellem, a quo duodecim Judæorum tribus Israelis vocabulum sortitæ sunt: Semiramim autem et Abraham contemporales fuisse, manifestum est. Nam Moyses, licet junior supradictis sit, omnibus tamen, quos Græci antiquissimos putant, senior deprehenditur, Homero scilicet et Hesiodo, Trojanoque bello, ac multo superior Hercule, Musæo, Lino, Chirone, Orpheo, Castore, Polluce, Æsculapio, Libero, Mercurio, Apolline, et cæteris diis gentium, sacrisque, vel vatibus: ipsius quoque Jovis gestis (2), quem Græcia in arce divinitatis collocavit (3). Hos inquam, omnes quos enumeravimus, etiam post Cecropem diphymem primum Atticæ regem, fuisse convivimus. Cecropem autem præsens historia Moysi coæ-

ἀκμάσει κατά "Ιναγον εἰρήκασιν ἄνδρες ἐν παιδείσει γνῶριμοι, Κλήμης, Ἀφρικανὸς, Τατιανὸς τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου, τῶν τε ἐκ περιτομῆς Ἰωσήφου καὶ Ἰούστου, ἰδίως ἕκαστος τῆν ἀπόδειξιν ἐκ παλαιᾶς ὑποσχόν ἱστορίας. Ἰναχος δὲ τῶν Ἰλιακῶν ἔτεσιν ἑπτακοσίοις προσθεύει. Ἑλληνικῶν δὲ φιλοσόφων, ὅστις ποτε ἦν ἀνὴρ, ὁ τὴν καθ' ἡμῶν συσκευὴν προβεβλημένος, ἐν τῇ δ' τῆς εἰς μάτην αὐτῷ πονηθείσης καθ' ἡμῶν ὑποθέσεως, πρὸ τῶν Σεμιράμιδος χρόνων τὸν Μωϋσέα γενέσθαι φησὶ βασιλεῦσαι δὲ Ἀσσυρίων ἢ Σεμιράμιδος προσθεν ἔτεσι ἢ πρὸς τοῖς ρ'. Ὡστε εἶναι κατὰ τοῦτον τῶν Τρωϊκῶν Μωϋσέα προσθύτερον ἢ καὶ ὡ' ἔτεσιν. Ἐγὼ δὲ περὶ πολλοῦ τὸν ἀληθῆ λόγον τιμῶμενος, καὶ τὸ ἀκριβὲς ἀνιχνεύσαι διὰ σπουδῆς προὔθεμην· ἔνθεν ὀρυθηθεὶς, ἐν μὲν τῇ πρὸ ταύτης συντάξει ὕλας ἐκπορίζων ἑμαυτῷ χρόνων, ἀναγραφὰς συνελεξάμην παντοίας, βασιλείας τε Χαλδαίων, Ἀσσυρίων, Μήδων, Περσῶν, Λυδῶν, Ἑβραίων, Αἰγυπτίων, Ἀθηναίων, Ἀργείων, Σικυωνίων, Λακεδαιμονίων, Κορινθίων, Θετταλῶν, Μακεδόνων, Λατίνων, οἷς ὕστερον γέγονεν ἐπίκλην ὄνομα "Ρωμαῖοι· ὁμοῦ γίνονται ἰε' (4). Ἐν δὲ τῷ παρόντι ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοὺς χρόνους συναγαγῶν, καὶ ἀντιπαράθεὺς ἐκ παραλλήλου τὸν παρ' ἑκάστου ἔθνεσι τῶν ἐτῶν ἀριθμὸν, χρονικοῦ κανόνος σύνταξιν ἐποίησαμην.

2. Εὐρόν τε παρ' Ἑβραίοις διαφόρους τῶν χρόνων ἀποδόσεις, τὴν μὲν κλεονάζουσαν, τὴν δὲ ἐλλείπουσαν, οὗ τὴν ἐμαυτῷ κεραισμένην, λέγω δὲ τὴν πληθούσαν, ἤρπασσα, τὴν δὲ ἐνδύουσαν μετήλθον. Πλὴν ἄλλα καὶ οὗτω κατὰ μὲν Ἰναγον, ὃν πρῶτον Ἕλληνας Ἄργους βασιλεύσαι φασί, τῶν Ἑβραίων προπάτορα Ἰσραὴλ γενόμενον εὐρόν, ἐξ οὗ τὸ δωδεκάφυλον τοῦ Ἰουδαίου ἔθνους τῆς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπινομήσας ἡξιώθη· κατὰ δὲ τὴν Σεμιράμιδος τὸν Ἀβραάμ, Χαλδαῖον μὲν τὸ γένος, ἄλλως δὲ ἀνδρα θεοφιλεῖ, καὶ πρῶτον τῶν παρ' Ἑβραίοις προφητῶν εἶναι πεπιστευμένον· Μωϋσέα δὲ, φιλαληθῶς εἰπεῖν, τούτων μὲν νεώτερον, τῶν δὲ παρ' Ἑλλήσιν ἀρχαιολογούμενον ἀπάντων προσθύτατον, Ὀμήρου λέγω, καὶ Ἡσιόδου, καὶ αὐτῶν γε τῶν Τρωϊκῶν, καὶ ἐπι Διοσκουρίων, Ἀσκληπιοῦ, Διονύσου, Ἡρώων τε πάντων, Ἐρμοῦ τε καὶ Ἀπόλλωνος, τῶν τε λοιπῶν παρ' Ἑλλήσιν θεῶν, μυστηρίων τε καὶ τελετῶν, Διὸς τε αὐτοῦ πράξεων τῶν παρ' Ἑλλήσιν μνημονευομένων. Τούτων γὰρ

temporibus æqualem Inacho prodiderunt viri eruditione celebres, nostri quidem instituti Clemens, Africanus, Tatianus: ex circumcissione vero Josephus et Justus, suis quisque ex antiqua historia præbilis argumentis. Inachum vero septingentis annis Iliaca antecessisse statuerunt. Ex philosophis autem, quisquis ille fuit apparatus illius adversus nos molitor, in quarto operis, quod in nos in cassum elaboravit, ante tempora Semiramidis Mosem fuisse dicit. Atqui illa annis cl. ante Inachum Assyrii imperavit: ut consequens sit Mosem ex huius sententia Troicis temporibus antiquiorem fuisse annis dccc. Ego autem, qui nihil prius habeo veritate, rem accuratius investigare decrevi: atque eo consilio in priore opere materias mihi quasdam comparandi studio, temporum argumenta diversa conquisivi, regna nimirum Chaldæorum, Assyriorum, Medorum, Persarum, Lydorum, Hebræorum, Ægyptiorum, Atheniensium, Argivorum, Sicyoniorum, Lacedæmoniorum, Corinthiorum, Thessalorum, Macedonum, Latinorum, qui postea Romani sunt cognominati: quæ simul sunt xv regna. In præsentem quidem opere temporibus in unum collatis, annorum uniuscujusque gentis numeris invicem ex adverso inter se oppositis chronici canonis opus confeci.

2. Cum autem apud Hebræos diversas temporum observationes editiones, illam quidem redundantem, hanc vero deficientem, illam secutus sum. Nihilominus et sic quoque Hebræorum progenitorem Israellem, a quo Judæicæ gentis duodecim tribus Israelis nomine censentur, Inacho, quem primum Argis regnasse Græci prodiderunt, tempore æqualem fuisse reperi: Semiramidis vero temporibus Abraham vixisse, hominem quidem natione Chaldæum, sed tamen Deo acceptissimum, qui primus propheta apud Hebræos fuisse creditur: Mosem autem, ut verum fatear, infra horum tempora exstitisse, antiquiorem tamen omnibus præcæ Græcorum memoriæ, Homero, inquam, Hesiodo, ipsisque Trojanis temporibus, Castoribus, Æsculapio, Libero patre, heroibus, Mercurio et Apolline, reliquisque Græcorum diis, mysteriis et initiis, atque adeo ipsi Jovis gestis,

(1) Cuncti, præter unum, Vaticani codices habent libro pro vulgata lectione libello, quæ delenda est.

(2) In Canone, ad Abrahami annum ccxii, nempe ante Moysen annis plus ducentis, traditur Jupiter mistus Niobæ. Verum ibi Eusebius ex aliorum potius quam ex sua sententia loquitur; alioqui sibimet

mirifice adversaretur. Vide etiam ad Abrahami annum lvi.

(3) Græcus textus gestis apud Græcos memoratis. Quare Hieronymus vel aliud legit, vel sententiam Marte proprio immutavit.

(4) Comma hoc simul sunt regna xv, non legebat Hieronymus.

taneum ostendit, et antecedere Trojanum bellum a nio in una olympiade supputato. Deinde secundo Darii anno, LXX desolationis annus templi expletur, a quo usque ad primam olympiadem retrorsum numerantur olympiades LXIV, anni CCLVI, qui similiter supputantur a supradicto desolationis templi anno usque ad L annum Ozix (4) regis Judæorum, sub quo Isaias et Osee fuerunt. Itaque prima olympias in Isaias et reliquorum incurrit ætatem, qui cum eo prophetaverunt. Rursum si a prima olympiade ad superiora tempora et usque ad captivitatem Trojæ proveharis, invenies annos CXXVI, quos et nos in priore opusculo (5) digessimus, ut curiosissima Græcorum historia conscribit. Item apud Hebræos a supradicto Ozix anno et temporibus Isaiæ prophætæ usque ad Samson tertium annum Labdon iudicis,

ἀπάντων τὴν ἱστορίαν νεωτέραν τῆς Κέκροπος ἡλικίας παῖδες Ἑλλήνων παραδιδόασι. Μωϋσεῖα δὲ ἡ παρούσα συνεξέτασις τῶν χρόνων γενέσθαι κατὰ Κέκροπα τὸν διφυῆ, ὃν πρῶτόν φασι τῆς Ἀττικῆς βασιλεύσαι, συνίστησι πρὸ τῶν Ἰλιακῶν ἀμφὶ τὰ τν' ἔτη (5'). *Ex Syncello* p. 65-66.

3. . . Συντρεχόντων ὁμολογουμένως τῶν χρόνων Αὐγούστου Ῥωμαίων αὐτοκράτορος, καὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν γενέσεως, ἀρχὴν τε τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ ποιησαμένου κατὰ τὸ πεντεκαιδέκατον ἔτος Τιβερίου Καίσαρος, εἴ τις ἀπὸ τούτου συναγαγεῖν ἐθέλοι τὸν τῶν ἐτῶν ἀριθμὸν, προῦν ἐπὶ τοὺς ἀνωτέρω χρόνους τοὺς μέχρι Δαρείου τοῦ Περσῶν βασιλέως, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀνανεώσεως τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις νεῦ, ἢ ἴθιγενε κατὰ τὴν ἀπὸ Βαβυλωνίου ἐπάνοδον τοῦ Ἰουδαίου ἔθνους, εὕρει (6) ἂν ἀπὸ Τιβερίου, ἐπὶ τὸ δευτέρον ἔτος Δαρείου, ἔτη φμη'. Δαρείου μὲν γὰρ τὸ δεύτερον κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ξς' Ὀλυμπιάδος κατανετᾷ, Τιβερίου δὲ τὸ πεντεκαιδέκατον τῆς Ῥωμαίων βασιλείας κατὰ τὸ τέταρτον τῆς σα' Ὀλυμπιάδος συμπίπτει. Γίνονται τοίνυν αἱ μεταξύ Δαρείου τοῦ Πέρσου, καὶ Τιβερίου τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως, Ὀλυμπιάδες ρλζ', αἱ συνάγουσι χρόνον ἐτῶν φμη', τετραετίας τῆ Ὀλυμπιάδι λογιζομένης. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος Δαρείου τὸ ἐβδομηκοστὸν ὑπῆρχε τῆς ἐρημίας τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις νεῦ, κἀντεῦθεν πάλιν ἀνατρεχόντων, ἀπὸ μὲν τὸ δευτέρου ἔτους Δαρείου, ἐπὶ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα, ἔτη συνάγοιτο ἂν σγς', Ὀλυμπιάδες ξδ'. Τοσαῦτα δὲ εἴβροι ἂν τὰ ἀπὸ τοῦ ὑστάτου ἔτους ἐρημίας τοῦ δηλωθέντος ἱερῶ, ἐπὶ τὸ ν' ἔτος Ὀξίω τοῦ τῶν Ἰουδαίων βασιλέως ἀνιῶν, καθ' ὃν ἐπροφήτευσεν Ἡσαίας καὶ Ὀσέε (6') ὥστε εἶναι τὴν πρώτην καθ' Ἑλληνας Ὀλυμπιάδα σὺνδρομον τῷ προφήτῃ Ἡσαίᾳ, καὶ τοῖς τούτου συγχρόνοις. Πάλιν δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος, ἐπὶ τοὺς

quæ a Græcis memorantur : quorum omnium historiam infra ætatem Cecropis fuisse tradiderunt. Hoc autem examen temporum Mosem sæculo Cecropis fuisse astruit, qui primus circiter CCCL annis ante Trojana tem-pora in Attica regnasse memoratur.

(1) Ita legitimus cum plurimis codicibus. nec non editionibus priscis et Græco exemplari, non vero CCCLXXV, ut Pontaci supputatio et codex ejusdem unicus maluit.

(2) Confer lib. I, 18, 9.

(3) In textu edito Eusebii *Præp. ev.* x, 9, legitur *ducentesima tertia*; sed est *ducentesima prima* etiam in priore *Chronicorum* libro cap. 18, 8. Apud laterculum tamen cap. 49, pag. 225, incidit in annum 1 olympiadis cccii, quæ perexigua differentia est, præ tōt alijs multo majoribus quibus primus Eusebii secundusque liber invicem discrepant.

(4) Confer Hieronymum epist. 18.

(5) Lib. I, 31, quo loco scribuntur CXXVI; verum hic Græce CXXVII.

(5') Eusebii hoc præcæmium, præter Syncellum quem toties laudavimus, legebat etiam Eustathius Chronographus, ab Hippolyto Thebano memoratus. Locum ejus insignem edidit Allatius initio commentarii ejusdem auctoris ad *Hexameron*; mihi vero locus idem cum varietatibus occurrebatur olim in codice Ambrosiano nuperque in Vaticano longe in tegriore Georgii Hamartoli Chronographi, nec non apud Joannem Siculum chronographum æque ineditum. Hamartoli prologum Allatius vulgavit in dissertatione *De Georgiis*: ego vero ipsum opus aliquando in lucem proferam. Sic autem scribit Eustathius: Ὁ μὲν οὖν Κλήμης τε καὶ Ἀφρικανὸς καὶ Τατιανὸς, τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ἰώσηπος καὶ Ἰούστος, κατὰ Ἰναχὸν ἀρχμάσαι τὸν θεσπέσιον Μωϋσεῖα ἱστορήσαν, ἰδίως ἕκαστος ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας ὑποσχὼν τὴν ἀπόδειξιν. Ἰναχὸς δὲ ἐπτακοσίους ἔτεσι τὸν Ἰλιακὸν πρῶτῃ πάλμον. Ὁ δὲ πολυμαθὴς καὶ πολυῖστωρ Εὐσέβιος διακριθεστάτην τῶν χρόνων ἀναγραφὴν ποιησάμενος, τοῖς χρόνοις μὲν Ἰναχὸν τὸν ἱερὸν Ἰακώβ εἴβρε συναρχμάσαντα, Μωϋσεῖα δὲ Κέκροπος. Χρονικοῦ

γὰρ κανὸνος σύνταξιν ποιησάμενος, ἐκ παραλλήλου ἀντιπαρέβηκε τὸν παρ' ἑκάστου ἔθνου δυναστεύοντα. Συνήγαγε δὲ χρόνους τῆς βασιλείας Καλδαίων, Ἀσσυρίων, Μήδων, Περσῶν, Λυδῶν, Ἑβραίων, Αἰγυπτίων, Ἀθηναίων, Ἀργείων, Σικυωνίων, Λακεδαιμονίων, Κορινθίων, Θεσσαλῶν, Μακεδόνων τῶν πάλαι Κιτιαίων λεγομένων, Λατίνων τῶν ἀπὸ Λατίνου βασιλέως αὐτῶν, καὶ Ἰταλῶν ἐκ τινος ἡγεμονεύσαντος αὐτῶν προσαγορευθέντων, καὶ ὕστερον ἐπικληθέντων Ῥωμαίων ἀπὸ Ῥώμου καὶ Ῥήμου. Καὶ τούτων τοὺς χρόνους ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναρτήσας, ἑκάστου ἔθνους τῶν βασιλέων συνέκρινε τῶν χρόνους. ἀντιπαράθεσις τῆ ἔτη τῆς βασιλείας Ἀσσυρίων Βασιλίδος, τουτέστι τῆς Σεμιράμεως, τοῖς Ἀβραάμ ἔτεσι· κατὰ γὰρ τὴν Σεμίραμιν Ἀβραάμ ἐγνωρίζετο, καὶ Ἰακώβ κατὰ Ἰναχὸν, καὶ Μωϋσῆς κατὰ Κέκροπα τὸν διφυῆ, ὃν πρὸ τῶν Ἰλιακῶν ἔτεσι τριακοσίους πρῶτον βασιλέα τῆς Ἀττικῆς Ἑλληνας ἱστορήσαν ὡς εἶναι τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἀρχαίων σοφῶν Μωϋσεῖα πρεσβύτατον, Ὀμήρου λέγου, καὶ Ἡσιόδου, καὶ τῶν Τρωϊκῶν, Ἡρακλέους τε καὶ Μουσαίου καὶ Ἀίνου, ἐπὶ Χείρωνος, καὶ Ὀρφέως, καὶ Διοσκουρίων, Ἀσκληπιῶ, καὶ Διονύσου, καὶ Ἑρμοῦ, Ἀπόλλωνός τε καὶ τῶν Ἑλληνικῶν μυστηρίων καὶ τελετῶν, καὶ αὐτῶν τῶν Διὸς πράξεων, ἔτι δὲ τοῦ κατὰ Δευκαλίωνα κατακλυσμοῦ καὶ τῆς ἐπὶ Φαέθοντος ἐκπυρώσεως, Ἐριχθονίου τε γενέσεως, καὶ Κόρης ἀρπαγῆς. Ὅθεν καὶ τινες τῶν παρ' αὐτῶν [f. αὐτοῖς] προκρίτων φαίνονται ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων σφετερισάμενοι· πάντες γὰρ οὗτοι μετὰ τὸν Κέκροπα γεγόνασιν, ὃν πολὺ Ὀμηρὸς καὶ Ἡσιόδος τοῖς χρόνοις ὑποβεβήκασιν. Οὕτως γέ τοι Μωϋσῆς τῶν σοφῶν πάντων διδάσκαλος πέφηνε, τῶν ἀπόρρητων ἐξηγητὴς γενόμενος, κ. τ. λ.

(6) Εὕβρι. Forte εἴβροι, quod postulat vocula ἀν. Edit.

(6') Ὀσέε. Vulgo scribitur Ὀσηέ. Id.

supputabis annos cccvvi (1). Samson autem est, quem A in corporis robore Herculi similem ferunt posteri Judæorum : et mihi videntur non multum distare tempore inter se, siquidem ambo circa Trojæ captivitatem fuerunt. Post hæc iterum ad priora convertere, et cum ccc tibi et xix (2) annos pes retroactus impleverit, Græcorum Cecropem diphymem et Moysem invenies Hebræorum. Nam a xlv Cecropis anno usque ad captivitatem Trojæ, et ab lxxx ætatis Moysi, in quo populum Israeliticum de Ægypto eduxit, usque ad Labdon et Samson judices, computantur anni cccxxix. Itaque sine ulla ambiguitate Moyses et Cecrops, qui primus Atheniensium rex fuit, iisdem fuere temporibus.

4. Porro iste est Cecrops diphyes indigena, sub quo primum in arce oliva exorta est, et Atheniensium urbs ex Minervæ appellatione sortita nomen. Hic primus omnium Jovem appellavit (3), simulacra reperit, aram statuit, victimas immolavit, nequaquam istiusmodi rebus in Græcia unquam visis. Cætera quoque quæ apud Græcos mira jactantur, posteriora Cecropis annis deprehenduntur. Si autem Cecropis, consequenter et Moysi, qui cum Cecrope fuit. Post hunc enim scribitur diluvium sub Deucalione, incendium sub Phaethonte, Erichthonius Vulcani et Terræ filius, Dardanusque qui Dardaniam condidit, de quo Homerus :

Quem primum genuit caelesti Jupiter arce.

Libere quoque raptus et Europæ, sacra Cereris atque Isidis, delubrum in Eleusina, frumenta Triptolemi, regnum Trois :

Ἐμπροσθεν ἀνίων χρόνους, μέχρι τῆς Ἰλίου ἀλώσεως, εὐρήσεις ἔτη συγκεφαλαιούμενα ὑ'. Καὶ καθ' Ἑβραίους ἀπὸ πεντηχοστοῦ ἔτους Ὁζίου τοῦ Ἰουδαίων βασιλέως ἀνίων ἐπὶ τὸ τρίτον ἔτος Λαβδῶν τοῦ παρ' Ἑβραίοις γενομένου χριστοῦ, καὶ τοῦ Σαμφῶν, τὸν Ἰσον συνάξεις ἀριθμῶν ἑτῶν ὑ'. Ἐν κατὰ τὴν τοῦ σώματος ἀλήτην ἀνυπόστατον γενέσθαι φασὶν ἑοικῶτα τῷ βωμμένῳ παρ' Ἑλλησιν Ἡρακλεῖ. Καὶ ἐντεῦθεν ἐπὶ τοὺς ἀνωτέρω βαδίζων ἐν ταυτῷ τε συναγαγῶν ἀριθμῶν ἑτῶν τχθ', εὐροις ἂν κατὰ μὲν Ἑβραίους Μωϋσέα, κατὰ δὲ Ἑλληνας Κέκροπα τὸν γηγενῆ.

4. Οὗτός ἐστιν Κέκροψ ὁ διφυῆς γηγενής, ἐφ' οὗ ἡ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἐλαία πρῶτως ἐφύη. Οὗτος ἀπὸ τῆς Ἀθηνῶν τὴν πόλιν Ἀθήνας ὠνόμασεν ὅς πρῶτος λέγεται Ζῆνα κεκληχέναι θεόν, μὴ πρότερον οὕτω παρ' ἀνθρώποις ὠνομασμένον, ἔπειτα βωμῶν παρ' Ἀθηναίους ἰδρῶσαι, βούν θύσαι, πρῶτος Ἀθηνᾶς ἄγαλμα συστήσασθαι, ὡς οὐδὲ τούτων ἐκ παλαιῶν ὑπαρχόντων. Κατώτερα δὲ τῶν Κέκροπος ἱστορεῖται χρόνων τὰ παρ' Ἑλλήσι θαυμάζομενα. Γίνεται γὰρ μετὰ Κέκροπα ὁ κατὰ Δευκαλίωνα κατακλυσμός, καὶ ἡ ἐπὶ Φαέθοντος ἐκπύρωσις, Ἐριχθονίου τε γένεσις, καὶ ἡ ὑπὸ Δαρδάνου τῆς Δαρδανίας κτίσις, ἢ πρῶτον, ψησὶν Ὀμηρος. . . τέκετο νεφελήγερέτα Ζεὺς (6).

Κόρης τε ἀρπαγή, καὶ Δήμητρος μυστήρια, καὶ ἡ τοῦ ἐν Ἐλευσίνι τεμένους καθίδρυσις, Τριπτολέμου γεωργία, Τρωῶς τε βασιλεία, οὗ ἰδὼν

*Ἀρηρῆσαντο θεοὶ Διὶ οἰνοχοεῦσιν,
Κάλλεος εἵνεκα οἴο, ἴν' ἀθανάτοισι μεταίη (7).*

Τιτύδς δὲ συνεχρόνισε Ταντάλῳ· ναὶ μὴν (7) ἡ Λητώ κατὰ Τάνταλον, καὶ Ἀπόλλωνος γένεσις·

Λητῶ γὰρ ἤλκησε Διὸς κυδρὴν παράκοιτιν (8).

Κάδμος τε ὁ Σεμέλης πατήρ εἰς Θήβας ἔρχεται·

*Καδμηλὴ δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε φαιδιμον υἱόν,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλόδητι Διώνυσον πολυγηθῆ (9).*

5. Τούτων οὖν ἀπάντων πρεσβύτερος γεγονὼς συνίσταται Μωϋσῆς, ὡς ἂν κατὰ Κέκροπα τὴν ἡλικίαν ἀκμάσας. Ἀπὸ δὲ τοῦ π' Μωϋσέως πάλιν ἀνίων ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος ζωῆς Ἀβραάμ, εὐρήσεις ἔτη φ'. Τοσαῦτα

(1) Græce cccvvi.

(2) Codices aliquot habent hic et inf. cccxxviii.

(3) Si Cecrops Moysis est æqualis, Moyses autem Jove vetustior, ut dictum est, qui fieri potest ut Cecrops Jovem deum appellaverit? Sed enim Eusebius aliorum sententiam refert, non suam: quod faciet etiam ad Abrahami annum cccxii.

(4) Scaliger scribit centesimum, sed codices ha-

D bent ducentesimum.

(5) Lege lib. i. 16, 19, 20.

(6) *Iliad.* xx, 215.

(7) *Iliad.* xx, 234, 235.

(7') *Nal μὴν*. Sic editi. Forte legendum καὶ μὴν.

EDIT.

(8) *Odys.* xi, 579.

(9) *Hesiod. Theogon.* v. 939, 940.

taneum ostendit, et antecedere Trojanum bellum A nio in una olympiade supputato. Deinde secundo annis trecentis quinquaginta (1).

3. Quod, ne cui dubium videatur, sequens ratio sic probabit. Quadragesimo secundo anno imperii Augusti Christus natus est: quinto decimo anno Tiberii prædicare orsus est. Si quis igitur retrorsum annorum supputans numerum, alterum Darii regis Persarum quærat annum, sub quo templum Hierosolymorum, quod a Babyloniis destructum fuerat, instauratum est, reperiet a Tiberio usque ad Darium annos DLXVIII (2). Darii quippe secundus annus sexagesimæ quintæ olympiadis anno primo fuit, et Tiberii XV in ducentesimam primam olympiadem incurrit (3). Fiunt ergo inter Darium et Tiberium olympiades CXXVII, anni DLXVIII, quadri-

nio in una olympiade supputato. Deinde secundo Darii anno, LXX desolationis annus templi expletur, a quo usque ad primam olympiadem retrorsum numerantur olympiades LXIV, anni CCLVI, qui similiter supputantur a supradicto desolationis templi anno usque ad L annum Ozix (4) regis Judæorum, sub quo Isaias et Osee fuerunt. Itaque prima olympias in Isaiæ et reliquorum incurrat ætatem, qui cum eo prophetaverunt. Rursum si a prima olympiade ad superiora tempora et usque ad captivitatem Trojæ proveharis, invenies annos CDVI, quos et nos in priore opusculo (5) digessimus, ut curiosissima Græcorum historia conscribit. Item apud Hebræos a supradicto Ozix anno et temporibus Isaiæ prophetæ usque ad Samson et tertium annum Labdon judicis,

ἀπάντων τὴν ἱστορίαν νεωτέραν τῆς Κέκροπος ἡλικίας παῖδες Ἑλλήνων παραδιδόσασιν. Μωϋσέα δὲ ἡ παρούσα συνεξέτασις τῶν χρόνων γενέσθαι κατὰ Κέκροπα τὸν διφυῆ, ὃν πρῶτόν φασὶ τῆς Ἀττικῆς βασιλεύσαι, συνίστησι πρὸ τῶν Ἰλιακῶν ἀμφὶ τὰ τὴν ἔτη (5'). *Ex Syncello p. 65-66.*

3. . . Συντρεχόντων ὁμολογουμένων τῶν χρόνων Αὐγούστου Ῥωμαίων αὐτοκράτορος, καὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν γενέσεως, ἀρχὴν τε τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ ποιησάμενου κατὰ τὸ πεντεκαίδεκατον ἔτος Τιβερίου Καίσαρος, εἰ τις ἀπὸ τοῦτου συναγαγῆς ἐθέλοι τὸν τῶν ἐτῶν ἀριθμὸν, πρῶτον ἐπὶ τοῖς ἀνωτέρω χρόνοις τοὺς μέχρι Δαρείου τοῦ Περσῶν βασιλέως, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀνανεώσεως τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις νεῶ, ἢ γέγονε κατὰ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους, εὖρει (6) ἂν ἀπὸ Τιβερίου, ἐπὶ τὸ δεύτερον ἔτος Δαρείου, ἔτη φησὶ. Δαρείου μὲν γὰρ τὸ δεύτερον κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ξ' Ὀλυμπιάδος καταναῖξ, Τιβερίου δὲ τὸ πεντεκαίδεκατον τῆς Ῥωμαίων βασιλείας κατὰ τὸ τέταρτον τῆς σα' Ὀλυμπιάδος συμπίπτει. Γίνονται τοίνυν αἱ μεταξύ Δαρείου τοῦ Πέρσου, καὶ Τιβερίου τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως, Ὀλυμπιάδες ρλ', αἱ συνάγουσι χρόνον ἐτῶν φησὶ, τετραετίας τῆ Ὀλυμπιάδι λογιζομένης. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος Δαρείου τὸ ἐβδομηκοστὸν ὑπῆρχε τῆς ἐρημίας τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις νεῶ, κἀντεῦθεν πάλιν ἀνατρεχόντων, ἀπὸ μὲν τοῦ δευτέρου ἔτους Δαρείου, ἐπὶ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα, ἔτη συνάγοιτο ἂν σγ', Ὀλυμπιάδες ξδ'. Τοσαῦτα δὲ εὖροι ἂν τὰ ἀπὸ τοῦ ὑστάτου ἔτους ἐρημίας τοῦ δηλωθέντος ἱερῶ, ἐπὶ τὸ ν' ἔτος Ὀξίου τοῦ τῶν Ἰουδαίων βασιλέως ἀνιῶν, καθ' ὃν ἐπροφήτευσεν Ἠσαίας καὶ Ὅσέε (6')· ὥστε εἶναι τὴν πρώτην καθ' Ἑλλήνας Ὀλυμπιάδα συνδρομον τῷ προφῆτῃ Ἠσαίᾳ, καὶ τοῖς τούτου συγχρόνοις. Πάλιν δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος, ἐπὶ τοῖς

quæ a Græcis memorantur: quorum omnium historiam infra ætatem Cecropis fuisse tradiderunt. Hoc autem examen temporum Mosem sæculo Cecropis fuisse astruit, qui primus circiter CCCL annis ante Trojana tempora in Attica regnasse memoratur.

(1) Ita legimus cum plurimis codicibus. nec non C editionibus priscis et Græco exemplari, non vero CCCLXXV, ut Pontaci supputatio et codex ejusdem unicus ulunt.

(2) Confer lib. I, 48, 9.

(3) In textu edito Eusebii *Præp. ev. x, 9*, legitur *ducentesima tertia*; sed est *ducentesima prima* etiam in priore *Chronicorum* libro cap. 48, 8. Apud laterculum tamen cap. 49, pag. 225, incidit in annum 1 olympiadis cccii, quæ perexigua differentia est, præ tot aliis multo majoribus quibus primus Eusebii secundusque liber invicem discrepant.

(4) Confer Hieronymum epist. 18.

(5) Lib. I, 31, quo loco scribuntur CDVII; verum hic Græcæ CDVIII.

(6') Eusebii hoc proœmium, præter Syncellum quem toties laudavimus, legebat etiam Eustathius Chronographus, ab Hippolyto Thebano memoratus. Locum ejus insignem edidit Allatius initio commentarii ejusdem auctoris ad *Hexameron*; mihi vero locus idem cum varietatibus occurrebatur olim in codice Ambrosiano nuperque in Vaticano longe integriore Georgii Hamartoli Chronographi, nec non apud Joannem Siculum chronographum æque ineditum. Hamartoli prologum Allatius vulgavit in dissertatione *De Georgiis*: ego vero ipsum opus aliquando in lucem proferam. Sic autem scribit Eustathius: Ὁ μὲν οὖν Κλήμης τε καὶ Ἀφρικανὸς καὶ Τατιανὸς, τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ἰωσήφως καὶ Ἰούστος, κατὰ Ἰναχὸν ἀκμάσαι τὸν θεσπέσιον Μωϋσέα ἱστορήσαν, ἰδίως ἕκαστος ἐκ παλαιῆς ἱστορίας ὑποσχὼν τὴν ἀπόδειξιν. Ἰναχὸς δὲ ἑπτακοσίους ἔτεσι τὸν Ἰλιακὸν πρῶτα ἔτερι πῶλεμον. Ὁ δὲ πολυμαθὴς καὶ πολυῖστωρ Εὐσέβιος διακριβεστάτην τῶν χρόνων ἀναγραφὴν ποιήσάμενος, τοῖς χρόνοις μὲν Ἰναχοῦ τὸν ἱερὸν Ἰακώβ εὖρε συνακμάσαντα, Μωϋσέα δὲ Κέκροπος. Χρονικοῦ

γὰρ κανὼνος σύνταξιν ποιησάμενος, ἐκ παραλλήλου ἀντιπαρέβηκε τὸν παρ' ἐκάστῳ ἔθνει δυναστεύοντα. Συνήγαγε δὲ χρόνους τῆς βασιλείας Χαλδαίων, Ἀσσυρίων, Μήδων, Περσῶν, Λυδῶν, Ἑβραίων, Αἰγυπτίων, Ἀθηναίων, Ἀργείων, Σικυωνίων, Λακεδαιμονίων, Κορινθίων, Θετταλίων, Μακεδόνων τῶν πάλαι Κιτταίων λεγομένων, Λατίνων τῶν ἀπὸ Λατίνου βασιλέως αὐτῶν, καὶ Ἰταλῶν ἐκ τινῶν ἡγεμονεύσαντος αὐτῶν προσαγροϋθέντων, καὶ ὕστερον ἐπικληθέντων Ῥωμαίων ἀπὸ Ῥώμου καὶ Ῥήμου. Καὶ τούτων τοῖς χρόνοις ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναρτήσας, ἐκάστου ἔθνους τῶν βασιλέων συνέκρινε τοὺς χρόνους, ἀντιπαρτιθεὶς τὰ ἔτη τῆς βασιλείας Ἀσσυρίων βασιλέως, τουτέστι τῆς Σεμίραμεις, τοῖς Ἀβραὰμ ἔτεσι· κατὰ γὰρ τὴν Σεμίραμιν Ἀβραὰμ ἐγνωρίζετο, καὶ Ἰακώβ κατὰ Ἰναχὸν, καὶ Μωϋσῆς κατὰ Κέκροπα τὸν διφυῆ, ὃν πρὸ τῶν Ἰλιακῶν ἔτεσι τριακοσίους πρῶτον βασιλεὶ τῆς Ἀττικῆς Ἑλλήνες ἱστορήσαν ὡς εἶναι τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἀρχαίων σοφῶν Μωϋσέα πρεσβύτατον, Ὀμήρου λέγου, καὶ Ἡσιόδου, καὶ τῶν Τρωϊκῶν, Ἡρακλέους τε καὶ Μουσαίου καὶ Αἰνίου, ἐτι Χεῖρμονος, καὶ Ὀρφέως, καὶ Διοσκούρων, Ἀσκληπιῶ, καὶ Διονύσου, καὶ Ἑρμοῦ, Ἀπόλλωνός τε καὶ τῶν Ἑλληνικῶν μυστηρίων καὶ τελετῶν, καὶ αὐτῶν τῶν Διδῶν πράξεων, ἐτι δὲ τοῦ κατὰ Δευκαλιωνα κατακλισμοῦ καὶ τῆς ἐπὶ Φαέθοντος ἐκπυρώσεως, Ἐριχθονίου τε γενέσεως, καὶ Κόρης ἀρπαγῆς. Ὅθεν καὶ τινες τῶν παρ' αὐτῶν [f. αυτοῖς] προκρίτων φαίνονται ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων σφετερισάμενοι· πάντες γὰρ οὗτοι μετὰ τὸν Κέκροπα γεγονάσιν, ὃν πολὺ Ὀμηροῦ καὶ Ἡσιόδου τοῖς χρόνοις ὑποβεβήκασιν. Οὗτός γέ τοι Μωϋσῆς τῶν σοφῶν πάντων διδάσκαλος πέφηνε, τῶν ἀπορρήτων ἐξηγητὴς γενόμενος, κ. τ. λ.

(6) Εὖρει. Forte εὖροι, quod postulat vocula ἐν Edit.

(6') Ὅσέε. Vulgo scribitur Ὀσέε. In.

supputabis annos cccvii (1). Samson autem est, quem in corporis robore Herculi similem ferunt posteri Judæorum : et mihi videntur non multum distare tempore inter se, siquidem ambo circa Trojæ captivitatem fuerunt. Post hæc iterum ad priora convertere, et cum ccc tibi et xlix (2) annos pes retroactus impleverit, Græcorum Cecropem diphyem et Moysen invenies Hebræorum. Nam a xlv Cecropis anno usque ad captivitatem Trojæ, et ab lxxx ætatis Moysi, in quo populum Israeliticum de Ægypto eduxit, usque ad Labdon et Samson iudices, computantur anni cccxxix. Itaque sine ulla ambiguitate Moyses et Cecrops, qui primus Atheniensium rex fuit, iisdem fuere temporibus.

4. Porro iste est Cecrops diphys indigena, sub quo primum in arce oliva exorta est, et Atheniensium urbs ex Minervæ appellatione sortita nomen. Hic primus omnium Jovem appellavit (3), simulacra reperit, aram statuit, victimas immolavit, nequaquam istiusmodi rebus in Græcia unquam visis. Cætera quoque quæ apud Græcos mira jactantur, posteriora Cecropis annis deprehenduntur. Si autem Cecropis, consequenter et Moysi, qui cum Cecrope fuit. Post hunc enim scribitur diluvium sub Deucalione, incendium sub Phaethonte, Erichthonius Vulcani et Terræ filius, Dardanisque qui Dardaniam condidit, de quo Homerus :

Quem primum genuit cælesti Jupiter arce.

Liberræ quoque raptus et Europæ, sacra Cereris atque Isidis, delubrum in Eleusina, frumenta Triptolemi, regnum Trois :

Ἐμπροσθεν ἀνίων χρόνου, μέχρι τῆς Ἰλλίου ἀλώσεως, εὐρήσεις ἔτη συγκεφαλαιούμενα ἡ'. Καὶ καθ' Ἑβραίους ἀπὸ πεντηχοστοῦ ἔτους Ὁζίου τοῦ Ἰουδαίων βασιλέως ἀνίων ἐπὶ τὸ τρίτον ἔτος Λαβδίων τοῦ παρ' Ἑβραίοις γενομένου κριτοῦ, καὶ τοῦ Σαμφών, τὸν Ἰσον συνάξεις ἀριθμὸν ἑτῶν ἡ'· ἢ κατὰ τὴν τοῦ σώματος ἀλκὴν ἀνωπύστατον γενέσθαι φασὶν ἰσοκῶτα τῷ βωμμένῳ παρ' Ἑλλήσιν Ἡρακλεῖ. Καὶ ἐντεῦθεν ἐπὶ τοὺς ἀνωτέρω βαδίζων ἐν ταυτῷ τε συναγαγὼν ἀριθμὸν ἑτῶν τχθ', εὐροις ἂν κατὰ μὲν Ἑβραίους Μωϋσέα, κατὰ δὲ Ἑλλήνας Κέκροπα τὸν γηγενή·

4. Οὗτος ἐστὶν Κέκροψ ὁ διφυῆς γηγενής, ἐφ' οὗ ἡ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἐλατα πρῶτως ἐφύη. Οὗτος ἀπὸ τῆς Ἀθηνῶν τὴν πόλιν Ἀθήνας ὠνόμασεν· ὃς πρῶτος λέγεται Ζῆνα κεκληθέναί θεὸν, μὴ πρότερον οὕτω παρ' ἀνθρώποις ὠνομασμένον, ἔπειτα βωμὸν παρ' Ἀθηναίοις ἰδρύσαι, βουνὸν θύσαι, πρῶτος Ἀθηνῶν ἀγάλμα συστήσασθαι, ὡς οὐδὲ τούτων ἐκ παλαιοῦ ὑπαρχόντων. Κατώτερα δὲ τῶν Κέκροπος ἱστορεῖται χρόνιον τὰ παρ' Ἑλλήσι θαυμαζόμενα. Γίνεται γὰρ μετὰ Κέκροπα ὁ κατὰ Δευκαλίωνα κατακλυσμὸς, καὶ ἡ ἐπὶ Φαέθοντος ἐκπύρωσις, Ἐριχθονίου τε γένεσις, καὶ ἡ ὑπὸ Δαρδάνου τῆς Δαρδανίας κτίσις, ὃν πρῶτον, φησὶν Ὀμηρος, . . . τέκετο νεφέληγερέτα Ζεὺς (6).

Κόρης τε ἀρπαγῆ, καὶ Δημητρος μυστήρια, καὶ ἡ τοῦ ἐν Ἐλευσίνι τεμένους καθίδρυσις, Τριποτόλου γεωργία, Τρωὸς τε βασιλεία, οὗ υἱὸν

*Ἀρηρῆσαντο θεοὶ Διὶ οἰνοχοεῦσιν,
Κάλλεος εἰνεκά οἴο, ἴρ' ἀθουάτοισι μετέη (7).*

Τιτύος δὲ συνεχρόνισε Ταντάλω· ναὶ μὴν (7) ἡ Λητώ κατὰ Τάνταλον, καὶ Ἀπόλλωνος γένεσις·
Λητώ γὰρ ἤλκησε Διὸς κυδρὴν παράκοιτιν (8).

Κάδμος τε ὁ Σεμέλης πατήρ εἰς Θήβας ἔρχεται·

*Καδμειῆ δ' ἄρα οἱ Σεμέλῃ τέκε ζαίδιμον υἱόν,
Μιχθεῖο' ἐν φιλότῃσι Διώνυσον πολυγηθῆ (9).*

5. Τούτων οὖν ἀπάντων πρεσβύτερος γεγονὼς συνίσταται Μωϋσῆς, ὡς ἂν κατὰ Κέκροπα τὴν ἡλικίαν ἀκμάσας. Ἀπὸ δὲ τοῦ π' Μωϋσέως πάλιν ἀνίων ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος ζωῆς Ἀβραάμ, εὐρήσεις ἔτη φε'. Τσαυτὰ

(1) Græce cccviii.

(2) Codices aliquot habent hic et inf. cccxxviii.

(3) Si Cecrops Moysis est æqualis, Moyses autem Jove vetustior, ut dictum est, qui fieri potest ut Cecrops Jovem deum appellaverit? Sed enim Eusebius aliorum sententiam refert, non suam: quod faciet etiam ad Abrahami annum cccxi.

(4) Scaliger scribit centesimum, sed codices ha-

D bent ducesimum.

(5) Lege lib. i, 16, 19, 20.

(6) Iliad. xx, 215.

(7) Iliad. xx, 234, 235.

(7) *Nal μήν*. Sic editi. Forte legendum καὶ μὴν.

EDIT.

(8) *Odys.* xi, 579.

(9) Hesiod. *Theogon.* v. 939, 940.

Abraham Nini ætate generatum, juxta eum tamen numerum, quem contractiorem editione vulgata sermo præbet Hebræus. Verum incuriositate (1) necesses; et cum divinam Scripturam diligenter evolveris, a nãtivate Abrahamæ usque ad totius orbis diluivium, invenies retrorsum annos DCCCXLII. Item a diluvio, usque ad Adam MCCCXLII, in quibus * nulla penitus nec Græca, nec barbara, et, ut loquar in commune, gentilis invenitur historia.

6. Quamobrem præsens opusculum ab Abraham et Nino usque ad nostram ætatem inferiora tempora persequetur: et statim in principio sui Hebræorum Abraham, Assyriorum Ninum et Semiramim proponet: quia ** nèque Athenarum adhuc urbs, neque Argivorum regnum nomen acceperat, solis Sicyoniis in Græcia florentibus; apud quos temporibus Abrahamæ et Nini Europem secundum regnasse ferunt. Quod cur etiam nos putemus, ex sequentibus demonstrabitur. Si enim diligenter enumeres ab ultima ætate Nini usque ad Trojæ captivitatem, invenies annos DCCCXXXIV. Item in Sicyone ab anno XXII regis Europis usque ad supradictum tempus, eosdem annos invenies DCCCXXXIV. Apud Hebræos quoque a nativitate Abrahamæ usque ad Labdón et Samson iudices Hebræorum, qui Trojanis temporibus populo præfuerunt, æque supputabis annos DCCCXXXIV. Item apud Ægyptios ab ætate Nini et Semiramidis, quo tempore sexta decima jam dynastia Thebæi Ægyptiis imperabant, usque ad vicesimam dynastiam et regem Ægypti Thuorin, qui ab Homero Polybus vocatur, sub quo etiam Troja capta est, colliguntur supradicti anni DCCCXXXIV. Igitur consequenter uno eodemque tempore in libelli fronte ponimus Abraham, Ninum, Semiramim, Europem, Ægyptiorum Thebæos. Et hæc quidem ita se habere, ut præfati sumus, posterior textus exponet.

7. Nunc illud in cura est, ut etiam Hebræorum annos in quatuor tempora dividamus. Ab Abraham usque ad Moysen; a Moysæ usque ad primam ædificationem templi; a prima ædificatione templi

usque ad secundam instaurationem ejus; ab instauratione ejus usque ad adventum Domini. A nativitate quippe Abrahamæ usque ad Moysen et egressum Israelis ex Ægypto, computantur anni DV (2). A Moysæ autem usque ad Salomonem et primam ædificationem templi, anni CCCCLXXXIX (3), secundum minorem tamen numerum, quem tertius Regnorum liber continet. Nam juxta volumen Judicum supputantur anni DC *** (4). A Salomone vero usque ad instaurationem templi, quæ sub Dario Persarum rege facta est, colliguntur anni DXXI (5). Porro a Dario usque ad prædicationem Domini nostri Jesu Christi, et usque ad quintum decimum annum Tiberii principis Romanorum, expletur anni DCLVIII (6). Itaque simul sunt ab Abraham usque ad quintum decimum Tiberii annum, anni MXXLIV.

8. Similiter a Nino et Semiramide usque ad Moysen et Cecropem, anni DV. A Cecrope usque ad captivitatem Trojæ, anni CCCXXIX (7). A captivitate Trojæ usque ad primam olympiadem, anni CCCCVI (8). A prima olympiade usque ad secundum Darii annum et instaurationem templi, anni CCLVI. A secundo Darii anno et instauratione templi usque ad quintum decimum annum Tiberii Cæsaris, anni DCLVIII (9). Fiunt simul a Nino et Semiramide, usque ad quintum decimum Tiberii annum, anni MXXLIV, quos et ab Abraham usque ad Tiberium ostendimus supputatos. A Tiberii autem quinto decimo usque ad Constantini victoris augusti vicennialia numerantur anni CCC (10). Itaque fiunt omnes anni historię istius MCCCXLIV (11). Et ne longus forte ordo numerorum aliquid turbationis afferret, omnem annorum congeriem in decadas cæcidimus, quas ex singularum gentium historiis congregantes sibi fecimus invicem esse contrarias, ut facilis præbeatur inventio, cujus Græci ætate vel barbari, prophetæ et reges et sacerdotes fuerint Hebræorum (12): itemque falso diversarum gentium crediti dii; qui heroes; quæ, quando urbs condita; qui de illustribus viris philosophi, poetæ, principes, scriptoresque

δὲ ἀπὸ τοῦ δηλωθέντος ἔτους τῆς Κέκροπος βασιλείας τὸν ἀνωτέρω χρόνον ἀριθμοῦμενος, ἐπὶ Νίνον ἤξει τὸν Ἀσσύριον, ὃν πρῶτόν φασιν ἀπάσης τῆς Ἀσίας, πλὴν Ἰνδῶν, κεκρατηκέναι· ὥστε εἶναι τὸν Ἀβραὰμ κατὰ τοῦτον.

(*) Ἐν οἷς οὐδὲν ἐπίσημον γεγονός ἱστορεῖται παρ' Ἑλλήσι . . .

(**) Οὕτω τότε Ἀθηναίων οὔτε τὴν πόλιν οὔτε τὴν προσηγορίαν. Ex Eusebio Præp. ev. x, 9 (et 12) quo loco dicit Eusebius se hæc evidenter demonstravisse ἐν τοῖς ποιηθεῖσιν ἡμῖν χρονικοῖς κανόσι, in elaboratis a se chronicis canonibus.

(***) Ἔσται ὁ πᾶς τῆς ἐξέδου χρόνος ἐπὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν ἐτῶν χ' κατὰ Εὐσέβιον. Syncellus p. 175. B.

(1) Scaliger et codices aliquot in curiositate; D quæ sane facilis et ambigua scripturæ aberratio est.

(2) Lib. 1, 16, 19, 20.

(3) Lib. 1, 16, 27 seqq. scribuntur CDLXXX.

(4) Lib. 1, 16, 25 et 27.

(5) Lib. 1, 18, 4, scribuntur DII.

(6) Lib. 1, 18, 9.

(7) Pontacus emendat CCLXXV. Sed habent CCCXXXIV passim codices, nec non princeps editio, et Veneta anni 1483, et Scaliger.

(8) Lib. 1, cap. 31, scribuntur CDVIII.

(9) Lib. 1, 18, 9.

(10) Ita Eusebius priore libro, cap. 18, 9, quæ verba huc transferenda fuerunt pro Hieronymianis: usque ad quartum decimum annum Valentis, quo interiit, numerantur anni CCCLII. Oportuit enim Eusebii textum illibatam exhibere, quia proœmium nomine ejus titulatur.

(11) Hieronymus scribit: itaque sunt istius historię MCCCXCV. Sed nos spatium subtraximus quod est inter vicennialia Constantini obitumque Valentis, ne Eusebium aliter loquentem, et quidem cum anachronismo, induceremus.

(12) Confer proœmium libri 1, 1.

variorum operum extiterint; et si qua alia digna A memoria putavit antiquitas. Quæ universa in suis locis cum summa brevitate ponemus (1).

ORTESTATIO EUSEBII.

ADJURO TE, QUICUNQUE HOS DESCRIPSERIS LIBROS, PER DOMINUM JESUM CHRISTUM, ET GLORIOSUM EJUS AD-

VENTUM, IN QUO VENIET JUDICARE VIVOS ET MORTUOS, UT CONFERAS QUOD SCRIPSERIS, ET EMENDES AD EXEMPLARIA EA, DE QUIBUS SCRIPSERIS, DILIGENTER: ET HOC ADJURATIONIS GENUS SIMILITER TRANSCRIBAS, ET TRANSFERAS IN EUM CODICEM, QUEM DESCRIPSERIS.

REGUM SERIES (2)

ΑΣΣΥΡΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ:

Ninos ἔτη νθ'.
 Σεμίραμις ἔτη μθ'.
 Νινύας, ὁ καὶ Ζάμης, ἔτη λη'.
 Ἄρειος ἔτη λ'.
 Ἀράλιος ἔτη μ'.
 Ξέρξης ἔτη λ'.
 Ἄρμαμίθρης ἔτη λη'.
 Βήλωχος ἔτη λε'.
 Βαλαῖος ἔτη νθ'.
 Ἄλτάδας (5) ἔτη λθ'.
 Μαμυθός ἔτη λ'.
 Μασγάλεων ἔτη κη'.
 Σφαῖρος ἔτη κθ' (6).
 Μάμυλος ἔτη λ'.
 Σπάρεθος ἔτη μθ'.
 Ἀσκατάδης ἔτη λη'.
 Ἀμύντης ἔτη με'.
 Βήλωχος ἔτη κε'.
 Βαλετόρης ἔτη λ'.
 Λαμπρίδης ἔτη λ'.
 Σωσάρης ἔτη κ'.
 Λαμπαρῆς ἔτη λ'.
 Πανύας ἔτη με'.
 Σώσαρμος ἔτη κθ'.
 Μιθραῖος ἔτη κζ'.
 Τεύταμος, ὁ καὶ Ταυτάνης, ἔτη λθ'.
 Τευταῖος, ἔτη μδ'.

(1) Eusebii proœmio subtexitur tum in editionibus tum in Vaticano plerisque Eusebii codicibus barbarum illud *exordium libri*, sive primorum populorum descriptio; quod scriptum neque Eusebium habere parentem neque Hieronymum neque alium quemvis bonæ frugis auctorem, palam est. Igitur ab hoc nobilissimo chronici opere tam vilis et spuria scriptura prorsus expelli debuit, quam medii ævi codicum ætas frustra tuetur; etenim scimus barbarorum temporum hominibus fabulosas magis et insicetas historias, quam severas et sanas, placuisse. Cæteroquin confer similia scripta apud Canis., Basnag. T. II, p. 148 seqq.

(2) Utrum hæc regum latercula Eusebium auctorem habeant, an potius alium quemvis, qui detracta ex canone regnantium nomina huc congresserit, merito dubitari potest; deque hac re doctissime disputavit V. cl. B. Burghesius in Arcadicis ephemeridibus anni 1820, mens. Febr., p. 221 seqq. Certe cum Eusebius in proœmiis de universa operis sui materia diligenter præfari soleat, nihil autem de his regum tabulis dicat, res sane dubia evadit. Hæc vero tabulæ modo cum chronici priore libro congruunt, modo cum posteriore, modo denique ab utriusque libri textu discrepant. Sed tamen

ASSYRIORUM REGES (3):

Ninus annis LII.
 Semiramis annis XLII.
 B Ninyas, qui et Zames, annis XXXVIII.
 Arius annis XXX.
 Aralius annis XL.
 Xerxes annis XXX.
 Armamithres annis XXXVIII.
 Belochus annis XXXV.
 Balæus annis LII (4).
 Altadas annis XXXII.
 Mamythus annis XXXI.
 Macchaleus annis XXX.
 Sphærus annis XX.
 Mamylyus annis XXX.
 Sparethus annis XL.
 Ascatades annis XL.
 Amyntas annis XLV.
 G Belochus annis XXV.
 Ballepares annis XXX.
 Lamprides annis XXXII.
 Sosares annis XX.
 Lampares annis XXX.
 Panyas annis XLV.
 Sosarmus annis XIX.
 Mithræus annis XXVII.
 Tautanes annis XXXII.
 Teutæus annis XL (7).

cum posteriore potius quam cum priore libro congruere, imo ab illo manifeste desumi, ex singulorum laterculorum initiis cognoscitur, ubi regnorum comparationes fiunt. Sed sive Eusebius, sive ignotus aliquis, hanc fecit lucubrationem, ea utique prisca est, teste codice Armeniis eadem occurrunt, itemque in aliis mss. et editionibus.

(3) Ab acephalis codicis Armeniis laterculis absunt reges Assyriorum, et pars principum Hebraicorum usque ad Jephtham. Attamen exploratum est reges Assyrios hac omnino statione fuisse collocandos.

(4) Superius col. 139, XII. Sed in canone LII.

(5) Anonymus Scaligerianus p. 22, Σέθως.

(6) Ita etiam sup. col. supradict., cum tamen in Latino textu sint XX, ut in canone. Sed enim ejusmodi varietates ipse per se lector deinceps notabit.

(7) Post Teutæum sequuntur apud Syncellum p. 151-155, *Arabelus, Chalaus, Anebus, Babius*, quos Eusebius omisit, ideoque ob contractum Assyriorum tempus reprehenditur (jure an secus non definitum) ab eodem Syncello p. 169. B.

Thinæus annis xxx.
 Dercylus annis xl.
 Eupalmes annis xxxviii.
 Laosthenes annis xlv.
 Pyrtiades annis xxx.
 Ophratæus annis xx.
 Ophratanes annis l.
 Acrazapes annis xlii.
 Sardanapallus annis xx.

HEBRÆORUM.

Abraham annis c.
 Isaac annis lx.
 Jacob annis cxxi.
 Joseph dux Ægypti annis lxxx.
 Hebræi serviunt in Ægypto annis cxlii.
 Moyses annis xl.
 Jesus annis xxvii.

JUDICES.

Gothoniel annis xl.
 Aod annis lxxx.
 Debora cum Barac annis xl.
 Gedeon annis xl.
 Abimelech annis lii.
 Thola annis xxiii.
 Jair annis xxii.
 Jephthe annis vi (2).
 Sub hoc lium captum est an. octingentesimo trigesimo primo (3).
 9. Esebon annis vii.
 10. Labdon annis viii.
 11. Samson annis xx.
 12. Heli sacerdos annis xx.
 13. Samuel et Saul annis xl.
 Summa annorum cxxl (4)
 Posthinc reges fuerunt, quorum primus David.
 A iudicibus ad Salomonem anni sunt cccclxxx (5).

JUDÆ REGES.

Dercyli Assyriorum regis trigesimo anno incipit imperare Hebræis Judæ (6)
 1. David annis xl.
 2. Salomon annis xl
 Diviso regno, duabus tribubus imperat
 3. Roboamus annis xvii.
 4. Abias annis iii.
 5. Asa annis xli.
 6. Josaphatus annis xxv.
 7. Joramus annis viii.
 8. Ochozias anno i.
 9. Gotholia mater ejus annis vii.
 10. Joasus annis xl.
 11. Amasias annis xxviii (7).

(1) Anonymus Scalig. Ἐφεσέρης. Confer Hier. de Prato de Chron. Euseb., p. 385.

(2) Hactenus desunt principes in mutilo codice Armeniaco, quos ex codicibus Hieronymique editionibus et Scaligero p. 18 seqq. facile supplēvi. Deinceptus Armeniaco codice rursus utor.

(3) Nempe Abrahami. Paulo tamen aliter in canone, nempe anno dcccxxxv, iudice Labdons.

A Θιναῖος ἔτη λ'.
 Δέρκυλος ἔτη μ'.
 Εὐπάλμης ἔτη λη'.
 Λαοσθένης ἔτη με'.
 Πυρτιάδης ἔτη λ'.
 Ὀφραταῖος ἔτη κα'.
 Ὀφρατένης (1) ἔτη ν'.
 Ἀκραγάνης ἔτη μθ'.
 Θῶνος, ὁ λεγόμενος Κογκόλερος, Ἑλληνιστὶ Σαρδὸνάπαλλος, ἔτη κ'.

ΕΒΡΑΙΩΝ.

Ἀβραάμ ἔτη ρ'.
 Ἰσαάκ ἔτη ξ'.
 Ἰακώβ ἔτη ρκα'.
 Β Ἰωσήφ ἡγεμῶν Αἰγύπτου ἔτη π'.
 Ἑβραῖοι δουλεύουσιν Αἰγυπτίους ἔτη ρμθ'.
 Μωϋσῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη μ'.
 Ἰησοῦς ἔτη κζ'.

ΟΙ ΚΡΙΤΑΙ.

Γοθονιήλ ἔτη μ'.
 Ἀὼδ ἔτη π'.
 Δεβῶρα καὶ Βαρακ ἔτη μ'.
 Γεδεὼν ἔτη μ'.
 Ἀβιμέλεχ ἔτη γ'.
 Θωλᾶ ἔτη κγ'.
 Ἰάειρ ἔτη κθ'.
 Ἰεφθαε ἔτη ς'.
 C Ἐσεβῶν ἔτη ζ'.
 Λαβδῶν ἔτη η'.
 Σαμφῶν ἔτη κ'.
 Ἥλεις ὁ ἱερεὺς ἔτη μ'.
 Σαμουήλ καὶ Σαοὺλ βασιλεὺς ἔτη μ'.
 Ὀμοῦ ἔτη. . . .
 Μεθ' οὗς κατέστησαν βασιλεῖς ἀπὸ τῆς Ἰούδα φηλῆς, ὧν πρῶτος Δαβίδ.

ΙΟΥΔΑ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

Δαβίδ ἔτη μ'.
 Σολομῶν ἔτη μ'.
 Ροβοάμ ἔτη ιζ'.
 D Ἀβιά ἔτη γ'.
 Ἀσά ἔτη μα'.
 Ἰσσαφάτ ἔτη κε'.
 Ἰωράμ ἔτη η'.
 Ὀχοζίας ἔτη α'.
 Γοθολία μήτηρ ἔτη ζ'.
 Ἰωάς ἔτη μ'.
 Ἀμεσσίας, ἔτη κθ'.

(4) Atqui e prædictis patriarcharum iudicumque temporibus alia annorum summa conflatur.

(5) Nempe a Mose egressuque ex Ægypto. Vide lib. i, cap. 16, 30.

(6) Ita Arm. codex, non Judææ.

(7) Ita etiam col. 174; at Græc. xxix, itemque in canone.

'Αζαρίας, ὁ καὶ 'Οζίας, ἔτη νδ'.

'Ιωάθαν ἔτη ις'.

'Αχάζ ἔτη ις'.

Ἐφ' οὗ Ἰσραὴλ αἰχμάλωτος ἀπήχθη.

'Εζεχίας ἔτη κθ'.

Μανασσῆς ἔτη νε'.

'Αμὼν ἔτη ιθ'.

'Ιωσίας ἔτη λα'.

'Ιωαχάζ μῆνας γ'.

'Ελιακεῖμ, ὁ καὶ Ἰωακεῖμ, ἔτη ιθ'.

'Ιεχονίας, ὁ καὶ Ἰωακεῖμ, μῆνας γ'.

Σεδεκίας ἔτη ια'.

Ἐφ' οὗ Ἰούδας αἰχμάλωτος ἀπήχθη, ὁ ναὸς πυρπολεῖται ὑπὸ Ναβουχοδονόσορ, τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως, ὀλυμπιάδι τεσσαρακοστῇ ἐβδόμῃ. Ὁμοῦ ἔτη υπε', μῆνες γ'.

ISRAHA BΑΣΙΛΕΙΣ.

Laosthenis Assyriorum regis trigesimo secundo anno incipit imperare Hebræis Israelis

Ἱεροβοάμ ἔτη κθ'.

Ναδάβ ἔτη β'.

Βασαά ἔτη κδ'.

'Ελά ἔτη β'.

Σαμβρί ἡμέρας ζ'.

'Αμβρί ἔτη ιθ'.

'Αχαάβ ἔτη κθ'.

'Οχοζίας ἔτη β'.

'Ιωράμ ἔτη ιθ'.

'Ιηοῦ ἔτη κη'.

'Ιωάχας ἔτη ις'.

'Ιωὰς ἔτη ις'.

Ἱεροβοάμ ἔτη μα'.

Ζαχαρίας μῆνας ς'.

Σιλοὺμ μῆνα α', ἡμέρας ιε' (1).

Μαναήμ ἔτη ι'.

Ἐφ' οὗ ἐβασίλευσεν Ἀσσυρίων Φουά.

Φακίας ἔτη ι'.

Φακεὲ ἔτη κ'.

'Ωσηὲ ἔτη θ'.

Ἐφ' οὗ αἰχμάλωτος ληφθεὶς ὁ Ἰσραὴλ ὑπὸ Σαλμανασάρ τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως κατέπαυσεν, ὀγδόῃ ὀλυμπιάδι.

BABYΛΩΝΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

Φοῦλ βασιλεὺς Ἀσσυρίων (2).

Θεγλάδ Φανασσάρ βασιλεὺς Ἀσσυρίων.

Σαλμανασάρ βασιλεὺς Ἀσσυρίων.

Σενναχερείμ βασιλεὺς Ἀσσυρίων.

Μαρωδάκ υἱὸς Βαλαδάν.

Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλωνός.

Ἐύειλάδ Μαρωδάκ ἔτη ζ'.

(1) In canone Sellumus regnasse dicitur diebus tantum xxiv.

(2) Ex Chron. Paschal. p. 106 et seq.

(3) Superius col. 174, itemque a Syucello p. 213 dicuntur lv.

(4) Videtis col. 119 et 174 cum notis.

ΠΑΤΡΟΛ. ΓΒ. XIX.

A 12. Azarias, idemque Ozias, annis lii.

13. Joathamus annis xvi.

14. Achazus annis xvi.

Sub hoc Israelis captivitas contigit.

15. Ezechias annis xxix.

16. Manasses annis lv (3).

17. Amosus annis xii (4).

18. Josias annis xxxi.

19. Joachazus mensibus iii.

20. Eliacimus, qui etiam Joacimus, annis xii.

21. Joacimus, qui etiam Jechonias, mensibus ii.

22. Sedecias annis xi (5).

Sub hoc Judas in servitum redactus est tempusque crematum a Nabuchodonosoro, Assyriorum (6) rege, olympiade quadragesima septima.

B Sunt autem anni ccccv, cum mensibus vi (7).

ISRAELIS REGES.

1. Hieroboamus annis xxii.

2. Nabatus annis ii.

3. Baasus annis xxiii (8).

4. Ela annis ii.

5. Zambri diebus vii.

6. Amri annis xii.

7. Achaabus annis xxii.

8. Ochozias annis ii.

9. Joramus annis xii.

10. Jeu annis xxviii.

11. Joachazus annis xvii.

C 12. Joasus annis xvi.

13. Hierobcamus annis xli.

14. Zacharias mensibus vi.

15. Sellumus mense i et diebus xv.

16. Manaemus annis x.

Sub hoc Phua expeditionem adversus Israellem

suscepit.

17. Phacee annis x.

18. Phacee annis xx.

Sub hoc expeditio fuit Thaglatphalsari.

19. Osee annis ix.

Sub hoc captivus abductus est Israel a Salma-

nosaro Assyriorum rege. Finis octava olympiade;

initium anno (Abrahami) millesimo vigesimo pri-

mo; longævitas annorum cccxlix dierumque xxviii.

D

BABYLONIORUM REGES.

1. Phua ab anno mcccxxv, Assyriorum rex.

2. Thaglatphalsarus Assyriorum.

3. Salmanosarus Assyriorum.

4. Sencheribus Assyriorum.

5. Marudachus Baldanis filius Chaldæus.

6. Nabuchodonosorus Chaldæus.

7. Ilmarodachus Chaldæus.

(5) Ita et Syncellus p. 223, sed Eusebius superius col. 174 xiv; in canone autem xi.

(6) In margine codicis *Babyloniorum*.

(7) Hæc item annorum summa longe recedit 2 prædictis regum ætatibus. Græce an. 485, mens. 3.

(8) In canone et Græce xxiv.

8. Baltasarus Chaldæus.
9. Darius Medus.
10. Darius Arsaviri filius.

- A Βαλτασαάρ ἀδελφὸς Μαρουδάκ ἔτη δ'.
 Δαρειὸς ὁ Μῆδος ἔτη γ'.
 Δαρειὸς υἱὸς Ἀσσοῦρου ἀπὸ τοῦ σπέρματος Μή-
 δων ἔτη ιγ'.

Post hos ad Parthos (1) translata est dominatio olympiade LV.

SICYONIURUM REGES.

ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

Nini Assyriorum regis anno quadragesimo (2) apud Sicyonios secundus regnabat Europis annis jam duobus supra viginti.

1. Ægialeus annis LII.
2. Europis annis XLV.
3. Telchin annis XX.
4. Apis annis XXV.
5. Thelxion annis XII (3).
6. Ægydrus annis XXXIV.
7. Thurimachus annis XLV.
8. Leucippus annis LIII.
9. Messapus annis XLVII.
10. Eratus annis XXVI.
11. Plemnæus annis XLIX.
12. Orthopolis annis LXIV.
13. Marathonius annis XXX.
14. Marathius annis XX.
15. Chyreus annis LV.
16. Corax annis XXX.
17. Epopeus annis XXXV.
18. Laomedon annis XL.
19. Sicyon annis XLIV.
20. Polybus annis XL.
21. Inachus annis XLIII.
22. Phæstus (4) annis VIII.
25. Adrastus annis IV.

- Αἰγιαλεὺς ἔτη νβ'.
 Εὐροψ ἔτη με'.
 Τελχίν ἔτη κθ'.
 Ἄπις ἔτη κε'.
 Θελξίων ἔτη νθ'.
 Αἰγυδρὸς ἔτη λδ'.
 Β Θουρίμαχος ἔτη με'.
 Λεύκιππος ἔτη νγ'.
 Μέσαππος ἔτη μζ'.
 Ἐραστὸς ἔτη κς'.
 Πλημναῖος ἔτη ν.
 Ὀρθόπολις ἔτη ξγ'.
 Μαραθώνιος ἔτη λ'.
 Μαραθῖος ἔτη κ'.
 Ἐχυρεὺς ἔτη νε'.
 Κόραξ ἔτη λ'.
 Ἐποπεὺς ἔτη λθ'.
 Λαομέδων ἔτη μγ'.
 Σικυῶν ἔτη μθ'.
 Πολύβιος ἔτη μγ'.
 Ἰναχὸς ἔτη με'.
 Γ Ἡφαίστος ἔτη ε'.
 Ἄδραστος ἔτη ζ'.

Sub hoc lium anno octingentesimo septimo (5) captum est.

24. Polyphides annis XXVI.
25. Pelasgus annis XX.
26. Zeuxippus annis XXXI.

- Πολυφειδῆς ἔτη λα'.
 Πελασγὸς ἔτη κ'.
 Ζεύξιππος ἔτη λ'.

Sicyoniorum reges octingentesimo octogesimo octavo anno (Abrahami) desiverunt.

Μεθ' οὗς κς' βασιλεῖς, ὡς φασιν, ἤγοῦντο αὐτῶν
 εἰ ἱερεῖς τοῦ Καρπίου.

ÆGYPTIURUM REGES.

ΑἴΓΥΠΤΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

In ætatem Nini apud Assyrios regnantis incidit Ægyptiorum regum sextadecima dynastia (9).

- XVI dynastia Thebæorum annis CLX (6).
- XVII dynastia Pastorum annis C. (7).
- XVIII dynastia Diospolitanorum (8).

1. Amosis annis XXV.
2. Chebron annis XIII.
3. Amenophis annis XXI.
4. Memphres annis XII.
5. Mispfarmuthosis annis XXVI.
6. Tuthmosis annis IX.
7. Amenophis annis XXXI.

- Δυναστεία ἐξῆκαδεκάτη Θηβαῖοι βασιλεῖς ἔτη ρι'.
 Ἐπτακαδεκάτη δυναστεία Ποιμένες ἔτη ργ'.
 Ὀκτωκαδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν ἔτη τμη'.
 Δ Αμῶσις ἔτη κε'.
 Χεβρών ἔτη ιγ'.
 Ἀμμενῶφις ἔτη κα'.
 Μιφρις ἔτη ιθ'.
 Μισφραγμούθωσις ἔτη κς'.
 Τούθμωσις ἔτη θ'.
 Ἀμένωφις ἔτη λα'.

(1) Dic ad Persas.

(2) Videtur dicendum quadragesimo tertio. Vide mox initium canonis.

(3) Superius col. 210, et Græce LII.

(4) Ita etiam lib. 1, 35, 1; non vero Hephæstus seu Vulcanus.

(5) Aliter col. 211; aliter item in canone.

(6) Videtur scribendum cxc; ut est in codd. Vat. et in Gr.

(7) Codd. Vat. CIV. Sed ejusmodi innumeras va-

rietates, id est amanuensium sphalmata, quis numerare patietur?

(8) Supple annorum CCCXLVIII, uti scribitur superius, col. 189, et hic Græce.

(9) Hinc etiam evidenter constat, hæc latercula pertinere ad posteriorem Eusebii librum, sive ad canonem proprie dictum, qui mox incipiet ab hac sexta decima Ægyptiorum dynastia. Nam priore quidem libro Eusebius dynastias omnes complexus est

Ὀρος ἔτη λη'.
 Ἀχεγγέρονης ἔτη ιθ'.
 Ἀθωρις ἔτη θ'.
 Χεγγέρονης ἔτη ις'.
 Ἀχεβρόης ἔτη η'.
 Χεβρόης ἔτη ιη'.
 Ἀρμῆς, ὁ καὶ Δαναός, ἔτη ε'.
 Ῥαμμεσῆς, ὁ καὶ Αἴγυπτος, ἔτη ξη'.
 Μένωφις ἔτη μ'.
 Ἐννεακαίδεκάτη δυναστεία ἔτη ρλθ'.
 Σέθωσ ἔτη νε'.
 Ῥάφισ ἔτη ξς'.
 Ἀμμενεφθῆς ἔτη μ'.
 Ἀμμενεμῆς ἔτη κς'.
 Θούωρις ἔτη ζ'.
 Εἰκοστή δυναστεία ἔτη ροη'.
 Πρώτη καὶ εἰκοστή δυναστεία ἐβασίλευσαν
 Σμένδης ἔτη κς'.
 Ψουσέννης ἔτη μα'.
 Νεφεχερῆς ἔτη θ'.
 Ἀμμενωφθῆς ἔτη θ'.
 Ὀσοχώρ ἔτη ς'.
 Ψιναάης ἔτη θ'.
 Ψουσέννης ἔτη λε'.
 Εἰκοστή δευτέρα δυναστεία.
 Σεσέγγωσις ἔτη κα'.
 Ὀσωρθῶν ἔτη ιε'.
 Τακέλλωθῆς ἔτη ιγ'.
 Εἰκοστή τρίτη δυναστεία.
 Πετουβάστῆς ἔτη κε'.
 Ὀσωρθῶν ἔτη θ'.
 Ψαμμούς ἔτη ι'.
 Εἰκοστή τετάρτη δυναστεία.
 Βέγγωρις ἔτη μδ'.
 Εἰκοστή πέμπτη δυναστεία.
 Σαββάκων ἔτη ιθ'.
 Σεύηχος ἔτη ιθ'.
 Ταρακός ἔτη κ'.
 Ἐκτὴ καὶ εἰκοστή δυναστεία,
 Ἀμμερις Αἰθίοψ ἔτη ιθ'.
 Στεφανάθῆς ἔτη ζ'.
 Νεκέψος ἔτη ς'.
 Νεχαῶ ἔτη η'.
 Ψαμμιτιχός ἔτη με'.
 Νεχαῶ δεύτερος ἔτη ς'.
 Ψαμμοῦθῆς ἑτέρος, ὁ καὶ Ψαμμιτιχός, ἔτη ις'.
 (1) Superius col. 189 et in canone xv; hic
 Græce xviii.
 (2) Dic xl, et confer col. 189, n. 5.
 (3) Exin habentur in codice quæ nos hic inter
 notas rejicimus.
 xlii *dynastia*, *cujus primus*
Mendis annis xxvi.
Psusennes annis xli.
Nechercheres annis iv.
Amenophis annis ix.
Osochoris annis vi.
Phisinaches annis ix.
Psammus annis x.
 xliiii *dynastia* *Bocchoris annis xliiv.*
 xxv *dynastia*, *cujus primus*
Sabacon Æthiops annis x.

8. Orus annis xxxviii.
 9. Achencheres annis xii.
 10. Athoris annis ix.
 11. Chencheres annis xvi,
 12. Acherres annis viii.
 13. Cherres annis xii (1).
 14. Armais, idemque Danaus, an. v.
 15. Rameses, idemque Ægyptus, annis lxxviii.
 16. Menophis annis xl.
 xix *dynastia* *Saitarum*, *quorum primus*

1. Sethos annis lv.
 2. Rampses annis lxxvi.
 3. Amenophis annis viii (2).
 4. Ammenemes annis xxvi.
 5. Thuoris annis vii.
 B xx *dynastia* *Diosopolitanorum* *annis cxxxviii.*
 xxi *dynastia*, *cujus primus*

1. Mendis annis xxvi.
 2. Psusennes annis xli.
 3. Nephcheres annis iv.
 4. Amenophis annis ix.
 5. Osochoris annis vi.
 6. Psinnaches annis ix.
 7. Psusennes annis xxxv (3).
 xxii *dynastia*, *cujus primus*

1. Senechosis annis xii.
 2. Osorthon annis xv.
 3. Tacellothis annis xiii.
 xxiii *dynastia*, *cujus primus*

C 1. Petubastis annis xxv.
 2. Osorthon annis ix.
 3. Psammus annis x.
 xxiv *dynastia*, *Bocchoris annis xliiv.*

xxv *dynastia*, *cujus primus*
 1. Sabacon Æthiops annis x.
 2. Sebichus annis xii.
 3. Taracus Æthiops annis xx.
 xxvi *dynastia*, *cujus primus*
 1. Ammeres Æthiops annis xii.
 2. Stephinatis annis vii.
 3. Necepsus annis vi.
 4. Nechaus annis viii.
 5. Psammetichus annis xliiii (4).
 D 6. Nechaus annis vi.
 7. Psaneauthes annis xvii.

Sebicus (cod. *Semichus*) *annis xii.*
Taracus Æthiops annis xx.
 xxvi *dynastia*, *cujus primus*
Ammeres Æthiops annis xii.
Stephinatis annis vii.
Necepsus annis vi.
Nechaus annis viii.
Psaneauthes annis xvii.
Vaphres annis xxv.
Amasis annis xliii.

Sequitur in codice lacuna; mox redit scriptura
 ut in nostra hac editione. Est autem illa lacuna
 fictitia; nihil enim desideratur.

(4) Superius col. 192, et in canone xliiv; at Græce
 xlv.

8. Vaphres annis xxv.
 9. Amasis annis XLII.
 XXVII dynastia Persarum. Namque Cambyses
 Ægyptium obtinuit anno regni sui sexto (1) : ex
 quo ad Darium Xerxis, anni cxiv.
 XXVIII dynastia Saitarum.
 Amyrtæus annis vi.
 XXIX dynastia Mendesium, quorum primus
 1. Nephirites annis vi.
 2. Achoris annis XII (2).
 3. Psammuthes anno i.
 4. Muthes anno i.
 5. Nephirites mensibus III. (3).
 6. Nectinibus annis XVIII.
 7. Teus annis II.
 XXX dynastia, Nectanebus annis XVII.

Ægyptiorum dominatio olympiade centesima septima explicita est, postquam regnum Ægyptiacum annis mille sexcentis et quadraginta sex manserat. Namque a Vulcani quidem temporibus ad Orum, quem deorum dynastiæ postremum fui se aiunt, id inquam spatium, quoniam in illorum antiquitatibus im-
 mensum est, difficillime definitur.

ARGIVORUM REGES.

Regnante secundo Ægyptiorum rege Amasi in sexta decima dynastia, anno sexagesimo primo supra centesimum (4), imperavit Argivis

1. Inachus annis L.
2. Phoroneus annis LX.
5. Apis annis XXXV.
4. Argus annis LXX.
5. Criasus annis LIV.
6. Phorbas annis XXXV.
7. Triopas annis XLVII (5).
8. Crotopus annis XXI.
9. Sthenelus annis XI.
10. Danaus annis L.
14. Lynceus annis XLI
12. Abas annis XXIII.
13. Prætus annis XVII.
14. Acrisius annis XXXI.

Ili orsi a centesimo sexagesimo primo anno, regnante apud Ægyptios in sexta decima dynastia Amasi, desiderunt anno septingentesimo quinto.

MYCENATIUM REGES.

Post Acrisium translato, ut aiunt, Mycenæ re-
 gno Argivorum, fuerunt reges hi.

1. Perseus.
2. Sthenelus.
3. Eurystheus.
4. Atreus et Thyestes.
5. Agamemnon.
6. Ægisthus.
7. Orestes.
8. Tisamenus.
9. Penthilus.
10. Comætes.

- (1) Ita etiam in canone; at Græce quinto.
 (2) Superius col. 193 et Græce XIII.
 (3) Superius col. 193, et Græce IV.
 (4) Nempe Abrahami.
 (5) Col. 215, XLVI.
 (6) Vide superius, col. 213, n. 6.

- A Οὐάφρις ἔτη κε'.
 Ἄμωσις ἔτη μθ'.
 Εἰκοστὴ ἑβδόμη δυναστεία.
 Καμβύσης ἔτει πέμπτῳ τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας Περ-
 σῶν ἑδασίλευσεν Αἰγύπτου ἔτη σ'.
 Εἰκοστὴ ὀγδόη δυναστεία.
 Ἄμυρταῖος Σαίτης ἔτη σ'.
 Εἰκοστὴ ἑνάτη δυναστεία Μενδησίω βασιλέων.
 Νεφερίτης ἔτη σ'.
 Ἄχωρις ἔτη ιγ'.
 Ψάμμουθις ἔτος α'.
 Νεφερίτης μῆνας δ'.
 Μούθις ἔτος α'.
 Νεκτανέθης ἔτη ιη'.
 Τέως ἔτη ιθ'.

B Τριᾶκοστή δυναστεία Σεβεννιτῶν βασιλέων γ'.

ΑΡΓΕΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

- Ἰναχος ἔτη ·
 Φορωνεύς ἔτη ξ'.
 Ἄπις ἔτη λε'.
 Ἄργος ἔτη ο'.
 Κριάσος ἔτη νε'.
 Φορβάς ἔτη κε' (6).
 C Τριόπας ἔτη λς'.
 Κρότωπος ἔτη κδ'.
 Σθέnelος ἔτη ια'.
 Δαναός ἔτη νη'.
 Λυγκεύς ἔτη λε'.
 Ἄβας ἔτη λς'.
 Προίτος, ὁ καὶ Περσεύς, ἔτη ις'.
 Ἀκρίσιος ἔτη λα'.

ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΜΥΚΗΝΑΙΩΝ.

Μετὰ Ἀκρίσιον, ὡς φασι, τῆς ἀρχῆς τῶν Ἀρ-
 γείων εἰς Μυκῆνας μετατεθείσης, διεγένοντο βασιλεῖς
 οἷδε (7).

- D Περσεύς.
 Σθέnelος.
 Εὐρυσθεύς.
 Ἄτρεὺς καὶ Θυέστης ἔτη ξε'.
 Ἄγαμέμνων ἔτη ιη'.
 Αἰγισθος ἔτη ε'.
 Ὀρέστης ἔτη κγ'.
 Τισαμενός.
 Πενθεύς.
 Κομοίτης.

(7) In codice Arm. nulla indicata lacuna præter-
 mittuntur reges Mycenarum, qui tamen in editioni-
 bus. et apud Eusebium lib. 1, cap. 27 (tamen cum
 varietate) nec non in aliquot vaticanis hujus Chro-
 nici codicibus occurrunt.

Μεθ' οὗς Ἑρακλειδῶν κάθοδος.

ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

Phorbantis Argivorum regis trigesimo secundo anno cœpit Athenis regnare

Κέκροψ ἔτη ν'.
Κραναὸς ἔτη θ'.
Ἀμφικτύων ἔτη ι'.
Ἐριχθόνιος ἔτη ν'.
Πανδίων ἔτη μ'.
Ἐρεχθεὺς ἔτη ν'.
Κέκροψ ἔτη μ'.
Πανδίων ἔτη κα'.
Αἰγεὺς Πανδίωνος ἔτη μη'.
Θησεὺς ἔτη λα'.
Μενεσθεὺς ἔτη λγ'.
Δημοφῶν ἔτη λγ'.
Ὀξύντης ἔτη ι'.
Ἀφειδᾶς ἔτος α'.
Θυμοίτης ἔτη θ'.
Μέλανθος ἔτη λζ'.
Κόδρος ἔτη κα'.

Μελόδων ἔτη κ'.
Ἄκαστος ἔτη λε'.
Ἀρχίππος ἔτη ιθ'.
Θέραιππος ἔτη μ'.
Φορβᾶς ἔτη λ'.
Μεγακλῆς ἔτη κη'.
Διόγνητος ἔτη κη'.
Φερεκλῆς ἔτη ιθ'.
Ἀρίφρων ἔτη κ'.
Θεσπιεὺς ἔτη κζ'.
Ἀγαμήστωρ ἔτη ιζ'.
Αἰσχύλος ἔτη ιθ'.
Ἀλκμαίων ἔτη β'.

Χάροψ ἔτη ι'.
Αἰσιμίδης ἔτη ι'.
Κλεόδικος ἔτη ι'.
Ἴππομένης ἔτη ι'.
Λεοκράτης ἔτη ι'.
Ἄψανδρος ἔτη ι'.
Εὐρυξίας ἔτη ι'.
Μετὰ τοὺτους ἄρχοντες ἐνιαύσιοι ἤρῆθησαν.

ΛΑΤΙΝΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

Post Ilium captum, Demophontis Athenarum regis anno quarto, Latinis imperare cœpit

Αἰνείας ἔτη γ'.
Ἀσκάνιος ἔτη λζ'.
Σιλούτιος ἔτη κθ'.
Σιλούτιος Ἰούλιος ἔτη λα'.
Αἰνείας Σιλούτιος ἔτη ν'.
Σιλούτιος ἔτη λ'.
Ἀγχίστης Σιλούτιος ἔτη ι'.
Αἰγύπτιος Σιλούτιος ἔτη κ'.

A Usque ad Heraclidarum descensum.

ATHENIENSIVM REGES.

1. Cecrops diphyes annis L.
2. Cranaus annis ix.
3. Amphictyon annis x.
4. Erichthonius annis L.
5. Pandion annis xl.
6. Erechtheus annis L.
7. Cecrops alter annis xl.
8. Pandion alter annis xxv.
9. Ægeus Pandionis annis xlviii.
10. Theseus Ægei annis xxx.
11. Menestheus Petei annis xxxiii.
12. Demophon Thesei annis xxxiiii.
13. Oxyntes annis xii.
14. Aphidas anno i.
15. Thymœtes annis viii.
16. Melanthus annis xxxvii.
17. Codrus annis xxi.

PRINCIPIES QUOAD VIVERENT.

1. Medon Codri annis xx.
2. Acastus annis xxxvi.
3. Archippus annis xix.
4. Thersippus annis xli.
5. Phorbas annis xxxi.
6. Megacles annis xxx.
7. Diognetus annis xxviii.
8. Pherecles annis xix.
9. Ariphron annis xx.
10. Thespieus annis xxvii.
11. Agamestor annis xx.
12. Æschylus annis xxiii.
13. Alcmaeon annis ii.

PRINCIPIES DECENNALES.

14. Charops annis x.
15. Æsimeides annis x.
16. Clidicus annis x.
17. Hipposthenes annis x.
18. Leocrates annis x.
19. Apsander annis x.
20. Eryxias annis x.

Hi orsi a quadingentesimo sexagesimo primo anno, olympiade vigesima quarta finem fecerunt.

LATINORUM REGES.

1. Æneas (1) annis iii.
2. Ascanius annis xxxviii.
3. Silvius Æneæ annis xxix.
4. Æneas Silvius annis xxxix.
5. Latinus Silvius annis L.
6. Alba Silvius annis xxxix.
7. Epistus Silvius annis xxvi.
8. Capys Silvius annis xxviii.

(1) In codd. vat. Æneæ præponuntur Janus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, annis regni tamen v' adscriptis.

9. Carpentus (1) Silvius annis XIII.
10. Tiberius Silvius annis VIII.
11. Agrippa Silvius annis XLI.
12. Arémulus Silvius annis XIX.
13. Aventius Silvius annis XXXVII.
14. Procas Silvius annis XXI.
15. Amulius Silvius annis XLII.
1. Romulus, ex quo Romani, annis XXVIII.
2. Numa Pompilius annis XLI.
3. Tullus Hostilius annis XXXII.
4. Ancus Marcus (2) annis XXIII.
5. Tarquinius Superbus (3) annis XXXVIII.
6. Servilius annis XXXIV.
7. Tarquinius annis XXXV (4).

Olympiade sexagesima sexta (5) desiverunt Latinorum reges, qui ab anno octingentesimo trigesimo nono orsi fuerant. Anni horum DCLXVI.

LACEDÆMONIORUM REGES.

Æneæ Silvii Latinorum regis octavo anno, Lacedæmoniis imperare cœpit

1. Eurystheus annis XLII.
2. Agis anno I.
3. Echestratus annis XXXV (6).
4. Labotes annis XXXVII.
5. Dorysthus annis XXXI.
6. Agesilaus annis XLIV.
7. Archelaus annis LX.
8. Teleclus annis XL.
9. Alcamenes annis XXXVII.

Trecenti viginti quinque anni sunt (7) Lacedæmoniorum regum, quorum initium anno DCCCXVI, finis olympiade prima.

CORINTHIORUM REGES.

Anno Eurysthei regis Lacedæmoniorum duodecimo, regnare Corinthi cœpit

1. Aletes annis XXXV.
2. Ixion annis XXXVII.
3. Agelaus annis XXXVII.
4. Prymnes annis XXXV.
5. Bacchis annis XXXV.
6. Agelas annis XXX.
7. Eudemus annis XXV.
8. Aristomedes annis XXXV.
9. Agemon annis XVI.
10. Alexander annis XXV.
11. Teletes annis XII.
12. Automenes anno I.

Corinthiorum regum anni sunt CCCXXIII, incipientium a sexto decimo anno supra nongentesimum, desinentium millesimo ducesimo trigesimo nono anno.

MACEDONUM REGES.

Tertio anno Alexandri apud Corinthios regnantis, imperare Macedonibus cœpit

1. Caranus annis XXVIII.
2. Cœnus annis XII.

(1) Sic *Capetus* vel *Calpetus*.

(2) Sic *Marcus*.

(3) De Tarquinio Prisco *Superbi* nomine interdum appellato legis juris interpretes ad *Digest.* lib. I, tit. 2, leg. 2, nec non Harduinum ad *Plinium* XIII, sect. 27.

(4) Sic variae T. Livii lectiones lib. I, 60, apud Drakenborkium.

(5) Lib. I, cap. 47, 3, et in canone dicitur *olym-*

- A Κάππος Σιλούτιος ἔτη λα'.
Τιβέριος ἔτη να'.
Ἀρέμουλος Σιλούτιος ἔτη ιθ'.
Κάρμεντος ἔτη ις'.
Σιλούτιος ἔτη ιη'.
Πρόκας Σιλούτιος ἔτη λδ'.
Ἄμουλος Σιλούτιος ἔτη κγ'.
Ῥωμύλος ἔτη λη'.
Νουμάς Πομπίλιος ἔτη μα'.
Τοῦλλος Ὀστίλιος ἔτη λδ'.
Ἄγκιος Μάρκος ἔτη κγ'.
Ταρκύνιος Πρίσκος ἔτη λζ'.
Σερούτιος, ὁ καὶ Τοῦλλος, ἔτη μδ'.
Ταρκύνιος Σούπερβος ἔτη κδ'.

B

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

- Εὐρυσθεὺς ἔτη μδ'.
Ἄγισ ἔτος α'.
Ἐχέστρατος ἔτη λε'.
Λαβώτης ἔτη λζ'.
Δόρυσθος ἔτη κθ'.
Ἀγησίλαος ἔτη μδ'.
Ἀρχέλαος ἔτη ξ'.
Τήλεκλος ἔτη μ'.
Ἀλκαμένης ἔτη λζ'.

ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

- C Ἀλήτης ἔτη λη'.
Ἰξίων ἔτη λη'.
Ἀγέλας ἔτη λζ'.
Πρύμνης ἔτη λε'.
Βάκχης ἔτη λε'.
Ἀγέλας ἔτη ν'.
Εὐδημος ἔτη κε'.
Ἀριστομήδης ἔτη λε'.
Ἀγῆμων ἔτη ις'.
Ἀλέξανδρος ἔτη κε'.
Τελεστής ἔτη ιθ'.
Αὐτομένης ἔτος α'.

ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

- D Κάρανος ἔτη λ' (8).
Κοινὸς ἔτη κθ'.

piade LXVII.

(6) Col. 244, scribuntur XXXVII. Et quidem ibi Græcus textus horum regum apponendus e regione erat ex Syncello, p. 179-185.

(7) Confer lib I, cap. 35, 2.

(8) Græcus textus in annorum numero magis serme conspirat cum lib. I, cap. 57; atque ibi com- mode scribi poterat.

Τύριμμος ἔτη με'.
 Περδίκκας ἔτη μη'.
 Ἀργαῖος ἔτη λθ'.
 Φίλιππος ἔτη λε'.
 Ἀερόπας ἔτη κγ'.
 Ἀλκητᾶς ἔτη κη'.
 Ἀμύντας ἔτη μθ'.
 Ἀλέξανδρος ἔτη μδ'.
 Περδίκκας ἔτη κγ'.
 Ἀρχέλαος ἔτη κδ'.
 Ὀρέστης ἔτη γ'.
 Αρχέλαος ἔτη δ'.
 Ἀμύντας ἔτος α'.
 Πυρσανίας ἔτος α'.
 Ἀμύντας ἔτη ε'.
 Ἀργαῖος ἔτη β'.
 Ἀμύντας ἔτη ιθ'.
 Ἀλέξανδρος ἔτος α'.
 Πτολεμαῖος ἔτη γ'.
 Περδίκκας ἔτη ς'.
 Φίλιππος ἔτη κγ'.
 Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας ἔτη ιθ'.
 Ἀριδαῖος ἔτη ζ'.
 Κάσανδρος ἔτη ιθ'.
 Ἀλέξανδρος καὶ Ἀντίπατρος ἔτη γ'.
 Δημήτριος ὁ Ἀντιγόνου ἔτη ς'.
 Πύρρος μῆνας ζ'.
 Λυσίμαχος ἔτη γ'.
 Πτολεμαῖος ἔτος α'.
 Μελέαγρος μῆνας β'.
 Ἀντίπατρος ἡμέρας με'.
 Σωσθένης ἔτη β'.
 Ἀντίγονος ὁ Γονατᾶς ἔτη μδ'.
 Δημήτριος ἔτη ε'.
 Ἀντίγονος ὁ Φούσχος ἔτη ιθ'.
 Φίλιππος ἔτη μθ'.
 Περσεύς ἔτη η'.

Anni sunt DCXLVII, menses II, dies XLV. Hi reges orsi ab anno millesimo ducentesimo quarto, desiverunt olympiade CL (1).

ΛΥΔΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

Regnante apud Macedonas Cæno, Lydis cœpit imperare.

Ἀρδυσος ἔτη λς'.
 Ἀλυάττης ἔτη ιθ'.
 Μίλης ἔτη ιθ'.
 Κανδαύλης ἔτη ιζ'.
 Γύγης ἔτη λς'.
 Ἀρδυσος ἔτη λη'.
 Σαδυάττης ἔτη ιε'.
 Ἀλυάττης ἔτη μδ'.
 Κροῖσος ἔτη ιε'.

Hi orsi ab anno MCCXXXIX, desiverunt olympiade LII (2).

ΜΗΔΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

Hi orsi a millesimo centesimo nonagesimo sexto anno, desiverunt olympiade quinquagesima octava (3), quo tempore Cyrus Persa Astyagem occidit, Medorumque imperium sustulit.

(1) Paulo aliter lib. I, 38, 41 et in canone.
 (2) Vide canonem, et scribe *quinquagesima octava*.
 (3) Vide rursus canonem, et scribe *quinquagesima quinta*.

- A
3. Tyrimmas annis XXXVIII.
 4. Perdiccas annis LI.
 5. Argæus annis XXXVIII.
 6. Philippus annis XXXVIII.
 7. Æropus annis XXVI.
 8. Alcetas annis XXIX.
 9. Amyntas annis L.
 10. Alexander annis XLIII.
 11. Perdiccas annis XXVIII.
 12. Archelaus annis XXIII.
 13. Orestes annis III.
 14. Archelaus annis VI.
 15. Amyntas anno I.
 16. Pausanias anno I.
 17. Amyntas annis VI.
- B
18. Argæus annis II.
 19. Amyntas annis XVII.
 20. Alexander anno I.
 21. Ptolemæus Alorites annis III.
 22. Perdiccas annis VI.
 23. Philippus annis XXVI (4).
 24. Alexander Philippi annis XII cum mensibus VI.
 25. Philippus frater Alexandri annis VII.
 26. Cassander annis XIX.
 27. Cassandri filii (5) annis IV.
 28. Demetrius annis VI.
 29. Pyrrhus mensibus VII.
 30. Lysimachus annis V.
 31. Ptolemæus Ceraunus anno I.
- C
32. Meleager mensibus II.
 33. Antipater diebus XLV.
 34. Sosthenes annis II.
 35. Antigonus Gonatas annis XXXVI.
 36. Demetrius annis X.
 37. Antigonus annis XV.
 38. Philippus annis XLII.
 39. Perseus annis X.

LYDORUM REGES.

- D
1. Ardys Alyattæ annis XXXVI.
 2. Alyattes annis XIV.
 3. Meles annis XII.
 4. Candaules annis XVII.
 5. Gyges annis XXXVI.
 6. Ardys annis XLVIII (6).
 7. Sadyattes annis XV.
 8. Alyattes annis XLV (7).
 9. Cræsus annis XV.

MEDORUM REGES.

- (4) Codex Arm. VI. Sed in canone XXVI.
 (5) Codex Arm. *filius*.
 (6) Codex Arm. hic XLVIII, superius col. 142
 XXXVII; in canone autem XXXVIII ut Græce.
 (7) Hic col. 142 dicitur *Otiaries*.

1. Arbaces annis xxviii.
 2. Mantycus annis xl (1).
 3. Sosarmus annis xxx.
 4. Cardaces annis xliii (2).
 5. Dejoces annis liv.
 6. Phraortes annis xxiv.
 7. Cyaxares annis xxxii.
 8. Astyages annis xxxviii.
- Anni cclix.

PERSARUM REGES.

Sublato Medorum imperio, regnat primus apud Persas

1. Cyrus annis xxxi.
2. Cambyses annis viii.
3. Magi fratres mensibus vii.
4. Darius Hystaspis annis xxvi.
5. Xerxes Darii annis xxi.
6. Artabanus mensibus vii.
7. Artaxerxes Longimanus annis xl.
8. Xerxes alter mensibus ii.
9. Sogdianus mensibus vii.
10. Darius Nothus annis xix.
11. Artaxerxes Mnemon annis xl.
12. Artaxerxes, idemque Ochus, annis xxvi.
13. Arses Ochi annis iv.
14. Darius Arsami annis vi.
15. Alexander Macedo regni sui anno septimo Darium interfecit, regnavitque annis quinque.

Anni sunt ccxxxv cum mensibus xi (3). Capto initio a quinquagesima quinta olympiade, desierunt decima tertia supra centesiman.

ÆGYPTI ET ALEXANDRIÆ REGES PTOLEMÆI.

Olympiade quarta decima supra centesimam, Alexandro Babylone mortuo, imperioque inter plures diviso, Ægypto Alexandriaque imperat

1. Ptolemæus Lagi annis xl.
2. Ptolemæus Philadelphus annis xxxviii.
3. Ptolemæus Evergetes annis xxvi (4).
4. Ptolemæus Philopator annis xvii.
5. Ptolemæus Epiphanes annis xxiv.
6. Ptolemæus Philometor annis xxxv.
7. Ptolemæus Evergetes annis xxix.
8. Ptolemæus Physcon, idemque Soter annis xvii, cum mensibus vi.
9. Ptolemæus, idemque Alexander, annis x.
10. Ptolemæus Philadelphus, qui ejectus est, annis viii.
11. Ptolemæus Dionysus annis xxx.
12. Cleopatra annis xxii.

Anni sunt ccxcvi cum mensibus vi (5). Hi orsi ab olympiade cxiv, oppressi sunt a Romanis olympiade cxxxviii.

SYRIÆ ET BABYLONIS ET ASIÆ REGES.

Post Alexandrum Macedonem, Ptolemæo Lagi filio annum jam tertium decimum imperante. Syriæ et Babyloni et Asiæ dominatur

1. Seleucus Nicanor annis xxxii.
2. Antiochus Soter annis xv.

- (1) Græce xx.
 (2) Aliter col. 141 et Græce.
 (3) Summa potius est annorum ccxxxv, cum mensibus xi.
 (4) Ita et in canone; at col. 208, xxiv, uti hic Græce.

- A Ἀρβάκης ἔτη κη'.
 Μανδαύκης ἔτη κ'.
 Σώσαρμος ἔτη λ'.
 Ἀρτύκας ἔτη λ'.
 Διοίκης ἔτη νδ'.
 Ἀφραάρτης ἔτη να'.
 Κυαξάρης ἔτη λδ'.
 Ἀστυάγης ἔτη λη'.

ΠΕΡΣΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

- Κῦρος ἔτη λα'.
 Καμβύσης ἔτη η'.

- B Δαρεῖος ἔτη λς'.
 Ξέρξης ἔτη κ'.
 Ἀρτάβανος μῆνας ζ'.
 Ἀρταξέρξης ἔτη μα'.
 Ξέρξης μῆνας β'.
 Σογδιανός μῆνας ζ'.
 Δαρεῖος ὁ Νόθος ἔτη ιθ'.
 Ἀρταξέρξης, ὁ καὶ Μνήμων, ἔτη μ'.
 Ὀχός ὁ Ἀρταξέρξου παῖς ἔτη ε'. (κατὰ τινὰς κ').
 Ναρσῆς ἔτη δ'.
 Δαρεῖος ὁ Ἀρσάμου ἔτη ς' (6).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

- C Πτολεμαῖος ὁ Λάγου ἔτη μ'.
 Πτολεμαῖος ὁ Φιλιάδευος ἔτη λη'.
 Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης ἔτη κδ'.
 Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἔτη ις'.
 Πτολεμαῖος ὁ Ἐπιφανῆς ἔτη ιδ'.
 Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ ἔτη λς'.
 Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης δευτέρως ἔτη κη'.
 Πτολεμαῖος ὁ (Φύσσκων) Σωτήρ ἔτη ιη'.

- Πτολεμαῖος ὁ καὶ Ἀλέξανδρος...
 Πτολεμαῖος ὁ Φιλιάδευος η'.

- Πτολεμαῖος ὁ Δίωνυσος ἔτη λ'.

- D Κλεοπάτρα ἔτη κβ'.

ΣΥΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

- Σέλευκος Νικάνωρ ἔτη λγ'.
 Ἀντίοχος ὁ Σωτήρ ἔτη ιθ'.

(5) Eusebius noster apud Cedrenum p. 193-194, scribit Ptolemæorum annos ccxc.

(6) Ita prorsus Hieronymus Comm. in Dan. vii. 5, quatuordecim reges enumerat. Confer etiam Tertullianum lib. Adv. Judæos, cap. 8, qui variat.

- 'Αντίοχος ὁ Θεὸς ἔτη ιε'.
- 'Αντίοχος, ὁ Καλλίνικος, ὁ αὐτὸς καὶ Σέλευκος, ἔτη κα'.
- Σέλευκος ὁ καὶ 'Αλέξανδρος ὁ Κεραυνὸς ἔτη γ'.
- 'Αντίοχος, ὁ ἐπικληθεὶς Μέγας ἔτη λς'.
- Σέλευκος ὁ καὶ Φιλοπάτωρ ἔτη ιβ'.
- 'Αντίοχος ὁ 'Επιφανὴς ἔτη ια'.
- 'Αντίοχος Εὐπάτωρ ἔτος ἔν, μῆνας ἕξ.
- Δημήτριος ὁ Σωτὴρ ἔτη ιβ'.
- 'Αλέξανδρος ἔτη ι'.
- Δημήτριος ἔτη γ'.
- 'Αντίοχος ὁ Σιδήτης ἔτη θ'.
- Δημήτριος ἔτη δ'.
- 'Αντίοχος ὁ Γρυπὸς ἔτη κς'.
- 'Αντίοχος ὁ Κυζικηνὸς ἔτη ια'.
-

- A 3. Antiochus Deus annis xv.
- 4. Seleucus Callinicus annis xx.
- 5. Seleucus Ceraunus annis iii.
- 6. Antiochus Magnus annis xxxvi.
- 7. Seleucus Philopator annis xii.
- 8. Antiochus Epiphanes annis xi.
- 9. Antiochus Eupator anno i, mensibus vi.
- 10. Demetrius Soter annis xii.
- 11. Alexander annis ix mensibus ix (2).
- 12. Antiochus Sidetes annis ix.
- 13. Demetrius iterum annis iv.
- 14. Antiochus Grypus annis xii.
- 15. Antiochus Cyzicenus annis xviii (3).
- B 16. Philippus annis ii.

Hi capto initio ab olympiade cxvii, desiverunt olympiade clxxi.

JUDÆORUM PONTIFICES QUI POTESTATE SIMUL REGIA FUNCTI SUNT.

Anno tertio regni Demetrii Soteris, Judaici pontificatus apicem obtinuit

- 'Ιούδας ἔτη γ'.
- 'Ιωνάθης ἔτη ιθ'.
- Σίμων ἔτη η'.
- 'Υρκανὸς ἔτη κς'.
- 'Αριστόβουλος ἔτος α'.
- 'Ιανναῖος, ὁ καὶ 'Αλέξανδρος, ἔτη κζ'.
- Σαλλήνα, ἡ καὶ 'Αλεξάνδρα, ἔτη θ'.
- 'Υρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς ἔτη λδ'.
- Βασιλεῖς ἀλόφουλοι.

- 1. Judas, qui et Macchabæus, annis iii.
- 2. Jonathes annis xix.
- 3. Simon annis viii.
- 4. Hyrcanus, qui et Johannes, annis xxvi.
- 5. Aristobulus anno i.
- 6. Jannæus, qui et Alexander, annis xxvii.
- 7. Alexandra ejusdem uxor annis ix.
- 8. Hyrcanus annis xxxiv.
- Post hos alienigenæ regnum Judaicæ gentis obtinuerunt

- 'Ηρώδης βασιλεὺς ἔτη λζ'.
- 'Αρχέλαος ἐθνάρχης ἔτη θ'.
- 'Ηρώδης τετράρχης ἔτη κδ'.
- 'Αγρίππας ἔτη ζ'.
- 'Αγρίππας βασιλεὺς ἔτη κς'.

- C 1. Herodes annis xxxvii.
- 2. Archelaus Herodis annis ix.
- 3. Herodes tetrarcha annis xxiv.
- 4. Agrippa annis vii.
- 5. Agrippa junior annis xxvi.

Anni sunt ccxxxv. Hi principes orsi ab olympiade clv, demum subjecti sunt Romanis Vespasiani ætate, olympiade ccxii. Supremum tamen exitium passi sunt Judæi sub Hadriano olympiade ccxxviii.

ΡΩΜΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΣ (1).

- Γάιος 'Ιούλιος Καῖσαρ ἔτη δ'.
- Καῖσαρ Αὐγουστος, ἔτη νζ'.
- Τιβέριος ἔτη κθ'.
- Γάιος Καλλιγούλας ἔτη γ', μῆνας ι'.
- Κλαύδιος ἔτη ιγ'.
- Νέρων ἔτη ιγ'.
- Οὐέσπασιανὸς ἔτη ι'.
- Τίτος Οὐέσπασιανὸς ἔτη β'.
- Δομετιανὸς ἔτη ιε'.
- Νερούας ἔτος α'.
- Τραϊανὸς ἔτη ιθ'.
- 'Αδριανὸς ἔτη κα'.

IMPERATORES ROMANORUM.

- 1. C. Julius Cæsar annis iv, mensibus vii.
- 2. Augustus Cæsar annis lvi, mensibus vi.
- 3. Tiberius annis xxiii.
- 4. C. Caligula annis iii, mensibus x.
- 5. Claudius annis xiii, mensibus viii, diebus xxviii.
- D 6. Nero annis xiii, mensibus vii, diebus xxviii.
- 7. Vespasianus annis ix, mensibus xi, diebus xxii.
- 8. Titus Vespasianus annis ii, mensibus viii.
- 9. Domitianus annis xv, mensibus v.
- 10. Nerva anno i, mensibus iv.
- 11. Trajanus annis xix, mensibus vi.
- 12. Adrianus annis xxi.

(1) Ut hic attexeremus Romanorum imperatorum, temporumque seriem, quibus singuli imperaverunt, movit nos primo codicis Armeniaci lacuna, in qua videtur hoc laterculum fuisse demersum (et quidem hic catalogus præponendus erat mortibus imperatorum); iterum Syncelli locus p. 355, in quo traditur Pertinax de sententia quidem Eusebii regnasse mensibus sex, βασιλεύσας κατὰ μὲν

Εὐσέβιον μῆνας ἕξ. Atqui Eusebius in canone scribit regnantis Pertinacis annum unum; superest ergo ut Eusebius mensibus sex regnum Pertinacis definiverit in hoc fortasse laterculo.

(2) Postea in codice Arm. prætermittitur Demetrius Demetrii annis iii, qui scribitur col. 267, et hic Græce, et in canoue

(3) Codex Arm. mendose LVIII.

13. Antoninus Pius cum filiis Aurelio et Lucio A. Ἀντωνίνος ὁ ἐπικληθεὶς Εὐσεβῆς σὺν τοῖς παισὶ ἀδελφῶν καὶ Λουκίῳ ἔτη κγ'.
14. M. Antoninus, qui et Verus, et L. Aurelius-Commodus annis xix, mense ι. Μάρκος Ἀντωνίνος ὁ καὶ Οὐῆρος, Λούκιός τε Ἀδρήλιος ὁ καὶ Κόμοδος ἔτη ιθ'.
15. Commodus annis xiii. Κόμοδος ἔτη ιγ'.
16. Helvius Pertinax mensibus vi. Ἐλουῖος Περτίναξ μῆνας ς'.
17. Severus annis xviii. Σεβῆρος ἔτη ιη'.
18. Antoninus Caracalla annis vii. Ἀντωνίνος ὁ ἐπικληθεὶς Καράκαλλος ἔτη ς'.
19. Macrinus anno i. Μακρίνος ἔτος α'.
20. M. Aurelius Antoninus an. iv. Ἀντωνίνος Ἀδρήλιος ἔτη δ'.
21. Alexander Mammææ filius annis xiii. Ἀλέξανδρος ὁ Μαμμαίας υἱὸς ἔτη ιγ'.
22. Maximinus annis iii. Μαξιμίνος ἔτη γ'.
23. Gordianus annis vi. Γορδιανὸς ἔτη ς'.
24. Philippus annis vii. Φιλίππος ἔτη ζ'.
25. Decius anno i, mensibus iii. Δέκιος ἔτη β'.
26. Gallus et Volusianus annis ii. Β Γάλλος καὶ Βολουσιανὸς ἔτη β'.
27. Valerianus et Gallienus an. xv. Οὐαλεριανὸς καὶ Γαλλιηνὸς ἔτη ιε'.
28. Claudius anno i, mensibus ix. Κλαύδιος ἔτος α'.
29. Aurelianus annis v, mens. vi. Ἀυρηλιανὸς ἔτη ς'.
30. Tacitus mensibus vi. Τάκιτος μῆνας ς'.
31. Probus annis vi, mensib. iv. Πρόβος ἔτη ς', μῆνας δ'.
32. Carus cum filiis Carino et Numeriano annis ii. Κάρος σὺν τοῖς παισὶ Καρίνῳ καὶ Νοουμεριανῶ ἔτη β'.
33. Diocletianus annis xx. Διοκλητιανὸς ἔτη κ'.
34. Galerius annis ii. Γαλέριος ἔτη β'.
35. Constanlinus an. xxx, men. x. Κωνσταντίνος ἔτη λ', μῆνας ε'.

ROMANORUM IMPERATORUM MORTES.

- Caius Cæsar occisus est in palatio (1).
 Augustus mortuus est Nolæ (2).
 Tiberius mortuus est Miseni (3).
 Caius Caligula interfectus est in palatio.
 Titus Claudius (4) mortuus est in palatio.
 Nero fugit seque vivum sepelivit.
 Galba occisus est Romæ.
 O. ho se ipsum interemit.
 Vitellius occisus est in palatio.
 Vespasianus obiit in hortis Sallustianis.
 Titus obiit in palatio.
 Domitianus occisus est.
 Nerva obiit in hortis Sallustianis.
 Trajanus obiit Selinunte (5).
 Adrianus obiit hydropse dysenterico.
 Antoninus Pius obiit Lorii.
 Verus obiit Altini.
- Marcus Antoninus obiit in Pannonia.
 Commodus sepultus est (6) in Vitellii domo (7).
 C Pertinax occisus est in palatio.
 Julianus occisus est in Palatio.
 Severus mortuus est Eboraci.
 Antoninus Bassianus (8) inter Carras et Ede-
 sam (interfectus est).
 Macrinus occisus est in arce Laida (9). (10).
 Antoninus Heliogabalus interfectus est Romæ.
 Alexander occisus est Moguntiaci (11).
 Maximinus occisus est Aquileiæ.
 Gordianus se ipsum suffocavit in Africa.
 Pupienus et Balbinus occisi sunt Romæ (12).
 Gordianus excessit in finibus Parthiæ.
 Duo Philippi. Senior occisus est Veronæ, junior Romæ in castris prætorii.
 D Decius occisus est in prætorio Abrypti.

(1) Codex Arm. mendose Nolæ. Scripsimus in palatio, uti erat in sequente versu, quanquam C. Cæsar in Pompeii curia interfectus fuit.

(2) Codex Arm. mendose in palatio. Vides nimirum perversum ordinem.

(3) Deinde Caii Caligulæ mors prætermittitur. Supplevimus autem ex cod. vat.

(4) Scribe Tiberius Claudius.

(5) Apud Eusebium dici mortuum Selinunte Trajanum, testis est Syncellus p. 548. A.

(6) Videtur dicendum strangulatus est; quamquam et illud fortasse ferri potest. Vide Lampridium in Commodò.

(7) In canone ad an. 2208. dicitur in palatio Vestiliani. Apud Petrum Blesensem epist. 207, in domo Vesicali. Catalog. Vind. in domo Vicitiliana.

(8) De vocabulo Armeniaco BISAG diximus col. 240 n. 4. Cæteròquin idem vocabulum significat etiam

maculosum. Revera Commodus certe dicitur maculosus ab Ausonio in Cæsariibus.

(9) Ita cod. Vindobonensis, neque abludivit Armenius. Reapse quominus scribam Archelaide, obstat Capitolinus qui narrat Macrinum occisum in vico quodam Bithyniæ; Archelais autem ad Bithyniam non pertinet.

(10) Græcus textus fere invenitur in S. Nicephori Epitome chronographica.

(11) Ita et Syncellus p. 359, A. Codex Arm. habet Hogenaci.

(12) Codicis Arm. pagina sic desinit oc . . . abrupta reliqua vocabuli parte. Cæterorum Cæsarium mortes ex catalogo Vindobonensi sumpsimus, qui est apud Roncalium in Chronicis n. X, qui sane catalogus cum Armeniaci codicis parte super stite conspirat in plurimis.

Gallus et Volusianus occisi sunt in Foro Fla-
minii.
Æmilianus occisus est Ponte Sanguinico.
Valerianus occisus est in Syria.
Gallienus occisus est Mediolani.
Claudius excessit Sirmii.
Quintillus occisus est Aquileiæ.
Aurelianus occisus est apud Cœnophrurium (1).
Tacitus occisus est in Ponto.
Florianus occisus est Tarsi.
Probus occisus est Sirmii.
Carus excessit Seleuciæ Babylonis.

Numerianus Apri soceri sui fraude in itinere oc-
cisus est (2).
Carinus occisus est in campo Margense.
Diocletianus excessit Salonis.
Maximianus excessit in Gallia.
Severus ipse se interfecit via latina, miliario III.
Maxentius occisus est ad pontem Milvium in
Tiberim demersus.
Maximianus occisus est Tarsi.
Constantinus obiit in Britannia, Eboracia.
Licinius occisus est Thessaloniciæ (3).

(1) Cod. Vindob. perperam *Reno fluvio*.
(2) Ex cod. vat. 3339.
(3) Hactenus Vindobonensis catalogus, quem Eu-

sebianum esse suadet Licinii mors in qua desinit,
quæ fuit sine dubio Eusebii catalogi meta.

EUSEBII PAMPHILI CANON CHRONICUS.

a Primus Assyriorum rex Ninus Beli filius regnavit omni Asiæ, exceptis Indis, annis LII. Hujus XLIII imperii anno natus est Abraham. In Græcia vero secundo imperio Sicyoniis imperavit Europs annis XLV, cujus XXII regni anno natus est Abraham. Porro apud Ægyptios XVI potestas erat, quam vocant dynastiam. Ab hoc tempore regnabant eis Thebæi annis CXC.

HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ÆGYPT.
Abrahamus	Ninus	Europs	XVI dynastia Thebæi
1	43	22	1

b Ninus condidit civitatem Ninum in regione Assyriorum, quam Hebræi vocant Niniven. Nino regnante apud Assyrios, primus Sicyoniis imperavit Ægialeus annis LII, a quo Ægialea nuncupata est, quæ nunc Peloponnesus vocatur. Post quem secundus Europs, qui et prælatus est titulo.

c Abraham natione Chaldæus primam ætatem apud Chaldæos terit. Apud Hebræos usque ad nativitatem Abrahamæ computantur anni MCCCCL. Usque ad diluvium enim ab Adam habent annos MDCCLVI, et inde usque ad Abraham cxcxiii. Et ideo quadragesimus jubelæus a nativitate Abrahamæ computatur. Unus enim jubelæus quinquaginta anni sunt.

2	44	23	2
3	45	24	3
4	46	25	4
5	47	26	5
6	48	27	6
7	49	28	7
8	50	29	8
9	51	30	9
10	52	31	10

Zoroastres magus rex Bactrianorum clarus habetur, adversus quem Ninus dimicavit bello et vicit.

d Semiramis uxor Nini Assyrii imperavit annis XLII : de qua innumerabilia narrantur. Quæ et Asiam tenuit, et propter inundationem aggeres construxit, plurimas Babyloniciæ urbes in-
staurans.

SEMIRAMIS annis XLII.

11	1	32	11
12	2	33	12
13	3	34	13
14	4	35	14
15	5	36	15

a Πρώτος ἦρξε Νίνος ἀπάσης τῆς Ἀσίας, πλὴν Ἰνδῶν, ἔτεσιν νβ'. *Syncellus p. 64, B, edit. Paris.*

Νίνου τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων τεσσαρακοστὸν τρίτον ἀγοντος ἔτος τῆς βασιλείας, γεννᾶται Ἀβραάμ. *Cedrenus p. 26, C, ed. Paris.*

Σικυωνίων ἀρχή, ἥς πρῶτος ἠγήσατο Αἰγιαλεὺς, ἀπ' οὗ καὶ Αἰγιαλεία, ἡ νῦν Πελοπόννησος, τὸ πρὶν ἐκαλεῖτο. *Sync. p. 97, A.*

Σικυωνίων δεύτερος ἐβασίλευσεν Εὐροφ ἔτη μβ'. Κατὰ τὸ κβ' ἔτος τούτου γεννᾶται ὁ παρ' Ἑβραίοις Ἀβραάμ. *Idem p. 102, A.*

Παρ' Αἰγυπτίους ἐκαδέκατῃ δυναστεία Θηβαῖοι

βασιλεῖς πέντε, οἱ καὶ ἐβασίλευσαν ἔτη ρδ'. *Eusebius apud Sync. p. 61, D.*

b Νίνος τὴν Νινευὶ τὴν μεγάλην ἔκτισε. *Cedren p. 15, C.*

c Ἀβραάμ Χαλδαῖος ὢν τὸ γένος τὴν πρώτην ἡλικίαν παρὰ Χαλδαίους ποιεῖται. *Chronicon paschale p. 49, C, ed. Paris.*

d Ἀσσυρίων β' ἐβασίλευσε Σεμίραμις ἔτη μδ'. *Sync. p. 96, D.*

Σεμίραμις ἡ διαβόητος πολλαχοῦ τῆς γῆς, ἤγειρε χῶματα προφάσει μὲν διὰ τοὺς κατακλισμούς. *Idem p. 64, B.*

HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ÆGYPT.
Abrahamus	Semiramis	Europus	xvi dynastia Thebæi
16	6	37	16
17	7	38	17
18	8	39	18
19	9	40	19
20	10	41	20
21	11	42	21
22	12	43	22
23	13	44	23
24	14	45	24
a TELCHINUS annis xx.			
25	15	1	25
26	16	2	26
27	17	3	27
28	18	4	28
29	19	5	29
30	20	6	30
31	21	7	31
32	22	8	32
33	23	9	33
34	24	10	34
35	25	11	35
36	26	12	36
37	27	13	37
38	28	14	38
39	29	15	39
40	30	16	40
41	31	17	41
42	32	18	42
43	33	19	43
44	34	20	44
b APIS an. xxv.			
45	35	1	45
46	36	2	46
47	37	3	47
48	38	4	48
49	39	5	49
50	40	6	50
51	41	7	51
52	42	8	52
d ZAMEIS, qui et Ninyas, filius Nini et Semiramidis, annis xxxviii.			
53	43	9	53
54	44	10	54
55	45	11	55
56	46	12	56
57	47	13	57
58	48	14	58
59	49	15	59
60	50	16	60
61	51	17	61
62	52	18	62
63	53	19	63
e			
64	54	20	64

Ex hoc Apia, quæ nunc Peloponnesus, prius Ægialea nuncupata.

c Principium xli jubelæi, secundum Hebræos. Jubel autem apud Hebræos quinquagenarius annus vocatur. Itaque juxta supputationem eorum ab Adam usque ad annum præsentem fuerunt anni duo mille.

e Apud Cretam regnavit primus Cres indigena, a quo Creta appellata: quem aiunt unum Cretarum fuisse, a quibus Jupiter absconditus est et nutritus. Hi Enoson civitatem in Creta condiderunt, et Cybelæ matris templum.

a Σικυωνίων γ' ἐβασίλευσεν Τελχίν ἔτη κ'. *Sync.* p. 102, B.

b Σικυωνίων δ' ἐβασίλευσεν Ἄπις ἔτη κε'. *Ibidem.*

c Ἀρχὴ τοῦ μα' ἰωβηλαίου παρ' Ἑβραίοις. Ἰωβὴλ δὲ παρ' αὐτοῖς ἡ πεντηκονταετηρίς· ὡς εἶναι ἀπὸ Ἀδάμ κατ' αὐτοὺς ἐπὶ γ' ἔτους Ἀδραάμ ἔτη ρα'. *Sync.* p. 99, A.

d Ἀσσυρίων γ' ἐβασίλευσε Νινύας, ὁ καὶ Ζάμης, υἱὸς Νίνου καὶ Σεμιράμεως, ἔτη λη'. *Idem* p. 97, A.

e Τινὲς τὸν αὐτόχθονα Κρήτα πρῶτον Κρήτης βασιλεῦσαι φασί . . . ὅτι τε εἰς ἐστὶν τῶν γενομένων Κουρητῶν, καὶ ὅτι Ζεὺς παρ' αὐτῷ κρυβείς ἐγράφη. *Idem* p. 105, A.

Κρής αὐτόχθων, ὃν ἓνα λέγουσι τῶν Κουρητῶν, παρ' οἷς ὁ Ζεὺς κρυφθείς ἀνετράφη . . . ἐξ αὐτοῦ τοῦ Κρητὸς ἡ νῆσος ὠνομάσθη Κρήτη. Τοὺς αὐτοὺς φασὶ Κουρητὰς κτίσαι πόλιν Κνώσον ἐν Κρήτῃ, καὶ ἱερὸν Κυβέλλης μητρὸς. *Idem* p. 125, D.

HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ÆGYPT.
Abrahamus	Zame's	Apis	xvi. dynastia Thebæi
64	12	20	64
65	13	21	65
66	14	22	66
67	15	23	67
68	16	24	68
69	17	25	69
a THELXION annis LII.			
70	18	1	70
71	19	2	71
72	20	3	72
73	21	4	73
74	22	5	74
75	23	6	75

b PRIMUS ANNUS REPROMISSIONIS DEI AD ABRAHAM.

Abraham cum LXXV esset annorum divino dignus habetur alloquio et ea repromissione, quæ ad eum facta est. A LXXV anno Abrahæ usque ad Moysen et egressum gentis Judæorum ex Ægypto, supputantur anni ccccxxx: quorum meminit Paulus ita dicens: « Testamentum confirmatum a Deo quæ post quadringentos et triginta annos facta est lex, non infirmat ad destruendam repromissionem. » Ipse quoque in Exodo Moyses his congruens loquitur: « Habitatio autem filicrum Israel, qua habitaverunt in Ægypto » et in terra Chanaan ipsi et patres eorum, « anni quadringenti triginta. »

76	24	7	76
77	25	8	77
78	26	9	78
79	27	10	79
80	28	11	80
81	29	12	81
82	30	13	82
83	31	14	83
84	32	15	84
c Decimus annus repromissionis.	85	33	85
Octoginta sex annorum erat Abraham cum ex ancilla Agar genuit Ismaelem, a quo Ismaelitarum gens, qui postea Agareni, deinde Saraceni dicti.	86	34	86
	87	35	87
	88	36	88
	89	37	89
	90	38	90

d ARIUS annis xxx.

91	1	22	91
92	2	23	92
93	3	24	93
94	4	25	94
e Vicesimus annus repromissionis.	95	5	95
	96	6	96

a Σικωνίων ε' ἐβασίλευσεν Θελξίων ἔτη νδ'. *Sync.* p. 102, C.

b Πρῶτον ἔτος τῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἀβραάμ ἐπαγγελίας. Ἀπὸ οὗ ἔτους αὐτοῦ Ἀβραάμ ἐπὶ Μωϋσεά... καὶ τὴν ἐξ Αἰγύπτου πορείαν τοῦ Ἑβραίων ἔθνους ἔτη τυγχάνει υλ', ὧν μέμνηται Παῦλος Γαλάταις ἐπιστέλλων· Διαθήκην προκεκηρυγμένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ μετὰ ἔτη τετρακόσια καὶ τριάκοντα γεγονώς νόμος οὐκ ἀκυροί, εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. Καὶ Μωϋσῆς ὡς ἐν Ἐξόδῳ συνάδει λέγων· Ἡ δὲ παροικησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἣν παρώκησαν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν γῆ Χαναάν, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, ἔτη τε-

τρακόσια τριάκοντα. *Chron. pasch.* p. 51-52, *Epist. ad Galat.* iii, 17; *Exod.* xii, 40.

c Δέκατον ἔτος τῆς ἐπαγγελίας· Τοῦτε τῷ ἔτει τοῦ Ἀβραάμ ἔτεκεν αὐτῷ Ἀγάρ ἡ παιδικὴ τὸν Ἰσμαήλ, ἀφ' οὗ τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν γένος. Οἱ δὲ αὐτοὶ εἰσιν Ἀγαρηνοὶ, οἱ καὶ Σαρακηνοὶ καλούμενοι. *Chron. pasch.* p. 52, B.

d Ἀσσυρίων δ' ἐβασίλευσεν Ἄρειος ἔτη λ'. *Sync.* p. 103, B.

e Τὸ κ' ἔτος τῆς ἐπαγγελίας. *Chron. pasch.* p. 54, A.

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ÆGYPT.
	Abrahamus	Arius	Thelxion	xvi. dynastia Thebæi
	97	7	28	97
	98	8	29	98
Sodoma et Gomorrha succensæ.	99	9	30	99
	100	10	31	100

a Abraham cum centenarius esset, genuit ex libera filium Isaac, cui supervixit alios annos LXXI. Primo omnium prophetarum Abrahæ Verbum Dei, cum in figura apparuisset humana, vocationem gentium pollicetur, quam in nostro tempore sermo Christi deduxit ad finem per evangelicam in omnes gentes prædicationem.

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Isaacus	Arius	Thelxion	xvi. dynastia Thebæi
ISAACUS annis LX.					
Initium quadragesimi secundi jubelæi, secundum Judæos.	101	1	11	52	101
	102	2	12	53	102
	103	3	13	54	103
	104	4	14	55	104
b Tricesimus annus re- missionis.	105	5	15	56	105
	106	6	16	57	106
	107	7	17	58	107
	108	8	18	59	108
	109	9	19	60	109
Centesimus decimus annus Abrahæ.	110	10	20	61	110
	111	11	21	62	111
	112	12	22	63	112
	113	13	23	64	113
	114	14	24	65	114
c Quadragesimus annus re- promissionis.	115	15	25	66	115
	116	16	26	67	116
	117	17	27	68	117
	118	18	28	69	118
	119	19	29	70	119
Centesimus vicesimus annus Abrahæ.	120	20	30	71	120
d ARALIUS annis XL.					
	121	21	1	52	121
e ÆGYDRUS; annis xxxiv.					
	122	22	2	1	122
	123	23	3	2	123
	124	24	4	3	124
f Quinquagesimus annus re- promissionis.	125	25	5	4	125
	126	26	6	5	126
	127	27	7	6	127
	128	28	8	7	128
	129	29	9	8	129
g Centesimus tricesimus an- nus Abrahæ.	130	30	10	9	130
	131	31	11	10	131
	132	32	12	11	132

a Τῷ ἑκατοστῷ ἔτει τοῦ Ἀβραάμ γίνεται αὐτῷ παῖς γνήσιος Ἰσαάκ, ᾧ ἐπέζησεν ἔτη οε'. Πρώτῳ προφητῶν ὄντι τῷ Ἀβραάμ, ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος φανεῖς ἐν ἀνθρώπου σχήματι τὴν τῶν ἔθνων κλησιν θεσπίζει, ἦν καθ' ἡμᾶς ὁ τοῦ Χριστοῦ λόγος· εἰς πέρας ἤγαγε διὰ τῆς εἰς πάντα τὰ ἔθνη εὐαγγελικῆς διδασκαλίας. *Chron. pasch. p. 54, A.*

b Α' ἔτος τῆς ἐπαγγελίας. *Ibidem.*

c Μ' τῆς ἐπαγγελίας ἔτος· ν' τῆς ἐπαγγελίας ἔτος· ξ' τῆς, etc. *Idem p. 54, C.*

Ο' τῆς ἐπαγγελίας ἔτος. Et π' τῆς ἐπαγγελίας ἔτος. *Idem p. 57, B.*

d Ἀσσυρίων ε' ἐβασίλευσεν Ἀράλιος ἔτη μ'. *Syncl. p. 103, B.*

e Σικυωνίων ζ' ἐβασίλευσεν Αἰγυδρος ἔτη λδ'. *Idem p. 104, D.*

f Τινὲς τὸν αὐτόχθονα Κρήτα πρῶτον Κρήτης βασιλεῦσαι φασί· κατὰ δὲ τὸν χρόνον, ὃν ἀνωτέρω ιστορήσαμεν, κατὰ ἄλλους ἐπὶ Νινύχ. *Idem p. 105, A.*

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Isaacus	Aralius	Ægydrus	xvi dynastia Thebæi
	133	33	13	12	133
	154	34	14	13	134
Sexagesimus annus re- missionis.	135	35	15	14	135
	136	36	16	15	136
	137	37	17	16	137
	138	38	18	17	138
	139	39	19	18	139
Centesimus quadragesimus annus Abrahæ.	140	40	20	19	140
	141	41	21	20	141
	142	42	22	21	142
	143	43	23	22	143
	144	44	24	23	144
Septuagesimus annus re- missionis.	145	45	25	24	145
	146	46	26	25	146
	147	47	27	26	147
	148	48	28	27	148
	149	49	29	28	149
Centesimus quinquagesimus annus Abrahæ.	150	50	30	29	150
	151	51	31	30	151
	152	52	32	31	152
	153	53	33	32	153
	154	54	34	33	154
Octogesimus annus re- missionis.	155	55	35	34	155

Principium jubelæi quadra-
gesimi tertii.

• THURIMACHUS
annis XLV.

	156	56	36	1	156
	157	57	37	2	157
	158	58	38	3	158
	159	59	39	4	159
Centesimus sexagesimus an- nus Abrahæ.	160	60	40	5	160

b Sexagenario Isaac nascuntur filii gemini; primus Esau, qui et Edom, a quo gens Idumæorum, secundus Jacob, qui postea Israel, a quo Israelitæ, qui nunc Judæi. Initium etiam regni Argivorum his temporibus.

HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ÆGYPT.	
Abrahamus	Jacobus	Xerxes	Thurimachus	Inachus	xvi dynastia Thebæi
161	1	1	6	1	161

JACOBUS XERXES
an. CXXI. an. XXX.

INACHUS
an. L.

c Apud Hebræos Jacob filius Isaac, usque ad principatum filii Joseph, annis CXXI.

d Apud Assyrios sextus Xerxes, qui et Baleus, annis XXX.

e Apud Argos primus regnavit Inachus annis L.

f Inachi filia Io, quam Ægyptii mutato nomine Isidem colunt. A patre Inacho Inachus fluvius apud Argos. A filia Ione Bosphorus nuncupatur.

Castor chronographus de Argivorum regno ita loquitur: Consequenter persequemur reges Argi ab Inacho usque in Sthenelantum filium Crotopi: quorum invenitur omne tempus anni CCLXXXIV.

a Σικωνίων ζ' ἐδασίλευσεν Θουρύμαχος ἔτη με'.
Sync. p. 104, D.

b Ἐξηκοστῷ ἔτει γίνονται τῷ Ἰσαὰκ δύο παῖδες Ἰδούμοι ἐκ τῆς Ῥεβέκκας· πρῶτος Ἡσαῦ, ὁ καὶ Ἐδώμ, ἀφ' οὗ τὸ Ἰδομαίωv ἔθνος· δεύτερος Ἰακώβ, ὁ μετονομασθεὶς Ἰσραήλ, ἀφ' οὗ Ἰσραηλῖται, οἱ καὶ Ἰουδαῖοι. Chron. pasch. p. 57, B.

c Ἐξ Ἑβραίων Ἰακώβ μέχρι τῆς τοῦ παιδὸς Ἰωσήφ ἀρχῆς τῆς ἐν Αἰγύπτῳ, ἔζησεν ἔτη ρλζ'. Idem p. 53, A.

d Ἀταυρίων ζ' ἐδασίλευσεν Ξέρξης ἔτη λ'. Sync. p. 103, B.

e Ἀρχὴ βασιλείας Ἀργείων, ὧν πρῶτος βασιλεὺς Ἰναχος ἔτη ν'. Idem p. 125, B.

f Ἡ θυγάτηρ Ἰνάχου Ἰώ . . . ἦν Αἰγύπτιοι σέβουσιν Ἰσιν Φαρίαν καλοῦντες. Idem p. 126, A.

Ἀπὸ Ἰνάχου ποταμὸς Ἰναχος ἐν Ἀργεῖ ὀνομάσθη, καὶ ὁ Βόσπορος ἐπώνυμος τῆς Ἰοῦς. Idem p. 126, A.

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Jacobus	Xerxes	Thurimachus	Inachus	XVI dynastia Thebæi
	162	2	2	7	2	162
	163	3	3	8	3	163
	164	4	4	9	4	164
<i>a</i> Nonagesimus annus repromissionis.	165	5	5	10	5	165
	166	6	6	11	6	166
	167	7	7	12	7	167
	168	8	8	13	8	168
	169	9	9	14	9	169
Gentesimus septuagesimus annus Abrahamæ, Isaac vero septuagesimus.	170	10	10	15	10	170
	171	11	11	16	11	171
	172	12	12	17	12	172
	173	13	13	18	13	173
	174	14	14	19	14	174
<i>b</i> Gentesimus annus re- promissionis; post quem moritur Abraham; omnes annoꝝ 2gens CLXXV.	175	15	15	20	15	175
	176	16	16	21	16	176
	177	17	17	22	17	177
	178	18	18	23	18	178
	179	19	19	24	19	179
Octogesimus annus I- saac.	180	20	20	25	20	180
	181	21	21	26	21	181
	182	22	22	27	22	182
	183	23	23	28	23	183
	184	24	24	29	24	184
Gentesimus decimus an- nus repromissionis.	185	25	25	30	25	185
	186	26	26	31	26	186
	187	27	27	32	27	187
	188	28	28	33	28	188
	189	29	29	34	29	189
Nonagesimus annus I- saac.	190	30	30	35	30	190

c Apis in Ægypto deus
primus putatus est, quem
quidam Serapin vocave-
runt.

ÆGYPT.

XVII
dynastia*d* ARMAMITHRES an. XXXVIII. Pastores

e Ægypti septima decima dynastia, quo tempore regnabant Pastores annis CIII. Reges Ægyptiorum pastores conjicimus nuncupatos propter Joseph et fratres ejus, qui in principio pastorum more descendisse in Ægyptum comprobantur.

	191	31	1	36	31	1
	192	32	2	37	32	2
	193	33	3	38	33	3
	194	34	4	39	34	4
Gentesimus vicesimus annus repromissionis.	195	35	5	40	35	5
	196	36	6	41	36	6
	197	37	7	42	37	7
	198	38	8	43	38	8
	199	39	9	44	39	9
Gentesimus annus Isaac.	200	40	10	45	40	10

f LEUCIPPUS annis LIII.

Principium jubelæi qua- dragesimi quarti, juxta Judæorum traditionem.	201	41	11	1	41	11
	202	42	12	2	42	12
	203	43	13	3	43	13
	204	44	14	4	44	14

a 4° έτος τῆς έπαγγελίας. Et ρ' έτος τῆς έπαγγελίας. Et ρ' έτος. etc. *Chron. pasch.* p. 58, B.

b 'Αβραάμ απέθανεν· έζησε τὰ πάντα ροε'. *Sync.* p. 10^a, B.

c Τοῦτον τὸν Ἄπιν φασὶ πρώτων Αἰγυπτίους νομισθῆνα· θεδὸν, καὶ Σάραπιν κληθῆναι. *Idem* p. 149, A.

d Ἀσσυρίων ζ' έβασίλευσεν Ἄρμαμίθρης έτη λη'.

Idem p. 105, B.

e Ἐπτακαίδεκάτη δυναστεία Ποιμένες ἦσαν ἀδελφοὶ έτη ργ' . . . Κατὰ τούτους Αἰγυπτίων βασιλεῖς Ἰωσήφ δείκνυται. *Idem* p. 61-62.

f Σικυωνίων η' έβασίλευσε Λεύκιππος έτη νγ'. *Idem* p. 104, D.

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Jacobus	Armami- thres	Leucip- pus	Inachus	xvii dynastia Pastores
Centesimus trigesimus annus repromissionis.	205	45	15	5	45	15
	206	46	16	6	46	16
	207	47	17	7	47	17
	208	48	18	8	48	18
	209	49	19	9	49	19
	210	50	20	10	50	20

a II. PHORONEUS
annis LX.

Phoroneus Inachi filius et Niobæ, primus leges judicique constituit. Quidam hujus filiam Niobem arbitrantur. Horum temporum quasi valde antiquorum Plato in *Timæo* meminit ita dicens : « Et aliquando volens eos provocare in sermones de temporibus antiquis, quæ unicuique civitati apud veteres accidissent, de Phoroneo, qui primus hoc nomine appellatus est, de Niobe, et his qui post diluvium fuerunt. »

	211	51	21	11	1	21	b Niobæ omnium primæ mulierum, mistus est Jupiter, ut Græci perhibent, de qua nascitur Apis, quem Serapin cognominant quidam.
	212	52	22	12	2	22	
	213	53	23	13	3	23	
	214	54	24	14	4	24	
Centesimus quadragesimus annus repromissionis.	215	55	25	15	5	25	
	216	56	26	16	6	26	
	217	57	27	17	7	27	
	218	58	28	18	8	28	
	219	59	29	19	9	29	
Centesimus vicesimus annus Isaac.	220	60	30	20	10	30	
	221	61	31	21	11	31	c Thessalus Græci filius regnat in Thessalia.
	222	62	32	22	12	32	
	223	63	33	23	13	33	
	224	64	34	24	14	34	
Centesimus quinquagesimus annus repromissionis.	225	65	35	25	15	35	
	226	66	36	26	16	36	
	227	67	37	27	17	37	
	228	68	38	28	18	38	

d VIII. BELOCHUS annis xxxv.

	229	69	1	29	19	39	e Telchines et Caryatæ adversus Phoroneum et Parrhasios instituunt bellum.
Centesimus tricesimus annus Isaac.	230	70	2	30	20	40	
f Jacob descendit in Mesopotamiam et servit apud Laban annis vii.	231	71	3	31	21	41	
	232	72	4	32	22	42	
	233	73	5	33	23	43	
	234	74	6	34	24	44	
Centesimus sexagesimus annus repromissionis.	235	75	7	35	25	45	
	236	76	8	36	26	46	

g Ogyges in Attica Eleusina condidit, quæ antiquitus vocabatur Acte, et alias plurimas civitates : cujus temporibus apud lacum Tritonidem virgo apparuit, quam Græci Minervam nuncupaverunt.

a Ἀργείων β' ἐβασίλευσε Φορωνεύς ἔτη ξ'. Φορωνεύς παῖς Ἰνάχου καὶ Νιόβης πρῶτος λέγεται νόμους καὶ κριτήρια παρ' Ἑλλήσι θέσθαι· φασὶ τινες Νιόβην Φορωνέως εἶναι θυγατέρα. *Synce. p. 125, C.*

Διδὸν καὶ Πλάτων ἐν *Τιμαίῳ* τῷ διαλόγῳ τῶν Φορωνέως ἐπιμέμνηται χρόνων, ὡς πάνυ παλαιῶν. Καὶ ποτε παραγαγεῖν βουλευθεὶς αὐτοὺς περὶ τῶν ἀρχαίων εἰς λόγους τῶν τῆδε, τὰ ἀρχαιότατα λέγειν ἐπιχειρεῖ περὶ Φορωνέως τε τοῦ πρώτου λεχθέντος, καὶ Νιόβης, καὶ τὰ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν. *Idem p. 126, B.*

b Νιόβη πρώτη γυναικῶν ἐμίγη Ζεὺς, ἐξ ἧς ἔσχεν Ἄπιν υἱὸν, τὸν Σάραπιν. *Ibidem.*

c Πρῶτος ἐβασίλευσε Θεσσαλῶν ὁ Γραϊκοῦ παῖς Θεσσαλος. *Ibidem.*

d Ἀσσυρίων η' ἐβασίλευσε Βήλωχος ἔτη λε'. *Synce. p. 108, C.*

e Τελχίνες καὶ Καρυάται πρὸς Φορωνέα καὶ Παρρᾶσιους ἐπολέμησαν. *Idem p. 126, C.*

f Ἰακώβ κάτειον εἰς τὴν Μεσοποταμίαν πρὸς Λάβαν . . . καὶ δουλεύει παρ' αὐτῷ ἔτη ζ'. *Chron. pasch. p. 58, D.*

g Τριτώνιδι λίμνῃ Ἀθηνᾶ παρ' Ἑλληνισίνονομάσθη. *Ibidem.*

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ÆGYPT.	
	Abramus	Jacobus	Belochus	Leucipus	Phoroneus	XVII dynastia Pastores
	237	77	9	37	27	47
Jacob Liam et Rachel in Mesopotamia ducit uxores	238	78	10	38	28	48
Centessimus quadragesimus annus Isaac.	239	79	11	39	29	49
	240	80	12	40	30	50
	241	81	13	41	31	51
	242	82	14	42	32	52
	243	83	15	43	33	53
	244	84	16	44	34	54
Centessimus septuagesimus annus repromissionis.	245	85	17	45	35	55
	246	86	18	46	36	56
	247	87	19	47	37	57
	248	88	20	48	38	58
	249	89	21	49	39	59
Centessimus quinquagesimus annus Isaac.	250	90	22	50	40	60
	251	91	23	51	41	61
b Jacob generat Joseph.	252	92	24	52	42	62
	253	93	25	53	43	63

a Jacob generat Ruben, Simeon, Levi, et Judam, a quo Judæi appellati.
Initium quadragesimi quinti jubelæi.

c IX. MESSAPUS an. XLVII.

	254	94	26	1	44	64	
Centessimus octogesimus annus repromissionis.	255	95	27	2	45	65	Messana, quæ et Martertina, conditur in Sicilia.
	256	96	28	3	46	66	
	257	97	29	4	47	67	
	258	98	30	5	48	68	
	259	99	31	6	49	69	
Centessimus sexagesimus annus Isaac, Jacob vero centessimus.	260	100	32	7	50	70	
	261	101	33	8	51	71	
	262	102	34	9	52	72	d Diluvium quod factum est sub Ogyge in Achaia.
	263	103	35	10	53	73	

e IX. BALÆUS annis LII.

	264	104	1	11	54	74	
	265	105	2	12	55	75	Centessimus nonagesimus annus repromissionis.
	266	106	3	13	56	76	
	267	107	4	14	57	77	
	268	108	5	15	58	78	
f Joseph venditur a fratribus annos agens XVII.	269	109	6	16	59	79	
	270	110	7	17	60	80	

g III. APIS.
annis XXXV.

	271	111	8	18	1	81	Aiunt hunc Apin esse Serapin: siquidem cum fratrem Ægialeum regem præficcisset Achaia, ipse cum populo ad Ægyptum navigavit.
	272	112	9	19	2	82	
	273	113	10	20	3	83	
	274	114	11	21	4	84	
Ducesimus annus repromissionis.	275	115	12	22	5	85	
	276	116	13	23	6	86	
	277	117	14	24	7	87	

h Telchines victi, amisso regno suo, Rhodum conderunt, quæ prius Ophiussæ vocabatur.

a Ἰακῶβ γεννᾷ τὸν Ῥουθὴμ . . . Ἰακῶβ γεννᾷ τὸν Συμεὼν . . . Ἰακῶβ γεννᾷ τὸν Λευί. *Chron. pasch.* p. 59, A.

Ἰακῶβ γεννᾷ τὸν Ἰούδαν, οὗ οἱ Ἰουδαῖοι. *Idem* p. 60, A.

b ἰδ' ἔτει αὐτοῦ ἡλικίας, Ἰακῶβ γεννᾷ τὸν Ἰωσήφ. *Ibidem.*

c Σικυωνίων θ' ἐβασίλευσε Μέσαππος ἔτη μζ'. *Sync.* p. 104, D.

d Ὁ κατ' Ὀργυονίστορούμενος κατακλυσμός. *Idem* p. 63, D.

e Ἀσσυρίων θ' ἐβασίλευσε Βαλαῖδς ἔτη νδ'. *Idem* p. 108, C.

f Ἰωσήφ πιπράσκειται ὑπὸ ἀδελφῶν ἔτος ἄγων ιζ'. *Chron. pasch.* p. 60, C.

g Ἀργείων γ' ἐβασίλευσεν Ἄπις ἔτη λδ'. Τοῦτον τὸν Ἄπιν φασὶ . . . καὶ Σάραπιν κληθῆναι. Οὗτος τὸν ἀδελφὸν Αἰγιαλέα τῆς Ἀχαίας, ὡς φασὶ, κατέστησε βασιλεῦ· αὐτὸς εἰς Αἴγυπτον ἐστάλη σὺν δούλοις. *Sync.* p. 148-149.

h Τελχίνες ἐκπετόντες Πελοποννήσου Ῥόδον ἔκτισαν τὴν καλουμένην Ὀφιοῦσαν. *Idem* p. 149, B.

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Jacobus	Balæus	Messapus	Apis	XVII dynastia Pastores
	278	118	15	25	8	88
	279	119	16	26	9	89
<i>b</i> Centesimo octogesimo anno Isaac moritur derelinquens filium Jacob habentem annos cxx.	280	120	17	27	10	90
	281	121	18	28	11	91
	JOSEPHUS annis LXXX.					
	282	1	19	29	12	92
	283	2	20	30	13	93
	284	3	21	31	14	94
Ducentesimus decimus annus repromissionis.	285	4	22	32	15	95
	286	5	23	33	16	96
	287	6	24	34	17	97
	288	7	25	35	18	98
	289	8	26	36	19	99
	290	9	27	37	20	100

a Memphis in Ægypte ab Api condita.

c Josephus ex Hebræis dux Ægypti annis LXXX, tricesimo ætatis suæ anno.

d Centesimus tricesimus annus Jacob. Secundo anno famis ingressus Ægyptum cum filiis suis Jacob, cum interrogaretur a Pharaone, quotum annum ageret, respondit se esse annorum centum triginta. Ægyptiorum reges omnes tunc Pharaones dicebantur propter dignitatem; sicuti et nos dicimus imperatores Augustos. Habebat ergo unusquisque proprium nomen, (ut) ex libris Manethonis sacerdotis Ægyptiorum agnoscitur.

291	10	28	38	21	101
292	11	29	39	22	102
293	12	30	40	23	103

e XVIII
dynastia
Diospolitano-
rum
I. AMOSIS
annis xxv.

Ducentesimus vicesimus annus repromissionis.	294	13	31	41	24	1
	295	14	32	42	25	2
	296	15	33	43	26	3
	297	16	34	44	27	4
	298	17	35	45	28	5
	299	18	36	46	29	6
Centesimus quadragessimus annus Jacob.	300	19	37	47	30	7

f Sparta condita est a Sparto filio Phoronei.

g X. ERATUS annis XLVI.

Quinquagesimus annus Joseph. Initium quadragésimi sexti jubelæi.	301	20	38	1	31	8
	302	21	39	2	32	9
	303	22	40	3	33	10
	304	23	41	4	34	11
<i>h</i> Ducentesimus tricesimus annus repromissionis.	305	24	42	5	35	12

i IV. ARGUS
annis LXX.

306	25	43	6	1	13
307	26	44	7	2	14

k Jacob centesimo quadragésimo septimo ætatis suæ anno diem obiit prophetans de Christo et de vocatione gentium.

a Μέμφις ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τούτους ἐκτίσθη τοῦς χρόνουσ. *Sync. p. 149, B.*

b Τῷ ρκ' ἔτει τοῦ Ἰακώβ ἐτελεύτησεν ὁ Ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ζήσας ἔτη ρπ'. *Idem p. 107, C.*

c Ἰωσήφ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς Αἰγύπτου ἀναβιδάζεται, ὅπερ ἦν τῆς μὲν ζωῆς τοῦ Ἰωσήφ ἔτος λ'. *Idem ibidem.*

d Τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς λιμοῦ . . . κατέλθεν Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον . . . εἶπε δὲ Ἰακώβ τῷ Φαραῶν Αἰ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου ἢ παροικῶ ρλ' ἔτη. *Idem p. 109, 110.*

e Ὁκτωκαιδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων, ὧν πρῶτος Ἀμωσις ἔτη κα'. *Idem p. 62, C.*

f Σπάρτα ἐκτίσθη ὑπὸ Σπάρτου παιδὸς Φορωνέωσ. *Idem p. 149, B.*

g Σικυωνίων εἰ ἐβασίλευσεν Ἐραστὸς ἔτη μς'. *Idem p. 104, D.*

h ελ' ἔτος τῆς ἐπαγγελίας· σμ', σν, etc. *Chron. pasch. p. 62-63.*

i Ἀργείων δ' ἐβασίλευσεν Ἄργος ἔτη ο'. *Idem p. 149, B.*

k Ἐκατοστὸν τεσσαρακοστὸν ἑβδομον ἔτος ἄγων Ἰακώβ προφητεύει περὶ τοῦ Κυρίου, καὶ περὶ τῆς τῶν ἐθνῶν κλήσεωσ διὰ Χριστοῦ . . . καὶ ἀποθνήσκει. *Chron. pasch n 61-62.*

	HEBR.	ASSTR.	SICYON.	ARGIV.	ÆGYPT.	
	Abraha- mus	Josephus Balæus	Eratus	Argus	xviii dynastia Amosis	
	308	27	45	8	3	15
	309	28	46	9	4	16
	310	29	47	10	5	17
Sexagesimus annus Jo- seph.	311	30	48	11	6	18
	312	31	49	12	7	19
	313	32	50	13	8	20
	314	33	51	14	9	21
Ducentessimus quadra- gesimus annus repromis- sionis.	315	34	52	15	10	22
X. ALTADAS annis xxxii.						
	316	35	1	16	11	23
	317	36	2	17	12	24
	318	37	3	18	13	25
α II. CHEBRON annis xiii.						
	319	38	4	19	14	1
	320	39	5	20	15	2
Septuagesimus annus Joseph.	321	40	6	21	16	3
	322	41	7	22	17	4
	323	42	8	23	18	5
	324	43	9	24	19	6
Ducentessimus quinq- agesimus annus repromis- sionis.	325	44	10	25	20	7
	326	45	11	26	21	8
	327	46	12	27	22	9
	328	47	13	28	23	10
	329	48	14	29	24	11
	330	49	15	30	25	12
Octogesimus annus Jo- seph.	331	50	16	31	26	13
β III. AMENOPHIS annis xxi.						
	332	51	17	32	27	1
	333	52	18	33	28	2
	334	53	19	34	29	3
d Ducentessimus sexa- gesimus annus repromis- sionis.	335	54	20	35	30	4
	336	55	21	36	31	5
	337	56	22	37	32	6
	338	57	23	38	33	7
	339	58	24	39	34	8
	340	59	25	40	35	9
Nonagesimus annus Jo- seph.	341	60	26	41	36	10
	342	61	27	42	37	11
	343	62				
	344	63	28	39	38	12
e cclxx annus repro- missionis.	345	64	29	40	39	13
	346	65	30	41	40	14
	347	66	31	42	41	15
	348	67	32	43	42	16
ζ XI. MAMYLUS annis xxx.						
	349	68	1	44	43	17
	350	69	2	45	44	18
Centesimus annus Jo- seph.	351	70	3	46	45	19

a Αιγυπτίων β' έβασίλευσε Χέβρων έτη ιγ'. *Euseb-
bius apud Sync. p. 71, C.*

b Αιγυπτίων γ' έβασίλευσεν Άμενώφης έτη κα'.
Euseb. apud. Sync. p. 71, C.

c Τούτοις τοίς χρόνοις, ώς φασι, Προμηθεύς ήν,
δς έμυθεύετο πλάττων άνθρωπους έξ άπαιδευτάς και

άλογίας εις παιδευσιν μετάγειν. *Sync. p. 149, C.*

d σξ' έτος τής επαγγελίας. *Chron. pasch. p. 62, B.*

e σσ' έτος τής επαγγελίας. *Idem p. 62, B.*

f Άσσυρίων έβασίλευσε ια' Μάμυλος έτη λ'. *Sync.
p. 123, B.*

* Anno 344 rursus incipit post lacunam codex Armeniacus.

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Josephus	Mamylus	Plemnæus	Argus	xviii dynastia Amenophis
			a XI. PLEMNÆUS annis xlv.			
	352	71	4	1	46	20
	353	72	5	2	47	21
			b IV. MEMPHRES annis xii.			
c CCLXXX annus repro- missionis.	354	73	6	3	48	1
	355	74	7	4	49	2
	356	75	8	5	50	3
	357	76	9	6	51	4
	358	77	10	7	52	5
	359	78	11	8	53	6
	360	79	12	9	54	7
	361	80	13	10	55	8
d Centum decem an- norum Joseph moritur ; post ejus interitum He- bræi Ægyptiis servierunt annis cxliv. Fiunt autem omnes anni, quos Hebræi in Ægypto fecerunt, ccxv ; qui ab eo tempore com- putantur, quo Jacob cum filiis suis descendit in Ægyptum. Post mortem Joseph aliquod tempus libere egerunt Israelitæ, sed quia incertum est, servitute eorum comple- ctitur.			SERVITUS in Ægypto annis cxliv.			
	362	1	14	11	56	9
	363	2	15	12	57	10
	364	3	16	13	58	11
	365	4	17	14	59	12
			e V. MISPHARMUTHOSIS an xxvi.			
	366	5	18	15	60	1
	367	6	19	16	61	2
	368	7	20	17	62	3
	369	8	21	18	63	4
	370	9	22	19	64	5
	371	10	23	20	65	6
	372	11	24	21	66	7
	373	12	25	22	67	8
	374	13	26	23	68	9
	375	14	27	24	69	10
	376	15	28	25	70	11
			V. CRIASUS an. LIII. f In Argis primus sacerdotio functus est Cal- lithya Pirantis filius. Al- ter mulierem hoc voca- bulo Pirantis filiam dicit.			
g Atlas frater Promethei præcipuus astrologus fuit, qui ob eruditionem disciplinæ etiam cœlum sustinere dictus est. Euripides autem montem esse affirmat nubes excedentem, qui Atlas vocetur.	377	16	29	26	1	12
	378	17	30	27	2	13
				XII. MANCHALEUS annis xxx.		
Trecentesimus decimus annus repromissionis.	379	18	1	28	3	14
	380	19	2	29	4	15
	381	20	3	30	5	16
	382	21	4	31	6	17
	383	22	5	32	7	18
	384	23	6	33	8	19
	385	24	7	34	9	20
	386	25	8	35	10	21
	387	26	9	36	11	22
	388	27	10	37	12	23

a Σικωνίων ια' ἐδασίλευσε Πλεμναῖος ἔτη με'. *Sync. p. 109, C.*

b Αἰγυπτίων δ' ἐδασίλευσε Μιφρῖς ἔτη ιδ'. *Chron. pasch. 71, C.*

c σι' ἔτος τῆς ἐπαγγελίας. *Idem p. 62, C.*

d Ἐτελεύτησεν Ἰωσήφ ὠν ἐτῶν ρι'. *Sync. p. 111, A.*

Μετὰ θάνατον Ἰωσήφ, δουλεύουσιν Ἑβραῖοι τοῖς Αἰγυπτίοις ἕτερα ἔτη ρμδ'. Τὰ δὲ πάντα τῆς ἐν Αἰγύπτῳ διατριβῆς τῶν Ἰουδαίων ἔτη τυγχάνει σιε', ἀριθμούμενα ἀπὸ τῆς καθόδου Ἰακώβ καὶ τῶν τού-

του παίδων εἰς Αἰγύπτον. *Chron. pasch. 62, C.*

e Αἰγυπτίων ε' ἐδασίλευσε Μισφραγμούθωσις ἔτη κς'. *Sync. p. 71, D.*

f Καλλίθωια Πείραντος ἐν Ἄργει πρῶτον ἱεράτευσε τῆς Ἑρας. *Idem. p. 149, B.*

g Τούτοις τοῖς χρόνοις Ἄτλας, ὁ Προμηθέως ἀδελφός, ἀριστος ἀστρολόγος διέλαμπεν, ὃς τῆς ἐπιστήμης ἕνεκεν τὸν οὐρανὸν φέρειν πεφήμισται. Εὐριπίδης δὲ τὸν Ἄτλαντα ὄρος εἶναι φησὶν ὑπερνεφέας. *Idem p. 149, D.*

	HEBR.	ASSTR.	SICTON.	ARGIV.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Servitus in Ægypto	Manchaleus	Plemnæus	Criasmus	XVIII dynastia Mispharmuthosis
	389	28	11	38	13	24
	390	29	12	39	14	25
	391	30	13	40	15	26
	a VI. TUTHMOSIS annis IX.					
	392	31	14	41	16	1
	393	32	15	42	17	2
	394	33	16	43	18	3
b ccc et xx annus repromissionis.	395	34	17	44	19	4
	396	35	18	45	20	5
	c XII. ORTHOPOLIS annis LXIV.					
	397	36	19	1	21	6
	398	37	20	2	22	7
	399	38	21	3	23	8
d His temporibus Syrus fuisse perhibetur ter-rigena, (al. indigena) ex cuius vocabulo Syria no-men accepit.	400	39	22	4	24	9
	VII. AMENOPHIS annis xxx.					
f Æthiopes ab Indo flu-mine consurgentes juxta Ægyptum consederunt, placita sibi terra.	401	40	23	5	25	1
Trecentesimus tricesi-mus annus repromissionis.	402	41	24	6	26	2
	403	42	25	7	27	3
	404	43	26	8	28	4
	405	44	27	9	29	5
	406	45	28	10	30	6
	407	46	29	11	31	7
	408	47	30	12	32	8
	g XIII. SPHÆRUS annis xx.					
	409	48	1	13	33	9
	410	49	2	14	34	10
	411	50	3	15	35	11
	412	51	4	16	36	12
	413	52	5	17	37	13
	414	53	6	18	38	14
Trecentesimus quadra-gesimus annus repromissionis.	415	54	7	19	39	15
	416	55	8	20	40	16
	417	56	9	21	41	17
	418	57	10	22	42	18
	419	58	11	23	43	19
	420	59	12	24	44	20
	421	60	13	25	45	21
	422	61	14	26	46	22
	423	62	15	27	47	23
	424	63	16	28	48	24
	425	64	17	29	49	25

a ccc et L annus repromissionis. Eodem anno Amram genuit Moysen cum esset annorum LXX. Erat autem servitutis in Ægypto annus LXIV.

a Αιγυπτίων ζ' ἐβασίλευσε Τούθμισις ἔτη θ'.
Eusebius apud Sync. p. 72, D.

b τξ' ἔτος τῆς ἑπταγγελίας. Chron. pasch. p. 63, A.

c Σικωνίων ιβ' ἐβασίλευσεν Ὀρθόπολις ἔτη ξδ'.
Sync. p. 109, C.

d Τούτοις τοῖς χρόνοις Σύρος ἱστορεῖται γεγονέναι γηγενῆς, οὗ ἐπώνυμος ἡ Συρία. Idem p. 150, A.

e Αιγυπτίων ζ' ἐβασίλευσεν Ἀμένωφις ἔτη λα'. Οὗτος ὁ Μέμωνας εἶναι νομιζόμενος, καὶ φθεγγόμενος

λίθος. Euseb. apud. Sync. p. 72, D.

f Αἰθίοπες ἀπὸ Ἰνδοῦ ποταμοῦ ἀναστάντες πρὸς τῇ Αἰγύπτῳ ὤκησαν. Sync. p. 151, C.

g Ἀσσυρίων ιγ' ἐβασίλευσε Σφαῖρος ἔτη κδ'. Idem p. 123, B.

h τν' ἔτος ἑπαγγελίας. Chron. pasch. p. 63, B.
Τούτῳ τῷ ὄντι τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας Ἀμράμ γεννᾷ τὸν Μωϋσῆν. Ibidem.

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ÆGYPT.		
Abrahamus	Servitus in Ægypto	Sphærus	Orthopolis	Criasus	XVIII dynasty Amemphis		
426	65	18	30	50	26	Epidaurus civitas condita est.	
427	66	19	31	51	27	a Quidam scribunt Prometheus, Epimetheum, et Atlantem fratrem Promethei, et Argum cuncta cernentem, et Io filiam Promethei, his fuisse temporibus: alii vero ætate Cecropis; nonnulli ante Cecropem an. LX, sive XC.	
428	67	20	32	52	28		
b XIV. MAMYLUS alter an xxx.							
429	68	1	33	53	29		
c VI. PHORBAS an. xxxiv.							
430	69	2	34	1	30		
431	70	3	35	2			
d VIII. ORUS annis xxxvii.							
432	71	4	36	3	1		
433	72	5	37	4	2		
434	73	6	38	5	3		
x annus Moysi; re- missionis autem ad Abra- ham ccclx.	435	74	7	39	6	4	
436	75	8	40	7	5	Regnavit in Thessalia primus Hæmon.	
437	76	9	41	8	6		
438	77	10	42	9	7		
439	78	11	43	10	8	e Phorbis Rhodum obtinuit.	
440	79	12	44	11	9		
441	80	13	45	12	10	Hercules primus, qui fertur Antæum luctæ vicisse certamine.	
442	81	14	46	13	11		
443	82	15	47	14	12		
444	83	16	48	15	13		
ccclxx annus re- missionis.	445	84	17	49	16	14	
446	85	18	50	17	15		
447	86	19	51	18	16		
448	87	20	52	19	17		
449	88	21	53	20	18	Primus quadrigam junxisse fertur Trochilus.	
450	89	22	54	21	19		
451	90	23	55	22	20		
452	91	24	56	23	21		
453	92	25	57	24	22	Xanthus Triopa Lesbum condidit.	
454	93	26	58	25	23	In Creta regnavit Cydon.	
f ccc et lxxx annus repremissionis.	455	94	27	59	24		
456	95	28	60	27	25		
457	96	29	61	28	26		
458	97	30	62	29	27		
g XV. SPARÆTHUS annis xxxix.							
459	98	1	63	30	28		
460	99	2	64	31	29		

Atheniensium regni principium. His temporibus in Acta, quæ nunc Attica nuncupatur, regnavit Cecrops, qui et diphyes, annis L. Cecrope regnante primum in arce oliva orta est: et ex Minervæ nomine, quæ Græce dicitur Ἀθηνᾶ, Athenæ nuncupatæ. A Cecrope usque ad primam olympiadem numerantur reges XVI; principes vero quos mors tantum finiebat XI; sub quibus apud Græcos multa miranda fabulose narrantur. Dicebatur autem Cecrops diphyes sive ob longitudinem corporis, sive idcirco quod cum esset Ægyptius, utramque linguam sciebat. Primus Cecrops bovem immolans Jovem appellavit, et Cecropia regio ab eo nuncupata est.

a Περὶ Προμηθέως δὲ καὶ Ἐπιμηθέως τὸ αὐτὸ δια-
φύρωσ ἱστοροῦσιν, καὶ Ἀτλαντος, καὶ Ἰούσ τῆς Προ-
μηθέως θυγατρὸς, καὶ Ἀργου πανόπτου· οἱ μὲν γὰρ
ἔτι κατὰ Κέκροπα τὸν διφυῆ γηγόνασιν, οἱ δ' ὅτι πρό-
τερον ἔτεσι ε', ἄλλοι δὲ ι'. *Synec.* p. 150, A.

b Ἀσσυρίων ιδ' ἐβασίλευσε Μάμυλος ἔτη λ'. *Idem*
p. 123, B.

c Λογίων ς' ἐβασίλευσε Φορβᾶς ἔτη κδ'. *Idem*

p. 152, A.

d Αἰγυπτίων η' ἐβασίλευσεν Ὀρος ἔτη λζ', ἐν ἄλλοι
λη'. *Euseb. apud. Sync.* p. 72, D.

e Φορβᾶς Ῥόδου ἐκράτησεν. *Synec.* p. 152, A.

f τπ' ἔτος ἐπαγγελίας *Chron. pasch.* p. 63, D.

g Ἀσσυρίων ιε' ἐβασίλευσεν ἔτη λθ' Σπαραιθῶς.
Synec. p. 125, C.

HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ATHEN.	ÆGYPT.	
Abrahamus	Servitus in Ægypto	Sparæthus	Marathonius	Phorbas	Cecrops diphyes	XVIII dynastia Orus
		a XIII. MARATHONIUS an. XXVIII.		b I. CECROPS diphyes annis L.		
461	100	3	4	32	1	30
462	101	4	2	33	2	31
463	102	5	3	34	3	32
Tricesimo quinto anno Moysi Cecrops regnabat in Attica.						
		c VII. TRIOPAS annis XLVIII.				
464	103	6	4	1	4	33
465	104	7	5	2	5	34
d cccclxxx annus repromissionis, Moysi xl. Moyses, relictis Ægyptiorum doctrinis, in deserto temperantiz virtute ad acumen intelligentiz semet exercebat.						
466	105	8	6	3	6	35
467	106	9	7	4	7	36
468	107	10	8	5	8	37
		e IX. ACHENCHERES annis xii.				
469	108	11	9	6	9	1
470	109	12	10	7	10	2
f Curetes et Corybantes Cnoson condiderunt, qui modulatam et inter se concinentem in armis saltationem repererunt. Isti famuli Matris magnæ fuisse dicuntur.						
471	110	13	11	8	11	3
472	111	14	12	9	12	4
473	112	15	13	10	13	5
474	113	16	14	11	14	6
475	114	17	15	12	15	7
476	115	18	16	13	16	8
477	116	19	17	14	17	9
g cδ annus repromissionis, et Moysi L. h Musicus Enctæi et nymphæ filius agnoscebatur.						
i Deucalion apud eos regnare orsus qui circa Parnassum montem demorabantur.						
k Diluvium quod sub Deucalione in Thessalia, et incendium quod sub Phaethonte in Æthiopia factum est, et aliæ multæ pestilentiz locales, ut Plato memorat, fuerunt.						
478	117	20	18	15	18	10
479	118	21	19	16	19	11
480	119	22	20	17	20	12
l Io Inachi filiz mistus est Jupiter, quam et in bovem convertit; unde et m X. ATHORIS an. ix. Bosphorus appellatus est, id est bovis transitus.						
481	120	23	21	18	21	1
a Σικουίνων ιγ' έβασίλευσε Μαραθώνιος έτη κη'. Sync. p. 124, B.						
b Κέκροψ ό διφυής τής τότε Άκτής, νυν δέ Άττικής, έβασίλευσεν έτη ν', διά μήκος σώματος ούτω καλούμενος, ως φησιν ό Φιλόχορος, η ότι Αιγύπτιος ών τās δύο γλώσσας ήπίστατο· ούτος από τής Άθηνάς τήν πόλιν Άθήνας ώνόμασεν· έπι αυτού η έν τή άκροπόλει έλαία πρώτως έφύη· άπ' αυτού δέ Κεκροπία η χώρα έκλήθη· ούτος πρώτος βοών έθυσίασε και Ζήνα προσηγόρευσεν, ως τινες· άπ' αυτού έπι πρώτην όλυμπιάδα βασιλείς ις', άρχοντες δέ διά βίου ια', έτη δέ ψ'. Idem p. 135, A-B.						
c Άργείων ζ' έβασίλευσε Τριόπας έτη λη'. Sync. p. 152, A.						
d τή' έτος τής επαγγελίας. Τούτω τῷ έτει Μωυσης τās έν Αιγύπτω καταλιπών διατριβάς, κατά τήν έρημον έφιλοσόφει. Chron. pasch. p. 64, C.						
e Αιγυπτίων θ' Άχενχέρσης έτη ιε'. Euseb. apud Sync. p. 72, D.						
f Κουρήτες και Κορύβαντες Κνωσον ώκησαν, οι έν όπλοις εύρυθμον κίνησιν εύρόντες. Sync. p. 150, A.						
g υ' έτος τής επαγγελίας. Chron. pasch. p. 64, C.						
h Μουσικός ό Εύκταλου και νύμφης ήμαζεν. Sync. p. 153, C.						
i Δευκαλίων βασιλεύειν τών κατά Παρνασσόν ήρξατο. Ibidem.						
k Ό έπι Δευκαλίωνος κατακλυσμός έν Θεσσαλία, και ό έπι Φαέθοντος έμπρησμός έν Αιθιοπία· πολλai και άλλai γεγόνασιν Έλλησι τοπικai φθοραι, ως Πλάτων έν Τιμαίω. Idem p. 157, B.						
l Κατά τούς αυτούς χρόνους μυθεύονται Έλληνας μιγῆναι τόν Δία τή θυγατρί Ινάχου, ήν και βοών έποίησεν, άφ' ης ό Βόσπορος εκλήθη. Sync. p. 126, B.						
m Αιγυπτίων ι' Άθωρις έτη θ'. Euseb. apud Sync. p. 72, D.						

HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ATHEN.	ÆGYPT.
Abrahamus	Sparæthus	Marathinius	Triopas	Cecrops diphyes	XVIII dynastia Athoris
482	121	24	22	19	22

a Cecrops in Eubœa Athenas civitatem, quæ et Diadæ, condidit; quam urbem Euboici Orchomenon appellaverunt.

b Chaldæi contra Phœnices dimicant.	483	122	25	23	20	23	3	c Ab Heleno Deucalionis et Pyrrhæ filio Græci Hellenes nuncupati sunt; et terra quæ ante Acte, sub eo Attica vocata, a filia Cranai regis Atheniensium: quæ dicta est Attis post hoc.
d Judicium Neptuni et Minervæ de contentione regionis apud Cecropem fuisse confligitur.	484	123	26	24	21	24	4	
	485	124	27	25	22	25	5	
	486	125	28	26	23	26	6	
	487	126	29	27	24	27	7	
	488	127	30	28	25	28	8	

e XIV. MARATHIUS annis xx.

489	128	31	1	26	29	9
-----	-----	----	---	----	----	---

f XI. CHENCHERES annis xvi.

g Iste est Pharao Chencheres qui contradixit per Moysen Deo, atque mari Rubro obrutus est. Post quem regnavit Ægyptiis Acherres Pharao.

	490	129	32	2	27	30	1
	491	130	33	3	28	31	2
	492	131	34	4	29	32	3
	493	132	35	5	30	33	4
	494	133	36	6	31	34	5
h cccc et xx annus repromissionis.	495	134	37	7	32	35	6
	496	135	38	8	33	36	7
	497	136	39	9	34	37	8

i Corinthus condita, quæ prius Ephyra dicebatur.

k XVI. ASCATADES annis xl.

498	137	1	10	35	38
-----	-----	---	----	----	----

l Secundum nonnullos Io in Ægyptum profecta, et ibi Isis nuncupata; quæ nupta postea Telegono Epaphum genuit, quem Ægyptiis Orum nominaverunt, Græci Epaphum.

m Apollinis Delii templum ab Erysi-clithone primum fabricatum.	499	138	2	11	36	39	10
	500	139	3	12	37	40	11
	501	140	4	13	38	41	12
	502	141	5	14	39	42	13
	503	142	6	15	40	43	14
	504	143	7	16	41	44	15
	505	144	8	17	42	45	16

n Quadragesimus et tricesimus annus repromissionis, qui et octogesimus annus Moysi. Moyses in monte Sina divino fruitur aspectu, qui lxxx annum agens dux itineris ex Ægypto Hebræorum gentis efficitur, legem eis in eremo tradens per annos xl. Ab hoc loco usque ad Salomonem et ædificationem templi numerantur anni cccclxxx.

a Κέκροψ Ἀθήνας, τὰς καὶ Διάδας, ἐν Εὐβοίᾳ ἐκτίσεν. Εὐβοεῖς δὲ ταύτην Ὀρχομενὸν μετωνόμασαν. *Sync. p. 153, C.*

b Καλδαῖοι κατὰ Φοινίκων ἐστράτευσαν. *Ibidem.*

c Ἀπὸ δὲ Ἑλλήνων τοῦ Δευκαλίωνος Ἑλληνες οἱ Γραικοὶ καλοῦνται. *Sync. p. 157, C.*

d Ἡ τῶν θεῶν χρίσις Ποσειδῶνος καὶ Ἀθηναῶς ἐπὶ Κέκροπος μυθεύεται Ἑλλήσι περὶ τῆς χώρας. *Ibidem.*

e Σικωινῶν ἰς ἑβασθεύσε Μαράθιος ἔτη κ'. *Idem p. 124, B.*

f Αἰγυπτῶν ἰα' Χεγγέρης ἔτη ις'. *Euseb. apud Sync. p. 72, D.*

g Κατὰ τοῦτον Μωϋσῆς τῆς ἐξ Αἰγύπτου πορείας εἰς Ἰουδαίων ἠγήσατο Μόνος Εὐσέβιος ἐπὶ τοῦτου

λέγει τὴν τοῦ Ἰσραὴλ διὰ Μωϋσέως ἐξοδὸν, μηδενὸς αὐτῷ λόγου μαρτυροῦντος, ἀλλὰ καὶ πάντων ἐναντιομένων ὡς μαρτυρεῖ. *Sync. p. 72, D.*

h οὐκ ἔτος τῆς ἐπαγγελίας. *Chron. pasch. p. 64, D.*

i Κόρινθος ἡ πάλαι Ἐφύρα καλουμένη ἐκτίσθη. *Sync. p. 152, D.*

k Ἀσσυρίων ἰς ἑβασθεύσε Ἀσκατάδης ἔτη λγ'. *Idem p. 147, A.*

l Ἴω εἰς Αἰγυπτὸν ἐλθοῦσα κατὰ τινος, ἢ καὶ Ἰσις προσηγαρεύθη. *Idem p. 152, C.*

m Τὸ ἐν Δήλῳ ἱερὸν Ἀπόλλωνος Δηλίου ὑπὸ Ἐρυσίχθονος υἱοῦ Κέκροπος ἰδρύνθη. *Idem p. 153, C.*

n Μωϋσῆς θεοφανείας ἐπὶ τοῦ Σιναίου ὄρους ἠξιοῦσα ὡς ἔτος τῆς ἐπαγγελίας. *Chron. pasch. p. 64, D.*

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ATHEN.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Moyse- dux	Ascata- des	Mara- thius	Triopas	Cecrops diphyes	XVIII dynastia Acherres
	MOYSES annis XL.					a XII. ACHERRES annis VIII.	
	506	1	9	18	43	46	1
b Areopagi novum nomen iudicii Atheniensium constitutum.							
	507	2	10	19	44	47	2
c Hercules, cognomento Desanaus, in Syria Phœnice clarus habetur. Inde ad nostram usque memoriam a Cappadocibus et Eliensibus (al. Deliis) Desanaus adhuc dicitur.							
d Septem mensibus elaboratum est tabernaculum.							
	508	3	11	20	45	48	3
	f XV. ECHYREUS annis LV.					e Vitis inventa a Dionysio, sed non Semelæ filio.	
	509	4	12	1	46	49	4
	510	5	13	2	47	50	5
	g II. CRANAUS annis IX.						
	511	6	14	3	48	1	6
Cranaus indigena septimus ab Inacho, ex cuius filia Attidis nomine Atticam terram vocatam tempore Hellenis filii Deucalionis quidam dicunt.							
h Primus apud Hebræos pontifex constitutus est Aaron frater Moysi.							
	i VIII. CROTOPUS an. XXI.						
	512	7	15	4	1	2	7
l In Creta Apte- ras, qui et urbem condidit.	513	8	16	5	2	3	8
	k XIII. CHERRES annis XV.						
	514	9	17	6	3	4	1
	515	10	18	7	4	5	2
	516	11	19	8	5	6	3
	517	12	20	9	6	7	4
m Moyses in deser- to præest genti Ju- dæorum.	518	13	21	10	7	8	5
	519	14	22	11	8	9	6
In secunda Ægypto regnavit Telegonus, Ori pastoris filius, septimus ab Inacho.							
	n III. AMPHICTYON annis X.						
	520	15	23	12	9	1	7
	Idem hic Amphic- tyon Deucalionis fi- lius est						
<p>a Αιγυπτίων ιδ' Ἀχερρῆς ἔτη η'. <i>Euseb. apud Sync. p. 72, D.</i></p> <p>b Ἄρειος πάγος ἐκλήθη. <i>Sync. p. 153, D.</i></p> <p>c Ἡρακλέα τινὲς φασιν ἐν Φοινίκη γινώριζεσθαι Δισανδῶν ἐπιλεγόμενον, ὃς καὶ μέχρι νῦν ὑπὸ Καππαδοκῶν καὶ Ἠλιαίων οὕτω καλεῖται. <i>Sync. p. 153, D.</i></p> <p>d Ἐν ἑπτὰ μηνσὶν ἐτελειώθη πάντα τὰ ἔργα τῆς σκηπῆς. <i>Idem. p. 135, D.</i></p> <p>e Ἀμπελοργία ὑπὸ Διονύσου ἐγνωρίσθη, οὐχὶ τοῦ ἐκ Σεμέλης. <i>Idem. p. 153, D.</i></p> <p>f Σικυωνίων γ' ἐβασίλευσεν Ἐχυρεὺς ἔτη νε'. <i>Idem. p. 109, C.</i></p> <p>g Ἀθηναίων δευτέρος ἐβασίλευσε Κραναὸς αὐτόθων</p> <p>ἔτη θ'. Κραναοῦ τούτου θυγάτηρ ἦν Ἀτθίς, καθ' ἣν Ἀττικὴ ἡ χώρα ὠνομάσθη, πρότερον Ἀκτὴ λεγομένη. <i>Idem. p. 157, B.</i></p> <p>h Ἀαρὼν ὁ ἀδελφὸς Μωϋσεως πρῶτος Ἑβραίων ἀρχιερεὺς κατέστη. <i>Chron. pasch. p. 76, B.</i></p> <p>i Ἀργείων η' ἐβασίλευσε Κρότωπος ἔτη κδ'. <i>Sync. p. 152, B.</i></p> <p>k Αἰγυπτίων γ' ἐβασίλευσε Χερρῆς ἔτη ιε'. <i>Euseb. apud Sync. p. 73, A.</i></p> <p>l Κρήτης ἐβασίλευσε Ἀπτέρας. <i>Idem. p. 157, A</i> m Μωϋσῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ μ'. <i>Chron. pasch. p. 65, A</i> n Ἀθηναίων τρίτος ἐβασίλευσεν Ἀμφικτύων ἔτη ε' υἱὸς Δευκαλίωνος. <i>Sync. p. 157, C.</i></p>							

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ATHEN.	EGYPT.	
	Abrahamus	Moyseus	Ascata-des	Echyreus	Crotopus	Amphic-tyon	xviii dynastia Cherres
	521	16	24	13	10	2	8
<p><i>a</i> Deucalionis filius Dionysius, verum non ille Semelæ filius, cum in Atticam pervenisset, hospitio receptus a Semacho, filia ejus capreæ pellem largitus est.</p>							
	522	17	25	14	11	3	9
	523	18	26	15	12	4	10
Danaidum res.	524	19	27	16	13	5	11
	525	20	28	17	14	6	12
	526	21	29	18	15	7	13
	527	22	30	19	16	8	14
	528	23	31	20	17	9	15
<p><i>b</i> Templum Deli constructum ab Ery-sichthone filio Ce-cropis.</p>							
<p><i>c</i> XIV. ARMAIS, qui et DANAUS, an. v.</p>							
	529	24	32	21	18	10	1
<p><i>d</i> Epaphus filius Io et Jovis Memphim civitatem condidit cum in secunda Ægypto regnaret.</p>							
<p><i>e</i> IV. ERICHTHONIUS annis l.</p>							
<i>f</i> Lacedæmoniorum civitas condita a Lacedæmone Semelæ filio.	530	25	33	22	19	1	2
	531	26	34	23	20	2	3
	532	27	35	24	21	3	4
<i>g</i> Erichthonius rex Atheniensium Vulcani et Minervæ dicitur filius, qui ab Homero Erechtheus vocatur.	533	28	36	25	1	4	5
<p><i>h</i> Arcas filius Jovis et Callisto, Pelasgis in ditionem redactis, regionem eorum Arcadiam nuncupavit.</p>							
<p><i>k</i> XV. RAMESSES, qui et Ægyptus, annis lxxviii.</p>							
	534	29	37	26	2	5	1
<i>l</i> Danaum regem suum ejecerunt Ægyptii, fratricide ejus Ægypto tradiderunt, Ægyptus quæ prius Aeria dicebatur, ab Ægypto tunc sibi regnante nomen accepit, secundum quosdam historiographos.	535	30	38	27	3	6	2
	536	31	39	28	4	7	3
	537	32	40	29	5	8	4
<p><i>m</i> XVII. AMYNTAS annis xlv.</p>							
	538	33	1	30	6	9	5
	539	34	2	31	7	10	6
	540	35	3	32	8	11	7
	541	36	4	33	9	12	8
	542	37	5	34	10	13	9
	543	38	6	35	11	14	10
<p><i>n</i> Dardanus condidit Dardaniam.</p>							

a Κατὰ Ἀμφικτύονα, τὸν Δευκαλίωνος υἱὸν, τινὲς φασὶ Διόνυσον εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐλθόντα ξενωθῆναι Σημάχῳ, καὶ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ νεβρίδα δωρήσασθαι. Ἴτερος δ' ἦν οὗτος ἐκ Σεμέλης. *Sync. p. 157, C.*

b Τὸ ἐν Δήλῳ ἱερὸν Ἀπολλωνος Δηλίου ὑπὸ Ἐρυσίχθονος υἱοῦ Κέκροπος ἰδρύνθη. *Idem p. 153, C.*

c Αἰγυπτίῳ ἰγ' ἐβασίλευσεν Ἀρμᾶς ὁ καὶ Δαναὸς ἔτη ε'. *Euseb. apud Sync. p. 73, A.*

d Ἐπαφος Ἰοῦς τῆς δευτέρας ἐβασίλευσεν Αἰγύπτου, καὶ Μέμφιν ἐκτίσεν. *Sync. p. 152, C.*

e Ἀθηναίων δ' ἐβασίλευσεν Ἐριχθόνιος ἔτη v. *Idem p. 157, D.*

f Λακεδαιμονία ἐκτίσθη ὑπὸ Λακεδαιμόνος τοῦ ἐκ Σεμέλης (ed. Μεσοήνης). *Ibidem.*

g Ἐριχθόνιος Ἡφαίστου, ὁ παρ' Ὀμήρῳ Ἐριχθεύς ἐστιν. *Ibidem.*

h Ἀρκᾶς ὁ Καλλυστοῦς καὶ Διὸς υἱὸς, Πελασγῶν κρατήσας, Ἀρκαδίαν τὴν χώραν μετωνόμασεν. *Idem p. 158, A.*

i Ἀργείων θ' ἐβασίλευσε Σθένης ἔτη ια'. *Idem p. 152, B.*

k Ῥαμεσσῆς, ὁ καὶ Αἰγυπτὸς καλούμενος, ἐβασίλευσεν Αἰγύπτου ἔτη ξη' μετονομάσας τὴν χώραν Αἰγυπτὸν τῷ ἰδίῳ ὀνόματι, ἥτις πρότερον Ἀερία ἐλέγετο. *Idem p. 155, C.*

l Ἀρμᾶτος, ὁ καὶ Δαναὸς, φεύγων τὸν ἀδελφὸν Ῥαμεσσῆν, τὸν Αἰγυπτὸν, ἐκπίπτει τῆς κατ' Αἰγυπτὸν βασιλείας αὐτοῦ. *Idem p. 155, B.*

m Ἀσσυρίων ιζ' ἐβασίλευσεν Ἀμόντης ἔτη μδ'. *Idem p. 147, A.*

n Δάρδανος ἐκτίσεν Δαρδανίαν. *Idem p. 158, A.*

HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ATHEN.	ÆGYPT.
Abramus	Moyseus	Amyntas	Echyreus	Danaus	Erichthonius
					dynastia Ramesses

a X. DANAUS annis L.

b Post Sthenelum Argis regnavit Gelanor, quem cum Argivi de imperio pepulissent, regnum Danae tradiderunt.

Castoris de Argivorum principibus. Cum Sthenelum, undecimo regni anno, Danaus expulisset, Argos tenuit: minoresque ejus perseveraverunt usque ad Eurystheum filium Stheneli nepotem Persei. Post quem Pelopidæ imperium susceperunt, primo regnante Atreo. Danaus amisso regno suo, quod Ægyptiorum fuit, apud Argos venit, atque Sthenelum Argivorum regem regno suo ejecit, consentientibus Argivis: quo ejecto, regnavit Gelanor, quem ipsi Argivi ejecerunt, Danaoque regnum suum crediderunt. Argos sibi Danaus vindicavit expulsus Ægypto, et eandem aquis abundare fecit.

544	39	7	36	1	15	11
545	40	8	37	2	16	12

Mors Moysi. Hebræorum post Moysen dux constituitur Jesus annis viginti septem. Hucusque quinque libri Moysi continent gesta annorum trium millium septingentorum triginta, secundum LXX Seniorum interpretationem.

c JESUS annis xviii.

546	1	9	38	3	17	13	d Erichthonius primus quadrigam junxit in Græcia: erat quippe apud alias nationes.
e Apud Hebræos pontificatum suscepit Eleazar post mortem patris Aaronis.	547	2	10	39	4	18	14
	548	3	11	40	5	19	15
	549	4	12	41	6	20	16
	550	5	13	42	7	21	17
	551	6	14	43	8	22	18

f Danaus per L filias, L filios Ægypti fratris in ipsis nuptiis interficit, evadente solo Lynceo qui post eum regnavit Argivorum. Neque vero multitudo filiorum incredibilis videri debet in barbaris, cum tam innumerabiles habeant concubinas.

Principium LI jubelæi secundum Hebræos.

g Jesus successor Moysi terram Palæstinorum Judææ genti sorte distribuit.	552	7	15	44	9	23	19	i In Creta regnavit Iapis.
	553	8	16	45	10	24	20	His temporibus Toth filius, Hermetis Trismegisti fuisse dignoscitur.
	554	9	17	46	11	25	21	k Busiris Neptuni et Libyæ, Epaphi filix, filius apud vicina Nilo loca tyrannidem exercet, transeuntes hospites crudeli scelerare interficiens.
	555	10	18	47	12	26	22	
	556	11	19	48	13	27	23	
	557	12	20	49	14	28	24	
	558	13	21	50	15	29	25	
	559	14	22	51	16	30	26	
	560	15	23	52	17	31	27	
h Phœnix et Cadmus de Thebis Ægyptiorum in Syriam profecti, apud Tyrum et Sidonem regnaverunt.	561	16	24	53	18	32	28	
	562	17	25	54	19	33	29	
	563	18	26	55	20	34	30	

l XVI. CORAX annis xxx.

564	19	27	1	21	35	31
-----	----	----	---	----	----	----

a 'Αργείων' ἐβασίλευσεν Δαναὸς ἔτη ν'. Sync. p. 155, D.

b Δαναὸς κρατήσας τοῦ Ἄργους, καὶ ἐκβαλὼν Σθένελον τὸν Κροτώπου, Ἀργείων ἐβασίλευσε· καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ μετ' αὐτὸν Δαναῶνται καλούμενοι ἐπ' Εὐρύσθεα τὸν Σθενέλου τοῦ Περσέως· μεθ' οὗς οἱ Πελοπίδαι ἀπὸ Πέλοπος παραλαβόντες ἀρχὴν, ὧν πρῶτος Ἄτρεϋς. Ibidem.

c Ἰησοῦς Ναυῆ ἔτη κζ'. Chron. pasch. p. 77, C.

d Ἐριχθόνιος ἄρμα πρῶτος Ἑλλήσιν ἐφεύρεν· ἦν γὰρ παρὰ βαρβάρων. Sync. p. 157, C.

e Ἐβραίων τὴν ἀρχιερωσύνην δευτέρως διεδέξατο Ἐλεάζαρος υἱὸς Ἰσαάκ. Chron. pasch. p. 76, C.

f Ὁ Δαναὸς διὰ τῶν λεγομένων Δαναίδων, αὐταὶ δὲ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες πενήκοντα, τοὺς πενήκοντα υἱοὺς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Αἰγύπτου διεχρήσατο, χωλῶς

ἐνὸς τοῦ Λυγκέως, καὶ ἐβασίλευσε μετ' αὐτόν. Οὗκ ἄπιστον δὲ ἐν βαρβάροις ἡ πολυτεχνία διὰ τὸ πλήθος τῶν παλλακῶν. Sync. p. 152, B-C.

g Τούτῳ τῷ ἔτει τῆς ἑαυτοῦ ἡγεμονίας διαγαγὼν Ἰησοῦς υἱὸς Ναυῆ τὴν Παλαιστίνων γῆν τῷ Ἰουδαίων ἔθνει διανέμει πρὸς κλῆρον κατὰ φυλὴν. Chron. pasch. p. 77, D.

h Φοινίξ καὶ Κάδμος ἀπὸ Θηβῶν κατ' Αἰγύπτου ἐξελθόντες εἰς τὴν Συρίαν, Τύρου καὶ Σιδῶνος ἐβασίλευσαν. Sync. p. 152, D.

i Κρήτης ἐβασίλευσε Ἰαπίς. Ex Sync. p. 157.

k Βούσιρις Ποσειδῶνος καὶ Λιβύης τῆς Ἐπάρου παῖς τῶν κατὰ τὸν Νεῖλον τόπων ἐτυράννει, καὶ τοὺς παροδύοντας κατέθειε ξένους. Ibidem.

l Σικυωνίων ἐς' ἐβασίλευσε Κόραξ ἔτη λ'. Sync. p. 124, B.

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ATHEN.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Jesus	Amyntas	Corax	Danaus	Erichthonius	XVIII dynastia Ramesses
	565	20	28	2	22	36	32
	566	21	29	3	23	37	33
<i>b</i> Templum Delphis	567	22	30	4	24	38	34
<i>a</i> Phlegya incensum dicitur.	568	23	31	5	25	39	35
	569	24	32	6	26	40	36
	570	25	33	7	27	41	37
<i>c</i> In Creta regnavit Asterius.	571	26	34	8	28	42	38
	572	27	35	9	29	43	39

a Europæ filia Phœnicis mistus est Jupiter, quam postea Asterius Cretensium rex uxorem accipiens, Minoem ex ea et Rhadamanthum et Sarpedonem procreavit.

d Post mortem Jesu subjectos tenuerunt Hebræos alienigenæ annis VIII, qui conjunguntur temporibus Gothoniæ, secundum Judæorum traditiones.

JUDEX GOTHONIEL annis XL.

Judæorum primus iudex Gothoniæ ex tribu Judæ annis XL.	573	1	36	10	30	44	40
	574	2	37	11	31	45	41
	575	3	38	12	32	46	42
	576	4	39	13	33	47	43
	577	5	40	14	34	48	44
<i>e</i> Apud Hebræos pontificatum suscepit Phinees.	578	6	41	15	35	49	45
	579	7	42	16	36	50	46

f V. PANDION an. XL.

	580	8	43	17	37	1	47
	581	9	44	18	38	2	48
	582	10	45	19	39	3	49

Pandion filius Erichthonii, cujus filia Procne et Philomela.

g XVIII. BELOCHUS annis XXV.

Belochi filia Atossa, quæ et Semiramis appellata, regnat cum patre annis VII.	583	11	1	20	40	4	50
	584	12	2	21	41	5	51
	585	13	3	22	42	6	52
	586	14	4	23	43	7	53
	587	15	5	24	44	8	54
<i>k</i> Cadmus regnavit Thebis, ex cujus filia Semele natus est Dionysus, id est Liber pater. Sub quo et Linus Thebæus musicus fuit Thebæorum qui in Achaia sunt.	588	16	6	25	45	9	55
	589	17	7	26	46	10	56
	590	18	8	27	47	11	57
	591	19	9	28	48	12	58
	592	20	10	29	49	13	59
	593	21	11	30	50	14	60

h Apud Argos sacerdotio functa est Hypermuëstra, Danae filia, quæ pepercit Lynceum.
i Rhadamanthus et Sarpedo reges Lyciorum.
l Europæ raptus.
m Melus et Paphus, et Thasus, et Callista urbes conditæ.

a Εὐρώπη τῇ Φοίνικος μυθεύεται Ζεὺς μιγῆναι· αὕτη δὲ ἦν Ἀστερίου τοῦ Κρητῶν βασιλέως γαμετή, ἐξ ἧς ἔσχε τρεῖς υἱούς, Μίνωα καὶ Ῥαδάμανθον, καὶ Σαρπηδόνα. *Synec.* p. 152-153.

b Τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν ἐνεπρήσθη ὑπὸ Φλεγύου. *Idem* p. 152, D.

c Κρητῶν ἐβασίλευσεν Ἀστέριος. *Idem* p. 152, B.

d Μετὰ τελευτῆν Ἰησοῦ κρατοῦσιν Ἑβραίων ἀλλόφυλοι ἔτη η', ἃ συνάπτεται τοῖς τοῦ Γοθονιῆλ, κατὰ τὰς Ἰουδαίων παραδόσεις. *Chron. pasch.* 78, A-B.

e Ἑβραίων τὴν ἀρχιερωσύνην τρίτος διεδέξατο Φινεὺς. *Ibidem.*

f Ἀθηναίων ἐβασίλευσεν ε' Πανδίων ἔτη μ'. Τού-

του θυγατέρες Πρόκνη καὶ Φιλομήλα. *Synec.* p. 157, D.
g Ἀσσυρίων ἡ' ἐβασίλευσε Βήλοχος ἔτη κ'. *Idem* p. 147, A.

h Ἐν Ἀργεὶ ἱεράτευσεν Ὑπερμνήστρα Δαναοῦ. *Idem* p. 157, A.

i Ῥαδάμανθος καὶ Σαρπηδὼν Λυκίων ἤρχον. *Idem* p. 153, B.

k Κάδμος Θηβαίων ἐβασίλευσεν, οὗ τῆς θυγατρὸς Σεμέλης υἱὸς ὁ Διόνυσος. *Ibidem* A.

l Εὐρώπης ἀρπαγῆ. *Ibidem* B.

m Μήλος καὶ Θάσος, καὶ Ἀλκίσθη ἐκτίσθησαν καὶ Πάφος. *Ibidem* C.

HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ATHEN.	ÆGYPT.
Abrahamus	Gothoniel judex	Beloachus	Epopeus	Lynceus	Pandion XVIII dynastia Ramesses

a XVII. EPOPEUS an. xxxv. b XI. LYNCEUS annis xli.

594	22	12	1	1	15	61
595	23	13	2	2	16	62
596	24	14	3	3	17	63
597	25	15	4	4	18	64

c Bithynia condita a Phœnice, quæ primum Mariandyna vocabatur.

d Linus Thebæus et Zethus et Amphion in musica arte clarescunt.

e Idæi digiti, quos dicunt Græci Dactylos, his temporibus erant, qui ferrum repererunt.

598	26	16	5	5	19	65	
599	27	17	6	6	20	66	
f Amphion et Zethus Thebæis regnabant, qui sunt in Achaia.	600	28	18	7	7	21	67
	601	29	19	8	8	22	68

g XVI. AMENOPHIS annis xi.

A In Dardania regnabat Erichthonius filius Dardani.	602	30	20	9	9	23	1
	603	31	21	10	10	24	2
	604	32	22	11	11	25	3
k Minos filius Europæ regnat in Creta.	605	33	23	12	12	26	4
	606	34	24	13	13	27	5
	607	35	25	14	14	28	6

i Ea quæ de Demetra, quam Isidem esse aiunt, et Danae, ex qua Perseus nascitur, dicuntur, his fuerunt gesta temporibus, et quæ de ea fabulæ dicunt.

l XIX. BALEPARES annis xxx.

n Harmonia rapta a Cadmo.	608	36	1	15	15	29	7
	609	37	2	16	16	30	8
	610	38	3	17	17	31	9
	611	39	4	18	18	32	10

m Ephyra, quæ nunc Corinthus vocatur, a Sisyphe condita.

o Eleusine Celeus regnavit, coævus Triptolemo, quem Philochorus ait longa navi ad urbes accedentem distribuisse frumenta: et ob id dedisse suspicionem quod navis ejus serpens pennatus fuerit. Est figura quæ possit recipi.

612	40	5	19	19	33	11
-----	----	---	----	----	----	----

Post Gothoniel Hebræos habuere subjectos alienigenæ annis xviii, qui copulantur temporibus Aod, secundum Judæorum traditiones.

p AODUS annis lxxx.

613	1	6	20	20	34	12
614	2	7	21	21	35	13

a Σικωνίωνιζ' ἐβασίλευσεν Ἐποπεύς ἔτη λε'. Sync. p. 124, B.

b Ἀργείων ια' ἐβασίλευσε Λυγκεύς ἔτη μα'. Idem p. 155, D.

c Βιθυνία ἐκτίσθη ὑπὸ Φοίνικος, ἡ πρὶν Μαρριανδυνὴ καλουμένη. Idem p. 158, C.

d Μίνος καὶ Ἀμφίων καὶ Ζῆθος λυρικὸι θηβαῖοι καὶ μουσουργοὶ ἐγνωρίζοντο, ὡς τινες ἄλλοι δὲ μετὰ ταῦτα. Ibidem, A.

e Ἰδαῖοι Δάκτυλοι σιδηρὸν εὐρόντες, κατὰ τοῦτους ἦσαν. Idem p. 158, C.

f Ἀμφίων καὶ Ζῆθος θηβαίων ἐβασίλευον. Ibidem.

g Αἰγυπτίων ις' ἐβασίλευσε Μένωφις ἔτη μ'. Euseb. apud Sync. p. 73, A.

h Δαρδανίας Ἐριχθόνιος Δαρδάνου ἐβασίλευσεν. Sync. p. 158, B.

i Τὰ κατὰ Δήμητραν, ἣν τινες ἴσιν φασί. Καὶ τὰ περὶ Δανάην, ἐξ ἧς ὁ Περσεύς. Idem p. 161, D.

k Μίνως Κρήτης ἐβασίλευσεν, ὁ Ευρώπης. Idem p. 158, B.

l Ἀσσυρίων ιθ' βαλετόρης ἔτη λ'. Idem p. 147, A.

m Ἐφύρα ἡ νῦν Κόρινθος ὑπὸ Σισύφου ἐκτίσθη. Idem p. 158.

n Ἀρμονία ἠρπάγη ὑπὸ Κάδμου. Ibidem.

o Ἐλευσίνος πόλεως Κελεὺς ἐβασίλευσε, καθ' ὃν Τριπτόλεμος ἦν ὃν φησιν ὁ Φιλόχορος μακρῶ πλοίῳ προσβαλόντα ταῖς πόλεσι τὸν σίτον διδόναι ὑπονοεῖσθαι δὲ πτερωτὸν ὄφιν εἶναι τὴν ναῦν ἔχειν δὲ τι καὶ τοῦ σχήματος. Idem p. 158, D.

p Ἐδοῦλευσαν υἱοὶ ἔτη ιη' . . . Ἦρξε τοῦ λαοῦ Ἀῶδ. Chron. pasch. p. 78, D.

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ATHEN.	EGYPT.	
	Abrahamus	Aodus judex	Balepares	Epopeus	Lynceus	Pandion	XVIII dynastia Amenophis
	615	3	8	22	22	36	14
	616	4	9	23	23	37	15
<i>a</i> Cadmia civitas condita, et Side in Cilicia.	617	5	10	24	24	38	16
	618	6	11	25	25	39	17

b Fabula Proserpinæ, quam rapuit Ædoneus, id est Orcus rex Molossorum, cujus canis ingentis magnitudinis, Cerberus nomine, Pirithoum devoravit, qui ad raptum uxoris ejus cum Theseo venerat; quem et ipsum jam in mortis periculo constitutum adveniens Hercules liberavit, et ob id quasi ab inferis receptus dicitur, ut scribit Philochorus in *Atthidis* libro secundo.

c Pelops apud Argos regnavit annis 619 7 12 26 26 40 18

LIV [al. LXI], a quo Peloponnesus vocata. Hic Pandionis filius, a quo cœpere mysteria.

	620	8	13	27	27	4	19
	621	9	14	28	28	2	20
	622	10	15	29	29	3	21
	623	11	16	30	30	4	22
	624	12	17	31	31	5	23

d VI. ERECHTHEUS annis L

e Achaia ab Achæo condita.

f Dionysus, qui latine dicitur Liber pater, nascitur ex Semele.

	625	13	18	32	32	6	24
<i>g</i> Erechthei filiam Boreas Astræi filius Thrax rapuit; quem fabula ventum aquilonem fuisse confingit, quia aquilo boreas Græce dicitur.	626	14	19	33	33	7	25
Sub hoc Erechtheo et mysteria cœperunt Athenienses.	627	15	20	34	34	8	26
	628	16	21	35	35	9	27

h XVIII. LAOMEDON annis XL.

	629	17	22	4	36	10	28
	630	18	23	2	37	11	29
	631	19	24	3	38	12	30
	632	20	25	4	39	13	31
	633	21	26	5	40	14	32
	634	22	27	6	41	15	33

Ea quæ de Perseo dicuntur, hoc tempore facta fuerunt.

i XII. ABAS annis XXXIII.

	635	23	28	7	1	16	34
--	-----	----	----	---	---	----	----

k Secundum quorundam opinionem hac ætate Phrixus cum Helle sorore sua fugiens insidias novercales, visus est per mare vehi ab ariete velleris aurei. Fuit autem ei navis parata fugienti, cujus insigne aries erat. Porro Palæphatus affirmat Arietem vocatum nutritorem, per quem liberatus sit.

a Καδμεία ἐκτίσθη καὶ Σίδη ἐν Κιλικίᾳ. *Sync.* p. 158, D.

b Κόρης ἀρπαγῆ Περσεφόνης ὑπὸ Ἀϊδωνέως τοῦ Μολοσσῶν βασιλέως, ὃς εἶχε κύνα παμμεγέθη τὸν λεγόμενον Κέρβερον, ᾧ τὸν Πειρήθου ὕστερον διεχρήσατο παραγενόμενον ἐφ' ἀρπαγῆ τῆς γυναικὸς ἄμα Θησεί. Θησεία δὲ παρατυχῶν Ἡρακλῆς ἐρρύσατο μέλονται συνδιαφείρεσθαι τῷ Πειρήθῳ. Διὰ δὲ τὸ κινδύνου προὔπτον ἐξ Ἄδου νομιζέται Θησεὺς ἀνεληλυθέναι, ὡς Φιλόχορος ἱστορεῖ ἐν Ἀτθίδος δευτέρῳ. *Idem* p. 158, C.

c Τὸν Πέλοπᾶ τινες οὐ μόνον Ἀργείων καὶ Μυκητῶν ἱστοροῦσι βασιλεύσαι, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς Πελοποννήσου. *Idem* p. 160, C.

d Ἀθηναίων σ' ἐβασίλευσεν Ἐρεχθεὺς ἔτη ν'. *Idem* p. 161, A.

e Ἀχαία ὑπὸ Ἀγαίου ἐκτίσθη. *Idem* p. 158, D. *f* Διονύσου γένεσις ἐκ Σεμέλης. *Ibidem* D.

g Ἐρεχθέως θυγατέρα Βορέας υἱὸς Ἀστράλου Θρᾷξ ἤρπασεν Ὀριθυίαν· ὃ δὲ μῦθος τὸν ἀνεμον, ὡς Φιλόχορος ἐν τῷ δευτέρῳ φησίν. Ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τὰ λεγόμενα μυστήρια ἤρξαντο. *Idem* p. 161, A.

h Σικωνίων ιη' ἐβασίλευσε Λαομέδων ἔτη μ'. *Idem* p. 124, B.

i Ἀργείων ιδ' ἐβασίλευσεν Ἄβας ἔτη κγ'. *Idem* p. 155, D.

k Κατὰ τούτους Φρίξος, ὃς ἔδοξε τισιν ὀχεῖσθαι ἐπὶ χρυσομάλλῳ κριῶ, ἄμα τῇ ἀδελφῇ Ἑλλῆ φεύγων μητρυιάν ἐπιβουλεύουσαν, εὐτύχησε πλοίου, ᾧ τὸ παράσημον κριὸς ἦν. Παλαίφατος δὲ Κριόν φησι καλεῖσθαι τὸν σώσαντα αὐτοὺς τροφέα. *Idem* p. 161, B.

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ATHEN.	EGYPT.	
	Abrahamus	Aodus judex	Balepares	Laomedon	Abas	Erechtheus	xviii dynastia Amenophis
	636	24	29	8	2	17	35
	637	25	30	9	5	18	36
a XX. LAMPRIDES annis xxxii.							
	638	26	1	10	4	19	37
	639	27	2	11	5	20	38
	640	28	3	12	6	21	39
	641	29	4	13	7	22	40
b Thebis civitate expulso Cadmo, Amphion et Zethus renaverunt in Achaia.							c xix dynastia.

Ægyptii post xviii dynastiam uti suo imperatore cœperunt, quorum primus Sethus.

d I. SETHUS annis lv.

e Ea quæ de Procne et Philomela dicuntur, tunc gesta sunt.	642	30	5	14	8	23	1	f Bellum, quod sub Eumolpo dicitur, hoc tempore gestum est; unde Athenis Eumolpidæ.
	643	31	6	15	9	24	2	
	644	32	7	16	10	25	3	
	645	33	8	17	11	26	4	
	646	34	9	18	12	27	5	
	647	35	10	19	13	28	6	
	648	36	11	20	14	29	7	
	649	37	12	21	15	30	8	g Melampus divinus agnoscitur.
	650	38	13	22	16	31	9	
	651	39	14	23	17	32	10	
k In Dardania regnavit Tros, a quo Trojani nuncupati sunt.	652	40	15	24	18	33	11	
	653	41	16	25	19	34	12	
	654	42	17	26	20	35	13	
	655	43	18	27	21	36	14	

i Apud Pythium vates Apollinis prima, Pemonoe nomine, hexametris versibus futura cecinisse narratur Apollinis responsa.

k Phrygas rexit Tantalus, qui prius Mæones vocabantur.	656	44	19	28	22	37	15	
	657	45	20	29	23	38	16	l Ob raptum Ganymedis, Troi patri Ganymedis, et Tantalos qui rapuerat, bellum exortum est, ut scribit Phanocles poeta. Frustra igitur Jovis fabula et raptrix aquila confingitur.
m XIII. PROETUS annis xvii.								
	658	46	21	30	1	39	17	
	659	47	22	31	2	40	18	
	660	48	23	32	3	41	19	
	661	49	24	33	4	42	20	

a Ἀσσυρίων κ' ἐβασίλευσε Λαμπρίδης ἔτη λδ'. *Sync.* p. 147, A.

b Ζῆθος καὶ Ἀμφίων Κάδμον ἐκβαλόντες Θηβῶν ἐβασίλευσαν. *Idem* p. 157, A.

c Αἰγυπτίων ἐνεακαίδεκάτη δυναστεία βασιλέων ε' Ἀποστολιτῶν. *Euseb. apud Sync.* p. 73, A-B.

d α' Σέθως ἔτη νε'. *Ibidem.*

e Τὰ κατὰ Πρόκην καὶ Φιλομήταν θυγατέρας Πανδίωνος. *Sync.* p. 161, C.

f Ὁ κατὰ Εὐμολπον πόλεμος, ἀφ' οὗ οἱ Εὐμολπίδαι. *Ibidem* B.

γ Μελάμπους μάντις ἐγνωρίζετο. *Ibidem* D.

h Τῆς Δαρδανίας ἐβασίλευσε Τρῶς, ἀφ' οὗ οἱ Τρῶες. *Ibidem* C.

i Πυθοὶ Φημονὴν χρησμοφόδς πρώτη δι' ἐξαμέτρων ἱστορεῖται προεπισπῆσαι. *Ibidem.*

k Τάνταλος ἐβασίλευσε τῆς Φρυγίας, ἦτοι Μαιονίας, ἀφ' ἧς καὶ Μαίονες. *Ibidem.*

l Γανυμήδην Τάνταλος ἀρπάσας υἱὸν τοῦ Τρῶος, ὑπ' αὐτοῦ κατεπολεμεῖτο Τρῶος, ὡς ἱστορεῖ Φανοκλῆς. Μάτην ἄρα τοῦ Αἰδός, ὡς αὐτοῦ τούτου ἀρπάσαντος, ὁ μῦθος καταψεύδεται. *Ibidem* D.

m Ἀργείων ιγ' ἐβασίλευσε Προῖτος ἔτη ιζ'. *Idem* p. 155, D.

HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ATHEN.	ÆGYPT.	
Abrahamus	Aodus judex	Lampri- des	Laome- don	Prætus	Erech- theus	xix dynastia Sethus
662	50	25	34	5	43	21

a Tantalus et Tityus simul degebant. Tityonis autem temporibus Latona fuit, ex qua Apollo alter, qui cum Hercule servivit Admeto.

663	51	26	35	6	44	22
664	52	27	36	7	45	23
665	53	28	37	8	46	24
666	54	29	38	9	47	25
667	55	30	39	10	48	26
668	56	31	40	11	49	27

b Ea quæ de Phri-
xo et Melicerta di-
cuntur, hoc tempore
fuerunt facta; sub
quo celebrata sunt
Isthmia.

d XIX. SICYON annis XLIV, a quo Sicyonii nuncupati sunt,
qui prius Ægialei vocabantur.

669	57	52	41	12	50	28
-----	----	----	----	----	----	----

e Pegasus equus velocissimus cujusdam mulieris, sive, ut Palæphatus affirmat, Bellerophontis navis fuit. Bellerophon equo suo Pegaso rivulum qui plenus erat serpentum et ferarum fugiens ocuis transiit; unde occidisse Chimæram dicitur, quia χειμαρρος Græce dicitur rivus; et quia plenus fuerat bestiarum, diversa capita eam continere aiunt fabulæ Græcorum. Velocitatis autem causa equum pennatur pingunt.

f XXI. SOSARES
annis XX.

A Erechthei frater
Perseus adversum
Persas dimicavit, Gorgo-
næ meretricis ca-
pite desecto, quæ
propter eximiam pul-
chritudinem ita specta-
tatores sui mentis
inopes reddebat, ut
vertere eos putaretur
in lapides. Didymus
scribit in *Peregrina
hystoria*, et præbet
scriptorem ejus.

670	58	1	2	13	1	29
671	59	2	3	14	2	30
672	60	3	4	15	3	31
673	61	4	5	16	4	32
674	62	5	6	17	5	33

675
676
677
678
679
680
681
682

675	63	6	7	1	6	34
676	64	7	8	2	7	35
677	65	8	9	3	8	36
678	66	9	10	4	9	37
679	67	10	11	5	10	38
680	68	11	12	6	11	39
681	69	12	13	7	12	40
682	70	13	14	8	13	41

k Cyrene civitas
condita est in Libya
superiore.

683	71	14	15	9	14	42
684	72	15	16	10	15	43

i XIV. ACRISIUS annis XXXI.

a Τιτωδς συνεχρόνισε Ταντάλη· κατά δὲ Τιτυδὸν
Λητώ, ἀφ' ἧς Ἀπόλλων, ὃς καὶ σὺν Ἡρακλεῖ τῷ
Ἀδμήτῃ ἐδοῦλευσεν. *Sync. p. 161, C.*

b Τὰ κατὰ Φρίξον καὶ Μελικέρτην, ἐφ' οὗ τὰ Ἰσθ-
μία. *Ibidem, D.*

c Πέλοψ Ἰπποδάμειαν ἔγημεν. *Idem p. 160, D.*

d Σικυωνίων ἰδ' ἐβασίλευσε Σικυῶν ἔτη μδ'. *Sync. p. 148, A.*

Σικυωνιοὶ ἐλέγοντο ἀπὸ Σικυῶνος πόλεως πρώτης
ἐκ Πελοποννήσου. *Idem p. 97, D.*

e Ὁ Πήγασος τάχα τις ἵππος ὄξυς, κτήμα τῆς γυ-
ναϊκῆς· ὡς δὲ Παλαίφατος, Βελλεραφόντου πλοῖον ἦν
Πήγασος. *Idem p. 162, A.*

f Ἀσσυρίων κα' ἐβασίλευσε Σωσάρης ἔτη κ'. *Idem p. 147, B.*

g Ἀθηναίων ζ' ἐβασίλευσε Κέκροψ ἔτη μδ', ὁ
δεύτερος, Ἐρεχθέως ἀδελφός. *Idem p. 161, A.*

h Περσεὺς τὰς στρατείας ἐπετέλει, καὶ ἐπὶ Πέρσας
ἐστράτευσε, τὴν δὲ Γοργόνα ἐκαρπτόμησεν, ἐταῖραν
εὐμορφον, διὰ κάλλος ἐξιστώσαν τοὺς θεατὰς, ὡς ἀπο-
λιθοῦσθαι δοκεῖν. Δίδυμός φησιν ἐν Ἰστορίᾳ Ἐξένη, καὶ
παράθεται τὸν συγγραφέα ταύτης. *Idem p. 161-162.*

i Ἀργείων ἰδ' ἐβασίλευσεν Ἀκρίσιος ἔτη λα'. *Idem p. 155, D.*

k Κυρήνην ἐκτίσθη ἐν Λιθύῃ. *Idem p. 162, A.*

HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ARGIV.	ATHEN.	ÆGYPT.	
Abrahamus	Ahothus judex	Sosares	Sicyon	Acrisius	Cecrops	xix dynastia Sethus
685	75	16	17	11	16	44
686	74	17	18	12	17	45
687	75	18	19	13	18	46
688	76	19	20	14	19	47
689	77	20	21	15	20	48
c XXII. LAMPARES annis xxx.						
690	78	1	22	16	21	49
691	79	2	23	17	22	50
692	80	3	24	18	23	51

a Ion vir fortis, Atheniensium dux, ex suo vocabulo Athenienses Iones vocavit.
b Dionysus, qui et Liber pater, adversum Indos dimicans, Nisam urbem juxta flumen Indum condidit.

Post Aod Hebræos in ditionem redigunt alienigenæ annis xx, qui conjunguntur temporibus Deboræ et Barach, secundum Judæorum traditiones. Deborra de tribu Ephraim, Barach de tribu Nephtholim.

e DEBRORA et BARACHUS annis xl.

f Amphion Thebis in Achaia regnavit, quem ferunt fabulæ Græcorum cantu citharæ saxa movisse. Fuerunt autem duro corde, et ut ita dicam, saxei quidam auditores.	693	1	4	25	19	24	52	
	694	2	5	25	20	25	53	g Europa a Cre-
	695	3	6	27	21	26	54	tensibus rapta est na-
	696	4	7	28	22	27	55	vi, cujus fuit insigne taurus.
	697	5	8	29	23	28	1	
	698	6	9	30	24	29	2	
	699	7	10	31	25	30	3	i Secundum quos-
AB ADAMO ANNI MMMCCCLXXXIV.	700	8	11	32	26	31	4	dam, Thebis in Achaia regnavit Cadmus.
	701	9	12	33	27	32	5	

h II. RAMPSES annis LXVI.

k Pelops Peloponnesi regnans, Olympiis agoni quoque præfuit : qui postea adversum Ilium arma corripiens, superatur a Dardano qui tunc regnabat Dardaniæ.

702	10	13	34	28	33	6
703	11	14	35	29	34	7
704	12	15	36	30	35	8
705	13	16	37	31	36	9

l Argivorum reges defecerunt, qui imperaverunt annis dxliii, usque ad Pelopem, qui regnavit annis lxx : et in Mycenæ imperio translato, post Acrisium, non sponte interfectum, regnavit Perseus, Sthenelus, Eurystheus, Atreus, Thyestes, Agamemnon, Ægisthus, Orestes, et Tisamenus, et Penthilus, et Cometes, usque ad Heraclidarum descensum.

a Ἴων πολέμαρχος γεγονώς, Ἴωνας τοὺς Ἀθηναίους ἀφ' ἑαυτοῦ ὠνόμασεν. *Sync.* p. 162, A.

b Διόνυσος ἐπ' Ἰνδοὺς ἐστράτευσεν, καὶ τὴν Νῦσαν πόλιν ἐκτίσας πρὸς τῷ Ἰνδῷ ποταμῷ. *Ibidem* B.

c Ἀσσυρίων κθ' ἐβασίλευσε Λαμπραῆς ἔτη λ'. *Idem* p. 151, A.

d Μετὰ τὸ ἀποθανεῖν Ἰσὼδ καὶ Σεμεγάρ ἐδοῦλεσαν (υἱὸς τοῦ Ἰσραὴλ) ἔτη κ'. *Chron. pasch.* p. 79, B.

e Δεδωρῆρα καὶ Βαρὰχ ἔτη μ'. *Ibidem* C.

f Ἀργίων Θηδῶν ἐβασίλευσαν οὗτος ἐμυθεύετο κίθαριζῶν θέλειν τοὺς λίθους, οὗς εὐλόγως ὑποληπτέον ἡλιθίους τινὰς ἀνθρώπους. *Sync.* p. 156, C-D.

g Εὐρώπη Ἀγήνορος ὑπὸ Κρητῶν ἤρπαγη ἐμπόρων. τοῦ δὲ πλοίου παράσημον ἦν ταῦρος. *Idem*

p. 162, B.

h Αἰγυπτίων β' ἐβασίλευσε Πάψης ἔτη ες'. *Esseb.* apud *Sync.* p. 75, B.

i Κάδμος Θηβαίων ἐβασίλευσεν. *Sync.* p. 158, A.

k Τὸν Πέλοπα τινες ἱστοροῦσι βασιλεύσαι πάσης τῆς Πελοποννήσου· οὗτος Ὀλυμπίων προέστη, καὶ στρατεύσας κατὰ Ἴλιον ἠττήθη ὑπὸ Δαρδάνου. *Idem* p. 160, C.

l Μετὰ Ἀκρίσιον, ὡς φασι, τῆς ἀρχῆς τῶν Ἀργείων εἰς Μυκῆνας μεταθεθείσης, διεγίνοντο βασιλεῖς οἱδε· Περσεύς, δὲ ἀνεῖλεν ἀκουσίως τὸν Ἀκρίσιον, Σθέnelος, Εὐρυσθεύς, Πέλοψ, Ἀτρεύς, Θυέστης, Ἀγαμέμνων, Αἰγισθος, Ὀρέστης, Τισαμενός, Πενθίλεις καὶ Κομήτης. Μεθ' οὗς Ἡρακλεῶν κάθοδος. *Idem* p. 155-156.

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ATHEN.	ÆGYPT		
	Abraha- mus	Debbora et Barachus	Lampares	Sicyon	Cecrops	XIX dynastia Rampses	
Mycenis regnavit Per- seus annis VII.	706 707 708	14 15 16	17 18 19	58 39 40	37 38 39	10 11 12	a Mida regnavit in Phry- gia.
b Ilium ab Ilo conditum et nominatum.	709	17	20	41	40	13	
c VIII. PANDION an. XXV.							
	710 711	18 19	21 22	42 43	1 2	14 15	

d Ea quæ de Spartis memorantur, quos Palæphatus scribit, cum proximarum essent regionum, adversum Cadmum subito constitisse, et propter repentinos quasi de terra contractus, et ex omni parte confluctus, Spartos vocatos.

712	20	23	44	3	16
-----	----	----	----	---	----

e Quidam his temporibus vindicant gesta Liberi patris, et ea quæ de Indis, Lycurgo, Actæone et Pentheo memorantur. Quomodo adversum Persem consistens occidatur in prælio, ait Dinarchus poeta, non rhetor. Qui autem voluerit, potest inspicere ipsius Liberi patris apud Delphos sepulcrum juxta Apollinem Aureum. Pingitur vero Liber muliebri et delicato corpore, propter mulieres in suo exercitu militantes: nam pariter ad arma viris feminas alligabat [*Scalig.* allegebat], ut Philochorus loquitur in secundo *Attidis* libro.

f XX. POLYBUS annis XL.

Mycenis regnavit Eury- stheus annis XLIII.	713 714 715 716 717 718 719	21 22 23 24 25 26 27	24 25 26 27 28 29 30	1 2 3 4 5 6 7	4 5 6 7 8 9 10	17 18 19 20 21 22 23	g Lais Chrysippum ra- puit, OEdipi patrem. h Templum in Eleusina ædificatum ab Athenien- sibus. i Miletus civitas con- dita in Asia. l Europa Agenoris filia, ut in quibusdam legimus, rapitur; quod his con- gruit quæ de Minoe dicun- tur. m Philammon Delphius divinus nobilis habetur, qui primus apud Pythium chorum constituit. Al. Apud Delphos Pythiorum ludos constituit.
k XXXIII. PANYAS annis XLV.							
	720 721 722 723 724 725 726	28 29 30 31 32 33 34	1 2 3 4 5 6 7	8 9 10 11 12 13 14	11 12 13 14 15 16 17	24 25 26 27 28 29 30	

a Μίδας Φρυγῶν ἔβασίλευσεν. *Sync.* p. 162, B.

b Ἴλιον ὑπὸ Ἴλου ἐκτίσθη. *Idem* p. 161, D.

c Ἀθηναίων ἠ' ἔβασίλευσε Πανδίων Ἐρεχθίδος
ἔτη κε'. *Ibidem* p. 161, B.

d Κάδμος τοὺς πλησιοχώρους αἰφνιδίως ἐπανε-
θόντας αὐτῷ, διὰ τὸ πάνταχθέν ὡς ἀπὸ γῆς συρβρεῖν
κατ' αὐτοῦ, Σπάρτους ὠνόμασεν, ὡς Παλαίρατος ἐν
πρώτῳ φησίν. *Idem* p. 162, B.

e Διονύσου πράξεις, καὶ τὰ περὶ Ἰνδοῦς, Λυκοῦρ-
γόν τε καὶ Ἀκταίωνα, καὶ Πενθέα· ὅπως τε Περσεὶ
ευστάς εἰς μάχην ἀναιρεῖται, ὡς φησι Δείναρχος ὁ
ποιητής, οὐχ ὁ βήτωρ τῷ δὲ βουλομένῳ πάρεστιν
ἰδεῖν αὐτοῦ τὴν ταφὴν ἐν Δελφοῖς περὶ τὸν Ἀπόλλωνα
τὸν Χρυσοῦν. Γράφεται δὲ θηλύμορφος, διὰ τὸ μιξῶ-

θηλον στρατὸν ὀπλιζέειν· ὀπλιζέ γὰρ σὺν τοῖς ἄρρέσι
τάς θηλείας, ὡς φησὶν ὁ Φιλόχορος ἐν εὐτετέρῳ. *Ibi-
dem* C.

f Σικωνίων κ' ἔβασίλευσε Πόλυβος ἔτη μ'. *Idem*
p. 148, A.

g Λαῖος Χρῦσιππον ἤρασε. *Ibidem* B.

h Ὁ ἐν Ἐλευσίνοι νεῶς ἐκτίσθη. *Ibidem*.

i Μίλητος ἐκτίσθη πόλις. *Ibidem*.

k Ἀσσυρίων κγ' ἔβασίλευσε Πανυάς ἔτη με'. *Idem*
p. 151, A.

l Εὐρώπης ἀρπαγή. *Idem* p. 158, B.

m Φιλάμμων ὁ Δέλφιος ἤχμαζεν, ὁ πρῶτος στήσας
Πυθοῖ χορόν. *Idem* p. 162, D.

HEBR.	ASSTR.	SICYON.	ATHEN.	EGYPT.	
Abrahamus	Debbora et Barachus	Panyas	Polybus	Pandion	XIX dynastia Rampses
727	35	8	15	18	31
728	36	9	16	19	32
729	37	10	17	20	33
730	38	11	18	21	34
751	39	12	19	22	35
752	40	13	20	25	36

a Post Debboram Hebræos in ditionem redigunt alienigenæ annis vii, qui conjuncti sunt temporibus Gedeon, secundum Judæorum traditiones.

b GEDEON e tribu Manassis judex erat an. xl.

733	1	14	21	24	37
734	2	15	22	25	38

c Pandion fugit, insidiis appetitus a Metionidibus.

d IX. ÆGEUS Pandionis filius annis xlviii.

755	3	16	23	1	39
-----	---	----	----	---	----

e Ea quæ de Dædalo fabulæ ferunt, qui visus est simulacra fecisse moventia. Primus enim omnium pedes statuarum a se invicem separavit, aliis conjunctim eos fabricantibus. Palæphatus memorat; nec non quomodo cum filio Icaro Minoem navî fugerit, et propter investigabilem fugam volasse pennis æstimatus sit.

736	4	17	24	2	40
737	5	18	25	3	41
738	6	19	26	4	42
739	7	20	27	5	43
740	8	21	28	6	44
741	9	22	29	7	45
742	10	23	30	8	46
743	11	24	31	9	47
744	12	25	32	10	48
745	13	26	33	11	49
746	14	27	34	12	50
747	15	28	35	13	51
748	16	29	36	14	52
749	17	30	37	15	53
750	18	31	38	16	54
751	19	32	39	17	55
752	20	33	40	18	56

f Cyzicus hoc tempore condita.

g Argonautarum navigatio.

h Atreus et Thyestes post Pelopem Peloponnesi imperium diviserunt.

i Linus magister altorius Herculis omnibus notus efficitur.

753	21	34	1	19	57
754	22	35	2	20	58
755	23	36	3	21	59
756	24	37	4	22	60
757	25	38	5	23	61

o Mycenis Atreus et Thyestes annis lxxv.

a Μετὰ τὸ ἀποθανεῖν Δεδώρῳ ὁ λαὸς ἐδούλευσεν ἔτη ζ'. *Chron. pasch.* p. 80, A.

b Ἦρξε Γεδεὼν τοῦ λαοῦ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ὁ ἐκ φυλῆς Μανασσῆ. *Ibidem.*

c Πανδίων φεύγων ἐν Μεγάροις ἐβασίλευσεν. *Anonym. Scalig. ed.* 2, p. 27.

d Ἀθηναίων θ' ἐβασίλευσεν Αἰγεὺς Πανδίωνος ἔτη μη'. *Syncl.* p. 161, B.

e Τὰ κατὰ Δαίδαλον, ὅς ἐδοξεν ἀγάλματα κινούμενα ποιεῖν· πρῶτος γὰρ διέστησεν τοὺς τῶν ἀγαλμάτων πόδας, ὡς ὁ Παλαίφατος ἱστορεῖ, τῶν πρὸ αὐτοῦ πάντων συμπεφυκτάς αὐτοῦς πλαττόντων· οὗτος ἀποστήναι μυθεύεται σὺν Ἰκάρῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, πλοίου λαβόμενος, καὶ διαφυγὼν τὸν Μίνοα διὰ τὸ ἀνεύρετον γενέσθαι τῷ δῖῳ κοντι. (*Deest aliquid*). *Idem* p. 162-163.

f Κύζικος ὀικήσθη. *Idem* p. 213, B.

g Ὁ τῶν Ἀργοναυτῶν στόλος ἐπλευσεν. *Idem* p. 167, D.

h Μετὰ Πέλοπος τελευτήν ἐμερίσαντο τὴν ἀρχὴν Ἀτρεὺς καὶ Θυέστης. *Idem* p. 160, D.

i Τύρος ἐκτίσθη πρὸ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις νεοῦ. ἔτεσι τνα' (σμα'). *Chron. pasch.* p. 80, B.

k Ὀρφεὺς Θράξ ἐγνωρίζετο· τοῦτου μαθητὴς Μουσάος ὁ Εὐμόλπου υἱός. *Syncl.* p. 156, D.

l Λίνος διδάσκαλος Ἡρακλέους ἐγνωρίζετο. *Idem* p. 162, D.

m Τὰ κατὰ Ὑψιπύλην ἐν Αἰγύπτῳ. *Idem* p. 156, D.

n Σικυωνίων κγ' ἐβασίλευσεν Ἰναχος ἔτη μβ'. *Idem* p. 148, A.

o Μυκητῶν Ἀργείων ις' ἐβασίλευσαν Ἀτρεὺς καὶ Θυέστης ἔτη λγ', κατὰ δὲ ἄλλους ἔτη ξς'. *Idem* p. 160, D.

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ATHEN.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Gedeon	Panyas	Inachus	Ægeus	'xix dynastia Rampses
	758	26	39	6	24	62
a	759	27	40	7	25	63
Ea quæ de Sphinga et	760	28	41	8	26	64
OEdipode, Argo et Argon-	761	29	42	9	27	65
nautis dicuntur, in quibus	762	30	43	10	28	66
fuerunt Hercules, Asclepius,						
Castor et Pollux.						
Si autem inter Argonautas						
fuerunt Castor et Pollux,	763	31	44	11	29	1
quomodo potest soror eorum	764	32	45	12	30	2
Helena credi, quæ post multos annos						
virgo rapitur a Theseo?						
Sphingam vero scribit Pala-						
phatus uxorem Cadmi	765	33	1	13	31	3
propter zelum Harmoniæ	766	34	2	14	32	4
a viro recedentem contra	767	35	3	15	33	5
Cadmum constituisse.	768	36	4	16	34	6
	769	37	5	17	35	7
	770	38	6	18	36	8

b III. AMENOPHIS an. XL.

c Minos mare obtinuit, et Cretensibus leges dedit tanquam a Jove, quod Plato falsum esse convincit.

d XXIV. SOSARMUS annis XIX.

e Hercules consummat certamina, Antæum interficit, Ilium vastat. Dicitur autem Antæus terræ filius, quia solus palæstricæ artis certaminum, quæ in terra exercentur, scientissimus erat; et ob id videbatur a terra matre adjuvari. Hydram autem callidissimam fuisse sophistriam assertit Plato.

f	771	39	7	19	37	9
Thamyris Philammonis filius insignis habetur.	772	40	8	20	38	10

g ABIMELECHUS filius Gedeonis annis III.

	773	1	9	21	39	11
	774	2	10	22	40	12
	775	3	11	23	41	13

h THOLA annis XXII.

	776	4	12	24	42	14
	777	5	13	25	43	15
	778	6	14	26	44	16
	779	7	15	27	45	17
k Priamus Ilii regnavit post Laomedontem.	780	8	16	28	46	18
	781	9	17	29	47	19
	782	10	18	30	48	20

i Bellum Lapitharum et Centaurorum, quos scribit Palæphatus, libro *De incredibilibus*, primo nobiles fuisse equites Thessalorum, quos abeuntes videntes Lapithæ, unum corpus hominis e terra putabant.

a Τα κατά Σφίγγα, τά τε περί Οιδίπου, καί κατά τήν Ἀργῶ, καί τοὺς Ἀργοναύτας, ἐν οἷς ἦσαν Ἡρακλῆς καί οἱ Διόσκοροι· εἰ δὲ τοῦτοι οἱ Διόσκοροι συνήμαζον, πῶς δύναται τούτων εἶναι ἀδελφῆ Ἑλένη, εἰ μή που μετὰ πολλὰ ἔτη παρθένος ἀρπάσσεται ὑπὸ Θησέως; *Sync. p. 156, 157.*

b Αἱ γυπτίων γ' Ἀμμενεφθίδς ἔτη μ'. *Euseb. apud Sync. p. 73, B.*

c Μίνως ἐθαλασσοκράτει, καί Κρησὶν ὡς παρὰ Διὸς ἐνομοθέτει, ὅπερ ὁ Πλάτων ἐν τοῖς νόμοις ἐλέγχει. *Sync. p. 163, A. (Reprehenditur a criticis hic Hieronymus quod ὡς παρὰ Διὸς intellexerit, ut Paradisus memorat.)*

d Ἀσσυρίων κβ' ἐθασίλευσε Σώσαρμος ἔτη ιθ'. *Idem p. 154, A.*

e Ἡρακλῆς τοὺς ἄθλους ἐτέλει, καί Ἀνταῖον ἐν Λιβύῃ καταπαλάσας ἀναίρει, τὸν λεγόμενον γηγενῆ, διὰ τὸ ἐπιστήμονα εἶναι τὸν λεγόμενον παρὰ τοῖς παλαισταῖς τρόπον χαμαί· ὡς ἀπὸ τῆς μητρὸς γῆς βοηθεῖσθαι δοκεῖν. *Idem p. 163, A.*

f Θάμυρις ὁ Φιλάμμωνος ἤμαζεν. *Idem p. 163, A.*

g Ἀβιμελὲχ υἱὸς Γεδεῶν ἔτη γ'. *Chron. pasch. p. 80, D.*

h Θωλᾶ ἔτη κβ'. *Ibidem.*

i Πόλεμος Κενταύρων καί Λαπιθῶν. Κένταυροι δὲ Θεσσαλῶν ἦσαν ἱππεῖς ἄριστοι, ὡς φησι Παλαίφατος ἐν πρώτῃ Ἀπλοτῶν. *Sync. p. 163, B.*

k Πρίαμος υἱὸς Λαομέδοντος μετὰ τὸν πατέρα ἔλιον ἐθασίλευσεν. *Idem p. 172, A.*

	HEBR.	ASSYR.	SICYN.	ATHEN.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Thola	Sosarmus	Inachus	Theseus	xix dynastia Ameno- phis
						a X. THESEUS Ægei annis xxx.
b Septem qui adversus Thebas pugnaverunt Achaicas.	733	8	19	31	1	21
						c XXV. MITHRÆUS annis xxvii.
	784	9	1	32	2	22
	785	10	2	33	3	23
	786	11	3	34	4	24
	787	12	4	35	5	25
	788	13	5	36	6	26
	789	14	6	37	7	27
	790	15	7	38	8	28
						d Medea Colchensis ab Ægeο discedit.
						e Androgeus Athenis dolo interficitur.

f Ea quæ de Minotauro dicuntur, hujus sunt temporis, quem Philochorus in secundo *Attidis* libro scribit magistratum Minois fuisse, Taurum nomine, inhumanum atque crudelem. Et quia Minos super morte Androgei agonem statuerat, præmii nomine pueros Atticos largiens, et ille fortissimus universos in contentione superabat, tandem factum est ut a Theseo in palæstrica vinceretur. Ob quod Athenienses tributaria pœna liberati sunt; sicut ipsos quoque Guosios referre testatur.

791	16	8	39	9	29
792	17	9	40	10	30
793	18	10	41	11	31
794	19	11	42	12	32

g XXII. PILÆSTUS annis vii.

795	20	12	1	13	33
796	21	13	2	14	34
797	22	14	3	15	35

i JAIRUS de tribu Manasse annis xxi.

798	1	15	4	16	36
799	2	16	5	17	37
800	3	17	6	18	38

k Theseus, cum Athenienses prius per regionem dispersos primus in unam civitatem congregasset, ignominiose ejectus est per signa testarum, eandem legem primitus ipse constituens.

801	4	18	7	19	39
802	5	19	8	20	40

a Ἀθηναίων ἰ ἐβασίλευσε Θησεύς ἔτη λ'. *Synec.* p. 172, C.

b Οἱ Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας ἐστράτευσαν. *Ibidem* C.

c Ἀστυριῶν κε' ἐβασίλευσε Μιθραῖος ἔτη κζ'. *Idem* p. 151, A.

d Μήδεια Κολχίς ἀνεχώρησεν Αἰγέως. *Idem* p. 163, B.

e Ἀνδρόγεωσ ἐδολοφονήθη ἐν Ἀθήναις. *Idem* p. 163, D.

f Αὐτοὶ δὲ Κνώσιοι λέγουσιν εἶναι τοῦ Μίνωσ στρατηγόν, ὃς ἐνομάζετο μὲν Ταῦρος, τὴν δὲ φύσιν ὠμὸς καὶ ἀνήμερος ἦν. Ἐπεὶ δὲ Μίνωσ ἀγῶνα ἐπ' Ἀνδρογέω ἐτίθει, οὐ ἀπέκτειναν Ἀθηναῖοι, τοὺς Ἀττιλοὺς δὲ παῖδας ἐπαθλον ἐδίδου, ἰσχυρὸς ὢν ὁ Ταῦρος πάντων κατεκράτει· ὡς δὲ καὶ τῷ Θησεὶ τοῦ ἀγῶνος

μετεδόθη, καὶ τὴν Ταῦρον κατεπάλασε, συνέθη δὲ τοὺς παῖδας διασωθῆναι, καὶ τὴν πόλιν ἀφαιρέθηναι τοῦ δασιμοῦ, ὡς Φιλόχορος ἱστορήσεν ἐν δευτέρῳ Ἀθιδος. *Idem* p. 163, C, D.

g Σικυωνίων κβ' ἐβασίλευσεν Ἡφαιστος ἔτη η'. *Idem* p. 148, A.

h Θησεὺς Ἐλένην ἤρπασεν, ἣν αὐθις ἀπέλαβον οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, τὴν μητέρα Ἡθσεῶσ ἀιχμαλωτίσαντες, ἀποδημοῦντος τοῦ Θησεῶσ. *Idem* p. 172, C.

i Ἐβραίων Ἰαεὶρ ἐκ φυλῆς Μανασσῆ ἔτη κβ'. *Chron. pasch.* p. 81, A.

k Θησεὺς Ἀθηναίους, κατὰ χώραν διεσπαρμένους εἰς ἐν συναγαγῶν, ἤτοι εἰς μίαν πόλιν, πρώτος ἐστρακίσθη, αὐτὸς θεὸς τὸν νόμον. *Synec.* p. 172, C.

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ATHEN.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Jairus	Mithræus	Adrastus	Theseus	XIX dynastia Amendes
						a XXIII. ADRASTUS annis iv. b IV. AMENDES an. XXVI.
e Minos leges ac jura constituit.	803	6	20	1	21	1 d Theseus Athenas pro- fugus dereliquit.
e Philistus scribit a Zoro et Carthagine hoc tempore Carthaginem con- ditam: eosdem autem fuis- se Tyrios.	804 805 806	7 8 9	21 22 23	2 3 4	22 23 24	2 3 4
						f XXIV. POLYPHIDES an XXXI.
g Bellum Amazonum contra Thebas.	807 808	10 11	24 25	1 2	25 26	5 6 h Hercules agonem O- lympicum constituit: a quo usque ad primam olympiadem, supputan- tur anni cccxxx.
i Apri Calydonii et Me- leagri fabula.	809 810	12 13	26 27	3 4	27 28	7 8
						k XXVI. TEUTAMUS annis XXI, sub quo Ilium captum est.
	811 812	14 15	1 2	5 6	29 30	9 10
						l XI. MENESTHEUS annis XXIII.
n Atreus Argis regnat, et Mycenis Thyestes.	813 814 815 816 817	16 17 18 19 20	3 4 5 6 7	7 8 9 10 11	1 2 3 4 5	11 12 13 14 15 m Minos in Sicilia ad- versum Dædalum arma capiens a filio Coccali occiditur, o Mycenis regnat Aga- memnon annis XXXV, cu- jus decimo octavo anno Ilium capitur.
p Phædra Hippolytum amat.	818 819	21 22	8 9	12 13	6 7	16 17
q Post mortem Jair He- bræos in ditionem redi- gunt Ammonitæ annis XXIII [al. VIII, cod. Arm. II], qui cum temporibus posteriorum judicium co- pulantur, secundum Ju- dæorum traditionem.	820	1	40	14	8	18 r JEPHTHÆUS annis VI. s Hercules in Libya oc- cidit Antæum.

Jephthæ in libro Judicium ab ætate Moysi, usque ad semetipsum, ait supputari annos ccc.

a Σικωνίων κγ' ἐβασίλευσεν Ἄδραστος ἔτη δ'.
Synec. p. 148, A.

b Αἰγυπτίων δ' Ἀμμενέμης ἔτη κς'. *Euseb. apud
Synec. p. 73, B.*

c Μίνως κρίσιν ἐνομοθέτει. *Synec. p. 163, A. (Ita
secundum varietatem lectionis et temporis in codd.)*

d Θησεύς ἐφυγεν ἀπὸ Ἀθηνῶν. *Idem p. 172, C.*

e Καρχηδόνα φησὶ Φλιστος κτισθῆναι ὑπὸ Ἀζώ-
ρου καὶ Καρχηδόνης τῶν Τυρίων κατὰ τοῦτον τὸν
χρόνον. *Idem p. 172, A.*

f Σικωνίων κγ' ἐβασίλευσε Πολυφείδης ἔτη λα'.
Idem p. 148, B.

g Ἀμαζόνες κατὰ Ἀθηναίους ἐστράτευσαν. *Idem
p. 172, B.*

h Ἡρακλῆς τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγῶνα ἐθήκεν, ἀφ'
οὗ ἐπὶ πρώτην Ὀλυμπιάδα υ' ἔτη, κατὰ δὲ ἄλλους
υλ'. *Idem p. 172, A.*

i Κάπρου Καλυδωνίου θήρα διὰ Μελεάγρου. *Ibi-
dem B.*

k Ἀσσυρίων κς' ἐβασίλευσε Ταύταμος, ὁ καὶ Ταυ-
τάνης, ἔτη λα'. *Idem p. 251, A. Ἐπὶ τούτου Ἴλιον*

ἦλω. *Euseb. apud Synec. ibidem.*

l Ἀθηναίων ια' ἐβασίλευσε Μενεσθεύς Πετεῶ ἔτη
λγ'. *Synec. p. 172, C.*

m Μίνως ἐπὶ Σικελίαν στρατεύσας διὰ Δαίδαλον,
ἀναιρεῖται ὑπὸ τῶν Κοκάλου θυγατέρων. *Idem
p. 163, D.*

n Μυκηνῶν καὶ Ἀργείων ἐβασίλευσαν Ἀτρεὺς
καὶ Θυέστης. *Idem p. 160, D.*

o Μυκηνῶν ἐβασίλευσεν Ἀγαμέμνων ἔτη λε'. Τῷ
ἡ' ἔτει Ἀγαμέμνωνος ὁ κατὰ τῆς Τροίας ἤρξατο πό-
λεμος, καὶ διήρκεσεν ἔτη ι', ἕως ἀλώσεως Ἰλίου,
ἦτις τῷ ὑποκειμένῳ ἡ' ἔτει Ἀγαμέμνωνος γέγονεν.
Idem p. 170, A-B.

p Φαίδρα Ἰππολύτου ἠράσθη. *Idem p. 163, D.*

q Μετὰ τὸν Ἰαεὶρ ὁ Ἰσραὴλ παρεδόθη δουλεύειν
Ἀμμωνίταις ἔτη ιη'. *Synec. p. 164, B.*

r Ἐβραίων Ἰεφθαὰ ἔτη ς'. *Chron. pasch.
p. 81, C.*

s Ἡρακλῆς Ἀνταῖον ἐν Λιβύῃ καταπαλαίσας
ἀναιρεῖ. *Synec. p. 163, A.*

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ATHEN.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Jephthæus	Teutamus	Polyphides	Mene-siheus	XIX dynastia Amendes
	821	2	11	15	9	19
	822	3	12	16	10	20
	823	4	13	17	11	21
<i>b</i> Interfectorum posteriorum, qui vocabantur Epigoni, adversum Thebas bellum movent.	824	5	14	18	12	22
	825	6	15	19	13	23
<i>c</i> HESEBON annis VII.						
	826	1	16	20	14	24

a Menelaus regnat in Lacedæmone.

d Alexander rapuit Helenam : et Trojanum bellum decennale surrexit. Causa belli malum, quod trium mulierum de pulchritudine certantium, præmium fuit, una earum Helenam pastorali judici pollicente.

e Hercules in morbum incidens pestilentem, ob remedium doloris se jecit in flammam, et sic morte finitus est, anno ætatis suæ quinquagesimo secundo. Quidam autem tricesimo anno [*al.* ante xxx annos; cum periisse scribunt.

827	2	17	21	15	25
828	3	18	22	16	26

f V. THUORIS annis VII.

g Thuoris rex Ægypti ab Homero Polybus vocatur, maritus Andræ, cujus meminit in *Odyssea*, dicens post Trojæ captivitatem Menelaum et Helenam ad eum divertisse, repetentes Græciam post capta bellum Trojæ.

829	4	19	23	17	4
830	5	20	24	18	2
Mopsus regnavit in Cilicia, a quo Mopsicrænæ, et Mopsistia.	831	6	21	25	3
	832	7	22	26	4

h Memnon et Amazones Priamo tulere subsidium.

i Post Hesebon in libro *Judicum* fertur judex Ælon rexisse populum annis x, qui non habetur apud LXX.

k LABDON annis VIII.

833	1	23	27	21	5
834	2	24	28	22	6
835	3	25	29	23	7

l TROJA CAPTA.

Colligitur omne tempus secundum Assyrios, usque in præsentem diem, a quadragesimo tertio anno regis Nini, anni DCCCLXXXV. Secundum Hebræos, a primo anno natiuitatis Abraham, anni DCCCXXXV. Secundum Sicyonios, a vicesimo secundo anno Europis, similiter anni DCCCXXXV. A natiuitate vero Moysi, anni CCCCX. A primo anno Cecropis, qui primus apud Atticam regnavit, usque ad captivitatem Trojæ, et usque ad vicesimum tertium annum Menesthei, cujus Homerus meminit, anni CCCLXXV. Similiter a XIXV anno ætatis Moysi, sunt anni CCCLXXV.

m Menestheus moritur in Melo regrediens a Troja : post quem Athenis regnavit Demophoon. A captivitate Trojæ, usque ad primam olympiadem, sunt anni numero CCCCVI.

a Μενέλαος Λακεδαιμόνος ἐβασίλευσεν. *Synec.* p. 172, B.

b Οἱ Ἐπίγονοι τῶν Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας ἐστράτευσαν. *Idem* p. 163, B.

c Ἐβραίων Ἐσσεθῶν ἐτῆ ζ'. *Chron. pasch.* p. 81, D.

d Ἀλέξανδρος Ἑλένην μοιχεύσας ἔρπαξεν. *Synec.* p. 170, B. Ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος συνέστη ἕνεκα μήλου χρυσοῦ, ὃ κάλλους ἐπαθλον ἦν γυναικῶν τριῶν, ὅπου μίᾳ αὐτῶν προτεθείσης Ἑλένης τῷ κριτῇ· βουκόλος δ' οὗτος ἦν Ἴλιεύς. *Idem* p. 172, D.

e Ἡρακλῆς λοιμώδει νόσῳ ἀγνωσίας παραπεσὼν, εἰς πῦρ ἐνήλατο, καὶ οὕτως ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο, βιώσας τὰ πάντα ἐτῆ νδ'. ἄλλοι δὲ πλείονα ἐτῆ ζῆσαι φασὶν αὐτόν. *Idem* p. 164, A.

f Αἰγυπτίων Θούωρις ἐτῆ ζ'. *Euseb. apud Sync.* p. 73, B.

g Θούωρις οὗτος ἐστὶ παρ' Ὀμήρῳ Πολύβος Ἀλκάνδρας ἀνὴρ, ἐν Ὀδυσσειᾷ φερόμενος, παρ' ᾧ φησὶ τὸν Μενέλαον σὺν τῇ Ἑλένῃ μετὰ τὴν ἄλωσιν Τροίας κατῆχθαι πλανώμενον. *Synec.* p. 169, D.

h Ἀμαζόνες Πριάμῳ συνεμάχησαν. *Idem* p. 172, B. *i* Μετὰ Ἐσσεθῶν Ἀετλῶν κριτῆς ἐκρινε τὸν Ἰσραὴλ ἐτῆ ε'. *Idem* p. 164, D.

k Ἐβραίων Λαβδῶν ἐτῆ η'. *Chron. pasch.* p. 82, A. *l* Ἴλιον ἔλω. *Synec.* p. 172, C.

m Μενεσεθεὺς ἐπανιών ἀπὸ Τροίας ἐν Μήλῳ τῇ νήσῳ τελευτᾷ. Ἀθηναίων ἐβασίλευσε Δημοφῶν. *Idem* p. 172, D.

HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ATHEN.	ÆGYPT.
Abrahamus	Labdon	Tautamus	Polyphides	Demophoon
				xx dynastia Diospolitano- rum

a XII. DEMOPHOON^a an. xxxiii.
DIOSPOL. an. clxxxviii.

b De tertio tomo Manethonis Ægyptii. Ægyptiorum vicesima dynastia Diospolitano-
rum annis clxxxviii.

836	4	26	30	1	1
837	5	27	31	2	2
838	6	28	1	3	3

c XXV. PELASGUS annis xx.

d Mycenis regnabat Ægisthus.

HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ATHEN.	LATIN.	ÆGYPT.
Abrahamus	Labdon	Teutamus	Pelagus	Demophoon	Æneas
					xx dynastia Diosp.

e I. ÆNEAS annis iii.

f Latinis, qui postea Romani nuncupati sunt, post tertium annum captivitatis Trojæ; sive, ut quidam volunt, post annos viii, regnavit Æneas annis iii. Ante Æneam Janus, Saturnus, Picus, Faunus, Lat-
nus, regnaverunt annis circiter cl.

839	7	29	2	4	1	4
840	8	30	3	5	2	5

h SAMSON annis xx.

i Post Labdon Hebræos in ditionem redigunt alienigenæ annis xl, qui copulantur temporibus judicium posteriorum, secundum Hebræorum traditiones.

841	1	31	4	6	3	6
842	2	1	5	7	1	7
843	3	2	6	8	2	8
844	4	3	7	9	3	9

g Mycenis post necem Ægisti regnavit Orestes an. xv.

k Samson fortissimus omnium fuit, ita ut a quibusdam facta ejus gestis Herculis comparentur.

l XXVII. TEUTÆUS annis xl.

m II. ASCANIUS annis xxxviii.

n Ascanius Æneæ filius, derelicto novercæ suæ Lavinia regno, Albam urbem condidit: [al. Albam condidit Loogam], et Silvium Posthumum fratrem suum, Æneæ ex Lavinia filium, summa pietate educavit.

845	5	4	8	10	4	10
846	6	5	9	11	5	11

o Ea, quæ de Ulyxe fabulæ ferunt, quomodo trieri Tyrrhenorum Scyllam fugerit spoliare hospites solitam. Scribit Palæphatus *Incredibilium* libro primo Sirenas quoque fuisse meretrices, quæ deciperent navigantes.

a Ἀθηναίων ιβ' ἐβασίλευσε Δημοφῶν ἔτη λγ'. *Sync.* p. 173, A.

b Τρίτου τόμου Μανεθῶ. Εἰκοστή δυναστεία βασιλέων Διοσπολιτῶν ιβ', οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ροη'. *Euseb. apud Sync.* p. 74, C.

c Σικυωνίων κγ' ἐβασίλευσε Πελαγός ἔτη κ'. *Sync.* p. 148, B.

d Μυκηνῶν ἐβασίλευσεν Ἀγίσθος. *Idem* p. 170.

e Λατίνων ἐβασίλευσεν Λατίνος ἔτη γ'. *Idem* p. 171, C.

f Τινὲς ἔτη η' φασὶ τὸν Λατίνον βασιλεῦσαι Λατίνων μετὰ τὴν ἄλυσιν Τροίας, ἕτεροι δὲ τρία μόνα. *Ibidem*. Πρὸ Λατίνου Ἄλθανος, Κρόνος, Πείκος, Φαῦνος, Λατίνος. *Ibidem* B.

g Μυκηνῶν ἐβασίλευσεν Ὀρέστης. *Idem* p. 171.

h Σαμφῶν ἔκρινε τὸν Ἴσραήλ ἔτη κ'. *Idem* p. 173, B.

i Μετὰ τὴν τελευταίην τοῦ Λαβδῶν (Ἑβραῖοι) ἐδούλευσαν τοῖς Φυλιστιεμ ἔτη μ'. *Ibidem* A.

k Τὸν Σαμφῶν ἰσχυρὴ διάσκημον γεγονέναι, καὶ παρὰ τισὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ παραβάλλεσθαι ταῖς τοῦ Ἡρακλέους φασίν. *Chron. pasch.* p. 82, C.

l Ἀσσυρίων κζ' ἐβασίλευσε Ταυταῖος ἔτη μ'. *Idem* p. 141, B.

m Λατίνων β' ἐβασίλευσεν Ἀσκάσιος ἔτη λη'. *Idem* p. 177, C.

n Ἀσκάσιος ἔκτισε πόλιν Ἄλθαν. *Ibidem*.

o Τὰ κατὰ Ὀδυσσεά, καὶ Σκύλλαν, καὶ Χάρυβδι, καὶ Σειρήνας. *Idem* p. 173, A.

	HEBR.	ASSTR.	SICYON.	ATHEN.	LATIN.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Samson	Tentæus	Pelagus	Demo-phoon	Ascanius	xx dynastia Diosp.
<i>a</i> Lydi mare obtinuerunt.	847 848 849 850 851	7 8 9 10 11	6 7 8 9 10	10 11 12 13 14	12 13 14 15 16	6 7 8 9 10	12 13 14 15 16
<i>b</i> Pyrrhus Delphis in templo Apollinis ab Oreste occiditur proditione sacerdotis Macharei : quo tempore etiam quidam Homerum fuisse dicunt.	852 853 854 855 856 857	12 13 14 15 16 17	11 12 13 14 15 16	15 16 17 18 19 20	17 18 19 20 21 22	11 12 13 14 15 16	17 18 19 20 21 22
	<i>c</i> XXVI. ZEUXIPPUS annis xxxi.						
	858 859 860	18 19 20	17 18 19	1 2 3	23 24 25	17 18 19	23 24 25
	<i>d</i> HELI Sacerdos annis xl.						
<i>e</i> In Hebræorum libro xl. anni inveniuntur. In LXX autem interpretatione xx. Hebræi hunc tradunt esse Phineem.	861 862 863 864 865 866 867	1 2 3 4 5 6 7	20 21 22 23 24 25 26	4 5 6 7 8 9 10	26 27 28 29 30 31 32	20 21 22 23 24 25 26	26 27 28 29 30 31 32
	<i>f</i> Hectoris filii Ilium receperunt, expulsis Antenoris posteris, Heleno sibi subsidiū ferente.						

Ascanius Iulium filium procreavit : a quo familia Juliorum oria. Et propter ætatem parvuli, quæ necdum regendis civibus idoneus erat, Silvium Posthumum fratrem suum regni reliquit hæredem.

	868	8	27	11	33	27	33
	<i>g</i> XIII. OXYNTES annis xii.						
<i>h</i> Secundum quosdam Heraclidarum descensus. <i>Alter</i> . Reversi sunt Herculis nepotes.	869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879	9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19	28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38	12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11	28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38	34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44
	<i>f</i> Amazones Ephesi templum iucendebant.						

k III. SILVIUS ÆNEÆ an. xii.

Silvius Posthumus, quia post mortem patris editus, ruri fuerat educatus, et Silvii et Posthumi nomen accepit : a quo omnes Albanorum reges, Silvii vocati sunt.

	880	20	39	23	12	1	45
<i>a</i> Λυδοί, οἱ καὶ Μαίονες, ἐθαλασσοκράτησαν. <i>Sync.</i> p. 172, B.							
<i>b</i> Ὀρέστης Πύρρον ἀναρεῖ ἐν Δελφοῖς εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν προδοθέντα ὑπὸ Μαχαιρέως ἰερέως. <i>Idem</i> p. 171, A.							
<i>c</i> Σικυωνῶν κς' ἐδασίλευσε Ζεύξιππος ἔτη λα'. <i>Idem</i> p. 151, D.							
<i>d</i> Ἡλεὶ ἔτη μ'. <i>Chron. pasch.</i> p. 83, B.							
<i>e</i> Ἡλεὶ ἠγγάστο τοῦ Ἰσραὴλ ἔτη κ', κατὰ τοὺς Ὁ' κατὰ δὲ τὸ Ἑβραϊκὸν ἔτη μ'. <i>Sync.</i> p. 176, B.							
<i>f</i> Οἱ Ἐκτορος παῖδες τὸν Ἴλιον ἀνεκτέσαντο, τοὺς Ἀντηνωρίδας ἐκβαλόντες, Ἐλένου γνῶμη. <i>Idem</i> p. 171, A.							
<i>g</i> Ἀθηναίων γ' ἐδασίλευσεν ὁ Ὀξύτης ἔτη ιβ'. <i>Ibidem</i> p. 173, A.							
<i>h</i> Ἡρακλειδῶν κάθοδος. <i>Idem</i> p. 177, D.							
<i>i</i> Ἀμαζόνες τὸ ἱερὸν ἐν Ἐφέσῳ ἐνέπρησαν. <i>Idem</i> p. 178, A.							
<i>k</i> Λατίνων γ' Σιλοῦτος Διγείου ἐδασίλευσεν ἔτη κβ'. <i>Idem</i> p. 177, C.							

	HEBR.	ASSYR.	SICYON.	ATHEN.	LATIN.	ÆGYPT.
Abrahamus	Heli	Teutæus	Zeuxippus	Aphidas	Silvius	xx dynastia Diospol.
a XIV APHIDAS anno 1.						
δ Agon Lyciorum primus actus.	881	21	40	24	1	2 46
c XXVIII. THINÆUS d XV. THYMOETES annis viii. annis xxx.						
	882	22	1	25	1	3 47
	883	23	2	26	2	4 48
	884	24	3	27	3	5 49
	885	25	4	28	4	6 50
	886	26	5	29	5	7 51
	887	27	6	30	6	8 52
	888	28	7	31	7	9 53

e Reges Sicyonii defecerunt, qui regnaverunt annis DCCCCLXII. Post quos sacerdotes Carnii constituti sunt.

f Castoris chronographi de Sicyoniorum regno. Exponemus et Sicyoniorum reges ab Ægialeo, usque ad Zeuxippum; qui omnes regnaverunt annis nongentis LXII [at. 942, Arm. 967, Gr. 957]. Et post reges, sacerdotes Carnii sex, qui præfuerunt annis XXXIII. Post quos sacerdos constitutus est Charidemus, qui impensas non sustinens fugit.

	HEBR.	ASSYR.	ATHEN.	LATIN.	ÆGYPT.
Abrahamus	Heli	Thinæus	Thymœtes	Silvius	xx dynastia Diospol.
889	29	8	8	10	54

Castoris de regno Atheniensium. Exponemus autem et Atheniensium reges, cognomento Erechthidas. a Cecrope Diphye usque ad Thymœtem: quorum omne tempus invenitur anni cccxxxix [Arm. 449]. Post quos suscepit regnum Melanthus [at. Melampus] Pylieus Andropompi filius, et hujus filius Codrus; qui imperarunt simul annis LVIII.

g Erechthidarum imperio destructo, Atticorum principum regnum ad aliud genus translatum est, cum Thymœtem provocasset Xanthus Bœotius, et Thymœte recusante, Melanthus Pylieus Andropompi filius suscepisset singulare certamen, ac vicisset, ac deinde regnasset, Atheniensibus regnum ei tradentibus. Hinc et Apaturion, id est fallaciarum, solemnitas celebratur: quia victoria fraude processerit. Dies festus hic erat apud Athenienses.

h XXVI. MELANTHUS annis xxxvii.

890	30	9	1	11	55
891	31	10	2	12	56
892	32	11	3	13	57
893	33	12	4	14	58
894	34	13	5	15	59
895	35	14	6	16	60
896	36	15	7	17	61

a Ἀθηναίων ἐδᾶσλευσεν Ἀφειδᾶς ἔτος ἔν. *Synce.* p. 173, A.

b Ὁ τῶν Λυκίων ἀγὼν πρῶτος ἐτίθη. *Idem* p. 177, D.

c Ἀστυρίων κη' ἐδᾶσλευσε (Θιναίος) ἔτη λ'. *Idem* p. 155, A.

d Ἀθηναίων ιε' ἐδᾶσλευσε Θυμοίτης ἔτη η'. *Idem* p. 178, A.

e Σικυωνίων βασιλεῖα κατεπαύθη. Μετὰ βασιλεῖς αἱ ἱερεῖς Καρνίου. *Idem* p. 151, 132.

f Κάστωρος περὶ τῆς βασιλείας τῶν Σικυωνίων. Παρατίθεμεν δὲ καὶ τοὺς Σικυῶνος βασιλεύσαντας, ἀρχομένους μὲν ἀπὸ Αἰγιαλέως τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος, λήγοντας δὲ ἐπὶ Ζεύξιππον. Οἱ μὲν οὖν βα-

σιλεῖς κατέσχον ἐτῶν χρόνον θνθ'. Μετὰ δὲ τοὺς βασιλεῖς κατεστάθησαν ἱερεῖς τοῦ Καρνίου ἑξ' οὗτοι δ' ἱεράτευσαν ἔτη λγ'. Μεθ' οὗς κατεστάθη ἱερεὺς Χαρίδημος, ὃς καὶ οὐκ ὑπομείνας τὴν δαπάνην, ἐφυγεν. *Idem* p. 97, C.

g Ἢ τῶν Ἐρεχθιδῶν βασιλεῖα κατελύθη, καὶ μετήλθεν εἰς τὸ ἕτερον γένος. Θυμοίτην γὰρ προσκαλεσαμένου Ἐάνθου τοῦ Βοιωτίου, καὶ μὴ ὑπακούσαντος τοῦ Θυμοίτου, Μέλανθος Ἀνδροπόμπου Πύλιος ἀναδεξάμενος ἐμονομάχησε, καὶ νικήσας ἐδᾶσλευσεν. Ἐνθεν Ἀθήνησιν ἡ τῶν Ἀπατουρίων ἑορτὴ ἀγεται, διὰ τὸ σὺν ἀπάτῃ γενέσθαι τὴν νίκην. *Idem* p. 178, B.

h Ἀθηναίων ις' ἐδᾶσλευσε Μέλανθος Ἀνδροπόμπου Πύλιος ἔτη λζ'. *Ibidem.*

	HEBR.	ASSYR.	ATHEN.	LATIN.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Heli	Thimæus	Melanthus	Silvius	xx dynastia Diospol.
	897	37	16	8	18	62
	898	38	17	9	19	63
	899	39	18	10	20	64
	900	40	19	11	21	65

a Mortuo Heli sacerdote, arca testamenti ab alienigenis possidetur, ac deinde in domo Aminadab facit annos xx.

b SAMUEL et SAUL annis XL.

901	1	20	12	22	66
902	2	21	13	23	67
903	3	22	14	24	68
904	4	23	15	25	69
905	5	24	16	26	70
906	6	25	17	27	71
907	7	26	18	28	72
908	8	27	19	29	73

c Hebræorum primus rex Saul ex tribu Benjamin.

d IV. ÆNEAS SILVIUS annis XXXI.

909	9	28	20	1	74
-----	---	----	----	---	----

Latinorum quartus Æneas Silvius annis xxxi. In alia historia reperimus quarto Latinum Silvium regnasse, Lavinix et Melampondis filium, uterinum fratrem Posthumi: et quinto, qui nunc his quartus ponitur, Silvium Æneam Posthumi filium.

Samuel prophetabat.	910	40	29	21	2	75
	911	41	30	22	3	76

e XXIX. DERCYLUS annis XL.

912	12	1	23	4	77
913	13	2	24	5	78
914	14	3	25	6	79
915	15	4	26	7	80

f Homerus secundum quorundam opinionem his fuisse temporibus vindicatur. Quanta autem de eo apud veteres dissonantia fuerit, manifestum esse poterit ex sequentibus. Quidam eum, ex quibus Crates, ante descensum Heraclidarum ponunt. Eratosthenes post centesimum annum Trojanæ captivitatis. Aristarchus Ionica emigratione, sive post annum centesimum. Philochorus emigrationis Ionicæ tempore, sub Archippo Atheniensium magistratu, et post captam Trojam anno centesimo octogesimo. Apollodorus Atheniensis ducentesimo quadragesimo anno eversionis Ilii. Exstiterunt alii, qui modico antequam olympiades inciperent, id est cccc retro annis a Trojana captivitate, eum fuisse putent, licet Archilochus vicesimam tertiam olympiadem, et quingentesimum Trojanæ eversionis annum supputet.

HEBR.	ASSYR.	LACED.	ATHEN.	LATIN.	ÆGYPT.	
Abrahamus	Samuel et Saul	Dercylus	Eurystheus	Melanthus	Æneas Silvius	xx dynastia Diospol.

b Primus Lacedæmoniorum rex in Lacedæmone regnavit Eurystheus annis XLII.

g I. EURYSTHEUS annis XLII.

916	16	5	1	27	8	81
-----	----	---	---	----	---	----

a Τελευτήσαντος Ἡλίου τοῦ Ἰσραέως, ἡ κιδωτὸς ὑπὸ ἀλλοφύλους γίνεται· μετὰ ταῦτα ἄγεται εἰς οἶκον Ἀμιναδάδ. *Sync. p. 176, C.*

b Σαμουήλ, ὁ καὶ προφήτης, ἔκρινε τὸν Ἰσραὴλ ἔτη κ'. *Ibidem.*

c Σαοὺλ πρῶτος ἐβασίλευσε τοῦ Ἰσραὴλ ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν ἔτη μ'. *Ibidem.*

d Λατίνων δ' ἐβασίλευσεν Αἰνείας Σιλοῦτος ἔτη λα'. *Idem p. 177, C.*

e Ἀσσυρίων κθ' ἐβασίλευσε Δέρκυλος ἔτη μ'. *Sync. p. 155, B.*

f Ὅμηρον τὸν παρ' Ἑλλήσι μέγαν ποιητὴν οἱ μὲν περὶ Κράτηρα πρὸ τῆς Ἡρακλειδῶν καθόρου φασὶ

γεγονέναι· οἱ δὲ περὶ Ἐρατοσθένην μετὰ ἔτη ρ' τῶν Τρωϊκῶν· οἱ δὲ περὶ Ἀρισταρχὸν κατὰ τὴν Ἰωνικὴν ἀποικίαν μετὰ ἔτη ρ'· οἱ δὲ περὶ Φιλόχορον ἐπὶ τῆς Ἰωνικῆς ἀποικίας, καθ' ἓνα τῶν διὰ βίου ἀρχόντων Ἀθηνῆσιν Ἀρχιππον μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ἔτεσι ρπ'· οἱ δὲ περὶ Ἀπολλόδωρον τὸν Ἀθηναῖον, ὕστερον τῶν Ἰλιακῶν σμ'· ἄλλοι μικρὸν πρὸ τῶν Ὀλυμπιάδων, ἔτεσιν υ' ἔγγυς μετὰ Ἰλίου ἄλωσιν· καὶ ἕτεροι κατὰ Ἀρχιλόγον περὶ τὴν κγ' Ὀλυμπιάδα μετὰ ἔτη ψ' που τῆς ἀλώσεως Τροίας. *Idem p. 180, 181.*

g Λακεδαιμονίων α' ἐβασίλευσεν Εὐρυσθεὺς ἔτη μδ'. *Idem p. 178, D.*

HEBR. ASSYR. CORINT. LACED. ATHEN. LATIN. EGYPT.

Abraba-Samuel Dercy Aletes Eury- Melan- Aeneas xx
mus et Saul lus stheus thus thus Silvius dynast.
Diosp.

a I. ALETES annis xxxv.

	917	17	6	1	2	28	9	82	Primus Corinthio-
	918	18	7	2	3	29	10	83	rum rex Corinthi re-
b Heraclidarum de-	919	19	8	3	4	30	11	84	gnavit Aletes annis
scensus in Pelopon-	920	20	9	4	5	31	12	85	xxxv.
nesum. Al. Hercu-	921	21	10	5	6	32	13	86	
lis nepotes regressi	922	22	11	6	7	33	14	87	
sunt.	923	23	12	7	8	34	15	88	
c Eurystheus et Pro-	924	24	13	8	9	35	16	89	
cles Spartam obti-	925	25	14	9	10	36	17	90	
nuerunt.	926	26	15	10	11	37	18	91	

d XVII. CODRUS an. xxi.

	927	27	16	11	12	1	19	92	
e Secundi Pelasgi	928	28	17	12	13	2	20	93	f Iones, amisso re-
mære obtinuerunt an-	929	29	18	13	14	3	21	94	gno suo, profugi A-
nis LXXXV.	930	30	19	14	15	4	22	95	thenas se contule-
	931	31	20	15	16	5	23	96	runt.
	932	32	21	16	17	6	24	97	
	933	33	22	17	18	7	25	98	
	934	34	23	18	19	8	26	99	
	935	35	24	19	20	9	27	100	
	936	36	25	20	21	10	28	101	Peloponneses con-
	937	37	26	21	22	11	29	102	tra Athenas dimi-
	938	38	27	22	23	12	30	103	cant.
	939	39	28	23	24	13	31	104	g Incursus in Asiam

h V. LATINUS
SILVIUS an. L.

940 40 29 24 25 14 1 105

I. DAVID annis xl.

i David primus ex	941	1	30	25	26	15	2	106	
tribu Juda regnavit	942	2	31	26	27	16	3	107	
apud Hebræos annis	943	3	32	27	28	17	4	108	
quadraginta.	944	4	33	28	29	18	5	109	
	945	5	34	29	30	19	6	110	k Peloponneses
	946	6	35	30	31	20	7	111	contra Athenas rur-
	947	7	36	31	32	21	8	112	sus dimicant.

Codrus juxta responsum Apollinis se ipsum morti tradens interimitur bello Peloponnesiaco, in quo Erechthidarum regnum destructum est, quod cccclxxxvii annis perseveraverat. Post Codrum principes, quos mors sinebat: quorum primus Medon, Codri filius, regnum in finem vitæ obtinuit Athenis; et post eum cæteri reges.

a Κορινθίων α' εβασίλευσεν 'Αλήτης ἔτη λε'. *Syne.* p. 180, B.

b Ἡρακλειδῶν κάθοδος εἰς Πελοπόννησον γέγονεν. *Idem* p. 178, C.

c Εὐρυσθεὺς καὶ Προκλῆς Σπάρτης ἐκράτησαν. *Ibidem*, D.

d Ἀθηναίων ιζ' εβασίλευσε Κόδρος ἔτη κα'. *Ibidem*, C.

e Πελασγοὶ β' ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη πς'. *Idem* p. 180, D.

f Ἴωνες εἰς Ἀθήνας κατέφυγον ἐκπεσόντες ἐξ Ἀχαιῶν. *Idem* p. 178, C.

g Ἀμαζόνες τῇ Ἀσίᾳ ἐπῆλθον ἄμα Κιμμεριοί. *Ibidem*, A.

h Λατίνων ε' εβασίλευσε (Λατίνος) Σιλούσιος ἔτη ν'. *Idem* p. 177, D.

i Δαβὶδ ἐκ φυλῆς Ἰούδα εβασίλευσεν ἔτη μ'. *Idem* p. 176, D.

k Πελοποννήσιοι ἐστράτευσαν εἰς Ἀθήνας, οἷς ἐαυτὸν ἐξέδωκε διὰ χρησμῶν Κόδρος Μελάμβου καὶ οὐκέτι βασιλεῖς, ἄρχοντες δὲ διὰ βίου τοῖς Ἀθηναίοις καθίσταντο, (ὢν πρῶτος) Μείδων Κόδρου ἔτη κ'. *Idem* p. 178, C.

	HEBR.	ASSYR.	COÏNT.	LACED.	ATHEN.	LATIN.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	David	Dercylus	Aletes	Eurystheus	Medon Codri	Latinus Silvius	xx dynast. Diosp.
XVIII. MEDON CODRI annis xx.								
	948	8	37	32	33	1	9	113
a Hebræorum pontifex Abiathar clarus habetur. Nathan, Asaph prophetabant.	949	9	38	33	34	2	10	114
	950	10	39	34	35	3	11	115
	951	11	40	35	36	4	12	116
b XXX. EUPALES annis xxxviii.								
c II. IΞION annis xxxvii.								
	952	12	1	1	37	5	13	117
	953	13	2	2	38	6	14	118
	954	14	3	3	39	7	15	119
	955	15	4	4	40	8	16	120
	956	16	5	5	41	9	17	121
	957	17	6	6	42	10	18	122
d II AGIS anno i.								
	958	18	7	7	1	11	19	123
e III. ECHESTRATUS annis xxxiv.								
	959	19	8	8	1	12	20	124
	960	20	9	9	2	13	21	125
	961	21	10	10	3	14	22	126
	962	22	11	11	4	15	23	127
	963	23	12	12	5	16	24	128
f Myrina condita civitas Asiæ	964	24	13	13	6	17	25	129
g Cyne in Italia condita vel Cumæ civitas.	965	25	14	14	7	18	26	130
	966	26	15	15	8	19	27	131
	967	27	16	16	9	20	28	132
h XIX. ACASTUS annis xxxvi.								
i Ephesus condita ab Andronico.	968	28	17	17	10	1	29	133
	969	29	18	18	11	2	30	134
	970	30	19	19	12	3	31	135
	971	31	20	20	13	4	32	136
	972	32	21	21	14	5	33	137
	973	33	22	22	15	6	34	138
	974	34	23	23	16	7	35	139
	975	35	24	24	17	8	36	140
	976	36	25	25	18	9	37	141
	977	37	26	26	19	10	38	142
	978	38	27	27	20	11	39	143

Magnesia in Asia condita civitas.

k Carthago condita est, ut quidam volunt, a Carchedone Tyrio : ut vero alii, a Didone filia ejus, post Trojanum excidium anno centesimo quadagesimo tertio.

979 39 28 28 21 12 40 144

a Ἑβραίων ἀρχαίρεϊς Ἀδιάθαρ ἐγνωρίζετο. Γὰρ καὶ Νάθαν, καὶ Ἀσάφ προεφήτευσον. *Chron. pasch.* p. 85, A.

b Ἀσσυρίων ἂν Εὐπάχυμης ἐτη λη'. *Syncl.* p. 159, D.

c Κορινθίων β' Ἰδασιδευσεν Ἰζίων ἐτη λζ'. *Idem* p. 180, C.

d Λακεδαιμονίων β' Ἰδασιδευσεν Ἄγις ἔτος ἐν. *Idem* p. 179, A.

e Γ' Ἐχίστρατος ἐτη λς'. *Ibidem.*

f Μυρίνα, ἢ παρὰ τισι Σμύρνα λεγομένη, ἐκτίσθη

ἐν Ἀσίᾳ. *Idem* p. 181, A.

g Κύμη ἐκτίσθη ἐν Ἰταλίᾳ. *Ibidem.*

h Ἀθηναίων ἀρχων ἰθ' Ἀκαστος ἐτη λς'. *Idem* p. 178, D.

i Ἐφεσος ἐκτίσθη ἐν Ἀσίᾳ ὑπὸ Ἀνδρονίκου. *Idem* p. 181, A.

k Καρχηδῶν ἐπακτίσθη ὑπὸ Καρχηδόνης τοῦ Τυρίου, ὡς δὲ ἄλλοι, ὑπὸ Διδούς τῆς ἑκείνου θυγατρὸς μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ἔτεσι ρμγ'. *Idem* p. 181,

	HEBR.	[ASSYR.	CORINT.	LACED.	ATHEN.	LATIN.	ÆGYPT.	
	Abraha- mus	David	Eupales	Ixion	Eche- stratus	Acastus	Latinus Silvius	xx dynast. Diospol.
Samiorum civitas condita est.	980	40	29	20	22	13	41	145
<i>b</i> II. SALOMON Davidis filius annis XL.								
	981	4	30	30	23	14	42	146
	982	2	31	31	24	15	43	147
	983	3	32	32	25	16	44	148
<i>c</i> Salomon templum in Hierosolymis ædi- ficare cœpit, consum- matumque opus anno octavo. Colligitur au- tem omne tempus a Moysæ et egressu Is- raelis ex Ægypto, usque ad præsentem annum, anni CCCCL XXX, ut Regnorum liber tertius testimo- nio est. A diluvio, usque ad Moysen, anni MCCCXLVII. Ab Adam, usque ad di- luvium, an. MMCCXLII. Simul omnes anni MMMCLXIX.	984	4	33	33	26	17	45	149
	985	5	34	34	27	18	46	150
	986	6	35	35	28	19	47	151
	987	7	36	36	29	20	48	152
	988	8	37	37	30	21	49	153
<i>d</i> III. AGE LAUS annis XXXVII.								
	989	9	38	1	31	22	50	154
<i>e</i> XXXI. LAOSTHENES an. XLV. VI. ALBA an. XXXIX. }								
	990	10	4	2	32	23	4	155
	991	11	2	3	33	24	2	153
	992	12	5	4	34	25	3	157
	993	13	4	5	35	26	4	158
<i>f</i> IV. LABOTES annis XXXVII.								
	994	14	5	6	4	27	5	159
	995	15	6	7	2	28	6	160
<i>g</i> Hebræorum sa- cerdos Sadoc octa- vus ab Aaron habe- tur illustris.	996	16	7	8	3	29	7	161
	997	17	8	9	4	30	8	162
	998	18	9	10	5	31	9	163
	999	19	10	11	6	32	10	164
	1000	20	11	12	7	33	11	165
	1001	21	12	13	8	34	12	166
	1002	22	13	14	9	35	13	167
	1003	23	14	15	10	36	14	168
<i>h</i> XX. ARCHIPPUS annis XIX.								
	1004	24	15	16	11	4	15	169
Carthago secu- ndum nonnullos con- dita a Didone. Alii suprascriptum tem- pus vindicant: quod Virgilius non esse verum ostendit, qui Didonem se interfe- cisse ait.	1005	25	16	17	12	2	16	170
	1006	26	17	18	13	3	17	171
	1007	27	18	19	14	4	18	172
	1008	28	19	20	15	5	19	173
	1009	29	20	21	16	6	20	174
	1010	30	21	22	17	7	21	175
	1011	31	22	23	18	8	22	176
	1012	32	23	24	19	9	23	177
	1013	33	24	25	20	10	24	178

a Ionica emigratio,
in qua quidam Home-
rum fuisse scribunt.

h Prophetabatur Sa-
doc, Achias Siloni-
tes, Samæas.

Quidam Home-
rum et Hesiodum his
temporibus fuisse as-
serunt; alii multo
ante.

a Ἰώνων ἀποικία, καὶ Ὀμηρος ἱστορεῖται γεγωνῶς
παρ' Ἑλλήσιν, ὡς τινες. *Synce*. p. 178, D.

b Σολομῶν υἱὸς Δαβὶδ ἔτη μ'. *Idem* p. 181, C.

c Σολομῶν τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεῶν οἰκοδομῆν
ἤρξατο, ἃ καὶ συνετέλεσεν ἔτεσιν ὀκτώ. Συνάγεται ὁ
πᾶς χρόνος ἀπὸ πα' Μωυσέως, καὶ ὁ ἡ ἐξ Αἰγύπτου
πορεία γέγονεν, ἐπὶ Σολομῶντα καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς τοῦ
ἱεροῦ κατασκευῆς ἔτη χλ' (υπ'). *Chron. pasch.*
p. 91, B.

d Κορυθίων γ' ἔδασθευσεν Ἀγέλας ἔτη λζ'. *Synce*.
p. 180, A.

e Ἀσουρίων λα' ἔδασθευσεν Δασοθένης ἔτη με'.

Idem p. 159, D.

f Λακεδαιμονίων δ' ἔδασθευσεν Λαβῶτης ἔτη λζ'.
Idem p. 179, A.

g Ἑβραίων ἀρχιερεὺς ἀπ' Ἀαρὼν ἡ Σαδὼκ (ἐγκρι-
ρίζετο). *Chron. pasch.* p. 91, C.

h Προεφῆτευσεν Σαδὼκ, καὶ Ἀχίας ὁ Σιλωνίτης, καὶ
Σαμμαίας. *Ibidem*.

i Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος (κατὰ τινάς). *Synce*.
p. 176, D.

k Ἀθηναίων κ' ἔδασθευσεν Ἀρχιππὸς ἔτη ιθ'.
Idem p. 185, A.

	HEBR.	ASSYR.	CORINT.	LACED.	ATHEN.	LATIN.	ÆGYPT	
	Abrahamus	Salomon	Laosthenes	Agelaus	Labotes	Archipus	Alba XXI dynastia Tanitarum	
	1014	34	25	26	21	11	25	1
† Tertio obtinuerunt mare Thracis annis LXXIX.	1015	35	26	27	22	12	26	2
	1016	36	27	28	23	13	27	3
	1017	37	28	29	24	14	28	4
	1018	38	29	30	25	15	29	5
	1019	39	30	31	26	16	30	6
	1020	40	31	32	27	17	31	7

a I. SMENDIS annis XXVII.

c Post mortem Salomonis seditione orta in Judæa, et regno bifariam diviso, in Samaria decem tribus regnavit Hieroboam. Roboam autem filius Salomonis regnavit in Hierusalem duabus tribubus sibi subjectis, quæ vocabantur Juda, ob gentis reges, qui ex Judæ stirpe descendebant. Unde et universa gens nomen Judææ sortita est.

	HEBR.	ASSYR.	CORINT.	LACED.	ATHEN.	LATIN.	ÆGYPT.	
	Abrahamus	Jud. Roboamus	Israel Hieroboamus	Laosthenes	Agelaus	Labotes	Archipus	Alba XXI dynast. Smendis

Apud Hebræos qui in Samaria erant, et vocabantur Israel, primus regnavit Hieroboam annis viginti duobus.

d III. ROBOAMUS annis XVII.

e I. HIEROBOAMUS annis XXII.

1021	1	1	52	55	23	13	32	8
1022	2	2	53	56	24	14	33	9

f XXI. THERSIPPUS annis XLII.

g Susakim rex Ægypti contra Judæos dimicans templum spoliavit.

1023	3	3	54	57	25	15	34	10
1024	4	4	55	58	26	16	35	11
1025	5	5	56	59	27	17	36	12

h IV. PRYMNES annis XXXV.

1026	6	6	57	60	28	18	37	13
1027	7	7	58	61	29	19	38	14
1028	8	8	59	62	30	20	39	15

i VII. EPITUS SILVIUS an. XLVII.

1029	9	9	60	63	31	21	40	16
(*) 1030	10	10	61	64	32	22	41	17

Al. Silvius Aitius, sive Ægyptus, Albæ superioris regis filius.

a Αιγυπτίων πρώτη και είκοστή δυναστεία βασιλέων Τανιτών επτά. Σμένδης έτη κς'. Euseb. apud Sync. p. 74, C.

b Τρίτοι έθαλασσοκράτησαν Θρᾶκες έτη οθ'. Sync. p. 181, B.

c Μετά τελευτήη Σολομώντος, στασιάζαντος του Ιουδαίων έθνους, και τής βασιλείας αυτών διαιρεθείσης, εν Σαμαρεία δέκα φυλών ηγείται του Ισραηλ Ιεροβοάμ. Ιούδα δε και Βενιαμιν εν Ιερουσαλήμ βασιλεύει Ροδοάμ υιός Σολομώντος, αϊς επώνυμον Ιουδαία, διὰ τὸ ἐκ φυλῆς Ιούδα κρατεῖν τοὺς βασιλεῖς ὅθεν και τὸ πᾶν έθνος τήη των Ιουδαίων ειληφεν επωνυμίαν. Chron. pasch. p. 92, B-C.

(*) Lacuna in codice Armeniaco post hunc annum usque ad an. 1100.

d Ροδοάμ βασιλεύει τρίτος του Ιούδα έτη ις'. Chron. pasch. p. 93, D.

e Ιεροβοάμ πρώτος βασιλεύει επί Ισραηλ έτη κθ'. Idem p. 92, C.

f Αθηναίων κα' έδασίλευσε Θέρσιππος έτη ιε'. Sync. p. 185, A.

g Σουσακειμ βασιλεύς Αιγύπτου αναβίς εις Ιερουσαλήμ έσύλησε τον ναόν. Chron. pasch. p. 93, D.

h Κορινθίων δ' έδασίλευσε Πρύμνης έτη λς'. Sync. p. 180, D.

i Λατινών ζ' έδασίλευσεν Αγγίσις Σιλούσις έτη κγ'. Idem p. 134, D.

HEBR. ASSYR. CORIN. LACED. ATH. LATIN. EG.

Abrahamus Jud. Israel Lao-Prym-Dory-Ther-Epitus XXI
 hamus Roboam Hieroboam sthenes sthus sippus Silvius dyn.
 mus boamus nes nes sthus sippus Silvius dyn.
 Men-
 dis

a V. DORYSTHUS annis XXI.

Samus condita, et Smyrna in urbis mo- dum ampliata.	1031 1032 1033 1034	11 12 13 14	11 12 13 14	42 43 44 45	6 7 8 9	1 2 3 4	9 10 11 12	3 4 5 6	18 19 20 21
---	------------------------------	----------------------	----------------------	----------------------	------------------	------------------	---------------------	------------------	----------------------

b XXXII. PERITIADIS annis XXX.

	1035 1036 1037	15 16 17	15 16 17	4 2 3	40 41 42	5 6 7	13 14 15	7 8 9	22 25 24
--	----------------------	----------------	----------------	-------------	----------------	-------------	----------------	-------------	----------------

c Thracis Berynciam,
 quæ nunc Bithynia
 vocatur, transeuntes
 a Strymoneo occupa-
 verunt.

d IV. ABIA annis III.

	1038 1039	1 2	18 19	4 5	13 14	8 9	16 17	10 11	25 26
--	--------------	--------	----------	--------	----------	--------	----------	----------	----------

e II. PSEUSEN-
 NES an. XLI.

	1040	3	20	6	15	10	18	12	4
--	------	---	----	---	----	----	----	----	---

f V. ASA annis XLI.

	1041 1042	1 2	21 22	7 8	16 17	11 12	19 20	13 14	2 3
--	--------------	--------	----------	--------	----------	----------	----------	----------	--------

A Hebræorum pon-
 tifex maximus Abime-
 lech illustris habetur.
 Prophetabant Achias,
 Samæas, et is qui fue-
 rat apud altare Sama-
 riæ Jæu, Joel, Azarias,
 qui et Addo, Ana-
 nias.

g II. NADABUS annis II.

	1043 1044	3 4	1 2	9 10	18 19	13 14	21 22	15 16	4 5
--	--------------	--------	--------	---------	----------	----------	----------	----------	--------

i III. BAASA annis XXIV.

	1045 1046 1047 1048 1049 1050 1051 1052 1053 1054	5 6 7 8 9 10 11 12 13 14	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	11 12 13 14 15 16 17 18 19 20	20 21 22 23 24 25 26 27 28 29	15 16 17 18 19 20 21 22 23 24	25 24 25 26 27 28 29 30 31 32	17 18 19 20 21 22 23 24 25 26	6 7 8 9 10 11 12 13 14 15
--	--	---	---	--	--	--	--	--	--

Principium LXI ju-
 belei secundum He-
 bræos.

k Quarto Thracis
 mare occupaverunt.

l VIII. CAPYS superioris regis filius
 annis XXVIII.

	1055 1056	15 16	11 12	21 22	30 31	25 26	33 34	1 2	16 17
--	--------------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	--------	----------

a Λακεδαιμονίων ε' έβασίλευσεν Δόρυσθος έτη κθ'.
 Sync. p. 179, A.

Chron. pasch. p. 94, 95.

b 'Assyriων λβ' έβασίλευσεν Περτιάδης έτη λ'.
 Idem p. 159, D.

g Δεύτερος έβασίλευσεν του 'Ισραήλ Ναδάβ έτη β'.
 Idem p. 94, A.

c Θρᾶκες από Στρώμονος διαβάντες, κατέσχον την
 νυν Βιθυνίαν, τότε δὲ Βεβρυκίαν, καλουμένην. Idem
 p. 181, B.

h 'Εβραίων αρχιερεύς 'Αδιμελεχ έγνωρίζετο. Προ-
 εφήτευσον δὲ 'Αχίας, Σαμαίας, και ό επί του έν Σα-
 μαρείᾳ θυσιαστηρίου 'Ιηού, 'Ιωήλ, 'Αζαρίας, ζς και
 'Ιωδῆ, 'Ανανία. Sync. p. 186, D.

d 'Εβασίλευσεν του 'Ιούδα τέταρτος 'Αβιοὺδ έτη γ'.
 Chron. pasch. p. 94, B.

i Τρίτος έβασίλευσεν του 'Ισραήλ Βασσα έτη κδ'.
 Chron. pasch. p. 94, C.

e Αιγυπτίων β' Ψουσέννης έτη μα'. Euseb. apud
 Sync. p. 74, D.

k Θρᾶκες έθαλασσοκράτουν. Sync. p. 181, B.

f 'Εβασίλευσεν του 'Ιούδα πέμπτος 'Ασα έτη μζ'

l Λατίνων έβασίλευσε Κάππος Σιλούιος έτη κη'.
 Idem p. 184, D.

HEBR.	ASSYR.	CORIN.	LACED.	ATH.	LATIN.	ÆG.	
Abrahamus	Jud. Asa	Isr. Baasa	Peri-tiades	Prym-nes	Doris-thus	Ther-sippus	Capys xxi. dyn. Pseu-sennes

1057	17	13	23	32	27	35	3	18
1058	18	14	24	33	28	36	4	19
1059	19	15	25	34	29	37	5	20

a VI. AGESILAUS annis XLIV.

1060	20	16	26	35	1	38	6	21
------	----	----	----	----	---	----	---	----

b V. BACCHIS, annis XXXV, a quo reges Bacchiadæ cognominati.

1061	21	17	27	1	2	39	7	22
1062	22	18	28	2	3	40	8	23
1063	23	19	29	3	4	41	9	24

c XXII. PHORBAS

an. XXXI.

1064	24	20	30	4	5	1	10	25
------	----	----	----	---	---	---	----	----

d XXXIII. OPHRATÆUS annis XX.

1065	25	21	1	5	6	2	11	26
1066	26	22	2	6	7	3	12	27
1067	27	23	3	7	8	4	13	28
1068	28	24	4	8	9	5	14	29

e IV. ELA annis II.

1069	29	1	5	9	10	6	15	30
1070	30	2	6	10	11	7	16	31

f V. AMRI annis XII.

1071	31	1	7	11	12	8	17	32
1072	32	2	8	12	13	9	18	33
1073	33	3	9	13	14	10	19	34
1074	34	4	10	14	15	11	20	35
1075	35	5	11	15	16	12	21	36
1076	36	6	12	16	17	13	22	37
1077	37	7	13	17	18	14	23	38
1078	38	8	14	18	19	15	24	39
1079	39	9	15	19	20	16	25	40
1080	40	10	16	20	21	17	26	41

g III. NEΦEPCHEREΣ

1081	41	11	17	21	22	18	27	1	annis IV
------	----	----	----	----	----	----	----	---	----------

h VI. JOSAPHAT annis XXV.

1082	1	12	18	22	23	19	28	2
------	---	----	----	----	----	----	----	---

i VI. ACHAB annis XXII

IX. CARPENTUS SILVIUS superioris regis Capyo filius annis XIII.

1083	2	1	19	23	24	20	1	3
------	---	---	----	----	----	----	---	---

a Λακεδαιμονίων ζ' ἐβασίλευσεν Ἀγησίλαος ἐτη μδ'. *Sync.* p. 133, C.

b Κορινθίων ε' ἐβασίλευσεν Βάκχης ἐτη λε' ἀφ' οὗ οἱ μετὰ τοῦτον βασιλεῖς ἐκλήθησαν Βακχίδαί. *Idem* p. 180, C.

c Ἀθηναίων κθ' ἐβασίλευσεν Φόρβας ἐτη λα'. *Idem* p. 185, A.

d Ἀσσυρίων λγ' ἐβασίλευσεν Ὀφραταῖος ἐτη κ'. *Idem* p. 159, D.

e Τέταρτος ἐβασίλευσεν τοῦ Ἰσραὴλ Ἡλὰ ἐτη β'.

Chron. pasch. p. 95, D.

f Ἑβραίων τοῦ Ἰσραὴλ ἐβασίλευσε πέμπτος Ἄβρι ἐτη ιθ'. *Idem* p. 96, D.

g Αἰγυπτίων γ' Νεφερχερῆς ἐτη δ. *Euseb. armen.* *Sync.* p. 74, C.

h Ἑβασίλευσεν τοῦ Ἰουδα ἔκτος Ἰωσαφάτ ἐτη κβ'. *Chron. pasch.* p. 96, A.

i Ἐκτος Ἀχαάβ ἐβασίλευσεν τοῦ Ἰσραὴλ ἐτη κθ'. *Idem* p. 97, B.

	HEBR. Jud. Israel.	ASSYR.	CORIN.	LACED.	ATH.	LATIN.	ÆG.
	Abra- hamus	Josa- phat.	Achab Ophra- tæus	Bac- chis	Agesi- laus	Phor- bas	Car- pentus dyn. Nepher- cheres
1084	3	2	20	24	25	21	2 4

XXXIV. OPHRATANES annis L. a IV. AMENOPHIS annis IX.

1085	4	3	1	25	26	22	3	1
1086	5	4	2	26	27	23	4	2
b Apud Hebræos prophetabant Jeu, Ozias, Michæas :	1087	6	5	3	27	28	5	3
1088	7	6	4	28	29	25	6	4
pseudopropheta erant Sedechias, Elie- zer.	1089	8	7	5	29	30	7	5
1090	9	8	6	30	31	27	8	6
1091	10	9	7	31	32	28	9	7
1092	11	10	8	32	33	29	10	8
1093	12	11	9	33	34	30	11	9

c V. OSOCHOR annis VI.

1094	13	12	10	34	35	31	12	1
------	----	----	----	----	----	----	----	---

d XXIII. MEGACLES annis XX.

1095	14	13	11	35	36	1	13	2
------	----	----	----	----	----	---	----	---

e X. TIBERINUS SILVIUS an. VIII.

f VI. AGELAS annis XXX.

1096	15	14	12	1	37	2	1	3
1097	16	15	13	2	38	3	2	4
1098	17	16	14	3	39	4	3	5
g Quarti mare ob- tinerunt Rhodii an- nis XXIII.	1099	18	15	4	40	5	4	6

Latinorum decimus
Tiberinus Silvius Car-
penti filius annis VIII.
Ab hoc fluvius appel-
latus est Tiberis, qui
prius Albula diceba-
tur.

h VI. PSINACHES annis IX

i Prophetabant Elias et Elisæus.	1100	19	18	16	5	41	6	1
1101	20	19	17	6	42	7	6	2
1102	21	20	18	7	43	8	7	3
1103	22	21	19	8	44	9	8	4

k VII. ARCHELAUS an. LX.

XI. AGRIPPA SILVIUS an. XLI.

1104	23	22	20	9	1	40	1	5
------	----	----	----	---	---	----	---	---

Latinorum undecimus Agrippa Silvius Agrippæ Tiberini filius annis XL. In Latina historia hæc ad verbum scripta reperimus : Agrippa apud Latinos regnante, Homerus poeta in Græcia claruit, ut testatur Apollodorus grammaticus, et Euphorbius historicus, ante urbem Romam conditam annis CXXIV et, ut ait Cornelius Nepos, ante olympiadem primam annis C.

a Αιγυπτίων δ' Ἀμενωφίς ἔτη θ'. Euseb. apud Sync. p. 74, C.

b Προεφήτεον Ἀβδίου, Ἰηοῦ, Ὀζιῆλ, Μιχαίας· ψευδοπροφήται Σεδχίας καὶ Ἐλιέζερ. Chron. pasch. p. 96, A-B.

c Αιγυπτίων ε' Ὀσοχώρ ἔτη ζ'. Euseb. apud Sync. p. 74, D.

d Ἀθηναίων κγ' ἐβασίλευσεν Μεγακλῆς ἔτη κη'. Sync. p. 185, B.

e Λατίνων ι' ἐβασίλευσε Τιβέριος ἔτη η', ἀφ' οὗ καταμὲν Τίβερος προσηγορεύθη, ὁ πρὶν Ἀλβὰς κα-

λούμενος. Idem p. 184, 185.

f Κορινθίων ς' ἐβασίλευσεν Ἀγέλας ἔτη λ'. Idem p. 179, C.

g Τέ-αρτοι ἐθαλασσοκράτησαν Ῥόδιοι ἔτη κγ'. Idem p. 181, B.

h Αιγυπτίων ς' Ψινάχης ἔτη θ'. Euseb. apud Sync. p. 74, D.

i Ἐλισσαῖος μετὰ Ἥλιζ προφήτης ἐγνωρίζετο. Idem p. 191, B.

k Λακεδαιμονίων ζ' ἐβασίλευσεν Ἀρχέλαος ἔτη ζ'. Idem p. 185, C.

	HEBR.	ASSYR.	CORIN.	LACED.	ATH.	LATIN.	ÆG.		
	Abrahamus	Judasaphat	Israhelias	Ophra-tanes	Agelas	Arche-laüs	Mega-cles	Agrip-pa Silvius	XXI Psinaches

a VII. OCHOZIAS annis u.

1105	24	1	21	10	2	11	2	6
1106	25	2	22	11	3	12	3	7

b VII. JORAMUS annis viii.

c VIII. JORAMUS annis xii.

1107	1	1	23	12	4	13	4	8
1108	2	2	24	13	5	14	5	9

d VII. PSUSENNES annis xxxv

1109	3	3	25	14	6	15	6	1
1110	4	4	26	15	7	16	7	2
1111	5	5	27	16	8	17	8	3
1112	6	6	28	17	9	18	9	4
1113	7	7	29	18	10	19	10	5
1114	8	8	30	19	11	20	11	6

e Elias rapitur.

f Quinti mare obtulerunt Phryges annis xxv.

g VIII. OCHOZIAS anno i.

1115	1	9	31	20	12	21	12	7
------	---	---	----	----	----	----	----	---

h IX. GOTHOLIA mater annis vii.

i Jonadab filius Rechab clarus habetur, qui dedit mandatum filiis suis ne hiberent vinum.

1116	1	10	32	21	13	22	13	8
1117	2	11	33	22	14	23	14	9
1118	3	12	34	23	15	24	15	10

k IX. JEU annis xxviii.

1119	4	1	35	24	16	25	16	11
1120	5	2	36	25	17	26	17	12
1121	6	3	37	26	18	27	18	13
1122	7	4	38	27	19	28	19	14

l Jeu percutit Achaabi septuaginta liberos, ejusdemque uxorem Hezabelem Sidoniam.

m X. JOASUS filius Ochoziæ annis xl.

1123	1	5	39	28	20	29	20	15
1124	2	6	40	29	21	30	21	16

n XXIV. DIOGNETUS annis xxviii.

1125	3	7	41	30	22	1	22	17
------	---	---	----	----	----	---	----	----

o Joiadas apud Hebræos pontifex insignis erat, qui solus post Moysen vixit annis cxxx.

a Έβδομος έβασίλευσεν του Ισραήλ Όχοζίας έτη β'. Chron. pasch. p. 98, C.

b Του Ιούδα ζ' έβασίλευσεν Ιωράμ έτη η'. Idem p. 96, D.

c Όγδοος έβασίλευσε του Ισραήλ Ιωράμ έτη ιδ'. Idem p. 99, C.

d Αιγυπτίων ζ'. Ψουσέννης έτη λε'. Euseb. apud Sync. p. 74, D.

e Ηλίας ανέληφθη. Sync. p. 187, D.

f Φρύγες πέμπτοι έθαλασσοκράτησαν έτη κε'. Idem p. 181, B.

g Όγδοος Όχοζίας έτος εν. Chron. pasch. p. 98, C.

h Η μήτηρ Γοθολία έτη ζ'. Idem p. 99, A.

i Ιωνάδab υιός Πηχάδ έγνωρίζετο. Ibidem B.

k Του Ισραήλ θ' Ιηού έβασίλευσε έτη κη'. Sync. p. 191, B.

l Ούτος ανέλε τον Όχοζίαν και τους υιούς Άχαάδ, και Ίεζάβελ την Σιδωνίαν. Ibidem.

m Μετά Γοθολίαν έβασίλευσεν Ιωάς έτη μ'. Chron. pasch. p. 100, C.

n Αθηναίων κδ' έβασίλευσε Διόγνητος έτη κη'. Sync. p. 185, B.

o Ιωδακ παρ' Έβραίοις άρχιερεύς έγνωρίζετο μόνος μετά Μωυσά βίωσας έτη ρλ'. Chron. pasch. p. 100, D.

HEBR. ASSYR. CORIN. LACED. ATH. LATIN. EG.

Abra- Jud. Isr. Ophra- Eude- Arche- Dio- Agrip- xxii
banus Joasus Jeu tanes mus laus gnetus pa dyn.
Psusen-

a VII. EUDEMUS annis xxv.

1126	4	8	42	1	23	2	23	18
1127	5	9	43	2	24	3	24	19
1128	6	10	44	3	25	4	25	20
1129	7	11	45	4	26	5	26	21
b Apud Hebræos 1130	8	12	46	5	27	6	27	22
Zacharias propheta a 1131	9	13	47	6	28	7	28	23
rege Joas interficitur. 1132	10	14	48	7	29	8	29	24
Hic Zacharias Joiadæ 1133	11	15	49	8	30	9	30	25
filius fuit, qui pro ve- 1134	12	16	50	9	31	10	31	26
ritate regi resistens occiditur inter tem- plum et altare, sicut								

Lycurgus insignis
habetur.

c. XXXV. ACRAZAPES annis xlii.

Evangelia testantur. 1135	13	17	1	10	52	11	32	27
Barachiz autem filius 1136	14	18	2	11	53	12	33	28
appellatur, quia ob 1137	15	19	3	12	54	13	34	29
sanctitatem vitæ pa- 1138	16	20	4	13	55	14	35	30
tris Barachiz nomi- 1139	17	21	5	14	56	15	36	31
nati (quod interpreta- 1140	18	22	6	15	57	16	37	32
tur benedictus) et hic 1141	19	23	7	16	58	17	38	33
Benedicti nomen ob- 1142	20	24	8	17	59	18	39	34
tinuit. 1143	21	25	9	18	60	19	40	35

d xxii dynastia Bubastita-
rum, quorum primus
I. SESONCHOSIS annis xxi.

Alter Sesonchosis, 1144 22 | 26 | 10 | 19 | 41 | 20 | 41 | 1 |

cujus pater fuit Scra-
pis (*Sync. p. 91, B*).

Hunc post mortem

deum Serapim Ægyptii

nominantes colunt, 1145

quem et inferum deum 1146

fuisse dicunt. Hoc in

membris Ægyptia-

cis Ptolemæi, quæ di- 1147

citur sacra scriptura, 1148

invenies. 1149

Sexti mare obtinue- 1150

runt Cyprii. annis

xxiv (1).

f X. JOACHAZUS annis xvii.

1147	25	1	13	22	44	23	3	4
1148	26	2	14	23	45	24	4	5
1149	27	3	15	24	46	25	5	6
1150	28	4	16	25	47	26	6	7

g VIII ARISTOMEDES annis xxxv.

1151	29	5	17	1	48	27	7	8
1152	30	6	18	2	49	28	8	9

h XXV. PHERECLES. annis xix.

1153	31	7	19	3	50	1	9	10
1154	32	8	20	4	51	2	0	11
1155	33	9	21	5	52	3	1	12
1156	34	10	22	6	53	4	2	13
1157	35	11	23	7	54	5	3	14

a Κορινθίων ζ' ἐβασίλευσεν Εὐδήμος ἔτη κα'. *Sync. p. 185, D.*

b Παρ' Ἑβραίοις Ζαχαρίας ὁ προφήτης ἀναιρεῖται ὑπ' Ἰωᾶς. *Idem p. 187, D.*

c Ἀσσυρίων λε' ἐβασίλευσεν Ἀκραγάνης ἔτη μδ'. *Idem p. 160, A.*

d Εἰκοστή δευτέρα θυναστεία Βουβαστῆτων βασιλέων τριῶν, (ὧν) α' Σεσέγγωσις ἔτη κα'. *Euseb. apud Sync. p. 74, D.*

e Λατίνων ιδ' ἐβασίλευσεν Ἀρμόουλος Σιλοῦτος ἔτη ιθ'. Οὗτος ἐκεραυνώθη διὰ πολλὴν ἀσεβείαν. *Sync. p. 185, A.*

f Δέκατος Ἑβραίων ἐβασίλευσεν τοῦ Ἰσραὴλ Ἰωαχὰς ἔτη ιζ'. *Chron. pasch. p. 103, A.*

g Κορινθίων ἐβασίλευσεν Ἀριστομήδης ἔτη λε'. *Sync. p. 180, A.*

h Ἀθηναίων ἐβασίλευσε κα' Φερεκλῆς ἔτη ιθ'. *Idem p. 185, B.*

(1) Variant codd. nempe xxxiv, xxxii, xxi. Sed dicendum xxiv, patet ex anno Abrahami 1174.

HEBR.		ASSYR. CORIN. LACED. ATH. LATIN. EG.						
Abramam	Jud. Joasus	Isr. Joachazus	Acra-zapes	Aristo-medes	Arche-laus	Phere-cles	Are-mulus	xxii dyn, Seson-chosis
4158	36	12	24	8	55	6	14	15
4159	37	13	25	9	56	7	15	16
4160	38	14	26	10	57	8	16	17
4161	39	15	27	11	58	9	17	18
4162	40	16	28	12	59	10	18	19

a Elisæus propheta moritur.

b XI. AMASIAS annis xxix.

4163	1	17	29	13	60	11	19	20
------	---	----	----	----	----	----	----	----

c XI. JOASUS annis xvi.

XIII. AVENTINUS Silvius an. xxxvii.

d VIII. TELECLUS annis xl.

4164	2	1	30	14	1	12	1	21
------	---	---	----	----	---	----	---	----

e II. OSORTHON annis xv.

4165	3	2	31	15	2	13	2	1
4166	4	3	32	16	3	14	3	2
(1)4167	5	4	33	17	4	15	4	3
4168	6	5	34	18	5	16	5	4
4169	7	6	35	19	6	17	6	5
4170	8	7	36	20	7	18	7	6
4171	9	8	37	21	8	19	8	7

Carthaginem hac ætate quidam conditam putant. Alii multo ante, ut supra memoravimus.

f XXVI. ARIPHRON annis xx.

Septimi Phœnices mare obtinuerunt.

4172	10	9	38	22	9	1	9	8
4173	11	10	39	23	10	2	10	9
4174	12	11	40	24	11	3	11	10
4175	13	12	41	25	12	4	12	11
4176	14	13	42	26	13	5	13	12

Sub Ariphronē Assyriorum regnum destructum, et Sardanapallus, ut nonnulli scripserunt.

g XXXVI. THONUS CONCOLERUS, qui vocatur Græce Sardanapallus, annis xx.

4177	15	14	1	27	14	6	14	13
4178	16	15	2	28	15	7	15	14
4179	17	16	3	29	16	8	16	15

h XII. HIEROBOAMUS annis xli.

i III. TACELOTIUS an. xiii.

4180	18	1	4	30	17	9	17	1
4181	19	2	5	31	18	10	18	2
4182	20	3	6	32	19	11	19	3
4183	21	4	7	33	20	12	20	4
4184	22	5	8	34	21	13	21	5

k Sardanapallus eodem tempore Tarsum atque Anchialem condidit, et habitari fecit; et in prælio victus ab Arbace Medorum rege, sæmet incendio concremavit.

a 'Ελισσαίος ὁ προφήτης ἐτελεύτησεν ἔτει λζ' τοῦ Ἰωᾶς. Sync. p. 187, D.

b 'Εβασίλευσεν τῆς Ἰουδαίας Ἀμεισσίας ἔτη κθ'. Chron. pasch. p. 101, D.

c 'Εβασίλευσεν τοῦ Ἰσραὴλ Ἰωᾶς ἔτη ις'. Idem p. 104, D.

d Λακεδαιμονίων ἦ' ἐβασίλευσε Τήλεκλος ἔτη μ'. Sync. p. 185, C.

e Αἰγυπτίων β' ἐβασίλευσεν Ὄσωρθὼν ἔτη ιε'. Euseb. apud Sync. p. 74, D.

f Ἀθηναίων κς' ἐβασίλευσεν Ἀριφρών ἔτη κ'.

(1) Lacuna in cod. Arm. usque ad an. 1221.

Κατὰ τοῦτον Ἀριφρώνα ἢ τῶν Ἀσσυρίων καταλύθη ἀρχή, ὡς πάντες συμφωνοῦσι. Sync. p. 185, B.

g Ἀσσυρίων λς' ἐβασίλευσε Θῶνος ὁ λεγόμενος Κογκόλερος, Ἕλληνας δὲ Σαρδανάπαλλος, ἔτη κ'. Idem p. 165, B.

h Αἰγυπτίων γ' ἐβασίλευσε Τακέλλωθις ἔτη ιγ'. Euseb. apud Sync. p. 74, D.

i Τοῦ Ἰσραὴλ ιθ' ἐβασίλευσε Ἰεροβοάμ ἔτη μα'. Chron. pasch. p. 105, D.

k Σαρδανάπαλλος Ταρσὸν ὤκησε καὶ Ἀγχιάλην τὰς πόλεις ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Sync. p. 165, C.

HEBR.	ASSYR.	CORIN.	LACED.	ATH.	LATIN.	ÆGYPT.	
Abram- hamus	Jud. Ama- sias	Isr. Hiero- boamus	Tho- nus Conco- lerus	Aristo- medes	Tele- clus	Ari- phron tinus	xxii dyn. Tace- lothis

1185	23	6	9	35	22	14	22	6
------	----	---	---	----	----	----	----	---

a IX AGEMON annis xvi.

1186	24	7	10	1	23	15	23	7
1187	25	8	11	2	24	16	24	8
1188	26	9	12	3	25	17	25	9
1189	27	10	13	4	26	18	26	10
1190	28	11	14	5	27	19	27	11
1191	29	12	15	6	28	20	28	12

b XII. AZARIAS.

qui et Ozias, annis LII.

1192	1	13	16	7	29	1	29	13
------	---	----	----	---	----	---	----	----

c XXVII. THESPIEUS annis xxvii.

d xxiii dynastia.

I. PETUBAS annis xxvi.

1193	2	14	17	8	30	2	30	1	
1194	3	15	18	9	31	3	31	2	
Lycurgus Lacedæ- moniiis jura componit.	1195	4	16	19	10	32	4	32	3
	1196	5	17	20	11	33	5	33	4

Thespieo Aripbronis filio Athenis regnaate, Assyriorum imperium deletum est.

Usque ad id tempus fuisse reges Assyriorum historia refert. Et sunt simul anni mxcvii. Omnes autem anni regni Assyriorum a primo anno Nini supputantur mccxl.

Arbaces Medus, Assyriorum imperio destructo, regnum in Medes transtulit : et interim sine principibus res agebatur, usque ad Dejoecem, qui et Assyriorum regnavit, regem Medorum. In medio autem tempore Chaldæi proprie prævalebant : quorum separatæ quædam regum successiones feruntur. Reliquæ autem gentes propriis regibus utebantur.

Alter. Temporibus istis Assyrii sine auctore [rectore] fuerunt, quia Arbaces Medus, deposito regno eorum, ad suum reversus est. Postea autem Dejoces Medorum regnum ipsis conjunxit; magis autem Assyrios ad suum regnum recepit. Sed interim actus proprie feruntur Assyriorum, et quod reges interim levaverunt.

HEBR.	CORINT.	LACED.	ATHEN.	LATIN.	ÆGYPT.		
Abram- hamus	Jud. Azarias	Isr. Hiero- boamus	Age- mon	Tele- clus	Thes- pieus	Aven- tinus	xxiii dynastia Petu- bas

1197	6	18	12	34	6	34	5
1198	7	19	13	35	7	35	6
1199	8	20	14	36	8	36	7
1200	9	21	15	37	9	37	8

e XIV. PROCAS SILVIUS an. xxi.

Aventinus Aremuli superioris regis major filius in eo monte, qui nunc pars Urbis est, mortuus ac sepultus æternum loco vocabulum dedit.

f Phidon apud Argivos mensuras et pondera primus invenit. [al. instituit].

1201	10	22	16	38	10	1	9
------	----	----	----	----	----	---	---

g X. ALEXANDER annis xxv.

1202	11	23	1	39	11	2	10
1203	12	24	2	40	12	3	11

a Κορινθίων ἑβασίλευσε Ἀγῆμων ἔτη ις'. Sync. p. 180, A.

b Τοῦ Ἰοῦδα ἰθ' ἑβασίλευσεν Ἀζαρίας ἔτη νδ'. Chron. pasch. p. 403, B.

c Ἀθηναίων κζ' ἑβασίλευσε Θεσπιδεύς ἔτη κζ'. Sync. p. 195, C.

a Εικοστή τρίτη δυναστεία Ταυτιῶν τριῶν α' Πε-

τουβάστης ἔτη κε'. Euseb. apud Sync. p. 75, A.

e Λατίνων ἰθ' ἑβασίλευσε Προκάς Σιλοῦτιος ἔτη κα'. Sync. p. 192, A.

f Φειδῶν Ἀργούος κρατῶν, μέτρα καὶ σταθμῖα πρώτος ἐφεῦρεν. Idem p. 198, C.

g Κορινθίων ἑβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ἔτη κε'. Idem p. 180, B.

HEBR.	MACED. CORIN. LACED. ATH. LATIN. ÆGYPT.							
Abrahamus	Jud. Azarias	Isr. Hieroboamus	Cara-nus	Alexander	Alcamenes	Theopieus	Procas Silvius	xxiii dyn. Petubas

a I. CARANUS anni xxviii. b IX. ALCAMENES annis xxxvii.

	1204	15	25	4	3	4	13	4	12	c Templum Junonis incensum.	
	1205	14	26	2	4	2	14	5	13		
	1206	15	27	3	5	3	15	6	14		
	1207	16	28	4	6	4	16	7	15		
e Prophetabant apud Hebræos Osee, Amos, Isaias, Jonas.	1208	17	29	5	7	5	17	8	16	d Hesiodus insignis habetur, ut vult Porphyrius.	
	1209	18	30	6	8	6	18	9	17		
	1210	19	31	7	9	7	19	10	18		
		1211	20	32	8	10	8	20	11	19	Triremis prima navigavit Corintho.
		1212	21	33	9	11	9	21	12	20	
	1213	22	34	10	12	10	22	13	21		
	1214	23	35	11	13	11	23	14	22		
	1215	24	36	12	14	12	24	15	23		
	1216	25	37	13	15	13	25	16	24		
	1217	26	38	14	16	14	26	17	25	Ægyptii regem suum Osorthonem Herculeum cognominaverunt.	
	1218	27	39	15	17	15	27	18	26		

f XXVIII. AGAMESTOR

annis xx. g II. OSORTON annis 12.

1219	28	40	16	18	16	1	19	1
1220	29	41	17	19	17	2	20	2

Numitor Procæ superioris regis major filius a fratre Amulio regno pulsus in agro suo vixit. Filia ejus adimendi partus gratia virgo Vestalis lecta; quæ cum septimo patri anno geminos edidisset infantes, juxta legem in terram viva defossa est. Verum parvulos prope ripam Tiberis expositos Faustulus regii pastor armenti ad Accam Laurentiam uxorem suam detulit, quæ propter pulchritudinem et rapacitatem corporis quæstusosi lupa a vicinis appellabatur. Unde ad nostram usque memoriam meretricum cellulæ lupanaria dicuntur. Pueri vero cum adolevisent, collecta latronum et pastorum manu, interfecto apud Albam Amulio, avum Nunitorem in regnum restituerunt.

h Hebræorum Israel xiii. Zacharias mensibus sex. Post quem xiv Sellum mense uno. Hic annus consumitur per diversos.

i XV. MANAEMUS annis xii.

1221	50	1	18	20	18	3	21	3
------	----	---	----	----	----	---	----	---

l XV. AMULIUS SILVIUS annis xliii.

k Lycurgi leges in Lacedæmone, juxta sententiam Apollodori, hac ætate susceptæ. Alij autem antea.	1222	31	2	19	21	19	4	1	4
	1223	32	3	20	22	20	5	2	5
	1224	33	4	21	23	21	6	3	6
	1225	34	5	22	24	22	7	4	7
	1226	35	6	23	25	23	8	5	8

a Μακεδόνων α' ἐβασίλευσε Κάρανος ἔτη κη'. Sync. p. 198, C.

b Λακεδαιμονίων θ' ἐβασίλευσεν Ἀλκαμένης ἔτη λζ'. Idem p. 185, C.

c Ὁ τῆς Ἡρας νεὼς ἐνεπρήσθη. Idem p. 247, D.

d Ἡσίοδος ἐγνωρίζετο. Idem p. 173, B.

e Προεφήτευσεν Ὡσηὲ, Ἀμῶς καὶ Ἰωνᾶς. Chron. pasch. p. 102, D.

f Αἰγυπτίων β' Ὄσωρθῶν ἔτη θ', ὃν Ἑρακλεῖα Αἰγύπτιοι ἐκάλεσαν Euseb. apud Sync. p. 75, A.

g Ἀθηναίων κη' ἐβασίλευσεν Ἀγαμήστωρ ἔτη κ'. Sync. p. 195, C.

h Τοῦ Ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ιγ Ζαχαρίας μῆνας γ'. Μεθ' ὃν ἰδ' Σιλοῦμ ἡμέρας λ'. Idem p. 202, C.

i Τοῦ Ἰσραὴλ ιε' ἐβασίλευσε Μαναήμ ἔτη ια'. Τὰ δὲ πολλὰ τῶν ἀντιγράφων ἔτη ι' ἔχουσιν. Ibidem.

k Ἀπολλόδορος Λυκούργου νόμμου ἐν τῷ η' (τη) Ἀλκαμένους. Idem p. 185, D.

l Λατίνων ιε' ἐβασίλευσεν Ἄμουλος Σιλοῦτος ἔτη μγ'. Idem p. 192, A.

HEBR.	MACED. CORIN. LACED.	ATH.	LATIN.	ÆGYPT.				
Abra- nams	Jud. Aza- rias	Isr. Manae- mus	Cara- nus	Tele- stes	Alca- menes	Agas- mestor	Amu- lius	xxiii dyn. Osor- thon
a XI. TELESTES annis xii								
1227	36	7	24	1	24	9	6	9
b III. PSAMMES annis x.								
1228	37	8	25	2	25	10	7	1
1229	38	9	26	3	26	11	8	2
1230	39	10	27	4	27	12	9	3
1231	40	11	28	5	28	13	10	4

c Phua rex Assy-
riorum adversus Sa-
mariam ascendit :
traditis autem sibi a
Manaemo Israelis rege
mille argenti talentis,
discessit.

d XVI. PHACEE annis x. e II. COENUS annis xiii.								
1232	41	1	1	6	29	14	11	5
1233	42	2	2	7	30	15	12	6
1234	43	3	3	8	31	16	13	7
1235	44	4	4	9	32	17	14	8
1236	45	5	5	10	33	18	15	9
1237	46	6	6	11	34	19	16	10

f xxiv. dynastia
I. BOCCHORIS annis xxiv
1 sub quo et agnus locu-
tus est.

g XII AUTOME- NES an i.								
1239	48	8	8	1	36	1	18	2

h XXIX. ÆSCHYLUS Agamestoris su-
prioris regis filius annis xxiii.

i Lacedæmoniorum reges defecerunt. Corinthiorum reges defecerunt. Post hos Corinthi anni pnyta-
pes constituti sunt.

1. OLYM-
PIAS

HEBR.	LTD. MACED.	LACED.	ATH.	LATIN.	ÆGYPT.			
Abra- hamus	Jud. Aza- rias	Isr. Phacee	Ardy- sus	Coenus	Alca- menes	Agas- mestor	Amu- lius	xxiv dyn. Boc- choris
I. ARDYSUS annis xxxv.								
1240	49	9	1	9	37	2	19	3

k Lydorum pri-
mus rex Ardysus
filius Alyattæ.

l A captivitate Trojæ usque ad olympiadem primam anni ccccv. Secundo anno Æschyli Atheniensium
judicis prima olympias acta, qui erat agon gymnicus, in quo Corœbus Eliensis victor exstitit. Elfi agunt
quinquennale certamen quatuor annis in medio expletis, in quibus principes annui constituuntur qua-
tuor : quam olympiadem Iphitus filius Praxonidis, sive Æmonis, primus constituit.

a Κορινθίων Τελεστής ἔτη ιβ'. *Sync.* p. 180, B.
 b Αἰγυπτίων γ' ἐβασίλευσε Ψαμμοῦς ἔτη δέκα, *Euseb. apud Sync.* p. 75, A.
 c Φοῦλ βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐπιβὰς τῇ Σαμαρείᾳ, λαβὼν παρὰ Μαναήμ τοῦ βασιλέως Ἰσραὴλ μ τάλαντα ἀργυρίου, ἀνεχώρησεν. *Chron. pasch.* p. 106, 107.
 d Τοῦ Ἰσραὴλ ις' ἐβασίλευσε Φακεσίας υἱὸς Μαναήμ ἔτη ι'. *Sync.* p. 202, B.
 e Μακεδόνων β' ἐβασίλευσεν Κοῦνὸς ἔτη ιβ'. *Idem* p. 198, D.
 f Εἰκοστὴ τετάρτη δυναστεία Βόκχωρις Σαίτης ἔτη μγ' ἐφ' οὗ ἀρνίον ἐφθέγγατο. *Euseb. apud Sync.* p. 75, B.

g Κορινθίων Αὐτομενὴς ἔτος ἔν. *Sync.* p. 180, B.
 h Ἀθηναίων κθ' ἐβασίλευσεν Αἰσχύλος ἔτη κγ'. *Idem* p. 195, C.
 i Οἱ Λακεδαιμονίων βασιλεῖς καὶ οἱ Κορινθίων ἕως τοῦδε τοῦ χρόνου διήρκεσαν ἔτεσιν τν' μεθ' οὗς ἐνιαύσιοι πρυτάνεις, ἐπὶ Αἰσχύλου ἄρχοντος καὶ τῆς πρώτης ὀλυμπιάδος. *Idem* p. 186, A.
 k Λυδῶν βασιλεὺς Ἄρδυσος Ἀλυάττου ἔτη λς'. *Idem* p. 239, D.
 l Κόροιβος Ἠλείος ἀνεγράφη στάδιον νικήσας, καὶ κατ' αὐτὸν ὀλυμπιάς πρώτη ἐτάχθη, ἀφ' ἧς Ἑλληνες ἀρθμεῖν τι δοκοῦσιν ἀκριβῶς χρονικόν. *Idem* p. 196, C.

(i) Lib. 1, cap. 36, n. 1, diximus, ne apud Hieronymi quidem editiones legi quot annis Ægyptii mare obliquerint. Nunc mihi codices Vaticani annos xxx exhibent.

a Ab hoc tempore Græca de temporibus historia vera creditur : nam ante hoc, ut cuique visum est, diversas sententias protulerunt.

b Primam olympiadem Africanus temporibus Joatham regis Hebræorum fuisse scripsit. Nostra quoque supputatio iisdem temporibus eam exhibuit. Scribit autem Africanus, ut verba ejus ponam, in hunc modum : Æschylus Agamestoris filius apud Athenienses obtinuit principatum annis xxiii, qua ætate Joathan regnabat in Hierusalem. Porro et nos in prima olympiade Joathan posuimus.

OLYMP.	HEBR. Jud. Azarias	Isr. Pha- cee	LYD. Ardy- Cœnus	MACED. Cœnus	ATH. Æ- schylus	LATIN. Amu- lius	ÆGYP. xxiv dyn- Bœc- choris		
c Arctinus Milesius versificator florentissimus habetur.	1241	50	10	2	10	3	20	4	
d XVII. PHACEAS annis xx.									
e In Italia Pantostia et Metapontus conditæ.	1242	51	1	3	11	4	21	5	
	1243	52	2	4	12	5	22	6	
g XIII. IOATHAMUS h III. TYRIMMAS annis xvi.									
	2	1244	1	3	5	1	6	23	7
		1245	2	4	6	2	7	24	8
		1246	3	5	7	3	8	25	9
		1247	4	6	8	4	9	26	10
	3	1248	5	7	9	5	10	27	11
		1249	6	8	10	6	11	28	12
k Prophetabant Michæas Morasthites, Osee, Joel, Isaias, Oded.		1250	7	9	11	7	12	29	13
		1251	8	10	12	8	13	30	14
		1252	9	11	13	9	14	31	15
	4	1253	10	12	14	10	15	32	16
		1254	11	13	15	11	16	33	17
l Hesiodus secundum quosdam clarus habetur.		1255	12	14	16	12	17	34	18
	5	1256	13	15	17	13	18	35	19
		1257	14	16	18	14	19	36	20
m Athenis primum navis triremis navigavit, Aminoclea cursum dirigente.		1258	15	17	19	15	20	37	21
		1259	16	18	20	16	21	38	22

f Hoc tempore Telath Phalassar rex Assyriorum magnam partem populi Judæorum in Assyrios transtulit, rege Phæce : quo tempore Arctinus Milesius versificator prope omni metro et opere clarus habetur. i Remus et Romulus generantur Martis et Ilia. Cinæthon Lacedæmonius poeta, qui Telegoniam scripsit, agnoscitur. Eumelus poeta, cognoscitur, qui Bugoniam et Europiam : et Arctinus, qui Æthiopidam composuit et Iliacam vastationem, agnoscitur.

n Theræi Cyrenem condiderunt, ex responso Phæbi. Conditor urbis Battus cognomine, cujus proprium nomen Aristoteles [al. Aristæus].

o In Lacedæmone primus Ephorus, quod magistratus nomen est, constituitur. Fuit autem sub regibus Lacedæmoniorum annis cccti.

a Ἐνθεν τὰ τῆς τῶν Ἑλλήνων χρονολογίας ἀκριβοῦς ἀναγραφῆς τετευχέναι δοκεῖ· ἅττα πρὸ αὐτῶν ὡς ἐκάστῳ φίλον ἦν, ἀπεφάνησαν. *Anonym. Scal. apud nos p. 142.*

b Τὴν α' ὀλυμπιάδα ὁ Ἀφρικανὸς κατὰ Ἰωαθάμ Ἑβραίων τοῦ Ἰούδα βασιλεία συνάγει· καὶ ὁ ἡμέτερος δὲ κανὼν κατὰ τὸν αὐτόν. Γράφει δὲ ὁ Ἀφρικανὸς ὡς πρὸς λέξιν· Αἰσχύλος ὁ Ἀγαμέστορος ἤρξεν τῶν Ἀθηναίων ἔτη κγ', ἐφ' οὗ Ἰωαθάμ ἐβασίλευσεν ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ ὁ ἡμέτερος κανὼν, λέγει, ἐπὶ τῆς πρώτης ὀλυμπιάδος τὸν Ἰωαθάμ βασιλεία Ἰούδα συνέλιψεν. *Chron. pasch. p. 104, B C. Conferatur Syncellus p. 197, C, qui Africanum a primo Achazi anno initium olympiadum duxisse affirmat.*

c Ἀρκτίνος Μιλήσιος ἐποποιὸς ἤκμαζεν. *Idem v. 212, C.*

d Τοῦ Ἰσραὴλ ἐξ' ἐβασίλευσε Φακεὲ υἱὸς Ῥωμίου ἔτη κ'. *Chron. pasch. p. 107, B.*

e Ἐν Ἰταλίᾳ Πανδοσία καὶ Μεταπόντος πόλεις ἐκτίσθησαν. *Sync. p. 212, C.*

f Ἐν ταῖς ἡμέραις Φακεὲ ἀνέβη Θεγλάθ Φανασσῆρ βασιλεὺς Ἀσσυρίων, καὶ τοῦ λαοῦ πλείστον ἀπήλασεν εἰς Ἀσσυρίους. *Chron. pasch. p. 107, C, et Sync. p. 202, D.*

g Ἰωαθάμ ἐβασίλευσεν ἐν Ἱερουσαλήμ. *Chron. pasch. p. 104, B.*

h Μακεδόνων γ' ἐβασίλευσεν Τύρμας ἔτη με'. *Sync. p. 212, D.*

i Ῥῶμος καὶ Ῥωμύλος ἐγεννήθησαν Ἀρσι καὶ Τίλκ. *Idem p. 192, A.*

k Προσφῆτεον Ἡσαίας, Ὡση, Ἰωήλ, Ὠδῆ, καὶ Μιχαίας ὁ Μορασθίτης. *Chron. pasch. p. 104, C.*

l Ἡσίοδος ἐγνωρίζετο. *Sync. p. 173, B.*

m Ἀθήνησι πρώτη ἐναυπηγήθη τριήρης ὑπὸ Μνοκλέους. *Sync. p. 212, C.*

n Θεραῖοι Κυρήνην ὤκησαν κατὰ χρησμόν· οἰκίστης δὲ αὐτῆς Βάττος, ὁ καὶ Ἀριστοτέλης. *Sync. p. 212, C.*

o Ἐν Λακεδαίμονι γ' πρῶτος ἐφορος κατεστάθη. *Idem p. 185, D.*

	OLYMP.	HEBR.		LYD.	MACED.	ATHEN.	LATIN.	ÆGYPT.		
		Abr.	Jud.	Isr.	Ardy-	Tyrin-	Æsi-	Amu-	xxiv.	
		Acha-	Pha-	Pha-	sus	mos	midēs	lius	dyn.	
		zuz	ceas	ceas					Boc-	
									choris	
a XIV. ACHAZUS annis xvi.										
In Ponto Trapezus condita.	6	1260 1261	1 2	19 20	21 22	17 18	22 23	39 40	23 24	In Italia Callicum et Lyconia conditæ.
b XVIII. OSEAS annis ix.										
c XXX. ALCMÆON annis ii.										
Nonnulli Romanorum scriptores Romam conditam ferunt.		1262 1263	3 4	1 2	23 24	19 20	1 2	41 42	25 26	
XXXI. CHAROPS annis x.										

Athenis principes, qui usque ad mortem suam reipublicæ præerant, desierunt : et in decem annos magistratum consuetudo versa est : regnavitque primus Charops, filius Æschyli, annis x.

ROMÆ CONDITÆ ANNUS I.	7	1264	5	3	25	21	1	45	27
-----------------------	---	------	---	---	----	----	---	----	----

Roma palilibus, qui nunc dies festus est, condita. Remus rutro [*al. rastro*] pastorali a Fabio Romuli duce occisus est (quidam ab ipso Romulo dicunt) ob transmissum saltu vallum. Ob asyli impunitatem magna Romulo multitudo conjungitur.

d I. ROMULUS annis xxxviii.

1265	6	4	26	22	2	1	28
1266	7	5	27	23	3	2	29

Circensibus adornatis Consualibus ludis Sabinæ raptæ anno ab Urbe condita tertio : et una virginum pulcherrima cunctorum acclamatione rapientium Thalasso Romuli duci decernitur. Unde in nuptiarum solemnitatibus Thalasso vulgo clamitant : quod scilicet talis nupta sit, quæ Thalassum habere mereatur.

Mare obtinuerunt Milesii, construxeruntque urbem in Ægypto Naucratem.	8	1267 1268 1269 1270	8 9 10 11	6 7 8 9	28 29 30 31	24 25 26 27	4 5 6 7	3 4 5 6	30 31 32 33	Aradus insula condita.
---	---	------------------------------	--------------------	------------------	----------------------	----------------------	------------------	------------------	----------------------	------------------------

e Prima captivitas Israel. Decem tribus gentis Judææ, quæ vocabantur Israel, et erant in parte Samariæ, victæ a Sennacherib, qui et Salmanassar, rege Chaldæorum, translatae sunt in montes Medorum, regnatumque est in Samaria annis ccl [*al. cclx, Gr. cclxiii*]. Sennacherib rex Chaldæorum ad custodiendam regionem Judæam accolos misit Assyrios : unde Samaritæ nuncupati sunt Syriaca lingua, quod Latina lingua exprimitur *custodes*, æmulatoresque Judææ legis facti sunt.

9	1271 1272 1273	12 13 14		32 33 34	28 29 30	8 9 10	7 8 9	34 35 36	Eumelus Corinthius versificator agnoscitur.
---	----------------------	----------------	--	----------------	----------------	--------------	-------------	----------------	---

Ceninenses, Antemnates, Crustumini, Fidenates, Veientes, qui propter Sabinarum raptum bellum moverant, vincuntur a Romulo. Tarpeia clypeis Sabinorum obruta : unde mons Tarpeius, in quo nunc Capitolium. Romani, Tatio Sabinorum rege regnante cum Romulo, a Curibus Quirites appellati.

a 'Ιουδα εβασίλευσεν 'Αχάζ ετη ις', *Chron. pasch.* p. 109, A.

b 'Ωσηε εβασίλευσεν ετη θ'. *Idem* p. 107, D.

c 'Αθηναίων λ' εβασίλευσεν 'Αλκμαίων ετη β'. 'Επὶ τούτου 'Αθήνησιν ἡ διὰ βίου κατελύθη ἀρχή, (καὶ) κατεστάθησαν δεκαετίες, ὧν πρῶτος Χίροφ δεκαετής. *Synce.* p. 211, D.

d 'Ρωμαίων πρῶτος εβασίλευσε 'Ρωμύλος ετη λη'. *Idem* p. 193, A.

e Τούτω τῷ ἔτει θ' τῆς βασιλείας 'Ωσηε πρώτη αιχμαλωσία γέγονε τοῦ 'Ισραὴλ τῶν δέκα φυλῶν, βασιλευομένων μὲν ἐν Σαμαρείᾳ, νῦν δὲ μετακισθεισῶν εἰς ὄρη Μήδων καὶ Χαλδαίων, ἐπιστρατεύσαντος τῆ Σαμαρείᾳ καὶ πολιτοκήσαντος αὐτὴν Σαλμανάσαρ τοῦ τῶν Χαλδαίων βασιλέως. 'Εβασίλευθησαν δὲ ἐν Σαμαρείᾳ ἔτεσιν διακοσίοις ἐξήκοντα τρισί. *Chron. pasch.* p. 108, A

OLYMP. HEBR. LYD. MACED.ATHEN. ROM. ÆGYPT.

Abr. Jud. Ardy- Tyrim- Æsi- Romu- xxiv.
Acha- sus mas mides lus dyn.
zus Boc-
choris

a XXXII. ÆSIMIDES annis x.

R. X. 1274 15 35 31 4 10 37

Lacedæmonii contra Messenios bellum habebant, quod viginti annis agebatur.

b II. ALYATTES annis xiv.

1275 16 1 52 2 11 38

c Sibylla Erythræa agnoscitur.

d XIX. EZECHIAS justus annis xxix.

10	1276	1	2	33	3	12	39
	1277	2	3	34	4	13	40
	1278	3	4	35	5	14	41
11	1279	4	5	36	6	15	42
	1280	5	6	37	7	16	43
	1281	6	7	38	8	17	44

e Midas regnavit in Phrygia.
f Nexus condita in Sicilia civitas.

g Apud Hebræos prophetabant Isaias, Osee et Nahum.

i xxv dynastia.

h IV. PERDICCAS. I. SABACON Æthiops annis xii. annis li.

Sabacón Bocchorim prælio captum vivum exussit, Ægyptoque regnavit.

Syracusæ in Sicilia conditæ.	1282	7	8	1	9	18	1
	1283	8	9	2	10	19	2

k Romulus primus milites sumpsit ex populo, et nobilissimos centum senes ob ætatem senatores, et similitudinem curæ patres appellavit. Templâ quoque et muros Romanæ urbis exstruxit.

l XXXIII. CLIDICUS annis x.

R. XX. Decimi mare obtinuerunt Cares annis lxi.	12	1284	9	10	3	1	20	3
		1285	10	11	4	2	21	4
	13	1286	11	12	5	3	22	5
		1287	12	13	6	4	23	6
		1288	13	14	7	5	24	7

m III. MELES annis xii.

	1289	14	1	8	6	25	8
	1290	15	2	9	7	26	9

n Sennacherib Assyriorum rex venit adversus Hierosolyma, civitatesque Judæa obsidione cinxit. Sed enim angelus Domini noctu trucidavit hominum centum octoginta quinque millia in castris Assyriorum. Ille præterea nuntio accepto de Tharaco Indiæ rege qui sibi bellum intulisset, Ninivem reversus est.

a Ἀθηναίων λδ' ἐβασίλευσεν Αἰσιμίδης ἔτη ι'. *Sync. p. 211, D.*

k Ῥωμύλος πρῶτος ἐκ τοῦ δήμου ἐστράτευσεν ἄνδρας, συγκλητικούς τε ρ' γέροντας ἐποίησε, καὶ πατρικίους ἐξ αὐτῶν ἐκάλεσε, ναοὺς τε καὶ τεῖχη ἐν Ῥώμῃ ὑποδόμησε. *Sync. p. 195, B.*

b Λυδῶν β' ἐβασίλευσεν Ἀλυάττης ἔτη ιδ'. *Idem p. 239, D.*

l Ἀθηναίων λγ' ἐβασίλευσεν Κλειδίκος ἔτη ι'. *Idem p. 211, D.*

c Τοῦτῳ τῷ ἔτει Σιδύλλα ἡ Ἐρυθραία ἐν Αἰγύπτῳ ἐγνωρίζετο. *Chron. pasch. p. 108.*

m Λυδῶν γ' ἐβασίλευσε Μίλης ἔτη ιδ'. *Idem p. 239, D.*

d Τοῦ Ἰούδα ιθ' ἐβασίλευσεν Ἐζεκιᾶς ἔτη κθ'. *Idem p. 115, A.*

n Τῷ ιθ' ἔτει τῆς βασιλείας Ἐζεκιᾶς ἀνέβη Συναχρηεὺς βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐπὶ τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας τὰς ὀχυράς, καὶ ἔλαθεν αὐτάς. Τότε ἀγγελοῦ Κυρίου νυκτὸς διέφθειρε παραδόξως ῥοπ' χιλιάδας ἀνδρῶν τῆς τῶν Ἀσσυρίων παρεμβολῆς. Καὶ Συναχρηεὺς σὺν τοῖς ὑπολοίποις ἀνέζηυξεν ἀδόξως εἰς τὴν Ἀσσυρίαν, ἀκηκόους ὅτι ὁ τῶν Αἰθιοπίων βασιλεὺς Θωρακὰ ἐρχεται πολεμήσων αὐτόν. *Idem p. 200, 201, et Chron. pasch. p. 115, 116.*

e Μίδας Φρυγῶν ἐβασίλευσεν. *Sync. p. 106, B.*

f Ἐν Σικελίᾳ Νάξος ἐκτίσθη. *Idem p. 212, C.*

g Προεφήτευσεν Ὠσηὲ καὶ Ἡσαίας. *Idem p. 199, B.*

h Μακεδόνων δ' ἐβασίλευσεν Περδικκας ἔτη να'. *Idem p. 212, D.*

i Εἰκοστὴ πέμπτη δυναστεία Αἰθιοπίων βασιλέων τριῶν. Α' Σαββακὼν, δε Βόκχωριν αἰχμάλωτον ἐλὼν ἔκαυσε ζῶντα, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη ιθ'. *Euseb. apud Sync. p. 75, B.*

OLYMP. HEBR. LYD. MACED. ATHEN. ROM. ÆGYPT.

	Abr.	Jud. Ezechias	Meles	Perdiccas	Clidicus	Romulus	xxv dvn. Sabacon
14	1291	16	3	10	8	27	10
	1292	17	4	11	9	28	11
	1293	18	5	12	10	29	12

R. XXX.

Catana in Sicilia condita.	15	1294	19	6	13	1	30	1	Messena a Lacedæmoniis capitur.
		1295	20	7	14	2	31	2	
		1296	21	8	15	3	32	3	
		1297	22	9	16	4	33	4	
Bellum, quod in Thyræa inter Lacedæmonios et Argivos gestum est, hoc tempore fuit.	16	1298	23	10	17	5	34	5	
		1299	24	11	18	6	35	6	
		1300	25	12	19	7	36	7	Secundum quosdam Romulus descripsit in decem menses annum prius sine aliqua supputatione confusum.
c IV CANDAULES annis xvii.									
d In Sicilia Chersonesus condita est.		1301	26	1	20	8	37	8	
		1302	27	2	21	9	38	9	

Romulus apud paludem Capræ nusquam comparuit : et suadente Julio [al. Lucio] Proculo, Quirini nomine apud suos consecratus est. Mortuo Romulo, per quinos dies senatores rempublicam rexerunt ; atque ita unus annus expletus : quod tempus interregnum appellatum est.

e II. NUMA POMPILIUS annis xli.

1303	28	3	22	10	1	10
------	----	---	----	----	---	----

Numa Pompilius nullum cum finitimis bellum gessit. Hic duos menses anno addidit, Januarium et Februarium, cum ante hoc decem tantum menses apud Romanos fuissent, adeo ut ultimus December diceretur. Capitolium quoque a fundamentis ædificavit, et congiarium dedit asses ligneos, et scorteos [al. corticeos].

f XXXV. LEOCRATES. annis x.

R. XL.	17	1304	29	4	23	1	2	11
--------	----	------	----	---	----	---	---	----

g XX. MANASSES annis lv.

h Manasses impius Esaiam interfecit, statuamque suam [gr. Jovis] posuit quinque facies habentem.		1305	1	5	24	2	3	12

i III. TARACUS annis xx.

Hic ab Æthiopia duxit exercitum, atque Sebiconem occidit, ipseque regnavit Ægyptiorum [al. Taracus, Sebico interfecto, Ægyptiis regnavit].

18	1306	2	6	25	3	4	1
	1307	3	7	26	4	5	2
	1308	4	8	27	5	6	3

Croton, et Parion, et Sybaris conditæ civitates.

a 'Αθηναίων λδ' ἐβασίλευσεν Ἴππομένης ἔτη ε'. Sync. p. 211, D.

b Αἰγυπτίων β' Σούηχος ἔτη ιθ'. Euseb. apud Sync. p. 75, B.

c Λυδῶν θ' ἐβασίλευσε Κανδαύλης ἔτη ιζ'. Sync. p. 259, D.

d Ἐν Σικελίᾳ Χερρόνησος ἐκτίσθη. Idem p. 212, C.

e Νουμάς μετὰ Ῥωμύλον βασιλεύσας Ῥώμης ὁ αὐτὸς τὸ Καπετώλιον ἐκ θεμελίων ψυχοδόμησεν· ὁ αὐτὸς τῷ ἐνιαυτῷ δύο μῆνας προσέθηκεν, τὸν τε ἰανουάριον καὶ φεβρουάριον, δεκαμηνιαίου τοῦ ἐνιαυτοῦ

πρὸ τούτου χρηματίζοντος· ὁ αὐτὸς κογγιάριον ἔδωκεν, ἀσσάρια ξύλινα καὶ σκύτινα καὶ ὀστράκινα. Idem p. 211, B, et Chron. pasch. p. 117, C.

f Ἰουδαίων λε' ἐβασίλευσεν Λεωκράτης ἔτη ε'. Idem p. 212, A.

g Τοῦ Ἰούδα κ' ἐβασίλευσεν Μανασσῆς ἔτη νε'. Idem p. 213, D.

h Οὗτος ἐν οἴκῳ Κυρίου Διὸς ἀγάλμα τετραπρόσωπον ἔστησεν. Idem p. 214, A.

i Αἰγυπτίων γ' ἐβασίλευσε Ταρακὸς ἔτη κ'. Euseb. apud Sync. p. 75, B.

OLYMP.	HEBR.	LYD.	MACED. ATH.	MED.	ROM. ÆGYPT.	
	Abr. Jud. Manasses	Can- daule	Per- diccas	Leocra- tes	Dejo- ces	Numa xxv Pom- dyn- pilius Tara- cus

a I. DEJOCES primus Medis imperat an. LV.

1309	5	9	28	6	1	7	4	Dejoces Ecbatanam condidit civitatem.
------	---	---	----	---	---	---	---	---------------------------------------

ii, qui Parthenii vocabantur, Tarentum condiderunt. Tunc et Corinthii Corcyram.

Nicomedia condita, quæ prius Astacus vocabatur (1).

49	1510	6	10	29	7	2	8	5
	1311	7	11	30	8	3	9	6
	1312	8	12	31	9	4	10	7
	1313	9	13	32	10	5	11	8

R. L:

b XXXVI. APSANDER annis x.

20	1314	10	14	33	1	6	12	9
	1315	11	15	34	2	7	13	10
	1316	12	16	35	3	8	14	11
	1317	13	17	36	4	9	15	12

c V. GYGES annis xxxvi.

21	1318	14	1	37	5	10	16	13
	1319	15	2	38	6	11	17	14
	1320	16	3	39	7	12	18	15
	1321	17	4	40	8	13	19	16
	1322	18	5	41	9	14	20	17
	1323	19	6	42	10	15	21	18

Midas, cum apud Phrygas regnaret, sanguine tauri polo extinctus est.

d XXXVII. ERYXIAS an. x.

R. LX.

Glaucus Chius primus ferri inter se glutinum excogitavit.

22	1324	20	7	43	1	16	22	19
	1325	21	8	44	2	17	23	20

e xxvi dynastia
I. AMERES Æthiops
an. xii.

23	1326	22	9	45	3	18	24	1
	1327	23	10	46	4	19	25	2
	1328	24	11	47	5	20	26	3
	1329	25	12	48	6	21	27	4
	1330	26	13	49	7	22	28	5
	1331	27	14	50	8	23	29	6
24	1332	28	15	51	9	24	30	7

Hipponax notissimus redditur philosophus.

f V. ARGÆUS annis xxxviii.

1333	29	16	1	10	25	31	8
------	----	----	---	----	----	----	---

g Athenis annui principes constituti sunt, cessantibus regibus; novemque principes ex nobilibus urbis electi Atheniensibus præfuerunt [al. rempublicam agentes].

a Μηδων ἐβασίλευσε Διοίκης ἔτη νδ'. *Sync. p. 198, A.*

Ἄμμερις Αἰθίοψ ἔτη ιδ'. *Euseb. apud Sync. p. 76, B.*

b Ἀθηναίων λς' ἐβασίλευσεν Ἀψάνδρος ἔτη ς'. *Idem p. 212, A.*

Ἰ Μακεδόνων ε' ἐβασίλευσεν Ἀργαῖος ἔτη λη'. *Sync. p. 213, A.*

c Λυδῶν ε' ἐβασίλευσε Γύγης ἔτη λς'. *Idem p. 239, D.*

g Οἱ Ἀθηναίων βασιλεῖς ἐπαύσαντο. Μετὰ τοῦτους ἀρχόντες ἐνηγαστοὶ εὐρέθησαν ἐξ εὐπατριδῶν ἐνὶ τε ἀρχόντων Ἀθήνησιν ἀρχὴ κατεστάθη. *Idem p. 212, A, B.*

d Ἀθηναίων λς' ἐβασίλευσεν Ἐρυξίας ἔτη ς'. *Idem p. 212, A.*

e Ἐκτη καὶ εἰκοστὴ δυναστεία Σαίτων βασιλέων θ'.

(1) Imo Astacus condita, quæ postea Nicomedia dicta est. Sic enim *Chron. pasch. p. 174 A.* Νικομήδης Ἀστάκειαν ἐπιπέτισας Νικομήδειαν ὠνόμασεν.

OLYMP. HEBR. LYD. MACED. MED. ROM. ÆGYPT.

Abr. Jud. Gyges. Ar-gæus Dejo-ces Numa Pom-pilius xxvi. dyn. Ameres

R. LXX.

25	1334	30	17	2	26	32	9
	1335	31	18	3	27	33	10
	1336	32	19	4	28	34	11
	1337	33	20	5	29	35	12

a II. STEPHINATIS annis vii.

26	1338	34	21	6	30	36	1
	1339	35	22	7	31	37	2
	1340	36	23	8	32	38	3
	1341	37	24	9	33	39	4
	1342	38	25	10	34	40	5
	1343	39	26	11	35	41	6

b Cyzicus civitas condita est. Locri in Italia civitas condita.

Chalcedon condita civitas in Bithynia.

c III. TULLUS SILVIUS annis xxxii.

R. LXXX. 27, 1344 40 27 12 36 1 7

Tullus Hostilius primus regum Romanorum purpura et fascibus sceptroque aureo usus est : ac deinde cum sua domo fulmine conflagravit. Ipse post longam pacem bella reparavit : Albanos, Veientes, Fidenates vicit : et adjecto monte Cælio Urbem valli ambitu ampliavit.

d III. NECHEPSUS annis vi.

28	1345	41	28	13	37	2	1
	1346	42	29	14	38	3	2
	1347	43	30	15	39	4	3
	1348	44	31	16	40	5	4
	1349	45	32	17	41	6	5
	1350	46	33	18	42	7	6

Nechepsus magicæ artis peritus, cujus scripta medicinalia feruntur.

Post Caras mare obtinuerunt Lesbii annis Lxviii [al. Lxix].

e Nudorum exercitatio IV. NE-CHAUS primum acta in Lacedæmone. Al. : Dies festus, an. viii. qui dicitur gymnopædia (1).

29	1351	47	34	19	43	8	1
	1352	48	35	20	44	9	2
	1353	49	36	21	45	10	3

g Archilochus, et Simonides, et Aristoxenus musicus, illustres habentur.

h Sibylla, quæ et Herophila, in Samo insignis habetur.

i VI. ARDYS annis xxxviii.

30	1354	50	1	22	46	11	4
	1355	51	2	23	47	12	5
	1356	52	3	24	48	13	6
	1357	53	4	25	49	14	7
	1358	54	5	26	50	15	8

k Zaleucus legum lator apud Locros crebro sermone celebratur.

Byzantium condita.

l Alcæon clarus habetur, et Lesches Lesbios, qui parvam Iliada scripsit.

m Cypselus in Corintho tyrannidem exercuit annis xxviii.

a Αιγυπτίων β' ἐβασίλευσε Στεφινάτης ἔτη ζ'. Euseb. apud Sync. p. 76, B.

b Κύζικος ἐκτίσθη. Sync. p. 213.

c Ῥωμαίων ἐβασίλευσεν Τοῦλλος Ὀστίλιος ἔτη λβ'. Οὗτος καὶ Σίλβιος παρά τισι λέγεται· τοῦτον φασὶ πρῶτον περιβαλέσθαι πορφύραν ἐν βασιλεῦσι Ῥωμαίων, καὶ βάρβδον κατασχεῖν· οὗτος τῆς οἰκίας αὐτῶν καταφλεχθείσης σκηπτῶ συγκαυθεὶς τελευτᾷ. Idem p. 211, B.

d Αιγυπτίων γ' ἐβασίλευσε Νεχεψῶς ἔτη ς'. Euseb. apud Sync. p. 76, B.

e Γυμνὴ παιδεία πρῶτον ἐν Λακεδαιμονίᾳ ἤχθη. Sync. p. 113, A.

f Αιγυπτίων δ' ἐβασίλευσε Νεχαῦ ἔτη η'. Ibidem.

g Ἀρχιλόχος καὶ Σιμωνίδης ἐγνωρίζοντο. Ibidem.

h Σιβύλλα Σαμία, ἥ καὶ Ἡροφίλα, ἐγνωρίζετο. Idem p. 213, A.

i Λυδῶν ς' ἐβασίλευσεν Ἄρδυσος ἔτη λη'. Idem p. 239, D.

k Ζάλευκος ὁ νομοθέτης Λοκρῶν ἤμαρ. Idem p. 213, B.

l Λέσχης Λέσβιος, ὁ τὴν μικρὰν Ἰλιάδα ποιήσας, καὶ Ἀλκμαίων ἤμαρ. Idem p. 213, B.

m Κύψελος Κορινθίου ἐτυράννησεν ἔτη κη'. Idem p. 213, R.

(1) Reprehenditur a criticis Hieronymus quod pro γυμνὴ παιδείᾳ legerit γυμνοποδεία, et scripserit nudipedalia pro nudorum exercitatio.

	OLYMP.	HEBR.	LYD.	MACED.	MED.	ROM.	ÆGYPT.	
		Abr. Jud. Manases	Ardys	Ar-gæus	Dejo-ces	Tullus Silvius	xxvi dyn. Psammetichus	
								a V. PSAMMETICHUS annis XLV.
	1359	55	6	27	51	16	1	
								b XXI. AMOSUS annis XII.
								Amos [seu Amon] secundum LXX Seniorum interpretationem XII annis regnavit : secundum Hebræos annis duobus. Hujus initio Tullus Hostilius Romæ septimum decimum imperii sui gerebat annum.
	34	1360 1361 1362	1 2 3	7 8 9	28 29 30	52 53 54	17 18 19	2 3 4
								c Istrus civitas condita in Ponto. d Acanthus condita, et Stagira [at. et Agira in Asia]. In Ponto Borysibeas civitas condita est.
								e II. PHRAORTES annis XXIV.
In Sicilia Selinus condita civitas.		1363 1364 1365	4 5 6	10 11 12	31 32 33	1 2 3	20 21 22	5 6 7
R. C. 32		1365 1366 1367	6 7 8	12 13 14	33 34 35	3 4 5	22 23 24	7 8 9
g Phalaris apud Agrigentinos tyrannidem exercet.		1367 1368 1369	8 9 10	14 15 16	35 36 37	5 6 7	24 25 26	8 9 10 11
33		1369 1370	10 11	16 17	37 38	7 8	26 27	11 12
h Terpander musicus insignis habetur.								f Lampsacus condita et Abdera civitates.
								i VI. PHILIPPUS annis XXVIII.
	1371	12	18	1	9	28	13	
								k XXII. JOSIAS annis XXXI.
	34	1372 1373 1374 1375	1 2 3 4	19 20 21 22	2 3 4 5	10 11 12 13	29 30 31 32	14 15 16 17
R. CX.								m IV. ANCUS MARCIUS annis XXIII.
l Hebræorum pontifex maximus Helcias insignis habetur.								
	35	1376	5	23	6	14	1	18
								n Thales Milesius, Examii filius, primus physicus philosophus agnoscitur : quem aiunt vixisse usque ad quinquagesimam octavam olympiadem.
	1377	6	24	7	15	2	19	
								o Thales Milesius, Examii filius, primus physicus philosophus agnoscitur : quem aiunt vixisse usque ad quinquagesimam octavam olympiadem.
a Aιγυπτίων ε' εβασίλευσε Ψαμμήτιχος 67η μδ. Euseb. apud Sync. p. 76, B.								215, B.
b Του 'Ιούδα κα' εβασίλευσεν 'Αμώς 67η β'· Εὐσέβιος ιδ' 67η λέγει βασιλεύσαι κατὰ τοὺς Ο'· ψεύδεται δέ. Sync. p. 214, B-C.								h Τέρπανδρος μουσικός ἐγνωρίζετο. Ibidem.
c 'Εν Πόντῳ πόλις 'Ιστορος ἐκτίσθη. Ibidem.								i Μακεδόνων ε' εβασίλευσε Φίλιππος 67η λθ'. Idem p. 238, D.
d 'Ακανθος καὶ Στάγειρα ἐν 'Ελλάδι ἐκτίσθησαν. Idem p. 215, B.								k Του 'Ιούδα κα' εβασίλευσεν 'Ιωσίας (67η ια'). Idem p. 214, C.
e Μήδων β' εβασίλευσεν 'Αφραάρτης 67η κδ'. Idem p. 212, D.								l Χελκιδίας ὁ ἀρχιτερεὺς ἱεράτευσεν. Idem p. 214, C.
f Λάμφακος καὶ 'Αδδῆρα ἐκτίσθησαν. Ibidem.								m 'Ρωμαίων εβασίλευσεν 'Αγκος Μάρκιος 67η κζ'. Idem p. 237, B.
g Φάλαρις 'Ακραγαντίνων ἐτυράννησεν. Idem p.								n Θαλῆς 'Εξζαμίου Μιλήσιος πρῶτος φυσικός φιλόσοφος ἐγνωρίζετο· λέγεται ζῆσαι ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν 67η. Idem p. 215, C, et Chron. pasch. p. 143, C.

OLYMP.	HEBR.	LYD.	MACED.	MED.	ROM.	ÆGYPT.	
	Abrahamus.	Judas Josias	Ardys	Philippus	Pharortes	Ancus Marcius	xxvi Psammetichus
	1378	7	25	8	16	3	20
	1379	8	26	9	17	4	21
36	1380	9	27	10	18	5	22

a Oraculo Dodonæo primum Græcia usa est. [*Al.* Græci ad Dodonæos miserunt tunc primum inde oracula petentes.]

		1381	10	28	11	19	6	23	
	R. CXX.	1382	11	29	12	20	7	24	Messena a Lacedæmonum potestate recessit [<i>al.</i> desciscit].
	<i>b</i> Scythæ usque ad Palæstinam penetraverunt.	1383	12	30	13	21	8	25	<i>c</i> Myrtæus Atheniensis poeta cognoscitur.
37	<i>e</i> Hieremias prophetare orsus. Sinope condita ciuitas in provincia Ponto.	1384	13	31	14	22	9	26	<i>d</i> Battus condidit Cyrenem.
		1385	14	32	15	23	10	27	<i>f</i> III. CYAXARES an. xxxii.
	<i>h</i> Holda mulier apud Hebræos prophetabat.	1386	15	33	16	24	11	28	<i>g</i> Apud Corinthum Periauder tyrannus.
38	<i>i</i> Epidaurus ciuitas condita, quæ postea vocata est Dyrhachium.	1387	16	34	17	1	12	29	<i>i</i> Lipara condita ciuitas.
		1388	17	35	18	2	13	30	
		1389	18	36	19	3	14	31	
	<i>n</i> Prophetabant Sophonias et Hieremias.	1390	19	37	20	4	15	32	<i>k</i> Prusias condita ciuitas in provincia Bithynia.
		1391	20	38	21	5	16	33	<i>l</i> Prusias condita ciuitas in provincia Bithynia.
									<i>m</i> VII. SADIYATTES annis xv.
39	R. CXXX.	1392	21	1	22	6	17	34	<i>o</i> Phalaridis Agrigentorum tyrannis destructa.
		1393	22	2	23	7	18	35	<i>p</i> Draco legumlator, ut quibusdam videtur, agnoscitur.
		1394	23	3	24	8	19	36	
		1395	24	4	25	9	20	37	
40	Cyaxares aduersus Assyrios diuincans Ninum capit atque subvertit.	1396	25	5	26	10	21	38	
		1397	26	6	27	11	22	39	
		1398	27	7	28	12	23	40	
									<i>q</i> V. TARQUINUS PRISCUS an. xxxvii.
		1399	28	8	29	13	1	41	

Tarquinius Priscus Capitolium construxit, et Jovi dedicavit. Idem circum Romæ ædificauit, numerum senatorum auxit, Romanos ludos instituit, muros et cloacas ædificauit. Ad extremum ab Anci filiis occisus est regis ejus, cui ipse successerat.

41	1400	29	9	30	14	2	42
	1401	30	10	31	15	3	43

a Δωδώνης τῶ μαντεῖο κατὰ τοὺτους Ἕλληνας τοὺς χρόνους ἐχρήσαντο. *Sync.* p. 213, B.

b Σκύθαι τὴν Παλαιστίνην κατέβραμον. *Idem* p. 214, C.

c Μυρταῖος Ἀθηναῖος ποιητὴς ἐγνωρίζετο. *Idem* p. 215, C.

d Βάττος Κυρήνην ἐπέκτισεν. *Ibidem.*

e Ἦρξάτο προφητεύειν Ἱερεμίας. *Idem* p. 214, D.

f Μήδων ὕ ἐβασίλευσε Κυαξάρης ἔτη λβ'. *Idem* p. 212, D.

g Κορινθίων Ἡερλιάνδρος ἐτυράνησεν. *Idem* p. 213, C.

h Ὀλδὰ γυνὴ παρ' Ἑβραίοις προφήτευσεν. *Idem* p. 214, B.

p. 214, B

i Αἰπαρα ἐκτίσθη. *Idem* p. 213, C.

k Προύσια ἐκτίσθη. *Ibidem.*

l Ἐπίδαμνος, ἡ νῦν καλουμένη Δυρράχιον, ἐκτίσθη. *Ibidem.*

m Λυδῶν ζ' ἐβασίλευσε Σαδυάττης ἔτη ις'. *Idem* p. 239, D.

n Προφητεύουσι Σοφωνίας καὶ Ἱερεμίας. *Chron. pasch.* p. 120, D.

o Φάλαρις τυραννῶν κατελύθη. *Idem* p. 213, D.

p Δράκων κατὰ τινὰς ἐνομοθέτει. *Ibidem.*

q Ῥωμαίων ἐβασίλευσε Τάρκυνος ἔτη λζ'. *Idem* p. 237, B.

OLYMP. HEBR. LYD. MACED. MED. ROM. ÆGYPT.

Abra- Jud. Sadyat- Phi- Cyaxa-Tarqui- xxvi
hamus. Josias tes lippus res nius dyn.
Priscus Psam-
meti-
chus

1402 31 41 32 16 4 44

a Josias rex Judæorum cum Nechaone Ægyptiorum rege congressus occiditur. Ac mihi miraculum sibi quomodo in præsens tempus sibi uterque convenerit, maxime cum Scriptura divina hunc eundem Pharaonem Nechaonem appellet.

b XXIII. JOACHASUS mensibus III.

d XXIV. ELIACHIMUS qui et Joachimus
an. XII.c VI. NECHAO secundus, qui et Nechepsus,
an. VI.

R. CXL. 42

1403 1 12 33 17 5 1
1404 2 13 34 18 6 2
1405 3 14 35 19 7 3
1406 4 15 36 20 8 4

e Arion Methymnæus clarus habetur, qui a delphino in portum Tænarum dicitur transportatus.

f VII. ALYATTES annis XLIX.

43 1407 5 4 37 21 9 5
1408 6 2 38 22 10 6

Stesichorus poeta clarus habetur.

Panætius primus in Sicilia arripuit tyrannidem.

g VII. AEROPUS
annis XXVI.h VII. PSAMMUTHES
alter, qui et Psam-
metichus, an. XVII.

1409 7 3 4 23 11 1
1410 8 4 2 24 12 2

Pittacus Mitylenæus, qui de septem sapientibus fuit, cum Phrynone Atheniensi Olympionice congressus cum interficit.

44 1411 9 5 3 25 13 3
1412 10 6 4 26 14 4

Anno tertio [Arm. decimo] Joachim Nabuchodonosor rex Babylonis Judæam capit: et in ditionem suam redactis plurimis Judæorum, cum etiam partem vasorum templi invasisset, et tributarium fecisset Joachim, victor ad patriam revertitur.

i Alcman [at. Alcmaeon], ut quibusdam videtur, agnoscitur.

R. CL.

1413 11 7 5 27 15 5
1414 12 8 6 28 16 6

k XXV. JOACHIMUS, idemque Jechonias, mensibus III. Hunc Joachim rex Babylonius captum secum pertrahit, secundo veniens ad Judæam. Hic annus per diversos impletur.

l Tertio regnantis Jechoniæ mense superveniens Nabuchodonosor Babyloniorum rex eundem magnamque populi ejus partem in servitutem redegit.

m XXVI. SEDECIAS annis XI.

Et hunc rex Babylonius captum duxit, oculosque ejus eruit.

1415 1 9 7 29 17 7

a Ἰωσίας βασιλεὺς Ἰούδα συμβαλὼν Νεχαῶ, τῷ καὶ Νεχεψῶ, ἀναιρεῖται ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ μοι θαυμάζειν ἔπεισι, πῶς συνέδραμον οἱ χρονοὶ, κατὰ τὸν προκειμένον κανόνα, ὡς ἀντιπρόσωπον τοῦ Ἰωσίου τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα Νεχαῶ, ὃν καὶ ἡ θεία Γραφή Φαραῶ ὀνομάζει. Chron. pasch. p. 121, A.

b Ἰωάχαζ μῆνας γ'. Ibidem.

c Αἰγυπτίωνς Νεχαῶ δεύτερος ἔτης γ'. Οὗτος ἔβλεν τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ Ἰωαχὰς τὸν βασιλέα αἰχμάλωτον εἰς Αἰγύπτου ἀπήγαγεν. Euseb. apud Sync. p. 76, C.

d Ἐλιακελμ ἔτη ιβ'. Sync. p. 217, A.

e Ἀρίων ἐγνωρίζετο Μηθυμναίος· οὗτος ἐπὶ δελφίνος εἰς Ταίναρον διεσώθη. Idem p. 213, D.

f Λυδῶν ἐβασίλευσεν ἡ Ἀλυάτης ἔτη μβ'. Sync. p. 239, D.

g Μακεδόνων ζ' ἐβασίλευσεν Ἀερόπας ἔτη κγ'. Idem p. 238, D.

h Αἰγυπτίων ἐβασίλευσε Ψαμμοῦθις ἕτερος, ὁ καὶ Ψαμμήτιχος, ἔτη ιζ'. Euseb. apud Sync. p. 76, C.

i Ἀλκμάν κατὰ τινὰς ἐγνωρίζετο. Sync. p. 213, D.

k Τοῦ Ἰούδα ιθ' ἐβασίλευσεν Ἰεχονίας, ὁ καὶ Ἰωακελμ, μῆνας τρεῖς. Idem p. 219, B.

l Τοῦτου τῷ τρίτῳ ἔτει (μηνί) γέγονεν ἡ πρώτη μετακίεσις ὑπὸ Ναβουχοδονόσωρ μεταστῆσαντος αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ἑχιλιάδας ἀνδρῶν. Ibidem, C.

m Τοῦ Ἰούδα κ' ἐβασίλευσεν Σεδεκίας ἔτη ια'. Ibidem, B.

OLYMP. HEBR. LYD. MACED. MED. ROM. ÆGYPT.

Abrahamus Sedechias
Jud. Alyat-les
Aeropus Cya-
xares Tarqui-
nius Priscus
Psam-
muthes

a In Babylonia Daniel, Ananias, Azarias, Misael, clari habentur.
b Camarina urbs condita.

45	1416	2	10	8	30	18	8
	1417	3	11	9	31	19	9
	1418	4	12	10	32	20	10

Perinthus condita.

c IV. ASTYAGES annis xxxviii.

d Prophetabant Hieremias et Baruch.

46	1419	5	13	11	1	21	11
	1420	6	14	12	2	22	12
	1421	7	15	13	3	23	13
	1422	8	16	14	4	24	14
	1423	9	17	15	5	25	15
	1424	10	18	16	6	26	16
	1425	11	19	17	7	27	17

Sappho mulier philosopha, et Alcæus poeta, clari habentur.
Epimenides Athenas emundavit [at. subvertit].

Massilia condita.

R. CLX.

47

Judæa gens capitur.

f CAPTIVITATIS, templique inflammati, anni lxx.

g VIII. VAPHRES annis xxv. quæ ad sanguinem pertinebant, nova genti, cui præerat, jura constituit.

1426	1	20	18	8	28	1	
------	---	----	----	---	----	---	--

h Hebræorum captivitas, et exterminium templi, quod fuit in Hierusalem, annis lxx, qui supputantur usque in secundum annum Darii.

Nabuchodonosor rex Chaldæorum, Hierosolymis captis, templum incendit, quod ab initio ædificationis suæ manserat annis ccccxlvi. Sententiæ autem nostræ etiam Clemens congruit in primo Stromate, xlvii olympiade captivitatem Judæorum factam esse contestans, regnante apud Ægyptios Vaphre, apud Athenas Phænippo [Gr. et Arm. Philippo] : et supputari lxx annos desolationis templi, usque ad secundum annum Darii. Captis Hierosolymis ab Assyriis, ad Vaphrem regem Ægypti Judæorum reliqui transfugerunt. Hujus Vaphris Hieremias quoque propheta meminit. Sedeciam excæcavit Nabuchodonosor, captivumque abduxit : templum autem incendit Nabuzardanes quinto post mense

1427	2	21	19	9	29	2	
------	---	----	----	---	----	---	--

i His temporibus certantibus in agone de voce tragos, id est hircus, in præmio dabatur. Unde τραγῶδος nuncupatos, quia Græce hircus τραγός dicitur.

k Corinthiorum monarchia destructa est.

48	1428	3	22	20	10	30	3
	1429	4	23	21	11	31	4
	1430	5	24	22	12	32	5

a Ἐν Βαβυλῶνι Δανιήλ, Ἰεζεκιήλ, προφήτευσον (καὶ) οἱ τρεῖς παῖδες ἐγνωρίζοντο. Sync. p. 230, B.

b Καμαρίνα πόλις ἐκτίσθη. Idem p. 238, D.

c Μήδων δ' ἐβασίλευσεν Ἀστυάγης ἔτη λη'. Idem p. 231, B.

d Ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας προεφήτευσον Ἱερεμίας καὶ Βαρούχ. Chron. pasch. p. 139, D.

e Σόλων τοῦ Δράκοντος τοὺς νόμους ἤθετει. Cædrenus, p. 82, D.

f Ἰουδαίων αἰχμαλωσίας καὶ ἀφανισμοῦ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις νεῶ (ἔτη σ'). Chron. pasch. p. 136, D.

g Αἰγυπτίων ἡ ἐβασίλευσεν Οὐαφρις ἔτη κε'. ᾧ προσέφυγον ἀλούσης ὑπὸ Ἀσσυρίων τῆς Ἱερουσαλήμ οἱ τῶν Ἰουδαίων ὑπόλοιποι. Euseb. apud Sync. p. 76, C.

h Πρῶτον ἔτος ἀρχῆς ἀφανισμοῦ τοῦ νεῶ καὶ αἰχμαλωσίας τοῦ Ἰουδαίων ἔθνος, πλὴν ὀλίγων, οἱ καὶ εἰς Αἴγυπτον κατέβησαν πρὸς Οὐαφρῆν βασιλέα Αἰγύπτου, μετὰ τὰς εἰς αὐτοὺς γενομένας μερι-

κὰς αἰχμαλωσίας, καθ' ἣν ὁ τῶν Χαλδαίων καὶ Βαβυλωνίων βασιλεὺς Ναβουχοδονόσωρ ἐπαύσατο πολιορκήσας τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν Σεδεκιάν ἐκτυφλώσας αἰχμάλωτον ἔλαβεν. Ναβουζάρδαν δὲ ἀρχιμάγειρος μὴν ἰπέμπτω, δεκάτῃ τοῦ μηνός, τὸν τε νεῶ πυρπολεῖ διαρκέσαντα ἀπὸ πρῶτης οἰκοδομῆς Σολομῶνος ἔτεσι μϛθ'. Συνάδει δὲ ἡμῖν ὁ Κλήμης καὶ αὐτὸς ἐν τῷ πρῶτῳ Στρώματι φάσκων, ἐπὶ τῆς μζ' οὐλυμπιάδος τὴν εἰς Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίαν τοῦ Ἰουδαίων λαοῦ γενέσθαι, βασιλεύοντος μὲν Αἰγυπτίων Οὐαφροῦ, ἀρχοντος δὲ Ἀθηνῆσι Φιλίππου· συνάγεσθαι τε τὰ σ' ἔτη τῆς ἐρημίας τοῦ τόπου ἐπὶ τὸ δεύτερον ἔτος Δαρείου τοῦ Ὑστάτου. Chron. pasch. p. 136, 137, sed periturbata atque interpolata.

i Τοῖς ἀγωνιζομένοις παρ' Ἑλλήσι τραγὸς ἐδίδοτο, ἀφ' οὗ τραγικοὶ ἐκλήθησαν. Sync. p. 239, A.

k Ἡ τῶν Κορινθίων κατελύθη μοναρχία κατὰ τοὺς τοὺς χρόνους. Idem p. 238, D.

OLYMP. HEBB. LYD. MACED. MED. ROM. ÆGYPT.

	Adra- hamus	Cap- vitas	Alyat- tes	Aero- pus	Asty- ages	Tarqui- nius	xvii dyn. Vaph- res
--	----------------	---------------	---------------	--------------	---------------	-----------------	------------------------------

49	1431	6	25	25	13	55	6	<i>a</i> Solis facta defectio, cum futuram eam Thales ante dixisset.
	1432	7	26	24	14	54	7	
	1453	8	27	25	15	55	8	
	1454	9	28	26	16	56	9	

R. CLXX.

c VIII. ALCETAS annis xxix.*b* In Babylone propheta-
bant Daniel et Eze-
chiel.Alyattes et Astyages
dimicaverunt.

1435 10 29 1 17 37 40

d VI. SERVIUS TULLIUS

annis xxxiv.

50	1436	11	30	2	18	1	11	<i>e</i> Isthmia post Melicer- tem, et Pythia, primum acta.
	1437	12	31	3	19	2	12	
	1458	13	32	4	20	3	13	
51	1439	14	33	5	21	4	14	<i>f</i> Hoc tempore septem sapientes appellati. <i>g</i> Alyattes et Astyages dimicaverunt primo p- lio.
	1440	15	34	6	22	5	15	
	1441	16	35	7	23	6	16	
	1442	17	36	8	24	7	17	
	1443	18	37	9	25	8	18	

h Duodecimo loco ma-
ris imperium tenuerunt
Phocenses annis XLIV.

Servius ancillæ, sed nobilis, captivæ filius tres montes Urbi addidit, Quirinalem, Esquilinum, Viminialem : fossas circum muros duxit : censum Romanorum civium primus instituit : et ad extremum Tarquinii Superbi generi sui, superioris regis filii, scelere occisus est, qui ei successit.

i Anaximander Milesius physicus agnoscitur philosophus.*k* Agon Nemeacus primum ab Argivis actus post eum, qui sub Archemoro fuerat.

R. CLXXX. 52

1444 19 33 10 26 9 19
1445 20 39 11 27 10 20*l* Mortuo Nabuchodonosor Babyloniorum rege, filius suus suscepit imperium Evimerodach, cui successit frater ejus Baltasar, cui Daniel eam scripturam, quæ in pariete apparuerat, interpretatus est, significantem imperium Chaldæorum in Medos et Persas transferendum. Hoc tempore liber Daniel scribitur.

Astyages contra Lydos pugnabat.

53	1446	21	40	12	28	11	21	<i>m</i> Phalaris tyrannidem exercet annis xvi. <i>n</i> Abaris de Scythia re- nit in Græciam. <i>o</i> Eugamon-Cyrenæus, qui Telegoniam fecit, <i>p</i> IX. AMOSIS agnoscitur. an. XLII.
	1447	22	41	13	29	12	22	
	1448	23	42	14	30	13	23	
	1449	24	43	15	31	14	24	
	1450	25	44	16	32	15	25	

p IX. AMOSIS agnoscitur.
an. XLII.

Amosis iste ex septem magis unus fuit, quos nobiles Ægyptii fuisse dicunt.

54 1451 26 45 17 33 16 1
1452 27 46 18 34 17 2*q* Agon gymnicus, quem Panathenæon vocant, actus apud Athenienses tunc primum.*a* Θαλής Μιλήσιος ἔκλειψεν ἡλίου σύμπασαν προεί-
πεν. *Sync.* p. 239, B.*b* Προεφήτευσον ἐν Βαβυλῶνι Ἐζεκιήλ καὶ Δανιήλ.
Chron. pasch. p. 130, B, C.*c* Μακεδόνων ἡ ἐβασίλευσεν Ἀλεξάνδρος ἔτη κθ'.*Sync.* p. 238, D.*d* Ῥωμαίων ζ' ἐβασίλευσεν Σερούτος ὁ καὶ Τοῦλλος
ἔτη λδ'. *Idem* p. 237, B.*e* Ἴσθμια καὶ Πύθια πρῶτως ἤχθη μετὰ Μελικέρ-
την. *Idem* p. 239, A.*f* Οἱ ἐπτὰ σοφοὶ ὀνομάσθησαν. *Ibidem.**g* Ἀστύαγης Λυδοῦς καταπολέμει. *Ibidem.**h* Ἰσθμια καὶ Πύθια πρῶτως ἤχθη μετὰ Μελικέρ-
την. *Ibidem.**i* Ἀναξίμανδρος Μιλήσιος φυσικὸς φιλόσοφος ἐγνω-
ρίζετο. *Ibidem.* A.*k* Νέμεα πρῶτον ἤχθη ἀγὼν ὑπὸ Ἀργείων μετὰ
τὸν ἐπὶ Ἀρχεμῶρον. *Ibidem.* A.*l* Μετὰ Ναβουχοδονόσωρ διεδέξατο τὴν Χαλδαίων
ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εὐειλάδ-Μαρδοῦχ ἔτη ζ'. Μετὰ
Εὐειλάδ-Μαρδοῦχ, βασιλεύει Χαλδαίων ὁ ἀδελφὸς αὐ-
τοῦ Βαλτάσαρ. *Chron. pasch.* p. 138, A, B.*m* Φάλαρις Ἀκραγαντινῶν ἐτυράννησεν. *Sync.*
p. 215, B.*n* Ἀβάρης ἤλθεν ἐκ τῆς Σκυθίας εἰς Ἑλλάδα. *Idem*
p. 239, A.*o* Εὐγάμων Κυρηναῖος, ὁ τὴν Τηλεγονίαν ποτήσας
ἐγνωρίζετο. *Ibidem.* B.*p* Αἰγυπτίων θ' ἐβασίλευσεν Ἀμώσις ἔτη μδ'. *In-
seb.* apud *Sync.* p. 76, C.*q* Ὁ τῶν Παναθηναίων ἀγὼν ἤχθη. *Sync.*
p. 239, B.

OLYMP. HEBR. LYD. MACED. MED. ROM. ÆGYPT.

	Abrahamus	Captivitas	Alyattes	Alcetas	Astyages	Servius Tullius	xxvi dyn.	Amosis
R. CXC.	1453	28	47	19	55	18	3	a Æsopus fabularum auctor interimitur a Delphis.
	1454	29	48	20	36	19	4	
	1455	30	49	21	37	20	5	
								c IX. CROESUS annis xv. b Pisistratus Atheniensium tyrannus usque in d I. CYRUS annis xxx. Italiam transgreditur.
	55	1456	31	1	22	38	21	6
		1457	32	2	23	1	22	7

e Cyrus Medorum destruxit imperium, et regnavit Persis subverso rege Medorum Astyage. Regnavit Medi super Assyrios annis cccliv.

f Idem Cyrus Hebræorum captivitate laxata quinquaginta ferme hominum millia regredi fecit in Judæam: qui constructo altari, templi fundamenta jecerunt. Sed cum a vicinis gentibus fabricatio impediretur, imperfectum opus usque ad Darium permansit, solo tantum altari consistente.

Eo tempore Jesus filius Josedech, et Zorobabel regii generis, filius Salathiel clari habebantur, qui et principes fuerunt eorum, qui regressi sunt in Judæam.

Colligitur omne tempus captivitatis Judæorum anni lxx, qui secundum quosdam a tertio anno Joachim usque ad vicesimum annum Cyri regis Persarum, computantur: porro secundum alios, a Josiæ Judæorum regis anno xiii, sub quo Hieremias prophetare cœpit, usque ad primum annum supradicti Cyri regis Persarum. Desolationis verò templi sub Dario rege complentur anni lxx.

A Simonides clarus habetur.	56	1458	33	3	24	2	23	8	g Stesichorus poeta moritur.
		1459	34	4	25	3	24	9	
		1460	35	5	26	4	25	10	i Xenophanes Colophonius clarus habetur.
		1461	36	6	27	5	26	11	
		1462	37	7	28	6	27	12	
		1463	38	8	29	7	28	13	k Chilo, qui de septem sapientibus fuit, ephorus in Lacedæmone constituitur, id est respector, dispositione communis gentis.

l IX. AMYNTAS annis l.

R. CC.	57	1464	39	9	1	8	29	14	m Prophetabant Aggæus et Zacharias.
		1465	40	10	2	9	30	15	
		1466	41	11	3	10	31	16	

n Anaximenes physicus philosophus agnoscitur.

Es, quæ de Croeso memorantur, quomodo tentaret oracula, his fuere temporibus.

1467	42	12	4	11	32	17	
------	----	----	---	----	----	----	--

o Croesus adversus Cyrum bellum iniiit, Apollinis responsis credens, et victus est.

a Αἴσωπος μυθοποιὸς ἐγνωρίζετο, ὃς ὑπὸ Δελφῶν ἀπώλετο. *Sync. p. 239, B.*

β Πεισιστράτος Ἀθηναίων ἐτυράννησεν καὶ εἰς Ἰταλίαν παρήλθεν. *Ibidem, C.*

γ Λυδῶν ἐβασίλευσεν ὁ Κροῖσος ἔτη ιε'. *Ibidem, D.*

δ Περσῶν ἐβασίλευσεν πρῶτος Κύρος ὁ Πέρσης, ἔτη λ'. *Chron. pasch. p. 142, B.*

ε Κύρος Ἀστυάγην βασιλεύοντα Μήδων καθελῶν, τὴν Περσικὴν εἰσήξεν βασιλείαν. *Sync. p. 235, C.*

Ϛ Κύρος ἀνῆκε τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους πορεύεσθαι εἰς τὰ Ἱερσόλυμα καθ' ὃν ἐπανελθόντες ἀπὸ Βαβυλώνης ἀμφὶ τὰς πέντε μυριάδας Ἰουδαίων, τὸ θυσιαστήριον ἤγειρον, καὶ θεμελίους κατέβαλον τοῦ ἱεροῦ. Τῶν δὲ περιτοκῶν ἐπισχόντων, διέμεινεν τὸ ἔργον ἀτέλès μέχρι δευτέρου ἔτους Δαρίου τοῦ Ὑστάτου βασιλέως Περσῶν, μόνου τοῦ

θυσιαστηρίου συνεστῶτος. *Chron. pasch. p. 142, C.*

g Στησίχορος τέθνηκεν. *Sync. p. 239, C.*

h Σιμωνίδης ἐγνωρίζετο. *Chron. pasch. p. 143, A.*

i Ξενοφάνης Κολοφῶνος ἐγνωρίζετο. *Ibidem, B.*

k Χίλων εἰς τῶν ἐπτὰ φιλοσόφων ἐν Λακεδαιμονίᾳ ἔφορος ἐγένετο. *Sync. p. 239, C.*

l Μακεδόνων ὁ ἐβασίλευσεν Ἀμύντας ἔτη ν'. *Idem p. 247, A.*

m Προσφῆτεον Ἀργαίος καὶ Ζαχαρίας καθ' οὓς ἐν Περσίδι Ἰησοῦς, ὁ τοῦ Ἰουσεδέκ. ἱερεὺς ἐγνωρίζετο, καὶ Ζοροβάβελ ὁ τοῦ Σαλατιήλ, βασιλικῶ γένους ὢν, οἱ καὶ ἠγγήσαντο τῆς ἀπὸ Βαβυλώνης ἐπανόδου. *Chron. pasch. p. 142, D.*

n Ἀναξιμενίδης φυσικὸς ἐγνωρίζετο. *p. 239, C.*

o Κροῖσος ἐπὶ Κύρον ἐστράτευσεν. *Chron. pasch. p. 143, B.*

OLYMP. HEBR. LYD. MACED. PERS. ROM. ÆGYPT.

Abra- Capti-Croesus Amyndas Cyrus Servius xxvi
hamus vilas tas Tullius dyn.
Amosis

58	1468	43	13	5	12	33	18
	1469	44	14	6	13	34	19

a Thales moritur.

Tarquinius Superbus Servio socero occiso Romanum arripuit imperium : Volscos, Gabios, Veios, Scesam Pometiam subegit : et, cum oppugnaret Ardeam, causa Tarquini junioris filii sui, qui Lucretiam corruerat, regno expulsus est. Idem Tarquinius Superbus excogitavit vincula, taureas, fustes, lautimias, carceres, exsilia, metalla, compedes et catenas.

Templum Apollinis Delphici secunda vice incensum.

b VII. TARQUINIUS SUPERBUS an. xxiv.

1470	45	15	7	14	1	20
------	----	----	---	----	---	----

c Cyrus Sardes capit. Croesus a Cyro captus est, et Lydorum regnum destructum est, quod stetit annis ccxxxii.

OLYMP.	HEBR.	MACED.	PERS.	ROM.	ÆGYPT.
Abrahamus	Captivitas	Amyndas	Cyrus	Servius Tullius	xxiv dyn. Amosis

59	1471	46	8	15	2	21
	1472	47	9	16	3	22

d Theognis poeta clarus habetur.

Harpagus, qui apud Cyrum primi loci habebatur, adversum Ioniam dimicat.

R. CCX.

	1473	48	10	17	4	23
	1474	49	11	18	5	24
	1475	50	12	19	6	25
60	1476	51	13	20	7	26
	1477	52	14	21	8	27
	1478	53	15	22	9	28
	1479	54	16	23	10	29
	1480	55	17	24	11	30
61	1481	56	18	25	12	31
	1482	57	19	26	13	32
	1483	58	20	27	14	33

e Pisistratus secunda vice Athenis regnat.

f Pherecydes historicus clarus habetur.

abyeus carminum scriptor agnoscitur.

Anacreon lyricus poeta cognoscitur.

R. CCXX.

62 1484 59 21 28 15 34

h Apud Samum tyrannidem exercent tres fratres, Polycrates, Sylus et Pantagnostus.

i Pythagoras physicus philosophus claret.

1485	60	22	29	16	35
1486	61	23	30	17	36

Decimo tertio loco mare obtinuerunt Samii.

Samii Dicæarchiam civitatem condiderunt, quam nunc Puteolos vocant.

k Tomyris regina Massagetarum Cyrum interfecit.

l II. CAMBYSES annis viii.

m Hipparchus et Hippasus Athenis tyrannidem exercent.

63	1487	62	24	1	18	37
	1488	63	25	2	19	38
	1489	64	26	3	20	39
	1490	65	27	4	21	40
	1491	66	28	5	22	41
64	1492	67	29	6	23	42

Cambysem aiunt ab Hebraeis secundum Nabuchodonosor vocari : sub quo historia Judith, quæ Holophernem interfecit, scribitur.

xxvii dynastia Persarum.

a Θάλης ἀπέθανεν. Chron. pasch. p. 143, B.

b Ῥωμαίων ἐβασίλευσεν Ταρκύνιος Σούπερβος ἔτη κε'. Sync. p. 237, B.

c Κροῖσος κατὰ Κύρου στρατεύσας ἦλθε σὺν τῇ Λυδῶν βασιλείᾳ διαρκεσάσῃ ἔτη σδδ'. Idem p. 240, A.

d Θίοργιος ποιητὴς ἐγνωρίζετο. Chron. pasch. p. 134, D.

e Πεισίστρατος Ἀθηναίων τὸ δεύτερον ἐβασίλευσεν. Sync. p. 238, B.

f Φερεκύδης ἱστορικὸς ἐγνωρίζετο Πυθαγόρου διδάσκαλος. Ibidem.

g Σιμωνίδης μελοποιὸς ἐγνωρίζετο. Φωκυλίδης καὶ

Ξενοφάνης φυσικὸς τραγωδοποιὸς ἐγνωρίζοντο. Ibidem.

h Σάμου τύραννοι Πολυκράτης καὶ Σύλλος καὶ Παντάγνωστος. Ibidem, A.

i Πυθαγόρας φυσικὸς φιλόσοφος ἐγνωρίζετο. Chron. pasch. p. 143, A.

k Τόμυρις γυνὴ, Μασσαγετῶν βασίλισσα, Κύρον ἀνέκλε. Chron. pasch. p. 144, A.

l Περσῶν β' ἐβασίλευσε Καμβύσης ἔτη η'. Καμβύσην φασὶν παρ' Ἑβραίοις δεύτερον Ναβουχοδονόσωρ καλεῖσθαι, ἐφ' οὗ τὴν κατὰ Ἰουδαίων ἱστορίαν λέγουσαν γεγενῆσθαι. Ibidem, B.

OLYMP.	HEBR.	MACED.	PERS.	ROM.
	Abraha- mus	Captivi- tas	Amyntas	Cambyses Tarqui- nius

a Ægypti xxvii dynastia Persarum (quippe Cambyses obtinuit Ægyptum in anno sexto [al. v, al. vii. regni sui] usque ad Darium filium Xerxis annis cxi.

1493	68	30	7	24
------	----	----	---	----

b Apud Hebræos pontifex maximus Jesus filius Josedech, et princeps gentis Zorobabel clari habentur. Prophetabant apud Hebræos novissimi Aggæus, Zacharias et Malachias.

R. CCXXX.	1494	69	31	8	25
-----------	------	----	----	---	----

c III. MAGI men-
sibus vii. Post Cambysen duo
fratres Magi regnaverunt
mensibus vii : post quos
Darius filius Hystaspis an-
nis xxxvi.

1495	70	32	1	26
------	----	----	---	----

A Davide usque ad lxx annum captivitas Judæorum, anni dlv. A lxx captivitas supputantur Darii regis Persarum anni xxiv, cujus regni anno x apud Romanos regii dominatus finis est factus.

d IV. DARIUS annis xxxvi.

65	1496	71	33	1	27
----	------	----	----	---	----

OLYMP.	ABRAHA- MUS	MACED. Amyntas	PERS. Darius	ROM. Tarqui- nius
	1497	34	2	28

Olympias lxxv, in qua Persarum regis Darii, filii Hystaspis, fuit annus secundus. Ideo secundus annus bis scribitur, quia annus in Magorum fratrum septem mensibus computatur.

1498	35	3	29
------	----	---	----

e Harmodius et Aristogiton Hipparchum Atheniensium tyrannum interfecerunt : et Leæna meretrix amica eorum, cum tormentis cogere ut socios proderet, linguam suam mordicitus amputavit.

1499	36	4	30
------	----	---	----

Templum Hierosolymis consummatur, prophetantibus apud Judæos Aggæo et Zacharia.

f Secundo anno Darii regis Persarum templum in Hierosolymis exstruitur a Zorobabele, consummaturque opus anno quarto. Remissio quidem captivitatis Judæorum et venia templi ædificandi sub Cyro exordium habuit : consummatur vero templum sub Dario : quia vicina gentes assiduis incursibus ædificationem templi impediunt. Clemens quoque congruit in primo stromate ita scribens : « Et perseveravit captivitas annis septuaginta, usque ad secundum annum Darii filii Hystaspis, qui Persis, et Assyriis, et Ægypto regnavit : sub quo Aggæus et Zacharias, et unus ex duodecim, qui vocatur Angelus, prophetarunt : sacerdotio quoque functus est Jesus filius Josedech. » Hæc supradictus vir. Quod autem septuagesimus annus desolationis templi altero anno Darii fuerit expletus, domesticus testis est Zacharias propheta secundo anno Darii ita dicens : « Domine omnipotens, quousque misereberis Hierusalem, et civitatibus Juda, quas despexisti? Iste septuagesimus annus est. »

a Εικοστή ἑβδόμη δυναστεία Περσῶν βασιλέων ἦ. Καμβύσης ἔπει πέμπτῳ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐβασίλευσεν Αἰγύπτου ἔτη γ'. Euseb. apud Sync. p. 76, C, D.

b Ἰεράτευσεν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδέχ, ἄμα Ζοροβάβελ. Ἄμα Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας καὶ ὁ ἐκ τῶν ιβ' Ἄγγελος προφητεύουσιν. Chron. pasch. p. 144, 145.

c Περσῶν τρίτῳ ἐβασίλευσαν δύο ἀδελφοὶ Μέρδιος καὶ Πατζάτης μῆνας ζ'. Idem p. 144, C.

d Περσῶν τέταρτος ἐβασίλευσεν Δαρεῖος Ἰστάσπου ἔτη λς'. Ibidem, D.

e Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ἀνείλον Ἰππαρχον τύραννον καθ' οὗς Λεάινα ἡ ἑταῖρα ὑπ' αὐτῶν ἐταξομένη κατεπιπείν τοὺς συνωμότας, τὴν ἑαυτῆς ἀπέτρησε γλῶσσαν. Syne. p. 238, B.

f Κατὰ μὲν Κύρον ἡ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους ἐλευθερία γίνεται, καὶ ἡ συγχώρησις

τῆς τοῦ ἱεροῦ οἰκοδομῆς· εἰς ἔργον δὲ χωρεῖ καὶ τελειοῦται ὁ ναὸς κατὰ τὸ ἔτος Δαρείου τοῦ Ἰστάσπου, τῶν περιούκων ἐν τῷ μεταξύ χρόνῳ τὴν οἰκοδομὴν ἐπισχόντων. Συνάδει δὲ τούτοις καὶ ὁ Κλήμης, ὁ ἐν τῷ πρώτῳ Στρώματι γράφων οὕτως· Καὶ ἔμεινε ἡ αἰχμαλωσία ἔτη σ', καταλήξασα εἰς τὸ β' ἔτος Δαρείου υἱοῦ Ἰστάσπου Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων καὶ Αἰγυπτίων γενομένου βασιλέως, ἐφ' οὗ Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας, καὶ ὁ ἐκ τῶν ιβ' Ἄγγελος προφητεύουσι. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ δηλωθεὶς ἀνὴρ. Περὶ δὲ μέχρι δευτέρου ἔτους Δαρείου τὸ σ' τῆς ἐρημίας τοῦ ἱεροῦ ἔτος παρατεῖναι, μάρτυς ἐχέγγυος ὁ προφήτης Ζαχαρίας. Ἐτους δευτέρου Δαρείου εἰπὼν· Κύριε παντόκρατορ. ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσεις τὴν Ἰερουσαλήμ, καὶ τὰς πόλεις Ἰούδα, ἃς ὑπερίδεις· τοῦτο σ' ἔτος. Idem p. 144, 145.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	MACED.	PERS.	ROM.
			Amyntas	Darius	Tarquinus
	66	1500	37	5	31
		1501	38	6	32
		1502	39	7	33
R. CCXL.	67	1503	40	8	34
		1504	41	9	35

a Decimo quarto loco maris imperium tenuerunt Lacedæmonii annis II.

b Romanorum reges a Romulo, septem usque ad Tarquinium Superbum, imperaverunt annis cclxvive, ut quibusdam placet, cclxliii [al. cclxliv]. Inde apud eos dominatus regii finis est. Post exactos itaque reges primum consules a Bruto esse cœperunt : dein tribuni plebis ac dictatores : et rursus consules rem publicam obtinuerunt per annos ferme cccclxiv, usque ad Julium Cæsarem, qui primus singulare arripuit imperium olympiade cxxxiii.

Pulsis Urbe regibus, vix usque ad xv lapidem Romani tenebant imperium.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	MACED.	PERS.	ROM.
			Amyntas	Darius	Consules
		1505	42	10	1
		1506	43	11	2
		1507	44	12	3
	68	1508	45	13	4
		1509	46	14	5
		1510	47	15	6
Valerius Brutus collega adeo pauper mortuus est, ut sumptu publico sepeliretur.	69	1511	48	16	7
		1512	49	17	8
		1513	50	18	9

c Decimo quinto loco mare obtinuerunt Naxii annis x.

Censu agitato, inventa sunt Romæ hominum cxx [al. cxv] millia.

d Nono anno post exactos reges nova Romæ dignitas est creata, dictatura scilicet, et magister equitum [al. militum], qui dictatori obsequeretur. Dictator primus Largius, magister equitum Spurius Cassius fuit.

e X. ALEXANDER an. xliiii.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	MACED.	PERS.	ROM.
R. CCL.		1514	1	19	10
		1515	2	20	11
	70	1516	3	21	12
		1517	4	22	13
		1518	5	23	14
		1519	6	24	15
	71	1520	7	25	16
		1521	8	26	17
		1522	9	27	18
		1523	10	28	19
		1524	11	29	20
R. CCLX.	72	1525	12	30	21

f Hellanicus historiographus, et Democritus philosophus, et Heraclitus, Σκοτεινός cogno-mento, id est tenebrosus, et Anaxagoras physicus clari habentur.

i Latini contra Romanos rebellant.

k Romæ populus a patribus facta seditione discedit.

Marcus, qui Coriolos cepit, interventu matris Veturie et uxoris Volumnie ab oppugnatione Urbis removit exercitum.

Bellum, quod Marathone gestum est, et ea, quæ de Miltiade scribuntur, et Aristide, qui cognominabatur justus.

a Λακεδαιμόνιοι ἰδ' ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη ἰδ'. *Idem* p. 238, C.

b Ἀπὸ Ῥωμύλλου ἐπὶ Ταρκύνιον βασιλεῖς Ῥωμαίων ζ' μεθ' οὗς λοιπὸν ὑπατοὶ ἀρξάμενοι ἀπὸ Κολλατίνου καὶ Βρούτου· εἶτα δῆμαρχοὶ καὶ δικτάτωρες· μεθ' οὗς πάλιν ὑπατοὶ, πάντες διεγένοντο ἔτεσι υἱδ' ἕως δὲ πα' κοσμικοῦ ἔτους, καθ' ὃ Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ ἐμονάρχησε πρῶτος. *Idem* p. 237, 238

c Νάξιοι ἐθαλασσοκράτησαν ἰε', ἔτη ἰ'. *Idem* p. 247, B.

d Δικτάτωρ ἐν Ῥώμῃ πρῶτος κατεστάθη Ῥούφος Λάρκιος. *Idem* p. 248, C.

e Μακεδόνων ἰ' ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ἔτη μγ'.

Idem p. 247, B.

f Ἑλληνικὸς ἱστορικὸς, καὶ Δημόκριτος Ἀδερπίτης φυσικὸς φιλόσοφος, καὶ Ἡράκλειτος, ὁ Σκοτεινὸς λεγόμενος, καὶ Ἀναξαγόρας φυσικὸς, ἡκμαζον. *Idem* p. 238, C.

g Ἐρετριεῖς ἰς' ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη ἰε'. *Idem* p. 247, B, C.

h Πυθαγόρας ὁ φιλόσοφος τέθνηκεν. *Idem* p. 247, C.

i Λατίνοι Ῥωμαίων ἀπέστησαν. *Ibidem*.

k Ἐν Ῥώμῃ ὁ δῆμος ἀπέστη τῆς συγκλήτου. *Ibidem*.

l Ὁ Πειραιεὺς ἐτεχνίσθη ὑπὸ Θεμιστοκλέους. *Ibidem*.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	MACED. Alexander	PERS. Darius	ROM. Consules	
<i>b</i> Panyasis poeta illustris habetur.		1526 1527	13 14	31 32	22 23	<i>a</i> Ægyptus recessit a Dario.
Tracenti nobiles familiæ Fabiæ viri a Veientibus cæsi.	73	1528 1529 1530	15 16 17	33 34 35	24 25 26	<i>c</i> Pindarus et Simonides lyrici poetæ insignes habentur. Gelo Syracusis regnat in Sicilia.
Cum in Algido monte Romani milites obsiderentur, a dictatore Quintio Cincinnato liberati sunt.						
<i>d</i> Mare obtinuerunt Æginetæ annis xx [al. xxv], usque ad transitum Xerxis.		1531	18	36	27	<i>e</i> V. XERXES Darii annis xxi.
<i>g</i> Romæ virgo vestalis Pomptilia deprehensa in stupro viva defossa est.	74	1532	19	1	28	<i>f</i> Xerxes Ægyptum capit. Aristides cum ignominia ejicitur.
<i>h</i> Chœritus et Phrynichus insigæ habentur.		1533	20	2	29	Xerxes pontem in Hellespontiaco mari fecit.
R. CCLXX.						<i>i</i> Xerxes, cum Athenas venisset, incendit urbem sub principe Calliade.
<i>k</i> Diagoras agnoscitur, et sectatores ejus physici philosophi.	75	1534 1535 1536 1537	21 22 23 24	3 4 5 6	30 31 32 33	Bellum, quod in Thermopylis gestum est, et apud Salaminam navale certamen.
Athenienses iterum Piræeum muro vallant.		1538 1539 1540	25 26 27	7 8 9	34 35 36	<i>l</i> Bellum in Plataeis factum et in Mycale pugna.
<i>m</i> Æschylus tragœdiarum scriptor agnoscitur.	76	1541 1542	28 29	10 11	37 38	
<i>n</i> Hieron post Gelonein Syracusis tyrannidem exercet.		1543	30	12	39	
R. CCLXXX.	77	1544	31	13	40	<i>o</i> Pindarus musicus clarus habetur.
<i>p</i> Sophocles tragœdiarum scriptor primum ingenii sui opera publicavit.		1545 1546 1547	32 33 34	14 15 16	41 42 43	<i>q</i> Themistocles in Persas fugit.
	78	1548 1549	35 36	17 18	44 45	<i>r</i> Romæ sub hoc tempore virgo vestalis Sunia deprehensa in stupro viva defossa est.
						<i>s</i> Sophocles et Euripides clari habentur tragœdiarum poetæ.
						<i>t</i> Herodotus historiarum scriptor agnoscitur.

Zeuxis præclarus pictor agnoscitur, ex cujus aliqui imaginibus, quas plurimas apud diversos invitatus fecerat, lavacrum Byzantinorum appellatum arbitrantur.

a Αἴγυπτος ἀπέστη Περσῶν. *Sync.* p. 255, *B.*

b Πανύσις ποιητῆς ἐγνωρίζετο. *Idem* p. 248, *C.*

c Πίνδαρος καὶ Σιμωνίδης μελοποιοὶ ἐγνωρίζοντο. *Idem* p. 254, *B.*

d Ἐβαλασσοκράτησαν Αἰγινήται ἔτη ι' (seu κ'). *Idem* p. 247, *C.*

e Περσῶν ε' ἐβασίλευσε Ξέρξης υἱὸς Δαρεῖου ἔτη κα'. *Idem* p. 250, *D.*

f Ξέρξης Αἴγυπτον παρέλαθεν. *Ibidem.*

g Ἐν Ῥώμῃ Πομπιλία τις παρθένος ἐπὶ διαφθορᾷ καταγνωσθεῖσα ζῶσα κατωρύγη. *Idem* p. 254, *B.*

h Χοίριλλος καὶ Φρύνιχος ἐγνωρίζοντο. *Ibidem.*

i Ξέρξης εἰς Ἀθήνας ἔλθων ἐνέπηρσεν αὐτὰς ἐπὶ Καλλιάρχου Ἀθηναίων ἀρχοντος. *Idem* p. 250, *D.*

k Οἱ περὶ Διαγόραν φυσικοὶ φιλόσοφοι: ἤμαζον.

Idem p. 254, *B.*

l Ἡ ἐν Θερμοπύλαις μάχη, καὶ ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία. *Ibidem.*

m Αἰσχύλος τραγωδοποιὸς ἐγνωρίζετο. *Ibidem.*

n Ἱέρων Συρακουσίων ἐτυράννει καὶ ὅλης Σικελίας. *Ibidem.*

o Πίνδαρος ἐγνωρίζετο. *Chron. pasch.* p. 161, *D.*
p Σοφοκλῆς τραγωδοποιὸς πρῶτον ἐκεδείχετο. *Sync.* p. 254, *B.*

q Θεμιστοκλῆς εἰς Πέρσας φεύγει. *Ibidem.*

r Ἐν τῇ Ῥώμῃ Σουνία παρθένος φθαρεῖσα κατωρύγη ζῶσα. *Ibidem.*

s Εὐριπίδης ἐγνωρίζετο. *Chron. pasch.* p. 162, *A.*

t Ἡρόδοτος ἱστοριογράφος ἐγνωρίζετο. *Ibidem, B.*

OLYMP.	ABRAHAMUS	MACED.	PERS.	ROM.
		Alexander	Xerxes	Consules
	1550	37	19	46

a Themistocles exsul a Persarum rege Xerxe susceptus, cum videret illum bellum inferre Atheniensibus civibus suis, ne aut destitueret bene de se meritum, aut oppugnaret patriam suam, Magnesiæ hausto tauri sanguine moritur.

Principium LXXI jubilæi secundum Hebræos.

c Socrates nascitur.

79

1551

38

20

47

b Bacchylides et Diageras atheus plurimo sermone celebrantur.

1552

39

21

48

Lapis in Ægos fluvium de cælo ruit.

d VI. ARTABANUS mensibus VII. Post quem VII ARTAXERXES LONGIMANUS annis XL. Artabani septem menses in ordine anni reputantur.

R. CCXC.

e Ea, quæ de Mardocheo et Esther scripta sunt, quidam affirmant sub Artaxerxe rege gesta: quod ego non puto. Nunquam enim Ezras de his siluisset: qui scribit hoc tempore et Nehemiam et Ezram reversos de Babylone, et ea deinceps consecuta, quæ ab his gesta referuntur.

1553

40

1

49

f Sicilia a populo regebatur, seditione facta.

1554

41

2

50

g Solis facta defectio. Anaxagoras moritur.

1555

42

3

51

h Cimon juxta Eurymedontem Persas navali pedestrique certamine superat: et Medicum bellum conquiescit.

1556

43

4

52

80

i XI. PERDICCA annis XXVIII.

Reges gentium diversarum decimo octavo loco mare obtinuerunt.

1557

1

5

53

k Evenus versificator cognoscebatur.

1558

2

6

54

l Heraclitus clarus habetur.

m Ezras sacerdos apud Hebræos insignis agnoscitur: cujus ætate pontifex maximus habitus est Eliasib, filius Joachim, filii Jesu, filii Josedec. Fuit autem Ezras eruditissimus legis divinæ, et clarus omnium Judæorum magister, qui de captivitate regressi fuerant in Judæam: affirmaturque divinas Scripturas memoriter condidisse, et ut Samaritanis non commiserentur, litteras Judaicas commutasse.

81

1559

3

7

55

1560

4

8

56

1561

5

9

57

n Empedocles et Parmenides physici philosophi notissimi habentur.

p Pherecydes secundus historicarum scriptor agnoscitur.

1562

6

10

58

o Zeno et Heraclitus tenebrosus agnoscebantur.

Aristarchus tragædiographus agnoscitur. R. CCC.

1563

7

11

59

1564

8

12

60

q Cratinus et Plato comædiarum scriptores habentur.

u Θεμιστοκλῆς αἶμα ταύρου πῶν τελευτᾷ. Chron. pasch. p. 162, C.

b Βακχυλίδης ἤκμαζεν. Ibidem, B.

c Σωκράτης ἐγεννήθη. Ibidem.

d Περσῶν δ' ἐβασίλευσεν Ἀρτάβανος μῆνας ζ' μεθ' ὃν ζ' Ἀρταξέρξης ὁ ἐπικληθεὶς Μακρόχειρ ἔτη μ'. Ibidem, C.

e Τὰ κατὰ τὴν Ἑσθῆρ καὶ Μαρδοχαίου φασὶ τινες ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις γεγενῆσθαι· ἐγὼ δ' οὐ πείθομαι· οὐ γὰρ ἂν ἐσιώπησε τὰς κατ' αὐτοὺς πράξεις ἢ τοῦ Ἑσδρα Γραφῆ, ἥτις κατὰ τὸν Ἀρταξέρξην ἱστορεῖ καὶ Ἑσδραν καὶ Νεμίαν ἐκ Βαβυλῶνος ἀνεληλυθέναι, καὶ τὰς ἐμφερομένας πράξεις αὐτῶν γεγονέναι. Ibidem, D, et Sync. p. 249, A.

f Σικελίας δημοκρατία. Sync. p. 254, C.

g Ἥλιου ἐκλείψις. Ἀναξαγόρας θνήσκει. Ibidem.

h Κίμων ἐπ' Εὐρυμέδοντι ναυμαχίᾳ Πέρσας νικᾷ καὶ πεζομαχίᾳ. Ibidem.

i Μακεδῶνων ἰα' ἐβασίλευσε Περδίκας ἔτη κη'. Sync. p. 247, B.

k Εὐήτιος ἐλεγείας ποιητῆς ἐγνωρίζετο. Idem p. 254, C.

l Ἡράκλειτος ἐγνωρίζετο. Ibidem, A.

m Ἑσδρας ἱερεὺς παρὰ Ἰουδαίους ἐγνωρίζετο, καθ' ὃν ἀρχιερεὺς ἦν Ἐλιασίβ υἱὸς Ἰωακείμ τοῦ υἱοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδέκ· ἦν δὲ ὁ Ἑσδρας γραμματεὺς νόμων ἱερῶν διδάσκαλος ἐπιφανῆς τῶν ἀπὸ Βαβυλωνίας εἰς Ἰουδαίαν ἐπανεληθόντων. Idem p. 248, 249.

n Ἐμπεδοκλῆς καὶ Παρμενίδης φυσικοὶ φιλόσοφοι ἐγνωρίζοντο. Idem p. 254, C.

o Ζήνων καὶ Ἡράκλειτος ὁ σκοτεινὸς ἤκμαζον. Ibidem.

p Φερεκύδης ὁ δεῦτερος ἱστοριογράφος ἐγνωρίζετο. Chron. pasch. p. 163, B.

q Κρατίνος καὶ Πλάτων οἱ κωμικοὶ ἤκμαζον. Sync. p. 247, D.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	MACED.	PERS.	ROM.
			Perdicca	Artaxerxes	Consules
		1565	9	13	61
		1566	10	14	62
<p>Trecentesimo secundo anno ab Urbe condita decemviri creati, et secundum post annum ejecti sunt propter Appium Claudium, qui Virginii [<i>al.</i> quia virginem] cujusdam filiam contra Latinos in Algidio militantis voluit abducere.</p>					
Romani per legatos ab Atheniensibus jura petierunt, ex quibus duodecim tabulæ perscriptæ.		1567	11	15	63
<i>d</i> Abaris Hyperboranus hariolus agnoscitur.	83	1568	12	16	64
<i>e</i> Tribuni plebis et ædiles Romæ facti, consulibus ejectis.		1569	13	17	65
		1570	14	18	66
<i>g</i> Herodotus, cum Athenis libros suos in concilio legisset, honoratus est.	84	1571	15	19	67
		1572	16	20	68

h Nehemias Hebræus minister vinarius Artaxerxis regis Persarum, concedente sibi domino suo, vicissimo ejus anno de Babylone venit in Judæam: et tricesimo secundo muros urbemque restituit. Scribit Ezras sub pontifice Joiade filio Joasib, cui successit Joannes filius suus, et deinde Jaddus, qui tempore Alexandri Macedonis fuit, opus fuisse completum. Hucusque Hebræorum divinæ Scripturæ annales temporum continent. Ea vero quæ post hæc apud eos gesta sunt, exhibebimus de libro Machabæorum, et Josephi, et Africani scriptis, qui deinceps universam historiam usque ad Romana tempora persecuti sunt.

<i>i</i> Melissus physicus agnoscitur philosophus. R. CCCX.		1573	17	21	69
		1574	18	22	70
		1575	19	23	71
					72
<i>m</i> Phidias eburneam Mineræ facit Atheniensibus.	85	1576	20	24	
		1577	21	25	73
Fidenates contra Romanos rebellant.		1578	22	26	74
		1579	23	27	75
<i>o</i> Aristophanes clarus habetur, et Sophocles poeta tragicus.	86	1580	24	28	76

a Ἐν Ῥώμῃ Κλαρίων ἀγῶν ἑκατονταετής ἤχθη πρῶτος. *Syn.* p. 247, D.

b Κράτης ὁ κωμικός καὶ Τελείππια καὶ Πραξιππία καὶ Κλεοβουλίνα ἐγνωρίζοντο. *Ibidem.*

c Ὁ τῆς Ἥρας ναὸς ἐνεπρήθη. *Ibidem.*

d Ἀβάρης Ὑπερβόρειος χρησμολόγος ἐγνωρίζετο. *Idem* p. 248, A.

e Δήμαρχοι καὶ ἀγοράνομοι ἐν Ῥώμῃ ἠρέθησαν, μὲντοι ὄντων ὑπάτων. *Idem* p. 254, C.

f Ἀθηναῖοι καὶ Χαλκεδαίμονιοι σπονδὰς ἐποίησαντο πρὸς ἀλλήλους τριακοντούτεσι. *Idem* p. 247, D.

g Ἡρόδοτος ἱστορικὸς ἐτιμήθη παρὰ τῆς Ἀθηναίων βουλῆς ἐπαναγωγὸς αὐτοῖς τὰς βίβλους. *Idem* p. 247, 248.

h Νεεμίης οἰνογῶς Ἀρταξέρξου, εἰκοστῷ ἔτει τοῦ αὐτοῦ Ἀρταξέρξου αἰτήσας τὸν βασιλεῖα ἀνεισιν εἰς Ἱερουσαλήμ ἐκ Βαβυλῶνος, τὴν πόλιν τε αὐτοῖς τεύχεσιν ἐγειρεν εἰκοστῷ ἔτει Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος ἀρχομένου τοῦ ἔργου, καὶ τελεωθέντος κατὰ τὸ λβ' ἔτος αὐτοῦ· ὡς δὲ ἱστορεῖ ἡ τοῦ Ἑσδρα Γραφή,

ἐπὶ ἀρχιερέως Ἰωδαὲ υἱοῦ Ἰασίβ· μετὰ δὲ τὸν Ἰωδαὲ Ἰωάννης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀρχιεράτευσεν· μετὰ δὲ τὸν Ἰωάννην ὁ κατὰ Ἀλέξανδρον γενόμενος ὕστερον τῶν Μακεδόνα Ἰαδδούς. Ἔως μὲν ὧδε Ἑσδρα καὶ Νεεμίαι αἱ ἐνδιάθετοι Ἑβραϊκαὶ Γραφαὶ ἐκκλησιάζεσθαι παρεδόθησαν. Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα συμβάντα ἢ παραχθέντα τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Ἰώσηπος ἐν τοῖς Μακκαβαϊκοῖς ἱστορεῖ, καὶ Ἀφρικανὸς μὲν αὐτὸς ἐν ἐπιτόμῳ. *Syn.* p. 249, B.

i Μέλισσος φυσικὸς ἐγνωρίζετο. *Idem* p. 248, A.
k Εὐριπίδης τραγωδοποιὸς ἐγνωρίζετο. Πρωταγόρας ὁ σοφιστὴς ἤμαρξεν· τούτου Ἀθηναῖοι τὰς βίβλους ἐψήφισαντο καῦσαι. *Ibidem.*

l Ἐν Ῥώμῃ πάλιν ὑπάτοι. *Ibidem.*

m Φειδίας τὴν ἐλεφαντίνην Ἀθηναίων ἐποίησεν. *Ibid.*

n Θεαίτητος μαθηματικὸς ἤνοιε. *Ibidem.*

o Σοφοκλῆς ὁ τραγωδοποιὸς ἐγνωρίζετο. *Idem* p. 257, C.

p Ἐν Ἰταλίᾳ Καμπανῶν ἔθνος συνέστη. *Idem* p. 248, B.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	MACED.	PERS.	ROM.	
			Perdicca	Artaxerxes	Consoles	
a Socrates philosophus plurimo sermone celebratur.		1581	25	29	77	b Democritus Abderites, et Empedocles, et Hippocrates medicus, Gorgias, Hippiasque, et Prodicus, et Zeno, et Parmenides philosophi insignes habentur.
		1582	26	30	78	
		1583	27	31	79	
	R. CCCXX.	87	1584	28	32	

c Initium belli Peloponnesiaci, quod annis xxvii perseveravit. Nehemiam, qui muros Hierusalem construxerat, consummasse opus tricesimo secundo [al. primo] anno Artaxerxis regis Persarum Ezras memorat. d Si quis autem ab hoc tempore lxx hebdomadas a Daniele conscriptas enumeret, quæ faciunt annos cxxx, reperiet eas in regno Neronis expletas : sub quæ obsideri Hierusalem cœpta, secundo postea Vespasiani anno capitur.

e XII. ARCHELAUS annis xxiv.

		1585	1	35	81	
g Athenienses pestilentia laborant. i Thucydides agnoscitur. k Eupolis et Aristophanes comœdiarum scriptores noscuntur.	88	1586	2	34	82	f Bacchylides carminum scriptor agnoscitur.
		1587	3	35	83	Pericles moritur.
		1588	4	36	84	h Ex Ætna monte ignis erupit
		1589	5	37	85	i Terra motu apud Locros scissa, Atlante civitas facta est insula.
		1590	6	38	86	l Terra motu apud Locros scissa, Atlante civitas facta est insula.
		1591	7	39	87	m Plato nascitur Athenis.
		1592	8	40	88	

n VIII. XERXES secundus mensibus ii : post quem IX. SOGDIANUS mensibus vii : cui succedit X. DARIUS NOTHUS annis xix.

R. CCCXXX.

		1593	9	1	89	o Lacedæmonii et Athenienses foedus percutiunt.
90		1594	10	2	90	p Endoxus Cnidius clarus habetur.
		1595	11	3	91	q Lacedæmonii ver sacrum Heracleam destinantes, urbem condunt.
		1596	12	4	92	r Clades, quæ in Sicilia Atheniensibus accidit hoc tempore fuit.
		1597	13	5	93	
		1598	14	6	94	
		1599	15	7	95	
	91		1600	16	8	96
		1601	17	9	97	
		1602	18	10	98	
		1603	19	11	99	
R. CCCXL.	92	1604	20	12	100	

a Σωκράτης φιλόσοφος καθαρτικός η̄νθει. *Synec.* p. 257, C.

b Δημόκριτος Ἀδερῖτης καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἴπποκράτης ἰητρὸς, Γοργίας καὶ Ἴππίας καὶ Πρόδικος καὶ Ζήνων καὶ Παρμενίδης ἡκμαζόν. *Synec.* p. 253, D, et 257, C.

c Ὁ Πελοποννησιακὸς συνέστη πόλεμος ἑπτακαιεικοσαέτης. *Idem* p. 253, C, et 257, B.

d Εἴ τις ἐντεῦθεν ἀριθμήσειε τὰς παρὰ τῷ Δανιὴλ ὀϊβδομάδας, αὐτὴ γίνονται ἔτη ιϛ', εὗροι ἂν αὐτὰς ἐπὶ Νέρωνα Ῥωμαίων αὐτοκράτορα περαιουμένας, καθ' ὃν πολιορκεῖσθαι ἀρξαμένη ἡ πόλις, μετὰ β' ἔτος ὑπὸ Οὐεσπασιανοῦ τὴν ἐσχάτην ἄλωσιν ὑπέμεινεν. *Euseb.* apud *Synec.* p. 249, D.

e Μακεδόνων ιϛ' ἐβασίλευσεν Ἀρχέλαος ἔτη κδ'. *Synec.* p. 254, A.

Βακχυλίδης μελοποιὸς ἐγνωρίζετο. *Idem*

p. 247, D:

g Ἀθηναίους ἐπέλασεν ὁ λοιμὸς. *Idem* p. 257.

h Πῦρ ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἐβράβη. *Ibidem.*

i Θουκυδίδης ἡκμαζεν. *Idem* p. 253, C.

k Εὐπολὶς καὶ Ἀριστοφάνης κωμικοὶ ἐγνωρίζοντο. *Idem* p. 257, C.

l Σεισμῶν γεγονότων ἡ πρὸς Λοκροῖς Ἀταλάντῃ σχισθεῖσα νῆσος ἐγένετο. *Ibidem.*

m Πλάτων ἐγεννήθη. *Chron. pasch.* p. 165, D.

n Περσῶν τ' ἐβασίλευσεν Ξέρξης υἱὸς Ἀρταξέρξου μῆνας β'. Σογδιανὸς θ', μῆνας ζ'. Δαρῆιος ὁ Νόθος ἔτη ιθ'. *Synec.* p. 255, A.

o Λακεδαιμόνιοι πρὸς Ἀθηναίους ἐπέλασαν. *Idem* p. 257, C.

p Εὐδοξὸς ὁ Κνίδιος ἐγνωρίζετο. *Ibidem.*

q Λακεδαιμόνιοι ἀπέκτισαν Ἡράκλειαν. *Ibidem.* D.

r Ἀθηναίων συμφορὰ ἐν Σικελίᾳ. *Ibidem.*

OLYMP.	ABRAHAMUS	MACED. Arche- laus	PERS. Darius Nothus	ÆGYPT. xxviii dynastia Amyr- tæus	ROM. Consu- les
--------	-----------	--------------------------	---------------------------	---	-----------------------

a AMYRTÆUS Saites annis vi.

Eubœa ab Atheniensium societate recessit.

1605	21	15	1	401
1606	22	14	2	402
1607	23	15	3	403
93 1608	24	16	4	404

Ægyptus a Persis recessit, et rursus Ægyptiorum renascitur dynastia xxviii, et regnavit Amyrtæus Saites an. vii.

b Euripides apud Archelaum, Sophocles Athenis, moritur.

c XIII. ORESTES annis iii.

1609	1	17	5	405
1610	2	18	6	406

d Dionysius in Sicilia tyrannidem exercet.

e xxix dynastia Mendesiorum.

I. NEPHERITES annis vi.

1611	3	19	1	407
------	---	----	---	-----

f XIV. ARCHELAUS annis iv.

g XI. ARTAXERXES qui cognominatus est Mnemon, Darii et Parisatidis filius, annis xl.

h Sub hoc rege mihi videtur historia, quæ in libro Esther continetur, expleta. Ipse quippe est, qui ab Hebræis Assuerus, a Septuaginta Interpretibus Artaxerxes vocatur.!

Dionysius Syracusis tyrannidem exercet.
R. CCCL.

94 1612	1	1	2	408
1613	2	2	3	409
1614	3	3	4	410
1615	4	4	5	411

i Democritus moritur.
k Alcibiadem Pharnabazus interficit.
l Cyri Persæ ascensus, de quo scribit Xenophon.

m XV. AMYNTAS anno i.

n Athenienses sustinent tyrannidem.

95 1616	1	5	6	412
---------	---	---	---	-----

o XVI. PAUSANIAS anno i.

p !!. ACHORIS annis xii.

q Socrates [al. Isocrates] rhetor agnoscitur.

1617	1	6	1	413
------	---	---	---	-----

a Eικοστή ὀγδόη δυναστεία. Ἀμυρτάνος Σαίτης ἔτη ζ'. Euseb. apud Sync. p. 77, A.

b Εὐριπίδης τελευτᾷ, καὶ Σοφοκλῆς ἐν Ἀθήναις. Chron. pasch. p. 166, D.

c Μακεδόνων ιγ' ἐβασίλευσεν Ὀρέστης ἔτη γ'. Sync. p. 254, A.

d Διονύσιος Συρακίας ἐτυράννει. Idem p. 258, C.

e Eικοστή ἐνάτη δυναστεία. Μενδήσιοι βασιλεῖς δ'. Α' Νεφερίτης ἔτη ζ'. Euseb. apud Sync. p. 77, A.

f Μακεδόνων ιδ' ἐβασίλευσεν Ἀρχέλαος ἔτη δ'. Sync. p. 260, B.

g Περσῶν ια' ἐβασίλευσεν Ἀρταξέρξης, ὁ καὶ Μνήμων, ἔτη μ'. Idem p. 255, B.

h Κατὰ τοῦτον μοι δοκεῖ ἢ κατὰ τὴν Ἑσθῆρ ἱστορίαν· εἰ δὴ αὐτὸς ἔστω ὁ παρὰ μὲν Ἑβραίοις Ἀσσοῦ-

ρος, παρὰ δὲ τοῖς Ἑβδομήκοντα Ἑρμηνευταῖς Ἀρταξέρξης. Euseb. apud Sync. ibidem.

i Δημόκριτος τελευτᾷ Chron. pasch. p. 169, A.

k Ἀλκιβιάδην ἀνέϊκεν Φαρνάδαζος. Sync. p. 257, D.

l Κύρου Πέρσου ἀνάβασις, ἣν ἱστορεῖ Ξενοφῶν. Ibidem.

m Μακεδόνων ιε' ἐβασίλευσεν Ἀμύντας ἔτος ἐν. Idem p. 160, B.

n Ἀθηναῖοι ἐτυραννήθησαν. Idem p. 257, D.

o Μακεδόνων ις' ἐβασίλευσεν Πausανίας ἔτος ἐν. Sync. p. 260, B.

p Αἰγυπτίων β' ἐβασίλευσεν Ἀχωρίς ἔτη ιγ'. Euseb. apud Sync. p. 77, A.

q Σωκράτης βῆτωρ ἐγνωρίζετο. Sync. p. 257, D.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	MACED.	PERS.	ÆGYPT.	ROM.	
			Amyntas	Artaxerxes	xxix Achoris	Consules	
			a XVII. AMYNTAS annis vi.				
<i>c</i> Athenienses xxiv literis uti cœperunt, cum ante xvi tantum litteras haberent.		1618	1	7	2	114	<i>b</i> Tyranni Athenis oppressi.
		1619	2	8	3	115	<i>d</i> Xenophon filius Grylli, Diodorus, et Ctesias clari habentur.
	96	1620	3	9	4	116	<i>e</i> Socrates venenum bibit.
<i>g</i> Socratici clari habentur.		1621	4	10	5	117	<i>f</i> Templum rursum Ephesi incensum.
Speusippus insignis habetur.		1622	5	11	6	118	<i>h</i> Diogenes Cynicus philosophus agnoscitur.
Dionysius in tyrannide perseverat.		1623	6	12	7	119	
			i XVIII. ARGÆUS annis ii.				
R. CCCLX.	97	1624	1	13	8	120	<i>k</i> Carthaginensium bellum famosum. [<i>Cr. et Arm. sacrum.</i>]
<i>l</i> Eudoxus astrologus agnoscitur.		1625	2	14	9	121	
			m XIX. AMYNTAS iterum an. xviii.				
<i>n</i> Artaxerxis anno xv Galli Senones Romam incenderunt, excepto Capitolio.		1626	1	15	10	122	
		1627	2	16	11	123	
	98	1628	3	17	12	124	
			o III. PSAMMUTHES anno i. Post quem Nepherites mensibus quatuor.				
<i>p</i> Plato philosophus agnoscitur.		1629	4	18	1	125	
			q xxx dynastia Sebennytarum.				
			I. NECTANEBUS annis xviii.				
Tribuni militares pro consulibus esse cœperunt.		1630	5	19	1	126	<i>r</i> Evagoras in furorem versus, cum regnaret Cypri.
		1631	6	20	2	127	
	99	1632	7	21	3	128	
		1633	8	22	4	129	
R. CCCLXX.		1634	9	23	5	130	
		1635	10	24	6	131	
	100	1636	11	25	7	132	
<i>t</i> Magno terræ motu facto Elice et Bura Peloponnesi urbes absorptæ sunt.		1637	12	26	8	133	<i>s</i> Prænestini a Romanis victi apud flumen Alliam per Quintium Cincinnatum.
		1638	13	27	9	134	<i>u</i> Isocrates rhetor agnoscitur.
	101	1639	14	28	10	135	
		1640	15	29	11	136	
<i>a</i> Μακεδόνων ιζ' ἐβασίλευσεν Ἀμύντας ἔτη ς'. <i>Sync. p. 260, B.</i>							<i>m</i> Μακεδόνων ιθ' ἐβασίλευσεν Ἀμύντας ἔτη ιη'. <i>Idem p. 260, B.</i>
<i>b</i> Οἱ ἐν Ἀθήναις τύραννοι κατελύθησαν. <i>Idem p. 257, D.</i>							<i>n</i> Γαλάται οἱ καὶ Κέλται Ῥώμης ἐκράτησαν, πλὴν τοῦ Καπετωλίου. <i>Idem p. 258, C.</i>
<i>c</i> Ἀθηναῖοι ἤρξαντο στοιχεῖοις κδ' χρᾶσθαι, πρότερον ις' χρώμενοι. <i>Chron. pasch. p. 167, A.</i>							<i>o</i> Αἰγυπτίων γ' ἐβασίλευσε Ψάμμουθις ἔτος α'. Νεφέριτης μήνας δ'. <i>Euseb. apud Sync. p. 77, A.</i>
<i>d</i> Ξενοφῶν ὁ Γρύλλου, Διόδωρος, καὶ Κτησίας ἐγνωρίζοντο. <i>Sync. p. 257, D.</i>							<i>p</i> Πλάτων φιλόσοφος ἠκμαζεν. <i>Chron. pasch. p. 167, D.</i>
<i>e</i> Σωκράτης ἀποθνήσκει κατακρηθὲς πιεῖν τὸ κώνειον. <i>Idem p. 258, B.</i>							<i>q</i> Τριακοστὴ δυναστεία Σεβεννυτῶν βασιλέων τριῶν. Α' Νεκτανέβης ἔτη ιη'. <i>Ibidem, B.</i>
<i>f</i> Ὁ ἐν Ἐφέσῳ ναὸς αὔθις ἐνεπρήσθη. <i>Ibidem, C.</i>							<i>r</i> Εὐαγόρας βασιλεύων τῆς Κύπρου ἐξέστη. <i>Sync. p. 258, C.</i>
<i>g</i> Σωκρατικοὶ ἦνθουν. <i>Ibidem, C.</i>							<i>s</i> Πραινεστίνους ἐνίκησαν Ῥωμαῖοι. <i>Ibidem, C.</i>
<i>h</i> Διογένης Κυνικὸς φιλόσοφος ἐγνωρίζετο. <i>Ibidem.</i>							<i>t</i> Ἑλικὴ καὶ Βούρα πόλεις ἐν Πελοποννήσῳ κατεπόθησαν μεγάλῳ σεισμῷ. <i>Ibidem, B.</i>
<i>i</i> Μακεδόνων ιε' ἐβασίλευσεν Ἀργαῖος ἔτη β'. <i>Idem p. 260, B.</i>							<i>u</i> Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ ἐγνωρίζετο. <i>Chron. pasch. p. 168, B.</i>
<i>k</i> Καρχηδονίων ὁ ἱερὸς πόλεμος. <i>Idem p. 258, B.</i>							
<i>l</i> Εὐδοξὸς ἀστρολόγος ἐγνωρίζετο. <i>Ibidem.</i>							

	OLYMP.	ABRAHAMUS	MACED. Amyntas	PERS. Artaxerxes	EGYPT. xxx dynastia Nectanebus	ROM. Consules
Athenienses principes Græciæ facti.		1641	16	30	12	137
a Plato et Xenophon.		1642	17	31	13	138
nec non et alii Socratici clari habentur.		1643	18	32	14	139
b XX. ALEXANDER anno i.						
R. CCCLXXX.	102	1644	.	33	15	140
c XXI. PTOLEMÆUS Alorites annis iv.						
		1645	1	34	16	141
		1646	2	35	17	142
		1647	3	36	18	143
						d Dionysius rex Siciliae octavo decimo anno moritur : post quem Dionysius junior regnum invadit.
e II. TEOS annis ii.						
	103	1648	4	37	1	144
XXII. PERDICCA annis vi.						
		1649	1	38	2	145
						Teos rex Ægypti fugit in Arabiam.
g III. NECTANEBUS adhuc annis xix.						
		1650	2	39	1	146
		1651	3	40	2	147
h XII. ARTAXERXES, qui et OCHUS, annis xxvi.						
i Aristoteles xviii ætatis annum agens Platonis auditor est.	104	1652	4	1	3	148
Alexander R. CCCXC. Pheræus agnoscitur.		1653	5	2	4	149
		1654	6	3	5	150
						Judæorum pontifex Jaddus. k Camillus Gallos, qui bellum Romanis intulerant, devicit.
i XXIII. PHILIPPUS annis xxvi.						
		1655	1	4	6	151
		1656	2	5	7	152
m Demosthenes orator agnoscitur.	105	1657	3	6	8	153
		1658	4	7	9	154
		1659	5	8	10	155
						n Ochus partem quamdam(1) Judæorum captam in Hyrcaniam transferens juxta mare Caspium collocavit.

a Πλάτων καὶ Ξενοφῶν καὶ ἄλλοι Σωκρατικοὶ ἤνθουν. *Sync. p. 258, C, et Chron. pasch. p. 168, B.*

b Μακεδόνων κ' ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ἔτος α'. *Sync. p. 260, C.*

c Μακεδόνων κα' ἐβασίλευσε Πτολεμαῖος ἔτη γ'. *Sync. p. 260, C.*

d Διονύσιος Σικελίας τύραννος ἀπέθανεν κρατήσας ἐτη ιη', μεθ' οὗ δὲ δεύτερος υἱὸς αὐτοῦ Διονύσιος δὲ νεώτερος. *Idem p. 258, C.*

e Αἰγυπτίων β' ἐβασίλευσεν Τέως ἔτη β'. *Idem, ibidem.*

f Μακεδόνων κδ' ἐβασίλευσεν Περδίκκας ἔτη ς'. *Sync. p. 260, C.*

g Αἰγυπτίων γ' ἐβασίλευσεν Νεκτανέβης ἔτη ιθ'. *Euseb. apud Sync. p. 77, D.*

h Περσῶν ιθ' ἐβασίλευσεν Ὀχος κς'. *Sync. p. 255, D.*

i Ἀριστοτέλης Πλάτωνι ἐμαθήτευσεν ἀπὸ ιη' ἔτους τῆς ζωῆς αὐτοῦ. *Idem p. 258, D.*

k Κάμιλλος πολιορκουμένην ὑπὸ Γάλλων τὴν Ῥώμην ἠλευθέρωσε, διαφθείρας τοὺς πολεμίους. *Idem p. 253, C.*

l Μακεδόνων κγ' ἐβασίλευσε Φίλιππος ἔτη κγ'. *Idem p. 260, C.*

m Δημοσθένης δὲ ῥήτωρ ἐγνωρίζετο. *Chron. pasch. p. 169, C.*

n Ὀχος μερικὴν αἰχμαλωσίαν εἶλεν Ἰουδαίων, οὓς ἐν Ὑρκανίᾳ κατέκτισεν πρὸς τὴν Κασπίαν θάλασσαν. *Sync. p. 256, A.*

(1) Reprehenditur a Scaligero Hieronymus quod ἀποδασμὸν urbem intellexerit, scripseritque : Ochus Apodasmō Judæorum captia.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	MACED.	PERS.	ÆGYPT.	ROM.	
			Philippus	Artaxerxes	xxx	Consules	
			Ochus	Nectanebus			
a Alexander Philippi et Olympiadis filius nascitur.	106	1660	6	9	11	156	b Dionysius Sicilia pelitur.
		1661	7	10	12	157	
		1662	8	11	13	158	c Dio Syracusis interimitur.
		1663	9	12	14	159	
Hipparinus R. CD.	107	1664	10	13	15	160	d Herinna poetria agnoscitur.
[<i>al.</i> Hipparchus] Dionysii filius Syracusis tyrannidem exerceat.		1665	11	14	16	161	
		1666	12	15	17	162	
		1667	13	16	18	163	e Demosthenes orator omnium rumore celebratur.
Romani Gallos superant.	108	1668	14	17	19	164	

f Ochus Ægyptum tenuit, Nectanebo in Æthiopiam pulso : in quo Ægyptiorum regnum destructum est
g Hucusque Manethos. *Alter.* Nectanebus fugit in Æthiopiam, atque regnaverunt Ægyptiorum Persæ, quorum regnabat Ochus.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	MACED.	PERS.	ROM.	
			Philippus	Artaxerxes	Consules	
			Ochus	Nectanebus		
		1669	15	18	165	<i>h</i> Ochus Sidonem evertit, et Ægyptum suo junxit imperio: Hucusque mansit regnum Ægyptiorum.
		1670	16	19	166	<i>i</i> Plato moritur. Post quæ academiæ Speusippus tenuit.
		1671	17	20	167	Romani, cum Samnitas duobus præliis cecidissent, universos confines, qui a sua societate discesserant, in ditiorum propriam redigunt.
Dionysius Corinthum sub fœdere navigavit.	109	1672	18	21	168	Dionysius Corinthum (1) pulsus.
		1673	19	22	169	
R. CDX.		1674	20	23	170	
		1675	21	24	171	
	110					
Descriptione facta Romæ inventa sunt civium centum sexaginta quinque millia.		1676	22	25	172	
		1677	23	26	173	
						k XIII. ARSES OCHI annis III.
<i>l</i> Judæorum pontifex maximus Jaddus clarus habetur.		1678	24	1	174	<i>m</i> Speusippus Platonis successor moritur: cui succedit Xenocrates.
		1679	25	2	175	
	111	1680	26	3	176	
						n XXIV. ALEXANDER Philippi annis XII. o XIV. DARIUS Arsami annis VI.
		1681	1	1	177	<i>p</i> Manasses frater Jaddi pontificis Judæorum templum in monte Garizin constituit.

a Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου ἐξ Ὀλυμπιάδος ἐγεννήθη. *Sync.* p. 155, C.

b Διονύσιος ὁ τύραννος ἐξέπεσε Σικελίας. *Idem* p. 260, A.

c Δίον ἀναρεῖται. *Idem* p. 259, D.

d Ἡρίννα ποιήτρια. *Idem* p. 260, A.

e Δημοσθένης βήτωρ ἐγνωρίζετο. *Ibidem*, et *Chron. pasch.* p. 169, L.

f Ὀχος ἐκράτησεν Αἰγύπτου, φυγόντος Νεκτανεβῶ εἰς Λιβυοσίαν. *Sync.* p. 256, B.

g Μέχρι τῶνδε Μανεθῶ. *Sync.* p. 77, C.

h Ὀχος Σιδῶνα κατέσκαψεν. *Idem* p. 256, A.

i Πλάτων τελευτῶν Σπεύσιππον διάδοχον τῆς Πλα-

τωνικῆς διατριβῆς προεστήσατο. *Idem* p. 259, D.

k Περσῶν ἢ ἐβασίλευσεν Ἀρσῆς Ὀχου ἀδελφὸς ἐτῆ 8. *Sync.* p. 256, B.

l Ἐβραίων ἀρχιερεὺς Ἰαθδοῦς. *Sync.* p. 254, D.

m Ἦνθει Ξενοκράτης διάδοχος Σπευσίππου. *Idem* p. 260, A.

n Μακεδόνων κ' ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου ἐτῆ 12. *Idem* p. 260, D.

o Περσῶν ἢ ἐβασίλευσεν Δαρεῖος Ἀρσάμου ἐτῆ 6. *Idem* p. 256, C.

p Μανασσῆς ἀδελφὸς Ἰαθδοῦς ἀρχιερεὺς ἐπαβήθη μῆσε τὸ ἐν Γαριζῶν ἱερὸν Σαμαρείας. *Idem* p. 254, D.

(1) Ita unus cod. Vat., non *Corintho*. Reapse Dionysius Corinthi obiit, teste Diodoro. Sunt autem haud semel in hoc canone repetitiones historiarum, pro auctorum sententiarumque diversitate.

a Alexander adversum Illyrios et Thracas feliciter dimicat, et subversis Thebis (1) in Achaia, in Persas arma convertit, et apud Granicum flumen regis ducibus oppressis, urbem Sardis capit.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	MACED.	PERS.	ROM.
			Philippus	Darius	Consules
		1682	2	2	178
		1683	3	3	179
R. CDXX.	112	1684	4	4	180

Alexander, capta Tyro, Judæam invadit, a qua favorabiliter exceptus, Deo victimas immolat, et Judæum pontificem templi honoribus plurimis prosequitur, Andromacho locorum custode dimisso, quem postea Samaritani interficiunt: ob quæ ab Ægypto reversus Alexander magnis eos suppliciiis affecit, et urbem eorum captam Macedonibus ad inhabitandum dedit anno regni sui quarto.

b Alexander obtinuit Babylonem interfecto Dario: in quo regnum Persarum destructum est anno septimo regni ejus.

1685	5	5	181
1686	6	6	182

c Romanorum consul Manlius Torquatus filium suum, quod contra imperium in hostem pugnaverat viceratque, virgis cæsum securi percussit.

d Alexander Hyrcanos capit et Mardos: revertensque, cum ascendisset ad Hammonis templum, condidit civitatem in Libya inferiore, quam vocant Parætonium.

OLYMP.	ABRAHAMUS	MACED.	ROM.
		Alexander	
	1687	7	183

Romani Samnitas subigunt, et colonias deducunt.

e Alexandria in Ægypto condita septimo [al. sexto] anno regni Alexandri: quo tempore etiam Latini a Romanis perdomiti sunt. Alexander regnat Asiæ anno regni sui septimo [al. sexto] et tenet omnia sænis duodecim.

f Alexander Aornim petram capit et Indum amnem transgreditur.

113	1688	8	184
	1689	9	185
	1690	10	186
	1691	11	187
114	1692	12	188

Harpalus fugit in Asiam (2)
Bellum Alexandri in India adversum Porum et Taxilem.
g Anaximenes et Epicurus clari habentur.

h Alexander tricesimo secundo [al. xxx, al. xxxiiii] ætatis suæ anno in Babylone moritur: post quem translato in multos imperio, diversi regnaverunt. Hinc Alexandrinorum nascitur regnum quod est Ægypti: et per diversas gentes, quas Alexander tenuerat, diversi regnaverunt.

a 'Αλέξανδρος Ἰλλυρίους καὶ Θράκας εἶλε, Θήβας κατέσκαψε, τοὺς Δαρείου στρατηγοὺς ἐπὶ Γρανικῷ ποταμῷ Λυδῶν ἐνίκησε, Σάρδεις εἶλε, Τύρον ἐπολιόρηκασεν, Ἰουδαίαν προσελάβετο, καὶ τὸν ἀρχιερεῖα Ἰαδδοῦς ἐτίμησε θύσας τῷ Θεῷ ἤξ (Ἰουδαίας) καὶ ἐπιμελητὴν μετὰ τῶν λοιπῶν τόπων Ἀνδρόμαχον κατέστησεν, ὃν ἀνελόντες οἱ τὴν Σαμαρέων οἰκούντες, δίκας ἔτισαν ἐπανελθόντος Ἀλεξάνδρου ἐξ Αἰγύπτου τὴν Σαμαρείαν πόλιν ἐλὼν Ἀλέξανδρος Μακεδόνας ἐν αὐτῇ κατέψικισεν. *Idem* p. 260; 261.

b Κατέσχευεν Βαβυλῶνα Ἀλέξανδρος, καὶ ἡ Περσῶν βασιλεία κατελύθη, διαμείνασα σλ'. *Idem* p. 170, C.

c (Ῥωμαίων) ὑπατος τὸν ἴδιον υἱὸν ἐπελέκισεν, παρὰ γνώμην αὐτοῦ συμβαλόντα πόλεμον καὶ νικήσαντα. *Chron. pasch.* p. 471, B.

d Ἀλέξανδρος Ἵρκανούς καὶ Μαρδοὺς ἐχειρώσαντο. *Synec.* p. 261, B.

e Ἀλεξάνδρεια ἡ κατ' Αἰγύπτου ἐδόθη ἔτι Ἀλεξάνδρου ἐπίσθη. *Ibidem*, A.

f Ἀλέξανδρος τὴν Ἄορνον πέτραν ἐχειρώσαντο καὶ ποταμὸν Ἰνδὸν διέβη. *Synec.* p. 261, B.

g Ἀναξιμένης καὶ Ἐπίκουρος ἐγνωρίζοντο. *Idem* p. 275, A.

h Ἀλέξανδρος λδ' ἔτος ἄγων τελευτᾷ ἐν Βαβυλῶνι.

(1) Al. pro subversis Thebis habet quibus subversis.

(2) Imo ex Asia scribendum, admonente Scalligero.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT.	MACED.	ROM.
			Ptole- mæus Lagi	Philippus Aridæus	Consu- les
a I. PTOLEMÆUS Lagi filius annis XL.					
Appius Claudius Cæcus Romæ clarus habetur, qui aquam Claudiam induxit, et viam Appiam stravit.	1695		1	1	189
<i>e</i> Agathocles Syracusis in Sicilia tyrannidem exercet.	1694		2	2	190
<i>f</i> Lamiacum bellum motum.	1695		3	3	191
<i>h</i> Ptolemæus Lagi filius, tertio regni anno, plurimos captivorum in Ægyptum transtulit.	115	1696	4	4	192
<i>l</i> Theophrastus philosophus agnoscitur, qui divinitate loquendi, ut ait Cicero, nomen accepit.	1697		5	5	193
<i>m</i> Judæorum pontifex magnus Onias Jaddi filius clarus habetur.	1698		6	6	194

b I. PHILIPPUS ARIDÆUS annis VI*c* Macedonum duces in seditionem versi.*d* Lydiam et Thraciam, et Hellespontum Lysimachus tenuit.*g* Perdiccas adversum Ægyptios dimicat, sed obtinere non potuit.*i* Menander primam fabulam cognomento 'Ορχήρ docens superat.*k* Demetrius Phalereus habetur illustris.**κ** Romani Samnitas latrones diutissime contra se præliantes ad extremum servituti subjiciunt.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT.	MACED.	ASIAE	ROM.
			Ptole- mæus Lagi	Philippus Aridæus	Anti- gonus	Consu- les
ο I. ANTIGONUS annis XVIIII.						
Hinc Asiae regnum nascitur, et mox Syriae: et regnat in Asia primus Antigonus.		1699	7	7	1	195
<i>q</i> Machabæorum Hebraea historia hinc Græcorum supputat regnum. Verum hi duo libri inter divinas Scripturas non recipiuntur (1).	116	1700	8	1	2	196
ρ II. CASSANDER annis XIX.						

p Antigonus Antigoniam ad amnem Orontem condidit, quam Seleucus instauratam appellavit Antiochiam.*a* Ἀλεξανδρείας καὶ Αἰγύπτου πρῶτος μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον ἐβασίλευσε Πτολεμαῖος ὁ Λάγος ἔτη μ'. *Sync. p. 271, C.**b* Μακεδόνων πρῶτος ἐβασίλευσε μετὰ Ἀλέξανδρον Φιλίππου ὁ Ἀριδαῖος ἔτη ζ'. *Idem p. 269, D.**c* Οἱ Μακεδόνων ἡγεμόνες ἐστασίασαν. *Idem p. 274, D.**a* Λυσίμαχος Θράκης τε καὶ Χερρόνησου, τῆς λοιπῆς τε ὁμοῦ χώρας βασιλεύει. *Idem p. 266, A.**e* Ἀγαθοκλῆς ἐν Συρακούσαις ἐτυράνησε. *Idem p. 275, A.**f* Ὁ Λαμιακὸς πόλεμος ἐκινήθη. *Ibidem.**g* Περδίκκας εἰς Αἴγυπτον ἐστάτευσεν. *Idem p. 274, D.**h* Πτολεμαῖος ὁ Λάγος δόλω παραλαβὼν τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἀπάτη πολλοὺς ἐκ τῆς Ἰουδαίας μετέφερεν εἰς Αἴγυπτον. *Idem p. 271, C.**i* Μένανδρος ὁ κωμικὸς ποιητὴς πρῶτον δρᾶμα διδάξας Ὀρχήρ, ἐνίκα. *Idem p. 275, B.**k* Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς ἐγνωρίζετο. *Sync. p. 274, C.**l* Θεόφραστος φιλόσοφος ἐγνωρίζετο. *Idem p. 275, B.**m* Ἰουδαίων Ὀνεας ἀρχιερεὺς υἱὸς Ἰαδδῶος ἐγνωρίζετο. *Idem p. 269, B.**n* Ῥωμαῖοι Σαυιτιῶν ἀράδων τελείως ἐκράτησαν. *Idem p. 275, A.**ο* Ἀσίας πρῶτος μετὰ Ἀλέξανδρον Ἀντίγονος ἐβασίλευσεν ἔτη ιη'. *Sync. p. 273, C.**p* Ἀντίγονος Ἀντιγονίαν τὴν πρὸς τῷ Ὀρόντι ποταμῷ ἐκτίσεν, ἣν Σέλευκος ἐπιτίσας Ἀντιόχειαν ὠνόμασεν. *Ibidem.**q* Ἡ τῶν Μακκαβαίων ἱστορικὴ γραφὴ τοὺς Ἐληλίων βασιλεῖς ἀπὸ Ἀντιγόνου ἀριθμεῖ, ἥτις τῶν μὲν θεοπνεύστων οὐκ ἐστὶ. *Ibidem.**r* Μακεδόνων ἐβασίλευσε Κάσανδρος ἔτη ιθ'. *Idem p. 270, A.*

(1) Posterioribus tamen Ecclesiae decretis auctoritatem obtinuerunt.

OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT.	MACED.	ASIE	ROM.
		Ptolemæus Lagi	Cassander	Antigonus	Consules
	1701	9	2	3	197
	1702	10	3	4	198
R. CDXL. 117	1703	11	4	5	199
	1704	12	5	6	200

a Menedemus et Sippus philosophi insignes habentur.

OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT.	MACED.	ASIE	SYRIÆ	ROM.
		Ptolemæus Lag	Cassander	Antigonus	Seleucus Nicanor	Consules

Regnum Syriæ et Babylonis et superiorum locorum nascitur : et regnat primus Seleucus Nicanor.

b I. SELEUCUS NICANOR annis xxxii.

1705	13	6	7	1	201
1706	14	7	8	2	202
1707	15	8	9	3	203

c Ab hoc anno Edesseni tempora computant civitatis suæ.

d Romani Marsos et Umbros, et Pelignos superant.

118

1708	16	9	10	4	204
1709	17	10	11	5	205

f Romani colonias deducunt.

h Cyprum Ptolemæus invasit insulam.

119

1710	18	11	12	6	206
1711	19	12	13	7	207
1712	20	13	14	8	208

i Theodorus atheus agnoscitur philosophus, qui impius vocabatur.

R. CDL.

1713	21	14	15	9	209
1714	22	15	16	10	210
1715	23	16	17	11	211

l Judæorum pontifex maximus Simon, Oniæ filius, clarus habetur, cui cognomen Justus fuit propter sollicitam in Deum religionem, et in cives suos pronam clementiam.

120

1716	24	17	18	12	212
------	----	----	----	----	-----

m II. DEMETRIUS annis xvii.

1717	25	18	1	13	215
1718	26	19	2	14	214

n Seleucus Babylonem obtinuit.

o III. FILII CASSANDRI Antigonus et Alexander annis iv.

1719	27	1	3	15	215
------	----	---	---	----	-----

a Μενέδημος και Σπαισιππος φιλόσοφοι ἐγνωρίζοντο. *Sync.* p. 274, D.

b Συρίας και Βαβυλωνίας και τῶν ἀνω τόπων πρῶτος Σέλευκος Νικάνωρ ἐδασίλευσεν ἔτη λβ'. *Ibidem.* C.

c Ἐδессηνοὶ τοὺς χρόνους ἐνθεν ἀριθμοῦσι. *Idem* p. 274, A.

d Ῥωμαῖοι Μαρσούς και Ἰμβρούς, και Παλλινούς παρεστήσαντο. *Idem* p. 275, A.

e Λυσιμαχία ἐν Θράκη ἐκτίσθη. *Idem* p. 274, D.

f Ῥωμαῖοι ἀποικίας ἐπέμφαν. *Idem* p. 275, A.

g Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, Ἀθηναῖος ἀποδοὺς τὴν δημοκρατίαν, ἦλθεν εἰς Αἴγυπτον. *Idem* p. 274, D.

h Κύπρου Πτολεμαῖος ἐκράτησεν. *Idem* p. 275, A.

i Θεόδωρος ἀθεος ἐγνωρίζετο. *Ibidem.*

k Σέλευκος Λαοδίκειαν, Σελεύκειαν, Ἀπάμειαν, Ἐδессαν, Βέβροιαν, Πέλλαν ἐπέκτισεν. Ὁ αὐτὸς Ἀντιόχειαν ἐβ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ. *Idem* p. 274, A.

l Ἰουδαίων ἀρχιεράτευσεν Σίμων. *Idem* p. 276, C.

o καὶ δίκαιος ἐπικληθεὶς διὰ τε τὸ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβὲς και τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὖνοον. *Josephus Antiq.* XII, 2.

m Ἀσίας β' Δημήτριος ὁ Πελοιορκητῆς Ἀντιγόνου παῖς ἔτη ιζ'. *Sync.* p. 273, C.

n Σέλευκος Βαβυλῶνα παρεστήσαντο. *Idem* p. 274, A.

o Μακεδόνων ἐδασίλευσαν παῖδες Κασάνδρου ἔτη δ'. *Idem* p. 270, A.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT.	MACED.	ASIAE	SYRIÆ	ROM.	
			Ptol. Lagi.	Filii Cassandri	Demetrius	Seleucus Nicanor	Consules	
	121	1720 1721 1722	28 29 30	2 3 4	4 5 6	16 17 18	216 217 218	<i>a</i> Demetrius rex Asiae cognomento Puliorcetes Samaritarum urbem vastat, quam Perdiccas ante construxerat.
<i>c</i> Censu Romæ agitato, inventa sunt civium Romanorum CCLXX millia. [<i>Arm. CCXX.</i>]				<i>b</i> IV. DEMETRIUS annis v.				
<i>d</i> Menander R. CDLX. comicus moritur.	122	1723 1724 1725	31 32 33	1 2 3	7 8 9	19 20 21	219 220 221	Legati Alexandrini a Ptolemæo primum Romam missi amicitiam impetraverunt. [<i>A.</i> Romanorum amicitiam petiverunt.]
<i>e</i> Romani Gallos Tyrrhenosque superant et Sabinorum terram sorte dividunt.		1726 1727	34 35	4 5	10 11	22 23	222 223	[Seleucus in eas urbes, quas exstruxerat, Judæos transfert, jus eis civium et municipalem ordinem cum Græcis aequali honore concedens.
				<i>g</i> V. PYRRHUS mens. vii.				
	123	1728	36	1	12	24	224	<i>i</i> Judæorum pontifex Eleazarus fraier Simonis suscepit templi ministerium, filio Simonis Onia parvo admodum derelicto.
Conditæ a Romanis Ariminum, et Beneventum.		1729 1730 1731	37 38 39	1 2 3	13 14 15	25 26 27	225 226 227	Antigonus dux Macedonum cognomento Gonatas, id est <i>genicularius</i> , Lacedæmonem obtinuit.
				<i>h</i> VI. LYSIMACHUS annis v.				
Demetrius semetipsum Seleuco tradidit: qui, destructo regno Asiae, captoque Demetrio, ex utroque regno unum faciens Imperium, Syriæ et Asiae pariter imperavit.	124	1732	40	4	16	28	228	<i>k</i> Romani Crotonam capiunt civitatem.
				<i>i</i> II. PTOLEMÆUS PHILADELPHUS annis xxxviii.				
		1733	1	5	17	29	229	

OLYMP. ABRAHAMUS ÆGYPT. MACED. SYRIÆ ROM.

Ptolem. Philad. Seleucus Ceraunus Nicanor Consules

VII. PTOLEMÆUS cognomento Ceraunus annis ii.

R. CDLXX.	1734 1735	2 3	1 2	30 31	230 231	<i>m</i> Sostratus Cnidius pharum magnam in Alexandria construxit.
-----------	--------------	--------	--------	----------	------------	--

a Δημήτριος Πολιορκητής την πόλιν Σαμαρέων ἐπόρθησεν. *Synce.* p. 273, D.

b Μακεδόνων ἐβασίλευσε Δημήτριος ἔτη ε'. *Idem* p. 270, A.

c Τιμῆσεως ἐν Ῥώμῃ γενομένης, εὐρέθησαν μυριάδες κς'. *Idem* p. 276, C.

d Μένανδρος ὁ κωμικός ἐτελεύτησεν. *Idem* p. 275, A.

e Ῥωμαῖοι Κελτοὺς καὶ Τυρρηνούς ἐνίκησαν, καὶ τὴν Σαβίνων γῆν ἐκληρώσαντο. *Idem* p. 274, D.

f Σέλευκος ἐν ταῖς νέαις πόλεσιν Ἰουδαίους συνῴκισεν Ἑλλῆσι. *Ibidem.*

g Μακεδόνων ἐβασίλευσε Πύρρος μῆνας ζ'. *Idem* p. 270, A.

h Μακεδόνων ἐβασίλευσε Λυσίμαχος ἔτη ε'. *Idem* p. 270, B.

i Ἰουδαίων ἀρχιεράτευσεν Ἐλεάζαρ Σίμωνος ἀδελφὸς ἀντ' Οὐελοῦ παιδὸς Σίμωνος νηπίου καταλειφθέντος. *Idem* p. 269, C.

k Ῥωμαῖοι Κρότωνα ἔλαβον. *Idem* p. 275, B.

l Ἀλεξανδρείας καὶ Αἰγύπτου β' ἐβασίλευσε Πτολεμαῖος Φιλάδελφος ἔτη λη'. *Idem* p. 271, C.

m Σώστρατος Κνίδιος τὴν φάρον Ἀλεξανδρείας μεγαλοπρεπῶς ἀνέστησεν. *Ibidem*, D.

OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT.	MACED.	SYRIA	ROM.
		Ptolem. Philad.	Ptolem. Ceraunus	Selencus Nicanor	Consules
<i>a</i> VIII. MELEAGER mensibus II. IX. ANTIPATER diebus XLV. X. SOSTHENES annis II.					
425	1736	4	1	32	232

b Ptolemæus Philadelphus Judæos, qui in Ægypto erant, liberos esse permisit, et vasa Eleazaro pontifici Hierosolymorum volta transmittens, divinas Scripturas in Græcam vocem ex Hebræa lingua per LXX interpretes transferri curavit : quas in Alexandrina bibliotheca habuit, quam sibi ex omni genere litteraturæ comparaverat.

c II. ANTIOCHUS SOTER annis XIX.

<i>d</i> Milo Romanis Tarentum tradidit civitatem.	1737	5	2	1	233
--	------	---	---	---	-----

e XI. ANTIGONUS GONATAS annis XXXVI.

	1738	6	1	2	234	<i>f</i> Sarapis (qui et Sorapis vel etiam Serapis secundum quosdam) ingressus est Alexandriam ibique mansit. [Al. Serapidis simulacrum Alexandriam venit.]
	1759	7	2	3	255	
426	1740	8	3	4	236	
	1741	9	4	5	237	
<i>g</i> Una virginum Romanarum in corruptione deprehensa R. CDLXXX. percutitur.	1742	10	5	6	238	Zeno Stoicus philosophus agnoscitur.
	1743	11	6	7	239	<i>h</i> Polemo philosophus moritur : post quem Arcesilas et Crates clari habentur.
	1744	12	7	8	240	
<i>k</i> Aratus poeta cognoscitur.	1745	13	8	9	241	<i>i</i> Romani colonias deduxerunt, multæque urbes in Sicilia eis junctæ. Regni Philadelphi anno XIV Romani civitatem Siciliae Syracusas capiunt.
<i>l</i> Argentens nummus primum in Urbe figuratus. [Al. Gracchus argenteos nummos primus in Urbe figurare fecit.]	1746	14	9	10	242	
	1747	15	10	11	243	
<i>m</i> Romani Calabriam Messanamque tenuerunt.	1748	16	11	12	244	<i>n</i> Zeno Stoicus moritur : post quem Cleanthes philosophus cognoscitur.
	1749	17	12	13	245	
	1750	18	13	14	246	
	1751	19	14	15	247	
<i>o</i> Romæ virgo vestalis in stupro detecta laqueo vitam finivit.	1752	20	15	16	248	<i>p</i> Nicomedes rex Bithyniæ Astacum urbem ampliatis, Nicomediam nuncupavit.
	1753	21	16	17	249	
R. CDXC.	1754	22	17	18	250	
	1755	23	18	19	251	

a Μακεδόνων έβασίλευσαν Μελέαγρος, μήνας β'. Αντίπατρος ήμέρας με', Σωσθένης έτη β'. *Sync.* p. 270, B-D.

b Πτολεμαίος δ Φιλάδελφος τούς κατ' Αίγυπτον αιχμαλώτους 'Ιουδαίους έλευθέρους άνηκεν, αναθήματα τε βασιλικά εν 'Ιεροσολύμοις διαπεμφάμενος, τας 'Ιουδαίων Γραφάς εις την 'Ελλάδα μεταβληθήναι έσπούδασε, και εν ταίς κατά την 'Αλεξάνδρειαν κατασκευασθεισais αυτώ βιβλιοθήκαις απέθετο. *Chron. pasch.* p. 172, 173.

c 'Ασιας, Συρίας, Βαβυλωνίας β' έβασίλευσεν 'Αντίοχος δ Σωτήρ έτη ιθ'. *Sync.* p. 274, C.

d Μίλων παρέδωκε 'Ρωμαίους Τάραντα. *Idem* p. 271, A.

e Μακεδόνων έβασίλευσεν 'Αντίνοος δ Γονατάς έτη λς'. *Idem* p. 270, D.

f 'Ο Σάραπισ, ή δ Σόραπισ, ή δ Σείραπισ κατά τι-

νας, εν 'Αλεξανδρείη ιδρύθη. *Idem* p. 275, B.

g Μία τών εν 'Ρώμη παρθένων άνηρέθη φθαρείσα. *Ibidem.*

h Πολέμων θήσκει δ φιλόσοφος, μεθ' ον 'Αρκεσίλας και Κράτης έγνωρίζοντο. *Idem* p. 276, B.

i 'Ρωμαίοι αποικίας έστειλαντο. *Ibidem*, C.

k 'Αρατος ποιητής έγνωρίζετο. *Idem* p. 275, B.

l 'Εν 'Ρώμη πρώτον άργυρούν εκόπη νόμισμα. *Ibidem.*

m 'Ρωμαίοι Καλαβρίαν έλαβον και υπέταξαν, και Μεσσηνην. *Ibidem.*

n Ζήνωνα Στωϊκόν θανέντα Κλεάνθης μαθητής διεδέξατο. *Ibidem.*

o 'Εν 'Ρώμη παρθένος καταγνωσθείσα τού ιερού τής 'Εστίας έαυτην ανέλεν. *Ibidem*, C.

p Νικομήδειαν επ' όνόματι αυτού εκτίσε Νικομήδης βασιλεύς Βιθυνών. *Ibidem*, D.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT. Ptolem. Philad.	MACED. Antig. Gonatas	SYRIÆ Antiochus Deus	ROM. Consules	
a III. ANTIOCHUS, qui vocabatur Deus, an. xv.							
<i>b</i> Romani Carthaginenses navali certamine superant, et centum Libyæ urbes capiunt.	130	1756	24	19	1	252	
		1757	25	20	2	253	
		1758	26	21	3	254	<i>c</i> Erasistratus medicus agnoscitur.
		1759	27	22	4	255	
<i>d</i> Judæorum pontificatum post Eleazarum avunculus ejus Manasses accipit.	131	1760	28	23	5	256	
		1761	29	24	6	257	<i>e</i> Antigonus Atheniensibus reddidit libertatem.
		1762	30	25	7	258	
		1763	31	26	8	259	
<i>f</i> Carthaginenses R. D. xc Romanorum naves in Sicilia capiunt, Metello consule in fugam verso.	132	1764	32	27	9	260	
		1765	33	28	10	261	
		1766	34	29	11	262	<i>g</i> Parthis a Macedonum imperio recedentibus, primus regnavit Arsaces, unde et Arsacida dicitur.
		1767	35	30	12	263	
133	1768	36	31	13	264		
	1769	37	32	14	265		
	1770	38	33	15	266		
i III. PTOLEMÆUS EVERGETES annis xxvi.							
k IV. SELEUCUS CALLINICUS annis xx.							
<i>h</i> Judæorum pontifex Onias, Simonis justii filius, clarus habetur, qui consuetam Ptolemæo regi tributa non reddens, ad iram eum commovet. Verum Josephus, vir inter suos nobilis, legatus a Judæis ad Ptolemæum missus, cum familiaritatem regis ob plurima in eum meruisset obsequia, dux Judææ et regionum fl- R. DX, nitimarum constituitur.	134	1771	1	34	1	267	
		1772	2	35	2	268	
		1773	3	36	3	269	
l XII. DEMETRIUS annis x.							
<i>n</i> Romæ templum Vestæ incensum. Correptis circa forum quibusque celsioribus igni, Metellus pontifex sacra Vestæ semiustus abripuit.	135	1774	4	1	4	270	<i>m</i> Censu Romæ agitato inventa sunt hominum cclx millia.
		1775	5	2	5	271	
<i>o</i> Quintus Ennius poeta Tarenti nascitur: qui a Catone quæstore Romam translatus habitavit in monte Aventino, parco admodum sumptu contentus, et unius ancillæ ministerio.	136	1776	6	3	6	272	
		1777	7	4	7	273	
		1778	8	5	8	274	
		1779	9	6	9	275	
		1780	10	7	10	276	<i>o</i> Virgo vestalis Romæ a servo corrupta propria manu se interfecit.
		1781	11	8	11	277	
1782	12	9	12	278			
1783	13	10	13	279			
p XIII. ANTIGONUS annis xv.							
R. DXX. 137	1784	14	1	14	280		
<i>a</i> Συρίας καὶ Ἀσίας γ' ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος, ὃ ἐπικληθεὶς Θεός, ἔτη ιε'. <i>Synce. p. 274, C.</i>							δικαίου κληθέντος· οὗτος, ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον μὴ δοῦς, εἰς ὄργην ἐκίνησε τὸν βασιλεῖα Πτολεμαίων. <i>Josephus Antiq. XII, 4.</i>
<i>b</i> Ῥωμαῖοι, Καρχηδόνιους ναυμαχίᾳ νικήσαντες, ἑκατὸν πόλεις τῆς Λιβύης ἔλαβον. <i>Idem p. 275, D.</i>							D <i>i</i> Ἀλεξανδρείας καὶ Αἰγύπτου τρίτος ἐβασίλευσεν Εὐεργέτης ἔτη κς'. <i>Synce. p. 273, B.</i>
<i>c</i> Ἐρασιστρατος διαφανῆς ἰατρός ἐγνωρίζετο. <i>Idem p. 274, B.</i>							<i>k</i> Συρίας καὶ Ἀσίας δ' ἐβασίλευσεν ὁ Σέλευκος ὃ ἐπικληθεὶς Καλλίνικος ἔτη κ'. <i>Idem p. 284, B.</i>
<i>d</i> Τελευτήσαντος τοῦ Ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ Μανασσῆς ἔλαβε. <i>Josephus Antiq. XII, 4.</i>							<i>l</i> Μακεδόνων ἐβασίλευσε Δημήτριος ἔτη ι'. <i>Idem p. 271, B.</i>
<i>e</i> Ἀθηναῖοι Ἀντίγονος τὴν ἐλευθερίαν ἀπέδωκεν. <i>Synce. p. 276, A.</i>							<i>m</i> Τιμῆσεως ἐν Ῥώμῃ γενομένης εὐρέθησαν μωριάδες κε'. <i>Ibidem, C.</i>
<i>f</i> Καρχηδόνιοι Ῥωμαίων υ' ναῦς ἔλαβον ἐν Σικελίᾳ, τρέψαντες καὶ τὸν ὑπατοῦ Μέτελλον. <i>Idem p. 275, C.</i>							<i>n</i> Ἐν Ῥώμῃ ἱερὸν ἐνεπρήσθη τῆς Ἑστίας. <i>Idem p. 276, A.</i>
<i>g</i> Πέρσαι τῆς Μακεδόνων ἀρχῆς ἀπέστησαν, καὶ βασιλεύει Περσῶν Ἀρσάκης, ἀφ' οὗ οἱ Ἀρσακίδαί. <i>Idem p. 284, B, C.</i>							<i>o</i> Ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ δούλου διακορευθεῖσα παρθένος ἑαυτὴν διεχειρίσατο <i>Ibidem, A.</i>
<i>h</i> Ὀνείας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, Σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ							<i>p</i> Μακεδόνων ἐβασίλευσεν Ἀντίγονος ἔτη ιε'. <i>Idem p. 282, A.</i>

	OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT. Ptolem. Ever- getes	MACED. Anti- gonus	SYRIÆ Seleucus Calli- nicus	ROM. Consu- les
<i>a</i> Judæorum pontifex Simon Oniæ filius clarus habetur : sub quo Jesus filius Sirach <i>Sapientiæ</i> li- brum componens, quem vocant Panareton, etiam Simonis in eo fecit men- tionem.	138	1785	15	2	15	281
		1786	16	3	16	282
		1787	17	4	17	283
		1788	18	5	18	284
		1789	19	6	19	285
		1790	20	7	20	286

b Quadraginta ferme
millia Gallorum a Roma-
nis cæsa.

c V. SELEUCUS CERAUNUS annis III.

<i>d</i> Caria et Rhodus ita terræmotu concussæ sunt, ut colossus magnus rueret.	139	1791	21	8	1	287
		1792	22	9	2	288
		1793	23	10	3	289

e VI. ANTIOCHUS MAGNUS an. XXXVI.

R. DXXX.	140	1794	24	11	1	290
		1795	25	12	2	291
		1796	26	13	3	292

IV. PTOLEMÆUS PHILOPATER an. XVII.

1797	1	14	4	293
1798	2	15	5	294

g Ea, quæ in tertio Ma-
chabæorum libro scripta
sunt, sub hoc Ptolemæo
principè gesta referuntur.

h XIV. PHILIPPUS an. XLII.

<i>i</i> Victi Judæi, et LXX [<i>al.</i> XL] millia armatorum ex numero eorum cæsa.	144	1799	3	1	6	295
		1800	4	2	7	296
		1801	5	3	8	297
<i>k</i> Romæ virgines Vestæ obstupri vitium vivæ terra obrutæ sunt. R. DXL.	142	1802	6	4	9	298
		1803	7	5	10	299
		1804	8	6	11	300
		1805	9	7	12	301
		1806	10	8	13	302
		1807	11	9	14	303
Romani Marcello con- sule Syracusâs capiunt.	143	1808	12	10	15	304
		1809	13	11	16	305
		1810	14	12	17	306
<i>m</i> Antiochus rex Syriæ, victo Philopatre Ptole- mæo, Judæam sibi sociat.	144	1811	15	13	18	307
		1812	16	14	19	308
		1813	17	15	20	309
		1814	18	16	21	310
<i>o</i> Scipio Hiberiæ mul- tas urbes recipit.	144	1815	17	15	20	309
		1816	18	16	21	310

l Eratosthenes philoso-
phus agnoscitur.

Romani subigunt Ca-
pnam et Siciliam.
Lævinus consul cum At-
talo rege Asiæ amicitiam
facit.

n Judæorum pontifex
maximus Onias, filius Si-
monis, habetur insignis :
ad quem Lacedæmonio-
rum rex Arius legatos
mittit ob amicitiam.

a Ἰουδαίων ἐβ' ἀρχιεράτευσε Σίμων υἱὸς Ὀνείου.
Sync. p. 275, C. Κατὰ τοῦτον Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σιράχ,
τὴν καλουμένην Πανάρετον *Soglar* συντάξας, αὐτοῦ
τοῦ Σίμωνος ἐμνημόνευσεν. *Chron. pasch. p. 175, C.*

b Ῥωμαῖοι Γάλλων μυριάδας ὄνειλον. *Sync. p. 276, B.*

c Συρίας ε' ἐβασίλευσεν Σέλευκος ὁ Κεραυνὸς ἔτη
γ'. *Idem p. 284, C.*

d Καρία καὶ Ῥόδος ἐσεισθήσαν, ὡς καὶ τὸν μέγαν
κολοσσὸν καταπεσεῖν. *Idem p. 276, C.*

e Συρίας ζ' ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς
Μέγας ἔτη λζ'. *Idem p. 284, D.*

f Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας τέταρτος ἐβασίλευσε
Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἔτη ιζ'. *Idem p. 282, D.*

g Ἡ τρίτη τῶν Μακκαβαίων βίβλος περὶ τοῦ Φι-
λοπάτορος τούτου Πτολεμαίου ἱστορεῖ. *Ibidem.*

h Μακεδόνων ιε' ἐβασίλευσε Φίλιππος ἔτη μβ'.
Ibidem, A.

i Ἰουδαῖοι ληφθέντες, τεσσαράκοντα χιλιάδας ὀπλι-
τῶν ἀποβαλόμενοι. *Chron. pasch. p. 176, A.*

k Ἐν Ῥώμῃ παρθένοι, ἀλούσαι φθορᾶς, ζῶσαι κατ-
ωρύγησαν. *Sync. p. 276, B.*

l Ἐρατοσθένης ἐγνωρίζετο. *Chron. pasch. p. 175, D.*

m Ἀντίοχος ὁ Μέγας, Πτολεμαίου τὴν Ἰουδαίαν κρα-
τοῦντος τοῦ Φιλοπάτορος, πολέμῳ νικήσας αὐτὸν, τὴν
χώραν ἀφείλατο. *Sync. p. 282, D.*

n Ἰουδαίων ἀρχιεράτευσεν Ὀνείας ὁ Σίμωνος υἱὸς,
πρὸς ἃν ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς Ἄρειος πρὸςβείαν
τε ἐπεμψε καὶ ἐπιστολάς. *Josephus Antiq. XII, 4.*

o Σκιπίων Κελτιθηρίας πολέμῳ πόλεις πολλὰς Ῥω-
μαίοις ὑπηγάγετο. *Sync. p. 276, B.*

	OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT. Ptolem. Epiph.	MACED. Philip- pus	SYRIÆ Antio- chus Magnus	ROM. Consu- les	
a Ptolemæus Epiphanes, id est nobilis, Scopæ principe militiæ misso, Judæam capit, et plurimas Syriæ civitates. R. DL.							
		b V. PTOLEMÆUS EPHIPHANES an. xxiv.					
		1814	1	16	21	310	
		1815	2	17	22	311	Juxta Theram apparuit
		1816	3	18	23	312	insula, quæ vocatur Hiera.
Nævius comicus Uticæ moritur, pulsus Romæ factione nobilium, ac præcipue Metellorum. 145							
c Carthago in ditionem Romanorum per Scipionem redigitur.		1817	4	19	24	313	
Plautus ex Umbria Sarsinas Romæ moritur, qui propter annonæ difficultatem ad molas manuaris pistori se locaverat; ibi, quoties ab opere vacaret, scribere fabulas ac vendere solitus. [<i>Al.</i> ac vendere sollicitus consueverat.]		1818	5	20	25	314	Antiochus, Scopæ su-
		1819	6	21	26	315	perato, Syriæ urbes reci-
Antiochus Judæorum erga se cognita voluntate, magnis eos muneribus donat, et per epistolas crebris laudibus R. DLX.	146	1820	7	22	27	316	pit, et Judæis voluntarie
		1821	8	23	28	317	conjungitur.
		1822	9	24	29	318	
		1823	10	25	30	319	Romani Græcos liberos
	147	1824	11	26	31	320	esse jusserunt: et uni-
							versa Hiberia imperata
							fecit.
d Post prælium, quo in Thermopylis est victus Antiochus, hoc inter eum et Romanos convenit, ut mille talenta eis per annos singulos vectigalis nomine persolveret.		1825	12	27	32	321	
		1826	13	28	33	322	
		1827	14	29	34	323	
e Antiochus in amicitiam Ptolemæi regressus, pacem cum eo facit; et Cleopatra filia sua uxore ei tradita, dotis nomine Syriam, Phœnicem, Samariam Judæamque concedit.		148	1828	15	30	35	324
Eumenes frater regis Attali, qui Eumeniam in Phrygia condidit, clarus habetur.							
f Romani multas coonias deduxerunt.		1829	16	31	36	325	Titus Livius tragœdia-
g VII. SELEUCUS, qui et Philopater, an. xi. rum scriptor clarus habetur, qui ob ingenii meritum a Livio Salinatore, cujus liberos erudiebat, libertate donatus est.		1830	17	32	1	326	
h Secundus liber Machabæorum apud Judæos hujus temporis gesta continet.							
i Simon præpositus templi Hierosolymorum ad Apollonium Syriæ Phœnicis ducem Seleuci fugiens multis ei muneribus repromissis sacerdotium sibi vindicare cœpit; quo Seleucus audito Heliodorum mittit ad negotium pervidendum. Qui cum in Judæam venisset, et inique judicasset, multa perperam gerens, divinis adversum se signis deterretur, et ad Seleucum revertitur. Onias autem sacerdos curaverat ut Simon profugus fieret, ut in Machabæorum libris narratur.							
a Πτολεμαῖος ὁ Ἐπιφανῆς τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Συρίας πέμψας ἐχειρῶσατο διὰ Σκοποῦ στρατηγού· πρὸς δὲ Ἀντίοχος αὐτὸς πολεμήσας, ταύτας ἐχειρῶσατο, σιμαμαχούντων αὐτῷ καὶ Ἰουδαίων, οἷς δι' ἐπιστολῶν πολλὰ μαρτυρήσας, δωρεαῖς μεγάλας ἐτίμησεν. <i>Idem</i> p. 283, A.							τέρα τῷ Πτολεμαίῳ εἰς γυναῖκα, παραχωρήσας αὐτῷ φερνῆς ὀνόματι Συρίαν καὶ Σαμάρειαν καὶ Ἰουδαίαν. <i>Chron. pasch.</i> p. 177, B.
b Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας ε' ἐβασίλευσε Πτολεμαῖος ὁ Ἐπιφανῆς ἔτη κδ'. <i>Sync.</i> p. 282, D.							<i>f</i> Ῥωμαῖοι διαφόρους παροικίας ἐπέμψαν. <i>Sync.</i> p. 276, C.
c Καρχηδόνα Ῥωμαῖοις Σκιπίων παρεστήσατο. <i>Idem</i> p. 285, D.							<i>g</i> Συρίας ζ' ἐβασίλευσε Σέλευκος ἔτη ιθ'. <i>Idem</i> p. 284, C.
d Ἐν Θερμοπύλαις Ῥωμαῖοις συμβαλὼν Ἀντίοχος ἠτάτατο· ὥστε αὐτὸν ὑπόσπονδον γενέσθαι τελοῦντα χίλια τάλαντα. <i>Idem</i> p. 284, 285.							<i>h</i> Ἐπὶ τούτου ἐπράχθη τὰ κατὰ τὴν πρώτην (δεύτεραν) τῶν Μακκαβαίων βίβλον παρὰ Ἰουδαίους ἱστορούμενα. <i>Idem</i> p. 285, A. (<i>Syncellus non de Seleuco sed de Antiocho Magno loquitur.</i>)
e Ἀντίοχος, φιλοθεῖς τῷ Πτολεμαίῳ, σπονδὰς πρὸς αὐτὸν ἐποίησατο, καὶ Κλεοπάτραν τὴν αὐτοῦ θυγα-							<i>i</i> Σίμων τις προστάτης τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱεροῦ, ἐλθὼν πρὸς Ἀπολλώνιον τῆς Φοινίκης στρατηγόν, ὑποχρεῖται χρήματα, κ. τ. λ. <i>Chron. pasch.</i> v. 177, D.

OLYMP.	ARRAHAMUS	EGYPT. Ptolem. Epiph.	MACED. Philip- pus	SYRIÆ Seleu- cus	ROM. Consu- les
	1831	18	33	2	327

a Cum ab Antiocho per legatos Annibal reposceretur, cui se a Scipione victus sociaverat, ad Prusiam regem Bithyniæ transfugit : quem cum rursus per Flaminium etiam ab eo senatus repeteret, et tradendus esset, venenum bibit, et apud Libyssam Bithyniæ sepultus est.

149	1832	19	34	3	328
	1833	20	35	4	329
	1834	21	36	5	330
	1835	22	37	6	33
150	1836	23	38	7	332
	1837	24	39	8	333

A Troja capta R. DLXX. anni mille.

b Hyrcanus Josephi ducis Judææ filius, cum ad Ptolemæum perrexisset, honorifice ab eo susceptus est. Verum fratres ejus, postquam reversus est, seditione contra eum mota, magnarum calamitatum Judææ genti causa exstiterunt.

c VI. PTOLEMÆUS PHILOMETOR
annis xxxv.

	1838	1	40	9	334
	1839	2	41	10	335
151	1840	3	42	11	336

d XV. PERSEUS annis x.

	1841	4	1	12	337
--	------	---	---	----	-----

e Aristobulus, natione Judæus, Peripateticus philosophus agnoscitur, qui ad Ptolemæum Philometorem explanationum in Moysen commentarios scripsit.

(VIII. ANTIOCHUS EPIPHANES annis xi.

	1842	5	2	1	338
--	------	---	---	---	-----

g Antiochus Epiphanes, cum de regione Ptolemæorum, quam subito invaserat, senatus præcepto recessisset, in Judæam venit, ibique Jesu, cui nomen et Jason, fratri [*al.* et Jasoni fratri] Oniæ pontificatum tradidit. Quo deinde expulso, Oniam cognomento Menelaum successorem ei dedit. Itaque ob sacerdotii dignitatem orta seditione inter principes, ingentium miseriarum semina pullulaverunt.

R. DLXXX.	152	1843	6	3	2	339
		1844	7	4	3	340
		1845	8	5	4	341
		1846	9	6	5	342
		1847	10	7	6	343
153		1848	11	8	7	344
		1849	12	9	8	345
		1850	13	10	9	346

h Macedonum regnum defecit.

Romani, interfecto Perse Macedonum rege, destructoque eo regno, Macedonas, Illyrios et Galatas liberos esse jusserunt.

i Antiochus legem Judæorum impugnat : ac primum quidem omnem eorum provinciam ad idololatriam compellens, qui parere noluerunt, enecat. Postea vero Hierosolymam ascendens, templum et vasa Dei,

a Ἀντίοχος, πρὸς Προυσίαν φυγὸν, φαρμάκῳ τελευτᾷ τὸν βίον τῷ φόβῳ Ῥωμαίων. *Sync.* p. 285, A.

b Ὑρκανὸς, Ἰωσήπου παῖς στρατηγῶ τῶν Ἰουδαίων, πρὸς αὐτὸν Πτολεμαῖον ἐλθὼν, καλῶς ὑπεδέχθη· οἱ δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, στασιάζσαντες, μεγάλην ταραχὴν αἰτίοι γεγόνασιν Ἰουδαίοις. *Idem* p. 285, A, B.

c Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας ᾿εἰς ἐβασίλευσε Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ ἔτη λϛ'. *Idem* p. 289, D.

d Μακεδόνων ἰε' ἐβασίλευσε Περσεὺς ἔτη ι'. *Idem* p. 282, B.

e Ἀριστόβουλος Ἰουδαῖος Περιπατητικὸς φιλόσοφος· ἐγνωρίζετο, ὅς Πτολεμαῖος τῷ Φιλομήτορι ἐξηγήσεις τῆς Μωϋσείως γραφῆς ἀνέθηκεν. *Chron. pasch.* p. 178, C.

f Συρίας τ' ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανῆς ἔτη ια'. *Sync.* p. 286, A.

g Ἀντίοχος τῇ Πτολεμαίου βασιλείᾳ ἐπιτίθεται· καταλυθεὶς δὲ ὑπὸ Ῥωμαίων, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπανῆλθε, τὴν τε ἀρχιερωσύνην τῷ Ἰησοῦ, τῷ καὶ Ἰάσονι, ἐνεχείρισεν ἀδελφῷ Ὀνείου· καὶ πάλιν ἐκβαλὼν αὐτὸν, ἀδελφῷ τε καὶ Μενελάω ἔδωκεν. Οἱ δὲ, στασιάζσαντες πρὸς ἀλλήλους, κακῶν μεγάλων αἰτίοι γεγόνασιν Ἰουδαίοις. *Ibidem*, A-D.

h Τὰ Μακεδόνων καταλέλυται. *Idem* p. 282, B.

i Ἀντίοχος Ἑλληνίζειν ἀναγκάζει τοὺς Ἰουδαίους, τὴν Ἱερουσαλήμ ἐκπορθεῖ, καὶ τὸν ναὸν βεβηλοῖ, αἰδὸς Ὀλυμπίου βδελύγμα ἀνασθηλώσας ἐν αὐτῷ· ἐφ' οἷς Ματθίας ὁ ἱερεὺς, ὃς Ἀσαμωναῖος ἐλέγετο, φρεὶ δ' ἐν κώμῃ Μωδουσίμ, ζηλώσας σὺν τοῖς υἱοῖς κατηγωνίσαστο τοῦ τυράννου τοῖς αὐτοῦ στρατηγοῖς ἐπιθέμενος. *Sync.* p. 286, B.

quæ ministerio fuerunt consecrata, vastat : in templo Jovis Olympii simulacrum ponit : in Samatia que super verticem montis Garizin Jovis Peregrini delubrum ædificat, ipsis Samaritanis, ut id faceret, precantibus. Verum hoc in tempore Mattathias quidam ex sacerdotibus filius Asamonæi ex vico Modin adversum Antiochi duces arma corripuens, fultus etiam filiorum auxilio, leges patrias vindicavit olympiade cλiii.

Ennius poeta lxx major annis articulari morbo perit, sepultus in Scipionis monumento, in via Appia, intra primum ab Urbe milliarium. Quidam ossa ejus Rudiam ex Janiculo translata affirmant.

	OLYMP.	ABRAHAMUS.	ÆGYPT.	SYRIÆ	ROM.
			Ptolem. Philometor	Antiochus Epiphanes	Consules
Judæorum dux Judas, qui et Machabæus, filius Mattathia, Antiochi duces de Judæa expellens, et templum ab idolorum imaginibus emundans, patrias leges post triennium suis civibus reddidit olympiade cλiv.	154	1851 1852	14 15	10 11	347 348
<i>a</i> IX. ANTIOCHUS EUPATOR annis ii.					
		1853 1854	16 17	1 2	349 350
<i>b</i> X. DEMETRIUS SOTER annis xii.					
	155	1855 1856	18 19	1 2	351 352

c Menelao pontifice Judæorum a juniore Eupatore Antiocho occiso, qui prius Judæam Epiphani Antiocho prodiderat, Alcimus alienus a genere sacerdotali, ambitione pontificatum invadit. Ob quod Onias filius pontificis Oniæ in Ægyptum transmigrans in Heliopolitano pago civitatem, quæ dicitur Onuphis, nominis sui condidit, templo ad similitudinem templi patrii constructo. Alcimus vero adversum Judam Machabæum inimicitias gerens, post non multum temporis ira Dei percussus interiit. Et sic omnium Judæorum favore Judæ Machabæo sacerdotium decernitur : qui dignitate suscepta legatos Romam dirigit. Senatus decrevit Judæos amicos et auxiliatores Romanorum habendos.

	OLYMP.	ABRAHAMUS.	ÆGYPT.	SYRIÆ	JUD.	ROM.
			Ptolem. Philometor	Demetrius Soter	Judas Machabæus	Consules
<i>e</i> Aristarchus grammaticus agnoscitur.		1857	20	3	1	353
<i>f</i> Samaritani et Judæi Alexandria, Ptolemæo judicante, contendunt de honoribus ex utraque parte templo suo deferendis. Et superant Judæi.		1858	21	4	2	354
		1859	22	5	3	355
<i>d</i> I. JUDAS MACHABÆUS annis iii.						
						Judæorum nascitur regnum. Dux Judæorum Judas adversum Demetrii duces inito prælio occiditur. tribus annis pontificatu gesto.

Publius Terentius, Carthaginensis, comædiarum scriptor, ob ingenium et formam libertate donatus in Arcadia moritur, qui primam *Andriam* antequam ædilibus venderet, Cæcilio multum se miranti legit.

a Συρίας θ' ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος Εὐπάτωρ ἔτος ἐν, μῆνας ἕξ. *Sync., D.*

b Συρίας ι' ἐβασίλευσε Δημήτριος ἔτη ιβ' ὁ ἐπικληθεὶς Σωτήρ. *Idem p. 290, C.*

c Ὀνειού, τοῦ καὶ Μενελάου, ἀρχιερέως Ἰουδαίων, τοῦ καὶ τὸ ἔθνος προδεδωκότος Ἀντίοχῳ τῷ Ἐπιφανεί, ἀναιρεθέντος ὑπὸ Ἀντίοχου τοῦ Εὐπάτορος, Ἄλκιμος οὐκ ὦν ἐκ γένους ἱερατικοῦ τὴν ἱερωσύνην ἐκ περιδρομῆς διαδεξάμενος· δι' ὃν Ὀνειας, Ὀνειού τοῦ ἀρχιερέως υἱός, ἐλθὼν εἰς Αἴγυπτον, κτίζει πόλιν τὴν ἐπικληθεῖσαν Ὀνειού, ἐν ἣ καὶ ἱερὸν οἰκοδομεῖ, ὅμοιον τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Ἱερουσαλὺμοις. Ἄλκιμος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς, πρὸς Ἰούδαν τὸν Μακκαθαῖον στασιάζας, μετ' οὐ πολλὸν χρόνον Θεοῦ πληγῇ περιπεσὼν τελευτᾷ.

Ὁ δὲ πᾶς τῶν Ἰουδαίων λαὸς Ἰούδᾳ τῷ Μακκαθαίῳ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν· ὁ δὲ, ταύτην ὑποδεξάμενος, πρεσβεύεται πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος φίλους καὶ συμμάχους Ῥωμαίων τοὺς Ἰουδαίους ἀπογράφασθαι, καθὼς ἔ τῶν Μακκαθαίων ἱστορία δηλοῖ. *Chron. pasch. p. 179, B, C.*

d Ἰουδαίων ἡγεῖται Ἰούδας ὁ καὶ Μακκαθαῖος. *Ibidem B.*

e Ἀριστάρχος γραμματικὸς ἤκμαζεν. *Idem p. 180, A.*

f Σαμαρίται καὶ Ἰουδαῖοι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ Πτολεμαίῳ τῷ Φιλομήτορι διακρίνονται περὶ τῶν παρ' ἐκατέρῳ μέρει τιμωμένων ἱερῶν, καὶ νικῶσιν οἱ Ἰουδαῖοι. *Ibidem, C.*

OLYMP.	ABRAHAMUS.	ÆGYPT. Ptolem. Philo- metor	SYRIÆ Deme- trius Soter	JUD. Jona- thas	ROM. Consu- les
--------	------------	--------------------------------------	----------------------------------	-----------------------	-----------------------

a II. JONATHAS annis XIX.

156	1860	23	6	1	356	Dux Judæorum Jona-
	1861	24	7	2	357	thas frater Judæ, Bacchi-
	1862	25	8	3	358	de duce Demetrii Judæa
157	1863	26	9	4	359	expulso, pontificatum sus-
	1864	27	10	5	360	cipit.
	1865	28	11	6	361	
	1866	29	12	7	362	

b XI. ALEXANDER annis IX, mensibus X.

Pacuvius Brundisius tragœdiarum scriptor clarus habetur, R. DC. Ennii poetæ ex filia nepos: vixitque Romæ quoad picturam exercuit, ac fabulas venditavit. Deinde Tarentum transgressus prope nouagenarius diem obiit.

c Oppius Gallos capit: et Carthago in ditionem Romanam per Scipionem redigitur, habens a conditione sui annos DCLXXIII: vel, ut alii dicunt, DCCXLVII.

Descriptione Romæ facta, inventa sunt hominum CCCXXXIV millia.

Jonathas dux Judæorum pariter et pontifex cum Romanis et Spartiatis amicitias facit.

f Alexandro R D X. Balæ regi Syriæ Ptolemæus filiam suam dedit uxorem.

158	1867	30	1	8	363	Alexander Antiochi, qui
	1868	31	2	9	364	Epiphanes cognominatus
	1869	32	3	10	365	est, filius, Syriæ et Asiæ
						imperans, Jonatham corona
						et multis insignibus
						donis prosequitur.
						Lucilius poeta nascitur.
	1870	35	4	11	366	d Pseudo-Philippus re-
	1871	34	5	12	367	gnat in Macedonia anno
						uno.
						Romani, interfecto Pseu-
						do-Philippo, Macedonas
						tributarios faciunt.

e VII. PTOLEMÆUS EVERGETES annis XXIX.

160	1873	1	7	14	369	
	1874	2	8	15	370	Scipio Numantinos sub-
	1875	3	9	16	371	vertit.
	1876	4	10	17	372	Brutus Iberiam usque
						ad Oceanum subjicit.

g XII DEMETRIUS annis III.

1877	5	1	18	373	
------	---	---	----	-----	--

h Ptolemæus Demetrio filiam suam tradit uxorem simul cum regno Alexandri mariti sui, quod de ducibus ejus accipit, occiso Tryphone, qui regnum Syriæ sibi vindicabat.

i Trypho dux Alexandri regis Syriæ Jonatham Judæorum pontificem interficit, et sacerdotium Simon frater Jonathæ assumit.

Lucius Attius tragœdiarum scriptor clarus habetur, natus Mancino et Serrano consulibus, parentibus libertinis: et seni jam Pacuvio Tarenti sua scripta recitavit; a quo et fundus Attianus juxta Pisaurum dicitur, quia illuc ex Urbe inter colonos fuerat deductus.

a Μετὰ Ἰουδαν ἡγεῖται Ἰωάννης (sic) ἀδελφὸς αὐτοῦ. Chron. pasch. p. 180, A.

b Συρίας καὶ Ἀσίας ἰ' Ἀλέξανδρος υἱὸς Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, ὃν φησὶν Εὐσέβιος βασιλεῦσαι ἔτη ι'. Synce. p. 291, A.

c Ὀππιὸς Κελτοὺς ἐχειρώσατο. Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἑλάλ Καρχηδῶν τὸ ἔσχατον ὑπὸ τοῦ Σκιπίωνος Ἀφρικανοῦ τοῦ νέου ἔχουσα ἔτη χμ' ἀπὸ κτίσεως, κατὰ δὲ ἄλλους ψμη'. Idem p. 293, B.

d Μακεδόνων ις' ἔβασίλευσε Πseudo-Φίλιππος ἔτος ἑν. Idem p. 282, C.

e Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας ζ' ἔβασίλευσε Πτο-

λεμαῖος ὁ Εὐεργέτης δεύτερος ἔτη κη'. Idem p. 190, A.

f Ἀλεξάνδρῳ Συρίας βασιλεῖ Πτολεμαῖος τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα πρὸς γάμον ἐκδίδωσι. Chron. pasch. p. 180, C.

g Συρίας καὶ Ἀσίας ιδ' ἔβασίλευσε Δημήτριος ἔτη γ'. Synce. p. 291, C.

h Δημητρίῳ Πτολεμαῖος τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα δίδωσι πρὸς γάμον, τὴν καὶ Ἀλεξάνδρου πρῶτην γενομένην γαμετήν. Chron. pasch. p. 180, 181.

i Ἀναίρεται Ἰωάννης (sic) ὑπὸ Τρύφωνος δόλῳ, καὶ κρατεῖ μετ' αὐτὸν Σίμων υἱὸς αὐτοῦ ἔτη η'. Synce. p. 293, A.

	OLYMP. ABRAM- MUS	ÆGYPT. Ptolem. Ever- getes	SYRIÆ Deme- trius	JUD. Simon	ROM. Consu- les	
<i>a</i> III. SIMON ANNIS VIII.						
<i>b</i> Trypho Syriæ regnum conatus invadere, Antiocho filio Alexandri interfecto, ad extremum et ipse supermoritur.	1879	7	3	1	375	
<i>c</i> XIII. ANTIOCHUS SIDETES ANNIS IX.						
Post Demetrium regnavit in universa Syria frater ejus Antiochus, qui cognominatus est Sidetes.	1880	8	1	2	376	Simoni Judæorum pontifici pariter et principi
	1881	9	2	3	377	Romani et Spartiæ, legatione ejus libenter accepta, amabilia misere scripta.
	1882	10	3	4	378	
	1883	11	4	5	379	
<i>d</i> Bellum servile ortum in Sicilia. R DCXX.						
<i>e</i> Antiochus Sidetes rex Syriæ adversum Judæam arma corripens et Hierosolimam vallo circumdans, cum ad conditiones [<i>a</i> l. deditionem] pontificem Simonem compulisset, recedit olympiade CLXII.	1884	12	5	6	380	<i>f</i> Primus liber Machabæorum hujus temporis historiam continet.
	1885	13	6	7	381	
	1886	14	7	8	382	Simon Judæorum pontifex interficitur: cui succedit filius suus Joannes, qui et Hyrcanus.
<i>g</i> IV. HYRCANUS, qui et JOANNES, AN XXVI.						
<i>h</i> Arsaces rex Parthus Antiochum interficit, cui successit iterum Demetrius.	1887	15	8	1	383	Attalus moriens regni sui populum Romanum instituit hæredem.
	1888	16	9	2	384	
<i>k</i> Ptolemæus expulsus Ægypto.	1889	17	1	3	385	
Arverni nobilis Galliæ urbs capta, et rex Vituitus.	1890	18	2	4	386	Juxta Æolias insulas igne ex flatu suscitato, apparuit insula, quæ nunc Hiera vocatur.
<i>l</i> Servi qui in Sicilia rebellabant, obsidionis necessitate compulsi, ad sua invicem cadavera conversi sunt, voranda.	1891	19	3	5	387	
	1892	20	4	6	388	
<i>m</i> XV. ANTIOCHUS GRYPUS ANNIS XII.						
<i>n</i> Joannes dux Judæorum et pontifex R. DCXXX.	1893	21	1	7	389	
	1894	22	2	8	390	
	1895	23	3	9	391	

adversum Hyrcanum (1) bellum gerens vicit, unde Hyrcani nomen accepit: et a Romanis jus amicitiae postulans, decreto senatus inter amicos relatus est.

a Ἀρχιερεὺς Σίμων ἔτη η'. *Chron. pasch.* 182, B.

b Τρύφων ἀποκτείνων τὸν παῖδα Ἀντίοχον, αὐτὸν ἀνεῖπε βασιλεῖα, καὶ θνήσκει. *Sync. p.* 291, B, C.

c Συρίας καὶ Ἀσίας ἰ' ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ Σιδήτης ἔτη θ'. *Ibidem, D.*

d Κατὰ Σικελιανὸν δουλικὸς πόλεμος. *Idem p.* 292, B.

e Δημήτριος ὁ Σίδης, ἐπελθὼν τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ παραταξάμενος εἰς πολιορκίαν, ἐπὶ συνθήκαις ταῖς πρὸς (Σίμωνα ἀναχωρεῖ). *Chron. pasch. p.* 171, C.

f Ἔως τούτου περιέχει ἡ πρώτη τῶν Μακκαβαίων. *Sync. p.* 293, D.

g Ἀρχιερεὺς ἐν Ἱερουσαλήμ Ἰωάννης (sic) ἔτη κς'. *Chron. pasch. p.* 182, D.

h Ἀντίοχον Ἀρσάκης Πάρθος ἀνέβλεν. *Sync. p.*

293, B.

i Συρίας καὶ Ἀσίας ἰδ' ἐβασίλευσε Δημήτριος ἔτη δ'. *Idem p.* 292, A.

k Πτολεμαῖος ἀπεβλήθη τῆς βασιλείας. *Chron. pasch. p.* 183, B.

l Οἱ ἐν Σικελίᾳ δούλοι εἰς ἀλληλοφαγίαν ἐτρέψαν. *Sync. p.* 291, B.

m Συρίας καὶ Ἀσίας ιε' ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ Γρυπὸς ἔτη ιδ'. *Ibidem, A.*

n Ἰωάννης (Ἰωάννης) ἱερεὺς ὁμοῦ στρατηγός, κατὰ Ἰρκανῶν στρατηγῆσας, Ἰρκανὸς μετωνόμησθη δς καὶ πρεσβεύσας πρὸς Ῥωμαίους, δόγματ' συγχλήτου φίλων πρὸς αὐτοὺς σπένδεται. *Chron. pasch. p.* 182, D.

(1) Ita codices aliquot Vaticani, quæ brevis emendatio, instar est proluxæ refutationis apud Scaligerum, qui jure fortasse negat Judæum ethnarcham cum Hyrcanis dimicare potuisse. Græcus tamen textus vulgatæ lectioni favet, nisi forte et ibi κατὰ Ἰρκανοῦ scribendum

	OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT.	SYRIÆ	JUD.	ROM.	
			Ptolem. Evergetes	Antiochus Grypus	Hyrchanus	Consules	
	165	1896 1897 1898	24 25 26	4 5 6	10 11 12	392 393 394	a Hyrcanus pontifex Judæorum Samariorum civitatem, quæ vocabatur Eutemus (1), nostro tempore Sebaste vocatur, obsidione captam solo coæquavit: quam suo tempore Herodes instaurans Sebasten in honorem Augusti appellavit.
Narbonam coloniæ deductæ. Marcus Terentius Varro philosophus et poeta nascitur.	166	1899 1900 1901	27 28 29	7 8 9	13 14 15	395 396 397	

b VIII. PTOLEMÆUS PHUSCON idemque SOTER annis xvii et mensibus vi.

Ptolemæus Evergetes Ægyptiorum regnum dimisit, postque eum regnavit Ptolemæus cognomine Salvator, quem Græci appellabant Phusconem.	R. DCXL.	167	1902 1903 1904	1 2 3	10 11 12	16 17 18	398 399 400
---	----------	-----	----------------------	-------------	----------------	----------------	-------------------

c XVI. ANTIOCHUS CYZICENUS annis xviii.

Rhodo terræmotu concussa, colossus ruit. Jugurtha contra Romanos dimicans capitur.		168	1905 1906 1907 1908	4 5 6 7	1 2 3 4	19 20 21 22	401 402 403 404	d Antiochus Cyzicenus, Grypo ejecto, Syriam obtinuit: ac rursum Grypus superato Cyziceno eandem recepit. Ita ex successione regnabant invicem adversum se dimicantes. Cicero Arpini nascitur, matre Helvia, patre equestris ordinis ex regio Volscorum genere.
Cn. Pompeius Magnus oritur.		169	1909 1910 1911 1912	8 9 10 11	5 6 7 8	23 24 25 26	405 406 407 408	

e V. ARISTOBULUS anno i.

Jonathas gloriose apud Judæos pontifex natus, gerit. Post eum Judæi reges habere cœperunt.			1913	12	9	1	409
--	--	--	------	----	---	---	-----

f Aristobulus filius Jonathæ, rex pariter et pontifex, primus apud Judæos diadematis sumpsit insignem post ccccxxviii Babylonicæ captivitatis annos. Post quem filius suus regnavit Jannæus, cognomento Alexander, qui pontificatum quoque administrans crudelissime civibus præfuit.

cc millia Teutonorum Ambronumque ad Aquas Sextias cæsa: lxx millia capta per Marium cum duce Teutomodo.

g VI. JANNÆUS, idemque ALEXANDER, an. xxxvii. Turpilius comicus senex admodum Sinuessæ moritur.

Caius Lucilius satyrorum scriptor Neapoli moritur, ac publico funere effertur, anno ætatis xlvi.		170	1914 1915 1916 1917	13 14 15 16	10 11 12 13	1 2 3 4	410 411 412 413	C. Marius quinquies consul juxta Eridanum Cimbros superat, et de his cum Catulo triumphat.
--	--	-----	------------------------------	----------------------	----------------------	------------------	--------------------------	--

a Ἰωάννης (Ἰρκανός) Ἰουδαίων ἀρχιερεὺς τὴν Σαμάρειαν, τὴν καθ' ἡμᾶς Σεβαστήν καλουμένην, πολιορκήσας εἰς ἔδαφος καθέλειν· ἦν ὕστερον Ἡρώδης ἀλλόφυλος ἀναστήσας Σεβαστήν ὠνόμασεν. Chron. pasch. p. 181, D.

ἐκβαλὼν τὸν Κυζικηνὸν, ἐβασίλευσε τὰ λοιπὰ ἔτη δ'· καὶ οὕτως ἐκ διαδοχῆς ἐπολέμου ἀλλήλους. Idem p. 292, A, B.

e Ἀρχιερεὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἀριστόβουλος ἔτος α'. Chron. pasch. p. 184, A.

b Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας ἡ ἐβασίλευσε Πτολεμαῖος ὁ Φούσκων ἔτη ιη'. Syncr. p. 290, A.

f Οὗτος Ἀριστόβουλος υἱὸς Ἰωάννου πρὸς τῇ ἀρχιερωσύνῃ διάδημα περιέθετο βασιλικὸν πρῶτος ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἓνα, μετὰ ἔτη φκζ' ἀπὸ πρώτου ἔτους τῆς εἰς Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίας. Ibidem.

c Συρίας καὶ Ἀσίας ἰς' ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνὸς ἔτη ιη'. Idem p. 294, C.

g Ἰανναῖος, ὁ καὶ Ἀλέξανδρος, βασιλεὺς ἔμα καὶ ἀρχιερεὺς ἔτη κζ', δε καὶ ὠμότατα προέστη. Ibid. B.

d Ὁ Γρυπὸς ἐξεβλήθη ὑπὸ Κυζικηνοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν ὁ Κυζικηνὸς ἔτη ιη'· καὶ πάλιν ὁ Γρυπὸς,

(1) Ita codex vetus præstantissimus Vat. Apud Scaligerum, animad. p. 148, Ectenias, quod is audacter vituperat stultum dicens commentum recentiorum, quod nullus codex habeat.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT. Ptolem. Phuscon	SYRIÆ Antiochus Cyzic.	JUD. Jannæus	ROM. Consules	
M. Furius poeta cognomento Bibaculus Cremonæ nascitur.		1918	17	14	5	414	Thracæ a Romanis victi per Didium.

a Seleucus ab Antiocho filio Cyziceni vivus exurit.

Titus Lucretius poeta nascitur : qui postea amatorio poculo in furem versus, cum aliquot libros per intervalla insanie conscripsisset, quos postea Cicero emendavit, propria se manu interfecit anno ætatis quadragesimo quarto.

b Expulso de regno Ptolemæo Phuscone per matrem Cleopatram et in Cyprum secedente, ipsa regnavit.

c IX. PTOLEMÆUS, qui et ALEXANDER, annis x.

	174	1919	1	15	6	415	Rursum in Sicilia bellum servile consurgit.
		1920	2	16	7	416	Aquilius in Sicilia bellum servile compe-
Ptolemæus Cyrenæorum rex, cui Appionis cognomen erat, Cyrene moriens Romanos testamento reliquit hæredes regni sui.		1921	3	17	8	417	scuit.
		1922	4	18	9	418	

d Antiochus in Parthos fugiens Pompeio se deinceps tradidit : post quem Philippus captus est a Gabinio.

XVII. PHILIPPUS annis II.

	472	1923	5	1	10	419	Huc usque Syria possessa per reges in Romanam ditionem cessit.
		1924	6	2	11	420	

R. DCLX.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT. Ptolem. Alexander	JUD. Jannæus	ROM. Consules	
Bellum adversum Romanos, Picentes, Marsi Pelignique moverunt.		1925	7	12	421	L. Pomponius Bononiensis Atellanarum scriptor clarus habetur.
		1926	8	13	422	
Alexander matrem suam occidit.	473	1927	9	14	423	Hic Ptolemæus, qui a matre fuerat ejectus, regressus de fuga regnum obtinuit, quia Alexandrum, qui ante eum fuerat, ob interfectionem matris cives pepulerant.
		1928	10	15	424	

e X. PTOLEMÆUS, qui expulsus fuerat, annis VIII.

		1929	1	16	425	
--	--	------	---	----	-----	--

Plotius Gallus primus Romæ Latinam rhetoricam docuit : de quo Cicero sic refert : « Memoria tenet pueris nobis primum Latine docere cœpisse Plotium quemdam. »

C. Valerius Catullus scriptor lyricus Veronæ nascitur.

		1930	2	17	426	Sallustius Crispus scriptor historicus in Sabinis Amiterni nascitur.
		1931	3	18	427	

Sylla Athenienses vastat. Templum Apollinis tertio apud Delphos a R. DCLXX Thracibus incensum, et Romæ Capitolium.

174	1932	4	19	428	Descriptione Romæ facta, inventa sunt hominum CCLXIII millia.
	1933	5	20	429	
	1934	6	21	430	Jannæus rex Judæorum plurimas civitates capit Syriæ.

P. Terentius Varro vico Atace in provincia Narbonensi nascitur : qui postea xxxv annum agens Græcas litteras summo studio didicit.

	1935	7	22	431	Vultacilius [at. Acilius] Plautus Latinus rhetor, Cn. Pompeii libertus et doctor scholam Romæ aperuit.
475	1936	8	23	432	

a Σέλευκον ζῶντα κατέκαυσεν ὁ Κυζικηνὸς Ἀντιόχος. Sync. p. 292, B.

b Πτολεμαῖον τὸν Σωτῆρα ἡ μήτηρ Κλεοπάτρα τῆς βασιλείας ἀπέλασεν. Idem p. 290, B.

c Αἰγύπτου θ' Πτολεμαῖος ὁ καὶ Ἀλέξανδρος. Chron.

pasch. p. 182.

d Ἀντιόχος, φυγὼν εἰς Πάρθους, Πομπηίῳ προσέδωκεν ἑαυτόν. Idem p. 292, B.

e Αἰγύπτου ε' ἑβασίλευσα Πτολεμαῖος ὁ ἐξουσιάζει ἐτη η'. Chron. pasch. v. 183, B.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT. Ptolem. Dionysus	JUD. Jan- næus	ROM. Consu- les	
Roscio contra Chrysozonomum						
defenso, Cicero Athenas secedit. Deinde post triennium Romam regreditur.						
Titus Quintus Atta scriptor togatarum Romæ moritur: sepultusque via Prænestina ad milliarium secundum.						
176	1937	1	24	433		Sulla Romam obtinuit, et post biennium [al. triennium] moritur.
	1938	2	25	434		Lepidus hostis publicus judicatur.
	1939	3	26	435		Pompeius gloriosissime triumphavit.
a XI. PTOLEMÆUS Dionysus cognomine annis xxx.						
	1940	4	27	436		
b VII. ALEXANDRA annis ix.						
Bellum gladiatorum in Campania gestum.						
	1941	5	1	437		Alexandra, quæ et Salina. uxor Alexandri Hierosolymis regnavit; ex [al. in] cujus ætate Judæos rerum confusio et variæ clades oppresserunt.
L. Lucullus primus imperator appellatus est victa Armenia, Mesopotamia, et Nisibi cum fratre regis capta.						
	1942	6	2	438		
	1943	7	3	439		
Pompeius R DCLXXX. universam Hiberiam subjugavit.						
177	1944	8	4	440		Antiochia et Syria a Romanis capta.
M. Lucullus de Bessis triumphavit, capta Cabylo [al. Callybe], Tomis, et cæteris vicinis [al. universis] urbibus.						
	1945	9	5	441		
	1946	10	6	442		Creticum bellum motum. Unde Metellus Creticus.
Crassus quoque triumphavit.						
	1947	11	7	443		Virgilius Maro in pago, qui Andes dicitur, haud procul a Mantua nascitur, Pompeio et Crasso consulibus, Idibus Octobribus.
M. Porcius Cato Stoicus philosophus agnoscitur.						
178	1948	12	8	444		
	1949	13	9	445		
Lucus Daphnensium juxta Antiochiam a Pompeio Apollini consecratur.						
	1950	14	1	446		Judæi Romanorum per Pompeium novi vectigales sunt facti, et pontificatum apud eos suscepit Hyrcanus.
c VIII. HYRCANUS annis xxxiv.						
d Aristobulus et Hyrcanus filii Alexandræ contra se de imperio dimicantes occasionem præbuere Romanis ut Judæam invaderent. Itaque Pompeius Hierosolymam veniens, capta urbe, reserato templo, usque ad Sancta sanctorum accedit: Aristobulum vinctum secum abducit: pontificatum confirmat Hyrcano: deinde Antipatrum Herodis Ascalonitæ filium procuratorem Palæstinæ facit.						
	1951	15	2	447		
Libya per testamentum Apionis regis Romanis relicta.						
179	1952	16	3	448		
Horatius Flaccus satyricus et lyricus poeta R DCXC. libertino patre Venusii nascitur.						
	1953	17	4	449		
	1954	18	5	450		Apollodorus Pergamenus Græcus orator præceptor Calpurnii et Augusti clarus habetur.
	1955	19	6	451		Pompeius captis Hierosolymis Judæos tributarios facit.
Ea, quæ de Catilina, Cethego, Lentulo, et consule Cicerone Sallustius scribit, et Livius, hoc gesta sunt tempore.						
180	1956	20	7	452		Cicero in exsilio annum facit honorifice susceptus a Plancio.
	1957	21	8	453		c Cæsar Lusitaniam et quasdam insulas in Oceano capit.
Pompeius imperator appellatus.						
	1958	22	9	454		Virgilius Cremonæ studiis eruditur.
	1959	23	10	455		Catullus tricesimo ætatis suæ anno Romæ moritur.
Messala Corvinus orator nascitur, et Titus Livius Patavinus scriptor historicus.						
181	1960	24	11	456		
M. Callidius orator clarus habetur: qui bello postea civili Cæsarianas partes secutus, cum togatam Galliam regeret, Placentiæ obiit.						
a Αιγύπτου ια' βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ νέος Διόνυσος ἔτη λ'. <i>Chron. pasch. p. 183, B.</i>						
b Ἰουδαίων ζ' ἐβασίλευσε Σαλίνα, ἡ καὶ Ἀλεξάνδρα, ἔτη θ'. <i>Synchr. p. 295, C.</i>						
c Ἀρχιερεὺς Ὑρκανός. <i>Nicephorus in editione Syncelli p. 408, B.</i>						
d Πομπήϊος πολιορκεῖ μὲν τὰ Ἱερουσόλυμα, μέχρι τῶν ἀδύτων, τουτέστι τῶν ἁγίων τοῦ ἱεροῦ πρῶται, Ἀριστόβουλον δέσμιον ποιεῖ Ῥωμαῖοις, Ὑρκανῶ τὴν ἀρχιερωσύνην παραδίδωσι, καὶ Ἀντίπατρον τινα Ἀσκαλωνίτην τῆς Παλαιστίνης ἐπιμελητὴν καθιστᾷ, τὸ τε πᾶν ἔθνος Ἰουδαίων ὑπόφορον Ῥωμαίοις κατέστησε. <i>Chron. pasch. p. 184, 185. Synchr. p. 299, B.</i>						
e Καῖσαρ Λυσιτανίαν καὶ τινὰς περὶ τὸν Ὠκεανὸν νήσους κατεστρέψατο. <i>Synchr. p. 301, A.</i>						

	OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT.	JUD.	ROM.	
			Ptolem. Dionysus	Hyrca-nus	Consules	
		1961	25	12	457	a Cæsar Rhenum transiens Germanos vastat.
Crassus consul cum filio apud Carras captus.		1962	26	13	458	b Simulacrum Olympici Jovis tactum fulmine.
Ventidius primus Romanorum Parthos superat.	182	1963	27	14	459	
Curio promptus et popularis orator Romæ habetur insignis, qui deinceps in Africa pudore amissi exercitus mori maluit, quam redire.	R. DCC.	1964	28	15	460	Virgilius sumpta toga Mediolanum transgreditur : et post breve tempus Romam pergit.
		1965	29	16	461	c Cæsar Germanos et Gallos capit.
		1966	30	17	462	
		d XII. CLEOPATRA annis xxii.				
		1967	1	18	463	
e Principium belli civilis Cæsaris et Pompeii.	183	1968	2	19	464	Diodorus Siculus Græc scriptor Historiæ clarus habetur.
		OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT.	JUD.	ROM.
				Cleopatra	Hyrca-nus	C. Julius Cæsar
		f I. C. JULIUS CÆSAR annis v.				
M. Cælius [al. Cæcilius] prætor, et T. Annius Milo exsul [al. exsules] oppressi res novas in Thuriano Bruttioque agro simul molientes.						Pompeius prælio victus et fugiens a spadonibus Alexandrini regis occiditur.
g Ex hoc loco continua Romanis nascuntur imperia in diem vitæ principalia : et regnat apud Romanos primus omnium Caius Cæsar, qui primus singulare arripuit imperium ; a quo Cæsares Romanorum principes appellati.		1969	3	20	1	
		1970	4	21	2	Romæ basilica Julia dedicata.
Ptolemæi cadaver cum lorica aurea inventum in Nilo.		1971	5	22	3	Decretum senatus et Atheniensium ad Judæos mittitur, qui per legationem amicitiam postularant.
Cæsar in Ægypto regnum Cleopatras confirmat ob stupri gratiam.						Nigidius Figulus Pythagoricus et magus in exilio moritur.
Cleopatra regio comitatu Urbem ingressa.	184	1972	6	23	4	
Prohibitæ lecticis margaritisque uti, quæ nec viros nec liberos haberent, et minores essent annis quadraginta quinque.						
Cassius Judæa capta templum spoliat.		1973	7	24	5	Servius Sulpicius jurisconsultus, et P. Servilius Isauricus publico funere elati.
h Antonius decrevit quintilem mensem Julium debere dici, quia in eo natus fuerat Julius Cæsar.						
i Idibus Martiis C. Julius Cæsar in curia occiditur : et fasces statim suscipit P. Dolabella.						
C. Julii Cæsaris corpus ob honorem in rostris concrematum.						
Romæ tres soles simul exorti paulatim in eundem orbem coierunt. Inter cætera portenta, quæ facta sunt toto orbe, bos in suburbano Romæ ad arantem locutus est : frustra se urgeri ; non enim frumentis, sed homines brevi defuturos.						
a Καίσαρ, τὸν Ῥῆνον ποταμὸν διαβάς, Γερμανοὺς ἐχειρώσατο. <i>Sync. p. 131, A.</i>						Ῥωμαίων μόναρχος Γάιος Ἰούλιος Καίσαρ ἐτ' ε'. <i>Idem p. 303, B.</i>
b Τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγάλμα ἐκεραυνώθη. <i>Ibidem, B.</i>						g Γάιος Ἰούλιος Καίσαρ πρῶτος Ῥωμαίων ἡρώδη μόναρχος βασιλεύς· καὶ οἱ μετ' αὐτὸν Καίσαρες προηγορεύθησαν. <i>Chron. pasch. p. 177, B.</i>
c Καίσαρ Γερμανοὺς καὶ Γάλλους κατέστρεψε. <i>Ibidem, A.</i>						h Ἀντώνιος τὸν ἔβδομον παρὰ Ῥωμαίους μῆνα Κυντιλλιον καλούμενον Ἰούλιον μετονομασθῆναι ἐπέφησάτο διὰ τὸ γεννηθῆναι ἐν αὐτῷ (Ἰούλιον). <i>Idem p. 305, C.</i>
d Ἀλεξανδρείας καὶ Αἰγύπτου ἐβασίλευσε Κλεοπάτρα ἐτ' ηδ'. <i>Idem p. 303, A.</i>						i Γάιος Ἰούλιος Καίσαρ ἐσφάγη. <i>Idem. p. 189, C.</i>
e Γάιος Καίσαρ πρὸς Πουπηθίων ἐπολέμησεν. <i>Idem p. 301, B.</i>						

	OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT. Cleopatra	JUD. Hyrchanus	ROM. Augustus	
Antonius adversum Augustum Cæsarem bellum movet. Publius mimographus natione Syrus Romæ scenam tenet.		1974	8	25	1	a II. CÆSAR AUGUSTUS OCTAVIANUS, annis LVI, mensibus VI, a quo et reges Romanorum Augusti appellati. Cicero in Formiano suo ab Herennio Pompilio occiditur LXIV ætatis suæ anno.

b Ab loco Antiocheni sua tempora computant.

Laberius mimorum scriptor decimo mense post Caium Cæsarem Puteolis moritur

Ciceronis caput cum manu dextera pro rostris positum : juxtaque coronata Pompilii militis imago, qui cum occiderat.

Ovidius Naso nascitur in Pelignis. Cicero, ut quibusdam placet, interficitur in Caietis. Templa Rhodiorum depopulatus est Cassius.	185	1975 1976	9 10	25 27	2 3	Vibium Maximum designatum quæstorem agnovit dominus suus, atque abduxit. Secunda secessio Augusti et Antonii consulis.
--	-----	--------------	---------	----------	--------	---

Cornificius poeta a militibus desertus interiit, quos sæpe fugientes galeatos lepores appellarat. Hujus soror Cornificia, cujus insignia exstant epigrammata.

C. Falcidius tribunus plebis legem tulit, ne quis testamento plus legaret, quam ut quarta pars hæredibus superesset, si quatuor aut minus essent. Si autem plus quatuor, medietas eo tenore, ut sive liberis sive propinquis pater sua legaret, illa pars quam Falcidius constituit, nisi pater interdixerit, et legatis fruentibus, et iisdem carentibus æqualiter partiretur.

Curtius Salassus [at. Thalassus] in insula Arado cum quatuor cohortibus vivus combustus est, quod tributa gravius exigeret.

E taberna Meritoria trans Tiberim oleum terra erupit, fluxitque tota die sine intermissione, significans Christi gratiam ex gentibus

Antonium superat Augustus, et interveniente senatu cum eo in amicitiam regreditur.

Cornelius Nepos scriptor historicus clarus habetur.		1977 1978 1979 1980	11 12 13 14	28 29 30 31	4 5 6 7	
Furnii pater et filius clari oratores habentur : quorum filius consularis ante patrem moritur.	186	1981 1982	15 16	32 33	8 9	Sallustius diem obiit quadriennio ante Actiacum bellum.
M. Bavius poeta, quem Virgilius in <i>Bucolicis</i> notat, in Cappadocia moritur.		1983	17	34	10	Lunæ secundum Romanos cursus inventus est.

c Antigonus contra Judæos dimicans tandem occiditur : a quo usque in præsens tempus Hierosolymorum regnum destructum est. Siquidem Herodes post eum a Romanis constitutus est princeps alienigena, et nihil omnino ad Judæam pertinens.

Hyrchanus contra Parthos pugnans, captivus apud illos ductus est. Hyrcano captivo facto, Herodes Antipatri Ascalonitæ et matris Cypridis Arabicæ filius a Romanis Judæorum suscipit principatum : cujus tempore Christi nativitate vicina, regnum et sacerdotium Judææ, quod prius per successiones minorum tenebatur, destructum est, completa propheta, quæ ita per Moysem loquitur : *Non deficiet princeps ex Juda, neque dux de femoribus ejus, donec veniat cui repromissum est. Et ipse erit expectatio gentium.* (Gen. XLIX, 10.) In hoc enim loco Christus, quem Danielis scriptura præfatur, accepit finem. Nam usque ad Herodem christi, id est sacerdotes, erant reges Judæorum : qui imperare cœperant a sexagesima quinta olym-

a Ῥωμαίων δεύτερος ἐβασίλευσε Καῖσαρ Σεβαστὸς Ἀβγούστος, ὁ καὶ Ὀκτάδιος, ἔτη νς', μῆνας ζ'.
Chron. pasch. p. 189, D.

b Οἱ Ἀντιοχεῖς ἔθεν ἀριθμοῦσι τοὺς αὐτῶν χρόνους. *Sync.* p. 305, C.

c Ἀντίγονος, τῆ Ἰουδαίων βασιλείᾳ ἐπαναστάς,

PATROL. GR. XIX.

καὶ πολλὰ διαμνησόμενος, ἀναιρεῖται· καὶ ἐνταῦθα καταλήγει τὸ τῶν Ἰουδαίων βασίλειον. Ἐνταῦθα δὲ ὁ προφητευόμενος παρὰ τῷ Δανιὴλ Χριστὸς ἡγούμενος τέλος λαμβάνει· μέχρι γὰρ Ἡρώδου χριστοὶ ἡγούμενοι· οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ ἀρχιερεῖς, οἵτινες προεστῆκεισαν τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους, ἀρξάμενοι μὲν ἀπὸ τῆς κατὰ

piade, et ab instauratione templi sub Dario, usque ad Hyrcanum et centesimam octogesimam sextam olympiadem, annis cccclxxxiii in medio transactis, quos Daniel significat dicens : *Et scies et intelliges ab initio sermonis respondendi et ædificandi Hierusalem, usque ad Christi principatum, hebdomadæ septem, et hebdomadæ sexaginta duæ (Dan. ix, 25) : quæ lxxix hebdomadæ faciunt annos cccclxxxiii : in quibus christi, id est sacerdotes, per unctionem consecrati, regnaverunt usque ad Hyrcanum : quo extremo omnium a Parthis capto, Herodes Antipatri filius nihil ad se pertinentem Judæam ab Augusto et senata accipit ; filiique ejus post eum regnaverunt, usque ad novissimam Hierosolymorum captivitatem, nequam ex successione sacerdotalis generis pontificibus constitutis, neque perpetuitate vitæ secundum legem Moysi servantibus Deo. Ignobiles vero quidam, et alio tempore alii, et nonnulli unius anni, sive modico amplius, a Romanis imperatoribus sacerdotium emebant. Quæ omnia etiam Daniel propheta vaticinatur ita dicens : *Et post hebdomades vii et lxxii, interibit chrisma, et iudicium non erit in eo : et templum et sanctum corrumpet populus duce veniente : et cædentur in cataclysmo belli (ibid. 26). Et in consequentibus : Et super templum, inquit, abominatio desolationum : et usque ad consummationem temporis consummatio dabitur super desolationem (Ibid. 27).**

	OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT.	JUD.	ROM.
			Cleopatra	Herodes	Augustus
Antonii et Augusti fœdus.	R. DCCXX.	187	1984	18	11

a I. HERODES alienigena, deficiente pontificum principatū, annis xxxvii.

b Herodes Ananelum quemdam de Babylone accitum pontificem Judæorum constituit : et post exiguum temporis, Aristobulum fratrem uxoris suæ, nepotem Hyrcani, successorem ei dedit : quo post annum interfecto, rursus Ananelo reddidit sacerdotium.

Colonias deduxere Romani.	1985	19	2	12
c Augustus triumphavit pedestris certaminis triumpho.	1986	20	3	13

Nicetes et Hybreas [al. Tybreas] et Theodorus, et Plutio nobilissimi artis rhetoricæ Græci præceptores habentur.

Δαρσίον ἀνανεώσεως τοῦ ἱεροῦ, κατὰ τὴν ἐξηκοστὴν καὶ πέμπτην Ὀλυμπιάδα, λήξαντες δὲ ἐπὶ Ὑρκανόν, ἐπὶ τῆς ρπς' Ὀλυμπιάδος· τὰ δὲ μεταξύ τούτων γενέσθαι ἔτη υπγ', ὅποσα δὴ ἡ τοῦ Δανιὴλ προφητεία θεσπίζει λέγουσα· Καὶ γνώση καὶ συνήσεις ἀπὸ ἐξόδου λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι, καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι Ἱερουσαλήμ, ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ἑπτὰ καὶ ἑβδομάδες ἕξθ'. Αὐταὶ αἱ ἑννέα καὶ ἐξήκοντα ἑβδομάδες συμπληροῦσι χρόνον ἑτῶν υπγ' ὅποσα ἔτη τυγχάνει τῆς ἀρχῆς τῶν χριστῶν ἡγουμένων· ὧν τελευταίου Ὑρκανοῦ ἀπὸ Πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος, ὃ Ἡρώδης τοῦ Ἀντιπάτρου μηδὲν προσήκουσαν αὐτῷ τὴν τῶν Ἰουδαίων βασιλείαν ὑπὸ Αὐγούστου καὶ συγκλήτου Ῥωμαίων παραλαμβάνει· κάπειτα οἱ τούτου παῖδες μέχρι τῆς ὑστάτης Ἱεροσολύμων πολιορκίας· οὐκ ἔτι οἱ ἐκ διαδοχῆς τοῦ Ἰσραητικῆς γένους ἱερῶντο τῷ Θεῷ, οὐδὲ διὰ βίου κατὰ τὸν Μωυσέως νόμον· ἄσημοι δὲ τινες ἄλλοτε ἄλλοι· καὶ οἱ μὲν ἑνιαύσιοι, οἱ δὲ ἔτι ὀλίγω πλείον, παρὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἡγουμένων τὴν ἀρχιερωσύνην ἐξουνοῦντο.

Ἡρώδης Ἀντιπάτρου τοῦ Ἀσκαλωνίτου καὶ μητρὸς Κύπριδος Ἀραβίσης οὐδὲν αὐτῷ προσήκουσαν τὴν Ἰουδαίων βασιλείαν ὑπὸ Ῥωμαίων ἐγχειρίζεται, καθ' ἕν τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως πλησιαζούσης, ἡ

ἐκ προγόνου διαδοχῆ, ἀρχιερωσύνη τε καὶ ἀρχὴ τῶν Ἰουδαίων κατελύθη, συμπληρουμένης τῆς παρὰ Μωϋσῆ λέγουσης προφητείας· Οὐκ ἐκλείψει ἀρχὴ ἐξ Ἰούδα, καὶ ἀρχῶν ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκῆται ἔθνῶν. Ἐξῆς δὲ ὁ Δανιὴλ προφητεῖει λέγων· Καὶ μετὰ τὰς ζ' καὶ ἕξ' ἑβδομάδας ἐξολοθρευθήσεται, καὶ χρισμα οὐκ ἔσται ἐν αὐτῷ, καὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸ ἅγιον διασφραξίσει λαὸς ἡγουμένου ἐρχομένου, καὶ κοπήσονται ἐν κατακλυσμῷ πολέμου· καὶ ἕξῃς φησὶ· Καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῶν ἐρημώσεων, καὶ ἕως συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρημώσιν. Syncl. p. 309, 310.

a τῶν παρὰ Ἰουδαίους ἀρχιερέων ἐκλειπόντων, Ἡρώδης ἀλλόφυλος βασιλεύει. Chron. pasch. p. 489, A.

b Ἡρώδης, Ἀνάηλόν τινα μεταπεμφόμενος ἀπὸ Βαβυλῶνος, Ἰουδαίων ἀρχιερέα καθίστασι. Μετ' οὐ πολὺ δὲ, τοῦτον παύσας, Ἀριστόβουλον τὸν ἀδελφὸν τῆς ἑαυτοῦ γυναίκος, υἱὸν ὄντα Ὑρκανοῦ, ἐπὶ τὴν τιμὴν προάγει. Ἐνιαυτοῦ δὲ διαγενομένου, πάλιν τῷ Ἀναήλῳ ἀποδίδωσι, τὸν Ἀριστόβουλον ἀνελών. Idem p. 490, B, et Syncl. p. 311, D

c Αὐγούστου παζὼν ἐθριάμμευσε θρηάμβον. Syncl. p. 305, D.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	ÆGYPT. Cleopatra	JUD. Herodes	ROM. Augustus	
<i>a</i> Antonius Cleopatras tradidit Arabiam.		1987	21	4	14	<i>b</i> Augusti et Antonii tertie dissensionis exordium, quod repudiata sorore Cæsaris Cleopatram duxisset uxorem. Artorius medicus Augusti post Actiacam victoriam naufragio perit.
<i>c</i> Usque ad Cleopatram Ptolemæi, qui vocabantur Lagidæ, in Ægypto regnaverunt annis CCXC [al. CCXC].	188	1988	22	5	15	

Ægypti regnum, quod fuit in Alexandria, destructum est, et Romanis paruit.

d Cleopatra et Antonius semet interficiunt, et Ægyptus fit Romana provincia : quam primus tenuit Caius Cornelius Gallus, de quo Virgilius scribit in *Bucolicis*.

Gesta sunt ab Augusto bella : Mutinense, quo per illum ab obsidione Antonii Brutus liberatus est; apud Perusium, Tusciæ civitatem, adversum L. Antonium Antonii fratrem consulem; Pharsalicum, apud Philippos, Macedoniæ urbem, adversum Brutum et Cassium interfectores Cæsaris; Siculum, adversum Sextum Pompeium Pompeii filium; Actiacum, adversum Antonium et Cleopatram; qui locus in Epiro est.

OLYMP.	ABRAHAMUS	JUD. Herodes	ROM. Augustus
		1989	6
			16

e Cæsar appellatus Augustus, a quo Sextilis mensis Augusti nomen accepit.

Nicopolis juxta Actium condita, et ægon Actius ex eo constitutus.

f Quidam ab hoc loco primum annum Augusti monarchiæ supputant.

Anaxilaus Larissæus Pythagoricus et magus ab Augusto Urbe Italiaque pellitur.

1990	7	17
------	---	----

g Cum ingenti triumpho et pompa Augustus Romam ingressus, et Cleopatras liberi Sol et Luna antecurrum ejus ducti.

Cornelius Gallus Foro-Julien-sis poeta, a quo primum Ægyptum rectam supra diximus, XLIII [al. LXIII] ætatis suæ anno propria se manu interficit.

<i>h</i> Augustus Romæ plurimas leges statuit.	1991	8	18	Indi per legatos ab Augusto amicitiam postulant.
--	------	---	----	--

Messala Corvinus primus præfectus Urbi factus, sexto die magistratu se abdicavit, incivilem potestatem se esse contestans.

<i>i</i> Censu Romæ agitato, inventa sunt civium Romanorum quadragies semel [al. quindecies] centena et LXIV millia.	189	1992	9	19	Thebæ civitas Ægypti usque ad solum erutzæ.
--	-----	------	---	----	---

Colonizæ deductæ.

Tralles civitas terræmotu consederunt.

Marcus Terentius Varro philosophus prope nonagenarius moritur.

Munatius Plancus Ciceronis discipulus, orator habetur insignis : qui cum Galliam regeret Comatam, Lugdunum condidit.

a Ἀντώνιος Ἀραβίαν Κλεοπάτρα παρεδωκε. *Sync.* p. 308, A.

b Πρὸς Ἀντώνιον ἀνίσταται πόλεμος Αὐγούστου. *Idem* p. 311, A.

c Μέχρι τοῦδε οἱ Λαγίδαι. *Idem* p. 308, C.

d Ἀντώνιος καὶ Κλεοπάτρα παραχρῶνται ἑαυτοὺς. *Idem* p. 311, A. Αὐγούστου, ἐλθὼν εἰς Αἴγυπτον, κρατεῖ τῆς Αἰγύπτου, τὴν τῶν Πτολεμαίων καθελὼν βασιλείαν, διαρκέσασαν ἔτσι σις'. *Chron. pasch.* p. 192, B.

e Ὀκτάβιος Αὐγούστου προσηγορεύθη· καὶ ὁ Σεξτίμιος μὴ ὁμοίως αὐτὸς ἀνηγορεύθη. *Idem.* Νικόπο-

λις ἢ κατὰ Ἀκτίαν ἐκτίσθη. *Idem* p. 308, C.

f Ἐντεῦθεν τινες ἀριθμοῦσι τὸ πρῶτον ἔτος Αὐγούστου μοναρχίας. *Ibidem.* Οἱ δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀπὸ τοῦ ἰδ' ἔτους ἀριθμοῦσι τοὺς Αὐγούστου χρόνους. *Idem* p. 311, C.

g Κλεοπάτρας παῖδας Ἥλιον καὶ Σελήνην κατήξεν εἰς Ῥώμην Αὐγούστου, θρίαμβον ἐπ' αὐτοῖς ἤδιστον Ῥωμαίοις ἐνδειξάμενος. *Idem* p. 311, B.

h Αὐγούστου Ῥωμαίοις ἐνομοθέτησεν. *Idem* p. 313, C.

i Τιμήσεως γενομένης ἐν Ῥώμῃ, ἀπεγράφησαν Ῥωμαίων μυριάδες υἱς' καὶ δ. *Ibidem*, D.

	OLYMP.	ABRAHAMUS	JUD. Herodes	ROM. Augustus	
<i>b</i> Augustus Calabriam et Gallos vectigales facit.		1993	10	20	<i>a</i> Marcus Lollius Galatiam Romanam provinciam facit.
Quintilius Cremonensis Virgillii et Horatii amicus moritur.					
R. DCCXXX.		1994	11	21	<i>c</i> Augustus, cum ei monarchia deferretur, renuit.
<i>e</i> Augustus Cyzicenos libertate privavit.		1995	12	22	<i>d</i> Tiberius ab Augusto missus occupavit Armeniam.
Pylades, Cilix pantomimus, cum veteres ipsi canerent atque saltarent, primus Romæ chorum et fistulam sibi præcinere fecit.					
<i>f</i> Cantabri res novas molientes opprimuntur.	190	1996	13	23	<i>g</i> Herodes apud Hierosolyman multas et magnas ædes publicas construit.

Atratinus, qui septemdecim annos natus Cælium accusaverat, clarus inter oratores habetur. Ad extremum, morborum tædio in balneo voluntate exanimatus, hæredem reliquit Augustum.

h Augustus Samiis libertatem dedit.

i In Cypro plurimæ civitatum partes terræmotu conciderunt.

Virgilius Brundusii moritur, Sentio Saturnino et Lucretio Cinna consulibus. Ossa ejus Neapolim translata in secundo ab urbe milliario sepeliuntur, titulo hujusmodi superscripto, quem ipse moriens dictaverat :

*Mantua me genuit, Calabri rapuere, tenet nunc
Parthenope : cecini pascua, rura, duces.*

Herodes Samariam, olim jam in cineribus sedentem, a fundamentis suscitans, in honorem Augusti, Augustam, id est Sebastiam, appellavit : et in Paneade, id quod Panion vocatur, exstruxit : et in civitate Paniotarum Silvano templum ædificavit.

l Tiberius Cæsar appellatus est.

191	1999	16	26
	2000	17	27

Varius et Tucca Virgillii et Horatii contubernales poetæ habentur illustres : qui *Æneidos* postea libros emendaverunt, sub ea lege ut nihil adderent.

m Augustus Caium Agrippam adoptavit in filium.

Æmilius Macer Veronensis poeta in Asia nascitur et moritur.

2001	48	28
2002	19	29
2003	20	30

Cestius Smyrnæus Latinam Romæ rhetoricam docuit.

R. DCCXL.

192	2004	21	31
-----	------	----	----

n Coloniae Berytum et Patras [*al.* Pataras] deductæ.
o Bosphorum Agrippa capit.
p Tiberius Vindelicos, et eos, qui Thraciarum confines erant, Romanas provincias facit.
q Augustus a senatu pontifex maximus appellatur.

a Λόλλιος Μάρκος Ῥωμαίους Γαλατίαν ἐπεκτήσατο. *Sync. p.* 313, C.

b Αὐγούστος Καίσαρ Καλαβρίαν καὶ Γαλάτας ὑποφόρους ἐποίησεν. *Chron. pasch. p.* 193.

c Αὐγούστος μοναρχίαν ἐγχειριζομένην ἀπίσωσατο. *Sync. p.* 313, C.

d Τιβέριος Ἀρμενίαν Αὐγούστῳ παρεστήσατο. *Ibidem.*

e Αὐγούστος Κυζικηνῶν ἐλευθερίαν ἀφείλατο. *Ibid.*

f Κάνταβροι στασιάζοντες διεφθάρησαν. *Sync. p.* 313, C.

g Ἡρώδης ἐν Ἱεροσολύμοις πλείστα καὶ μεγάλα ἔκτισεν· ὁ αὐτὸς δὲ καὶ τὴν πάλαι Σαμάρειαν κατασκευασμένην ἐκ θεμελίων ἐγείρας, εἰς τιμὴν τοῦ Σεβαστοῦ Αὐγούστου Σεβαστήν ὠνόμασεν· ἐν Πανιάδι δὲ τὸ Πάνιον κατασκεύασεν. *Chron. pasch. p.* 193, B.

h Αὐγούστος Σαμίους ἐλευθερίαν παρέσχεν. *Idem p.* 313, C.

i Σεισμός Κύπρου πολλὰ μέρη κατέπτωσεν. *Ibidem.*

k Γερμανοὺς κατεστρέψατο Λόλλιος Μάρκος νεωτερίσαντας. *Idem p.* 314, A.

l Τιβέριος Καίσαρ ἀνηγορεύθη. *Idem p.* 313, D
m Αὐγούστος Γάϊον Ἀγρίππαν υἱοθετήσατο. *Ibidem.*

n Ἀποικίας εἰς Πάτρας καὶ Βήρυτον Ῥωμαίων ἐξέπεμψαν. *Idem p.* 314, A.

o Ἀγρίππας Βόσφορον ἐχειρώσατο. *Ibidem, B.*

p Τιβέριος Καίσαρ Οὐνδικούς καὶ τοὺς λοιποὺς παρακειμένους τῇ Θράκῃ ὑπέταξεν. *Idem p.* 313, D.

q Αὐγούστος μέγας ἀρχιερεὺς ἐψηφίσθη. *Idem p.* 314, B.

a Herodes Antedonam civitatem reformavit. Et Antipatridam atque Herodionem in honorem patris Antipatri et suum exstruxit. Innumerabilia quoque opera in singulis Syriarum urbibus, quas regebat, solertissime ædificavit.

	OLYMP.	ABRAHAMUS.	JUD.	ROM.	
<i>b</i> Herodes in Palæstina Cæsaream in nomine Cæsaris condidit, quæ prius Turris Stratonis vocabatur.		2005 2006	22 23	32 33	
Passienus pater declamator insignis diem obiit.		2007	24	34	Horatius, quinquagesimo septimo ætatis suæ anno, Romæ moritur.
Caius Julius Hyginus, cognomento Polyhistor, grammaticus habetur insignis.	193	2008	25	35	<i>c</i> Tiberius vastata Germania imperator appellatur.

d Herodes Hyrcanum, qui olim sacerdos Judæorum fuerat, de captivitate Parthica regressum, et filium ejus, qui sacerdotio patris successerat, interficit : sororem quoque ejus, uxorem suam, cum duobus filiis propriis jam adolescentibus, et matrem uxoris occisæ, socrum suam, crudelissime necat.

Herodes ad ea, quæ supra crudelissime gesserat, etiam hoc addidit : virum sororis suæ Salomæ interficit : et cum eam alii tradidisset uxorem, etiam hunc necat. Scribas quoque et interpretes divinæ legis simili scelere occidit.

<i>e</i> Tiberius Cæsar de captis Pannoniis triumphavit.		2009 2010	26 27	36 37	
<i>f</i> Tiberius de Rhætis, Vindelicis, Armeniis et Pannoniis triumphavit.		2011	28	38	Albucius Silo Novariensis clarus rhetor agnoscitur.
In insula Coe terræmotu plurima ædificia ceciderunt.	194	2012	29	39	

Marcus Tullius Tiro, Ciceronis libertus, qui primus notas commentatus est, in Puteolano prædio suo usque ad centesimum annum consenescit.

<i>g</i> Augustus Juliam filiam suam, in adulterio deprehensam, damnat exsilio.		2013	30	40	Melissus Spoletinus grammaticus agnoscitur.
<i>h</i> Augustus gladiatorum ludum et navale certamen exhibuit.	R. DCCL.	2014 2015	31 32	41 42	M. Porcius Latro, Latinus declamator, tædio duplicis quartanæ, semetipsum interfecit.
					<i>i</i> Cyrinus ex consilio senatus in Judæam missus census hominum possessionumque describit.

Colliguntur omnes ab Abraham, usque ad nativitatem Christi, anni duo millia quindecim. Ab Adam usque ad Christum, quinque millia ducenti duo minus.

Tertullianus in eo libro, quem contra Judæos scripsit, affirmat Christum xli anno Augusti natum, et xv Tiberii esse passum.

a Ἡρώδης Ἀνθηδόνα ἐπέκτισεν Ἀγριππίναν μετονομάσας. Ἐτι δὲ Παρασανάδαν εἰς τιμὴν Ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, Ἀντιπατρίδα ὠνόμασε· καὶ ἄλλην εἰς οἰκεῖον ἐκάλεσεν ὄνομα, πόλιν ἐγεῖρας Ἡρώδιον. *Ibidem C, D, et Chron. pasch. p. 193, D.*

b Ἡρώδης Καισάρειαν εἰς ὄνομα Καίσαρος ἐκτίσας, Στρατώνος Πύργον τὸ πρὶν καλουμένην. *Chron. pasch. p. 193, D.* Ὁ αὐτὸς κατὰ πάσας πόλεις Συρίας καὶ Γαλιλαίας ἐπέκτισεν. *Sync. p. 314, D.*

c Τιβέριος Καίσαρ, καταπολεμήσας Γερμανοὺς, αὐτοκράτωρ ἀνηγορεύθη. *Ibidem A.*

d Ὑρκανὸν ἐκ Παρθικῆς ἐπανελθόντα γηραῖον φόβῳ τῆς εὐγενείας, Ἡρώδης ἀνείλεν ὁμοίως καὶ Ἀριστόβουλον υἱὸν αὐτοῦ ἀρχιερέα. Ὁ αὐτὸς Μαριάμνην ἰδίαν γαμετήν, θυγατέρα Ὑρκανοῦ, σὺν δύο παισὶν αὐτοῦ ἐξ αὐτῆς, ἀνδρωθεῖσιν ἤδη, φονεύει, καὶ τὴν Μαριάμνης μητέρα, οἰκειαν δὲ πενθερᾶν ὁ μαιφόνος. *Ibidem, B.* Πρὸς δὲ ταῖς ἑτέραις αὐτοῦ μαιφονίαις,

Σαλώμης τῆς ἰδίας ἀδελφῆς ἀναιρεῖ τὸν ἄνδρα· γήμαντος δὲ αὐτὴν ἐτέρου, καὶ τοῦτον ἐπιπροσίθησι· καὶ ἔτι πρὸς τούτοις τοὺς ὑψηλτάς τῶν ἱερῶν νόμων καὶ τοὺς τῶν πατρῶν ζηλωτὰς κτίνουσι. *Chron. pasch. p. 202, D.*

e Τιβέριος ἐπὶ νίκῃ Παννονίων ἐθριάμβευσεν. *Ibidem.*

f Ὁ αὐτὸς ἐπὶ νίκῃ Ραιτῶν καὶ Ἀρμενίων καὶ Οὐϊνδικῶν καὶ Παννονίων ἐθριάμβευσεν. *Ibidem.*

g Αὐγουστος Ἰουλίαν τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα ἐφυγάδευσε, καταγνοὺς αὐτῆς μοιχείαν. *Chron. pasch. p. 194, B.*

h Αὐγουστος παρέσχε ναυμαχίαν καὶ μονομαχίαν. *Sync. p. 314, A.*

i Ὑπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς Κυρίνιος ἐπιμελητῆς ἐξεπέμφθη, οὐσιῶν καὶ εἰκπτόρων ἀναγραφὰς ποιούμενος. *Idem p. 316, B.*

OLYMP. CHRISTUS JUD. ROM.
Herodes Augustus

a JESUS CHRISTUS FILIUS DEI IN BETHLEHEM JUDÆ NASCITUR.

Caius Cæsar amicitiam cum Parthis facit.	195	1	35	43	b Xystus Pythagoricus philosophus agnoscitur.
		2	34	44	Augustus Tiberium et Agrippam in filios adoptat.
c Herodes, cum Christi nativitatem inagorum indicio cognovisset, universos Bethlehem parvulos jus sit occidi.	196	3	35	45	d Judas Galilæus ad rebellandum Judæos cohortatur.
Asinius Pollio, orator et consularis, qui de Dalmatis triumphaverat, in villa Tusculana anno LXX ætatis suæ moritur.		4	36	46	
		5	37	47	e Herodes morbo intercutis æque, et scaturientibus toto corpore vermibus, miserabiliter sed digne moritur.

f II. ARCHELAUS annis ix.

g In Herodis loco Archelaus, filius ejus, ab Augusto, rex constituitur, et tetrarchæ sunt quatuor fratres ejus, Herodes, Antipater, Lysias et Philippus.

Tiberius Cæsar Dalmatas Sarmatasque in Romanam redegit potestatem.		6	1	48	
		7	2	49	
h Athenodorus Tarsensis Stoicus philosophus, et R. DCCLX. Marcus Verrius Flaccus, grammaticus, clari habentur.	197	8	3	50	Philistion mimographus, natione Magnesium Asianus, clarus habetur Romæ.
		9	4	51	
i Fames Romæ ita ingens facta, ut quinque modii tritici venderentur denariis xxviii semis.	198	10	5	52	
		11	6	53	
		12	7	54	

Messala Corvinus orator, ante biennium quam moreretur, ita memoriam et sensum amisit, ut vix pauca verba conjungeret, et ad extremum ulcere sibi [al. illi] circa sacram spinam nato, inedia se confecit, anno ætatis LXXII [al. LXX].

k Sotio philosophus Alexandrinus, præceptor Senecæ, clarus habetur.
 13 | 8 | 55 |

l Athenienses res novas contra Romanos molientes opprimuntur, auctoribus seditionis occisis.
 14 | 9 | 56 |

m Augustus cum Tiberio filio sup censum Romæ agitans invenit hominum nonagies tercentena et LX [al. LX] millia.

n Archelaus nono anno regni sui in Viennam urbem Galliæ relegatur; postque eum Judæorum tetrarcha constitutus est Herodes frater ejus.

o Defectio solis facta et Augustus LXXVI ætatis suæ anno Atellæ in Campania moritur sepeliturque Romæ, in Campo Martio.

a Έγεννήθη ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός, ο μονογενής του Θεού Υιός, εν Βηθλεέμ πόλει της Ιουδαίας. *Synop. p. 315, D.*

b Σέξτος φιλόσοφος Πυθαγορικός ηχμαζεν. *Synop. p. 316, C.*

c Ηρώδης κατά την Βηθλεέμ αναρρεί νήπια, την του Κυρίου ημών πυθόμενος γέννησιν. *Idem p. 317, B.*

d Ιούδας τις Γαλιλαίος κατά Ρωμαίων αποστασιν Ιουδαίους προέτρπεπεν. *Idem p. 316, C.*

e Ηρώδης, υδρωπι συσχεθείς, σκόλητας από του στόματος (σώματος) εξέβρασε, και ούτω δεινώς οδυρόμενος τέθηκεν. *Idem p. 317, B.*

f Ιουδαίον έδασίλευσεν Αρχέλαος έτη θ'. *Ibidem, C.*

g Αβγουστος Αρχέλαον μὲν υἱὸν Ηρώδου Ιουδαίων έθναρχην κατέστησε· τους δὲ άλλους αδελφούς αὐτοῦ

έσσαρας έντας, Ηρώδην και Αντίπατρον Λυσανίαν τε και Φιλίππον, τετράρχας ανέδειξε. *Ibidem, D.*

h Αθηνόδωρος Ταρσεύς ηχμαζεν. *Idem p. 318, C.*

i Λιμὸς κατέσχε την Ρωμαίων ισχυρός, ως παιλῶν δηναρίων τὸν μόνιον του σίτου πραθῆναι. *Ibid.*

k Σοτίων Αλεξανδρεὺς φιλόσοφος ηχμαζεν. *Ibidem.*

l Αθηναίοι, στασιάζειν ἀρξάμενοι, κολασθῆναι έπαύσαντο. *Ibidem.*

m Αβγουστος, τους οικήτορας Ρώμης κατά πρόσωπον ἀριθμήσας, εύρεν οἰκούντας αὐτήν ἀνδρῶν μυριάδας ιγ' και αλζ'. *Ibidem.*

n Αρχέλαος Ιουδαίων βασιλεύς μετά θ έτη της αρχής εις Βιενναν πόλιν Γαλιλαίας υπό Ρωμαίων εξορίζεται. *Ibidem.*

o Αβγουστος τελευταῖ του βίου· καθ' εν χρόνον Εκλειψις ηλίου γέγονεν. *Ibidem.*

	OLYMP.	CHRISTUS	JUD.	ROM.
			Hero- des	Tiberius
Caius Asinius Gallus, orator, Asinii Pollionis filius, cujus etiam Virgilius meminit, diris a Tiberio supplicii necatur.				a III. TIBERIUS imperator annis xxiii
				b III. HERODES tetrarcha annis xxiv.
		15	1	1
		16	2	2
499		17	3	3
Livius historiographus Patavii moritur.		18	4	4
				Germanicus Cæsar de Parthis triumphat.

c Quatuordecim (1) urbes terræmotu corruerunt, Ephesus, Magnesia, Sardis, Mosthene, Ægæ, Hierocæsarea, Philadelphia, Tmolus, Femnus, Cyme, Smyrna, Apollonia, Dia, Hyrcania.

Ovidius poeta in exsilio perit, et juxta oppidum Tomos sepelitur.

	R. DCCLXX.			
Fenestella, historiæ scriptor et carminum, septuagesimo anno moritur, sepeliturque Cumis.	200	19	5	5
		20	6	6
		21	7	7

Tiberius multos reges ad se per blanditias evocatos nunquam remisit: in quibus et Archelaum Cappadocem, cujus regno in provinciam verso, Mazacam nobilissimam civitatem, Cæsaream appellari jussit.

e Tiberius Drusum consortem regni facit.	22	8	8	d Pompeii theatrum incensum.
Drusus Cæsar veneno perit.	23	9	9	

f Philippus tetrarcha in Syria Phœnicæ civitatem condidit, quæ nunc dicitur Paneades, in qua plurimas ædes construxerat, quam tunc Cæsaream Philippi vocavit. Et Juliadem idem Philippus tetrarcha aliam civitatem condidit.

Q. Haterius, promptus et popularis orator, usque ad nonagesimum prope annum in summo honore consenescit.	204	25	11	11	Servius Plautus, corrupti filii reus, semet in judicio interficit.
		26	12	12	g Pilatus procurator Judææ a Tiberio mittitur.
		27	13	13	
Votienus Montanus, Narbonensis orator, in Balæaribus insulis moritur, a Tiberio illic relegatus.	R. DCCLXXX. 202	28	14	14	h Herodes civitatem Tiberiadem condidit, quam ob honorem Tiberii nominavit, et Liviadem aliam condidit civitatem.
		29	15	15	

i Joannes filius Zachariæ in deserto juxta Jordanem fluvium prædicans, Christum Filium Dei in medio eorum adesse testatur. Ipse quoque Dominus Jesus Christus hinc in populos salutarem viam annuntiat, signis atque virtutibus vera comprobans esse, quæ diceret. Computantur in præsentem annum, id est xv Tiberii Cæsaris, a secundo anno instaurationis templi, quæ facta est sub altero anno Darii regis Persarum, anni dxlviii. A Salomone autem, et prima ædificatione templi, anni mille lx [al. xl]. A Moysæ et regressu Israelis ex Ægypto, anni mxxxix. Ab Abraham et regno Nini et Semiramidis, anni mxxliii. A diluvio usque ad Abraham, anni dccccli. Ab Adam usque ad diluvium, anni mccccli.

a Ῥωμαίων γ' ἰσχυρὸς Τιβέριος ἔτη κγ'. Sync. p. 319, A.

b Ἰουδαίων γ' Ἡρώδης ἔτη κδ'. Ibidem.

c 18 πόλεις κατεπτώθησαν (2), Ἐφεσος, Μαγνησία, Σάρδεις, Μοστηνή, Αἰγαί, Ἰεροκαίσαρεια, Φιλαδέλφια, Τμώλος, Τήμνος, Μυρίνα, Κύμη, Ἀπολλωνία, Δία, Ὑρκανία. Ibidem, B.

d Πομπηίου θέατρον ἐνεπρήσθη. Idem p. 320, B.

e Τιβέριος, Δρούσον τῆς ἀρχῆς κοινωνὸν προσλαβόμενος, κατὰ μικρὸν ὡς φαρμάκῳ ἀνείλεν. Ibidem.

f Φιλίππος τετράρχης, Παναϊάδα ἀνακτίσας, Καί-

σάρειαν Φιλίππου προσωλώμασεν. Ὁ αὐτὸς Ἰουλιάδα ἀνήγειρεν. Ibidem.

g Τιβέριος Πόντιον Πιλάτον ἡγεμόνα τῆς Ἰουδαίας ἐξέπεμψεν. Ibidem.

h Ἡρώδης ἐκτίσεν Τιβεριάδα εἰς ὄνομα Τιβεριου Καίσαρος. Ibidem.

i Ἰωάννης, Ζαχαρίου υἱός, ἐν τῇ ἐρήμῳ παρὰ τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἦλθεν εὐαγγελιζόμενος ἐν μέσοις αὐτοῖς ἦδη παρῆναι τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, κ. τ. λ. Chron. pascha p. 209, B.

(1) Ita antiquus codex Vat. quatuordecim, non, ut vulgo, tredecim.

(2) Fortasse leg. κατεπόθησαν, absorptæ sunt. EDIT.

OLYMP.	CHRISTUS	JUD. Héro- des	ROM. Tiberius
	30	16	16

a Jesus Christus, Filius Dei, salutarem cunctis prædicans viam, miracula, quæ in Evangeliiis scripta sunt, facit.

31 17 17

Jesus Christus, Filius Dei, discipulos suos divinis imbuens sacramentis, ut universis gentibus conversionem ad Deum nuntient, imperat.

203 32 18 18
33 19 19

b Jesus Christus secundum prophetias, quæ de eo fuerant prælocutæ, ad passionem venit anno Tiberii xviii : quo tempore etiam in aliis ethnicorum commentariis hæc ad verbum scripta reperimus : Solis facta defectio : Bithynia terræmotu concussa, et in urbe Nicæna ædes plurimæ corruerunt. Quæ omnia his congruunt, quæ in passione Domini acciderunt. Scribit vero super his et Phlegon, qui olympiadum egregius supputator est, in tertio decimo libro ita dicens : Quarto autem anno cccii olympiadis, magna et excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio solis est facta : dies, hora sexta, ita in tenebrosam noctem versus, ut stellæ in cælo visæ sint : terræque motus in Bithynia Nicænae urbis nullas ædes subvertit. Hæc supradictus vir.

Argumentum autem hujus rei, quod Salvator isto anno passus sit, affert Evangelium Joannis : in quo scribitur, post xv annum Tiberii Cæsaris tribus annis Dominum prædicasse. Josephus etiam, vernaculus Judæorum scriptor, circa hæc tempora die Pentecostes sacerdotes primum commotionem locorum et quosdam sonitus sensisse testatur : deinde ex abdito templi repentinam erupisse vocem dicentium : *Transmigremus ex his sedibus*. Scribit autem supradictus vir, quod eodem anno Pilatus præses secreto noctis knagines Cæsaris in templo statuerit ; et hæc prima seditionis et turbarum Judæis causa exstiterit. Ex hoc loco considerandum, quantæ calamitates deinceps Judæorum gentem oppresserint.

c Ecclesiæ Hierosolymorum primus episcopus ab apostolis ordinatus Jacobus, qui et habitus est frater Domini. 34 20 20

Cassius Severus, orator egregius, qui Quintianum [*q. l.* Quintilianum] illud proverbium (1) luserat, xxv exsillii sui anno in summa inopia moritur, vix panno verenda contextus.

a Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς κηρύσσει τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας. *Chron. pasch. p. 210, D.*

b Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Κύριος ἡμῶν κατὰ τὰς περὶ αὐτοῦ προφητείας ἐπὶ τὸ πάθος προφηεῖ ἔτους ιθ' τῆς Τιβερίου βασιλείας· καθ' ὃν καιρὸν καὶ ἐν ἄλλαις μὲν Ἑλληνικοῖς ὑπομνήμασιν εὖρομεν ἱστορούμενα κατὰ λέξιν ταῦτα· Ὁ ἥλιος ἐξέλιπε, Βιθυνία ἐσεισθη, Νικαίας τὰ πολλὰ ἔπεσεν· & καὶ συνάδει τοῖς περὶ τὸ πάθος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν συμβεβηκόσι. Γράφει δὲ καὶ Φλέγων ὁ τῆς ὀλυμπιάδας (συνάγων) περὶ τῶν αὐτῶν ἐν τῷ ιγ' ῥήμασιν αὐτοῖς τάδε· Τῷ δ' ἔτει τῆς σθ' Ὀλυμπιάδος ἐγένετο ἐκλειψίς ἡλίου μεγίστη τῶν ἐγνωσμένων πρότερον· καὶ νύξ ὥρα ἕκτη τῆς ἡμέρας ἐγένετο, ὥστε καὶ ἀστέρας ἐν οὐρανῷ φανῆναι· σεισμός τε μέγας κατὰ Βιθυνίαν τὰ πολλὰ Νικαίας κατεστρέψατο. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ δηλωθεὶς ἀνὴρ. Τεκμήριον δ' ἂν γένοιτο τοῦ κατὰ τῶδε τὸ ἔτος πεπονθέναι τὸν Σωτῆρα ἡ τοῦ Κυρίου

κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου μαρτυρία, ἧτις μετὰ τὸ ιε' ἔτος Τιβερίου τριετῆ χρόνον τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ διαγενέσθαι μαρτυρεῖ. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς δὲ χρόνους καὶ Ἰώσηπος ἱστορεῖ ἐν ἡμέρᾳ Πεντηκοστῆς κινήσεως καὶ κτύπου ἱερεῖς ἀντιλαβέσθαι πρῶτον, ἔπειτα φωνῆς ἀθρόας ἐνδοθεν ἀκοῦσαι, ἀπὸ τοῦ ἔσω· τάτου ἱεροῦ αὐτοῖς εἰπούσης· *Μεταβαίνωμεν ἐντεύθεν*. Καὶ ἄλλο δὲ τι ὁ αὐτὸς ἀναγράφει Ἰώσηπος· Ὡς Πιλάτου τοῦ ἡγεμόνος κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Καίσαρος τὰς εἰκόνας νύκτωρ εἰς τὸ ἱερὸν, ὥστε οὐκ ἦν θέμις, ἀναθέντος, μεγίστου θορύβου καὶ στάσεως ἀρχὴν ἐμβεβληκότος Ἰουδαίους· Ἐνθεν ἐπιστήσεις πόσαι τὸ Ἰουδαίων ἔθνος διεδέξαντο συμφοραί. *Eusebius apud Sync. p. 324-325.*

c Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος πρῶτος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καθίσταται. *Sync. p. 328, B.*

(1) Ita etiam codd. Vat.; Scaliger autem legendum suspicabatur : *Quintianum prouerbium*; intelligendamque *villam suburbanam in pratis Quintianis, quam in ludo alexæ perditissimus nepos Cassius Severus luserit*. Certe hic Severus a Tacito, ut observat Scaliger, maleficæ vitæ homo dicitur.

OLYMP.	CHRISTUS	JUD.	ROM.
		Herodes	Tiberius

a Pilatus post supradictam seditionem, quæ ob Cæsaris imagines fuerat concitata, sacrum thesaurum, quem corbonam Judæi vocant, in aquæductum Hierosolymorum expendens, secundæ seditionis præbuit semina.

Persius Flaccus, satyricus poeta, Volaterris nascitur.	35	21	21	Philo Alexandrinus vir doctissimus cognoscebatur.
--	----	----	----	---

b Sejanus, præfectus Tiberii, qui apud eum plurimum poterat, instantissime cohortatur, ut gentem Judæorum deleat. Philo meminit in secundo libro *Legationis*.

c Agrippa, Herodis regis filius, accusator Herodis tetrarchæ Romanam profectus, a Tiberio in vincula conjicitur.	36	22	22	Multi senatorum et equitum interfecti.
--	----	----	----	--

d Pilato de Christianorum dogmate ad Tiberium referente, Tiberius retulit ad senatum, ut inter cætera sacra reciperetur. Verum cum ex consulto patrum Christianos eliminari Urbe placuisset, Tiberium per edictum accusatoribus Christianorum comminatus est mortem. Scribit Tertullianus in *Apologetico*.

Tiberius imperator in Campania moritur.	204	37	23	23
---	-----	----	----	----

f Caius semetipsum in deos refert.

e IV. CAIUS annis III mensibusque X.

g Caius Memmii Reguli uxorem duxit, impellens eum ut uxoris suæ patrem esse se scriberet.

h Pontius Pilatus in multas incidens calamitates, propria se manu interemit. Scribunt Romanorum historiæ.

38 24 4

i Caius Cæsar, cognomento Caligula, Agrippam vinculis liberatum regem Judææ facit.

Passienus filius fraude hæredis suæ necatur. R. DCCXC.

k IV. AGRIPPA an. VII.

39 1 2

l Plurimi nobilium interfecti a Caio.

Caius sorores suas, quibus stuprum intulerat, insularum exsilio condemnavit.

m Flaccus Avilius, præfectus Ægypti, multis Judæos calamitatibus premit, consentiente Alexandriæ populo, et crebris adversus eos clamoribus personante. Synagogas quoque eorum imaginibus, statu, aris polluit et victimis. Refert Philo in eo libro, qui *Flaccus* inscribitur, hæc omnia se præsentem gesta: ob quæ etiam legationem ad Caium Cæsarem ipse suscepit.

a Πιλάτος μετά την στάσιν Ἰουδαίων διὰ τὰς Καίσαρος εἰκόνας, τὸν λεγόμενον κορβωνᾶν, ἦτοι θεῖον θησαυρὸν, εἰς ὑδάτων καταγωγὴν ἐδαπάνησε· καὶ αὐτοῖς στασιάζειν ἠνάγκασεν. *Ibidem*, B-D.

b Σηϊανὸς ἑπαρχὸς Τιβερίου Καίσαρος περὶ τελείας ἀπωλείας τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων πολλὰ συνεβούλευσε τῷ Καίσαρι, ὡς Φίλων ἱστορεῖ ἐν τῷ β'. *Idem* p. 328-339.

c Ἀγρίππας υἱὸς Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, κατηγορὸς Ἡρώδου τοῦ τετράρχου ἀφικόμενος ἐν Ῥώμῃ, δεσμεύεται ὑπὸ Τιβερίου. *Ibidem*, C.

d Πόντιος Πιλάτος περὶ τοῦ Χριστιανῶν δόγματος ἐκοινώσατο τῷ Τιβερίῳ Καίσαρι, κάκεινος τῇ συγκλήτῳ Ῥώμης τῆς δὲ μὴ προσιεμένης, Τιβέριος θάνατον ἠπέληξε τοῖς Χριστιανοκατηγόροις, ὡς ἱστορεῖ Τερτυλλιανὸς ὁ Ῥωμαῖος. *Chron. pasch.* p. 229, D.

e Ῥωμαίων βασιλεὺς δ' Γάιος ἔτη γ'. *Sync.* p. 330, B.

f Γάιος ἑαυτὸν ἀποθεοῖ. *Idem* p. 329, A.

g Ὁ αὐτὸς, τὴν γυναῖκα Ἐρηγόουλου λαβὼν, πατέρα

ταύτης τὸν ἴδιον ἄνδρα Μέμμιον λέγειν εἶναι ἠνάγκασεν. *Ibidem*.

h Πόντιος Πιλάτος ἐπὶ Γαίου Καίσαρος ποικίλαις περιπεσῶν συμφοραῖς, ὡς φασιν οἱ τὰ Ῥωμαίων συγγραφέμενοι, αὐτοφονευτὴς ἑαυτοῦ ἐγένετο. *Idem* p. 330, C.

i Γάιος, Ἀγρίππαν λύσας τῶν δεσμῶν, βασιλέα τῶν Ἰουδαίων κατέστησεν. *Chron. pasch.* p. 230, B.

k Ἰουδαίων Ἀγρίππας ἔτη ζ'. *Sync.* p. 330, D.

l Γάιος πολλοὺς ἀνατίους τῆς γερουσίας ἀνελῶν. Ὁ αὐτὸς τὰς ἰδίας ἀδελφὰς κατὰ νήσους φυγαδεύσας. *Idem* p. 330, C.

m Φλάκκος Ἀσύλκιος Ἄιγύπτου ἑπαρχὸς παντοίαις συμφοραῖς τὸ Ἰουδαίων ἔθνος καθυπέβαλεν. *Idem* p. 331, B. Φίλων ἱστορεῖ ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ λόγῳ Φιλῶν, ὅτι πρεσβεῖαν ὡς περὶ Ἰουδαίων πρὸς Γάιον ἐποιήσατο· ὑπὲρ ὧν Φλάκκος Ἰουδαίους ἐπιβουλεύων, εἰκόνων καὶ ἀνδριάντων καὶ βωμῶν ἀναθήσει τὰς συναγωγὰς ἐμίανε· τότε δ' τῶν Ἀλεξανδρείων δῆμος συνεπιθέμενος ποικίλους Ἰουδαίους ἐκόλασεν. *Sync.* p. 325, B.

	OLYMP.	CHRISTUS	JUD.	ROM.
a Caius omnes exsules jussit interfici.			Agrip- pa	Caius
c Caius Petronio, præfecto Syriae, præcipit, ut in Hierosolymis statuam suam sub nomine Jovis optimi maximi poneret.			40	2 5

b Toto orbe Romano, sicuti Philo scribit, et Josephus, in synagogis Judæorum statuæ et imagines et aræ Cæsaribus consecratæ.

d Petrus apostolus, cum primum Antiochenam Ecclesiam fundasset, Romam mittitur, ibique Evangelium prædicans xxv annis ejusdem urbis episcopus perseverat.

e Caius a protectoribus suis occiditur in palatio, anno ætatis tricesimo quarto [a. l. xxix]

205

41

3

4

f V. CLAUDIUS annis xiv, mensibus vii, diebus xxviii.

g Marcus evangelista, interpres Petri, Ægypto et Alexandriae Christum annuntiat.

42

4

1

i Primus Antiochiæ ordinatur episcopus Evodius.

43

5

2

k Claudius de Britannis triumphavit, et Orçadas insulas Romano adjunxit imperio.

206

44

6

3

45

7

4

Iste est Claudius patruus Drusi, qui apud Magontiam monumentum habet. (Al. avunculus, quia frater matris Cæsaribus fuit.)

h Prophetia Agabi, quæ in Actis apostolorum famem in toto orbe futuram dixerat, sub Claudio expletur.

Claudius Quirinalis, rhetor Arelatensis, Romæ insignissime decet.

Domitius Afer, Nemausensis, clarus orator habetur, qui postea, Nerone regnante, ex cibi abundantia in cœna moritur.

l Agrippa rex Judæorum annis septem imperans moritur. Post quem filius ejus Agrippa substituitur a Claudio in regnum.

m V. AGRIPPA annis xxvi.

n Descriptione Romæ facta sub Claudio, inventa sunt civium Romanorum sexagies novies centena xliiii millia.

46

1

5

p Thracia hucusque regnata in provinciam redigitur.

47

2

6

o Inter Therasiam et Theram orta est insula habens stadia xxxiii.

a 'Ο αὐτὸς τοὺς ἐν ἔξορίαις ἀνελὼν. *Synec.* p. 330, B.

b 'Ιώσηπος καὶ Φίλων ἱστοροῦσιν ἐν ταῖς ἀπανταχοῦ συναγωγαῖς 'Ιουδαίων ἀνδριάντας καὶ εἰκόνας Γαῖου καὶ βωμοὺς ἀνατεθῆναι. *Ibidem*, B, C.

c Γάτιος ἀνδριάντα Διδὸς Ἐπιφανοῦς καλουμένου ἐν τοῖς 'Ιεροσολύμοις ἀναθεῖναι Πετρωῖνῳ, τῷ Συρίας ἐπάρχῳ, προσέταξεν. *Idem* v. 331, B.

d Πέτρος ὁ κορυφαῖος, πρώτην ἐν Ἀντιοχείᾳ θεμελιώσας Ἐκκλησίαν, εἰς Ῥώμην ἀπεισι κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον· ὁ δ' αὐτὸς μετὰ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ πρώτος πρόβστη ἕως τελευτώσεως αὐτοῦ. *Ibidem*, D.

e Γάτιος ἐσφάγη ὑπὸ τῶν Ἰδίων σπαθαρίων τῶν κουδικουλαρίων. *Chron. pasch.* p. 230, 231.

f Ῥωμαίων ε' Κλαύδιος ἔτη ιδ'. *Synec.* p. 332, B.

g Μάρκος ὁ εὐαγγελιστὴς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Ἀλε-

ξανδρεία τὸν σωτήριον λόγον εὐηγγελίζετο. *Ibidem*.

h Ἡ ἐν ταῖς Πράξεσιν Ἀγάβου προφητεία πεπερασται, λιμοῦ μεγάλου κατασχόντος τὴν οἰκουμένην ἐπὶ Κλαυδίου. *Ibidem*, C.

i Τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας πρῶτος ἐπίσκοπος Εὐόδιος ἐχηρημάτισεν. *Ibidem*, B.

k Κλαύδιος κατὰ Βρεττανῶν ἐθριάμβευσεν. *Ibid.*, C.

l Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως 'Ιουδαίων τελευτήσαντος, Ἀγρίππας, υἱὸς αὐτοῦ, ὑπὸ Κλαυδίου τὴν ἀρχὴν ἐχειρίζεται 'Ιουδαίων. *Idem* p. 333, A.

m 'Ιουδαίων Ἀγρίππας ἔτη κς'. *Ibidem*.

n Κλαύδιος, τοὺς πολίτας Ῥώμης ἀπογραφάμενος, μυριάδας εὔρεν χιλ' καὶ ς. *Idem* p. 332, C.

o Νῆσος μεταξὺ Θήρας καὶ Θηρασίας σταδίων λ' ἐφάνη. *Idem* p. 333, B.

p. Θράκη ἀπὸ τοῦδε τοῦ χρόνου ἐπαρχία ἐχηρημάτισε, βασιλεύσασα πρίν. *Ibidem*.

a Sub procuratore Judææ Cumaniano in diebus Azymorum tanta est Hierosolymis orta seditio, ut in portarum exitu populo corridente, triginta [al. viginti] Judæorum millia perierint.
 Marcus Antonius Liberalis, Latinus Rhetor, magnas inimicitias cum Palæmone exercet.

OLYMP.	CHRISTUS	JUD.	ROM.
		(Agrip- pa	Clau- dius
		48	7
		49	8
207		4	

b Fame facta in Græcia, tritici modius sex drachmis venundatus est.

Palæmon Vicentizus insignis grammaticus Romæ habetur : qui quondam interrogatus, quid inter stillam et guttam interesset : *Gutta*, inquit, *stat*; *stillâ cadit*.

Magna fames facta est Romæ.

50	5	9
51	6	10
52	7	11

c Claudius Felicem procuratorem Judææ mittit, apud quem Paulus apostolus accusatus in defensionem sui perorat.

d Sub Felice procuratore Judææ multi exstiterunt, qui populum sua persuasione deciperent : in quibus et Ægyptius quidam pseudopropheta fuit : qui plurimos sibi associans, in ipso magnarum rerum conatu per exercitum Felicis opprimitur. Scribit Josephus consentanea apostolorum Actibus, in quibus Paulo dicitur a tribuno : *Nonne tu es Ægyptius, qui ante hos dies concitasti et eduxisti in desertum quatuor millia virorum?*

e Felice recedente a Judæa, seditio in Cæsarea Stratonis exorta magnam Judæorum multitudinem perdidit.

208	53	8	12
	54	9	13

f Festus succedit Felici, apud quem, præsentem Agrippa rege, Paulus apostolus religionis suæ rationem exponens, Romam vincetus mittitur.

g VI. NERO annis XIII, mensibus VII, diebus XXVIII. Hujus avunculus fuit Caius Caligula.

Probus Berytius eruditissimus grammaticus Romæ agnoscitur.

209	56	11	1
	57	12	2
	58	13	3
	59	14	4
	60	15	5
	61	16	6

i Nero Romæ citharâ contendens superat.

h Nero Agrippinam matrem suam et sororem patris interficit.
 i Status Surculus Tolosanus celeberrime in Gallia rhetoricam docet.
 k Festo magistratui Judææ successit Albinus.

Nero tantæ luxuriæ fuit, ut frigidis et calidis lavaretur unguentis, retibusque aureis piscaretur, quæ purpureis funibus extrahebat.

a Ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν Ἀζύμων στάσεως γενομένης ἐν Ἱερουσαλήμ, συμπατηθέντες περὶ τὰς τῶν πύλων ἐξόδους Ἰουδαῖοι ὄλοντο περὶ τὰς τρεῖς μυριάδας, Κουμανοῦ Ῥωμαίων στρατηγοῦ καὶ τῆς ὅλης Ἰουδαίας ἡγεμονεύοντος. *Sync* p. 333, B.

b Λιμοῦ κατὰ τὴν Ἑλλάδα γεγονότος μεγάλου, ὁ τοῦ σίτου μόδιος ἐξ διδράχμων ἐπράθη. *Ibidem*, C.

c Κλαύδιος Φήλικα τῆς Ἰουδαίας ἡγεμόνα ἐξέπεμψεν ὑπ' αὐτοῦ Παῦλος ὑπὸ Ἰουδαίων κατηγορηθεὶς τὴν ἀπολογία ἐπιποιεῖται. *Idem* p. 332, C, et 334, C.

d Φήλιξ, Ἰουδαίας ἡγεμονεύειν σταλείς, πολλῶν καὶ ἄλλων Ἰουδαίων ἀπατώντων, ἐν οἷς καὶ Αἰγύπτιος ψευδοπροφήτης, ἅμα τρισμυριοῖς μελίσσιν ἐπιχειρῶν πράγμασι, τῇ Φήλικος κατελύθη στρατηγία. Συμφωνεῖ Ἰώσηπος ἐν τούτῳ ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων, ἐνθα τῷ θεῷ Παύλῳ ὑπὸ τοῦ χιλιάρχου λέλεκται:

Οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος, ὁ πρό τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας, καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλλίους ἄνδρας; *Idem* p. 334, C.

e Ἐπὶ αὐτοῦ στάσις Ἰουδαίων γέγονε ἐν Καισαρείᾳ Στράτωνος, καὶ πολλοὶ διεφθάρσαν. *Ibidem*, D.

f Φῆστος διάδοχος, ἐφ' οὗ ὁ θεὸς Παῦλος, παρόντος καὶ Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως Ἰουδαίων, ἀπολογησάμενος, δέσμιος εἰς Ῥώμην ἐκπέμπεται. *Idem* p. 336, D.

g Ῥωμαίων ζ' ἐβασίλευσε Νέρων ἐτη ιγ'. *Ibidem*, C.

h Νέρων ἀνείλε τὴν μητέρα Ἀγριππίναν, καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀδελφὴν. *Ibidem*.

i Νέρων ἐπὶ Ῥώμης κιθαρίζων ἐνίκησεν. *Ibidem*.

k Φῆστον Ἀλβῖνος διεδέξατο. *Ibidem*, D.

	OLYMP. CHRISTUS	JUD.	ROM.	
<i>a</i> Terræmotus Romæ, et solis defectio.		Agrip- pa		Nero
	62	47		7
<i>b</i> Jacobus frater Domini, quem omnes Justum appellabant, a Judæis lapidibus opprimitur, in cujus thronum Simeon, qui et Simon, secundus assumitur.				
<i>c</i> Post Marcum evangelistam primus Alexandrinæ Ecclesiæ ordinatur episcopus Anianus, qui præfuit annis xxii. (Arm. xxvi.)				
Persius moritur anno ætatis suæ xxix.	63	48	8	Thermæ a Nerone ædificatæ, quas Neronianas appellavit.
<i>e</i> Nero Romæ in cithararum agone contendens cunctos superat.	64	49	9	<i>d</i> Ante mensam Neronis fulmen cecidit.
<i>f</i> Albino præses Florus successit : sub quo Judæi contra Romanos rebellaverunt.				
<i>g</i> In Asia tres urbes terræmotu considerunt, Laodicea, Hierapolis, Colossæ.	211	65	20	10 Junius Gallio, frater Senecæ, egregius declamator, propria se manu interfecit.
<i>M.</i> Annæus Lucanus Cordubensis poeta, in Pisoniana conjuratione deprehensus, brachium ad secandas venas medico præbuit.				
<i>Nero</i> , ut similitudinem Trojæ ardentis cerneret, plurimam partem Romanæ urbis incendit.				
<i>h</i> Nero cum cæteris viris insignibus et Octaviam uxorem suam interfecit, Cornutumque philosophum, præceptorem Persii, in exsilium fugat.				
Multi nobilium a Nerone Romæ interfecti.	66	21	11	Duæ tantum provinciæ sub Nerone factæ, Pontus Polemoniacus, et Alpes Cotticæ, Cottio rege defuncto.
Nero in Olympiade coronatur cerycas, citharistas, tragædos, aurigas, vario certamine superans.				
<i>i</i> Post Petrum primus Romanam Ecclesiam tenuit Linus annis duodecim.				
<i>L.</i> Annæus Seneca Cordubensis, præceptor Neronis et patruus Lucani poeta, incisione venarum et veneno hausto periit.				
<i>k</i> Musonius et Plutarchus philosophi insignes habentur.				
	67	22	12	
<i>l</i> Rursum Nero Isthmia, Pythia, Actia celebrans inter cerycas, tragædos et citharistas coronatur. Quidam codices habent, quod ccxi olympias acta non est, Nerone in suam præsentiam differente.				
Neroni in macelli expensas centies centena millia decreto senatus annua subministrantur.	68	23	13	<i>m</i> Primus Nero super omnia scelera sua etiam persecutionem in Christianos facit, in qua Petrus et Paulus gloriose Romæ occubuerunt.

PRIMA PERSECUTIO.

a Ἐν Ῥώμῃ σεισμός μέγας ἐγένετο. *Synec. p. 336, C.*

b Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου Ἰάκωβος, ὁ ὀνομασθεὶς ὑπὸ πάντων Διάκωτος, λίθους ὑπὸ Ἰουδαίων ἀναιρεῖται. *Euseb. apud Sync. p. 335, C, et p. 337, C.* Καὶ παρέλαβε τὸ σχῆμα τῆς ἐπισκοπῆς Ἱεροσολύμων Σιμεών, ὁ καὶ Σίμων. *Chron. pasch. p. 246, B.*

c Τῆς Ἀλεξανδρείας Ἐκκλησίας μετὰ Μάρκον τὸν εὐαγγελιστὴν πρῶτος ἐπίσκοπος χειροτονήθη Ἀνιανός, ὃς προσέτι ἔτη χδ'. *Synec. p. 336, B.*

d Κατὰ τῆς Νέρωνος τραπέζης κεραυνὸς ἔπεσεν. *Idem p. 336, C.*

e Νέρων κιθαροφθίας κατὰ Ῥώμην πομπεύων. *Idem p. 340, A.*

f Φλώρος Ἀλθίνον διεδέξατο. *Ibidem, D.*

g Πόλις τῆς Ἀσίας κατέπεσον τρεῖς, Λαοδικεῖα, Ἱεράπολις καὶ Κολοσσαί. *Idem p. 336, C.*

h Νέρων πλείστους ἐν Ῥώμῃ ἐπισήμους καὶ τῆν γυναῖκα αὐτοῦ ἀνεῖλεν. *Cedrenus p. 205, C, et 215, C.*

i Τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας πρῶτος ἐπίσκοπος μετὰ Πέτρον τὸν κορυφαῖον Λίνος ἔτη ιη'. *Synec. p. 341, B.*

k Μουσώνιος καὶ Πλούταρχος φιλόσοφοι ἐγνωρίζοντο. *Chron. pasch. p. 240, D.*

l Νέρων κιθαροφθίας καὶ τραγοφθίας πομπεύων Ἰσθμίοις καὶ Πυθίοις καὶ Ἀκτιοῖς ἐστεφανοῦτο κήρυξιν, ἄρματι, πωλικῶ καὶ τῷ τελείῳ καὶ δεκαπύλῳ. *Synec. p. 340, A.* Νέρων μεταθέμενος τὴν Ὀλυμπιάδα. *Ibidem.*

m Νέρων ἐπὶ πᾶσιν αὐτοῦ τοῖς ἀδικήμασι καὶ τὸν πρῶτον κατὰ Χριστιανῶν ἐνεδείξατο διωγμὸν, ἤνικα Πέτρος καὶ Παῦλος οἱ θεῖοτάτοι ἀπόστολοι τῷ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυροῦσαντες ἀνών. *Idem p. 340, C.*

	OLYMP.	CHRISTUS	JUD.	ROM
			Agrip- pa	Nero
R. DCCCXX.	212	69	24	14

L. Annæus Melas, Senecæ frater et Gallionis, bona Lucani poetæ, filii sui, a Nerone promeretur.

a Contra Judæos, qui Cestii Flori avaritiam non ferentes rebellabant, Vespasianus magister militiæ a Nerone transmittitur, qui plurimas Judææ urbes capit.

b Flavius Josephus scriptor historicus, dux belli Judæorum, cum a Romanis interficiendus esset, Vespasiano prænuntiat de morte Neronis, et ejus imperio.

c Nero, cum a senatu quæreretur ad pœnam, e palatio fugiens, ad quartum Urbis milliarium in suburbano liberti sui inter Salariam et Nomentanam viam semetipsum interficit, anno ætatis suæ xxxi, atque in eo omnis Augusti familia consummata est.

d Post Neronem Galba in Hiberia, Vitellius in Germania, Otho Romæ, imperium arripuerunt.

Marcus Fabius Quintilianus Romam a Galba perducitur.

e Vespasianus duobus præliis superatos Judæos ad muros compulit.

Galba septimo mense imperii sui in medio Romanæ urbis foro capite truncatur.

Otho tertio regni sui mense apud Vetriacum [*al.* Bebriacum] propria manu occubuit.

Vitellius, a Vespasiani ducibus occisus, in Tiberim projicitur, octavo mense imperii sui, et die uno. Galba, Otho, Vitellius, regnaverunt anno uno, mensibus sex.

f Antiochiæ secundus episcopus ordinatur Ignatius.

g VII. VESPASIANUS annis ix, mensibus xi, diebus xxii.

70	25	1
----	----	---

A Vespasianus apud Judæam imperator ab exercitu appellatus, et bellum Tito filio commendans, Romam per Alexandriam proficiscitur.

Capitolium Romæ incensum.	71	26	2
---------------------------	----	----	---

i Titus, Judæa capta et Hierosolymis subversis, dc millia virorum interficit. Josephus vero scribit undecies centena millia fame et gladio periisse, et alia centum millia captivorum publice venundata. Ut autem tanta multitudo Hierosolymis reperiretur, causam azymorum fuisse refert: ob quæ ex omni gente Judæi ad templum confluentes, urbe quasi carcere sunt reclusi. Oportuit enim in his diebus Paschæ eos interfici, in quibus Salvatorem crucifixierant.

a Ἰουδαῖοι Ῥωμαίων ἀπέστησαν ἐπὶ Γεστίου Φλώρου διὰ πλεονεξίαν αὐτοῦ ἄμετρον· ἐφ' οὗς ὁ Νέρων Οὐεσπασιανὸν στρατοπεδάρχην ἐξέπεμψεν. *Idem* p. 336, D.

b Φλάβιος Ἰώσηπος συγγραφεὺς, στρατηγῆσας ὑπὲρ Ἰουδαίων, καὶ μέλλων εἰς τὸν πόλεμον ἀναρῆσθαι, θεοπίζει Οὐεσπασιανῶ περι τῆς Νέρωνος τελευτῆς, καὶ τῆς αὐτοῦ Οὐεσπασιανοῦ βασιλείας. *Chron. pasch.* p. 230, D.

c Νέρων ἐαυτὸν ἀνείλεν. *Cedrenus* p. 215, D.

d Μετὰ Νέρωνος Γάλβας ἐβασίλευσεν ἐν Ἰθέρῳ, Οὐιτέλλιος ἐν Γερμανίᾳ· Ὄθων ἐπὶ Ῥώμης· ἕκαστος αὐτῶν ἰδίᾳ ἐπέδη τῇ ἀρχῇ. *Chron. pasch.* p. 245, 246.

e Οὐεσπασιανὸς δυσὶ πολέμοις Ἰουδαίους τρεψάμενος ἀπέκλεισεν. *Sync.* p. 340, B. Γάλβας ἐβασίλευσε μῆνας ζ', καὶ ἐν μέσῃ τῇ Ῥωμαίων ἀγορᾷ τὴν κεφαλὴν ἀπετμήθη. Ὄθων βασιλεύσας μῆνας γ', διεχειρίσατο ἐαυτὸν. *Chron. pasch.* p. 245, 246, A.

f Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος Ἰγνάτιος. *Sync.* p. 342, B.

g Ῥωμαίων ζ' ἐβασίλευσεν Οὐεσπασιανὸς ἔτη θ'. *Chron. pasch.* p. 246, A.

h Οὐεσπασιανὸς αὐτοκράτωρ, στέφαντος αὐτὸν τοῦ στρατοῦ, τὸν κατὰ Ἰουδαίων ἐγχειρίσας πόλεμον Τίτῳ, αὐτὸς δι' Ἀλεξανδρείας εἰς τὴν Ῥωμαίων ἀφίκετο πόλιν. *Idem* p. 246, A-C.

i Τίτος, Ἰουδαίους πολιορκήσας, καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα κατασχέψας, καὶ μυριάδας ἀνδρῶν ἐφόνευσε. Φησὶ δὲ καὶ Ἰώσηπος λιμῶ καὶ μαχαίρᾳ μυριάδας ρ' ἀπολέσθαι, καὶ ἄλλας τρεῖς μυριάδας διαπεπράσθαι αἰχμαλώτων· αἴτιον δὲ τὸ τοσοῦτο πλῆθος κατὰ τὴν πόλιν εὐρῆσθαι φησὶ τὴν τοῦ Πάσχα ἑορτὴν, ἐν ἣ πάντες οἱ τοῦ ἔθνους συνεληλυθόντες ὡς ἐν εἰρκτῇ συνεκλεισθησαν· ἔδει γὰρ τοὺς ἐν ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα τῷ Σωτῆρι ἐπιβουλευκότας μὴ ἄλλοτε τὰ ἐπίχειρα ὧν ἐτόλμησαν, παθεῖν. *Eusebius apud Sync.* p. 342, A, et *apud Chron. pasch.* p. 247, A-B.

a Colligitur omne tempus in secundum annum Vespasiani, et novissimam Hierosolymorum eversionem, a quinto decimo anno Tiberii Cæsaris, et ab exordio evangelicæ prædicationis, anni XLIII. A captivitate autem, quam ab Antiocho perpressi sunt, anni CCXXXIX. Porro a secundo Darii anno, sub quo rursus templum ædificatum est, anni DXXI. A prima autem ædificatione templi sub Salomone, usque ad novissimam ejus ruinam, quæ sub Vespasiano facta est, anni MCLII.

	OLYMP.	CHRISTUS	ROM.	
				Vespa- sianus
				72 3
	213	73	4	b Vespasianus Capitolium ædificare orsus (1).
Achaia, Lycia, Rhodus, Byzantium, Samus, Thracia, Cilicia, Commagene, quæ antea liberæ et sub regibus amicis erant, in provinciam redactæ.		74	5	c In Alexandria orta seditio.
e Tres civitates Cypri terræmotu corrueunt.		75	6	
				76 7
				d Colossus erectus habens altitudinis pedes CVII (Arm CXXVIII).

Q. Asconius Pædianus, scriptor historicus, clarus habetur: qui LXXIII ætatis suæ anno captus luminibus, XII postea vixit annos in summo honore omnium consenescens.

Gabinus [al. Gabianus, vel Gabinianus], celeberrimi nominis rhetor, in Gallis docuit.	214	77	8	
		78	9	

f Lues ingens Romæ facta: ita ut per multos dies in ephemeridem decem millia ferme mortuorum hominum efferrentur. Nobilitatis Romanæ morbo pars maxima perit.

R. DCCCXXX.

h Vespasianus colonias deduxit, et mortuus est profluvio ventris in villa propria circa Sabinos, anno ætatis suæ sexagesimo nono.

	79	40	g Romanæ Ecclesiæ secundus constituitur episcopus Anacletus ann. XII (Arm. VIII.)
			i VIII. TITUS annis II, mensibus II.
	80	1	

k Mons Vesuvius ruptus in vertice tantum ex se ejecit incendium, ut vicinas regiones, et urbes cum hominibus exureret.

Titus, Vespasiani filius, in utraque lingua disertissimus fuit, et tantæ bonitatis, ut, cum quadam die recordatus fuisset in cœna, nihil se in illa die cuiquam præstitisse, dixerit: *Amici, hodie diem perdididi.*

Titus Musonium Rufum philosophum de exilio revocat.	245	81	2	Titus amphitheatrum Romæ ædificat: et in dedicatione ejus quinque millia ferarum occidit.
l Romæ plurimæ ædes incendio crematæ.				

m Titus morbo perit in ea villa, qua pater ejus, anno ætatis XLII.

a Συνάγεται ὁ πᾶς χρόνος ἐπὶ τὸ δεύτερον ἔτος Οὐεσπασιανοῦ καὶ τὴν ὑστάτην Ἱεροσολύμων ἀπὸ μὲν πέντε καὶ δέκα ἔτους καὶ αὐτοῦ Τιβερίου Καίσαρος καὶ τοῦ σωτηρίου κηρύγματος ἀρχῆς εἰς ἔτη τεσσαράκοντα δύο· ἀπὸ δὲ τῆς Ἀντιόχου πολιορκίας ἔτη σθ'· ἀπὸ δὲ δευτέρου ἔτους Δαρείου τοῦ Ὑστάτου, καθ' ὃν δευτέρας οἰκοδομῆς ἔτυχεν ὁ ναὸς, εἰς ἔτη φιλ'· ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης ἐπισκευῆς αὐτοῦ, τῆς ἐπὶ Σολομῶνος γενομένης, εἰς ἔτη μργ'. *Chron. pasch. p. 247, 248, et Sync. p. 342, 343.*

b Οὐεσπασιανὸς τὸ Καπιτώλιον ἐμπρησθὲν ἀνωκοδόμησεν. *Sync. p. 342, B.*

c Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ στάσις. *Ibidem.*

d Κολοσσὸς ἀνεστάθη μῆκος ποδῶν ρκζ' ἐκ χαλοῦ. *Ibidem.*

e Ἐν Κύπρῳ τρεῖς πόλεις σεισμῷ κατεπτώθησαν. *Ibidem.*

f Λοιμὸς κατὰ Ῥώμην μέγας· ὡς καθ' ἡμέραν ὑπὲρ μυρίου θνήσκειν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. *Ibidem.*

g Τῇ Ῥωμαίων Ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπος γέγονε β' μετὰ Πέτρον τὸν κορυφαῖον Ἀνέγκλητος ἔτη δύο. *Idem p. 344, B.*

h Οὐεσπασιανὸς ἀποικίας ἐκπέμψας τελευτᾷ νόσῳ. *Ibidem.*

i Βασιλεὺς Ῥωμαίων ἡ' Τίτος ἔτη β'. *Idem p. 343, A.*

k Τὸ Βέσβιον βροσ, κατὰ κορυφῆς βαγὲν, πῦρ ἀνέβλυσε τοσοῦτον, ὡς καταφλέξει τὴν παρακειμένην χώραν σὺν ταῖς πόλεσιν. *Idem p. 343, B.*

l Ὁ μέγας κατὰ τὴν Ῥώμην ἐμπρησμός. *Ibid.*

m Πάθει δεινῷ βληθεὶς Τίτος ἀπέθανεν. *Chron. pasch. p. 249, A.*

(1) Ita constanter codices; non, ædificat rursus, ut edd.

OLYMP. CHRISTUS ROM.

Domi-
tianusa IX. DOMITIANUS, Titi frater junior, annis xv,
mensibus v.

b Decreto senatus Titus inter deos refertur.	82	1	c Domitiani uxor Augusta appellatur.
d Domitianus eunuchos fieri prohi- bit.	83	2	e Tres virgines Vestæ ob stuprum damnatae.
g Secundus Alexandrinæ Ecclesiæ constituitur episcopus Abilius, qui præ- fuit annis xiii.	84 216 85	3 4	f Plurimos senatorum Domitianus in exsilium mittit.
i Nasamones et Daci dimicantes ad- versum Romanos sunt victi.	86	5	h Domitianus sine lignorum admistio- ne templum construxit.
k Domitianus plurimos nobilium in exsilium mittit, et occidit.			
l Duo menses aliter appellati, se- ptember Germanicus, october Domitia- nus. R. DCCCXL.	87 88 217 89	6 7 8	Primus Domitianus dominum se et deum appellari jussit. Quintilianus ex Hispania Calagurrita- nus primus Romæ publicam scholam ha- buit, et salarium e fisco accepit, et claruit.

Hoc tempore ad collocandum in Galliis novæ fidei fundamentum pietas superna magnificos atque industrios viros destinavit, Parisiensibus videlicet Dionysium, Silvanectensibus Regulum, Rhotomagensibus Nicasium, Ebroucensibus Taurinum, Arelatensibus Trophimum, Narbonæ Paulum, Tolosæ Saturninum, Arvernus Astremonium, Lemovicis Martialem, Turonicis Gratianum, Cenomanicis Julianum, Belvacensibus Lucia-
num, Ambianensibus Firmum, Lugdunensibus Pothinum (1).

Domitianus mathematicos et philoso-
phos Romana urbe pepulit. 90 9

Multa opera Romæ facta, in quæ Capitulum, forum transitorium, Divorum [al. clivorum] porticus, Isium ac Serapium stadium [al. Serapicum stadium], horrea, piperataria [al. horrea piperatoria], Vespasiani templum, Minerva Chalcidica, Odium, forum Trajani, thermæ Trajanæ et Titianæ, senatus, ludus matutinus, mica aurea, meta sudans, ac Pantheum.

n Domitianus de Dacis et Germanis
triumphavit. 91 10

o Tertius Romanæ Ecclesiæ episcopus
præfuit Clemens annis novem. 92 11

Flavius Josephus hic finem facit se-
cundæ Priscorum historię. 218 93

Domitianus multos nobilium perdi-
dit : quosdam vero in exsilium misit. 94 13

a Ῥωμαίων θ' ἐβασίλευσε Δομετιανὸς ἔτη ις'.
Chron. pasch. p. 249, A.

b Τῆς συγχλήτου πρεσβευσαμένης, Τίτος θεὸς
ἀνηγορεύθη. Sync. p. 343, A.

c Δομετιανὸς Σεβαστὴν ἀνηγόρευσε τὴν ἰδίαν γα-
ματὴν. Ibidem, C.

d Δομετιανὸς εὐνοῦχιζειν ἄνδρας ἐκώλυσεν. Ibidem.

e Τῆς Ἑστίας τρεῖς παρθένου ἱέρεια καταδικάσθη-
σαν ἀλοῦσαι φθορᾷ. Ibidem, D.

f Δομετιανὸς εὐπατριδας πολλοὺς μετέστησε Ῥώ-
μης. Ibidem, C.

g Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος Αἰμίλιος ἔτη ιθ'. Idem
p. 344, D.

h Δομετιανὸς τὸν ἄξυλον ναὸν κατσκεύασεν. Chron.
pasch. p. 249, C.

i Δάκες καὶ Νασαμῶνες ἐπαναστήσαντες Ῥωμαίοις
διεφθάρσαν. Sync. p. 343, D.

k Δομετιανὸς πολλοὺς τῶν εὐπατριδῶν ἀπέκλειεν. Ιδι-
dem.

l Δύο μῆνες μετωνομάσθησαν, σептμήβριος Γερ-
μανικὸς, καὶ ὀκτώβριος Δομετιανὸς. Chron. pasch.
p. 249, C.

m Ἡ πρώτη τῶν τῆς Ἑστίας παρθένων Κορηλία
ἐπὶ φθορᾷ καταγορεύθη, καὶ ζῶσα κατωρύγη κατὰ
τὸν νόμον. Chron. pasch. p. 249, D.

n Δομετιανὸς ἐθριάμβευσε κατὰ τῶν Δακῶν καὶ
Γερμανῶν. Sync. p. 343, D.

o Τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας ἠγήσατο Κλήμης
ἔτη θ'. Sync. p. 344, C.

p Ὁ αὐτὸς ἐν ταῖς πόλεσιν ἀμπελον φυτεύσθαι
ἐκώλυσεν. Ibidem.

q Δομετιανὸς τοὺς μαθηματικούς δεύτερον ἀπέ-
λασε καὶ φιλοσόφους τῆς Ῥώμης. Ibidem.

(1) Hæc et alia deinceps pauca, quæ inclinatis scripsi litteris, legebam in pervetere Chronici Eusebiani codice in Gallia scripto; quæ mihi interpolationes visæ sunt.

OLYMP. CHRISTUS ROM. a Secundus post Neronem Domitianus Christianos persequitur : et sub eo apostolus Joannes in Patmum insulam relegatus Apocalypsim vidit, uti narrat Irenæus.

SECUNDA PERSECUTIO.

95 14 b Apollonius Tyaneus et Euphrates insignes philosophi habentur.

e Domitianus eos, qui de genere David erant, interfici præcepit, ut nullus Judæorum regni reliquus foret.

Scribit Bruttius plurimos Christianorum sub Domitiano fecisse martyrium : inter quos et Flavianam Domitillam Flavii Clementis consulis ex sorore neptem, in insulam Pontiam relegatam, quia se Christianam esse testata est.

Hoc anno beatus Dionysius atque Nicasius cum sociis suis per coronam martyrii pervenerunt ad Christum.

Domitianus occisus in Palatio, per vespillones ignobilter exportatur, anno ætatis xxxv [al. xlv]. 219 96 15 d Multa signa atque portenta Romæ et in toto orbe facta. 97 16

f Alexandrinæ Ecclesiæ tertius episcopus præfuit Cerdo annis undecim. 98 4 g Justus a Tiberiade Judæorum scriptor agnoscitur.

Nerva morbo perit in hortis Sallustianis anno ætatis lxxii, cum jam Trajanum adoptasset in filium.

Trajanus Agrippinæ in Gallis imperator factus, natus Italicæ in Hispania.

h Senatus decrevit, ut omnia quæ Domitianus statuerat, in irritum ducerentur. Itaque multi, quos injuste ejecerat, de exilio reversi, nonnulli Lona propria receperunt. Aiunt et apostolum Joannem hoc tempore exilio resolutum Ephesum venisse : in qua urbe et hospitium et amicos amantissimos sui habebat.

k Joannem apostolum, usque ad Trajani tempora Irenæus episcopus permansisse scribit : R. DCCCL. post quem auditores ejus insignes fuerunt Papias, Hierapolitanus episcopus, et Polycarpus, Smyrnæus, et Ignatius, Antiochenus. 220 101 3

i XI. TRAJANUS annis xix, mensibus vi.

99 4 Decreto senatus Nerva inter deos 100 2 relatus.

l Romanæ Ecclesiæ episcopatum quartus suscepit Evaristus annis novem.

102 4 m Trajanus de Dacis et Scythis triumphat. 103 5

n Trajanus, victo rege Decibalo, Daciam fecit provinciam : Iberos, Sarmatas, Osroenos, Arabas, Bosphoranos, Colchos, in fidem accepit : Seleuciam, Ctesiphontem, Babylonem occupavit et tenuit. In mari Rubro classem instituit, ut per eam Indiæ fines vastaret.

a Δεύτερος μετὰ τὸν Νέρωνα Δομετιανὸς Χριστιανούς ἰδίωξεν· ἐπ' αὐτοῦ δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης εἰς Πάτμον ἐξορίζεται τὴν νῆσον, ἐνθα τὴν Ἀποκάλυψιν ἑωρακέναι λέγεται, ὡς δηλοῖ Εἰρηναῖος. Chron. pasch. p. 250, C.

b Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς καὶ Εὐφράτης φιλόσοφοι ἤκμαζον. Idem p. 345, C.

c Δομετιανὸς τοὺς ἀπὸ γένους Δαυὶδ ἀναρεῖσθαι προσέταξεν, ἵνα μὴ τις Ἰουδαίων βασιλικῷ γένους ἀπολειφθῆ. Πολλοὶ δὲ Χριστιανῶν ἐμαρτύρησαν κατὰ Δομετιανόν, ὡς ὁ Βρέττιος ἱστορεῖ, ἐν οἷς καὶ Φλαυτὰ Δομετίλλα, ἐξαβέλφη Κλήμεντος Φλαυτοῦ ὑπατικοῦ, ὡς Χριστιανὴ εἰς νῆσον Ποντίαν φυγαδεύεται. Idem p. 344, A.

d Ἐν Ῥώμῃ θεοσημεῖται πολλὰ καὶ καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης γεγονάσι. Ibidem.

e Ῥωμαίων βασιλεὺς Ἰ. Νερούας ἐβασίλευσεν ἔτος ἔν. Idem p. 346, C.

f Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος Κέρδων ἔτη ι'. Idem p. 347, B.

g Ἰούστος Τιβερεὺς Ἰουδαῖος συγγραφεὺς ἐγνωρίζετο. Ibidem, D.

h Δομετιανῷ αἱ τιμαὶ καθηρέθησαν ὑπὸ τῆς συγκλήτου· καὶ οἱ ἀδίκως ἀπελασθέντες ἐπανῆλθον· ἐνια ἀπέλαβον καὶ τὰς οὐσίας. Idem p. 245, C. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ὁ βασιλεὺς Νερούας ἀνεκαλέσατο τὸν ἀπόστολον Ἰωάννην ἀπὸ Πάτμου τῆς νήσου, καὶ ἦλθε πάλιν εἰς Ἐφεσον. Chron. pasch. p. 251, B.

i Ῥωμαίων ἰα' ἐβασίλευσε Τραϊανὸς ἔτη ιθ'. Sync. p. 346, D.

k Ἰωάννην ἀπόστολον Εἰρηναῖος καὶ ἄλλοι ἱεροῦσι παραμεῖναι τῷ βίῳ ἕως τῶν χρόνων Τραϊανῷ μεθ' ὃν Παππίας, Ἱεραπολίτης καὶ Πολύκαρπος Σμύρνης ἐπίσκοπος ἀκουσται αὐτοῦ ἐγνωρίζοντο. Idem p. 347, C.

l Ῥωμαίων ἐπίσκοπος Εὐάρεστος ἔτη θ'. Sync. p. 344, A.

m Τραϊανὸς Δάκας καὶ Σκύθας ὑπέταξε καὶ ἐθριάμβευσεν. Ibidem.

n Τραϊανὸς ἐπαρχίαν ἐποίησε τὴν Δακίαν. Ibid., A.

OLYMP. CHRISTUS ROM.

Trajanus

		104	6	
		105	7	<i>b</i> Romæ aurea domus conflagravit incendio.
	221	106	8	Plinius Secundus Novocomensis orator et historicus insignis habetur, cujus plurima ingenii opera exstant. Perit, dum visit Vesuvium.
<i>a</i> Terræ motu quatuor urbes Asiæ subversæ, Elea, Smyrna, Pytane, Cy-me: et egregiæ duæ, Opuntiorum et Oritorum, in Græcia.		107	9	
		108	10	

c Trajano adversus Christianos persecutionem movente, Simon filius Cleophæ, qui Hierosolymis episcopatum tenuerat, crucifigitur, cui successit Justus. Ignatius quoque Antiochenæ Ecclesiæ episcopus Romam perductus bestiis traditur. Post quem tertius constituitur episcopus Heron.

TERTIA PERSECUTIO.

d Plinius Secundus, cum quamdam provinciam regeret, et in magistratu suo plurimos Christianorum interfecisset, multitudine eorum perterritus quæsit a Trajano quid facto opus esset, nuntians ei, præter obstinationem non sacrificandi, et antelucanos coetus ad canendum cuidam Christo ut Deo, nihil apud eos reperiri: præterea ad confederandam disciplinam vetari ab iis homicidia, furta, adulteria, latrocinia et his similia. Ad quæ commotus Trajanus rescripsit, hoc genus quidem inquirendum non esse, oblatos vero puniri oportere. Tertullianus refert in *Avologetico* suo.

R. DCCCLX.	<i>e</i> Pantheum Romæ fulmine concrematum.	222	109	11	<i>f</i> Alexandrinæ Ecclesiæ quartus ordinatur episcopus nomine Primus annis xii.
	<i>g</i> Quintus Romanæ Ecclesiæ episcopatum tenet Alexander annis decem.		110	12	<i>h</i> Tres Galatiæ civitates terræ motu erutæ.
			111	13	
	<i>i</i> Post Justum, Ecclesiæ Hierosolymitanæ episcopatum quartus suscipit Zachæus. Post quem quintus Tobias. Cui succedit sextus Benjamin: ac deinde septimus Joannes: octavus Mathias: in ejus locum nonus constituitur Philippus.				
		223	112	14	
	Trajanus Armeniam, Assyriam, Mesopotamiam, fecit provincias.		113	15	
			114	16	
			115	17	<i>k</i> Terræ motus Antiochiam pene totam subruit civitatem.
			116	18	

l Judæi, qui in Libya erant, adversum cohabitatores suos alienigenas dimicant. Similiter in Ægypto et in Alexandria. Apud Cyrenem quoque et in Thebaide magna seditione contendunt. Verum gentilium pars superat in Alexandria.

Judæis in Mesopotamia rebellantibus, præcepit imperator Trajanus Lysia Quietu, ut eos provincia exterminaret. Adversum quos Quietus aciem instruens infinita millia eorum interficit: et ob hoc procurator Judææ ab imperatore decernitur.

a Ἀσίας ὅ πόλεις κατεπτώθησαν, Ἐλαία, Μύρινα, Πυτάνη καὶ Κύμη· Ἑλλάδος δὲ Ὀπουντία καὶ Ἄριτος. *Ibidem.*

b Ἐν Ῥώμῃ ἐνεπρήσθη ἡ χρυσῆ οἰκία. *Sync. p. 347, A.*

c Τραϊανοῦ κατὰ Χριστιανῶν διωγμῶν κινήσαντος, Σίμων, ὁ τοῦ Κλεώπα, τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίας ἐπίσκοπος γενόμενος, ἐμαρτύρησεν. Ὁμοίως δὲ καὶ Ἰγνάτιος Ἀντιοχέων ἐπίσκοπος ἐν Ῥώμῃ ἐμαρτύρησεν. *Chron. pasch. p. 252, C, D.* Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος Ἰούστος. Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος Ἦρων. *Sync. p. 347, B, C.*

d Τερτυλλιανὸς ἱστορεῖ Πλίνιον Σεκουῶνδον ἡγούμενον ἐπαρχίας πλῆθθ Χριστιανῶν κατακρίναι θανάτῳ· περὶ ὧν ἀπορῶν τί πράξει, κοινοῦται Τραϊκῶν, μηδὲν εἰδῶλον, καὶ ὅτι Χριστὸν ὡς Θεὸν εἰθεν ὕμνουσιν ἀνοστήμενοι, ἀπεχόμενοι πάντων κακῶν· πρὸς δὲ ἀντίγραφῃ Τραϊανὸς μὴ ἐκζητεῖσθαι Χριστιανούς. *Idem,*

p. 346-347.

e Τὸ Πάνθειον ὑπὸ κεραυνῶ διεφθάρη. *Idem, p. 347, B.*

f Ἀλεξάνδρειας ἐπίσκοπος Πρίμος ἔτη ιβ'. *Sync. p. 348, B.*

g Ῥώμης ἐπίσκοπος Ἀλέξανδρος ἔτη ιβ'. *Ibidem, B.*
h Γαλατίας γ' πόλεις σεισμῶ κατεπτώθησαν. *Idem, p. 347, B.*

i Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος τέταρτος Ζαχαρίας· πέμπτος Τωβίας· ἕκτος Βενιαμίν· ἕβδομος Ἰωάννης· ὄγδοος Μαθίας· ἔνατος Φίλιππος. *Idem, p. 347-349.*

k Ἀντιόχεια κατεπτῶθη. *Idem, p. 348, A.*

l Ἰουδαῖοι, κατὰ Λιβύην καὶ Κυρήνην καὶ Αἴγυπτον καὶ Ἀλεξάνδρειαν καὶ Θηβαῖδα πολεμήσαντες πρὸς τοὺς συνοικοῦντας Ἕλληνας, διεφθάρησαν. Τραϊανὸς Λυσία Κύντη τῆς Μεσοποταμίας ἐξᾶραι τοὺς στασιάζαντας ἐκέλευσεν· ὁ δὲ, πολλὰς Ἰουδαίων μυριάδας ἀνελῶν, ἡγεμῶν τῆς Ἰουδαίας, διὰ τοῦτο καθίσταται. *Idem, p. 347, 348.*

OLYMP. CHRISTUS ROM.

Trajanus

224

117

19

a Salamīnam urbem Cypri, interfectis in ea gentilibus, subvertere Judæi.

b Trajanus morbo in civitate Selinunte perit, sive, ut alibi scriptum reperimus, apud Seleuciam urbem Isauriæ, profluvio ventris extinctus est anno ætatis LXIII [al. LXXIII], mense nono, die quarto. Ossa ejus in urnam auream collata, [al. collecta] et in foro sub columna posita: solusque omnium imperator intra Urbem sepultus.

Adrianus Alexandriam abs Judæis subversam [al. laborantem] publicis instauravit expensis.

d Adrianus Judæos capit secundo contra Romanos rebellantes.

c XII. ADRIANUS annis XVI.

Hic Adrianus Italiæ in Hispania natus consobrinæ Trajani filius fuit.

Adrianus eruditissimus in utraque lingua: sed in puerorum amore parum continens fuit.

118

1

e Adrianus Trajani invidens gloriæ de Assyria, Mesopotamia, Armenia, quas ille provincias fecerat, removit exercitus.

Adrianus reliqua tributorum urbibus relaxavit, chartis publice incensis. Plurimos etiam ipsis tributis liberos præstitit.

R. DCCCLXX.

119

2

f Senatus Trajanum in deos refert.

g Plutarchus Chæroneus, et Sextus, et Agathobulus, et CEnomaus, philosophi insignes habentur.

120

3

h Alexandrinæ Ecclesiæ quintus constituitur episcopus Justus annis undecim.

i Romanæ Ecclesiæ sextus episcopatum Xistus annis decem tenet.

k Bellum contra Sauromatas gestum 225 121 4

l Adrianus in Libyam, quæ a Judæis vastata fuerat, colonias misit.

Euphrates Stoicus philosophus moritur.

122

5

m Adrianus Atheniensibus leges peremptibus ex Draconis et Solonis reliquorumque libris jura composuit.

123

6

Cephisus fluvius Eleusinam inundavit: quem Adrianus ponte conjungens, Athenis hiemem exegit.

n Terræ motu apud Bithyniam Nicomedia ruit: et Nicænz urbis plurima eversa sunt ædificia. Ad quarum instaurationem Adrianus de publico largitus est impensas.

124

7

o Hierosolymis decimus post Philippum constituitur episcopus Seneca. Post quem undecimus Justus: cui succedit duodecimus Levi. Post quem tertiusdecimus Ephres. Quartus decimus Joscs. Quintus decimus Judas. Hi omnes usque ad eversionem, quam ab Adriano perpessa est Hierusalem, ex circumcissione episcopi præfuerunt.

a Τους ἐν Σάλαμῆνι τῆς Κύπρου Ἕλληνας Ἰουδαῖοι ἀνελόντες, τὴν πόλιν κατέσκαψαν. Sync. p. 348, A.

b Τραϊανὸς νόσῳ τελευτᾷ. Ibidem.

c Ῥωμαίων ἐβασίλευσεν Ἀδριανὸς Ἄγιος ἔτη κα'. Ibidem, C.

d Ἀδριανὸς Ἰουδαίους κατὰ Ἀλεξανδρέων στασιάζοντας ἐκόλασεν. Ibidem, D.

e Ἀδριανὸς χρεῶν ὀφειλὰς τῶν ὑπ' αὐτὸν πόλεων ἀνηκούσας τῷ δημοσίῳ λόγῳ ἀπέκοψε, καύσας τοὺς χάρτας. Ὁ αὐτὸς Ῥωμαίους φόρους πολλοὺς ἐχαρίσατο. Ibidem.

f Ἡ σύγκλητος θεὸν Τραϊανὸν ἐψηφίσαστο. Sync. p. 349, A.

g Πλούταρχος Χαίρωνεύς καὶ Σέξτος καὶ Ἀγαθόβουλος καὶ Οὐνόμαος φιλόσοφοι ἐγνωρίζοντο. Ibidem, B.

h Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος Ἰούστος ἔτη ι'. Ibidem, B.

i Ῥωμαίων ἐπίσκοπος γέγονε Εὐστός ἔτη θ'. Ibidem, B.

k Σαυρομάται κατεπολεμήθησαν. Ibidem.

l Ἀποικίαν εἰς Λιβύην ἐρημωθεῖσαν Ἀδριανὸς ἐπεμφεν. Ibidem.

m Ὁ αὐτὸς Ἀθηναίους ἀξιώσασιν ἐκ τῶν Δράκοντος καὶ Σόλωνος νόμων ἐπισυνέταξε, χειμάσας εἰς Ἀθῆνας καὶ μηθείς τὰ Ἐλευσίαινα, καὶ γεφυρώσας Ἐλευσίαινα κατακλυσθεῖσαν ὑπὸ Κεφισοῦ ποταμοῦ. Ibidem.

n Ἀδριανὸς Νικομήδειαν σεισμῷ καταπτωθεῖσαν καὶ Νίκαιαν πόλεις Βιθυνίας χρήμασιν ἀνεστήσαστο. Ibidem, A.

o Ἱεροσολύμων δέκατος ἐπίσκοπος Ἐνέκας· ἐνδέκατος Ἰούστος· δωδέκατος Λεύς· τρισκαίδεκατος Ἐφραῖμ· τεσσαρεσκαίδεκατος Ἰωσήφ· πεντεκαίδεκατος Ἰούδας, καθ' ἃν ἐπὶ Ἀδριανοῦ τελεία καὶ ἑσχάτη γέγονε τῆς πόλεως ἄλωσις. Idem p. 349, 350.

OLYMP. CHRISTUS ROM.

Adria-
nus

Floruit sanctus Taurinus Ebroicensis episcopus primus. 226 125 8 *a* Adrianus sacris Eleusinæ initiatus multa Atheniensibus dona largitur.

b Quadratus discipulus apostolorum, et Aristides Atheniensis philosophus noster, libros pro Christiana religione Adriano dedere compositos : et Serenus Granius legatus vir apprime nobilis litteras ad imperatorem misit, iniquissimum esse dicens clamoribus vulgi innocentium hominum sanguinem concedi; et sine ullo crimine, nominis tantum et sectæ reos fieri. Quibus commotus Adrianus Minutio Fundano proconsuli Asiæ scripsit, sine objectu criminum Christianos non condemnandos, cujus epistolæ usque ad nostram memoriam durat exemplum.

c Imperator Adrianus pater patriæ appellatur, et uxor ejus Augusta. 126 9
 Antinous puer regius exiniæ pulchritudinis in Ægypto moritur : quem Adrianus diligenter sepeliens (nam in deliciis R. DCCCLXXX. 227 129 12 *d* Nicopolis et Cæsarea terræ motu conciderunt.
e Antiochiæ constituitur quartus episcopus Cornelius.
f Romanæ Ecclesiæ episcopatum suscipit septimus Telesphorus an. undecim.
g Adrianus Athenis hiemem exigens Eleusinam inuisit.
 Templum Romæ Veneris (1) sub Adriano in Urbe factum. 127 10
 128 11
 130 13
 131 14
 132 15
 228 135 16 *i* Phavorinus et Polemon; rhetores insignes habentur.
h Alexandrinæ Ecclesiæ sextus episcopus præfuit Hymenæus [*a*l. Eumenes cum Gr.] annis xiii.

k Judæi in arma versi Palæstinam depopulati sunt, tenente provinciam Titio (*a*l. Thyonio) Rufo, cui ad opprimendos rebelles Adrianus misit exercitum.

l Cochebas Judaicæ dux factionis nolentes sibi Christianos adversum Romanum militem ferre subsidium omnimodis cruciatibus necat. 134 17 Basilides hæresiarches in Alexandria commoratur : a quo Gnostici. 135 18 136 19

m Bellum Judaicum, quod in Palæstina gerebatur, finem accepit, Judæorum rebus penitus oppressis : ex quo tempore etiam introeundi eis Hierosolymam licentia ablata est, primum nutu Dei, sicut prophetæ vaticinati sunt, deinde Romanis interdictionibus.

a Ἀδριανὸς ἐν Ἀθήναις τὰ Ἐλεουσίνια. *Ibidem*, D.
b Κοδράτος ὁ ἱεὺς τῶν ἀποστόλων ἀκουστής Ἀδριανῶ λόγους ἀπολογίας ὑπὲρ Χριστιανῶν ἐπέδωκεν, ἅπερ δεξάμενος ὁ Καῖσαρ σὺν τοῖς παρὰ Σερηνίου λαμπροτάτου ἡγουμένου, ὡς ἀδικον εἶη κτείνειν γράψαντος Χριστιανούς ἀκρίτως ἐπὶ μηδενὶ τῶν ἐγκλημάτων, γράφει Μινοκλίῳ Φουνδάνῳ ἀνθυπάτῳ τῆς Ἀσίας Ἀδριανὸς μηδένα κτείνειν ἀνευ ἐγκλημάτων καὶ κατηγορίας. *Idem*, p. 348, C, D.
c Ὁ αὐτοκράτωρ πατὴρ πατρίδος ἀνηγορεύθη, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Σεβαστή. *Chron. pasck.* p. 254, D.
d Νικόπολις καὶ Καισάρεια σεισμῷ καταπτώθησαν. *Sync.* p. 349, C.
e Ἀντιοχείας τέταρτος ἐπίσκοπος Κορνήλιος. *Ibidem*.
f Ῥωμαίων ἐπίσκοπος Τελεσφόρος ἔτη ι'. *Sync.* p. 349, B.
g Ἀδριανὸς παρανειμάζων ἐν Ἀθήναις καὶ ἤξεν ἀγῶνα, ἐπισκευάσας πολλὰ τῷ τόπῳ, καὶ βιβλιοθήκας συστητάμενος. *Ibidem*, D.
h Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος Εὐμενὴς ἔτη ιγ'. *Idem*, p. 350, B.
i Φαβουρίνος καὶ Πολέμων ὁ ῥήτωρ ἐγνωρίζοντο. *Idem*, p. 350, B.
k Ἀδριανὸς κατὰ Ἰουδαίων ἀποστάντων στρατεύμα ἐξέπεμψε, καταδραμόντων τῶν Ἰουδαίων ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Λιβύης μετὰ πολλοὺς πολέμους ἠγείτο δὲ τῆς Ἰουδαίας Τίντιος Ῥοῦφος. *Idem*, p. 349, 350.
l Τῆς Ἰουδαίων ἀποστάσεως Χοχελᾶς τις ἠγείτο οὗτος Χριστιανούς ποικίλως ἐτιμωρήσατο μὴ βουλομένους κατὰ Ῥωμαίων συμμαχεῖν. *Idem*, p. 350, D.
m Ἰουδαῖοι κακῶς ἀπῆλλαξαν, καὶ ὁ πρὸς αὐτοὺς πόλεμος πέρας ἔσχεν· ἐνθεν εἰργόνται πάντῃ τῆς πόλεως ἐπιθαίνειν προστάξει Θεοῦ καὶ Ῥωμαίων κράτει. *Ibidem*, A.

(1) Ita plerique codd. vat., non Romæ et Veneris, ut vulgo dicitur. Imo alius codex habet : templum Veneris sub Adriano in Urbe factum.

	OLYMP.	CHRISTUS	ROM.	
				Adria- nus
<i>a</i> Hierosolymæ primus ex gentibus constituitur episcopus Marcus annis xvi, cessantibus his qui ex circumcissione fuerant.	229	137	20	
<i>b</i> Romana Ecclesiæ episcopatum octavus suscepit Hyginus annis quatuor.		138	21	<i>c</i> Adrianus morbo intercutis aquæ apud Baias moritur sexagenarius.
<i>d</i> Sub Hygino Romanæ urbis episcopo Valentinus hæresiarches et Cerdo magister Marcionis Romam venerunt.				<i>e</i> XIII. TITUS ANTONINUS cognomento Pius cum liberis suis Aurelio et Lucio annis xxiii, mensibus iii.
R. DCCCXC.				
<i>g</i> Romæ nonus ordinatur episcopus Pius annis duodecim.	230	139	1	<i>f</i> Antoninus pater patriæ appellatur
<i>h</i> Justinus philosophus librum pro nostra religione conscriptum Antonino tradidit.		140	2	
<i>k</i> Mesomedes Cretensis citharicorum carminum musicus poeta cognoscitur. Taurus Berytius Platonicæ sectæ philosophus clarus habetur.		141	3	
<i>l</i> Arrianus philosophus Nicomediensis agnoscitur, et Maximus Tyrius.	232	142	4	
<i>m</i> Romanæ Ecclesiæ decimus episcopatum tenet Anicetus annis decem. Sub quo Smyrnæus Polycarpus Romam veniens multos ab hæretico errore correxit Valentini et Marcionis.	233	143	5	<i>i</i> Antiochiæ quintus constituitur episcopus Herus annis xxiv. Valentinus hæreticus agnoscitur, et permauet usque ad Anicetum.
R. CMX.		144	6	
		145	7	
		146	8	
		147	9	
		148	10	
		149	11	Apollonius Stoicus, natione Chalcidicus [al. Chalcedonius], et Basilides Scythopolitanus, philosophi illustres habentur : qui Verissimi quoque Cæsaris præceptores fuerunt.
		150	12	
		151	13	
		152	14	
		153	15	
		154	16	
		155	17	<i>n</i> Alexandrinæ Ecclesiæ octavus episcopus præfuit Celadion annis xiv.
		156	18	<i>o</i> Crescens Cynicus agnoscitur : qui in Justinum nostri dogmatis philosophum, quia se gulosum et prævaricatorem philosophiæ arguebat, persecutionem suscitât, in qua ille gloriose pro Christo sanguinem fudit.
		157	19	
		158	20	
		159	21	
		160	22	
<i>a</i> Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος πρῶτος ἐξ ἐθνῶν Μάρκος ἔτη, η' <i>Sync.</i> p. 350, C.				<i>i</i> Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος Ἔρωσ. <i>Ibidem</i> , B.
<i>b</i> Ῥώμης ἐπίσκοπος Ὑγῖνος ἔτη δ'. <i>Ibidem</i> B.				<i>k</i> Μεσομήδης Κρής ποιητῆς νόμων κιθαρωδικῶν ἐγνωρίζετο. <i>Idem</i> , p. 351, A.
<i>c</i> Ἀδριανὸς ὑδρωπι τελευτᾷ ἐν Βαταῖς. <i>Idem</i> , p. 351, A.				<i>l</i> Ἀδριανὸς φιλόσοφος Νικομηθεύς, καὶ Μάξιμος Τύριος, καὶ Ἀπολλώνιος Στωϊκὸς Χαλκηδόνιος, καὶ Βασιλείδης Σκυθοπολίτης ἐγνωρίζοντο· οὗτοι καὶ διδάσκαλοι Οὐρηρησίμου Καίσαρος γεγόνασι. <i>Ibidem</i> , A, B.
<i>d</i> Κατὰ τοὺς χρόνους Ὑγίνου καὶ Πίου ἐπισκόπων Ῥώμης ἕως Ἀνικήτου Οὐαλεντιανὸς καὶ Κέρδων ἀρχηγοὶ τῆς Μαρκίωνος αἰρέσεως ἐπὶ Ῥώμης ἐγνωρίζοντο. <i>Idem</i> , p. 350, A.				<i>m</i> Ῥώμης ἐπίσκοπος Ἀνίκητος ἔτη ια'. Ἐπὶ τούτου Πολύκαρπος ἐν Ῥώμῃ πολλοὺς ἐξ αἰρέσεων μετήγαγεν. <i>Ibidem</i> , D.
<i>e</i> Ῥωμαίων ἰγ' Τίτος Ἀντωνίνος, ὁ ἐπικληθεὶς Εὐσεβῆς, σὺν τοῖς πασιν Ἀδρηλίῳ καὶ Λευκίῳ ἔτη κγ'. <i>Idem</i> , p. 351, D.				<i>n</i> Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος Κελαδίων ἔτη ιδ'. <i>Ibidem</i> , D.
<i>f</i> Ἀντωνίνος πατὴρ πατρίδος προσηγορεύθη. <i>Ibidem</i> .				<i>o</i> Κρήσκιος κυνικὸς φιλόσοφος Ἰουστίνῳ τῷ καθ' ἡμᾶς θεῖῳ φιλοσόφῳ τὸν μαρτυρικὸν συνασκευάσασε θάνατον ἐλεγχόμενος· ὑπ' αὐτοῦ λιχνότητα κυνικῆν <i>Idem</i> , B.
<i>g</i> Ῥώμης ἐπίσκοπος Πίος ἔτη ιε'. <i>Ibidem</i> , C.				
<i>h</i> Ἰουστίνος φιλόσοφος ὑπὲρ τοῦ καθ' ἡμᾶς ὀρθοῦ λόγου βίβλον ἀπολογίας Ἀντωνίνῳ ἐπέδωκεν. <i>Idem</i> , p. 350, D.				

(1) Codex unus, sulcatus, omissio prominens.

	OLYMP. CHRISTUS	ROM. Titus Antoninus
--	-----------------	----------------------------

Antoninus Pius apud Lorium villam suam duodecimo ab Urbe milliario moritur anno vitæ suæ LXXVII.	235	161	23
--	-----	-----	----

a Hierosolymæ episcopatum post Marcum septimus decimus suscipit Cassianus. Post quem octavus decimus Publius. Cui succedit nonus decimus Maximus (Arm. Maximianus vel Maximinus). Vicesimus Julianus. Vicesimus primus Gaianus. Vicesimus secundus Symmachus. Vicesimus tertius Gaius. Vicesimus quartus Julianus. Vicesimus quintus Capito (Gr. et Arm. Apion).

b XIV. MARCUS ANTONINUS, qui et Verus, et LUCIUS AURELIUS COMMODUS, ann. xix, mense i.

c Lucio Cæsari Athenis sacrificanti ignis in cælo ab occidente in orientem ferri visus.	162	1	Hi primum æquo jure imperium administraverunt : cum usque ad hoc tempus singuli Augusti fuerint.
d Vologæsus, rex Parthorum, vicinas sibi Romanas provincias depopulatus est.	163	2	Photinus Lugduni martyrizavit.
	164	3	Fronto orator insignis habetur, qui Marcum Antoninum Verum Latinis litteris erudit.
	236	163	4 Seleucia Assyriæ [at. Isauriæ] urbs cum trecentis millibus hominum a Romanis capta.
e Romanæ Ecclesiæ episcopatum suscipit undecimus Sojer annis viii.	166	5	f Apud Pisas Peregrinus philosophus rogo, quem ex lignis composuerat, incenso, semet superjecit.
g Lucius Cæsar de Parthis cum fratre triumphavit.	167	6	
h Persecutio orta in Asia, Polycarpus et Pionius fecere martyrrium : quorum scriptæ quoque passiones feruntur.	168	7	i Plurimi in Gallia gloriose ob Christi nomen interfecti : quorum usque in præsentem diem condita libris certamina perseverant.

QUARTA PERSECUTIO.

k Lues multas provincias occupavit, Roma ex parte vexata.	R. CMXX. 237	169	8	l Romani contra Germanos, Marcomannos, Quados, Sarmatas, Dacos dimicant.
Tanta per totum orbem pestilentia fuit, ut pene usque ad internecionem Romanus exercitus deletus sit.				
Alexandrinæ Ecclesiæ nonus episcopatus præfuit Agrippinus annis xii.		170	9	m Antiochiæ sextus episcopus ordinatur Theophilus : cujus plurima ingenii opera exstant.
n Lucius imperator anno regni nono, sive, ut quidam putant, undecimo, inter Concordiam et Altinum apoplexi extinctus est, sedens cum fratre in vehiculo.		171	10	o Antonino imperatori Melito Asianus Sardensis episcopus apologeticum pro Christianis tradidit.

a Ἱεροσολύμων ἐπτακαίδεκατος ἐπίσκοπος Κασσιανός· ὀκτωκαίδεκατος Πούπλιος· ἕνεκακαίδεκατος Μάξιμος· εἰκοστὸς Ἰουλιανός· εἰκοστὸς πρῶτος Γάιος· εἰκοστὸς δεύτερος Σύμμαχος· εἰκοστὸς τρίτος Γάιος· εἰκοστὸς τέταρτος Ἰουλιανός· εἰκοστὸς πέμπτος Ἀπίων. *Synec. p. 351-353 et Eusebius Hist. eccl. V, 12.*

b Ῥωμαίων ἐξ ἐβασίλευσε Μάρκος Αὐρήλιος, ὁ καὶ Οὐῆρος, Λούκιος τε Αὐρήλιος, ὁ καὶ Κόμμοδος, ἔτη ιθ'. *Idem, p. 352, A.*

c Λούκιος Καῖσαρ, ἱερουργῶν ἐν Ἀθήναις, εἶδε πῦρ ἀπὸ δυσμῶν εἰς ἀνατολὴν κατ' οὐρανοῦ φαινόμενον. *Ibidem.*

d Οὐολόγεστος, Πάρθων βασιλεὺς, τὴν Ῥωμαίων χώραν κατέδραμεν. *Ibidem.*

e Ῥωμαίων ἐπίσκοπος Σωτήριχος ἔτη θ'. *Ibidem, D.*

f Περεγρίνος ὁ φιλόσοφος ἐν πανηγύρει πῦρ ἀνέβη εἰς αὐτὸν ἐνέπρησε. *Ibidem, B.*

g Λούκιος Καῖσαρ, Πάρθους ὑποτάξας κατ' αὐτῶν

ἐθριάμβευσεν. *Ibidem, A.*

h Πολύκαρπος τῷ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρίῳ ἐτελειώθη, διωγμοῦ κατὰ (Ἐκκλησίας) γεγονότος. *Ibidem, B.*

i Πολλοὶ κατὰ Γαλλίας νομίμως ὑπὲρ Χριστοῦ ἔθλησαν, ὧν τὰ μαρτύρια ἀναγεγράφται εἰς μνήμην τοῖς μετέπειτα. *Ibidem.*

k Λοιμώδης νόσος ἐπικρατήσασα μέχρι Ῥώμης ἐφθασεν. *Synec. p. 352, C.*

l Ῥωμαῖοι Γερμανοὺς καὶ Σαυρομάτας καὶ Δάκας καὶ Κουάδους κατεπάλασαν. *Ibidem, B.*

m Ἀντιοχείας ἔκτος ἐπίσκοπος Θεόφιλος ἔτη ιγ'. Θεοφίλου τούτου συγγράμματα διάφορα εἰσι καὶ φέρονται. *Ibidem, D.*

n Λούκιος αὐτοκράτωρ ἐννάτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔτει ἐτελεύτησεν. *Ibidem, C.*

o Μελίτων Σαρδιανῶν ἐπίσκοπος τῆς Λυδίας βίβλον ἀπολογίας Ἀντωνίνῳ ὑπὲρ Χριστιανῶν ἐπέδωκε. *Ibidem.*

OLYMP. CHRISTUS ROM.
M. Aur.
Antoninus

b Dionysius Corinthiorum episcopus clarus habetur, et Pinytus [*al.* Pytinus] Cretensis vir eloquentissimus.
Tatianus hæreticus agnoscitur : a quo Encratitæ.

172
173

a Oppianus Cilix poeta cognoscitur, qui *Haliëticam* miro splendore conscripsit.
c Apollinaris Asianus Hieropolitanus episcopus insignis habetur.
Bardesanes alterius hæreseos princeps notus efficitur.

d Pseudopropheta, quæ Cataphrygas nominatur, accepit exordium auctore Montano, et Priscilla Maximillaque, insanis vatibus.

e Imperator Antoninus multis adversum se nascentibus bellis sæpe ipse intererat, sæpe duces nobilissimos destinabat, in quis semel Pertinaci, et exercitui, qui cum eo in Quadorum regione pugnabat, siti oppressis, pluvia divinitus demissa est : cum econtrario Germanos et Sarmatas fulmina persequerentur, et plurimos eorum interficerent. Exstant litteræ M. Aurelii gravissimi imperatoris, quibus illam Germanicam sitim Christianorum forte militum precationibus impetrato imbre discussam contestatur.

g Atticus Platonicæ sectæ philosophus agnoscitur.
i Antiochiæ septimus episcopus constituitur Maximus. R. CMXXX.

174
175
176
177
178
179

13
14
15
16
17
18
f Romanæ Ecclesiæ duodecimus episcopus suscipit Eleutherius annis xv.
h Marcus Antoninus Commodum filium suum consortem regni facit.

k Antoninus cum filio suo de hostibus triumphavit, quos per triennium apud Carnuntum habens stativa castra, vastaverat.

l Imperatores multis multa largiti sunt : et pecuniam, quæ fisco debebatur, provinciis concedentes, tabulas debitorum in medio Romanæ urbis foro incendi præceperunt : ac ne quid bonitati deesset, severiores quasque leges novis constitutionibus temperaverunt.

Antoninus post victoriam adeo in editione munerum magnificus fuit, ut centum simul leones exhibuerit.
o Smyrna urbs Asiæ terræ motu ruit : ad cuius instaurationem decennialis tributorum immunitas data est.

180
19
m Antoninus in Pannonia febris perit.
n Commodus a senatu Augustus appellatur.

p XV. COMMODUS annis xii.

p Commodus de Germanis hoc solum feliciter triumphavit.

240
481

1
q Templum Serapidis Alexandriæ incensum.

a Ὀππιανὸς Ἀλιευτικῶν ποιητῆς ἤκμαζε, Κίλιξ τῷ γένει. *Synec.* p. 352, C.

b Διονύσιος ἐπίσκοπος Κορίνθου ἱερός ἀνὴρ ἐγνωρίζετο. *Ibidem.*

c Ἀπολλινάριος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως τῆς ἐν Ἀσίᾳ ἱερός ἀνὴρ ἤκμαζεν. *Ibidem.*

d Κατὰ Φρύγας συνέστη ψευδοπροφητεία. *Idem,* p. 353, A.

e Ἀντωνίνος αὐτοκράτωρ πυκνῶς τοῖς πολεμίοις ἐπέκειτο, αὐτὸς τε παρών, καὶ τοὺς πολεμάρχας ἀποστέλλων· καὶ Περτινάκι καὶ τοῖς ἄλλοις σὺν αὐτῷ διῆπει πιεζομένοις θυμῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐγένετο, καὶ τοῖς ἀντιτασσομένοις Γερμανικοῖς καὶ Σαρμάταις σκηπτὸς ἐπέσε, πολλοὺς τε αὐτῶν διέφθειρε· λέγεται δὲ, ὡς καὶ ἐπιστολαὶ φέρονται Μάρκου τοῦ βασιλέως, ἐν αἷς μαρτυρεῖ μέλλοντα τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαφθεῖρεσθαι, ταῖς τῶν Χριστιανῶν εὐχαῖς διασεσῶσθαι. *Chron. pasch.* p. 260, 261.

f Ῥωμαίων ἐννεακαιδέκατος ἐπίσκοπος Ἐλευθέριος ἔτη ι'. *Synec.* p. 353, D.

g Ἀττικὸς Πλατωνικὸς φιλόσοφος. *Ibidem,* B.

h Ἀντωνίνος κοινῶν τῆς βασιλείας Κόμμοδον

ἴδιον παῖδα ἀνέδειξεν. *Ibidem,* C.

i Ἀντιοχείας ἑβδομος ἐπίσκοπος Μάξιμος. *Ibidem,* D.

k Ἀντωνίνος κατὰ τῶν πολεμίων σὺν ἑαυτοῦ πατρὶ ἐθριάμβευσεν. *Ibidem.*

l Οἱ αὐτοκράτορες διανομὰς καὶ θέας παντοίας παρέσχον, τὰ τε δημόσια ἀνῆκαν, καὶ τοὺς τῶν χριστιανῶν χάρτας ἐπὶ τῆς Ῥωμανισίας ἀγορᾶς κατέφλεξαν νόμους καὶ διατάξεις εὐ συνειδότες ἀνενεώσαντα. *Synec.* p. 353, C.

m Ἀντωνίνος ἐν Πανωννίαις νόσφ τελευτᾷ. *Ibidem.*

n Κόμμοδος ὑπὸ τῆς συγκλήτου Σεβαστὸς ἀνερῆθη. *Ibidem.*

o Σμύρνα πόλις Ἀσίας σεισμῷ κατεπτώθη, καὶ πρὸς οἰκοδομὴν ἀνείθη τῶν φόρων ἔτη ι'. *Idem,* p. 353, D.

p Ῥωμαίων ιε' ἐβασίλευσε Κόμμοδος ἔτη ιγ'. *Idem,* p. 354, A.

q Τὸ Σεραπειὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατεβλήθη. *Idem,* p. 354, A.

	OLYMP.	CHRISTUS	ROM.	
				Commodus
a Alexandriae Ecclesiae decimus episcopus sortitur Julianus annis decem.		182	2	
		185	3	b Irenaeus episcopus Lugdunensis insignis habetur.
Thermae Commodianae Romae factae.		184	4	Origenes nascitur.
Commodus Septembrem mensem nomine suo appellavit.	244	185	5	

c Hierosolymis vicesimus sextus ordinatur episcopus Maximus. Post quem vicesimus septimus Antoninus. Vicesimus octavus Valens. Vicesimus nonus Dulichianus. Tricesimus Narcissus. Tricesimus primus Dius. Tricesimus secundus Germanio. Tricesimus tertius Gordianus. Tricesimus quartus rursus Narcissus. Tantis apud Hierosolymam episcopis constitutis, non potuimus discernere tempora singulorum, eo quod usque in praesentem diem episcopatus eorum anni minime inveniuntur.

		186	6	
		187	7	d In Capitolium fulmen ruit Romae, et magna inflammatione facta, bibliothecae et vicinae quaeque aedes concrematae.
		188	8	
f Romae episcopatum suscepit tertius decimus R. CMXL. Victor annis decem (Arm. XII) cujus mediocria exstant de religione volumina.	242	189	9	e Commodus imperator colossi capite sublato, suae imaginis caput jussit ei imponi.
		190	10	
h Alexandriae undecimus constituitur episcopus Demetrius annis quadraginta quatuor.		191	11	g Serapio octavus Antiochiae ordinatur episcopus.
k Incendio Romae facto, Palatium et aedes Vestae, plurimaeque Urbis pars solo coaequantur.		192	12	i Commodus multos nobilium interfecit, et spectacula Romano populo praebet insignia ad abalienationem populi.
l Commodus strangulatur in domo Vestiliani.	243	193	13	
Pertinax septuagenario major, cum praefecturam Urbis ageret, ex senatusconsulto imperare jussus est.		m XVI. AELIUS PERTINAX mensibus sex.		
		194	1	

n Pertinax obsecrante senatu, ut uxorem suam Augustam, et filium Caesarem appellaret, contradixit, sufficere testatus, quod ipse regnaret inuitus.

o Pertinax occiditur in palatio Juliani jurisperiti scelere, quem postea Severus apud Mulvium Pontem interfecit post menses septem quam imperium invaserat.

p Clemens Alexandrinus Ecclesiae presbyter, et Pantenus Stoicus philosophus, in disputatione dogmatis nostri disertissimi habentur.

a Ἀλεξανδρείας ἰ' ἐπίσκοπος Ἰούλιος. *Sync. p. 352, D.*

b Εἰρηναῖος ἐπίσκοπος Λουγδούνων πόλεως Γαλλίας θελοῖς λόγοις καὶ πράξεσι διέλαμπε. *Idem, p. 354, A.*

c Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος εἰκοστὸς ἕκτος Μάξιμος· εἰκοστὸς ἑβδόμος Ἀντωνῖνος· εἰκοστὸς ὄγδοος Οὐάλης· εἰκοστὸς ἕνατος Δολιχιανός· τριακοστὸς Νάρκισσος· τριακοστὸς πρῶτος Δίος· τριακοστὸς δεύτερος Γερμανίων· τριακοστὸς τρίτος Σαρδιανός· τριακοστὸς τέταρτος Νάρκισσος πάλιν. *Sync. p. 354-359.* Τῶν γε μὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπισκόπων τοὺς χρόνους γραφῆ σωζομένους οὐδαμῶς εὔρον. *Eusebius Hist. eccl. IV, 5.*

d Ἐν τῷ Καπιτωλίῳ σκηπτὸς ἔπεσε, καὶ τὰς βιβλιοθήκας καὶ ἄλλα τοῦτου μέρη σκηπτὸς κατέφλεξεν. *Sync. p. 354, B; et Chron. pasch. p. 263, D.*

e Τοῦ κολοσοῦ τὴν κεφαλὴν ἀφελὼν Κόμμοδος, ἴδιαν ἐπέθηκεν εἰκόνα. *Chron. pasch. p. 263, D.*

f Ῥωμαίων ἐπίσκοπος ἰδ' Βίκτωρ ἔτη ἰδ'. *Ibidem.*

g Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος Σεραπίων. *Sync. p. 355, D.*

h Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος Δημήτριος ἔτη μγ'.

Ibidem.

i Κόμμοδος τοὺς ἐν γερουσίᾳ τιμίους ἀνελών. *Idem, p. 354, B.*

k Ἐμπρησμός μέγας τὸ Παλάτιον Ῥώμης, καὶ τὴν οἰκίαν τῶν παρθένων καὶ ἄλλα πλεῖστα ἐνέπρησε. *Ibidem.*

l Κόμμοδος αἰφνίδιον ἐτελεύτησεν ἀποπνιγείς ἐν οἰκίᾳ Βεστιανοῦ. *Idem p. 264, B.*

m Ῥωμαίων ἐκκαιδέκατος ἐβασίλευσεν Ἐλύτιος Περτίναξ μῆνας ἕξ. *Sync. p. 354, D.*

n Περτίναξ ἀξιοῦση τῇ συγκλήτῳ Ῥωμαίων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Σεβαστὴν ὀνομάσαι καὶ τὸν υἱὸν Καισαρά ἀποδείξει, ἀντίπε φάσκων, ἰκανόν, ὅτι βεβασμένος πάρεισ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν. *Chron. pasch. p. 264, B.*

o Περτίναξ ἐσφάγη ὡς ἐξέρχεται ἀπὸ τοῦ Παλατίου. *Ibidem.*

p Κλήμης πρεσβύτερος Ἀλεξανδρείας, καὶ Πανταῖνος φιλόσοφος ἀπὸ Ἰταλικῶν ἐν τῷ θεῷ λόγῳ διέλαμπον. *Sync. p. 355, A, B.*

OLYMP. CHRISTUS ROM.

Seve-
rus

α XVII. SEVERUS annis xix.

b Narcissus Hierosolymorum xxxv episcopus et Theophilus Cæsariensis, Polycrates quoque, et Asianæ provinciae episcopi insignes habentur.

195 1

Severus provincia Tripolitana, oppido Lepti solus ex Africa, usque in præsentem diem, Romanus imperator fuit: et in honorem Pertinacis, quem Julianus occiderat, Pertinacem se cognominari jussit. Ideo autem hic duo anni positi sunt, quia superiore anno sex menses regnavit Severus.

Judaicum et Samariticum [al. Sar- 244 196 2
maticum] bellum ortum. 197 3

Quæstione orta in Asia inter episcopos, an secundum legem Moysi quartodecimo die mensis Pascha observandum esset, Victor Romanæ urbis episcopus et Narcissus Hierosolymorum, Polycrates quoque Ephesiorum, et Irenæus Lugdunensis, et Bacchylus Corinthiorum, plurimique Ecclesiarum pastores, quid eis probabile visum fuerit, litteris ediderunt: quarum memoria ad nos usque perdur. aj.

R. CML. 198 4
199 5
Severo imperante, Thermæ Severianæ apud Antiochiam et Romæ factæ, et Septizonium exstructum. 200 6

c Severus Parthos et Adiabenos superavit: Arabas quoque interiores ita cecidit, ut regionem eorum Romanam provinciam fecerit. Ob quæ Parthicus, Arabicus, Adiabenicus, cognominatus est.

d Romæ quartus decimus episcopus- 245 201 7 e Persecutione in Christianos facta,
tum suscipit Zephyrinus annis xviii. 202 8 Leonides Origenis pater gloriosa mar-
203 9 tyrii morte translatus est.

QUINTA PERSECUTIO.

Alexander ob confessionem Dominici 204 10 Clemens multa et varia conscribit.
nominis insignis habetur (1).
f Musianus nostræ philosophiæ scri- 246 205 11
ptor agnoscitur. 206 12 Origenes Alexandriæ studiis erudi-
tus, divinis lotus incumbit voluminibus.

In hoc anno jubilæum a majoribus invenimus observatum, id est xii [al. xviii] anno Severi et cccii Antiochenæ urbis.

207 13

g Clodio Albino, qui se in Gallia Cæsarem fecerat, apud Lugdunum interfecto, Severus in Britannos bellum transfert, ubi, ut receptas provincias ab incursione barbarica faceret securiores, vallum per cxxxii [al. cxxxiii] millia passuum a mari ad mare perduxit. Pictorum cecidit ingens multitudo.

Tertullianus Afer, centurionis pro- 247 208 14
consularis filius, omnium 209 15
Ecclesiarum sermone ce- R. CMLX. 210 16
lebratur. 211 17

h Severus moritur Eboraci in Britan- 212 18

Severinus Ebroicis in Britannia mo-
ritur.

Geta Severi filius cum Bassiano fratre successor relictus, et post hostis publicus judicatus, confestim periit.

a Ῥωμαίων ἑπτακαίδεκατος βασιλεὺς Σευῆρος ἔτη ιθ'. Sync. p. 356, A.

b Καισαρείας ἐν Παλαιστίνῃ καθηγεῖτο Θεόφιλος· καὶ Νάρκισσος τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίας τὴν λειτουργίαν εἶχε. Κορίνθου δὲ τῆς καθ' Ἑλλάδα Βάκχυλλος, καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ παροικίας Πολυκράτης. Eusebius Hist. eccl. V, 22.

c Σευῆρος Ἀδιαβηνοῦς καὶ Ἀραβας συμμαχήσαντας τῷ Νίγερει καθυπέταξεν. Sync. p. 356, A.

(1) Alexandri martyris sub Antonino imp. exstat insigne epitaphium in collectione a me edita Script. vet. t. V, p. 361.

d Ῥώμης ἰδ' ἐπίσκοπος Ζεφυρίνος ἔτη δώδεκα. Euseb. apud Sync. p. 355, C.

e Λεωνίδης Ὀριγένους πατὴρ ἑμαρτύρησε, διωγμῶ γεγονότος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ibidem, p. 355, B.

f Μουσιανὸς ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς ἐγνωρίζετο. Ibidem.

g Σευῆρος εἰς Ῥώμην ἐλθὼν Ἀλβίνον τυραννήσαντα κατὰ Λουγδούνων πόλιν ἀνέβλε. Idem, p. 356, B.

h Σευῆρος εἰς Βρεττανίαν ἐλθὼν τελευτᾷ. Ibidem.

OLYMP. CHRISTUS RŌM.
 Ant-
 ninus
 Caracalla

a XVIII. ANTONINUS cognomento CARACALLA, Se-
 veri filius, annis vii.

248 213 1 b Antiochiæ nonus episcopus consti-
 214 2 tuitur Asclepiades.

Antoninus Caracalla cognominatus propter genus vestis, quod Romæ erogaverat : et econtrario Ca-
 racallæ ex ejus nomine Antoninianæ [at. Antoninæ, at. Antonianæ] dictæ.

c Alexander tricesimus Hierosoly-
 morum episcopus ordinatur adhuc vi-
 vente Narcisso, et cum eo pariter Ec-
 clesiam regit. 249. 215 3 Antoninus Romæthermas sui nominis
 216 4 ædificavit. Nihil præterea memorabile
 fecit.
 d Antiochiæ episcopus decimus consti-
 217 5 Antoninus tam impatiens libidinis
 218 6 fuit, ut novercam suam Juliam duxerit
 uxorem.

e Romæ Ecclesiæ episcopatum suscipit quintus decimus Callistus annis quatuor.

R. CMLXX.

219 7 Antoninus interficitur inter Edessam
 et Carras Syriæ Mesopotamiæ civitates,
 anno ætatis quadagesimo secundo.

XIX. f MACRINUS anno i.

g Circensibus Vulcanaliorum Romæ
 amphitheatrum incensum.

220 1 Macrinus præfecturam prætorio re-
 gens imperator factus.
 i Macrinus occiditur in Archelaide.

h Abgarus, vir sanctus, regnavit E-
 dessæ, ut vult Africanus.

XX. k ANTONINUS alter, id est M. Aur. Antoninus, qui
 et Aurelianus, annis iv.

Marcus Aurelius Antoninus, Antonini Caracallæ ut putabatur filius, et sacerdos Heliogabali templi,
 adeo impudice in imperio suo vixit, ut nullum genus obscenitatis omiserit.

Divion construitur.

Sanctus Benignus martyrio corona-
 tur.

l Romanæ Ecclesiæ sextus decimus 250 221 1 Heliogabalum templum Romæ ædi-
 222 2 ficatum.

m In Palæstina Nicopolis, quæ prius Emmaus vocabatur, urbs condita est, legationis industriam pro
 ea suscipiente Julio Africano scriptore temporum.

n Antoninus Romæ occiditur tumultu 223 3
 militari cum matre Symiasera (Soema 224 4
 Syra). 251 XXI. o ALEXANDER MAMMÆÆ filius an. xiiii.
 225 1

Alexander Xerxem regem Persarum gloriosissime vicit, et disciplinæ militaris tam severus corrector
 fuit, ut quasdam tumultuantes legiones integras exauctoraverit.

a Ῥωμαίων ἡ' ἐβασίλευσεν Ἀντωνίνος ὁ ἐπικλη-
 θεὶς Καράκαλλος, υἱὸς ὧν Σευήρου ἔτη ζ'. *Sync.*
 p. 356, C.

b Ἀντιοχείας ἑννατὸς ἐπίσκοπος Ἀσκληπιάδης
 ἔτη θ'. *Ibidem.*

c Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος Ἀλέξανδρος. *Idem,*
 p. 361, C.

d Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος Ἰφιλιππος. *Idem,* p. 359, A.

e Ῥωμαίων ις' ἐπίσκοπος Κάλλιστος ἔτη η'. *Idem,*
 p. 358, A.

f Ῥωμαίων ἡ' ἐβασίλευσε Μακρίνος ἔτος ἑν. *Idem,*
 p. 357, C.

g Κιρκισίους Ἡφαισίους ἐκάη τὸ ἀμφιθέατρον ἐν
 Ῥώμῃ. *Ibidem,* B.

h Ἀφρικανὸς Ἀδγαρόν φησιν ἱερὸν ἄνδρα βασιλεύειν
 Ἐδέσσης κατὰ τούτους τοὺς χρόνους. *Idem,* p. 359, B.

i Μακρίνος ἐσφάγη ἐν Ἀρχελαίδι. *Ibidem.*

k Ῥωμαίων ιθ' ἐβασίλευσεν Ἀντωνίνος Αὐρήλιος
 ἔτη δ'. *Sync.* p. 357, C.

l Ῥώμης ἐπίσκοπος Οὐρβανὸς ἔτη ζ'. *Idem,*
 p. 359, A.

m Παλαιστίνης Νικόπολις, ἡ πρότερον Ἐμμαοῦς,
 ἐκτίσθη πόλις, πρεσβεύοντος ὑπὲρ αὐτῆς καὶ προ-
 ἱσταμένου Ἰουλίου Ἀφρικανοῦ τοῦ τὰ χρονικὰ συγ-
 γραφάμενου. *Chron. pasch.* p. 267, D.

n Ἐσφάγη Ἀντωνίνος ἐν Ῥώμῃ. *Idem,* p. 268, A.

o Ῥωμαίων κ' ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ὁ Μαρ-
 ματίας υἱὸς ἔτη ιγ'. *Sync.* p. 358, B.

	OLYMP.	CHRISTUS	ROM.	
				Alexander
Ulpianus jurisconsultus assessor Alexandri insignissimus habetur.		226 227	2 3	
Geminus [<i>al.</i> Germanus] presbyter Antiochenus, et Hippolytus, et Be- ryllus episcopus Arabiæ Bostrenus, clari scriptores habentur.	252	228 229 230	4 5 6	Thermæ Alexandrinæ Romæ ædificatæ, quæ ante Neronianæ. <i>a</i> Antiochiæ undecimus constituitur episcopus Zebennus.
<i>b</i> Romanæ Ecclesiæ decimus septimus episcopatum suscipit Pontianus annis quinque.		231	7	
Alexander in matrem Mammæam unice pius fuit, et ob id omnibus amabilis.	253	232 233 234	8 9 10	Origenes in Alexandria clarus habetur.
<i>c</i> Alexandrinæ Ecclesiæ duodecimus episcopus ordinatur Heraclas an. xvi.		235 236	11 12	
<i>d</i> Romæ octavus decimus ordinatur episcopus Antheros mense uno. Post quem decimus nonus Fabianus an. xiii.				
<i>e</i> Alexander occiditur Moguntiaci tumultu militari.	254	237	13	<i>f</i> Origenes de Alexandria ad Caseream Palæstinæ transit
				<i>g</i> XXII. MAXIMINUS annis III, et diebus paucis.
Maximinus primus ex corpore militari sine senatus auctoritate ab exercitu imperator electus est.		238 239	1 2	<i>h</i> Maximinus adversum Ecclesiarum sacerdotes persecutionem facit.

SEXTA PERSECUTIO.

Gordiano Romam ingresso Pupienus et Albinus, qui imperium arripuerant, in palatio occisi.		240	5	<i>i</i> Maximinus Aquileiæ a Pupieno occiditur.
				<i>k</i> XXIII. GORDIANUS annis vi.
	255	241 242 243 244	1 2 3 4	
	256	245	5	
		246	6	

l Gordianus admodum adolescens, Parthorum natione superata, cum victor reverteretur ad patriam, fraude Philippi præfecti prætorio haud longe a Romano solo interfectus est. Gordiano milites tumulum ædificant, qui Euphrati imminet, ossibus ejus Romam revecit.

Philippus Philippum filium suum consortem regni facit : primusque omnium ex Romanis imperatoribus Christianus fuit.

m XXIV. PHILIPPUS annis vii.

Quadraginta missus natali Romanæ urbis cucurrerunt: et agon mille annorum actus.		247	1	
--	--	-----	---	--

a Ἀντιοχείας ἐνδέκατος ἐπίσκοπος Ζέβεννος. *Synec.* p. 359, A.

b Ρώμης ἐπίσκοπος ἐννεακαιδέκατος Ποντιανός. *Idem*, p. 361, C.

c Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος (δωδέκατος) Ἡρακλᾶς. *Ibidem*.

d Ρώμης ἐπίσκοπος ἢ Ἀντέρως μῆνα ἕνα (μεθ' οὗ ἐστὶν) Φαβιανός ἔτη ιγ'. *Idem*, p. 361, 362.

e Ἐσφάγη Ἀλέξανδρος ἐν Μογοντιακῷ. *Chron.* p. 268, C.

f Ὀριγένης ἀπὸ Ἀλεξανδρείας εἰς Καισάρειαν Παλαιστίνης μετέστη. *Ibidem*, C.

g Ῥωμαίων κβ' ἐβασίλευσε Μαξιμίνος ἔτη γ'. *Synec.* p. 361, A.

h Μαξιμίνος κατὰ Χριστιανῶν διωγμὸν ἐκίνησεν. *Ibidem*.

i Μαξιμίνος ἀνηρέθη ἐν Ἀκυληῖα. *Idem*, p. 361, B.

k Ῥωμαίων κγ' ἐβασίλευσε Γορδιανός ἔτη ς'. *Synec.* p. 361, D.

l Γορδιανός εἰς Πάρθους ἐλθὼν ἀναιρεῖται ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν, ὑπάρχου Φιλίππου γυνῆ τῷ μετ' αὐτὸν βασιλεύσαντος. *Ibidem*.

m Ῥωμαίων κγ' ἐβασίλευσε Φιλίππος ἔτη γ'. *Idem*, v. 352, B.

OLYMP. CHRISTUS ROM.

Philip-
pus

248

2

R. M. 257

249

3

Regnantibus Philippis millesimus Romanæ urbis expletus est annus : ob quam solemnitatem innumerabiles bestię in circo magno interfectæ : ludique in campo Martio theatrales tribus diebus ac noctibus populo pervigilante celebrati.

Theatrum Pompeii incensum, et Hecatostylon.

250

4

Philippus urbem cognominem sui in Thracia construxit.

251

5

α Alexandrinæ Ecclesiæ tertius decimus episcopatum tenuit Dionysius annis xviii. Hic autem Dionysius vir sui temporis eloquentissimus summa gloria floruit.

252

6

β Philippus senior Veronæ, Romæ junior occiditur. 258 253 7

δ Decius e Pannonia inferioribus Dalmatiis natus fuit; qui cum Philippo patrem et filium interfecisset, ob odium eorum, persecutionem in Christianos movet, qua diaconus Laurentius Romæ martyrium duxit.

ε XXV. DECIUS anno 1, mensibus iiii.

254

1

Romæ amphitheatrum incensum. Jubelæus juxta majores nostros.

SEPTIMA PERSECUTIO.

Antonius monachus in Ægypto nascitur.

ε Romanæ Ecclesiæ episcopatum post Fabiani gloriosam mortem vicesimus suscipit Cornelius, quem tenuit annis tribus, diebus tribus, qui et ipse martyrio coronatus est. Exstant ad eum Cypriani octo epistolæ.

ζ Cyprianus primum rhetor, deinde presbyter, ad extremum Carthaginensis episcopus martyrio coronatur.

Pestilens morbus multas totius orbis provincias occupavit, maximeque Alexandriam et Ægyptum, ut scribit Dionysius, et Cypriani De mortalitate testis est liber.

η Alexandro Hierosolymorum episcopo apud Cæsaream Palæstinæ ob martyrium interfecto, et Antiochiæ Babyla, Mazabanus et Fabius episcopi constituuntur.

θ Decius cum filio in Abruto [αl. Aprutio] occiditur.

ι XXVI. GALLUS, et VOLUSIANUS, Galli filius, annis ii, mensibus iv.

255

1

κ Origenes moritur.

ι Romanæ Ecclesiæ episcopatum tenet vicesimus primus Lucius annis tribus, mensibus tribus [αl. Lucius mensibus octo]. Post quem vicesimus secundus Stephanus annis quatuor. Exstant ad utrumque Cypriani epistolæ.

α Ἀλεξανδρείας (ιγ') ἐπίσκοπος Διονύσιος. *Synec.* p. 363, C.

β Φιλίππος ἀνηρέθη ἅμα τῷ υἱῷ. *Cedrenus* p. 257, C.

γ Ῥωμαίων (κα') ἐβασίλευσε Δέκιος ἔτος α'. *Chron. rasch.* p. 271, A.

δ Δέκιος Φιλίππον ἀνέβλεν ἅμα τοῖς παισὶ, καὶ διὰ τὸ πρὸς Φιλίππον ἔχθος, πικρὸν ἤγειρε κατὰ Χριστιανῶν διωγμὸν, ἐν ᾧ Φαβιανὸς ἐπὶ τῆς Ῥώμης ὁ ταύτης ἐπίσκοπος τὸν μαρτυρικὸν ἀνεδήσατο στέφανον, Βαβυλᾶς τε κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν ἐπισκοπῶν, καὶ Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρος. *Synec.* p. 363, A.

ε Ῥώμης ἐπίσκοπος (κ') Κορνήλιος ἔτη γ'. *Ibidem*, B.

ζ Κυπριανὸς διαπρέπων ἔργοις καὶ λόγοις θεοσεβείας, ὁ μέγας Καρθαγένης ἐπίσκοπος, τῷ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρίῳ τελειοῦται. *Idem*, p. 363, A.

η Ἀντιόχειας ἰδ' ἐπίσκοπος Βαβυλᾶς, (εἶτα) Φαβιανὸς. *Ibidem*, et p. 385, C. Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος Μαζαβάνης. *Ibidem*, et p. 385, C.

θ Δέκιος ἐσφάγη μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐν Ἀδύρτι. *Chron. rasch.* p. 272, A.

ι Ῥωμαίων κς' ἐβασίλευσε Γάλλος καὶ Βολλουσιανὸς ἔτος ἐν, μῆνας δ'. *Niceph.* p. 401, C.

κ Κατὰ τὴν Γάλλου χρόνον λέγει τεθνάναι τὸν Ὀριγένην Εὐσέβιος. *Synec.* p. 377, A.

λ Ῥωμαίων (κα') ἐπίσκοπος Λούκιος ἔτη β'. Στέφανος ἔτη β'. *Idem*, p. 375-381.

a Novatus presbyter Cypriani Romam veniens Novatianum et cæteros confessores sibi sociat, eo quod Cornelius pœnitentes apostatas recepisset. Novatianum prolixis scriptis Dionysius coarguit (1).

OLYMP. CHRISTUS ROM.

	Gallus et Volusianus
256	2

b Gallus et Volusianus, cum adversus Æmilianum, qui in Mœsia res novas machinabatur, ex Urie profecti essent, in foro Flamini, sive, ut alii putant, Interamnæ interfecti sunt. Æmilianus tertio mense invasæ tyrannidis extinctus est.

Valerianus in Rhætia ab exercitu Augustus, Gallienus Romæ a senatu Cæsar appellatus.

c XXVII. VALERIANUS et GALLIENUS annis xv.

	259	257	1
d Antiochiæ quartus decimus constituitur episcopus Demetrianus.		258	2

e Romanæ Ecclesiæ pontificatum suscepit vicesimus tertius Xystus, et tenuit annis duobus, mensibus undecim, diebus sex [al. annis undecim]; cum quo Laurentius martyrismum suscepit.

R. MX. 259 3

OCTAVA PERSECUTIO.

Valerianus in Christianos persecutione commota, statim a Sapore Persarum rege capitur, ibique servitute miserabili consenscit.

	260	4	Valeriano in Persas ducto, Gallienus nostris pacem reddidit.
f Sapor rex Persarum Syriam, Ciliciam et Cappadociam depopulatur.	260	261	5
g Antiochiæ quintus decimus Paulus Samosatenus constituitur episcopus.		262	6
Gallieno in omnem lasciviam dissoluto, Germani Ravennam usque venerunt.	263	7	
	261	264	8
		265	9

Alamanni vastatis Galliis in Italiam transiere. Græcia, Macedonia, Pontus, Asiæ depopulate per Gothos. Quadi et Sarmatæ Pannonias occupaverunt.

Germanis Hispanias obtinentibus Tarracon expugnata est.

h Romanæ Ecclesiæ vicesimus quartus episcopus constituitur Dionysius annis duobus, mensibus tribus, diebus septem [al. annis novem].

i Alexandrinæ Ecclesiæ quartus decimus ordinatur episcopus Maximus annis xviii.	267	11	
l Hierosolymorum episcopatium tenet Hymeneus.	268	12	k Odenathus decurio Palmyrenus collecta agrestium manu ita Persas cecidit, ut ad Ctesiphontem castra poneret.
R. MXX. 262	269	13	

a Ναυατος ἀρεσιάρχης πρεσβύτερος Ῥώμης ἐγνωρίζετο. *Sync.* p. 375, D.

b Γάλλος καὶ Βολλουσιανὸς ἐσφάγησαν ἐν ἀγορᾷ Φλαμενίου. *Idem* p. 376, B.

c Ῥωμαίων ἐβασίλευσεν Οὐαλεριανὸς καὶ Γαλιηνὸς ἔτη ιε'. *Niceph.* p. 401, C.

d Ἀντιοχείας τεσσαρεσκαίδεκάτος ἐπίσκοπος Δημητριανός. *Idem*, p. 381, A.

e Ῥώμης (κγ') ἐπίσκοπος Εὐστός ἔτη θ'. *S.* p. 381, A.

f Σαπῶρης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς καταδραμῶν Συρίαν ἦλθεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ πᾶσαν Καππαδο-

κίαν ἐδῆψε. *Ibidem*, C.

g Ἀντιοχείας ιε' ἐπίσκοπος Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς. *Ibidem*.

h Ῥώμης ἐπίσκοπος (κδ') Διονύσιος ἔτη η'. *Ibidem*.

i Ἀλεξανδρείας (ιδ') ἐπίσκοπος Μάξιμος ἔτη (ιη'). *Ibidem*, B.

k Ὀδέναθος Παλμυρηνὸς ἀνὴρ στρατηγικὸς κατὰ Περσῶν ἀριστεύσας Κτησιφῶντα πολιορκία παρεστίατο. *Idem*, p. 382, C.

l Ἱεροσολύμων (λε') ἐπίσκοπος Ὑμέναιος. *Idem*, p. 387, B.

(1) Apud Syncellum p. 379, D.

OLYMP. CHRISTUS ROM.
Valerianus
et
Gallienus

270 14 Galliae per Posthumum et Victorium
et Tetricum receptæ.

a Paulus Samosatenus a cunctorum prædicatione desciscens, Artemonis hæresim suscitavit. In cujus
locum Antiochenæ Ecclesiæ sextus decimus ordinatur episcopus Domnus.

b Gallienus Mediolani occiditur.

271 15
c XXVIII. CLAUDIUS anno 1, mensibus ix.

272 1

In Alexandria una pars, quæ appellatur Bruchium, quæ per multos annos fuerat obsessa, quia rebel-
labat, tandem destruitur.

Claudius Gothos, Illyricum et Macedoniam vastantes superat. Ob quæ in curia clypeus ei aureus, et
in Capitolio statua aurea collocata est.

d Claudius Sirmii moritur. 263 273 2

Quintilius Claudii frater a senatu Augustus appellatus, decimo septimo [al. nono decimo] imperii die
Aquilie occiditur.

e XXIX. AURELIANUS annis v, mensibus vi.

Aurelianus, Tetrico apud Catalaunos
prodente exercitum suum, Gallias rece-
pit.

274 1 Antiochenæ Ecclesiæ septimus deci-
mus ordinatur episcopus Timotheus.
275 2

f Zenobia apud Immas haud longe ab Antiochia vincitur : quæ, occiso Odenatho marito, Orientis tene-
bat imperium : in qua pugna strenuissime adversus eam dimicavit Pompeianus dux cognomento Francus
[al. Staticus], cujus familia hodieque apud Antiochiam perseverat, ex cujus Evagrius charissimus nobis
presbyter stirpe descendit.

Eusebius Laodicensis insignis habe- 264 276 3
tur.

Aurelianium Romæ triumphantem Tetricus et Zenobia præcesserunt. E quibus Tetricus corrector
postea Lucaniæ fuit : et Zenobia in Urbe summo honore consenuit : a quo hodieque Romæ Zenobia
familia nuncupatur.

g Aurelianus templum Soli ædificat, 277 4
et Romam firmiter muris vallat. 278 5 Primus agon Solis ab Aureliano in-
stitutus.

h Romanæ Ecclesiæ 279 6
episcopatum vicesimus quintus susce-
pit Felix annis v.

NONA PERSECUTIO.

i Aurelianus cum adversum nos persecutionem movisset, fulmen juxta eum comitesque ejus ruit : ac
non multo post inter Constantinopolim et Heracliam in cænophrurio Viæ Veteris occiditur.

a Παῦλος Σαμοσατεύς, τὴν Ἀρτέμυον ἀνανεω-
σάμενος αἵρεσιν, ἐξώσθη. Ἀντιοχείας ἐκκαίδέκατος
ἐπίσκοπος Δομνίνος. Sync. p. 381, A. B.

b Γαλιανὸς ἐσφάγη ἐν Μεδιολάνῳ. Niceph. p.
401, C.

c. Ῥώμης κη' ἐβασίλευσε Κλαύδιος ἔτος ἕν, μῆ-
νας θ'. Sync. p. 384, B, et Niceph. p. 401, C.

d Κλαύδιος τελευτᾷ τὸν βίον μεθ' ὃν Κεντλίος
κατέσχεν ὅλας ἡμέρας ιζ', καὶ ἀπέθανε. Sync. p.
384, C.

e Ῥώμης κθ' ἐβασίλευσεν Αὐρηλιανὸς ἔτη ε', μῆ-
νας ζ'. Sync. p. 385, C, et Niceph. loc. prædic.

f Αὐρηλιανὸς τοὺς Παλμυρηνοὺς ἐχειρώσατο καὶ

Γαλλίαν ὑπέταξεν. Sync. p. 384, D. Ἐν Ἴμμας κα-
λουμένῳ χωρίῳ τοὺς μὲν Παλμυρηνοὺς διέφθειρε,
Ζηνοβίαν δὲ χειρωσάμενος εἰς Ῥώμην ἤγαγε, καὶ
φιλανθρωπίᾳ χρῆσάμενος πολλῇ συνάπτει ταύτην
ἐνδόξως ἀνδρῶν ἐν γερουσίᾳ. Ibidem.

g Αὐρηλιανὸς ἡλίου ναὸν ἐν Ῥώμῃ κατασκευάσατο.
Idem, p. 385, A.

h Ῥωμαίων ἐπίσκοπος Φῆλιξ ἔτη ε'. Idem, p.
386, B.

i Τῷ ζ' αὐτοῦ ἔτει Αὐρηλιανὸς μέλλων διωγμὸν
κινεῖν κατὰ Χριστιανῶν θεῖον κεραυνῷ διακλύεται·
συσκευῆς δὲ γενομένης περὶ αὐτοῦ, ἐκ τῶν κατ' αὐ-
τὸν ἐδολοφονήθη ἐν καινῷ φρουρίῳ. Idem, p. 385, C.

OLYMP. CHRISTUS ROM.

Pro-
bus

Probus Gallias a barbaris occupatas ingenti virtute restituit.

b Anatolius Laodicensis episcopus philosophorum disciplinis eruditus plurimo sermone celebratur.

c Secundo anno Probi, juxta Antiochenos cccxv anno, juxta Tyrios cdlj, juxta Laodicenos cccxv, juxta Edessenos dlxxxviii, juxta Ascalonitas ccclxxx, insana Manichæorum hæresis in commune humani generis malum exorta.

e Saturninus magister exercitus novam Antiochiam exorsus est condere : qui postea imperium molitus invadere, Apamiæ occiditur.

Probus Gallos et Pannonios vineas habere permisit, Almeamque et aureum montem militari manu consitos provincialibus colendos dedit.

f Romanæ Ecclesiæ episcopatum suscepit vicesimus sextus Eutychianus mensibus viii. Post quem vicesimus septimus Gaius annis quinque [al. et Gr. Gaius annis xv].

g Probus tumultu militari apud Sirmium in turri, quæ vocatur Ferrea, occiditur.

a XXX. TACITUS mensibus quinque. Quo apud Patum occiso, obtinuit imperium
XXXI. FLORIANUS diebus lxxxix. Hoc quoque apud Tarsum interfecto Ciliciæ civitatem, regnavit
XXXII. PROBUS annis vi, mensibus iv.

280	1
281	2

282	3
283	4

d Antiochiæ decimus octavus constituitur episcopus Cyrillus.

284	5
285	6

286	7
-----	---

h Alexandrinæ Ecclesiæ quintus decimus episcopus præfuit Theonas annis xix.

i XXXIII. CARUS cum filiis suis CARINO et NUMERIANO annis ii.

287	1
-----	---

k Carus Narbonensis, cum omni Parthorum regione vastata Cochem et Ctesiphontem nobilissimas hostium urbes cepisset, super Tigrim castra ponens fulmine ictus periit.

l Numerianus, cum ob oculorum dolorem lecticula veheretur in Thracia, insidiis Apri socii sui occisus est, vix fetore cadaveris post aliquot dies scelere comperto.

Carinus prælio victus apud Margum occiditur.

a Βασιλεύει Τάκιτος μῆνας ς', οὐ σφαγέντος ἐν Πόντῳ, βασιλεὺς Φλωριανὸς ἡμέρας πη' οὐ σφαγέντος ἐν Τάρσῳ, βασιλεύει Πρόβος ἔτη ς', μῆνας δ'. *Sync. p. 385, D.*

b Ἀνατόλιος ὁ Λαοδικεῖας ἐπίσκοπος φιλοσόφος μαθήμασι διαπρέπων ἐγνωρίζετο. *Idem, p. 386, A.*

c Ἡ τῶν μανέντων Μανιχαίων πανόλεθρος ἀπίθεια τῷ τῶν ἀνθρώπων παρσιθήτῃ βίῳ. *Idem, A.*

d Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος (ιη') Κύριλλος ἔτη ιε'. *Idem, p. 386, C.*

e Σατορνίνος στρατοπεδάρχης τὴν καινὴν Ἀντιόχειαν ἤρξατο κτερίζειν· ὃς ὕστερον ἐπανάστās τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ἐσφάγη ἐν Ἀπαμείᾳ ὑπὸ τῶν ἰδίων. *Idem, p. 386, A.*

f Τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας γέγονεν ἐπίσκοπος

(κς') Εὐτυχιανὸς μῆνας η' μεθ' ἐν Γάιος (κς') ἐπίσκοπος ἔτη ιε'. *Idem, p. 386, C.*

g Πρόβος ἐσφάγη ἐν Σιρμίῳ. *Ibidem, A.*

h Ἀλεξανδρείας (ιε') ἐπίσκοπος Θεωνὸς ἔτη ιη'. *Ibidem, C.*

i Ῥωμαίων βασιλεὺς (λγ') Κάρος σὺν τοῖς παῖσι Κάρινῳ καὶ Νομεριανῷ ἔτη β'. *Ibidem.*

k Κάρος ἀνὴρ Γαλάτης, πολεμήσας Πέρσας, παρ' ἔλαβε Κτησιφώντα, ὃς παρὰ ποταμῷ Τίγριδι στρατοπεδεύμενος, κεραυνῷ κατασκήψαντος, ἀθρόως

ἔμα τῇ σκηνῇ διαφθείρεται. *Ibidem, D.*

l Ὁ Νομεριανὸς ἐπανικνύων ἐκ Περσῶν, καὶ ὀφθαλμιάσας, ὑπὸ τοῦ ἰδίου πενθεροῦ φονεύεται τὴν προηγούμενην ἡμέραν Ἀπερος. *Ibidem.*

OLYMP. CHRISTUS ROM.
Diocletianus.

R. MXL. 267 a XXXIV. DIOCLETIANUS annis xx.
289 4

b Diocletianus Dalmata, scribæ filius imperator electus, statim Aprum in militum concione percussit, Jurans sine suo scelere Numerianum interfectum.

290 2

Diocletianus in consortium regni Herculium Maximianum assumit : qui rusticorum multitudine oppressa, quæ factioni suæ Bacaudarum [al. Bagaridarum] nomen indiderat, pacem Galliis reddit.

	291	3	
Carausius [al. Causarius] sumpta	292	4	Quinquegentiani (al. Quiquegentiani)
purpura Britannias occupavit.	293	5	Africam infestaverunt.
Narseus Orienti bellum intulit.			Carporum et Basternarum gentes in
Tenebræ fuerunt interdiu.			Romanum solum translatae sunt.

c Ægyptum Achilleus obtinuit. Ob quæ Constantius et Galerius Maximianus Cæsares assumuntur in regnum. Quorum Constantius Claudii ex filia nepos fuit : Galerius in Dacia haud longe a Serdica natus. Atque ut eos Diocletianus etiam affinitate conjungeret, Constantius privignam Herculii Theodoram accepit : ex qua postea sex liberos Constantini fratres habuit. Galerius filiam Diocletiani duxit Valeriam. Ambo uxores, quas habuerant, repudiare compulsi.

294 6
295 7
296 8
297 9
298 10
299 11

d Busiris et Coptus civitates provinciae Thebaidos contra Romanos rebelantes, ad solum usque subversæ sunt.

R. ML.

Primus Diocletianus adorari ut Deum se jussit, et gemmas vestibus calceamentisque inseri : cum ante eum omnes imperatores in modum judicum salutarentur, et chlamydem tantum purpuream a privato habitu plus haberent.

e Romanæ Ecclesiæ vicesimus octavus episcopatum suscipit Marcellinus,	270	500	12
annis ix.		301	13

f Alexandria cum omni Ægypto per Achilleum ducem a Romana potestate desciscens, octavo obsidionis mense a Diocletiano capta est. Itaque plurimi per totam Ægyptum gravibus proscriptionibus exsiliisque vexati, interfectis his qui auctores perduellionis exstiterant.

302 14
303 15

g Ecclesiæ Hierosolymorum vicesimus septimus ordinatur episcopus Zabdas.

Juxta Lingonas a Constantio Cæsare lx millia Alamannorum cæsa.

Veturius, magister militiæ, Christianos persequitur milites : paulatim ex illo tempore jam persecutione adversum nos incipiente.	304	16	Galerius Maximianus victus a Narseo ante carpentum Diocletiani purpuratus cucurrit.
--	-----	----	---

DECIMA PERSECUTIO.

Jubelæus secundum majores.

Persecutionis anni decem.

Secundo anno persecutionis Diocletianus Nicomediæ, Maximianus Mediolani purpuram deposuerunt, volente Diocletiano, Galerio et Constantio ex Cæsaribus Augustis factis.

a Διοκλητιανός (λδ) ἔτη κ'. Niceph. p. 401, D.

ἑσαφαν. Idem, p. 266, D.

b Διοκλητιανός Δαλμάτης τὸ γένος, παραλαβὼν τὴν ἀρχήν, τὸν Ἄπερα τὸν τοῦ Νουμεριανοῦ σφαγέα φονεῖ. Sync. p. 387, A.

e Ῥώμης ἐπίσκοπος (κη) Μαρκελλιανός ἔτη β'. Niceph. p. 411, C.

c Διοκλητιανός καὶ Μαξιμιανός Κωνσταντίον καὶ Μαξιμιανὸν Καίσαρας ἐποίησαν. Cedrenus p. 268, A.

f Τῆς Ἀλεξανδρείας σὺν τῇ Αἰγύπτῳ ἀποστατηεῖας, τῇ προσβολῇ τῶν Ῥωμαίων πλειστοὶ ἀνηρέθησαν. Ibidem.

d Διοκλητιανός καὶ Μαξιμιανός τὴν Βούσιριν καὶ τὴν Κοπτὸν πόλεις ἐν Θήβαις τῆς Αἰγύπτου, ἀποστατήσασας τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς, εἰς ἕδαφος κατ-

g Ἱεροσολύμων (λη) ἐπίσκοπος Ζαβδάς. Niceph. p. 410, B.

	OLYMP.	CHRISTUS	ROM.	Diocle- tianus	
Thermæ Romæ Diocletianæ factæ, et Maximinianæ Carthagini.	274	305	17		Galerius Maximianus, superato Narseo, et uxoribus ac liberis, sororibusque ejus captis, a Diocletiano ingenti honore suscipitur.
a Ecclesiæ Hierosolymorum vicesimus octavus præfuit Hermon annis xxxviii.		306	18		b Antiochiæ decimus nonus constituitur episcopus Tyrannus.
Terræ motu horribili apud Tyrum et Sidonem multa opera conciderunt, et populus innumerabilis oppressus est.		307	19		
c Alexandrinæ Ecclesiæ sextus decimus post Theonam ordinatur episcopus Petrus, qui postea nono persecutionis anno gloriose martyrium perpetravit.					
Diocletianus et Maximianus Augusti insigni pompa Romæ triumpharunt, antecedentibus currum eorum Narsei conjuge, sororibus, liberis et omni præda, qua Parthos spoliaverant.					
d Nono decimo Diocletiani anno, mense Martio, in diebus Paschæ, ecclesiæ subversæ sunt.					
e Romæ vicesimus nonus episcopus constituitur Eusebius mensibus sex. Post quem tricesimus Ecclesiam tenet Miltiades annis iv.		308	20		Ordinatus est sanctus Mellox archiepiscopus Rothomagensis II.
					XXXV. GALERIUS solus biennio Augustus imperium tenuit.

R. MLX.

g Galerius Maximianus vicesimo primo imperii sui anno moritur.	272	309	1		f Maximus et Severus a Galerio Maximiano Cæsares facti.
--	-----	-----	---	--	---

h Constantius sexto decimo imperii anno diem obiit in Britannia Eboraci. Post quem filius ejus Constantinus ex concubina Helena procreatus regnum invadit. Quarto autem persecutionis anno Constantinus regnare orsus.

i Severus Cæsar a Galerio Maximiano contra Maxentium missus, Ravennæ secundo anno imperii sui interficitur.

k Licinius a Galerio Carnunti in Pannoniis imperator factus.

l XXXVI. CONSTANTINUS annis xxxi, mensibus l.

m Maxentius Herculi Maximiani filius a prætorianis militibus Romæ Augustus appellatur.	311	1			
--	-----	---	--	--	--

a Ἱεροσολύμων (λθ') ἐπίσκοπος Ἑρμῶν. *Niceph.* p. 410, B.

b Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος (ιθ') Τύραννος ἐτῆ ιγ'. *Ibidem*, p. 417, D.

c Μετὰ Θεωνᾶν διαδέχεται τὴν ἐπισκοπὴν τῶν ἐπ' Ἀλεξανδρείας Πέτρος, θς, ἐννάτω ἔτει τοῦ διωγμοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθεὶς, τῷ τοῦ μαρτυρίου κατεκοσμήθη στεφάνῳ. *Eusebius Hist. eccl. VII, 32, et Chron. pasch.* p. 276, C.

d Ἔτους ιθ' τῆς Διοκλητιανοῦ βασιλείας μηνὶ δύστρω, ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, ἐπλωτο πανταχόσε βασιλικά γράμματα, τὰς Ἐκκλησίας εἰς ἔδαφος φέρειν. *Chron. pasch.* p. 276, 277.

e Ῥώμης ἐπίσκοπος (κθ') Εὐσέβιος ἐτῆ δ. Μιλτιάδης ἐτῆ δ. *Niceph.* p. 411, D.

f Γαλέριος δύο Καίσαρας ἐποίησεν Μαξιμίον καὶ

Σευήρον. *Chron. pasch.* p. 278, B.

g Βασιλεύσας ἔτη ις' Γαλέριος ἐτελεύτησε. *Ibidem*.

h Βασιλεύσας Κωνσταντῖος ἐπὶ ἔτη ιγ' ἀπέθανε, καὶ διεδέξατο αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος, ὁ νόθος ἐξ Ἑλένης αὐτῷ γενόμενος. *Ibidem*.

i Ὁ Γαλέριος Μαξιμιανὸς Σευήρον ἀπέστειλεν τῷ Καίσαρα, ἵνα Μαξέντιον ἀνέλῃ. Καὶ ἀνηρέθη Σευήρος ἐν πολέμῳ. *Ibidem*.

k Λικίνιος ἀνηγορεύθη εἰς Καρνούντα. *Ibidem*, p. 279, B.

l Ῥωμαίων λς' ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος ἐτῆ ιδ' (λ') καὶ μῆνας ι'. *Ibidem*, D.

m Οἱ ἐν Ῥώμῃ στρατιῶται ἀνηγόρευσαν Μαξέντιον, τὸν υἱὸν Μαξιμιανοῦ τοῦ Ἐρκοῦλου, βασιλέα. *Cedrenus v.* 270. A.

OLYMP. CHRISTUS ROM.

Constan-
tinus

312 2

Herculius Maximianus a filia **Fausta** detectus, quod dolum **Constantino** viro suo pararet, **Maesilia** fugiens occiditur.

Quirinus episcopus **S'cianus** gloriose pro Christo interficitur. Nam manuali [*al. navali*] mola ad collum ligata e ponte præcipitatus in flumen diutissime supernatavit, et cum spectantibus collocutus, ne sui tererentur exemplo, vix, orans ut mergeretur, obtinuit.

a Romanæ Ecclesiæ Silvester tricesimus primus ordinatur episcopus annis XII. [al. XXI.]	273	513 314	3 4	Subrogatus Mutianus archiepiscopus Rothomagensis III, qui interfuit concilio Arelatensi I.
---	-----	------------	--------	---

b Maximianus [*al. et Gr. Maximinus*], persecutione in Christianos facta, cum jam a **Licinio** puniendus esset, apud **Tarsum** moritur.

c Alexandrinæ Ecclesiæ decimus septimus ordinatur episcopus Achillas.		315 316	5 6	d Maxentius juxta pontem Milvium a Constantino superatus occiditur.
---	--	------------	--------	--

e Hierosolymorum tricesimus nonus constituitur episcopus R. MLXX. Macarius.	274	317 318 319	7 8 9	Bellum Cibalense adversus Licinium.
---	-----	-------------------	-------------	---

f Diocletianus haud procul a **Salonis** in villæ suæ palatio moritur, et solus omnium privatus inter deos refertur.

g PAX NOSTRIS A CONSTANTINO REDDITUR.

275 320 10
321 11

h Crispus et **Constantinus**, filii **Constantini**, et **Licinius** adolescens, **Licinii Augusti** filius, **Constantini** ex sorore nepos, **Cæsares** appellantur. Quorum **Crispum Lactantius** Latinis litteris erudit, vir omnium suo tempore eloquentissimus, sed adeo in hac vita pauper, ut plerumque etiam necessarii indigerit, nedum deliciis.

322 12
323 13
324 14
276 325 15

i Alexandrinæ Ecclesiæ decimus octavus episcopus ordinatur **Alexander**, a quo **Arius** presbyter de Ecclesia ejectus multos suæ impietati sociat: ad quorum perfidiam coarguendam synodus trecentorum decem et octo episcoporum in **Nicæam** urbem **Bithyniæ** congregata omnes hæreticorum machinas hominibus oppositione delevit.

k Licinius de palatio suo Christianos pellit.	326	16	Basileus Anasiæ Ponticæ episcopus sub Licinio martyrio coronatur.
--	-----	----	---

a Ῥώμης (λα') ἐπίσκοπος Σιλβεστρος ἔτη κη'. *Niceph. p. 411, D.*

b Μαξιμίνος, κατὰ Χριστιανῶν ἐπινοήσας, ἡττηθεὶς ὑπὸ Λικινίου ἐν Κιλικίᾳ φυγὰς ὤλετο. *Cedrenus p. 272, C, et Chron. pasch. p. 280, B.*

c Ἀλεξανδρείας (ιζ') ἐπίσκοπος Ἀχιλλᾶς ἔτος ἐν. *Niceph. p. 416, C.*

d Τὸν Μαξιμόνιον ἀνεῖλε Κωνσταντῖνος πολέμῳ, ὃς παρεῖς εἰς τὸν Τίβεριν ποταμὸν, εἰς τὴν γέφυραν Νουαδίου, βασιλεύσας ἔτη γ'. *Chron. pasch. p. 278, C. et 280, B.*

e Ἐπιπέλιμον (αθ') ἐπίσκοπος Μακίριος. *Idem p. 410, B.*

f Δουκλιητιανὸς ἕωσθεύσας τὸ πνεῦμα ἀπέβηξεν. *Cedrenus p. 269, B.*

g Ὁ Χριστιανὸν πάντα διωγμὸς. *Idem p. 272, C.*

h Κωνσταντῖνος Ἀβγουστος Κωνσταντῖον καὶ Κρῖστον τοὺς ἑαυτοῦ υἱοὺς Καίσαρας ἀνηγόρευσε. *Chron. pasch. p. 281, C.*

i Ἀλεξανδρείας (ιη') ἐπίσκοπος Ἀλέξανδρος, ὃ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ συνῆλθ. *Niceph. p. 416, C.*

k Λικίνιος ἔρξατο κατὰ Χριστιανῶν ἐπιγίμνι κατεῖν. *Cedrenus p. 282, D.*

OLYMP. CHRISTUS ROM.

			Constan- tinus	
Constantinus, filius Constantini, Cæsar factus.		327	17	a Licinius Thessalonice contra jus sacramenti privatus occiditur.
Nazarius rhetor insignis habetur.		328	18	
Constantinus cum R. MLXXX. 277	277	329	19	Subrogatus Severus archiepiscopus Rothomagensis IV.

b Crispus Constantini filius et Licinius junior, Constantiæ Constantini sororis et Licinii filius, crudelissime interficiuntur anno imperii sui nono.

330 20

c Vicennalia Constantini Nicomediæ acta, et sequenti anno Romæ edita.

HUC USQUE HISTORIAM SCRIBIT EUSEBIUS PAMPHILI MARTYRIS CONTUBERNALIS, CUI NOS ISTA SUBJECIMUS.

331 21

Arnobius rhetor in Africa clarus habetur: qui cum in civitate Siccæ ad declamandum juvenes erudit, et adhuc ethnicus ad credulitatem somniis impelleretur, neque ab episcopo impetraret fidem, quam semper impugnaverat, elucubravit adversus pristinam religionem luculentissimos libros: et tandem velut quibusdam obsidibus pietatis fœdus impetravit.

Drepanam Bithyniæ civitatem in honorem martyris Luciani ibi conditi Constantinus instaurans, ex vocabulo matris suæ Helenopolim nuncupavit.

In Antiochia Dominicum, quod vocatur Aureum, ædificari cœptum. 332 22 Constantinus uxorem suam Faustam interfecit.

Donatus agnoscitur: a quo per Africam Donatiani.

Antiochiæ post Tyrannum vicesimus ordinatur episcopus Vitalis. Post quem vicesimus primus Philogonus. Cui successit vicesimus secundus Paulinus. Post quem vicesimus tertius Eustachius. Quo in exsilium ob fidem truso, usque in præsentem diem, Ariani Ecclesiam occupaverunt, id est Eulalius, Eusebius, Euphronius, Placillus, Stephanus, Leontius, Eudoxius, Meletius, Euzoius, Dorotheus, rursum Meletius. Quorum idcirco tempora non digessi, quod eos hostes potius Christi, quam episcopos, judicem.

278 333 23 Porphyrius misso ad Constantinum insigui volumine exsilio liberatur.

Juvenus presbyter, natione Hispanus, Evangelia heroicis versibus explicat.

Alexandrinæ Ecclesiæ decimus nonus ordinatur episcopus Athanasius. 334 24 Ditatur Constantinopolis pene omnium urbium nuditate, quæ ante Byzantium dicta.
Metrodorus philosophus agnoscitur. 335 25
Edicto Constantini gentilium templa subversa sunt.

Romæ tricesimus secundus Ecclesiam tenuit Marcus mensibus octo. Post quem tricesimus tertius ordinatus est Julius annis sedecim, mensibus quatuor.

336 26 Romani Gothos in Sarmatarum regione vicerunt.
Constantius filius Constantini pro- 279 337 27 Pestilentia et fame innumerabilis multitudo in Syria Ciliciaque perit.
vehitur ad regnum.
Sarmatæ et Limigantes dominos suos, 338 28 Calocærus in Cypro res novas molibus
qui nunc Archaragantes R. MXC. 339 29 opprimitur.
vocantur, facta manu,
in Romanum solum expulerunt.

a Λικίνιος τέλος σφαγείς. Chron. pasch. p. 282, B.

b Κωνσταντίνος Κρίσπον τὸν ἴδιον υἱὸν Καίσαρα θύνα καὶ διαβληθέντα αὐτῷ ἀπέλεν. Ibidem, D.

c Κωνσταντίνος εἰκοσαετηρίδα τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἤξε, καὶ ἔδωκεν ἐν τῇ Ῥώμῃ βικεννάλια. Ibidem, C.

OLYMP. CHRISTUS ROM.

Constantinus.

Tricennialibus Constantini Dalmatius Cæsar appellatur. 340 30 Pater rhetor Romæ gloriosissime docet.

Nazarii rhetoris filia in eloquentia patri cœquatur, cui nomen Eunomia fuit.

Eustachius Constantinopolitanus presbyter agnoscitur : cujus industria in Hierosolymis martyrium constructum est.

Tiberianus vir disertus præfectus prætorio Gallias regit.

280 341 31

Constantinus extremo vitæ suæ tempore ab Eusebio Nicomediensi episcopo baptizatus, in Arianum dogma declinat : a quo usque in præsens tempus ecclesiarum rapinæ, et totius orbis est secuta discordia.

Constantinus, cum bellum pararet in Persas, in Acyrone [*al.* Acinore] villa publica juxta Nicomediam moritur, anno ætatis LXIII [*al.* LXVI] : post quem tres liberi ejus ex Cæsaribus Augusti appellantur.

XXXVII. CONSTANTIUS, CONSTANTINUS, et CONSTANS, annis xxiv, mensibus v, diebus xii.

Sapor rex Persarum Mesopotamia vastata, duobus ferme mensibus Nisibin obsedit.	342	1	Ablavius præfectus prætorio, et multi nobilium interfecti.
	343	2	Jacob Nisibenus episcopus agnoscitur: ad cujus preces sæpe urbs discrimine liberata est.

Dalmatius Cæsar, quem patruus Constantinus consortem regni filiis reliquerat, factione Constantini patruelis et tumultu militari, anno imperii sui tertio, occiditur.

344 3

Ex hoc loco impietas Ariana, Constantii regis fulta præsidio, exsiliis, carceribus, et variis afflictionum modis primum Athanasium, deinde omnes non suæ partis episcopos persecuta est.

Subrogatus Eusebius archiepiscopus Rothomagensis V.

Vario eventu adversum Francos a Constante pugnatur.	345	4	Constantinus bellum fratri inferens juxta Aquileiam Alsæ occiditur.
Multæ Orientis urbes terræ motu horribili conciderunt.	281 346	5	Audæus in Syria Cœle clarus habetur, a quo hæresis Audæana.
Antiochiæ Dominicum aureum dedicatur.	347	6	Paulus crudelitate Philippi præfecti (nam fautor Macedonii partium erat) et Arianorum insidiis strangulatur.
Macedonius artis plumariæ in locum Pauli ab Arianis episcopis subrogatur: a quo nunc hæresis Macedoniana.			

Hermogenes magister militiæ Constantinopoli tractus a populo ob episcopum Paulum, quem regis imperio et Arianorum factione pellebat.

Franci a Constante perdomiti, et pax cum eis facta.

348 7

Maximus Trevirorum episcopus clarus habetur : a quo Athanasius Alexandriae episcopus, cum a Constantio quæreretur ad pœnam, honorifice susceptus est.

Neocæsarea in Ponto sub- R. MC. reversa, excepta ecclesia, et episcopo, cæterisque qui ibi reperti sunt.	282 349	8	Titianus vir eloquentissimus præfecturam prætoriam apud Gallias administrat.
Athanasius ad Constantis [<i>al.</i> Constantii] litteras Alexandriam regreditur.	350	9	Sapor rex Persarum Christianos persequitur.
Magnis rei publicæ expensis in Seleucia Syriæ portus effectus.	351	10	Dyrrachium corruiit terræ motu : et tribus diebus ac noctibus Roma nutavit : plurimæque Campaniæ urbes versatæ.
Eusebius episcopus Emisenus Arianae signifer factionis, multa et varia conscribit.	352	11	Rursum Sapor tribus mensibus obsedit Nisibin.
Solis facta defectio.			

OLYMP. CHRISTUS ROM.

Constan-
tius

283 353 12

Bellum Persicum nocturnum apud Singaram, in quo haud dubiam victoriam militum stoliditate perdidimus. Neque vero ullum Constantio ex novem gravissimis praeliis contra Persas gravius bellum fuit. Nam, ut alia omittam, Nisibi obsessa, Bizabdæ et Amida captæ sunt.

Quadragesimus Maximus post Macarium Hierosolymorum episcopus moritur. Post quem Ecclesiam Ariani invadunt: id est Cyrillus, Euty chius, rursus Cyrillus, Irenæus, tertio Cyrillus, Hilarius, quarto Cyrillus; quorum Cyrillus, cum a Maximo fuisset presbyter ordinatus, et post mortem ejus ita ei ab Acacio, episcopo Cæsariensi, et cæteris episcopis Arianis episcopatus promitteretur, si ordinationem Maximi repudiasset, diaconus in ecclesia administravit: ob quam impietatem sacerdotii mercede pensatus, Heraclium, quem moriens Maximus in suum locum substituerat, varia fraude sollicitans, de episcopo in presbyterumegradavit.

354 13

Romanæ Ecclesiæ tricesimus quartus ordinatur episcopus Liberius. Quo in exsilium ob fidem truso, omnes clerici juraverunt quod nullum alium susciperent. Verum cum Felix ab Arianis fuisset in sacerdotium substitutus, plurimi pejeraverunt: et post annum cum Felice ejecti sunt; quia Liberius tædio victus exsilii, et in hæretica pravitate subscribens, Romam quasi victor intraverat.

Romæ populus adversus Magnentianos rebellans ab Heraclida senatore proditur.

Vetranioni apud Naissum a Constantio regium insigne detractum.

Magnentio apud Augustodunum arripiente imperium, Constans haud longe ab Hispania, anno ætatis suæ tricesimo, imperij sui tertio decimo, in castello, cui nomen est Helene, interficitur. Quam ob rem turbata re publica, Vetranio Mursæ, Nepotianus Romæ imperatores facti.

Nepotiani caput pilo per Urbem circumlatum, multæque proscriptiones nobilium et cædes factæ.

Nonnulli nobilium Antiochiæ a Gallo

355 14
356 15

Gallus Constantii patruelis Cæsar factus.

Magnentius Mursæ victus: in quo prælio Romanæ vires concenterunt.

Gallus Judæos, qui interfectis per noctem militibus arma ad rebellandum invaserant, oppressit, cæsis multis hominum millibus, usque ad innoxiam ætatem: et civitates eorum Diocæsaream, Tiberiadem, et Diospolim, plurimaque oppida igni tradidit.

Gennadius Forojuliensis orator Romæ insignis habetur.

284 357 16
358 17

Minervius Burdigalensis rhetor Romæ florentissime docet.

Magnentius Lugduni in palatio propria se manu interficit: et Decentius frater ejus, quem ad tuendas Gallias Cæsarem miserat, apud Senonas laqueo vitam explet.

R. MCX.

359 18

Silvanus in Gallia res novas molitus vicesimo octavo die extinctus est.

Gallus Cæsar sollicitatus a Constantio patrueli, cui in suspicionem ob regiam indolem venerat, Istriæ [al. Histone] occiditur.

Victorinus rhetor et Donatus grammaticus præceptor meus Romæ insignes habentur: e quibus Victorinus etiam statuam in foro Trajani [al. Romano] meruit.

Aleimus et Delphidius rhetores in Aquitania florentissime docent.

360 19

Paulinus et Rhodanus Galliarum episcopi in exsilium ob fidem trusi.

Petrus Cæsaraugustæ orator insignis docet.

Donatus, a quo supra Donatianos dici in Africa memoravimus, Carthagine pellitur. Quidam sectatores ejus etiam Montenses vocant, eo quod ecclesiam Romæ primum in monte habere cœperunt.

Eusebius Vercellensis episcopus, et Lucifer, ac Dionysius Caralitanae, et Mediolanensis Ecclesiæ episcopi, Pancratius quoque Romanus presbyter, et Hilarus diaconus distantibus inter se ab Arianis et a Constantio damnantur exsiliis.

Julianus frater Galli Mediolani Cæsar appellatur.

285 361 20

Reliquiæ apostoli Timothei Constantinopolim invecatæ.

Sarmatha, Amathas, et Macarius discipuli Antonii insignes habentur. Liberius episcopus Romanus in exsilium mittitur.

OLYMP. CHRISTUS ROM.

Constantius

Antonius monachus centesimo quinto anno ætatis in eremo moritur, solitus multis ad se venientibus de Paulo quodam Thebæo miræ beatitudinis viro referre complurâ : cujus nos exitum brevi libello explicuimus.

Hilarius episcopus Pictaviensis factione Saturnini Arelatensis episcopi, reliquorumque qui cum eorant, Arianorum, ante triennium in Phrygiam pulsus libros de nostra religione componit.

Saraceni in monasterium beati Antonii irruentes Sarmatham interficiunt.

Magnæ Alamannorum copiæ apud Argentoratum [*al.* Argentarium, *infra* Argentarium], oppidum Galliarum, a Cæsare Juliano oppressæ.

Evanthius eruditissimus grammaticorum Constantinopoli diem obiit : in ejus locum ex Africa Chrestus assumitur.	362	21	Constantio Romam ingresso, ossa Andræ apostoli, et Lucæ evangelistæ a Constantinopolitanis miro favore suscepta.
--	-----	----	--

Paulinus Trevirorum episcopus in Phrygia [*al.* Pythia] exsulans moritur.

Nicomedia terræ motu funditus eversa, vicinis urbibus ex parte versatis.

363 22

Synodus apud Ariminum et Seleuciam Isauriæ facta : in qua antiqua Patrum fides, decem primum legatorum, dehinc omnium prodicione damnata est.

Hilarius, cum apud Constantinopolim librum pro se Constantio porrexisset, ad Gallias rediit.	364	23	Honoratus ex præfecto prætorio Galliarum primus Constantinopoli præfectus urbi factus.
--	-----	----	--

Macedonius Constantinopoli pellitur.

Gratianus, qui nunc imperator est, nascitur.

Omnes pene toto orbe Ecclesiæ sub nomine pacis et regis Arianorum consortio polluuntur.

Constantius Mopsocrenis inter Ciliam Cappadociamque moritur, anno ætatis XLV [<i>al.</i> XLII].	286	365	24 Constantinopoli maxima ecclesia dedicatur. Gallia per Hilarium Ariminensis [<i>al.</i> Arianæ] perfidiæ dolos damnat.
--	-----	-----	--

Meletius Sebastie Armeniorum episcopus ab Acacio et Georgio episcopis Arianis Antiochiæ transfertur : et post non grande temporis intervallum, cum presbyteros, qui ab Eudoxio antecessore suo depositi fuerant, suscepisset, exsilii justissimam causam subita fidei demutatione delusit.

Georgio per seditionem populi incenso, qui in locum Athanasii ab Arianis fuerat ordinatus, Athanasius Alexandriam revertitur.	366	1	XXXVIII. JULIANUS anno uno, mensibus octo.
---	-----	---	--

Juliano ad idolorum cultum converso, blanda persecutio fuit illiciens magis, quam impellens ad sacrificandum : in qua multi ex nostris voluntate propria corruerunt.

Eusebius et Lucifer de exsilio revertuntur : e quibus Lucifer ascitis duobus confessoribus Paulinum, Eustachii episcopi presbyterum, qui se nunquam hæreticorum communione polluerat, in parte catholica Antiochiæ episcopum facit.

367	2	Æmilianus ob ararum subversionem Borostori a vicario incenditur.
-----	---	--

Prohæresius sophista Atheniensis, lege data, ne Christiani liberalium artium doctores essent, cum sibi specialiter Julianus concederet, ut Christianos doceret, scholam sponte deseruit.

Ecclesia Antiochiæ clausa, et gravissima imminentis persecutionis procella Dei voluntate sopita est. Nam Julianus in Persas profectus nostrum post victoriam diis sanguinem voverat : ubi a quodam simulato perfuga ad deserta perductus, cum fame et siti Apostata perdidisset exercitum, et inconsultius a suorum erraret agminibus, ab obvio forte hostium equite conto illa perfossus interiit, anno ætatis XXXI [*al.* XXXII]. Post quem sequenti die Jovianus ex primicerio domesticorum imperator factus est.

XXXIX. JOVIANUS mensibus octo.

Jovianus rerum necessitate compulsus Nisibin et magnam Mesopotamiæ partem Sapori regi Persarum tradidit.	368	1	Subrogatus Marcellinus arenepiscopus Rothomagensis VII.
--	-----	---	---

Synodus Antiochiæ a Meletio et suis facta, in qua *homousio anomæo*que rejecto, medium inter hæc *homousion* Macedonianum dogma vindicaverunt.

Jovianus cruditate, sive odore prunarum, quas nimias adoleri jusserat, Dadastanæ moritur, anno ætatis xxxiv. Post quem Valentinianus tribunus scutariorum, e Pannonia Cibalensis apud Nicæam Augustus appellatus, fratrem Valentem Constantinopoli in consortium regni assumit.

OLYMP. CHRISTUS ROM.
Valentinianus
et
Valens

Apollinaris Laodicensis episcopus multa moda nostræ religionis scripta componit.	R. MCXX. 287	369	1	XL. VALENTINIANUS, et VALENS annis xii, mensibus v.
Valentinianus egregius alias imperator et Aureliano moribus similis, nisi quod severitatem ejus nimiam et parcitatem quidam crudelitatem et avaritiam interpretabantur.				
Terræ motu per totum orbem facto, mare litus egreditur, et Siciliæ multarumque insularum in- numerabiles populos opprimit.				
Valens ab Eudoxio Arianorum epi- scopo baptizatus nostros persequitur.		570	2	
Procopius, qui apud Constantinopolim tyrannidem invaserat, apud Phrygiam salutarem extinctus est : et plurimi Procopianæ partis cæsi atque proscripti.				
Romanæ Ecclesiæ tricesimus quintus ordinatur episcopus Damasus. Et post non multum temporis in- tervallum Ursinus [<i>al.</i> Ursicinus] a quibusdam episcopus constitutus Sicininum cum suis invadit : quo Damasianæ partis populo confluyente, crudelissimæ interfectiones diversi sexus perpetratae.				
Gratianus Valentiniani filius Ambia- nis imperator factus.		371	3	Apud Atrebatas lana e cælo phœnix mista defluit. Hilarius Pictaviensis episcopus moritur.
Tanta Constantinopoli est orta tempestas, ut miræ magnitudinis decidens grando nonnullos homi- num interfecerit.				
Libanius Antiochenus rhetor agno- scitur.		372	4	Nicæa, quæ sæpe ante corruerat, terræ motu funditus eversa.
Agon Constantinopoli a Valente red- ditus.	288	373	5	Eusebius Vercellensis episcopus moritur.
Athanasius rex Gothorum in Christianos persecutione mota plurimos interficit : et de propriis se- dibus in Romanum solum expellit.				
Magna fames in Phrygia.		374	6	Constantinopoli Apostolorum Marty- rium dedicatur.
Lucifer Caralitanus episcopus moritur, qui cum Gregorio episcopo Hispaniarum, et Philone Libya, nunquam se Arianæ miscuit pravitati.				
Maximinus præfectus annonæ maleficus ab imperatore investigare jussus, plurimos Romæ nobilium occidit.				
Valentinus in Britannia, antequam tyrannidem invaderet, oppressus est.		375	7	Presbyter Sirinus [<i>al.</i> Sirmii] nequis- sime decollatur, quod Octavianum ex- proconsule apud se latitantem proderet noluisset.
Lex datur, nobilitate deleta, ut quique quarto gradui jungantur.				
Didymus Alexandrinus multa de nostro dogmate per notarios commentatur : qui post quintum nati- vitatæ suæ annum luminibus orbatus elementorum quoque ignarus fuit.				
Probus præfectus Illyrici iniquissimis tributorum exactionibus ante provincias, quas regebat, quam a barbaris vastarentur, erasit.				
Eunomius discipulus Aetii Constantinopoli agnoscitur, a quo hæresis Eunomiana.				
Saxones cæsi Deusone in Franco- rum regione.	189	376 377	8 9	Burgundionum octoginta ferme mil- lia, quod nunquam antea, ad Rhenum descenderunt.
Clearchus præfectus urbis Constantinopoli agnoscitur : a quo necessaria et diu expectata votis aqua inducitur civitati.				
Alexandriæ vicesimus ordinatur episcopus Petrus : qui post Valentis interitum tam facilis in reci- piendis hæreticis fuit, ut nonnullis suspicionem acceptæ pecuniæ intulerit.				
Melania nobilissima mulierum Romanarum et Marcellini quondam consulis filia, unico prætere tunc				

urbano filio derelicto, Hierosolymam navigavit : ubi tanto virtutum præcipueque humilitatis miraculo fuit, ut Theclæ nomen acciperet.

	OLYMP. CHRISTUS		ROM.	
			Valenti- nianus et Valens	
	378		10	
	379		11	

Aquileienses clerici, quasi chorus beatorum habentur. **R. MCXXX.**

Valens, lege data, ut monachi militarent, nolentes fustibus jussit interfici [*al. fluctibus necari*].

Post Auxentii seram mortem, Mediolani Ambrosio episcopo constituto, omnis ad fidem rectam Italia convertitur.

Theodulus miserabilis presbyter, dum adversus conscientiam furoris sui sacrificia Deo offerre aude- ret, in mediis precibus eliditur.

Valentinianus, subita sanguinis eruptione, quod Græce *apoplexis* vocatur, Brigitione moritur. Post quem Gratianus assumpto in imperium Valentiniano fratre, cum patruo Valente regnat.

Apollinarius Laodicensis jactatione ingenii quosdam errores pertinaciter asseverans, hæresim sui nominis suscitavit, quam Damasus habito Romæ concilio damnavit.

Theodosius Theodosii postea imperatoris pater, et plurimi nobilium occisi.

Photinus in Galatia moritur, a quo Photinianorum dogma Judaicum (1) : qui multa continentiae et ingenii bona uno superbia malo perdidit [*al. decoloravit*].

Alamannorum triginta circiter millia apud Argentariam oppidum Galliarum ab exercitu Gratiani strata.	380	12		Basilii Cæsariensis episcopus Capadociae clarus habetur.
--	-----	----	--	--

Florentinus et Bonosus [*al. Bosonius*] et Rufinus insignes monachi habentur : e quibus Florentinus tam misericors in egentes fuit, ut vulgo pater pauperum vocatus sit.

Superatis in congressione Romanis, Gothi funduntur in Thraciam.	290	381	13	
---	-----	-----	----	--

Gens Hunorum Gothos vastat : qui a Romanis sine armorum depositione suscepti, per avaritiam Maximi ducis ad rebellandum fame coacti sunt.

	382	14		Valens de Antiochia exire compulsus sera pœnitentia nostros de exiliis revocat.
--	-----	----	--	---

Lacrymabile bellum in Thracia : in quo, deserente equitum præsidio, Romanæ legiones a Gothicis cinctæ usque ad internecionem cæsæ sunt. Ipse imperator Valens, eum sagitta saucius fugeret, et ob dolorem nimium sæpe equo laberetur, ad cujusdam villæ casam deportatus est. Quo persequentibus barbaris, et incensa domo, sepultura quoque caruit.

Ab Urbe condita, usque ad extremum hujus operis annum, sunt anni **MCXXXI** hoc modo : Sub regibus anni **CCXL** ; sub consulibus anni **CDLXIV** ; sub Augustis et Cæsaribus anni **CDLXXVII**.

Colliguntur omnes anni usque in consulatum Valentis sexies, et Valentiniani Junioris iterum Augusti, a quinto decimo Tiberii anno et prædicatione Domini Jesu Christi anni **CCCL**.

A secundo anno Darii regis Persarum, quo tempore templum Hierosolymis instauratum est, anni **DCCCXCIX**.

Ab olympiade prima, qua ætate apud Hebræos Isaias prophetabat, anni **MCLVI**.

A Salomone et prima ædificatione templi, anni **MCCCXXI**.

A captivitate Trojæ, quo tempore Samson apud Hebræos erat, anni **MDLXI**.

A Moyse et Cecrope primo rege Atticæ, anni **MDCCCXC** [*al. MDCCCXCIII*; *al. MDCCCXCX*].

Ab Abraham et regno Nini et Semiramidis, anni **MMCCCXCV**.

Continet omnis canon ab Abraham usque ad tempus superscriptum annos **MMCCCXCV**.

A diluvio usque ad Abraham supputantur anni **DCCCXCII** [*al. DCCCXLI*].

Et ab Adam usque ad diluvium, anni **MMCCXLI**.

Fiunt ab Abraham usque ad quintum decimum Valentis annum, id est usque post consulatum ejus sexies, et Valentiniani iterum Augusti, omnes anni **VMDXXXIX** [*al. VMDLXXIX*].

HUC USQUE HIERONYMUS PRESBYTER ORDINEM PRÆCEDENTIUM DIGESSIT ANNOBVM.

(1) Recte *Judaicum* pro *inductum*. Nam judaizantem Photinum ecclesiastica narrat historia. Porro sequentem de Photini superbia pericopen stulti aliquot amanuenses ad proximam S. Basilii magni pericopem transtulerunt ; quod mendum non agnovit in Adn. Scaliger, sed Pontacum non fugit, codices etiam Vaticani coarguunt, et Basilium sanctissimum ab iniqua criminatione defendunt.

SAMUELIS PRESBYTERI ANIENSIS TEMPORUM USQUE AD SUAM ÆTATEM RATIO

E LIBRIS HISTORICORUM SUMMATIM COLLECTA.

OPUS EX HAICANIS QUINQUE CODICIBUS AB JOANNE ZOHRABO DOCTORE ARMENIO
DILIGENTER EXSCRIPTUM ATQUE EMENDATUM JOANNES ZOHRABUS
ET ANGELUS MAIUS PRIMUM CONJUNCTIS CURIS
LATINITATE DONATUM NOTISQUE IL-
LUSTRATUM EDIDERUNT.

(Mediolani, regis typis, MDCCCXVIII.)

DE SAMUELE PRÆFATIO.

I. *Samuelis summarium commode cum Eusebio conjungitur.* — Postquam *Eusebii Chronici* curis editionisque labore tandem aliquando defuncti fuimus, ea statim cogitatio nos subiit, solitissime mallems istos Canones in lucem emittere, an ut multi Græci, ut Syri, ut Latini (quos inter princeps Eusebii interpret D. Hieronymus primusque editor Mediolanensis Mombritius), Eusebianum opus consecutorum temporum gestis commutaverunt; nos quoque item editionem nostram posteriore aliqua historia continuavimus. Equidem ubi de prosequendis Canonibus sententia placuit, nihil opportunius fuit Samuele chronographo Armenio, cujus omnis industria in eo diligentissime versata est, ut apud gentiles suos Eusebii sibi personam vocemque capesseret. Nam cum universo opere Eusebii, latiore nimirum historia ac linearis canonis epitome uteretur Samuel, haud ipse consilium cepit, quod olim Latini fecerunt, totum illud prioris libri volumen securi Tenedia reseccandi; verum, mitiore contentus sententia, priorem quidem librum tot auctororum sententiis redundantem ac varium, satis brevi compendio conclusit; posteriorem autem ad sui temporis usum paulo aptius accommodavit, addita Christi æra, rebusque multis quas Eusebius neglexerat: tum quod instituti caput erat, adeo temporum digestionem produxit, ut ab anno Constantini Magni vicesimo (in quo finem fecit Eusebius) ad quintum usque et quadagesimum Manuelis Comneni decurreret; quod ingens additamentum res annorum octingentorum et quinquaginta complectitur. Quanquam, ut vere dicamus, id præcipue spectavit Samuel magnæque studio perfecit, ut res Armeniacas quarum nullum vestigium apud Eusebium videre est, e summo gentis historico Chorenensi Mose in suam lucubrationem transferret; ubi vero hic etiam deficeret, complures alios et graves Armeniorum scriptores exciperet; ad extremum quæ ipse viderat, chronographiæ committeret. Non uno autem nomine Eusebianæ editioni prodest Samuelis conjunctio. Namque in primis priori Canonum Eusebianorum historiae (quam prope stulte quidam eritici jam fictitiam nullamque esse putabant) testimonium gravissimum indubiumque adjicit Samuel, dum et ejus præcæmium prope ad litteram exprimit, et res Chaldaicas se in prædicto libro legisse commemorat, et unde Eusebius Hebraicam chronologiam sit exorsus docet, et ejusdem imitator τοῦ LXX Bibliorum Interpretes pressim sequendos existimat, et illas viginti genera'ogias ab eodem Eusebio mutuatur: quanquam ipse demum patriarcharum uxores sponte inserit ex aliquo fortasse Veteris Testamenti pseudepigrapho libro, erudita curiositate delectas (a). Quid autem? nonne Samuel emendare Eusebium videtur, cum Cainanum (cujus Eusebius omisi causa tot Syncelli criminatio- nibus patuit) in patriarcharum ordine collocandum demonstrat? Nonne nomina sive propria sive gentilia,

(a) Legesis Samuelis prologum et prioris partis prima capita duo.

nomine annorum notas, nonne alia complura quæ in Eusebii codicibus luxata fuerunt, recte Samuel interdum constituit? Denique ad Eusebii crism quid non hic conferat auctor, qui modo Eusebium ab se peno exscribi confirmat (a); modo eidem ita se innixum fatetur, ut, eo subducto, nihil scribere possit (b)?

II. *Samuelis patria, notitia operis et Mæcenas.* — Sed priusquam de multiplici Samuelis utilitate dicamus, operæ pretium est de ipso homine et de codicibus, unde opus protrahitur, summa cum brevitate disserere. Samuelis, dignitate presbyteri, patria fuit Ania, Armeniæ urbs ad flumen Achurium sita, in ea provinciæ Araratæ regione quam geographi dicunt Siraciam. Hæc Ania cum nono Christianæ æræ sæculo non modica incrementa accepisset, propterea quod Bagratuniis principibus regiam sedem præberet, decimo quidem undecimoque sæculo tam frequens tamque splendida evasit, ut domos centum mille, templa autem plus mille habuisse feratur (c). Porro hæc urbs diligenter secernenda est ab Anio provinciæ, quæ dicitur alta Armenia, castello quod Moses Chorenensis commemorat (d). Age vero ipsius Samuelis chronographi mentionem faciunt primum quidem Armenii scriptores Cyriacus Ganzaghienus sæculi xii homo; iterum sequente sæculo vir eruditus Vardanus Barzerberdensis; uterque in suis Haïcanis historiis: denique postrema ætate Serposius in Armeniæ historiæ compendio, quod, scriptore vsus anonymo amico, impensis subsidiisque maximis adornavit, Samuelis chronicos canones justo quidem rarius, sed tamen aliquoties compellat. Præterea Gallicani aliquot perdocti homines codicis Parisiaci notitia usi, nec segniter nec perfuntorie Samuelem nostrum commendant. Primus in his Villefroyus Samuelis Chronicon diligentissime contrectavit, atque operis universi rationem exposuit (e). Exin Villefroyi schedis instructus Freretus Samuelis chronologiam cum fructu usurpavit in dissertatione *De anno Armeniaco* (f). Sed enim nemo affluentius laudabiliusve Samuelianis copiis semet exornavit, quam novissimus Sammartinius (g), vir orientalium studiorum nostra ætate prudentissimus, qui de Armeniæ historia et geographia æque bene vel etiam copiosius meriturus est, quam ille diu memorabilis Sancti-crucius de Alexandri gestis atque scriptoribus. Jam ex ipso statim prologo et mox e prioris partis conclusione cognoscimus, Samuelem patriarchæ Gregorii precibus exoratum hanc summariam temporum tractationem scripsisse: sed est obscurum ad quem Gregorium Samuelis verba pertineant. Profecto nonnulli cogitant de Gregorio illo, qui anno Christi 1116 electus est vixitque in pontificatu annos LIII; nos tamen Samuelis librum Gregorio potius juniore oblatum censemus, qui Nersi Claiensi successit anno 1176: cujus rei permulta indicia sunt, sed illud longe certissimum, quod nimirum Samuel quarto Gregorii junioris, seu Deghæ, anno chronologiam a se adornatam concludit, uti mox evidenter docebitur.

III. *Samueliani summarii codices.* — Chronicorum Samuelis canonum codices haud infrequentes occurrunt: nam præter complures, qui in Armeniorum bibliothecis delitescunt, Parisiæ nuper commemoravimus. Neque tamen Samuel vel Europæis vel Orientalibus typis ante hoc tempus, quantum scimus, impressus est. Jam in tanto codicum numero vix ullus est, in quo Samuelis Canones ultra auctoris terminum, nempe ultra Christi annum 1179, a recentioribus chronographis vel etiam scribis produci non soleant; quo genere additamenti ne codex quidem Parisiacus caret; idemque in Græcis etiam ac Latinis aliorum auctorum chronicis solemne pervulgatumque est. Denique non solum protractus est Samuel, verum etiam alieni panni laciniis quandoque intertextus, qua de re notæ nostræ lectores identidem admonebunt. Nunc Mediolanensis Samuelis editio e quinque codicum collatione ac varietatibus conflata est. Princeps Samuelis exemplar, quod veluti fundamentum editionis nostræ posuimus, circa annum æræ Armeniæ 656 (Christi ad Samuelis supputationem 1209) exaratum fuerat, ideoque tricesimo fere post *Chronici* finem anno confectum cognoscitur. Namque Samuelis lucubrationem revera anno 1179 explicitam esse, manifesto docet *Chronici* codex alter, in quo licet opus multo ulterius protrahatur, prædicto tamen anno 1169 ejusmodi admonitio perscribitur: *Heic explicit facundi Samuelis compositio, qui sane vehementer curavit ut emendatissime scriberet. Appulit autem usque ad suam omnino ætatem; cum historici officium sit de præteritis præsentibusque disserere; ultra vero ea quæ in vita cujusque versantur, progredi non liceat. Quanquam igitur post hunc locum pergit adhuc linearis Armeniacarum rerum historia, nihilominus complura menda satis congruunt aliam esse scripti auctorem, nam præter Christi æræque Armeniorum annos, nil propemodum recte se habet.* Neque tamen reticere licet, princeps illud exemplar putri situ haud raro fuisse corruptum nonnullisque chartis mutilum. Id vero damnum reparatum est invento alio Byzantina in urbe exemplari (h), quod anno quidem æræ Armeniæ 1552 (Christi 1385) scriptum fuc-

(a) *Part.* 1, cap. 7, 22.

(b) *Prolog.* § 5.

(c) *Legex lexicon Armeniæ geographicum editum Venetiis, anno 1769.* Nunc Ania pagus est.

(d) *Hist.* II, 11.

(e) *Apud Montfauconium, Biblioth. mss.* p. 1026.

(f) *Mémoires de l'Acad. des inscr.*, t. XIX, p. 85 sqq.

(g) *Mémoires historiques et géographiques sur l'Arménie*, t. I, passim.

(h) Hujus exemplaris apographum a se confectum J. Zohralus conservat.

rat, ita tamen ut idem ab antiquissimo omnium codice sumpsum diceretur, nempe ab apographo annis duodecim post conditum opus confecto. Sane id Byzantinum exemplar magnopere nobis placebat, ejusque ope sæpe pravas interpolationes cognovimus, quæ ab auctoris ingenio vehementer abhorrebant. Hactenus tria commemoravimus Samuelis exemplaria; princeps, id est antiquissimum, alterum quo monemur de justo auctoris confinio, tertium Byzantinum. His demum alia duo accesserunt, quorum unum nec valde antiquum et porro imperfectum; alterum recentissimum, idque in annum 1698 desinens, temerariis videlicet accessionibus atque interpolationibus scatens. Operis denique titulus in codicibus scriptus is fere est quem in fronte editionis posuimus: *Samuelis presbyteri Aniensis temporum usque ad suam ætatem ratio e libris historicorum summam collecta.*

IV. *Qui sit Samueliani summarii fructus.*— Sed rogabit aliquis quæ communis utilitatis spe quæ prudenti consilio Armenium chronographum ad Europæorum studia perferendum curemus? namque illud justissime dicitur: Nova et utilia qui narrat, auctorem hunc perhibeto bonum. Nos sane fatemur, priorem Samuelis partem parum emolumentum (præter Eusebii confirmationem) asserre: res enim Hebraicas et reliquorum orbis olim cogniti populorum ita Samueli Eusebius suppeditat, ut hoc summarium nihil fere habeat præter Eusebii aliorumque chronographorum brevem quandam repetitionem; historiam porro Armeniacam usque ad Christum de Virgine genitum totidem sæpe verbis e Mose Chorenensi videmus accessiri. Neque tamen est cur quisquam propterea Samuelem spernendum putet, nisi idem tot Latinos et Græcos chronographos æque pedibus trahat, qui plerique omnes cum ab orbe condito ordiantur, necessaria ratione sit ut eandem crambem videantur recoquere. Quanquam nos res Armeniacas multorum ad aures nunc primum perventuras speramus, quandoquidem hujus gentis res nondum satis in populari luce versantur, propter eorum paucitatem, qui ad has scribendas accesserunt. Sed licet quod quisque volet existimet, in nostra quidem editione quantum Eusebii primus liber secundo dignitate præstat, tantumdem Samuelis pars posterior priorem jucunditate fructuque superat. Romanorum et Græcorum imperatores centum scribuntur apud Samuelem ab Augusto ad Manuelem Comnenum. Persarum quoque reges primum Arsacidæ, mox Sasanidæ post Christum usque ad Mahometum plus triginta narrantur: qui postquam fatales exitus habuerunt, exortæ sunt Saracenorum Amiranides tyrannides, quarum ingens imperii moles partim quidem internecivis odiis ac dissensionibus, partim vero Scythiarum adventu post annos quinquaginta circiter supra ducentos debilitata ac dissipata est. Prædictis interjecti fuerunt Armeniorum dynastæ miro ludæ fortunæ jactati, Arsacidæ nimirum reges, Mamieunii principes, Gnuunii, Rhestunii, Arzerunii, Bagratunii, præter Persicos, Arabicos, Iberos, Græcosque præfectos. Adde Armeniorum patriarchas nunquam intermissos. Adde Christi æram a vulgari satis dissentientem, qua in re Samuelis chronologia, propter veterem et gravissimam summorum criticorum de æra vulgari controversiam (a), haud flocci facienda est. Adde æram Armeniacam, non ut vulgo Armenii supputant, Christi anno 551, sed anno 553 institutam, quod verissime a Samuele dici jampridem Vilefroyus ex anno Hierosolymorum a Christianis captorum demonstravisse videtur (b). Jam ipsæ res ætatibus regum interpositæ quantæ demum sunt? Quanquam Samuelis non est historia, sed capita quædam et historiæ commentarii, virorum tamen illustrium facinora innumera commemorantur. Et quidem lætissima est illuminatio Armeniorum, quo tempore gens illa universa incredibili studio et consensu ad Christum convolvit, prodigiis plurimis maximisque SS. Gregorii et Rhipsimæ comitumque virtutibus tota Armenia strepenti (c). Exin tot templorum cœnobiorumque ædificia, tot martyria fortissima, tot doctrinis laboribusque confirmata religio. Quanquam vero postea nec hæreses neque schismata neque partium præsertim furiosissima studia defuerunt; tamen natio Armeniorum nunquam se a communione Romana cunctim sejunxit. Quid Haicæ litteraturæ auspiciatissima initia et progressus prope admirabiles, nisi tam sæpe procella litterarum, turbo ac tempestas eruditionis omnis bellum Persicum et mox Arabicum in Armeniam pervasisset? Mahumeticæ potentæ incunabula et incrementa (quanquam communiori Saracenicorum temporum historiæ parum consona (d), Armeniæ lacrymabiles vastationes, Latinorum in Palæstinam expeditiones satis ubere stylo scribuntur: neque ullius pene rei varietas desideratur; non urbium primordia et excidia, non cædes innumeræ, non pestilentiæ famesque, non scelera, non fraudes, non stragemata, non denique multorum hominum litteris, sanctimonia, bellica arte præstantium enumeratio. Atque hæc omnia notis editorum plurimis et castigationibus illustranda erant atque purganda, nisi nos festinatio operis ab omni fere exquisitiore cura avocasset.

V. *De Samuelis orthodoxia conjecturæ.*— Nunc si licet de religiosis quoque Samuelis dogmatibus

(a) Vide si nihil aliud, certe libros Henrici Sanctementii *De vulgari æra emendatione.*

(b) Apud Montfauconium, *Biblioth. mss.*, p. 1016, 1017.

(c) Lege ad Christi annum 305.

(d) Scilicet tum hegræ initium multo ante an-

num Christi 648 retrahendum est (quod ipse Samuel ad an. Christi 618 satis docet); tum Mahumeti priorumque Califarum res gestæ ex accuratioribus Arabum historiis cognoscendæ sunt, quas non parum Samuel ad an. 648 perturbare atque obscurare videtur.

judicium interponere, in primis notandum est, Orientales hæreticos (Samosatenum puta, Macedonium, Nestorium atque alios) non obscure in hoc *Chronico* condemnari. Jam ab ipsa Chalcedonensis synodi oppugnatione et a crimine Monophysitico, ob quæ nomina male interdum Armenii audiverunt, satis Samuel abhorre videtur. Is quippe anno Christi 640 diserte docet, ab Esdra patriarcha Armeniorum in Chalcedonensis synodi sententiam pedibus itum esse; cum tamen anno Christi 527 caute reticisset, patriarcham Nersem Astarachensem, Eutychianorum fraudibus circumventum Persarumque armis contreritum (a), prædictæ synodi canones rescidisse, quo silentio Samuel calamitatem ejus facti studiose se tegere innuit. Rursus anno Christi 856 Zachariæ patriarchæ ecclesiasticas constitutiones Samuel collaudat: atqui exploratum est, ab hoc pontifice Chalcedonensem iterum synodum fuisse comprobata (b). Quid? Eutychianos duos, Joannem Mairacomensem et Sergium, nonne Samuel aperte execratur (c)? Utinam et Zenonis *Henoticon* atque Anastasii prædictique Zenonis dogmata nigro æque lapillo signaret (d)! Nisi forte Samuelis hi loci interpolati sunt ab iis quibus Chalcedonense concilium displicuit; quod genus interpolationum alibi quoque in Samuelis codicibus deprehendimus. Sed Samuelis orthodoxiam nil vehementius commendat, quam quod is in Deghæ patriarchæ clientela fuit, cujus hominis doctrina catholica ex ejusdem scriptis rebusque gestis cognoscitur. Namque Degha scriptis litteris (et quidem etiam ad Cœlestinum III papam) Monophysiticam labem insectatus est, coacta autem synodo circa eum ipsum annum, quo *Chronicon* Samuelis concluditur, duas solemniter Christi naturas ab Armeniis pronuntiandas curavit (e). Denique quod sancti nomen Joanni Ozniensi largitur Samuel (f), in primis sciendum est, eminationes adversus hunc hominem inventis nupera ætate documentis magnopere fuisse fractas, eundemque a Monophysitica suspicione liberatum (g). Et quidem in veterum scriptis sancti nomen civilis tantummodo privatique honoris causa interdum tribuitur: Joannes autem hic Ozniensis in sacra Armeniorum Kalendaria pleraque non est relatus. Miramur item singularem Samuelis in religiosa historia scribenda tranquillitatem, cum tamen Oriens magnis factionum flammis omni tempore exarserit. Certe permultis controversiarum harum scriptoribus tantum sæpe furorem dissensionum æstus objecit, ut eorum mentes haud valde absint ab insania, nedum facilis aditus veritati relinquatur. Atqui opus est ut Christianus quisque lenitati, mansuetudini, prætereaque unitati, concordæ et obedientiæ studeat: alioquin videamus, pater Deum immortalem! quem in locum res sacras perventuras putemus. Sed quis demum Samuelis orthodoxiam non ex ea narratione augeretur, qua Gregorium patriarcham III Armenium a Romanorum regibus atque pontificibus summo honore affectum gloriatur (h), eumque ad Jerosolymorum urbem profectum, a Latinis ibi versantibus orthodoxum esse judicatum, et summo studio omnique charitate dilectum: qua re mirifice delectatus Samuel, hinc sibi demum exploratum ait, gentem suam nunquam supremi Numinis gratia excidisse? Jam illud quantæ justitiæ est, quod narrat Gregorium patriarcham valde improbavisse Armeniorum aliquot defectionem ab heterodoxo rege, qui tamen et Christianis sacris fide obligata favebat, et jure imperare videbatur (i)? Quanquam alibi Saracenicæ superstitioni et tyrannidi pro merito maledicit Samuel. Quantæ rursus fortitudinis est, quod Græcorum principum, quorum ipse vel ætate vel prope in ditione vivebat, perfidiam in Latinos atque impietatem adversus causam Christianam tam aperte condemnat (j)? Nisi forte, quod in re simili dixit Hieronymus (k), timor Dei hominum timorem expellit. Omnino Samuel ejusmodi scriptor est, quem genuisse Armenii merito gloriantur, Europæi autem nunc cognoscere gestiant.

(a) Lege Serposium *Compendio storico*, t. II, p. 34 seq.

(b) Serpos. *Compend.*, t. II, p. 46 et 434.

(c) Ad an. Ch. 645.

(d) Ad an. Ch. 495 et 511.

(e) Lege Serposium *Compend.*, t. II, p. 446.

(f) Ad an. Ch. 718.

(g) Lege Serposium, t. II, p. 42, 577-597 seqq. itemque sermonem ipsius Ozniensis contra *Phanaticos*.

(h) Ad an. Ch. 1115.

(i) Ad an. Ch. 1126.

(j) Ad an. Ch. 1099 et 1150.

(k) *Præfat. ad Eusebii Chron. in fine.*

SAMUELIS ANIENSIS

SUMMARIUM TEMPORUM

PARS PRIOR.

PROLOGUS.

Cum tres in partes universum temporis spatium dividi soleat, in præteritum videlicet, in præsens atque in futurum, humanæ tamen voluntatis affectio ad præteriti magis atque futuri, quam ad præsentis cognitionem ferri videtur. Jam fore ut homines, sive sacri sive profani, illa potius tempora inquirerent, *divinæ* quoque Scripturæ nos docent, quandoquidem vel ipsis familiaribus suis aiebat ille Vivificus, « Non est vestrum nosse horas et (1) tempora quæ Pater posuit in sua potestate ¹. » Quod effatum non de supremo solum exterminio, sed de temporibus omnibus idcirco pronuntiatum verax ille Eusebius ait (2), ut si qui sunt curiosiores atque inania scrutantes, si paucis his verbis deterrentur, quominus doctrinam temporum se assequi posse certa scientia considerent. Profecto divinum hoc Dominicumque oraculum eo præcipue nomine editum est, ut vanarum rerum exploratores incasso labore supersedeant. Quæ enim cognita et considerata utilitatis aliquid afferunt, ea ipse (3) docuit palamque fecit in prophetis libris, quibus omnia ex ordine continentur usque ad divinum Verbum cum natura carnea conjunctum, capto initio ab oraculis ore Mosis divinitus evulgatis.

2. Jam ex plurimis ejus rei causis duas tantum præcipuas notare sufficiat: quod *divinum scilicet Verbum* in primis voluerit os eorum comprimere, qui creaturas principio et sine carentes dicere ausi sunt; deinde eversos paternæ hæreditatis homines spe lætici adventus sui recreare: superioribus continuatim sæculis humanitatis a se assumendæ mysterium parabolis visionibusque confirmans; postremo autem perfectissima scientia discipulos suos inbuens, sancto Spiritu in eosdem immisso: quos

¹ Act. 1, 7. ² Marc. xiii, 32.

(1) Ita et, non vel, habent Samuel itemque Eusebius in Proœmio, nec non Armeniaca ipsa Biblia. At Græca et Latina Biblia, vel.

(2) In prioris libri Proœmio.

(3) Deus.

(4) Hinc divus Gregorius, de quo mox, dicitur vulgo *Illuminator*.

(5) Videtur dicendum *Faustus Byzantinus*.

(6) Obscurus vel corruptus videtur hic locus in Sa-

et ministros et conscios arcane voluntatis suæ fecit, rerumque ineffabilium gnaros, quarum luculento splendore creaturæ universæ saturatæ sunt. Homines igitur omnium rerum naturas edocti, de præteritis, præsentibus atque futuris scribere aggressi sunt, utpote ab illius veracis discipulis notatione veritatis imbuti: tum etiam disertissimus et sapientissimus quisque ad elaborandas gentis suæ chronographias incubuit.

3. Quos inter (primos inquam itemque novissimos) amplissimum dignitatis locum beatus ille Eusebius obtinuit: deinde Socrates historiographus, alique complures. Nostræ porro gentis primum sive historicum fuisse Agathangelum, qui origines scripsit illuminationis (4) Armeniorum curante divo Gregorio, cujus etiam multimoda patientia mirabiliter inclaruit. Secutus est Moses Chorenensis historica veridicentia prænobilis: deinde Elisæus, et Lazarus et Faustus, qui et Byzantius (5), paulo antiquior historicus: nec non Heraclius a Scilio episcopo laudatus (6), tum et Leontius presbyter, et Sabulius, et dominus Joannes, et posteriore demum ætate Stephanus doctor, cognomento Aselnichius (7). Atque hi de rebus Armeniacis, itemque alii plurimi de singulis gentibus, narrationes suas texerunt tantummodo post Adamum paradiso emissum, vita ejus quam in paradiso exegit omissa (8). . . . uti Dominus aiebat, diem nimirum et horam. quæ sit ipse venturus, a nemine ante cognosci: quæ verba cum ad angelos Filiumque ipsum retulerit, interrogationem hanc commovet: Atqui si erat ipse venturus, quonam idem pacto horam nesciebat? Ergo ne mœrore ipsos afficeret, id ab eo dictum existimo.

muels codicibus. Quod autem merito mireris, etiam Stephanus Aselnichius in suæ *Historiæ Proœmio* eundem hunc locum eadem obscuritate laborantem exhibet.

(7) De his Armeniis historicis alibi loquendum videtur.

(8) Hoc loco in emendatiore Samuelis exemplari innuitur lacuna.

4. Ego vero imperitiæ inscitæque meæ imminor, te rogante, o sanctimonia fulgens Gregori, studio tibi obsequendi impulsus sum ad ea quæ tibi erant in votis scribenda. Agesis igitur sancti Spiritus ope fretus, ex his *historicis* breviter sermonis mei rationem, prout tua fert sententia, decerpam; ita tamen ut nusquam a veritatis calle deflectam. Et quidem ex tam ingenti numero duo mihi præcipue faciem præferent, Eusebius ac Moses Chorenensis. Jam vero primum quidem ab Adamo inchoans, desinam in Noachum: hinc ad Abrahamum usque *pergam*. Postea chronographorum more lineari ratione *tempora* ad nos usque digeram. Denique hoc in opere si vana rejecero, et necessaria complexus fuero, rem tibi me gratam spero esse facturum.

5. Revera supervacaneum ducimus haud probabiles Chaldæorum historias et barbarica nomina recitare: quibus si quis indigebit, præsto est mirifici Eusebii liber, sine quo nosmetipsos haud scribere posse fatemur. Quanquam reapse quidquid ejus generis ibi scriptum est, neque opportunitate caret neque utilitate. Etsi enim peregrinis nominibus prisca Patres indigitat, annorumque rationes immaniter exuberant: Patrum tamen numerus congruit cum divinis *Scripturis* (9). Alia insuper causa fuit, quamobrem ea referrentur quæ ab illis (10) quasi somniantibus excogitata sunt: quia nimirum Chaldæus fuit Abrahamus, ejusque majores Chaldææ indigenæ, quam rem liber Geneseos aperte prodit (11). Imo illæ narrationes nullum veritati testimonium non suppediant, nempe quod attinet ad diluvium, ad turris opificium, atque ad cætera quæ ibidem consequuntur. Ea, *inquam*, ratio fuit beatis illis Patribus cur hæc commemoranda putarent. Nobis tamen cum istorum lucubrations sufficere videantur, ea materia satis erit, quæ instituto nostro conducit.

6. Jam ipsorum Chronicorum initium ab Adamo e perbeatis illis sedibus exitu seniores illi sapientissimi petendum censuerunt (12). Quisquis vero aliter nugatur, diurnitatem ejus incolatus sibi esse exploratam dictitans; aut de cæli et terra conditu temeraria effudit (13); huic, *inquam*, cave fidem tribuas. Namque ab eo tempore, quo ille suavissimo vitæ genere excidit qui (14) Adamus vocatus est (quo nomine omnes cunctim homines significantur), inde, *inquam*, nostra temporum ratio exordium cepit, ea videlicet quæ in Septuaginta virorum interpretatione est: apud Hebræos enim discrimen ingens in temporum præsertim numero

A deprehenditur. Porro autem ii sanctum Spiritum duces habent qui Septuaginta Viros sectantur (15): quibus nos quoque adhaerentes, rem, quam sumus aggressi, expediamus.

CAPUT I.

Quanam ratio temporum apud Septuaginta Interpretes perscribatur ab Adamo usque ad diluvium.

I. Priscus homo Adamus post exitum e paradiso anno ætatis cccxxx genuit Sethum ex Eva conjuge sua: vixitque adhuc annis dcc usque ad cxxxvii (16) annum Malaelielis. Alios quoque genuit filios et filias. Obiit ætatis anno dccccxxx.

B II. Sethus annos natus ccv genuit Enosum ex Alora (17) conjuge sua: vixitque adhuc annis dccvii usque ad xx annum Enochi. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno dccccxii (18).

III. Enosus annos natus cxc genuit Cainanum ex Nuena conjuge sua: vixitque adhuc annis dccxv usque ad liii annum Mathusalæ. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno dccccv.

IV. Cainanus annos natus clxx genuit Malaeliem ex Malaleda conjuge sua: vixitque adhuc annis dccxl usque ad lxxxi annum Lamechi. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno dcccc.

V. Malaeliel annos natus clxv genuit Jaredum ex Dina conjuge sua: vixitque adhuc annis dccxxx usque ad xlviii annum Noachi. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno dccccxv.

C VI. Jaredus annos natus clxii genuit Enochum ex Baracha (19) conjuge sua: vixitque adhuc annis dccc usque ad cclxxx annum Noachi. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno dccccxii.

VII. Enochus annos natus clxv genuit Mathusalam ex Jadnera conjuge sua: vixitque adhuc annis cc: cumque Deo placuisset, translatus est anno xxxiii Lamechi. Genuit filios et filias; translatus est ætatis anno ccclxv. Ab Adamo usque ad Enochum translatus generationes vii anni que mccccclxxxvii conflantur.

D VIII. Mathusala annos natus clxvii genuit Lamechum ex Edna conjuge sua: vixitque adhuc annis dcccii. Hic annis xiv (20) diluvio superfuit, quod ex ipsius vitæ spatio cognoscitur. In aliis tamen exemplaribus vixisse annis *postquam genuerat* traditur dclclxxxii. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno dccccclxix.

IX. Lamechus annos natus clxxxviii genuit Noachum e Bedna conjuge sua: vixitque adhuc annis dxxxv. Patri suo Mathusalæ præmortuus est Lamechus, postquam vixerat usque ad dxxxv

(9) Confer Eusebii *Chron.* I, ii, 8.

(10) *Chaldæis*.

(11) Euseb. *Chron.* I, xvi, 2.

(12) Euseb. *Chron.* I, xvi, 3-6.

(13) Hoc pacto videntur peccare nominatim Syncellus et Cedrenus in suorum *Chronicorum* primordiis.

(14) Codex pro qui habet *atque*.

(15) Conferatur Euseb. *Chron.* I, xvi, 7 et 17.

(16) Alius codex cxxx.

(17) Al. cod., *Azora*.

(18) Al. cod., dcccclii.

(19) Al. cod., *Bavacha*.

(20) Codex unus *annis*, omisso numero, alius *mendose annis* Lxxx. Verum supputatio docet scribendum xiv. Conferatur Eusebius col. 147 cum n. 1.

annum Noachi. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno dcccxxiii.

X. Noachus annos natus d genuit Semum, Chamum atque Japetum e Noemzara conjuge sua : vixitque adhuc annis c usque ad diluuium : post diluuium autem annis cccl. Obiit ætatis anno dccccl. Ab Enocho translato usque ad diluuium generationes tres annique dcclv coacervantur. Ab Adamo autem generationes decem, annique mcccxlvi.

CAPUT II.

Quæ ratio temporum scribatur apud Septuaginta Interpretes a Semo ad annum Abrahami primum.

XI. Semus annos natus c genuit Arphaxadem anno altero post diluuium e Dizaclibade conjuge sua : vixitque adhuc annis d. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno dc.

XII. Arphaxades annos natus cxxxv genuit Salam ex Rabuia conjuge sua : vixitque adhuc annis ccccliii. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno dxxxviii.

XIII. Sala annos natus cxxx genuit Heberum e Mucha conjuge sua : vixitque adhuc annis ccccv (21) usque ad vii annum Seruchi. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno dxxxvi.

XIV. Heberus annos natus cxxxiv genuit Phalecum e Zuba conjuge sua : vixitque adhuc annis ccccxxxiii usque ad xxxviii annum Nachori. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno dlxxvii.

XV. Phalecus annos natus cxxiv genuit Ragavum e Ziura conjuge sua : vixitque adhuc annis ccix usque ad lxxvii (22) annum Seruchi. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno cccxliiii. Phaleci ætate terra divisa est : nam et Phalecus divisionem significat. Iste quidem patri suo præmortuus est. In ejusdem ætatem turris quoque opificium incidit : itemque loquelæ, quæ eatenus una fuerat, in plurimas dialectos pro numero tribuum divisio : qua super re cum divina Scriptura historie externi consentiunt. Confiuntur itaque a diluuiio usque ad turrim procreationes quinque annique dxxv. Ab Adamo autem procreationes quindecim annique mdbcclxxvii.

XVI. Post Phalecum vero Bagavus annos natus cxxxv genuit Seruchum e Sura conjuge sua : vixitque adhuc annis ccvii usque ad lxxvii annum Nachori. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno cccxlii.

XVII. Seruchus annos natus cxxx genuit Nachorum e Melcha conjuge sua : vixitque adhuc annis cc usque ad li annum Abrahami. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno cccxxx.

XVIII. Nachorus annos natus lxxix genuit Tha-

(21) Al. cod., ccccxxxx.

(22) Al. cod., lxxv.

(23) Exin capitulum titulos nos addemus.

(24) Cum nos Samuelem paucis admodum adnotationibus illustrandum sumpserimus, quod quidem ad hunc famosum de Cainano locum attinet, lecto-

ram ex Iescha conjuge sua : vixitque adhuc annis cxix usque ad xlix annum Abrahami. Genuit filios et filias. Obiit ætatis anno cxcviii.

XIX. Thara annos natus lxx genuit Abrahamum ex Edna conjuge sua ; vixitque usque ad xlvv annum Isaaci, nempe superstit annis cxxxv. Genuit filios et filias. Obiit Thara ætatis anno ccv.

XX. Primus Abrahami annus. Confiuntur a diluuiio usque ad annum primum Abrahami procreationes novem annique dcccclxii. Ab Adamo autem procreationes xix annique mmlcxxxiv, ita ut Abrahamus in vicesima procreatione sit. Hæc quidem secundum Septuaginta Virorum interpretationem.

CAPUT III.

De Cainano et aliis quibusdam (23).

1. Haud pauci enimvero prudentissimi historici ad procreationem annorumque numerum Cainanum adjungunt cum annis cxx ; eumque aiunt Arphaxade natum Salæque parentem. Rem autem ita describunt : Arphaxades annos natus cxxxvii et Rabuia uxore sua genuit Cainanum : cumque adhuc annis ccccliii vixisset, extinctus est. Cainanus annos natus cxx Salam e Secha uxore sua suscepit : cumque adhuc annis ccllxxxvii vixisset, obiit. Porro hujus rei testibus utuntur celeberrimis doctissimisque viris, Origene scilicet Gregorioque Theologo atque Epiphanio Cyprio : imo adeo Luca evangelista sancti Spiritus pleno, qui illum in suam genealogiam intulit (24). De horum ergo sententia Abrahamus quidem vicesimum primum locum post Adamum occupat. Summa autem annorum, quos Eusebius ab Adamo ad Abrahamum mmlcxxxiv scribit, ad mcccciv consurgit.

2. Insuper et Moses Chorenensis comparativum laterculum instruens stirpium quæ a tribus Noachi filiis ad Abrahamum usque pertingunt, eundem patriarcham Cainanum in suam historiam inserendum curavit, quartum a Noacho et a Semo tertium : eademque ratione Thiram a Noacho quartum, tertium autem a Iabetho : tum denique Mestrainum quartum a Noacho, tertiumque a Chamum dicit. Qua de re idem Moses historicus hoc pacto scribit (25) : « Arduum scilicet esse, rationem temporum inde usque abs rerum origine exploratam habere atque colligere : multo vero difficilium, ipsas hominum propagines consequenter a tribus Noachi liberis pervestigare. Quandoquidem et divinæ litteræ, delecta ea, quæ ad se pertinebat, Semi prosapia, reliquarum nullam rationem habuerunt. tanquam spretarum videlicet neque dignarum quæ in orationis suæ textum insererentur. » Rursusque ait : « Licet id in nullo interpretationis nostræ

res nostros ad Calmetum in *Gen.* x, 24, et ad Millium in *Luc.* iii, 36, libenter ablegamus, apud quos et prisci Patres et hodierni critici abunde disputant.

(25) *Hist.* 1, 4.

exemplari exaratum occurrat, neque in ullo Chronico existet, præterquam apud eruditum quemdam ingeniosumque Syrum hominem; nihilominus plane nobis constare Mestramum eundem esse atque Mezraimum, qui quidem Ægyptus videtur, uti Nebrothus Belus est. » Jam et harum trium gentium sic laterculum digerit.

Semus . . .	Chamus . . .	Jabethus.
Arphaxades .	Chusus . . .	Gamerus.
Cainanus . .	Mestramus . .	Thira.
Sala	Nebrothus . .	Thorgomus.
Heberus . .	Babius	Haicus.
Phalecus . .	Anebis	Armenacus.
Ragavus . .	Arbelus	Armais.
Seruchus . .	Chæalus	Amasia.
Nachorus . .	Arbelus	Gelamus.
Thara	Ninus	Harma.
Abrahamus .	Ninyas	Aramus.

3. Deinde addit: « In Chami quidem usque ad Ninum progenie annos, quibus quisque procreavit, nusquam expressos reperiri, vel ad nos certe non pervenisse: tum et de Jabetho nostro satis certum nihil tradi; nihilominus expositum harum trium familiarum genus eatenus esse verissimum, quatenus procreationes undecim sunt usque ad Abrahamum, Ninyam atque Aramum. Aræus enim duodecimum locum obtinet posteriorque Nino est: idemque acerba ætate mortem obiit a Samiramide cæsus. » De his autem haud est cur quisquam dubitationem præ se ferat. Quippe ait: « Certiora quæque ex variis historiis pro virili parte decerpsi quæ a nemine prudente oppugnatum iri puto, nisi aliqui forte veritatis exstinguendæ cupiditate laborant: qui si qui sunt, isthoc quidem se pacto quantum libet oblectent. »

4. Nos igitur jam inde a tribus Noachi liberi usque ad divini Verbi revelationem singillatim scribere ordiamur, primum quidem Semi propaginem, deinde Chami, postremo Iabethi. Semum, Noachi natum maximum, gentes exteræ Zeruani nomine denotant, Chamum Titani, Iabethum Iapitostis. Neque his solum, verum etiam reliquis patriarchis capto initio ab Adamo inconditas appellationes affingunt, atque annorum numerum uniuscujusque proferunt: nempe sic: « I. Alorus saris decem (26). » (Saro autem ter mille ac sexcentos annos contentos aiunt. Neros etiam quosdam et sosos adjungunt: nerum anni sexcenti conficiunt, solum sexaginta.)

II. Sethus . . .	Alaparus saris III.
III. Enosus . . .	Almelon saris XIII.
IV. Cainanus . .	Ammenon saris XII.
V. Malaliel . . .	Amegalarus saris XVIII.

(26) Confer Euseb. *Chron.* I, 1, 2.

(27) Hac super re consuecendi sunt Eusebius in exordio libri, Syncellus, p. 45-51, itemque Cedrenus, fol. 12-14, quibuscum non sine fructu Samuel comparabitur.

(28) Al. cod., *Lazi*.

(29) Al. cod., *Heberi*.

VI. Jaredus . . .	Davonus saris X.
VII. Enochus . . .	Evendorachus saris XVIII.
VIII. Mathusala . .	Amempsinus saris X.
IX. Lamechus . . .	Otiartes saris VIII.
X. Noachus	Xisuthrus saris XVIII.

Universam decem horum regum ætatem saris centum viginti definiunt, quæ sunt annorum myriades tres supra quadraginta prætereaque bis mille anni. Hæc historiographi Chaldæorum. Nos vero incertis his prætermittis, aggrediamur ad dicendum quæ divini libri hoc pacto tradunt.

CAPUT IV.

Gentium divisiones (27).

1. Semo progeniti sunt quinque liberi: Elamus a quo Elanitæ; Asurus, a quo Assyrii; Arphaxades, a quo Chaldæi; Ludus, a quo Lydi (28); denique Aramus, a quo Aramæi qui etiam Syri vocitantur. Arami liberi sunt: Hus, a quo Lagi; Enul, a quo Enulii; Gader, a quo Gaspheni; Mosochus, a quo Moseni. Filii Arphaxadis: Sala, cujus filius Heberus, a quo Hebræi (29). Filii Heberi: Phalecus, a quo stirps Abrahami componitur; Jectanus, a quo creantur liberi tredecim: quorum natu maximus Elmodadus, a quo Indi; tum Salecus, a quo Bactriani; Asarmothus, a quo Arabes; Jarechus, a quo Jarachæi; Zodoramus, a quo Carmeli; Ezel, a quo Ariani; Decla, a quo Gedrusii; Gebal, a quo Scythæ; Abimeel, a quo Hyrcani; Saba, a quo Arabes primi (30); Uphir, a quo Aramii; Zevila, a quo Gymnosophistæ; Joabus, a quo Aradii. Hi omnes Jectano geniti sunt fratre Phaleci: eorumque incolatus a Masiis (31) usque dum venias ad Spheram (32) montem orientalem, pertinet. Et quidem alibi dicitur (33) universa Semi soboles tractum omnem a Eactrianæ sinibus incolere Rhinocuram (34) usque, quo loco Syria ab Ægypto secernitur, itemque a Rubro mari; et ab ora maris quod est ad Arsinoem Indicam.

2. Chami liberi quinque: quorum natu maximus Chusus, a quo Chusii: tum Mestramus, a quo Ægyptii; Phudus, a quo Truglodytæ; Chanaanæ, a quo Afri atque Phœnices. Chusi liberi sunt: Saba, Ila, Sabaat, Regma, Sabacatha. Rursus Regmæ liberi, Saba et Judanæ. Aiunt præterea divinæ litteræ, a Chuso genitum esse Nebrotum, qui primus in orbe gigas fuerit, atque hunc gigantem coram Domino Deo venationi operam dedisse: eundemque auspicatum esse regnum a Babylone, ab Oredo, ab Achade, a Chalane in regione Senaiar. Indidem exortum esse Asurum, a quo Ninive itemque Roboda urbs condebatur cum Chalane: tum et Rasemanes, inter Ninivem et Chalanem, quæ est

(30) Sync. et Cedren. *Arabes Indici*.

(31) Biblia Lat. vulgata Gen. x, 30, *de Messa*.

(32) Biblia vulgata *Sephar*.

(33) Vide Syncellum et Cedrenum.

(34) *Rhinocura* nomen urbis itemque torrentis. Interdum scribitur *Rhnicorura*.

urbs maxima. Jam et Mestramus, Ægyptiorum pater, creavit Ludinum, a quo Lydi; Seneimum, a quo Pamphylia; Salbium, a quo Libes; Nephthimum et Patrosimum, a quo Cretes; Caslinimum, a quo Lycii, unde et genus Philistæorum; Caphthorimum, a quo Daci. Porro Chanaan primum natorum suscepit Sidonem, a quo Sidonii, et Chetæ, et Jebusæi, et Amorrhæi, et Gergesæi, et Levæi, et Arvacæi, unde Tripolitæ quoque et Aminæi; deinde Aradium, a quo Aradii; Samrinum, a quo Orthosii; Amathum, a quo Amathusii. Hinc proseminatae sunt Chananæorum gentes omnino xxxii: quarum fines fuerunt a Sidone usque dum Geraram venias, et a Gaza usque dum Sodomam et Gomorrham et Ademam et Seboimum et Lasam venias. Alio tamen loco dicuntur (35) hæ gentes a Rhiniorura usque Gadiron australes regiones incoluisse.

3. Rursus ex eodem Geneseos libro, Jabethi liberi: Gainerus, a quo Gamiri (36); Magogus, a quo Celtæ et Galatæ; Mada a quo Medi; Javanus, a quo Hellenes (37) et Jones; Elisa et Thobelus, a quo Thessali; Mosochus, a quo Illyrii; Thiras, a quo Thraces; Cheteimus, a quo Macedones. Porro Gaineri liberi: Aschanazus, a quo Sarmatæ; Riphatha, a quo Sauromatæ (38); Thorgomus (39), a quo Haicani (40). Javanis autem liberi: Elisa (41), a quo Sicilienses et Athenienses; Tharsis, a quo Iberi et Tyrrheni; Citis, a quo Romani et Latini et Rhodii. Ex his coloni deducti sunt per gentium insulas in suas quique regiones, populi omnino quindecim, hique a Medis ad Hesperiam usque pertinent, quæ patet ad Oceanum et borealem plagam prospectat. Deinceps recensentur populi LI, itemque eorum ditiones per aquilonarem tractum a Medis usque Gadiron. Patent scilicet ab amne Potamino (42) usque ad Mastusiam quod est Ilion (43).

4. Sed enim ego gentes singulas trium Noachi filiorum distincte me expositurum recepi usque ad Christum cum humana natura conjunctum, quamquam divinæ litteræ Semiticæ tantum familiæ seriem scripto continent; de Chamo autem atque Jabetho, præter dicta a me superius, nihil memorant. Ergo Semi stirpem a primo Abrahami anno nunc exordiar: hætenus enim in superioribus scripsi, brevi licet stylo, multis prætermisissis: quo scribendi genere in sequentibus etiam utar, quæ de siuecristis tum exteris tum nostris historicis prout æquum videbitur, coacervabo.

(35) Vide Syncellum et Cedrenum.

(36) Nempe Cappadoces. Vide Euseb. pag. 43, n. 1.

(37) Nempe Græci. Et quidem Armenii Græcos vulgo quidem Ionas dicunt; cum autem volunt elegantius loqui, Hellenas: nunquam vero Græcos.

(38) Al. cod., Soromachæ.

(39) Haici pater Thorgomus, quem nominat etiam Ezechiel xxvii, 14, et xxxviii, 6.

(40) Vulgo Armenii.

(41) Al. cod., Elias.

CAPUT V.

Semi prosapia.

1. Agesis ergo inde initium capiam ubi ordinem procreationum abrumpi, quæque interjectæ sunt narrationes omittam. Ibi scilicet dictum est, a Thara annos nato lxx genitos fuisse Abrahamum, et Nachorum et Aranem. Porro Aranes, genito Lutho, parenti suo Tharæ præmortuus est in natali terra Chaldæa. Adjunxerunt autem sibi uxores Abrahamus et Nachorus; Saram Abrahamus, Melcham Arane natam Nachorus. Cæterum Sara sterilis nullam ex se prolem edebat. Exin Tharas cum liberis Chaldæam deserens ut in Chananæam migraret, Charras usque processit, ibique sedem fixit; cumque ætatis annum ducentesimum ageret, Charris naturæ concessit.

2. Anno ætatis septuagesimo quinto Abrahamus Dei revelatione dignus habitus est, et solum vertere jussus. Quare Charris relictis Chananæam incoluit. Tum annos sex supra octoginta jam natus filium ex Agare Saræ ancilla suscepit, cui nomen indidit Ismaeli, unde Ismaelitarum natio est; Agarenorum videlicet, qui etiam Saraceni et Tagikii (44) vocantur. Insuper anno ante centesimum Deus cum illo fœdus iuit circumcisionis, ideoque ipse cunctique domus ejus mares circumcisione uti ceperunt: tum etiam Abrahamus pro Abramo, itemque Sarra pro Sara dicti sunt. Eoque anno nondum elapso Dominus Deus cum angelis apud Mambrem eidem apparens, ultro prolem recepit se ei concessurum. Primo inter prophetas Abrahamo divinum Verbum humana specie aspectandum se præbens ethnicorum vocationem portendebat, quam per evangelicam demum divini Verbi doctrinam in nobis Deus, id est in gentium universitate, consummavit.

3. Jam vero centesimum annum agenti Abrahamo e Sara conjugæ natus est Isaacus: quo nascente Saræ ipsius nonagesimus annus vertebatur. Hæc autem cum edito Isaaco annis septem et triginta superfuisset, vita excessit. Post Saræ obitum Abrahamus Damascenum Eleazarum famulum in Mesopotamiam legavit, Rebeccaque Bathuele natam, Labani sororem, Isaaco filio suo collocandam in matrimonio curavit. Exin ipse quoque Ceturam sibi uxorem adjunxit, de qua liberos sex suscepit. Atque ita Abrahamo tribus e conjugibus soboles oborta est; primo quidem ex Agare Ægyptiæ Ismael, a quo gens Ismaelitarum; tum e Sara Isa-

(42) Syncellus et Cedrenus, Tanai.

(43) Ita etiam Cedrenus, fol. 14, εως Μαστουσίας τῆς κατὰ Ἰλιον. Verum Syncellus p. 50, εως Μαστουσίας τῆς κατὰ ἦλιον, usque ad Mastusiam solum oppositam.

(44) Hoc nomine Armenii barbaros Arabiæ populo antiquitus indigitaverunt. Ita in Bibliis Armeniæ Machab. xii, 40. Sic etiam sequiore ætate appellabant Saracenos Armeniæ oppressores. Quin adeo quos Europæi Turcas dicunt, Armenii Tegibian nunc nominant.

acus, a quo gens Judæarum : postremum e Cetura gens Parthorum exstitit, quorum germen est Arsaces ille inclytus Pahlaviensium et Arsacidarum familiarum progenitor. Igitur Abrahamus post genitum Isaacum quinque adhuc annis et septuaginta peractis, ita ut annos omnino centum et septuaginta quinque vixisset, fato suo functus est. Jam Isaacus sexagesimo ætatis anno Esavum genuit et Jacobum, postquam annis viginti in matrimonio cum Rebecca fuerat. Idemque annis adhuc viginti et centum superstes octogesimo et centesimo ætatis anno decessit.

4. Jacobo filii duodecim cum filia geniti sunt et duabus Labani filiabus, Lia scilicet atque Rachele, nec non ex harum ancillis duabus Balla Zelphaque. Quanquam vero primus ei natus sit Ruben quem anno ætatis quinto et octogesimo genuit, tum Simeon sexto et octogesimo; Levinus tamen præfertur in ordine, quem ætatis septimo (45) et octogesimo anno creavit, de cujus etiam genere magnus ille Moses exortus est: quæ res ita describitur: Jacobus annos natus LXXXVII e Lia conjuge sua Levinum suscepit; Levinus annos natus XLVI genuit Cahathum; Cahathus annos natus LXIII genuit Amramum; Amramus annos natus LXX genuit Mosem; Moses annos natus LXXX Ægypto populum eduxit.

5. Rursus secundum chronicos Eusebii canones (46) Jacobo annum secundum et nonagesimum agenti de Rachele uxore Josephus natus est: tum et Josephus anno ætatis decimo septimo a fratribus venditus concessit in Ægyptum; cumque ibi tredecim annis in ergastulo fuisset, anno ætatis tricesimo Ægypti dominatum obtinuit, quo per annos octoginta perfunctus, anno demum centesimo decimo diem supremum obiit. Primo Ægyptiacæ ubertatis anno rerum moderamen ad Josephum delatum est: anno autem octavo sævire ibidem fames cœpit, cujus calamitatis anno altero Jacobus in Ægyptum descendit anno ætatis CXXX, vitamque ibi annis adhuc XVII productam anno demum CXLVII clausit, quo tempore rerum potiebatur anno jam sexto vicesimoque Josephus, qui et annis LIV superfuat.

6. Josepho e vivis erepto, servitutem filii Israelis serviebant Ægyptiis annis CXLIV. Fiunt ergo a Jacobi descensu anni CCXV. Anno servitutis quarto supra sexagesimum Moses lucem aspexit; qui octoginta annos ingressus, cum fratre Aarone tres item et octoginta annos nato, populum Ægypto subduxit: cui postquam annis quadraginta in deserto præfuisset, anno ætatis vicesimo supra centesimum moritur. Post Mosem Jesus Navi filius, Jordane transmisso, populum (47) in terram annuntia-

tionis intra annos XXVII perduxit, annoque ætatis centesimo et decimo obiit.

7. Jesum præfectura Judicum subsecuta est; quorum primus

I. Godoniel annis XL

II. Avodus annis LXXX.

III. Baracus et Debora annis XL.

IV. Samegarus postea qui alienigenas sexcentos trucidavit.

V. Gedeon annis XL.

VI. Abimelechus annis III.

VII. Thola annis XXIII.

VIII. Jairus annis XXII.

IX. Jephthæus annis VI.

X. Hesebon annis VII. (Baracæ liberi septuaginta, Heseboni triginta fuerunt [48-49]). Heseboni in Hebræorum exemplari subditur Ælon judex annis X, quem tamen Septuaginta Interpretes non agnoscunt (50). Hujus anno tertio Ilium captum est.

XI. Labdon annis VIII. Hujus quadraginta liberi, horumque filii triginta in septuaginta asinis equitabant.

XII. Sampson annis XX.

XIII. Heli annis XL. Verum in Septuaginta Interpretum exemplari scribuntur XX².

XIV. Samuel atque Saul annis XL.

8. Sane cum in evolvenda Semi stirpe, procreationum seriem haud alienam ab evangelica Matthæi ratione, usque ad Josephum et Mariam contexturos nos promiserimus; e Jacobi liberis optaræ Judam debueramus, a quo procreationes deduceremus; quoniam ex hujus surculo Dominus exortus est. Verumtamen necesse fuit, in Mosis et Jesu reliquorumque gratiam, qui populo usque ad Davidem jus reddiderunt, Levinum loco Judæ commemorare. Nunc autem unde par est rem de novo repetamus.

9. Abrahamus genuit Isaacum; Isaacus Jacobum; Jacobus anno ætatis LXXXVIII Judam e Lia uxore suscepit; Judas annos natus XLVIII Pharem genuit; Phares autem anno ætatis LVIII (51) Ezronem; Ezron anno ætatis LVIII genuit Aramum; Aramus anno ætatis XLVII genuit Aminadabum; Aminadabus anno ætatis XLV genuit Naasonem. Porro, inquit (52), erat Aminadabus copiarum Judæ dux, quo tempore Moses Israelis progeniem ex Ægypto deduxit. Constantur igitur a primo Abrahami anno usque ad migrationem ex Ægypto procreationes VIII, annique DV; ab Adamo autem procreationes XXVIII, annique MMDCLXXXIX.

10. Naason annos natus XLIV genuit Salmonem. Eratque, ait (53), Naason princeps Judæ myria-

² Judic. III, 51. ³ I Reg. IV, 18.

(45) Al. cod., sexto.

(46) Vide ad an. Abrahami 252.

(47) Cold. Arm., eos pro populum.

(48-49) Alio in codice desideratur hoc comma parenthesi clausum.

(50) Ita etiam Eusebius ad an. 852. Verum idem in priore libro semel ponit (col. 164) et semel

omittit (col. 168) Ælonem. Nunc quidem apud LXX Viros, cap. XII, 11, nec non apud Biblia Arm. occurrit Ælon.

(51) Al. cod., LIX.

(52) Apud Eusebium, I, 16, 22, Naasson non Aminadabus.

(53) Ibidem.

dum in deserto, ejusque soror Elisabeth Eleazaro A Aaronis filio nupta fuit, quo conjugio creatus est Phinees, atque ita contigit ut Judæ genus cum Levitico affinitate jungeretur. Salmon annos natus xxxv genuit Boosum. Eratque, ait, Salmon tribus Judæ princeps, quo tempore Jesus cum populo Jordanem trajecit. Is uxorem copulavit sibi Rahabam, quam divus evangelista dicit Rechabam ⁴. Idem Bethlehemem urbem in Judæ ditione fundavit.

11. Boosus annos natus cviii genuit Obedum. Booso nupsit Rutha Moabitis femina. Epiphanius Amanitidem ait Rutham, scilicet Amonitidem. Obedus annos natus ci genuit Jessæum; Jessæus annos natus cxxx genuit Davidem; David annos natus lviii genuit Solomonem. Ille tricenarius regnum auspiciatus est, annisque xl retinuit, vita ad septuagesimum annum protracta. Solomon annos natus xxii (54) genuit Roboamum. Idem quarto regni sui anno templi ædificium excitabat. (A Mose egressuque ex Ægypto usque ad Solomonem templique opificium conficiuntur anni cccclxxx. Ab Adamo autem mmmclxix.) Idem duodennis regnum adeptus est (55), quod xl annis insedit, vivens ænnis lxi.

12. Post Solomonem Israelis regnum bifariam divisum est. Samarizæ decem tribubus imperavit Jeroboamus Nabati filius, isque rex Israelis vocitatus est. Jerosolymis autem imperavit Roboamus Solomonis filius, isque rex Judæ appellatus est.

I. Roboamus regnat Jerosolymis annis xvii.

II. Abias annis iii.

III. Asa (56) annis xli.

IV. Josaphatus annis xxv (57).

V. Joramus annis viii.

VI. Ochosis anno i.

VII. Godolia mater ejus annis vii.

VIII. Joasus annis xi. Tres hosce reges, nempe Ochosiam cum Godolia matre, Joasum et Amasiam, idcirco in suam genealogiam evangelista non intulit, quod illa filia, hi nepotes Achabi fuissent.

IX. Amesias annis xxix.

X. Azarias, idemque Ozias, annis lxi. Anno Ozizæ quadragesimo nono prima olympias acta est.

XI. Joathamus annis xvi.

XII. Achazus annis xvi. Undecimo Achazi anno Israel in servitutum a Salmanasaro redactus est.

XIII. Ezechias annis xxix. Nono Ezechizæ anno Romam condidit Romulus, qui erat ab Abrahamo annus mclxxxiiii (58).

XIV. Manasses annis lv.

XV. Amosus annis xvi.

XVI. Josias annis xxxi.

XVII. Joachasus mensibus iii. Joachasum Nec-

⁴ Matth. i, 5. ⁵ III Reg. xiii, 4.

(54) Al. cod., xii.

(55) Ita ait et Eupolemus apud Eusebium, *Præp. evang.* ix, 30.

(56) Al. cod., Asaphus.

haus captivum abduxit, regemque dixit Eliachimum. XVIII. Eliachimus, idemque Joachimus, annis xii. Hujus anno decimo Judæam Nabuchodonosorus domuit, et post acceptum ab Eliachimo tributum abscessit.

XIX. Joachimus, idemque Jechonias, mensibus iii. Reversus Nabuchodonosorus Joachimum quem in captivitatem deportavit.

XX. Mathanias, idemque Sedechias, annis xi.

Duodecimo Sedechizæ anno Nabuchodonosorus Chaldæus captis Hierosolymis templum cremavit. Manserat templum annis cccclxii. In quadragesimæ septimæ olympiadis annum quartum incidit captivitatis initium, eademque annos septuaginta occupavit. Post annum captivitatis vicesimum Nabuchodonosorus e vita migravit.

15. Jamvero in Matthæi genealogia Jechonias genuit Salathielem anno ætatis lvi: hic Zorobababem anno lvi; hic Abiudum anno xlv; hic Eliachimum anno lx; hic Azorem anno xxxix; hic Sadochum anno xxxi. Primo Sadochi anno Alexander Macedo inclaruit. Is Achiam anno ætatis xxxiv; hic Eliudum anno xxx; hic Eliazarum anno lxii; hic Mathanem anno xxxviii; hic Jacobum anno li; hic Josephum anno lxxvi. Jesus Christus apud Judæ Bethlehemem nascitur. Summa temporis a templi reparatione ad Christi natalia anni sunt dxviii; a Solomone primoque templi ædificio usque ad secundum anni dxii; ab exitu ad Solomonem anni cccclxxx; ab Abrahamo ad exitum anni dv: a diluvio ad Abrahamum anni dccccxlii; ab Adamo ad diluvium anni mcccxlvi: summa denique temporis ab Adamo ad Christi natalia anni sunt mmmclxxxviii, prout Septuaginta Interpretes docent.

14. Post obitum Solomonis, ut jam dictum est. Roboamo regnum exorso, imo primo regnanis anno, Samarizæ decem tribubus imperare cepit.

I. Jeroboamus Nabati filius annis xxii.

Jam uti Davidis ætate prophetaverant Gaddus, Nathanes, Asaphus; rursusque Solomonis ætate Sadochus, Achias Silonites et Sameas; ita etiam Jeroboami filiique ejus Nabati ætate vaticinati sunt Achias, Sameas, tum et ille qui ad ipsam Samarizæ aram ², nec non Joasus, et Joel, et Azarias idemque Addus, atque Ananias.

II. Nabatus annis ii.

III. Bajas (59) annis xxiv.

IV. Ela annis ii.

V. Zambri mensibus vii.

VI. Amri annis xii.

VII. Achaabus annis xxii.

Sub hoc prophetæ fuerunt Abdias, Elias, Jesus.

(57) Al. cod., xlvii.

(58) Mœnia templeque Romæ hoc anno a Romulo ædificata tradit Eusebius.

(59) Euseb., *Baasus*.

Oziel, Michael; falsi autem prophetæ Sedechias A atque Eliezer.

VIII. Ochosias annis II.

IX. Joramus annis XII. Iterum prophetabant Elias et Elisæus. Septimo Jorami anno Elias superlatus est.

X. Jeu annis XXVIII.

Minas, quas Dei furor in Achabum uxoremque ejus Jezabelem intenderat, Jeu ad rem contulit cæsis septuaginta Achabi liberis, nec non Jezabele Sidonia, et quadringentis exsecrandi idoli prophetis. Per id tempus apud Israellem prophetabat Azarias.

XI. Joachazus annis XVII. Hujus ætate rex Judæ Joasus Azariam interfecit, tum et Elisæus vita excessit.

XII. Joasus annis XVI.

XIII. Hieroboamus annis XXI. Hujus ætate vaticinati sunt Oseas, Amosus, Isaias et Jonas.

XIV. Zacharias mensibus VI.

XV. Sellumus diebus XLV.

XVI. Manaemus annis X.

XVII. Phaceas annis X. Nono hujus anno prima olympias acta est.

XVIII. Phaceas annis XX.

XIX. Oseas annis IX.

Osea regnante, decem tribus servituti mancipatæ sunt a Salmanasaro, deletumque Israeliticum Samaritæ regnum, anno Achazi imperantis undecimo, postquam annis CCL. stetit. Hinc autem ad templum Hierosolymis Nabuchodonosori vi sub Sedechia eversum anni numerantur CLVI.

15. E Paralipomenis. Jam de Levini genere sacerdotes usque ad captivitatem fuerunt hi: Aaron, Eliazarus, Fhinees, Abiudus, Borchias, Ozias, Zareas, Mariothus, Amarias, Achitobus, Sadochus, Achiamas, Azarias, Jonan, Azarias, Amarias, Achitobus, Sadochus, Elumus, Helchias, Azarias, Zaræus, Josedechus, qui Babylonem concessit quo tempore Nabuchodonosorus Judam servitute presit. Hæc Paralipomenis commendata sunt.

16. Igitur Josia tertium jam et decimum annum Judæ imperante, initium prophetandi Hieremias fecit: tum et anno ejusdem regis secundo supra vicesimum Sophonias et Hieremias prophetabant: rursusque anno Sedechiæ quarto Baruchus et Hieremias: octavo autem captivitatis anno Daniel Babylone et Ezechiel: tum anno octavo ac tricesimo Aggæus et Zacharias: sexto denique anno supra sexagesimum iidem Aggæus ac Zacharias, itemque Malachias. Alia historia tradit vaticinatos esse his temporibus Nabumum, Ambachumum, Malachiam atque Danielelem.

17. Jamvero quo pacto videntes et prophetæ apud captivos erant, eodem etiam post LXX annos apud

dimissos Judæos, præside Zorobabele qui templum urbemque restituit: tum et pontifices exstiterunt usque ad unctum ducem, in quo patriarchæ Jacobi vaticinatio exitum sortita est dicentis: Haud defecturum e Juda principem, vel de ejusdem femore ducem, quoad ille adventaret ad quem pertinet imperium⁶. Jam duce Zorobabele pontifex erat Jesus Josedechi filius: *exin* Jachimus, idem qui Joachimus, Jesu filius: nec non Elarus (60), idem qui Esiasibus, filius Jachimi. Erat insuper Esdras sacerdos, scribe legum sacrarum, nobilisque doctor eorum qui Babylone in Judæam ascenderant (61). Joadas Asibi filius, sub quo Nehemias Artaxis pincerna, genere Hebræus, Babylone venit Hierosolyma nurosque excitavit. Joannes Joadæ filius. Joannis filius Jaddus, cujus ætate Macedo Alexander Hierosolyma ingressus Deum adoravit. Onias Jaddi filius. Simeon cognomento Justus. Simeonis frater Eleazarus, sub quo Septuaginta Viri divinos libros Ptolemæi regis jussu ad Græcæ linguæ consuetudinem transtulerunt. Manasses Eleazari patruus. Onias Simeonis Justi filius. Oniæ filius Simeon, sub quo erat Jesus Sirachi. Simeonis filius Onias.

18. Tres deinde ac triginta post annos Antiochus Epiphanes Judæam ingressus pontificatum Judæicum a Jesu cognomento Jasone ad ejusdem fratrem Oniam transtulit; rursus huic ereptum, Oniæ cognomento Menelao dedit. Mox elapso quinquentio occupatis Hierosolymis templum diripuit, signum Jovis Olympici ibidem collocavit; in Garizino (62) autem Jovis Hospitalis⁷. Ea tempestate Matathias quidam sacerdos Asanonæi filius, ex oppido Modimo, bello adversus copias Antiochi cum filiis suis decertabat. Et Judas sane filius fugam *Syrorum* fecit, templumque lustravit, ac patria sacra restituit, quæ triennio obsoleverant. Deinde Menelai Judæorum pontificis sacerdotium excipit Alcimus, idem qui Jachimus, alienus licet generi sacerdotali. Quamobrem Onias sacerdote progenitus in Ægyptum proficiscitur, ibique urbem condit Amopolim (63), in eaque templum ad instar Hierosolymitani erigendum curat. Alcimus autem cum Juda conflixit brevi a Deo percussus interiiit⁸. Igitur communi suffragio sacerdotium ad Judam collatum est.

19. I. Judas, qui et Macchabæus, annis III intra olympiadem centesimam quinquagesimam quintam.

II. Jonathas, qui et Aphuthus, annis XIX.

III. Simon, qui et Tarscis, annis VIII.

IV. Hyrcanus, qui et Joannes, annis XXVI.

V. Aristabulus anno I. Ad sacerdotium Aristabulus diadema regium adjecit.

VI. Jannæus, qui et Alexander, annis XXVII (64).

⁶ Gen. XLIX. 10. ⁷ II Machab. VI, 2. ⁸ II Machab. IX, 55, 56.

(60) Ita codices Samuelis.

(61) Confer Eusebium ad an. 1458.

(62) Cold., Samria.

(63) Eusebius, ad annum 1856, *Onuphis*.

(64) Al. cod., XXXVII.

VII. Alexandra uxor Alexandri annis IX. Hæc A Alexandra Salina vocata est.

VIII. Hyrcanus annis XXXIV (65).

20. Cum Aristabulus et Hyrcanus Alexandri filii inter se concertarent, Pompeius Romanus superveniens Aristabulum vinctum secum abduxit, Hyrcano autem pontificatum confirmavit, qui quidem annis quatuor trigintaque post a Parthis captus est. Sic Judæorum regnum unctique præsidēs desiverunt, uti Daniel prædixerat : unctorum autem præsidum nomine pontifices intelliguntur, qui post reditum a captivitate populo præfuerunt : quique orsi a sexagesima quinta olympiade sub Dario, olympiade demum centesima octogesima sexta finem fecerunt : quod temporis intervallum Daniel propheta septuaginta hebdomadam titulo adumbraverat. Equidem post Hyrcanum nemo fuit e genere sacerdotali, sed ignotæ stirpis menstrui quidam vel annui præsidēs. Tum denique Herodes alienigena regnum obtinuit, cujus tricesimo secundo anno Dominus Noster Jesus Christus natus est.

CAPUT VI.

Chami prosapia (66).

I. Hactenus nos pro suscepto proposito posteros Semi ad adventum usque Christi divinis libris innixi digessimus. Nunc ad Chamum quæ pertinent scribenda sunt; haud sane, ut Semi, liberorum successio, sed annorum numerus, regum nomina, tum quænam gentes potentia auctæ alterutras devicerunt, usque ad humanam Servatoris naturam. Ex eo igitur loco, in quo sermo noster substitit, cum Chami procreationes, prout eas sacræ Litteræ tradebant, descripsimus; exinde, inquam, ordiatur narratio e certæ fidei libris hausta, nempe secundum narrationes chronicorum Eusebii canonum historicique Armeniorum Mosis Chorenensis; quorum quidem postremus sic ait (67): « De Belo, cujus ætate maximus noster progenitor vixit Haicus, multi multa variaque tradiderunt; ego autem quem Saturnum nuncupant atque Belum, Nebrothum fuisse aio : qua super re Ægyptii cum Mose conspirant, percensentes Vulcanum, Solem ac Saturnum, qui sunt Chamus, Cusus ac Nebrothus, omisso Mestramio : primum enim apud se hominem aiunt fuisse Vulcanum. »

2. Ergo ex hoc ipso Belo noster hicce tractatus inchoandus est.

I. Belus universis Asiæ provinciis, præter Indos, dominatur annis LXII (68).

II. Ninus item post Belum annis LII. Nini hujus quadragesimo quarto anno Abrahamus a Thara genitus est.

III. Samiramis Nini conjux annis XLII.

(65) Al. cod., XXXVI.

(66) Hunc titulum habent codices.

(67) *Hist.*, I. 6.

(68) *Aug., De civ. Dei*, XVI, 17, scribit LXV.

(69) Al. cod., LII.

IV. Zames, qui et Ninuas, annis XXXII.

V. Arius annis XXX.

VI. Aralius annis XL.

VII. Xerxes, qui et Baleus, annis XXX.

VIII. Armamithris annis XXXVIII.

IX. Belochus annis XXXV.

X. Baleus annis XV (69).

XI. Altadas annis XXXII.

XII. Mamelus annis XXX. Anno hujus quarto decimo Josephus obiit.

XIII. Mamyly alter annis XXX.

XIV. Sparæthus annis XL.

XV. Manchaleus annis XXX.

XVI. Sphærus annis XX. Hujus anno tertio Cecrops Athenis primus regnavit.

XVII. Ascades (70) annis XI. Hujus octavo anno Moses jam octogenarius populum ex Ægypto subduxit.

XVIII. Amyntas annis XLV.

XIX. Belechus (71) annis XXV.

XX. Balepares annis XXX.

XXI. Lamprides annis XXXII.

XXII. Pannyas annis XLV.

XXIII. Sosarmus annis XIX.

XXIV. Zosares annis XX.

XXV. Lamprides annis XXX.

XXVI. Mithræus annis XXVII.

XXVII. Tautanes annis XXXI. Anno Tautanis vigesimo quinto urbs Ilium capta est.

XXVIII. Teutæus annis XL.

XXIX. Otheneus annis XXX.

XXX. Dercyllus annis XL.

XXXI. Eupalles annis XXXVIII. Tertius ac tricesimus hujus annus incidit in quartum Solomonis annum atque in templi opificium.

XXXII. Lavosthenes annis XLV. Gens Judaica bifariam dividitur.

XXXIII. Pertigages (72) annis XXX.

XXXIV. Ophrates annis XX.

XXXV. Ophratanes annis L.

XXXVI. Acrapales annis XLII.

XXXVII. Thonnus Concolerus, Græce dictus Sardanapallus, annis XX.

3. Sardanapallus hic tricesimus septimus a Belo fuit, regumque Assyriorum postremus. Idem voluptariæ molliæ luxuriæque studio cunctos qui sibi præcesserant superavit. Quamobrem Vabaces quidam, patria Medus, homo viribus egregioque animo præditus, cum Medorum dux esset, unusque ex iis qui ad urbem Ninum quotannis veniebant ducatus causa exercendi; is, inquam, cognito regis pravo ingenio, amicos sibi liberalitate devinxit, Belesim in primis summum ducem Babyloniorum, quicum inita societate Sardanapallum debellavit, qui sece-

(70) Ita etiam Eusebius. Idem tamen alibi, *Ascades*.

(71) Euseb., *Belochus*.

(72) *Id.*, *Pertitades*.

dens in regiam incendio semet cremavit. Tum Belesim Babyloni regem imposuit Varbaces, itidemque Paræorum nostrum propter sibi navatam operam diademate ornavit (75); ipse autem Assyriorum ad Medos transtulit imperium. Exin interregnum erat usque ad Medorum regem Dejoceum. Intermedio tempore Chaldæi rerum potiti sunt; quorum tempora et successiones cum suis peculiaribus regibus seorsim scribuntur.

4. Hic ergo Babyloniorum reges ponantur.

I. Phua annis xvi. Hujus sexto decimo anno prima olympias acta est.

II. Thaglatphalsarus annis xxvii. Is tertio decimo anno progressus in Judæam, potioem ejus incolarum partem captivam abduxit.

III. Salmanasarus Assyrii imperavit annis xvi. B Is item tertio regni sui anno, octava olympiade, decem tribubus in captivitate deportatis, Samarizæ regnum delevit.

IV. Senecherimus Assyrii imperavit annis xviii. Is adversus Hierosolyma expeditionem suscepit, Judæaque urbes obsedit. Ab hoc ad Nabuchodonosorum historici Chaldæorum annos numerant lxxxviii (74). Apud eosdem post Senecherimum scribitur

V. Asordanes filius ejus annis viii.

VI. Asodes (75) annis xxi.

VII. Frater ejus annis xxi.

VIII. Nabupsarus annis xi.

IX. Marudachus Baldanes annis x.

X. Nabuchodonosorus deinde annis xliii, ab C olympiade secunda supra quadragesimam. Is anno Eiiachimi decimo Judæos in suam potestatem redegit, partemque eorundem maximam famulatui addicendam abduxit. Tum etiam Daniele tresque pueros triennio post: rursus enim venit, ipsumque Joachimum avexit captivum. Cum jam annum tertium supra vicesimum regnaret Nabuchodonosorus, Hierosolyma capta sunt: quintum autem post mensem princeps satellitum Nabuzardanes templo ignem subjecit. Vicesimo denique Judaicæ captivitatis anno Nabuchodonosorus vita discessit. Cujus locum substitutus est filius ejusdem

XI. Baltasar, qui et Ilmarudachus annis ii. Deinde

II. Astyages (76) anno i. Is eas litteras in D pariete exaratas vidit quas Daniel interpretatus est.

XIII. Darius Medus annis iv.

XIV. Darius Arsaviri annis iii.

Exin sublatum est Babyliorum imperium.

(75) Vide Mosem Chor., *Hist.* 1, 21, et Samuelem, cap. 7.

(74) Confer Eusebium, 1, 5, 2.

(75) Al. cod., *Asamoges*.

(76) Ita hoc loco, *Astyages*; at inferius, *Asdahages*.

(77) Ita Armenii primum hunc Tigranem distinguunt a posterioribus stirpis Arsacidarum.

(78) Lib. 1, 15, 7.

5. Nunc age Medorum reges exponamus. Exincto Sardanapallo primus regnavit

I. Varbaces annis xxviii.

II. Sosarmus annis xxx.

III. Mamcar annis xl.

IV. Cardiceus annis xliii.

V. Dejoces annis liv. Hic Ecbatana condidit.

VI. Phraortes annis xxiv.

VII. Cyaxares annis xxxii.

VIII. Asdahages annis xxxviii.

Hunc interfecit Tigranes Haicanus (77) Cyro Fersæ fœdere junctus. Quamquam Eusebius (78) aliique historici dejectum Asdahagem ab uno Cyro aiunt, a quo Medorum quoque regnum sublatum est: nihilominus Moses (79) eadem Asdahagis a Tigraue patratam refert. Id autem verisimile evadit ob plura quæ acciderunt, propter somni scilicet visum, dolosamque Asdahagis simulationem qua sibi Tigranis sororem matrimonio copulandam curaverat: cui mentis quoque suæ consilium arcanum reseravit. Re autem intellecta Tigranes, quod somnians viderat, diurna luce exsecutus est. Id tamen haud absurde Cyro ipsi tribuitur: cum enim eadem ætate ambo vixerint, et quidem Tigranes societate commilitii Cyro devinctus fuerit, ejusdem mandatum exhaurire visus est.

6. Agesis hoc loco Lydorum quoque regnum placet collocare. Anno Sosarmi Medorum regis duodecimo olympias prima peracta est, eodemque anno primus apud Lydos regnavit

I. Ardysus Alyattæ annis xxxvi.

II. Alyattes annis xiv.

III. Meles annis xii.

IV. Candaules xvii.

Candaules hujus historiam narrat Herodotus(80), nempe quod is nimio erga suam conjugem studio elatus, hanc feminarum omnium pulcherrimam existimaverit, nudatamque vestibus Gygi clam demonstraverit; qua ignominia sapiens uxor ad iracundiam commota occidendum curaverit, sibique virum adsciverit Gygem.

V. Gyges annis xxxvi.

VI. Ardys annis xxxviii.

VII. Sadiartes annis xv.

VIII. Alyattes annis xlii.

IX. Cræsus annis xv.

Hic anno Cyri quartodecimo dicitur ab eodem Cyro interfectus. Ita Lydorum regnum finitum est. Armeniorum tamen historicus Moses Cræsum captum interfectumque ab Artaxerxe Partho (81) ait,

(79) *Hist.*, 1, 28.

(80) Hac super re recolatur Mosis Chorenensis locus in Eusebio ad annum Abrahami 1501 a nobis relatus. Et quidem Samuel a Mosis progymnasmate potius quam ab Herodoto mutuatus hanc notitiam videtur.

(81) Partho scilicet cognomine; erat enim hic Armeniæ rex.

ejusque rei complures testes invocat, ut in ejus A libro (82) videre est.

7. Ergo hoc pacto, prout narratur, sublati Babyloniorum, Medorum Lydorumque imperiis regnat

I. Cyrus annis xxx. Is primo regni sui anno Judaicæ gentis quinquaginta millia captivorum libertate donavit : qui quidem Hierosolyma reversi altare excitaverunt, templique fundamenta jecerunt : quod tamen finitimarum gentium causa imperfectum manebat usque ad Darium Vestaspis. Tomyris Massagetarum heroina Cyrum interfecit.

II. Cambyses annis ix.

III. Magi duo fratres mensibus viii.

IV. Darius Vestaspis filius annis xxxvi.

Hujus altero anno Zorobabel templum ædificat, quod anno quarto olympiadis quintæ supra sexagesimam absolutum est.

V. Xerxes Darii annis xxi.

VI. Artabanus mensibus vii.

VII. Artaxes Longimanus annis xl. Nonnulli Estherem sub hoc exstitisse aiunt : quod ego tamen, inquit Eusebius (83), non probo, quandoquidem Esdræ libri per eam ætatem scripti nullam ejus rei mentionem faciunt.

VIII. Xerxes mensibus ii.

IX. Sogdianus mensibus vii.

X. Darius Nothus annis xix, ab olympiade octogesima nona.

XI. Artaxes Mnemon annis xl. Sub hoc Esther fuit.

XII. Artaxes, qui et Ochus, annis xxvi.

XIII. Artaxes Ochi annis iv.

XIV. Darius Arsami annis vi.

Hi annos ccxxx occupaverunt (84). Exin Alexander Macedo regnat anno primo olympiadis centesimæ undecimæ, septimoque regni sui anno Babylonem capit, occisoque Dario Persarum imperium delet.

8. Nunc quoniam in Alexandri mentionem incidi, lubet ab origine cunctos Macedonum reges huic scripto consignare. Neque enim Alexander Macedonum rex primus fuit, sed quartus supra vicesimum. jam primus Macedonum rex fuit

I. Caranus annis xxii.

II. Cœnus annis xii.

III. Tyrimmas annis xxxviii.

IV. Perdicca annis li.

V. Argeïaus annis xxxviii.

VI. Philippus annis xxxviii.

VII. Æræus (85) annis xvi.

VIII. Alcetas annis xxix.

IX. Amyntas annis l.

X. Alexander annis xlv.

XI. Perdicca annis' xxviii.

(82) *Hist.*, II, 12.

(83) *Ad annum* 4553.

(84) Hunc quoque numerum ab Eusebio desumit Samuel. Quippe Eusebius apud Cedrenum, p. 193, A, scribit a Cyro ad Alexandrum annos ccxxx. Conferatur autem Eusebiani regum laterculi col.

XII. Archelaus annis xxiv.

XIII. Orestes annis iii.

XIV. Archelaus annis iii.

XV. Amyntas anno i.

XVI. Pausanias anno i.

XVII. Amyntas annis vi.

XVIII. Argæus annis ii.

XIX. Amyntas annis xviii.

XX. Alexander anno i.

XXI. Ptolemæus annis iv.

XXII. Perdicca annis iv.

XXIII. Philippus annis xxvi.

XXIV. Alexander Philippi annis xii et mensibus vi. Hic orbem terrarum compluribus regibus dejectis obtinuit, annosque xxxii natus Babylone diem supremum obiit. Exinde imperium ejus inter plures divisum est. Ipsi quidem Macedonibus imperat Philippus qui et Aridæus; Alexandriæ vero Ægypti Ptolemæus Lagi : tum annis quinque post imperat Asianis Antigonus ; duodecimo denique post Alexandri obitum anno Syris, Babylonis plagisque superioribus dominatur Seleucus Nicanor.

9. Age vero quandoquidem hosce commemoravimus, singulorum quoque nomina scripto complecti non pigeat.

Alexandro e vivis erepto, Macedonibus proprie imperat

XXV. Philippus, qui et Aridæus, annis vii.

XXVI. Casander annis xix (86).

XXVII. Filii hujus annis iv.

XXVIII. Demetrius annis v (87).

XXIX. Pyrrhus mensibus vii.

XXX. Lysimachus annis v et mensibus vii (88).

XXXI. Ptolemæus Ceraunus anno i et mensibus ii.

XXXII. Meleager mensibus ii.

XXXIII. Antipater diebus xlv.

XXXIV. Sothenes annis ii.

XXXV. Antigonus Gonatas annis xxxvi.

XXXVI. Demetrius annis x.

XXXVII. Antigonus annis xv.

XXXVIII. Philippus annis xlii.

XXXIX. Perseus annis x.

Interfecto Perseo, Romani Macedonibus libertatem impertiti sunt, eisque sui juris esse concesserunt annis xiv (89).

XL. Falsus Philippus anno i.

Summa annorum DCXLVII.

10. Interest et cætera regna describere. Anno post Alexandri fata quinto imperat Asianis

I. Antigonus annis xviii.

II. Demetrius Poliorcetes annis xvii.

Amborum dominatio conjuncta annos occupat xxxv. Operæ pretium est eos item qui his successerunt

209, cum nota 3.

(85) Dic *Æropus* vel *Æropas*.

(86) *Vetustior codex, Casander annis xl.*

(87) *Al. cod., xv.*

(88) *Conferatur Eusebius I, 38, 4.*

(89) *Dic xix cum Eusebio, col. 254*

serunt scriptis tradere, Syrorum videlicet, Babylo- A nis superiorumque regionum reges. Alexandro jam ante duodecimum annum extincto, regnat

I. Seleucus Nicanor annis xxxviii.

II. Antiochus Soter annis xix.

III. Antiochus Deus annis xv. Hujus undecimo anno jugo semet Macedonum Parthi eripuerunt, atque ex his regnat Arsaces unde Arsacidæ. Prædictis annis xxxviii, xix et xv addatur

IV. Seleucus Callinicus annis xx.

V. Seleucus Ceraunus annis iii.

VI. Antiochus Magnus annis xxxvi.

VII. Seleucus annis xii. In id tempus res secundi (90) libri Machabæorum incidunt.

VIII. Antiochus Epiphanes annis xi.

Primus hic Judæos maximis suppliciis ad idolorum cultum adigebat, quæ cognoscere est e Machabæorum libris.

IX. Antiochus Eupator annis ii.

X. Demetrius Soter annis xii. Hujus anno tertio Judas Machabæus supremus dux Judæis fiebat.

XI. Alexander annis ix et mensibus x.

XII. Demetrius annis iii.

XIII. Antiochus Sidetes annis ix. Arsaces Parthus hunc Antiochum interfecit.

XIV. Demetrius denuo annis iv.

XV. Antiochus Grypus annis xii.

XVI. Antiochus Cyzicenus annis xviii.

XVII. Philippus annis ii.

Syrorum hactenus deductum imperium olympiade C centesima septuagesima secunda extinctum est.

11. Tempora quoque Ptolemæorum scribamus. Post Alexandri obitum regnat, uti dictum est, Alexandriae Ægypti

I. Ptolemæus Lagi annis xl.

II. Ptolemæus Philadelphus annis xxxviii. Hic Hebræorum libros in Græcam linguam converti mandavit.

III. Ptolemæus Evergetes annis xxvi.

IV. Ptolemæus Philopator annis xviii.

V. Ptolemæus Epiphanes annis xxiv.

VI. Ptolemæus Philometor annis xxxv. Hujus anno vicesimo Judas Machabæus Judæorum copias ductabat.

VII. Ptolemæus Evergetes annis xxix.

VIII. Ptolemæus Physcon, idemque Soter, annis xvii.

IX. Ptolemæus Physcon, idemque Alexander, annis x.

X. Ptolemæus, qui pulsus est, annis viii.

XI. Ptolemæus Dionysus annis xxx.

XII. Cleopatra annis xiiii.

Hujus anno tertio apud Romanos regnat Caius, qui et Julius, annis v. Deinde Augustus annis lvi,

(90) Hac super re conferatur Eusebius *ad annum 1830*. Videtur autem Samuel legisse *primum*, non *secundum*, apud Eusebium.

(91) Al. cod., cclvii; verum Eusebius, cclii.

qui decimo quinto imperii sui anno, Cleopatra occisa, Ægypto potitur. Ptolemæorum temporibus anni ccxcvi continentur.

12. Nunc quoniam ad hæc splendida regna pergitimus, par est reges illarum gentium a principio perscribere, quos prætermisimus. Quippe Eusebius Ptolemæis in suo tractatu defunctus, ad res Græcas dicendas progreditur, nempe qua ratione Græci antiquitates suas scribant, tum et nomina singulorum percenset. Nos igitur Ægyptios primum, deinde alios, postremo Romanos, qui omnia complexi sunt, persequemur.

I dynastia Ægyptiorum ea dicitur a Manethone qua imperavit Menes Thynites ejusque septem posteris annis cclviii (91).

B II dynastia novem regum annis cclxxxvii.

III dynastia Memphitarum octo regum annis clxxxviii.

IV dynastia Memphitarum quindecim regum annis ccclxviii.

V dynastia Elephantinorum regum triginta et unius annis c.

VI dynastia. Femina quædam Nitocris, omnium sui temporis virorum fortissima et mulierum formosissima. Regnatum est annis cciv.

VII dynastia Memphitarum quinque regum annis lxxv.

VIII dynastia Memphitarum quinque regum annis c.

IX dynastia Heracleopolitanorum quatuor regum annis c.

X dynastia rursus indidem novemdecim regum annis clxxxvii.

XI dynastia Diospolitianorum sexdecim regum annis lxx (92).

XII dynastia Diospolitianorum septem regum annis ccxlviii (93).

Duodecim hæ dynastiæ pertingunt ad annum clxxiv post diluivum.

XIII dynastia rursus regum sexaginta indidem annis ccclxiv.

XIV dynastia Xoitarum sex supra septuaginta regum annis clxxxiv.

XV dynastia Diospolitianorum regum annis ccl.

D XVI dynastia Thebanorum quinque regum annis cxc.

Sexdecim hæ dynastiæ producantur usque ad primum Abrahami annum.

XVII dynastia Pastorum annis ciii.

Josephum ejusque fratres congruenter pastores appellabis.

XVIII dynastia Diospolitianorum quatuordecim regum annis cccxlviii. Horum undecimus est Chencheres (94) rex, cujus decimo anno Moses populum abduxit. Ille autem ibidem permansit (95).

(92) Eusebius hunc numerum separat.

(93) Eusebius, ccxlv.

(94) Eusebius, *Achencheres*.

(95) *An in Ægypto? An mari Rubro retentus est?*

XIX dynastia Diospolitianorum quinque regum A annis CLXXXIV.

Hoc anno (96), qui est post Abrahamum natum DCCCXXXV, Ilium captum est.

XX dynastia Diospolitianorum duodecim regum annis CLXXXVIII.

XXI dynastia Tanitarum quinque regum annis CXXX.

XXII dynastia Bubastitarum trium regum annis XXIX.

XXIII dynastia Tanitarum trium regum annis XLIV.

XXIV dynastia Bocchoris Saitæ annis XLIII. Sub hoc agnus locutus est. Idem *Bocchoris* vivus a Sabaco combustus est, qui et in regnum successit.

XXV dynastia Æthiopum trium regum annis B XLIV.

XXVI dynastia Saitarum novem regum annis CLXXVII.

XXVII dynastia Persarum octo regum annis CXX et mensibus quatuor.

XXVIII dynastia Amritæ Saitæ annis VI.

XXIX dynastia Mendesium quatuor regum annis XXXI.

XXX dynastia Sebennytarum trium regum annis XX.

XXXI dynastia Persarum trium regum annis XVI, quorum postremus Darius, is quem Alexander interfecit. A primo sextæ decimæ dynastiæ anno ad septimum annum Alexandri, qui Darium occidit, Ægyptum occupavit Alexandriamque condidit, anni elapsi sunt MDCLXXXVII.

15. Age jam de regibus Sicyoniorum scribere aggredior, quorum primus anno Beli quinto decimo rex fuit

I. Ægialeus annis LII.

II. Europis annis XLV.

Anno Europis vicesimo secundo nascitur Abrahamus.

III. Melchin (97) annis XX.

IV. Apis annis XXV.

V. Thelxion annis LII.

VI. Ægydrus annis XXXIV.

VII. Thurimachus annis XLV.

Anno Thurimachi sexto imperat primus Argivis D Inachus.

VIII. Leucippus annis LIII.

IX. Messapus annis XLVII.

X. Erastus annis XLVI.

XI. Plemnæus annis XLIX.

XII. Orthopolis annis LXIII.

XIII. Marathius annis X.

XIV. Marathus annis XX.

XV. Chereus (98) annis LV.

XVI. Corax annis XXX.

XVII. Epopeus annis XXXV.

(96) Nempe ultimo hujus dynastiæ.

(97) Eusebius, *Telchin*.

(98) Cod., *Bersens*.

XVIII. Laomedon annis XL.

XIX. Sicyon annis XLIV.

Ex hoc Sicyone appellati sunt Sicyonii, qui antea Ægialei audiebant.

XX. Polybus annis XL.

XXI. Inachus annis XLII.

XXII. Phæstus annis VIII.

XXIII. Adrastus annis IV.

XXIV. Polyphides (99) annis XXXI.

XXV. Pelagus annis XX.

XXVI. Zeuxippus annis XXXI.

Hi annos DCCCCLVIII occupaverunt. Deinde haud jam reges sed Carnii sacerdotes annis XXXIII.

14. Anno Thurimachi sexto initium factum est Argivorum regum, quorum primus fuit

I. Inachus annis X, ex quo Inachiæ nomen ea provincia sortita est.

II. Phoroneus annis LX.

III. Apis annis XXXV.

IV. Argus annis LXX, ex quo regionis appellatio mutata est dictaque Argia.

V. Criasus annis LIV.

VI. Phorbas annis XXXV.

VII. Triopas annis XLV.

VIII. Crotopus annis XXI.

IX. Sthenelus annis XI.

X. Danaus annis L.

XI. Lynceus annis XLI.

XII. Abas annis XXXIII.

Dardanis imperavit Tros, ex quo Trojanis nomen inditum est.

XIII. Prætus annis XV.

XIV. Acrisius annis XXXI.

Argivorum reges diverserunt postquam annis DCCCLIV permanserant.

15. Anno servitutis in Ægypto centesimo, Phorbantisque Argivorum regis tricesimo secundo regnat Athenis primus

I. Cecrops Diphyes annis L.

II. Cranaus (1) annis IX.

III. Amphictyon annis X.

IV. Erechthionius annis L.

V. Pandion annis XL.

VI. Erechtheus annis L.

VII. Cecrops alter annis XL.

VIII. Pandion annis XXV.

IX. Ægeus annis XLVIII.

X. Theseus annis XXX.

XI. Mines (2) annis XXXIII.

Ilium captum est.

XII. Demophon annis XXXIII.

XIII. Oxyntes annis XII.

XIV. Aphidas anno I.

XV. Thymoetes annis VIII.

XVI. Melanthus annis XXXVII.

XVII. Codrus annis XXI.

(99) Cod., *Polyphiles*.

(1) Codd., *Cranaus*.

(2) Ita codd., pro *Menestheus*.

- Principes quod vita maneret
 XVIII. Melon (3) annis xx.
 XIX. Acastus annis xxxvi.
 XX. Archippus annis xix.
 XXI. Thersippus annis xli.
 XXII. Phorbas annis xxxi.
 XXIII. Megacles annis xxx.
 XXIV. Diognetus annis xxviii.
 XXV. Pheracles annis xix.
 XXVI. Ariphton annis xx.
 XXVII. Thespius annis xxvii.
 XXVIII. Agamestor (4) annis xx.
 XXIX. Æschylus annis xxiii.

Primo Æschyli anno regnat apud Lydos Ardy-
 sus; tertio autem hujus anno prima olympias
 acta est. Porro hanc olympiadem instituit Iphitus
 Praxionidæ Hæmonis (5). Ex hoc jam tempore
 Græcorum chronologia firmitatem præ se ferre vide-
 tur cum antea pro suo quisque libito rem desiniret.

- XXX. Alcæon annis ii.
 XXXI. Charops annis x.
 XXXII. Æsimides annis x.
 XXXIII. Clidicus annis x.
 XXXIV. Hippomenes annis x.
 XXXV. Leocrates annis x.
 XXXVI. Apsander annis x.
 XXXVII. Eryxias annis x.
 Athenarum reges post annos dcccclxxiii finem
 habuerunt.

16. Postulat instituti nostri ratio, ut hisce Lacedæ-
 moniorum quoque reges adjungamus, quorum
 primus anno Samuelis et Saulis sexto decimo
 regnat

- I. Eurystheus annis xlii.
 II. Agis anno i.
 III. Echestratus annis xxxv.
 IV. Labotas annis xxxvii.
 V. Doristhus annis xxix.
 VI. Agesilaus annis xlii.
 VII. Archelaus annis lx.
 VIII. Telecles annis xl.
 IX. Alcamanes annis xxxvii.

His post annos cccxxv (6) finis est impositus.

17. Anno istorum altero, qui erat decimus se-
 ptimus Samuelis et Saulis, regnat apud Corinthios D

- I. Alethes annis xxxv.
 II. Ixion annis xxxvii.
 III. Agelaus annis xxxvii.
 IV. Primnis annis xxxv.
 V. Bacchis annis xxxv.
 VI. Agelas annis xxx.
 VII. Eudemeus annis xxv.

(3) Eusebius, *Medon*.

(4) Codd., *Agamestor*.

(5) Hoc nomen corruptum est apud Samuelem
 uti apud Eusebium *ad annum Abrahami mcccxl*.

(6) Al. cod., cccxxvii.

(7) Mirari licet atque oculari religiosum Armenii
 hominis sensum, qui præ cæteris priscis populis
 Romanos suspicit, quia hi Christi luce digni habit

- A VIII. Aristomedes annis xxxiv.
 IX. Agemon annis xvi.
 X. Alexander annis xxv.
 XI. Telestes annis xii.
 XII. Automenes anni ii.

Hi regnaverunt annis cccxxiv; eodemque anno,
 quo Lacedæmonii, desiverunt prima olympiade.

18. Populorum omnium regumque ethnicorum
 extremam placuit nobis Romanorum chronologiam
 conficere. Nemo quippe cæterorum voti nostri cou-
 pos factus est, CHRISTI videlicet lucis cælo manan-
 tis, solis inquam justitiæ. Verum hi, ad quos
 scribendos nunc aggredior, quanquam noctu viæ se
 commiserunt, atque initio, uti cæteri, in tenebris
 versati sunt; nihilominus ex his plures digni ha-
 biti sunt qui splendore lucis collustrarentur, prout
 suo loco cognosces (7)

Jam vero tertio post Ilium captum anno, biennio
 ante Sampsonem, Teutami autem vicesimo nono
 anno apud Latinos regnat

- I. Æneas annis iii.
 II. Ascanius annis xxviii.
 III. Silvius Æneæ annis xxxix.
 IV. Latinus Silvius annis xxxi. A Latino gens
 Latini appellati per annos cccclx.
 V. Æneas Silvius annis l.
 VI. Alba Silvius annis xxxix.
 VII. Epitius Silvius annis xxvi.
 VIII. Capys Silvius annis xxviii.
 IX. Anchises (8) Silvius annis xliii.
 X. Tiberius Silvius annis viii.
 XI. Agrippa Silvius annis xli.
 XII. Aremulus Silvius annis xix.
 XIII. Aventius Silvius annis xxxvii.
 XIV. Procas Silvius annis xxi.

XV. Amulius Silvius annis xliii. In hujus an-
 num decimum nonum prima olympias incurrit.

I. Romulus annis xxxviii. Hic anno suo decimo
 nono, qui fuit olympiadis undecimæ quartus,
 templa et mœnia Romæ fundavit. Hinc anni urbis
 conditæ putari incipiunt (9), qui anno primo Phi-
 lippi mille numerantur. Hinc etiam Latini Romano-
 rum nomen habuerunt. Congeruntur autem ex
 Ænea ad Romulum anni ccccxxvi.

II. Numa Pompilius annis xli. Hic menses duos
 anno addidit Janum et Februarium (10), nempe Janua-
 rium atque Februarium, cum decem antea diceren-
 tur.

III. Tullus Hostilius (11) annis xxxii.

IV. Ancus Marcius annis xxiiii.

V. Tarquinius Priscus annis xxxvii (12). Hic
 isti finem faciunt.

sunt, dum rerum adhuc potirentur.

(8) Eusebius, *Carpentus*.

(9) Aliter in codice Eusebiano.

(10) In codd., *Junum et Phegum*.

(11) Codd. Samuelis, *Idilius*. At Eusebius, *Otilius*.

(12) Duo reges desiderantur *Servius Tullius*, et
Tarquinius Superbus.

Post reges præfuerunt Romæ consules a Bruto exorsi; deinde tribuni, mox dictatores (nempe eloquentes); rursus consules, qui a Tarquinio ad Caium Julium exstiterunt annis cccclx.

Post hos anno altero centesimæ octogesimæ quartæ olympiadis summam potestatem apud Romanos exercuit Caius Julius annis quinque, mensibus septem minus. Exin Cæsarum appellatio obtinuit. Jam huc usque anni duo Cleopatrz numerantur; reliquos viginti eadem sub Romanis exigebat.

Augustus annis lvi, mensibus vi. Ab hujus primo anno Antiocheni suos annos numerant. Hujus item anno decimo Judæorum præsules amoti sunt, regnavitque Herodes alienigena. Ecce autem Augusti altero et quadragesimo, Herodis altero et tricesimo anno, carens tempore FILIUS DEI sancta ex Virgine nascitur in tempore (13).

CAPUT VII.

Jabethi prosapia Armeniaca.

Priores duas genealogias, Semi videlicet atque Chami, breviter recensuimus, easdemque, quantum licuit, per successiones et tempora ad eum annum usque deduximus, quo manifestatus est Dominus qui humanam sponte naturam adscivit. Age nunc, quod superior oratio nostra promisit, ad Jabethi quoque progeniem describendam accedamus: cujus successivæ procreationes ad Parthos usque defluunt, quo fit ut eum denique, qui fecit utraque unum, Dominum, inquam, nostrum contingamus. Cum igitur prædicti sermonis nostri cursus ad Thorgomum devenerit, sequitur ut ab eo loco narrationem rursus exordiamur.

1. A Thorgomo ait (*Moses Chorenensis*, 1, 9) procreatum Haicum. Jam hic Haicus ex eorum erat gigantum numero qui arrogantia tumidi impium consilium construendæ turris pepererunt; quique post ejus immanis ædificii ruinam cum jam inter se propter linguarum divisionem non intelligerent, superbia elati mutuum dominatum affectabant. Is, inquam, Haicus Belo obsistere ausus est, cujus studium eo spectabat ut, cunctis sibi subjectis, generalem tyrannidem exerceret. Ne Belo igitur obtemperaret Haicus, cum filio, quem Babylone suscepserat, Armenaco, petit Araratiam, trecentis viris aliisque advenis, qui se illi adjunxerant, corroboratus. Ibi vero ad montis radices domicilium excitat, idque mox Armenaci filio Cadmo attribuens, longius ipse progressus est ad regionem quamdam inter solis occasum et septentrionem

(13) Samue., ut cuique legenti constat, priorem Eusebii librum huc usque in compendium redegit. Porro cum idem Romanorum imperatores ultra primum vel alterum Cæsarem non describat, haud scimus an hinc merito conjectandum sit, Samuelem mutilo Eusebii codice usum esse.

(14) Codices alique scriptores etiam, *Aramenacus*.

(15) Manavazus Haici filius, Armenaci frater.

A sitam, quam et Harchiam nuncupavit. Interim Belo in reliquos omnes dominatum adeptus, Haicum quoque Babylonem accessit: cumque Haicus mandata non faceret, egreditur adversus eum Belo immani arrogantia elatus. Sed enim telo ictus ab Haico vita spoliatur: qui quidem haud paucis post annis vita producta, ditionis hæredem moriens reliquit Armenacum.

2. Armenacus (14) Haici filius, post obitum patris, fratres duos Chorum et Manavazum in Harchensi provincia reliquit, itemque Bazum Manavazi (15) filium. Porro a Manavazo Bazoque dicta feruntur satrapia Manavazia et Beznunia, itemque ea quæ Ordunia appellatur: a Choro autem gentes Chorchoruniaz. Ipse vero Armenacus ultra transgressus, in planitie consedit jugis circumdata, quorum elatiori nomen fecit Aragazo: tum Armenise post aliquot vitæ annos genito, diu exin superstes demum naturæ satisfecit.

3. Armæsius (16) Armenaci filius stationem sibi in colle ad annis ripam ædificat. Atque stationem quidem suo de nomine Armaviram appellat, amnem autem ex Erasto nepote suo Eraschem vocat (17). Mox Saræum filium, prole divitem atque voracem (18), boream versus in campestem locum emittit satis uberem et fructuosum. Hujus de nomine regio illa Siracia nuncupata est. Jam Armæsius Amasiam procreavit, diuque adhuc vita usus supremum diem obiit.

4. Amasias Armæsi filius, vitam agitans Armaviræ, Gelamium genuit et Pharocho atque Zolacium. Idem oppida duo in radicibus montis fundavit, totidemque filiis suis incolenda concessit, Pharocho scilicet forti et Zolacio formoso, quæ quidem horum nomina retinent Parachotum et Zolacertum. Montem denique de suo nomine dixit Masisium (19). Is cum annis præterea non paucis vitam sustentasset, Armaviræ decessit.

5. Gelamius Amasiaz filius Harmam procreavit. Idem oppidum in ora lacus condidit, montemque proximum Gelum dixit, urbem Gelacuniam, lacum denique mare Gelacunium (20). Gelamio filius alter fuit Sisacus, cui fines ditionis constituit ab eo loco orientem versus, qua fuit amnis Erasches ingenti agmine et strepitu in eos campos delapsus qui dicuntur Chalavazi. Ei regioni nomen est Siumia: sed commodius Persæ dicunt Sisicaniam. Urbem etiam condidit Gelamiam de suo nomine dictam, quæ postea de Garnico nepote ejus Garnia audiit. Hinc ortus est consecutis temporibus sub Artaxerxe Varazus ille venationum præfectus Varazu-

(16) Aliter etiam, *Aramaisus*.

(17) Nempe *Arazem*.

(18) Conferatur hac super re adagium apud Chorenensem, *Hist.* 1, 11.

(19) Hunc immanis altitudinis montem divina Biblia aliaque gentes dicunt *Ararat*.

(20) Hoc mare (seu lacum) posteri dixerunt etiam *Sevanium* ab insula Sevania, ubi arx capti perdifficilis

niæ familiæ fons. Harmæ filio Gelamius in mandatis dedit, ut Armaviræ habitaret, multisque post annis exstinctus est. Harma Gelamio genitus, suscepto filio Aramo, post annos aliquot obiit.

6. Aramus Harmæ filius per sævi martis certamina re sæpe præclare gesta ditionem suam quaqua versus protulit. Ab hujus nomine consensu gentium omnium regio nostra appellata est: nam Græci quidem Armenios, Syri vero et Persæ Armenich nos dicunt. Ille Nycharum Madem bello captum de turris muro suspendit. Eundem Niuus secundum a se dixit eique diadema margaritis insigne gestare concessit, tametsi specie tenus. Idem Barsamum vita spoliavit: tum et titanum Pæapum Chalidem e mediterraneis submovit, atque in insulam quamdam Asiani maris adegit. Idem in ea *medierranea* regione Mesacum stirpe sua ortum collocavit, qui Mazacam condidit, Cæsaream postea vocatam. Mandavit præterea terræ ejus incolis, ut Haicanam linguam addicerent: quamobrem ea pagina dicitur a Græcis *ἁπὼν Ἀρμερία*, scilicet Armenia prima. Hinc ad fines usque proprios intermedia loca incolis frequentavit, quæ secundæ, tertix imo et quartæ Armeniæ appellationes nacta sunt. Hæc ad verbum Moses (21). Verum alii historici docent, a Cæsarea Cappadociæ ad Ponticam plagam, dici primam Armeniam; a Ponto ad Melitenem, secundam Armeniam; hinc ad Zophiæ fines, tertiam Armeniam: exinde ad urbem Martyrum appellatam (22) in Alzniæ provinciæ occasu, quartam Armeniam; suam denique magnitudine insigni provinciam, Armeniæ majoris nomine distinctam voluit (23). Sed enim hæc divisiones Mauricius (24) perturbavit, quod ubi res feret narrabo. Aramus, Aræo genito, longævam vitam denique clausit.

7. Aræus pulcher Arami filius eundem honorem, quo pater affectus fuerat, a Nino retulit. Nino autem exstincto, proterva illa Samiramis Aræum cupiditati suæ minime obsequentem bello persecuta est, ut in suam potestatem redigeret, qui interim in conflictu bellico periit. Exinde impudens eadem Samiramis munitum illud oppidum condidit, cui ad hanc usque diem manet appellatio Van (25): in Cardosium autem, Aræi filium captum, Aræi nomen transtulit. Illa mox a Zoroastre mago, Mediæ

8. Aræi Aræo geniti filius Anusavanus fuit. Hic Anusavanus, qui Sausii nomen sibi vindicavit, fortitudinem et prudentiam re dictisque mirabiliter præ se tulit: apud Zamæum autem miro ludibrio habitus, nihilominus amicorum præsidiis partem aliquantam regionis nostræ impetravit: mox et universam. Post hunc haud pro generis jure, sed prout quisque tyrannus potentiæ viribus præpellebat, regioni nostræ universæ dominati sunt, quorum nomina hæc: Paretus, Arbocus, Zavanus, Pharnaces, Surius. Hujus ætate Jesus Navi vir cælebs, sanctus et fortis cum Chananæos debellasset, ex his aliquot Agram profugerunt, navibusque conscensis Tharsim tenere, quæ res constat ex titulo columnis in Africa inscripto hixce verbis: « Josuam latronem fugientes nos principes Chananæorum sedes huc transtulimus (26). » Ex iis unus Chnidas multo honestissimus inter nostrates Armeniam tenuit. Profecto re sedulo considerata gentem Genthuniam ab eo propagatam cognovimus: et quidem origo Chananæa moribus gentis ipsius coarguitur.

9. Post Surium Havanacius, Vastacus, Haicacius. In ætatem Belochi (27) Haicacius traditur incidisse, fatoque perfunctus in quodam tumultu temere ab se concitato. *Secuti sunt* Ambacus, Arnacus, Savarsus, Norærus, Varamus, Garus, Goracus, Rhantus, Enzacus, Gelacus, Hauræus, Zarmærus. Hic postremus dum Priamo auxiliatur a Tautano (28) missus cum Æthiopum exercitu a fortibus Græcis interemptus est. Deinde Perzius, Davidi Israelis regi contemporalis. Tum Arbunius, Bazucus, Hoius, Jusacus, Cæpacius, Schæordius, Parærus. Hic Parærus Schæordii filius, Haici stirpe ortus, vires cum Varbace Medo ad Sardanapalium regno spoliandum contulit: quamobrem diademate a Varbace donatus, primus ex Haicanis coronatus est.

10. Rhaciæus Paræri filius nomen Rhaciæi adeptus est ab oculorum flagrantia vultusque splendore (29). Hujus ætate cum Nabuchodonosorus Jerosolymorum cives in captivitate abduxisset, ipse quidem optimate quemdam et captivis Judæis nomine Schambatim a Nabuchodonosoro impetravit, quem perhonorifice apud se habuit: atque ex eo gens Bagratunia manavit. Quare et Sembati nomen est a Schambato. Post Rhaciæum diadema Pharnavas adeptus est: tum Pazæus, Cornacus, Phavus, Haicacus, Ervandus, Tigranes.

11. Hic Tigranes omnium qui sibi præcesserant potentissimus fuit: cujus præstantis dignitatis laudes ex historia magni Mosis cognoscere licet. Ia

(21) *Hist.*, 1, 41-43.

(22) Hæc urbs antiquo nomine *Nepherocerta*, hodierno *Mupharghin*. sub juniore Theodosio dici vulgo cœpit *Urbs Martyrum*.

(23) Aramus.

(24) Nihil hac super re posteriore in parte Summarij scribit Samuel ad imperantis Mauricii tempora.

(25) Nunc etiam ista in urbe magnus Turcarum

satrappa degit.

(26) Rem, præter Chorenensem *Hist.*, 1, 18, narrat Procopius *Bell. Vand.* lib. 11, 10, illustratque Bochartus *Geog. sacr.* 1, 24.

(27) Regis Assyriorum.

(28) Confer Eusebium 1, 15, 4, 5.

(29) Aliorum quoque nominum liceret etymologias plerasque venari.

nonus erat a Paræro primo rege, ad quem Senecherimi filii Adramelechus et Sanasarus cum parentem interfecissent (30) profugerunt. Parærus autem Sanasarum in partibus Assyriam spectantibus collocavit, cujus sobolis incrementa Simum montem repleverunt, ex iisque nonnulli prudentia et fidelitate conspicui præfecturas consecuti sunt. Jam ab Adramolano orti sunt Arzerunii et Genunii. A Paschamo autem Haicacii (31) nepote originem duxit Angeldunus. Jamvero Tigranes Aslâhage, qui explicatur draco (32), interfecto, Anusam illius olim uxorem cum ejusdem omni progenie partim post partim ad imum Masisium montem collocavit, nempe in Tambato usque ad Golthiam: unde Vernonzunii Astaizæque manarunt.

12. Tigrani liberi nati sunt Babius, Tiranus, Vahagus a quo Vahagenii, Aravanius a quo sunt Araveniani. Ab Aravano Nerses, a Nerse Zarehjus a quo gens Zarehavana. A Zarehio Armoges; ab Armoge Bagamus; a Bagamo Vanus, a Vano Vahes. Is cum Alexandro Macedone conflictatus interijt. Hic finem dominatio Haicanæ stirpis nacta est. Hinc autem ad Valarsacem in Armenia regnantem nihil satis certum proferre licet, tumultibus omnia tenentibus populoque in mutuas cædes ruente: quæ res facilem Partho Arsaci in Armeniam aditum præbuit, qui quidem regem Armeniæ Valarsacem fratrem præfecit. Porro a Belo Haici manu interfecto usque ad Valarsacem anni MDCCLII, vel MDCCLXII, congeruntur.

13. Postquam Haicanæ stirpis imperium ab Alexandro deletum est, postque ipsius Alexandri anno regni duodecimo obitum, imperio ejus in quatuor *duces*, ut jam diximus, diviso; ex his unus Seleucus Babylonem post Alexandrum tenuit, ac præter alias gentes, Parthus quoque ingenti bello perdomuit, qua ex re cognomentum Nicanoris retulit. Is annis xxxi regnavit. Deinde Antiochus Soter ejus filius annis xix. Tum Antiochus Deus annis xv. Hujus undecimo anno Macedonum obedientiam Parthi abjiciunt, apud quos primus regnat Fortis ille Arsaces, Abrahami genere ortus de gente Ceturæ, in urbe cui nomen Bahlæ annis xxxi. Deinde ejusdem filius Artaxes annis xlvi; post quem Magnus Arsaces annis liv.

14. Magnus hic Arsaces Valarsacem fratrem Armeniæ nostræ regem imposuit anno Ptolemæi Evergetæ vicesimo septimo, olympiadis autem sexagesimæ septimæ supra centesimam anno quarto, permissis ei regionibus nostris quæ septentrionem et occasum spectant. Is autem cum vir fortis simul et

A prudens esset, multa ac perutilia instituta adornavit, præfecturas ac principatus detulit, familiis, gentibus, urbibus, castellis, pagis, militibus ac prætoribus recte constituendis operam impendit, quæ res breviter percensendæ sunt.

15. Initium enim a capite suo faciens Bagartum Judæum coronantem atque equitem creat, hoc nimirum honore concesso ut diadema capiti regis imponat. Præterea, qui sibi chirothecas induant Chananæos quosdam legit, eamque gentem appellat Gentlunios, haud scio an a Chnida. Corporis sui custodem de Chori Haicani stirpe Malchazum facit: sed pristinum gentis nomen retinuit Malchazuniorum. Venationum præfectum esse jubet Datum Carnico Gelamii filio genitum: cujus filius Varazus; ejusdemque de nomine gens Varazunia appellata. Tum et Gabalo annonæ suæ curam mandat, et Abelo rerum administrationem, traditis etiam oppidis. Illorum nomina gentes Gæbelia atque Abelia retinent. *Statuit* et Arzrunios seu Arziunios (33); tum et Ghinunios seu Ghiniunos (34). Atque hi quidem de genere Senecherimi erant. *Fecit* et Spandunios (35), qui sibi macellum commendatum haberent: item Havenunios (36), qui accipitres gestarent et caperent: rursus Ziunacanos (37), qui nivem æstate asservarent. Exin regiæ custodes legit sibi de præcorum regum progenie, qui diserte Ostani (38) nuncupati sunt, quos adhuc Iberes Sephezulios vocitant. Denique secundos post regem *fecit* eos qui erant de genere Asdabagis Medi, quibus Murenses nomen est.

16. Age vero orientem versus præfecturas duas constituit Sisacianam, in eaque Cadmi familiam; inter solis autem ortum et boream Aranum posuit præfectum de stirpe Sisaci. Ea vero regio propter suaves incolarum mores Aluana (39) dicta est. Hujus a stirpe manat gens Uteorum: tum Gardmanensium et Zaudensium (40) et Gargarensium principatus. Gusaris tamen Saræi stirpe ortus possidendas accepit Cangariam atque Zavachiam. principatum item Tasirorum atque Asozium. Jam e regione Caucasi validum populum, de genere Mithriatis Darii satrapæ collocavit, eamque appellavit Gugarensium præfecturam. Exin in ampla valle D) Basenensi principatum dedit stirpi Haicacii Orduniensem appellatum. Tum de Paschami genere Torchum quemdam, qui propter aspectus torvitatem Anghelius (41) dicebatur, præfectum occidentalem creavit, provinciæque nomen Angheltonia est.

17. Porro in Armenia quarta maximam præfecturam Zophiensem fundavit, tum et alias præfe-

(30) Lege Eusebium 1, 5, 1.

(31) Mendose in editione Mosis Chor. *Haici*: nam et codices Mosis et Samuel habent *Haicacii*.

(32) Lege Eusebium 1, 5, 3, not.

(33) Nempe *aquilam gestantes*.

(34) Nempe *vini curam gerentes*.

(35) Nempe *cædi præpositos*.

(36) Nempe *aucupes*.

(37) Nempe *nivarios*.

(38) Persica hac voce significantur *regii*.

(39) Vocabulum ALV fatentur se ignorare Wistoni Mosis Chor. interpretes, cum satis tamen usitatum sit. Videtur autem nobis derivari ab AL quod *salem* sonat.

(40) Hic codices videbantur mendosi. Nos tamen hanc interim interpretationem extulimus.

(41) Nempe *deformis*.

cturas Apahuniam, Manavaziam et Beznuniam. Selacho autem viro audaci et fortissimo (qui utrum de stirpe Haici fuerit an antiquiore de gente oriundus non est satis exploratum) paucos homines concessit, eumque jussit montem illum tueri hircosque venando lacessere: eumque populum dixit Selacunos. Id officii Miandaco quoque mandavit, a quo derivantur Mandacunii. Cumque e Vahagenii posteris sacerdotes fecisset, gentem eam Vahuniorum nomine distinxit. Sic et Arravenios atque Arehavenios. Tum et Sarasanum in Sanasari familia natum, magnum ejus regionis praesidem fecit quae inter occasum meridiemque jacet, eique provinciam Arznensem et Taurum, nempe Simum, montem, omnemque Coelesyriam permisit. Eadem in provincia cum Mocensem quemdam nactus esset, praefecturam aliam instituit, iisdemque in locis Cordyæos, Anzevenses atque Aceenses collocavit. Verumtamen, quod attinet ad Rhestunios et Golthnenses, quæ sunt Sisacenorum coloniae, utrum eae provinciae a virorum nominibus vocatae sint, an e provinciarum appellationibus ipsæ praefecturae nomina sortitæ sint, ignoro.

18. Profecto hujus regis cunctas optime instructas constitutiones haud vacat perscribere, neque item aliorum qui vel praecesserunt vel consecuti sunt, quorum res gestæ abunde litteris commendatae fuerunt. In praesenti autem praefectarum tantummodo descriptionem persecuti sumus, quas si quis cognoscere cuperet, eas in promptu cum multis aliis haberet regis sanctionibus. Ad extremum Varsaces cum annis duobus ac viginti regnasset, Nisibi (42) vita excessit.

19. Secutus est Arsaces filius annis XIII.

Artaxes Arsacis filius annis XXV. Hic viribus cunctos praecellens, haud passus est secundum se esse a rege Persarum; quin adeo Persarum regem secundo dignitatis gradu locavit, cumque exercitu innumero in occidentem progressus complures gentes devicit, donec a suis interemptus est.

Tigranes filius ejus annis XXXIII, qui haud patriæ fortitudinis degener rebus gestis inclarnit; quanquam rursus in secundo dignitatis loco post Persas consedit. Ejus ætate cognoscebatur Vaico quidam latro, a quo mons Vaicuniorum nomen D traxit.

Artavazdes Tigranis filius annis II.

Arciamus, idemque Arsamus, Tigranis frater annis XX, sub quo pars Armeniorum vectigalia Romanis pendere coepit.

Agbarus Arsami filius annis XXXVIII. Hujus regnantis anno secundo Armenii omnes Romanorum

A stipendiarii facti sunt. Quippe, ut ait evangelista, manavit edictum a Cæsare Augusto, ut orbis universus describeretur: cujus rei causa in Armeniam quoque ventum est. Eo scilicet anno Dominus noster Deusque Jesus Christus e Virgine natus est. Porro hic erat a Valarsace annus decimus septimus supra centesimum; Augusti imperantis secundus et quadragesimus; Herodis alienigenæ Hierosolymorum regis secundus supra tricesimum; Arsacidarum denique, qui et Pahlavii vocantur, sive Persarum regis Arsaviri erat vicesimus primus, cujus quidem vicesimo regnare coeperat apud Armenios Agbarus.

20. Jam a primo Arsace hi reges habentur Persarum

I. Arsaces Fortis annis XXXI.

II. Artaxes annis XLVI.

III. Arsaces Magnus Valarsacis frater an. LIV.

IV. Arsacanus annis XXXI.

V. Arsanacus annis XXX.

VI. Arsaces annis XX.

VII. Arsavirus annis XLVI.

In hujus vicesimum primum annum natalia Christi inciderunt, qui fuit olympiadis nonagesimæ quartæ supra centesimam annus quartus.

21. Igitur prout ante promisimus orationis nostræ metam attingimus, qui videlicet ad Verbi Dei cum carne copulati manifestationem devenimus, capto initio a primo condito homine, quæ est annorum MMMMCLXXXVIII congeries, secundum Interpretes Septuaginta, quam summam singillatim ita perscribemus. Ab Adamo ad diluvium contineuntur anni MMCCXLII. A diluvio ad turrim anni DXXXV. Hinc ad Abrahamum anni CCCCXVII. A diluvio ad Abrahami natalia anni DCCCCLII. Ab Abrahamo ad Mosem egressumque ex Ægypto anni DV. Ab egressu usque ad Solomonem primumque templi ædificium anni CCCCLXXX. A primo templi ædificio ad secundum anni DXI. Exin ad Christi natalia anni DXXVIII: quorum summa in annos MMMMCLXXXVIII consurgit. Rursus a Christi natalibus ad divum Gregorium anni sunt CCCXII (43); hinc autem ad æram Armeniorum anni CCXLI.

22. Atque ego quidem, o sanctitate prædite domine mi Gregori, vehementi vestra flagitatione compulsus exiguum ingenium meum rudemque manum huic construendo operi admovi; conatusque sum brevi hujus corporeæ vitæ intervallo pulcherrimam divi Eusebii chronographiam evolvere, quam, ut ita dicam, exscripsi. Revera ut exorientis solis radii tenebrosis locis lucem aspergunt,

(42) Nisibin (quam Armenii *Mezbin* dicunt) condidit Valarsaces, ut regni sedes esset, qui nimirum honor in ea urbe mansit annis circiter cxx. Consecutis deinde temporibus Nisibis terræ motu vastata est, ita ut Agbarus regiam suam transtulerit Edessam. Verum hujus successor Sanatruces Nisibin instauratam regni rursus metropolim fecit.

(43) Atqui in parte Summarii altera primus an-

nus divi Gregorii incidit in Christi annum CCCVII. Nihilominus cum æra Armeniorum incipiat ab anno DLIII, hic autem a divo Gregorio ad eam æram numerentur anni CCXLI, rursus patere videtur divum Gregorium exordiri ab anno Christi CCCXII. De mendo igitur amanuensium suspicari licet.

sic omnino divinus hicce thesaurus obscuras hominum mentes ad transitorium hoc tempus cognoscendum exsuscitat. Jam qui presentis vitæ doctrinis apprime se imbuat, is supernæ quoque sapientiæ cognitionem adipiscitur, quæ ineffabilis hercule atque immensa est, atque, ut beatus ille et solers

(44) Evagrii abbatis monita e Græca in Armenicam linguam conversa exstant in codice Haicano Parisiaco cui teste Villofroyo apud Montfauconium

A ac benemerentissimus Evagrius (44) docet, ad locum deducit.

Nunc age a primo anno natalium Christi ordiar, quam præcipuam æram constituam, curiosaque admodum opera Romanorum, Hebræorum, Persarum, gentisque nostræ reges ascribam.

Biblioth. nov. mss. p. 1023. Ejusdem Evagrii hominæ servantur in codicibus Armeniacis collegii Veneri S. Lazari.

SAMUELIS ANIENSIS

SUMMARIUM TEMPORUM

PARS ALTERA.

	OLYMPIADES	CHRISTI annus primus	ROMANORUM Augustus	JUDEORUM Herodes	PERSARUM Arsavirius	ARMENIORUM Abgarus	
JESUS CHRISTUS nascitur Bethlehemi.	495	1 2	42 43	32 33	21 22	2 3	Quirinus Roma profectus in Judæam descriptionem orbis facit.
Secundus (45) Pythagoricus philosophus cognoscebatur.		3 4 5	44 45 46	34 35 36	23 24 25	4 5 6	Abgarus Pheroram Herodis fratrem (46) occidit. Judas Galilæus seditionem Judæorum concitavit. Herodes magnis doloribus cruciatus perit.
Herodes DOMINI NOSTRI nativitate cognita pueros occidit.	496	6	47	37	26	7	
Augustus tetrarchas facit, Herodem, Antipatrum, Lysimachum (47) et Philippum fratres Archelai.	497	7 8 9 10 11 12 13 14 15	48 49 50 51 52 53 54 55 56	1 2 3 4 5 6 7 8 9	27 28 29 30 31 32 33 34 35	8 9 10 11 12 13 14 15 16	ARCHELAUS annis ix. Athenodorus Tarsensis physicus agnoscebatur.
	498						Solis defectus, et Augusti obitus.
							TIBERIUS annis xxiii. HERODES annis xxiv.
	199	16 17 18 19 20	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	36 37 38 39 40	17 18 19 20 21	Abgarus Edessam urbem condit (48). Terræ motu tredecim urbes in Bithynia subversæ.
	200	21 22 23 24	6 7 8 9	6 7 8 9	41 42 43 44	22 23 24 25	Philippus tetrarcha Cæsaream condit Philippamque nominat.
	201	25 26	10 11	10 11	45 46	26 27	
							ARTAXES annis xxxiv.
Pilatus a Tiberio ad regendam Judæam mittitur.	202	27 28 29 30	12 13 14 15	12 13 14 15	1 2 3 4	28 29 30 31	Abgari profectio ad Parthos ob pacem inter duos fratres firmandam.

(45) Euseb., *Sextus*.

(46) Moses Chor. *Hist.*, II, 25: *Josephum Herodis generum eundemque fratris filium.*

(47) Divus Lucas III, 1, et Euseb., *Lysaniam*.

(48) Res Armeniacas trecentorum circiter et quinquaginta annorum sumit Samuel a Mose Chor.: quod semel monuisse sufficit.

OLYMP.	CHRISTI	ROM.	JUD.	PERS.	ARM.
		Tiberius	Herodes	Artaxes	Abgarus

Johannes Zachariæ filius locis desertis circa fluvium Jordanem prædicabat, cunctisque palam nuntiabat adesse inter eos UNCTUM DEI. Quin ipse Jesus unctus Dei tunc vivificæ et evangelicæ doctrinæ suæ faciebat initium, rebusque gestis ac verbis divinæ potestatis virtutem spectantium oculis exhibebat.

Colliguntur autem usque ad hunc quintum decimum Tiberii Cæsaris annum, a templo quidem denuo excitato anni DCLVIII (49); a Solomone primoque templi ædificio anni MLXIV; a Mose egressuque ex Ægypto anni MDXL; ab Abrahamo Ninoque et Samiramide anni MMXLIV; a diluvio anni MMCCCLXXVI; ab Adamo denique anni MMMMCCXXVIII.

JESUS UNCTUS DEI DOMINUS NOSTER vivificam doctrinam cunctis prædicabat, atque ea quæ nominatim scripta sunt prodigia patrabat	31	16	16	5	32	JESUS UNCTUS DEI DOMINUS NOSTER discipulis suis regni cælorum mysterium aperiebat, eisdemque imperabat prædicationem apud ethnicos, ut hi nimirum ad omnium Deum converterentur.
	32	17	17	6	33	
	33	18	18	7	34	
203	34	19	19	8	35	

JESUS UNCTUS DEI DOMINUS NOSTER juxta prophetias de eo scriptas accessit ad passionem anno Tiberii imperantis decimo nono. Sane eodem hoc tempore in aliis quoque Græcorum monumentis sic ad verbum narratum comperimus: « Solem nempe defecisse, Bithyniam terræ motu concussam, Nicæaque potior partem solo æquatam. » Atque hæc adamussim iis consonant quæ in Vivifici nostri passione acciderunt. Phlegon etiam, qui olympiades jam inde ab earum primordiis persecutus est, tertio decimo libro diserte ita scribit: « Quarto nimirum anno ducentesimæ tertiæ olympiadis magnum solis fuisse defectum, qualem nemo ante animadverterat: septimaque diei hora tantam noctem ingruisse, ut sidera cælo micarent: ingenti terræ motu Bithyniam agitatam, majoremque Nicææ partem dejectam. » Hæc tradit laudatus vir: Atque hoc sane magnum indicium est ejus anni quo Vivificus noster cruciatus est, quia nimirum et Joannes testimonio suo in Evangelio confirmat (50), post quintum decimum Tiberii annum trietericam prædicationem Christi fuisse. Haud procul eo tempore narrat etiam Josephus, per dies Pentecostes stridorem quemdam motumque primo circa sacerdotes esse excitatum, mox subitam vocem e penetralibus templi in hæc verba erupisse: « Digrediamur hinc, digrediamur. » Idem insuper scribit Josephus, Pilatum præsidem sub id tempus noctu imaginem Cæsaris in templo contra vetitum collocandam curasse: quæ res magni tumultus seditioisque Judæorum causa fuit. Hinc autem summorum vis malorum Judaicam gentem corripuit.

Hierosolymitanæ Ecclesiæ primus manuum impositione ab apostolis recepit episcopatum Jacobus frater Domini.	35	20	20	9	36	Philo Alexandrinus vir ingeniosus et doctus agnoscebatur.
	36	21	21	10	37	
	37	22	22	11	38	

Post Abgari obitum qui in sacramentum nostrum concesserat, bifariam divisum est regnum ejus. Filius nimirum ejus Ananus regnat Edessæ. Sanatruces autem sororis ejusdem filius in Armenia *major*: qui quidem prædicanti Thaddæo credit; mox fide abjecta, apostolum filiamque Sanduchtam interemit.

SANATRUCES annis xxx.

Addæus Edessæ præsul martyrio afficitur ab Abgari jam extincti filio.	204	38	23	23	12	1
Petrus apostolus primum Antiochenam Ecclesiam stabilis: mox Romanam profectus, prædicat ibidem, antistitemque se gerit annis xx (51).		39		24	13	2
		40	2	1	14	3
	205	41	3	2	15	4
		42	4	3	16	5

(49) Euseb., DCLII.
 (50) Recolatur Eusebius, lib. 1, cap. 36 fin.

(51) Ita est etiam apud Eusebium in Arm. codice pro annis xxv.

	OLYMP.	CHRISTI	ROM.	JUD.	PERS.	ARMEN.
			Claudius Agrippa		Artaxes	Sanatrucæ
CLAUDIUS annis xiv.						
		43	1	4	17	6
		44	2	5	18	7
		45	3	6	19	8
206		46	4	7	20	9
						Marcus evangelista, Petri interpret, Alexandriam veniens Christum ibi prædicabat annis xxi. Primus post Petrum Antiochiæ episcopus Eudius.
AGRIPPA filius Agrippæ annis xxvi.						
		47	5	1	21	10
		48	6	2	22	11
		49	7	3	23	12
207		50	8	4	24	13
		51	9	5	25	14
						Bartholomæus apostolus martyrium consummat in Armeniæ oppido Arebono.
						Sanatrucæ Nisibin magnificentiore opere excitavit, suamque statuam media in urbe collocavit nummum manu tenentem.
		52	10	6	26	15
		53	11	7	27	16
		54	12	8	28	17
208		55	13	9	29	18
		56	14	10	30	19
						Romæ censu habito comperta sunt hominum LXXIX centena et XLII millia.
						Ægyptius circa quem tribunus (52) Paulum sci-scitabatur.
NERO annis xiv.						
		57	1	11	31	20
		58	2	12	32	21
		59	3	13	33	22
209		60	4	14	34	23
						DARIUS annis xxx.
		61	5	15	1	24
		62	6	16	2	25
		63	7	17	3	26
		64	8	18	4	27
		65	9	19	5	28
210		66	10	20	6	29
		67	11	21	7	30
						Lerubnas rhetor quiretum ab Abgaro et Sanatrucæ gestarum commentarios confecit.
						ERVANDUS annis xx.
		68	12	22	8	1
		69	13	23	9	2
212		70	14	24	10	3
						Petrus et Paulus Romæ a Nerone martyrio afficiuntur. Post Petrum autem primus Romæ episcopus Linus annis xiv. Antiochiæ secundus episcopus Egnatius.
						VESPASIANUS annis x.
		71	1	25	11	4
		72	2	26	12	5
Tandem supremo templi exterminio Titus Judæos obsedit, Hierosolyma a fundamentis evertit, atque hominum sex myriades cæde corruptit. Imo, ut tradit Josephus, fame et gladio centum ac viginti myriades consumptæ sunt, abductæ autem in captivitatem quadraginta et duodecim myriades.						
Summa vero temporis usque ad alterum Vespasiani annum, quo Judæi supremo excidio deleti sunt: a vivifici quidem prædicatione anni XLII; ab obsidione sub Antiocho anni CCXXXVIII; a secundo templi ædificio anni DXC; a primo denique ædificio anni MCLIII.						

(52) Ita etiam Eusebius.

	OLYMP. CHRISTI	ROM.	PERS.	ARM.		
		Vespa- sianus	Darius	Erva- nus		
	214	78 79 80	8 9 10	18 19 20	11 12 13	
TITUS annis II.						
Romæ secundus episcopus Anacletus (53) annis VIII.	215	81 82	1 2	21 22	14 15	
DOMITIANUS an. XVI.						
Alexandriæ secundus epi- scopus Abilius annis XIII.	216	85 84 85 86 87	1 2 3 4 5	25 24 25 26 27	16 17 18 19 20	Ervandus atque Ervazius internecivo bello ab Artaxe appetuntur.
ARTAXES annis XXI.						
Romæ tertius episcopus Cle- meas annis IX.	217	88 89 90	6 7 8	28 29 30	1 2 3	Duorum mensium nomina mutata sunt, videlicet Septem- ber in Germanicum, October in Parthicum.
ARSACES annis XVII.						
Joannes in Patmum insu- lam pellitur, ubi vidit Apoca- lypsin. Alexandriæ tertius episco- pus Cerdon annis XI.	218 219	91 92 93 94 95 96 97 98	9 10 11 12 13 14 15 16	1 2 3 4 5 6 7 8	4 5 6 7 8 9 10 11	Artaxes condidit Artaxata ad locum cui nomen Collis, ubi Araxis et Mezamori (54) confluentia est: illuc autem cuncta urbis Ervandæ orna- menta transtulit. Armenii Persæque concordi sententia tributum pendere Romanis detrectant.
NERVA anno I.						
Romæ quartus episcopus, cujus nomen desideratur in scripto (55).		99	1	9	12	
TRAJANUS annis XXI.						
	220	100 101 102 103 104	1 2 3 4 5	10 11 12 13 14	13 14 15 16 17	Joannes Patmo insula emit- titur liber.
Romæ quintus episcopus Alexander annis XI.	221	105 106 107	6 7 8	15 16 17	18 19 20	Artaxes noster Artaxem sibi homonymum Persidis regem constituit post obitum parentis ejus Arsacis.
ARTAXES annis XX.						
Hierosolymorum tertius epi- scopus Justus. Alexandriæ quartus episco- pus Primus (56) annis XII.		108 109	9 10	1 2	21 22	Post Egnatium tertius epi- scopus Antiochiæ Hermon.

(53) Codd., *Clemetus*.(54) *Mezamor* [alio nomine *Azadus*] in majo-
ribus Armeniæ annibus numeratur. At hunc
Wistoni (Choren. *Hist.* II, 46) ob etymologiamvocabuli *magnam paludem* appellant.(55) Apud Eusebium, *Evaristus*.(56) Codd., *Orimus*.

	OLYMP.	CHRISTI	ROM.	PERS.	{ ARM.	
			Trajanus	Artaxes	Artaxes	
	222	410	11	3	23	Artaxes noster stipendium solvit Trajano.
		411	12	4	24	
		412	13	5	25	
Hierosolymorum episcopus post Justum quartus Zachæus, quintus Tobias, sextus Benjamin, septimus Joannes, octavus Matathias, nonus Philippus.	223	413	14	6	26	Romæ sextus episcopus Iustus annis xi.
		414	15	7	27	
		415	16	8	28	
		416	17	9	29	
	224	417	18	10	30	Artaxes principatus instituit Dimachisium, Teronium, Amantunium et Aravelianium.
		418	19	11	31	

ADRIANUS annis xxi.

		419	1	12	32	Mazanem principem sacerdotum Artavazdes et Tiranes insidiis exceptum in venatione occiderunt. Romæ episcopus septimus Telesphorus annis xi.
		420	2	13	33	
Alexandriæ quintus episcopus Justus annis xi.	225	421	3	14	34	
		422	4	15	35	
Hierosolymorum episcopus post Philippum decimus Enacas (57), undecimus Justus, duodecimus Levinus, tertius decimus Ephremus, quartus decimus Josephus (58), quintus decimus Judas. Hi fuerunt ex circumcissione usque ad urbem ab Adriano obsessam.	226	423	5	16	36	
		424	6	17	37	
		425	7	18	38	
		426	8	19	39	
		427	9	20	40	

PEROZES annis xxxiv.

		428	10	1	41	
--	--	-----	----	---	----	--

ARTAVAZDES Artaxis filius an. n.

		429	11	2	4	Artavazdes cum per Artaxatorum pontem transiret, mente subito captus, atque equo in profundum gurgitem excussus evanuit.
Antiochiæ quartus episcopus Cornelius.	227	430	12	3	2	

TIRANES Artaxis filius annis xxi.

		431	13	4	4	Valentianus hæresiarcha et Gerdon Marcionita.
Alexandriæ sextus episcopus Eumenes annis xii.	228	432	14	5	2	
		433	15	6	3	
Romæ octavus episcopus Lyginus annis iv.	229	434	16	7	4	
		435	17	8	5	
		436	18	9	6	
Hierosolymorum episcopus decimus sextus, primus autem ex ethnicis, Marcus.	229	437	19	10	7	
		438	20	11	8	
		439	21	12	9	

TITUS ANTONINUS, cognomento PIUS, cum filiis suis AURELIO et LUCIO, annis xxiii.

		440	1	13	10	Romæ nonus episcopus Pius annis xv.
	230	441	2	14	11	
		442	3	15	12	
		443	4	16	13	

(57) Ita Samuel. Confer autem Eusebium ad annum 2139, a quo tamen *Hist. eccl.*, iv, 5, scribiturΣεβαστῆς.
(58) Codd., *Josi*.

	OLYMP.	CRISTI	ROM.	PERS.	ARM.	
			Titus Antoni- nus	Pero- zes	Tiranes	
Antiochiæ quintus episcopus Hero (59).	231	144	5	17	14	Alexandriæ septimus episcopus Marcion annis x. Strenuus Erachnavius de gente Anzavensium honoribus augetur a Tirane.
		145	6	18	15	
		146	7	19	16	
		147	8	20	17	
		148	9	21	18	
		149	10	22	19	
		150	11	23	20	
232	151	12	24	21	Tiranes iter faciens periiit globo nivium oppressus.	

TIGRANES ARTAXIS filius an. XLIII.

Romæ decimus episcopus Anicetus annis xi, sub quo Polycarpus Romam profectus complures ab hæresi ad bonam frugem traduxit.	233	152	13	25	1	Perozes Volagæsus, nempe victor, idcirco vocitatus est, quia Romanos invasit. Alexandriæ octavus episcopus Cêladion annis xiv.
		153	14	26	2	
		154	15	27	3	
		155	16	28	4	
Hierosolymorum episcopus xvii Cassianus, xviii Publius, xix Maximus, xx Julius, xxi Gaianus, xxii Symmachus, xxiii Gaius, xxiv Julianus, xxv Apion.	234	156	17	29	5	VALARSES annis LI. Perozes Volagæsus Parthorum rex extremam in Romanas provincias incursionem fecit.
		157	18	30	6	
		158	19	31	7	
		159	20	32	8	
		160	21	33	9	
235	161	22	34	10		
	162	23	1	11		

MARCUS AURELIUS ANTONINUS idemque VERUS, et LUCIUS AURELIUS COMMODUS (60) annis xix.

Romæ undecimus episcopus Soter annis ix. Excitata persecutione martyrium fecit Polycarpus.	236	163	1	2	12	Ruphosia præfectura a Rupha, Tigranis uxore, nomen contraxit.
		164	2	3	13	
		165	3	4	14	
		166	4	5	15	
		167	5	6	16	
		168	6	7	17	
		237	169	7	8	
170	8		9	19		
171	9		10	20		
Dionysius Corinthi episcopus. Romæ duodecimus episcopus Eleutherus annis xv.	238	172	10	11	21	Apollinaris Asiaticus Hieropolitanz dioceseos episcopus agnoscebatur.
		173	11	12	22	
		174	12	13	23	
		175	13	14	24	
		176	14	15	25	
		177	15	16	26	
		178	16	17	27	
239	179	17	18	28	Antiochiæ septimus episcopus Maximus annis iv.	
	180	18	19	29		
	181	19	20	30		

COMMODUS annis xiiii.

Irenæus Lugduni Gallicanz urbis episcopus.	240	182	1	21	31	Alexandriæ decimus episcopus Julianus annis x.
		183	2	22	32	

(59) Al. Cod., *Urionus*.
(60) Codd., et *Commodus*.(61) Al. cod., *Agrippianus*.

	OLYMP.	CHRISTI	ROM.	PERS.	ARM.	
			Com- modus	Valar- ses	Tigra- nes	
		184	3	23	33	
		185	4	24	34	
	241	186	5	25	35	Hoc tempore disceptatio fuit de paschali die, uti nar- rat Eusebius (62-63).
		187	6	26	36	
Hierosolymorum episcopus xxvi Maximus, xxvii Antoni- nus, xxviii Valens, xxix Doli- chiamus, xxx Narcissus, xxxi Dius, xxxii Germanio, xxxiii denuo idem Narcissus. Ho- rum tempora non admodum explorata sunt: latet enim quandiu quisque pontificatu functus sit.	242	188	7	27	37	Romæ tertius decimus epi- scopus Victor annis xiii.
		189	8	28	38	
		190	9	29	39	
		191	10	30	40	
		192	11	31	41	
		193	12	32	42	
Alexandriæ undecimus epi- scopus Demetrius annis xliv.	243	194	13	33	43	Antiochiæ episcopus octa- vus Serapion.

ÆLIUS PERTINAX anno i.

VALARSES annis xx.

195	1	34	1
-----	---	----	---

SEVERUS annis xviii.

Clemens presbyter Alexan- drinus et Pantænus nostri dogmatis philosophus cogno- scebantur.	244	196	1	35	2	Valarses condidit Valarsava- nam in Basena provincia. Idem mœnibus oppidum Vardghesem cinxit ad Chasali fluminis ri- pam, atque hanc novam urbem appellavit Valarspatam.
Cæsareæ episcopi Polycra- tes et Bachylas.		197	2	36	3	
Romæ quartus decimus epi- scopus Zephyrinus annis xii.	245	198	3	37	4	
		199	4	38	5	
		200	5	39	6	
		201	6	40	7	
		202	7	41	8	
		203	8	42	9	
		204	9	43	10	
		205	10	44	11	Leonides Origenis pater mar- tyrium fecit.
	246	206	11	45	12	
		207	12	46	13	
		208	13	47	14	
	247	209	14	48	15	
		210	15	49	16	
		211	16	50	17	
		212	17	51	18	

Ingens victoria Valarsis no-
stri de Chaziris et Basiliis ho-
realibus populis qui fecerant
incurSIONem. Verum altera
impressionem facta, vulneratus
in acie occumbit Valarses.

ARTABANUS annis xxxi.

213	18	1	19
-----	----	---	----

ANTONINUS Severi filius cognomento CARACALLUS (64)
annis vii.

Romæ quintus decimus epi- scopus Callistus annis ix.	248	214	1	2	20	Antiochiæ nonus episcopus Asclepiades.
---	-----	-----	---	---	----	---

CHOSROES annis XLVIII.

		215	2	3	1	Collectis Armeniorum copiis, magnoque monte superato ne- cem Valarsis parentis sui ulci- scitur Chosroes hostibus pro- fligatis, ibidemque monumento constructo.
		216	3	4	2	
Hierosolymorum tricesimus sextus episcopus Alexander.		217	4	5	3	

(62-63) Abest hæc pericope a vetustiore Samuelis exemplari. Legatur autem Eusebius *Hist. eccl.* v, 25.
(64) Codd., *Callus*.

	OLYMP.	CHRISTI	ROM.	PERS.	ARM.
			Antoni- nus Carac- callus	Artaba- nus	Cho- sroes
	249	218 219 220	5 6 7	6 7 8	4 5 6
MACRINUS anno I.					
Antiochiæ decimus episcopus Philippus.		221	1	9	7
ANTONINUS alter annis IV.					
Romæ decimus sextus episcopus Urbanus.	250	222 223 224 225	1 2 3 4	10 11 12 13	8 9 10 11
					Urrhæ (65) rex Abgarus.
ALEXANDER Mammææ filius annis XIII.					
	251	226 227 228	1 2 3	14 15 16	12 13 14
Antiochiæ undecimus episcopus Zebennus.	252	229 230 231	4 5 6	17 18 19	15 16 17
Romæ decimus septimus episcopus Pontianus.	253	232 233 234 235	7 8 9 10	20 21 22 23	18 19 20 21
Alexandriæ duodecimus episcopus Idimus (66) annis XVI.	254	236 237 238	11 12 13	24 25 26	22 23 24
					Origenes Alexandriae degerebat in lyceo.
MAXIMINUS annis III.					
Romæ decimus octavus episcopus Antherus mense uno. Deinde decimus nonus Fabianus (67).		239 240 241	1 2 3	27 28 29	25 26 27
GORDIANUS annis VI.					
	255	242 243	1 2	30 31	28 29
ARTASIREs Sasani filius annis XLVI. Hic interfecto Artabano Arsacidarum (68) dominationem sustulit, quæ annis CCCCLIV perseveraverat.					
	256	244 245 246 247	3 4 5 6	1 2 3 4	30 31 32 33
PHILIPPUS annis VII.					
		248 249	1 2	5 6	54 55
					Millesimus annus Romæ conditæ æræque Romanorum fuit (69).

(65) Nempe, *Edessæ*!(66) Eusebius, *Hercules*, vel *Heraclius*.(67) Codd., *Barianus*.(68) Codd. habent *horum pro Arsacidarum*.(69) Hæc verba *ææque* et sqq. absunt a vetustiore Samuelis exemplari. Conferatur autem Samuel supra cap. 6, num. 17.

	OLYMP.	CHRISTI.	ROM.	PERS.	ARM.	
			Philip- pus	Arta- sires	Cho- sroes	
Romæ vicesimus episcopus Cornelius annis III.	257	250	3	7	36	Chosrois incursiones contra Sasanidas Persas ob necem Artabani consanguinei vindi- candam, quo tempore Artasi- rem ad Indos usque pepulit.
Alexandriæ decimus tertius episcopus Dionysius annis XVII.		251	4	8	37	
Romæ XXI episcopus Lucius mensibus VIII. Deinde XXII Stephanus annis II.		252	5	9	38	
		253	6	10	39	
	258	254	7	11	40	
Hierosolymorum episcopus XXXVII Melbanus.		255	DECIUS anno I.			
			1	12	41	
	GALLUS et VOLUSIANUS anno uno mensibusque novem.					
Romæ XXIII episcopus Xy- stus annis XI.		256	1	13	42	
Antiochiæ XII episcopus Babylas. Deinde XIII Fabia- rus.		257	2	14	43	
	VALERIANUS et GALLIANUS annis XV.					
	259	258	1	15	44	Novatianus schisma fecit. Antiochiæ XIV episcopus Demetrianus.
		259	2	16	45	
Antiochiæ XV Paulus Samo- satenus, qui hæreseos convi- ctus divino nutu pulsus est.	260	260	3	17	46	
		261	4	18	47	
		262	5	19	48	

Chosroes ab Anaco interfectus est. Regnum autem Armeniorum sine præside fuit, quod quidem inde usque a Valarsace annis CCCXCVIII (70) manserat.

ANARCHIA ARMENIORUM an. XXVII.

		263	6	20	1	Artavazdes Mandacunius Tiridatem Chosrois filium fu- rori Artaxis subtractum ad Cæsaris aulam perduxit.
Romæ XXIV episcopus Dio- nysius annis IX.	261	264	7	21	2	
Alexandriæ XIV episcopus Maximus annis XIX.		265	8	22	3	
Hierosolymorum XXXVI Hi- merius.		266	9	23	4	
		267	10	24	5	
Samosatenus Artemonis schisma renovavit. Illo autem dejecto, sextus decimus existi- tit Dominus.	262	268	11	25	6	
		269	12	26	7	
		270	13	27	8	
		271	14	28	9	
		272	15	29	10	

CLAUDIUS annis II.

	263	273	1	30	11
		274	2	31	12

AURELIANUS an. VI.

	264	275	1	32	13	Tiridatis in Armeniorum in- terregno heroica facinora. Laodiceorum episcopus Anatolius.
Romæ XXVI episcopus En- tychianus. Deinde XXVII Galus.		276	2	33	14	
		277	3	34	15	
		278	4	35	16	
		279	5	36	17	
		280	6	37	18	

	OLYMP.	CHRISTI.	ROM.	PERS.	ARM.
			Probus	Artasires	Anarchia
PROBUS annis vii.					
Alexandriæ xv episcopus		281	1	38	19
Theonas annis xix.	265	282	2	39	20
Antiochiæ xvii Cyrillus.		283	3	40	21
		284	4	41	22
		285	5	42	23
	266	286	6	43	24
		287	7	44	25
					Vesana Manichæorum secta in hominum consuetudinem irrepit.
CARUS cum filiis suis Carino et NUMERIANO annis ii.					
		288	1	45	26
		289	2	46	27

Dum Carus occumberet in Mesopotamia, Numerianus item periit in Thracia, necnon Carinus in prælio adversus Cornacum.

Magni Chosrois patris Tiridatis copiarum dux summus Cornacus, qui vitam ad annum clx produxisse dicitur, visu, auditu, capillis, dentibus usque ad obitum integris, itemque viribus corporis juvenilibus (71). Ille Cæsarem Carum, qui cecidit in pugna cum filio, debellavit.

Hactenus sine dubitatione decurrimus, ducibus certa auctoritate codicibus summorum quos ante appellavimus magistrorum. Exin ob ea, quæ nostro tractui addenda supersunt, curis atque perplexitatibus æstuamus, propterea quod juniorum historicorum dissidium est, quorum alii plura, alii pauciora scripserunt, vel omnino siluerunt. Nos tamen sinceriorum vestigiis insistentes, persequamur pro viribus veritatem : atque primum Tiridatis annum cum altero Diocletiani anno de sententia Mosis Armeniorum historici componamus, non cum nono vel primo prout aliis quibusdam placuit. Jam Saporem Persam si annos lxxiii regnasse credas, ab interfecto Chosroe exordiendum est, tum et anni xlvi contemporales Tiridati putandi sunt, ita ut annos quidem xxvii regnaverit cum Artasire patre superstite, reliquos xlvi post hujus obitum : atque hac ratione canonem nostrum ad æram usque Armeniorum, Deo auspice, digeremus certiora e plurimis præoptantes.

DIOCLETIANUS ab xx.

267 290 1 [27] [27] (72)

SAPOR annis xlvi.

TIRIDATES annis lvi.

Mango Genensium (73) satrapa ad Persas aufugit, inde vero ad Armenios : ex quo Mamicunia gens et præfectura apud nos nobilis.	268	291	2	1	1	Sanctus Gregorius crudeliter exercitatus in puteum damnatorum conjectus est.
		292	3	2	2	
		293	4	3	3	
		294	5	4	4	
		295	6	5	5	
		296	7	6	6	
		297	8	7	7	
		298	9	8	8	
	269	299	10	9	9	
		300	11	10	10	
		301	12	11	11	Res præclare gestæ a Tiridate in Perside et Assyria antequam tibi discipulus fieret. Aschenia Aschadaris Alano- rum regis filia Tiridati in matrimonio collocata coronatur regina Armeno-Arsacia.
Romæ xxviii episcopus Marcellianus annis x.	270	302	13	12	12	
		303	14	13	13	

(71) Undenam hæc de Cornaco sumpserit Samuel merito quærendum. Namque Chorenensis *Hist.* ii, 76, nihil præter nomen Cornaci scribit.

(72) Ita est in codice.

(73) Super hac re legendus Moses Chor. *Hist.* ii, 78. De *Genensibus* Sinensium finitimis loquitur Moses etiam in *Geogr.* cap. 95.

	OLYMP.	CHRISTI	ROM.	PERS.	ARM.
			Diocle- tianus	Sapor	Tirida- tes
Hierosolymorum xxxviii		304	15	14	14
episcopus Zabdas, et xxxix		305	16	15	15
episcopus Hermon.					

Decimo quinto regnantis Tiridatis anno religiosæ virgines duce sancta Rhipsimia fortiter martyrium fecerunt in urbe Valarsapata, multaque divinitus prodigia Tiridati regnoque Armeniorum oblata sunt. Sanctus autem Gregorius divina visitatione eductus putei carcere initium fecit lucidæ doctrinæ suæ prædicandæ: tum et vulneratos sanitati restituit: quo tempore statio ei quoque sanctæ cathedralis fundandæ ostensa est a Deo necnon aliarum martyrum ædium.

Mox anni sequentis initio magnus ipse Tiridates baptizatus est cum Aschenia regina cumque sorore Chosroidochta, aliisque aulæ optimatibus, manu videlicet S. Gregorii qui cum episcopali potestate tunc Cæsarea reversus fuerat. Ex eo tempore regiis edictis excitata plurima hominum millia per Armeniæ regiones ritu ethnico abjecto ad sacri fontis baptismum sponte convolabant ministrantibus iis quos S. Gregorius præfecerat.

	OLYMP.	CHRISTI	ROM.	PERS.	ARM.	PATRI- ARCHA
			Diocle- tianus	Sapor	Tirida- tes	S. Grego- rius
Antiochiæ xix episco- pus Tyrannus (74).	271	306	17	16	16	
		307	18	17	17	1
Alexandriæ xvi episco- pus Petrus annis x.		308	19	18	18	2
		309	20	19	19	3
CONSTANTINUS annis xxxiv.						
Hoc anno sancti Præ- cursoris ædes ædificata est, dictumque Claci cœ- nobiū (75), quod S. Gre- gorius condidit adveniens episcopus Cæsarea allatis indidem ejusdem Præcur- soris reliquiis ibique col- locatis (76).	272	310 311 312 315	1 2 3 4	20 21 22 23	20 21 22 23	4 5 6 7
	273	314 315	5 6	24 25	24 25	8 9
Alexandriæ martyrīum Petri; cujus exceptit epi- scopatum xvii Achilles mensibus vii.	274	316 317 318	7 8 9	26 27 28	26 27 28	10 11 12
Alexandriæ episcopus xviii Alexander annis xv.		319 320 321	10 11 12	29 30 31	29 30 31	13 14 15
						Primus annus Armeniorum ad gnitionem Dei vocatorum. S. GREGORIUS annis xxx. Decimo septimo regnan- tis Tiridatis anno sanctus Gregorius thronum S. Thaddæi apostoli insidet.
						Romæ xxix episcopus Eusebius, tum xxx Mil- tiades. Hoc anno Constantinus Byzantium ampliavit, eo- demque Romanum imperi- um transtulit, atque ur- bem de nomine suo Con- stantinopolim dixit (77).
						Agathangelus Tiridatis regis diligens librarius a secretis. Romæ episcopus Silve- ster.

(74) Codd., *Tianus* et *Turianus*.

(75) De hoc celeberrimo nostra adhuc ætate cœnobiō temploque legendus historicus contemporaneus S. Gregorio Zenobius, qui ab eodem S. Gregorio consecratus episcopus est locique ejus antistes.

Huic Zenobio cognomentum adhæsit *Clacus*.

(76) Hæc historia abest ab antiquiore exemplari.

(77) Hæc item historia in vetustiore codice desideratur.

	OLYMP.	CHRISTI	ROM.	PERS.	ARM.	PATR.
			Con-stanti-nus	Sapor	Tirida-tes	S. Grego-rius
Arii cum Alexandro contentio.	275	322	13	32	32	16
		323	14	33	33	17
	276	324	15	34	34	18
		325	16	35	35	19
		326	17	36	36	20
		327	18	37	37	21
HIC FINIS CHRONICORUM EUSEBII LIBRORUM.		328	19	38	38	22
		329	20	39	39	23
Sancta synodus Nicæna Patrum trecentorum et octodecim (78). Ad Nicænam synodum S. Gregorius et Tiridates miserunt legatum suum Aristacem.	277	330	21	40	40	24
		331	22	41	41	25
		332	23	42	42	26
		333	24	43	43	27
	278	334	25	44	44	28
		335	26	45	45	29
		336	27	46	46	30

Hierosolymorum episcopus Marcius; deinde Symmachus; deinde Cyrillus, cujus ætate crux apparuit.

Post vicesimum Constantini annum dicti sunt Græcorum et Romanorum reges, quia Constantinopoli regnaverunt.

S. Gregorius cum in Maniæ specum secessisset, publice interdum ob gregem suum in fide confirmandum regionem invisebat. Verum ubi Aristaces a Nicæna synodo reversus est, ille jam nemini conspiciendum se dedit: cumque compluribus annis ibidem vitam produxisset, moriens demum inter angelorum choros delatus est. Pastores autem cum S. Gregorium defunctum deprehendissent, nec hominem agnovissent, ibidem eundem tumulo mandaverunt. Sed demum multis post annis res divino nutu patefacta est solitario homini, cui nomen Carnico, sanctique reliquiæ in Thordanum oppidum delatæ sunt.

NERSEHUS annis ix.

ARISTACES annis vii.

		337	28	1	47	1
	279	338	29	2	48	2
		339	30	3	49	3
	280	340	31	4	50	4
		341	32	5	51	5
		342	33	6	52	6
		343	34	7	53	7

Archelaus S. Aristacem, qui se reprehenderat, in provincia Zophia interemit.

CONSTANTIUS, CONSTANS et CONSTANTINUS filii Constantini annis xxiv.

VERTHANES annis xv.

Sanctæ crucis revelatio Hierosolymis, episcopatum gerente Cyrillo.		344	1	8	54	1
		345	2	9	55	2

ORMIZDAS annis iii.

	281	346	3	1	56	3
--	-----	-----	---	---	----	---

Potentissimus rex Tiridates veneno sibi a militibus suis propinato obiit. Ex eo tempore res Armeniorum in pejus ferri cœperunt.

(78) Hæc pericope abest ab antiquiore exemplari. Et quidem mox ad annum 390 constabit eam esse collocandam in anno 327.

(79) Ahecan nonus Armeniorum mensis, qui illa ætate in Maium incidebat.

	OLYMP.	CHRISTI	ROM. CONST.	PERS.	ARM.	PATR.		
			Con- stantius	Ormiz- das	Chos- roes	Ver- thanes		
CHOSROES annis ix.								
Post obitum Tiridatis Sanatruicus (80) in Aluanæ regionibus S. Gregorisum (81) letho dedit Verthanis majorem natu filium, equis suppositum in campo Vatiensi. Sancti autem viri reliquæ inde translatae sunt in Amarasum oppidum.		347	4	2	1	4	Extincto Tiridate, perturbatio consecuta est conflictusque præfecturum. Tandem opera magni Verthanis, ferente auxilium Constantio Casare, regnum cepisset Chosroes Tiridatis filius, virtutibus patri impar.	
		348	5	3	2	5		
	282	349	6	1	3	6		SAPOR annis LXXII.
		350	7	2	4	7		
		351	8	3	5	8		
Antium ducenarii, ut appellatur, cycli Andreae (82). Jacobus admirabilis Nisibis episcopus hac tempestate florebat.		352	9	4	6	9	A Bagaratio equite itemque Valiano principe Amantunio res egregie gesta adversus rebelles.	
		353	10	5	7	10		
	283	354	11	6	8	11		
		355	12	7	9	12		
TIRANES annis XIII.								
Hoc tempore liber Artemonis confectus dicitur.		356	13	8	1	13	S. Verthanes, licet procerum insidiis sæpe appetitus, sua tamen morte obiit.	
	284	357	14	9	2	14		
		358	15	10	3	15		
JUSICHIIUS annis VI.								
Tiranes rex noster Juliano Cæsari obviam progressus est, Persarumque copias adortus eas in fugam conjecit, præsidioque profligato, eundem Julianum trans Euphratem cum exercitu duxit: quam ob rem honestissime ab eo tractatus est.		359	16	11	4	1	Sanctum Jusichium itemque Danielem presbyterum occidit Tiranes. Jusichius atque Gregorius fratres erant, Verthane scilicet geniti.	
	285	360	17	12	5	2		
		361	18	13	6	3		
		362	19	14	7	4		
		363	20	15	8	5		
		364	21	16	9	6		
286	365	22	17	10	1	PHARNERSEHUS annis v. Pharnersehhus haud ex eodem (83) genere ortus erat, sed ex oppido Tarniæ Astisata.		
	366	23	18	11	2			
	367	24	19	12	3			
JULIANUS anno I, mensibusque VIII.								
		368	1	20	13	4		
ARSACES annis XXX.								
		369	2	21	14	5		
JOVIANUS mensibus VIII.								
NERSES annis XXXIII.								
	287	370	1	22	2	1		

Sanctus Nerses (84) universos Ecclesiæ ordines bene decenterque instauravit. Ipse vero natus erat Athanagine nepote Jusichii, qui rursus nepos erat S. Gregorii.

(80) Rebellis quidam de genere Arsacidarum. Legatur Chorenensis *Hist.* III, 3.

(81) Ita diminutive quodammodo appellatur ab Armeniacis cunctis scriptoribus, fortasse quia valde adolescens venit ad episcopatum

(82) De hoc cyclo rursus sermo erit ad Christi annum 553.

(83) Scilicet alienus erat a genere S. Gregorii illuminatoris.

(84) Nerses primus cognomento Magnus.

	OLYMP.	CHRISTI	ROM. CONST. Valen- tinianus	PERS. Sapor	ARM. Arsaces	PATR. Nerses
VALENTINIANUS et VALENS annis xi.						
Arsaces venationi operam dans dolo necat Gne- lum fratris sui filium, at- que hujus uxorem Phara- nsemam matrimonio sibi adjungit : hæc autem Olympiadi priori Arsacis uxori majestatem reginæ invidens, indigni cujus- dam sacerdotis ministerio usa venenum medicamen- to vitæ (85) admiscens eamdem vita spoliavit.	288	371	1	25	3	2
		372	2	24	4	3
		373	3	25	5	4
		374	4	26	6	5
		375	5	27	7	6
		376	6	28	8	7
289	377	7	29	9	8	
	378	8	30	10	9	
	379	9	31	11	10	
		380	10	32	12	11
		381	11	33	13	12
GRATIANUS annis v.						
Gratianus Rhazlam ædifi- cat (86).	290	382	1	34	14	13
		383	2	35	15	14
		384	3	36	16	15
		385	4	37	17	16
		386	5	38	18	17
291						
THEODOSIUS MAGNUS annis xv.						
Plurima beneficia a ma- gno Theodosio collata fe- runtur præsertim in Ar- menios. Nam et sanctum Nersem ab exilio reduc- tum ad se vocavit, mul- toque honore prosecutus est : donec vera rectaque fides tandem aliquando in synodo (87) innotuit.		387	1	39	19	18
		388	2	40	20	19
		389	3	41	21	20
Sancta synodus Con- stantinopolitana Patrum centum quinquaginta ad- versus Macedonium Spi- ritus oppugnatorem. Erat autem post synodum Ni- cænam annus Lxv.	292	390	4	42	22	21
		391	5	43	23	22
	293	392	6	44	24	23
		393	7	45	25	24
		394	8	46	26	25
		395	9	47	27	26
		396	10	48	28	27
		397	11	49	29	28
294	398	12	50	30	29	
	399	13	51		30	
PAPUS an. vii.						
				1		

Beatus Chadus Bagre-
vantæ atque Arsarunio-
rum episcopus in ordi-
nanda recte re publica S.
Nersis comes erat.

A Valente plurimæ ca-
lamitates Christiano do-
gmatis inflicte sunt, Aria-
næ sectæ causa. Ob eam
rem Nerses quoque, ab
Arsace amicitie integran-
dæ causa missus, in in-
sulam inhospitalem pelli-
tur exsul. Eodem tem-
pore vita utebantur etiam
magnus Basilius ejusque
frater Gregorius, item-
que Gregorius cognomento
Theologus.

In India elephantotau-
ri, camelo-pardales equi-
na forma, aliæque belluæ
multifariæ visæ sunt.

Zuithas presbyter Ar-
taxatis martyrium facit
sub Sapore.

Arsaces ritu Saulis vi-
tam sibi ipse exhaurit,
diemque supremum obit
in arce cui cognomentum
Oblivio in Chusitania. Re-
gnum autem filius ejus
Papus adit.

Meruzanes (88) Arzerunius ab Arsace deficiens, fidemque Christianam deserens, Persarum opem im-
plorat ut Armeniæ sceptro potiat. Itaque Persicarum copiarum dux factus in Armeniam irrumpit,
multasque clades in patria nostra edit : donec, ingenti pugna in Ziravo campo conserta, capitur a ma-
gno equite Sembato, diroque supplicio perit.

(85) Proh scelus! hic enim intelligitur Eucharis-
tæ mysterium.

(86) Hæc pericope desideratur in antiquiore
exemplari.

(87) Constantinopolitana, cui Nerses ipse inter-
fuit.

(88) Moses Chor. *Hist.* III, 56 et 54, aliique scri-
ptores Armenii concorditer tradunt, sub Meruzanis

tyrannide quidquid Græcorum librorum in Arme-
nia erat diligenter fuisse combustum, ipsumque
Græcum sermonem doceri vetitum. Ea scilicet
ætate gentilibus litteris nondum utebantur Arme-
nii, sed Græcis vulgo, et interdum Syriaticis. Jam
Meruzanes veru candente in coronam contorto redi-
mitus a Sembato vitam finivit. Choren. *Hist.* III, 37.

OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PERS.	ARM.	PATR.	
		Theodosius Magnus	Sapor	Papus	Nerses	
	400	14	52	2	31	
	401	15	53	3	32	
295	402	16	54	4	33	S. Nersem potione lehi- fera necat Papus.
SCIAHACUS annis v.						
	403	17	55	5	1	Sciahacus e genere Al- biani erat, provincia Bar- chia, oppido Manaxocerta.
	404	18	56	6	2	
	405	19	57	7	3	
Papum atroci supplicio multat Theodosius, re- gemque loco ejus consti- tuit quemdam de genere Arsacidarum Varazda- tom.	296	406	20	58	1	4
		407	21	59	2	5
VARAZDATES annis iv.						
ZAVENUS annis iv.						
	408	22	60	3		
	409	23	61	4	2	
ARSACES et VALARSACES annis iv.						
	297	410	24	62	1	3
		411	25	63	2	4
Admirabilis Joannes Chrysostomus hac tempe- state episcopatum Con- stantinopolitanæ urbis te- nebat.			ARCADIUS et HONO- RIUS annis xxvi.			ASPURACES annis v. (Hic Scia- haci Zavenique frater erat.
		412	1	64	3	1
		415	2	65	4	2
Græcorum Persarumque reges bifariam Armeniam secant Arsacis ætate, qui sedem fixit prope fines Græcorum. Itaque Arsa- ces quidem ditone tenuit occiduas Armeniæ plagas; Sapor autem partium ejus- dem orientalium regem fe- cit Chosroem Arsacidam.	298	414	3	66	1	3
		415	4	67	2	4
						CHOSROES annis v.
		416	5	68	3	5
S. ISAACUS annis li.						
	299	417	6	69	4	1
		418	7	70	5	2
						S. Isaacum magni Nersis filium substituit Chosroes in patriarchalem Arme- niorum sedem (89).

Mesrobes Haseci Taroniæ in oppido natus, apud magnum Nersem alitur atque eruditur; deinde aule regiæ a secretis constituitur. Sed demum corporali honore contempto, solitariam vitam sectatur, plebi- que edocendæ per sacrorum librorum enarrationem vacat: qua in re non modicis difficultatibus confectatus, consilium cepit proprias Armeniæ linguæ litteras excogitandi, ut divina scilicet Biblia accuratissime interpretaretur. Hactenus enim in rebus aulicis Persicas litterarum formas adhibebant Armenii; in ecclesiasticis Græcas et interdum Syriaticas.

(89) Quo tempore S. Isaacus ad episcopatum electus est, vetuit Chosroes rex Armeniorum eundem a Cæsareæ metropolitano consecrari, ut eatenus jam inde a S. Gregorio factitatum fuerat. Hinc mos obtinuit apud Armenios jure proprio inter se

consecrandi. Hinc etiam cœptus creditur Ecclesiæ Armeniæ peculiaris ritus, qui consecutis temporibus paulatim auctus ornatusque est: primitus enim Armenii Syriatico vel potius Græco ritu usi videntur.

OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PERS.	ARM.	PATR.
		Arca- dius et Hono- rius	Sapor.	Veram- sabuhus	S. Isaa- cus

VERAMSABUHUS annis XXI.

419	8	71	1	3
420	9	72	2	4

ARTASIRES annis III.

300	421	10	1	3	5
	422	11	2	4	6
	423	12	3	5	7
301	424	13	4	6	8
	425	14	2	7	9
	426	15	3	8	10
	427	16	4	9	11
	428	17	5	10	12
302	429	18	6	11	13
	430	19	7	12	14

INITIUM LITTERATURÆ ARMENIORUM.

Beatus ille Mastosius, idemque Mesrobes (90), cum magno Isaaco litterarum formas a Daniele excogitatas non sine aliis sociis perfectius elaborant, annique intervallo his divinitus datis formis operam impendunt, et sacra Biblia diligentissime interpretantur.

Magnus Isaacus Ctesiphontem pergit, indeque non sine honorificentia donisque ab Artasire Persarum rege collatis regreditur.

303	431	20	8	13	15
	432	21	9	14	16
	435	22	10	15	17
	434	23	11	16	18

Discipuli Athenas, Byzantium Alexandriamque mittuntur.

ISDIGERDES annis X.

435	24	1	17	19
436	25	2	18	20
437	26	3	19	21

THEODOSIUS Junior annis XXXIV.

Prima synodus Ephesina Patrum ducentorum adversus Nestorium. Erant autem post Constantinopolitanam synodum anni XLII, post Nicænam CVII (91).

304	438	1	4	20	22
	439	2	5	21	23
305	440	3	6	1	24
	441	4	7	1	25
	442	5	8	2	26
	443	6	9	3	27
Carina urbs conditur (93).	444	7	10	4	28

CHOSROES alter anno I.
SAPOR ISDIGERDIS filius annis IV.

Veramsabuhus pridie supremum obiit. Deinde regnabat frater ejus Chosroes anno uno. Tum Sapor Persa Isdigerdis filius, quem idcirco pater Armeniis præfecit, ut hos pedetentim ad Aramædis sacra (92) pertraheret, atque a fide et societate Græcorum abduceret.

(90) Mesrobis nomen cum, ut tradunt memoria veteres Armeniorum, Græci pronuntiare nequirent, cœpit ab eis dici Mastos. Hinc etiam apud Armenios duplici nomine vir hic gaudet.

(91) Ergo hæc pericope collocanda videtur in anno 432.

(92) Hanc Persarum idololatrarum sectam commemorant in suis scriptis Eznichius et Elisæus. Et

quidem reges in epistolis semet Aramazde satos dicitabant, quos inter et Julianus imp. Id nomen veteribus Persis significabat bonum genium. Vide Chorenensem Hist., II, 15, 17, 51.

(93) Hanc urbem excitavit, seu potius auxit, Anatolius Theodosii junioris dux. Eadem nunc dicitur Erzeroum, Armeniæ prope metropolis, frequens civibus quadringentis circiter millibus.

OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PERS.	ARM.	PATR.
		Theodosius junior	Veramus	Anarchia	Isaacus

VERAMUS annis XXI.

ANARCHIÆ annus unus.

445	8	1	1	29
-----	---	---	---	----

ARTAXES, qui et ARTASIRES, annis VII.

306	446	9	2	1	30	Hic Artaxes, a Persis dictus Artasires, juvenis ætate moribusque perditis, generis Arsacidarum extremus fuit.
	447	10	3	2	31	
	448	11	4	3	32	
	449	12	5	4	33	
307	450	13	6	5	34	
	451	14	7	6	35	

Hic denique deletum est regnum *Armeniacum* Arsacidarum, itemque patriarchatus de genere S. Gregorii. Etsi enim S. Isaacus annis adhuc XVI superfuit, suaque egregia doctrina in Armenia nostra refulsit, res tamen sub impiis præfectis Persisque procuratoribus erant. Nimirum loco regis Artasiris præerat Vehmirsapor, et pro S. Isaaco malevolus Sormacus, qui mansit anno uno; deinde deterior eo Barchisius annis tribus; post hos improbior utroque Samuel quidam annis VII (94). Sed enim nos horum tempora in interregni loco ponemus, ne canonis ordo in perturbationem incurrat: quin imo S. Isaaco ascribemus post annum ejus quintum et tricesimum serie protracta usque ad inceptam Vardani præfecturam.

INTERREGNUM annis XIII.

308	452	15	8	1	36	Beatus Alanus ex illustri gente Arzeruniorum juvenili ætate caducam sæculi gloriam flocci faciens sectabatur cœlestem, sequelitteris excolendis spiritalibusque exercitiis impendebat.
	453	16	9	2	37	
	454	17	10	3	38	
	455	18	11	4	39	
	456	19	12	5	40	
309	457	20	13	6	41	
	458	21	14	7	42	
	459	22	15	8	43	
	460	23	16	9	44	
310	461	24	17	10	45	
	462	25	18	11	46	
	463	26	19	12	47	
	464	27	20	13	48	

Rursus propter Flavianum altera Ephesi synodus vicesimo quarto anno post primam, extincto jam Cyrillo Alexandrino.

VARDANUS annis XVII.

465	28	21	1	49
-----	----	----	---	----

A Veramo summus constituitur Armeniorum præfectus Vardanus (95).

ISDIGERDES annis XIX.

311	466	29	1	2	50
	467	30	2	3	51

Hic explicit historia Armeniorum a Mose conscripta.

Post obitum S. Isaaci sedem ejusdem episcopalem occupat Josephus discipulus annis duobus, comprobante Mesrobe, qui anno eodem mortem cum vita commutavit.

(94) Hi tres cum sedem patriarchalem contra fas tenuissent, tandem Persæ regis mandato pulsati sunt.

(95) De hoc Vardano Mamicunio exstat historia Elisæi Armenii.

	OLYM.	CURISTI	CONST.	PERS.	ARM.	PATR.	
			Theo- dosius Junior	Isdi- gerdes	Var- danus	Jo- sephus	
JOSEPHUS annis II (96).							
		468	31	3	4	1	
		409	32	4	5	2	
GIUDIUS annis xv.							
312	470	33	5	6	1	1	Giudius S. Isaaci disci- pulus fuit e Taia provin- cia, oppido Arahezo.
	471	34	6	7	2	2	
MARCIANUS annis v.							
Synodus Chalcedonensis jussu Marciani Pulcheriæ- que Theodosii sororis. Erant autem congregati <i>Patres DCXXXVI (97).</i>	313	472	1	7	8	3	Eznichius et Corion no- strorum interpretum (98) discipuli. SS. Vardanorum labores sub Isdigerde, quos lucu- lento stylo conscripsit do- ctissimus inter interpre- tum discipulos beatus Eli- sæus. SS. Leontianorum a Persis cædes duobus post prædicta annis.
		473	2	8	9	4	
		474	3	9	10	5	
		475	4	10	11	6	
		476	5	11	12	7	
LEO MAGNUS annis xvii.							
Mambræus Mosis (99) frater in Armeniam rever- titur. Idem tertius philo- sophus esse perhibetur.	314	477	1	12	13	8	
		478	2	13	14	9	
		479	3	14	15	10	
		480	4	15	16	11	
		481	,	16	17	12	
ARMENIORUM OBEDIENTIA ET INTERREGNUM annis vi.							
Isdigerdem pœnituisse aiunt quod Armeniam cla- dibus affecisset, quo tem- pore Vasacius (1) quoque atroci morte periit, uti refert Elisæus.	315	482	6	17	1	13	
		483	7	18	2	14	
		484	8	19	3	15	
PEROZES annis xvii.							
JOANNES MANDAGUNUS annis xii, ex Arsamunia provin- cia, oppido Zachnodo.							
	316	485	9	1	4	1	
		486	10	2	5	2	
		487	11	3	6	3	
MAGNUS sive PABGHENUS annis xix.							
David philosophus orbi inclaruit (2), oriundus Harchia provincia atque urbe Hertha.	317	488	12	4	1	4	Moses cognomento pater philologorum, qui rogante Isaaco principe Bagratu- nio historiam Armenio- rum confecit.
		489	13	5	2	5	
		490	14	6	3	6	
		491	15	7	4	7	
		492	16	8	5	8	
	493	17	9	6	9		
ZENO annis xiii.							
Zenoni in imperio socii aliquandiu fuere Leo ju- nior et Basiliscus. Zeno libellum pro or- thodoxia scripsit duode- cim anathematum synodi Chalcedonensis.	318	494	1	10	7	10	Sanctus Thathulius cum majore natu fratre, rebus omnibus pro Christo re- lictis, Deo addicitur.
		495	2	11	8	11	
		496	3	12	9	12	

(96) Josephus hic, admiranda pietate doctrinaque præditus vir, cum SS. Leontianis martyrium fecit sub Persis.

(97) Hæc pericope variat atque interpolatur in codd.

(98) Apud Armenios per antonouasiam dicuntur interpretes magna illa gentis lumina Isaacus et Mesrobes.

(99) Nempe Chorenensis illius summi historici de quo ad annum 489. Homiliæ Mambræi quædam feruntur satis laudabiles.

(1) Patriæ suæ proditor princeps quidam.

(2) Opera philosophica Davidis plura supersunt lingua Armeniaca et Græca. Notissimi omnium sunt commentarii ejus ad Aristotelem.

OLYMP.	CHRIST.	CONST.	PERS.	ARMEN.	PATR.		
		Zeno	Perozes	Ma- gnus	Bab- ghenius		
						BABGHENIUS annis v, ex Va- nandæ oppido Othmeso.	
	319	407 498 499 500 501	4 5 6 7 8	13 14 15 16 17	10 11 12 13 14	1 2 3 4 5	Beatus Carnicus sancti Gregorii reliquias in Ma- niæ specu reperit, quæ mox Thordani collocatæ sunt (3).
						SAMUEL annis v, e Beznooie urbe Arzghia.	
	Vahani Mamicunii res fortiter gestæ contra Per- sas.	320 502 503 504 505 321 506	9 10 11 12 13	18 19 20 21 22	15 16 17 18 19	1 2 3 4 5	
						ANASTASIUS annis xvii.	
						VALARSACES annis iii.	
						VAHANUS annis xxxi.	
						MUSÆUS annis viii.	
	Lazarus Pharpensis presbyter, historicus et rhetor insignis (4).	507 508 509	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3	Musæus e Cotiæ oppido Ælaberio. Vahanus templa, præ- sertim cathedrale, instar- rando exornavit. Idem Va- hanus Mamicunius Alanis obsidione pressit.
						CAVATUS annis vii.	
	Anastasius et Zeno or- thodoxi habentur.	322 510 511 512 513 323 514	4 5 6 7 8	4 2 3 4 5	4 5 6 7 8	4 5 6 7 8	Armenii ab obedientia recedentes pugnam adver- sus Cavatum instruunt.
						ISAACUS annis v, ex Harchie oppido Ulco.	
		515 516	9 10	6 7	9 10	1 2	Cavatus Amidam (5) cepit.
						CIAMASPES annis ii.	
	324	517 518	11 12	1 2	11 12	3 4	
						CAVATUS denuo annis xvii.	
		519	13	1	13	5	
						CHRISTOPHORUS annis v.	
	325	520 521 522 523	14 15 16 17	2 3 4 5	14 15 16 17	1 2 3 4	Dominus Christophorus e Bagrevantizæ oppido Ti- rargio.

(3) Recole ad annum Christi 336.

(4) Lazari historia, quæ pertingit a Christi anno 410, nempe ab Arsacis et Valarsacis regno, usque ad principatum Vahani, edita est sine in-

terpretatione Venetiis, anno MDCCXCIII.

(5) Hæc est *Tigranocerta* ab Hæicano Tigrane olim condita; nunc dicitur *Diarbekir* homonymæ provincię metropolis.

	OLYMP. CHRISTI	CONST.	PERS.	ARM.	PATR.
		Justi- nus	Cava- tus	Vaha- nus	Chri- stopho- rus
JUSTINUS annis ix.					
	524	1	6	18	5
					LEONTIUS annis 11, ex Arberri- niæ oppido Erasto minore.
326	525 526	2 3	7 8	19 20	1 2
					NERSES annis ix.
Solis universi defectus, quem consecuta est fames sævissima, cujusmodi nulla Armeniam unquam corripuit. Eadem ad Persidem quoque atque ad Assyriam pertinuit triennii ferespatio.	527	4	9	21	1
					Dominus Nerses Bagrevantinus, e magno oppido Astaracho.
327	528 529 530	5 6 7	10 11 12	22 23 24	2 3 4
					Mezezii Gnumorum præfecti nobiles victoriæ adversus Hunnorum incursiones (6).
Esdras Angelensis, Mosis episcopi Bagrevantini (7) discipulus, agmen rhetorum auxit.	531 532	8 9	13 14	25 26	5 6
JUSTINIANUS annis xxxvi.					
328	533 534 535	1 2 3	15 16 17	27 28 29	7 8 9
CHOSROES annis xlv.					
					JOANNES annis xv, e Gabele- niæ oppido Synseluio.
	536 537	4 5	1 2	30 31	1 2
					Vahanus Mamicunius pie mortem obiit. Eidem successit Vardus frater.
					VARDUS annis iii.
329	538 539 540	6 7 8	3 4 5	1 2 3	3 4 5
Chosroes Antiochia capta colonias indidem in Persidem transtulit, suoque nomine insigriendas curavit.					
					PERSÆ (8) PRÆFECTI post Vardum dominati sunt Armeniis annis iv.
330	541 542 543 544	9 10 11 12	6 7 8 9	1 2 3 4	6 7 8 9
Horrenda hominum lues, cui parem nemo novit, ab Occidentis regionibus initium cepit.					Post S. Gregorium annus cclii (9).
					MEZEZIUS GNUNIUS annis xxx.
331	545 546 547 548	13 14 15 16	10 11 12 13	1 2 3 4	10 11 12 13
					Fortis Mezezius, gente Gnumius, pulsus hostibus, præfectura potitus est.

(6) Antiquiores adhuc Hunnorum in Armeniam incursiones memorant Socrates, vi, 4, et Sozomenus, viii, 1.

(7) Procul dubio intelligitur Moses ille historicus: namque et Thomas Arzerunius in calce libri primi *Historiæ suæ* hæc ante Samuellem ait: *Quidquid autem a regno Fortis Arsacis usque ad præsens tempus scripsit ille magnus historicus Moses Taronen-*

sis (idem qui *Chorenensis*) *Bagrevantiæ et Arsaruniæ episcopus*, etc. De Mose episcopo historico et rhetore disseritur in præfatione *Progymnasmatum* ejusdem Venetiis editorum.

(8) Al. cod., *Saraceni*.

(9) Nempe post S. Gregorium anno Christi 291 excruciatum.

OLYMP.	CHRISTI.	CONST.	PERS.	ARMEN.	PATR.
		Justinia- nus	Cho- sroes	Meze- zius	Joan- nes
332	549 550	17 18	14 15	5 6	14 15

MOSES annis xxx.

Prodigia in Ostania Armeniorum, quibus permotus fidem amplexus est beatus Machozius.

551	19	16	7	1
552	20	17	8	2
553	21	18	9	3

Dominus Moses ex Argazotæ oppido Elivardo. S. Managirbus, qui appellatus est (10) Gregorius, gente Rhazichus (11), martyrium consummarit.

Hic post Christi natalia annus DLIII expletus est, quo tempore Andreae (12) quoque cyclus ducentorum annorum absoluebatur. Atque hinc æra Armeniorum protinus oborta ob ejusmodi causam. Cum ducentarii cycli extremum plenilunium in die xxv Martii incideret, initium autem die 1v Aprilis fuisset, pergit ulterius haud poterat, propterea quod post diem xxv Martii ponenda fuisset dies xiiii Aprilis, in quam nonum plenilunium incidebat: ideoque festa omnia, uti constat, et Kalendarii rationes perturbabantur. Tum demum ejus ætatis sapientes celebrato conventu æram Armeniorum condiderunt, ut paschale videlicet festum Domini et reliqua dirigerentur. Sed enim cum annis novem experti essent nondum se regulam satis firmam tenere, anno æræ decimo Oeas quidam (13) solerti mente præditus invocatque ab eo sagaces magnique ingenii homines cyclum de communi sententia constituerunt qui dicitur quingentorum annorum. Hæc æræ Armeniæ origo est (14), quam nos ob tempora promptius exhibenda hosce in canones assumemus.

OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PERS.	ARMEN.	PATR.	ÆRÆ ARM.	
		Justinia- nus	Cho- sroes	Meze- zius	Moses	annus primus	
Pace inter Justinianum et Chosroem composita, res universæ Ecclesiæ prospero cursu utebantur.	333	554	22	19	10	4	1
		555	23	20	11	5	2
		556	24	21	12	6	3
Iberorum adversus nos schisma hic a nonnullis collocatur.	334	557	25	22	13	7	4
		558	26	23	14	8	5
		559	27	24	15	9	6
		560	28	25	16	10	7
		561	29	26	17	11	8
335	562	30	27	18	12	9	
	563	31	28	19	13	10	
	564	32	29	20	14	11	
	565	33	30	21	15	12	
Nerses patricius, gente Armenius, in Græci imperatoris aula florebat.	336	566	34	31	22	16	13
		567	35	32	23	17	14
		568	36	33	24	18	15 (16)

S. Istbutzius, qui et Machosius, martyrium pro Christo subiit. Idem passi sunt Isaacus et Samuel et Izinuchius eadem Persica gente orti.

Hoc anno quingentorum annorum cyclus conditus est. (15) Irion paschalem canonem violavit.

(10) Puta in baptismo.

(11) Rhazichi populus Persidis. Al. cod., Chuzichus.

(12) Hic Andreas Byzantinus anno Christi 353 cognoscebatur, uti in loco notatum est.

(13) Oeas in Armeniaco Kalendario dicitur Alexandrinus. Ejus autem cyclus, quanquam vulgo dicitur annorum quingentorum, constat reapse annis DXXXII. Confer inferius ad Christi annum 4096.

(14) De hac æra Armeniorum legendus Freretus,

Mémoir. de l'Acad. des inscript., t. XIX, p. 85 sqq. qui usus est Samuelis nostri excerptis a celebri Villedroyo sibi traditis: quem item Villedroyum legis loquentem de eodem Samuele apud Manisauca-nium, Biblioth. mss. p. 4026.

(15) An legendum Kyrion?

(16) Ad hunc annum scripta erat in codice vetustiore satis longa pericope, quæ ob paginam prefectam exscribi non potuit.

	LOIMP.	CHRISTI	CONST.	PERS.	ARM.	PATR.	ÆRÆ ARM.
			Justinus	Chos- roes	Meze- zius	Moses	
JUSTINUS annis xiv.							
Rursus hominum lues.	337	569	1	34	25	19	16
		570	2	35	26	20	17
		571	3	36	27	21	18
		572	4	37	28	22	19
	338	573	5	38	29	23	20
		574	6	39	30	24	21
TYRANNI PERSO-SARACENI annis xxxvi.							
Hac ætate dissidia, pugnæ, clades imma- nes, captivitates, di- reptiones, conclusio- nes in carceribus, di- ra fames, pestis, aliæ- que multimodæ cala- mitates.	339	575	7	40	1	25	22
		576	8	41	2	26	23
		577	9	42	3	27	24
		578	10	43	4	28	25
		579	11	44	5	29	26
		580	12	45	6	30	27
Armeniorum proce- res Persici jugi im- patientes, duce Var- tho Vasaci Mamiconii filio in clientelam Græcorum se contu- lerunt.							
ABRAHAMUS annis xxiii.							
	340	581	13	46	7	1	28
		582	14	47	8	2	29
Abrahamus antea episcopus Rhestunio- rum ex eadem pro- vincia, oppido autem Albathanio.							
TIBERIUS annis v.							
		583	1	48	9	3	30
ORMIZDAS annis xii.							
	341	584	2	1	10	4	31
		585	3	2	11	5	32
		586	4	3	12	6	33
		587	5	4	13	7	34
MAURICIUS annis xx.							
Verthanes atque Gregorius, doctores ad Græcos profecti sunt: cum autem con- cordiam constituere non potuissent, cum exsecratione redie- runt.	342	588	1	5	14	8	35
		589	2	6	15	9	36
		590	3	7	16	10	37
		591	4	8	17	11	38
Mauricius Græca- rum copiarum dux, gente Armenius, in imperium succedit.							
Hac ætate Syri quidam circulatores in Armeniam delati ut Nestorii sectam studiose propagarent, ana- themate expulsi sunt. Nonnulli tamen iis adhæserunt, hique fallaces eorumdem libros interpretati sunt, videlicet Cortosacium, Cyriacosacium (17), Pauli visionem, Adami pœnitentiam, Diathecen, Pueritiam Domini, item Sebiium, Botryonem benedictionis, patentes codices, enarrationem Evangelii Manetis. Verum quicunque his fidem adhibuerunt, anathemate percussi sunt.							
Manifestum schi- sma (18).	343	592	5	9	18	12	39
		593	6	10	19	13	40
		594	7	11	20	14	41
		595	8	12	21	15	42

(17) Quæ sint hæc opera curiosius inquirendum est, præsertim apud Fabricium in opere *Codex pseud-epigraphus et apocryphus Veteris et Novi Testamenti*. Namque et nuperus Sammartinius in *Commentariis de rebus Armeniacis*, p. 15, locum hunc Samuelis mutilatum exhibet sic: *Des livres apocryphes*

de l'Ancien et du Nouveau Testament tels que l'Apocalypse de S. Pierre (ita pro S. Paul), la Pénitence d'Adam, l'Évangile de l'enfance, etc. Et præterea nihil subdit.

(18) Codices partim *verum schisma*, partim *versus motus*.

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PERS.	ARMEN.	PATR.	ÆRÆ ARM.
			Mauricius	Chosroes	Tyranni	Abrahamus	
CHOSROES annis xxxvii.							
Sembatus Bagratunius plurimis præliis contra hostes Chosrois feliciter patris, honores a Chosrore retulit, atque Hyrcaniæ præfectura ornatus est : ad quam profectus reperit in Sagastania Armenios captivos linguæ suæ scriptæque litteraturæ jam immemores : quorum excolendorum studiosus dedit operam ut a patriarcha Armeniorum crearetur episcopus ejus loci Hablus quidam. Eam vero diœcesim cathedræ S. Gregorii esse voluit.	344	596	9	1	22	16	43
		597	10	2	23	17	44
		598	11	3	24	18	45
		599	12	4	25	19	46
		600	13	5	26	20	47
Plures cædes. Mauricius propter morum sævitiam ab exercitu suo cum liberis universaque progenie miserabili excidio consumitur.	345	601	14	6	27	21	48
		602	15	7	28	22	49
		603	16	8	29	23	50
PHOCAS annis viii.							
Horianus Persicarum copiarum dux, captis Hierosolymis quinquaginta hominum millia interfecit, centumque millia mancipio addixit, crucis vero salutiferum lignum cum cætera suppellectilesacra in thesaurum Chosrois regis inexit.	347	608	1	13	34	5	55
		609	2	14	35	6	56
		610	3	15	36	7	57
		611	4	16	1	8	58
Sembatus Bagratunius S. Gregorii templum cæsis lapidibus restaurat in urbe Devina magnificentius atque admirabilius.	348	612	5	17	2	9	59
		613	6	18	3	10	60
		614	7	19	4	11	61
		615	8	20	5	12	62
		616	1	21	6	13	63
HERACLIUS annis xxxi.							
Hac ætate Iberi ab Armeniorum communiōe secesserunt propter Chalcedonense concilium : Græcis autem per Cyriōnem antistitem suum copulati sunt.	349	617	2	22	7	14	64
		618	3	23	8	15	65
		619	4	24	9	16	66
		620	5	25	10	17	67
		621	6	26	11	18	68
		622	7	27	12	19	69
		623	8	28	13	20	70
Nonnulli historici dominum Joannem et dominum Abrahamum eodem anno extinctos tradunt : alii tamen uti nos scribimus.	350	624	9	29	14	21	71
		625	10	30	15	22	72
		626	11	31	16	23	73
		627	12	32	17	24	74
		628	13	33	18	25	75
		629	14	34	19	26	76
JOANNES e Cogotiæ oppido Bagaranio annis xxvi.							
DAVID SAHARUNIO annis xxx.							
HERACLIUS annis xxxi.							
DAVID SAHARUNIO annis xxx.							

(19) Imo et duo Samuelis recentiora exemplaria tradunt anno 62. Nos tamen vetustiori codici, in quo desideratur hæc de variis circa hegiram opi-

nionibus pericope, adhærentes, trademus anno æræ Armeniacæ 95.

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PERS.	ARM.	PATR.	ÆRÆ ARM.	
			Hera- clius	Cho- sroes	David	Comi- tas		
								COMITAS annis VIII, ex Aragaziz oppido Alzio.
	352	650 651 652	15 16 17	55 56 57	20 21 22	1 2 3	77 78 79	Magnus patriarcha Comitas martyrium sanctæ heroinæ Rhipsimizæ mirabiliore atque illustriore structura restaurat, quod antea vulgare admodum fuerat ædificium. Ibidem cum ossa sanctæ ejusdem feminæ condita reperisset, reserare arcam non est ausus a sancto Gregorio sanctoque Isaaco sigillis obsignatam : imo eam suo quoque sigillo munitam ibidem reposuit (20).
								CAVATUS anno I.
		653	18	1	23	4	80	
								ARTASIRES annis II.
	353	654 655	19 20	1 2	24 25	5 6	81 82	
								HORIANUS anno I.
		656	21	1	26	7	83	
								CHOSROES anno I.
		657	22	1	2	8	84	
								PARBORMUS et ZARMDOCHTES anno I.
								CHRISTOPHORUS annis II. Hic nobili Apahuniorum gente ortus, religionis in primis amans, cum pravos procerum nostrorum mores frustra emendare studisset, duobus annis post, relicta sede, monasterium sibi prope oppidum Ulesium struxit, ibique usque ab obitum mansit in secessu.
	354	658	23	1	28	1	85	
								ISDIGERDES annis XII.
		659	24	1	29	2	86	
								ESDRAS annis IX, e Nighizæ provinciæ Pharaznocerta.
		640	25	2	30	1	87	
								THEODORUS RHESTUNIUS annis XXV.
	355	641 642 643 644	26 27 28 29	3 4 5 6	1 2 3 4	2 3 4 5	88 89 90 91	Persæ Devinam urbem ceperunt, quam Tiridatis filius Chosroes condiderat, sibi regiam sedem delegerat.
	356	645 646	30 31	7 8	5 6	6 7	92 93	Secta discipulorum Joannis Maiacomensis emerit, quorum antesignanus erat Sergius, homo arrogans atque ambitione tumens.
								CONSTANTINUS annis III.
		647 648	1 2	9 10	7 8	8 9	94 95	

(20) Comitæ patriarchæ canitur ab Armeniis prolixus hymnus de S. Rhipsimia ejusdemque sociis virginibus, idque exemplar Haicanæ poseos omnibus numeris absolutum merito existimatur.

(21) *Horianum* historici Armenii passim cum

Persis dicunt *Choremum*, idemque sæpe usuvenit etiam in Samuelis codicibus.

(22) Codd. *Ales*, qui locus nobis satis non est exploratus.

Per hosce dies inclaruit falsi prophetæ Saracenorum manifestatio, Cerinthi atque Arianorum ascetæ, cui nomen Mahumetus, gente Ismaelitæ, filii Agaris, qui præceptore usus est solitario viro quodam, nomine Bechira, secta Ariano, Sinai deserti incola : quem in locum videlicet confluentes *Ismaelitæ* numero aucti sunt, ex quo tempore Sara ancillam suam Agarem expulit.

Constantino Heraclii filio regnante capta a Saracenis Devina, ut quidam ait historicus, interfecta sunt festo die Epiphaniæ in Sancti Sergii æde duodecim millia hominum, ita ut cæsorum sanguine sacra mensa et baptismatis fons redundarent : abducta vero in captivitatem sunt plus triginta quinque hominum millia. Mox corpora eorum, qui hoc bello ceciderant, collegit Nerses patriarcha, atque in eadem sacra æde, quam refecit, collocanda curavit.

Jamvero Ismaelitæ gentis rex eadem in urbe sedem fixit; primus quidem nomine Chalarthus, de quo vaticinium sacra Biblia cecinerant, fore scilicet ut Chalartalabii (25) populus gladios suos cruore saturaret. Hic octo post annos obiit : successitque Amaranus annis xii. Sed enim ille Chalarthus Damascum usque progressus fuerat, et in Mesopotamia Amidam urbem infinita direptione vastaverat. Exin tres duces alium alio dimiserat; in Græcas quidem provincias Jalum (24) seu Joelem, qui Græcorum septuaginta millia cecidit; in Persidem vero Othmanum Amiram Mavixumque copiarum ducem, qui debellaverunt viginti mille Myrdatis milites, itemque Armeniorum ducem Musæum cum suis equitibus : atque ita contigit ut Armeniis, Persis, Syris, Ægyptiis, Medis, Parthis et Palæstinis potirentur.

Jam causa, quamobrem hi consecuti sunt dominatum, ejusmodi fuit : Princeps quidam Damascenæ regionis Sergius haud modica re mercatores Ismaeliticos spoliabat : Chalarthus autem, cum sæpe de his injuriis expostulasset, nec ille ab ingenio decederet, ad extremum collectis gentis suæ pedestribus equestribusque copiis ter impressionem in hostem fecit, neque re sua tantum potitus est, verum etiam aliena : quare et in Armeniam delatus, vi conabatur religiosam incolarum fidem subvertere.

Præterea Ismaelitarum rex prædictus conspirantem secum nactus est quemdam nomine Mahumetum Ægyptiorum mercatorum principem. Hic legum Mosaicarum modice peritus, sed Arii Cerinthique sectæ addictus, qui regnum cælorum corporeum esse dicebat, in quo scilicet terrestris cibus ventris inesset, itaque connubium post resurrectionem. Idem leges inter se contrarias docuit, antiqua scilicet et nova statuta, absurda commiscens atque insolentia prædicans, nimisque impudenter foedus illud Abrahami corrupens, quo jussum est : « Marem omnem apud vos circumcidetis octava die (*Genes.* xxxiv, 15); ipse autem non mares tantum, verum etiam, prohi pudor ! femellas : signaculum Dominici foederis violans. Statuit insuper ut aqua tantum (25) lavarent perpetuo in fonte baptismatis : multasque præterea absurdas ejusmodi et insanas risuque dignas consuetudines docuit.

Hunc Mahumetum cum sibi legislatorem et oraculum copiarumque ducem Saraceni præfēcissent annis xx, summo excidio debellaverunt Beznuniam, Aleovidiam atque Taroniam (26). Quanquam postremo Mahumetus cum fideles oblucentes sectæ suæ cognovisset, edicto copiam fecit nominatim Armeniacis provinciis Christiano ritu utendi, atque, ut ita dicam, religionem quam sectabantur eisdem vendidit, vectigali imperato, nempe ut familiæ singulæ quatuor nummos, modios aridorum tres, hippoperam, cilicinumque suæni persolverent. Hujus tamen tributi immunibus esse concessit sacerdotibus, nobilibus et equitibus. Atque Saraceni, postquam prolatis imperii finibus omnium potiti sunt, dici ceperunt Amiralnumni (27). Jam post Mahumeti annos xx (28), dominati sunt Abubechirus, Othmanus et Omarus annis xxxviii.

Hac tempestate imperium quoque Persarum, quod dicebatur Sasanidarum, sublatum est, postquam annis ccccx perseveraverat : Persicum autem sceptrum ceperunt Saraceni, qui dicti sunt Amiralnumni.

SARACENORUM AMIRALMUMNI (29).

Mahumetus annis xx; Abubechirus annis viii; Othmanus annis x; Omarus annis xx; Mavixus annis xxii; Meruanus anno i; Jezithus annis iii; Abdelmelichus annis xxii; Velithus annis iv; Omarus annis ii; Ezithus annis vi; Heschemus annis xix; Velithus anno i; Meruanus annis viii; Abdla annis xxii; Abdelazizus annis iii; Mahdis annis ix; Musis annis x; Harunus annis xxiii; Mahmetus annis v; Maimunus annis xxvii; Ibenneretus annis ix; Harunus annis xviii; Ciaphares annis xi. Horum memoria perditione obruatur.

(25) Chalirith dicuntur ab Armenis *exta*. Hoc autem loco haud scimus utrum respiciendum sit ad Deut. xxviii, 49, an ad Hierem. xlvi, 10, vel ad psal. lvi, 5, vel ad Lviii, 8. Rem alii diligentius considerent.

(24) Hic codices aliqua corruptione laborabant.

(25) Nempe sine verbis sacris.

(26) Hæ sunt Armeniorum provincie.

(27) Codices partim *Amirimumni*; partim vero *Amiralnumni*, nempe *imperatores fidelium*.

(28) Codd., xl. Sed iidem ante posteaque habent xx.

(29) Hic titulus cum sequentibus *Amiralnumnis* abest ab antiquiore exemplari.

OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PERS.	ARM.	PATR.	ERÆ (ARM.)	
		Constantinus	Isdigerdes	Theodorus	Nerses		
						NERSES annis xx, antea episcopus Daïæ ex eadem provincia.	
	649	3	11	9	1	96	
		CONSTANTIUS (30) annis xxviii.					
357	650	4	12	10	2	97	
		ABUBECHIRUS annis xiv.					
	651	2	1	11	3	98	
	652	3	2	12	4	99	
	653	4	3	13	5	100	
Templum Sancti Gregorii mirabile visum ædificat Nerses patriarcha, postquam aliud Sancti Sergii Devinæ, et aliud item super puteo Sancti Gregorii construxerat.	358	654	5	4	14	6	101
		655	6	5	15	7	102
		656	7	6	16	8	103
		657	8	7	17	9	104
	359	658	9	8	18	10	105
		659	10	9	19	11	106
						Schisma Paschatis causa.	
	360	660	11	10	20	12	107
		661	12	11	21	13	108
		662	13	12	22	14	109
		663	14	13	23	15	110
						Devinam urbem itemque Petizium Græci inflammaverunt.	
		664	15	14	24	16	111
		MAVIEUS annis xxii.					
		665	16	1	25	17	112
		HAMAZASPES annis vii.					
	361	666	17	2	1	18	113
		667	18	3	2	19	114
		668	19	4	3	20	115
		ANASTASIUS annis vi, oriundus Agurio ad Masisii radices.					
		669	20	5	4	1	116
	362	670	21	6	5	2	117
		671	22	7	6	3	118
		672	23	8	7	4	119
		GREGORIUS an. x.					
	363	673	24	9	1	5	120
		674	25	10	2	6	121
		ELIAS an. vi.					
		675	26	11	3	1	122
		676	27	12	4	2	123
		677	28	13	5	3	124

(30) Codd., *Constantinus*.

(31) Sapuhium Bagratunium commemorat ipse Asolnichius in Historiæ suæ prologo, præter Joannem patriarcham VI.

(32) Cum Armenii non mensis sed hebdomadæ stans diebus festa sua olim (uti nunc etiam) quotannis agerent, idcirco Kalendarium mobilitate non carebat. Jamvero Anastasius ad cæterarum

gentium rationem nisus frustra est per Ananiam accedere. Ananiæ vero doctoris, cognomento Siracunii, astronomia utuntur adhuc Armenii. Chronologiam ejusdem memorat Asolnichius dum ait, « Inter exitum Hebræorum ex Ægypto et templi ædificium, secundum Origenem atque Ananiam, interjectos esse annos CCCCLXXX. »

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PERS.	ARM.	PATR.	ÆRÆ ARM.
			Con- stanti- nus	Ma- viæus	Gre- gorius	Elias	
CONSTANTINUS filius Constantii annis xiv.							
364	678	1	14	6	4	125	
	679	2	15	7	5	126	
	680	3	16	8	6	127	
ISAACUS annis xxiii.							
365	681	4	17	9	1	128	Isaacus ante fuerat Rhodicorum episcopus, oriundus e Sraphoræ oppido Ar-cunaseno. Gregorio Mamiano a Chaziris in bello cæso successit in Armeniorum præfecturam Nersehus Siracanus.
	682	5	18	10	2	129	
NERSEHUS annis iii.							
	683	6	19	1	3	130	
	684	7	20	2	4	131	
	685	8	21	3	5	132	
ASUSTIUS an. iii.							
366	686	9	22	1	6	133	
EZITHUS annis iv.							
	687	10	1	2	7	134	
	688	11	2	3	8	135	Asustius a Saracenis occiditur.
NERSEHUS CAMSARACANUS annis iii.							
367	689	12	3	1	9	136	Gregorius Arsaruniæ episcopus et Philo doctor in præfectura Nersehi Camsaracani sapientia flore-bant (33).
	690	13	4	2	10	137	
MERVANUS anno i.							
	691	14	1	3	11	138	
JUSTINUS annis xii.							
ABDELMELICHUS an. xxi.							
SEMBATUS an. xx.							
368	692	1	1	1	12	139	Sembatus Bagrat-nius, cognomento By-ratius, principatum tenet.
	693	2	2	2	13	140	
369	694	3	3	3	14	141	Malimus celsiori-bus mœnibus Mame-stiam instruxit.
	695	4	4	4	15	142	
	696	5	5	5	16	143	
	697	6	6	6	17	144	
	698	7	7	7	18	145	
	699	8	8	8	19	146	Sæva hieme mare Beznunium gelu as-trictum est (34).
370	700	9	9	9	20	147	Baguanæ in Bagre-vantia provincia cœ-nobium S. Gregorii cæde vastatur.
	701	10	10	10	21	148	
	702	11	11	11	22	149	Bellum Vardanocer-tanum duce impigro fortique Sembato.
	703	12	12	12	23	150	

(33) Gregorii dogmatica opera supersunt. Philo Socratis *Historiam ecclesiasticam* in Armeniacum sermonem transtulit; eaque interpretatio in Arme-

niorum bibliothecis et partim etiam Parisiis existat. (34) Armeniæ lacus maximus, cui nomen etiam *mare Attamari* et *mare Vani*.

OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PERS.	ARM.	PATR.	ÆRÆ ARM.	
		Leo	Abdelmelichus	Sembatus	Elias		
						ELIAS annis xiv.	
						LEO annis iii.	
371	704	1	13	13	1	151	Mahmetus pugna in mari Gelanio (35) couderta cepit insulam Sevaniam.
	705	2	14	14	2	152	
	706	3	15	15	3	153	
							ABSIMARES annis iv.
372	707	1	16	16	4	154	Casmus Amira Vaspuracanorum principis cædit.
	708	2	17	17	5	155	
	709	3	18	18	6	156	
	710	4	19	19	7	157	
							JUSTINUS annis vi.
	711	1	20	20	8	158	Ananiae doctoris auditores Hermon, Tiridates, Azarias, Ezechiel et Cyriacus.

Hoc tempore incendio consumpti sunt Armeniorum principes in urbe Nachiciavana : quomobrem dominationis series hic abrumptur. Jam de hoc temporis intervallo dominus Joannes in sua facunda elaborataque *Historia* sic loquitur : « Cum Agarenorum dominatus prorsus in Armenia prævaluisset, regionis nostræ procures indigenæ desiverunt : si qui autem forte reliqui erant, ii sub jugo servili latentibusque vivebant. Idcirco, inquit, in hac *Historia* series principum nostrorum defectu laborat. » Verumtamen domini Tiridatis (36) ætate cessantibus hostium incursionibus, rursus ego prædictos principes in canone collocabo.

OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PERS.	PATR.	ÆRÆ ARM.	
		Justinus	Abdelmelichus	Elias		
	712	2	21	9	159	
						VELITHUS annis ix.
373	713	3	1	10	160	Susanna Vahani Camsaracani filia cum in potestatem infidelium venisset martyrium fecit Charris.
	714	4	2	11	161	
	715	5	3	12	162	
	716	6	4	13	163	
						PHILICUS (37) VARDANUS an. iv.
	717	1	5	14	164	
						JOANNES OZNIENSIS annis xi.
374	718	2	6	1	165	Sanctus Joannes philosophus (38) legibus optimis ecclesiarum majestatem confirmabat. Idem accitus ad aulam principis Sarceni, ob eximiam formæ elegantiam magnis honoribus auctus est.
	719	3	7	2	166	
	720	4	8	3	167	
						ARTEMUS an. i.
	721	1	9	4	168	
						LEO annis xxiv.
						SULIMANUS annis ii.
375	722	1	1	5	169	Darbantiam capit Sulimanus.
	723	2	2	6	170	

(35) Superius, part. 1, cap. ult., num. 5, *Gelanicus*.

(36) Nempe *Tiridatis secundi patriarchæ*.

(37) Ita codd., pro *Philippicus*.

(38) Hujus Joannis Ozniensis opera varia feruntur. Ejusdem oratio *contra Phantasticos* exscripta est e codice Parisiaco nuperque edita Venetiis cum Latina interpretatione.

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PERS.	PATR.	ÆRÆ ARM.		
			Leo	Oma- rus	Joan- nes			
OMARUS annis III.								
		724	3	1	7	171		
		725	4	2	8	172		
376		726	5	3	9	173	Asutii Bagratunii prin- cipis obitus.	
EZITHUS annis VI.								
		727	6	1	10	174		
		728	7	2	11	175		
DAVID annis XIII.								
		729	8	3	1	176		
		730	9	4	2	177		
377		731	10	5	3	178		
		732	11	6	4	179	Dominus David oriun- dus e Cotiæ Aramunia, quo in loco templum quo- que construxit atque ædes patriarchales, cathedra et urbe Devina illuc trans- lata, propter intolerandas molestias quæ a nefaria Mahumetanorum gente ac- cidebant.	
SAHMSEMUS annis XIX.								
	Darbantia instaurata est.	733	12	1	5	180		
		734	13	2	6	181		
		735	14	3	7	182		
		736	15	4	8	183		
		737	16	5	9	184		
378		738	17	6	10	185		
		739	18	7	11	186		
	S. Gregorii cœnobium combustum est.	740	19	8	12	187		
		741	20	9	13	188		
TIRIDATES annis XXIII.								
		742	21	10	1	189		
380		743	22	11	2	190		
		744	23	12	3	191	Dominus Tiridates ex Othmeso oppido, vir inte- gritate, sanctimonia omni- que virtutum genere præ- ditus.	
		745	24	13	4	192		
CONSTANTINUS annis XXXVII.								
	Constantinus Leonis fi- lius cognomentum Cabal- lini (39), id est stercora colligentis, idcirco sorti- tus est, quia cum Sara- cenorum exercitu preme- retur in ripa Halyos flu- minis castrametantium, jussit collecta stercora in profluentem projici: qua ex re hostes infinitum exercitum suspectantes metuentesque fugæ se commiserunt. Idem fertur una die quinque leones continuatis ictibus confe- cisse.	381	746	1	14	5	193	
		747	2	15	6	194		
		748	3	16	7	195		
		749	4	17	8	196		
382		750	5	18	9	197		
		751	6	19	10	198	Vahanus Chosrois Got- thanizæ principis filius martyrium fortiter fe- cit (40).	
VELITHUS annis II.								
		752	7	1	11	199		
		753	8	2	12	200		

(39) Ita Samuel pro *Copronymi*. Jam Zonaras, xv, 2, aliam causam eamque notissimam tradit hujus agnominis.

(40) In Vahanum principem, quem adolescentem

Saraceni Christi odio occiderunt, superest hymnus qui editus putatur a litterata femina sorore ejus mœstissima Chosroanusa.

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PERS.	PATR.	ÆRÆ ARM.	
			Constantinus	Meruanus	Tiridates		
MERUANUS annis vi.							
	383	754	9	1	13	201	Schisma Paschatis causa. Isaacus nobilis Bagratunius, vir abundans virtutibus pacisque studiosus. Hac ætate Isaacus et Hamazaspes Vahani principis Arzeruniorum filii impressione adversus incursores facta in partibus Vaspuracaniæ multos ex iis bello fregerunt : donec ab hostibus confossi vulneribus gloriosissime obierunt.
		755	10	2	14	202	
		756	11	3	15	203	
Mahmetus junior expeditione in Armenios suscepta, Armeniorum et Persarum dominatum obtinuit.	384	757	12	4	16	204	
		758	13	5	17	205	
		759	14	6	18	206	
AMIR-ABDLA an. iii.							
		760	15	1	19	207	
		761	16	2	20	208	
Duo sidera, alterum orientem versus, alterum in occidente apparuerunt.	385	762	17	3	21	209	
ABDLA annis xxii.							
		763	18	1	22	210	
		764	19	2	23	211	

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	AMIR.	ARM.	PATR.	ÆRÆ ARM.	
			Constantinus	Abdla	Asutius	Tiridates		
ASUTIUS an. xvii. TIRIDATES annis iii.								
	386	765	20	5	1	1	212	Hinc denuo exordiamur Armeniacorum præfectorum seriem, quorum primus est Asutius Bagratunius (41).
		766	21	4	2	2	213	Dominus Tiridates alter e Dasnavoria provincia.
		767	22	5	3	3	214	
SION annis viii.								
Constantinus Carinam urbem cepit, quam duos post annos Ezithus Amira instauravit.	387	768	23	6	4	1	215	Dominus Sion e Baguania provincia, ad radices montis Simi. Hic fonti exarescenti, vigiliis et precibus, perennes aquas restituit.
		769	24	7	5	2	216	
		770	25	8	6	3	217	
		771	26	9	7	4	218	
		772	27	10	8	5	219	Hoc tempore clades Chalenii Arenii et Thalnæ (42), quo in loco septingenti homines necati sunt, capti autem mille et ducenti.

Muselius Mamicunius et Samuel cum suis familiaribus aliisque conspicuis ex Armeniorum exercitu viris per dies paschales ab Ismaelitis cæsi sunt. Hac ætate florebat Stephanus sacerdotum in aula princeps, vir doctissimus et omni philosophica et grammatica disciplina politissimus, non sine spiritualium virtutum comitatu. Item cognoscebantur illustres Armeniacarum provinciarum doctores domini Ephremus, et Anastasius et Crucedatus, et David cognomento Romanerus, magnusque philosophus Stephanus Sjniensis auditor Mosis.

(41) Hic revera incipit Bagratuniorum dominatio, qui demum regio nomine præfulserunt.

(42) Hæc nomina fortasse in aliquo mendo cutant.

OLYMP.	CHRISTI	CONST.	AMIR.	ARM.	PATR.	ERA
		Con-	Abda	Asu-	Sion	ARM.
		stanti-		tius		
		nus				
	773	28	11	9	6	220
388	774	29	12	10	7	221
	775	30	13	11	8	222

ISAIAS annis XIII.

	776	31	14	12	1	223	Dominus Isaias e Ni-
	777	32	15	13	2	224	ghizæ oppido Elipatrus.
389	778	33	16	14	3	225	Hic erat viduæ filius, quæ
	779	34	17	15	4	226	secum ad januas ædis pa-
	780	35	18	16	5	227	triarchalis vitam degebat,
	781	36	19	17	6	228	ibique filium magna cum
							spe nutriebat. Revera hic
							tandem ad patriarchalem
							dignitatem meritissime ere-
							ctus est.
390	782	37	20	1	7	229	

SEMBATUS
annis XXII.

LEO annis v.

	783	1	21	2	8	230
	784	2	22	3	9	231

BAHADINUS annis x.

	785	3	1	4	10	232
391	786	4	2	5	11	233
	787	5	3	6	12	234

CONSTANTINUS et IRENE mater annis x.

Horum imperantium ætate Romæ (43) imagines restitutæ sunt. Item contigit ut ingens quædam arca marmorea viseretur : quæ postquam ab admirantibus reserata est, hæc ibi scripta occurrerunt : « Quid me legere interest, quandoquidem Constantini et Irenes temporibus me sol visurus est (44). »

	788	1	4	7	15	235	Defuncto Isaia Ipenda-
							ctus (45) Devinensem eccle-
							SIEMIANUS spoliatus : dominus au-
							tem Stephanus Devinensis
							non nisi ingenti pecunia
	789	2	5	8	1	236	soluta succedit.
							JOABUS Curopalates ex Ostania anno 1.
392	790	3	6	9	1	237	
							SOLOMON anno 1, e cœnobio Mach-
							enorum, vir grandævus (46).
	791	4	7	10	1	238	

GEORGIS annis III, ortus ad Aracsi
radices.

	792	5	8	11	1	239
	793	6	9	12	2	240
393	794	7	10	13	3	241

(43) Intelligit novam Romam Constantinopolim.

(44) Rem narrant etiam Zonaras xv, 10, Cedrenus p. 469 D; Glycas iv, p. 285 B-C.

(45) Hoc vocabulum fortasse mendosum.

(46) Joannes patriarcha Armeniorum et historicus, nec non Asolnichius et alii, narrant hunc Solomonem, dum ad sedem patriarchalem adduce-

retur, interrogatum a quibusdam curnam tam de-
vexa ætate et corpore abstinencia confecto patriar-
chatum exoptasset, protinus respondisse, pergere
se ut a claris pictoribus in ecclesiæ pariete cum re-
liquis patriarchis exprimeretur. Hoc picturæ apud
Armenios documentum eruditi non spernent.

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	AMIR.	ARM.	PATR.	ÆRÆ	
			Con-	Musis	Sem-	Jose-	ARM.	
			stanti-		batus	phus		
			nus					
MUSIS anno i.								
JOSEPHUS annis xi.								
		795	8	1	14	1	242	Hic Josephus e familia Aragaziorum erat, incolam autem cœnobii Sancti Gregorii.
HARUNUS (46 ^o) RASID annis xxiii.								
		796	9	1	15	2	243	
Constantinus postquam annis decem cum matre regnaverat, fertur hac imperio dejecta, solus rerum potitus annis vii; mox et mater Irene capti filii oculos effodisse et sola regnavisse annis v.		797	10	2	16	3	244	
POST ADAMUM AN. MMMMMM, POST CHRISTUM DCCCII.								
NICEPHORUS annis ix.								
	334	798	1	3	17	4	245	Fratres duo Isaacus et Josephus abjecto Ismaelismo martyrium consummaverunt, sanctam Trinitatem professi in urbe Carina, mensis Araz (47) quinta decima die feria quinta.
		799	2	4	18	5	246	
		800	3	5	19	6	247	
		801	4	6	20	7	248	
	335	802	5	7	21	8	249	
		803	6	8	22	9	250	
ASUTIUS an. xx.								
								Asutius Sembati filius cognomento Mesagher (48).
		804	7	9	1	10	251	
		805	8	10	2	11	252	
DAVID annis xxvii.								
Animallum lues.	336	806	9	11	3	1	253	David ortus e Mazalæ oppido Calao.
Falsus rex Thomas in urbem Carinam venit.								Nicephorus contra Bulgaros profectus interiit cum universo comitatu.
Sembatus atque Gregorius Churdeio geniti in Syriam abducti sunt.		807	1	12	4	2	254	
		808	2	13	5	3	255	
		809	3	14	6	4	256	
MICHAEL annis iii.								
LEO annis viii.								
Hostis Chrysophylen usque pervenit, captæque sunt plurimæ civitates, quas inter Macedoniæ præcipua Adrianopolis.	337	810	1	15	7	5	257	Fames ubique adeo vehemens, ut in urbe Carina uno die ter mille homines extincti sint.
		811	2	16	8	6	258	
		812	3	17	9	7	259	
		813	4	18	10	8	260	
Leo imagines dejecit. Idem ædificavit Byzum et Arcadiopolim, cepitque Camachum	338	814	5	19	11	9	261	
		815	6	20	12	10	262	
		816	7	21	13	11	263	
		817	8	22	14	12	264	
MICHAEL annis ix.								
	339	818	1	23	15	13	265	
MAHMETUS (49) an. iii.								
Sevata Agarens ducta uxore Arusiaca de gente Bagratonia consilium iniit cum Armeniis optimatibus jugo Amirarum Saracenorum semet eripiendi.		819	2	1	16	14	266	
		820	3	2	17	15	267	
		821	4	3	18	16	268	

(46°) Codd., Aharon.

(47) Illa quidem ætate hic erat October.

(48) Nempe carnivorus. Ita autem dictus est ob

hostes sæpe et fortiter cæsos.

(49) Codd., Mahmatas.

OLYMP. CHRISTI	CONST.	AMIR.	ARM.	PATR.	ÆRÆ ARM.	
		Michael	Maimunus	Asutius	David	
MAIMUNUS annis XXI.						
400	822 823	5 6	1 2	19 20	17 18	269 270
SEMBATUS annis XXXII.						
401	824 825 826	7 8 9	3 4 5	1 2 3	19 20 21	271 272 273
THEOPHILUS annis XV.						
Theophilus in Syriam profectus urbem Upatram cepit; tum in Armenia castellum Palinum et Mezcertam et Anliam in Dedntensi provincia, et Chosanam.	402	827 828 829 830 831 832	1 2 3 4 5 6	6 7 8 9 10 11	4 5 6 7 8 9	22 23 24 25 26 27
JOANNES annis XXII.						
Sembatus templum ingens atque ornatisimum condidit Erazgavoræ, quæ nunc dicitur Siracuana.	403	833 834 835 836 837	7 8 9 10 11	12 13 14 15 16	10 11 12 13 14	1 2 3 4 5
	404	838 839 840 841	12 13 14 15	17 18 19 20	15 16 17 18	6 7 8 9
	405	842	1	21	19	10
MICHAEL annis XXIV.						
						289
ABUSHAL MAHMETUS annis II.						
		843 844	2 3	1 2	20 21	11 12
						290 291
HARUNUS (50) annis IV.						
406	845 846 847 848	4 5 6 7	1 2 3 4	22 23 24 25	13 14 15 16	292 293 294 295
CIAPHIARES annis XVII.						
		849	8	1	26	17
						296

Quo tempore magnus erat Ismaeliticæ gentis Amira Ciaphares, magnus item dux Armeniorum Sembatus confessor, venit in Armeniam Amiræ ejusdem jussu quidam legatus Abusethus, qui Bagaratum principem protinus captum vinculisque constrictum misit ad Ciapharem. Montis autem Tauri incolæ, qui nunc Sasunii dicuntur, ut eorum quæ adversus Bagaratum acta fuerant poenas expeterent, tumultuario milite conflato Abusethum pulsus ejus copiis interemerunt (51).

(50) Codd., *Aharon*.

(51) Hæc historia paulo brevior scribitur in nonnullis codicibus ad annum 846.

OLYMP.	CHRISTI	CONST.	AMIR.	ARM.	PATR.	ÆRÆ ARM.
		Mi- chael	Ciapha- res	Semba- tus	Joan- nes	
407	850	9	2	27	18	297
	851	10	3	28	19	298
408	852	11	4	29	20	299
	853	12	5	30	21	300
	854	13	6	31	22	301

ZACHARIAS annis xxii, e Cotiae
oppido Zaga.

855 14 7 32 1 302

Pessimus denique omnium valido cum exercitu superveniens Bugha (52), quem impius Ciaphares ad vincendam Abusethi necem in Armeniam mittebat, pluribus calamitatibus varioque pœnarum ac cœdium genere gentem excruciauit, præsertim nobiles et equestris militiæ ordinem : quibus autem vitam largiebatur, eos ut a Christo delicerent atque in sectæ suæ impietatem concederent blanditiis impellebat. Verum plurimi forti animo homines scutum sibi et arma Christi induentes, omnem suppliciorum dolorumque terrorem, qui sibi ab eo scelesto imminabat, spreverunt propter vitæ futuræ bona. In his fuit dilectus Deo Atomus ex Albage provincia, qui cum sociis magnam vim cruciatuum perpessus pretiosissimam coronam adeptus est : atque hi centum fere et quinquaginta fuerunt, præter eos qui in aliis provinciis martyres exstiterunt, quorum natale festum die quinta et vicesima Mehegan (53) mensis indictum est. Haud pauci tamen dolorum impatientes, probro semet commaculaverunt; hique amissa æterna vita præsentem haud adepti sunt (54).

Improbis igitur ac sævis ille Bugha, ubi rem ex animi sui sententia conseri sensit, regionis optimates, partim dolo, partim auctoritate in suam potestatem redegit : quos inter magnum quoque ducem Armeniarum Sembatum, cognomento Aplabasum, sane angelis exoptabilem propter veram Christi notitiam, qui et confessor appellatus est. Jam vero malus iste Bugha ad magnum Amiram reditum maturans, reliquos vinculis, Sembatum autem fraude insidiosisque bonorum promissis secum avehebat. Interim quia Joannes vita excesserat, Zacharias in sanctam dignitatem substitutus est, qui unius diei spatio a sacerdotio, imo a diaconatu, ad throni patriarchalis fastigium transiit.

Age vero omnibus qui a scelesto Bugha abducti fuerant, protinus supremi tyranni jussu carcere conclusi, nisi Christi legem exsecrarentur, non sine diris cruciatibus moriendum fuit. Et sane non pauci corporis nece perterriti a fide defecerunt; excepto inclyto Sembato, qui etsi Christum constanter palamque confitebatur, nihilominus in vinculis morte sua obiit. Præfectus interim quidam Stephanus, cognomine Conus, intrepide Christum confessus martyrii palma donatus est anno æræ Armeniorum secundo supra trecentessimum. Porro prædicti Sembati confessoris corpus cum ingenti pompa et psalmodiis a fidelibus elatum est ad Sancti Danielis sacram ædem, illuc nimirum ubi iste olim leonum in lacum fuerat projectus.

Extincto Sembato, rerum habenas corripuit filius ejusdem Asutius; isque præ cunctis majoribus suis claruit, seque integritate et benignitate adeo commendavit, ut omnium amoribus potitus sit. Ob ejusmodi egregiam famam missus est a magno Amira quidam Aly-Armenus nomine cum muneribus in Armeniam, qui ad Asutium præter præfecturam titulum quoque principis principum contulit : in qua is dignitate annis xxx permansit : donec virtutis ergo atque operum optimorum regio quoque diademate insignitus est, rex nimirum a duobus regibus renuntiatus Ismaelitico et Græco postremis quinque dominatus sui annis (55).

(52) Bougha apud Turcas sonat *taurum*.

(53) Hic etiam intellige *Octobrem*.

(54) Namque aliam ob causam perierunt, uti nar-

rat Joannes patriarcha.

(55) Universa hæc narratio carptim sumitur e latiore Joannis patriarchæ Historia.

OLYMP.	CHRISTI	CONST.	AMIR.	ARM.	PATR.	ERÆ ARM.		
		Mi- chael	Cia- pha- res	Asu- tius	Za- cha- rias			
ASUTIUS an. xxxvi.								
		856	15	8	1	2	303	Zacharias patriarcha di- cesim suam recte consti- tuit (56).
		857	16	9	2	3	304	
409		858	17	10	3	4	305	
		859	18	11	4	5	306	
		860	19	12	5	6	307	
		861	20	13	6	7	308	
410		862	21	14	7	8	309	
		863	22	15	8	9	310	
		864	23	16	9	10	311	
		865	24	17	10	11	312	
BASILIVS annis xxii.								
AHMATUS annis iv.								
		866	1	1	11	12	313	Vehementissimo terra motu loci multi subversi sunt per Quadragesimæ tempus : isque motus tri deinde menses persevera- vit.
411		867	2	2	12	13	314	
		868	3	3	13	14	315	
		869	4	4	14	15	316	
ABUABDALLA annis iii.								
		870	5	1	15	16	317	Bulgarorum bap- tismus (57). Carinam urbem Peræ occupant.
412		871	6	2	16	17	318	
		872	7	3	17	18	319	
MAHMETUS annis xxxi.								
		873	8	1	18	19	320	Hamamus doctor in omni scientiarum genere versat- lus cognoscebatur (58).
413		874	9	2	19	20	321	
		875	10	3	20	21	322	
		876	11	4	21	22	323	
GEORGIUS e maximo oppido Carnis annis xxii.								
		877	12	5	22	1	324	ASUTIUS PRINCEPS PRINCIPIS ARMENIÆ REX.
414		878	13	6	23	2	325	
		879	14	7	24	3	326	
		880	15	8	25	4	327	
		881	16	9	26	5	328	
415		882	17	10	27	6	329	
		883	18	11	28	7	330	
		884	19	12	29	8	331	
		885	20	13	30	9	332	
416		886	21	14	31	10	333	
		887	22	15	32	11	334	
LEO annis xxvi.								
		888	1	16	33	12	335	

(56) Zachariæ patriarchæ pars Commentarii ad Matthæi Evangelium exstat in Armeniorum bibliothecis.

(57) Locus hic desideratur in vetustiore codice.

(58) Hamami quædam opuscula supersunt, præsertim grammaticale quoddam politissimo stylo.

(59) Hæc Photii proluxa epistola exstat in codicibus Arm. collegii Veneti Sancti Lazari.

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	AMIR.	ARM.	PATR.	ÆRÆ ARM.	
			Leo	Mah- metus	Asu- lius	Geor- gius		
		889	2	17	34	13	336	
	417	890	3	18	35	14	337	
		891	4	19	36	15	338	
Asutius, omnibus ad Dei placitum ordinatis, morte transfertur in sanctorum regum ordinem.								
		892	5	20	1	16	339	Sembatus Asutii filius patri succedit.
		893	6	21	2	17	340	
Abasus militiæ dux, Asutii regis frater, moleste fert dominationem Sembati.	418	894	7	22	3	18	341	
		895	8	23	4	19	342	Dominus Mastosius religioso vitæ instituto et philosophicis disciplinis clarus habebatur
		896	9	24	5	20	343	
		897	10	25	6	21	344	
	419	898	11	26	7	22	345	
								MASTOSIUS oriundus Sevania anno 1.
		899	12	27	8	1	346	
								JOANNES annis xxviii (60).
		900	13	28	9	1	347	Dominus hic Joannes discipulus ejus (Mastosii) fuit,
	420	901	14	29	10	2	348	ideoque duplici affinitate conjunctus (61) cum spiritali et divinitus dato homine Dei Mastosio : oriundus autem Carnio, Georgii quoque, qui hos præcesserat, patria.
		902	15	30	11	3	349	
		903	16	31	12	4	350	

Hic locus est innuendi, quemadmodum Ismaeliticæ gentis tyrannis ad exitum vergere cœperit. Nimirum cum Bagratunia familia non sine Ismaelitarum consensu regnaret, nihilo tamen secius Armeniæ pars major per illud tempus, sicuti etiam nunc, in eorum potestate erat; haud tamen sub unius Amiræ nutu, uti mos fuerat jam inde a primo Mahumeto usque ad Ciapharem nec non ad hujus liberos. Quippe consecutis temporibus temere prout libebat præsides constituiebantur. Id autem indicium est infirmi pereuntisque imperii, præsertim si dominatio in plures tribuatur, quod iis nunc usuveniebat. Namque Sanphares dominabatur in Chorasania regione; Lavicus Abuthoraphus in urbe Dara; Ises Sechi filius in Palæstina; Abdelfi autem filius in Telwarensi provincia; alii denique alibi tumultibus indulgentes mutuo tyrannidem affectabant. Hinc fit ut impiorum horumque tyrannorum nomina perturbentur in Canone chronologico. Ab his interim undequaque mittebantur in plagas nostras malevoli sævique procuratores; nempe ferinus ille Bula; et iniquissimus Apsinus filius ejus, qui ante præfuerat, scelesti Abusigithæ; nec non malignus exitiosusque Iusuphus Apsini frater; tum Nesras, cognomine Sbercha; tum alii his similes Christi hostes, qui usque ad Amiralumnum gentis Scythicæ, quæ adhuc perseverat, dominationem, populationibus perpetuis Armeniorum nostratum terminos vexaverunt. Horum, inquam, nomina nullis in historiis, quantum vidimus, diserte scripta, fieri nequit ut singillatim exponamus: præsertim cum ne in libro quidem vitæ sed in impiorum memoriis exarata sint.

Postea Scythæ (62) hac ratione tyrannidem occupaverunt, uti scriptum comperio a magno doctore Sarcavaco (63) qui sic loquitur: « Dum Persæ et Medi alterna fortuna inter se dimicant ad hanc usque diem, Scythica gens (haud dico Græcanicam sed barbaram) in eorum regiones ingressa hoc pacto dicitur. Plurimis devictis nationibus reges ejus ætatis, quorum nomina nobis ignota sunt (propterea quod

(60) Joannes hoc nomine sextus patriarcha historiam patriam elegantissimo haicauismo scripsit.

(61) Nempe ab discipulatum et genus.

(62) Nempe *Selgiukidæ*, de quibus vide Herbelo-

tum et Abulfedam.

(63) Præter hæc historica Sarcavaci (id est *diaconi*) fragmenta, aliæ exstant in codicibus perutiliter eruditæque ejusdem lucubrationes

nemini curæ fuit rerum memorias principumque horum nomina posteritati propagare), tandem et ipsi diuturnas clades ab Indis perpassi, maximorum spe donorum a barbaris prædictis adjuncta belli accersiverunt : quorum societate aucti felicibus præliis brevi rebellem devicerunt. Mox bello adversus eundem redintegrato, barbaros illos qui opem ferebant, a se prohibuerunt. Atque interim rex vita excedebat. Tum Medi. societate cum his barbaris inita, Persas expellebant : atque ita roboratum est dominium, ut nonnulli tradunt, Scytharum, seu potius, ut ego existimo, Bactrianorum qui regna complurium gentium maximis bellis internecivisque deleverunt. » Hoc quidem scripto philologus noster res gestas persecutus est usque ad Melichsahi regnum, quod suo loco dicemus eodem auctore utentes; tempora inquit parentis ejus, cruenti nempe Alphaslani, tum avi abavique, quorum nomina Tullubechus et Mahmutes et Selgiukus feruntur : sic enim diserte quondam legimus in codice manu ejusdem conscripto : cujus si codicis nobis denuo copia fuerit, utemur equidem ad hanc compositionem; si minus, utique omitemus homines suis viribus confidentes reique vanæ innitentes qui Dei penetrabilibus terraque vivatium prohibiti sunt. Nos autem Dei clementia freti confiteamur nomini ejus, qui hoc fecit; animoque æquo feramus, quia mitis est erga sanctos suos.

Nunc igitur ad intermissum canonum ordinem revertamur, unaque serie (64) ob prædictam rationem exclusa, lætanter dicamus : *Ipsi de manu tua repulsi sunt; nos autem populus tuus et oves pascuæ tuæ* (65).

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	ARM.	PATR.?	ÆRÆ ARM.
			Leo	Semba- tus	Joan- nes	
Curopolates Adroner- schus a Sembato corona- tur rex Iberorum.	421	904 905 906 907 908	17 18 19 20 21	13 14 15 16 17	5 6 7 8 9	351 352 353 354 355
Princeps Gaghicus co- piarum dux a Sembato deficit.	422	909 910 911 912 913	22 23 24 25 26	18 19 20 21 22	10 11 12 13 14	356 357 358 359 360
			ALEXIUS (68) annis iii.			
	423	914 915	1 2	23 24	15 16	361 362
			INTERREGNUM an. vii.			
		916	3	1	17	363
			ROMANUS annis xxviii.			
	424	917 918 919 920 921	4 5 6 7	2 3 4 5	18 19 20 21	364 365 366 367
	425	922	8	6	22	368
			9	7	23	369
			ASUTIUS annis viii.			
usuphus dissidii causa excitandi obrusit regem Armeniis alium Asutium, qui patruelis erat regis Asutii.	426	923 924 925 926 927	7 8 9 10 11	1 2 3 4 5	24 25 26 27 28	370 371 372 373 374

Sembatavana (66) con-
ditur.

Abelgaripus Sebastem
capit (67).

Iusuphus Apilgæ pro-
curatoris filius in Arme-
niam veniens dolosisque
artibus discordiam inter
præfectos serens regio-
nis nostræ tyrannidem
invasit; cumque Semba-
tum regem captivum po-
stremo inauditis cruciatibus
occidisset, eundem
propterea ad septennium
regio nostra principe ce-
ruit.

Asutius ad Græcorum
imperatorem profectus
honoribus ab eo cumula-
tus est, dignusque habitus
qui jure patri suo inclito
Sembato in regnum suc-
cederet.

(64) Nempe Amirarum.

(65) Psal. LXXXVII, 6, LXXXVIII, 15.

(66) Id est Sembati oppidum.

(67) Abelgaripus Havenunius dux exercitus Ar-
zeruniorum.

(68) Idem nomen atque *Alexander*.

	OLYMP. CHRISTI	CONST.	ARM.	PATR.	ÆRÆ ARM.	
		Roma- nus	Asutius	Ste- phanus		
STEPHANUS anno i.						
	928	12	6	1	375	
THEODORUS annis xi.						
427	929 930	13 14	7 8	1 2	376 377	
ABASUS annis xxiv.						
	931	15	1	3	378	Abasus Sembati filius et frater Asutii.
	932	16	2	4	379	
428	933	17	3	5	380	Abasus Sembati filius miræ magnificentiæ tem- plum excitat cathedrale in urbe Carsa. Hujus æta- te regni Armeniaci regio- nes tranquillitate uteban- tur, quoniam is latronum turbulentiam diligenter compescuit. Sub eodem condita sunt sacra cœno- bia, quæ dicuntur Camer- zazora et Caputcar, in provincia Arsarunia: in Siracia item provincia fa- migerata cœnobia Rho- mosin et Debrevanca.
	934	18	4	6	381	
	935	19	5	7	382	
	936	20	6	8	383	
	937	21	7	9	384	
429	938	22	8	10	385	
	939	23	9	11	386	
ELIAS annis vii.						
	940	24	10	1	387	
	941	25	11	2	388	
430	942	26	12	3	389	
	943	27	13	4	390	
	944	28	14	5	391	
CONSTANTINUS Leonis filius annis xvi.						
431	945	1	15	6	392	
	946	2	16	7	393	
ANANIAS Mocensis annis xxii.						
	947	3	17	1	394	Ananias patriarcha an- nis quinque in Agathamara, septemdecim autem in Varagho (71) sedem tenuit.
	948	4	18	2	395	
	949	5	19	3	396	
432	950	6	20	4	397	
Marasa expugnatur. Carina capitur.	951	7	21	5	398	
	952	8	22	6	399	
	953	9	23	7	400	
433	954	10	24	8	401	Fames vehemens.
Amtunisiara vastatur. Abasus rex grandis natu quieta morte obiit.						
ASUTIUS Abasi filius annis xxvii.						
	955	11	1	9	402	Infinitum locustarum agmen ingruit.
	956	12	2	10	403	

(69) Iberorum rege.

(70) Chosroes hic ante episcopatum genuisse fertur eximium Gregorium Narichiensem. Chosrois prædicti commentationes ad divinum officium editæ sunt superiore sæculo Constantinopoli.

(71) Mons hic Varaghus seu Varaga inclaruit propter insigne sanctæ Crucis templum in ejus vertice conditum, haud procul urbe lacuque Vano. Hæc autem pericope desideratur in antiquiore exemplari.

nemini curæ fuit rerum memorias principumque horum nomina posteritati propagare), tandem et ipsi diuturnas clades ab Indis perpassi, maximorum spe donorum a barbaris prædictis adjuncta belli accersiverunt : quorum societate aucti felicibus præliis brevi rebellem devicerunt. Mox bello adversus eundem redintegrato, barbaros illos qui opem ferebant, a se prohibuerunt. Atque interim rex vita excedebat. Tum Medi, societate cum his barbaris inita, Persas expellebant : atque ita roboratum est dominium, ut nonnulli tradunt, Scytharum, seu potius, ut ego existimo, Bactrianorum qui regna complurium gentium maximis bellis internecivisque deleverunt. » Hoc quidem scripto philologus noster res gestas persecutus est usque ad Melichsahi regnum, quod suo loco dicemus eodem auctore utentes; tempora inquit parentis ejus, cruenti nempe Alphasani, tum avi abavique, quorum nomina Tullubechus et Mahmutes et Selgiukus feruntur : sic enim diserte quondam legimus in codice manu ejusdem conscripto : cujus si codicis nobis denuo copia fuerit, utemur equidem ad hanc compositionem; si minus, utique omittemus homines suis viribus confidentes rei que vanæ innitentes qui Dei penetralibus terraque viventium prohibiti sunt. Nos autem Dei clementia freti confiteamur nomini ejus, qui hoc fecit; animoque æquo feramus, quia mitis est erga sanctos suos.

Nunc igitur ad intermissum canonum ordinem revertamur, unaque serie (64) ob prædictam rationem exclusa, lætanter dicamus : *Ipsi de manu tua repulsi sunt; nos autem populus tuus et oves pascuæ tuæ* (65).

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	ARM.	PATR.}]	ÆRÆ ARM.	
			Leo	Sembatus	Joannes		
Curopalates Adronerschus a Sembato coronatur rex Iberorum.	421	904 905 906 907 908	17 18 19 20 21	13 14 15 16 17	5 6 7 8 9	351 352 353 354 355	
Princeps Gaghicus copiarum dux a Sembato deficit.	422	909 910 911 912 913	22 23 24 25 26	18 19 20 21 22	10 11 12 13 14	356 357 358 359 360	
			ALEXIUS (68) annis iii.				
	423	914 915	1 2	23 24	15 16	361 362	
			INTERREGNUM an. vii.				
		916	3	1	17	363	
			ROMANUS annis xxviii.				
	424	917 918 919 920 921	1 2 3 4 5	2 3 4 5 6	18 19 20 21 22	364 365 366 367 368	
	425	922	6	7	23	369	
			ASUTIUS annis vii.				
usuphus dissidii causa excitandi obtusit regem Armeniis alium Asutium, qui patruelis erat regis Asutii.	426	923 924 925 926 927	7 8 9 10 11	1 2 3 4 5	24 25 26 27 28	370 371 372 373 374	

Sembatavana (66) conditur.

Abelgaripus Sebastem capit (67).

Iusuphus Apilgiz procuratoris filius in Armeniam veniens dolosisque artibus discordiam inter præfectos serens regionis nostræ tyrannidem invasit; cumque Sembatum regem captivum postremo inauditis cruciatibus occidisset, eundem probri causa ligno suspendit in urbe Devina. Propterea ad septennium regio nostra principe caruit.

Asutius ad Græcorum imperatorem profectus honoribus ab eo cumulatus est, dignusque habitus qui jure patri suo inclito Sembato in regnum succederet.

(64) Nempe Amirarum.

(65) Psal. LXXXVII, 6, LXXXVIII, 15.

(66) Id est Sembati oppidum.

(67) Abelgaripus Havenunius dux exercitus Arzeruniorum.

(68) Idem nomen atque *Alexanaer*.

OLYMP. CHRISTI	CONST.	ARM.	PATR.	ÆRÆ ARM.
	Roma- nus	Asutius	Ste- phanus	

STEPHANUS anno I.

928	12	6	1	375
-----	----	---	---	-----

THEODORUS annis XI.

427	929	13	7	1	376
	930	14	8	2	377

ABASUS annis XXIV.

	931	15	1	3	378
	932	16	2	4	379
428	933	17	3	5	380
	934	18	4	6	381
	935	19	5	7	382
	936	20	6	8	383
429	937	21	7	9	384
	938	22	8	10	385
	939	23	9	11	386

Abasus Sembati filius et frater Asutii.

Abasus Sembati filius miræ magnificentiæ templum excitat cathedrale in urbe Carsa. Hujus ætate regni Armeniaci regiones tranquillitate utebantur, quoniam is latronum turbulentiam diligenter compescuit. Sub eodem condita sunt sacra cœnobia, quæ dicuntur Camerzazora et Caputcar, in provincia Arsarunia: in Siracia item provincia famigerata cœnobia Rhomosin et Debrevanca.

ELIAS annis VII.

	940	24	10	1	387
430	941	25	11	2	388
	942	26	12	3	389
	943	27	13	4	390
	944	28	14	5	391

Græcorum motus adversus Armenios pro Bero (69), quem a se deficientem Abasus vicis oculisque privavit.

Magnus Chosroes Anse-vansiorum episcopus doctrina florebat (70).

A domino Elia Gaghi-cus Agathamaram, illo vicissim attributo, accepit; ibidemque templum condidit. Idem Berdazora sepultus est.

CONSTANTINUS Leonis filius annis XVI.

431	945	1	15	6	392
	946	2	16	7	393

ANANIAS Mocensis annis XXII.

	947	3	17	1	394
	948	4	18	2	395
432	949	5	19	3	396
Marasa expugnatur. Carina capitur.	950	6	20	4	397
	951	7	21	5	398
	952	8	22	6	399
Amtunisiara vastatur. Abasus rex grandis natu quieta morte obiit.	433	9	23	7	400
	954	10	24	8	401

Ananias patriarcha annis quinque in Agathamara, septemdecim autem in Varagho (71) sedem tenuit.

Fames vehemens.

ASUTIUS Abasi filius
annis XXVII.

	955	11	1	9	402
	956	12	2	10	403

Infinium locustarum agmen inruit.

(69) Iberorum rege.

(70) Chosroes hic ante episcopatum genuisse fertur eximum Gregorium Narichiensem. Chosrois prædicti commentationes ad divinum officium editæ sunt superiore sæculo Constantinopoli.

(71) Mons hic Varaghus seu Varaga inclaruit propter insigne sanctæ Crucis templum in ejus vertice conditum, haud procul urbe lacuque Vano. Hæc autem pericope desideratur in antiquiore exemplari.

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	ARM	PATR.	ÆRÆ. ARM.	
			Con- stan- tinus	Asu- tius	Ana- nias		
David Moghiæ episcopus ex Aparanæ cœnobio doctrina sanctimonique clarus cognoscebatur.	434	957	15	3	11	404	
		958	14	4	12	405	Samuathuma capitur.
		959	15	5	15	406	
		960	16	6	14	407	Anarzaba Halapusque capiuntur (72).
ROMANUS annis iv.							
Halbata atque Sanahina conduntur a Chosroanusa regina uxore Asutii, Sakhinsahi appellati.	435	961	1	7	15	408	Asutius dominatum suum confirmavit Gore duce nonaginta militum millibus præposito. Cum vero Amadanem qui a magno Amira defecerat oppressisset, duplici ab hoc tiara redimitus est.
		962	2	8	16	409	
		963	3	9	17	410	
		964	4	10	18	411	
NICEPHORUS annis vii.							
	436	965	1	11	19	412	
		966	2	12	20	413	
		967	3	13	21	414	
		968	4	14	22	415	
VAHANUS anno r.							
		969	5	15	1	416	

Post domini Ananiæ obitum thronum S. Gregorii insedit dominus Vahanus Siuniæ archiepiscopus e Balia provincia. Sed enim exacto uno patriarchatus anno controversia in eum concitata est propter schismatis suspicionem. Quamobrem in arce Ania, regnante Asutio Abasi filio, multi episcopi crucisque monachi celebratis comitiis, illum sepositum sede dejecerunt, successoremque ei dederunt Stephanum hominis Deo dilecti Mastosii consanguineum Sevania oriundum, Sed tamen Vahanus in Vaspacania provincia moratus, ibidemque legitimus S. Gregorii successor habitus, exitioso gravique schismati ansam præbuit: certatim enim anathematibus et publicis offensionibus universam Armeniam conturbaverunt; donec Dei nutu, eodem uterque anno extinctus est. Hos excepit interregni annus unus. Mox Asutii, cognomento Largitoris, jussu convenientes integritate præditi viri sanctique episcopi beatum Dei hominem in sede patriarchali collocant dominum Chacichium fratrem domini Ananiæ magni patriarchæ a cujus integra facundaque doctrina morumque sanctimonia os improborum oppulatum est (73).

STEPHANUS annis ii.

437	970	6	16	1	417	Admirabilis S. Gregorius Narichiensis hac tempestate sanctitatis gloria fulgebat (74).
	971	7	17	2	418	

Cyrum Joannem aiunt gente Armenium fuisse ex urbe Zimisazaca (75).

CYRUS JOANNES an. vi.

SEDIS VACATIO anno i.

	972	1	18	1	419
--	-----	---	----	---	-----

CHACICHIUS annis xxi.

438	973	2	19	1	420	Dominus Chacichius antea episcopus Araruniæ sedem in Argbene collocat prope Aniam urbem, quo in loco magnificam cathedralis ædis molem exstruit
	974	3	20	2	421	
	975	4	21	3	422	
	976	5	22	4	423	

(72) Hic locus abest ab antiquiore codice.

(73) Hæc de Vahano patriarcha narratio, pro vario amanuensium libito in codicibus interpolata est.

(74) Gregorii Narichiensis liber precum in primis celebratur non minus ob styli splendorem quam ob eximium pietatis fructum. Hujus plurimæ editiones

curatæ sunt non sine variorum notis. Ejusdem Narichiensis (quem Armenii cum primis admirantur) commentarius in Cantica canticorum editus Venetiis est.

(75) Nimirum hoc oppidum contraxit nomen ab Joanne Zimisæ.

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	ARM.	PATR.	ÆRÆ ARM.
			Cyrus Joan- nes	Asutius	Chaci- chius	
Abusah Arzerunius Vaspuracanizæ rex mori- tur, cui succedunt liberi Asutius, Gurghenius et Senecherimus (76).		977	6	23	5	424
BASILIUS annis LI.						
439		978	1	24	6	425
		979	2	25	7	426
		980	3	26	8	427
		981	4	27	9	428
Asutius, qui pater pau- perum atque indigorum fuit, pie mortuus est.						
SEMBATUS annis XIII						
440		982	5	1	10	429
		983	6	2	11	430
		984	7	3	12	431
		985	8	4	13	432
441		986	9	5	14	433
		987	10	6	15	434
		988	11	7	16	435
		989	12	8	17	436
Sembatus Asutii filius cognomento Sabensahus. Magnus Armeniorum princeps Gregorius Pah- lavunius, genere S. Isaaci ortus, longævus admo- dum, annos videlicet cv natus, obiit in Nighia provincia						
442		990	13	9	18	437
		991	14	10	19	438
		992	15	11	20	439
		993	16	12	21	440
SERGIUS annis XXIV.						
443		994	17	13	1	441
GAGHICUS annis XXIX.						
444		995	18	1	2	442
		996	19	2	3	443
		997	20	3	4	444
		998	21	4	5	445
Gaghicus Asutii filius, Sembatique Sahensahi frater, dictus æque Sahen- sahus, cunctos reges Ba- gratunios sapientia et for- titudine superavit.						
445		999	22	5	6	446
		1000	23	6	7	447
		1001	24	7	8	448
		1002	25	8	9	449
		1003	26	9	10	450
		1004	27	10	11	451
		1005	28	11	12	452
		1006	29	12	13	453
446		1007	30	13	14	454
		1008	31	14	15	455
		1009	32	15	16	456
	Stephanus Asolnichius doctor historicus Armenio- rum cognoscebatur (78).					
<p>Quod rex Gaghicus S. Gregorii in urbe Ania in Florum valle ædificare cœperat divinum ovile (77)</p> <p>rationalis gregis Christi (instar illius celeberrimi magnificique cœnobii S. Gregorii a Nerse patriar- cha conditi) perfecit an- no postquam Dominus noster carnem naturam induerat millesimo.</p>						

(76) Regnantibus in Armeniæ majore parte Ba-
gratunius, Vaspuracaniam orientalem provinciam
imperio item regio tenebant Arzerunii : de quibus
legcis Joannem patriarcham historicum, præci-
pueque Thomam Arzerunium.

(77) Intelligitur cœnobium.

(78) Stephanus Asolnichius, vel Asolichius, Ta-
ronensis chronologicam suam historiam ab orbe
condito ad Sergium usque patriarcham deduxit.
duce, quoad fieri potuit, Eusebio, ut ipse ait in
proœmio.

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	ARM.	PATR.	ÆRÆ ARM.
			Basi- lius	Gaghi- cus	Sergius	
Cathedrali templo eximie pulchritudinis, quod in urbe sua Ania Sembatus fuerat exorditus, nunc denique coronis imposita est mandato et sumptibus Catramedæ reginæ conjugis Gaghici Sahensahi qui Sembati frater erat.	447	1010	33	16	17	457
		1011	34	17	18	458
		1012	35	18	19	459
		1013	36	19	20	460
		1014	37	20	21	461
		1015	38	21	22	462
		1016	39	22	23	463
448	1017	40	23	24	464	
	PETRUS					Sembatus magister angelicam ædem nempe exoptabile collegium edificat, cujus nomen Orbanair (79). Erat autem piorum hominum asylum.
	annis XLII (80).					
	449	1018	41	24	1	
	1019	42	25	2	466	
450		1020	43	26	3	467
		1021	44	27	4	468
		1022	45	28	5	469
		1023	46	29	6	470
	Joannes doctor Cozerius vir facundus.					

Cum Saracenorum incursionibus Vespuracianorum regiones vastarentur, rex harum Senecherimus Innumeras molestias viginti et duobus annis perpeusus, tandem ditionem suam in Basillii imperatoris potestatem transtulit anno æræ CCCCLXX, a quo Sebasten urbem vicissim recepit cum ejusdem provinciis. Cœnobia tamen, quæ cxv numerabantur, haud tradidit Basilio Senecherimus. In regione autem, qua Basilius potitus est, castella LXXII, oppida MMMM, urbes VIII censebantur.

JOANNES, annis XIX.

451	1024	47	1	7	471	Hic Joannes, dictus etiam Sembatus, filius erat Gaghici Sahensahi. Clarissimus Vest-Sergius (81) non solum castella et sacras aedes struxit, verum etiam pulcherrimas cellas, quibus templum, quod S. Sergii appellatur, ampliter ornavit.
	1025	48	2	8	472	
	1026	49	3	9	473	
	1027	50	4	10	474	
	1028	51	5	11	475	

CONSTANTINUS annis III.

452	1029	1	6	12	476
	1130	2	7	13	477
	1031	3	8	14	478

ROMANUS annis V.

453	1032	1	9	15	479	Hoc tempore acta Petri patriarchæ optimates moleste ferentes, eo deturbato Dioscurum quemdam e Sarahina obruserunt: quem tamen episcoporum cœtus non est veneratus: imo coacta synodo hominum prope quatuor millium, partim ecclesiasticorum, partim etiam laicorum in urbe Apia, Petrus denuo patriarcha in apostolica Sancti Illuminatoris sede confirmatus est.
	1033	2	10	16	480	
	1034	3	11	17	481	
	1035	4	12	18	482	
	1036	5	13	19	483	

MICHAEL annis VI.

454	1037	1	14	20	484
	1038	2	15	21	485

(79) Id est orborum perfugium.

(80) Petri patriarchæ reliquie aliquot operum in codicibus occurrunt, præcipueque in hymnorum collectione carmina, quæ ingenium ejus satis commendant.

(81) Vest seu Βέστις dignitatis nomen in aula Constantinopolitana. Vide Cangii Glossarium med. et infim. Græc. Ejusmodi titulis Armenii quoque proceres donabantur interdum ab imperatoribus.

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	ARM.	{ PATR.	ÆRÆ ARM.
			Michael	Joan- nes	Petrus	
Gregorius Magister Pahlavunius princeps eruditissimus cognoscebatur (82).		859	3	16	22	486
		040	4	17	23	487
		041	5	18	24	488
Joanni regi (83) qui prolix expers obiit, successit Gaghicus Asutii filius.	455	1042	6	19	25	489
		CYRA ZOE (84) annis II.				
		GAGHICUS annis II.				
		1043	1	1	26	490
		1044	2	2	27	491
		MONOMACHUS annis XII.				
		1045	1		28	492

Tandem post Gaghicum nemo ex hac gente (85) rex fuit. Quippe annis XXI Græci dominati sunt. Ceinde Alphaslanus Aniam Armeniorum metropolim cepit funditusque subvertit.

Sane post obitum Sembati, qui Joannes quoque dicebatur, conspirantibus suffragiis optimates cum patriarcha domino Petro in magnifica cathedrali æde metropoleos Armeniorum Anixæ congregati Gaghicum Joannis regis ex fratre nepotem in regia patrum dignitate constituerunt; verum hic bellica stadia, in quibus imperia nituntur, neglexit. Atqui his præsertim temporibus vires acuendæ fuerant, bacchantibus Ismaelitis, Scythis incurstantibus, uti jam diximus, Græcis denique ipsis seditione ferventibus, propterea quod regnum suum feminae (86) arbitrio administrari viderent. Is, inquam, Gaghicus in litterarum disciplinis jam inde a teneris unguiculis versari solitus, in imperio quoque iisdem se oblectabat. Re Græci intellecta (quæ gens fraudibus concreta est) hominem ad se pellexerunt; usi in primis optimatum nostrorum technis, qui cum regnum ejus sancte a se custoditum iri sacramento confirmavissent, tamen Domini fœdus non servaverunt: quæ consilia hunc exitum sortita sunt, ut ipsi nimirum alique complures ineluctabili exitio perierint. Græci enim, submoto in insulam rege, præsidens quotannis mittebant: quo tempore Anixæ urbis cives atque optimates dissidio et ambitione certabant, mutuisque calumniis de læsa imperatoris majestate studioque Agarenorum inter se postulabant. Quin proceres ausi sunt patriarcham ipsum criminationibus circumvenire, qui vicissim necessitate coactus illos detulit in judicium. Quamobrem utriusque laribus suis eversi sunt alioque traducti: cum interim vulgus prope exlex ad suam libidinem viveret. Atque hæc rerum publicarum ratio tenuit annos XXI. Quibus exactis turbo igneus australi flatu compulsus tulit belluam anthropophagam, cujus incendiis gens nostra deleta radicitus est: quin et urbs Ania post dierum XXV obsidionem expugnata est, ejusque cives ferri

(82) Gregorius cognomento Magister, a magistri dignitate, qua eum Græcus imperator ornavit. Idem dictus est Pahlavunius itemque Arsacidis propter genus ex Armeniorum illuminatoris S. Gregorii prosapia deductum. Is traditur liberali optimaque indole præditus, princeps plane doctissimus, Græcæque et Arabicæ etiam linguæ peritus. Habetur in manibus tractatus ejus grammaticus, et epistolarum ad familiares volumen omnigena eruditione ferretum: ex quo etiam cognoscitur quantopere is cuperet ad omne genus disciplinarum gentem suam impellere.

(83) Hujusce Joannis, penultimi Armeniorum regis, e Bagratuniorum dynastia, quæ annos circiter ccc occupavit, civilibus legibus diu usa est Sarmatica Armeniorum colonia: qua ex re merito ar-

guimus circa undecimum Christianæ æræ sæculum coeptum esse migrari ex Armenia in Sarmatiam eandemque migrationem subinde auctam propter Saracænorum in Armenia tyrannidem. Joannæum ejusmodi jus non ita pridem antiquatum est, cum Josephus II Augustus in Sarmatiæ regionibus sibi obnoxiiis legem tulit, ut tam indigenæ quam Armenii uno judicii genere, id est jure Austriaco, disceptarent. Joannæum codicem in Latinam linguam conversum J. Zohrabus (quandoquidem Haicanum exemplar haud occurrebat) exscribendum curavit, cumque aliis autographis nec pœnitendæ frugis scriptis Venetias transtulit.

(84) Nomen hoc corruptum erat in codd. Arm.

(85) Scilicet Bagratunia.

(86) Prædictæ Zoës.

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PATR.	ÆRÆ ARM.	
			Mono- machus	Petrus		
						CYRA THEODORA annis III.
						consecrat sibi que substituit anno æræ DII. Post triennium vero reversus obit Sebaste an- no æræ DVI.
Jacobus doctor Sanahinen- sis vir laude litteraria clarus.	459	1057	1	40	504	
		1058	2	41	505	
		1059	3	42	506	
						CONSTANTINUS DUCAS annis X.
						CHACICHIUS annis VII.
						Dominus Chacichius filius sororis domini Petri sedem in urbe Ania tenebat : accersitus autem a Duca multas ab eo molestias passus est propter gravia vectigalia quæ impre- bus ille patriarchis nostris imperabat ut aulæ Græcorum quotannis solverentur. Dominus Chacichius obiit in oppido Thaupeurio.
460		1060	1	1	507	
		1061	2	2	508	
		1062	3	3	509	
		1063	4	4	510	
		1064	5	5	511	
		1065	6	6	512	
461		1066	7	7	513	
						GREGORAS annis XVII.
						Dominus Gregoras, qui et Vahramus, Gregorii Magistri Pahlavunii filius, vir doctrinis excultus ad patriarchalem Ar- meniorum dignitatem evectus est (90). Gaghicus Sahensahus Ja- nandix regulus obiit.
Hoc anno in Deiparæ festo feria secunda urbs Ania ab Alphaslano expugnatur cum inter necivo summoque incol- arum excidio, addictis manci- pio mulieribus atque pueris. Idem Achalam quoque urbem sub suum imperium subjunxit. Eodem anno Bagaratus Cy- ricum cepit.		1067	8	1	514	
		1068	9	2	515	
		1069	10	3	516	
						DIOGENES annis V.
462		1070	1	4	517	
		1071	2	5	518	
		1072	3	6	519	
		1073	4	7	520	
463		1074	5	8	521	

Diogenes rex ingenti stipatus exercitu Persas bello appetivit Manazacertam usque progressus quam et occupavit. Re cognita, tyrannus ille Alphaslanus statim adversatus est, prælioque ingenti patratæ Diogenes superatur et capitur. Hunc victor imperato tributo libertate postea donavit; verum ei gens sua parere diutius cum nollet, regem sibi creavit Michaellem Ducæ filium. Tum Michael cum Diogene congressus superior discessit; hic autem amisso exercitu dum sacco indutus ad Michaellem a militibus duceretur, in itinere Michaelis mandato luminibus privatur, cujus vulneris dolore intolerabili moritur anno æræ DXXI.

Eodem anno justissimi Numinis sententia adversus tumidam illam infrenemque belluam emicuit, cui nomen Alphaslano. Hic dum fremitu horribili ad orbis terræ dominatum anhelat, dumque virus animi sui acerbissimum in eos etiam evomere parat, quos nondum unguibus irretiverat, repente ensis ictu succiditur e terra scelestus, neque Dei gloriam videt. Idem tamen antequam impurissimum spiritum emitteret, percussorem suum cum admiratione et stupore aspexisse perhibetur; atque ita necatus ad infera se demisit cum immani acerbitate animoque tot insontium piorumque cæde consperso.

Hic ego promissa faciam, reliquam scilicet hujus temporis narrationem persequar, quam superiore loco prætermittere necesse fuit. Divus igitur ille philologus (Sarcavacus doctor) perguit dicere: « Cum felix ille Melichsahus post Alphaslani parentis sui necem in imperii gloria versaretur, pulcherrimo sane ordine ratio regni universa utebatur. Is enim vero, quod nomen ejus indicabat, Rex regum

(90) Huic Gregoræ patriarchæ, Gregorii Magistri filio, cognomentum adhæsit Vegaiaser, id est *Martyrophilus*, quia præter alia multa quæ de

Græco sermone interpretatus est, Menologium Armeniacum partim ipse per se, partim mandato suo conficiendum curavit.

fuit (91). Neque ingenium moresve patris sui æmulatus est; imo adeo tam contraria studia præ se tulit, ut prorsus existimaret nihil iniquius, nihil paci aut omnino humanæ vitæ adversantius fuisse quam patris sui consilia et voluntates. Ipse igitur bene cunctis dispositis, prudentia item ac fortitudine multos reges, et certe omnes, qui memoria nostra exstiterunt, præcellens, nihil impensius satagebat, quam ut justissime viveret, neminique injuria aut superbia molestus esset. Quin et liberali animi natura præditus erat, altoque mentis consilio, statura denique corporis quæ regem decebat: tanta vero mansuetudo morumque suavitas in eo erat, ut mirifice diligeretur. Atque ego quidem non nisi regem ejusmodi existimo esse divitem. Hic brevi tempore terrarum orbem tantum non universum subegit: cum reliqui reges vel post diutinum tempus vel nunquam tanto imperio potiri soleant. Sed is nimirum benevolentia magis et comitate quam bellica vi utebatur. Jam si tam multa tam brevi obtinuit, profecto, uti arbitror, futurum erat, ut ne Europa quidem a regni ejus finibus se subduceret, nisi is maturius vita excessisset. Hæc Sarcavacus de hujus vita tradit, qui annis 11 dominatus est. Mox ego quæ de ejusdem morte prædictus Auctor narrat, subtexam.

OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PATR.	ÆRÆ ARM.
--------	---------	--------	-------	-------------

	Mi- chæel	Grego- ras		
--	--------------	---------------	--	--

MICHAEL annis viii.

	1075	1	9	522
--	------	---	---	-----

Anno æræ rxxii vigente Sarracenorum tyrannide Ausinus (92) princeps digressus est hæreditaria ditione sua cui nomen Maireaz Ciurch, contra Ganzagam sita, comitantibus fratre Algamo, matre, conjugè aliisque summa nobilitate viris, aucta etiam omni supellectile: ingressusque Ciliciam, e Sarracenorum potestate sibi vindicavit celeberrimam Lampruniam arcem, ad Tauri montis radices ubi et Tarsus metropolis.

	1076	2	10	523	Dominus Gregoras eo curandam librorum interpretationem Constantinopolim pergit.
	1077	3	11	524	
464	1073	4	12	525	

Anno æræ dxxv Gaghicus rex Tarsum ad Apelgaripum Armeniorum principem sibi consanguineum se contulit: cum vero pedem inde referret a Græcorum principibus prope Argiam vi appetitus laqueo vitam finivit. Alii tamen aiunt, hunc venationi deditum et forte dormientem a Mandalianis (93) captum esse; exin ductum in arcem Candruscoriam ibique interfectum. Eo terrore exanimati reliqui principes Armeniorum fuga dilapsi sunt. Ex horum tamen numero princeps quidam Gaghici consanguineus, nomine Rubenus (94), qui Causitarum arcem tenebat, cognita Gaghici nece, cum omni domo sua in Phrygiæ partes migravit, oppidumque Colmesolum insedit. His forte in montibus complures degebant Armeniacæ gentis coloni, quibus sibi præclarus Rhupenius adjunctis et satis corroboratus montanam regionem armis tenuit, pulsisque Græcis, eorum oppida incoluit.

	1079	5	13	526
	1080	6	14	527
	1081	7	15	528
465	1082	8	16	529

Georgius et Stephanus doctores scriptis rebusque gestis clarescunt.

ALEXIUS annis xxxviii.

	1083	1	17	530
--	------	---	----	-----

(91) Melich Arabice rex, schiah Persice item rex. Hinc Sarcavacus facit rex regum.

(92) Hic Ausinus Nersem Lampruniensem Tarsi episcopum scriptisque plurimis clarum genuit.

(93) Mandales erat Græcus quidam paterfamilias aut præfectus, cujus filii aut satellites dici videntur a Samuele Mandaliani.

(94) Rubenus dynastiæ Rubeniensium auctor.

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PATR.	ÆRÆ ARM.	
Alexius Basilius						
						BASILIIUS annis xxxii.
						Exstincto domino Gregora Pahlavunio successit dominus Basilius sororis ejus filius, quem antea consecraverat dominus ipse Gregorius dum iter in externas plagas librorum interpretandorum aliorumque negotiorum causa pararet.
		1084	2	1	531	
		1085	3	2	532	
466		1086	4	3	533	
		1087	5	4	534	
		1088	6	5	535	
467		1089	7	6	536	
		1090	8	7	537	
		1091	9	8	538	
		1092	10	9	539	
		1093	11	10	540	
		1094	12	11	541	
Horrenda fames regionem nostram vastavit, cum vide- licet sceleribus nostris cumu- lus esset impositus.	468					Hoc anno Melichsahus Sul- tanus obiit.

Age vero quoniam regnante Melichsaho pace orbis universus præsertimque Armenia potita est, cui quidem superiores tyranni poculum exitiale tandiu propinaverant; lubet verba laudatoria prædicti eximii doctoris ascribere, qui admodum elaboratam prolixamque orationem rursus scribit, postquam scilicet res viventis absolvit sic ejusdem obitum narrans. « Anno æræ **DLXI** supremus Melichsabi Persarum regis administer occisus est, cujus nomen Hasanus, dignitatis autem titulus Vezrucius Chogia. Octo autem et viginti post dies ipse quoque Melichsahus interiit veneno, ut fama est, ab uxore corruptus: vir in omnes benevolus atque mitissimus, in Christianos autem prope singulariter. Hujus obitum incredibilis omnium gentium perturbatio consecuta est per quadriennium. Nam et frater Dedusius et filius Bechiaruchus his annis bella cientes omne genus institutionum bonarum subverterunt, dum neuter regno firmiter potiretur. Sanguis interim torrentium instar manabat non solum Marte certantium, verum etiam omnis ordinis civium et provincialium: præter alias ærumnas famis atque captivitatum. Sic nimirum felicitas cum vita regis pulsa est: ad quem quidem curarum regalium labor pertinuerat; ad alios vero sive optimates sive plebeios fructus earum et commoditas redundaverat, vitæ nempe securitas, rerum ubertas malorumque depulsio. Is adeo gentem nostram dilexit, ut preces exposceret ac benedictiones: cujus rei causa patriarcham quoque ad aulam accersivit. Atque utinam ad Christiana sacra moresque transisset! Imperii ejus sedes Aspahana fuit, quæ metropolis Persarum est, ibidemque vitam conclusit.

		1095	13	12	542	
		1096	14	13	543	
		1097	15	14	544	
Constantinus princeps no- ster, Rubeni filius, effusa hu- manitate Romanam gentem prosecutus, honore vicissim ornatus est.	469	1098	16	15	545	
		1099	17	16	546	
						Revolvitur cyclus quingen- torum annorum (95). Dedusius Damasci, Palæsti- næ, finitimæque regionis rex. prælio interimitur Aspahanæ a Bechiarucho anno æræ DLXIV .

Romani per Thraciam in Asiam transmittunt, ut Scytharum, Persarum atque Saracenorum adversus Christianos injurias ultum eant. Plurimis autem incommodis afficiuntur a filio Satanæ Alexio Græcorum in urbe Constantinopolitana rege. Hic partim arcanis, partim manifestis insidiis, mortifero etiam cibo grassabatur: tum iidem mari suorumque ducatu pessimo artificio commissi significabat astute barbaris qua ratione caperentur. Hæc Dominus aliquando ulciscatur! siquidem hic homo itemque mater ejus, uti ex multis audivimus, Christiano ritu alieni erant. Id etiam Sarcavacus doctor commemorat.

Romani Hierosolyma vi Saracenis eripiunt cæsis hostium sexaginta quinque millibus in templo, et pluribus adhuc in urbe. Dominus Vahramus versabatur Hierosolymis dum urbs capiebatur (96).

(95) Recole ad an. 10 æræ Arm.

(96) Desideratur in vetustiore exemplari hæc pe-

ricope. Latet autem in eadem mendum; nam Gre-
goras Vahramus ante annos xvi vita excesserat,

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PATR.	ÆRÆ ARM
			Alexius	Basilius	
		1100	18	17	547
		1101	19	18	548
	470	1102	20	19	549
		1103	21	20	550
		1104	22	21	551
		1105	23	22	552
	471	1106	24	23	553
Chezilus Lauram capit, et sacra insuper cœnobia Halbatæ et Sanabinæ inflammat.		1107	25	24	554
Interficitur tyrannus Scythæ		1108	26	25	555
Chezilus (qui <i>ruber</i> explicatur) dum urbs Devina sexto jam mense obsessa expugnaretur.	472	1109	27	26	556
		1110	28	27	557
		1111	29	28	558
Obiit in Christo pius ac splendidus princeps Gol-Vasilius plurimum provinciarum dominus.	473	1112	30	29	559
		1113	31	30	560
		1114	32	31	561
		1115	33	32	562

Bechiaruchus Melichsahilius mortuus est.

Obiit Manucius Aniz amir.

Obiit dominus Basilus patriarcha Armeniorum, ejusque dignitatem excepit dominus Gregorius, ingenti gloria residens in throno diœceseos S. Gregorii Armeniorum Illuminatoris, cujus eum quoque genere ortum esse constabat. Hic Dei gratia affluenter ornatus, propter morum integritatem ac sanctioniam non solum a nostratibus viris, verum etiam ab exteris regibus et principibus, imo etiam a regibus et pontificibus Romanorum summi honoris testimonia adeptus est. Idem ad sanctam Hierosolymorum urbem iter instituit, ibique sacra loca venerabundus aspexit, in quibus Deus ad humanam naturam demissus particeps fuit passionis Christi ut etiam gloriæ ejus consors fieret. Ibi enimvero Romana gent. eorumdem locorum domina, quam Francorum nomine indigitant, quanta esset in patriarcha nostro divinæ gratiæ copia cognovit: namque et ex ejus corporis forma eximia ac majestate venustas facile spiritus intelligebatur, germanaque fidei orthodoxia, quam is perspicue et secundum verissimos canones nec sine decora eloquentia significabat. Quibus rebus *Romani* mirifice delectati summi amoris necessitudine cum patriarcha nostro cumque gente Armeniaca copulati sunt. Sic Dei providentia res omnes administrantur: neque enim repulit Dominus populum suum, ut Psalmographi verba testantur.

Quo æræ anno Basilus patriarcha obiit, eodem ad Dominum morte translatus est Georgius doctor cognomento Melricius (97).

Rursus eodem anno fortis Tancredus Romanus qui Antiochiam multasque præterea civitates provinciasque tenebat, vir egregius et probus, veneno extinctus est a suo patriarcha in eadem urbe Antiochia.

Eodem denique anno per sancti Paschatis quadragenarium jejunium quintæ hebdomadæ feria quartæ, qua die sidera olim creata sunt, solis defectus fuit

GREGORIUS (98) annis LIII.

Christiani Characum Saupacumque ædificant.		1116	34	1	563
Balduino rege Hierosolymorum extincto regnat secundo loco Balduinus alter Tepurus (99) prioris consanguineus annis xv.	474	1117	35	2	564
		1118	36	3	565
		1119	37	4	566
		1120	38	5	567

(97) Nempe *mellitulus*.

(98) Gregorius hic, Gregorii Magistri genere ortus, ob singularem doctrinæ morumque laudem, nondum annos juveniles egressus, universalem Armeniorum patriarchatum adeptus est. Is autem ut

Saracenorum molestiis careret, ad inaccessum castellum, cui nomen Rhomcla, in Armeniæ Minoris confinio sedem transtulit, quæ inibi annis ferme 20 permansit.

(99) Scilicet *Du Bourg*.

OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PATR.	ÆRÆ ARM.
		Calo- joan- nes	Grego- rius	

CALOJOANNES (1) haud paucis annis regnavit.

		1121	1	6	568	Exstincto Alexio regnat fi-
		1122	2	7	569	lius ejus Calojoannes.
		1123	3	8	570	Iberorum rex David Elcha-
		1124	4	9	571	zium et Melchium clade afficit.
		1125	5	10	572	David rex Tellisum capit.
Prælium atrox Carmiroviti- cum, quo victus est Franco- rum et Armeniorum exercitus fraude procerum. Tunc et Ro- gerius Antiochiæ præfectus multo cum milite desideratus est.	475	1126	6	11	573	

IncurSIONUM, rapinarum, exitiorum et cladum, quibus Iberi certatim Saracenicæ provinciam Anizæ vexabant, pertæsi denique Anizæ urbis Siraciæque regionis incolæ, ut hanc a se procellam depellerent, ad Davidis Iberorum regis elientelam confugere decreverunt. Igitur conjuratum est adversus Apelsuarum amiram, Manuciei filium, qui exstincto patri in Anizæ dominatum successerat; David autem rex patentibus portis in urbem receptus: quo sic repente introgresso, nemo vitæ detrimentum passus est. Is captum cum filiis Apelsuarum in Iberiam secum avexit, locoque adeo pestilenti deposuit, ut brevi pater cum liberis duobus perierit. Interim cum fortis quoque David naturæ concessisset, Iberiæ regnum adiit Demetrius ejusdem filius, omni laude juvenilis disciplinæ cumulatus. Tum vero Phatlunus filiorum Apelsuari natu maximus, qui tandiu apud magnum amiram in Chorasania diversabatur, cognita parentis calamitate stationisque *noxia* natura, in regiones nostras maturavit incurrere, præfectisque suburbanis devictis, metropolim obsidione vallavit. Sæva dehinc fames annum integrum occupavit: cumque cives ad comparandam escam noctu egrederentur, structis insidiis hostis viros quidem jugulabat, ita ut cruore et ossibus terra squaleret, feminas autem puerosque vendebat. Sed tamen identidem ex Iberia duces aderant viri egregii, ut ille clarus ac strenuus Ivanus Abulethi filius qui forti animo incursores cædebat: cumque Phatlunus magna vi urbem aggrediretur, ipse paucis stipatus, adjuvantibus civibus, urbem periculo expedivit. Neque vero reticendum est feminæ cujusdam in eo certamine virile facinus, quæ satis audacter mœnibus insistens lapidum ictibus hostes pellebat, sagittis quibus extrinsecus petebatur contemptis. Feminæ nomen Caprea, quod ejus erat pernicitati consentaneum. Veruntamen regno Iberorum nondum in ea urbe satis confirmato, fame ac cædibus in dies sævientibus, coguntur cives urbem denuo ad Phatluni potestatem transferre, fide jurata ab eodem accepta, nequid contra patris fratrumque proditores statueret. Id ille foedus etsi in præsentem non detrectavit, nihilominus pacatis rebus, eos vario criminationum genere aggressus est atque multavit. Eo regnante a consuetis quidem incurSIONIBUS quies in Armenia fuit, sed tum præterita damna, tum vectigalium rapinarumque vis summam apud nos egestatem rerumque omnium penuriam effecerunt, quæ quidem ab ea usque ætate incrementis aucta nostris adhuc temporibus perseverat.

At enim sanctus patriarcha fideique antistes dominus Gregorius, quia foedus amicabile cum Apelsuaro fecerat, quo sedes ab eo protegeretur, audita in hunc Aniensem conspiratione, criminis auctoribus vehementer succensuit (2).

		1127	7	12	574	
		1128	8	13	575	
		1129	9	14	576	
In Halbata obiit in Christoma- gnus doctor Armeniorum Joa- nes cognomento Sarcavacus.	477	1130	10	15	577	Demetrius rex Charasgurum,
Redemptoris ædes sacra cor- ruit Anizæ die xvii mensis Ma- reri (3) feria quinta.		1131	11	16	578	qui se in arce Athabegi multo cum milite concluderat, ex- pugnavit. Eodem anno Abule- thus et Ivanus filius Damaniam ceperunt. Eodem item anno Ivanus atque Sembatus Chuna- nia potiti sunt.
Hoc anno obiit clarissimus doctor David Alucii filius.	478	1132	12	17	579	Phatlunus in prælio extin- guitur anno regni septimo: ei- que succedit Mahmutus frater.
		1133	13	18	580	
				19	581	

(1) Hic est Joannes I. Comnenus.

(2) Hic sequebantur in codd. moralia quædam

ab amanuensibus addita, quæ nos missa fecimus.

(3) Hic anno incidebat in Decembrem.

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PATR.	ÆRÆ ARM.	
			Manuel	Grego- rius		
			MANUEL an. XLV.			
		1135	1	20	582	
Chuzus amira Abulethum		1136	2	21	583	Solis defectus fuit die altera
Ivanemque profligavit.		1137	3	22	584	Augusti, feria quarta: qui ab
Abulethum atque Ivanem	479	1138	4	23	585	hora diei septima usque ad
cepit Demetrius.		1139	5	24	586	pomeridianam nonam verse-
		1140	6	25	587	veravit.
Mensis Areghi (4) quinta		1141	7	26	588	Doctor Egnatius Lucæ
decima die terræ motu sub-	480	1142	8	27	589	evangelium mirabiliter enar-
vertitur Ganzaga urbs, duo-		1143	9	28	590	rabat (5).
que doctores inclyti Grego-		1144	10	29	591	
rius et Sergius maceris op-		1145	11	30	592	Ciaulius Chacienæ castelis
primuntur. In Halbata quoque	481	1146	12	31	593	potiebatur, fraude ac perjurio
templum diruitur. Eodem an-		1147	13	32	594	dominis illorum principibus
no Charægurus Ivanem in		1148	14	33	595	lucum faciens. Sic regionem
Gangenchia debellat.	482	1149	15	34	596	fame ferro et captivitatibus
		1150	16	35	597	pessum dedit

Hoc anno Romanorum natio cum innumero exercitu mare circa eandem Thraciam transmisit, per quam prior quoque transitus fuerat quem superius ad annum DLXVI commemoravimus. Iidem nullam præ se memoriam tulerunt earum molestiarum, quas olim a filio Belial Alexio perpassi fuerant: neque enim callidas dolosasque Græcorum fallacias senserunt, cum Alexium fidei socium Christianique famulum existimarent. Ea propter hoc etiam tempore præteritorum malorum immemores gravius adhuc decepti illusique sunt ab ejusdem nepote, cujus nomen ad Antichristum alludit: quippe hic ab Emmanuelis factis et religione magnopere abhorrens, vocitatus est Manuel (6).

		1151	17	36	598	Doctor Sergius in <i>Epistolas</i>
Thoros (7) princeps ira in		1152	18	37	599	<i>Catholicas</i> commentarios con-
Græcos excandescens gentis	483	1153	19	38	600	cinnabat (8).
ejus decem millia hominum		1154	20	39	601	Iberi Salduchinum circa
trucidavit, studio ulciscendi		1155	21	40	602	Amam vicerunt ipsique
necem Stephani, quem illi		1156	22	41	603	adeo ceperunt.
captum in ferventem ollam	484	1157	23	42	604	
crudeliter iniecerant.		1158	24	43	605	
		1159	25	44	606	
		1160	26	45	607	
	485	1161	27	46	608	
		1162	28	47	609	
		1163	29	48	610	

Anno æræ DCX rex Iberorum Georgius Aniam die Janii tertia decima cepit: mox Augusto exordiente octoginta militum millia Sabarmeni septem millibus profligavit: quam rem nostris oculis vidimus, relata scilicet in commentarios viginti tria millia, præter reliquam multitudinem quæ agrum nostrum cadaveribus suis operiebat. Consecuto autem æræ anno DCXI die Augusti XXI Devinam urbem occupavit Georgius, indidemque sexaginta hominum millia captiva deduxit, quorum etiam superstitiosa sacella delevit. Exin anno æræ DCXII Chorasaniæ Sultanus cum innumeris armatorum copiis ad Aniam nostræ portas progressus pavore incolas consternavit: post trigesimum autem diem clam abiit vir callidissimus magnaue clade Georgio ejusque copiis imposita in regnum se recepit.

(4) Hoc anno incidebat in *Octobrem*.

(5) Egnatii doctoris commentarius in *Lucam* summo in honore est ob perspicuam, brevem, artificialem venustamque elocutionem, ita ut huic parem facile non invenias. Antiquum operis codicem Bombycinum anno æræ Armeniæ 672 (Christi 1225) in Armenia scriptum Zohrabus e Sarmatia Venetias tulit, eundemque collatum cum Byzantina Editione anni Christiani 1735, in sua litteraria supellectile asservat.

(6) Ludere videtur Samuel in Hebraicis vocabulis Nghimmanuel *nobiscum Deus*, et Manuel sive Minuel *longe a nobis Deus*. Et nunc quidem mirifice

invehitur in Manuelem Samuel; paulo tamen post patriarchæ duo Nerses et Degha cum eodem imperatore de conciliatione Armeniorum cum Græcis egerunt, mutuique officii litteræ utrinque conscriptæ sunt.

(7) Inem atque *Theodorus*.

(8) Clarissimæ famæ opus apud Armenios, cum moralibus adhortationibus, doctrina multijuga et elocutionis splendore. Id quidem Byzantii typis commissum est, valde tamen interpolatum uti Zohrabus ex antiquo Leopolitano codice intellexit, quem ipse codicem, utpote cathedrali Armeniorum Leopoleos ædi addictum, adipisci non potuit.

	OLYMP.	CHRISTI	CONST.	PATR.	ÆRÆ ARM.
			Manuel	Gregorius	
Amplum oppidum Asnaghium inflammavit scelestus Eltuzus, quo incendio millia hominum septem absumpta creduntur.	486	1164	30	49	611
		1165	31	50	612
		1166	32	51	613
		1167	33	52	614
		1168	34	53	615
Hoc tempore ingens terræ motus Ezencham concussit.	487	1169	35	1	616
		1170	36	2	617
Hoc anno magnus Armeniorum princeps Thorus obiit.	488	1171	37	3	618
		1172	38	4	619
		1173	39	5	620
		1174	40	6	621
		1175	41	7	622
	489	1176	42	1	623
		1177	43	2	624
		1178	44	3	625
		1179	45	4	626

NERSES an. vii.

Extincto domino Gregorio successit frater ejusdem dominus Nerses (9) annis vii.

GREGORIUS annis xxii.

Domino Nersi ad Christum morte translato successit dominus Gregorius cognomento Degha (10).

(9) Hic est Nerses ab arce Rhomela (de qua superius, not. 98) dictus *Claiensis*, propterea quod ibi vitam cum fratre patriarcha, cui et ibidem successit, diu exegit, sepultusque est. Idem vulgo appellatur etiam *Senorhali gratia plenus* seu *venustus*, et debito summoque Armeniorum studio colitur. Laudes ejusdem et plurima scripta passim prædicant scriptores quoque Europæi qui res Armeniorum ecclesiasticas illustrandas sumpserunt.

(10) *Degha* explicatur *puer* vel *infans*. Hujus antistitis jussu rationem hanc temporum videtur scri-

psisse Samuel Aniensis. Jam sigillum *Gregorii* nomine prenotatum, quo codicem Eusebianum distinctum esse vidimus, utrum *Degham Gregorium* an quemvis alium istius appellationis patriarcham innuat, quis indubia conjectura definit? Sane fieri potest ut *Degha Gregorius* Eusebianum illum codicem multo jam pretiosissimum in sua bibliotheca asservaverit, ejusdemque lectione commotus *Sæmuel* presbyterum mandato impulerit non solum ad ejus summarium conficiendum, verum etiam ad historiam usque ad sua tempora perducendam.

MONITUM.

Quæ sequuntur opuscula chronologica et astronomica cum apud eruditos plurimi valeant, et iis quasi fundamento nitantur chronologi Christiani veteres, nobis faciendum putavimus ut ea recuderemus, studioso Lectori acceptam fore confidentes hanc ad Eusebii Canones chronicos non penitentiam mantissam. EDIT.

VETERUM SCRIPTORUM

OPUSCULA

CHRONOLOGICA ET ASTRONOMICA.

DIONYSIUS PETAVIUS LECTORI (a).

Inter auctores infra editos primus est Geminus, qui ante annos amplius quadraginta prodiit, Græce Latineque ab Edone Hilderico; scriptor eruditus et antiquus. Vixit enim Sullæ ac Ciceronis sæculo, ut ex iis constat quæ ad pag. 19 in notis observamus. Patria Rhodium fuisse inter omnes convenit. Sed Romæ, et in Italia vixisse, non levis est conjectura, ibique commentarium hunc scripsisse, ut in iisdem scholiis adnotavimus. Ac vel nomine ipso Gemini satis hoc evincitur, Latinorum usu et commercio implicatum esse hominem; ac libertum fortean, aut clientem alicujus fuisse familiæ, cui peculiare cognomen id erat, nempe Serviliorum. Proclus in Commentariis ad priores Euclidis libros non semel Geminum laudat, quem et Γεμίον perpetuo nominat, circumflexa penultima: indidemque colligitur, quædam illum de geometria scripsisse. Cujus fidem facit catalogus librorum, qui ex Barocciana bibliotheca nuper in Angliam averti sunt, quos inter Gemini liber exstat nondum editus. Sed et Procli Sphæra nihil aliud est præter Isagoges Gemini capita quædam, quod suo loco declaravimus.

Hujus nos testimonio scriptoris sæpe ac libenter usi sumus in his quæ ad annum Græciæ veteris et Ægyptiacum spectant. Nam de priore illo nemo est, qui diligentius expressiusque verba fecerit, cujusque propter antiquitatem et eruditionem ratio major haberi debeat. Quem si in consilium adhibuisset Scaliger, aut si eum attentius legisset, neque præjudicatam illam suam de anno Græco πολλῆς ad illius tractationem attulisset, non illa nobis anni Græci et Attici commenta peperisset, quæ et absurdissima sunt et minus præter cæteros Gemini auctoritate refelluntur. Hunc igitur cum Latina interpretatione veteri primo loco posuimus, qua profecto meliorem elegantiorumque merebatur: et erat animus novam aggredi, nisi in Hipparchum et alios, qui nullam habebant omnino, id operæ conferre satius esse judicassem. Græca vero ad veterum manuscriptorum fidem exacte castigavimus: e quibus unum penes nos habebamus haud adeo veterem, sed accuratum ac scriptum imprimis eleganter. Alter in Oxoniensi bibliotheca reperitur, quocum editionem Hilderici diligenter contulit Henricus Briggsius, Oxoniensis mathematicus; a quo id meo nomine postulari Lucas Holstenius Hamburgensis, vir eruditissimus, qui in illustr. cardin. Barberini comitatu Romæ hodie virit. Utriusque ope ac beneficio variarum lectionum indiculum accepimus, quas paucis exceptis totidem in nostro codiceprehendimus. Quamobrem quidquid in nova hac editione Gemini aliter atque in priore, studiose Lector, offenderis, id ex amborum auctoritate et consensu immutatum esse scias. Nec pauca vero illa sunt, neque levia, ut, qui ambas legerit, agnoscat.

Post Geminum Ptolemæi liber sequitur, qui Φάσεις ἀπλανῶν ἐπισημασιῶν in antiquo codice inscriptus legitur, uti nos edidimus. Hujus nobis copiam amicus quidam fecit, qui ex antiquo codice eum descripserat. Eundemque post invenimus in Regia bibliotheca; et a cl. V. D. Nicolao Rigaltio utendum accepimus, ex quo etiam non pauca castigavimus. De hujus auctore quid dicam nihil habeo, præter ea quæ in notis expressi. Cui quidem Kalendaria ejusdem argumenti subjecta sunt tria. Primum est sub falso nomine Ptolemæi editum a Leonico, e Græcoque translatum; quam miscellam esse tumultuariam ex variis parapematis

(a) De doctrina Temporum, t. III, Præf.

confectam, non semel in dissertationibus ostendimus. In quo ridiculus est Solimanus exercitator, qui nunc fibellum aureolum in sua farragine Plinianarum Exercitationum nominat; ex quo nihil certi bonique, propter confusionem, et auctorum locorumque tacita vocabula, harum rerum studiosus colligat: sed habent similes labra lactucas. Alteros Fastos ex Ovidii, Columellæ Pliniique libris concinnavimus ipsi, qui Julianorum instar esse queant. Ex Sosigenis enim, vel Julii Cæsaris parapegmate, nec uniusmodi fortasse, uti libro II Variarum docuimus; auctores illi phænomena sua perscripserunt. Qui noster labor non parum eos adjuvabit, qui poetas aliosque scriptores in manus sumpserint; ubi orientium vel occidentium stellarum fit nonnulla mentio, præsertim si ad usum Kalendarii istius, libri primi variarum dissertationum nostrarum doctrinam adjunxerint. Tertium est Kalendarium Constantini M. a Joanne Herwarto olim editum, cujus enarrationem ὁ μαχαρίτης Hieronymus Alexander scribere instituerat.

Exinde Achillis Tatii et Hipparchi libros addidimus, quos Græce primus e Medicea bibliotheca vulgavit Petrus Victorius, nos Latinos fecimus. Ac principio quidem solum Tatium conferre in Auctarium hoc nostrum voluimus; post de Hipparcho quoque remisimus doctorum quorundam amicorum precibus.

In Achillis commentariis nonnulla sunt περλεργα, ac minime necessaria, plura tamen scitu non indigna. In quibus quæ erant menda corrigi non potuerunt, quod nullum vetus exemplar, quo niteremur, ad manum fuit.

Hipparchi vero libri multis in locis emendati sunt, non ex conjectura solum, quæ, ubi opus fuit, ad marginem ascripta est, quemadmodum et in cæteris fecimus, sed etiam ex antiquo bibliothecæ Regiæ libro, pulcherrime scripto, quem nobis cl. V. D. Rigaltius commodavit. Eo præeunte libro, quidquid secus, atque in Florentina editione, in hac nostra leges, conformatum esse memineris. Asterismos autem, quos sub Hipparchi nomine eadem Florentina editio continet, consulto prætermisimus. Non enim Hipparchi sunt, sed Ptolemæi, a cujus tabula paucis interdum minutis discrepant. Itaque supervacaneum erat illos recudere.

Succedit his Gazæ liber De mensibus Atticis, cum Latina versione Joannis Perrelli ante centum fere annos edita.

Tum S. Mazimi martyris Computus, quem e Vaticana bibliotheca describendum curavi. Hujus excerpta quædam Josephus Scaliger operi De emendatione temporum inseruerat; et uberibus notis Græci computi doctrinam explicarat: quæ res, uti cætera illius operis, ei infeliciter successit, ut ex dissertatione nostra De Græcorum æris ac computis eruditus lector intelliget. Adjecimus et Isaaci Argyri computum duplicem, quorum prior a Jacobo Christmanno primum Græce vulgatus est; nos Latine vertimus, et posteriorem ejusdem computum ex Christianissimi regis bibliotheca subjecimus beneficio cl. V. Nicolai Rigaltii. Accessit rærbrevis Andræ Cretensis computus olim ad nos a P. Andrea Schotto missus, quem ex Vaticana se accepisse scriptum reliquit.

ΠΕΡΙ ΗΠΠΑΡΧΟΥ

ἐκ τῶν Σουίδα.

HIPPARCHI ELOGIUM E SUIDA.

Ἱππαρχος Νικαεὺς φιλόσοφος, γεγωνὸς ἐπὶ τῶν ὑπάτων, ἔγραψε Περὶ τῶν Ἀράτου Φαινεμένων, περὶ τῆς τῶν ἀπλανῶν συντάξεως, καὶ τοῦ καταστηριγμοῦ· περὶ τῆς κατὰ Πλάτος μηνιαίας τῆς σεληνῆς κινήσεως, καὶ εἰς τοὺς ἀστερισμοὺς.

Hipparchus Nicænus philosophus, qui fuit sub consulibus, scripsit *De Arati phænomenis*, *De stellarum inerrantium constitutione*, et *immota statione*; *De menstruo lunæ motu secundum latitudinem*, et in asterismos.

ΠΕΡΙ ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΣΤΑΤΙΟΥ

ἐκ τοῦ αὐτοῦ.

DE ACHILLE STATIO EX EODEM.

Ἀχιλλεὺς Στάτιος, Ἀλεξανδρεὺς, ὁ γράψας τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα, καὶ ἄλλα ἑρωτικὰ ἐν βιβλίοις ἡ', γέγονεν ἕσχατον Χριστιανὸς καὶ ἐπίσκοπος. Ἐγράψε δὲ Περὶ σφαιρας, καὶ ἔτυμολογίας, καὶ Ἱστορίαν σύμμικτον, πολλῶν καὶ μεγάλων καὶ θαυμασίων ἀνδρῶν μνημονεύουσαν. Ὁ δὲ λόγος αὐτοῦ κατὰ πάντα ὁμοίος τοῖς ἑρωτικοῖς.

Achilles Staius, Alexandrinus, qui *De Leucippe et Clitophonte* scripsit, et alia amatoria libris octo; tandem factus est Christianus et episcopus. Scripsit *De sphaera*, et *Etymologia*, et *Historiam miscellaneam*; quæ multorum, et magnorum, et admirabilium virorum mentionem facit. Ipsius vero oratio in omnibus prorsus est amatoriis orationibus similis.

Meminit et Achillis Tatii Photius cod. LXXXVII, ubi non Στάτιον vocat, sed Τάτιον, quemadmodum et Palatinus codex habebat, unde Clitophontis et Leucippes Amores Commelinus edidit. Nam altera ex errore profecta lectio videtur, repetita perperam littera Σ ex priori nomine, Ἀχιλλεῶς.

ΓΕΜΙΝΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ.

—

GEMINI ELEMENTA ASTRONOMIÆ.

Interprete Edone Hilderico D.

—

I CAPUT I.

A

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Zodiacus circulus in duodecim dividitur partes, atque horum segmentorum unumquodque generaliter quidem vocatur dodecatemorion, id est pars duodecima, specialiter vero signum : idque a stellis, quas continet, et a quibus etiam certam effigiem sortitur. Sunt autem hæc duodecim signa : Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius et Pisces.

Dicitur signum duobus modis : uno, secundum quem est duodecima pars zodiaci : quæ est intervallum quoddam locale, quod vel stellis, vel punctis determinatur ; altero, secundum quem est constellatio quædam, ex pluribus stellis composita, secundum similitudinem, et situm stellarum.

Dodecatemoria igitur, quoad magnitudinem inter se sunt æqualia, eo quod zodiacus in duodecim partes æquales est divisus : at signa, quæ ex fixis stellis sunt composita, neque inter se sunt æqualia quoad magnitudinem, neque ex æqualibus stellis sunt composita, neque expleant propria spatia dodecatemoriorum ; sed quædam ab hujusmodi explectione deficiunt, ut Cancer, parvum enim spatium sui proprii loci occupat : quædam vero ultra sua propria loca extenduntur, et partes quasdam præcedentium et sequentium signorum occupant, ut Leo.

¹ γρ. διοπτρα γὰρ διήρηται. ² γρ. κατεστρηγμένα. ³ γρ. ἐπιλαμβανόμενα.

(1) Διχῶς δὲ λέγεται. Zodiacus duplex est, quod ad Institutum nostrum pertinet : alter in primo mobili, qui situm non mutat, hoc est intersectiones easdem perpetuo ejus ecliptica cum æquinoctiali retinet : et est imaginum expers ; alter in orbe stellato qui eis τὰ ἐπόμενα progressum faciens, in aliis et aliis punctis continue intersectiones cum æquinoctiali facit. Hujus propria sunt ζώδια, sive asterismi dodecatemoriorum. Primus Hipparchus, collatis inter se veterum ac suis observationibus, suspicatus est moveri in consequentia signorum octavam sphaeram, adeoque duplicem esse zodiacum. Sed quod ὁλοσχερῆς priorum observationes forent, neque satis longum esset interjectum spatium, non penitus affirmavit. Ptolemæus vero rem plane definiit. Hæc dicenda fuerunt, ne quis id a Gemino miretur esse præteritum, qui, ut in plerisque aliis, Eudoxum potius,

Ο τῶν ζωδίων κύκλος διαιρεῖται εἰς μέρη δεκάδι, καὶ καλεῖται κοινῶς μὲν ἕκαστον τῶν τμημάτων δεκατημόριον· ἰδίως δὲ ἀπὸ τῶν ἐμπεριεχομένων ἀστέρων, ὑφ' ὧν καὶ διατυπύεται ἕκαστον αἰὼν ζώδιον. Ἔστι δὲ καὶ τὰ δώδεκα ζώδια τάδε, Κρῆς, Ταῦρος, Δίδυμοι, Καρκίνος, Λέων, Παρθένος, Ζυγὸς, Σκορπίος, Τοξότης, Αἰγώκερως, Ὑδροχόος, Ἰχθίς.

Διχῶς δὲ λέγεται (1) ζώδιον· καθ' ἓνα μὲν τρόπον τὸ ἰβ^{ον} μέρος τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου· ὃ ἐστὶ διάστημα τόπου, ἢ ἀστρῶν, ἢ σημείων ἀφορίζομενον· καὶ ἕτερον δὲ τὸ ἐκ τῶν ἀστέρων εἰδωλοποιημένον κατὰ τὴν ὁμοιότητα καὶ τὴν θέσιν τῶν ἀστέρων.

Τὰ μὲν οὖν δωδεκατημόρια ἴσα ἐστὶ κατὰ τὸ μέγεθος· διήρηται ¹ δὲ ὁ τῶν ζωδίων κύκλος εἰς ἰβ^{ον} μέρη ἴσα· τὰ δὲ κατηστρηγμένα ² ζώδια οὕτε ἴσα ἐστὶ κατὰ τὸ μέγεθος, οὕτε ἐξ ἴσων ἀστέρων συνέστηκαν· οὕτε πάντα ἐκπληροῖ (2) τοὺς ἰδίους τόπους τῶν δωδεκατημορίων, ἀλλ' ἃ μὲν ἐλλείπει, καθάπερ ὁ Καρκίνος, μικρὸν δὲ τόπον ἐπέχει τοῦ ἰδίου τόπου· ἃ δὲ ὑπερβίπτει, καὶ μέρη τινὰ τῶν προηγουμένων, καὶ τῶν ἐπομένων ζωδίων ἐπιλαμβάνει ³, καθάπερ ὁ Λέων.

quam Hipparchum sequitur. Neque τὸ ἀκριβὲς con-
sectatur, quod nec fuit necesse εἰσαγωγῆναι ac prima
hujus artis elementa scribentibus. Quocirca de zodiaco
sic loquitur, quasi unius orbis esset, ac nunquam
situm mutaret. Dodecatemoria veri zodiaci, qui
est in primo mobili, de ζώδιοις, et asterismis vo-
cabula tunc acceperunt, cum ea continerent : puta
Aries dictus est primum dodecatemorion, quod in
eo tunc esset asterismus octavæ sphaeræ, cui hoc
vocabulum inditum est, quod Metonis, Eudoxi, ac
Ptolemæi sæculis accurate contigit. Nostro vero
longius in posteriora progressi sunt asterismi, ac
toti fere extra ὁμόνομα segmenta consistunt. Ex
quo in plerisque stellis latitudines a vera ecliptica,
et declinationes immutatae sunt, ut australes de-
rent, quæ erant boreales, et contra.

(2) Οὕτε πάντα ἐκπληροῖ. Vide Hipparchum, lib. II, sub initium.

Ἔτι δὲ τινα τῶν ἰβ' ζωδίων οὕτε ὅλα κείται ἐν τῷ Α Ζωδιακῷ κύκλῳ· ἄλλ' ἂ μὲν ἐστὶ βορειότερα αὐτοῦ, καθάπερ ὁ Λέων· ἂ δὲ νοτιώτερα, καθάπερ ὁ Σκορπίος.

Ἡλῖον ἕκαστον τῶν δωδεκατημορίων διαιρεῖται εἰς μέρη λ', καὶ καλεῖται τὸ ἐν τμήμα μοῖρα. Ὡστε τὸν ὅλον κύκλον τῶν ζωδίων περιέχειν ζώδια μὲν ἰβ', μοῖρας δὲ τξ'.

Ὁ δὲ ἥλιος ἐνιαυτῷ (3) ἂ διαπορεύεται τὸν ζωδιακὸν κύκλον. Ἔστι γὰρ ἐνιαύσιος χρόνος, ἐν ᾧ ὁ ἥλιος περιπορεύεται τὸν ζωδιακὸν κύκλον, καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον ἀποκαθίσταται. Ὁ δὲ χρόνος οὗτός ἐστιν ἡμερῶν τξξ', δν'. Ἐν τῷ αὐτῷ γὰρ ἡμέραις τὰς τξ' μοῖρας παροδεύει ὁ ἥλιος· ὥστε παρὰ μικρὸν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ μοῖραν κινεῖσθαι τὸν ἥλιον.

Ἄλλο μέντοι γέ ἐστι μοῖρα, καὶ ἄλλο ἡμέρα. Μοῖρα μὲν γάρ ἐστι διάστημα τι λ' μέρος ὑπάρχον τοῦ ζωδίου· ἡμέρα δὲ ἐστὶ χρόνος τριακοστὸν μέρος ὡς ἔγγιστα τοῦ μηνιαίου χρόνου. Καὶ ἡ μὲν μοῖρα τξ' μέρος ἐστὶ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ἡ δὲ ἡμέρα τξξ' καὶ δν' μέρος ὡς ἔγγιστα τοῦ ἐνιαυσιαίου χρόνου. Καὶ πάντα ἂ μὲν τὰ ζώδια τριακοντημόρια ἐστίν, οὐ πάντα δὲ τριακονθήμερα.

Διαιρεῖται δὲ ὁ ἐνιαύσιος χρόνος εἰς μέρη δ', ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον, καὶ χειμῶνα. Ἐαρινὴ μὲν οὖν ἰσημερία (4) γίνεται περὶ τὴν τῶν ἀνθέων ἀκμὴν ἐν Κριοῦ μιᾷ μοῖρα· τροπὴ δὲ θερινὴ γίνεται περὶ τὴν τῶν καυμάτων ἐπιτασιν ἐν Καρκίνου μιᾷ μοῖρα· ὅπου ὁ ἥλιος τὸν βορειότατον κύκλον γράφει, καὶ μετὰ τὴν ἰσημερινὴν πασῶν τῶν ἐν ἐνιαυτῷ ἡμέραν ἐπιτελεῖ, ἐλαχίστην δὲ τὴν νύκτα. Ἡ μὲντοι γὰρ μεγίστη ἡμέρα ἴση ἐστὶ τῇ μεγίστῃ νυκτὶ, καὶ ἡ ἐλαχίστη ἡμέρα ἴση ἐστὶ τῇ ἐλαχίστῃ νυκτὶ. Ἔστι δὲ ἡ μεγίστη ἡμέρα κατὰ τὸ ἐν Ῥόδῳ κλίμα ὠρῶν ἰσημερινῶν ἰδς". Ἰσημερία δὲ ἐστὶ φθινοπωρινή, ὅταν ὁ ἥλιος, ἀπὸ τῶν ἰσημερινῶν γένηται κύκλου, καὶ ἴσην τὴν ἡμέραν τῇ νυκτὶ ποιήσῃται. Τροπὴ δὲ ἐστὶ χειμερινή, ὅταν ὁ ἥλιος πορρωτάτω ἡμῶν τῆς οὐρανῶν γένηται, καὶ ταπεινότητος ὡς πρὸς τὸν ὀρίζοντα (5), καὶ νοτιώτατον κύκλον γράφῃ, καὶ μεγίστην πασῶν τῶν ἐν αὐτῷ [ἐνιαυτῷ] νύκτα ποιήσῃται, ἐλαχίστην δὲ ἡμέραν. Ἔστι δὲ ἡ μεγίστη νύξ κατὰ τὸ ἐν Ῥόδῳ κλίμα ὠρῶν ἰσημερινῶν ἰδς".

Οἱ δὲ μεταξὺ χρόνοι (6) τῶν τροπῶν καὶ τῶν ἰση-

ἂ γρ. ἐν αὐτῷ. ἂ γρ. πάντοτε. ἂ γρ. πορρωτάτος.

(3) Ὁ δὲ ἥλιος ἐνιαυτῷ. Nondum προήγησις ἰσημερινῆν liquido comperta erat, ut alibi diximus, et intelligitur iterum capite 6, *De mensibus*.

(4) Ἐαρινὴ μὲν οὖν ἰσημερία. Annuarum tempestatum exordia aliter ab astronomis, et ratione constituuntur, quam sensu popularique iudicio. Nam astronomi per quadrantes tributo zodiaco, cuilibet tempestati quadrantem suam assignant, quem τροπὴν appellat Paulus Alexandrinus. Initium sit ab Arietis ingressu; ac sic deinceps. Popularis usus ex cœli mutatione tempestatum intervalla metitur: cui et scriptores illi serviunt, qui

2 Præterea ex duodecim signis quædam ne tota quidem posita sunt in zodiaco, sed alia eo sunt borealiora, ut Leo: alia australiora, ut Scorpius.

Rursus unumquodque dodecatemiorum dividitur in partes triginta, et vocatur unum segmentum pars, seu gradus. Itaque zodiacus continet signa quidem duodecim, partes vero 360.

Sol autem uno anno percurrit zodiacum. Est enim tempus annum illud, in quo sol peragrat zodiacum, et ab eodem puncto ad idem punctum redit, hoc tempus est dierum 365 1/4. In tot enim diebus illas 360 partes zodiaci sol conficit; fere itaque in uno die unum gradum sol absolvit.

B Verumtamen aliud est pars, aliud dies. Pars enim est intervallum quoddam, cum sit 30 pars signi; dies vero est tempus, quod fere 30 pars est menstrui temporis. Deinde pars quidem est 360 pars zodiaci, dies autem est pars 365 1/4 fere anni temporis. Ac semper quidem signa sunt 50 partium, non semper autem 30 dierum.

Dividitur autem annum tempus in partes quatuor, ver, æstatem, autumnum, et hiemem. Verum igitur æquinoctium sit circa florum vigorem summum, in prima parte Arietis. Solstitium æstivum contingit circa æstuum intentionem in prima parte Cancri, ubi sol borealissimum circulum describit, et longissimum omnium, qui sunt in anno, diem efficit, noctem vero brevissimam. Atqui dies longissimus æqualis est nocti longissimæ, et dies brevissimus æqualis est nocti brevissimæ. Dies vero longissimus in climate Rhodi est horarum æquinoctialium 14 1/4. Æquinoctium autumnale est, cum sol a boreali plaga ad australem plagam tendens, iterum ad æquinoctialem circulum pervenerit, et diem nocti æqualem effecerit. Solstitium autem hibernum est, cum sol longissime a puncto nostro verticali discesserit, et humillimus, quoad horizontem, factus fuerit, idemque circulum maxime australem descripserit, et noctem longissimam omnium, quæ sunt in anno, effecerit, diem vero brevissimum. Est autem longissima nox in climate Rhodi horarum æquinoctialium 14 1/2.

Tempora vero, quæ sunt inter solstitia et æqui-

rem rusticam et hujus generis alia pertractant.

(5) Καὶ ταπεινότητος ὡς πρὸς τὸν ὀρίζοντα. Ἰδιωτικῶς, et ad oculum ita Geminus loquitur, quia tunc sol maxime dejectus, et horizonti vicinissimus apparet. Recte autem addidit, ὡς πρὸς τὸν ὀρίζοντα, eo sensu, quem diximus. Nam revera terris citimus non erat sol ætate Gemini in hiberno tropico: sed in Sagittarii gradu quinto circumciter; ubi tum solis erat perigeum, ut apogœum in quinto Geminorum, quod et pag. 4 Geminus indicat.

(6) Οἱ δὲ μεταξὺ χρόνοι. Eodem modo annus ab

noctia, hoc modo dividuntur: ab æquinoctio verno, usque ad solstitium æstivum dies sunt 94 1/2; nam in tot diebus transit sol Arietem, Taurum, Geminos et ad primam partem Cancri accedens, solstitium æstivum efficit. Ab æstivo solstitio usque ad æquinoctium autumnale dies sunt 92 1/2; nam in tot diebus transit sol Cancrum, Leonem, Virginem, et ad primam partem Libræ accedens efficit æquinoctium autumnale. Ab æquinoctio autumnali usque ad solstitium hibernum dies sunt 88 1/8; nam in tot diebus transit sol Libram, Scorpium, Sagittarium, et ad primam partem Capricorni perveniens efficit solstitium hibernum. A solstitio hiberno usque ad æquinoctium vernum dies sunt 90 1/8; in tot enim diebus transit sol reliqua tria signa, Capricornum, Aquarium, Pisces. Omnes igitur dies horum quatuor temporum simul sumpti efficiunt dies 365 1/4, quot etiam in uno sunt anno.

ζώδια, Αιγόκερων, Ὑδροχόον, Ἰχθύας. Αἱ πᾶσαι οὖν ποιοῦσι τῆς δ' ὅσας, ὅσαι περ ἦσαν αἱ τοῦ ἔνιαυτοῦ.

Quæritur igitur in his, cur, cum quatuor dicti quadrantes zodiaci inter se sint æquales, et sol semper æqualiter moveatur, ipse in temporibus inæqualibus æquales horum quadrantum arcus peragret; nam per totam astronomiam præsupponitur, et solem, et lunam, et quinque planetas æqualiter, circulariter, et contra mundi motum moveri. Pythagoræi enim, cum primi has quæstiones aggrederentur, præsupposuerunt circulares atque æquales solis, lunæ et erraticarum stellarum motus. Nam hujusmodi irregularitatem non admiserunt in his divinis atque æternis corporibus, ut interdum velocius moverentur, interdum tardius, interdum starent, ut sane etiam stationes vocant in quinque erraticis stellis. Neque enim in homine bene composito et ordinato talem motus irregularitatem in gressibus aliquis admitteret; nam vitæ necessitates sæpe sunt hominibus causæ tarditatis, et velocitatis. At in ipsa incorruptibili natura stellarum non potest ulla causa celeritatis et tarditatis adduci. Quam ob causam Pythagoræi hanc proposuerunt quæstionem: Quomodo per circulares et æquales motus possent apparentiæ salvari.

De reliquis igitur planetis in aliis scriptis causam exponemus; nunc vero de sole causam ostendimus, cur, cum æqualiter moveatur, in temporibus inæqualibus æquales arcus zodiaci conficiat. Suprema igitur est omnium ea sphaera, quæ stellarum fixarum dicitur, quæ in se continet omnium fixarum constellationum, sive signorum effigiem. Non est autem cogitandum, omnes stellas sub eadem esse positas superficiei, sed alias esse sublimiores, alias humiliores. Cum enim visus noster ad æqualem longitudinem a terra in cælum sese extendat: redditur insensibilis altitudinis differentia.

* γρ. ἀστρονομίαν. * γρ. ποσαδέξεται. * γρ. περιπορεύεται.

Hipparcho distributus est. Vide lib. iv *De doctrina temporum*, capite 30, ubi de summa solis apside

μεριῶν τοῦτον διαιροῦνται τὸν τρόπον· Ἀπὸ μὲν Ἰσημερίας ἐαρινῆς μέχρι τροπῆς θερινῆς ἡμέραι εἰσὶν ἑξήκοντα ἑνὶ γὰρ τοσαύταις ἡμέραις διαπορεύεται ὁ ἥλιος Κριδόν, Ταῦρον, Διδύμους, καὶ ἐπὶ τὴν πρώτην μοῖραν τοῦ Καρκίνου παραγιγνώμενος, τὴν θερινὴν τροπὴν ποιεῖται· ἀπὸ δὲ θερινῆς τροπῆς μέχρι Ἰσημερίας φθινοπωρινῆς ἡμέραι εἰσὶν ἑξήκοντα ἑνὶ γὰρ τοσαύταις ἡμέραις διαπορεύεται ὁ ἥλιος Καρκίνου, Λέοντα, Παρθένου, καὶ ἐπὶ τὴν πρώτην μοῖραν τῶν Χηλῶν παραγιγνώμενος τὴν φθινοπωρινὴν Ἰσημερίαν ποιεῖται· ἀπὸ δὲ Ἰσημερίας φθινοπωρινῆς μέχρι τροπῆς χειμερινῆς ἡμέραι εἰσὶν ἑξήκοντα ἑνὶ γὰρ τοσαύταις ἡμέραις διαπορεύεται ὁ ἥλιος Χηλῶν, Σκορπίου, Τοξότην, καὶ ἐπὶ τὴν πρώτην μοῖραν παραγιγνώμενος ὁ ἥλιος τοῦ Αἰγόκερου, τὴν χειμερινὴν τροπὴν ποιεῖται· ἀπὸ δὲ τροπῆς χειμερινῆς μέχρι Ἰσημερίας ἐαρινῆς ἡμέραι εἰσὶν ἑξήκοντα ἑνὶ γὰρ τοσαύταις ἡμέραις διαπορεύεται ὁ ἥλιος τὰ ἀπολείπομενα τρία ἡμέραι τούτων τῶν τεσσαρῶν χρόνων συντιθέμενα

Ἐπιζητεῖται οὖν ἐν τούτοις, πῶς, ἴσων ἔστων τῶν τεσσαρῶν μοριῶν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ὁ ἥλιος, ἰσοσταθῶς κινούμενος διὰ παντὸς, ἐν ἀνίστοις χρόνοις διαπορεύεται τὰς ἰσας περιφερείας. Ὑπόκειται γὰρ πρὸς ἄλλην τὴν ἀστρολογίαν ἡλιὸν τε καὶ σελήνην, καὶ τοὺς πέντε πλανήτας ἰσοσταθῶς, καὶ ἕνα κλίως, καὶ ὑπεναντίας τῷ κόσμῳ κινεῖσθαι. Οἱ γὰρ Πυθαγόρειοι, πρῶτοι προσελθόντες ταῖς τοιαύταις ζητήσεσιν, ὑπέθετο ἐγκυκλίους καὶ ὁμαλὰς ἡλίου, καὶ σελήνης, καὶ τῶν ἐπιπλανητῶν ἀστέρων ταῖς κινήσεις. Τὴν γὰρ τοιαύτην ἀταξίαν οὐ προσέβλεπον πρὸς τὰ θεῖα καὶ αἰώνια· ὡς ποτὲ μὲν τάχιον κινεῖσθαι, ποτὲ δὲ βράδιον, ποτὲ δὲ ἐστηκέναι· οὐδ' ἂν καὶ καλοῦσι στηριγμοὺς ἐπὶ τῶν ἐπιπλανητῶν ἀστέρων. Οὐδὲ γὰρ περὶ ἀνθρωπῶν κόσμιον καὶ τεταγμένον ἐν ταῖς πορείαις τὴν τοιαύτην ἀνωμαλίαν τῆς κινήσεως προσέβλεπον ἂν τις· αἱ γὰρ τοῦ βίου χρεῖαι ταῖς ἀνθρώποις πολλάκις αἰτίαι γίνονται βραδυτῆτος καὶ ταχυτῆτος· περὶ δὲ τὴν ἀφθαρτον φύσιν τῶν ἀστέρων οὐδεμίαν δυνατὸν αἰτίαν προσσχθῆναι ταχυτῆτος καὶ βραδυτῆτος. Δι' ἤντινα αἰτίαν προέτειναν οὕτως Πλάτων δι' ἐγκυκλίων καὶ ὁμαλῶν κινήσεων ἀποδοθεῖν τὰ φαινόμενα.

Περὶ μὲν οὖν τῶν λοιπῶν ἀστέρων ἐν ἐτέροις ἀποδώσομεν τὴν αἰτίαν· νυνὶ δὲ περὶ ἡλίου ὑποδείξομεν, δι' ἣν αἰτίαν ἰσοσταθῶς κινούμενος, ἐν ἀνίστοις χρόνοις τὰς ἰσας περιφερείας διαπορεύεται· ἀνωτάτω γὰρ πάντων ἐστὶν ἡ λεγομένη τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων σφαῖρα, ἡ περιέχουσα πάντων τῶν κατηγεγραμμένων ζωδίων τὴν εἰδωλοποιίαν· οὐ πάντας δὲ τοὺς ἀστέρας ὑποληπτέον ὑπὸ μιᾶν ἐπιφάνειαν κεῖσθαι· ἀλλ' οἷον μὲν μετεωροτέρους ὑπάρχειν, οὐδὲ δὲ ταπεινοτέρους· διὰ δὲ τὸ τὴν ὄρασιν ἐπὶ ἴσων ἐξικνεῖσθαι μήτηρ ἀνεπαίσθητος γίνεται ἡ τοῦ ὕψους διαφορά.

cæterisque quæ hic a Gemino tradita sunt, copiosè disputatur.

Ἰπὸ δὲ τὴν τῶν ἀπλανῶν (7) ἀστέρων σφαῖραν A κείται φαίνων ὁ τοῦ Κρόνου προσαγορευόμενος ἀστήρ. Οὗτος τὸν μὲν ζωδιακὸν κύκλον ἐν ἔτεσι λ' ὡς ἔγγιστα διαπορεύεται· τὸ δὲ ἐν ζώδιον ἐν δυσιν ἔτεσι καὶ ἕξ μηνσίν. Ἰπὸ δὲ τὸν φαίνοντα κατώτερον αὐτοῦ φέρεται Φαέθων, ὁ τοῦ Ζηνὸς προσαγορευόμενος ἀστήρ. Οὗτος δὲ τὸν ζωδιακὸν κύκλον διαπορεύεται ἐν ιβ' ἔτεσι· τὸ δὲ ἐν ζώδιον ἐν ἑνιαυτῷ. Ἰπὸ δὲ τοῦτον τέτακται πυρόεις, ὁ τοῦ Ἄρεος. Οὗτος δὲ τὸν μὲν ζωδιακὸν κύκλον διέρχεται ἐν δυσιν ἔτεσι καὶ ἑξαμήνῃ· τὸ δὲ ζώδιον ἐν δυσὶ μηνσὶ καὶ ἡμίσει. Τὴν δὲ ἐχομένην χώραν κατέχει ὁ ἥλιος, ἑνιαυτῷ διαπορευόμενος τὸν ζωδιακὸν κύκλον, τὸ δὲ ζώδιον ὡς ἔγγιστα ἐνὶ μηνί. Κατώτερος δὲ τούτου κείται φωσφόρος, ὁ τῆς Ἀφροδίτης ἀστήρ. Οὗτος δὲ ὡς ἔγγιστα ἰσοταχῶς κινεῖται τῷ ἡλίῳ (8). Ἰπὸ B τοῦτον δὲ ὁ τοῦ Ἑρμοῦ ἀστήρ κείται· καὶ αὐτὸς τε ἰσοταχῶς κινεῖται τῷ ἡλίῳ. Κατωτέρω δὲ πάντων φέρεται ἡ σελήνη ἐν ἡμέραις κ' καὶ ζ' καὶ τρίτῃ διαπορευομένη τὸν ζωδιακὸν κύκλον· τὸ δὲ ζώδιον ἐν ἡμέραις β' καὶ τετάρτῃ μέρει τῆς μιᾶς ἡμέρας ὡς ἔγγιστα.

Εἰ μὲν οὖν ὁ ἥλιος ἐκινεῖτο ἐπὶ τῶν κατηστερισμένων ζωδίων, πάντως ἂν ἐγίνοντο οἱ μεταξὺ τῶν τροπῶν καὶ τῶν ἰσημεριῶν χρόνοι ἴσοι ἀλλήλοις. Τὰς γὰρ ἴσας περιφερείας ἰσοταχῶς κινούμενος, ὥφειλεν ἐν ἴσοις διανύειν χρόνοις. Ὅμοιος δὲ εἰ καὶ κατώτερον τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου φερόμενος ὁ ἥλιος, περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον ἐκινεῖτο τῷ ζωδιακῷ κύκλῳ, καὶ οὕτως ἂν ἐγίνοντο οἱ μεταξὺ τῶν τροπῶν καὶ τῶν ἰσημεριῶν C χρόνοι ἴσοι. Πάντες γὰρ οἱ περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον γραφόμενοι ¹⁰ κύκλοι ὁμοίως ὑπὸ ¹¹ τῶν διαμέτρων διαιροῦνται. Ὅστε, ἐπεὶ ὁ ζωδιακὸς κύκλος εἰς δ' μέρη ἴσα διαιρεῖται ὑπὸ τῶν διαμέτρων, τῶν τὰ τροπικὰ καὶ ἰσημερινὰ σημεῖα ἐπιζευγυυουσῶν, ἀνάγκη καὶ τὸν ἡλιακὸν κύκλον εἰς δ' μέρη διαιρεῖσθαι ἴσα ὑπὸ τῶν αὐτῶν διαμέτρων. Ἰσοταχῶς οὖν κινούμενος ὁ ἥλιος ἐπὶ τῆς ἰδίας περιφερείας, ἴσους ἂν ἐπετέλει τοὺς τῶν τεταρτημορίων χρόνους. Νυνὶ δὲ κατώτερον φέρεται ὁ ἥλιος, καὶ ἐπὶ ἐκκέντρον κύκλου κινεῖται, καθάπερ ὑπογέγραπται. Οὗ γὰρ τὸ αὐτὸ κέντρον ἐστὶ τοῦ ἡλιακοῦ κύκλου καὶ τοῦ ζωδιακοῦ· ἀλλ' ἐφ' ἐν ¹² μέρος παρῆχται ἡ τοῦ ἡλίου σφαῖρα. Διὰ δὲ τὴν τοιαύτην θέσιν εἰς τέσσαρα μέρη ἄνισα διαιρεῖται ὁ ἡλιακὸς δρόμος· καὶ γίνεται μεγίστη μὲν περιφέρεια ἢ ὑποπεπτωκυῖα ὑπὸ τὸ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου τεταρτημόριον, τὸ ἀπὸ τοῦ Κριοῦ α' μοίρας μέχρι Διδύμων λ', ἐλαχίστη δὲ περιφέρεια ἢ κειμένη ὑπὸ τὸ τεταρτημόριον τὸ ἀπὸ Ζυγοῦ α' μοίρας, μέχρι Τοξότου μοίρας λ'.

¹⁰ γρ. φερόμενοι. ¹¹ γρ. ἐπὶ. ¹² γρ. ὑφ' ἐν.

(7) Ἰπὸ δὲ τὴν τῶν ἀπλανῶν. Hæc planetarum vocabula ab Ægyptiis manasse scribit Firmicus lib. II, cap. 2. Mercurii nomen omissum hic a Gemino, vel librario potius. Est autem στίλβων. De planetarum motibus, sive sphaerarum, in quibus volvuntur, eadem habet Philo in libro *De cherubim*, sive *Cain*, cujus verba corrigenda sunt, pag. 75 edit. Græcæ, ver. Οὖν· ἢ μὲν οὖν ἐξωτάτω τῶν λε-

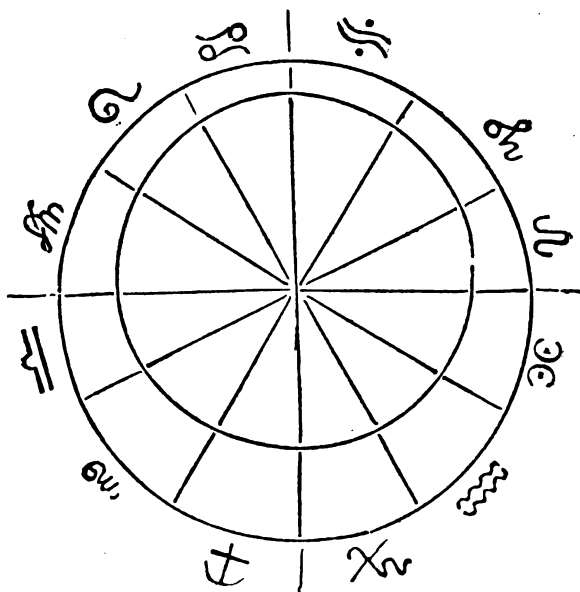
Sub sphaera stellarum fixarum ponitur stella Saturni, Græcis φαίνων, id est *lucens*, dicta. Hæc stella zodiacum circulum in triginta annis fere peragrat, unum vero signum duobus annis, et sex mensibus. Sub Saturno, eoque inferius fertur Jovis stella, quæ Græcis Φαέθων vocatur. Peragrat autem Jnpiter zodiacum in duodecim annis: unum vero signum in anno uno. Sub Jove sita est stella Martis, Græcis πυρόεις vocata. Hæc stella zodiacum conficit annis duobus, et sex mensibus: unum vero signum duobus mensibus, et dimidio. Proximum locum obtinet sol, uno anno zodiacum peragrans: unum autem signum uno fere mens. Inferior sole est Lucifer, id est stella Veneris. Hæc fere æquali velocitate cum sole movetur. Sub Venere collocatur Mercurii stella, quæ et ipsa soli est æqualis in motu. Infima omnium est Luna, quæ diebus $27 \frac{1}{3}$ zodiacum percurrit, unum vero signum diebus duobus, et una fere quarta parte unius diei.

Si igitur sol moveretur super constellatis signis, omnino tempora, quæ sunt inter solstitia, et æquinoctia, essent inter se æqualia. Æquales enim arcus, cum æqualiter moveretur, in temporibus æqualibus conficeret. Similiter, si sol infra zodiacum ferretur, et moveretur circa idem centrum zodiaci: tamen etiam sic tempora, quæ sunt inter solstitia et æquinoctia, essent inter se æqualia; omnes enim circuli, qui circa idem centrum moventur, similiter a diametris dividuntur. Itaque, cum zodiacus in quatuor partes æquales dividatur a diametris, quæ puncta solstitialia et æquinoctialia connectunt: necessario etiam solaris circulus ab iisdem diametris in quatuor partes æquales dividetur. Cum igitur sol super propria circumferentia æqualiter moveatur, tempora quadrantum zodiaci inter se æqualia efficeret. At nunc inferius fertur sol, et super excentrico circulo movetur: sicut figura subscripta ostendit. Non enim idem est centrum solaris circuli, et zodiaci: sed versus unam partem adducta est solis sphaera. Propter talem positum in quatuor partes inæquales dividitur solaris cursus: et fit maximus arcus, qui cadit sub quadrante zodiaci eum, qui est ab Arictis primo gradu usque ad Geminorum gradum tricesimum: minimus vero arcus, qui positus est sub eo zodiaci quadrante, qui est a primo gradu Libræ, usque ad tricesimum gradum Sagittarii.

γομένων ἀπλανῶν μία τῶν ἡ' τὴν ἀπὸ τῶν ἐξῶν ἐπὶ τὰ ἐσπέρια εἰλεῖται περίοδον, nam vulgo legitur μία, ἢ τὴν, etc. Oeto quippe sphaeras statuit, quarum una est quæ fixas continet, reliquæ sunt septem.

(8) Absunt hæc de Mercurio ab Anglic. et nostro.

Unde cum sol super proprio circulo æqualiter moveatur, idem convenienter inæquales arcus sui circuli inæqualibus temporibus conficit, ac maximum quidem arcum maximo, minimum vero minimo tempore transit. At cum maximum arcum sui proprii circuli peragrat, tunc eum zodiaci quadrantem conficit, qui est inter æquinoctium vernal, et solstitium æstivum; cum vero per minimum arcum sui proprii circuli movetur, tunc eum zodiaci quadrantem percurrit, qui est inter æquinoctium autumnale et solstitium hibernum. Cum igitur inæquales arcus solaris circuli sub æquales arcus zodiaci cadant, necesse est inæqualia fieri tempora inter se, quæ sunt inter solstitialia et æquinoctialia puncta: et maximum quidem id, quod est ab æquinoctiali puncto verno usque ad solstitiale punctum æstivum: minimum vero id, quod est ab æquinoctiali puncto autumnali usque ad solstitiale punctum hibernum. Sol igitur perpetuo movetur æqualiter: sed propter excentricitatem solaris sphaeræ temporibus inæqualibus æquales zodiaci quadrantes conficit. Propter eandem causam etiam æqualia signa in temporibus inæqualibus sol peragrat. Si enim ab extremitatibus dodecatemoriorum ad centrum zodiaci connectamus lineas rectas: quemadmodum figura subscripta ostendit, erit quidem zodiacus in duodecim partes æquales divisus: solis vero circulus propter excentricitatem in duodecim partes inæquales divisus: ac maximus quidem arcus in solari circulo erit ille, qui est sub Geminis: minimus vero, qui est sub Sagittario.

Propter quam causam maximo tempore percurrit sol Geminos: minimo vero tempore Sagittarium, cum ipse sol semper æqualiter moveatur. Sed cum propter excentricitatem in partes inæquales solaris circulus secetur, contingit tempora signorum zodiaci inæqualia esse

Ἄθεν εὐλόγως ὁ ἥλιος, ἰσοταχῶς κινούμενος ἐπὶ τοῦ ἰδίου κύκλου, τὰς ἀνίσους περιφερείας ἐν ἀνίσου χρόνοις διέρχεται· καὶ τὴν μὲν μεγίστην ἐν μεγίστῃ, τὴν δὲ ἐλαχίστην ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ διαπορεύεται. Ἄλλ' ὅταν μὲν τὴν μεγίστην περιφέρειαν ἐπὶ τοῦ ἰδίου κύκλου διανύῃ, τότε παροδεύει τὸ τοῦ ζωδιακοῦ τεταρτημόριον τὸ ἀπὸ ἰσημερίας ἐαρινῆς μέχρι τροπῆς θερινῆς· ὅταν δὲ τὴν ἐλαχίστην περιφέρειαν ἐπὶ τοῦ ἰδίου κύκλου κινήσῃ, τότε παροδεύει τοῦ ζωδιακοῦ τὸ τεταρτημόριον, τὸ ἀπὸ ἰσημερίας φθινοπωρινῆς μέχρι τροπῆς χειμερινῆς. Ἐπεὶ οὖν ἄνισα περιφερείαι τοῦ ἡλιακοῦ κύκλου ὑπὸ ἴσας περιφερείας τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ὑποπεπτώσασιν, ἀνάγκη ἀνίσους γίνεσθαι τοὺς ἀπὸ τῶν τροπῶν μέχρι τῶν ἰσημεριῶν χρόνους· καὶ μέγιστον μὲν τὸν ἀπὸ ἰσημερίας ἐαρινῆς μέχρι τροπῆς θερινῆς, ἐλάχιστον δὲ τὸν ἀπὸ ἰσημερίας φθινοπωρινῆς μέχρι τροπῆς χειμερινῆς. Ὁ μὲν οὖν ἥλιος διὰ παντὸς ἰσοταχῶς κινεῖται. Διὰ δὲ τὴν ἐκκεντρότητα τῆς ἡλιακῆς σφαίρας ἐν ἀνίσου χρόνοις διαπορεύεται τὰ τοῦ ζωδιακοῦ τεταρτημόρια. Διὰ δὲ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καὶ τὰ ἴσα ζώδια ἐν ἀνίσου χρόνοις διαπορεύεται ὁ ἥλιος. Ἐάν γὰρ ἀπὸ τῶν περὰ τῶν τῶν δωδεκατημεριῶν ἐπὶ τὸ κέντρον τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ἐπιείξωμεν εὐθείας, καθάπερ ὑπογράφεται, ἔσται ὁ μὲν τῶν ζωδίων κύκλος εἰς ἑβ' μέρη ἴσα διηρημένος, ὁ δὲ τοῦ ἡλίου κύκλος διὰ τὴν ἐκκεντρότητα εἰς ἑβ' μέρη ἄνισα διηρημένος· καὶ μέγιστη μὲν περιφέρεια ἢ ὑποπεπτωκυῖα ὑπὸ τοὺς Διδύμους, ἐλαχίστη δὲ ἢ ὑποπεπτωκυῖα ὑπὸ τὸν Τοξότην.

Δι' ἡλιακίαν ἐν πλείστῳ μὲν χρόνῳ διαπορεύεται ὁ ἥλιος τοὺς Διδύμους, ἐν ἐλαχίστῳ δὲ χρόνῳ τὸν Τοξότην, αὐτὸς μὲν διὰ παντὸς ἰσοταχῶς κινούμενος, ἐπὶ δὲ τὴν ἐκκεντρότητα εἰς ἄνισα μέρη διαιρούμενου τοῦ ἡλιακοῦ κύκλου, συμβαίνει καὶ τοὺς χρόνους ἀνίσους εἶναι τῶν ζωδίων.

Τῆς δὲ πρὸς ἄλλα τάξεως (9) καὶ θέσεως τῶν ἁ
 εἰς ζῳδίων διαφοραὶ εἰσι τέσσαρες. Ἄ μὲν γὰρ αὐτῶν
 λέγεται κατὰ διάμετρον, ἃ δὲ κατὰ τρίγωνον, ἃ δὲ
 κατὰ τετρίγωνον, ἃ δὲ κατὰ συζυγίαν, ὑπὸ τινῶν δὲ
 ἀντισυζυγίαν.

Κατὰ διάμετρον μὲν οὖν εἰσι ζῳδία τὰ κατὰ τὴν
 αὐτὴν διάμετρον κείμενα. Ἔστι δὲ τάδε, Κριός,
 Ζυγός, Ταῦρος, Σκορπίος, Δίδυμοι, Τοξότης, Καρ-
 κίνος, Αἰγώκερος, Λέων, Ὑδροχόος, Παρθένος, Ἰχθύες.
 Συμβέβηκε δὲ τοῦτοις, ὅταν τὸ ἕτερον αὐτῶν ἀνα-
 τέλλῃ, τὸ κατὰ διάμετρον δύνειν, καὶ τοῦναντίον. Ὁ
 δὲ λόγος ἐπὶ τῶν δωδεκατημορίων, καὶ οὐκ ἐπὶ τῶν
 κατῆστερισμένων ζῳδίων. Κριοῦ μὲν γὰρ ἀνατέλλ-
 λοντος, δύνει Ζυγός· Ταύρου δὲ ἀνατέλλοντος, δύνει Β
 Σκορπίος. Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τῶν
 κατὰ διάμετρον ζῳδίων. Λαμβάνεται δὲ τὰ κατὰ
 διάμετρον ὑπὸ τῶν Χαλδαίων καὶ πρὸς τὰς ἐν ταῖς
 γενέσεσι συμπαθείας. Δοκοῦσι γὰρ οἱ κατὰ διάμετρον
 γενόμενοι συμπάσχειν ἀλλήλοις, καὶ, ὡς ἂν εἴποι-
 ται, ἀντικείσθαι ἀλλήλοις. Καὶ τῶν ἀστέρων ἐποχαὶ
 ἐν τοῖς κατὰ διάμετρον ζῳδίοις κατὰ τὸν αὐτὸν και-
 ρὸν καὶ συνωφελοῦσι, καὶ συμβλάπτουσι τὰς γενέσεις
 κατὰ τὰς παραδεδομένας δυνάμεις τῶν ἀστέρων.

Κατὰ τρίγωνον δὲ ἐστὶ Κριός, Λέων, Τοξότης·
 Ταῦρος, Παρθένος, Αἰγώκερος· Δίδυμοι, Ζυγός,
 Ὑδροχόος· Καρκίνος, Σκορπίος, Ἰχθύες. Τὰ πάντα
 τρίγωνα ἰσόπλευρα τέτταρα. Ὑποτείνει δὲ ἡ τοῦ
 τρίγωνου πλευρὰ ὑπὸ ζῳδία μὲν τέτταρα, μοίρας C
 δὲ οἴ'.

Καλεῖται δὲ τὸ μὲν πρῶτον τρίγωνον τὸ ἀπὸ Κριοῦ
 βόρειον. Ἐάν γὰρ, τῆς σελήνης ἐν τινὶ τῶν τριῶν
 ζῳδίων ὑπαρχούσης, βορέας πνεύση, ἐπὶ πολλὰς
 ἡμέρας ἡ αὐτὴ διαμένει στάσις. Ὅθεν ἀπὸ ταύτης
 τῆς παρατηρήσεως ὀρμηθέντες οἱ ἀστρολόγοι προ-
 λέγουσι τὰς βορείας στάσεις. Ἐάν μὲν γὰρ, ἐν ἄλλῳ
 ζῳδίῳ τῆς σελήνης ὑπαρχούσης, βορεινὴ γένηται
 στάσις, εὐδιάλυτος γίνεται ὁ βορέας· ἐάν δὲ ἐν τινὶ
 τῶν ἀφωρισμένων ζῳδίων ἐν τῷ βορεινῷ τριγῶνῳ
 βορέας συμπνεύση, προλέγουσιν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας
 διαμένειν τὴν αὐτὴν σύστασιν. Τὸ δὲ ἐξῆς τρίγωνον
 τὸ ἀπὸ τοῦ ταύρου καλεῖται νότιον. Πάλιν γὰρ ἐάν,
 τῆς σελήνης ἐν τινὶ τῶν τριῶν ζῳδίων ὑπαρχούσης, D

(9) Τῆς δὲ πρὸς ἄλλα τάξεως. Quatuor habi-
 tudines, sive conspectus signorum explicat, qui
 vim aliquam in ματαιοεχγία genethliacorum sor-
 dita putantur. Primus est κατὰ διάμετρον, quæ sex
 signa subtendit, ut Aries, et Libra. Secundus κατὰ
 τρίγωνον, cuius latus quatuor signa subtendit, ut
 Aries, Leo, Sagittarius trigonum efficiunt. Tertius
 est κατὰ τετράγωνον, quadrantalibus, cuius latus
 gradibus 90, signis tribus subtenditur. Sic Aries,
 Cancer, Libra, Capricornus quadrangulum faciunt.
 Quartus est κατὰ συζυγίαν, atque hic duorum
 signorum est, quæ a punctis tropicis ex æquo re-
 moventur, ut Cancer, et Gemini : Capricornus, Sa-
 gittarius, quæ sunt βλέποντα Ptolemæi, et antisicia
 Julii Firmici. Hoc genus separationis a primis quatuor
 ab illis ponitur. Nam si proprie σχηματισμός non
 est, hoc est figuram in circulo integram non facit,

Quoad ordinem autem et situm, quem inter se
 duodecim signa habent, sunt eorum quatuor diffe-
 rentiæ. Eorum enim quædam diametraliter oppo-
 nuntur, quædam secundum triangulum distant,
 quædam secundum quadratum, quædam secundum
 combinationem, quam aliqui etiam oppositam com-
 binationem vocant.

Ea igitur signa diametraliter opposita dicuntur,
 quæ secundum eandem diametrum sunt posita.
 Sunt autem hæc : Aries, Libra, Taurus, Scorpius,
 Gemini, Sagittarius, Cancer, Capricornus, Leo,
 Aquarius, Virgo, Pisces. His autem contingit, cum
 alterutrum eorum oritur, occidere id quod est dia-
 metraliter oppositum, et contra. Hæc a nobis di-
 cuntur de dodecatemoriis, non de stelliferis signis.
 Ariete enim oriente, occidit Libra. Tauro vero
 oriente, occidit Scorpius; eadem ratio est reliquo-
 rum diametraliter oppositorum signorum. Acci-
 piuntur autem diametraliter opposita signa a Chal-
 dæis etiam ad mutuas compassionem in nativitati-
 bus. Videntur enim illi, qui in oppositis signis
 sunt nati, sibi invicem compati, et, ut dixerit a-
 quis, sibi invicem adversari. Et stellarum epochæ
 in signis diametraliter oppositis secundum idem
 tempus et una juvant, et una lædunt nativitates
 secundum traditas vires stellarum.

¶ Secundum triangulum autem posita signa sunt,
 Aries, Leo, Sagittarius : Taurus, Virgo, Capricor-
 nus : Gemini, Libra, Aquarius : Cancer, Scorpius,
 Pisces. Omnia triangula 5 æquilatera sunt qua-
 tuor : subtendit autem trianguli latus signa qua-
 tuor, gradus 120.

Vocatur autem primum triangulum boreale. Si
 enim luna in uno trium signorum primi trianguli
 posita, ventus boreas spiraverit : per dies multos ea-
 dem permanet constitutio. Unde astrologi, cum ab
 hæc observatione initium habeant, boreæ constitu-
 tiones prædicunt. Nam si in alio quodam signo
 luna constituta, exstiterit constitutio borealis, fa-
 cile boreas dissolvitur; at si una spiraverit boreas
 in uno eorum signorum, quæ in boreali triangulo
 continentur, prædicunt per dies multos eandem
 permanere constitutionem. Proximum triangulum,
 quod a Tauro incipit, nominatur australe. Contra
 enim, si in uno horum trium signorum luna con-

omino uno tantummodo latere constet, quod uni
 signo, vel tribus, vel quinque subtenditur. Habent
 tamen λόγον, nec sunt ἀσύνδετα signa, quæ se hoc
 modo respiciunt, ut auctor est Ptolem. lib. 1 *Tetrab.*
 Sed schematismus non est. Pro eo mathematici τὸ
 καθ' ἐξάγωνον σχῆμα substituunt, cuius latus signis
 duobus et gradibus sexaginta subtenditur. Vide
 præter citatos auctores, Manilium et Paulum Ale-
 xandrinum. Κατὰ συζυγίαν signa sunt, quæ ex
 eodem loco oriuntur, et in eodem occidunt : τα
 tamen ut ἐναλλάξ initia eorum ac termini proce-
 dant.

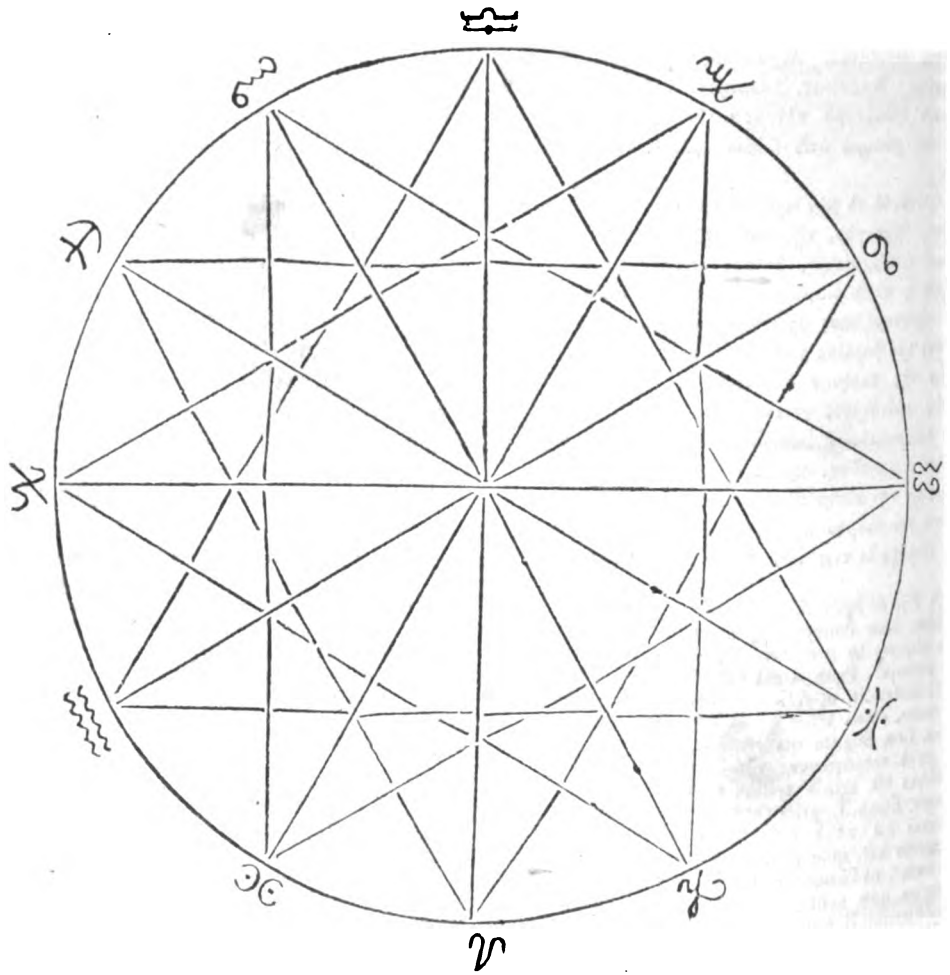
Porro schema illud, quod e manuscripto codice
 repræsentavimus, solos e diametro, et κατὰ τρί-
 γωνον aspectus exhibet : quadrantales, et hexago-
 nos non continet. Ideo nos alterum hoc loco subje-
 cimus, in quo schematismi quatuor apparent.

stituta auster flaverit, per dies multos eadem permanet constitutio. Proximum triangulum, quod a Geminis inchoatur, vocatur zephyricum similem ob causam. Postremum triangulum, quod a Cancro initium habet, dicitur subsolanum propter eandem causam.

Usurpantur autem etiam hæc triangula ad inveniendas compassionones, quæ in nativitatibus spectantur. Videntur enim, qui secundum idem triangulum nascuntur, sibi invicem compati : et stellarum constitutiones, quæ sunt in iisdem triangulis, simul et adjuvare et lædere nativitates. Nam compassionones fiunt tribus modis, secundum diametrum, secundum triangulum, secundum quadratum. Sed secundum aliam distantiam nulla fit compassio; atque consentaneum erat, ut ex signis maxime vicinis compassio fieret. Delatio enim et defluxus, qui fertur a propria vi singularum stellarum, debebat maxime concorporari, et commisceri cum vicinis signis. Ut enim triangula et quadrata inscribuntur circulo : sic etiam hexagonum, et octagonum, et dodecagonum. At secundum horum inscriptiones nulla fit compassio : tantum ea fit secundum prædictos modos, cum in hujusmodi distantis naturalis quædam sit compassio.

Α νότος πνεύση, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἢ αὐτὴ διαμείνεται. Τὸ δὲ ἐξῆς τρίγωνον τὸ ἀπὸ τῶν Διδύμων καλεῖται ζεφυρικὸν διὰ τὴν ὁμοίαν αἰτίαν· τὸ δὲ ἐπιπᾶσι τρίγωνον, τὸ ἀπὸ Καρκίνου, ἀφηλιωτικὸν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν.

Β Λαμβάνεται δὲ τὰ τρίγωνα καὶ πρὸς τὰς ἐν ταῖς γενέσεσι συμπάθειας. Δοκοῦσι γὰρ οἱ κατὰ τρίγωνον γεννώμενοι συμπθεῖν ἀλλήλους, καὶ αἱ τῶν ἀστέρων στάσεις αἱ ἐν τοῖς αὐτοῖς τριγώνοις καὶ συναρῶσιν, καὶ συμβλάπτειν ἅμα τὰς γενέσεις. Κατὰ γὰρ τρεῖς τρόπους αἱ συμπάθειαι γίνονται, κατὰ διάμετρον, κατὰ τρίγωνον, κατὰ τετράγωνον. Κατὰ ἄλλην ἢ διάστασιν οὐδεμία συμπάθεια γίνεται. Καίτοι εἰς ἕνα γον ἦν, ἐκ τῶν μάλιστα σύγγγυς συγκειμένων ζῳδίων συμπθεῖν γίνεσθαι. Ἡ γὰρ ἀποφορά καὶ ἐπιβροία, ἢ φερομένη ἀπὸ τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐκάστου τῶν ἀστέρων, ὠφελεῖ μάλιστα συναναχρωτίζεσθαι καὶ συνακιρνεῖσθαι τοῖς πλησιάζουσι ζῳδίοις. Ὅστερ γὰρ τὰ τρίγωνα καὶ τετράγωνα ἐγγράφεται εἰς τὸν κύκλον, οὕτω καὶ ἐξάγωνον, καὶ ὀκτάγωνον, καὶ δωδεκάγωνον. Ἄλλὰ κατὰ μὲν τὰς τούτων ἐγγραφὰς οὐδεμία γίνεται συμπάθεια· κατὰ δὲ τοὺς προειρημένους τρόπους μόνον, φυσικῆς τινος ὑπαρχούσης ἐν ταῖς τοιαύταις ἀποστάσεσι συμπάθειας.

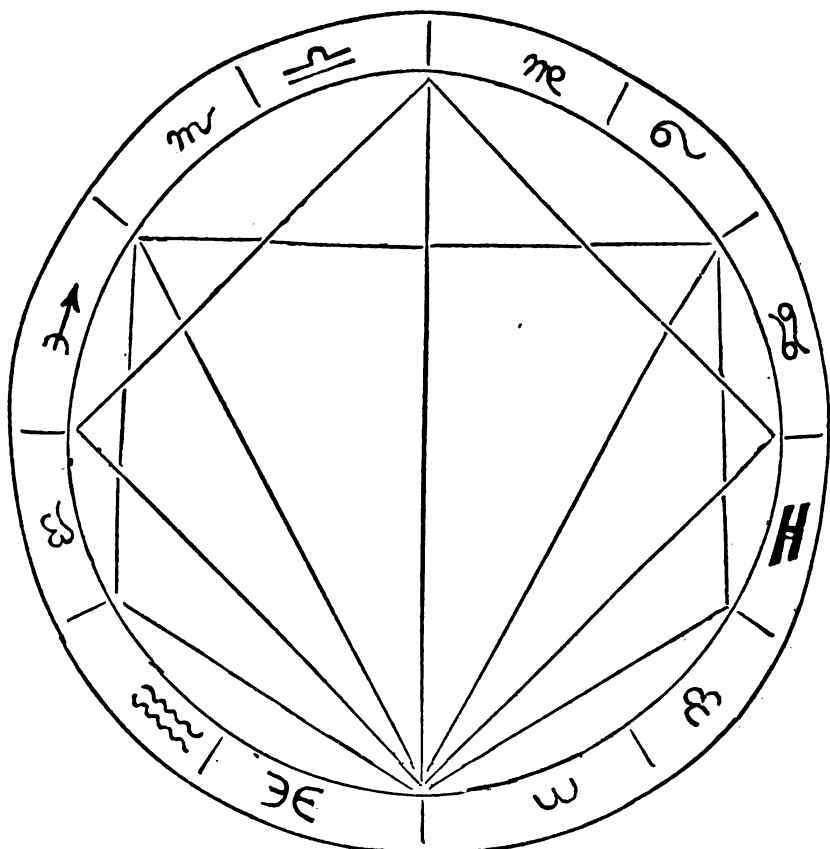
Κατὰ τετράγωνον δὲ ἐστὶ· Κριὸς, Καρκίνος, Ζυγός, Αἰγόκερω· Ταῦρος, Λέων, Σκορπίος, Ὑδροχόος· Δίδυμοι, Παρθένος, Τοξότης, Ἰχθύες. Τὰ πάντα τετράγωνα τρία. Ὑποτείνει δὲ ἡ τοῦ τετραγώνου πλευρὰ ὑπὸ ζῳδία μὲν τρία, μοίρας δὲ 4'. Καλεῖται μὲν τὸ πρῶτον τετράγωνον τὸ ἀπὸ τοῦ Κριοῦ, ἐν ᾧ αἱ ὥραι ἄρχονται, ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον, χειμῶν· τὸ δεύτερον τετράγωνον τὸ ἀπὸ τοῦ Ταύρου, ἐν ᾧ αἱ ὥραι τὸν μέσον ἔχουσι χρόνον, ἔαρος, θέρους, φθινοπώρου, χειμῶνος· τὸ δὲ τρίτον τετράγωνον τὸ ἀπὸ τῶν Διδύμων, ἐν ᾧ αἱ ὥραι λήγουσι κατὰ τοὺς χρόνους. Λαμβάνεται δὲ τὸ τετράγωνον ἐν, καθάπερ¹² εἴρηται, καὶ πρὸς τὰς ἐν ταῖς γενέσεσι συμπασθείας.

Ἐτι δὲ ἡ τῶν τετραγώνων ἔκθεσις, καὶ πρὸς τινα ἄλλην χρεῖαν λαμβάνεται ὑπὸ τινων. Τοῦ γὰρ ἐνὸς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τετραγώνου δύνοντος, τὸ ἐξῆς ὑπελάμβανον μεσουρανεῖν ἐν τῷ ὑπὲρ γῆν ἡμισφαίριον· οἶον, Αἰγόκερω δύνοντος, μεσουρανεῖν Κριόν, ἀνατέλλειν δὲ Καρκίνον, καὶ μεσουρανεῖν δὲ ὑπὸ γῆν Ζυγόν. Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τετραγώνων ἐστὶ. Τὸ δὲ τοιοῦτον παράγγελμα ἐπὶ μὲν τοῦ ἐνὸς τετραγώνου, τοῦ τὰς τροπὰς καὶ τὰς ἰσημερίας περιέχοντος, κατὰ τὸ ἄλοσχερὲς λεγόμενον συμφωνήσει πρὸς τὸ φαινόμενον· πρὸς δὲ τὴν ἐν τῷ ὄλῳ ἀκρίθειαν διαφωνεῖ. Αἰγόκερω γὰρ τῆς πρώτης μοίρας δυνούσης, Κριοῦ πρώτη μοῖρα μεσουρανήσει· Καρκίνος δὲ πρώτη μοῖρα ἀνατέλλει· Ζυγὸς δὲ πρώτη μοῖρα ὑπὸ γῆν μεσουρανήσει. Τότε γὰρ ὁ διὰ μέσων πῶν ζωδίων κύκλος εἰς τέσσαρα μέρη ἴσα διαιρεῖται· ὅσοι τῶν κολούρων κύκλων· ὥστε ἴσον εἶναι τὸ ἀπὸ τῆς μεσουρανήσεως πρὸς ἀνατολὴν καὶ δύσιν τοῦ ζωδιακοῦ διάστημα· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν γίνεται ζωδίων τριῶν. Ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς στάσεσι τοῦ τετραγώνου τούτου καὶ τῶν λοιπῶν οὐ συμβαίνει εἰς ὄ μέρη ἴσα διαιρεῖσθαι τὸν ζωδιακὸν κύκλον. Διὰ δὲ τοῦτο οὐκ ἐστὶ διὰ παντὸς ἴσον τὸ ἀπὸ τῆς μεσουρανήσεως πρὸς ἀνατολὴν καὶ πρὸς τὴν δύσιν διάστημα, ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου λαμβανομένων τῶν διαστημάτων. Κατὰ μὲν γὰρ παράλληλον κύκλον, ἴσον ἐστὶ διὰ παντὸς τὸ ἀπὸ τῆς μεσουρανήσεως πρὸς ἀνατολὴν καὶ πρὸς τὴν δύσιν διάστημα. Ὅθεν καὶ τῷ ἡλίῳ φερόμενον καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ κύκλων παραλλήλων, ἴσον εἶναι συμβαίνει τὸν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς μεσουρανήσεως δρόμον τοῦ ἀπὸ τῆς μεσουρανήσεως μέχρι δύσεως. Ἐπὶ δὲ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου λαμβανομένων τῶν διαστημάτων, ἄνισον εἶναι συμβέβηκε τὸ ἀπὸ τῆς μεσουρανήσεως μέχρι τῆς ἀνατολῆς διάστημα τῷ ἀπὸ τῆς μεσουρανήσεως μέχρι τῆς δύσεως διὰ τὴν λοξότητα τοῦ ζωδιακοῦ. Καὶ ἐστὶν ὅτε τῶν ἐξ ζωδίων τῶν διὰ παντὸς ὑπὲρ γῆν ὄντων τρία μὲν καὶ ἡμισυ ἀπὸ τῆς μεσουρανήσεως πρὸς ἀνατολὴν ἀπολαμβάνεται, δύο δὲ καὶ ἡμισυ πρὸς δύσιν.

¹² γρ. δὲ τετράγωνα καθάπερ.

A Ἰ Secundum quadratum posita signa sunt hæc : Aries, Cancer, Libra, Capricornus : Taurus, Leo, Scorpius, Aquarius : Gemini, Virgo, Sagittarius, Pisces. Omnia quadrata sunt tria. Subtendit autem latus quadrati signa tria, gradus 90. Vocatur primum quadratum, quadratum ab Ariete inceptum, in quo horæ seu quatuor partes anni incipiunt, ver, æstas, autumnus, hiems ; secundum quadratum nominatur quadratum a Tauro inchoatum, in quo horæ habent medium tempus veris, æstatis, autumnus, hiemis ; tertium quadratum dicitur quadratum a Geminis inceptum, in quo horæ secundum tempora desinunt. Usurpatur autem usum idemque quadratum, ut dictum est, etiam ad inveniendas compassionones, quæ in nativitatibus spectantur.

B Ἰ Præterea quadratorum doctrinæ etiam ad alium quemdam usum a quibusdam accipitur. Nam uno eorundem signorum, quæ sunt in eodem quadrato, occidente, proximum putabunt tenere medium cæli in superiore hemisphærio. Ut Capricorno occidente, tenere medium cæli Arietem, oriri Cancrum, tenere imum cæli Libram. Eadem est ratio in reliquis quadratis. Hoc præceptum cum integre dicitur, tantum in uno quadrato, quod in se continet puncta solstitialia et æquinoccialia, congruet cum eo quod apparet : at dissentit si totum hoc quadratum subtiliter consideretur. Capricorni enim primo gradu occidente, Arietis primus gradus medium cæli tenebit : Cancer suo primo gradu oriatur : Libra vero suo primo gradu imum cæli occupabit. Tunc enim ecliptica in quatuor partes æquales dividitur a coluris circulis : ut intervallum zodiaci, quod est a medio cæli ad ortum, sit æquale intervallum zodiaci, quod est a medio cæli ad occasum ; utrumque enim horum intervallorum tria continet signa. At in reliquis statibus hujus quadrati, et aliorum quadratorum non contingit in quatuor partes æquales zodiacum circum dividere. Ac propterea intervallum a medio cæli ad ortum non semper est æquale intervallum a medio cæli ad occasum, cum hæc intervalla, seu arcus, in zodiaco sumuntur. At si hæc intervalla in parallelo aliquo circulo sumuntur, semper id quod est a medio cæli ad ortum est æquale ei, quod est a medio cæli ad occasum. Unde sit ut, cum sol quotidie in parallelis circulis feratur, habeat cursum, qui est ab ortu ad medium cæli, æqualem ei cursui qui est a medio cæli usque ad occasum. Cum vero in zodiaco hæc intervalla sumuntur, contingit ut id intervallum, quod est a medio cæli ad ortum, sit inæquale ei intervallum, quod est a medio cæli ad occasum, idque propter obliquitatem zodiaci, ac interdum ex illis sex signis, quæ semper sunt supra horizontem, tria, et dimidium a medio cæli versus ortum intercipiuntur, duo et dimidium versus occasum.

Jam propter climatum differentias etiam in partes magis inæquales dividitur zodiacus a meridiano, et interdum de 180 gradibus, qui semper sunt supra horizontem, 120 gradus a medio cœli versus ortum intercipiuntur: 60 vero gradus versus occasum, et contra. Cum igitur in divisione zodiaci talis sit varietas, omnino manifestum sit erratum. Cum enim Aquarius oritur, non tenet medium cœli Taurus, sed toto signo a medio cœli aberit interdum etiam longius. Neque imum cœli habebit Scorpius: sed idem a meridiano integro signo distabit, interdum etiam longius. Itaque hæc secundum quosdam quadratorum doctrina omnino est falsa.

Secundum combinationem posita signa ea dicuntur, quæ ex eodem loco oriuntur, et in eundem locum occidunt. Hæc autem sunt, quæ inter eosdem sita sunt parallelos circulos. Veteres quidem combinationes signorum sic exponebant: Cancrum docuerunt nullam habere combinationem cum alio signo: sed et oriri maxime borealem, et occidere maxime borealem, cum in tali aliquo argumento probabili acquiescerent. Cum enim æstiva solstitia fiunt in Cancro, et in æstivis solstitiis sol maxime borealis fiat, ob hoc putarunt maxime borealem oriri Cancrum, similiter et occidere. Eadem autem ratio est etiam in Capricorno. Etenim hunc putabant maxime australem oriri, et cum nullo alio signo combinationem habere. Cum enim hiberna

¹⁴ f περιλαμβ.

Α Ηδη δὲ παρὰ τὰς τῶν κλιμάτων διαφορὰς καὶ εἰς ἀνισώτερα μέρη διαιρεῖται ὑπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ κύκλου. Καὶ ἔστιν ὅτε τῶν ρπ μοιρῶν τῶν διὰ παντὸς ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ὑπαρχουσῶν ρ' μὲν καὶ κ' μοῖραι ἀπὸ τῆς μεσουρανήσεως πρὸς ἀνατολὴν ἀπολαμβάνονται, ε' δὲ πρὸς δύσιν, καὶ τούναντιον. Τοιαύτη οὖν οὐσῆς τῆς παραλλαγῆς ἐν τῇ διαιρέσει τοῦ ἡμικυκλιοῦ κύκλου, ἐκδηλον ὀλοσχερῶς γίνεται τὸ ἀμείρημα. Ὑδροχόου γὰρ ἀνατέλλοντος, οὐ μεσουρανεῖ Ταῦρος, ἀλλ' ἀφέξει ζῳδιον ὅλον ἀπὸ τῆς μεσουρανήσεως· ἔστι δὲ ὅτε καὶ πλείον. Οὐδὲ ὑπὸ γῆν μεσουρανήσει Σκορπιός· ἀλλὰ ζῳδιον ὅλον ἀφέξει ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ· ἔστι δὲ ὅτε καὶ πλείον. Ὅστε καθέως τῆν τῶν τετραγώνων ἐκθεσιν διημερησθεῖσθαι.

Β Κατὰ συζυγίαν δὲ λέγεται ζῳδία τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἀνατέλλοντα, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον δύοντα. Ταῦτα δὲ ἐστὶ τὰ ὑπὸ τῶν αὐτῶν παραλλήλων περιλαμβανόμενα ¹⁴ κύκλων. Οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι τὰς συζυγίας ἀπεφάνοντο οὕτως· Καρκίνον μὲν ἐξετίθειντο μηδεμίαν ἔχειν συζυγίαν πρὸς ἄλλο ζῳδιον· ἀλλὰ καὶ ἀνατέλλειν βορειότατον, καὶ δύνειν βορειότατον, τοιοῦται τινὶ πιθανῶς προσαναπαυόμενοι. Ἐπεὶ γὰρ αἱ θερινὰ τροπαῖα γίνονται ἐν Καρκίνῳ, ἐν δὲ ταῖς θεριναῖς τροπαῖς βορειότατος γίνεται ὁ ἥλιος, διὰ τοῦτο ὑπέλαβον βορειότατον ἀνατέλλειν τὸν Καρκίνον· ὁμοίως δὲ καὶ δύνειν. Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ ἀρκτου. Καὶ γὰρ τοῦτον ὑπέλαμβανον νοτιότατον ἀνατέλλειν, καὶ πρὸς μηδὲν ἕτερον ζῳδιον συζυγίαν ἔχειν. Ἐπεὶ γὰρ αἱ τροπαῖαι χειμεριναὶ γίνονται ἐν

Αιγόκερως, ἐν δὲ ταῖς χειμεριναῖς τροπαῖς νοτιώτατος γίνεται ὁ ἥλιος· διὰ τοῦτο ὑπελάμβανον νοτιώτατον ἀνατέλλειν τὸν Αἰγόκερων, καὶ μὴδὲν ἄλλο ζῶδιον ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἀνατέλλειν καὶ δύνειν Αἰγόκερω. Τὰς δὲ λοιπὰς συζυγίας ἐξετίθεντο οὕτως· Διδύμοις Λέοντα, Ταύρω Παρθένον, Κριῖν Ζυγὸν, Ἰχθύσι Σκορπίον, Ἰδρόχῳ Τοξότῃ. Τὴν δὲ τοιαύτην ἐκθεσιν παντελῶς διημαρτημένην εἶναι συμβέβηκεν. Οὕτε γὰρ ἐν ὅλῳ τῷ Καρκίνῳ τροπαὶ γίνονται· ἀλλ' ἔστιν ἐν εἰ σημείον λόγῳ θεωρητὸν, ἐφ' οὗ γενόμενος ὁ ἥλιος τὴν τροπὴν ποιεῖται. Ἐν γὰρ στιγματικῷ χρόνῳ αἱ τροπαὶ γίνονται. Τὸ δὲ ὅλον δωδεκατημόριον τοῦ Καρκίνου ὁμοίως κεῖται τοῖς Διδύμοις, καὶ ἐκότερον αὐτῶν ἴσον ἀπέχει ἀπὸ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ σημείου. Δι' ἣν αἰτίαν καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν ἴσα ἐστὶν ἐν Διδύμοις καὶ ἐν Καρκίνῳ· καὶ ἐν τοῖς ὠροσκοπεῖσι αἱ ὑπὸ τῶν γωνιῶν γραφόμεναι γραμμαὶ ἴσον ἀπέχουσι τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ σημείου (10) καὶ ἐν Καρκίνῳ καὶ ἐν Διδύμοις. Ἐξ ἴσου γὰρ κείνται πρὸς τὸ θερινὸν σημείον τὰ δύο δωδεκατημέρια. Ὅθεν καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν παραλλήλων ἐμπεριλαμβάνεται κύκλων, διὰ τε τοῦτο ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἀνατέλλουσι Δίδυμοι, Καρκίνος, ὁμοίως τε δύνουσι ἐν τὸν αὐτὸν τόπον.

Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ Αἰγόκερω. Οὕτε γὰρ οὗτός ἐστι νοτιώτατος· ἀλλ' ἐν τῷ σημείον λόγῳ θεωρητὸν· ὁ κοινὸν ἐστὶ τῆς τε τοῦ Τοξότου τελευτῆς καὶ τῆς τοῦ Αἰγόκερω ἀρχῆς. Διὰ ἐξ ἴσου κείνται τῷ τοξότῃ, καὶ τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν ἔχει ἀπὸ τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ σημείου. Ὅθεν καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν τὰ αὐτὰ ἐστὶν ἐν τῷ Τοξότῃ καὶ ἐν τῷ Αἰγόκερω, καὶ τὸ ἄκρον τοῦ γνώμονος ἐν τοῖς ὠρολογίσι τὰς αὐτὰς γράφει γραμμάς, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν παραλλήλων ἐμπεριλαμβάνεται κύκλων τὰ δύο δωδεκατημέρια τοῦ Τοξότου τε καὶ Αἰγόκερω· καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἀνατέλλει, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον δύνει Τοξότης καὶ Αἰγόκερος.

Ὅμοίως δὲ καὶ τὰς λοιπὰς συζυγίας διημαρτημένες εἶναι συμβέβηκεν. Ἐκδηλότατον δὲ γίνεται ἐμάρτημα περὶ τὴν συζυγίαν τοῦ Κριοῦ. Ἀποφαίνονται γὰρ κατὰ συζυγίαν Κριὸν, Ζυγὸν, ὡς τούτων τῶν ζωδίων ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἀνατέλλοντων, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον δυνόντων. Ἄλλ' ὁ μὲν Κριὸς βόρειος ἀνατέλλει, καὶ δύνει· ἐκ τοῦ γὰρ ἰσημερινοῦ κύκλου πρὸς ἄρκτους κείνται· ὁ δὲ Ζυγὸς νότιος ἀνατέλλει· ἐκ γὰρ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου πρὸς μεσημβρίαν κείνται. Πῶς οὖν δύναται Κριὸς Ζυγῷ κατὰ συζυγίαν εἶναι; ἐκ διαφορῶν γὰρ τόπων ἀνατέλλουσι, ὁμοίως δὲ καὶ δύνουσι. Οὐ δύναται δὲ ταῦτα τὰ ζῶδια ὑπὸ τῶν αὐτῶν παραλλήλων περιέχεσθαι κύκλων. Ὅμοίως δὲ οὐδὲ αἱ λοιπαὶ συζυγαὶ συμφωνοῦσιν. Ἠγνοήσασιν οὖν τὰ περὶ τὰς πρώτας μοίρας συμβεβηκότα τοῖς κατὰ συζυγίας ζωδίοις περὶ ὅλα τὰ ζῶδια ἐκθέμενοι. Πολλῷ γὰρ μᾶλλον ἔδει τὰ ὅλοις ¹¹ τοῖς δωδεκατημο-

solstitia fiunt in Capricorno, in solstitiis vero hi-
bernis maxime australis sol fiat : ob hoc putabant
maxime australem oriri Capricornum, et nullum
aliud signum ex eodem loco oriri, et in eundem
locum occidere cum Capricorno. Reliquas combi-
nationes sic exponebant, attribuentes Geminis Leo-
nem, Tauro Virginem, Arieti Libram, Piscibus
Scorpium, Aquario Sagittarium. At talem exposi-
tionem omnino esse erroneam contingit. Neque
enim in toto Cancro solstitia fiunt : sed est unum
quoddam signum ratione percipiendum, in quo sol
positus solstitium efficit. In momento enim tempo-
ris conversiones, sive solstitia fiunt : at totum
signum Cancri positione simile est Geminis, et
utrumque eorum æqualiter distat ab æstivo puncto
solstitiali : ob quam causam etiam magnitudines
dierum et noctium æquales sunt in Geminis et in
Cancro : et in instrumentis horariis lineæ a gno-
monibus descriptæ æqualiter distant ab æstivo
puncto solstitiali, cum in Cancro, tum in Geminis.
Nara ad æstivum hoc punctum æqualem situm ha-
bent hæc duo signa. Unde etiam inter eosdem 7 cir-
culos parallelos sunt sita : et ob hoc ex eodem loco
oriuntur Gemini, Cancer, similiter et occidunt in
eundem locum.

Eadem est ratio etiam in Capricorno. Neque enim
hic est maxime australis, sed unum aliquod pun-
ctum ratione percipiendum, quod commune est et
fini Sagittarii, et principio Capricorni : quam ob
causam similem situm habet cum Sagittario et
eamdem habet distantiam ab hierno puncto scl-
stitiali. Unde etiam magnitudines dierum et no-
ctium eædem sunt in Sagittario et Capricorno :
et extremitas gnomonis in instrumentis horariis
easdem describit lineas, et inter eosdem parallelos
circulos sita sunt hæc duo dodecatemoria cum
Sagittarii, tum Capricorni : atque ob hoc ex eo-
dem loco oriuntur, et in eundem locum occidunt
Sagittarius, et Capricornus.

Similiter vero et reliquas combinationes erro-
neas esse contingit. Manifestissimus enim fit error
in combinatione Arietis. Affirmant enim combina-
tionem inter se habere Arietem, et Libram, quasi
hæc signa ex eodem loco orientur, et in eundem
locum occident. Atqui Aries quidem borealis
oritur, et occidit, nam ab æquinociali versus
boream situs est. Libra vero australis oritur, et
occidit, ab æquinociali enim versus meridiem est
sita. Quomodo igitur Aries cum Libra potest ha-
bere combinationem? hæc enim signa ex diversis
locis orientur, et similiter in diversa loca occi-
dunt. Nec possunt hæc signa ab iisdem parallelis
comprehendi. Similiter neque reliquæ combina-
tiones bene se habent. Non enim animadvertunt
veteres, se ea, quæ tantum circa primas partes
eorum signis combinatoriis contigerunt, totis

¹¹ γρ. ὅλα.

(11) Abest vox σημείου a veteribus.

signis tribuere. Multo enim magis oportuisset **Α** ρίους συμβεθηκότα εις αναγραφην και παραρη-
 ea, quæ totis signis acciderunt, ad doctrinam et **ματα** αγαγεῖν.
 præcepta referre.

Sunt igitur secundum veritatem sex combinatio-
 nes : Gemini Cancro, Taurus Leoni, Aries Vir-
 gini, Pisces Librae, Aquarius Scorpio, Capricornus
 Sagittario. Hæc enim et ex eodem loco oriuntur,
 et in eundem locum occidunt, et ab iisdem paral-
 lelis comprehenduntur, et similem situm habent
 ad solstitialia puncta. In his enim magnitudines
 dierum et noctium æquales sunt, et extremitates
 gnomonum in instrumentis horariis easdem lineas
 describunt.

CAPUT II.

De signis quæ stellis sunt insignita, seu de **B**
constellationibus.

Constellata astra in tres partes dividuntur. Eo-
 rum enim quædam in zodiaco circulo sunt sita,
 quædam dicuntur borealia, quædam vocantur au-
 stralia.

Quæ igitur in zodiaco ponuntur, ea sunt duode-
 cim signa, quorum appellationes antea diximus.
 In duodecim autem signis quædam stellæ dignæ
 habitæ sunt propriis appellationibus, idque propter
 significationes quas habent. Nam in dorso Tauri
 positæ stellæ numero sex vocantur pleiades.

In fronte Tauri positæ stellæ numero quinque
 nominantur hyades ; quæ stella præcedit pedes
 Geminorum, vocatur propus ; quæ vero in Cancro **C**
 nebulosæ stellarum congregationi similes sunt,
 vocantur præsepe ; duæ stellæ præsepi vicinæ vo-
 cantur asini ; stella lucida, quæ est in corde Leonis
 sita, cognominis illi loco, in quo posita est, cor
 Leonis appellatur, ab aliquibus basiliscus, seu
 regulum nominatur ; eo quod hi qui circa hunc
 locum nascuntur, regiam videantur habere nativi-
 tatem.

At stella splendida, quæ in sinistra manu Virginis
 ponitur, spica vocatur : at ea stellula, quæ apud
 dextram Virginis alam ponitur, vindemiator appel-
 latur, quatuor stellæ, quæ in extrema dextra manu
 Aquarii sunt sitæ, nominantur urna.

Stellæ quæ ab extremis partibus Piscium con-
 tinuo sunt positæ, appellantur lineæ. Sunt autem
 in australi linea stellæ novem, in borea linea stellæ
 quinque, stella vero splendida, quæ in extrema
 linea ponitur, nodus appellatur.

Borealia vero signa sunt, quæ extra zodiacum
 circulum versus Ursas sita sunt. Et sunt hæc :

¹⁰ γρ. κατεστηριγμένων.

(11) *Βόρεια δέ ἐστιν.* Asterismos, stellasve bo-
 reales, vel australes, percenset ratione zodiaci cir-
 culi, non æquinoctialis, ex quo confirmari potest,
 quod contra Scaligerum docuimus libro III, ante

Εἰσὶν οὖν κατ' ἀλφβητιαν συζύγῃαι ἕξ ἄλλη-
 Καρκίνῳ, Ταύρος Λέοντι, Κριδὸς Παρθένῳ, Ἰγέ-
 Ζυγῷ, Ὑδροχόος Σκορπιῷ, Αἰγόκερος Τόξῃ·
 ταῦτα γὰρ καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἀνατέλλει, καὶ ἐξ
 τὸν αὐτὸν τόπον δύνει, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐπι-
 λαμβάνεται παραλλήλων κύκλων, καὶ ἐξ ἰσου κί-
 πρὸς τὰ τροπικὰ σημεῖα. Ἐν τούτοις γὰρ τὰ μετῆ-
 τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν ἴσα, καὶ τὰ ἀκρι-
 γνωμόνων ἐν τοῖς ὥρολογίοις τὰς αὐτὰς γρά-
 γραμμάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ τῶν κατηστερισμένων ¹⁰ ζωδίων.

Τὰ κατηστερισμένα ἄστρα διαιρεῖται εἰς μῆ-
 τρία. Ἄ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ κύκ-
 κεῖται· ἂ δὲ λέγεται βόρεια· ἂ δὲ προσαγορεύε-
 νότια.

Τὰ μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου κείμενα
 τὰ δώδεκα ζώδια, ὧν τὰς ὀνομασίας προσηφάται.
 Καὶ ἐν τοῖς δώδεκα ζωδίοις τινὲς ἀστέρες, ἃς τὶς
 ἐπ' αὐτοῖς γινόμενας ἐπισημασίας, ἰδίας προσηφίας
 ἤξιωμένοι εἰσὶν. Οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ Ταύρου ἐπὶ τῷ
 κότῳ αὐτοῦ κείμενοι ἀστέρες τὸν ἀριθμὸν ἕξ, καλῶν-
 ται πλειάδες.

Οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ βουκράνου τοῦ Ταύρου κείμενοι ἀπὸ-
 ρες τὸν ἀριθμὸν πέντε, καλοῦνται ὕαδες· ὁ δὲ πρ-
 ἡγούμενος τῶν ποδῶν τῶν Διδύμων ἀστὴρ, προσση-
 ρεῖται πρόπος· οἱ δὲ ἐν τῷ Καρκίνῳ νεφέλαι-
 συστροφῇ εὐκίστες, καλοῦνται φάνη· οἱ δὲ τριεὶ
 αὐτῆς δύο ἀστέρες κείμενοι, ὄνοι προσαγορεύονται.
 Ὁ δὲ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Λέοντος κείμενος ἀστὴρ λα-
 πρὸς, ὀμνυμῶς τῷ τόπῳ, ἐφ' ᾧ κεῖται, καρδία λέ-
 τος προσαγορεύεται, ὑπὸ δὲ τινῶν βασιλικὸς κεί-
 ται· ὅτι δοκοῦσιν οἱ περὶ τὸν τόπον τοῦτον γεννώ-
 νοι βασιλικὸν ἔχειν τὸ γενέθλιον.

Ὁ δὲ ἐν ἄκρῳ τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τῆς Παρθένου
 κείμενος λαμπρὸς ἀστὴρ, στάχυς προσαγορεύεται· ὁ
 δὲ παρὰ τὴν δεξιάν τῆς Παρθένου πτέρυγα κείμενος
 ἀστερίσκος, προσηφύεται ὀνομάζεται· οἱ δὲ ἐν ἄκρῳ
 τῇ δεξιᾷ χειρὶ κείμενοι τοῦ Ὑδροχόου τέσσαρες ἀστέ-
 ρες, κάλπεις καλοῦνται.

Οἱ δὲ ἀπὸ τῶν οὐραίων μερῶν τῶν ἰχθύων κει-
 τὸ ἕξῃς κείμενοι ἀστέρες, λίνοι προσαγορεύονται. Εἰς
 δὲ ἐν μὲν τῷ νοτίῳ λίνω ἀστέρες ἑννέα, ἐν δὲ τῷ
 βορείῳ λίνω ἀστέρες πέντε. Ὁ δὲ ἐν ἄκρῳ τῷ λί-
 κείμενος λαμπρὸς ἀστὴρ, σύνδεσμος προσαγορεύε-
 ται.

Βόρεια δέ ἐστιν (11), ὅσα τοῦ τῶν ζωδίων κύκ-
 πρὸς ἀρκτους κεῖται. Ἔστι δὲ τάδε· ἡ μεγάλη ἄρ-

Ptolemæi tempora, astronomos in stellarum latitu-
 dinibus designandis non solum æquinoctialis cir-
 culi, sed etiam zodiaci rationem duxisse.

κτος, ἡ μικρὰ, Δράκων ὁ διὰ τῶν ἀρκτων, Ἄρκτο-
φύλαξ, Στέφανος, Ἐγγόνασιν, Ὀφιοῦχος, Ὀφίς,
Λύρα, Ὄρνις, Ὀϊστός, Ἄετός, Δελφίς, προτομή ἵπ-
που, καθ' Ἴππαρχον ἵππος, Κηφεύς, Κασσιόπεια,
Ἄνδρομέδα, Περσεύς, Ἡνίοχος, Δελτωτὼν, καὶ ὁ ὕστε-
ρον κατηστερισμένος ὑπὸ Καλλιμάχου Βερνίκης
πλόκαμος.

Πάλιν δὲ καὶ ἐν τούτοις ἀστέρες τινὲς ἰδίας ἔχουσι
προσηγορίας διὰ τὰς ὁλοσχερεῖς ἐπ' αὐτοῖς γινόμε-
νας ἐπισημασίας. Ὁ μὲν γὰρ ἀνὰ μέσον τῶν σκε-
λῶν τοῦ Ἄρκτοφύλακος κείμενος ἀστὴρ ἐπίσημος,
Ἄρκτουρος ὀνομάζεται· ὁ δὲ παρὰ τὴν Λύραν κεί-
μενος λαμπρὸς ἀστὴρ, ὁμωνύμως ὄλω τῷ ζωδίῳ Λύρα
προσαγορεύεται· οἱ δὲ ἐν ἄκρῳ τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ
τοῦ Περσεύς κείμενοι ἀστέρες Γοργόνων καλοῦν-
ται· οἱ δὲ ἐν ἄκρῳ τῇ δεξιᾷ χειρὶ τοῦ Περσεύς κεί-
μενοι ἀστερίσκοι πυκνοὶ καὶ μικροὶ, εἰς τὴν Ἄρπην
καταστερίζονται· ὁ δὲ ἐν τῷ εὐωνύμῳ ὠμῷ τοῦ
Ἡνίοχου κείμενος λαμπρὸς ἀστὴρ, Αἰξ προσαγορεύε-
ται· οἱ δὲ ἐν ἄκρῳ τοῦ αὐτοῦ χειρὶ κείμενοι ἀστερί-
σκοι δύο, Ἐριφοὶ καλοῦνται.

Νότια δὲ ἐστὶν, ὅσα τοῦ τῶν ζωδίων κύκλου πρὸς
μεσημβρίαν κίτται. Ἔστι δὲ τάδε· Ὀρίων, Κῶυν,
καὶ Προκύων, Λαγῶς, Ἄργῶς, Ὑδροσ, Κρατῆρ, Κό-
ραξ, Κένταυρος, Θηρίον, ἔ κρατεὶ ὁ Κένταυρος, καὶ
Θυριολόχος, ὃν κρατεὶ ὁ Κένταυρος, καθ' Ἴππαρχον
θυμιατήριον, νότιος ἰχθύς, κύτος, ὕδωρ τὸ ἀπὸ τοῦ
Ὑδροχόου, ποταμὸς ὁ ἀπὸ τοῦ Ὀρίωνος, νότιος στέ-
φανος, ὑπὸ δὲ τινῶν Οὐρανίσκος προσαγορευόμενος,
κηρύκειον καθ' Ἴππαρχον.

Πάλιν δὲ ἐν τούτοις τινὲς ἀστέρες ἰδίας ἔχουσι
προσηγορίας. Ὁ μὲν γὰρ ἐν τῷ Πρόκυον ὢν λαμ-
πρὸς ἀστὴρ, Προκύων καλεῖται· ὁ δὲ ἐν τῷ στόματι
τοῦ Κυνὸς λαμπρὸς ἀστὴρ, ὃς δοκεῖ τὴν ἐπίτασιν τὴν
τῶν καυμάτων ποιεῖν, ὁμωνύμως ὄλω τῷ ζωδίῳ
Κῶυν προσαγορεύεται· ὁ δὲ ἐν ἄκρῳ τῷ πηδαλίῳ
τῆς Ἄργουὺς κείμενος λαμπρὸς ἀστὴρ, Κάνωδος ὀνο-
μάζεται. Οὗτος μὲν ἐν Ῥόδι δυσθεώρητος ἐστίν, ἡ
παντελῶς ἀπ' ὑψηλῶν τόπων ὁρᾶται· ἐν Ἀλεξανδρείᾳ
δὲ ἐστὶ παντελῶς ἐμφανής. Σχεδὸν γὰρ τέταρτον
μέρος (12) τοῦ ζωδίου ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος μετεωρι-
σμένος φαίνεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ ἀξονος καὶ πόλων

Τοῦ δὲ κόσμου (13) σφαιροειδοῦς ὑπάρχοντος, ἀξων
καλεῖται ἡ διάμετρος τοῦ κόσμου, περὶ ἣν στρέφεται
ὁ κόσμος. Τὰ δὲ πέρατα τοῦ ἀξονος πόλοι λέγονται
τοῦ κόσμου. Τῶν δὲ πόλων ὁ μὲν λέγεται βόρειος,
ὁ δὲ νότιος· βόρειος μὲν ὁ διὰ παντὸς φαινόμενος
ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν οἰκῆσιν, νότιος δὲ ὁ διὰ παν-

A Ursa major, Urs minor, Draco per ursas exten-
sus, Arctophylax, Corona, in genibus, Serpenta-
rius, Serpens, Lyra, Avis, Sagitta, Aquila, S
Delphinus, præsectio equi, vel secundum Hippar-
chum, equus, Cepheus, Cassiopeia, Andromeda,
Perseus, auriga, Deltoton, et quæ postea a Calli-
macho inter stellas est relata coma Berenices.

Rursus autem etiam in his borealibus signis
stellæ quædam proprias habent appellationes, pro-
pter eas quas habent, utcunque, significationes.
Nam insignis stella, quæ in medio crurum Arcto-
phylacis sita est, Arcturus nominatur. Splendida
stella, quæ juxta Lyram posita est, nomine totius
sui asterismi etiam Lyra appellatur : quæ vero
in extrema manu sinistra Persei sitæ sunt stellæ,
vocantur stellæ Gorgonum ; quæ vero in summa
manu dextra Persei stellulæ crebræ et parvæ col-
locantur, hæ efficiunt constellationem falcis ; quæ
in sinistro humero aurigæ ponitur splendida
stella, hæc appellatur Capra : at duæ stellulæ,
quæ sitæ sunt in ejusdem summa manu, Hædi
vocantur.

Australia signa sunt, quæ a zodiaco circulo
versus meridiem declinant. Sunt autem hæc :
Orion, Canis major, Procyon, Lepus, Argo, Hydra,
Crater, Corvus, Centaurus, Fera, hasta quam
tenet Centaurus, secundum Hipparchum, ara, pi-
scis australis, cetus, aqua ab Aquario veniens,
fluvius ab Orione veniens, corona australis, quæ a
nonnullis Uraniscus, id est, parvum cælum voca-
tur, secundum Hipparchum vero caduceus.

Rursus etiam in his australibus signis, quædam
stellæ proprias habent appellationes. Nam stella
splendida, quæ est in Cane minore, Procyon, id
est præcedens canis, vocatur : stella vero splen-
dida, quæ est in ore Canis majoris, quæque videtur
incrementum æstuum efficere, eodem nomine cum
toto signo Canis appellatur ; sed insignis stella,
quæ sita est in summo gubernaculo navis Argus,
Canobus dicitur. Atque hæc Canobi stella in Rhodo
difficiliter videri potest, aut in locis plane excelsis
apparet ; at Alexandriæ prorsus hæc videri potest.
Nam fere quarta parte signi Canobus ab horizonte
elevatus apparet.

D

CAPUT III.

De axe et polis.

Cum mundus sphericam habeat figuram, axis
vocatur ejus diameter, circa quam mundus con-
vertitur. Extremitates vero axis dicuntur poli
mundi : polorum autem alter vocatur boreus, id
est arcticus ; alter notius, id est antarcticus. Bo-
reus quidem semper apparet, quoad nostram habi-

superabat horizontem.

(13) Τοῦ δὲ κόσμου. Proclus sphaeram suam edi-
dit, quæ nihil aliud est quam hoc Gemini caput
tertium, et quartum, quibus ejusdem 12 et postre-
mo 2 adtevit.

(12) Σχεδὸν γὰρ τέταρτον μέρος. Imo quadrante
solido, ut Hipparchus docet lib. 1, num. 26. Nam
distabat a polo gradibus 38, 30', quod et tabularum
nostrarum epilogrammus adamussim exhibet. Ale-
xandriæ polus elatus erat grad. 31 fere. Igitur gra-
dibus 7, 30', hoc est exacto quadrante. Canobus

tationem; australis vero semper est invisibilis, quad nostrum horizontem. Verumtamen sunt in terra loca quædam, ubi contingit polum, qui apud nos semper est apparens, illis esse invisibilem; et contra eum polum, qui apud nos est invisibilis, iHis conspicuum esse; et rursus est locus quidam in terra, ubi duo hi poli similiter in horizonte jacent.

CAPUT IV.

De circulis spheræ.

Circulorum spheræ alii sunt paralleli, alii obliqui, alii per polos ducti: paralleli sunt, qui eosdem habent polos cum mundo. Sunt autem quinque paralleli circuli, arcticus, æstivus tropicus, æquinoctialis, hibernus tropicus et antarcticus.

Arcticus circulus igitur est, qui inter circulos semper apparentes est maximus, et horizontem attingit in uno puncto, totusque supra terram desumitur, in quo astra posita neque occidunt, neque oriuntur, sed per totam noctem circa polum moveri cernuntur. Hic circulus in nostro orbe habitabilis ab anteriore pede ursæ majoris describitur.

Æstivus tropicus circulus est, qui inter eos circulos, qui a sole secundum mundi conversionem describuntur, est maxime borealis; super quo sol constitutus efficit æstivam conversionem, in qua longissima sit dies omnium, quæ sunt in anno, nox vero brevissima. Sed post æstivam conversionem non amplius ad ursas sol accedere spectatur, sed ad alteras mundi partes vertitur, quam ob rem circulus vocatur tropicus, id est conversivus.

Æquinoctialis est circulus maximus inter quinque parallelos, qui ab horizonte æqualiter secatur; ut de eo semicirculus supra terram sumatur, alter vero semicirculus sub horizonte, super quo sol constitutus æquinoctia, efficit, cum vernum, tum autumnale.

Hibernus tropicus circulus est is, qui est maxime australis eorum circulorum, qui a sole secundum quotidianam mundi conversionem describuntur: ad quem cum sol pervenit, hibernam efficit conversionem, in qua longissima sit nox omnium quæ sunt in anno; dies vero brevissima. Verumtamen post hibernam conversionem non am-

(14) Ἀρκτικός μὲν ὄν. Circulus arcticus, quo veteres usi sunt, longe ab nostro et usitato diversus est. Nam illi τῶν ἀειφανερῶν maximum vocant arcticum, cujus semidiameter est altitudo poli, centrum, polus mundi. Itaque pro regionum situ varius est, ac major minorve. Vide Ptolemaum lib. 11, c. 4, Cleomedem lib. 1, c. 2.

(15) Ὀΰτος δὲ ὁ κύκλος. Scribit Geminus circulum arcticum ibi, ubi habitabat, delineatum fuisse anteriori pede majoris Ursæ. Igitur 37 vel 38 circiter gradibus polus ibi supra horizontem emergebat; qui est Græciæ tractus. Verum infra longe alium solum indicat. Nam ait circulum tropicum

τὸς ἀόρατος ὡς πρὸς τὸν ἡμέτερον ὀρίζοντα. Εἰ μὲντοι τόποι τινὲς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου συμβαίνει τὸ μὲν παρ' ἡμῖν πῶλον τὸν ἀεὶ φανερὸν ἐκείνους ἀφανῶν εἶναι, τὸν δὲ παρ' ἡμῖν ἀόρατον ἐκείνους φαίνεσθαι εἶναι· καὶ πάλιν ἔστι τις τόπος ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου ἂν δύο πόλοι ὁμοίως ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος κείνται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ τῶν ἐν τῇ σφαιρᾷ κύκλων.

Τῶν δὲ ἐν τῇ σφαιρᾷ κύκλων οἱ μὲν εἰσι πᾶσι ἀλλοιοί, οἱ δὲ λοξοί, οἱ δὲ διὰ τῶν πόλων· παραλλήλοιοι μὲν οἱ τοὺς αὐτοὺς πόλους ἔχοντες τῷ κόσμῳ. Εἰσὶ δὲ παραλλήλοιοι κύκλοι πέντε, ἀρκτικός, ἡμερικτός, τροπικός, ἰσημερινός, χειμερινός, ἀρκτικός.

Ἀρκτικός μὲν ὄν (14) ἐστὶ κύκλος ὁ μέγιστος τῶν ἀεὶ θεωρουμένων κύκλων, ὁ ἐφαπτόμενος τοῦ ὀρίζοντος καθ' ἓν σημεῖον, καὶ ὅλος ὑπὲρ γῆν ἀπολαμβάνομενος· ἐν ᾧ τὰ κείμενα τῶν ἀστέρων ὡς δύσιν οὐτε ἀνατολὴν ποιεῖται· ἀλλὰ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς περὶ τὸν πῶλον στρεφόμενα θεωρεῖται. Ὁ τὸς δὲ ὁ κύκλος (15) ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς οὐρανῷ ὑπὸ τοῦ ἐμπροσθίου ποδὸς τῆς μεγάλης ἀρκτου περιγράφεται.

Θερινός δὲ τροπικός κύκλος ἐστὶν ὁ βορείωτατος τῶν ὑπὸ τοῦ ἡλίου γραφομένων κύκλων κατὰ τὴν τοῦ ἡμῶν γινομένην περιστροφὴν, ἐφ' ᾗ γενόμενος ὁ ἡλιος τὴν θερινὴν τροπὴν ποιεῖται· ἐν ᾗ μεγίστη μὲν πασῶν τῶν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἡμέρα, ἐλαχίστη δὲ ἡ νύξ γίνεται. Μετὰ μὲντοιγε τὴν θερινὴν τροπὴν αὐτὸς πρὸς τὰς ἀρκτους παραδεδύων ὁ ἡλιος θεωρεῖται· ἀλλ' ἐπὶ τὰ ἕτερα μέρη τρέπεται τοῦ κόσμου· ἀπὸ καὶ κέκληται τροπικός.

Ἰσημερινός δὲ ἐστὶ κύκλος ὁ μέγιστος τῶν πᾶσι παραλλήλων κύκλων, ὁ διχοτομούμενος ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος· ὥστε ἡμικύκλιον μὲν ὑπὲρ γῆν ἀπολαμβάνεσθαι, ἡμικύκλιον δὲ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα· ἐφ' ᾗ γενόμενος ὁ ἡλιος τὰς ἰσημερινὰς ποιεῖται, τὴν τε ἱσημερινὴν καὶ τὴν φθινοπωρινὴν.

Χειμερινός δὲ τροπικός κύκλος ἐστὶν ὁ νοτιώτατος τῶν ὑπὸ τοῦ ἡλίου γραφομένων κύκλων κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κόσμου γενομένην περιστροφὴν· ἐφ' ᾗ γενόμενος ὁ ἡλιος τὴν χειμερινὴν τροπὴν ποιεῖται, ἐν ᾗ ἡ μεγίστη μὲν πασῶν τῶν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ νύξ ἐπιτελεῖται, ἐλαχίστη δὲ ἡμέρα. Μετὰ μὲντοιγε τὴν χειμερινὴν τροπὴν οὐκέτι πρὸς μεσημβρίαν παραδεδύων ὁ

illie ab horizonte ita dividi, ut illo in octo partes diviso, quinque supra, tres infra contineantur. Ex quo consequens maximam diem horarum esse circiter xv, et elevari polum gradibus xli. Aratus ad posterioriorem cæli positum, qui est Macedonia, et Hellesponti, phaenomena sua comparavit, cujus auctoritate ducti pene omnes, qui de sphaera posita scripserunt, eandem poli elevationem adhibuerunt: cujusmodi sphaera Arateæ dici meruerunt; cum Eudoxæ non minus appellari potuerint. Si quidem Eudoxæ in omnibus Aratus expressit. Legendus præterea Leontius Mechanicus, et Achilles Taurus *Isagoges*, c. 25.

ἥλιος θεωρεῖται, ἀλλ' ἐπὶ τὰ ἕτερα μέρη τρέπεται. A plus cernitur sol versus meridiem accedere, sed rursus ad oppositas mundi partes convertitur, ideoque dictus est hic circulus tropicus.

Ἄνταρκτικός δέ ἐστι κύκλος ἴσος καὶ παράλληλος τῷ ἀρκτικῷ, καὶ ἐφαπτόμενος τοῦ ὀρίζοντος καθ' ἐν σημειον, καὶ ὅλος ὑπὸ γῆν ἀπολαμβανόμενος· ἐν ᾧ τὰ κείμενα τῶν ἀστρων διὰ παντὸς ἡμῖν ἐστὶν ἀόρατα.

Γῶν δὲ προειρημένων (16) πέντε κύκλων μέγιστος μὲν ὁ ἰσημερινός· ἐξῆς δὲ τοῖς μεγέθεσιν οἱ τροπικοί· ἐλάχιστοι δὲ ὡς πρὸς ἡμετέραν οἰκισιν οἱ ἀρκτικοί.

Τούτους δὲ τοὺς κύκλους δεῖ νοεῖν ἀπλατεῖς λόγῳ θεωρητοῦς, ἐκ τῆς τῶν ἀστρων θέσεως, καὶ τῆς τῶν διόπτρων θεωρίας, καὶ τῆς ἡμετέρας ἐπινοίας διατυπουμένων. Μόνος γάρ ἐν τῷ κόσμῳ κύκλος ἐστὶ θεωρητὸς ὁ τοῦ γάλακτος· οἱ δὲ λοιποὶ λόγῳ εἰσὶ θεωρητοί.

Πέντε δὲ παράλληλοι μόνον καταγράφονται κύκλοι εἰς τὴν σφαῖραν, οὐ διὰ τὸ μόνον τούτους ἐν τῷ κόσμῳ παράλληλους εἶναι. Ὁ γὰρ ἥλιος καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὡς πρὸς ἀσθρῶν κύκλον παράλληλον περιτρέφεται τῷ ἰσημερινῷ κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ κόσμου γενομένην περιτροπὴν· ὥστε μεταξὺ τῶν τροπικῶν κύκλων ἑπὶ τῆς γῆς γράφονται ὑπὸ τοῦ ἡλίου· τσαῦται γὰρ ἡμέραι εἰσὶν αἱ μεταξὺ τῶν τροπῶν.

Φέρονται δὲ καὶ πάντες οἱ ἀστέρες ἐπὶ παράλληλων κύκλων καθ' ἐκάστην ἡμέραν. Συγκαταγράφονται δὲ οὗτοι πάντες εἰς τὴν σφαῖραν, διὰ τὸ πρὸς μὲν ἄλλας πραγματείας τῶν ἐν τῇ ἀστρολογίᾳ πολλὰ συμβῆλθαι· οὐδὲ γὰρ καταστερισθῆναι δυνατόν καλῶς τὴν σφαῖραν ἀνευ πάντων τῶν παράλληλων κύκλων, οὐδὲ τὰ μεγέθη τῶν νυκτῶν καὶ τῶν ἡμερῶν ἀκριβῶς εὐρεθῆναι ἀνευ τῶν προειρημένων κύκλων· πρὸς μέντοι τὴν πρώτην εἰσαγωγὴν τῆς ἀστρολογίας οὐδὲν ἀποτέλεσμα προσφερόμενοι, οὐ καταγράφονται ἐν τῇ σφαίρα. Οἱ δὲ πέντε παράλληλοι κύκλοι, διὰ τὸ ἀποτελέσματά τινα προσφερόμενα διωρισμένα εἰς τὴν πρώτην εἰσαγωγὴν τῆς ἀστρολογίας, κατεγράφησαν εἰς τὴν σφαῖραν. Ὁ μὲν γὰρ ἀρκτικός κύκλος ἀφορίζει τὰ ἀεὶ θεωρούμενα τῶν ἀστρων· ὁ δὲ θερινὸς τροπικὸς κύκλος τὴν τροπὴν περιέχει, καὶ πέρας ἐστὶ τῆς τοῦ ἡλίου πρὸς ἄρκτον μεταβάσεως· ὁ δὲ ἰσημερινὸς κύκλος τὰς ἰσημερίας περιέχει· ὁ δὲ χειμερινὸς τροπικὸς κύκλος τέρμα ἐστὶ τῆς πρὸς μεσημβρίαν προόδου ἐπὶ ἡλίῳ, καὶ τὴν χειμερινὴν τροπὴν περιέχει· ὁ δὲ ἀνταρκτικὸς κύκλος τὰ μὴ θεωρούμενα τῶν ἀστρων ἀφορίζει. Ἐχόντες οὖν κεφάλαια καὶ ἀποτελέσματα ὠριμένα πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς ἀστρολογίας, εὐλόγως κατεγράφησαν εἰς τὴν σφαῖραν.

Τῶν δὲ προειρημένων πέντε παράλληλων κύκλων ὁ μὲν ἀρκτικός κύκλος ὅλος ὑπὲρ γῆν ἀπολαμβάνεται,

(16) *Τῶν δὲ προειρημένων.* Parallelorum in sphaera maximus est æquinoctialis; cæterorum quo quisque longius ab illo recedit, eo est minor. Ratio vero, quam habent minores ad maximum, investigatur ea methodo, quam attigimus libro vii. Nam, ut est radius ad sinum complementi distantie paralleli cuiuslibet, ita æquinoctialis ad parallelum. Esto tropicus æstivus gradibus 24 distans ab æqua-

Antarcticus circulus est æqualis et parallelus circulo arctico, et attingens horizontem in puncto, totusque infra terram desumptus; in quo posita astra semper nobis sunt invisibilia.

Inter circulos prædictos maximus est æquinoctialis; proximi quoad magnitudines sunt tropici; minimi vero, quoad nostram habitationem, arctici.

Hos autem circulos, cum sint latitudinis expertes, et ratione spectabiles, mente oportet cogitare, qui ex astrorum situ et dioptrorum speculatione et nostra cogitatione describuntur. Solus enim in mundo visibilis est circulus via lactea; reliqui ratione sunt spectabiles.

Circuli vero paralleli tantum quinquies in sphaera describuntur, quod non propterea fit quasi in mundo tantum hi essent paralleli. Nam sol quotidie, quoad sensum, describit circulum parallelum æquinoctiali secundum mundi revolutionem: itaque inter tropicos circulos paralleli circuli bis 180 a sole describuntur; tot enim dies sunt inter conversiones.

Feruntur etiam omnes stelle in circulis parallelis quotidie. Verumtamen non omnes circuli paralleli in sphaera describuntur, idque propterea, quod ad alios quidem tractatus astronomicos multum conducant, non enim possibile esset, stellas recte in globum materialem referre sine omnibus circulis parallelis: neque magnitudines dierum et noctium accurate inveniri sine prædictis circulis parallelis; sed, cum ad primam astronomiæ institutionem nullum emolumentum afferant, non describuntur in sphaera: at quinque paralleli circuli, eo quod certa quædam emolumenta ad primam astronomiæ institutionem afferant, in sphaera sunt descripti. Arcticus enim circulus astra semper apparentia determinat; æstivus tropicus circulus æstivam conversionem continet, et limes est transitus solis versus septentrionem; æquinoctialis circulus puncta æquinoctialia continet; hibernus tropicus circulus terminus est progressus solis versus meridiem, et hibernam conversionem continet; antarcticus circulus astra non apparentia determinat. Cum igitur habeant certa capita et emolumenta ad institutionem astronomiæ, non sine ratione descripti sunt in sphaera.

Inter quinque prædictos parallelos circulos, arcticus circulus totus supra horizontem desumitur.

toræ; complementum distantie est grad. 66, cuius sinus 91355. Igitur ea proportio est æquinoctialis ad tropicum, quæ est 100000 ad 91355, hoc est 40 ad 9 circiter. Ita circulus arcticus Arati distat ab æquatore gradibus 49, a polo, 41. Sinus graduum 41 est 75471. Proinde ita se habet æquinoctialis ad circulum hunc arcticum uti 100000 ad 75471; quæ proportio fere est sesquialtera, ut 4 ad 3.

Æstivus tropicus circulus in duas partes inæquales secatur ab horizonte, et segmentum majus supra terram desumitur, minus vero infra terram. At non per omnes regiones et urbes eodem modo æstivus tropicus circulus secatur ab horizonte, sed juxta climatum diversitates diversum segmentorum excessum contingit evenire, atque iis quidem qui magis 10 quam nos, versus septentrionem habitant, in segmenta magis inæqualia ab horizonte secari tropicum æstivum contigit. Et tandem est regio quædam, in qua totus æstivus tropicus circulus fit supra terram. Iis vero qui magis quam nos, versus meridiem habitant, in segmenta minus inæqualia æstivus tropicus circulus ab horizonte sectus est. Et tandem est regio quædam versus meridiem nobis sita, in qua æqualiter dividitur æstivus tropicus circulus ab horizonte : in hoc autem climate secatur ita, ut cum totus circulus in octo partes æquales divisus est, de his quinque partes supra horizontem desumantur, tres vero infra horizontem. Ad hoc clima videtur etiam Aratus apparentiarum tractatum composuisse. Nam de æstivo tropico circulo disserens, sic inquit :

*Hoc maxime in octo æquales partes divisio,
Earum quinque meridianæ volvuntur per supremas
[partes terræ,
Tres vero in hemisphærio sub terra : æstatis huic
[sunt conversiones.*

Ex hac divisione sequitur, longissimum diem horarum æquinoctialium fieri 15, noctem vero horarum æquinoctialium 9. In horizonte Rhodi æstivus tropicus circulus ab horizonte sic est divisus, ut cum totus circulus in 48 partes dividatur, earum 29 supra horizontem desumantur, reliquæ vero 19 infra terram. Ex hac divisione sequitur longissimum diem in Rhodo fieri horarum æquinoctialium 14 1/2, noctem vero horarum æquinoctialium 9 1/2.

Æquinoctialis circulus per totam terram habitabilem æqualiter secatur ab horizonte, ut semicirculus supra terram desumatur, semicirculus vero infra terram : ob quam causam ab hoc circulo æquinoctia fiunt.

Hibernus tropicus circulus ab horizonte sic secatur, ut minus segmentum sit supra terram : majus vero infra terram. Inæqualitas segmentorum eandem habet diversitatem in omnibus climatibus, quæ fiebat etiam in æstivo tropico circulo. Semper enim alterna segmenta tropicorum circulo inter se sunt æqualia. Ob quam causam longissimus dies æqualis est longissimæ nocti. Antarcticus circulus totus infra horizontem occultatur.

Ex quinque prædictis parallelis circulis, alii

¹⁷ γρ. ἐλάχιστον. ¹⁸ f. ἰσαίτι. ¹⁹ γρ. ἰσημερινάι.

(17) Ἐν δὲ τῷ κατὰ Ῥόδον. Cum sit maxima dies sub parallelo Rhodio horarum 14 et dimidiæ, et nox minima horarum 9 et dimidiæ, maxima dies

Α ὁ δὲ θερινὸς τροπικὸς κύκλος εἰς δύο μέρη ἀνίσταται· ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα, καὶ τὸ μὲν μείζον τμήμα ὑπὲρ γῆν ἀπολαμβάνεται, τὸ δὲ ἔλασσον¹⁷, ὑπὲρ τῆς γῆς. Οὐ κατὰ πᾶσαν δὲ χώραν καὶ πόλιν ὁμοίως ὁ θερινὸς τροπικὸς κύκλος τέμνεται ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος, ἀλλὰ παρὰ τὰς τῶν κλιμάτων παραλλαγὰς διαφέρει τὴν τῶν τμημάτων ὑπεροχὴν συμβαίνει γίνεσθαι· καὶ τοῖς μὲν πρὸς ἄρκτον μάλλον ἡμῶν οἰκοῦσιν εἰς ἰσοαιτέρα μέρη συμβαίνει τέμνεσθαι τὸν θερινὸν ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος. Καὶ πέρας ἐστὶ χώρα τις, ἐν ἣ ὡς ὁ θερινὸς τροπικὸς κύκλος ὑπὲρ γῆν γίνεται. Τοῖς δὲ πρὸς μεσημβρίαν μάλλον οἰκοῦσιν ἡμῶν, εἰς ἀντιτετρα¹⁸ μέρη ὁ θερινὸς τροπικὸς κύκλος ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος τέμνεται. Καὶ πέρας ἐστὶ χώρα τις πρὸς μεσημβρίαν ἡμῖν κειμένη, ἐν ἣ διχοτομεῖται ὁ θερινὸς τροπικὸς κύκλος ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος· ἐνταῦθα δὲ τίμνεται οὕτως, ὥστε, τοῦ ὅλου κύκλου διαρρομένου εἰς ἡ' μέρη, πέντε μὲν τμήματα ὑπὲρ γῆν ἀπολαμβάνεσθαι, τρία δὲ ὑπὸ γῆν. Πρὸς δὲ τοῦτο τὸ κλίμα οὐκ εἶναι καὶ ὁ "Ἀρατος συντεταχέναι τὴν τῶν καινισμῶν πραγματείαν. Περὶ γὰρ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ κύκλου διαλεγόμενος φησιν οὕτως

*Τοῦ μὲν ὄσον τε μάλιστα δι' ὀκτὼ μετρηθέντος,
Πέντε μὲν ἐνδιαστρέφεται καθ' ὑπέριστα τμήματα,*

*Τὰ τρία δ' ἐν περσῶν· θέρειοι δὲ οἱ ἐν τετραίαι
[εἰσιν.*

Ἐκ δὲ ταύτης τῆς διαιρέσεως ἀκολουθεῖ, τὴν μεγίστην ἡμέραν ὡρῶν ἰσημερινῶν γίνεσθαι 15, τὴν δὲ νύκτα ὡρῶν ἰσημερινῶν 9. Ἐν δὲ τῷ κατὰ Ῥόδον (17) ὀρίζοντι ὁ θερινὸς τροπικὸς κύκλος ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος τέμνεται οὕτως, ὥστε, τοῦ ὅλου κύκλου διαρρομένου εἰς μέρη μ', τὰ μὲν κθ' τμήματα ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἀπολαμβάνεσθαι, τὰ δὲ ιβ' ὑπὸ γῆν. Ἐκ δὲ τῆς διαιρέσεως ταύτης ἀκολουθεῖ τὴν μεγίστην ἡμέραν ἐν Ῥόδῳ γίνεσθαι ὡρῶν ἰσημερινῶν ἰδς" τὴν δὲ νύκτα ὡρῶν ἰσημερινῶν θς".

Ὁ δὲ ἰσημερινὸς κύκλος καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην διχοτομεῖται ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος, ὥστε ἡμικύκλιον μὲν ὑπὲρ γῆν ἀπολαμβάνεσθαι, ἡμικύκλιον δὲ ὑπὸ γῆν δι' ἣν αἰτίαν ὑπὸ τοῦ κύκλου τούτου αἱ ἰσημερίαι γίνονται.

Ὁ δὲ χειμερινὸς τροπικὸς κύκλος ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος τέμνεται οὕτως, ὥστε τὸ μὲν ἔλασσον τμήμα ὑπὲρ γῆν γίνεσθαι, τὸ δὲ μείζον ὑπὸ γῆν. Ἡ δὲ ἀνίστησις τῶν τμημάτων τὴν αὐτὴν παραλλαγὴν ἔχει ἐπὶ πάντων τῶν κλιμάτων, ἧτις ἐγένετο καὶ ἐπὶ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ κύκλου. Διὰ παντὸς γὰρ τὰ ἐναλλὰς τμήματα τῶν τροπικῶν κύκλων ἴσα ἀλλήλοις ἐστί. Δι' ἣν αἰτίαν ἡ μεγίστη ἡμέρα ἴση ἐστὶ τῇ μεγίστῃ νυκτί. Ὁ δὲ ἀνταρκτικὸς κύκλος ὅλος ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα κρύπτεται.

Τῶν δὲ προειρημένων πέντε παραλλήλων κύκλων,

semihoras totidem habet 29, quot minima nox constat 19.

τινῶν μὲν τὰ μεγέθη καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην δια-
 μένει τὰ αὐτὰ, τινῶν δὲ τὰ αὐτὰ μεγέθη μεταπίπτει
 παρὰ τὰ κλίματα, καὶ οἷς μὲν μείζονες, οἷς δὲ ἐλάσσονες
 οἱ κύκλοι γίνονται. Οἱ μὲν γὰρ τροπικοὶ, καὶ ὁ ἰσημε-
 ρινὸς καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην ἴσοι εἰσὶ τὰς μεγέ-
 θεσιν· οἱ δὲ ἀρκτικοὶ κύκλοι μεταπίπτουσι κατὰ τὰ
 μεγέθη· καὶ οἷς μὲν μείζονες. οἷς δὲ ἐλάττωτες γίνον-
 ται. Τοῖς μὲν γὰρ πρὸς ἄρκτον οἰκοῦσι μείζονες οἱ
 ἀρκτικοὶ κύκλοι· γίνονται· τοῦ γὰρ πόλου μετεωρότερον
 φαινόμενον, ἀνάγκη καὶ τὸν ἀρκτικὸν κύκλον, ἐφ-
 ἀπτόμενον τοῦ ὀρίζοντος, μείζονα ἀεὶ μᾶλλον γίνε-
 σθαι· τοῖς δὲ τοῖς πρὸς ἄρκτον²⁰ οἰκοῦσι γίνεται ποτε
 ὁ θερινὸς τροπικὸς κύκλος ἀρκτικὸς· ὥστε τοὺς δύο
 κύκλους ἐφαρμόσαι ἀλλήλοις, τὸν θερινὸν τροπικὸν
 κύκλον, καὶ τὸν ἀρκτικὸν, καὶ μίαν λαβεῖν τάξιν.
 Πρὸς δὲ τοὺς ἀρκτικωτέρους τόπους καὶ τοῦ θερινοῦ
 τροπικοῦ κύκλου μείζονες οἱ ἀρκτικοὶ γίνονται.

Πέρασ δὲ ἐστὶ τις χώρα πρὸς ἄρκτον κειμένη, ἐν ἣ
 ὁ μὲν πόλος κατὰ κορυφὴν γίνεται· ὁ δὲ ἀρκτικὸς
 κύκλος τὴν τοῦ ὀρίζοντος ἐπέχει πᾶξιν, καὶ ἐφαρμό-
 ζει αὐτῷ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ κόσμου, καὶ τὸ
 αὐτὸ μέγεθος λαμβάνει τῷ ἰσημερινῷ· ὥστε τοὺς
 τρεῖς κύκλους, τὸν ἀρκτικὸν, καὶ τὸν ἰσημερινὸν, καὶ
 τὸν ὀρίζοντα τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ θέσιν λαμβάνειν.

Πάλιν δὲ τοῖς πρὸς μεσημβρίαν ἡμῶν οἰκοῦσιν οἱ
 μὲν πόλοι ταπεινότεροι γίνονται· οἱ δὲ ἀρκτικοὶ κύ-
 κλοι ἐλάσσονες. Καὶ πέρασ ἐστὶ χώρα τις πρὸς με-
 σημβρίαν ἡμῶν κειμένη· αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ λεγομένη
 ὑπὸ τὸν ἰσημερινόν, ἐν ἣ οἱ μὲν πόλοι ἐπὶ τοῦ ὀρί-
 ζοντος γίνονται, οἱ δὲ ἀρκτικοὶ κύκλοι καθόλου ἀνα-
 ροῦνται· ὥστε ἀντὶ τῶν πέντε παραλλήλων κύκλων
 τρεῖς παραλλήλους γίνεσθαι, τοὺς τε τροπικοὺς καὶ
 τὸν ἰσημερινόν. Διὰ γὰρ τὰ προσηρημένα οὐχ ὑπολη-
 πτέον καθολικῶς γίνεσθαι τοὺς πέντε παραλλήλους
 κύκλους, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν οἰκουμένην τὸ
 πλῆθος αὐτῶν ἐκχεῖσθαι. Εἰσὶ γὰρ τινες ὀρίζοντες,
 ἐν οἷς τρεῖς μόνον παράλληλοι γίνονται.

Εἰσὶ δὲ οἰκῆσεις (18) ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν πρώτη μὲν
 αἰκῆσις, ἐφ' ἧς ὁ θερινὸς τροπικὸς κύκλος ἐφάπτεται
 τοῦ ὀρίζοντος, καὶ τὴν τοῦ ἀρκτικοῦ κύκλου τάξιν
 λαμβάνει· δευτέρα δὲ οἰκῆσις ἡ λεγομένη ὑπὸ τὸν
 πόλον· τρίτη δὲ ἐστὶν οἰκῆσις, ὑπὲρ ἧς μικρὸν ἐμ-
 προσθεν εἰρήκαμεν, καὶ προσαγορευομένη ὑπὸ τὸν
 ἰσημερινόν.

Ἔθεν οὐδ' ἡ τάξις τῶν πέντε παραλλήλων κύκλων D
 ἢ αὐτὴ παρὰ πᾶσιν ἐστὶν· ἀλλ' ἐν μὲν τῇ καθ' ἡμῶν
 οἰκουμένην πρῶτος μὲν ὀνομάζεται ὁ ἀρκτικὸς, δεύ-
 τερος δὲ ὁ θερινὸς τροπικὸς, τρίτος δὲ ὁ ἰσημερινὸς,
 τέταρτος δὲ ὁ χειμερινὸς τροπικὸς, πέμπτος δὲ ὁ
 ἀνταρκτικὸς.

Τοῖς δὲ πρὸς ἄρκτον μᾶλλον ἡμῶν οἰκοῦσι γίνεται
 ποτε πρῶτος μὲν ὁ θερινὸς τροπικὸς κύκλος, δεύ-
 τερος δὲ ὁ ἀρκτικὸς, τρίτος δὲ ὁ ἰσημερινὸς, τέταρτος

²⁰ γρ. μεσημβρίαν.

(18) *Εἰσὶ δὲ οἰκῆσεις.* Triplex habitatio est, in
 qua parallelorum numerus minuitur. Prima est, in
 qua polus auollitur gradibus totidem quot a polo
 tropicus distat : unde arctici instar est tropicus, et
 vertex loci polo zodiaci subest, ac zodiacus semel

suas magnitudines per totam terram retinent eas-
 dem, alii easdem magnitudines mutant juxta cli-
 mata, et aliis locis majores, aliis minores hi cir-
 culi fiunt. Tropici enim et æquinoctialis per to-
 tam terram magnitudinibus manent iidem. At ar-
 ctici circuli mutantur magnitudinibus, et aliis locis
 majores, aliis minores fiunt. Iis enim qui versus
 septentrionem habitant, majores fiunt arctici cir-
 culi : cum enim polus altius elevatus apparet, ne-
 cesse est etiam arcticum circulum, qui horizontem
 attingit, semper majorem fieri ; alicubi vero iis
 qui versus septentrionem habitant, is circulus, qui
 est æstivus tropicus, fit etiam arcticus, ita ut duo
 circuli sibi invicem congruant, nempe æstivus
 tropicus circulus, et arcticus, unumque accipiant
 situm. At versus loca magis septentrionalia, æstivo
 tropico circulo, etiam majores fiunt circuli arctici.

Tandem est locus quidam versus septentrionem
 situs, in quo polus fit verticalis ; arcticus vero cir-
 culus horizontis locum occupat, eique congruit
 secundum mundi conversionem, et eandem acci-
 pit magnitudinem cum æquinoctiali, ita ut tres
 circuli, arcticus, æquinoctialis et horizon eum-
 dem situm et positum accipiant.

Rursus iis qui a nobis versus meridiem habi-
 tant, poli sunt humiliores, arctici vero circuli mi-
 nores. Et tandem regio est quædam a nobis versus
 meridiem sita, ea est quæ dicitur esse sub æqui-
 noctiali, in qua poli in horizonte constituuntur,
 arctici vero circuli prorsus sunt sublati : ita ut pro
 quinque circulis parallelis tantum tres flant paral-
 leli, nempe duo tropici, et æquinoctialis. Non enim
 existimandum est, propter ea quæ prædicta sunt,
 universaliter quinque esse parallelos circulos, sed
 respectu nostræ habitationis multitudinem eorum
 esse expositam. Sunt enim quidam horizontes, in
 quibus tantum tres sunt circuli paralleli.

Sunt autem in terra habitationes, quarum prima
 est, in **II** qua æstivus tropicus circulus attingit
 horizontem, et situm arctici circuli accipit ; se-
 cunda est habitatio, quæ dicitur esse sub polo ;
 tertia est habitatio, de qua paulo ante diximus,
 quæ dicitur esse sub æquinoctiali.

Unde ne ordo quidem quinque parallelorum idem
 est apud omnes, sed in nostra habitatione primus
 nominatur circulus arcticus, secundus æstivus
 tropicus, tertius æquinoctialis, quartus hibernus
 tropicus, quintus antarcticus.

Iis vero qui magis habitant versus septentrionem,
 quam nos, fit aliquando primus æstivus tropicus
 circulus, secundus arcticus, tertius æquinoctialis,

in die horizontis instar habet. Secunda habitatio
 est ubi vertex est mundi polus. Nam ibi nullus est
 circulus arcticus, uti nec in tertia, quæ subjacet
 æquatori.

quartus antarcticus, quintus hibernus tropicus. A Apud quos enim arcticus circulus fit major æstivo tropico, necesse est apud eos prædictum esse ordinem circulorum.

Similiter neque vires quinque parallelorum circulorum apud omnes eos qui in terra habitant sunt eadem. Nam qui apud nos est æstivus tropicus circulus, is antipodibus fit hibernus tropicus circulus; qui vero apud illos est æstivus tropicus, is apud nos fit hibernus tropicus.

Iis vero qui sub æquinoctiali habitant, quoad potentiam, tres circuli sunt æstivi tropici; sunt enim collocati sub ipso transitu solis: sed quoad circulorum inter se diversitatem, fit illis æstivus tropicus circulus is qui nobis est æquinoctialis; hiberni vero ii qui nobis sunt duo tropici. Secundum naturam enim, et universaliter in omni habitatione æstivus tropicus dicendus erat is, qui proximus est habitationi: quam ob causam iis qui sub æquinoctiali habitant æstivus tropicus circulus fit is qui nobis est æquinoctialis. Tunc enim illis sol fit verticalis. Æquinoctiales vero circuli apud eos fiunt omnes paralleli. Æquinoctium enim semper est apud illos. Omnes enim paralleli circuli æqualiter ab horizonte secantur.

Neque his circulis a se invicem eadem permanent distantiae per totam terram habitabilem. Sed ad descriptionem sphaerarum meridianus sic dividitur: Toto enim meridiano secundum latitudinem diviso in partes 60; arcticus a polo describitur distans hujusmodi partibus 6; æstivus tropicus ab arctico describitur distans 5; æquinoctialis ab utroque tropico 4; hibernus tropicus circulus ab antarctico describitur distans 3; antarcticus vero a polo distans hujusmodi partibus 6.

At non per omnes regiones et urbes hi circuli

²¹ γρ. περιφερειῶν.

(19) Οὐδὲ αἱ διαστάσεις δέ. Mira et scriptoris hujus, et aliorum multorum inconstantia in cœli positu, et οὐχ ἴσται certa finienda. Sæpius enim Macedonicum, sive Arateum, clima cum Rhodio permiscent, et cum utroque Græcum, sive Atticum. Noster paulo ante significaverat p. 10, ibi, ubi tum degebat, attolli polum gradibus 41, hoc est diem esse maximam horarum 15. Idem tamen pag. 8 circulum arcticum talem ei regioni tribuit, qui Atticæ Græciæque congruat, ut supra demonstravimus. Hoc vero loco rem imprudens ad Rhodiacum parallelum transtulit. Circulum antiqui in sexaginta partes tribuere solebant, qua ratione semicirculo triginta competeant. Ad hunc modum Eratosthenes aliique intervalla parallelorum dimensi sunt, sive ea per partes sexagenas, sive per stadiasmos, conciperent. Hoc et Strabone lib. II, Achille Tat. *Isag.* capite 39, aliisque constat. Ex intervallo quod hic Geminus assignat, colligitur ἔξαγμα poli graduum 56. Est enim numerus 6 decima pars sexagenarii, sicut 36 decima pars 360. Quare cum circulus arcticus, cujus semidiameter est altitudo poli, partibus 6 a polo distet, cujusmodi totus circulus 60 continet, eadem altitudo partium 36 erit, qualium circulus est 360. Sic duodecima pars 60 sunt 5: uti

δὲ ὁ ἀνταρκτικός, πέμπτος δὲ ὁ χειμερινὸς τροπικός. Παρ' οἷς γὰρ ὁ ἀρκτικός κύκλος μείζων γίνεται τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ, ἀνάγκη τὴν προειρημένην τῶν ὑπάρχειν.

Ὅμοίως δὲ οὐδὲ δυνάμεις τῶν πέντε παραλλήλων κύκλων παρὰ πᾶσι τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς οἰκοῦσιν αἰεταί εἰσιν. Ὁ γὰρ παρ' ἡμῶν θερινὸς τροπικός κύκλος τοῖς ἀντίποσι χειμερινὸς τροπικός γίνεται κύκλος: ὁ δὲ παρ' ἐκείνοις θερινὸς τροπικός παρ' ἡμῶν γίνεται χειμερινὸς τροπικός.

Τοῖς δὲ ὑπὸ τῶν ἰσημερινῶν οἰκοῦσι τῇ μὲν δυνάμει οἱ τρεῖς κύκλοι θερινοὶ εἰσι τροπικοὶ: ὑπ' αὐτῶν γὰρ τὴν πάροδον τοῦ ἡλίου κείνται: τῇ δὲ πρὸς ἡλίου παραλλαγῇ γένοιντο: ἂν θερινὸς μὲν τροπικός κύκλος ὁ παρ' ἡμῶν ἰσημερινὸς χειμερινὸς δὲ οἱ ἄλλοι τροπικοὶ. Φύσει γὰρ λέγοιτο: ἂν καὶ καθολικῶς πρὸς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην θερινὸς τροπικός κύκλος ὑπάρχειν ὁ ἐγγιστά τῆς οἰκῆσεως ὑπάρχων: ἐκ τῆς αἰτίας τοῖς ὑπὸ τῶν ἰσημερινῶν οἰκοῦσιν ὁ θερινὸς τροπικός κύκλος γίνεται ὁ ἰσημερινός. Τότε γὰρ αὐτοῖς κατὰ κορυφὴν γίνεται ὁ ἥλιος. Ἰσημερῶν δὲ κύκλοι γίνονται παρ' αὐτοῖς πάντες οἱ παράλλοι. Ἰσημερία γὰρ διὰ παντός ἐστι παρ' αὐτῶν. Πάντες γὰρ οἱ παράλλοι κύκλοι διχοτομοῦνται ἐκ τοῦ ὀριζήοντος.

Οὐδὲ αἱ διαστάσεις δὲ (19) αἱ ἀπ' ἀλλήλων τοῖς κύκλοις αἱ αὐταὶ διαμένουσι καθ' ἑλθὴν τὴν οἰκουμένην: ἀλλὰ πρὸς τὴν καταγραφὴν τῶν σφαιρῶν²¹, ἡ μεσημερινὸς διαίρεται οὕτως: Τοῦ κατὰ πόλιν παντός μεσημερινοῦ κύκλου διαιρουμένου εἰς μέρη, ὁ ἀρκτικός ἀπὸ τοῦ πόλου καταγράφεται ἀπὸ τοῦ ἄρκτου ἔξηκοστὰ ἔξ· ὁ δὲ θερινὸς τροπικός ἀπὸ τοῦ ἄρκτου γράφεται ἀπὸ τοῦ πόλου ἔξηκοστὰ ε'· ὁ δὲ ἰσημερινὸς ἀπὸ τοῦ ἄρκτου γράφεται ἀπὸ τοῦ ἄρκτου ἔξηκοστὰ δ'· ὁ δὲ χειμερινὸς τροπικός ἀπὸ τοῦ ἀνταρκτικοῦ ἀπὸ τοῦ πόλου ἔξηκοστὰ ε'· ὁ δὲ ἀνταρκτικός ἀπὸ τοῦ πόλου ἀπὸ τοῦ ἄρκτου ἔξηκοστὰ ε'.

Οὐ κατὰ πᾶσαν δὲ χώραν καὶ πόλιν τὰς αἰεταί

pars duodecima numeri 360 sunt 30; quare ab arctico paralleli Rhodii ad solstitiale tropicum gradus 30, partes sexagenariæ 5, et sic in cæteris. Eadem distributio apud Achillem Tatium existit citato loco, ubi numeri mendosi sunt, et ex hac ratione corrigi debent. Hyginus quoque lib. I *Astronom. poet.*, eandem adhibet. Apparet astronomis ἔξαγμα Rhodiacum libenter ad exemplum ac specimen assumpsisse, propter commoditatem partitionum, et ἀναλογιών, quæ in duodenario numero instituuntur. Est enim numerus 36 duodenarius. Sane Ptolemæus libro II eo parallelo potissimum utitur. Ea res fecit ut alii per imprudenciam que illius propria sunt cæteris omnibus accommodarent. Ac Geminus paulo infra monet circulus omnes in vulgatis sphaeris exigi ad horizontem Græciæ, quod ne ipse quidem accurate tenuit. Nam ἔξαγμα Græciæ, hoc est Atticæ graduum est circiter 57, ut Hipparchus docet lib. I. Verum quia Rhodus Græci civitas est, et pars aliqua Græciæ, ut Peloponnesi pleraque, sub eodem sita est parallelo: ideo huic ipsum toti imputavit Græciæ. Frustra Procli, immo vero Gemini inconstantiam istam ex refractioibus conciliare student eruditi mathematici. Vera est illius origo quam attigi.

αισθησεις ἔχουσιν ἀπ' ἀλλήλων οἱ κύκλοι· ἀλλ' οἱ μὲν τροπικοὶ κύκλοι ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ κατὰ πᾶν ἔγκλιμα τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν ἔχουσιν· οἱ δὲ τροπικοὶ κύκλοι ἀπὸ τῶν ἀρκτικῶν οὐ τὴν αὐτὴν ἔχουσι διάστασιν κατὰ πάντας τοὺς ὀρίζοντας, ἀλλ' οἱ μὲν Ἐλασσον, οἱ δὲ πλεον διεστήχασιν.

Ὁμοίως δὲ οὐδὲ οἱ ἀρκτικοὶ ἀπὸ τῶν πόλων τὴν ἴσην ἀπόστασιν ἔχουσι κατὰ πᾶν ἔγκλιμα· ἀλλ' οἱ μὲν ἐλάσσονα, οἱ δὲ πλείονα. Καταγράφονται μὲντοι γε πᾶσαι αἱ περιφέρειαι πρὸς τὸν ἐν τῇ Ἑλλάδι ὀρίζοντα.

Διὰ τῶν πόλων δὲ εἰσι κύκλοι, οἱ ὑπὸ τινων κόλουροι προσαγορευόμενοι, οἷς συμβέβηκεν ἐπὶ τῶν ἔδλων περιφερειῶν ²² τοὺς τοῦ κόσμου πόλους ἔχειν. Κόλουροι δὲ κέκληνται, διὰ τὸ μέρη τινὰ αὐτῶν ἀθεώρητα γίνεσθαι. Οἱ μὲν γὰρ λοιποὶ κύκλοι κατὰ τὴν περιστροφὴν τοῦ κόσμου ὅλοι θεωροῦνται. Τῶν δὲ κολούρων κύκλων μέρη τινὰ ἐστὶν ἀθεώρητα, τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνταρκτικοῦ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα ἀπολαμβανόμενα. Γράφονται δὲ οὗτοι οἱ διὰ τῶν πόλων διὰ τῶν τροπικῶν καὶ ἰσημερινῶν σημείων, καὶ εἰς ὃ μέρη ἴσα διαιροῦσι τὸν διὰ μέσων τῶν ζωδίων κύκλον.

Λοξὸς δὲ ἐστὶ κύκλος ὁ τῶν ἰβ' ζωδίων· αὐτὸς δὲ ἐκ γ' κύκλων παραλλήλων συνέστηκεν· ὧν οἱ μὲν τὸ πλάτος ἀφορίζειν λέγονται· τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου· ὁ δὲ διὰ μέσων τῶν ζωδίων καλεῖται. Οὗτος δὲ ἐφάπτεται δύο κύκλων ἴσων τε καὶ παραλλήλων· τοῦ μὲν θερινοῦ τροπικοῦ κατὰ τὴν τοῦ Καρκίνου πρώτην μοῖραν, τοῦ δὲ χειμερινοῦ τροπικοῦ κατὰ τὴν τοῦ Αἰγόκερω πρώτην μοῖραν· τὸν δὲ ἰσημερινὸν δῖχα τέμνει κατὰ τὴν τοῦ Κριοῦ πρώτην μοῖραν, καὶ κατὰ τὴν τοῦ Ζυγοῦ πρώτην μοῖραν. Τὸ δὲ πλάτος ἐστὶ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου μοιρῶν ἰβ'. Λοξὸς δὲ κέκληται ὁ ζωδιακὸς κύκλος, διὰ τὸ λοξῶς τέμνειν τοὺς παραλλήλους κύκλους.

Ὁρίζων δὲ ἐστὶ κύκλος ὁ διορίζων ἡμῖν τὸ τε φανερὸν καὶ τὸ ἀφανὲς μέρος τοῦ κόσμου, καὶ διχοτομῶν τὴν ὅλην σφαιρὰν τοῦ κόσμου· ὥστε ἡμισφαίριον μὲν ὑπὲρ γῆν ἀπολαμβάνεσθαι, ἡμισφαίριον δὲ ὑπὸ γῆν. Εἰσι δὲ οἱ ὀρίζοντες δύο, εἰς μὲν ὁ αἰσθητὸς, ἕτερος δὲ ὁ λόγῳ θεωρητὸς. Αἰσθητὸς μὲν οὖν ἐστὶν ὀρίζων ὁ ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ὄψεως περιγραφόμενος κατὰ τὴν ἀποτελεσματισμὸν τῆς ὀράσεως, ὃς οὐ μείζονα τὴν διάμετρον ἔχει σταδίων β'· ὁ δὲ λόγῳ θεωρητὸς ὀρίζων ἐστὶν ὁ μέχρι τῆς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων σφαιρας διήκων, καὶ διχοτομῶν τὸν ὅλον κόσμον.

Οὗ κατὰ πᾶσαν δὲ πόλιν, καὶ χώραν ὁ αὐτὸς ἐστὶν ὀρίζων· ἀλλὰ πρὸς μὲν τὴν αἰσθησιν σχεδὸν ἐπὶ σταδίουσ' ὁ αὐτὸς ὀρίζων διαμένει, ὥστε καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν, καὶ τὸ κλίμα, καὶ τὰ πάντα φαινόμενα τὰ αὐτὰ διαμένειν.

Πλείονων δὲ σταδίων γινομένων κατὰ τὴν παραλλαγὴν τῆς οἰκῆσεως, ἕτερος ὀρίζων γίνεται (20), κατὰ τὸ κλίμα διαφέρων, καὶ πάντα τὰ φαινόμενα

²² γρ. ἡμικυκλίων.

(20) Ἐτερος ὀρίζων γίνεται. Ita in editis et Anglicano codice ac nostro. Perperam itaque Salmasius (Plin. Exerc., p. 661 D) emendat, καὶ τὸ κλί-

A has habent a se invicem distantias : tropici vero circuli ab æquinoctialibus in omni climate eandem habent distantiam; sed tropici circuli ab arcticis non eandem habent distantiam in omnibus horis, sed alii minus, alii plus distant.

Similiter neque arctici a polis æqualem habent distantiam in omni climate, sed alii minorem, alii majorem. Describuntur tamen omnes circumferentiæ ad horizontem Græciæ.

Per polos ducti circuli sunt ii qui a quibusdam vocantur coluri, quibus contingit in propriis circumferentiis mundi polos habere. Vocantur autem coluri, eo quod eorum partes aliquæ sint invisibiles. Reliqui enim circuli toti spectantur secundum mundi conversionem; at colorum circulum partes aliquæ sunt invisibiles, eæ videlicet quæ ab antarctico sub horizonte desumuntur. Scribuntur autem hi, qui per polos sunt ducti, per puncta solstitialia et æquinoctialia, et in quatuor partes æquales dividunt eclipticam.

12 Obliquus autem est circulus is qui duodecim est signorum. Hic vero ex tribus circulis parallelis compositus est, quorum hi quidem latitudinem zodiaci circuli determinare dicuntur; iste vero dicitur circulus per media signa. Hic attingit duos circulos cum æquales, tum parallelos: nempe æstivum tropicum per Cancri primam partem; hibernum vero tropicum per Capricorni primam partem; æquinoctialem autem æqualiter dividit per Arietis primam partem, et per Libræ primam partem. Latitudo zodiaci est partium 12. Dicitur zodiacus circulus obliquus, eo quod oblique secat circulos parallelos.

Horizon est circulus qui nobis distinguit et apparentem et non apparentem partem mundi, et æqualiter dividit totam sphaeram mundi, ita ut hemisphaerium supra terram desumatur, hemisphaerium vero infra terram. Sunt autem horizontes duo, unus qui est sensibilis, alter qui ratione percipitur. Sensibilis horizon est qui a nostro visu describitur secundum determinationem visus, qui non habet majorem diametrum stadiis 2000; at horizon, qui ratione percipitur, pervenit ad sphaeram stellarum fixarum, et totum mundum æqualiter dividit.

Non est autem idem horizon per omnes urbes et regiones, sed quoad sensum fere in stadiis 400 idem horizon permanet, ita ut et magnitudines dierum, et clima, et omnes apparentiæ eadem permaneant.

Cum vero plura fuerint stadia juxta diversitatem habitationis, alius fit horizon, climate differens, et omnes apparentiæ mutantur. Verumtamen oportet

μα διαφέρον, quod etsi eodem recurrit, tamen et vulgatæ lectioni sententia constat et temere sollicitari non debet.

diversitatem habitationis, quæ 100 stadia superat, accipit secundum accessum ad septentrionem et meridiem. Nam iis qui habitant sub eodem parallelo, et decem millibus stadiorum a se invicem distant, diversus quidem est horizon, sed clima est idem, omnesque apparentiæ sunt similes. At principia, et fines dierum non simul omnibus erunt, qui in eodem parallelo habitant. Secundum rationis autem exactum iudicium, statim cum sit vel minimus accessus versus quamcunque mundi partem, mutatur et horizon, et clima, omnesque apparentiæ sunt diversæ.

Non describitur autem horizon in sphaeris propter talem causam, quod reliqui circuli omnes, cum mundus ab ortu in occasum fertur, una convertantur et ipsi cum motu mundi. At horizon natura est immobilis, semperque eundem servat situm. Si igitur horizontes describerentur in sphaeris, sphaeris motis, contingeret et horizontem moveri, et fieri verticalem: quod non est cogitandum, estque alienum a doctrina sphaerica. Situs tamen horizontis ex receptaculo sphaeræ intelligitur.

Meridianus est circulus, qui per mundi polos et per punctum verticale describitur, ad quem ubi sol pervenit, medietates dierum, et medietates noctium efficit. Est et hic circulus immobilis in mundo, et eundem locum retinet in tota mundi conversione. Neque hic circulus describitur in sphaeris stellaris, eo quod et immobilis sit, nec ullam admittat mutationem.

Non est autem per omnes regiones et urbes idem meridianus: sed quoad sensum, fere ad stadia 300, idem permanet meridianus: quoad rationis iudicium, statim cum sit quantuluscunque progressus vel versus orientem, vel versus occasum, alius sit meridianus. Nam secundum progressum versus septentrionem, et versus meridiem, etiam si intercedant stadiorum decem millia, tamen idem manet meridianus: secundum progressum vero ab ortu versus occasum differentiæ existunt meridianorum.

Obliquus etiam est circulus viæ lacteæ. Hic enim circulus majori latitudine obliquatus est, quam ut inter tropicos contineatur, et compositus est ex tenuitate nebulosa: solus etiam hic in mundo est conspicuus. Ejus latitudo non est distincta, sed secundum alias partes hic circulus est latior, secundum alias angustior. Ob quam causam in plurimis sphaeris ne describitur quidem viæ lacteæ circulus. Est et hic unus maximorum circularum. Maximi enim in sphaeris dicuntur circuli illi qui idem cum sphaera habent centrum. Sunt autem

²⁰ γρ. οὐ κεχώρισται.

(21) Ὑπὸ μὲν γρ τῆς σφαιροθήκης. Leg. ἀπό.

μεταπίπτει. Δεῖ μέντοιγε τὴν παραλλαγὴν τῆς κήσεως τὴν ὑπὲρ ὕ' στάδια λαμβάνεσθαι κατὰ τὴν πρὸς ἄρκτον καὶ πρὸς μεσημβρίαν πάροδον. Ταῖς μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου οἰκοῦσι, καὶ ἐπὶ μυρίων σταδίων ὑπάρχουσιν, ὁ μὲν ὀρίζων ἐστὶ ἰσόφορος, τὸ δὲ κλίμα τὸ αὐτὸ, καὶ πάντα τὰ φαινόμενα παραπλήσια. Αἱ μέντοιγε ἀρχαὶ καὶ τελευτὰ τῶν ἡμερῶν οὐχ ἅμα πᾶσιν ἔσονται τοῖς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου οἰκοῦσι· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀκρίθειαν ἅμα τῷ στιγμιαίᾳ πάροδον γενέσθαι καθ' ὁποιοῦν μέρος τοῦ κόσμου, μεταπίπτει καὶ ὁ ὀρίζων, καὶ τὸ ἔγκλημα, καὶ πάντα τὰ φαινόμενα διάφορα.

Ὁὐ καταγράφεται δὲ ὁ ὀρίζων ἐν ταῖς σφαίραις δι' αἰτίαν τοιαύτην, ὅτι οἱ μὲν λοιποὶ κύκλοι πάντες, ὡς φερομένου τοῦ κόσμου ἀπ' ἀνατολῶν ἐπὶ τὴν ἑσπέραν, συμπεριστρέφονται καὶ αὐτοὶ ἅμα τῇ τοῦ κόσμου κινήσει· ὁ δὲ ὀρίζων ἐστὶ φύσει ἀκίνητος, τὴν αὐτὴν τάξιν διαφυλάττων διὰ παντός. Εἰ οὖν καταγράφοντο οἱ ὀρίζοντες ἐν ταῖς σφαίραις σφαιρομένων αὐτῶν, συνέβαιεν ἂν τὸν ὀρίζοντα κινεῖσθαι, καὶ κατὰ κορυφὴν γίνεσθαι· ὅπερ ἐστὶν ἀδιάνοητον, καὶ ἀλλότριον τοῦ σφαιρικοῦ λόγου. Ὑπὸ μὲν γρ τῆς σφαιροθήκης (21) ἢ τοῦ ὀρίζοντος θέσις κατανοεῖται.

Μεσημβρινὸς δὲ ἐστὶ κύκλος ὁ διὰ τῶν τοῦ κόσμου πόλων καὶ τοῦ κατὰ κορυφὴν σημείου γραφομένου [κύκλος·] ἐφ' οὗ γενόμενος ὁ ἥλιος τὰ μέσα τῶν ἡμερῶν καὶ τὰ μέσα τῶν νυκτῶν ποιεῖται. Καὶ ὁ ἄρκτος δὲ ἐστὶν ὁ κύκλος ἀκίνητος ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τὴν αὐτὴν τάξιν διαφυλάσων ἐν ὅλῃ τῇ τοῦ κόσμου περιστροφῇ. Οὐ καταγράφεται δὲ οὐδέ ὁ ἄρκτος ὁ κύκλος ἐν ταῖς καταστειρισμέναις σφαίραις, διὰ τὸ καὶ ἀκίνητος εἶναι, καὶ μηδὲμίαν ἐπιδύχεσθαι μετὰ τῶν ἄλλων.

Ὁὐ κατὰ πᾶσαν δὲ χώραν καὶ πόλιν ὁ αὐτὸς ἐστὶ μεσημβρινός· ἀλλὰ πρὸς μὲν τὴν ἀσθητικὴν ὁμοίαν ἐπὶ σταδίων τ' ὁ αὐτὸς μεσημβρινὸς διαμένει· πρὸς δὲ τὴν ἐν τῷ λόγῳ ἀκρίθειαν, ἅμα τῷ τὴν κορυφὴν γίνεσθαι πάροδον ἢ πρὸς ἀνατολὴν ἢ πρὸς ἑσπέραν, ἕτερος γίνεται μεσημβρινός. Κατὰ μὲν γὰρ τὴν πρὸς ἄρκτον καὶ πρὸς μεσημβρίαν πάροδον, καὶ ἐπὶ μεταξὺ μύριοι στάδιοι ὑπάρχουσιν, ὁ αὐτὸς μένει μεσημβρινός· κατὰ δὲ τὴν ἀπ' ἀνατολῆς πρὸς ἑσπέραν πάροδον διαφοραὶ μεσημβρινῶν.

Λοξὸς δὲ ἐστὶ κύκλος καὶ ὁ τοῦ γάλακτος. Ὁ ἴσος μὲν μέγιστος πλάτει λελοξῶνται τῶν τροπικῶν κύκλων, σφαιρομένη δὲ ἐκ βραχυμερείας νεφελειδοῦς· καὶ ἐστὶν ἐν τῷ κόσμῳ μόνος θεωρητός. Οὐχ ὥριστα ἢ ἐπὶ αὐτοῦ τὸ πλάτος, ἀλλὰ κατὰ μὲν τινὰ μέρος πλείονος ἐστὶν, κατὰ δὲ τινὰ στενότερος. Δι' ἦντινα αἰτίαν ἐν ταῖς πλείστασι σφαίραις οὐδὲ καταγράφεται ὁ τοῦ γάλακτος κύκλος. Ἔστι δὲ καὶ οὗτος τῶν μεγίστων κύκλων· μέγιστοι γὰρ ἐν σφαίραις λέγονται κύκλοι οἱ ἐπιπέδου τὸ κέντρον ἔχοντες τῇ σφαίρᾳ. Εἰσὶ δὲ μέγιστοι κύκλοι ἑπτὰ· Ἰσημερινός, ζωδιακός, καὶ ὁ διὰ μέσων τῶν

ζωδίων, οὗ διὰ τῶν πόλων, ὁ καθ' ἑκάστην οὐρανὸν Δ maximi circuli septem : æquinoctialis, zodiacus, διορίζων, ὁ μεσημβρινός, ὁ τοῦ γάλακτος. et circulus per medietates signorum ; circuli per polos, circulus qui in omni habitatione $\mathbf{13}$. visam mundi partem a non visa separat, meridianus, et circulus visæ lacteæ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς.

Ἡμέρα λέγεται διχῶς· καθ' ἓνα μὲν τροπὸν χρόνος ὁ ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου μέχρι δύσεως· καθ' ἕτερον δὲ τρόπον ἡμέρα λέγεται χρόνος ὁ ἀφ' ἡλίου ἀνατολῆς μέχρις ἡλίου αὐθιγῆς ἀνατολῆς. Ἔστι δὲ ἡμέρα κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον τοῦ κόσμου περιστροφῆ, καὶ τῆς περιφερείας [ἀνατολῆς], ἣν ὁ ἥλιος μεταβαίνει ὑπεναντίας κινούμενος τῷ κόσμῳ ἐν τῇ περιστροφῇ τοῦ κόσμου. Δι' ἣν αἰτίαν οὐδ' ἔστι τὸ συναμφοτέρον, νύξ καὶ ἡμέρα ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἴση πάση νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ· ἀλλὰ πρὸς μὲν τὴν ἀσθησιν ἴσα τὰ μεγέθη ἔστι· πρὸς δὲ τὴν ἐν τῇ λόγῳ ἀκριβείαν μικρά τις καὶ ἀνεπαίσθητος ἢ παραλλαγῆ. Αἱ μὲν γὰρ τοῦ κόσμου περιστροφῆ ἰσόχρονοι εἰσιν· αἱ δὲ τῶν περιφερειῶν ἀνατολαί, ἃς ὁ ἥλιος μεταβαίνει ἐν τῇ τοῦ κόσμου περιστροφῇ, οὐκ εἰσιν ἰσόχρονοι. Δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἔστι συναμφοτέρον πάντα νύξ καὶ ἡμέρα συναμφοτέρῳ, πάση νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ἴση.

Κατὰ δὲ τὸν δεύτερον τρόπον τῆς διαιρέσεως τῶν ἡμερῶν, τὸν μὲν μῆνα λέγομεν εἶναι ἡμερῶν λ', τὸν δὲ ἐνιαυτὸν ἡμερῶν τξξ α'/δ'· ἔστι δὲ τὸ συναμφοτέρον νύξ, καὶ ἡμέρα χρόνος ὥρων ἰσημερινῶν κδ', ἰσημερινῆ δὲ ὥρα τὸ α'/κδ' μέρος τοῦ χρόνου τοῦ συναγομένου ἐκ νυκτὸς καὶ ἡμέρας.

Οὐ κατὰ πάσαν δὲ γῶραν καὶ πόλιν τὰ αὐτὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν ἔστιν· ἀλλὰ τοῖς μὲν πρὸς ἄρκτον οὐκ οὐσι μείζονες καὶ ἡμέραι γίνονται, τοῖς δὲ πρὸς μεσημβρίαν ἐλάσσονες.

Ἔστι δὲ ἐν Ῥόδῳ μὲν ἡ μεγίστη ἡμέρα ὥρων ἰσημερινῶν ιδ'α'/β'· περὶ δὲ Ῥώμῃ ἡ μεγίστη ἡμέρα ὥρων ἰσημερινῶν ιε'· τοῖς δ' ἔτι βορειότεροις οὐκοῦσι τῆς Προποντιδὸς μεγίστη ἡμέρα γίνεταί· ὥρων ἰσημερινῶν ις'· καὶ ἔτι τοῖς βορειότεροις ιζ' καὶ ιη' ὥρων ἡ μεγίστη ἡμέρα γίνεταί.

Ἐπὶ δὲ τοὺς τόπους (22) τούτους δοκεῖ καὶ Πυθέας ὁ Μασσαλιώτης παρεῖναι. Φησὶ γοῦν ἐν τοῖς περὶ τοῦ Ὀκεανοῦ πεπραγματευμένοις αὐτῷ, ὅτι ἐδεῖκνυον ἡμῖν οἱ βάρβαροι, ὅπου ὁ ἥλιος κοιμάται. Συνέβαινε γὰρ περὶ τούτους τοὺς τόπους τὴν μὲν νύκτα παντελῶς μικρὰν γίνεσθαι, ὥρων οἷς μὲν β', οἷς δὲ γ' ὥστε μετὰ τὴν δύσιν, μικρὸν διαλείματος γενομένου, ἐπανατέλλειν εὐθέως τὸν ἥλιον. Ἐκράτης δὲ ὁ γραμματικὸς (23) φησὶ τῶν τόπων τούτων καὶ Ὀμηρον μνημονεῦσαι ἐν οἷς φησιν Ὀδυσσεύς·

(22) Ἐπὶ δὲ τοὺς τόπους. Non ea præcise loca, ubi maxima dies fit horarum 17, vel 18. Sed ulterioris eæ quoque, ubi est horarum 21 et 22, ut ex sequentibus apparet; quod in elevatione graduum 65, 66, ac deinceps evenit.

(23) Κράτης δὲ ὁ γραμματικὸς. Eustathius ad *Odys.* K, versus illos exponens, qui a Gemino citantur, ait Cratetem illius interpretationis auctorem

CAPUT V.

De die et nocte.

Dies dicitur dupliciter, uno modo tempus illud quod est ab ortu solis usque ad occasum : altero modo, dies dicitur tempus quod est ab ortu solis usque ad proximum ortum solis. Est autem dies juxta secundum modum conversio mundi, et ortus ejus arcus quem sol peragrat dum in conversione mundi movetur contra mundum. Quam ob causam neque compositum illud tempus ex nocte et die simul sumptis, æquale est omni nocti et diei ; sed quoad sensum magnitudines sunt æquales, quoad rationis judicium parva quædam est, atque insensibilis diversitas. Mundi enim conversiones inter se temporibus sunt æquales : sed arcuum ascensionum, quos sol cõfiscit in mundi conversione, non sunt temporibus æquales. Quam ob causam non est compositum illud tempus, nempe omnis nox et dies, composito illi tempori, scilicet omni nocti et diei, æquale.

Secundum alterum modum divisionis dierum, mensem dicimus esse dierum 50, annum vero dierum 365 1/4 ; est autem tempus ex nocte, et die compositum horarum æquinoctialium 24, æquinoctialis autem hora est 1/24 pars temporis compositi ex nocte et die.

Non sunt autem per omnes regiones et urbes eadem magnitudines dierum, sed iis qui versus septentrionem habitant majores fiunt et dies, minores vero iis qui versus meridiem habitant.

Est autem in Rhodo longissima dies horarum æquinoctialium 14 1/2 ; circa Romam longissima dies horarum æquinoctialium 15 ; iis vero qui habitant aliquantulum ultra Propontida versus hœream, longissima dies fit horarum æquinoctialium 16, et adhuc magis borealibus 17 et 18 horarum longissima fit dies.

Ad loca hæc videtur etiam Pytheas Massiliensis accessisse. Inquit igitur in libris suis de Oceano scriptis sic : « Monstrabant nobis barbari, ubi sol cubaret. Eveniebat enim circa hæc loca noctem quidem valde parvam fieri, bis quidem horarum 2, illis vero 3, ut post occasum, parvo intervallo interposito, statim sol postea oriretur. » Crates grammaticus inquit horum locorum etiam Homerum meminisse in his quæ Ulysses dicit :

exstitisse, quæ Homericos versus ad exquisitionem et mathematicam rationem exigit. Nam simplicior istorum sententia traditur, noctu et interdium pariter operam dedisse pastioni Læstrygonas ; ac nocte quidem boves, ob visorum et ejusmodi pestium metum ; de die vero, villis munita pecora pavisse. Porro καλεῦθους ἡματος καὶ νυκτός, *diurna et nocturna pascua* vocari. Ita Eustathius, quæ quidem

*Altiportam Læstrygoniam, ubi pastorem pastor
Vocat addacens: ille vero educens exaudivit.
Ubi etiam insomnis vir duplices excipit mercedes.
Unam boves pascens, alteram argenteas oves pascens.
Prope enim et noctis et diei sunt viæ.*

Cum enim circa hæc loca maxima dies sit horarum æquinoctialium 21, nox omnino parva relinquatur esse horarum 3, ita ut occasus propinquus sit ortui, cum prorsus parvus arcus de æstivo tropico infra horizontem desunatur. Si quis igitur, inquit, posset pervigilare per tantos dies, duplicem mercedem ferret; unam quod boves; alteram, quod argenteas oves pasceret. Deinde adjicit rationem, quæ est mathematica et congruens cum spherica doctrina.

Prope enim et noctis et diei sunt viæ,

id autem est quod occasus apponitur ortui.

Cum vero adhuc magis versus septentrionem progredimur, sit æstivus tropicus circulus totus supra terram, ut in æstivis conversionibus dies apud illos fiat horarum æquinoctialium 24, iis vero qui adhuc magis versus septentrionem 14 habitant, sit arcus aliquis zodiaci circuli semper supra terram; et apud quos signi magnitudo supra horizontem desumitur, apud eos menstrua sit dies; apud quos duo signa supra terram desumuntur, bimestrem contingit longissimam dierum diem fieri. Tandem est locus aliquis extremus ad septentrionem situs, in quo polus mundi sit verticalis; zodiaci sex signa supra horizontem desumuntur: dies vero longissima apud eos sit semestris: similiter et nox. Et horum locorum videtur etiam Homerus meminisse, ut inquit Crates grammaticus, cum de Cimæriorum habitatione dicit:

*Hic vero Cimæriorum virorum popullque urbesque
Aere et nebula tecti. Neque unquam eos
Sol splendens aspicit radiis;
Neque cum ascendit ad cælum stelliferum;
Neque cum rursus cælitus ad terram convertitur.*

Sed nox tristis extensa est super miseros homines.

Cum enim polus mundi est verticalis, contingit diem fieri semestrem, similiter et noctem. Trimestris enim sit, in quanto tempore sol ab æquinoctiali circulo, qui horizontis locum obtinet, ad æstivum tropicum circulum accedit; altera vero

²⁶ γρ. κγ. ²⁷ γρ. ὥρας μίδς.

expositio detorta et violenta mihi videtur. Altera itaque melior, quam ex eodem Cratete etiam Eustathius attulit. Qui hoc insuper addit, Cratetem sub Draconis capite tractum illum collocasse. Verum cum Draconis caput ex Eudoxi et Hipparchi rationibus, a polo distaret gradibus 37, ἔξαμμα poli non nisi graduum esset 53, ac dies longissima horarum fere 17, quod non convenit. Nox enim horarum erit circiter 7. Sed neque satis recte ad idem institutum Arateum illum versum accommodat Eustathius.

..... ἦν! περ ἄκρα
ἀστρονται δύσσις τε καὶ ἀνατολαὶ ἀλλήλησι.

A Τηλέπυλον Λαιστρυγονίην, δὴ ποιμένα ποιμῆν
Ἐπύει εἰσελθῶν· ὁ δὲ τ' ἐξελθῶν ὄπισθε.
Ἐνθα κ' ἄθνηρος ἀνήρ' οἰοῦντο ἐξήρατο μισθοῖς·
Τὸν μὲν βουκολέων, τὸν δ' ἄργυρα μῆλα νομοῦν.
Ἐγγὺς γὰρ νυκτὸς τε καὶ ἡματὸς εἰσι κέλευθα.

Περὶ γὰρ τοὺς τόπους τοῦτους γινομένης μεγίστης ἡμέρας ὥρων κα' ²⁶ ἰσημερινῶν, ἢ νύξ μικρὰ παντάπασι εἶναι ἀπολείπεται ὥρων γ' ²⁷ ὥστε πληρῆζειν τὴν δύσιν τῇ ἀνατολῇ, μικρὰς παντάπασι τῆς περιφερείας ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα ἀπολαμβάνομένης καὶ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ. Εἰ τις οὖν, φησὶ, δύναται ἀγρυπνεῖν τὰς τηλικαύτας ἡμέρας, διπλοῦς ἐξίσται μισθοῦς· τὸν μὲν βουκολέων, τὸν δ' ἄργυρα μῆλα νομοῦν. Εἶτα ἐπιφέρει τὴν αἰτίαν μαθηματικῆν ἔσσαν, καὶ σύμφωνον τῷ σφαιρικῷ λόγῳ.

B Ἐγγὺς γὰρ νυκτὸς τε καὶ ἡματὸς εἰσι κέλευθα.

Τοῦτο δ' ἐστὶν, ὅτι ἡ δύσιν παράκειται τῇ ἀνατολῇ.

Ἐτι δὲ μᾶλλον πρὸς ἄρκτον ἡμῶν παροδούντων γίνεται ὁ θερινὸς τροπικὸς κύκλος ὅλος ὑπὲρ γῆν ὥστε ἐν ταῖς θεριναῖς τροπαῖς τὴν παρ' ἐκείνης ἡμέραν γίνεσθαι ὥρων ἰσημερινῶν κα'. Τοῖς δὲ ἐκ πρὸς ἄρκτον οἰκοῦσι γίνεται μέρος τι τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ὑπὲρ γῆν διὰ παντός· καὶ παρ' οἷς μὲν ὀδίου μέγεθος (24) ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἀπολαμβάνεται μηνιαία ἡμέρα παρ' αὐτοῖς γίνεται· παρ' οἷς δὲ ἐκ ζωδία ὑπὲρ γῆν ἀπολαμβάνεται, διμηνιαία [τῶν ἡμερῶν] τὴν μεγίστην ἡμέραν συμβαίνει γίνεσθαι. Πίρας δὲ ἐστὶ τις χώρα ἐσχάτη πρὸς ἄρκτον καίμην, ἐν ἣ ὁ μὲν πόλος κατὰ κορυφὴν γίνεται, τοῦ δὲ ζωδιακοῦ κύκλου τὰ ζῶδια ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἀπολαμβάνεται, ἐξ δὲ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα ὑποπέμπεται ἡ μεγίστη δὲ ἡμέρα παρ' αὐτοῖς ἐξαμηνιαία γίνεται ὁμοίως δὲ καὶ ἡ νύξ. Καὶ τούτων μὲν τῶν τόπων καὶ μνημονεύειν καὶ ὁ Ὀμηρος, ὡς φησὶ Κράτης ἰστορικὸς, ὅταν περὶ τῆς Κιμμερίων οἰκίας λέγῃ:

Ἐνθα δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμοι τε πόλεις τε
Ἥέρι καὶ νεφέλη κεκαλυμμένον οὐδὲ ποῖ αὐτοῖς
Ἥέλιος φάεθων ἐπιδέρκεται ἀκτινέσσιν·
Οὐδ' ὅπῃσιν στελεχθεὶς πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα
Οὐδ' ὅταν ἀγ' ἐπὶ γαίαν ἀπ' οὐρανῶθεν ἀστρά-
[τηται]

Ἄλλ' ἐπὶ νύξ ὅλοη τέταται δειλοῖσι βροτοῖσι.

Τοῦ γὰρ πόλου κατὰ κορυφὴν ὑπάρχοντος, ἐξαμηνιαία τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα γενέσθαι συμβαίνει. **D** Τριμηνος μὲν γὰρ γίνεται, ἐν ὅσῳ ὁ ἥλιος χρόνον ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου, ὅς ἐστι τὴν τοῦ ὀρίζοντος ἐκτελεῖ τάξιν, ἐπὶ τὸν θερινὸν τροπικὸν κύκλον παρ-

De quo postea.

(24) Καὶ παρ' οἷς μὲν ζωδίου μέγεθος. Manilius lib. III:

..... Si longius inde
Procedas, totis condentur singula membris,
Tricenasque trahent conexo tempore noctes,
Et totidem noctes adiment.

De his enim poeta loquitur quibus integrum dodecatemorion non oritur, aut occidit, non de iis quibus singulis dies in Cancro saltem exigua nocte interrumpuntur, ut voluit Scaliger, quod ad altitudinem poli graduum 66, 30', accidit.

γίνεται· ἑτέρα δὲ τρίμηνος, ἐν ἣ ἀπὸ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ ἐπὶ τὸν ὀρίζοντα κατανατᾷ· καὶ πάντα τοῦτον τὸν χρόνον κατὰ τοὺς ὑπὲρ γῆν κύκλους παραλλήλους ἐνεχθήσεται. Ἐπει δὲ συμβαίνει τὴν οἰκῆσιν ταύτην ἐν μέσῃ τῇ κατεψυγμένῃ καὶ ἀοικητῇ ζώνῃ ὑπάρχειν, ἀνάγκη διὰ παντὸς νέφει καταέχεσθαι τὸν τόπον, καὶ ἐπὶ πολὺ βᾶθος ἀέρος συνεστηκέναι τὰ νέφη, καὶ μὴ δύνασθαι τὰς τοῦ ἡλίου αὐγὰς διακόπτειν τὰ νέφη· ὥστε εὐλόγως νύκτα ²⁶ διὰ παντὸς εἶναι παρ' αὐτοῖς σκότος. Ὅταν μὲν γὰρ ὑπὲρ γῆν ὑπάρχῃ ὁ ἥλιος, σκότος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς διὰ τὴν παχυμερίαν τῶν νεφῶν· ὅταν δὲ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα ὁ ἥλιος ᾖ, διὰ τὴν φυσικὴν ἀνάγκην νύξ ἐστὶ παρ' αὐτοῖς· ὥστε διὰ παντὸς ἀφώτιστον αὐτῶν εἶναι τὴν οἰκῆσιν. Τοῦτο οὖν, φησὶ, τὸ λεγόμενον ἐστὶν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ·

..... οὐδὲ ποτ' αὐτοῦς
Ἡἑλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτινεσσιν.

Εἰ μὲν οὖν ταῦτα ἐνθυμεῖται ὁ Ὅμηρος, ἕτερος ἔστω λόγος· ὅτι δὲ εἰσι τόποι τινές, τῆς γῆς σφαιροειδοῦς ὑπαρχούσης, ἔχοντες τὰ προειρημένα μεγέθη τῶν ἡμερῶν πρὸς ἄλληλα, δηλοῦν ἀπ' αὐτῆς τῆς σφαιρας. Τοὺς μέντοιγε τόπους τούτους ἀοικητοῦς εἶναι συμβαίνει διὰ τὴν τοῦ φύχους ὑπερβολὴν. Ἐν μέσῃ γὰρ κεῖνται τῇ κατεψυγμένῃ ζώνῃ.

Ἀνάπαλιν δὲ τοῖς πρὸς μεσημβρίαν οἰκοῦσιν ἐλάσσονες αἰετὸν μᾶλλον, καὶ ἐλάττωνας αἰετὸν γίνονται· παρ' οἷς μὲν ἰδ' ὠρῶν ἡμερικῶν ἡ μέγιστη ἡμέρα γίνεται, παρ' οἷς δὲ ἰγ' ²⁷.

Πέρασ δὲ ἐστὶ χώρα τις πρὸς μεσημβρίαν μᾶλλον ἡμῶν κειμένη, λεγομένη ὑπὸ τὸν ἡμερικῶν· ἐν ἣ οἱ μὲν πόλοι ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος πίπτουσιν· ὀρθὴ δὲ καθίσταται ἡ τοῦ κόσμου σφαῖρα. Διχοτομοῦνται δὲ πάντες οἱ παράλληλοι κύκλοι οἱ γραφόμενοι ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατὰ ²⁸ τὴν τοῦ κόσμου γινομένην περιστροφὴν. Δι' ἣν αἰτίαν ἡμερικὰ διὰ παντὸς ἐστὶ παρ' αὐτοῖς. Οὐ γὰρ παρ' ἄλλην τινὰ αἰτίαν ἡ ἀνισότης γίνεται τῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ παρὰ τὸ ἔξαρμα τοῦ πόλου· ὃ δὲ καλεῖται ἔγκλιμα τοῦ κόσμου. Συμβαίνει γὰρ διὰ τὸν μετεωρισμὸν τοῦ πόλου τῶν μὲν ἀπὸ τοῦ ἡμερικῶν μέχρι τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ γραφομένων κύκλων μείζονα μὲν τμήματα ὑπὲρ γῆν γίνεσθαι, ἐλάττωνα δὲ ὑπὸ γῆν· τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ ἡμερικῶν μέχρι τοῦ χειμερικῶν τροπικοῦ γραφομένων κύκλων ἐλάττωνα μὲν τμήματα ὑπὲρ γῆν γίνεσθαι, μείζονα δὲ ὑπὸ γῆν. Ὅπου δὲ οἱ πόλοι ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος πίπτουσιν, ἀναίρουμένου τοῦ αἰτίου τῆς ἀνισότητος τῶν ἡμερῶν (τοῦτο δὲ ἦν τὸ ἔγκλιμα), εὐλόγως συμβαίνει ἡμερικῶν εἶναι διὰ παντὸς παρ' αὐτοῖς. Πάντας μὲν γὰρ τοὺς κύκλους ὁ ἥλιος ἰσοχρόνως περιστρέφεται, καὶ τοὺς μείζονας, καὶ τοὺς ἐλάττωνας, διὰ τὸ περιεπιμένοντα σημεία, τοὺς πόλους, γίνεσθαι τὴν περιστροφὴν τοῦ κόσμου. Ὅστε μὴ παρὰ τὰ μεγέθη τῶν κύκλων, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἀνισότητα τῶν τμημάτων, ὧν φέρεται ὁ ἥλιος ὑπὸ γῆν, καὶ ὑπὲρ γῆν, τὴν ἀνισότητα τῶν ἡμερικῶν γίνεσθαι. Αἱ μέντοιγε παραυξήσεις τῶν ἡμερικῶν καὶ τῶν νυκτικῶν οὐκ εἰσὶν ἐν πᾶσι τοῖς ζωδίοις ἴσαι, ἀλλὰ περὶ μὲν τὰ τροπικὰ σημεία μικρὰ πανταλῶς

A trimestris dies, in qua ab æstivo tropico ad horizontem descendit. Atque omni hoc tempore per circulos parallelus, qui sunt supra terram, fertur. Cum vero contingat hanc habitationem in media frigida atque inhabitabili zona esse, necesse est semper nebulis occupari locum, et in magna aeris profunditate nebulas constitutas esse, nec posse solis radios nebulas illas dissipare : itaque consentaneum est semper apud ipsos esse noctis tenebras. Cum enim supra terram fuerit sol, tenebræ sunt apud ipsos propter crassitatem nebularum; cum vero infra horizontem sol fuerit, propter naturalem necessitatem nox est apud eos : ita ut semper eorum habitatio lumine careat. Hoc igitur, inquit, est illud quod a poeta dicitur:

B

... neque unquam eos
Sol splendens aspicit radiis.

An igitur hæc cogitet Homerus, alia esto oratio; quod autem sint loca quædam, cum terra sit globosa, quæ prædictas magnitudines dierum inter se habeant, manifestum est ex ipsa sphaeræ figura. Loca certe hæc inhabitabilia esse contingit propter frigoris excessum. Sunt enim sita in media zona frigida.

Contra vero iis qui versus meridiem habitant, minores semper et adhuc minores sunt dies; apud alios quidem longissima dies est horarum æquinoctialium 14, apud alios 13.

Tandem est regio quædam magis nobis versus meridiem sita, quæ dicitur esse sub æquinoctiali, in qua poli mundi in horizonte ponuntur, sphaera autem mundi recta constituitur : aequaliter autem secantur omnes paralleli circuli, qui describuntur a sole secundum quotidianam mundi conversionem. Quam ob causam apud eos semper est æquinoctium. Non enim propter aliam quamdam causam existit dierum inæqualitas, nisi propter poli exaltationem, quæ mundi vocatur inclinatio. Evenit enim propter poli exaltationem, eorum circulorum qui ab æquinoctiali usque ad æstivum tropicum describuntur, majora quidem supra terram esse segmenta, minora autem infra terram : eorum vero, qui ab æquinoctiali ad hibernum tropicum describuntur, minora segmenta infra terram fieri, majora vero supra terram. Ubi vero poli mundi in horizonte jacent, causa inæqualitatis dierum sublata, quæ est inclinatio mundi, evenit ut æquinoctium apud eos sit semper. Omnes enim circulos parallelos sol aequalibus temporibus peragrat, cum majores, tum minores, propterea quod circa fixa puncta nempe polos mundi, fiat conversio mundi. Itaque non propter magnitudines circulorum, sed propter inæqualitatem segmentorum, in quibus sol fertur infra terram, et supra terram, fit inæqualitas dierum. Incrementa vero dierum et noctium non sunt in omnibus signis æqualia, sed circa tropica

²⁶ γρ. νυκτός. ²⁷ γρ. ἰγ'. ²⁸ γρ. παρὰ.

*Altiportam Læstrygoniam, ubi pastorem pastor
Vocat adducens: ille vero educens exaudivit.
Ubi etiam insomnis vir duplices excipit mercedes.
Unam boves pascens, alteram argenteas oves pascens.
Prope enim et noctis et diei sunt viæ.*

Cum enim circa hæc loca maxima dies sit horarum æquinoctialium 24, nox omnino parva relinquatur esse horarum 3, ita ut occasus propinquus sit ortui, cum prorsus parvus arcus de æstivo tropico infra horizontem desumatur. Si quis igitur, inquit, posset pervigilare per tantos dies, duplicem mercedem ferret; unam quod boves; alteram, quod argenteas oves pasceret. Deinde adjicit rationem, quæ est mathematica et congruens cum spherica doctrina.

Prope enim et noctis et diei sunt viæ,

id autem est quod occasus apponitur ortui.

Cum vero adhuc magis versus septentrionem progredimur, sit æstivus tropicus circulus totus supra terram, ut in æstivis conversionibus dies apud illos fiat horarum æquinoctialium 24, iis vero qui adhuc magis versus septentrionem 14 habitant, sit arcus aliquis zodiaci circuli semper supra terram; et apud quos signi magnitudo supra horizontem desumitur, apud eos menstrua fit dies; apud quos duo signa supra terram desumuntur, bimestrem contingit longissimam dierum diem fieri. Tandem est locus aliquis extremus ad septentrionem situs, in quo polus mundi sit verticalis; zodiaci sex signa supra horizontem desumuntur: dies vero longissima apud eos fit semestris: similiter et nox. Et horum locorum videtur etiam Homerus meminisse, ut inquit Crates grammaticus, cum de Cimæriorum habitatione dicit:

*Hic vero Cimæriorum virorum popultque urbesque
Aere et nebula tecti. Neque unquam eos
Sol splendens aspicit radiis;
Neque cum ascendit ad cælum stelliferum;
Neque cum rursus cælitus ad terram convertitur.*

Sed nox tristis extensa est super miseros homines.

Cum enim polus mundi est verticalis, contingit diem fieri semestrem, similiter et noctem. Trimestris enim fit, in quanto tempore sol ab æquinoctiali circulo, qui horizontis locum obtinet, ad æstivum tropicum circulum accedit; altera vero

²⁴ γρ. κγ. ²⁵ γρ. ὥρας μιδς.

expositio detorta et violenta mihi videtur. Altera itaque melior, quam ex eodem Cratete etiam Eustathius attulit. Qui hoc insuper addit, Cratetem sub Draconis capite tractum illum collocasse. Verum cum Draconis caput ex Eudoxi et Hipparchi rationibus, a polo distaret gradibus 37, ἕξαγμα poli non nisi graduum esset 53, ac dies longissima horarum fere 17, quod non convenit. Nox enim horarum erit circiter 7. Sed neque satis recte ad idem institutum Arateum illum versum accommodat Eustathius.

..... ἤχι περ ἄραι
ἀίσχονται δύοιές τε καὶ ἀνατολαὶ ἀλλήλησι.

*Ἄ Τηλέπυλον Λαιστρυγονίην, δὴ ποιμένα ποιῆν
Ἐπύει εἰσελάων· ὁ δὲ τ' ἐξελάων ὄπακοῦει.
Ἐνθα κ' ἄθυρος ἀνήρ δοιοῦς ἐξήρατο μισθοῦ·
Τὸν μὲν βουκολέων, τὸν δ' ἄργυρα μῆλα νομεύων.
Ἐγγυς γὰρ νυκτός τε καὶ ἡματός εἰσι κέλευθα.*

Περὶ γὰρ τοὺς τόπους τούτους γινομένης μεγίστης ἡμέρας ὥρων κα' ²⁴ ἰσημερινῶν, ἡ νύξ μικρὰ παντάσιν εἶναι ἀπολείπεται ὥρων γ' ²⁵ ὥστε πληθεῖν τὴν δύσιν τῇ ἀνατολῇ, μικρὰς παντάσιν τῆς περιφερείας ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα ἀπολαμβάνομένης ἰσότητος τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ. Ἐἴ τις οὖν, φησὶ, δύναται ἐπιγρυπνεῖν τὰς τηλικαύτας ἡμέρας, διπλοῦς ἐξίσται μισθοῦς· τὸν μὲν βουκολέων, τὸν δ' ἄργυρα μῆλα νομεύων. Εἶτα ἐπιφέρει τὴν αἰτίαν μαθηματικῆς ἔσσαν, καὶ σύμφωνον τῷ σφαιρικῷ λόγῳ·

B Ἐγγυς γὰρ νυκτός τε καὶ ἡματός εἰσι κέλευθα.

Τοῦτο δ' ἐστὶν, ὅτι ἡ δύσις παράκειται τῇ ἀνατολῇ.

Ἐτι δὲ μᾶλλον πρὸς ἄρκτον ἡμῶν παροδόντων, γίνεται ὁ θερινὸς τροπικὸς κύκλος ὅλος ὑπὲρ γῆν ὥστε ἐν ταῖς θεριναῖς τροπαῖς τὴν παρ' ἐκείνης ἡμέραν γίνεσθαι ὥρων ἰσημερινῶν κα'. Τοῦ δὲ ἐπιπρὸς ἄρκτον οἰκοῦσι γίνεται μέρος τι τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ὑπὲρ γῆν διὰ παντός· καὶ παρ' οἷς μὲν ζώδιου μέγεθος (24) ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἀπολαμβάνεται μηνιαία ἡμέρα παρ' αὐτοῖς γίνεται· παρ' οἷς δὲ ἐλάζωδια ὑπὲρ γῆν ἀπολαμβάνεται, διμηνιαία [τῶν ἡμερῶν] τὴν μεγίστην ἡμέραν συμβαίνει γίνεσθαι. Πιπρας δὲ ἐστὶ τις χώρα ἐσχάτη πρὸς ἄρκτον κειμένη, ἐν ἣ ὁ μὲν πόλος κατὰ κορυφὴν γίνεται, τοῦ δὲ ζωδιακοῦ κύκλου τὰς ζώδια ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἀπολαμβάνεται, ἐξ δὲ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα ὑποπέμπεται· ἡ μεγίστη δὲ ἡμέρα παρ' αὐτοῖς ἐξαμηνιαία γίνεται· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ νύξ. Καὶ τούτων μὲν τῶν τόπων ὁμοίως καὶ μνημονεύειν καὶ ὁ Ὀμηρος, ὡς φησὶ Κράτης ἰστορικὸς, ὅταν περὶ τῆς Κιμμερίων οἰκίσεως λέγῃ·

*Ἐνθα δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμοί τε πόλεις τε
Ἡέρι καὶ τερβέλι κεκαλυμμένοι οὐδέ ποτ' αὐτοῦ
Ἡέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτινεσσόν·
Οὐδ' ὄρασαν στελεχθεὶς πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεσσιν·
Οὐδ' οὐρανὸν ἐπὶ γαίαν ἀπ' οὐρανόθεν ἀπείρηται.*

Ἄλλ' ἐπὶ νύξ ὅλοη τέταται δειλοῖσι βροτοῖσι.

Τοῦ γὰρ πόλου κατὰ κορυφὴν ὑπάρχοντος, ἐξαμηνιαίαν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα γενέσθαι συμβαίνει. **D** Τρίμημος μὲν γὰρ γίνεται, ἐν ὅσῳ ὁ ἥλιος χρόνον ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου, ὅς ἐστι τὴν τοῦ ὀρίζοντος ἐκείνου ἔχει τάξιν, ἐπὶ τὸν θερινὸν τροπικὸν κύκλον παρα-

De quo postea.

(24) Καὶ παρ' οἷς μὲν ζώδιου μέγεθος. Manilius lib. III:

..... Si longius inde
Procedas, totis condentur singula membris,
Tricenasque trahenti conuexo tempore noctes,
Et totidem noctes adiment.

De his enim poeta loquitur quibus integrum dodecatemorion non oritur, aut occidit, non de iis quibus singulis dies in Cancro saltem exigua nocte interrumpuntur, ut voluit Scaliger, quod ad altitudinem poli graduum 66, 30', accidit.

γίνεται· ἑτέρα δὲ τρίμηνος, ἐν ἣ ἀπὸ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ ἐπὶ τὸν ὀρίζοντα κατανατᾶ· καὶ πάντα τούτων τὸν χρόνον κατὰ τοὺς ὑπὲρ γῆν κύκλους παραλλήλους ἐνεχθήσεται. Ἐπὶ δὲ συμβαίνει τὴν οἰκῆσιν ταύτην ἐν μέσῃ τῇ κατεψυγμένῃ καὶ ἀοικητῶ ζώνῃ ὑπάρχειν, ἀνάγκη διὰ παντὸς νέφεισι κατέγεσθαι τὸν τόπον, καὶ ἐπὶ πολὺ βάθος ἀέρος συνεστηκέναι τὰ νέφη, καὶ μὴ δύνασθαι τὰς τοῦ ἡλίου αὐγὰς διακόπτειν τὰ νέφη· ὥστε εὐλόγως νύκτα ²⁶ διὰ παντὸς εἶναι παρ' αὐτοῖς σκότος. Ὅταν μὲν γὰρ ὑπὲρ γῆν ὑπάρχη ὁ ἥλιος, σκότος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς διὰ τὴν παχυμερίαν τῶν νεφῶν· ὅταν δὲ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα ὁ ἥλιος ᾖ, διὰ τὴν φυσικὴν ἀνάγκην νύξ ἐστὶ παρ' αὐτοῖς· ὥστε διὰ παντὸς ἀφώτιστον αὐτῶν εἶναι τὴν οἰκῆσιν. Τοῦτο οὖν, φησὶ, τὸ λεγόμενον ἐστὶν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ·

..... οὐδὲ ποτ' αὐτοῖς
Ἥλιος φαέθωρ ἐπιδέρκεται ἀκτινεσσιν.

Εἰ μὲν οὖν ταῦτα ἐνθυμεῖται ὁ Ὅμηρος, ἕτερος ἔστω λόγος· οἱ δὲ εἰσι τόποι τινές, τῆς γῆς σφαιροειδοῦς ὑπαρχούσης, ἔχοντες τὰ προειρημένα μεγέθη τῶν ἡμερῶν πρὸς ἄλληλα, δῆλον ἀπ' αὐτῆς τῆς σφαιρας. Τοὺς μέντοιγε τόπους τούτους ἀοικητῶς εἶναι συμβαίνει διὰ τὴν τοῦ ψύχους ὑπερβολὴν. Ἐν μέσῃ γὰρ κείνται τῇ κατεψυγμένῃ ζώνῃ.

Ἀνάπαλιν δὲ τοῖς πρὸς μεσημβρίαν οἰκοῦσιν ἐλάσσονες αἰετὸν μάλλον, καὶ ἐλάσσονες αἱ ἡμέραι γίνονται· παρ' οἷς μὲν ἰδ' ὥρῶν ἡμερινῶν ἡ μεγίστη ἡμέρα γίνεται, παρ' οἷς δὲ ἰγ' ²⁷.

Πέρασ δὲ ἐστὶ χώρα τις πρὸς μεσημβρίαν μάλλον ἡμῶν κειμένη, λεγομένη ὑπὸ τὸν ἡμερινόν· ἐν ἣ οἱ μὲν πόλοι ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος πίπτουσιν· ὀρθὴ δὲ καθίσταται ἡ τοῦ κόσμου σφαῖρα. Διχοτομοῦνται δὲ πάντες οἱ παράλληλοι κύκλοι οἱ γραφόμενοι ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατὰ ²⁸ τὴν τοῦ κόσμου γινομένην περιστροφὴν. Δι' ἣν αἰτίαν ἡμερία διὰ παντὸς ἐστὶ παρ' αὐτοῖς. Οὐ γὰρ παρ' ἄλλην τινὰ αἰτίαν ἡ ἀνισότης γίνεσθαι τῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ παρὰ τὸ ἔξαρμα τοῦ πόλου· ὃ δὲ καλεῖται ἔγκλιμα τοῦ κόσμου. Συμβαίνει γὰρ διὰ τὸν μετεωριζμὸν τοῦ πόλου τῶν μὲν ἀπὸ τοῦ ἡμερινοῦ μέχρι τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ γραφομένων κύκλων μείζονα μὲν τμήματα ὑπὲρ γῆν γίνεσθαι, ἐλάττονα δὲ ὑπὸ γῆν· τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ ἡμερινοῦ μέχρι τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ γραφομένων κύκλων ἐλάττονα μὲν τμήματα ὑπὲρ γῆν γίνεσθαι, μείζονα δὲ ὑπὸ γῆν. Ὅπου δὲ οἱ πόλοι ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος πίπτουσιν, ἀναιρουμένου τοῦ αἰτίου τῆς ἀνισότητος τῶν ἡμερῶν (τοῦτο δὲ ἦν τὸ ἔγκλιμα), εὐλόγως συμβαίνει ἡμεριαν εἶναι διὰ παντὸς παρ' αὐτοῖς. Πάντας μὲν γὰρ τοὺς κύκλους ὁ ἥλιος ἰσχυρόνως περιστρέφεται, καὶ τοὺς μείζονας, καὶ τοὺς ἐλάσσονας, διὰ τὸ περιτινα μένοντα σημεῖα, τοὺς πόλους, γίνεσθαι τὴν περιστροφὴν τοῦ κόσμου. Ὡστε μὴ παρὰ τὰ μεγέθη τῶν κύκλων, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἀνισότητα τῶν τμημάτων, ὧν φέρεται ὁ ἥλιος ὑπὸ γῆν, καὶ ὑπὲρ γῆν, τὴν ἀνισότητα τῶν ἡμερῶν γίνεσθαι. Αἱ μέντοιγε παραξήσεις τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν οὐκ εἰσὶν ἐν πᾶσι τοῖς ζωδίοις ἴσαι, ἀλλὰ περὶ μὲν τὰ τροπικὰ σημεῖα μικραὶ παντελῶς

A trimestris dies, in qua ab æstivo tropico ad horizontem descendit. Atque omni hoc tempore per circulos parallelos, qui sunt supra terram, fertur. Cum vero contingat hanc habitationem in media frigida atque inhabitabili zona esse, necesse est semper nebulis occupari locum, et in magna aeris profunditate nebulas constitutas esse, nec posse solis radios nebulas illas dissipare: itaque consentaneum est semper apud ipsos esse noctis tenebras. Cum enim supra terram fuerit sol, tenebræ sunt apud ipsos propter crassitatem nebularum; cum vero infra horizontem sol fuerit, propter naturalem necessitatem nox est apud eos: ita ut semper eorum habitatio lumine careat. Hoc igitur, inquit, est illud quod a poeta dicitur:

B

... neque unquam eos
Sol splendens aspicit radiis.

An igitur hæc cogitet Homerus, alia esto oratio; quod autem sint loca quædam, cum terra sit globosa, quæ prædictas magnitudines dierum inter se habeant, manifestum est ex ipsa sphaeræ figura. Loca certe hæc inhabitabilia esse contingit propter frigoris excessum. Sunt enim sita in media zona frigida.

Contra vero iis qui versus meridiem habitant, minores semper et adhuc minores sunt dies; apud alios quidem longissima dies est horarum æquinoctialium 14, apud alios 13.

Tandem est regio quædam magis nobis versus meridiem sita, quæ dicitur esse sub æquinoctiali, in qua poli mundi in horizonte ponuntur, sphaera autem mundi recta constituitur: æqualiter autem secantur omnes paralleli circuli, qui describuntur a sole secundum quotidianam mundi conversionem. Quam ob causam apud eos semper est æquinoctium. Non enim propter aliam quamdam causam existit dierum inæqualitas, nisi propter poli exaltationem, quæ mundi vocatur inclinatio. Evenit enim propter poli exaltationem, eorum circulorum qui ab æquinoctiali usque ad æstivum tropicum describuntur, majora quidem supra terram esse segmenta, minora autem infra terram: eorum vero, qui ab æquinoctiali ad hibernum tropicum describuntur, minora segmenta infra terram fieri, majora vero supra terram. Ubi vero poli mundi in horizonte jacent, causa inæqualitatis dierum sublata, quæ est inclinatio mundi, evenit ut æquinoctium apud eos sit semper. Omnes enim circulos parallelos sol æqualibus temporibus peragrat, cum majores, tum minores, propterea quod circa fixa puncta nempe polos mundi, fiat conversio mundi. Itaque non propter magnitudines circulorum, sed propter inæqualitatem segmentorum, in quibus sol fertur infra terram, et supra terram, fit inæqualitas dierum. Incrementa vero dierum et noctium non sunt in omnibus signis æqualia, sed circa tropica

²⁶ γρ. νυκτός. ²⁷ γρ. ις'. ²⁸ γρ. πηρά.

puncta omnino sunt parva atque insensibilia : A
15 ita ut fere usque ad dies quadraginta eadem
 magnitudo dierum et noctium permaneat. Nam
 et accedens, et rursus discedens sol a tropicis
 punctis, efficit insensibiles secundum latitudinem
 accessus, ut convenienter usque ad prædictam die-
 rum multitudinem, quoad sensum, solis mora fiat.
 Quam ob causam et maximi æstus, et maxima fri-
 gora post conversiones sunt. Cum enim bis ad
 eundem locum accedat continue, et insensibiles
 faciat accessus, et recessus, convenienter propter
 moram in uno loco nunc æstuum, nunc frigoris effi-
 cit intensionem : hoc autem etiam ex gnomonibus est
 manifestum. Nam extremitas umbræ in gnomone
 fere ad dies quadraginta permanet in tropicis lineis.
 Sed circa utrumque æquinoctium magna incrementa
 dierum sunt, ut sequens dies a præcedente sensi-
 biliter variet. Quam ob causam in horologii extre-
 mitas umbræ in gnomone ab æquinoctiali circulo quo-
 tidie sensibiles efficit distantias. Est autem causa inæ-
 qualitatis et incrementi dierum obliquitas zodiaci
 circuli. Attingit enim tropicos circulos, et ad multam
 longitudinem contactus sese extendit : ut in mul-
 tis locis parva sit distantia a circulo tropico. Ex
 hoc etiam sequitur ut mutatio segmentorum su-
 pra terram, in quibus sol fertur, parva atque in-
 sensibilis fiat, in circulo autem æquinoctiali sit sec-
 tio zodiaci circuli et æquinoctialis : a sectione
 inclinatio versus utramque partem magnam accipi-
 bit ab æquinoctiali distantiam. Ex hoc sequitur ut
 etiam magna dierum fiat mutatio, propter segmen-
 torum excessum, in quibus sol fertur supra hori-
 zontem. Propter hanc autem causam circa tropi-
 cos circulos parva atque insensibilia incrementa
 dierum et noctium perficiuntur, et fere eandem
 mutationem habent incrementa : ut diurnum circa
 æquinoctium incrementum fere nonagies sit ma-
 jus diurno circa conversiones incremento. Ea-
 dem est ratio et in diurnis et in menstruis. Sem-
 per enim quantum dies augetur, tantum etiam nox
 minuitur. Fiunt enim dies noctibus majores in sex
 signis, Ariete, Tauro, Geminis, Cancro, Leone, et
 Virgine, qui semicirculus zodiaci a prima parte
 Arietis usque ad tricesimam partem Virginis est
 borealis. Rursus noctes diebus sunt majores in re-
 liquis signis, Libra, Scorpio, Sagittario, Capricor-
 no, Aquario et Piscibus, qui rursus semicirculus

⁹⁹ γρ. λαμβάνουσιν. ¹⁰⁰ f. νυχιαίων.

(25) Ὅστε σχεδὸν ἐφ' ἡμέρας μ'. Scaliger in
 Notis ad librum iii Manilii, verba illa poetæ :

Statque uno natura loco, paulumque quiescit ;

ad ea refert, quæ hoc loco Geminus de solstitio
 proximis mensibus narrat, nimirum xl circiter
 dies pene immotum in tropico circulo consistere
 solem ὡς πρὸς ἀσθῆσιν. Sed alienum id est a mente
 Manilii, qui de hiberno tempore loquitur, per quod
 maria clauduntur ; nec non terra ipsa minus ultro
 citiusque commeanibus patet. Certe propter hiemis
 inclementiam tectis sese continent homines, et a
 bellis abstant ; ac sub pellibus hiemant ; ideo

καὶ ἀνεπαίσθητοι γίνονται· ὥστε σχεδὸν ἐφ' ἡμέρας
 μ' (25) τὸ αὐτὸ μέγεθος τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυ-
 κτῶν διαμένειν. Προσπορευόμενος τε γὰρ, καὶ πάλιν
 ἀποχωρῶν ἀπὸ τροπικῶν σημείων, ἀδήλους ποιεῖται τὰ
 κατὰ πλάτους παρόδους· ὥστε εὐλόγως ἐπὶ τὸ πραι-
 ρημένον πλῆθος τῶν ἡμερῶν ἐπιμονὴν ὡς πρὸς ἀ-
 σθῆσιν περὶ τὸν τόπον γίνεσθαι τῶν ἡλίου. Δι' ἣν
 αἰτίαν καὶ τὰ μέγιστα καύματα καὶ τὰ μέγιστα ψύξη
 κατὰ τὰς τροπὰς γίνεται (26). Δις γὰρ αὐτὸς τὸν
 αὐτὸν κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπιπορευόμενος τόπον, καὶ
 τὰς προσόδους, καὶ τὰς ἀποχωρήσεις ἀδήλους ποιεῖ-
 μενος, εὐλόγως ἐκ τῆς πρὸς ἓνα τόπον ἐπιμονῆς ἐπι-
 μὲν τῶν καυμάτων, ὅτε δὲ τοῦ ψύχους ἐπίστασι
 ποιεῖται. Πρόδηλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν ὥρολογίων.
 Τὸ γὰρ ἄκρον τῆς τοῦ γνώμονος σκιάς σχεδὸν ἐφ'
 ἡμέρας μ' ἐπιμένει ταῖς τροπικαῖς γραμμαῖς. Περὶ
 δὲ τὰς ἡμερησίας ἐκατέρας μεγάλαί αἱ παραυξήσεις
 τῶν ἡμερῶν γίνονται· ὥστε τὴν ἐχομένην ἡμέραν
 τῆς προηγουμένης αἰσθητῶς παραλλάσσειν. Δι' ἣν
 αἰτίαν ἐν τοῖς ὥρολογίοις τὸ ἄκρον τῆς τοῦ γνώμονος
 σκιάς ἀπὸ τοῦ ἡμερησίου κύκλου αἰσθητῶς καθ' ἡμέ-
 ραν τὰς ἀποστάσεις ποιεῖται. Αἰτία δὲ ἐστὶ τῆς ἰ-
 σότητος καὶ τῆς τῶν ἡμερῶν παραυξήσεως ἡ ἰσότης
 τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου. Τῶν μὲν γὰρ τροπικῶν κύ-
 κλων ἐφάπτεται, καὶ ἐπὶ πολὺ μῆκος (27) ἡ ἐπιπῆ
 διατείνει· ὥστε ἐν πολλῶν τόπων μικρὰν ἀπὸ τοῦ ἡ-
 μερησίου τροπικοῦ τὴν ἀπόστασιν γίνεσθαι. Ἀρκιολογίαι
 δὲ τούτω καὶ τὴν παραλλαγὴν τῶν τμημάτων, ὧν
 ὑπὲρ γῆν φέρεται ὁ ἥλιος, μικρὰν καὶ ἀνεπαίσθητον
 γίνεσθαι. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἡμερησίου κύκλου τομὴ γίνεται
 τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου πρὸς τὸν ἡμερησίου· ἀπὸ δὲ
 τῆς τομῆς ἐγκλισίαι ἐφ' ἐκάτερα μεγάλην λαμβάνει
 διάστασιν ἀπὸ τοῦ ἡμερησίου· ἀκολουθεῖ δὲ τούτω
 καὶ παραλλαγὴν τῶν ἡμερῶν μεγάλην γίνεσθαι καὶ
 τὴν τῶν τμημάτων ὑπεροχὴν, ὧν φέρεται ὁ ἥλιος
 ὑπὲρ γῆν. Διὰ δὲ τὴν αἰτίαν ταύτην περὶ μὲν τρο-
 πικῶν κύκλων μικρὰ καὶ ἀνεπαίσθητοι αἱ παραυ-
 ξήσεις τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν ἐπιτελούνται
 καὶ σχεδὸν τὴν αὐτὴν παραλλαγὴν ἔχουσιν αἱ παραυ-
 ξήσεις· ὥστε τὴν ἡμερησίαν περὶ τὴν ἡμερησίαν
 παραυξήσιν σχεδὸν ἐνενηκονταπλάσιον εἶναι τῆς
 ἡμερησίας περὶ τροπὰς παραυξήσεως. Ὅ δὲ αὐτῆς
 λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερησίων καὶ ἐπὶ τῶν νυ-
 χιαίων ¹⁰⁰. Ἄει γὰρ ὅσον ἡ ἡμέρα παραυξίει, τοσούτω
 καὶ ἡ νύξ μειοῦται. Γίνονται γὰρ μείζονες αἱ ἡμέραι
 τῶν νυκτῶν ἐν ἑξ ζωδίοις, Χρῖω, Ταύρω, Διδύμοις,
 Καρκίνω, Λέοντι, Παρθένω· ὅπερ ἡμικύκλιον τοῦ

velut generale quoddam naturæ justitium indicitur :

*Tunc riget omnis ager, clausum mare, condita castra.
 Nec tolerant medias hiemes horrentia saxa.
 Statque uno natura loco, paulumque quiescit.*

(26) Κατὰ τὰς τροπὰς γίνεται. Legendum est μετὰ.

(27) Καὶ ἐπὶ πολὺ μῆκος. Nempe ὡς πρὸς ἀ-
 σθῆσιν, ut paulo ante dixit. Alioqui in uno tantum
 puncto fit contactus ille. Vide Hipparchum lib. ii
 num. XXI.

ζωδιακού κύκλου ἀπὸ πρώτης μοίρας Κριού μέχρι Α Παρθένου μοίρας λ' βόρειόν ἐστι. Πάλιν αἱ νύκτες τῶν ἡμερῶν μειζόνες ἐπὶ τοῖς ἀπολειπομένοις ζωδίοις, Ζυγῷ, Σκορπίῳ, Τοξότῃ, Αἰγόκερῳ, Ὑδροχόῳ, Ἰχθύσιν· ὅπερ πάλιν ἡμικύκλιον τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ἀπὸ Ζυγοῦ πρώτης μοίρας μέχρις Ἰχθύων μοίρας λ' νότιόν ἐστι. Παραύξησης δὲ ἡμερῶν γίνεται ἀπὸ πρώτης μοίρας Αἰγόκερω μέχρι Διδύμων μοίρας τριακοστῆς· ὅπερ ἐστὶν ἡμικύκλιον τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου.

Ἀπὸ δὲ τῆς τροπῆς χειμερινῆς μέχρι τροπῆς θερινῆς παραύξησης ἡμερῶν γίνεται. Παραύξησης δὲ νυκτῶν γίνεται ἀπὸ Καρκίνου πρώτης μοίρας μέχρι Τοξότου μοίρας λ', ὅπερ ἐστὶν ἡμικύκλιον πάλιν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ἀπὸ τροπῆς θερινῆς μέχρι τροπῆς χειμερινῆς.

Τινὲς μὲν οὖν διελάμβανον μέγιστας ἡμέρας γίνεσθαι ἐν Καρκίνῳ· ἐπεὶπερ αἱ θεριναὶ τροπικαὶ ἐν τῷ προειρημένῳ ζωδίῳ γίνονται· μέγιστας δὲ νύκτας εἶναι ἐν Αἰγόκερῳ, ἐπεὶ αἱ χειμεριναὶ τροπαὶ ἐν Αἰγόκερῳ γίνονται· παραπλήσιόν τι ποιούντες ἀμάρτημα τῷ ἐπὶ τῶν συζυγίων. Εἰ μὲν γὰρ ἐν ὅλοις τοῖς ζωδίοις ἐγίνοντο τροπαὶ, ἦν ἂν ἀληθὲς τὸ προειρημένον· νῦν δὲ τὰ μὲν τροπικὰ σημεῖα λόγῳ θεωρητὰ ἐστὶ· τὸ δὲ ὅλον ζωδιον τὸ τοῦ Καρκίνου τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν ἔχει ἀπὸ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ σημείου τοῖς Διδύμοις, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν παραλλήλων ἐμπεριλαμβάνεται κύκλων, καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου τὴν ἀνατολὴν ποιεῖται, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τὴν δύσιν. Εἰσι γὰρ ἀλλήλοις κατὰ συζυγίαν. Διὸ δὴ καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν ἴσα ἐστὶν ἐν Διδύμοις καὶ Καρκίνῳ. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς ὀρολογίοις τὸ ἄκρον τῆς τοῦ γνώμονος σκιᾶς τὰς αὐτὰς γράφει γραμμὰς ἐν τοῖς προειρημένοις ζωδίοις. Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν χειμερινῶν τροπῶν. Οὐδὲ γὰρ ἐπ' ἐκείνων ὑποληπτέον ἐν ὅλῳ τῷ Αἰγόκερῳ μέγιστας νύκτας γίνεσθαι· ἀλλ' ἐν τι σημείῳ λόγῳ θεωρητὸν, ὃ κοινόν ἐστιν Αἰγόκερω καὶ τοῦ Τοξότου, τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν ἔχει ἀπὸ τοῦ τροπικοῦ χειμερινοῦ σημείου, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν παραλλήλων ἐμπεριλαμβάνεται κύκλων, καὶ ἔστιν ἀλλήλοις κατὰ συζυγίαν· ὅθεν καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν ἴσα ἐστὶν ἐν Τοξότῃ καὶ Αἰγόκερῳ. Καθόλου δὲ ὅσα τῶν ζωδίων κατὰ συζυγίαν ἀλλήλοις ὑπάρχει, ταῦτα τὰ ζωδία ἴσα ἡμέρας καὶ νύκτας περιέχει. Ἔσσονται οὖν ἴσαι ἡμέραι ἐν Διδύμοις καὶ Καρκίνῳ, Ταύρῳ καὶ Λέοντι, Κριῷ καὶ Παρθένῳ, Ἰχθύσι καὶ Ζυγῷ, Ὑδροχόῳ καὶ Σκορπίῳ, Αἰγόκερῳ καὶ Τοξότῃ.

Τοῦ δὲ κόσμου σφαιροειδοῦς ὑπάρχοντος, καὶ κινουμένου φορᾶν ἐγκύκλιον ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν, συμβαίνει ἅπαντα τὰ ἐπὶ τῆς σφαιράς σημεῖα ἐπὶ παραλλήλων κύκλων φέρεσθαι. Ἐξ οὗ φανερόν, ὅτι καὶ πάντες οἱ ἀστέρες ἐπὶ παραλλήλων κύκλων τὴν κίνησιν ποιοῦνται. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου πάντες οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες ἀνατέλλουσι, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον δύνουσι· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ παράλληλοι κύκλοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἀνατέλλουσι, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον δύνουσι.

Ὁ δὲ τῶν ζωδίων κύκλος, λοξὸς ὢν τῇ πρὸς τοὺς

zodiaci a prima parte Libræ usque ad Piscium tricesimam partem australis est. Incrementum vero dierum sit a prima parte Capricorni ad Geminorum tricesimam partem : quod dimidium est zodiaci circuli.

Ab hiberna conversione usque ad æstivam sit dierum incrementum, sed noctium incrementum sit a Cancri prima parte usque ad Sagittarii tricesimam partem, qui rursus semicirculus est zodiaci ab æstiva conversione usque ad hibernam.

Nonnulli igitur putaverunt longissimas dies fieri in Cancro : siquidem æstivæ conversiones in dicto signo fiant : noctes vero maximas fieri in Capricorno, cum hibernæ conversiones fiant in Capricorno. Qua in re simile committunt erratum et quod committunt in syzigiis. Si enim in totis signis fierent conversiones, esset verum quod modo dictum est : at nunc puncta tropica ratione sunt contemplabilia ; totum vero signum Cancri eandem distantiam habet ab æstivo tropico puncto quam Gemini, et ab iisdem parallelis circulis comprehenditur ; et ex eodem loco ortum facit, et in eundem locum facit occasum. Sunt enim hæc signa sibi invicem secundum syzygiam, seu combinationem. Quamobrem etiam magnitudines dierum et noctium æquales sunt in Geminis et Cancro. Etenim in horologiis extremitas umbræ in gnomone easdem lines describit in dictis signis. Eadem est ratio etiam in hibernis conversionibus. Neque enim in illis putandum est in toto Capricorno longissimas fieri noctes : sed unum aliquod punctum ratione intelligendum commune est Capricorno et Sagittario : totum vero signum Capricorni, et signum Sagittarii eandem habent distantiam ab hiberno tropico puncto, et ab iisdem parallelis circulis comprehenduntur, sibi que invicem sunt secundum 16 syzygiam, seu combinationem. Unde etiam magnitudines dierum et noctium æquales sunt in Sagittario et Capricorno. Universaliter autem, quæ signa inter se sunt secundum syzygiam, ea signa æquales habent dies et noctes. Erunt igitur æquales dies in Geminis et Cancro, in Tauro et Leone, in Ariete et Virgine, in Piscibus et Libra, in Aquario et Scorpio, in Capricorno et Sagittario.

Cum autem mundus sit sphaericus, et moveatur motu circulari ab ortu ad occasum, evenit ut omnia puncta in sphaera in parallelis circulis ferantur. Ex quo manifestum, quod etiam omnes stellæ in parallelis circulis motum faciunt. Quam ob causam etiam eodem ex loco omnes stellæ fluxæ oriuntur, et in eundem locum occidunt : similiter autem et paralleli circuli ex eodem loco oriuntur, et in eundem locum occidunt.

At zodiacus, cum sit obliquus situ ad parallelos,

non habet omnes partes ex eodem loco orientes, nec in eundem locum occidentes : quamobrem neque duodecim signa ex eodem loco oriuntur, neque in eundem locum occidunt. Nam in latitudine zodiacus circulus ortus et occasus efficit. Est autem latitudo ortus ejus semicirculus a prima parte Cancri oriente, usque ad primam Capricorni partem ascendentem. Quanta enim est in horizonte zodiaci circulatio, quæ est inter hos dies, tantus est secundum latitudinem progressus zodiaco in horizonte. His congrua etiam Aratus ostendit, cum sic inquit :

*At hic tantum aquam Oceani transit,
Quantum a Capricorno oriente maxime
Ad Cancrum orientem voluitur : quantum undique
Oriens continet, tantum certe quidem alibi occidens.*

In his enim determinat progressum zodiaci circuli, quem facit secundum latitudinem in ortu et occasu : idque congruenter mathematicis et apparentiæ. Talis cum sit inclinatio zodiaci, contingit etiam dodecatemoria, etsi magnitudine æqualia sunt, tamen inæqualibus temporibus ortus et occasus facere. Quæ enim cum zodiacus sit rectus ortum faciunt, illa signa in maximo tempore ortum et occasum faciunt. Recta enim ad horizontem cadunt, ut secundum unumquodque punctum fiat ortus signi, atque ideo magnum tempus ortus et occasus consumatur. Quæ vero cum zodiacus ad horizontem sit obliquus ortum faciunt, illa minore tempore oriuntur. Nam etiam signa obliqua incidunt in horizontem, ut secundum multas alias partes simul ortum faciant, atque ideo velocem ortum contingat fieri. Unde etiam illud quod apud Aratum dicitur, queritur quomodo et in longissimis noctibus, et in brevissimis, sex signa orientur, et sex occidunt, cum noctium diversitas sit magna. Dicit autem sic Aratus :

ταῖς βραχυτάταις ἕξ δωδεκατημόρια ἀνατέλλει, καὶ ὑπαρχούσης. Ἡ γὰρ μέγιστη νύξ τῆς ἐλαχίστης οὕτως·

....omni in nocte.

*Sæx semper occidunt duodecimæ partes circuli
Totidem oriuntur : in tantam longitudinem quævis*

²¹ γρ. πλείονι.

(28) Ἡλικὴ γὰρ ἐστίν. Horizontis arcum describit, qui inter punctum ortivum Capricorni ac Cancri interceptus est. Itaque περιφορὰ idem est quod περιφέρεια. Sed vox τούτου expungenda videtur, pro qua in codice veteri τούτο legitur, nihilo sincerius. Sed Arati versus, qui ab Gemino declarantur, obscurissimi sunt; ut minus miremur a Theone, sive scholiorum miscella, et ab Avieno haud satis intellectos fuisse. Sic enim explicant, quasi hoc Aratus sibi velit; tantumdem ex illo circulo supra terram ab oriente Capricorno ad orientem patere Cancrum, quantum sub terra est a Cancro ad Capricornum. Ita Theon. Festus autem Avienus:

*Ille autem Oceani tantum descendit in æquor,
Quantum a cæruleo distat Cancro Capricornus.*

Quæ sententia nugatoria est, neque ad rem perti-

παραλλήλους θέσει, οὐ πάντα ἔχει τὰ μέρη ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἀνατέλλοντα, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον δύνουσι· δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲ τὰ ἰβ' ζῳδία ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἀνατέλλει, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον δύνει. Ἐν πλάτῃ γὰρ ὁ ζωδιακὸς κύκλος τὰς ἀνατολάς καὶ τὰς δύσεις ποιεῖται. Ἔστι δὲ τὸ πλάτος αὐτοῦ τῆς ἀνατολῆς τὸ ἀπὸ τοῦ Καρκίνου πρώτης μοίρας ἀνατέλλουσας μέχρις Αἰγύθου πρώτης μοίρας ἀναφερομένης. Πλάτη γὰρ ἐστίν (28) ἡ μεταξὺ τῶν ἡμερῶν τούτων περιφορὰ τούτου ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, τηλικαύτη ἐστίν ἡ κατὰ πλάτος πάροδος ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος τῷ ζωδιακῷ κύκλῳ. Τούτοις δὲ συμφώνως καὶ ὁ Ἄρατος ἀπεικονεῖται λέγων οὕτως·

*Αὐτὰρ δ' ὅτ' Ὀκεανῶ τὸσον παραμειβεται ἰθαυ,
Ὅσσον ἀπ' Αἰγυοκερῆος ἀνερχομένηο μάλιστα
Καρκίνον εἰς ἀνιόντα κυλινδεται· ὅσον ἀάτη
Ἄντέλλων ἐπέχει, τόσσον γε μὲν ἄλλοθι δύνει.*

Ἐν γὰρ τούτοις τὴν πάροδον ἀφορίζει τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ἣν ποιεῖται κατὰ πλάτος ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως συμφώνως τοῖς μαθηματικῶς καὶ τῷ φαινομένῳ. Τοιαύτης δὲ τῆς ἐγκλίσεως ὑπαρχούσης τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, συμβαίνει καὶ τὰ ἑβδοκατημόρια ἴσα ὄντα κατὰ τὸ μέγεθος ἀνιόντες ἡμεροίαι τὰς ἀνατολάς καὶ τὰς δύσεις ποιεῖσθαι. Ὅσα μὲν γὰρ ὀρθοῦ γιγνομένου τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, τὴν ἀνατολὴν ποιεῖται, ἐκεῖνα τὰ ζῳδία ἐν πλείστον²² χρόνῳ τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν δύσιν ποιεῖται. Ὅρθά γὰρ παρὰ τὸν ὀρίζοντα παραπίπτει· ὥστε καθ' ἐν ἑκάστον σημείον τοῦ ζωδίου τὴν ἀνατολὴν γίνεσθαι· διὰ τὸ τοῦτο πολὺν χρόνον ἀναλλασκεσθαι τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως· ὅσα δὲ πλαγίου γινομένου τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, πρὸς τὸν ὀρίζοντα τὴν ἀνατολὴν ποιεῖται, ἐκεῖνα ἐν ἐλάττονι χρόνῳ ἐπαναφέρεται. Πλάγια γὰρ παραπίπτει καὶ τὰ ζῳδία πρὸς τὸν ὀρίζοντα· ὥστε κατ' ἄλλα πολλὰ μέρη ἅμα τὴν ἀνατολὴν ποιεῖσθαι. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ ταχέαν τὴν ἀνατολὴν συμβαίνει γίνεσθαι. Ὅθεν καὶ τὸ παρ' Ἀράτῳ λεγόμενον ἰθιτεῖται, πῶς καὶ ἐν ταῖς μακροτάταις νύξι καὶ ἐν ἐξ δύνει, τῆς παραλλαγῆς τῶν νυκτῶν μεγάλῃς ὑπερέχει ὥρας ἰσημερινὰς ἰθ'. Λέγει δὲ Ἄρατος

πάσῃ δὲ ἐπὶ νυκτι (29)

*Ἐξ δει δύνουσι δωδεκάδες κύκλιοι,
Τόσσοι δ' ἀντέλλουσι· τόσον δ' ἐπὶ μήκος ἐκαστῆ*

net. Hoc enim circulis omnibus maximis convenit, qui æqualiter ab horizonte dividuntur. Imo in sphaera recta commune id est parallelis omnibus. Aratus autem peculiare aliquid zodiaco circulo versibus hinc complexus est. Ne multa, ὅσων, et τόσων secundum latitudinem, ut vocant, ortivam, sive κατὰ πλάτος, non κατὰ μήκος intelligendum est, ut docet Geminus. Quantum ait intervallum est inter punctum horizontis, a quo Capricornus oritur, et illud unde Cancer exortum facit, tantam oriendi occidentive latitudinem habet zodiacus, ac tantum spatium, ab Oceano, id est horizonte attollens sese, complectitur, similiterque occidens.

(29) Πάσῃ δὲ ἐπὶ νυκτι. Si Solinianum exercitiorum auscultes, vapulabit Aratus, qui δωδεκάδα dixit pro duodecima parte, cum sit duodenarius ipse totus. Nam Casaubonum redarguit, quod apud

Nūξ αλεὶ τετάρνυσται, ὅσον τέ περ ἡμῖσι κύκλου Ἄρχομέρης ἀπὸ νυκτὸς ἀεῖρεται ὑψόθεν γαίης. *A Nox semper est extensa, quantum medietas circuli A nocte incipiente attollitur supra terram.*

Ἀπορεῖται δὴ, πῶς καὶ ἐν ταῖς μακροτάταις καὶ ἐν ταῖς βραχυτάταις νυξὶν ἡμικύκλιον τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου καὶ ἀνατέλλει, καὶ δύνει. Γίνεται δὲ τοῦτο διὰ τὴν ἔγκλισιν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου. Διὰ γὰρ τὴν λοξότητα ἐν ἀνίστοις χρόνοις ἀνατέλλει, καὶ δύνει τὰ τοῦ ζωδιακοῦ [κύκλου] ἡμικύκλια. Ταπεινοτάτου μὲν γὰρ ὄντος τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου πρὸς τὸν ὀρίζοντα, ὅπερ γίνεται· Αἰγόκερω πρώτης μοίρας μεσουρανούσης, ταχέϊαν ποιεῖται τὴν ἀνατολὴν τὸ ἡμικύκλιον τὸ ἀπὸ τοῦ Κριοῦ πρώτης μοίρας μέχρι Παρθένου μοίρας λ'. Πλάγιον γὰρ παραπίπτει παρὰ τὸν ὀρίζοντα, καὶ πολλὰ μέρη ἅμα τὴν ἀνατολὴν ποιεῖται. Ὀρθοτάτου δὲ ὄντος τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ὅπερ γίνεται Καρκίνου πρώτης μοίρας μεσουρανούσης, ταχέϊαν ποιεῖται τὴν ἀνατολὴν τὸ ἡμικύκλιον τὸ ἀπὸ τοῦ Ζυγοῦ πρώτης μοίρας μέχρις Ἰχθύων μοίρας λ'· ὅθεν ἐν πολλῶν χρόνων τὴν ἀναφορὰν ποιεῖται. Εὐλόγως οὖν καὶ ἐν ταῖς χειμεριναῖς νυξὶ καὶ ἐν ταῖς θεριναῖς ἕξ ζῶδια ἀνατέλλει, καὶ ἕξ ζῶδια δύνει. Οἱ γὰρ ἀνατολικοὶ χρόνοι, τῶν ζωδίων ἴσων ἔντων κατὰ τὸ μέγεθος, ἄνιστοι γίνονται κατὰ τοὺς χρόνους. Καὶ ἐν μὲν ταῖς χειμεριναῖς νυξὶ τὰ πολυχρόνιον ποιοῦμενα τὴν ἀνατολὴν ἀναφέρεται· ἐν δὲ ταῖς θεριναῖς νυξὶ τὰ ταχέϊαν ποιοῦμενα τὴν ἀνατολὴν ἀνατέλλει.

Οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι καθάπερ ἐπὶ τῶν κατὰ συζυγίαν ζωδίων ἠγνόησαν, οὕτως καὶ ἐν τοῖς ἀνατολικαῖς χρόνοις τῶν ζωδίων διήμαρτον. Ὑποστησάμενοι γὰρ ὀρθότατον εἶναι τὸν ζωδιακὸν κύκλον, Καρκίνου πρώτης μοίρας μεσουρανούσης· ἐπεὶ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀνατέλλει μὲν Ζυγός, δύνει δὲ Κριός· ἀπεφῆγαντο ἐν πλείστω μὲν χρόνῳ ἀνατέλλειν Ζυγόν, ἐν πλείστω δὲ χρόνῳ δύνειν Κριόν. Πάλιν ἐπεὶ ταπεινότατος γίνεται ὁ τῶν ζωδίων κύκλος, Αἰγόκερω πρώτης μοίρας μεσουρανούσης, κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ἀνατέλλει μὲν Κριός, δύνει δὲ Ζυγός· ἀπεφῆγαντο μὲν τάχιστα ἀνατέλλειν Κριόν, ἐλαχίστω δὲ χρόνῳ δύνειν Ζυγόν. Πάλιν ἐπεὶ μέσην ἔγκλισιν λαμβάνει ὁ τῶν ζωδίων κύκλος πρὸς τὸν ὀρίζοντα, Κριοῦ πρώτης μοίρας μεσουρανούσης, καὶ Ζυγοῦ πρώτης μοίρας μεσουρανούσης· ἀνατέλλει μὲν Καρκίνος, δύνει δὲ Αἰγόκερος· ὥστε μέσον χρόνον τῆς ἀνατολῆς ἔχειν Καρκίνον, καὶ μέσον χρόνον τῆς δύσεως Αἰγόκερων· πάλιν δὲ Χηλῶν μεσουρανούσων, μέσον χρόνον τῆς ἀνατολῆς ἔχει Αἰγόκερος, καὶ μέσον τῆς δύσεως χρόνον Καρκίνος. Ἡ δὲ τοσαύτη ἐκθεσις τῶν ἀνατολικῶν χρόνων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐστὶ διημαρτημένη. Ἐπεὶ γὰρ Αἰδυμοὶ καὶ Καρκίνος τὴν αὐτὴν ἔγκλισιν ἔχουσιν ἐν τῷ ζωδιακῷ κύκλῳ πρὸς τὸν ὀρίζοντα, καὶ τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ θερινοῦ

Dubitatur jam quomodo etiam in longissimis et in brevissimis noctibus semicirculus zodiaci et orientur et occidat. Fit autem hoc propter inclinationem zodiaci. Nam propter obliquitatem, in temporibus inæqualibus orientur et occidunt zodiaci semicirculi. Nam cum zodiacus 17 circulus est humillimus ad horizontem, quod fit cum Capricorni prima pars medium cæli tenet, velocem facit ortum semicirculus qui est ab Arietis prima parte usque ad Virginis partem tricesimam. Nam oblique cadit ad horizontem, et in multis partibus simul ortum facit. Cum vero zodiacus est rectissimus, quod fit, cum prima pars Cancri medium cæli tenet, velocem facit ortum et semicirculus qui est a Libræ prima parte usque ad Piscium partem tricesimam : unde in longo tempore ortum facit. Convenienter igitur et in hibernis noctibus, et in æstivis, sex signa orientur, et sex signa occidunt. Nam ortiva tempora, etsi signa quoad magnitudinem sunt æqualia, fiunt inæqualia secundum tempora. Et quidem in hibernis noctibus ea signa orientur quæ tardum faciunt ortum ; in æstivis noctibus ea orientur signa quæ velocem faciunt ortum.

Veteres igitur, quemadmodum non recte intellexerunt signa combinatoria, sic etiam in ortivis temporibus signorum erraverunt. Cum enim præsupposuissent zodiacum circum tum rectissimum esse, cum Cancri prima pars medium cæli teneret ; cumque hoc tempore orientur Libra, occidat Aries : inde statuerunt longissimo tempore oriri Libram, et longissimo tempore occidere Arietem. Rursus cum humillimus fiat zodiacus, prima parte Capricorni tenente medium cæli, et hoc tempore orientur Arietes, Libra occidat : statuerunt celerrime oriri Arietem, et celerrime tempore occidere Libram. Rursus cum mediam inclinationem zodiacus tum ad horizontem accipiat, cum prima pars Arietis medium cæli occupat, et Libræ pars prima medium cæli tenet, orientur autem Cancer et occidat Capricornus : statuerunt igitur, medium tempus ortus habere Cancrum, et medium tempus occasus Capricornum ; rursus Chelis medium cæli tenentibus, medium tempus ortus habebit Capricornus, et medium tempus occasus Cancer. Talis expositio ortivorum temporum apud veteres falsa est. Cum enim Gemini et Cancer eandem habent inclinationem in zodiaco ad horizontem, eandemque distantiam ab æstivo tropico signo, et dierum magni-

Strabonem lib. 11, ἐξηκοντάδας pro alia voce depravata restitui iubens, sexagesimas partes interpretatus sit. Hoc vero Salmasius (pag. 664) ideo reprehendit, quod ea notione scribendum ἐξηκοστάδας, si quidem ἐξηκοντάς, inquit, est sexagenarius, non pars sexagesima ; sicut δεκάς non decima pars, sed decuria. Secundum hoc grammaticum interdictum vadimonium Arato dicitur ; nec recusare poterit, quin ad tribunal Salmasii reus citetur, quod δωδε-

κάδας scripserit pro δωδεκατάδας. Ut enim ab eo, quod est ἐξηκοστός, deflecti vult τὴν ἐξηκοστάδα, sic ab δεκάτος, vel δωδεκάτος formare oportebit δεκατάδας, vel δωδεκατάδας. Apage has ineptias : τοῦτο νομοθετοῦντός ἐστὶ τοῖς ὀνόμασιν, οὐκ ἀληθεύοντος, ut cum Nazianzeno loquar. Postremo vel Strabo ipse correctoris licentiam refrenat, apud quem paucis post illa versibus, τῶν ἐξηκοντάδων vocabulum legitur.

itudines æquales, et Cancro mediante in cœlo, oriatur Libra : in temporibus æqualibus oriuntur Virgo et Libra.

Cumque rectissimus fiat zodiacus, Geminis et Cancro medium cœli tenentibus, longissimo tempore oriuntur Virgo et Libra, et non tantum Chelæ, ut veteres opinabantur.

Rursus cum Sagittarius et Capricornus eandem habeant ad horizontem inclinationem, et Sagittario medium cœli tenente orientur Pisces, occidat Virgo : Capricorno medium cœli occupante, oriatur Aries, occidat Libra, flatque humillimus zodiacus, cum Sagittarius et Capricornus in cœlo mediant : in brevissimo tempore occidunt Virgo et Libra.

Rursus vero cum Piscibus medium cœli tenentibus orientur Gemini : Ariete medium cœli occupante oriatur Cancer : Piscibus vero et Ariete in cœlo mediantibus, mediam inclinationem habeat zodiacus : medium igitur tempus ortus continent Gemini et Cancer, Sagittarius vero et Capricornus occasus.

Similiter cum, Virgine et Chelis medium cœli tenentibus, mediam inclinationem zodiacus habere dicatur, et Virgine medium cœli tenente, oriatur Sagittarius, occidant Gemini ; Chelis vero cœli medium occupantibus oriatur Capricornus, occidat Cancer, medium tempus habebunt ortus Sagittarius et Capricornus, occasus vero Gemini et Cancer.

Ex his manifestum est quod ea signa quæ æqualiter a punctis tropicis et æquinoctialibus distant, æqualibus temporibus orientur et occidunt ; et cum omni nocte sex signa orientur in horis 12, et omni die sex signa orientur in horis 12, manifestum est quod et in die et in nocte 12 signa orientur in horis 24, et unum signum in 2 horis secundum medium ortuum tempus. Et rursus cum omni nocte sex signa orientur in horis 12, manifestum est ex hisdem, quod unum signum in duabus horis occidat, et 12 signa orientur, et occidunt in horis æquinoctialibus 24, et omnium signorum tempus ortus et occasus, simul sumptum, sit æquale temporum horarum æquinoctialium 24, et quod quæcumque signa longissimo tempore orientur, ea brevissimo tempore occidunt : quæ vero brevissimo tempore orientur, ea longissimo tempore occidunt.

18 CAPUT VI.

De mensibus.

Mensis est tempus a conjunctione ad conjunctionem, aut a plenilunio ad plenilunium. Est autem conjunctio, cum in eadem parte fuerint sol et luna : quod fit circa tricesimum diem lunæ. Plenilunium dicitur, cum luna secundum diametrum

(30) *Μῆν ἔστι χρόνος.* Sextum hoc caput Gemini longe utilissimum est, ac pulcherrimum ad anui

A τροπικῶν σημείου, καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν ἰσῶν καὶ Αἰδύμων μὲν μεσουρανούτων ἀνατέλλει Παρθένος · Καρκίνου δὲ μεσουρανούτος, ἀνατέλλει Ζυγός· ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἀνατέλλουσι Παρθένος καὶ Ζυγός.

Καὶ ἐπεὶ ὀρθότατος γίνεται ὁ τῶν ζωδίων κύκλος, Αἰδύμου καὶ Καρκίνου μεσουρανούτων, ἐν πλείστῳ χρόνῳ ἀνατέλλουσι Παρθένος καὶ Ζυγός, καὶ οὐ μόνον αἱ Χηλαί, καθάπερ οἱ ἀρχαῖοι διελάμβανον.

Πάλιν δὲ ἐπεὶ Τοξότης καὶ Αἰγόκερος τὴν αὐτὴν ἔγκλισιν ἔχουσι πρὸς τὸν ὀρίζοντα, καὶ Τοξότου μεσουρανούτος, ἀνατέλλουσιν Ἰχθύες, δύνει δὲ Παρθένος · Αἰγόκερω δὲ μεσουρανούτος, ἀνατέλλει μὲν Κριδός, δύνει δὲ Ζυγός, καὶ γίνεται ταπεινότητος ὁ τῶν ζωδίων κύκλος, Τοξότου καὶ Αἰγόκερω μεσουρανούτων· ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ δύνουσι Παρθένος καὶ Ζυγός.

B Πάλιν δὲ ἐπεὶ Ἰχθύων μεσουρανούτων ἀνατέλλουσι Αἰδύμοι, Κριοῦ μεσουρανούτος ἀνατέλλει Καρκίνος, Ἰχθύων δὲ καὶ Κριοῦ μεσουρανούτων, μέσσην ἔγκλισιν ἔχει ὁ ζωδιακὸς κύκλος· μέσον ἔχει χρόνον τῆς ἀνατολῆς περιέχουσι Αἰδύμοι καὶ Καρκίνος, δύσεως δὲ Τοξότης καὶ Αἰγόκερος.

C Ὀμοίως δὲ ἐπεὶ Παρθένου καὶ Χηλῶν μεσουρανούτων μέσσην ἔγκλισιν ἔχειν λέγεται ὁ ζωδιακὸς κύκλος, καὶ Παρθένου μεσουρανούσης, ἀνατέλλει μὲν Τοξότης, δύνουσι δὲ Αἰδύμοι· Χηλῶν δὲ μεσουρανούσων ἀνατέλλει Αἰγόκερος, δύνει δὲ Καρκίνος· μέσον χρόνον περιέχουσι τῆς ἀνατολῆς Τοξότης καὶ Αἰγόκερος, τῆς δὲ δύσεως Αἰδύμοι καὶ Καρκίνος.

D Ἐκ δὲ τούτων φανερόν, ὅτι τὰ ἴσων ἀπέχοντα τῶν τροπικῶν, καὶ τῶν ἰσημερινῶν σημείων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἀνατέλλει, καὶ δύνει· καὶ ἐπεὶ ἐν πάσῃ νυκτὶ ἕξ ζῳδία ἀνατέλλει ἐν ὥραις 16', φανερόν, ὅτι καὶ ἐν ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ 16' ζῳδία ἀνατέλλει ἐν ὥραις 16'. τὸ δὲ ἐν ζῳδίων ἀνατέλλει ἐν δυσὶν ὥραις κατὰ τὸν μέσον τῶν ἀνατολῶν χρόνον. Καὶ πάλιν ἐπεὶ ἐν πάσῃ νυκτὶ ἕξ ζῳδία δύνει ἐν ὥραις 16', φανερόν ἐκ τῶν αὐτῶν, ὅτι τὸ ἐν ζῳδίων ἐν δυσὶν ὥραις δύνει, καὶ 16' ζῳδία ἀνατέλλει καὶ δύνει ἐν ὥραις ἰσημεριναῖς 16'· καὶ πάντων τῶν ζωδίων ὁ συναμφοτέρος χρόνος τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως ἐστὶν ἴσος ὡρῶν ἰσημερινῶν 16'· καὶ ὅσα μὲν τῶν ζωδίων ἐν πλείστῳ χρόνῳ ἀνατέλλει, ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ δύνει· ὅσα δὲ ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ ἀναφέρεται, ἐν πλείστῳ χρόνῳ δύνει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ μηνῶν.

Μῆν ἔστι χρόνος (30) ἀπὸ συνόδου ἐπὶ σύνουον, ἢ ἀπὸ πανσελήνου ἐπὶ πανσελήνον. Ἔστι δὲ σύνουος μὲν, ὅταν ἐν τῇ αὐτῇ μοίρᾳ γένηται ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη· τοῦτ' ἐστὶ περὶ τὴν τριακάδα σελήνης. Πανσελήνος δὲ λέγεται, ὅταν ἡ σελήνη κατὰ διάμετρον

Græci et Attici veteris formam explicandam. Ennos usi sumus passim lib. 1 et 11 *De doct. uen.*

γενῆται τῷ ἡλίῳ · τοῦτο δὲ ἐστὶ περὶ τὴν διχομηλίαν. Ἄ
 ἔστι δὲ μηνιαῖος χρόνος (31) ἡμερῶν καὶ α' / β' α' / λγ' ἔν δὲ τῷ μηνιαίῳ χρόνῳ ἡ σελήνη διαπορεύεται τὸν τε τῶν ζωδίων κύκλον, καὶ ἔτι τὴν περιφέρειαν ἣν ὁ ἥλιος ἐν τῷ μηνιαίῳ χρόνῳ εἰς τὰ ἐπόμενα τῶν ζωδίων μεταβαίνει. Αὐτὴ δὲ ἐστὶν ὡς ἑγγιστα ζωδίου ὥστε ἐν τῷ μηνιαίῳ χρόνῳ ἰγ' ζωδία ὡς ἑγγιστα κινεῖσθαι τὴν σελήνην. Ἔστι δὲ ὁ μὲν ἀκριβῆς μηνιαῖος χρόνος, καθάπερ εἴρηται, ἡμερῶν καὶ α' / β' α' / λγ' οἱ δὲ πρὸς τὴν πολιτικὴν ἀγωγὴν ὀλοσχερέστερον λαμβανόμενοι μηνιαῖοι χρόνοι· εἰσὶν ἡμερῶν καὶ α' / β', ὥστε τὸν δίμηνον χρόνον γενέσθαι ἡμερῶν καὶ νθ'. Ὅθεν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ κατὰ πόλιν μῆνες ἐναλλάξ ἄγονται πλήρεις καὶ κολλοί· διὰ τὸ τὴν σελήνην δίμηνον ἡμερῶν εἶναι νθ'.

Ἐκ δὲ τούτων συνάγεται ὁ κατὰ σελήνην ἑνιαυτός ἡμερῶν τνθ'. Ἐὰν γὰρ τὰς τοῦ μηνὸς ἡμέρας τὰς α' / β' δωδεκάκις πολλαπλασιάσωμεν, ἀποτελεσθήσονται ἡμέραι αἱ τοῦ κατὰ σελήνην ἑνιαυτοῦ τνθ'. Ἄλλος γὰρ ἐστὶ καθ' ἥλιον ἑνιαυτός, καὶ ἄλλος κατὰ σελήνην. Ὁ μὲν γὰρ τοῦ ἡλίου ἐν ζωδίων ἔχει περιδρομὴν τοῦ ἡλίου ὅπερ εἰσὶν ἡμέραι τξξ' α' / θ' ὁ δὲ τῆς σελήνης, ἐν μῶν περιέχει χρόνον τῆς σελήνης, ὅπερ ἐστὶν ἡμέραι τνθ', ἐπεὶ οὕτε ὁ μῆν ἐξ ὄλων ἡμερῶν συνέστηκεν, οὕτε ὁ καθ' ἥλιον ἑνιαυτός. Ἐζητεῖτο οὖν χρόνος ὑπὸ τῶν ἀστρολόγων, ὃς περιέχει ὅλας ἡμέρας, καὶ ὅλους μῆνας, καὶ ὅλους ἑνιαυτούς.

Πρόθεσις γὰρ ἦν τοῖς ἀρχαίοις (32) τοὺς μὲν μῆνας ἄγειν κατὰ σελήνην, τοὺς δὲ ἑνιαυτούς καθ' ἥλιον. Τὸ γὰρ ὑπὸ τῶν νόμων καὶ τῶν χρησμῶν παραγγελλόμενον, τὸ θύειν κατὰ γ', ἦγον τὰ πάτρια, μῆνας, ἡμέρας, ἑνιαυτούς· τοῦτο διέλαβον ἅπαντες οἱ Ἕλληνας τῷ τοὺς μὲν ἑνιαυτούς συμφώνως ἄγειν τῷ ἡλίῳ, τὰς δὲ ἡμέρας καὶ τοὺς μῆνας τῇ σελήνῃ. Ἔστι δὲ τὸ μὲν καθ' ἥλιον ἄγειν τοὺς ἑνιαυτούς τὸ περὶ τὰς αὐτὰς ὥρας τοῦ ἑνιαυτοῦ τὰς αὐτὰς θυσίας τοῖς θεοῖς ἐπιτελεῖσθαι, καὶ τὴν μὲν ἑαρινὴν θυσίαν διὰ παντός κατὰ τὸ ἔαρ συντελεῖσθαι, τὴν δὲ θερινὴν κατὰ τὸ θέρος· ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς καιρούς τοῦ ἔτους τὰς αὐτὰς θυσίας πίπτειν. Τοῦτο γὰρ ὑπέλαβον προσηγῆς καὶ κεχαρισμένον εἶναι τοῖς θεοῖς. Τοῦτο δὲ ἄλλως οὐκ ἂν δύναίτο γενέσθαι, εἰ μὴ αἱ τροπαὶ καὶ αἱ ἰσημερίαι περὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους γίγνοιτο. Τὸ δὲ κατὰ σελήνην ἄγειν τὰς ἡμέρας τοιοῦτόν ἐστι, τὸ ἀκολουθῶς τοῖς τῆς σελήνης φωτισμοῖς τὰς προσηγορίας τῶν ἡμερῶν γίνεσθαι. Ἀπὸ γὰρ τῶν τῆς σελήνης φωτισμῶν αἱ προσηγορίαι τῶν ἡμερῶν κατωνομάσθησαν.

Ἐν ἣ μὲν γὰρ ἡμέρα νέα ἡ σελήνη φαίνεται, κατὰ συναλοίφην νεομηνία ³¹ προσηγορεύθη· ἐν ἣ δὲ

³¹ f. νομηνία.

(31) Ἔστι δὲ μηνιαῖος χρόνος. Non exactus hic lunaris syzygiæ modus est, ut ex pag. 21 constabit.

(32) Πρόθεσις γὰρ ἦν τοῖς ἀρχαίοις. Hic minime annuum usurpat Geminus pro maiori, et ex

opponitur soli. Hoc sit circa medium mensem. Est autem menstruum tempus dierum $29 \frac{1}{2} \frac{1}{33}$; in menstruo autem tempore luna peragrat et circulum zodiacum, et præterea eum arcum quem sol in menstruo tempore in consequentia signa transit. Hic arcus autem fere est unius signi. Itaque in menstruo tempore luna fere 13 signa percurrit. Est autem exactum menstruum tempus, sicut dictum est, dierum $29 \frac{1}{2} \frac{1}{33}$, quæ vero menstrua tempora ad civilem usum minus accurate sumuntur, easunt dierum $29 \frac{1}{2}$, ita ut bimestre tempus fiat dierum 59: unde propter hanc causam civiles menses alternatim aguntur pleni, et cavi: propterea quod luna bimestris sit dierum 59.

B

Ex his autem colligitur lunaris annus dierum 354. Si enim unius mensis dies $29 \frac{1}{2}$ duodecies multiplicaverimus, efficietur lunaris anni dies 354. Alius enim est annus solaris, et alius annus lunaris. Solaris enim annus habet circuitum solis per 12 signa, qui habet dies $365 \frac{1}{4}$: at lunaris annus continet tempus 12 mensium lunarium, quod est dierum 354. Siquidem nec mensis ex integris constat diebus, nec annus solaris. Quærebatur igitur tempus ab astrologis quod integros dies, et integros menses, et integros annos contineret.

Propositum enim fuit veteribus menses quidem agere secundum lunam, annos vero secundum solem. Quod enim a legibus et oraculis præcipiebatur, ut sacrificarent secundum tria, videlicet patria, menses, dies, annos; hoc ita distincte faciebant universi Græci, ut annos agerent congruenter cum sole; dies vero, et menses cum luna. Porro secundum solem annos agere est circa easdem tempestates anni eadem sacrificia diis perfici; et vernum sacrificium semper in vere consummari, æstivum autem in æstate: similiter et in reliquis anni temporibus eadem sacrificia cadere. Hoc enim putabant acceptum et gratum esse diis. Hoc autem aliter fieri non posset, nisi conversiones solstitiales et æquinocchia in iisdem zodiaci locis fierent. Secundum lunam vero dies agere est tale, ut congruant cum lunæ illuminationibus appellationes dierum. Nam a lunæ illuminationibus appellationes dierum sunt denominatæ.

In qua enim die luna apparet nova, ea per synæphen, seu compositionem, νεομηνία, id est, no-

pluribus conflato: cuiusmodi erat octacteris eneadecacteris; qui annus Cleostrati, vel Harpali, vel Metonis, aut Calippi nominari consueverat. Hæc vel pueris ignorare non licet.

vilunium appellatur; in qua vero die secundam facit apparitionem, eam secundam lunam vocarunt; apparitionem lunæ, quæ circa medium mensis sit, ab ipso eventu, διχομηνίαν, id est medietatem mensis nominarunt, ac summam omnes dies a lunæ illuminationibus denominarunt. Unde etiam tricesimam mensis diem, cum ultima sit, ab ipso eventu triacada vocarunt. His consentanea etiam Aratus in appellationibus dierum demonstrat, cum sic inquit :

*Nonne vides, cum parva cornibus luna
Vesperis apparuerit, crescentis docet
Mensis (signum) inde cum primus splendor diffunditur,*

*Ut umbram faciat, tendit ad quartum diem.
Octo dies in medio orbe luminis medietatem mensis
[tota facie] (33).
Semper autem alio tempore alias frontes inclinans
Dixerit, quota mensis aurora circumvolvatur.*

19 In his enim perspicue inquit ab illuminationibus lunæ appellationes dierum denominatas esse. Hujus quod secundum lunam accurate dies Græci agant, argumentum est hoc, quod solis eclipses fiunt in triacade, hoc est die tricesima. Tunc enim luna conjungitur cum sole, et in eodem gradu constituitur. Lunæ vero eclipses contingant ea nocte quæ tendit ad medietatem mensis. Tunc enim secundum diametrum luna soli opponitur, et incidit in umbram terræ. Cum igitur et anni accurate agantur secundum solem, et menses et dies secundum lunam, tunc putant Græci se secundum patria sacrificare; hoc autem est iisdem temporibus anni eadem sacrificia diis consummare. Atque Ægyptii quidem contrariam Græcis et sententiam et propositum habuerunt. Neque enim annos agunt secundum solem, neque menses et dies secundum lunam, sed propria quadam ratione sunt usi. Volunt enim sacrificia diis fieri non secundum idem tempus anni; sed ea per omnes anni quadrantes ire, et fieri ex æstivo festo et hibernum, et autumnale, et vernum. Agunt enim annum dierum 365, duodecim enim menses agunt 30 dierum, et quinque dies exactas addunt. Sed quadrantem illum diei non intercalant propter prædictam causam; ut videlicet illis festa anticipent. Nam in quatuor annis uno die Ægyptii deficiunt a sole, in 40 annis decem diebus deficiunt propter annum solis. Itaque etiam totidem diebus anticipant festa, ut ne contingant secundum eosdem quadrantes anni. In annis vero 120 menstrua erit varietas, respiciendo cum ad annum solis, tum ad anni quadrantes. Quamobrem erratum illud, quod apud Græcos circumfertur, cum propter temporis longitudinem approbatione dignum sit habitum, etiam ad nostra usque tempora pro vero creditum fuit. Putant enim plurimi Græcorum in festum Isi-

A ἡμέρᾳ τὴν δευτέραν φάσιν ποιεῖται, δευτέραν προηγόρευσαν· τὴν δὲ κατὰ μέτρον τοῦ μηνὸς γινωμένη φάσιν τῆς σελήνης ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ συμβαίνοντος ἐξημηνίαν ἐκάλεσαν. Καὶ καθόλου δὲ πάσας τὰς ἡμέρας ἀπὸ τῶν τῆς σελήνης φωτισμῶν προσωνόμασαν. Ὅταν καὶ τὴν τριακοστὴν τοῦ μηνὸς ἡμέραν ἐσθῆτην ὡσεὶ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ συμβαίνοντος τριακάδα ἐκάλεσαν. Τοῦτοις δὲ ἀκολουθῶν καὶ ὁ Ἄρατος ἐπὶ τῶν προσηγοριῶν τῶν ἡμερῶν ἀποφαίνεται, λέγων οὕτως·

*Οὐχ ὄραας, ὀλίγη μὲν δταν κερδέσσι σελήνη
Ἐσπερόθεν φαίνεται, ἀεξομένοιο διδάσκει
Μηνός, ὅτε πρώτη ἀποκιδναται αὐτόθεν αὐτή,*

*Ἄσσον ἐπισκιδεῖν ἐπὶ τέτρατον ἡμῶν ἰούσα.
Ὅκτώ δ' ἐν διχάσει· διχομηνία δὲ παρτι προσηγορία*

*Alsi δ' ἀλλοθεν ἄλλα παρακλίνοσα μέτωσα
Εἰρη, ὀποσταίη μηνός περιτέλλεται ἠώς.*

Ἐν γὰρ τούτοις σαφῶς φησιν ἐκ τῶν φωτισμῶν τῆς σελήνης τὰς προσηγορίας τῶν ἡμερῶν κατανοεῖσθαι. Τοῦ δὲ κατὰ σελήνην ἔχειν ἀκριβῶς τὰς ἡμέρας παράδειγμα ἔστι τὸ τὰς μὲν τοῦ ἡλίου ἐκλείψεις γίνεσθαι ἐπὶ τριακάδι. Τότε γὰρ συνοδεύει ἡ σελήνη τῷ ἡλίῳ, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν μάραν γίνεται. Τὰ δὲ τῆς σελήνης ἐκλείψεις νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς τὴν διχομηνίαν. Τότε γὰρ κατὰ διάμετρον γίνεται ἡ σελήνη τῷ ἡλίῳ, καὶ ἐπιπίπτει εἰς τὸ τῆς γῆς σκίασμα. Ὅταν οὖν καὶ οἱ ἐνιαυτοὶ ἀκριβῶς ἄγονται ἐπὶ ἡλίου, καὶ οἱ μῆνες, καὶ αἱ ἡμέραι κατὰ σελήνην, τότε νομίζουσιν οἱ Ἕλληνας κατὰ τὰ πάτρια θύειν τοῦτο δ' ἔστι κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς αὐτὰς θυσίας τοῖς θεοῖς συντελεῖσθαι. Οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι (34) τὴν ἐναντίαν διάληψιν καὶ πρῶτον ἐσχῆκασιν τοῖς Ἕλλησιν. Ὅστε γὰρ τοὺς ἐνιαυτοὺς ἄγουσι κατ' ἡλίον, οὔτε τοὺς μῆνας καὶ τὰς ἡμέρας κατὰ τὴν σελήνην· ἀλλ' ἰδίᾳ τινὶ ὑποστάσει κερτῆ μένοι εἰσὶ. Βούλονται γὰρ τὰς θυσίας τοῖς θεοῖς μὴ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ γίνεσθαι· ἀλλὰ διὰ πασῶν τῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρων διελθεῖν· καὶ γίνεσθαι τὴν θερινὴν ἑορτὴν καὶ χειμερινήν, καὶ φθινοπωρινήν, καὶ ἐαρινήν. Ἄγουσι γὰρ τὸν ἐνιαυτὸν ἡμερῶν τριακοσίων ἐξήκοντα πέντε· δωδεκα γὰρ μῆνας ἄγουσι τριακοθημέρους, καὶ πέντε ἡμέρας ἐπάγουσι. Τὸ δὲ α' δ' οὐκ ἐπάγουσι διὰ τὴν προεργεμένην αἰτίαν, ἵνα αὐτοῖς ἀναποδίζωνται αἱ ἑορταί. Ἐν γὰρ τοῖς δ' ἔτεσι μιᾷ ἡμέρᾳ ὕστεροῦσι παρὰ τὸν ἡλίον· ἐν δὲ τοῖς μ' ἔτεσι ἑ' ἡμέραις ὕστεροῦσι παρὰ τὸν τοῦ ἡλίου ἐνιαυτὸν· ὥστε καὶ τοσαύταις ἡμέραις ἀναποδίζουσιν αἱ ἑορταί, πρὸς τὸ μὴ γίνεσθαι κατὰ τὰς αὐτὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ἐν δὲ τοῖς ρκ' ἔτεσι μηνιαῖον ἔσται τὸ παράλλαγμα καὶ πρὸς τὸν τοῦ ἡλίου ἐνιαυτὸν, καὶ πρὸς τὰς κατὰ τὸ ἔτος ὥρας. Δι' ἣν αἰτίαν καὶ τὸ περιφερόμενον ἀμάρτημα παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐκ πολλῶν χρόνων παραδοχῆς

³³ γρ. ρκε'.

(33) Id est integro orbe lucens.
(34) Οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι. Hic locus Soliniani commentatoris castigat errorem, qui annum Ægy-

ptiacum ita contexuit, ut præter dies cccxv hois sex quotannis insererentur.

ἡξιωμένον μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων πεπιστευται. Ὑπολαμβάνουσι γάρ οἱ πλείστοι (35) τῶν Ἑλλήνων ἕμα τοῖς Ἰσίοις κατ' Αἰγυπτίους καὶ κατ' Εὐδοξὸν εἶναι χειμερινὰς τροπὰς· ὅπερ ἐστὶ παντάπασιν ψευδός. Μηνὶ γὰρ ὄλω παραλλάσσει τὰ Ἰσια πρὸς τὰς χειμερινὰς τροπὰς. Ἐρῆρῦθ δὲ τὸ ἀμάρτημα ἀπὸ τῆς προειρημένης αἰτίας· πρὸ γὰρ ρκ' ἐτῶν συνέπεσε κατ' αὐτὰς τὰς χειμερινὰς τροπὰς ἄγεσθαι τὰ Ἰσια· ἐν ἔτεσι δὲ τεσσαρσι μιᾷς ἡμέρας ἐγένετο παράλλαγμα. Τοῦτο οὖν οὐκ αἰσθητὴν ἔσχε παραλλαγὴν πρὸς τὰς κατ' ἔτος ὥρας. Ἐν ἔτεσι δὲ μ' ἡμερῶν ἰ' ἐγένετο παράλλαγμα. Οὐδ' οὕτως αἰσθητὴν εἶναι συμβαίνει τὴν παραλλαγὴν. Νυνὶ μέντοι γε μηνιαίας γινομένης παραλλαγῆς ἐν ρκ' ἔτεσιν, ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείπουσιν ἀγνοίας οἱ διαλαμβάνοντες ἐν τοῖς Ἰσίοις κατ' Αἰγυπτίους, καὶ κατ' Εὐδοξὸν τὰς χειμερινὰς τροπὰς εἶναι. Μιᾷ μὲν γὰρ ἡμέρᾳ ἢ δυοὶ διενηχθῆναι ἐνδεχόμενόν ἐστι· μηνιαίων δὲ παράλλαγμα ἀδύνατόν ἐστι λαθεῖν. Καὶ γὰρ τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν ἐλέγχειν δύναται, μεγάλῃν ἔχοντα παραλλαγὴν πρὸς τὰς χειμερινὰς τροπὰς. Καὶ αἱ τῶν ὥρολογίων καταγραφαὶ ἐκδήλους ποιῶσι τὰς κατ' ἀλήθειαν γινομένας τροπὰς, καὶ μάλιστα παρ' Αἰγυπτίους ἐν παρατηρήσει γενομένοις. Ὅθεν τὰ Ἰσια πρότερον μὲν ἦγετο κατὰ τὰς χειμερινὰς τροπὰς· καὶ πρότερον δ' ἔτι κατὰ θερινὰς τροπὰς· ὡς καὶ Ἐρατοσθένης (36) ἐν τῇ *Περὶ τῆς ὀκταετηρίδος* ὑπομνήματι μνημονεύει· καὶ ἀθῆσεται πάλιν κατὰ φθινοπωρον, καὶ κατὰ τὰς θερινὰς τροπὰς, καὶ κατὰ τὸ ἔαρ, καὶ κατὰ τὰς χειμερινὰς τροπὰς. Ἐν ἔτεσι γὰρ χιλίοις τετρακοσίοις ἐξήχοντα ἄπασαν ἐορτὴν διελεθῆναι δεῖ διὰ πασῶν τῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρων, καὶ πάλιν ἐπικατασταθῆναι ἐπὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν τοῦ ἔτους. Οἱ μὲν οὖν Αἰγύπτιοι κατὰ τὴν ἰδίαν ὑπόστασιν τοῦ γκόμενῃ ἔχοντες, τοὺς μὲν ἐνιαυτοὺς καθ' ἡλίον ἀγούσι, τοὺς δὲ μῆνας καὶ τὰς ἡμέρας κατὰ σελήνην.

²⁶ γρ. ἐγένετο.

(35) Ὑπολαμβάνουσι γάρ οἱ πλείστοι. Mirum est Achillem Tatiū in eodem errore versari cap. 23 *Isagog.* sub finem. Igitur quod Isia olim in τροπὰς incidissent, id esse perpetuum arbitrabantur imperiti. Quos ex eo refellit Geminus, quod ante annos cxx, quam scribebat, illud accidisset, ac proinde tempore suo solidum jam mensem festum idem τροπὰς anteverteret. Scalig. lib. ii *De emend. temp.*, capite *De octaeter.* Eudoxi, ex hoc Gemini loco colligebat Eudoxum octaeteridem suam ab Isiiis auspiciatum esse, quasi hoc Geminus diceret, ab ar. o illo, unde octaeteridem suam inchoavit Eudoxus, ad ætatem suam annos elapsos esse centum et viginti. Porro cum Eudoxum anno tertio olympiadis ciii octaeteridem suam cœpisse putet, Nabonassari cccclxxxiii; si ad hunc annos adjicias cxx, confiet annus Nabonassari div, quo scribebat Geminus. Ita erit Hipparcho vetustior. Ad hanc dubitationem nihil se quod respondeat habere fatetur. Sed nullus hic erat hæsitandi locus. Non enim Isia in ipsiusmet Eudoxei anni primi τροπὰς incurrisse vult Geminus ante cxx annos quam scriberet, verum in illum ipsum diem, in quem τροπὰς Eudoxus coniecerat: cuique afflixas easdem esse posteritas deinceps omnis existimabat, solaris anticipationis ignara. Nos Eudoxum circa olympiadem xcviiii condidisse octaeteridem suam ostendimus lib. ii *De doctr. temp.*, cap. 6, quo tempore solstitium hibernum verum cadebat in Decembris xxv,

A dis, secundum Ægyptios et secundum Eudoxum. hibernas conversiones incidere. Quod falsum est omnino. Mense enim toto festum Isidis distat ab hibernis conversionibus. Fluxit autem erratum illud ex causa prædicta; nam ante 120 annos contigit ut festum Isidis in ipsis hibernis conversionibus ageretur: in annis autem quatuor unius diei fiebat variatio. Hoc igitur non habuit sensibilem varietatem ad anni tempestates. In annis autem 40 facta est decem dierum variatio. Nec sic quidem evenit sensibilem fieri mutationem. At nunc cum in annis 120 fiat menstrua varietas, excessum ignorantiae non relinquunt ii qui putant in festo Isidis, secundum Ægyptios et secundum Eudoxum, hibernas fieri conversiones. Uno enim die aut duobus dissentire aliquos hac de re possibile est; at menstruam varietatem latere, impossibile est. Etenim magnitudines dierum, cum habeant magnam mutationem in hibernis conversionibus, eos arguere possunt. Et horologiorum descriptiones manifestas faciunt veras conversiones, et maxime apud Ægyptios, qui eas observant. Unde festum Isidis prius quidem fiebat in hibernis conversionibus: et adhuc prius in æstivis conversionibus: sicut et Eratosthenes in commentario *De octaeteride* meminit: et agitur iterum in autumno, et in æstivis conversionibus, et in vere, et in hibernis conversionibus. In annis enim 1460 omne festum transire oportet per omnes anni quadrantes; et rursus restitui ad idem tempus anni. 20 Ægyptii igitur secundum propriam hypothesis propositi finis; Græci vero, cum contrariam sententiam habeant, annos agunt secundum solem, dies vero, et menses secundum lunam.

προκειμένου τέλους, οἱ δὲ Ἕλληνας, τὴν ἐναντίαν

medium in xxvi. Jam Isia, de quibus Geminus loquitur, ea esse videntur, quæ ab xvii die Athyr' ad xx fiebant, ut testis est Plutarchus tract. *De Iside et Osiride* (pag. 566 edit. Græco-Lat.). Nam ea πένθημα, et lugubria fuisse scribit; et inter illorum causas hanc recenset, quod contractis diebus noctes fiant longiores. At Achilles Tatius capite 23, docet ob hanc eandem causam Isia, quæ in τροπὰς incidunt, ab Ægyptiis celebrari soleta. Quare nullum jam dubium est, de quibus Isiiis intelligendus sit Geminus. Hunc enim certum est de iis agere, quæ xvii Athyr inibant. Athyr, inquam, vagi, non Juliani et fixi. Quo posito facile erit investigare quod a Gemino tempus hoc loco designetur. Nam ut xvii dies Athyr in Decembris xxvi incidat, necesse est Neomeniam Tuoth cadere in Octobris xi. Id accidit primum anno Nabonassari DLII, quarto olympiadis cxlv, periodi Julianæ 4517. Adde igitur annos 120, existet annus periodi Julianæ 4637, quartus olympiadis cxxv, Urbis conditæ dclxxxvii. Sullæ itaque tempore floruit Geminus noster. In lib. ii *De doctrina temporum*, cap. 6, non multum ablusimus ab hoc calculo. Sed τροπὰς Eudoxi ex communi et Scaligeriana sententia constituimus quarto die post solstitium, in xxx Decembris, ut ex hypothesis et concessis ab illo rebus argumentatio nostra procederet.

(36) Ὡς καὶ Ἐρατοσθένης. Hujus libri Eratosthenis meminit et Tatius.

Veteres igitur agebant menses 30 dierum; menses autem intercalares propter annum solis. Cum autem per apparentiam statim veritas deprehenderetur, eo quod dies et menses non responderent lunæ, anni vero non congruerent cum sole, hinc quaerebant periodum, quæ in annis responderet soli, in mensibus vero et diebus lunæ. Continet autem hujus periodi tempus integros menses, et integros dies, et integros annos. Primam autem constituerunt periodum octaeteridis, quæ continet menses quidem 99, in quibus intercalares menses sunt tres, dies vero 2922, et annos octo. Constituerunt autem octaeterida hoc modo: Cum enim annus solaris sit dierum 365 1/4, annus vero lunaris sit dierum 354, acceperunt excessum, quo excedit annus solaris annum lunarem. Excessus autem hic est dierum 11 1/4. Si igitur secundum lunam agamus menses, in anno deficiemus ab anno solis diebus 11 1/4. Quæsi verunt igitur, quoties hi dies multiplicati efficiant integros dies et integros menses; dies quidem 90, menses vero tres. Si igitur in anno juxta solem deficiamus diebus 11 1/4, manifestum est quod in octo annis deficiemus juxta solem diebus 90, qui sunt menses tres. Quam ob causam in quavis octaeteride tres aguntur menses intercalares, ut defectus qui fit singulis annis a sole, repleatur, et rursus a principio, cum octo anni fuerint elapsi, festa congruant ad easdem anni tempestates. Hoc enim cum fit, sacrificia diis semper perficientur in iisdem anni tempestatibus.

Im vero cum menses intercalares, quantum fieri poterat, ex æquo collocarent (neque enim expectandum erat, donec menstrua fieret variatio ad apparentiam, neque juxta solarem cursum integer mensis erat antevertendus), ob eam causam intercalares menses constituerunt agi in tertio anno, et quinto, et octavo; duos quidem menses, interjectis duobus annis: unum vero mensem, uno duntaxat anno interposito. Nihil autem refert, etiamsi in aliis annis eandem dispositionem intercalarium mensium aliquis faceret. Agitur autem lunaris annus dierum 354: quam ob causam putaverunt men-

⁸⁸ f. έντεῦθεν

(37) ΔΓ ἢν αἰτίαν. Animadvertendus hic est emboliorum mensium situs in octaeteride, quos anno tertio, quinto, et octavo intercalatos esse docet. Falso ergo Macrobius, et ante hunc Solinus in fine octaeteridis tres solidos menses extra ordinem inculcatos a Græcis asserunt: ita ut nonus annus quadringentis et quatuor diebus explicaretur, hoc est nonaginta ad ordinarios ccccliv adjunctos caperet. Numquam ita Græci annum suum ordinarunt. Itaque παράκουσμα istud est Solini; quem tenere assectatus est Macrobius. Cum enim legisset ille, in octaeteride Græca menses esse intercalares tres, sive ita, vertente octaeteride totidem extra ordinem imputatos esse menses ἐμβολίμους, putavit ἀβρώς et in eundem annum esse congestos. Verum qui ita scribebant, non utique simul, et

Οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι τοὺς μῆνας τριακονθημέρους ἦγον· τοὺς δὲ ἐμβολίμους παρ' ἐνιαυτὸν. Ταχέως δὲ ὑπὸ τοῦ φαινομένου ἐλεγχομένης τῆς ἀληθείας διὰ τὸ τὰς ἡμέρας καὶ τοὺς μῆνας μὴ συμφωνεῖν τῇ σελήνῃ, τοὺς δ' ἐνιαυτοὺς μὴ στοιχεῖν τῷ ἡλίῳ. Ὅθεν ἐζήτουν ⁸⁸ περίοδον, ἣτις κατὰ μὲν τοὺς ἐνιαυτοὺς τῷ ἡλίῳ συμφωνήσει, κατὰ δὲ τοὺς μῆνας καὶ τὰς ἡμέρας τῇ σελήνῃ. Περιέχει δὲ ὁ τῆς περιόδου χρόνος ὅλους μῆνας, καὶ ὅλας ἡμέρας, καὶ ὅλους ἐνιαυτοὺς. Πρῶτον δὲ συνεστήσαντο τὴν περίοδον τῆς ὀκταετηρίδος, ἣτις περιέχει μὲν μῆνας κβ', ἐν οἷς ἐμβόλιμα γ', ἡμέρας δὲ βλκβ', ἔτη δὲ η'. Συνεστήσαντο δὲ τὴν ὀκταετηρίδα τὸν τρόπον τοῦτον· Ἐπεὶ γὰρ ὁ καθ' ἡλίον ἐνιαυτὸς ἡμερῶν ἐστὶ τξξ', α'/δ', ὁ δὲ κατὰ σελήνην ἐνιαυτὸς ἐστὶν ἡμερῶν τνδ', ἔλαβον τὴν ὑπερβολὴν ἣν ὑπερέχει ὁ καθ' ἡλίον ἐνιαυτὸς τοῦ κατὰ σελήνην. Εἰσὶ δὲ ἡμέραι ια' α'/δ'. Ἐὰν ἄρα κατὰ σελήνην ἄγωμεν τοὺς μῆνας ἐν τῷ ἐνιαυτῷ, ὑστερήσονται ἡμέρας παρὰ τὸν τοῦ ἡλίου ἐνιαυτὸν ια' α'/δ'. Εζήτησαν οὖν ποσάκις αὐταὶ αἱ ἡμέραι πολυπλασιασθεῖσαι ἀποτελοῦσιν ὅλας ἡμέρας καὶ ὅλους μῆνας. Ὅκτακις οὖν πολυπλασιασθεῖσαι ἀποτελοῦσιν ὅλας ἡμέρας καὶ ὅλους μῆνας· ἡμέρας μὲν κ', μῆνας δὲ τρεῖς. Ἐπεὶ οὖν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ παρὰ τὸν ἡλίον ὑστεροῦμεν ἡμέρας ια' α'/δ', φανερὸν, ὅτι ἐν τοῖς ἡ' ἔτεσιν ὑστερήσεται παρὰ τὸν ἡλίον ἡμέρας κ', αἵπερ εἰσὶ μῆνες γ'. Δι' ἣν αἰτίαν καθ' ἑκάστην ὀκταετηρίδα τρεῖς ἀγονταὶ μῆνες ἐμβόλιμοι, ἵνα τὸ καθ' ἑκάστον ἐνιαυτὸν γινώσκον Ἑλλειμμα πρὸς τὸν ἡλίον ἀναπληρωθῆ, καὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς, διελεθόντων τῶν ἡ' ἐτῶν, συμφωνώσιν εἰς ἑορταὶ πρὸς τὰς αὐτὰς ὥρας. Γινόμενου δὲ τούτου, αἱ θυσίαι τοῖς θεοῖς διὰ παντὸς ἐπιτελεσθήσονται κατὰ τὰς αὐτὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ.

Ἦδη μὲντοιγε τοὺς ἐμβολίμους διατάξαντες ὡς ἦν ἐνδεχόμενον μάλιστα δι' ἰσοῦ· οὔτε γὰρ παρεμνεῖν δεῖ, ἕως οὗ μηνιαῖον γέννηται παράλλαγμα πρὸς τὸ φαινόμενον, οὔτε πρυλαμβάνειν παρὰ τὸν ἡλιακὸν δρόμον μῆνα ὅλον· δι' ἣν αἰτίαν τοὺς ἐμβολίμους μῆνας ἔταξαν ἀγεσθαί ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει, καὶ πέμπτῳ καὶ ὄγδῳ· δύο μὲν μῆνας μεταξὺ δύο ἐτῶν πηπτότων, ἵνα δὲ μεταξὺ ἐνὸς ἐνιαυτοῦ ἀγομένου. Οὐδὲν δὲ διαφέρει, εἴαν καὶ ἐν ἄλλοις ἔτεσι τὴν αὐτὴν διάταξιν τῶν ἐμβολίμων μηνῶν ποιήσῃται τις. Ἄγεται δὲ ὁ κατὰ σελήνην ἐνιαυτὸς ἡμερῶν τνδ'· δι' ἣν αἰτίαν (37) ὑπέλαβον εἶναι τὸν κατὰ σελήνην μῆνα

eodem in anno, sed paulatim dispensatos esse τοὺς ἐμβολίμους asserebant; quemadmodum Geminus egregie demonstrat: qui quidem scriptor propter non vetustatem modo, sed usum etiam doctrine hujus, ac scientiam, sexcentis Solinis ac Macrobiis antecellit.

Credit Solinianus commentator (Salmas., *Plin. exercit.* p. 19 B et C) in descriptione illa Græcæ intercalationis non convenire Macrobiū inter et Solinū: quod Solinus anno nono intercalatos esse scripserit menses tres, sive dies nonaginta: *Qui anno nono restituiti efficiantur dies quadringentos quadraginta quatuor*, ut Macrobius octavo quoque anno id dicat esse perfectum. Nulla inter eos discordia; neque Solinus principio anni noni intercalatum esse docet, cum id octavo

ἡμερῶν κθ' α/β. τὸν δὲ διμήνον χρόνον ἡμερῶν νθ'. Ὅθεν κοῖλον καὶ πλήρη μῆνα παρὰ μέρος ἄγουσιν, ὅτι ἡ διμήνος ἡ κατὰ σελήνην ἡμερῶν ἔστι νθ'. Γίνονται οὖν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἕξ πλήρεις, καὶ ἕξ κοῖλοι. Συνάγονται δὲ ἡμέραι τνθ'· διὰ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν μῆνα παρὰ μῆνα πλήρη καὶ κοῖλον ἄγουσιν.

Εἰ μὲν οὖν ἔδει τοῖς καθ' ἥλιον ἐνιαυτοῖς μόνον ἡμᾶς συμφωνεῖν, ἀπῆρκει ἂν τῇ προσηρημένη περιόδῳ χρωμένως συμφωνεῖν πρὸς τὰ φαινόμενα· ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον δεῖ (58) τοὺς ἐνιαυτοὺς ἄγειν καθ' ἥλιον, ἀλλὰ καὶ τοὺς μῆνας καὶ τὰς ἡμέρας κατὰ σελήνην, ἐσκέψαντο πῶς ἂν καὶ τοῦτο τοῦ τέλους συγχάνη. Ἐπεὶ τοίνυν ὁ κατὰ σελήνην (59) μῆν ἀκριβῶς εἰλημμένος ἔστιν ἡμερῶν κθ' α/β τριακοστοῦ τρίτου, εἰσὶ δὲ ἐν τῇ ὀκταετηρίδι σὺν τοῖς ἐμβολίοις μῆνες 4θ'· ἐπολυπλασίασαν τὰς τοῦ μηνὸς ἡμέρας κθ' α/β α/λγ ἐπὶ τοὺς 4θ' μῆνας. Γίνονται οὖν ἡμέραι βθ'κγ' α/β. Ἐν ἄρα τοῖς ἡ' ἔτεσι τοῖς καθ' ἥλιον δεῖ ἄγεσθαι κατὰ σελήνην ἡμέρας βθ'κγ' α/β. Ἄλλ' ἐπεὶ ὁ καθ' ἥλιον ἐνιαυτός ἐστιν ἡμερῶν τζς' α/δ, τὰ δὲ ἡ' ἔτη καθ' ἥλιον περιέχει ἡμέρας βθ'κβ'· ὀκταπλασιασθεῖται γὰρ αἱ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμέραι τοσοῦτον ἀποτελοῦσι πλῆθος· ἐπεὶ οὖν αἱ κατὰ σελήνην ἡμέραι ἦσαν ἐν τοῖς ἡ' ἔτεσι βθ'κγ' α/β, ὑπερέρισσεν καθ' ἑκάστην ὀκταετηρίδα παρὰ τὴν σελήνην καὶ ἡμέρα μιᾶ καὶ ἡμίσει. Ἐν ἄρα τοῖς 15' ἔτεσιν ὑπερέρισσεν παρὰ τὴν σελήνην ἡμέρας γ'. Δι' ἣν αἰτίαν καθ' ἑκάστην ἐξκαίδεκαετηρίδα πρὸς τὸν τῆς σελήνης δρόμον γ' ἐπάγονται ἡμέραι· ἕνα κατὰ μὲν ἥλιον τοὺς ἐνιαυτοὺς ἄγωμεν, κατὰ δὲ σελήνην τοὺς μῆνας καὶ τὰς ἡμέρας.

Γενομένης δὲ τῆς τοιαύτης διορθώσεως, ἕτερον ἀμάρτυμα ἐπακολουθεῖ. Αἱ γὰρ κατὰ τὴν σελήνην ἡμέραι ἐπαγόμεναι γ' ἐν τοῖς 15' ἔτεσι πλεονάζουσι πρὸς τὸν ἥλιον ἐν ταῖς 15' δεκαετηρίαις λ' ἡμέρας

A sem lunarem esse dierum 29 1/2, tempus autem bimestre dierum 59. Unde cavum et plenum mensem per vices agunt, eo quod luna bimestris dierum est 59. Fiunt igitur in anno sex pleni, et sex cavi menses. Colliguntur autem dies 354; ac propterea mensem post mensem plenum et cavum agunt.

Si igitur oporteret nos tantum annis solaribus congruere, sufficeret, cum prædicta periodo uteremur, eam congruere ad apparentias. Cum vero non tantum secundum solem oporteat annos agere, sed etiam menses et 21 dies secundum lunam, consideraverunt qua ratione et hoc finem suum assequeretur. Cum igitur lunaris mensis præcise sumptus sit dierum 29 1/2 et 1/33, sint autem in octaeteride una cum intercalariis menses 99, multiplicaverunt mensis dies 29 1/2 et 1/33 in 99 menses. Fiunt igitur dies 2925 1/2. Ergo in annis solaribus octo, lunæ dies aguntur 2923 1/2. Atqui cum annus solaris sit dierum 365 1/4, et octo anni solares contineant dies 2922, octies multiplicati dies anni hunc efficiunt numerum. Cum igitur lunares dies sint in octo annis 2925 1/2, deficientius a luna in quavis octaeteride die 1, et insuper dimidio. Quare in 16 annis deficientius a luna diebus 5. Quam ob causam in quavis hecædecaeteride ad lunæ cursum tres adji-ciuntur dies, ut secundum solem annos agamus, secundum lunam autem menses et dies.

Cum talis emendatio facta esset, sequitur aliud erratum. Nam lunares dies 3 intercalati in 16 annis abundant supra solem in 16 decaeteridibus, diebus 30; hoc est integro mense. Ob quam cau-

exeunti Macrobius assignet, ut idem Solinianus existimat. Non idem solum uterque, sed eodem etiam modo factum intelligit. Annus quilibet octavus, et ultimus octaeteridis idem et octavus est periodi, et ab ultimo antecedentis est nonus. Quare intercalatio quævis nono anno fiebat ab anteriori intercalatione, et octavo nihilominus periodi suæ. Sic Olympicus agon omnis et anno quinto fiebat ab antecedenti, et quarto tetraeteridis suæ, si tetraeteridem ab eo, qui ab ludorum commissione proximus est, auspicemur. Hinc scriptores alii quarto quoque anno celebratos illos esse ludos, alii quinto quoque dixerunt; neque propterea dissentiunt invicem. Idem et in bissexto Romano evenit. Hoc animadvertere critici hominis interfuit, non tam joculariter hallucinari in re nihili.

Quod autem Glaucippum auctorem citat Macrobius (i Saturn. 6, 13), cave putes veterem hunc scriptorem tale quid prodidisse memoriæ, quale de anno Græco isti fabulantur; nimirum in fine octaeteridis nonaginta dies tresve solidos menses ad annum accessisse. Nihil enim ille scripsit aliud, quam superfluos dies ultimo anni sui mensi interseruisse Græcos, quod de paucis diebus, non de mensibus integris usurpavit. Nam hecædecaeteridi dies tres accrescebant, ut auctor est Geminus.

Postremo notetur illa quoque Gemini ratio (pag. 21), quam affert, cur anno tertio, quinto, et octavo intercalatum fuerit; videlicet quod expectandum minime fuerit; dum mense solido annus anteverteret; quam πρόληψιν embolimi mensis nostri quo-

que computi artifices olim adhibuerunt. Vide lib. vi De doctrina temporum, cap. 6.

(58) Ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον δεῖ. Observent studiosi quo sensu in anni Græci ratione describenda Geminus affirmet, studuisse Græcos, uti annus suus cum sole paria faceret, menses cum luna; quod non semel monere satis habemus propter Hispanici jurisconsulti ἀπορίαν, qui præfracte asserit, ex mente Gemini Græcos sic annos suos ordinasse, ut et singuli menses lunares essent, et anni singuli solares. Hoc non docet Geminus, sed mensem quidem cum lunæ cursu quemlibet exæquatam fuisse; cum sole vero, systema ipsum annorum plurium, puta octaeteridem et enneadecaeteridem.

(59) Ἐπεὶ τοίνυν ὁ κατὰ σελήνην. Prima octaeteris dierum exstitit 2922, menses habens 99, e quibus ordinarii erant 96, reliqui tres embolimi. Illi ἐναλλάξ pleni et cavi. Illi pleni omnes ac tricenarii. Posterior octaeteris ex diebus componitur 2923 1/2. Ita menses singuli diebus constant 29 1/2 1/33, hoc est supra dies 29 horas habent 12, et 21/33 unius horæ, vel 8/11. Nam in priore octaeteridis modo, singulæ syzygiæ colligunt dies 29, horas 12 et 12/5, sive 4/11 unius horæ. Ducantur enim 99 in 29, 1/2 1/33 unius diei, confiet numerus dierum 2925 1/2. Perperam itaque Scaliger lib. ii De emend. cap. quod inscribitur Elenchus octaeteridis, errorem esse putat in Gemino α/λγ pro β/λγ, quasi mensis supra dies 29 1/2 exigat 2/33. Id si esset verum, syzygia dierum esset 29, horarum 15 15/33 sive 15, 27, 16 4/11. Octaeteris vero dierum 2926 1/2.

sam per annos 160 unius mensis intercalarium ex octaeteridibus aufertur. Nam pro tribus mensibus, qui debebant in 8 annis agi, duo tantum intercalantur; ut rursus mense subtracto, in mensibus et diebus congruant ad lunam, in annis vero ad solem.

Talis cum facta esset correctio, ne sic quidem contingit eam congruere ad apparentiam; totam enim octaeterida contigit aberrare, et secundum menses, et secundum dies, et secundum intercalares menses. Nam menstruum tempus non præcise sumptum est. Est enim tempus menstruum præcise sumptum dierum 29, minorum primorum 31, secundorum 40, et tertiorum 50, et quartorum 24⁶⁶. Propter hoc autem oportebit aliquando in 16 annis pro intercalaribus diebus dies 4 intercalari. Unde non oportet in ulla periodo menses cavos pares plenis agere; sed plures esse plenos cavis. Si enim menstruum tempus tantum esset dierum 29 1/2, oporteret pares menses plenos et cavos agi. Nunc 22 autem est particula sensibilis in menstruo tempore, quæ complet diurnam magnitudinem.

⁶⁶ Hæc cum Græco non concordant.

(40) Ἔστι γὰρ ὁ μηνιαῖος χρόνος. Mendosus hic locus est in cunis. Scribendum, ut est in veteri, καὶ πρώτων ἐξηχοστίων λα', καὶ δευτέρων ν', καὶ τρίτων η'', καὶ τετάρτων χ''', qui est mensis Hipparcheus apud Ptolemæum lib. iv, cap. 2, dierum scilicet 29, 12, 44, 3'', 20''. Quoniam autem astronomi veteres in subducendis rationibus suis sexagesimis dierum sæpius utuntur, quam horis horarumque scrupulis; contra quam hodie fieri vulgo solet, juvat in tironum gratiam tabellas hic duas ascribere, quibus tam horæ quam horaria scrupula in dierum scrupula redigantur; ac vicissim diurna scrupula in horaria vertantur.

Tabula I conversionis scrupulorum diurnorum in horaria.

Sexagesimæ diurnæ.	Horæ.	Scrupula horaria.	Sexagesimæ diurnæ.	Horæ.	Scrupula horaria.	Sexagesimæ diurnæ.	Horæ.	Scrupula horaria.
1	0	24	21	8	24	41	16	24
2	0	48	22	8	48	42	16	48
3	1	12	23	9	12	43	17	12
4	1	36	24	9	36	44	17	36
5	2	0	25	10	0	45	18	0
6	2	24	26	10	24	46	18	24
7	2	48	27	10	48	47	18	48
8	3	12	28	11	12	48	19	12
9	3	36	29	11	36	49	19	36
10	4	0	30	12	0	50	20	0
11	4	24	31	12	24	51	20	24
12	4	48	32	12	48	52	20	48
13	5	12	33	13	12	53	21	12
14	5	36	34	13	36	54	21	36
15	6	0	35	14	0	55	22	0
16	6	24	36	14	24	56	22	24
17	6	48	37	14	48	57	22	48
18	7	12	38	15	12	58	23	12
19	7	36	39	15	36	59	23	36
20	8	0	40	16	0	60	24	0

πρὸς τὰς τοῦ ἡλίου ὥρας· ὅπερ ἐστὶ μὲν. Δι' ἣν αἰτίαν δι' ἐτῶν ρξ' εἰς μὴν τῶν ἐμβολίων ἐκ τῶν ὀκταετηρίδων ὑφαιρεῖται. Ἄντι γὰρ τῶν τριῶν μηνῶν τῶν ὀφειλόντων ἐν τοῖς ἧ' ἔτεσιν ἀγεσθαι, β' μόνον ἐμβάλλονται· ὥστε πάλιν ἐξ ἀρχῆς, τοῦ μηνὸς ὑπεξαίρεθέντος, κατὰ μὲν τοὺς μῆνας καὶ τὰς ἡμέρας τῆ σελήνη συμφωνεῖν, κατὰ δὲ τοὺς ἐνιαυτοὺς τῷ ἡλίῳ.

Τοιαύτης δὲ γινομένης διορθώσεως, οὐδ' οὕτως συμβαίνει συμφωνεῖν πρὸς τὸ φαινόμενον· ὀλην γὰρ τὴν ὀκταετηρίδα διημαρτῆσθαι συμβέβηκε καὶ κατὰ τοὺς μῆνας, καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας, καὶ κατὰ τοὺς ἐμβολίμους. Ὁ γὰρ μηνιαῖος χρόνος οὐκ ἀκριβῶς εἰληπταί. Ἔστι γὰρ ὁ μηνιαῖος χρόνος (40) ἀκριβῶς λαμβανόμενος ἡμερῶν κθ', καὶ πρώτων ἐξηχοστίων λα', καὶ δευτέρων ν', καὶ τρίτων η'', καὶ τετάρτων χ'. διὰ δὲ τοῦτο δεῖσθαι ποτὲ ἐν τοῖς ἑστέσιν ἀντι τῶν ἐμβολίων ἡμερῶν, δ' ἐπάγεσθαι. Ὅθεν οὐ δεῖ ἐν ὀδεμιᾷ περιόδῳ ἴσους τοὺς κολίους τοῖς πλήρῃσιν ἔσθαι, ἀλλὰ πλεονάζειν τοὺς κολίους τῶν κοίλων. Εἰ μὲν γὰρ ὁ μηνιαῖος χρόνος μόνον ἦν ἡμερῶν κθ' α/β, ἴσους ἔδει τοὺς πλήρεις καὶ τοὺς κοίλους μῆνας ἀγεσθαι· νυνὶ δὲ ἐστὶ μόριον αἰσθητὸν ἐν τῷ μηνιαίῳ χρόνῳ, ὃ συμπληροῖ ἡμερησίον μέγεθος. Δι' ἣν αἰτίαν δεῖσθαι

Tabula II. conversionis horarum et scrupulorum horarium in diurna scrupula.

Horæ vel scrupula horaria.	Sexagesimæ diurnæ.	Horaria scrup.	Sexagesimæ diurnæ.	Horaria scrup.	Sexagesimæ diurnæ.
1	2 30	25	1 2 30	49	2 2 30
2	5 0	26	1 5 0	50	2 5 0
3	7 30	27	1 7 30	51	2 7 30
4	10 0	28	1 10 0	52	2 10 0
5	12 30	29	1 12 30	53	2 12 30
6	15 0	30	1 15 0	54	2 15 0
7	17 30	31	1 17 30	55	2 17 30
8	20 0	32	1 20 0	56	2 20 0
9	22 30	33	1 22 30	57	2 22 30
10	25 0	34	1 25 0	58	2 25 0
11	27 30	35	1 27 30	59	2 27 30
12	30 0	36	1 30 0	60	2 30 0
13	32 30	37	1 32 30		
14	35 0	38	1 35 0		
15	37 30	39	1 37 30		
16	40 0	40	1 40 0		
17	42 30	41	1 42 30		
18	45 0	42	1 45 0		
19	47 30	43	1 47 30		
20	50 0	44	1 50 0		
21	52 30	45	1 52 30		
22	55 0	46	1 55 0		
23	57 30	47	1 57 30		
24	60 0	48	2 0 0		

Methodus utriusque tabulæ est ejusmodi. Propositæ diurnæ sexagesimæ, et in horas earumque scrupula redigendæ quærantur in primo versa prioris tabulæ, eique respondentes horæ, horarumque sexagenæ notentur. Ut si libet inquirere quot sint scrupula dierum 51', 50'', 8'', 20'' in horas resoluta, quærantur ea singillatim in primo

πλεονάζειν τοὺς πλήρεις τῶν κοίλων μηνῶν. Οὐδὲ μὴν ἐν τοῖς ἡ' ἔτεσι τρεῖς οὖν ἔνεσιαι μῆνες ἐμβόλιμοι. Εἰ μὲν γὰρ ἦν ὁ ἔνιαυτός ὁ κατὰ σελήνην ἡμερῶν τνδ', ἦν ἂν ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἡλιακοῦ ἔνιαυτοῦ ἡμερῶν ἰα' α/δ. Αὗται δὲ ὀκτάκις πολυπλασιασθεῖσαι συνεπλήρουν ἂν τοὺς γ' μῆνας τοὺς ἐμβόλιμους· νυνὶ δὲ ὁ κατὰ σελήνην ἔνιαυτός ἀκριβῶς ἐστὶ τνδ' ὡς ἔγγιστα τρίτου. Ἐὰν οὖν ἀφέλωμεν τὰ τνδ' α/γ ἀπὸ τῶν τξε' α/δ, καταλειφθήσονται ἡμέραι ι', ἰα' δωδεκάβηδες· αὗται δὲ ὀκταπλασιασθεῖσαι ἀποτελοῦσιν ἡμέρας πζ' α/γ ὡς ἔγγιστα. Αὗται δὲ ἡμέραι οὐ συμπληροῦσι γ' μῆνας. Δι' ἣν αἰτίαν οὐ δεῖ ἀγνοεῖν ἐν τοῖς ἡ' ἔτεσι γ' μῆνας ἐμβόλιμους μὴ δύνασθαι εἶναι. Τοῦτο δὲ καὶ διὰ τῆς ἔννεακαιδεκαετηρίδος φανερόν γίνεται. Ἐν γὰρ τοῖς ιθ' ἔτεσι ζ' μῆνες ἐμβόλιμοι ἄγονται, καὶ ἔκ πλειόνων χρόνων συμφωνῆσει ἡ ἔννεακαιδεκαετηρίς κατὰ τὴν τῶν μηνῶν ἀγωγῆν· ἐν ἄρα ταῖς ὀκτώ ἔννεακαιδεκαετηρίσιν ἐμβόλιμοι μῆνες ἀχθήσονται νς'. Ἐν δὲ τῇ ὀκταετηρίδι μῆνες ἐμβόλιμοι ἄγονται γ'· ἐν ἄρα ταῖς ιθ' ὀκταετηρίσιν, ὅπερ ἐστὶν εἴη ρνβ', ἐμβόλιμοι ἄγονται νς'. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ κατὰ τὴν ἔννεακαιδεκαετηρίδα τὴν συμφωνοῦσαν τοῖς φαινομένοις ἐμβόλιμοι μῆνες ἄγονται νς'· ὥστε πλεονάζειν τὴν ὀκταετηρίδα ἐνὶ μηνὶ ἐμβόλιμῳ. Οὐκ ἄρα ἡ ὀκταετηρίς τρεῖς μῆνας ἔχει ἐμβόλιμους· ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτο διεμάρτηται ἡ περίοδος.

Διόπερ, ἐπειδὴ διημαρτημένην εἶναι συνέβαινε τὴν ὀκταετηρίδα κατὰ πάντα, ἐτέραν περίοδον συνεστήσαντο τὴν τῆς ἔννεακαιδεκαετηρίδος οἱ περὶ Εὐκτήμονα (41), καὶ Φίλιππον, καὶ Κάλιππον ἀστρολόγοι.

A Quam ob causam oportet plenos menses plures esse cavis mensibus. Neque vero in octo annis tres jam insunt menses intercalares. Si enim annus lunaris esset dierum 354, solaris annus haberet excessum dierum 11 1/4. Hi octies multiplicati complerent tres menses intercalares. Nunc vero lunaris annus præcise est dierum 354 1/3 fere. Si igitur 354 1/3 auferamus a 365 1/4 relinquentur dies 10 11/12 : qui per 8 multiplicati efficiunt dies 87 1/3 fere. Hi autem dies non complent tres menses. Quam ob causam non est ignorandum in octo annis tres menses intercalares non posse esse. Hoc autem etiam per enneakædecaeterida, id est periodum 19 annorum, sit manifestum. In annis enim 19 aguntur 7 menses intercalares, et ex majoribus temporibus congruet enneakædecaeteris in mensium usu. Igitur in octo periodis 19 annorum intercalares menses agentur 56, in octaeteride menses intercalares aguntur tres. Igitur in 19 octaeteridibus, quæ faciunt annos 152, intercalares aguntur 57. In eodem tempore in periodo decemnovennali, quæ apparentis congruit, intercalares menses aguntur 56. Itaque octaeteris uno mense intercalari superat periodum decemnovennalem. Non igitur octaeteris potest tres menses intercalares habere; sed et hæc periodus in hoc fefellit.

23 Quamobrem cum contingeret octaeterida per omnia aberrare, aliam constituerunt periodum, nempe decemnovennalem, Euctemon, Philippus, Calippus astrologi. Observarunt enim in 19 annis

versu, et quæ respondent e directo horarum ratione capiantur : ita ut si scrupula diurna prima sint, quæ his respondent, pro horis, et horarum scrupulis primis habeantur. Si scrupula diurna secunda proposita sint, horæ sint primorum scrupulorum instar; et scrupula prima secundorum; atque ita deinceps uno gradu scrupula descendant. Ad hunc ergo modum ista computabimus.

	Horæ			
31' Scrupula diurna	12	24'	0"	0"
50" Secunda	0	20	0	0
8" Tertia	0	0	3	12
20" Quarta	0	0	0	8
Summa horarum	12	44'	43"	20"

Rursus ex secunda tabula investigemus quot in sexagenas diurnas commutentur horæ 12, 44', 3", 20", eadem cautione servata, ut si horæ propositæ sint, quæ iis respondent sexagesimæ primæ, secundæ, etc., ut in tabula notatæ sunt, habeantur. Sin pro horis scrupula proponantur, tum horæ in sexagesima prima horaria convertendæ, sexagesima prima in secunda. Hoc modo itaque ratio constabit.

Horæ	12	30'	0"	0"	0"
Scrupula	44'	1	50	0	0
Scrupula	3"	0	0	7	30
Scrupula	20"	0	0	0	50
Summa		51'	50"	8"	20"

(41) Οἱ περὶ Εὐκτήμονα. Mirum de Metone tacuisse Geminum, cui tamen præcipue inventum illud decemnovennalis cycli tribuitur.

Hipparchus, lib. 1, Philippi auctoritate Attalum

redarguit, qui diem in Græcia longissimum scripserat eam ad brevissimum habere rationem, quæ est quinque ad tria, cum tamen Eudoxus et Philippus asseverent ejusmodi esse, qualis est duodecimi ad septem. Nam cum Eudoxo consentiens Philippus docuerat tropici segmentum, quod supra terram est, eam habere rationem ad alterum quod sub terra est, quæ est duodecim ad septem. Ὁμοίως δὲ τοῦτω καὶ τῶν περὶ Φίλιππον ἀναγραφόντων, quem et συγκαταδύσεις, et συνανατολάς τῶν ἀστρων, quasi ad situm Græciæ conscripsisse dicit : cum tamen in eo sint hallucinati. Igitur ortus siderum et occasus proposuit in parapegmate Philippus. Plutarchus in tract. : Ὅτι οὐδὲ ζῆν ἔστιν ἡδέως κατ' Ἐπίκουρον, ejusdem Philippi inventum esse scribit, demonstrationem schematis lunæ : Τίνας οἰόμεθα, καὶ πηλικῆς ἡδονᾶς ἀπὸ γεωμετρίας δρέπεσθαι, καὶ ἀστρολογίας, Εὐκλείδην γράφοντα τὰ διοπτρικά, καὶ Φίλιππον ἀποδεικνύοντα περὶ τοῦ σχήματος τῆς σελήνης; Quas et quantas voluptates credimus e geometria et astrologia decerpisse Euclidem, cum scriberet dioptica; PHILIPPUM demonstratione de figura lunæ literis mandata? Plinius lib. xviii, cap. 31, Philippum, laudat parapegmatis auctorem, in quo stellarum ortus occasusque descripserat, perinde ac Calippum, Dositheum, Eudoxum, et alios, qui passim ab antiquis eo nomine citantur. Deinde consentiunt (quod est rarum) PHILIPPUS, Calippus, Dositheus, Parmeniscus, Conon, Criton, Democritus, Eudoxus, Ion, iv Kal. Octob. Capellam matutino exoriri, et iii Kalend. Hædox. Tum lib. i in catalogo scriptorum externorum lib. xviii cum Thalete, Eudoxo, Calippo, Dositheo, etc., nominatur Philippus. Ptolemæus in libro De significat. fixarum Græce a nobis edito, Philippi parapegma non semel laudat. Thothl xxx: Ὁ κοινὸς Ἴππου, καὶ Ἀνδρομέδης ἔπος δύνει.

contineri dies 6940, menses vero 235 cum intercalariis mensibus. Aguntur autem in 19 annis menses intercalares septem. Annus igitur secundum eos sit dierum 365 5/19. In mensibus autem 235 cavos posuerunt 110, plenos vero 125. Itaque non agitur unus post alterum cavus et plenus, sed interdum quoque duo pleni continuantur. Hoc enim natura in apparentiis admittit ad lunæ rationem, quod in octaeteride non inerat. In 235 autem mensibus cavos posuerunt 110 propter hanc causam. Cum menses agantur 235 in 19 annis, finxerunt hos omnes 30 dierum; et colliguntur dies 7050. Oportebat autem dici 110 cavos, quam ob causam in periodo decemnovennali dies fiunt secundum lunam 6940. Cum igitur omnes menses 30 dierum aguntur, dies 7050 superant dies 6940, diebus 110. Quare 110 menses colligunt cavos, ut in 235 mensibus compleantur dies periodi decemnovennalis 6940; ut, quantum licebat, maxime ex æquo dierum exemptilium administratio fieret, diviserunt 6940 dies in 110. Fiunt igitur dies 63. Per dies igitur 63 oportet unum exemptilem facere diem in eadem periodo. Neque semper sit exemptilis dies tricesimus, sed is, qui post 63 dies cadit, exemptilis dicitur. In hac periodo videntur menses pulchre sumpti, et intercalares sic ordinati, ut ad apparentias congruant. Tempus vero annum apparentiis congruum sumptum est. Nam tempus annum ex pluribus annis observatum congruit, quod sit dierum 365 1/4. At annus ex enneadecateride collectus constat diebus 365 5/19, qui numerus numerum 365 1/4, superat 1/76. Quam ob causam Calippus cum suis correxerunt excessum diei, et constituerunt periodum 76 annorum, constantem ex quatuor decemnovennalibus, quæ continent menses quidem 940, e quibus intercalares 28, dies vero 22759²⁷. Ordine autem mensium intercalarium simili sunt usi. Ac videtur omnium maxime eadem periodus ad apparentias congruere.

CAPUT VII.

De lunæ illuminationibus.

Luna a sole illuminatur, semper enim splendens partem habet conversam ad solem: et cum oritur ante solem, pars ejus splendens ad ortum

²⁷ Hæc cum Græco non concordant. ²⁸ f. ἵνα δέ. ²⁹ Leg. οὐ σύμ. ³⁰ γρ. ἀπεστραμμένον.

Εὐκτῆμονε, ΦΙΛΙΠΠῶ καὶ Κόνωνι ἐπισημαίνε. Item xiv die Athyr, et xxi die Mechir, nec non xxix, Phamenoth xvi, Pharmuthi xxi, Pachon v, Epiphi xiv. In calce vero scholiastes loca percensens, in quibus observationes ab iis, quorum usus erat testimoniis, factæ sunt, Philippum ait in Peloponneso et Locride versatum esse. Stephanus *De urbibus* in Μέδμῃ, quæ est Melama Brutiorum oppidum: Ὁ πολίτης Μεδμαζος, ὅθεν ἦν Φίλιππος ὁ ἀξιόλογος ἀνὴρ, ὁ περὶ ἀνέμων γεγραφώς. Italus ergo, atque e Bruttiis oriundus fuit exivius ille

Α Παρετήρησαν γὰρ ἐν τοῖς 19 ἔτεσι περιέχεσθαι ἡμέρας 365 5/19, μῆνας δὲ 235 σὺν τοῖς ἐμβόλοιμοις. Ἄγονται δὲ ἐν τοῖς 19 ἔτεσι μῆνες ἐμβόλοιμοι ἑπτὰ. Γίνεται οὖν ὁ ἐνιαυτὸς κατ' αὐτοὺς ἡμερῶν 365 καὶ ε' ἐννεακαιδεκάτων. Ἐν δὲ τοῖς 235 μῆσι κοίλους ἔταξαν 110, πλήρεις δὲ 125. ὥστε μὴ ἀγεσθαι ἓνα καὶ ἓνα κοῖλον καὶ πλῆρη, ἀλλὰ καὶ β' ποτὲ κατὰ τὸ ἕξῃς πλήρεις. Τοῦτο γὰρ ἡ φύσις ἐπὶ τῶν φαινομένων ἐπιδέχεται πρὸς τὸν τῆς σελήνης λόγον· ὅπερ ἐν τῇ ὀκταετηρίδῃ οὐκ ἐντῆν. Ἐν δὲ τοῖς 235 μῆσι κοίλους ἔταξαν 110 αἰτίαν τοιαύτην. Ἐπεὶ μῆνες ἄγονται 235 ἐν τοῖς 19 ἔτεσιν, ὕπεστήσαντο τοῦτους ἅπαντας τριακονθημέρους· καὶ συνάγονται ἡμέραι 365. Ἐδεῖ δὲ λέγεσθαι 110 κοίλους, δι' ἣν αἰτίαν τῇ ἐννεακαιδεκατηρίδῃ ἡμέραι γίνονται κατὰ σελήνην 365 5/19. Πλεονάζουσιν οὖν, τριακονθημέρων ἀγομένων πάντων τῶν μηνῶν, αἱ 110 ἡμέραι τῶν 365 5/19 ἡμερῶν ἡμέρας 110. Διὸ β' μῆνας συνάγουσι κοίλους, ἵνα ἐν τοῖς 235 μῆσι συμπληρωθῶσιν αἱ τῆς ἐννεακαιδεκατηρίδος ἡμέραι 365 5/19 ἵνα²⁸, ὡς ἐνδέχεται, μάλιστα δι' ἴσου τῶν ἑξαετηρίων ἡμερῶν γένηται πραγματεία, ἐμέρισαν γὰρ 365 5/19 ἡμέρας εἰς 110. Γίνονται οὖν ἡμέραι 63. Δι' ἡμερῶν ἄρα (42) 63 ἑξαετηρίων τὴν ἡμέραν ἔχει δεῖ ἐν αὐτῇ τῇ περιόδῳ. Οὐδὲ γίνεται ἑξαετηρίος ἢ τριακάς διὰ πάντος, ἀλλ' ἡ διὰ τῶν 63 ἡμερῶν πῆπουσα ἑξαετηρίος λέγεται. Ἐν δὲ τῇ περιόδῳ αὐτῇ δοκοῦσιν οἱ μὲν μῆνες καλῶς εἰληφθαι, καὶ οἱ ἐμβόλοιμοι συμφώνως τοῖς φαινομένοις διατετάχθαι. Ὅθεν ἐνιαυσίος χρόνος σύμφωνος²⁹ εἴληπται τοῖς φαινομένοις. Ὁ γὰρ ἐνιαυσίος χρόνος ἐκ πλειόνων ἐπὶ παρατετηρημένος συμπεφώνηκεν, οἷον ἐστὶν ἡμέραι 365 α/β. Ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐννεακαιδεκατηρίδος συναγόμενος ἐνιαυτὸς ἐστὶν ἡμερῶν 365 5/19, ἐννεακαιδεκάτων ε'. Πλεονάζουσι δὲ αὐτὰν τῶν 365 α/δ ἡμέρας ἑξήκονθῃ. Δι' ἣν αἰτίαν οἱ περὶ Κάλιππον γενομένου ἀστρολόγοι διαρωθῶσαντο τὸ πλεονάζον τῆς ἡμέρας καὶ συνεστήσαντο τὴν ἐξαιεβδομηκονταετηρίδα συνεστηκυῖαν ἐκ τεσσάρων ἐννεακαιδεκατηρίδων, αἷται περιέχουσι μῆνας μὲν 940, ὧν ἐμβόλοιμοι κη', ἡμέραι δὲ δισμυρίων 22759³⁰. Τῇ δὲ τάξει τῶν ἐμβόλων ὁμοίως ἐχρήσαντο. Καὶ δοκεῖ μάλιστα πάντων ἡ αὐτῇ περιόδῳ τοῖς φαινομένοις συμφωνεῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ σελήνης φωτισμῶν.

Δ Ἡ σελήνη ὑπὸ τοῦ ἡλίου φωτίζεται. Ἀεὶ γὰρ ἐὶ λαμπρὸν πρὸς ἡλίου ἐπεστραμμένον³¹ ἔχει· καὶ ὅταν προανατέλλει τοῦ ἡλίου, τὸ λαμπρὸν αὐτῆς πρὸς

astronomus, qui de ventis scripserat. Proclus lib. ii in Euclidis *Elementa*, pag. 19, ejusdem meminuit: Φίλιππος δὲ ὁ Μεταίος Πλάτωνος ὡν μαθητῆς, καὶ ὑπ' ἐκείνου προτραπέλις εἰς τὰ μαθηματικά. *Philippus Medmaeus* (ita leg. non *Meleus*) *Platonis discipulus, et ab eodem incitatus ad mathematicas artes.*

(42) Δι' ἡμερῶν ἄρα. Hunc locum expendimus lib. ii *De doctrina temporum*, cap. 9. Tum de *Metonica* et *Calippica* periodo plene ibidem egimus.

ἀνατολήν βλέπει· καὶ ὅταν προδύνη τοῦ ἡλίου, καὶ ὅταν ἐπικαταδύνη τῷ ἡλίῳ, ἐπέστραπται τὸ λαμπρὸν πρὸς τὸν ἡλίον. Ἐν δὲ τισὶ τῶν ἡμερῶν παρατετήρηται ἡ σελήνη κατὰ τὸ σπάνιον ἐπικαταδύουσα τῷ ἡλίῳ, καὶ τὸ λαμπρὸν ἔχουσα βλέπον πρὸς τὴν δύσιν. Παραλλάξασα δὲ τῇ νυκτὶ πρὸς τὸν ἡλίον, καὶ προανατελλασα τοῦ ἡλίου, τὸ λαμπρὸν ἔχουσα θεωρεῖται πρὸς ἀνατολήν. Ἐξ οὗ φανερὸν, ὅτι ἡ σελήνη ὑπὸ τοῦ ἡλίου φωτίζεται. Παρατετήρηται δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὅτε μὲν γὰρ κατὰ χειμερινὰς τροπὰς ὑπάρχων ὁ ἥλιος ἀνατέλλη, τότε τὸ μεσαίτατον τοῦ πεφωτισμένου βλέπει πρὸς τὸν ἡλίον· ὥστε τὴν τὰς κεραίας ἐπιζευγνύουσαν τῆς σελήνης εὐθείαν δίχα καὶ πρὸς ὀρθὰς τέμνεσθαι ὑπὸ τῆς εὐθείας τῶν ἀγομένων ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ ἡλίου ἐπὶ τὴν διχοτομίαν τῆς σελήνης· ὅταν δὲ κατὰ θερινὰς τροπὰς ὑπάρχων ἀνατέλλῃ ὁ ἥλιος, πάλιν ἐστραπται τὸ μέσον τοῦ πεφωτισμένου πρὸς τὸ μέσον τοῦ ἡλίου· ὥστε ὁμοίως διχοτομῆσθαι, καὶ πρὸς ὀρθὰς τέμνεσθαι τὴν προειρημένην εὐθείαν. Τὸ δὲ αὐτὸ γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν δύσεων· ὥστε καὶ διὰ τούτου τοῦ σημείου συναγέσθαι, ὅτι ὑπὸ τοῦ ἡλίου φωτίζεται ἡ σελήνη. Πεφωτισμένον μέντοιγε διὰ παντὸς αὐτῆς τὸ ἴσον ἐστὶν ὡς ἡμισφαίριον· οὐ φαίνεται δὲ διὰ παντὸς αὐτῆς τὸ ἴσον πεφωτισμένον ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν ὄρασιν, διὰ τὰς πρὸς τὸν ἡλίον ἀποστάσεις. Ὅταν μὲν γὰρ ἐν τῇ τριακάδῃ ἐν τῇ αὐτῇ μοίρᾳ γένηται ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, τότε τὸ ἡμισφαίριον ἐπεστραμμένον πρὸς τὸν ἡλίον, ἀπεστραμμένον δὲ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ὀψεως, φωτίζεται· ὑποκάτω γὰρ ἡ σελήνη φέρεται τοῦ ἡλίου· ὅταν δὲ παραλλάξῃ ἡ σελήνη πρὸς τὸν ἡλίον περὶ τὴν νοσηνίαν, τότε μηννοειδὴς ἡ σελήνη θεωρεῖται· τοῦ γὰρ ἡμισφαιρίου τοῦ πεφωτισμένου μικρὸν μέρος παρακλίνεται πρὸς τὴν ἡμετέραν ὄρασιν· ὅταν δὲ ἀπέξη ἡ σελήνη ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἐν ταῖς ἐφεξῆς ἡμέραις, πλεον ἀεὶ καὶ πλεον τὸ πεφωτισμένον ὑφ' ἡμῶν θεωρεῖται· ὅταν δὲ τὸ α/δ μέρος τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ἀπόσχη σελήνη, διχότομος θεωρεῖται· τότε γὰρ ἡμισφαιρίου τοῦ πεφωτισμένου ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὸ ἡμισυ ἐφ' ἡμᾶς ἐπέστραπται· μείζονος δὲ γενομένου τοῦ διαστήματος τῆς σελήνης ἀπὸ τοῦ ἡλίου, μείζον καὶ τὸ πεφωτισμένον· ὅταν δὲ κατὰ διάμετρον γένηται τῷ ἡλίῳ, τὸ πεφωτισμένον ἡμισφαίριον ἐναντίον γίνεται πρὸς τὴν ἡμετέραν ὄρασιν. Καὶ καθόλου δὲ πρὸς λόγον τῶν διαστάσεων τὰ μεγέθη τῶν φωτισμῶν θεωρεῖται. Τὸ δὲ τελευταῖον, ὅταν ὑποτροχάσῃ τῷ ἡλίῳ ἡ σελήνη, ἀφώτιστος βλέπεται. Τὸ γὰρ ἡμισφαίριον αὐτῆς τὸ πεφωτισμένον ἄνω πρὸς τὸν ἡλίον ἐπέστραπται· ὅθεν εὐλόγως ἡμῖν ἀθεώρητον γίνεται τὸ πεφωτισμένον μέρος τῆς σελήνης. Ἐξ ὧν φανερὸν, ὅτι ἡ σελήνη ὑπὸ τοῦ ἡλίου φωτίζεται. Λαμβάνει δὲ τοὺς πάντας σχηματισμοὺς ἡ σελήνη ἐν τῷ μηνιαίῳ χρόνῳ τέσσαρας, δις αὐτοὺς ἀποτελοῦσα. Εἰσὶ δὲ οἱ σχηματισμοὶ οἷδε, μηννοειδής, διχότομος, ἀμφικυρτος, πανσέληνος. Μηννοειδὴς μὲν οὖν γίνεται πρὸς τὰς ἀρχὰς τῶν μηνῶν· διχότομος δὲ περὶ τὴν ἑξῆς τῶν μηνῶν· ἀμφικυρτος δὲ περὶ τὴν δωδεκάτην· πανσέληνος δὲ περὶ τὴν διχοτομίαν. Καὶ πάλιν ἀμφικυρτος μετὰ τὴν διχοτομίαν· διχότομος δὲ περὶ τὴν μνηνῶν.

A respicit : et cum occidit ante solem , et cum occidit post solem , pars splendens ad solem conversa est . In quibusdam autem diebus observata est luna raro occidere post solem , et habere partem splendidam respicientem occasum . Cum vero nocturno tempore alternis variat ad solem , et ante solem oritur ; videtur splendentem partem habere ad ortum . Unde manifestum est lunam a sole illuminari . Observata sunt et talia . Cum enim sol in hibernis conversionibus existens oritur , tunc medium illuminatæ partis lunæ respicit ad solem : ita ut recta linea , quæ cornua lunæ conjungit , æqualiter , et ad angulos rectos secetur a recta earum linearum , quæ ducuntur a centro solis ad æqualem sectionem lunæ ; cum vero sol in æstivis existens conversionibus oritur , rursus medietas illuminatæ partis lunæ conversa est ad medium solis ; ita ut similiter æqualiter , et ad angulos rectos secetur prædicta recta . Idem fit et in occasibus ; ut per hoc etiam signum colligatur , a sole lunam illuminari . Veruntamen pars lunæ media tanquam hemisphærium semper illuminatur : non tamen semper apparet ejus pars media illuminata , quoad nostrum aspectum , propter ejus a sole distantiam . Cum enim die tricesimo in eodem gradu fuerint sol et luna , tum hemisphærium conversum quidem ad solem , aversum vero a visione nostra illuminatur , fertur enim luna infra solem , cum vero alternis vicibus luna variat ad solem circa novilunium , tunc luna falcata apparet ; nam hemisphærii 24 illuminati parva pars declinat ad nostram visionem ; cum vero abest luna a sole in diebus sequentibus , plus semper de illuminata parte a nobis conspicitur ; cum autem per quadrantem zodiaci circuli abfuerit luna , dimidiata apparet ; tunc enim hemisphærii illuminati a sole medietas ad nos conversa est ; cum major sit lunæ a sole distantia , etiam major est pars illuminata ; cum autem opposita fuerit soli , illuminatum hemisphærium nostro conspectui offertur . Et ut univérse dicam , secundum rationem distantiarum magnitudines illuminationum spectantur . Postremo , cum luna subierit solem , expers luminis apparet . Hemisphærium enim ejus illuminatum sursum ad solem conversum est : unde jure pars lunæ illuminata non spectatur . Ex quibus manifestum est , lunam a sole illuminari . Accipit autem omnes configurationes luna quatuor in menstruo tempore , bis eas efficiens . Sunt autem configurationes hæ , falcata , dimidiata , gibbosa et plena . Falcata elicetur circa principia mensium ; dimidiata circa diem octavam mensis ; gibbosa circa duodecimam ; et plena circa medietatem mensis : ac rursus gibbosa post medietatem mensis ; dimidiata circa vicesimam tertiam ; et falcata circa extremos menses .

πανσέληνος δὲ περὶ τὴν διχοτομίαν . Καὶ πάλιν ἀμφικυρτος μετὰ τὴν διχοτομίαν . διχότομος δὲ περὶ τὴν εἰκοστὴν τρίτην . μηννοειδής δὲ περὶ τὰ ἔσχατα τῶν

Non semper autem in diebus ejusdem nominis A easdem configurationes luna efficit, sed in diversis diebus secundum inæqualitatem motus. Cum enim celerrima est, apparet luna falcata ipso die novilunii; cum tardissima, die tertio, et manet falcata interdum usque ad diem quintum; interdum cum tardissima est, usque ad septimum diem; dimidiata efficitur, cum est velocissima, circa sextum; cum tardissima, circa octavum; gibbosa efficitur, cum est celerrima, circa decimum; cum est tardissima, circa 13; plena redditur, cum est celerrima, circa 13; cum tardissima, circa 17; gibbosa secundo, cum est celerrima, sit circa 18, cum tardissima, circa 22; dimidiata secundo, cum est celerrima, circa 21, cum tardissima, circa 23; falcata secundo sit, cum est celerrima, circa 25, cum est tardissima, circa 26. Totum autem tempus menstruum est dierum $29 \frac{1}{2} \frac{1}{3}$. Est enim mensis tempus a conjunctione ad conjunctionem; a plenilunio ad plenilunium, conjunctio autem est tempus in quo sol et luna in eodem gradu consistunt. Quod contingit die 30 mensis.

CAPUT VIII.

De eclipsi solis.

Solis eclipses fiunt ex interposito lunæ. Cum enim sol superius feratur, luna inferius, cum in eodem gradu fuerint sol et luna sub solem subiens ista officit radiis solis, qui ad nos feruntur. Quamobrem ne dicendum quidem est, eas proprie esse eclipses, sed interpositiones. Nam solis quidem nulla pars unquam deficiet; nobis vero ipse redditur invisibilis propter incursionem lunæ. Quam ob causam ne æquales quidem rursus eclipses fiunt; sed secundum climatum differentias magnæ diversitates fiunt circa magnitudines eclipsium. Eodem enim tempore aliis totus deficit sol; aliis mediæ solis; aliis minor pars medietate; aliis nulla pars omnino solis deficere videtur. Nam qui habitant in perpendiculari interpositionis lunæ, his totus sol absconditur; qui vero extra perpendicularum partem aliquam interpositionis habent, iis pars aliqua solis deficere videtur; qui vero omnino extra interpositionem habitant, his nulla pars solis deficit. Quod autem secundum interjectum lunæ sol deficiat, maximum est argumentum, non fieri in alio die eclipses, nisi tantum in tricesimo, cum luna conjungitur cum sole; et hinc idem cognoscitur, quod pro ratione locorum magnitudines eclipsium fiant.

⁴⁰ f. δὲ τὴν ταχίστην, et mox βραδυτάτην

(43) Κατὰ γὰρ τὸν αὐτὸν χρόνον. Totusne sol aliquando deficiat, an pars ejus aliqua semper emergat, obducique nequeat, non inter principes artis illius convenit. Nam ætate nostra Tycho Braheus negavit ab luna, quamlibet dejecta, totum obscurari posse solis orbem; ac diametros aspecta-

Οὐ διὰ παντὸς δὲ ἐν ταῖς ὁμωνύμοις ἡμέραις πὸς αὐτοὺς σχηματισμοὺς ἡ σελήνη ἀποτελεῖ. Ἄλλ' ἐν διαφόροις ἡμέραις κατὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς κινήσεως. Ταχίστη μὲν γὰρ φαίνεται ἡ σελήνη μηνιοῦδος τῇ νομηνίᾳ· βραδυτάτη δὲ τῇ τρίτῃ. Καὶ μένει μηνιοῦδος, ὅτε μὲν ⁴⁰ ἕως τῆς πέμπτῃς, ὅτε δὲ βραδυτάτον, ἕως τῆς ἑβδόμῃς· διχότομος δὲ γίνεται ταχίστη μὲν περὶ τὴν ἕκτην, βραδυτάτη δὲ περὶ τὴν ὄγδοήν· ἀμφικυρτος δὲ γίνεται περὶ τὴν δεκάτην ταχίστη, βραδυτάτη δὲ περὶ τὴν ιγ'· πανσέληνος δὲ γίνεται ταχίστη μὲν περὶ τὴν ιγ', βραδυτάτη δὲ περὶ τὴν ιε'. Ἀμφικυρτος δὲ τὸ δεύτερον, ταχίστη μὲν ἀνατέλλει περὶ τὴν ιη', βραδυτάτη δὲ περὶ τὴν κβ'. Διχότομος δὲ γίνεται τὸ δεύτερον ταχίστη μὲν περὶ τὴν εικάδα καὶ μίαν, βραδυτάτη δὲ περὶ τὴν εικάδα καὶ τρίτην· μηνιοῦδος δὲ γίνεται τὸ δεύτερον, ταχίστη μὲν περὶ τὴν εικάδα καὶ πέμπτῃν, βραδυτάτη δὲ περὶ τὴν εικάδα καὶ ἕκτην. Ὁ δὲ πᾶς μηνιαῖος χρόνος ἡμερῶν ἔστι κθ' α/β α/γ· ἔστι γὰρ μὴν χρόνος ἀπὸ συνόδου εἰς σύνοδον, ἀπὸ τῆς παντελήνου ἐπὶ τὴν πανσέληνον· σύνοδος δὲ ἔστι χρόνος, ἐν ᾧ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐν τῇ αὐτῇ μοίρᾳ γίνονται. Ὅπερ συμβαίνει τῇ τριακάδῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ ἐκλείψεως ἡλίου.

Αἱ τοῦ ἡλίου ἐκλείψεις γίνονται κατ' ἐπιπόσθησιν σελήνης. Μεταωροτέρου γὰρ φερομένου τοῦ ἡλίου, ταπεινοτέρας δὲ τῆς σελήνης, ὅταν κατὰ τὴν αὐτὴν μοίραν γένηται ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ὑποτροχάσασα ἡ σελήνη τῷ ἡλίῳ ἀντιφράττει ταῖς ἀπὸ τοῦ ἡλίου φερόμεναις ἀγῶαῖς πρὸς ἡμᾶς. Διόπερ οὐδὲ βῆσιον αὐτῆς κυρίως ἐκλείψεις, ἀλλ' ἐπιπροσθήσεις. Τοῦ μὲν γὰρ ἡλίου οὐδὲ ἐν μέρος οὐδέποτε ἐκλείψει· ἡμῖν δὲ ἀθεώρητος γίνεται διὰ τὴν ἐπιπόσθησιν τῆς σελήνης. Δι' ἣν αἰτίαν οὐδ' ἴσαι πάλιν αἱ ἐκλείψεις γίνονται· ἀλλὰ κατὰ τὰς τῶν κλιμάτων διαφορὰς μεγάλαι παραλλαγᾶι γίνονται περὶ τὰ μεγέθη τῶν ἐκλείψεων. Κατὰ γὰρ τὸν αὐτὸν χρόνον (43) οἷς μὲν ὁλος ὁ ἥλιος ἐκλείπει, οἷς δὲ τὸ ἥμισυ, οἷς δὲ τὸ ἕλαττον τοῦ ἡμίσους· οἷς δὲ τὴν ἀρχὴν οὐδὲν μέρος τοῦ ἡλίου ἐκλειοῦδος θεωρεῖται. Ὅσοι μὲν γὰρ κατὰ κᾶθετον οἰκοῦσι τῆς ἐπιπροσθήσεως, τοῦτοις ὁλος ἀθεώρητος γίνεται· ὁ ἥλιος τοῖς δὲ ἔξω μέρος τι τῆς ἐπιπροσθήσεως ἔχουσι μέρος τι τοῦ ἡλίου ἐκλειοῦδος βλέπεται· τοῖς δὲ ἔξω ὀλοσχερῶς τῆς ἐπιπροσθήσεως οἰκοῦσιν οὐδὲν μέρος τοῦ ἡλίου ἐκλειοῦδος θεωρεῖται. Ὅτι δὲ κατὰ τὴν ἐπιπόσθησιν τῆς σελήνης ὁ ἥλιος ἐκλείπει, μὲν στον τεκμήριον τὸ μὴ γίνεσθαι ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ τὰς ἐκλείψεις, ἀλλ' ἐν τῇ τριακοστῇ μόνον, ὅτε συνοδεύει ἡ σελήνη τῷ ἡλίῳ, καὶ ἐκ τοῦ πρὸς λόγον τῶν οἰκῶσεων τὰ μεγέθη τῶν ἐκλείψεων γίνεσθαι.

hiles lunæ minores in syzygiis, quam solares, constituit. Pugnat autem ex adverso veterum auctoritas; tum experimenta ipsa magnorum artificum. Vide Keplerum, capite 8 *Opticæ astronomicae*, ubi pluribus exemplis approbat solem aliquando totum posse deficere, quod hic Ge'ninus noster affirmat,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Α

25 CAPUT IX.

Περὶ ἐκλείψεως τῆς σελήνης.

Αἱ τῆς σελήνης ἐκλείψεις γίνονται κατὰ τὴν εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς ἔμπροσθεν τῆς σελήνης. Καθάπερ γάρ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν σωμάτων, φωτιζόμενα ὑπὸ τοῦ ἡλίου, σκιάς ἀποβάλλει, οὕτω καὶ ἡ γῆ, φωτιζομένη ὑπὸ τοῦ ἡλίου, σκιάν ἀποβάλλει. Καὶ ἤδη μέντοιγε διὰ τὸ μέγεθος τῆς γῆς εἰλικρινῆ συμβαίνει τὴν σκιάν εἶναι καὶ βαθεῖαν. Ὅταν οὖν κατὰ διάμετρον γένηται ἡ σελήνη τῷ ἡλίῳ, τότε καὶ τὸ σκίασμα τῆς γῆς κατὰ διάμετρον γίνεται τῷ ἡλίῳ. Ὅθεν ἡ σελήνη ταπεινότερα φερομένη τοῦ σκιάσματος, εὐλόγως ἐμπίπτει εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς. Ἄει δὲ τὸ ἐμπίπτων αὐτῆς μέρος εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς ἀφώτιστον γίνεται τοῦ ἡλίου, διὰ τὴν ἐπιπρόσθησιν τῆς γῆς. Τότε γὰρ ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας γίνεται ὁ ἥλιος καὶ ἡ γῆ, καὶ τὸ σκίασμα τῆς γῆς, καὶ ἡ σελήνη. Δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲ γίνονται ἐκλείψεις τῆς σελήνης ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ διχομηνίᾳ. Τότε γὰρ κατὰ διάμετρον γίνεται ἡ σελήνη τῷ ἡλίῳ. Γίνονται μέντοιγε πᾶσαι αἱ τῆς σελήνης ἐκλείψεις ἴσαι· αἱ μὲν γὰρ ἐπιπροσθήσεις αἱ γινόμεναι ἐν ταῖς τοῦ ἡλίου ἐκλείψεσι παρὰ τὰς οἰκήσεις διάφοροι γίνονται, δι' ἣν αἰτίαν καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἐκλείψεων διάφορα γίνονται· αἱ δὲ ἐμπτώσεις τῆς σελήνης εἰς τὸ σκίασμα ἴσαι πᾶσαι γίνονται κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκλείψιν. Ἦδη μέντοιγε οὐ διὰ παντὸς τὸ ἴσον ἐκλείπει τῆς σελήνης. Ὅταν γὰρ διὰ μέσου τοῦ ἐκλειπτικοῦ ἡ σελήνη τὴν παράδοον ποιῆται, ὅλη ἐμπίπτει εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς· ὥστε ἀναγκαῖον καὶ ὅλην αὐτὴν ἐκλείπειν. Ὅταν δὲ παράληται τοῦ σκιάσματος, μέρος τι τῆς σελήνης ἐκλείπει· ἔστι δὲ τὸ ἐκλειπτικὸν αὐτῆς μοιρῶν δύο. Ἐν γὰρ τούτῳ τῷ τόπῳ πᾶσας τὰς ἐκλείψεις συμβαίνει τῆς σελήνης γίνεσθαι. Ἐκ δὲ τούτων φανερόν, ὅτι αἱ τῆς σελήνης ἐκλείψεις γίνονται κατὰ τὴν εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς ἔμπροσθεν πρὸς λόγον γὰρ τῆς κατὰ πλάτος κινήσεως τῆς ἡμερησίου τῆς σελήνης τὰ μεγέθη τῶν ἐκλείψεων σύμφωνα γίνονται· καὶ ἐν ἄλλαις ἡμέραις οὐ γίνονται αἱ τῆς σελήνης ἐκλείψεις, πλὴν ἐν τῇ διχομηνίᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Ὅτι τὴν ἐναντίαν τῷ κόσμῳ κίνησιν οἱ πλάρητες ποιοῦνται.

Ὁ κόσμος κινεῖται φορὰν ἐγκύκλιον ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν. Ὅσοι γὰρ ἀν τῶν ἀστέρων μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν πρὸς τὴν ἀνατολὴν θεωρηθῶσι, προβαινούσης τῆς νυκτὸς, μετεωρίζόμενοι μᾶλλον ἀεὶ καὶ μᾶλλον θεωροῦνται· εἴτα βλέπονται πρὸς τὴν μεσουρανήσει· προβαινούσης δὲ τῆς νυκτὸς, ἀποκλινόμενοι πρὸς τὴν δύσιν οἱ αὐτοὶ ἀστέρες θεωροῦνται· καὶ πέρας δύνοντες ὀρῶνται· καὶ τοῦτο καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐπὶ πάντων ἀστέρων γίνεται. Ὅστε φανερόν, ὅτι ὅλος ὁ κόσμος πᾶσι τοῖς ἐφ' αὐτοῦ μέρεσι κινεῖται καὶ ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν. Ὅτι δὲ ἐγκύκλιον ποιεῖται τὴν προφορὰν, πρὸδῆλον ἐκ τοῦ πάντας τοὺς ἀστέρας ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἀνατέλλειν, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον δύνειν· ἔτι καὶ διὰ τῶν διόπτρων θεωρούμενοι πάντες οἱ ἀστέρες φαίνονται ἐγκύκλιον ποιοῦμενοι τὴν κίνησιν ὅλη τῇ περιγῶγῃ τῶν διόπτρων.

De eclipsibus lunæ.

Lunæ eclipses fiunt secundum incidentiam lunæ in umbram terræ. Quemadmodum enim et reliqua corpora, cum a sole illuminantur, umbras projiciunt, sic etiam terra, cum a sole illuminatur, projicit umbram. Et certe jam propter magnitudinem terræ contingit, umbram ejus manifestam et profundam esse. Cum igitur luna soli diametraliter opponitur, tunc quoque terræ umbra diametraliter opponitur soli. Unde luna, cum inferius feratur quam umbra, necessario incidit in umbram terræ. Semper autem pars ejus, qua in umbram terræ incidit, non illuminatur a sole propter intercursionem terræ. Tunc enim in eadem linea recta constituuntur sol, terra, umbra terræ et luna. Quam ob causam ne fiunt quidem eclipses lunæ in alio die, nisi in plenilunio. Tunc enim e diametro luna opponitur soli. Verumtamen omnes lunæ eclipses fiunt æquales; nam incursiones, quæ in solis eclipsibus fiunt, propter loca habitationum diversæ efficiuntur, ob id etiam magnitudines eclipsium solarium diversæ redduntur: at lunæ incidentiæ in umbram fiunt omnes æquales in eadem eclipsi. Jam vero non semper æqualis pars lunæ deficit. Cum enim per medium circulum eclipticum luna transitum facit, tota incidit in umbram terræ. Itaque necessarium est, ut ipsa tota deficiat. Cum vero attingit umbram, pars aliqua lunæ deficit: pars autem circuli, quæ lunam deficere facit, est duorum graduum. In hoc enim loco omnes eclipses lunæ contingit fieri. Ex his manifestum est, quod lunæ eclipses fiunt secundum incidentiam in umbram terræ; nam ratione diurni motus lunæ secundum latitudinem fiunt congruæ eclipsium magnitudines, et in aliis diebus non fiunt lunares eclipses, nisi in plenilunio.

CAPUT X.

Quod contrarium mundo motum planetæ faciant.

Mundus movetur motu circulari ab ortu ad occasum. Nam quæcumque stellæ post solis occasum ad ortum conspiciuntur, hæ procedente nocte, magis magisque semper elevari spectantur; deinde videntur in medio cæli. Progrediente autem nocte, declinare ad occasum eadem stellæ videntur, et tandem occidere spectantur. Atque hoc quotidie in omnibus fit stellis. Itaque manifestum est, quod totus mundus cum omnibus suis partibus moveatur, et quidem ab ortu versus occasum. Quod vero circularem faciat motum, ex eo manifestum est, quod omnes stellæ ex eodem loco orientur, et in eundem locum occidunt; præterea etiam per dioptra omnes stellæ spectatæ videntur circularem motum facere in tota circumductione dioptrorum.

At sol ab occasu versus ortum fertur motu A contrario mundo. Hoc manifestum est ex stellis, quæ ante solem oriuntur. Nam quæcunque stellæ ante ortum solis spectatæ fuerint oriri ante solem, hæ sequentibus noctibus tempestivius conspiciuntur oriri ante solem, atque hoc fit continuo in omnibus noctibus. Unde manifestum est, quod in consequentia signa sol procedat, cum ab occasu versus ortum moveatur contra mundi motum. Si vero ab ortu versus occasum ferretur sol, semper contingeret eas stellas, quæ prius orientur, minime apparere. Nam in antecedentia transiens signa, debebat eas suis radiis obscurare; stellæ enim, cum prope solem fuerint, non videntur, utpote a sole obscuratæ. At hoc non fit: sed stellæ, quæ prius oriuntur, sequentibus noctibus semper magis magisque ab ortu distantiam habere spectantur: ita ut menstruo tempore totum signum constellationis ante solem oriatur, quod prius radiis solis occultabatur: semper enim illud signum, quod solem sequitur, a sole fit invisibile, propter radios solis: illud vero, quod præcedit solem, conspicitur. In menstruo autem tempore signum sequens semper est invisibile, cum sol ad id transcat; præcedens vero signum, cum distat duorum signorum spatio, conspicitur; atque hoc in duodecim signis semper fit. E quibus manifestum est, 26 quod sol, cum contra mundi motum feratur, in consequentia, et non in antecedentia signa transitum faciat.

Manifestus autem in luna conspicitur motus. Nam et ipsa contra motum mundi ab occasu versus ortum videtur moveri: hoc autem in una nocte potest deprehendi per visionem, cum apparentia testimonium præbeat. Cum enim apud aliquam stellarum fixarum conspecta fuerit luna, nocte procedente distat ab illa observata stella ad ortum, et stella illa a luna ad occasum; ac sæpe in tota nocte luna gradu ab illa observata stella distat ad ortum, ita ut in una nocte spectetur motus contrarius mundo. Non enim ad antecedentes stellas procedit, sed ad consequentes.

Dicunt autem quidam, solem ad consequentia signa transitum facere, et lunam similiter: verumtamen eos non moveri contra mundum; sed propter magnitudines superari eos a sphaera stellarum inerrantium; videri autem nobis in consequentia signa transitum illum fieri juxta motum contrarium; sed hoc non esse verum; et ferri solem, et lunam ab ortu, versus occasum; sed cum superentur a mundo, antequam circulum peragrent, in consequentibus signis spectari. Utuntur autem quidam et hac similitudine. Si enim aliquis, inquit, constitueret cursores duodecim eadem

Ὁ μένοιγε ἥλιος ἀπὸ δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολήν φέρεται ὑπεναντίως τῷ κόσμῳ. Τοῦτο δὲ ἐστὶ φανερόν ἐκ τῶν προανατελλόντων ἀστέρων τοῦ ἡλίου. Ὅσοι γὰρ ἂν πρὸ τῆς τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς θεωρηθῶσι ἀστέρες προανατεταλκότες τοῦ ἡλίου, ἐν ταῖς ἑχόμεναις νυξὶν ἐνωρότερον προανατεταλκότες θεωροῦνται καὶ τοῦτο γίνεται κατὰ τὸ ἐξῆς ἐπὶ πασῶν τῶν νυκτῶν. Ἐξ οὗ φανερόν, ὅτι εἰς τὰ ἐπόμενα τῶν ζώδιων ὁ ἥλιος μεταβαίνει, ἀπὸ δύσεως ἐπὶ ἀνατολήν κινούμενος ὑπεναντίως τῷ κόσμῳ. Εἰ δέ γε ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἐπὶ τὴν δύσιν ἐφέρετο ὁ ἥλιος, αἱ τοῖς προανατέλλοντες ἀστέρας ἀθεωρήτους ἂν εἶναι συνέβαινον. Εἰς γὰρ τὰ προηγούμενα μεταβαίνων μέρος, ὡφίλιν ἀποκρύπτειν αὐτοὺς ταῖς ἰδίαις αὐγαῖς: αἱ γὰρ οἱ κατὰ τὸν ἥλιον γινόμενοι ἀστέρες ἀθεωρήτοι ὕπαρχουσι, καταγοῦμενοι ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Νῦν δὲ οὗ γίνεται τοῦτο: ἀλλ' οἱ προανατέλλοντες ἀστέρες ἐν ταῖς ἐχομέναις νυξὶ πλείον αἰεὶ καὶ πλείον ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀπέχοντες διάστημα θεωροῦνται: ὥστε μῆνας χρόνῳ ζώδιον ὅλον προανατέλλειν τοῦ ἡλίου τὸ πρότερον ὑπάρχον ἐν ταῖς αὐγαῖς τοῦ ἡλίου. Ἄει γὰρ τὸ μὲν ἐπόμενον ζώδιον ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀθεωρητόν ἐστι διὰ τὰς αὐγὰς τοῦ ἡλίου: τὸ δὲ προηγούμενον αὐτῷ θεωρεῖται. Ἐν δὲ τῷ μηνιαίῳ χρόνῳ αἰεὶ τὸ μὲν ἐπόμενον ζώδιον ἀθεωρητόν γίνεται, μεταβαίνοντας εἰς αὐτὸ τοῦ ἡλίου: τὸ δὲ προηγούμενον ζώδιον δὴ ζώδιων διάστημα ἀφεστηκὸς βλάπεται: καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσι ζώδιων διὰ παντὸς γίνεται. Ἐξ ὧν φανερόν, ὅτι ὁ ἥλιος, ὑπεναντίως τῷ κόσμῳ κινούμενος εἰς τὰ ἐπόμενα τῶν ζώδιων, καὶ οὐκ εἰς τὰ προηγούμενα περὶ τὴν μετάθασιν.

Ἐκδηρότερον δὲ ἐπὶ τῆς σελήνης θεωρεῖται ἡ κίνησις: καὶ γὰρ αὐτὴ ὑπεναντίως τῷ κόσμῳ θεωρεῖται ἀπὸ δύσεως ἐπὶ ἀνατολήν κινουμένη: τοῦτο δὲ ἐν μιᾷ νυκτὶ δύναται καταλαμβάνεσθαι διὰ τῆς ὀρατικῆς ἐπιμαρτυροῦντος τοῦ φαινομένου. Ὅταν γὰρ παρὰ τινὰ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων θεωρηθῇ ἡ σελήνη, πρὸ θαινοῦσης τῆς νυκτὸς ἀφίσταται ἀπὸ τοῦ παρατετηρημένου ἀστέρος πρὸς ἀνατολήν, καὶ ὁ ἀστὴρ ἀπὸ τῆς σελήνης πρὸς δύσιν: καὶ πολλάκις ἐν ὅλῃ τῇ νυκτὶ ἡ σελήνη μοῖρα⁴¹ ἀπὸ τοῦ παρατετηρημένου ἀστέρος διάσταται πρὸς ἀνατολήν: ὥστε ἐν μιᾷ νυκτὶ θεωρεῖσθαι τὴν ὑπεναντίαν κίνησιν τῷ κόσμῳ. Οὗ γὰρ εἰς τοὺς προηγούμενους ἀστέρας προβαίνει, ἀλλ' εἰς τοὺς ἐπομένους.

Λέγουσι δὲ τινες εἰς μὲν τὰ ἐπόμενα ζώδια τὴν μετάθασιν γίνεσθαι τῷ ἡλίῳ καὶ τῇ σελήνῃ: μὴ μένοιγε ὑπεναντίως αὐτοὺς κινεῖσθαι: τῷ κόσμῳ, ἀλλ' εἰς τὰ μεγέθη ὑπολείπεσθαι αὐτοὺς τῆς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων σφαίρας: δοκεῖν δὲ τῇ μὲν εἰς τὰ ἐπόμενα τῶν ζώδιων τὴν μετάθασιν γίνεσθαι κατὰ τὴν ἐναντίαν κίνησιν: τοῦτο δὲ μὴ εἶναι ἀληθές, ἀλλὰ φέρεσθαι μὲν ἥλιον καὶ σελήνην ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν: καταπορευόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ κόσμου πρὸς τὸ κύκλον περιδραμεῖν, ἐν τοῖς ἐπομένοις ζώδιοις θεωρεῖσθαι. Χρῆσται δὲ τινες καὶ τῷ ὁμοιώματι τούτῳ. Εἰ γὰρ τις φασὶν, ὑπεστήσατο ὁρομεῖς ἐπὶ ἴσῳ τάχει κινούμεναι

⁴¹ f. τῇ νυκτὶ ἡ μοῖρα.

καὶ ποιουμένους ἐπὶ κύκλου τὴν κίνησιν, εἴτα μέντοι· γε ἄλλον τινὰ ἕνα βραδύτερον ἐν αὐτοῖς κινούμενον, ὁμοίαν δὲ τὴν κίνησιν αὐτοῖς ποιούμενον ἐπὶ κύκλου· ὁξεῖ μὲν, περικαταλαμβανόμενος⁴³, εἰς τὰ ἐπόμενα μεταβαίνειν, οὐκ ἔσται δὲ τοῦτο ἐπὶ τῆς ἀληθείας· ἀλλ' ὁμοίως αὐτοῖς κινούμενος διὰ τὴν βραδυτῆτα ὁξεῖ εἰς τὰναντία κινεῖσθαι. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἡλίου καὶ ἐπὶ τῆς σελήνης συμβεδγκέναι. Ἐπὶ γὰρ τὰ αὐτὰ μέρη κινούμενοι τῷ κόσμῳ, διὰ τὴν βραδυτῆτα εἰς τὰ ἐπόμενα ὑποφέρονται· καθάπερ τὰ ἐπὶ τῶν ποταμῶν καταφερόμενα πλοῖα, προκαταταχόμενα ὑπὸ τοῦ βεύματος, δοκεῖ εἰς τὰ ὀπίσω κινεῖσθαι· τοῦτο δὲ φασὶ καὶ ἐπὶ τοῦ ἡλίου, καὶ ἐπὶ τῆς σελήνης συμβαίνειν.

Αὕτη δὲ ἡ δόξα ὑπὸ πολλῶν φιλοσόφων εἰρημένη ἀσύμφωνός ἐστι τοῖς φαινομένοις· εἰ γὰρ καθ' ὑπόλειψιν ἐκινούντο, ὑποφερομένων τῶν σωμάτων διὰ τὰ μεγέθη, ἔδει κατὰ παραλλήλους κύκλους τὴν ὑπόλειψιν γίνεσθαι· καθάπερ καὶ οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες πάντες ἐπὶ παραλλήλων κύκλων κέρονται, διὰ τὸ καὶ τὴν τοῦ κόσμου φορὰν ἐγκύκλιον εἶναι ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν. Νυνὶ δὲ οὐχ ὑπολείπονται κατὰ παραλλήλους κύκλους· ἀλλ' ὁ μὲν ἥλιος, ἐπὶ τοῦ διὰ μέσων τῶν ζωδίων κύκλου κινούμενος, ἅμα καὶ τὴν κατὰ πλάτος πάροδον ποιεῖται ἀπὸ τροπῶν ἐπὶ τροπᾶς· ὡς ἂν, οἶμαι, ἰδίας ὑπαρχούσης αὐτῷ τῆς κινήσεως, τῆς μὲν ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν, τῆς δὲ ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἀνατολῆν· ἡ δὲ σελήνη ἐν ὅλῳ τῷ πλάτει τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου τὴν πάροδον ποιεῖται. Οὐδὲν δὲ τῶν καθ' ὑπόλειψιν ὑποφερομένων ἅμα δύναται κατὰ πλάτος κινεῖσθαι· ἀλλ' ὀφείλει κατὰ τὴν τοῦ κόσμου φορὰν τὴν ὑπόλειψιν ποιεῖσθαι. Ἐλέγχει δὲ τὴν δόξαν ψευδῆ ὑπάρχουσαν μάλιστα πάντων ἡ περὶ τοὺς πέντες πλάνης ἀστέρας κίνησις· ἐκείνοι γὰρ ὅτε μὲν ὑπολείπονται τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὅτε δὲ προηγούνται· ὅτε δὲ κατὰ τοὺς αὐτοὺς ἀστέρας μένουσιν· οἱ δὲ καὶ καλοῦνται στηριγμοί. Τοιαύτης δὲ ὑπαρχούσης περὶ αὐτοὺς τῆς κινήσεως, φανερόν, ὅτι ἡ ἐπὶ τὰ ἐπόμενα μετάδασις οὐ γίνεται κατὰ ὑπόλειψιν· διὰ παντὸς γὰρ ἂν ὑπελείποντο. Νυνὶ δὲ ἰδία τίς ἐστὶν ἡ περὶ ἕκαστον σφαιροποιία, καθ' ἣν ποτὲ μὲν εἰς τὰ ἐπόμενα μεταβαίνουσι, ποτὲ δὲ εἰς τὰ προηγούμενα, ποτὲ δὲ στηρίζουσιν. Οὕτω δὲ καὶ περὶ τὸν ἥλιον, καὶ περὶ τὴν σελήνην ἰδία τίς ἐστὶ καὶ προαιρετικῆ, καὶ κατὰ φύσιν ἡ περὶ πλάτος κίνησις, καθ' ἣν ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἀνατολῆν κινούμενοι τὴν κατὰ πλάτος πάροδον ποιοῦνται. Ὅτι δὲ οὐ δύναται καθ' ὑπόλειψιν εἰς τὰ ἐπόμενα τῶν ζωδίων τὴν μετάδασιν ποιεῖσθαι, φανερόν καὶ ἐκ τοῦ μὴ ἀνάλογον τοῖς μεγέθεσι, μηδὲ τοῖς ἀποστήμασι τὰς μετάδασεις γίνεσθαι. Εἰ γὰρ διὰ τὰ μεγέθη τῶν σωμάτων ὑπεφέροντο, βραδύτεραν ἔχοντες τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων κίνησιν, ἔδει ἀνάλογον τοῖς μεγέθεσι καὶ τοῖς ἀποστήμασι τὰς ὑπολείψεις γίνεσθαι· μὴ γινόμενου δὲ τούτου, ἀνάγκη λέγειν κατὰ φύσιν εἶναι τοῖς πλανωμένοις ἀστέρας τὴν ὑπεραντίαν κίνησιν. Ἦδη μέντοι διὰ τὴν ἰδίαν ἕκαστου σφαιρο-

A celeritate utentes, et facientes in circulo motum, deinde vero alium quemdam inter ipsos tardius se moventem, et tamen iis similem motum in circulo facientem : videbitur quidem is, cum anteveniatur, in consequentia transire, verum ex rei veritate hoc non erit ; sed cum similiter atque ipsi moveatur, tamen propter tarditatem videbitur in contraria moveri. Atque hoc idem et in sole, et in luna contingere. Cum enim versus easdem partes cum mundo moveantur, propter tarditatem in consequentia inferius feruntur : quemadmodum navigia, quæ in fluviis deferuntur, cum a fluxu superantur, videntur retro ferri. Hoc autem iniquit et in sole et in luna contingere.

B At hæc opinio, etsi a multis philosophis est dicta, tamen non congruit cum apparentiis ; si enim juxta hujusmodi relictionem moverentur, cum corpora illa inferius moveantur, propter magnitudines oportebat in parallelis circulis hanc relictionem fieri ; quemadmodum et stellæ inerrantes omnes in parallelis circulis feruntur : eo quod et mundi motus est circularis ab ortu versus occasum. At non relinquuntur in parallelis circulis ; sed sol cum in circulo per media signa transeunte moveatur, simul etiam secundum latitudinem facit motum a solstitio ad solstitium : quod, ut opinor, proprius ei sit motus hic ab ortu versus occasum ; ille ab occasu versus ortum ; luna vero in tota latitudine zodiaci circuli motum facit. Nihil vero eorum quæ secundum relictionem feruntur, simul potest secundum latitudinem moveri ; sed debet secundum mundi motum relictionem illam facere. Convincit autem hæc opinio, quod falsa sit, maxime omnium motus quinque planetarum ; illi enim interdum relinquuntur ab inerrantibus stellis, interdum præcedunt eas ; interdum apud easdem stellas manent : quæ etiam stationes vocantur. Talis cum motus sit planetarum, manifestum est, quod transitus in consequentia non fiat secundum relictionem. Semper enim quasi a tergo relinquetur. At nunc cujusque est propria quædam sphaera, secundum quam nunc in consequentia tendunt, nunc in antecedentia, nunc vero sunt stationales. Sic igitur et solis et lunæ proprius est aliquis, et electivus, et naturalis secundum latitudinem motus ; secundum quem cum ab occasu versus ortum moventur, simul illum latitudinis motum faciunt. Quod vero non possint secundum relictionem in consequentia signa progressum facere, etiam hinc est manifestum quod non congruenter cum magnitudinibus, neque cum distantibus hi progressus fiant. Si enim propter magnitudines corporum inferius moverentur, cum habeant tardiores motum quam stellæ inerrantes, oportebat congruenter cum magnitudinibus et cum distantibus relictiones fieri ; hoc cum non fiat, necesse est dicere, secundum

⁴³ f. προκαταλαμ.

naturam esse errantibus stellis contrarium illum A ποίαν διαφόρους συμβέβηκε τὰς μεταβάσεις γιν-
motum. Jam certe propter propriam cujusque sphæ-
ram contingit diversos fieri progressus. οθαι.

27 CAPUT XI.

De ortibus et occasibus.

Mundus cum movetur ab ortu versus occasum, die et nocte restituitur ab ortu versus ortum : in conversione autem mundi omnes stellæ quotidie et oriuntur et occidunt. Et ortus quidem est apparitio supra horizontem ; occasus vero est occultatio, quæ quotidie fit infra horizontem. Aliter autem dicuntur ἐπιτολή, καὶ κρύψις, id est apparitio, et occultatio ; quæ nonnulli ex ignorantia secundum eundem sensum putant dici. Est autem magna differentia inter ἀνατολήν et ἐπιτολήν. Ἀνατολή est ortus ille, de quo jam dictum est. At ἐπιτολή est illa ad horizontem apparitio, quæ desumitur cum distantia a sole. Eadem differentia est inter δύσιν, id est occasum, et κρύψιν, id est occultationem. Aliter enim dicitur δύσις, occasus, qui est quotidiana infra horizontem occultatio : aliter vero κρύψις, id est occultatio quæ fit simul et ad horizontem et ad solem.

Sunt autem cujusque stellæ ortus duo ; alii enim dicuntur matutini, alii vespertini. Matutinus ortus est, cum simul cum sole oriente stella aliqua oritur, estque eodem tempore in horizonte. Vespertinus ortus est, cum sole occidente oritur stella aliqua simul in horizonte constituta.

Matutinorum et vespertinorum ortuum duæ sunt differentiæ. Alii enim eorum veri dicuntur ; alii apparentes. Veri cum simul revera stella aliqua in horizonte constituta oritur, sole oriente : atque hic ortus, non videtur propter radios solis. In diebus autem proxime sequentibus sol, cum contra mundi motum moveatur, transit in consequentia ; stella vero tantum oritur ante solem, quantum sol in consequentia transierit in diurno tempore. Nondum tamen potest spectari ortus astri ; adhuc enim a sole obscuratur. Rursus vero in die proxime sequenti sol in consequentia transit ; stella vero tantum oritur ante solem, quantum sol in duobus diebus progressus fuit. In diebus deinde continuo sequentibus stella semper magis magisque tempestive ante solem oriens, cum tantum præorta fuerit, ut astri ortus spectetur, cum ipsum radios solis effugerit, tunc dicitur stella hæc matutinum apparentem ortum facere. Quam ob causam etiam in tabulis apparentes astrorum ortus prædicuntur ; nam veri ortus sunt invisibiles, atque inobservabiles. At apparentes ortus, et prædicuntur, et observantur. Eadem rursus etiam est ratio in vespertinis ortibus. Etenim horum duæ sunt differentiæ : horum enim alii dicuntur veri, alii apparentes. Veri quidem, cum simul vere, secundum præcisionem ra-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν.

Ὁ κόσμος, κινούμενος ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ ἄνω, ἡμέρα καὶ νυκτὶ ἀποκαθίσταται ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ ἀνατολήν. Ἐν δὲ τῇ τοῦ κόσμου περιστροφῇ ταῖς οἱ ἀστέρες καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ἀνατέλλουσι καὶ δύνουσι. Καὶ ἔστιν ἀνατολή μὲν ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένη πρὸς τὸν ὀρίζοντα φάσις ἢ ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένη ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα κρύψις. Ἄλλως δὲ λέγονται ἐπιτολαὶ καὶ κρύψεις ἅς ἔνιοι ἀγνοοῦντες κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὑπάρ-
B θάνουσι λέγεσθαι. Μεγάλη δὲ ἐστὶ διαφορὰ ἀνάμει-
καὶ ἐπιτολῆς. Ἀνατολή μὲν γάρ ἐστιν ἡ πραγμα-
μένη · ἐπιτολή δὲ ἡ γινομένη πρὸς τὸν ὀρίζοντα φάσις·
μετὰ τῆς πρὸς τὸν ἥλιον ἀποστάσεως ἀπολελυμένη.
Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς δύσεως, καὶ ἐπὶ τῆς κρύψεως. Ἄλλως μὲν γὰρ λέγεται δύσις ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένη ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα κρύψις.
Ἄλλως δὲ ἡ γινομένη κρύψις πρὸς τὸν ὀρίζοντα ἔμ-
καὶ τὸν ἥλιον.

Εἰσὶ δὲ περὶ ἑκάστον τῶν ἀστέρων ἐπιτολαὶ δύο·
αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν λέγονται ἑσθιναὶ, αἱ δὲ ἐσπερίαι.
Καὶ ἐστὶν ἑσθία μὲν ἐπιτολή, ὅταν ἅμα τῷ ἥλιῳ θε-
τέλλονται συνανατέλλη τις ἀστήρ, κατὰ τὸν αὐτὸν ἥμι-
νον γινόμενος ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος · ἐσπερία δὲ ἐπὶ
C ἐπιτολή, ὅταν τοῦ ἡλίου δύνοντος ἐπιτέλλη τις ἀστήρ
ἅμα κατὰ τὸν ὀρίζοντα γενόμενος.

Τῶν δὲ ἑσθίων καὶ τῶν ἐσπερίων ἐπιτολῶν διαφέρει
εἰσι δύο. Αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀληθινὰί λέγονται, εἰ δὲ
φαίνονται · ἀληθινὰί μὲν, ὅταν ἅμα κατ' ἀλήθειαν
ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος γινόμενος ἀνατέλλοντας τοῦ ἡλίου
συνανατέλλη τις ἀστήρ · αὕτη δὲ ἡ ἐπιτολή ἑσθι-
τος γίνεται διὰ τὰς αὐγάς τοῦ ἡλίου. Ἐν δὲ ταῖς ἑσ-
πέριαις ἡμέραις ὁ μὲν ἥλιος, ὑπεναντίως κινούμενος
εἰς τὰ ἐπόμενα μεταβαίνει · ὁ δὲ ἀστήρ τοσοῦτον προ-
ανατέλλει τοῦ ἡλίου, ὅπόσον ὁ ἥλιος εἰς τὰ ἐπόμενα
μεταβῆ ἔν τῷ ἡμερησίῳ χρόνῳ. Οὕτω μένει ἑσθία
θεωρηθῆναι ἡ τοῦ ἀστρου ἐπιτολή · ἐπὶ δὲ κατα-
γεῖται ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Πάλιν δὲ ἐν μὲν τῇ ἐσχίστῃ
ἡμέρᾳ ὁ μὲν ἥλιος εἰς τὰ ἐπόμενα μετέβη · ὁ δὲ ἀστήρ
D τοσοῦτον προανατέλλει τοῦ ἡλίου, ὅσον ὁ ἥλιος ἐν ταῖς
δυσὶν ἡμέραις μετεκινήθη. Ἐν δὲ ταῖς ἐσχίσταις
ἡμέραις ἀεὶ τοῦ ἀστέρος ἐνωρότερον μᾶλλον καὶ ἐν-
ωρότερον προανατέλλοντος, ὅταν τοσοῦτον προανα-
τέλλῃ, ὥστε θεωρηθῆναι τὴν τοῦ ἀστρου ἐπιτολήν, ἐπι-
φευγῆτος αὐτοῦ τὰς αὐγάς τοῦ ἡλίου, τότε λέγεται
ἀστήρ οὗτος ἑσθία φαινόμενη ἐπιτολήν πεποιηθεῖν.
Δι' ἣν αἰτίαν καὶ ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἱ φαινόμεναι τῶν
ἀστρων ἐπιτολαὶ προλέγονται, καὶ παρατηροῦνται.
Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἐσπερίων ἐπιτολῶν γίνε-
ται. Καὶ γὰρ τούτων διαφοραὶ εἰσι δύο · αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν
ἀληθινὰί λέγονται, αἱ δὲ φαινόμεναι · ἀληθινὰί μὲν
ὅταν ἅμα κατ' ἀλήθειαν, τοῦ ἡλίου δύνοντος, ἐπιτέ-
λλονται.

⁴⁰ γρ. ἡ ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα φανέρωσις.

ως ἄστρον, ἅμα γινόμενος ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος πρὸς τὴν
κατὰ τὸν λόγον ἀκρίθειαν. Καὶ αὗται δὲ αἱ ἐπιτολαὶ
ἠθεώρητοι γίνονται διὰ τὰς αὐγὰς τοῦ ἡλίου. Ἐν δὲ
ταῖς ἑξῆς ἡμέραις διὰ τὴν τοῦ ἡλίου μετάθεσιν, συν-
αιρουμένου τοῦ πρὸς τὴν ἀστέρα διαστήματος, προ-
ανατέλλει μὲν πρὸ τῆς τοῦ ἡλίου δύσεως, ἔτι δὲ ὑπὸ
τοῦ ἡλίου καταυγούμενος ἀθεώρητός ἐστιν. Ὅταν δὲ
μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν πρῶτος ἐκπεφυγῶς τὰς
αὐγὰς τοῦ ἡλίου θεωρηθῆ, τότε λέγεται φαινόμενην
ἐσπερίαν ἐπιτολὴν πεποιθῆσθαι. Ἐν δὲ ταῖς ἐχομέναις
ἡμέραις μετεωρότερος αἰὲ μᾶλλον καὶ μᾶλλον φαίνεται.

Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν δύσεων διαφοραὶ λέγονται δύο·
αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἕως εἰσιν, αἱ δὲ ἐσπερίαι. Ἐῴαι
μὲν οὖν λέγονται δύσεις, ὅταν τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος
ὕψη τις ἀστρον ἐσπερία δὲ δύσις λέγεται, ὅταν τοῦ
ἡλίου δύνοντος συγκαταφέρηται τις ἀστρον ἅμα γινό-
μενος ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα. Εἰσὶ δὲ τῶν ἐῴων δύσεων
διαφοραὶ δύο. Αἱ μὲν γὰρ εἰσιν ἀληθιναί, αἱ δὲ φαι-
νόμεναι· ἀληθινὰ μὲν, ὅταν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος γένων-
ται ὁ τε ἥλιος καὶ ὁ ἀστρον δύνων. Αὗται δὲ αἱ δύσεις
ἀθεώρητοι γίνονται διὰ τὰς αὐγὰς τοῦ ἡλίου. Φαινο-
μένη δὲ ἐστὶν ἕως δύσις, ὅταν πρὸ τῆς τοῦ ἡλίου ἀνα-
τολῆς τὸ ἔσχατον δύνων ὁ ἀστρον θεωρηθῆ. Ὁμοίως
ὁ καὶ ἐπὶ τῶν ἐσπερίων δύσεων αἱ διαφοραὶ εἰσι δύο.
Αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσιν ἀληθινὰ, αἱ δὲ φαινόμεναι·
ἀληθινὰ, ὅταν ἀπαραλλάκτως ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος γέ-
νηται ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀστρον ἀμφότεροι δύνοντες· ἀθεώ-
ρητος δὲ καὶ αὗται αἱ δύσεις γίνονται διὰ τὰς αὐγὰς
τοῦ ἡλίου· φαινόμεναι δὲ εἰσιν ἐσπερία δύσεις, ὅταν
μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν ἐπικαταδύνη τις ἀστρον
τῷ ἡλίῳ, θεωρούμενος ὑφ' ἡμῶν. Τῶν μὲν οὖν ἐῴων
ἐπιτολῶν καὶ δύσεων πρότερον γίνονται αἱ ἀληθινὰ,
ἕστερον δὲ αἱ φαινόμεναι· τῶν δὲ ἐσπερίων ἐπιτολῶν
τε καὶ δύσεων πρότερον γίνονται αἱ φαινόμεναι, ἕστε-
ρον δὲ αἱ ἀληθινὰ. Ἐῴαι μὲν ἐπιτολὴ ἀπὸ ἑῴας, καὶ
ἐσπερία ἐπιτολὴ ἀπὸ ἐσπερίας ἐπιτολῆς, καὶ καθόλου
πᾶν τὸ ὅμοιον εἶδος ἀπὸ τοῦ ὁμοίου εἶδους, πᾶσι τοῖς
ἄστροις δι' ἑνιαυτοῦ γίνεται· ὁ γὰρ ἥλιος, ἑνιαυτῷ
ἑτελῶν τὸν ζωδιακὸν κύκλον, πάλιν κατὰ τοὺς αὐτοὺς
ἀστέρας γίνεται.

Ἐῴαι δὲ ἐπιτολὴ ἀπὸ ἐσπερίας ἐπιτολῆς τοῖς μὲν
ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου κειμένοις ἄστροις δι' ἑξα-
μήνου γίνεται, καὶ ἕως δύσις ἀπὸ ἐσπερίας δύσεως·
τοῖς δὲ βορειοτέροις τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου κειμένοις
ἄστροις ἕως μὲν ἐπιτολὴ ἀπὸ ἐσπερίας ἐπιτολῆς διὰ
πλειονος χρόνου ἢ ἑξαμηνιαίου γίνεται· τοῖς δὲ πρὸς
μεσημβρίαν κειμένοις τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ἕως ἐπι-
τολῆς ἀπὸ ἐσπερίας ἐπιτολῆς δι' ἐξαμηνιαίου
χρόνου γίνεται. Ὁ δὲ πλεονάζων χρόνος τοῦ
ἑξαμήνου οὐκ ἔστι πᾶσι τοῖς ἄστροις ὡρισμένος, ἀλλ'
οἷς μὲν πλείων, οἷς δὲ ἐλάττων. Τοῖς δὲ γὰρ πρὸς
ἀρκτον αἰὲ μᾶλλον κειμένοις πλείων αἰὲ καὶ πλείων
ὁ χρόνος γίνεται, διὰ τὸ μείζονα τμήματα ὑπὲρ γῆν
φθέρσθαι τοῖς αἰὲ μᾶλλον πρὸς ἀρκτον κειμένοις.
Τοῖς δὲ πρὸς μεσημβρίαν μᾶλλον κειμένοις αἰὲ μᾶ-
λλον καὶ μᾶλλον ἐλάττων ὁ χρόνος γίνεται· ἐλάττονα

tionis, stella aliqua in horizonte constituta oritur,
sole occidente. Atque hi ortus sunt invisibiles pro-
pter radios solis. In diebus vero sequentibus, cum
propter solis progressum distantia ejus a stella mi-
nuatur, stella quidem oritur ante solis occasum,
adhuc tamen a sole obscurata invisibilis est: cum
vero post solis occasum primum conspecta fuerit
effugisse radios solis, tunc dicitur apparentem ve-
spertinum ortum facere. In sequentibus vero no-
ctibus semper magis magisque sublimis apparet.

Similiter etiam occasuum duæ dicuntur differen-
tiæ: horum enim alii sunt matutini, alii vespertini,
matutini occasus dicuntur, cum sole oriente occi-
dit stella aliqua. Dicitur vespertinus occasus, cum
sole occidente simul aliqua stella defertur infra
horizontem. Sunt autem matutinorum occasuum
differentiæ duæ. Alii enim sunt veri, alii apparen-
tes: veri quidem, cum simul in horizonte consti-
tuti fuerint et sol et stella; sol quidem oriens,
stella vero occidens. Hi autem occasus invisibiles
sunt propter radios solis; apparens vero matutinus
occasus est, cum ante solis ortum postremo stella
spectatur occidere. Similiter etiam in vespertinis
occasibus duæ sunt differentiæ. Alii enim eorum
sunt veri, alii apparentes. Veri quidem, cum ambo
penitus in horizonte constituti fuerint, et sol et
stella ambo occidentes. Invisibiles sunt et hi occa-
sus propter radios solis. Apparentes autem occasus
vespertini sunt, cum post solis occasum insu-
per occidit aliqua stella conspecta a nobis. Ex ma-
tutinis igitur ortibus et occasibus, ii qui sunt veri,
prius fiunt; qui apparentes, posterius. Ex vesper-
tinis vero ortibus et occasibus ii, qui sunt appa-
rentes, prius fiunt; qui veri, posterius. Matutinus
quidem ortus post matutinum, et vespertinus ortus
post vespertinum ortum: et in summa omnis simili-
species a simili specie omnibus astris per an-
num contingit; sol enim annuo tempore zodiacum
circulum peragrans, rursus ad easdem stellas ac-
cedit.

Matutinus ortus a vespertino ortu iis astris quæ
in zodiaco sunt sita, per semestre tempus contingit;
item matutinus occasus a vespertino occasu; at
iis astris, quæ extra zodiacum versus boream sunt
sita, matutinus ortus a vespertino ortu per majus
tempus quam semestre contingit; astris vero his,
quæ extra zodiacum versus meridiem posita sunt,
matutinus ortus a vespertino ortu per brevius tem-
pus, quam semestre, contingit. Tempus vero ma-
jus semestri non est omnibus astris definitum, sed
aliis longius, aliis brevius. Nam iis astris quæ sem-
per magis magisque versus septentrionem sunt sita,
semper quoque majus majusque tempus contingit:
eo quod semper majora segmenta supra terram fa-
rantur iis quæ semper magis versus septentrionem
sunt posita. At iis astris quæ versus meridiem ma-

/. τοῖς, εἰ κειμένοις.

gis declinant, semper magis magisque brevius evenit tempus; stellæ enim versus meridiem positæ feruntur in minoribus segmentis supra terram.

Contra iis stellis quæ extra zodiacum versus boream sunt sitæ, tempus illud minus est semestri, quod est a matutino occasu usque ad vespertinum ortum. Iis vero stellis, quæ versus meridiem sunt positæ, majus semestri est tempus illud, quod est a matutino occasu usque ad vespertinum ortum. Varietas autem temporum respondet distantis stellarum a zodiaco circulo, secundum segmentorum varietatem, quæ supra terram ab horizonte intercipiuntur.

Stellis iis quæ in zodiaco circulo sunt sitæ simul contingit matutinus ortus et vespertinus occasus, et rursus simul matutinus occasus et vespertinus ortus. Reliquis astris non simul prædictæ species perficiuntur; sed hæc variant secundum tempora, cum stellæ habeant circulearem motum ab ortu versus occasum. Quæ enim eorum astrorum sita sunt in circulo æquinoctiali, æqualem habent cursum supra terram, et infra terram; æqualiter enim secatur æquinoctialis circulus ab horizonte: quæ vero astra extra æquinoctialem versus boream sunt sita, hæc majori tempore feruntur supra horizontem, minore tempore infra horizontem. Omnium enim circularum in quibus moventur inerrantes stellæ, majora segmenta supra terram intercipiuntur ab horizonte, minora vero infra terram, propter elevationem poli; quæ vero astra extra æquinoctialem versus meridiem sunt posita, ea minorem habent motum supra terram, majorem infra terram. Rursus enim australes circuli, in quibus inerrantes stellæ feruntur, minora segmenta habent supra terram, majora infra terram. Talis cum sit motus, inerrantibus astris, evenit ut non omnia quæ simul oriuntur simul etiam occidant, sed ex iis quæ simul oriuntur ea quæ magis sunt australia semper prius occidant, eo quod minora segmenta habeant supra terram; similiter neque ea quæ simul occidunt, simul etiam oriuntur, sed ex iis ea quæ sunt magis borealia, prius oriuntur, eo quod infra horizontem minora habeant segmenta. Rursus neque ea quæ prius oriuntur, etiam prius occidunt; sed quædam eorum quæ prius oriuntur, simul etiam occidunt; quædam vero posterius. Similiter eorum quæ prius occidunt, quædam non oriuntur prius, sed simul oriuntur et occidunt, alia prius, alia posterius. Mentionem facit et horum ex parte Aratus, cum sic inquit:

*Sed semper Taurus velocior Auriga
In alteram partem descendere, licet simul ascendat.*

In his enim inquit, Taurus simul cum Auriga ortum, prius tamen occidere. Fit autem hoc propter segmentorum excessum, in quibus supra terram, et infra terram inerrantes stellæ feruntur. Propter hanc autem spheram non omnia astra

¹² Hæc desunt in veteribus.

▲ γὰρ τὰ τμήματα ὑπὲρ γῆν φέρονται οἱ πρὸς μεσημβρίαν ἀστέρες κείμενοι.

Ἄναπαλιν δὲ τοῖς πρὸς ἄρκτον κείμενοι τοῦ ζώου κύκλου ἐλάττω ἐστὶ χρόνος ἐξαμήνου ὁ ἀπὸ τῆς δύσεως μέχρις ἑσπερίας ἐπιτολῆς. ¹³ τὸς δὲ πρὸς μεσημβρίαν πλείων ὁ χρόνος ἐξαμήνου ἀπὸ τῆς ὕσεως μέχρις ἑσπερίας ἐπιτολῆς. Ἡ δὲ παραίτη τῶν χρόνων ἀκολουθῶς γίνεται ταῖς προστάσει ταῖς ἀπὸ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου κατὰ τὴν τῶν τμημάτων παραλλαγὴν τῶν ὑπὲρ γῆν ἀπολαμβάνομένων ἐν τοῦ ὀρίζοντος.

Τοῖς δὲ ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου κείμενοι ἴσως γίνεται ἕφα ἐπιτολὴ καὶ ἑσπερία δύσις, καὶ πάλιν ἄμα ἕφα δύσις καὶ ἑσπερία ἐπιτολὴ. Τοῖς δὲ λοιπῶν ἀστρῶν οὐχ ἄμα τὰ προειρημένα εἶδη ἐπιτελεῖται; ἀλλὰ διαλλάσσει κατὰ τοὺς χρόνους, τῶν ἀστέρων κινουμένων ἐγκύκλιον φορὰν ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ τὴν ὄψαν. Ὅσα μὲν οὖν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου κίτανται, τὴν ἴσον δρόμον ὑπὲρ γῆν φέρεται καὶ ὑπὲρ τὴν διχοτομεῖται γὰρ ὁ ἰσημερινὸς κύκλος ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος. ὅσα δὲ τῶν ἀστρῶν πρὸς ἄρκτον κίτανται τὸ ἰσημερινοῦ κύκλου, ταῦτα πλείονα μὲν χρόνον ὑπὲρ γῆν φέρεται, ἐλάττωνα δὲ ὑπὸ γῆν. Πάντων γὰρ κύκλων, καθ' ὧν φέρονται οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, μείζονα μὲν τμήματα ὑπὲρ γῆν ἀπολαμβάνονται ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος, ἐλάττωνα δὲ ὑπὸ γῆν, διὰ τὸ ἕξαρμα τῶν ἐπιτολῶν. Ὅσα δὲ τῶν ἀστρῶν πρὸς μεσημβρίαν κίτανται τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου, ἐλάττωνα μὲν φορὰν ὑπὲρ γῆν φέρεται, πλείονα δὲ ὑπὸ γῆν. Πάλιν γὰρ τῶν κύκλων καθ' ὧν φέρονται οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες οἱ ἐπὶ μεσημβρίαν κείμενοι, ἐλάττωνα μὲν τμήματα ὑπὲρ γῆν ἔχουσι, μείζονα δὲ ὑπὸ γῆν. Τοιαύτης δὲ φορᾶς τῶν ἀπλανέσιν ἀστρῶν ὑπαρχούσης, συμβαίνει μὴ πάντα τὰ ἄμα ἀνατέλλοντα καὶ ἄμα δύνειν, ἀλλὰ τὰ ἄμα ἀνατέλλοντων αἰεὶ τὰ πρὸς μεσημβρίαν κείμενα αὐτῶν κείμενα πρότερον δύνειν, διὰ τὸ ἐλάττωνα τμήματα ὑπὲρ γῆν φέρεσθαι. ὁμοίως δὲ οὐδὲ τὰ ἄμα δύνοντα ἄμα καὶ ἀνατέλλει, ἀλλὰ τὰ πρὸς ἄρκτον αὐτῶν μᾶλλον κείμενα πρότερον ἀνατέλλει, αἰεὶ τὸ ἐλάττωνα τμήματα ὑπὸ γῆν φέρεσθαι. Πάλιν οὐδὲ τὰ πρότερον ἀνατέλλοντα καὶ πρότερον δύνει, ἀλλὰ τινὰ μὲν τῶν πρότερον ἀνατέλλοντων ἄμα καὶ δύνει, τινὰ δὲ ὕστερον. Ὅμοίως δὲ καὶ τῶν ὕστερον δυνόντων τινὰ μὲν οὐ προανατέλλει, ἀλλ' ἄμα μὲν ἀνατέλλει καὶ δύνει, τὰ μὲν πρότερον, τὰ δὲ ὕστερον. Μνημονεύει δὲ καὶ τούτων ἐπὶ ποσὸν Ἄρατος λέγων οὕτως.

Ἄλλ' αἰεὶ Ταῦρος προφερέστερος Ἠρώχοιο
Εἰς ἐτέρην κατιβῆναι, ὀμηλυσιῆ περ ἀνατέλλει.

Ἐν γὰρ τούτοις φησὶν ἄμα τὸν Ταῦρον τῷ Ἠρώχῳ ἀνατέλλαντα πρότερον δύνειν. Γίνεται δὲ οὕτω τῶν τῶν τμημάτων ὑπεροχὴν, ὧν ὑπὲρ γῆν φέρονται καὶ ὑπὸ γῆν οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες. Διὰ δὲ τὴν ταύτην τὴν σφαιροποισίαν οὐ πάντα τὰ ἀστρα ἀνατέλλουσι.

ἄκαστην νύκτα· ἀλλὰ τινὰ μὲν ἀνατέλλει καὶ δύνει, ἄ
 τινὰ δὲ ἀνατέλλει μὲν, οὐ δύνει δέ· ἃ δὲ οὐτ' ἀνατέλ-
 λει, οὐτὲ δύνει· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀρκτικώτερα κείμενα,
 μετέωρα ὑπάρχοντα μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν, πρὸ
 τῆς τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς εἰ μετεωρότερα φαίνεται·
 τὰ δὲ μεσημβρινώτερα κείμενα οὐτ' ἀνατέλλοντα,
 οὔτε δύνοντα θεωρεῖται· ἀλλὰ πάντα τὸν τῆς νυκτὸς
 χρόνον ὑπὸ γῆν φέρονται. Ὅθεν καὶ τινὰ τῶν ἀστρων
 ἀμφιφανῆ καλεῖται, καθάπερ καὶ ὁ Ἄρκτουρος·
 μετὰ γὰρ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν πλεονάκις θεωρεῖται
 δύνων τε ἐν τῇ αὐτῇ νυκτὶ, καὶ προανατέλλων τοῦ
 ἡλίου φαίνεται¹⁴. Δι' ἣν αἰτίαν καλεῖται ἀμφιφανῆς,
 ὅτι καὶ ἀφ' ἑσπέρας δύνων, καὶ ἀνατέλλων ἐν τῇ αὐτῇ
 νυκτὶ θεωρεῖται. Τὰ δὲ ἐναντίαν ἔχει τάξιν, ὅσα προ-
 εὔνει μὲν τῆς τοῦ ἡλίου δύσεως, ἐπανατέλλει δὲ μετὰ
 τὴν τοῦ ἡλίου ἀνατολήν· ὥστε καθ' ὅλην τὴν νύκτα
 ἢ θεωρηθῆναι· μήτ' ἀνατέλλοντα, μήτε δύνοντα· ἃ
 εἰ καλοῦσι τινες νυκτιδιέξοδα. Οὐ κατὰ πάντα δὲ
 κινεῖν ταῦτα πάντα τὰ ἰδιώματα περὶ τοὺς αὐτοὺς
 ἀστῆρας· ὑπάρχει· ἀλλὰ περὶ τὰς τοῦ ἡλίου μεταβά-
 σεις ἀλλοιοῦνται καὶ τὰ περὶ τὰς ἀνατολάς, καὶ τὰ
 περὶ τὰς δύνσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τῶν ἐν γῆ ζωνῶν.

Ἡ τῆς συμπάτης γῆς ἐπιφάνεια, σφαιροειδῆς
 ὑπάρχουσα, διαίρεται εἰς ζώνας πέντε· ὧν δύο μὲν
 αἰ περὶ τοὺς πόλους, πορθώτατα δὲ κείμενα τῆς
 τοῦ ἡλίου παρόδου, κατεψυγμένα λέγονται, καὶ ἀσί-
 κητοι· διὰ τὸ ψύχος· ἀφορίζονται δὲ ὑπὸ τῶν ἀρκτι-
 κῶν πρὸς τοὺς πόλους· αἱ δὲ τούτων ἐξῆς, συμμέ-
 τρωσ δὲ κείμενα πρὸς τὴν τοῦ ἡλίου πάροδον, εὐ-
 κρατοὶ καλοῦνται· ἀφορίζονται δὲ αὐταὶ ὑπὸ τῶν ἐν
 τῷ κόσμῳ ἀρκτικῶν καὶ τροπικῶν κύκλων, μεταξὺ
 κείμενα αὐτῶν. Ἡ δὲ λοιπὴ μέση τῶν προειρημέ-
 νων, καιμένη δὲ ὑπ' αὐτὴν τὴν τοῦ ἡλίου πάροδον,
 διακακαυμένη καλεῖται· διχοτομεῖται δὲ αὐτὴ ὑπὸ
 τοῦ ἐν τῇ γῆ ἰσημερινοῦ κύκλου, ὃς κεῖται ὑπὸ τὸν
 ἐν τῷ κόσμῳ ἰσημερινὸν κύκλον. Τῶν δὲ εὐκράτων
 δύο ζωνῶν τὴν βόρειον ὑπὸ τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς
 οἰκουμένη οἰκεῖσθαι συμβέβηκεν, ἐπὶ μὲν τὸ μήκος
 οὔσαν ὡς ἔγγιστα περὶ δέκα μυριάδας σταδίων, ἐπὶ
 δὲ τὸ πλάτος ὡς ἔγγιστα τὸ ἥμισυ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ οἰκίσεων.

Τῶν δὲ ἐπὶ γῆς κατοικούντων οἱ μὲν λέγονται
 σύνοικοι, οἱ δὲ περιόικοι, οἱ δὲ ἄντοικοι, οἱ δὲ ἀντί-
 ποδες. Σύνοικοι μὲν οὖν εἰσιν οἱ περὶ τὸν αὐτὸν τό-
 πον τῆς αὐτῆς ζώνης κατοικοῦντες· περιόικοι δὲ οἱ
 ἐν τῇ αὐτῇ ζώνῃ κύκλῳ περιουκούντες· ἄντοικοι δὲ
 οἱ ἐν τῇ αὐτῇ νοτίῳ ζώνῃ ὑπὸ τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον
 κατοικοῦντες· ἀντίποδες δὲ οἱ ἐν τῇ νοτίῳ ζώνῃ ἐν
 τῷ ἐτέρῳ ἡμισφαιρίῳ κατοικοῦντες κατὰ τὴν αὐτὴν
 διάμετρον κείμενοι τῇ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένῃ· διὸ κέ-
 νηνται ἀντίποδες. Πάντων γὰρ τῶν βαρέων ἐπὶ τὸ
 κέντρον συννευόντων, διὰ τὸ ἐπὶ μέσον εἶναι τὴν φο-

¹⁴ γρ. βλέπεται.

oriuntur omni nocte; sed quædam oriuntur et oc-
 cidunt: quædam vero oriuntur quidem, non tamen
 occidunt: quædam vero neque oriuntur, neque
 occidunt; sed ea, quæ magis sunt borealia, cum
 sint sublimia post solis occasum, ante solis ortum
 adhuc sublimiora apparent; quæ vero sunt uagis
 29 australia, ea neque oriri, neque occidere vi-
 dentur: sed per omne noctis tempus sub horizonte
 feruntur. Unde quædam astrorum vocantur bis ap-
 parentia, sicut et Arcturus; post solis enim occa-
 sum sæpe videtur et occidere eadem nocte, et ante
 solem oriri. Quam ob causam vocatur bis apprens,
 quod et a vespera occidere, et oriri in eadem nocte
 spectetur. Alia vero ordinem habent contrarium,
 quæ occidunt ante solis occasum, oriuntur vero
 post solis ortum, ita ut per totam noctem non vi-
 deantur neque oriri, neque occidere; quæ nonnulli
 vocant νυκτιδιέξοδα, id est noctu late expatiantia.
 Non omni autem tempore omnes hæ proprietates
 circa easdem stellas eveniunt, sed circa solis
 transitus variantur ea quæ ad ortus, et quæ ad oc-
 casus spectant.

CAPUT XII.

De zonis in terra.

Totius terræ superficies, cum sit globosa, divi-
 ditur in quinque zonas: quarum duæ, quæ sunt
 circa polos et longissime sitæ a solis itinere, frig-
 idæ dicuntur, atque inhabitabiles propter frigus.
 Determinantur autem a circulis arcticis versus po-
 los; zonæ vero quæ his sunt proximæ, et medio-
 criter positæ ad solis accessum, temperatæ vocan-
 tur; determinantur autem hæ a circulis in mundo
 arcticis et tropicis, cum inter eos sint sitæ. Reliqua,
 quæ est media prædictarum, et sita sub ipso solis
 accessu, torrida vocatur; atque hæc a terrestri æqui-
 noctiali æqualiter secatur, qui situs est sub inun-
 dano æquinoctiali circulo. Ex temperatis zonis dua-
 bus eam quæ est borea, quæque a nobis habitatur,
 contingit habitari, cum in longitudinem sit fere
 100000 stadiorum, in latitudinem fere dimidio
 constet.

CAPUT XIII.

De habitationibus.

Eorum qui in terra habitant, alii dicuntur syn-
 œci, alii periœci, alii antœci, alii antipodes. Syn-
 œci igitur sunt qui circa eundem locum ejusdem
 zonæ habitant; periœci vero, qui in eadem zonia
 in circuitu circumhabitant; antœci vero, qui in ea-
 dem australi zona sub eodem hemisphærio habi-
 tant; antipodes vero, qui in australi zona in altero
 hemisphærio habitant, secundum eandem diame-
 trum positi cum habitabili nostra terra; quamobrem
 vocati sunt antipodes. Cum enim omnia gravia ver-
 sus centrum vergant, eo quod versus medium sit

motus corporum, si ab aliqua habitatione earum quæ sunt in nostro orbe habitabili ad centrum terræ adjungatur aliqua recta, et producat, tum hi qui sunt positi secundum extremitatem diametri in australi zona sunt antipodes eorum qui in boreali zona habitant.

Dividitur autem nostra terra habitabilis in tres partes, Asiam, Europam, Lybiam. Duplo autem major est fere longitudo habitabilis terræ latitudine: quam ob causam qui consentaneas rationi terræ descriptiones instituunt, oblongas tabulas adhibent; quod longitudo duplo sit major latitudinc. Qui vero terræ descriptiones rotunda figura faciunt, multum aberrant a vero; æqualis enim sit longitudo latitudini; quod natura non patitur. Necesse igitur est, ut non serventur disantiarum mensurationes in rotundis descriptionibus. Segmentum enim quoddam est sphaeræ pars terræ habitata, quæ longitudinem duplo habet majorem latitudine, quod segmentum non potest abscindi circulariter. Dimenso autem maximo circulo 30 eorum, qui sunt in terra secundum meridianum mundi, et invento myriadum 25, et stadiorum 2000; diametro vero myriadum 8, et stadiorum 415; diviso autem meridiano circulo in partes 60, vocatur unum segmentum sexagesimum, quod est 4200. Si enim dividuntur 25 myriades, et 2000 stadia in partes 60, fit sexagesimum 4200. Distantiæ igitur inter zonas hoc modo sunt definitæ. Frigidarum quidem zonarum duarum latitudo utriusque earum est sexagesimorum 6, quæ sunt stadia 25200; temperatarum vero zonarum latitudo utriusque earum est sexagesimorum 5, quæ faciunt stadia 21000; torridæ zonæ latitudo est sexagesimorum 8. Itaque ab æquinoctiali versus utramque partem usque ad tropicos sunt sexagesima 4, quæ faciunt stadia 16800. Sunt igitur a polo qui est in terra, qui situs est

⁴⁷ Pro uis' vet. habet δ.

(44) *Ἀναμετρημένον δὲ τοῦ μεγίστου.* Eratosthene est hæc dimensio maximi circuli, ut auctor est Strabo lib. 11, et Plinius lib. 11, cap. 108, quam stadium 252000 mensuram Romana computatione dicit efficere trecenties, et quindecies centena millia passuum, quod et verum est. Nam stadium cxxv passibus constat. Proinde si 252000 per 125 multiplices, sicut 31500000 passuum, quæ sunt milliariorum 31500. At Cleomedes lib. 1, cap. 10, refert ab Eratosthene definitum esse terræ ambitum 250000 stadiorum: et qua methodo deprehensus sit modus ille, describit, nimirum ex eo quod angulus, qui gnomone et radio solis includitur Alexandriæ, sole in Cancris tropico meridiano tempore sito, pars est quinquagesima quatuor rectorum, ut et periphæria circuli in horologio descripti, cui ille angulus insisit, pars est quinquagesima circuli totius. Quare cum Syenen inter et Alexandriam, quæ sub eodem meridiano sunt, intervallum sit quinque milliium stadiorum: quæ est quinquagesima pars ambitus terræ: totus ambitus 250000 stadiorum colliget. Verum cum tot antiquis testibus constat ab Eratosthene mensuram illam, quam diximus, terreni ambitus esse perscriptam; videtur paulo plus quinquagesima parte tam angulo, quem gnomon cum radio continet, quam

ἀρὸν τῶν σωμάτων, ἐὰν ἀπὸ τινος οἰκίσεως τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένη ἐπιτὸ κέντρον τῆς γῆς ἐκζευχθῆ τις εὐθεΐα, καὶ ἐκβληθῆ, οἱ κατὰ τὸ πρὸς κείμενοι τῆς διαμέτρου ἐν τῇ νοτίῳ ζώνῃ ἀντίπαιδες γίνονται: τῶν ἐν τῇ βορείῳ ζώνῃ κατοκούντων.

Διαιρεῖται δὲ ἡ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένη εἰς μέρη τρία, Ἀσίαν, Εὐρώπην, Λιβύην. Διπλάσιον δὲ ἐστὶν ὡς ἐγγιστα τὸ μῆκος τῆς οἰκουμένης τοῦ πλάτους: δι' ἣν αἰτίαν οἱ κατὰ λόγον γράφοντες τὰς γεωγραφίας ἐν πίναξιν γράφουσι παραμήκειν, ὡς διπλάσιον εἶναι τὸ μῆκος τοῦ πλάτους. Οἱ δὲ στρογγύλους γράφοντες τὰς γεωγραφίας πολὺ τῆς ἀληθείας εἰς τὴν πλανημένοι: ἴσον γὰρ γίνεται τὸ μῆκος τῶν πλάτων ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ φύσει. Ἀνάγκη οὖν μὴ τηρεῖσθαι τὰς ἐπὶ διαστημάτων συμμετρίας τὰς ἐν πᾶσι στρογγύλοις γεωγραφίαις. Ἐκτιμημά τι γὰρ ἐπὶ σφαίρας τὸ οἰκούμενον μέρος τῆς γῆς, διπλάσιον ἔχον τὸ μῆκος τοῦ πλάτους, ὅπερ οὐ δύναται ἐπιτεματίζεσθαι κύκλῳ. Ἀναμετρημένου δὲ τοῦ μεγίστου (44) κύκλου τῶν ἐν τῇ γῇ κατὰ τὸν ἐν τῷ κόσμῳ μεσημβρινόν, καὶ εὐρημένου μυριάδων α' καὶ σταδίων β', τῆς διαμέτρου μυριάδων γ', καὶ σταδίων υἴ'· διαιρουμένου τε τοῦ μεσημβρινῷ (45) κύκλου εἰς μέρη ζ', καλεῖται τὸ ἐν τῇ μῇ ἐξηκοστῇ δ' γίνεται δσ' στάδια. Ἐὰν γὰρ μερισθῶσιν οἱ π' μυριάδες καὶ τὰ β' στάδια εἰς μέρη ζ', γίνεται δ' ἐξηκοστὸν σταδίων δσ'. Ἔστιν οὖν τὰ μεταξὺ τῶν ζωνῶν διαστήματα τοῦτον ἀφωρισμένα τὸν τρίτον. Τῶν μὲν κατεψυγμένων ζωνῶν δύο τὸ πλάτος ἐκτίρας αὐτῶν ἐξηκοστῶν ε', ὅπερ εἰσὶ στάδια μν' καὶ εσ'· τῶν δὲ εὐκράτων δύο ζωνῶν τὸ πλάτος ἐκτίρας αὐτῶν ἐξηκοστῶν ε', δ' γίνεται στάδια μν' καὶ ε'· τῆς δὲ διακεκαυμένης ζώνης τὸ πλάτος ἐξηκοστῶν γ' ὥστε ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ ἐφ' ἑκάτερα πρὸς τοὺς ἡλικίους ἐξηκοστὰ εἶναι δ', δ' γίνεται στάδια μν' καὶ ε'. Γίνονται οὖν ἀπὸ μὲν τοῦ πόλου τοῦ ἐν τῇ γῇ, δ'

circumferentiæ circuli maximi in Sciotherico tribetum auctore illo fuisse.

Strabo loco citato Hipparchum ait eundem quo Eratosthene terræ circumcintu sumpsisse, stadium 252000. Plinius vero adjecisse illum asserit ad Eratosthenis mensuram paulo minus stadium 250000. Qua ratione maximus circulus erit stad. 277000.

Ut ad Geminum nostrum redeam, cum is terræ ambitum ex Eratosthenis sententia circumscriptum stadium 252000, falsum est quod ex eo consequens facit, diametrum constare stad. 80415. Nam cum ea ratio sit diametri ad ambitum, quæ est 7 ad 22: oportet diametrum terræ colligere stad. 80182 fere.

(45) *Διαιρουμένου δὲ τοῦ μεσημβρινῷ.* Circulum veteres astronomi in partes sexaginta distribuunt, ut supra diximus. Ita sexagesimæ cuique parti competunt stadia 4200. Quod si in 360 partes dividatur circulus, pars quælibet stadia postulat 700. Vide Achillem Tatium *Isag.* cap. 29. Jam hoc admonuimus, dimensionem istam ad Rhodiæm Ἐγκλίμα referri, in quo semidiameter arctici circuli graduum est 56. Hinc etiam frigidam zonam definit arctico circulo illius loci proprio: ut quibus polus gradibus 54, ac deinceps pluribus attollitur, frigida in zona esse censeantur, quod est absurdum.

καίται κατά τὸν ἐν τῷ κόσμῳ πόλον, μέχρι τοῦ ἐν τῇ γῆ ἄρκτικῷ στάδιοι μὲν κα' ἀπὸ δὲ τοῦ ἐν τῇ γῆ ἄρκτικοῦ, ὅς κεῖται κατὰ τὸν ἐν τῷ κόσμῳ ἄρκτικόν, πρὸς τὸν ἐν τῇ γῆ τροπικόν, ὅς κεῖται κατὰ τὸν ἐν τῷ κόσμῳ θερινὸν τροπικόν, στάδιοι μὲν κα' ἀπὸ δὲ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ μέχρι τοῦ ἐν τῇ γῆ ἰσημερινοῦ, ὅς κεῖται κατὰ τὸν ἐν τῷ κόσμῳ ἰσημερινόν, στάδιοι μζω'. Πάλιν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τὸν ἕτερον τροπικόν μζω' ἀπὸ δὲ τοῦ τροπικοῦ πρὸς τὸν ἄρκτικόν στάδια κα' ἀπὸ δὲ τοῦ ἄρκτικοῦ πρὸς τὸν ἕτερον πόλον κασ' ὥστε συνάγεσθαι τὸ μεταξὺ τῶν πόλων διάστημα μυριάδων β' καὶ σταδίων ζ', ὅπερ ἐστὶν ἡμισυ τῆς περιμέτρου τῆς γῆς· τὸ γὰρ ἀπὸ τοῦ πόλου ἐπὶ τὸν πόλον ἐστὶν ἡμικύκλιον. Ἡ δὲ διαίρεσις τῶν ἐξηκοστῶν τούτων καὶ ἐν ταῖς κρικωταῖς σφαίραις ἢ αὐτῇ ὑπάρχει. Κατασκευάζονται γὰρ αἱ κρικωταὶ σφαῖραι οὕτως· ἀπὸ τοῦ πόλου ὁ ἄρκτικὸς δίσταται μοίρας λς', ἅπερ ἐστὶν ἐξηκοστὰς ε'. Ἐξάκις γὰρ ἐξ γίνεται λς'. Ὁ δὲ ἄρκτικὸς ἀπὸ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ δίσταται μοίρας λ' ἅπερ ἐστὶν ἐξηκοστὰς ε'. Ὁ δὲ θερινὸς τροπικὸς ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ δίσταται μοίρας κδ', ἅπερ ἐστὶν ἐξηκοστὰς δ'· ὁ δὲ ἰσημερινὸς ἀπὸ τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ δίσταται τὰς ἴσας μοίρας κδ'· ὁ δὲ χειμερινὸς τροπικὸς τοῦ ἀνταρκτικοῦ δίσταται μοίρας λ'· ὁ δὲ ἀνταρκτικὸς ἀπὸ τοῦ νοτίου πόλου δίσταται μοίρας λς'· ὥστε πάλιν ἀπὸ τοῦ πόλου ἐπὶ τὸν πόλον συνάγεσθαι μὲν μοίρας ρπ', ἐξηκοστὰς δὲ λ'· πρὸς γὰρ τοῦτο τὸ ἐν κλίμα καὶ αἱ κρικωταὶ σφαῖραι κατασκευάζονται, καὶ αἱ στερεαὶ, τῶν ἄρκτικῶν μόνων μεταπιπτόντων ἐν τισὶν οἰκήσεσι κατὰ τὰς διαστάσεις. Αἱ μὲντοιγε ἐν τῇ γῆ ζῶναι πρὸς τὸ εἰρημένον ἐν κλίμα λαμβάνουσι τὴν διαίρεσιν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς κατοικούντων. Ὅσοι μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κατοικοῦσι, τούτοις τὰ αὐτὰ φαινόμενα κατὰ τὰς οἰκήσεις γίνονται, καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν ἴσα, καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἐκλείψεων (46) τοιαῦτα, καὶ τῶν ὠροσκοπειῶν καταγραφαὶ αἱ αὐταί· καὶ καθόλου πάντα τὰ περὶ τὰς οἰκήσεις τὰς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κειμένας, τὰ αὐτὰ ὑπάρχει. Τὸ γὰρ ἔγκλιμα τοῦ κόσμου μένει τὸ αὐτό. Παρὰ γὰρ τὸ ἔγκλιμα τοῦ κόσμου διάφορα γίνεται τὰ φαινόμενα. Αἱ μὲντοιγε ἀρχαὶ τῶν ἡμερῶν καὶ αἱ τελευταὶ οὐχ ἅμα πᾶσι γίνονται, ἀλλ' οἷς μὲν πρότερον, οἷς δὲ ὕστερον. Καὶ ἐστὶν ἡ παρὰ πᾶσιν ἄ' ὥρα, παρ' ἄλλοις μέσον ἡμέρας οὔσα, παρ' οἷς δὲ δύσις οὔσα. Ἡ δὲ μὲντοιγε πρὸς τὴν αἰσθησὶν σχεδὸν ἐπὶ σταδίους ὕ' ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν ὁ αὐτὸς ὀριζων διαμένει· ὥστε πρὸς αἰσθησὶν ἅμα τὴν ἀνατολὴν αὐτοῖς γίνεσθαι καὶ τὴν δύσιν. Ὅταν δὲ πλείον γένηται τὸ διάστημα τῶν ὕ' σταδίων, προανατολαὶ καὶ προδύσεις γίνονται. Τοῖς δὲ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κατοικοῦσι μέχρι μὲν σταδίων ὕ' ἀνεπαίσθητος γίνεται ἡ

A sub polo mundi, usque ad circulum arcticum qui est in terra, stadia 25200: rursus ab arctico qui est in terra, et sub cœli arctico, usque ad tropicum terrenum, qui ponitur sub cœlesti tropico æstivo, stadia 21000; rursus ab æstivo tropico usque ad terrestrem æquinocetialem, qui situs est sub æquinocetiali mundano, sunt stadia 16800; rursus ab æquinocetiali usque ad alterum tropicum stadia sunt 16800. Deinde a tropico usque ad arcticum sunt stadia 21000; postremo ab arctico usque ad alterum polum 25200, ut distantia inter polos colligatur esse 12 myriadum, et præterea 6000 stadiorum, quod est dimidium circumferentiæ terræ; nam distantia quæ est a polo usque ad polum, est semicirculus. Divisio autem horum sexagesimorum etiam in armillaribus sphaeris eadem est. Parantur enim armillares sphaeræ sic. A polo arcticus distat partibus 36, quæ sunt sexagesima 6; sexies enim sex sunt 36. Arcticus ab æstivo tropico distat gradibus 50, qui faciunt sexagesima 5; æstivus tropicus distat ab æquinocetiali gradibus 24, qui sunt sexagesima 4. Æquinocetialis distat ab hiberno tropico totidem gradibus 24. Rursus hibernus tropicus ab antarctico distat gradibus 30; antarcticus ab australi polo distat gradibus 36; ut rursus a polo usque ad polum colligantur gradus 180, sexagesima vero 50. Ad hoc enim unum clima, et sphaeræ armillares, et solidæ parantur, cum soli arctici in quibusdam habitationibus secundum distantias mutantur. At zonæ terrestres ad dictum unum clima accipiunt divisionem eorum, qui in terra habitant. Igitur qui eodem in parallelo habitant, his eadem sunt apparentiæ secundum habitationes; et magnitudines dierum æquales; et magnitudines eclipsium similes; et descriptiones horologiorum instrumentorum eadem; et summam omnia quæ contingunt circa habitationes in eodem parallelo positas, sunt eadem. Nam inclinatio mundi manet eadem. Propter inclinationem enim mundi diversæ sunt apparentiæ. Atqui initia dierum et fines non simul sunt omnibus, sed aliis prius, aliis posterius: estque apud omnes prima hora, cum ea apud alios sit medium diei, apud alios occasus. Jam vero quoad sensum, fere ad stadia 400 ab ortu versus occasum idem manet horizon. Itaque quoad sensum simul ipsi evenit ortus, et occasus. At ubi distantia fuerit major 400 stadiis, ibi antegressiones ortuum et occasuum sunt. Iis vero qui in eodem meridiano habitant, usque ad stadia 400 insensibilis fit climatum varietas simul. Verumtamen ob eam distantiam, quæ magis transcendit versus septentrionem aut meridiem, alia fit inclinatio. Itaque omnes apparentiæ

⁴⁶ f. τισίν.

(46) Καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἐκλείψεων. Falsum. Nam neque de lunaribus, neque de solaribus id recte dicitur. Lunares quippe non in iisdem soliummodo parallelis æquales apparent, sed ubi-

cunque luna prospicitur. Solares autem etiam sub eodem parallelo inæquales videntur; aut etiam alibi minime videntur. Quare aliud agenti hoc Gemino excidit.

sunt diversæ. Etenim magnitudines dierum, et magnitudines eclipsium, et horologiorum descriptiones diversæ propter habitationes sunt iis qui in eodem meridiano habitant. Nam inclinatio mutatur, cum vel ad boream, vel ad meridiem sit transitus. Atqui medietates dierum et medietates noctium simul eveniunt omnibus iis qui in eodem habitant meridiano.

μεσημβριαν τῆς μεταβάσεως γινομένης. Τὰ μέντοιγε πᾶσι γίνεται τοῖς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κατοικοῦσιν.

31 Cum autem de australi zona dicimus, et de iis qui in ea habitant, ad hæc de antipodibus qui in eadem sunt; convenit ea quæ dicuntur sic intelligere, ut nos de australi quidem zona nullam historiam acceperimus, neque an ulli in ea habitent; sed quod ratione totius spheræ, et figuræ terræ, et progressus solis, qui sit inter tropicos, sit aliqua etiam altera zona, seu plaga versus austrum sita, quæ habeat idem temperamentum cum borea zona, in qua nos habitamus; similiter etiam dicimus de antipodibus, non quasi omnino habitent aliqui in eadem diametro nobiscum: sed quod sit aliquis locus habitabilis in terra secundum eandem diametrum nobiscum.

Sub torridam autem zonam nonnulli veterum, inter quos est et Cleanthes Stoicens philosophus, prodiderunt fusum esse inter tropicos Oceanum: quibus congruenter et Crates grammaticus errorum Ulyssis disponens, et totam spheram terræ describens certis circulis, quemadmodum prædiximus, fingit inter tropicos Oceanum esse positum, dicens congruenter mathematicis totius se terræ dispositionem instituere.

At talis dispositio aliena est et a mathematica et a physica doctrina, et apud nullum veterum mathematicorum inter tropicos, ut Crates docet, collocata. Nam nostris temporibus jam et perspecta et inventa sunt plurima loca habitabilia, et non mari ubique comprehensa: et cum illius intermedii intervalli, quod est ab æstivo tropico usque ad æquinoctialem, spatium sit stadiorum 16800, fere ad 20800 stadia, quatenus investigandi copia fuit, harum rerum historia conscripta est, cum ea per reges Alexandrinos sit explorata. Unde falsi sunt qui opinantur Oceanum fusum esse inter tropicos. Est autem et ex his manifestum, quod et illa opinio, quod inhabitabilis sit regio inter tropicos posita propter æstus excessum, et maxime ea regio quæ est in medio torridæ zonæ, sit falsa. Nam Æthiopes, qui in extremitatibus torridæ zonæ habitant, in conversionibus, seu solstitiis habent in vertice solem. Existimandum est enim duas esse naturas Æthiopias, cum et circa æstivum tropicum circulum, qui apud nos est, habitent Æthiopes; et circa eum tropicum qui nobis quidem est hi-

των κλιμάτων παραλλαγῆ ἄμα· τὸ ἕως μάλιστα πλεον διάστημα ὑπερβῆναι ἢ πρὸς ἄρκτον ἢ πρὸς μεσημβριαν, ἄλλο γίνεται ἔγκλημα· ὥστε πάντα τὰ φαινόμενα διάφορα γίνεσθαι. Καὶ γὰρ τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν, καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἐκλείψεων, καὶ αἱ τῶν ὠρολογίων καταγραφαὶ διάφοροι παρὰ τὰς ἀλλήλους γίνονται τοῖς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κατοικοῦσιν. Τὸ γὰρ ἔγκλημα μεταπίπτει, ἢ πρὸς ἄρκτον ἢ πρὸς

μέσα τῶν ἡμερῶν καὶ τὰ μέσα τῶν νυκτῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων, πρὸς δὲ τοῖς ἐπὶ τῶν ἐναντιπῶδων τῶν λεγομένων· οὗτοι ἀκούειν προσήκει, ὡς μηδεμίαν ἡμῶν ἱστορίαν παρελιθόντων περὶ τῆς νοτίου ζώνης, μηδὲ εἰς αὐτῇ κατοικοῦσιν· ἀλλ' ὅτι ἔνεκεν τῆς ἁπλοῦς σφαιροποιίας, καὶ τοῦ σχήματος τῆς γῆς, καὶ τῆς παραόδου τοῦ ἡλίου τῆς μεταξὺ τῶν τροπικῶν γινομένης, ἔστι τις καὶ ἑτέρα ζώνη πρὸς νότον κειμένη, τὴν αὐτὴν εὐκρασίαν ἔχουσα τῇ βορείῳ ζώνῃ, ἐν ἧς κατοικοῦμεν ἡμεῖς· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἐναντιπῶδων λέγομεν, οὐχ ὡς κατὰ πᾶν οἰκούντων τινῶν κατὰ τὴν αὐτὴν διάμετρον ἡμῖν, ἀλλ' ὅπως τῆς τοῦ οἰκησίου ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ διάμετρον ἡμῖν.

Ἰπὸ δὲ τὴν διακεκαυμένην ζώνην τινὲς τῶν ἑλλήνων ἀπεφήναντο, ὧν ἔστι καὶ Κλεάνθης ὁ Στωικός φιλόσοφος, ὑποκεχούθως μεταξὺ τῶν τροπικῶν τὸν Ὀκεανὸν· οἷς ἀκολουθῶν καὶ Κράτης ὁ γραμματικός, τὴν πλάνην τοῦ Ὀδυσσεύς διατάσων, καὶ τὴν ὅλην σφαιραν τῆς γῆς καταγράφων τοῖς ὀριζομένοις κύκλοις, καθὼς προσηρήκαμεν, ποιεῖ μεταξὺ τῶν τροπικῶν τὸν Ὀκεανὸν κείμενον, λέγων ἀπὸ τῶν τοῖς μαθηματικοῖς τὴν ὅλην γῆς διάταξιν ποιεῖσθαι.

Ἡ δὲ τοιαύτη διάταξις ἀλλοτρία ἔστι καὶ τοῦ μαθηματικοῦ καὶ τοῦ φυσικοῦ λόγου, καὶ παρ' οὐκ ἓν τῶν ἀρχαίων μαθηματικῶν κατακεχωρισμένη, ὡς ἀποφανταίται Κράτης, μεταξὺ τῶν τροπικῶν. Ἐν γὰρ τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἤδη καὶ κατώπερα καὶ εὐρηται τὰ πλείεστα οἰκησίμα, καὶ οὐ πᾶσι πάντοθεν περιεχόμενα· καὶ τοῦ μεταξὺ διαστήματος ὑπάρχοντος ἀπὸ θερινοῦ τροπικοῦ μέχρι τοῦ ἱσθηρικοῦ μισθῶ ἢ, καὶ ὡς σχεδὸν ἐπὶ σταδίου μισθῶ ἢ εὐπέρηται, καὶ ἡ περὶ τοῦτων ἱστορία ἀναγράφεται διὰ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βασιλέων ἐξηγήσατο· ὅθεν ψευδοδοχοῦσιν οἱ νομιζόντες τὸν Ὀκεανὸν ὑποκεχούθως μεταξὺ τῶν τροπικῶν. Ἐκ δὲ τούτων φανερόν, ὅτι καὶ τὸ δοξαζόμενον, ὅτι ἀοίκητος ἔστι ἡ μεταξὺ τῶν τροπικῶν κειμένη χώρα διὰ τὴν τῆς καύματος ὑπερβολὴν, καὶ μάλιστα ἡ περὶ μέσην τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ψεῦδος ἔστιν. Οἱ μὲν γὰρ τὰ πέρατα τῆς διακεκαυμένης ζώνης οἰκούντες διὰ θιόπες εἰσι· κατὰ κορυφὴν ἔχοντες ἐν ταῖς τροπικῶν τὸν ἥλιον. Δύο γὰρ Αἰθιοπίας τῇ φύσει ὑπάρχουσιν· ὑπάρχειν, περὶ τε τὸν θερινὸν τροπικὸν τὸν παρ' ἡμῖν κύκλον περιεχοῦντων ἢ Αἰθιοπῶν, καὶ περὶ

ἢ f. τῶ. ἢ γρ. ὑπερβαῖνον. ἢ γρ. μυρίων. ἢ γρ. ὑπεροικούντων.

ἢ γρ. β. al. βω'. His non concordat versio Latina.

τὸν ἡμῖν μὲν χειμερινὸν τροπικὸν, τοῖς δὲ ἀντίποισι **A** θειρινόν. Τοῦτο δὲ φησι Κράτης καὶ τὸν Ὅμηρον λέγειν ἐν οἷς φησιν·

Αἰθίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαλαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν·

Οἱ μὲν δυσσομένου Ὑπερίωρος, οἱ δ' ἀνώτοτος.

Κράτης μὲν οὖν, παραδοξολογῶν, τὰ ὑφ' Ὅμηρου ἀρχαϊκῶς καὶ ἰδικῶς εἰρημένα μετὰγει πρὸς τὴν κατ' ἀλήθειαν σφαιροποιίαν. Ὅμηρος μὲν γὰρ καὶ οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ σχεδόν, ὡς εἰπεῖν, πάντες ἐπίπεδον ὑφίστανται τὴν γῆν, καὶ συνάπτουσι τῷ κόσμῳ καὶ κύκλῳ τὸν Ἄκεανὸν περικείμενον, καὶ τὴν τοῦ ὀρίζοντος ἐπέχοντα τάξιν, καὶ τὰς ἀνατολάς ἐκ τοῦ Ἄκεανοῦ, καὶ τὰς δύσεις εἰς τὸν Ἄκεανόν· ὥστε τοὺς πλησιάζοντας τῇ ἀνατολῇ καὶ τῇ δύσει Αἰθίοπας ὑπελάμβανον γίνεσθαι καταιθόμενους ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Αὕτη δὲ ἡ πρόληψις τῇ μὲν προκειμένη διατάξει ἀκλόουθός ἐστι, τῆς δὲ κατὰ φύσιν σφαιροποιίας ἀλλοτριᾶ. Ἡ γὰρ γῆ μέση κεῖται τοῦ σύμπαντος κόσμου, σημείου τάξιν ἐπέχουσα· αἱ δὲ ἀνατολαὶ τοῦ ἡλίου γίνονται καὶ αἱ δύσεις ἐκ τοῦ αἰθέρος καὶ εἰς τὸν αἰθέρα, διὰ παντὸς τοῦ ἡλίου ἴσον ἀπέχοντος τῆς γῆς. Ὅθεν αἱ μὲν προσηρημέναι Αἰθιοπίαι ἀδιανόητοί εἰσιν· αἱ δὲ ὑπὸ τοῦς ἐν τῷ κόσμῳ τροπικῶς καίμεναι, αἵτινες ὑπάρχουσι ἐπὶ τὰ πέρατα τῶν διακεκαυμένων ζωνῶν, κατὰ φύσιν ἔχουσιν. Οὐ μὲντοι γε ὑποληπτέον ἀόικητόν εἶναι τὴν διακεκαυμένην ζώνην. Ἡδὲ γὰρ ἐπὶ πολλοὺς τόπους τῆς ζώνης τῆς διακεκαυμένης ἐηλύθησάν τινες, καὶ τὰ πλεῖστα οἰκήσιμα εὕρηται.

C Ὅθεν καὶ ζητεῖται παρὰ πολλοῖς, εἰ τὰ περὶ μέσῃ τὴν διακεκαυμένην οἰκησιμώτερα μᾶλλον ἐστὶ τῶν περὶ τὰ πέρατα τῆς διακεκαυμένης ζώνης ὑπαρχουσῶν οἰκήσεων. Πολύτιδος οὖν ὁ ἱστοριογράφος πεπραγμάτευται βιβλίον, ὃ ἐπιγραφὴν ἔχει· « Περὶ τῆς περὶ τὸν Ἰσημερινὸν οἰκήσεως »· αὕτη δὲ ἐστὶν ἐν μέσῃ τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ· καὶ φησιν οἰκεῖσθαι τοὺς τύπους, καὶ εὐκρατοτέραν ἔχειν τὴν οἰκῆσιν τῶν περὶ τὰ πέρατα τῆς διακεκαυμένης ζώνης οἰκούντων· καὶ ἂ μὲν ἱστορίας φέρει τῶν κατωπευκώτων τὰς οἰκήσεις, καὶ ἐπιμαρτυρούντων τοῖς φαινομένοις· ἃ δὲ ἐπιλογίζεται ἐπὶ τῆς φυσικῆς περὶ τὸν ἡλίον ὑπαρχούσης κινήσεως. Ὁ γὰρ ἡλῖος περὶ μὲν τοὺς τροπικοὺς κύκλους πολὺν ἐπιμένει χρόνον κατὰ τὴν πάροδον ⁶¹ τὴν πρὸς αὐτοῦς, καὶ τὴν ἀποχώρησιν· ὥστε σχεδὸν ἐφ' ἡμέρας μ' μένει πρὸς αἰσθητὴν ἐπὶ τροπικῶν κύκλων· δι' ἣν αἰτίαν τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν σχεδὸν ἐφ' ἡμέρας μ' ταυτὰ διαμένει· ὅθεν, ἐπιμονῆς γινομένης πρὸς τὰς οἰκήσεις τὰς κειμένας ὑπὸ τοὺς τροπικοὺς, ἀνάγκη ἐκπυρῶσθαι τὴν οἰκῆσιν, καὶ ἀόικητον γίνεσθαι διὰ τὴν τοῦ καύματος ὑπερβολήν. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰσημερινοῦ κύκλου ταχέως συμβαίνει τὰς ἀποχωρήσεις γίνεσθαι· ὅθεν καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν περὶ τὰς Ἰσημερίας μεγάλας λαμβάνει τὰς παραυξήσεις. Εὐλογον οὖν καὶ τὰς ὑπὸ τὸν Ἰσημερινὸν κειμένας οἰ-

bernus, antipodibus vero æstivus. Hoc autem Crates inquit etiam Homerum dicere in his, ubi ait :

Æthiopes, qui bifariam divisi sunt, extremi viro-

rum, Alii quidem ad occidentem solem, alii vero ad orientem.

Crates igitur, cum absurda loquatur, ea quæ ab Homero veteri et proprio more sunt dicta, transfert ad veram sphaeræ formationem. Homerus enim, et veteres poetæ fere, ut summam dicam, omnes, planam constituunt terram, et eam convertunt mundo. Quinetiam fingunt in circuitu Oceanum circumfusum, et habentem rationem horizontis : ad hæc ortus ex Oceano et occasus in Oceanum **B** fieri. Itaque Æthiops, qui erant propinqui ortui et occasui, putabant comburi a sole. Hæc autem opinio propositæ quidem dispositioni congrua est ; sed a vera naturalique sphaeræ formatione est aliena. Terra enim in medio ponitur universi mundi, habetque puncti rationem. Ortus vero solis et occasus fiunt ex æthere, et in æthere, cum sol semper æqualiter distet a terra. Unde prædictæ Æthiopiæ non sunt cogitandæ : quæ vero positæ sunt sub tropicis mundi, quæque sunt in extremitatibus torridarum zonarum, sunt secundum naturam. Verumtamen non est cogitandum inhabitabilem esse zonam torridam. Jam enim ad multa loca zonæ torridæ venerunt aliqui, et plurima loca inventa sunt habitabilia.

C Unde etiam quæritur a multis, an loca circa mediam torridam zonam sint magis habitabilia, quam habitationes quæ existunt circa extremitates torridæ zonæ. Polybius igitur historicus conscripsit librum qui inscribitur, *De habitatione circa æquinoctialem*. Hæc autem est in media torrida zona; atque inquit habitari hæc loca, et habere magis temperatam habitationem, quam habent ii qui circa extremitates torridæ zonæ habitant : ac partim historias afferunt eorum qui viderant has habitationes, et insuper testimonium præbebant apparentiis; partim ratiocinatur ex naturali solis motu. Sol enim circa tropicos circulos longo commoratur tempore, secundum accessum ad eos, et discessum, ut fere ad dies quadraginta **32** maneat, quoad sensum, in tropicis circulis. Quam ob causam magnitudines dierum fere ad dies 40 manent eadem. Unde cum mora fiat ad illas habitationes quæ sitæ sunt sub tropicis, necesse est ut ardore torreatur hæc habitatio, atque inhabitabilis fiat propter æstus excessum. At ab æquinoctiali circulo contingit veloces fieri discessus : unde etiam magnitudines dierum circa æquinoctia magna capiunt incrementa. Consentaneum est igitur eas etiam habitationes, quæ sunt sitæ sub æquinoctiali, magis esse temperatas ; cum ascensio quidem fiat super nuncto ver-

⁶¹ γρ. πρόσοδον.

At sol ab occasu versus ortum fertur motu A contrario mundo. Hoc manifestum est ex stellis, quæ ante solem oriuntur. Nam quæcunque stellæ ante ortum solis spectatæ fuerint oriri ante solem, hæ sequentibus noctibus tempestivius conspiciuntur oriri ante solem, atque hoc fit continuo in omnibus noctibus. Unde manifestum est, quod in consequentia signa sol procedat, cum ab occasu versus ortum moveatur contra mundi motum. Si vero ab ortu versus occasum ferretur sol, semper contingeret eas stellas, quæ prius orientur, minime apparere. Nam in antecedentia transiens signa, debebat eas suis radiis obscurare; stellæ enim, cum prope solem fuerint, non videntur, utpote a sole obscuratæ. At hoc non fit: sed stellæ, quæ prius oriuntur, sequentibus noctibus semper magis magisque ab ortu distantiam habere spectantur: ita ut menstruio tempore totum signum constellationis ante solem oriatur, quod prius radiis solis occultabatur: semper enim illud signum, quod solem sequitur, a sole fit invisibile, propter radios solis: illud vero, quod præcedit solem, conspicitur. In menstruio autem tempore signum sequens semper est invisibile, cum sol ad id transcat; præcedens vero signum, cum distat duorum signorum spatio, conspicitur; atque hoc in duodecim signis semper fit. E quibus manifestum est, 26 quod sol, cum contra mundi motum feratur, in consequentia, et non in antecedentia signa transitum faciat.

Manifestius autem in luna conspicitur motus. Nam et ipsa contra motum mundi ab occasu versus ortum videtur moveri: hoc autem in una nocte potest deprehendi per visionem, cum apparentia testimonium præbeat. Cum enim apud aliquam stellarum fixarum conspecta fuerit luna, nocte procedente distat ab illa observata stella ad ortum, et stella illa a luna ad occasum; ac sæpe in tota nocte luna gradu ab illa observata stella distat ad ortum, ita ut in una nocte spectetur motus contrarius mundo. Non enim ad antecedentes stellas procedit, sed ad consequentes.

Dicunt autem quidam, solem ad consequentia signa transitum facere, et lunam similiter: verumtamen eos non moveri contra mundum; sed propter magnitudines superari eos a sphaera stellarum inerrantium; videri autem nobis in consequentia signa transitum illum fieri juxta motum contrarium; sed hoc non esse verum; et ferri solem, et lunam ab ortu, versus occasum; sed cum superentur a mundo, antequam circulum peragrent, in consequentibus signis spectari. Utuntur autem quidam et hac similitudine. Si enim aliquis, inquirunt, constitueret cursores duodecim eadem

Ὁ μέντοιγε ἥλιος ἀπὸ δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολὴν φέρεται ὑπεναντίως τῷ κόσμῳ. Τοῦτο δὲ ἔστι φανερόν ἐκ τῶν προανατελλόντων ἀστέρων τοῦ ἡλίου. Ὅσοι γὰρ ἂν πρὸ τῆς τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς θεωρηθῶσιν ἀστέρες προανατεταλκότες τοῦ ἡλίου, ἐν ταῖς ἑρχόμεναις νυξὶν ἐνωρότερον προανατεταλκότες θεωροῦνται: καὶ τοῦτο γίνεται κατὰ τὸ ἐξῆς ἐπὶ πασῶν τῶν ζωδιῶν. Ἐξ οὗ φανερόν, ὅτι εἰς τὰ ἐπόμενα τῶν ζωδιῶν ὁ ἥλιος μεταβαίνει, ἀπὸ δύσεως ἐπὶ ἀνατολὴν κινούμενος ὑπεναντίως τῷ κόσμῳ. Εἰ δέ γε ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἐπὶ τὴν δύσιν ἐφέρετο ὁ ἥλιος, ἀεὶ τοὺς προανατέλλοντας ἀστέρας ἀθεωρήτους ἂν εἶναι συνέβαιεν. Εἰς γὰρ τὰ προηγούμενα μεταβαίνων μέρος, ὤφειλεν ἀποκρῦπτειν αὐτοὺς ταῖς ἰδίαις ἀύγαῖς: ἀεὶ γὰρ οἱ κατὰ τὸν ἥλιον γινόμενοι ἀστέρες ἀθεωρητοὶ ὑπάρχουσι, καταυγόμενοι ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Νῦν δὲ οὗ γίνεται τοῦτο: ἀλλ' οἱ προανατέλλοντες ἀστέρες ἐν ταῖς ἑρχόμεναις νυξὶ πλείον ἀεὶ καὶ πλείον ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀπέχοντες διάστημα θεωροῦνται: ὥστε μηνιαίου χρόνου ζῴδιον ὅλον προανατέλλειν τοῦ ἡλίου τὸ πρότερον ὑπάρχον ἐν ταῖς ἀύγαῖς τοῦ ἡλίου. Ἄεὶ γὰρ τὸ μὲν ἐπόμενον ζῴδιον ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀθεωρητὸν ἔστι διὰ τὰς ἀύγας τοῦ ἡλίου: τὸ δὲ προηγούμενον αὐτοῦ θεωρεῖται. Ἐν δὲ τῷ μηνιαίῳ χρόνῳ ἀεὶ τὸ μὲν ἐπόμενον ζῴδιον ἀθεωρητὸν γίνεται, μεταβαίνοντος εἰς αὐτὸ τοῦ ἡλίου: τὸ δὲ προηγούμενον ζῴδιον δὴ ζωδιῶν διάστημα ἀφεστηκὸς βλέπεται: καὶ τοῦτο ἐπὶ τῶν ἑξ' ζωδιῶν διὰ παντὸς γίνεται. Ἐξ ὧν φανερόν, ὅτι ὁ ἥλιος, ὑπεναντίως τῷ κόσμῳ κινούμενος εἰς τὰ ἐπόμενα τῶν ζωδιῶν, καὶ οὐκ εἰς τὰ προηγούμενα ποιεῖται τὴν μετάβασιν.

Ἐκδηλότερον δὲ ἐπὶ τῆς σελήνης θεωρεῖται ἡ κίνησις: καὶ γὰρ αὕτη ὑπεναντίως τῷ κόσμῳ θεωρεῖται ἀπὸ δύσεως ἐπὶ ἀνατολὴν κινουμένη: τοῦτο δὲ ἐν μιᾷ νυκτὶ δύναται καταλαμβάνεσθαι διὰ τῆς ὁράσεως, ἐπιμαρτυροῦντος τοῦ φαινομένου. Ὅταν γὰρ παρά τινα τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων θεωρηθῇ ἡ σελήνη, προβαίνουσας τῆς νυκτὸς ἀφίσταται ἀπὸ τοῦ παρατηρημένου ἀστέρος πρὸς ἀνατολὴν, καὶ ὁ ἀστὴρ ἀπὸ τῆς σελήνης πρὸς δύσιν: καὶ πολλάκις ἐν ὅλῃ τῇ νυκτὶ ἡ σελήνη μοίρα⁴¹ ἀπὸ τοῦ παρατηρημένου ἀστέρος διάσταται πρὸς ἀνατολὴν: ὥστε ἐν μιᾷ νυκτὶ θεωρεῖσθαι τὴν ὑπεναντίαν κίνησιν τῷ κόσμῳ. Οὗ γὰρ εἰς τοὺς προηγούμενους ἀστέρας προβαίνει, ἀλλ' εἰς τοὺς ἐπομένους.

Λέγουσι δὲ τινες εἰς μὲν τὰ ἐπόμενα ζῴδια τὴν μετάβασιν γίνεσθαι τῷ ἡλίῳ καὶ τῇ σελήνῃ: μὴ μέντοιγε ὑπεναντίως αὐτοὺς κινεῖσθαι τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ διὰ τὰ μεγέθη ὑπολείπεσθαι αὐτοὺς τῆς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων σφαίρας: δοκεῖν δὲ ἡμῖν εἰς τὰ ἐπόμενα τῶν ζωδιῶν τὴν μετάβασιν γίνεσθαι κατὰ τὴν ἐναντίαν κίνησιν: τοῦτο δὲ μὴ εἶναι ἀληθές, ἀλλὰ φέρεσθαι μὲν ἥλιον καὶ σελήνην ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν: καταυγόμενους δὲ ὑπὸ τοῦ κόσμου πρὸ τοῦ κύκλου περιδραμεῖν, ἐν τοῖς ἐπομένοις ζωδίοις θεωρεῖσθαι. Χρῆσται δὲ τινες καὶ τῷ ὁμοιώματι τούτῳ. Εἰ γὰρ τις φασὶν, ὑπεστῆσαν ὁρομεῖς ἑξ' ἑσῶν τάχει χρωμένους

⁴¹ f. τῇ νυκτὶ ἡ μοίρα.

καὶ ποιουμένους ἐπὶ κύκλου τὴν κίνησιν, εἴτα μέντοι γε ἄλλον τινὰ ἕνα βραδύτερον ἐν αὐτοῖς κινούμενον, ὁμοίαν δὲ τὴν κίνησιν αὐτοῖς ποιούμενον ἐπὶ κύκλου· ὁξεὶ μὲν, περικαταλαμβανόμενος⁴⁹, εἰς τὰ ἐπόμενα μεταβαίνειν, οὐκ ἔσται δὲ τοῦτο ἐπὶ τῆς ἀληθείας· ἀλλ' ὁμοίως αὐτοῖς κινούμενος διὰ τὴν βραδυτῆτα ὁξεὶ εἰς τὰναντία κινεῖσθαι. Τοῦτο δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ ἡλίου καὶ ἐπὶ τῆς σελήνης συμβεβηκέναι. Ἐπὶ γὰρ τὰ αὐτὰ μέρη κινούμενοι τῷ κόσμῳ, διὰ τὴν βραδυτῆτα εἰς τὰ ἐπόμενα ὑποφέρονται· καθάπερ τὰ ἐπὶ τῶν ποταμῶν καταφερόμενα πλοῖα, προκαταταχόμενα ὑπὸ τοῦ βέματος, δοκεῖ εἰς τὰ ὀπίσω κινεῖσθαι· τοῦτο δὲ φασὶ καὶ ἐπὶ τοῦ ἡλίου, καὶ ἐπὶ τῆς σελήνης συμβαίνειν.

Αὕτη δὲ ἡ δόξα ὑπὸ πολλῶν φιλοσόφων εἰρημένη ἀσύμφωνός ἐστι τοῖς φαινομένοις· εἰ γὰρ καθ' ὑπόλειψιν ἐκινουῦντο, ὑποφερομένων τῶν σωμάτων διὰ τὰ μεγέθη, ἔδει κατὰ παραλλήλους κύκλους τὴν ὑπόλειψιν γίνεσθαι· καθάπερ καὶ οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες πάντες ἐπὶ παραλλήλων κύκλων φέρονται, διὰ τὸ καὶ τὴν τοῦ κόσμου φορὰν ἐγκύκλιον εἶναι ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν. Νυνὶ δὲ οὐχ ὑπολείπονται κατὰ παραλλήλους κύκλους· ἀλλ' ὁ μὲν ἥλιος, ἐπὶ τοῦ διὰ μέσων τῶν ζωδίων κύκλου κινούμενος, ἅμα καὶ τὴν κατὰ πλάτος πάροδον ποιεῖται ἀπὸ τροπῶν ἐπὶ τροπᾶς· ὡς ἂν, οἰμαι, ἰδίως ὑπαρχούσης αὐτῷ τῆς κινήσεως, τῆς μὲν ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν, τῆς δὲ ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἀνατολῆν· ἡ δὲ σελήνη ἐν ὅλῳ τῷ πλάτει τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου τὴν πάροδον ποιεῖται. Οὐδὲν δὲ τῶν καθ' ὑπόλειψιν ὑποφερομένων ἅμα δύναται κατὰ πλάτος κινεῖσθαι· ἀλλ' ὀφείλει κατὰ τὴν τοῦ κόσμου φορὰν τὴν ὑπόλειψιν ποιεῖσθαι. Ἐλέγχει δὲ τὴν δόξαν ψευδῆ ὑπάρχουσαν μάλιστα πάντων ἡ περὶ τοὺς πέντε πλανητὰς ἀστέρας κίνησις· ἐκείνοι γὰρ ὅτε μὲν ὑπολείπονται τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὅτε δὲ προηγούνται· ὅτε δὲ κατὰ τοὺς αὐτοὺς ἀστέρας μένουσιν· οἱ δὲ καὶ καλοῦνται στηριγμοί. Γοιούτης δὲ ὑπαρχούσης περὶ αὐτοὺς τῆς κινήσεως, φανερόν, ὅτι ἡ ἐπὶ τὰ ἐπόμενα μεταβάσεις οὐ γίνεται κατὰ ὑπόλειψιν διὰ παντὸς γὰρ ἂν ὑπελείποντο. Νυνὶ δὲ ἰδία τίς ἐστιν ἡ περὶ ἕκαστον σφαιροποιεῖ, καθ' ἣν ποτὲ μὲν εἰς τὰ ἐπόμενα μεταβαίνουσι, ποτὲ δὲ εἰς τὰ προηγούμενα, ποτὲ δὲ στηρίζουσιν. Οὕτω δὴ καὶ περὶ τὸν ἥλιον, καὶ περὶ τὴν σελήνην ἰδίᾳ τίς ἐστι καὶ προαιρετικῆ, καὶ κατὰ φύσιν ἡ περὶ πλάτος κίνησις, καθ' ἣν ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἀνατολῆν κινούμενοι τὴν κατὰ πλάτος πάροδον ποιοῦνται. Ὅτι δὲ οὐ δύναται καθ' ὑπόλειψιν εἰς τὰ ἐπόμενα τῶν ζωδίων τὴν μεταβάσιν ποιεῖσθαι, φανερόν καὶ ἐκ τοῦ μὴ ἀνάλογον τοῖς μεγέθεσι, μηδὲ τοῖς ἀποστήμασι τὰς μεταβάσεις γίνεσθαι. Εἰ γὰρ εἰς τὰ μεγέθη τῶν σωμάτων ὑπεφέροντο, βραδυτέραν ἔχοντες τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων κίνησιν, ἔδει ἀνάλογον τοῖς μεγέθεσι καὶ τοῖς ἀποστήμασι τὰς ὑπολείψεις γίνεσθαι· μὴ γινόμενου δὲ τούτου, ἀνάγκη λέγειν κατὰ φύσιν εἶναι τοῖς πλανωμένοις ἀστέρεσι τὴν ὑπεναντίαν κίνησιν. Ἡδὴ μέντοι διὰ τὴν ἰδίαν ἕκαστου σφαιρο-

A celeritate utentes, et facientes in circulo motum, deinde vero alium quemdam inter ipsos tardius se moventem, et tamen iis similem motum in circulo facientem : videbitur quidem is, cum anteveniat, in consequentia transire, verum ex rei veritate hoc non erit ; sed cum similiter atque ipsi moveatur, tamen propter tarditatem videbitur in contraria moveri. Atque hoc idem et in sole, et in luna contingere. Cum enim versus easdem partes cum mundo moveantur, propter tarditatem in consequentia inferius feruntur : quemadmodum navigia, quæ in fluviis deferuntur, cum a fluxu superantur, videntur retro ferri. Hoc autem iniquum et in sole et in luna contingere.

B At hæc opinio, etsi a multis philosophis est dicta, tamen non congruit cum apparentiis ; si enim juxta hujusmodi relictionem moverentur, cum corpora illa inferius moveantur, propter magnitudines oportebat in parallelis circulis hæc relictionem fieri ; quemadmodum et stellæ inerrantes omnes in parallelis circulis feruntur : eo quod et mundi motus est circularis ab ortu versus occasum. At non relinquuntur in parallelis circulis ; sed sol cum in circulo per media signa transeunte moveatur, simul etiam secundum latitudinem facit motum a solstitio ad solstitium : quod, ut opinor, proprius ei sit motus hic ab ortu versus occasum ; ille ab occasu versus ortum ; luna vero in tota latitudine zodiaci circuli motum facit. Nihil vero eorum : quæ secundum relictionem feruntur, simul potest secundum latitudinem moveri ; sed debet secundum mundi motum relictionem illam facere. Convincit autem hanc opinionem, quod falsa sit, maxime omnium motus quinque planetarum ; illi enim interdum relinquuntur ab inerrantibus stellis, interdum præcedunt eas ; interdum apud easdem stellas manent : quæ etiam stationes vocantur. Talis cum motus sit planetarum, manifestum est, quod transitus in consequentia non fiat secundum relictionem. Semper enim quasi a tergo relinquetur. At nunc ejusque est propria quædam sphaera, secundum quam nunc in consequentia tendunt, nunc in antecedentia, nunc vero sunt stationales. Sic igitur et solis et lunæ proprius est aliquis, et electivus, et naturalis secundum latitudinem motus ; secundum quem cum ab occasu versus ortum moventur, simul illum latitudinis motum faciunt. Quod vero non possint secundum relictionem in consequentia signa progressum facere, etiam hinc est manifestum quod non congruenter cum magnitudinibus, neque cum distantiiis hi progressus fiant. Si enim propter magnitudines corporum inferius moverentur, cum habeant tardiores motum quam stellæ inerrantes, oportebat congruenter cum magnitudinibus et cum distantiiis relictiones fieri ; hoc cum non fiat, necesse est dicere, secundum

⁴⁹ f. προκαταλαμ.

naturam esse errantibus stellis contrarium illum A ποίαν διαφόρους συμβέθης τὰς μεταβάσεις γινώσκονται.

27 CAPUT XI.

De ortibus et occasibus.

Mundus cum movetur ab ortu versus occasum, die et nocte restituitur ab ortu versus ortum: in conversione autem mundi omnes stellæ quotidie et oriuntur et occidunt. Et ortus quidem est apparitio supra horizontem; occasus vero est occultatio, quæ quotidie fit infra horizontem. Aliter autem dicuntur ἐπιτολή, καὶ κρύψις, id est apparitio, et occultatio; quæ nonnulli ex ignorantia secundum eundem sensum putant dici. Est autem magna differentia inter ἀνατολήν et ἐπιτολήν. Ἀνατολή est illa ad horizontem apparitio, quæ desumitur cum distantia a sole. Eadem differentia est inter δύσιν, id est occasum, et κρύψιν, id est occultationem. Aliter enim dicitur δύσις, occasus, qui est quotidiana infra horizontem occultatio: aliter vero κρύψις, id est occultatio quæ fit simul et ad horizontem et ad solem.

Sunt autem cuiusque stellæ ortus duo; alii enim dicuntur matutini, alii vespertini. Matutinus ortus est, cum simul cum sole oriente stella aliqua oritur, estque eodem tempore in horizonte. Vespertinus ortus est, cum sole occidente oritur stella aliqua simul in horizonte constituta.

Matutinorum et vespertinorum ortuum duæ sunt differentiæ. Alii enim eorum veri dicuntur; alii apparentes. Veri cum simul revera stella aliqua in horizonte constituta oritur, sole oriente: atque hic ortus, non videtur propter radios solis. In diebus autem proxime sequentibus sol, cum contra mundi motum moveatur, transit in consequentia; stella vero tantum oritur ante solem, quantum sol in consequentia transierit in diurno tempore. Nondum tamen potest spectari ortus astri; adhuc enim a sole obscuratur. Rursus vero in die proxime sequenti sol in consequentia transit; stella vero tantum oritur ante solem, quantum sol in duobus diebus progressus fuit. In diebus deinde continuo sequentibus stella semper magis magisque tempestive ante solem oriens, cum tantum præorta fuerit, ut astri ortus spectetur, cum ipsi radios solis effugerit, tunc dicitur stella hæc matutinum apparentem ortum facere. Quam ob causam etiam in tabulis apparentes astrorum ortus prædicuntur; nam veri ortus sunt invisibiles, atque inobservabiles. At apparentes ortus, et prædicuntur, et observantur. Eadem rursus etiam est ratio in vespertinis ortibus. Etenim horum duæ sunt differentiæ: horum enim alii dicuntur veri, alii apparentes. Veri quidem, cum simul vere, secundum præcisionem ra-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν.

Ὁ κόσμος, κινούμενος ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ ἑσπ. ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ ἀποκαθίσταται ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ ἀνατολήν. Ἐν δὲ τῇ τοῦ κόσμου περιστροφῇ πάντα οἱ ἀστέρες καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ἀνατέλλουσιν καὶ δύνοσιν. Καὶ ἔστιν ἀνατολή μὲν ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένη πρὸς τὸν ὀρίζοντα φάσις ὡς ἂν ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένη ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα κρύψις. Ἄλλως δὲ λέγονται ἐπιτολαὶ καὶ κρύψεις ὡς ἔνιοι ἀγνοοῦντες κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὑπερβάουσι λέγεσθαι. Μεγάλη δὲ ἐστὶ διαφορά ἀνατολῆς καὶ ἐπιτολῆς. Ἀνατολή μὲν γάρ ἐστιν ἡ πραγματικὴ ἐπιτολή δὲ ἡ γινομένη πρὸς τὸν ὀρίζοντα μετατῆς πρὸς τὸν ἥλιον ἀποστάσεως ἀπολαμβανόμενη. Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς δύσεως, καὶ ἐπὶ τῆς κρύψεως. Ἄλλως μὲν γάρ λέγεται δύσις ἢ καὶ ἑκάστην ἡμέραν γινομένη ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα κρύψις. Ἄλλως δὲ ἡ γινομένη κρύψις πρὸς τὸν ὀρίζοντα ἅμα καὶ τὸν ἥλιον.

Εἰσὶ δὲ περὶ ἕκαστον τῶν ἀστέρων ἐπιτολαὶ δύο αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν λέγονται ἑσθίναί, αἱ δὲ ἐπιτολαί. Καὶ ἐστὶν ἕνα μὲν ἐπιτολή, ὅταν ἅμα τῷ ἥλιῳ ἀνατέλλουσιν συνανατέλλῃ τις ἀστήρ, κατὰ τὸν αὐτὸν γένον γινομένης ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος: ἑσπερία δὲ ἐστὶν ἐπιτολή, ὅταν τοῦ ἡλίου δύοντος ἐπιτέλλῃ τις ἀστήρ ἅμα κατὰ τὸν ὀρίζοντα γενόμενος.

Τῶν δὲ ἑσθίων καὶ τῶν ἑσπερίων ἐπιτολῶν διαφορά ἐστὶν δύο. Αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀληθινὰ λέγονται, εἰ δὲ φαινόμενα: ἀληθινὰ μὲν, ὅταν ἅμα κατ' ἀλήθειαν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος γενόμενος ἀνατέλλοντας τοῦ ἡλίου συνανατέλλῃ τις ἀστήρ: αὕτη δὲ ἡ ἐπιτολή ἀσθίαντος γίνεται διὰ τὰς αὐγάς τοῦ ἡλίου. Ἐν δὲ ταῖς ἑσπερίαις ἡμέραις ὁ μὲν ἥλιος, ὑπεραντίως κινούμενος, εἰς τὰ ἐπόμενα μεταβαίνει: ὁ δὲ ἀστήρ τοσοῦτον προανατέλλει τοῦ ἡλίου, ὅσον ὁ ἥλιος εἰς τὰ ἐπόμενα μεταβῆναι ἐν τῷ ἡμερησίῳ χρόνῳ. Οὕτω μένει ὕπαιθεωρηθῆναι ἡ τοῦ ἀστρου ἐπιτολή: εἰ δὲ καταγεῖται ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Πάλιν δὲ ἐν μὲν τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ ὁ μὲν ἥλιος εἰς τὰ ἐπόμενα μετέβη: ὁ δὲ ἀστήρ τοσοῦτον προανατέλλει τοῦ ἡλίου, ὅσον ὁ ἥλιος ἐν ταῖς δυσίαις ἡμέραις μετεκινήθη. Ἐν δὲ ταῖς ἐχομέναις ἡμέραις αἰεὶ τοῦ ἀστέρος ἐνωρότερον μᾶλλον καὶ ἐνωρότερον προανατέλλοντας, ὅταν τοσοῦτον προανατέλλῃ, ὥστε θεωρηθῆναι τὴν τοῦ ἀστρου ἐπιτολήν, ἐκπεφυγὸς αὐτοῦ τὰς αὐγάς τοῦ ἡλίου, τότε λέγεται ὁ ἀστήρ οὗτος ἑσθίαντος φαινόμενον ἐπιτολήν πεποιθῆσθαι. Δι' ἣν αἰτίαν καὶ ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἱ φαινόμενα τῶν ἀστρων ἐπιτολαὶ προλέγονται, καὶ παρατηροῦνται. Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἑσπερίων ἐπιτολῶν ταύτων. Καὶ γὰρ τούτων διαφορά ἐστὶν δύο: αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀληθινὰ λέγονται, αἱ δὲ φαινόμενα: ἀληθινὰ μὲν, ὅταν ἅμα κατ' ἀλήθειαν, τοῦ ἡλίου δύοντος, ἐπιτέλλῃ

ἢ γρ. ἡ ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα φανέρωσις.

ως ἀστήρ, ἄμα γινόμενος ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος πρὸς τὴν
κατὰ τὸν λόγον ἀκρίθειαν. Καὶ αὗται δὲ αἱ ἐπιτολαὶ
ἀθεώρητοι γίνονται διὰ τὰς αὐγὰς τοῦ ἡλίου. Ἐν δὲ
ταῖς ἐξῆς ἡμέραις διὰ τὴν τοῦ ἡλίου μετὰθασιν, συν-
αιρουμένω τοῦ πρὸς τὸν ἀστέρα διαστήματος, προ-
ανατέλλει μὲν πρὸ τῆς τοῦ ἡλίου δύσεως, ἔτι δὲ ὑπὸ
τοῦ ἡλίου καταυγούμενος ἀθεώρητός ἐστιν. Ὅταν δὲ
μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν πρῶτος ἐκπεφευγὼς τὰς
αὐγὰς τοῦ ἡλίου θεωρηθῆ, τότε λέγεται φαινόμενην
ἐσπερίαν ἐπιτολὴν πεποιθῆσθαι. Ἐν δὲ ταῖς ἐγομέναις
νυξὶ μετεωρότερος αἰετὸν μᾶλλον καὶ μᾶλλον φαίνεται.

Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν δύσεων διαφοραὶ λέγονται δύο·
αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐφαῖ εἰσιν, αἱ δὲ ἐσπερίαί. Ἐφαῖ
μὲν οὖν λέγονται δύσεις, ὅταν τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος
ὑπὸν τις ἀστήρ ἐσπερία δὲ δύσις λέγεται, ὅταν τοῦ
ἡλίου δύνοντος συγκαταφέρηται τὸ ἀστήρ ἄμα γινόμε-
νος ὑπὸ τὸν ἄριζοντα. Εἰσὶ δὲ τῶν ἐφῶν δύσεων
διαφοραὶ δύο. Αἱ μὲν γὰρ εἰσιν ἀληθιναί, αἱ δὲ φαι-
νόμεναι· ἀληθιναὶ μὲν, ὅταν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος γένων-
ται ὁ τε ἥλιος καὶ ὁ ἀστήρ δύνων. Αὗται δὲ αἱ δύσεις
ἀθεώρητοι γίνονται διὰ τὰς αὐγὰς τοῦ ἡλίου. Φαινο-
μένη δὲ ἐστὶν ἐφαῖ δύσις, ὅταν πρὸ τῆς τοῦ ἡλίου ἀνα-
τολῆς τὸ ἔσχατον δύνων ὁ ἀστήρ θεωρηθῆ. Ὁμοίως
δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐσπερίων δύσεων αἱ διαφοραὶ εἰσι δύο.
Αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσιν ἀληθιναί, αἱ δὲ φαινόμεναι·
ἀληθιναί, ὅταν ἀπαρallάκτως ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος γέ-
νηται ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀστήρ ἀμφοτέροι δύνοντες· ἀθεώ-
ρητοι δὲ καὶ αὗται αἱ δύσεις γίνονται διὰ τὰς αὐγὰς
τοῦ ἡλίου· φαινόμεναι δὲ εἰσιν ἐσπερίαί δύσεις, ὅταν
μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν ἐπικαταδύνη τις ἀστήρ
τῷ ἡλίῳ, θεωρούμενος ὑφ' ἡμῶν. Τῶν μὲν οὖν ἐφῶν
ἐπιτολῶν καὶ δύσεων πρότερον γίνονται αἱ ἀληθιναί,
ὑστερον δὲ αἱ φαινόμεναι· τῶν δὲ ἐσπερίων ἐπιτολῶν
τε καὶ δύσεων πρότερον γίνονται αἱ φαινόμεναι, ὑστε-
ρον δὲ αἱ ἀληθιναί. Ἐφαῖ μὲν ἐπιτολὴ ἀπὸ ἐφῶς, καὶ
ἐσπερία ἐπιτολὴ ἀπὸ ἐσπερίας ἐπιτολῆς, καὶ καθόλου
πᾶν τὸ ὅμοιον εἶδος ἀπὸ τοῦ ὁμοίου εἶδους, πᾶσι τοῖς
ἀστροῖς δι' ἐνιαυτοῦ γίνεται· ὁ γὰρ ἥλιος, ἐνιαυτῷ
εἰελθὼν τὸν ζωδιακὸν κύκλον, πάλιν κατὰ τοὺς αὐτοὺς
ἀστέρας γίνεται.

Ἐφαῖ δὲ ἐπιτολὴ ἀπὸ ἐσπερίας ἐπιτολῆς τοῖς μὲν
ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου κειμένοις ἀστροῖς δι' ἑξα-
μήνου γίνεται, καὶ ἐφαῖ δύσις ἀπὸ ἐσπερίας δύσεως·
τοῖς δὲ βορειοτέροις τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου κειμένοις
ἄστροις ἐφαῖ μὲν ἐπιτολὴ ἀπὸ ἐσπερίας ἐπιτολῆς διὰ
πλείονος χρόνου ἢ ἑξαμηνιαίου γίνεται· τοῖς δὲ πρὸς
μεσημβρίαν κειμένοις τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ἐφαῖ ἐπι-
τολὴ ἀπὸ ἐσπερίας ἐπιτολῆς δι' ἐλάττωτος ἢ ἑξαμη-
νιαίου χρόνου γίνεται. Ὁ δὲ πλεονάζων χρόνος τοῦ
ἑξαμήνου οὐκ ἔστι πᾶσι τοῖς ἀστροῖς ὠρισμένος, ἀλλ'
οἷς μὲν πλείων, οἷς δὲ ἐλάττων. Τοῖς δὲ γὰρ πρὸς
ἀρκτον αἰετὸν μᾶλλον κειμένοις πλείων αἰετὸν πλείων
ὁ χρόνος γίνεται, διὰ τὸ μείζονα τμήματα ὑπὲρ γῆν
φέρεσθαι τοῖς αἰετὸν μᾶλλον πρὸς ἀρκτον κειμένοις.
Τοῖς δὲ πρὸς μεσημβρίαν μᾶλλον κειμένοις αἰετὸν μᾶλ-
λον καὶ μᾶλλον ἐλάττων ὁ χρόνος γίνεται· ἐλάττωτα

f. τοῖς, εἰ κειμένοις.

A tionis, stella aliqua in horizonte constituta oritur,
sole occidente. Atque hi ortus sunt invisibiles pro-
pter radios solis. In diebus vero sequentibus, cum
propter solis progressum distantia ejus a stella mi-
nuatur, stella quidem oritur ante solis occasum,
adhuc tamen a sole obscurata invisibilis est: cum
vero post solis occasum primum conspecta fuerit
effugisse radios solis, tunc dicitur apparentem ves-
pertinum ortum facere. In sequentibus vero no-
ctibus semper magis magisque sublimis apparet.

Similiter etiam occasum duæ dicuntur differen-
tiæ: horum enim alii sunt matutini, alii vespertini,
matutini occasus dicuntur, cum sole oriente occi-
dit stella aliqua. Dicitur vespertinus occasus, cum
sole occidente simul aliqua stella defertur infra
horizontem. Sunt autem matutinorum occasum
differentiæ duæ. Alii enim sunt veri, alii apparen-
tes: veri quidem, cum simul in horizonte consti-
tuti fuerint et sol et stella; sol quidem oriens,
stella vero occidens. Hi autem occasus invisibiles
sunt propter radios solis; apparens vero matutinus
occasus est, cum ante solis ortum postremo stella
spectatur occidere. Similiter etiam in vespertinis
occasibus duæ sunt differentiæ. Alii enim eorum
sunt veri, alii apparentes. Veri quidem, cum ambo
penitus in horizonte constituti fuerint, et sol et
stella ambo occidentes. Invisibiles sunt et hi occa-
sus propter radios solis. Apparentes autem occasus
vespertini sunt, cum post solis occasum insu-
per occidit aliqua stella conspecta a nobis. Ex ma-
tutinis igitur ortibus et occasibus, ii qui sunt veri,
prius fiunt; qui apparentes, posterius. Ex vesper-
tinis vero ortibus et occasibus ii, qui sunt appa-
rentes, prius fiunt; qui veri, posterius. Matutinus
quidem ortus post matutinum, et vespertinus ortus
post vespertinum ortum: et in summa omnis simi-
lis species a simili specie omnibus astris per an-
num contingit; sol enim annuo tempore zodiacum
circulum peragrans, rursus ad eandem stellas ac-
cedit.

Matutinus ortus a vespertino ortu iis astris quæ
in zodiaco sunt sita, per semestre tempus contingit;
item matutinus occasus a vespertino occasu; at
iis astris, quæ extra zodiacum versus boream sunt
sita, matutinus ortus a vespertino ortu per majus
tempus quam semestre contingit; astris vero his,
quæ extra zodiacum versus meridiem posita sunt,
matutinus ortus a vespertino ortu per brevius tem-
pus, quam semestre, contingit. Tempus vero ma-
jus semestri non est omnibus astris definitum, sed
aliis longius, aliis brevius. Nam iis astris quæ sem-
per magis magisque versus septentrionem sunt sita,
semper quoque majus majusque tempus contingit:
eo quod semper majora segmenta supra terram fa-
rantur iis quæ semper magis versus septentrionem
sunt posita. At iis astris quæ versus meridiem ma-

gis declinant, semper magis magisque brevius evenit tempus; stellæ enim versus meridiem positæ feruntur in minoribus segmentis supra terram.

Contra iis stellis quæ extra zodiacum versus boream sunt sitæ, tempus illud minus est semestri, quod est a matutino occasu usque ad vespertinum ortum. Iis vero stellis, quæ versus meridiem sunt positæ, majus semestri est tempus illud, quod est a matutino occasu usque ad vespertinum ortum. Varietas autem temporum respondet distantiiis stellarum a zodiaco circulo, secundum segmentorum varietatem, quæ supra terram ab horizonte intercipiuntur.

Stellis iis quæ in zodiaco circulo sunt sitæ simul contingit matutinus ortus et vespertinus occasus, et rursus simul matutinus occasus et vespertinus ortus. Reliquis astris non simul prædictæ species perficiuntur; sed hæc variant secundum tempora, cum stellæ habeant circularem motum ab ortu versus occasum. Quæ enim eorum astrorum sita sunt in circulo æquinoctiali, æqualem habent cursum supra terram, et infra terram; æqualiter enim seratur æquinoctialis circulus ab horizonte: quæ vero astra extra æquinoctialem versus boream sunt sita, hæc majori tempore feruntur supra horizontem, minore tempore infra horizontem. Omnium enim circularum in quibus moventur inerrantes stellæ, majora segmenta supra terram intercipiuntur ab horizonte, minora vero infra terram, propter elevationem poli; quæ vero astra extra æquinoctialem versus meridiem sunt posita, ea minorem habent motum supra terram, majorem infra terram. Rursus enim australes circuli, in quibus inerrantes stellæ feruntur, minora segmenta habent supra terram, majora infra terram. Talis cum sit motus, inerrantibus astris, evenit ut non omnia quæ simul oriuntur simul etiam occidunt, sed ex iis quæ simul oriuntur ea quæ magis sunt australia semper prius occidunt, eo quod minora segmenta habeant supra terram; similiter neque ea quæ simul occidunt, simul etiam oriuntur, sed ex iis ea quæ sunt magis borealia, prius oriuntur, eo quod infra horizontem minora habeant segmenta. Rursus neque ea quæ prius oriuntur, etiam prius occidunt; sed quædam eorum quæ prius oriuntur, simul etiam occidunt; quædam vero posterius. Similiter eorum quæ prius occidunt, quædam non oriuntur prius, sed simul oriuntur et occidunt, alia prius, alia posterius. Mentionem facit et horum ex parte Aratus, cum sic inquit:

*Sed semper Taurus velocior Auriga
In alteram partem descendere, licet simul ascendat.*

In his enim inquit, Taurum simul cum Auriga ortum, prius tamen occidere. Fit autem hoc propter segmentorum excessum, in quibus supra terram, et infra terram inerrantes stellæ feruntur. Propter hanc autem spheram non omnia astra

⁴³ Hæc desunt in veteribus.

▲ γὰρ τὰ τμήματα ὑπὲρ γῆν φέρονται οἱ πρὸς μεσημβρίαν ἀστέρες κείμενοι.

Ἀνάπαυιν δὲ τοῖς πρὸς ἄρκτον κείμενοι τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ἐλάττωον ἐστὶ χρόνος ἐξαμήνου ὁ ἀπὸ ἕως δύσεως μέχρις ἑσπερίας ἐπιτολῆς. ⁴⁴ τοῖς δὲ πρὸς μεσημβρίαν πλείων ὁ χρόνος ἐξαμήνου ἀπὸ ἕως ἑσπερίας ἑσπερίας ἐπιτολῆς. Ἡ δὲ παραλλαγή τῶν χρόνων ἀκολουθῶς γίνεται ταῖς προστάσεσιν αἱ ἀπὸ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου κατὰ τὴν τῶν τμημάτων παραλλαγὴν τῶν ὑπὲρ γῆν ἀπολαμβανομένων ἐκ τοῦ ὀρίζοντος.

Τοῖς δὲ ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου κείμενοις ἐπιγίνεται ἕφα ἐπιτολή καὶ ἑσπερία δύσις, καὶ πάλιν ἅμα ἕφα δύσις καὶ ἑσπερία ἐπιτολή. Τοῖς δὲ λοιποῖς ἀστροῖς οὐχ ἅμα τὰ προειρημένα εἶδη ἐπιτελεῖται· ἀλλὰ διαλλάσσει κατὰ τοὺς χρόνους, τῶν ἀστέρων κινουμένων ἐγκύκλιον φορὰν ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ δύσιν. Ὅσα μὲν οὖν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου κέονται, τὸν ἴσον δρόμον ὑπὲρ γῆν φέρεται καὶ ὑπὸ γῆν διχοτομεῖται· γὰρ ὁ ἰσημερινὸς κύκλος ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος· ὅσα δὲ τῶν ἀστέρων πρὸς ἄρκτον κέονται ἐπὶ ἰσημερινοῦ κύκλου, ταῦτα πλείονα μὲν χρόνον ὑπὲρ γῆν φέρεται, ἐλάττωνα δὲ ὑπὸ γῆν. Πάντων γὰρ κύκλων, καθ' ὧν φέρονται οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, μείζονα μὲν τμήματα ὑπὲρ γῆν ἀπολαμβάνεται ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος, ἐλάττωνα δὲ ὑπὸ γῆν, διὰ τὸ ἕξαρμα τοῦ κύκλου. Ὅσα δὲ τῶν ἀστέρων πρὸς μεσημβρίαν κέονται τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου, ἐλάττωνα μὲν φορὰν ὑπὲρ γῆν φέρεται, πλείονα δὲ ὑπὸ γῆν. Πάλιν γὰρ τῶν κύκλων καθ' ὧν φέρονται οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες οἱ ἐπὶ μεσημβρίαν κείμενοι, ἐλάττωνα μὲν τμήματα ὑπὲρ γῆν ἔχουσι, μείζονα δὲ ὑπὸ γῆν. Τοιαύτης δὲ φορᾶς τῶν ἀπλανέσιν ἀστροῖς ὑπαρχούσης, συμβαίνει μὴ πάντα τὰ ἅμα ἀνατέλλοντα καὶ ἅμα δύειν, ἀλλὰ τὰ ἀνατελλόντων ἀεὶ τὰ πρὸς μεσημβρίαν κείμενα αὐτῶν κείμενα πρότερον δύειν, διὰ τὸ ἐλάττωνα τμήματα ὑπὲρ γῆν φέρεσθαι· ὁμοίως δὲ οὐδὲ τὰ ἅμα δύνοντα ἅμα καὶ ἀνατέλλει, ἀλλὰ τὰ πρὸς ἄρκτον αὐτῶν μᾶλλον κείμενα πρότερον ἀνατέλλει, καὶ τὸ ἐλάττωνα τμήματα ὑπὸ γῆν φέρεσθαι. Πάλιν οὐδὲ τὰ πρότερον ἀνατέλλοντα καὶ πρότερον δύει· ἀλλὰ τινὰ μὲν τῶν πρότερον ἀνατέλλοντων ἅμα καὶ δύει, τινὰ δὲ ὕστερον. Ὅμοίως δὲ καὶ τῶν πρῶτον δυνόντων τινὰ μὲν οὐ προανατέλλει, ἀλλ' ἅμα μὲν ἀνατέλλει καὶ δύει, τὰ μὲν πρότερον, τὰ δὲ ὕστερον. Μνημονεύει δὲ καὶ τούτων ἐπὶ ποσὸν Ἄρατος λέγων οὕτως·

Ἄλλ' αἰεὶ Ταῦρος προφερέστερος Ἡρώου
Εἰς ἐτέρην κατωθῆναι, ὀμηλυσίη περ ἀρεθῆσιν.

Ἐν γὰρ τούτοις φησὶν ἅμα τὸν Ταῦρον τῷ Ἡρώου ἀνατέλλοντα πρότερον δύειν. Γίνεται δὲ οὕτω κατὰ τὴν τῶν τμημάτων ὑπεροχὴν, ὧν ὑπὲρ γῆν φέρονται καὶ ὑπὸ γῆν οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες. Διὰ δὲ τὴν παραλλαγήν τῶν σφαιροποιῶν οὐ πάντα τὰ ἀστέρα ἀνατέλλει ἅμα.

ἄκαστην νύκτα· ἀλλὰ τινὰ μὲν ἀνατέλλει καὶ δύνει, ἄ
τινὰ δὲ ἀνατέλλει μὲν, οὐ δύνει δέ· ἄ δὲ οὐτ' ἀνατέλ-
λει, οὐτε δύνει· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀρκτικώτερα κείμενα,
μετέωρα ὑπάρχοντα μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν, πρὸ
τῆς τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς ἐστὶ μετεωρότερα φαίνεται·
τὰ δὲ μεσημβρινώτερα κείμενα οὐτ' ἀνατέλλοντα,
οὕτε δύνοντα θεωρεῖται· ἀλλὰ πάντα τὸν τῆς νυκτὸς
χρόνον ὑπὸ γῆν φέρονται. Ὅθεν καὶ τινὰ τῶν ἀστρῶν
ἀμφιφανῆ καλεῖται, καθάπερ καὶ ὁ Ἄρκτουρος·
μετὰ γὰρ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν πλεονάκις θεωρεῖται
δύνων τε ἐν τῇ αὐτῇ νυκτὶ, καὶ προανατέλλων τοῦ
ἡλίου φαίνεται.¹⁶ Δι' ἣν αἰτίαν καλεῖται ἀμφιφανῆς,
ὅτι καὶ ἀφ' ἑσπέρας δύνων, καὶ ἀνατέλλων ἐν τῇ αὐτῇ
νυκτὶ θεωρεῖται. Τὰ δὲ ἐναντία ἔχει τάξιν, ὅσα προ-
δύνει μὲν τῆς τοῦ ἡλίου δύσεως, ἐπανατέλλει δὲ μετὰ
τὴν τοῦ ἡλίου ἀνατολήν· ὥστε καθ' ὅλην τὴν νύκτα
μὴ θεωρηθῆναι· μὴτ' ἀνατέλλοντα, μὴτε δύνοντα· ἄ
δὲ καλοῦσιν τινες νυκτιδιέξοδα. Οὐ κατὰ πάντα δὲ
κικρόν ταῦτα πάντα τὰ ἰδιώματα περὶ τοὺς αὐτοὺς
ἀστέρων· ὑπάρχει· ἀλλὰ περὶ τὰς τοῦ ἡλίου μεταβά-
σεις ἀλλοιοῦται καὶ τὰ περὶ τὰς ἀνατολάς, καὶ τὰ
περὶ τὰς δύνσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τῶν ἐν γῆ ζωνῶν.

Ἡ τῆς συμπάτης γῆς ἐπιφάνεια, σφαιροειδῆς
ὑπάρχουσα, διαιρεῖται εἰς ζώνας πέντε· ὧν δύο μὲν
αἱ περὶ τοὺς πόλους, πορώτατα δὲ κείμεναι τῆς
τοῦ ἡλίου παρόδου, κατεψυγμένα λέγονται, καὶ ἀεί-
κητοι διὰ τὸ ψύχος· ἀφορίζονται δὲ ὑπὸ τῶν ἀρκτι-
κῶν πρὸς τοὺς πόλους· αἱ δὲ τούτων ἑξῆς, συμμε-
τρως δὲ κείμεναι πρὸς τὴν τοῦ ἡλίου πάροδον, εὐ-
κρατοὶ καλοῦνται· ἀφορίζονται δὲ αὐταὶ ὑπὸ τῶν ἐν
τῷ κόσμῳ ἀρκτικῶν καὶ τροπικῶν κύκλων, μεταξὺ
κείμεναι αὐτῶν. Ἡ δὲ λοιπὴ μέση τῶν προειρημέ-
νων, κειμένη δὲ ὑπ' αὐτῆν τὴν τοῦ ἡλίου πάροδον,
διακεκαυμένη καλεῖται· διχοτομεῖται δὲ αὕτη ὑπὸ
τοῦ ἐν τῇ γῆ ἰσημερινοῦ κύκλου, ὃς κεῖται ὑπὸ τὸν
ἐν τῷ κόσμῳ ἰσημερινὸν κύκλον. Τῶν δὲ εὐκράτων
δύο ζωνῶν τὴν βόρειον ὑπὸ τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς
οἰκουμένη οικεῖσθαι συμβέβηκεν, ἐπὶ μὲν τὸ μήκος
οὔσαν ὡς ἔγγιστα περὶ δέκα μυριάδας σταδίων, ἐπὶ
δὲ τὸ πλάτος ὡς ἔγγιστα τὸ ἡμισυ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ οἰκίσεων.

Τῶν δὲ ἐπὶ γῆς κατοικούντων οἱ μὲν λέγονται
τύρικοι, οἱ δὲ περίοικοι, οἱ δὲ ἀντοικοι, οἱ δὲ ἀντί-
ποδες. Σύνοικοι μὲν οὖν εἰσιν οἱ περὶ τὸν αὐτὸν τό-
πον τῆς αὐτῆς ζώνης κατοικοῦντες· περίοικοι δὲ οἱ
ἐν τῇ αὐτῇ ζώνῃ κύκλῳ περιουκούντες· ἀντοικοὶ δὲ
οἱ ἐν τῇ αὐτῇ νοτίῳ ζώνῃ ὑπὸ τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον
κατοικοῦντες· ἀντίποδες δὲ οἱ ἐν τῇ νοτίῳ ζώνῃ ἐν
τῷ ἐτέρῳ ἡμισφαιρίῳ κατοικοῦντες κατὰ τὴν αὐτὴν
διάμετρον κείμενοι τῇ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένῃ· διὸ κέ-
κληται ἀντίποδες. Πάντων γὰρ τῶν βαρέων ἐπὶ τὸ
κέντρον συννευόντων, διὰ τὸ ἐπὶ μέσον εἶναι τὴν φο-

¹⁶ γρ. βλέπεται.

oriuntur omni nocte; sed quædam oriuntur et oc-
cidunt: quædam vero oriuntur quidem, non tamen
occidunt: quædam vero neque oriuntur, neque
occidunt; sed ea, quæ magis sunt borealia, cum
sint sublimia post solis occasum, ante solis ortum
adhuc sublimiora apparent; quæ vero sunt magis
29 australia, ea neque oriri, neque occidere vi-
dentur: sed per omne noctis tempus sub horizonte
feruntur. Unde quædam astrorum vocantur bis ap-
parentia, sicut et Arcturus; post solis enim occa-
sum sæpe videtur et occidere eadem nocte, et ante
solem oriri. Quam ob causam vocatur bis apparens,
quod et a vespera occidere, et oriri in eadem nocte
spectetur. Alia vero ordinem habent contrarium,
quæ occidunt ante solis occasum, oriuntur vero
post solis ortum, ita ut per totam noctem non vi-
deantur neque oriri, neque occidere; quæ nonnulli
vocant νυκτιδιέξοδα, id est noctu late expatiantia.
Non omni autem tempore omnes hæ proprietates
circa easdem stellas eveniunt, sed circa solis
transitus variantur ea quæ ad ortus, et quæ ad oc-
casus spectant.

CAPUT XII.

De zonis in terra.

Totius terræ superficies, cum sit globosa, divi-
ditur in quinque zonas: quarum duæ, quæ sunt
circa polos et longissime sitæ a solis itinere, fri-
gidæ dicuntur, atque inhabitabiles propter frigus.
Determinantur autem a circulis arcticis versus po-
los; zonæ vero quæ his sunt proximæ, et medio-
criter positæ ad solis accessum, temperatæ vocan-
tur; determinantur autem hæ a circulis in mundo
arcticis et tropicis, cum inter eos sint sitæ. Reliqua,
quæ est media predictarum, et sita sub ipso solis
accessu, torrida vocatur; atque hæc a terrestri æqui-
noctiali æqualiter secatur, qui situs est sub inun-
dano æquinoctiali circulo. Ex temperatis zonis dua-
bus eam quæ est borea, quæque a nobis habitat, con-
tingit habitari, cum in longitudinem sit fere
100000 stadiorum, in latitudinem fere dimidio
constet.

CAPUT XIII.

De habitationibus.

D

Eorum qui in terra habitant, alii dicuntur syn-
œci, alii periœci, alii antœci, alii antipodes. Syn-
œci igitur sunt qui circa eundem locum ejusdem
zonæ habitant; periœci vero, qui in eadem zonâ
in circuitu circumhabitant; antœci vero, qui in ea-
dem australi zona sub eodem hemisphærio habi-
tant; antipodes vero, qui in australi zona in altero
hemisphærio habitant, secundum eandem diame-
trum positi cum habitabili nostra terra; quamobrem
vocati sunt antipodes. Cum enim omnia gravia ver-
sus centrum vergant, eo quod versus medium sit

motus corporum, si ab aliqua habitatione earum quæ sunt in nostro orbe habitabili ad centrum terræ adjungatur aliqua recta, et producat, tum hi qui sunt positi secundum extremitatem diametri in australi zona sunt antipodes eorum qui in boreali zona habitant.

Dividitur autem nostra terra habitabilis in tres partes, Asiam, Europam, Lybiam. Duplo autem major est fere longitudo habitabilis terræ latitudine: quam ob causam qui consentaneas rationi terræ descriptiones instituunt, oblongas tabulas adhibent; quod longitudo duplo sit major latitudine. Qui vero terræ descriptiones rotunda figura faciunt, multum aberrant a vero; æqualis enim sit longitudo latitudini; quod natura non patitur. Necesse igitur est, ut non serventur disantiarum mensurationes in rotundis descriptionibus. Segmentum enim quoddam est sphaeræ pars terræ habitata, quæ longitudinem duplo habet majorem latitudine, quod segmentum non potest abscondi circulariter. Dimenso autem maximo circulo 30 eorum, qui sunt in terra secundum meridianum mundi, et invento myriadum 25, et stadiorum 2000; diametro vero myriadum 8, et stadiorum 415; diviso autem meridiano circulo in partes 60, vocatur unum segmentum sexagesimum, quod est 4200. Si enim dividuntur 25 myriades, et 2000 stadia in partes 60, sit sexagesimum 4200. Distantiæ igitur inter zonas hoc modo sunt definitæ. Frigidarum quidem zonarum duarum latitudo utriusque earum est sexagesimorum 6, quæ sunt stadia 25200; temperatarum vero zonarum latitudo utriusque earum est sexagesimorum 5, quæ faciunt stadia 21000; torridæ zonæ latitudo est sexagesimorum 8. Itaque ab æquinoctiali versus utramque partem usque ad tropicos sunt sexagesima 4, quæ faciunt stadia 16800. Sunt igitur a polo qui est in terra, qui situs est

⁴⁷ Pro *vie* vet. habet δ'.

(44) *Ἀραμμετρημένου δὲ τοῦ μεγίστου*. Eratostheneæ est hæc dimensio maximi circuli, ut auctor est Strabo lib. II, et Plinius lib. II, cap. 108, quam stadiorum 252000 mensuram Romana computatione dicit efficere trecenties, et quindecies centena millia passuum, quod et verum est. Nam stadium cxxv passibus constat. Proinde si 252000 per 125 multiplices, fient 2016000 passuum, quæ sunt milliaria 31500. At Cleomedes lib. I, cap. 10, refert ab Eratosthene definitum esse terræ ambitum 250000 stadiorum: et qua methodo deprehensus sit modus ille, describit, nimirum ex eo quod angulus, qui gnomone et radio solis includitur Alexandriæ, sole in Cancris tropico meridiano tempore sito, pars est quinquagesima quatuor rectorum, ut et peripheria circuli in horologio descripti, cui ille angulus insistit, pars est quinquagesima circuli totius. Quare cum Syenen inter et Alexandriam, quæ sub eodem meridiano sunt, intervallum sit quinque millium stadiorum: quæ est quinquagesima pars ambitus terræ: totus ambitus 250000 stadiorum colliget. Verum cum tot antiquis testibus constet ab Eratosthene mensuram illam, quam diximus, terreni ambitus esse perscriptam; videtur paulo plus quinquagesima parte tam angulo, quem gnomon cum radio continet, quam

ἂν τῶν σωμάτων, ἐκ ἀπό τινος οἰκίσεως τῶν ἐκ τῆ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένη ἐπὶ τὸ κέντρον τῆς γῆς ἐξουχθῆ τις εὐθεία, καὶ ἐκβληθῆ, οἱ κατὰ τὴν πρὸς κείμην τῆς διαμέτρου ἐν τῇ νοτίῳ ζώνῃ ἀντίπαδοί γίνονται τῶν ἐν τῇ βορείῳ ζώνῃ κατοικούντων.

Διαιρεῖται δὲ ἡ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένη εἰς μέρη τρία, Ἀσίαν, Εὐρώπην, Λιβύην. Διπλάσιον ἔστιν ὡς ἔγγιστα τὸ μήκος τῆς οἰκουμένης τοῦ πλάτους δι' ἣν αἰτίαν οἱ κατὰ λόγον γράφοντες τὰς γεωγραφίας ἐν πίνακι γράφουσι παραμῆκεσιν, ὡς διπλάσιον εἶναι τὸ μήκος τοῦ πλάτους. Οἱ δὲ στρογγύλας γράφοντες τὰς γεωγραφίας πολὺ τῆς ἀληθείας εἰς ἁπλανεμένοι. Ἴσον γὰρ γίνεται τὸ μήκος τῶν ἀπὸ τοῦ κέντρον οὐκ ἔστιν ἐν τῇ φύσει. Ἀνάγκη οὖν μὴ τρεῖς εἶναι τὰς ἐπὶ διαστημάτων συμμετρίας τὰς ἐν ταῖς στρογγύλαις γεωγραφίαις. Ἐκτμημά τι γὰρ ἐπισφαίρας τὸ οἰκούμενον μέρος τῆς γῆς, διπλάσιον ἔχον τὸ μήκος τοῦ πλάτους, ὅπερ οὐ δύναται ἐπιτετραχίσθαι κύκλῳ. Ἀναμμετρημένου δὲ τοῦ μεγίστου (44) κύκλου τῶν ἐν τῇ γῇ κατὰ τὸν ἐν τῷ κόσμῳ μεσημβρινόν, καὶ εὐρημένου μυριάδων π' καὶ σταδίων β', τῆς διαμέτρου μυριάδων γ', καὶ σταδίων υἷ'· διαιρουμένου τε τοῦ μεσημβρινῶν (45) κύκλου εἰς μέρη ζ', καλεῖται τὸ ἐν τμήμα ἐξηκοστῶν δ' γίνεται δσ' στάδια. Ἐάν γὰρ μερισθῶσιν αἱ π' μυριάδες καὶ τὰ β' στάδια εἰς μέρη ζ', γίνεται τὸ ἐξηκοστῶν σταδίων δσ'. Ἔστιν οὖν τὰ μεταξὺ τῶν ζωνῶν διαστήματα τοῦτον ἀφωρισμένα τὸν τρίτον. Τῶν μὲν κατεψυγμένων ζωνῶν δύο τὸ πλάτος ἑκατέρης αὐτῶν ἐξηκοστῶν ε', ὅπερ εἰσι στάδια μὲν κσ' τῶν δὲ εὐκράτων δύο ζωνῶν τὸ πλάτος ἑκατέρης αὐτῶν ἐξηκοστῶν ε', δ' γίνεται στάδια μὲν κα' τῆς δὲ διακεκαυμένης ζώνης τὸ πλάτος ἐξηκοστῶν γ' ὥστε ἀπὸ τοῦ ἰσημερινῶν εφ' ἑκάτερα πρὸς τοὺς τροπικούς ἐξηκοστὰ εἶναι δ', δ' γίνεται στάδια μὲν κσ'. Γίνονται οὖν ἀπὸ μὲν τοῦ πόλου τοῦ ἐν τῇ γῇ δ'

circumferentiæ circuli maximi in Sciotherico tributum auctore illo fuisse.

Strabo loco citato Hipparchum ait eundem Eratosthene terræ circuitum sumpsisse, stadiorum 252000. Plinius vero adjectisse illum asserit ad Eratosthenis mensuram paulo minus stadiorum 250000. Qua ratione maximus circulus erit stad. 277000.

Ut ad Geminum nostrum redeam, cum is terræ ambitum ex Eratosthenis sententia circumscribat stadiorum 252000, falsum est quod ex eo consequens facit, diametrum constare stad. 80415. Nam cum ea ratio sit diametri ad ambitum, quæ est 7 ad 22: oportet diametrum terræ colligere stad. 80182 fere.

(45) *Διαιρουμένου δὲ τοῦ μεσημβρινῶν*. Circulum veteres astronomi in partes sexaginta distribuerunt, ut supra diximus. Ita sexagesimæ cuique parti competunt stadia 4200. Quod si in 360 partes dividatur circulus, pars quælibet stadia postulat 700. Vide Achillem Tatium *Isag.* cap. 29. Jam hoc admonimus, dimensionem istam ad Rhodiænum Ἐγκλίμα referri, in quo semidiameter arctici circuli graduum est 36. Hinc etiam frigidam zonam definit arctico circulo illius loci proprio: ut quibus polus gradibus 54, ac deinceps pluribus attollitur, frigida in zona esse censeantur, quod est absurdum.

κεῖται κατὰ τὸν ἐν τῷ κόσμῳ πόλον, μέχρι τοῦ ἐν τῇ γῆ ἀρκτικού στάδιοι μὲν κες· ἀπὸ δὲ τοῦ ἐν τῇ ἄρκτικῷ, δε κεῖται κατὰ τὸν ἐν τῷ κόσμῳ ἀρκτικόν, πρὸς τὸν ἐν τῇ γῆ τροπικόν, δε κεῖται κατὰ τὸν ἐν τῷ κόσμῳ θερινὸν τροπικόν, στάδιοι μὲν κα· ἀπὸ δὲ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ μέχρι τοῦ ἐν τῇ γῆ ἰσημερινοῦ, δε κεῖται κατὰ τὸν ἐν τῷ κόσμῳ ἰσημερινόν, στάδιοι ιςω· Πάλιν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τὸν ἕτερον τροπικόν ιςω· ἀπὸ δὲ τοῦ τροπικοῦ πρὸς τὸν ἀρκτικόν στάδια κα· ἀπὸ δὲ τοῦ ἀρκτικοῦ πρὸς τὸν ἕτερον πόλον κες· ὥστε συνάγεσθαι τὸ μεταξὺ τῶν πόλων διάστημα ὑπεράδων ιβ' καὶ στάδιων ς, ὅπερ ἐστὶν ἡμισυ τῆς περιμέτρου τῆς γῆς· τὸ γὰρ ἀπὸ τοῦ πόλου ἐπὶ τὸν πόλον ἐστὶν ἡμικύκλιον. Ἡ δὲ διαίρεσις τῶν ἐξηκοστῶν τούτων καὶ ἐν ταῖς κρικωταῖς σφαίραις ἡ αὐτὴ ὑπάρχει. Κατασκευάζονται γὰρ αἱ κρικωταὶ σφαῖραι οὕτως· ἀπὸ τοῦ πόλου ὁ ἀρκτικὸς διέσταται μοίρας λς', ἅπερ ἐστὶν ἐξηκοστὰς ε'· ἐξάκις γὰρ ἐξ γίνεται λς'. Ὁ δὲ ἀρκτικὸς ἀπὸ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ διέσταται μοίρας λ'· ἅπερ ἐστὶν ἐξηκοστὰς ε'. Ὁ δὲ θερινὸς τροπικὸς ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ διέστηκε μοίρας κδ', ἅπερ ἐστὶν ἐξηκοστὰς δ'· ὁ δὲ ἰσημερινὸς ἀπὸ τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ διέστηκε τὰς ἰσας μοίρας κδ'· ὁ δὲ χειμερινὸς τροπικὸς τοῦ ἀνταρκτικοῦ διέστηκε μοίρας λ'· ὁ δὲ ἀνταρκτικὸς ἀπὸ τοῦ νοτίου πόλου διέστηκε μοίρας λς'· ὥστε πάλιν ἀπὸ τοῦ πόλου ἐπὶ τὸν πόλον συνάγεσθαι μὲν μοίρας ρπ', ἐξηκοστὰ δὲ λ'· πρὸς γὰρ τοῦτο τὸ ἐν κλίμα καὶ αἱ κρικωταὶ σφαῖραι κατασκευάζονται, καὶ αἱ στερεαί, τῶν ἀρκτικῶν μόνων μεταπιπτόντων ἐν τισιν οἰκήσεσι κατὰ τὰς διαστάσεις. Αἱ μέντοιγε ἐν τῇ γῆ ζῶναι πρὸς τὸ εἰρημένον ἐν κλίμα λαμβάνουσι τὴν διαίρεσιν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς κατοικοῦντων. Ὅσοι μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κατοικοῦσι, τοῦτοις τὰ αὐτὰ φαινόμενα κατὰ τὰς οἰκήσεις γίνονται, καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν ἰσα, καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἐκλείψεων (46) τοιαῦτα, καὶ τῶν ὥροσκοπειῶν καταγραφὰ αἱ αὐταί· καὶ καθόλου πάντα τὰ περὶ τὰς οἰκήσεις τὰς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κειμένας, τὰ αὐτὰ ὑπάρχει. Τὸ γὰρ ἔγκλιμα τοῦ κόσμου μένει τὸ αὐτό. Παρὰ γὰρ τὸ ἔγκλιμα τοῦ κόσμου διάφορα γίνεται τὰ φαινόμενα. Αἱ μέντοιγε ἀρχαὶ τῶν ἡμερῶν καὶ αἱ τελευταὶ οὐχ ἅμα πᾶσι γίνονται, ἀλλ' οἷς μὲν πρότερον, οἷς δὲ ὕστερον. Καὶ ἐστὶν ἡ παρὰ πᾶσιν α' ὥρα, παρ' ἄλλοις μέσον ἡμέρας οὔσα, παρ' οἷς δὲ δύο οὔσα. Ἡ δὲ μέντοιγε πρὸς τὴν αἴσθησιν σχεδὸν ἐπὶ σταδίουσ' ὑ' ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν ὁ αὐτὸς ὀρίζων διαμένει· ὥστε πρὸς αἰσθησιν ἅμα τὴν ἀνατολὴν αὐτοῖς γίνεσθαι καὶ τὴν δύσιν. Ὅταν δὲ πλεῖον γένηται τὸ διάστημα τῶν ὑ' σταδίων, προανατολαὶ καὶ προδύσεις γίνονται. Τοῖς δὲ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κατοικοῦσι μέχρι μὲν σταδίων ὑ' ἀναπαύσθητος γίνεται ἡ

A sub polo mundi, usque ad circulum arcticum qui est in terra, stadia 25200 : rursus ab arctico qui est in terra, et sub cœli arctico, usque ad tropicum terrenum, qui ponitur sub cœlesti tropico æstivo, stadia 21000; rursus ab æstivo tropico usque ad terrestrem æquinocctialem, qui situs est sub æquinocctiali mundano, sunt stadia 16800; rursus ab æquinocctiali usque ad alterum tropicum stadia sunt 16800. Deinde a tropico usque ad arcticum sunt stadia 21000; postremo ab arctico usque ad alterum polum 25200, ut distantia inter polos colligatur esse 12 myriadam, et præterea 6000 stadiorum, quod est didimium circumferentiæ terræ; nam distantia quæ est a polo usque ad polum, est semicirculus. Divisio autem horum sexagesimorum etiam in armillaribus sphæris eadem est. Parantur enim armillares sphæræ sic. A polo arcticus distat partibus 36, quæ sunt sexagesima 6; sexies enim sex sunt 36. Arcticus ab æstivo tropico distat gradibus 50, qui faciunt sexagesima 5; æstivus tropicus distat ab æquinocctiali gradibus 24, qui sunt sexagesima 4. Æquinocctialis distat ab hiberno tropico totidem gradibus 24. Rursus hibernus tropicus ab antarctico distat gradibus 30; antarcticus ab australi polo distat gradibus 36; ut rursus a polo usque ad polum colligantur gradus 180, sexagesima vero 50. Ad hoc enim unum clima, et sphæræ armillares, et solidæ parantur, cum soli arctici in quibusdam habitationibus secundum distantias mutantur. At zonæ terrestres ad dictum unum clima accipiunt divisionem eorum, qui in terra habitant. Igitur qui eodem in parallelo habitant, his eadem sunt apparentiæ secundum habitationes; et magnitudines dierum æquales; et magnitudines eclipsium similes; et descriptiones horologicorum instrumentorum eadem; et summam omnia quæ contingunt circa habitationes in eodem parallelo positas, sunt eadem. Nam inclinatio mundi manet eadem. Propter inclinationem enim mundi diversæ sunt apparentiæ. Atqui initia dierum et fines non simul sunt omnibus, sed aliis prius, aliis posterius: estque apud omnes prima hora, cum ea apud alios sit medium diei, apud alios occasus. Jam vero quoad sensum, fere ad stadia 400 ab ortu versus occasum idem manet horizon. Itaque quoad sensum simul ipsis evenit ortus, et occasus. At ubi distantia fuerit major 400 stadiis, ibi antegressiones ortuum et occasuum sunt. Iis vero qui in eodem meridiano habitant, usque ad stadia 400 insensibilis fit climatum varietas simul. Verumtamen ob eam distantiam, quæ magis transcendit versus septentrionem aut meridiem, alia fit inclinatio. Itaque omnes apparentiæ

α' f. τισίν.

(46) Καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἐκλείψεων. Falsum. Nam neque de lunaribus, neque de solaribus id recte dicitur. Lunares quippe non in iisdem soliummodo parallelis æquales apparent, sed ubi-

cunque luna prospicitur. Solares autem etiam sub eodem parallelo inæquales videntur; aut etiam alibi nimime videntur. Quare aliud agenti hoc Gemino excidit.

sunt diversæ. Etenim magnitudines dierum, et magnitudines eclipsium, et horologiorum descriptiones diversæ propter habitationes fiunt iis qui in eodem meridiano habitant. Nam inclinatio mutatur, cum vel ad boream, vel ad meridiem sit transitus. Atqui medietates dierum et medietates noctium simul eveniunt omnibus iis qui in eodem habitant meridiano.

μεσημβριαν τῆς μεταβάσεως γινομένης. Τὰ μέντοιγε μέσα τῶν ἡμερῶν καὶ τὰ μέσα τῶν νυκτῶν ἴσα πᾶσι γίνεται τοῖς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κατοικοῦσιν.

31 Cum autem de australi zona dicimus, et de iis qui in ea habitant, ad hæc de antipodibus qui in eadem sunt; convenit ea quæ dicuntur sic intelligere, ut nos de australi quidem zona nullam historiam acceperimus, neque an ulli in ea habitent; sed quod ratione totius spheræ, et figuræ terræ, et progressus solis, qui fit inter tropicos, sit aliqua etiam altera zona, seu plaga versus austrum sita, quæ habeat idem temperamentum cum borea zona, in qua nos habitamus; similiter etiam dicimus de antipodibus, non quasi omnino habitent aliqui in eadem diametro nobiscum: sed quod sit aliquis locus habitabilis in terra secundum eandem diametrum nobiscum.

Sub torridam autem zonam nonnulli veterum, inter quos est et Cleanthes Stoicus philosophus, prodiderunt fusum esse inter tropicos Oceanum: quibus congruenter et Crates grammaticus errorem Ulyssis disponens, et totam spheram terræ describens certis circulis, quemadmodum prædiximus, fingit inter tropicos Oceanum esse positum, dicens congruenter mathematicis totius se terræ dispositionem instituire.

At talis dispositio aliena est et a mathematica et a physica doctrina, et apud nullum veterum mathematicorum inter tropicos, ut Crates docet, collocata. Nam nostris temporibus jam et perspecta et inventa sunt plurima loca habitabilia, et non mari ubique comprehensa: et cum illius intermedii intervalli, quod est ab æstivo tropico usque ad æquinoctialem, spatium sit stadiorum 16800, fere ad 20800 stadia, quatenus investigandi copia fuit, harum rerum historia conscripta est, cum ea per reges Alexandrinos sit explorata. Unde falsi sunt qui opinantur Oceanum fusum esse inter tropicos. Est autem et ex his manifestum, quod et illa opinio, quod inhabitabilis sit regio inter tropicos posita propter æstus excessum, et maxime ea regio quæ est in medio torridæ zonæ, sit falsa. Nam Æthiopes, qui in extremitatibus torridæ zonæ habitant, in conversionibus, seu solstitiis habent in vertice solem. Existimandum est enim duas esse naturas Æthiopiæ, cum et circa æstivum tropicum circulum, qui apud nos est, habitent Æthiopes; et circa eum tropicum qui nobis quidem est hi-

των κλιμάτων παραλλαγῆ ἅμα· τὸ ἄ μὲντοι πλείον διάστημα ὑπερβῆναι ἢ πρὸς ἄρκτον ἢ πρὸς μεσημβριαν, ἄλλο γίνεται ἔγκλημα· ὥστε πάντα τὰ φαινόμενα διάφορα γίνεσθαι. Καὶ γὰρ τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν, καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἐκλείψεων, καὶ αἱ τῶν ὠρολογίων καταγραφαὶ διάφοροι παρὰ τὰς οἰκίσεις γίνονται τοῖς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κατοικοῦσιν. Τὸ γὰρ ἔγκλημα μεταπίπτει, ἢ πρὸς ἄρκτον ἢ πρὸς μέσα τῶν ἡμερῶν καὶ τὰ μέσα τῶν νυκτῶν ἴσα

Όταν δὲ περὶ τῆς νοτίου ζώνης λέγομεν, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων, πρὸς δὲ τοῦτοις πρὸ τῶν ἐν αὐτῇ ἀντιπόδων τῶν λεγομένων· ὥστε ἀκούειν προσήκει, ὡς μηδεμίαν ἡμῶν ἰστορίαν παρεληφτότων περὶ τῆς νοτίου ζώνης, μηδὲ εἰς αὐτῇ κατοικοῦσιν· ἀλλ' ὅτι ἔνεκεν τῆς ὡς σφαιροποιίας, καὶ τοῦ σχήματος τῆς γῆς, καὶ τῆς παρόδου τοῦ ἡλίου τῆς μεταξὺ τῶν τροπικῶν γινομένης, ἔστι τις καὶ ἑτέρα ζώνη πρὸς νότον κείμενη, τὴν αὐτὴν ἑυκράσιαν ἔχουσα τῇ βορείῳ ζώνῃ, ἐν ἣ κατοικοῦμεν ἡμεῖς· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἀντιπόδων λέγομεν, οὐχ ὡς κατὰ πᾶν οἰκούντων τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν διάμετρον ἡμῖν, ἀλλ' ὅπως τῆς τόπου οἰκησίμου ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ διάμετρον ἡμῖν.

Ἰπὸ δὲ τὴν διακεκαυμένην ζώνην τινὲς τῶν ἀρχαίων ἀπεφῆναντο, ὧν ἔστι καὶ Κλεάνθης ὁ Στωϊκὸς φιλόσοφος, ὑποκεχῆσθαι μεταξὺ τῶν τροπικῶν τὸν Ὀκεανόν· οἷς ἀκολουθεῖ καὶ Κράτης ὁ γραμματικὸς, τὴν πλάνην τοῦ Ὀδυσσεύς διατάσσων, καὶ τὴν ὅλην σφαιραν τῆς γῆς καταγράφων τοῖς ὀριζόμενοι κύκλοις, καθὼς προσηρήκαμεν, ποιεῖ μεταξὺ τῶν τροπικῶν τὸν Ὀκεανὸν κείμενον, λέγων ἀνάλοθως τοῖς μαθηματικοῖς τὴν ὅλην γῆς διάταξιν ποιῆσθαι.

Ἡ δὲ τοιαύτη διάταξις ἀλλοτρία ἔστι καὶ τοῦ μαθηματικοῦ καὶ τοῦ φυσικοῦ λόγου, καὶ παρ' οὐκ ἓν τῶν ἀρχαίων μαθηματικῶν κατακεχωρισμένη, ὡς ἀποφαίνεται Κράτης, μεταξὺ τῶν τροπικῶν. Ἐν γὰρ τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἦδη καὶ κατώπεινα καὶ εὐρηται τὰ πλείστα οἰκησίμα, καὶ οὐ πᾶσι πάντοθεν περιεχόμενα· καὶ τοῦ μεταξὺ διαστήματος ὑπάρχοντος ἀπὸ θερινοῦ τροπικοῦ μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ 1500^α, καὶ ὡς σχεδὸν ἐπὶ σταδίου 1000^α, ἐν εὐπύρρηται, καὶ ἡ περὶ τούτων ἱστορία ἀναγράφεται διὰ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βασιλέων ἐξητασμένη. Ὅθεν ψευδοδοξοῦσιν οἱ νομιζόντες τὸν Ὀκεανὸν ὑποκεχῆσθαι μεταξὺ τῶν τροπικῶν. Ἐκ δὲ τούτων φανερόν, ὅτι καὶ τὸ δοξαζόμενον, ὅτι ἀοίκητός ἐστι ἡ μεταξὺ τῶν τροπικῶν κειμένη χώρα διὰ τὴν τοῦ καύματος ὑπερβολὴν, καὶ μάλιστα ἡ περὶ μέσην τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ψεῦδος ἔστιν. Οἱ μὲν γὰρ τὰ πέριστα τῆς διακεκαυμένης ζώνης οἰκοῦντες ἀβιοπέες εἰσι κατὰ κορυφὴν ἔχοντες ἐν ταῖς τροπικῶν τὸν ἥλιον. Δύο γὰρ Αἰθιοπίας τῇ φύσει ὑποληπίσθη ὑπάρχειν, περὶ τε τὸν θερινὸν τροπικὸν τὸν παρ' ἡμῖν κύκλον περιτοικούντων ἢ Αἰθιοπῶν, καὶ περὶ

^α f. τῷ. ^β γρ. ὑπερβαῖνον. ^γ γρ. μυρίων. ^δ γρ. β. α. β'. His non concordat versio Latina

τὸν ἡμῖν μὲν χειμερινὸν τροπικὸν, τοῖς δὲ ἀντίποσι A
θερινόν. Τοῦτο δὲ φησι Κράτης καὶ τὸν Ὅμηρον λέ-
γειν ἐν οἷς φησιν·

Αἰθίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαλαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν·

Οἱ μὲν δυσσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος.

Κράτης μὲν οὖν, παραδοξολογῶν, τὰ ὑφ' Ὁμήρου
ἀρχαῖκῶς καὶ ἰδικῶς εἰρημένα μετὰγει πρὸς τὴν
κατ' ἀλήθειαν σφαιροποιίαν. Ὁμηρὸς μὲν γὰρ καὶ
οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ σχεδόν, ὡς εἰπεῖν, πάντες ἐπι-
πέδον ὑφίστανται τὴν γῆν, καὶ συνάπτουσι τῷ κόσμῳ
καὶ κύκλῳ τὸν Ὀκεανὸν περικεῖμενον, καὶ τὴν τοῦ
ὀρίζοντος ἐπέχοντα τάξιν, καὶ τὰς ἀνατολάς ἐκ τοῦ
Ὀκεανοῦ, καὶ τὰς δύσεις εἰς τὸν Ὀκεανόν· ὥστε
τοὺς πλησιάζοντας τῇ ἀνατολῇ καὶ τῇ δύσει Αἰθίοπας B
ὑπελάμβανον γίνεσθαι καταθρομμένους ὑπὸ τοῦ ἡλίου.
Αὕτη δὲ ἡ πρόληψις τῇ μὲν προκειμένη διατάξει
ἀκόλουθός ἐστι, τῆς δὲ κατὰ φύσιν σφαιροποιίας ἀλ-
λοτριία. Ἡ γὰρ γῆ μέση κεῖται τοῦ σύμπαντος κό-
σμου, σημείου τάξιν ἐπέχουσα· αἱ δὲ ἀνατολαὶ τοῦ
ἡλίου γίνονται καὶ αἱ δύσεις ἐκ τοῦ αἰθέρος καὶ εἰς
τὸν αἴθερα, διὰ παντός τοῦ ἡλίου ἴσον ἀπέχοντος τῆς
γῆς. Ὅθεν αἱ μὲν προειρημέναι Αἰθιοπίαι ἀδιανόητοί
εἰσιν· αἱ δὲ ὑπὸ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ τροπικοὺς κεί-
μεναι, αἵτινες ὑπάρχουσιν ἐπὶ τὰ πέρατα τῶν δια-
κεκαυμένων ζωνῶν, κατὰ φύσιν ἔχουσιν. Οὐ μέντοι
γε ὑποληπτέον ἀόικητον εἶναι τὴν διακεκαυμένην
ζώνην. Ἡδὲ γὰρ ἐπὶ πολλοὺς τόπους τῆς ζώνης τῆς
διακεκαυμένης ἐληλύθασι τινες, καὶ τὰ πλεῖστα οἰ-
κήσιμα εὐρηται. C

Ὅθεν καὶ ζητεῖται παρὰ πολλοῖς, εἰ τὰ περὶ μέ-
σῃ τὴν διακεκαυμένην οἰκησιμώτερα μᾶλλον ἐστὶ
τῶν περὶ τὰ πέρατα τῆς διακεκαυμένης ζώνης ὑπαρ-
χουσῶν οἰκήσεων. Πολύβιος οὖν ὁ ἱστοριογράφος πε-
πραγματεύεται βιβλίον, ὃ ἐπιγραφὴν ἔχει· « Περὶ
τῆς περὶ τὸν Ἰσημερινὸν οἰκήσεως »· αὕτη δὲ ἐστὶν
ἐν μέσῃ τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ· καὶ φησιν οἰ-
κεῖσθαι τοὺς τόπους, καὶ εὐκρατοτέραν ἔχειν τὴν
οἰκῆσιν τῶν περὶ τὰ πέρατα τῆς διακεκαυμένης ζώ-
νης οἰκούντων· καὶ ἃ μὲν ἱστορίας φέρει τῶν κατ-
ωπτευσότων τὰς οἰκήσεις, καὶ ἐπιμαρτυροῦντων
τοῖς φαινομένοις· ἃ δὲ ἐπιλογίζεται ἐπὶ τῆς φυσικῆς
περὶ τὸν ἡλίου ὑπαρχούσης κινήσεως. Ὁ γὰρ ἥλιος
περὶ μὲν τοὺς τροπικοὺς κύκλους πολὺν ἐπιμένει D
χρόνον κατὰ τὴν πάροδον ⁵⁵ τὴν πρὸς αὐτοὺς, καὶ
τὴν ἀποχώρησιν· ὥστε σχεδὸν ἐφ' ἡμέρας μ' μένει
πρὸς αἰθήσιν ἐπὶ τροπικῶν κύκλων· δι' ἣν αἰτίαν
τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν σχεδὸν ἐφ' ἡμέρας μ' ταυτὰ
διαμένει· ὅθεν, ἐπιμονῆς γινομένης πρὸς τὰς οἰκή-
σεις τὰς κειμένας ὑπὸ τοὺς τροπικοὺς, ἀνάγκη ἐκ-
πυροῦσθαι τὴν οἰκῆσιν, καὶ ἀοίκητον γίνεσθαι διὰ
τὴν τοῦ καύματος ὑπερβολήν. Ἄπὸ δὲ τοῦ Ἰσημερι-
νοῦ κύκλου ταχέως συμβαίνει τὰ ἀποχωρήσεις γί-
νεσθαι· ὅθεν καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν περὶ τὰς
ἰσημερίας μεγάλας λαμβάνει τὰς παραζήσεις. Εὐ-
λογον οὖν καὶ τὰς ὑπὸ τὸν Ἰσημερινὸν κειμένας οἰ-

bernus, antipodibus vero æstivus. Hoc autem
Crates inquit etiam Homerum dicere in his, ubi
ait :

*Æthiopes, qui bifariam divisi sunt, extremi viro-
rum,*

*Alii quidem ad occidentem solem, alii vero ad
orientem.*

Crates igitur, cum absurda loquatur, ea quæ ab
Homero veteri et proprio more sunt dicta, trans-
fert ad veram sphaeræ formationem. Homerus enim,
et veteres poetæ fere, ut summatim dicam, omnes,
planam constituunt terram, et eam convertunt
mundo. Quinetiam fingunt in circuitu Oceanum
circumfusum, et habentem rationem horizontis :
ad hæc ortus ex Oceano et occasus in Oceanum
fieri. Itaque Æthiopas, qui erant propinqui ortui
et occasui, putabant comburi a sole. Hæc autem
opinio propositæ quidem dispositioni congrua est ;
sed a vera naturalique sphaeræ formatione est ali-
ena. Terra enim in medio ponitur universi mundi,
habetque puncti rationem. Ortus vero solis et oc-
casus fiunt ex æthere, et in æthere, cum sol sem-
per æqualiter distet a terra. Unde prædictæ Æthio-
piæ non sunt cogitandæ : quæ vero positæ sunt sub
tropicis mundi, quæque sunt in extremitatibus tor-
ridarum zonarum, sunt secundum naturam. Ve-
rumtamen non est cogitandum inhabitabilem esse
zonam torridam. Jam enim ad multa loca zonæ
torridæ venerunt aliqui, et plurima loca inventa
sunt habitabilia.

Unde etiam quæritur a multis, an loca circa me-
diam torridam zonam sint magis habitabilia, quam
habitationes quæ existunt circa extremitates tor-
ridæ zonæ. Polybius igitur historicus conscripsit li-
brum qui inscribitur, *De habitatione circa æqui-
noctialem*. Hæc autem est in media torrida zona ;
atque inquit habitari hæc loca, et habere magis
temperatam habitationem, quam habent ii qui circa
extremitates torridæ zonæ habitant : ac partim hi-
storias affert eorum qui viderant has habitationes,
et insuper testimonium præbeant apparentiis ; par-
tim ratiocinatur ex naturali solis motu. Sol enim
circa tropicos circulos longo commoratur tempore,
secundum accessum ad eos, et discessum, ut fere
ad dies quadraginta **32** maneat, quoad sensum,
in tropicis circulis. Quam ob causam magnitudi-
nes dierum fere ad dies 40 manent eadem. Unde
cum mora fiat ad illas habitationes quæ sitæ sunt
sub tropicis, necesse est ut ardore torreatur hæc
habitatō, atque inhabitabilis fiat propter æstus ex-
cessum. At ab æquinoctiali circulo contingit velo-
ces fieri discessus : unde etiam magnitudines die-
rum circa æquinoctia magna capiunt incrementa.
Consentaneum est igitur eas etiam habitationes,
quæ sunt sitæ sub æquinoctiali, magis esse tempe-
ratas ; cum ascensio quidem fiat super nuncto ver-

⁵⁵ γρ. πρόσδοον.

ticali, velociter tamen sol recedat. Omnes enim qui
later tropicos circulos habitant, ad accessum solis
similiter sunt collocati : is tamen longioribus tem-
poribus apud eos commoratur, qui circa tropicos
habitant ; quam ob causam temperatior esse con-
tingit eas habitationes quæ sunt circa æquino-
ctialem, quæque sitæ sunt in media zona torrida,
quam sunt iis qui circa extremitates zonæ torridæ
habitant, quique sunt positi sub tropicis.

CAPUT XIV.

De significationibus astrorum.

Sermo de significationibus apud idiotas diver-
sam parit opinionem, quasi propter astrorum or-
tus et occasus fiant aeris mutationes. Mathema-
ticus vero et physicus aliam habet opinionem. Ac
primo quidem statuendum est, quod hæ signifi-
cationes imbrum et ventorum, quæ sunt, circa ter-
ram fiant, et ad majorem altitudinem non tendant:
exhalationes enim sunt e terra variæ et expertes
ordinis, ut sit impossibile eas usque ad inerran-
tium stellarum sphaeram tendere : sed neque sin-
gulæ nubes propter altitudinem eo tendunt. Qui
igitur ascendunt Cyllenen, altissimum in Pelopon-
neso montem, et Mercurio in vertice montis dicato
sacrificant, hi, cum rursus post annum ascenden-
tes sacrificia perficiunt, inveniunt et femora et
cinerem ab igne relictum in eodem loco manentia,
in quo reliquerant ; et neque a ventis, neque ab
imbribus immutata, eo quod omnes nubes et ven-
torum constitutiones infra verticem montis con-
stituuntur. Sæpe etiam illi qui in Satabyrium a-
scendunt, per nubes faciunt ascensum, et infra ver-
ticem montis spectant nubium collectiones. Et
Cyllenes quidem altitudo est minor stadiis 15, ut
Dicaearchus geometrice demonstrat ; Satabyrii vero
perpendicularium minus est stadiis 14. Omnes enim
nubes, ut diximus, cum ex terra habeant exhalationem,
circa terram sunt. Prædictiones autem significationum,
quæ in parapegmatis sunt, non constant quibusdam certis præceptis, neque arte
quodam traduntur, ut habeant necessarium effec-
tum. Sed qui ex eo, quod plerumque fit, per quo-
tidianam observationem congruentiam capiunt, hi
in tabulas conferunt. Facta est autem ista colle-
ctio et observatio hoc modo. Cipientes enim prin-
cipium anni, et observantes in quo signo sit sol
in principio anni, et gradum ascribentes, per sin-
gulos dies et per singulos menses factas integras
mutationes aeris, ventorum, imbrum et grandinis,
ascripserunt ad solis loca per signum quodlibet
et gradum. Quod per plures annos observantes,

αἰσθησὶς εὐκρατοτέρας ὑπάρχειν, ἐπιτολῆς μὲν γυ-
μνήσης ἐπὶ τοῦ κατὰ κορυφὴν σημείου, ταχέως δὲ
ἀποχωροῦντος τοῦ ἡλίου. Πάντες γὰρ μεταξὺ τῶν
τροπικῶν κύκλων οἰκοῦντες παρὰ τὴν πᾶσαν
ὁμοίως κεῖνται τοῦ ἡλίου· πλείονας δὲ χρόνους ἐπι-
μένει τοῖς περὶ τοὺς τροπικοὺς οἰκοῦσι· δι' ἣν αἰ-
τίαν εὐκρατοτέρας εἶναι συμβέβηκε τὰς περὶ τὴν
ἰσημερινὴν οἰκήσεις, αἵτινες κεῖνται ἐν μέσῳ τῆς
διακεκαυμένης ζώνης, τῶν περὶ τὰ πέρατα τῆς διακε-
καυμένης οἰκοῦντων, οἵτινες ὑπὸ τοῦς τροπικοῦς κύ-
κλους κεῖνται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ ἐπισημιασίων τῶν ἀστρῶν.

Ὁ περὶ ἐπισημιασίων λόγος παρὰ μὲν τοῖς ἰδι-
οῖς ἄλλοιαν ἔχει διάληψιν, ὡς ἐπὶ τῶν ἀστρῶν
ἐπιτολῆς καὶ δύσεσι τῶν περὶ τὸν ἀέρα μεταβαλῶν
γινομένων· ὁ δὲ μαθηματικὸς καὶ φυσικὸς ἕτερον
ἔχει δόξαν. Καὶ πρῶτον μὲν διαληπτέον, ὅτι αἰ-
τιολογούμενα ἐπισημιασίου δμῶρον καὶ πνευμάτων περὶ
τὴν γῆν γίνονται, εἰς δὲ πλείον ὕψος οὐ διατείνου-
σιν· ἀναθυμιάσεις γὰρ εἰσιν ἐκ γῆς παντοδαπαὶ καὶ
ἀτακτοί· ὥστε μὴ οἶόν τε εἶναι μέχρι τῆς τῶν
ἀπλανῶν ἀστέρων σφαίρας διατείνειν· ἀλλὰ μὴ
ἕκαστα διὰ τὸ ὕψος ἀνατείνειν τὰ νέφη. Οἱ γὰρ
ἐπὶ τὴν Κυλλήνην (47) ἀναβαίνοντες, ὅρος ἐν τῇ
Πελοποννήσῳ ὑψηλότεστον, καὶ θύοντες τῷ καθορι-
σμένῳ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Ἐρμῆ, ὅταν πάλιν
δι' ἐνιαυτοῦ ἀναβαίνοντες τὰς θυσίας ἐπιτελοῦ-
σιν, εὐρίσκουσι καὶ τὰ μηρία, καὶ τὴν τέφραν τῆς
ἀπὸ τοῦ πυρὸς ἐν τῇ αὐτῇ τάξει μένουσαν, ἐν ᾧ
καὶ κατέλιπον· καὶ μὴθ' ὑπὸ πνευμάτων, μὴθ' ὑπὸ
δμῶρον ἠλλοιωμένα· διὰ τὸ πάντα τὰ νέφη καὶ τὰς
δμῶνας ἀνέμων συστάσεις ὑποκάτω τῆς τοῦ ὄρους κο-
ρυφῆς συνίστασθαι. Πολλάκις δὲ καὶ οἱ εἰς τὸ Σα-
ταθύριον (48) ἀναβαίνοντες διὰ τῶν νεφῶν πεινῶν-
ται τὴν ἀνάβασιν, καὶ ὑποκάτω τῆς τοῦ ὄρους κορυ-
φῆς θεωροῦσι τὴν τῶν νεφῶν σύστασιν. Καὶ ἐπὶ
μὲν τῆς Κυλλήνης τὸ ὕψος ἑλασσον σταδίων 15, ὡς
Δικαιάρχος ἀναμετρικῶς⁵⁶ ἀποφαίνεται· τοῦ δὲ
Σαταθύριου ἐλάσσων ἐστὶν ἡ κάθετος σταδίων 14⁵⁷.
Πάντα γὰρ τὰ νέφη, καθάπερ εἶπομεν, ἐκ γῆς
ἔχοντα τὴν ἀναθυμιάσιν, περὶ τὴν γῆν γίνονται· αἱ
δὲ γινόμεναι προρρήσεις τῶν ἐπισημιασίων ἐν τοῖς
D παρατήρημασιν, οὐκ ἀπὸ τινῶν παραγγελμάτων ὑπο-
σμενῶν γίνονται, οὐδὲ τέγγη τινὶ μεθοδεύονται κα-
τηνάγκασμένον ἔχουσαι τὸ ἀποτέλεσμα· ἀλλ' οἱ ἐκ
τοῦ ὡς ἐπίπαν γινομένου διὰ τῆς καθ' ἡμέραν παρα-
τηρήσεως τὸ σύμψυκτον λαμβάνοντες εἰς τὰ παρα-
τήρηματα κατεχώρισαν. Ἐγένετο δὲ ἡ σύστασις
καὶ ἡ παρατήρησις τοῦ τρόπου τούτου. Λαμβάνοντες
γὰρ ἀρχὴν ἐνιαυτοῦ, καὶ παρατηρήσαντες, ἐν τῷ
ζωδίῳ ὃ ἡλῖος ὑπέρχε κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐνιαυτοῦ,
καὶ πρὸς τὴν μοῖραν ἀναγράφοντες καθ' ἑκάστην

⁵⁵ γρ. τῶν χρόνων. ⁵⁶ f. ἀναμετρηκῶς. ⁵⁷ γρ. σταδίων δ'

(47) Οἱ γοῦν ἐπὶ τὴν Κυλλήνην. Cujus κάθετος
alii xx, alii xv stadiis definiunt. Strabo libro viii.
(48) Εἰς τὸ Σαταθύριον. Leg. Ἀταθύριον. De quo

Strabo lib. xiv, et Stephanus. Mons est in Rhodo
insula.

ἡμέραν καὶ μῆνα τὰς γενομένας ὁλοσχερεῖς μεταβολὰς τοῦ ἀέρος, πνευμάτων, θμβρων, χαλιζῆς, παρετίθεσαν ταῖς τοῦ ἡλίου ἐποχαῖς κατὰ ζώδιον καὶ κατὰ μοῖραν. Τοῦτο ἐπὶ πλεῖστα ἐτη παρατηρήσαντες, τὰς μάλιστα περὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους τοῦ ζωδιακοῦ γινομένας μεταβολὰς ἐν τοῖς παρατήρημασιν ἀνεγράψαντο, οὐκ ἀπὸ τινος τέχνης οὐδὲ μεθόδου ὠρισμένης λαβόντες τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ' ἐκ τῆς πείρας τὸ σύμφωνον, ὡς ἐγγιστά, λαβόντες. Ἐπειδὴ οὐκ ἐδύναντο οὐδ' ἡμέραν, οὔτε μῆνα, οὔτε ἐνιαυτὸν ὠρισμένον ἀναγράψαι, ἐν ᾧ τι τούτων ἐπιτελεῖται, διὰ τὸ τὰς ἀρχὰς τῶν ἐνιαυτῶν μὴ παρὰ πᾶσιν εἶναι τὰς αὐτὰς, μηδὲ τοὺς μῆνας τοὺς αὐτοὺς εἶναι παρὰ πᾶσι ταῖς ὀνομασίαις, μηδὲ τὰς ἡμέρας ὁμοίως ἀγεσθαι· Ἰσταμένοις τιτὶ σημείοις ἠθέλησαν ἀφορῆσαι τὰς μεταβολὰς τοῦ ἀέρος. Ὅθεν ταῖς τῶν ἀστρῶν ἐπιτολαῖς κατὰ τοὺς καιροὺς ἀφορισμέναις αἱ μεταβολαὶ τοῦ ἀέρος γίνονται, οὐχ ὡς τῶν ἀστρῶν δύναμιν ἐχόντων πρὸς τὴν μεταβολὴν τῶν πνευμάτων καὶ τῶν θμβρων, ἀλλ' ὡς σημείου χάριν παρεπιλημμένων πρὸς τὸ προγινώσκειν ἡμᾶς τὰς περὶ τὸν ἀέρα περιστάσεις. Καὶ ὡσπερ ὁ πυρὸς οὐκ αὐτὸς ἐστὶ παραίτιος τῆς πολεμικῆς περιστάσεως, ἀλλὰ σημεῖόν ἐστι πολεμικοῦ καιροῦ· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ αἱ τῶν ἀστρῶν ἐπιτολαὶ οὐκ αὐταὶ παραίτιοι εἰσι τῶν περὶ τὸν ἀέρα μεταβολῶν, ἀλλὰ σημεῖα ἔκκεινται τῶν τοιούτων περιστάσεων. Οἱ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς παρατηρήσαντες καὶ συναξάμενοι τὰ παρατήρηματα, ἐξετάσαντες τοὺς τόπους τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ἐν οἷς ὡς ἐπίπαν αἱ μεταβολαὶ τοῦ ἀέρος γίνονται, ἐπεσκέψαντο κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τίνα τῶν ἀστρῶν ἀνατέλλει, ἢ συγκαταδύει, καὶ ταῖς τούτων ἐπιτολαῖς καὶ δύσεις σημείοις ἐχρησάσαντο εἰς τὴν πρόγνωσην τῶν προσηρημένων. Τὰς μὲν γὰρ ἀνατολὰς τὰς ἀληθινὰς καὶ δύσεις ἀθεωρητοὺς εἶναι συμβέβηκε· τὰς δὲ φαινομένας ἠδύναντο ὁρᾶν, καὶ περὶ τοὺς ῥηθέντας καιροὺς διαλαμβάνειν, ὅτι αἱ Πλειάδες δύνοσαι ἔχουσι τίνα τοιαύτην δύναμιν, ὥστε ὑγρασίαν τινὰ περὶ τὸν ἀέρα ἀπογεννᾶν· ἢ πάλιν ἐπιτέλλουσαι θέρους ἀρχὴν διασημαίνουσι. Ὅθεν καὶ Ἡσιόδος φησι·

*Πληιάδων Ἀτλαγενῶν ἐπιτελλομενῶν,
Ἄρχεσθ' ἀμήτου ἀρτόιο δὲ, δυσσομενῶν.*

Οὐ διὰ τὴν τοῦ ἀστρου δύναμιν· παντελῶς γὰρ ἐστὶν ἀπόπληκτον· εἴτε γὰρ πύρινα ἐστὶ τὰ ἀστρα, εἴτε αἰθέρια, ὡς ἀρέσκει τισι, πάντα τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ δυνάμεως κεκοινώνηκε, καὶ οὐδεμίαν συμπάθειαν ἔχει πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς γῆς γινόμενα. Ἡ γὰρ σύμπασα γῆ κέντρον λόγον ἔχει πρὸς τὴν τῶν ἀπλανῶν σφαῖραν, καὶ οὐδεμία ἀποφορὰ, οὐδὲ ἀπόρροια δεικνύεται ἀπὸ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἐπὶ τὴν γῆν. Πῶς ὑποληπτέον τούτους θμβρων καὶ πνευμάτων καὶ χαλιζῆς παραιτίους γίνεσθαι, ἀφ' ὧν οὐδεμία δύναμις πίπτει πρὸς ἡμᾶς; Ἀπὸ μὲν γὰρ ἡλίου καὶ σελήνης δεικνύεται ἡ δύναμις ἐπὶ τὴν γῆν κατὰ τὰς μεταβάσεις αὐτῶν καὶ μειζόνων καὶ ἐλαττόνων· ὅθεν ἐβλόγον πρὸς τούτους συμπάθειαν εἶναι κατὰ τὴν ἐκάστου δύναμιν αὐτῶν· αἱ δὲ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἐπιτολαὶ καὶ δύσεις σημείου τάξιν ἐπέχουσι, καθάπερ προείπομεν. Ὅθεν οὐδὲ προληπτέον τὰς αὐτὰς ἐπισημασίας ἐπιτελεῖσθαι ἐκ τῶν αὐτῶν ἀστρῶν·

⁸⁵ *f.* ἐπὶ δά.

eas mutationes, quæ maxime circa eadem zodiaci loca contingunt, in tabulis conscripserunt, non ex arte aliqua, neque ex certa methodo sumentes descriptionem, sed ab experientia, id quod fere congruit, sumentes. Cum vero non possent singulos dies, neque menses, neque annos certos inscribere, in quibus horum aliquid perficiebatur: eo quod initia annorum apud omnes non sint eadem, neque menses sint apud omnes iisdem appellationibus, neque dies similiter agantur: immotis quibusdam signis voluerunt determinare mutationes aeris. Unde astrorum ortibus, cum hi in temporibus sint determinati, mutationes aeris sunt; non quod astra vim habeant ad mutationem ventorum et imbrum, sed quod signi gratia assumpta sint ad hoc, ut præcognoscamus aeris affectiones. Et ut lampas, seu fax, non ipsa est causa bellici motus, sed signum est bellici 33 temporis: ita et astrorum ortus non ipsi sunt causa mutationum aeris, sed proposita sunt signa talium affectionum. Nam qui a principio observaverunt et composuerunt tabulas illas, exploratis locis zodiaci circuli, in quibus ut plurimum mutationes aeris sunt, consideraverunt quæ astra temporibus illis orientantur, aut simul occidunt, atque horum ortibus et occasibus pro signis sunt usi ad præcognitionem prædictorum. Ortus enim veros et occasus contingit esse invisibiles: eos vero, qui apparebant, ortus et occasus, poterant videre, et circa tempora dicta discernere, eo quod Pleiades occidentes habeant talem vim, ut humiditatem quamdam circa aerem generent; aut rursus orientes æstatis initium significant. Unde et Hesiodus inquit:

*Pleiadibus Atlantis filibus orientibus
Incipit messem: arationem vero occidentibus*

Non propter astri vim: omnino enim id est stupidum: sive enim ignea sunt astra, sive ætherea, ut placet aliquibus, omnia eadem essentiam et vim sortita sunt, et nullam habent mutuam compassionem erga ea quæ in terra sunt. Universa enim terra centri rationem habet ad inerrantium sphaeram; nec ulla vis emanans aut profluvium pervenit ab inerrantibus stellis ad terram. Quomodo putandum est has imbrum et ventorum et grandinum causas esse, a quibus nulla vis cadit ad nos? Nam a sole quidem et luna pervenit vis ad terram secundum transitus eorum et majorum et minorum. Unde consentaneum est terræ cum his esse mutuam consensionem secundum vim cuiusque eorum. Inerrantium vero stellarum ortus et occasus signi rationem obtinent, sicut prædiximus. Unde ne statuendum quidem est easdem significationes perfici ex iisdem astris; sed secun-

dum eorumdem climatum varietates, diversos et ortus et occasus astrorum fieri, et quidem in quolibet horizonte propria signa habere mutationis æris. Idem enim parapegma non potest congruere in urbe Roma, et in Ponto, et in Rhodo, et in urbe Alexandriæ; sed necesse est ut diversæ sint observationes in diversis horizontibus, et in quolibet urbe alia sumantur astra significationes efficientia.

Unde manifestum est quod non naturaliter astrorum ortus et occasus affectiones aeris generent; sed quod in quolibet horizonte diversæ fiant observationes et aerum mutationes. Quamobrem neque omnes significationes in tabulas relatæ semper congruunt; sed interdum universaliter non fiunt: sed qui maximas tempestates comprehendunt ortus et occasus, hi efficiunt serenitates: interdum in urbe serenitas contingit, in agris imber. Sæpe post dies tres aut quatuor aliquis significavit per ortum aut occasum astri mutationem aeris: interdum antevertit significationem diebus quatuor. Unde qui aberrant in prædictionibus significationum, habent excusationem, quod anticiparunt significationem, eo quod posterius est facta.

Ex quibus omnibus manifestum est quod quæ ad significationes spectant, ea in tabulis rudi Minerva sint inscripta, cum non arte quadam, neque necessitate sint tradita, sed ex continua observatione inscripta. Eam ob causam sæpe hæc fallunt. Unde astrologi non sunt accusandi, si aberraverint in significationibus. Si vero eclipsin prædicens aliquis, aut ortum astri, aberraverit, merito et studium, et qui illud tractat, accusantur. Omnia enim quæ arte traduntur debent infallibilem habere prædictionem, seu enuntiationem. At ea quæ ad significationes spectant, neque cum ea assequimur, perfectam laudem, neque cum ab iis aberramus, accusationem merentur. Astrologiæ enim hæc est quædam pars expertis artis, et indigna quæ proferatur in medium. Idem opinandum est fieri etiam circa Canis ortum. Omnes enim putant, hanc stellam propriam vim habere, et causam esse intensionis æstuum; cum simul oritur cum sole. At hoc non ita se habet: sed quoniam juxta calidissimum tempus anni hæc stella ortum faciebat, hujus apparitione aeris in æstum mutationem notarunt. Est autem sol causa intensionis æstuum. Primum enim cum ex hieme simus frigefacti, secundum appropinquationem quæ fit ad nos, incipit nos sol calefacere: nondum tamen manifestam efficit calefactionem, cum adhuc frigefactio, quæ est ab hieme, permaneat; cum vero fit commoratio, et semper magis **34** magisque appropinquat sol, contingit fieri sensum calefactionis; deinade contingit bis ad eandem habitationem continuo solem accedere. Etenim in progressu ad æstivum tropicum circulum, et in recessu, per easdem habitationes transit sol. Unde evenit propter causam hæc intensiones æstuum fieri. Præterea accessus ad æstivum tropicum et

Α ἀλλὰ κατὰ τὰς τῶν αὐτῶν κλιμάτων παραλλήλῃς διαφόρους καὶ τὰς ἐπιτολάς καὶ τὰς δύσεις τῶν ἀστρον γίνεσθαι. Καὶ δὴ καθ' ἕκαστον ὀρίζοντα σημεῖα ἔχειν τῆς περὶ τὸν ἀέρα μεταβολῆς. Τὸ γὰρ αὐτὸ παράτηγμα οὐ δύναται συμφωνεῖν ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἐν τῇ Πόντῳ, καὶ ἐν Ῥόδῳ, καὶ ἐν Ἀλεξανδρείῃ; ἀλλὰ ἀνάγκη διαφοροῦς τὰς παρατηρήσεις εἶναι ἐν διαφόροις ὀρίζουσι, καὶ καθ' ἕκαστην πόλιν ἑτέρω λαμβάνεσθαι ἀστρο ἐπισημασίας ἐπιτελούσας.

Ἐξ οὗ φανερόν, ὅτι οὐ φυσικῶς αἱ τῶν ἀστρον ἐπιτολαὶ καὶ δύσεις τὰ περὶ τὸν ἀέρα πάθη ἀπογινῶσιν· ἀλλὰ καθ' ἕκαστον ὀρίζοντα διάφοροι παρατηρήσεις γεγῶσαι, καὶ τῶν ἀέρων μεταβολαί. Δύσεις οὐδὲ πᾶσαι ἐπισημασιαί, ἐν τοῖς παρατήγημασιν ἴσθαι μὲναι, αἰεὶ συμφωνοῦσιν· ἀλλ' ἔστι μὲν ὅτε καθῶσιν οὐ γίνονται, ἀλλὰ τοὺς μεγίστους περιέχουσαι χιμῶνας ἐπιτολαὶ καὶ δύσεις, εὐδίας ἀποτελοῦσιν ἐπὶ δ' ὅτε κατὰ μὲν τὴν πόλιν εὐδία ἐγένετο, ἐπὶ χῶμα δὲ θυβρός· πολλάκις δὲ τις μεθ' ἡμέρας τρεῖς ἢ τέσσαρας ἐπεσήμενε τῇ ἐπιτολῇ ἢ τῇ δύσει τοῦ ἀστρον· ἔστι δὲ ὅτε προέλαθε τὴν ἐπισημασίαν πρὸ ἡμερῶν τεσσάρων. Ὅθεν καὶ οἱ ἀποτυγχάνοντες ἐν ταῖς προρρήσεσι τῶν ἐπισημασιῶν ἔχουσιν ἀπολογία, ὅτι προέλαβον τὴν ἐπισημασίαν, ὅτι ὑστέρᾳ ἐγένετο.

Ἐξ ὧν πάντων φανερόν, ὅτι τὰ κατὰ τὰς ἐπισημασίας ἐν τοῖς παρατήγημασιν ὀλοσχερέστερον ἀναγίγρῃται, οὐ τέχνη τινὶ οὐδὲ ἀνάγκη μεθοδεύμενα, ἀλλ' ἐκ τῆς συνεχῆς παρατηρήσεως ἀναγεγραμμένα. Διὸ πολλάκις διαψεύδεται. Ὅθεν οὐδὲ κατηγοροῦσθαι ἐστὶ τῶν ἀστρολόγων, ἐὰν ἀποτυγχάνουσιν ἐν ταῖς ἐπισημασίαις. Ἐὰν δ' ἔκλειψιν προειπῶν τις ἢ ἐπιπλήν ἀστρον διαμάρτη, εὐλόγως καὶ τὸ ἐπιτήρημα καὶ ὁ μεταχειριζόμενος κατηγορίας ἀξιοθήσεται. Πάντα γὰρ τέχνη μεθοδεύμενα ἀδιαμάρτητον ἔχειν ὀφείλει τὴν ἀπόφασιν. Τὰ δὲ περὶ τὰς ἐπισημασίας οὐτ' ἐπιτυγχάνόμενα ὀλοσχερῆ τὸν ἔπαινον ἔχει, οὐτ' ἀποτυγχάνόμενα κατηγορίαν. Ἀτεχνον γὰρ τι μέρος ἐστὶ τοῦτο τῆς ἀστρολογίας, καὶ οὐκ ἀξιον προρρήσει. Τὸ δὲ αὐτὸ ὑποληπτέον καὶ περὶ τὴν Κυνὸς ἐπιπλήν γίνεσθαι. Πάντας γὰρ ὑπολαμβάνουσιν ἰδίαν δύνασιν ἔχειν τὸν ἀστέρα, καὶ παραίτιον γίνεσθαι τῆς τῶν καυμάτων ἐπιτάσεως ἅμα συνεπιτέλλοντα τῷ ἡλίῳ. Τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν οὕτως ἔχον· ἀλλὰ ἐπεὶ κατὰ τὴν πυρροειδέστατον καιρὸν τοῦ ἑνιαυτοῦ οὗτος ὁ ἀστέρα ἐπέτελλε, τῇ τοῦτου φάσει ἐσημειώσαντο τὴν πρὸς τὸ καῦμα μεταβολὴν τοῦ ἀέρος. Ἔστι δὲ ὁ ἥλιος παρ' αἰτίος τῆς ἐπιτάσεως τῶν καυμάτων. Πρῶτον μὲν γὰρ, ἐκ τοῦ χειμῶνος κατεφυγμένων ἡμῶν, κατὰ τὴν συνεγγισμὸν τὸν πρὸς ἡμᾶς ἀρχεται ἡμᾶς θερμαίνειν· οὐπω δὲ ἐκδηλον ποιεῖ τὴν θερμασίαν, ἐπὶ τῇ καταψύξεως ἀπὸ τοῦ χειμῶνος διαμενούσης· ἐπιμῶνης δὲ γινομένης, καὶ μᾶλλον αἰεὶ καὶ μᾶλλον συγκιζόντος τοῦ ἡλίου, ἐπαισθησιν συμβαίνει τῆς θερμασίας γίνεσθαι· ἐπειτα συμβαίνει δις ἐπὶ τὴν αὐτὴν οἰκίαν κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπιβάλλειν τὸν ἥλιον. Καὶ γὰρ ἐν τῇ παρόδῳ τῇ πρὸς τὸν θερινὸν τροπικὸν κύκλον καὶ ἐν τῇ ἀποχωρῆσει τὰς αὐτὰς οἰκίσεις παραδίδει ὁ ἥλιος. Ὅθεν συμβαίνει διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην τὰς ἐπιτάσεις τῶν καυμάτων γίνεσθαι. Ἔστι δὲ καὶ τὰς

προσόδους τὰς πρὸς τὸν θερινὸν τροπικὸν καὶ τὰς ἀποχωρήσεις μικράς τε παντελῶς καὶ ἀνεπαισθήτους εἶναι συμβέβηκε· σχεδὸν γὰρ ἕφ' ἡμέρας μ' ἐπὶ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ κύκλου τὴν ἐπιμονὴν ποιεῖται. Ὅθεν καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν περὶ τὰς τροπὰς ἀνεπαίσθητον ἔχει τὴν παραύξησιν. Ἐπεὶ δὲ περὶ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐπέτελλεν⁸⁹ ὁ Κύων, τῇ τούτου φάσει τὸν καιρὸν ἐσημειώσαντο τῆς τῶν καυμάτων ἐπιτάσεως, οὐχ ὡς αὐτοῦ τοῦ ἀστρου παραιτίου γινομένου, ἀλλ' ὡς τοῦ ἡλίου τὴν αἰτίαν ἔχοντος.

Εἰ μὲν οὖν ὡς σημείον τις λαμβάνει τοῦ καιροῦ τὴν τοῦ Κυνὸς ἐπιτολήν, ὀρθῶς λαμβάνει, καθάπερ Ὁμηρὸς φησιν ἐπὶ τοῦ Κυνὸς οὕτως·

Καινὸν δὲ τε σῆμα τέτυκται.

Οὐ γὰρ ὡς ἴδιαν δύναμιν ἔχοντος αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐπίτασιν τῶν καυμάτων, ἀλλ' ὡς σημείου χάριν παρελημμένου.

Ὅσοι μέντοιγε τῶν ποιητῶν καὶ φιλοσόφων τὴν δύναμιν τῆς ἐπιτάσεως τῶν καυμάτων τῷ Κυνὶ προσάπτουσι, πολὺ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ φυσικοῦ λόγου πεπλανημένοι εἰσίν. Ὁ γὰρ ἀστὴρ οὗτος τῆς αὐτῆς οὐσίας κεκοινώηκε πᾶσι τοῖς ἀστροῖς. Εἴτε γὰρ πύρινα ἔστιν, εἴτε καὶ αἰθέρια τὰ ἀστρα, τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν πάντα, καὶ ὀφείλει κατακρατεῖσθαι ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀστρον ἢ ἀπὸ τοῦ Κυνὸς ἀποφορά. Καὶ γὰρ τῷ μεγέθει μείζονες αὐτοῦ εἰσιν ἕτεροι, καὶ τῷ πλήθει ἀπειροι. Εἰ οὖν ἐξ ἀπάντων αὐτῶν ἡ δύναμις οὐ δεικνύεται μέχρι τῆς γῆς, οὐδὲ εἰς τὴν τοῦ ἡλίου δύναμιν οὐδὲν συμβάλλεται, πῶς πιθανὸν τὴν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἀστρου ἀποφορὰν τηλικαύτην ἐπίτασιν τῶν καυμάτων ποιεῖν; Εἰ δὲ μὴ συνεργουσι τε πάντες οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, τῆς αὐτῆς δυνάμεως κεκοινωνηκότες, οὐκ ἐνδέχεται τὴν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἀστρου θερμασίαν αἰσθητῆν διαφορὰν ἀποφαίνειν ἐν ταῖς συνανατολαῖς τοῦ ἡλίου.

Ἔστι δ' αὐτὸς ὁ ἥλιος παραιτίος τῶν καυμάτων, κατὰ τὸ συνεχὲς τὸν αὐτὸν τόπον τῆς οἰκίσεως ἐπιπρευόμενος. Οὐ δυνάμενοι δὲ κοινήν ἡμέραν ἅπασιν ἀφορίσαι, ἐν ἣ γίνονται αἱ ἐπιτάσεις τῶν καυμάτων, ἔπει κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐπέτελλεν οὗτος ὁ ἀστὴρ, τῇ τούτου φάσει τὸν καιρὸν ἐσημειώσαντο.

Ὅτι δὲ οὐκ ἔστιν ὁ ἀστὴρ παραιτίος τῆς ἐπιτάσεως τῶν καυμάτων, ἐκ τῶν λέγεσθαι μελλόντων φανερόν. Πρῶτον μὲν γὰρ πολλάκις συνανατέλλουσι τῷ ἡλίῳ καὶ πλειόνες καὶ μείζονες ἀστέρες, καὶ οὐδεμίαν αἰσθητὴν ποιοῦσι παραλλαγὴν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε ἐκ τῶν ἐναντίων ἐν ταῖς ἐπιτολαῖς αὐτῶν καὶ δύσεισι χειμῶνες γίνονται, καὶ ἀνεμοὶ ψυχροὶ πνέουσιν, ὡς μηδὲν αὐτῶν συμβαλλομένων πρὸς τὴν ἐπίτασιν τῶν καυμάτων· πολλάκις δὲ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ζῳδίῳ τῷ ἡλίῳ γίνονται ἀστέρες τῶν ε' πλανητῶν οἱ μέγιστοι, Φαέθων, Φωσφόρος, Πυρρῆς, ἀφ' ὧν καὶ δυνάμεις ἐπὶ τὴν γῆν πίπτουσι, καὶ οὐδὲν παρὰ τὴν αὐτῶν αἰτίαν διαφορώτερον περὶ τὸν ἀέρα γίνεται. Ἐξ οὗ φανερόν, ὅτι οὐδὲν συμβάλλονται πρὸς τὴν ἐπίτασιν τῶν καυμάτων οὐθ' οἱ ἀπλανεῖς οὐθ' οἱ πλανῆται ἀστέρες· εἰ γὰρ δύναμιν τινα προσεζέρετο ὁ Κύων, εἶδει κατὰ

recessus omnino et parvos et insensibiles esse contingit. Fere enim ad dies 40 in æstivo tropico circulo moram facit. Unde et magnitudines dierum circa solstitia insensibile habent incrementum. Cum vero circa hoc tempus ortum faceret Canis, hujus apparitione significaverunt tempus intensionis æstuum; non quod ipsum astrum sit causa, sed quod sol hanc causam habeat.

Si igitur aliquis pro signo temporis accipiat Canis ortum, recte accipit; sicut Homerus inquit de Cane sic:

Malum autem signum factum est.

Non enim cogitandum est, quasi propriam vim habeat Canis ad intensionem æstuum, sed quod signi gratia assumptus sit Canis.

Verumtamen qui ex poetis et philosophis vim intensionis æstuum Cani ascribunt, hi multum a veritate et naturali doctrina aberraverunt. Hæc enim stella eandem naturam sortita est cum omnibus astris. Sive enim ignea sunt, sive ætherea astra, eandem omnia habent vim, et debet vinci a multitudine astrorum defluxus a Cane. Nam magnitudine etiam stellam Canis superant aliæ stellæ, et multitudine sunt infinitæ. Si igitur ex omnibus ipsis vis non pervenit usque ad terram, neque ad solis vim quidquam confert, quomodo credibile est defluxum ab uno astro tantam æstuum intensionem facere? Quodsi non adjuvant quidquam omnes inerrantes stellæ, cum eandem vim sint sortitæ, non possibile est calefactionem ab una stella progredientem efficere sensibilem varietatem in cooribus cum sole.

Est autem ipse sol causa æstuum, continuo ad eundem locum habitationis accedens. Cum autem non possent omnibus hominibus communem diem determinare, in qua hæc intensiones æstuum fiunt, cumque circa hoc tempus hæc stella oriretur, hujus apparitione hoc tempus significaverunt.

Quod autem hæc stella non sit causa intensionis æstuum, ex iis quæ dicentur erit manifestum. Primum enim sæpe cooriuntur cum sole et plures et majores stellæ, et nullam sensibilem efficiunt varietatem, sed interdum econtrario in ortibus et occasibus earum tempestates fiunt, et venti frigidi spirant, tanquam hi ortus et occasus nihil conferant ad intensionem æstuum. Sæpe etiam in eodem signo cum sole sunt e quinque planetis stellæ maximæ, Jupiter, Lucifer et Mars; a quibus et vires in terram cadunt, et tamen propter horum causam nihil circa aerem magis fit diversum. Ex quo manifestum est quod nihil conferant ad intensionem æstuum neque inerrantes neque errantes stellæ. Si enim vim quamdam afferret Canis, oportebat in vero ortu intensionem æstuum fieri. Tunc enim

⁸⁹ γρ. ἐπιτέλλει.

simul una oritur cum sole. Non fit autem hoc, sed in apparenti ortu maximi sunt æstus. Circa hoc enim tempus sol propter dictas causas efficit intensionem æstuum. In Rhodo enim post 30 dies a solstitio oritur hæc stella; in aliis locis post 40 dies æstivi solstitii; aliis post 50: ita ut ejus ortus non amplius faciat intensionem æstuum: quod nemini non manifestum est, quod cum unum sit illud tempus, quod intensionem æstuum comprehendit, quod est post dies 30 solstitii æstivi; in hoc ipso tempore apud alios Canis oritur, et tempus indicat, apud alios vero aliud quoddam ex astris constellationum; non enim simul omnibus astris ortus et occasus contingit fieri.

Quod vero a plurimis dicitur, quod circa tempus hoc **35** Canis oriatur cum sole, omnino est imperitum. In hoc enim tempore plurimum a sole distat hæc stella. Sol enim omnino in æstivo tropico circulo iter facit: Canis vero in hiberno tropico circulo situs est; ita ut hi maximam a se invicem distantiam habeant. Quomodo igitur posset Canis causa esse intensionis æstuum? faceret autem intensionem, si quam vim haberet hæc stella, tum cum esset conjuncta soli secundum hibernas conversiones, cumque ferretur in eodem circulo hæc stella cum sole; tunc enim oportebat aliquam fieri, contra id quod apparet, sensibilem aeris mutationem. Non fit autem hoc, sed e contrario potius hiems. Unde tabulis pro signo ascribitur ortus Canis. Itaque manifestum est ex omnibus, neque hanc stellam, neque aliam ullam tantam habere vim, ut circa aerem mutationes efficiat; sed principalem esse causam solem: harum vero ortus et occasus in cognitionem mutationum aeris apponi. Quam ob causam neque semper congruunt. Unde melioribus aliquis uteretur iis signis quæ a natura nobis dantur, quibus et Aratus est usus. Nam eas aeris mutationes, quæ fiunt ex ortibus et occasibus astrorum, putavit esse falsas: eas vero quæ fiunt naturaliter, et quadam ex causa, seorsim posuit in Apparentiarum tractatu, in extrema libri totius parte. Sumit enim præscientias a solis ortu et occasu, et a lunæ ortibus et occasibus, ab area, sive corona, quæ fit circa lunam, a stellis cadentibus et a brutis animalibus. Nam quæ præscientiæ cum quadam naturali causa ex his fiunt, necessaria habent effecta. Unde et Boethius philosophus, in quarto libro expositionis Arati, physicas causas cum ventorum, tum

(49) Τὸ δὲ λεγόμενον. Mirum insigne mathematicum adeo pueriliter hallucinatum esse. Nam cujusmodi est, obsecro, illius ratio? Caniculam cum sole conjunctam nihil ad æstivos calores augendos conferre, quo tempore exortum facere vulgo dicitur, ex eo demonstrat, quod tum ab ea sol abest longius. Hoc vero inde concludit, quod tunc sol æstivum tropicum tenet: Canicula vero in hiberno tropico sita est: quare si quam vim incendendis æstibus haberet illius cum sole conjunctio, ea potissimum appareret quando sol in hiberno tropico versatur, hoc est in eodem cum Canicula circulo.

τὴν ἀνατολὴν τῶν καυμάτων γίνεσθαι ἐπίτασιν: τὰ γὰρ ἅμα συνανατέλλει τῷ ἡλίῳ. Οὐ γίνεται δὲ τοῦτο· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιφανομένην ἐπιτολὴν τὰ μέγιστα καύματα γίνονται. Περὶ γὰρ τὸν καιρὸν τούτων ὁ ἥλιος διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας παραλείπει τὴν ἐπιτάσεως τῶν καυμάτων. Ἐν Ῥόδῳ μὲν γὰρ μετὰ λ' ἡμέρας τῆς τροπῆς ἐπιτέλλει ὁ ἀστὴρ, ἐν ἄλλοις δὲ πόποις μετὰ μ' ἡμέρας τῆς θερμῆς τροπῆς, οἷς ἐπιτέλλει μετὰ ν'. ὥστε μηκέτι τὴν ἐπίτασιν τῶν καυμάτων τὴν ἐπιτολὴν αὐτοῦ ποιεῖσθαι ἐκάστῳ φανερόν, οἷς ὁ μὲν τὴν ἐπίτασιν τῶν καυμάτων περιέχων καιρὸς εἰς ἔστιν ὁ μετὰ τὰς θερμὰς τροπὰς ἡμέρας λ'. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ παρ' οἷς μὲν ὁ Κύων ἐπιτέλλει, καὶ τὸν καιρὸν μὲνύει, παρ' οἷς δὲ ἄλλο τι τῶν κατὰ τὴν ἐπίτασιν ἀστρῶν οὐ γὰρ ἅμα πᾶσι τοῖς ἀστροῖς τὰς ἐπιτολάς καὶ τὰς δύσεις συμβαίνει γίνεσθαι.

Τὸ δὲ λεγόμενον (49) ὑπὸ τῶν πλείστων, ὅτι περὶ τῶν καιρῶν τούτων ἀνατέλλει σὺν τῷ ἡλίῳ, παντελῶς ἔστιν ἰδιωτικόν. Ἐν γὰρ τούτῳ τῷ χρόνῳ πλείστον ἀπὸ τοῦ ἡλίου δίστασκει ὁ ἀστὴρ. Ὁ μὲν γὰρ ἥλιος πάντως ἐπὶ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ κύκλου τὴν πέρθεον ποιεῖται: ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ κύκλου κείτται: ὥστε πλείστον ἀπ' ἀλλήλων διάστημα ἀπέχει αὐτοῦς. Πῶς ἂν οὖν δύναίτο παραλίπῃσθαι τῆς ἐπιτάσεως τῶν καυμάτων; ἐπίτασιν δὲ ἐπίτασιν ἂν, εἰ τινα δύναμιν εἶχεν ὁ ἀστὴρ, ἅμα γινόμενος τῷ ἡλίῳ κατὰ χειμερινὰς τροπὰς, ὅταν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κύκλου φέρεται ὁ ἀστὴρ τῷ ἡλίῳ. Τότε γὰρ ἔδει γίνεσθαι τινὰ πρὸς τὸ φανερόμενον αἰσθητὴν περὶ τὴν ἀέρα παραλλαγὴν. Οὐ γίνεται δὲ τοῦτο, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐναντίων χειμῶν. Ὅθεν τοῖς παρατήγμασι παράκειται σημείον: ὥστε εἶναι φανερόν ἐκ πάντων, ὅτι οὐδὲ ὁ ἀστὴρ, οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς τριγυνοῦσιν τινὰ δύναμιν ἔχει, ὥστε μεταβολὰς περὶ τὸν ἀέρα κατασκευάζειν: ἀλλ' ἔστι τὸ ἡγεμονικὸν αἴτιον περὶ τὸν ἥλιον αἱ δὲ τούτων ἐπιτολαὶ καὶ δύσεις ἐπὶ τὴν ἐπίγῃσιν τῶν περὶ τὸν ἀέρα μεταβολῶν παράκεινται. Δι' ἧν αἰτίαν οὐδὲ διὰ παντὸς συμφωνοῦσιν. Ὅθεν βελτίστον ἂν τις σημειῖται χρῆσαιτο τοῖς ὑπὸ τῆς φύσεως ἡμῶν διδομένοις: οἷς καὶ Ἄρατος κέχρηται. Τὰς μὲν γὰρ ἐπιτολῶν καὶ δύσεων τῶν ἀστρῶν γινόμενας μεταβολὰς τοῦ ἀέρος ὥφθη εἶναι διεφυσμένας: τὰς δὲ φυσικῶς γινόμενας καὶ μετὰ τινος αἰτίας κατεχώρισεν ἐπὶ τῶν φαινομένων πραγματεία ἐπὶ πᾶσι τῆς οὐρανόσυντάξεως. Λαμβάνει γὰρ τὰς προγνώσεις ἀπὸ τῆς τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς καὶ δύσεως, καὶ ἀπὸ τῆς σελήνης ἀνατολῶν καὶ δύσεων, καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλοις τῆς γινόμενης περὶ τὴν σελήνην, καὶ ἀπὸ τῶν διατάσσοντων ἀστέρων, καὶ ἀπὸ τῶν ἀλόγων ζώων: αἱ γὰρ ἀπὸ τούτων προγνώσεις, μετὰ τινος φυσικῆς αἰτίας γινόμεναι,

Nihil hac argumentatione falsius. Quæ tum procederet, si hiems æstus esset, aut in ipso Capricornio sita esset Canicula. Hæc enim Gemini tempore in gradu Geminorum circiter xv collocabatur. Distabat ab æquinociali gradibus fere xvi, a tropico et a sole prope xl. Cum autem sol in Capricorni tropico stabat, intervallum inter hunc et Caniculam amplius erat semicirculo. Quid igitur cogitabat Geminius, cum propinquiorem soli Caniculam esse scriberet, quando hibernum ille tropicum occupat quam cum in æstivo moratur?

κατηναγασμένα ἔχουσι τὰ ἀποτελέσματα. Ὅθεν καὶ ἡ Βόηθος ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ τῆς Ἀράτου ἐξηγήσεως, φυσικὰς τὰς αἰτίας ἀποδέδωκε τῶν τε πνευμάτων καὶ θμβρων, ἐκ τῶν προειρημένων εἰδῶν τὰς προγνώσεις ἀποφαινόμενος. Τούτοις δὲ τοῖς Εὐδοξοῦ, καὶ ἑτεροῖς πλεονεξῶν τῶν ἀστρολόγων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ ἐξελίγμου (50).

Ἐξελίγμος ἐστὶ χρόνος ἐλάχιστος περιέχων ὅλους μῆνας, καὶ ὅλας ἡμέρας, καὶ ὅλας ἀποκαταστάσεις τῆς σελήνης. Ἐπεὶ γὰρ ὁ μηνιαῖος χρόνος παρετηρήθη ὑπάρχων ἡμερῶν εἰκοσιν ἐννέα α'/β', ὡς ἔγγιστα καὶ τριακοστοῦ τρίτου, ἡ δὲ ἀποκατάστασις τῆς σελήνης ἡμερῶν κζ' καὶ ὀκτωκαίδεκάτου ὡς ἔγγιστα ἐξήκειτο χρόνος ὁ ἐλάχιστος, ὅστις περιέχει ὅλας ἡμέρας, καὶ ὅλους μῆνας, καὶ ὅλας ἀποκαταστάσεις· ἔστι δὲ τοιαύτη εὐρεσις· Ἡ σελήνη ἀνωμάλως φαίνεται διαπορευομένη τὸν ζωδιακὸν κύκλον, καὶ περιφέρειάν τινα ἐνεχθεῖσα, ἐν τῇ ἐχομένη ἡμέρᾳ μείζονα ταύτης κινεῖται, καὶ ἀεὶ μείζονα ταῖς ἐξῆς ἡμέραις. Ἔως ἂν μεγίστην περιφέρειαν κινήθῃ· εἴτ' αὖθις εἰς τὴν ἐλάττονα τῆς προηγούμενης, ἔως ἂν ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐλάχιστην περιφέρειαν ἀποκατασταθῇ. Ὁ δὲ χρόνος ὁ ἀπὸ τῆς ἐλάχιστης κινήσεως ἐπὶ τὴν ἐλάχιστην κίνησιν ἀποκατάστασις καλεῖται. Παρατετήρηται δὲ ὁ ἐξελίγμος περιέχων ὅλους μῆνας χξθ', ἡμέρας δὲ ι,θψνς'. Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ ποιεῖται τῆς κατὰ μῆκος ἀνωμαλίας ἡ σελήνη ἀποκαταστάσεις ψιζ', κύκλους δὲ ζωδιακοὺς διαπορευομένη ἐν τῷ προειρημένῳ χρόνῳ ψκγ', καὶ προσεπιλαμβάνουσα μοίρας λβ'. Ἐχόντες δὲ ταῦτα τὰ φαινόμενα ἐκ παλαιῶν χρόνων ἐξήρημένα, δεόν συστήσασθαι τὴν κατὰ μῆκος ἀνωμαλίαν ἡμερήσιον τῆς σελήνης, τίς ἐστὶν ἐλάχιστη κίνησις αὐτῆς, καὶ τίς ἡ μεγίστη, καὶ τίς ἡ μέση, καὶ τίς ἡ καθ' ἡμέραν παραύξησις καὶ μείωσις αὐτῆς· ἐπιλαμβάνοντες ἐκ τοῦ φαινομένου καὶ τούτου, ὅτι ἐάν μὲν καὶ τὰς ἐλάχιστας κινήται, πλεονα μὲν τῶν ια' μοιρῶν κινεῖται, ἐλάττονα δὲ τῶν ιβ'· ὅταν δὲ τὰς μεγίστας κινήται, πλεονα μὲν τῶν ιε' μοιρῶν κινεῖται, ἐλάττονα δὲ τῶν ις'· ἐπεὶ τοίνυν παρατετήρηται ἡ σελήνη ἐν ἡμέραις ι,θψνς' διαπορευομένη ζωδιακοὺς κύκλους ψκγ', καὶ ἔτι μοίρας λβ', ἕκαστος δὲ τῶν κύκλων ἔχει μοίρας τξ'· ἀνελύσατο τῶν κύκλων πλῆθος εἰς μοίρας, καὶ προσέθηκε τὰς λβ'. Γίνεται ὁ πᾶς ἀριθμὸς μοιρῶν σξτιβ'. Ἐν

imbrum exposuit, ex prædictis generibus præcognitiones ostendens. His signis et Aristoteles philosophus usus est, et Eudoxus, et plures alii astrologi.

σημεῖοις καὶ Ἀριστοτέλης κέχρηται ὁ φιλόσοφος, καὶ

CAPUT XV.

De evolutione.

Evolutio est tempus minimum, continens integros menses, et integros dies, et integras restitutiones lunæ. Cum enim menstruum tempus observatum sit esse dierum 29 1/2, 1/33, fere: restitutio vero lunæ dierum 27 1/18 fere. quæsitum est tempus minimum, quod continet integros dies, et integros menses, et integras restitutiones: inventio autem est talis: Luna irregulariter peragrarè zodiacum circum, et fieri per arcum quemdam conspicitur. Die sequenti hoc arcu majorem conficit, et semper majorem diebus continuo sequentibus, donec per maximum arcum mota fuerit. Deinde rursus in arcum minorem præcedenti die, donec in minimum, qui fuit ab initio, arcum restituta fuerit. Tempus vero, quod est a minimo motu ad minimum motum, restitutio vocatur. Observata autem est evolutio continens integros menses 669, dies vero 19756. In hoc autem tempore luna anomaliam secundum longitudinem facit restitutiones 717, circulos zodiacos peragrans in jam dicto tempore 723, et insuper assumens gradus 32. Habentes autem has apparentias ex veteribus temporibus quæsitæ, quando constituere oportet eam diurnam lunæ anomaliam, quæ est secundum longitudinem, quis sit minimus motus ejus, et quis maximus, quis medius, et quod quotidianum incrementum, et decrementum ejus: accipimus insuper ex apparentia et hoc, cum luna motus minimos facit, plus eam moveri undecim gradibus, minus duodecim: cum vero maximos conficit motus, amplius eam moveri 15 gradibus, minus vero 16 gradibus; cum igitur observatum sit, lunam in diebus 19756 peragrarè zodiacos circulos 723, et præterea adhuc gradus 52: unusquisque autem circulo habeat gradus 360, refundit luna circulo multitudinem in gradus, et addit gradus 32. Fit igitur totus numerus graduum 260312. In diebus igitur maxime 19756 percurrit luna prædictum numerum graduum: quam multitudinem in dierum multitudinem dividentes inveniemus medium diurnum motum lunæ. Cum enim neque intentionem motus, neque remissionem reputantes, ex æquali dividerimus graduum multitudinem, tunc inventus motus 36 vocatur medius. Invenitur autem hic medius motus graduum 13 primorum sexagesimorum 10', et secundorum 35". Vocatur autem unius gradus sexagesimum, primum sexagesimum; et unius primi sexagesimi sexagesimum vocatur secundum sexagesimum; similiter etiam unum secundum sexagesimum, cum

(50) Περὶ ἐξελίγμου. Vide Ptolemæum lib. iv, cap. 2.

divisum est in partes 60, vocatur una particula tertium sexagesimum. Eadem est ratio etiam in reliquis sexagesimis.

Cum numerorum hic sit ordo, a Chaldæis inventus est medius motus lunæ graduum 13, 10', 35', cumque in diebus 19756 luna faciat restitutiones 717, si voluerimus cognoscere unam restitutionem in quot diebus faciat luna, dividemus dierum multitudinem in restitutionum multitudinem; et sunt dies restitutionis 27, et ubius diei sexagesima prima 33, et secunda 20. In tot igitur diebus luna a minimo motu ad minimum motum proficiscitur. δεύτερα κ'. Ἐν ἄρα ἡμέραις τοσαύταις ἡ σελήνη ἀπό νεται.

Et cum in omni restitutione 4 sint tempora æqualia, acceperunt quartam partem dierum 27, 33, et 20', et sunt dies 6, 53', et 20'. In tot igitur diebus luna a minimo motu ad medium proficiscitur, et a medio ad maximum; et rursus similiter a maximo ad medium, et a medio ad minimum. Nam hæc quatuor tempora inter se sunt æqualia.

Et cum, si fuerint tres numeri ex æquo se superantes, extremi simul sumpti sint duplo majores medio, in motu autem lunæ tres sint numeri ex æquo se invicem superantes, nempe motus minimus, et medius, et maximus: si igitur motum maximum et minimum componamus, erunt hi compositi duplo majores medio. Erat autem medius motus graduum 13, 10', 35". Multiplicaverunt hæc bis, et proveniunt ex multiplicatione gradus 26, 21', 10". Maximus igitur motus lunæ, et minimus præcisè compositi sunt dies 26, 21', 10". Atqui gradus ex observatione sumpti non exacte maximi et minimi motus sunt gradus 26. Reliqua igitur sunt ea sexagesima, quæ effugerunt observationem per apparentias et organa factam, videlicet unius gradus prima sexagesima 21', et secunda 10". Hæc igitur oportet insuper attribuere et minimo et maximo motui: ut duo hi motus compositi efficiant gradus 26, 21', 10". Addere autem oportet sic hanc necessariam appendicem, ut neque minimus motus agatur major gradibus 12, neque maximus major gradibus 16. Sic autem attribuemus: Cum luna in diebus 6, 53', 20" proficiscatur a minimo motu ad medium, et a medio ad maximum, et semper æquali incremento et decremento utatur: inveniendus est numerus qui, multiplicans quartam partem restituti temporis, efficiat numerum qui, additus medio motui, colligat quemdam numerum majorem quidem 15 gradibus, minorem vero 16; sublatus autem a medio motu, relinquat numerum quemdam majorem quidem 11 gradibus, minorem vero 12. At quæ adduntur gradus 15, et gradibus 11, ea erunt quoque prima sexagesima 21', et secunda 10". Invenitur autem hoc facere numerus 18 sexagesimorum primo-

Α δεύτερον ἐξηκοστὸν, διαιρεθὲν εἰς μέρη ζ', καλεῖται τὸ ἐν μέρος τρίτον ἐξηκοστὸν. Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐξηκοστῶν.

Τοιαύτης δὲ τῆς διατάξεως ὑπαρχούσης τῶν ἀρθμῶν, ὑπὸ τῶν Καλδαίων, εὐρηταὶ ἡ μέση κίνησις τῆς σελήνης μοιρῶν ιγ', ι', λε'· καὶ ἐπεὶ ἐν ἡμέραις μ,θψνς' ἀποκαταστάσεις ποιεῖται ἡ σελήνη ψι', ἐν βουλόμεθα ἐπιγνώσκει τὴν μίαν ἀποκατάστασιν ἐν πόσαις ἡμέραις ποιεῖται ἡ σελήνη, μεριζόμεν τὸ τῶν ἡμερῶν πλῆθος εἰς τὸ τῶν ἀποκαταστάσεων πλῆθος· γίνονται δὲ ἡμέραι τῆς ἀποκαταστάσεως εἴκοσι ἑπτὰ, καὶ μίση ἡμέρας ἐξηκοστὰ πρῶτα ιγ', καὶ τῆς ἐλαχίστης κινήσεως ἐπὶ τὴν ἐλαχίστην παραγί-

Β Καὶ ἐπεὶ ἐν πάσῃ ἀποκαταστάσει ὄ εἰσι χροῖαι ἴσοι, ἔλαβον τέταρτον μέρος τῶν κς' ἡμερῶν, ιγ' λεπτῶν πρώτων, καὶ κ' δευτέρων λεπτῶν, καὶ γίνονται ἡμέραις ζ', νγ', καὶ κ'. Ἐν ἄρα τοσαύταις ἡμερήν ἡμέραις ἀπὸ τῆς ἐλαχίστης κινήσεως ἐπὶ τὴν μέσην παραγίνεται, καὶ ἀπὸ τῆς μέσης ἐπὶ τὴν μεγίστην, καὶ πάλιν ὁμοίως ἀπὸ τῆς μεγίστης ἐπὶ τὴν μέσην, καὶ ἀπὸ τῆς μέσης ἐπὶ τὴν ἐλαχίστην. Οἱ γὰρ ὄ οὔτοι χρόνοι εἰσὶν ἀλλήλοις ἴσοι.

Καὶ ἐπεὶ ἂν ὡς τρεῖς ἀριθμοὶ ἴσῳ ἀλλήλων ὑπερέχοντες, γίνονται οἱ ἄκροι τοῦ μέσου διπλασίονες· ἐν δὲ τῇ κινήσει τῆς σελήνης τρεῖς εἰσὶν ἀριθμοὶ τῷ ἴσῳ ἀλλήλων ὑπερέχοντες, ἡ τε ἐλαχίστη κίνησις, καὶ ἡ μέση, καὶ ἡ μεγίστη· ἐὰν ἄρα τὴν μεγίστην καὶ τὴν ἐλαχίστην συνθῶμεν, ἔσονται διπλασίονες τῆς μέσης κινήσεως. Ἦν δὲ ἡ μέση κίνησις μοιρῶν ιγ' λεπτῶν ι', λε'. Ἐπιπλαπλασιασάν ταῦτα δις· καὶ γίνονται μοῖραι κς', κ', ι'. Ἡ ἄρα μεγίστη κίνησις τῆς σελήνης καὶ ἡ ἐλαχίστη, ἐπ' ἀκριβὲς συνθεῖσθαι γίνονται ἡμέραις κς', κ', ι'. Ἀλλὰ αἱ κατὰ τὸ ὅλοσχερὲς ἐκ τῆς κινήσεως εἰλημμένα, ἡ τε μεγίστη καὶ ἐλαχίστη, μοῖραι κς'. Λοιπὰ ἄρα ἐστὶ τὰ ἐκφυγόντα τὴν διὰ τῶν φαινομένων καὶ τὴν τῶν ὀργάνων παρατήρησιν, μίση μοῖρας πρῶτα ἐξηκοστὰ κ', καὶ δεύτερα ι'. Ταῦτα ἄρα δεῖ προσεπιμερίσαι τῇ τε ἐλαχίστη καὶ τῇ μεγίστη, ὅπως αἱ δύο συνθεῖσθαι κινήσεις ἀποτελῶσι μοῖρας κς', κ', ι'. Προσθεῖναι δὲ τὴν ἔπουσίαν οὕτως, ὥστε μήτε τὴν ἐλαχίστην μείζονα ἄγεσθαι τῶν ιβ' μοιρῶν, μήτε τὴν μεγίστην μείζονα μοιρῶν ις'. Ἐπιμεριζόμεν δὲ οὕτως· Ἐπὶ ἡ σελήνη ἐν ἡμέραις ζ' τε καὶ νγ' πρώτοις, καὶ δευτέροις κ' παραγίνεται ἀπὸ τῆς ἐλαχίστης κινήσεως ἐπὶ τὴν μέσην, καὶ ἀπὸ τῆς μέσης ἐπὶ τὴν μεγίστην, καὶ διὰ παντὸς τῇ ἴσῳ παραυξήσει καὶ μειώσει χροῖται· δεῖ εὐρεῖν ἀριθμὸν, ὃς πολλαπλασιασάσας τὸ τέταρτον μέρος τοῦ ἀποκαταστατικῆς χρόνου, ἀποτελέσει τινὰ ἀριθμὸν, ὃς, προστεθεὶς μὲν τῇ μέσῃ κινήσει, συνάξει κ' τινὰ ἀριθμὸν μείζονα μὲν τῶν ιε' μοιρῶν, ἐλάττονα δὲ τῶν ις'· ἀφαιρεθεὶς δὲ ἀπὸ τῆς μέσης κινήσεως, ἀπολείψει τινὰ ἀριθμὸν, μείζονα μὲν τῶν ια' μοιρῶν, ἐλάττονα δὲ τῶν ιβ'. Τὰ δὲ προστεθέντα ταῖς ιε' μοῖραις καὶ ταῖς ια', ἔσται ἐπὶ τὸ αὐτὸ πρῶτα ἐξηκοστὰ κ', καὶ δεύτερα ι'. Εὐρίσκεται δὲ ταῦτα

⁶⁰ ι. μοῖραι: ⁶¹ γγ. ποιήσεται.

ποιῶν ὁ τῶν ἡ' ἐξηκοστῶν πρώτων · ἐὰν γὰρ ταῦτα Α
 πολλαπλασιασθῆ ἐπὶ τὸ τέταρτον μέρος τῆς ἀποκα-
 ταστάσεως, ἐπὶ τὰς ἡμέρας ζ', ἡ' πρώτα λεπτά,
 καὶ κ' δευτέρα, ἀποτελοῦνται μοίραι β' καὶ πρώτα
 ἐξηκοστὰ δ'. Ταῦτα προσέθηκα τῇ μέσῃ κινήσει ἡ',
 ι', λε', καὶ γίνονται μοίραι ιε', ιδ', λε' · καὶ ἀφείλον
 ἀπὸ τῆς μέσης κινήσεως τὰς β' μοίρας, καὶ τὰ
 πρώτα ἐξηκοστὰ δ', καὶ τὰ λείποντα **, μοίρας ια',
 ζ', λε'. Εὐρηται ἄρα ἡ μὲν ἐλαχίστη κίνησις τῆς σε-
 λήνης μοιρ. ια', πρώτων ἐξηκοστῶν ις', δευτέρων δὲ
 ια', τρίτων λε' · ἡ δὲ μέση κίνησις μοιρ. ἡ', ι', λε' · ἡ
 παραύξησις πρώτων ἐξηκοστῶν ἡ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Ἰσχύοντι τῶν ζῳδίων ἐν οἷς ἕκαστον αὐτῶν ὁ ἥλιος
 διαπορεύεται · καὶ αἱ καθ' ἕκαστον ζῳδίων γι- Β
 νόμνται ἐπισημασίαι αἱ ὑπογεγραμμέναι εἰσίν.

Ἄρξώμεθα δὲ ἀπὸ θερινῆς τροπῆς.

Καρκίνον διαπορεύεται ὁ ἥλιος ἐν ἡμέραις λα'.

Ἐν δὲ τῇ α' ἡμέρᾳ Καλίππῳ Καρκίνος ἀρχεται
ἀνατέλλειν, τροπαὶ θεριναί, καὶ ἐπισημαίνει.

Ἐν δὲ τῇ θ' ἡμέρᾳ Εὐδόξῳ νότος πνεῖ.

Ἐν δὲ τῇ ια' ἡμέρᾳ Εὐδόξῳ Ὀρίων ἐφῶς ἐπιτέλλει.

Ἐν δὲ τῇ ἡ' ἡμέρᾳ Εὐκτῆμονι Ὀρίων ὅλος ἐπι-
τέλλει.

Ἐν δὲ τῇ ις' Δοσιθέῳ Στέφανος ἐφῶς ἀρχεται δύ-
νειν.

Ἐν δὲ τῇ κγ' Δοσιθέῳ ἐν Αἰγύπτῳ Κύνων ἐκφανῆς
γίνεται.

Ἐν δὲ τῇ κε' Μέτωνι Κύνων ἐπιτέλλει ἐφῶς.

Ἐν δὲ τῇ κζ' Εὐκτῆμονι Κύνων ἐπιτέλλει · Εὐ- C
 δόξῳ Κύνων ἐφῶς ἐπιτέλλει, καὶ τὰς ἐπομένους ἡμέ-
 ρας ε' ** ἐτρίσαι πνεύσονται · αἱ δὲ πέντε αἱ πρώται
 πρὸδρομοὶ καλοῦνται. Καλίππῳ Καρκίνος δύνει ἀνα-
 τέλλων πνευματώδης.

Ἐν δὲ τῇ κη' Εὐκτῆμονι Ἀετὸς ἐφῶς δύνει · χειμῶν
κατὰ θάλασσαν ἐπιγίνεται.

Ἐν δὲ τῇ λ' Καλίππῳ Λέων ἀρχεται ἀνατέλλειν ·
νότος πνεῖ · καὶ Κύνων ἀνατέλλων φανερός γίνεται.

Ἐν δὲ τῇ λα' Εὐδόξῳ νότος πνεῖ.

Ὁ ἥλιος τὸν Λέοντα διαπορεύεται ἐν ἡμέραις λα'.

Ἐν μὲν οὖν τῇ α' ἡμέρᾳ Εὐκτῆμονι Κύνων μὲν
ἐκφανῆς, πνίγος δὲ ἐπιγίνεται, ἐπισημαίνει.

Ἐν δὲ τῇ ε' Εὐδόξῳ Ἀετὸς ἐφῶς δύνει.

Ἐν δὲ τῇ ς' ἡμέρᾳ Εὐδόξῳ Στέφανος δύνει.

Ἐν δὲ τῇ ιβ' Καλίππῳ Λέων μέσος ἀνατέλλων
πνίγη μάλιστα πνεῖ.

Ἐν δὲ τῇ ιδ' Εὐκτῆμονι πνίγη μάλιστα γίνεται.

Ἐν δὲ τῇ ις' ἡμέρᾳ Εὐδόξῳ ἐπισημαίνει.

Ἐν δὲ τῇ ιζ' Εὐκτῆμονι Λύρα δύεται, καὶ ἔτι ὕει,
καὶ ἐτρίσαι παύονται, καὶ Ἴππος ἐπιτέλλει.

Ἐν δὲ τῇ ἡ' Εὐδόξῳ Δελφίσις ἐφῶς δύνει. Δοσιθέῳ
Προσφυγητῆρ ἀκρόνυχος ἐπιτέλλει.

Ἐν δὲ τῇ κβ' Εὐδόξῳ Λύρα ἐφῶς δύνει, καὶ ἐπι-
σημαίνει.

Ἐν δὲ τῇ κδ' Εὐδόξῳ ἐπισημαίνει. Καλίππῳ Παρ-
θένος ἐπιτέλλει, ἐπισημαίνει.

** γ. καταλατθέντα. ** π. νε'.

rum; si enim hæc multiplicata fuerint in quartam
partem restitutionis, nempe in dies 6, 13, et 20.
producentur gradus 2 et 4'. Hæc addidi medio mo-
tui, nempe gradibus 13, 10', 35", et fiunt gradus
15, 14', 35". Subtraxi a medio motu hos gradus 2
et 4', et reliqui sunt gradus 11, 6', 35". Inventus
est igitur minimus motus lunæ graduum 11, 6',
11", 35"; medius motus graduum 13, 10', 35";
maximus motus graduum 15, 11', 35"; diurnum
autem incrementum primorum sexagesimorum 18'.
ἡ μεγίστη κίνησις μοιρ. ιε', ια', λε' · ἡ δὲ ἡμερησία

CAPUT XVI.

Tempora signorum in quibus unumquoque eorum
sol peragrat : et significationes singulorum signo-
rum sunt ejusmodi.

Incipiamus autem ab æstiva conversione.

Cancrum peragrat sol in diebus 31.

Primo die Calippo Cancer incipit oriri, conversio-
nes æstivæ, et significat.

Die 9 Eudoxo flat auster.

Die 11 Eudoxo Orion mane oritur.

37 Die 13 Euctemoni Orion totus oritur.

Die 16 Dositheo Corona mane incipit occidere.

Die 23 Dositheo in Ægypto Canis apparet.

Die 25 Metoni Canis oritur mane

Die 27 Euctemoni Canis oritur. Eudoxo Canis
mane oritur, et per dies sequentes quinque etesix
spirant : e quibus diebus primi quinque vocantur
præcursores. Calippo Cancer occidit, oriens fla-
tuosus.

Die 28 Euctemoni Aquila mane occidit; tempe-
stas per mare post excitatur.

Die 30 Calippo Leo incipit oriri; auster spirat;
et Canis oriens fit conspicuus.

Die 31 Eudoxo auster spirat.

Leonem sol peragrat diebus 31.

Primo igitur die Euctemoni Canis quidem est
conspicuus: post autem fit æstus, significat.

Die 5 Eudoxo Aquila mane occidit.

Die 10 Eudoxo Corona occidit.

Die 12 Calippo Leo medius oriens æstus maxime
facit.

Die 14 Euctemoni æstus maxime fiunt.

Die 16 Eudoxo significat.

Die 17 Euctemoni Lyra occidit, et insuper pluit,
et etesix cessant: Equus oritur.

Die 18 Eudoxo Delphinus mane occidit. Dositheo
Vindemiator vesperi oritur.

Die 22 Eudoxo Lyra mane occidit, et significat.

Die 29 Eudoxo significationem habet. Calippo
Virgo oritur, significat.

Virginem percurrit sol diebus 30.

Die 5 Eudoxo ventus spirat magnus, et insuper tonat. Calippo humeri Virginis oriuntur, et esesiae spirant.

Die 10 Euctemoni Vindemiator apparet; oritur et Arcturus, et Sagitta occidit mane. Tempestas sit per mare. Eudoxo pluvia, tonitrua; ventus magnus spirat.

Die 17 Calippo Virgo media oriens significat, et Arcturus oriens est conspicuus.

Die 19 Eudoxo Arcturus mane oritur, et per sequentes dies 7 spirant venti, serenitas est plerumque. Cessante hoc tempore, ventus ab aurora existit.

Die 20 Arcturus Euctemoni conspicuus. Autumni initium, et Capra oritur, stella magna in Auriga, et deinde significat. Tempestas per mare.

Die 24 Calippo spica Virginis oritur.

Libram sol peragrat diebus 30.

Die 1 Euctemoni æquinoctium autumnale, et significat. Calippo Aries incipit occidere. Æquinoctium autumnale.

Die 3 Euctemoni Hædi vespertini oriuntur. Tempestas existit.

Die 4 Eudoxo Capra vesperi oritur.

Die 5 Euctemoni vespertinæ apparent Pleiades ab ortu. Calippo Virgo cessat oriri.

Die 7 Euctemoni Corona oritur. Tempestas est.

Die 8 Eudoxo Pleiades oriuntur.

Die 10 Eudoxo . . . mane oritur.

Die 12 Eudoxo Scorpius vesperi incipit occidere, et tempestas insuper oritur, et ventus flat magnus.

Die 17 Eudoxo totus Scorpius vesperi; Capra penitus occidit. Calippo Chelæ incipiunt oriri, significant.

Die 19 Eudoxo boreæ et austri spirant.

Die 22 Eudoxo Hyades vesperi oriuntur.

Die 28 Calippo Tauri cauda occidit, significat.

Die 29 Eudoxo boreas et auster spirant.

Die 30 Euctemoni magna per mare tempestas.

Scorpius sol permerat diebus 30.

Die 3 Dositheo tempestas est.

Die 4 Democrito Pleiades occidunt summo mane, venti hiberni plerumque et frigora, et pruina. Solet oriri status. Folia abjicere maxime incipiunt arbores. Calippo Scorpii frons oritur cum flatu.

A Τὴν δὲ Παρθένον διαπορεύεται ὁ ἥλιος ἐν τρι-
ραις λ'.

Ἐν μὲν οὖν τῇ ε' ἡμέρᾳ Εὐδόξῳ ἄνεμος μέγας πνεῖ, καὶ ἐπιβροντᾷ. Καλίππῳ δὲ οἱ ὦμοι τῆς Παρθένου ἐπιτέλλουσι, καὶ ἐττησίαί τε πνέουσιν ⁶⁴.

Ἐν δὲ τῇ ι' ἡμέρᾳ Εὐκτῆμονι Προτροπῆρ φαίνεται· ἐπιτέλλει δὲ καὶ Ἄρκτουρος· καὶ Ὀϊστίς δὴεται θρῆβρου. Χειμῶν κατὰ θάλασσαν. Εὐδόξῳ ἰσ-
τὸς, βρονταί, ⁶⁵ ἄνεμος μέγας πνεῖ.

Ἐν δὲ τῇ ιζ' Καλίππῳ Παρθένος μέση ἐπιτέλλουσα ἐπισημαίνει, καὶ Ἄρκτουρος ἀνατέλλων φε-
νερός.

Ἐν δὲ τῇ ιθ' Εὐδόξῳ Ἄρκτουρος ἔφος ἐπιτέλλει καὶ τὰς ἐπομένους ἡμέρας ζ' ἄνεμοι πνέουσιν, εἰς αὐτὸς ὡς τὰ πολλά. Λήγοντος δὲ τοῦ χρόνου, ἀπ' ἧς
B πνεῦμα γίνεται.

Ἐν δὲ τῇ κ' Ἄρκτουρος Εὐκτῆμονι ἐκφανής. Με-
σοπύρου ἀρχή, καὶ Αἰξ ἐπιτέλλει, ἀστὴρ μέγας ἐκ
τοῦ Ἡνιόχου, κἀπειτα ἐπισημαίνει. Χειμῶν κατὰ
θάλασσαν.

Ἐν δὲ τῇ κδ' ἡμέρᾳ Καλίππῳ στάχυς ἐπιτέλλει
τῆς Παρθένου.

Τὸν δὲ ζυγὸν διαπορεύεται ὁ ἥλιος ἐν ἡμέραις λ'.

Ἐν δὲ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ Εὐκτῆμονι Ἰσημερία με-
σοπυρινή, καὶ ἐπισημαίνει. Καλίππῳ ὁ Κριὸς ἀρχι-
ται δύνειν. Ἰσημερία μεσοπυρινή.

Ἐν δὲ τῇ γ' Εὐκτῆμονι Ἐριφοὶ ἐπιτέλλουσιν ἰσ-
ριοί. Χειμαίνει.

Ἐν δὲ τῇ δ' Εὐδόξῳ Αἰξ ἀκρόνυχος ἐπιτέλλει.

Ἐν δὲ τῇ ε' Εὐκτῆμονι Πλειάδες ἐσπέριαι φαίν-
ται ἐκ τοῦ πρὸς ἕω. Καλίππῳ Πασθένος λήγει ἀ-
τέλλουσα.

Ἐν δὲ τῇ ζ' ἡμέρᾳ Εὐκτῆμονι Στέφανος ἀνατί-
λει. Χειμαίνει.

Ἐν δὲ τῇ η' Εὐδόξῳ Πλειάδες ἐπιτέλλουσιν.

Ἐν δὲ τῇ ι' Εὐδόξῳ... ἔφος ἐπιτέλλει.

Ἐν δὲ τῇ ιβ' ἡμέρᾳ Εὐδόξῳ Σκορπίος ἀκρόνυχος
ἀρχεται δύνειν, καὶ χειμῶν ἐπιγίνεται, καὶ ἄνεμοι
μέγας πνεῖ.

Ἐν δὲ τῇ ιζ' Εὐδόξῳ Σκορπίος ὅλος ἀκρόνυχος
Αἰξ ὅλος δύνει. Καλίππῳ Χρῆλα ἀρχονται ἀνατί-
λειν· ἐπισημαίνουσιν.

Ἐν δὲ τῇ ιθ' Εὐδόξῳ βορέαι καὶ νότοι πνέουσιν.

Ἐν δὲ τῇ κβ' Εὐδόξῳ Ὑάδες ἀκρόνυχος ἐπιτέ-
λ-
D λουσιν.

Ἐν δὲ τῇ κγ' Καλίππῳ τοῦ Ταύρου κέρκος δύνει
ἐπισημαίνει.

Ἐν δὲ τῇ κδ' Εὐδόξῳ βορέας καὶ νότος πνέουσιν.

Ἐν δὲ τῇ λ' Εὐκτῆμονι χειμῶν κατὰ θάλασσαν φε-
λύς.

Τὸν δὲ Σκορπίον ὁ ἥλιος διαπορεύεται ἐν ἡμέ-
ραις λ'.

Ἐν μὲν οὖν τῇ τρίτῃ Δοσιθέω χειμαίνει.

Ἐν δὲ τῇ δ' ἡμέρᾳ Δημοκρίτῳ Πλειάδες δύνουσιν
ἀμα τοῦ· ἄνεμοι χειμῆριοι ὡς τὰ πολλά, καὶ ψῆξι
ἤδη καὶ πάχνη. Ἐπιπνεῖν φιλεῖ. Φυλλορροεῖν ἀρχεται
τὰ δένδρα μάλιστα. Καλίππῳ τοῦ Σκορπίου τὸ μέ-
ωπον ἐπιτέλλει, πνευματώδες ⁶⁶.

⁶⁴ ἴσρ. λήγονται. ⁶⁵ ἴσρ. βροντᾷ. ⁶⁶ ἴσρ. πνευματώδες.

Calippo Sagittarius desinit oriri ; conversiones contingunt hibernæ, sit tempestas.

Die 2 Euctemoni Delphinus oritur, existit tempestas.

Die 4 Eudoxo fiunt hibernæ conversiones, existit tempestas.

Die 7 Euctemoni Aquila vesperi occidit, sitque tempestas.

Die 9 Eudoxo Corona vesperi oritur.

Die 12 Democrito auster spirat . . . oritur.

Die 14 Euctemoni media hiems. Auster multus flat hibernus per mare.

Die 15 Calippo Capricornus incipit oriri, flat auster.

Die 16 Euctemoni auster hibernus per mare.

Die 18 vesperi post solem occidit Perseus, et spirat auster.

Die 27 Euctemoni Delphinus vespertinus occidit. Calippo Cancer desinit occidere ; est tempestas.

Aquarium permeat sol diebus 30.

Die 2 Leo incipit occidere, sit pluvia. Democrito hiems existit.

Die 4 Eudoxo Delphinus vesperi occidit.

Die 11 Eudoxo Lyra vesperi occidit. Existit pluvia.

Die 14 Eudoxo serenitas, interdum etiam flat zephyrus.

Die 16 Democrito zephyrus incipit flare, et manet per dies 43 a conversionibus.

Die 17 Euctemoni tempus est ut spiret zephyrus. Calippo Aquarius medius oriens est ; flat zephyrus.

Die 25 Euctemoni vesperi occidit, et insuper magna est tempestas.

Pisces sol percurrit diebus 30.

Die 2 tempus est hirundinem apparere, et spirant ornithiæ, seu venti aviarii. Calippo Leo desinit occidere, et hirundo apparet, significat.

Die 4 Democrito varii sunt dies qui vocantur dies halcyonum. Eudoxo Arcturus vesperi oritur, et existit pluvia, hirundo apparet, et per sequentes dies 30 boreæ spirant, et maxime illi qui dicuntur proornithiæ, seu venti anteaviarii.

Die 12 Euctemoni Arcturus vesperi oritur, et Vin-
demiator fit apparens. Insuper flat frigidus boreas.

39 Die 14 Democrito frigidi flant venti qui ornithiæ vocantur, per dies maxime novem. Euctemoni Equus mane occidit : insuper frigidus flat boreas.

Die 17 Eudoxo existit tempestas, et milvus apparet. Calippo Piscium australis oritur, desinit boreas.

Die 21 Eudoxo Corona vesperi oritur, incipiunt ornithiæ spirare.

Die 22 Euctemoni milvus apparet, ornithiæ spirant usque ad æquinoctium.

¹⁰ ἢ ἀκρόνυξ ubique. ¹¹ f. νότος, al. ἄλοπος.

ριναί ἐπισημαίνουσι. Καλίππῳ Τοξότης λήγει ἐν τέλλων. Τροπαί χειμεριναί, χειμαίνει.

Ἐν δὲ τῇ β' Εὐκτῆμονι Δελφίς ἐπιτέλλει, χειμαίνει.

Ἐν δὲ τῇ δ' Εὐδόξῳ τροπαί χειμεριναί, χειμαίνει.

Ἐν δὲ τῇ ζ' Εὐκτῆμονι Ἄετος ἐσπέριος δύνει, καὶ χειμαίνει.

Ἐν δὲ τῇ θ' Εὐδόξῳ Στέφανος ἀκρόνυχος δύνει.

Ἐν δὲ τῇ ιβ' Δημοκρίτῳ νότος πνεῖ, ... ὡς ἐπιτέλλει.

Ἐν δὲ τῇ ιδ' Εὐκτῆμονι μέσος χειμῶν. Νότος πλὴς ἐπιπνεῖ χειμερινὸς κατὰ θάλασσαν.

Ἐν δὲ τῇ ιε' Καλίππῳ Αἰγόκερος ἀρχεται ἀνατελεῖν, νότος.

Ἐν δὲ τῇ ις' Εὐκτῆμονι νότος χειμῆριος κατὰ θάλασσαν.

Ἐν δὲ τῇ ιη' ἀκρόνυχος ἐπιδύνει ὁ Περσὶς, καὶ νότος πνεῖ.

Ἐν δὲ τῇ κζ' Εὐκτῆμονι Δελφίς ἐσπέριος δύνει. Καλίππῳ Καρκίνος λήγει δύνων· χειμαίνει.

Τὸν δὲ ὕδροχόνον διαπορεύεται ὁ ἥλιος ἐν ἡμέραις λ'.

Ἐν μὲν οὖν τῇ β' Καλίππῳ Λέων ἀρχεται δύνειν ὕετα. Δημοκρίτῳ [ἄλοπος] χειμῶν.

Ἐν δὲ τῇ δ' ἡμέρᾳ Εὐδόξῳ Δελφίν ἀκρόνυχος δύνει.

Ἐν δὲ τῇ ια' Εὐδόξῳ Λύρα ἀκρόνυχος δύνει. Ὑετα.

Ἐν δὲ τῇ ιδ' Εὐδόξῳ εὐδία· ἐνίοτε καὶ ζευσεύς πνεῖ.

Ἐν δὲ τῇ ις' Δημοκρίτῳ ζέφυρος πνεῖν ἀρχεται καὶ παραμένει ἡμέρας γ' καὶ μ' ἀπὸ τροπῶν.

Ἐν δὲ τῇ ιζ' Εὐκτῆμονι ζέφυρος πνεῖ. Καλίππῳ ὕδροχόνος μέσος ἀνατέλλων· ζέφυρος πνεῖ.

Ἐν δὲ τῇ κς' Εὐκτῆμονι ἐσπέριος δύνει· καὶ σφῆδρα ἐπιχειμάζει.

Τοὺς δὲ ἰχθύας ὁ ἥλιος διαπορεύεται ἐν ἡμέραις λ'.

Ἐν μὲν οὖν τῇ β' χελιδόνα ὤρα φαίνεται, καὶ ὁρμηθία πνέουσι. Καλίππῳ δὲ Λέων δύνων λήγει, καὶ χελιδὼν φαίνεται, ἐπισημαίνει.

Ἐν δὲ τῇ δ' Δημοκρίτῳ ποικίλαι ἡμέραι γίνονται ἀλκυονίδες καλούμεναι. Εὐδόξῳ δὲ Ἄρκτουρος ἀκρόνυχος ἐπιτέλλει, καὶ ὕετος γίνεται, καὶ χελιδὼν φαίνεται· καὶ τὰς ἐπομένους ἡμέρας λ' βορέαι πνέουσι, καὶ μάλιστα οἱ προορμηθία καλούμενοι.

Ἐν δὲ τῇ ιβ' Εὐκτῆμονι Ἄρκτουρος ἐσπέριος ἐπιτέλλει, καὶ Προτρογητῆρ ἐκφανής. Ἐπιπνεῖ βορέας ψυχρὸς.

Ἐν δὲ τῇ ιδ' Δημοκρίτῳ ἄνεμοι πνέουσι ψυχροὶ αἱ ὀρμηθία καλούμενοι, ἡμέρας μάλιστα θ'. Εὐκτῆμονι δὲ Ἴππος ἔως δύνει· ἐπιπνεῖ βορέας ψυχρὸς.

Ἐν δὲ τῇ ιζ' Εὐδόξῳ χειμαίνει, καὶ ἰκτίνας φαίνεται. Καλίππῳ τῶν ἰχθύων ὁ νότος ἐπιτέλλει· λήγει βορέας.

Ἐν δὲ τῇ κα' Εὐδόξῳ Στέφανος ἀκρόνυχος ἐπιτέλλει· ἀρχονται ὀρμηθία πνέοντες.

Ἐν δὲ τῇ κβ' Εὐκτῆμονι ἰκτίνας φαίνεται, ὀρμηθία πνέουσι· μέγρις ἰσημερίας.

Ἐν δὲ τῇ κθ' Εὐκτῆμονι τοῦ Σκορπίου οἱ πρῶτοι Ἀστέρες δύνουσι, ἐπιπνεῖ βορέας ψυχρός.

Ἐν δὲ τῇ λ' Καλίππῳ τῶν Ἰχθύων ὁ βόρειος ἐπιτέλλων λήγει, ἰκτίνος φαίνεται, βορέας πνεῖ.

Τὸν δὲ Κριὸν διαπορεύεται ὁ ἥλιος ἐν ἡμέραις λα'.

Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ Καλίππῳ σύνδεσμος τῶν Ἰχθύων ἀνατέλλει. Ἰσημερία ἑαρινή, καὶ ψεκάς λεπτή· χειμαίνει σφόδρα, ἐπισημαίνει.

Ἐν δὲ τῇ γ' Καλίππῳ Κριὸς ἀρχεται ἐπιτέλλειν· ὑετός, ἡ νιφετός.

Ἐν δὲ τῇ δ' Εὐδόξῳ Ἰσημερία, ὑετός γίνεται.

Ἐν δὲ τῇ ε' Εὐκτῆμονι Πλειάδες ἐσπέρειοι κρύπτονται.

Ἐν δὲ τῇ ιγ' Εὐδόξῳ Πλειάδες ἀκρόνουχοι δύνουσι· καὶ Ὀρίων ἀρχεται δύνειν ἀπὸ ἀκρόνουχου· ὑετός γίνεται. Δημοκρίτῳ Πλειάδες κρύπτονται ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι, καὶ ἀφανεῖς γίνονται νύκτας μ'.

Ἐν δὲ τῇ κα' Εὐδόξῳ Ἰάδες ἀκρόνουχοι δύνουσι.

Ἐν δὲ τῇ κγ' Εὐκτῆμονι Ἰάδες κρύπτονται, καὶ χάλαζα ἐπιγίνεται, καὶ ζέφυρος πνεῖ. Καλίππῳ Ζυγὸς ἀρχεται δύνειν, πολλαχῇ δὲ καὶ χάλαζα.

Ἐν δὲ τῇ κδ' Εὐδόξῳ Λύρα ἀκρόνουχος ἐπιτέλλει.

Τὸν δὲ Ταῦρον διαπορεύεται ὁ ἥλιος ἐν ἡμέραις λβ'.

Ἐν μὲν οὖν τῇ α' ἡμέρᾳ Εὐδόξῳ Ὀρίων ἀκρόνουχος δύνει· ὑετία. Καλίππῳ ὁ Κριὸς λήγει ἐπιτέλλων· ὑετία· πολλαχῇ δὲ καὶ χάλαζα.

Ἐν δὲ τῇ β' Εὐκτῆμονι Κύων κρύπτεται, καὶ χάλαζα γίνεται. Τῇ δ' αὐτῇ Λύρα ἰσ' ἐπιτέλλει Εὐδόξῳ. Κύων ἀκρόνουχος δύνει, καὶ ὑετός γίνεται. Καλίππῳ τοῦ Ταύρου ἡ κέρκος ἐπιτέλλει· νοτία.

Ἐν δὲ τῇ ζ' Εὐδόξῳ ὑετός γίνεται.

Ἐν δὲ τῇ η' Εὐκτῆμονι Ἀἴξ ἐφα ἀνατέλλει· εὐδία· ὕει νότιῳ ὕδατι.

Ἐν δὲ τῇ θ' Εὐδόξῳ Ἀἴξ ἐφα ἐπιτέλλει.

Ἐν δὲ τῇ ια' Εὐδόξῳ Σκορπίος ἐφῶς δύνειν ἀρχεται, καὶ ὑετός γίνεται.

Ἐν δὲ τῇ ιγ' Εὐκτῆμονι Πλειάς ἐπιτέλλει· θέρους ἀρχῇ, καὶ ἐπισημαίνει. Καλίππῳ ἡ τοῦ Ταύρου κεφαλή ἐπιτέλλει· ἐπισημαίνει.

Ἐν δὲ τῇ μδ' καὶ εἰκάδι Εὐδόξῳ Σκορπίος ἐφῶς ἔλος δύνει.

Ἐν δὲ τῇ κς' Εὐδόξῳ Πλειάδες ἐπιτέλλουσι, καὶ ἐπισημαίνουσι.

Ἐν δὲ τῇ κε' Εὐκτῆμονι Ἄετος ἐσπέρειος δύνει.

Ἐν δὲ τῇ λ' Εὐκτῆμονι ἐσπέρειος ἐπιτέλλει.

Ἐν δὲ τῇ λα' Εὐκτῆμονι Ἄετος ἐσπέρειος ἐπιτέλλει.

Ἐν δὲ τῇ λβ' Εὐκτῆμονι Ἀρκτοῦρος ἐφῶς δύνει· ἐπισημαίνει. Καλίππῳ ὁ Ταῦρος λήγει ἀνατέλλων. Εὐκτῆμονι Ἰάδες ἐσπέρειοι ἐπιτέλλουσι, ἐπισημαίνουσι.

Τοὺς δὲ Διδύμους ὁ ἥλιος διαπορεύεται ἐν ἡμέραις λβ'.

Ἐν μὲν οὖν τῇ β' Καλίππῳ οἱ Δίδυμοι ἀρχονται ἐπιτέλλειν· νοτία.

Ἐν δὲ τῇ ε' Εὐδόξῳ Ἰάδες ἐφα ἐπιτέλλουσι.

Ἐν δὲ τῇ ζ' Εὐδόξῳ Ἄετος ἀκρόνουχος ἐπιτέλλει.

Ἐν δὲ τῇ ι' Δημοκρίτῳ ὕδωρ γίνεται.

Ἐν δὲ τῇ ιγ' Εὐδόξῳ Ἀρκτοῦρος ἐφῶς δύνει

Die 29 Euctemoni Scorpii primæ stellæ occidunt, flat frigidus boreas.

Die 30 Calippo Piscium borealis desinit occidere; apparet milvus, flat boreas.

Arietem pertransit sol diebus 31.

Die 1 Calippo vinculum Piscium oritur. Fit æquinoctium vernum, et pluvia minutula; magna fit tempestas, significat.

Die 3 Calippo Aries incipit oriri; existit pluvia aut nix.

Die 6 Eudoxo est æquinoctium, fit pluvia.

Die 10 Euctemoni Pleiades vesperi occultantur.

Die 13 Eudoxo Pleiades vesperi occidunt, et Orion incipit occidere vespertino occasu. Pluvia existit. Democrito Pleiades occultantur simul cum sole ascendente, et non apparent per noctes 40.

Die 21 Eudoxo Hyades vesperi occidunt.

Die 23 Euctemoni Hyades occultantur, et grando post existit, et flat zephyrus. Calippo Libra incipit occidere, passim existit et grando.

Die 27 Eudoxo Lyra vesperi oritur.

Taurum sol peragratur diebus 32.

Die 1 Eudoxo Orion vesperi occidit, fit pluvia: Calippo Aries desinit oriri; fit pluvia, et passim grando.

Die 2 Euctemoni Canis occultatur, et grando existit: eodem die Lyra oritur Eudoxo. Canis vesperi occidit, et fit pluvia. Calippo Tauri cauda oritur, existit humiditas.

Die 7 Eudoxo existit pluvia.

Die 8 Euctemoni Capra mane oritur; serenitas; pluit austro.

Die 9 Eudoxo Capra mane oritur.

Die 11 Scorpius matutinum occasum facere incipit, et pluvia existit.

Die 13 Euctemoni Pleias oritur; æstatis est initium, et significat. Calippo Tauri caput oritur, significat.

Die 21 Eudoxo Scorpius totus mane occidit.

Die 22 Eudoxo Pleiades oriuntur, et significant.

Die 25 Euctemoni Aquila vesperi occidit.

Die 30 Euctemoni vesperi oritur.

Die 31 Euctemoni Aquila vesperi oritur.

Die 32 Euctemoni Arcturus mane occidit, significat. Calippo Taurus desinit oriri. Euctemoni Hyades vesperi oriuntur, significat.

Geminos sol permeat diebus 32.

Die 2 Calippo Gemini incipiunt oriri; existit humiditas.

Die 5 Eudoxo Hyades mane oriuntur.

Die 7 Eudoxo Aquila vesperi oritur.

Die 10 Democrito aqua existit.

Die 13 Eudoxo Arcturus mane occidit.

¹⁰ γρ. καὶ αὐτὸ Λύρα.

Die 18 Eudoxo Delphinus vesperi oritur.

Die 24 Euctemoni Orionis humerus oritur, Eudoxo Orion incipit oriri.

Die 29 Democrito Orion incipit oriri, et solet post ipsum significare.

Ἐν δὲ τῇ ιγ' Εὐδόξῳ Δελφίος ἀκρόνουγος ἐπιτέλει.

Ἐν δὲ τῇ κδ' Εὐκτῆμονι Ὀρίωνος ὤμιος ἐπιτέλει. Εὐδόξῳ Ὀρίων ἀρχεται ἐπιτέλλειν.

Ἐν δὲ τῇ κδ' Δημοκρίτῳ ἀρχεται Ὀρίων ἐπιτέλλειν, καὶ φιλεῖ ἐπισημαίνειν ἐπ' αὐτῷ.

40 DIONYSII PETAVII JUDICIUM DE SEQUENTE PTOLEMÆI LIBELLO.

Sic in ms. conceptus erat titulus, ut edidimus. Leg. tamen videtur Φάσεις ἀπλανῶν, καὶ ἐπισημασίαι: sive, ut est apud Suidam, Περὶ φάσεως, καὶ ἐπισημασιῶν ἀστέρων ἀπλανῶν. In eum librum quædam univ. notata esse debet ut. Primum est, de hujus auctore quæri posse, sitne Ptolemæus, an ei falso tribuitur, perinde ut alter a Leonico Latine tantum editus. Nam de hoc, quin ψευδεπίγραφος sit, ambigi non oportet. At de nostro duo sunt, quæ falsi suspicionem movent. Alterum, quod æquinoctium autumnale a Ptolemæi observatione non convenit. Nam Thoth Actiaci xxviii, id est Septembris xxv, ascribit æquinoctium. Ptolemæus autem Christi cxxxix observavit idem æquinoctium Septembris xvi, hora sere vii matutina; tardius uno die. Congruit parapegma nostrum cum vero ingressu solis in Libram anno primo Juliano. Sed huic opponi potest consensus utriusque in æquinoctio verno. Nam Ptolemæus anno Christi cxi observavit æquinoctium Martii xxii, hora i post meridiem, qui est Phamenoth Actiaci xiiii, quem in diem nostrum quoque parapegma contulit: in quo a Juliano cardine ambo discrepant. Æstivum solstitium in nostro, librariorum fortasse culpa, excidit, quod Ptolemæus observavit anno eodem Christi cxi, Junii xxv. Hibernum porro solstitium Chotac xxvi, sive Decembris xxii, affigitur in parapegma, quod a Juliano solstitio distat. Itaque prior ista ratio non satis idonea est, ob quam a Ptolemæo librum hunc abjudicemus.

Alterum argumentum sumere ex eo possumus, quod cum mensibus Ægyptiis, Augusteis et Actiacis, sive fixis, Julianos haud satis exacte comparet: quasi ambo idem initium, ac finem eisdem habeant. Ut, exempli causa, mensem Thoth, Septembrem; Paophi, Octobrem inscribit; cum tamen particulam Augusti Thoth, Paophi partem Septembris occupet. Sed nec inde conjectura satis firma contra libelli hujus ἐπιγραφὴν ducitur. Non enim ab ipso Ptolemæo necesse est Romanos menses additos fuisse: sed ab alio, qui quibus mensibus majori sui parte respondebant Ægyptiaci, eos adnotavit: quod et ab aliis passim fieri cernimus; ac vel ab ipso Ptolemæo sic descriptos esse nihil prohibet, qui ad usum civium suorum calendarium hoc, velut parapegma, conficere potuit.

Refert Suidas Claudium Ptolemæum scripsisse libros duos, De apparentiis et significationibus stellarum fixarum. Horum alter is ipse est, qui primum hic a nobis in lucem editus, alter vero vel non exstat, vel qui a Leonico Latine vulgatus est eum exhibet, non tamen sincerum, sed interpolatum et ex variis partibus centonis more consarcinatum; vel denique, cum sub nomine Ptolemæi ante aliquot sæcula legi cepisset. Suidas pro germano illius habuit. Utcunque res habet, longe illi anteponendus est noster. Non enim miscella tumultuaria est et incondita, ut iste alter: sed ratione atque ordine digestus; nec in eo cardines anticipantur, aut in diversis diebus locantur, quemadmodum neque stellarum ortus et occasus, quæ Leonici Ptolemæus varios ad dies ascribit. Quinetiam scriptorum nomina, quorum et parapegmatibus φάσεις singulæ, vel ἐπισημασίαι descriptæ sunt, in nostro commemorantur, quæ in altero prætermissa sunt. Atque sine auctorum et, quod inde sequitur, locorum temporumque, quibus illi floruerunt, notitia, nullus istorum parapegmatum notationumque fructus est, qui ob id ipsum eximius capitur e nostro. Accedit in fine scholion non valde longum, sed quod nonnulla nos docet, quæ ad hanc scientiam nosse inprimis expedit; quæ haud scio an ulibi legantur. Hoc vero scholion non alterius esse quam Ptolemæi, vel ex stylo ipso, et loquendi genere mihi videor animadvertisse; quod ei par et affine est quod in opere τῆς Μεγάλης συντάξεως cernitur. Atqui in scholii inscriptione, quam præfiximus, contrarium dici videtur. Sed negandi particula excidit. Legendum enim: Quæ sequuntur utiliter haud ab alio, quam Hemerologi scriptore notata sunt.

Ex hoc scholio didicimus, non omnes eas stellas quæ apud auctores celebrantur, in Hemerologium esse relatas; sed solas primæ ac secundæ magnitudinis. Ideo nulla Pleiadum in illo mentio, nec Hadorum, neque Vindemiatoris, aliarumque, quæ

ἀλλ' αἰ μὲν, καὶ ἀστέρεις, ἀλλ' ὄροισται,

ut de Vergiliis Aratus cecinit. Triginta universe descriptas esse notat scholion; quindecim primæ magnitudinis; totidem secundæ, quas et singillatim percenset. Verum, librarii, ut apparet, vitio, primæ magnitudinis tantum stellæ xiv, secundæ vero xiiii, exprimuntur, quas hic alphabetico ordine subjiciemus.

STELLÆ HEMEROLOGII PTOLEMÆICI.

Primæ magnitudinis.

- 1 Arcturus.
- 2 Canis.
- 3 Canobus.
- 4 Capella.
- 5 Centauri ἡ ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ βραχίῳ.
- 6 Fluvii postrema.
- 7 Hyadum lucida.
- 8 Leonis cauda.
- 9 Lyre lucida.
- 10 Orionis humerus succedens.
- 11 Orionis et Fluvii communis.
- 12 Piscis notius.
- 13 Procyon.
- 14 Spica Virginis.

Secundæ magnitudinis.

- 1 Antares, sive cor Scorpii.
- 2 Aquilæ lucida.
- 3 Aurigæ succedens humerus.
- 4 Chelæ borealis lucida.
- 5 Chelæ australis lucida.
- 6 Coronæ borealis lucida.
- 7 Equi et Andromedæ communis.
- 8 Gemini præcedentis caput.
- 9 Hydri lucida.
- 10 Orionis antecedens humerus.
- 11 Orionis baltei media.
- 12 Persei lucida.
- 13 Sagittarii genu.

41 Deest una primæ magnitudinis, quæ est δ λαμπρὸς τοῦ Ὑδροχόου sive *extrema Aquæ*, quæ est in ore *Piscis notii*, primæ apud Ptolemæum magnitudinis. Duæ quoque magnitudinis secundæ. Nimirum *lucida Cygni*, et *Geminorum sequentis caput*, quæ stellæ tres in Hemerologio commemorantur. Fit et *Piscis borei* mentio Phænomenoth xx, et ejus, quæ est in genu, Payni xviii; sed mendose forsitan; nam triginta solas enumerat scholion.

In hoc catalogo quædam sunt omissæ, quæ apud auctores celebrantur; aliæ in primam classem referuntur, quas recentiores in secundam relegant; et vicissim secundæ ponuntur, quæ a Tychone inter primas numerantur. Procyon stella secundæ magnitudinis est in abaco Tychonico. Ptolemæus vero tam in Asterismis quam hic, primæ magnitudinis facit. Antares vero, secundæ magnitudinis apud Ptolemæum utrobique, a Tychone primæ constituitur. Sic lucida Hydri, quam vocant Cor Hydræ, prima est Tychoni, Ptolemæo secunda.

Jam cum stellarum φάσεις sint quatuor, ortus heliacus, ortus acronychus, occasus heliacus, occasus matutinus (nam duo reliqui, ortus cosmicus, et occasus acronychus, non sunt φάσεις: nec enim stellæ videntur), si quater triginta sumantur, sicut cxx φάσεις in uno aliquo parallelo. Verum Ptolemæus admonet, se ex iis auctoribus et parapegmatis Hemerologium suum condidisse, qui sub parallelis quinque observarunt ortus et occasus siderum; quos parallelos designat ab eo qui diem horarum exhibet præcise xiv, ad eum qui horarum diem maximum dat xv. Quare paralleli isti sunt: primus qui per inferiorem transit Ægyptum, et a Ptolemæo lib. ii *Μεγάλ. συντάξ.*, cap. 6, nonus ordine percensetur. Secundus est decimus, qui mediam Phœnicem permeat, ubi dies est horarum 14 1/4. Tertius est xi, per Rhodum transiens; ubi dies longissima est horarum 14 1/2. Quartus est xii, per Smyrnam, diem extendens ad horas 14 3/4. Quintus est parallelus xiii per Hellespontum, horarum 15. Primum parallelum attribuit popularibus suis Ægyptiis; tertium Dositheo et Philippo; quintum Democrito, Cæsari et Hipparcho. Secundum nominatim excipit nemihi. Quartus item diserte nullis ascribitur; sed quidquid est ab hora 14 1/2 ad 15, Calippo, Eudoxo, Metoni, Euctemoni, Metrodoro et Cononi tribuit.

Cæterum si in singulis parallelis stellæ triginta quatuor suas φάσεις explicant, sicut, ductis quinque in 420, φάσεις 600. Sed Ptolemæus notat, Canobum, et τὸν ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ βραχίῳ τοῦ Κενταύρου, in solis tribus primis parallelis orientes et occidentes conspici: quare demendæ sunt φάσεις sedecim, quas in duobus reliquis parallelis facerent. Ad hæc postrema Fluminis in quinto parallelo non cernitur. Ideo quatuor φάσεις eximendæ, hoc est in totum viginti. Unde nonnisi 480 φάσεις hoc in libro continentur. Ita scholion.

Unum est, quod in Hemerologio isto nulla conjectura potuimus assequi, nimirum quid sibi velint, undeque putandæ sint horæ illæ, quas singulis prepemodum diebus adnotat. Sunt autem fere xiv, vel xiii 1/2; xiv et xv, tam in ortu quam in occasu siderum. De quo libenter doceri me cupiam.

42 ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ

ΦΑΣΕΙΣ ΑΠΛΑΝΩΝ ΕΠΙΣΗΜΑΣΙΩΝ.

PTOLEMÆI

DE APPARENTHS INERRANTIUM, ET SIGNIFICATIONIBUS.

Dionysio Petavio interprete.

Μὴν Θῶθ, ἡτοιζὸς Σεπτέμβριος.

A

Mensis Thoth, sive Septembris.

α' Ὁρα ιδ', ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ Λέοντος ἐπιτέλλει Ἰππάρχῳ ἐτησίαι παύονται. Εὐδόξῳ ὑεταί, βρονταί.

β' Ὁρα ιδ', ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ Λέοντος, καὶ Στάχους κρύπτεται. Ἰππάρχῳ ἐπισημαίνει.

γ' Ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ Λέοντος ἐπιτέλλει, ὄρα ιγ'. Ὁ καλούμενος Αἰξῆ ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις ἐτησίαι παύονται. Εὐδόξῳ ἀνεμος, ὑετὸς, βρονταί. Ἰππάρχῳ ἀπηλιώτης πνεῖ.

δ' Ὁρα ιε', ὁ ἔσχατος τοῦ Ποταμοῦ ἐὼς δύνει. Καλλιπῶ σημαίνει· καὶ ἐτησίαι παύονται.

ε' Ὁρα ιγ', Στάχους κρύπτεται· ὄρα ιε', ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας ἐὼς δύνει. Μητροδώρῳ δυσσερία. Κόωνι ἐτησίαι λήγουσιν.

ς' Ὁρα ιε', ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίας Χηλῆς κρύπτεται Αἰγυπτίοις. Ὀμίχλη καὶ καῦμα· ὑετὸς, βροντή. Εὐδόξῳ ἀνεμος, βροντή, δυσσερία. Ἰππάρχῳ νοτία.

1. Hora xiv, quæ est in cauda Leonis, oritur Hipparcho; etesiae desinunt. Eudoxo pluvia, tonitrua.

2. Hora xiv, quæ est in cauda Leonis, et Spica occultatur. Hipparcho significat.

3. Quæ est in cauda Leonis oritur hora xiii. Capella vespertina oritur Ægyptiis; etesiae desinunt. Eudoxo ventus, pluvia, tonitrua; Hipparcho subsolanus flat.

4. Hora xv, postrema Fluvii matutina occidit; Calippo significat. Etesiae cessant.

5. Hora xiii, Spica conditur; hora xv, lucida Lyrae mane occidit. Metrodoro aeris intemperies. Cononi etesiae desinunt.

6. Hora xv, lucida australis Chelæ absconditur Ægyptiis. Nebula et æstus; pluvia, tonitru. Eudoxo ventus, tonitru, aeris intemperies. Hipparcho cœlum humidum.

7. Metrodoro aeris intemperies et inconstantia. A Eudoxo pluvia, tonitrua, ventus mutabilis.
8. Ægyptiis pluvia, tempestas in mari, vel auster.
9. Hora xiv, lucida Cygni mane occidit. Ægyptiis zephyrus vel corus.
10. Hora xiv, lucida Persei vespertina oritur. Philippo aeris intemperies. Dositheo hicmat.
11. Ægyptiis tempestas fit.
12. Hora xv, splendida australis Chelæ absconditur.
13. Dositheo aeris intemperies.
14. Hora xiv, quem vocant Canobum, oritur. Cæsari boreæ spirare desinunt.
15. Eudoxo australes . . .
16. . . . Calippo et Canobus oritur.
17. Hora xiv, splendida Cygni matutino occidit : B et splendida australis Chelæ conditur ; ultima Fluvii matutino occidit Metrodoro. Significat Democrito.
18. Hora xv, quæ ad genu Sagittarii est occultatur ; Ægyptiis significat autumnum initium. Dositheo humidum cælum.
19. Hora xv, lucida australis Piscis vespertina oritur. Hipparcho pluvia.
20. Imber in mari Metrodoro.
21. Splendida australis Chelæ conditur : et quæ in succedente humero Aurigæ vespertina oritur. Ægyptiis zephyrus aut africanus.
22. Hora xiv, qui vocatur Antares, occultatur. Ægyptiis zephyrus vel corus. Eudoxo humidum C cælum, et rorulentus imber.
- 43 23. Hora xiv, Capella vespertina oritur. Hora xv, Arcturus matutino oritur. Ægyptiis roscidum cælum, et ventus Calippo, Metrodoro pluvia.
24. Hora xiv, communis Equo et Andromedæ vespertina occidit.
25. Hora xiii, splendida australis Chelæ conditur. Hora xv, splendida Cygni matutino occidit. Ægyptiis zephyrus vel auster, et interdiu imber.
26. Hora xv, Arcturus matutinus oritur. Eudoxo pluvia, Hipparcho favonius vel auster.
27. Hora xiv, communis Equo et Andromedæ mane occidit ; ultima Fluvii matutina occidit.
28. Æquinoctium autumnale, et Ægyptiis atque D Eudoxo significationem habet.
29. Hora xiv, Antares occultatur. Arcturus matutino oritur ; Euctemoni significat. Democrito pluvia.
30. Communis Equi et Andromedæ matutina occidit. Euctemoni, Philippo et Cononi, significat.
- Paophi, sive October.*
1. Ægyptiis zephyrus, vel auster. Hipparcho significat.
2. Hora xv, splendida borealis Chelæ conditur. Eudoxo et Euctemoni significat. Hipparcho auster vel zephyrus.
3. Arcturus matutino oritur. Hora xv 1/2 splendida Cygni matutino occidit.
- ζ Μητροδώρω δυσαιερία, και άταξία άέρος. Εξ δόξω υετός, βρονται, άνεμος μεταπίπτων.
- η' Αιγυπτίους υετία, χειμών κατά θάλατταν, ή νύκτα.
- θ' "Ωρα ιδ', ό λαμπρός του "Ορνιθος έφος δύνει. Αιγυπτίους ζέφυρος ή άργέστης.
- ι' "Ωρα ιδ', ό λαμπρός του Περσείως έσπέριος ανατέλλει. Φιλίππου δυσαιερία. Δοσιθέω χειμαίνει.
- ια' Αιγυπτίους χειμάζει.
- ιβ' "Ωρα ιε', ό λαμπρός της νοτιου Χηλης κρύπτεται.
- ιγ' Δοσιθέω άκρασια άέρων.
- ε ιδ' "Ωρα ιδ', ό καλούμενος Κάνωθος έπιτέλλει. Είσσαρι βορέαι παύονται πνέοντες.
- ιε' Εύδόξω νότιοι...
- ις' . . . Καλίππω και Κάνωθος έπισημαίνει.
- ιζ' "Ωρα ιδ', ό λαμπρός του "Ορνιθος έφος δύνει και ό λαμπρός της νοτιου Χηλης κρύπτεται: και έσχατος του Ποταμου έφος δύνει Μητροδώρω. Έπισημαίνει Δημοκρίτω.
- ιη' "Ωρα ιε', ό κατά γόνυ του Τοξότου κρύπτεται Αιγυπτίους έπισημαίνει φθινοπώρου άρχήν. Δοσιθέω νοτία.
- ιθ' "Ωρα ιε', ό λαμπρός του νοτιου Ίχθύος έπιριος ανατέλλει. Ίππάρχω υετία.
- κ' Ύετία κατά θάλασσαν Μητροδώρω.
- κα' "Ο λαμπρός της νοτίας Χηλης κρύπτεται, και ό εν τω έπομένω ώμω του Ήνιόχου έσπέριος ανατέλλει. Αιγυπτίους ζέφυρος ή λίψ.
- κβ' "Ωρα ιδ', ό καλούμενος Αντάρης κρύπτεται Αιγυπτίους ζέφυρος ή άργέστης. Εύδόξω νοτία και ψακάς.
- κγ' "Ωρα ιδ', ό καλούμενος Αΐξ έσπέριος ανατέλλει. "Ωρα ιε', Αρκτούρος έφος ανατέλλει. Αιγυπτίους ψακάς, και άνεμος Καλίππω, και Μητροδώρω υετία.
- κδ' "Ωρα ιδ', ό κοινός Ίππου και Ανδρομέδας έφος δύνει.
- κε' "Ωρα ιγ', ό λαμπρός της νοτίας Χηλης κρύπτεται. "Ωρα ιε', ό λαμπρός της "Ορνιθος έφος δύνει. Αιγυπτίους ζέφυρος ή νότος, και δι' ήμέρας υδροσ.
- κς' "Ωρα ιε', Αρκτούρος έφος ανατέλλει. Εύδόξω υετός. Ίππάρχω ζέφυρος ή νότος.
- κζ' "Ωρα ιδ', κοινός Ίππου και Ανδρομέδας έφος δύνει, και ό έσχατος του Ποταμου έφος δύνει.
- κη' Μετοπωρινή ίσημερία και Αιγυπτίους και Εύδόξω έπισημαίνει.
- κθ' "Ωρα ιδ', ό καλούμενος Αντάρης κρύπτεται. Αρκτούρος έφος ανατέλλει. Εύκτήμενοι έπισημαίνει Δημοκρίτω υετός.
- λ' "Ο κοινός Ίππου και Ανδρομέδας έφος δύνει. Εύκτήμενοι, Φιλίππω και Κόνωνι έπισημαίνει.
- Παωφι, τουτέστι "Οκτώβριος.*
- α' Αιγυπτίους ζέφυρος ή νότος. Ίππάρχω έπισημαίνει.
- β' "Ωρα ιε', ό λαμπρός της βορείας Χηλης κρύπτεται. Εύδόξω και Εύκτήμενοι έπισημαίνει. Ίππάρχω νότος ή ζέφυρος.
- γ' Αρκτούρος έφος ανατέλλει. "Ωρα ιε' α'/β' ό λαμπρός του "Ορνιθος έφος δύνει.

δ. Ὁ λαμπρὸς τῆς βορείας Χηλῆς κρυπτεται· χειμᾶσι· Εὐκτῆμονι· καὶ Φιλίππῳ ὑετός.

ε'. Ὁρα εἰς ὁ κοινὸς Ἴππου καὶ Ἀνδρομέδας ἔψος δύνει. Εὐδόξῳ ὑετός. Εὐκτῆμονι σημαίνει. Μητροδώρῳ ὑετός.

ς'. Ὁρα ιγ' Ἀρκτοῦρος ἔψος ἀνατέλλει, καὶ ἔσχατος τοῦ Ποταμοῦ ἔψος δύνει, καὶ ὁ λαμπρὸς τῆς βορείας Χηλῆς κρύπτεται. Ὁ Ἀντάρης κρύπτεται· καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἔψος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις καὶ Καίσαρι δμβρος.

ζ'. Στάχυς ἐπιτέλλει· καὶ ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου Χηλῆς κρύπτεται. Ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ἡνιόχου ἐσπέριος ἀνατέλλει.

η'. Στάχυς ἐπιτέλλων Δημοκρίτῳ χειμᾶζει. Σπόρου ὤρα.

θ'. Στάχυς ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίοις βορρᾶς πνεῖ.

ι'. Ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἔψος ἀνατέλλει. Ἰππάρχῳ νότος.

ια'. Ὁρα εἰς ὁ κατὰ τὸ νότον ἔψος κρύπτεται.

ιβ'. Ὁ καλούμενος Ἀντάρης κρύπτεται. Αἰγυπτίοις Ζέφυρος ἢ λίψ. Εὐδόξῳ ἐπισημαίνει. Ἰππάρχῳ ἀπηνλώτης.

ιγ'. Ὁρα εἰς Ἀντάρης κρύπτεται. Αἰγυπτίοις βορρᾶς καὶ λίψ.

ιδ'. Ἀρκτοῦρος ἐσπέριος δύνει. Εὐδόξῳ, ἀνεμων μετάβασις, καὶ βρονταί.

κα'. Ὁ καλούμενος Αἰξ ἐσπέριος ἀνατέλλει, καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἔψος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις Ζέφυρος ἢ νότος δι' ἡμέρας ὑετός. Δοσιθέῳ ἐπισημαίνει.

κβ'. Ὁρα ιδ' S' ὁ καλούμενος Αἰξ ἐσπέριος ἀνατέλλει.

κγ'. Ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἔψος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις Ζέφυρος ἢ νότος δι' ἡμέρας ὑετός. Δοσιθέῳ ἐπισημαίνει.

κδ'. Ὁρα ιδ' ὁ καλούμενος Κάνωθος ἔψος δύνει.

κε'. Αἰγυπτίοις πνεύματα ἄτακτα.

κς'. Ὁρα ιδ' Ἀρκτοῦρος ἐσπέριος δύνει. Εὐδόξῳ ἐπισημαίνει.

κζ'. Ὁρα ιγ' ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἔψος ἀνατέλλει. Ὁρα ιδ' ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ Τοξότου κρύπτεται. Αἰγυπτίοις καὶ Καλίππῳ ἐπισημαίνει.

κη'... Μητροδώρῳ ἐπισημαίνει. Εὐκτῆμονι καὶ Καλίππῳ ἀέρος μίξις, καὶ κατὰ θάλασσαν χειμᾶζει.

λ'. Ὁρα ιδ' S' ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ἡνιόχου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις χειμᾶζει σφοδρά.

Μῆν Νοέμβριος, Ἀθύρ.

α'. Ὁρα ιγ' ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίου Χηλῆς ἐπιτέλλει.

β'. Ὁρα ιδ' ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίου Χηλῆς ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίοις σημαίνει. Δοσιθέῳ χειμᾶζει. Δημοκρίτῳ ψύχη ἢ πάχνη. Ἰππάρχῳ νοτία.

γ'. Ὁρα ιδ' S' ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου Χηλῆς ἐπιτέλλει· καὶ Ὁρα εἰς ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας Εὐκτῆμονι· Φιλίππῳ ἀνεμος μέσος πνεῖ.

PATROL. GB. XIX.

4. Splendida borealis Chelæ occultatur; hiemat Euctemoni; et Philippo pluvia.

5. Hora xv communis Equi et Andromedæ mane occidit. Eudoxo pluvia. Euctemoni significat. Metrodoro pluvia.

6. Hora xiii Arcturus matutinus oritur; et postrema Fluvii mane occidit: lucida borealis Chelæ absconditur. Antares occultatur; splendida borealis Coronæ matutino oritur. Ægyptiis et Cæsari imber.

7. Spicæ oritur; et lucida borealis Chelæ conditur. Quæ in succedente humero Aurigæ vespere oritur.

8. Spica oriens Democrito tempestatem excitat. Sementis tempus.

B 9. Spica oritur. Ægyptiis aquilo fiat.

10. Lucida borealis Coronæ matutino oritur. Hipparcho auster.

11. Hora xv quæ secundum genu est mane absconditur.

12. Antares absconditur. Ægyptiis zephyrus vel africanus. Eudoxo significat. Hipparcho subso-lanus.

17. Hora xv Antares absconditur. Ægyptiis aquilo et africanus.

18. Arcturus vespertinus occidit. Eudoxo ventorum transitus et tonitrua.

C 21. Capra vespere oritur. Lucida borealis Coronæ mane oritur. Ægyptiis zephyrus, vel auster per diem pluvia. Dositheo significat.

22. Hora xiv 1/2 Capra vespere oritur.

23. Splendida borealis Coronæ mane oritur. Ægyptiis zephyrus vel auster per diem pluvia. Dositheo significat.

24. Hora xiv Canobus matutinus occidit.

25. Ægyptiis venti inconstantes.

26. Hora xiv Arcturus vespertinus occidit. Eudoxo significat.

27. Hora xiii splendida borealis Coronæ mane oritur. Hora xiv quæ ad genu est Sagittarii absconditur. Ægyptiis et Calippo significat.

D 28. . . Metrodoro significat. Euctemoni et Calippo aeris permistio, et in mari hiemat.

30. Hora xiv 1/2 quæ in succedente humero Heniochi vespere oritur. Ægyptiis tempestates horridæ.

Mensis November, Atiyr.

1. Hora xiii lucida australis Chelæ oritur.

2. Hora xiv lucida australis Chelæ oritur. 44 Ægyptiis significat. Dositheo hibernat. Denocrito frigora vel pruina. Hipparcho pluvius aer.

3. Hora xiv 1/2 splendida borealis Chelæ oritur. Hora xv lucida Lyrae Euctemoni; Philippo ventus intermedius fiat.

4. Hora xiv lucida borealis Chelæ oritur et A-
cturus matutinus occidit. Ægyptiis auster vel
africus. Calippo, Euctemoni venti vehementiores.
Cæsari aut Metrodoro ventus procellosus.

5. Hora xiv lucida borealis Chelæ oritur; quæ
ad genu est Sagittarii occultatur. Cononi et Eu-
doxo intemperies ventorum.

6. Intemperies aeris; aquilo, vel auster fri-
gidus.

7. Hora xiv lucida Sicularum vespertina oritur.
Ægyptiis auster vehemens. Metoni zephyrus, in-
temperies aeris et pluvia.

8. Hora xiii lucida Sicularum vespere oritur. Ca-
lippo pluvia significat.

9. Hora xv communis Fluvio et pedi Orionis ori-
tur. Ægyptiis pluvia.

10. Hora xiv Canobus matutinus occidit. Ægy-
ptiis auster aut favonius Dositheo hiemat.

11. Hora xv lucida Lyræ mane oritur. Metoni
pluvia, procellæ. Hipparcho caurus.

12. Hora xv Arcturus vespertinus occidit, com-
munis Fluvio et Orionis pedi matutina occidit.

13. Hora xiii quæ ad genu est Sagittarii occulta-
tur. Ægyptiis auster, vel eurus per diem stillat
imbrem. Metrodoro hiems, procellæ.

14. Hora xi communis fluvio et Orionis pedi
mane occidit. Philippo et Euctemoni pluvia, hie-
mat.

15. Hora xiii lucida Persei occidit; lucida
quoque borealis Coronæ vespertina occidit. Et
lucida Sicularum mane occidit. Ægyptiis et
Hipparcho hiemis initium. Cononi significat.

16. Hora xvi lucida Sicularum matutino occidit.
hibernat.

17. Hiemis initium, et significat Eudoxo.

18. Quæ in capite est præcedentis Geminorum
vespertina oritur. Eudoxo hiemis initium, et signi-
ficat. Democrito tempestas terra marique.

19. Hora xiv lucida Lyræ matutino oritur. Ægy-
ptiis auster, vel eurus. Cæsari hiemat.

20. Hora xiii communis Fluvii et pedis Orio-
nis mane occidit; lucida Persei matutina occidit:
quæ in præcedente Orionis humero est, occidit;
media baltei Orionis occidit matutino. Cæsari hie-
mat.

21. Hora xv quæ in præcedenti humero est Orio-
nis mane occidit: ejusdem baltei media matu-
tina occidit. Ægyptiis boreas totâ die ac nocte.
Eudoxo pluvia.

22. Hora xiv quæ in præcedente humero Orio-
nis est matutino occidit.

23. Hora xiii Canobus mane occidit. Lucida bo-
realis Coronæ vespertina occidit. Et quæ in ante-
cedente humero Orionis; quæ in capite præceden-
tis Geminorum est, vespere oritur. Eudoxo hiber-
nus cœli status.

δ'. Ὁρα ιδ' ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου Χηλῆς ἐπιπέλει,
καὶ Ἄρκτουρος ἔφος δύνει. Αἰγυπτίους νότος ἢ λῆ.
Καλίππῳ, Εὐκτῆμονι πνεύματα σφόδρα. Καίτις
ἢ Μητροδώρῳ ἀνεμος χειμάζει.

ε'. Ὁρα ιδ' ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου Χηλῆς ἐπιπέλει:
καὶ ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ Τοξότου κρύπτεται. Κόνωνι
καὶ Εὐδόξῳ ἀκρασία πνευμάτων.

ς'. Ἀκρασία ἀέρος· βορρᾶς ἢ νότος ψυχρός.

ζ'. Ὁρα ιδ' ὁ λαμπρὸς τῶν Ἰάδων ἐσπέριος ἀνατέ-
λει. Αἰγυπτίους νότος λαμπρὸς. Μέτωνι ζέφυρος,
ἀκρασία ἀέρων, ὑετός.

η'. Ὁρα ιγ' ὁ λαμπρὸς τῶν Ἰάδων ἐσπέριος ἀνα-
τέλλει. Καλίππῳ ὑετία ἐπισημαίνει.

θ'. Ὁρα ιε' ὁ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος
ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους ὑετός.

ι'. Ὁρα ιδ' ὁ καλούμενος Κάνωβος ἔφος δύνει. Αἰ-
γυπτίους νότος ἢ ζέφυρος. Δοσιθέῳ χειμάζει.

ια'. Ὁρα ιε' ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας ἔφος ἀναπέλει.
Μέτωνι ὑετός, θύελλαι. Ἰππάρχῳ ἀργέστης.

ιβ'. Ὁρα ιε' Ἄρκτουρος ἐσπέριος δύνει, καὶ ὁ πο-
δὸς Ποταμοῦ, καὶ ποδὸς Ὀρίωνος ἔφος δύνει.

ιγ'. Ὁρα ιγ' ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ Τοξότου κρύπτε-
ται. Αἰγυπτίους νότος ἢ εὐρος δι' ἡμέρας ψεκάει.
Μητροδώρῳ χειμῶν, θύελλαι.

ιδ'. Ὁρα ια' ὁ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος
ἔφος δύνει. Φιλίππῳ καὶ Εὐκτῆμονι ὑετός, χειμῶν.

ιε'. Ὁρα ιγ' ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως δύνει· καὶ ὁ
λαμπρὸς τῶν βορείου Στεφάνου ἐσπέριος δύνει· καὶ ὁ
λαμπρὸς τῶν Ἰάδων ἔφος δύνει. Αἰγυπτίους καὶ Ἰπ-
πάρχῳ χειμῶνος ἀρχή. Κόνωνι ἐπισημαίνει.

ισ'. Ὁρα ις' ὁ λαμπρὸς τῶν Ἰάδων ἔφος δύνει.
Χειμάζει.

ις'. Χειμῶνος ἀρχή, καὶ σημαίνει Εὐδόξῳ.

ιη'. Ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύμου
ἐσπέριος ἀνατέλλει. Εὐδόξῳ χειμῶνος ἀρχή, καὶ ἐπι-
σημαίνει. Δημοκρίτῳ χειμῶν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ
θάλασσαν.

ιθ'. Ὁρα ιδ' ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας ἔφος ἀνατέλλει.
Αἰγυπτίους νότος ἢ εὐρος. Καίσαρι χειμάζει.

κα'. Ὁρα ιγ' ὁ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος
ἔφος δύνει· καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἔφος δύνει·
καὶ ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος δύνει· καὶ
ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος δύνει ἔφος. Καίσαρι
χειμάζει.

καβ'. Ὁρα ιε' ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος
ἔφος δύνει, καὶ ὁ μέσος τῆς ζώνης αὐτοῦ ἔφος δύνει.
Αἰγυπτίους βορέας δι' ἡμέρας καὶ νυκτός. Εὐ-
δόξῳ ὑετός.

καγ'. Ὁρα ιδ' ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος
ἔφος δύνει.

καδ'. Ὁρα ιγ' ὁ καλούμενος Κάνωβος ἔφος δύνει.
Ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἐσπέριος δύνει· καὶ ὁ
ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος· καὶ ὁ ἐπὶ κε-
φαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύμου ἐσπερίου ἢ ἀνατέλλει.
Εὐδόξῳ χειμῶνος περιστασις.

¹² f. ἐσπέριος.

κδ'. Ὁρμ ιγ' ὁ ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ δεξιῷ βραχίονι Α τοῦ Κενταύρου ἐπιτέλλει. Ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος ἔψος δύνει. Κόνωνι ἔψος δύνει. Αἰγυπτίους χειμέριος περίστασις. Εὐδόξῳ βορέας ψυχρὸς.

κε'. Ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἔψος δύνει· καὶ ὁ καλούμενος Ἀντάρης ἐπιτέλλει. Ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἔψος δύνει Εὐκτῆμονι. Δοσιθέῳ χειμαίνει· καὶ ὑετός.

κς'. Ὁρμ ιγ' S' ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας ἔψος ἀνατέλλει. Ὁ Ἀντάρης ἐπιτέλλει. Εὐδόξῳ σημαίνει σφόδρα.

κζ'. Ὁ Ἀντάρης ἐπιτέλλει. Κύων ἔψος δύνει. Ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὄρκου ἔψος ἀνατέλλει· καὶ ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἔψος δύνει. Αἰγυπτίους καὶ Ἰππάρχῳ νότος πυκνός. Εὐδόξῳ, Κόνωνι χειμαίνει.

κη'. Ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἐσπέριος ἀνατέλλει· καὶ ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου τῶν Διδύμων ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ὁρμ ιε' S' ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος ἔψος δύνει. Ὁ καλούμενος Ἀντάρης ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους ψακάζει.

κθ'. Ὁρμ ιγ' S' ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος ἔψος δύνει. Ὁρμ ιε' ὁ καλούμενος Ἀντάρης ἀνατέλλει.

λ'. Ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος ἔψος δύνει Ὁρμ ιδ', καὶ ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ὁρμ ιε' S' καὶ ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐπομένου Διδύμου ἐσπέριος ἀνατέλλει.

Μῆν Χοιῶν, Δεκέμβριος.

α'. Ὁρμ ιδ' Κύων δύνει. Ὁρμ ιε' ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἔψος δύνει. Αἰγυπτίους νότος καὶ ὑετός. Εὐδόξῳ ἀκρασία ἀέρων. Δοσιθέῳ ἐπισημαίνει. Δημοκρίτῳ ὁ εὐρανόσ ταραχώδης, καὶ ἡ θάλασσα ὡς τὰ πολλά.

β'. Ὁρμ ιγ' ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ὁρμ ιγ' S' καὶ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος ἀνατέλλει ἐσπέριος. Ὁρμ ιδ' ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύμου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ὁρμ ιγ' S' καὶ ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἔψος δύνει. Ὁρμ ιδ' ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἐσπέριος δύνει.

γ'. Ὁρμ ιε' ὁ ἐπὶ τοῦ ἡγουμένου ὤμου τῶν Διδύμων ἔψος δύνει.

δ'. Ὁρμ ιδ' ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας ἔψος ἀνατέλλει, καὶ ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἐσπέριος ἀνατέλλει· καὶ ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος ἐσπέριος ἀνατέλλει· καὶ ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐπομένου Διδύμων ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους ζέφυρος ἢ νότος δι' ἡμέρας. Κόνωνι χειμαίνει.

ε'. Ὁ καλούμενος Αἰξ ἔψος δύνει· καὶ ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύμου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Κύων ἔψος δύνει. Ὁ ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ ἡγουμένου Διδύμου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Καίσαρι, Εὐκτῆμονι, Καλίππῳ χειμαίνει.

ς'. Ὁρμ ιδ' S' ὁ ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ βραχίῳ τοῦ Κενταύρου ἐπιτέλλει· ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἀνατέλλει. Μητροδώρῳ χειμερὶα περίστασις. Εὐκτῆμονι, Καλίππῳ ἀνέμων ἀταξία.

ζ'. Ὁρμ ιδ' S' ὁ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος

24. Hora xiii quæ in anteriori dextro brachio Centauri est oritur. Media zonæ Orionis mane occidit. Cononi mane occidit. Ægyptiis hiberna cæli constitutio. Eudoxo boreas frigidus.

25. Quæ in præcedente Orionis humero est, mane occidit. Antares oritur. Lucida Persei mane occidit Euctemoni. Dositheo hiemat, cum pluvia.

26. Hora xiii 1/2 quæ in præcedente humero Orionis est vespere oritur. Lucida Lyræ mane oritur. Antares oritur. Eudoxo vehementer significat.

27. Antares oritur. Canis oritur mane. Lucida Cygni mane oritur; quæ in succedente humero est Orionis mane occidit. Ægyptiis et Hipparcho creber auster. Eudoxo et Cononi hiemat.

28. Quæ in antecedente Orionis humero est vespere oritur: quæ in capite est antecedentis Geminorum vespere oritur. Hora xv 1/2 media zonæ Orionis mane occidit. Antares oritur. Ægyptiis stillatim pluit.

29. Hora xiii 1/2 media zonæ Orionis mane occidit. Hora xv Antares oritur.

30. Media zonæ Orionis mane occidit hora xiv; quæ in antecedente humero Orionis est vespere oritur. Hora xv 1/2 et quæ in capite subsequentis Geminorum est, vespere oritur.

45 Mensis Chæac, qui est December.

1. Hora xiv Canis [matutinus] occidit. Hora xv lucida Persei matutina occidit. Ægyptiis auster, et pluvia. Eudoxo aeris intemperies. Dositheo significat. Democrito cælum turbulentum, ut et mare sæpius.

2. Hora xiii quæ est in succedente Orionis humero vespertina oritur. Hora xiii 1/2 communis Fluvio et Orionis pedi oritur vespere. Hora xiv quæ in capite præcedentis est Geminorum vespere oritur. Hora xiii 1/2 quæ est in succedente Orionis humero matutino occidit. Hora xiv lucida borealis Coronæ vespere occidit.

3. Hora xv quæ est in præcedente humero Geminorum mane occidit.

4. Hora xiv lucida Lyræ mane oritur, et quæ in succedente inest Orionis humero vespere oritur. Media zonæ Orionis vespere oritur. Quæ est in capite succedentis Geminorum vespertina oritur. Ægyptiis zephyrus vel auster tota die. Conoui hiemat.

5. Capra mane occidit: quæ est in capite præcedentis Geminorum vespere oritur. Canis matutinus occidit: quæ est in capite præcedentis Geminorum vespere oritur. Casari, Euctemoni, Calippo hiemat.

6. Hora xiv 1/2 quæ est in anteriori musculo Centauri oritur: quæ est in succedente Orionis humero oritur. Metrodoro hiberna cæli temperies. Euctemoni, Calippo ventorum inconstantia.

7. Hora xiv 1/2 communis Fluvii et pedis Orionis

vespere oritur. Quæ est in capite præcedentis Ge- minorum vespere oritur. Media baltei Orionis oritur. Ægyptiis stillat imber et hiemat.

8. Hora xiv 1/2 quæ est in succedente Orionis humero vespere oritur. Ægyptiis stillat pluvia. Eudoxo hiemat.

9. Hora xiii 1/2 Canis matutinus occidit. Capella matutina occidit. Postrema Fluvii vespere oritur. Ægyptiis, et Dositheo, ac Democrito significat.

10. Hora xv 1/2 lucida borealis Coronæ vespere occidit. Media baltei Orionis vespere oritur. Ægyptiis africanus vel auster. Eudoxo hibernus aer.

11. Hora xv quæ in capite est succedentis Geminarum vespertina occidit. Hipparcho vehemens aquilo. Eudoxo pluvia.

12. Hora xiv communis Fluvii et pedis Orionis oritur vespere.

13. Hora xiv quæ est in succedente humero Aurigæ mane occidit. Media zonæ Orionis vespere oritur. Cæsari hibernus aer, pluvia.

14. Hora xiv Capella oritur mane. Metrodoro hibernus cæli status. Democrito tonitrua, fulgura, aqua, ventus.

15. Ægyptiis caurus frigidus vel auster, et pluvia. Calippo auster, et significat hibernus aer.

16. Hora xiv 1/2 lucida Cygni mane oritur. Communis Fluvii et pedis Orionis vespere oritur. Ægyptiis hiemat.

17. Hipparcho auster et largus imber.

18. Hora xiv quæ in succedente humero est Aurigæ mane occidit. Ægyptiis pluvia cum ventis; hiems.

19. Hora xv Capella mane occidit. Lucida borealis Coronæ vespere occidit. Ægyptiis boreas frigidus vel auster; pluvia.

20. Hora xv Procyon matutinus occidit. Cæsari hiemat.

21. Hora xv communis Fluvii et pedis Orionis vespere oritur.

22. Hora xv Procyon matutinus occidit. Hipparcho auster.

23. Hora xiv quæ est in succedente humero Aurigæ mane occidit; quæ est sub anteriori dextro musculo Centauri oritur. Lucida Aquilæ mane oritur Ægyptiis. Dositheo africanus, vel auster.

24. Hora xiv Procyon matutinus occidit; postrema Fluvii vespertina oritur. Eudoxo hiemat.

25. Hora xiii Procyon vespertinus oritur, et Procyon matutinus occidit. Lucida Aquilæ mane oritur. Ægyptiis significat.

26. Hibernum solstitium. Hora xiii Procyon matutinus occidit. Canis vespertinus oritur. Capella mane occidit.

¹⁶ f. ἀργέτης.

νος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡμεμένου Διδύμου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Καὶ ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους ψαχάει καὶ χειμαίνει.

η'. Ὁρα ιδ'S' ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους ψαχάει. Εὐδόξῳ χειμαίνει.

θ'. Ὁρα ιγ'S' Κύων ἔως δύνει. Ὁ καλούμενος Αἰξ ἔως δύνει. Καὶ ὁ ἔσχατος τοῦ Ποταμοῦ ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους, καὶ Δοσιθέῳ, καὶ Δημόκριτῳ σημαίνει.

ι'. Ὁρα ιε'S' ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἐσπέριος δύνει. Καὶ ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους; λιβ ἢ νότος. Εὐδόξῳ χειμέριος ἀήρ.

ια'. Ὁρα ιε' ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐπομένου Διδύμου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ἰππάρχῳ βορέας; πῶς. Εὐδόξῳ ὑετός.

ιβ'. Ὁρα ιδ' ὁ κοινὸς τοῦ Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος ἐσπέριος ἀνατέλλει.

ιγ'. Ὁρα ιδ' ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ἠνώχου ἔως δύνει, ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Καίσαρι χειμέριος ἀήρ, ὑετός.

ιδ'. Ὁρα ιδ' ὁ καλούμενος Αἰξ ἔως δύνει. Μητροδώρῳ χειμέριος περίστασις. Δημοκρίτῳ βροταί, ἀστραπαί, ὕδωρ, ἀνεμος.

ιε'. Αἰγυπτίους ἐργασθῆς ἢ ψυχρὸς ἢ νότος, καὶ ἄμβρος. Καλίππῳ νότος, καὶ ἐπισημαίνει χειμέριος ἀήρ.

ις'. Ὁρα ιδ'S' ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὀρνιθὸς ἔως ἀνατέλλει. Ὁ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους χειμαίνει.

ις'. Ἰππάρχῳ νότος καὶ πολλὸς ἄμβρος.

ιη'. Ὁρα ιδ' ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ τοῦ Ἠνώχου ἔως δύνει. Αἰγυπτίους ὑετία μετὰ πνευμάτων χειμαίνει.

ιθ'. Ὁρα ιε' ὁ καλούμενος Αἰξ ἔως δύνει. Ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἐσπέριος δύνει. Αἰγυπτίους βορέας ψυχρὸς ἢ νότος ὑετία.

κα'. Ὁρα ιε' Προκύων ἔως δύνει. Καίσαρι χειμέριος.

κα'. Ὁρα ιε' ὁ κοινὸς τοῦ Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος ἐσπέριος ἀνατέλλει.

κβ'. Ὁρα ιε' Προκύων ἔως δύνει. Ἰππάρχῳ νότος.

κγ'. Ὁρα ιδ' ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ἠνώχου ἔως δύνει. καὶ ὁ ἐν τῷ ἐμπροσθέν ὀφθαλμοῦ βατραχίου τοῦ Κενταύρου ἐπιτέλλει. Ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἀετοῦ ἔως ἀνατέλλει Αἰγυπτίους. Δοσιθέῳ λιβ ἢ νότος.

κδ'. Ὁρα ιδ' Προκύων ἔως δύνει. καὶ ὁ ἔσχατος τοῦ Ποταμοῦ ἐσπέριος ἀνατέλλει. Εὐδόξῳ χειμαίνει.

κε'. Ὁρα ιγ' Προκύων ἐσπέριος ἀνατέλλει, καὶ Προκύων ἔως δύνει. Ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἀετοῦ ἔως ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους ἐπισημαίνει.

κς'. Χειμερινὴ τροπή. Ὁρα ιγ' Προκύων ἔως δύνει. Κύων ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰξ ἔως δύνει.

κζ'. Ὄρα ιγ' ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἄετοῦ κρύπτεται· Προ- **A**
κῶν ἐσπέριος ἀνατέλλει.

κη'. Ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ἠνιόχου ἔφωσ δύνει.
Ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος κρύπτεται. Αἰγυ-
πτίσις χειμαίνει. Μέτωνι ἐπισημαίνει. Ὅμβρος.

κθ'. Προκῶν ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίσις καὶ
Μέτωνι ἐπισημαίνει. Ἀκρασία.

λ'. Ὄρα ιδ' ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἄετοῦ ἐσπέριος δύνει.
Αἰγυπτίσις λιψ, καὶ ἀκρασία ἀέρως.

Μην Ἰανουάριος, ἢ Τυβί.

α'. Ὄρα ιδ' Κῶν ἐσπέριος ἀνατέλλει. Προκῶν
ἐσπέριος ἀνατέλλει. Δημοκρίτῳ χειμῶν ἐπισημαίνει.

β'. Ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύμου
ἔφωσ δύνει. Δοσιθέῳ χειμαίνει.

γ'. Ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἄετοῦ ἐπιτέλλει. Προκῶν
ἐσπέριος ἀνατέλλει. Φιλῆμονι ἐπισημαίνει.

δ'. Ὄρα ιγ' ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὀρνίθου ἔφωσ ἀνατέλλει.
Ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐπομένου Διδύμου ἔφωσ δύνει.
Ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἄετοῦ ἐσπέριος δύνει. Ὁ λαμπρὸς
τοῦ νοτίου Ἰχθύος κρύπτεται. Αἰγυπτίσις χει-
μάζει κατὰ θάλασσαν. Εὐκτέμονι ἐπιχειμάζει.

ε'. Ὄρα ιδ' ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύ-
μου ἔφωσ δύνει.

ς'. Ὄρα ιγ' ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ Τοξότου ἐπιτέλλει.
Κῶν ἐσπέριος δύνει.

ζ'. Ὄρα ιε' ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἄετοῦ ἐσπέριος δύνει.
Ἐπισημαίνει ὡς Δοσιθέῳ.

η'. Ὄρα ιδ' ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Δι-
δύμου ἔφωσ δύνει, καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος
κρύπτεται. Αἰγυπτίσις πυκνὴ κατάστασις.

θ'. Ὄρα ιδ' ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας ἐσπέριος δύνει·
ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἄετοῦ ἐσπέριος δύνει. Αἰγυπτίσις ἐπι-
σημαίνει. Δημοκρίτῳ νότος ὡς τὰ πολλὰ.

ι'. Κῶν ἐσπέριος ἀνατέλλει ὥρα ι'.

ια'. Ὄρα ιε' ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Δι-
δύμου ἔφωσ δύνει.

ιβ'. Ὄρα ιδ' ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ Τοξότου ἐπιτέλλει.
Ἰππάρχῳ, Εὐδόξῳ χειμαίνει.

ιγ'. Ὄρα ιδ' ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος κρύπτε-
ται. Ὄρα ιε' ὁ ἕξατος τοῦ Ποταμοῦ ἐσπέριος ἀνα-
τέλλεται. Αἰγυπτίσις νότος ἢ ζέφυρος· χειμαίνει καὶ
κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν.

ιδ'. Ὄρα ιε' ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐπομένου Διδύ-
μου δύνει. Ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὑδροχόου ἔφωσ δύνει.
Κῶν ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίσις νότος σφόδρα
καὶ ὑετός.

ιε'. Νότος πολλὸς, καὶ ἐπισημαίνει κατὰ θάλασσαν
βροντὴ καὶ ψακάς.

ις'. Ὄρα ιε' ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὑδροχόου ἔφωσ δύνει·
καὶ ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύμου ἔφωσ
δύνει. Εὐδόξῳ νότος ἐπισημαίνει· ἀνέμων ἀταξία.

ιζ'. Ὄρα ιγ' [ιδ'] ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος κρύ-
πτεται.

ιη'. Ὄρα ιδ' ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας ἐσπέριος δύνει.
Ὁ ἐν τῷ γόνυ τοῦ Τοξότου ἐσπέριος δύνει.

27. Hora xiii lucida Aquilæ occultatur. Procyon
vespertinus oritur.

28. Quæ est in succedente Aurigæ humero matu-
tina **46** occidit. Splendida Piscis australis occulta-
tur. Ægyptiis hiemat. Metoni significat. Imber.

29. Procyon vespertinus oritur. Ægyptiis et Me-
toni significat. Intemperies.

30. Hora xiv splendida Aquilæ vespertina occi-
dit. Ægyptiis africanus, et aeris intemperies.

Januarius, vel Tybi.

1. Hora xiv Canis vespertinus oritur. Procyon
vespertinus oritur. Democrito tempestas signifi-
cat.

2. Quæ est in capite præcedentis Geminorum
B matutino occidit. Dositheo hiemat.

3. Lucida Aquilæ oritur. Procyon vespertinus
oritur. Philemoni significat.

4. Hora xiii lucida Cygni matutino oritur. Quæ
est in capite succedentis Geminorum matutino oc-
cidit. Lucida Aquilæ vespere occidit. Lucida au-
stralis Piscis occultatur. Ægyptiis tempestas sit in
mari. Euctemoni tempestas sub tempus statutum
oritur.

5. Hora xiv quæ in capite est præcedentis Gemi-
norum matutina oritur.

6. Hora xiii quæ ad genu Sagittarii est oritur.
Canis vespertinus occidit.

7. Hora xv lucida Aquilæ vespere occidit. Signi-
ficationem habet Dositheo.

8. Hora xiv quæ in capite est antecedentis Gemi-
C norum mane occidit, lucida notii Piscis occulta-
tur. Ægyptiis densatur aer.

9. Hora xiv lucida Lyræ vespere occidit. Lucida
Aquilæ vespere occidit. Ægyptiis significat. Demo-
crito auster ut plurimum.

10. Canis vespere oritur hora x.

11. Hora xv quæ est in capite antecedentis Ge-
mini mane occidit.

12. Hora xiv quæ est in genu Sagittarii oritur.
Hipparcho et Eudoxo hiemat.

13. Hora xiv splendida Piscis australis abscondi-
D tur. Hora xv postrema Fluvii vespere oritur. Ægy-
ptiis auster vel zephyrus; tempestas accidit terra
D marique.

14. Hora xv quæ est in capite succedentis Gemi-
norum occidit. Lucida Aquarii mane occidit.
Canis vespertinus oritur. Ægyptiis vehemens au-
ster cum pluvia.

15. Auster ingens, et significat in mari tonitru,
et stillans pluvia.

16. Hora xv lucida Aquarii mane occidit. Quæ
in capite præcedentis est Geminorum mane occi-
dit. Eudoxo auster significat; ventorum incon-
stantia.

17. Hora xiv lucida notii Piscis absconditur.

18. Hora xiv lucida Lyræ vespere occidit. Quæ
jn genu Sagittarii est vespere occidit.

19. Lucida Aquarii mane occidit. Hipparcho auster, vel boreas tempestatem facit.

20. Ægyptiis hibernus aer.

21. Lucida Aquarii mane occidit. Hora xv quæ in corde Leonis est vespere oritur. Hipparcho subsolanus flat.

22. Quæ in corde Leonis est vespere oritur. Cæsari vehemens ventus.

23. Hora xiiii lucida Aquarii... Metrodoro inconstans pluvia.

24. Hora xiv lucida Aquarii vespere oritur. Ægyptiis significat.

25. Hora xiv lucida Lyræ vespere occidit. Ægyptiis significat.

26. Lucida Aquarii vespere oritur. Ægyptiis hiems media.

27. Ægyptiis eurus vel auster significat.

28. Lucida Aquarii vespere oritur. Ægyptiis pluvia.

29. Democrito tempestas.

30. Hipparcho subsolanus.

Februarius, Mechir.

1. Quæ ad genu est Sagittarii oritur. Eudoxo pluvia.

2. Ægyptiis tempestas magna.

3. Africus vel auster tempestuosus.

4. Hora xiv 1/2 splendida Cygni vespertino occidit.

5. Hora xv splendida Lyræ vespere occidit. Hipparcho auster vel caurus.

47 6. Hora xiiii 1/2 quæ in corde Leonis est matutino occidit.

7. Hora xiiii 1/2 Canobus vespertinus oritur.

8. Hora xv 1/2 quæ est in cauda Leonis vespere oritur.

9. Hora xv quæ ad genu Sagittarii est oritur. Eudoxo pluvia. Cor Leonis mane occidit. Hora xv [xiii] quæ est in cauda Leonis vespere oritur. Ægyptiis zephyrus vel auster, interjecta grandine.

10. Hora xiv cor Leonis mane occidit. Eudoxo serenitas, interdum et favonius.

11. Hora xiv quæ in cauda Leonis est vespere oritur. Hora xv cor Leonis mane occidit. Ægyptiis tempestuosum cælum, et ventorum pluviosa intermeries. Dositheo serenitas et favonius.

12. Hora xiv splendida Cygni vespertina occidit.

13. Hora xv postrema Fluvii absconditur. Splendida Persei oritur matutino. Splendida Lyræ vespertina occidit. Ægyptiis ventosus cœli status. Cæsari pluvia. Democrito favonius flare incipit.

14. Hora xiiii quæ est in cauda Leonis vespere oritur. Ægyptiis, Eudoxo initium veris. Interdum hiemat.

ιθ'. 'Ο λαμπρός του Ὑδροχόου ἔως δύνει. Ἰππάρχῳ νότος ἢ βορέας χειμᾶζει.

κ'. Αἰγυπτίοις χειμέριος ἀήρ.

κα'. 'Ο λαμπρός του Ὑδροχόου ἔως δύνει. Ὁρα ιθ' ἐπὶ τῆς καρδίας του Λέοντος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ἰππάρχῳ ἀπηλιώτης πνεῖ.

κβ'. 'Ο ἐπὶ τῆς καρδίας του Λέοντος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Καὶ Καίσαρι ἀνεμος σφόδρα.

κγ'. Ὁρα ιγ' ὁ λαμπρός του Ὑδροχόου... Μητροδώρῳ ἀκατάστατος θυμῶς.

κδ'. Ὁρα ιδ' ὁ λαμπρός του Ὑδροχόου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις ἐπισσημαίνει.

κε'. Ὁρα ιδ' ὁ λαμπρός τῆς Λύρας ἐσπέριος δύνει. Αἰγυπτίοις ἐπισσημαίνει.

κς'. 'Ο λαμπρός του Ὑδροχόου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Β Αἰγυπτίοις χειμῶν μέσος.

κζ'. Αἰγυπτίοις εὐρος ἢ νότος σημαίνει.

κη'. 'Ο λαμπρός του Ὑδροχόου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις ὑετία

κθ'. Δημοκρίτῳ χειμῶν.

λ'. Ἰππάρχῳ ἀπηλιώτης.

Μην Φεβρουάριος, Μεχιρ.

α'. 'Ο κατὰ τὸ γόνυ του Τοξότου ἐπιτέλλει. Εὐδόξῳ ὑετία.

β'. Αἰγυπτίοις χειμῶν μέγας.

γ'. Αἰψὴ ἢ νότος χειμούμενος.

δ'. Ὁρα ιδ' ὁ λαμπρός του Ὀρνιθοῦ ἐσπέριος ἔως δύνει.

ε'. Ὁρα ιε' ὁ λαμπρός τῆς Λύρας ἐσπέριος δύνει. Ἰππάρχῳ νότος ἢ ἀργέστης.

ς'. Ὁρα ιγ' ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας του Λέοντος ἔως δύνει.

ζ'. Ὁρα ιγ' ὁ καλούμενος Κάνωθος ἐσπέριος ἀνατέλλει.

η'. Ὁρα ιε' ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς του Λέοντος ἐσπέριος ἀνατέλλει.

θ'. Ὁρα ιε' ὁ κατὰ τὸ γόνυ του Τοξότου ἐπιτέλλει. Εὐδόξῳ ὑετία. 'Ο ἐπὶ τῆς καρδίας του Λέοντος ἔως δύνει. Ὁρα ιβ' ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς του Λέοντος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις ζέφυρος ἢ νότος, μεταξὺ χ' λαζα.

ι'. Ὁρα ιδ' ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας του Λέοντος ἔως δύνει. Εὐδόξῳ εὐδία, ἐνίοτε καὶ ζέφυρος.

ια'. Ὁρα ιδ' ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς του Λέοντος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ὁρα ιε' ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας του Λέοντος ἔως δύνει. Αἰγυπτίοις περίστασις χειμερινῆ, καὶ ἀνέμων ἀκρασία ἐπομβρῶς. Δουσιθέῳ εὐδία καὶ ζέφυρος.

ιβ'. Ὁρα ιδ' ὁ λαμπρός του Ὀρνιθοῦ ἐσπέριος δύνει.

ιγ'. Ὁρα ιε' ὁ ἔσχατος του Ποταμοῦ κρύπτεται. Ὁ λαμπρός του Περσέως ἔως ἀνατέλλει. Ὁ λαμπρός τῆς Λύρας ἐσπέριος δύνει. Αἰγυπτίοις ἀνεμῶν στάσις. Καίσαρι ὑετία. Δημοκρίτῳ ζέφυρος ἀργεῖα πνεῖν.

ιδ'. Ὁρα ιγ' ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς του Λέοντος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίοις καὶ Εὐδόξῳ ἔσχατος ἀργεῖα. Ἐνίοτε χειμᾶζει.

ιε'. Αιγυπτίους καὶ Εὐδόξῳ νετία. Ἰππάρχῳ, Καλίπ-
 πῳ, Δημοκρίτῳ ζέφυρος πνεῖ.
 ις'. Καίσαρι καὶ Μητροδώρῳ ἔαρος ἀρχή. Ζέφυρος
 ἀρχεται πνεῖν.
 ιζ'. Αἱγυπτίους, Εὐδόξῳ ζέφυρος. Καλίπῳ, Μη-
 τροδώρῳ χειμαίνει.
 ιη'. Αἱγυπτίους ἀπληρώτης. Ἰππάρχῳ βορέας.
 ιθ'. Ὁρα ἰθ' ὁ ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ δεξιῷ βατραχίῳ τοῦ
 Κενταύρου ἔφος δύνει.
 κ'. Ὁρα ἰε' ὁ κοινὸς Ἰππου καὶ Ἀνδρομέδας ἔφος
 ἀνατέλλει.
 κα'. Ὁρα ἰθ' ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὀρνιθοῦ ἐσπέριος δύν-
 νει. Αἱγυπτίους ἀνεμοὶ μεταπίπτοντες. Ἰππάρχῳ
 νότος πνεῖ. Εὐκτῆμονι, Φιλίπῳ, Δοσιθέῳ χειμαίνει.
 κβ'. Αἱγυπτίους ἀνέμων ἀκαταστασία καὶ θυμῶν.
 κγ'. Ὁρα ἰδ' S' ὁ καλούμενος Κάνωδος ἐσπέριος
 ἀνατέλλει.
 κδ'. Αἱγυπτίους ἢ νότος ἢ ζέφυρος χειμάζει. ὑετός.
 κε'. Ὁρα ἰθ' S' ὁ ἔσχατος Ποταμοῦ κρύπτεται. Ὁ
 κοινὸς Ἰππου καὶ Ἀνδρομέδας ἔφος ἀνατέλλει. Ἰπ-
 πάρχῳ βορέας ψυχρὸς πνεῖ.
 κς'. Αἱγυπτίους ἀνεμώδης ἀκαταστασία.
 . . .
 κη'. Ἰππάρχῳ, Εὐκτῆμονι ὀρνιθία ἀρχονται πνεῖν
 ψυχροί. Χελιδόνι ὥρα φαίνεσθαι.
 κν'. Ὁρα ἰγ' S' ὁ κοινὸς τοῦ Ἰππου καὶ Ἀνδρο-
 μέδας κρύπτεται. Καὶ Καλίπῳ ὥρα ἰε' ὁ λαμπρὸς
 τοῦ Ὀρνιθοῦ ἐσπέριος δύνει. Αἱγυπτίους καὶ Φιλίπῳ,
 καὶ Καλίπῳ χελιδὼν φαίνεται, καὶ ἀνεμώδης κατὰ
 στασις. Βορέαι ἀρχονται πνεῖν ψυχροί. Εὐδόξῳ ὑετός,
 χελιδόνι ἦ, καὶ βορέαι πνεύουσιν οἱ καλούμενοι ὀρ-
 νιθίαι.
 λ'. Αἱγυπτίους ὀρνιθία βορέαι μεταξὺ ἀργέστου.
 Ἰππάρχῳ βορέαι ψυχροί. Μητροδώρῳ χελιδὼν φαίνε-
 ται. Ἐπσημαίνει Δημοκρίτῳ. Ποικιλία ἡμέραι καλού-
 μεναι Ἀλκυόνια.
Μην Μάρτιος, Φαμενώθ.
 α'. Ὁρα ἰθ' ὁ κοινὸς Ἰππου καὶ Ἀνδρομέδας ἀνα-
 τέλλει. Ὁρα ἰε' Ἀρκτοῦρος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Καί-
 σαρι καὶ Δοσιθέῳ χειμάζει.
 β'. Ὁ κοινὸς Ἰππου καὶ Ἀνδρομέδας κρύπτεται.
 γ'. Ὁρα ἰε' ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἀνατέλλει.
 δ'. Ὁρα ἰθ' ὁ κοινὸς Ἰππου καὶ Ἀνδρομέδας ἐσπέ-
 ριος δύνει.
 ε'. Ὁρα ἰβ' ὁ κοινὸς Ἰππου καὶ Ἀνδρομέδας ἐπιτέλ-
 λει. Ὁρα ἰε' Ἀρκτοῦρος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Βορέας
 ἢ νότος ψυχρὸς.
 ς'. Ὁ ἔσχατος τοῦ Ποταμοῦ κρύπτεται. Αἱγυπτίους
 λιψ, ἢ νότος, ἢ χάλαζα. Ἰππάρχῳ βορέας ψυχρὸς.
 ζ'. Ὁρα ἰε' ὁ κοινὸς Ἰππου καὶ Ἀνδρομέδας ἐσπέ-
 ριος δύνει. Ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὀρνιθοῦ ἐσπέριος
 δύνει.
 η'. Ὁρα ἰδ' Ἀρκτοῦρος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Εὐ-
 κτῆμονι βορέας ψυχρὸς πνεῖ.
 θ'. Ὁρα ἰε' ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἐσπέ-

¹⁸ f. χελιδόνιοι.

15. Ægyptiis et Eudoxo pluvia. Hipparcho, Ca-
 lippo, Democrito favonius spirat.
 16. Cæsari et Metrodoro veris initium. Favonius
 flare incipit.
 17. Ægyptiis, Eudoxo favonius. Calippo, Metro-
 doro hiemat.
 18. Ægyptiis subsolanus. Hipparcho boreas.
 19. Hora xiv quæ ad anteriorem dextrum muscu-
 lum Centauri est mane occidit.
 20. Hora xv communis Equi et Andromedæ mane
 oritur.
 21. Hora xiv splendida Cygni vespere occidit.
 Ægyptiis venti intercedentes. Hipparcho auster spi-
 rat. Euctemoni, Philippo, Dositheo hiemat.
 22. Ægyptiis ventorum inconstantia et imber.
 23. Hora xiv 1/2 Canobus vespere oritur.
 24. Ægyptiis auster aut zephyrus cum tempestate;
 pluvia.
 25. Hora xiv 1/2 postrema Fluvii absconditur.
 Communis Equi et Andromedæ mane oritur. Hip-
 parcho frigidus aquilo spirat.
 26. Ægyptiis ventorum inconstantia.
 . . .
 28. Hipparcho et Euctemoni ornithiæ, id est
 aviarum venti spirare incipiunt frigidi. Hirundini ad-
 venire tempus est.
 29. Hora xiiii 1/2 communis Equi et Andromedæ
 conditur. Et Calippo hora xv splendida Cygni vespere
 occidit. Ægyptiis, Philippo, et Calippo apparet
 hirundo, et ventis infestus est aer. Aquilones fri-
 gidi spirare incipiunt. Eudoxo pluvia, hirundo,
 aquilones spirant, qui ornithiæ dicuntur.
 30. Ægyptiis aquilones ornithiæ igitur caurum.
 Hipparcho aquilones frigidi. Metrodoro hirundo
 conspicitur. Significat Democrito. Varii dies, qui
 Alcyonii dicuntur.
Martius, sive Phamenoth.
 1. Hora xiv communis Equi et Andromedæ ori-
 tur. Hora xv Arcturus prima nocte oritur. Cæsari
 et Dositheo hiemat.
 2. Communis Equi et Andromedæ occultatur.
 3. Hora xv splendida Persei exoritur.
 4. Hora xiv communis Equi et Andromedæ prima
 nocte occidit.
 5. Hora xii communis Equi et Andromedæ oritur.
 Hora xv Arcturus vespere oritur. Aquilo vel auster
 frigidus.
 6. Ultima Fluvii celatur. Ægyptiis caurus, vel
 auster, aut grando. Hipparcho aquilo frigidus.
 7. Hora xv communis Equi et Andromedæ vespere
 occidit. Clara stella Cygni sub vesperam celatur.
 8. Hora xiv Arcturus vespere oritur. Euctemoni
 frigidus aquilo spirat.
 9. Hora xv clara boreæ Coronæ vespertina ori-

tur. Communis Equi et Andromedæ vespere occidit. Ægyptiis hiemat. Cæsari venti chelidoniæ flant ad dies decem.

10. Hora xiii 1/2 communis Equi et Andromedæ oritur.

48 11. Hora xii 1/2 lucida australis Piscis oritur, et quæ in anteriore dextro musculo Centauri est mane oritur. Ægyptiis turbulentum cælum. Democrito venti frigidæ ornithiæ ad dies quinque.

12. Hora xiv Arcturus vespere oritur. Eudoxo hirundo et milvius apparet, et significat. Metrodoro et Philippo aquilo frigidus spirat. Hipparcho veris initium.

13. Hora xiii quæ in cauda Leonis. . . Ægyptiis stillat imber. Metrodoro, Euctemoni aquilo flat. Dositheo milvius cerni incipit. Hipparcho auster vehemens.

14. Hora xv 1/2 clara boreæ Coronæ vespere oritur. Ægyptiis et Calippo spirat aquilæ.

15. Arcturus vespere oritur. Ægyptiis et Calippo frigidus aquilo flat.

16. Hora xiii 1/2 Arcturus vespere oritur; ultima Fluvii celatur. Calippo spirat aquilo.

17. Hora xiii 1/2 Spica vespere oritur. Ægyptiis venti ingruunt. Euctemoni et Philippo ornithiæ flare incipiunt. Milviis apparendi tempus est.

18. Hora xiv 1/2 quæ est in cauda Leonis prima luce occidit. Ægyptiis favonius, vel auster flat. Euctemoni aquilo frigidus. Hipparcho aquilo, vel caurus.

19. Ægyptiis et Euctemoni aquilo frigidus.

20. Hora xiv clara borei Piscis oritur. Hora xiv 1/2 clara stella boreæ Coronæ prima nocte oritur.

21. Hora xiv clara stellæ Persei oritur. Philippo boreas flat, et milvius apparet.

22. Ægyptiis et Democrito significat. Ventus frigidus.

23. Ægyptiis frigidus ventus ad dies x.

24. Cæsari milvius apparet. Aquilo flat.

25. Hora xiv quæ est in cauda Leonis prima luce occidit. Eudoxo milvius apparet, et boreas flat.

26. Æquinoctium vernum, et clara stella boreæ Coronæ sub vesperam oritur.

27. Cæsari flat aquilo. Hipparcho pluvia.

28. Ægyptiis tonitru significat, et pluvia.

29. Hora xv 1/2 Capra matutino oritur. Ægyptiis, et Cononi, ac Metoni significat. Eudoxo boreas.

30. Hora xiii 1/2 Spica mane occidit. Ægyptiis auster flat. Calippo pluvia vel nix.

Aprilis, sive Pharmuthi.

1. Hora xiv Spica mane occidit. Metoni pluvia. Euctemoni ac Democrito significat.

ριος ἀνατέλλει. Ὁ κοινὸς Ἴππου καὶ Ἀνδρομέδης ἐσπέριος δύνει. Αἰγυπτίους χειμάζει. Καίσαρι χελιδόνια πνέουσιν ἐπὶ ἡμέρας δέκα.

ι'. Ὁρᾶ γ' S" ὁ κοινὸς Ἴππου καὶ Ἀνδρομέδης ἐπιτέλλει.

ια'. Ὁρᾶ γ' S" ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος ἐπιτέλλει. Καὶ ὁ ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ δεξιῷ βατραχίῳ τοῦ Κενταύρου ἔως δύνει. Αἰγυπτίους ταραχῶδεις καταστάσεις. Δημοκρίτῳ ἀνεμοὶ ψυχροὶ ὀρνυθία ἐπὶ ἡμέρας πέντε.

ιβ'. Ὁρᾶ ιδ' ὁ Ἀρκτούρος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Εὐδόξῳ χελιδόνι καὶ ἰκτίνο; φαίνεται, καὶ ἐπιστημαίνει. Μητροδώρῳ καὶ Φιλίππῳ βορέας ψυχρὸς πνεῖ. Ἰππάρχῳ ἕαρος ἀρχή.

ιγ'. Ὁρᾶ γ' S" ὁ ἐπὶ οὐρᾶς τοῦ Λέοντος. . . Αἰγυπτίους ψακάζει. Μητροδώρῳ, Εὐκτῆμονι βορέας πνεῖ. Δοσιθέῳ ἰκτίνο; ἀρχεται φαίνεσθαι. Ἰππάρχῳ νότος πολὺς.

ιδ'. Ὁρᾶ ιε' S" ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους, Καλίππῳ βορέας πνεῖ.

ιε'. Ἀρκτούρος ἐσπέριος ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους, Καλίππῳ βορέας ψυχρὸς πνεῖ.

ις'. Ὁρᾶ γ' S" Ἀρκτούρος ἐσπέριος ἐπιτέλλει καὶ ὁ ἔσχατος τοῦ Ποταμοῦ κρύπτεται. Καλίππῳ βορέας πνεῖ.

ιζ'. Ὁρᾶ γ' S" ὁ Στάχυς ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους ἀνεμώδης κατάστασις. Εὐκτῆμονι καὶ Φιλίππῳ ὀρνυθία ἀρχονται πνεῖν καὶ ἰκτίνων ὄρα φαίνεσθαι.

ιη'. Ὁρᾶ ιδ' S" ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ Λέοντος ἔως δύνει. Αἰγυπτίους ζέφυρος ἢ νότος πνεῖ. Εὐκτῆμονι βορέας ψυχρὸς. Ἰππάρχῳ βορέας, ἢ ἀργέστης.

ιθ'. Αἰγυπτίους καὶ Εὐκτῆμονι βορέας ψυχρὸς.

κ'. Ὁρᾶ ιδ' ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Ἰχθύος ἐπιτέλλει. Ὁρᾶ ιδ' S" ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἐσπέριος ἀνατέλλει.

κα'. Ὁρᾶ ιδ' ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἀνατέλλει. Φιλίππῳ βορέας πνεῖ, καὶ ἰκτίνο; φαίνεται.

κβ'. Αἰγυπτίους καὶ Δημοκρίτῳ ἐπιστημαίνει. Ἀνεμὸς ψυχρὸς.

κγ'. Αἰγυπτίους πνεῦμα ψυχρὸν ἐπὶ ἡμέρας δέκα.

κδ'. Καίσαρι ἰκτίνο; φαίνεται. Βορέας πνεῖ.

κε'. Ὁρᾶ ιδ' ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ Λέοντος ἔως δύνει. Εὐδόξῳ ἰκτίνο; φαίνεται, καὶ βορέας πνεῖ.

κς'. Ἑαρινὴ Ἰσημερία, καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἐσπέριος ἀνατέλλει.

κζ'. Καίσαρι βορέας πνεῖ. Ἰππάρχῳ ὕστια.

κη'. Αἰγυπτίους βροντὴ ἐπιστημαίνει, καὶ ὕστια.

κθ'. Ὁρᾶ ιε' S" ὁ καλούμενος Αἰῆ ἔως ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους, καὶ Κόνωνι, καὶ Μέτωνι ἐπιστημαίνει. Εὐδόξῳ βορέας.

λ'. Ὁρᾶ γ' S" Στάχυς ἔως δύνει. Αἰγυπτίους νότος πνεῖ. Καλίππῳ ὕστια ἢ νιφετός.

Μῆν' Ἀπρίλιος, ἢ Φαρμουθι.

α'. Ὁρᾶ ιδ' Στάχυς ἔως δύνει. Μέτωνι ὕστια. Εὐκτῆμονι Δημοκρίτῳ ἐπιστημαίνει.

β'. Ὁρα ιγ' ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἑσπέριος ἀνατέλλει. Ὁρα ιδ' Στάχυς δύνει ἑφῶς· καὶ ὁ καλούμενος Κάνωθος κρύπτεται. Ὁρα ιε' ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ Λέοντος ἑφῶς δύνει. Δοσιθέω, Καλίππῳ ὑετία.

γ'. Ὁρα ιδ' S" ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἑφῶς ἀνατέλλει.

δ'. Ὁρα ιδ' S" ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος ἐπιτέλλει.

ε'. Ὁρα ιε' S" Στάχυς ἑφῶς δύνει.

ς'. Ὁρα ιε' S" ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίου Χηλῆς ἑσπέριος ἀνατέλλει. Εὐδόξῳ ὑετὸς ἐπισημαίνει.

ζ'. Ὁρα ιγ' S" ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίου Χηλῆς ἑσπέριος ἀνατέλλει.

η'. Ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου Χηλῆς ἑσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους, Κόνωνι ἐπισημαίνει. Εὐδόξῳ ὑετὸς.

θ'. Ὁρα ιδ' S" ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου Χηλῆς ἑσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους, Κόνωνι ζέφυρος ἢ νότος, καὶ χάλασα.

ι'. Ὁρα ιδ' S" ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου Χηλῆς ἑσπέριος ἀνατέλλει. Ἰππάρχῳ νότος καὶ ἀνέμων συστροφαί.

ια'. Ὁρα ιδ' ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου Χηλῆς ἑσπέριος ἀνατέλλει. Ἰππάρχῳ καὶ Δοσιθέω ἐπισημαίνει.

ιβ'. Ὁρα ιγ' S" ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ Λέοντος ἑφῶς δύνει.

ιγ'. Αἰγυπτίους νότος ἢ λιψ. Εὐδόξῳ ὑετία.

ιδ'. Ὁρα ιγ' S" ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἑφῶς ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους ἀκρασία πνευμάτων. Ἰππάρχῳ ὑετία.

ιε'. Αἰγυπτίους ἀκαταστασία καὶ ὑετία.

ισ'. Εὐδόξῳ ἀκρασία ἀέρος καὶ ὑετία.

ιζ'. Ὁρα ιδ' ὁ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος κρύπτεται.

ιη'. Ὁρα ιε' ὁ καλούμενος Αἰξ ἑφῶς ἀνατέλλει· καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος ἐπιτέλλει. Δοσιθέω, Καίσαρι ὑετία.

ιθ'. Ὁρα ιε' S" ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας ἑσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους λευκόνωτος, βρονταί, ψακάς.

κ'. Ὁρα ιδ' S" ὁ καλούμενος Κάνωθος κρύπτεται. Αἰγυπτίους ἀνέμων ἀκρασία. Εὐδόξῳ ὑετία, χάλασα.

κα'. Ὁρα ιε' S" ὁ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος κρύπτεται, καὶ ὁ λαμπρὸς τῶν Ἰάδων κρύπτεται. Μητροδώρῳ χάλασα. Εὐκτέμονι καὶ Φιλίππῳ ζέφυρος.

κβ'. Ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἑσπέριος δύνει. Αἰγυπτίους, Κόνωνι χάλασαι καὶ ζέφυρος. Καίσαρι, Εὐδόξῳ ὑετία.

κγ'. Ὁρα ιε' ὁ λαμπρὸς τῶν Ἰάδων κρύπτεται. Αἰγυπτίους ἀνεμώδης ψακάς.

κδ'. Ὁρα ιδ' S" ὁ λαμπρὸς τῶν Ἰάδων κρύπτεται. Καὶ ὁ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος κρύπτεται.

Ὁρα ιε' S" ὁ μετὰ τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος κρύπτεται.

κε'. Αἰγυπτίους λιψ ἢ νότος. Ἀκρασία ἀέρος.

κς'. Ὁρα ιδ' S" ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἑσπέριος δύνει. Ὁρα ιδ' S" ὁ λαμπρὸς τῶν Ἰάδων κρύπτεται.

καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὀρνιθὸς ἑσπέριος ἀνατέλλει, καὶ

2. Hora xiii clara boreæ Coronæ vespere oritur.

Hora xiv Spica mane occidit. Canobus occultatur.

Hora xv quæ est in cauda Leonis mane occidit. Dosithæo et Calippo pluvia.

3. Hora xiv 1/2 clara Persei prima luce oritur.

4. Hora xiv 1/2 clara notii Piscis oritur

5. Hora xv 1/2 Spica mane occidit.

6. Hora xv 1/2 lucida australis Chelæ vespere oritur. Eudoxo pluvia significat.

7. Hora xiii 1/2 lucida australis Chelæ vespere oritur.

8. Clara borealis Chelæ vespere oritur. Ægyptiis et Cononi significat. Eudoxo pluvia.

9. Hora xiv 1/2 clara borealis Chelæ vespertina oritur. Ægyptiis et Cononi zephyrus, vel auster, aut grando.

10. Hora xiv 1/2 clara borealis Chelæ vespere oritur. Hipparcho auster et ventorum turbines.

11. Hora xiv lucida boreæ Chelæ vespere oritur. Hipparcho et Dosithæo significat.

12. Hora xiii 1/2 quæ in cauda Leonis est mane occidit.

13. Ægyptiis auster vel africanus. Eudoxo pluvia.

14. Hora xiii 1/2 splendida Persei mane oritur. Ægyptiis ventorum perturbatio. Hipparcho pluvia.

15. Ægyptiis inconstans aer et pluvia.

16. Eudoxo aeris intemperies et pluvia

17. Hora xiv communis Fluvii et pedis Orionis occultatur.

18. Hora xv Capra matutino oritur; clara notii Piscis oritur. Dosithæo et Cæsari pluvia.

19. Hora xv 1/2 clara stella Lyre vespere oritur. Ægyptiis leuconotus, tonitrua, stillans imber.

20. Hora xiv 1/2 Canobus occultatur. Ægyptiis ventorum intemperies. Eudoxo pluvia, grandines.

21. Hora xv 1/2 communis Fluvii et pedis Orionis occultatur. Lucida Sucularum absconditur. Metodoro grando. Euctemoni et Philippo favonius.

22. Clara Persei vespere occidit. Ægyptiis, Cononi grandines et favonius. Cæsari et Eudoxo pluvia.

23. Hora xv clara Sucularum absconditur. Ægyptiis venti cum imbre tenui.

24. Hora xiv 1/2 clara Sucularum conditur; communis Fluvii et pedis Orionis absconditur. Hora xv 1/2 quæ cum zona est Orionis absconditur.

25. Ægyptiis africanus vel auster. Intemperies aeris.

26. Hora xiv 1/2 clara Persei vespere occidit. Hora xiv 1/2 lucida Sucularum absconditur. Lucida Cygni vespere oritur: nec non ea quæ in an-

cedente est Orionis humero. Auster vel septen-

27. Hora xiii 1/2 clara Sucularum mane occidit. Hora xv quæ cum zona Orionis est absconditur. Ægyptiis et Cæsari tempestas.

28. Hora xiii 1/2 communis Fluvii et pedis Orionis conditur. Lucida Lyre sub vesperam oritur. Ægyptiis africanus vel auster; pluvia.

29. Hora xiv 1/2 clara australis Chelæ mane occidit. Hora xv quæ in præcedente humero Orionis est absconditur. Ægyptiis africanus vel auster; pluvia. Metrodoro grandio.

30. Ægyptiis et Eudoxo stillans imber.

Maius, sive Pachon.

1. Hora xiv 1/2 clara stella Persei vespere oritur. Hora xv [xiv] 1/2 quæ in zona est Orionis occultatur. Clara item australis Chelæ matutino occidit. Ægyptiis caurus vel zephyrus; pluvia. Euctemoni grandio.

2. Hora xiv 1/2 Capra mane oritur. Quæ in succedente est Orionis humero celatur. Ægyptiis venti dominantur. Calippo humidus est dies.

3. Hora xiii communis Fluvii et pedis Orionis absconditur. Antares vespere oritur. Hora xv Canis absconditur. Ægyptiis ventus. Eudoxo pluvia.

4. Hora xiv quæ in præcedente humero est Orionis, et quæ ad zonam ejusdem, occultantur. Antares vespere oritur. Hora xv Ægyptiis tranquillitas; auster. Cæsari hiemat.

5. Hora xiii 1/2 Canobus absconditur. Hora xv 1/2 splendida Chelæ australis matutina occidit. Ægyptiis significat. Philippo tranquillitas, aut auster. Stillat.

6. Hora xiii 1/2 quæ ad dextrum est anteriorem musculum Centauri vespere oritur. Hora xv lucida Persei vespere occidit; quæ est in succedente humero Heniochi mane oritur; quæ est in succedente Orionis humero conditur. Ægyptiis stillans imber.

7. Hora xiii quæ est in subsequenti Orionis humero, et quæ in zona, necnon Canis absconduntur.

8. Hora xiv clara stella Lyre vespere oritur: D item clara Cygni vespere oritur; quæ in subsequente est Orionis humero celatur. Clara in australi Chela mane occidit. Ægyptiis caurus et imber tenuis.

9. Hora xiv Capra mane oritur. Clara stella Piscis australis oritur. Ægyptiis stillans imber.

10. Hora xiii 1/2 lucida Chelæ australis matutino occidit. Dositheo pluvia.

11. Hora xiii quæ in subsequente Orionis humero, conditur. Ægyptiis ventis infestus aer.

12. Hora xiii Capra mane oritur. Canis absconditur. Lucida Persei occidit. Ægyptiis ventosus dies.

13. Ægyptiis fayonius, aut caurus; pluvia.

Α δ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος. Νότος ἢ ἀπ-

κτίας ψυχρός.

κζ'. Ὁρα ιγ'S" ὁ λαμπρὸς τῶν Ὑάδων ἔως ἐπι-

Ὁρα ιε' ὁ μετὰ τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος κρύπτεται. Αἰγυπτίους, Καίσαρι χειμαίνει.

κη'. Ὁρα ιγ'S" ὁ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος κρύπτεται. Ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους λιψὴ ἢ νότος· ὑετία.

κθ'. Ὁρα ιδ'S" ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίου Χηλῆς ἔως δύνει. Ὁρα ιε' ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος κρύπτεται. Αἰγυπτίους λιψὴ ἢ νότος· ὑετία. Μητροδόξῳ χάλασα.

λ'. Αἰγυπτίους, Εὐδόξῳ φακάς.

Μῆν Μάιος, Παχών.

α'. Ὁρα ιδ'S" ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ὁρα ιδ'S" ὁ μετὰ τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος κρύπτεται· καὶ ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίου Χηλῆς ἔως δύνει. Αἰγυπτίους ἀργέστης ἢ ζέφυρος· ὑετία. Εὐκτιμονι χάλασα.

β'. Ὁρα ιδ'S" ὁ καλούμενος Αἰξ ἔως ἀνατέλλει· καὶ ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος κρύπτεται. Αἰγυπτίους ἀνεμώδης κατάστασις. Καλίππῳ νοτία.

γ'. Ὁρα ιγ' ὁ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος κρύπτεται. Ὁ καλούμενος Ἀντάρης ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ὁρα ιε' Κύων κρύπτεται. Αἰγυπτίους ἀνεμώδης ὑετός.

δ'. Ὁρα ιδ' ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος καὶ ὁ μετὰ τῆς ζώνης κρύπτεται· καὶ ὁ Ἀντάρης ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ὁρα ιε' Αἰγυπτίους νηγεμία· νότος. Καίσαρι χειμαίνει.

ε'. Ὁρα ιγ'S" ὁ καλούμενος Κάνωδος κρύπτεται. Ὁρα ιε'S" ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίου Χηλῆς ἔως δύνει. Αἰγυπτίους σημαίνει. Φιλίππῳ νηγεμία, ἢ νότος. Ξυκάζει.

ς'. Ὁρα ιγ'S" ὁ ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ δεξιῷ βατραχίῳ τοῦ Κενταύρου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ὁρα ιε' ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἐσπέριος δύνει· ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ἠνιόχου ἔως ἀνατέλλει· καὶ ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος κρύπτεται. Αἰγυπτίους φακάς.

ζ'. Ὁρα ιγ' ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος κρύπτεται· καὶ ὁ μετὰ τῆς ζώνης κρύπτεται· καὶ Κύων κρύπτεται.

η'. Ὁρα ιδ' ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας ἐσπέριος ἀνατέλλει· καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὀρνιθὸς ἐσπέριος ἀνατέλλει· καὶ ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος κρύπτεται. Ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίου Χηλῆς ἔως δύνει. Αἰγυπτίους ἀργέστης καὶ φακάς.

θ'. Ὁρα ιδ' Αἰξ ἔως ἀνατέλλει. Ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους φακάς.

ι'. Ὁρα ιγ'S" ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίου Χηλῆς ἔως δύνει. Δοσιθέῳ ὑετία.

ια'. Ὁρα ιγ' ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος κρύπτεται. Αἰγυπτίους ἀνεμώδης κατάστασις.

ιβ'. Ὁρα ιγ' Αἰξ ἔως ἀνατέλλει. Κύων κρύπτεται. Ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως δύνει. Αἰγυπτίους ἀνεμώδης κατάστασις.

ιγ'. Αἰγυπτίους ζέφυρος ἢ ἀργέστης· ὑετία.

ιδ'. "Ωρα ιδ'S" ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὥμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἀκρύπτεται. Ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου Χηλῆς ἔφος δύνει. Αἰγυπτίους θυμῶς.

ιε'. "Ωρα ιγ'S" Ἀρκτούρος ἔφος δύνει. Αἰγυπτίους ὑπέρος. Θέρους ἀρχή. Εὐκτῆμονι ἀνεμος.

ις'. "Ωρα ιγ' Ἀρκτούρος ἔφος δύνει· καὶ ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὥμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἀκρύπτεται. Δοσιθέῳ σημαίνει.

ιζ'. "Ωρα ιγ'S" Αἰξ ἐσπέριος δύνει· καὶ ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας ἐσπέριος ἀνατέλλει. "Ωρα ιδ'S" Κύων ἀκρύπτεται· καὶ ὁ ἐν τῷ δεξιῷ ἐμπροσθίῳ ποδὶ τοῦ Κενταύρου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους ζέφυρος ἢ ἀργέστης. Καίσαρι ὑετία. Μητροδώρω, Ἰππάρχῳ, Εὐδόξῳ ἐπισημαίνει.

ιη'. "Ωρα ιγ'S" Ἀντάρης ἔφος δύνει. "Ωρα ιδ' ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὀρνιθὸς ἐσπέριος ἀνατέλλει· ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὥμῳ τοῦ Ἡνιόχου ἔφος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους ζέφυρος ἢ λιψ ἐπισημαίνει. Κόωνι ὑετία.

ιθ'. "Ωρα ιδ'S" Ἀντάρης ἔφος δύνει. Αἰγυπτίους ἐπισημαίνει.

κ'. Αἰξ ἐσπέριος ἀνατέλλει· καὶ Ἀντάρης ἔφος δύνει. Καίσαρι ἐπισημαίνει· ὑετία.

κα'. "Ωρα ιε' Ἀντάρης ἔφος δύνει. Καίσαρι ἐπισημαίνει.

κβ'. Αἰγυπτίους ἀπηλιώτης ἢ νότος· ὑετία.

κγ'. "Ωρα ιε' ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὥμῳ τοῦ Ἡνιόχου ἀκρύπτεται. Καὶ Αἰγυπτίους θυμῶς καὶ βροντή. Εὐδόξῳ θέρους ἀρχή· ὑετία.

κδ'. "Ωρα ιδ'S" Αἰξ ἐσπέριος δύνει· καὶ ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὥμῳ τοῦ Ἡνιόχου ἀνατέλλει. Ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἄετος... Αἰγυπτίους καὶ Ἰππάρχῳ ψακάσει, καὶ ἐπισημαίνει.

κε'. "Ωρα ιδ'S" ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὥμῳ τοῦ Ἡνιόχου ἀκρύπτεται· ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου Χηλῆς ἔφος δύνει.

κς'. "Ωρα ιγ' Ἀρκτούρος ἔφος δύνει. Αἰγυπτίους ἀργέστης ἢ ζέφυρος. Εὐδόξῳ νότος.

κζ'. "Ωρα ιε' ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἄετος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Προκύων ἀκρύπτεται.

κη'. "Ωρα ιγ'S" ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὥμῳ τοῦ Ἡνιόχου ἐσπέριος δύνει. "Ωρα ιε' Αἰξ ἐσπέριος δύνει.

κθ'. "Ωρα ιε' ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ Τοξότου ἔφος δύνει. Αἰγυπτίους ἀνεμώδης κατάστασις.

λ'. "Ωρα ιδ'S" ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὀρνιθὸς ἐσπέριος ἀνατέλλει. Εὐκτῆμονι, Ἰππάρχῳ ἐπισημαίνει.

Μὴν Ἰουνίος, Πανύλ.

α'. "Ωρα... ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὥμῳ τοῦ Ἡνιόχου ἐπιτέλλει. "Ωρα ιε' ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ τοῦ... ἐσπέριος δύνει. Προκύων ἀκρύπτεται. Ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου Χηλῆς ἔφος δύνει. Αἰγυπτίους βορέας ψυχρός.

β'. "Ωρα ιδ'S" ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἄετος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους ἐπισημαίνει. Καλίππῳ νότος.

γ'. "Ωρα ιγ'S" ὁ λαμπρὸς τῶν Ἰάδων ἐσπέριος ἀνατέλλει. "Ωρα ιδ' Προκύων ἀκρύπτεται. Αἰγυπτίους, Μητροδώρω ὑετία.

14. Hora xiv 1/2 quæ est in succedente Orionis humero celatur. Clara in boreali Chela mane occidit. Ægyptiis imber.

15. Hora xiii 1/2 Arcturus matutinus occidit. Ægyptiis pluvia. Initium æstatis. Euctemoni ventus.

16. Hora xiii Arcturus prima luce occidit; quæ est in succedente Orionis humero celatur. Dositheo significat.

17. Hora xiii 1/2 Capra vespertino occidit. Splendida Lyræ vespere oritur. Hora xiv 1/2 Canis absconditur. Et quæ in dextro anteriori pede Centauri sita est vespertina oritur. Ægyptiis favonius vel caurus. Cæsari pluvia. Metrodoro, Hipparcho, Eudoxo portendit.

B 18. Hora xiii 1/2 Antares mane occidit. Hora xiv lucida Cygni vespere oritur; quæ est in succedente Aurigæ humero mane oritur. Ægyptiis favonius vel africanus significat. Cononi pluvia.

19. Hora xiv 1/2 Antares matutinus occidit. Ægyptiis significat.

20. Capra vespere oritur. Antares prima luce occidit. Cæsari significat; pluvia.

50 21. Hora xv Antares matutinus occidit. Cæsari significat.

22. Ægyptiis subsolanus, vel auster; pluvia.

23. Hora xv quæ est in Heniochi succedente humero celatur. Ægyptiis imber et tonitru. Eudoxo æstatis initium; pluvia.

C 24. Hora xiv 1/2 Capra vespere occidit; quæ est in sequente Heniochi humero, oritur. Clara stella Aquilæ... Ægyptiis et Hipparcho stillans imber; significat.

25. Hora xiv 1/2 quæ in succedente humero Heniochi, celatur; lucida boreæ Chelæ matutina occidit.

26. Hora xiii Arcturus matutinus occidit. Ægyptiis caurus aut favonius. Eudoxo auster.

27. Hora xv splendida in Aquila vespere oritur. Procyon absconditur.

28. Hora xiii 1/2 quæ in succedente humero est Heniochi vespere occidit. Hora xv Capra vespere occidit.

29. Hora xv quæ est in genu Sagittarii matutina occidit. Ægyptiis ventus ingruit.

50. Hora xiv 1/2 clara Cygni vespere oritur. Euctemoni et Hipparcho significat.

Junius, Payni.

1. Hora... quæ est in succedente Heniochi humero oritur. Hora xv quæ est in subsequente... vespere occidit. Procyon occultatur. Clara boreæ Chelæ matutino occidit. Ægyptiis aquilo frigidus.

2. Hora xiv 1/2 splendida Aquilæ vespere oritur. Ægyptiis significat. Calippo auster.

3. Hora xiii 1/2 lucida Sicularum vespere oritur. Hora xiv Procyon celatur. Ægyptiis ac Metrodoro pluvia.

4. Hippareho auster aut favonius.

5. Hora xiv 1/2 quæ ad succedentem musculum Centauri est vespere oritur. Hora xv Capra vespere occidit : quæ in succedente est Heniochi humero vespere occidit.

6. Hora xiv Procyon occultatur ; lucida Aquilæ vespere oritur : quæ ad genu Sagittarii est matutino occidit.

7. Hora xiv 1/2 lucida Sicularum oritur. Arcturus matutinus occidit. Ægyptiis favonius. Eudoxo humidum cœlum.

8. Hora x Ægyptiis favonius spirat aut caurus.

9. Hora xiv 1/2 quæ ad genu Sagittarii est mane occidit. Hora xv lucida Aquarii occultatur. Ægyptiis caurus et stillans imber. Democrito pluvium cœlum.

10. Hora xiii 1/2 quæ in capite antecedentis Geminorum, absconditur. Cæsari tonitrua cum pluvia.

11. Hora xiii 1/2 quæ in capite præcedentis Geminorum, absconditur.

12. Hora xiv 1/2 quæ ad genu Sagittarii est mane occidit ; et quæ in capite est præcedentis Geminorum mane occultatur ; et lucida Sicularum oritur.

13. Hora xv 1/2 quæ in capite est antecedentis Geminorum absconditur.

14. Hora xiii 1/2 quæ in genu est Sagittarii vespere oritur. Clara stella Aquarii absconditur.

15. Hora xiii 1/2 lucida boreæ Coronæ occidit.

16. Lucida Sicularum matutino oritur. Ægyptiis per diem stillat imber.

17. Hora xiv quæ in genu est Sagittarii oritur vespere. Arcturus mane occidit.

18. Hora xiv clara Sagittarii conditur ; quæ in genu vespere oritur.

19. Hora xiii 1/2 quæ in præcedente Orionis humero, vespertina oritur ; ultima Fluvii oritur. Ægyptiis imber stillans.

20. Hora xv 1/2 lucida Sicularum oritur.

21. Capra mane oritur.

23. Hora xv quæ est in genu Sagittarii vespere oritur. Ægyptiis favonius vel auster.

24. Hora xiv 1/2 quæ in antecedente Orionis humero est oritur ; et lucida Aquarii absconditur. Ægyptiis pluvia.

25. Hora xiii 1/2 quæ in antecedente est Orionis humero oritur.

26. Hora xiv lucida boreæ Coronæ mane occidit ; quæ in subsequente musculo Centauri...

51 27. Hora xiii 1/2 communis Fluvii et pedis Orionis oritur. Democrito significat.

28. Hora xv 1/2 quæ in genu Sagittarii est vespere oritur. Hippareho favonius, vel auster flat.

29. Hora . . . lucida Aquarii conditur ; et quæ in præcedente Orionis humero oritur. Arcturus matutinus occidit.

A δ. Ἰππάρχῳ νότος ἢ ζέφυρος.

ε'. Ὁρα ἰδ'S" ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ βατραχίῳ τοῦ Κενταύρου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ὁρα ιε' ὁ καλούμενος Αἰ ἐσπέριος δύνει· ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ τοῦ Ἠνιόχου ἐσπέριος δύνει.

ς'. Ὁρα ἰδ' Προκύων κρύπτεται· ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἀετοῦ ἐσπέριος ἀνατέλλει· καὶ ὁ κατὰ τὸ γόνυ Τοξότου ἕως δύνει.

ζ'. Ὁρα ἰδ'S" ὁ λαμπρὸς τῶν Ὑάδων ἐπιπέλει. Ἀρχτοῦρος ἕως δύνει. Αἰγυπτίους ζέφυρος. Εὐδῶ νοταί.

η'. Ὁρα ι' Αἰγυπτίους ζέφυρος πνεῖ ἢ ἀργέστης.

θ'. Ὁρα ἰδ'S" ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ Τοξότου ἕως δύνει. Ὁρα ιε' ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὑδροχόου κρύπτεται. Αἰγυπτίους ἀργέστης καὶ ψακάς. Δημοκρίτῳ ἕως ἐπὶ γῆν.

B ι'. Ὁρα ιγ'S" ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύμου κρύπτεται. Καίσαρι βρονταὶ καὶ δεσφί.

ια'. Ὁρα ιγ'S" ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύμου κρύπτεται.

ιβ'. Ὁρα ἰδ'S" ὁ κατὰ γόνυ τοῦ Τοξότου ἕως δύνει· καὶ ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύμου ἕως κρύπτεται· καὶ ὁ λαμπρὸς τῶν Ὑάδων ἀνατέλλει.

ιγ'. Ὁρα ιε'S" ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύμου κρύπτεται.

ιδ'. Ὁρα ιγ'S" ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ Τοξότου ἐσπέριος ἀνατέλλει· ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὑδροχόου κρύπτεται.

ιε'. Ὁρα ιγ'S" ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου δύνει.

C ις'. Ὁ λαμπρὸς τῶν Ὑάδων ἕως ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους δι' ἡμέρας ψακάζει.

ιζ'. Ὁρα ἰδ' ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ Τοξότου ἐσπέριος ἀνατέλλει· Ἀρχτοῦρος ἕως δύνει.

ιη'. Ὁρα ἰδ' ὁ λαμπρὸς τοῦ Διδύμου κρύπτεται· ὁ κατὰ τὸ γόνυ ἐσπέριος ἀνατέλλει.

ιθ'. Ὁρα ιγ'S" ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἐσπέριος ἀνατέλλει· καὶ ὁ ἔσχατος τοῦ Ποταμοῦ ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους ψακάς.

κ'. Ὁρα ιε'S" ὁ λαμπρὸς τῶν Ὑάδων ἐπιπέλει.

κα'. Αἰζ' ἕως ἐπιτέλλει.

κγ'. Ὁρα ιε' ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ Τοξότου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους ζέφυρος ἢ νότος.

D κδ'. Ὁρα ἰδ'S" ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἐπιτέλλει· καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὑδροχόου κρύπτεται. Αἰγυπτίους δεσφί.

κε'. Ὁρα ιγ'S" ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἐπιτέλλει.

κς'. Ὁρα ἰδ' ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἕως δύνει· ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ βατραχίῳ τοῦ Κενταύρου...

κζ'. Ὁρα ιγ'S" ὁ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος ἐπιτέλλει. Δημοκρίτῳ ἐπισημαίνει.

κη'. Ὁρα ιε'S" ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ Τοξότου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ἰππάρχῳ ζέφυρος ἢ νότος πνεῖ.

κθ'. Ὁρα ... ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὑδροχόου κρύπτεται· καὶ ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἐπιπέλει· Ἀρχτοῦρος ἕως δύνει.

Μὴν Ἰούλιος, Ἐπιφί.

A

Julius, Epirhi.

α'. Ὁρα ἰδ' ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους ζέφυρος καὶ καῦμα.

β'. Ὁρα ιε'S' ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἐσπέριος ἀνατέλλει.

γ'. Αἰγυπτίους ζέφυρος πνεῖ.

δ'. Δοσιθέω ἐπισημαίνει. Δημοκρίτῳ ζέφυρος καὶ ὕδωρ ἐῖπον. Εἶτα βορέαι ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ.

ε'. Ὁρα ιδ'S' ὁ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος ἐπιτέλλει. Καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ ἡγουμένου ὤμου τοῦ Ὀρίωνος ἐπιτέλλει. Εὐδόξῳ ἐπισημαίνει.

ς'. Ὁρα ιγ'S' ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύμου· καὶ ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος ἐπιτέλλει· καὶ ἔσχατος Ποταμοῦ ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους ἀνεμώδης καὶ ἀέρος ἀκρασία.

ζ'. Ὁρα ἰδ' ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἕως δύνει· καὶ ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύμου ἐπιτέλλει· καὶ ὁ κοινὸς τοῦ Ἴππου καὶ Ἀνδρομέδας ἐσπέριος ἀνατέλλει.

η', θ'. Ὁρα ἰδ' ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύμου ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους, Καίσαρι νότος καὶ καῦμα.

ι'. Ὁρα ιδ'S' ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἐπιτέλλει· καὶ ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ Λέοντος κρύπτεται. Αἰγυπτίους ἀργέστης καὶ ὕετις.

ια'. Ὁρα ιδ'S' ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος ἐπιτέλλει. Ὁρα ιε' ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους ζέφυρος, ἀργέστης, καὶ βρονταί. Μητροδώρῳ καὶ Καλλιπῳ νότος.

ιβ'. Ὁρα ις' ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ Λέοντος κρύπτεται. Αἰγυπτίους ἐπισημαίνει. Ἰππάρχῳ πρόδρομος Κυνός.

ιγ'. Ὁρα ιε' ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐπομένου Διδύμου ἐπιτέλλει. Μέτωνι νοτία.

ιδ'. Ὁρα ἰδ' ὁ ἐπὶ τοῦ ἐπομένου ὤμου τοῦ Ὀρίωνος ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους ἀργέστης. Εὐκτῆμονι καὶ Φιλίπῳ νοτία.

ιε'. Ὁρα ιε' ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ Λέοντος κρύπτεται. Αἰγυπτίους δυσκρασία.

ισ'. Ὁρα ἰδ' ὁ κοινὸς τοῦ Ἴππου καὶ Ἀνδρομέδας ἐσπέριος ἀνατέλλει· καὶ ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος ἐπιτέλλει.

ιζ'. Ὁρα ιε' ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ Λέοντος κρύπτεται· ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφάνου ἕως δύνει· καὶ ὁ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς Ὀρίωνος ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους πρόδρομοι. Μητροδώρῳ ζέφυρος.

ιη'. Ὁρα ἰδ' Προκύων ἐπιτέλλει. Ἰππάρχῳ ἀνέμων ἀκρασία.

ιθ'. Αἰγυπτίους καῦμα. Καίσαρι ἀνεμος πολὺς πνεῖ. Ἰππάρχῳ βορέαι ἀρχονταί.

κ'. Ὁρα ιγ'S' ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ Λέοντος κρύπτεται.

κα'. Ὁρα ιγ'S' Κύνων, καὶ Προκυων ἐπιτέλλει· καὶ ὁ ἔσχατος Ποταμοῦ ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους ἀνεμος καὶ ὕετις.

κβ'. Ὁρα ιε' ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἐσπέριος ἀνατέλλει· ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους καὶ Δοσιθέω νότος καὶ καῦμα.

κγ'. Ὁρα ἰδ' Προκύων ἐπιτέλλει· κοινὸς Ἴππου

1. Hora xiv ὁ media zonæ Orionis oritur. Ægyptiis favonius et æstus.

2. Hora xv 1/2 clara Persei stella vespere oritur.

3. Ægyptiis favonius spirat

4. Dositheo significat. Democrito favonius, et pluvia matutina. Tum aquilones ad dies vii.

5. Hora xiv 1/2 communis Fluvii ac pedis Orionis oritur; quæ in antecedente humero est Orionis oritur. Eudoxo significationem habet.

6. Hora xiii 1/2 quæ in capite est præcedentis Geminorum: nec non media cinguli Orionis oritur; ultima Fluvii oritur. Ægyptiis venti et aeris intemperies.

7. Hora xiv clara boreæ Coronæ matutino occidit; quæ in capite antecedentis est Geminorum oritur; communis Equi et Andromedæ vespere oritur.

8, 9. Hora xiv quæ est in capite præcedentis Geminorum oritur. Ægyptiis ac Cæsari auster cum æstu.

10. Hora xiv 1/2 quæ in subsequente Orionis humero est oritur. Cor Leonis occultatur. Ægyptiis caurus et pluvia.

11. Hora xiv 1/2 media zonæ Orionis oritur. Hora xv quæ in præcedente humero Orionis est oritur. Ægyptiis favonius et caurus cum tonitruis. Metrodoro et Calippo auster.

12. Hora xvi cor Leonis occultatur. Ægyptiis significat. Hipparcho prodromus Canis.

13. Hora xv quæ in capite subsequentis Geminorum, oritur. Metoni pluvia.

14. Hora xiv quæ in succedente Orionis humero est oritur. Ægyptiis caurus. Euctemoni et Philippo pluvia.

15. Hora xv cor Leonis absconditur. Ægyptiis intemperies.

16. Hora xiv communis Equi et Andromedæ vespere oritur; media zonæ Orionis oritur

17. Hora xv cor Leonis absconditur; lucida boreæ Coronæ mane occidit; communis Fluvii et pedis Orionis oritur. Ægyptiis prodromi. Metrodoro zephyrus.

18. Hora xiv Procyon oritur. Hipparcho ventorum intemperies.

19. Ægyptiis æstus. Cæsari ventus vehementior fiat. Hipparcho aquilones incipiunt.

20. Hora xiii 1/2 cor Leonis absconditur.

21. Hora xiii 1/2 Canis et Antecanis oriuntur; ultima Fluvii oritur. Ægyptiis ventus et pluvia.

22. Hora xv lucida Persei vespere oritur. Media zonæ Orionis oritur. Ægyptiis et Dositheo auster cum æstu.

23. Hora xiv Procyon oritur; communis Equi

et pedis Orionis oritur. Hipparcho etesiae flare incipiunt.

24. Ægyptiis favonius vel caurus, et æstus.

25. Hora xiv communis Equi et Andromedæ vespere oritur. Hora xv Procyon oritur. Ægyptiis caurus vel favonius.

26. Hora xiii 1/2 clara stella in Aquila prima luce occidit. Metrodoro et Euctemoni etesiae incipiunt.

27. Hora xiv Canis oritur; lucida borealis Coronæ, et Procyon oritur. Ægyptiis per hunc diem favonius et æstus. Euctemoni aeris intemperies.

28. Hora xiv quæ ad dextrum musculum Centauri sita est absconditur. Ægyptiis incipiunt etesiae. Euctemoni tempestas fit in mari.

29. Eudoxo etesiae flant.

Augustus, Mesori.

1. Ægyptiis favonius, vel auster.

2. Clara stella Aquilæ matutina occidit. Hora xv clara Piscis australis mane occidit. Metrodoro, Cononi et Hipparcho auster.

52 3. Euctemoni et Eudoxo spirat auster.

4. Hora xiv lucida Lyræ matutina occidit. Communis Equi et Andromedæ vespere oritur. Canis oritur.

5. Ægyptiis æstus. Eudoxo initium autumnû.

6. Hora xiv clara stella Aquilæ matutino occidit. Item clara Piscis australis matutina occidit. Ægyptiis caurus vel zephyrus cum æstu.

7. Cæsari flat auster.

8. Hipparcho fit æstus.

9. Hora xiv 1/2 clara notii Piscis . . . Canis oritur.

10. Hora xv 1/2 clara stella Aquilæ matutina occidit. Capra vespere oritur. Cæsari significat. Eudoxo auster.

11. Hora xiv clara Persei vespertina oritur. Ultima Fluvii oritur. Eudoxo ingens æstus.

12. Hora xiii clara Piscis australis mane occidit. Ægyptiis aeris fervor. Dositheo æstus; post etesiae.

13. Hora xiii 1/2 communis Equi et Andromedæ vespertina oritur. Hora xiv 1/2 lucida Lyræ mane occidit.

14. Canis oritur.

15. Ægyptiis caurus, ardor ingens et æstus.

16. Ægyptiis caurus vel auster nebulosus.

17. Ægyptiis fervidus aer et æstuosus.

18. Hora xiii cor Leonis oritur. Ægyptiis tonitrua. Eudoxo ventus maximus. Hipparcho ventorum perturbatio.

19. Initium autumnû; clara Piscis australis vespere oritur; item cor Leonis. Ægyptiis æstus.

20. Cor Leonis oritur. Cæsari significat.

21. Cæsari æstus significat.

A και ποδὸς Ὁρίωνος ἐπιτέλλει. Ἰππάρχῳ ἐτησίαι ἔρχονται πνεῖν.

κδ'. Αἰγυπτίους ζέφυρος ἢ ἀργέστης, καὶ καῦμα κε'. Ὁρα ἰδ' ὁ κοινὸς Ἴππου καὶ Ἀνδρομέδας ἐπιέριος ἀνατέλλει. Ὁρα ιε' Προκυῶν ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους ἀργέστης ἢ ζέφυρος.

κς'. Ὁρα ιγ' S' ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἄστου ἔφος δύνει. Μητροδώρῳ, Εὐκτῆμονι ἐτησίαι πνεύουσιν.

κζ'. Ὁρα ἰδ' Κύων ἐπιτέλλει· καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ βαρείου Στεφάνου, καὶ Προκυῶν ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους δι' ἡμέρας ζέφυρος καὶ καῦμα. Εὐκτῆμονι δυσαιερία.

κη'. Ὁρα ἰδ' ὁ ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ δεξιῷ βατραχίῳ τοῦ Κενταύρου κρύπτεται. Αἰγυπτίους ἐτησίαι ἔρχονται. Εὐκτῆμονι χειμῶν κατὰ θάλασσαν.

B κθ'. Εὐδόξῳ ἐτησίαι πνεύουσιν.

Μῆν Αὐγουστος, Μεσορί.

α'. Αἰγυπτίους ζέφυρος ἢ νότος.

β'. Ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἄστου ἔφος δύνει. Ὁρα ιε' ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος ἔφος δύνει. Μητροδώρῳ, Κύνωνι, Ἰππάρχῳ νότος.

γ'. Εὐκτῆμονι, Εὐδόξῳ νότος πνεῖ.

δ'. Ὁρα ἰδ' ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας ἔφος δύνει. Ὁ κοινὸς Ἴππου καὶ Ἀνδρομέδας ἐσπέριος ἀνατέλλει. Κύων ἐπιτέλλει.

ε'. Αἰγυπτίους καῦμα. Εὐδόξῳ ὑπέρλας ἀρχή.

ς'. Ὁρα ἰδ' ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἄστου ἔφος δύνει· καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος ἔφος δύνει. Αἰγυπτίους ἀργέστης ἢ ζέφυρος, καὶ καῦμα.

C ζ'. Καίσαρι νότος πνεῖ.

η'. Ἰππάρχῳ καῦμα.

θ'. Ὁρα ἰδ' S' ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος . . . Κύων ἐπιτέλλει.

ι'. Ὁρα ιε' S' ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἄστου δύνει. Αἰεὶ ἐσπέριος ἀνατέλλει. Καίσαρι ἐπισημαίνει. Εὐδόξῳ νότος.

ια'. Ὁρα ἰδ' ὁ λαμπρὸς τοῦ Περωσέως ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ὁ Ἰσχατος Ποταμοῦ ἐπιτέλλει. Εὐδόξῳ καῦμα μέγα.

ιβ'. Ὁρα ιγ' ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος ἔφος δύνει. Αἰγυπτίους καῦμα. Δοσιθέῳ πνίγη, καὶ μετὰ ταῦτα ἐτησίαι.

ιγ'. Ὁρα ιγ' S' ὁ κοινὸς Ἴππου καὶ Ἀνδρομέδας ἐσπέριος ἀνατέλλει. Ὁρα ἰδ' S' ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας ἔφος δύνει.

D ιδ'. Κύων ἀνατέλλει.

ιε'. Αἰγυπτίους ἀργέστης, καῦμα μέγα, καὶ πνίγος.

ισ'. Αἰγυπτίους ἀργέστης, ἢ νότος ἀερομηλιόδη.

ις'. Αἰγυπτίους καῦμα μέγα καὶ πνίγος.

ιη'. Ὁρα ιγ' ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ Λέοντος ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους βρονταί. Εὐδόξῳ ἀνεμος μέγιστος. Ἰππάρχῳ ἀνέμων ταραχή.

ιθ'. Φθινοπωρῶν ἀρχή· καὶ ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος ἐσπέριος ἀνατέλλει, καὶ ὁ ἐπὶ καρδίας τοῦ Λέοντος. Αἰγυπτίους καῦμα.

κ'. Ὁ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ Λέοντος ἀνατέλλει. Καίσαρι ἐπισημαίνει.

κα'. Καίσαρι ἐπισημαίνει πνιγέτος.

κβ'. Ὁρα γ' S" ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ Λέοντος κρύπτεται· ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὑδροχόου ἐπιτέλλει.

κγ'. Ὁρα γ' S" ὁ ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἐμπροσθίῳ βρατραχίῳ τοῦ Κενταύρου κρύπτεται· καὶ ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ Λέοντος κρύπτεται. Καίσαρι περίστασις.

κδ'. Ὁρα ιδ' S" ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὑδροχόου ἐπιτέλλει. Εὐδόξῳ ἐπισημαίνει.

κε'. Ὁρα ιε' S" ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ Λέοντος κρύπτεται.

κς'. Ὁρα ιγ' S" ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους νότος ἢ ζέφυρος. Δημοκρίτῳ ἐπισημαίνει ὕδασι καὶ ἀνέμοις.

κζ'. Ὁρα ιδ' ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὑδροχόου ἐπιτέλλει. Αἰγυπτίους καῦμα καὶ ὀμίχλη.

κη' . . .

κθ'. Ὁρα ιδ' S" ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως ἐσπέριος ἀνατέλλει· ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὑδροχόου ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους, Καίσαρι ἐπισημαίνει· δυσαιερία Εὐδόξῳ· βρονταὶ εἰωθεν ⁷⁶.

λ'. Ὁρα ιε' S" ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ἡνιόχου ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους ζέφυρος, ἀργέστης.

Επαγομένων.

α. Ὁρα ιε' S" ὁ ἐπὶ τῆς Λύρας ἐφῶς δύνει· ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὑδροῦ ἐπιτέλλει. Εὐδόξῳ καὶ Μητροδώρῳ ἐπισημαίνει.

β'. Ὁρα ιδ' S" ὁ κλοῦμενος Κάνωθος ἐπιτέλλει· ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος ἐσπέριος ἀνατέλλει. Αἰγυπτίους καῦμα. Εὐδόξῳ, Καίσαρι ἐπισημαίνει. Ἰππάρχῳ νότος, καὶ ἐτησῆαι παύονται.

γ'. Ὁρα ιγ' S" Στάχυς κρύπτεται. Ὁρα ιε' S" ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Λέοντος ἐπιτέλλει. Ἰππάρχῳ ἀνέμων συστροφῆ.

δ'. Ὁρα . . . ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ Λέοντος ἐπιτέλλει. Καλίππῳ ἐπισημαίνει.

ε'. Ὁρα ιε' S" ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὁρνιθὸς ἐφῶς δύνει. Αἰγυπτίους ζέφυρος, ἀργέστης.

Quæ sequuntur utiliter ab alio quam Hemerologii scriptore notata sunt.

Ἡ μὲν οὖν ἀναστροφῆ τοῦ προχείρου χάριν τοιαύτης ἔτυχε τῆς κατὰ τὴν ἐκθεσιν τάξεως· οὐκ ἄτοπον δὲ ἴσως, καὶ συγκεφαλαιώσασθαι τῶν κατατεταγμένων ἀπλανῶν ἀστέρων ⁷⁷ μετὰ τούτων συνηγμένων φάσεων πρὸς ἑλεγχὸν τῶν ἐν ταῖς γραφικαῖς ἀμαρτίαις παραλειφθησόμενων, καὶ ἔστι ⁷⁸ τῶν τὰς περιστάσεις ἐπισημαινομένων ἀνδρῶν, ἐν αἷς τε χώραις ἕκαστα τυγχάνουσι τετηρηκότες· ἵνα ταῖς περὶ τὴν αὐτὴν παράλληλον τὰς ὁμοίας τῶν ἀφορισμῶν ⁷⁹ οἰκιοτέρῳ πῶς ἐφαρμόζωμεν

Εἰσι δὲ τῶν ἀστέρων πρῶτου μεγέθους ιε'.

Ὁ κλοῦμενος Αἰξ· ὁ λαμπρὸς τῆς Λύρας· Ἀρκτοῦρος· ὁ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ Λέοντος· ὁ λαμπρὸς τῶν Ἰάδων· Προκύων· ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὤμῳ τοῦ Ὁρίωνος· ὁ Στάχυς· ὁ κοινὸς Ποταμοῦ καὶ ποδὸς

⁷⁶ f. ἔωθεν. ⁷⁷ Mendosa ista sunt. Deest, ἀριθμὸν.

22. Hora xiii 1/2 quæ in cauda Leonis est absconditur; lucida Aquarii oritur.

23. Hora xiii 1/2 quæ ad dextrum anteriorem musculum Centauri, conditur; quæ in cauda Leonis est occultatur. Cæsari aeris affectio.

24. Hora xiv 1/2 clara stella Aquarii oritur. Eudoxo significat.

25. Hora xv 1/2 quæ in cauda Leonis est occultatur.

26. Hora xiii 1/2 lucida Piscis australis vespere oritur. Ægyptiis auster, vel favonius. Democrito significat pluviis et ventis.

27. Hora xiv lucida Aquarii oritur. Ægyptiis æstus et nebula.

28. . . .

29. Hora xiv 1/2 lucida Persei vespere oritur. Lucida Aquarii oritur. Ægyptiis et Cæsari significat. Aeris intemperies Eudoxo; tonitrua matutino tempore.

30. Hora xv 1/2 quæ in succedente humero est Heniochi vespere oritur. Ægyptiis favonius et caurus.

Eragomenæ.

1. Hora xv 1/2 quæ in Lyra, mane occidit; lucida Hydri oritur. Eudoxo et Metrodoro significat.

2. Hora xiv 1/2 Canobus oritur; lucida Piscis australis vespertina oritur. Ægyptiis æstus. Eudoxo, Cæsari significat. Hipparcho auster et etesiæ cessant.

3. Hora xiii 1/2 Spica celatur. Hora xv 1/2 quæ in capite est Leonis oritur. Hipparcho ventorum turbines.

4. Hora . . . quæ in cauda Leonis est oritur. Calippo significat.

5. Hora xv 1/2 lucida Cygni mane occidit. Ægyptiis favonius, caurus.

Hoc igitur exponendi ordine, ut in promptu essent, suis quæque locis reddita sint. Nec absurdum videtur summam colligere tum stellarum inerrantium quæ percensitæ sunt; tum apparentiarum quæ cum iisdem memoratæ, ut si quid librariorum culpa prætermisum sit, possit agnosci: ad hæc auctorum etiam nomina, qui illas temporum notationes observarunt: tum quibus in locis explorarunt singula; ut ad eas observationes, quæ eidem parallelo congruunt, accommodare similes melius aptiusque possimus.

Sunt igitur stellæ primæ magnitudinis xv.

Capella; lucida Lyra; Arcturus; quæ in cauda Leonis est; lucida Sicularum; Procyon; quæ in succedente est Orionis humero; Spica; communis Fluvii et pedis Orionis; Canis; lucida notii Piscis;

⁷⁸ f. ἔτι. ⁷⁹ f. ἀφορισμένων.

53 extrema Fluvii; Canobus; quæ sub præcedente A musculo Centauri.

Secundæ magnitudinis xv.

Lucida Persei; quæ in succedente humero est Aurigæ; lucida borealis Coronæ; quæ in capite est præcedentis Gemini; communis Equi et Andromedæ; lucida Aquilæ; quæ in præcedente humero est Orionis; lucida Hydri; lucida borealis Chelæ; media baltei Orionis; lucida australis Chelæ; Antares; quæ est ad genu Sagittarii.

Cum harum quælibet in unoquoque parallelorum, in quibus oriuntur et occidunt, quatuor quotannis apparentias obeat; accidit tamen, ut Canobi stella, necnon quæ sub præcedente est Centauri musculo, in solis tribus ex quinque propositis parallelis, ortus occasusque faciat: at quæ ultima est Fluvii lucida quatuor duntaxat in primis tribus, cæteræ xxvii stellæ in quinque parallelis faciant. Ita colliguntur in totum apparentiæ 580. Quarum significationes descripsit, ac mandavit huic libello, secundum Ægyptios, et Dositheum, Philippum, Calippum, Euctemonem, Metonem, Cononem, Metrodorum, Eudoxum, Cæsarem, Democritum, Hipparchum. Ex quibus Ægyptii hic apud nos observarunt: Dositheus Colonia; Philippus in Peloponneso et Locride; Calippus in Hellesponto; Meton Athenis et per Cycladas, in Macedonia et Thracia; Conon et Metrodorus in Italia; Eudoxus in Asia, Sicilia, et Italia; Hipparchus in Bithynia; Metrodorus in Macedonia et Thracia. Ideo potissimum accommodare oportet Ægyptiorum significationes ad eos tractus, qui huic parallelo congruunt: hoc est ubi longissimus dies est horarum æquinoctialium xiv; Dosithei vero et Philippi ad eas regiones, quarum dies maximus est horarum xiv 1/2; illas vero Democriti, Cæsaris, Hipparchi, ad ea loca, ubi maximus dies est horarum æquinoctialium xv; Calippi autem, Eudoxi, Metonis, Euctemonis, Metrodori, Cononis, communiter iis regionibus, quarum dies longissimus inter horas æquinoctiales xiv 1/2 et xv continetur.

A Ὀρίωνος · Κύων · ὁ λαμπρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος · Ἐσχατος Ποταμοῦ · ὁ καλούμενος Κάνωβος · ὁ ἐν τῇ ἔμπροσθίῳ βατραχίῳ τοῦ Κενταύρου.

Δευτέρου μεγέθους ἄλλοι ιε'.

Ὁ λαμπρὸς τοῦ Περσέως · ὁ ἐν τῷ ἐπομένῳ ὄρει τοῦ Ἡνιόχου · ὁ λαμπρὸς τοῦ βορείου Στεφανίου · ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἡγουμένου Διδύμου · ὁ κενὸς Ἴππου καὶ Ἀνδρομέδας · ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἀστὸς · ὁ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὤμῳ τοῦ Ὀρίωνος · ὁ λαμπρὸς τοῦ Ὑδρου · ὁ λαμπρὸς τῆς βορείου Χηλῆς · ὁ μέσος τῆς ζώνης τοῦ Ὀρίωνος · ὁ λαμπρὸς τῆς νοτίου Χηλῆς · Ἀντάρης · ὁ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ Τοξότου.

Τούτων δὲ ἕκαστος ⁸⁰ καθ' ἓνα τῶν παραλλήλων ἐν οἷς ἀνατέλλουσι καὶ δύνουσι, τέσσαρας φάσεις τῶν ἔτους ποιούμενον · τὸν μὲν καλούμενον Κάνωβον, τὸν ἐν τῷ ἔμπροσθίῳ βατραχίῳ τοῦ Κενταύρου περιέβηκεν ἐν μόνῳ γ' τοῖς πρώτοις ἀπὸ Δ' / Μ τῶν ἐκτείνων ἐ' παραλλήλων ἑκάτερον ποιέσθαι ὁμοίως τε καὶ ἀνατολὰς · τὸν δὲ ἔσχατον τοῦ Ποταμοῦ περιέβηκεν ἐν τέτρασι μόνῳις τοῖς πρώτοις κζ' τὰς ἐν τῷ ε' παραλλήλοις · ὡς συνάγεσθαι πλεῖθος φάσεων γινώσκουσιν. Καὶ τούτων ἀνέγραψε τὰς ἐπισημασίας, καὶ κειτάζει κατὰ τὰ Ἰαίυπτίους, καὶ Δοσίθεον, Φίλιππον, Κάλιππον, Εὐκτῆμονα, Μέτωνα, Κόνωνα, Μητροδόωρον, Εὐδόξον, Καίσαρα, Δημόκριτον, Ἴππαρχον. Τούτων δὲ Αἰγύπτιοι ἐτήρησαν παρ' ἡμῖν · Δοσίθεος ἐν Κολωνίᾳ · Φίλιππος ἐν Πελοποννήσῳ καὶ Ἀκαρύνῳ · Κάλιππος ἐν Ἑλλησπόντῳ · Μέτων Ἀθήνησιν, καὶ τὰς Κυκλάσι, καὶ Μακεδονίᾳ, καὶ Θράκῃ · Κόνων δὲ καὶ Μητροδόωρος ἐν Ἰταλίᾳ · Εὐδόξος ἐν Ἀσίᾳ, καὶ Σικελίᾳ, καὶ Ἰταλίᾳ · Ἴππαρχος ἐν Βιθυνίᾳ · Μητροδόωρος ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ. Διὸ δὴ μάλιστα ἐφαρμόζει τὰς μὲν τῶν Αἰγυπτίων ἐπισημασίας ταῖς περὶ τὸν τὸν παράλληλον χώραις · τούτέστι καθ' ὃν ἡμερίστη τῶν ἡμερῶν ὥρων ἐστὶ ἰσημερινῶν τὰς ἑξήκοντα καὶ Φιλίππου, καθ' ὃν ἐστὶν ἡ μερίστη τῶν ἡμερῶν ὥρων ἰδ' S · τὰς δὲ Δημοκρίτου καὶ Καίσαρος, καὶ Ἰππάρχου, καθ' ὃν καὶ ἡ μερίστη τῶν ἡμερῶν ὥρων ἐστὶν ἰσημερινῶν ιε' · τὰς δὲ Κάλιππου, καὶ Εὐδόξου, καὶ Μέτωνος, καὶ Εὐκτῆμονος, καὶ Μητροδόωρου, καὶ Κόνωνος κοινῶς, καθ' οἷς ἐστὶ ἰδ' S ἰσημερινῶν ζωῶν ιε' διατείνεται τὸ μέγεθος τῶν μεγίστων ἡμερῶν.

⁸⁰ f. ἕκαστου. ⁸¹ f. τοῦς δὲ κζ' ἐν τοῖς. ⁸² f. δεῖ, et ἐφαρμόζειν.

C. L. PTOLEMÆI

NERRANTIUM STELLARUM SIGNIFICATIONES,

Per Nicolaum Leonicum e Græco translatae.

54 JANUARIUS.

- K.** Sol elevari incipit, longiusculi sunt dies, Aquila et Coron occidunt, tempestatemque efficiunt.
- iv.** Sol magis ascendit; Cancri medium occidit, ventique ponunt.
- iii.** Reliquum Cancri occidit, et varius aeris fit flatus.
- PR.** Hiems dimidiata, Aquilones continui, Delphinus cum Cane oritur matutino.
- NON.** Fidicula exoritur, Aquila occidit, Delphinus totus emergit, ventorumque fit concursus.
- viii.** Aquila vesperi occidit, flat Auster.
- vii.** Septentriones et Aquilo vehementer flantes concurrunt.
- vi.** Martis domicilium, Auster et Favonius simul flant, Capricornus emergere incipit, pluvia simul et caligo vespertino.
- v.** Auster flat cum pluvia.
- iv.** Pluvius flat Auster violentior.
- iii.** Septentrio multo imbre et aspera tempestate flat.
- PR.** Auster spirat.
- ID.** Astrum obscurum, prima Mali pars occidit, noctu etiam pluit.
- xix.** Astrum obscurum, varia Aquilonis et Septentrionis inconstantia; Leo occultari incipit; pluviae sunt.
- xviii.** Septentrio et Aquilo vehementes flant.
- xvii.** Sol in Aquario, Vulturinus cum pluvia.
- xvi.** Fidicula occidere incipit matutino, ventorum concursus sunt.
- xv.** Leo et Delphinus matutino occidunt: Aquilo, Septentrio et Auster concurrunt, pluviaeque sunt.
- xiv.** Conversio et hiemis medium.
- xiii.** Aquilo flat et Auster, medium Cancri occidit, Aquarius emergere incipit.
- xii.** Aquarius totus emergit, Africus spirat, et pluit.
- xi.** Fidicula cum Cancro occidit, et vesperi pluit.
- x.** Aquilo flat cum pluvia.
- ix.** Hiemat dies, vehementius flant Aquilo et Vulturinus.
- viii.** Tempestas turbidior, iidem flant venti.
- vii.** Hiemat dies, iidem flant venti, Fidicula occidere incipit.

PATROL. GR. XIX.

- A vi.** Austrum clarum in pectore Leonis occidere incipit, Fidicula vesperi occidit, flat Aquilo, et interdum pluit.
- v.** Ventorum concursus cum nivibus.
- iv.** Delphinus occidere incipit.
- iii.** Fidicula circa primam facem parte sui occidere incipit, vehemens flat Aquilo cum imbre.
- PR.** Imbres cum nivibus permisti cadunt.

XXXI.

FEBRUARIUS.

- K.** Obscurum astrum apparet, Auster et Vulturinus flant. Fidicula occidere incipit.
- iv.** Aer crassus est, Favonius flare incipit.
- B iii.** Medium Leonis cum Fidicula occidit, Septentriones et Aquilo flant.
- PR.** Delphinus occidit, Auster vesperi violentior fit, et pluit.
- NON.** Zona Orionis emergit, turbidus est aer Favonii flatu.
- viii.** Fidicula occidit, et Favonius ab occasu flat.
- vii.** Veris initium, Favonius spirat.
- vi.** Favonius et Aquilo spirant.
- v.** Obscurum astrum, emergit Aquarius.
- iv.** Septentrio cum Favonio flat, interdum etiam pluit.
- iii.** Subsolanus spirat, et Arcturus oritur.
- PR.** Ventorum concursus et pugna.
- ID.** Sagittarius vesperi occidit, tempestas aspera.
- C xvi.** Crater vesperi oritur et, commutatis ventis, superat Auster.
- xv.** Sol in piscibus, hiemat aer.
- xiv.** Septentrio flat cum Austro. Sol novus.
- xiii.** Virgo occidit juxta Geminos. Auster flat cum Favonio et Aquilone.
- xii.** 55 Malus vesperi occidit, Favonius spirat, et Virgo occidere incipit.
- xi.** Septentrio et Auster flant: Malus occultatur.
- x.** Aquilo pluviosus spirat. Leo occidit, Aquilones Chelidonii appellati incipiunt, et per quadrimum flant. Hirundines apparent.
- ix.** Arcturus circa primam vigiliam occidere incipit, Favonius spirat, noxque nubila existit.
- D viii.** Halcyonii appellati dies.
- vii.** Corus et Aquilo simul flant.
- vi.** Aquarius oriri incipit, et pluit.

29

- v. Arcturus emergit et pluit.
 iv. Arcturus oritur matutino.
 iii. Malus vesperi occidit.
 PR. Favonius late spirat. Vernus est dies.

XXVIII.

MARTIUS.

- K. Auster et Africus simul spirant.
 vi. Vindemiator apparere incipit. Aquilo gelidus flat. Arcturus occidit matutino.
 v. Aer nimbosus, et pluit. Arcturus emergit elevato Sole, et flat Aquilo.
 iv. Arcturus similiter emergit.
 iii. Arcturus interdiu emergit.
 PR. Aquilo flat, nubilosum cœlum.
 NON. Equus occidit matutino, et flat Aquilo. Corona matutino occultatur, aquarum de cœlo pluvies.
 viii. Marinæ aves apparere incipiunt. Aquilo et Septentriones flant. Principium Veris est. Sol Piscium dimidium obtinet. Equus occidit.
 vii. Milvus apparere incipit, flat Auster, Piscisque in tergore matutino occultari incipit.
 vi. Equus occidit matutino. Milvus a sublimi deorsum vergit. Vindemiator occidit. Arcturus autem emergit, et gelidus flat Aquilo.
 v. Hiemis abscessio, et Aquilonis ad Septentriones commutatio.
 iv. Desinit Piscis a tergore elevari. Septentrio vel Auster flat.
 iii. Argo navis emergit vesperi. Favonius et Auster flant, et in Leonis cauda hiemat dies.
 PR. Aquilo per totum flat diem.
 ID. Equus occidit, et Aquilo flat gelidus.
 xvii. Sol in Ariete, Favonius late spirat. Ciconia apparet, et mare transmittit.
 xvi. Inconstantes venti. Aquilo spirat.
 xv. Auster flat. Milvus diluculo apparet.
 xiv. Aquilo serenus spirat.
 xiii. Equus occidit matutino. Aquilo vel. Septentrio flat.
 xii. Aries in latus emergit. Pluit aut ningit.
 xi. Cancer tergore oritur. Auster flat.
 x. Equinoctium, pluit, interdum tonat.
 ix. Septentriones et Aquilo flant. Equus occidit matutino.
 viii. Pisces tergore emergunt, nix imbres mista cadit. Aries matutino emergit cum mari, turbatio aeris.
 vii. Equinoctium verum, pluit, interdum et tonat.
 vi. Nox et dies æquales existunt.
 v. Scorpheus occidit : vehemens flat ventus, pluviasque cum tonitribus commiscet.
 iv. Scorpheus occidit. Septentrio flat pluvius.
 iii. Auster flat et pluit.
 PR. Ventorum procellæ ; et sæpe pluit.

XXXI.

A

APRILIS.

- K. Scorpheus occidit : Sol diei partem unam addit. Aquilonis flatu nebulosum est cœlum. Vergiliæ oriri et præsignificari incipiunt.
 iv. Nebulosus aer per omnes terras.
 iii. Vergiliæ occidunt vespertino.
 PR. Flat Africus.
 NON. Favonius sprat.
 viii. Suculæ emergunt : pluvizque ab Austrovolvuntur.
 vii. Auster flat, et Vergiliarum reliquum occidit.
 vi. Favonius flare incipit matutino : Vergiliæ occidunt.
 v. Australes procellæ.
 B iv. Aquilo vehemens flat, vesper est pluviosus.
 iii. Frigidi flant venti, et pluit.
 PR. Suculæ occultantur.
 ID. Aquilo flat, parvum præsepe exoritur.
 xviii. Obscurum astrum, et venti, et imbres.
 xvii. Suelæ occidunt : frigidi spirant venti : Perseus oritur.
 xvi. Suculæ occidunt : spirat Favonius.
 xv. Sol in Tauro, Suculæ occultantur.
 xiv. Africus flat.
 xiii. Suculæ penitus occidunt. Africus flat vesperi.
 xii. Favonius spirat.
 xi. Tauri caput occidit et pluit.
 x. Vergiliæ exoriuntur : Favonius spirat.
 C ix. Fidicula circa primam facem apparet.
 viii. Fidicula cernitur, et pluit.
 vii. Præsepe emergit : desinit Ver.
 vi. Suculæ penitus occidunt, et Veris conversio.
 v. 56 Auster flat.
 iv. Austrina dies, et pluvia.
 iii. Hoedi oriuntur : Auster flat matutino.
 PR. Canis occultatur vesperi : aer conturbatur ab Austro, et Aquilo se simul permiscet.

XXX.

MAIUS.

- K. Canis occultatur, rores descendunt.
 vi. Suculæ cum Sole oriuntur.
 D v. Centaurus apparet totus : Favonius spirat.
 iv. Scorpheus sursum emergit : Aquilo flat : rores cadunt.
 iii. Fidicula oritur matutino.
 PR. Dimidium Scorpionis occidit.
 NON. Vergiliæ oriuntur matutino, et spirat Favonius.
 viii. Principium æstatis : Favonius prævalet.
 vii. Eodem flat modo Favonius.
 vi. Fidicula oritur. Suculæ occidunt. Tauri caput apparet.
 v. Vergiliæ apparent.
 iv. Vergiliæ oriuntur. Auster flat.
 iii. Suculæ occidunt. Austrini sunt flatūs.
 PR. Scorpheus occidit, et Fidicula oritur matutina.

- IB. Cancer exoritur : et flat Auster.
- xvii. Initium æstatis.
- xvi. Procyon: quam quidam caniculam vocant, occidit.
- xv. Sol in Geminis.
- xiv. Auster flat vesperi.
- xiii. Súcule oriuntur, et flat Aquila.
- xii. Arcturus occidit, æque conturbatur.
- xi. Sagittarius occidit, et flat Auster.
- x. Gemini exoriuntur, et Aquila.
- ix. Súcule ori incipiunt, et pluit.
- viii. Capella oritur matutino, et flat Aquila.
- vii. Taurus occidit, Auster et Aquila flat.
- vi. Auster spirat.
- v. Fidioula oritur matutino, et Auster flat.
- iv. Auster vehemens flat.
- iii. Vergiliæ exoriuntur, imbres cum tonitribus.
- PR. Tempestas aspera, hietat aer: ingentia vesperi tonitrua conuolentur.
- XXXI. Initium æstatis.
- JUNIUS.
- K. Súcule totæ emergunt: Auster flat.
- iv. Aquila exoritur: aeris tempestas, et flat Favonius.
- iii. Australes procellæ cum tonitruis.
- PR. Auster flat, et pluit.
- NON. Aquila exoritur: flat auster, et pluit.
- viii. Aquila flat, et pluit.
- vii. Arcturus occidit matutino: Favonius spirat.
- vi. Delphinus emergere incipit: Arcturus occidit.
- v. Aquila flat, et modice pluit.
- iv. Pluviosus aer cum tonitruis, et Australis dies.
- iii. Turbulentum cœlum cum tonitruis.
- PR. Favonius vel Corus flat, et tonat.
- ID. Delphinus emergit: Auster flat.
- xviii. Orionis humeri elevantur, et principia æstatis.
- xvii. Obscurum astrum, Favonius et Auster flant.
- xvi. Aeris tempestas et Aquilonis flatus.
- xv. Favonius cum Austro spirat, Orionis humeri apparent.
- xiv. Sol in Cancro, Orion exoritur matutino.
- xiii. Auster et Favonius flant, pluit et tonat.
- xii. Serpentarias occidit matutino.
- xi. Auster cum Aquilone spirat.
- x. Exortus Orionis.
- ix. Obscuri astri exortus, et calorum incipit.
- viii. Æstivus cardo, et momentanea æria perturbatio.
- vii. Africus et Favonius simul spirant.
- vi. Brevissima nox, Orion exortus.
- v. Pluit vesperis Canis apparens incipit.
- iv. Venter copiosus.
- iii. Canis exoritur matutino, Zopa Orbis apparet.

- Arcturus occidit matutino, et aeris interperies.
- XXXI. Initium æstatis.
- JULIUS.
- K. 57. Aer ab Aquilone conturbatur.
- vi. Obscurum astrum: Auster flat, vel Favonius.
- v. Austrina dies, et conturbatio aeris.
- iv. Orion exoritur, Cicopia occidit, et Favonius spirat.
- iii. Medium Cancri exoritur.
- PR. Etesia flant, et cum Austro Aquilones.
- NON. Corona occidit matutino: flat Auster.
- viii. Cepheus exoritur, et Austrina æris perturbatio.
- Bvii. Orion totus emergit, Auster flat.
- vi. Etesiarum prodromi flatus spirant.
- v. Imbres cum tonitribus, flat Aquila.
- iv. Orion totus oritur matutino, et prodromi invalescunt flatus.
- iii. Africus flat turbulentus.
- PR. Aquila flat.
- ID. Canicula exoritur, Etesia invalescunt.
- xviii. Orion exoritur, et violentus flat Aquila.
- xvi. Æstatis dimidium, et dies Aquilonis flatu algentior.
- xv. Favonius et interdum Auster spirant, Canis oritur matutino, et etesia amplius invalescunt.
- xiv. Orion exoritur, Corus flat, totusque apparet Orion.
- xiii. Sol in Leone, Corus spirat, et Canis exoritur.
- xii. Etesia cum aliis ventis per unum et viginti flant dies.
- xi. Prodromi flatus late spirant.
- x. Cancer totus cum Leone exoritur, et Aquila occidit.
- ix. Leo cum Sole exoritur et Canis, Cancer descendit.
- viii. Gemini occidere incipiunt, Canis emergit, et Austrini sunt flatus.
- vii. Galigo aërosa, Aquila occidit, Leo exoritur, et flat Auster.
- vi. Canicularis æstus.
- Dv. Vehementes calores, Etesia valenter spirant.
- iv. Lucida stella in Leonis pectore exoritur, et Aquila gelidus propter æstus.
- iii. Autumnales fructus apparere incipiunt, Aquila occidit matutino, æque turbidus fit.
- PR. Auster cum Africo simul spirant.
- XXXI.
- AUGUSTUS.
- K. Aquila occidit matutino, flat Africus, æres sunt æstus.
- iv. Aquila occidit, aer Austrinus.
- iii. Austrina dies.
- PR. Leonis medium exoritur, Arboris hoc biduum apparet, Auster nimbosus vehementer flat.

- NON.** Corona occidit. Leonis medium exoritur, A iv. vehementer flat Auster, et Grues apparent. iii. Arcturo exoriente imbres cadunt.
- viii. Fidicula contrahitur. Austrina dies æstuosa. PR. Vergiliæ cum Equo exoriuntur.
- vii. Orionis medium occultatur, et dies ab Austro caliginosus, et æstuosus. ID. Hirundines non videntur : Capella exoritur, et pluit.
- vi. Leo exoritur, æstus intolerabilis, nebulosus aer : Orionis exoritur medium. xvi. Duodecatemorion, id est, XII portio autumnus incipit.
- v. Obscurum astrum. Septentrio lenis spirat, æstus mediocris. xv. Favonius late spirat cum Africo.
- iv. Lunarum defectus in hanc diem incurrere solet. Auster et Aquilo spirant, et calores sunt ingentes. xiv. Piscis exoritur, et Septentrio ponit.
- iii. Fidicula occidit matutino. Autumnus inchoat. Ventorum concursus fit. xiii. Sol in Libra : Crater apparet : Arcturi medium cernitur matutino.
- PR. Ventorum conflictus et pugna. xii. Arcturo exoriente imbres copiosi cadunt.
- ID. Delphinus cum Lepore occidit. xi. Æquinoctium autumnale, et Pisces occidunt.
- xix. Æstuosi et squalentes calores. x. Argo descendit : pluviosi aeris conturbata.
- xviii. Obscurum astrum, et Favonius cum austro spirat. ix. Pisces occidunt : Austrinæ sunt pluvie : aeris ventorumque conturbationes et naris tempestates.
- xvii. Delphinus occidit matutino. viii. Lunarum defectus in hanc incurrit diem. Cætaurus exoritur.
- xvi. Autumnus initium. vii. Nebulosus aer et turbulentus existit.
- xv. Fidicula occidit, et flat Aquilo. vi. Hædi exoriuntur : et Auster vehementer flat.
- xiv. Delphinus occultatur, mediocris æstus. v. Virgo desistit emergere. Vergiliæ matutino et vesperi apparent : Hædi cum Sole exoriuntur : ventorum et maris procelle validæ sunt.
- xiii. Fidicula occidit matutino. Sol in Virgine. Auster flat, pluit, et tonat. iv. Auster vehementer flat : tempestates horridæ.
- xii. Sol in tota Virgine. iii. Vergiliæ matutino cernuntur, et pluviae flat Auster.
- xi. Virgo exoritur. PR. Capella emergit usque ad vespertinum Vergiliarum occasum.
- x. Septentrio lenis spirat, tota exoritur Virgo, aeris est serenitas. C
- ix. Virgo exoritur. Aquilo flat. CXXX.
- viii. Etesia ponunt. Aquilo frigidior flare incipit. SEPTEMBER.
- vii. Delphinus exoritur, et Auster flat. K.
- vi. Vindemiator emergit. Auster et Favonius simul flant. iv. Andromeda exoritur, imbres cum tonitruis flunt, flat Vultur : inconstantes sunt venti.
- v. Virgo apparere incipit. iii. Australis Piscis non amplius occultatur. vi.
- iv. Favonius lenis spirat. v. Tonat et pluit. D
- iii. Virgo exoritur, Favonius molliter flat. iv. Arcturus cum Vindemiatore exoritur : Malus occultatur.
- PR. Andromeda exoritur. ID. Corona exoritur matutino : venti commutantur, aspera que in mari fit hiems.
- XXXI. PR. Vergiliæ exoriuntur, et flat Auster.
- SEPTEMBER. ID. Corona emergit : aeris commutatio, et hiems multus fit.
- K. Vergiliæ in oriente apparere incipiunt : Auster flat matutino. xix. Aquilo immensus flat.
- iv. Idem Austrini flatus : et Vergiliarum exortus. xviii. Autumnus medium, et Auster flat.
- iii. Henochus, id est Auriga occidit, et ab Aquilone tonat. xvii. Orion emergit, et rorulentus est aer.
- PR. Hædi exoriuntur, et pluit. xvi. Eadem, quæ prior, significatio.
- NON. Corona emergit, et conversio est æstatis. xv. Tristis et nubilus dies.
- viii. Arietis medium occidit cum Scorpione. xiv. Sol in Scorpione, et Favonius spirat.
- vii. Eadem, quæ prior, significatio. xiii. Vergiliæ occidunt : aerisque est conturbatio.
- vi. Corona cum Hædis exoritur : aer conturbatur. xii. Eadem, quæ prior, significatio, sed etiam pluit.
- v. Hædi cum Vergiliis emergunt, et flat Africus.
- iv. Libra oriri incipit, Favonius spirat.
- iii. Corona exoritur matutino : venti commutantur, aspera que in mari fit hiems.
- PR. Vergiliæ exoriuntur, et flat Auster.
- ID. Corona emergit : aeris commutatio, et hiems multus fit.
- xix. Aquilo immensus flat.
- xviii. Autumnus medium, et Auster flat.
- xvii. Orion emergit, et rorulentus est aer.
- xvi. Eadem, quæ prior, significatio.
- xv. Tristis et nubilus dies.
- xiv. Sol in Scorpione, et Favonius spirat.
- xiii. Vergiliæ occidunt : aerisque est conturbatio.
- xii. Eadem, quæ prior, significatio, sed etiam pluit.

- xi. Tauri cauda occidit, et Auster flat pluvius. A ix.
 x. Scorpius occidit : Aquilo flat : in mari tempestas horrida.
 ix. Vergiliæ occidunt.
 viii. Centaurus occidit matutino.
 vii. Scorpii dimidiâ cauda occidit.
 vi. Suculæ occidunt : gelidus flat Aquilo, et aspera in mari hiems.
 v. Vergiliæ et Orion penitus occidunt.
 iv. Arcturus occultatur : et vehementes flant venti.
 iii. Cassiopea incipit occultari.
 PR. Orion et Aquila penitus occidunt vesperi, et Fidicula exoritur.

XXXI.

NOVEMBER.

- K. Vergiliæ occidunt : pruina decidit matutino : Arcturus occultatur : aerisque ad frigora fit conversio.
 iv. Venti spirant frigidi, et pluit.
 iii. Fidicula exoritur matutino et Aquilo flat.
 PR. Auster et Favonius flant, fluntque imbres.
 NON. Fidicula Sole exoriente apparet : Aquilo flat.
 viii. Arcturus occidit matutino, et nebulosus est aer.
 vii. Vergiliæ et Orion occultantur : Aquilo flat.
 vi. Turbidus et molestus est aer.
 v. Clarum Scorpionis astrum, et hiemalis cardo.
 iv. Hiemis initium.
 iii. Vergiliæ occultantur.
 PR. Media Scorpionis stella emergit.
 ID. Vergiliæ et Orion occidunt matutino.
 cviii. Scorpius matutino occidit.
 cvii. Fidicula oritur matutino : Volturnus, Auster, et Boreas simul flant.
 cvi. Eadem, quæ prior, significatio.
 cv. 59 Tempestuosa dies : Austerque supervenit.
 civ. Sol in Sagittario : Orion cum fidicula exoritur, aerisque tempestas existit.
 ciii. Tauri cornu cum Sole occidit, et flat Aquilo.
 cii. Horrida tempestas.
 i. Suculæ cum Lepore occidunt matutino.
 Gelida cadit pluvia.

- Tauri cornua occidunt.
 viii. Initium hiemis : frigora incipiunt, gelidique cadunt rores.
 vii. Sol in prima Sagittarii portione.
 vi. Eadem, quæ prior, significatio.
 v. Canis occidit : Austrina dies, et pluit.
 iv. Canis occultari incipit, et nebulosus est aer.
 iii. Canis occidit matutino, et Africo flante pluit.
 PR. Orion occidit. Favonius spirat, et Austro flante pluit.

XXX.

DECEMBER.

- K. Perturbatio aeris : flat Septentrio, et totus Orion occidit matutino.
 B iv. Canis occidit : vesperi Septentrio flat.
 iii. Tempestuosa cum nubibus dies.
 PR. Sagittarius occidit, et Aquilo flat.
 NON. Per totam diem pluit, et flat Aquilo.
 viii. Medium Scorpii emergit.
 vii. Aquilo exoritur, et Africus flat.
 vi. Scorpius totus emergit.
 v. Canis exoritur matutino, et Auster flat.
 iv. Vehemens Aquilo flat, caliginosum tempestibus cælum existit
 iii. Obscurum astrum : Septentrio et Cæcias perflant.
 PR. Aquilo flat prior ; gravis et pluvius subsequitur Auster.
 ID. Totus Scorpius exoritur : Auster et Aquilo flant, et pluit.
 xix. Capella occidit.
 xviii. Auster et Aquilo perflant, et aeris perturbatio existit.
 xvii. Eadem, quæ prior, significatio.
 xvi. Sol in Capricorno.
 xv. Obscurum astrum, et ventorum concursus et pugna.
 xiv. Capella exoritur.
 xiii. Aquilo cum Capricorno exoritur.
 xii. Incipit flare Aquilo : superveniens Auster totum obtinet diem.
 xi. Aquila exoritur vesperi.
 x. Capella matutino emergit.

Reliquum deficit.

99 KALENDARIUM VETUS ROMANUM

CUM ORTU OCCASUQUE STELLARUM

Ex Ovidii *Fastis*; Columella lib. xi, cap. 2; Plinio lib. xviii, cap. 26-30.

Littera O. Ovidium significat; C. Columellam; P. Plinium.

JANUARIUS.

- Kal. Jan. F.
 iv. F.
 iii. C. Cancer occidit. O. Atticæ et finitimis regionibus Aquila vesperi occidit.
 Prid. C. Casari Delphinus matutino exoritur, Pl.

i
 ii
 iii
 iv

Non. F. Lyra occidit. O. et R. Tempestatem significat. C.
 viii. F. ...
 vii. C. Delphini vespertino occasu continui dies hiemant Italiae. P.
 v. ACOE. Delphinus oritur. Q. ...
 iv. EN. Media hiems. O.
 iii. CAR. NP. ...
 Prid. C. ...
 Bid. NP. ...
 xix. EN. Dies vitios. ex S. C.
 xviii. CAR. Tempestas incerta. C.
 xvii. C. Sol in Aquarium transit: Leo mane incipit occidere. Africus. Interdum Austro cum pluvia. C.
 xvi. C. Sol in Aquario. O. et P. Cancer desinit occidere. Hiemat. C.
 xv. C. Aquarius incipit oriri. Ventus africanus tempestatem significat. C.
 xiv. C.
 xiii. C.
 xii. C.
 xi. C. Fidicula vesperi occidit, dies pluvius. C.
 x. C. Lyra occidit. O.
 ix. C. Leonis quae est in pectore clara stella occidit. O. Ex occasu pristini sideris significat tempestatem. Interdum etiam tempestas. C.
 viii. C. Stella regia appellata Tuberoni in pectore Leonis occidit matutina. R.
 vii. C. Leonis quae est in pectore clara stella occidit. Nonnunquam significatur hiems bipartita. C.
 v. C. Auster, aut Africus: hiemat: pluvius dies. C.
 iv. F.
 iii. N. Delphinus incipit occidere. Item Fidicula occidit. C.
 Prid. C. Eorum, quae supra sunt, siderum occasus tempestatem facit. Interdum tantum modo significat. C.

FEBRUARIUS.

K. Feb. N. Fidis incipit occidere. Ventus Eurinus: et interdum Auster cum grandine est. C.
 iv. N. Lyra et medius Leo occidunt. O.
 iii. N. Delphinus occidit. O. Fidis tota, et Leo medius occidit. Corus, et Septentrio. Nonnunquam Favonius. C.
 Prid. N. Fidicula vesperi occidit. P.
 Non. Aquarius oritur. Zephyrus illare incipit. O. Mediae partes Aquarii orientur. Ventosa tempestas. C.
 viii. N.
 vii. N. Calisto sidus occidit. Favonii spirare incipiunt. C.
 vi. N. Ventosa tempestas. C.
 v. N. Veris initium. O.
 iv. N.
 iii. N. Arctophylax oritur. O.
 Pr. N.
 Id. NP.
 xvi. N. Corvus, Crater et Anguis oriuntur. O. Vespero Crater oritur. Ventosa tempestas.
 xv. LUPER. NP. Sol in Piscis transitum facit. Nonnunquam ventosa tempestas.
 xiv. EN. Venti per sex dies vehementius flant. Sol in Piscibus. O.
 H xiii. QUIR. NP. Favonius, vel Auster cum grandinae et nimbis. Ut et sequentibus diebus.
 xii. C.
 xi. C.
 x. C. Leo desinit occidere. Venti septentrionales, qui dicuntur Ornithiae, per dies triginta esse solent. Torm et hirundo advenit. Caesar hinc advenit. C. Arctus hinc advenit.
 ix. FERAL. F. Areturus prima nocte oritur. Frigidus dies Aquilone, vel Corone: interdum pluviosus.
 viii. C. Sagitta crepusculo incipit oriri. Varias tempestates. Halcyonei dies vocantur. C.
 vii. TER. NP. Hirundinum adventus. O. Ventosa tempestas. Hirundo conspicitur. C. Arctus hinc exortus vespertinus. P.
 vi. REGIE. N.
 iv. EN.
 Pr. C.
 K. MAR. NP.
 vi. F.
 v. C. Alter e Piscibus occidit. O.
 iv. C.
 iii. C. Arctophylax occidit. Vindemiator oritur. O. Cancer oritur Caesari. P.
 Pr. NP. HOC DIE CAESAR PONTIF. MAX. FACT. EST.
 Non. F. Pegasus oritur. O.
 viii. F. Corona oritur. O. Piscis aquilonius oritur. P.

CALENDARII VETUS ROMANUS

D	vii. C.	Orion exoritur. In Attica milvius apparere servatur. P.	ix
E	vii. C.	Orion exoritur. In Attica milvius apparere servatur. P.	x
F	v. C.		xi
G	iv. C.		xii
H	iii. EN		xiii
A	Pr. EQ. NP.		xiv
B	Eid. NP.	Nepa incipit occidere, significat tempestatem. C. Scorpion occidit, Ca-	xv
		sari, P.	
C	xvii. F.	Scorpion medius occidit. O. Nepa occidit. Hiemat. C.	xvi
D	xvi. LIB. NP.	Milvius oritur. O. Sol in Arjetem transitum facit. Favonius, vel Corus. C.	xvii
E	xv. N.	Sol in Ariete. O. Italia milvius ostenditur. P.	xviii
F	xiv. QUIN. N.		xix
G	xiii. C.	Equus occidit mane. C. P. Septentrionales venti. C.	xx
H	xii. N.		xxi
A	xi. N.		xxii
B	x. BIL. NP.	Aries incipit exoriri. Pluvius dies; interdum ningit. C.	xxiii
C	ix. Q. REL. NP.	Hoc et sequenti die equinoctium vernum tempestatem significat. C.	xxiv
D	viii. C.	Equinoctium vernum. O. P.	xxv
E	vii. C.		xxvi
F	vi. NP.	HOC DIE CÆSAR ALEXANDRIAM RECEPIT.	xxvii
G	v. C.		xxviii
H	iv. C.		xxix
A	iii. C.		xxx
B	Pr. C.		xxxi

APRILIS.

C	Kal. APR. N.	Scorpion occidit, O. Nepa occidit mane. Tempestatem significat. C.	i
D	iii. B.	Meiades occidunt. C.	ii
E	iii. C.	In Attica Vergilia vesperi occultantur. P.	iii
F	Pr. C. LEM.	MARS. MARS. Vergilia in Bœotia occultantur vesperi. P.	iv
G	Non. LUDI	Favonius, aut Auster cum grandine, C. Cæsari, et Chaldaicis Vergilia occultantur vesperi. Agypto Orion, et gladius ejus incipiunt abscondi, P.	v
H	viii. NP. LUDI	Vergilia vesperi celantur. Interdum hiemat. C.	vi
A	viii. N. LUDI	Hoc die, et duobus sequentibus Austri et Africi. Tempestatem significat. C.	vii
B	vii. N. LUDI	Significatur imber fibræ occasi, P.	viii
C	vi. N. LUDI	IN CIR.	ix
D	v. N. LUDI		x
E	Pr. N. LUDI	CERERI. Sucula celantur. Hiemat, C.	xi
F	Eid. NP. LUDI.	Libra occidit. Hiemat, C.	xii
G	xviii. N. LUDI.	Ventosa tempestat, et imbres: nec hoc constanter, C.	xiii
H	xvii. FORD. NP. LUD.		xiv
A	xvi. N. LUDI	Sucula occidunt vesperi. Attica. P.	xv
B	xv. N. LUDI	Sol in Taurum transitum facit. Pluviam significat. C. Sucula occidunt vespere Cæsari. Hoc est palilicium sidus, P.	xvi
C	xiv. N. LUDI	Sucula se vesperi celant. Pluviam significat. C. Agypto Sucula occidunt vesperi. P.	xvii
D	xiii. IGER. N. LUDI	IN CIR. O.	xviii
E	xii. N.	Assyriae Sucula occidunt vesperi. O.	xix
F	xi. PAR. NP.	Ver bipartitur. Pluviam et nonnunquam grandis. C.	xx
G	x. N.	Vergilia cum Sole oriuntur. Africus, vel Auster. Dies humidus. C.	xxi
H	ix. NP. NP.	Prima nocte Fidicula apparet. Tempestatem significat. C.	xxii
A	viii. C.	Palilicium sidus oritur Cæsari, P.	xxiii
B	vii. RO. NP.	Medium, vel. Aries occidit. Tempestatem significat. Canis oritur, O. Hadi exoriuntur. P.	xxiv
C	vi. F.	62 Bœotia et Attica Canis vesperi occultatur. Fidicula mane oritur. P.	xxv
D	v. C.	Assyriae Orion totus absconditur. P.	xxvi
E	Pr. NP. LUDI	FLOR. Auster fere cum pluvia. C.	xxvii
F	iii. C. LUDI	Mane capra exoritur. Austrinus dies, interdum pluvia. C. Assyria totus Canis absconditur. P.	xxviii
G	Pr. C. LUDI	Canis se vespere celat, tempestatem significat.	xxix

MAIUS.

A	Kal. Mai. N.	Capella oritur. C.	i
B	vii. F. COMP.	Argestes flare incipit. Hyades oriuntur. O. Sucula cum sole exoritur. Septentrionales venti. C. Sucula matutino exoniuntur. P.	ii
C	vi. C.	Centaurus oritur. O. Centaurus totus apparet, tempestatem significat. C.	iii
D	iv. C.		iv
E	iii. C.	Lyra oritur. O. Centaurus pluviam significat. C.	v
F	Pr. C.	Scorpion medius occidit. O. Nepa medius occidit, tempestatem significat. C.	vi
G	Non. N.	Vergilia exoriuntur mane: Favonius. C.	vii
H	viii. F.	Capella pluvialis oritur, Cæsari. Agypto vero eodem die Canis vesperi occultatur. P.	viii
A	vii. LEM. N.	Æstatis initium, Favonius, aut Corus, interdum etiam pluvia. C.	ix
B	vi. C.	Vergilia tota apparet; Favonius, aut Corus: interdum et pluvia. C. Vergilia arum exortus. P.	x
C	v. LEM. N.	Orion occidit. O. Arcturi occasus matutinus Cæsari significat. P.	xi

D	iv. NP. LUDI MART. IN CIR.	xii
E	iii. LEM. N. Pleiades oriuntur. Æstatis initium. O. Fidis mane oritur. Significat tempestatem. C. Fidiculæ exortus. P.	xiii
F	Pr. C. Taurus oritur. O.	xiv
G	Eid. NP. Fidis mane exoritur. Auster, aut Euronotus, interdum dies humidus. C.	xv
H	xvii. F.	xvi
A	xvi. C. Hoc et sequenti die Euronotus, vel Auster cum pluvia. C.	xvii
B	xv. C.	xviii
C	xiv. C. Sol in Geminis. O. et C	xix
D	xiii. C.	xx
E	xii. ACON. NP. Canis oritur. O. Suculæ exoriuntur. Septentrionales venti: nonnunquam Auster cum pluvia. C. Capella vespere occidit, et in Attica Canis. P.	xxi
F	xi. N. Hoc et sequenti die Arcturus mane occidit; tempestatem significat. C. Orionis gladius occidere incipit. P.	xxii
G	x. TUB. NP.	xxiii
H	ix. Q. REX. C. P.	xxiv
A	viii. C. Aquila oritur. O. Hoc die et biduo sequenti Capra mane exoritur; septentrionales venti. C.	xxv
B	vii. C. Arctophylax occidit. O.	xxvi
C	vi. C. Hyades oriuntur.	xxvii
D	v. C.	xxviii
E	iv. C.	xxix
F	iii. C.	xxx
G	Prid. C.	xxxi

JUNIUS.

H	K. JUN. N. Aquila oritur. O. Hoc et sequenti Aquila exoritur: tempestas ventosa, et interdum pluvia. C.	ii
A	iv. F. MART. CAR. MONET. Hyades oriuntur. Dies pluvius. O. Aquila oritur vesperi. P.	iii
B	iii. C. Cæsari et Assyriæ Aquila vesperi oritur. P.	iv
C	Prid. C.	v
D	Non.	vi
E	viii. N. Arcturus matutino occidit. P.	vii
F	vii. N. Arctophylax occidit. O. Arcturus occidit. Favonius, aut Corus. C.	viii
G	vi. N. MENTI IN CAPIT. Delphinus vesperi exoritur. P.	ix
H	v. VEST. N. FER.	x
A	iv. N. Delphin vesperi oritur. O. et C. et P. Favonius interdum rorat. C.	xi
B	iii. MATR. N.	xii
C	Pr. N.	xiii
D	Eid. N. Calor incipit. C.	xiv
E	xviii. N.	xv
F	xvii. Q. ST. DF. Hyades oriuntur. O. Gladius Orionis exoritur. P.	xvi
G	xvi. C. Zephyrus flat. Orion oritur. O.	xvii
H	xv. C. Delphinus totus apparet. O.	xviii
A	xiv. C.	xix
B	xiii. C. MINERVÆ IN AVENTINO. Sol in Cancro. O. et C. in Ægypto gladius Orionis oritur.	xx
C	xii. C. SUMMANO AD CIR. MAX. Ophiuchus oritur. O.	xxi
D	xi. C. Anguifer, qui a Græcis dicitur ὄφιοῦχος, mane occidit, tempestatem significat. C.	xxii
E	x. C.	xxiii
F	ix. C.	xxiv
G	viii. C. Hoc, et biduo sequenti solstitium, Favonius, et calor. C. Longissima dies totius anni, et nox brevissima solstitium conficiunt. P.	xxv
H	vii. C.	xxvi
A	vi. C. Orionis zona oritur. Solstitium. O. Orion exoritur Cæsari. P.	xxvii
B	v. C.	xxviii
C	iv. C.	xxix
D	iii. C. Ventosa tempestas. C.	xxx
E	Pr. F.	xxxi

JULIUS.

F	63 Kal. N. Favonius, vel Auster, et calor. C.	i
G	vi. N.	ii
H	v. N.	iii
A	iv. NP. Corona occidit mane. C. Zona Orionis Assyriæ oritur. P. Ægypto Procyon matutino oritur. P.	iv
B	iii. POPL. N. Chaldæis corona occidit matutino. Atticæ Orion totus eo die exoritur.	v
C	Pr. N. LUDI APOLLIN. Cancer medius occidit. Calor. C.	vi
D	Non. N. LUDI.	vii
E	viii. N. LUDI. Capricornus medius occidit. C.	viii
F	vii. N. LUDI. Cepheus vespere exoritur, tempestatem significat. C.	ix
G	vi. C. LUDI. Prodromi flare incipiunt. C.	x
H	v. C. LUDI.	xi
A	iv. NP. LUDI.	xii
B	iii. C. LUDI. IN CIR.	xiii

C	Prid. C. MERK. Ægyptiis Orion desinit exoriri. P.	xiv
D	Eid. NP. MERK. Procyon exoritur mane, tempestatem significat. C.	xv
E	xvii. F. MERK. Plinius lib. xviii, cap. xxviii, ait xviii Cal. Aug. Aquilam in Ægypto occidere matutino, quod est depravatam. Nam xviii Cal. Aug. nullus dies est.	xvi
F	xvi. C. Assyriæ Procyon exoritur. P.	xvii
G	xv. C. MERK.	xviii
H	xiv. LUCAR. NP. MERK.	xix
A	xiii. C. LUDI. VICT. CÆSAR. Sol in Leonem transitum facit, Favonius. C. Aquila occidit. P.	xx
B	xii. LUCAR. LUDI.	xxi
C	xi. C. LUDI.	xxii
D	x. NEPT. LUDI. Prodrumi in Italia sentiuntur. P.	xxiii
E	ix. N. LUDI. Leonis in pectore clara stella exoritur, interdum tempestatem significat. C.	xxiv
F	viii. FUR. NP. LUDI. Aquarius incipit occidere clare, Favonius, vel Auster. C.	xxv
G	vii. C. LUDI. Canicula apparet; caligo æstuosa. C.	xxvi
H	vi. C. IN CIRC. Aquila exoritur. C.	xxvii
A	v. C. IN CIRC.	xxviii
B	iv. C. IN CIRC. Leonis in pectore claræ stellæ exoriuntur, interdum tempestatem significat. C. Regia in pectore leonis stella matutino Cæsari immergitur. P.	xxix
C	iii. D. IN CIRC. Aquila occidit, significat tempestatem. C.	xxx
D	Prid. C.	xxxi

AUGUSTUS.

E	Kal. Aug. N. Etesiæ. C.	i
F	iv. C. FER.	ii
G	iii. C.	iii
H	Prid. C. Leo medius exoritur; tempestatem significat. C.	iv
A	Non F.	v
B	[viii. F. Arcturus medius occidit. P.	vi
C	vii. C. Aquarius occidit medius, nebulosus æstus. C.	vii
D	vi. C. Vera ratione autumnus initium Fidiculæ occasu. P.	viii
E	v. NP.	ix
F	iv. C.	x
G	iii. C. Fidicula occasu suo autumnum inchoat Cæsari. P.	xi
H	Prid. C. Fidis occidit mane, et autumnus incipit. C. Atticæ equus oriens significat, et vespera Ægypto, et Cæsari Delphinus occidens. P.	xii
A	Eid. NP. Delphini occasus tempestatem significat. C.	xiii
B	xix. F. Delphini matutinus occasus tempestatem significat. C.	xiv
C	xviii. C.	xv
D	xvii. C.	xvi
E	xvi. PORT. NP.	xvii
F	xv. C. MERK.	xviii
G	xiv. VIN. F. P.	xix
H	xiii. C. Sol in Virginem transitum facit, hoc et sequenti die tempestatem significat, interdum et tonat. Eodem die Fidis occidit. C.	xx
A	xii. CONS. NP.	xxi
B	xi. EN. Cæsari et Assyriæ Vindemiator oriri mane incipit. P.	xxii
C	x. VOLC. NP. Fidis occasu tempestas plerumque oritur, et pluvia. C.	xxiii
D	ix. C.	xxiv
E	viii. OPIC. NP.	xxv
F	vii. C. Vindemiator exoritur mane; et Arcturus incipit occidere, interdum pluvia. C.	xxvi
G	vi. VOLT. NP.	xxvii
H	v. NP. H. D. ARA VICTORIÆ IN CURIA DEDICATA EST. Sägitta occidit, etesiæ desinunt. P.	xxviii
A	iv. F.	xxix
B	iii. F. Humeri Virginis exoriuntur. Etesiæ desinunt flare, et interdum hiemat. C.	xxx
C	Prid. C. Andromeda vesperi exoritur, interdum hiemat. C.	xxxi

SEPTEMBER.

D	Kal. Sep. N.	i
E	iv. N. HOC. DIE FER. NEP. Piscis austrinus desinit occidere. Calor. C.	ii
F	iii. NP.	iii
G	Pr. C. 64 LUDI ROMANI.	iv
H	Non. F. LUDI. Vindemiator exoritur. Atticæ Arcturus matutino exoritur, et Sägitta occidit mane P.	v
A	viii. F. LUDI.	vi
B	vii. C. LUDI. Piscis aquilonius desinit occidere; et Capra exoritur, tempestatem significat. C.	vii
C	vi. C. LUDI.	viii
D	v. C. LUDI. Cæsari Capella oritur vesperi. P.	ix
E	iv. C. LUDI.	x
F	iii. C. LUDI. Favonius, aut Africus. Virgo media exoritur. C.	xi
G	Pr. N. LUDI. Arcturus oritur medius vehementissimo significato terra marique per dies quinque. P.	xii
H	Eid. NP. Ex pristino sidere nonnunquam tempestatem significat. C.	xiii
A	xviii. F. EQUOR. PROB.	xiv
B	xvii. N. LUDI ROM. IN CIR.	xv
C	xvi. C. IN CIRC. Ægypto spica, quam tenet Virgo, exoritur matutino, etesiæque desinunt. P.	xvi
D	xv. C. IN CIRC. Arcturus exoritur, Favonius, aut Africus: interdum Euris. C.	xvii
E	xiv. C. IN CIRC. Spica Virginis exoritur, Favonius, aut Corus. C. Spica Cæsari oritur. P.	xviii

F	xiii. C. IN CIRC.	Sol in Libram transitum facit. Crater matutino tempore apparet. C.	xix
G	xii. C. MERK.		xx
H	xi. C. MERK.	Pisces occidunt mane. Item Aries occidere incipit, Favonius, aut Corus, interdum Auster cum imbris. C. Cæsari commissura Piscium occidit. P.	xxi
A	x. C. MERK.	Argo navis occidit, tempestatem significat: interdum etiam pluviam. C.	xxii
B	ix. NP. MERK.	H. D. AUGUSTI NATALIS. LUDI CIR. Centaurus incipit mane oriri: tempestatem significat; interdum et pluviam. C.	xxiii
C	viii. C.	Æquinoctium autumnale hoc die, et biduo sequente, notat Columella. Plinius hoc die.	xxiv
D	vii. C.		xxv
E	vi. C.		xxvi
F	v. C.	Hædi exoriuntur: Favonius: nonnunquam Auster cum pluvia. C.	xxvii
G	iv. C.	Virgo desinit oriri: tempestatem significat. C. Capella matutina exoritur consentientibus, quod est rarum, Philippo, Calippo, Dositheo, Parmenisco, Conone, Critone, Democrito, Eudoxo, Ione. P.	xxviii
H	iii. F.	Hædi oriuntur iisdem consentientibus. P.	xxix
A	Prid. C.		xxx
OCTOBER.			
B	K. Octob. N.	Tempestatem significat. C.	i
C	vi. F.		ii
D	v. C.		iii
E	iv. C.	Auriga occidit mane. Virgo desinit occidere, significat nonnunquam tempestatem. C.	iv
F	iii. C.	Corona incipit exoriri, significat tempestatem. C.	v
G	Prid. C.	Hædi oriuntur vespere. Agies medius occidit, Aquilo. C.	vi
H	Non. F.		vii
A	viii. F.	Coronæ clara stella exoritur. C. Cæsari fulgens in Corona stella oritur. P.	viii
B	vii. F.		ix
C	vi. C.	Vergiliæ exoriuntur vespere, Favonius, et interdum Alricus cum pluvia. C.	x
D	v. MEDITR.		xi
E	iv. AUG. NP.		xii
F	iii. FONT. NP.	Hoc et sequenti die Corona tota mane exoritur, Auster, hiernus, et nonnunquam pluvia. C. Vergiliæ vespere oriuntur. P.	xiii
G	Prid. EN.		xiv
H	Eid. NP.	Hoc die et sequenti biduo interdum tempestas, nonnunquam rorat. C. Corona tota oritur. P.	xv
A	xvii. F.		xvi
B	xvi. C.		xvii
C	xv. C.		xviii
D	xiv. ARM. NP.	Sol in Scorpionem transitum facit. C.	xix
E	xiii. C.	Hoc et sequenti die Solis exortu Vergiliæ incipiunt occidere, tempestatem significat. C.	xx
F	xii. C.		xxi
G	xi. C.		xxii
H	x. C.		xxiii
A	ix. C.		xxiv
B	viii. C.		xxv
C	vii. G.	Nepæ frons exoritur, tempestatem significat. C.	xxvi
D	vi. C.	Suculæ vespere exoriuntur. P.	xxvii
E	v. C.	Vergiliæ occidunt, hiemat cum frigore, et gelicidiis. C.	xxviii
F	iv. C.	Arcturus vespere occidit, ventosus dies. C.	xxix
G	iii. C.	Hoc et sequenti Cassiope incipit occidere, tempestatem significat. C.	xxx
H	Prid. C.	Cæsari Arcturus occidit, et Suculæ exoriuntur cum Sole. P.	xxxi
NOVEMBER.			
A	K. Nov. N.	Hoc die et postero caput Tauri occidit, pluviam significat. C.	i
B	iv.	Arcturus occidit vespere. P.	ii
C	iii.	Fidicula mane exoritur, hiemat, et pluit. C.	iii
D	ii. Pr.		iv
E	Non. F.		v
F	viii. F. LUDI.	Fidiculæ sidus totum exoritur, Auster, vel Favonius, hiematur. C.	vi
G	vii. G. LUDI.	Arcturus vespere occidit, hiemat, et pluit. C.	vii
H	vi. C. LUDI.	Stella clara Scorpionis exoritur, significat tempestatem, hiemat. C.	viii
A	iv. C. LUDI.	Hiemis initium, Auster, aut Eurus, interdum rorat. C. Gladius Orionis occidit incipit. C.	ix
B	iii. C. LUDI.		x
C	xi. C. LUDI.	65 Vergiliæ occidunt P.	xi
D	Pr. C. LUDI.		xii
E	Eid. NP. EPUL.	INDICT. Dies incertus, capitis tamen placidus. C.	xiii
F	viii. F.		xiv
G	vii. C. LUDI. PLEB. IN CIRC.		xv
H	vi. C. IN CIRC.	Fidis exoritur, hiemat, et pluit. C. Aquilo indigaus.	xvi
A	xv. C. IN CIRC.	Aquilo, interdum Auster cum pluvia. C.	xvii
B	xiv. C. MERK.	Sol in Sagittarium transitum facit. Suculæ mane oriuntur, tempestatem significat. C.	xviii
C	xiii. C. MERK.		xix
D	xii. C. MERK.	Tauri cornua vespere occidunt. Aquilo frigidus, et pluvia. C.	xx

E	xi. C. Sucula mane occidit, hiemat. C.	xxi
F	x. C. Lepus occidit mane, tempestatem significat. C.	xxii
G	ix. C.	xxiii
H	viii. C.	xxiv
A	vii. C. Canicula occidit vespere, hiemat. C.	xxv
B	vi. C.	xxvi
C	v. C.	xxvii
D	iiii. C.	xxviii
E	iii. F.	xxix
F	Prid. C. Totæ Suculæ occidunt, Favonius, aut Auster, interdum pluvia. C.	xxx

DECEMBER

G	K. Decemb. N. Dies incertus : sæpius tamen placidus. C.	i
H	iv.	ii
A	iii.	iii
B	Prid.	iv
C	Non F.	v
D	viii. Sagittarius medius occidit, tempestatem significat. C.	vi
E	vii. C. Aquila mane oritur, Africus, interdum Auster, irrorat. C.	vii
F	vi. C.	viii
G	v. C.	ix
H	iv. C.	x
A	iii. C. Corus, vel Septentrio, interdum Auster cum pluvia. C.	xi
B	Prid. EN.	xii
C	Eid. NP. Scôrpio totus mane exoritur, hiemat. C.	xiii
D	xix. F.	xiv
E	xviii. CONS.	xv
F	xvii. C.	xvi
G	xvi. SAT. NP. FERIE SATURNI. Sol in Capricornum transitum facit, Brumale solstitium, ut Hipparcho placet. C.	xvii
H	xv. C. Ventorum commutatio. C.	xviii
A	xiiii. C.	xix
B	xiii. C.	xx
C	xii. DIV. NP.	xxi
D	xi. C.	xxii
E	x. LAR. NP. Capra occidit mane, tempestatem significat. C.	xxiii
F	ix. C. Brumale solstitium, sicut Chaldei observant, significat. C.	xxiv
G	viii. C.	xxv
H	vii. C.	xxvi
A	vi. C. Delphinus incipit oriri mane, tempestatem significat. C.	xxvii
B	v. C.	xxviii
C	iv. F. Aquila vespere occidit, hiemat. C.	xxix
D	iii. F. Canicula occidit vespere, tempestatem significat. C.	xxx
E	Prid. C. Tempestas ventosa. C.	xxxi

66 KALENDARII ROMANI EXPLANATIO

F. Fastus dies. N. Nefastus. NP. Nefastus primo. FP. Fastus primo. AGON. Agonalia. Ovi-
 dius. EN. Endotercius, pro Intercius, CAR. Carmentalia : quod sacra tum, et ferie Carmentis. Varr.
 eid. IDUS. LUPER. Lupercalia : quod in Lupercali Luperci sacra faciunt. Varro. QUIR. Quirinalia a Quirino,
 quod hinc deo ferie fuerat. FERALIA : ab inferis, et ferendo, quod ferunt tum epulas ad sepulcrum, qui-
 bus jus tibi parentare. TER. Terminalia, quod is dies anni extremus constitutus. Duodecim enim
 mensis fuit Februarius. REGIF. Regifugium, Ovidius : quanquam est inter Ovidium et Kalendarium de
 die Regifugii controversia : ille enim assignat Februarii diem 23, in Kalendario autem video ad 24 esse
 appositum : nec sane, si modo Regifugii dies N. fuit, videtur esse potuisse die 23, hoc est, Terminali-
 bus, qui NP. dies fuit, aliqui dies idem et NP. et N. fuisset. EQ. Equirria. Varro. FESTUS. Ovidius. LB.
 Liberalia. Varro. QUIN. Quinquatrus. Varro. TUBIL. Tubilustrum, quod agitur in templo sutorio sacrorum
 tubæ lustrantur. Varro. OVIDIUS. FESTUS. Q. REX. C. F. Quando rex comitavit, fas. Varro. FESTUS. CIRC.
 Circenses. FORB. Fordicidia : a fordis, bubus, hoc forda, quæ feruntur, quod ea die publice immo-
 lantur boves prægnantes in curiis. CUPULÆ. a fordis cadendis fordicidia dicta. VARR. CAR. Caralia,
 VARR. PAR. Parilia : a pariendo, ut ait Victorinus Afer. Alii, Palilia, a Pale, quod eo die Ferie ei, deæ
 sunt. Varro, Ovidius lib. 1. Fast. Festus in verbo, Pales, et Parilibus, vin. Vinalia a vino. VARR. ROB.
 Robigalia : dicta ab Rubeo, secundum segetes. VARR. FLOR. Floralia. Ovidius. Plin. COMP. Compitalia.
 LEM. Lemuria. VARR. OVIDIUS. LUD. MART. Ludi Martii in Circo, Ovidius. MART. CAR. Martii, Marti,
 Carne Deæ. MONETÆ. Junoni. Macrobius. OVIDIUS. IN CAPIT. In Capitolio. VEST. N. F. PR. Vestæ nefas
 Prætori. MAT. Matri Matule. Ovidius. Q. ST. D. Quando sterces defertur. VARR. FESTUS. OVIDIUS. POPLIT.
 Poplufugium, pro poplufugium. APOLLIN. Apollinæres. VARR. VICT. VICTOR. Victoria Cæsar.
 NEPT. Neptunalia. FER. Feralia. HISP. Hispaniam. VICIT. PORT. Portunalia. VIN. F. P. Vinalia, fas Prætori.
 VARR. PIINUS. CONS. Conualia. PLUTARCH. VARR. VOLCANALIA. VARR. OPIC. Opiconsiya. VARR. VOLT.
 Voltur-
 nalìa. VARR. H. D. ARA VICTORIE IN CURIA DEPIC. EST. Hoc die ara Victorie dedicata est. FER. NEPT. Ferie
 Neptuno. F. EQUOR. PROB. Ferie equorum probandum. Valerius Max. lib. II. LUD. CIRC. Ludi circenses,
 in Augusti die natali. Suetonius, Dio. MEDIT. Meditrinalia, a Meditrina dea. VARR. AUGUST. Augustanalia.
 FONT. Fontanalia. VARR. ARM. Armilustrum. VARR. EPUL. Epulum indictum. LUD. PLEB. Ludi plebis
 in circo. Suetonius. AGO. Agonalia. SATUR. Saturnalia. Macrobius. OPAL. Opalia. VARR. Macro-
 bius. DIV. Divalia. Divi Julii dies festus. LAR. Larentinalia. VARR. OVIDIUS, PLUTARCHUS.

67 KALENDARIVM ROMANVM.

Constantini Magni temporibus, ipso anno Christi 325, quo synodus prima Nicæna celebrata, confectum.

E Museo Joannis Georgii Herwart ab Hohenbourg.

JANUARIUS.

A	Aa	Kal.	SENATUS LEGITIMUS.
	Bb	iv Non. Jan.	dies Ægyptiacus.
	Cc	iii	Ludi. Votorum nuncupatio.
B	Dd	Prid.	Ludi.
	Ee	Non.	Ludi.
	Ff	viii Id. Jan.	dies Ægyptiacus.
C	Gg	vii	Jano patri CMXXIV.
	Ah	vi	
	Ba	v	Senatus legitimus.
D	Cb	iv	dies Carmentariorum.
	Dc	iii	
	Ed	Prid.	
E	Fe	Idib.	Jovi STATORI CMXXIV.
	Gf	xix Kal. Febr.	Carmentaria.
	Ag	xviii	dies Ægyptiacus.
F	Bh	xvii	Ludi Palatini.
	Ca	xvi	Ludi.
	Db	xv	Ludi.
G	Ec	xiv	N. Gordiani CMXXIV.
	Fd	xiii	Ludi.
	Ge	xii	Ludi.
H	Af	xi	Senatus legitimus. Sol in
	Bg	x	[Aquario.
	Ch	ix	N. B. Hadriani CMXXIV.
I	Da	viii	N. Chartis.
	Eb	vii	
	Fc	vi	
K	Gd	v	
	Ae	iv	
	Bf	iii	
A	Cg	Prid.	

FEBRUARIUS.

	Dh	Kal.	N. HERCULIS CMXXIV.
	Ea	iv No. Febr.	
B	Fb	iii	Senatus legitimus.
	Gc	Prid.	Ludi Gottici,
	Ad	Non.	Ludi.
C	Be	viii Id. Febr.	Ludi.
	Cf	vii	Ludi. dies Ægyptiacus.
	Dg	vi	Ludi.
D	Eh	v	Gottici CMXXIV.
	Fa	iv	
	Gb	iii	Genialici CMXXIV.
E	Ac	Prid.	Ludi Genialici. [tus legitimus.
	Bd	Idib.	Virgo Vesta. parent. Sena-

A	F	Ce	xvi Kal Mart.	
		Df	68 xv	Lupercalia.
		Eg	xiv	
G	Fh	xiii		Quirinalia.
	Ga	xii		
	Ab	xi		
H	Bc	x		Sol in Piscibus.
	Cd	ix		Feralia.
	De	viii		Caristia.
I	Ef	vii		Terminalia.
	Fg	vi		Regifugium;
	Gh	v		Lotio CMXXIV. dies Ægyptiacus.
K	Aa	iv		N. D. Constantini CMXXIV.
	Bb	iii		Ludi Votibi.
	Cc	Prid.		

MARTIUS.

A	Dd	Kal.	N. MARTIS. CMXXIV.
	Ee	vi N. Mart.	
	Ff	v	Senatus legitimus dies Ægyptiacus.
B	Gg	iv	Isidis navigium.
	Ah	iii	
	Ba	Prid.	
C	Cb	Non.	Juvenalia.
	Dc	viii Id. Mart.	
	Ed	vii	Arma ancilia movent.
D	Fe	vi	
	Gf	v	
	Ag	iv	
E	Bh	iii	Jovi cultori CMXXIV.
C	Ca	Prid.	Mamur a ia. Senatus legitimus.
	Db	Idib.	CANNA INTRAT. [mus.
F	Ec	xvii Kal. Apr.	Liberalici CMXXIV. Sol in
	Fd	xvi	[Ariete.
	Ge	xv	
G	Af	xiv	Cinquatria.
	Bg	xiii	Pelusia.
	Ch	xii	N. Minerves.
H	Da	xi	Arbor intrat.
	Eb	x	Tubilustrum.
	Fc	ix	Sanguen. dies Ægyptiacus.
I	Gd	viii	Hilaria.
	Ae	vii	Requetio.
	Bf	vi	Lavatio.
K	Cg	v	Initium Caiani.
D	Dh	iv	
	Ea	iii	
A	Fb	Prid.	N. Divi Constant. CMXXIV.

APRILIS.

Ge Kal.		VENERALIA. Ludi. SENATUS LEGITIMUS.
A d	iv Non. Apr. N. Dei Quirin. CMXXIV. dies	
B Be	iii	[Ægyptiacus.
C f	Prid.	Ludi Magalesiaci.
D g	Non.	Ludi. Magalesiaci.
C Eh	viii Id. Apr. Ludi. Magalesiaci.	
Fa	vii	[et Pollucis. CMXXIV.
G b	vi	Ludi N. Magalesiaci. Castoris
D Ac	v	Ludi. Magalesiaci.
Bd	iv	Magalesiaci CMXXIV.
Ce	iii	(N. Divi Severi CMXXIV.
E D f	Prid.	Ludi Cerealici CMXXIV.
Eg	Idib.	LUDI. SENATUS LEGITIMUS.
Fh	xviii Kal. Maii.	Ludi Cerealici.
F Ga	xvii	Ludi Cerealici.
Ab	xvi	Ludi Cerealici.
Bc	xv	Ludi Cerealici.
G Cd	xiv	Ludi Cerealici. Sol in Tauro.
De	xiii	Cerealici CMXXIV. dies Ægy-
Ef	xii	[ptiacus.
H Fg	xi	N. Urbis CMXXIV. dies Ægy-
Gh	x	[ptiacus.
Aa	ix	
I Bb	viii	Serapis.
Cc	vii	N. Antonini CMXXIV.
Dd	vi	
K Ee	v	
Ff	iv	
Gg	iii	
A Ah	Prid.	Ludi Florales.

69

MAIUS.

Ba	Kal.	SENATUS LEGITIMUS.
B C b	vi Non. Mai.	Ludi
Dc	v	Floralici CMXXIV dies Ægy-
Ed	iv	Ludi Maximati. [ptiacus.
C Fe	iii	Ludi Maximati.
Gf	Prid.	Ludi Maximati.
Ag	Non.	Ludi Maximati.
D Bh	viii Id. Mai.	Ludi Maximati.
Ca	vii	Maximati CMXXIV.
Db	vi	N. Claudii CMXXIV.
E Ec	v	
Fd	iv	Martialici CMXXIV.
Ge	iii	Ludi Persici.
F Af	Prid.	Ludi Persici. N. Mercurii. SE-
Bg	Idib.	Ludi Persici. [NATUS LEGITIM.
Ch	xvii Kal. Juni.	Ludi Persici.
C Da	xvi	Persici CMXXIV.
Eb	xv	N. Annonis.
Fc	xiv	Zenziarius.
H Gd	xiii	Sol in Geminis.
Ae	xii	dies Ægyptiacus.
Bf	xi	Marcellus rosasamut.
I Cg	x	
Dh	ix	
Ea	viii	

A k	F b	vii
G c	vi	
A d	v	
A Be	iv	
C f	iii	
D g	Prid.	
B Eh	Kal.	
Fa	iv No. Junii.	
G b	iii	Senatus legitimus.
C Ac	Prid.	Ludi in Nunitia.
Bd	Non.	
Ce	viii Id. Junii.	Colosus Coronatur.
D Df	vii	Vesta aperit. dies Ægy-
Eg	vi	[ptiacus.
B Fh	v	Vestalia.
E Ga	iv	
Ab	iii	Matralia.
F Bc	Prid.	
Cd	Idib.	N. MUSARUM. Senatus legi-
De	xviii Kal. Julii.	[timus.
G Ef	xvii	Vesta cluditur. Sol in Cancro
Fg	xvi	
Gh	xv	
H Aa	xiv	Annæ sacrum.
Bb	xiii	
Cc	xii	dies Ægyptiacus.
I Dd	xi	
Ee	x	
C Ff	ix	
K Gg	viii	
Ah	vii	Fortis fortuna Solstitium.
Ba	vi	
A C b	v	
Dc	iv	
Ed	iii	
B Fe	Prid.	
G f	Kal.	SENATUS LEGITIMUS.
Ag	vi Non. Jul.	
C Bh	v	Fucato Licinio CMXXIV
Ca	iv	
D Db	iii	Ludi Apollinares.
Ec	Prid.	Ludi Apollinares. dies Ægy-
Fd	Non.	70 Ludi Apollinares. [ptiacus
E Ge	viii Id. Jul.	Ludi Apollinares.
Af	vii	Ludi Apollinares.
Bg	vi	Ludi Apollinares.
F Ch	v	Ludi Apollinares.
Da	iv	Ludi Apollinares.
Eb	iii	Apollinares CMXXIV.
C Fc	Prid.	
Gd	Idib.	Ludi FRAN. Æquit. or. pro.
Ae	xvii Kal. Aug.	Ludi. Francici.
H Bf	xvi	Ludi. Franc. Sol in Leone. Se-
Cg	xv	[natus legitimus.
		Ludi Franc. Adv. D. CMXXIV.
		[dies Ægyptiacus.

Ludi Honor. et virtus Zinza. Ludi.

JUNIUS.

FABARICI CMXXIV.
 Senatus legitimus.
 Ludi in Nunitia.
 Colosus Coronatur.
 Vesta aperit. dies Ægyptiacus.
 Vestalia.
 Matralia.
 N. MUSARUM. Senatus legi-
 [timus.
 Vesta cluditur. Sol in Cancro
 Annæ sacrum.
 dies Ægyptiacus.
 Fortis fortuna Solstitium.

JULIUS.

SENATUS LEGITIMUS.
 Fucato Licinio CMXXIV
 Ludi Apollinares.
 Ludi Apollinares. dies Ægy-
 [ptiacus
 Ludi Apollinares.
 Ludi Apollinares.
 Ludi Apollinares.
 Apollinares CMXXIV.
 Ludi FRAN. Æquit. or. pro.
 Ludi. Francici.
 Ludi. Franc. Sol in Leone. Se-
 [natus legitimus.
 Ludi Franc. Adv. D. CMXXIV.
 [dies Ægyptiacus.

D a xiv Ludi Francici. iij d
 i E a xiii Francici cmxxiv. iij d
 F b xii Advent. D. cmxxiv. iij d
 G c xi Ludi. vi d
 k A d x Neptimalici. iij d
 B e ix N. D. Constantini cmxxiv. iij d
 C f viii Ludi. iij d
 A D g vi Ludi Votivi. iij d
 E h vi Vict. Saracenicæ cmxxiv. iij d
 F a v Ludi. iij d
 B G b iv Vict. Marcoman. cmxxiv. iij d
 A c iii Vict. Marcoman. cmxxiv. iij d
 B d iij Vict. Marcoman. cmxxiv. iij d
 C e Kal. DIVI PERTINACIS cmxxiv. iij d
 C e Kal. DIVI PERTINACIS cmxxiv. iij d
 c D f iv Non. Aug. v d
 E g iii Senatus legitimus. iij d
 F h Prid. Vict. Senati cmxxiv. iij d
 D G a Non. N. Salutis cmxxiv. iij d
 A d vii Id. Aug. dies Egyptiacus. iij d
 B c vii N. Constantini cmxxiv. iij d
 E C d vi Ludi Votivi. iij d
 D e v Ludi. iij d
 F E f iv Ludi. iij d
 F g iii Ludi. iij d
 G h Prid. Lignapsia. iij d
 A h Prid. N. CIANES. iij d
 B b xix Kal. Sept. iij d
 C c xviii Senatus legitimus. iij d
 H D d xvii Ludi. iij d
 E e xvi Tiberinalia. Sol in Virg. me. iij d
 F f xvi Ludi. iij d
 I G g xiv N. Probi cmxxiv. iij d
 A h xiii Ludi. iij d
 B a xii dies Egyptiacus. iij d
 k C b xi Ludi. iij d
 D c x Vulcanalia cmxxiv. iij d
 E d ix Ludi. iij d
 A F e viii Ludi. iij d
 G f vii Ludi. iij d
 A g vi Solis et Lunæ. cmxxiv. iij d
 B H h v Ludi. iij d
 C a iv Ludi. iij d
 D b iii Ludi. iij d
 C e Prid. Ludi. iij d
 F d Kal. SENATUS LEGITIMUS. iij d
 G e iv Non. Sept. dies Egyptiacus. iij d
 D A f iii Ludi. iij d
 B g Prid. Ludi. iij d
 C h Non. Mammæ Vendemia. iij d
 E D a viii Id. Sept. iij d
 F b vi Ludi. iij d
 F c vi Ludi. iij d
 G d v N. Aureliani cmxxiv. iij d
 A e iv Ludi. iij d
 B f iii N. Asclepi. iij d
 C g Prid. Ludi Romanorum. iij d

A D h Idib. Ludi Rom. iij d
 E a viii Kal. Oct. Ludi Id. Senatus legitimus. iij d
 H F b xvii Romaniani cmxxiv. iij d
 A G c xvii Ludi. iij d
 A d xvii Ludi. iij d
 I B e xix N. Trajani Triumphæ cmxxiv. iij d
 C f xiii Ludi. iij d
 A D g v Ludi. iij d
 E h v Ludi. iij d
 F a v Ludi. iij d
 G b ix Ludi. iij d
 A C c viii Ludi. iij d
 B d viii Ludi. iij d
 C e viii Ludi. iij d
 B D f v Ludi. iij d
 E g iv Ludi. iij d
 F h iii Ludi. iij d
 C G a Prid. Ludi. iij d
 A d viii Id. Oct. Ludi. iij d
 B c vi Non. Oct. Ludi. iij d
 C d iv Senatus legitimus. dies Egyptiacus. iij d
 D e iv Ludi. iij d
 E f iii Ludi Alamannici. iij d
 F g Prid. Ludi Alamannici. iij d
 G h Non. Ludi Alamannici. iij d
 F A a viii Id. Oct. Ludi Alamannici. iij d
 B b vii Ludi Alamannici. iij d
 C c vi Alamannici cmxxiv. iij d
 G D d v Ludi. iij d
 E e iv Augustales cmxxiv. iij d
 F f iii Ludi Jovi Liberatori. iij d
 A H g Prid. Ludi Jovi Liberatori. iij d
 A h Idib. Ludi Jovi Liberatori. iij d
 B a xvii vizzio Kal. Id. Nov. Egus aditus iij d
 C b xvi Ludi Id. [fit Senatus legit.] iij d
 D c xv Ludi Jovi Liberatori cmxxiv. iij d
 E d xiv Ludi Solis. Sol in Scorpio. iij d
 k F e xiii Ludi Solis. dies Egyptiacus. iij d
 G f xii Ludi Solis. iij d
 A g xviii Ludi Solis. cmxxxvii. iij d
 A B h x Ludi. iij d
 C a ix Ludi. iij d
 D b viii Ludi. iij d
 E c vii Ludi. iij d
 F d vi Ludi. iij d
 G e v Ludi. iij d
 C A f iv Ludi. iij d
 B g iii Ludi Votivi. iij d
 C h Prid. Ludi. iij d
 .NOVEMBER. iij d
 D D a i Kal. Id. ISIA ex sen. cmxxiv. Senatus legitimus. iij d
 E b i Non. Nov. Ternovena. dies Egyptiacus. iij d
 F c iii Hilaria. iij d
 E G d Prid. Ludi. iij d
 A e Non. Ludi. iij d

Bf	viii Id. Nov.	
F Cg	vii	
Dh	vi	N. Nervæ et Constanti
Ea	v	Ludi Votivi. [cmxxiv.]
G Fb	iv	
Gc	iii	
A d prid.		Ludi Plebei. Senatus legiti-
		[inus.]
H Be	Idus.	Ludi plebei. Jovis Epu.
Cf	xviii Kal. Dec.	Ludi plebei. [cmxxiv.]
Dg	xvii	Ludi plebei.
I Eh	xvi	Plebei cmxxiv.
Fa	xv	N. Vespasiani cmxxiv.
Gb	xiv	
K Ae	xiii	Sol in Sagittario.
Bd	xii	
Ce	xi	
Df	x	
Eg	ix	
Fh	viii	Bruma. dies Ægyptiacus.
B Ga	vii	Ludi Sarmatici.
Ab	vi	Ludi Sarmatici.
Bc	v	Ludi Sarmatici.
Cd	iv	Ludi Sarmatici.
c De	iii	Ludi Sarmatici.
Ef	Prid.	Ludi Sarmatici.
DECEMBER.		
D Fg	Kal.	72 SARMATICI CMXXIV.
Gh	iv Non. Dec.	Inhūni muneris.

A Aa	iii	Senatus legitimus.)
E Bb	Prid.	Munus arca. dies Ægyptiacus.
Cc	Non.	Munus arca.
F Dd	viii Id. Dec.	Munus arca.
Ee	vii	
Ff	vi	Munus. Kandida.
c Gg	v	
Ah	iv	
Ba	iii	Septimonia.
H Cb	Prid.	Ludi Lanciai.
Dc	Ibid.	Ludi. Senatus legitimus.
Ed	xix Kal. Jan.	Ludi. dies Ægyptiacus.
i Fe	xviii	N. Divi Veri cmxxiv.
Gf	xvii	Ludi.
Ag	xvi	Ludi Saturnalia.
k Bh	xv	Lanciai cmxxiv. Sol in
Ca	xiv	Munus arca. [Carpocora]
Dd	xiii	Munus. Kandida.
Ee	xii	Munus arca.
Fd	xi	
Ge	x	Munus arca.
B Af	ix	Munus. Consumat.
Bg	viii	N. Iavicti cmxxiv.
Cd	vii	
c Da	vi	
Eb	v	
Fc	iv	
D Gd	iii	N. Divi Titi cmxxiv.
Ae	Prid.	Magistrati Jurant.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΧΙΛΛΕΩΣ

ΠΡΟΣ ΣΤΕΛΙΩΡΗΝ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΑΤΟΥ ΦΑΝΟΜΕΝΑ

EX ACHILLE TATIO

ISAGOGE AD ARATI PHENOMENA.

Dionysio Petavio interprete.

Ἡρόδοτος ἰστορεῖ τὸν Ἰσθμὸν ὡς ἑκείνην ἄρτι ἀναστῆσαι, καὶ τὴν γῆν καταμετρήσαι, καὶ τὴν ἐμπειρίαν τοῖς ἔξῃς ἐν στήλαις ἀναγράφαι. Καλδαῖοι δὲ εἰς ἑαυτοὺς μεταίρουσι, Βίβλιν τὴν εὐρεσίαν ἀναθέμενοι. Οἱ δὲ Ἕλλη- νῶν ὄψοι ὅτι μὲν θεοὶ, ὅτι δὲ ἥρωες, ὅτι δὲ τοῖς μετὰ ταῦτα τοποῖς ἀνατίθενται. Αἰσχύλῳ δὲ μὲν γὰρ ἐν Προμηθεὶ τὸν Θεὸν εἰσάγει λέγοντα·

Οὐκ ἦν γὰρ αὐτοῖς οὔτε χειματος τέμναρ,
οὔτε ἀνθεμῶδους ἥρος, οὔτε καρπίμου

Non enim erat hiemis neque florum neque frugifera
Neque floridi veris, neque frugifera

Non enim erat hiemis neque florum neque frugifera

*Æstatis certus; sed temere omnia
Faciebant, donec iis ortus ego
Astrorum ostendi, et exploratu difficiles occasus.
Porro numerum, inventorum omnium exquisitis-
simum
Excogitavi ipsis litterarumque compositiones.*

Sophocles autem Palamedi istud ipsum imputat.
Sic enim loquentem inducit Nauplium:

*Hic autem invenit murum Argivorum exercitui;
Ratione constantia numerorum, et mensurarum in-
venta:*

*Ordinesque istos, et cœlestia signa.
Atque illa fecit primum ex uno decem.
Tum ex his porro reperit quinquagenarios.
Ac statim millenarios. Qui exercitui excubias per*

*Monstravit, et docuit, quæ hactenus non exstiterunt.
Invenit præterea siderum mensuras, et circuitus.
Somni custodias
Naviumque gubernatoribus marinis,
Ursæ flexus, et Caniculæ frigidum occasum.*

Rursus Æschylus in Agamemnone exploratori hu-
jus rei peritiam assignat, quem sic loquentem
facit:

*Astrorum novi nocturnorum cœtum.
Et ferentes hiemem, æstatemve mortalibus,
Splendidos principes, qui aerem decorant.*

Sophocles vero Atreum inventi hujus auctorem
statuit his verbis:

Unusquisque autem adorat vertentem solis orbem.

74 Euripides autem:

*Monstrato quippe siderum contrario progressu,
Populos servavi, et tyrannus consedi.*

Ubi planetarum itinera reliquorum contraria pro-
gressionibus eidem ascribit Atreo. At Aratus ut
universorum dispositum in Jovem conferre vide-
tur, sic generationem et inventionem in Astræum.
Etenim de Jove loquens ista subjicit;

*Ipse enim et signa in cælo collocavit,
Sidera distinguens: providit autem in annum
Stellas; quæ maxime eventu significarent.*

De Astræo vero ita canit:

*Sive igitur Astræi illa soboles, quem utique ferunt
Astrorum antiquum patrem esse.*

Nisi forte Astræum stellarum conditorem, Jovem
vero moderatorem fuisse narret. Quidam aliud in-
ventum ab alio putant: unde illa super invento-
ribus illorum est nata dissensio. Nam quod ab
aliis aliud inventum fuerit, ex eo manifestum est,
quod Thales minus Plaustrum reperit. Unde Galli-
machus ita prodidit:

*Navigavit Miletum. Erat enim victoria
Thaletis: qui alioqui eleganti ingenio præditus
Etiam Plaustri dicitur metatus esse
Stellulas, quo navigationem dirigunt Phœnices.*

Enimvero magnum poetam magnis de rebus di-
cere consentaneum erat Homerum. Sed quoniam
ad Iliacarum rerum scriptionem causa illum gra-
vior urgebat, ut Græcis consuleret, qui domesticis

*Α θέρους βέβαιον· ἀλλ' ἄτερ γνώμης τὸ πᾶν
Ἐπρασσον, ἔστε δὴ σφιν ἀντολίαι ἐγὼ
Ἄστρων ἐδείξα τίς τε δυσκρίτους δύσεις.
Καὶ μὴν ἀριθμὸν ἔξοχον συφισμάτων*

Ἐξεύρον αὐτοῖς χραιμμάτων τε συνθέσεις.

Σοφοκλῆς δὲ Παλαμῆδεϊ ἀνατίθεισι· λέγοντα τῆ
Ναύπλιον εἰσάγει·

*Οὔτος δ' ἐφεύρε τείχος Ἀργείων στρατῶ,
Στάθμη^α δ' ἀριθμῶν καὶ μέτρων εὐρήματα,*

*Τάξεις τε ταύτας, οὐράνιά τε σήματα·
Κάκειρ' ἔτευξε πρῶτος ἐξ ἐνός δέκα.
Καὶ τῶνδε καθύς εὔρε περτηκοτιάδας.
Ὅς χίλι' εὐθύς, δς στρατῶ φρυκτωρίαν*

*Ἔδειξε, κἀνέφηεν οὐ δεδειγμένα.
Ἐφεύρε δ' ἄστρων μέτρα καὶ περιτροφάς,
Β Ὑπνου φυλάξεις στιβάς σημάτριά.
Ναῶν τε πημαντήρων^α ἐνθάλασσοῖς,
Ἄρκτου τροφάς τε καὶ Κυρὸς ψυχρὰν δύσιν.*

Πάλιν δ' Αἰσχύλος ἐν Ἀγαμέμνονι τῷ καταπέτῃ
τὴν ἐμπειρίαν περιτίθεισι, ποιῶν λέγοντα·

*Ἄστρων κάτοιδα νυκτέρων ὀμήγηριν,
Καὶ τοὺς φέροντας χεῖμα καὶ θέρος βροτοῖς,
Λαμπροὺς δυνάστας, ἐμπρέποντας αἰθέρι.*

Σοφοκλῆς δὲ εἰς Ἀτρέα τὴν εὐρεσιν ἀναφέρει, ἰ-
γῶν·

*Πᾶς προσκυνεῖ δὲ τὸν στρέφοντα κύκλον ἥλων.
Ὁ δ' Εὐριπίδης φησὶ·*

*Δείξας γὰρ ἄστρων τὴν ἐναντίαν ὁδὸν,
C Δῆμονος τ' ἔσωσα, καὶ τύραννος Κόμην.*

τὰς τῶν πλανήτων ὁδοὺς ἐναντίας τοῖς λοιποῖς φερ-
μένας αὐτῷ πάλιν Ἀτρεῖ περιτιθείς. Ὁ δὲ Ἄραξ
τὴν μὲν θέσιν τῶν ὄλων εἰς Δία ἔοικεν ἀναφέρειν,
τὴν δὲ γέννησιν καὶ ἔνοιαν εἰς Ἀστραῖον. Περὶ μὲν
γὰρ τοῦ Διὸς λέγων ἐπιφέρει·

*Αὐτὸς γὰρ τὰ τε σήματα^α ἐν οὐρανῷ ἐστήμεν,
Ἄστρα διακρίνας· ἐσκέψατο δ' εἰς ἐναντίον
Ἄστέρως, οἱ κε μάλιστα τετυγμένα σημαίνουσιν^α
περὶ δὲ τοῦ Ἀστραίου φησὶν·*

*Εἶτ' οὖν Ἀστραίου κελίη γένος, ὅν ῥά τέ φασιν^α
Ἄστρων ἀρχαῖον πατέρ' ἔμμεναι.*

εἰ μὴ ἄρα τὸν μὲν Ἀστραῖον ποιητὴν τῶν ἀστέρων
ὑποβάλλει· τὸν δὲ Δία κοσμητὴν γεγενῆσθαι ἱστορεῖ.
D Τινὲς δὲ ἄλλον ἄλλο τι εὐρηκέναι· διὸ καὶ συμβέ-
δηχεν εἶναι διαφωνίαν περὶ τῆς εὐρέσεως αὐτῶν.
Ἵτι δὲ ἄλλοι ἄλλο εὐρον, ἐκ τοῦ καὶ θάλητα τῆ
μικρὰν Ἀμαζαν εὐρηκέναι δῆλον. Ὁ γοῦν Καλλι-
μαχὸς φησὶν·

*Ἐπλέουσεν εἰς Μίλητον· ἦν γὰρ ἡ νίκη
Θάλητος, δς τὰλλα δεξιὸς γνώμη,
Καὶ τῆς Ἀμάξης λέγεται σταθμίσασθαι
Τοὺς ἀστερισμούς, ἢ πλέουσι Φοίνικες.*

Ἡρμοττε δὲ μεγάλῳ ποιητῇ περὶ μεγάλων εἰπέειν
Ὀμήρω. Ἄλλ' ἐπειδὴ κατήπειγε τὰ Ἰλιακὰ γράμματα
εἰς ἐπιτροφὴν τῶν Ἑλλήνων διὰ τὰς συνεχεῖς ἐπι-
αναστάσεις, ἐπ' ἐκείνων ὤρμησε τὴν ὑπόθεσιν· Περὶ

^α f. σταθμητά. ^α f. σημαντήρων.

ἐτσιπερ δὲ τι καὶ περὶ τῶν ὄλων, καὶ περὶ τῶν ἄστρων τινά, λέγων· περὶ μὲν τῶν ὄλων, ὡς ὅταν λέγῃ·

Ὀκεανὸν τε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα Τηθύρ.
Ἐν μὲν γαίαν ἔτευξε, ἐν δ' οὐρανόν, ἐν δὲ θαλάσσαν·

καὶ πάλιν·

Ἄλλ' ὑμῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαίᾳ γένοισθε·
περὶ δὲ ἀστρων·

Πληιάδας τ' ἑσπορῶντι, καὶ ὄψ' ἐδύοντα Βούτην,
Ἄρκτον θ' ἦν καὶ Ἀμαξίαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
Ἡέλιόν τ' ἀκάμαντα, σελήνην τε πλῆθουσιν,
Ἐν δὲ τε τείρεα πάντα, τὰ τ' οὐρανός ἐστεζά-

Πληιάδας θ' Ὑάδας τε, τὸ τε σθένος Ὀρίωνος.
Ἄστρο δὲ δὴ προβέβηκε· παρῳήκηκε δὲ πλέων
τῶν δύο μοιράων, τριτάτῃ δ' ἔτι μοῖρα λέλειπται.

Ἐκ γὰρ τούτων τὰς προφάσεις ἔλαβον οἱ ὕστερον περὶ τούτων πραγματευσάμενοι. Ὡς γὰρ τοῖς τραγικοῖς παρέσχεν ἱστοριῶν ἀφορμὰς, οὕτω καὶ διὰ τούτων ὑποθέσεις τοῖς περὶ ἀστρολογίας γράψασι. Μαρτυροῦσι δὲ Κράτης καὶ Ἀπίων ὁ Πλειστονίκης⁸², ὅτι ἀστρονόμος Ὁμηρος. Οὐδὲν δὲ παράδοξον ὑπ' ἀνθρώπων τοσαύτην εὐρεθῆναι θεωρίαν· ψυχὴ γὰρ πᾶσα ἀθάνατος, κατελθοῦσα ἐξ οὐρανοῦ, ἀνανεύουσα ἐς συγγενῆ τὸν οὐρανόν, πάντα τὰ συνήθη θεωρεῖ· καὶ ἐπισπᾶται πρὸς ὃν καὶ ἀναχθῆναι ἐπιέγεται.

Τίτι διαφέρει μαθηματικὴ φυσιολογίας.

β. Εὐδώρος ὁ φιλόσοφος φησι Διδώρον τὸν Ἀλεξανδρίνα μαθηματικὸν τούτῳ διαφέρειν εἰπεῖν τὴν μαθηματικὴν τῆς φυσιολογίας, ὅτι ἡ μὲν μαθηματικὴ τὰ παρεπόμενα τῇ οὐσίᾳ ζητεῖ, πόθεν, καὶ πῶς ἐκλείψεις γίνονται· ἡ δὲ φυσιολογία περὶ τῆς οὐσίας· τίς ἡλίου φύσις· πότερον μύδρος ἐστὶ κατὰ Ἀναξαγόραν, ἢ πῦρ κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, ἢ, κατὰ Ἀριστοτέλην, πέμπτη οὐσία, μηδενὶ τῶν τεσσάρων στοιχείων ἐπικoinνωῦσα· ἀγέννητός τε καὶ ἀφθάρτος, καὶ ἀμετάβολος. Διαφερούσας γοῦν ταύτας ἐν ταῖς ζητήσεσιν ἐπιπεπλόχθαι, τὴν ἑτέραν δεομένην τῆς ἑτέρας.

Περὶ τῆς τῶν ὄλων ἀρχῆς.

γ. Ζήνων ὁ Κυτιεύς ἀρχὴν εἶναι λέγει τῶν ὄλων θεὸν καὶ ὕλην· θεὸν μὲν τὸ ποιῶν, ὕλην δὲ τὸ ποιούμενον· ἀφ' ὧν τὰ τέσσαρα στοιχεῖα γεγονέαι. Ἐπικούρος δὲ ὁ Ἀθηναῖος ἐκ σωμάτων νοητῶν μικροτάτων τὰς ἀρχὰς τῶν ὄλων εἶναι φησι. Καλεῖ δὲ αὐτὰς ἀτόμους, ἢ διὰ τὸ μικρότητα ἀκαριαίας τινὰς οὐσίας, ἢ διὰ τὸ ἀφθάρτους αὐτὰς εἶναι, καὶ μὴ τέμνεσθαι. Ἀριστοτέλης δὲ ὁ Σταγειρίτης ἀρχὰς λέγει τῶν ὄλων εἶδος, καὶ ὕλην, καὶ στέρησιν· ἐκ δὲ τούτων τὰ τέσσαρα στοιχεῖα· καὶ πέμπτον σῶμα ἀδιάφθαρτον καὶ καθαρόν· ὃ δὴ αἰθέρα λέγουσι. Σωκράτης δὲ καὶ Πλά-

tumultibus assidue jactabantur, ad hoc argumenti genus adjecit animum. Quamquam nonnulla sparsim de hac rerum universitate, deque sideribus identidem injecit; de universo quidem, cum ita cecinit. Oceanumque deorum genus, et matrem Tethyn⁸². Ibi terram finxit, et cælum: ibi mare⁸³.

Et rursus,

At vos omnes aqua et terra sitis⁸⁴.

De astris quoque,

⁸⁵ Pleiadas intuenti, et tarde occidentem Bootem, Ursamque, quam et plaustrum cognomine appellant, Solemque indefessum, lunamque plenam.

Ibidem et astra omnia, quibus cælum coronæ instar

Pleiadasque Hyadasque, et robur Orionis.

⁸⁶ Astra vero jam processerunt: ac de nocte amplius confectum est

Duabus partibus, tertia vero pars superest.

Hinc enim occasionem nacti sunt qui his de rebus postea commentati sunt. Atque ut ille tragicis poetis historiarum argumenta suppeditavit: sic iisdem versibus iis ipsis scriptoribus copiam præbuit, qui de astrologia scripserunt. Nam testes sunt Crates, et Apio Plistonice filius Homerum astronomum fuisse. Neque vero incredibile dictu est ab humanis ingenis tantam vim contemplationis ortum habuisse. Etenim cum est anima omnis immortalis, e cœloque delapsa; tum ad cognatum sibi cœlum aspirans eadem, omnia sibi familiaria prospicit; et ad illud allicitur, ad quod efferri natura

C sua festinat.

Quid intersit inter mathematicam et physiologiam.

2. Eudorus philosophus refert a Diodoro Alexandrino mathematicam mathematicam inter et physiologiam hoc constitutum esse discrimen, quod mathematica, ea quæ naturam consequuntur inquirunt; unde, et quomodo fiunt eclipses. Physiologia vero de natura ipsa disputat: quæ sit natura solis: utrum massa sit, ut sensit Anaxagoras: an ignis, ut Stoicis placet, an, ut Aristoteli, quinta substantia, nihil habens commune cum elementis quatuor, ingenita, incorruptibilis, et immutabilis. Cum igitur a se invicem discrepent, misceri tamen inter disputandum, eo quod alterius opem altera desideret.

75 De rerum principio.

3. Zeno Cytiensis principium rerum omnium dicit esse Deum, et materiam: Deum quidem id quod agit; materiam id circa quod versatur actio: unde quatuor elementa producta sunt. Epicurus autem Atheniensis minima quædam, et intelligibilia corpora principia rerum omnium esse statuit. Quas ille atomos vocat, sive ob parvitatem, quod puncta quædam sint, sive quod corrumpi secarique nequeant. Aristoteles Stagiritis principia rerum facit tria, formam, materiam et privationem: ex quibus elementa quatuor oriuntur; addit his

⁸² Iliad. E. ⁸³ Iliad. Σ. ⁸⁴ Iliad. H. ⁸⁵ Odys. E. ⁸⁶ Iliad. K. ⁸⁷ f. Πλειστονίκου.

corpus quintum incorruptum ac purum, quem A
 æthera nominant. Socrates et Plato principia re-
 rum vocant Deum ac materiam, quibus tertium ad-
 jungunt, quod generationi corruptionique subji-
 citur: ex his elementa quatuor existere. Empedo-
 cles hæc ipsa quatuor elementa rerum principia
 constituit. Quorum ignem Jovem, vel ætherem ap-
 pellant, terram Junonem, aerem Plutonem, aquam
 Nestin: horum vires, discordiam et amicitiam;
 discordiam quidem, dissolutionem; amicitiam vero,
 concursum. Apollonius Rhodius primo Argonauti-
 con Orpheum facit ista dicentem:

*Canebat autem uti tellus, ac cælum superna
 Primum invicem una coalescentia specie,
 Discordia ex perniciosa disjuncta sint seorsim quæ-
 [libet.*

Vult enim promiscue quondam inter se mistis
 elementis, ea postmodum, interveniente discordia,
 a se mutuo esse disjuncta: adeo ut quidquid erat
 terrenum in unum sese conglobarit; similiter et
 quod igneum erat in idem coactum fuerit, ut et
 aquæ quidquid erat, ad sui simile; et ad id quod
 sibi cognatum est, aereum omne confluit. Thales
 Milesius et Pherecydes Syrus principium rerum
 omnium aquam esse defendunt: quod etiam chaos
 fuisse Pherecydes existimat; idque, ut apparet, ex
 Hesiodo sumpsit, qui sic loquitur:

Igitur primum omnium chaos exstitit.

Nam ab eo quod est χεῖσθαι, fundi, χάος dictum
 putat. At Heraclito placet ante omnia ignem existi-
 tisse. Sunt qui terram priorem omnibus faciant;
 quæ compressa arctataque accendit ignem, aquam
 emisit, aerem ubique diffudit.

De constitutione rerum omnium.

4. Audiendus omnino Chrysippus est, cum ait
 ex quatuor elementis universa constare. Causam
 vero perpetuitatis esse quoddam gravitatis æquili-
 brium. Nam cum gravia sint corpora duo, terra et
 aqua, levia totidem, ignis et aer; horum tempera-
 tione foveri ac conservari universitatis ordinem;
 ut enim si gravis mundus esset, deorsum sideret,
 ita si levitate præditus esset, sursum tolleretur.
 Manet igitur ideo, quod paribus examinata ponderi-
 bus sit in eo gravitas et levitas. Porro æthera
 cælumque, sive idem sit, sive differat, extra esse
 rotunda figura: intra hunc proxime aerem esse;
 qui in orbem extrinsecus terræ et ipse circumfusus
 est. Intra quem tertia continetur aquæ sphaera ter-
 ram ambiens, et inter hanc atque aerem interje-
 cta. Mediam omnium esse terram, quæ centri, ut
 in sphaeris, situm et magnitudinem obtinet. Ad hæc
 reliquas tres quatuorve sphaeras circumvolvi; so-
 lam immobilem hærrere terram. Ac sphaeram qui-
 dem ignis extrinsecus; interius autem aeris cir-
 cumagi sunt Archimedis discipuli. At in medio
 aquæ terræque globos ideo consistere, quod si
 quis omnium gravissima corpora, puta plumbum,

A των ἀρχάς τῶν ὄλων καλοῦσι Θεὸν καὶ ὕλην· καὶ
 τρίτον τὸ ὑποκειμένον γενέσθαι καὶ φθορᾶ· ἐκ δὲ τού-
 των τὰ τέσσαρα στοιχεῖα γενέσθαι. Ἐμποδακλῆς δὲ
 ἀρχάς φησι τῶν ὄλων τὰ τέσσαρα στοιχεῖα. Καὶ τὴν
 μὲν πῦρ καλεῖ Δία καὶ αἰθέρα, τὴν δὲ γῆν Ἥραν,
 τὸν δὲ ἀέρα Ἀἰδωνέα, τὸ δὲ ὕδωρ Νῆστιν· τὰς δὲ
 τούτων δυνάμεις, νεῖκος καὶ φιλίαν· νεῖκος μὲν τῆς
 διάλυσιν, φιλίαν δὲ τὴν σύνοδον. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ
 Ῥόδιος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἀργοναυτικῶν εἰσάγει
 τὸν Ὀρφέα ταῦτα λέγοντα·

*Ἦσιδεν δ' ὡς γαῖα καὶ οὐρανὸς εἰρῆς ὑπερθε,
 Τὸ πρῖν ἐπ' ἀλλήλοισι μὴ συναρπρότα μορφή,
 Νεῖκος ἐξ ὀλοοῖο διεκρίθην ἀμφοῖς ἕκαστα.*

B

Πάλαι γὰρ ποτε ἀναμιξ ἑφομένων τῶν στοιχείων,
 ὑπὸ τοῦ νεῖκος ὕστερον διακριθῆναι αὐτά· παντὸς
 μὲν τοῦ γεώδους συστρέφοντος εἰς ἓν, ὄλου δὲ τοῦ π-
 ρώδους περιελθέντος εἰς τὸ αὐτὸ, καὶ τοῦ ὕδα-
 τῶδους συβρέοντος εἰς τὸ ὅμοιον, καὶ τοῦ ἀέρος π-
 ριχυθέντος πρὸς τὸ ὀμόφυλον. Θαλῆς δὲ ὁ Μιλή-
 σιος καὶ Φερεκύδης ὁ Σύρος ἀρχὴν τῶν ὄλων τὸ ὕδωρ
 ὑφιστάσων· ὃ δὴ καὶ χάος καλεῖ ὁ Φερεκύδης, ὡς
 εἰκός, τοῦτο ἐκλεξάμενος παρὰ τοῦ Ἡσιδοῦ οὕτω
 λέγοντος·

Ἦτοι μὲν πρώτιστα χάος γέτετο.

Παρὰ γὰρ τὸ χεῖσθαι ὑπολαμβάνει τὸ ὕδωρ χάος
 ὠνομάσθαι. Ἡράκλειτος δὲ πῦρ πρώτων φησι γ-
 γονέσθαι. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ τὴν γῆν πρώτων λέγουσι γεγ-
 ὄνηναι, θλιβομένην τε καὶ σφιγγομένην, οὕτως ἐνάσαι
 μὲν τὸ πῦρ, ἀναπέμψαι δὲ τὸ ὕδωρ, διαδοῦναι δὲ τὴν
 ἀέρα.

Περὶ τῆς συστάσεως τῶν ὄλων.

δ'. Καλῶς ἂν ἔχοι πειθεσθαι τῷ Χρυσίππῳ φησάντι
 ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων τὴν σύστασιν τῶν ὄλων
 γεγονέσθαι. Αἴτιον δὲ τῆς μονῆς τούτων τὸ ἰσοβαρέ-
 ῖον. Δύο γὰρ ὑποκειμένων βαρέων, γῆς καὶ ὕδατος, εἰς
 δὲ κούφων, πυρὸς καὶ ἀέρος, τὴν τούτων σύστασιν
 αἰτίαν εἶναι τῆς τοῦ παντὸς τάξεως· ὡς περὶ γὰρ εἰ-
 ῆν ὁ κόσμος βαρὺς, κάτω ἂν ἐφέρετο· οὕτως, εἰ καὶ
 κούφος, ἂνω. Μένει δὲ τῷ ἴσῳ ἔχειν τὸ βαρὺ τῷ
 κούφῳ. Τὸν δὲ αἰθέρα καὶ οὐρανὸν, εἴτε ὁ αὐτὸς, εἴτε
 διάφορος, ἐξῴθεν εἶναι, σφαιρικὸν σχῆμα ἔχοντα.
 Μετὰ δὲ τούτων ἐντὸς αὐτοῦ τὸν ἀέρα εἶναι, καὶ αὐτὸν
 σφαιρικῶς περιεκείμενον ἐξῴθεν τῆ γῆ· ἐνδοτέρω δὲ
 αὐτοῦ τρίτην εἶναι σφαῖραν τὴν τοῦ ὕδατος περὶ αὐ-
 τὴν τὴν γῆν μετὰ τοῦ ἀέρος καὶ τῆς γῆς. Ἐν δὲ
 τῷ μεσαίῳ τῆν γῆν εἶναι, κέντρον τάξιν καὶ μέ-
 γεθος ἐπέχουσιν, ὡς αἱ σφαῖραι. Καὶ τὰς μὲν ἄλλας
 τρεῖς σφαῖρας ἢ τέσσαρας περιδινεῖσθαι· τὴν δὲ
 τῆς γῆς μόνην ἐστάναν. Ἐξῴθεν δὲ τὴν τοῦ πυρὸς
 σφαῖραν, καὶ ἐνδοτέρω μετὰ ταύτην τὴν τοῦ ἀέρος
 δεδώκασιν οἱ Ἀρχιμήδειοι περιδινεῖσθαι. Ἐν μέσῳ
 δ' εἶναι τὴν τοῦ ὕδατος καὶ τὴν τῆς γῆς διὰ τὴν
 τοιαύτην αἰτίαν. Εἰ τις γὰρ, φασί, λάβοι τῶν ὀ-
 μάτων τὰ βαρύτερα, οἶον μόλιθον, καὶ πάλιν αὐτὸν

τὰ κωφώτατα, ὄσον φελλὸν, καὶ ἴσα ἀλλήλοις στήσειε, καὶ ἰσόσταθμα ποιήσειε, καὶ συνδήσειε· συμβήσεται μῆδέτερον ὑπὸ τοῦ ἐτέρου ἔλκεσθαι· ὄσον, εἰ τις βάλῃ ταῦτα εἰς θάλασσαν, συμβήσεται μῆτε κάτω εἰς τὸν βυθὸν καθέλκεσθαι τὸν φελλὸν ὑπὸ τοῦ μολιῖδου, μῆτε τὸν μολιῖδον ὑπὸ τῶν φελλῶν ἀνέλκεσθαι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος· ἀλλ' ἐπίσης ὑπ' ἀλλήλων ἀνθελκόμενα μεταξὺ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ βυθοῦ εἶναι τὸν μολιῖδον καὶ τὸν φελλόν. Τεσσάρων οὖν ὄντων τῶν στοιχείων, συμβέβηκε τὸ πῦρ καὶ τὸν ἀέρα, κωφώτατα ὄντα, ἐπὶ τὴν ἄνω φορὰν ἔχειν τὴν ὄρμην, καὶ περιδιελθεῖν. Ὅτι δὲ πῦρ καὶ ἀήρ κωφώτατα καὶ ἀνωφερῆ, δῆλον μὲν καὶ ἐκ τῆς ὄψεως· ἀλλὰ μὴν καὶ ἐκ τῶν παρὰ τοῖς ἰατροῖς σικυῶν, ἐν αἷς ὁρώμεν ἀπολαμβανόμενον τὸ πῦρ ἅμα τῷ ἀέρι τοῦ κατὰ βάθος αἵματος τὴν ἀναγωγὴν ποιουμένοις⁸⁸. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν τοῖς λύχνοις πυρὸς, ὅπερ ἄνω φερόμενον τὸ ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ λύχνου ἔλαιον ἀνιμάται. Ἀλλὰ μὴν καὶ δαλὸν εἶ τις ἐξάψας στρέψειε, κάτω φέρεσθαι τὸ πῦρ οὐκ ἂν δυνηθεῖ· ἀνωφερῆ γὰρ ἴσχει τὴν ὄρμην. Πάλιν δὲ εἰ τις ἀσκὸν πλήσειε πνεύματος καὶ ἀποσφίξει, ρίψει δὲ εἰς ὕδωρ· οὐδὲν ἤττον ἐπιπολάζει ὁ ἀσκός. Ὅτι δὲ ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ βαρέα καὶ κατωφερῆ, οὐ δεῖ λόγου, τῆς πείρας διδασκούσης. Τὴν δὲ τάξιν, ἣν δεδώκαμεν τῷ σφαιρώματι, οἱ Ὀρφικοὶ λέγουσι παραπλησίαν εἶναι τοῖς ὠοῖς. Ὅν γὰρ ἔχει λόγον τὸ λέπτρον ἐν τῷ ὠφί, τοῦτον ἔχειν ἐν τῷ παντὶ τὸν οὐρανόν· καὶ ὡς ἐξήρηται τοῦ οὐρανοῦ κυκλοτερῶς ὁ αἰθέρ, οὕτω τοῦ λεπύρου ὁ ὕμην. Κατὰ δὲ τινὰς, ἐπειδὴ ὁ οὐρανὸς καὶ αἰθέρ εἷς ἐστὶ, μετὰ δὲ τοῦτον ὁ ἀήρ· ἔσται ἐν τοῖς ὠοῖς ὁ ὕμην τοῦ ἀέρος τάξιν ἐπέχων· ἡ δὲ λευκὴ σάρξ ἡ ἐν τῷ ὠφί, εἰ τὴν τοῦ ἀέρος τάξιν ἐπέχει, ἔσται ἡ λέκθος τοῦ ὠοῦ τὴν τοῦ ὕδατος τάξιν ἐπέχουσα· τὸ δὲ ἐνδοτάτον καὶ μεσαίτατον τῆς λεκίθου τὴν τάξιν ἔχον τῆς γῆς. Εἰ δὲ ὑμένα τὸν ἐν τῷ ὠφί ἀντὶ τοῦ αἰθέρος λάθωμεν, τὸ τῶν ὀρνίθων γάλα ἀντὶ ἀέρος ἔσται, καὶ ἡ ἔξωθεν περιφορὰ τῆς λεκίθου ἀντὶ ὕδατος· τὸ δὲ ἐνδοτάτον καὶ μεσαίτατον ἀντὶ τῆς γῆς. Καθόλου δὲ ἐὰν πάντε σφαίρας εἴπωμεν κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, τὸ ἐνδοτάτον τῆς λεκίθου ἀντὶ τῆς γῆς παραληφθήσεται· ἐὰν δὲ τέσσαρας κατὰ τοὺς ἄλλους, ὅλη ἡ λέκθος ἀντὶ τῆς γῆς ἔσται, οὐ κατὰ τὸ μέγεθος, ἀλλὰ κατὰ τὴν τάξιν.

Ἅτι δὲ καὶ ἔσθηκεν ἡ γῆ, παραδείγματι χρῶνται τοῦτω. Εἰ τις, φασίν, εἰς φύσκαον κέγχρον βάλῃ, ἢ κόκκον φακοῦ, καὶ φυσήσειε, καὶ ἐμπλήσειεν αὐτὴν ἀέρος· συμβήσεται μετεωρισθέντα τὸν κόκκον ἐν μέσῳ τῆς κύστεως στήναι. Καὶ τὴν γῆν δὲ πανταχόθεν ὑπὸ τοῦ ἀέρος ὠθουμένην, ἰσορρόπως ἐν τῷ μέσῳ εἶναι καὶ ἑστάναι. Ἡ πάλιν ὡσπερ εἰ τις λαβὼν σῶμα δῆσειε πανταχόθεν σχοινίοις, καὶ δοίη τισὶν ἰσορρόπως ἔλκειν ἐπ' ἀκριθείας· συμβήσεται γὰρ πανταχόθεν ἐπίσης περιελκόμενον στήναι καὶ ἀρρημῆσαι. Ξενοφάνης δὲ οὐκ οἶεται μετέωρον εἶναι τὴν γῆν, ἀλλὰ κάτω εἰς ἀπειρον καθήκειν· φησὶ γὰρ·

⁸⁸ f. ποιούμενα.

A nec non alia levissima, velut suber, ad pondus æquale capiat, et invicem alliget; illud accidet, neutrum ut ab altero trahi possit: ut si quis in mare ista projiciat, neque suber in profundum deprimatur a plumbo, neque plumbum ad summam aquam a subere possit attolli: sed ex æquo utrinque tracta suber et plumbum summam inter aquam fundumque suspensa teneantur. Quamobrem cum sint elementa quatuor, accidit ut ignis et aer, quæ sunt levissima, sursum suapte sponte naturæque impetu ferantur, et in orbem agitentur. Nam quod ignis et aer levissima corpora sint, et sursum tendentia; cum oculorum sensu discernimus, tum medicorum cucurbitæ demonstrant; quibus inclusa videmus ambo ex 76 alto sanguinem extrahere.

B Idem et lucernarum ignis ostendit. Qui sursum enitens oleum ad se trahit, quod lucernæ alveolo continetur. Quin etiam torrem accensum si quis invertat, nunquam deorsum omnino tendet ignis: quippe quem in altum nativa quædam vis impellit. Rursus si quis vento distentum utrem et obligatum in aquam projiciat, nihilominus innabit. Quod autem terra et aqua gravia sint, ac deorsum ferantur, ratione nulla probari necesse est, cum id satis experientia testetur. Cæterum ordo ille, quem in mundi sphaera constituimus, ovorum similis est, ut Orphei sectatores docent. Quam enim rationem habet in ovo putamen, eamdem in toto universo cælum obtinet; atque ut in orbem e cælo suspensus est æther, sic e putamine pellicula. Vel, quod aliis placet, quoniam æther idem est ac cælum; a quo proximus est aer, erit in ovo membrana instar aeris: caro autem albida, quæ in eodem est, si quidem aeri respondet, aquæ locum vitellus habere potest; tum quod interius est in medio vitello, terram exprimet. Sin est ut membranam ovi ad æthera transferre malimus, pro aere gallinarum lac habebimus; et vitelli extremus ambitus aquam exhibebit. Quod interius est, et in medio, terræ instar erit. Ad summam, si cum Aristotele quinque sphaeras esse dixerimus, quod intimum est in vitello, terræ loco sumetur. Sin quatuor putemus esse, quod alii censent; pro terra vitellum integrum, non magnitudinis, sed situs ratione capiemus.

Jam quod immobilis terra consistat, hoc exemplo colligunt. Etenim si quis, aiunt, in folliculum milii, seu lenticulæ granum injiciat, et inflando deinceps aere compleat, elatum in sublime granum in vesicæ medio manebit. Ad eundem modum terra undecunque ab aere pulsa, et in medio librata suspenditur. Aut quemadmodum si quies corpus aliquod undique funibus alligatum æqualiter ab omni parte jubeat attrahi, cum undique paribus momentis impellatur, stabit et quiescet. At Xenophanes negat in vacuo suspensam teneri terram; sed in immensum infra pertinere; sic enim cecinit:

Terra quidem hic terminus supra ante pedes cernitur, A Γαίης μὲν τὸδε πῆρας ἄνω παρὰ ποσσὶν ὄραται, Et sicut oberrans : infimum autem immensum pertingit. Καὶ ῥεῖ προσπλάζον· τὸ κάτω δ' ἐς ἀπειραν
[ικεῖται.]

Aristophanes autem in *Nubibus* suspensam illam acit his verbis :

O domine rex, immense aer, qui obtines terram sus-
[pensam :

sed stantem nihilominus et immotam. Hinc Aratus,

. . . habet, inquit, libratam undique
In medio terram,

quæ neutram vergat in partem. Verum Empedocles certa elementis loca non attribuit; sed illa cedere invicem asserit; adeo ut tam sublimis terra, quam depressum cælum rapiatur.

Quæ sit natura cæli.

5. Cælum alii igneum et solidum esse dicunt : intra quod proxima sit ignis sphaera, lampadi similis : nisi quod in lampade sursum tendit ignis : æther vero deorsum. Tum divinum quiddam purum et illibatum est æther; ignis vero corrumpi potest. Empedocles crystalli simile facit, velut ex glacie compactum. Anaximander voluere ignis particeps. Aristoteles corpus ex frigido constans et calido. Nec dubitant quin sit animal cælum. Quippe cum et per sese moveatur, et eodem modo semper in orbem ciatur, atque ab iisdem punctis ad eadem vicissitudine perpetua revocetur; hoc ipsum mente præditi esse confirmat Plato. Quin etiam solis cursum ac lunæ circuitus intuemur, et errantium cæterorum circumvolutiones et progressus. Est autem animantis hoc proprium, a seipso moveri. Nam et in terra, et in aere, et in aqua degunt animalia. Unde consentaneum est etiam cælo atque æthere contineri. Ac nescio an non Homerus ipse de illo, sic tanquam animante ista dixerit :

Et sol, qui in omnia prospicit, et audit omnia.

Musici porro harmonicam cæli esse circuitionem asserunt.

Cæterum alii ipsum ex sese quidam existimant, alii exhalatione 77 nasci, quæ circa ipsum est, nonnulli aquæ sphaeram pabuli esse loco sentiunt. Aristoteles alimento negat opus habere; nam quod eo indiget, corruptibile est : cælum autem sempiternum ab eodem ponitur. Verum Plato mundum intelligibilem æternum et incorruptum esse statuit, sensibilem vero posse corrumpi, quoniam si sensibilis est, factus sit oportet corruptionisque capax. Præterea scribit in *Politico*, seu fabulose, seu revera, duplici motu illum esse præditum; quorum alter natura illi sua, alter a Deo impressus accidit. Ac cum movetur a Deo, ordinate ciatur, inquit, et constanter; cum a seipso vero, contrario motu rapitur et corrumpitur, donec rursus accedat Deus, et aurigæ instar moderans pristinum in curriculum restituit ac revolvat. Κόσμος idem ob

⁸⁶ f. add. ἐν.

'Αριστοφάνης δ' ἐν *Νεφέλαις* μετέωρον αὐτὴν εἶπε λέγει γάρ·

'Ω δέσποτ' ἀναξ ἀμέτρητ' Ἄηρ, ὃς ἔχεις τὴν γῆν [μετέωρον·

ἐστῶσαν μέντοι καὶ ἀκίνητον. Ὅθεν καὶ Ἄρατ' φησιν·

... ἔχει δ' ἀτάλαττον ἀπάρτη
Μεσσητηὺς γαῖαν·

μηδαμῶς ταλαντούομένην. Ὁ δὲ Ἐμπεδοκλῆς οὐκ ἔδωκε τοῖς στοιχείοις ὠρισμένους τόπους, ἀλλ' ἀποπαρωχρεῖν ἀλλήλοις φησίν· ὥστε καὶ τὴν γῆν μετέωρον φέρεσθαι, καὶ τὸ πῦρ ταπεινότερον.

B

Τις οὐσία οὐρανοῦ.

ε'. Τὸν δὲ οὐρανὸν οἱ μὲν πυρῶδη εἶναι καὶ σφαιρῆμιον· ἐντὸς δὲ αὐτοῦ τοῦ αἰθέρος τὴν σφαῖραν ἐρημένην ὡσπερ δαλόν· διαφέρειν δὲ ταύτην, ἣ ὁ μὲν δαλὸς ἀνωφερὲς ἔχει τὸ πῦρ, ὃ δὲ αἰθὴρ κατωφερέ· καὶ τῷ τὸ μὲν θεῖον εἶναι, καὶ καθαρὸν καὶ ἀμετάληπτον τὸ τοῦ αἰθέρος, τὸ δὲ φθαρτὸν. Ἐμπεδοκλῆς δὲ χρυσταλλῶδη τοῦτον εἶναι φησιν, ἐκ πύργων παγετώδους συλλεγόντα· Ἀναξίμανδρος δὲ πύργων πυρὸς μετέχοντα· Ἀριστοτέλης δὲ σῶμα ἐκ ψυχρῶ καὶ θερμοῦ. Ζῶον δὲ φασιν εἶναι τὸν κόσμον· τῷ γὰρ αὐτοκίνητον εἶναι αὐτόν, καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ τὴν περιφοράν ἀεὶ ποιεῖσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν σημείων εἶναι τὰ αὐτὰ περιδινεῖσθαι, νοῦν ἔχοντός ἐστι, φησὶν ὁ Πλάτων. Ἄλλα καὶ ὡς ζῶον ζωογονεῖ· τοὺς δὲ ἐπιπύρας γεννήματα αὐτοῦ εἶναι φασιν. Καὶ ἡλίου δὲ ὄραμον ὀρωμεν, καὶ σελήνης περιφοράς, καὶ τῶν ἄλλων πλανήτων περιόδους καὶ κινήσεις. Ἴδιον δὲ ζῶον τὸ ὑφ' αὐτοῦ κινεῖσθαι. Καὶ γὰρ ἐν γῆ καὶ ἀέρι, καὶ ὕδατι ζῳά ἐστι. Διὸ ἀκόλουθον καὶ ἐν οὐρανῷ, καὶ αἰθέρι εἶναι. Μήποτε μέντοι καὶ Ὀμηρος ὡς πρὸς ζῶον φησιν·

'Ἡέλιός θ', ὃς πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἐπακούει.

Οἱ δὲ μουσικοὶ ἁρμονικὴν τοῦ οὐρανοῦ αὐτοῦ τὴν περιφοράν λέγουσιν εἶναι.

Τροφὴ δὲ χρῆται, ὡς μὲν τινες, παρ' ἑαυτοῦ ἔλκω δὲ ἀναθυμιάσει τῇ περὶ αὐτόν· τινὲς δὲ τῇ τοῦ ὕδατος σφαίρᾳ. Ἀριστοτέλης δὲ μὴ δεῖσθαι τροφῆς αὐτὸν λέγει· τὸ γὰρ δεόμενον φθαρτὸν· ὃ δὲ αἰθερὸς ἐστὶ κατ' αὐτόν.

D

Ὁ δὲ Πλάτων τὸν μὲν νοητὸν κόσμον αἰθερὸν καὶ ἀφθαρτον λέγει, τὸν δὲ αἰσθητὸν φθαρτὸν. Εἰ γὰρ αἰσθητὸς ἐστὶ, καὶ γεννητὸς δηλονότι καὶ φθαρέν· "Ἐτι, φησὶ ⁸⁶ τῷ *Πολιτικῷ*, εἴτε μυθικῶς εἴτε φυσικῶς, κίνησιν ἔχειν διττὴν· τὴν μὲν ὑφ' ἑαυτοῦ, τὴν δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅτε μὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κινεῖται, εὐτακτεῖ, καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ φέρεται· ὅτε δὲ ὑφ' ἑαυτοῦ, τὴν ἐναντίαν φοράν κινεῖται, καὶ διαφθείρεται, ἐστ' ἂν ἐπιστῇ πάλιν ὁ Θεός, καὶ ἡμολήσῃ ἀποκαταστήσῃ εἰς τὴν ἀρχαίαν κίνησιν, ἀνακύκλῃ ποιησάμενος. Ἐνόμασται δὲ κόσμος παρὰ τὴν αὐτῶν συμπάντων διακόσμησιν.

dispositionem omnium in eo rerum dicitur.

Διόδωρος δὲ ἐξαχῶς τὸν κόσμον φησὶ νοεῖσθαι, ἐφ' ἂ
 ἐκάστου ἔνοιαν διδοῦς οὕτως. Κόσμος ἐστὶ σύστημα
 ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν μεταξὺ φύσεων. Πάλιν,
 κόσμος ἐστὶν οἰκητήριον θεῶν. Νῦν οὖν τὸ πλήρωμα
 λέγει ἐκτὸς τῶν ἐν αὐτῷ. Τρίτον, ὁ κόσμος ἐστὶ σύ-
 στημα ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων.... τοῦτο μόνον τῷ
 βίῳ ὡς εἴ τις λέγει· Πῶλις ἐστὶν ἐξ ἀρχόντων καὶ
 ἀρχομένων. Τέταρτον κόσμος ἐστὶν αἰθέρ· οὗτος δὲ
 πῦρ εἰλικρινὲς ὡν κατώτερός *7 ἐστὶ τοῦ φυσικοῦ
 κόσμου. Πέμπτον, κόσμος ἐστὶν ἡ τῶν ἀπλανῶν
 σφαῖρα. Τούτου καὶ Πλάτων ἐν *Τιμαίῳ* μὲμνηται.
 *Ἐκτον, κόσμος ἐστὶν ὁ διακοσμήσας τὰ πάντα.
 *Ἔοικε δὲ νῦν ἡ Πρόνοια λέγεσθαι. Τὸ δὲ πᾶν κόσμον
 Πυθαγόρας ἐκάλεσεν ἐκ τῆς διακοσμήσεως ὡς οὐδὲς δὲ
 πρὸ αὐτοῦ. Τὸ δὲ πᾶν τοῦ ὄλου παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς
 διαφέρει. *Ὀλον μὲν γὰρ λέγουσι τὸν κόσμον, πᾶν
 δὲ μετὰ τοῦ κενοῦ. Τηρητέον **, ὅτι οὐδαμοῦ δι' ὄλου
 κόσμος οὕτως ὠνόμασται. Οὐρανὸς δὲ ἡ τυμολόγηται,
 ἦτοι ἐπεὶ ὄρος παλαιὸς ἐστὶν ἢ ἐπεὶ σφαιροειδὲς ὡν,
 ἔνδοθεν αὐτοῦ ἡμᾶς ἀρεῖ, ὃ ἐστὶ φυλάσσει· ἢ ἐπεὶ
 ἀνώτατός ἐστι. Τὸ δὲ ὄρου τὸ ἄνω δηλοῦν Φρυγῶν
 ἴδιον, ὡς Νεοπτόλεμος ἐν ταῖς *Φρυγίαις φωναῖς*· ἢ
 ἀπὸ τοῦ ὄρᾶσθαι· ἢ ἀπὸ τοῦ ὄρουειν· κινεῖται γάρ·
 ἢ ἀπὸ τοῦ οὐρος εἶναι, καὶ ἔσχατος ὄρος. Λέγεται δὲ
 πολλαχῶς οὐρανὸς ἡ τῶν ἀπλανῶν σφαῖρα. Ζήνων
 γοῦν ὁ Κυτιεύς οὕτως αὐτὸν ὠρίσατο· οὐρανὸς ἐστὶν
 αἰθέρος τὸ ἔσχατον, ἐξ οὗ, καὶ ἐν ᾧ ἐστὶ πάντα
 ἐμφανῶς· περιέχει γὰρ πάντα πλὴν αὐτοῦ. Οὐδὲν
 γὰρ ἑαυτὸ περιέχει· ἀλλ' ἑτέρου ἐστὶ περιεχτικόν.
 Τοῦ δὲ οὕτως ὠρισμένου οὐρανοῦ μὲμνηται καὶ Πλά-
 των, καὶ Ἀριστοτέλης ἐν δευτέρῳ *Περὶ οὐρανοῦ*.
 Λέγεται δὲ οὐρανὸς καὶ ἡ ἐκάστου τῶν πλανήτων
 σφαῖρα· καθ' ὃν λόγον ἐν οὐρανῷ φαμεν εἶναι. Καὶ
 ἐστὶ οὐρανὸς πᾶς ὁ μετὰ τὸν ἀέρα τόπος, ὃς εἰλικρινῆς
 ἐστὶν αἰθέρ. Καὶ ἐστὶ οὐρανός, ἐστὶ πᾶν τὸ ὑπεράνω
 βλεπόμενον τῇ ὄψει, καθὸ ὄρατόν ἐστι, καὶ ὅπως ἂν
 ἕκαστος ὀφύτητος ἔχοι βλέπειν. Καὶ ἐστὶ οὐρανὸς λέ-
 γεται ὁ κόσμος, οὗ καὶ Πλάτων μὲμνηται ἐπὶ τοῦ
 ἡλίου, « Ὁ μὲν δὴ μέγας ἐν οὐρανῷ Ζεὺς, » εἰπών.
 *Ἐπίκουρος δὲ πολλοὺς κόσμους ὑποτίθεται, καὶ ὁ δι-
 δάσκαλος αὐτοῦ Μητροδώρος.

Περὶ σχήματος κόσμου.

ς'. Σχῆμα δὲ κόσμου οἱ μὲν κωνοειδὲς εἶπον, οἱ δὲ
 σφαιροειδὲς, οἱ δὲ ὠοειδὲς· ἢς ὀφείης ἔχονται οἱ τὰ
 Ὀρφικὰ μυστήρια τελούντες. Σαφηνείας δὲ ἕνεκα
 πιθανῆς παρελήφθη τοῦ ὠοῦ ἡ εἰκὼν. *Ἀμείνον δὲ
 σφαιρας ἐκδέχασθαι σχῆμα ἔχειν τὸν οὐρανὸν καὶ
 τὰ ἐν αὐτῷ, κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα, ὃς ἔφη οὕτως·

Σφαῖρος, κυκλωτερῆς, μούνη περιγητὴ χαιρών.

Ἄλλοι δὲ καὶ ἐκ τοῦ εἶναι ἐξ ἑξάδια ὑπὸ γῆν, ἐξ δὲ
 ὑπὲρ γῆν. *Ἐπ' οὐθενὸς δὲ ἄλλου σχήματος ἢ τοιαύτη
 εὐταξία καὶ περιφορὰ γίνεται ἢ ἐπὶ τοῦ σφαιρικοῦ.
 Τὸ δὲ σφαιροειδὲς σχῆμα διδάσκει τῷ κόσμῳ. Σφαῖρα

*7 Imo ἀνώτερος. ** Deest δέ.

Diodorus sex modis intelligi posse mundum as-
 serit, et unicuique suum sensum sic attribuit. Mundus est collectum quiddam e caelo atque terra
 et naturis utroque comprehensis. Rursus, mundus
 est deorum domicilium. Ubi supplementum illius
 affert extra id quod in illo continetur. Tertio, mun-
 dus est systema deorum et hominum.... velut si
 quis dicat : Civitas ex magistratibus et civibus com-
 ponitur. Quarto, mundus est aether; hic vero cum
 sit purus, ac sincerus ignis, naturali mundo infe-
 rior est. Quinto, mundus est fixarum sphaera. Hujus
 descriptionis meminit in *Timæo* Plato. Sexto, mun-
 dus est qui ordinavit omnia. Quibus verbis indi-
 cari Providentia videtur. Pythagoras κόσμον appel-
 lavit universum, propter dispositum : quod nemo
 ante ipsum dixerat. Differt autem secundum Stoi-
 cos universum a toto. Nam totum vocant illi mun-
 dum, universum vero cum vacuo... quod nunquam
 sic mundus appellatus est. Jam οὐρανός ab eo dici-
 tur, quod sit velut ὄρος, id est terminus antiquus ;
 vel quia, cum sit sphaericus, intra se nos ἀρεῖ, hoc
 est custodit, sive quia ἀνώτατος, id est supremus est.
 Nam ὄρου apud Phrygas esse ἄνω, supra, docet Neo-
 ptolemus in *Phrygum vocabulis*. Potest et ab ὄρᾶ-
 σθαι, quod est videri, vel ab ὄρουειν deduci, quo-
 niam cietur. Vel quia οὐρος est, extremusque ter-
 minus. Sæpe item pro fixarum sphaera usurpari so-
 let. Sane Zeno Cytiensis sic illum descripsit : Cœ-
 lum est ætheris extremum, ex quo et in quo sunt
 omnia manifeste : quippe omnia præter se comple-
 ctitur. Nam nihil seipsum continet : sed alterum
 ambit. Cœli hoc modo descripti meminerunt Plato,
 et Aristoteles libro secundo *De caelo*. Quin et pla-
 netarum sphaeræ singulæ cœli appellatione censen-
 tur : ut cum eos in caelo esse dicimus. Item caelum
 id omne spatium vocatur, quod supra aerem est ;
 qui est limpidissimus aether. Item caelum vocatur
 quidquid sursum cernitur, quatenus aspectabile
 est, et ut quisque æri est oculorum acie præditus
 ad videndum. Ad hæc caelum mundus dicitur,
 quod usurpat in sole Plato sic scribens : « Magnus
 igitur in caelo ille Jupiter. » Epicurus cum præceptore
 suo Metrodoro plures esse mundos arbitratus est.

De figura mundi.

D 6. Mundi figuram alii conicam; alii sphaericam simili-
 lem; ovalem alii esse sentiunt : quod postremum
 tumentur ii, qui Orphicis sacris initiati. Ac videtur
 ovi ista similitudo facilitatis causa et perspicuitatis
 assumpta. Prestat tamen sphaericam figuram ac-
 commodare caelo et iis quæ in eo sunt, ut Empe-
 docles putavit his verbis :

Sphaerus rotundus, sola circulari gaudens.

Quod ex eo liquet, quoniam sex supra terram
 signa, totidem infra perpetua sunt. Cujusmodi nulli
 alteri, quam sphaericæ figuræ, dispositio ac circuitio
 congruit. Porro sphaeræ similem mundo speciem as-

signant. Sphæra quippe cælum est : sphæræ similis terra. Est autem utriusque discrimen. Nam sphæricæ similis figura partes quasdam eminentes habet, alias concavas; sphæra undequaque est æquabilis, et sunt ab ejus centro ad extremum ambitum ductæ æquales inter se lineæ. Cælum est itaque sphæra, unde et in orbem movetur : quem circum sol circuitum facit :

Sol pernicibus equis versans flammam.

Etenim ab Oceano surgentem illum prospicimus:

Sol autem exsiliit relinquens præclarum lacum ;

78 ac rursus in Oceanum cadentem:

Incidit autem in Oceanum splendida lux solis.

Quod non fieret, nisi in orbem ciceretur. Pythagorici tamen, qui ex numeris ac figuris constare censent omnia, terræ cubicam figuram tribuunt, igni pyramidis similem, aeri octaedrum, aquæ icosædram, toti universitati dodecaedrum.

De circumvolutione.

7. Stoicis placet e terra primum extimam fieri circumvolutionem. Cum enim centrum illa sit, velut a centro circulus; sic a terra fit, ut consentaneum est, ille ambitus exterior. Alii sursum natura sua fieri ignem asserunt, et in circulum esse volubilem, indeque totius universi circuitionem existere.

An sit aliquid extra mundum.

8. Nonnulli extra mundum esse aliquid putant, ut Epicurus; qui in infinito vacuo infinitos mundos collocat. Stoici, qui certis intervallis temporum deflagrationem mundi evenire sentiunt, vacuum quoddam spatium constituunt, non tamen infinitum; sed tantum, ut dissolutum hoc universum capere possit. Sed qui nihil extra mundum esse volunt, ita ratiocinantur : Cum cælum moveatur in circulum, si quid extra illud vacui est, sphæra ipsa declinationes quasdam faciet, in hanc vel illam sublapsa partem; hoc vero nequaquam accidit. Vacuum ergo nullum est. Nam eodem modo et ab iisdem partibus ortus et occasus fieri cernimus.

An stet mundus.

9. Stoicorum decretum illud est, manere mundum : quod ex eo probant : Etenim si mundus in immenso illo vacuo consistens deorsum tenderet, terram imbres attingere minime possent : atqui eam attingunt. Non igitur movetur, sed hæret immobilis mundus. Ad hæc ventorum alii de terra in aerem assurgunt : alii in terram descendunt : quod si non.... Non ergo mundus movetur. Aiunt autem in infinito vacuo manere mundum propter motum illum ad centrum. Siquidem partes illius omnes ad centrum vergunt : quæ sunt terra, aqua, aer, ignis. Quæ omnes ad centrum propensæ sunt. Ob id nusquam mundus inclinatur. At Epicurei immobilem esse mundum idcirco putant, quod ab aere, qui in inter-

μὲν γὰρ ὁ οὐρανὸς σφαιροειδὴς δὲ ἡ γῆ. Διαφέρει δὲ ἑκατέρω · ἡ ἢ τὸ μὲν σφαιροειδὲς σχῆμα καὶ ἐξοχὰς ἔχει καὶ κοιλότητας, τὸ δὲ τῆς σφαίρας περὶ ταχέων ἴσον, καὶ ἀπὸ τοῦ μέσου κέντρου ἐκβαλλόμενος εὐθείας εἰς τὴν ἐπιφανείαν ἴσας ἔχον. Ἐπι οὖν ὁ οὐρανὸς σφαίρα · ὅθεν καὶ τὴν κύκλιον φορὰν ποιεῖται · περὶ ὧν καὶ ἥλιος τὴν περιφορὰν ποιεῖται.

Ἦλιος θοαῖς ἰσποισιν εἰλλισσων φλόγα.

Καὶ γὰρ ἐξ Ὀκεανοῦ ἀνατέλλοντα αὐτὸν ὁρῶμεν.

Ἡέλιος δ' ἀνόρουσε, λιπὼν περικαλλέα λίμνην

καὶ πάλιν ἐς Ὀκεανὸν καταδυόμενον.

Ἐν δ' ἔπεο Ὀκεανῷ λαμπρὸν φάος ἡέλιου.

Οὐκ ἂν δὲ τοῦτο ἐγίνετο, εἰ μὴ τὴν κύκλιον περιφορὰν ἐποιεῖτο. Οἱ δὲ Πυθαγόρειοι, ἐπεὶ πάντα ἐξ ἀριθμῶν καὶ γραμμῶν συνεστάναι θέλουσι, τὴν μὲν γῆν ἑξαγωνοειδὴς σχῆμα κυβικόν, τὸ δὲ πῦρ πυραμοειδὲς, τὸν δ' ἀέρα ὀκτάεδρον, τὸ δὲ ὕδωρ εἰκοσάεδρον, τὴν δὲ τῶν ὄλων σύστασιν δωδεκάεδρον.

Περὶ περιφορᾶς.

ζ'. Οἱ Στωϊκοὶ φασιν ἐκ τῆς γῆς τὴν ἐξωθεν γίνεσθαι πρῶτον περιφορὰν. Ἐπεὶ γὰρ ἡ γῆ κέντρου τάξιν ἐπέχει, ὡσπερ ἀπὸ κέντρου κύκλος γίγνεται οὕτω καὶ ἀπὸ τῆς γῆς εἰκὸς ἐξω περιφέρειαν γιγνώσκειναι. Οἱ δὲ φασὶ τὸ πῦρ ἄνωφερὲς εἶναι καὶ τὴν κύκλιον φορὰν εἰσὼς ποιεῖσθαι, τὴν σύστασιν τῆς τῶν ὄλων περιφορᾶς ποιεῖται.

Εἰ ἔστι τι ἐκτός.

η'. Οἱ μὲν εἶναι τι ἐκτός φασιν, ὡσπερ καὶ Ἐπίκουρος · δὲ καὶ ἀπειροὺς κόσμους ὑποτίθεται ἐν ἀπειρῷ τῷ κενῷ · οἱ δὲ Στωϊκοὶ, ἐκπύρωσιν λέγοντες κόσμους κατὰ τινὰς ὀρισμένους χρόνους εἶναι κενὸν μὲν, οὐ μὴν ἀπειρόν φασιν · ἀλλὰ τοσοῦτον ὅσον χερῆσαι λυθὲν τὸ πᾶν. Ἡ δὲ μὴδὲν εἶναι λέγοντες χρόνῳ τῷ λόγῳ τοιοῦτόν · τοῦ οὐρανοῦ σφαιρικῶς κινουμένου, εἰ ἔστι τι ἐκτός κενόν, συμβῆσεται τὴν σφαίραν παρεγκλίσεις τινὰς ὑπομένειν, ἐξολισθαίνουσαν τῆς ἀκρίσεως · τοῦτο δὲ οὐ γίνεται · οὐκ ἄρα ἔστι κενόν. Ἄεὶ γὰρ κατ' αὐτὰ καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὁρῶμεν τὴν ἀνατολὰς καὶ τὰς δύσεις.

Εἰ ἔστηκεν ὁ κόσμος.

θ'. Δόγμα ἐστὶ τῶν Στωϊκῶν καὶ μαθηματικῶν, μένειν τὸν κόσμον. Τὸ μέντοι δόγμα διὰ τοιούτων κατασκευάζεται · εἰ ὁ κόσμος κενῷ ἐν ἀπειρῷ ὑπάρχειν κάτω ἐφέρετο, οὐκ ἂν ἄνεμοι καταλάμβανον τὴν γῆν καταλαμβάνουσι δὲ οὐκ ἄρα φέρεται ὁ κόσμος, ἀλλ' ἔστηκε. Καὶ πάλιν οἱ ἄνεμοι ἄλλοι μὲν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς ἀέρα, ἄλλοι δὲ ἐπὶ τὰ κάτω εἰσι καταβάλλομενοι. εἰ δὲ οὐ, οὐκ ἄρα φέρεται ὁ κόσμος. Φασὶ δὲ μένειν τὸν κόσμον ἐν ἀπειρῷ κενῷ διὰ τὴν ἐπὶ τὸ μέσον κενότητα · ἐπεὶ πάντα αὐτοῦ τὰ μέρη ἐπὶ τὸ μέσον κενουκε. Μέρη δὲ ἐστὶν αὐτοῦ γῆ, ὕδωρ, ἀήρ, πῦρ · ἅπαντα γίνεται ἐπὶ τὸ μέσον. Διὰ τοῦτο οὖν οὐδαμῶς ῥέπει ὁ κόσμος. Οἱ δὲ Ἐπικουρεῖοι φασὶ μένειν τὸν κόσμον ἀνακοπτόμενον ὑπὸ τοῦ ἀέρος, τοῦ ἐν τοῖς μέ-

⁸⁰ f. ἦ. ⁸¹ *Odys.* Γ. ⁸² f. διὰ τὸ.

ταχοσμίους. Μετακόσμια δὲ ἐστὶ τὰ μεταξύ τῶν κό-

A mundiis est, inhibeatur. Intermundia vocant spatia inter mundos interjecta.

Περὶ ἀστέρων.

ι'. Ἀστὴρ ἐστὶ κατὰ Διόδωρον σῶμα θεῖον οὐράνιον, τῆς αὐτῆς μετεωροφῶς οὐσίας τῷ ἐν ᾧ ἐστὶ τόπων, σῶμα λαμπρὸν, καὶ οὐδέποτε στάσιν ἔχον, ἀλλ' αἰεὶ φερόμενον κυκλικῶς. Ὡσαύτως δὲ ὠρίσατο καὶ Ποσειδώνιος πρὸ αὐτοῦ ὁ Στωϊκός. Τὸ δὲ « οὐδέποτε στάσιν ἔχον » ἐπὶ μὲν τῶν πλανήτων οὕτως εἰρησθῆαι δοκεῖ· πλὴν κατὰ τῶν ἀπλανῶν δὲ πρὸς τοὺς ὡς ἔτυχεν αἰτιωμένους οὐ καλῶς ἔχειν τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἔχεται. Οὐδέποτε γὰρ στάσιν ἔχουσι, τῷ ὑπὸ τοῦ κόσμου περιάγεσθαι, καὶ ἐπ' αὐτὸν ⁹⁹ μένωσι. Τῶν γὰρ ἀστέρων οἱ μὲν ἐμπειρηγότες τῷ οὐρανῷ ἀπλανεῖς λέγονται, οἱ δὲ τὴν ἐναντίαν φερόμενοι πλάνητες. Αὐτοὶ δὲ ἑπτὰ ὄντες, κατωτέρω τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ αἰθέρος περιδινόμενοι τὸν ἐναντίον τῆς τοῦ κόσμου στροφῆς δρόμον τρέχουσιν· ὥσπερ εἰ, νεὺς εἰς βορέαν ἀνεμὸν φερομένης, ἐπιβάτης εἰς νότον παρ' αὐτῆς τῆς νηὶ τρέχει. Εἰσὶ δὲ αὐτῶν αἱ κινήσεις διτταί, ἡ τε κοσμικὴ καὶ ἡ ἰδίᾳ. Διὸ καὶ πρὸς σύγκρισιν τῶν ἀπλανῶν οὕτω πλάνητες ἐκλήθησαν· ἦτοι ἀπὸ τοῦ πλανᾶν ἡμῶν τὰς ὄψεις· καὶ γὰρ πλάγιοι φέρονται, καὶ ἀναποδίζουσιν ἐνίοτε· ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ προσωτέρω χωροῦσιν· ἡ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πλανᾶσθαι, καὶ μὴ τὴν αὐτὴν πορείαν ποιῆσθαι τοῖς ἀπλανεῖσιν. Ὅθεν καὶ Ἄρατος τὴν πορείαν, δι' ἧς φέρεται ὁ ἥλιος, πλάνην αἶπεν αὐτοῦ καὶ ἄλλῃσιν.

Κατὰ μὲν βορέω καὶ ἀλήσιος ἡέλλοιο.

Οἱ δὲ Πυθαγόρειοι οὐ μόνον τοὺς πλάνητας ἀστέρας βούλονται ἰδίαν κίνησιν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπλανεῖς· οὕτω μέντοι κινεῖσθαι, καὶ περὶ τὸν ἴδιον κυκλεῖσθαι κύκλον· ὥσπερ τοῦ παντὸς μὴ μεταβαίνοντος ἐτέρωθι, ἀλλὰ περὶ τὸν αὐτὸν τόπον εἰλουμένου.

Τίς οὐσία ἀστέρων.

ια'. Θαλῆς μὲν δὴ γῆνην ἔμπυρον εἶπε τὴν τῶν ἀστέρων οὐσίαν· Ἐμπεδοκλῆς δὲ πυρίνους αὐτοὺς εἶπε. Τινὲς δὲ γεώδεις εἶπεν αὐτοὺς ἐτόλμησαν· ὧν ἐστὶ καὶ Ἄναξαγόρας. Μετὰ γὰρ τὴν πρώτην, φησὶ, διάκρισιν τῶν στοιχείων τὸ πῦρ χωριζόμενον ἐπὶ τὴν ἰδίαν φύσιν ἀνασπᾶσαι, καὶ διάπυρα ποιῆσαι καὶ τῆς γῆς μόριά τινα. Ὅθεν καὶ τὸν ἥλιον ἔλεγεν εἶναι μύδρον, ὡς ἐξῆς ἐροῦμεν. Ἐτεροὶ δὲ κίσσηριν πλαγίαν οὐσαν, ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ αἰθέρος ἀναπτομένην· καὶ ὑπὸ τῶν τρυμαλιῶν τοὺς ἀστέρας φαίνειν. Πλάτων δὲ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων, πλείστου δὲ πυρός. Ξενοφάνης δὲ λέγει τοὺς ἀστέρας ἐκ νεφῶν συνεστάναι ἐμπύρων, καὶ σβέννυσθαι, καὶ ἀνάπτεσθαι ὡσανεὶ ἀνθρακας. Καὶ ὅτε μὲν ἄπτονται, φαντασίαν ἡμᾶς ἔχειν ἀνατολῆς· ὅτε δὲ σβέννυνται, δύσεως. Οἱ Στωϊκοὶ δὲ ἐκ πυρός λέγουσιν αὐτοὺς· πυρός δὲ τοῦ θεοῦ, καὶ αἰθίου, καὶ οὐ παραπλησίου τῷ παρ' ἡμῖν· τοῦτο γὰρ φθαρτικόν, καὶ οὐ παμφαές.

⁹⁹ s. ἐπ' αὐτοῦ.

De stella.

10. Diodorus stellam definit corpus divinum, caeleste, ejusdemque cum eo, in quo est loco, naturae particeps, splendidum corpus, neque consistens unquam, sed in orbem se perpetuo versans. Sic etiam Posidonius Stoicus ante Diodorum definiit. Quod autem in definitione positum est, « neque consistens unquam, » videtur ad solos errantes referri. Verum de fixis quoque stellis eodem sensu debet accipi, contra quam illi fortasse judicant, qui dictum illud temere reprehendunt. Siquidem inerrantes stellae nunquam omnino quiescunt; cum assidua mundi agitatione rapiantur, etsi in eo permaneat. Etenim stellarum aliae in caelo defixae inerrantes vocantur, aliae e contrario moventes se planetae nominantur. Hi sunt numero septem, qui infra caelum, atque aethera circumacti contrarium mundi circumvolutioni iter insistunt: quemadmodum si navi ad aquilonem citata, vector austrum versus in eadem sese moveat. Habent autem planetae motus duplices, mundanum et proprium. Ideo cum fixis comparatae stellae istae planetae, hoc est errantes appellatae sunt; vel quod errorem oculis nostris obijciunt. Nam et obliquae feruntur, et retro aguntur interdum. Alias progrediuntur ulterius. Vel eo quod errent ipsae, nec eundem cum fixis cursum teneant. Hinc Aratus iter solis, per quod meat, errorem et vagationem nominat:

Per boream et solis evagationem.

At Pythagorei non solum planetis motum proprium ascribunt, sed etiam inerrantibus. Quas ita cieri volunt, et circum orbem suum agitari, ut ne **79** alio mundus recedat, sed circum idem spatium assidue moveatur.

Quae sit natura stellarum.

11. Thaletis opinio est naturam stellarum esse terrestrem et igneam; Empedocles easdem igneas esse dicit. Quidam terrenas illas ausi sunt facere, ut Anaxagoras. Hic enim ait, post primam elementorum secretionem, ignem separantem se, nonnullas terrae partes ad suam traxisse naturam, et igneas reddidisse. Unde et solem massam veluti ferri esse volebat, ut paulo post dicetur. Alii pumicem obliquam esse docuerunt, quam aetheris ardor accendat: ac per illius foramina transpici stellas. Plato ex elementis constare quatuor, sed majore tamen ignis parte. Xenophanes ex nubibus ignitis fieri stellas, easque carbonum instar exstingui accendique judicat. Cum autem accenduntur, ortus quamdam praebere speciem: cum exstinguuntur, occasus. Stoici ex igne componi putant, sed eo divino et aeterno, neque hujus nostri simili. Hunc enim corrumpi, neque lucere penitus.

De stellarum figura

A

Περὶ σχήματος ἀστέρων.

12. Cleanthes conicam iis figuram tribuit. Alii bractearum similes faciunt ex igni, sic ut profunditate carentes sint, instarque picturæ. Quidam pyramidas esse volunt. Stoici sphaerica figura præditas, ut et solem et ambiens cælum.

An sunt animantes stellæ.

13. Animal est, ut Eudorus definit, anima prædita natura. Stellæ vero animantes esse neque Anaxagoræ, neque Democrito videtur, neque Epicuro in Breviario ad Herodotum. At Platoni videtur in *Timæo*, et Aristoteli in secundo *De cælo*; et Chrysippo libro *De providentia et diis*. Epicurei porro esse negant animalia, quod corporibus contineantur. Stoici e contrario disputant. Posidonius ignorantæ arguit Epicureos, quod animas corpora minime contineant; sed animæ corpora, ut gluten tam se quam extrinsecus applicata continet. Nam quod stellæ sint animalia, ex eo Stoici demonstrant, quoniam omnia quæ sunt in cælo, ignea sunt, et, ut naturæ suæ congruit, ac diu, et in orbem moventur. Iudicio itaque prædita sunt. Quod si verum est, etiam animalia sunt, et varietatem habent in motu. Hoc autem animalibus consentaneæ accidit. Præterea sua sunt elementis omnibus animantia. Absurdum est autem, quod elementis antecellit omnibus id animantium expers esse dicere.

Quid ab astro stella discrepet.

14. Stella est ejusmodi, ut Saturni et Mercurii, una numero; astrum vero systema plurium, ut Andromeda, Centaurus; quod discrimen non ignoravit Aratus, cum sic loquitur:

*Astra discernens: providit vero in annum
Stellas.*

Diodorus et alii mathematici tam proprie quam communiter asterismos et stellas astra nominant, Platoni testimonio freti, qui septem planetas in *Timæo* vocat astra. Canis vero stellam præcipue astrum consuetudo popularis appellat. Cæterum stella omnis astrum est; non contra astrum est stella; quamquam Callimachus ita scribit:

Prius stellæ Berenices,

de comâ loquens, quæ ex septem lucidis constat. Hujus asterismi non meminit Aratus: quem primus observavit Conon. Corpora vocantur ea quæ uno habitu juncta continentur, ut lapis et lignum. Habitu voco spiritum, qui corporis continendi vim habet. Coagmentata dicuntur, quæ non uno habitu colligata sunt, ut navis et domus, quarum illa pluribus ex tabulis, hæc multis ex lapidibus componitur. Disjuncta sunt, ut chorus. Horum duplex est differentia. Quædam enim ex definitis corporibus constant, ac certo numero comprehensis, ut est chorus, alia nullo numero circumscriptis, ut turba. Quamobrem stella corpus est unum,

*** f. λέγεταί.

ιβ'. Κλεάνθης αὐτοῦς κωνοειδὲς ἔχειν σχῆμά φησιν. Τινὲς δὲ πετάλοις εἰοικέναι ἐκ πυρὸς, βάθος οὐκ ἔχοντας, ἀλλ' ὡσπερ γραφὰς εἶναι. Τινὲς δὲ πυραμίδας. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ σφαιρικὸν ἔχειν σχῆμα λέγουσι, καθὲρ τὸν ἥλιον καὶ τὸν περιέχοντα οὐρανόν.

Εἰ ζῶα οἱ ἀστέρες.

ιγ'. Ζῶόν ἐστιν, ὡς Εὐδώροϋ φησιν, ἐμψυχὸς οὐσία. Τοὺς ἀστέρας δὲ ζῶα εἶναι οὐτε Ἀναξαγόρῃ, οὐτε Δημοκρίτῳ δοκεῖ, οὐτε Ἐπικούρῳ ἐν τῇ πρὸς Ἡρόδοτον Ἐπιτομῇ. Πλάτωνι δὲ δοκεῖ ἐν *Τιμαίῳ*, καὶ Ἀριστοτέλει ἐν δευτέρῳ *Περὶ οὐρανοῦ* καὶ Ἰρσίππῳ ἐν τῷ *Περὶ προνοίας καὶ θεῶν*. Οἱ δὲ Ἐπικούρειοί φασιν μὴ εἶναι ζῴδια· ἐπεὶ ὑπὸ σωματικῶν συνέχεται. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ τὸ ἀνάπαλιν. Ποσιδώνιος δὲ ἀγνοεῖν τοὺς Ἐπικουρείους φησιν, ὡς οὐτὴ σῶματα τὰς ψυχὰς συνέχει, ἀλλ' αἱ ψυχὰι τὰ σῶματα ὡσπερ καὶ ἡ κόλλα καὶ ἑαυτὴν, καὶ τὰ ἐκτὸς κρατεῖ. Ὅτι δὲ οἱ ἀστέρες ζῶα, χρῶνται πρὸς ἀπόδειξιν ἡ Στωϊκοὶ τοῦτοῦ· Πάντα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ πυρρώδη, καὶ κατὰ φύσιν, καὶ πολυχρονίως κινεῖται, καὶ κυκλικῶς. Οὐκοῦν καὶ κρίσιν ἔχει. Εἰ δὲ κρίσιν ἔχει, καὶ ζῴδι ἐστὶ, καὶ ποικιλίας ἔχουσι κινήσεις. Τοῦτο δὲ τοῖς ζῴοις ἔπεται. Καὶ πάντα τὰ στοιχεῖα ζῶα ἔχει. Ἄστοπον ἐστὶ κρείττον πάντων τῶν στοιχείων ζῶων ἄμοικρον εἶναι.

Τί μὲν ἀστήρ· τί δὲ ἄστρον.

ιδ'. Ἀστήρ μὲν ἐστὶν ὡς ἂν ὁ τοῦ Κρόνου, ἢ τοῦ Ἑρμοῦ, εἰς ἀριθμῷ· ἄστρον δὲ τὸ ἐκ πολλῶν ἀστέρων σύστημα· ὡς ἡ Ἀνδρομέδα, ἢ ὁ Κένταυρος. Οἶδε δὲ τὴν διαφορὰν καὶ Ἄρατος,

*Ἄστρο διακρίνας· ἐσκέψατο δ' εἰς ἐνιαυτὸν
Ἄστέρας,*

λέγων. Διόδωρος δὲ καὶ οἱ ἄλλοι μαθηματικοὶ ἰδίως καὶ κοινῶς τὰ ζῴδια ἄστρον καλοῦσι καὶ ἀστέρας, παρατιθέμενοι Πλάτωνι μάρτυρα, ἄστρον τοὺς ἐπὶ πλάνητας ἐν τῷ *Τιμαίῳ* εἰρηκότα. Τὸν Κύνα μὲν τοὶ ἀστέρες ὄντα, ἐν τῷ βίῳ ἄστρον λέγομεν. Ἄλλ' ὁ μὲν ἀστήρ καὶ ἄστρον· οὐκέτι δὲ τὸ ἀνάπαλιν. Ὅταν μέντοι Καλλιμάχος.

Πρὶν ἀστέρι τῷ Βερενίκῃ.

ἐπὶ τοῦ πλοκάμου φησιν, ὅς ἐξ ἐπὶ καταφανῶν σκευαίται. Τοῦτον δὲ τὸν πλόκαμον οὐκ οἶδεν Ἄρατος. Παρετήρησε δὲ Κόνων ὁ μαθηματικός. Σῶματα λέγεσθαι· ὅσα ὑπὸ μιᾶς ἕξεως ἠνωμένα κρατεῖται, ὡς λίθος, ξύλον· ἐστὶ δὲ ἕξις πνεῦμα σώματος συνεκτικόν. Συνημμένα δὲ ὅσα οὐχ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως δέεται, ὡς πλοῖον καὶ οἰκία· τὸ μὲν γὰρ ἐκ πολλῶν συνίδων, ἡ δὲ ἐκ πολλῶν λίθων σύγκειται. Διεστώτα δὲ, ὡς χορός. Τῶν δὲ ποιοῦτων διτταί αἱ διαφοραί. Τὰ μὲν γὰρ ἐξ ὀρισμένων σωματικῶν καὶ ἀριθμῶ ληπτῶν, ὡς χορός· τὰ δὲ ἐξ ἀοριστῶν, ὡς ὄχλος. Εἴη οὖν ὁ μὲν ἀστήρ σῶμα ἠνωμένον, τὸ δὲ ἄστρον ἐκ διεστώτων καὶ ὀρισμένων· ἀριθμὸς γὰρ ἀστέρων ἐπ' ἑκάστῳ

δείκνυται. Πίνδαρος δὲ τὸν ἀστέρα ἄστρον ὀνομάζει, ἄστρον ex disjunctis ac definitis componitur. Nam certus in unoquoque numerus ostenditur. Pindarus astrum pro sidere usurpat :

Μηκέθ' ἄλλου σκόπει
Ἄλλο θαλπνότερον
Ἐν ἡμέρᾳ φασγνῶν ἄστρον·

κατὰ τὴν συνήθειαν.

Περὶ πλανήτων.

ιε'. Ἄρατος, τῆ τῶν πολλῶν δόξῃ κατακολουθήσας, τοὺς ἀπλανεῖς ἐναρρηρῆναι φησὶ τῷ οὐρανῷ·

Αὐτοὺς γὰρ τάδε σήματα' ἐν οὐρανῷ ἐστήριξε·

παρὰ τὸ ἐστήριξεν ἀστέρας αὐτοὺς παρετυμολογῶν. Τὸν δὲ τῶν πλανήτων λόγον παρητήσατο ὁ Ἄρατος, ὅταν λέγῃ·

Οἱ δ' ἐπιμίξῃ ἄλλοι πέντε' ἀστέρες οὐδὲν ὅμοιοι,
Ἐμπαλιν ἢ εἰδώλων δυοκαίδεκα δινεύονται.
Οὐ δ' ἐστὶ θαρσαλέως κείνων ἐτῶ ἄρκιος εἶην
Ἀπλανέων τὰ τε κύκλα, τὰ τ' αἰθέρι ἢ δινεύουσι.

Παρατεῖται δὲ διὰ πολλὰς αἰτίας. Πρῶτον ὅτι φαινόμενα ἠθέλησε, καὶ πᾶσι σύμφωνα δεῖξαι ἄστρα· οὗτοι δὲ πολλὴν διαφωνίαν ἔχουσι, καὶ οὐδὲ πᾶσιν εἶσι φανεροί. Ἐν δὲ τῷ ἐπιγραφομένῳ αὐτοῦ *Κανόνι*, τὸν περὶ αὐτῶν ποιούμενος λόγον, ἀρμονίαν τι καὶ συμφωνίαν μουσικῆ τὰς κινήσεις αὐτῶν λέγει γυγονένας. Λεκτέον δὲ περὶ αὐτῶν.

Τάξις τῶν Ὁ σφαιρῶν.

ις'. Οἱ περὶ τὰ μετέωρα δεινοὶ φασὶ ζώνας τινὰς εἶναι ἐπὶ τῷ ὄν φέρονται οἱ ἐπὶ τὰ ἀστέρες· καὶ ἐν μὲν τῇ ὑψηλοτάτῃ φέρεσθαι τὸν τοῦ Κρόνου, ἐν δὲ τῇ μετ' αὐτὴν τὸν τοῦ Διός· καὶ ἐν τῇ τρίτῃ τὸν τοῦ Ἄρεως· ἐν τῇ τετάρτῃ τὸν τοῦ Ἑρμοῦ· ἐν τῇ πέμπτῃ τὸν τῆς Ἀφροδίτης· ἐν δὲ τῇ ἕκτῃ τὸν τοῦ ἡλίου· ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ τὸν τῆς σελήνης. Τινὲς δὲ ἐν τῇ τετάρτῃ τὴν Ἀφροδίτην λέγουσιν· ἐν τῇ πέμπτῃ δὲ τὸν Ἑρμῆν· ἐν δὲ τῇ ἕκτῃ τὸν ἥλιον. Ἄλλοι δὲ τέταρτον τὸν Ἑρμῆν· ἕκτην δὲ τὴν Ἀφροδίτην· μέσον δὲ τὸν ἥλιον. Εἰσὶ δὲ οἱ πρῶτον τὸν ἥλιον λέγοντες· δευτέραν δὲ τὴν σελήνην· τρίτον δὲ τὸν Κρόνον. Ἡ δὲ πλείων δόξα πρώτην τὴν σελήνην λέγει· ἐπεὶ καὶ ἀπόσπασμα τοῦ ἡλίου λέγουσιν αὐτὴν· ὡς καὶ Ἐμπεδοκλῆς·

Κυκλοτερές περὶ γαῖαν ἔλυσσεται ἀλλότριον φῶς.

Περὶ δὲ τῆς ἐναρμονίου κινήσεως αὐτῶν εἶπεν, ὡς ἔφη, Ἄρατος ἐν τῷ *Κανόνι*, καὶ Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Ἑρμῆ, καὶ Ὑψικλῆς, καὶ Θράσυλλος, καὶ Ἀδραστος Ἀφροδισιεύς. ἤρξαντο δὲ τοῦ λόγου τούτου οἱ Πυθαγόρειοι· πάντα γὰρ ἀρμονίαν καὶ τάξις λέγουσι κινεῖσθαι· καθὰ καὶ ἰατροὶ τοὺς σφυγμούς· καὶ ὑγιαίνειν μὲν, ὅταν εὐτακτῶσι, νοσεῖν δὲ, ὅτε ἀτάκτως κινουῦνται.

Περὶ τῶν ὀνομάτων τῶν πλανήτων.

ιζ'. Τὰ ὀνόματα τῶν πλανήτων διαφόρως ἐκλήθησαν, καὶ περὶ τοῦ χρόνου ἐκάστου διαφωνία πολλὴ γέγονα πολλοῖς. Αἰγυπτίοις γὰρ καὶ Ἕλλησι τοῦ Κρόνου

ἢ γρ. πάντοθεν. ἢ γρ. ζώματ' ἐνισπείν.

astrum ex disjunctis ac definitis componitur. Nam certus in unoquoque numerus ostenditur. Pindarus astrum pro sidere usurpat :

80 Non jam sole considera
Aliud calidius
Interdum solentens sidus;

in quo consuetudini servit.

De planetis.

15. Aratus vulgi opinionioni serviens inerrantes stellas cælo infixas esse dicit :

Ipsæ enim hæc signa in cælo fixit;

a vocabulo ἐστήριξεν, nominatos ἀστέρας obiter indicans. De planetis autem scribere noluit Aratus, ubi ita cecinit :

B Promiscue vero aliæ quinque stellæ, nihil similes, Contra quam simulacra duodecim versantur. Neque vero confidens illorum ego sum idoneus, Inerrantiumque orbes, quæque in æthere eientur [exsequi.

Atque hoc pluribus de causis recusat. Primum quod apparentes stellas, de quibus inter omnes convenit, describere erat aggressus; at istæ magno in opinionum ambitu sunt, nec omnibus apparent. In libro vero, quem *Canonem* inscripsit, de iis agens, concentu quodam et harmonia temperatos esse motus illarum asserit. Nobis vero de iis ipsis nonnulla dicenda sunt.

De ordine sphaerarum septem.

16. Cælestium rerum peritis placet zonas quasdam esse septem, per quas totidem planetæ feruntur. In suprema porro Saturni stellam rapi; in secunda Jovis; in tertia Martis; in quarta Mercurii; in quinta Veneris; in sexta solis; in septima lunæ. Quidam in quarta Venerem locant, in quinta Mercurium, in sexta solem. Alii quartum Mercurium, sextam Venerem, medium vero solem constituunt. Sunt qui primum esse solem asserant, secundam lunam, tertium Saturnum. Plures lunam primam faciunt; quandoquidem pars quædam, ut aiunt, avulsa est a sole luna; quod Empedocli visum est :

Circulare circum terram volvitur alienum lumen.

De harmonico vero motu illorum agit in *Canone*, uti dictum est, Aratus, et Eratosthenes in *Mercurio*, itemque Hypsicles, Thrasyllus et Adrastus Aphrodisiensis. Cujus dogmatis auctores fuere Pythagorei, qui universa concentu atque ordine moveri putant: uti medici pulsus, quos tum sanos esse dicitant, cum ordinem servant, male habere, cum inconstanter moventur.

De planetarum nominibus.

17. Tam de planetarum vocabulis quam de singulorum temporibus summa est opinionum varietas. Ægyptii et Græci Saturni stellam, quamvis

hebetissima sit, φαίνοντα, id est lucidam, vocant. Græci quidem ita boni ominis causa nuncupant. Ægyptii vero Nemesis stellam. Secunda Jovis Phaeton a Græcis, ab Ægyptiis Osiridis stella nominatur. Tertia est Martis, quæ Græcis est Πυρρός, Ægyptiis Herculis stella. Quarta Mercurii. Concedatur enim hoc in præsens, eam esse quartam. Nam de sideribus istis, Mercurio, Venere ac sole non levem esse controversiam ostendimus. Igitur Mercurii stella Græcis Στίλβων, Ægyptiis Apollinis stella dicitur. Quinta est Veneris, Græcis Lucifer. Primus Ibycus in unum appellationem contraxit. Quartus est sol Ægyptiis, quem Græci sextum numerant. Septima est luna. Musici vero zodiacum circum, ut in harmonia, fingunt rationem habere phthongi chromatici generis disjuncti, Saturni stellam rationem obtinere harmonicæ disjunctam, Jovi ordinem tribuunt in musicis phthongi, quem diatonum disjunctum vocant, Marti vero, ejus, quem parameson nominant. Sic Mercurius in eadem musica phthongi sibi vindicat, qui meses vocatur. Nam Veneris stella medium diatonum tenet. Sol nisi quartus est, sed sextus; medi lichani instar erit. Luna, quæ septima est, phthongi illius ordinem tenet, qui est hypates mediz. Intervallum, quod ad usque lunam pertinet, quidam attribuunt ei phthongo, quem in musicis hypaton diatonum appellant.

δὲ ἀπὸ γῆς διάστημα μέχρι τῆς σελήνης, θέλουσιν εἶναι τινες ἀπὸ φθόγγου τοῦ παρὰ τοῖς μουσικ.

81 De eo anno, qui magnus dicitur, et quot annis Cujuslibet planetarum revolutio constet.

18. Rursus prima omnium Saturni stella ab uno signo ad idem, ut minus accurate dicam, et platicæ, in annis triginta revertitur; ab eodem vero puncto ad idem punctum, in annis 350635. Atque is est qui magnus annus appellatur. Jovis stella secunda situ ad idem signum platicæ in annis 12 regreditur; ad idem punctum in annis 170620. Martis stella circuitum absolvit a signo ad signum rediens annis duobus; ad idem vero punctum annis 120000. Luna quolibet mense a signo ad idem signum revertitur; sol vero diebus 365 et minuto: quod tempus solaris appellatur annus. Similiter et Veneris ac Mercurii stellæ, itidem ut sol, ad id signum, unde profectæ sunt, annuo intervallo referuntur; nam pene eadem celeritate rapiuntur. Ob id de illarum situ controversia nascitur. Horum spatiorum, velut phthongorum ab intimis locis ad zodiacum usque, intervallum ejusmodi est quod a musicis vocatur diapason.

At Chaldæi, mortalium omnium longe curiosissimi, ausi sunt cursum solis atque horas describere. Etenim horam illam, qua in æquinoctiis constitutus

Α ὁ ἀστὴρ, καίτοι ἀμαυρότατος ὢν, φαίνων λόγα. Ἄλλὰ παρ' Ἑλλήσι μὲν κατὰ τὸ εὐφημον λέγεται αὐτὸς παρὰ δὲ Αἰγυπτίους Νεμέσεως ἀστὴρ. Δεύτερος Διὸς καθ' Ἑλλήνας Φαέθων· κατὰ δὲ Αἰγυπτίους Ἰσίδος ἀστὴρ. Τρίτος ὁ τοῦ Ἄρεως παρὰ μὲν Ἑλλήσι Πυρρός· παρὰ δὲ Αἰγυπτίους Ἡρακλέους ἀστὴρ. Τέταρτος ὁ τοῦ Ἑρμοῦ· δεδόςθω γὰρ νῦν τίτλων αὐτὸν εἶναι. Εἰρηται γὰρ, ὅτι διαφωνία πολλὴ καὶ τῶν ἀστέρων τούτων ἐστίν, Ἑρμοῦ, καὶ Ἀφροδίτης καὶ ἡλίου. Ὁ τοίνυν Ἑρμοῦ ἀστὴρ καλεῖται καὶ μὲν Ἑλλήσι Στίλβων, παρὰ δὲ Αἰγυπτίους Ἀκάλωνος ἀστὴρ. Πέμπτος ὁ τῆς Ἀφροδίτης παρὰ μὲν Ἑλλήσι Ἐωσφόρος. Πρώτος δὲ Ἰθυκὸς εἰς ἡμᾶς συνέστελε τὰς προσηγορίας. Τέταρτος δὲ ὁ μὲν κατ' Αἰγυπτίους, ἔκτος δὲ καθ' Ἑλλήνας. Ἐβδόμενος δὲ ὁ τῆς σελήνης. Οἱ δὲ μουσικοὶ ὑποτίθενται τὸν ζωδιακὸν κύκλον ὡς ἐν ἀρμονίᾳ τάξιν ἔχειν φθόγγου τοῦ τῆς χρωματικῆς διεξευγμένου· τὸν δὲ τοῦ Ἑρμοῦ ἐπέχειν λόγον τῆς ἐναρμονίου τὸν διεξευγμένου ὁ δὲ τοῦ Διὸς τάξιν ἔχειν ὡς ἐν μουσικῇ φθόγγου τοῦ καλουμένου διατόνου διεξευγμένου. Ὁ δὲ τοῦ Ἄρεως τάξιν ἔχει φθόγγου τοῦ καλουμένου παραμέσου. Ὁ δὲ τοῦ Ἑρμοῦ τάξιν ἐπέχει φθόγγου καὶ μουσικοῦ τῆς μέσης. Ὁ δὲ τῆς Ἀφροδίτης τῆς ἔχει φθόγγου λεγομένου μέσου διατόνου. Ὁ δὲ ἡλίου ἐν μὴ τέταρτος, ἀλλὰ ἔκτος δοθῆ, ἔσται τάξιν ἔχων μέσου λιχανοῦ. Ἡ δὲ σελήνη, ἐβδόμη οὖσα, τῆς ἐπέχει φθόγγου τοῦ λεγομένου ὑπάτης μέσης. Ἡ δὲ ἀπὸ γῆς διάστημα μέχρι τῆς σελήνης, θέλουσιν εἶναι τινες ἀπὸ φθόγγου τοῦ παρὰ τοῖς μουσικ.

Τις ὁ καλούμενος μέγας ἐνιαυτός, καὶ ἐν αὐτῷ χρόνοις ἕκαστος τῶν πλανήτων ἀνακλισταιται.

19. Πάλιν ὁ πρῶτος, ὁ τοῦ Κρονου ἀστὴρ, περιγίνεται ἀπὸ ζωδίου ἐπὶ ζώδιον παχυμερῶς μὲν καὶ πλατυκῶς, ἔσται τριάκοντα, ἀπὸ δὲ σημείου ἀνακλισταιται ἐν ἐτῶν μυριάσι τριακονταπέντε καὶ ἑξακοσίοις τριακονταπέντε. Οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ μέγας ἐνιαυτός. Ὁ δὲ τοῦ Διὸς ἀστὴρ ὁ δεύτερος παραγίνεται ἀπὸ ζωδίου ἐπὶ ζώδιον πλατυκῶς καὶ παχυμερῶς ἔσται ἐπὶ ἀπὸ δὲ σημείου ἐπὶ σημείου ἀποκαθίσταται ἐν μυριάσιν ἐτῶν ἑξήκοντα καὶ ἑπτὰ καὶ τὸν Ἄρεως περιέρχεται ἀπὸ ζωδίου ἐπὶ ζώδιον ἐτῶν δύο, καὶ ἀπὸ σημείου ἐπὶ σημείου ἐν μυριάσιν ἐτῶν ἑπτὰ. Ὁ δὲ τῆς Ἀφροδίτης ὁ τρίτος περιέρχεται ἀπὸ ζωδίου ἐπὶ ζώδιον κατὰ μῆνα ἕκαστον ὁ δὲ ἡλίου ἐπὶ ἡμέραις καὶ λεπτή· ὅς δὲ χρόνος καλεῖται ἐνιαυτός ἡλιακός. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τῆς Ἀφροδίτης τῆς τοῦ Ἑρμοῦ σὺν τῷ ἡλίῳ δι' ἐνιαυτοῦ ἀπὸ ζωδίου ἐπὶ ζώδιον παραγίνονται· σχεδὸν γὰρ ἴσους αἶμα καὶ διάφωρος αὐτῶν ἡ τάξις. Τούτων δὲ τῶν διαστημάτων τῶν φθόγγων ἀπὸ τῶν κατωτάτων τῶν μουσικῶν καὶ τοῦ ζωδιακοῦ γίνεται διάστημα συμφωνίας τῆς παρὰ τοῖς μουσικοῖς λεγομένης διαπασῶν.

Χαλδαῖοι δὲ, περιεργότατοι γενόμενοι, ἐτόλμησαν τοῦ ἡλίου τὸν δρόμον καὶ τὰς ὥρας διορίσασθαι. Ἦν γὰρ ἐν ταῖς ἰσημερίαις ὥραν αὐτοῦ, καθ' ἡμέραν

ἢ f. ἔχει. ἢ f. σελήνης.

διέρχεται τὸν πόλον, εἰς λ' ὄρους μερίζουσιν ὥστε τὸ ἄ μέρος τῆς ὥρας, τῆς ἐν τῇ ἰσημερινῇ ἡμέρᾳ, ὄρον λέγεσθαι τοῦ ὁρόμου τοῦ ἡλίου. Λέγουσι δὲ πάλιν ἄνδρὸς πορείαν, μήτε τρέχοντος μήτε ἡρέμα βαδίζοντος, μήτε γέροντος μήτε παιδὸς, τὴν πορείαν εἶναι τοῦ ἡλίου, καὶ λ' σταδίων καθαρῶν εἶναι.

Ἐπειδὴ δὲ εἶπομεν καθυποβεθηκέναι τοὺς ἀστέρας τοὺς πλάνητας τῶν ἐπάνω, καὶ τὴν ἀνωτάτω ζώνην ἔχειν τὸν τοῦ Κρόνου, τὴν δὲ μετὰ ταύτην τὸν τοῦ Διὸς, τὴν δὲ τρίτην τὸν τοῦ Ἄρεος, καὶ καθεξῆς τῶν ἄλλων ἰσῶς ἂν ζητήσῃ τις πῶς φαμεν, εἰ οὕτω τύχοι, Κρόνον καὶ ἡλίον ἐν Κριῷ εἶναι ἢ σελήνην καὶ Δία ἐν Ταύρῳ ἢ ἄλλους τινὰς ἀστέρας σύνοδον⁹⁷, ὁπότῃ μὴ εἰσὶν ἐν τῷ αὐτῷ ὕψει φερόμενοι. Λεκτέον δὲ, ὅτι ὑπ' ἀλλήλους ὄντες τότε συνόδους ποιοῦσιν, ὅταν κατὰ κάθετον ἀλλήλων γέωνται. Εἰδέναι δὲ χρὴ, ὡς οἱ ἀστρονόμοι διδάσκει ζώνας τῶν πλανήτων ἀστέρων. Ὁ δὲ Πλάτων σφαίρας εἶναι λέγει μίαν ὑπὸ μίαν ἐκάστω. Ὁ δὲ Ἄρατος, περὶ τῶν πέντε λέγειν παρατηρησάμενος, μετὰ τὴν τῶν φαινομένων δεῖξιν περὶ ἡλίου καὶ σελήνης λέγει.

Τῶν δὲ ἀστέρων οἱ μὲν ἀπλανεῖς ἐναρῆρασι τῷ οὐρανῷ, καὶ εἰσὶν ἀκίνητοι κατὰ τὸν ἴδιον λόγον· συμπεριφέρονται δὲ τῇ ῥύμῃ τοῦ οὐρανοῦ, ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως δύνοντες καὶ ἀνατέλλοντες· διὸ καὶ ἀπλανεῖς ἐκλήθησαν. Ἄλλοι δὲ εἰσὶν ἑπτὰ ἀστέρες κατωτέρω τοῦ οὐρανοῦ ἐν τῷ ἀέρι⁹⁸, καὶ ἰδίως καὶ μετὰ τοῦ οὐρανοῦ κινούμενοι· ὅτινες τῷ ἴδιαν κίνησιν ἔχειν, καὶ μὴ ἀρῆρῆναι τῷ οὐρανῷ, ἀλλ' ἐν τῷ αἰθέρι φέρεσθαι, οὔτε κατὰ τὰ αὐτὰ οὔτε ὡσαύτως ἀνατέλλουσι· διὸ πρὸς σύγκρισιν τῶν ἀπλανῶν πλάνητες λέγονται. Οἱ δὲ Πυθαγόρειοι οὐ μόνον τοὺς πλάνητας ἰδίαν κίνησιν ἔχειν φασίν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπλανεῖς· οὕτω μέντοι κινεῖσθαι ὡς τρύπανον περιδινόμενον περὶ τὸν αὐτὸν τόπον. Ἐκλείπειν δὲ ἕκαστος τότε τῶν ἀστέρων δοκεῖ, ὅτε, προσγειότερος αὐτοῦ κατὰ κάθετον γενόμενος, ὑπαισέλλοι τὴν αὐγὴν τοῦ ἡλίου.

Περὶ ἡλίου.

εθ'. Πολλοὶ τῶν ἐπιφανεστέρων περὶ ἡλίου καὶ σελήνης ἐπραγματεύσαντο· ἰδίᾳ δὲ καὶ περὶ τῶν πέντε. Διὸ καὶ Ἄρατος ἰδίως μὲν περὶ ἡλίου καὶ σελήνης πρὸς τῷ τέλει τῆς ποιήσεως εἶπεν, ἰδίᾳ δὲ περὶ τῶν πέντε ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ *Κανόνι*. Τὴν δὲ οὐσίαν τοῦ ἡλίου Πλάτων περιέρχων ἐκ πυρὸς εἶναι φησι· τινὲς δὲ τῶν φυσικῶν ἐξ ἀναθυμιάσεως γῆς καὶ νεφῶν αὐτὸν εἶναι. Ἀναξαγόρας μύθρον αὐτὸν εἶπε· Φιλόλαος δὲ, τὸ πυρῶδες καὶ διαυγὲς λαμβάνοντα ἔνωθεν ἀπὸ τοῦ αἰθερίου πυρὸς, πρὸς ἡμᾶς πέμπειν τὴν αὐγὴν διὰ τινῶν ἀραιωμάτων· ὥστε κατ' αὐτὸν τρισσὸν εἶναι τὸν ἡλίον· τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ αἰθερίου πυρὸς· τὸ δὲ ἀπ' ἐκείνου πεμπόμενον ἐπὶ τὸν ὕλοειδῆ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον ἡλίον· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου ἡλίου πρὸς ἡμᾶς πεμπόμενον. Ἐπικούροσ δὲ κισσηροειῶν αὐτὸν ἐφη ἐκ πυρὸς διὰ τρημάτων τινῶν τὸ

polum ex æquo transeundo dividit, in tricenos terminos dividunt, adeo ut tricesima pars horæ, quæ in æquinoctiali die fit, terminum solaris cursus nominent. Asserunt præterea iter viri, qui neque cursu feratur, neque lente gradiatur, neque senex sit aut puer, solis iter esse, ac tricena esse mera stadia.

Cum autem planetas dixerimus superioribus stellis subjectos esse, ac supremam zonam obtinere Saturnum, proximam ab eo, Jovem, tertiam esse Martis, ac deinceps cæteros, quæret aliquis fortasse, quomodo dici soleat, Saturnum, exempli gratia, vel solem in Ariete versari; aut lunam, vel Jovem in Tauro; vel alias stellas ibi in synodo esse, cum in eadem altitudine esse nequeant. Huic ita respondemus, cum sibi invicem subjecta sunt ea sidera, synodum facere; cum videlicet directe unum alteri subjicitur. Sciendum tamen est astronomos planetis circulos assignare, Platonem vero sphaeras esse putare, quarum alteri altera supposita sit. Aratus porro cum de quinque planetis scribere renuisset, postquam de apparentibus carmen absolvit, de sole agit ac luna.

Igitur stellarum, quæ inerrantes dicuntur, infixæ sunt cælo, et peculiari ratione sunt immobiles: tametsi cæli circumvolutione rapiantur, iisdem locis ac similiter occasus ortusque facientes: ob id inerrantes dictæ sunt. Præter has aliæ sunt septem numero stellæ infra cælum quæ in æthere tam proprio motu, quam impresso iis ab cælo moventur. Quæ cum proprios, ut dixi, motus habeant, neque in cælo defixæ sint, sed in æthere ferantur; neque locis iisdem, nec eodem modo oriuntur et occidunt: propterea cum fixis comparatæ planetæ vocantur. At vero Pythagorei non solum planetis, sed etiam fixis peculiarem motum attribuunt: quem quidem ejusmodi esse volunt, qualis est terebræ, quæ circum eumdem locum volvit. Denique tunc unaquæque stellarum deficere videtur, cum citima terris, ac soli ex directo posita sub ejus splendorem subit.

De sole.

De principatum tenentibus sideribus sole ac luna complures egerunt: ac privatim etiam de quinque. Hinc Aratus de sole ac luna operis in fine scripsit: de quinque vero in eo qui inscriptus est *Canon*. Quod ad solis naturam pertinet, curiosus Plato ex igne constare docet; quidam physici e terræ ac nubium exhalationibus. Anaxagoras massam ignitam; Philolaus eumdem quidquid habet ignem ac transparens ex ætherio igne, quod supra ipsum est, exprimere putat, ac per quædam rimarum interstitia splendorem ad nos transmittere; adeo ut triplex sit ex ejus opinione sol. Nam partim ex ætherio igne conflatus est: partim ab eo ad solem illum, quem vitri similem vocat, nonnihil emittitur: partim ab hoc ipso ad nos usque manat. Epicurus punicis speciem habere censet,

⁹⁷ f. σύνοδον ποιεῖν. ⁹⁸ f. αἰθέρι. ⁹⁹ f. πέρι.

atque ex igne per quædam foramina splendorem A
ejaculari. Nonnulli, ut Anaximander, lucem ab eo
qui sit rotæ similis, emitti sentiunt. Nam ut in rota
cavus est modiolus, cui infixi radii ad summæ cur-
vaturæ ambitum extensi sunt; ita solem aiunt ex
cavo lumen effundentem radios spargere, 82 quibus
circumquaque collustrat. Sunt qui cavo ex loco et
angusto, tubæ instar, illius manare lucem existi-
ment, velut igneas faces. Jam figura solis ab aliis
cum disco comparatur. Heraclitus scaphæ similem
putat, Stoici spheræ. Cæterum de sole plerique
commentarios epididerunt: ut Thrasyllus, et Adra-
stus Peripateticus, et Aphrodisiensis. Deficit au-
tem, eo quod luna, ut quidam asserunt, directe se
inter ipsum et nos mediam interponit: quod ut
probabilius oportet amplecti. Est enim luna terræ B
vicinior sole atque depressior; quod Aratus ita
testatur:

Stans inter terram solemque directe.

Neque vero defectum patitur sol: etsi ita nobis
videtur. Nam cum ad perpendiculum ei subjecta
luna fuerit, illius radiis obstat, ne ad nos, qui in
terra sumus, usque pertingant. Itaque nobis multo
inferioribus luna deficere videtur. Sed nec totius
solis, verum partis ejus duntaxat defectio accidit.
Non enim potest longe minor ipso luna totum abs-
condere. Quam ob causam non ab omnibus simul
hominibus deficiens cernitur, sed alias ab aliis,
velut in tractu Syenes, Alexandriae et Elephan-
tines eodem tempore deficiens videtur. Hæc enim C
omnia loca ad idem clima pertinere videntur. De
eclipsibus solis secundum climata septem scripsere
complures, ut Orion, Apollinaris, Ptolemæus, Hip-
parchus. Climata dicuntur ideo quod terra minime
plana sit, sed nonnullas devexitates habeat: quo-
niam partes ejus eminentiores aliæ sunt, aliæ de-
jectiores, ac gentes aliæ aliis in locis habitant.
Annus solis ενιαυτός vocatur, quod εν εαυτῷ, in se-
ipso tempestates omnes quatuor complectitur, ut
Euripides indicat:

Quoniam in se cuncta complectens habet.

Appellatur annus solis ab eodem signo ad idem
redeuntis conversio in 365 diebus, et exigua insu-
per parte; ad idem vero punctum octodecim annis
vertentibus redit: si est germanum opus Erato-
sthenis. Hic enim scripsit, ostenditque non esse au-
ctorem Eudoxum. At, ut censent alii, fit illa re-
versio in annis sex et septuaginta: quæ est Ca-
lippi sententia. Meto vero novemdecim annis fieri
putat. Quem Aratus his versibus secutus est:

———— celebrantur jam
Novemdecim circuli splendidi solis.
Tum quos a balteo ad extremum Orionem
Nox circumvolvitur, et ad Canem audacem Orionis.

De solis magnitudine.

20. Sol, ut aiunt, terram magnitudine superat.
Quidam vero pedalem, alii octuplo, alii undecies

¹ f. δοκεῖ. ² Mendosa ista sunt. ³ f. εξ καὶ ἐβδ.

φῶς ἐκπέμποντα. Τινὲς δὲ, ὡς ἐστὶ καὶ Ἀνεξι-
δρος, φασὶ πέμπειν αὐτὸν τὸ φῶς, σχῆμα ἕκασ-
τροχοῦ. Ὡς περ γὰρ ἐν τῷ τροχῷ κοίτη ἐστὶν ἡ κί-
μη, ἔχει δὲ ἀπ' αὐτῆς ἀνατεταμένους τὰς κημῆς
πρὸς τὴν ἐξωθεν τῆς ἀψίδος περιφορὰν· οὕτω καὶ
αὐτὸν, ἀπὸ κοίλου τὸ φῶς ἐκπέμποντα, τὴν ἀνάστα-
σιν τῶν ἀκτίνων ποιεῖσθαι, καὶ ἐξωθεν αὐτὰς κύμα-
τίζειν. Τινὲς δὲ, ὡς ἀπὸ σάλπιγγος, ἐκ κοίλου ἐξέρ-
χεται καὶ στενοῦ ἐκπέμπειν αὐτὸν τὸ φῶς, ὡς περ πρη-
ρας. Σχῆμα δὲ αὐτοῦ οἱ μὲν δισκοειδῆς, Ἡρακλεί-
δης δὲ σκαφοειδῆς, Στωϊκοὶ δὲ σφαιροειδῆς εἶναι λέγουσι.
Πολλοὶ δὲ περὶ τούτου πραγματεύεται γερμανοὶ, ὡς περ
Θρασυλλῆ καὶ Ἀδράστιον τῷ ἀπὸ τοῦ Περιπέτου, καὶ
Ἀφροδισεῖ. Ἐκλείπει δὲ, ὡς μὲν τινὲς φασιν, ἐμπρο-
σθεν αὐτοῦ τῆς σελήνης κατὰ κάθετον αὐτοῦ γῆ-
B
μηνῆς· ὅ καὶ μάλλον, ὡς πιθανῶ, πειστέον. Πρα-
γματοτέρα γὰρ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ σελήνη, καὶ κατωτέρα
τοῦ ἡλίου· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἄρατος λέγει·

Ἰσταμένη γαίης τε καὶ ἡλλίοιο κατ' ἴθυ.

Οὐκ ἐκλείπει δὲ ὁ ἥλιος· ἀλλ' ἡμῖν δοκεῖ. Κατὰ κί-
θητον γὰρ ἡ σελήνη γενομένη τοῦ ἡλίου, ἀνέριται τὰς
πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἐπὶ γῆς αὐγὰς αὐτοῦ. Καὶ ἡμῖν οὕτω
φαίνεται κατωτέρω γῆς σελήνης οὖσιν. Οὐχ οὖν ἐκ-
λείπει, ἀλλὰ μέρος ἐκλείψις γίνεται. Οὐ γὰρ δυνατόν, εἰ-
C
τασα οὖσαν τὴν σελήνην πολλὸν, ὅλον ἀποκρύπτειν τὸν
ἥλιον. Διὸ οὐ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἅμα ἐκλείπει
δοκεῖν¹, ἀλλὰ παρ' ἑτέροις ἄλλοτε· οἷον ἐν Συρίῃ
καὶ Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ Ἐλεφαντίνῃ ἅμα ἐκλείπει.
Τοῦ γὰρ αὐτοῦ κλίματος δοκεῖ ταῦτα τὰ γῶγλα
εἶναι. Ἐπραγματεύσαντο δὲ πολλοὶ περὶ ἐκλείψεων
ἡλίου κατὰ τὰ ἑπτὰ κλίματα· ὡς περ Ὀρίων, ἢ
Ἀπολλινάριος, Πτολεμαῖος, Ἰππαρχος. Κλίματα ἔ-
ειρηται, διὰ τὸ τὴν γῆν μὴ εἶναι ὁμαλὴν, ἀλλὰ ἕρη-
οῖον ἐγκλίματά τε, ὑψηλοτέρων ὄντων καὶ κατω-
τέρων τῶν μερῶν αὐτῆς, καὶ τὰς οἰκήσεις τῶν
ἔθνων ἄλλας ἀλλαγοῦ εἶναι. Ἐνιαυτός δὲ ἡλίου ἐ-
ρηται, ἐπεὶ ἔχει τὰς πάσας ὥρας ἐν ἑαυτῷ τέσσαρας
κατὰ τὸν Εὐριπίδην·

Ἄρατος· οὐρεκ' ἐν αὐτῷ πάντα συλλαβῶν ἔχει.

Λέγεται δὲ ενιαυτός ἡ ἀπὸ τοῦ ζωδίου ἐπὶ τὸ αὐτὸ
ἀποκατάστασις αὐτοῦ ἐν ἡμέραις τῆς καὶ ἐλαχίστη
D
μορίῳ· ἀπὸ δὲ σημείου ἐπὶ σημείον ἀποκαθίσταται ἐν
ὀκτωκαιδεκατηρίδι, εἰ γε γνήσιόν ἐστι τὸ σύγγραμμα
Ἐρατοσθένους². Οὗτος γὰρ ἀνέγραψεν δεκανίς, ἢ
οὐκ εἴη Εὐδόξου. Κατὰ δὲ τινὰς ἐν ἐβδωμήνῳ³
ἔτεσιν· τῆς δόξης ἐστὶ καὶ Κάλιππος. Κατὰ δὲ Μί-
τιωνα δι' ἐνεακαιδεκατηρίδος. Ταύτη κατηκλώθη·
σεν Ἄρατος· φησὶ γάρ·

———— συνασίδεται ἡδὴ
Ἐνεακαίδεκα κύκλα φαινοῦ ἡλλίοιο·
Ἄρατος τ' ἀπὸ ζώνης εἰς ἔσχατον Ὀρίωνα
Νῦξ ἐπιδινεῖται, Κύβη τε θρασὺν Ὀρίωνα.

Περὶ μεγέθους ἡλίου.

κ'. Μέγεθος ἡλίου μείζον γῆς φασί. Καὶ οἱ μὲν τὸ
διαίον· οἱ δὲ ὀκταπλάσιον· οἱ δὲ ἐνεακαίδεκαπλάσιον

σιον. Φέρεσθαι δὲ αὐτὸν τὴν ἐναντίαν τοῖς ἀπλανέσι A majorem faciunt. Eundem contrario stellis inerrantibus ac proprio motu ab occasu in ortum ferri volunt; interim dum ab inerrantium sphaera ab ortivis partibus in occiduas rapitur, ut his versibus testatur Euripides :

*Δείξας γὰρ ἀστρων τὴν ἐναντίαν ὁδὸν,
Δήμους τ' ἔσωσα, καὶ τυράννος Ἰζμήν.*

*Ostenso enim astrorum contrario motu,
Populos servavi, et tyrannus consedi.*

Ἄτρεὺς γὰρ εὔρε τῶν πλανήτων τὴν ἐναντίαν φορὰν, ὡσπερ καὶ ἡλίου ἀπὸ ἀνατολῶν κυλιομένου, καὶ φερομένου εἰς δυσμάς. Ὅσπερ γὰρ, εἰ τύχοι μύρμηξ ἔρπων ἐξωθεν περιφερείας τινδ; ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς τὴν ἐναντίαν τῷ τροχῷ ποιούμενος πορείαν, συμβήσεται αὐτὸν ὑπὸ μὲν τῆς τοῦ τροχοῦ περιωδήσεως ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμάς ἀγεσθαι, ὑπὸ δὲ τῆς ἰδίας κινήσεως ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς. Ἦμῖν δὲ δυσκατάληπτον εἶναι συμβαίνει τὴν ἰδίαν B αὐτοῦ κίνησιν, ἅτε δὴ μικρὰν οὔσαν· διὸ καὶ παρατρέχει ἡμῶν τὴν ὄψιν ἢ τοῦ μύρμηκος κινήσεις, ὄξυτέρας οὔσης τῆς τροχοῦ· τὸν αὐτὸν τρόπον νόει καὶ ἐπὶ ἡλίου. Ἐστὼ γὰρ τροχὸς ὁ οὐρανός, ὁ δὲ ἡλῖος ἀντὶ μύρμηκος. Τὴν δὲ δεῖξιν ταύτην ἐπ' αὐτῆς τῆς σφαίρας ἔστιν ἰδεῖν. Ἐὰν γὰρ ὑποθώμεθα πρῶτον ἀνατέλλειν Κριόν, καὶ τὸν ἡλίον ἐν τούτῳ εἶναι, ἐπὶ ἡμέρας λ' τὴν μετάβασιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Κριοῦ εὐρίσκομεν εἰς τὸν Ταυρὸν γινομένην· ὁ δ' ἐστὶ μετὰ τὸν Κριόν. Ἀπὸ τῶν δυτικῶν ἄρα μερῶν ἐπὶ τὰ ἀνατολικά, ἀλλ' οὐχ ἀνάπαλιν ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν ἐπὶ τὰ δυτικά εὐρίσκομεν φερόμενον αὐτόν. Δῆλον οὖν, ὡς κινεῖται, καὶ φέρεται κατὰ τὴν ἰδίαν κίνησιν ἀπὸ τῶν δυτικῶν ἐπὶ τὰ ἀνατολικά.

Περὶ σελήνης.

κα'. Τινὲς οὐδὲ ὅλως βούλονται εἶναι σελήνην. Ἄλλοι δὲ αὐτὴν ἐξ ἀναθυμιάσεως γῆς εἶναι λέγουσιν· ἕτεροι δὲ ἐκ πυρός· ἄλλοι καὶ ἀέρος· ἄλλοι ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων· ἕτεροι δὲ γῆν πεπυρωμένην στερέμνιον, ἔχουσαν πῦρ· εἶναι δὲ ἐπ' αὐτῆς οἰκησιν ἄλλην, ποταμούς τε καὶ ὄσα ἐπὶ γῆς· καὶ τὸν λέοντα τὸν Νεμειῶν ἐκεῖθεν πεσεῖν μυθολογοῦσιν. Ἐμπεδοκλῆς δὲ ἀπόσπασμα αὐτὴν φησὶν ἡλίου. Σχῆμα δὲ αὐτῆς οἱ μὲν σφαιροειδές, οἱ δὲ δισκοειδές. Κατὰ μῆνα δὲ ἐκλείπει· ὡς μὲν Ἡράκλειτός φησιν, ὁμοίως τῷ ἡλίῳ τοῦ φωτεινοῦ σχήματος ἀναστραφέντος· ἄλλοι δὲ τοῦ στομίου τοῦ τροχοειδοῦς, δι' οὗ ἐκπέμπεται τὸ φῶς, ἀποφραχθέντος· ὡς δὲ ἄλλοι, ὅταν C περὶ τὸ κωνοειδές τῆς γῆς γένηται δύνοσα· ὡς δὲ οἱ πολλοὶ, κατὰ διάμετρον γενομένην ἡλίῳ. Γίνεται δὲ κατὰ μῆνα ἕκαστον. Γέννα δὲ σελήνης, καὶ ἀνατολὴ διαφέρει. Μετὰ γὰρ τρεῖς ἢ τέσσαρας τοῦ γεννηθῆναι ἡμέρας φαίνεται, καὶ οὐχ ἅμα τῷ γεννηθῆναι. Ἀνατέλλει δὲ οὐχ ὅλον τὸ φῶς ἔχουσα περιφερές, ἀλλὰ μηνιοειδές· μέχρι δὲ τοῦ ἡμισοῦ ἀύξηθεῖσα γίνεται διχότομος. Ἐὰν δὲ τὸ διμοῖρον περιφωτισθῆ, καλεῖται ἀμφικυρτός· πληρωθεῖσα δὲ γίνεται πληροσέληνος, καὶ πανσέληνος, καὶ διχόμηνις· πεντεκαιδεκαταία γὰρ ἐστὶ πληρωθεῖσα· ὁ ἐστὶν ἡμισὺ μηνός, διχαζομένων τῶν λ' ἡμερῶν. Καὶ πάλιν αὐτὸ ἀπὸ τῆς πανσέληνου ἄρχεται μειοῦσθαι, καὶ γίνεται πρῶτον ἀμφικυρτός, εἶτα διχόμηνις, εἶτα μηνιοειδής· Ἄξιον δὲ ζητῆσαι τί δήποτε ἐπὶ τοῦ φωτός τῆς σελή-

C

83 De luna.

21. Sunt qui lunam esse funditus negent. Alii terrenis exhalationibus constare putant; quidam ex igne; alii ex aere; nonnulli ex elementis quatuor existere; aliqui terram ignitam, solidam, et igne circumfusam esse sentiunt. Ad hæc aliam in ea regionem ad habitandum inesse, cum fluviis et cæteris, quæ in terra videntur. Indeque Nemees illum leonem delapsam esse fabulati sunt. Empedocles avulsam hanc a sole partem esse docuit. Figuram habet, ut quidam rati sunt, sphaeræ, ut alii, disci similem. Deficit mense quolibet: quod Heraclitus, similiter atque in sole, fieri putat inversa splendente forma: Alii cavo illo circinatoque ore, per quod lumen emittitur, obstructo; quidam tunc accidere censent, cum circa terræ conum versatur occidens. Communis est opinio, id tum fieri, cum ex diametro soli est obversa. Hoc vero singulis mensibus evenit. Differt autem ab ortu lunæ nativitas. Quippe post tres quatuorve, quam est nata, dies apparet, non simul atque nata est. Cum oritur, non completum habet lucis orbem, sed falcatum. Exinde ad dimidium aucta, semiplena fit. Ubi besse collustrata est, ἀμφικυρτός, id est gibbosa nominatur; absoluto jam orbe plena luna dicitur, et plenilunium; quod decimo quinto die accidit, hoc est dimidio mense, tricenis diebus bifariam partitis. Post id tempus minui incipit: ac primum dimidiato orbe major, tum dimidia

inde falcata. Hic non absurde quæritur qua de causa tot in luna species accidant. Respondent aliqui, cum circa terræ conum existit, id ei contingere. Velut si quis montem conscendens in ejus vertice consistat, totus e longinquo prospici poterit. Idem si ad partem alteram descenderit, iis, qui pone ipsum erunt, non jam totus apparebit; sed præter pedes primo reliquum corpus, tum paulatim magis magisque demittens sese videri totus desinet. Non secus in luna fieri censent; plena ut alias cernatur, alias parte sui lucida, cum est in cono terræ: non quod minuatur ipsa, sed quod nobis ita videatur. Verum qui speculi similem eam esse dicunt, defectiones ipsam experiri sentiunt; quibus efficitur ut interdum plena cernatur, alias lucis indiga. Quemadmodum qui sumpto speculo imaginis refractæ speciem in eo contueri velit, illud sibi ex adverso collocat. Ita quippe totum in eo vultum suum aspiciet; sin speculum ex obliquo respexerit, prout erit obliquatio, declinatioque speculi, bessem, aut semissem, aut exiguum aliquam vultus sui partem refractam videbit, pro eo quod speculum declinet. Eadem et lunæ ratio est. Huic opinioni subscripsisse putet Aratum, cum ita loquitur:

Semper aliunde alias declinans facies,

alludens ad speculi similitudinem. Sphæricæ figuræ esse mundum jam diximus, quem in orbem extrinsecus amplectitur cœlum; terra autem in medio sita, centri atque puncti rationem obtinet. Inter hanc cœlumque interjecta sunt æther, aer et aqua, sphærarum more invicem conserta. Mundum porro κόσμον ab ordine ac dispositione veteres appellarunt; sic Homerus:

Ordinare equos, et viros clypeatos;

item:

Cæterum ubi ordinati sunt cum ducibus singuli,

instructionem hoc verbo significans. Nam æther ἀπὸ τοῦ αἰθεῖν, quod est *ardere*, dicitur; est enim igneus, sive a verbo θεῖν, *currere* et incitate ferri, quoniam assidue circumagitur. Aer ab eo quod est αἰεῖν, hoc est *flare*, nomen accipit. Cœlum unde vocatum sit, paulo ante meminimus.

Hic a nonnullis quæritur, cur cum ignitæ sint stellæ, nequaquam nos suis ardoribus exurant. Respondemus, supra terram illas esse quidem, sed obscurari solis radiis, et hebetari. Quocirca sæpenumero de die, cum sol deficit, stellæ intuemur. Rursus quæritur, si infixæ sunt cœlo stellæ, cur noctu et interdum labi eas e cœlo videamus. Cui sic occurrimus: non ipsas cadere stellæ, sed splendorem quemdam ex illis profluere; atque ut ventilati, aut agitati carbones coruscant magis ac scintillas evibrant, ita stellæ obscuræ sunt inter-

f. παρά.

νης ταῦτα τὰ σχήματα γίνεται. Πρὸς δὲ τὸν αὐτὸν μὲν λέγουσι περὶ τὸν κώνον αὐτὴν γινομένην τῆς τῆς τοῦτο πάσχειν. Ὅσπερ γὰρ εἴ τις εἰς ὄρος ἀναβαίη· καὶ ἐπὶ ἄκρου αὐτοῦ σταίη, ὅλος φαίνεται τοῖς ἑσθὲν οὐσί· κατιών δὲ ἐπὶ τὸ ἕτερον μέρος, τοῖς κατὰ αὐτοῦ οὐκ ἔτι ὅλος φαίνεται· ἀλλὰ περὶ τὸς πῆξ ἐφάνη ἐκεῖ· ἢ ἔτι μάλλον κατιών κατὰ βραχὺ, ἢ οὐ ὅλος ἀφανῆς γένεται· οὕτω φασὶ καὶ τὴν αἰθήρη ποτὲ μὲν πλήρη φαίνεσθαι, ποτὲ δὲ ἐκ μέρους, καὶ τὸν κώνον γινομένην τῆς γῆς, οὐχὶ μειωμένην εἶναι, ἀλλ' ἡμῖν οὕτως φαινομένην. Οἱ δὲ λέγουσι εἰ τὴν κατόπτρον παραπλησίαν εἶναι, ἐκλείψεις λέγουσιν γίνεσθαι αὐτῆς, αἱ τοῦ ποτὲ μὲν πλήρη φαίνεσθαι αὐτὴν αἰτίαι γίνονται, ποτὲ δὲ ἐνδεῆ φωτὸς εἶναι· ὡσπερ γὰρ εἰ κατόπτρον λαθῶν τις ἐθέλοι τὴν εἰς αὐτοῦ ἀντανάκλασιν τοῦ εἰδύλου θεάσασθαι, εἰ ἢ ἀντίας τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν θέσιν τοῦ κατόπτρου ποιήσεται· τοῦτο γὰρ ποιήσας, ὅλον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεάσεται ἐν τῷ κατόπτρῳ· εἰ δὲ πλαγίως τὸ κατόπτρον, πρὸς τὸν πλαγιασμὸν καὶ τὴν ἐπιπέδον τοῦ κατόπτρου ἢ τὸ δέμοιρον, ἢ τὸ ἡμισυ βραχὺ τι μέρος τοῦτου θεάσεται ἀντανανκλώμενον τὸ προσώπου αὐτοῦ, τὸ κατόπτρον ἐκκλινομένου· ὅλας καὶ ἐπὶ τῆς σεληνης. Ταύτη τῇ δόξῃ ἔοικεν Ἄρτα ἀκολουθεῖν· φησὶ γάρ·

Αἰεὶ δ' ἄλλοθεν ἄλλα παρεκκλινοῦσα ἴρωςια
τὸ τοῦ κατόπτρου παράδειγμα αἰνυτόμνος. Πραεῖρηται δὲ ὁ κόσμος σφαίρας ἔχειν σχῆμα· ἔξωθεν γὰρ κυκλοτερώς περικείμενον ἔχων τὸν οὐρανὸν, μετατάτην δὲ τὴν γῆν, κέντρον καὶ σημείου τάξιν ἔχουσαν· μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ αἰθέριον αὐτὴν εἶναι, καὶ ἀέρα, καὶ ὕδωρ σφαιρικῶς ὑπὸ τῶν λήλων ἐχόμενα. Κόσμον δὲ τὴν τῶν ὄλων σύνταξιν παρὰ τὴν διακόσμησιν καὶ εὐταξίαν ἐκάλεσαν οἱ ἄνθρωποι· ὡς καὶ Ὀμηρος·

*Κοσμηῖσαι ἱππους τε καὶ ἀνδρας ἀσπιδιώκας
καὶ πάλιν·*

Αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν αἴμ' ἠγεμόνεσσιν ἐκαστὴν τὴν εὐταξίαν λέγων. Αἰθήρ δὲ λέγεται ἀπὸ τοῦ αἰθεῖν· πυρῶδης γὰρ ἐστίν· ἢ ἀπὸ τοῦ αἰεῖν ἢ ὄρμην· ἐπεὶ αἰεὶ περιφέρεται. Ἄηρ δὲ ἀπὸ τοῦ αἰεῖν· αἰεῖν γὰρ τὸ πνεῖν. Οὐρανὸς δὲ ὄθεν ἐκλήθη· D προεῖρηται.

Ζητοῦσι δὲ τινες, εἰ πυρῶδεις εἰσὶν οἱ ἀστέρες, καὶ οὐ καίεν ἡμᾶς φαίνονται. Λέγομεν οὖν, ὡς εἰσὶν ἡμῖν ὑπὲρ γῆς· καταυγάζονται δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, καὶ ἀμαυροῦνται. Ἐν γούν ἐκλείψει τοῦ ἡλίου πολλὰς ἀστέρας ὤφθησαν ἐν ἡμέρᾳ. Καὶ πάλιν ζητεῖται, εἰ ἐμπεπῆγασιν τῷ οὐρανῷ οἱ ἀστέρες, πῶς ὀρώμενοι ἐστέτε νυκτὸς καὶ ἡμέρας καταφερομένους ἀστέρας· φημὲν δὲ, ὅτι οὐκ αὐτοὶ καταπίπτουσιν, ἀλλὰ φῶς ἐξ αὐτῶν ἀπορρέει· καὶ ὡσπερ οἱ ἀνθρώποι ἀποπέμψονται, ἢ κινούμενοι λαμπρότεροι γίνονται, καὶ σπῆρας ἀποπέμψουσι· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ ἀστέρες

ποτὲ μὲν ἀμυδροί, ποτὲ δὲ φαιδροί γίνονται· ἔσθ' ἄ
 ὄτε δὲ καὶ φῶς ἐξ αὐτῶν ἐκπέμπουσι.

Σχήματος τοίνυν σφαιρικοῦ περὶ τὸν κόσμον ὄντος, καὶ τῆς γῆς ἐν μέσῳ κέντρου τάξιν ἐπεχούσης, ὁ ἀπὸ τῆς περιφέρειας τῆς σφαίρας τοῦ κέντρου αὐτῆς διήκων ἐπὶ τὴν περιφέρειαν ἄξων καλεῖται, περὶ ὃν στρέφεται ἡ σφαῖρα ἦτοι ἀπ' ἑαυτῆς, ἢ ὑφ' ἑτέρου κινουμένη. Ἀμφοτέραις γὰρ ταῖς δόξαις ὁ Πλάτων ἐν τῷ Πολιτικῷ κέχρηται.

Περὶ κύκλων, καὶ ὅτι ια'.

κβ'. Κύκλοι δὲ εἰσὶν ια'· ἔξωθεν μὲν τῆς σφαίρας δύο μέγιστοι, ὁ τε ὀρίζων καὶ ὁ μεσημβρινός· λοξοὶ δὲ δύο μέγιστοι, καὶ τοῖς προτέροις ἴσοι, ὁ ζωδιακὸς καὶ ὁ γαλαξίας· κολουροὶ δὲ δύο καὶ αὐτοὶ μέγιστοι· παραλλήλοι δὲ πέντε, ὧν ὁ μέσος κατὰ μέγεθος ἴσος τοῖς προειρημένοις. Ὅστε ὀρίζων καὶ ὁ μεσημβρινός ἴσοι εἰσὶ, διότι διὰ τοῦ κέντρου τέμνουσι τὴν σφαῖραν. Ῥητέον δὲ περὶ ἐκάστου.

Ἀέγεται δὲ ὀρίζων, διότι ὀρίζει τὸ ὑπὸ γῆν καὶ ὑπὲρ γῆν ἡμισφαίριον. Περὶ γὰρ τὴν σφαῖραν ἔξωθεν ὧν, τάξιν ἔχει τοῦ Ὀκεανοῦ, ὃς ἔξωθεν περικλύζει τὴν γῆν· ἀπ' οὗ ἀνατέλλειν, καὶ εἰς ὃν δύνειν δοκεῖ τὰ ἀστρα. Ὅθεν καὶ Νεοπτόλεμος ὁ Παριανὸς ἐν τῇ *Τριχθονίᾳ* φησὶ·

... τῷ πᾶσα περιόρμος ἐνδεδεται χθών.

Ὅθεν καὶ Ἄρατος Ὀκεανὸν αὐτὸν καλεῖ διὰ τε τούτων καὶ ἄλλων·

Αὐτὰρ ὄγ' Ὀκεανοῦ τόσσον παραμίδεται ὕδωρ,
 Ὅσσον ἀπ' Αἰγοκερῆος ἀνερχομένου μάλιστα
Καρχύρον εἰς ἀνιόντα.

Εἰκόσ δὲ αὐτὸν ἐξ Ὀμήρου τὴν ἀφορμὴν ἔχειν, λέγοντος,

Ἐν δ' ἔπεισ' Ὀκεανῷ λαμπρὸν φάος ἡλλοιο,
 Ἐλκον ῥύκτα μέλαιναν ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν·
 καὶ,

Ἡέλιος δ' ἀρόρουσε λιπὼν περικαλλέα λιμνῆν.

Φιλόσοφοι δὲ καὶ γεωμέτραι ὀρίζοντα αὐτὸν καλοῦσιν, οἷδε δὲ καὶ Ἄρατος αὐτὸν ὀρίζοντα τὰ δύο ἡμισφαίρια· φησὶ γάρ·

... ἧχι περ ἄχραι

Μίσγονται δύσσις τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλησιν.

Τὸν δὲ ὀρίζοντα καὶ μεσημβρινὸν ἐντὸς εἶναι τῆς σφαίρας τῶν ὄλων νοητέον. Οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων αὐτῆς ἔστιν ἐκτός. Ὑπὲρ δὲ τοῦ παρακολουθῆσαι ἡμᾶς, ἐκτός εἶναι λέγονται εἰς τὸ ἐντὸς τῆς σφαίρας πέρας.

Ὁ δὲ μεσημβρινὸς παρελήφθη, ἵνα τὰ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεως δεῖκνῆται, καὶ ἵνα μάθωμεν, ὅτι κατὰ τοῦτον γινόμενος ὁ ἥλιος καὶ τὰ λοιπὰ ἀστρα ὑπὲρ γῆς μεσουρανεῖ· καὶ ὁ χρόνος οὗτός ἐστι μεσημβρία, μεσημερία τις οὔσα. Τοῦς δὲ λοξοῦς οἱ μὲν αἰσθητοῦς, οἱ δὲ πλείους τὸν γαλαξίαν μόνον εἶναι βούλονται· τοῦς δὲ λοιποῦς πάντας νοητοῦς.

Πόσον τὸ πλάτος τοῦ ζωδιακοῦ.

κγ'. Ὁ δὲ ζωδιακὸς λοξὸς ὧν περιφέρειαν ἔχει μέγιστην, διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας τὴν περιγραφὴν

A dum, alias splendent; nonnunquam lumen ex sese jaculantur.

84 Jam vero, quoniam mundus sphaerica figura praeditus est, et in ejus medio centri locum occupat terra; axis in ea vocatur linea, quae a sphaerae ambitu trajecta per centrum ad ambitum pertinet; quem circum sphaera volvitur, sive per sese, sive alterius impulsu. Nam utraque sententia exstat apud Platonem in *Politico*.

De circulis sphaerae, qui sunt numero xi.

22. Undecim sunt circuli, quorum maximi duo sunt extra sphaeram, horizon et meridianus; obliqui sunt duo maximi, superioribus aequales, zodiacus et lacteus. Coluri duo sunt maximi et ipsi, paralleli quinque; quorum medius aequalis est omnibus iis quos recensuimus. Horizon ergo et meridianus aequales sunt, quoniam per centrum dividunt sphaeram. Atque ut de singulis agatur.

Horizon inde dictus est quod hemisphaerium supra terram ab eo quod subter est, separat. Nam cum extrinsecus sphaerae circumpositus sit, velut Oceanus est circumquaque terram alluens, e quo stellae nobis oriri, et in eum occidere videntur. Hinc Neoptolemus Parianus in *Trichthonia*:

... cui tota circumstua illigatur terra.

Unde Aratus etiam Oceanum appellat hunc circulum cum in aliis, tum in istis versibus:

*Porro iste Oceani tantum supereminet undam,
 Quantum interest a Capricorno ascendente maxime
 Cancrum ad assurgentem.*

Quod ex Homero expressisse videtur, cujus haec verba sunt:

*Incidit Oceano fax lucida solis,
 Trahens noctem nigram super almam terram.*

Item,

Sol exortus est relinquens praclarum lacum.

At philosophi et geometræ horizontem illum vocant, quem Aratus hemisphaeria duo partiri memorat, cum ait:

... ubi extremi
Miscentur occasus, et ortus invicem.

Præterea cogitandum est horizontem ac meridianum intra sphaeram esse. Nam nulla res extra ipsam est. Sed ut animo capere possimus, extra esse finguntur, et interiorem sphaeram circumscribere.

Meridianus ad hoc assumitur, ut orientalem mundi partem ab occidua secernat, tum ut intelligamus solem ac reliqua sidera, cum ad illum pervenerunt, medium supra terram obtinere caelum. Quod tempus *mesemēriān* appellamus, id est meridiem, quasi *mesemēriān*. Obliquos circulos quidam aspectabiles omnes esse volunt; alii soli hoc lacteo tribuunt; cæteros aiunt intelligentia sola constare.

De zodiaci latitudine.

23. Zodiacus circulus obliquus maximum habet ambitum, isque a sphaerae centro describitur. Hujus

latitudo intervallo definitur quod a Capricorno ad Cancrum pertinet. Hoc spatium exprimere voluit Aratus his versibus :

*Cæterum hic Oceani tantum supereminet undam,
Quantum est a Capricorno ascendente maxime
Ad assurgentem Cancrum.*

Per hunc circulum commeare videntur planetæ septem sub tribus lineis. Qui quidem exprimitur in sphaera, ut itinera planetarum latitudinem agnoscamus. Nam planetæ quinque non una in linea circumferuntur. Quid igitur causæ est cur non duo circuli circuitus illius, sed tres in zodiaco descripti sunt? Nimirum quod quinque illi, quos diximus, planetæ latum id omne spatium, quod circulis duobus includitur, obeundo peragunt : sol autem non tantum ad dextram aut lævam deflectit, quantum illi quinque, sed inter duos istos limitaneos circulos medius movetur. Ob id heliacus ab hujus doctrinæ peritis appellatur; aut eclipticus, quod in eo solis eclipses accidant. Latum hunc circulum zodiacum ab duodecim signis nominant: quæ sunt, Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces. Quæ et idola vocantur, ut ab Arato :

Contra atque idola duodecim voluntur.

85 Sed quæri non immerito potest, cur cum Casiepea, et Andromeda, et alia simulacra composita sint e stellis, sola duodecim zōδια nuncupentur, astra vero cætera. An quod plura in illo circulo quam alibi, sunt animalia, ideo zodia dicuntur? Sunt enim in sideribus reliquis, quæ non sunt zōδια, hoc est animalium simulacra. An quia genethliaci hominum geneses, ac vitæ mortisque fatales exitus ex iis et discurrentibus per ea planetis inquirunt? an quia per eundem circulum, eaque signa planetæ circuitus suos obeunt, nec a zodiaco digrediuntur? Sunt autem planetæ omnes animalia quædam, quod suapte sponte moveantur. Planetæ autem ab errore et vagatione dicuntur. Interdum etiam circulum istum ἄλυσιν, id est *evagationem solis* appellant, ut Aratus :

*Partim vero boreæ et evagationis solis
In medio sparguntur.*

Hujus circuli summa est magnitudo. Cujus dimidia pars sub terra latet. Ideoque sex perpetuo supra terram interdum eminent signa, totidemque nocte sub terram condita sunt. Quod Aratus his verbis aperit :

Sæx perpetuo occidunt duodecimæ partes circuli.

Sic enim dodecatemoria signorum nominat. Nolo hic me quispiam interpellat, objiciatque : Si diebus singulis supra infraque terram par signorum numerus existat, cur non æquales sunt invicem dies? Nam hac de re tum agemus, cum de ortu cujuslibet signi verba faciemus.

* f. ζώδια.

ἔχων. Πλάτος δὲ ἔχει τῆς θέσεως τὸ ἀπὸ Αἰγυπτιακοῦ μέχρι Καρκίνου διάστημα. Τοῦτο τὸ πλάτος ἐκλύσαι βουλόμενος Ἀρατὸς φησιν·
Αὐτὰρ δ' ὄν' Ὀσσοῦ τὸσσον παραμείβεται ἰδῶν,
Ὅσσον ἀπ' Αἰγυπτιακοῦ ἀνερχομένου μάλιστα,
Καρκίνου εἰς ἀνιόντα.

Δοκοῦσι δὲ δι' αὐτοῦ φέρεσθαι οἱ ἐπὶ πλάτης ἐπὶ τριῶν γραμμῶν. Δείκνυται δὲ ἐπὶ τῆς σφαιρῆς ἵνα νοῦμεν τὸ πλάτος τῆς πορείας τῶν πλανήτων καὶ ἡλίου, καὶ εὐκλήνης· ἐπειδὴ οἱ πέντε μὴ ἐπὶ μὲν γραμμῆς ποιοῦνται τὴν περιφορὰν. Τὶ ὁν δὴ ποιεῖ δύο κύκλοι, ἀλλὰ τρεῖς ἐσημειώσαντο ἐπὶ τῆς περιφορᾶς τὸν ζωδιακὸν κύκλον; Διότι οἱ προειρημένοι πέντε ἀστέρες τὸ μεταξὺ τῶν δύο κύκλων εἰς περιφέρονται· ὁ δὲ ἥλιος οὐ τοσοῦτον παραβαίνει τὰ δεξιὰ καὶ εὐνόημα, ὅσον οἱ πέντε· ἀλλὰ τὸ τριῶν τούτων κύκλων, τῶν τὸ πλάτος τοῦ ζωδιακοῦ δεικνύντων ἡμῖν, κατὰ τὸν μέσον ὁ ἥλιος φέρεται. Διὸ καὶ ἡλιακὸς ὑπὸ τῶν ταῦτα δεινῶν προσηγορεῖται, καὶ ἐκλειπτικός· ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ αἱ ἡμετέρας ἐκλείψεις γίνονται. Τὸν δὲ προειρημένον πλανητικὸν ζωδιακὸν καλοῦμεν ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῷ ἰσοδίων· ἃ εἰσι Κριεῖς, Ταῦρος, Αἰθίοψ, Καρκίνος, Λέων, Παρθένος, Ζυγὸς, Σκορπίος, Τοξότης, Αἰγυπτιακός, Ἰδιοχόος, Ἰχθύες· καλεῖται δὲ καὶ εἰδῶν· ἢ καὶ Ἀρατὸς·

Ἐμπαλιν εἰδώλοις δυοκαίδεκα δινεῖσσι.

Ἄξιον δὲ ζητῆσαι, τί δήποτε τῆς Κασσιπέας καὶ Ἀνδρομέδας, καὶ τῶν ἄλλων εἰδώλων ἐξ ἀστέρων συγχειμένων, τὰ εἰς μόνον ζώδια, τὰ δὲ λοιπὰ ἐπὶ πλανητικῶν καλεῖται. Μήποτε οὖν ἀπὸ τῶν πλεοναζόντων ἐν τῷ κύκλῳ ζῶια λέγεται; ἔστι γὰρ ἐν τοῖς λοιποῖς ἀστέρων ἃ μὴ εἰσι ζώδια, τουτέστι ζῶιον εἶδωλον· ἢ πᾶσι τοῖς οἱ γενεσιολόγοι τὰς γενέσεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὴν ζωῆς καὶ θανάτου, πρὸς ταῦτα σκοποῦσι, καὶ περὶ αὐτὰ διερχομένους πλάνητας· ἢ ὅτι περὶ τὸν κύκλον, καὶ περὶ αὐτὰ οἱ ἐπὶ πλάνητες περιφέρονται, οὐχ ὑπερβάλλουσι τὸν ζωδιακὸν κύκλον. Ζῶια εἰσι καὶ οὗτοι οἱ ἐπὶ πλάνητες, τῷ αὐτοκίνηται πλάνητες δὲ καλοῦνται παρὰ τὴν ἄλλην τὴν καὶ πλανήτην. Ἔστι δ' ὅτε τοῦτον τὸν κύκλον καὶ εἰδῶν ὀνομάζουσιν ἐ ἡλίου· ἢ ὡς καὶ Ἀρατὸς·

*Καὶ τὰ μὲν οὖν βορέω, καὶ ἀλυσίος ἡλίου
Μεσσηγύς κέχυται....*

D Ἔχει δὲ οὗτος ὁ κύκλος μέγεθος μέγιστον. Ἐπειδὴ τὸ ἡμισυ ὑπὸ γῆν ἔχει. Διὸ καὶ ἐξ ὑπὲρ γῆν αἰετὴν ἡμέρα ἐστὶ ζώδια, καὶ ἐξ ὑπὸ γῆν ἐν νυκτὶ. Ἐπιμαίνεται δὲ τοῦτο καὶ Ἀρατὸς λέγων·

Ἐξ αἰετὸν δύνουσι δυοδεκάδες κύκλου.

Δυοδεκάδας γὰρ εἶπε τὰ δυοδεκατημόρια τῶν ἰσοδίων. Μήδεὶς δὲ νῦν ὑποκρουέτω λέγων· Εἰ καὶ ἐπὶ τῆς ἡμέρας ὑπὲρ γῆν καὶ ὑπὸ γῆν ἴσα γίνονται ζώδια, πῶς οὐκ ἴσα εἰσὶν αἱ ἡμέραι ἀλλήλαις αἰετῶν; Ἐροῦμεν γὰρ περὶ τούτου, ὅταν περὶ ἀνατολῆς ἡμετέρας ζωδίου λέγωμεν.

Τούτου τοῦ κύκλου τοῦ ζωδιακοῦ τὸ μὲν βορειότερον μέρος ἐφάπτεται τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ κατὰ τὸν Καρκίνου, τὸ δὲ νοτιώτερον τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ κατὰ τὸν Αἰγοκέρωτα· τοῦ δὲ μεσαιτάτου τοῦ ἰσημερινοῦ κατὰ δύο μέρη, καὶ δύο ζῳδία, κατὰ τε Κριδὸν καὶ τὰς Χηλαῖς· καὶ δὴ τέμνει τὸν ἰσημερινὸν, καὶ τέμνεται ὑπ' αὐτοῦ. Ὅτε τοίνυν ἐπὶ τὰ βορειότερα ἀπὸ τῶν νοτιωτέρων ὑψοῦται ὁ ἥλιος, μέχρι Καρκίνου γίνεται. Διὸ καὶ θερμοὺς ἡμῖν ὑποπίπτει, ἅτε πλησίον ἡμῶν ὦν. Ἐπέκεινα δὲ Καρκίνου οὐχ ὑψοῦται· ἀλλὰ προσπιπὼν ἐνταῦθα τρέπεται ἐπὶ τὰ νότια· καὶ καλεῖται θερινὴ τροπὴ τὸ ἐν τῷ Καρκίνῳ ὕψος τοῦ ἡλίου. Βούλονται δὲ τροπὴν αὐτὴν ποιῆσθαι οἱ μὲν περὶ τὰς ἀρχάς, οἱ δὲ περὶ ὀγδόην μοῖραν, οἱ δὲ περὶ εἴβ', οἱ δὲ περὶ ιε' τοῦ Καρκίνου. Κατιῶν δὲ ἐπὶ τὰ νότια ὁ ἥλιος, ἐπὶν κατὰ τοῦ ἰσημερινοῦ γένηται, τότε ἰσημερίαν ποιεῖ. Ποιεῖ δὲ τοῦτο δις τοῦ ἐνιαυτοῦ· ἐπειδὴ καὶ δις ἐφάπτεται τοῦ ἰσημερινοῦ. Καὶ ἡ μὲν καλεῖται ἑαρινή, ἡ δὲ μετοπωρινή ἰσημερία· ἑαρινή μὲν ἐν Κριῶ, ὅτε ἐφάπτεται τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου· μετοπωρινή δὲ, ὅτε γίνεται ἐν Χηλαῖς, πάλιν ἐφαπτόμενος τοῦ ἰσημερινοῦ. Ἄπὸ δὲ Χηλῶν κάτεισι νοτιώτερος ἕως Αἰγοκέρωτος· τότε δὲ ἐφάπτεται ὁ ζωδιακὸς τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ, καὶ ὁ ἥλιος πάλιν ἀπὸ τῶν ταπεινῶν ἐπὶ τὰ ὑψηλότερα τρέπεται· καὶ καλεῖται τροπὴ ἡλίου ἡ ἀπὸ ταπεινοτέρου ἐπὶ τὸ ὑψηλότερον πορεία. Ποτὲ δὲ Αἰγύπτιοι ἀπὸ Καρκίνου ἐπὶ Αἰγοκέρωτα τὴν ἥλιον κατιόντα ὀρώντες, καὶ ἐκ μακροτέρων σμικρύνοντα τὰς ἡμέρας, ἐπένθουσι, εὐλαβούμενοι μὴ κατασραχὺ καταλίπη αὐτοῦς ὁ ἥλιος· καὶ ἔστιν ὁ καιρὸς οὗτος ὁ παρ' αὐτοῖς τῶν καλουμένων Ἰσιῶν. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἀναβαίνειν ἤρξατο, καὶ μακροτέρας ποιεῖν τὰς ἡμέρας, τηνικαῦτα λευχειμονήσαντες ἐστεφανηφόρησαν. Οὗτος ὁ κύκλος, εἰ διαίρειται εἰς ὀκτὼ μέρη, τέσσαρα μὲν ἔξει ὑπὲρ γῆν, τὰ δὲ ἕτερα τέσσαρα ὑπὸ γῆν. Ὅποτε ἴσον ἔχει ἀπὸ γῆν, καὶ ἴσον ὑπὲρ γῆν. Τέμνει δὲ τὸν ἰσημερινὸν, καὶ τέμνεται ὑπ' αὐτοῦ.

Περὶ τοῦ γαλαξίου.

κδ'. Ὁ δὲ γαλαξίας εἰρηται μὲν, ὡς ἔστιν ὁρατὸς, καὶ μόνος ἐπὶ τῆς σφαιρας αἰσθητὸς, τῶν ἄλλων ὄντων νοητῶν. Περὶ δὲ τούτου φησὶν Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Καταμερισμῷ μυθικώτερον τὸν γαλαξίαν κύκλον γεγενῆσθαι ἐκ τοῦ τῆς Ἥρας γάλακτος. Τοῦ γὰρ Ἥρα κλέους ἔτι βρέφους ὄντος, καὶ τὸν μαστὸν τῆς Ἥρας ἐπισπασαμένου σφοδρότερον, ἐκείνην ἀντισπάσαι· καὶ οὕτω περιχυθέντος τοῦ γάλακτος, κύκλον γενέσθαι, παγέντος. Τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἐρμού λέγει γεγενῆσθαι Ἐρατοσθένης, ὡς ἄρα ὁ Ἐρμῆς τοῦ μαστοῦ τῆς Ἥρας ἐσπάσατο. Ἄλλοι δὲ ἐκ τῆς συμβολῆς τῶν δύο ἡμισφαιρίων λέγουσι αὐτὸν γεγενῆσθαι. Ἄτεροι δὲ φασιν, ὡς ἔστι καὶ Οἰνωπίδης ὁ Χίος, ὅτι πρότερον κατὰ τοῦτου ἐφέρετο ὁ ἥλιος, διὰ δὲ τὰ θεύστεια δαίμνα ἀπεστράφη, καὶ τὴν ἐναντίαν τοῦτω πεποίηται περιφορὰν, ἣν νῦν περιγράφει ὁ ζωδιακός. Ἔστι δὲ μυθῶδες τοῦτο καὶ ψεῦδος. Τί γὰρ ἐροῦσιν οἱ ταῦτα λέγοντες περὶ τῆς σελήνης καὶ τῶν πέντε ἀστέρων; Οὐ γὰρ δὴ καὶ οὗτοι διὰ τὰ θεύστεια δαίμνα ἀπεστράφησαν. Ἄλλοι δὲ ἐκ μικρῶν πάντων, καὶ

Zodiaci circuli pars illa, quæ maxime vergit ad aquilonem, tropicum æstivum contingit in Cancro; quæ vero maxime est australis, hibernum tropicum tangit in Capricorno; medium amborum circulum æquinoctialem in duabus partibus, ac signis duobus, Ariete ac Libra. Quem eundem circulum bifariam secat, et vicissim ab eo secatur. Igitur quando sol ab australibus partibus recedens boreales scandit, ad Cancrum usque pervenit. Propterea tunc nobis ardentior accidit, utpote propinquior. Ultra Cancrum non attollitur; sed eo cum accessit, ad austrum reflectitur; appellaturque conversio altitudo illa solis in Cancro. Hanc porro conversionem, sive solstitium alii initio Canceri fieri volunt; alii in octava parte; alii circa duodecimam; alii circa decimam quintam. Inde sol in austrum delapsus, cum æquinoctialem attingit, æquinoctium facit; idque bis quotannis, toties enim æquinoctialem attingit. Horum alterum æquinoctium vernum; alterum autumnale dicitur. Vernum sit in Ariete, ubi circulum æquinoctialem tangit. Autumnale in Libra; ubi rursus eundem circulum attingit. A Libra deinceps in austrum magis ac magis recedit, adusque Capricornum, ubi zodiacus tropicum hibernum contingit: ac sol rursus a dejectioribus mundi partibus ad altiores convertitur. Quæ quidem ab inferioribus ad ardua migratio, solis conversio dici solet. Ægyptii quondam solem videntes a Cancro ad Capricornum descendere, ac longiores contrahentem dies, lugere consueverant, veriti ne paulatim se eos relinqueret. Quod tempus incidebat in Isiorum festum. Simul atque vero conscendere cœperat, ac diurnum spatia producere; tunc albat, coronatique prodebant. Postremo circulus iste si in octo partes tribuatur, harum supra terram quatuor emergent; reliquæ infra terram quatuor erunt occultæ. Ita ex æquo supra, infraque terram sese continet. Æquinoctialem autem secat, et ab eo vicissim secatur.

De lacteo circulo

24. Lacteam circulum solum ex omnibus, qui in sphaera sunt, aspectabilem esse, ac sensu percipi jam diximus; cum cæteri sola intelligentia constant. De hoc fabulatur Eratosthenes in eo libro, qui Καταμερισμός, id est Partitio, inscriptus est; ex Junonis lacte ortum habuisse. Nam cum infans adhuc Hercules Junonis papillam vehementius exsugeret; eamque contra illa retraxisset, effusus esse lac, et eo concrecente circulum esse factum; quod ipsum et Mercurio contigisse memoriae prodit Eratosthenes, ut Junonis mammam trahe-ret. Alii ex hemisphaeriorum duorum commissura fieri censent. Alii, ut Ænopides Chius, asseverant, solem antea iter illac fecisse, donec propter Thyesteas epulas aversus, contrariam viam cœpit insistere, quam zodiacus modo describit. Sed hæc fabulosa sunt. Nam quid dicent qui ita sentiunt de luna, et quinque reliquis? Non enim ob Thyesteas dapes etiam isti sese reflexerunt. Sunt qui perexiguus ac crebris e stellis, quæ ob cœli a

stantiam coalescere videntur, confectum illum exstimant: velut si quis minutis crebrisque salis micis aliquid inspergat. Sed nescio an non sit probabilius dictu, ex nubibus eum conflari sive condensationem aeris esse pelluentem, quæ circuli speciem habet. Hujus sane meminit Aratus his verbis:

Illud insigne, rotundum, lac ipsum nominant.

Lac enim ideo vocant, quod γαλαξίου, id est « lactei, » nomen versus ratio non admitteret. Cæterum a candore lactis ita nuncupatur. Est enim candidus et transparens. Qui sphaeram, et zodiacum circum, et æquinoctialem bifariam dividit, ab iisque mutuo dividitur, cum sit æqualis.

De quinque parallelis circulis.

25. Quinque sunt paralleli circuli: arcticus, qui ad aquilonem propius accedit, Ursas intra se et Draconem continens; et ei oppositus australis, quem antarcticum vocant. Tropicus æstivus post arcticum; hibernus tropicus post antarcticum. Quintus horum omnium medius est æquinoctialis, pari intervallo distans ab æstivo hibernoque tropico. Est autem arcticus minimorum unus, qui circa polum descripti sunt, medium ipsum, velut centrum, complectens, qui arcticus propter Ursas, quas comprehendit; et borealis, quod ad eam mundi partem vergit, appellatur: idem apparens dicitur, quod semper eminet, nec occidit unquam. Huic oppositus australis æqualem cum eo situm habet, atque australem continet polum; antarcticus autem ex eo nominatur, quod contra atque arcticus positus sit. Nam arcticus ad boream, iste ad austrum, situs est; ille altissimus est in sphaera: hic maxime depressus. Ob id arcticus semper apparens est: alter apparet nunquam. Potest et antarctici nomen inde derivari, quod arctico ex æquo respondeat. Nam præpositio ἀντί, « æquale » significat; ut ἀντίθεος, id est « æqualis Deo, » famulus. Idem et australis vocatur, estque semper occultus.

Tropicus æstivus inter arcticum et æquinoctialem situs est, ac solstitium æstivum in se continet. Nam cum sol in Cancro versatur, ubi illum attingit, æstivum solstitium facit. Ideo solstitialis æstivus dicitur. Est autem ut arctico major, sic æquinoctiali minor. Ac si quis ipsum in octo partes secundum Aratum dividat, erunt quinque supra terram, tres infra. Verba Arati:

Quinque in caelo versantur supra terram.

Tres in imo: æstatis autem in eo sunt conversiones; quibus verbis ex octo partibus quinque illum habere supra terram, tres sub terra, significat. In hoc sphaeræ situ, qui Hellesponti, Macedoniæ et Græciæ climati respondet, quando sol æstivum tropicum tenet, maximus dies horarum est 15; minima nox, 9; cum ubique noctis ac diei spatia simul sumpta

* f. 8-1.

πεπυκνωμένων, καὶ ἡμῖν δοκούντων ἠνώσθαι, διὰ τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, ἀστέρων αὐτὸν εἶναι φασιν ὡς εἴ τις ἀλσι λεπτοῖς τε καὶ πολλοῖς καταπάσειε τι. Μήποτε μέντοι ἄμεινον εἶναι λέγειν ἐκ νεφῶν, ἢ πλῆμιά τι ἀέρος διαυγῆς εἶναι, κύκλου σχῆμα ἔχον. Μέμνηται δὲ αὐτοῦ καὶ Ἄρατος δι' ὧν φησιν:

Κεῖρο περίγληνον, τροχαλὸν, γάλα μιν καλεῖται.

Γάλα γὰρ αὐτὸν ὠνόμασε, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι εἰς ἐντεθῆναι εἰς ἔπος τοῦ γαλαξίου τὸ νομα. Λέγεται δὲ ἀπὸ τῆς χροῖαδς τοῦ γάλακτος οὕτω λευκὸς γὰρ καὶ διαυγῆς φαίνεται. Τέμνει δὲ δέχα τὴν σφαῖραν, καὶ τὸν ζωδιακὸν κύκλον, καὶ ἰσημερινὸν καὶ ἕτερον αὐτῶν, ἴσος αὐτοῖς ὧν.

Περὶ τῶν πέντε παραλλήλων.

B κε'. Οἱ δὲ παράλληλοι εἰσι πέντε, ἀρκτικός, ὃς ἐπὶ βορειότερος, ἐντὸς ἔχων τὰς Ἄρκτους καὶ τὸν Ἄρκονα* καὶ ὁ τοῦτω ἀντικείμενος νότιος, ὁ ἀνταρκτικός καλούμενος ὁ [καὶ] θερινὸς τροπικός μετὰ τὸν ἀρκτικόν· καὶ ὁ χειμερινὸς τροπικός μετὰ τὸν ἀνταρκτικόν· μέσος δὲ τούτων πέμπτος ὁ ἰσημερινός, τοῦτον ἀπέχων τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ, ὅσον τοῦ χειμερινοῦ. Ἔστι δὲ ὁ ἀρκτικός τῶν ἐλαχίστων, καὶ περὶ τὸ βόρειον πόλον, ἐντὸς ἔχων μεσαίτατον τὸν πόλον ὡσπερ εἰ κέντρον αὐτοῦ. Καλεῖται δὲ ἀρκτικός ἀπὸ τοῦ ἐντὸς ἔχειν τὰς Ἄρκτους· καὶ βόρειος, διὰ τὸ πρὸς βορρᾶν εἶναι ἀεὶ. Φανερόν δέ ἐστι* διὰ τὸ ἀεὶ φαίνεσθαι καὶ μὴ δύνειν. Ὁ δὲ τοῦτω ἀντικείμενος νότιος μετὰ τὴν θέσιν ἴσος μὲν ἐστὶν αὐτῶν, περιέχει δὲ τὸν νότον πόλον. Λέγεται δὲ ἀνταρκτικός ἀπὸ τοῦ ἐναντίας εἶσθαι τῶν ἀρκτικῶν· ὁ μὲν γὰρ ἀρκτικός κατὰ βορρᾶν οὗτος δὲ κατὰ νότον ἐστί. Καὶ ὁ μὲν ἀρκτικός μετὰ τὴν σφαῖραν ὑψηλότερός ἐστιν, ὁ δὲ ταπεινότερος. Διὸ ὁ μὲν ἀρκτικός ἀειφανής ἐστίν· οὗτος δὲ ὡς γίνεσθαι ἡμῖν. Ἡ ὅτι ἴσος ἐστί τῶν ἀρκτικῶν, τῆς δὲ προθέσεως τὸ ἴσον σημαίνουσης, ὡς ἐν τῶν ἀντικειμένων θεράποντα. Καλεῖται δὲ ἀνταρκτικός καὶ ὡς ἐστὶν Ἔστι δὲ ἀεὶ ἀφανής.

C Ὁ δὲ θερινὸς τροπικός κεῖται μεταξύ τοῦ ἀρκτικοῦ καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ. Ἔχει δὲ ἐν ἑαυτῷ τὰς θερινὰς τροπὰς τοῦ ἡλίου. Ὅτε γὰρ ὁ ἥλιος ἐν τῷ Κανκρῷ γένηται, ἐφαψάμενος αὐτοῦ, τὴν θερινὴν ποιῆται τροπὴν. Διὸ καὶ θερινὸς τροπικός κέκληται. Ἔστι δὲ τὸ μὲν ἀρκτικοῦ μείζων· τοῦ δὲ ἰσημερινοῦ βραχύτερος. Εἰ δὲ τις αὐτὸν διέλοι εἰς ὀκτώ μέρη κατὰ τὸν Ἄρατον, ἔσται μὲν αὐτοῦ πέντε μὲν ὑπὲρ γῆν, τρία δὲ ὑπὲρ γῆν. Φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ οὕτως Ἄρατος:

Πέντε μὲν ἐνδία στρέφεται καθ' ὑπέριον γαίης.

Τὰ τρία δ' ἐν περάτῃ θέρους δὲ οἱ ἐντροπαί εἰσιν· ἀπὸ τῶν ὀκτῶ μερῶν δηλῶν τὰ πέντε ὑπὲρ γῆν ἔσται τὰ δὲ τρία ὑπὸ γῆν. Κατὰ ταύτην τὴν θέσιν τῆς σφαῖρας, ἥτις κατὰ τὸ κλίμα τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Μακεδονίας ἐστί, καὶ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ἡλίου γινόμενον ἐπὶ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ, ἡ μεγαλύτε ἡμέρα ἐστὶν ὡρῶν ἐ· ἡ δὲ ἐλαχίστη ὡρῶν θ', πανταχοῦ πᾶσι

ἡμερονυκτίου καὶ ὥρων ὄντος. Εἰ ὑποστησόμεθα οὖν ἂν ταῖς θεριναῖς τροπαῖς, ὡσπερ εἶπομεν, ἰε' ὥρων τὴν μεγίστην ἡμέραν εἶναι, ἀκόλουθόν ἐστι βραχυτάτην τότε νομίζειν εἶναι τὴν νύκτα. Τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τε ἄλλων, καὶ ἐξ ὧν Ἀρατὸς φησιν. Εἰ γὰρ τὸ ἡμερονυκτίον ἐστὶν εἰκοσιτεσσάρων ὥρων, εἰς ἣ' δὲ μέρη τὸν θερινὸν τροπικὸν τέμνεσθαι δεῖ, ἕκαστον δὲ τμήμα ὥρων γ'· τρεῖς δὲ τὰ ἣ' καὶ εἰ τοίνυν ἀπὸ τῶν ὀκτῶ τούτων μερῶν πέντε ἐστὶν ὑπὲρ γῆν· ἕκαστον δὲ τρεῖς ὥρας περιδινεῖται· τρεῖς ἄρα πέντε γίνεται ἰε'· πεντεκαίδεκα ὥρων γίνεται περιφορά. Εἰ δὲ ὑπὸ γῆν τρία μέρη ἐστὶ τότε· ἕκαστον δὲ τῶν τριῶν τρεῖς ὥρας περιδινεῖται· τρεῖς δὲ τὰ τρία ἐννέα ἐστὶ δῆλον, ὅτι ἐστὶ ἡ νύξ ὥρων θ'· ἥτις ἐλαχίστη ἐστὶν ἐν τούτῳ τῷ κλίματι.

Ὁ δὲ χειμερινὸς τροπικὸς κεῖται μεταξὺ τοῦ ἀνταρκτικοῦ καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἐναντίος τῷ θερινῷ τροπικῷ, ἴσος αὐτοῦ ὑπάρχων. Ἐφάπτεται δὲ αὐτοῦ ὁ ζωδιακὸς κύκλος κατὰ τὸν Αἰγοκέρωτα· καθ' ὃν γενόμενος ὁ ἥλιος ποιεῖται χειμερινὰς τροπὰς. Ἐκεῖ γὰρ γενόμενος, παυσάμενος τῆς καθόδου, πάλιν ἀνωτέρω ἀνεισι· διὸ καὶ τροπὴ αὐτοῦ λέγεται ἡ ἀπὸ Αἰγοκέρωτος ἐπὶ Καρκίνου ἀνοδος. Χειμερινὸς δὲ ἐκλήθη, ὅτι ἐν αὐτῷ γενόμενος ὁ ἥλιος ἐν Αἰγοκέρωτι χειμῶνα ποιεῖ ἀκρότατον. Ἴσος δὲ ὢν οὗτος ὁ χειμερινὸς τροπικὸς τῷ θερινῷ τροπικῷ, ἐτμήθη εἰς μέρη ἣ', καθάπερ ἐκεῖνος. Τοῦναντίον οὖν ἐκείνῳ ἔξει ἀπὸ τῶν ἣ' μερῶν πέντε μὲν ὑπὸ γῆν, τρία δὲ ὑπὲρ γῆν· ὡς γίνεσθαι τὴν ἡμέραν τότε ἐλαχίστην, ὅτε ἐν Αἰγοκέρωτι γενόμενος ὁ ἥλιος ἐφάπτεται τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ· ἥτοι ὥρων θ'· τὴν δὲ νύκτα ὥρων ε' καὶ δέκα, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ θερινῷ τροπικῷ.

Ὁ δὲ ἰσημερινὸς, μεταξὺ τῶν πέντε παραλλήλων κείμενος, μείζων ἐστὶ τῶν ἄλλων τεσσάρων· ἐπειδὴ διὰ τοῦ κέντρου τὴν περιφέρειαν ἔχει. Ποιεῖ δὲ ἐν αὐτῷ ὁ ἥλιος τὰς προειρημένας δύο ἰσημερίας· ἐαρινὴν μὲν ἐν Κριῷ γενόμενος, μετοπωρινὴν δὲ ἐν Χρ.λαίῳ. Ἰσημερινὸς δὲ λέγεται, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ τὰς ἰσημερίας ποιεῖ ὁ ἥλιος. Τμηθεὶς δὲ εἰς ἣ', τέσσαρα μὲν ὑπὲρ γῆν, τέσσαρα δὲ ὑπὸ γῆν ἔξει μέρη· καὶ ἐστὶν ἴσος τῷ ζωδιακῷ καὶ τῷ γαλαξίᾳ.

Ἴσος δ' ἂν τις ζητήσει, πῶς ἔφαμεν ἐν μὲν θεριναῖς τροπαῖς γενόμενον τὸν ἥλιον ἰε' ὥρων τὴν ἡμέραν ποιεῖν· ἐν δὲ χειμεριναῖς θ', ὁπότε ἐν ταῖς μηχανικαῖς ὡρολογίαις, καὶ ὑδρολογίαις αἰεὶ ἡ ἡμέρα ἰε' ὥρων φαίνεται. Λέγομεν οὖν, ὅτι, ὡσπερ πᾶς ἄνθρωπος πέντε δακτύλων ἔχει τὴν χεῖρα, ταῖς τε καὶ ἀνὴρ, οὐ μὴν ἴσους, ἀναλόγως καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὴν ταχυτητα ἔχειν φάμεν τὰς ὥρας· καὶ μεγάλων μὲν μεγάλας, σμικρῶν δὲ σμικράς. Πρὸς οὖν τὰς χειμερινὰς ἡμέρας αἱ θεριναὶ μεγάλαι οὔσαι, ἰε' ὥρας ἰσημερινῆς ἡμέρας διάστημα ἔχουσαι, εἰς ἰε' ἀναλόγως διηρέθη. Τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ νυκτῶν μεγάλων, καὶ μικρῶν, καὶ ἡμερῶν ἢ μικρῶν σκόπτει.

horas quatuor et viginti colligant. Igitur si in æstivo solstitio sumatur, uti dictum est, longissimus dies horarum 15; consequens est brevissimam esse tunc noctem. Atque hoc cum aliunde manifestum est, tum ex iis, quæ Aratus explicat. Nam si diei et noctis intervallum horarum est viginti quatuor: ac tropicum circulum in partes octo dividere oportet; quarum quælibet trium est horarum: cum ter octo sint viginti quatuor; quoniam ex octo partibus quinque supra terram eminent, et unaquæque tribus horis volvitur: sunt autem quinquies ter quindecim: necesse est quindecim horarum diurnum solis esse motum. Quod si tunc quinque sunt partes infra terram; quarum quælibet trium horarum spatio cietur: cum sint ter tria novem; perspicuum est noctem horis constare novem; quæ est in illo tractu brevissima.

Hibernus tropicus inter antarcticum circulum et æquinoctialem positus est, contra atque tropicus æstivus, cui 87 est æqualis. Hunc zodiacus in Capricorno contingit: in quo sol hibernum solstitium efficit. Illuc enim ubi pervenit, non ultra descendit; sed ascendere rursus incipit; propterea conversio illius dicitur a Capricorno ad Cancrum ascensio. Jam hibernus ideo nominatur, quod cum ibi sol in Capricorno versatur, summam hiemem facit. Cum autem tropicus hibernus æstivo sit æqualis, similiter atque hic in partes octo dividitur. Sed contrario, quam ille, modo de partibus octo quinque infra terram, tres supra terram habet; ut tunc brevissima dies sit, cum sol Capricornum transiens hibernum tropicum attingit; horarum videlicet novem: nox autem horarum quindecim: perinde ac tropico æstivo accidit.

Æquinoctialis circulus medius inter parallelos quinque, quatuor reliquis major est, quod a centro ducatur ejus ambitus. In eo sol duo facit æquinoctia, quæ supra memoravi: vernalis cum est in Ariete: autumnalis autem, in Libra. Æquinoctialis ei nomen est, quoniam in ipso æquinoctia sunt a sole. Hic si in partes octo tribuatur, quatuor supra terram erunt; infra totidem; estque zodiaci æqualis et lacteo circulo.

Roget aliquis cur dixerimus, solem in æstivo solstitio constitutum horarum quindecim facere diem; in hiberno, novem: cum tamen in mechanicis horologiis et hydrologiis dies perpetuo horis duodecim constare videatur. Huic ita respondemus, quemadmodum homo quilibet tam puer quam vir, quinos in manu digitos habet; non tamen æquales: eandem plane in diebus ac noctibus magnitudinis ac celeritatis rationem horas habere: adeo ut magnarum magnæ sint; parvarum itidem parvæ. Igitur æstivi dies hibernis majores intervallo constant horarum 15 æquinoctialium, quæ in duodecim proportionem dividuntur. Idem ergo majoribus ac minoribus de noctibus, et majoribus ac minoribus diebus est judicium.

ἢ f. τρεῖς δέ. ἢ f. διηρέθησαν. ἢ Deest μεγάλων, καὶ.

Paralleli quinque circuli vocantur translata a lineis appellatione, quas geometræ parallelas vocant. Ejusmodi nominantur ab iis lineæ, quæ in eodem plano positæ nulla parte in se invicem inclinant. Sed nos facilitatis gratia ab eo quod consequens est eos explicemus. Parallelos itaque circulos esse dicimus eos, qui a circumferentia ad circumferentiam eandem undequaque latitudinem habent; etsi non æqualis inter omnes interjecta latitudo sit.

De zonarum a se invicem distantia.

26. Atque ut horum intervalla cognoscamus, dividatur sphaera per centrum, sic ut paralleli biferiam secentur, velut eos coluri dividunt; sitque circulus ille partium 60 hemisphaeria, ergo singula triginta partium erunt. Igitur ab horizonte ad borealem polum sex erit partium intervallum, totidem, quot triginta sunt in hemisphaerio superiore. Tanta est enim eminentis poli ab horizonte distantia. Siquidem centri instar est borealis polus ad ambitum arctici circuli. In omni autem circulo rectæ omnes a centro ductæ ad ambitum æquales sunt invicem. Intervallum ab arctico circulo ad tropicum æstivum partium erit quinque; ab æstivo tropico ad æquinoctialem partium quatuor; ab æquinoctiali ad hibernum tropicum, itidem quatuor; ab hiberno tropico ad horizontem, partium quinque; ab horizonte ad polum australem, et semper occultum, partes erunt sex; ab eodem australi polo ad inferiorem ambitum circuli antarctici, sex partes; ab antarctico circulo in hemisphaerio inferiore ad horizontem, et contactum ejus atque arctici circuli, eadem qua in superiori proportionem, reliquæ sunt partes octodecim. Nonnulli sphaeram per polos dividentes, velut per coluros, intervalla parallelorum in latum non in partes 60, sed in 360 distribuunt; quandoquidem annus 365 diebus constat. Aiunt ergo dimidium ejus, sive superius hemisphaerium, partes obtinere 180; totidem inferius. Ex quibus ab horizonte ad boream polum, et altiorem ambitum circuli arctici, partes sunt 38; a boreo polo ad arcticum circulum partes aliæ 38; ab arctico ad æstivum tropicum, partes 24; a tropico æstivo ad æquinoctialem, partes 24; ab æquinoctiali ad hibernum tropicum, partes 24; hinc ad antarcticum, qui horizontem contingit, aliæ partes 32. Hæ omnes simul collectæ fiunt 180. Sic infra terram eodem modo partes totidem 180 numerantur. Possumus et parallelos istos rectos nominare. Qui ob id assumuntur, ut boreales australesque partes per 38 eas facilius agnoscamus: tum etiam conversiones hibernas et æstivas, nec non æquinoctiales vernas et autumnales.

Όμοίως δὲ καὶ ὑπὸ γῆν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἴσαι ἄλλαι ρπ' μοίραι. Δύνανται δὲ οἱ παράλληλοι οὗτοι καὶ ὀρθοὶ καλεῖσθαι· παρελήφθησαν δὲ ὑπὲρ τοῦ εὐπαρακολούθητον ἡμῖν τὴν δεῖξιν γενεῶν τῶν βορειοτέρων καὶ νοτιωτέρων· καὶ ὥστε γῶναί ἡμᾶς τὰς χειμερινὰς, καὶ τὰς θερινὰς, καὶ τὰς ἐχειμερινὰς, καὶ ἑαρινὰς, καὶ μετοπωρινὰς τροπὰς.

¹⁰ *Lrg.* ἀνταρκτικοῦ μοίραι εἰσιν ἐξ· ἀπὸ δέ, etc. ¹¹ *Ley.* ὑπὲρ γῆς αἱ λοιπαὶ ἡ' μοίραι εὐρεθήσονται.

Α Παράλληλοι δὲ ἐκλήθησαν οἱ ε' κύκλοι ἀπὸ τῶν παρὰ τοῖς γεωμέτραις παραλλήλων γραμμῶν. Παράλληλα δὲ γραμμαὶ λέγονται παρ' αὐτοῖς αἱ ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιπέδῳ εἶσαι, καὶ μὴ συμπίπτουσαι ἐπὶ μηδέτερα μέρη. Σαφηνεῖας δὲ ἕνεκα ἐκ τοῦ παρακολουθούτος εἴπαμεν. Φαμὲν οὖν, ὅτι παράλληλοι εἰσιν οἱ κύκλοι μεταξὺ ἀλλήλων ἀπὸ περιφερείας ἐπὶ περιφέρειαν τῆς ἴσον μὲν πλάτος ἔχοντες πανταχῶθεν, οὐ μὲνται ἴσαι καὶ τὸ πλάτος τὸ μεταξὺ αὐτῶν.

Περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλας τῶν ζωνῶν διαστάσεως.

κς'. Ἴνα δὲ καὶ τὰ μεταξὺ τούτων διαστήματα μάθωμεν, ἔστω τεμονομένη ἡ σφαῖρα διὰ τοῦ κέντρου αὐτῆς, ὥστε διχα τέμνεσθαι τοὺς παραλλήλους, καθ' ἕνα ὑπὸ τῶν κολούρων τέμνονται· καὶ ἔστω ὁ κύκλος οὗτος μοιρῶν ξ'. Ἐκαστον οὖν ἡμισφαίριον ἀνὰ λ' μοιρῶν ἔξει. Ἀπὸ τοῦτον τοῦ ὀρίζοντος ἐπὶ τὸν βόρειον πόλον ἐξ μοιρῶν ἔσται διάστημα τῶν ὑπὲρ γῆν τοῦ ἡμισφαιρίου λ' μοιρῶν· τοσοῦτον γὰρ ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος ἐπὶ τὸν βόρειον πόλον ἐστὶ τὸ ἔξαγμα. Ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ βορείου πόλου ἐπὶ τὴν ἀνω περιφέρειαν τοῦ ἀρκτικού κύκλου κέντρου τάξιν ἔχει ὁ βόρειος πόλος· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου κέντρου παντὸς τοῦ κύκλου αἱ ἐκβαλλόμεναι εὐθεῖαι εἰς τὴν περιφέρειαν ἴσαι ἀλλήλαις εἰσι. Τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀρκτικού κέντρου διάστημα ἐπὶ τὸν θερινὸν τροπικὸν ἔσται μοιρῶν ε'· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ ἐπὶ τὸν ἰσημερινὸν ἔσται μοιρῶν δ'· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ ἔσται τῶν ἴσων τεσσάρων· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ μέχρι τοῦ ὀρίζοντος μοιρῶν ε'· ἀπὸ δὲ τοῦ ὀρίζοντος ἐπὶ τὸν νότιον πόλον καὶ αἰετῶν ἀφανῆ, μοίραι εἰσι γ'· ἀπὸ δὲ τοῦ αὐτοῦ νότιου πόλου εἰς τὴν κάτω περιφορὰν τοῦ ἀνταρκτικοῦ αἱ λοιπαὶ ἔξῃς ἡ' μοίραι· ἀπὸ δὲ τῶν ἀνταρκτικῶν ἐν τῷ κάτω ἡμισφαιρίῳ μέχρι τοῦ ὀρίζοντος, καθ' ἑκάστηται ὁ ἀρκτικός κύκλος αὐτοῦ, ἀναλόγως τῶν προειρημένους ὑπὲρ γῆς εὐρεθήσονται¹⁰. Τινὲς δὲ τέμνοντες τὴν σφαῖραν διὰ τῶν πόλων, ὥσπερ καὶ τῶν κολούρων, τὰ μεταξὺ τῶν παραλλήλων διαστήματα κατὰ πλάτος οὐκ εἰς ξ' μοίρας τέμνουσιν, ἀλλ' εἰς τξ'· ἐπειδὴ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς τξε' ἐστὶν ἡμερῶν· καὶ φασιν ρπ' εἶναι μοίρας τὸ ἥμισυ, ἦτοι τὸ ὑπὲρ γῆς ἡμισφαίριον· καὶ πάλιν ρπ' τὸ ὑπὸ γῆν. Ἐξ ὅθεν ἀπὸ μὲν τοῦ ὀρίζοντος μέχρι βορείου πόλου καὶ τῆς περιφερείας τοῦ ἀρκτικού κύκλου τῆς ὑψηλοτέρας εἰσὶ μοίραι λη'· ἀπὸ δὲ τοῦ βορείου ἐπὶ τὸν ἀρκτικὸν μοίραι ἄλλαι λη'· ἀπὸ δὲ τοῦ ἀρκτικοῦ μέχρι τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ μοίραι εἰσι κδ'· ἀπὸ δὲ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ μοίραι κδ'· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσημερινοῦ ἕως τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ μοίραι κδ'· ἀπὸ δὲ τοῦ χειμερινοῦ ἕως τοῦ ἀνταρκτικοῦ, τῶν ἐφαπτομένου τοῦ ὀρίζοντος, ἄλλαι εἰσὶ μοίραι λξ'. Αὗται δὲ, ἐπὶ τὸ αὐτὸ γινόμεναι, ὡς εἶπομεν, ρπ' εἰσὶν.

Περὶ κολούρων.

A

De coluris.

κζ'. Οἱ δὲ κόλουροι εἰσι μὲν δύο ἀπὸ βορέου ἐπὶ νότον, διὰ τῶν πόλων τέμνοντες τὴν σφαῖραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ πάντας ἄλλους κύκλους. Εἰσὶ δὲ μέγιστοι καὶ αὐτοί, ὡς ἂν διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας ἡγμένοι. Τέμνουσι δὲ, ἵνα τὰς δ' ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ῥαδίως καταλαμβάνωμεν. Τεμνόντων γὰρ τούτων ἀλλήλους καὶ τὴν σφαῖραν, συμβήσεται εἰς τέσσαρα τετμηθῆναι· ὥστε ἕκαστον τῶν τεσσάρων τμημάτων μίαν ὥραν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔχειν. Καὶ ὁ μὲν αὐτῶν κατὰ Καρκίνον καὶ Αἰγοκέρωτα ἔχει τὴν περιφέρειαν· διὰ μὲν τοῦ ἐνὸς ἡμικυκλίου δεικνύων ἐν Καρκίνῳ θέρος, διὰ δὲ τοῦ ἐτέρου ἐν Αἰγοκέρωτι χειμῶνα. Ὁ δὲ κατὰ Κριὸν καὶ Χηλᾶς τὴν περιφέρειαν ἔχει· καὶ ὅλοι τὰς ἄλλας δύο ὥρας τὰς ἰσημερινάς· τὴν μὲν ἐαρινὴν ἐν Κριῷ, τὴν δὲ μετοπωρινὴν ἐν Χηλαῖς. Κόλουροι δὲ κέκληνται, διότι δοκοῦσιν ἡμῖν κολοῦσθαι ὡσπερ τὰς οὐράς, διὰ τὸ ἡμῖν μὴ φαίνεσθαι αὐτῶν τὰ ἐπὶ τοῦ ἀνταρκτικοῦ μέρη, καὶ δοκεῖν κολοῦσθαι αὐτοὺς κατὰ τοῦτο τὸ μέρος. Συμβέβηκε γὰρ τὰ μὲν ἀπὸ τοῦ ἀειφανοῦς κύκλου, τούτέστι τοῦ ἀρκτικοῦ, μέρη φαίνεσθαι· ταῦτα δὲ τὰ μέρη τῶν κολούρων κύκλων τὰ τοῦ ἀνταρκτικοῦ αἰεὶ ἀφανῆ εἶναι.

Περὶ τοῦ ἄξονος.

κη'. Διήκει δὲ ὁ ἄξων ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ ἀρκτικοῦ κύκλου διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας ἕως τοῦ κέντρου τοῦ ἀνταρκτικοῦ. Παρελήπται δὲ, ἵνα γνῶμεν ὅτι περὶ αὐτὸν καὶ τὰ ἄκρα αὐτοῦ δινεῖται ὁ οὐρανός· ὡσπερ περὶ ἀρμάτειον ἄξονα δινοῦνται οἱ τροχοί. Τὴν δὲ ὕλην αὐτοῦ οὐκ ἐδίδαξεν ἡμᾶς Ἄρατος· ἀλλ' ὡς ἐν ποιήσει μυθικώτερον, ὡσπερ ὀβελίσκον αὐτὸν εἶπεν. Εἰ μὲν οὖν λέγοι τις αὐτοῦ τὴν ὕλην ἐκ πυρὸς, ἐλθὼν ἐπὶ τὴν τοῦ ὕδατος σφαῖραν σθεσθήσεται· ἢ ὑπὸ τῆς τοῦ πυρὸς σφαίρας καταφλεχθήσεται· εἰ δὲ ἐκ τῆς τῶν λοιπῶν, ἄερος ἢ ὕδατος, ἀμιγῆς ἔσται τοῖς ἄλλοις, καὶ ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀφανισθήσεται. Γεωμέτραι δὲ αὐτὸν ὑποτίθενται γραμμὴν τινὰ λεπτήν, διήκουσαν ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ ἀρκτικοῦ κύκλου μέχρι τοῦ ἀνταρκτικοῦ, καθάπερ εἴρηται. Οἱ δὲ φυσικοὶ φιλόσοφοι τὸ μεταξὺ διήκον πνεῦμα λέγουσιν ἄξονα. Μένονται δὲ αὐτοῦ Ἑρατοσθένης ἐν τῷ Ἑρμῇ λέγων·

Αὐτὴν μὲν μιν ἔτετμε μωσήρεα παντὶ Ὀλύμπου Κέντρου ἀπὸ σφαίρας· διὰ δ' ἄξονος ἠρήρηιστο·

Καὶ ὁ Ἄρατος λέγων·

Αὐτὰρ δ' οὐδ' ὀλίγον μεταρρίσσεται· ἀλλὰ μάλ' αὐτῶς Ἄξων αἰὲν ἄρησεν· ἔχει δ' ἀτάλαντον ἀπάντη

Μεσοσηγὺς γαῖαν· περὶ δ' οὐρανὸς αὐτὸν ἀγνεῖ.

Ὀνόμασται δ' ἄξων διὰ τὸ περὶ αὐτὸν ἀγεσθαι, καὶ περιδινεῖσθαι τὸν οὐρανόν. Τὰ δὲ πέρατα αὐτοῦ πρὸς τοὺς κέντροις τοῦ τε ἀρκτικοῦ καὶ τοῦ ἀνταρκτικοῦ σσι. Καλοῦσι δ' αὐτὰ πόλους ἀπὸ τοῦ περιπολεῖσθαι, καὶ στρέφεσθαι περὶ αὐτὰ τὸν οὐρανόν. Τούτων δὲ ὁ μὲν καλεῖται βόρειος, αἰεὶ φανερός ὢν· ὁ δὲ νότιος, αἰεὶ ἀφανής. Μένονται αὐτῶν καὶ Ἄρατος·

B

27. Duo sunt coluri a septentrione ad austrum per polos sphaeram ejusque circulos omnes partientes. Iidem maximi sunt, ut qui per centrum sphaerae transeunt. Secant autem idcirco, ut anni tempestates quatuor facile discernamus. Nam cum sese mutuo dividant, sphaeram ipsam quoque dividi necesse est in partes quatuor, adeo ut quodlibet e segmentis quatuor suam anni tempestatem obtineat. E coluris istis alterius ambitus per Cancrum et Capricornum ducitur, ac per semicirculum unum aetatem indicat in Cancro, per alterum hiemem in Capricorno. Alterius ambitus transit per Arietem et Libram, ac duas alias aequinoctiorum tempestates exhibet: vernam in Ariete; autumnalem in Libra. Qui coluri propterea vocantur, quia nobis velut cauda mutilati videntur, eo quod partes illorum ad polum antarcticum occultantur: quibus et mutilati videntur. Nam quae semper apparente circulo, id est arctico, continentur, illorum conspicuae sunt partes: quae vero antarctico includuntur, semper occultae.

De axe.

28. Ab arctici circuli centro per sphaerae centrum, ad centrum aliud antarctici transit axis. Qui ob id assumptus est, ut intelligamus circum hunc et ejus extrema circumvolvi caelum; perinde atque circum currus axem rotae volvuntur. De hujus materia nihil nos Aratus docuit. Sed poetica licentia fabulosius loquens veruti instar esse dixit. Itaque sive quis illum ex igne, ceu materia, constare velit, cum per aquae sphaeram transeat, ibi restinguetur; aut ab ignis sphaera consumetur, sive ex aliorum elementorum materia, puta aeris aut aquae, misceri cum aliis non poterit; et a contrariis delebitur. Proinde geometrae lineam esse dicunt exilem ab arctici centro ad centrum antarctici pertinentem, uti diximus. At physici spiritum, qui per interjectum spatium transit, axem putant esse. Cujus in Mercurio meminit Eratosthenes:

Ipsam quidem secuit mediam prorsus Olympi, Centro ab sphaerae; per axem vero fulciebatur.

Aratus quoque:

Porro hic ne minimum quidem declinat, sed plans

Axis semper firmatus est; habetque libratam om-

In medio terram; circum autem hunc caelum se versat.

Axis vocabulum ideo meruit, quod circum ipsum agatur, volvaturque caelum. Hujus extrema sunt in centrīs arctici et antarctici circulorum quos polos nominant, eo quod circum illa caelum assidue vertigine torqueatur. Ex iis alter boreus dicitur semper apparens: alter australis, semper occultus. Horum meminit Aratus:

Et hunc, inquit, trajiciunt poli duo utrinque positi: Quorum alter videri non potest, alter oppositus a [septentrionibus Supra Oceanum. Duæ porro utrinque ipsum obtinent Ursæ, simul meanes.

Observandum est autem masculino genere polos istos efferri. At Pythagorici boreales mundi partes dextras, australes sinistras nominant. Homerus autem dextra vocat quæ sunt ad orientem, sinistra quæ ad occidentem, his versibus:

Sive dextrorsum eant ad auroram, et solem, Sive sinistrorsum istæ ad occasum caliginosum.

Sed in lignea sphaera extremitates axis illæ ultra sphaeræ ambitum projectæ sunt. Quas tamen cogitandum est extima cœli superficie terminari, nec excedere.

De zonis quæ sunt quinque.

29. De zonis mentionem in *Phænomenis* Aratus non facit; alii, ut Eratosthenes, meminerunt. Igitur zonæ dicuntur interstitia parallelorum. Quæ quidem in cœlo pariter ac terra collocatæ sunt: quarum posteriores cœlestibus directe subjiciuntur. Quinque porro numerantur: 89 e quibus duæ sunt propter summum frigus inhabitabiles: atque harum australis altera est, altera borealis. De tribus inter ambas istas positis, duæ sunt temperatæ: una torrida. Temperatarum una borealis est; australis altera. Borealis inter arcticum circulum, et æstivum tropicum porrigitur; altera vero ab antarctico circulo, ad hibernum tropicum. Quæ ideo temperatæ sunt, quod nec intolerandum frigus, nec nimius illas calor infestet: quodque mediæ sint inter solis iter, argentesque zonas. Inter has omnes interjecta, ab æstivo tropico ad hibernum extenditur. Nam tantumdem patet in latum, quantum sol circuitu suo complectitur. Quæ propterea torrida dicitur, quod ardore igneo flagret; quatenus sol per eam assidue decurrit. Hanc alii negant habitari, affirmant alii. Meminit earum in *Mercurio* sic Eratosthenes:

Quinque porro zonæ in orbem circumdatæ slectuntur, Quarum duæ glauco nigriores cyano. Una est squalida, et igne velut rubens. Ea que in medio sita, adusta penitus igne, Ardoribus contacta . . . sub ipsam Incumbentes radii servidi semper exurunt. Aliæ duæ utrinque ad polos accedentes, Semper altiosæ, . . . Neque tamen aqua; sed ipsa de cælo glacies

Jacet . . . Est autem perfrigida. Sed hæc deserta sunt, et hominibus inaccessa loca: Duæ sunt autem aliæ oppositæ invicem In medio æstus, et pluvia glaciæ. Ambæ temperatæ, et aliam augentes Frugem Eleusinæ Cereris. Utramque vero homines Contrariis nixi vestigiis incolunt.

Hæc ille. Quærat nunc utram nos ex temperatis duabus habitemus. Atqui videmus sole in Capricorno versante longius a nobis esse dissitum: et apud nos hiemem fieri; cum vero perve-

A *Καὶ μὴν πειραίνουσι δύο πόλεις ἀμφὶς ἄντιες· Ἄλλ' ὁ μὲν οὐκ ἐπιλοπτος· ὁ δ' ἀντίος ἐκ βορέας Ὑψόθεν Ὀκεανοῖο. Δύω δὲ μὴ ἀμφὶς ἔχουσιν Ἄρκτοι, ἅμα τροχόωσαι*

Τηρητέον δὲ ὅτι ἀρβενικῶς λέγονται οὗτοι οἱ πόλεις. Οἱ δὲ Πυθαγόρειοι δεξιὰ μὲν τὰ βόρεια, ἀριστερὰ δὲ τὰ νότια καλοῦσιν. Ὁ δὲ Ὀμηρος δεξιὰ μὲν καί τὰ ἀνατολικά, ἀριστερὰ δὲ τὰ δυτικά, διὰ τούτων·

Εἴτε' ἐπὶ δεξιῇ ἴωσι πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιόν τε, Εἴτε' ἐπ' ἀριστερὰ τοίγε ποτὶ ὄζρον ἠέρσεται".

B Ἐπὶ τῆς σφαίρας δὲ τῆς ξυλλίνης ταῦτα τὰ ἔμπερα τοῦ ἀξονος φαίνεται ὑπὲρ τὴν ἐπιφανείαν τῆς σφαίρας ἐξέχοντα. Χρῆ δὲ νοεῖν συναποπαύεσθαι αὐτὰ τῆ ἐπιφανείᾳ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ μὴ ἐξέχειν.

Περὶ ζωνῶν, καὶ ὅτι πέντε.

κθ'. Περὶ δὲ τῶν ζωνῶν Ἄρατος ἐν τοῖς *Φαινομένοις* οὐκ ἐμνήσθη· ἄλλοι δὲ, ὧν καὶ Ἐρατοσθένης, ἐμνημόνευσαν. Ζῶναι τοίνυν λέγονται τὰ μεταξὺ τῶν παραλλήλων κύκλων διαστήματα· εἰσὶ δὲ καὶ ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆς, αἱ κατὰ κάθετόν εἰσι τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ. Πέντε δὲ εἰσι πᾶσαι· ὧν δύο εἰσὶν ἀσίτιστα διὰ τὸ πᾶν κατεψύχθαι· καὶ ἡ μὲν λέγεται κίρκη, ἡ δὲ βόρειος. Τῶν δὲ μεταξὺ τούτων τριῶν δύο μὲν εἰσιν εὐκρατοὶ, μία δὲ διακεκαυμένη. Τῶν δὲ εὐκράτων ἡ μὲν ἐστὶ βορειοτέρα, ἡ δὲ νοτιώτερα. Καὶ ἐστὶν ἡ βορειοτέρα ἀπὸ τοῦ ἀρκτικού κύκλου μέχρι τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ· ἡ δὲ ἑτέρα ἀπὸ ἀνταρκτικοῦ μέχρι χειμερινοῦ τροπικοῦ. Εἰσὶ δὲ εὐκρατοὶ, τῆ μίτε ὑπὸ ἀκράτου φύχους, μήτε ὑπὸ καύματος ἐνοχλείσθαι· καὶ τῶ εἶναι αὐτὰς μεταξὺ τῆς τοῦ ἡλίου πορείας καὶ τῶν κατεψυγμένων ζωνῶν. Ἡ δὲ τούτων μίση πασῶν ἐστὶν ἀπὸ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ μέχρι τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ· τοσούτον γὰρ πλάτος ἔχει, ὅσον καὶ ὁ ἥλιος περιέρχεται. Καλεῖται δὲ διακεκαυμένη, διὰ τὸ πυρώδης εἶναι, τοῦ ἡλίου δι' αὐτῆς τὴν πορείαν αἰεὶ ποιουμένου. Ταύτην δὲ, οἱ μὲν ἀοίκητον, οἱ δὲ οἰκείσθαι λέγουσι. Μέννηται δὲ τῶν ζωνῶν τούτων καὶ Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Ἐρμῇ λέγων·

C *Πέντε δὲ αἱ ζῶναι περιελάδες ἐσπεύρηται Ἀὶ δύο μὲν γλαυκοὶο κελαινώτεραι κύναιο Ἡ δὲ μία ψαζαρή τε καὶ ἐκ πυρὸς ὄλον ἐρρηθή· Ἡ μὲν ἐπὶ μεσάτῃ· ἐκέκοντο δὲ πᾶσα περιῖ... Τυπτομένη φλογμοῖσιν. Ἐπιρασμοῖραν δὲ αὐτῆς Κεκλιμένοι ἀκτίνες ἀειθερέες πυρῶουσιν.*

D *Αἱ δὲ δύο ἐκάτερθε πόλοις περιπεπερηῖαι Αἰεὶ φρικαλαίαι, εἰθ' ὕδατι ροστέουσιν. Οὐ μὴν ὕδωρ, ἀλλ' αὐτὸς ἀπ' οὐρανῶθεν ἐπίσταλλος*

Κεῖται ἀναπέσχε. Περιψυκτος δὲ τέτυκται. Ἄλλα τὰ μὲν χερσοῖα, καὶ ἀμβατὰ ἀνθρώποισι Δοῖαι δ' ἄλλαι ἐασιρ ἐναρτῖαι ἀλλήλοισι Μεσσηρῆς θέρους τε καὶ ὕστειον κρυσάλλου. Ἄμφω ἐκρητοί τε, καὶ ὄμπνιον ἀυδῆσκουσαι Ἐκαρπὸν Ἐλευσίνης Δημήτερος. Ἐρ δὲ μὴν ἠνέρες Ἄντιποδες γαλοῦσι.

Ταῦτα μὲν Ἐρατοσθένης. Ζητήσωμεν δὲ τῶν δύο εὐκράτων ὁποτέραν ἡμεῖς οἰκοῦμεν. Ὀρώμεν γὰρ ὅταν μὲν ὁ ἥλιος ἐν Αἰγοκέρωτι γένηται, πύρρον ἡμῶν ἀφῆσθηκε, καὶ χειμῶν ἐστὶ πρὸ ἡμῶν. Ὅταν

⁴¹ *Il. M.* ¹² *f. πυρὶ πρὸ.* ¹³ *f. ἀλδῆσκουσαι.*

δὲ ἐν Καρκίνῳ γένηται, ὃ ἐστὶ κατὰ διάμετρον τῷ Α Αιγιοκέρωτι, τότε πλησίον ἡμῶν ἐστὶ, καὶ καῦμα πολὺ παρ' ἡμῖν. Ὁ δὲ Καρκίνος τῶν ἰβ' ζωδίων βορειότερος ἐστὶ. Δῆλον οὖν, ὅτι τὴν βόρειον οἰκοῦμεν ζώνην. Ἐν γὰρ Καρκίνῳ γενόμενος ὁ ἥλιος ἀριστερὸς ἡμῶν ἀνατέλλει, τὴν σκιάν ἡμῶν εἰς τὰ δεξιὰ μέρη κλίνων· ὃ ἐστὶ σημεῖον ἐναργὲς τοῦ ἡμᾶς δεξιοῦς εἶναι τοῦ ἡλίου. Εἰ γὰρ τις λύχον ἄψας ἐν μέσῳ οἰκῆματος θείη, ἐν δεξιᾷ δὲ αὐτοῦ στατή· τὸ σκίασμα τοῦ ἐστῶτος οὐ πρὸς τὸν λύχον, ἀλλ' ἐν δεξιᾷ τοῦ ἀνθρώπου τρέφεται. Εἰ τοίνυν καὶ ἡμῶν αἱ σκιαί ἐν δεξιᾷ ἡμῶν γίνονται, δῆλον, ὅτι ἀριστερὸς ἡμῶν ἐστὶν ὁ ἥλιος. Ἀνάπαλιν δὲ τοῖς ἐν τῇ νοτίῳ ζώνῃ οἰκοῦσιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἐστὶν ὁ ἥλιος· ἐν ἀριστερᾷ δὲ αὐτῶν ἡ σκιά πρὸς νότον ἐκπέμπεται. Οὕτως οὖν ἀποδείκνυται ἡμᾶς τὴν βόρειον ζώνην τὴν εὐκρατον οἰκεῖν. Τινὲς δὲ καὶ ταῦτα περὶ τῶν ζωνῶν εἰρήκασιν. Ζῶναί εἰσι τῆς γῆς ὑπὸ τοὺς παραλλήλους ὁμοίως πέντε· βόρειος, ὅλη μετέωρος, ἀοίκητος, κατεψυγμένη, Κρόνου, ἐξηκοστῶν μὲν ς', σταδίων δὲ διαμυρίων εσ'· τὸ γὰρ ἐξηκοστὸν σταδίων ἐστὶ δσ', θερινή, πλείονα ἔχουσα τὰ ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα· εὐκρατος, ἐν ἧ ἐστὶν ἡ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένη· Διὸς, ἐξηκοστῶν ε', σταδίων δὲ διαμυρίων καὶ α'· ἰσημερινή, Ἴσον ἔχουσα τὸν ὑπὲρ γῆς ὀρίζοντα τῷ ὑπ' αὐτόν· ἀοίκητος, διακεκαυμένη· Ἄρεος, ἐξηκοστῶν μὲν η', ἐξ ἑκατέρου μέρους τοῦ ἰσημερινοῦ τέσσαρων· οὗτος γὰρ αὐτὴν ὅλην τὴν σφαῖραν τέμνει μέσην· σταδίων δὲ τρισμυρίων καὶ γχ'· χειμερινή, ἀνάπαλιν τῇ θερινή, πλείον ἔχουσα τὸ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, οἰκουμένη, εὐκρατος· Ἄφροδιτης, ἐξηκοστῶν ε', σταδίων δὲ διαμυρίων καὶ α'· νότιος, ὅλη ἀφανής, ἀοίκητος, κατεψυγμένη· Ἐρμού, ἐξηκοστῶν μὲν ς', σταδίων δὲ διαμυρίων εσ'. Ὡς εἶναι τὸ ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα περιμετρον τῆς γῆς ἐξηκοστῶν μὲν τριάκοντα, σταδίων δὲ μυριάδων ἰβ' καὶ ς'. Καλοῦνται δὲ οἱ μὲν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἡμισφαιρίου βόρειοί τε καὶ νότιοι κατοικοῦντες ἀυτόχθονες¹⁴· οἱ δ' ἐπ' ἑκάτερα τῶν ἡμισφαιρίων ὑπὲρ γῆς τε καὶ ὑπὸ γῆν, ἀντίποδες.

sphærio hinc ad septentriones, inde ad meridiem diversis hemisphæriis supra infraque terram, antipodes

Περὶ τῶν ἐν ταῖς εὐκράτοις ζώναις οἰκούντων.

λ'. Τῶν δὲ ἐν ταῖς δυσὶν εὐκράτοις ζώναις οἰκούντων, ἵνα σαφέστερον διέλωμεν, οἱ μὲν εἰσι περιόικοι, οἱ δὲ ἀντοῖκοι, οἱ δὲ ἀντίχθονες, οἱ δὲ ἀντίποδες· περιόικοι μὲν, ὅσοι τὴν αὐτὴν οἰκῆσιν οἰκοῦσιν· ὅσον οἱ τὴν βόρειον οἰκοῦντες περιόικοι εἰσιν ἀλλήλοισ· καὶ πάλιν οἱ τὴν νότιον περιόικοι εἰσιν ἀλλήλοισ· ἀντοῖκοι δὲ οἱ τὴν νότιον οἰκοῦντες τοῖς τὴν βόρειον οἰκοῦσι ζώνην. Καὶ ἀντοικουμένη ἐστὶν ἡ βόρειος τῇ νοτίῳ, καὶ ἡ νότιος τῇ βορείῳ· ἀντίχθονες δὲ οἱ κατὰ διάμετρον ἐν ταῖς ὁμοίαις ζώναις οἰκοῦντες· ὅσον ἐν τῇ βορείῳ ἐν τῷ ὑπὲρ γῆς ἡμισφαιρίῳ· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ νοτίῳ. Ἀντίποδες δὲ οἱ κατὰ διάμετρον ἐν ταῖς ἐναντίαις ζώναις οἰκοῦντες· ὅσον τῶν πρὸς τῷ Καρκίνῳ οἰκούντων ἀντίποδες εἰσιν οἱ πρὸς τῷ Αἰγιοκέρωτι

nit ad Cancrum, qui a Capricorno tota diametro distat, appropinquare nobis, ac summum apud nos æstum existere. At Cancer duodecim signorum maxime borealis est. Perspicuum est ergo borealem a nobis zonam incoli. Nam sol cum est in Cancro sinister nobis oritur, umbram suam fleclens ad dexteram. Quod argumento est nos ad dextram obversos esse soli. Etenim si quis lucernam accendens media in domo collocet, et ad dextram ejus stet, stantis ipsius umbra non ad lucernam, sed ad dextram hominis tendet. Quocirca cum umbra corporum nostrorum dextræ sint nobis, manifestum est sinistrum quoque nobis esse solem. E contrario vero iis, qui in australi zona degunt, sol dexter est; ad sinistram vero illorum umbra jacitur meridiem versus. Hac ratione demonstratur nos in temperata zona degere. Quidam etiam de zonis ista scripserunt. Zonæ sunt in terra sub parallelis similiter quinque: Borea, tota sublimis, inhabitabilis, frigida; Saturnia, sexagesima scrupula sex patens, quæ sunt stadia 25200. Nam scrupulum unum stadiis constat 1200. Æstiva, cujus parallelorum supra horizontem minima segmenta sunt. Temperata, in qua situs est orbis noster, ad Jovem pertinens quæ in sexagesima quinque porrigitur; stadia 21000. Æquinoctialis, cujus horizon æqualem facit infra supraque portionem: inhabitabilis, torrida: dicata Marti; quæ scrupula octo tenet, hoc est utrinque ab æquinoctiali quatuor. Hic enim sphæram totam in medio partitur. Est autem stadiorum 33600. Hiemalis, contra quam æstiva majorem sub horizonte portionem relinquens; habitata temperata, attributa Veneri; in sexagesima quinque diffusa: quæ sunt stadia 21000. Australis non apparet omnino inhabitabilis, frigore rigens; Mercurii peculiaris, sexagesima sex obtinens: quæ stadia faciunt 25200. Ita dimidius supra horizontem ambitus terræ scrupula colligit triginta, stadia 126000. Porro qui in eodem hemisphærio habitant, antichthones vocantur; qui autem in

De his qui temperatas zonas incolunt.

30. Qui in temperatis duabus habitant, horum, ut distinctius explicemus, alii perioeci vocantur; alii antœci; alii antichthones; alii antipodes. Perioeci sunt qui eadem habitationem incolunt. Exempli causa, qui borealem zonam occupant, perioeci sunt invicem. Antœci sunt zonæ australis incolæ borealibus: estque australi opposita borealis habitatio, et australis boreali. 90 Antichthones sunt qui ex diametro similibus in zonis habitant, velut qui in boreali superioris hemisphærii degunt, et qui in australi. Antipodes sunt qui in zonis oppositis ex diametro siti sunt. Ita qui sub Capricorno versantur eorum sunt antipodes, qui Cancro subjacent. Igitur perioeci noctes ac dies, et anau

¹⁴ Ley. ἀντίχθονες.

tempestates habent easdem. Antœci eandem invicem noctem habent, et diem : sed diversa solstitia. Nam sol in Cancro positus ut æstatem nobis, qui ad septentriones accedimus ; sic illis, qui ad austrum vergunt, affert hiemem. Vicissim autem ad Capricornum delatus nobis hiemem septentrioni propinquieribus ; ad austrum vero positus æstatem efficit. Rursus, cum sint æquinoctia duo, quando sol Arietem attingit, borealibus nobis vernum æquinoctium facit, antœcis autumnale. In Libra contra nobis autumnale, antœcis vernum æquinoctium parit. Post æquinoctium, quod fit nobis in Ariete vernum, sol ascendens, in Cancro nobis æstatem efficit, augetque dierum spatia ; nocturna contrahit. Ab autumnali æquinoctio Libræ ad Capricornum delabens, apud nos dies imminuit, noctes producit ; hiemem afferens ; apud illos ut auget dierum intervalla, sic de nocturnis detrahit, æstatemque reddit. Atque ut uno verbo dicam, quidquid Cancer nobis efficit, hoc illis Capricornus ; et quod nobis Capricornus, hoc illis Cancer ; quod nobis Ariès, hoc illis Libra : et e contrario. Antichthonibus alternant noctes et dies. Nam superioribus eorum ortu suo diem sol infundit : inferioribus noctem. Rursus nobis sol occasu suo noctem ; sub terra conditis, diem oriendo restituit. Solstitia tamen et æquinoctia utrobique sunt eadem borealibus infra supraque positis. Ejusmodi sunt antichthones. Antipodes contraria et opposita vident omnia. Nam et cum dies est nobis, nox illis est ; et cum apud illos æstas est, in orbe nostro fit hiems. Ad summam cum australis zonæ contrariæ incolis hiems aut dies accidit, tunc iis qui borealem incolunt, æstas et nox supervenit. Ita tam noctes et dies, quam solstitia, æquinoctia habitationesque e contrario antœci obtinent.

ἔστι καὶ νύξ. Ὅστε καὶ νύκτας δὲ, καὶ ἡμέρας, καὶ ἀντοίκοι ἔχουσιν.

De umbrarum differentia, quæ in habitationibus variis incidunt, et quibusnam degant in locis.

31. In habitationum discrimine quidam dicuntur ascii, alii brachyscii, alii macroscii, quidam heteroscii, alii anticscii, alii amphiscii. Ascii sunt, quorum verticem sol incubat hora diei sexta. Ut enim si quis accensum torrem rectum statuat, ejus nulla reddetur umbra ; sic nullam habent ii, quorum verticem medium cælum tenens sol imminet. Tales sunt qui sub æquinoctiali degunt, qui sole Arietem vel Libram obtinente solem supra caput aspiciunt. Ferunt apud Syenen et Elephantinen umbram esse nullam hora diei sexta, cum in Cancro sol residet. Brachyscii, id est « brevis umbræ, » sunt a quibus parum sol distat ; macroscii, « longioris umbræ, » sunt qui a sole longius distant ; heteroscii, id est « uno latere umbram jacentes, » ii sunt, qui in nostro orbe versantur. Nam ad alterum latus

Αρωτι. Οἱ μὲν οὖν περιόικοι τὴν αὐτὴν ἔχουσιν αἰνύκτα, καὶ ἡμέραν, καὶ τὰς ἐτησίους ὕρας· οἱ δὲ ἄλλοιοι τὴν μὲν αὐτὴν ἔχουσιν ἀλλήλοις ἡμέραν καὶ νύκτα, οὐ τὰς αὐτὰς δὲ τροπὰς. Ἐν Καρκίνῳ γὰρ γενόμενος ὁ ἥλιος ἡμῖν μὲν θέρος, βορειοτέροις οὖν ποιεῖ, τοῖς δὲ νοτιωτέροις, χειμῶνα. Ὅταν δὲ ἐν Αἰθιόπῳ γέννηται, ἡμῖν μὲν χειμῶνα βορειοτέροις οὖν ποιεῖ, τοῖς δὲ τὴν νότιον οἰκοῦσι ζώνῃν θέρος ποιεῖ. Κατὰ τὴν ἰσημερίαν δύο οὐσῶν, ἐν μὲν Κριῶν ἡμέρᾳ γενόμενος ἡμῖν μὲν ἑαρινὴν, τοῖς τὴν βορείαν, οὐ δὲ ἀντοίκοις μετοπωρινὴν ἰσημερίαν ποιεῖ. Ἐν δὲ ἐν Χηλαῖς γέννηται, ἡμῖν μὲν μετοπωρινὴν, τοῖς δὲ ἀντοίκοις ἑαρινὴν ἰσημερίαν ποιεῖ. Ἀπὸ δὲ τῆς πύλης Κριῶν ἰσημερίας τῆς παρ' ἡμῖν ἑαρινῆς ὁ ἥλιος ἀναβαίνων ἐν Καρκίνῳ θέρος μὲν ἡμῖν ποιεῖ, καὶ αἰῶν τὰς ἡμέρας, τὰς δὲ νύκτας ἐλάττους ποιεῖ¹⁵. ἀπὸ δὲ τῆς ἐν Χηλαῖς ἰσημερίας ἐπὶ τὸν Αἰγιοκέρωτα ἀναβαίνων, παρ' ἡμῖν μὲν μειοῖ τὰς ἡμέρας, καὶ τὰς νύκτας αὐξεῖ, χειμῶνα ἀπεργαζόμενος· παρ' ἐκείνοις δὲ αὐξεῖ τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν νύκτα μειοῖ¹⁶, θέρος ποιεῖ. Καθόλου δὲ εἰπεῖν, ὃ ἡμῖν ποιεῖ Καρκίνος, τοῦτ' ἐκείνοις Αἰγιοκέρως· ὃ δ' ἡμῖν Αἰγιοκέρως, τοῦτ' ἐκείνοις Καρκίνος· ὃ δ' ἡμῖν Κριῶν, τοῦτ' ἐκείνοις Χηλαῖ· καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Οἱ δὲ ἀντίχθονες τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας παρηλλαγμένας ἔχουσι. Τῆς γὰρ ὑπὲρ γῆς ἀντίχθονοι ἀνατέλλων ὁ ἥλιος ἡμέραν ποιεῖ, τοῖς δὲ ὑπὸ γῆν νύκτα. Καὶ πάλιν παρ' ἡμῖν δύνων ὁ ἥλιος νύκτα ποιεῖ· παρὰ δὲ τοῖς κάτω ἀνατέλλει ἡμέραν ποιεῖν. Τροπὰς μὲντοι καὶ ἰσημερίας τὰς αὐτὰς ἔχουσιν οἱ ἀνω βορειοὶ τοῖς κάτω βορειοῖς· τοῦτέστιν οἱ ἀντίχθονες. Οἱ δὲ ἀντίποδες πάντα ἐναντία καὶ μαχόμενα ἔχουσιν· ὅτε μὲν γὰρ πρὸς ἡμῖν νύξ ἐστί, παρ' ἐκείνοις ἡμέρα· καὶ ὅτε παρ' ἐκείνοις θέρος, ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένῃ χειμῶν. Καὶ καθόλου ὅτε ἐν τοῖς νοτίῳ ζώνῃ ἀντοικοῦσι χειμῶν ἐστί καὶ ἡμέρα, τότε τοῖς ἐν τῇ βορείῳ οἰκοῦσι θέρος καὶ ἡμέρα, καὶ ἰσημερίας, καὶ οἰκῆσεις ἐναντίας αἰ

Περὶ διαφορᾶς τῶν ἐν ταῖς οἰκῆσεσι σκιῶν, καὶ κατὰ πόλους τόπους οἰκοῦσιν.

λα'. Τῶν δὲ ἐν ταῖς οἰκῆσεσιν οἱ μὲν εἰσὶν ἄσκιαι, οἱ δὲ βραχύσκιαι, οἱ δὲ μακρόσκιαι, οἱ δὲ ἐτερόσκιαι· οἱ δὲ αὐτόσκιαι¹⁷, οἱ δὲ ἀμφίσκιαι. Ἄσκιαι μὲν αἰ κατὰ κορυφὴν ὥρα ἕκτη τὸν ἥλιον ἔχοντες. Ὅσοι γὰρ, εἴ τις δαλὸν ἀνάψας ὀρθὸν στήσειε, τοῦτο οὐκ ἂν γένοιτο σκιά· οὕτως οὐδὲ τῶν ὑπὲρ κορυφῆς ἔχοντων τὸν ἥλιον μεσουρανοῦντα γένοιτο ἄν. Εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ τὸν ἰσημερινὸν οἰκοῦντες· οὗτοι, ἥλιον γενόμενου ἐν Κριῶν ἢ ἐν Χηλαῖς, τότε κατὰ κορυφῆς ἔχουσι τὸν ἥλιον. Φασὶ δὲ ἐν Συφῆνι καὶ Ἐλεφαντίνῃ ἀσκίους γίνεσθαι, ὅτε ὁ ἥλιος γίνεται ἐν Καρκίνῳ περὶ ὥραν ἕκτην. Βραχύσκιαι δὲ οἱ τὸν ἥλιον αἰῶν ἀφεστῶτα ἔχοντες· μακρόσκιαι δὲ οἱ πόρρω αἰῶν ἔχοντες· ἐτερόσκιαι δὲ οἱ ἐν ταύτῃ τῇ οἰκουμένῃ οἰκοῦντες, ἐπειδὴ ἐπὶ τὸ ἕτερον μέρος ἢ οἰκία ἡμῶν τρέπεται· λέγω δὲ ἐν δεξιᾷ ἐπὶ τὸ βορείον. Ὅμοιος

¹⁵ Deest opposita para divisionis. ¹⁶ Leg. μειοῖ. ¹⁷ Cor. ἀντίσκιαι.

δὲ καὶ οἱ ἄντοιχοι ἐτερόσκιοι εἰσιν· ἐπειδὴ καὶ τούτων ἡ σκιά ἐπὶ τὸ ἀριστερὸν μέρος τὸ νοτιώτερον τρέπεται. Ἀντίσκιοι δὲ οἱ ἐν τῷ βορείῳ¹⁰· ἐπειδὴ ἐναντίας τὰς σκιάς ἔχουσιν· οἱ μὲν εἰς τὰ δεξιὰ μέρη αὐτῶν, οἱ δὲ εἰς τὰ ἀριστερὰ, διὰ τὸ μέσον εἶναι αὐτῶν τὸν ἥλιον. Ἀμφίσκιοι δὲ γίνονται οἱ μὲν τὸν ἰσημερινὸν κύκλον οἰκοῦντες. Οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ ἄσκιοι. Ὅτε μὲν γὰρ ὑπὲρ κορυφῆς αὐτῶν ἐστὶν ὁ ἥλιος, ὡς εἴπομεν, ἄσκιοι εἰσιν· ὅτε δὲ ἀφίσταται αὐτῶν ἀπὸ Κριοῦ εἰς Ταῦρον καὶ τὰ ἕξῃς ζῳδία, τὴν αὐτὴν σκιάν ἔχουσιν ἐπὶ τὰ εὐώνυμα μέρη· ὅτε δὲ ἀπὸ ἰσημερίας τῆς ἐν Χηλαῖς ὁ ἥλιος γένηται ἐν Σκορπίῳ καὶ τοῖς ἕξῃς ζῳδίοις, τότε ἡ σκιά αὐτῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ μέρη ἐκπέμπεται. Ὅστε συμβαίνει τοὺς τῆδε οἰκοῦντας ποτὲ μὲν ἄσκιους γίνεσθαι, ὅταν, ἐν Χηλαῖς ἢ Κριῶ ὁ ἥλιος ᾖν, κατὰ κορυφῆς αὐτῶν ἢ· ποτὲ δὲ ἐν ἀριστερᾷ ἔχειν τὴν σκιάν, ὅτε ἐν Σκορπίῳ καὶ τοῖς ἕξῃς ὁ ἥλιος γένηται. Τινὲς δὲ καὶ περισκιούς τοὺς περὶ αὐτοὺς κύκλῳ ἔχοντας τὴν σκιάν εἶναι βούλονται. sequentia signa peragrat. Sunt qui periscios illos bra jacitur.

A umbra nostra projicitur : videlicet dextrum et boreum. Sic antæci heteroscii sunt, quippe illorum umbra sinistrum ad latus et australe dirigitur. Antiscii borealibus sunt australes, quia contrarias habent umbras; illi dextrum ad latus, hi ad sinistrum, quoniam medius sol amboobus interjectus est. Amphiscii, id est, ad utrumque latus umbram habentes, sunt æquinoctiali circulo subjecti. Iidem et ascii, id est umbræ prorsus experites. Nam cum supra verticem illorum sol est, fiunt, ut diximus, ascii; cum ab iis recesserit, puta ab Ariete ad Taurum et consequentia signa, eamdem nobiscum habent umbram ad sinistrum latus. Sed cum ab æquinoctio, quod in Libra sit, sol ad Scorpionem et alia signa transitum facit, tunc dextrorsum illorum umbra mittitur. Ita fit, ut illius regionis incolæ interdum ascii sint, cum in Libra vel Ariete sol vertici illorum insidet : alias sinistra iis umbra fiat quando sol Scorpionem et consequentia signa peragrat. Sunt qui periscios illos bra jacitur.

Πρῶτος δὲ Παρμενίδης περὶ τῶν ζωνῶν ἐκίνησε λόγον. Περὶ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν πολλὴ διαφωνία τοῖς μετ' αὐτὸν γέγονεν· οἱ μὲν γὰρ ἐξ αὐτὰς εἶπον· ὡς Πολύβιος, καὶ Ποσειδώνιος, τὴν διακεκαυμένην εἰς δύο διαιροῦντες· οἱ δὲ πέντε παρέλαβον· ὡσπερ Ἐρατοσθένης καὶ ἄλλοι πολλοί, οἳς καὶ ἡμεῖς κατηγολοῦθησάμεν. Περὶ δὲ οἰκίσεων πάλιν, καὶ τῶν ἐνοικούντων, καὶ ὀνομάτων, γέγονε πολλὴ ταραχὴ, καὶ περὶ ἀντιχθόνων, καὶ ἀντιπόδων.

Περὶ μεταρσιῶν καὶ μετέωρων.

λβ'. Διαφέρει μεταρσιῶν μετέωρα· ἢ τὰ μὲν μετέωρα ἐν οὐρανῷ καὶ αἰθέρι ἐστίν· ὡς ἥλιος, καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ οὐρανός, καὶ αἰθήρ· μετάρσια δὲ τὰ μεταξὺ τοῦ ἀέρος καὶ τῆς γῆς· οἷον ἄνεμοι, νεφέλαι, δὐμβροί, ἀστραπαί, βρονταί, κομήται, δοκίδες, πωγωνίαι, λαμπάδες, ἱρίδες, ἄλλες, διάττοντες, βύμοι, βύαιες. Λεπτέον δὲ περὶ μεταρσιῶν· περὶ γὰρ μετέωρων προεῖρηται. Πρῶτον δὲ περὶ ἀνέμων εἴπωμεν.

Περὶ ἀνέμων, καὶ ὅτι διαφέρει αὖρα ἀναθυμιάσεως.

λγ'. Ἀναξίμανδρος τοίνυν ῥύσιν ἀέρος τὸν ἄνεμον εἶπε· τινὲς δὲ ἀναθυμιάσιν ἀέρος. Ἄλλοι δὲ διαφέρειν ἄνεμον λέγουσιν αὖρας· ἄνεμον γὰρ εἶναι ῥύσιν ἀέρος· αὖραν δὲ ἀναθυμιάσιν γῆς. Καὶ τοὺς μὲν ἐκ νεφῶν λέγουσιν εἶναι ἀνέμους, καὶ καλεῖσθαι « ἐκνεφίας »· τοὺς δὲ ἀπὸ γῆς φερομένους ἀπογείλους· τοὺς δὲ ἀπὸ ποταμῶν ἐνυδρίας· τοὺς δὲ ἀπὸ κόλπων κολπίας· ἀπὸ δὲ ὀρῶν ὀρίας, ἢ ὀρεστίας· καὶ γὰρ παρὰ Ἀριστοτέλει ἐν τῷ *Περὶ ἀνέμων*, καὶ παρὰ Καλλιμάχῳ οὕτως ὀνομάζονται. Ὅστε καὶ ἀπὸ τόπων τινῶν φασὶ τινὰς λέγεσθαι· οἷον Καικίαν τὴν ἀπὸ Κάϊος¹⁰ ποταμοῦ πνέοντα· καὶ Σκειρῶνα τὸν ἀπὸ Σκειρωνίδων πετρῶν. Τινὲς δὲ ἀπὸ ὀρμῆς ὀνομάσθησαν, ὡς σφοδρῶς βέοντες· καὶ οἱ μετὰ παλμοῦ τινος,

Primus de zonis Parmenides dicere instituit. De quarum numero magna dissensio est. Nam alii sex numerant, ut Polybius et Posidonius, qui torridam in duas dividunt; quinque malunt alii, e quibus est Eratosthenes, et nos iisdem subscripsimus. Sic de habitationibus, et earum incolis, eorumque nominibus haud levis conflictus est, ut et de antichthonibus et antipodibus.

C **91** *De iis quæ μετάρσια et μετέωρα dicuntur.*

52. Differunt a meteoris quæ μετάρσια nominantur : nam meteora in cælo sunt et æthere : velut sol, et id genus cætera, cælum, æther; metarsia, quæ ærem inter et terram accidunt : ut venti, nubes, imbres, fulgura, tonitrua, cometæ, trabes, barbatae stellæ, faces, irides, arææ, transvolantes stellæ, temones, profluvia. De iis quæ μετάρσια vocantur, agendum nobis est. Nam de meteoris jam diximus. Ac prius de ventis.

De ventis, deque auræ et exhalationis discrimine.

53. Anaximander fluentem ærem dixit esse ventum; alii exhalationem aeris. Alii ventum ab aura discrepare volunt : quippe ventum aiunt esse fluentem ærem; auram vero terrenam exhalationem. Ventorum porro alios e nubibus prodire putant, et vocari « ecnephias; » alios e terra excitatos ἀπογείτους : qui e fluminibus orientur, aquatiles, qui a maritimis sinibus, κολπίας, a montibus ὀρίας vel ὀρεστίας; quomodo ab Aristotele in libro *De ventis*, et Callimacho nominantur. Sic a locis quidam nomen accipiunt : ut Cæcias a Caico fluvio spirans; et Sciron a Scironicis scopulis. Nonnullis ab impetu nomen inditum : ut qui vehementius in-gruant; et qui quadam cum vibratione ac sub-

¹⁰ Deest aliquid, vult τοῖς ἐν τῷ νοτίῳ. ¹⁰ f. Καΐκου.

sultu feruntur, procellæ. Alii a specie dicuntur: A velut qui quadam vertiginevolvuntur, appellanturque turbines. Item qui ab imo sursum attolluntur, presteres. Scripsit de ventis etiam Eratosthenes. At cardinales venti sunt quatuor: e quibus ille, qui ab ortu flat, subsolanus dicitur; qui ab arctico polo, boreas; qui ab antarctico, auster; ab occasu, æphyrus. Nam ζέφος poetice occasum significat.

De cometis.

34. De cometis et trabibus scripsere complures: velut Demetrius. Locus eorum est in aere, non in cælo. Ex iis quorum lumen deorsum respicit, ut versus eam partem coruscare videantur, « cometæ » B nominantur; quorum splendor sursum vergit, « faces; » cum lux tractim producitur, « trabes; » quando roscidum lumen apparet, « iris » dicitur. Quando solem ambit circulus: cujusmodi nonnunquam duo tresve fiunt: unde et Aratus dixit « triplicatam aream, » vocatur ἄλωσ, id est « area. » Si ab astris ignis ad inferiora propellatur, « temones, » et « profluvia » nuncupantur. Qui subsultim huc et illuc agitantur, « salientes » et « transilientes: quæd sit stellis vento concussis, et quasi scintillas emittentibus. Hinc illud ventorum præ-sagium facere docet Aratus. Ad hæc « præsepe » vocant nubem quamdam circa Cancrum conglobatam et splendidam, ut Aratus significat: cui consentaneum est, quod in eadem parte stellæ quædam circa Cancrum, « asini » dicuntur. Porro cometas et id genus alia, quidam e stellis densatis et illuminatis oriri sentiunt: alii ex nubibus undique collustratis; nonnulli ex affricu succendi volunt. Neque vero semper apparent, sed certis intervallis temporum. Cæterum nubes inter se collisæ tonitrua faciunt; fissæ vero, et cum impetu ac vehementia flatum emittentes, fulmina: cum agitatione flatus accenditur; fulgura vel e nubibus ipsis oriuntur, accenso igne ac restincto: vel splendor est ex igne coruscans. Imbres ex madido vapore, et humidis nubibus existunt. Hæc summam de aeris affectionibus, quæ μετάρσια nominant.

De positu sphaeræ.

35. Sphaeræ situs, quod ignorare non oportet, haud unius generis est, sed pro terræ inclinationibus varii sunt sphaeræ situs. E quibus paucos perstringemus: et ad Aratæ sphaeræ positum postea veniemus. Est igitur situs inprimis Helle-sponti, ac Macedoniæ climati congruens. Cum enim apud Antigonum Macedoniæ regem esset Aratus, ad illius loci clima apparentium doctrinam exegit omnem. Porro quoties poli horizontem contingunt, accedit ut nec arcticus circulus, nec antarcticus semper appareant: sed hemisphaerium utrumque oriatur et occidat. Sin borealem polum supra

καὶ πηδύματος θύελλαι. Οἱ δὲ ἀπὸ σχήματος λέγονται ὡς περὶ οἱ μετὰ δινήσεως στρόβιλοι· καὶ οἱ ἐπιθωθεν εἰς ὕψος φερόμενοι πρηστήρες. Ἐπραγματῆσατο δὲ περὶ ἀνέμων καὶ Ἐρατοσθένης. Οἱ δὲ γενικώτατοι ἀνεμοὶ τέσσαρες εἰσι· καὶ ὁ μὲν ἀπὸ ἀποτολῶν πνέων καλεῖται ἀπηνλιώτης, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀρκτικοῦ πόλου βορέας, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀνταρκτικοῦ νότος, ὁ δὲ ἀπὸ δύσεως ζέφυρος· ζέφος γὰρ ἦ ὡς κατὰ τοὺς ποιητάς.

Περὶ κομητῶν.

λδ'. Περὶ δὲ κομητῶν καὶ δοκίδων ἐπραγματεύεσθαι πολλοί· ὡς περὶ καὶ Δημήτριος. Εἰσι δὲ οὐκ ἐν ἀρανῶ, ἀλλ' ἐν τῷ ἀέρι. Οἱ μὲν οὖν κάτω τὸ εὖρος ἔχοντες, καὶ τὰς μαρμαρυγὰς κάτω νεύουσας, κλοῦνται « κομηταί· » οἱ δὲ ἄνω τὸ φῶς νεύουσας ἔχοντες καλοῦνται « λαμπάδες· » ὅποτε δὲ ἐπίμυες ἔχουσι τὸ φῶς, καλοῦνται « δοκίδες· » ὅποτε δὲ ἰσχυρῶδες φῶς ὁρᾶται, καλεῖται « Ἔρις· » ὅταν δὲ πρὸ τὸν ἥλιον ἢ κύκλος ἐνίοτε καὶ ³⁰ δύο, καὶ τρεῖς γίνονται· ὅθεν καὶ Ἄρατος εἶπε « τριέλκτον ἀλώσιν » « ἄλωσ » καλεῖται. Ἐάν δὲ ἀπὸ ἀστέρων ὡς τοῦ ζῆτις γένηται ἐπὶ τὰ κάτω, καλοῦνται « βυμοὶ » καὶ « βυακες· » οἱ δὲ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετερχόμενοι κλοῦνται « ἄττοντες » καὶ « διαττοντες· » γίνεται δὲ τοῦτο, τῶν ἀστέρων ὑπὸ πνεύματος τινασσομένη, καὶ οἰονεὶ σπινθηρὰς ἀφιέντων· διὸ κατὰ σημεῖον ἀνέμων εἶπεν Ἄρατος τοῦτο. Καὶ φάτην δὲ κερὰ πεφωτισμένον περὶ τὸν Καρκίνον φασίν ὡς καὶ C Ἄρατος. Ἀκολουθῶς δὲ ταύτη καὶ « θνους » λέγει περὶ τὸν Καρκίνον ἀστέρας εἶναι. Τοὺς δὲ κομητὰς καὶ τοὺς τοιοῦτους οἱ μὲν λέγουσιν ἐξ ἀστέρων παρερχομένων γίνεσθαι καὶ ἐμφωτισσομένων, οἱ δὲ ἐκ κερῶν περιπεφωτισμένων· ἄλλοι δὲ ἐκ παραρρήψεως αὐτῶν φωτίζεσθαι λέγουσιν. Οὐ φαίνονται δὲ ἀεὶ· ἀλλ' ἔφρονται καὶ ³⁰⁰ περιόδους χρόνων. Ὅτε μὲν οὖν πηκροῦνται αἱ νεφέλαι πρὸς ἀλλήλας, βροντὰς ποιοῦν· βραγεῖσαι δὲ, καὶ πνεῦμα μετὰ ῥύμης καὶ σφοδρῆς ὀρμῆς ἀφείσαι, κεραυνοὺς ποιοῦσι, διὰ τῆς ῥύμης ἀναπνομένου τοῦ πνεύματος· ἀστραπαὶ δὲ γίνονται ἐξ αὐτῶν πάλιν τῶν νεφῶν, φωτὸς ἀναπνεύου καὶ σθεννυμένου· ἢ ἐκ πυρὸς μαρμαρυγαὶ εἶναι ἐκπεμπόμεναι. Ὅμβροι δὲ ἐξ ὑγρᾶς ἀναδόσεως καὶ νεφελῶν ὑγρῶν γίνονται. Ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἐν ἀίρη D περὶ μεταρσίων.

Περὶ θέσεως [τῆς σφαιρας].

λε'. Εἰδέναι χρὴ περὶ τῆς θέσεως τῆς σφαιρας, ὡς εἶπε ἔστι μία, ἀλλὰ πρὸς τὰ κλίματα τῆς γῆς καὶ αἱ θέσεις τῆς σφαιρας γίνονται. Λεκτέον δὲ περὶ ὀλίγων καὶ τότε τῆς κατὰ τὸν Ἄρατον ἀπόψεσθαι. Θέσις τίς ἔστι κατὰ τὸ Ἑλλησποντιακὸν καὶ τῆς Μακεδονίας κλίμα. Παρὰ γὰρ Ἀντιγόνην διατρίβων Ἄρατος, τῆ τῆς Μακεδονίας βασιλεῖ, πρὸς τὸ αὐτῶν κλίμα καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν φαινομένων πεποίηται. Ἐπὶ μὲν οὖν οἱ πόλοι πρὸς τῷ ὀρίζοντι τὴν θέσιν ἔχουσι, ὡστε ἐφάπτεσθαι τοῦ ὀρίζοντος, συμβῆσθαι μὲν τὸν ἀρκτικὸν μῆτε τὸν ἀνταρκτικὸν ἀειφανῆ εἶναι, ἀλλ' ἐκάτερον τούτων ἡμικύκλιον ἀνατέλλειν ἀεὶ καὶ

³⁰ f. ἐνίοτε δέ. ³⁰⁰ f. κατὰ. Εδρι.

δύνειν. Ἐάν δὲ τὸν βόρειον πόλον ὑψηλότερον ποιήσωμεν τοῦ ὀρίζοντος, πρὸς τὸ γινόμενον ἔσχαρμα, καὶ ὕψος αὐτοῦ, καὶ τὰ κλίματα τῆς γῆς ἔξει τὰ μεγέθη τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν διάφορα. Δῶμεν ξ' μοιρῶν κύκλον τέμνοντα τὴν σφαιρᾶν διὰ τῶν πόλων, ὡσπερ τοὺς κολούρους. Δῆλον οὖν, ὅτι ἕκαστον τῶν ἡμισφαιρίων ἔξει ἀνά λ' τῶν δὲ ¹¹ ὑπὲρ γῆς μοίρας λ' ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος μέχρι τοῦ πόλου. Ἐάν οὖν μετεωρίσω τὸν βόρειον πόλον μοίρας ζ', ἔσται τοῦ Ἑλλησπόντου τὸ κλίμα ἔχον τὴν μὲν ἡμέραν τὴν μεγίστην ὠρῶν ιε', τὴν δὲ νύκτα τὴν ἐλαχίστην ὠρῶν θ'. Ἐάν δὲ μὴ μόνον ἔξ, ἀλλ' ἐννέα ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος μετεωρίσω τὸν βόρειον πόλον, μακροτέρα ἔσται ἡ μεγίστη ἡμέρα παρὰ τοῖς οὕτως οἰκοῦσιν ἢ τοῖς προειρημένους ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ. Καὶ πάλιν ἔάν ὑψηλότερον αὐτὸν ποιήσω, καὶ πολλὸ αὐτοῦ τοῦ ὀρίζοντος ἀπέχοντα, μακρότερα εὐρεθήσονται αὐτοῦ ὥραι ¹², ἕως ἂν ὁ βόρειος μεσουρανήση πόλος· καὶ τότε, οὕτως κειμένης τῆς σφαιρας, συμβήσεται ἔξ μηνῶν εἶναι τὴν ἡμέραν, καὶ ἔξ μηνῶν τὴν νύκτα· μεσουρανοῦντος γὰρ τοῦ βορείου πόλου, εὐρεθήσεται ὁ ζωδιακὸς ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος εἰς δύο τεμνόμενος· καὶ τὸ μὲν ἡμισυ ὑπὲρ γῆς, τὸ δὲ λοιπὸν ἡμισυ ὑπὸ γῆν ἀεὶ ἔχων. Τοῦτου δὲ οὕτως ὄντος, δῆλον, ὡς καὶ ἔξ ζώδια ὑπὲρ γῆς ἔσται, ταῦτα δηλονότι, ἐν οἷς ὁ ἥλιος γενόμενος, καὶ καθ' ἕκαστον λ' ἡμέρας ποιῶν, ποιήσει τὴν ἡμέραν μηνῶν ζ'· τὰ δὲ ἄλλα ζ' ζώδια ἀεὶ ἀφανῆ, καὶ ὑπὸ γῆν ἔσται, ἐν οἷς ὁ ἥλιος γενόμενος ποιήσει τὴν νύκτα μηνῶν ζ', διὰ τὸ μὴ ἀνατέλλειν ἐν τοῖς ζ' τούτοις γενόμενον αὐτόν. Ταῦτα δὲ ἡμῖν εἰλήφθω τῆς ἀνωμαλίας τῶν ἡμερῶν τε καὶ νυκτῶν χάριν. Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι λόγῳ καὶ θεωρίᾳ ταῦτα κατ' ἀκολουθίαν ἐκ τῶν φανερῶν ἐδσίχθη, ἀφανῆ ὄντα. Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀπὸ ἐμπειρίας ἔξ μηνῶν τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν νύκτα τοσούτων δεῖξαι. Τινὲς δὲ ἱστοροῦσιν ἡ ἡμερῶν ἕκτασιν μιᾶς ἡμέρας, ἄλλοι δὲ π' ἡμερῶν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ ὑπὲρ Θούλην τὴν νήσον λεγόμενοι εἶναι. Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὰ κλίματα διάφορὰ τῶν ἡμερῶν τε καὶ νυκτῶν παραδείγματος χάριν τοῦτον τὸν τρόπον ἡμῖν εἰρηται· ἡ δὲ κατὰ τὰ φαινόμενα Ἀράτου τῆς σφαιρας θέσις ὀφείλει ἔχειν τὸν ἀρκτικὸν κύκλον τοῦ ὀρίζοντος ἐφαπτόμενον, τὴν τε τοῦ Δράκοντος κεφαλὴν ἐφαπτομένην τοῦ ἀρκτικού κύκλου, αὐτοῦ δὲ τοῦ ἀρκτικού ἐφαπτομένου τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ὡσπερ ξέειν αὐτόν. Διδ καὶ Ἀρατὸς φησι·

*Κεῖνη που κεφαλὴ τῆ νίσσεται ¹³, ἧχι περ ἄκραι D
Μίσγονται δύσιές τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλησι.*

Τὸν γὰρ ὀρίζοντα μεταξὺ τοῦ ὑπὲρ γῆς καὶ ὑπὸ γῆν ἡμισφαιρίου εἶναι συμβέδηκε. Τινὲς δὲ οὐκ ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος ἀκούουσιν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀράτου λεχθέν· διότι τοῦ ὑπὲρ γῆς ἡμισφαιρίου τεμνομένου ὑπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ τὸ μὲν ἔστι πρὸς τῆ ἀνατολῆ, τὸ δὲ πρὸς τῆ δύσει. Ἐμοὶ δὲ οὐ πάνυ τι δοκεῖ τοῦτο λέγειν Ἀρατὸς· εἰ μὴ ἄρα τις οὕτω λέγοι τὴν κεφαλὴν τοῦ Δράκοντος πορεύεσθαι,

...ἧχι περ ἄκρα
*Μίσγονται δύσιές τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλησι·
καθὸ τοῦ ὀρίζοντος ἐφαπτομένη ἔστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ*

¹¹ f. τὸ δὲ. ¹² f. ἡμέραι. ¹³ γρ. νύσεται.

A horizontem attollimus, pro altitudinis ratione, varia terræ climatibus dierum et noctium magnitudo constabit. Fingamus partium sexaginta circulum esse, qui sphaeram per polos transiens dividit, **92** ut coluri faciunt. Igitur hemisphaeria singula tricenis gradibus constabunt, adeoque quod supra terram eminent, gradus tricenos habebit ab horizonte ad polum. Quare si ad partes sex polum extulero, in Hellesponti climate longissimus dies horarum fiet 15; brevissima nox horarum 9. Quodsi non tantum sex gradibus, sed novem supra horizontem polum borealem erexero, longior, quam in Hellesponto, fiet dies, illius tractus incolis. Rursus vero si arduum magis, ac supra horizontem eminentem polum statuero, horæ longiores existant, donec borealis polus culminet. Ac tunc semestris dies erit semestrisque nox. Nam si borealis polus in vertice sit, zodiacus ab horizonte bipertito secabitur; ejusque pars dimidia perpetuo supra terram exstabit, altera sub terram condetur. Hoc vero posito, perspicuum est sex fore signa supra terram: in quibus scilicet positus sol, et in unoquoque triginta dies commorans, semestrem efficiet diem; reliqua sex signa semper occulta erunt, et sub terra condita: quæ cum sol peragrabit, sex mensium noctem faciet, eo quod in illis situs nunquam oritur. Hæc ad dierum et noctium inæqualitatem explicandam assumpsimus. De quibus sic habendum est; ratione, ac consideratione, consequenterque iis quæ apparent, hæc a nobis esse collecta; cum sint occulta prorsus. Non enim ulla nobis experientia semestrem diem noctemque patefecit. Sint qui alicubi dierum octo esse lucem; alii octoginta referant: quod iis accidit qui supra Thulen insulam habitant. Ad eum itaque modum dierum noctiumque pro climatibus ratione discrimen a nobis explicatum est. Verum situs ille sphaeræ, qui ad Arati *Phænomena* convenit, ejusmodi esse debet, ut in eo circulus arcticus contingat horizontem, eumque circulum tangat Draconis caput: sic ut arcticus ille attingat, ac quodammodo radat horizontem. Hinc Aratus:

*Illud caput eo pervenit, ubi extremi
Miscentur occasus, et ortus invicem.*

Nam horizon inter hemisphaerium utrumque superius et inferius interjectus est. Non desunt tamen, qui Arati verba illa non ad horizontem, sed ad meridianum referant: quoniam cum superius hemisphaerium a meridiano circulo dividitur, ejus altera pars ad ortum, altera ad occasum pertinet. Mihi vero non hoc velle sibi videtur Aratus, nisi quis fortasse dixerit Draconis caput eo ferri,

...ubi extremi
Miscentur occasus, et ortus invicem;
ubi contingit horizontem Draconis caput ad meri-

diatum circulum, qua parte cum horizonte ille
committitur, ac se ipsi secant invicem. Propterea
de Cepheo loquens Aratus, eundem nobis indica-
vit. Nam hujus pars illa tota, quæ a cingulo ad pe-
des pertinet, intra circulum arcticum est. Quoniam
vero circulus arcticus occidit nunquam; balteus
vero Cephei in ambitu est ejusdem arctici; hinc
horizontem per ejus balteum significat :

. . . Cepheus autem cingulo
Terram radit: quæ sunt in capite quidem, prorsus
Tingens Oceano: illa vero non licet: sed ea ipsæ
Ursæ prohibent, pedes, et genu, et lumbos.

Hæc sunt quæ de sphaeræ positu dicenda videban-
tur. Quam qui explicare velit, hunc ad dextram
borealem habere polum oportet: australem ad si-
nistram. Nam Ursæ in oriente dextræ sunt; auster
vero sinister. Quidam tamen cum illam explicant,
malunt ante se Ursas habere; pone austrum: ut
dexter sit ipsi oriens, sinister occidens. Quod ex
Homericis versibus fortasse didicerunt :

Sive dextrorsum eant ad auroram et solem;
Sive sinistrorsum ad occasum tenebrosam.

Nescientes poetam accomodate ad illorum situm
dexteram appellasse partes orientales, occidentales
sinistras. At in mundi positu dextræ sunt Ursæ, et
eo modo sphaeram constituere debet qui illius rati-
onem docere velit.

De motu.

36. Qui sphaeram explicat, in contraria sphaeram
torqueat. Nam qui contra sphaeram versus seipsum
93 cietur; Ursæ sinistrae erunt orienti: auster ad
dextram: quod fieri nequit. Quod autem ita, ut
diximus, movenda sphaera sit, docebit nos Aratus,
qui de Ursis alias loquens :

...Semper vero in humerum feruntur,
Præpostere in humeros conversæ.

Alias de Ophiucho :

In humeros demittit ærumnosum Ophiuchum
Cancer e genibus: demittit vero Serpentem propius
[cervicem].

Item :

Oritur Hydræ caput, et cæsius Lepus
Ac Procyon: anterioresque Canis pedes ardentis.

Rursus

Dimidium Coronæ, et ipsam postremam caudam
Centauri ferunt ascendentes adhuc Chelæ.

De Ceto vero :

Ac quod ad cervicem usque conversum est

Occidit; porro Cepheus capite, et manu, et humero.

Item :

Equus autem Aquario commodum oriente
Pedibus, et capite revolvitur. Ex adverso autem Equi

A cauda Centaurum attrahit occidua nox.

Hæc de motu paucis dicta sunt.

⁹³ H. M.

Α Δράκοντος, καὶ πρὸς τῷ μεσημβρινῷ, καθὼ συμβαίη
γίνεται τοῦ μεσημβρινοῦ καὶ τοῦ ὀρίζοντος, ἐπι-
τέμνουσιν ἀλλήλους. Καὶ διὰ τοῦτο περὶ Κηφέως λέ-
γων, τὸν αὐτὸν ἐνέφηνεν ἡμῖν ὁ Ἄρατος. Ταῦτα
γὰρ τὰ ἀπὸ τῆς ζώνης ἕως τῶν ποδῶν ἐντός ἐστι
τοῦ ἀρκτικού. Ἐπεὶ δὲ ὁ ἀρκτικός κύκλος οὐδέποτε
καταδύεται, ἡ δὲ ζώνη τοῦ Κηφέως ἐν τῇ περιεργίᾳ
ἐστὶ τοῦ ἀρκτικού κύκλου τὸν ὀρίζοντα διὰ τῆς ζώ-
νης αὐτοῦ ἐμφαίνει

...ὁ δὲ ζώνη τότε Κηφέως
Γαῖαν ἐπιξέυει· τὰ μὲν ἐν κεφαλῇ μάλα πάντα

Βάπτων Ὀκεανοῖο· τὰ δ' οὐ θέμις· ἀλλὰ τὰ
ἄρκτοι κωλύουσι, πόδας, καὶ γούνα, καὶ ἴσκιον.

Τὰ μὲν οὖν τῆς θέσεως ταῦτα· τὸν δὲ ἐξηγου-
μενον ἐν δεξιᾷ χρῆ τὸν βόρειον πόλον ἔχειν, καὶ ἐν ἀρι-
στερᾷ τὸν νότιον. Ἐπειδὴ αἱ ἀρκτοὶ ἐπὶ ἀνατολῶν ἐν
δεξιᾷ κείνται· ἐν ἀριστερᾷ δὲ ὁ νότος. Τινὲς δὲ τῶν
ἐξηγουμένων βούλονται ἐμπροσθεν μὲν τὰς Ἀρκτας,
ὀπίσω δὲ τὸν νότον, δεξιὰ δὲ τὰς ἀνατολάς, ἀριστερὰ
δὲ τὴν δύσιν ἔχειν· ἴσως ἀπὸ τῶν Ὀμηρικῶν ἐπι-
κινήθεντες·

⁹⁴ Ἐἴτ' ἐπὶ δεξιᾷ ἴωσι πρὸς ἠῶ τ' ἡέλιόν τε,
Ἐἴτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοίγῃσιν ἴσπον ἠερόεσσα·

οὐκ εἰδότες, ὡς ὁ ποιητὴς πρὸς τὴν τῶν πόλων
ἐκείνων θέσιν δεξιὰ μὲν τὰ ἀνατολικά, ἀριστερὰ
δὲ τὰ δυτικά εἶπεν. Ἡ δὲ τοῦ κόσμου θέσις, καὶ
προεῖπον, δεξιὰς ἔχει τὰς Ἀρκτους· καὶ οὕτως α-
θῆναι χρῆ τὴν σφαῖραν τὸν ἐξηγούμενον.

Περὶ κινήσεως.

95 λς'. Χρῆ τὸν ἐξηγούμενον ἐπὶ τὰ ἐναντία περι-
στρέφειν τὴν σφαῖραν. Εἰ γὰρ τις ἀπὸ τῶν ἐναντιῶν ἐξ' ἐπι-
τὸν περιδινήσει τὴν σφαῖραν, αἱ Ἀρκτοὶ ἀριστερὰ
ἔσονται τῶν ἀνατολῶν· ὁ δὲ νότος ἐν δεξιᾷ ἴσπον
ἀδύνατον. Ὅτι δὲ, ὡς εἶπον, χρῆ τὴν σφαῖραν κινῆ-
σθαι, διδάξει ἡμᾶς αὐτὸς Ἄρατος ποτὲ μὲν περὶ τῶν
Ἀρκτων λέγων.

... Αἰεὶ δὲ κατωμάδια φορέονται,
Ἐμπαλιν εἰς ὤμους τετραμμένα.

Ποτὲ δὲ ἐπὶ τοῦ Ὀφιοῦχου λέγων·

Τὸν δὲ καὶ εἰς ὤμους κατάγει μογερὸν Ὀφιοῦχον
Καρκίνος ἐκ γονάτων· κατάγει δ' Ὀφιοῦχον αὐχένος
[ἐγγύς].

Καὶ πάλιν·

Ἄρτέλλει δ' Ὑδρῆς κεφαλῇ, χαροπὸς τε Λαγώς
D Καὶ Προκύων· πρότερον τε Κυνὸς πόδες αἰδόμε-
[νοι].

Καὶ πάλιν·

Ἦμισον δὲ Στεφάνοιο, καὶ αὐτὴν ἔσχατον οὐρανὸν
Κενταύρου φορέουσιν ἀνερχόμενοι ἐπὶ Κηλῶν.

Καὶ περὶ τοῦ Κήτους·

Καὶ τὸ μὲν ἐς λοφίην τετραμμένον ὄνει ἀπὸ
αὐτῆς
Δύνει· ἀτὰρ Κηφέως κεφαλῇ, καὶ χειρὶ, καὶ
[ὤμῳ].

Καὶ πάλιν·

Ἴππος δ' Ὑδροχόοιο νέον περιελλομένοιο
Ποσσὶ τε καὶ κεφαλῇ ἀνελλισσεται· ἀντὶ δ'
[Ἰππου]

Ἐξ οὐρῆς Κένταυρον ἐφέλλεται ἐσπερὶν τυφῆ.
Ταῦτα μὲν ὡς ἐν βραχέϊ περὶ κινήσεως.

Περὶ ἄστρον δύσεώς τε καὶ ἀνατολῆς. A

De siderum occasu et ortu.

λζ'. Τῶν ἄστρον τὰ μὲν ἔστιν ἀειφανῆ, τὰ δὲ ποτὲ μὲν φαινόμενα, ποτὲ δὲ ἀφανῆ γινόμενα. Ἀειφανῆ μὲν οὖν ἔστι τὰ ἐντὸς τοῦ ἀρκτικοῦ κύκλου· οὐδέποτε γὰρ καταδύεται ταῦτα· ἐπειδὴ μὴδὲ ὁ περιέχων αὐτὰ κύκλος· ἀλλ' ἔστιν αἰεὶ ἐν τῷ ὑπὲρ γῆς ἡμισφαιρίῳ ἀειφανῆς μετὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἄστρον· ἀφανῆ δὲ τὰ ἐντὸς τοῦ ἀνταρκτικοῦ κύκλου· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς αἰεὶ ἀφανῆς ἔστι. Τῶν δὲ λοιπῶν ἄστρον τὰ μὲν ποτὲ μὲν ἀνατέλλει, ποτὲ δὲ δύνει· τὰ δὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς νυκτὸς καὶ ἀνατέλλει καὶ δύνει. Ὄϊον ἔστω ὁ ἥλιος ἐν Κριῷ· τοῦτου ἀνατέλλοντος, προανατέλλει Ἴππος· ἐν Χηλαῖς δὲ ὄντος τοῦ ἡλίου, καὶ ἀνατέλλοντος, δέδυκεν ἡδὴ Ἴππος. Ὡστε ποτὲ μὲν φαίνεται ἀνατέλλον ὁ Ἴππος, ποτὲ δὲ δύνων· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα ἀπὸ θερινοῦ τροπικοῦ μέχρι τοῦ χειμερινοῦ. Τὰ γὰρ ἐν τῷ ἀνταρκτικῷ τῷ πρὸς νότον ὄντα βράδιον ἀνατέλλοντα δύνει ταχέως, διὰ τὸ πλεῖον εἶναι μέρος τῆς σφαίρας ὑπὸ πρὸς τῷ νότῳ· ἀνάπαλιν δὲ τὰ βορειότερα, καὶ μεταξύ ἀρκτικοῦ κύκλου καὶ ἰσημερινοῦ, ταχέως ἀνατέλλοντα, βραδέως δύνει, διὰ τὸ πλεῖον ἔχειν μέρος ὑπὲρ γῆν τὴν σφαῖραν πρὸς τῷ βορῆ. Συμβήσεται· οὖν τινα τῶν ἐνταῦθα κειμένων ἄστρον ὑπὸ τῆς αὐτῆς νυκτὸς ἀνατέλλειν καὶ δύνειν, & καλεῖται ἀμφιφανῆ. Παραδείγματος δὲ χάριν παρελήφθω ὁ ἐν γόνασι, καὶ ἔστω ὁ ἥλιος ἐν Τοξότη, καὶ ἀνατέλλει ³³ ἐν αὐτῷ. Πάλιν δυέτω δύνοντος ἡλίου· ἐσπέρα ἔστι καὶ νύξ· ὁ δὲ ἐν γόνασιν οὐδέπω δέδυκεν· ἀλλ' ἐπιμείνας ἐν τῷ ὑπὲρ γῆς ἡμισφαιρίῳ, πρὸς τῇ δύσει δύνων, ὕστερον ἐπὶ τῆς αὐτῆς νυκτὸς προλαμβάνει τὴν τοῦ ἡλίου ἀνατολὴν καὶ τοῦ Τοξότου, προανατέλλων αὐτῶν, καὶ ὕστερον αὐτῶν δύνων. Δηλοῖ γοῦν τοῦτο Ἄρατος λέγων·

Ἵστινα τοῦτον εἶστον ὑπ' οὐρανῶν εἰδώλων
Ἄμφότερον δύνοντα, καὶ ἐξ ἐτέρης ἀνιόντα
Πολλὰς αὐτορυχὴ θηεύμεθα.

Ἵστι δύσεις διτταί, καὶ ἀνατολαί.

λη'. Δύσεις δὲ ἄστρον ἔστι διττή, καὶ ἀνατολή· καὶ ἡ μὲν εἴω λέγεται, ἡ δὲ ἔσπερα. Ἐἴω μὲν ἀνατολή, ὅταν συνανατέλλῃ τῷ ἡλίῳ [ὡς] ἄστρα, καὶ μὴ μετ' αὐτοῦ ³⁴· ἔσπερα δὲ, ὅταν, δύνοντος ἡλίου, ἀνατέλλῃ τινα τῶν ἄστρον. Δύσεις δὲ εἴω ἔστιν, ὅταν, ἡλίου ἀνατέλλοντος, δύνῃ τὰ ἄστρα τάδε ἢ τάδε· ἔσπερα δὲ, ὅταν συγκαταδῇ αὐτῷ.

Ἵστι διυφέρει ἀνατολὴ ἐπιτολῆς.

λθ'. Διαφέρει δὲ ἀνατολὴ ἐπιτολῆς. Ἀνατολὴ μὲν γάρ ἐστιν ἡ ἄμα τῷ ἡλίῳ ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἀναφορά· ἐπιτολὴ δὲ, ὅταν πρὸ ἡλίου ὑπὸ τὴν εἴω ἀνατελεῖν ἄστρον, εἶτα ἐπ' αὐτῷ ὁ ἥλιος ἐπιτελεῖ. Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι, πάσης ὥρας περιφερομένης, καὶ περιδινουμένης τῆς σφαίρας, ἀνάγκη ἔστι καὶ τὰ ἄστρα παντὶ καιρῷ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτὶ εἶναι ἐν οὐρανῷ συμπεριδινόμενα· μὴ φαίνεσθαι δὲ ἐν ἡμέρᾳ τῇ ὑπερβολῇ τῆς λαμπρότητος τοῦ ἡλίου καλυπτόμενα. Ἀνατολὴν δὲ οὐ λεκτέον ἄστρον, ἐὰν δευτέρᾳ ὥρᾳ ἢ τρίτῃ ἀναφέρηται ὑπὲρ γῆς· ἀλλὰ τότε μόνον,

f. ³³ ἀνατέλλῃ. ³⁴ f. αὐτόν.

37. Siderum alia semper apparent; alia videntur interdum, alias occulta sunt. Apparent perpetuo, quæ comprehenduntur arctico circulo: nunquam enim occidunt; uti neque complexus illa circulus, qui in superiore manet hemisphærio semper cum stellis suis apprensus. Nunquam apparent ea quæ antarctico circulo continentur, quoniam et ipse semper occultus est. Reliquorum siderum alia interdum oriuntur: interdum occidunt; quædam eadem in nocte oriuntur et occidunt. Sit exempli causa sol in Ariete: ante hunc oritur Equus. Idem sole in Libra constituto ante hunc occidet. Hinc aliquando cernitur Equus oriens, alias occidens: sic astra reliqua ab æstivo tropico ad hibernum. Nam quæ in antarctico sunt ad austrum, tardius orientia citius occidunt: quod majori ex parte sphæra infra terram condita sit ad meridiem; contra quæ borealia sunt inter arcticum circulum et æquinoctialem posita, citius ortum faciunt, tardius occasum: propterea quod majori parte sui sphæra supra terram emergit ad septentrionem. Accidet ergo quædam ut ibi collocata sidera eadem nocte orientur et occidant: quæ ἀμφιφανῆ vocant. Exempli gratia sit Ingeniculus, sitque sol in Sagittario; in eo sidus illud oriatur. Rursus occidat sub occasum solis, vespera erit, et nox: necdum Ingeniculus occiderit: sed in hemisphærio superiore consistens adhuc, ac sub occasum occidens, postea per eandem noctem solis et Sagittarii prævertet ortum, ante ipsos oriens, et post eos occidens. Quod Aratus his verbis exprimit:

Quem quidem ignotum inter cælestes imagines
Pariter occidentem, et aliunde orientem
Sepe eadem nocte cernimus.

Duos occasus esse, ortusque totidem.

38. Siderum occasus ortusque duplex est: alter matutinus, vespertinus alter dicitur. Matutinus ortus fit, cum oriente sole oriuntur cum eo sidera, non post ipsum. Vespertinus, cum occidente sole sidera quædam oriuntur. Matutinus occasus est cum oriente sole occidunt hæc vel illa sidera; vespertinus cum una cum sole conditur.

Quid ἀνατολὴ et ἐπιτολὴ differant.

39. Differt autem ἀνατολὴ et ἐπιτολὴ. Nam ἀνατολὴ est conscensio cum sole supra finitorem; ἐπιτολὴ cum ante solem primo mane oritur stella; quam solis ortus sequitur. ³⁴ Nec illud ignorandum est; hora qualibet, circumacta et volvente se sphæra, sidera ipsa necessario per omne tempus nocte ac die cum cælo circumferri: non tamen in terdiu videri, vehementiori splendore solis offusa. Cæterum ortus stellæ vocari non debet, quando secunda tertiave post hora conscendit horizontem; sed tunc solum, cum una cum sole oritur. Sic et

occasus tunc est, quando cum sole occidit. Præter hæc omnia sciendum est, neque Cepheum, neque Cassiopeiam, neque Andromedam in cælo esse revera. Est enim ridiculum arbitrari aut ista cælum asterismis caruisse. Nam stellæ perpetuo, etiam ante Perseum et Orionem, exstiterunt. Ob id penes varias nationes diversa quoque reperiuntur nomina stellarum. In Ægyptiaca sphaera neque Draco in censum nominaque siderum venit; neque Ursæ; neque Cepheus: sed aliæ sunt simulacrorum formæ, nominaque illis indita. Ita neque in Chaldæorum astrologia. Græci porro vocabula ista de insignibus heroibus transtulerunt; ut comprehendi, et agnoscere facilius possent. Etenim si certis appellationibus carerent, magnam studiosis earum rerum perturbationem afferrent. Olim vero istorum scientia magni fiebat ab iis qui agriculturam vel rem nauticam exercerent. Nam ex orbitibus et occasibus illorum navigandi, ac vindemiæ colligendæ tempus observabant.

Hactenus Arati *Phænomena* ad rudem institutionem ex Achillis opere *De universo*.

A ὅτε ἅμα ἡλιῷ ἀνατέλλει. Ὅμοίως δὲ καὶ δύσει, ἐπὶ αὐτῷ δύνει. Ἐπὶ δὲ πᾶσι χρῆ εἶδέναι, ὅτι ἀπὸ Κηφεὺς, οὕτε Κασσιόπεια, οὕτε Ἀνδρομέδα ἐστὶν οὐρανῷ. Γελοῖον γὰρ ὑποθεῖναι πρὸς τούτων ἀκαταρτιστον τὸν οὐρανὸν· ἀεὶ γὰρ ἦσαν ἀστέρες, καὶ πρὸς Περσέως καὶ Ὀρίωνος. Διὸ καὶ ἐν διαφόροις ἔθεσι διάφορα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀστρῶν ἔστιν εἶδη. Ἐν γοῦν τῇ τῶν Αἰγυπτίων σφαίρᾳ οὕτε ὁ Δράκων ἐστὶ νομιζόμενος ἢ ὀνομαζόμενος, οὕτε Ἄρκτος, ἐπεὶ Κηφεὺς, ἀλλ' ἕτερα σχήματα εἰδῶλων καὶ ὁμοιωμάτων τεθειμένα. Οὕτω δὲ καὶ ἐν τῇ τῶν Χαλδαίων. Τινες δὲ ταῦτα τὰ ὀνόματα ἔθεντο τοῖς ἀστροῖς ἐκ ἐπιστήμων ἡρώων, πρὸς τὸ εὐκατάληπτα εἶναι καὶ εὐγνώστα. Ἀνόνημα γὰρ ὄντα πολλὴν παρέχεται ῥαχὴν τοῖς περὶ ταῦτα σπουδάζουσι. Περὶ αὐτῶν ἐμάλιστα τούτων τὴν γνώσιν ἐποιούοντο εἰδέναι οἱ ἐπιγεωργῆσαν καὶ ναυτιλίαν τὸν βίον ἔχοντες. Ἐκ τῶν ἀνατολῶν καὶ τῶν δύσεων αὐτῶν τὸν καιρὸν τῆς πλοῦ, καὶ τοῦ τρυγητοῦ ἐσημειοῦντο.

Τέλος τῶν Ἀράτου *Φαινόμενων* πρὸς εἰσαγωγὴν τῶν Ἀχιλλέως *Περὶ τοῦ παντός*.

Hæc ejusdem Achillis Tatii fragmenta a Victorio edita prætermittere nolimus. Quæ quæ cum superioribus eadem fere continent, Latine vertere nihil necesse fuit.

ΤῶΝ ΑΡΑΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΝ ΕΚ ΤΩΝ ΑΧΙΑΛΛΕΩΣ.

Ἐξ ἐτέρων σχολίων εἰσαγωγὴ προοίμιον.

α'. Καλὸν κατὰ τὸν Κυρηναῖον ἀμειψασθαι τῷ λόγῳ τὸν Ἀράτου πόνον, ὃν ἐποίησεν

Ἦμενος, οὐδὲ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἐπιπτεν, Πηληϊάδας τ' ἐσορῶντι, καὶ ὄψε δύοντα Βοώτην, Ἄρκτον θ', ἣν καὶ Ἀμαζῶν ἐπέκλησιν καλέουσιν.

Ὅπερ τὸν Ἰθάκης τὸν κυβερνήτην. Τῷ μὲν γὰρ Ἀλικαρνασσεὶ ὅσα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν τυγχάνει· Ἄρατος δὲ τὴν μάθησιν ἅμα τοῖς ὡσὶν ἐπιδείκνυσεν τοῖς ὄμμασιν. Οὐ περὶ ἀστρολογίας δὲ, ἀλλὰ περὶ ἀστρονομίας τὸν λόγον ποιούμεθα, μαθήματος εὐχρήστου τῷ βίῳ. Διὸ καὶ ἡ Μέτωνος γεωμετρία, καὶ ἡ Πυθαγόρου φιλοσοφία. Τοῦτο τὸ μάθημα κυβερνήτην μὲν ἐν καιρῷ πεποίηκεν, Ἀτρέα δὲ βασιλέα. Δείξας γὰρ ἀστρῶν τὴν ἐναντίαν ὁδὸν, καὶ τὴν ἄρνα ἔλαβε τὴν χρυσῆν, καὶ τὴν βασιλείαν ἀπειλήσει πολυχρόσιοι Μυκῆνης. Οὐδὲ μὴν οὐδὲ Ὀμηρος τοῦ μαθήματος ἀμύητος· ἀλλ' οἶδε μεθ' Ἡφαίστου τὰ κατ' οὐρανὸν ἀστρα τῇ τοῦ Ἀχιλλέως ἀσπίδι ἐγγράφειν. Παρ' αὐτῷ δὲ καὶ στρατιωτικῆς νυκτομαχῶν τοῖς ἀστροῖς τὴν νύκτα μετρεῖ.

Ἄστρα δὲ δὴ προβέβηκε· παρῳχῆς δὲ πλεον.

Τῶν δύο μοιράων. Τριτάτη δ' ἔτι μοῖρα λέλειπται.

Εἰ δὲ τῷ φίλον καὶ τὰς παρ' Ὀμήρῳ ἀλληγορίας ἐξετάσαι, βῆδιδόν ἐστιν ἰδεῖν καὶ τοῦ πόλου, καὶ τὴν

C αἰθρὴν κίνησιν· καὶ τὰ ἡμισφαίρια, καὶ τὴν εἰς τὰ αὐτῶν ἀμοιβήν. Ἄλλοτε δ' αὐτὸς τεθνήσκει. Μὴ βίωσιν μήσας, ἄνθρωπε· οὐκ ἀποθνήσκει θεός. Τὸ ἐπιπέδον τούτου θάνατος ἦν. Διὰ τοῦτο καὶ ζωγράφου κενουσι τῶν θεῶν τὴν κεφαλὴν εἰς ἴσον ἐκπέδον τοῦ πόλου, τὴν ἰσομοίριαν. Ἀρκτέον οὖν λέγειν πρὸς τῆς τῶν πάντων ἀρχῆς.

Περὶ ἀρχῆς.

β'. Ὁ τῶν ὅλων Δημιουργὸς τῶν πάντων στοιχείων ἀτάκτως ἐν ἀλλήλοις πλανουμένων, καὶ σπαρασσόμενων καὶ περὶ ἀλλήλα κυλινομένων, καὶ φεραζόμενων ἀκόσμως, πνεῦμα θεῖον ἐμβαλεῖ, ὅπως οἱ πάντες καλοῦσι νεῖκος· ἦν γὰρ τὸ πᾶν εἰς ἑαυτὸ συνεκτιθέμενον ἀσπύδι τρόπον, καὶ ἐν τῇ θλίψει συμβεβηκέναι. Τὸ δὲ πνεῦμα τὸ θεῖον ἐμπεσὼν ὠσόκησε τὸ πᾶν διαστήσαν, καὶ ἀνευρῶσαν ἀπ' ἀλλήλων τὰ στοιχεῖα. Τοῦτο τὸ γενόμενον χάος οἱ ποιηταὶ καλοῦσι, αἱ δὲ κεχτηνέαι ἐκ τοῦ πνεύματος ἀπλῆθεν γίνονται. Ὁ τὸ ἄνω χάσμα οὐρανὸς διπλοῦς· ὁ μὲν ἄνω ἀνευρῶμενος, ὁ δὲ κάτω κυλινοδύμενος. Τὴν γῆν οὖν, ὡς βαρυτάτην μέσην συνέβη συναχθῆναι· ὁρμητικῆς γὰρ διὰ βαρύτητα δύναμι κατώ, τὸ πνεῦμα, πρὸς ἄνω περιελάσας, αὐτὴν ἐν μέσῳ στήναι τοῦ πᾶτος φυσοσχημάτων συνέσχεν. Ἐμμεῖνεν οὖν πᾶσα ἡ γῆ τῶν μὲν ἄνωθεν ἐκκρεμαμένῃ, τοῖς κάτωθεν δὲ ἐπιχωρημένη, κατὰ τὸ ἐπὶ τοῦ φακοῦ καὶ τῆς εὐθείας.

²⁷ f. βλαστημήσας. ²⁸ Deest νέμοντες, aut aliquid simile. ²⁹ f. ἐμβάλλει. ³⁰ Hæc sunt depravata.

δειγμα. Καὶ γὰρ φακοειδὴς ἐστὶν ἡ γῆ· ἐκ μὲν ἑκα-
τέρων τῶν μερῶν τοῦ τε ἄνω, καὶ κάτω πρὸς ὕψος
οἰκουμένη, πρὸς δὲ τὰ πέρατα εἰς λεπτότητα στενο-
χωρούμενη. Ὡς οὖν ὑποστάθμη οὕσα διὰ τὸ βάρος,
πρώτη μετὰ τὸ χάος πέπηγε. Διὰ τοι τοῦτο καὶ
Ἡσίοδος, τοῦτ'· εἰδῶς, φησὶν·

*"Ἦτοι μὲν πρότωστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἐπειτα
Γαί' ευρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ.*

95 Ὅτι δὲ καὶ μέση ἡ γῆ, μαρτυρεῖ Ἀρατος, λέγων·
*"Ἄξων αἰὲν ἄρηρεν. Ἔχει δ' ἀτάλαντον ἀπάντη
Μεσσηγυρὸς γαίαν.*

Τὸ γὰρ ἀτάλαντον ἀντὶ τοῦ ἀκίνητον. Περὶ δὲ τὴν
γῆν κυκλικῶς ἄλλη ἐστὶν ἐπάνω σφαῖρα ἢ τοῦ ὕδα-
τος, μείζων τῆς γῆς. Τὸ γὰρ περιέχον τοῦ περιεχο-
μένου μείζων εἶναι δεῖ. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ ὕδατος,
εὐθύς ἢ τοῦ ἀέρος, καὶ αὐτὴ κύκλω τὸ ὕδωρ περι-
έχουσα. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ ἀέρος ἢ τοῦ αἰθέρος. Διὸ καὶ
Ὅμηρος που λέγει·

*Εἰς ἐλάτην ἀναβάς περιμήκετον, ἢ τότ' ἐν Ἴδη
Μακροτάτη πεφρυγία, δι' ἠέρος αἰθέρ' Ἰκαρεν.*

Εἰσὶν οὖν τέσσαρες σφαῖραι· ἃ στοιχεῖα καλοῦσιν οἱ
παλαιοί, διὰ τὸ στοιχεῖον καὶ τάξει ἑκαστον αὐτῶν ὑπο-
καίσθαι· ὡς που καὶ Ἀλκμάν ὁμοστοίχους ἐκάλεσε τὰς
ἐν τάξει χορευούσας παρθένους. Καὶ ἐν γραμματικῇ
στοιχεῖα μὲν καλεῖ²¹ τὰ γράμματα, διὰ τὸ στοιχεῖον
καὶ τάξει τὰς ἐπ' αὐτῶν πλέκεσθαι συλλαβὰς. Μέσα
οὖν ἐστὶ τὰ βάρβα ἰστοιχεῖα. Θαυμαστῶς γὰρ πάντα
κατέταξεν ὁ Δημιουργός. Ὁ γὰρ αἰθὴρ καὶ τὸ πνεῦμα
πάντα εἰς ἑαυτὰ ἐξωθεν ἐπαί... καὶ οὐτε τῷ ἀέρι
πτῆναι συγχωρεῖ, οὔτε τῷ ὕδατι χυθῆναι· ἀλλ' ἐκά-
στην μόνιμον τοῦ τόπου τηρεῖ τὴν στάσιν, κατὰ τὸ
ἐπὶ τοῦ λύχνου ὑπόδειγμα, καὶ τῆς παρὰ τοῖς ἰατροῖς
σικύας, ἢ τῷ πυρὶ πρὸς ἑαυτὴν ἄγχει τὰς φλέβας.
Ὁ μὲν οὖν ἀήρ ὑπὸ τοῦ πυρὸς συνέχεται· τὸ δὲ πῦρ
μετὰ τοῦ ἀέρος τὰ πάντα. Διὰ τοῦτο, ὕδωρ καὶ γαῖα
γένουσι, οὐχ ὡς τινες κατάραν τοῖς στρατιώταις
κατηράσατο· ἀλλὰ τὸν ὄκνον εἰδῶς ἐκ τῶν βαρυτά-
των ὄντα στοιχείων, τὴν βαρυτητα αὐτοῖς ὠνεῖδισεν,
εἰπὼν·

*Ἄλλ' ὅμεις μὲν παντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένουσιθε.
Εἰ ἔσθηκεν ἡ γῆ, ἢ κινεῖται.*

γ'. Τινὲς καὶ αὐτὴν συμπεριστρέφουσαι τῷ παντὶ
φασιν. Ἀναισθητῶς δὲ ἡμᾶς τοὺς ἐνοικοῦντας ἔχειν,
διὰ τὸ ἐν μικρῷ ὀρίῳ τῆς γῆς κατοικεῖν. Βέλτιον δὲ
αὐτὴν ἀκίνητον ἔχειν, πανταχόθεν ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὴν
στοιχείων περιωθουμένην. Δῶκεν²² δὲ καὶ ὑπόδειγμα.
Ὁ ἄξων ἀπὸ ἀρκτικού πόλου μέχρι τοῦ ἀνταρκτικού
διήκει, διὰ τοῦ αἰθέρος, καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων
ἰκνούμενος. Ἡ γῆ οὖν βαρυτάτη οὕσα ἐνεῖκεται²³, καὶ
ἐμπεπερόνηται ἐμπεριαιλημένη ὑπὸ τοῦ ἄξωνος· ὡς
μὴ δύνασθαι κινεῖσθαι. Τὰ δὲ ἄλλα χαυνότερα ὄντα τόπον
ἔχοντα στρέφεται· ὡσπερ ἂν εἴ τις ὀβελίσκῳ ξύλον
ἀκινήτως ἐμπερονήσῃ, ἐμπεριθεὶς τῷ ξύλῳ τροχοῦς
κυκλοτερῶς. Συμβαίνει γὰρ τοὺς μὲν τροχοῦς κινεῖ-
σθαι, τὸ δὲ ξύλον ἀκινήτερον ὑπὸ τοῦ κρατούντος στε-
νοχωρούμενον. Φασὶ δὲ Διόδωρος, καὶ Κοδράτος, καὶ

ὁ διδάσκαλός μου Ἰσιδωριανὸς διαφέρειν σφαῖρας τὸ
σφαιροειδὲς ταύτη, ἢ ἡ μὲν σφαῖρα κυκλοτερῶς παν-
ταχόθεν εἰς λειότητα ἀπὴρπύσσει· τὸ σφαιροειδὲς δὲ
κύκλος, οὐ μὴν ἴσος, ἀλλ' ἔχων εἰσοχὰς καὶ ἐξοχὰς.
Ἔστιν οὖν ἡ γῆ σφαιροειδὴς ἐν κοιλότητι τε ταπει-
νουμένη, καὶ ἐν ἀναστήμασιν ὕψουμένη. Ἦν οὖν
οἰκοῦμεν ἡμεῖς γῆν, μαστός ἐστιν ὡσπερ, καὶ κορυφὴ
τῆς πάσης· καθάπερ καὶ τὰς νήσους ἐν μέσῳ τῷ
πελάγει ἐπαναβάσας τῷ ὕδατι ὀρώμεν. Οὕτω καὶ τὴν
πᾶσαν οἰκουμένην γενήσονται τρόπον ἐπέχει²⁴ τῷ
δγκῳ τοῦ ἀναστήματος ἐπανακίπτουσαν. Συμβαίνει
γὰρ τὸ ὕδωρ κατὰ τινα μέρη τῆς γῆς, ἂν τύχη, ποτὲ
μὲν πλεονάζειν, ποτὲ δὲ λήγειν οὕτως, ὥστε ἐπινηχο-
μένην οἰεσθαι τὴν γῆν. Καὶ τὸ πάθος οὐ περὶ τὸ
πάσχον, ἀλλὰ περὶ τὸ βαστάζον, καθάπερ καὶ ἐν τῇ
B θαλάσῃ γίνεται· τὸ ὕδωρ ὑπὸ τῶν ἀνέμων κινου-
μενον ἀνώμαλον δείκνυσι τὴν ἐπιφάνειαν· ποτὲ μὲν
χυρτουμένων κυμάτων διὰ τὴν τοῦ πνεύματος σφο-
δρότητα, εἶθ' ὑπὸ τῆς φυσικῆς ἀνάγκης εἰς λειότητα
διαχομμένων. Εἰ οὖν συμβαίη κύμα ὑψηλὸν ὑποδρα-
μεῖν ναῦν, ἐπακωρῶζει μὲν αὐτὴν εἰς ὕψος, διαχυθὲν
δὲ συγκατασπᾷ καὶ τὴν ναῦν. Καὶ ἡ κίνησις οὐ τῆς
νήδος, ἀλλὰ τοῦ ὕδατος γίνεται. Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι τῶν
στοιχείων ἑκαστον οὐ τὴν ἑαυτοῦ μόνην ἔχει φύσιν,
ἀλλ' ἐκάστων τῶν λοιπῶν, καὶ οὐδὲν ἄμοιρον τῆς
τῶν λοιπῶν μετουσίαις. Ἐπὶ τοῦτοις δὴ τοῖς στοι-
χείοις ἐξωθεν ἐστὶ πᾶσα περιέχων ὁ οὐρανὸς σφαῖρα
ἡέμπτη, οὔτε βαρὺς, οὔτε κοῦφος· ἀλλὰ μεμιγμένην
ἐκ πάντων ἔχει τὴν κράσιν· διὸ καὶ τὴν σύστασιν ἐκ
τῆς κράσεως βεβαίαν ἔχει. Καὶ ὠνόμασται παρὰ τὸ
δρούειν, ὃ ἐστὶν ὀρμᾶν· προώρμησε γὰρ οὐρανὸς τῶν
ἄλλων στοιχείων. Εἰ δὲ ἐστὶ τι κενὸν ἐξωθεν τοῦ οὐρα-
νοῦ, οὐ περιεργὸς ἡμῖν ἢ ζήτησις. Πλὴν οἱ Στωικὸι
λέγουσιν εἶναι· ταύτη γὰρ διαφέρειν τὸ ὅλον τοῦ παν-
τός. Ἄλλ' οὐκ ἄπειρον, ὡς Ἐπίκουρος, καὶ οἱ λοιποί.
Ἐπεὶ δὲ συμμεμίχθαι τῷ ὕδατι τὴν γῆν φαμεν, τυ-
χῶν²⁵ ἀμφοτέρων ποιήμα ἦν ὁ ἄνθρωπος, Ἡσίοδος·
Γαίαν ὕδει φέρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν ἀδύην.
Καὶ τοῦτό ἐστιν ὁ μῦθος ὁ Προμηθέως.

Εἰ ζῶα στρέφει ὁ αἰθὴρ.

δ'. Ὁ μὲν ποιητὴς που λέγει δι' αἰθέρος ἀτρυγέ-
τοιο. Ἄγονον καὶ ἄκαρπον, ὡς τινες αὐτὸν αἰνι-
τόμενοι·²⁶ ἢς γνώμης κινδυνεύει καὶ ὁ Πίνδαρος
εἶναι, λέγων· *ἐρήμας δι' αἰθέρος*. Εὐρίσκομεν δὲ
D αὐτὸν ζωογονοῦντα, καὶ ζῶα ἔχοντα, μάλιστα τοὺς
πλάνητας, διὰ τὸ αὐτοκίνητον. Καὶ Ὅμηρος,

*Ἥλιος, ὃς πάντ' ἐφορᾷς, καὶ πάντ' ἐπακούεις,
ζῶον εἰπὼν ἔδειξε τὸν ἥλιον. Τί οὖν λέγομεν ἀτρύ-
γετον; οὐ τὸ ἄκαρπον. Καὶ γὰρ γῆν... εἶπε δὲ καὶ
διὰ τὴν τάξιν τοῦ παντός καὶ τὴν φύσιν. Ὅμηρος
οὖν καταμιγνύς τὸ μυθῶδες τῷ φυσικῷ· ὁ γὰρ
Ζεὺς, ὃν φαμεν εἶναι τοῦ παντός δημιουργόν, πρὸς
τὸν ἀέρα τὴν Ἦραν λέγει·*

*Ἦ οὐ μέμγη, ὅτε τ' ἐκρέμω ὑψόθεν, ἐκ δὲ ποδοῖν
Ἄκμοις ἦκα δύω, περὶ χειρὶ δὲ δεσμὸν Ἰηλα;*
ἔστι μὲν γὰρ ὁ κρεμάμενος ἀήρ Ἦρα· οἱ δὲ ἄκμονες

²¹ f. καλεῖται. ²² Leg. δῶμεν. ²³ f. ἐνεῖρται. ²⁴ f. γῆν νήσῳι εἰ ἐπέχειν. ²⁵ f. τυχόν, μοχ ὡς Ἡσίοδος.
²⁶ f. αἰνιτόμενος.

occasus tunc est, quando cum sole occidit. Præter hæc omnia sciendum est, neque Cepheum, neque Cassiopeiam, neque Andromedam in cælo esse revera. Est enim ridiculum arbitrari ante ista cælum asterismis caruisse. Nam stellæ perpetuo, etiam ante Perseum et Orionem, exstiterunt. Ob id penes varias nationes diversa quoque reperiuntur nomina stellarum. In Ægyptiaca sphaera neque Draco in censum nominaque siderum venit; neque Ursæ; neque Cepheus: sed aliæ sunt simulacrorum formæ, nominaque illis indita. Ita neque in Chaldæorum astrologia. Græci porro vocabula ista de insignibus heroibus transtulerunt; ut comprehendi, et agnosci facilius possent. Etenim si certis appellationibus carerent, magnam studiosis earum rerum perturbationem afferrent. Olim vero istorum scientia magni fiebat ab iis qui agriculturam vel rem nauticam exercerent. Nam ex orbitibus et occasibus illorum navigandi, ac vindemiæ colligendæ tempus observabant.

Hæceterus Arati *Phænomena* ad rudem institutionem ex Achillis opere *De universo*.

Α ὅτε ἄμα ἤλιος ἀνατέλλει. Ὅμοίως δὲ καὶ δύσει, ἐπὶ αὐτῷ δύσει. Ἐπὶ δὲ πᾶσι χρῆ εἶδέναι, ὅτι οὐκ ἔστι Κηφεύς, οὔτε Κασσιόπεια, οὔτε Ἀνδρομέδα ἐστὶ οὐρανῷ. Γελοῖον γὰρ ὑπονοεῖν πρὸς τοῦτων ἀκαταρτιστον τὸν οὐρανόν· ἀεὶ γὰρ ἦσαν ἀστέρες, καὶ τῶν Περσέως καὶ Ὀρίωνος. Διὸ καὶ ἐν διαφόροις ἔθεσι διάφορα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀστρῶν ἐστὶν εἶρη. Ἐν γούν τῇ τῶν Αἰγυπτίων σφαίρᾳ οὔτε ὁ Δράκων ἐστὶ νομιζόμενος ἢ ὀνομαζόμενος, οὔτε Ἄρκου, οὔτε Κηφεύς, ἀλλ' ἕτερα σχήματα εἰδῶλων καὶ ὁμοίως τεθειμένα. Οὕτω δὲ καὶ ἐν τῇ τῶν Χαλδαίων. Τίτνες δὲ ταῦτα τὰ ὀνόματα ἔθεντο τοῖς ἀστροῖς ἐκ ἐπισήμων ἡρώων, πρὸς τὸ εὐκατάληπτα εἶναι τὴν εὐγνωστα. Ἀνόνομα γὰρ ὄντα πολλὴν παρεστραχὴν τοῖς περὶ ταῦτα σπουδάζουσι. Περὶ πλείων δὲ μάλιστα τούτων τὴν γῶσιν ἐποιούνοτο εἶδέναι οἱ ἐργασίαν καὶ ναυτίαν τὸν βίον ἔχοντες. Ἐκ τῶν τῶν ἀνατολῶν καὶ τῶν δύσεων αὐτῶν τὸν καιρὸν τῶν πλοῦ, καὶ τοῦ τρυγητοῦ ἐσημειοῦντο.

Τέλος τῶν Ἀράτου *Φαινόμενων* πρὸς εἰσαγωγὴν τῶν Ἀχιλλέως *Περὶ τοῦ παντός*.

Hæc ejusdem Achillis Tatii fragmenta a Victorio edita prætermittere noluimus. Quæ quia cum superioribus eadem fere continent, Latine vertere nihil necesse fuit.

Τῶν ΑΡΑΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΝ ΕΚ ΤΩΝ ΑΧΙΛΛΕΩΣ.

Ἐξ ἐτέρων σχολίων εἰσαγωγὴ προοίμιον.

α'. Καλὸν κατὰ τὸν Κυρηναῖον ἀμείψασθαι τῷ λόγῳ τὸν Ἀράτου πόνον, ὃν ἐποίησεν

Ἦμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἐπιπτεν, Πηληϊάδας τ' ἐσορῶντι, καὶ οὐδέ δύοντα Βοώτην, Ἄρκτον θ', ἣν καὶ Ἀμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσι.

Ὅπερ τὸν Ἰθάκης τὸν κυβερνήτην. Τῷ μὲν γὰρ Ἀλικαρνασσεὶ ὧτα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν τυγχάνει· Ἄρατος δὲ τὴν μάθησιν ἄμα τοῖς ὡσὶν ἐπιδείκνυσαι τοῖς ὄμμασιν. Οὐ περὶ ἀστρολογίας δὲ, ἀλλὰ περὶ ἀστρονομίας τὸν λόγον ποιούμεθα, μαθήματος εὐχρήστου τῷ βίῳ. Διὸ καὶ ἡ Μέτωνος γεωμετρία, καὶ ἡ Πυθαγόρου φιλοσοφία. Τοῦτο τὸ μάθημα κυβερνήτην μὲν ἐν καιρῷ πεποίηκεν, Ἄτρεα δὲ βασιλέα. Δείξας γὰρ ἀστρῶν τὴν ἐναντίαν ὁδὸν, καὶ τὴν ἄρνα ἔλαβε τὴν χρυσὴν, καὶ τὴν βασιλείαν ἀπειλήθη πολυχρύσοιο Μυκῆνης. Οὐδὲ μὴν οὐδὲ Ὀμηρος τοῦ μαθήματος ἀμύητος· ἀλλ' οἶδε μεθ' Ἡφαίστου τὰ κατ' οὐρανὸν ἀστρα τῇ τοῦ Ἀχιλλέως ἀσπίδι ἐγγράφειν. Παρ' αὐτῷ δὲ καὶ στρατιωτῆς νυκτομαχῶν τοῖς ἀστροῖς τὴν νύκτα μετρεῖ·

Ἄστρα δὲ δὴ προβέθηκε· παρῶχης δὲ πλέον τῶν δύο μοιρῶν. Τριτάτη δ' ἐτι μοῖρα λέλειπται.

Εἰ δὲ τῷ φίλον καὶ τὰς παρ' Ὀμήρῳ ἀλληγορίας ἐξετάσαι, βῆδιδόν ἐστιν ἰδεῖν καὶ τοῦ πλόου, καὶ τὴν

Κ ἀτίδιον κίνησιν· καὶ τὰ ἡμισφαίρια, καὶ τὴν εἰς ἑαυτῶν ἀμοιβήν. Ἄλλοτε δ' αὐτὸς τεθνήσκει. Μὴ βίωσιν μήσας²⁷, ἀνθρῶπε· οὐκ ἀποθνήσκει θεός. Τὸ ἐπιπτεν τούτου θάνατος ἦν. Διὰ τοῦτο καὶ ζωγράφου μνουσι τῶν θεῶν τὴν κεφαλὴν εἰς ἴσον ἑκατέρω πὸ πόλου²⁸ τὴν ἰσομοιρίαν. Ἀρκτέον οὖν λέγειν πρὸς τῆς τῶν πάντων ἀρχῆς.

Περὶ ἀρχῆς.

β'. Ὁ τῶν ὄλων Δημιουργὸς τῶν πάντων στοιχείων ἀτάκτως ἐν ἀλλήλοις πλανωμένων, καὶ σπαρασσέντων καὶ περὶ ἀλλήλα κυλινομένων, καὶ φερομένων ἀκόσμως, πνεῦμα θεῖον ἐμβαλεῖ²⁹, ὅπερ οἱ πατέρες καλοῦσι νεῖκος· ἦν γὰρ τὸ πᾶν εἰς ἑαυτὸ συνεκτιμωμένον ἀσπύ τρόπον, καὶ ἐν τῇ θλίψει συμβεβηκέναι. Τὸ δὲ πνεῦμα τὸ θεῖον ἐμπέσδον ὠσόκησε τὸ πᾶν διαστῆσαν, καὶ ἀνευρύσαν ἀπ' ἀλλήλων τὰ στοιχεία. Τοῦτο τὸ γενόμενον χάος οἱ ποιηταὶ καλοῦσι, ἀπὸ τῆς κεχηγῆναι ἐκ τοῦ πνεύματος³⁰ ἀπλόθεν γίνεται. ἢ τὸ ἄνω χάσμα οὐρανὸς διπλοῦς· ὁ μὲν ἄνω αἰετῶμενος, ὁ δὲ κάτω κυλινοῦμενος. Τὴν γῆν οὖν, ὡς βαρυτάτην μέσην συνέδη συναχθῆναι· ὁμοίως γὰρ διὰ βαρύτητα δύναμι κατώ, τὸ πνεῦμα, πρὸς χόθεν περιελάσαν, αὐτὴν ἐν μέσῳ στήναι τοῦ πᾶτος φυστήματος συνέσχεον. Ἐμεινεν οὖν πᾶσα ἡ γῆ τῷ μὲν ἄνωθεν ἐκκρεμασμένη, τοῖς κάτωθεν δὲ ἐκκρεμασμένη, κατὰ τὸ ἐπὶ τοῦ φακοῦ καὶ τῆς εὐστῆς πρὸς

²⁷ f. βλαστημήσας. ²⁸ Deest νέμοντες, aut aliquid simile. ²⁹ f. ἐμβάλλει. ³⁰ Hæc sunt depravata.

δειγμα. Καὶ γὰρ φακοειδὴς ἐστὶν ἡ γῆ· ἐκ μὲν ἐκα- **A**
τέρων τῶν μερῶν τοῦ τε ἄνω, καὶ κάτω πρὸς ὕψος
οἰκουμένη, πρὸς δὲ τὰ πέρατα εἰς λεπτότητα στενο-
χωρουμένη. Ὡς οὖν ὑποστάθμη οὐσα διὰ τὸ βάρος,
πρώτη μετὰ τὸ χάος πέπηγε. Διὰ τοι τοῦτο καὶ
Ἡσίοδος, τοῦτ' εἰδώς, φησὶν·

*"Ἦτοι μὲν πρόωιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
Γαῖ' εὐρύστερος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ.*

95 Ὅτι δὲ καὶ μέση ἡ γῆ, μαρτυρεῖ Ἄρατος, λέγων·

*"Ἄξων αἰὲρ ἄρηεν. Ἐχει δ' ἀτάλαντον ἀπάντη
Μεσοσητὸς γαῖαν.*

Τὸ γὰρ ἀτάλαντον ἀντὶ τοῦ ἀκίνητον. Περὶ δὲ τὴν
γῆν κυκλικῶς ἄλλη ἐστὶν ἐπάνω σφαῖρα ἡ τοῦ ὕδα-
τος, μείζων τῆς γῆς. Τὸ γὰρ περιέχον τοῦ περιεχο-
μένου μείζων εἶναι δεῖ. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ ὕδατος,
εὐθύς ἡ τοῦ ἀέρος, καὶ αὐτὴ κύκλιω τὸ ὕδωρ περι-
έχουσα. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ ἀέρος ἡ τοῦ αἰθέρος. Διὸ καὶ
Ὁμηρὸς που λέγει·

*Εἰς ἐλάτην ἀναθάς περιμήκετον, ἢ τότ' ἐν Ἰθῆ
Μακροτάτη πεφυυῖα, δι' ἠέρος αἰθέρ' Ἰκαρεν.*

Εἰσὶν οὖν τέσσαρες σφαῖραι· ἃ στοιχεῖα καλοῦσιν οἱ
παλαιοὶ, διὰ τὸ στοιχῆ καὶ τάξει ἕκαστον αὐτῶν ὑπο-
καίσθαι· ὡς που καὶ Ἀλκμάν ὁμοστοίχους ἐκάλεσε τὰς
ἐν τάξει χορευούσας παρθένους. Καὶ ἐν γραμματικῇ
στοιχεῖα μὲν καλεῖ³¹ τὰ γράμματα, διὰ τὸ στοιχῆ
καὶ τάξει· τὰς ἐπ' αὐτῶν πλέκασθαι συλλαβὰς. Μέσα
οὖν ἐστὶ τὰ βαρῆα στοιχεῖα. Θαυμαστῶς γὰρ πάντα
κατέταξεν ὁ Δημιουργός. Ὁ γὰρ αἰθὴρ καὶ τὸ πνεῦμα
πάντα εἰς ἑαυτὰ ἐξωθεν ἐπαι... ναὶ οὔτε τῷ ἀέρι
πιτῆναι συγχωρεῖ, οὔτε τῷ ὕδατι χυθῆναι· ἀλλ' ἐκά- **C**
στην μόνιμον τοῦ τόπου τηρεῖ τὴν στάσιν, κατὰ τὸ
ἐπὶ τοῦ λύχου ὑπόδειγμα, καὶ τῆς παρὰ τοῖς ἰατροῖς
σικύας, ἢ τῷ πυρὶ πρὸς ἑαυτὴν ἄγχει τὰς φλέβας.
Ὁ μὲν οὖν ἀήρ ὑπὸ τοῦ πυρὸς συνέχεται· τὸ δὲ πῦρ
μετὰ τοῦ ἀέρος τὰ πάντα. Διὰ τοῦτο, ὕδωρ καὶ γαῖα
γένουσθε, οὐχ ὡς τινες κατάραν τοῖς στρατιώταις
κατηράσατο· ἀλλὰ τὸν δκνον εἰδώς ἐκ τῶν βαρυτά-
των δυνάτα στοιχείων, τὴν βαρύτητα αὐτοῖς ὠνείδισεν,
εἰπὼν·

*Ἄλλ' ὅμις μεν παρτες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.
Εἰ ἔσθηκεν ἡ γῆ, ἢ κινεῖται.*

γ'. Τινὲς καὶ αὐτὴν συμπεριστρέφασθαι τῷ παντὶ
φασιν. Ἀναισθήτως δὲ ἡμᾶς τοὺς ἐνοικούντας ἔχειν,
διὰ τὸ ἐν μικρῷ ὀρίῳ τῆς γῆς κατοικεῖν. Βέλτιον δὲ
αὐτὴν ἀκίνητον ἔχειν, πανταχόθεν ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὴν
στοιχείων περιωθημένην. Δῶκεν³² δὲ καὶ ὑπόδειγμα.
Ὁ ἄξων ἀπὸ ἀρκτικῆ πόλου μέχρι τοῦ ἀνταρκτικῆ
δεῖχει, διὰ τοῦ αἰθέρος, καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων
ἰκνούμενος. Ἡ γῆ οὖν βαρυτάτη οὐσα ἐνεῖται³³, καὶ
ἐμπεπερόνηται ἐμπεριαιλημμένη ὑπὸ τοῦ ἄξονος· ὡς
μὴ δύνασθαι κινεῖσθαι. Τὰ δὲ ἄλλα χαυνότερα δυνάτα
ἔχοντα στρέφεται· ὡσπερ ἂν εἴ τις ὀβελίσκῳ ξύλον
ἀκινήτως ἐμπερονήσῃ, ἐμπεριθῆεις τῷ ξύλῳ τροχούς
κυκλωτέρως. Συμβαίνει γὰρ τοὺς μὲν τροχούς κινεῖ-
σθαι, τὸ δὲ ξύλον ἀκίνητεῖν ὑπὸ τοῦ κρατούντος στε-
νοχωρούμενον. Φασὶ δὲ Διόδωρος, καὶ Κοδράτος, καὶ

ὁ διδάσκαλός μου Ἰσιδωριανὸς διαφέρειν σφαῖρας τὸ
σφαιροειδὲς ταύτη, ἢ ἡ μὲν σφαῖρα κυκλωτέρως παν-
ταχόθεν εἰς λειότητα ἀπῆρπται· τὸ σφαιροειδὲς δὲ
κύκλος, οὐ μὴ ἴσος, ἀλλ' ἔχων εἰσοχὰς καὶ ἐξοχὰς.
Ἔστιν οὖν ἡ γῆ σφαιροειδὴς ἐν κοιλότησὶ τε ταπει-
νουμένη, καὶ ἐν ἀναστήμασιν ὕψουμένη. Ἦν οὖν
οἰκούμεν ἡμεῖς γῆν, μαστός ἐστιν ὡσπερ, καὶ κορυφὴ
τῆς πάσης· καθάπερ καὶ τὰς νήσους ἐν μέσῳ τῷ
πελάγει ἐπαναβάσας τῷ ὕδατι ὀρώμεν. Οὕτω καὶ τὴν
πᾶσαν οἰκουμένην γενήσουςι τρόπον ἐπέχει³⁴ τῷ
δγκῳ τοῦ ἀναστήματος ἐπανακλύπτουσαν. Συμβαίνει
γὰρ τὸ ὕδωρ κατὰ τινα μέρη τῆς γῆς, ἂν τύχη, ποτὲ
μὲν πλεονάζειν, ποτὲ δὲ λήγειν οὕτως, ὥστε ἐπινηχο-
μένην οἰεσθαι τὴν γῆν. Καὶ τὸ πάθος οὐ περὶ τὸ
πάσχον, ἀλλὰ περὶ τὸ βαστάζον, καθάπερ καὶ ἐν τῇ
B θαλάσῃ γίνεται· τὸ ὕδωρ ὑπὸ τῶν ἀνέμων κινου-
μενον ἀνώμαλον δείκνυσθαι τὴν ἐπιφάνειαν· ποτὲ μὲν
κυρτουμένων κυμάτων διὰ τὴν τοῦ πνεύματος σφο-
δρότητα, εἴθ' ὑπὸ τῆς φυσικῆς ἀνάγκης εἰς λειότητα
διαχεομένων. Εἰ οὖν συμβαίη κύμα ὑψηλὸν ὑποδρα-
μῆιν ναῦν, ἐπαιωρῖζει μὲν αὐτὴν εἰς ὕψος, διαχυθὲν
δὲ συγκατασπᾶ καὶ τὴν ναῦν. Καὶ ἡ κίνησις οὐ τῆς
νῆδος, ἀλλὰ τοῦ ὕδατος γίνεται. Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι τῶν
στοιχείων ἕκαστον οὐ τὴν ἑαυτοῦ μόνην ἔχει φύσιν,
ἀλλ' ἕκαστων τῶν λοιπῶν, καὶ οὐδὲν ἄμοιρον τῆς
τῶν λοιπῶν μετουσίαις. Ἐπὶ τοῦτοις δὴ τοῖς στοι-
χείοις ἐξωθέν ἐστὶ πάντα περιέχων ὁ οὐρανὸς σφαῖρα
πέμπτη, οὔτε βαρὺς, οὔτε κοῦφος· ἀλλὰ μεμιγμένην
ἐκ πάντων ἔχει τὴν κράσιν· διὸ καὶ τὴν σύστασιν ἐκ
τῆς κράσεως βεβαίαν ἔχει. Καὶ ὠνόμασται παρὰ τὸ
δροῦεῖν, ὃ ἐστὶν ὀρμᾶν· προώρμησε γὰρ οὐρανὸς τῶν
ἄλλων στοιχείων. Εἰ δὲ ἐστὶ τι κενὸν ἐξωθεν τοῦ οὐρα-
νοῦ, οὐ περιεργὸς ἡμῖν ἡ ζήτησις. Πλὴν οἱ Στωϊκοὶ
λέγουσιν εἶναι· ταύτη γὰρ διαφέρειν τὸ δλον τοῦ παν-
τός. Ἄλλ' οὐκ ἄπειρον, ὡς Ἐπίκουρος, καὶ οἱ λοιποί.
Ἐπεὶ δὲ συμμιχθῆαι τῷ ὕδατι τὴν γῆν φαμεν, τυ-
χῶν³⁵ ἀμφοτέρων ποίημα ἦν ὁ ἄνθρωπος, Ἡσίοδος·
Γαῖαν ὕδει φέρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν.
Καὶ τοῦτο ἐστὶν ὁ μῦθος ὁ Προμηθεύς.

Εἰ ζῶα γρέφει ὁ αἰθὴρ.

δ'. Ὁ μὲν ποιητὴς που λέγει δι' αἰθέρος ἀτρυγέ-
τοιο. Ἄγονον καὶ ἄκαρπον, ὡς τινες αὐτὸν αἰνιτι-
τόμενοι·³⁶ ἢς γνώμης κινουνοῦει καὶ ὁ Πίνδαρος
εἶναι, λέγων· ἐρήμας δι' αἰθέρος. Εὐρίσκομεν δὲ
D αὐτὸν ζωογονοῦντα, καὶ ζῶα ἔχοντα, μάλιστα τοὺς
πλάνητας, διὰ τὸ αὐτοκίνητον. Καὶ Ὁμηρὸς,

Ἡέλιος, δς πάντ' ἐφορᾷς, καὶ πάντ' ἐπακούεις,

ζῶων εἰπὼν ἔδειξε τὸν ἥλιον. Τί οὖν λέγομεν ἀτρυ-
γετον; οὐ τὸ ἀκαρπον. Καὶ γὰρ γῆν... ἔοικε δὲ καὶ
διὰ τὴν τάξιν τοῦ παντός καὶ τὴν φύσιν. Ὁμηρὸς
οὖν καταμιγνύς τὸ μυθῶδες τῷ φυσικῷ· ὁ γὰρ
Ζεὺς, ὃν φαμεν εἶναι τοῦ παντός δημιουργόν, πρὸς
τὸν ἀέρα τὴν Ἥραν λέγει·

*Ἦ οὐ μέμνη, δτε ε' ἐκρέμω ὑψόθεν, ἐκ δὲ ποδοῖν
Ἄκμοιαις ἦκα δύω, περὶ χερσὶ δὲ δεσμῶν ἰηλα;*

ἔστι μὲν γὰρ ὁ κρεμάμενος ἀήρ Ἥρα· οἱ δὲ ἄκμονες

³¹ f. καλεῖται. ³² Leg. δῶμεν. ³³ f. ἐνεῖρται. ³⁴ f. γῆν νήσῳ εἰ ἐπέχειν. ³⁵ f. τυχόν, ποx ὡς Ἡσίοδος.

³⁶ f. αἰνιτιτόμενος.

τῶν στοιχείων τὰ βαρύτερα, τοῦ ἀέρος ἡρημένα· Ἄλλῳ δὲ χρυσὸς²⁷ δεσμὸς τῶν χειρῶν τὸ πῦρ. Συνδέεται γὰρ τῷ αἰθέρι τὸ πᾶν. Ζῶα δὲ τοῦ ἀέρος τὰ ἐν τῷ ἀέρι φερόμενα αὐτομολήσαντα πρὸς τὸ φυσᾶν.

Περὶ κύκλων.

ε'. Κύκλοι δὲ εἰσι τὸν ἀριθμὸν ια'· ἀρκτικός, ἀνταρκτικός, τροπικοὶ δύο, ἰσημερινός, ὀρίζων, μεσημβρινός, ζωδιακός, γαλαξίας, κόλουροι δύο. Μνημονεύων δὲ αὐτῶν Ἄρατος, οὐθετέρως αὐτοὺς καλεῖ·

Ἄρκιος εἴη

Ἀπλανέων τὰ τε κύκλα τὰ τ' ἡέρι σήματα' ἐνισπεῖν.

Ἐπαιῶν δὲ αὐτῶν τὴν ἰσότητα τῆς δημιουργίας·

*Οὐκ ἄν Ἀθηναίος (φρσι) χειρῶν δεδραμμένος ἀνήρ
Ἄλλη κοσμήσειεν.*

Εἰσι δὲ οὗτοι· ἀρκτικός, θερινός τροπικός, ἰσημερινός, χειμερινός τροπικός, ἀνταρκτικός. Οὗτοι οἱ πέντε παράλληλοι καλοῦνται διὰ τὴν τάξιν τῆς θέσεως· κεῖνται γὰρ παράλληλως ἐφεξῆς. Ὁ μὲν οὖν ἀρκτικός ὁ ἄνω πρὸς τῷ ἄκρῳ τοῦ ἄξονος τῷ ὑψηλῷ καλεῖται κατὰ τινάς, ὅτι πρῶτος ἄρχεται· τὸ δ' ἀληθές, ὅτι ἐν αὐτῷ τὰς καλούμενας Ἄρκτους ἔχει. Ἐντεῦθεν μανθάνομεν τὸ παρὰ τῷ ποιητῇ·

*Ἄρκτον θ', ἦν καὶ Ἀμαξαν ἐπικλησιν καλέουσιν
Ἢ τ' αὐτοῦ στρέφεται, καὶ τ' Ὀρίωνα δοκεῖσι.
Οἴη δ' ἄμμορός ἐστι λοστρῶν Ὀκεανοῖο.*

Ὅσα γὰρ ἐν τῷ ἀρκτικῷ, ὡς ὀρώμεν, οὐ καταδύεται.

Ὡς δὲ ἡ χάρις φησὶν ἡ ποιητικῆ, ἐν Ὀκεανῷ δὴ λούεται. Ζητούμεν οὖν πῶς μόνῃ αὐτῇ εἶπε μὴ λούεσθαι, τουτέστι καταδύεσθαι, καὶ τοῦ Δράκοντος, καὶ μέρους τοῦ Κηφέως μὴ καταδουμένου. Λυθίσεται οὖν τὸ ζητούμενον ἐν τῷ περὶ ἀρκτικῷ λόγῳ, εὐθὺς μετὰ τοῦτον καταβαίνοντι. Ἔστιν ὁ καλούμενος θερινός τροπικός, ὅτι, γενόμενος ἥλιος ἐν Καρκίνῳ, ὅς κεῖται ἐν αὐτῷ, θερινὰς τροπὰς ποιεῖται· κατὰ Μακεδόνας μὲν Παναίμου εἰκάδι τετάρτη, κατὰ δὲ Ἀλεξανδρείας Ἐπιφί τετάρτη εἰκάδι. Περὶ τούτου φησὶν Ἄρατος·

96 *τοῦ μὲν τε δι' ὀκτώ μετρηθέντος
Πέντε μὲν ἔνδια στρέφεται καθυπέριερα γαίης,
Τὰ τρία δ' ἐν περάτῃ. Θέρδος δὲ οἱ ἐντροπαὶ εἰσι.*

Μετὰ τοῦτον ὑποκαταβάντι ἐστὶν ὁ καλούμενος ἰσημερινός· ὅτι ὁ ἥλιος, ἐν τῷ ζωδιακῷ κύκλῳ φερόμενος, ὅταν κατὰ Κριὸν γένηται, ἢ κατὰ Χηλᾶς, τὰς καλούμενας ὑπ' Αἰγυπτίων Ζυγόν, ἰσημερίαν ποιεῖ· ἀπαξ μὲν Φαμενώθ εἰκάδι τετάρτη· τουτέστι Γορπιαίου. Καὶ ἐν Κριῷ μὲν ἑαρινὰς ποιεῖ τροπὰς, ἐν δὲ Χηλαῖς, ἦτοι Ζυγῷ, φθινοπωρινὰς. Μετὰ τοῦτον κατ' ἐναντίαν ἐστὶν ὁ καλούμενος ἀνταρκτικός χειμερινός τροπικός· ἐπειδὴ ἥλιος ἐν Αἰγόκερῳ γενόμενος, ὅς κεῖται ἐν αὐτῷ, χειμερινὰς ποιεῖ τροπὰς. Μετὰ τοῦτόν ἐστιν ὁ καλούμενος ἀνταρκτικός· ἢ ἐπεὶ ἀντικείμεται, ἢ ἐπεὶ ἴσος ἐστὶ τῷ ἀρκτικῷ. Ἔστι δὲ ἴσος ὁ ἀρκτικός τῷ ἀνταρκτικῷ, ὁ χειμερινός τροπικός τῷ θερινῷ τροπικῷ. Ὁ δὲ πάντων μεζῶν ὁ ἰσημερινός ἐστὶ μέσος ὢν, ἰσομεγέθης ὢν τῷ ζωδιακῷ καὶ τῷ γαλαξίᾳ. Ἔστι δὲ ζῶδια τὰ κατὰ κἀθετον

ἄλλῳ κείμενα, Καρκίνος Αἰγόκερῳ, Χηλαῖ Κριῷ· Ὁ δὲ ὀρίζων λέγεται μὲν, ἐπειδὴ διορίζεται κατὰ αὐτὸν τὰ δύο ἡμισφαίρια, διάζωσιμα ὢν τοῦ οὐρανοῦ· καὶ δὲ ἔξω τῆς σφαιρας· ὡς πρὸς τὴν ἡμέτερον ἔργον· ὁ δ' ἀληθές, τῷ νῦ αὐτὸν ἔσω δεῖ παραλαβεῖν κείμενον. Οἱ δὲ ποιητὰι Ὀκεανὸν αὐτὸν καλοῦσιν· ὁ γοῦν Ἐπαιῶν φησὶν·

Ὀκεανός, τῷ πᾶσα περίβλυτος ἐνδέεται πᾶσι.

Ὁ δὲ μεσημβρινός καλεῖται μὲν οὕτως, ὅτι ἴσος ἐν τῷ ζωδιακῷ κύκλῳ φερόμενος, ὅταν γένηται κατὰ μεσημβρίαν, τοῦτο ἄπτεται· τοσοῦτον γὰρ ἀπέχει ἀναβάσεως ὅσον τῆς καταβάσεως. Ἔστι δὲ ὁ γαλαξίος κύκλῳ ἐν τῇ σφαιρᾷ περικείμενος διὰ τοῦ ἄξονος ἐπιπληγεν. Ὁ δὲ ζωδιακός καλεῖται μὲν, ἐπειδὴ ἐναλίεως

B ἐβ' ζῶδια ἔχει· ἔχει δὲ ἐγγαράξεις τρεῖς, ἅς οἱ μαθητικοὶ ταινίας καλοῦσι. Πλατύς δὲ ἐστὶν· ἐν αὐτῷ γὰρ κινεῖται ὁ ἥλιος πλατύς. Ὡς φασὶ δὲ οἱ ἀστρολόγοι, εἰ πε παραρῶντι τι τῶν ταινιῶν ἢ τοῦ ἥλιου φορὰ, τίς εἶναι τότε τὸ γεννώμενον. Ἔστι δὲ ὁ κατακεχρημένος ἐν τῇ σφαιρᾷ κηρῷ μεμλιτωμένος. Ὁ δὲ γαλαξίας καλεῖται μὲν, ὡς οἱ μῦθοι φασιν· οἱ μὲν Ἡρακλέα, οἱ δὲ Ἐρμῆν, ὅτε προσετέθη τῷ μᾶλλον Ἡρας ὑπὸ τοῦ Διὸς, ἵνα κλέψειεν ὁ Θεὸς τὰς εἰκασθῆσιν ἀθανασίας τροφῆν· ἢ δὲ, ἐπεὶ ἐξανέστη, ἠγάπησε πρὸς τὴν κλοπὴν, καὶ τὴν θηλὴν τοῦ στήματος ἀπέσπασε βίξ, ἐκμυζῶντος ἔτι τοῦ παιδίου· ὅς περὶ τῆς θηλῆς βέρον τῷ οὐρανῷ κύκλῳ περιχυθὲν ἐκτελεσε τὸ σχῆμα τῆς ἐκροῆς· τὸ δὲ ἀληθές, διὰ τὴν ἀκρίβεια φερωνύμου προσηγορίας ἔτυχεν. Ἔστι δὲ

C κατακεχρημένος ἐν τῇ σφαιρᾷ κηρῷ λευκῷ· οἱ δὲ κόλουροι λέγονται μὲν, ὅτι τὸ καταδύον αὐτοὺς τὴν ἀνταρκτικὴν ἀφανὲς ὄν, ὀλόκληρον ἡμῶν ἐκείσθαι κολουεῖ²⁸ τὴν θέαν· εἰ δὲ ἦσαν τέσσαρες· ἢ φασὶ τινάς, μέχρι τοῦ βλέποντος ἀπαρτιζόμενον αὐτὸν ἦσαν κολουοί. Εἰ δὲ τις λέγοι, καὶ γὰρ τῶν ἰσῶν κύκλων τὰ ὑπὸ γῆν οὐ φαίνονται· ὥστε κἀκεῖνοι κολουοί· ἴστω, ὅτι, τῶν μὲν τοῦ πόλου στροφομένων καὶ τὰ ὑπὸ γῆν ὑφίσταται, τῶν δὲ κολουῶν καὶ ἐπιταῖς τοῦ πόλου στροφαῖς τὰ ἐν τῷ ἀφανεί πᾶσι καταδέδουκε. Τούτων τῶν ια' διχῆς τέμνουσι τὴν σφαιραν οἶδε· ὀρίζων, μεσημβρινός, ζωδιακός, γαλαξίος, ἰσημερινός, οἱ δύο κόλουροι, καὶ ὁ ἰσημερινός, καὶ ὀρίζων, καὶ μεσημβρινός κύκλῳ φέρονται, καὶ ἰσῶν τῇ μεταφορᾷ τὸν κύκλον ἔχουσιν· ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ

D θέσιν τῆς σφαιρας εἰσι λοβοί. Ὁ γοῦν ζωδιακός κολουξίας ὑπὸ τινων καλεῖται· ἐπειδὴ ἥλιος τὰς θέας ἐν αὐτῷ πορεύεται λοξός. Ἐν δὲ τῷ ἥλιῳ ὁ ἄστρολων, ὅς καλεῖται λοξίας ὑπὸ τῶν ποιητῶν, εἶναι φαστεύεται. Ἀρχεται δὲ ὁ ζωδιακός ἀνωθεν ἀπὸ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ· ἐνθα συνέχει τὸν Καρκίνον ὁ κύκλος. Καταβαίνει δὲ λοξούμενος, ὡς πρὸς τὰ κῆν μέχρι τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ, ὅπου τὸν κύκλον συνέχει Αἰγόκερως. Τοῦτον τὸν τρόπον ὁ ἥλιος, ὡς ἐφαρτεβαδίζων ὄντα λοξόν, πῆ μὲν ὑπερπετεῖς καὶ πλετεῖς ὁδοὺς βαδίζει, τὰς ἄνω, ὅταν ᾖ ἐν Καρκίνῳ, ὡς πρὸς τὸ ἡμέτερον κλίμα ἐν ὑψηλῷ κειμένον²⁹· πῆ δὲ τῷ

²⁷ f. χρυσός. ²⁸ f. ὅς. ²⁹ f. κωλύει. ΕΡΙΤ. ³⁰ f. κείμενον.

νάς καί χθαμαλάς, τὰς κάτω, ὅταν ἐν Αἰγύκωρῳ· τὰς δὲ μέσας καί Ἰσας ἀμφοῖν, ὅταν ἢ Κριῶν ἢ Ζυγῶν.

Περὶ ζωνῶν.

Γ'. Ζῶναι δὲ εἰσιν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς πέντε. Ὅν δύο μόναι οἰκοῦνται, μία μὲν ἡ μεταξὺ τοῦ ἀρκτικοῦ καὶ θερινοῦ τροπικοῦ· ἕτερα δὲ ἡ μεταξὺ χειμερινοῦ τροπικοῦ μέχρις ἀνταρκτικοῦ. Αἱ δὲ λοιπαὶ ἀόκητοι· δύο μὲν διὰ ψυχρότητα, αἱ ὑπὸ ἀρκτικὸν καὶ ἀνταρκτικόν· μία δὲ διὰ θερμότητα, ἡ ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν, καλεῖται διακεκαυμένη. Οἰκοῦμεν δὲ ἡμεῖς τὴν παρὰ θερινοῦς τροπικοῦς· τεκμαιρόμενοι, ὅτι ἡμεῖς, ταύτην ἔχοντες τὴν οἰκουμένην, δεξιᾷ μὲν ἔχομεν τὴν διὰ ψυχρότητα ἀόκητον κατὰ βορρᾶν ζώνην, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὴν διακεκαυμένην. Εἰ γὰρ τὴν ὑπὸ χειμερινοῦς τροπικοῦς οἰκοῦμεν, δεξιᾷ μὲν ἦν ἂν ἡμῖν ἡ διακεκαυμένη, ἀριστερᾷ δὲ ἡ πρὸς τὸν νότον κατεψυγμένη. Τινὲς δὲ, ὧν ἔστι Παναίτιος ὁ Στωϊκὸς, καὶ Εὐδώρος ὁ Ἀκαδημαϊκὸς, οἰκίσθαι φασὶ τὴν διακεκαυμένην, τῆς κράσεως τοῦ ἀέρος γινομένης ἐκ τε τοῦ σφοδροτέρους εἶναι ἐκεῖσε τοῦς ἐτησίας, καὶ ἐκ τοῦ τὴν ἀναπνοὴν τοῖς ἐκεῖ μεγάλης θαλάσσης μιγνύναι τὴν ἀναθυμίασιν τῆς ψυχρότητος πρὸς τὴν τῆς θερμότητος κράσιν. Καλοῦνται δὲ οἱ ταύτας οἰκοῦντες τὰς ζώνας περίοικοι, ἄντιοικοι, ἀντίχθονες, ἀντίποδες· περίοικοι μὲν οἱ τὴν αὐτὴν οἰκοῦντες ζώνην, διὰ τὸ περὶ τὸν αὐτὸν οἰκεῖν τόπον· ἄντιοικοὶ δὲ ἀλλήλοις οἱ τὴν ὑπ' Αἰγύκωρῳ ζώνην τοῖς τὴν ὑπὸ τὸν Καρκίνον οἰκοῦσιν· ἀντίχθονες δὲ, ὅ ἐν τῷ θερινῷ ἢ χειμερινῷ τροπικῷ οἰκοῦσιν. Ἄνω δὲ οἱ αὐτοὶ καὶ ἀντίχθονες λέγονται· ἀντίχθονες μὲν, διὰ τὸ ἄνω εἶναι καὶ κάτω· ἀντίποδες δὲ διὰ τὸ κατὰ κάθετον ἀλλήλων στῆναι. Συντόμως δὲ εἰπεῖν, οἱ περίοικοι τὰ

αὐτὰ δι' ἑκατέρων ἀλλήλοις ἔχουσι, τὰς τε τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρας, καὶ τὰς νύκτας, καὶ τὰς ἡμέρας τὰς αὐτάς. Οἱ ἄντιοικοὶ τὸ μὲν τῶν ἡμερῶν ἔχουσι ὡσαύτως· τὸ δὲ τῶν καιρῶν οὐκ ἔχουσι. Οἱ ἀντίχθονες τὸ μὲν τῶν καιρῶν ἔχουσι, τὸ δὲ τῶν ἡμερῶν οὐ. Οἱ ἀντίποδες οὔτε τῶν ἡμερῶν, οὔτε τὸ τῶν ὥρων. Πλὴν καὶ ταύτη οἱ ἀντίχθονες ἀλλήλων διαφέρουσι, ὅσω τῶν ἄνω ἀγόντων μακρὰς ἡμέρας, οἱ κάτω κολοβωτέρας ἔχουσι τὰς ἐαυτῶν ἡμέρας. Τὸ δὲ αἴτιον ἡ τῶν κύκλων ἀνισότης. Στρέφεται δὲ τὸ πᾶν αὐτὸ περὶ αὐτὸ ὁσημέραι, καὶ ὥραι· καθὼ καὶ ὁ Ἀσκραϊὸς φησὶ·

Σφαῖρας κυκλοτερεῖ μαγία περιηγέει χείρων· σφαῖραν μὲν καλέσας τὴν σφαῖραν, ὡς καὶ Ὀμηρὸς ἐσπέριον τὴν ἐσπέραν· καὶ κυκλοτερεῖ δὲ διὰ τὸ σφαιροειδὲς· μαγίαν δὲ περιηγέα τῆς στροφῆς τὴν μονήν. Φέρεται δὲ ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν ἐπὶ τὰς δυσμάς· ὁ δὲ ἥλιος καὶ οἱ λοιποὶ πλάνητες τὴν ἐναντίαν, τουτέστιν ἀπὸ τῶν δυσμῶν ἐπὶ τὰς ἀνατολάς· ὡς εἶναι διπλὴν κίνησιν αὐτῷ γε, τὴν μὲν ἐρχομένην, τὴν δὲ φερομένην καθὰ ἐπὶ τοῦ τροχοῦ, καὶ μύρμηκος, καὶ τῆς νηὸς, καὶ τοῦ ἐνθάυτῃ πρὸς τὴν ἐναντίαν αὐτῆς φορὰν ἔχοντος παράδειγμα. Πεποίηκε δὲ τοῦτο ὁ δημιουργὸς, ἵνα μὴ μεταρρυθθῆται φερόμενον τὸ πᾶν ἑτεροκλινῆσιαν τὴν κίνησιν ἔχον σφοδρὰν· ἀνθελκόμενον δὲ, καὶ τῆς ἐντόνου φορᾶς μειούμενον τῆ τῶν πλανητῶν πρὸς τοῦναντίον ὀκλή, εὐσταθεστέραν τῆς κινήσεως τὴν ὁρμὴν λαμβάνοι. Ὡς δὲ οἱ μῦθοι παίζουσι, ἀπεστράφη ταῦτα τὰ ἄστρο τὰ θυέστεια δεῖπνα, καὶ ἔμεινε τῆ φορᾷ πλανώμενα. Δεῖ δὲ τὴν τὴν σφαῖραν ἐξηγούμενον ἀπ' ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμάς αὐτὴν κινεῖν, ἀνατολάς λαμβάνοντα τὴν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ κινουόντος φορὰν.

10 f. ἢ ἐν Κριῶν. 11 Leg. ἐν δεξ. 12 f. ὠκοῦμεν, ἐν. 13 f. τὸ τῶν. 14 f. μονία. 15 f. αὐτῶν γε. 16 f. cor. μετὰ ῥύμης.

97 HIPPARCHOU BITHYNOU (51)

ΤΩΝ ΑΡΑΤΟΥ ΚΑΙ ΕΥΔΟΞΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΕΞΗΓΗΣΕΩΝ
BIBLIA TRIA.
BIBLION ΠΡΩΤΟΝ.

HIPPARCHI BITHYNI
AD ARATI ET EUDOXI PHÆNOMENA ENARRATIONUM
LIBRI TRES,
DIONYSIO PETAVIO INTERPRETE.
LIBER PRIMUS.

Α'. Ἱππάρχου Αἰσχρίωνι χαίρειν 10. Ἡδέως ἐπέγ-
ων διὰ τῆς ἐπιστολῆς τὸ ἐπιμόνον σου τῆς πρὸς φι-
11 Abest hæc saluatio a Regio cod.
(51) Propositum hoc in opere est Hipparcho τῶν
ἀπλανῶν doctrinam ab erroribus repurgare, qui ex
PATROL. GR. XIX.

I. Hipparchus Æschrioni salutem. Magnam cepi
voluptatem ex litteris tuis, cum ex iis intellexi sti-
Eudoxi et Arati libris et auctoritate in illam irre-
pserant, quorum ille princeps ad hanc diem astr-

dio te erga disciplinas ac voluntate esse constanti. Etenim quæ de naturalibus rebus, deque iis quæ ab Arato scripta sunt in coortibus, a me sciscitaris, propensum in bonas artes animum tuum significant; atque hinc tanto majoris a me fit, quanto ex clarissimorum fratrum nostrorum obitu, frequentioribus vitæ hujus negotiis implicatus teneris. Ac de cæteris quidem quid sentiam postea declarabo: nunc de iis quæ in *Phænomenis* prodita sunt ab Arato, institui ad te scribere, ut universe quid recte aut secus in illis scriptum sit aperiam: ex quibus cum perspicua tibi erunt omnia, tum ea maxime, quæ in tua percontatione posuisti.

Atque Arati quidem *Phænomena* cum alii complures interpretati sunt: tum ille ipse, qui ætate nostra vixit, mathematicus omnium videtur accuratissime diligentissimeque scripsisse. Verum carminum istius poetæ sententias explicare, res est non magna, meo quidem iudicio, cura et attentione digna. Est enim simplex et concisus hic poeta: tum vel mediocri rerum intelligentia præditis cogitū facilis: quæ autem cœlestibus de rebus ab illo scripta sunt, animo capere, ac quid apparentium rerum experimentis consentaneæ, quid contrarie dictum sit, agnoscere; hoc et longe omnium utilissimum, et imprimis mathematica scientia dignum videtur. Quamobrem cum in plerisque, et præcipuis Aratum cernerem ab apparentibus cujusmodi reipsa contingunt aberrare: et in iisdem pene omnibus erroribus non solum reliquos, sed etiam Attalum ipsum esse versatum, visum mihi est, ut et studio erga litteras tuo, et communi utilitati consulere, ea mandare huic libro, in quibus erratum ab illis esse perspexi. Quod 98 non eo suscipio, ut ex aliorum reprehensione inanis cujusdam opinionis fructum colligam; id enim vanum, et illiberale esse iudico; imo vero iis omnibus e contrario gratias habendas censeo, qui communis utilitatis gratia privatim elaborare voluerunt; sed ut neque tu, neque studiosi cæteri in cœlestium contemplatione rerum a veritate longius abhorreatis; quod merito plerisque accidit. Nam poeticus lepor iis, quæ dicuntur, nescio quam fidem et auctoritatem conciliat; ac propemodum omnes, qui poetam hunc commentariis suis illustrarunt, iis quæ ab eo sunt

λομαθίαν οικειώσεως. Τά τε γὰρ φυσικὰ τῶν ἐπιζητηθέντων ὑπὸ σοῦ καὶ τὰ περὶ τῶν παρὰ Ἀράτου λεγόμενων ἐναυαίς συνανατολαῖς ἰκανωτέραν ἐνέφαινε μικρολοτεχνίαν· καὶ πολλῶν γε μάλλον, ὅσων πεπελονακίαι ἐπαῖς βιωτικαῖς ἀσχολίαις διὰ τὴν τῶν ἀξιολογιστῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τελευτήν. Περὶ μὲν οὖν τῶν εἰρημετὰ ταῦτά σοι τὴν ἰδίαν κρίσιν διασαφήσω· περὶ δὲ τῶν ὑπὸ Ἀράτου λεγομένων ἐν τοῖς Φαινομένοις ἵν' ἀποδείξω σοὶ γράψαι, πᾶν καθόλου τὸ κωμικὸν ἢ κακῶς λεγόμενον αὐτοῖς ὑποδεικνύων· ἐξ ὧν ἔσται σοὶ φανερὰ πάντα, καὶ τὰ παρὰ σοῦ διαπεριθέντα.

Ζήτησιν 47 μὲν οὖν τῶν Ἀράτου Φαινομένων, καὶ ἄλλοι πλέονες συντετάχασιν· ἐπιμελέστατα δὲ οὐκ ἔστι πάντων αὐτῶν 48 ὁ καθ' ἡμᾶς μαθηματικὸς τὸν περὶ αὐτῶν πεποιήσθαι λόγον. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἐξηγήσασθαι τὴν ἐν τοῖς ποιήμασι διάνοιαν οὐ μεγάλης ἐπιτηρηφῆς προσδεῖσθαι νομίζω· ἀπλοῦς τε γὰρ καὶ σύντομος ἐστὶ ποιητῆς· ἔτι δὲ σαφῆς τοῖς καὶ μετρίως παρηκολουθηροῖσι· τὸ δὲ συνεῖναι τὰ λεγόμενα περὶ τῶν οὐρανίων ὑπ' αὐτοῦ, τίνα τε συμφώνως τῶν φαινομένων ἀναγράφεται, καὶ τίνα διημαρτημένως τοῦτ' ὠφελιμώτατον ἡγήσασιν· ἂν τις, καὶ μαθηματικῆς ἰδίον ἐμπειρίας. Θεωρῶν δ' οὖν τοὺς πλείους καὶ χρησιμωτάτους διαφωνοῦντα τὸν Ἀράτον πρὸς τὰ φαινόμενα, καὶ γινόμενα κατὰ ἀλήθειαν, τούτους δὲ ἅπασιν σχεδὸν οὐ μόνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀτταλον συνεπιγραφόμενον· Ἐκρίνα τῆς σῆς ἐκεῖ φιλομαθίας καὶ τῆς κοινῆς ὠφελείας ἀναγράψαι τὴν δοκούσάν μοι διημαρτηθῆναι. Τοῦτο δὲ ποιῆσαι προεθέμην οὐκ ἐκ τοῦ τῶν ἄλλων ἐλέγχειν φαντασίαν ἀπενέγκασθαι προαιρούμενος· κενὸν γὰρ καὶ μικροψυχον παντελῶς· τούναντιον δὲ δεῖν ὁμοίαν πᾶσιν ἡμᾶς εὐχαριστεῖν, ὅσοι τῆς κοινῆς ἔνεκεν ὠφελείας ἴδια 49 πονεῖν ἀναδεχόμενοι τυγχάνουσιν· ἄλλ' ἐκεῖ τοῦ μήτε σέ, μήτε τοὺς λοιποὺς τῶν φιλομαθῶν ἀποπλανῆσθαι τῆς περὶ τὰ φαινόμενα κατὰ τὸν κόσμον θεωρίας· ὅπερ εὐλόγως πολλοὶ πεπόνθησιν. Ἡ γὰρ τῶν ποιημάτων χάρις ἀξιοπιστίαν τινὰ τοῖς λεγομένοις περιτεθῆσι· καὶ πάντες σχεδὸν οἱ τὸν ποιητὴν τοῦτον ἐξηγούμενοι προστίθενται τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενοις. Ἐμπειρότερον δὲ Εὐδοξος τὴν αὐτὴν τῶν Ἀράτου περὶ τῶν φαινομένων σύνταξιν ἀναγράφειν. Εὐλόγως οὖν καὶ ἐκ τῆς τῶν τοσοῦτων καὶ τῆ

47 f. ἐξηγήσιν. 48 f. Ἀτταλος. 49 f. ἴδια.

nomiæ totam eam partem duobus libris comprehenderit. Aratus vero poetico lepore conditam cum iisdem vitiiis periculosius etiam ad posterum transmiserat. Accessit et tertius Aratei poematis interpres, qui Hipparchi, ut opinor, sæculo, paulo ante ipsum, commentarios ad illum auctorem scripserat, Attalus grammaticus. Contra hos tres opus istud elucubravat Hipparchus, ac totum distribuit in libros tres. Primus initio testimoniis aliquot ostendit, Aratum ab Eudoxo mutuo omnia sumpsisse; sic ut in multis tantummodo paraphrasten egerit. Post amborum errata notat in stellis per sese, et earum situ, vel descriptione, nec non Attali, qui utriusque vestigia persecutus est, maxime autem

in delineandis parallelis, aliisque circulis aberrasse convincit omnes.

Secundus liber bifariam sectus est. Prima pars trium illorum peccata castigat in astrorum συνανατολαῖς, καὶ συγκαταθέσει, quos *coortibus*, et *coortibus* appellare licet; posterior de iisdem agit et rei veritate, et opinione sua constitutis in borealibus asterismis.

Tertius australium asterismorum ortus et occasus explicat; deinde duodecim imaginum ortus et occasus; postremo de intervallis asterismorum disserit, quibus horarum quatuor et viginti spatia complentur.

λικούτων μαθηματικῶν συμφωνίας ἀξιόπιστος ἢ ποιήσας αὐτοῦ διαλαμβάνεται. Καίτοιγε τοῦ Ἄρατου μὲν ἴσως οὐκ ἄξιον ἐφάπτεσθαι, καὶ ἐὰν ἔντισι διαπίπτων τυγχάνῃ· τῇ γὰρ Εὐδόξου συντάξει κατακολουθήσας τὰ φαινόμενα γέγραφεν· ἀλλ' οὐ κατιδίαν παρατηρήσας, ἢ μαθηματικὴν κρίσιν ἐπαγγελλομένων ἐν τοῖς οὐρανίοις προσφέρεσθαι, καὶ διαμαρτανόντων τῶν ἐν αὐτοῖς ⁹⁰.

licorum autem ad eandem in quam Aratus incubuit, apparentium tractationem multo majorem usum ac peritiam contulit. Habet igitur ex tot tantorumque mathematicorum suffragio veritatis opinionem opus illud poeticum. Sed non est fortasse, quod Aratum accusemus, si quid ei erroris oblatum sit; quippe qui Eudoxi commentarium secutus, non observatione propria fretus, phænomena conscripsit. Sed illi potius castigatione digni sunt, qui mathematico dignam de iis judicandi peritiam professi, in iisdem tamen aberrant.

Χωρὶς δὲ τῶν ἠγνοημένων ἐν τοῖς φαινομένοις ὅπου τε Εὐδόξῳ καὶ τοῦ Ἄρατου, καὶ τοῦ συνεπιγραφομένου ταῖς φάσεσιν αὐτῶν, ἀναγέγραφέ σοι καὶ τὰς κατ' ἀλήθειαν γινομένας ἐκάστου τῶν ἀπλανῶν ἄστρον σὺν αὐτοῖς τοῖς κατηστερισμένοις ἰβ' ζωδίοις ἐκάστοις ἀκριδῶς, καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀπλανῶν ἀποφάσεις ἐν τούτοις δοκιμάζης. Καὶ διασαφῶ μὲν οὐ μόνον τὴν συνανατολὴν, ἢ συγκατάδουσιν· ἔτι δὲ καὶ τίνες ἀστέρες ἐκάστου τῶν ἄστρον πρῶτοι τε καὶ ἔσχατοι ἀνατέλλουσιν, ἢ δύνουσιν· καὶ τίνες τῶν ἄλλων ἀστέρων μεσουρανοῦσιν· ἐκαστὸν τε τῶν ἀπλανῶν ἄστρον σὺν αὐτοῖς τοῖς ἰβ' ζωδίοις ἐν πόσαις ἡμερῶν ὥραις ἀνατέλλει, ἢ δύει. Ἐπὶ πᾶσι δὲ διασαφῶ καὶ τίνες ἀστέρες ἀφορίζουσι πάντα τὰ εἰκοσιτέσσαρα ὠριατὰ διαστήματα. Διότι γὰρ ἐκαστὸν τούτων συντείνει πρὸς πολλὰ καὶ χρήσιμα τῶν ἐν τοῖς μαθημασι θεωρημάτων, εὐκατανόητον εἶναι καὶ σοὶ νομίζω.

Β. Ὅτι μὲν οὖν τῇ Εὐδόξου περὶ τῶν φαινομένων ἀναγραφῇ κατηκολούθηκεν ὁ Ἄρατος, μάθοι μὲν ἀντις διὰ πλείονων, παρατιθεὶς τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ περὶ ἐκάστου τῶν λεγομένων τὰς τοῦ Εὐδόξου λέξεις· οὐκ ἀχρηστον δὲ καὶ νῦν δι' ὀλίγων ὑπομνησαι, διὰ τὸ δισταζέσθαι τούτο παρὰ τοῖς πολλοῖς. Ἀναφέρεται δὲ εἰς τὸν Εὐδόξον β' βιβλία περὶ τῶν φαινομένων, σύμφωνα κατὰ πάντα σχεδὸν ἀλλήλοισ, πλην ὀλίγων σφῶδρα. Τὸ μὲν οὖν ἐν αὐτῶν ἐπιγράφεται Ἐροπερον, τὸ δὲ ἕτερον Φαινόμενα. Πρὸς τὰ Φαινόμενα δὲ τὴν ποιήσιν συντέταχεν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ συντάγματι Εὐδόξος περὶ μὲν τοῦ Ἄρατου οὕτως γράφει· « Μεταξὺ δὲ τῶν Ἄρκτων ἐστὶν ἡ τοῦ Ὀφειως οὐρὰ, τὸν μικρὸν ἀστέρα ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἔχουσα τῆς μεγάλης Ἄρκτου· καμπὴν δὲ ἔχει παρὰ τὴν κεφαλὴν τῆς μικρᾶς Ἄρκτου, καὶ παρατέταται ὑπὸ τοῖς πόδας· ἕτερον δὲ καμπὴν ἐν ταῦθα ποιησάμενος, πάλιν ἀνανεύων ἔμπροσθεν ἔχει τὴν κεφαλὴν· ὁ δὲ Ἄρατος, ὡς ἀν παραγράφων ταῦτα, φησὶν·

Ἀὐτὰρ δὲ ἄλλην μὲν νοστή ἐπιτείνεται οὐρῇ· Ἄλλην δὲ σπειρὴ περιτέμνεται. Ἡ μὲν οἱ ἀρκὴ οὐρῇ κάρ κεφαλῇ Ἑλλήκης ἀποκαύεται. Ἄρκτου· Σπειρὴ δ' ἐν Κυρσοῦρα κάρη ἔχει. Ἡ δὲ κατ' αὐτῆν Ἑλλεῖται κεφαλῇ, καὶ οἱ ποδὸς ἔρχεται ἀρκίς. Ἐκ δ' αὐτῆς καλίνροσος ἀνατρέχει.

Ego vero præter Eudoxi et Arati et ejus qui amborum apparentiis astipulator venit, in phænomenis errata, fixarum quoque stellarum omnium veros cum duodecim stellatis signis ortus occasusque perscripsi tibi; ut, accurate perceptis singulis, cæterorum in istis decreta cujusmodi sint probare possis. Neque vero tantum illos stellarum cum signis ortus occasusque persequar: sed etiam quæ singulorum asterismorum stellæ primæ, quæ novissimæ orientur, aut occidunt, quæve aliarum culmen teneant; tum unaquæque stellarum inerrantium quot æquinotialibus horis cum duodecim ipsis signis ortum occasumque faciat. Postremo et illud exponam, quibusnam stellis singula viginti quatuor horaria spatia terminentur. Nam horum quolibet ad multas et præcipuas partes mathematicarum artium opportunitatem asserre summam, facile tibi perspectum esse confido.

C II. Aratum igitur Eudoxi de phænomenis commentarium esse secutum, cum ex pluribus constare potest, si quis cum illius opere poetico per capita singula, verba Eudoxi conferre voluerit: tum hoc loco commemorare breviter, haud inutile videtur; quod ea res a nonnullis vocetur in dubium. Duo sunt de phænomenis libri, qui Eudoxo tribuuntur; pene in omnibus consentientes invicem, præter paucissima quædam. Horum alter inscriptus est Speculum, alter, Phænomena. Ad hunc posteriorem opus suum Aratus exegit. In hoc vero de Dracone ita scribit Eudoxus: « Inter Ursas vero Serpentis est cauda: quæ illam exiguam stellam supra caput attollit majoris Ursæ; flexum autem ad minoris Ursæ caput habet; et sub pedes porrigitur, ibi alterum faciens flexum; ac rursus erigens sese, in anteriora caput extendit. » Aratus porro velut ista describens, sic loquitur:

Sed hic alteram quidem extrema emittit cauda: Alteram vero spira circumscribit. Ei quidem summa Cauda ad caput Helices quiescit Ursæ.

In spira vero Cynosura caput habet. Hæc autem circa Gyrtatur caput, eique ad pedem pervenit usque. Rursus vero retrocedens recurrit.

⁹⁰ Reg. ἐπαγγελλόμενος ἐν τοῖς οὐρ. προσ, καὶ διαμαρτάνων τῶν ἐν α'.

De Boote scribit Eudoxus : « Post majorem Ursam A
est Arctophylax : » Aratus :

At post Helicen circumfertur auriganti similis
Arctophylax;

rursus Eudoxus idem : « Sub pedibus, inquit, est
Virgo. » Aratus :

Verum ambobus sub pedibus observato Bootæ
Virginem.

De eo, qui Ingeniculus dicitur, Eudoxus : « Ad
caput Serpentis, inquit, est Ingeniculus supra caput
habens dextrum pedem. » At Aratus :

..... Medium vero supra caput
Dextri pedis extremum habet tortuosi Draconis. — B

99 Ex quo maxime quod volumus efficitur. Nam
uterque in eo lapsus est. Siquidem « Ingeniculus »
sinistrum pedem, non dextrum habet supra Draco-
nis caput. Coronam ait Eudoxus sub dorso « Inge-
niculi » sitam esse. Sic Aratus :

Dorso quidem Corona vicina est. Caput vero summum
Observa juxta caput Serpentarii;

de quibus et Eudoxus ait : « Prope hujus caput est
Ophiuchi caput. »

De situ majoris Ursæ Eudoxus ita scribit : « Porro
sub Ursæ majoris capite positi sunt Gemini; sub
pedibus vero posterioribus, Leo; ante pedes ante-
riores Ursæ stella est; splendidior tamen alia sub
posterioribus genibus. Item alia sub posterioribus
pedibus. » Aratus quoque :

Capiti vero ipsius Gemini, mediæ vero Cancer subest.
At pedibus sub ambobus Leo clare fulget;

de stellis autem, quas diximus :

Talis ei ante pedes fertur claraque magnaque;
Una sub humeris : una item a lumbo descendentibus.
Alia posterioribus sub genibus.

De Auriga scribit Eudoxus : « Ex adverso capitis
majoris Ursæ Heniochi sunt humeri : qui quidem
oblique situs est, dextrum pedem porrigens supra
pedes Geminorum, communem ei, quæ est in ex-
tremo sinistro cornu Tauri. » Aratus quoque :

..... Helices vero ei summum caput
Ex adverso volvitur;

⁹¹ Vulg. οἶος.

(52) Μέσσω δ' ἐφύπερθε. Ingeniculi dextrum
pedem insidere Draconi, non sinistrum, fuit Arati
mens; ut eum, præter Hipparchum, interpretati
sunt Germanici scholiastes, et Festus Avienus;
quorum hic eleganter :

..... dextræque dehinc impressio plantæ
Tempora deculcat maculosi prona Draconis;

Germanici vero scholiastes: Dextro pede contra
Draconem porrecto pingitur; quod in versibus ob-
scure sic expressum fuerat :

Dextro namque genu nixus, diversa que tendens
Brachia;

Περὶ δὲ τοῦ Βούτου ὁ μὲν Εὐδοξὸς φησὶν· « Ὀκ-
σθεν δὲ τῆς μεγάλης ἐστὶν Ἄρκτου ὁ Ἀρκτοφύλαξ·
ὁ δὲ Ἄρατος·

Ἐξόπιθεν δ' Ἑλλίης φέρεται, ἐλάσσει ἐοικώς,
Ἄρκτοφύλαξ·.....

καὶ πάλιν ὁ μὲν Εὐδοξὸς· « Ὑπὸ δὲ τοὺς πόδας ἢ
Παρθένης ἐστὶν· » ὁ δὲ Ἄρατος·

Ἀμφοτέροισι δὲ κοσσὶν ὑποσκέπτοιο Βούτου
Παρθένον·.....

Ἐπὶ δὲ τοῦ Ἐν γούνασιν ὁ μὲν Εὐδοξὸς φησὶ·
« Παρὰ δὲ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ὀφειῶς ὁ Ἐν γούνασιν
ἐστὶν, ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τὸν δεξιὸν πόδα ἔχων· » ὁ
δὲ Ἄρατος·

..... (52) μέσσω δ' ἐφύπερθε κάρηνα
Δεξιτεροῦ ποδὸς ἄρκρον ἔχει σκολιοῖο Δράκοντα.

Ἐξ οὗ καὶ μάλιστα φανερόν γίνεται τὸ προκείμε-
νον. Παρ' ἑκατέρω γὰρ αὐτῶν ἠγγρόηται· τὸν γὰρ
ἀριστερόν ἔχει πόδα ὁ Ἐν γούνασιν ἐπὶ τῆς κε-
φαλῆς τοῦ Δράκοντος, καὶ οὐ τὸν δεξιόν. Τὸν δὲ Σί-
φανον ὁ μὲν Εὐδοξὸς φησὶν ὑπὸ τὸν ἰσθμὸν τοῦ Ἐν
γούνασι κείσθαι· ὁ δὲ Ἄρατος·

Νώτω μὲν Στέφανος πελάει· κεφαλῆ γε μὲν ἄρη
Σκέπτεο πὰρ κεφαλὴν Ὀφιοῦχου·

περὶ ὧν καὶ ὁ Εὐδοξὸς φησὶ· « Πλησίον δ' ἐστὶ τῆς
τούτου κεφαλῆς ἢ τοῦ Ὀφιοῦχου κεφαλῆ. »

Περὶ δὲ τῆς θέσεως τῆς μεγάλης Ἄρκτου ὁ μὲν
Εὐδοξὸς φησὶν· « Ὑπὸ δὲ τὴν κεφαλὴν τῆς μεγάλης
Ἄρκτου οἱ Αἰδύμοι κείνται· ὑπὸ δὲ τοὺς ὀπίσθιας
πόδας ὁ Λέων· πρὸ δὲ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν τῆς
Ἄρκτου ἀστὴρ ἐστὶ· λαμπρότερος δὲ ὑπὸ τὰ ὀπί-
σθια γόνατα· καὶ ἄλλος ὑπὸ τοὺς ὀπίσθιους πόδας·
ὁ δὲ Ἄρατος·

Κρατὶ δὲ οἱ Αἰδύμοι, μέσσω δ' ὑπὸ Κερκίνοσ ἐστὶ.
Ποσσὶ δ' ὀπισθοτέροισι Λέων ὑπὸ καλὰ φαίτω·

ἐπὶ δὲ τῶν εἰρημένων ἀστέρων·

Τοῖσ' ⁹¹ οἱ πρὸ ποδῶν φέρεται καλὸς τε μέγας τε
εἷς μὲν ὑπ' ὠμῶν, εἷς δ' ἰξυόθεν κατώτων·
Ἄλλος δ' οὐραίοις ὑπὸ γούνασιν.

Ἐπὶ δὲ τοῦ Ἡνιόχου ὁ μὲν Εὐδοξὸς φησὶ· « Κε-
ἐναντι δὲ τῆς κεφαλῆς τῆς μεγάλης Ἄρκτου ὁ Ἡνι-
όχος ἔχει τοὺς ὠμούς, λοξὸς ὧν ὑπὲρ τοὺς πόδας τῶν
Αἰδύμων ἔχων τὸν δεξιὸν πόδα, κοινὸν τῶ ἐν ἐκτῶ
τῶ ἀριστερῶ κέρατι τοῦ Ταύρου· » ὁ δὲ Ἄρατος ἰσ-
D αὐτοῦ φησὶν οὕτως·

..... Ἑλλίης δὲ οἱ ἄκρα κάρηνα
Ἄρτια διενεῖ·

imo veram ad θέσιν accommodari poterat, ut dextro
nexus genu, sinistrum ejus ad caput Draconis por-
rigeret. Arati scholiastes Græcus hoc errore ani-
madverso perperam excusare conatus est poetam.
Nam δεξιτεροῦ retulit non ad ποδός, sed ad Draco-
nem, qui dexterior, id est borealior appellatur;
quoniam si ad occidentem vertamus aspectum, po-
lus arcticus ad dextram nobis erit. Sed nugæ sunt.
Vera quippe sententia claret ex Eudoxo, quam Hip-
parchus ab Hipparcho monitus emendavit lib. II, cap.
De Engonasin. Tametsi non tam error quam παρ-
όραμα fuit hoc Eudoxi, uti num. 7 docet Hipparchus.

καὶ πάλιν·

... . λαιοῦ δὲ κερατοῦ ἄκρον,
Καὶ πόδα δεξιτερὸν παρακείμενον Ἡνώχοιο
Εἰς ἀστήρ ἐπέχει·

ἐπὶ δὲ τοῦ Κηφέως ὁ μὲν Εὐδοξος οὕτως· « Ὑπὸ δὲ
τὴν οὐρανὸν τῆς μικρᾶς Ἀρκτου τοὺς πόδας ὁ Κηφέως
ἔχει πρὸς ἄκραν τὴν οὐρανὸν, τρίγωνον ἰσοπλευρον
ποιοῦντας· τὸ δὲ μέσον αὐτοῦ πρὸς τῇ καμπῇ τοῦ
διὰ τῶν Ἀρκτων Ὀφειως· » ὁ δὲ Ἀρατὸς φησιν·

Ἴση οἱ σταθμῆ νεάτης ἀποτελεῖται οὐρήσ
Εἰς πόδας ἀμφοτέρους, ὅση ποδὸς εἰς πόδα τρι-
[γει.

Αὐτὰρ ἀπὸ ζώνης ὀλίγον καὶ μεταβλήψειας,
Πρώτης δ' ἰέμενος καμπῆς σκολιοῖο Δράκοντος.

Παρ' ἑκατέρω δ' αὐτῶν τὸ πλεῖστον ἐστὶ ψεῦδος.
Τὸ γὰρ μεταξὺ ποδῶν τῶν τοῦ Κηφέως διάστημα
ἑλασσόν ἐστιν ἑκατέρου τοῦ πρὸς τὴν οὐρανὸν διαστή-
ματος.

Πάλιν ἐπὶ τῆς Κασσιέπειας ὁ μὲν Εὐδοξος· « Τοῦ
μὲν Κηφέως ἔμπροσθεν ἐστὶν ἡ Κασσιέπεια· ταύ-
της δὲ ἔμπροσθεν ἡ Ἀνδρομέδα, τὸν μὲν ἀριστερὸν
ὤμων ἔχουσα τῶν Ἰχθύων ὑπὲρ τοῦ πρὸς βορρᾶν,
τὴν δὲ ζώνην ὑπὲρ τοῦ Κριοῦ· πλὴν καὶ τρίγωνον ὁ
ἐστὶ μεταξὺ· τὸν δ' ἐν τῇ κεφαλῇ ἀστέρᾳ κοινὸν ἔχει
τῷ τῆς κοιλίας τοῦ Ἴππου· » ὁ δὲ Ἀρατὸς·

Τοῦ δ' ἄρα δαιμονίῃ προκυλίνδεται, οὐ μάλᾳ
[πολλῇ
Νυκτὶ φαινομένη παμμήνιδι Κασσιέπειᾳ·

καὶ μετ' ὀλίγον·

Αὐτοῦ γὰρ κάκεινο κυλίνδεται ἀλὸν ἀγαλμα
Ἀνδρομέδης, ὑπὸ μητρὶ κεκασμένον·

καὶ πάλιν·

... . ξυρὸς δ' ἐπιλάμπεται ἀστήρ
Τοῦ μὲν ἐπ' ὀμφαλίῳ, τῆς δ' ἐσχυτόωντι καρήνῳ·
καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ Κριοῦ·

... . ζώνη δ' ἄρ ὁμῶς ἐπιτεκμήραιο
Ἀνδρομέδης· ὀλίγον γὰρ ὑπ' αὐτὴν ἐστήρικται·
καὶ ἔτι·

Ἀνδρομέδης δὲ τοὶ ὤμος ἀριστερὸς Ἰχθύος ἔστω
Σῆμα βορσιότερον· μάλᾳ γὰρ νῦ οἱ ἐγγύθεν
[ἐστίν.

Ἐπὶ δὲ τοῦ Περσεύς ὁ μὲν Εὐδοξος οὕτω λέγει·
« Παρὰ δὲ τοὺς πόδας τῆς Ἀνδρομέδας ὁ Περσεὺς
ἔχει τοὺς ὤμους, τὴν δεξιὰν χεῖρα πρὸς τὴν Κασσιέ-
πειαν ἀποτείνων· τὸ δὲ ἀριστερὸν γόνυ πρὸς τὰς
Πληιάδας· » ὁ δὲ Ἀρατὸς περὶ τῆς Ἀνδρομέδας φη-
σιν·

Ἀμφοτέροι δὲ πόδες γαμβροῦ ἐπιδινεύονται⁸¹
Περσεύς· οἱ γὰρ οἱ ἀλὸν ἐπωμάδιοι φορβονται·

καὶ πάλιν·

Καὶ οἱ δεξιτερῆ μὲν ἐπὶ κλισμῶν τετάνυσται
Περθερίου δίφροιο·

καὶ μετ' ὀλίγον

Ἄρχι δὲ οἱ σκαιῆς ἐπιγονίδος ἤλιθα κᾶσαι
Πληιάδες φορβονται, ὁ δ' οὐ μάλᾳ πολλὰς ἀπὸ-
[σις⁸².

Ἐπὶ δὲ τοῦ Ὀρνιθοῦ ὁ μὲν Εὐδοξος· « Παρὰ δὲ τὴν

A item :

... . Sinistri autem cornu summitatem,
Et pedem dextrum adjacentem Aurigæ
Unica stella occupat.

De Cepheo ait Eudoxus : « Sub cauda minoris Ursæ
pedes sunt Cephei, ad extremam caudam triangu-
lum æquilaterum facientes ; medium ipsius ad flexum
est Serpentis, qui per Ursas transit. » Aratus vero :

Tanta ei mensura ab extrema tenditur cauda
In pedes ambos, quanta a pede in pedem tendit.

Cæterum a cingulo respicere poteris,
Primum petens flexum magni Draconis.

Uterque majori ex parte fallitur. Nam intervallum
inter pedes Cephei minus est alterutro ad caudam
intervallo.

Kursus de Cassiepea sic Eudoxus : « Ante Ce-
pheum sita est Cassiepea ; ante hanc Andromeda :
cujus sinister humerus supra borealem Piscem po-
situs est ; cingulum supra Arietem : nisi quod trian-
gulum interjacet ; stella autem, quam habet in ca-
pite, communis ei est cum ea quæ est in ventre
Equi. » At Aratus :

Huc autem infelix advolvitur, non admodum multum
Nocte lucens plenilunari Cassiepea ;

et paulo post :

Ibi namque et illud volvitur triste simulacrum
C Andromedæ, sub matre constellatum ;

item :

... . communis autem fulget stella,
Hujus quidem in umbilico, illius vero in extremocapite ;
ac rursus de Ariete :

... . Verumtamen per cingulum deprehendere poteris
Andromedæ ; haud longe enim sub iusum situs est ;

100 item :

Porro Andromedæ humerus sinister Piscis esto
Index borealioris ; admodum namque ei vicinitus est.

De Perseo vero ita quidem Eudoxus : « Secun-
dum pedes Andromedæ Persei sunt humeri, qui
dextram ad Cassiepeam porrigit ; sinistrum vero
D genu ad Vergilias. » Aratus autem de Andromeda :

Ambo vero pedes in sponso voluntur⁸³
Perseo : qui quidem ei semper in humeris feruntur ;

rursus :

Atque ei dextera quidem ad lecticam protensa est
Soceri sellæ ;

ac paucis interjectis :

At ei prope sinistrum genu acervatim omnes
Pleiades feruntur ; nec valde magnus omnes
[locus continet.

De Avi sic Eudoxus : « Ad dextram Cephei sita

est Avis ala dextra : ad sinistram alam pedes Equi sunt. » Aratus quoque de Avi sic cecinit :

..... Ad dextram manum
Cephoi, pennæ dextras extremitates porrigens ;
Sinistræ vero alæ ungula acclinata est Equi.

Sed cum et alia non pauca sint, quæ ab Arato velut exscripta videntur, nobis, ne sinus longiores, hæc pauca sufficient.

III. Præterea vel astroꝝ ipsa distributio satis id quod volumus ostendit. Nam Eudoxus, quemadmodum et Aratus, primum illa, quæ zodiaco sunt ad septentriones posita, memoravit ; quibus ad austrum sita subiecit. Sic ortus occasusque cæterorum asterismorum cum duodecim imaginibus zodiaci, eodem, quo Eudoxus, modo percensuit Aratus. De stellis autem quæ in æstivo et hiberno tropico, nec non quæ in æquinoctiali feruntur, Eudoxus quidem ita scribit : « In eo vero Cancri media sunt, et quæ medium Leonem secundum longitudinem permeant. Paulo vero supra Virginem et cervix adhærentis Serpentis : ac dextra manus Ingeniculi, et caput Ophiuchi, cervix Cygni, et ala sinistra ; Equi pedes : tum dextra manus Andromedæ, et quod inter pedes est Persei ; humerus ejus sinister ; crus sinistralis : item Aurigæ genua, et capita Geminorum. Deinde concurrit cum medio Cancri. » Aratus autem ab extremis initio ducto, ita loquitur :

In eo autem ambo capita Geminorum feruntur.
In eo etiam genua sita sunt aplati Aurigæ.
Læva item tibia, et sinister humerus in eo
Persei ; Andromedæ autem mediam, supra cubitum,
Dexteram continet ; ei quidem vola superne posita est
Propius aquilorem ; ad austrum vero inclinatus est
cubitus.

Ungulæ vero equinæ, et collum Cygninum,
Summa cum capite clarique Anguiferi humeri ;

et cætera. De hiberno quoque tropico sic Eudoxus : « Est autem in ipso medium Capricorni, et Aquarii pedes, ac Ceti cauda ; flexus Amnis ; Lepus, Canis pedes, et cauda ; puppis Argus, et malus ; Centauri tergum, atque pectus ; Fera ; Scorpii aculeus. Deinde per Sagittarium cum Capricorni medio committitur. » At Aratus :

Alius autem in opposito austro medium Capricornum
Secat, et pedes Aquarii, et Ceti caudam.
Inest quoque ei Lepus ; cæterum Canis non valde ma-
gnam partem
Aufert ; sed quantum occupat pedibus. Inest item ei
[Argo,
Et magnum Centauri interscapilium ; inest etiam
[aculeus
Scorpii, et arcus lucidi Sagittarii.

Eodem modo et illa imitando transtulit Aratus, quæ sunt in æquinoctiali sita circulo.

Præter hæc vero, mundi situm eundem cum Eudoxo constituit Aratus. Nam Eudoxus in eo libro,

⁴¹ In Reg. τούτω Εὐδ., an τὸ αὐτὸ τῷ ?

δεξιάν χεῖρα τοῦ Κηφέως ἡ δεξιὰ πτέρυξ ἐστὶ τῷ Ὀρνίθου· παρὰ δὲ τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα οἱ πῆξ τοῦ Ἴππου· ὁ δὲ Ἄρατος φησὶν ἐπὶ τοῦ Ὀρνίθου·

..... κατὰ δεξιὰ χεῖρὸς
Κηφέως ταρσίο τὰ δεξιὰ περὶ τὰ γαλῶνα·
Λαιῆ δὲ πτέρυγι σκυρθμός παρακλίται Ἴππου.

Καὶ ἄλλων δὲ πλειόνων ὄντων, ἅπερ ἂν ἔδει οἶονεῖ παραγεγράφθαι, ἀρχέσει καὶ ταῦτα, χάριν τῷ μὴ μηχύνειν.

Γ'. Χωρὶς δὲ τούτων καὶ ἡ διαίρεσις τῶν ἄστρον φανερόν ποιεῖ τὸ προκειμένον. Καὶ γὰρ Εὐδόξος, ὡς καὶ ὁ Ἄρατος, πρῶτον ἀναγράφει τὰ βορρηνῶν ἄστρα τοῦ ζωδιακοῦ· ἔπειτα οὕτω τὰ νοτιῶνα· Καὶ τὰς συνασταυρούσας τῶν ζωδίων τῶν ἄλλων ἄστρον ὁμοίως τεταχώς ὁ Ἄρατος τῷ Εὐδόξῳ. Περὶ δὲ τῶν ἀστέρων τῶν ἐπὶ τῷ θερινῷ καὶ χειμερινῷ τροπικῷ φερομένων, ἐπὶ ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινῷ· ὁ μὲν Εὐδόξος φησὶν ἐπὶ τοῦ κρινῶν οὕτως : « Ἔστι δὲ ἐν τούτῳ τὰ μέσα τοῦ Κερκίνου, καὶ τὰ διὰ τοῦ σώματος κατὰ μήκος τοῦ Λιαντος. Τῆς δὲ Παρθένου μικρὸν ἀνωθεν, καὶ ὁ ἀρχὴ τοῦ ἐχομένου Ὀφειας, καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ Ἐντινασι, καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ Ὀφιοῦχου, καὶ ὁ αὐχὴ τοῦ Ὀρνίθου, καὶ ἡ ἀριστερὰ πτέρυξ, καὶ οἱ τοῦ Ἴππου πόδες· ἔτι δὲ καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ τῆς Ἀνδρομέδας, καὶ τὸ μεταξὺ τῶν ποδῶν τοῦ Περσέως, καὶ ὁ ἀριστερὸς ὤμος, καὶ ἡ ἀριστερὰ κνήμη· ἔτι δὲ τὰ γόνατα τοῦ Ἡνιόχου, καὶ αἱ κεφαλὰ τῶν Διδύμων· εἰς συμπύπτει πρὸς τὰ μέσα τοῦ Κερκίνου· ὁ δὲ Ἄρατος, ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἀρχάμενος, φησὶν·

Ἐν δὲ οἱ ἀμφότερα κεφάλαια Διδύμων φορέονται· Ἐν δὲ τὰ γόνατα κεῖται ἀρηρότος Ἡνιόχου· Λαιῆ δὲ κνήμη καὶ ἀριστερὸς ὤμος ἐπὶ αὐτοῦ Περσέως· Ἀνδρομέδης δὲ μέσην ἀγκῶνος ὑπερθε δεξιτερῆν ἐπέχει· τὸ μὲν οἱ θέναρ ὑψόθεν κεῖται Ἀσσοτερον βορέαο· γόφυ δ' ἐπικέκλιται ἄνω.

Ὅπλα δ' Ἴππειοι, καὶ ὑπαύχενον ὀρνίθου,
Ἄκρη σὺν κεφαλῇ καλοῖ τ' Ὀφιοῦχου ὤμοι

καὶ τὰ ἐξῆς. Ἐπὶ δὲ τοῦ χειμερινῷ τροπικῷ ὁ μὲν Εὐδόξος φησὶν οὕτως : « Ἔστι δὲ ἐν αὐτῷ τὰ μέσα τῶν Αἰγόκερω, καὶ οἱ πόδες τοῦ Ὑδροχόου, καὶ τῶν ἑπτὰ τῶν ἡ οὐρά, καὶ τοῦ Ποταμοῦ ἡ καμπὴ, καὶ ὁ ἀργῶς, καὶ τοῦ Κυνὸς οἱ πόδες καὶ ἡ οὐρά, καὶ τῆς Ἀργούσ ἡ πρύμνα, καὶ ὁ ἰσθμὸς, καὶ τοῦ Κενταύρου ὁ νῶτος, καὶ τὰ στήθη, καὶ τὸ θηρίον, καὶ τὸ σπῆρον τὸ κέντρον· εἶτα διὰ τοῦ Τοξότου πρὸς τὰ μέσα τοῦ Αἰγόκερω συνάπτει· ὁ δὲ Ἄρατος φησὶν οὕτως·

Ἄλλος δ' ἀντίωρτι νότω μέσον Αἰγοκερῆ
Τέμνει, καὶ πόδας Ὑδροχόου, καὶ Κιήκεος οὐρῆν·
Ἐν δὲ οἱ ἐστὶ Λαγῶς· ἀτὰρ Κυνὸς οὐ μάλ' αὐτῷ
[ἀπὸ
Αἰνυται, ἀλλ' ὀδόσσην ἐπέχει ποσσίν· Ἐν δὲ αἱ
[Ἀργῶ
Καὶ μέγα Κενταύρου μεταξφρενον· ἐν δὲ τὸ κέντρον
[τροπ
Σκορπίου· ἐν καὶ τόξον ἐλαφροῦ Τοξευτήρος.

Ὅμοιος δὲ τούτοις παραέγραψεν ὁ Ἄρατος καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινῷ κύκλου κείμενα.

Χωρὶς δὲ τούτων καὶ τὸ κλίμα τοῦ κόσμου τῷ Εὐδόξῳ ὑποτίθεται ὁ Ἄρατος. Καὶ γὰρ ὁ Εὐδόξος ἐν

τῷ ἐπιγραφόμενῳ Ἐνόπτρῳ τὸν τροπικὸν τέμνεσθαι ἄ-
φρησι οὕτως, ὥστε λόγον ἔχειν τὰ τμήματα πρὸς ἄλ-
ηλα τὸν αὐτὸν, οἷον ἔχει τὰ ε' πρὸς τὰ γ'.

Δ'. Ὅτι μὲν αὖν Εὐδόξῳ ἐπακολουθήσας ὁ Ἄρατος
συνέταξε τὰ Φαινόμενα, ἱκανῶς οἶμαι δεικνύναι διὰ
τῶν προειρημένων · ἐν οἷς δὲ διαπίπτουσι οὗτοί τε
καὶ οἱ συνεπιγραφόμενοι αὐτοῖς, ὧν ἔστι καὶ ὁ Ἄττα-
λος, νῦν ὑποδείξομεν · ἐκθησόμεθα δὲ εὐθέως καὶ ἐν
οἷς ἰδίᾳ ἕκαστος αὐτῶν διαμαρτάνει. Πρωληπτέον δὲ,
διότι Ἄτταλος πᾶσι σχεδὸν τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἄρατου
λεγομένοις περὶ τῶν οὐρανίων συνεπιγράφεται, ὡς
συμφώνως τοῖς φαινόμενοις ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις,
πληρὴ ἐφ' ἐνὸς καὶ δευτέρου · ἃ δὴ καὶ ὑποδείξομεν.
ἐν τοῖς ἐφεξῆς. Λέγει γοῦν ἐν τῷ προοίμῳ τὸν
τρόπον τοῦτον · « Διὸ δὴ τότε τοῦ Ἄρατου βιβλίον
ἐξαπεστάλαχκα μὲν σοι διωρθωμένον ὑφ' ἡμῶν, καὶ τήν
ἐξήγησιν αὐτοῦ, τοῖς τε φαινόμενοις ἕκαστα σύμ-
φωνα ποιήσαντες καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ γεγραμ-
μένοις ἀκόλουθα · Καὶ πάλιν ἐξῆς φησι · « Τάχα δέ
τινες ἐπιζητοῦσι τίνι λόγῳ πεισθέντες φαμὲν ἀκολού-
θως τῇ τοῦ ποιητοῦ προαιρέσει τὴν διόρθωσιν τοῦ
βιβλίου πεποιθῆσθαι. Ἡμεῖς δὲ ἀναγκαιοτάτην αἰτίαν
ἀποδίδομεν τὴν τοῦ ποιητοῦ συμφωνίαν. » Τοιαύτην
οὖν ἔχοντος τοῦ Ἄτταλου τὴν διάληψιν, ὅσα ἂν ἀπο-
δεικνύωμεν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἄρατου καὶ Εὐδόξου κοινῶς
λεγομένων διαφωνοῦντα πρὸς τὰ φαινόμενα, δεῖ δια-
λαμβάνειν καὶ τὸν Ἄτταλον περὶ τῶν αὐτῶν διμαρ-
τημένως συναποφαινόμενον.

Ε'. Πρῶτον μὲν οὖν ὁ Ἄρατος ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ
τὰ ἐγκλίμα τοῦ κόσμου, νομίζων ἐν τοῖς περὶ τὴν
Ἑλλάδα τόποις τοιοῦτον εἶναι, ὥστε τὴν μεγίστην
ἡμέραν λόγον ἔχειν πρὸς τὴν ἐλαχίστην τὸν αὐτὸν,
ὅν ἔχει τὰ ε' πρὸς τὰ γ'. Λέγει γὰρ ἐπὶ τοῦ θερινοῦ
τροπικοῦ ·

Τοῦ μὲν ὅσον τε μάλιστα δι' ὀκτὼ μετρηθέντος
Πέντε μὲν ἔνδια στρέφεται, καὶ ὑπέριτερα γαίης ·
Τὰ τρία δ' ἐν περάτῃ.

Συμφωνεῖται δὴ, διότι ἐν μὲν τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα
τόποις ὁ γνώμων λόγον ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν
σκιάν, ὅν ἔχει τὰ τέσσαρα πρὸς τὰ τρία. Ἐκεῖ δὴ
τοῖνον ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὠρῶν ἰσημερινῶν ἰδ'
καὶ γ' ἔγγιστα πεμπτημορίων. Τὸ δὲ ἔξαρμα τοῦ
πόλου μοιρῶν λζ' ὡς ἔγγιστα. Ὅπου δὲ ἡ μεγίστη
ἡμέρα λόγον ἔχει πρὸς τὴν ἐλαχίστην, ὅν ἔχει τὰ
ε' πρὸς τὰ γ', ἐκεῖ ἡ μὲν μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὠρῶν
ιε' · τὸ δὲ ἔξαρμα τοῦ πόλου μοιρῶν μα' ὡς ἔγγιστα.
Δῆλον τοῖνον, ὅτι οὐ δυνατόν ἐν τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα
τὸν προειρημένον εἶναι λόγον τῆς μεγίστης ἡμέρας
πρὸς τὴν ἐλαχίστην, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τοῖς περὶ τὸν
Ἑλλησποντον τόποις. Καίτοιγε ὁ μὲν Ἄρατος, οὐκ
ἄφ' ἑαυτοῦ χρίσιν περὶ τῶν τοιούτων προφερόμενος,
γέγραφεν, ἀλλὰ τῷ Εὐδόξῳ καὶ περὶ τούτου κατ-
επακολουθήσας · εἰ δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ γέγραφεν, οὐ δια-

quem Ἐνόπτρον inscripsit, tropicum ita secari
docet, ut ea sit ratio segmentorum inter se, euae
est 5 ad 3.

101 IV. Aratum igitur Eudoxo in omnibus assen-
tientem *Phænomena* sua conscripsisse, satis me
arbitror hactenus ostendisse. Nunc ea demonstra-
bimus, in quibus tam aberratur iidem ambo,
quam qui illis subscripserunt : e quibus est Atta-
lus. Quibus ea deinceps adjiciemus, quæ privatim
ab unoquoque peccata sunt. Sed illud antea cogi-
tandum est : Attalum omnibus fere, quæ ab Arato
cælestibus de rebus prodita sunt, assentiri, tan-
quam recte et congruenter iis, quæ apparent,
explicata fuerint ; si unum vel alterum excipias,
de quibus postea dicetur. Sic igitur in proœmio
loquitur Attalus : « Propterea nos Arati librum
ad te misimus emendatum a nobis, una cum illius
interpretatione, adeo ut et apparentiis consen-
tanea et cum poetæ narratione congruentia sin-
gula faceremus. » Idem deinceps ad eum modum
scribit : « Quærent aliqui fortasse qua ratione
freti dixerimus, consentaneæ poetæ proposito libri
nos illius emendationem instituisse. Hujus vero
causam nos præcipuam adducimus, poetæ consen-
sionem. « Cum hæc Attali sententia sit, quæ-
cunque ab Arato, vel Eudoxo communiter dicta
minime cum apparentiis convenire demonstra-
bimus, eadem ab Attalo quoque putandum scripta
esse mendose.

V. Primum igitur Aratus in mundi situ aberrasse
videtur : qui ejusmodi illum esse putat in Græcia,
ut maxima dies eam ad minimam rationem habeat,
quam quinque habent ad tria. Nam de æstivo tro-
pico sic loquitur :

*Hoc sane, quantum quantum est, in octo partes diviso,
Quinque quidem volvuntur supra terram ;
Tres autem infra.*

Est autem apud omnes in confesso, in Græciæ
tractu gnomonem hanc ad æquinoctialem umbram
proportionem habere, quæ est quatuor ad tria.
Quare ibidem maxima dies horarum est æqui-
noctialium 14 et 36' circiter. Poli autem altitudo
partium est fere 37. At ubi maximæ diei ratio ad
brevissimam ejusmodi est, qualis est 5 ad 3, ibi et
dies maxima horarum est 15, et polus gradibus
41 circiter attollitur. Apparet ergo fieri non posse,
ut in Græcia ratio illa sit maximæ diei ad mini-
mam, sed potius id in Hellesponti tractu con-
tingere. Quanquam non ex suopte judicio iis de
rebus pronuntians ista scripsit Aratus ; sed in illis
etiam ininitatus Eudoxum. Quod si judicium ipse
suum interposuerit, tamen cum id non expres-
serit, quibusnam regionibus talem cæli positum

ejusmodi esse maximæ diei rationem ad minimam, **A** quam habent 5 ad 3. Postquam enim Arati carmina de æstivo tropico adduxit in medium, statim ista subjecit : « In hoc vero perspicue declarat se totum id operis in Græciæ regionibus elucubrassè. Nam apud illos ea ratio est longissimæ diei ad brevissimam noctem, quæ est 5 ad 3. »

In illud auget admirationem, quod Eudoxum alio in libro longe aliter scripsisse non animadvertit, asserentem segmentum illud tropici, quod supra terram est, ad alterum, quod sub terra conditur, eam rationem habere quæ est 12 ad 7. Cui consentanea Philippus, et complures alii scripserunt, et nihilominus coortus, et cocccas siderum ita perscripserunt, tanquam ipsos in Græciæ provinciis observassent. Ita in loci hujus inclinatione fugit illos ratio. Nos autem hoc illorum errore prætermissis, totam eorum lucubrationem ad Græciæ horizontem exegimus. Non enim veritatis amantem, sed inaniter curiosum decet in falsa illorum hypothesei convincenda, et iis ipsis reprehendis totum immorari, sed si ad observationes factas in Græcia accommodari queant... Adhibeatur igitur ad eam considerationem horizon Athenarum; ubi maxima dies est horarum 14, 36'; altitudo vero poli graduum 37.

Ac de boreali polo falsus est Eudoxus, dum sic scribit : « Est vero stella quædam in eodem semper consistens loco quæ quidem polus est mundi. **C** Nam in polo ipso stella nulla sita est : sed vacuus est locus, cui stellæ tres adjacent : quibuscum punctum ipsum poli quadrangulam circiter figuram efficit : ut et Pytheas Massiliensis ait.

102 VI. Secundum hæc par omnium error in Draconis constituendo situ : cujus flexum existimant circa minoris Ursæ caput fieri. Etenim lucidissimæ antecedentesque stellarum, quæ sunt in illius laterculo, quarum altera borealior secundum illos supra caput ipsius est ; altera australior in anterioribus pedibus ; parallelæ sunt circiter caudæ Draconis. Falso igitur hæc scripta sunt.

In spira autem Cynosura caput habet. Hæc vero Volvitur caput. [circa ipsum

Quibus similia scripsit Eudoxus. Sed peculiaris Arati de Dracone est inscitæ lapsus : primum quod ab utraque spiræ parte collocavit Ursas. Sunt enim utrinque, non spira interjecta, sed cauda. Nam cum obversæ sint, ac velut parallelæ, Draconis cauda ambas inter in longum porrigitur ; at spira minorem Ursam amplexatur : a majore se jungitur. Ob eandem quoque causam etiam istud, « Circumque fractus, » perperam dicitur. Tum id enim verum esset, si ab utraque spiræ parte collo-

ηγυόει, λέγων ἐν τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα τόποις τῆς μεγίστης ἡμέραν πρὸς τὴν ἐλαχίστην λόγον ἔχει, ὅν τὰ ε' πρὸς τὰ γ'. Προεκθέμενος γὰρ τὰ ἐπὶ τῷ θερινῷ τροπικῷ ποιήματα, ἐπιφέρεται ταυτὶ· « Διὰ δὲ τούτου φανερὸν ποιεῖ, διότι τὴν ὅλην πραγματείαν ἐν τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα τόποις πεποιήται. Παρ' ἐκείνοις γὰρ ἔστιν ἡ μακροτάτη ἡμέρα πρὸς τὴν μικροτάτην νύκτα, ὡς τὰ ε' πρὸς τὰ γ'. »

Ἐτι δὲ μᾶλλον θαυμάσειεν ἂν τις πῶς ποτε οὐκ ἐπέστησε τοῦ Εὐδόξου ἐν τῷ ἐτέρῳ συντάγματι εὐφρόως ἐκθεμένου, καὶ γράφοντος, ὅτι τὸ ὑπὲρ τῆς τοῦ τροπικοῦ τμήμα πρὸς τὸ ὑπὸ γῆν λόγον ἔχει, ἢ τὰ ε' πρὸς τὰ ζ'· ὁμοίως δὲ τούτῳ καὶ τῶν πρὸ Φίλιππον ἀναγραφόντων, καὶ ἄλλων κλειόνων. Πᾶσι ταδύσει τῶν ἀστρῶν, ὡς ἐν τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα τόποις τετηρημένων· κατὰ δὲ τὸ ἐγκλίμα τῶν τόπων διημαρτήχασι, Παραπέψαντες **B** τοῦτο τὸ φῶμα τὴν ὅλην αὐτῶν σύνταξιν ἐπεσκεψάμεθα πρὸς τὴν ἐπὶ τῇ Ἑλλάδι ὄριζοντα. Οὐδὲ γὰρ φιλαλήθους, ἀλλ' κενόσπουδου, τὸ κατὰ πάντα μαχόμενον τῇ ἀεὶ σμένη ὑποθεσεὶ ἐπιλαμβάνεσθαι αὐτῶν, καὶ τῆς συμφώνως λεγόμενα τοῖς ἐν τῇ Ἑλλάδι φαινόμενα· Ὑποκείσθω δὲ ἡμῖν ὀρίζων πρὸς τὴν ἐπίσχεψιν ἐπὶ Ἀθήναις· οὗ ἔστιν ἡ μεγίστη ἡμέρα ὠρῶν ἰσημερινῶν ἰδ' καὶ γ' πεμπτημορίων· τὸ δὲ ἔξαγμα τοῦ πόλου περὶ μοιρῶν λζ'.

Περὶ μὲν οὖν τοῦ βορείου πόλου Εὐδόξος ἀγνοεῖ λέγων οὕτως· « Ἔστι δὲ τις ἀστήρ μένων ἀεὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον. Οὗτος δὲ ὁ ἀστήρ πόλος ἐστὶ τῷ κόσμῳ. » Ἐπὶ γὰρ τοῦ πόλου οὐδὲ εἰς ἀστήρ κεῖται, ἀλλὰ κενός ἐστι τόπος, ᾧ παράκεινται τρεῖς ἀστέρες, μεθ' ὧν τὸ σημεῖον τὸ κατὰ τὸν πόλον τετράγωνον ἔγγιστα σχῆμα περιέχει· καθάπερ καὶ Πυθέας εἶπεν ὁ Μασσαλιώτης.

Γ'. Ἐχομένους δὲ καὶ διαμαρτάνουσι πάντες ἐν τῷ τοῦ Δράκοντος θέσει, ὑπολαμβάνοντες τὴν καμῆ αὐτοῦ ποιεῖσθαι περὶ τὴν κεφαλὴν τῆς μικρᾶς Ἀρκτου. Οἱ γὰρ λαμπρότατοι καὶ ἡγούμενοι τῶν ἐν τῷ πλινθίῳ ταύτης ἀστέρων, ὧν ὁ μὲν βορείωτέρος ἐστὶ κατὰ τοῦ **66** ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὁ δὲ νοτιώτερος ἐπὶ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν, παραλλήλως ἔγγιστα κεῖται τῇ οὐρᾷ τοῦ Δράκοντος. Ψεῦδος οὖν ἐστὶ τὸ

D Σπειρῆ δ' ἐν Κυνόσουρα κἀρῆ ἔχει· ἡ δὲ κατ' αὐτὴν εἰλεῖται κεφαλὴν.

Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Εὐδόξος γράφει. Ἴδια δὲ ὁ Ἀρκεῖ ἐπὶ τοῦ Δράκοντος ἀγνοεῖ· πρῶτον μὲν τῷ φάσματι σπειρῆς ἐκάτερθε φέρεσθαι τὰς Ἀρκτους· τῆς τῆς οὐρᾶς ἐκατέρωθεν εἰσι, καὶ οὐ τῆς σπειρῆς. Ἀναστραμμένων γὰρ αὐτῶν, καὶ ὡσανεὶ παραλλήλως κειμένων, ἡ οὐρὰ τοῦ Δράκοντος μεταξὺ αὐτῶν ἐπὶ μήκους παρατέταται· ἡ δὲ σπειρα τὴν μὲν μικρὰν Ἀρκτον περιλαμβάνει· τῆς δὲ μεγάλης πολὺ κερῆρισταί. Διὰ τὴν αὐτὴν δὲ αἰτίαν καὶ τὸ, Ἀρκεῖ τ' ἐαγῶς, ἡμαρτημένως λέγεται. Συνέβαινε γὰρ ἡ

66 *Neest aliquid, puta* ἡμεῖς οὐκ παραπ. **66** *Cor.* κατ' αὐτοῦς.

τούτο, εἰ ἐξ ἑκατέρου μέρους τῆς σπειρῆς ἀμφοτέραι
ἔκειντο αἱ Ἄρκτοι. Ἔτι δὲ ἀγνοεῖ περὶ τοῦ Δράκον-
τος, λέγων οὕτως·

Λοξὸν δ' ἐστὶ κάρη· νεύοντι δὲ πάμπαν εἰοικε·

Ἄρκην εἰς Ἑλλκῆς οὐρῆν· μάλα δ' ἐστὶ κατ' ἰθὺ

Καὶ στόμα, καὶ κροτάφου τὰ δεξιὰ νειάτῳ οὐρῇ.

Ὁ γὰρ ὁ δεξιὸς κρόταφος, ἀλλ' ὁ ἀριστερὸς ἐπ' εὐ-
θείας ἐστὶ τῇ γλώσσῃ τοῦ Ὀφειως τῇ ἄκρῃ τῆς με-
γάλης Ἄρκτου. Τὸ μὲν γὰρ λέγειν, ὅτι ἀντεστραμ-
μένην τὴν κεφαλὴν τοῦ Δράκοντος ὑποτίθεται, καὶ
οὐχὶ εἰς τὰ ἐντὸς τοῦ κόσμου ἐπεστραμμένην, καθά-
περ φησὶν ὁ Ἄτταλος, τελῶς ἐστὶν ἀπίθανον. Ἄπαντα
γὰρ τὰ ἄστρα ἡστερίσθαι πρὸς τὴν ἡμετέραν θεω-
ρίαν, καὶ ὡς ἂν πρὸς ἡμᾶς ἐστραμμένα, εἰ μὴ τι ⁶⁶
κατάγραφον ⁶⁷ αὐτῶν ἐστὶ. Φανερὸν δὲ τοῦτο ποιεῖ
καὶ ὁ Ἄρατος διὰ πλειόνων. Ἐφ' ὧν γὰρ δεξιὸν ἢ
ἀριστερὸν μέρος ἀστρου διασπαεῖ, ἐπὶ πάντων συμ-
φωνεῖ τῇ προειρημένῃ ὑπόθεσιν· καὶ ἄλλως δὲ πλα-
σματώδης ἐστὶν ἡ ὑπόθεσις καὶ ἡρμοσμένη. Πρὸς
τούτῳ τε τῷ ἀγνοήματι βοηθήσεις καὶ τὸ περὶ τὸν
ἀριστερὸν πόδα τοῦ Ἐν γούνασι, περὶ οὗ προελθόντες
ἔροῦμεν.

Περὶ δὲ τῆς θέσεως τῆς τοῦ Δράκοντος κεφαλῆς οἱ
μὲν περὶ Εὐδόξου καὶ Ἄρατον συμφώνως ἀποφαί-
νονται τὰ φαινόμενα· ὁ δὲ Ἄτταλος διαφωνεῖ. Ὁ
μὲν γὰρ Ἄρατος, ἀκολουθῶν τῷ Εὐδόξῳ, ἐπὶ τοῦ
φανερῷ κύκλου φησὶν αὐτὴν φαίνεσθαι, λέγων
οὕτω·

Κεῖνη πᾶρ κεφαλῇ τῇ νείσσεται ⁶⁸, ἥχι περ ἄρκαι C
Μίσγονται δύσις τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλησι.

Ὁ δὲ Ἄτταλος μικρῶ νοτιωτέραν αὐτὴν εἶναι φησὶ
τοῦ ἀεὶ φανεροῦ κύκλου· ὥστε αὐτὴν ὑπὸ τὸν ὀρι-
ζοντα βραχὺν γίνεσθαι χρόνον. Ὅτι δὲ διαφωνεῖ πρὸς
τὸ φαινόμενον ὁ Ἄτταλος, οὕτως ἂν ἐπιλογισθεῖ· ὁ
μὲν γὰρ ἐν ἄκρῳ τῷ στόματι τοῦ Δράκοντος ἀπέχει
τοῦ πόλου μοιρῶν λδ' καὶ γ' πεμπτημόρια· ὁ δὲ νότιος
αὐτοῦ ὀφθαλμὸς μοιρῶν λε'· ὁ δὲ νότιος κρόταφος μοι-
ρῶν λζ'· ὁ δὲ ἀεὶ φανερὸς κύκλος ἐν τοῖς περὶ Ἀθήνας
τόποις καὶ ὁ γνῶμων ἐπίτριτος ἐστὶ τῆς ἰσημερινῆς
σκιάς, καὶ ἀπὸ τοῦ πόλου ἀπέχει περὶ μοιρῶν λζ'. Δῆλον
οὖν ὅτι ἀεὶ ἐν τῷ φανερῷ τόπῳ φέρεται καὶ κεφαλὴ
τοῦ Δράκοντος, τὸν ἀριστερὸν κρόταφον μόνον ἔχουσα
ἐπ' αὐτοῦ· καὶ οὐχ, ὡς ὁ Ἄτταλος φησὶ, νοτιωτέρα
οὔρα, δύνει βραχὺν χρόνον καὶ ἀνατέλλει.

Ζ'. Ἐπὶ δὲ τοῦ Ἐν γούνασι παρεωρακέναι μοι
δοκοῦσιν ὅ τε Εὐδόξος καὶ ὁ Ἄρατος· ἀλλ' οὐ δι-
ημαρτηκέναι, εἰπόντες τὸν δεξιὸν πόδα ἐπὶ μέσης τῆς
κεφαλῆς τοῦ Δράκοντος κεῖσθαι. Ὁ μέντοιγε Ἄττα-
λος παρὰ τὸ βούλημα τοῦ ποιητοῦ δοκεῖ μοι τὸ ἡμι-
στίχιον μετατιθέναι, γράφων οὕτως·

... μέσσου δ' ἐφύπερθε καρῆνου·

καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Δράκοντος ἐξω τοῦ κόσμου στρέ-
ρων· ἵνα γένηται αὐτὸ τὸ δεξιὸν μέρος τῆς κεφαλῆς
κατὰ τὸν πόδα. Τὰ τε γὰρ ἄστρα πάντα εἰς τὸ ἐντὸς

A carentur Ursæ. Præterea de Dracone falso et illud
ab Arato scribitur :

Oblitquo vero est capite : inclinanti vero se prorsus
Extremam ad Helices caudam ; admodum vero
[simile est
in directo est
Et os et temporis dextra pars extremæ caudæ.

Non enim dextrum tempus, sed sinistrum majoris
Ursæ in directo est ad linguam Serpentis extremam.
Nam quod Attalus asserit, in contraria versum a
poeta fingi caput Draconis, nec ad mundi interiora
conversum, nullo modo probabile est. Etenim
sidera omnia ad aspectum nostrum conformata,
et ad nos conversa sunt ; quæcunque illic figura
certa delineantur : quod Aratus ipse non uno loco
significat. Nam ubicunque dextram, aut sinistram
partem imaginis exprimit, cum eo ipso, quod
posuimus, consentit ; præterquam quod commen-
titia et ad rem de industria conficta ista ratio vi-
detur. Quin ad eundem etiam errorem conuin-
cendum pertinet quod de sinistro pede Ingeniculi
scripsit : de quo in sequentibus agetur.

Jam quod ad situm capitis Draconis spectat,
Eudoxus et Aratus in eo constituendo belle cum
apparentiis congruunt : solus dissentit Attalus.
Aratus enim Eudoxi vestigia secutus in appa-
rente semper circulo cerni illud asseverat his
verbis :

Illud ferme caput hac natat, ubi extremi
Miscentur occasusque et ortus invicem.

Attalus vero paulo ait australius id esse semper
apparente circulo : adeo ut modico tempore sub
horizonte delitescat. In quo falli Attalum hæc ratio
persuadet. Nam stella, quæ in extremo est ore
Draconis, abest a polo partibus 34, 36' ; australis
autem ejusdem oculus partibus 35 ; australe tem-
pus partibus 37. At circulus semper apparens
Athenis, et gnomon sesquitercius est æquinoctialis
umbræ, et a polo partibus abest 37. Constat igitur
semper in apparente cæli regione ferri Draconis
caput, ejusque sinistrum tempus duntaxat in illa
situm esse : neque, ut Attalo placet, australius
esse, ac brevi tempore occidere simul et oriri.

VII. Porro Eudoxus et Aratus de Ingeniculo non
ignorasse mihi, sed insuper habuisse videntur, cum
dicunt dextrum illius pedem in medio capite
Draconis esse positum. Attalus vero, præter men-
tem poetæ mihi videtur hemistichium hoc modo
transposuisse :

... Medium vero supra caput ;

et caput Draconis extra [mundum] verti fingere :
ut dextra ipsa pars capitis ad pedem sita sit.
Quippe constellationes omnes in interiora mundi

⁶⁶ f. εἰ τι. ⁶⁷ Reg. καταγράφον. ⁶⁸ Scr. Keῖνη που κεφαλῇ τῇ νήχεται.

conversæ ponuntur ab omnibus, adeoque ab Arato, A cuius in libris omnibus ita legitur :

... Medio vero supra caput
Dextri pedis extremum habet tortuosi Draconis.

Præterea cum Ingeniculi figuram, ac situm explicare nobis Aratus cuperet, merito significare debuit, uter pes ejus capiti Draconis incumberet. Non enim alia de causa capitis Draconis mentionem injicit, nisi ut eo modo Ingeniculi 103 situm asequi possimus, quod in aliis plerisque facere solet; velut de Ingeniculo scribens, cæteras ejus partes ita commemorat :

Dorso quidem Corona propinquat : caput vero sum-
Observa juxta caput Anguiferi. [num]

Item de Lyra :

Ad genu illi lævum accedit.

Nec non de Perseo :

Prope vero ipsi lævum genu admodum omnes
Pleiades feruntur.

Item :

Atque huic dextra quidem supra lecticam extenditur
Soceralis sellæ.

Sic de Cygno :

... Ad dextram manum
Cepheæ pennæ dextras extremitates porrigens.

Ita in aliis plerisque propinqua sidera describens, indicat dextrane adjacent, an sinistra.

Quod autem neglectu, non errore sit illud ab Eudoxo et Arato de pede commissum, ex reliquis apparet, quæ uterque de Ingeniculo prodidit. Nam de Lyra hæc Aratus :

Collocavit autem (ait, ipsam) ante ignotum simula-
In cælum transferens : atque in cruribus volatile
Genu ei sinistro appropinquat. [crum,

Porro crus Lyræ vicinum in Draconis capite positum est. Rursus de ortu Ingeniculi sic loquitur :

... Solum vero Chelæ agunt
Dextrum crus ad ipsum usque genu,
Semper geniculatim; semper ad Lyræm accidentis.

Aliud est crus ad occasum, quod prius oritur, neque id capiti Draconis incumbit. Perspicuum est igitur illam ab eo sinistram intelligi. His consentanea de ortu Leonis cecinit :

... Cæterum hic geniculatim
Sedens cum jam alias partes; tum genu, et pedem
Nondum fluctuante reducit Oceano. [sinistrum

Ex his omnibus apparet, sinistrum crus illum dicere ad Draconis caput pertingere.

VIII. Post hoc Aratus privatim de Ophiucho scribens

Deest Δράκοντος. 60 f. τούτου.

τοῦ κόσμου μέρος ἐπεστραμμένα, ὡς ἔστιν, ἐπι-
θετεῖται ὑπὸ πάντων, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀράτου, καὶ
ἐν πᾶσι τοῖς βιβλίοις γράφεται :

... μέσσω δ' ἐφύπερθε καρήνω
Δεξιτεροῦ ποδὸς ἄκρον ἔχει σκολιοῖο 60.

Πρὸς δὲ τοῦτο 60 καὶ τὸν σχηματισμὸν ἡμῶν καὶ
Ἐν γούνασι καὶ τὴν θέσιν διασαφεῖν βουλόμενος
Ἄρατος εὐλόγως ἀν σημαίνει, καὶ πόδας αὐτοῦ πρὸς
κεῖται ἐπὶ τῆς τοῦ Δράκοντος κεφαλῆς. Οὐ γὰρ οὕτως
παράτιθησι τὴν τοῦ Δράκοντος κεφαλὴν, ἀλλ' ἵνα
θέσει τοῦ Ἐν γούνασι παρακολουθῶμεν ὅπου καὶ
ἐπὶ ἄλλων πλείονων ποιεῖ καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς
τοῦ Ἐν γούνασι τὰ ἄλλα αὐτοῦ μέρη φησί :

Νώτω μὲν Στέφανος κελεύει κεφαλῇ γε μὴν ἔβη
Σκέπτειτο ἄρ κεφαλῇ Ὀφιοῦχος

Καὶ ἐτι τῇ Λύρα φησί :

Γούνατι οἱ σκαιοῦ κελδσι.

Καὶ ὡς ἐπὶ τοῦ Περσέως :

Ἄγχι δὲ οἱ σκαιοῦ ἐπιγουνίδος ἤλιθα πᾶσι.
Πλητῆδες φορέονται :

καὶ πάλιν :

Καὶ οἱ δεξιτερῇ μὲν ἐπὶ κλισιὸν τετάνυσται
Πενθροῖον δίφροιο.

Καὶ ὡς ἐπὶ τοῦ Ὀρνιθός φησί :

... κατὰ δεξιὰ χεῖρὸς
Κηφελῆς, ταρσοῖο τὰ δεξιὰ πείρατα γαίρω.

Καὶ ἐπ' ἄλλων δὲ πλείονων τὰς παραθέσει τῶν
ἄστρων διασαφῶν, σημαίνει πότερον τὰ δεξιὰ
ἀριστερὰ παράκειται.

Ἐπι δὲ παράραμᾶ ἐστὶ τοῦ Εὐδόξου καὶ τοῦ Ἀράτου
τοῦ περὶ τὸν πόδα, καὶ οὐχ ἀμάρτημα, ὅτι μὴ
νεταὶ ἐκ τῶν λοιπῶν τῶν λεγομένων ὑφ' ἐκείνου
περὶ τοῦ Ἐν γούνασι. Περὶ μὲν γὰρ τῆς Λύρας :

Καθ' ἔστω, φησὶν, αὐτὴν προπαροῖθεσ ἀπὸ
Ὀυρανὸν εἰσαγαγῶν τὸ δ' ἐπὶ σκελέεσσι κείνου
Γούνατι οἱ σκαιοῦ κελδσι.

τὸ δὲ πρὸς τῇ Λύρα σκέλος ἐστὶ κείμενον ἐπὶ τῇ
τοῦ Δράκοντος κεφαλῆς. Πάλιν δὲ περὶ τῆς ἀνατολῆς
τοῦ Ἐν γούνασι λέγων, φησί :

... μόνην δ' ἐπὶ Χηλαῖ ἀγροῦσι
Δεξιτερὰν κνήμην αὐτῆς ἐπιγουνίδος ἄρσι.
Ἄλει γνύξ, ἀλει δὲ Λύρα παραπεπτητοῖσι.

Ἄλλη πρὸς τῇ ὀύσει κνήμη ἐστὶ ἡ ἀριστερὰ
λουσα, καὶ οὐκ ἐστὶν αὕτη ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Δρά-
κοντος. Ἀπὸ οὖν ὅτι ἐκείνην ἀριστερὰν λέγει. Ἐπι-
φωνῶν δὲ τούτοις καὶ ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Δράκοντος
φησὶν :

... αὐτὰρ δὲ γνύξ
Ἥμενος ἄλλα μὲν ἦδη, ἀτὴρ ὄρου καὶ κέλα λαιῶν

Ὁδῶ κυμαίνοντος ὑποστρέφει Ὀφιοῦχοιο.

Φανερόν οὖν ἐκ πάντων γίνεται, διότι τὸ ἀριστερὸν
σκέλος φησὶ καθήκειν ἐπὶ τὴν τοῦ Δράκοντος κεφα-
λήν.

Ἡ'. Ἐξῆς δὲ περὶ τοῦ Ὀφιοῦχου λέγων ἰδὲ τὸ Ἄρατο

τος, ὀρθὸν φησι κεῖσθαι αὐτὸν τῇ θέσει, βεθηκότα ἄ
 ἔν τε τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ Σκορπίου καὶ τῷ στήθει.
 Τῇ δὲ ἀριστερᾷ μόνον κνήμη βέθηκεν ἀποτεταμημένη,
 μεταξὺ κειμένη τοῦ τε μετώπου καὶ τοῦ στήθους τοῦ
 Σκορπίου· τὸ δὲ δεξιὸν σκέλος ἔχει συνεσταλμένον.
 Οὐδὲ ὁ Εὐδοξος δὲ διασαφεί, ὅτι ἔστιν ὀρθός. Τὸν
 γὰρ δεξιὸν πόδα αὐτοῦ ὑπερ τὸ σῶμα κεῖσθαι φησι
 τοῦ Σκορπίου, ὡς καὶ ἔχει τῇ ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐπὶ
 τοῦ στήθους.

Δοκεῖ δὲ μοι καὶ περὶ τῶν ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ Ὀφι-
 οῦχοῦ ἀστέρων κατὰ τὸ μέγεθος αὐτῶν ἀγνοεῖν. Τοὺς
 γὰρ ἐν τοῖς ὤμοις τοῦ Ὀφιοῦχοῦ φήσας λαμπροὺς
 εἶναι, ὥστε καὶ ἐν πανσελήνῃ θεωρεῖσθαι, ἐπιφέρει·

..... ἀτὴρ χέρεις οὐ μάλ' ἔσται·
 Ἀεπτή γάρ τῇ καὶ τῇ ἐξεπιδέδρομεν αἰγλή.

Ἄλλ' οἱ ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ Ὀφιοῦχοῦ ἀστέρες κοι-
 νοὶ εἶσι καὶ τοῦ Ὀφείως, καθάπερ καὶ ὁ αὐτὸς Ἄρα-
 τος λέγει·

Ἄμφότεροι δ' Ὀφιος πεπονίηται.

Οἱ δ' ἐν τῷ Ὀφεί ἀστέρες, ὧν ἔχεται ὁ Ὀφιοῦ-
 χος, οὐ λειπόμνοι εἶσι τῇ λαμπρότητι τῶν ἐν τοῖς
 ὤμοις· πολλῶ δὲ λαμπρότεροι (53) οἱ ἐν τοῖς ὤμοις.
 Διὸ καὶ ἐπιστήσειεν ἂν τις πῶς καὶ ὁ Ἄτταλος φησιν
 αὐτούς ἰκανῶς λαμπροὺς εἶναι.

Θ. Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν Χηλῶν ὁ Ἄρατος λέγει·
 Ἄλλ' οὐ μὲν φαῶν ἐπιδευέες [ἢ ἐπιμεμφέες]
 [οὐδὲν ἀγαυά.]

Φησὶ δὲ ὁ Ἄτταλος μὴ διὰ τὸ μικροὺς εἶναι τοὺς
 ἐν ταῖς Χηλαῖς ἀστέρας λέγειν τὸν Ἄρατον φαῶν
 ἐπιμεμφέας αὐτάς εἶναι· ἀλλὰ διὰ τὸ δ' ἴσους
 εἶναι τοὺς πάντας· οὐδὲ μὴ συμπληροῦν τὴν ὁμοί-
 ῃτητα αὐτῶν· τὸ δὲ μηδὲν ἀγαυὰς λέγειν αὐτὸν, διὰ
 τὸ μὴδὲ ὁμοίας αὐτάς ὑπάρχειν. Οὐ δοκεῖ δὲ μοι διὰ
 τοῦτο λέγειν αὐτάς φαῶν ἐπιμεμφέας, καὶ μηδὲν
 ἰσους. Ἄλλ' ὡς ἂν μὴ λαμπράς. Καὶ γὰρ ἐν ταῖς
 ἰουνατολαῖς οὕτω λέγει περὶ αὐτῶν·

Ἰὺδ' ἂν ἐπερχόμεναι Χηλαί, καὶ λεπτά φαδουσαί
 Ἀφραστοὶ παρῖοιεν.

Ἐπιφέρει γοῦν εὐθέως·

..... ἐπεὶ μέγα σῆμα Βούτης
 Ἀθρόος ἀντέλλει βεβολημένος Ἄρκτουροιο.

Ὡς ἂν ἐκ τοῦ Ἄρκτουρου ἡμῶν δυναμένων ση-
 ειώσασθαι τὰς Χηλάς καθ' αὐτάς δὲ μὴ φαῶν διὰ
 ἡν μικρότητα αὐτῶν ὡς ὑπολαμβάνει (54) τὰ ἀμα-
 οῦς ἀστέρας ἔχοντα τῶν ἀστρῶν εἶθισται καλεῖν
 ἢ ἐπὶ πολλῶ, λεπτά καὶ οὐδὲν ἀγαυά.

Γ'. Ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς περὶ τῆς Ἄρκτου παντελῶς δο-
 οῦσι μοι ἀγνοεῖν· ὁ μὲν Εὐδοξος οὕτω λέγων· « Ὑπὸ
 τῆν κεφαλὴν τῆς μεγάλης Ἄρκτου οἱ Διδυμοὶ κεῖν-
 ται· κατὰ μέσον δὲ ὁ Καρκίνος ὑπὸ δὲ τοὺς ὀπισθίους
 ἰσας ὁ Λέων· » ὁ δὲ Ἄρατος·

οἰσι δὲ οἱ Διδυμοὶ· μέσση δ' ὑπὸ Καρκίνος ἐστί·
 οἰσι δ' ὀπισθοτέροισι· Ἄδων ὑπὸ καλὰ φαίττει.

61 γρ. ὑπ' ἀμφοτέροισι.

(53) Πολλῶ δὲ λαμπρότεροι. Videntur hæc mi-
 nis integra. Corrige, οὐ πολλῶ δὲ. Stellas, quæ in
 anibus sunt Sarpentarii, haud adeo splendidiore
 se vulg' iis quæ sunt in humeris, ut putavit At-

talem ei situm tribuit, ut oculis Scorpii ac pectori
 rectus insiatat. Verum crure sinistro duntaxat in-
 sistit, eodemque nutilo; quod inter frontem Scor-
 pii ac pectus incumbit. Dextrum porro crus con-
 tractum habet. Sed nec Eudoxus id esse rectum
 aperte significat. Nam dextrum pedem ipsius supra
 Scorpii corpus situm esse refert, quod et verum
 est, non autem supra pectus.

Præterea videtur idem poeta in Ophiuchi stella-
 rum magnitudine definienda errore lapsus. Cum
 enim stellas, quæ in Anguiferi sunt humero, luci-
 das esse dixisset, adeo ut in plenilunio quoque
 discerni queant, mox subjicit :

B Sed manus non multum æquales :
 Tenuis enim hinc et hinc existit splendor .

Sed quæ in Ophiuchi sunt manibus stellæ, com-
 munes sunt et Serpenti, quemadmodum et Aratus
 ipse testatur :

Ambæ autem Serpente fatigantur.

Verum quæ in Serpente sunt stellæ, quibus ad-
 hæret Ophiuchus, splendore non cedunt iis, quæ
 sunt in humeris, verum haud multo sunt splendi-
 diores. Ex quo dubitare possit aliquis quinam eas
 Attalus admodum splendidas esse dixerit.

104 IX. Deinceps Aratus de Chelis :
 Sed hæc luce indigentes (alias culpandæ) nequaquam
 [insignes.]

Hic Attalus, non quod parvæ istæ sint in Chelis
 stellæ, ab Arato luminibus culpandas vocari pu-
 tat : sed quod numero sint non amplius quatuor,
 neque similitudinem suam impleant; dici vero,
 nequaquam insignes, quod neque sint similes
 ipsæ. Ego vero nominari propterea luminibus
 culpandas et nequaquam illustres, non arbitror :
 sed quod minime sint splendida. Etenim cum de
 coortibus agit, ita de illis loquitur :

Neque subeuntes Chelæ, ac tenuiter lucentes
 Obscuræ prætereant.

Itaque statim subjicit :

... Quandoquidem magnum signum Bootes
 Confertim oritur distinctus Arcturo.

Quod Chelæ per Arcturum discernere possimus ;
 per sese vero nequaquam, ut ejus opinio fert; qui
 obscuras constellationes ut plurimum vocare solet
 tenues et minime illustres.

X. Ad hæc de Ursa penitus aberrasse videntur,
 imprimis Eudoxus hunc in modum scribens : « Sub
 capite majoris Ursæ siti sunt Gemini; in medio
 vero Cancer; sub posterioribus pedibus Leo. »
 Aratus autem :

Sub capite vero illius, Gemini : sub medio Cancer est,
 At pedibus sub ambobus Leo clare fulget

talus, nec tamen diffidetur paulo minus illustres
 fuisse.
 (54) Leviter corruptus locus. Forte ὑπολαμβάνειν
 τὰ, etc., εἶθισθαι.

Quibus Attalus cæterique subscribunt omnes. In hoc vero falli, ex eo manifestum est. Nam majoris Ursæ caput ex illorum, quos dixi, sententia, stella est borealior duarum antecedentium in laterculo : at in pedibus anterioribus sita est earundem stellarum australior. Quod enim stellam istam in capite collocent, satis eo demonstrant, quod stellam in extrema Draconis cauda positam, in Ursæ capite constitutam esse dicant. Atqui nulla est alia stella juxta eam, quæ est in extrema cauda Draconis, præterquam borealior antecedentium in laterculo. Siquidem stella ista quæ est in extremitate caudæ Draconis, obtinet in parallelo circulo Leonis partem tertiam; stella vero, de qua diximus, in laterculo sita, paulo minus tertia parte ejus occupat. Nam quod in anterioribus pedibus australior antecedentium in laterculo sita sit, docet Eudoxus his verbis : « Ante pedes anteriores Ursæ stella est lucida. » Tum Aratus :

*Qualis ei ante pedes fertur claraque magnaque,
Una quidem sub humeris, una vero lumbo ienus descendentibus.*

Nam australiorem antecedentium in laterculo præcedit una tantummodo lucida stella; quæ in anterioribus cruribus hodieque monstratur.

Atque, ut universe dixerim, veteres omnes septem solis stellis Ursam configurare solebant. Fit autem, quod a nobis dictum est, in minore Ursa manifestius. Constat enim caput ejus ac pedes in iis quatuor collocari stellis, quæ laterculum ambiunt: quippe nullæ ipsis adjacent aliæ splendidæ, velut majori laterculo; ut illius caput ac pedes deformet, quæ Draconis spira circumdat, ut idem asserit :

*In spira vero Cynosura caput habet. Hæc autem circum ipsam
Volvitur caput, eique ad pedem usque pervenit.*

Quæ cum ita se habeant, qui fieri potest, ut sub Ursa Gemini ac Cancer jaceant, si quidem caput anterioresque pedes in Leonis parte tertia collocentur? Quocirca solus sub Ursa Leo constituendus est. Nam quæ in posterioribus inest Ursæ pedibus, in quibus australior succedentium in laterculo sita est, Leonis minus obtinet parte 25. Omnino vero, si propositum hoc esset, per totam Ursam asterismos ullos designare; sub ea Virginem maxime ponere oportuit: imo Chelaram profecto partem. Etenim quæ est in extrema Ursæ cauda, de septem, quæ sunt ad orientem, ultima, secundum parallelum æquinoctiali circumulum partem Chelaram 105 obtinet quartam; quod sic intelligi volo, ut tropica, et æquinoctialia puncta in signorum principis locentur. Sin ea cum Eudoxo mediis signis inscri-

** f. ὁ γάρ.

(55) *El mértovs τὰ εἰρημένα.* Vide quæ de Eudoxi sententia, et mira Hipparchi hallucinatione

Οἷς δὲ τὸ Ἄτταλος καὶ οἱ λοιποὶ πάντες συγγράφονται. Ὅτι δὲ ἀγνοοῦσιν, ἐκ τούτων ἐστὶ φανερόν. Ἡ μὲν γὰρ κεφαλὴ τῆς μεγάλης Ἄρκτου τοὺς προειρημένους ἀστέρας ἐστὶν ὁ βορειότερος ἐπιπέδων β' τῶν ἡγουμένων ἐν τῷ πλινθίῳ· ἐπὶ δὲ τῷ ἐπιπέδῳ ποδῶν κεῖται ὁ νοτιώτερος τῶν αὐτῶν ἀστέρων. Ὅτι μὲν γὰρ ὁ προειρημένος ἀστὴρ κατ' αὐτοὺς ἐστὶ τῆς κεφαλῆς κεῖται, φανερόν τοῦτο ποιοῦσιν ἐκ τοῦ λέγειν τὸν ἐν ἄκρῃ τῆ οὐρᾷ τοῦ Δράκοντος ἀστὴρ κεῖσθαι κατὰ τὴν κεφαλὴν τῆς Ἄρκτου. Οὐκ ἔτι γὰρ κεῖται ἀστὴρ κατὰ τὸν ἐν ἄκρῃ τῆ οὐρᾷ τοῦ Δράκοντος, ἀλλ' ὁ βορειότερος τῶν ἡγουμένων ἐστὶ πλινθίῳ· ὁ μὲν γὰρ ἐν ἄκρῃ τῆ οὐρᾷ τοῦ Δράκοντος ἐπέχει, ὡς κατὰ παράλληλον κύκλον, τοῦ ἴσου μοί. γ' ὁ δὲ εἰρημένος ἀστὴρ ἐν τῷ πλινθίῳ ἐστὶ τοῦ Λέοντος μικρῶ Ἐλασσον τῶν γ' μοιρῶν. Ὅτι ἐστὶ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν κεῖται ὁ νοτιώτερος τῶν ἡγουμένων ἐν τῷ πλινθίῳ, φανερόν ποιεῖ ὁ μὲν Ἐδοξος λέγων οὕτως· « Πρὸ δὲ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν τῆς Ἄρκτου ἀστὴρ ἐστὶ λαμπρὸς· » ὁ δὲ Ἄρατος *Οἷός οἱ πρὸ ποδῶν φέρεται καλὸς τε μέγας τε. Εἷς μὲν ὑπ' ὠμῶν· εἷς δ' ἰξυόθεν κατώττω.*

Τοῦ γὰρ νοτιωτέρου τῶν ἡγουμένων ἐν τῷ πλινθίῳ εἷς μόνος προηγείται λαμπρὸς ἀστὴρ, ὁ νῦν ἐστὶ ἐμπροσθίος σκέλεσι δεικνύμενος.

Καθόλου τε οἱ ἀρχαῖοι πάντες τὴν Ἄρκτον ἐκ τῶν ζ' μόνων ἀστέρων διετύπουσαν. Φανερόν δὲ μᾶλλον γίνεται τὸ λεγόμενον ὑφ' ἡμῶν ἐπὶ τῆς μικρᾶς Ἄρκτου ὁμολογουμένως γὰρ ἐπὶ ἐκείνης ἦ τε κεφαλὴ καὶ οἱ πόδες ἐν τοῖς τέσσαρασι ὑπ' αὐτῶν τίθενται καὶ τὸ πλινθίον περιέχουσιν· ἄλλοι γὰρ αὐτοὺς ἐκείνη οὐ παράκεινται, καθάπερ τῷ μεγάλῳ πλινθίῳ ἐπισυσχηματῆσαι τὴν κεφαλὴν αὐτῆς καὶ τοὺς πόδας περιλαμβανομένους ὑπὸ τῆς σπειρας τοῦ Δράκοντος ὡς φησι·

*Σπειρῆ δ' ἐν Κυρσόουρα κἀρῆ ἔχει· ἡ δὲ κατὰ πλινθίον
Εἰλεῖται κεφαλὴν, καὶ οἱ ποδὸς ἐρχεται ἄκρι.*

Τούτου δ' οὕτως ἔχοντος, πῶς ἐστὶ δυνατόν ὑπὸ τῆς Ἄρκτου τοὺς τε Διδύμους καὶ τὸν Καρκίνον κεῖσθαι εἴπερ ἦ τε κεφαλὴ, καὶ οἱ ἐμπροσθιοὶ πόδες κατὰ τὴν γ' τοῦ Λέοντος κείναι μοῖραν; Δεῖ οὖν ὑπὸ μὲν τῆς Ἄρκτου τὸν Λέοντα μόνον τετάχθαι. Οἱ γὰρ ἐν τοῖς ἐμπροσθίοις αὐτῆς ποσίν, ἐφ' ὧν ἐστὶν ὁ νοτιώτερος τῶν ἐπομένων ἐν τῷ πλινθίῳ, τοῦ Λέοντος ἐπέχει διαστημα τῶν κε' μοιρῶν. Τοῖς δ' ὄλοις, εἴπερ προέκειτο σημεῖα τῶν ζώδια καθ' ὅλην τὴν Ἄρκτον, εἶδει τὴν Παρθένον ὑπ' αὐτὴν τάξαι, καὶ νῆ Δία μέρος τῶν Χηλῶν. Ὁ γὰρ ἐν ἄκρῃ τῆ οὐρᾷ τῆς Ἄρκτου, ὅς ἐστιν Ἐρατώ τῶν πρὸς ἀνατολὰς τῶν ζ' κατὰ παράλληλον τοῦ ἴσου μερινῶ κύκλῳ, ἐπέχει Χηλῶν μοί. δ'. λέγω δὲ ἐκ τῶν τροπικῶν καὶ ἰσημερινῶν σημείων ἐν ταῖς ἄκραις τῶν ζώδιων ὑπαρχόντων. Εἰ μένοιτο γε τὰ σημεῖα (55) κατὰ μέσα τὰ ζώδια κεῖται, ὡς ἐβόηθη

disputamus infra, col. 1344. Depravata sunt quæ sequuntur. Legendum assero nono inde verso ubi

φησιν, ὑπὸ μὲν τοὺς ὀπισθίους πόδας τῆς Ἄρκτου ἢ οὐ τὸν Λέοντα εἶδει τιθέναι, ἀλλὰ τὴν Παρθένον. Ὁ μὲν γὰρ νοτιώτερος τῶν ἐπομένων ἐν τῷ πλινθίῳ ἐπέχει κατὰ τὴν προειρημένην διαίρεσιν τοῦ ζωδιακοῦ τῆς Παρθένου μοί. ι'. ὁ δὲ βορειότερος τῆς Παρθένου περὶ μοί. ις'. Κατὰ δὲ τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας εἶδει τεθεικέναι τὸν Καρκίνον¹⁹. Οἱ γὰρ ἠγούμενοι τῶν ἐν τῷ πλινθίῳ ἐφέξουσι κατὰ τὴν προειρημένην διαίρεσιν Καρκίνου μοί. ιη'. Ἄηλον δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων, καὶ διότι ὕφ' ὄλην τὴν Ἄρκτον, κατὰ τὸν Εὐδόξου, δεῖ κεῖσθαι τὸν Καρκίνον, καὶ τὸν Λέοντα, καὶ τὴν Παρθένον, καὶ τὰς Χηλὰς. Ὁ γὰρ ἐν ἀκρᾷ τῆ ὀρθῆ τῆς Ἄρκτου ἐπέχει, κατὰ τὴν αὐτὴν διαίρεσιν τοῦ ζωδιακοῦ, Χηλῶν περὶ μοί. ιθ'.

ΙΑ. Πάλιν δ' ὁ Ἄρατος περὶ τοῦ Ἡνιοχοῦ λέγων, Β ἐπιφέρει ταυτί·

Ἄλλ' αἰεὶ Ταῦρος (56) προφερέστερος Ἡνιοχοιο
Εἰς ἐτέρην καταβῆναι, ὀμηλυσίη περ ἀνελεύων.

Διαφωνεῖν οὖν μοι δοκεῖ πρὸς τὰ φαινόμενα καὶ ἐν τούτοις. Τοῦ γὰρ Ἡνιοχοῦ οἱ πόδες μόνον ἅμα τῷ Ταύρῳ συναναφανίζονται· τὸ δὲ λοιπὸν αὐτοῦ σῶμα τοῖς Ἰχθύσι καὶ τῷ Κριῷ συνανατέλλει. Καὶ αὐτὸς δὲ ἐν τοῖς ἐξῆς φησιν·

Ἄλλ' Ἐριφοί, λαίου τε θέναρ ποδός, Αἰγὶ σὺν
Ταύρῳ συμφερόονται. [αὐτῆ]

Ἄλλ' ὅσα λέγει Ταύρῳ συμφερεσσαι, ταῦτα κατ' αὐτὸν ἅμα τῷ Κριῷ ἀνατέλλει· ἐπὶ πάντων γὰρ τῶν ἄστρων τὰς συνανατολάς οὕτω σημαίνει· οἷον τῆς ἀρχῆς τοῦ ζωδίου ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς οὔσης, τίνα ἀνατεταλκότα ἐγγὺς τοῦ ὀριζοντος φαίνεται. Τοῦ μὲν ἀριστεροῦ ποδός πολὺ προανατέλλει ὁ δεξιὸς ὤμος, καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ. Πρόδηλον οὖν ἔστι καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ἄρατον τὰ πρὸς τοὺς ποδὸς μόνον τῷ Ταύρῳ συνανατέλλει· τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα, καὶ αὐτὸς ἀριστερός

Λέοντα pro τὸν Καρκίνον, et mox Λέοντος μοί. ιη', pro Καρκίνου. Asterismum Ursæ majoris antiqui, ut refert Hipparchus, septem non amplius circumscribere stellis, quæ componunt τὴν Ἀμαξαν. Ex his antecedentes duæ in laterculo; quarum superior capiti loco censebatur; inferior, pedum anteriorum; in gradu Leonis tertio collocantur, secundum eam zodiaci partitionem, quæ cardinalia signa τῶν ζωδίων initiis ascribit; at posteriores pedes; quæ sunt laterculi posteriores duæ, in gradu Leonis quinto et vicesimo ponuntur. Jam si æquinoctialia et solstitialia puncta mediis in signis constituas, hoc est si quindecim gradibus, vel initio dodecatemorio antevertas singulorum initia, necesse est uti australiorem succedentium in laterculo, cui posteriores pedes affinguntur, ad Virginis gradum decimum a xxv Leonis: sic anteriores pedes a tertio Leonis, ad decimum octavum utique descendere. Proinde liquido constat emendandum sic esse, ut *Leo* pro *Cancro* utrobique reponatur. Nisi forte παράρρημα id scriptoris, non ἀμάρτημα fuit. Hipparchus et antiqui longitudines stellarum in æquinoctiali, vel ἐπὶ parallelo circulo computabant: quem etiam zodiacum, ejusque partes ζωδία nominabant, quod valde miror. Sic et in calce libri hujus ζωδίων appellat δωδεκατημέριον.

(56) Ἄλλ' αἰεὶ Ταῦρος. Hic equidem φιλοει-

A hamus, sub Ursæ posterioribus pedibus non Leonem, sed Virginem statuere convenit. Nam australior succedentium in laterculo, ex ea quam dixi partitione zodiaci, decimam partem Virginis tenet; borealior autem, Virginis circiter 16. Porro circa caput et anteriores pedes collocandus erat Cancro. Quippe præcedentes earum quæ sunt in laterculo, ex illa zodiaci divisione partem Canceri 18 obtinebunt. Ex dictis autem evidens est, sub Urso tota, secundum Endoxum, Cancrum, Leonem, Virginem, et Chelas collocari debere. Nam quæ est in extrema Ursæ cauda, ex eadem illa divisione zodiaci, Chelarum partem obtinet fere 19]

XI. Rursus Aratus de Auriga loquens ista subjicit:

Sed semper Taurus priorior Aurigæ
In occasum descendendo, pari ascensu alioquin exortus.

In quibus ab apparentiis ipsis dissidere mihi videtur. Etenim Aurigæ duntaxat pedes cum Tauro simul emergunt; reliquum corpus cum Piscibus et Ariete conscendit. Quin idem ipse deinceps ita scribit:

Sed Hædi, sinistrigæ vola pedis Capra cum ipsa
Cum Tauro feruntur.

At quæcunque ferri cum Tauro asserit, ea cum Ariete quoque, ut idem sentit, exortum faciunt: quoniam in constellationibus omnibus coortus hoc modo significat; velut initio signi in horizonte constituto, quænam exorta proxime horizontem appareant. Porro longe ante sinistram pedem dexter humerus, dextraque manus oritur. Ex quo liquido constat, secundum Aratum ipsum, ea solum quæ ad pedes sunt, oriri cum Tauro; reliquum corpus,

quæcunque ferri audare non possum, qui præter jus Aratum redarguit. Non enim totum Aurigam cum Tauro ait exortum facere, sed cum pedes ille suos ad Taurum habeat, de his ipsis loqui putandus est, ut hic sensus sit, interprete Theone, quæcunque partes Heniochi cum Tauro conscendunt, eas simul non occidere. Nam ex iis, quæ simul oriuntur, borealiora, quod majorem arcum paralleli sui circuli supra finitorem habeant, lentius in occasum præcipitant; australiora vero citius occidunt. Atenim contra hanc expositionem objicit Hipparchus, etiam quæ ad pedes sunt Heniochi respondentibus sibi Tauri partibus et posterioribus oriri, et prius occidere. Sed non id verum est in omnibus. Quædam enim utrobique simul exoriuntur. Et profecto falsum est Hipparchus; cuius hoc oratio significat, nullam Tauri partem cum parte pedum Heniochi simul ascendere. Non minus falsum est quod ait pedes Heniochi totos prius occidere, quam Taurum. Hoc vel Hipparchi ipsius auctoritate convincitur, qui lib. iii, num. XV, Taurum ait occidere cum zodiaci parte, quæ est a gradu Arietis xx, ad Tauri xxvi, ultimam autem occidere, quæ est in extremitate sinistri cornu. At idem hoc libro primo et numero XI ait dextrum pedem Heniochi cum gradu Tauri xxvii descendere. Igitur prius totus Taurus occidit quam pedes Heniochi.

ipsumque adeo sinistrum pedem, cum Ariete. Neque vero poetam subleuat, quod non de toto asterismo loqui voluerit, sed hoc tantum dixerit, ante partes omnes Aurigæ, quæ cum ipso sunt ortæ, Taurum occidere. Nam et hoc ipsum est falsum. Quippe partes illius ad pedes sitæ tantum abest ut occasum Tauri subsequantur, ut eo prius occidant. Propemodum itaque cum Tauri parte 27 descendunt ea, quæ sunt ad pedes Heniochi. Quamobrem si apparentiis consentanea scriberet, ut opinatur Attalus, multo et sentire melius erat, et admirabilius dicere, extremum pedem Aurigæ postmodum exorti prius occasum facere, quam hoc asseverare; prius cum ortum fecisset, posterius occidere.

XII. Secundum hæc in Cepheo communi omnes errore lapsi sunt, affirmantes pedes ipsius cum ea stella, quæ in extrema est Ursæ cauda, triangulum æquilateram efficere: quod Aratus his verbis explicat:

106 *Æqualis ei linea ab extrema tenditur cauda
Ad pedes ambos, quæ a pede ad pedem porrigitur.*

Nam latus intervallum pedum metiens minus est alterutro reliquorum: adeo ut æqualibus cruribus, non lateribus omnibus, constans triangulus existat.

Ad hæc Aratus de Lyra sic loquitur:
Collocavit autem (sit ipsam Mercurius) ante ignotum simulacrum;

sita est autem ad ortum Ingeniculi. Nec est quod aliquis hoc loco respondeat, Aratum ea, quæ ad ortum sita sunt, masculino genere prius appellasse. Nam e contrario passim ad occasum posita priora nominat. Hinc ubi de Ariete verba fecit, de Piscibus statim subjicit, ac dicit: qui et illum antecedunt.

Non minus de Cassiopea falso ista sunt ab Arato scripta:

*... non valde multa
Noctu apparens plenituni Cassiopea.
Non enim ipsam multæ crebraque illustrant stellæ.*

Cum pleræque stellæ, quæ in illa monstrantur, splendore vincant eas quæ sunt in humeris Ophiuchi: quas idem tamen plena quoque luna conspicius esse memorat his versibus:

(57) *Ἐγγύω γούν. For. ἐγγύς γούν. Ut probet Hipparchus Heniochi pedes eam Tauri partem casu suo prævertere, quacum exorti fuerant, ex eo ducit argumentum, quod quæ stella in Aurigæ asterismo postrema pedum occidit, nempe ea, quæ dextrum pedem obtinet, cum xxvii parte Tauri deprimatur. Hujus argumenti nulla vis est, nisi id assignificetur: restare proinde gradus Tauri tres, qui nondum occiderint, cum jam occidendi finem pedes Heniochi fecerint; qui cum xxvii parte Tauri occasum consummant. Est in Aurigæ pede dextro, et australi, stella quædam, super extremam cuspidem borealis cornu Tauri directe posita, de qua Hipparchus loquitur. Hujus ea sæculo sita erat in parte amplius xxi dodecatemorii Tauri, oriebatur cum ejus parte 8 1/3 circiter, occidebat cum ejus-*

A πούς τῶ Κριῶ. Καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτο ἐστὶ βεβαίως αὐτῶ· διότι οὐ περὶ οὐλο λέγει, ἀλλ' ὅτι τῶν ἰσχυρῶν συνανατειλάντων μερῶν τοῦ Ἡνιόχου πρότερον καταδύνει ὁ Ταῦρος. Ψευδὸς γάρ ἐστι καὶ τοῦτο. Ἰ γὰρ πρὸς τοὺς ποσὶν αὐτοῦ μέρη οὐχ ὅσον ὑπερὶ τοῦ Ταύρου, ἀλλὰ καὶ προκαταδύνει. Ἐγγύω γούν (57) τὰ ἐν τῶ δεξιῶ ποδὶ τοῦ Ἡνιόχου τῆ κ' μὲ π. Ταύρου συγκαταδύνει. Ἐπεὶ οὖν ἀκολούθως τὰς φαινόμενους ἔγραψεν, ὡς ὁ Ἀτταλὸς ὑπολαμβάνει, πολλῶ βέλτιον ἦν, καὶ παραδοξότερον λέγειν, ὅτι ποδα ἄκρον τοῦ Ἡνιόχου ὑπεροπὴ ἀνατειλαντος πρότερον καταδύνειν, καὶ μὴ ἅμα ἀνατειλαντα ὑπεροπὴ δύνειν.

B IB'. Ἐξῆς ἀγνοοῦσι πάντες περὶ τοῦ Κηρέως, ἵα οἱ πόδες αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἐν ἄκρῳ τῆ οὐρᾶ τῆς Ἄρκτου τρίγωνον ἰσοπλευρον περιέχουσιν· ὡς καὶ ἰ Ἀρατὸς φησὶν·

**Ἰση οἱ στήθη νεότης ἀποτείνεται Ἀρκτου
Εἰς πόδας ἀμφοτέρους, ὄσση ποδοεἰς πόδα τεταῖνα*

Ἡ γὰρ μετὰ τῶν ποδῶν ἐλάσσων ἐστὶν ἑκατέρωθεν τοῖσι πῶν· ὥστε ἰσοσκελὲς τρίγωνον γίνεσθαι, καὶ πῆ ἰσοπλευρον.

Καὶ ἐπὶ τῆς Λύρας δὲ ὁμοίως λέγει ὁ Ἀρατὸς·
*Κάδδ' ἔθετο (φησὶν αὐτὴν ὁ Ἑρμῆς) προκάρου
[ἀπευθὸς εἰς ὠκεῖον]*

C καίται δὲ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἐν γούνασι. Καὶ πῆ οὐδὲ τοῦτο ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέμνα ἀρβενικῶς πρότερον καλεῖ ὁ Ἀρατὸς. Τῶν τῶν γὰρ ἐν πολλοῖς τὰ πρὸς δύσιν μέρη πρότερον καλεῖ. Εὐθέως γοῦν τὰ περὶ τοῦ Κριου εἰπὼν, ἐπιφέρει τὰ περὶ τοῦ Τχθῶς, καὶ φησὶν· οἱ καὶ πῆ ηγοῦνται αὐτοῦ.

Ψευδὸς δὲ καὶ τοῦτο ὁ Ἀρατὸς περὶ τῆς Κασσιόπειας λέγει· ὅτι ἐστὶν

*... οὐ μάλα πολλῆ
Νυκτὶ φαινόμενη παμμήνηδι Κασσιόπειᾳ
Ὅδ' γὰρ μὴ πολλοὶ καὶ ἐπημοιοὶ γανῶσι.*

Οἱ γὰρ πλείστοι τῶν ἐν αὐτῇ δεικνυμένων λαμπρότεροι εἰσι τῶν ἐν τοῖς ὠμοῖς τοῦ Ὀφιοῦχος· οἱ φησὶ καὶ ἐν τῇ πανσελήμῳ ἐκφανεῖς εἶναι, λέγοντες ὅτι τῶς·

dem parte xxvii, ut ex tabulis nostris deprehendimus, prorsus ad mentem Hipparchi. Proinde ratio illa non aliter procedit, quam ut πρότερον φησὶ sit ea, quam dixi. Atqui manifestus est in eo paralogismus Hipparchi, asterismum Tauri cum ejus dodecatemorio confundentis. Taurum, inquam, cujus cum parte xxvii dexter pes Heniochi occidit; quod est dodecatemorion in zodiaco Tauri, cum stellata effigie Tauri, de qua scripsit Aratus, Hipparchus imprudenter permiscuit. Nam si de asterismo solo loqueretur, non solum absurde faceret, qui asterismum in gradus xxx divideret, sed etiam secum ipse pugnaret; ut qui totam effigiem Tauri ante illum ipsum pedem Heniochi occidere libro tertio, num. XV docuerit. Sed vide de hoc errore summi viri quæ infra col. 1347 disputata sunt.

τοιοὶ οἱ κεφαλῇ ὑποκαίμενοι ἀγλαοὶ ὤμοι
εἶδονται· κείνοι γὰρ καὶ ἄν διχομήνην σελήνην
εἰσωποὶ τελέθουσιν.

Ἐχθὸν δὲ καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνδρομέδῃ λαμπρότεροί
εἰσι, πλὴν τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ τοῦ ἐπομένου τῶν
ν τῇ ζώνῃ, περὶ ἧς φησιν·

Ὅθ' σε μάλ' ὄλω
νύκτα περισκέψασθαι· Ἰν' αὐτίκα μᾶλλον ἴθαι.
τοιοὶ οἱ κεφαλῇ· τοιοὶ δὲ οἱ ἀμφοτέρωθεν
ὤμοι, καὶ πόδες ἀκρότατοι, καὶ ζώματα πάντα.

Πάλιν δὲ παρὰ τῷ Εὐδόξῳ ἀναστρέφεται διημαρ-
τημένως περὶ τῆς κεφαλῆς τῆς μεγάλης Ἀρκτου· ἐν
ἐν τῷ ἐνὶ συντάγματι, ὃ ἐπιγράφεται Φαινόμενα,
ὡν τρόπον τοῦτον· « Ἰπὸ δὲ τὸν Περσέα καὶ τὴν
Κασσιέπειαν οὐ πολὺ διέχουσα ἔστιν ἡ κεφαλὴ τῆς
μεγάλης Ἀρκτου. Οἱ δὲ μεταξὺ τούτων ἀστέρες εἰ-
σὶν ἀμαυροί· » ἐν δὲ τῷ ἐπιγραφόμενῳ Ἐνόπτῳ
ὕτως· « Ὅπισθεν δὲ τοῦ Περσέως καὶ παρὰ τὰ ἰσχία
ἧς Κασσιέπειας οὐ πολὺ διαλείπουσα ἡ κεφαλὴ τῆς
μεγάλης Ἀρκτου κεῖται. Οἱ δὲ μεταξὺ ἀστέρες εἰσὶν
μυροί. » Οὕτε γὰρ κατὰ τὴν Κασσιέπειαν καὶ τὸν
Περσέα κεῖται ἡ κεφαλὴ τῆς μεγάλης Ἀρκτου· οὕτε
αὐτῶν ἀπέχει. Ἡ μὲν γὰρ Κασσιέπειά ἐστι
κατὰ τὴν τῶν Ἰχθύων μοί. 16· ὁ δὲ Περσεὺς κατὰ
τὸν Κριόν· ἡ δὲ κατὰ τὸν Εὐδοξόν (58) κεφαλὴ τῆς
μεγάλης Ἀρκτου κατὰ τὴν 16 μοί. 63 τοῦ Λέοντος.
Ἐγγὺ οὖν εἰσὶν τὸν Περσέα καὶ τὴν Κασσιέπειαν
εἶσθαι κατὰ ἄκραν τὴν οὐρὰν τῆς μικρῆς Ἀρκτου.
αὐτῆς γὰρ ὁ ἔσχατος καὶ λαμπρότατος ἀστὴρ κεῖ-
ται κατὰ τὴν 17 μοί. τῶν Ἰχθύων. Ὁ δὲ Εὐδοξὸς « C
καίρει τὸν ζωδιακὸν κύκλον κατὰ τὴν γ' μοί. τοῦ
πρῶτου.

17. Ἐπὶ δὲ τοῦ Κριοῦ ὁ Ἄρατος ἀγνοεῖν μοι δο-
εῖ, λέγων αὐτὸν ἀφανῆ γίνεσθαι ἐν τῇ πανσελήνῃ
κατὰ τὴν μικρότητα τῶν ἀστέρων· δεῖν δὲ σημειοῦσθαι
ἢν θέσιν αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐν τῇ ζώνῃ τῆς Ἀνδρομέ-
ας ἀστέρων καὶ ἐκ τοῦ παρακειμένου αὐτῷ ἀπ'
Ἀρκτου τριγώνου. Λέγει γὰρ οὕτως περὶ αὐτοῦ·

Αὐτοῦ καὶ Κριοῦ θωάταται εἰσι κέλευθοι.

καὶ μετ' ὀλίγον ἐπιφέρει·

ὁὗτος μὲν νωθὴς καὶ ἀνδρότερος, οἷα σελήνην
κέψασθαι· ζώῃ δ' ἄν ὁμοῦ ἐπιτεκμήραιο

Ἀνδρομέδης· ὀλίγον γὰρ ὑπ' αὐτὴν ἐστήρικται· D
αὶ πάλιν·

Ἔστι δὲ τοι καὶ ἑτ' ἄλλο τετυγμένον ἐγγύθι σῆμα
εἰλωτῶν, πλευρῆσιν ἰσαιομένῃσιν οἰκὸς
ἀμφοτέραις· ἡ δ' ὅθ' εἰ τόση, μᾶλα δ' ἔστιν
ἔτολμη
ἵδρεσθαι· περὶ γὰρ πολλῶν εὐαστερός ἐστιν.
ὡν ὀλίγον Κριοῦ νοτιώτεροι ἀστέρες εἰσὶν.

Ἄλλ' οὐ χρεια σημειοῦσθαι τὸν Κριόν ἐκ τούτων. Οἱ
ἄρ ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ κείμενοι ἀστέρες γ' λαμ-

63 f. τὸ 16 μόνον. 64 f. ὡς δὲ Εὐδοξός.

(58) Ἡ δὲ κατὰ τὸν Εὐδοξόν. Recte castigavi-
mus in nota marginali. Nam Eudoxus ex Hipparchi
interpretatione caput Ursæ collocabat in Leonis

A Tales ei capiti subjacentes clari humeri
Apparent : illi quidem etiam plena luna
Conspicui essent.

Imo vero propemodum etiam iis, quæ in Andro-
meda sunt, splendidiore videntur, exceptis his,
quæ in capite sunt, et succedente earum, quæ sunt
in zona ; de qua idem :

... Haud te multum reor
Noctem disquirere : ut subinde magis intueare.
Tam clarum ei caput est : tam clari item ei utrinque
Humeri, et pedes extremi, et cingula omnia.

Præterea apud Eudoxum perperam caput Ursæ ma-
joris explicatur. Nam in opere illo, quod inscriptum
est Phænomena, hoc modo loquitur : « Sub Perseo
et Cassiepea non valde distans est majoris Ursæ ca-
put. Interjectæ vero stellæ sunt obscuræ. » At in
altero, quod Ἐνόπτρον, id est Speculum, inscribitur :
« Pone vero Perseum et ad Cassiepeæ coxas, haud
longo interjecto spatio situm est majoris Ursæ ca-
put ; stellæ autem interpositæ sunt obscuræ. » Ver-
rum nec ad Cassiepeam ac Perseum situm est ma-
joris Ursæ caput : nec ab illis exiguo intervallo re-
movetur. Est enim Cassiepea circa partem Piscium
12 ; Perseus circa Arietem ; at majoris Ursæ caput
ab Eudoxo Leonis dodecatemorio tribuitur. Pro-
pius igitur ad veritatem accedet, qui Perseum et
Cassiepeam ad extremitatem caudam locarit minoris
Ursæ. Nam postrema hujus, et lucidissima stella
sita est ad Piscium partem 18 : ut autem Eudoxus
zodiacum circulum dividit, circa partem Arietis
tertiam.

XIII. In Ariete quoque mihi videtur inscitia la-
psus Aratus, dum asserit ipsum, per plenilunium,
ob stellarum parvitatem non posse conspici : quare
solum illius, partim ex iis stellis quæ sunt in Andro-
medæ zona, partim ex adjacente ipsi a septentrione
triangulo designandum esse. Nam hæc illius verba
sunt :

Ibidem et Arietis celerrimæ sunt viæ.

Ac paulo post :

Ipsæ quidem languidus, et obscurus : utpote per lunam
Observantibus. Verumtamen per cingulum deprehen-
[dere poteris
D Andromedæ : haud longe enim sub ipsam situs est.

Item :

Est vero et aliud dispositum prope signum
Deltoton, lateribus æqualibus simile
Ambobus ; tertium vero non tantum. Tamen admodum
[facile est
Inventu, præ multis enim fulgidum est.
Quibus paululum Arietis australes stellæ sunt.

107 Atque nihil Arietem ex illis notari necesse
est. Nam quæ sunt in ejus capite tres, splendidio-

paulo minus parte tertia. Vide libri hujus num. X,
et quæ infra disputamus col. 1347.

res sunt iis quæ sunt in Andromedæ cingulo : ac proxime ad eas accedunt quæ in triangulo sunt : ut ab eis non multum superentur; sed et illa præ cæteris conspicua est, quæ in anterioribus illius pedibus est posita. Falso insuper et illud ab Arato dictum est :

*Illæ vero adhuc antèrius; præterea autem in procur-
[sibus austri
Pisces...*

Nam nequaquam ambo sunt Pisces australiores Ariete, sed unus duntaxat illorum. Etenim quæ sunt in rostro borealisioris Piscium, paulo cum sint australiores succedente carum quæ in Andromedæ cingulo a septentrionali polo distant partibus 70; antecedens vero earum quæ sunt in cauda distat a polo boreali partibus 78; stellarum porro quæ sunt in Ariete borealisior in rostro sita abest a polo partibus paulo minus 78 : sic etiam se habet earum quæ sunt in cauda borealisior. At quæ per totum corpus Arietis insunt stellæ, omnes illis australiores sunt. Quare non dubium est quin Piscium alter sit Ariete borealisior.

Verum quod ad Arietem spectat, in his Attali verbis altera insuper inscitia est. « Cum enim animadverteret Arietem neque satis expresse delineatum, neque lucidis stellis esse præditum, quæ lucente luna plenam videndi sui copiam faciant; cum propinquioribus e stellis situum illarum explicare nititur, tum ex iis quæ in eodem cum Ariete circulo moventur. » Sed ut omittam lucidas in Ariete stellas esse, quæ sunt, ut diximus, in capite, nec non in anterioribus pedibus : illud etiam perperam accepisse videtur, existimans situum Arietis declarasse poetam perspicuum fore iis e stellis quæ in eodem cum ipso circulo feruntur : cuius rei gratia illud observat. Verum quod Arietem consequitur exponens, ista subjicit :

*In medio vero terit ingens cælum : ubi extremæ
Chelæ, et cingulum oritur Orionis.*

XIV. In sequentibus vero alius error est Arati, cum de Perseo sic loquitur :

*Proxime vero sinistrum genu admodum omnes
Vergiliæ feruntur.*

Nam longe abest a Vergiliis sinistrum Persei genu. Attalus vero etiam particulam ἄγχι negat usurpari pro eo quod est *prope*; sed idem esse ac *proxime*. Putat enim Vergiliis propinquissimum omnium stellarum esse genu sinistrum. Falso id quidem. Etenim duæ lucidæ, quæ sunt in sinistro Persei pede, tum quæ in sinistra tibia, propiores sunt Vergiliis quam genu sinistrum.

Est id etiam Arati falsum, Vergiliis sex tantummodo constare stellis, quippe

*... septem, inquit, illæ aperte vocantur,
Sex solæ quamvis existant conspicuæ oculis.*

Sed hoc illum fugit. Nam si quis serena et illuni nocte intendat oculos, septem in illa constellatione stellæ contineri videntur. Unde subit illud

Ἀ πρότεροι εἰσι τῶν ἐν τῇ ζώνῃ τῆς Ἀνδρομέδας· ἔγιστα δὲ καὶ τῶν ἐν τῷ τριγώνῳ οὐ πολὺ λειπούσας αὐτῶν. Καλῶς δὲ ἔστιν ἐκφανῆς καὶ ὁ ἐν τοῖς ἰσοπροσθίοις αὐτοῦ ποσὶ κείμενος. Ψευδῶς δὲ λέγεται καὶ ταῦτα ὑπὸ τοῦ Ἀράτου·

*Οἱ δ' ἄρ' ἔτι προτέρω· ἔτι δ' ἐν ἀροδοῦσιν ἴσται
Ἰχθύες...*

Ὁ γὰρ ἀμφοτέροι νοτιώτεροι εἰσι τοῦ Κριῶ, ἀλλ' οὐκ εἰς αὐτῶν. Τοῦ γὰρ βορειοτέρου Ἰχθύος οἱ μὲν ἐστὶν τοῦ ῥύγγου, μικρῶ νοτιώτεροι ὄντες τοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐν τῇ ζώνῃ τῆς Ἀνδρομέδας, ἀπὸ τοῦ βορείου πόλου ἀπέχουσι μοί. σ'. ὁ δὲ ἡγούμενος τῶν ἐν τῷ οὐρᾷ ἀπέχει τοῦ βορείου πόλου μοί. σθ'. τῶν δὲ ἐν τῷ Κριῶ ἀστέρων ὁ μὲν βορειότερος καὶ ἐπὶ τοῦ βόρειου κείμενος ἀπέχει μοίρας μικρῶ λειπούσας τῶν ἐν τῷ ὁμοίως δὲ τούτῳ καὶ ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῷ οὐρᾷ. Οἱ δὲ ἐν ὄλῳ τῷ σώματι κείμενοι τοῦ Κριῶ πάντα εἰσι νοτιώτεροι τούτων. Δῆλον οὖν ὅτι βορειότερος ἔστιν ὁ εἰς τῶν Ἰχθύων τοῦ Κριῶ.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν Κριῶν καὶ ὁ Ἀτταλὸς ἰσχυρῶς λέγων οὕτως· « Κατανοῶν δὲ τὸν Κριῶν οὗτοι ἰσχυρῶς διατετυπωμένοι, οὔτε λαμπροὺς ἀστέρας ἔχουσι δυναμένους δὲ καὶ ἐν σελήνῃ λαμπρῶς θεωροῦνται, διὰ τε τῶν παρακειμένων ἀστέρων πειρᾶται τῆς αὐτῶν διασαφεῖν, καὶ διὰ τῶν τὸν αὐτὸν αὐτῶν κίβητος φερομένων. » Χωρὶς γὰρ τοῦ λαμπροῦ αὐτῶν ἔστιν ἀστέρας, τοὺς ἐν τῇ κεφαλῇ, ὡς ἐφάμεν, καὶ τῶν ἐν τοῖς ἐμπροσθίοις ποσὶ, καὶ ἀπεκδέχεσθαι μοίρας ὑπολαμβάνων διασαφεῖν αὐτὸν τὴν θέσιν τοῦ κίβητος φανεράν ἔσεσθαι διὰ τῶν τὸν αὐτὸν κύκλον τῶν κίβητος φερομένων· καὶ τούτου χάριν ἐπισημαίνεται. Ἰσχυρῶς τὸ παρεπόμενον τῷ Κριῶ διασαφῶν, ἐπιπέδου οὕτως·

*Μεσσοῦθι δὲ τρίβει μέγαν οὐρανόν, ἥλι περ ἄρα
Χηλαὶ καὶ ζώνη περιτέλλεται Ὀρίωνος.*

ΙΔ'. Ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς ἄγνωστὸς ὁ Ἀρατος, λέγων περὶ τοῦ Περσεῶς·

*Ἄγχι δὲ οἱ σκαίης ἐπιγουνίδος ἡλιθα κίβητος
Πληιάδες φορέονται.*

Πολὺ γὰρ ἀπέχει τὸ ἀριστερὸν γόνυ τοῦ Περσεῶς ἀπὸ τῶν Πληιάδων. Ὁ δὲ Ἀτταλὸς φησὶ μὲν ἐκδέχεσθαι τὸ ἄγχι ἀντὶ τοῦ ἐγγύς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐγγυστάτῳ. Βούλεται γὰρ λέγειν, φησὶν, ἐγγυστάτῳ τῶν Πληιάδων κείσθαι τὸ ἀριστερὸν γόνυ τῶν τοῦ λοιποῦ ἀστέρων. Οὐκ εἴδ' ὅτι λέγει τούτου ὁμοίως ἐν τῷ ἀριστερῷ ποδὶ τοῦ Περσεῶς β' λαμπρῶν· καὶ ἔτι ἐν τῇ ἀριστερᾷ κνήμῃ, πολλῶν ἐγγιόνων εἰσι τῶν Πληιάδων ἡπερ τὸ ἀριστερὸν γόνυ.

Ψευδῶς δὲ λέγεται ὑπὸ τοῦ Ἀράτου καὶ τὸ περὶ Πληιάδας ἐξ ἁπλοῦν ἀστέρων περιέχειν·

*...ἐπτά γὰρ, φησὶν, ἐκεῖνα ἐπιφύθη καλέονται·
Ἐξ ὁσίων περ εἶναι ἐπιφύθιοι...*

Λαοθάναι δὲ αὐτῶν. Τῶν γὰρ ἀνετίσαντι ἐν ἀεθρῶν ἀσελήνῃ νυκτὶ φαίνονται ἀστέρες ζ' ἐν αὐτῶν ἐπιφύθιοι. Ὅθεν καὶ διαπορήσειεν ἂν τις πῶς ὁ ἄρ'·

ταλος, ἐξηγούμενος τὰ περὶ τὰς Πηλιάδας, παρέπεμψε α καὶ τοῦτο διάπτωμα, ὡς εἶ εἰρηκτός αὐτοῦ.

Πάλιν τε ὁ Ἄρατος ἐν τοῖς ἐξῆς ἀγνοεῖ ἐπὶ τοῦ Ὀρνίους λέγων·

Ἄλλ' ὁ μὲν ἠερόεις· τὰ δὲ οἱ ἐπιτετρήχηται

ἄστρασιν οὐ τι λίην μεγάλοις, ἀτὰρ οὐ μὲν ἀφανροῖς.

Καὶ γὰρ πολλοὺς καὶ λαμπροὺς ἀστέρας ἔχει ὁ Ὀρνίς· τὸν δὲ ἐν τῇ οὐρᾷ καὶ σφῆδρα λαμπρὸν, ἔγγιστά τε ἴσον τῷ ἐν τῇ Λύρα λαμπρῷ.

ΙΕ'. Ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς ὁ Ἄρατος εἰπὼν περὶ τοῦ μηκέτι δεῖν πυκνωποεῖν, ὅταν τὸν Τοξότην ὁ ἥλιος ἀρξῆται διαπορεύεσθαι, σημεῖα βουλόμενος ὑποδείξει· β τοῦ καιροῦ τούτου, φησὶν·

Σῆμα δέ τοι κείνης (59-60) ὥρης, καὶ μηνὸς ἐκείνου Σκορπίος ἀντέλλων εἴη πυμάτης ἐπὶ νυκτός.

Ἦτοι γὰρ μέγα τόξον ἀνέλκεται ἐγγύθι κέντρου

Τοξουτῆς· ὀλίγον δὲ παροίτερος ἴσταται αὐτοῦ Σκορπίος ἀντέλλων· ὁ δ' ἀνέρχεται αὐτίκα μᾶλλον.

Τῆμος καὶ κεφαλὴ Κυνοσουρίδος ἀκρόθι νυκτός Ἰψὶ μάλα τροχάει· ὁ δὲ δύνεται ἡῶθι πρὸ Ἄθροος Ὀρίων· Κηφέως δ' ἀπὸ χειρὸς ἐπ' ἰξύν.

Περὶ δὲ τούτου ὁ Ἄτταλος προενηκόμενος, αὐτίκα γράφει ταυτί· Ἐ τὰ μὲν οὖν λοιπὰ μετρίως εἰρηκεν ὁ ποιητής· τὸ δὲ περὶ τοῦ Κηφέως ὁμολογουμένως ἠγνόηκε, φήσας αὐτὸν δύνεσθαι κατὰ καιρὸν τούτου. Οὐ γὰρ δύσιν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐναντιῶν ἀνατολὴν τότε ποιεῖται. Καὶ τοῦτο δ' αὐτῶν τῶν ποιημάτων φανερόν γίνεται. Τῆς μὲν γὰρ δύσεως φησὶν αὐτὸν ἀρχεσθαι, καθ' ὃν καιρὸν αἱ Χηλαί, πρὸς τῇ ἀνατολῇ οὔσαι, μέλλουσιν ἀναφέρεσθαι. Πάντα δ' αὐτοῦ δεδουκέναι τὰ μέρη, τὰ δυνάμενα δύνεσθαι, ὅταν ὁ Σκορπίος πρὸς τῇ ἀνατολῇ γένηται. Ὁδοκεῖ οὖν μοι ἀγνοεῖν ὁ Ἄτταλος, φάσκων τὰ μὲν περὶ τῆς κεφαλῆς τῆς μικρᾶς Ἄρκτου, καὶ περὶ τοῦ Ὀρίωνος ὀρθῶς εἰρηκέναι τὸν Ἄρατον· περὶ δὲ τοῦ Κηφέως διημαρτημένως. Τοῦναντίον γὰρ περὶ μὲν τοῦ Κηφέως εἰρηκε συμφώνως τοῖς φαινόμενοις· περὶ δὲ τῶν ἄλλων, διαφώνως.

ΙΓ'. Τούτου δ' ἔτι πρότερον διαμαρτάνει μοι δοκεῖ, ὑπολαμβάνων τὸν Ἄρατον τὰ εἰρηκμένα σημεῖα ὑπογράφειν ἡμῖν τῆς τοῦ Τοξότου ἀνατολῆς. Ὅτι μὲν γὰρ τοῦτο ἐκδέχεται, φανερόν μὲν ἦν καὶ ἐκ τῶν προγεγραμμένων αὐτοῦ λέξεων· χωρὶς δὲ τούτων καὶ ῥητῶς ἐν τοῖς ἐξῆς φησὶν οὕτως· Ὁμολογουμένως δὴ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν πάντων αὐτοῦ τῶν κτύος τοῦ ἀρκτικού κύκλου κειμένων μερῶν δεδουκένων, ἤδη μὲν φανερόν ἐστιν, ὅτι, τοῦ Τοξότου πρὸς τῇ ἀνατολῇ ὄντος, οὐ ποιεῖται τὴν ἀρχὴν τῆς δύσεως· ἀλλ' ἵνα σαφέστερον γένηται, διότι κατὰ τὴν τοῦ Τοξότου ἀνατολὴν οὐ δύσιν, ἀλλ' ἀνατολὴν αὐτοῦ συμβαίνει γίνεσθαι, λάθωμεν τὸ λεγόμενον ὑπ' αὐτοῦ

(59-60) Σῆμα δέ τοι κείνης. Ortum solis in Sagittario positi hæc verba respiciunt, quando Scorpius nō lucem oritur. Ridicule proinde Solinianus exercitator de occasu solis explicat, propterea quod

PATROL. GR. XIX.

mirari, quemadmodum Attalus ea quæ de Vergiliis dicta sunt, enarrans, hoc erratum præterit, quasi in eo recte ille sensisset.

Aliud Arati in sequentibus erroris caput, ubi de Cygno disserit :

Verum is quidem, ait, obscurus : alæ autem ei asperatæ sunt
Stellis haud adeo magnis : neque tamen imbecillis.

Habet enim Cygnus cum plures lucidasque stellas : tum eam, quæ in cauda est, splendidam in primis, et ei propemodum æqualem, quæ lucida est in Fidicula.

XV. Deinceps etiam postquam dicitur Aratus frequentioribus navigationibus uti non oportere, cum sol transire Sagittarium incipit, hoc ipsum tempus certis indicis notat his versibus :

Indicium autem tibi illius temporis, et mensis illius Scorpius exoriens esto extrema sub nocte.

108 Quandoquidem magnum arcum attrahit prope

Sagittarius : sed aliquanto anterior consistit ipso Scorpius exoriens ; hic autem ascendit conestim

Tum quoque caput Cynosuræ extrema nocte Excelsæ valde fertur, occidit autem manū Confertim Orion ; Cepheus vero a manu ad lumbum.

Quibus prolatis Attalus, ita scribit : « Igitur cætera quidem poetæ tolerabilia sunt. In Cepheo manifesti erroris tenetur, cum hunc ait circa illud tempus occidere. Non enim occasum tunc facit, sed potius exortum : atque hoc ex ipsismet poetæ versibus apparet. Per id enim tempus occasum ipsum ait incipere, quo ad orientem positæ Chelæ jamjam emersuræ sunt. Omnibus vero suis occidisse partibus, quæ quidem occidere possunt, quando Scorpius in oriente situs est. » Longe ergo falsus opinione mihi videtur Attalus asserens, de capite minoris Ursæ, deque Orione, non male ab Arato pronuntiatum esse : de Cepheo vero perperam. Nam e contrario de Cepheo ille quidem apparentium fidei consentaneè scripsit : in cæteris abhorret.

XVI. Verum præ his omnibus peccare insuper in eo videtur, quod Aratum censeat signa illa quæ dicta sunt, Sagittarii ortus attulisse. Quod enim ea sit illius sententiæ, cum ex antecedentibus ejus verbis satis apparet : tum eam diserte postea significat. « Cum igitur, ait, citra dubitationem ullam per id tempus partes illius omnes, quæ sunt extra circum arcum arcticum, occasum fecerint, evidens est non tunc initium occidendi facere, cum Sagittarius orientem tenet. Verum ut eo manifestius constet, per ortum Sagittarii non illius exortum, sed occasum incidere, sumamus id, quod circa idem tempus evenire ille scribit. » Hæc ille : quæ ab eo falsis-

ἀκρόθι νυκτός de ineunte nocte dicatur ; quo nihil ineptius dici potuit. Huic ergo silentium indicet Hipparchus, qui ἀκρόθι νυκτός de extrema nocte, uti necesse erat, interpretatus est.

sime sunt accepta. Quod autem signa illa non ad exortum Sagittarii accommodata sint ab Arato, sed ad ortum Scorpii ipsemet poeta demonstrat. Quandoquidem enim sole in Sagittario posito, hic ipse videri Sagittarius non poterat; et hujus temporis explicare signa cupiebat: quæ utique sensibus percipi debent, ut signa sint: ante solis exortum, nocturno adhuc tempore, cum astra cernuntur; signum, inquit, esto Scorpius exoriens sub noctis exitum. Itaque consentaneum est reliqua etiam indicia durante adhuc nocte nobis illum proponere, si quidem indicia sint. Quod ex eo præterea licet cognoscere. Nam Aratus de Ursa sic loquitur:

*Tunc et caput Cynosuræ extrema nocte,
ut ad extremam noctem ista pertineant. De Orione vero:*

..... *hic autem occidit diluculo.*

Quod est ante auroram, non utique ante solem jam orientem, et exortus initio. Sed Attalo fraudi id fuit, quod cum verbis illis de Sagittario dictis,

..... *hic vero conscendit subinde magis;*

ista copulavit, *tunc, et caput Cynosuræ*, et deinceps reliqua. Ac tametsi hoc illi concessum fuerit; ne sic quidem tolerabiliter ab Arato dictum est, ut putat Attalus: hoc oriente, *valde sublime currere minoris Ursæ caput*. Nam cum admodum hoc sublime fertur et culminat, tantum abest ut Sagittarius oriatur, ut id Aquarius faciat. Etenim minoris Ursæ caput, secundum parallelum æquinoctiali circumulum, Scorpii postremam partem obtinet. Hac vero culminante, in zodiaco culminat tertia pars Sagittarii. Qua rursus culminante, in Græciæ tractu, et ubicunque longissima dies est horarum æquinoctialium 14 1/2, oritur Aquarii pars 17. Culminante ergo minoris Ursæ capite: quod ista significant: *sublime valde currit*; tunc nequaquam Scorpius oriri incipit: sed Aquarii amplius parte dimidia est exortum, una cum integro Scorpio. Ex his apparet non illud Arati tolerabile esse, ut Attalus existimat; sed tribus amplius signis ab apparentium fide dissidere. Nam quod nequaquam totus Orion occidat, Scorpio commodum oriente; ut tam Aratus affirmat, quam Attalus eidem assentions; sed oriente potius Sagittario; fit ex eo manifestum. Nam in Græciæ tractu, ubi longissima dies est horarum 14 1/2, occidere pes illius sinister **109** incipit occidente Tauri parte 7, postremo vero dexter illius humerus occidit, occidente Tauri parte 24. Quod si collorobum, quod gerit dextra manu, adjungere oportet, cum ultima Tauri parte

¹⁰⁹ f. ιδ', S".

(61) *Τῆν τελευταίην τοῦ Σκορπίου*. Vera est, si ad æquinoctialem exigatur, ista finitio loci. Nam ascensio recta superioris in minore laterculo est

περὶ τὸν καιρὸν τοῦτον. Ὁ δὲ ἀπακόμεται ἐκ ψευδές. Ὅτι δὲ Ἄρατος τὰ εἰρημένα σημεῖα ἐκ τῆν τοῦ Τοξότου ἀνατολῆν τίθησιν, ἀλλὰ κατ' αἰτῆν τῆν τοῦ Σκορπίου ἀνατολῆν, φανερόν ποιεῖ αἰκίη ποιητής. Ἐπεὶ γὰρ, τοῦ ἡλίου δντος ἐν τῷ Τοξῆ, οὐ δυνατόν ἦν θεωρεῖσθαι τὸν Τοξότην· τοῦ δὲ κερου ἐκείνου σημεῖα ἡμῖν ἐκτίθεται· ἃ δεῖ πάντας εἰσθῆτά εἶναι, εἰ μέλλοι σημεῖα ἔσεσθαι· πρὸ τῆς ἀνατολῆς οὖν τοῦ ἡλίου, ἐτι τῆς νυκτὸς ἐνεστηκίας, πβλεπομένων τῶν ἀστρων, σημεῖον, φησιν, ἐστὼ Σκορπίος ἀνατέλλων ληγοῦσης τῆς νυκτὸς· εἰσθῆται τὰ λοιπὰ σημεῖα ἐτι νυκτὸς οὔσης ὑπογράφειν ἐπὶ ἡμῖν, εἰ μέλλοι σημεῖα εἶναι. Δῆλον δὲ τοῦτο κὲ ἐκ τοῦ αὐτῶν τὸν Ἄρατον ἐπὶ μὲν τῆς Ἄρκτου εἶγειν·

B *Τῆμος καὶ κεφαλὴ Κυνουριδος ἀρθοῖ νυκτὶ ὡς ἂν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς νυκτὸς· ἐπὶ δὲ τοῦ Ἄρκτου*

..... *ὁ δὲ δύεται ἡῶθι πρό.*

Ὅπερ ἐστὶ πρὸ τῆς ἡούς, καὶ οὐ μὰ Δία πρὸ τοῦ ἡλίου ἤδη ἀνατέλλοντος ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦτου. Ἐπινηθῆ δὲ ὁ Ἄτταλος διὰ τὸ τῷ ἐπὶ τοῦ Τοξότου εἰρημένω,

..... *ὁ δ' ἀνέρχεται αὐτίκα μάλλον*

συνάπτειν τὸ *τῆμος*, καὶ *κεφαλὴ Κυνουριδος*, καὶ τὰ ἐξῆς. Πλὴν εἰ τις καὶ τοῦτο συζητήσειν αὐτῷ, οὐδ' οὕτως δύναται ὁ Ἄρατος μετρίως λέγειν, ὡς φησιν ὁ Ἄτταλος, τοῦτου ἀνατέλλου ὕψι μάλα τροχάειν τὴν κεφαλὴν τῆς μετρίως Ἄρκτου. Ταύτης γὰρ ὕψι μάλα φερομένης καὶ μεσουρανούσης, οὐχ ὅτι Τοξότης ἀνατέλλει, ἀλλ' ἡ τροχός. Ἡ μὲν γὰρ κεφαλὴ τῆς μικρῆς Ἄρκτου εἶχει κατὰ τὸν παράλληλον τῷ ἰσημερινῷ κλίμα τῆς τελευταίης τοῦ Σκορπίου (61). Ταύτης δὲ μεσουρανήσης ἐν τῷ ζωδιακῷ, μεσουρανεῖ ἡ τρίτη μέρη τοῦ Τοξότου· ἧς μεσουρανούσης ἐν τοῖς περὶ τὴν ἑκάστη τόποις, καὶ ὅπου ἐστὶν ἡ μεγίστη ἡμέρα ὠρῶν ἰσημερινῶν ἰδ' 1^a, ἀνατέλλει τοῦ Ὑδροχού μὲν 4^a. Ὅταν ἄρα ἡ κεφαλὴ τῆς μικρῆς Ἄρκτου μεσουρανήσῃ ὅπερ ἐστὶ ταυτὸν, ὕψι μάλα τροχάει· τὴν δὲ ὁ Σκορπίος ἀρχεται ἀνατέλλειν, ἀλλὰ τοῦ ἡμετέρου πλείον ἢ τὸ ἡμισυ ἀνατέταλκε μέρος· ὁ δὲ Σκορπίος ἤδη ὅλος. Ὡς μὲν οὖν οὐ μετρίως εἴρηται πῶς τὸ Ἄράτω, ὡς ὁ Ἄτταλος φησιν, ἀλλὰ πλείον ἢ τὸ ζωδιακῷ διαφωνεῖ πρὸς τὸ φαινόμενον, φανερόν ἐστὶ τῶν εἰρημένων· ὅτι δὲ οὔτε Ὀρίων ὅλος εἶναι, τὸ Σκορπίου ἀρχομένου ἀνατέλλειν, ὡς ὁ τε Ἄρατος λέγει καὶ ὁ Ἄτταλος αὐτῷ συναποφαινεται, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ Τοξότου, φανερόν ἂν γένοιτο διὰ τοῦτον. Ἐν γὰρ τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα τόποις, ὅπου ἐστὶν ἡ μεγίστη ἡμέρα ὠρῶν ἰδ' S", ἀρχεται μὲν εἶναι τὸν ἀριστερόν πόδα, δυνούσης Ταύρου μὲν 7^a· ἔρητον δὲ δύσει κατὰ τὸν δεξιὸν ὦμον, δυνούσης τῆς 11^a

Fig. 8, 1, 26', quibus respondet gradus Sagittarii circiter tertius.

μοίρας τοῦ Ταύρου. Εἰ δὲ καὶ τὸ κολλόροβον, ὃ ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ, προσλαβεῖν δεῖ, τῇ ἐσχάτῃ μοίρᾳ τοῦ Ταύρου συγκαταδύνει. Δῆλον οὖν, ὅτι, εἰ Ταύρω συγκαταδύνει, οὐ Σκορπίου ἀνατέλλειν ἀρχομένου, ἀλλὰ τοῦ Τοξότου, ὅλος ὁ Ὀρίων καταδύνει.

Τὰ δὲ λοιπὰ περὶ τοῦ Κηφέως (62) λεγόμενα, ὅτι συμφώνως τοῖς φαινομένοις Ἄρατος λέγει, καὶ οὐ διαφωνεῖ, ὡς ὁ Ἄτταλος ὑπολαμβάνει, δῆλον ἂν γένοιτο διὰ τούτων. Ἄρχεται μὲν δύνειν τὰ νοτιώτερα αὐτοῦ μέρη τοῦ ἀεὶ φανεροῦ κύκλου, ἀνατελλούσης τῆς ἡ' μοίρας τῶν Χηλῶν ¹⁶ λέγει δύναται τῆς ιγ' μοί. τῶν Χηλῶν.

Φανερὸν τοίνυν, ὅτι, τοῦ Σκορπίου ἀνατέλλοντος, δευκέναι δεῖ τὰ β' μέρη τοῦ Κηφέως. Ἐπιφανῆθ δὲ ὁ Ἄτταλος, λέγων μὴ δύνειν τὸν Κηφέα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐναντίων ἀνατέλλειν, ἀποδεξάμενος ¹⁸ τοῦ ποιητοῦ τὸ βούλημα, ὡς προείρηκα· καὶ ὑπολαβὼν τὸν Ἄρατον λέγειν, τοῦ Τοξότου ἀνατέλλοντος, τὸν τε Ὀρίωνα καὶ τὸν Κηφέα δύνειν.

ΙΖ'. Χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων ἀμφοτέροι ἀγνοοῦσιν, ὅτε Ἄρατος καὶ ὁ Ἄτταλος συναποφαινόμενος αὐτῶ, διότι δύνει ὁ Κηφεὺς τῇ ζώνῃ.

Γαῖαν ἐπιζύων· τὰ μὲν εἰς κεφαλὴν μάλα πάντα Βάπτωρ Ὀκεανοῖο· τὰ δ' οὐ θέμις· ἀλλὰ τὰ τ' ἄρκασι καλύουσι πόδας, καὶ γούνα, καὶ ἰξύρ.

Ἐν γὰρ τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα τόποις οὐχ ἕως τῆς ζώνης δύνει ὁ Κηφεὺς, ἀλλ' οὐδὲ ἕως τῶν ὤμων. Οἱ γὰρ ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ κείμενοι ἀστῆρες μόνον δύνουσιν· οἱ δὲ ὤμοι ἐν τῷ ἀεὶ φανερῷ τμήματι φέρονται, ὅτε δύνοντες, ὅτε ἀνατέλλοντες. Ὁ μὲν γὰρ ἐν τῷ δεξιῷ ὤμῳ λαμπρὸς ἀστὴρ ἀπέχει ἀπὸ τοῦ πόλου μοί. λε' S'· ὁ δὲ ἐν τῷ ἀριστερῷ ὤμῳ λαμπρὸς ἀπέχει μοί. λδ', δ'. Ὅπου δὲ ἐστὶν ἡ μεγίστη ἡμέρα ὠρῶν ιδ' S', ἐκεῖ ὁ ἀεὶ φανερὸς κύκλος ἀπέχει ἀπὸ τοῦ πόλου μοί. λς'· ἐν Ἀθήναις δὲ μοί. λς'. Δῆλον οὖν, ὅτι βορειότεροι ἀεὶ φέρονται τοῦ ἀεὶ φανεροῦ κύκλου οἱ ἐν τοῖς ὤμοις κείμενοι τοῦ Κηφέως λαμπροὶ ἀστέρες· ἢ, ὡς τινες, ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ Κηφέως· ὡς ἂν, διωργυωμένου αὐτοῦ, τῶν σωματικῶν ἀναστερίστων δυνῶν. Πολλῶ δὲ μείζον γίνεται ἰγνόημα, κἂν ὑποθώμεθα τὸ καθ' ἑαυτὸ ἔγκλημα τοῦ εἴσμου. Ὅπου γὰρ ἡ μεγίστη ἡμέρα ὠρῶν ἐστὶν

¹⁶ *Hæc sunt corrupta.* ¹⁸ *f. ἀπεκδεξάμενος, ut ante.*

(62) *Τὰ δὲ λοιπὰ περὶ τοῦ Κηφέως.* De Cepheo D onsentaneæ scribit iis quæ in libro secundo de jussendi occasu prodidit num. XXIIV. Ibi enim ait ephæi tantummodo caput occidere; cum eoque escendere zodiacum ab octava parte Arietis ad xiv. a hoc loco scribit, occidentem Cepheo attolli ab riente zodiacum ab viii parte Chelarum. Quocirca aulo post legendum videtur: Λήγει δὲ, ἀνατελλούσης τῆς ιγ' μοί. τῶν Χηλῶν, vel potius τῆς ιδ'. ic lib. II, num. XVIII de Lepore: λήγει δ' ἀνατέλλοντος, etc. Occidere incipit oriente viii parte Libræ, sinit occasum facere oriente xiv. Item postea g. Φανερὸν τοίνυν, ὅτι τοῦ Σκορπίου ἀνατέλλοντος, δευκέναι δεῖ τὰ νοτιώτερα μέρη τοῦ Κηφέως. Nam ab viii parte Libræ ad xiv ascendit zodiacus oc-

descendit. Quocirca perspicuum est, si cum Tauro occidat, non oriri incipiente Scorpio, sed Sagittario, Orionem totum occidere.

Cætera, quæ de Cepheo dicuntur ab Arato, apparentium experimentis esse consentanea, non vero dissona; quod Attalo persuasum est; ex his constare potest. Etenim partes illius, quæ sunt australiores semper apparente circulo, occidere incipiunt oriente parte Libræ 8. . . .

Apparet igitur oriente Scorpio jam in occasum præcipitasse partes Cephei duas. Verum Attalus, cum diceret non occidere Cepheum, sed ex contrariis partibus oriri, ideo hallucinatus est, quod poetæ verba perperam interpretatus sit, ut dixi: et Aratum velle putaverit, oriente Sagittario tam Orionem occasum facere quam Cepheum

XVII. Ad hæc Aratus non minus quam Attalus Arato subscribens falsi sunt, arbitantes Cepheum zona tenuis descendere.

Terram radentem; quæ quidem ad caput sunt, plane Tingentem Oceano: reliqua non licere; sed hæc qui- dem ipsas Uras prohibere, pedes, et genua, et lumbum.

Siquidem in Græciæ regione nequaquam zona tenuis, sed neque humeris, Cepheus exoritur. Nam solæ capitis illius occidunt stellæ; humeri in apparente semper circuli segmento, neque ortum, neque occasum facientes, moventur. Ac quæ in dextro est humero lucida distat a polo partibus 35 1/2; quæ autem inest humero sinistro lucida, partibus ab eodem polo removetur 34, 15'. Ubi est autem maxima dies horarum 14 1/2, ibi semper apparens circulus distat a polo partibus 36; Athenis vero partibus 37. Perspicuum est itaque semper apparente circulo borealiores ferri perpetuo lucidas stellas, quæ Cephei humeros obtinent; sive, ut aliis placet, manus ejusdem: tanquam nullis stellis insignito corpore, extentas ulnas habeat. Erit autem insignior hæc hallucinatio, si ipsam per sese, quam illi constituunt, inclinatio-

facto cum Scorpius oritur, non illius duæ partes, sed totum id omne quod occidere potest, jam demersum sit oportet. In asterismo Cephei apud Ptolemæum tres in tiara percensentur: quarum australissima Hipparchi tempore sita erat in gradu Piscium 12, 18'. Latitudo 64, 0', borea. Ascensio recta 310, 43', obliqua in Attica, 245, 50'. oriebaturque cum gradu Scorpii circiter 23, 27'. Occidebat vero, cum gradu Libræ fere 25. At borealior trium sita erat in Piscium 15, 15'. Latit. 61, 20'. Ascensio recta 314, 51', obliqua 255, 43' ut cum Sagittarii gradu fere primo scenderet horizontem, occideret cum Libræ xxiiii. Quare quam stellam Hipparchus intelligat, in Laterculo Ptolemæi non reperio.

nem mundi capiamus. Nam ubi dies maxima con- A ε', εκει ελος ο Κηφεύς εν τῷ ἀρκτικῷ φέρε-
stat horis 15; ibi Cepheus integer in Arctico cir-
culo defertur. ται.

Præter hæc in Argus constellatione lapsus est
Aratus, cum scribit quidquid filius est a prora ad
malum usque, stellis carere, quod his versibus ex-
primit :

*Ac partim obscura, et stellis carens usque ad ipsum
Malum a prora fertur, in cæteris tota splendens.*

Etenim quæ a præcisione navis sitæ sunt stellæ,
quarum altera borealior est in foris, altera austra-
lior in carina, multum declinant ad orientem.

XVIII. Secundum hæc Aratus reliquas australio-
res zodiaco persequens stellas, ista subjicit :

*Hæc vero exiguo spatio, exiguo vero in splendore
[positæ]*

*Inter Temonem, et Cetum voluntur,
Cæsii cadentes sub lateribus Leporis.*

In his oscitantia lapsus videtur (sic enim lo-
quendum est), cum putat Clavum inter et Cetum
sitæ esse stellas nominis expertes. Has enim inter
Flavium et Clavum collocari convenit. Quippe Le-
pori ad meridiem obversus est Orion. Huic autem
ad meridiem adhuc positæ sunt anonymæ stellæ :
quas ad orientem Clavus Navis excipit. Porro ab
sinistro pede Orionis Fluvius ad Cetum quidem us-
que ad occasum pertinet; post ad orientem con-
versus, rursus ad meridiem, et occasum reflecti-
tur. Aratus vero ipsemet Cetum ait esse situm,

110 *Paululum supra Fluvium jacentem stellatum.*

Patet igitur stellas Lepori subjectas Fluvium inter
ac Temonem esse collocandas. In quo nobiscum
etiam sentit Eudoxus. Nam in altero libro sic lo-
quitur : « Sub Ceto Fluvius positus est, qui incipit
a sinistro pede Orionis. Inter Fluvium et Temonem
Argus, sub Lepore, locus est exiguus, obscuras ha-
bens stellas. » In altero libro ista scribit : « Inter
Argus Temonem, sub Lepore, obscuris stellis præ-
ditus est orbis exiguus. » Attalus vero oscitantia
illius Arateæ non meminit, ratus ab Arato id vere
esse proditum; eundem vero reprehendit, quasi
non recte ac scienter in describendis hisce ver-
setur :

*At modico spatio, modico item insitæ fulgori,
In medio Cubernaculi, et Ceti voluntur,
Glauçi jacentes sub lateribus Leporis
Nomine carentes. Non enim illæ confecti simulacri
Sparsæ sunt membris similes: qualia multa
Ex ordine incendientia perambulant easdem semitas
Vertentibus annis; que quispiam hominum non am-
[plius] superstium
Observavit, et cogitavit omnia nominatim appellare,*

*Confertim figurans. Non enim potuit omnium
Singillatim distinctarum nomen edere, neque discere.
Nullæ namque passim; multarum insuper æquales
[sunt]*

Ἄγνοεὶ δὲ ὁ Ἄρατος καὶ ἐν τῷ ἀστερισμῷ τῆς
Ἄργου. Φησὶ γὰρ αὐτῆς τὸ ἀπὸ τῆς πρῶτης
μέρους ἕως τοῦ ἰστού ἀναστέριστον εἶναι, λέγει
οὕτως :

*Καὶ τὰ μὲν ἠερῆν, καὶ ἀνδρότερον ἄκρι παρ' αὐτῆν
Ἰστόν ἀπὸ πρῶτης φέρεται, τὰ δὲ πάντα φαιή.*

Οἱ γὰρ ἐκ τῆς ἀποτομῆς τοῦ πλοίου κείμενοι ἰσ-
πρὸς ἀστέρες, ὧν ὁ μὲν βορείωτερος ἐν τῷ κει-
στρώματι ἐστίν, ὁ δὲ νοτιώτερος ἐν τῇ τριῶν
πολῶν πρὸς ἀνατολὴν παραλλήλοισιν.

III'. Ἐν δὲ τοῖς ἐφεξῆς ὁ Ἄρατος, ἐπιθεὶς ἰ-
λοιπὰ τῶν νοτιωτέρων ἀστρῶν τοῦ ζωδιακοῦ, ἐπι-
φέρει ταυτί :

Οἱ δ' ὀλίγω μέτρον ὀλίγη δ' ἐγκλιμενοὶ ἀγλή

*Μεσοσθί Πηδαλίου καὶ Κήτεος εἰλλοσσονται,
Γλαυκοῦ πεπηγῶτες ὑπὲρ πλευρήσι Λαγῶν.*

Ἐν δὲ τούτοις παρεωρακέναι μοι δοκεῖ (οὕτως γὰρ
δεῖ λέγειν), ὑπολαβὼν μεταξὺ τοῦ Πηδαλίου καὶ τοῦ
Κήτους κεῖσθαι τοὺς ἀνωνόμους ἀστέρας. Δεῖ γὰρ
αὐτοὺς μεταξὺ τοῦ Ποταμοῦ καὶ τοῦ Πηδαλίου
κεῖσθαι : πρὸς μεσημβρίαν μὲν γὰρ τοῦ Ὠρίωνος ἡ
Λαγὼς κεῖται : τούτου δὲ ἐπιπρὸς μεσημβρίαν ἡ
Ἄνωνομοι λεγόμενοι : τούτων δὲ πρὸς ἀνατολὰς ὁ
Πηδάλιον τῆς Ἄργου : ἀπὸ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ πῶς
τοῦ Ὠρίωνος ὁ Ποταμὸς ἕως μὲν τοῦ Κήτους πρὸς
δύσιν καθήκει : μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιστρέφει πρὸς
ἀνατολὰς πάλιν ἐπιστρέφει πρὸς μεσημβρίαν καὶ
δύσιν. Αὐτὸς δὲ ὁ Ἄρατος τὸ Κήτος φησὶ κεῖσθαι :

Βαῖον ὑπὲρ Ποταμοῦ βεβλημένον ἀστερέωντα

Δῆλον οὖν, ὅτι τοὺς ὑπὸ τῶν Λαγῶν ἀστέρας κεῖ-
σθαι μεταξὺ τοῦ Ποταμοῦ καὶ τοῦ Πηδαλίου. Καὶ
Εὐδόξος δὲ, ὡς ἡμεῖς φάμεν, οὕτω λέγει : ἐν μὲν τῷ
ἐνὶ συντάγματι τὸν πρόπον τοῦτον : « Ἰπὸ δὲ τῆς
Κήτος ὁ Ποταμὸς κεῖται, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ ἀρι-
στεροῦ ποδὸς τοῦ Ὠρίωνος. Μεταξὺ δὲ τοῦ Ποτα-
μοῦ καὶ τοῦ Πηδαλίου τῆς Ἄργου ὑπὸ τὸν λαγῶν
τύπος ἐστίν οὐ πολλὸς, ἀμαυροῦς ἀστέρας ἔχων »
ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ συντάγματι φησὶν οὕτως : « Μεταξὺ
δὲ τοῦ τῆς Ἄργου Πηδαλίου ὑπὸ τὸν λαγῶν ἔχων
ἀστέρας ἔχων, ἐστὶν οὐρανὸς οὐ μέγας : ὁ δὲ
Ἄτταλος τούτου μὲν τοῦ παροράματος οὐκ ἐπι-
σθῆ, δέοντως εἰρηκέναι νομίζων τὸν Ἄρατον ἐπι-
λαμβάνεται δὲ αὐτοῦ, διότι ἀδυνάτως ἀνέστραπται ἐν
τούτοις :

*Οἱ δ' ὀλίγω μέτρον, ὀλίγη δ' ἐγκλιμενοὶ ἀγλή
Μεσοσθί Πηδαλίου καὶ Κήτεος εἰλλοσσονται
Γλαυκοῦ πεπηγῶτες ὑπὲρ πλευρήσι Λαγῶν
Νώνυμοι. Οὐ γὰρ τοῖς γε τετυγμένον εἰδῶλοιο
Βέβληνται μελέεσσιν ἐοικότες, οὐδ' ἐπεὶ καλλιὰ
Ἐξείης στιχόδωτα παρέργεται αὐτὰ κέλευσα
Ἄνυμένων ἑτέων : τὰ τις ἀνδρῶν οὐκ ἐπ' ἐόντων*

*Ἐφράσατ', ἠδ' ἐρόησεν, ἅπαντ' ὀνομαστικῶν
[λέγου]*

*Ἥλιθα μορφοῦσας. Οὐ γὰρ γ' ἐδυνήσατο πάντων
Οἰδοὶ κεκρυμένων βρομ' εἰπεῖν, οὐδέ ἐκείνηται.
Πολλοὶ γὰρ πάντη· κολέων δ' ἐπ' ἰσα ἀλλοτρίων*

Μέτρα τε καὶ χροίῃ· πάντες τε μὲν ἀμφιέλικτοι. *A Magnitudinesque, et color; omnes utique circum-*
[lubiles.

Τῷ καὶ ὀμηγερέας οἱ εἰσοστο ποιήσασθαι
 Ἄστρας, ὄψρ' ἐπιτήξ, ἄλλω παρακειμένους ἄλ-
 Εἶδεα σημαίνουσιν, ἄφαρ δ' ὀνομαστὰ γένοιντο
 Ἄστρα· καὶ οὐκ ἔτι νῦν ἐν θαύματι λάμπεται
 [αστήρ.

Ἄλλ' οἱ μὲν καθαρῶς ἐναρηρότες εἰδώλοισι
 Φαίνονται· τὰ δ' ἐνεργε δωκομένοιο Λαγωῦ
 Πάντα μάλ' ἠερόεντα, καὶ οὐκ ὀνομαστὰ φέ-
 [ροῦται.

*Quare et simul collectas visum est ei facere
 Stellas, ut ordinatim alii adjacens alia*

*Imagines effigiarent, moxque appellabilia fierent
 Sidera; atque haud amplius cum admiratione nunc
 [lucet stella.*

*Sed hæc quidem conspicuis insignitæ imaginibus
 Apparent; aliæ subter fugientem Leporem
 Omnes plane obscuræ, et sine nomine feruntur.*

Ταῦτα δὲ προενηκαμένος ὁ Ἄτταλος ἐπιφέρει·
 « Ἐν δὲ τούτοις ἀδυνατώτερον ὁ ποιητῆς ἀνέστρα-
 πται, πολλάκις ἐπὶ τὴν αὐτὴν διάνοιαν ἐπιφερόμενος,
 καὶ οὐ δυνάμενος τὸν λόγον εὐπεριγράψως ἐξ-
 ενεργεῖν. Βούλεται γὰρ δηλώσει, διότι οἱ μεταξὺ τοῦ
 Κήτους καὶ τοῦ Πηδαλίου τεταγμένοι ὑποκάτω τοῦ
 Λαγωῦ, ἐν οὐδενὶ ἄστρῳ καταριθμοῦνται, ἀλλ' εἰσὶν
 ἀνώνομοι. Πολλῶν γὰρ ὑπαρχόντων ἀστέρων, καὶ
 ἐνίων τὰ μεγέθη καὶ τὰ χρώματα ὅμοια ἐχόντων, ὁ
 πρῶτος διατάξας τὰ ἄστρα, καὶ κατὰ συστάσεις
 ἐκάστοις ὄνομα περιθεῖς, οὐκ ἂν ἐδυνήθη, σποράδην
 αὐτῶν κειμένων, τὴν ἐπιγνώσιν αὐτῶν λαμβάνειν, εἰ
 μὴ λαβῶν ἐξ αὐτῶν τοὺς δυναμένους μετ' ἀλλήλων
 διασημαίνειν τι τῶν ἄστρων, οὕτως κατωνόμασεν
 αὐτά. » Δοκεῖ δέ μοι πᾶν τούναντιον ὁ μὲν Ἄτταλος
 μὴ κικρατῆκεναι τῆς τοῦ ποιητοῦ διανοίας· καὶ οὐ
 μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἦν προέθετο διάνοιαν τῶν
 στίχων ἀποδοῦναι, μὴ δὲ ταύτην σαφῶς, ἀλλ' ἀσυν-
 ἔτως ἐξηγησέμεναι· ὁ μόνος γε Ἄρατος κικρατῆμέ-
 νους ἀποδεδώκεναι. Βούλεται γὰρ λέγειν, ὅτι με-
 ταξὺ τοῦ Πηδαλίου καὶ τοῦ Κήτους ὑπὸ τὸν Λαγῶν
 κεῖνται ἀστέρες ἀνώνομοι, ὀλίγοι τῷ πλήθει καὶ τῷ
 μεγέθει. Οὐ γὰρ οὕτως κεῖνται, ὥστε ἐκ τῆς θέσεως
 αὐτῶν ὁμοίως διαμορφωθῆναι ζῶα, ἢ κατασκευάσ-
 ῃ, οἷα ἔστι· τὰ λοιπὰ ἄστρα, ἃ διετύπωσέ τις τῶν
 ἀρχαίων· οὐκ ἔτι δὲ ἐπεβάλετο πάντα διαμορφῶσαι.
 Πολλῶν γὰρ ὄντων ἀστέρων τῶν κατ' ἰδίαν διεβρί-
 μένων, οὐκ ἂν ἐδυνήθη ἐνὶ σχήματι μεταβαλεῖν
 αὐτοὺς ἡλιθα μορφώσας· δι' ἣν αἰτίαν ἔδοξεν αὐτῷ
 τοὺς παρακειμένους πως ἀλλήλοισι ἀστέρας, καὶ
 ὀμηγερέας τῷ ὀνόματι διαπλάσαι, καὶ ὀνοματο-
 ποιῆσαι.

His in medium allatis, Attalus infert: « In his paulo infelicius poeta conflictatur, in eandem sententiam incurrens sæpius; neque plane, ac citra ambages orationem explicans. Hoc enim significare vult; stellas inter Cetum et Gubernaculum sitas, ac Lepori subjectas nulla constellatione censi; sed appellatone carere. Cum enim stellæ complures essent, et ex iis aliquot magnitudine, ac colore similes; qui primus sidera digessit, et per constellationes distributis singulis appellationes indidit, non potuisset sparsim eas collocatas dignoscere, nisi prius eas e turba selegisset, quæ in unum collectæ certam configurare possent effigiem; atque ita suis vocabulis afficeret. » Atqui contrarium prorsus existimo: neque Attalum poetæ mentem assecutum fuisse; et quam versuum illorum sententiam explicare cupiebat, obscure imperiteque declarasse: Aratum denique id quod res est perfecte significasse. Hic enim voluit inter Gubernaculum et Cetum sub Lepore sitas esse carentes nominibus stellas, numero et magnitudine pariter exiguas. Non enim ita collocatas esse, ut ex earum situ periinde conformari queant animalia, vel constellationis aliquid; cujusmodi sunt astra reliqua, quæ veterum aliquis in formas redegit: ita tamen ut non omnibus figuram auferret affingere. Nam cum plures essent stellæ, singillatimque dispersæ, nunquam eas potuisset una quapiam effigie complecti, « confertim effigians. » Quam ob causam visum est illi vicinas invicem stellas, et in unum collectas certis comprehendere, ac conformare vocabulis.

10. Ἐξῆς δὲ φησιν ὁ Ἄρατος περὶ τοῦ Θυμιατηρίου·

Αὐτὰρ ὑπ' αἰθομένῳ κέντρῳ τέρας μεγάλοιο
 Σκορπίου, ἄγχι νότοιο, Θυτήριον αἰωρεῖται·
 Τοῦ δὴ τοι ὀλίγον μὲν ἐπὶ χρόνον ὑψὸθ' ἔορτος

Πεύσεια· ἀντιπέτρην γὰρ αἰρεται Ἄρκτουροιο.
 Καὶ τοῦ μὲν μάλ' ἀγχι μετήροιο εἰσι κέλυσθοι
 Ἄρκτουρου· τὸ δὲ θασσεν ὑψ' ἐσπερήν ἅλα
 [ρεῖται.

Ἐν δὲ τούτοις δοκεῖ μοι ἀγνοεῖν ὁ Ἄρατος, ὑπο-
 λαμβάνων ὅσον ἀπέχει ὁ Ἄρκτουρος ἀπὸ τοῦ αἰ-
 φανεροῦ πόλου, τοσοῦτον ἀπέχειν καὶ τὸ Θυμιατή-
 ριον ἀπὸ τοῦ νοτίου πόλου· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Ἄττα-
 λος, ὡς ἂν συναποφαινόμενος αὐτῷ, ἀγνοεῖ. Ἐξ-
 τηγόμενος γὰρ τὴν διάνοιαν τῶν εἰρημένων στίχων,
 λέγει οὕτως· « Περὶ δὲ τοῦ Θυμιατηρίου ποιούμενος

XIX. Post hæc Aratus de Ara ita scribit:

*At sub flagrante aculeo monstri ingentis
 Scorpii, prope austrum, Ara pendet:
 Quam certe modicum quidem ad tempus sursum
 [existentem*

*Senties: e regione enim attollitur Arcturi.
 At hujus quidem admodum multum sublimes sunt viæ
 Arcturi: illa vero citius sub occiduum mare redit.*

In his hallucinatus mihi videtur Aratus, existi-
 mans quantum ab apparente semper circulo distat
 Arcturus, tantum ab australi polo Aram esse re-
 motam; tum etiam Attalus eidem assensus erravit.
 Nam eorum versuum, quos attulimus, sententiam
 his verbis explicat: « De Ara sermonem instituens,
 ait ipsam ad nunquam apparentem circulum sitam

* Recq. μεταβαλεῖν.

esse, et eodem habere se modo, quo Arcturus circa apparentem perpetuo polum collocatus est. Ob id Ara supra terram perbrevev ait esse motum; Arcturi vero longiorem. Sed hæc illorum falsa ratio est, tantumdem Arcturum a boreali polo distare, quantum ab australi Ara distat. **111** Inprimis enim stellæ, quæ in Ara sunt, nequaquam in isto æquidistante circulo sunt: sed longe aliæ australiores aliis; borealiores aliæ sunt. Deinde, ut his omissis, cum medio stellarum, quæ sunt in Ara, potissimum comparatio fiat, ne sic quidem illorum dictum cum veritate consentiet. Etenim Arcturus abest a boreali polo partibus 59; lucida vero, quæ est in Ara media, distat ab australi polo partibus 46. Multo itaque longius quam Ara, distat Arcturus: nec Ara longius tantum; sed etiam Scorpio ipso, cui est Ara subjecta; exceptis iis stellis, quæ in illius pectore ac fronte positæ sunt; tum uno spondylo, qui post pectus primus est. Quippe secundus a pectore spondylus ab australi polo abest partibus 59, quot a boreali distat Arcturus: reliquæ stellæ minus ab illo remotæ sunt; quarum australissima partibus abest 52, 20.

Δ Ἀρκτούρος ἀπὸ τοῦ βορείου πόλου· οἱ δὲ λοιποὶ ἀπέχει μοί. νδ', γ'.

XX. Porro cum Aratus de Ara scripsisset, quoties obducta nube a septentrionibus ea conspecta fuerit, tunc austrum expectandum esse, de Centauro statim ista subjicit:

Si vero ab hesperio quidem mari Centauri absuerit Humerus, quantum a priori: modica autem eum oc-

*Ipsum: insuper autem eadem signa faciat
Nox cum splendidissima Ara; minime te oportet
Ad Austrum, sed circa Eurum speculati ventum.
Invenies autem sidus hoc duobus suppositum aliis,
Hujus enim partes homini assimilata infra jacent
Scorpium; posteriores vero equinas sub se Chelæ agunt.*

In his primum utrum humerum observari jubeat, asseverari non potest. Non enim separatim alter præ altero constellatione distinguitur; sed ambo simul culminant. Unde poetæ verba tam ad unum e duobus, quam ad ambos accommodari queunt. Quod si humerus Centauri ab ortu et occasu distet æquo; quem occasum hesperii vox indicat; id autem culminante ipso contingit: tunc Eurum, non Austere expectandus est. Nam non parum humeri Centauri invicem distant ab ortu versus occasum.

Sed ut missa ista faciam, in eo quoque penitus

¹⁷ f. οὐκ ἔστιν. ¹⁸ Reg. ὑστέρισται

(65) Ὁ δὲ ἐν μέσῳ τῷ Θυμιατρῶ. Ita ex tabulis nostris inventa est a nobis declinatio grad. 44 australis, adeoque distantia a polo grad. 46.

(64) Χωρὶς δὲ τούτων. Quod Aratus scripserat. Centauri superiora, id est humanas corporis partes subesse Scorpio, equinas vero Chelis, id ex situ ejusdem asterismi refellit, sed ita ut dodecatemoria rursus cum signis stellatis permisceat. Etenim postrema omnium in capite sita est, inquit, in xxix

τὸν λόγον, φησὶν αὐτὸ κείσθαι πρὸς τὸν ἀφανῆ πῶλον, οὕτως ἔχον, ὡς ἀστὴρ ὁ καλούμενος Ἀρκτούρος περὶ τὸν φανερόν κείται πόλον. Διὸ φησι τοῦ Θυμιατρῶ τὴν ὑπὲρ γῆς φορὰν βραχέϊαν εἶναι· τοῦ δὲ Ἀρκτούρου πολλήν. Ψευδῶς δὲ διαλαμβάνουσι τὸν Ἀρκτούρον ἴσον ἀπέχειν ἀπὸ τοῦ βορείου πόλου, καὶ τὸ Θυμιατῆριον ἀπὸ τοῦ νοτίου. Πρῶτον μὲν γὰρ ἔν τῷ Θυμιατρῶ ἀστῆρες οὐκ ἐπὶ τούτου τοῦ πῶλλου ἀλλήλου κείνται· ἀλλὰ πολλῶν εἰσὶν ἀλλήλων οἱ βοιωτώτεροι, οἱ δὲ βορειώτεροι· ἔπειτα, ἐν, τῶν παραπέμπαντες, ποιῶμεν τὴν σύγκρισιν πρὸς τὸ μέσον μάλιστα τῶν ἐν τῷ Θυμιατρῶ, οὗδ' οὐκ ἔστιν ὑγιᾶς τὸ λεγόμενον. Ὁ μὲν γὰρ Ἀρκτούρος ἀπὸ τοῦ βορείου πόλου ἀπέχει μοί. νθ'· ὁ δὲ ἐν μέσῳ τῷ Θυμιατρῶ (63) λαμπρὸς ἀστὴρ ἀπὸ τοῦ νοτίου πόλου ἀπέχει μοί. μς'. Πολλῶν οὖν πλείον ἀπέχει ἢ Ἀρκτούρος τοῦ Θυμιατρῶ· καὶ οὐ μόνον γε τοῦ Θυμιατρῶ πλείον ἀπέχει, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Σκωπίου, ὑφ' ᾧ κείται τὸ Θυμιατῆριον· χωρὶς τῶν ἐν τῷ στήθει, καὶ τῷ μετώπῳ αὐτοῦ κειμένων ἀστῶρων, καὶ ἐτι ἐνός τοῦ πρώτου μετὰ τὸ στήθος σκωπίου. Ὁ μὲν γὰρ δευτέρως μετὰ τὸ στήθος σκωπίου ἀπέχει ἀπὸ τοῦ νοτίου πόλου μοί. νθ', ὅσας καὶ Ἐλασσον τούτου ἀπέχουσι· καὶ ὁ νοτιώτατος αὐτῶν

K'. Εἰπὼν δὲ ὁ Ἄρατος περὶ τοῦ Θυμιατρῶ, ἔπειτα ἐπὶ τὸν ἀφανῆ πῶλον ἀπ' ἄρκτου νεφέλην περιεπέμνον, τότε δεῖ νότον προσδέχεσθαι, ἐπιφέρει ἔτι; πρὸς τοῦ Κενταύρου τὸν τρόπον τοῦτον.

C. Εἰ δὲ κεν ἔσπερις μὲν ἀλλ' ἢ Κενταύρον ἀσπείρω· ὄμιος, ὅσον προτέρης, ὀλίγη δὲ μὴ εἰλαίει ἄλκι

Αὐτὸν· ἀτὴρ μετόπισθεν εἰκοῖστα σήματα τεύχει· Νδὲ ἐπὶ παμφανόωτι Θυτηρίῳ· ὅθ' σε μάλα πρὸς εἰς τόσον, ἀλλ' ἔβροιο περισκοπέειν ἀρέμοο. Δῆεις δ' ἄστρον ἐκεῖνο δὴ ὑποκειμένον ἄλλοις· Τοῦ δὴ τοι τὰ μὲν ἀνδρὶ εἰκοῖστω νεῖθε κείται Σκορπίου, ἰπποκουρία δ' ὑπὸ σφίσι Χηλαί ἔστω.

Ἐν δὲ τούτοις πρῶτον μὲν ποῖον ὤμον τοῦ Κενταύρου σημειοῦται, ἔστιν ἡ εἰπεῖν, ὡς οὐδαμῶς πρὸς τοῦ ἐτέρου ὁ εἰς αὐτῶν ἡστέρισται· ἀλλ' ἄμφοτεροι ἅμα μεσουρανοῦσιν. Ὅστε ἀδιάφορον ἢ ἐπὶ τοῦ ἐνός εἰπεῖν, ἢ ἐπ' ἄμφοτέρων οὕτως. Ἐν δὲ ὁ ὄμιος τοῦ Κενταύρου ἴσον ἀπ' ἀνατολῆς καὶ ὄμιος ἀπέχη· ὅπερ ἐστὶ τὸ αὐτὸ τῷ ἀπὸ ἔσπερις ἢ ὄμιος γίνεταί, μεσουρανοῦντος αὐτοῦ· καὶ ἐπιγένηται δὲ ὁμοία σημεῖα τοῖς ἐπὶ τοῦ Θυτηρίου· τότε εὐρῶν, ἀλλ' οὐ νότον δεῖ προσδέχεσθαι. Ἰκανὸν γὰρ εἰστέρισται οἱ ὄμοιοι τοῦ Κενταύρου ἀπ' ἀλλήλων, ὡς ἐπ' ἀνατολῆς πρὸς δύσιν.

Χωρὶς δὲ τούτων (64) ὀλοσχερῶς ἀγνοεῖ, λέγων τῷ

Virginis, quæ in dextro humero in Libra vii; australior posteriorum pedum in gradu Virginis xiii. Non possunt igitur humanæ partes subesse Scorpio: equinæ vero Chelis. Verum situs isti omnes ad æquinoctialem, vel parallelum referuntur; * proinde Virgo, Chelæ, Scorpius, dodecatemoria sunt æquinoctialis, non stellatæ formæ, de quibus solis loquitur Aratus; cui tamen ne sic quidem ratio constat.

Κένταυρον ὑπὸ τῷ Σκορπίῳ καὶ ταῖς Χηλαῖς κείσθαι. Ἄλλος γὰρ σχεδὸν ὑπὸ τῇ Παρθένῳ κείται· πλὴν ὅσον ὁ δεξιὸς ὤμος, καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ, καὶ τὰ ἐμπρόσθια σκέλη τοῦ Ἴππου ὑπὸ τὰς Χηλαῖς τέτανται. Ὁ γὰρ ἐπίμενος μάλιστα τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ ἀστῆρ ἐπέχει Παρθένου μοί. κθ'· ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου ἐπέχει Χηλῶν μοί. ζ'· ὁ δὲ νοτιώτερος τῶν ἐν τοῖς ὀπισθίοις σκέλεσιν, ἀπέχει ἑβ' Παρθένου περὶ μοί. ιγ'. Πῶς οὖν δυνατὸν τὰ μὲν ὅμοια τῶ ἀνθρώπῳ μέρη τοῦ Κένταυρου ὑπὸ τῷ Σκορπίῳ κείσθαι, τὰ δὲ Ἴππουρατα ὑπὸ ταῖς Χηλαῖς; Παραπέμπει δὲ καὶ τοῦτο ὁ Ἄτταλος, ὡς εὖ εἰρηκότος αὐτοῦ.

Ἀκολούθως δὲ τούτοις ἠγνῶνται καὶ τὸ ἐπιφερῶμενον παρ' αὐτοῦ·

*Ἀὐτὰρ ὁ δεξιτερὴν αἰεὶ τυνύοντι ἔοικεν,
Ἄγνια δινωτοῖο Θυτήριου.*

Μεταξὺ γὰρ τῆς δεξιᾶς χειρὸς καὶ τοῦ Θυτήριου τὸ τε Θηρίον ἔλον κείται, καὶ τοῦ Σκορπίου τὰ πλεῖστα μέρη· ἡ μὲν γὰρ δεξιὰ χεὶρ περὶ τὰ μέρη τῶν Χηλῶν κείται· τὸ δὲ Θυματήριον ὑπὸ τοῖς ἐσχάτοις μέρει τοῦ Σκορπίου· ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Ἄρατος λέγει·

*Ἀὐτὰρ ὑπ' αἰθομένῳ κέντρῳ τέρας μεγάλοι
Σκορπίου, ἀγχι νότοιο Θυτήριον αἰσφείται.*

ΚΑ'. Ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς περὶ τῶν τροπικῶν, καὶ τοῦ ἰσημερινῦ, καὶ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου λέγων φησὶν·

*Ἄντοί δ' ἀπλατέες (65) καὶ ἀρηρότες ἀλλήλοισι
Πάντες· ἀτὰρ μέτρῳ γε δῶα δυσὶν ἀντιφέρονται.*

Γραφομένου δὴ διχῶς, καὶ ἐν οἷς μὲν· Ἄντοί δ' ἀπλατέες· ἐν οἷς δὲ· Ἄντοί δὲ πλατέες· ὁ Ἄτταλος φησὶ βέλτιον εἶναι· Ἄντοί δὲ πλατέες· Ἐκαὶ γὰρ οἱ ἀστρολόγοι, φησὶ, πλατέεις ὑποτίθενται τοῖς τε τροπικοῖς καὶ τὸν ἰσημερινόν, καὶ τὸν ζωδιακόν· καὶ τὸν ἥλιον τὰς τροπὰς μὴ αἰεὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κύκλου ποιεῖσθαι· ἀλλὰ ποτὲ μὲν νοτιώτερον, ποτὲ δὲ βορείωτερον. Καὶ οὕτως γίνεται τοῦτο καὶ Εὐδοξὸς φησὶ· λέγει γοῦν ἐν τῷ Ἐνόπτρῳ οὕτως· Ἐφαίνεται δὲ διαφορὰν τῶν κατὰ τροπὰς τόπων καὶ

⁷⁰ f. ἐπέχει.

(65) Ἄντοί δ' ἀπλατέες. Hodie neutrum legitur, sed ἀπλατέες, quam lectionem agnoscit et interpretatur Theo., ἀπλανεῖς, inquit, καὶ ἠρροσμένοι ἀλλήλοισι κατὰ τὸ μέγεθος. Festus Avienus :

*Ipsæ inconcussa retinentur sede per annos
Mutuaque implexæ sibimet consortia mordent.*

Nec aliter Cicero ipse legit, qui hæc, ἀπλανεῖς, καὶ ἀρηρότας ἀλλήλοισι, vertit,

Vinctos inter se, et nodis caelestibus aptos.

Longe ergo præferenda est vulgata lectio utriusque illi, quam vel Hipparchus, vel etiam Attalus agnoverunt : priori quidem ; non tam quia zodiacus non est ἀπλατέης (nam Hipparchus de solo τῷ διὰ μέσων τῶν ζωδίων κύκλῳ Aratum interpretatur) quam quod minus cohæret cum sequentibus, nostra vero eximie convenit. Secundum quam nominis ἀπλανεῖς vis et causa declaratur in iis quæ proxime subjiciuntur. Ideo enim circuli immoti, inconcussique sunt, quod invicem nexi et astricti continentur. Quippe zodiacus tres reliquos obit, ac permeat, et quodammodo inter se colligat, ac devincit, ut luxuri ac fluctuare nequeant. Proinde ἀπλανεῖς ἰδεῖσθαι sunt, quia sunt ἀρηρότες ἀλλήλοισι, compacti et cohærentes invicem. Scio Theo-

aberravit, quod Centaurum Scorpio ac Libræ sub-jicit. Etenim totus hic fere sub Virgine collocatus est, nisi quod dexter humerus, et dextra manus, atque anteriora Equi crura sub Libra porriguntur. Quippe succedens potissimum earum, quæ sunt in capite, Virginis partem obtinet 29 quæ in dextro humero, Libræ partem occupat 7 ; australior earum, quæ in posterioribus cruribus, abest a Virgine partibus 15. Quinam ergo fieri potest, similes ut hominis in Centauro partes, Scorpio ; equinæ vero Libræ subjaceant ? Verum hæc omnia, tanquam ab illo recte dicta, prætermisit Attalus.

Secundum hæc erratum etiam in eo est quod apud eundem poetam sequitur :

*Cæterum hic dexteram semper tendenti similis est
E regione rotundæ Aræ.*

Nam inter dexteram et Aram non solum Fera integra ; sed etiam Scorpii pleræque partes interjacent. Siquidem dextra manus circa Chelarum partes posita est ; Ara sub postremis Scorpii : quod Aratus ipse docuit :

*Cæterum sub ardenti stimulo monstri ingentis
Scorpii, prope austrum Ara suspensa est.*

XXI. Deinceps Aratus idem de tropicis et æquinoctiali ac zodiaco circulo sic loquitur :

*Ipsi vero latitudine carentes, et congruentes invicem :
Omnes porro mensura duo duobus respondent.*

112 Cum hic varia sit lectio : et alii codices habeant : *Ipsi vero ἀπλατέες*, latitudinis expertes ; alii : *Ipsi vero δὲ πλατέες*, lati ; posterius hoc anteponit Attalus : « Astrologi enim, ait, latos constituunt tropicos cum æquinoctiali, ac zodiaco circulo, » asseruntque solem non in eodem perpetuo circulo conversiones facere, sed alias australiorem, alias borealiorem. Hoc vero confirmat et Eudoxus his verbis, quæ in *Enoptro* leguntur : « Videtur autem diversis in locis sol conversiones facere :

nem aliter hæc posteriora sumpsisse, ut sint ἠρροσμένοι ἀλλήλοισι, hoc est magnitudine sibi respondeant, æquinoctiali zodiacus ; tropicus alter alteri tropico. Verum prius illud Cicero et Avienus expriment ; estque haud paulo consentaneum magis. Attali vero lectio prorsus est inepta. Non enim latī illi quatuor circuli sunt. Eadem tamen pulcherrimam ἐπίστασιν habet, et observationis antiquæ vestigium in primis illustre : ex quo appareat anomaliam obliquitatis eclipticæ odoratos esse veteres illos, qui tam diserte solstitia non in eodem perpetuo puncto fieri putarunt, sed alias australiora, alias esse borealiora viderunt : ut Eudoxus ; ut Attalus, qui etiam propterea circulus latitudinem affinxit : quam utique, pari jure ac zodiaco, solis tropicis imputare poterat ; et ab Hipparchi reprehensione esse securus. Ut enim propter planetarum aliquot excursiones, certi limites utrinque ab ecliptica positi sunt ; ac circulus quidam baltei instar, aut fasciæ designatus in cælo ; ita propter solis fluctuationes in solstitiis, et longinquiores appulsus ad boream, vel ad austrum recessus, latus aliquis informari circulus potest. Itaque mirificus ille locus est Hipparchi et consideratione dignus.

sed obscurior] ac perexiguo discrimine. » Verum hac in re inscitiam suam prodidisse mihi videtur Attalus, cum existimat solem interdum australiores, interdum borealiores habere conversiones: ideoque latos fingi circulos oportere. Etenim si non per medium signorum circulum sol movetur, sed ab eo declinat in septentrionem vel meridiem, quemadmodum luna: consequens est umbram, quæ a terra provenit, eodem modo variari. Quo posito, lunæ deliquia plurimum ab astrologorum prædictionibus discrepare necesse sit, cum hoc illi sumant in omni operatione sua; medium umbræ in transeunte per media signa circulo moveri. Atqui non plus digitis duobus interdum, idque perraro; ab exquisitissimis ratiociniis differunt. Dicere vero tantam circulis istis inesse latitudinem, perinde est ac latitudinis expertes facere: ut illud omitam, non satis constare, utrum ex solis an ex lunæ motu contingat, ut in lunaribus deliquiis tantum varietatis incidat. Ad hæc tropicos duntaxat circulos ea de causa latitudinem habere tam Aratus quam mathematici slexerunt; æquinoctialem vero nequam. Sed ut universe loquar, mathematicos istos omnes, quos dixi, arbitror nullam tropicis circulis, aut æquinoctiali, aut semper apparenti, vel semper occulto, latitudinem tribuisse. Nam ne cogitando quidem fingi potest, ullam ipsos latitudinem habere. Ita quippe singulos informare contemplando solemus, ut cogitatione constantem sola lineam, nec latitudine præditam habeant. Præterea cum asserunt æquinoctialem et zodiacum e maximis in sphaera circulis esse, et ab utroque bipertiri sphaeram: tum zodiaci, æquatoris, horizonis et meridiani idem esse centrum; zodiacum insuper in uno puncto tropicos contingere; nec non ejusmodi alia pleraque: satis omnibus iisce demonstrant circulos illos latitudinis esse prorsus expertes. Nihil enim ex iis omnibus recte posset usurpari, si lati essent iidem circuli; nec in una tantum die, sed pluribus æquinoctium fieret. Quippe sol plurium in æquinoctiali circulo dierum moram faceret, si is latitudine constaret. Tum in gnomicis omnibus conficiendis rationibus hoc fundamenti instar adhibetur; latum istorum circularum esse nullum, cum partim ab ipso centro solis, partim ab oculo describantur. Aratum vero, perinde ac mathematicos, citra latitudinem ullam circulos istos concipere, ex eo quivis intelliget, quod de æquatore scripsit:

In eo vero dies noctibus æquales sunt utrisque Desinente aestate, vel inveniunt vere.

Nam alioqui non in unum duntaxat diem vere, autumnoque, sed in plures æquinoctium redderet, si latitudinem haberet. Constat item ex iis quæ de tropico caput:

⁸⁰ Reg. περινοητικῆς. ⁸¹ γρ. τοῦ τ.

A ὁ ἥλιος ποιούμενος ἄδηλοτέρων δὲ πολλῶν, καὶ πε-
 τελῶς ὀλίγην. » Δοκεῖ δὴ μοι καὶ ἐν τοῖσι τοῦ Ἀ-
 τταλοῦ ἀγνοεῖν, ὑπολαμβάνων τὸν ἥλιον ποτὲ μὲν κ-
 τισι πλείονα, ποτὲ δὲ βορειοτέρας ποιεῖσθαι τὰς τροπικ-
 αὶ διὰ τοῦτο δεῖν τοὺς κύκλους πλατεῖς ὑποθεσθαι.
 Εἰ γὰρ μὴ τὸν διὰ μέσων τῶν ζωδίων φέρεται κί-
 κλον ὁ ἥλιος, ἀλλὰ παραλλάσσει τούτου πρὸς ἄρκτον
 καὶ πρὸς μεσημβρίαν, ὡς καὶ ἡ σελήνη ὄλιγον ἐπὶ
 καὶ ἡ ἀπὸ τῆς γῆς σκιὰ ὁμοίως αὐτοῖς παραλλάσσει.
 Τοῦτου δὲ γινομένου, ἔδει τὰς τῆς σελήνης ἐκείνης
 πολὺ διαφανεῖν πρὸς τὰς συντασσομένας ἐπὶ τῶν
 ἀστρολόγων προρρήσεις: ὑποτιθεμένων δὲ αὐτῶν ἐπι-
 τὰς πραγματείαις τὸ μέσον τῆς σκιάς φέρεσθαι ἐπὶ
 τοῦ διὰ μέσων τῶν ζωδίων κύκλου. (Ὁ δὲ διαφανεῖν ἔ-
 πλέον ἢ δακτύλοις δυοῖ, σπανίως δὲ σφόδρα πρὸς
 πρὸς τὰς χαριέστατα συντεταγμένας πραγματείας.
 Τό γε μὴν λέγειν τηλικούτον πλάτος ἔχειν καὶ τὰς
 κύκλους ἴσον ἐστὶ τῶ ἀπλατεῖς αὐτοὺς ὑποθεσθαι
 χωρὶς τοῦ καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀδηλον εἶναι, πότερον πρὸς
 τὴν τοῦ ἡλίου κίνησιν ἢ παρὰ τὴν τῆς σελήνης; κα-
 μεγέθη τῶν τῆς σελήνης ἐκλείψεων ἐπὶ τοσοῦτον ἔ-
 φωνεῖ. Ἐπειτα τοὺς τροπικοὺς μόνον διὰ τοῦτο εἰ-
 τεῖς ὁ τε Ἄρατος ἔλεγε καὶ οἱ μαθηματικοὶ ὑπο-
 θενοῦν τὸν δὲ ἰσημερινὸν οὐκ εἶναι. Καθόλου τε ἔμα-
 τὸς μαθηματικοὺς ἀπαντας τοὺς εἰρημένους ἀπια-
 τεῖς ὑποθεσθαι τοὺς τροπικοὺς, καὶ τὸν ἰσημερινὸν
 καὶ τὸν ἀεὶ φανερόν, καὶ τὸν ἀεὶ ἀφανῆ. Οὐδὲ γὰρ
 ἐπινοῆσαι δυνατόν ἐστὶ τούτους πλάτος ἔχοντας. Π-
 γὰρ ἴδιον ἐκάστου περινοητὴν ⁸⁰ καὶ ἀπλατῆ γραμ-
 μῆν ἔχον θεωρεῖσθαι συμβέβηκεν. Ἐστὶ δὲ καὶ ὅταν
 λέγωσι τὸν ἰσημερινὸν καὶ τὸν ζωδιακὸν τῶν μετ-
 σταν εἶναι ἐν τῇ σφαίρᾳ κύκλων, καὶ διχοτομῆσθαι
 τὴν σφαῖραν ὑφ' ἐκατέρου αὐτῶν, καὶ τὸ αὐτὸ κί-
 κρον τοῦ ζωδιακοῦ, καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ τοῦ ὀρι-
 ζοντος, καὶ τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ τὸν ζωδιακὸν ἐπι-
 πτεσθαι τῶν τροπικῶν καθ' ἓν σημείον· καὶ εἰς
 πλείονα τοιαῦτα ἀπλατεῖς αὐτοὺς καὶ διὰ τούτων
 σημαίνουσιν. Οὐδὲν γὰρ τῶν προειρημένων ὑγιᾶς ἂν
 λέγοιτο, τὸ πλάτος αὐτῶν ἔχόντων ἰσημερινὸν τε οὐκ
 ἂν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἦγεν, ἀλλ' ἐν πλείοσι. Καὶ γὰρ ὁ
 ἥλιος πλείονα ἂν τῆς μιᾶς ἡμέρας ἐν τῷ ἰσημερινῷ
 ἐποιεῖτο, πλάτος γὰρ δὴ ἔχοντας αὐτοῦ. Τὰ τε γνομι-
 νικὰ θεωρήματα πάντα γράφουσιν, ἀπλατεῖς πᾶσι
 τοὺς κύκλους ὑποτιθέμενοι· ὡς ἂν τῶν μὲν ἐπὶ τοῦ
 κέντρο τοῦ ἡλίου γραφομένων, τῶν δὲ ὑπὸ τῆς ἡμε-
 τέρως ὀψεως. Ὅτι δὲ καὶ Ἄρατος τοῖς μαθηματικῶν
 ἀκολούθως ἀπλατεῖς αὐτοὺς νοεῖ ὑπάρχοντας, μᾶλλον
 ἂν τις ἐκ τε τοῦ περὶ τοῦ ἰσημερινοῦ λέγειν:

*Ἐν δὲ οἱ ἡμέρα νυκτὶν ἰσάινεται ἀμφοτέρωθεν
 Φθίνοντος θέρεος, τότε ⁸¹ δ' εἶσρος ἰσημερινού.*

Ὁ δὲ γὰρ ἐπὶ μίαν μόνον ἡμέραν ἰσημερινὸν ἦγεν ἐν
 τε τῷ ἔαρι καὶ τῷ φθινοπώρῳ, ἀλλὰ πλείονα, εἰ
 πλάτος εἶχε. Καὶ πάλιν ἐκ τοῦ ἐπὶ τοῦ τροπικοῦ
 λέγειν.

Τού μὲν ὅσον τε μάλιστα δι' ὀκτώ μετρηθέντος ἅ

Hoc quidem in totum per octo partes dimenso
Quinque de his in superiori parte voluntur, ac supra
[terram ;

Τὰ τρία δ' ἐν περὶ τῆς.

Tres autem in infima.

Πλάτος γὰρ ἔχοντος αὐτοῦ, καὶ διαιρεθέντος εἰς ὀκτώ, δυνατὸν εἶναι ὅλα τμήματα ἄνω τε καὶ κάτω ἐγκεκλιμένου τοῦ κόσμου. Ἄλλα μὴν καὶ περὶ τοῦ ζωδιακοῦ λέγων ὅτε μὲν οὕτως·

Quod si latitudo illius esset ulla, et in partes octo tribueretur, fieri posset, ut tota segmenta forent superne inferneque, inclinante mundo. Quinetiam de zodiaco loquens, cum interdum hæc scribit :

Ἄσσοι δ' ὀφθαλμοῖο βολῆς ἀποτείνεται ^α αὐγῆ, Ἐξάκις ἂν τόσση μὴν ὑποδράμοι· αὐτὰρ ἑκάστη

Quantum autem ocularis risus extenditur radius, Sexies tantumdem subter ipsum meaverit. Porro quæ
[vis portio
Ex æquo dimensa duo abscindit astra.....

Ἰση μετρηθεῖσα δύο περιτέμνεται ἄστρα· ὅτε δὲ οὕτως·

113 et alias ita loquitur :

Τοῦ δ' ὅσον κοίλοιο κατ' Ὀκεανοῖο δῦνται,

Hujus autem quantum concavum sub Oceanum oc-
[ciderit,

Τόσσοι ὑπὲρ γαίης φέρεται· πάση δ' ἐπὶ νυκτὶ

Tantum supra terram fertur : per omnem vero
[noctem

Ἐξ αἰεὶ δύνουσι δωδεκάδες κύκλιοι· Τόσοι δ' ἀντέλλουσι· τόσσοι δ' ἐπὶ μῆκος ἑκάστη

Sex semper occidunt duodecimæ circuli : Totidem oriuntur : tantam autem ad longitudinem
[quævis

Νύξ αἰεὶ τετάρυσται, ὅσον τὴν περὶ ἡμῶν κύκλου Ἀρχομένης ἀπὸ νυκτὸς ἀίρεται ὑψόθι γαίης·

Nox semper extenditur, quantum dimidium circuli Invenit ab nocte attollitur supra terram.....

οὐ πλάτος ἔχοντα, ἀλλὰ τὸναντίον ἀπλατῆ διεληφέναι μοι δοκεῖ. Ἡ τε γὰρ βολὴ τοῦ ὀφθαλμοῦ εὐθεῖά ἐστι, καὶ αὐτῆ ἐξάκις καταμετρεῖ τὸν μέγιστον καὶ ἀπλατῆ κύκλον, ἀλλ' οὐχὶ τὸν πλάτος ἔχοντα· τοῦ τε ζωδιακοῦ, καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα ἡμικύκλιον ἀνατέλλει, καὶ δύνει, τοῦ ἡλίου ἐπὶ τοῦ ἀπλατοῦς καὶ διὰ μέσων τῶν ζωδίων φερομένου· ἐπὶ γὰρ τοῦ πλάτος ἔχοντος οὐ δυνατὸν τοῦτο συμβαίνειν. Καὶ ἐξ ἄλλων δὲ πλειόνων φανερόν ἐστιν ὅ Ἄρατος ἀπλατεῖς τοῦς κύκλους ὑποτιθέμενος ἀκολούθως τοῖς μαθηματικοῖς.

in his, inquam, omnibus nulla constantem latitudine, sed ejus contra penitus expertem delineare circulum mihi quidem videtur : siquidem conjectus oculi rectus est : idemque sexies maximum, et latitudine carentem, non ea præditum circulum metitur : zodiaci quoque singulis diebus, ac noctibus semicirculus oritur et occidit, cum sol in circulo neque lato et media signa permeante fertur : quod fieri non posset, si latitudinis ei circulo aliquid inesset. Potest et aliis compluribus argumentis ostendi ; non aliter ac mathematici faciunt latitudine carentes circulos ab Arato constitui.

ΚΒ'. Ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς περὶ τοῦ γαλαξίου κύκλου εἰπὼν, ἐπιφέρει, ὅτι· τῶν δ' κύκλων δύο τούτων ἴσοι εἰσίν· οἱ δὲ δύο πολλῶ ἐλάσσονες, λέγων οὕτως·

XXII. De lacteo vero circulo deinceps agens scribit, e circulis quatuor duos æquales esse ; reliquos duos haud paulo minores, his versibus :

Τῷ δὴ τοι χοιρῆν μὲν ἀλίγκιος οὐκ ἔτι κύκλος

Huic porro colore quidem similis nullis præterea
[circulus

Δινεῖται· τὰ δὲ μέτρα τόσοι, πισύρων παρ' ὄρθων, Οἱ δύο· τοὶ δὲ σφῶν μέγα μελορες εἰλίσσονται.

Versatur : sed magnitudine tanti quatuor exsistentium Duo ; duo vero ipsis longe minores voluntur.

Οὐκ εὖ δὲ μοι δοκεῖ λέγεσθαι οὐδὲ τοῦτο, ὅτι πολλῶ ἐλάσσονές εἰσιν οἱ τροπικοὶ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ ζωδιακοῦ· ἔλασσον γὰρ ἢ τῷ ια' (65') μέρει λείπονται αὐτῶν.

Quod ipsum ne carere quidem reprehensione mihi videtur ab eo dictum, multo minores esse tropicos æquinoctiali ac zodiaco ; minus enim undecima parte ab his illi superantur.

Περὶ δὲ τῶν ἀστέρων, οἱ κεῖνται ἐφ' ἑκατέρου τῶν τροπικῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, γράφει ὁ Ἄρατος τοῦτον τὸν τρόπον·

De stellis, quæ in utroque tropico, et æquinoctiali sitæ sunt, hunc in modum scribit Aratus :

Τῶν δ' μὲν ἐγγίθεσιν ἐστὶ καταρχομένου βορέοιο· Ἐν δὲ εἰ ἀμφοτέρω κεφαλῇ Διδύμων φορέονται· Ἐν δὲ τὰ γούνατα κεῖται ἀρηρότος Ἡνίοχοιο.

Horum alter quidem prope est descendentem boream. In eo vero utrumque caput Geminorum fertur : Ibidemque genua sunt optati Heniochi.

Αἱ μὲν οὖν κεφαλῆαι τῶν Διδύμων οὐ κεῖνται ἐπὶ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ. Ὁ μὲν γὰρ θερινὸς τροπικὸς τοῦ ἰσημερινοῦ βορειότερός ἐστι μοί. ὡς ἐγγίστα καθ' τῶν δὲ Διδύμων ἢ μὲν ἐπομένη κεφαλῇ βορειότερα ἐστὶ τοῦ ἰσημερινοῦ μοί. λ' ἢ δὲ ἡγουμένη μοί. λγ' S'. Ὅσατε

Atqui Geminorum capita non sunt in æstivo tropico. Siquidem tropicus æstivus æquinoctiali circulo borealior est partibus circiter 24 ; Geminorum vero succedens caput borealius est æquinoctiali partibus 30 ; antecedens partibus 33 1/2. Ita

^α γρ. ἀποτέμνεται.

(65') Ἐλασσον γὰρ ἢ τῷ ια'. Manifesta ratio est, quam attingimus supra. Est enim eadem proportio maximi circuli ad tropicum, gradibus quatuor et

viginti ab eo recedentem, quæ est 1,000,000 sinus totius, ad 91,355 sinum grad. 66, complementi distantię tropici, hoc est ut 11 ad 10 6905/100000.

alterum parte quinta unius signi borealis est A
aestivo tropico; alterum fere tertia.

Cæterum Heniochus nullas in genibus stellas habet. Quod si quis exiguarum obscuras aliquot ibidem collocat, imperite facit. Nam proxime tropicum circulum illius sunt pedes. Quæ enim est in sinistro, borealior est æquinociali partibus 27; quæ in dextro, partibus. . . . Neque vero dici illud potest, quas in pedibus stellas ponimus, eas in genibus ab illo constitutas esse. Etenim quod in dextro pede nos esse dicimus, ibidem quoque illud esse docet his versibus :

. . . Sinistri vero cornu summitatem
Et pedem dextrum propinqui Aurigæ
Una stella obtinet.

Tum in sequentibus :

*Lævum vero crus, et sinister humerus in ipso
Persei.*

In quibus etiam plurimum dissidet a vero. Nam lucida medio in Persei corpore borealior est æquinociali partibus 40. Tropico itaque borealior erit partibus 16. Quod dimidia signi parte amplius est. Quamobrem eodem tropico multo borealior est humerus sinister. Etenim Persei situs est ejusmodi, ut partes illius ad caput positæ ad Septentriones pertineant : pedes autem ad meridiem ; ad orientem paululum declinante capite.

XXIII. De Andromeda scribit Aratus :

. . . Andromedæ mediam supra cubitum
Dextram continet.

114 In quo fugit illum ratio. Quæ enim in dextro sunt illius humero, borealiores sunt tropico. Nam cum sint stellæ tres, quæ ex his australior est, ab æquinociali declinat in boream partibus amplius 30. Trium vero, quæ sunt in dextra manu, australior æquinociali borealior est partibus 32. Ex iis evidens est flexum cubiti borealiorem admodum esse tropico, non, ut Aratus putat, australiorem.

Pergit idem :
*Ungulæ vero Equinæ, et collum Cygninum
Extremo cum capite.*

Cujusmodi stellas unguis affigat Equi non satis D
constat ; verum ex iis, quæ de Cygno ait :

. . . ad dextram manus
*Cephei, pennæ dextros limites ostentans,
Sinistræ autem alæ unguis acclinata est Equi ;*

haud longe a veritate esse videatur. Nam quæ est

⁸² f. ὀδξτεν.

(66) Ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ. Pene ex æquo distabant. Nam dextri pedis. et australis stella declinationem habebat ab æquatore boream versus, grad. 27, 47', Hipparchi tempore. Sinister pes, grad. 27, 7'.

(67) Ποῦ δὲ καὶ ἐν τούτοις. Nimis confuse et infinite refellit. Nam ambo falsa sunt, quæ Aratus scripsit de sinistra tibia et humero sinistro, sed hoc illo falsius ; ut ex tropic. Eudoxei descriptione

τὴν μὲν ε' μέρει ἐνὸς ζωδίου βορειοτέραν εἶνα αἰ
θερινοῦ τροπικοῦ· τὴν δὲ γ' ἔγγιστα μέρει.

Ὁ τε μὲν Ἡνίοχος οὐδὲ ἔχει ἐπὶ τῶν γονάτων ἀστέρας. Εἰ δὲ τῶν μικρῶν τινὰς ἀμαυροῦς τίθηται ἀγνοεῖ. Ἐγγιστα γὰρ ἐπὶ τοῦ τροπικοῦ οἱ πόδες αὐτοῦ κεῖνται. Ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ (66), βορειοτέρως ἐστὶ τοῦ ἰσημερινοῦ μοί. κζ'· ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μοί.... Οὐ δὲ μὴν τοῦτό ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι αἱ ὑφ' ἡμῶν λεγομένους ἀστέρας ἐπὶ τῶν ποδῶν ἐκείνων ἐπὶ τῶν γονάτων τίθησιν. Ὁ γὰρ ἡμεῖς γαρμεν εἶνα ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ποδός, κάκεινος λέγει ἐν τούτοις

..... Λαιοῦ δὲ κεράτος ἄκρον
Καὶ πόδα δεξιτερόν παρακειμένου Ἡνίοχου
Εἰς ἀστὴρ ἐπέχει.

B Ἐξῆς δὲ φησι·

*Λαίη δὲ κνήμη καὶ ἀριστερός ὤμος ἐκ αὐτοῦ
Περσέος.*

Ποῦ δὲ καὶ ἐν τούτοις (67) ἀποσφάλλεται τῆς αἰθερίας· ὁ γὰρ ἐν μέσῳ σώματι τοῦ Περσέως λαμπρὰ ἀστὴρ βορειοτέρως ἐστὶ τοῦ ἰσημερινοῦ μοί. μ'. Ἐπὶ τροπικοῦ ἄρα βορειοτέρως ἐστὶ μοί. ις'· ὁ ἐστὶ αὐτῶν ἡμίσεως μέρους ζωδίου. Πολλοὶ ἄρα μᾶλλον ἐἀριστεροῦ ὤμος βορειοτέρως ἐστὶ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ. Κεῖται γὰρ ὁ Περσεὺς τῆ θέσει, ὥστε τὰ μὲν πρὸς τῆ κνήμῃ μέρη εἶναι αὐτοῦ πρὸς ταῖς ἀρκτοίς, τοὺς δὲ πρὸς μεσημβρίαν, μικρὸν πρὸς ἀνατολὰς τῆς κνήμῃς ἀποκλινούσης.

ΚΙΓ'. Περὶ δὲ τῆς Ἀνδρομέδας φησὶν·

C . . . Ἀνδρομέδης μέσσην ἀγκῶνος ὑπερὸς
Δεξιτερήν ἐπέχει.

Ἄγνοεῖ δὲ καὶ κατὰ τοῦτο. Καὶ γὰρ οἱ ἐν τῷ ἐξῆς αὐτῆς ὤμῳ βορειότεροι εἰσι τοῦ τροπικοῦ. Τῶν γὰρ ὄντων ἀστέρων, ὁ νοτιώτερος αὐτῶν βορειότερος ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ πλεῖον μοί. λ'. Τῶν δὲ ἐν τῇ δεξιῇ χειρὶ γ' ὁ πρὸς μεσημβρίαν βορειότερος ἐστὶ τοῦ ἰσημερινοῦ μοί. λθ'. Δῆλον οὖν ἐκ τούτων, ὅτι ὁ ἐπὶ τοῦ βορειοτέρως ἐστὶν ἰκανῶς τοῦ τροπικοῦ, καὶ οὐ νοτιώτερος, ὡς Ἀρατὸς φησιν.

Ἐξῆς δὲ λέγει·

*Ὅπλαι δ' Ἰππειοί, καὶ ὑπαύχονος Ὀρπίθεος
Ἄκρη σὺν κεφαλῇ.*

Τίνας μὲν οὖν ἀστέρας ἐπίθει ἐπὶ ταῖς ὀπίσθας τοῦ Ἰππου, ἀδελον· ἐκ μέντοι τῶν ἐπὶ τοῦ Ὀρπίθους ἐπιγομένων οὕτως,

..... κατὰ δεξιὰ χεῖρὸς
Κηφείης, ταρσοῖο τὰ δεξιὰ πείρατα γαίμων
Λαιῆ δὲ πτέρυγι σκαρθμῶς παρακείμεναι Ἰακῶν
δόξει ⁸³ ἂν συνεγγίξειν τῇ ἀληθείᾳ. Ὁ γὰρ ἐν ἑαυτῷ

constat. Itaque argumentatio, quam Hipparchus affert, neque de sinistro humero remi conficit : neque de tibia, ut ibidem adnotamus. Stella, quæ est in sinistro Persei humero, declinabat ab æquatore Eudoxi tempore, gradibus 37, 17' ; a tropico gradibus 13, 47', Hipparchi vero ætate ab æquinociali, gradibus 38, 34', a tropico 14, 34', utrobique minus quam lucida quæ est in latere

τῆ πτέρυγι βορειότερός ἐστι τοῦ ἰσημερινοῦ μοί. κγ'· τοῦ δὲ Ὅρνιθος τὸ μὲν βύγχος βορειότερόν ἐστι τοῦ ἰσημερινοῦ μοί. κς' καὶ κγ'· ὁ δὲ ἐχόμενος αὐτοῦ, καὶ ὡς ἂν ὁ ἐν τῷ λάρυγγι κείμενος, βορειότερός ἐστι τοῦ ἰσημερινοῦ μοί. λα'. Δῆλον οὖν, ὅτι οὐτὲ ἡ κεφαλὴ τοῦ Ὅρνιθος οὔτε ὁ τράχηλος δύναται· ἐπὶ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ κεῖσθαι· κύκλου.

Ἐξῆς δὲ φησιν.

... καλοὶ τ' Ὀφιοῦχοι ὤμοι
 Αὐτὸν διευθύνεται ἐληλυθμένοι περὶ κύκλον.

Ἐν δὲ τοῦτοις τελέως ἀγνοεῖ. Τῶν γὰρ τοῦ Ὀφιοῦχου ὤμων ὁ μὲν δεξιὸς πολλῶ ἔγγιον κεῖται τοῦ ἰσημερινοῦ ἤπερ τοῦ τροπικοῦ· ὁ δὲ ἀριστερός τρίτῳ μέρει ἐνδὸς ζωδίου νοτιώτερός ἐστι τοῦ τροπικοῦ. Ὁ μὲν γὰρ δεξιὸς ὤμος βορειότερός ἐστι τοῦ ἰσημερινοῦ μοί. βγ'· ὁ δὲ ἀριστερός ὡς ἔγγιστα μοί. ιε'.

Ἐξῆς δὲ φησιν.

Ἡ δ' ἔλιγον φέρεται νοτιώτερη, οὐδ' ἐπιβάλλει
 Παρθένος, ἀλλὰ Λέων καὶ Καρκίνος· οἱ μὲν ἄρ' ἄμφω

Ἐξείης κέεται βεβλημένοι αὐτὰρ ὁ κύκλος
 Τὸν μὲν ὑπὸ στῆθος καὶ γαστέρα μέχρι παρ' αἰδῶ

Τέμνει, τὸν δὲ διηνεκῶς ὑπένερθε Χε. λειού
 Καρκίνου· ἤχι· μάλιστα διχαϊόμενόν κε νοήσαις
 Ὑρθόν· ἴν' ὀφθαλμοὶ κύκλου ἐκάτερθεν ἴοισιν.

Ταῦτά μοι δοκεῖ συμφώνως τοῖς φαινομένοις εἰρηκεῖναι. Τῶν τε γὰρ ἐν τῷ στῆθει τοῦ Λέοντος ὁ μὲν νοτιώτατος καὶ λαμπρότατος, ἐν δὲ τινες ἐν τῇ καρδίᾳ τιθέσσι, μικρῶ νοτιώτερός ἐστι τοῦ τροπικοῦ· ὁ δὲ μετὰ τοῦτον πρὸς τὰς ἄρκτους αὐτοῦ κείμενος μικρῶ βορειότερος τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ· καὶ τῶν ἐν τοῖς μηροῖς, καὶ σκέλεσι τοῦ Λέοντος δ' λαμπρῶν, ὁ μὲν δεύτερος ἀπ' ἄρκτου ἐν τοῖς μηροῖς· κείμενος βορειότερός ἐστι τοῦ τροπικοῦ· ὁ δὲ τρίτος, καὶ ἐν τοῖς σκέλεσι κείμενος, νοτιώτερός ἐστι τοῦ τροπικοῦ. Δῆλον οὖν, ὅτι διὰ μήκους ὑπ' αὐτοῦ ὁ Λέων τέμνεται· ὑπὸ τὸ στῆθος καὶ τὴν λαγόνα. Τῶν δ' ἐν τῷ Καρκίνῳ ἀστέρων, τῶν περὶ τὸ νεφέλιον κειμένων τεσσάρων ὁ μὲν νοτιώτερός ἐστι τοῦ τροπικοῦ οὐκ ἔλασσον ἢ μοί. α'· ὁ δὲ βορειότερος αὐτῶν βορειότερός ἐστι τοῦ τροπικοῦ θερινοῦ ἔλασσον ἢ μοί. α' ⁸³. τῶν δ' ἀπ' ἀνατολῆς περὶ τὸ νεφέλιον κειμένων β' ἀστέρων ὁ μὲν νοτιώτερος ἐπ' αὐτοῦ σχεδὸν κεῖται τοῦ τροπικοῦ· ὁ δὲ βορειότερος καὶ πρὸς τὰς ἄρκτους αὐτοῦ ἀπέχει μοί. ὡς ἔγγιστα β' S". Δῆλον οὖν, ὅτι καὶ τὸ περὶ τὸν Καρκίνον συμφώνως ἔγγιστα ἀποδέδωκε τοῖς φαινομένοις.

Διαληπτέον μέντοι γε, ὅτι τὰ περὶ τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ Λέοντος, καὶ Παρθένου, καὶ τοῦ Ἴππου πόδας, ἐτι δὲ καὶ τὰ περὶ τὸν Περσέα, καὶ τὰ γόνατα τοῦ Ἡνιόχου, καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν Διδύμων, ἐτι πρότερον Ἀράτου Εὐδοξὸς ἀναγέγραφεν· ἢ καὶ νομίζομεν κατηκολουθηκέναι τὸν Ἀρατον. Τοῦ μέντοι γε Ὀφιοῦχου τὴν κεφαλὴν, καὶ οὐχὶ τοὺς ὤμους φησὶν Εὐδοξὸς ἐπὶ τοῦ τροπικοῦ κεῖσθαι· ὅπερ ἐστὶ μὲν καὶ αὐτὸ ψευδὸς· συνεγγίζει μέντοι τῷ τροπικῷ ἡ κεφαλὴ μᾶλλον ἢ ὤμοι νοτιώτερα γὰρ ἐστι τοῦ θερινοῦ τοῦ

⁸³ Reg. καὶ κ'. ⁸⁵ γρ. α', ι'.

A in extremitate alæ, borealior est æquinoctiali partibus 23; at Cygni rostrum borealior est æquinoctiali 25 et 25 : huic citima, et in gutture quodammodo posita, borealior est æquinoctiali partibus 31. Quare perspicuum est neque caput Cygni, neque collum in tropico æstivo circulo posse constitui.

Exinde scribit Aratus

... præclarique Ophiuchi humeri
 Ipsum volvuntur aiatlari circa orbem.

In quibus plena est illius inscitia. Nam dexter humerus Ophiuchi longe propinquior est æquinoctiali quam tropico; sinister autem unius signi triente australior est tropico. Quippe dexter humerus borealior est æquinoctiali partibus circiter 7; sinister partibus quam proxime 15.

Rursus Aratus :

Paulo autem fertur australior; neque attingit
 Virgo: sed Leo, et Cancer; hi quidem ambo

Ex ordine jacent inserti: sed circulus
 Leonem quidem sub pectore et ventre, usque ad [inguina

Secat; continue vero sub Testa
 Cancrum: ubi maxime bifariam sectum videas
 Recte; ut oculi a circulo eant utrinque.

Hæc apparentium fidei videntur ab illo consentaneæ dicta. Nam earum quæ in pectore Leonis, australissima, quam nonnulli in corde collocant, paulo est australior tropico; quæ vero post ipsam ad septentrionem posita est, paulo est australior tropico æstivo, tum ex iis quæ ad femora, quæque in Leonis cruribus sunt quatuor lucidæ; secunda quidem a septentrione in femoribus posita borealior est tropico; tertia vero, quæ est in cruribus, eodem tropico est australior. Hinc evidens est Leonem secundum longitudinem ab illo circulo sub pectore, iibusque dividi. Cæterum de quatuor iis stellis quæ sunt in Cancro circa nubeculam, alia est australior tropico non minus parte 1; quæ autem borealior est earumdem, tropico circulo borealior est minus parte 1; ambarum vero, quæ ab oriente circa nubeculam sitæ sunt, australior in ipso prope tropico collocata est; borealior autem, et ad septentriones vergens abest ab eodem partibus fere 2 1/2. Liqueat ergo quæ de Cancro a poeta prodita sunt, quam proxime ad apparentium experimenta congruere.

Sic est autem existimandum de Cancro, Leone, Virgine, Equi pedibus: necnon de Perseo, genibus Heniochi, Geminorum capitibus, prius Eudoxum Arato scripsisse: adeo ut hic illum, mea quidem sententia, sit secutus. Verum Ophiuchi caput, non humeros in tropico esse sitos Eudoxus asserit: quod et ipsum est quidem falsum; sed tamen tropico vicinior est humeris caput. Est enim æstiva tropico septem fere partibus australior. Porro Cygni collum, et sinistram alam in tropico circulo

collocavit Eudoxus; necnon dextram Andromedæ
 manuum. Quamobrem ex iis intelligimus quantum
 in istis alter altero ab apparentiis magis abscedat.

At Eudoxus privatim Serpentis collum, quem Ophiu-
 chus tenet, ac dextram Ingeniculi manum in tro-
 pico statuit. Quod apparentium fidei consonat.

XXIV. Jam quæ in hiberno tropico sunt, Aratus
 ita describit :

115 *Alius autem in opposito austro medium Capri-
 Secul, et pedes Aquarii, et Ceti caudam. Inest
 item ei Lepus; cæterum Canis non valde ma-*

gnam partem
Aufert; sed quantam occupat pedibus: inest ei Argo,

Et magnum Centauri dorsum; inest et aculeus

Scorpii; inest et arcus inclyti Sagittarii.

In his cætera quidem cum apparentibus conve-
 niunt; verum quæ sunt in aculeo Scorpii stellæ,
 australiores sunt hiberno tropico partibus amplius
 8. Verius itaque sit medium Scorpii in ipso hiberno
 tropico ponere. At Eudoxus, cum in aliis similiter
 atque ille sentiat, flexum tamen Fluminis in tropico
 situm esse dicit, et Canis pedes ad caudam; in eo-
 dem quoque Feram constituit, quam tenet Centau-
 rus: in quo quidem et ipse fallitur. Est enim
 Fera multo quam hibernus tropicus australior.

XXV. De æquinoctiali circulo Arati hæc verba
 sunt :

*Signum autem ei Aries, Taurique genua posita sunt.
 Aries quidem in longitudinem ductus per circum;
 Tauri vero crurum quanta apparet geniculatio.*

Hæc vero de Ariete imperite dicuntur. Totus enim
 æquinoctiali circulo borealior est, sola excepta
 stella quæ est in posterioribus pedibus; hæc enim
 in circulo æquinoctiali vehitur.

Pergit Aratus :

*Ibidem est et zona splendoris Orionis,
 Et flexus ardentis Hydræ: inest ei et leviss
 Crater; inest et Corvus.*

Atqui Orionis est quidem in æquinoctiali zona
 posita; Draconis vero spira, et Crater atque Corvus
 longe sunt australiores æquatore: nisi quod partes
 illæ, quæ sunt Corvi caudæ propiores, ad æquino-
 ctialem accedunt.

— *Insunt autem (ait) stellæ non valde multæ
 Chelarum; insunt et Ophiuchi genua.*

Verum Chelarum lucida tantummodo stella, quæ
 est in borea Chela, ad æquinoctialem accedit; cæ-
 teræ longe sunt australiores ipso. Ophiuchi vero
 genua australiora sunt æquinoctiali; sinistrum qui-
 dem partibus 5 1/2; dextrum vero amplius 10.

Secundum hæc Aratus,

*Non tamen ab Aquila (inquit) disjungitur: sed valde
 Jovis volitat magnus nuntius; etiam juxta ipsum
 Equinum caput, et cervix volvuntur.*

Α τροπικοῦ μοί. ὡς ἔγγιστα ζ'. Τοῦ δὲ Ὀριῶνός τε
 ὁ Εὐδοξὸς τὸν αὐχένα καὶ τὴν ἀριστερὰν πτέρην
 κεῖσθαι ἐπὶ τοῦ τροπικοῦ· τῆς δὲ Ἀνδρομέδας τὴν
 δεξιὰν χεῖρα. Δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ἐπι-
 καὶ ἐν τοῦτοις μάλλον ὁ ἕτερος αὐτῶν παρὶ τὸ
 ἕτερον διαλλάττει· ἰδίᾳ δὲ Εὐδοξὸς τὸν αὐχένα τῆς

τοῦ Ἐν γούνασι φησιν ἐπὶ τοῦ τροπικοῦ κεῖσθαι

ΚΔ'. Περὶ δὲ τῶν ἐπὶ τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ
 μὲν Ἄρατος φησιν οὕτως·

*Ἄλλος δ' ἀντιῶντι νότῳ μέσον Αἰγοκρη-
 Τέμνει, καὶ πόδας Ἰδρωχίου, καὶ Κήτεος αἰγῆ
 Ἐν δὲ οἱ ἔστι Λαγῶδες· ἀτὰρ Κυνὸς οὐ μὴν*

Αἰνυται, ἀλλ' ὀπόσῃ ἐπέχει κοστὴν ἐν τῷ

Καὶ μέγα Κενταύροιο μετὰ φρενον· ἐν δὲ τῷ

Σκορπίου· ἐν καὶ τέτρῳ ἄρανοῦ Τοξενήρος.

Τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα συμφωνεῖ τοῖς φαινομά-
 σι μόντοι γε ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Σκορπίου νοτιώτεροι
 εἰσι τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ πλέον ἢ μοί. η'. Νῦν
 οὖν τὰ μέσα τοῦ Σκορπίου ἐπὶ τοῦ χειμερινοῦ τρο-
 πικοῦ κεῖται κύκλῳ. Ὁ δὲ Εὐδοξὸς τὰ μὲν εἰς
 ὁμοίως τοῦτῳ ἀποφαινεται· τοῦ δὲ Ποταμοῦ τῆ
 καμπῆν φησὶ κεῖσθαι ἐπὶ τοῦ τροπικοῦ, καὶ τὸν Κ-
 νὸς τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν οὐρανὸν. Κεῖσθαι δ' ἐπὶ αὐτῶν
 φησὶ καὶ τὸ Θηρίον, ὃ ἔχει ὁ Κένταυρος· ἀρκεῖ δὲ
 καὶ τοῦτο. Πολλῶ γὰρ νοτιώτερόν ἐστι τὸ Θηρίον τοῦ
 χειμερινοῦ τροπικοῦ.

ΚΕ'. Περὶ δὲ τοῦ ἰσημερινοῦ ὁ μὲν Ἄρατος οὕτως
 λέγει·

*Σῆμα δὲ οἱ Κριός, Ταύροισ τε γούνατα κεῖται.
 Κριός μὲν κατὰ μήκος ἐλληλαμένος διὰ πύλας
 Ταύρου δὲ σκελῶν ὄσση περιφαίνεται ἐκλάξ.*

Ἐν δὲ τοῦτοις ἠγγόηται τὰ περὶ τῶν Κριῶν. Ὡς γὰρ
 βορειώτερός ἐστι τοῦ ἰσημερινοῦ· μόνος δὲ ὁ ἐν τῷ
 ὀπισθητικῷ ποδῶν αὐτοῦ κείμενος ἀστήρ ἐπὶ αὐτῶν τῶν
 ἰσημερινῶν φέρεται.

Ἐξῆς δὲ φησιν·

*Ἐν δὲ τὸ οἱ ζώνη εὐφρεμένη Ὀρίωνος,
 Κυμπῆ τ' αἰθρομένη Ἰδρῆς· ἐνὶ οἱ καὶ ἐλαφρῆ
 Κρητήρ· ἐν δὲ Κόραξ.*

Ἡ μὲν οὖν τοῦ Ὀρίωνος ζώνη κεῖται ἐπὶ τοῦ ἰσημε-
 ρινοῦ· ἡ δὲ σπειρα τοῦ Δράκοντος, καὶ ὁ Κρατὴρ, καὶ
 ὁ Κόραξ πολλῶ νοτιώτεροι εἰσι τοῦ ἰσημερινοῦ· τῶν
 εἰ ἄρα τὰ πρὸς τὴν οὐρανὸν τοῦ Κόρακος συνεγγεῖται τῷ
 ἰσημερινῷ.

— *Ἐνὶ δὲ (φησὶν) ἀστέρης οὐ μάλα πολλὰ
 Χηλῶν· ἐν τῷ δ' Ὀφιοῦχος γούνατα κεῖται.*

Τῶν μὲν οὖν Χηλῶν ὁ ἐν τῇ βορείᾳ Χηλῇ λαμπρῶς
 ἀστὴρ μόνος συνεγγεῖται τῷ ἰσημερινῷ· οἱ δὲ λοιπὸν
 πολλῶ νοτιώτεροι εἰσιν αὐτοῦ. Τὰ δὲ γούνατα τῶν
 Ὀφιοῦχου νοτιώτερα ἐστὶ τοῦ ἰσημερινοῦ· τὸ μὲν
 ἀριστερὸν μοί. γ' S', τὸ δὲ δεξιὸν πλέον ἢ μοί. δ'.

Ἐξῆς δὲ φησιν·

*Οὐ μὴν Αἰητοῦ ἀπομείρεται· ἀλλὰ μὴν ἔργῳ
 Ζηνὸς ἀντέταται μέγας ἄγγελος· ἡ δὲ κατ' αὐτῶν
 Ἰσπετὴ κεφαλή καὶ ὑπαύχρον εἰλιόσσηται.*

Συνεγγίζει δὲ καὶ ταῦτα τῇ ἀληθείᾳ. Ὁ δὲ Εὐδόξος
τὰ μὲν ἄλλα ὁμοίως εἴρηκε· τῶν δὲ Χηλῶν τὰ μέσα
φησὶν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ κεῖσθαι, τοῦ τε Ἀετοῦ τῆν
ἀριστερὰν πτέρυγα, τοῦ δὲ Ἰππου καὶ τῆν ὄσφυν, καὶ
ἔτι τῶν Ἰχθύων τὴν βορειότερον αὐτῶν. Οὕτε δὲ ὁ
Ἀετὸς ἐπιβάλλει τῷ Ἰσημερινῷ, ὃ τε ἐπὶ τῆς ὄσφυος
τοῦ Ἰππου βορειότερός ἐστι τοῦ Ἰσημερινοῦ πλεῖον ἢ
μοί. γ' S· ὃ γὰρ μὴν βορειότερος τῶν Ἰχθύων βο-
ρειότερός ἐστι τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔγγιστα μοί. ι'. Ὁ δὲ
Ἄτταλος περὶ τῶν ἐν τοῖς εἰρημένοις κύκλοις ἀστέρων
τὸν μὲν κατὰ μέρος λόγον παραπέμπει· (68) γράφει
δὲ ταῦτα· « Ἐν οἷς δὲ διασαφεῖ διὰ τίνων ἀστέρων
ἕκαστος τῶν γ' παραλλήλων διήκει δ' ὃ παραπέμπει
ὀλοσχερῶς, οὐ δυναμένον διερχέσθαι τῶν κύκλων δι-
ῶν φησιν ἀστέρων αὐτοὺς διήκειν, διὰ τὸ παρηκολου-
θηκέναι σε, διὰ τῆς διόπτρας ἐπεσκαμμένον αὐτὰ,
παρήκα νῦν διασαφεῖν. » Πρῶτον μὲν οὖν ἔδει καὶ
τῶν λοιπῶν χάριν τῶν φιλομαθούτων, εἴπερ παρ-
ηγλούθει, ὑποδείξαι τίνες τε αὐτῶν νοτιώτεροι καὶ
βορειότεροι ἐφαίνοντο τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ, καὶ πόσῳ
ἔπαιτα πρὸς τὸ αὐτὸ τοῦτο μόνον κατανοῆσαι, διότι
οὐ φέρονται κύκλοι διὰ τῶν εἰρημένων ἀστέρων, οὐ
χρεῖα διόπτρας. Πολλῶ γὰρ τῶν μὲν νοτιωτέρων
ὑπαρχόντων, τῶν δὲ βορειωτέρων, αὐτῶθεν ἀναδιέ-
ψαντι φανερόν γίνεται, διότι οὐ δυνατόν διὰ τῶν λε-
γομένων ἀστέρων γραφῆναι ἢ τὸν Ἰσημερινόν, ἢ παρ-
άλληλόν τινα τούτων κύκλον.

KΓ'. Χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων γ' κύκλων ὁ Εὐδόξος
καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ ἀρκτικού κύκλου κειμένους ἀστέρας
διασαφεῖ· καὶ φησιν ἐπ' αὐτοῦ κεῖσθαι τὸν τε ἀρι-
στερὸν ὦμον τοῦ Ἀρκτοφύλακος, καὶ τὰ ἄνωθεν τοῦ
Στεφάνου, καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ διὰ τῶν Ἀρκτων
Ὀφείως· τῆς δὲ Λύρας καὶ τῆς δεξιᾶς πτέρυγος τοῦ
Ὀρνιθοῦ τὰ ἄνωθεν· τοῦ δὲ Κηφέως τὸ στήθος· τῆς
δὲ Κασσιόπειας τὰ ἄνωθεν. Ἔτα ὑπὸ τοὺς ἐμπρο-
σθίους πόδας τῆς μεγάλης Ἀρκτου καὶ τοῦ Λέοντος
ἄχρι πρὸς τὸν ὦμον τοῦ Ἀρκτοφύλακος, (69) νοτιώ-
τερός ἐστι τοῦ ἀεὶ φανεροῦ τοῦ ἐν τοῖς περὶ τὴν Ἐλ-
λάδα τόποις, πλεῖον ἢ μοί. δ'. Ἀπὸ γὰρ τοῦ βορείου
πόλου ἀπέχει μοί. μδ', δ' (70)· ὁ δὲ ἀεὶ φανερός κύ-
κλος ἀπέχει μοί. λζ'. Τὸ δὲ ἄνωθεν τοῦ Στεφάνου καὶ
τῆς Λύρας ὀλοσχερότερον εἴρηται. Οὐ γὰρ συνεγ-
γίζει ταῦτα τῷ ἀειφανεῖ κύκλῳ, ἀλλ' ἑκάτερον αὐτῶν
πολλῶ νοτιώτερόν ἐστιν. Ὁ μὲν γὰρ βορειότερος τῶν
ἐν τῇ Λύρα ἀπέχει ἀπὸ τοῦ βορείου πόλου μοί. μθ'·
ἢ δὲ κεφαλὴ (71) τοῦ διὰ τῶν Ἀρκτων Ὀφείως νο-
τιωτέρα μὲν, ἔγγυς δὲ τοῦ ἀειφανοῦς κύκλου φέρεται.
Ὁ γὰρ νοτιώτερος αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ

(68) Hæc sunt depravata.

(69) Deest, opinor, aliquid.

(70) Ἀπέχει μοί. μδ'. Scribe, μα', δ'. Nam al-
tera lectio corrupta est, ut Hipparchus ipse demon-
strat.

(71) Ἡ δὲ κεφαλὴ. Non solum mendosus, sed
mutuus etiam hic locus est. Primum pugnare se-
cum Hipparchus, ut se habet modo, videtur. Nam
caput Draconis australis facit arctico Græciæ cir-
culo; et idem tamen præcise in eo circulo reponit,
siquidem utrumque gradibus septem et triginta
distat a polo. Præterea cum duo sidera proposuis-
set, quæ ab arctico circulo, ubi ea collocarat Eu-

Quæ sunt veritatis proxima. Eudoxus autem, cum
in reliquis non dissentiat, Chelarum medium ait in
æquinoctiali situm esse; una cum ala sinistra Aquilæ:
nec non Equi lumbum et Piscium borealiorem.
Verum nec Aquila contingit æquinoctialem, et quæ
in-lumbo est Equi, borealior est amplius partibus
3 1/2; borealior vero Piscium æquinoctiali borealior
est partibus circiter 40. Attalus autem omissa par-
ticulari disputatione de his stellis, quæ in circulis
insunt, quos supra memoravimus, ita scribit: « Ea
vero, in quibus explicat, per quasnam stellas trans-
eat quilibet trium parallelorum *** cum ii circuli
per eas transire stellas nequeant, quas ille describit,
enarrare idcirco nolui; quod eorum tu scientiam
ex usu, tractationeque dioptræ sis assecutus. »
Verum id in primis oportebat, vel cæterorum
ejus doctrinæ studiosorum gratia, si quidem intel-
ligebat, exponere, quæ quantove ex iis stellis au-
straliores, vel borealiores esse viderentur æstivo
tropico. Deinde, ut id comprehendatur unum, per
eas stellas, quæ percensitæ sunt, non duci circulos,
nihil opus est dioptra. Cum enim aliæ haud paulo
sint australiores, aliæ borealiores, statim aspectu
ipso perspicuum est, neque circulum æquinoctialem,
neque alterum æquidistantium per illas ipsas
stellas posse perducī.

XXVI. Præter superiores illos circulos tres Eudoxus
eas stellas describit, quæ sunt in arctico circulo: in
eoque situm ait esse sinistrum Arctophylacis hume-
rum et superiora Coronæ, cum capite Serpentis per
Ursas transeuntis: item Ficulæ, ac dextra alæ
Cygni superiores partes: Cephæi quoque pectus;
et superiora Cassiopeæ. Deinde sub anterioribus
116 majoris Ursæ pedibus ac Leonis, usque ad
Arctophylacis humerum, australior est semper ap-
parente circulo Græciæ partibus amplius 4; nam a
boreali polo distat partibus 44,15; circulus vero
semper apparens abest partibus 37. Porro superiora
Coronæ ac Ficulæ ninus accurate designata
sunt. Non enim semper apparenti circulo vicina
ista sunt; sed utrumque longe est australius. Nam
borealior earum quæ sunt in Fiducula, distat a polo
boreali partibus 49; caput vero Serpentis Ursis
interjecti australis quidem est, sed semper ap-
parenti tamen circulo citimum est. Quippe au-
stralior illarum, et in sinistro sita tempore abest a
polo partibus 37, quot semper apparens circulus

doxus, longius erant ad austrum remota, supe-
riora Coronæ pariter, ac Lyræ; ubi de ambobus sin-
gillatim probare cœpit, unius Lyræ meminit; de
Corona ne litteram quidem fecit. Desunt igitur illa,
quibus quot partibus a polo Corona distaret, ape-
ruit. Finge Hipparchum ita scripsisse: post ista
ἀπὸ τοῦ βορείου πόλου μοί. μθ'· ὁ δὲ βορειότερος τῶν
ἐν τῷ Στεφάνῳ, μοί. γγ'. Ἡ δὲ κεφαλὴ τοῦ διὰ
τῶν Ἀρκτων Ὀφείως ἐπὶ τοῦ ἀειφανοῦς κύκλου φέ-
ρεται. Borealior Coronæ Hipparchi tempore dista-
bat a polo gradibus amplius 53, ex nostris tabulis,
sic et Lyræ borealior partibus ab eodem polo ab-
erat 51.

constat. Pectus autem Cephei apparente semper A circulo est australius, ut supra demonstravimus. Dextræ alæ Cygni superiores partes, et pes Cassiepeæ in apparente circulo feruntur. Etenim borealior earum, quæ in extrema sunt ala dextra, distat a boreali polo partibus 40; borealior earum, quæ sunt in Cassiepea, et in pedibus sita, abest ab eodem polo gradibus 38. Quin et majoris Ursæ pedes borealiores feruntur semper apparente circulo. Siquidem antecedens illorum a boreali polo remouetur partibus fere 24; succedens, partibus fere 25. Vere itaque pronuntiavit apparentem semper circulum transire inter Ursam ac Leonem.

Jam in eo circulo, qui nunquam apparet, quæ B insunt astra, non videntur omnino. Proxime autem absunt, inquit, ab eo extremæ partes aquæ Fluminis; et fundum Navis, ac Gubernaculum. Tum Fera; nec non Ara. Item Sagittarii crus dextrum; quæ autem videtur ex Ægyptio stella, in eodem continetur. Ex his quæ uicunque sunt veritati proxima, extra controversiam seponenda sunt. De ea vero stella, quæ Canopus dicitur, non recte asserit ipsam in apparente nunquam circulo ferri. Est enim hæc australior earum quæ sunt in Gubernaculo, atque lucida: quæ a polo distat partibus 38 1/2. At semper apparens Athenis circulus abest a polo partibus 37; in Rhodo vero, partibus 36. Constat igitur eandem stellam borealiorem esse nunquam apparente Græciæ circulo, ac supra terram videri posse, ut etiam circa Rhodum prospicitur.

XXVII. Pergit Eudoxus eas explicare stellas, quæ in coluris insunt, ac docet in horum altero situm esse medium Ursæ majoris et Cancri; nec non Hydri collum, et de Navi quod puppem inter et malum intercedit. Deinde post semper latentem polium, caudam australis Piscis, et medium Capricorni pariter ac Sagittæ. Eundem præterea per Cygni collum, alamque dextram, ac per sinistram Cephei manum describi; tum per flexum Serpentis, ac secundum minoris Ursæ caudam.

Enimvero de Ursa penitus aberrat. Hujus enim præcedentes in capite, et quæ in anterioribus pedibus, in Leonis dodecatemorio sunt sitæ. Quinam ergo fieri possit, ut medium Ursæ in Cancri principio collocetur? At præcedentes in Hydri capite

(72) Καὶ οἱ πόδες δέ. Falso.

(73) Ἀπέχει δὲ οὗτος. Canobus Eudoxi sæculo, ut et Hipparchi, præcise distabat a polo australi partibus 38, 50', ex nostris tabulis.

Quæ deinceps in duobus libris traduntur ab Hipparcho de συνατολαῖς, et συγκατάδοσις, ea plus otii operæque postulant, ut ad nostrarum tabularum fidem exigantur, cujus rei cum in multis jam periculum fecissemus, plura nos elaborare infiniti ac molesti operis magnitudo deterruit. Nam et iis

κροτάφου κείμενος ἀπέχει ἀπὸ τοῦ πόλου μοί. λ'. ὄσας καὶ ὁ ἀειφανὴς κύκλος. Τοῦ δὲ Κηφέως τὸ πηθος νοτιώτερόν ἐστι τοῦ ἀειφανοῦς κύκλου, ὡς πητερον ὑποδειξαίμεν. Τῆς δεξιᾶς πτέρυγος τοῦ Ἰωνίθους τὰ ἀνωθεν, καὶ τῆς Κασσιπεΐας ὁ πηθος τοῦ φανεροῦ κύκλου φέρεται. Ὁ μὲν γὰρ βορειότερος τῶν ἐν ἀρχῇ τῆ δεξιᾶ πτέρυγι ἀπέχει ἀπὸ τοῦ βορειοῦ κύκλου μοί. μ'. ὁ δὲ βορειότερος τῶν ἐν τῇ Κασσιπεΐᾳ. ὅς ἐστιν ἐν τοῖς ποσίν, ἀπέχει ἀπὸ τοῦ πόλου μοί. λη'. Καὶ οἱ πόδες δὲ (72) τῆ; μετὰ: Ἄρκτου βορειότεροι φέρονται τοῦ ἀειφανοῦ; κύκλου. Ὁ μὲν γὰρ ἡγούμενος αὐτῶν ἀπέχει ἀπὸ τοῦ βορειοῦ πόλου περὶ μοί. κδ'. ὁ δὲ ἐπόμενος περὶ μοί. κ. Εὐλόγως οὖν φησι τὸν ἀειφανῆ φέρεσθαι μετὰ τῶν Ἄρκτου καὶ τοῦ Λέοντος.

Ἐπὶ δὲ τοῦ αἰετῶ ἀειφανοῦς κύκλου τὰ μὲν ἐπὶ αἰετῶ φερόμενα ἀστρα οὐχ ὁράται. Ἐγγυτάτω δὲ τῆς αὐτοῦ ἐστὶ τοῦ τε ὕδατος τοῦ Ποταμοῦ τὰ ἔκτα πητῆς Ἄργου; τὸ ἔδαφος, καὶ τὸ Πηδάλιον· εἰς τὸ Θηρίον καὶ τὸ Θυματιήριον· ἔτι δὲ τοῦ Ταύρου τὴ δεξιᾶ σκέλη. Ὁ δὲ ἐξ Αἰγύπτου ὀρούμενος ἀστὴρ ἐστὶ ἐν αὐτῶν. Τούτων δὲ τὰ μὲν ἄλλα, ἐπὶ κατὰ τὰ πηεγγισμὸν εἴρηται, οὐκ ἂν διετάζοιτο· ὁ δὲ κλιόμενος Κάνωπος οὐκ ὀρθῶς λέγεται ἐν αὐτῶ τῶ ἀειφανοῦ κύκλω φέρεσθαι. Ἔστι γὰρ οὗτος ὁ νοτιώτερος τῶ ἐν τῷ Πηδάλιῳ, καὶ λαμπρός. Ἀπέχει δὲ οὗτος ἀπὸ τοῦ πόλου περὶ μοί. λη' S'. Ὁ δὲ ἐν Ἀθήναις ἀειφανὴς κύκλος ἀπέχει ἀπὸ τοῦ πόλου περὶ μοί. λζ'. ὁ δὲ ἐν Ῥόδῳ περὶ μοί. λς'. Ἀπὸ τῶν οὖν, ἐπὶ αἰετῶ ἀστῆρ οὗτος βορειότερός ἐστι τοῦ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἡγούμενος κύκλου, καὶ δύναται ὑπὲρ γῆς φερόμενος φέρεσθαι· καὶ διὰ τῆς καμπῆς τοῦ Ὄφειος, καὶ περὶ τῆς Ῥόδου τόποις.

KZ'. Πάλιν δὲ ὁ Εὐδοξος διασαφεῖ καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν κολούρων λεγομένων κύκλων κειμένους ἀστῆρας, καὶ φησιν ἐπὶ μὲν τοῦ ἐνὸς αὐτῶν κείσθαι τὸ μέσον τῆς μεγάλης Ἄρκτου, καὶ τοῦ Καρκίνου τὸ μέσον, καὶ τὸν αὐχένα τοῦ Ἰδρου, καὶ τῆς Ἄργου; τὸ μέσον τῆς τε πρύμνης καὶ τοῦ ἱστοῦ. Εἶτα μετὰ τὸν ἀειφανοῦ πόλον τὴν οὐρὰν τοῦ νοτίου Ἰχθύος, καὶ τὸ μέσον τοῦ Αἰγόκερω, καὶ τὸ μέσον τοῦ Ὀίστου· τὸ δὲ Ὄρνιθος διὰ τοῦ αὐχένου, καὶ τῆς δεξιᾶς πτέρυγος, καὶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τοῦ Κηφέως φέρεσθαι αὐτὸν, καὶ διὰ τῆς καμπῆς τοῦ Ὄφειος, καὶ περὶ τῆς οὐρᾶν τῆς μικρᾶς Ἄρκτου.

Περὶ μὲν οὖν τῆς Ἄρκτου ὀλοσχερῶς ἀγορεύει. Οἱ γὰρ προηγούμενοι αὐτῆς, οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ οἱ ἐν τοῖς ἐμπροσθοῖς ποσίν, ἀμφοτέρω ἐν τῷ τοῦ Λέοντος ὀλοσχερῶς δεκατημορίῳ κείνται. Πῶς οὖν δυνατόν τὸ μέσον τῆς Ἄρκτου ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Καρκίνου κείσθαι; καὶ ἐπὶ

ipsis in stellis, quas designat Hipparchus, investigandis, atque e Ptolemæi, aut Tyconis laterculis seligendis non parum negotii est; et, ubi certi aliquid extricaveris, innumerabilis ortuum et occasuum expedienda varietas; quæ vel acerrimam quemlibet cupidissimumque frangere, ac delassare possit. Hic igitur commentationis istius modum faciemus, cætera Hipparchææ doctrinæ, quæ quidem scire plurimum ex omnibus intersit, fere in nostris Dissertationibus explicata reperies.

κεφαλῆς τοῦ Ὑδροῦ ἡγούμενοι· ἐπέχουσι Καρκίνου A
πλεῖον ἢ μοί. ι'. Δῆλον οὖν, ὅτι πολλῶν πλεῖον ὑπο-
λείπεται τοῦ εἰρημένου κύκλου ὁ αὐχὴν τοῦ Ὑδροῦ.

ΚΗ. Περὶ δὲ τῆς Ἀργοῦς οὐχ ὑγιῶς εἰρηται. Τῶν
δ' ἐν τῇ οὐρᾷ τοῦ νετίου Ἰχθύος μάλιστα ὁ ἡγούμε-
νος ἀπέχει τοῦ α' πλεῖον ἢ μοί. κγ'. Τοσοῦτον ἄρα
ὑπολείπεται τοῦ προεἰρημένου κύκλου, καὶ οὐκ ἐπ'
αὐτοῦ φέρεται. Ὁ δὲ Ὀϊστός ὅλος ὑπολείπεται τοῦ
προεἰρημένου κύκλου, καὶ οὐ διὰ μέσου τέμνεται ὑπ'
αὐτοῦ. Ὁ γὰρ ἡγούμενος ἐν αὐτῷ ἀστήρ ἀπέχει ἀπὸ
μοί. α' 70. Οὐκ ἄρα δυνατόν διχοτομῆσθαι αὐτὸν ὑπὸ
τοῦ προεἰρημένου κύκλου. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Ὅρνις
ὅλος πρὸς ἀνατολὰς κείται τοῦ εἰρημένου κύκλου.
Ὁ γὰρ ἡγούμενος· ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐπ' ἄκρου τῆ δεξιᾶ
βύργου ὁ μάλιστα πρὸς δύσιν κείμενος ἀπέχει τοῦ
α' οὐ πλέον ἢ μοί. ς' S'. Οὐκ ἄρα δυνατόν οὐδὲ τὴν
αὐχένα τοῦ Ὅρνιθος οὔτε τὴν δεξιᾶν πτέρυγα αὐτοῦ
ἐπὶ τοῦ εἰρημένου κύκλου κείσθαι.

Τοῦ γε μὴν Κηφέως ἡ ἀριστερὰ χεὶρ πολὺ ὅλως
παρὰλλάσσει τὸν εἰρημένον κύκλον πρὸς ἀνατολὰς.
Καὶ γὰρ οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, οἱ ἡγούμενοι μάλι-
στα, τοῦ Ὑδροχόου ἐπέχουσι πλεῖον ἢ μοί. ι'. Ὁ δὲ
ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ λαμπρὸς ἀστήρ, ὁ ἐν τῷ ὤμῳ,
ὃν τινες τιθέασιν, τοῦ Ὑδροχόου ἐπέχει μοί. κε'.
Παρὰ μικρὸν οὖν β' ζῴδια παρὰλλάσσει. Περὶ μέντοι
τῆς χαμπῆς τοῦ Ὁφειως καὶ τῆς οὐρᾶς τῆς μικρᾶς
Ἄρκτου ὀρθῶς ἀπεφῆναιτο.

ΚΘ. Ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ κολούρω φησὶ κείσθαι ὁ μὲν
τὴν ἀριστερὰν χεῖρα τοῦ Ἄρκτοφύλακος, καὶ 71 μέσα C
αὐτοῦ κατὰ μῆκος· εἶτα τὰ μέσα τῶν Χηλῶν κατὰ
πλάτος· καὶ τοῦ Κενταύρου τὴν δεξιὰν χεῖρα, καὶ τὰ
ἐμπρόσθια γόνατα· μετὰ δὲ τὸν ἀφανῆ πόλον, καμ-
πὴν τε τοῦ Ποταμοῦ, καὶ Κήτους τὴν κεφαλὴν, καὶ
τοῦ Κριοῦ τὰ νῶτα κατὰ πλάτος, καὶ τοῦ Περσεῶς
τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν δεξιὰν χεῖρα.

Ἡ μὲν οὖν ἀριστερὰ χεῖρ τοῦ Ἄρκτοφύλακος
ὑπολείπεται τοῦ εἰρημένου κύκλου ὡς ἡμῶν μέρος
ζωδίου, καὶ οὐκ ἐπ' αὐτοῦ φέρεται τοῦ διὰ τῶν ἰση-
μερινῶν σημείων κύκλου, ὡς Εὐδοξὸς φησιν. Ὁ γὰρ
ἡγούμενος τῶν ἐν αὐτῇ ἐπέχει Χηλῶν πλεῖον ἢ μοί.
ιγ'. Ἄγνοσι δὲ καὶ μέσον αὐτοῦ τὸ σῶμα κατὰ μῆκος
ὑπὸ τοῦ εἰρημένου κύκλου τέμνεσθαι λέγων· ὁ μὲν γὰρ
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀστήρ ἐπέχει Χηλῶν περὶ μοί. ις'
καὶ δίμοιρον· ὁ δὲ ἐν τῷ δεξιῷ ποδὶ ἐπέχει Χηλῶν D
περὶ μοί. κδ' S', δ' ὁ δὲ ἐν τῇ ζώνῃ λαμπρὸς ἐπέχει
Χηλῶν περὶ μοί. ιδ' καὶ γ' ὁ δὲ ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ
τοῦ Κενταύρου ὑπολείπεται τοῦ εἰρημένου κύκλου
περὶ 8 μέρος ζωδίου. Ἐπέχει γὰρ Χηλῶν μοί. η'.
Ἡ δὲ κεφαλὴ τοῦ Κήτους ὑπολείπεται μὲν τοῦ προ-
εἰρημένου κύκλου· οὐ πολὺ δέ. Ὁ γὰρ σύνδεσμος τῶν
Ἰχθύων, ὃς κείται μετὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ Κήτους
ἐπὶ τῆς λοφίας αὐτοῦ, ἐπέχει Κριοῦ μοί. γ', δ'. Καὶ
μὴν οὐδὲ τοῦ Κριοῦ τὰ νῶτα ἐπὶ τοῦ εἰρημένου κύ-
κλου κείται· ἀλλὰ ὑπολείπεται πλεῖον ἢ τρίτον μέ-
ρος ζωδίου. Ὁ γὰρ ἐν μέσῳ τῶν νῶτων αὐτοῦ κείμε-
νος ἀστήρ ἐπέχει Κριοῦ μοί. ια' S'. Ὁμοίως δὲ καὶ

170 πρὸ ἀπὸ τῶν α'. 71 f. καὶ τὰ.

A Cancri obtinent partes amplius decem. Planum est
igitur collum Hydris longiori adhuc ab eo circulo
spatio distare.

XXVIII. Nam de Argo falsa sunt quæ idem ille
scripsit. In australis vero Piscis cauda præcedens
maxime distat a primo partibus amplius 23. Tantum-
dem ergo abest ab eo quem dixi circulo, nec in eo
movetur. At Sagitta quanta quanta est distat ab
eodem circulo, nec ab eo media secatur. Nam præ-
cedens in ipsa stella distat parte una. Quare bifur-
riam ab illo circulo dividi non potest. Similiter et
Cygnum totus ad orientem obversus est ei circulo.
Hujus enim præcedens, et in extremo rostro sita,
distat parte 1 1/2. Earum 117 vero, quæ in extre-
mitate sunt alæ dextræ, quæ ad occidentem maxime
B spectat, abest a priori parte non amplius 6 1/2. Non
potest igitur ne collum quidem Cygni, neque dextra
ejus ala in illo circulo collocari.

Jam sinistra Cephei manus longe ab eodem cir-
culo declinat ad orientem. Nam quæ sunt in il-
lius capite, præsertim antecedentes, Aquarii par-
tem obtinent amplius decimam. Lucida vero, quæ
est in sinistra manu, quam humero quidam attri-
buunt, Aquarii obtinet partem 25. Propemodum
ergo signorum duorum intervallo declinat. De
flexu Serpentis et cauda minoris Ursæ recte ille
statuit.

XXIX. In altero coluro sitam esse scribit sinistram
Arctophylacis manum, ac per medium ipsum trans-
ire secundum longitudinem; deinde Chelarum
medium secundum latitudinem. Centauri præterea
dextram manum et anteriora genua. Post nun-
quam apparentem polum, flexum Fluminis, et Ceti
caput, et Arietis terga secundum latitudinem, Per-
sei caput cum dextra manu.

Atqui læva manus Arctophylacis abest ab isto
circulo intervallo fere dimidii signi; nec in ipso
circulo sita est, qui per æquinoccialia puncta trans-
it, ut Eudoxus affirmat. Etenim antecedens ear-
um, quæ in illa sunt, Chelarum obtinet partem
amplius 13. Præterea in eo quoque hallucinatus
est, quod medium corpus illius, secundum longi-
tudinem, ab eo quem diximus secari circulo pu-
D tat. Etenim quæ est in ejus capite stella, Chelarum
partem obtinet circiter 16 2/3; quæ in dextro pede,
Chelarum circiter 24, 45'; quæ in zona est lucida,
Chelarum fere partem 14, 20'; quæ in dextra Cen-
tauri manu, abest ab illo circulo quadrante circiter
signi. Nam Chelarum partem obtinet 8. Caput porro
Ceti distat quidem ab eodem circulo; sed non
magno spatio. Quippe nodus Piscium, qui post ca-
put Ceti positus est, in ejusque cervice, obtinet
Arietis partem 3, 15'. Sed nec Arietis terga in illo
eodem circulo collocanda sunt. A quo amplius si-
gni triente distant. Nam quæ stella inest in medio
illius tergo, Arietis obtinet partem amplius 11 1/2.

Sic et Persei tam dextra manus, quam caput ab A του Περούως η τε δεξιά χείρ και κεφαλή υπαίρειται ab eodem circulo unius signi circiter triente. ται του ειρημένου κύκλου περι τρίτον μέρος ζώδια.

118 ΙΠΠΑΡΧΟΥ

ΤΩΝ ΑΡΑΤΟΥ ΚΑΙ ΕΥΔΟΞΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΕΞΗΓΗΣΕΩΝ

BIBAION B'.

HIPPARCHI

ENARRATIONUM AD ARATI ET EUDOXI PHÆNOMENA

LIBER SECUNDUS.

I. Nunc ad ea quæ de Arati et Eudoxi *Phænomenis* B disputata sunt hactenus, tractationem adjungemus orientium occidentiumve cum sideribus zodiaci partium, ut tam illa demonstremus in quibus ambo veritatem assecuti sunt, quam quæ ab apparentium aliena fide prodiderunt.

In primis Aratus explicare volens, quemadmodum ex ortu occasuque siderum certa noctis hora colligi possit, his versibus expressit:

*Nec sane contemnendum observanti diem fuerit
Partium considerare quando orientur singulæ.
Semper enim cum illarum una oritur ipse
Sol; has vero deprehenderis maxime
In ipsas intuens. Verum si nubibus obscuræ
Sint, vel monte occultatæ orientur;
Indicia coorientibus idonea facito.
Ipse autem maxime ab extremis ¹² utrinque suppre-*

*Oceanus; quæ multa circumvolvit sibi ipsi
Ab infimo, cum illarum volvat unamquamque.*

Hic igitur affirmat, sic a nobis potissimum horam investigari posse, si duodecim ipsorum zodiaci signorum quodlibet exoriri videamus. Etenim qui quo in zodiaci signo, et quam ejus parte sol versetur intelligat, nec ignoret sex per omnem noctem ascendere signa; eum vero nullo negotio putabat ex ortu signi de noctis hora conjecturam posse facere. Sin est ut vel montibus, vel nubibus interpositis, oriens signum prospici nequeat, reliquis e stellis, quæ extra zodiacum sitæ, horizonti citimæ sunt, oriens signum deprehendi posse; si hoc animadverterimus, cujusmodi sidera cum unoquoque signo ortum occasumque faciant.

II. Sed in eo primum hallucinatur, quod existimet ad investigandam noctis horam satis esse ratiocinando colligere, quot ad ortum solis adhuc signa supersint. Tum id enim verum foret, si æquali tempore signum quodvis oriretur. Quoniam vero la-

A'. Τοῖς προειρημένοις, ὡς Αισχυρίων, περι τῶν ἐν Ἄρατου καὶ Εὐδόξου καταγεγραμμένων ἐν ταῖς Φαινομένοις συνάψωμεν νῦν τὸν περι συναστῆς καὶ συγκαταδύσεως τῶν ἀστρων λόγον, ὑποδεικνύσασα τε δέοντως ὑπὸ αὐτῶν εἰρηται· καὶ ἐν οἷς καταφαρῶντες οὐ πρὸς τὰ φαινόμενα τὰς ἀποφάσεις ποιεῖνται.

Πρῶτον μὲν οὖν ὁ Ἄρατος ὑποδείξει βασιλέως πῶς διὰ τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως τῶν ἀστρων ἐπιγνωσόμεθα τὴν ὥραν τῆς νυκτὸς, λέγει ταῦτα:

*Ὅθ' κεν ἀπόβλητον δεδοκμημένῳ ἡματος εἴη
Μοιρῶν σκέπτεσθαι, ὅτ' ἀντέλλουσιν ἕκασται.
Αἰεὶ γὰρ τῶν γε μὴ συνανέρχεται αὐτῶν
Ἥλιος· τὰς δ' ἄν κε περισκένυαι μάλιτα
Εἰς αὐτὰς ὀρόων. Ἄταρ ἦν νεφέεσσι μέλατα
Γίνουσι, ἢ ἄραος κεκρυμμένοι ἀντέλλοιεν
Σήματ' ἐπερχομένοισιν ἀρηρότι κοίσισασθαι
Αὐτὸς δ' ἄν μάλα τοι κεράων ἐκίτερθε διδοίη*

*Ὀκεανός· τὰ τε πολλὰ περιστρέφεται ἐπὶ αὐτῷ
Νεῖσθεν, ὀππῆμος κείνων φορέησιν ἕκαστην.*

Φησὶν οὖν ἐν τούτοις μάλιτα μὲν ἡμᾶς ἐπιγνωσθαι τὴν ὥραν, ἐὰν αὐτῶν τι τῶν ἐν ζώδιον θεωρημένων ἀνατέλλων. Τὸν γὰρ γινώσκοντα ἐν ᾧ ἐπιβῶδιῳ ὁ ἥλιος, καὶ καθ' ὃ μέρος αὐτοῦ, καὶ ὅπου ἐν πάσῃ νυκτὶ ἐξ ζώδια ἀνατέλλει, βραδίως ὑπέλαβονε συνήσειν ἐκ τοῦ ἀνατέλλοντος ζώδιου τὴν τῆς νυκτὸς ὥραν. Εἰ μέντοι γε ἡ διὰ ὄρη, ἢ διὰ νέφη, ἢ ἐπὶ φανερόν τὸ ἀνατέλλον ζώδιον, ἐκ τῶν λατῶν ἐπιβῶρων, τῶν ἐκτὸς τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, κειμένον ὁ ἕγγυς τοῦ ὀρίζοντος, ἐπιγνώσεσθαι ἡμᾶς τὸ ἀνατέλλον ζώδιον, ἐὰν ἴδωμεν ποῖα τῶν ἀστρων ἕκαστην ἐν δὲ δὴν συνανατέλλει, ἢ συγκαταδύει.

B'. Πρῶτον μὲν οὖν ἀγνοεῖ ὑπολαμβάνων ἀρετὴν πρὸς τὸ τὴν ὥραν ἐπιγνώσκει τῆς νυκτὸς τὸ συλλογισθῆναι πόσα ἐτι ζώδια καταλείπεται εἰς τὴν τοῦ ἡλίου ἀνατολήν. Τοῦτο γὰρ ἐγένετο εἰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἐν ἕκαστῶν τῶν ζώδιων ἀντέλλεν. Ἐπει δὲ μεγάλην εἶναι εὐ-

¹² Id est ab ortu et occasu. ¹³ γγ. ἀντέλλουσιν ἕκαστην.

βαίνει διαφοράν ἐν ταῖς ἀνατολαῖς τῶν ἰβ' ζῳδίων, ἀγνοήσει τὴν τῆς νυκτὸς ὥραν ὃ τῷ προειρημένῳ συλλογισμῷ χρώμενος. Μάλιστα δ' ἂν τις θαυμάσειε πῶς καὶ ὁ Ἄτταλος συγκατατίθεται τούτῳ. Λέγει γὰρ τὸν τρόπον τοῦτον: « Ἐν δὲ τοῖς ἐχομένοις πειράται ὑποδεικνύειν, πῶς ἂν τις διὰ τῶν ἀστρῶν δύναται τὴν ὥραν τῆς νυκτὸς ἐπιγινώσκειν. Ἐπεὶ γὰρ ἐστὶν ἀρχὴ νυκτὸς ἡλίου δύοσι: ὃ δὲ ἡλιος αἰεὶ ἐν τινὶ τῶν ἰβ' ζῳδίων ἐστὶ· δηλον, ὅτι τῷ γινώσκοντι ἐν τίνε τε ζῳδίῳ ὃ ἡλιος ἐστὶ, καὶ ἐν πόστῃ μοίρᾳ τοῦ ζῳδίου, ῥῥδιόν ἐστὶν ἐπιγινῶναι, καὶ ποῖον ζῳδιον ἐν ἀρχῇ τῆς νυκτὸς ἀνατέλλει, καὶ ποῖα μοίρα. Τῇ γὰρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατεχομένη μοίρα ἢ κατὰ διάμετρον κειμένη τὴν ἀνατολὴν κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς νυκτὸς ποιήσει. Τοῦτο δὲ προϊστορηκῶς καὶ ἐπεγνωκῶς, ὅτι ἐν πάτῃ νυκτὶ ε' ζῳδία πρὸς τῇ ἀνατολῇ ἀνίσχουσι, γινώσεται καὶ πόσον τῆς νυκτὸς παρεληλυθὸς ἐστὶ, καὶ πόσον τὸ λοιπὸν ἕως τῆς τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς. »

Μετὰ δὲ ταῦτα λέληθεν ἀμφοτέρους αὐτοὺς, ὅτι οὐδ' ἂν αὐτὸ τὸ ζῳδιον βλέπῃ τις ἀνατεταλκός, δυνατός ἐστιν ἀκριβῶς τὴν ὥραν τῆς νυκτὸς συλλογίσασθαι κατὰ τὸν προειρημένον τρόπον. Εἰ μὲν γὰρ ἕκαστον τῶν ἡστερισμένων καὶ βλεπομένων ζῳδίων συνεπηρούτο καθ' ἓν δωδεκατημόριον τοῦ ζῳδιακοῦ κύκλου, παρ' αὐτὴν μόνῃ τὴν ἐν ταῖς ἀνατολαῖς τῶν χρόνων ἀμείψθη διεπίπτομεν· ἐπεὶ δὲ οὐδὲ τοῖς δωδεκατημορίοις ἴσα ἐστὶ τὰ φαινόμενα ζῳδία, οὐδ' ἐν τοῖς ἰδίοις κεῖται τόποις ἅπαντα· ἀλλὰ τινὰ μὲν αὐτῶν ἐλάσσονά ἐστι τοῦ δωδεκατημορίου, τινὰ δὲ πολλῶν μείζονα· καθάπερ εὐθέως ὃ μὲν Καρκίνου οὐδὲ τὸ τρίτον μέρος ἐπέχει τοῦ δωδεκατημορίου· ἢ δὲ Παρθένου καὶ τοῦ Λέοντος, καὶ τῶν Χηλῶν ἐπιλαμβάνει· τῶν δὲ Ἰχθύων ὃ νοτιώτερος ὅλος σχεδὸν τῷ τοῦ Ἰδρυοχόου κεῖται δωδεκατημορίῳ· πῶς ἂν εἴη δυνατόν ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν δώδεκα ζῳδίων ἐπιτολῆς τῆς νυκτὸς ὥραν συλλογίσασθαι; Ὅταν δὲ τινὰ αὐτῶν μηδὲ ἐν τῷ ζῳδιακῷ κύκλῳ τυγχάνῃ ὅλα κείμενα, ἀλλὰ πολλῶν βορειότερα, καθάπερ ἔχει ὃ τε Λέων καὶ ὃ βορειότερος τῶν Ἰχθύων· δηλον, ὅτι πολλῶν μᾶλλον ἀγνοήσει τὴν ὥραν ὃ ἐκ τῆς ἀνατολῆς τῶν φαινόμενων ζῳδίων συλλογισμὸς αὐτῶν.

Εὐθέως οὖν τοῦ ἡστερισμένου Καρκίνου ἀνατεταλκός, ἢ τοῦ Λέοντος κεφαλὴ ἀναφέρεται ἐν τῷ ὑποκειμένῳ ὀρίζοντι, συνανατελλούσης αὐτῇ τῆς ἡμοίρας τοῦ Καρκίνου. Ὁ Ἄρατος θεωρῶν τὴν κεφαλὴν τοῦ Λέοντος ἀνατέλλουσαν, καὶ ὑπολαμβάνων τὸ κατὰ τὸν Λέοντα δωδεκατημόριον ἀναφέρεισθαι, τρισὶν ὅλοις ἡμωρίοις ἀγνοήσει. Πάλιν ὃ μὲν Σκορπίος ἄρχεται μὲν δύνειν ἀνατελλούσης Κριοῦ μοίρας τρισκαιδεκάτης μέτης· ὅλος δὲ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα γίνετα ἀνατελλούσης τῆς ε' μοί. τοῦ Ταύρου· ἀποσεδείχαμεν γὰρ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐν τοῖς περὶ τῶν συνανατολῶν. Δηλον οὖν, ὅτι χωρὶς τοῦ ἐν ἀνίστοις ἔρνοσι τὰ ἰβ' ζῳδία ἀναφέρεισθαι, διὰ τὸ καὶ ἀνισομεγέθη εἶναι τὰ ζῳδία, καὶ ἀτάκτως κείσθαι, πολλὰ διαμαρτήσεται τῇ ὥρᾳ ὃ πρὸς τὸν φαινόμενον ἀστε-

A tum discrimen est in duodecim signorum orbitibus; qui ratione illa uti velit, horam noctis assequi nullo modo poterit. Sed illud mirari subit, quomodo huic etiam doctrinæ subscriptor Attalus accedat. Ila quippe loquitur: « In sequentibus porro demonstrare conatur qua ratione quispiam e sideribus nocturnam horam conjectari poterit. Nam cum sit noctis initium solis occasus, sol autem duodecim signorum semper in aliquo versetur; perspicuum est, qui id cognoverit, in quo signo sol positus sit, et qua ejus signi parte, facile animadverturum esse, quod signum, et qua sui parte sub initium noctis oriatur. Quippe pars ei, quam sol obtinet, ex diametro respondens. ineunte nocte conscendet. Hoc quisquis ante didicerit, et cognorit, in omni nocte sex ab oriente signa consurgere, non ignorabit quanta pars noctis transacta fuerit, et quantum ex ea ad ortum usque solis supersit. »

Præterea hoc ambo illi nequaquam animadverturum, tametsi illud ipsum signum exortum jam esse viderit quispiam, non posse tamen ratione ista, quam diximus, certam noctis horam cognoscere. Etenim si constellationum, et aspectabilium imaginum quælibet parte una duodecima zodiaci deliniretur, sola temporum in orbitibus inæqualitas errorem nobis offerret. Sed quoniam neque cum segmentis ipsis adæquantur quæ a nobis cernuntur imagines, neque propriis in locis sitæ sunt omnes, sed quædam dodecatemorio suo minores, quædam majores multo sunt: ut exempli causa, Cancer ne tertiam quidem segmenti sui partem occupat; contra Virgo de Leone ac Chelis decerpit aliquid, Piscium australior totus fere in Aquarii dodecatemorio positus est: qui fieri potest, ut ex ejusmodi signorum duodecim exortu noctis hora colligatur? Cum autem ex illis etiam aliqua zodiaco circulo non tota contineantur, sed multo borealiora sint, velut Leo et Piscium borealior, evidens est illorum rationem ab ortu apparentium imaginum aberraturam esse longius.

Primum enim stellata Cancri imagine jam exorta, Leonis caput in eo quem statuimus horizonte conscendit una cum octava parte Cancri. Igitur Aratus Leonis caput oriri prospiciens, ac Leonis dodecatemorium putans ascendere, sesquihora integra lalletur. Item Scorpius occidere incipit oriente parte 13 media Arietis; totus vero sub horizontem conditur oriente sexta Tauri parte. Quæ nos omnia in nostra de coortibus disputatione demonstravimus. Apparet ergo non solum quod duodecim imagines inæqualibus temporibus ascendunt, sed etiam quod aliis aliæ majus spatium occupant, et sine ordine collocatæ sunt; plurimum in æstivanda hora deceptum iri, qui ex apparentibus simulacris signorum duodecim conjectari voluerit.

⁷⁶ f. ἐπαὶ τοῦ.

Horam itaque noctis nec exacte posse, neque proxime deprehendi, si ortivum signum intueamur, ex iis quæ sunt dicta liquido constat.

III. Deinceps igitur, ut hoc sumamus, coortus ab illo sœnerum, oppositosque descensus ad zodiaci circuli segmenta, non ad stellatas imagines esse descriptos; videamus quidnam in istis consentanee iis quæ videntur, in mundo, vel dissentanee sit dictum. In quo primum illud intelligendum est, zodiaci circuli partitionem ab Arato sic institui, ut a tropicis et æquinoctialibus punctis incipiat, eaque sint initia signorum. Eudoxus autem ita dividit, ut illa puncta media sint, illa Cancri et Capricorni, hæc Arietis et Chelarum. Quod ad Aratum spectat, satis ex iis ostendit se illa puncta in signorum suorum initiis ponere; quod de circulis quatuor disserens, tropicis videlicet duobus, æquinoctiali et zodiaci, tres quidem illorum oriri et occidere parallelos invicem scribit; et horum singulos in uno eodemque puncto oriri ait aut occidere; zodiacum autem in tanto horizontis arcu ortus occasusque facere, quantus ab ortu Capricorni ad ortum Cancri pertinet; quod iis verbis explicat :

Atque ii quidem oriunturque, et ex adverso inferne

Omnes æquidistanter : unus autem est ipsorum cuiusvis

Ordinatim utrinque descensus ascensusque. Verum iste Oceani tantum pertransit aquam, Quantum a Capricorno ascendente maxime Cancrum ad ascendentem voluitur.

Ex his liquet tropica puncta in signorum initiis ab illo constitui, alterum in Cancri, alterum in Capricorni principio. Quippe zodiacus exoriens horizontis arcum ab iis punctis in illorum signorum ortibus definitum permeat. Idem etiam declarare videtur his versibus, quos de Leone cecinit :

Ibi quidem solis ardentissimi sunt cursus. Ac tum spicis vacua cernuntur arva, Sole primum ad Leonem accedente.

Etenim sub exortum Canis æstus intenditur. Orietur vero post 30 circiter dies ab æstivo solstitio. Quare post totidem dies, ex illius opinione, sol Leonis 120 initium obtinet. In eodem ergo solstitio Cancri principium tenet. Atque hac ratione zodiacum circulum mathematici veteres propemodum omnes, aut plerique, partiti sunt.

Eudoxus vero tropica puncta se in mediis collocare signis in hæc verba testatur : « Secundus est circulus, in quo conversiones æstivæ fiunt. In eo situm est medium Cancri. » Item : « Tertius, ait, est circulus, in quo fiunt æquinoctia. In eo positum est Arietis et Chelarum medium. Quartus, in quo conversiones hibernæ accidunt. In eo Capri-

ρισμόν τῶν ἑβ' ζωδίων τὸν συλλογισμόν ποιῶμεν. Ὅτι μὲν οὖν ἀδύνατον ἀκριβῶς, ἢ ὡς ἔγγιστα, τῆς νυκτὸς ὥραν ἐπιγνώσκειν εἰς τὸ πρὸς τῆ ἀνατῆς ζωδίων ἀναδελφάντας, ἐκ τῶν εἰρημένων ἐστὶ φανερόν.

Γ'. Ἐχομένως δὲ ὑποθέμενοι τὰς συνανατῆς αὐτῶν καὶ τὰς ἀντικαταδύσεις τῶν ἄστρον πρὸς τὸ δωδεκατημορίου τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου πεπραγμετέυσθαι, καὶ μὴ πρὸς τὰ ἡσπερισμένα, ἐπισκευόμεθα καὶ τὸ ἐν αὐταῖς συμφώνως ἢ διαφώνως λεγόμενα πρὸς τὰ ἐν τῷ κόσμῳ φαινόμενα. Προδιελθόντες ἔτι πρῶτον, ὅτι τὴν διαίρεσιν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου μὲν Ἄρατος πεποιήται ἀπὸ τῶν τροπικῶν καὶ ἰσημερινῶν σημείων ἀρχόμενος· ὥστε ταῦτα καὶ σημεία ἀρχαῖς εἶναι ζωδίων· ὁ δὲ Εὐδόξος ὡς διήρηται, ὥστε τὰ εἰρημένα σημεία μέσα εἶναι· καὶ μὲν τὸν Καρκίνου καὶ τοῦ Αἰγόκερω· τὰ δὲ τοῦ Κριου καὶ τῶν Χηλῶν. Ὁ μὲν οὖν Ἄρατος διὰ τούτων μάλιστα φανερόν γίνεται τὰ εἰρημένα σημεία ἐν τῷ ἀρχαῖς τιθεὶς τῶν κατὰ ταῦτα δωδεκατημορίων. Πιγὰρ τῶν δ' κύκλων λέγων, δύο τῶν τροπικῶν, καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ τοῦ ζωδιακοῦ, τοὺς μὲν ἕνα ἀνατέλλειν τε καὶ δύειν παραλλήλως ἑαυτοῦ· καὶ ἕκαστον αὐτῶν καθ' ἑν καὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον ἐπέλλειν, καὶ πάλιν δύειν· τὸν δὲ ζωδιακὸν ἐν τῇ τοιαύτῃ περιφερείᾳ τοῦ ὀρίζοντος τὰς ἀνατῆς καὶ δύσεις ποιεῖσθαι, ἡλίχην παραχωρεῖ ἐν αὐτῷ πρὸς τῆς τοῦ Αἰγόκερω ἀνατολῆς ἕως τῆς τοῦ Καρκι ἀνατολῆς· λέγει δὲ οὕτως·

Καὶ τὰ μὲν ἀντέλλει τε, καὶ ἀντία νεύει τῆς

Πάντα παραβλήδην· μία δὲ σφραῖρα ἐστὶν ἑκάστη

Ἐξέλιξ ἐκάτερθεσ κατακλισίη ἀνοδοῦ τε. Αὐτὰρ δ' ἰ', Ὀκεανοῖο τόσον παραμείδεται ἰδύφ. Ὅσον δ' α' Αἰγόκερῆος ἀνερχόμενοι μάλιστα Καρκίνου εἰς ἀνίστα κυλινδεται....

Δῆλον οὖν ἐκ τούτων, ὅτι τὰ τροπικὰ σημεῖα κατὰ ἀρχαῖς ὑποτίθεται· τὸ μὲν ἐν τῇ τοῦ Καρκι, τὸ δ' ἐν τῇ τοῦ Αἰγόκερω. Τὴν γὰρ ὑπὸ τούτων σημείων ἐν ταῖς ἀνατολαῖς αὐτῶν ἀποτεμονομένη ὀρίζοντος περιφέρειαν ὁ ζωδιακὸς ἀνατέλλων ἐπορεύεται. Δόξαι δ' ἂν ἐμφαίνειν τοῦτο καὶ ἐν τῷ περὶ τοῦ Λέοντος λέγων φησίν·

Ἐνθα μὲν ἡέλιου θερμῆται εἰσι κέλευθοι. Αἱ δὲ που ἀσταχῶν νεφελαι φαίνονται ἀροφῆ. Ἡέλιου τὰ πρῶτα συνερχόμενοι Λέορτι.

Περὶ γὰρ τὴν τοῦ Κυνοῦ ἀνατολὴν καὶ τὰ κριμα μάλιστα γίνεται. Αὕτη δὲ γίνεται μετὰ λ' ἔγγιστα ἡμέρας ἀπὸ τῆς θερινῆς τροπῆς. Μετὰ τριακονταεπὶ ἡμέρας ἔγγιστα κατ' αὐτὸν ὁ ἥλιος ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Λέοντος γίνεται. Ἐν ταύτῃ τῇ τροπῇ τῶν αὐτῶν ἀρχῆν ἐπέχει τοῦ Καρκίνου. Καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαῶν δὲ μαθηματικῶν πάντων σχεδόν, ἢ τῶν πλείων τούτων τὸν τρόπον ὁ ζωδιακὸς κύκλος διήρητο.

Ὅτι δὲ Εὐδόξος τὰ τροπικὰ σημεῖα κατὰ μέσῃ ζωδία τίθησι, δῆλον ποιεῖ διὰ τούτων· « Δευτέρου ἐστὶ κύκλος, ἐν ᾧ θερμῆται τροπαὶ γίνονται. Ἐστὶ δὲ τούτῳ τὰ μέσα τοῦ Καρκίνου. » Καὶ πάλιν φησὶ· « Τρίτος δ' ἐστὶ κύκλος, ἐν ᾧ αἱ ἰσημεριαὶ γίνονται. Ἐστὶ δ' ἐν τούτῳ τὰ τε τοῦ Κριου μέσα καὶ τὰ τοῦ Χηλῶν. Τέταρτος δὲ, ἐν ᾧ χειμερῖναι τροπαὶ γίνονται.

ται. Ἐστὶ δ' ἐν τούτῳ τὰ μέσα τοῦ Αἰγόκερω. Ἐμφανερέτερον δ' ἐστὶ διὰ τούτων ἀποδίδωσι. Περὶ γὰρ τῶν κολούρων λεγομένων κύκλων, οἱ γράφονται διὰ τῶν πόλων, καὶ διὰ τῶν τροπικῶν, καὶ ἰσημερινῶν σημείων, φησὶν οὕτως· «Ἐτεροὶ δ' εἰσὶν β' κύκλοι, τέμνοντες ἀλλήλους δίχα, καὶ πρὸς ὀρθὰς διὰ τῶν πόλων τοῦ κόσμου. Ἐστὶ δ' ἐν τούτοις ἄστρα τὰδε· α' ὁ πόλος ὁ ἀεὶ φανερὸς τοῦ κόσμου· εἶτα τὸ μέσον τῆς Ἀρκτοῦ κατὰ πλάτος· καὶ τοῦ Καρκίνου τὸ μέσον. » Καὶ μετ' ὀλίγον φησὶν· «Ἡ τε οὐρὰ τοῦ νοτίου Ἰχθύος καὶ τὸ μέσον τοῦ Αἰγόκερω· » ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς φησὶν ἐν τῷ ἐτέρῳ τῶν διὰ τῶν πόλων κύκλων κεῖσθαι σὺν τοῖς ἄλλοις, οἷς ἐξαριθμεῖται, καὶ τὰ μέσα τῶν Χηλῶν κατὰ πλάτος, καὶ τοῦ Κριοῦ ἐκ νῦτα κατὰ πλάτος.

Δ'. Προδιαληπτέον καὶ τοῦτο, ὅτι τὰς ἀρχὰς ἐκάστου τῶν ἰβ' ζωδίων ὑποτιθέμενος ὁ Ἄρατος ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς, διασαφρίζει ὅσα τῷ προειρημένῳ αὐτῷ ζωδίῳ συνανατέταλκεν ἢ ἀντικαταδέδωκε τῶν ἐκτὸς τοῦ ζωδιακοῦ ἀστρῶν· ὁ καὶ συντείνει μάλιστα πρὸς τὸ ἐκ τῶν ἄλλων ἀστρῶν συλλογίζεσθαι τὸ μέλλον ἀνατέλλειν δωδεκατημέριον τοῦ ζωδιακοῦ. Δῆλον δὲ τοῦτο ποιεῖ καὶ ἐπὶ τῆς τῶν Ἰχθύων ἀνατολῆς, λέγων οὕτως. Εἰπὼν γὰρ περὶ τοῦ Ἰδρου, ὅτι τὰ μὲν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἕως τῆς πρώτης σπείρας τοῦ Ἰδρυοῦ ἀναφερομένου μετέωρὰ ἐστὶ, τὸ δὲ λοιπὸν αὐτοῦ σῶμα οἱ Ἰχθύες ἀνάγουσιν, ἐπιφέρει·

Οὕτω καὶ μογερὰ χεῖρες, καὶ γούνα, καὶ ὦμοι
 Ἀνδρομέδης δίχα πάντα· τὰ μὲν πάρος, ἄλλα
 [δ' ὀπίσσω
 Τείνεται Ὀκεανοῖο· νέον δ' ὅποτε προγένονται
 Ἰχθύες ἀμφοτέρω, τὰ μὲν οἱ κατὰ δεξιὰ χειρὸς
 Αὐτοὶ ἐφέλλονται· τὰ δ' ἀριστερὰ νεῖσθεν ἔλκει
 Κριὸς ἀναρχόμενος. . . .

Διὰ γὰρ τοῦ, νέον ὅποτε προγένονται Ἰχθύες, δηλοῖ ὅσα ἄλλα τι, ἢ ὅταν ἀρχῶνται οἱ Ἰχθύες ἀνατέλλειν.

Ἐστὶ δὲ αὐτὸ τοῦτο φανερὸν ποιεῖ καὶ ἐπὶ τῆς Ἀργούς. Τῆς γὰρ Παρθένου ἀνατελλούσης, φησὶ τὴν πρύμναν αὐτῆς ἀνατέλλειν ὅλην· τὰ δὲ λοιπὰ αὐτῆς ἕως τοῦ ἰσοῦ ἀνατέλλειν, ὅτ' ἂν ὅλη ἢ Παρθένος ἀνατελεῖ. Προειπὼν γάρ·

Οὐ μὲν θῆν ἐλίγους γαίης ὑπὸ νεῖατα βάλλει
 Παρθένος ἀντέλλουσα. . . .
 μετ' ὀλίγον φησὶ·

. . . φθάμενος δὲ Κύων πῶδας αἴρνται ἄλλους,
 Ἐλκων ἐξὸπιθεν πρύμναν πολυτεμεῖος Ἀργούς.
 Ἡ δὲ θέει γαίης ἰσὸν διχόωσα κατ' αὐτόν·

Παρθένος ἡμος ἄπασα περαῖσθεν ἀρεὶ γένηται.

Καὶ ὁ Εὐδόξος δὲ, ὃ κατηκολούθηκεν ὁ Ἄρατος, τὸν αὐτὸν τρόπον ὑποτίθεται ἐν ταῖς συνανατολαῖς τὰς ἀρχὰς τῶν ζωδίων ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς· ὥστε καὶ ἐκ οὗτου φανερὸν γίνεσθαι τὸ προκείμενον. Τούτων δὲ τρουποδεδειγμένων νῦν ἐπισκεψώμεθα τὰς ὑπ' αὐτῶν ἀποδιδόμενας συνανατολάς τε καὶ ἀντικαταδύσεις.

Ε'. Ὑποθέμενος τοίνυν ὁ Ἄρατος ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς ἣν ἀρχῆς τοῦ Καρκίνου, φησὶ τοῦ μὲν Στεφάνου δευκέναι τὸ ἡμισυ, τοῦ δὲ νοτίου Ἰχθύος τὸ ἕως τῆς ἀχέως· τοῦ δὲ Ἐν γόνασι τὰ ὑπὲρ τὴν γαστέρα·

A corni medium est. » Hoc ipsum manifestius illic etiam significat, ubi de coluris circulis agens, qui per polos et tropica æquinoctialiaque puncta ducuntur, ita scribit : « Alii sunt circuli duo bifariam invicem ad rectos angulos secantes per polos mundi. In quibus hæc astra sunt primum semper apparens mundi polus; deinde medium Ursæ secundum latitudinem, medium Cancri, etc. » Paulo post addit : « Nec non cauda Piscis australis, et medium Capricorni. » Deinceps vero scribit, in altero per polos transeunte circulo situm esse, præter alia, quæ recenset medium Chelarum secundum latitudinem, et secundum eandem latitudinem Arietis terga.

IV. Observandum præterea illud est, Aratum principia cujuslibet e duodecim signis in oriente collocantem, exprimere quamnam extra zodiacum posita sidera cum illo ipso signo pariter ortum, aut occasum ex adverso, fecerint; quod eo magnopere pertinet, ut ex aliis constellationibus proxime orturum signum zodiaci colligatur. Istud etiam in exortu Piscium declarat his verbis. Cum enim de Hydro dixisset, quæ ab ejus capite ad primam spiram pertinent, ascendente Aquario in sublimi esse, reliquum illius corpus cum Piscibus ascendere, mox subjicit :

Sic etiam lassæ manus, et genua, et humeri
 Andromedæ, dimidiata omnia; hæc quidem ante, alia

C Pertingunt ex Oceano, recens quando prodeunt
 Pisces ambo, dexteram quidem ei manum
 Pisces attrahunt : at sinistram ab imo trahit
 Aries ascendens.

Nam hæc verba, recens quando prodeunt Pisces, nihil aliud, quam initium ortus Piscium expriment.

Idipsum et in Argo clarissime demonstrat. Nam oriente Virgine totam illius exoriri puppim asserit : cætera ipsius usque ad malum emergere cum integra Virgo conscenderit. Cum enim dixisset :

Nec certe pauca sidera terræ sub infima mittit
 Virgo exoriens :

paulo post ait :

D . . . præveniens vero Canis pedes arripit alios
 Trahens a tergo puppim stellatæ Argus.
 Hæc autem currit supra terram, maïum dimidiata
 [juxta ipsum,
 Virgo quando tota ab inferioribus jam emerit.

Quin et Eudoxus, quem auctorem secutus est Aratus, eodem modo signorum initia in coortibus ad orientem statuit : ut vel inde planissime nobis de poetæ proposito constet. His vero declaratis inquiramus modo in coortibus oppositarumque partium occasus, cujusmodi ab illis traditi fuerunt.

V. Constituto igitur ad orientem initio Cancri, refert Aratus mediam Coronæ partem occidisse; australis item Piscis usque ad spinam dorsi; Ingeniculi quidquid est supra ventrem; Ophiuchum hume-

ris tenuis; serpentem, quem Ophiuchus tenet, ad usque collum; Arctophylacis amplius parte dimidia. Ad hæc zonam Orionis secundum humeros ait exoriri. Quocirca constellationes istæ omnes, ut ille censet, cum Geminis partim oriuntur, partim ex adverso occidunt. At Eudoxus omnes illas recensens, quæ sub initium occidentis Cancrici supra terram eminent, ait totum Ingeniculum esse conspicuum: Coronam quoque dimidiam; Arctophylacis et Ophiuchi capita; una cum cauda serpentis, qui manu gestatur. Tum ad austrum Orionem integrum, et de australi Pisce quod est secundum caput.

Ac de Corona quidem consentanea veritati est Arati sententia, siquidem in Græciæ tractu occidere incipit oriente 23 parte Geminorum; tota vero descendit oriente quarta Cancrici parte. Sed Eudoxi ratio perspicue discrepat: 121 quandoquidem initium ab eo Cancrici in medio Geminorum signo ponitur. Quod ut assidue nobis commemorare necesse non sit, illud universe tenendum est, cum non eodem uterque modo signa describat, non posse cum ambobus apparentium experimenta congruere. Illud insuper habendum est, quæ ad ortus pertinent, paucis exceptis, eodem ab utroque modo perscribi. Aratus enim Eudoxi vestigiis inhæret. Verum ad Arateam zodiaci partitionem magis quam ad Eudoxeam, coortuum ab illis traditorum ratio convenit: quod ex iis fiet apertius, quæ de istis singillatim explicabimus.

Australem porro Piscem majore sui parte supra terram oportet exstare, non ea tantummodo quæ sunt vicina capiti, ut illis placuit. Etenim occidere incipit ille Geminorum oriente 4 parte; postremo idem occidit oriente Cancrici 18.

Ingeniculi vero solum jam caput occidit, et dexter humerus cum manu; sinister humerus, reliquumque corpus supra terram adhuc existit. Nam occidente dextro humero, 27 pars Geminorum oritur; sinistro vero descendente, oritur octava pars Cancrici, et quæ sunt in lateribus post dextrum humerum adhuc oriuntur. Falso itaque dixit Aratus jam illius partem a ventre capite tenuis occidisse.

De Ophiucho recte sentiunt Aratus et Eudoxus. Quippe humeri ex adverso Geminorum occidunt; quæ vero est in capite, occidit oriente undecima Cancrici parte.

Serpentis, quem tenet Ophiuchus, sola supra terram cauda, ut sentit Eudoxus, non, ut Aratus, caput existit. Etenim caput ipsius occidit mediis fere Geminis orientibus: quæ autem est in extrema cauda, occidit oriente parte Cancrici 9.

VI. De Arctophylace prorsus hallucinantur. Asse-

¹⁰ f. ηπερ.

τὸν δὲ Ὀφιοῦχον ἕως τῶν ὤμων· τὸν δὲ Ὀφρ, ἢ ἔχει ὁ Ὀφιοῦχος, ἕως τοῦ αὐχένος· τοῦ δὲ Ἀρκαφύλακος πλεόν μέρος ἢ τὸ ἡμισυ. Ἀνατέλλει ἐφ' ἡμισυ τοῦ Ὀρίωνος τὴν ζώνην κατὰ τοὺς ὤμους. Ἰσχυρῶς εἰρημένα τοῖνυ ἀστρα τοῖς Διδύμοις κατ' αὐτὴν, ἢ μὲν συνανατέλλει, ἢ δὲ ἀντικαταδύνει. Ὁ δὲ Εὐδόξος ἐξαριθμούμενος ὅσα ἐστὶν ὑπὲρ γῆς, τοῦ Καρκίνου ἀρχομένου ἀνατέλλειν, φησὶ τὸν Ἐν γόνασιν ἕσθαι φανερόν· τοῦ δὲ Στεφάνου τὸ ἡμισυ· καὶ τὴν τοῦ Ἀρκτοφύλακος κεφαλὴν· καὶ τὴν τοῦ Ὀφιοῦχος κεφαλὴν· καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ ἐχομένου Ὀφειος· τὸ δὲ πρὸς νότον Ὀρίωνα ὅλον· καὶ τοῦ νοτίου Ἰχθύος τὸ πρὸς τὴν κεφαλὴν.

Ὁ μὲν οὖν Στέφανος κατὰ τὸν Ἄρατον ἔγραψε συμφωνεῖν· ἐν γὰρ τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα τόποις ἀρχεται μὲν δύνει ἀνατελλούσης γ' καὶ κ' μοί τῶν Διδύμων· ὅλος δὲ δύνει ἀνατελλούσης τῆς θ' μοί τῶν Καρκίνου. Κατὰ μέντοιγε τὸν Εὐδόξον ὅλον, ἐν διαφωνεῖ· ἐπειπερ ἡ ἀρχὴ τοῦ Καρκίνου κατ' αὐτὴν κατὰ μέσον ἐστὶ τοῦ τῶν Διδύμων δωδεκατημορίου. Ἦν δὲ μὴ διαπαντὸς ἐπιστημαινόμεθα τοῦτο, διαίτηται καθόλου, διότι μὴ ὁμοίως ἀναγράφουσι ἀμφότεροι οὐ δυνατόν ἑκατέρω αὐτῶν συμφωνεῖν τὸ φαινόμενον. Δεῖ δὲ κάκεινο διεληφέναι, διότι πάντα μὲν, τῶν ὀλίγων τινῶν, ὁμοίως ἀμφότεροι ἀναγράφουσι· περὶ τὰς ἀνατολάς. Ὁ γὰρ Ἄρατος τοῖς ὑπὸ τῶν Εὐδόξου λεγομένοις ἠκολούθηκε. Συμφωνοῦσι μὲντοιγε αἱ ὅπ' αὐτῶν ἀναγεγραμμένα συνανατέλλει ἢ κατὰ τὸν Ἄρατον μᾶλλον τοῦ ζωδιακοῦ διαίτηται· εἴπερ ¹⁰ κατὰ τὸν Εὐδόξον· ἔσται δὲ τοῦτο φανερόν ἐκ τῶν κατὰ μέρος περὶ αὐτῶν ρηθησομένων.

Τοῦ δὲ νοτίου Ἰχθύος τὸ πλεῖστον μέρος δεῖ εἶναι γῆν εἶναι, καὶ οὐχὶ τὸ πρὸς τῇ κεφαλῇ μόνον, ὡς φησὶν. Ἀρχεται μὲν γὰρ δύνειν, ἀνατελλούσης θ' μοί Διδύμων· ἔσχατον δὲ δύνει, ἀνατελλούσης τῆς γ' μοί. τοῦ Καρκίνου.

Τοῦ δὲ Ἐν γόνασιν ἡ κεφαλὴ μόνον δέδεικε, καὶ ἡ δεξιὸς ὤμος σὺν τῇ χειρὶ· ὁ δὲ ἀριστερὸς ὤμος κατὰ τὸ λοιπὸν ὅμμα ἐστὶ ἐστὶν ὑπὲρ γῆν. Τοῦ μὲν γὰρ Ἰσχυροῦ ὤμου δύνοντος ἀνατέλλει ἡ ζ' καὶ κ' μοί τῶν Διδύμων· τοῦ δὲ ἀριστεροῦ ὤμου δύνοντος, ἀνατέλλει ἡ η' μοί. τοῦ Καρκίνου· τοῦ δὲ δεξιοῦ ὤμου ἐπὶ ὑστερον δύνουσι οἱ ἐν ταῖς πλευραῖς. Οὐκ ἔστι τὸ ἀπὸ τῆς γαστρὸς μέρος αὐτοῦ ἕως τῆς κεφαλῆς· δεῖ δὲ δυκεν, ὡς Ἄρατος φησὶ.

Τὰ δὲ περὶ τὸν Ὀφιοῦχον συμφωνῶς ἀποδείκνυται τῶ φαινομένῳ ὅ τε Ἄρατος καὶ ὁ Εὐδόξος. Ὁ μὲν γὰρ ὤμοι τοῖς Διδύμοις ἀντικαταδύνουσιν· ὁ δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ δύνει, ἀνατελλούσης τῆς ια' μοί. τοῦ Καρκίνου.

Τοῦ δὲ Ὀφειος, ὃν ἔχει ὁ Ὀφιοῦχος, ἡ οὐρὰ μόνον ὑπὲρ γῆς ἐστὶν, ὡς ὁ Εὐδόξος φησὶ, καὶ οὐχὶ ἡ κεφαλὴ, ὡς ὁ Ἄρατος. Ἦ μὲν γὰρ κεφαλὴ αὐτοῦ δύνει, ἀνατελλόντων μέσων μάλιστα τῶν Διδύμων· ἢ δὲ ἐν ἀρχῇ τῆς οὐρᾶς δύνει, ἀνατελλούσης τῆς θ' μοί. τοῦ Καρκίνου.

Γ'. Περὶ δὲ τοῦ Ἀρκτοφύλακος ἰστογραφῶς ἔδεικται·

μοι ἀγνοεῖν. Φασὶ γὰρ αὐτὸν ὁ ζωδίοις ἀντικαταδύ-
νειν, Κριῶ τε καὶ Ταύρου, καὶ Διδύμοις, καὶ Καρ-
κίνῳ. Ὁ μὲν γὰρ Ἄρατος τοῦ Ταύρου πρὸς τῆ ἀνα-
τολῆ ὄντος, φησὶν·

Δύνει δ' Ἀρκτοφύλαξ ἤδη ¹⁶ πρώτη ἐπὶ μοίρῃ,
Τῶν αὖ πέντε μιν ἄτερ χειρὸς κατὰρουσι·

ὥστε τῷ Κριῶ ἀνατέλλοντι ἄρχεσθαι αὐτὸν ἀντικατα-
δύνειν. Ἀκολουθῶν δὲ ταύτῃ τῆ ὑποθέσει, καὶ τοῦ
Καρκίνου ἀρχομένου ἀνατέλλειν, λέγει ταυτί·

Οὐδ' ἂν ἔτ' Ἀρκτοφύλαξ εἶη πολλὸς ἀμφοτέρωθεν·

Μείων ἡμάτιος· τὸ δ' ἐπὶ πλεόν ἔννυχος ἤδη.
Τέτρασι γὰρ μοίραις ¹⁷ ἀμυδὶς κατιόντα Βοώτην
Ὠκεανὸς δέχεται.

Ὁ δὲ Εὐδοξὸς γράφει οὕτως· « Ὅτ' ἂν ὁ Κριὸς δύνῃ,
τῶν μὲν πρὸς ἄρκτους τοῦ Ἀρκτοφύλακος οἱ πόδες
δύνουσι, τῶν δὲ πρὸς νότον τοῦ Θηρίου τὸ λοιπόν. »
Ἐν δὲ τῇ ἀρχῇ τοῦ περὶ τῶν ἀνατολῶν λόγου, διε-
λθὼν ὅσα ἐπὶ δύσεως καὶ ἀνατολῆς ἔστιν, ἀρχομένου
τοῦ Καρκίνου ἀνατέλλειν, ἐξῆς φησὶν· « Ὅτ' ἂν δ'
ὁ Καρκίνος αὐτέλλῃ, τῶν μὲν πρὸς ἄρκτους οὐθὲν
ἀνίσχει, τῶν δὲ πρὸς νότον ὁ Λαγῶδς καὶ τοῦ Κυνοῦς
καὶ τὰ ἐμπρόσθια, καὶ ὁ Προκύων, καὶ τοῦ Ὑδροῦ
ἡ κεφαλὴ. Δύνει δὲ τῶν μὲν πρὸς ἄρκτους ἡ τοῦ
Ἀρκτοφύλακος κεφαλὴ. » Δῆλον οὖν, ὅτι κατὰ τὸν
Εὐδοξὸν τὰ μὲν πρῶτα μέρη τοῦ Ἀρκτοφύλακος ἀν-
τικαταδύνει τῷ Κριῶ, τὰ δὲ ἔσχατα τῷ Καρκίνῳ.
Οὕτε δὲ τέσσαρασι ζωδίοις ὁ Ἀρκτοφύλαξ ἀντικατα-
δύνει, ὡς αὐτοὶ φαίνε, ἀλλὰ δυσὶ μόνον Ἐλασσον ἢ
ἡμίσει· οὕτε Κριῶ ἀρχεται ἀντικαταδύνειν· ἀλλὰ
τὴν μὲν ἀρχὴν ποιεῖται τῆς δύσεως, ἀνατελλούσης
ζ' μοί. τοῦ Ταύρου· ὄλος δὲ δύνει, πλὴν τῆς ἀριστε-
ρᾶς χειρὸς καὶ τοῦ ἀγκῶνος, ἀνατελλούσης τῆς ιθ'
μοί. τοῦ Καρκίνου.

Διαληπτέον δὲ, ὅτι περὶ τοῦ Ἀρκτοφύλακος ὁ
Ἄρατος συμφώνως λέγει τοῖς φαινομένοις, εἰ καὶ
ὄλως ἠγνόηται τὸ τέσσαρασι ζωδίοις αὐτὸν ἀντικατα-
δύνειν, τοῦ Κριῶ ἀνατεταλκός, καὶ τοῦ Ταύρου,
καὶ τῶν Διδύμων· τοῦ δὲ Καρκίνου ἀρχομένου ἀνα-
τέλλειν, ὅ ἐστι λοιπὸς τῶν ὁ ζωδίων, οἷς ἀντικατα-
δύνει καὶ κατ' αὐτὸν ὁ Ἀρκτοφύλαξ, εὐλόγως αὐτὸς
φησι μηκέτι πολλὸ αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ γῆν καὶ ὑπὸ γῆν
ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος ἀπολαμβάνεσθαι· καθάπερ ἐγί-
νετο, τῶν Διδύμων ἀνατελλόντων· ἀλλὰ τὸ μὲν πλεῖον
ὑπὸ γῆν, τὸ δὲ Ἐλασσον ὑπὲρ γῆν φαίνεσθαι. Τὸ μὲν
γὰρ, ἡμάτιος, σημαίνει τὸ ὑπὲρ γῆν τοῦ κόσμου, τὸ
δὲ, ἔννυχον, τὸ ὑπὸ γῆν· φανερόν δὲ τοῦτο διὰ πλειό-
νων αὐτὸς ποιεῖ· καθάπερ εὐθέως ἐπὶ τοῦ Ἐν γό-
νασι, λέγων οὕτως·

Αὐτὰρ ὄγ' ἐξέπιθεν τετραμμένους ἄλλα μὲν οὐπω
Γαστέρι νεοίρη· τὰ δ' ὑπέρτερα νυκτοφορεῖται.

Τὰ μένοιγε ἐπιφερόμενα οὐδὲν ἔτι πρὸς αὐτὴν
τῆν δύσιν αὐτοῦ τείνοντα λέγει, ἀλλ' ὡς συμβεβηκὸς
αὐτῷ·

¹⁶ γρ. τότε. ¹⁷ γρ. ἤδη.

A runt enim ex adverso signorum quatuor occidere,
Arietis, Tauri, Geminorum, et Cancrī. Nam Aratus
sole in oriente posito ait :

Occidit vero Arctophylax jam primo cum signo,
Quorum quatuor ipsum, præter manum, deducunt ,

tanquam orientis Arietis ex adverso ille conscen-
dat. His consentanea sunt quæ de Cancro ortum
ineunte scribit :

Neque vero amplius Arctophylax fuerit multus
utrinque

Minor diurnus : at amplius jam nocturnus ;
Quatuor enim partibus simul descendentem Booten
Oceanus recipit.

Eudoxi porro verba sunt : « Occidente Ariete,
B e borealibus descendunt pedes Arctophylacis ;
australiū vero, reliquum feræ. » Tum initio dis-
putationis de ortibus, cum ea percensuisset, quæ
ia ortu sunt, occasuque, quando Cancro oriri inci-
pit, deinceps ita loquitur : « Cum autem Cancro
oritur, borealium quidem constellationum oritur
nulla : australium vero Lepus, et anteriora Canis ;
Procyon, cum Hydri capite. Occidit e borealibus
Arctophylacis caput. » Manifestum est igitur ex
Eudoxi sententia, priores Arctophylacis partes
occidere, cum Aries oritur : posteriores vero
orientē Cancro. Verum neque quatuor signis Ar-
ctophylax oppositum habet occasum, ut illi senti-
unt, sed duobus tantum, minus dimidio circiter :
neque ex adverso Arietis occidere incipit, sed ini-
tium occidendi facit oriente 6 Tauri parte : totus
autem, exceptis sinistra manu, flexuque cubiti,
orientē 19 parte Cancrī.

Sic autem habendum est, quæ de Arctophylace
prodit Aratus, hæc apparentium experimentis esse
consentanea, tametsi in eo prorsus aberrat, quod
cum ortu signorum quatuor adæquari illius occa-
sum putet : absoluto nimirum exortu Arietis,
Tauri, Geminorum. Cancro vero oriri incipiente,
quod reliquum est e signis quatuor ; quorum orti-
bus exæquari descensum Arctophylacis affirmant :
merito scribit Aratus, non jam supra terram, in-
fraque, ab horizonte magnam illius partem inter-
D cipi : quemadmodum fiebat orientibus Geminis,
sed majorem exstare supra terram, minorem sub
terra. Hoc enim vocabulum, « diurnus, » partem
mundi supra terram eminentem ; « nocturnus, »
infra latentem exprimit : quod cum in aliis ple-
risque locis, tum vero cum de Ingeniculo agit, per-
spicue ita testatur :

122 Sed hic retro versus secundum alias quidem
Ventre extremo ; secundum superiores vero nocte
fertur.

Quæ autem subjicit, non jam ad ipsum illius occa-
sum spectantia, sed tanquam ex accidenti con-
gruentia refert :

... At hic cum tuoe satratus fuerit, [bentis.
Vespere item continet : plus dimidio noctis la-

Cum enim occidere cum Chelis incipit, sole ibi versante, quo tempore facit occasum, noctes in Arcturo dicuntur; quando et supra terram tota die fertur; quoniam oritur cum Virgine, et occidendo plus dimidia nocte consumit, quandoquidem cum signis quatuor occidit. Quod autem una cum Virgine conscendat ex Arati sententia, hæc ipsius verba declarant:

*Nec exorientes Chelæ, ac tenuiter lucentes
Ignote præterierint; quoniam ingens sidus Bootes
Confertus oritur, interstinctus Arcturo.*

VII. Ac non Aratus duntaxat, et Eudoxus, sed etiam reliqui omnes fere mathematici, quicumque de Boote disputarunt, in eodem sunt cum illis errore versati, arbitantes quatuor illum cum signis occidere. Attalus vero occasus sui principium, non cum Scorpio, ut ostendebamus, sed cum Chelis facere constanter asseverat his verbis: « Quidam enim neque apparentium scientia præditi, neque poetæ mentem assecuti, varie de illo pronuntiarunt. Ac sunt nonnulli, qui cum Virgine primum occidere illum sentiunt; deinde cum tribus insequentibus signis; alii initium occidendi ab Scorpio facere, et in Aquarium desinere: quæ imbuti opinione aliqui coram te convicti a nobis, ac dedocti de sententia discesserunt. Atque, ut uno verbo dicam, cum et ex apparentibus id constet, et poeta liquido testetur, totum occidisse, cum in oriente situs est Leo, occasum autem incipere, cum Tauri instat exortus; quando et oppositus illi ex adverso Scorpius in occasu positus est; et Chelæ recens occiderunt, quibus cum descendere incipit Arctophylax; manifestum esse arbitror eos omnes, qui de hac re dissentiant a nobis, apparentium esse funditus ignaros. »

Atqui beasset nos, si non solam, citra demonstrationem sententiam dicere contentus assereret convictos a se qui contra sentirent opinione cessisse, sed dicti quoque sui probationem mandasset litteris; ut et cæteris ab eo dissidentibus persuaderi posset, cum Chelis, non cum Scorpio illum occidendi primordium habere. Quoniam igitur hoc ab eo prætermissum est, non inutile futurum arbitror paucis admonere, quibus inducti rationibus arbitremur, cum Scorpio primum occidere Bootem. Nam copiosiore hac de re sermonem nostræ illi de coortibus disputationi seposuimus. Fingamus itaque modo in horizonte occiduo australissimam stellam earum, quæ sunt in sinistro pede Arctophylacis. Est ea borealior æquinociali circulo partibus 27, ac triente; cujusmodi circulus per polos transiens constat 360. Ob id æquidistans æquinociali circulus per illam stellam transiens

A . . . 'Ο δ', ἔφηρ φάσος κορέσθηται,
Βουλυτῶ ἐπέχει, πλείον διχα νυκτός ἰούση.

Ὅταν γὰρ τὰς Χηλαῖς ἀρχῆται συγκαταδύνει, καὶ ἡλόου ἐν αὐταῖς ὄντος, ἐν ᾧ καταδύνει καμῶ, αἰτίαι κτες ἐπ' Ἀρκτουρῷ λέγονται· ὅτε ἄλην τε τὴν ἑρῆραν ὑπὲρ γῆς φέρεται, διὰ τὸ τῆ Παρθένω αὐτὴ συνανατέλλειν, καὶ δύνει πλείονα χρόνον ἢ τὸ ἴσον τῆς νυκτός, ἐπὶ τοῖς τέσσαρσι ζωδίοις συγκαταδύνει. Ὅτι δὲ τῆ Παρθένω κατ' αὐτὴν συνανατέλλει, φανερὸν ποιεῖ ἐν τούτοις·

Οὐδ' ἂν ἐπερχόμενα Χηλαί, καὶ λεπτά φάσος
Ἄφραστοι παρίσσει· ἐπει μὲγα σῆμα Βούτης
Ἄθροός ἀντέλλει βεβηλημένος Ἀρκτουρῷ.

Z'. Οὐ μόνον δὲ ὁ Ἄρατος καὶ ὁ Εὐδόξος, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ μαθηματικοὶ πάντες σχεδόν, ὅσοι περὶ τῆ Βούτης λόγον πεποιήθηται, ὁμοίως τούτοις ἑκαπλάνηνηται, νομιζόντες τέσσαρσι ζωδίοις αὐτὸν συγκαταδύνειν. Ἄτταλος δὲ καὶ περὶ τοῦ τὴν ἀρχῆται δύσεως αὐτὸν ποιεῖσθαι, μὴ τῷ Σκορπίῳ συγκαταφερόμενον, ὡς ἡμεῖς ἐδείκνυμεν, ἀλλὰ τὰς Ἰηφεί, ἰκανῶς διαθεδαιούται, λέγων τὸν τρόπον τῶν· « Ἐνιοὶ γὰρ οὔτε τοῖς φαινόμενοις παραπισθῆναι τε, οὔτε τὰ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λεγόμενα ἔνθα συνεῖναι, διαφόρους ἀποφάσεις πεποιήθηται περὶ τοῦ. Καὶ τινὲς φασὶ μὲν αὐτὸν τῆ Παρθένω τῶν ἀρχεσθαι συγκαταδύνειν· εἶτα ἐν τοῖς ἐφεξῆς τῶν ζωδίοις· ἔνιοι δὲ ἀρχεσθαι μὲν ἀπὸ τοῦ Σκορπίου λήγειν δὲ ἐπὶ τὸν Ἰδροχρόνον, ὧν τισὶ καὶ οὐ παρεῖτευχας ἐλεγχόμενοις ὑφ' ἡμῶν, καὶ μετατιθεμένων. Καθόλου δὲ καὶ τοῦ φαινομένου τοῦτο συνιστάται καὶ τοῦ ποιητοῦ σαφῶς λέγοντος, ὅτι ὅλος μὲν ὡς κῆως γίνεται, Ἄεοντος πρὸς ἀνατολὰς ὄντος· ἀρχεσθαι δὲ δύσεσθαι, ὅτ' ἂν ὁ Ταῦρος μέλλῃ ἀνατέλλειν· καὶ κατὰ διάμετρον αὐτοῦ κείμενον ζωδίων ὁ Σκορπίος πρὸς τῆ δύσει ὑπάρχων· αἱ δὲ Χηλαὶ ἀρκτας κτισθῆναι ὡσιν, αἷς ἅμα συγκαταφερέσθαι ἀρχεσθαι ὁ Ἀρκτοφύλαξ, φανερὸν εἶναι νομίζω, διότι τοῖς ἀντιδοξούτων ἡμῶν περὶ τούτου παντελῶς ἀπέριστα εἶναι τῶν φαινομένων συμβέβηκεν. »

Καλῶς μὲν οὖν εἶχεν, εἰ μὴ μόνον, ἀναπισθῆναι φάσει χρώμενος, ἔλεγε τοὺς ἀντιδοξούτας ἐλεγχόμενους ὑπ' αὐτοῦ μετατιθεσθαι, ἀλλὰ καὶ νῦν ἐγγραμμῶν ἐτίθει τὴν ἀπόδειξιν· ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀντιδοξούτων πεισθῶσιν, ὅτι τὰς Χηλαῖς ἀρχεσθαι συγκαταδύνειν, καὶ οὐ τῷ Σκορπίῳ· πλὴν ἐπει οὗτος παρελείπειν, οὐκ ἀχρηστον ἂν εἴη διὰ βραχέων ὑπερῆσαι, δι' ὧν πειθόμεθα τῷ Σκορπίῳ πρώτος αὐτὸν συγκαταδύνειν. Τὸν μὲν γὰρ ἐπὶ πλείον περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν τῇ τῶν συνανατολῶν πραγματείᾳ καταπερίκαμεν· νοεῖσθαι δὲ νῦν ἐπὶ τοῦ ὀριζήοντος πρὸς τῆ δύσει κείμενος ὁ νοτιώτατος ἀστὴρ τῶν ἐν τῷ ἡμιστερίῳ ποδὶ τοῦ Ἀρκτοφύλακος· Ἄλλ' ἐστὶν οὗτος ἀστὴρ βορειώτερος τοῦ Ἰσημερινοῦ κύκλου μὲν ἐν καὶ γ' μέρει μοίρας, ὡσιν ἐστὶν ὁ διὰ τῶν πῶλων κύκλος μοι. τξ'. Διὰ δὲ τοῦτο ὁ γραφόμενος παρὰ τὸν Ἰσημερινῶν κύκλος διὰ τοῦ προειρημένου ἀστῆρος τὴν ὑπὲρ γῆς περιφέρειαν ἔχει τοιούτων τμημάτων

¹⁸ f. ἐπέχει.

των ιε' λείπουσιν κ' μέραι ὡς ἔγγιστα, οὖν ἐστὶν ὁ ἄρκιον supra terram habet totidem partium 15, διὰ τῶν πόλων κύκλος τμημάτων κδ'. Τὸ ἥμισυ ἄρα minus parte vicesima circiter, quot per polos τῆς εἰρημένης περιφερείας, τὸ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ descriptus circulus habet 24. Quare dimidium ἕως δύσεως, τῶν αὐτῶν τμημάτων ἐστὶ ζ', καὶ ὡς circumferentiæ illius, quod a meridiano ad occa- ἔγγιστα ἡμίους. Ἄλλ' ὁ εἰρημένος ἀστὴρ κείται, ὡς sum pertinet, earumdem fere partium est 7 1/2. ἄρα κατὰ παράλληλον κύκλον, περὶ α' μοί. τῶν Χηλῶν. Atqui eadem illa stella, secundum æquidistantem Δύωντος ἄρα αὐτοῦ, δεῖ μεσουρανεῖν, ὡς κατὰ πα- circulum, sita est in parte Chelarum circiter prima. ἄλληλον κύκλον, τὴν κα' δ' μοί. τοῦ Αἰγόκερω· ταύ- Ea igitur occidente, culminare oportet in parallelo τῆς δὲ ἐπὶ τοῦ παραλλήλου μεσουρανούσης, δεῖ ἐν circulo 21, 15' partem Capricorni; qua rursus τῶ ζωδιακῷ μεσουρανεῖν τὴν δευτέραν, καὶ εἰκοστὴν culminante, necesse est in zodiaco culminare 22 μοίραν τοῦ Αἰγόκερω. Ἄλλ' ἐν τῷ ζωδιακῷ τῆς β' Capricorni. Porro cum in zodiaco vicesima secunda καὶ εἰκοστῆς τοῦ Αἰγόκερω μοίρας μεσουρανούσης, pars Capricorni culminat, in eo, quem statuimus, ἐν τῷ ὑπακειμένῳ ὀρίζοντι δεῖ ἀνατέλλειν τὴν ζ' μά- horizonte sexta fere pars Tauri debet assurgere. λιστα μοί. τοῦ Ταύρου· ἕκαστον γὰρ τῶν εἰρημένων Hæc enim omnia singillatim per lineas demon- ἀποδείκνυται διὰ τῶν γραμμῶν ἐν ταῖς καθόλου περι- strantur in opere illo quo generalem de istis rebus tractationem instituimus. Quamobrem Bootæ pes B τῶν τοιοῦτων ἡμῖν συντεταγμέναις πραγματείας. sinister occidit oriente sexta parte Tauri. Nam Ὁ ἄρα ἀριστερὸς ποὺς τοῦ Βωώτου ἀντικαταδύνει τῆς sinistrum Bootæ pedem primum occidere demon- ζ' μοί. τοῦ Ταύρου. Ὅτι, ὡς καὶ πρῶτος, ὁ ἀριστερὸς stratum est insuper in peculiari de illo disputa- ποὺς τοῦ Βωώτου δύνει, διὰ τῆς τοῦτου ἀποδείκνυται tione: quod et ex ipso illius positu intelligi nullo ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ λόγῳ. Φανερόν δ' ἂν εἴη καὶ ἐξ αὐ- negotio potest. Cum enim rectus consistat Bootes, τῆς τῆς θέσεως τοῦ Βωώτου. Ὅρθος γὰρ βεθηκῶς ὁ ita tamen est paululum inclinato situ, pes ut ejus ὁ Βωώτης, ἐγκλίνει τῆ θέσει οὕτως, ὥστε τὸν ἀριστερὸν πόδα πολλῷ νοτιώτερον ἔντα τῆς κεφαλῆς, προηγεί- sinister longe australior capite, circulum per polos, εἶθαι τοῦ διὰ τῶν πόλων, καὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ et ipsius caput descriptum amplius dodrante signi unius antecedit. Jam de Orione cum apparentibus γραφομένου κύκλου πλεῖον ἥμισυ καὶ τέταρτον μέ- Arato convenit, quatenus totum illum cum Geminis oriri assertit.

Η'. Τοῦ δὲ Λέοντος ἀρχομένου ἀνατέλλειν, ὁ μὲν VIII. At Leone primum exoriente, Aratus ait quæ sunt cum Cancro, jam occidisse; Ingeniculi vero C sinistrum adhuc 123 pedem, ac genu superessa; cæteris jam in occasum depressis: oriri præterea caput Hydri, Leporem, Procynem, et antecedentes Canis pedes. Eadem cum Arato sc̄dit Eudoxus. Quocirca sidera hæc omnia planum est cum Cancro ex illorum opinione partim oriri, partim ex oppo- sито descendere. Idem de cæteris quoque signis judicium esse volo. Atqui ut in reliquis ab apparen- tium experimentis minime discrepant; sic Ingeniculi non sinistrum modo genu, pesque supra terram adhuc eminet, sed etiam dextrum genu. Hoc enim occidit oriente Leonis parte 16. At Lepus non solum cum Cancro oritur, uti visum est Arato, sed etiam cum Geminis. Oriri quippe incipit cum parte Geminorum septima et vicesima: desinit autera ascendente cum ipso Canceri 12 1/2. Canis vero cum Cancro totus oritur, iis quæ in cauda sunt exceptis; neque, ut Arato placet, anteriores cum Cancro pedes duntaxat oriuntur.

Θ. Τῆς δὲ Παρθένου ἀρχομένης ἀνατέλλειν, IX. Porro exoriente Virgine, . . . Lyra tunc, ait, Cyllenea, Et Delphin occidunt, et sabrefacta Sagitta. Cum quibus Cygni primores pennæ usque ad ipsam Caudam, et fluvii extremitates occultantur. Occidit autem Equi caput; occidit et cervix. Oritur vero Hydra amplius usque ad ipsum Craterem; præveniens vero Canis pedes arripit alius, Trahens a tergo puppim stellatæ Argus.

..... Λύρη τότε, φησὶ, Κυλληναία
Καὶ Δελφίς δύνουσσι, καὶ εὐποίητος Ὀϊστός.
Σὺν τοῖς Ὀρνίθους πρώτα πτερὰ μέσφι παρ' αὐτὴν
Οὐρὴν. καὶ Ποταμοῖο παρηορία σκιδώονται.
Δύνει δ' Ἰαπεῖη κεφαλὴ· δύνει δὲ καὶ ἀρχὴν.
Ἀτέλλει δ' Ἰδρὴν μὲν ἐπὶ πλέον ἄγχι παρ' αὐτὸν
Κρητήρα. Φθάμενος δὲ Κώων πόδας αἰνυται δι-
[λους,
"Ελικὼν ἐξόπιθεν πρύμναν πολυτερέος Ἄργους.

... Lyra tunc, ait, Cyllenea, Et Delphin occidunt, et sabrefacta Sagitta. Cum quibus Cygni primores pennæ usque ad ipsam Caudam, et fluvii extremitates occultantur. Occidit autem Equi caput; occidit et cervix. Oritur vero Hydra amplius usque ad ipsum Craterem; præveniens vero Canis pedes arripit alius, Trahens a tergo puppim stellatæ Argus.

*Hæc autem currit supra terram malum ad ipsum di-
Virgo quando tota ab infimo jam evaserit.* [midiaata,

Eadem cum Arato docet Eudoxus; indeque potis-
simum apparet Aratum quæ ab Eudoxo dicta sunt
mutatis tantummodo verbis exprimere. Cæterum cum
ambo in aliis ab apparentibus haud abhorreant, de
Malo non recte sentiunt. Hic enim occidere incipit
oriente parte Cancri media vicesima septima, occidere
autem desinit oriente media Leonis secunda. At fluvius
ab Orione manans non Leoni, ut Eudoxus ait, sed
Virgini occidere adversus incipit. Etenim antecedens
maxime, et australissima stellarum, quæ in illo sunt,
quæ et splendidissima, occidit oriente Virginis parte
septima. Argus autem non nisi puppim cum Leone
ait occidere, et eandem secundum malum sectam
bifariam ascendere, donec tota Virgo conscenderit.
λειν τῷ Λέοντι, καὶ αὐτὴν δεδιχοτομημένην κατὰ τὸν

Attalus vero poetæ mentem haud assecutus, sed
eum existimans velle, instante Virginis exortu,
puppem ad medium usque malum ascendere, ait
nomien, *tota*, in postremo carmine superfluum esse.
Nam cum illorum versuum extremos explicasset,
ista subjecit : « In his vox, *tota*, superflue posita
est. Sive enim ad Argo illam referas, et orationem
ita construas : *Hæc autem tota currit supra terram
malum ad ipsum dimidiata, Virgo quando ab infimo
jam evaserit*; sitra controversiam completivum
illud vocabulum est. Sive ad Virginem revocare ma-
lis, eadem erit ratio; nisi ita quis accipiat, ut to-
tam Virginem ascendisse velit; quæ est poetæ sen-
tentia. Etenim si Virgo tota jam exortum fecit, ma-
nifestum est Chelarum ortum instare. At sub id
temporis totam Argo conscendisse memorat, his
versibus :

*Neque vero subeuntes Chelæ, ac tenuiter lucentes
Ignotæ transierint, quandoquidem ingens signum
Concertus oritur, instinctus Arcturo.* [Bootes
Argo vero non admodum tota sublimis consistit adhuc.]

Itaque mihi falsus opinione sua videtur Attalus,
non intelligens adjectitia illa esse verba, *malum ad
ipsum dimidiata*; neque significare oriri ipsam ad
malum usque. Ejusmodi est itaque contextus ora-
tionis. Cum oriri Virgo incipit, jam exortus est Ca-
nis et puppis Argus. Hæc vero cum dimidiata sit,
usque ad malum oritur, donec tota Virgo conscen-
derit.

X. Eodem loquendi genere usus est et Aratus D
cum de Ingeniculo scribit, hoc modo :

... *Hujus porro solum
Crus cum Chelis apparet ambabus :
Ipse in caput adhuc conversus alio
Scorpium exorientem exspectat, et Sagittarium.
Illi enim ipsum ferunt.*

Commodum enim orientibus Chelis, totum ait ortum
124 esse Bootem cum Argo, Hydri vero tantum
ea quæ sunt ad caudam sub terram esse depressa;
Ingeniculi dextrum crus ad usque solum genu con-
scendisse; reliquum corpus ipsius, præter sinistram

*Ἡ δὲ θέει γαίης ἰστὸν διχῶσα κατ' αὐτὸν·
Παρθένος ἤμος ἀπᾶσα περιούθη ἄρι γένηται.*

Τῷ δὲ Ἀράτῳ τὰ αὐτὰ καὶ ὁ Εὐδόξος; λέγει· καὶ ἐπι-
μάλιστα γὰρ ἐκ τούτων φανερός ἐστίν ὁ Ἀρατῆς ἐ-
νεκεν παραγράφων τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐδόξου εἰρημένα. Ἡ
μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις συμφωνοῦσι τοῖς φαινομένοις· Ἡ
δὲ Ὅϊστοδός οὐ τῷ Λέοντι ἀντικαταδύνει μόνη, ἀλλὰ
καὶ τῷ Καρκίνῳ. Ἀρχεται μὲν γὰρ δύναει, ἀντι-
λούσης μέσης τῆς ζ' καὶ κ' μοί. τοῦ Καρκίνου· ἵπτα
δὲ δύνων, ἀνατελλούσης μέσης τῆς β' μοί. τοῦ Λέ-
οντος. Ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ Ὀρίωνος Ποταμὸς οὐ τῷ Λέοντι
ἀρχεται ἀντικαταδύνειν, ὡς οἱ περὶ τὸν Εὐδόξον φε-
ρσιν, ἀλλὰ τῇ Παρθένῳ· ὁ γὰρ ἠγούμενος μάλιστα π-
νοσιώτατος τῶν ἐν αὐτῷ, ἧς δὴ καὶ λαμπρότατος ἐστὶν
δύνει ἀνατελλούσης τῆς ζ' μοί. τῆς Παρθένου. Ἡ
δὲ Ἀργοῦς φησι τὴν πρύμναν μόνον συναστῆ-
σιν, ἀναφέρεισθαι ἕως ἀν ὅλη ἡ Παρθένος ἀναστῆ-
σιν.

Ὁ μὲντοιγε Ἀτταλος, οὐ δυνάμενος κρατῆσαι τὴν
διανοίαν τοῦ ποιητοῦ, ἀλλ' ὑπολαβὼν λέγειν εἰς
τῆς Παρθένου μελλούσης ἀνατέλλειν, ὅτι ἡ πρύμνα
ἀνατέταλκεν ἕως μέσου τοῦ ἰστού, φησὶ τὸ ἄκα-
τῷ ἐσχάτῳ στίχῳ κενῶς προσκεισθαι. Ταῦτα
γὰρ τῶν προειρημένων στίχων τοὺς ἐσχάτους ἐπι-
φέρει ταυτί· « Ἐν δὲ τούτοις τὸ, ἀπᾶσα, πρὸς
ἀναπληρώματος ἔχει τάξιν. Εἴτε γὰρ ἐπὶ τὴν Ἀργὴν
μεταβιβάσειε τις αὐτὸν, ποιῶν τὴν λόγον ταυτί·
Ἡ δὲ πᾶσα θέει γαίης ἰστὸν διχῶσα κατ' αὐτὸν.
Παρθένος ἤμος ἀπᾶσα περιούθη ἄρι γένηται· ὁ μόνος
μὲνως ἀναπληρώματος ἔχει τάξιν· εἴτ' ἐπὶ τῆς Παρ-
θένου, τὸ αὐτὸ συμβῆσεται· ἐάν μὴ τις ἀξίωμα ἐ-
ὄλην φησὶ τὴν Παρθένον ἀνατεταλκέναι· ὅπερ βλά-
ται λέγειν. Εἰ γὰρ ἡ Παρθένος ὅλη ἀνατέταλκεται
λον, ὅτι αἱ Χηλαὶ πρὸς τῷ ἀνατέλλειν εἰσὶ. Κατὰ
τοῦτον τὸν καιρὸν ὅλην φησὶ τὴν Ἀργὴν ἀναστῆ-
ναι, λέγων οὕτως·

*Οὐδ' ἂν ἐπερχόμεναι Χηλαὶ, καὶ λεπτὰ φέρονται
Ἄφροστοὶ παρλίον· ἔπει μέγα σῆμα Βοῶτος
Ἀθρόος ἀντέλλει βεβολημένος Ἀρκετοῦρος.
Ἀργῷ δ' οὐ μάλα πᾶσα μετήρορ ἰσταται ἦρα·*

Δοκεῖ οὖν μοι πεπλατῆσθαι ὁ Ἀτταλος, οὐ συνεκεί-
σθαι ἐπιθέτως λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ τὸ, ἰστὸν διχῶσα
κατ' αὐτὸν· καὶ οὐχ ὅτι ἀνατέλλει ἕως μέσου τοῦ
ιστοῦ· ὁ τε ἐξῆς λόγος ἐστὶ τοιοῦτος· Τῆς Παρθένου
ἀρχομένης ἀνατέλλειν, ὁ τε Κύων ἀνατέταλκε, καὶ ἡ
πρύμνα τῆς Ἀργοῦς. Αὐτὴ μὲντοι ἡμέτερον οὐκ ἔστι
τοῦ ἰστού ἀναφέρεται, ἕως ἀν ὅλη ἡ Παρθένος ἀνα-
τελλῆ.

Κέρχεται δὲ τούτῳ τῷ σχήματι τῆς ἐκφράσεως
Ἄρατος, καὶ ἐπὶ τοῦ Ἐν γόνασι, λέγων οὕτως·

..... τοῦ μὲν ἄρ' οἷα
Κνήμη σὺν Χηλήσιν φαίνεται ἀμφοτέρωθεν·
Αὐτὸς δ' εἰς κεφαλὴν ἐπι που τετραμήμερος ἄλλοι
Σκορπιὸν ἀντέλλοντα μένει, καὶ βύραρα γένηται·
Οἱ γὰρ μὲν φορέουσιν.

Τῶν γὰρ Χηλῶν ἀρχομένων ἀνατέλλειν, τὸν Βο-
την φησὶν ὅλον ἀνατεταλκέναι καὶ τὴν Ἀργὴν πρὸς
τὸ Ἰόδρου τὰ πρὸς τὴν οὐρανὸν μόνον ὑπὸ γῆς εἶναι· ἀνα-
τεταλκέναι δὲ τοῦ Ἐν γόνασι τὴν δεξιὰν ἀκμὴν πρὸς
τὴν ἕως τοῦ γόνατος· τὸ δὲ λοιπὸν αὐτοῦ σώμα, εἰς

τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, ἔτι ὑπὸ γῆν εἶναι, τοῦ Σκορπίου πρὸς τῇ ἀνατολῇ ὄντος· τὴν δὲ ἀριστερὰν χεῖρα καὶ τὴν κεφαλὴν μετέωρον φαίνεσθαι, τοῦ Τοξότου ἀνατέλλοντος. Ἀνατέλλειν δὲ φησὶν ἅμα ταῖς Χηλαῖς καὶ τὸ ἡμισυ τοῦ Στεφάνου, καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ Κενταύρου· δύνειν δὲ πάλιν τό τε σῶμα τοῦ Ἴππου ὄλον, καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ Ὀρνιθοῦ, καὶ τὴν κεφαλὴν τῆς Ἀνδρομέδας, καὶ τοῦ Κήτους τὸ ἀπὸ τῆς οὐρᾶς ἕως τῆς λοφίας· τοῦ δὲ Κηφέως κεφαλῆν τε, καὶ χεῖρα, καὶ ὤμους, καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ Ποταμοῦ· ὁμοίως δὲ ἐν τούτοις καὶ ὁ Ἄρατος τρόπον τινα παραγράφειν τὰ τοῦ Εὐδόξου.

Τὰ μὲν οὖν λοιπὰ ὑπ' αὐτῶν ὑγιῶς εἰρηται· περὶ δὲ τοῦ Κενταύρου ὁλοσχερῶς ἠγνοήκασιν. Οὕτε γὰρ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ, οὔτε καθόλου τὰ ὀπίσθια πάντα ἀνατέλλει, ἀλλὰ ὁ ἀριστερὸς ὤμος· πολλῶ γὰρ ἔστι βορειότερος· οὔτε τῇ Παρθένῳ ἄρχεται συνανατέλλειν, ὡς φησὶν, ἀλλὰ ταῖς Χηλαῖς. Ὁ γὰρ ἀριστερὸς ὤμος αὐτοῦ συνανατέλλει τῇ ἰσ' μοί. τῶν Χηλῶν. Τῆς δὲ Ἀνδρομέδας οὐ μόνον ἡ κεφαλὴ δέδουκε, τῶν Χηλῶν πρὸς τῇ ἀνατολῇ οὐσῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ χεῖρες ἀμφοτέραι. Τὸ δὲ Κήτος οὐ τῇ Παρθένῳ ἄρχεται ἀντικαταδύνειν, ὡς οὐτοί φασιν, ἀλλὰ τῷ Λέοντι. Τῶν γὰρ ἐν τῇ οὐρᾷ αὐτοῦ β' λαμπρῶν ὁ μὲν νοτιώτερος ἀντικαταδύνει μέση τῇ ζ' καὶ κ' μοί. τοῦ Λέοντος· τὸ μὲν τοιγε λοιπὸν σῶμα τοῦ Κήτους οὐχ ὄλον τῇ Παρθένῳ ἀντικαταδύνει, ἀλλ' ἕως τῆς λοφίας, ὡς ὁ Ἄρατος φησὶν. Τοῦ δὲ Κηφέως ἡ κεφαλὴ μόνον δύνει· οἱ δὲ ὤμοι αὐτοῦ ἐν τῷ ἀεφανεῖ τμηματι κείνται, καθάπερ προειρήκαμεν. Οὐ μόνον δὲ κατ' αὐτὸ ἀγνοοῦσιν, ἀλλὰ καθ' ὁ φασὶ τῇ Παρθένῳ ἀντικαταδύνειν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Οὐ γὰρ τῇ Παρθένῳ, ἀλλὰ ταῖς Χηλαῖς ἄρχεται ἀντικαταδύνειν. Ὁ γὰρ νοτιώτερος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ δύνει, ἀνατελλούσης τῶν Χηλῶν ὀγδόης μοί. τῆς μέσης.

ΙΑ'. Τοῦ δὲ Σκορπίου ἀρχομένου ἀνατέλλειν, θάτερός φησὶ δύνειν μὲν τὰ τε λοιπὰ μέρη τοῦ Ποταμοῦ, καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Ἀνδρομέδας, καὶ τοῦ Κήτους, καὶ τοῦ Κηφέως τὸ ἀπὸ τῶν ὤμων μέχρι τῆς ζώνης· καὶ τὴν Κασσιέπειαν ὄλην, πλὴν τὸ ἀπὸ τῶν ποδῶν ἕως τῶν γονάτων. Ἀνατέλλειν τὲ φησὶν τό τε λοιπὸν τοῦ Στεφάνου, καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ Ὑδροῦ, καὶ τοῦ Κενταύρου τὸ λοιπὸν σῶμα, πλὴν τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν· ἀνατέλλειν δὲ φησὶ καὶ τὸ Θηρίον, ὃ ἔχει ὁ Κένταυρος· καὶ τοῦ Ὀφιοῦχου τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας· καὶ τοῦ Ὀφείως, ὃν ἔχει ὁ Ὀφιοῦχος, τὴν κεφαλὴν ἕως τῆς πρώτης σπειρας· καὶ τοῦ Ἐν γόνασι τὰ λοιπὰ, πλὴν τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς. Ὁ δὲ Εὐδόξος τὰ μὲν λοιπὰ ὁμοίως ἀναγράφει· τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ Ὀφιοῦχου γράφει ἀνατέλλουσαν, καὶ τὴν ἀριστερὰν μόνον χεῖρα· τὴν δὲ ἄλλην, καὶ τὸ Θηρίον, οὐ τοῦ Σκορπίου, ἀλλὰ τοῦ Τοξότου ἀνατέλλοντος, ὑπὲρ γῆν καὶ φαίνεσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα συμφώνως παραγράφουσι τοῖς φαινόμενοις¹⁹· τὸ δὲ Θηρίον, οὔτε ταῖς Χηλαῖς. Τὸ δὲ λοιπὸν τῷ Σκορπίου

A manum, adhuc esse sub terra, quando Scorpius in oriente versatur : sinistram porro manum cum capite sublimem videri oriente Sagittario. Cæterum una cum Chelis oriri Coronam dimidiam asserit, ac Centauri caudam ; eodemque tempore ex opposito descendere integrum corpus Equi et caudam Cygni ; caput Andromedæ, Cetum a cauda cervice tenus ; Cephei caput et manum cum humeris, ac fluvii maximam partem. In quibus similiter Aratus Eudoxi locum, commutatis verbis, in librum suum transtulit.

Ac cætera quidem ab amobus sunt dicta verissime ; in Centauro plane decepti sunt. Nam neque cauda ipsius, neque posteriores omnes partes, ut universe loquar, exortum faciunt ; sed sinister humerus, qui multo borealior est, neque cum Virgine, ut ille dicit, sed cum Chelis oriri incipit. Nam sinister humerus ipsius oritur cum parte Chelarum undecima. At Andromedæ non solum caput occasum jam fecit, quando Chelæ sunt in oriente, sed etiam manus utraque. Cetus quoque non, ut illi arbitrantur, oriente Virgine ex adverso descendere incipit, sed Leone. Nam e lucidis duabus, quas habet in cauda, australior mediæ Leonis 27 parti adversa occidit ; reliquum Ceti corpus non integrum descendit ex oriente Virgine, sed cervice tenus, ut Aratus scribit. At Cephei solum caput occidit ; humeri ipsius in semper apparente segmento positi sunt, ut jam diximus. Neque vero tantum in hoc hallucinati sunt ; sed in eo quoque quod illius caput ex adverso Virginis aiunt descendere. Non enim Virgini, sed Chelis oppositum facere occasum incipit. Quippe stellarum quæ in ipsius capite sunt, australior occidit oriente media octava parte Chelarum.

XI. Cum oriri Scorpius incipit, amobum scriptorum placet alteri, reliquas fluvii partes occidere, nec non Andromedæ ac Ceti ; et Cephei quidquid est ab humeris ad cingulum : item Cassiopeam integram, præterquam ea quæ a pedibus ad genua pertinent. Addit his, oriri Coronæ reliquum, et Hydri caudam, ac Centauri reliquum corpus, anterioribus pedibus exceptis : ad hæc Ophiuchi caput, et manus ; et serpentis, quem gestat Ophiuchus, caput ad priorem usque spiram ; reliqua insuper Ingeniculi, excepto capite ac sinistra manu. At Eudoxus cum in cæteris consentiat, Ophiuchi caput, ac sinistram duntaxat manum exoriri asserit ; alteram manum, ut et feram, non oriente Scorpio, sed Sagittario, supra terram exstare. Atque in aliorum quidem descriptione cum apparentibus ambo conveniunt. Sed quod ad feram attinet.
.
.
Apparet ergo cum Chelis partem ipsius alicquam

¹⁹ Hæc mendosa sunt.

oportere, quod et Eudoxo placet, ascendere. Α σώματι ταῖς Χηλαῖς συναναφέρεται, ὡς καὶ Εὐδόξῳ φησι· ὄηλον, ὅτι καὶ ταῖς Χηλαῖς μέρος τι αὐτοῦ δεῖ κατὰ τὸν Εὐδόξον συνανατέλλειν.

Verum in Ophiucho præterea fallitur Aratus. Quippe sinistra tantum ipsius manus cum Chelis oritur; caput, et manus dextra cum Scorpio.

XII. Ascendente Sagittario, putat Aratus Ingeniulli caput ac sinistram manum exortam fuisse: necnon Ophiuchi corpus, caudamque serpentis, quem tenet Ophiuchus; Fidiculam quoque; necnon Cephei quæ a capite ad pectus pertinent. Occidere porro Canem integrum, Orionem, Leporem; Heniochum a pedibus ad zonam usque; Capram vero, cum Hædis; e quibus illa in humero est Heniochi sinistro: hi in manu sinistra; tum caput, ac dextram manum, oriente Sagittario descendere, quæ ad pedesunt, oriente Scorpio. Addit occidere quoque Perseum, excepto genu dextro, ac pede, postremoque puppim Argus. In his cætera quidem cum apparentibus concordant. Verum sinistra manus Ingeniulli eum Chelis oritur, non cum Scorpio. Etenim sinister ipse illius humerus, longe anterior manu, tanquam ulnas exporrectas habeat, quod Aratus etiam scribit, cum tertia parte Scorpii oritur. Non ergo cum Scorpio solum caput ascendit.

Ἄρατος φησιν, τῆ γ' μοί. τοῦ Σκορπίου συνανατέλλει.

Propterea de ortu Scorpii in antecedentibus hallucinatur ita scribens:

Capita, et altera manus
Cum Sagittario descendunt.

In quo sequitur Eudoxum.

125 Non minus ab apparentiis in Cepheo discrepant. Nam solum caput ipsius occidit, et oritur; humeri ac pectus in semper apparente segmento feruntur. Præterea stellarum, quæ in ejus capite sunt, præcedens cum Scorpii parte: vice-sima octava oritur; quæ autem postrema oritur, et in capite sitarum australior est, cum Sagittarii sexta parte media oritur, ut non solum cum Scorpio, sed etiam cum Sagittario Cephei manus oritur. At Perseus cum Scorpio totus ex adverso descendit: non, ut illis videtur, dexter pes dextrumque genu oriente Sagittario conditur.

Præter hæc in Argo fugit illos ratio. Hæc enim ex opposita parte cadere incipit, orientibus Chelis mediis, non Scorpio. Oportebat ergo commodum oriente Scorpio, jam Argus puppim occidisse dicere, non ascendente Sagittario.

XIII. Rursus Capricorno in oriente posito, adversam occidere Sagittario dicunt Argo integram, et Procyne; oriri autem pariter Cygnum, et Aquilam, Sagittam ac Thuribulum. Ex his cætera quidem apparentibus consentanea dicuntur. De Cygno cum uterque hallucinatus est, tum multo gravius Aratus. Nam Eudoxus dextram alam Cygni orientem

Ἄρατος φησιν· ὁ δὲ Ἄρατος ἀγνοεῖ ἐν τοῖς περὶ τὸν Ὀφιοῦχο. Ἡ γὰρ ἀριστερὰ χεὶρ αὐτοῦ μόνον ταῖς Χηλαῖς συνατέλλει· ἡ δὲ κεφαλὴ καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ τῷ Σκορπίῳ.

IB'. Τοῦ δὲ Τοξότου μέλλοντος ἀνατέλλειν, ὁ Ἄρατος φησιν τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἐν γόνασι καὶ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἀνατεταλκέναί, καὶ τὸ σῶμα τοῦ Ὀφιοῦχο, καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ Ὀφειως, ὃν εἶπει ὁ Ὀφιοῦχος, καὶ τὴν Αὐραν, καὶ τοῦ Κηφέως τὰ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἕως τοῦ στήθους. Δύνειν δὲ φησιν τὸν τε Κῶνα ὄνα, καὶ τὸν Ὀριωνα, καὶ τὸν Λαγῶν, καὶ τοῦ Ἡέριου τὰ ἀπὸ τῶν ποδῶν ἕως τῆς ζώνης μέρη· τὴν δὲ Ἄρατος φησιν καὶ τοὺς Ἐρίφους, ὧν ἔστιν ἡ μὲν ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου, οἱ δ' ἐν τῇ ἀριστερᾷ χεὶρὶ, ἐπὶ δὲ τῇ κεφαλῇ καὶ τὴν δεξιὰν χεῖρα τῷ Τοξότη ἀντικαταδύνειν· τὰ δὲ πρὸς τοὺς πόδας τῷ Σκορπίῳ. Δύειν δὲ φησιν καὶ τὸν Περσεύα χωρὶς τοῦ δεξιῦ γόνατος τοῦ ποδός· καὶ τῆς Ἀργούς τὴν πρῶμην. Ἐν δὲ τοῦτοις τὰ μὲν ἄλλα συμφωνεῖ τοῖς φαινομένοις; ἡ δὲ ἀριστερὰ χεὶρ τοῦ Ἐν γόνασι ταῖς Χηλαῖς συνατέλλει, καὶ οὐ τῷ Σκορπίῳ. Καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ ἀριστερός ὤμος αὐτοῦ πολὺ προηγούμενος τῆς χειρὸς ὡσανεὶ διωργωμένου αὐτοῦ, καθάπερ καὶ ὁ αὐτὸς ὄνα ἡ κεφαλὴ οὐ μόνον τῷ Σκορπίῳ συναναφέρεται.

Διὸ καὶ ἐν τοῖς πρότερον περὶ τὴν τοῦ Σκορπίου ἀνατολὴν ἀγνοεῖ λέγων·

..... Κάρη δ' ἐτέρης μετὰ χειρὸς
Τόξῳ ἀνέρχονται.

Κατηκολούθησεν δὲ κατὰ τοῦτο τῷ Εὐδόξῳ.

Διαφωνοῦσι δὲ πρὸς τὸ φαινόμενον καὶ ἐν τοῖς περὶ τοῦ Κηφέως. Ἡ τε γὰρ κεφαλὴ αὐτοῦ μόνον ἔκει, καὶ ἀνατέλλει· οἱ δὲ ὤμοι καὶ τὸ στήθος ἐν τῷ αἰφανερῷ τμήματι φέρονται. Χωρὶς τε τούτων τῶν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ ἀστέρων ὁ μὲν προηγούμενος τῆ γ' καὶ κ' μοί. τοῦ Σκορπίου συνανατέλλει· ὁ δὲ Ἄρατος ἀναφερόμενος, καὶ νοτιώτερος ὢν τῶν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ συνανατέλλει τῷ Τοξότη γ' μοί. μέση ὄνα μὴ μόνον τῷ Σκορπίῳ τὴν κεφαλὴν τοῦ Κηφέως συνανατέλλειν, ἀλλὰ καὶ τῷ Τοξότη. Ὁ δὲ Περσεύα οὐτοὶ φασιν, ὁ δεξιὸς ποὺς καὶ τὸ δεξιὸν γόνυ τῷ Τοξότη ἀντικαταφέρεται.

Ἡγνοήσασιν δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀργίον. Ἀργεῖα γὰρ ἀντικαταδύνειν οὐ τῷ Σκορπίῳ, ἀλλὰ μετὰ ταῖς Χηλαῖς. Ἐδει οὖν, ἀρχομένου τοῦ Σκορπίου ἀνατέλλειν, λέγειν τὴν τῆς Ἀργούς πρῶμην δευτικῆν καὶ μὴ τοῦ Τοξότου ἀναφερομένου.

II'. Πάλιν δὲ τοῦ Αἰγόκερω πρὸς τῇ ἀνατολῇ ὄνα τῷ Τοξότη φασὶν ἀντικαταδύνειν τὴν τε Ἀργίον ὄνα καὶ τὸν Πρόκυον· συνανατέλλειν δὲ τὸν τε Ὀριωνα καὶ τὸν Ἄετον, καὶ τὸν Ὀϊστόν, καὶ τὸ θυμωτήριον. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα συμφώνως ὄνα αὐτῶν λέγεται τοῖς φαινομένοις· τὰ δὲ κατὰ τὸν Ὀριωνα ἠγρότερον μὲν ὄνα ἀμφοτέρων, μέλλον δὲ ὄνα τοῦ Ἄρατος.

μὲν γὰρ Εὐδοξὸς τῷ Σκορπίῳ φησὶν συνανατέλλειν τὴν δεξιὰν πτέρυγα τοῦ Ὅρνιθος· τῷ δὲ Τοξότῃ τὸ λοιπὸν αὐτοῦ σώμα· ἐξ ὧν δῆλον, ὅτι τὴν δεξιὰν πτέρυγα τοῦ Ὅρνιθος κατὰ τὸν Εὐδοξὸν δεῖ τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι τοῦ Σκορπίου συναναφέρεσθαι· ὁ δὲ Ἀρατὸς φησὶ τῷ Τοξότῃ μόνον συνανατέλλειν αὐτόν. Τῇ δὲ ἀληθείᾳ οἱ μὲν ἐν ἄκρᾳ τῆς δεξιᾶς πτέρυγι τοῦ Ὅρνιθος τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι τῶν Χηλῶν συνανατέλλουσιν· ὁ δὲ ἐν ἄκρᾳ τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγι, ὅς δὴ καὶ ἔσχατος ἀνατέλλει, τῇ β' καὶ κ' μοί. τοῦ Τοξότου συναναφέρεται.

ΙΑ'. Τοῦ δὲ Ὑδροχόου ἀρχομένου ἀνατέλλειν φησὶ συνανατεταλκέναι τῷ Αἰγόκερῳ τοῦ Ἴππου τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας· δύνειν δὲ τὰ ὀπίσθια τοῦ Κενταύρου, καὶ τοῦ Ὑδροῦ τὸ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἕως τῆς πρώτης σπείρας. Ὁ δὲ Εὐδοξὸς φησὶ καὶ τὴν Κασσιόπειαν ἀνατέλλειν καὶ τὸν Δελφίνα. Ἄ μὲν οὖν κοινῇ εἰρήκασι, σχεδὸν συμφωνεῖ τοῖς φαινομένοις· πλὴν ὅτι ἡ κεφαλὴ τοῦ Ὑδροῦ τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι τοῦ Τοξότου ἀρχεται ἀντικαταδύνειν, καὶ οὐ τῷ Αἰγόκερῳ. Τοῦ δὲ Ἴππου οὐ μόνον ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ πόδες ἀνατεταλκασιν, ἀλλὰ καὶ οἱ ὦμοι· καὶ τὸ στήθος.

Παρέχει δὲ τισὶν ἐπίστασιν πῶς ἐπὶ τῶν ἄλλων ζωδίων ὁ Ἀρατὸς τὰς ἀρχὰς ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς ὑποτιθέμενος, καὶ οὕτως τὰς τῶν ἄλλων ἀστρῶν ἀνατολὰς καὶ δύσεις διασαφῶν, τὸν Ὑδροχόν μόνον ἀνατέλλειν ὑποτίθεται, λέγων οὕτως·

*Ἴππος δ' Ὑδροχόου μέσον περιτελλομένοιο,
Ποσὶ τε καὶ κεφαλῇ ἀνελλισσεται.*

Τοῦτο δ' ἀπορῶν ὁ Ἀτταλὸς, φησὶν ἀμάρτημα εἶναι· εἶναι δὲ γράφειν οὕτως·

Ἴππος δ' Ὑδροχόου νέον περιτελλομένοιο.

Λανθάνει δὲ τὸν τε Ἀτταλὸν, καὶ τοὺς ἄλλους τὸ βούλημα τοῦ ποιητοῦ· τάχα δὲ καὶ τὸ φαινόμενον. Ὁ γὰρ Ὑδροχός, τῇ θέσει κείμενος ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς ἀρκτους, τὰ μὲν κατὰ τὸ στήθος καὶ τὴν κεφαλὴν μέρη πολλὰ ἐκπίπτοντα τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου εἰς τὸ πρὸς ἀρκτους μέρος ἔχει, τὰ δὲ κατὰ τοὺς πόδας νοτιώτερα τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου· ἐν δὲ τῷ ζωδιακῷ τὰ μέσα αὐτοῦ κεῖται. Ἐπεὶ οὖν τὰ δωδεκατημόρια τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ὑποτίθεται ἀναφερόμενα, διὰ τοῦτο ὁ Ἀρατὸς λέγει· Τοῦ Ὑδροχόου κατὰ μέσον τοῦ σώματος ἀνατέλλεντος, ὁ Ἴππος ποσὶ τε καὶ κεφαλῇ ἀνελλισσεται· καὶ οὐχὶ τὸ μέσον τοῦ ἐν τῷ δωδεκατημορίῳ μήκους, ὡς οἱ τε παλαιοὶ καὶ ὁ Ἀτταλὸς ἐχδέχεται. Ἀναγκαῖον οὖν εἶναι δοκεῖ μοι μὴ μετατιθέναι τὸν στίχον, ὡς ὁ Ἀτταλὸς ὑποδεικνύει, ἐν πᾶσι γε δὴ τοῖς ἀντιγράφουσι οὕτως αὐτοῦ γραφομένου.

Ὁ δὲ Εὐδοξὸς ἀγνοεῖ περὶ τῆς Κασσιόπειας καὶ τοῦ Δελφίνου. Οὐ γὰρ τῷ Αἰγόκερῳ συνανατέλλει· ἀλλ' ἡ μὲν Κασσιόπεια τοῖς δυοῖ, τῷ τε Τοξότῃ καὶ τῷ Αἰγόκερῳ. Ἀρχεται μὲν γὰρ συνανατέλλειν τῇ α' καὶ κ' μοί. τοῦ Τοξότου· ἐσχάτον δὲ συνανατέλλει τῇ ιθ' μοί. τοῦ Αἰγόκερω. Ὁ δὲ Δελφίς ὅλος τῷ Τοξότῃ συνανατέλλει ἀπὸ τῆς κ' αὐτοῦ μοί. ἕως τῆς κδ'.

A facit cum Scorpio : cum Sagittario reliquum corpus ipsius : unde liquet alam Cygni dextram secundum Eudoxum oportere cum postremis Scorpi partibus ascendere. Aratus vero cum Sagittario duntaxat occidere ipsum asserit. Res porro ita se habet : quæ in extrema part alia dextra Cygni, cum extremis Chelarum sinitibus oriuntur : quæ in extremitate alæ sinistræ est, et postrema oritur, cum vicesima secunda Sagittarii parte conscendit.

XIV. Sub initium exortus Aquarii, exortum ait esse cum Capricorno Equi caput ac pedes ; occidere vero posteriora Centauri, ac de Hydro quidquid a capite est ad primam spiram. At Eudoxus Cassiepeam insuper oriri, ac Delphinum asserit. In his vero quæ ab ambobus communiter dicuntur, propemodum apparentium fidei respondent ; nisi quod Hydri caput orientibus extremis Sagittarii partibus, non Capricorno, descendere incipit ex adverso. Equi autem non solum caput ac pedes exorti sunt ; sed humeri etiam ac pectus.

Ac nonnullis consideratione digna res videtur, cur cum Aratus cæterorum initia signorum in oriente statuerit, atque ita constellationum aliarum ortus et occasus explicarit, medium duntaxat Aquarium exorientem fecerit, his versibus :

*Equus vero Aquario medio oriente
Pedibus et capite revolvitur.*

Hæc cum quæsisset Attalus, errorem esse respondit, itaque scribendum videri :

Equus vero Aquario recens oriente.

Sed neque Attalus, neque cæteri poetæ mentem animadverterunt : imo ne ipsam quidem, ut opinor, apparentiam. Etenim Aquarius eo situ collocatus, ut a meridie ad septentriones vergat ; iis partibus quæ sunt ad pectus caputque, multum a zodiaco declinat ad aquilonem ; quæ ad pedes, australiores sunt zodiaco circulo ; media ipsius in zodiaco collocantur. Quamobrem cum Aratus zodiaci dodecatemoria in ipso contempletur ascensu, ideo, cum Aquarius medio corpore oritur, *Equus, ait, pedibusque et capite revolvitur* : non autem cum longitudinis in zodiaco medium oritur, quemadmodum tam Attalus, quam veteres intellexerunt. Nullo itaque modo commutandum esse versum illum arbitrator, ut Attalo placet ; cum non aliter in exemplaribus omnibus legatur.

Jam in Cassiepea et Delphino falsus est Eudoxus. Non enim cum Capricorno conscendunt : sed Cassiepea cum duobus, Sagittario videlicet et Capricorno. Etenim oriri incipit cum vicesima prima parte Sagittarii ; postremo vero cum Capricorni duodecima oritur. At Delphinus cum Sagittario totus exoritur a parte ipsius vicesima, ad quartam et vicesimam.

XV. Oriente Piscium initio Aratus quidem ait occidisse jam reliqua Hydri atque Centaurum; ortum esse vero Piscem australem non penitus, sed exigua relicta parte; item Andromedæ dextras in longitudinem partes. Eudoxus in priore commentario, quem secutus est Aratus, etiam Persei dextram manum oriri putat. In *Enoptro* vero, totum **126** ait exortum esse, præter exiguam partem; Hydri autem quidquid ad Corvum usque est, occidere. Hic Eudoxus eatenus ab apparentibus discrepare tantummodo mihi videtur, quod solam dextram manum Persei cum Aquario dicat ascendere. Nam dimidia fere pars ipsius oritur cum Aquario. Sane lucidissima, quæ est in illius corpore, cum Aquarii parte septima ac vicesima consurgit. At Aratus fallitur, Hydrium existimans totum Aquario oriente descendere. Etenim quæ in extremitate caudæ supra Centaurum sita est stella, occidit oriente undecima parte Piscium. Melius igitur Eudoxus asserit Hydri caudam adhuc esse residuam. In Centauro idem error utriusque. Non enim totus occasum fecit commodum orientibus Piscibus; sed anteriora illius adhuc supra horizontem eminent. Quippe caput, ac dexter ipsius humerus orientibus Piscibus occultantur. In australi quoque Piscis ambo pariter contra fidem apparentium peccant, dum eum arbitrantur integrum fere cum Aquario conscendere. Nam e contrario maxima pars ejus cum Piscibus oritur. Etenim australior earum quæ sunt in cauda, cum parte tertia Piscium exoritur; lucida vero quæ est in rostro, cum Piscium altera et vicesima.

In Andromeda prorsus ambo decepti sunt; si quidem non oritur cum Aquario et Piscibus, ut illi volunt, sed cum Capricorno et Aquario. Nam prior sinistra manus illius oritur cum medio fere Capricorno; postrema vero dextra cum Aquarii parte vicesima quarta oritur.

XVI. De Arietis ortu falso ita scribit Aratus: *Andromedæ dextra Pisces*

*Ipsi attrahunt. Sinistra vero ab imo trahit
Aries exoriens, quo etiam oriente
Ab occasu prospexeris Aram, cæterum in altera
parte*

*Persei orientis tantum caput et humeros.
Ipsam autem cingulum etiam ambiguum fuerit
An Ariete desinente appareat, an sub Tauro.*

Hunc in modum postremus versus concipitur. Credibile est porro per errorem positum esse vocabulum, *desinente*. Nam ab ipso operis initio signorum omnium principia in oriente collocat, non autem media, vel desinentia. In cæteris enim asterismis partes aliæ signis dimidiis exortis, aliæ incipientibus, aut desinentibus, ortus, occasusve fa-

IE'. Τῆς δὲ ἀρχῆς τῶν Ἰχθύων ἀνατελλούσης, ἢ μὲν Ἀρατὸς φησὶν δευχένοι τὰ τε λοιπὰ τοῦ Ἰχθύος καὶ τὸν Κένταυρον· ἀνατεταλκένοι δὲ τὸν Ἰχθύον οὐχ ὅλον, ἀλλὰ παρὰ μικρόν· καὶ τῆς Ἀνδρομέδας τὰ δεξιὰ μέρη κατὰ μήκος· ὁ δὲ Εὐδόξος ἐν μὲν τῷ α' συντάγματι, ᾧ δὴ καὶ ὁ Ἀρατὸς ακολουθεῖ, καὶ τοῦ Περσέως τὴν δεξιὴν χεῖρα φησὶ ἀνατέλλειν. Ἐν δὲ τῷ Ἐνὸστροφῷ ὅλον αὐτὸν ἀνατεταλκένοι παρὰ μικροῦ τινος· τοῦ δὲ Ἰχθύος τὸ μέρος πρὸς τὸν Κόρακα δύνειν. Δοκεῖ δὲ μοι ὁ Εὐδόξος περὶ τοῦ Περσέως κατὰ τοῦτο μόνον διαφωνεῖν πρὸς τὸ φαινόμενον, καθ' ὅσον φησὶν αὐτὴν μόνον τῆς δεξιᾶν χεῖρα συνανατέλλειν τῷ Ὑδροχόῳ. Τὸ γὰρ ἴσως σχεδὸν αὐτοῦ μέρος τῷ Ὑδροχόῳ συνανατέλλει· ἵσως γοῦν ἐν μέσῳ τῷ σώματι λαμπρὸς ἰκανὸς ἀστήρ καὶ κ' μοί. τοῦ Ὑδροχόου συναναφέρεται. Ὁ δὲ Ἀρατὸς ἀγνοεῖ, τὸν Ἰχθύου ὅλον τῷ Ὑδροχόῳ ἀνατεταλκένοι ἀντικαταδύνειν· ὁ γὰρ ἐν ἀρχῇ τῆς οὐρᾶς ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ Κένταυρου κείμενος ὄψις ἀνατελλούσης τῆς ια' μοί. τῶν Ἰχθύων. Βλέπειν δὲ ὁ Εὐδόξος ἀποφαίνεται, λέγων τοῦ Ἰχθύος τὴν οὐρὰν εἶτι ὑπολείπεσθαι. Περὶ δὲ τοῦ Κένταυρου ἀμφότεροι ἀγνοοῦσιν. Οὐ γὰρ ὅλος ἀν δέδουκεν⁷⁹, τῶν Ἰχθύων ἀρχομένων ἀναφέρεσθαι· ἀλλ' εἶτι αὐτοῦ τὰ ἐπιπέσθαι ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντ' ἔστιν. Ἡ γὰρ κεφαλὴ τῆς δεξιᾶς ὤμος αὐτοῦ τοῖς Ἰχθύσι ἀντικαταδύνει. Διαφωνοῦσι δὲ ἀμφοτέροι πρὸς τὸ φαινόμενον καὶ πρὸς τοῦ νοτίου Ἰχθύος, ὅλον αὐτὸν ἔγγιστα τῷ Ὑδροχόῳ ὑπολαμβάνοντες συνανατέλλειν. Τούναντιον γὰρ τὸ πλεῖον αὐτοῦ μέρος τοῖς Ἰχθύσι συναναφέρεται. Ὁ μὲν γὰρ νοτιώτερος τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ τῆς γ' μοί. τῶν Ἰχθύων συνανατέλλει· ὁ δὲ ἐν τῷ βύγγει λαμπρὸς τῆς α' καὶ κ' μοί. τῶν Ἰχθύων.

Περὶ δὲ τῆς Ἀνδρομέδας ὀλοσερῶς ἠρησμένοι ἀμφοτέροι· οὐ γὰρ τῷ Ὑδροχόῳ καὶ τοῖς Ἰχθύσι συνανατέλλει, ὡς οὗτοι φασιν, ἀλλὰ τῷ Αἰγόκερω καὶ τῷ Ὑδροχόῳ. Πρώτη μὲν γὰρ ἡ ἀριστερὰ χεὶρ αὐτῆς τῆς συνανατέλλει μέσῳ μάλιστα τῷ Αἰγόκερω· ἔσχατῃ δὲ ἡ δεξιὰ συναναφέρεται τῇ δ' καὶ κ' μοί τοῦ Ὑδροχόου.

IG'. Περὶ δὲ τῆς τοῦ Κριοῦ ἀνατολῆς ὁ Ἀρατὸς λέγων, Τὰ μὲν δεξιὰ, φησὶν⁸⁰, τῆς Ἀνδρομέδας ἀντικαταδύνει τῶν Ἰχθύων

D Αὐτοὶ ἐφέλλονται· τὰ δ' ἀριστερὰ νεύθεν εἰς τὸν Κριὸς ἀνερχόμενος· τοῦ καὶ περιτελλομένου.
Ἐσπερόθεν κεν ἴδιοιο θυτήριον· ἀτὰρ ἐν ἄλλῳ

Περσέως ἀντέλλοντος ὅσον κεφαλὴν τε καὶ ὤμους.
Αὐτὴ δὲ ζώνη, καὶ κ' ἀμφήριστα πέλοιτο,
Ἡ Κριῶν λήγοντι φασίνεσθαι, ἢ ἐπὶ Ταύρω.

Γράφεται μὲν οὕτως ὁ ἔσχατος στίχος· εἰκόσ· μέγιστος γὰρ ἠγνοῦσθαι τὸ, λήγοντι. Ἐξ ἀρχῆς γὰρ πάντων τῶν ζωδίων τὰς ἀρχὰς ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς ὑποπίπτει, καὶ οὐχὲν μεσοῦντα ἢ λήγοντα. Ἐπὶ γὰρ τῶν ἑλλειψοειδῶν ἀστρῶν τινὰ μὲν μέρη μεσοῦντων τῶν ζωδίων, τινὰ δ' ἀρχομένων ἢ ληγόντων δύνει, ἢ ἀνατέλλει. Ὅθεν καὶ ὁ Ἀτταλος κατὰ μὲν τοῦτο ἁρθῶς συναναφέρεται

⁷⁹ f. ἀντιδίδουκε. ⁸⁰ Apud Aratum τὰ δεξιὰ χεῖρὸς.

τὸ ἀγνόημα· καὶ δεῖ τοι ἢ ὡς ἐκεῖνός φησι γράφασθαι·

Ἡ Κριῶ ἀνιόντι φαίνεται, ἢ ἐπὶ Ταύρω·
ἢ νῆ Δία οὕτως·

Ἡ Κριῶ λήγουσα φαίνεται·

ὥστε τὸ, λήγουσα, ἐπὶ τὴν ζώνην ἀναφέρεσθαι. Ἀέληθε μέντοιγε αὐτὸν τὸ βούλημα τοῦ ποιητοῦ καὶ ἐν τοῦτοις. Λέγει γὰρ οὕτως· Ἡμεῖς μέντοι καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ τε ποιητῇ συμφώνως καὶ τοῖς φαινομένοις ἀκολουθῶς οὐ μὲθα δεῖν γράφασθαι τὸ ποίημα τὸν τρόπον τοῦτον·

Αὕτη δὲ ζώνη, καὶ κ' ἀμφήριστα πέλοιτο,
Ἡ Κριῶ ἀνιόντι φαίνεται, ἢ ἐπὶ Ταύρω.
Σὺν τῷ πασσοδίῳ ἀνελλοσεται.

Ἐπεὶ γὰρ, μέλλοντος τοῦ Κριοῦ ἀνατέλλειν, ὁ Βερσεύς ὁμολογουμένως μέχρι τῶν ὤμων ἐφανῆς γίνεται· ἅμα δὲ τῷ ἀρξασθαι ἀναφέρεσθαι τὸν Κριὸν, εὐθέως ἐκδηλος ἢ τοῦ Περσεύς ζώνη γίνεται, διὰ τὸ βραχὺ παρτελῶς παραλλάσσειν τῆς τοῦ Κριοῦ ἀρχῆς τὴν φάσιν αὐτῆς· διατάζει πότερον κατὰ τὴν τοῦ Κριοῦ μέλλοντος ἀνατέλλειν ἀρχὴν ὑπόθεται φανερά⁸¹ ἤδη γίνεσθαι· ἢ ἐπὶ τὸ μᾶλλον ὁμολογουμένον ἔλθῃ· διότι, τοῦ Ταύρου μέλλοντος ἀναφέρεσθαι, ἐκφανῆς ἐστὶ τοῦ Περσεύς ἢ ζώνη μετὰ τοῦ λοιποῦ σώματος. Καὶ τοῦτον τὸν τρόπον γραφομένου τοῦ ποιήματος, τὰ τε γραφόμενα σωθήσεται, καὶ τὰ περὶ καὶ ἀκριβῶς ἐξηγούμενος ἂν φαίνοιο.

12'. Πρῶτον μὲν οὖν διὰ τούτων ὁ Ἄτταλος ἀπορεῖ⁸², νομίζων ἐπὶ τοσοῦτον τὴν ἀκριβείαν ἐν τοῖς φαινομένοις ὑπὸ Ἀράτου διεληφθαι, ὥστε περὶ αὐτῶν τῶν ἐν τῇ ζώνῃ τοῦ Περσεύς ἀστέρων διατάζει τὸ πότερον τῆς ἀρχῆς τοῦ Κριοῦ ἐπ' ἀνατολῆς οὐσης, καὶ αὐτῆ ἤδη φανερά ἐστὶν σὺν τοῖς ὤμοις καὶ τῇ κεφαλῇ, ἢ μετ' ὀλίγον. Χωρὶς γὰρ τοῦ ὀλοσχερῶς μὴ μόνον τὸν Ἄρατον, ἀλλὰ καὶ τὸν Εὐδοξὸν ἐν τοῖς φαινομένοις ἀναστρέφεσθαι, καθάπερ ἐπιδηδείχαμεν, εἶτι καὶ οὐ μόνον ἐπὶ τῆς τοῦ Περσεύς ζώνης τοῦτ' ἂν παρὰ τῷ Ἀράτῳ διατάξοιτο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάντων β' ἢ καὶ πλείοσι ζωδίοις συνατελλόντων⁸³. Τελέως δ' ἄγνοεῖν δόξειεν ὁ Ἄτταλος καὶ τὰ φαινόμενα, ὑπολαμβάνων κατὰ ἀλήθειαν οὕτως εἶναι διαταζόμενα περὶ τὴν ζώνην τοῦ Περσεύς, καθάπερ προείρηκεν. Οὐ γὰρ μόνη ἡ ζώνη τοῦ Περσεύς φαίνεται ὑπὲρ γῆν, τοῦ Κριοῦ ἀρχομένου ἀνατέλλειν, ἀλλὰ καὶ ὅλος σχεδὸν ὁ Περσεύς, πλὴν τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς καὶ τοῦ γόνατος. Ὁ μὲν γὰρ δεξιὸς αὐτοῦ ποὺς συνανατέλλει τῇ ἡ' μοί. τῶν Ἰχθύων, ὁ δὲ ἐν τῷ δεξιῷ γόνατι τῇ ζ' μοίρα· ὁ δὲ ἐν τῷ Γοργονίῳ καὶ τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ κείμενος λαμπρὸς ἀστήρ, ὃς μικρὸν προηγείται τοῦ ἀριστεροῦ μηροῦ, τῇ ιγ' μοί. τῶν Ἰχθύων συναναφέρεται· μόνη δὲ αὐτοῦ ἡ ἀριστερὰ κνήμη τῷ Κριῶ συνανατέλλει. Δῆλον οὖν, ὅτι ἄγνοεῖ λέγων τὰ τε φαινόμενα σωθήσεται, καὶ τὸν Ἄρατον ἐμπειρῶς καὶ ἀκριβῶς τὰ περὶ τῆς τοῦ Περσεύς ζώνης φανεῖσθαι ἐξηγούμενον.

⁸¹ φανεράν. ⁸² f. ἀγνοεῖ. ⁸³ χρ. τέλος δέ.

A ciunt. Hinc Attalus recte hoc quidem animadvertit erratum. Et omnino vel, ut illi placet, ita conformandus est ille versus :

An sub Ariete ascendente appareat, vel sub Tauro, vel in hunc certe modum :

An sub Ariete desinens appareat,

ut participium desinens ad cingulum pertineat. Nihilominus tamen a poetæ sententia etiam in his aberrat. Ita quippe scribit : Nos autem in eo consentaneæ cum poeta, et apparentium fide credimus ita versus illos esse scribendos :

Ipsam autem cingulum etiam ambiguum fuerit
An sub Ariete ascendente appareat, an sub Tauro.
Cum quo cumulatum revoluitur.

Cum enim instante Arietis ortu, Perseus citra controversiam humeris tenuis appareat ; simulatque vero caput Arietis ascendere, statim conspicua sit zona Persei, pro eo quod perpusillum ab Arietis initio distet illius apparitio ; ambigit poeta, num sub Arietis ortui appropinquantis initium apparere jam illam asserat, an id usurpet potius, quod in confesso est maxime, instante Tauri exortu, apparere Persei cingulum una cum reliquo corpore. Atque hoc modo conceptis carminibus, cum iis integritas sua constabit, tum de cingulo poeta non solum scienter, sed etiam exacte scripsisse videbitur.

τῆς ζώνης ὁ ποιητῆς οὐ μόνον ἐμπειρῶς, ἀλλὰ

XVII. Sed inprimis Attali hæsitatio illa ex eo profiscitur, quod tam exactum in phænomenis perscribendis Aratum fuisse censet, ut de stellis, quæ sunt in Persei balteo, dubitet, utrum Arietis initio in oriente constituto, conspicuus ille sit cum humeris, et capite, an paulo post appareat. Verum ut hæc omittam, non Aratum solum, sed Eudoxum etiam ipsum, in apparentium explicanda ratione pingui, quod aiunt, Minerva usos esse ; non in 127 Persei tantum balteo, apud Aratum isto modo dubitabitur ; sed in iis omnibus signis oriuntur. Demum vero cælestium rerum funditus expers haberi possit Attalus, qui reipsa credat ad eum, quem diximus, modum ambiguum esse rationem orientis cinguli Persei.

D Non enim solus ille Persei balteus supra terram existit, quando Arietis oriri incipit, sed totus ipse propemodum Perseus, excepto pede sinistro ac genu. Quippe dexter illius pes cum octava oritur Piscium parte, quæ autem inest in dextro genu stella, cum septima : lucida porro quæ est in Gorgonio, et sinistra manu, quæ sinistra femur paululum præcedit, cum parte decima tertia conscendit ; solum crus sinistrum oritur cum Ariete. Falsus est itaque, cum et apparentibus suam illo modo constare fidem, et Aratum perite exacteque quæ ad cingulum atinent Persei traditurum esse defendit.

Ego vero non alia ex causa dubitationem illic injectam Attalo fuisse suspicor, quam unde prius Eudoxo erat oborta; quem auctorem Aratus adhibuit. Eudoxus enim in commentario de Apparentibus scribit dextras Persei partes cum Piscibus oriri. Ex quo consequens est, Arietis principio in oriente posito, dextras tantummodo Persei partes supra terram existere. At in altero libro, qui inscribitur *Speculum*, cum Piscibus totum asserit paulo minus oriri Perseum. Quamobrem cum in omnibus fere, quæ ad ortus siderum spectant, duo illi commentarii invicem concordent, in Persei descriptione dissideant; jure in ambiguo positus Aratus, neque utram partem sequeretur expediens; anceps, et incertum esse dicit, an et Persei balteus cum humeris et capite, Ariete conscendente sublimis appareat, an ascendente potius Tauro: quod in altero Eudoxi opere continetur. Non igitur ex eo quod propter discriminis exiguitatem difficile id sensu possit æstimari, ut putat Attalus, dubium ait esse, num Persei tum balteus appareat, cum Arietis initium horizontem tenet: an tunc potius emergat, cum Tauri caput oriri incipit. Sed ideo quod neutram in partem statuere possit, cum ex æquo tradi utrumque cerneret.

Cæterum cum duplex habeatur loci illius lectio: siquidem in aliis codicibus καὶ κ' ἀμφήριστα πέλοντο· in aliis κ' ἀμφήριστα πέλονται, legitur: scribendum est πέλοιτο, non ut putat Attalus, πέλονται. Nam cum particula copulativa recte πέλοιτο conjungitur. Non enim diduci propterea necesse est, quod nomen ἀμφήριστα plurali numero ponitur, cum tralatitia sit hæc loquendi ratio.

XVIII. Oriente Tauri principio scribunt Aratus et Eudoxus, totum supra terram eminere Perseum: et Aurigæ sinistram manum, in qua siti sunt Hædi; nec non sinistrum ejusdem pedem; ad hæc Ceti quidquid est a cauda cervice lenus; ex parte vero Bootem occidere. In quo lapsi sunt errore, cum putant sinistras tantum Heniochi partes cum illo pariter exortum facere. Etenim dexter ipsius humerus ascendit cum Arietis parte secunda, et vice-versa. Australior autem earum, quæ sunt in capite, prius etiam cum Piscibus exoritur: adeo ut in eo quoque peccent, quatenus, inquam, existimant oriri cum Ariete primum Heniochum. Similiter in Heniocho duplex ab iisdem commissus error est. Nam neque cum Ariete oriri incipit, ut illis videtur, sed cum Piscibus; neque cervice duntaxat lenus ascendit cum Ariete, sed totus propemodum, exceptis iis, quæ in capite quæ in extrema scapula lucidæ. Nam quod ne Bootes quidem cum Ariete incipiat exoriri, quod illi volunt, sed cum Tauro, superius diximus.

Geminis oriri incipientibus, Aratus ait occidere pedes Ophiuchi usque ad genua; Cetum autem

Δοκεῖ δέ μοι διηπορηῆσθαι ὁ Ἄρατος παρὰ τὴν εὐδοξίαν, παρ' ἣν καὶ ὁ Εὐδόξος, ὃ κατηγόρηκεν ὁ Ἄρατος. Ἐν μὲν γὰρ τῷ συντάγματι τῷ πρῶτῳ τῶν φαινομένων γράφει, ὅτι τοῖς Ἰχθύσι τῶν τελλεῖ τὰ δεξιὰ τοῦ Περσέως· ὥστε, τῆς ἀρχῆς τοῦ Κριοῦ πρὸς τὴν ἀνατολὴν οὐστῆς, τὰ δεξιὰ μόνον κερὰ τοῦ Περσέως κατ' αὐτὸν ὑπὲρ γῆν φαίνεται: ἐδὲ τῷ ἑτέρῳ συντάγματι, ὃ ἐπιγράφεται Ἑρατρου, τοῖς Ἰχθύσι φησὶν αὐτὸν ὅλον, πλὴν ὀλίγου, συνατέλλειν. Ἐν πᾶσιν οὖν σχεδὸν τοῖς περὶ τὰς ἀστρονομίας τῶν ἀστρων συμφωνούντων ἀλλήλοις τῶν ἐκ συνταγμάτων, περὶ δὲ τοῦ Περσέως διαφέρει τῆς ἀναγραφῆς οὐστῆς· εὐλόγως ὁ Ἄρατος, διατιμωποῖα τις κατακολουθήσει ἀποφάσει, ἀμφήριπτον φησὶν εἶναι, καὶ δισταζόμενον, πότερον καὶ ἰσῶς τοῦ Περσέως μετὰ τῶν ὤμων καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Κριοῦ ἀνατέλλοντος, μετέωρος φαίνεται, ἢ πρὸς τὸν Ταύρου ἀναφερομένου, ὡς τὸ ἕτερον τῶν τοῦ Εὐδόξου συνταγμάτων περιέχει. Οὐ παρὰ τὴν ἀσπίδα οὖν δύσκριτον εἶναι διὰ μικρότητα τῆς διαφοράς, ὡς ὁ Ἀτταλὸς ὑπέλαβεν, ἀμφήριπτον φησὶν εἶναι, πότερον ἢ ζώνη τοῦ Περσέως ὑπὲρ γῆν ἦδη φαίνεται τῆς ἀρχῆς τοῦ Κριοῦ πρὸς τὴν ὀρίοντι οὐστῆς; ἢ ἀρχομένου τοῦ Ταύρου, ὅτε αὐτὴ ἀναφέρεται· ἀλλὰ τὸ μὴ ἔχειν εἶπαι, ἐὰν ἐκατέρως παραδεδοῦσθαι.

Διχῶς δὲ γραφομένου, ἐν μὲν τισὶν ἀντιγράφαι καὶ κ' ἀμφήριστα, ἐν δὲ τισὶ καὶ κ' ἀμφήριστα πέλονται· δεῖ γράφειν πέλοιτο· καὶ οὐκ, ὡς ὁ Ἀτταλὸς, πέλονται. Τῷ γὰρ συνδέσμῳ τὸ πέλοιτο καὶ ἀλλήλως λέγεται, οὐδὲ γὰρ περισπᾶσθαι δεῖ, ἐὰν πληθυντικῶς ἐκφέρεσθαι τὸ ἀμφήριστα· σήμειον γὰρ ἔστι τὸ σχῆμα τοῦτο τῆς ἐκφοράς.

III'. Τῆς δὲ ἀρχῆς τοῦ Ταύρου ἀνατέλλουσι φησὶν ὁ Ἄρατος τε καὶ Εὐδόξος τὸν Περσέα εἶναι φανερόν· ὑπὲρ γῆν, καὶ τοῦ Ἡνιοχοῦ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ἐν ἧ ὁ Ἐριφοὶ κείνται, καὶ τὸν ἀριστερὸν πόδα· καὶ τοῦ Κήτους τὸ ἀπὸ τῆς οὐρᾶς ἕως τῆς λοφίας· δευκέναι δὲ φησὶ τοῦ Βούτου τι μέρος ἄγνοοῦσιν οὖν, τὰ ἀριστερὰ μόνον ὑπολαμβάνουσι τοῦ Ἡνιοχοῦ τῷ Κριῷ συνανατέλλειν. Ὁ μὲν γὰρ δεξιὸς ὤμος αὐτοῦ τῆ β' καὶ κ' μοί. τοῦ Κριοῦ συναναφέρεται· ὁ δὲ νοτιώτερος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ ἐκ πρῶτον τοῖς Ἰχθύσι συνανατέλλει· ὥστε καὶ αὐτὸ ἀγνοεῖν αὐτοῦ· λέγω δὲ καθ' ὅσον ὑπολαμβάνουσι πρῶτως τῷ Κριῷ τὸν Ἡνιοχὸν συναναφέρεσθαι. Ὁμοίως δὲ κατὰ δύο τρόπους καὶ τὰ περὶ τοῦ Ἡνιοχοῦ ἠγνοήσασιν. Οὐτε γὰρ τῷ Κριῷ ἀρχεται συνανατέλλειν, ὡς φασὶν, ἀλλὰ τοῖς Ἰχθύσι, οὐτε ἕως τῆς λοφίας μόνον ἀναφέρεται σὺν τῷ Κριῷ, ἀλλ' ὅλας σχεδὸν, πλὴν τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ οἱ ἐν ἀκρῇ τῷ χεῖματι νίω⁸⁸ λαμποῖ. Ὅτι γε μὴν οὐτε ὁ Βούτης τῷ Κριῷ ἀρχεται συναναφέρεσθαι, ὡς φασὶν, ἀλλὰ τῷ Ταύρῳ προειρηκαμεν ἀνωτέρω.

Τῶν δὲ Διδύμων ἀρχομένων ἀνατέλλειν, ὁ Ἄρατος δύνειν μὲν φησὶ τοὺς πόδας τοῦ Ὀφιοῦχοῦ μὲν

⁸⁸ Cor. καὶ κ' ἀμφήριστα πέλοντο. ⁸⁹ γρ. ὅλον. ⁹⁰ γρ. χελυνίω.

σφι αὐτῶν ὁ γονάτων ἀνατέλλειν δὲ τὸ Κῆτος καὶ τοῦ Ποταμοῦ τὰ πρῶτα. Ταῦτα δὲ συμφῶνως τοῖς φαινόμενοις ὑπ' αὐτῶν εἰρηται.

Ἄ μὲν οὖν ἔδοκει μοι χρῆσιμα εἶναι τῶν ὑπὸ Ἀράτου καὶ Εὐδόξου λεγομένων ἐν τοῖς φαινόμενοις ἐπισκέψασθαι τε, καὶ ὑπογράψαι, ταῦτ' ἐστίν· ἐξῆς δὲ ὑποτάξω περὶ ἐκάστου τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἐπὶ κεφαλαίου, τίμη τε τῶν ἰβ' ζωδίων συνανατέλλει, καὶ συγκαταδύνει· καὶ ἀπὸ πόσης μοίρας τοῦ ζωδίου ἀρξάμενος, ἕως πόσης τὸ ἔσχατον ἀνατέλλει, ἢ συγκαταδύνει ἐν τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα τόποις· καὶ καθόλου οὖρου ἐστίν ἡ μεγίστη ἡμέρα ὥρων ἰσημερινῶν ἰδ' καὶ ἡμωρίου. Τὰς δὲ κατὰ μέρος αὐτῶν ἀποδείξει ἐν ἄλλοις συντετάχαμεν οὕτως, ὥστε ἐν παντὶ τόπῳ σχεδὸν τῆς οἰκουμένης δύνασθαι παρακολουθεῖν ταῖς διαφοραῖς τῶν συνανατολῶν καὶ συγκαταδύσεων.

10. Πρῶτον μὲν οὖν ἐκθησόμεθα τὰς τῶν βορειοτέρων ἀστρῶν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου συνανατολάς τε καὶ συγκαταδύσεις· ἔπειτα δὲ τὰς τῶν νοτιωτέρων· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὰς τῶν ἰβ' ζωδίων. Λέγω δὲ τῶν ἡσπερισμένων· ἐπειδὴ περὶ ἃ μὲν μείζονα τόπον ἐπέχει τοῦ δωδεκατημορίου, ἃ δὲ ἐλάσσονα. Ἐτι δὲ καὶ πολλῶν τινὰ μὲν βορειότερα, τινὰ δὲ νοτιώτερα ὄντα τοῦ ζωδιακοῦ, πολλὴ προτερεῖ καὶ ὑστερεῖ ἐν ταῖς ἀνατολαῖς καὶ δύσει τῶν κατ' αὐτὰ δωδεκατημορίων. Προσδιασαφῆσομεν δὲ ἐφ' ἐκάστου καὶ τό τε μεσουρανοῦν ἐν τῷ ζωδιακῷ κύκλῳ ζῶδιον καὶ τὴν μοῖραν αὐτοῦ· πρὸς δὲ τούτοις τοὺς μεσουρανοῦντας ἀπλανεῖς ἀστέρας ἐν ταῖς ἀρχαῖς καὶ τελευταῖς τῶν ἀνατολῶν καὶ δύσεων οἰουδῆποτε ἀστρῶν καὶ ἐτι ἐν πόσαις ὥραις ἰσημεριναῖς ἕκαστον τῶν ἀστρῶν ἢ δύνει, ἢ ἀνατέλλει. Ἐκαστον δὲ τούτων ῥησαφῆσομεν κατὰ συνεγγισμὸν ἕως ἀδιαφόρου παραλλαγῆς. Διότι γὰρ ἡ τοιαύτη πραγματεία πολλῶν τε τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συντεταγμένων ἐστὶν εὐχρηστοτέρα, καὶ πρὸς πολλὰ συντείνει τῶν κατὰ ἀστρολογίαν θεωρημάτων, εὐκατανόητον εἶναι σοι νομίζω.

Ὁ μὲν οὖν Βοώτης συνανατέλλει τῷ ζωδιακῷ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς Παρθένου ἕως ζ' καὶ κ' μοί. τῆς Παρθένου· μεσουρανεῖ δ' ἀνατέλλοντος αὐτοῦ τοῦ ζωδιακοῦ τμήματος ἀπὸ Ταύρου ζ' καὶ κ' μοί. μέσης ἕως Διδύμων κζ' μοί. Καὶ πρῶτος μὲν ἀστὴρ τοῦ Βοώτου ἀνατέλλει ὁ ἐν τῇ κεφαλῇ, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τῷ δεξιῷ ποδί. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων, ἀρχομένου μὲν ἀνατέλλειν τοῦ Βοώτου, ὃ τε ἀριστερὸς ὤμος τοῦ Ὀρίωνος καὶ ὁ ἀριστερὸς ποῦς, ὡς ἡμιπέχιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ· ληγοντος δὲ αὐτοῦ, μεσουρανεῖ τοῦ Κυνὸς ὁ ἐπὶ τῶν ἰσχιῶν λαμπρὸς. Ἀνατέλλει δὲ ὅλος ὁ Βοώτης ἐν ὥραις ἰσημεριναῖς δυσὶν ὡς ἔγγιστα.

Τοῦ δὲ Στεφάνου ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ τοῦ ζωδιακοῦ τμήματος ἀπὸ Παρθένου ζ' καὶ κ' μοί. ἕως Χηλῶν ε' μοί. μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Διδύμων ζ' καὶ κ' μοί. μέσης ἕως Καρκίνου μοί. ε' μέσης. Καὶ πρῶτος μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει τοῦ

A exoriri; primumque Fluminis partem. Quæ quidem cum apparentibus congruenter ab illis dicta sunt.

Igitur quæ ex Arati Eudoxique decretis super apparentium ratione digna mihi consideratione observationeque visa sunt, hæc propemodum fuerunt. Deinceps vero de unaquaque stellarum inerrantium summatim disseram: quo cum signo de duodecim oriatur aut occidat; quota ab zodiaci parte incipiens, in quota oriri vel occidere desinat circa Græciæ tractum, aut ubicunque maxima dies est horarum æquinoctialium quatuordecim cum dimidia. Quorum omnium singillatim demonstrationem ita in aliis commentariis exposuimus, ut in omni fere terrarum orbis loco coortuum, et cooccasuum discrimina certa possis ratione consequi.

XIX. Primum igitur borealium siderum ortus et occasus explicabimus, quos cum zodiaco faciunt: tum australium: postremo signorum ipsorum duodecim. De stellatis 128 autem loquimur, quoniam nonnulla sunt, quæ ampliorem duodecima parte locum occupant, quædam minorem. Deinde alia longe magis ad septentriones, austrumve, quam zodiacus, vergentia, longo itidem spatio dodecaterioria sua prævertunt, aut sequuntur. Præterea in singulis exponemus quod signum in zodiaco circulo medium cæli teneat, et quænam pars illius. Item quænam fixarum stellarum culminent in ortuum et occasuum initiis, ac finibus sideris cujuslibet; tum quot horarum æquabilium spatio unumquodque sidus oriatur, aut occidat. Quorum omnium rationes quam proxime fieri poterit inibimus, nulla ut differentia possit agnosci. Hanc vero tractationem cum omnibus iis quæ ab antiquis elaborata sunt hactenus, ad usum facilitate esse, tum ad quam plurima in astrologia theorematum pertinere, facile abs te animadverti iudico.

Itaque Bootes oritur cum zodiaci parte illa, quæ ab initio Virginis incipit, usque ad ejus partem 27. Culminat autem oriente illo zodiaci segmentum, quod est a Tauri vicesima septima parte media, usque ad Geminorum 27. Prima stella Bootæ oritur ea, quæ est in capite; ultima quæ est in dextro pede. Aliorum siderum, ortum ineunte Boote, culminat sinister humerus Orionis, et sinister pes, qui semicubitali intervallo meridianum antecedit; sub ortus finem culminat lucida, quæ est in femore Canis. Totus oritur Bootes horis fere duabus æqualibus.

Corona oriente, zodiaci arcus oritur a gradu Virginis 27 usque ad medium 5 Chelarum; culminat a medio 27 Geminorum, usque ad Cancri medium 5. Prima Coronæ stella oritur ea quæ splendidissimam præcedit, ultima vero, borealior

ἢ γρ. μέχρι τῶν

est in femore Canis; postrema vero, lucida, quæ Hydri caput præcedit: quæ quidem Cancris et Ursæ borealior est duarum stellarum, quæ in anterioribus pedibus sitæ sunt; proxime deinde stellarum, quæ circa nebulam Cancris sunt, ad occidentem positæ. Oritur Corona partibus duabus unius horæ.

Oriente Ingeniculo oritur cum eo zodiaci segmentum quod est a parte 12 Virginis ad mediam 8 Scorpii. Culminat autem a media 8 Geminorum usque ad Leonis gradum 14 primæ oriuntur asterismi hujus ambæ, quarum altera est in dextro pede, altera in dextro genu, ultima, quæ in extrema manu sinistra. Culminat ex aliis stellis oriente Ingeniculo, ea primum quæ ex quatuor ad pedes Geminorum sitis secunda est ab occidente; novissima australior ambarum in Leone, quæ circa lumborum splendidam positæ sunt. Oritur Ingeniculus spatio horarum 4, 36' fere.

XX. Cum Ophiuchus oritur, zodiaci arcus ille simul ascendit, qui est a 29 Chelarum ad 23 Scorpii. Culminat a Leonis 3 gradu ad Virginis 3; primæ oriuntur illius stellæ, quæ in sinistra manu sunt: tum quæ in serpente; postrema oritur secunda versus occasum ex quatuor, quæ sunt in ipsius dextro pede; culminat prior lucida earum quæ sunt in collo, et pectore Leonis, quæ est ad septentrionem secunda, novissima vero, quæ in capite est Corvi. Oritur Ophiuchus horis duabus.

Cum serpente, quem Ophiuchus tenet, oritur arcus zodiaci ab 8 parte Chelarum usque ad partem 1 mediam Sagittarii. Culminat ab 8 media Cancris ad Virginis 14. Prima consurgit stella præcedentium borealior, quæ in ipsius capite sunt; ultima, quæ est in extrema cauda. Culminat prior stella lucida, quæ est in extremitate Argus, semicubitali spatio circiter distans a meridiano, postremus culminat Vindemiator, et borealior humerus Virginis, utraque stella semicubiti fere intervallo distat a meridiano. Oritur serpens horis 4 1/2.

Oriente Lyra, cum ea zodiaci arcus ascendit a gradu nono medio Scorpii usque ad 18; culminat a medio 13 Leonis usque ad 26. Prima oritur Lyrae stella, quæ a septentrione adjacet lucidissimæ; ultima verò, de duabus lucidis, quæ in ejus jugo sunt, quæ est ad orientem. Prior culminat australis splendidarum duarum in lunbo Leonis, ultima, quæ in cauda Leonis est lucida: et quæ in extrema sinistra Virginis ala semicubitale inter-

κειμένων τῶν λαμπροτάτων. Μεσουρανεὶ δὲ ἐπὶ ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Κυβύς ὁ ἐπὶ τῷ Ἰσχυῶν, ἔσχατος δὲ ὁ προηγούμενος τῆς τοῦ Ἰσχυῶν κεφαλῆς, ὁ ἔκφανθς, ὅς ἐστι τοῦ Καρκίνου καὶ τῆς Ἄρκτου ὁ βορειότερος τῶν ἐν τοῖς ἐμπροσθίοις καὶ δύο ἀστέρων *· ἔγγιστα δὲ καὶ τῶν περὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Καρκίνου κειμένων οἱ πρὸς δύσειν. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Στέφανος ἐν δυσὶ μέρεσι α' ὥρας.

Τοῦ δὲ Ἐν γούνασιν ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Παρθένου μοί. ιβ' ἕως Σκορπίου μοί. η' μέσης· μεσουρανεὶ δὲ ἀπὸ Διδύμων γ' ἕως ἔως Λέοντος ιδ' μοί. Καὶ πρῶτοι μὲν ἀστὲρες τοῦ Ἐν γούνασιν ἀνατέλλουσιν, ὅ τε ἐν τῷ ἐξὸς ποδὶ καὶ ὁ ἐν τῷ δεξιῷ γόνατι, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ. Μεσουρανεὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων, ἀνατέλλοντος τοῦ Ἐν γούνασι, πρῶτος μὲν τῶν ἐν τοῖς ποσὶ τῶν Διδύμων δ, ὁ δευτέρως ἀπὸ τῆς σεως, ἔσχατος δὲ τοῦ Λέοντος ὁ νοτιώτερος τῶν τῶν περὶ τὸν λαμπρὸν τὸν ἐπὶ τῆς ὀσφύος κείμενος. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Ἐν γούνασιν ἐν ὥραις δ' κείμενος πεμπτημορίοις ὡς ἔγγιστα.

Κ'. Τοῦ δὲ Ὀφιοῦχου ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Χηλῶν θ' καὶ κ' μοί. ἕως Σκορπίου μοί. χγ'· μεσουρανεὶ δὲ ἀπὸ Λέοντος γ' ἕως Παρθένου λ'. Καὶ πρῶτοι μὲν ἀστέρες ἀνατέλλουσι τοῦ Ὀφιοῦχου οἱ ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ ἡ μὴ καὶ οἱ ἐν τῷ Ὄφει κείμενοι· ἔσχατος δὲ τῶν τῷ δεξιῷ ποδὶ αὐτοῦ δ' ὁ β' ἀπὸ δύσεως. Μεσουρανεὶ δὲ ἀστὴρ α' μὲν ὁ τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ κείμενος τοῦ Λέοντος λαμπρὸς ὁ β' ἀπ' Ἄρκτου, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ Κόρακος. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Ὀφιοῦχος ἐν ὥραις δ' ἰσὶ.

Τοῦ δὲ Ὀφείως, ὃν ἔχει ὁ Ὀφιοῦχος, ἀνατέλλει συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Χηλῶν μ' ἢ ἕως Τοξότου μοί. α' μέσης· μεσουρανεὶ δὲ ἐπὶ τοῦ Καρκίνου ἢ μέσης ἕως Παρθένου ιδ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ ὁ β' ὁ πρῶτος τῶν ἡγουμένων. ἔσχατος δὲ ὁ ἐν ἄκρῃ τῆς ὀφίως Μεσουρανεὶ δὲ ἀστὴρ α' μὲν ἐν τῷ ἀκροτάτῳ τῆς Ἄργους λαμπρὸς, ὡς ἡμιπέχλιον ἀπαιεόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ, ἔσχατος δὲ ὁ τε Προτροπήτης καὶ ὁ βορειότερος ὤμος τῆς Παρθένου, ὡς περὶ τὸν ἀκροτάτην στήμα τοῦ μεσημβρινοῦ ὑπολειπόμενος ἕκτατος αὐτῶν. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Ὄφεις ἐν ὥραις δ' πρὸς τὴν κωρίῳ.

Τῆς δὲ Λύρας ἀνατελλούσης, συνανατέλλει μὲν αὐτῇ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Σκορπίου μοί. θ' μέσης ἕως Σκορπίου ιη'· μεσουρανεὶ δὲ ἀπὸ Λέοντος μοί. ε' μέσης ἕως Λέοντος μοί. ε' καὶ κ'. Καὶ πρῶτος μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει τῆς Λύρας ὁ ἀπ' Ἄρκτων παρακείμενος τῷ λαμπροτάτῳ, ἔσχατος δὲ ὁ πρὸς ἀνατολὰς τῶν ἐν τῇ ζυγίωματι αὐτῆς β' λαμπρῶν. Μεσουρανεὶ δὲ ἀστὴρ α' μὲν τοῦ Λέοντος ὁ νοτιώτερος τῶν β' τῶν ἐπὶ τῆς ὀσφύος λαμπρῶν, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν

* γρ. ἐμπροσθίους δυσὶν ἔστρασιν

ὕπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἀνατέλλει δὲ ἡ Λύρα ἐν 8̄ πεμπτημορίοις α' ὥρας.

Τοῦ δὲ Ὅρνιθος ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν ὁ ζῳδιακὸς ἀπὸ Χηλῶν ζ' καὶ κ' μοί. μέσης ἕως τοῦ Τοξότου β' καὶ κ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Λέοντος ἕως Χηλῶν ι' μοί. μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ βορειότατος τῶν ἐν τῇ δεξιᾷ πτέρυγι.⁸⁸ Μεσουρανεῖ δὲ ἀστὴρ α' μὲν ὁ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Λέοντος· λαμπρὸς, ἔσχατος δὲ τοῦ Κενταύρου ὁ νοτιώτερος τῶν ὑπὸ τὸν δεξιὸν ὦμον, καὶ ὁ Ἀρκτούρος, ὡς ἡμιπῆχιον ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἀνατέλλει δὲ ἐν ὥραις 8̄ καὶ δυοῖ πεμπτημορίοις.

ΚΑ'. Τοῦ δὲ Κηφέως μόνα τὰ πρὸς τῇ κεφαλῇ μέρη Β ἀνατέλλει. Συνανατέλλει δὲ αὐτῷ ὁ ζῳδιακὸς ἀπὸ Σκορπίου μοί. ζ' καὶ κ' μέσης ἕως τοῦ Τοξότου ζ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Παρθένου μοί. θ' μέσης ἕως Παρθένου α' καὶ κ'. Α' δὲ ἀστὴρ μεσουρανεῖ τοῦ Κόρακος ὁ ἐν τῇ οὐρᾷ λαμπρὸς, ὡς ἡμιπῆχιον ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ, ἔσχατος δὲ ὁ ἀριστερὸς ἀγκῶν τῆς Παρθένου, ὡς ἡμιπῆχιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Κηφεύς ἐν γ' ἔγχεσσι πεμπτημορίοις ὥρας α'.

Τῆς δὲ Κασσιπέας ἀνατελλούσης, συνανατέλλει μὲν ὁ ζῳδιακὸς ἀπὸ τοῦ Τοξότου β' καὶ κ' μοί. ἕως Αιγόκερω ιβ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Χηλῶν μοί. ια' ἕως Σκορπίου γ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ ἐν τῷ θρόνῳ αὐτῆς λαμπρὸς, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τῇ κεφαλῇ. Μεσουρανεῖ δὲ ἀστὴρ α' μὲν τοῦ Κενταύρου ὁ νοτιώτερος τῶν ὑπὸ τὸν δεξιὸν ὦμον, καὶ ὁ Ἀρκτούρος, ἔσχατος δὲ ὁ μέσος τῶν ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ Σκορπίου, καὶ τοῦ Στεφάνου ὁ ἡγούμενος τοῦ λαμπροῦ. Ἀνατέλλει δὲ ἡ Κασσιπέα ἐν ὥρᾳ α' καὶ γ' μέρει.

Τῆς δὲ Ἀνδρομέδας ἀνατελλούσης, συνανατέλλει μὲν αὐτῇ ὁ ζῳδιακὸς ἀπὸ Αιγόκερω ιε' μοί. ἕως Ὑδροχόου μοί. δ' καὶ κ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Σκορπίου ζ' μέσης ἕως Τοξότου η' μέσης. Καὶ α' μὲν ὁ ἀστὴρ ἀνατέλλει αὐτῆς ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν ἀκρᾷ τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ. Μεσουρανεῖ δὲ ἀστὴρ α' μὲν τοῦ Στεφάνου ὁ ἐχόμενος τοῦ λαμπροῦ, ἔσχατος δὲ ὁ ἀριστερὸς ἀγκῶν τοῦ Ἐν γόνασιν. Ἀνατέλλει δὲ ἡ Ἀνδρομέδα ἐν ὥραις β' καὶ η' μέρει.

Τοῦ δὲ Ἴππου ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει αὐτῷ ὁ ζῳδιακὸς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Αιγόκερω ἕως Ὑδροχόου μοί. α' καὶ κ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Χηλῶν α' καὶ κ' μέσης ἕως Τοξότου ζ' μέσης. Καὶ α' μὲν αὐτοῦ ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ νοτιώτερος τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν, ἔσχατος δὲ ὁ ἐπὶ τῆς ὀσφύος λαμπρὸς. Μεσουρανεῖ δὲ ἀστὴρ α' μὲν ὁ ἐν μέσῃ τῇ νοτίᾳ Χηλῇ, ἔσχατοι δὲ τοῦ Ὀφιούχου οἱ παρὰ τὸν δεξιὸν ὦμον γ' ἐπ' εὐθείας κείμενοι, ἐκτὸς ὄντες αὐτοῦ, καὶ τοῦ Ἐν γόνασιν ὁ ἐν τῷ ἀριστερῷ μηρῷ λαμπρὸς, μικρὸν προηγούμενος αὐτοῦ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Ἴππος ἐν ὥραις γ'.

Τοῦ δὲ Ὀϊστοῦ ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζῳδιακὸς ἀπὸ τοῦ Τοξότου μοί. ε' ἕως Τοξότου ι' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Παρθένου ιθ' ἕως Παρ-

Cum Cygno zodiacus oritur a parte Chelarum 27 media, usque ad Sagittarii 22; culminat ab initio Leonis, ad mediam 10 Chelarum. Oritur prima, borealior 129 earum, quæ sunt in ala dextra. Culminat prior clara in corde Leonis; postrema vero australior earum, quæ sub dextro sunt humero Centauri; nec non Arcturus semicubito distans a meridiano. Oritur Cygnus horis 4, 24'.

XXI. Cephei partes oriuntur ex solum quæ sunt ad caput. Cooritur zodiacus a 27 media parte Scorpii ad mediam 6 Sagittarii; culminat a media 9 Virginis ad ejusdem 21. Prior autem culminat quæ in cauda est Corvi lucida, quasi semicubito distans a meridiano; ultima, sinister Virginis cubitus, tantumdem meridianum antecedens. Oritur Cepheus hora propemodum 0, 36'.

Ascendente Cassiepea zodiacus oritur a gradu 22 Sagittarii ad Capricorni 12; culminat a parte Chelarum 11 ad 3 mediam Scorpii. Prior oritur lucida in illius throno; ultima, quæ est in capite. Prima culminat australior earum, quæ sunt sub dextro humero Centauri, cum Arcturo; ultima, earum media quæ sunt in fronte Scorpii, et præcedens lucidam Coronæ. Oritur Cassiepea hora 1, 20'.

Cum Andromeda oritur arcus zodiaci a Capricorni parte 15, ad Aquarii 24 mediam; culminat a media 6 Scorpii ad mediam 8 Sagittarii. Prima oritur australior earum quæ sunt in dextra manu; ultima, quæ in extremitate sinistræ manus. Culminat prima, quæ lucidæ Coronæ proxima est; postremus vero cubitus sinister Ingeniculi. Oritur Andromeda horis 2 1/8.

Cum Equus oritur, ascendit cum eo zodiacus ab initio Capricorni ad Aquarii partem 21. Culminat a Chelarum parte 21 media ad Sagittarii mediam 6. Prima ejus oritur stella, quæ est australior anteriorum pedum; ultima, quæ est in ilibus lucida. Culminat prior media in australi Chela, ultimæ quæ ad dextrum humerum Ophiuchi tres in directum positæ, extraque ipsum sitæ, una cum lucida, quæ est in sinistro femore Engonasin, paulo ipsum antecedens. Oritur Equus horis 3.

Cum Sagitta zodiaci arcus oritur a parte 5 Sagittarii ad ejusdem 10 mediam; culminat a parte 19 Virginis, ad 25. Primæ oriuntur quæ sunt in gly-

⁸⁸ Deest ultima oriens.

paululum citra meridianum sita; ultima, Spica, paululum meridianum antecedens; et quæ sub humero dextro Centauri. Oritur Sagitta hora 0, 20'.

XXII. Oritur Aquila cum arcu zodiaci a Sagittarii gradu 9, ad medium 14; culminat a Virginis 24 ad medium 30. Prima consurgit Aquilæ stella, borealior parvarum, quæ sunt in duabus alis; ultima, quæ est australior trium in corpore lucidarum. Culminat prior Spica, ultima, borealior earum quæ in Centauri capite. Oritur Aquila hora 0, 24'.

Oritur cum Delphine zodiacus a Sagittarii gradu 20 medio ad medium 24; culminat ab octavo medio Chelæ ad 13. Primæ oriuntur antecedentes quatuor in rhombo, postrema quæ in cauda est australior. Culminat primum sinister pes Andromedæ, postremo Centauri maxime borealis in thyro; tum ad genu Virginis dextrum a septentrione sita, quasi semicubito distans a meridiano. Oritur Delphin hora 0, 15'.

καὶ τοῦ ποδός, ὡς ἡμιπέχτιον προηγούμενος τοῦ Perseo cooritur arcus zodiaci a Capricorni 25 ad Arietis 14 medium; culminat a Scorpii 16 medio ad 8 medium Capricorni. Princeps oritur stella quæ est in Harpe nebulosa, ultimæ, quæ supra Pleiadem in sinistro pede. Culminat primo lucida quæ est in Ara media, et Engonasin antecedens humeri dextri, quæ est in brachio; ultima Capricorni borealior earum quæ sunt in geniculis. Item e Cygno borealior earum, quæ in ala dextra, semicubitali fere interstitio meridianum antecedens. Oritur Perseus horis 3, 50'.

Cum Auriga zodiacus oritur a Piscium parte 1. media, usque ad Tauri 16 mediam; culminat a Sagittarii 20 gradu ad Capricorni 29. Primæ ortum faciunt stellæ, quæ sunt in capite; ultima, quæ est in dextro pede. Culminat prima Sagittarii præcedens earum quæ sunt in sago; et earum, quæ sunt in dorso, media. Item Anguis, quem Ophiuchus tenet, secunda ab extrema cauda. Ultima culminat lucida in rictu Equi, et Cygni subsequens in sinistro pede, nec non in Cepheo australior antecedentium 130 humeri dextri solendarum duarum. Oritur Heniochus horis 3.

XXIII. Hæc in cœli inclinatione illa, quam diximus, accidunt circa ortus siderum, quæ ad septentriones sunt zodiaci circuli. Occasus autem ita se habent.

Boote occidente zodiacus cum eo descendit a Scorpii parte 6 ad Capricorni 19 mediam; culminat a Capricorni 22 ad Arietis 4. Prior occidit, quæ au-

υπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ, ἔσχατος δὲ ὁ Σαχὺς, μικρὸν προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ ὑπὸ τὸν ἀριστερὸν ὤμον τοῦ Κενταύρου. Ἀνατελεῖ δὲ ὁ Ὅϊστός ἐν γ' μέρει ὥρας.

KB'. Τοῦ δὲ Ἄετος ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Τοξότου μοί. θ' ἕως Τοξότου μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Παρθένου θ' καὶ κ' ἕως Παρθένου λ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατελεῖ τὴν Ἄετος ὁ βορειότερος τῶν ἐν ταῖς πτέρυξι β' μέρει. ἔσχατος δὲ ὁ νοτιότερος τῶν ἐν τῷ σώματι γ' ἰσχυρῶν. Μεσουρανεῖ δὲ ἀστὴρ α' μὲν ὁ Στάχυς, ἔσχατος δὲ τοῦ Κενταύρου ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ.

B Ἀνατελεῖ δὲ ὁ Ἄετος ἐν β' πεμπτημορίῳ τῆς ὥρας.

Τοῦ δὲ Δελφίνος ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ τοῦ Τοξότου μοί. κ' μέρει ἕως Τοξότου θ' καὶ κ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ἰχθύος μέσης ἕως Χηλῶν ιγ'. Καὶ πρῶτοι μὲν ἀστέρες ἀνατέλλουσιν οἱ ἡγούμενοι τῶν ἐν τῷ βόμβῳ θ', ἔσχατος δὲ τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ ὁ νοτιότερος. Μεσουρανεῖ δὲ α' μὲν ὁ ἀριστερὸς ποὺς τῆς Ἀνδρομέδας, ἔσχατος δὲ τοῦ Κενταύρου ὁ βορειότατος τῶν ἐν τῷ θύρασι, καὶ τῆς Παρθένου ὁ ἀπ' Ἄρκτου κείμενος τοῦ δεξιῦ ὤμου μεσημβρινοῦ. Ἀνατελεῖ δὲ ὁ Δελφίς ἐν θ' μέρει α' ὥρας.

Τοῦ δὲ Περσέως ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Αἰγόκερω ε' καὶ κ' μοί. ἕως Κριοῦ ιθ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ τοῦ Σκορπίου γ' μέσης ἕως Αἰγόκερω η' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ ἐν τῇ Ἄρπῃ νεφελοειδῆς, ἔσχατος δὲ οἱ ἐν τῇ Πλειάδα ἐν τῷ ἀριστερῷ ποδὶ κείμενοι. Μεσουρανεῖ δὲ ἀστὴρ α' μὲν ὁ ἐν μέσῳ τῷ θυμιατρικῷ ἰσχυρῶν καὶ τοῦ Ἐν γόνασιν ὁ προηγούμενος τοῦ δεξιῦ ὤμου ἐν τῷ βραχίονι, ἔσχατος δὲ τοῦ Αἰγόκερω ὁ βορειότερος τῶν ἐν ταῖς γονατίαις, καὶ τοῦ Ὀρνίθου ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῇ δεξιᾷ πτέρυγι, ὡς ἡμιπέχτιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἀνατελεῖ δὲ ὁ Περσεὺς ἐν ὥραις γ' καὶ ἡμίσει, καὶ γ' μέρει ὥρας.

Τοῦ δὲ Ἡνίοχου ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ἰχθύων μοί. ια' μέσης ἕως τοῦ Ταυροῦ ις' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Τοξότου κ' μοί. ἕως Αἰγόκερω θ' καὶ κ'. Καὶ πρῶτοι μὲν ἀστέρες ἀνατέλλουσιν οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τῷ ἐξῆς ποδὶ. Μεσουρανεῖ δὲ α' μὲν ἀστὴρ τοῦ Τοξότου ὁ ἡγούμενος τῶν ἐν τῇ ἐφαπτίδι, καὶ ὁ μέσος τῶν ἐν τῷ νότιῳ καὶ τοῦ Ὀφείως, ὃν ἔχει ὁ Ὀφιοῦχος, ὁ β' ἀπ' ἰσχυρῶν τῆς οὐρᾶς ἀριθμούμενος. ἔσχατος δὲ μεσουρανεῖ ἐν τῷ βύγγει τοῦ Ἴππου λαμπρὸς, καὶ τοῦ Ὀρνίθου ὁ ἐπόμενος ἐν τῷ ἀριστερῷ ποδὶ, καὶ τοῦ Κηφέως ὁ νοτιότερος τῶν προηγουμένων τοῦ δεξιῦ ὤμου β' ἐκφανῶν. Ἀνατελεῖ δὲ ὁ Ἡνίοχος ἐν ὥραις γ'.

KΓ'. Περὶ μὲν οὖν τὰς ἀνατολάς τῶν βορειότερων ἀστρων τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ταῦτα συμβαίνει ἐν τῇ προειρημένῃ τοῦ κόσμου ἐγκλίσει· περὶ δὲ τὰς καταδύσεις τὰ τοιαῦτα.

Τοῦ Βούτου δύνοντος, συγκαταδύει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Σκορπίου μοί. ζ' ἕως Αἰγόκερω μοί. ιθ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Αἰγόκερω μοί. β' καὶ

των ἐν τῷ κολλοροῦ. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀπλανῶν α' μὲν τοῦ Ὁρνιθοῦ, ὁ ἐν μέσῃ τῇ οὐρᾷ λαμπρός, καὶ τοῦ Αἰγόκερω ὁ ἠγούμενος τῶν ἀπὸ νότου παρακειμένων τοῖς ἐν τῇ οὐρᾷ, ἔσχατος δὲ τοῦ Περσέως ὁ ἐν τῇ Ἄρπῃ νεφελοειδῆς, καὶ τοῦ Κριοῦ ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ γ', καὶ ὁ Σύνδεσμος τῶν λίνων. Δύνει δὲ ὁ Βούτης ἐν ὥραις ἰσημεριναῖς δ' καὶ δυοὶ μέρεσιν ὥρας.

Τοῦ δὲ Στεφάνου δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ τοῦ Τοξότου μοί. γ' καὶ κ' ἕως Αἰγόκερω δ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν Ἰχθύων ἕως Ἰχθύων μοί. ιδ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστήρ δύνει ὁ λαμπρότατος τῶν ἐν τῷ Στεφάνῳ, ἔσχατος δὲ ὁ ἀμυρότερος, καὶ ἔσχατος ὢν τῆς ἐπομένης περιφέρειας. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων α' μὲν τῶν Ἰχθύων τοῦ νοτιωτέρου ὁ ἐν ἀκρᾷ τῇ οὐρᾷ λαμπρός, καὶ τοῦ πρὸς νότον αὐτοῦ κειμένου παραλληλογράμμου οἱ ἠγούμενοι, ἔσχατοι δὲ ὅ τε ἐν μέσῳ τῷ σώματι τῆς Κασσιεπείας, καὶ ὁ ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τῆς Ἀδρομέδας. Δύνει δὲ ὁ Στέφανος ἐν ὥρᾳ α' ὡς ἔγγιστα.

Τοῦ δὲ Ἐν γόνασι δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ τοῦ Τοξότου μοί. ιδ' ἕως Ἰδρυοῦ μοί. ις' μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰδρυοῦ μοί. γ' καὶ κ' ἕως Ταύρου μοί. η' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστήρ δύνει ὁ ἐν ἀκρᾷ τῇ δεξιᾷ χειρὶ, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τῷ ἀριστερῷ ποδί. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων τοῦ μὲν ἐν τῷ Ἰδρυοῦ ὕδατος ὁ ἐχόμενος τῶν ἐν τῇ δ' συστροφῇ, τοῦ δὲ Ἰππου ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῷ σώματι συνεχῶν, τοῦ δὲ Κηφέως ὁ ἀριστερὸς ὤμος ἡμιπῆχον ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἐσχατος δὲ μεσουρανεῖ τοῦ ἐν τῷ Κήτει τετραπλεύρου ὁ νοτιώτερος τῶν ἐπομένων λαμπρῶν, καὶ ὁ πρὸς μεσημβρίαν κείμενος ἀκατονόμαστος λαμπρός. Δύνει δὲ ὁ Ἐν γόνασιν ἐν ὥραις δ' καὶ τρισὶ πεμπτημορίοις ὡς ἔγγιστα.

ΚΔ'. Τοῦ δὲ Ὀφιοῦχοῦ δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Σκορπίου μοί. ια' ἕως Αἰγόκερω μοί. β'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Αἰγόκερω ε' καὶ κ' ἕως Ἰχθύων ια' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστήρ δύνει ὁ ἐν τῷ ἀριστερῷ ποδί, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τῇ κεφαλῇ. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων α' μὲν τοῦ Αἰγόκερω ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ, καὶ τοῦ Ὁρνιθοῦ ὁ βορειότατος τῶν ἐν τῇ δεξιᾷ πτέρυγι. Ἐσχατος δὲ τῆς Κασσιεπείας ὁ ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ ὁ ἐν τῷ δίφρῳ μικρός· καὶ τῆς Ἀδρομέδας ὁ βορειότατος τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ, μικρὸν ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Δύνει δὲ ὁ Ὀφιοῦχος ἐν ὥραις γ' ὡς ἔγγιστα.

Ἐν δὲ ὁ Ὀφίς δύνει, ὃν ἔχει ὁ Ὀφιοῦχος, συγκαταδύνει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Σκορπίου ε' καὶ κ' μέσης μοί. ἕως Αἰγόκερω μοί. θ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ἰδρυοῦ μοί. η' ἕως Ἰχθύων κ' μέσης. Καὶ πρῶτοι μὲν ἀστέρες δύνουσιν οἱ ἐν τῷ σώματι, κοινὸν ὄντες καὶ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τοῦ Ὀφιοῦχοῦ, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν ἀκρᾷ τῇ οὐρᾷ. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων α' μὲν ὁ ἐν τῷ δεξιῷ ποδί τοῦ Κη-

Cygni, quæ est in cauda; et in Capricorno antecedens earum quæ ab austro adjacent iis quæ sunt in cauda: ultima vero, stella Persei, quæ in Harpe, nebulosa, et Arietis succedens trium in capite: tum Nodus linorum. Occidit Bootes horis æquabilibus 4 et duabus partibus.

Occidente Corona simul occidit zodiacus a Sagittarii parte 23 ad Capricorni 4 mediam; culminat ab initio Piscium, ad eorundem 14 mediam partem. Prima occidit splendidissima Coronæ, ultima quæ est obscurior, et postrema succedentis circuli. Culminat ex aliis stellis prior lucida in extremitate Piscis australioris; et præcedentes in parallelogrammo, quod ipsi ad meridiem situm est; postremæ culminant, quæ in medio corpore Cassiepeæ, et quæ in sinistra manu Andromedæ. Occidit Corona propemodum hora una.

Cum Ingeniculo occidit zodiacus a gradu Sagittarii 14 ad Aquarii 16; culminat ab Aquarii 23, ad medium 8 Tauri. Prior occidit quæ est in extremitate dextræ manus; ultima quæ in sinistro pede. Culminat ex aliis stellis primum quæ in Aquarii aqua adjacet iis quæ sunt in 4' conglotatione: tum in Equo borealior earum, quæ in corpore continuæ sunt; item sinister humerus Cephei qui citra meridiem est semicubitali fere spatio. Postrema culminat ex quadrilatero Ceti quæ australior est succedentium lucidarum, et quæ ad meridiem sita est lucida carens nomine. Occidit Ingeniculus horis 4, 56' circiter.

XXIV. Anguifero occidente, descendit una zodiaci arcus a Scorpii 11 gradu ad Capricorni 2; culminat a Capricorni 25 ad Piscium 11 medium. Prima occidit stella, quæ est in sinistro pede; ultima, quæ est in capite. Culminat ex aliis stellis prior, Capricorni succedens in cauda, et Cygni borealissima ex iis quæ sunt in ala dextra: ultima vero, quæ est in capite Cassiepeæ, et parva quæ in ejus est solio: tum borealis maxime ex his quæ sunt in pectore Andromedæ: et australissima earum quæ sunt in cauda Ceti, paululum citra meridianum posita. Occidit Ophiuchus horis fere 3.

Cum Serpente, quem tenet Ophiuchus, occidit arcus zodiaci a Scorpii parte 26 media ad partem 9 Capricorni; culminat ab Aquarii 8 ad mediam 20 Piscium. Primæ stellæ descendunt quæ sunt in corpore, communes sinistræ manui Anguiferi; ultima, quæ est in extrema cauda. Culminat ex aliis stellis prior, quæ est in dextro pede Cephei, et quæ in media urna Aquarii ultima earum, australior, quæ

Cum Lyra descendit pars zodiaci, quæ est ab Aquarii parte 4 ad 12; culminat ab Arietis 23 media ad Tauri 3. Prima occidit stella, præcedens lucidarum, quæ sunt in jugo; ultima, quæ a septentrionibus adjacet lucidæ. Culminat ex aliis prima, media illarum, quæ in Arietis cauda; ultima, earum stellarum, quæ inter summam cuspidem Pleiadis et Sicularum, quæ sunt in dextra fronte, sitæ sunt, borealior et splendidior, besse cubiti fere distans a meridiano. Item in majore ambitu Fluvii Orionis secunda ad septentrionem, et lucida, a meridiano distans semisse cubiti; item quæ inter præcisionem Tauri, et eam, quæ est in scapula, besse cubiti præcedens meridianum. Occidit Lyra duabus unius oræ partibus.

Cygnō descendente zodiacus occidit ab Aquarii parte media 5 ad Piscium 14; culminat ab Arietis 24 media ad Geminorum 12. Prima occidit stella, quæ est in rictu Equi; ultima, borealior ex iis quæ sunt in extremitate alæ dextræ. Ex aliis stellis culminat prior lucida in dextro femore Persei; et succedens earum quæ in cauda sunt Arietis; ultima vero, cum tertia ab occasu earum, quæ sunt in pedibus Geminorum: tum antecedens trium in genibus; ultra meridiem sita **131** semicubitali fere spatio. Occidit Cygnus horis circiter 3, 10'.

XXV. Cephei partes ex solum occidunt, quæ sunt ad caput. Cum eo descendit zodiacus ab Arietis 8 parte media ad 14; culminat a Cancrī 9 ad 16. Prima stella occidit. . . Culminat ex aliis stellis prima, australior Cancrī ex his quæ ab ortu circa nubeculam sitæ sunt, paululum citra meridiem posita: tum lucida, quæ in extremitate Argus: ultimæ culminant, lucida in anterioribus Ursæ genibus, paululum citra meridianum sita; et in Cancro media trium, quæ sunt circa australem Chelen; nec non Hydri, quæ in radice colli; tum lucida in Navis latere, paululum citra meridianum. D

Occidente Cassiopeæ zodiacus una occidit ab Arietis 21 ad Tauri mediam partem 24; culminat ab Cancrī 24 ad Virginis 5. Prior occidit stella capitis; ultima, quæ est in pedibus. Culminant primo Leonis anterior pes; et earum quæ sunt in capite, lucidissima: nec non Hydri splendidissima. Ultimo, Draconis secunda earum quæ ab cauda sunt lucidæ, et quæ in rostro Corvi; nec non quæ in

⁹⁹ Req. id.

οὐρᾷ, καὶ τῆς Κασσιόπειας ὁ ἐν τῷ γόνατι. Δύνει δὲ ὁ Ὀφίως ἐν ὥραις γ' ὡς ἔγγιστα.

Τῆς δὲ Λύρας δυνούσης, συγκαταδύνει μὲν ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ τοῦ Ὑδροχόου μοί. δ' ἕως Ὑδροχόου μοί. β'. Μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Κριοῦ γ' καὶ κ' μέσης, ἕως Ταυροῦ γ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἠγούμενος τῶν ἐν τῷ ζυγώματι λαμπρῶν, ἔσχατος δ' ὁ ἀπ' ἄκρου παρακείμενος τῷ λαμπρῷ. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων α' μὲν ὁ μέσος τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ τοῦ Κριοῦ, ἔσχατος δὲ τῶν μεταξὺ τοῦ τε δευτέρου τῆς Πλειάδος καὶ τῆς Ὑάδων, τῶν ἐπὶ τοῦ δεξιῷ μετώπῳ; ὁ βορείων; αὐτῶν καὶ ἐκφανέστερος, ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ ὡς β' μέρος πῆχους· καὶ τῆς μεγάλης περιφέρειας τοῦ ἀπὸ τοῦ Ὀριωνος Ποταμοῦ ὁ β' τῶν ἐν ἄκρου καὶ λαμπρῶν, ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ ὡς ἡμιπῆχον· καὶ ὁ μεταξὺ τῆς τε ἀκροῦ; τοῦ Ταύρου καὶ τοῦ ἐν τῇ ὠμοπλάτῃ, προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ ὡς β' μέρος πῆχους. Δύνει δὲ ἡ Λύρα ἐν δυσὶ μέρεσιν ὥρας.

Τοῦ δὲ Ὀρνιθὸς δύνοντος συγκαταδύνει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ τοῦ Ὑδροχόου μοί. ε' μέσης ἕως Ἰχθύων μοί. ιδ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ τοῦ Κριοῦ μοί. δ' καὶ κ' μέσης ἕως Διδύμων ιβ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν τῷ ῥύγχει [τοῦ Ἰππου], ἔσχατος δὲ ὁ βορείων; τῶν ἐν ἄκρῳ τῇ δεξιᾷ πτέρυγι. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων πρῶτοι μὲν τοῦ Περσέως ὁ ἐν τῷ δεξιῷ μηρῷ λαμπρῶν, καὶ τοῦ Κριοῦ ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ· ἔσχατοι δὲ τῶν Διδύμων ὁ τε τρίτος ἀπὸ ἰσσεως τῶν ἐν τοῖς ποσὶ, καὶ ὁ ἠγούμενος τῶν ἐν τῷ γόνατι γ', προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ, ὡς ἡμιπῆχον. Δύνει δὲ ὁ Ὀρνις ἐν ὥραις γ' καὶ ε' μέρει.

ΚΕ'. Τοῦ δὲ Κηφέως δύνει τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν μέρος μόνον. Καὶ συγκαταδύνει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Κριοῦ μοί. η' μέσης ἕως Κριοῦ ιδ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Καρκίνου μοί. θ' ἕως Καρκίνου μοί. ιε'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει· μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων α' μὲν τοῦ τε Καρκίνου ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν ἄκρου τολῆς περὶ τὸ νεφέλιον κειμένων, μικρὸν ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ τῆς Ἀργούσος ὁ ἐν τῷ ἀκροστολίῳ λαμπρῶν· ἔσχατος δὲ τῆς Ἀρκτοῦ ἐν τοῖς ἐμπροσθίοις γόνασι λαμπρῶν, μικρὸν ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ· καὶ τοῦ Καρκίνου ὁ μέσος τῶν γ' τῶν περὶ τὴν νοτίαν Χηλῆν· καὶ τοῦ Ἰφριτοῦ ὁ ἐν μέσῳ τῷ τοίχῳ λαμπρῶν μικρὸν ὑπολειπόμενος

Τῆς δὲ Κασσιόπειας δυνούσης, συγκαταδύνει μὲν αὐτῇ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Κριοῦ μοί. α' καὶ κ' ἕως Ταυροῦ δ' καὶ κ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Καρκίνου μοί. δ' καὶ κ' ἕως Παρθένου ε'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν τῇ κεφαλῇ, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τοῖς ποσὶ. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων α' μὲν τοῦ Ἀέρονος ὁ ἐμπροσθίος πους, καὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ ὁ λαμπρότατος, καὶ τοῦ Ὑδροῦ ὁ λαμπρότατος· ἔσχατοι δὲ τοῦ π

Κόρακος ὁ ἐν τῷ ῥύχει καὶ ὁ ἐν τῇ κεφαλῇ. Δύνει δὲ ἡ Κασσιόπεια ἐν ὥραις β' καὶ δυοὶ μέρεσιν ὥρας.

Τῆς δὲ Ἀνδρομέδας δυνούσης, συγκαταδύνει μὲν αὐτῇ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ἰχθύων β' καὶ κ' μοί. μέσης ἕως Κριοῦ η' καὶ κ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Διδύμων α' καὶ κ' μέσης ἕως Λέοντος β'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν τῇ κεφαλῇ, ἔσχατος δὲ ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῷ δεξιῷ ποδί. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν ἀρχῇ μὲν ὁ ἐν τῷ ῥύχει τῆς μεγάλης Ἀρκτου, καὶ ὁ ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ ἡγουμένου, καὶ τοῦ Κυνὸς ὁ βορειότατος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ· ἔσχατον δὲ μεσουρανοῦσι τοῦ τε Δράκοντος ὁ ἐν ἄκρῃ τῇ οὐρᾷ καὶ ὁ μέσος τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ γ' ἐπ' εὐθείας, καὶ τοῦ Ταύρου ὁ γ' τῶν μετὰ τὸν λαμπρὸν ἀνατολὰς δ'. Δύνει δὲ ἡ Ἀνδρομέδα ἐν ὥραις γ' ὡς ἔγγιστα.

Τοῦ δὲ Ἰππου δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ὑδροχόου μοί. ιγ' μέσης ἕως Ἰχθύων μοί. ιγ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ταύρου δ' μέσης ἕως Διδύμων ια' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ λαμπρὸς, ἔσχατος δὲ ὁ ἐπὶ τῆς ὀσφύος λαμπρὸς. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων α' μὲν ὁ τε βορειότερος τῶν μετὰ τοῦ ὀξέως τῆς Πλειάδος καὶ τῶν Ὑάδων τῶν ἐν τῷ ἀριστερῷ μετώπῳ, καὶ τοῦ Ταύρου ὁ ἐν τῇ ὠμοπλατῇ μικρὸν ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ· ἔσχατοι δὲ μεσουρανοῦσι τῶν Διδύμων ὁ τε τρίτος ἀπὸ δύσεως ποῦς καὶ ὁ ἡγούμενος τῶν ἐν ἡμιῶρῳ.

Τοῦ δὲ Ὀϊστοῦ δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Αἰγόκερω μοί. ζ' καὶ κ' μέσης ἕως Ὑδροχόου μοί. β' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Κριοῦ μοί. ιδ' ἕως Κριοῦ μοί. κα'. Καὶ α' μὲν ἀστέρες δύνουσιν οἱ ἐν τῇ γλυφίδι, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τῇ ἀκίδι. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων α' μὲν τοῦ Περσέως ὁ ἐν τῷ δεξιῷ ὠμῳ, καὶ τοῦ Κριοῦ ὁ βορειότερος τῶν ὑπὲρ τὴν οὐρὰν γ' ἐπ' εὐθείας ἀκατονομάστων καὶ ὁ ἐν τῷ νώτῳ αὐτοῦ, προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ ὡς ἡμιπέχλιον· καὶ τοῦ Κήτους ὁ ἡγούμενος τῶν ἐν τῇ νοτίᾳ σιαγόνι γ' λαμπρῶν· ἔσχατοι δὲ μεσουρανοῦσι τοῦ Περσέως ὁ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σώματος λαμπρὸς, μικρὸν προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ τοῦ Κήτους ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῇ νοτίᾳ σιαγόνι, μικρὸν ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Δύνει δὲ ὁ Ὀϊστός ἐν γ' μέρει ὥρας.

ΚΓ'. Τοῦ δὲ Ἀετοῦ δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Αἰγόκερω μοί. ιζ' μέσης ἕως Αἰγόκερω γ' καὶ κ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Κριοῦ μοί. β' ἕως Κριοῦ μοί. η'. Καὶ πρῶτοι μὲν ἀστέρες δύνουσιν οἱ ἐν ταῖς πτέρυξι β' μικροί, ἔσχατος δὲ ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῷ σώματι β' λαμπρῶν. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων α' μὲν τῆς Ἀνδρομέδας ὁ ἐν τῷ ἀριστερῷ ποδί, καὶ τοῦ Κριοῦ ὁ μέσος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ τοῦ Κήτους ὁ νοτιώτερος τῶν ἐπομένων ἐν τῷ τετραπλεύρῳ· ἔσχατος δὲ τοῦ Τριγώνου ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῇ βάσει, προηγούμενος τῶν ἐν τῇ βορείᾳ σιαγόνι. Δύνει δὲ ὁ Ἀετὸς ἐν γ' μέρει ὥρας.

Τοῦ δὲ Δελφίνου δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ τοῦ Ὑδροχόου μοί. β' ἕως Ὑδροχόου μοί. η' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Κριοῦ κ' μέσης ἕως

horæ partibus.

Cum Andromeda descendit arcus zodiaci a Piscium parte 22 media usque ad Arietis 28 mediam; culminat a Geminorum 21 media ad Leonis 2. Prima occidit quæ est in capite; ultimâ, earum quæ sunt in dextro pede, borealior. Culmiant ex aliis stellis, initio quidem, quæ est in rostro majoris Ursæ; et quæ in capite præcedentis Gemini: tum maxime borealis earum quæ sunt in capite Canis. Postremo culmiant ea quæ est in extrema cauda Draconis, et media trium quæ in ejus collo in directum sitæ sunt. Item in Tauro tertia de quatuor, quæ ad orientem sunt post lucidam. Occidit Andromeda horis proxime tribus.

Equo descendente occidit zodiacus ab Aquarii parte 13 media ad Piscium 13; culminat a Tauri 4 media ad Geminorum 11 mediam. Prior occidit stella, quæ in ejus est ore lucida; ultima quæ est in lumbo lucida. Medium cæli tenet ex aliis primo borealior earum quæ sunt inter acumen Pleiadis, et Sucularum quæ in sinistra fronte. Item Tauri, quæ est in scapula paululum citra meridianum: postremo culmiant, tertius Geminorum ab occidente pes; et præcedens trium in genibus. Occidit Equus horis 2 1/2. Δύνει δὲ ὁ Ἰππος ἐν ὥραις δυοὶ καὶ τοῖς γόνασι γ'.

Sagitta cum occidit, descendit una zodiacus a media parte 27 Capricorni ad 2 mediam Aquarii; culminat ab Arietis parte 14 ad 21. Primæ occidunt stellæ, quæ sunt in crena, ultima, quæ est in cuspide. Culmiant ex aliis stellis prima dextri humeri Persei, et borealior trium appellatione carentium, quæ supra caudam Arietis in directum positæ sunt, tum quæ in illius dorso, meridianum semicubito circiter antecedens. Item præcedens lucidarum trium quæ in australi mandibula Ceti; postremæ culmiant, lucida quæ est in medio Persei, paululum antecedens meridianum, et subsequens earum, quæ in australi mandibula Ceti, paulo citra meridianum. Occidit Sagitta horæ triente.

XXVI. Cum Aquila descendit arcus zodiaci a media parte 17 Capricorni ad 23; culminat ab Arietis 2 ad 8. Primæ occidunt stellæ duæ parvæ, quæ in alis; postrema, borealior lucidarum duarum, quæ sunt in corpore. Ex aliis stellis culminat primo quæ est in Andromedæ sinistro pede; et media earum, quæ in Arietis capite. Item australior succedentium Ceti in quadrilatero; ultima subsequens earum quæ sunt in basi trianguli, præcedens illas quæ sunt in boreali mandibula. Occidit Aquila horæ triente.

Occidente Delphino cum eo descendit zodiacus ab Aquarii parte 2 ad mediam 8; culminat ab Arietis 20 media ad 29. Prior occidit antecedens ea-

rum quæ in succedente latere Rhombi. Ex aliis stellis prius culminant lucida medii corporis Persei, paululum antecedens meridianum, et succedens earum quæ sunt in australi mandibula Ceti, paulo citra meridianum sita. Postremo culminant, quæ in pede sinistro Persei; et borealior pars præcedentis lateris Pleiadis. Occidit Delphinus hora dimidia.

Cum Perseo descendit zodiacus a parte Tauri 2 ad 29; culminat a Leonis media 6 ad mediam Virginis 10. Prior 132 occidit borealior antecedentium in Gorgonio; ultima vero earum quæ sunt in dextro genu. Culmiant ex aliis stellis *zita* quidem ea quæ est in ventre Leonis, sive propemodum *semicubito* citra meridianum sita. Item quarta earum quæ sunt post lucidam Hydri, *semicubito* fere citra meridianum posita. Item ultima earum quæ in carina sunt Navis. Postremæ culminant ea quæ est in cauda Corvi, et quæ in ipsius pedibus. Occidit Perseus horis 2, 20'.

Cum Auriga descendit zodiacus a Tauri parte 23 ad Cancri mediam 2; culminat a Virginis 2 ad Chelarum 22. Prior occidit quæ est in pede sinistro; postremæ, quæ in capite. Culmiant e cæteris stellis, initio quæ est in extremitate caudæ Draconis, et borealissima Coronæ; postrema, quæ in media est australi Chela. Occidit Auriga paulo plus horis 3.

Hactenus de omnibus zodiaci borealioribus imaginibus. Cæteras libro sequente reddemus, id observantes, ut ne justum modum iste liber excedat.

Finis libri secundi Enarrationum Hipparchi ad Arati et Eudozi Phænomena.

τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ, Ἐσχατος δὲ ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῇ ἑπομένην πλευρᾷ τοῦ Ῥόμβου. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν λοιπῶν ἀστέρων πρώτοι μὲν ὁ τε ἐν μέσῳ τῷ κρημοῦ τοῦ Περσέως λαμπρὸς, μικρὸν προηγούμενος τῷ μεσημβρινῷ, καὶ ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῇ νοτίᾳ κατόνι τοῦ Κήτους, μικρὸν ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινῷ. Ἐσχατοὶ δὲ οἱ ἐν τῷ ἀριστερῷ γόνατι τοῦ Περσέως, καὶ τῆς Πλειάδος τὸ βορειότερον μέρος τῆς ἡγουμένης πλευρᾶς. Δύνει δὲ ὁ Δελφίς ἐν τῷ κρημοῦ.

Τοῦ δὲ Περσέως δύνοντας, συγκαταδύνει μὲν αὐτὸς ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ τοῦ Ταύρου μοί. β' ἕως Ταύρου μοί. β' καὶ κ' μεσουρανεὶ δὲ ἀπὸ Λέοντος ζ' μέσης ἕως Παρθένου ι' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει τῶν ἐν τῷ Γοργονίῳ ὁ βορειότερος τῶν ἡγουμένων, Ἐσχατος δὲ τῶν ἐν τῷ δεξιῷ γόνατι. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν ἀρχῇ μὲν ὁ τε ἐν τῇ γαστρὶ τοῦ Λέοντος, [1] ὁ ἡμιπέχχιον ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινῷ, καὶ τῷ ὕδρου ὁ τέταρτος τῶν μετὰ τὸν λαμπρὸν, ὡς ἡμιπέχχιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινῷ, καὶ τῆς Ἀργούδος ὁ Ἐσχατος τῶν ἐν τῇ τροπῇ. Ἐσχατοὶ δὲ μεσουρανοῦσιν ὁ τε ἐν τῇ οὐρᾷ τοῦ Κόρακος καὶ ὁ ἐν τοῖς ποταμοῦ αὐτοῦ. Δύνει δὲ ὁ Περσεὺς ἐν ὥραις β' καὶ γ' μέσης.

Τοῦ δὲ Ἡνιόχου δύνοντας, συγκαταδύνει μὲν αὐτὸς ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ταύρου μοί. γ' καὶ κ' ἕως Καρκίνου β' μέσης· μεσουρανεὶ δὲ ἀπὸ Παρθένου β' ἕως Ἰσίου β' καὶ κ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν τῷ ἀριστερῷ ποδί, Ἐσχατοὶ δὲ οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν ἀρχῇ μὲν τοῦ Δράκοντος ὁ ἐν ἀκρᾷ τῇ οὐρᾷ, καὶ τοῦ Στεφάνου ὁ βορειότατος, ἑπόμενος δὲ ὁ ἐν μέσῳ τῇ νοτίᾳ Χηλῇ. Δύνει δὲ ὁ Ἡνιόχος μικρῶν πλείον ἢ ὥραις γ'.

Εἰρηκότες δὴ περὶ πάντων τῶν βορειότερων τῶν ζωδιακοῦ ἀστέρων, περὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῷ ἑξαγώνῳ ἀποδώσωμεν, στοχαζόμενοι τῆς συμμετρίας τῶν πνεύματων.

Τέλος Ἰππάρχου τῶν Ἀράτου καὶ Εὐδόξου φαινομένων Ἐξηγήσεων τοῦ β.

ΙΠΠΑΡΧΟΥ

ΤῶΝ ΑΡΑΤΟΥ ΚΑΙ ΕΥΔΟΣΕΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΕΞΗΓΗΣΕΩΝ

BIBLION Γ'.

HIPPARCHI

ENARRATIONUM AD ARATI ET EUDOXI PHÆNOMENA

LIBER TERTIUS.

1331. Superiore libro, Æschrio, de borealioribus zodiaco circulo imaginibus diximus, quoniam cum signo de duodecim oriantur et occidunt; tum quod signum oriente qualibet, vel descendente, culmine; quænam ipso ortus, vel occasus initio, aut

Α'. Προειρηκότες, ὡς Αἰσχρίων, ἐν τῷ πρῶτῳ συντάγματι περὶ τῶν βορειότερων ἀστέρων τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, τίνοι τε ζωδίων τῶν ἐξ ἑκαστοῦ αὐτῶν ἀναπέλλει καὶ συγκαταδύνει, καὶ τί ζωδίων, ἀναπέλλονται αὐτοῦ ἢ δύνοντας, μεσουρανεὶ, καὶ τίνας τῶν

δύοντος · ἐτι δ' ἐν πόσαις Ισημεριναῖς ὥραις ἑκα-
στος ἀνατέλλει, ἢ δύνει · νῦν ὑπογράφωμεν τὰ αὐτὰ
περὶ ἐκάστου τῶν νοτιωτέρων τοῦ ζωδιακοῦ ἄστρον,
καὶ αὐτῶν τῶν ἰβ' ζωδίων.

Τῶν μὲν οὖν νοτιωτέρων τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου,
ὅταν μὲν ὁ Ὑδρὸς ἀνατέλλῃ, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ
ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Καρκίνου μοί. ιθ' μέσης ἕως Χηλῶν
ἰς' μέσης · μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Κριοῦ μοί. γ' μέσης
ἕως Καρκίνου ιη'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ βο-
ρειότερος τῶν ἐν τῷ χάσματι, ἑσχατος δὲ ὁ ἐν ἄκρῃ
τῇ οὐρᾷ. Μεσουρανεῖ δὲ ἀστὴρ α' μὲν τοῦ τε Περ-
σέως ὁ ἐν τῇ Ἄρπῃ νεφέλοειδῆς, καὶ ὁ σύνδεσμος τῶν
Ἰχθύων, ὡς ἡμιπῆχιον ὑπολειπόμενος τῶν ἐν τῇ κε-
φαλῇ τοῦ Καρκίνου λαμπρῶν γ', ὡς ἡμιπῆχιον ὑπο-
λειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ · ἑσχατος δὲ μεσουρανεῖ
τοῦ τε Λέοντος ὁ νοτιώτερος τῶν ἡγουμένων ἐν τῇ
κεφαλῇ, καὶ τῆς Ἄργουζ ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν μέσῳ
τῷ ἰσθμῷ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Ὑδρὸς ἐν ὥραις ζ' καὶ ιε'
μέρει.

Ὅταν δὲ ὁ Κρατὴρ ἀνατέλλῃ, συνανατέλλει μὲν
αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Λέοντος μοί. ζ' καὶ κ' μέσης
ἕως Παρθένου μοί. ια' μέσης · μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ
Ταύρου α' καὶ κ' μέσης ἕως Διδύμων μέσης. Καὶ α'
μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῇ βράσει
δ', ἑσχατος δὲ ὁ νοτιώτατος τῶν ἐν τῷ Κήτει ζ' ἀστέ-
ρον. Μεσουρανοῦσι δὲ πρῶτοι μὲν ἀστέρες οἱ ἐν τῇ
κεφαλῇ τοῦ Ἡνιόχου κατὰ τὸ μέσον αὐτῷ⁹⁰, ἑσχατοι
δὲ τῶν τε Διδύμων ὁ δ' ἀπὸ δύσεως τῶν ἐν τοῖς ποσὶ
δ', καὶ ὁ ὑπὸ τὸν Λαγῶν λαμπρὸς ἀστὴρ ἀκατονόμα-
στος. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Κρατὴρ ἐν ὥρᾳ α' καὶ δ' μέρει.

Β'. Ὅταν δὲ ὁ Κόραξ ἀνατέλλῃ, συνανατέλλει μὲν
αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Παρθένου μοί. ις' ἕως Παρθέ-
νου μοί. γ' καὶ κ' · μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Διδύμων μοί.
ιδ' ἕως Διδύμων μοί. β' καὶ κ'. Καὶ πρῶτος μὲν ἀστὴρ
ἀνατέλλει ὁ ἐπὶ τῆς ὀσφύος, ἑσχατος δὲ ὁ ἐν τοῖς
ποσὶ. Μεσουρανεῖ δὲ α' μὲν ὁ ἐν τῇ ἡγουμένῃ χειρὶ
τοῦ ἡγουμένου Διδύμου, καὶ ὁ δεξιὸς ποῦς τοῦ ἐπο-
μένου Διδύμου, ἑσχατοι δὲ τῶν τε Διδύμων ὁ γ' ἀπὸ
δύσεως τῶν ἐν τοῖς ὤμοις, καὶ τοῦ Κυνὸς ὁ ἐν τῇ
ἐκφύσει τῶν ἐμπροσθίων μερῶν, μικρὸν ὑπολειπόμενος τοῦ
μεσημβρινοῦ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Κόραξ ἐν
τριῶ πεμπτημορίοις α' ὥρας.

Ὅταν δὲ ὁ Κένταυρος ἀνατέλλῃ, συνανατέλλει μὲν
αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Χηλῶν μοί. ι' ἕως Τοξότου
μοί. δ' · μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Καρκίνου ἰβ' ἕως Παρθέ-
νου ιζ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ ἐν τῷ
ἀριστερῷ ὤμῳ, ἑσχατος δὲ ὁ ἐπόμενος τῶν ἐμπρο-
σθίων ποδῶν. Μεσουρανεῖ δὲ α' μὲν ἀστὴρ τῆς τε Ἄρ-
γοῦς ὁ ἀπὸ δύσεως τῶν ἐν τῷ καταστρώματι λαμ-
πρῶν, καὶ τοῦ Ὑδρὸς τῆς νοτίας σιαγῶνος ὁ ἐπόμε-
νος, ἑσχατος δὲ ὁ Προτρυγητῆρ ὡς ἡμιπῆχιον προ-
ηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Κέν-
ταυρος ἐν ὥραις δ' καὶ γ' μέρει ὥρας.

Τοῦ δὲ Θηρίου ἀνατέλλοντος, ὃ ἔχει ὁ Κένταυρος,
συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ γ' καὶ κ' μοί.
τοῦ Σκορπίου ἕως Τοξότου κα' · μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ

rarum spatio singulæ ortus suos occasusque fa-
ciant. Idem nunc de australioribus zodiaco
constellationibus, ac de ipsis duodecim signis
scribere instituemus.

Ex iis igitur asterismis, qui australiores sunt
zodiaco circulo, Hydro surgente, zodiacus ascen-
dit a Cancri 19 media parte, ad mediam 16 Che-
larum; culminat ab Arietis media 3 ad Cancri 18.
Prima oritur stella borealior earum quæ in rictu
sunt; ultima, quæ in extremitate caudæ. Culminat
prior quæ in Persei est Harpe nebulae similis; et
nodus Piscium, semicubito circiter distans a lu-
cidis tribus capitis Cancri; semicubito quoque citra
meridianum posita. Ultima culminat, australiter
præcedentium in capite Leonis: australior item
earum quæ in malo medio sunt Navis. Oritur Hy-
drus horis septem, et parte horæ 15.

Oriente Cratere zodiacus assurgit a Leonis medi-
parte 27 usque ad Virginis mediam 11; culmina-
a parte Tauri media 21 ad mediam... Geminorum.
Prior oritur borealior de quatuor in basi; ultima,
quæ est australis maxime sex in Ceto stellarum.
Culmiant priores eæ stellæ, quæ sunt in capite
Aurigæ, circa medium ipsum: novissimæ, quarta
ab occasu de quatuor quæ sunt in pedibus Gemi-
norum, et lucida carens nomine, Lepori subjecta.
C Oritur Crater hora 1, 15'.

II. Oriente Corvo, zodiaci arcus attollitur a Vir-
ginis 16 ad 23; culminat a Geminorum 14 ad 22.
Prior oritur stella, quæ est in lumbis, ultima, quæ
est in pedibus. Culminat prima quæ est in præce-
dente manu præcedentis Gemini; et pes dexter
succedentis; postremæ, tertia ab occasu ex iis quæ
sunt in Geminorum humeris, et quæ in radice an-
teriorum partium Canis, paululum citra meridia-
num posita. Oritur Corvus hora 0, 36'.

Cum Centauro zodiacus oritur a parte Chela-
rum 10 ad Sagittarii 4; culminat a parte Cancri 12
ad mediam Virginis 17. Prima oritur stella sinistri
humeri, ultima, vero, succedens anteriorum pe-
dum. Culminat prima stella quæ ab occasu luci-
darum est in foris Argus, et succedens australis
mandibulae Ceti. Postremo Vindemiator semicubito
præcedens meridianum. Oritur Centaurus horis 4,
et 20'.

134 Fera, quam Centaurus tenet, oriente, zo-
diacus emergit a parte Scorpii 23 ad Sagittarii 21;
culminat a Virginis 3 ad Librae 10. Prior oritur ea

⁹⁰ Req. αὐτοῖ. f. αὐτοῦ.

ultima vero, omnium australior, et in extremitate, quæ in lumbis est, subjecta. Prima culminat stella, succedentium ex iis quæ sunt in Leonis capite, borealior, et quæ in anterioribus ipsius pedibus; ultima vero lucida, quæ in lumbis est majoris Ursæ: et quæ in recto est trianguli orthogonii, qui est sub Cratere. Oritur Fera spatio horarum 2, 15'.

Ara cum oritur, cum ea zodiacus ascendit a Sagittarii parte 15 ad 23; culminat a Chelarum parte 2 ad 10. Prior oritur stella quæ est in foco; postrema australior earum quæ in basi. Prima culminat stella, australior earum quæ sunt in sinistro pede Bootæ, et lucida in posterioribus Centauri pedibus; postrema quæ a septentrione dextri genu ac pedis dextri Virginis ultima est, semicubito fere citra meridianum. Oritur Ara semihoræ spatio καὶ τοῦ δεξιῦ ποδός, ὡς ἡμιπύριον ὑπολειπόμενος ἡμιωρόν.

III. Australi Pisce oriente, surgit una zodiacus a parte 17 media Aquarii ad Virginis mediam 21; culminat a parte Sagittarii 4 ad 25 mediam. Prima omnium oritur stella, borealior earum quæ sunt in cauda; postrema, quæ in extremitate rostri lucida. Culminat prior quæ est in Arcu medio; et australior earum quæ in dextro Anguiferi sitæ sunt humero, semicubito fere citra meridianum posita; ultima vero, lucida pedum posteriorum; et quæ in extremitate caudæ Serpentis, quem tenet Ophiuchus: item præcedens duarum lucidarum, quæ sunt in jugo Fidiculæ, semicubitali fere interstitio meridianum antecedens. Oritur Piscis hora 0, 48'.

Cum Cetus oritur, emergit cum eo zodiacus a 20 parte Piscium ad Tauri 7; culminat a Sagittarii media 24 ad Capricorni 22 mediam. Prima omnium oritur stella, borealior earum quæ sunt in cauda; ultima, succedentium lucidarum quæ in Laterculo sunt, australior. Culminat ante alias, præcedens earum quæ sunt in jugo Fidis, postrema quæ est in cauda Cygni lucida. Oritur Cetus horis 2.

Orione ascendente, cum eo zodiacus emergit a Tauri 28 media ad Cancri 3; culminat ab Aquarii parte 9 ad Piscium 13. Prima consurgit stella, quæ est in sinistra manu; ultima, quæ est in dextro pede. Culminat ex aliis primum Cephei pes dexter; et earum quæ in Aquarii urna sunt, media. Ultimo vero, parva stella quæ in sella est Cassiopeæ; et earum maxime borealis, quæ in Andromedæ pectore. Orion spatio surgit horarum 2, 10'.

Cum Fluvio, qui est ab Orione, zodiacus oritur a parte 13 Tauri, ad Cancri 10; culminat a Capricorni 27 ad Piscium 22. Prior oritur, antecedens

οὔτος ὁ βορειότερος τῶν ὑπὸ τὸν δεξιὸν ὤμων τῶν Κενταύρου · ἔσχατος δὲ ὁ νοτιώτερος πάντων καὶ ἄκρω τῷ ἐπὶ τῆς ὀσφύος ὑποκείμενος. Μεσουρανεῖ δὲ α' ἀστὴρ ὁ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ Λέοντος βορειότερος τῶν ἐπομένων, καὶ ὁ ἐν τοῖς ἐμπροσθίοις ἀποστόν, ἔσχατος δὲ ὁ ἐπὶ τῆς ὀσφύος τῆς μετὰ Ἄρκτου λαμπρὸς, καὶ τοῦ ὑπὸ τὸν Κρατῆρα τῶν ὀρθογωνίου ἐπὶ τῆς ὀρθῆς κείμενος. Ἀνατέλλει δὲ τὸ ἠριὸν ἐν ὥραις β' καὶ δ' μέρει.

Όταν δὲ τὸ Θυματήριον ἀνατέλλῃ, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Τοξότου μοί. ι' ἕως τῶν του μοί. γ' καὶ κ' · μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Χηλῶν μοί. β' ἕως Χηλῶν μοί. ι'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ἐπὶ τοῦ ἐπιπύρου, ἔσχατος δὲ ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν τῇ βίβασι. Μεσουρανεῖ δὲ α' μὲν ἀστὴρ τοῦ τε Βούτου νοτιώτερος τῶν ἐν τῷ ἀριστερῷ ποδί, καὶ τῶν Κενταύρου ὁ ἐν τοῖς ὀπισθίοις ποσὶ λαμπρὸς ἔσχατος δὲ τῆς Παρθένου ὁ ἀπ' Ἄρκτου τοῦ δεξιῦ ποδός τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἀνατέλλει δὲ τὸ Θυματήριον ὁ

Γ'. Όταν δὲ ὁ νότιος Ἰχθύς ἀνατέλλῃ, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ὑδροχόου μοί. ι' ἕως τῆς ἑως Παρθένου α' καὶ κ' μέσης · μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ ἔσχατος δὲ ὁ ἐν ἄκρω τῷ ῥύγχει λαμπρὸς. Μεσουρανεῖ δὲ α' μὲν ὁ τε ἐν μέσῳ τῷ Τόξῳ, καὶ τοῦ Ὑδροχόου νοτιώτερος τῶν ἐν τῷ δεξιῷ ὤμῳ, ὡς ἡμιπύριον ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ · ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τοῖς ὀπισθίοις ποσὶ λαμπρὸς, καὶ τοῦ Ὀφειῶς, ἡ ἑν ὁ Ὀφιοῦχος, ὁ ἐν ἄκρω τῇ οὐρᾷ · καὶ τῆς Λύρας ἡ γούμενος τῶν ἐν τῷ ζυγίω μοί β' λαμπρὸν ἔσχατος δὲ ὁ ἡμιπύριον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Ἰχθύς ἐν δ' πεμπτημορίοις α' ὥρας.

Όταν δὲ τὸ Κῆτος ἀνατέλλῃ, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ἰχθύων μοί. κ' ἕως Ταύρου ἡ μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Τοξότου δ' καὶ κ' μέσης ἕως Ἄκρω κ' καὶ κ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ, ἔσχατος δὲ τῶν ἐν τῇ Τετραπλευρῷ λαμπρῶν ὁ νοτιώτερος τῶν ἐπομένων Μεσουρανεῖ δὲ α' μὲν ὁ τῆς Λύρας ἡ γούμενος τῶν ἐν τῷ ζυγίω μοί, ἔσχατος δὲ τοῦ Ὀρνίθου ὁ ἐν τῇ οὐρᾷ λαμπρὸς. Ἀνατέλλει δὲ τὸ Κῆτος ἐν ὥραις β'.

Όταν δὲ ὁ Ὀρίων ἀνατέλλῃ, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ταύρου η' καὶ κ' μέσης ἕως Καρκίνου μοί. γ' · μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ὑδροχόου μοί. θ' ἕως Ἰχθύων ιγ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τῷ δεξιῷ ποδί. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων α' μὲν ὁ δεξιῶν ποδῶν τοῦ Κηφείως, καὶ τῶν ἐν τῇ κάλπιδι τοῦ Ὑδροχόου ὁ μέσος, ἔσχατος δὲ τῆς τε Κασιόπειας ὁ ἐν τῷ δεξιῷ μικρὸς, καὶ τῆς Ἀνδρομέδας ὁ βορειώτατος τῶν ἐν τῷ στήθει. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Ὀρίων ἐν ὥραις β' καὶ γ' μέρει.

Όταν δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ Ὀρίωνος Ποταμὸς ἀνατέλλῃ, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ταύρου μοί. ιγ' ἕως Καρκίνου μοί. ι'. μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ἄκρω

μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει τοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ περιφερείᾳ παραλληλογράμμου, καὶ ἔγγυς τοῦ Κήτους κειμένου ὁ ἠγούμενος τῶν βορειότερων, Ἐσχατος δὲ ὁ λαμπρότατος, καὶ ὁ ἠγούμενος, καὶ ὁ νοτιώτερος πάντων. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων α' μὲν γ' τοῦ τε ὁ α' ὁ ἐπόμενος τῶν ἀπ' ἄρκτου παρακειμένων τοῖς ἐν τῇ οὐρᾷ, καὶ τοῦ Ὀρνίθου ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν τῷ ἀριστερῷ ποδὶ· Ἐσχατος δὲ τῆς τε Κασσιεπείας ὁ ἐν τοῖς γόνασι, καὶ τῶν Ἰχθύων τοῦ νοτιωτέρου ὁ ἐν ἄκρᾳ πεμπτημορίοις.

Δ'. Τοῦ δὲ Λαγωῦ ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Διδύμων μοί. ζ' καὶ κ' ἕως Καρκίνου ιβ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ἰχθύων μοί. ε' ἕως Ἰχθύων μοί. ε' καὶ κ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει τῶν ἐν τοῖς ὠσὶ δ' ὁ ἠγούμενος τῶν βορειότερων, Ἐσχατος δὲ ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν τοῖς ὀπισθίοις ποσὶ. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων πρῶτος μὲν τοῦ τε Ἴππου ὁ ἐπὶ τῆς ὀσφύος λαμπρὸς, καὶ τοῦ Κηφέως ὁ ἀριστερὸς πούς· Ἐσχατος δὲ τοῦ Κήτους τῶν ἐν τῷ λαίῳ δὲ ὁ Λαγῶς ἐν ὥρᾳ α' καὶ ε' μέρει.

Ὅταν δὲ ὁ Κύων ἀνατέλλῃ, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Καρκίνου μοί. ιε' ἕως Λέοντος μοί. ε' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ἰχθύων μοί. η' καὶ κ' ἕως Κριοῦ δ' καὶ κ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ ἐν ἄκρῳ τῷ ἐμπροσθίῳ καὶ βορειοτέρῳ ποδὶ· Ἐσχατος δὲ ὁ ἐν ἄκρᾳ τῇ οὐρᾷ. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων α' μὲν ὁ ἐν τοῖς ποσὶ τῆς Κασσιεπείας, καὶ ὁ βορειώτερος τῶν ἐν τῷ δεξιῷ ποδὶ τῆς Ἀνδρομέδας, μικρὸν προηγούμενος τοῦ μεσημβρινῷ· Ἐσχατος δὲ τοῦ Περσέως ὁ ἐν τῷ δεξιῷ μηρῷ λαμπρὸς, καὶ τοῦ Καρκίνου ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Κύων ἐν ὥρᾳ μιᾷ καὶ δυοὶ μέρεσιν ὥρας.

Τοῦ δὲ Πρόκνου ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Καρκίνου δ' μοί. μέσης ἕως Καρκίνου μοί. θ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ἰχθύων μοί. ιε' ἕως Ἰχθύων μοί. κ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ ἠγούμενος καὶ διπλοῦς, Ἐσχατος δὲ ὁ ἐπόμενος καὶ λαμπρὸς. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων τῆς Κασσιεπείας ὁ ἐν μέσῳ τῷ σώματι, καὶ τοῦ Κήτους τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ δ' οἱ ἐπόμενοι. Ἐσχατοὶ δὲ μεσουρανοῦσι τῆς τε Ἀνδρομέδας ὁ ἐχόμενος τῶν ἐν τῇ ζώνῃ, καὶ τοῦ Κήτους ὁ βορειώτερος τῶν ἐν τῷ τετραπλεύρῳ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Προκύων ἐν γ' μέρει ὥρας.

Τῆς δὲ Ἀργούσ ἀνατελλούσης, συνανατέλλει μὲν αὐτῇ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Λέοντος μοί. ζ' ἕως Χηλῶν μοί. γ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Κριοῦ ζ' καὶ κ' μέσης ἕως Καρκίνου δ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ ἐπὶ τῶν ἐν ἄκρᾳ τῇ οὐρᾷ τοῦ Κυνὸς ὡς τριπλοῦς, Ἐσχατος δὲ ὁ νοτιώτατος τῶν ἐν τῇ ἀποτομῇ τοῦ Γλοίου καὶ λαμπρὸς. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων α' μὲν τοῦ Περσέως ὁ ἐν τῷ ἀριστερῷ μηρῷ, καὶ ὁ νοτιώτατος τῶν ἐν τῇ ἀποτομῇ τοῦ Ταύρου· Ἐσχατος δὲ ὁ προηγούμενος τῆς τοῦ Ὑδροῦ κεφαλῆς ὁ ἐκφανῆς, ὁ ἐστὶν ἐν τοῖς νοτίοις ποσὶ τοῦ Κυνός.

Ε'. Ἐξῆς δὲ ἐροῦμεν περὶ τῆς καταδύσεως τῶν νοτιωτέρων τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου.

Ὅταν μὲν οὖν δύῃ ὁ Ὑδρὸς, συγκαταδύει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Διδύμων θ' καὶ κ' μοί. ἕως Παρθένου

flexu prope Cetum positum est; postrema, lucidissima, et antecedens, et maxime australis omnium. Culminat reliquarum stellarum prior quæ a septentrione adjacent iis, quæ sunt in cauda: item australior earum, quæ in sinistro pede Cygni. Ultima, quæ est in genibus Cassiepeæ, et quæ in extremitate caudæ australioris Piscium. Oritur fluvius in horis 3, et 36'.

τῇ οὐρᾷ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Ποταμὸς ἐν ὥραις γ' καὶ γ' πεμπτημορίοις.

IV. Oriente Lepore zodiacus ascendit a Geminorum parte 27 ad Cancrī mediam 12; culminat a Piscium 4 ad 25. Prima surgit antecedens borealiorum, quæ sunt in auribus; ultima posteriorum pedum australior. Culminat e stellis reliquis prior, lucida quæ in lumbis Equi, et pes Cephei sinister. Ultima, borealior succedentium in laterculo Ceti. Oritur Lepus hora 1, 12'.

τετραπλεύρῳ ὁ βορειώτερος τῶν ἐπομένων. Ἀνατέλλει

Cum Cane zodiacus emergit a Cancrī 15 ad Leonis mediam 5; culminat a 28 Piscium ad Arietis 24 mediam. Prior oritur stella, quæ in extremitate præcedentis borealiorisque pedis; ultima, quæ in extrema cauda. Ex aliis culminat ea, quæ in pedibus Cassiepeæ, et borealior earum, quæ in dextro Andromedæ pede paululum meridianum antecedit; ultima vero, lucida in dextro femore Persei, et succedens earum quæ sunt in caudâ Cancrī. Oritur Canis hora una, ejusque partibus duabus.

Cum se Procyon attollit, oritur una zodiaci arx a 135 Cancrī 4 parte media, ad 9; culminat a Piscium 15 ad 20 mediam. Prior oritur antecedens, et dupla; ultima, succedens, et lucida. Prima ex aliis culminat, quæ in medio corporis Cassiepeæ: et succedentes earum quatuor, quæ in cauda Ceti sunt. Novissimæ culminant proxima earum, quæ in Andromedæ zona, et borealior ex iis, quæ in laterculo Ceti. Oritur Procyon hora 0, 20'.

D Argo navi oriente, cum ea zodiacus assurgit a Leonis parte 6 ad Chelarum 4 mediam; culminat ab Arietis 26 media, ad Cancrī mediam 4. Prima oritur quæ e stellis in cauda Canis fit veluti triplex: ultima, quæ in abscissione Navis sitarum australissima est, et lucida. Prima culminat de stellis reliquis ea, quæ est in sinistro femore Persei: et australissima earum quæ sunt in sectione Tauri: ultima, præcedens capitis Hydrī splendida, quæ est in australibus pedibus Canis.

V. Secundum hæc agemus de occasu australiorum zodiaco cælestium imaginum.

Imprimis cum Hydrus occidit, descendit cum eo zodiacus a parte Geminorum 29 ad Virginis 11;

mediam. Prior occidit, australior earum quæ sunt in rictu : ultima, quæ in extremitate caudæ. Culminant ex aliis stellis, initio quidem, lucida, quæ est a cauda Draconis tertia, semicubito circiter antecedens meridianum : item lucida cinguli Bootæ, nec non præcedens lucidam in extremitate boreæ Chelæ; et quæ Hydri est in extrema cauda, velut semicubito meridianum antecedens. Postremo culminant Draconis australius tempus : et Serpentis, quem tenet Anguifer, in extrema cauda sita : tum antecedens earum, quæ in sago Sagittarii. Occidit Hydrus horis 4.

Cratere occidente, cum eo descendit zodiacus a Cancri parte 21 ad Leonis mediam 13; culminat a media 13 Scorpii ad initium Sagittarii. Prima occidit earum, quæ sunt in basi, borealior : ultima vero australior, et borealior earum quæ sunt in alveo. Culminant aliarum stellarum, initio, Scorpii tertius et quintus spondylus eorum, qui sunt post pectus, et tertia post dextrum humerum Ingeniculi, in brachio sita, velut semicubito meridianum præcedens; ultima vero, quæ in radice sinistra femoris est Ingeniculi : nec non cuspis Arcus. Occidit Crater hora 1, 20'.

Corvo descendente simul zodiacus occidit a Leonis 29 media ad Chelarum 11; culminat a Sagittarii 10 ad mediam Capricorni 6. Prior occidit stella, quæ in posterioribus femoribus, novissima, succedens earum, quæ sunt in capite. Culminant aliarum stellarum, principio quidem Draconis, quæ est in rictu, præcedens meridianum semicubito fere; item Ingeniculi cubiti sinistra flexus, semicubito circiter antecedens meridianum; postrema, præcedens lucidarum trium, quæ sunt in prima spira Draconis; nec non ea, quæ est in ala dextra Cygni, paululum citra meridianum posita; et quæ in cuspidate Sagittæ; item australior in vultu Capricorni. Occidit Fera horis 2.

Desunt hic asterismi Centauri et Feræ.

VI. Ara occidente zodiacus a Leonis media 19 ad Chelarum 9 absconditur; culminat a Sagittarii 5 ad Capricorni mediam 9. Prima occidit australior earum quæ in margine, eademque dupla; ultima borealior earum quæ in basi. Culminant aliarum stellarum initio quidem lucida, quæ est in sinistro Ingeniculi femore, et media earum, quæ sunt in arcu Sagittarii : ultima lucidarum quæ in genibus australior. Occidit Ara duabus horis et 10'.

Quando Piscis australis occidit, cum eo descendit zodiacus a Sagittarii parte 24 ad Capricorni 18 mediam; culminat a Piscium 3 ad Arielis 2. Prior occidit stella, lucidarum, quæ in cauda sunt, au-

Τοξότου ἰθ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ νοτιότερος τῶν ἐν τῷ χάσματι. Ἐσχάτος δὲ ὁ ἐν ἄκρῃ τῆ οὐρᾶ. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν ἀρχῇ μὲν τοῦ τε Δράκοντος ὁ γ' ἀπὸ τῆς οὐρᾶς λαμπρὸς ὡς ἡμιπέχλιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινῷ, καὶ τοῦ Βούτου ὁ ἐν τῇ ζώνῃ λαμπρὸς, καὶ ὁ προηγούμενος τοῦ ἐν ἄκρῃ τῆ βορείῃ Χηλῆ λαμπρῷ, καὶ τοῦ Ὑδροῦ ὁ ἐν ἄκρῃ τῆ οὐρᾶ, ὡς ἡμιπέχλιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινῷ. Ἐσχάτον δὲ μεσουρανοῦ τοῦ τε Δράκοντος ὁ νοτιώτερος κρόταφος, καὶ τοῦ Ὀφειως, ὃν ἔχει ὁ Ὀφιοῦχος ὁ ἐν ἄκρῃ τῆ οὐρᾶ, καὶ τοῦ Τοξότου ὁ ἠγούμενος τῶν ἐν τῇ ἐφαπτῇ. Δύνει δὲ ὁ Ὑδρος ἐν ὥραις δ'.

Τοῦ δὲ Κρατήρος δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Καρκίνου μοί. α' καὶ ἕως Λέοντος ἰγ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ τοῦ Σκορπίου ἰβ' μέρους ἕως Τοξότου ἀρχῆς. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ βορειώτερος τῶν ἐν τῇ βάσει, Ἐσχάτος δὲ ὁ νοτιώτερος καὶ ὁ βορειώτερος τῶν ἐν τῷ κύτει. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν ἀρχῇ μὲν τοῦ Σκορπίου ἰγ' καὶ ὁ ε' σφόνδυλος τῶν μετὰ τὸ στήθος, καὶ τῷ Ἰν γόνασιν ὁ γ' ἀπὸ τοῦ δεξιῦ ὤμου, ἐν τῷ βραχίονι κείμενος, προηγούμενος δὲ τοῦ μεσημβρινῷ ἕως ἡμιπέχλιον. Ἐσχάτον δὲ τοῦ τε Ἐν γόνασιν ὁ ἐν τῇ ἰσχυρῶν τοῦ ἀριστεροῦ μηροῦ, καὶ τοῦ Τόξου ἡ ἰσχυρῶν Δύνει δὲ ὁ Κρατὴρ ἐν ὥρᾳ α' καὶ γ' μέρει.

Τοῦ δὲ Κόρακος δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Λέοντος χθ' μοί. μέσης ἕως Ἰγίου ἰα'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Τοξότου ἰ' ἕως Αἰγώκερου ἰ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν τοῖς ὀπισθοῖς πτερύγεσσι, Ἐσχάτος δὲ ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ Δράκοντος ὁ ἐν τῷ χάσματι προηγούμενος τοῦ μεσημβρινῷ ὡς ἡμιπέχλιον, καὶ τοῦ Ἐν γόνασιν ὁ βορειώτερος ἀγκῶν, προηγούμενος ὡς ἡμιπέχλιον τοῦ μεσημβρινῷ. Ἐσχάτον δὲ τοῦ Δράκοντος τῶν ἐν τῇ ἐπιπέτρᾳ τριῶν λαμπρῶν ὁ ἠγούμενος καὶ τοῦ Ὀφειως ὁ ἐν ἄκρῃ τῆ δεξιᾶ πτέρυγι, μικρὸν ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινῷ· καὶ τοῦ Ὀϊστοῦ ὁ ἐπὶ τῆς ἀκρῆς καὶ τοῦ Αἰγώκερου ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν τῷ προηγούμενῳ Δύνει δὲ τὸ Θηρίον ἐν ὥραις δυσί.

Γ'. Τοῦ δὲ Θυματηρίου δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Λέοντος ἰθ' μοί. μέσης ἕως Ἰγίου λῶν θ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Τοξότου ε' ἕως Αἰγώκερου θ' μέσης. Καὶ πρῶτος μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν τῇ χελεῖ καὶ διπλοῦς· Ἐσχάτος δὲ ὁ βορειώτερος τῶν ἐν τῇ βάσει. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ τε Ἐν γόνασιν ὁ ἐν τῷ ἀριστερῷ μηρῷ λαμπρὸς, καὶ τοῦ Τοξότου ὁ μέσος τῶν ἐν τῷ τόξῳ· Ἐσχάτον δὲ τοῦ Αἰγώκερου ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν τοῖς γόνασι λαμπρῶν. Δύνει δὲ τὸ Θυματηρίον ἐν ὥραις β' καὶ γ' μέρει.

Ὅταν δὲ ὁ νότιος Ἰχθύς δύνῃ, συγκαταδύνει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Τοξότου μοί. θ' καὶ ἕως Αἰγώκερου ἰγ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ἰχθύων μοί. γ' ἕως Κριοῦ μοί. β'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ νο-

αὐτῶν ῥιζῆι λαμπρὸς ὄψορα. Μεσουρανεῖ ἀπὸ τῶν ἀκ-
λων ἀστέρων ἐν ἀρχῇ μὲν τῶν Ἰχθύων τοῦ νοτιωτέ-
ρου ὁ ἐν ἀκρᾷ τῆ οὐρᾷ. Ἐσχατον δὲ τῆς τε Ἀνδρομέ-
δας ὁ ἀριστερὸς πούς, καὶ τοῦ Κριοῦ ὁ μέσος τῶν ἐν
τῇ κεφαλῇ, καὶ τοῦ ἐν τῷ Κῆτει τετραπλευροῦ ὁ νο-
τιώτερος τῶν ἐπομένων. Δύνει δὲ ὁ Ἰχθὺς ἐν ὥρᾳ
ζ' καὶ δ' πεμπτημορίου.

Τοῦ δὲ Κήτους δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν αὐτῷ ὁ
ζωδιακὸς ἀπὸ Ὑδροχόου μοί. η' καὶ κ' μέσης ἕως
Κριοῦ ιδ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ταύρου μοί. β' καὶ κ'
ἕως Καρκίνου μοί. ιε' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύ-
νειν ἀρχεται ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ, ἔσχατος
δὲ ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῷ βορείῳ χελυνίῳ¹¹. Μεσου-
ρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ
τε Ἡμιόχου ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ὁ ἐν
τῷ δεξιῷ ποδί, ἔσχατος δὲ τῆς τε Ἄρκτου ὁ ἐν τοῖς
ἐμπροσθίοις σκέλει λαμπρὸς, καὶ τῆς Ἄργου ὁ ἐν
μέσῳ τῶν τοίχων λαμπρὸς, προηγούμενος τοῦ με-
σημβρινοῦ ὡς ἡμιπῆχιον. Δύνει δὲ τὸ Κῆτος ἐν ὥρᾳ
δ' λειπούσαις ἡ' μέρει.

Τοῦ δὲ Ὀρίωνος δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν αὐτῷ
ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ταύρου μοί. ζ' ἕως Ταύρου μοί. λ'
μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Λέοντος μοί. ιβ' ἕως Παρθένου
μοί. ιγ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν τῷ ἀριστερῷ
ποδί, ἔσχατος δὲ οἱ βορειότατοι τῶν ἐν τῷ κολλορόδῳ.
Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ
τῆς μεγάλης Ἄρκτου ὁ ἐν τοῖς ὀπίσθιοις γόνασι, καὶ
τοῦ Λέοντος ὁ ἀπὸ νότου τῷ ἐπὶ τῆς ὀσφύος λαμπρῷ
παρακείμενος, ἔσχατος δὲ τῆς Παρθένου ὁ βορειό-
τερος ὤμος. Δύνει δὲ ὁ Ὀρίων ἐν ὥρᾳς δυσὶν ὡς
εἰρηγιστα.

Ὅταν δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ Ὀρίωνος Ποταμὸς δύνῃ, συγ-
καταδύνει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ἰχθύων μοί. ζ'
ἕως Ταύρου μοί. ε' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Δι-
δύμων δ' ἕως Λέοντος ι' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ
δύνει ὁ ἡγούμενος καὶ λαμπρότατος πάντων, ἔσχατος
δὲ ὁ α', καὶ ἀπὸ μεσημβρίας παρακείμενος τῷ ποδί
τοῦ Ὀρίωνος. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων
ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τῆς δύσεως τῶν τε Διδύμων ὁ Πρύ-
πους, μικρὸν ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ
τοῦ Λαγωῦ οἱ ἐν μέσῳ τῷ σώματι β'. Ἐσχατον δὲ με-
σουρανοῦσι τοῦ τε Λέοντος ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῷ
νώτῳ, καὶ τῆς Ἄρκτου ὁ ἐν τοῖς ὀπίσθιοις γόνασιν,
νεὶ δὲ ὁ Ποταμὸς ἐν ὥρᾳς δ' καὶ ἡμίσει, καὶ ε' μέρει
ὥρας.

Ζ'. Τοῦ δὲ Λαγωῦ δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν ὁ
ζωδιακὸς ἀπὸ Κριοῦ μοί. ζ' καὶ κ' μέσης ἕως Ταύ-
ρου ιδ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Καρκίνου μοί. λ' ἕως
Λέοντος μοί. α' καὶ κ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν
τοῖς ἐμπροσθίοις ποσίν, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν ἀκρᾷ τῆ
οὐρᾷ. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν
τῇ ἀρχῇ τῆς τε Ἄρκτου τοῦ πλινθίου ὁ ἐπὶ τῶν
ὤμων αὐτῆς, καὶ τοῦ Δράκοντος ὁ ἐν ἀκρᾷ τῆ οὐρᾷ,
καὶ τοῦ Λέοντος ὁ ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ τῆς Ἄργου ὁ
βορειότερος τῶν ἐν τῇ ἀποτομῇ, μικρὸν προηγόμε-
νος τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἐσχατον δὲ μεσουρανοῦσι τοῦ
τε Λέοντος ὁ ὀπίσθιος πούς καὶ ὁ ἐν τοῖς ὀπίσθιοις
σκέλει, καὶ τοῦ Κρατήρος ὁ νοτιώτατος τῶν ἐν τῇ

¹¹ γρ. χελυνίφ.

Occidente Ceto, cum eo descendit zodiacus ab
Aquarii parte 28 media ad Arietis 14; culminat a
Tauri 22 ad Cancri 15 mediam. Occidere incipit
australior earum quæ sunt in cauda; ultima suc-
cedens in boreali convexo 136 tergi. Culminant ex
aliis stellis, initio quidem, australior earum quæ
sunt in Aurigæ capite et dextro pede, ultima vero,
lucida quæ est in anterioribus cruribus Ursæ, et
lucida medii lateris Argus, quæ semicubito cir-
citer antecedit meridianum. Occidit Cetus horis 4,
minus octava parte.

Orione cadente, cum eo descendit zodiacus a
Tauri parte 7 ad 30; culminat a Leonis 12 ad
Virginis 13. Prior occidit ea quæ est in pede sini-
stro, ultimæ vero, earum, quæ sunt in collaro
maxime australes. Ex aliis stellis culminant initio,
ea quæ est in posterioribus genibus Ursæ majoris,
et quæ ab austro lucidæ adjacet, quæ est in lumbis,
postremo, borealior Virginis humerus. Occidit Orion
horis circiter 2.

Cum Orionis Fluvio zodiacus occidit a
Piscium parte 7 ad Tauri 5 mediam; culminat a
Geminorum 4 ad Leonis mediam 10. Prior occidit antecedens,
et lucidissima omnium, ultima vero, quæ prima
est, et a meridie adjacet Orionis pedi. E reliquis
stellis, occasus initio culminant Propus Geminorum,
paululum citra meridianum positus, et Leporis
in medio duæ; postremo culminant, succedens
in tergo Leonis, et quæ in posterioribus Ursæ ge-
nibus, parum citra meridianum sita. Occidit Fluvius
horis 4, 42'.

ὡς ἡμιπῆχιον ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Δύ-
νει δὲ ὁ Λαγὼς ἐν ὥρᾳ καὶ γ' ἡμίσει.

VII. Occidente Lepore, descendit cum eo zodia-
cus ab Arietis 27 media ad Tauri 14; culminat a
parte Cancri 30 ad Leonis 21. Prima occidit stella,
quæ est in anterioribus pedibus; ultima quæ in
extremate caudæ. E stellis reliquis culminant
initio, in Ursæ laterculo, quæ in humeris illius est,
et quæ in extrema cauda Draconis, item cor Leo-
nis, et earum, quæ in Navis abscissione, borealior,
paulum antecedens meridianum; postremo culmi-
nant Leonis pes posterior et quæ in posterioribus
cruribus; item australissima earum quæ sunt in
basi Crateris. Occidit Lepus hora 1, 20'.

Δύνει δὲ ὁ Λαγὼς ἐν ὥρᾳ καὶ γ' ἡμίσει.

parte Tauri 11 ad 29; culminat a Leonis 17 ad Virginis 11. Prior occidit lucida pedum posteriorum; ultima vero, splendidarum, quæ sunt in capite, australissima; stellarum cæterarum culminant initio, antecedens earum, quæ in posterioribus Ursæ pedibus, et quæ in lumbis Leonis: ultimæ culminant, ea quæ in pedibus Corvi, et australior humerus Virginis, citra meridianum situs duabus fere cubiti partibus. Occidit Canis sesquihora.

Cum Procyone descendit zodiacus a Geminorum parte 15 ad 18; culminat ab initio Libræ ad 4. Prior occidit stella, antecedens, et duplex, ultima succedens, et lucida. Ex aliis stellis culminat initio, earum quæ sunt in dextro Bootæ pede, media, paulo citra meridianum sita: et borealior earum, quæ sunt in capite Centauri, semicubito circiter antecedens meridianum; novissime culminant, quæ in extrema est Ursæ cauda, paululum citra meridianum posita, et borealior earum, quæ sunt in sinistro pede Bootæ: item quæ in extrema Hydri cauda, Centauri quoque dexter humerus. Occidit Procyon hora 0, 12'.

Cum Argo descendente zodiacus occidit ab Arietis parte 16 ad Geminorum 18; culminat ab Cancrī 17 ad Libræ 5. Prima occidit lucidissima, et australissima earum quæ sunt in Temone: quam nonnulli Canobum nominant, ultima, borealior earum, quæ sunt in malo. Culminant ex aliis stellis, initio quidem australior antecedentium earum, quæ sunt in Leonis capite, semicubito fere citra meridianum posita: et quæ in colli Hydri radice, parva; ultimæ culminant quæ in extrema cauda sunt majoris Ursæ: et borealior earum quæ sunt in sinistro pede Bootæ, semicubito circiter antecedens meridianum, nec non quæ in extrema Hydri cauda: tum Centauri dexter humerus, paululum antecedens meridianum. Occidit Argo circiter horis 5.

De ortu et occasu signorum zodiaci.

VIII. Expositis hactenus iis, quæ in uniuscujusque sideris extra zodiacum positi ortu occasuque accidunt, deinceps duodecim zodiaci signorum coortus et occasus explicabimus.

Igitur oriente Cancro, cum eo zodiacus oritur a Geminorum parte 23 ad Cancrī 18; culminat a Piscium 5 ad Arietis 4 mediam. Prior oritur stella, **137** quæ in extrema borea Chela; ultima vero, quæ in extremitate australis Chelæ. Culminat vero reliquis e stellis prior lucida, quæ est in Andromedæ capite: novissima vero præcedens lucidarum trium, quæ sunt in Arietis capite, et a meridie Ceto adjacens, circa medium corpus ipsius, expers

ζωδιακός ἀπὸ Ταύρου μοί. ια' ἕως Ἰεθίνου ια'. καὶ κ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Λέοντος μοί. ιζ' ἕως Ἰεθίνου ια'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν τοῖς ἰσημερινῶν λαμπρῶν, ἔσχατος δὲ ὁ νοτιώτατος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ ἐκφανῶν. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τῆς τοῦ Ἄρκτου ὁ ἡγευόμενος ἐν τοῖς ὀπισθοῖσι ποσὶ, καὶ τοῦ Λέοντος ὁ ἐπὶ τῶν ὀσφύος· ἔσχατοι δὲ μεσουρανοῦσι τοῦ τε Κένταυρου ἐν τοῖς ποσὶ, καὶ τῆς Παρθένου ὁ νοτιώτερος ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ ὡς β' μέρη τῆς ἡμέρας· Δύνει δὲ ὁ Κύων ἐν γ' ἡμερῶν.

Τοῦ δὲ Πρόκυου δυνόντος, συγκαταδύνει μὲν ἐν τῷ ζωδιακῷ ἀπὸ Διδύμων μοί. ιε' ἕως Διδύμων ιη'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν Χηλῶν καὶ Χηλῶν μοί. δ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἡγευόμενος καὶ διπλοῦς, ἔσχατος δὲ ὁ ἐπόμενος καὶ λαμπρῶν. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ Βοώτου ὁ μέσος τῶν ἐν τῷ ἀριστερῷ ποδὶ, καὶ ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ τοῦ Κενταύρου ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ, ὡς ἡμιπέχην προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ· ἔσχατον δὲ μεσουρανεῖ τῆς τε Ἄρκτου ὁ ἐν ἄκρᾳ τῇ οὐρᾷ, ὑπολειπόμενος μικρὸν τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ τοῦ Βοώτου ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῷ ἀριστερῷ ποδὶ, καὶ τοῦ Ἰδρίου ὁ ἐν ἄκρᾳ τῇ οὐρᾷ, καὶ τοῦ Κενταύρου ὁ δεξιὸς ὡς Δύνει δὲ ὁ Προκύων ἐν ε' μέρει ὥρας.

Τῆς δὲ Ἀργούσης δυνόνσης, συγκαταδύνει μὲν ἐν τῷ ζωδιακῷ ἀπὸ Κριου μοί. ις' ἕως Διδύμων μοί. ζ' μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Καρκίνου μοί. ιζ' ἕως Χηλῶν μοί. ε'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ λαμπρότατος καὶ νοτιώτατος τῶν ἐν τῷ Πηδαλίῳ, ὃν τινες Κίνωλον τῶν ἀγορεύουσιν· ἔσχατος δὲ ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῷ ἰσημερινῷ. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ Λέοντος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ ὁ νοτιώτερος τῶν ἡγευόμενων, ὡς ἡμιπέχην ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ τοῦ Ἰδρίου ὁ μετὰ τὴν ἔκφυσιν τοῦ ἀρκτικού μικρός· ἔσχατοι δὲ μεσουρανοῦσι τῆς τε μεγάλης Ἄρκτου οἱ ἐν ἄκρᾳ τῇ οὐρᾷ, καὶ τοῦ Βοώτου ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῷ ἀριστερῷ ποδὶ, ὡς ἡμιπέχην προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ καὶ τοῦ Ἰδρίου ὁ ἐν ἄκρᾳ τῇ οὐρᾷ· καὶ τοῦ Κενταύρου ὁ δεξιὸς ὡς Δύνει δὲ ἡ Ἀργὼ ἐν ὥραις ε' ὡς ἔγγιστα.

H'. Ἐπει δὲ τῶν ἐκτὸς τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου κείμενων ἀστέρων ἀποδεδώκαμεν τὰ συμβαίνοντα πρὸς τὴν ἐκάστου αὐτῶν ἀνατολήν τε καὶ δύσιν, ἐξῆς ἐπιδώσομεν τὰς αὐτῶν τῶν ἑβδωθίων συνανατολῶν τε καὶ συγκαταδύσεις.

Τοῦ μὲν οὖν Καρκίνου ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Διδύμων γ' καὶ α' μέρη ἕως Καρκίνου ιη'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ἰθίων ε' ἕως Κριου α' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ ἐν ἄκρᾳ τῇ βορείῳ Χηλῇ, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν ἄκρᾳ τῇ νότιᾳ Χηλῇ. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ κεφαλῇ τῆς Ἀνδρομέδας λαμπρῶς, ἔσχατος δὲ τοῦ τε Κριου τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ γ' λαμπροῦς

αὐτὸν ἀνατέλλει ἐν ὥρᾳ α' καὶ ὁ νοτιώτερος τῶν ἐπομένων· καὶ τῆς Ἄνδρομέδας ὁ ἀριστερὸς πούς, μικρὸν ὑπολειπόμενος τοῦ

Cancer hora 1, et 24 parte.

mesemβρινοῦ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Καρκίνος ἐν ὥρᾳ α', καὶ

Ὅταν δὲ ὁ Λέων ἀνατέλλῃ, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ζωδιακὸς ἀπὸ Καρκίνου μοί. η' μέσης ἕως Λέοντος θ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ἰχθύων κ' ἕως Ταύρου β' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει τῶν ἐπὶ τῇ ἐφαλλῇ ὁ βορειότερος τῶν ἡγουμένων, ἔσχατος δὲ ὢν ἐν τοῖς ὀπισθοῖς ποσί. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων α' μὲν τῆς τε Ἄνδρομέδας ὁ ἐπόμενος ὢν ἐν τῇ ζώνῃ, καὶ τοῦ ἐν τῇ Κήτει τετραπλεύρου βορειότερος τῶν ἐπομένων· ἔσχατος δὲ τῶν τε Ἰάδων ὁ λαμπρότατος· καὶ τοῦ Ἡνιόχου ὁ ἐν τῷ

Ex aliis stellis culminat prima succedens earum, quæ sunt in Andromedæ zona, et borealior succedentium in Ceti laterculo; ultima vero, lucidissima Sicularum, et quæ in Aurigæ sinistri cubiti flexu, quasi semicubito citra meridianum posita. Oritur Leo horis 3, 15'.

ἄριστορῳ ἀγκῶνι, ὡς ἡμιπῆχιον ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Λέων ἐν ὥρᾳ γ' καὶ ὁ

Τῆς δὲ Παρθένου ἀνατελλούσης, συνανατέλλει μὲν ὑπὲρ ὃ ζωδιακὸς ἀπὸ Λέοντος μοί. β' καὶ κ' ἕως Χηλῶν η'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ταύρου μοί. ις' μέσης ἕως Καρκίνου θ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει τῶν ἐν τῇ ἐφαλλῇ ὁ βορειότερος τοῦ ἡγουμένου, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τῷ δεξιῷ ποδί. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων α' μὲν οὐ Ἡνιόχου ὁ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου λαμπρὸς, ἔσχατος δὲ τῆς τε Ἄργουος ὁ ἐν τῷ ἀκροστολίῳ λαμπρὸς· καὶ τοῦ Ὑδροῦ ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῷ χάματι, ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ ὡς ἡμιπῆχιον. Ἀνατέλλει δὲ ἡ Παρθένος ἐν ὥρᾳ γ' καὶ τέσσα-

Cum Virgine zodiaci pars oritur, quæ est a Leonis 22 ad Libræ 8; culminat a media parte 15 Tauri ad 9 Cancri. Prima oritur earum, quæ in capite sunt, antecedente borealior; postrema, quæ est in dextro pede. Culminat cæterarum prior, lucida, quæ in sinistro humero est Aurigæ. Postrema vero, lucida, quæ est in extremitate Navis; et borealior earum, quæ in rictu sunt Hydri, quasi semicubito citra meridianum sita. Oritur Virgo horis 3, 48'.

αρι πεμπτημορίαις.

Θ. Ὅταν δὲ αἱ Χηλαὶ ἀνατέλλωσι, συνανατέλλει ἐν αὐταῖς ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Χηλῶν μοί. ις' ἕως σκορπίου μοί. ις'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Καρκίνου ιη' ὡς Λέοντος ια'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν ἄκραις ταῖς Χηλαῖς λαμπρὸς, ἔσχατος δὲ ὁ νοτιώτατος τῶν ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ Σκορπίου. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων α' μὲν τῶν ἐν τῇ ἐφαλλῇ τοῦ Λέοντος ὁ νοτιώτερος τῶν ἡγουμένων, αὐτῆς Ἄργουος ὁ βορειότερος τῶν ἐν μέσῳ τῷ ἰσθμῷ ἔσχατος δὲ τοῦ Λέοντος ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῷ νότιῳ ἀστέρων. Ἀνατέλλουσι δὲ αἱ Χηλαὶ ἐν ὥρᾳ α' καὶ

IX. Quando Chelæ oriuntur, cum his ascendit zodiacus a Chelarum parte 16 ad Scorpii 16; culminat a Cancri 18, ad Leonis 11. Prior emergit australior et lucida earum, quæ in extremis sunt Chelis; ultima vero earum quæ in fronte Scorpii sunt, australior. Cæterarum prima culminat australior antecedentium earum quæ sunt in Leonis capite; et borealior earum quæ sunt in Argus medio malo; postrema, quæ in Leonis dorso sunt, duarum stellarum subsequens. Oriuntur Chelæ hora 1, 36'.

πεμπτημορίαις.

Τοῦ δὲ Σκορπίου ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν ὑπὲρ ὃ ζωδιακὸς ἀπὸ Σκορπίου μοί. γ' ἕως Τοξότου

μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Λέοντος μοί. η' μέσης ἕως Παρθένου κγ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ βορειώτατος τῶν ἐν τῷ μετώπῳ, ἔσχατος δὲ ὁ γ' σφόνδρος ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ Κενταύρῳ ἀριθμούμενος, ζ' δὲ ἐν τῶν μετὰ τοὺς ἐν τῷ στήθει. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων πρώτος μὲν τῆς μεγάλης Ἄρκτου ὁ ἐν τῷ στήθει λαμπρὸς, καὶ τοῦ Ὑδροῦ τῶν μετὰ τὸν λαμπρότατον ὅ τῶν πρὸ τοῦ Κρατήρος ὁ γ' ἀπὸ δύσεως ἔσχατος δὲ ὁ τε Στάχης, καὶ τοῦ Κενταύρου ὁ ἀριστερὸς ὤμος, ὡς ἡμιπῆχιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Σκορπίος ἐν ὥρᾳ γ' εἰποῦσαις ἑ μέρει.

Cum Scorpio zodiacus a parte 3 Scorpii ad Sagittarii 9 ascendit; culminat a Leonis 8 media ad mediam 23 Virginis. Oritur prima borealis maxime in fronte positarum; novissime vero tertia vertebra ab ea, quæ est in Centauro, numerata; sexta porro ab iis, quæ sunt in pectore. Culminat cæterarum prior, lucida quæ est in pectore majoris Ursæ; et in Hydro quatuor a lucidissima ante Craterem sitarum ab occidente tertia; novissime Spica, et Centauri sinister humerus, quasi semicubitali spatio meridianum præcedens. Oritur Scorpius horis 3, demptis 6 scrupulis.

Τοῦ δὲ Τοξότου ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν ὑπὲρ ὃ ζωδιακὸς ἀπὸ Τοξότου μοί. ζ' μέσης ἕως

Cum Sagittarius oritur, ascendit cum eo zodiacus a parte 6 Sagittarii media ad Capricorni 18;

bus. Cæterarum stellarum culminat prima, quæ est in sinistro Virginis cubiti flexu, paululum meridiana antecedens; ultima vero, media et lucidissima stellarum, quæ in pectore Scorpii, et quæ in sinistra manu est Anguiferi: item tertia secundum consequentia signorum ab lucida Coronæ, quasi semicubiti intervallo meridianum præcedens. Oritur Sagittarii horis 3.

X. Capricorno ascendente, zodiacus oritur cum eo a Sagittarii parte 29 media ad Capricorni 27; culminat a Libræ parte 19 media ad 18 Scorpii. Prior oritur stella borealior lucidarum, quæ sunt in genibus; ultima, succedens lucidarum, quæ sunt in cauda. Aliarum stellarum medium cæli verticem tenet prior, lucidissima earum, quæ sunt in Bootæ cingulo: et in Chelis antecedens extremæ Chelæ borealis. Item lucida, quæ in Serpente per Ursas meante ab extremitate caudæ tertia numeratur, semicubitali spatio meridianum præcedens; ultimo culminat dexter humerus Ingeniculi; et quæ a septentrione adjacet ex iis quæ in dextro crure sunt ejusdem. Oritur Capricornus hora 4, 50'.

Cum Aquario zodiacus emergit a Capricorni parte 6 ad Aquarii 21 mediam; culminat a Libræ 27 ad Sagittarii 7. Prima stellarum oritur antecedens eam quæ est in manu sinistra; ultima vero, lucida pedis dextri. Culminat e cæteris prior, quæ est in capite Bootæ. Ultima, borealior 138 earum quæ sunt in arcu Sagittarii; et tres in directum positæ, ac nomine carentes, quæ secundum dextrum humerum Ophiuchi: nec non lucida, quæ est in sinistro femore Ingeniculi, quasi semicubito meridianum præcedens. Oritur Aquarius horis 2, et partibus duabus.

Piscibus orientibus, ascendit cum illis zodiacus ab Aquarii parte 7 ad Arietis 16; culminat a 26 Scorpii ad Capricorni 9. Prior emergit quæ in extremo rostro Piscis australis; novissima, quæ in Nodo linearum. Cæterarum prima culminat quæ in processu dextri femoris Ingeniculi; et quæ a septentrionibus adjacet iis quæ sunt in aculeo Scorpii; quæ autem in capite est Ingeniculi, duabus circiter cubiti partibus est citra meridianum; postremo culminat australior earum, quæ in genibus Capricorni: et quæ in gutture est Avis, atque in flexu alæ dexteræ. Oriuntur Pisces horis 3, 6'.

Όρνιθος ό έν τῷ λάρυγγι, καί τοῦ έν τῷ ἀγκῶνι τῆς γ' καί ε' μέρει.

XI. Cum Ariete zodiacus oritur a media parte 19 Piscium ad Arietis 24; culminat a Sagittarii 24 media ad Capricorni 14. Prima oritur ea quæ est in anteriori pede; ultima, succedens earum quæ sunt in cauda. Cæterarum culminat, antecedens earum quæ sunt in jugo Fidiculæ: item succedens

λαμπρός. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων τῆς Παρθένου ὁ έν τῷ ἀριστερῷ ἀγκῶνι, καί προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ ἔσχατος δὲ τῆς Σκορπίου ὁ μέσος τῶν έν τῷ στήθει λαμπρότατος καί ὁ έν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τοῦ Ὀφιοῦχος· καί τῆς Στεφάνου ὁ γ' ἀπὸ τοῦ λαμπροῦ ἐπὶ τὰ ἐπιμέμνητα ἡμιπέχηον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Τοξότης έν ὥραις γ'.

I. Ὅταν δὲ ὁ Αἰγόκερως ἀνατέλλῃ, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Τοξότου μοί. θ' καί χ' ἕως ἑως Αἰγόκερωτος ζ' καί κ'· μεσουρανεῖ δὲ ἐν Χηλῶν ιθ' μέσης ἕως Σκορπίου ιη'. Καί α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ βορειότερος τῶν έν τοῖς γόνασι λαμπρῶτατος ἔσχατος δὲ ὁ ἐπόμενος τῶν έν τῇ οὐρᾷ λαμπρῶτατος. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων α' μὲν τοῦ τε Βούτου τῶν ἐν τῇ ζώνῃ ὁ λαμπρότατος, καί τῶν Χηλῶν ὁ προηγούμενος τῆς ἄκρας τῆς βορείας Χηλῆς, καί τοῦ ἐν τῷ Ἄρκτων Ὀφρεως ὁ γ' ἀπὸ ἄκρας τῆς οὐρᾷς ἀριστεροῦ λαμπρός, ὡς ἡμιπέχηον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. ἔσχατος δὲ μεσουρανεῖ τοῦ Ἐν τῶν σιν ὁ τε δεξιὸς ὤμος καί ὁ ἀπὸ ἄρκτου παρακείμενος τῶν έν τῇ δεξιᾷ κνήμη. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Αἰγόκερως έν ὥρᾳ α' καί ἡμίσει, καί γ' μέρει.

Όταν δὲ ὁ Ὑδροχόος ἀνατέλλῃ, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Αἰγόκερω μοί. ζ' ἕως Τοξότου α' καί κ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Χηλῶν μοί. ζ' καί κ' ἕως Τοξότου ζ'. Καί α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ ἡγούμενος τοῦ έν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ, ἔσχατος δὲ έν τῷ δεξιῷ ποδὶ λαμπρός. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων α' μὲν ὁ έν τῇ κεφαλῇ τοῦ Βούτου, ἔσχατος δὲ τῆς Τοξότου ὁ βορειότερος τῶν έν τῷ τόξῳ· καί τῶν Ὀφιοῦχος οἱ παρὰ τὸν δεξιὸν ὤμον γ' ἐπὶ τῆς ἀκατονόμαστοι· καί τοῦ Ἐν γόνασιν ὁ έν τῷ ἀριστερῷ μηρῷ λαμπρός, ὡς ἡμιπέχηον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Ὑδροχόος έν ὥραις β' καί δυοὶ μέρεσιν ὥρας.

Όταν δὲ οἱ Ἰχθύες ἀνατέλλωσι, συνανατέλλει μὲν αὐτοῖς ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ὑδροχόου μοί. ζ' ἕως Κριοῦ ις'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Σκορπίου μοί. ζ' καί ε' ἕως Αἰγόκερω μοί. θ'. Καί α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ έν ἄκρῳ τῷ βύγγει τοῦ νοτίου Ἰχθύος, ἔσχατος δὲ ὁ έν τῷ Συνδέσμῳ τῶν λίνων. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων α' μὲν τοῦ τε Ἐν γόνασιν ὁ έν τῇ ἐκφύσει τοῦ κέντρου μηροῦ, καί τοῦ Σκορπίου ὁ ἀπὸ ἄρκτων παρακείμενος τοῖς έν τῷ κέντρῳ· ὁ δὲ έν τῇ κεφαλῇ τοῦ Ἐν γόνασιν ὑπολείπεται τοῦ μεσημβρινοῦ ὡς β' μέση πῆχως· ἔσχατον δὲ μεσουρανεῖ τοῦ τε Αἰγόκερω νοτιώτερος τῶν έν τοῖς γόνασιν αὐτοῦ, καί τῆς δεξιᾶς πτέρυγος. Ἀνατέλλουσι δὲ οἱ Ἰχθύες έν ὥραις

IA. Τῷ δὲ Κριῷ συνανατέλλει μὲν ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ἰχθύων μοί. ιθ' μέσης ἕως Κριοῦ δ' καί κ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Τοξότου δ' καί κ' μέσης ἕως Αἰγόκερω β'. Καί α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ ἐπὶ τοῦ ἐμπροσθεν ποδός, ἔσχατος δὲ ὁ ἐπόμενος τῶν έν τῇ οὐρᾷ. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων τῆς τε Λύρας ὁ ἡγούμενος

χόου ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ, καὶ τοῦ Αἰγόκερω ὁ ἐν τῇ στήθει, καὶ τοῦ Δελφίνου ὁ ἡγούμενος τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Κριεὶς ἐν ὥρᾳ α' καὶ ὄσπτε πεμπτημορσίους.

Τοῦ δὲ Ταύρου ἀνατέλλοντος, συνανατέλλει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ταύρου μοί. ζ' ἕως Ταύρου μοί. θ' καὶ κ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Αἰγόκερωτος μοί. β' καὶ κ' μέσης ἕως Ἰδρυοχόου θ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ νοτιώτατος τῶν ἐν τῇ ἀποτομῇ θ', Ἐσχατος δὲ ὁ ἐν ἄκρῳ τῷ δεξιῷ κέρατι. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων α' μὲν τοῦ Ὁρνιθοῦ ὁ ἐν μέσῃ τῇ οὐρᾷ λαμπρὸς, Ἐσχατος δὲ τοῦ Κηφέως ὁ προηγούμενος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ γ'· καὶ ὁ δεξιὸς αὐτοῦ ποῦς, ὡς ἡμιπῆχιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ· καὶ ὁ μέσος τῶν ἐν τῇ κάλιτι τοῦ Ἰδρυοχόου, ὡς ἡμιπῆχιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Ἀνατέλλει δὲ ὁ Ταῦρος ἐν ὥρᾳ α' καὶ ἡ μέρει.

Τῶν δὲ Διδύμων ἀνατελλόντων, συνανατέλλει μὲν αὐτοῖς ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Διδύμων μοί. β' μέσης ἕως Διδύμων λ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ἰδρυοχόου μοί. ια' μέσης ἕως Ἰχθύων θ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ ἀνατέλλει ὁ ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τοῦ ἡγουμένου Διδύμου, Ἐσχατος δὲ ὁ ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ τοῦ ἐπομένου Διδύμου. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων α' μὲν τοῦ Κηφέως ὁ ἐν τῷ σώματι λαμπρὸς, καὶ τοῦ Ἰδρυοχόου ὁ ἐν τῷ δεξιῷ ποδὶ λαμπρὸς, καὶ τοῦ νοτίου Ἰχθύος ὁ ἐν τῷ ῥύγγει λαμπρὸς· Ἐσχατος δὲ μεσουρανεῖ τῆς Ἀνδρομέδας ὁ μέσος τῶν ἐν τῷ δεξιῷ ὤμῳ γ'. Ἀνατέλλουσι δὲ οἱ Δίδυμοι ἐν ὥρᾳ α' καὶ σ' καὶ γ' μέρει.

Περὶ τῆς συγκαταδύσεως τῶν ιβ' ζώδιων. C

ΙΒ'. Πάλιν δὲ, τοῦ μὲν Καρκίνου δύνοντος, συγκαταδύει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Διδύμων μοί. ζ' καὶ κ' μέσης ἕως Καρκίνου κ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Χηλῶν ιζ' ἕως Σκορπίου ιβ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν τοῖς ποσὶ τοῦ Καρκίνου ἐκφανής, καὶ ἐπ' εὐθείας κείμενος ὡς πρὸς δύσιν τοῖς νοτιωτέροις τοῖς περὶ τὸ νεφέλιον τὸ ἐν τῷ Καρκίνῳ, Ἐσχατος δὲ ὁ ἐν ἄκρῳ τῇ βορείᾳ Χηλῇ τοῦ Καρκίνου. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων τοῦ τε Βούτου ὁ δεξιὸς ποῦς, καὶ τῶν Χηλῶν ὁ ἐν ἄκρῳ τῇ νοτίᾳ Χηλῇ λαμπρὸς· Ἐσχατον δὲ μεσουρανοῦσι τοῦ τε Ἐν γόνασιν ὁ ἐν τῷ δεξιῷ βραχίονι, γ' ὧν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὤμου, καὶ τοῦ Σκορπίου ὁ γ', καὶ ὁ δ', καὶ ὁ ε' σφόνδυλος τῶν μετὰ τὸ στήθος. Δύνει δὲ ὁ Καρκίνος ἐν ὥρᾳ α' καὶ γ' πεμπτημορσίους.

Τοῦ δὲ Λέοντος δύνοντος, συγκαταδύει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Καρκίνου μοί. α' καὶ κ' μέσης ἕως Παρθένου μοί. ιδ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Σκορπίου μοί. ιγ' ἕως Τοξότου α' καὶ κ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει τοῦ Λέοντος ὁ ἐν τοῖς ἐμπροσθίοις ποσίν, Ἐσχατος δὲ ὁ ἐν ἄκρῳ τῇ οὐρᾷ. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τῆς δύσεως τοῦ τε Ἐν γόνασιν ὁ δεξιὸς ποῦς, καὶ τοῦ Ὀφιούχου τῆ ἀριστερῶν γόνυ, ὡς ἡμιπῆχιον ὑπολειπόμενον τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ τοῦ Σκορπίου ὁ α' σφόνδυλος· Ἐσχατον δὲ μεσου-

sinistra, et quæ in cauda Delphini. Oritur Aries hora 1, 24'.

Tauro emergente, zodiacus oritur, a parte Tauri 7 ad 29; culminat a Capricorni 22 media ad Aquarii 9. Prior oritur australissima de quatuor, quæ sunt in abscissione; ultima, quæ est in extremitate dextri cornu. Cæterarum stellarum culminat prima lucida, quæ est in cauda media Cygni; postrema, trium, quæ in capite Cephei sunt, antecedens, una cum dextro illius pede, semicubito circiter meridianum præcedens; nec non in Aquarii urna media, semicubito fere meridianum antecedens. Oritur Taurus hora 1, et 1/8.

Geminis orientibus, cum iis zodiacus assurgit a Geminorum parte 2 media ad 30; culminat ab Aquarii 11 media ad mediam Piscium 9. Prima oritur ea quæ est in sinistra manu præcedentis Gemini; ultima, quæ est in dextra succedentis Gemini. Culminat prior cæterarum stellarum, lucida in corpore Cephei; et lucida, quæ in dextro pede est Aquarii: item lucida in rostro Piscis australis; ultima culminat Andromedæ media trium, quæ sunt in dextro humero. Oriuntur Gemini hora 1, 50'.

ὡμῳ γ'. Ἀνατέλλουσι δὲ οἱ Δίδυμοι ἐν ὥρᾳ α' καὶ σ' καὶ γ' μέρει.

De duodecim imaginum cæli descensione.

XII. Rursus, occidente Cancro, descendit cum eo zodiacus a gradu Geminorum 27 ad Cancri mediam 20; culminat a Chelarum 17 ad Scorpii 12. Prima stella occidit lucida, quæ est in pedibus Cancri, in directum posita, ad occasum australiores respiciens, quæ circa nubeculam in Cancro sunt; ultima, quæ est in extremitate borealis forcipis Cancri; cæterarum stellarum culminant, Bootæ pes dexter; et Chelarum lucida, quæ est in extremitate australis Chelæ; postremo culminant, quæ est in brachio dextro Ingeniculi, et est ab humero dextro tertia; item Scorpii tertia, quarta, et quinta vertebra earum quæ sunt post pectus. Occidit Cancer hora 1, 36'.

Cum Leone occidit zodiacus a Cancri parte 21 media ad 14 Virginis; culminat a Scorpii 13 ad Sagittarii 21 mediam. Prima occidit Leonis quæ est in anterioribus pedibus; ultima, quæ est in extremitate caudæ. Culminat aliarum stellarum initio quidem occasus, Gemini pes dexter; et Anguiferi sinistrum genu, quasi semicubito citra meridianum positum; et Scorpii spondylus 1; postremo culminant Draconis borealius tempus; et quæ in medio tergo Sagittarii, quasi semicubito meridianum

Virgine occidente, zodiacus descendit a Leonis 27 parte ad Libræ 7; culminat a Sagittarii 11 ad Capricorni 4. Prima occidit ea quæ est in ala sinistra; ultima, quæ est in boreo pede. Culminant aliarum stellarum, initio quidem Ophiuchi secunda ab extremitate 139 caudæ. Item in Sagittarii laterculo antecedens obscuriorum, quæ in oppositis sunt angulis; postremo culminant, lucida, quæ est in medio corpore Cygni; et australior succedentium in rhombo Delphini. Occidit Virgo horis 2, 12'.

XIII. Chelæ cum occidunt, descendit una zodiacus a Chelarum parte 17 media ad Scorpii 15; culminat a Capricorni parte 10 ad 28 mediam. Prior occidit stella, lucida quæ est in extremitate australis Chelæ; ultima, quæ est in boreali Chela. Cæterarum stellarum culminant, initio, maxime borealis ex iis, quæ sunt in ala dextra, novissime quæ in ore Equi lucida. Occidit Chelæ hora 1, 15'.

Cum Scorpio cadente occidit una zodiacus a parte 13 media Chelarum ad Scorpii 6; culminat a Capricorni media 7 ad Capricorni 22. Prior occidit stella quæ est in 3 spondylo; postrema borealior earum, quæ sunt in fronte. Reliquarum stellarum culminant, initio quidem earum quæ in ala dextra Cygni, media, quasi semicubito citra meridianum posita; et borealior earum quæ sunt in Capricorni genibus; novissime culminant, lucida in cauda Cygni media, et Capricorni præcedens lucidarum, quæ in cauda, a meridiano deficiens besse fere cubiti. Occidit Scorpius hora 1.

Occidente Sagittario, descendit una zodiacus a parte Scorpii 3 ad Sagittarii 27 mediam; culminat a Capricorni 20 ad Piscium 5 mediam. Prima occidit lucida posterioris pedis; ultima borealior earum, quæ sunt in sago. Cæterarum stellarum culminant quæ est in dextra manu Cephei; et quæ in flexu alæ sinistræ Cygni; nec non succedens earum quæ sunt in tergo Capricorni, meridianum circiter antecedens; novissime culminant, sinister pes Cephei, et quæ in umbilico est Equi. Occidit Sagittarius horis 3

XIV. Cum Capricorno descendit zodiacus a parte 2 Capricorni ad 24 mediam; culminat a media Piscium 11 ad Arietis 9. Prima occidit australior earum quæ in geniculis; ultima succedens earum quæ sunt in cauda. Reliquarum stellarum culmi-

ἡροφήσουμινος ἔως ἡμετέρας ὥραις β' καὶ δυοὶ μέρεσιν ὥρας.
 Τῆς δὲ Παρθένου δυνούσης, συγκαταδύει μὲν αὐτὴ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Λέοντος ζ' καὶ κ' μοί. ἕως ἡμετέρας ζ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Τοξότου ια' ἕως Αἰγόκερω δ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν ἀκρῇ τῆ ἀριστερῆ πτέρυγι· ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τῷ βορείῳ ποδί. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ Ὀφιοῦχου ὁ β' ἀπ' ἀκρας τῆς οὐρᾶς, καὶ τοῦ ἰσίου τοῦ τῶν ἐν τῷ τετραπλευρῷ ὁ ἡγούμενος τῶν ἐπιπορτέρων ἀντιγωνίων· ἔσχατον δὲ μεσουρανεῖ τὸ τε Ὄρνιθος ὁ ἐν μέσῳ τῷ σώματι λαμπρὸς, καὶ τὸ Δελφίνος τῶν ἐν τῷ βόμβῳ ὁ νοτιώτερος τῶν ἐπιπορτων. Δύνει δὲ ἡ Παρθένος ἐν ὥραις β' καὶ πέντε μέρει.

ΙΓ'. Ὄταν δὲ αἱ Χηλαὶ δύνωσι, συγκαταδύει αὐταῖς ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Χηλῶν μοί. ιγ' μέσης ἐκ Scorpiou μοί. ιε'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Αἰγόκερω ια' ἕως Αἰγόκερω μοί. η' καὶ κ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν ἀκρῇ τῆ νοτιᾷ Χηλῇ λαμπρὸς, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν μέσῳ τῆ βορείῳ Χηλῇ. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ Ὀφιοῦχου βορειώτερος τῶν ἐν τῇ δεξιᾷ πτέρυγι, ἔσχατος δὲ ἐν τῷ στόματι τοῦ Ἴππου λαμπρὸς. Δύνει δὲ ἡ Χηλαὶ ἐν ὥρᾳ α' καὶ δ' μέρει.

Τοῦ δὲ Scorpiou δύνοντος, συγκαταδύει μὲν αὐτὸς ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Χηλῶν μοί. ιγ' μέσης ἕως Scorpiou μοί. ζ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Αἰγόκερω ζ' μέσης ἐκ Αἰγόκερω β' καὶ κ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν τῷ γ' σπονδύλου κείμενος, ἔσχατος δὲ ὁ βορειώτερος τῶν ἐν τῷ μετώπῳ. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ Ὄρνιθος ὁ μέσος τῶν ἐν τῇ δεξιᾷ πτέρυγι, ὑπολειπόμενος ὡς ἡμιπέχλιον τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ τοῦ Αἰγόκερω ὁ βορειώτερος τῶν ἐν τῷ γόνασιν· ἔσχατον δὲ μεσουρανοῦσι τοῦ τε Ὄρνιθος ὁ ἐν μέσῳ τῆ οὐρᾷ λαμπρὸς, καὶ τοῦ Αἰγόκερω ὁ ἡγούμενος τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ λαμπρῶν, ὑπολειπόμενος τῷ μεσημβρινοῦ ὡς β' μέρη πῆχεως. Δύνει δὲ ὁ Scorpius ἐν ὥρᾳ α'.

Τοῦ δὲ Τοξότου δύνοντος, συγκαταδύει μὲν αὐτὸς ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Scorpiou μοί. γ' ἕως Τοξότου ζ' καὶ κ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Αἰγόκερω μοί. ια' ἕως Ἰχθύων ε' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ λαμπρὸς ὁ ἐν τῷ ὀπισθίῳ ποδί, ἔσχατος δὲ ὁ βορειώτερος τῶν ἐν τῇ ἐφαπτιδί. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ Κηφέως ὁ ἐν ἀκρῇ τῆ δεξιᾷ πτέρυγι καὶ τοῦ Ὄρνιθος ὁ ἐν τῷ ἀγκῶνι τῆς ἀριστερῆς πτέρυγος, καὶ τοῦ Αἰγόκερω ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῷ νοτίῳ προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ ὡς ἡμιπέχλιον ἔσχατον δὲ μεσουρανοῦσι τοῦ τε Κηφέως ὁ ἀριστερὸς πῆξ καὶ τοῦ Ἴππου ὁ ἐν τῷ ὀμφαλῷ. Δύνει δὲ ὁ Τοξότης ἐν ὥραις γ'.

ΙΔ'. Τοῦ δὲ Αἰγόκερω δύνοντος, συγκαταδύει μὲν αὐτὸς ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Αἰγόκερω μοί. β' ἕως Αἰγόκερω μοί. δ' καὶ κ' μέσης· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ἰχθύων μοί. ια' μέσης ἕως Κριου θ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν τοῖς γονατίοις, ἔσχατος δὲ ὁ ἐπιπορ-

ρειότερος τῶν ἐν τῷ στήθει· ἔσχατον δὲ μεσουρανοῦσι τοῦ τε Περσείως ὁ ἀριστερὸς ὤμος, ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ ὡς β' μέρη πῆχως. Δύνει δὲ ὁ Αἰγόκερως ἐν ὥρᾳ α' καὶ β' μέρεσιν ὥρας.

Τοῦ δὲ Ὑδροχόου δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Αἰγόκερως μοί. ιη' μέσης ἕως Ὑδροχόου ιε'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Κριοῦ μοί. γ' ἕως Ταύρου ζ' μέσης. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἡγούμενος τῶν ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ, ἔσχατος δὲ ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῇ κάλπιδι. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ Περσείως ὁ ἐν τῇ ἄρπῃ νεφελεϊδῆς ὢν, καὶ τῆς Ἀνδρομέδας ὁ ἀριστερὸς πούς, μικρὸν προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ· ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ Κριοῦ ὁ μέσος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ· ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τῇ ὠμοπλάτῃ τοῦ Ταύρου, ὡς ἡμιπῆχιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ τῶν Ὑάδων ὁ ἐν τῷ βύγγει, ὡς ἡμιπῆχιον ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Δύνει δὲ ὁ Ὑδροχόος ἐν ὥραις β' καὶ γ' μέρει.

Τῶν δὲ Ἰχθύων δυνόντων, συγκαταδύνει μὲν αὐτοῖς ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ὑδροχόου μοί. γ' καὶ κ' ἕως Κριοῦ μοί. ε'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Ταύρου μοί. ιζ' ἕως Καρκίνου ζ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν ἄκρῳ τῷ βύγγει τοῦ βορειότερου Ἰχθύος· μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ τε Ταύρου ὁ ἐν τῇ ἐκφύσει τοῦ δεξιῷ κέρατος, καὶ τοῦ Ἡνιόχου ὁ ἀριστερὸς ὤμος, ὡς ἡμιπῆχιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ· ἔσχατον δὲ μεσουρανοῦσι τῆς τε Ἄρκτου ὁ βορειότερος τῶν ἐν τοῖς ἐμπροσθίοις σκέλεσιν, καὶ τοῦ Καρκίνου οἱ περὶ τὸ νεφέλιον τῶν ἐν αὐτῷ κειμένων δ' β' οἱ πρὸς δύσιν, καὶ τοῦ Κυνοῦ ὁ νοτιώτερος τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν. Δύνουσι δὲ οἱ Ἰχθύες ἐν ὥραις γ' καὶ ἡμιωρίῳ.

ΙΕ'. Τοῦ δὲ Κριοῦ δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Ἰχθύων μοί. θ' καὶ κ' ἕως Κριοῦ μοί. ζ' καὶ κ'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Διδύμων μοί. θ' καὶ κ' ἕως Καρκίνου θ' καὶ κ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ ἐν τοῖς ἐμπροσθίοις ποσίν, ἔσχατος δὲ ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῇ οὐρᾷ. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ Κυνοῦ ὁ ἐν ἄκρῳ τῇ οὐρᾷ, ὡς ἡμιπῆχιον ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ τοῦ Πηδαλίου ὁ ἐν μέσῃ τῇ νοτίᾳ πλευρᾷ· ἔσχατον δὲ τῆς τε Ἄρκτου ὁ ἡγούμενος τῶν ἐν τοῖς ὀπισθίοις ποσίν, ὡς ἡμιπῆχιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ τοῦ Λέοντος τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ καὶ στήθει λαμπρῶν ὁ γ' ἀπ' ἄκρων, ὡς β' μέρη πῆχως ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Δύνει δὲ ὁ Κριεὺς ἐν ὥραις β'.

Τοῦ δὲ Ταύρου δύνοντος, συγκαταδύνει μὲν αὐτῷ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Κριοῦ μοί. κ' ἕως Ταύρου μοί. κς'· μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Καρκίνου μοί. β' καὶ κ' ἕως Παρθένου ζ'. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν τῇ ἀποτομῇ δ', ἔσχατος δὲ ὁ ἐν ἄκρῳ τῷ ἀριστερῷ κέρατι. Μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τοῦ Ὑδροῦ ὁ νοτιώτατος τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ γ', ἔγγιστα τῶν ἀπ' Ἄρκτου κειμένων τοῦ λαμπροῦ, ὡς ἡμιπῆχιον ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ· ἔσχατον δὲ μεσουρανοῦσι τῆς Παρθένου ὁ ἐν μέσῃ τῇ ἀριστερᾷ

ΠΑΡΟΛ. GR. XIX.

pectore Persei, citra meridiem duabus circiter partibus cubiti situs. Occidit Capricornus hora 1 et duobus horæ partibus.

Cum Aquario zodiacus occidit a Capricorni 18, media ad Aquarii 15; culminat ab Arietis 3 ad Tauri mediam 7. Prior occidit stella, antecedens earum, quæ sunt in sinistra manu; ultima, succedens earum, quæ in urna. Reliquarum culminant, initio quidem, ea quæ est in harpe Persei nebuloſa; et Andromedæ pes sinister, paululum antecedens meridianum: item Arietis earum quæ sunt in capite, media; ultima vero, quæ est in Tauri scapula media, quasi semicubito meridianum antecedens, et Sucularum quæ est in rostro, semicubito fere collocata citra meridianum. Occidit Aquarius horis 2 1/8.

Piscibus occidentibus descendit zodiacus ad Aquarii parte 23 ad Arietis 5; culminat a Tauri 17 ad Cancri 6. Prior occidit quæ est in rostro borealioris Piscis, culminat aliarum stellarum initio, quæ est in processu cornu dextri Tauri; et sinister humerus Heniochi, semicubito fere meridianum præcedens: novissime vero culminant borealior earum, quæ in anterioribus Ursæ cruribus; item e quatuor circa nebuculam in Cancro sitarum occidentales duæ, necnon australior anteriorum Canis pedum. Occidunt Pisces horis tribus et semisse.

XV. Cum Ariete zodiacus occidit a Piscium parte 29 ad Arietis 26; culminat a Geminorum 29 ad Cancri 29. Prior occidit stella, quæ est in anterioribus pedibus; ultima vero, succedens earum quæ sunt in cauda. Cæterarum culminat initio, Canis in extremitate caudæ posita, semicubito fere citra meridianum, et quæ in medio australi latere Temonis; novissime, antecedens earum, quæ in posterioribus Ursæ pedibus, semicubito circiter antecedens meridianum, et lucidarum in collo ac pectore Leonis a septentrionibus tertia, partibus cubiti duabus fere citra meridianum. Occidit Aries horis duabus.

Cum Tauro zodiacus occidit ab Arietis parte 20 140 ad Tauri 26; culminat a Cancri 22 ad Virginis 7. Prior occidit stella, quæ est australior sitarum in præcisione quatuor; ultima, quæ est in extremitate sinistri cornu. Reliquarum culminant, initio quidem, australissima earum quæ sunt in collo, trium; quæ proximæ sunt iis quæ ad septentriones objacent lucidæ; semicubito fere citra meridianum posita, novissime culminant, quæ in media sinistra ala Virginis, paululum meridianum præce-

Geminis occidentibus zodiacus descendit a parte 4 Geminorum ad 2 mediam Cancrī; culminat a parte Virginis 17 ad Chelarum 22 mediam. Prior occidit stella, quæ vocatur Propus; ultima, quæ est in dextra manu succedentis Gemini. Reliquarum culminat initio quidem, Vindemiator et dexter humerus Virginis, semicubito fere meridianum præcedens; novissime culminat lucida, quæ est in extremitate boreæ Chelæ, duabus cubiti fere partibus citra meridianum. Occidunt Gemini horis 2, 10'.

De distantia stellarum invicem per intervalla temporum.

XVI. Præter orientium et occidentium cum sideribus zodiaci partium doctrinam, usum insuper egregium habere mihi videtur, scire nos, quænam stellarum inerrantium horarum æquinocetialium intervallis deinceps invicem distent. Utilis enim ea res est ad horam exacte nocturno tempore colligendam: tum ad eclipctica lunæ spatia, et id genus cognoscenda reliqua, quæ ad siderum contemplationem pertinent.

Quamobrem in eo circulo, qui per polos tropicosque describitur, stella est in extremitate caudæ Canis, atque in eo semicirculo, qui æstivum tropicum continet. Ab hac stella horario distat intervallo, quæ in processu colli Hydri posita est. Proxime etiam lucida in anterioribus genibus Ursæ.

Secundum horarium intervallum terminat stellula paulo plus cubitali spatio cor Leonis antecedens. Eadem stellula spondylum præcedit circulo, qui per polos ducitur, secundum horarium definiens spatium.

Tertium horæ spatium circumscribit australior ambarum, quæ ex utraque parte adjacent lucidæ, quæ est in lumbis Leonis.

Quartam definit horam in Virgine stella, quæ est in angulo recto orthogonii trianguli, qui sub Cratere situs est, atque in lumbis est majoris Ursæ, lucida, minus vicesima horæ parte citra horæ quartæ limitaneum circulum.

Quintæ horæ terminus est in media Virgine, si exacte loqui velimus, stella nulla; verum plus decima horæ parte deficit ab illo termino Vindemiator, et lucida in dextro humero Virginis.

Sextæ horæ limes est in æquinocetiali circulo quamproxime quidem in Centauro lucida succedens earum, quæ sunt in australissima parte thyrsi, quæque semicubito fere distant, ac medium fere Centauri pectus occupant. Item media earum, quæ sunt

Ταῦρος ἐν ὥραις γ'.

Τῶν δὲ Διδύμων δυνόντων, συγκαταδόνει μὲν ἀπὸ ὁ ζωδιακὸς ἀπὸ Διδύμων μοί. δ' ἕως Καρκίνου β' μέρους: μεσουρανεῖ δὲ ἀπὸ Παρθένου μοί. ιζ' ἕως Χηλῶν β' καὶ κ' μέρους. Καὶ α' μὲν ἀστὴρ δύνει ὁ καὶ ὠκεῖος Πρόπους, ἔσχατος δὲ ὁ ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ τοῦ ἰσχυροῦ Διδύμου. Μεσουρανεῖ δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων μὲν τῇ ἀρχῇ ὁ τε Προτρυγητῆρ, καὶ τῆς Παρθένου δεξιῶς ὦμος, ὡς ἡμιπέχχιον προηγούμενος τοῦ μισημβρινοῦ. Ἐσχατον δὲ μεσουρανεῖ τῶν Χηλῶν ἡ ἀκρα τῇ βορείᾳ Χηλῇ λαμπρὸς, ὡς β' μέρη πῆρας ὑπολειπόμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. Δύνουσι δὲ οἱ ἄλλοι μοι ἐν ὥραις β' καὶ ε' μέρει.

B 17'. Χωρὶς δὲ τῆς ἐν ταῖς συνανατολαῖς καὶ ὕψαι θεωρίας, εὐχρηστον εἶναι νομιζῶ καὶ τὸ παρακλιθεῖν ἡμᾶς τίνες τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἀπέχουσι ἀλλήλων κατὰ τὰ ἔξης ὠριατὰ ἰσημερινα διαστήματα. Τοῦτο γὰρ ἡμῖν εὐχρηστόν ἐστιν πρὸς τε τὸ ἐπιπέδου τῆς νυκτὸς ἀκριδῶς συλλογίζεσθαι, καὶ πρὸς τὸ ἐπιπέδου ἐκλειπτικοῦ τῆς σελήνης χρόνους, καὶ ἕτερα ἄλλα κατανοεῖν τῶν ἐν ἀστρολογίᾳ θεωρημάτων.

Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν διὰ τῶν τροπικῶν σημείων κείτων πῶλον γραφομένου κύκλου κεῖται ἀστὴρ ὁ ἐν τῇ τῇ οὐρᾷ τοῦ Κυνὸς, ἐν τῷ τῶν θερμῶν τροπικῶν σημείων ἔχοντι ἡμικυκλίῳ κείμενος. Ἀπὸ τούτου τοῦ ἀστέρου ἀπέχει ὠριατὸν διάστημα τοῦ τε Ἰδρου ἡ τῇ ἐκφύσει τοῦ τραχήλου κείμενος. Ἐγγιστα δὲ ἐστὶ τῆς Ἄρκτου ὁ ἐν τοῖς ἐμπροσθίοις γόνατι λαμπρὸς.

C Τὸ δὲ δεύτερον ὠριατὸν διάστημα ἀφορίζει τῶν τῶν Λέοντι ὁ προηγούμενος μικρῶ μείζον ἢ ἄλλου τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ λαμπροῦ μικρὸς ἀστερίσκος. Τοῦ τε σφονδύλου προηγείται οὗτος ὁ ἀστερίσκος τοῦ ἐν τῶν πῶλων κύκλου τὸ β' ὠριατὸν διάστημα ἀπέχοντος.

Τὸ δὲ τρίτον ὠριατὸν διάστημα περὶ μέσον τῆς Λέοντα ἀφορίζει τοῦ Λέοντος ὁ νοτιώτερος τῶν β' καὶ ε' ἐξ ἑκατέρου μέρους παρακειμένων τῶν ἐπὶ τῆς ὠμῆς λαμπρῶν.

D Τὸ δὲ τέταρτον ὠριατὸν διάστημα περὶ τῆς ἄκτῆς τῆς Παρθένου ἀφορίζει τοῦ ὑπὸ τὸν Κρατῆρα ἰσχυροῦ γωνίου τριγώνου ὁ ἐπὶ τῆς ὀρθῆς γωνίας κείμενος ἀστὴρ. Ὁ δὲ ἐπὶ τῆς ὀψύφου τῆς μεγάλης Ἄρκτου λαμπρὸς Ἐλαττον ἢ κ' μέρος ὥρας ὑπολείπεται τῶν τῶν ὥραν ἀφορίζοντος κύκλου.

Τὴν δὲ πέμπτην ὥραν ἀφορίζει περὶ μέσον τῆς Παρθένου ἀκριδῶς μὲν οὐδὲις ἀστὴρ, τῷ δὲ ἐν τῷ ὥρας πλέον ὑπολειπόμενος ὁ τε Προτρυγητῆρ καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ δεξιῶ ὦμου τῆς Παρθένου κείμενος λαμπρὸς ἀστὴρ.

Τὴν δὲ ἕκτην ὥραν ἀφορίζει ἐπὶ τοῦ διὰ τῶν ἰσημερινῶν σημείων κύκλου, ἔγγιστα μὲν τοῦ Κενταύρου ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῷ νοτιωτάτῳ μέρει τοῦ θύρα λαμπρῶν, καὶ ὡς ἡμιπέχχιον διεσπασμένων, οἱ κεῖται κατὰ μέσον πῶς τὸ στήθος τοῦ Κενταύρου. τῷ δὲ

...ας ὡρας ἀφορίζοντος κύκλου.

Μ'. Τῶν δὲ μεταξὺ τοῦ φθινοπωρινοῦ ἰσημερινοῦ σημείου καὶ τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ ὡριαίων διαστημάτων τὸ μὲν α' ὡριαῖον ἐπὶ τοῦ περὶ μέσας τὰς Χηλὰς κύκλου ἀφορίζει ὡς ἔγγιστα, τοῦ τε Βούτου ὁ ἀριστερὸς ὤμος, καὶ ὁ ἐν ἀκρᾷ τῆ νοτιᾷ Χηλῇ λαμπρὸς ἀστὴρ· ὁ μὲν ὤμος ἀδιαφόρως πλείον ὑπολείπόμενος, ἢ δὲ Χηλῇ ὡς τριακοστὸν μέρος προηγουμένη τοῦ εἰρημένου διὰ τῶν πόλων κύκλου.

Τὸ δὲ β' ὡριαῖον διάστημα ἀφορίζει περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ Σκορπίου τοῦ τε Ὀφιοῦχου ὁ βορειότερος τῶν ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ β' ἀστέρων λαμπρῶν, οἳ κείνται ἐν τῷ στόματι τοῦ Ὄρεως μετὰ δεξιὸν γόνυ τοῦ Ὀφιοῦχου, τοῦ δὲ Στεφάνου ὁ προηγούμενος τοῦ λαμπροῦ ὡς λ' μέρος ὥρας ὑπολείπεται τοῦ διὰ τῶν πόλων κύκλου· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μέσος τῶν ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ Σκορπίου γ' λαμπρῶν ἀστέρων.

Τὴν δὲ γ' ὥραν ἀφορίζει περὶ τὸ μέσον τοῦ Σκορπίου τοῦ Ἐν γόνασιν ὁ ἐπὶ τοῦ δεξιῷ ὤμου κείμενος ἀστὴρ, καὶ ὁ ἐν μέσῃ τῇ δεξιᾷ κνήμῃ αὐτοῦ, ὡς λ' μέρος ὥρας πρὸς ἀνατολὰς παραλλάσσουν.

Τὴν δὲ δ' ἀφορίζει περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ Τοξότου τοῦ τε Ἐν γόνασιν ὁ ἐν τῷ ἀριστερῷ μηρῷ λαμπρὸς, καὶ τῆς μικρᾶς Ἀρκτου οἱ λαμπρότεροι καὶ ἡγούμενοι τῶν ἐν τῷ πλινθίῳ δ', καὶ τοῦ Ὀφιοῦχου τῶν ἐν τῷ δεξιῷ ὤμῳ ὁ βορειότερος.

Τὴν δὲ ε' ὥραν ἀφορίζει περὶ μέσον τοῦ Τοξότου, τοῦ τε Τοξότου ὁ ἐπόμενος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ γ', ὡς λ' μέρος ὥρας πρὸς ἀνατολὰς παραλλάσσουν.

Τὴν δὲ ζ' ὥραν ἀφορίζει ἐπὶ τοῦ διὰ τῶν τροπικῶν σημείων κύκλου ὡς ἔγγιστα τῶν ἐν τῷ γ' λαμπρῶν ὁ βορειότερος, ὡς κ' μέρος μιᾶς ὥρας ὑπολείπόμενος τοῦ κύκλου.

Η'. Τῶν δὲ μεταξὺ τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ σημείου καὶ τοῦ ἔαρινου ὡριαίων διαστημάτων τὸ μὲν α' ὡριαῖον διάστημα ἀφορίζει τοῦ Δελφίνου ὁ βορειότερος τῶν ἡγουμένων ἐν τῷ ῥόμβῳ, καὶ τοῦ Αἰγυπιακοῦ ὁ ἡγούμενος τῶν ἐν τῷ ῥόμβῳ.

Τὸ δὲ δ' ὡριαῖον διάστημα ἀφορίζει περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἰδρόχου τῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ Ἴππου λαμπρὸς ἀστὴρ, καὶ τοῦ Κηφέως ὁ νοτιώτερος τῶν προηγούμενων τοῦ δεξιῷ ὤμου.

Τὸ δὲ γ' ὡριαῖον διάστημα ἀφορίζει περὶ μέσον τοῦ Ἰδρόχου ὁ μέσος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ Κηφέως γ' ἀστέρων ἐπ' εὐθείας κειμένων, καὶ τοῦ Ἴππου τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ β' ἀστέρων ὁ βορειότερος, ὡς τριακοστὸν μέρος ὥρας προηγούμενος τοῦ διὰ τῶν πόλων κύκλου.

Τὸ δὲ δ' ὡριαῖον διάστημα ἀφορίζει περὶ τὴν ἀρχὴν τῶν Ἰχθύων τῆς Ἀνδρομέδας τῶν ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἀστέρων ὁ νοτιώτατος, ὡς κ' μέρος ὥρας ὑπολείπόμενος τοῦ διὰ τῶν πόλων κύκλου.

Τὸ δὲ ε' ὡριαῖον διάστημα ἀφορίζει περὶ μέσους τοὺς Ἰχθύας ἀφορίζει τῆς Κασσιόπης ὁ ἐν μέσῳ τῷ στόματι, καὶ τρίτος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀριθμούμενος.

ἢ f. δς.

XVII. Inter punctum æquinoctii autumnalis, et hiberni tropici sex horariorum intervallorum primum terminat in circulo, qui medias Chelas pertransit, proxime quidem sinister humerus Bootæ: et lucida in extremitate australis Chelæ, e quibus humerus haud multo amplius citra: Chela vero tricesima parte ultra est circulum illum, quem per polos transire diximus.

Secundum horarium interstitium determinat, circa initium Scorpii, borealior lucidarum duarum, quæ in dextra sunt Ophiuchi, quæque in serpentis corpore post Ophiuchi dextrum genu sitæ sunt. At præcedens lucidam Coronæ tricesima fere horæ parte citra circulum est per polos transeuntem. Similiter etiam media lucidarum trium, quæ sunt in fronte Scorpii

Tertiam definit horam circa medium Scorpionis stella, quæ in dextro humero est Ingeniculi: et quæ est in ejusdem crure dextro, tricesima circiter horæ parte ad orientem declinans.

Quartæ horæ limes est circa initium Sagittarii lucida in femore sinistro Ingeniculi: et lucidissima, antecedentesque 141 de quatuor in laterculo minoris Ursæ; tum borealior earum, quæ sunt in Ophiuchi dextro humero.

Quintam horam determinat circa medium Sagittarium, succedens trium in capite Sagittarii, tricesima circiter horæ parte ad orientem declinans.

Sextæ horæ terminus est in circulo, qui per solstitialia puncta transit, quam proxime borealior e lucidis tribus, vicesima circiter horæ parte citra circulum posita.

XVIII. In eo quadrante, qui ab hiberni tropici puncto ad æquinoctium vernum pertinet, e sex horariis intervallis primum terminat in Delphino borealior antecedentium in rhombo, et antecedens earum, quæ sunt in dorso Capricorni.

Secundum horarium intervallum definit circa initium Aquarii, lucida quæ in ore est Equi, et australior antecedentium dextri humeri Cephei.

Tertiæ horæ limes est circa medium Aquarium, media trium stellarum, quæ sunt in capite Cephei in directum positæ; nec non borealior duarum, quæ sunt in Equi collo, tricesima circiter horæ particula circulum, qui per polos transit, antecedens.

Quartam horam definit circa Piscium initium australissima earum quæ sunt in dextra manu Andromedæ, vicesima parte fere citra eum circulum posita, qui per polos transit.

Quintum horarium intervallum circa medios Pisces definit ea, quæ est in medio corpore Cassiopeæ, quæ a capite tertia numeratur.

quæ cum hinc ortus, quæ inde occasus eius est, imminet, et antecedens lucidarum trium, quæ sunt in capite Arietis; quæ vicesima circiter horæ parte citra circulum locatur.

In eo quadrante, qui ab æquinoctii verni puncto ad æstivi tropici punctum porrigitur, primum intervallum horarium terminat lucidissima earum, quæ sunt in Gorgonio, quod sinistra gerit Perseus.

Secundum intervallum terminat circa initium Tauri succedens trium directa serie positarum e quinque stellis, quæ circa dextram Persei genu.

Tertii intervalli limes est circa medium Taurum, earum quæ sunt in pelle, quam Orion sinistra tenet, quarta, et septima. Item splendida in mediis Tauri cornibus, quæ cum lucidis extremorum cornuum triangulum propemodum æquilaterum facit.

Quartam horam definit circa Geminorum initium succedens parvarum, et lucidarum duarum, quæ recto cornu ad orientem in directum positæ sunt: quæ et in Orionis collaro, ac borealiori termino sunt. Proxime vero quartam horam terminat australior lucidarum duarum, quæ sunt in Leporis medio corpore.

Quintum horarium spatium terminat circa medios Geminos lucidarum trium, quæ in genibus sunt Geminorum, media; quæ tricesima circiter horæ parte præcedit circulum per polos transeuntem, necnon lucida posteriorum Canis pedum.

κείμενος τοῦ ὑπὲρ τὸν Κριὸν κειμένου, ὃ δὲ ἡγε-
μενος τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ Κριοῦ γ' λαμπρῶν, ἢ
εἰκοστὸν μέρος ὥρας ὑπολείπεται καὶ τοῦ κύκλου.

Τῶν δὲ μεταξύ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ ἡμε-
ρημίου ἐξ ὠριαίων διαστημάτων τὸ μὲν α' διάστημα
ἀφορίζει ὁ λαμπρότατος τῶν ἐν τῷ γωνίῳ ἡ
ἔχει ὁ Περσεὺς ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ.

Τὸ δὲ β' διάστημα ὠριαίων ἀφορίζει περὶ τῆ
ἀρχὴν τοῦ Ταύρου τοῦ Περσέως τῶν περὶ τὸ ἔξω
γόνυ ε' ἀστέρων ὁ ἐπόμενος τῶν ἐπ' εὐθείας τῆς

Τὸ δὲ γ' ὠριαίων διάστημα ἀφορίζει περὶ μέ-
σον τὸν Ταῦρον τῶν ἐν τῇ δορᾷ, ἣν ἔχει ὁ Ὀρίων ἐν τῇ
ἀριστερᾷ χειρὶ, ὃ δ' καὶ ὁ ζ', καὶ τοῦ Ταύρου ἐν
μέσοις τοῖς κέρασιν ἐκφανῆς, ἰσόπλευρον ἑξ ἑπι-
τρίγωνον ποιῶν μετὰ τῶν ἐν ἄκροις τοῖς κέρα-
σι λαμπρῶν.

Τὸ δὲ δ' ὠριαίων διάστημα ἀφορίζει περὶ τῆ
ἐκ τῶν Διδύμων, τοῦ Ταύρου τῶν ἐπ' εὐθείας ἐπὶ
τῷ δεξιῷ κέρατι πρὸς ἀνατολὰς κειμένων β' μέρους
καὶ ἐκφανῶν ὄντων ἀστερισκῶν ὁ ἐπόμενος αὐτῶν
εἰσὶν δὲ οὗτοι καὶ ἐν τῷ κολλοδόρῳ ἡ τοῦ Ἄρκου
ἐπὶ τοῦ βορειοτέρου πέρατος· ἔγγιστα δὲ τῆ
ἀφορίζει καὶ τοῦ Λαγωῦ ὁ νοτιώτερος τῶν ἐν τῇ
τῷ σώματι β' λαμπρῶν.

Τὸ δὲ ε' ὠριαίων διάστημα ἀφορίζει περὶ μέ-
σον τοὺς Διδύμους τῶν Διδύμων ὁ μέσος τῶν ἐν τῷ
νασι γ' λαμπρῶν, ὡς λ' μέρος ὥρας πρὸς τὸν
τοῦ διὰ τῶν πόλων κύκλου, καὶ τοῦ Κυβῆος ὁ ἐν τῷ
ἐπισημῶσι ποσὶ λαμπρῶς.

¹ Cor. ὃ ἐπὶ. ² f. δ τε. ³ f. Γοργονίω. ⁴ f. Κολλοδόρῳ.

ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΟΥΣ

ΕΝ ΑΛΛῶ ΙΠΠΑΡΧΟΥ

ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΑΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ.

ERATOSTHENIS

ALIAS HIPPARCHI

AD ARATI PHÆNOMENA (74).

142 I. Apparentium enarrationem instituere sic oportet, ut ad meridiem obversa sphaera, oppositæ habeantur Ursæ, ortus ad dextram sit, occasus ad sinistram. Naturalis porro sphaeræ mundi positus est ejusmodi, ut in tropico æstivo culminet Cancer; Chelæ in æquinoctiali horoscopum teneant;

Α'. Τὴν μὲν δεῖξιν τῶν φαινομένων δὸν ποιῆσαι
πρὸς τῷ νότῳ, ἀντίως ἔχοντα τὰς Ἀρκτοὺς, δεξιὰ τῆ
ἀνατολᾶς, εὐωνύμους δὲ τὰς δύσεις. Ἡ δὲ φησὶ
θέσις τῆς σφαίρας τοῦ κόσμου ἐστὶ τοιαύτη, ὥστε
ἔχειν μεσουρανοῦντα Καρκίνον ἐπὶ τοῦ θερινοῦ ἡ-
λικιοῦ, ἀνατολικὰς Χηλᾶς ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἄρ-

(74) Pseudepigraphus hic libellus; nam neutrius est.

Περιέχεται δὲ ὑπὸ τοῦ ὀρίζοντος. Ἡ δὲ κατὰ τὴν ἐξήγησιν θέσις τῶν Ἀράτου *Φαινομένων* ἐστὶ τοιαύτη, ὡς ἔχειν μεσουρανοῦντα Αἰγόκερων ἐπὶ τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ, ἀνατολικὸν Κριὸν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ, δυτικὰς Χηλὰς, Δράκοντος κεφαλὴν ἄνω πρὸς τὴν ὀρίζοντι, ὅπου

Μίσγονται δύσις τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλησιν.

Ἔχει δὲ καὶ πόλους δύο· ἀρκτικὸν ὄλον τοιοῦτον μετέωρον, τὸν καὶ βόρειον λεγόμενον· ἀνταρκτικὸν δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ, τὸν καὶ νότιον λεγόμενον. Ἔχει δὲ κύκλους μεγάλους τέσσαρας χωρὶς τοῦ ὀρίζοντος, ἐπεὶ προεῖρηται μὲν ἔχων μεσημερινὸν, Ἰσημερινὸν, ζωδιακὸν, γαλαξίαν· ἐλαχίστους δὲ τέσσαρας· ἀρκτικὸν, ὄλον μετέωρον, ἐφ' ᾧ κατεστήρικται ζώδια τέσσαρα, Ἀρκτοὶ δύο, Κηφεὺς ἀπὸ τῶν στηθῶν, Δράκων· θερινὸν τροπικὸν, πλεῖον ἔχοντα τὸ ὑπὲρ γῆν, ἥσσαν δὲ τὸ ὑπὸ γῆν, ἐφ' ᾧ κατεστήρικται ζώδια ἦ, Βωῷτης, Στέφανος, Ἐν γούνασιν, Λύρα, Κασσιόπεια, Ἡνίοχος, Ὀρνις, Περσεύς. Ὁ δὲ χειμερινὸς τροπικὸς πλεῖον ἔχει τὸ ὑπὸ γῆν, ἥσσαν δὲ τὸ ὑπὲρ γῆν· ἐφ' ᾧ κατεστήρικται ζώδια ζ'. Ἡριδανός, Ἀργῶ, Κένταυρος, ἐφ' ᾧ Θηρίον, Θυτήριον, Ἰχθὺς μέγας νότιος ἀφανής.

Ὁ δὲ Ἰσημερινὸς κύκλος ἴσον ἔχει τὸ ὑπὲρ γῆν καὶ τὸ ὑπὸ γῆν, ἐφ' ᾧ κατεστήρικται ζώδια ιβ'. Ἴππος, Ὀφιοῦχος, ἐφ' ᾧ Ὀφις, Ἰδρος, ἐφ' ᾧ κατεστήρικται Κρατῆρ, Κόραξ, Προκύων, Ἀετὸς, Δελφίς, Ὀρίων, Ὀϊστός, Δελτωτὸν, Ἀνδρομέδα, Λαγῶς, Κῆτος, Κύων, ὡς εἶναι τὰ πάντα ζώδια εἰκοσιτρία⁸⁷· χωρὶς τῶν ἐπισήμων ἐν αὐτοῖς ἀστέρων κατεστηρισμένων ἢ, ὅλον ἐπὶ τοῦ Βωῶτου Ἀρκτουῖρος, ἐπὶ τοῦ Ἡνιόχου Αἰξ τε καὶ Ἐριφοί, ἐπὶ τοῦ Ταύρου Πλειάδες, Ἰάδες· ἐπὶ τῆς Παρθένου Στάχυς, Προτρυγητήρ· ἐπὶ τοῦ Κυνὸς Σείριος, καὶ εἰ τινα τούτοις ὅμοια.

Ὁ δὲ ζωδιακὸς κύκλος ἔχει ζώδια ιβ'· Καρκίνον, Λέοντα, Παρθένον, Χηλὰς, ὅ ἐστι Ζυγὸς, Σκορπίον, Τοξότην, Αἰγόκερων, Ἰδρονχόν, Ἰχθύας, Κριὸν, Ταῦρον, Διδύμους· ὡστε εἶναι τὰ πάντα ζώδια xγ'⁸⁸.

Εἰσὶ δὲ καὶ πλάνητες ἀστέρες χωρὶς ἡλλοι τε καὶ σελήνης ε'· Κρόνος, Ζεὺς, Ἄρης, Ἀφροδίτη, Ἔρμης.

Τῆν δὲ τῶν φαινομένων ἐξήγησιν πεποιεῖται Ἀράτος, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἄρκτων, καὶ περιλαβὼν πάντα τὰ βόρεια κυκλόθεν μέχρι τοῦ ζωδιακοῦ· εἶτα μεταβάς, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Ὀρίωνος· ἐπεὶ λαμπρὸς ἐστὶ. Τὰ δ' ἀπὸ τοῦ ζωδιακοῦ νότια πάντα καλεῖται μέχρι τοῦ ἀνταρκτικοῦ. Εἰθ' οὕτως μέτεισιν ἐπὶ τὰ ἐξῆς.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, λοιπὸν μεταβατέον ἐπὶ τοὺς τέμνοντας κύκλους καὶ τὰ τεμνόμενα ὑπ' αὐτῶν ζώδια. Ὁμοίως δὲ ἐπὶ τε τὰς συνανατολὰς καὶ τὰς συγκαταδύσεις αὐτῶν, ὅπως μηδὲν ὑπολίπωμεν

horizonti. Hoc enim ab horizonte circum-scribitur. Verum hic in exponendis Arati *Phænomenis* sphaeræ positus observatur, ut in hiberno tropico culminet Capricornus; in æquinociali ad ortum sit Aries; ad occasum Chelæ; Draconis caput supra horizontem respiciat; ubi

Miscentur occasus, et ortus invicem.

Habet et polos duos: arcticum, qui totus sublimis est, ac boreus etiam appellatur; antarcticum, qui nunquam apparente circulo continetur, et australis dicitur. Habet vero circulos majores quatuor præter horizontem: quos jam diximus esse meridianum, æquinociale, zodiacum, lacteum. Minores item quatuor: arcticum, qui totus apparet, in eoque quatuor insunt asterismi, Ursæ duæ, Cephæus pectore tenus, et Draco; æstivum tropicum, cujus pars supra terram major existit, minor sub terra. Atque is signa octo complectitur, Booten, Coronam, Ingeniculum, Fidiculam, Cassiepeam, Aurigam, Cygnum, Perseum. Hibernus tropicus majori ex parte sub terram deprimitur; minorem supra terram attollit. In eo sunt constellationes sex: Eridanus, Argo, Centaurus, in quo Fera, Ara, Piscis magnus australis non apparet.

Æquinocialis circulus ex æquo supra infraque terram situs est; in eo signa sunt duodecim: Equus, Ophiuchus, in quo Serpens est: Hydrus, in quo continetur et Crater: Corvus, Procyon, Aquila, Delphin, Orion, Sagitta, Deltoton, Andromeda, Lepus, Cetus, Canis. Ita colliguntur universe signa tria et viginti; præter insignes stellas octo, quæ in illis collocatæ sunt, velut in Boote, Arcturus, in Auriga Capella et Hædi; in Tauro Pleiades et Hyades; in Virgine Spica, Vindemiator; in Cane Sirius, et si quæ sunt ejusmodi aliæ.

Zodiacus signis duodecim distinguitur, quæ sunt: Cancer, Leo, Virgo, Chelæ, sive Libra; Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces, Aries, Taurus, Gemini. Colliguntur signa in totum tria et viginti.

Planetæ præterea stellæ sunt præter lunam ac solem, quinque: Saturnus, Jupiter, Mars, Venus, Mercurius.

Apparentium expositionem eo ordine tradidit Aratus, ut a septentrionibus exorsus, borealia circum omnia comprehenderet, usque ad zodiacum: hinc ab Orione rursus auspicatus, quod ea lucida sit stella, reliqua pertexeret. Porro quæ a zodiaco sunt deinceps ad antarcticum, australia omnia dicuntur. Exinde ad alia transit Aratus.

His animadversis nunc ad eos circulos veniemus, qui sphaeram secant, et signa, quæ ab illis secantur. Item de illorum coortibus et coocasis dicemus, nihil ut, quod quidem 143 ad constella-

⁸⁷ Ἴμο τριάκοντα. ⁸⁸ Ἴμο μβ'.

explicationem pingui, ut aiunt, Minerva hoc in poemate instituisse; nec in omnibus satis accurate esse versatum: quædam omisisse, quæ in sphaera considerantur. Ego vero quæ ab illo prætermissa sunt reponam, ne quid ad hujus integritatem argumenti desideretur.

Trifariam porro divisæ sunt sententiæ de coortibus et cooccasibus. Quidam enim eorum tractationem accommodasse putant Aratum ad signi orientis initium; quidam ad ortum medii signi; alii ad absolutum totius exortum. Hoc vero consistere non potest. Nam a principio ad finem zodiaci circuli ortus signorum occasusque peragrat, quemadmodum in sphaera licet intueri. Sunt igitur quæ secantur imagines 37.

Arcticus itaque circulus secat imagines duas: Bootæ medium cubiti flexum, et Cephei pectus; hunc vero circulum omisit Aratus.

Æstivus tropicus secat imagines decem: Heniuchi genua, Ophiuchi humeros, Serpentis collum, caput Avis et cervicem, ungulas Equi, Persei sinistrum humerum cum sinistra tibia, dextram Andromedæ manum, capita Geminorum, Cancrum medium, Leonem per medium . . , humeros Ophiuchi, collum Serpentis.

Æquinoctialis circulus transit per imagines quindecim: Equi caput et cervicem, Ophiuchi genua, Hydri collum, Craterem, Corvum, Orionem medium sinistrum, Piscis caudam, medium Arietem, Tauri genua, Virginis pedem, Chelas medias, Scorpii partem. Omissus est Procyon.

Tropicus hibernus decem signa dividit: Eridanum fluvium, Argus navis puppem, Centauri interscapilium, Canis majoris posteriores pedes, Ceti caudam, Leporis medium, Scorpii aculeum, Sagittarii arcum, Capricorni medium, pedes Aquarii: ita quatuor sunt secantes circuli; signa vero, quæ ab illis secantur, duo et triginta.

Quænam cælestes imagines una cum duodecim zodiaci signis ortus occasusque faciant.

II. Cum duodecim zodiaci signis cælestes asterismi in hunc modum oriuntur et occidunt.

Oriente Cancro, Orion totus exoritur. Orionem appello, quem vulgus Ἀλετροπόδιον nominat: qui primum oritur mense Julio. Canis vero circiter Augusti septimo. Hæc est splendida stella, quæ in maxilla Canis cernitur, ac fixas omnes magnitudine superat: Ἰσημῆς fluvius Eridanus. Occidit autem Corona, et Piscis dorso tenus, Ophiuchus ad humeros usque, Serpentis collum, Arctophylax totus fere.

Leone oriente, totus emergit Procyon, Lepus, Hydri caput, Canis anteriores pedes. Occidunt reliquæ partes eorum quæ cum Cancro cæperunt oc-

πεποιήται διὰ τοῦ ποιήματος, μὴ πάντα ἀρκῆς καταδεξάμενος, ἀλλὰ τινὰ παραλιπῶν, ἅπερ ἐπὶ τῆς σφαιρας θεωρεῖται. Ἐγὼ δὲ τὰ παραλειμμένα ἐκ αὐτοῦ προσαποδώσω, ὅπως μὴδὲν ἕλλειψη τῶν πρὸς τὴν θεωρίαν.

Ἐγένοντο δὲ τρισσαλὶ στάσεις περὶ ἀνατολῶν καὶ συγκαταδύσεων. Οἱ μὲν γὰρ ἔφασαν τὴν πραγματείαν εἶναι τῷ Ἀράτῳ, ἀρχόντος ἀνατέλλειν τοῦ ζωδιακοῦ, οἱ δὲ μεσουήντος· οἱ δὲ ἀπὸ τῆς αἰῆς ἀνατολῆς. Τοῦτο δὲ οὐχ ἔστηκεν. Ἀπὸ γὰρ ἀρχῆς ἕως τελευτῆς τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ἔργεται ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς τε καὶ συγκαταδύσεως, ὅν τρόπον ἐστὶν ἐπὶ τῆς σφαιρας θεάσασθαι. Ἔστιν οὖν τὰ τεμνόμενα ζῶια λζ'.

Ὁ μὲν οὖν ἀρκτικός κύκλος τέμνει ζῶδια ἐν Βούτῳ μέσον ἀγκῶνα, καὶ Κηφέως στήθη· ἀεὶ ἕρρηκε δὲ περὶ τούτου Ἄρατος.

Ὁ δὲ θερινὸς τροπικὸς τέμνει ζῶδια ἐν Ἡνιόχῳ γόνατα, Ὀφιοῦχου ὤμους, Ὀφειὸς τράχηλον, Ὀρθοῦς κεφαλὴν καὶ τὸ ὑπαυχένιον, Ἴππου ὀπίσθας, Πησέως ὤμον ἀριστερὸν καὶ κνήμην ἀριστερῆν, Ἀνδρομέδας χεῖρα δεξιάν, Διδύμων κεφαλῆς, Καρκίνου μέσον, Λέοντα παρὰ μέσον* παρῶντε, Ὀφιοῦχου ὤμους, τράχηλον Ὀφειὸς.

Ὁ δὲ ἰσημερινὸς κύκλος τέμνει ζῶδια ἐν Ἴππῳ κεφαλὴν καὶ τράχηλον, Ὀφιοῦχου γόνατα, Τύρου τράχηλον, Κρατῆρα, Κόρακα, Ὀρίωνα μέσον ἀριστερῶν, Ἰχθύος οὐραν, Κριὸν μέσον, Ταύρου γόνατα. Παρθένου πόδα, Χηλῆς μέσας, Σκορπίου μέσας. Παρεῖται Προκύων.

Ὁ δὲ χειμερινὸς κύκλος τέμνει ζῶδια ἐν Ἡνιόχῳ ποταμῶν, Ἀργοῦς νηὸς πρύμναν, Κενταύρου μεταφρενον, Κυνὸς μεγάλου ὀπισθίου πόδας, Κίρκης οὐραν, Λαγυοῦ μέσον, Σκορπίου κέντρον, Τετάρτου τῆξον, Αἰγύκερω μέσον, Ὑδροχόου πόδας ὡς ἐπὶ αὐτοὺς τέμνοντας κύκλους δ', τὰ δὲ τεμνόμενα ἐπὶ αὐτῶν ζῶδια τριάκοντα καὶ ἑπτὰ.

Ποῖα τῶν ζωδίων συνανατέλλουσι καὶ συγκαταδύνουσι τοῖς ἐν τῷ ζωδιακῷ ἔβ' ζωδίοις.

Β'. Συνανατέλλουσι δὲ καὶ συγκαταδύνουσι τὰς ἐν τῷ ζωδιακῷ ἔβ' ζωδίοις τὰ φαινόμενα οὗτος.

Καρκίνου ἀνατέλλοντος, ἀνατέλλει ὅλος Ὀρίων. Ὀρίων ἐστὶ τὸ λεγόμενον παρ' ἰδιώταις Ἀλετροπόδιον. Πρώτως δὲ ἀνατέλλει κατὰ τὴν κβ' τοῦ Ἰουλίου· ὁ δὲ Κύων κατὰ τὴν ζ' τοῦ Αὐγούστου. Ἐπεὶ δὲ ἡ λαμπρότης τοῦ θηνυδὸς* μετίζων τῶν ἀπλανῶν πάντων ἀστέρων· καὶ ποταμὸς Ἡριδανός. Δύνει δὲ Σείτηνος, Ἰχθύος τὸ ἡμισυ ἕως ἐπὶ βῆξιν, Ὀφιοῦχου ἕως ὤμων, Ὀφειὸς τράχηλος, Ἀρκτοφύλαξ παρ' αἰγύγον.

Λέοντος ἀνατέλλοντος, ἀνατέλλει Προκύων ὅλος. Λαγυδὸς, Ὑδροῦ κεφαλῆ, Κυνὸς ἐμπρόσθιοι πόδες. Δύνει δὲ τὰ λοιπὰ τῶν σὺν Καρκίνῳ συγκαταδύνοντων.

* f. συνανατολῶν. † f. ἐπί. ‡ Mendosus locus. § f. τῆς γένουος.

Παρθένου ἀνατελλούσης, ἀνατέλλει Ὑδρος ἕως τοῦ Κρατήρος, Κυνὸς μεγάλου ὀπίσθιοι πόδες, Ἄργουσι τρώπων πρύμνα. Δύνει δὲ Λύρα, Δελφίς, Ὀϊπτός, Ὅρνις ἕως οὐράς, ποταμοῦ Ἡριδανοῦ πρῶτα μέρη, Ἴππου κεφαλῆ, καὶ αὐχίν.

Χηλῶν ἀνατελλουσῶν, ἀνατέλλει Βοώτης ὄλος, Ἄργῶ ναῦς ὅλη, Ὑδρος, Κρατήρ, Κόραξ, δεξιὰ κνήμη τοῦ Ἐν γόνασιν ἕως γόνατος, ἡμισυ Στεφάνου, ἄκρον τῆς οὐράς τοῦ Κενταύρου. Παρεῖται Κρατήρ, Κόραξ. Δύνει δὲ Ἴππου τὸ λοιπὸν, Ὅρνιθος μεγάλου οὐρά, Ἀνδρομέδας κεφαλῆ, καὶ Κήτους ἕως λοφιάς, Κηφέως κεφαλῆ, καὶ ὠμοί, καὶ χεῖρες.

Σκορπίου ἀνατέλλοντος, ἀνατέλλει Στεφάνου τὸ λοιπὸν ἡμισυ, Ὑδρου οὐρά, Κενταύρου σῶμα καὶ κεφαλῆ, καὶ τὸ Θηρίον, ὃ ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ, Ὁφιοῦχου κεφαλῆ τε καὶ χεῖρ, καὶ πρώτη καμπή, ὃ Ἐν γόνασιν ὄλος, πλὴν κεφαλῆς καὶ ἀριστερᾶς χειρός. Δύνει δὲ ὄλος Ποταμὸς, Ὠρίων παρ' ὄλιγον, Κήτους λοφία, Ἀνδρομέδα, Δελτωτῶν, Κασσιέπεια, Κηφέως ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ὀσφύος. Παρεῖται Δελτωτῶν.

Τοξότου ἀνατέλλοντος, ἀνατέλλει Ὁφιοῦχου σῶμα, Ὁφως τὸ λοιπὸν, τοῦ Ἐν γόνασι κεφαλῆ καὶ ἀριστερὰ χεῖρ, Λύρα, Κηφέως. Δύνει δὲ Κύων ὄλος, Ὠρίων, Λαγῶς, Ἡνίοχος πλὴν κνήμης ἀριστερᾶς καὶ τῆς χειρός, ἐφ' ἧς εἰσιν Αἰξ, Ἐριφοί, Περσεὺς πλὴν τοῦ δεξιῶ ποδός, Ἄργουσι πρύμνα, Προκύων.

Αἰγόκερω ἀνατέλλοντος, ἀνατέλλει Ἄετὸς ὄλος, Ὀϊπτός, Θυτήριον, Δελφίς, Ὅρνις. Δύνει δὲ Ἡνίοχου τὰ λοιπὰ, κεφαλῆ καὶ χεῖρ ἀριστερὰ, ἐφ' ἧς Αἰξ, Ἐριφοί, Ἄργῶ ὅλη, Ὑδρος ἕως Κρατήρος, Κενταύρου ὀπίσθιοι πόδες.

Ὑδροχόου ἀνατέλλοντος, ἀνατέλλει Ἴππου κεφαλῆ καὶ πόδες ἐμπρόσθιοι καὶ Κασσιέπεια παρεῖται. Δύνει δὲ Κενταύρου ὀπίσθια, Ὑδρος τε καὶ Κρατήρ ἕως Κόρακος. Παρεῖται Κρατήρ.

Ἰχθύων ἀνατελλόντων, ἀνατέλλει νότιος Ἰχθύς οὐχ ὄλος, Ἀνδρομέδας δεξιὸν μέρος. Δύνει δὲ ὄλος Κένταυρος, Ὑδρος, Κόραξ, Κρατήρ.

Κριοῦ ἀνατέλλοντος, ἀνατέλλει κεφαλῆ καὶ ὦμος Περσέως, Ἀνδρομέδας ἀριστερὸν μέρος. Δελτωτῶν παρεῖται. Δύνει δὲ Θυτήριον, Ἀρχτοφύλαξ.

Ταύρου ἀνατέλλοντος, ἀνατέλλει Περσεὺς ὄλος, Ἡνίοχου ποδὸς ἀριστεροῦ ἄκρον καὶ ἀριστερὰ χεῖρ, ἐφ' ἧς εἰσιν Αἰξ, Ἐριφοί, Κήτους λοφία καὶ οὐρά. Δύνει δὲ Ἀρχτοφύλαξ σὺν τῇ α' μοίρᾳ τοῦ Κριοῦ.

Διδύμων ἀνατελλόντων, ἀνατέλλει ποταμὸς Ἡριδανός, Κήτος, Ὠρίων. Δύνει δὲ Ὁφιοῦχος ἕως γονάτων.

Ἄ μὲν οὖν ἐγρήν περὶ τῆς σφαίρας εἰπεῖν, ὡς πρὸς εἰσαγωγὴν, σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν. Ἀκολουθῶς δὲ καὶ ἡ γῆ ἐστὶ σφαιροειδής, ἔχουσα μέσον ἄξονα διήκοντα, ὃς κρατεῖ αὐτὴν ἀκίνητον, ἔχων τὰ πέρατα ἐνηρησιμμένα ἐν τε τῷ βορείῳ πόλῳ καὶ τῷ νοτίῳ.

Oriente Virgine Hydrus oritur usque ad Craterem, majoris Canis posteriores pedes, Argus carinæ puppis. Occidit Fidicula, Delphin, Sagitta, Cygnus cauda tenus, Eridani fluvii anteriores partes, Equi caput et cervix.

Orientibus Chelis Bootes totus exoritur, Argo navis integra, Hydrus, Crater, Corvus, Ingeniculi tibia dextra usque ad genu, dimidia Corona, extremitas caudæ Centauri. Omissus est Crater et Corvus. Occidit, Equi reliquum, Avis majoris cauda, Andromedæ caput, Cetus cervice tenus, Cephei caput, humeri ac manus.

Cum Scorpio dimidia pars altera Coronæ oritur, Hydri cauda, Centauri corpus et caput, necnon Fera, quam dextra manu prehendit, Ophiuchi caput, manus, primusque flexus, Ingeniculus totus, præter caput et sinistram manum. Occidunt vero Fluvius totus, Orion totus fere, Ceti cervix, Andromeda, Deltoton, Cassiepea, Cepheus a capite ad lumbos. Omissum est Deltoton.

Oriente Sagittario oritur Ophiuchi corpus, reliquum Serpentis, Ingeniculi caput cum sinistra manu, Fidicula, Cepheus. Occidunt Canis totus, Orion, Lepus, Heniochus, excepta sinistra tibia et manu, in qua sunt Capella et Hædi, Perseus, excepto pede sinistro, puppis Argus, et Procyon.

Cum Capricorno oritur Aquila tota, Sagitta, Ara, Delphin, Cygnus. Occidunt Heniochi reliqua, caput **144** scilicet et sinistra manus, in qua Capra est, et Hædi, Argo tota, Hydrus Crater tenus, Centauri posteriores pedes.

Oriente Aquario oritur Equi caput, cum anterioribus pedibus, et Cassiepea prætermittitur. Occidunt posteriora Centauri, necnon Hydrus, et Crater usque ad Corvum. Omissus est Crater.

Piscibus orientibus, australis Piscis non totus exoritur, et Andromedæ pars dextra. Totus Centaurus occidit, Hydrus, Corvus, Crater.

Cum Aries oritur, caput Persei cum humeris oritur, Andromedæ sinistra pars. Deltoton omissum est. Occidit Ara et Arctophylax.

Cum Taurus oritur, Perseus totus exortum facit, item Aurigæ sinistri pedis extremitas, et sinistra manus, in qua Capra sunt et Hædi, Ceti cervix et cauda. Occidit Arctophylax cum Arietis parte prima.

Cum Geminis oritur fluvius Eridanus, Cetus, Orion. Occidit Ophiuchus genibus tenus.

Hæc fere sunt quæ ad rudem informationem de sphaera dicenda fuerunt. Illud consequens est, terram rotunda constare forma, quam medius pertransit axis, et eam immobilem coerces: cujus extrema per utrumque polum, borealem australemque trajecta sunt.

Saturnique propria; æstiva, cujus pars supra terram major eminent, minor sub terra deprimitur. Ea est habitabilis undiquaque, temperata, Jovi dicata; æquinoctialis, cujus pars æqualis infra supraque terram exstat, exusta, Marti peculiaris; hiberna, cujus major sub terra pars, supra terram minor existit, in orbem habitata; temperata, sacra Veneri; australis non apparens, alsiosa, inhospita, Mercurio dicata.

Arctica zona constat scrupulis sexagesimis 6; æquinoctialis 8: habet ab utraque parte æquinoctialis circuli; hic enim mediam ipsam dividit per totam sphaeram; æstiva scrupula 5 obtinet; antarctica 6. Itaque superior ambitus terræ scrupula colligit tricena; totidem inferior. Totus ergo ambitus sexaginta scrupulis constat. Sexagesimo cuique scrupulo stadiorum 4,200 competunt. Colliguntur stadiorum in tota terra 250,000.

De iis quæ in sublimi cernuntur.

III. Ex aquis quæ in terra sunt, exhalationes oriri dicuntur: quarum altera est humida et vapida; altera sicca et fumida. Prior abundans et coacta, nubes: mutata, pluvias et imbres efficit, ac ventos, qui natura sua indidem oriuntur. Est autem nebula nubes aquarum sterilis, sive vapida exhalatio. Caligo, atra nubes et plena. Serenitas aer innubis et liquidus. Obscuritas, aeris densitas incomposita. Κνηχίς est nubes tenuissima, humore vacua. Ros est humor puriori allapsus ex æthere, ex tenui materia consistens. Stilla aqua est minutatim in terras irrorans. Pluvia est stilla densior, et jugis. Imber, exiguæ collectiones aquarum e nube mutatione factæ. Glacies est aqua concreta. Pruina, ros non penitus compactus. Nix, pluviarum stilla in nube concreta. Νιφάς est nix tenuiter cadens. Grando, imber est concretus.

Sicca autem exhalatio cum a frigore propellitur, ventos efficit. Incidens eadem et inflammata fulmina gignit; quando confertim erumpit, nondum accensa penitus, turbines igneos, at nullo modo succensa, typhones. Cum est solutior, *ecnephias* facit. Cæterum fulmen, prester, et typhon incumbens σκηπτός dicitur. Hæc paucis ac compendio perstrinxisse sufficiat. Nunc ad sequentia pergemus.

De mundo.

IV. Mundus est compages ex cælo terraque, et iis naturis coagmentata, quæ utroque continentur. Cælum est id quod omnia quæ sunt, præter seipsum, complectitur. Æther est tenuissima substantiæ diffusio, suapte natura calida et splendida; ac primigenia lux, neque ab altera participata. Aer est substantia levis et caliginosa, quæ communicatum

* f. ὑπέργειον. * f. μυριάδες. * f. μὲν ὡσθεῖσα.

ἔχουσιν τὸ ὑπὲρ γῆν, ἤσσαν δὲ τὸ ὑπὸ γῆν, κυκλικῶς οἰκησίμην, εὐκρατον, Διός· Ἰσημερινήν, ἴσον ἔχουσαν τὸ ὑπὸ γῆν, ἴσον δὲ τὸ ὑπὲρ γῆν, διακεκλιμένην, Ἄρεως· χειμερινήν, πλεόν ἔχουσαν τὸ ὑπὸ γῆν, ἴσον δὲ τὸ ὑπὲρ γῆν, κυκλικῶς οἰκησίμην· εὐκρατον, Ἄφροδιτης· νότιον, ἀφανῆ, κατεψυγμένην, ἑσπερίαν Ἐρμοῦ.

Ἡ μὲν οὖν ἀρκτική ζώνη ἔχει ἐξηκοστὰ ε', ἢ ἑξ Ἰσημερινῆ ἠ', ἐξ ἑκατέρου μέρους τοῦ Ἰσημερινῶ μέρους τεθεικότα· οὗτος γὰρ μέσην αὐτὴν τέμνει· ἐπὶ τὴν ὄλην σφαῖραν· ἡ δὲ θερμὴ ἐξηκοστὰ ε'· ἀνταρκτικὴ ἐξηκοστὰ ε'· ὥστε εἶναι τῆς γῆς τὴν μὲν γείων * ἐξηκοστῶν λ'· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ἐξηκοστῶν λ'· γίνεσθαι οὖν ὄλην τὴν γῆν ἐξηκοστῶν λ'. Ἄναται δὲ ἔχειν τὸ ἐξηκοστὸν σταδίων δισ'· συνάραται οὖν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀτὶ τῆς ὄλης σταδίων μοί. * x καί.

Περὶ μεταρσίων.

Γ'. Γίνονται οὖν, φθλιν, ἀναθυμιάσεις ἐκ τῶν ὕδρων τῆς γῆς, ἡ μὲν ὑγρὰ καὶ ἀτμώδης, ἡ δὲ ξηρὰ καὶ καπνώδης. Καὶ ἡ πλεονάζουσα ὑγρὰ καὶ περισταμένη νέφη ποιεῖ, καὶ κατὰ μεταβολὴν ὑδατῶν καὶ θμβροῦς, καὶ πνεύματα, ὅσα ἐκ τούτων γίνονται. Ἔστι δὲ ὀμίχλη νέφος ἀγονον ὕδατος, ἢ ἀπύκνιστος ἀναθυμίασις. Ζόφος δὲ νέφος μέλαν τε καὶ περιρωμένον. Αἰθρία δὲ ἀήρ ἀνέφελος καὶ ἀνόμιμος. Ἀχλὺς δὲ πάχος ἀέρος ἀσύστατον. Κνηχίς δὲ νεφέλη λεπτοτάτη, κενὴ ὕδατος. Δρόσος δὲ ὑγρὸν ἐξ αἰθέρος αἰθρίου κατὰ σύστασιν λεπτήν. Ψαχὰς δὲ ὕδρος λεπτῶς διεστιασμένον τε ἐπὶ τῆς γῆς. Υἱεὶς δὲ ψαχὰς ἀέρως καὶ συνεχῆς. Ὀμβρος δὲ μικρὰ σπυρίσματα ὕδατος ἐκ νέφους κατὰ μεταβολὴν. Πάχος δὲ ἔστιν ὕδωρ πεπηγός. Πάχνη δὲ ἡμιπαχὴς ὑδατῶν. Χιών δὲ ὑδατῶν ψαχὰς ἐν νεφεί πεπηγότε. Νιφάς δὲ ἔστι χιών πίπτουσα λεπτῶς. Χάλαζα δὲ ἔστιν ὑδατῶν πεπηγῶς.

Ἡ δὲ ξηρὰ ἀναθυμίασις ἐκ τοῦ ὑπὸ φύλλου μέρους σθεῖς ἀνέμους ἐμποιεῖ· ἐμπίπτουσα δὲ καὶ εὐκταρῶς γινομένη, κεραυνούς· ἀθρόα δὲ φερομένη, ἡμιπαχῆς οὖσα, πρηστήρας· μὴ πεπυρωμένη δὲ πως τρυφῶς ἀνεμιμένη δὲ ἡ αὐτὴ ἐκνεφίας ποιεῖ. Κεραυνὸς δὲ καὶ πρηστήρ, καὶ τυφῶς κατασκήψας ὁ σκηπτός λέγεται. Τοσαῦτα μὲν ἀρκέσει ὡς ἐν ἐπιτομῇ περὶ τούτων εἰρησθαι· ἐξῆς δὲ τὰ ἀκόλουθα τούτων ἐροῦμεν.

Περὶ κόσμου.

Δ'. Κόσμος ἐστὶ σύστημα οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν τούτοις φύσεων. Οὐρανὸς δὲ τὸ περιέχον πάντα τὰ ὄντα, πλὴν αὐτοῦ. Αἰθὴρ δὲ οὐσίας γίνεσθαι τὸ λεπτότατον, θερμὸν φύσει καὶ λαμπρόν· τὸ παρὰ τὸν φῶς, καὶ μὴ κατὰ μετοχὴν ἑτέρου γινόμενον. Ἄηρ δὲ οὐσία κούφη, ζοφερά, κατὰ μετοχὴν δὲ γίνεσθαι μενον. Ἡ δὲ θερμὴ καὶ φωτεινὴ θεῶν ἐξ αἰθέρος

Ἡ hic locus depravatus et mutilus.

Tropicus circulus sic informandus animo est, tanquam sol in æstivo solstitio positus parallelum istum a se descriptum sensibus objiciat: æquinoctialis ideo dicitur, quod noctibus dies exæquentur, cum ad eum circulum secundum sensum sol accesserit; hibernus tropicus vocatur, quod eum circulum sol attingens hibernum solstitium facit; antarcticus alio nomine nunquam apparens dicitur ex eo quod reipsa contingit, ut nullo modo videatur. Obliquorum duo sunt, qui in sensus incurrun, zodiacus et lacteus; at horizontes solamentis cogitatione constant. E rectis coluri nomen ex eo sortiti sunt, quod mutili sint, nec integri cernantur in conversione sphaeræ. Æquinoctialis inde dicitur, quod in eo æquinoctia contingant. Omnes isti recta et æquidistantes incumbunt; obliqui vero ab re ipsa vocabulum adepti sunt.

Cum autem sphaeræ similis figura sit mundi, et ad eum comparata terra centri rationem habeat; quæ per ipsorum medium trajecta cogitatur recta linea, quam circum manentem et immobilem mundus vertitur, axis appellatur, cujus extrema poli nominantur: quæ quidem extrema nonnulli parvas esse stellas dixerunt; alii puncta cogitatione constantia, quæ est Arati sententia. Horum polorum alter sublimis est, nobisque conspicuus; alter minime a nobis cernitur. Prior cum semper apparet, tum boreus appellatur; posterior semper occultus et australis.

Jam circuli cum innumerabiles cogitentur in mundo, alii sunt, quos parallelos vocant, alii per polos transeunt, alii finitores, obliqui alii sunt. Paralleli quatuor sunt, qui eisdem cum mundo polos habent. Obliqui, qui non 146 eisdem habent.... per polos circuli vocantur. Quidam in circumferentia sua mundi polos continent; iidemque coluri, et meridiani præterea vocantur; finitores sunt, qui apparentem mundi partem separant. . . . hoc est eam, quæ supra terram est, ab ea quæ infra terram conditur. Hi porro mutantur, pro eo ac verticale punctum aliud est, qui est polus horizontis.

Aratus vero, qui ad inclinationem Græciæ phaenomena sua comparavit, novem tantummodo circulorum meminit, e quibus octo sola cogitatione consistunt; unus majori parte sensibus objicitur, qui lacteus dicitur. Nam et in ipso suis inest cogitationi locus. Ex iis circulis paralleli sunt quinque: arcticus, æstivus tropicus, æquinoctialis, hibernus tropicus, antarcticus; obliqui sunt duo, zodiacus et lacteus, qui contrario invicem situ per tropicos oblique sinuantur; per polos trajiciuntur duo: meridianus et horizon. Horum omnium maximi sunt, æquinoctialis et obliqui, necnon per

φήν σημείου νοτιωτέρου ἢ βορειότερου γινόμενου.

Νοεῖσθω δ' ὁ μὲν θερινὸς τροπικὸς, τοῦ ἡλίου ἐν θερινῶν τροπῶν γενομένου, καὶ πρὸς αἰσθητὸν πῶς παράλληλον γράφοντος· ὁ δὲ ἰσημερινός, διὰ τὴν ἡμέρας ταῖς νυκτὶν ἔξισοῦσθαι, τοῦ ἡλίου κατὰ πῶς γινόμενου τὸν κύκλον πρὸς αἰσθητὸν· ὁ δὲ χειμερινός, διὰ τὸ τὸν ἡλίον, κατὰ τοῦτον γινόμενον πῶς κλον, χειμερινὰς τροπὰς παιεῖσθαι· ἀνταρκτικὸς οὗτος, καὶ ἀεὶ ἀφαντὴς ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος ἡμῶν καὶ οὐδέποτε φαίνεται· τῶν δὲ λοξῶν δύο μὲν ἑστὶν τῶν ἑξ ἑκτῶν πρὸς αἰσθητὸν, ὃ τε ζωδιακὸς καὶ ὁ γαλαξίας· οἱ δὲ ὀρίζοντες ἐπινοεῖται μόνον λαμβάνοντα. Τῶν ὀρθῶν οἱ μὲν κόλουροι τὴν ὀνομασίαν ἔχοντες ἐπὶ τῶν κολοβοῦ καὶ μὴ ὀλοτελεῖς φαίνεσθαι κατὰ τὴν σφαιρῆς τῆς σφαιρας· ὁ δὲ ἰσημερινός, ἀπὸ τοῦ αὐτὸν γίνεσθαι τὰς μεσημβρινὰς.¹⁶ Λέγονται ἔτι πάντες οὗτοι πρὸς τὰς ὀρθὰς παραλλήλους· εἰς τοὺς ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος ἔχουσι τὴν ὀνομασίαν.

Τοῦ ἑξ ἑκτῶν σφαιροειδοῦς ὑποκειμένου, τῆς γῆς πρὸς αὐτὸν κέντρον λόγον ἐπεχούσης, ἡ εὐθεῖα ἡμισφαιρου αὐτῶν ἀγομένη εὐθεῖα νοητὴ, περὶ ἣν μέγιστος ὁ κόσμος στρέφεται, ἄξων καλεῖται, καὶ τὰ πῶς πέρατα πόλοι, ἅπερ τινὲς μὲν ἀστέρων εἶναι μαρτυροῦσιν· ἔνιοι δὲ σημεῖα νοητὰ, καθὰ καὶ Ἄρατος. Τούτων δὲ ὁ μὲν ἔστι μετέωρος καὶ φανερός ἡμῶν, ὁ δὲ οὐχ ὄραται ὑφ' ἡμῶν. Καὶ καλεῖται ὁ μὲν ἀεὶ φανερός καὶ βόρειος, ὁ δὲ ἀεὶ ἀφαντὴς καὶ νότιος.

Κύκλων δὲ ἐν τῷ κόσμῳ [καὶ μὴ] νοούμενων ἐστὶν ὅσων οἱ μὲν παράλληλοι ὀνομάζονται, οἱ δὲ εἰς τὸν πῶς πόλων, οἱ δὲ ὀρίζοντες, οἱ δὲ λοξοί. Καὶ οἱ πῶς παράλληλοι μὲν εἰσιν οἱ τοὺς αὐτοὺς πόλους ἔχοντες τῷ κόσμῳ· λοξοὶ δὲ οἱ μὴ τοὺς αὐτοὺς... εἰς τὸν πῶς πόλων κύκλοι καλοῦνται· οἱ δὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς σφαιρας τοὺς τοῦ κόσμου πόλους ἔχοντες· οἱ δὲ ἐπὶ τῶν οὗτοι ὀρθοὶ τε καὶ κόλουροι, καὶ μεσημβρινῶν ὀνομάζονται· ὀρίζοντες δὲ οἱ διορίζοντες ἡμῶν τὸ πῶς φανερὸν τοῦ κόσμου... τουτέστι τὸ πῶς ἡμῶν καὶ τὸ ὑπὸ γῆν. Οὗτοι δὲ μεταβάλλουσι, ἐπὶ τὸ κατὰ κορυφὴν σημείου ἕτερον γίνεσθαι· τῶν γὰρ

D ἔστι πόλος ὀρίζοντος.

Ἄρατος μὲν, πρὸς τὸ τῆς Ἑλλάδος κλίμα τὰ νοούμενα πραγματευσάμενος, ἐννέα μόνον ἐπισημαίνει κύκλων, ὅκτω μὲν νοητῶν αἰσθητοῦ δὲ, καὶ κατὰ τὸ πλεον ἐνός, τοῦ καλουμένου γαλαξίου.¹⁷ Καὶ ἐν τῶν γὰρ νοεῖται διὰ τούτου τοῦ κύκλου. Τούτων ἑξ ἑκτῶν παράλληλοι· εἰς ἀρκτικὸς, θερινὸς τροπικὸς, ἰσημερινός, χειμερινός, ἀνταρκτικὸς, λοξοὶ δύο, ὃ τε ζωδιακὸς καὶ ὁ γαλαξίας, ἐναντίως ἀλλήλοις κατὰ τὴν ἑξ ἑκτῶν διὰ τῶν τροπικῶν λελοξωμένοι· καὶ δύο διὰ τῶν πόλων· μεσημβρινός τε εἰς καὶ ὀρίζων ἕτερος. Τῶν τῶν δὲ εἰσι μέγιστοι ὃ τε ἰσημερινός καὶ οἱ λοξοί, καὶ οἱ διὰ τῶν πόλων. Μέγιστοι δὲ καλοῦνται, ὅτι εἰς τὸν

¹⁶ f. ὄντες. ¹⁷ f. ἰσημερινός. ¹⁸ f. τοῦ δέ. ¹⁹ Hac mendosa sunt.

ὅτι δὲ καὶ ἄλλως ὁ διὰ μέσων τῶν ζωδίων λεγόμενος, μεσαίτατος ὑπάρχων τοῦ ζωδιακοῦ, ἡλιακός τε καὶ ἐκλειπτικός ἐπικαλούμενος· ἡλιακός μὲν, ὅτι ὁ ἥλιος τὴν πορείαν δι' αὐτοῦ ποιεῖται· ἐκλειπτικός δὲ, ὅτι δι' αὐτοῦ ἐκλείπουσιν ὁ τε ἥλιος καὶ ἡ σελήνη. Καὶ τῶν παραλλήλων δὲ ὁ μὲν ἰσχυρτικὸς οὐκ ἔστι ὠνομάσθη, ὅτι πρὸς τοὺς ἀρκτικούς ὑπάρχει· ὁ δὲ θερινὸς τροπικὸς, ὅτι, ἐπὶ τούτου γενόμενος ἥλιος, κατὰ τὴν τοῦ Καρκίνου ἀρχήν, καὶ τότε μάλιστα ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν, θέρους τροπὰς ποιεῖται· ἰσημερινὸς δὲ, ὅτι ἐν τούτῳ ἰσημερίας δύο ποιεῖ· ἀριτὴν μὲν κατὰ τὴν τοῦ Κριοῦ ἀρχήν, μετωπυρινήν ἔστι κατὰ τῶν Χηλῶν· χειμερινὸς δὲ τροπικὸς, ἐφ' οὗ κατὰ τὴν τοῦ Αἰγόκερω ἀρχήν ὁ ἥλιος, τοῦ κατὰ κορυφὴν ἡμῶν τύπου ἀφιστάσας, χειμῶνος τροπὰς ποιεῖται· ἀνταρκτικὸς δὲ ὁ τῷ Ἀρκτικῷ ἴσος ὑπάρχων· πρὸς τῷ νοτίῳ θεμελιῶνται πόλιν· οἱ δὲ διὰ τῶν πόλων καὶ λοῖσοι παρὰ τὴν θέσιν ὠνομάσθησαν· καὶ ὅτι μὲν ζωδιακὸς ἐπεὶ ἐν αὐτῷ τὰ ἐβ' ζωδία κατηστῆριται, τοῦ διὰ μέσου αὐτοῦ κύκλου ἄραπτομένου τῶν τροπικῶν κατὰ τι μόνον σημείον. Κατὰ μὲν γὰρ τὸν ἐρινὸν τροπικὸν ἡ τοῦ Καρκίνου ἐστὶν ἀρχή, κατὰ δὲ τὸν χειμερινὸν τοῦ Αἰγόκερω. Ὁ δὲ γαλαξίας καὶ παρὰ τὴν χοροῖαν ὠνομάσθηται. Λευκὸν γὰρ φαίνεται, καὶ αὐτὸς διὰ τῶν τροπικῶν λελοξωμένος, μικρὸν μόνον ὑποπίπτων. Μεσημβρινὸς τε, ἐφ' οὗ τὴν ὀριζωντὰ πρὸς τῶν πόλων, καὶ εἰς δύο τινὰ μικροὺς διαιρούμενος, ὧν τὸ μὲν ἀνατολικόν, τὸ δὲ δυτικόν ὠνομάζεται, συμβαίνει τὰς μεσημβρινὰς ἀποτελεῖσθαι. Ἔχει δὲ τὸ μὲν ἡμισυ ὑπὲρ γῆν, ὁ δὲ ἕτερον ἡμισυ ὑπὸ γῆν, καὶ αὐτὸς διὰ τῶν πόλων ἀντεπεμμένονος δίχα ὑπὸ τοῦ ὀριζωντος. Ὁριζων δὲ, καθὰ προεῖρηται, ἐπὶ τῶν παραλλήλων. Ὁ μὲν ἀρκτικὸς, ἐλάχιστος ὢν, ὅλος ὑπὲρ γῆν ἐστὶ... , καὶ τὴν ὡς πρὸς τὸ τῆς Ἑλλάδος κλίμα τοῦ κόσμου γκλίσειν, ἀπτομένης αὐτοῦ τῆς κάτω περιφέρειας... οὐ ἀνάπαλιν ὑπὸ γῆν ὅλος ὑπάρχει.

Ὁ δὲ ἰσημερινὸς, μέγιστος ὢν, μέσος τῶν παραλλήλων, τὸ μὲν ἡμισυ ἔχει ὑπὲρ γῆν τεμνόμενος ὑπὸ τοῦ ὀριζωντος δίχα· τὸ δὲ λοιπὸν ἡμισυ ὑπὸ γῆν. Τέμνεται δὲ διὰ μέσων δίχα κατὰ δύο σημεία· ὧν κατὰ μὲν τὸ ἓν ἡ τοῦ Κριοῦ ἐστὶν ἀρχή, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἡ τῶν Χηλῶν. Τοῦ μόνου θερινοῦ τροπικοῦ πλέον ἡ τὸ ἡμισυ ὑπὲρ γῆν ὑπὸ τοῦ ὀριζωντος τέμνεται· τὸ δὲ λοιπὸν ἡμισυ ὑπὸ γῆν ἐστὶ. Καὶ τοῦ χειμερινοῦ δὲ τροπικοῦ ἀνάπαλιν. Εἰσὶ τε ἐλάσσονες μὲν τῶν μεγίστων· μείζονες δὲ τῶν ἐλαχίστων. Οἱ δὲ ἄλλοις μετὰ τοὺς μεγίστους, ὅτε θερινὸς τῷ χειμερινῷ, καὶ ὁ ἀρκτικὸς τῷ ἀνταρκτικῷ. Ἀπὸ γὰρ τοῦ σημερινοῦ ἴσον ἀπέχουσιν, ὅς διὰ τοῦ κέντρου ἐστὶν... ἐν διαφοραῖς ἴσον ἀπέχοντος ἀπὸ τοῦ κέντρου οἱ εἰσὶ. Τεμνόμενος γὰρ τοῦ μεσημβρινοῦ κύκλου εἰς τρεῖς μοίρας, ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ κύκλου ἐπὶ τὸν ἰσχυρτικὸν κύκλον μοιρῶν τρεῖς· ἀπὸ δὲ τοῦ ἐπὶ τὸν

æquales, et quorum idem est mundique centrum. Rursus ille qui per media transiens signa dicitur, in zodiaco medio positus, *heliacus*, et *eclipticus* appellatur; *heliacus*, quod ipsum sol itinere suo peragrat, *eclipticus* quod in eo sol ac luna defectus patiuntur. Ad hæc inter parallelos arcticus ita nominatus est, quod ad arctos mundi partes accedat; æstivus tropicus, quoniam cum sol in eo versatur, initio Cancræ, quando vertici nostro potissimum imminet, æstivas conversiones efficit. *Æquinoctialis* ideo vocatur, quia sol in ipso facit æquinoctia duo: vernum, circa Arietis initium; autumnale, circa Chelarum initium. *Hibernus tropicus* est, in quo, circa initium Capricorni, sol ab vertice nostro longius abscedens [hibernas conversiones facit: antarcticus æqualis arctico ad australem polum collocatur; qui autem per polos ducti vel obliqui dicuntur, ab situ nomen acceperunt. *Zodiacus* ideo vocatur, quod in eo duodecim zodia, hoc est constellationes animalium, effigiatæ sunt: cujus in medio qui collocatus est circulus tropicos in uno puncto contingit. Nam in æstivo tropico Cancræ est initium, in hiberno, Capricorni. *Lacteus circulus* a colore sic dicitur: quippe candidus apparet, ac per tropicos obliquo et ipse tractu ducitur, quamvis paululum citra flectitur. *Meridianus* est, in quo finitorem ad polos secante, et in duos semicirculos dividente; quorum unus *ortivus*, alter *occidivus* dicitur, meridiana momenta contingunt. Hujus pars dimidia supra terram est; sub terra dimidia pars altera. Idem et per polos bifariam ab horizonte dividitur: quemadmodum a parallelis horizontem ipsum secari diximus: nam arcticus, minimus cum sit, totus supra terram eminent... ob inclinationem mundi secundum Græciæ clima, attingente ipsum inferiore ambitu... vice versa totus sub terra delitescit.

Æquinoctialis circulus maximus, ac parallelorum medius, dimidia sui parte supra terram attolitur, bifariam ab horizonte divisus, altera dimidia parte sub terra deprimitur. In has vero partes duas duobus in punctis secatur: quorum in uno Arietis est initium, in altero, Chelarum. Tropici æstivi amplius dimidio ab horizonte intercismus supra terram assurgit, reliquum sub terram absconditur. Contra se habet hibernus tropicus. Ambo isti ut minores maximis sunt, sic minimis majores. Post maximos æquales sunt invicem, tropicus æstivus hiberno, et arcticus antarctico: quippe ab æquinoctiali distant æqualiter: quæ centrum continent. Qui autem circuli ex æquo remoti sunt a centro, sunt æquales invicem. Etenim si meridianum circum in 360 partes distribuas, erunt a polo mundi ad arcticum circum, partes

¹⁹ f. οὕτως. ²⁰ f. διὰ. ²¹ ὑπὸ. ²² f. τεμνόμενος. ²³ f. τεμνεται δέ. ²⁴ f. ἴσοι. ²⁵ Videtur πόλου λεγόμενον. ²⁶ Leg. λς'. Mox ἀπὸ δὲ τούτου.

polum australe 36. Hæ sunt 180 γῆς supra terram emergentis hemisphærii : reliquæ alterius sunt sub terra conditi.

De astris.

VIII. Astrorum alia fixa, alia errantia vocantur : fixa dicuntur, quæ in mundi superficie non moventur, sed eundem ordinem inter se perpetuo servant. Errantia sunt sol et luna, ac cæteri planetæ quinque. Ex his enim sol . . . in uno zodiaci circuli loco moventur, stationem faciunt. . . . repedantes ad permeantem media signa circum : et ad septentriones, aut 147 meridiem, æqualiter ad utrumque deflectentes. Inerrantium stellarum aliæ ad aquilonem a zodiaco circulo recedunt : ad austrum aliæ. Dicuntur autem boreales partes, dextræ, superioresque : ut quæ sublimiores existant australes, sinistræ, et inferiores. Jam vero cum mundus ab ortu moveatur in occasum, contrario motu planetæ nihilominus agitantur : ac propter conversionis mundi celeritatem, itidem ut inerrantes in orbem ciebunt

De zonis.

IX. Parallelis circulis zonæ quinque subjectæ sunt : borealis, quæ tota supra terram eminens est, inhabitabilis, alsiosa, Saturno dicata ; sexagesima scrupula sex patens, ac stadiorum 25,200 ; nam scrupulo cuique stadia competunt 1,200 [imo 4,200] ; æstiva, cujus major pars supra finitorem extollitur ; temperata, in qua regio nostra sita est ; attributa Jovi, scrupulorum quinque, stadiorum 21,000 ; æquinoctialis æqualem supra, infraque horizontem obtinens partem, inhabitabilis est, exusta, Martis propria, amplitudine scrupulorum octo, hoc est ab utraque æquinoctialis parte quatuor ; hic enim tam ipsam, quam totam sphæram mediam dividit. Habet stadiorum 33,600 ; hiemalis contra atque æstiva majori sui parte sub horizonte latet, inhabitabilis, temperata, dicata Veneri, scrupulorum quinque, stadiorum 21,000 ; australis, quæ tota delitescit, inhabitabilis, frigida, ad Mercurium pertinens, scrupulorum sex, stadiorum 25,200. Colliguntur ambitus terræ supra finitorem, scrupula 30, stadiorum vero 126,000.

Cæterum qui in eodem degunt hemisphærio boreales australesque, dicuntur antichtones, qui in duobus hemisphæriis supra infraque terram, antinodes.

Catalogus scriptorum, qui Aratum commentariis suis illustrarunt.

- Attalus Rhodius.
Aristarchus Samius.
Apollonius geometra.
Antigonus grammaticus.

27 Cor. ἀνταρκτικόν. 28 Imo ἀπλανῶν. 29 Postulat ratio δσ'. 30 Imo ὑπό. 31 Cor. ἀντίχθονες.

πόλων λς'. Καί εἰσιν αὐτὰ τοῦ ὑπὲρ γῆν ἡμισφαιρίου ῥπ', αἱ δὲ λοιπαὶ τοῦ ὑπὸ γῆν.

Περὶ ἀστῶν.

H. Τῶν δὲ ἀστῶν τὰ μὲν ἀπλανῆ καλεῖται, τὰ πλανώμενα· ἀπλανῆ μὲν τὰ κατὰ τὴν ἐπιφανῆ πλάνου κόσμου μὴ κινούμενα, ἀλλ' αἰετὴν αὐτὴν ἔχουσαν πρὸς ἄλληλα· πλανώμενα δὲ εἰσὶν ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, καὶ οἱ εἴδη πλανήται ἀστέρες. Ἰσχυρὸν γάρ ὁ μὲν ἥλιος . . . ἐφ' ἐνὸς τόπου ζωδιακοῦ κύκλου κινούνται, στηρίζονται . . . ἀναποδοκίματον τὸν διὰ μέσου τῶν ζωδιακῶν κύκλων, παρέρχεται τε τὰς ἀρκτικὰς καὶ πρὸς μεσημβρίαν τὸ ἴσον ἐκάτερα. Τῶν δὲ πλανήτων 28 τὰ μὲν πρὸς ἡμᾶς κεῖται τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, τὰ δὲ πρὸς νότον· ἐλεῖται δὲ τὰ μὲν βόρεια μέρη δεξιὰ τε καὶ ἀριστερὰ ὑφεί μᾶλλον ὑπάρχοντα, τὰ δὲ νότια εὐνομήματα κατω. Τοῦ μὲντοι κόσμου τὴν ἀπ' ἀνατολῆς ἐκείνην φορὰν στρεφόμενον, τὴν ἐναντίαν αὐτῆς ἐκείνηται ποιούμενοι πορεῖαν οὐδὲν ἤττον [β] δὲ πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου περιστροφῆς, συμπεριστερημένοι ὁμοίως δὴ τοῖς ἀπλανέσιν ἀστέροις.

Περὶ τῶν ἐν γῆ ζωνῶν.

Θ. Ζῶναι δὲ εἰσὶ τῆς γῆς ὑπὸ τοὺς παραλλήλους κύκλους ὁμοίως εἴδη· βόρειος, ὅλη μετέωρος, ἀσπίς, κατεφυγμένη, Κρόνου', ἐξηκοστῶν μὲν ζ', σταδίων δὲ δισμυρίων λς'· τὸ γὰρ ἐξηκοστὸν σταδίων ἴσος ἀσπίς 28· θερινή, πλείονα ἔχουσα τὰ ὑπὲρ τὸν ὀριζήσαντα εὐκρατος, ἐν ἧ ἔστιν ἡ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένη, ἐξηκοστῶν ε', σταδίων δὲ δισμυρίων καὶ α'· ἡμερῶν ἴσων ἔχουσα τὸν ὑπὲρ γῆν ὀρίζοντα τῆ ὑπὲρ τὸν ὀριζήσαντα, διακεκαυμένη, Ἄρεως, ἐξηκοστῶν μὲν ζ' ἐξ ἑκατέρου μέρους τοῦ ἡμερῶν ἴσου γὰρ αὐτὴν καὶ τὴν ὅλην σφαῖρα· τέμνει μὲν τὰ σταδίων δ' τρισμυρίων καὶ γγ'· χειμερινή, ἀπὸ τῆς θερινῆς πλείονα ἔχουσα τὸ ὑπὲρ 30 τὸν ὀρίζοντα, εὐκρατος, Ἄφροδίτης, ἐξηκοστῶν ε', σταδίων δὲ δισμυρίων καὶ α'· νότιος, ὅλη ἀσπίς, ἀπὸ τῆς χειμερινῆς κατεφυγμένη, Ἑρμοῦ, ἐξηκοστῶν μὲν ζ' σταδίων δὲ δισμυρίων λς'. Ὡς εἶναι ὑπὲρ τὸν ὀριζήσαντα περιμετρον τῆς γῆς ἐξηκοστὰ μὲν λ', σταδίων δὲ δισμυριάδων δὲ β' καὶ λς'.

Καλοῦνται δὲ οἱ μὲν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἡμισφαιρίου βόρειοι τε καὶ νοτιώτεροι κατοικοῦντες αὐτόθους· οἱ δὲ ἐφ' ἑκατέρου τῶν ἡμισφαιρίων ὑπὲρ γῆν τε καὶ ὑπὸ γῆν ἀντίποδες.

Οἱ περὶ τοῦ ποιητοῦ συνταξάμενοι·

- Ἄτταλος Ῥόδιος.
Ἀρίσταρχος Σάμιος.
Ἀπολλώνιος γεωμέτρης.
Ἀντίγονος γραμματικὸς.

Βηθούσ.
 Γεμίνος.
 Διδότος.
 Δίδυμος Κνίδιος.
 Ἐρατοσθένης.
 Ἑρμιππος.
 Εὐαίνετος.
 Ζήνων.
 Ἡλιόδωρος Στωϊκός.
 Θάλης.
 Ἴππαρχος Βιθυνός.
 Κράτης.
 Πύρρος Μάγνης.
 Παρμενίσκος γραμματικός.
 Σμίνθης.
 Τιμόθεος.
 Εὐαίνετος ἕτερος.
 Ἑρμιππος περιπατητικός.
 Καλλίμαχος Κυρηναίος.
 Καλλίστρατος Τενεδίος.
 Νουμήνιος γραμματικός.
 Παρμενίδης.
 Ἀπολλώνιος γραμματικός.
 Ἀριστύλλος μέγας.
 Ἀριστύλλος μικρός.
 Ἀρίσταρχος γραμματικός.
 Ἀριστοφάνης.
 Ἀλέξανδρος Αἰτωλός.
 Ἀλέξανδρος Ἐφέσιος.
 Δίδυμος πονηρός.

B

Boetius.
 Geminus.
 Diodotus.
 Didymus Gnidius.
 Eratosthenes.
 Hermippus.
 Evænetus.
 Zeno.
 Heliodorus Stoicus.
 Thales.
 Hipparchus Bithynus.
 Crates.
 Pyrrhus Magnesius.
 Parmeniscus grammaticus.
 Sminthes.
 Timotheus.
 Evænetus alter.
 Hermippus peripateticus.
 Callimachus Cyrenæus.
 Callistratus Tenedius.
 Numenius grammaticus.
 Parmenides.
 Apollonius grammaticus.
 Aristyllus magnus.
 Aristyllus parvus.
 Aristarchus grammaticus.
 Aristophanes.
 Alexander Ætolus.
 Alexander Ephesius.
 Didymus laboriosus.

ΓΕΝΟΣ ΑΡΑΤΟΥ

ΚΑΙ ΒΙΟΣ.

ARATI GENUS ET VITA.

Ἄρατος ὁ ποιητὴς πατὴρ δὲ μὲν ἦν Ἀθηνοδόρου, C
 μητρὸς δὲ Λητοφίλας. Ἀδελφούς δὲ ἔσχε τρεῖς· Μύ-
 ριν καὶ Καλιώναν, καὶ Ἀθηνόδωρον, ὁμώνυμον τῷ
 πατρὶ. Μένονται δὲ αὐτοῦ τῶν ἀδελφῶν ἐν ταῖς εἰς
 αὐτὸν ἀναφερομέναις ἐπιστολαῖς. Ἀσκληπιάδης δὲ ὁ
 Μυρλεανὸς ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ *Περὶ γραμματικῶν*
Ταρτέα φησὶν αὐτὸν γεγονέναι, ἀλλ' οὐ Σολέα· Καλ-
 λιμάχου, πολυίστορος ἀνδρὸς καὶ ἀξιολόγου, Σολέα
 κέγοντος αὐτὸν γεγονέναι διὰ τούτων·

. . . ἀλλ' ὀκνῶ μὴ ²² τὸ μὲν κράτος
 τῶν ἐπέων ὁ Σολεὺς ἀπεμάξατο·

καὶ τῶν ἄλλων σχεδὸν πάντων. Οἱ δὲ Σόλοι πόλις ἐπι-
 ρανεστάτη τῆς Κιλικίας, ἀφ' ἧς πολλοὶ κάγαθοι γε-
 γόνασιν ἄνδρες. Καλεῖται δὲ νῦν Πομπηϊούπολις.
 Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι Σόλοι τῆς Κύπρου. Ἄλλ' οἱ μὲν D
 Κύπριοι Σόλοι καλοῦνται, οἱ δὲ Κιλικιοὶ Σολεῖς· ὡς
 καὶ διὰ τοῦ προκειμένου Καλλιμαχείου παραδείγμα-
 τος δῆλον. Οὐδὲν δὲ θαυμαστὸν εἰ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ὀνό-
 ματος διάφορα τῶν πολιτῶν τὰ ὀνόματα. Καὶ γὰρ
 Σάϊς πόλις ἐστὶν ἐν Θράκῃ, καὶ ἕτερα ταύτῃ ὁμώνυ-

148 Aratus poeta patre natus est Athenodoro,
 matre Letophila; fratres habuit tres, Myrin, Ca-
 liondam et Athenodorum patri cognominem. Me-
 minit fratrum suorum in epistolis, quæ nomine
 ipsius inscriptæ feruntur. Asclepiades Myrleanus
 libro xi *De grammaticis*, Tarsensem ait patria
 fuisse, non Solensem, cum tamen Callimachus vir
 in historia apprimè versatus, et idoneus auctor,
 Solensem fuisse dicat his versibus :

. Sed vereor ne quod præcipuum est
 Carminum Solensis expresserit.

Quod idem et alii fere omnes asseverant. Urbs
 est autem Soli Ciliciæ cumprimis nobilis : e qua
 multi viri præstantes ortum acceperunt. Ea voca-
 tur hodie Pompeiopolis. Habet et Solorum nomine
 aliud oppidum Cypris insula. Verum qui in Cypro
 sunt, Solii : qui in Cilicia, Solenses appellari so-
 lent, ut ex eo quod attulimus, exemplo Callimachi
 liquet. Neque vero mirum est ab eodem vocabulo
 diversas civium appellationes esse deslexas. Nam

²² Inf. τὸ μελιχρότατον legitur.

si, Saii cives nominantur, ut testatur Archilochus :
Clypeo quidem Saiorum aliquis gloriatur : quem ad
Intus inculpatum reliqui ingratiis.

Rursus Athenæ aliæ sunt in Attica, aliæ in Eubœa; quarum meminit in *Glauco maritimo* Æschylus :

Exinde Athenas Daidas e Persis.

Verum ab Athenis Atticis, Athenienses, ab Eubœensibus Athenetæ cognominantur : ut in primo *Geographiæ* libro auctor est Eratosthenes. Sic igitur ab Solis, qui sunt in Cilicia, Solenses : ab iis qui sunt in Cypro, Solii nominantur. Horum mentio fit a Solone in *Elegiis*, quas ad Cypranorem regem scripsit : qui de Solonis consilio cum urbem condidisset, eam in hujus gratiam Solos appellavit : ut pro dato consilio id ei honoris tribueret. Verba Solonis ejusmodi sunt :

Nunc vero tu quidem apud Solios diu istic regnans,

Hanc urbem incolas, genusque tuum.
Me vero cum navi celeri incluta ab insula
Incolumem deducat Cypris viola redimita.

Vixit Aratus sub Antigono Macedoniae rege, qui Gonatas est dictus, Demetrii Poliiorcetae filio, qui uxorem habuit Philam, Seleuco et Stratonica genitam. Qui cum litterarum studiosus esset, præsertimque poeticæ deditus, dedit operam, ut cum alios complures apud se eruditos haberet homines, tum in primis Aratum. Hic igitur ad regem cum venisset, atque et in alio genere doctrinæ, et in poetica maxime sese illi probasset, ipsiusmet hortatu regis ad scribenda *Phænomena* animum adjecit : cum ab eodem Eudoxi librum accepisset, quod *Enoptrium* inscribitur, rogante uti quæ in eo libro prosa oratione scripta essent, versibus redderentur : ac simul dicente : Εὐδοξότερον, id est **149** *gloriosiorem*, eo facto reddideris Eudoxum, si ab eo tradita carminibus exprimas. Vixit autem Antigonus Olympiade cxxv : quo tempore floruit Aratus, et Alexander Ætolus. Meminit *Speculi* illius Eudoxi, et Antigoni atque Alexandri Ætoli in epistolis Aratus ; utque rex ad scribendum eum hortatus sit. Fertur et Dionysio Heracleotæ operam dedisse. Idem *Odysseam* correxit ; et emendatio quædam illius nomine Aratea dicitur, velut Aristarchea et Aristophanea. Asserunt aliqui illum in Syriam profectum apud Antiochum degisse, ab eoque rogatum esse, ut *Iliadem* corrigeret, quod depravata esset a multis. Nicandrum vero Colophonium cum Arato apud Antigonum vixisse qui dicunt ; ac tam Aratum rerum cælestium, quam Nicandrum medicinæ imperitos fuisse (aiunt enim Antigonum Arato, qui professione medicus erat, mandasse ut phænomena conscriberet ; Nicandro

ὡς καὶ Ἀρχιλοχὸς φησὶν ·
Ἀσπίδι μὲν Σαίων τις ἀγάλλεται · ἦν παρὰ θεῶν,
Ἐρτός ἀμόμητον κάλλιπον, οὐκ ἐθέλω.

Καὶ πάλιν Ἀθηναίαι μὲν εἰσι τῆς Ἀττικῆς· ἐπὶ δὲ καὶ τῆς Εὐβοίας ²³. Ἀθηναίων Δαίδαίς μέρητις Γλαύκω ποτιῶν Διοχύλος

Κάπειτ' Ἀθήνας Δαίδαας παρ' ἐκ Περσῶν.

Ἄλλ' ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ οἱ πολῖται Ἀθηναῖοι ἀπὸ δὲ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ Ἀθηνηταί λέγονται· ὅσοι Ἐρατοσθένους φησὶν ἐν τῷ πρώτῳ Γεωγραφικῶν. Οὕτως οὖν καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Κιλικίᾳ Σόλων οἱ πολῖται Σολεῖς· ἀπὸ δὲ τῶν ἐν Κύπρῳ Σόλων. Μερηταί δὲ τούτων Σόλων ἐν ταῖς Ἐλεγείαις τῆς Κυπρᾶνος τὸν βασιλέα· ὅς, συμβουλεύσας τῷ Σόλωνος κτίσαι τὴν πόλιν, χάριν τοῦ ἀνδρός Σόλων ὠνόμασεν· ἀμοιβὴν ταύτην νέμων τῆς συμβουλῆς αὐτῷ. Λέγει δὲ ὁ Σόλων οὕτως·

Νῦν δὲ σὺ μὲν, Σολίωσι πόλιν χρόνον ἐπίσταν

Τῆνδε πόλιν ναλοῖς καὶ γένος ὑμέτερον·
Ἀὐτὰρ ἐμὲ ξὺν γῆι βοῆ κλεινῆς ἀποθήσου
Ἀσκηθῆ πέμπτοι Κύπρις ἰοστέφανος.

Γέγονε δὲ ὁ Ἄρατος κατὰ Ἀντίγονον τὸν τῆς Μακεδονίας βασιλέα, ὃς ἐπεκαλεῖτο Γονατῆς. Ἦ δὲ υἱὸς Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ· καὶ γυναικὶ τῆς Φίλαν τὴν Σελεύκου καὶ Στρατονικῆς θυγατέρι. Ἦ δὲ φιλόλογος γενόμενος· καὶ περὶ ποιητικῆν ἰστορικῶς, περὶ πολλοῦ ἐποίησεν πολλοὺς μὲν καὶ ἑκαστῶν τῶν πεπαιδευμένων ἔχειν παρ' αὐτῷ, καὶ ἑκάστου Ἄρατον· ὃς, παρὰ τῷ βασιλεῖ γενόμενος, καὶ ἐκτελέσας ἐν τε τῇ ἄλλῃ πολυμαθεῖα καὶ ποιητικῇ, ἐστράφη ὑπ' αὐτοῦ τὰ *Φαινόμενα* γράψαι τοῦ βασιλέως Εὐδόξου ἐπιγραφόμενον βιβλίον *Κατόπτρου* ἕκαστον αὐτῷ, καὶ ἀξιώσαντος τὰ ἐν αὐτῷ καταγεγραμμένα λεγθέντα περὶ τῶν φαινομένων μέτρῳ ²⁴ εἶναι τὰ ἴσα ἐκτόντος, ὡς Εὐδοξότερον ποιῆσαι τὸν Εὐδόξου ἐκτείναι τὰ παρ' αὐτῷ κείμενα μέτρα. Τίτλος δὲ Ἀντίγονος κατὰ τὴν ῥομῆν Ὀλυμπιάδα· καὶ ἐν χρόνῳ ἤμασεν ὁ Ἄρατος, καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Αἰτωλῆς. Μένονται δὲ τοῦ *Κατόπτρου* Εὐδόξου, καὶ Ἀντίγονου Ἀλεξάνδρου ²⁵ τοῦ Αἰτωλοῦ, καὶ ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως γράψαι, ἐν ταῖς ἰδίαις ἐπιπέταις Ἄρατος. Λέγεται δὲ ἐσχολακῶς Διονυσίου τῷ Ἠρακλειώτῃ. Καὶ τὴν *Ὀδύσειαν* δὲ διώρθωσι· καὶ καλεῖται τις διώρθωσις οὕτως Ἀράτειος, ὡς Ἀριστοφάνους, καὶ Ἀριστοφάνειος. Τινὲς δὲ αὐτὸν εἰς Συρίαν ἐληλυθέναι φασί, καὶ γεγονέναι παρ' Ἀντίγονου ἀξιώσθαι ὑπ' αὐτοῦ ὥστε τὴν *Ἰλιάδα* διορθώσασθαι διὰ τὸ ὑπὸ πολλῶν λελυμάνθαι. Οἱ δὲ λέγοντες Νικάνδρον τὸν Κολοφώνιον μετὰ Ἀράτου Ἀντίγονου συγχερονικῆναι, καὶ Ἄρατον μὴ εἶναι ἐπιστήμονα τῶν οὐρανίων, μήτε Νικάνδρον τῶν ἰατρικῶν λέγοντα γάρ, ὡς ἄρα ὁ Ἀντίγονος Ἀράτῳ μὲν ὄντι ἰατρῆν ἐπέταξε τὰ *Φαινόμενα* γράψαι, Νικάνδρῳ δὲ, ὅτι

²³ Leg. Ἀθηναί, ὧν μέμνηται. ²⁴ f. ἔμμετρα. ²⁵ f. καὶ Ἀλεξ.

ἐπὶ ταῖς τρεῖς (ἐχθρῆς), φερούσαι γὰρ, ὡς οὐ συνήκασε τῷ Ἄρατῳ Νικάνδρος· ἀλλ' ἔστιν αὐτοῦ πολὺ νεώτερος. Ἀντίγονος γὰρ, ὃ συνεγένετο Ἄρατος, κατὰ τὸν πρῶτον καὶ δεῦτερον γέγονε Πτολεμαῖον· Νικάνδρος δὲ κατὰ τὸν πέμπτον. Μέννηται γοῦν αὐτοῦ καὶ Καλλιμάχος ὡς πρεσβυτέρου οὐ μόνον ἐν τοῖς Ἐπιγράμμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πρὸς Πραξιφάνην, πᾶν ἐπαινῶν αὐτὸν, ὡς πολυμαθῆ καὶ ἀριστον ποιητὴν. Γέγονε δὲ ὁ Ἄρατος ζηλωτῆς Ἡσιόδου· ὡς καὶ Καλλιμάχος παρεσημῆνατο τοῦτο διὰ τοῦ ἐἰς αὐτὸν ἐπιγράμματος οὕτως·

Ἡσιόδου δ' ³⁰ ἄισμα, καὶ ὁ τρόπος, οὐ τὸν δοῖδεν Ἐσχάτον, ἀλλ' ὀκαισώμητο μελιχρότατον **B**
 Τῶν ἐπέων δ' Σολεὺς ἀπεμάτατο. Χαίρετε, λεπταὶ Ῥήσεις, ἀρήτου σύγγονος ³¹ ἀρτυρνήτης.

Ἐγραψε δὲ καὶ ἄλλα ποιήματα περὶ τοῦ Ὀμήρου καὶ Ἰλιάδος, οὐ μόνον τὰ Φαινόμενα, καὶ ὁστολογία, καὶ ἱατρικὰς δυνάμεις, καὶ εἰς Πάνα ὕμνον, καὶ εἰς Μύριν τὸν ἀδελφὸν ἐπιχθόνιον, καὶ δισημείας, καὶ Σκυθικὸν, καὶ κατὰ λεπτὸν ἄλλα. Ἐπιτετευμένως δὲ αὐτῷ ἐγράφη τὰ Φαινόμενα· ὡς παρευδοκιμηθῆναι πάντας ὑπ' Ἄρατου. Καὶ γὰρ Εὐδοξὸς ὁ Κνίδιος ἐγραψε φαινόμενα, καὶ Λάσος ὁ Μάγνης, οὐχὶ ὁ Ἑρμιονεὺς, ἀλλ' ὁμώνυμος ἄλλος Λάσος τῷ Ἑρμιονεὶ· καὶ Ἑρμιππος, καὶ Ἡγησιάναξ, καὶ Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος, καὶ ἄλλοι πολλοί· ὧν καὶ Πτολεμαῖος μέμνηται ὁ βασιλεὺς ἰδιοφεύειν ³² οὕτως·

Πάνθ' Ἡγησιάναξ τε καὶ Ἑρμιππος κατ' αἰθρηγείρεα, καὶ πολλοὶ ταῦτα τὰ φαινόμενα βιβλίοις ἐγκατέθετο· ἀπὸ σκοποῦ ³³ δ' ἀφάρμα-
 [τον.]

Ἄλλα τότε ³⁴ λεπτολόγου σκήπτου Ἄρατος [ἔχει.]

Καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ γεγονάσιν Ἄρατος, ἄνδρες ἐλλογιμοί, ἱστοριογράφοι· ὡσπερ ὁ Κνίδιος, οὐ φέρονται Αἰγυπτιακὰ ἱστορικὰ συγγράμματα· καὶ τρίτος ἐπισημότατος Σικυώνιος, οὐ ἔστιν ἡ πολυβίβλος ἱστορία, ὑπὲρ τὰ λ' βιβλία ἔχουσα. Τὰς δὲ Ἄρατου ἐπιστολάς, ὧν ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, πάντων σχεδὸν συμφωνούντων τὰς εἰς αὐτὸν ἀναφερομένας αὐτοῦ εἶναι, καὶ ὁμολογούντων γνησίας αὐτάς, μόνος Ἀπολλωνίδης ὁ Κηφεύς ἐν τῷ ὀγδόῳ *Περὶ κατεψευσομένης ἱστορίας*, οὐκ εἶναι αὐτάς Ἄρατου φησιν, ἀλλὰ Σαβίριου Ἰόλλωνος. Τοῦ δὲ αὐτοῦ τούτου φησὶν εἶναι ἐπιτεγραμμένας Εὐριπίδου ἐπιστολάς.

Περὶ ἐξηγήσεως.

Τὴν δὲ τῶν φαινομένων ἐξηγήσιν πρῶτον μὲν στώσης τῆς σφαίρας, μετὰ δὲ ταῦτα κινουμένης, ποιήσατο Ἄρατος. Διὸ συμβέβηκε πάσας τὰς σφαίρας ἐν ἀμαρτίᾳ ὑπὸ τῶν ζωγράφων γράφεσθαι. Ἐστῶτα γὰρ καὶ ἀκίνητα γράφοντες αὐτὰ, σφάλματα πολλὰ ἐν τῇ κινήσει ἐν τοῖς συνανατέλλουσι καὶ νειδύνουσιν ἀστροῖς ³⁵. Ποιοῦσι δὲ τὴν ἀρχὴν ἐστῶ-

nesse est. Non enim sciunt cum Arato non floruisse Nicandrum, sed eo multo juniorem exstitisse; nam Antigonus, quocum fuit Aratus, primo ac secundo Ptolemæo regnante vixit; Nicander sub quinto. Itaque Callimachus Arati tanquam anterioris mentionem facit, non solum in *Epigrammatibus*, sed etiam in iis quæ ad Praxiphanem scripsit; ubi et illum impense collaudat, tanquam eruditum et optimum poetam. Cæterum Hesiodum æmulatus est Aratus; quod Callimachus epigrammate quodam in eum scripto testatus est his verbis:

Hesiodi hoc carmen, et modus, non poetarum; Postremum....

Carminum Solensis expressit. Salvēte, subtilia Dicta, inexplicabilis germana vigilia.

Præter *Phænomena* scripsit et alia poemata, de Homero et *Iliade*; de ossibus, ac medicis facultatibus, hymnum in Pana, epicedium in Myrin fratrem, de ostentis: Scythico, et alia quædam minuta. In *Phænomenis* vero scribendis potissimum excelluit, adeo ut cæteros longe superaret. Nam Eudoxus quoque Cnidius de phænomenis scripsit, et Lasus Magnes, non Hermionensis, sed ei qui Hermionensis erat, cognominis; necnon Hermippus, Hegesianax, Aristophanes Byzantius, aliique complures; de quibus meminit Ptolemæus, ita scribens:

Omnia Hegesianax, et Hermippus ætherea Astra et plures hæc phænomena Libris commiserunt; sed a scopo aberrarunt.

Verum subtilis scriptoris principatum Aratus [obtinet.]

Præter hunc exstiterunt alii complures Arati, celebres historici: velut Cnidius, cujus exstant *Ægyptiacarum historiarum libri*; tertius item nominis ejusdem Sicyonius, longe clarissimus; a quo multis libris edita est historia. Sunt enim amplius triginta. Quod ad epistolas Arati spectat, quarum supra meminimus, cum in hoc consentiant omnes, illius eas esse germanas, quæ ipsi tribuuntur: solus Apollonius Cepheus in octavo *De falsa historia*, negat eas Arati esse, sed Sabirii Pollonis. A quo et illas esse scriptas epistolas asserit quæ Euripidis nomine circumferuntur.

De enarratione apparentium Arati.

Apparentium rationem sic Aratus exposuit, ut immotam primo sphaeram, post eamdem sese convertentem aspiceret. Hinc apparet sphaeras omnes a pictoribus non sine errore pingi. Cum enim eodem loco consistentia et immobilia describant, plures ex eo necesse est in orientibus simul et occidentibus sideribus errores incidere. Initio itaque

³⁰ f. τόδ'. Μοx, ἀοιδῶν. ³¹ f. ἀρήτου, et φύγγονοι. ³² An ἰδίως, καὶ φησιν. ³³ Scr. τὰ κατ'. ³⁴ Scr. ἀποσκοποῖ. ³⁵ Scr. τό, et σκηπτρον. ³⁶ Hæc nonnihil mendosa.

sermonem instituit ; cujusmodi sunt, Ursæ, Draco, et quæ ab cingulo ad pedes Cephei pertinent ; tum de iis quæ arcticum inter et zodiacum collocata videntur. Ac de iis quidem, quæ inter arcticum et zodiacum, atque antarcticum sita sunt, ita scribit :

*Atque alia quidem inter aquilonem et iter solis
In medio fusa sunt; alia ab inferiori parte incipiunt.*

Verum conversam postea contemplatus eandem sphaeram, 150 ortuum, ac simul orientium et occidentium enarrationem inquit ab oriente Cancro, culminante Ariete, et occidente Capricorno. Orsus autem ab exortu Cancri, cum eoque simul orientia et occidentia ex adverso sidera persecutus, indeinceps eundem ordinem non tenuit, sed variis modis usus est : ut e regione interdum occidentia primum, post simul orientia describeret ; in aliis vice versa, a coorientibus inciperet, hisque contrarium occasum facientia subjiceret.

Sed poeticum hoc opus plerique depravarunt, pictores, astronomi, grammatici, geometræ ; cum ad suam quisque mentem ac voluntatem privatas picturas et interpretationes exigeret.

Proferuntur a nonnullis *Phænomena* sine ullo proœmio in hunc modum :

Hæ quidem nihilominus multæ, et alibi alia posita;
quidam diversa proœmia referunt, velut :

*De sole et insigni luna
Dicite mihi, Musæ.*

In aliis exemplaribus :

*Anclide hospitem sacrum germen, age tu mihi
Cælestem attingas ad semitam;*

alia,

Antigone, hospitem sacrum germen.

Verum omni prorsus carere proœmio opus istud, indecorum est ; ac cum hujus poetæ præstanti facultate, tum vero tanti argumenti majestate minus dignum, sic enim inquit ac velut capitis expers esset hoc poema. Ab iis autem exordiis inchoari, *Anclide*, et id genus cæteris, non eo solum videtur absurdum, quod propter cacozeliam ab Arati stylo isti versus abhorreant ; sed inest id in eo quoque pugnans, quod annis septuaginta ad idem punctum revocari solis curricula credantur. Tale est enim commentitium illud exordium :

Septies cum decenniis conversis annis.

Cum tamen Aratus novemdecim annorum spatio restitui solem in idem principium noverit, ita scribens :

*..... Jam enim celebrati sunt
Novemdecim circuli splendidi solis.
Tum quocumque ab cingulo ad extremum Orionem
Nox evolvit, et ad canem audacem Orionis.*

Unde si proœmium illud admiserimus, in eo septuaginta annorum orbem poeta constituerit : in

⁴³ Deest nomen ἀρχῆν. ⁴⁴ Deest aliquid. ⁴⁵ f. συναίσθεται.

ταί. Λέγω δὲ Ἄρκτων, καὶ Δράκοντος, καὶ τῶν τῆς ζώνης μέχρι ποδῶν τοῦ Κηφέως· εἶτα παρὰ μεταξὺ τοῦ ἀρκτικού καὶ ζωδιακοῦ εἶναι κωλύωνων. Λέγει δὲ περὶ τῶν μεταξὺ τοῦ ἀρκτικοῦ καὶ ζωδιακοῦ, καὶ ἀνταρκτικοῦ οὕτως·

*Καὶ τὰ μὲν οὖν βορέω καὶ ἀλήσιος ἡέλιου
Μεσσηγῆς κέχεται· τὰ δὲ νεώτερον ἀρχεται ἄλλο*

Κινουμένης δὲ τῆς σφαίρας, ⁴³ τῶν ἀνατολῶν, καὶ ἀνατελλόντων καὶ ἀντιδυπόντων πεποίηται ἀπὸ κινουμένου ἀνατέλλοντος, καὶ μεσοῦρανοῦτος Κρόνου καὶ Αἰγύοκερω δύνοντος. Ἀρχάμενος μένει ἀπὸ Κρόνου ἀνατέλλοντος, καὶ ⁴⁴ προσέτι τὰ συναναίσθεται αὐτῶ ἀστρα, καὶ ἀντιδύοντα ἐν τοῖς ἐξῆς ἐπιόρησε ταύτην τὴν τάξιν· ἀλλὰ διαφόρως, πρῶτα τὰ ἀντιδύοντα πρῶτα λέγει, ὕστερον δὲ τὰ ἀνατέλλοντα· ἐπὶ δὲ τινῶν ἀνάπαλιν· πρῶτα μὲν ἀνανατέλλοντα, ὕστερον τὰ ἀντιδύοντα.

Ἐλύμηναν δὲ πολλοὶ τοῦτο τὸ ποίημα λογίζονται καὶ ἀστρονόμοι, καὶ γραμματικοὶ, καὶ γεωμετρικοὶ ἕκαστος αὐτῶν πρὸς τὸ βούλημα τὸ τῶν γραμμῶν ἐξηγηταὶς ἰδίως ποιούμενοι.

Φέρεται δὲ τὰ *Φαινόμενα* ὑπὸ μὲν τινῶν ἐπιόμιαστα·

*Οἱ μὲν ὁμῶς πολλὰς τε καὶ ἄλλοις ἄλλοις κίτοι
ὑπὸ δὲ τινῶν διάφορα προόμια, ἀρχὴν ἔχοντα·*

*Ἄμφι μοι ἡέλιου περικλιτοῖό τε μήτηρ
Ἔσπετέ μοι, Μοῦσαι*

τινὰ δὲ τῶν ἀντιγράφων·

*Ἄγκλειδῆ ἔστρων ἱερὸν θάλας, εἰ δ' ἄγε σὶ μὲν
Οὐρανίην ψύσσειας ἐπὶ τρίβορ·*

ἕνια δὲ·

Ἄντιγορῆ, ἔστρων ἱερὸν θάλας.

Τὸ μὲν οὖν ἀπροομιαστον φέρεσθαι τὸ ποίημα ἐπιτέλως ἐστὶν ἀπρεπὲς καὶ ἀνάξιον τῆς τοῦ ποιητοῦ ἀρετῆς καὶ τῆς τηλικαύτης ὑποθέσεως· ἐπιόρη γὰρ καὶ ἀκέφαλον ἐστὶ τὸ ποίημα· τὸ δὲ ἐπὶ τῶν Ἄγκλειδῆ, καὶ τῶν ἐξῆς ἀρχεσθαι, πρὸς τὴν αἰὶ κακοζηλίαν ἐκφυγεῖν ταῦτα τὰ ἐπιόρη Ἄντιγονος χαρακτηρη, ἐπὶ καὶ ἐναντίωμα ἔχει τὸ οὐκ ἐπιόρη μνηχονταετηρίδα εἶναι, ἐν ᾗ ἀποκαθίσταται ὁ ἥλιος ἀπὸ σημείου ἐπὶ σημείον. Ἐχει γὰρ τὸ κατεπεμμένον προόμιον οὕτως·

*Ἐπαχα σὺν δεκάδεσι περιπλομένω σταντιῶν.
Τοῦ Ἄρατου ἐνεακαίδεκαετηρίδα εἰδέτος ἀπακτι
στατικῆν τοῦ ἡλίου διὰ τούτων·*

*..... Τὰ γὰρ συναίσθεται ἡέλη
Ἐνεακαίδεκα κύκλα φαινοῦ ἡέλιου·
Ἄσσα τ' ἀπὸ ζώνης εἰς ἔσχατον ἡέλιου
Νῦξ ἐπιδινεῖται, Κύμα τε ἠραστὴν ἡέλιου.*

Ἄσπετε εἰ προσδεχθῆμεν τὸ προόμιον, ἐν αὐτῶ μὲν ἑβδομηχονταετηρίδα ἐστὶ λέγων ὁ ποιητής, ἐν δὲ

των πλείστων ἀντιγράφων φερόμενον προσέσθαι, οὗ ἡ ἀρχή·

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα· τὸν οὐδέποτε ἄνδρες ἐώμεν.

Ἀρόττον γὰρ ἂν εἴη ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ποιήσασθαι τὸν περὶ τῶν οὐρανίων ἐξηγουόμενον. Πρέπει δὲ καὶ ποιηταῖς μάλιστα αὕτη ἡ ἀρχή· ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς συμποσίοις τρεῖς κρατήρας ἐκίρνων· καὶ τὸν μὲν πρῶτον Διὸς Ὀλυμπίου, τὸν δὲ δευτέρον Διοσκουέων καὶ ἡρώων, τὸν δὲ τρίτον Διὸς σωτήρος. Διὸ καὶ ὁ Θεόκριτος·

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, φησὶ, καὶ ἐς Δία λήγεις, [Μοῦσαι.

Ὁ δὲ Ὀρφεὺς πάντα καιρὸν ἀνατίθησι Διὶ, λέγων·
Ζεὺς ἀρχή· Ζεὺς μέσσα· Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται.

Ὅθεν ἀκολούθως καὶ τῷ ἔθει τῷ παλαιῷ καὶ τῇ ὑποκειμένη ὑποθέσει ἀπὸ Διὸς πεποίηται τὴν ἀρχήν.

Ἐπικαλοῦσι δὲ αὐτῷ τὴν « ἐκ » πρόθεσιν ἀντὶ τῆς « ἀπὸ » παρεπιθήσεως. Ἔδει γὰρ, φασίν, εἰπεῖν, « ἀπὸ Διὸς. » Ἀγνοοῦσι δὲ, ὅτι καὶ Πίνδαρος κατεσχρήσατο τῷ ἔθει τούτῳ, λέγων· *Ὅθεν περ καὶ Οὐμηρίδαι, βαπτῶν ἐπέων τὰ πολλὰ δοῖοι, ἄρχονται Διὸς ἐκ προοιμίῳ· καὶ Ἀλκμάν· Ἐγὼ δὲ ἀεὶ σοὶ (α) με ἐκ Διὸς ἀρχόμενα.* Ἄλλως δὲ καὶ τὸ « ἀπὸ » δύσσημόν ἐστιν· ὡς εἰ τις λέγοι, « ἀποθεν. »

Δία δὲ οἱ μὲν τὸν οὐρανὸν, οἱ δὲ τὸν ἥλιον, οἱ δὲ τὸν μυθικὸν ἐξεδέξαντο. Οἱ μὲν οὖν τὸν οὐρανὸν λέγοντες, παρατίθενται τὸν ποιητὴν λέγοντα·

Ὄς δ' ὅτε ταρφεῖαι νιφάδες Διὸς ἐκποτέονται·

τούτέστιν « ἐξ οὐρανοῦ » καὶ Ἄρατον αὐτὸν ἐν τοῖς ἔξῃς λέγοντα περὶ τοῦ Ἴππου· *Ἐν Διὸς εἰλεῖται·* ὅ ἐστιν « ἐν τῷ οὐρανῷ » οἱ δὲ Δία τὸν αἰθέρα παραλαμβάνοντας παρατίθενται Εὐριπίδην λέγοντα·

Ὁρῶς τόνδ' ὕψου, τόνδ' ἀπειρον αἰθέρα, Καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις· Τούτων νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἠγροῦ Θεόν.

Καὶ Ἰσως Ζῆνά τις αὐτὸν καλοῖη, διὰ τὸ πυρῶδη εἶναι τὸν αἰθέρα· ἀπὸ μὲν τοῦ αἰθεσθαι, αἰθέρα· ἀπὸ δὲ τοῦ ζῆν ⁶⁶ καὶ παρὰ τὴν ζήτησιν, Ζῆνα· οἱ δὲ Δία τὸν ἥλιον νοήσαντες λέγουσιν, ὅτι καὶ Σοφοκλῆς Δία τὸν ἥλιον καλεῖ λέγων·

... Ἡέλιοιο κτείρειε ἐμέ·

Οἱ σοφοὶ ⁶⁷ λέγουσι γεννητὴν θεῶν, Πατέρα πάντων.

Καὶ ἔννοιαν τῆς δόξης ταύτης φασὶν ἔχειν τὸν ποιητὴν, ὅταν λέγῃ·

Ἰχὴ δ' ἀμφοτέρων ἴαετ' αἰθέρα καὶ Διὸς αὐγὰς·

καὶ τὸ,

⁶⁶ f. ζεῖν, et max ζεῖσιν. ⁶⁷ f. ἡέλιος οἰκτείρειε με·

(α) Ἄεὶ σοὶ με. Forte ἀείτομα. EDIT

PATROL. GR. XIX.

pugnabit, quod est absurdum. Satis est igitur initium illud adsciscere, quod in exemplaribus ple-risque cernitur, nimirum :

Ab Jove auspicemur : quem nunquam viri sinimus.

Est enim consentaneum inde illum auspicari, qui de caelestibus rebus explicare instituit. Quinetiam poetis maxime convenit hoc exordium. Nam in conviviis tres miscebant crateras : primum Jovis Olympii, secundum Castorum et heroum, tertium Jovis Sospitatoris. Unde Theocritus :

Ab Jove, inquit, incipiamus, et in Jovem desinite, [Musæ.

B Orpheus vero tempus omne Jovi tribuit his verbis :

Jupiter initium ; Jupiter medium ; ab Jove omnia facta sunt.

Quamobrem, ut et vetus consuetudo ferebat, et proposito argumento congruebat, ab Jove caput exordium.

Sunt qui reprehendant poetam, quod præpositionem « ex » potius, quam « ab » usurpaverit. Dicendum enim fuerat, inquit, « ab Jove, » non « ex Jove. » Sed nesciunt nimirum eodem more loquendi usum esse Pindarum ita scribentem : *Unde et Homeridæ, consutorum carminum poetæ, sæpius incipiunt Jovis ex proœmio.* Item Alcman : *Ego vero semper tibi me ex Jove incipiens.* Ac videtur præterea illa vox « ab » nescio quid male ominatum habere : quasi dicas : « procul ab. »

C Cæterum Jovem alii cælum interpretantur, alii æthera, alii solem, alii ad fabulosum illum Jovem referunt. Qui cælum esse defendunt, pro se poetam citant ita loquentem :

151 *Ac veluti cum crebræ nives ab Jove volitant :*

id est, « e cælo. » Necnon ipsummet Aratum, qui in sequentibus de Equo sic scribit, *In Jove volvitur ;* sed qui de æthere Jovem accipiunt, testem Euripidem adducunt, cujus hæc verba sunt :

Vides hunc in sublimi immensum æthera ; Qui terram circum continet humidis in ulvis : Hunc tu puta Jovem : hunc arbitrare Deum.

Ac nescio annon Ζῆνα propterea quis illum dixerit, quod igneus sit æther. Quippe ab eo quod est αἰθεσθαι, id est ardere, nominatus est æther : ab eo vero, quod est ζεῖν, ac propter fervorem, Ζῆνα dixerunt. Jam qui Jovem malunt esse solem, aiunt Sophoclem eodem vocabulo solem appellasse, cum scripsit :

... *Sol miserescat mei ;*

Quem sapientes aiunt genitorem deum, Patremque omnium,

Cujus opinionis in mentem venisse poetæ volunt ; cum ita loquitur :

Sonus amborum pervenit in æthera, Jovisque splendor ;

item :

ὅν οἱ σοφοί, etc. *Μοx, καὶ πατέρα.*

omnia cognoscit. Qui Jovem aerem interpellantur, testimonio comici Philemonis utuntur; cujus hæc verba sunt : *Quem nemo lalet, neque bonum, neque malum . . . hic sum aer quem merito quis appellaverit et Jovem.* Hinc Aratum addidisse volunt :

. . . *Pleni autem Jovis sunt omnes vici, Omniaque hominum fora.*

Nam in omnibus Jove opus habemus. Quippe haurientes ærem respiramus. Quin communi inter homines usu loquendi dicimus, « pluere Jovem ; » item *Διοσημείας*, quasi « Jovis ostenta, » nominamus; et « *Nubicogum* » a jud poetas invenimus. Quæ omnia, et horum similia in aere contingunt. Alii Jovem illum e fabulis Saturno genitum intelligunt. Nos trifariam ab Arato proferri Jovem arbitramur : primum fabulose, ut cum ait :

. . . *Si revera certe E Creta illa utique Jovis magni consilio ;*

licet enim et ex rerum natura, et ex fabularum commentis enarrare proœmium ; jam illud :

Ut autem cum crebræ nives ex Jove volitant,

sic accipere, quasi idem sit atque « e cælo, » penitus est conflictum. Siquidem Homerus imbrum auctorem facit Jovem. Sic illud quoque : « *In Jovis voluitur* ; eodem interpretari sensu, stolidum est. Non enim scripsit : « In Jove, » sed : In Jovis tractu vel domicilio ; nimirum in cælo, per subaditionem ; quemadmodum dicimus, « apud prædotoribæ, » vel « *fidicinis.* »

Aptissime porro ab Jove orsus est, velut opifice, ac rerum omnium domino. Quocirca cætera proœmia repudianda sunt. Etenim Hesiodus, quem unum ex omnibus ævulatum maxime esse dicitur Aratum, ab Jove cœpit.

Fuere qui poetam castigarent, quod litteram σ inseruerit vocabulo ἀρχόμεθα. Sed huic simile est apud poetam χαζόμεθα. Tum vero,

Tæcum omnes certamus,

dixit, tanquam communia omaibus dicens ; non, ut Apollonio visum est, ex propria tantummodo persona.

Orsus a te, Phæbe, quem nunquam...

Articulus præpositivus pro sub-junctivo ὄν, ad vitandam collisionem. Ἄνδρός vocabulo, id est *viri*, quod particulare est, pro generali, *hominis*, uti voluit ; cui simile istud est :

Alii quidem dii, et viri ex equis pugnantes.

Plenæ autem Jove sunt omnes quidem viæ. Poetæ omnituentem **152** ubique Jovem nominant, ut : *O Jupiter omnituens* ; item, *Sol qui omnia lustras.* Ἄγρια sunt vici, per quæ γυῖα, *membra*, movemus ; at *fora* sunt *conciones*. Nam et *Bulæus*, id

Deest participium δράσας, aut simile aliud. Videntur autem senarii.

πάντα νοῦν. Οἱ δὲ Δία τὸν ἀέρα ἀκούσαντες, φέρουσι μάρτυν Φιλήμονα τὸν κωμικόν· φησὶ γὰρ· "Ὅν οὐδὲ εἰς λέληθεν, οὔτε κακὸν", οὔτε ἐσθλὸν οὗτός εἰμι ἐγὼ ἄηρ, ὃν ἂν τις ὀνομάσειε καὶ Δία Διὸ καὶ τὸν Ἄρατον ἐπάγειν·

. *Μεστὰι δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγριαί, Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί.*

Πάντη γὰρ Διὸς κεχρήμεθα. Σπώντες γὰρ τὴν ἀέρα ἀναπνέομεν. Ἄλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ βίῳ καὶ « τὸν Διὰ ὕειν » καὶ « *Διοσημείας* » καλούμεν· καὶ « *Νεφεληγερέτην* » παρὰ τοῖς ποιηταῖς εὐρίσκωμεν. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐν τῷ ἀέρι θεῖα Δία τὸν μυθικὸν τὸν Κρόνου παῖδα νοοῦσιν. Ἐπὶ δὲ δοκεῖ τριχῶς ὑπὸ τοῦ Ἄρατου τὸν Δία προσέμεται· μυθικῶς μὲν, ὡς ὅταν λέγῃ·

. *Εἰ ἔτεδν δὴ Κρήτηθεν κείναι γε Διὸς μεγάλου ἰότητι*

ἔστι γὰρ καὶ φυσικῶς καὶ μυθικῶς ἐξηγητὰς προσέμιον· τὸ δὲ,

Ὅς δ' ὅτε ταρφεῖαι νυφάδες Διὸς ἐκποτόσσι,

ἐξ ὠρανοῦ νοῦσαι, ὄλον ἐστὶ πλάσμα. Ὅμοιος γὰρ οἶδε τὸν Δία ἑμβριων παραίτιον. Καὶ πάλιν τὸ· "Ἐ Διὸς εἰλεῖται, ὡσαύτως παραλαβεῖν ἀνήτην· καὶ γὰρ εἶπεν, « Ἐν Διῖ, » ἀλλ', Ἐν τῷ τοῦ Διὸς κίβητι ἢ εἰκητηρίῳ, οὐρανοῦ κατὰ παράλειψιν· ὡς ἐν τῷ δοτρίθου, » ἢ ἐ κίθαριστοῦ. »

Οἰκειότατα δὲ ἀπὸ Διὸς ἤρξαστο, ὡς ποιητῶν ἐπὶ τῶν ὄλων δεσπότου. Ὅστε τὰ λοιπὰ προσέμιον παραίτιον. Καὶ γὰρ Ἡσίοδος, οὐ μάλιστα ζήλων τὸν Ἄρατὸν φαμεν γερονέται, ἀπὸ Διὸς ἤρξαστο.

Ἡτιάσαντο δὲ τινες, ὅτι ἐγκείται τὸ σ τῷ ἐ ἀρχόμεθα. » Ὅμοιον δὲ ἐστὶ τῷ παρὰ τῷ ποιητῇ· "Ἐ ζώμεσθα. » Καὶ,

Σοὶ πάντες μαχόμεσθα,

δὲ εἶπεν, ὡς κοινὰ πᾶσι γράφων· οὐχ, ὡς ἰσχυρὸς νίος, ἐξ ἰδίου μόνοῦ προσώπου.

D

Ἀρχόμενος κείο, Φοῖβε, τὸν οὐδέποτε...

Ἄρθρον προτακτικὸν ἀντὶ ὑποτακτικῶ ἐπὶ ἐπὶ τὸν συγκρουσμὸν. « Ἄνδρός » δὲ ἰδικὸν ἀντὶ γυναικῶς, « τοῦ ἀνθρώπου » καὶ ὁμοιον τῷ·

"Ἄλλοι μὲν ῥα θεοὶ τε καὶ ἀνέρες ἰσχυρομενταῖ· Μεστὰι δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγριαί. Ὅτι καὶ αἱ ποιητὰ πανόπτην καλοῦσι πανταχοῦ· Ὁ Ζεὺς πάντοτε· καὶ, Ἡέλιος, ὃς πάντ' ἐφορᾷς. « Ἄγριαί » δὲ τὰ ἄμφοδα, δι' ὧν « τὰ γυῖα » φέρομεν· ἐπὶ ἀγριαί δὲ « αἱ ἐκκλησῖαι » καὶ αἱ σύνοδοι. Λέγεται τῷ

Φίλος, Φυλάμιος, και Λιμένιος. Ἐπιπόριος⁴⁹,

και Λιμένιος, και Κερδῶρος τοῖς ἐμπόροις, Ὁ δ' ἤπιος ἀνθρώποισιν· ἐπεὶ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε. Διὰ τοῦτο και ἤπιος·

. Πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

Λέγει δ' ὅτε βῶλος ἀρίστη. Γράφεται και ἀροσθή ἡ ἀροσίμη⁵⁰ [ὄχ ἀρόττει δέ·] ἐπιλέγει γάρ, βουσί τε και μακέλῃσι. Μακέλαις δὲ οὐκ ἀροῦται τις. Γυρῶσαι, κύκλῳ περισκάψαι. Πᾶν γάρ τὸ κυκλοτερές γυρόν· Γυρός ἐν ὤμοισιν. Αὐτὸς γάρ τᾶδε σήματ' ἐν οὐρανῷ ἐστήριξε, τοὺς ἀστέρας και τὰ εἰδῶλα. Παρὰ δὲ τὸ ἐστηρίχθαι ἡτυμολόγησε τῶν ἀστέρων τὸ ὄνομα. Ἄλλοι δὲ φασιν ἀπὸ Ἀστραίου. Διὰ δὲ τὸ, Ἐστήριξε, τὸ ἀκίνητον τῶν ἀπλανῶν ἐδήλωσε· τετυγημένα, παρῳχημένου χρόνου ἀντὶ μέλλοντος· ὡς παρὰ τῷ ποιητῇ·

Εἰ δὴ δύναμαι τελέσαι γε, και εἰ τετελεσμένον ἐστίν· ἀντὶ τοῦ «τελεσθῆσόμενον.» Ὅζορ' ἐμπεδα πάντα φύονται, ἀσφαλῶς φυτεύουσι, παθητικῷ ἀντὶ ἐνεργητικοῦ, ἢ ἵνα φαίνεται, ὡς «σπάρτα λέλυται. Ἀνδράσιν ὠράων» ἀντὶ τοῦ ὠρῶν. Χαῖρε, πάτερ, μέγα θαῦμα, μέγ' ἀνθρώποισιν δρεῖαρ. Οὐ λέγει, «και μέγα.» Χαῖρε αὐτὸς, και προτέρη γενεή. Ὁ Ζεῦ, σὺ και ἡ σὴ γενεά· ἦτοι οἱ Τιτᾶνες. Ἴσως και παρὰ Ἀντιμάχῳ·

Γηγενεᾶς τε θεοῦς, προτερηγενεᾶς τε Τιτῆρας. Και Ὁμηρος·

Ὁκεανόν τε θεῶν γένεσιν, και μητέρα Τηθύν.

Εἰ δὲ ὡς πρὸς ἀνθρώπους προτέρα νοήσομεν, λέγοι ἂν τὴν τετάρτην ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ γένους τὴν τῶν ἡμιθέων. Ἡμεῖς γάρ οἱ πέμπτης γενεᾶς. Τιτῆνας δὲ διὰ τοῦτο λέγει χαίρειν, ἐπειδὴ και ἐν τοῖς ἐξῆς Ἀστραίου, ἕνα τῶν Τιτάνων ὄντα, ὁμνεῖ, λέγων·

Εἴτε οὐκ Ἀστραίου κείνου γένος ὄν ῥά τέ φασιν Ἀστρων ἀρχαίων πατέρ' ἔμμεται.

Δύναται δὲ τὸ αὐτὸ και τοῖς προσιεημένοις, και τοῖς ἐπιφερομένοις συνάπτεσθαι· ὡς περ και, Χαίρετε δὲ, Μοῦσαι, καθ' ἑαυτὸ· εἶτα, μάλα πᾶσαι, ὕφ' ἔν·

. Ἔμοι γε ἀστέρας εἰπεῖν
Εἰ θέμις, εὐχομένην τεκμήρατε πᾶσαν ἀοιδίην.

Τὸ, θέμις, ἀμφίβολον. Ἦτοι γάρ τῷ προτέρῳ συναπτόν, ἢ τῷ ἐξῆς· ἦτοι, ἀστέρας εἰπεῖν, ὡς προσήκον, τεκμήρατε· ἢ, εὐχομένην ὡς προσήκοντα παρᾶσχετε εἰπεῖν, ὡς Μοῦσαι. Τεκμήρατε, «μέχρι τέλους εἶπατε·» τέκμων γάρ τὸ «τέλος.»

⁴⁹ f. ἐμπόριος. ⁵⁰ Deest aliquid. (Quod nos supplendo e versione, unciis inclusimus. Edit.)

Socialis, Amicus, Serius, Frugifer.

Plenum est mare, et portus. Dicitur enim Portumnus et Lucrío negotiatoribus. Hic vero mitis hominibus, quoniam pater est virumque deumque. Ob id et mitis dicitur.

. . . Pater vero ceu mitis erat.

Admonet autem quandonam gleba optima est. Alias ἀροσθή, id est «arabilis.» Sed non congruit. Nam subiecit : bobus et ligonibus. At ligonibus arat nemo. Circumvallare est circumfodere. Quippe rotundum omne γυρόν appellatur, ut, rotundus in humeris. Sequitur : Ipse enim hæc signa in cælo firmavit, nempe stellas et imagines. Itaque ab eo quod est ἐστηρίχθαι, ἀστέρας, id est stellas, vocavit. Alii ab Astræo dictas volunt. Atque hoc firmandi verbo, ad fixarum immobilitatem allusit ; facta, præterito usus est pro futuro ; ut apud poetam :

Si quidem possum perficere, et si perfectum est.

Hoc est, «si potest perfici. Pergit : Ut stata omnia nascantur ; hoc est, «ut tuto conserant,» passivum pro activo ; aut ut videatur, tanquam funes dissoluti sunt. Viris tempestatum, pro ὠρῶν. Salve, pater, magnum miraculum, magna hominibus utilitas. Non dicit, «et magna.» Salve tu ipse, et prior generatio. O Jupiter, tu et progenies tua : nempe Titanes. Velut apud Antimachum :

Terrigenasque deos, antiquioresque origine Titanas.

C Sic Homerus,

Oceanumque Deum originem, et matrem Tethyn.

Quodsi ad homines vox illa, prior, referenda sit, de quarta ab aureo genere semideorum progenie loquetur. Nam nos in quinta progenie censemur. Ac propterea Titanas salvere jubet, quoniam in sequentibus Astræum, unum de Titanibus, prædicat his verbis :

Sive igitur Astræi illius proles ; quem aiunt Astrorum antiquum patrem esse.

Hoc ipsum vero tam cum præcedentibus, quam cum sequentibus copulari potest, quemadmodum istud : Salvete, Musæ, per seipsum : deinde, admodum omnes, conjunctim :

D Mihi quidem ad stellas dicendas
Si fas est, præcanti promite omnem cantum,

Vox illa, fas, ambigua est. Nam aut antecedentibus, aut sequentibus annectenda est. Videlicet ut ita construatur : ad stellas dicendas, ut decet, promite ; vel : præcanti ut decetia date mihi dicere, o Musæ. Est autem τεκμήρατε, «ad finem usque dicite ;» τέκμων enim «finem» significat.

omnia cognoscit. Qui Jovem aere interpretantur, testimonio comici Philemonis utuntur; cujus hæc verba sunt : *Quem nemo latet, neque bonum, neque malum . . . hic sum aer quem merito quis appellaverit et Jovem.* Hinc Aratum addidisse voluit :

Pleni autem Jovis sunt omnes vici, Omniaque hominum fora.

Nam in omnibus Jove opus habemus. Quippe haurientes ærem respiramus. Quin communi inter homines usu loquendi dicimus, « pluere Jovem ; » item Διοσημείας, quasi « Jovis ostenta, » nominamus; et « Nubicogum » a Jove poetas invenimus. Quæ omnia, et horum similia in aere contingunt. Alii Jovem illum e fabulis Saturno genitum intelligunt. Nos trifariam ab Arato proferri Jovem arbitramur : primum fabulose, ut cum ait :

Si revera certe E Creta illæ utique Jovis magni consilio ;

licet enim et ex rerum natura, et ex fabularum commentis enarrare proœmium ; jam illud :

Ut autem cum crebræ nives ex Jove volitant,

sic accipere, quasi idem sit atque « e cælo, » penitus est conflictum. Siquidem Homerus imbrium auctorem facit Jovem. Sic illud quoque : « In Jovis voluitur ; eodem interpretari sensu, stolidum est. Non enim scripsit : « In Jove, » sed : In Jovis tractu vel domicilio; nimirum in cælo, per subauditionem; quemadmodum dicimus, « apud pædotribæ, » vel « fidicinis. »

Aptissime porro ab Jove orsus est, velut opifex, ac rerum omnium domino. Quocirca cætera proœmia repudianda sunt. Etenim Hesiodus, quem unum ex omnibus ævulatur maxime esse dicimus Aratum, ab Jove cœpit.

Fuere qui poetam castigarent, quod litteram σ inseruerit vocabulo ἀρχόμεθα. Sed huic simile est apud poetam χαζόμεθα. Tum vero,

Tecum omnes certamus,

dixit, tanquam communia omnibus dicens; non, ut Apollonio visum est, ex propria tantummodo persona.

Orsus a te, Phæbe, quem nunquam...

Articulus præpositivus pro sub-junctivo ὄν, ad vitandam collisionem. Ἄνδρός vocabulo, id est viri, quod particulare est, pro generali, hominis, uti voluit; cui simile istud est :

Alii quidem dii, et viri ex equis pugnantes.

Plenæ autem Jove sunt omnes quidem vici. Poetæ omnituentem 152 ubique Jovem nominant, ut : O Jupiter omnituentis; item, Sol qui omnia lustras. Ἄγρια sunt vici, per quæ γυῖα, membra, movemus; at fora sunt conciones. Nam et Bulæus, id

Deest participium δράσας, aut simile aliud. Videntur autem senarii.

πάντα νοῶν. Οἱ δὲ Δία τὸν αἴρα ἀκούσαντα, ἔρουσι μάρτυν Φιλήμονα τὸν κωμικόν· φησὶ γὰρ Ὅν οὐδὲ εἰς λέληθεν, οὔτε κακὸν⁴, οὔτε ἐπὶ οὗτός εἰμι ἐγὼ ἀήρ, ὃν ἄν τις ὀνομάσειε καὶ Δία Διὸ καὶ τὸν Ἄρατον ἐπάγειν·

Μεστὰ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγριαὶ Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραὶ.

Πάντη γὰρ Διὸς κεχρήμεθα. Σπώντες γὰρ αἱ ἀέρα ἀναπνέομεν. Ἄλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ βίῳ γὰρ « τὸν Διὰ θεῖν » καὶ « Διοσημείας » καλοῦμεν· καὶ « Νεφεληγερέτην » παρὰ τοῖς ποιηταῖς εὐρίσκαται. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐν τῷ αἴρα θεῖ Δία τὸν μυθικὸν τὸν Κρόνου παῖδα νοοῦσιν. Ἡμεῖς δὲ δοκεῖ τριχῶς ὑπὸ τοῦ Ἄρατου τὸν Δία προσέμετα μυθικῶς μὲν, ὡς ὅταν λέγῃ·

Εἰ ἔτεδν δὴ Κρήτηθεν κείναι γὰρ Διὸς μεγάλου ἰότητι·

ἔστι γὰρ καὶ φυσικῶς καὶ μυθικῶς ἐξηγησάμενοι προοίμιον· τὸ δὲ,

Ὡς δ' ὅτε ταρσεῖα νηφάδες Διὸς ἐκαστέντε, ἐξ οὐρανοῦ νοῆσαι, ὄλον ἐστὶ πλάσμα. Ὅμοιος οἶδε τὸν Δία ὁμοίων παραίτιον. Καὶ πάλιν τὸ Ἔν Διὸς εἰλεῖται, ὡσαύτως παραλαβεῖν ἀνθρώπων. Ὁ γὰρ εἶπεν, « Ἐν Διῷ, » ἀλλ', Ἐν τῷ τοῦ Διὸς κίματι ἢ οἰκητηρίῳ, οὐρανῷ κατὰ παράδειξιν· ὡς ἐν τῷ δοτρίβου, ἢ ἐν κίθαριστοῦ.

Οἰκειότατα δὲ ἀπὸ Διὸς ἤρξατο, ὡς ποιητῶν καὶ τῶν ἄλλων δεσπότης. Ὡστε τὰ λοιπὰ προοίμια παρατήρεον. Καὶ γὰρ Ἡσίοδος, οὐ μάλιστα ζήλωτος τῷ Ἄρατὸν φάμεν γερονέται, ἀπὸ Διὸς ἤρξατο.

Ἡτιάσαντο δὲ τινες, ὅτι ἐγκρατεῖα τὸ σ τῷ ἀρχόμεθα. Ὅμοιον δὲ ἐστὶ τῷ παρὰ τῷ ποιητῷ χαζόμεθα. Καὶ,

Σοὶ πάντες μαχόμεσθα,

δὲ εἶπεν, ὡς κοινὰ πᾶσι γράφων· ὄχι, ὡς ἰσχυρῶς, ἐξ ἰδίου μόνου προσώπου.

Ἀρχόμενος κείναι, Φοῖβε, τὸν οὐδέποτε...

Ἄρθρον προσακτικὸν ἀντὶ ὑποτακτικῆς ὁμοιοῦσιν τὸν συγχρούσμον. « Ἄνδρός » δὲ ἰδικὸν ἀντὶ γυναικῶς, « τοῦ ἀνθρώπου » καὶ ὁμοιον τῷ·

Ἄλλοι μὲν βὰ θεοὶ τε καὶ ἀνέρες ἰσχυροφρονεῖται. Μεστὰ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγριαὶ. Ὅτι καὶ ἐν ποιητῶν πανόπτην καλοῦσι πανταχοῦ. Ὁ δὲ ποιητῶν ὅσα καὶ, Ἡέλιος, ὃς πάντε' ἐφορᾷς. Ἄγρια δὲ τὰ ἄμφοδα, δι' ὧν ἐ τὰ γυῖα φέρομεν ἄγρια· δὲ αἱ ἐκκλησίαι καὶ αἱ σύνοδοι. Λέγεται γὰρ

Φίλος, Φυλάμιος, Ἐπικάριος.

Μεστή δὲ θάλασσα, καὶ λιμένες. Ἐπιπόριος⁴⁹, καὶ λιμένιος, καὶ Κερδῶος τοῖς ἐμπόροις, Ὁ δ' ἤπιος ἀνθρώποισιν· ἐπεὶ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε. Διὰ τοῦτο καὶ ἤπιος·

. Πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

Λέγει δ' ὅτε βῶλος ἀρίστη. Γράφεται καὶ ἀροστή ἢ ἀροσίμη⁵⁰ [οὐχ ἀρμόττει δέ·] ἐπιλέγει γὰρ, βουσί τε καὶ μακέλησι. Μακέλαις δὲ οὐκ ἀροῦται τις. Γυρῶσαι, κύκλω περισκέψαι. Πᾶν γὰρ τὸ κυκλοτερές γυρόν· Γυρός ἐν ὠμοισιν. Αὐτὸς γὰρ εἶδος σήματ' ἐν οὐρανῷ ἐστήριξε, τοὺς ἀστέρας καὶ τὰ εἶδωλα. Παρὰ δὲ τὸ ἐστηρίχθαι ἡτυμολόγησε τῶν ἀστέρων τὸ ὄνομα. Ἄλλοι δὲ φασιν ἀπὸ Ἀστράου. Διὰ δὲ τὸ, Ἐστήριξε, τὸ ἀκίνητον τῶν ἀπλανῶν ἐδήλωσε· τετυγημένα, παρῳχημένου χρόνου ἀντὶ μέλλοντος· ὡς παρὰ τῷ ποιητῇ·

Εἰ δὴ δύναμαι τελέσαι γε, καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν·

ἀντὶ τοῦ «τελεσθῆσόμενον.» Ὁζρ' ἔμπεδα πάντα γύονται, ἀσφαλῶς φυτεύσωσι, παθητικῶ ἀντὶ ἐνεργητικῶ, ἢ ἵνα φαίνονται, ὡς «σπάρτα λέλυται. Ἀνδράσιν ὠράων ἀντὶ τοῦ ὠρῶν.» Χαῖρε, πάτερ, μέγα θαῦμα, μέγ' ἀνθρώποισιν δρεῖαρ. Οὐ λέγει, «καὶ μέγα.» Χαῖρε αὐτὸς, καὶ προτέρη γενεή. Ὁ Ζεῦ, σὺ καὶ ἡ σὴ γενεά· ἦτοι οἱ Τιτᾶνες. Ἴσως καὶ παρὰ Ἀντιμάχῳ·

Γηγενέας τε θεοὺς, προτερηγενέας τε Τιτῆνας. Καὶ Ὁμηρος·

Ὁκεανόν τε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα Τηθύν.

Εἰ δὲ ὡς πρὸς ἀνθρώπους προτέρα νοήσομεν, λέγοι ἂν τὴν τετάρτην ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ γένους τὴν τῶν ἡμιθέων. Ἡμεῖς γὰρ οἷς πέμπτης γενεᾶς. Τιτῆνας δὲ διὰ τοῦτο λέγει χαίρειν, ἐπειδὴ καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς Ἀστράου, ἕνα τῶν Τιτάνων ὄντα, ὀνειδί, λέγων·

Εἴτε οὖν Ἀστράου κείνου γένος ὄν ῥά τέ φασιν Ἀστρῶν ἀρχαῖον πατέρ' ἔμμεναι.

Δύναται δὲ τὸ αὐτὸ καὶ τοῖς προσηρημένοις, καὶ τοῖς ἐπιφερομένοις συνάπτεσθαι· ὡς περ καὶ, Χαίρετε δέ, Μοῦσαι, καθ' ἑαυτοῦ· εἶτα, μάλα πᾶσαι, ὕψ' ἔν·

. Ἐμοὶ γε ἀστέρας εἰπεῖν
Εἰ θέμις, εὐχομένῳ τεκμήρατε πᾶσαν δοιδήν.

Τὸ, θέμις, ἀμφίβολον. Ἦτοι γὰρ τῷ προτέρῳ συναπτόν, ἢ τῷ ἐξῆς· ἦτοι, ἀστέρας εἰπεῖν, ὡς προσήκον, τεκμήρατε· ἢ, εὐχομένῳ ὡς προσήκοντα παράσχετε εἰπεῖν, ὡ Μοῦσαι. Τεκμήρατε, «μέχρι τέλους εἶπατε·» τέκμωρ γὰρ τὸ «τέλος.»

⁴⁹ f. ἐμπέριος. ⁵⁰ Deest aliquid. (Quod nos supplendo e versione, unciis inclusimus. Edit.)

Socialis, Amicus, Serius, Frugifer.

Plenum est mare, et portus. Dicitur enim Portumnus et Lucrio negotiatoribus. Hic vero mitis hominibus, quoniam pater est virumque deumque. Ob id et mitis dicitur.

. . . Pater vero ceu mitis erat.

Admonet autem quandonam gleba optima est. Alias ἀροστή, id est «arabilis.» Sed non congruit. Nam subjicit : bobus et ligonibus. At ligonibus arat nemo. Circumvallare est «circumfodere.» Quippe rotundum omne γυρόν appellatur, ut, rotundus in humeris. Sequitur : Ipse enim hæc signa in caelo firmavit, nempe stellas et imagines. Itaque ab eo quod est ἐστηρίχθαι, ἀστέρας, id est stellas, vocavit. Alii ab Astræo dictas volunt. Atque hoc firmandi verbo, ad fixarum immobilitatem allusit ; facta, præterito usus est pro futuro ; ut apud poetam :

Si quidem possum perficere, et si perfectum est.

Hoc est, «si potest perfici. Pergit : Ut stata omnia nascantur ; hoc est, «ut tuto conserant,» passivum pro activo ; aut ut videatur, tanquam funes dissoluti sunt. Viris tempestatum, pro ὠρῶν. Salve, pater, magnum miraculum, magna hominibus utilitas. Non dicit, «et magna.» Salve tu ipse, et prior generatio. O Jupiter, tu et progenies tua : nempe Titanes. Velut apud Antimachum :

Terrigenasque deos, antiquioresque origine Titanas.

C Sic Homerus,

Oceanumque Deum originem, et matrem Tethyn.

Quodsi ad homines vox illa, prior, referenda sit, de quarta ab aureo genere semideorum progenie loquetur. Nam nos in quinta progenie censemur. Ac propterea Titanas salvare jubet, quoniam in sequentibus Astræum, unum de Titanibus, prædicat his verbis :

Sive igitur Astræi illius proles : quem aiunt Astrorum antiquum patrem esse.

Hoc ipsum vero tam cum præcedentibus, quam cum sequentibus copulari potest, quemadmodum istud : Salvete, Musæ, per seipsum : deinde, admodum omnes, conjunctum :

D Mihi quidem ad stellas dicendas
Si fas est, precanti promite omnem cantum,

Vox illa, fas, ambigua est. Nam aut antecedentibus, aut sequentibus annectenda est. Videlicet ut ita construatur : ad stellas dicendas, ut decet, promite ; vel : precanti ut decetia date mihi dicere, o Musæ. Est autem τεκμήρατε, «ad finem usque dicite ;» τέκμωρ enim «finem» significat.

THEODORI GAZÆ LIBER DE MENSIBUS

JOANNE PERRELLO INTERPRETE.

153 I. Operæ quidem pretium est, et mensium appellationes pernosse, et in iis utendis Atticum ordinem sequi: quanquam id assequi non est facile. Siquidem virorum prisca nostraque ætate litterarum doctrina insignium, partim de ordine eorum et usu nullam mentionem fecerunt; partim nescio quid ordinis tradiderunt: verum dum se putant perpetuam seriem colligere, procul a recta aberrare palam arguuntur. Nonnulli vero interpretantes quisnam sit mensis Hecatombæon, quisve Posideon, et quo pacto reliquorum cuique cum mensium nominibus conveniat, ut a Romanis tempora numerantur, nihil enarrant sani, neque certe consona inter se commemorant; sed hic Martium Hecatombæonem vocat, ille Julium; itidemque in aliis inter se discordant; omnesque simul a veritate ipsa discedunt. Et vero Plethon hoc sæculo vir clarus, operosum reputans invenire qua ratione hi mutuo respondeant, inquirere destitit; in commentariisque de legum institutione, cum de diebus, mensibus, et anno præcipiat; qua tamen ratione Athenienses menses suos agerent, ne verbum quidem facit. Tametsi in cæteris rebus, quæ ad vocem spectant, eos æmulari magnis votis expetit, in eoque sedulo, et quasi affectate operam navat: sed quod faciat quisvis e vulgo, simpliciter hic ex accidente nominat, primum hunc, illum secundum; pariterque alios, ut cujusque ad primum ordo sese habet: non secus ac si quis manus digitos nominaturus, hunc pollicem non vocet, illum indicem, alium medium, et reliquos similiter: at præ constitutorum singulis nominum penuria, primum, secundum, et tertium dicat. Neque vero iis qui multo ante floruerunt, minus difficile fuisse vident: quandoquidem Pollux scripto *De rerum vocabulis* libro ad Commodum Cæsarem, mensis quidem dies ut numerandi sunt nominandique dicit; etsi id non satis recte; ipsos vero menses Atticos prætermittit. Atqui par erat eum præsertim, qui Commodum alienæ linguæ virum Attice loqui doceret, enumeratos nuncupare, et (si modo sciret) ad plenum explicare. Non facile igitur Atticos menses Romanis reddere nominibus, convenientemque ordinem bis accommodare. Huic nihilominus inquisitioni opera danda est, et eorum qui diversis in rebus mensis cuiuspiam meminerunt, dicta inspectanda;

A. Πρὸ ἔργου μὲν καὶ τὸ τὰς ὀνομασίας εἶδε τῶν μηνῶν, καὶ τάξει χρῆσθαι ὡς Ἀθηναῖοι ἤκουσαν οὐ βῆδιον δὲ τοῦτο λαβεῖν. Τῶν τε γὰρ πρότερον τῶν καθ' ἡμᾶς δὴ ἔλλογιμων οἱ μὲν οὐθέν περὶ τῆς ξειῶς καὶ χρείας ἔφασαν τούτων· οἱ δὲ τῶν μὲν τὰ ἀποδεδῶκασιν, τὸ ἐφεξῆς οἰόμενοι λέγειν· τὰ μὲν ἀποπλανώμενοι τοῦ ὀρθοῦ ἐλέγχονται φανερώς. Ταῦτα δ' ἐρμηνεύοντες, ὅστις μὲν Ἐκατομβᾶων τῶν μηνῶν, ὅστις δὲ Ποσειδεῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἑκατομβᾶων ἐφαρμόττοι πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν, καὶ τὰ ἀγοῦσαι Ῥωμαῖοι τοὺς χρόνους, οὐδὲ ὅ τι καὶ εἰπεῖν ἀποδίδασιν, οὐδὲ δὴ συνωδᾶ γε ἄλλῃος τῶν αἰν· ἄλλ' ὁ μὲν Μάρτιον λέγει τὸν Ἐκατομβᾶων· οἱ δὲ Ἰούλιον· ὁμοίως δὲ καὶ πᾶσι τῶν ἄλλων διαμαρτάνοντες ἄλλήλοισι, ἅμα καὶ διαμαρτάνοντες ἑκαστοὶ τῶν ἄλλων.

B. Καὶ Πλήθων δ' ἐφ' ἡμῶν ἀνήρ τῶν ἐπιφανῶν, μὲν πὸν ἡγούμενος εὐρεῖν τὸ ἀνάλογον τούτοις, εἰς τὴν ζήτησιν· κἂν τοῖς περὶ νομοθεσίας δὴ λόγους, καὶ ἡμερῶν καὶ μηνῶν, καὶ ἐνιαυτοῦ ὀργανώμενος, εἰς τὸ ὀνομάζει ὡς Ἀττικῶν ἡγῶν τοὺς μῆνας (καὶ τῶν τῶν τὰ περὶ τὴν φωνὴν ἔπεσθαι προθυμούμενος Ἀττικοῖς, καὶ σφόδρα περὶ τοῦτο σπουδαζόμενος), αὐτὸς εἶπε· ἂν ὁ τυχὼν εἴποι, ἀπλῶς οὕτως; ἐκ τοῦ συμβεβηκότος καλεῖ, τὸν μὲν πρῶτον, τὸν δὲ δεύτερον, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως, ὡς ἑκαστος ἔχει τάξιν πρὸς τὸν πρῶτον· καθάπερ εἰ τις, τοὺς τῆς χειρὸς δακτύλους ὀνομάσαι ἐθέλων, οὐ τὸν μὲν καλεῖ μέγαν, ἢ ἐπιχειρα, τὸν δὲ λιχανὸν, τὸν δὲ μέσον, καὶ τοὺς ἄλλους ὡσαύτως· ἄλλ' ὅπ' ἀπορίας τῶν ἑκάστων κερμένων γε ὀνομάτων πρῶτον, καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον προσηγορεύει. Ἔοικε δὲ μηδὲ τοῖς πολλοῖς ἡμῶν εἶναι· ὅτι δὴ καὶ Πολυδεύκης, τὰ Ὀνομαστικῶν καὶ Κομμωδῶν συγγεγραφόσ, τὰς μὲν ἡμέρας τῶν μηνῶν ὅπως ἀριθμητέον τε καὶ ὀνομαστέον λέγει, εἰ καὶ μὴ καλῶς, τοὺς μῆνας δ' αὐτοὺς παρατηρῶν ἀπολείπει. Χρῆν δὲ καταριθμῆσαι καὶ τούτους ἑκάστον ἀπὸ τῶν καὶ διασαφούντα, εἰπερ ἦδει· ἄλλως τε καὶ Κόμμωδον τῶν ἐτρογυλάτων τινὰ Ἀττικίζεν δὲ σκοποντα τὴν φωνήν. Ἔστι μὲν οὖν οὐ βῆδιον ἀποδιδόναι τοῖς Ῥωμαίων ὀνομασίαι τὰ τῶν Ἀθηναίων τῶν μηνῶν, καὶ τὴν προσήκουσαν τάξιν εὐρεῖν, ἢ μὴ ἄλλα ζητητέον καὶ τῶν ἐπὶ πραγματείαις ἐκφόροις μνημονευσάντων μηνῶν του τὰ λεγόμενα ἐκσχεπτέον· καὶ ἐκ πλείονων συλλογιστέον διορίσασθαι.

D. ἐφ' ὅσον διακριθεῖσθαι καὶ περὶ τῶν τοῦτων εἰρη· ὅπως ἂν Ἑλληνικοῖς ὀνομασίαι τῶν μηνῶν εἴη.

nem ante brumam, posteriore verum. » Porro Theophrastus in historia de plantis, principium sementis secundæ post brumale solstitium esse dicit, mense Gamelione: cujus quidem auctoris hæc sunt verba: « Ita appellant, » inquit, « non satus quidem rationem habentes, sed ortus et usus ejusque: quandoquidem satus fit contrariis fere temporibus. Principium enim hiberni (quem primam sementem appellant) post æstivum solstitium est, mense Metagitione: at rursum secundi, mense Gamelione, post solstitium hibernum. » Si ergo dictum est a claris illis viris, circiter Posideonem ante brumam, et mense Gamelione post brumam: Gamelionem post Posideonem inde esse necesse est. Quod autem mox etiam sequatur, evidens est ex præcedentibus, et ex elocutione id intelligere convenit. Qui namque dicit circiter Posideonem ante brumam, et Gamelione post brumam; vel circa eum mensem (quem nominal) id solstitium esse vult, vel certe circa proximum ostendere. Nam quod hibernus sit Posideon, ex iis in promptu est quæ Aristoteles in eadem historia, de mugilibus piscibus commodissime discernit. Cum enim prius dixisset, hieme mugilem parere, postea subdit mensem, circa quem parit, puta Posideonem. Hæc vero utraque in quinto historiæ his verbis scribit: « Sunt autem quæ vel per hiemem, æstatemve suos partus edant; per hiemem, lupus, mugilis, acus: per æstatem circa Hecatombæonem, thunnæ. » Et paulo post: « Parere vero incipiunt ex mugilibus, labeones quidem mense Posideone, et mucones, et capiones, geruntque diebus tricenis. » Hoc idem rursum libro septimo dicit. Simul vero constat solstitialem esse Posideonem. Nam si ante solstitium circa Posideonem, hibernusque Posideon: manifestum est circiter Posideonem solstitium esse. Circa enim primum hibernum mensem solstitium peragitur. Et illa quidem locutio, « circa Posideonem ante brumam, » quo mense fiat circumscribit; ut dicendi quoque formula, qua quid post brumam fieri perhibetur, id esse designat **155** circiter eundem mensem, quo solstitium confectum sit. Quinetiam Alcyon avis circa brumam parit. Quamobrem quoties bruma serena est, dies Alcyonii appellantur septem ante brumam; et septem a bruma; ut etiam Aristoteles ait, vocaturque a multis ipsa avis Posideonis, id est Decembria, ab æripido quopiam et urbano auctore, ut videtur, appellationem mutuatis, quod pariat mense Posideone: adeo ut illud abunde magnum argumentum sit, solstitialem esse Posideonem, et hiemalium mensium primum. Nunc igitur ex his sumptum sit, quam etiam diligentius posthac demonstrabitur. Sed nec hanc pariter in omnibus diligentiam requirere oportet; verum in singulis secundum subjectam materiam, atque hæcenus, quatenus peculiaris est docendi rationi.

Gamelionem porro statim sequitur Elaphebolion; novissimo enim mense brumali opus est; atqui hic

τέρου τῶν ἀροτῶν μεθ' ἡλίου τροπῆς χειμερινῆς, τῶν Γαμηλιῶνος μηνός. Ἐχει δὲ ἡ λέξις αὐτῆ ὡς ἐκ τοῦσι δὲ οὕτως οὐ πρὸς τὴν σπορὰν βλέποντες, ἀλλὰ πρὸς τὴν γένεσιν καὶ τὴν χρεῖαν ἐκάστου. Ἐπιφέρει σπορὰ σχεδὸν ἐν τοῖς ἐναντίοις γίνεται. Χειμερινῶν γὰρ ἀρχὴ μετὰ τροπῆς θερινῆς, τοῦ Μεταγτιώνος μηνός (καλοῦσι δὲ τοῦτον πρῶτον τῶν ἀροτῶν) τοῦ δευτέρου πάλιν μεθ' ἡλίου τροπῆς χειμερινῆς, τοῦ Γαμηλιῶνος μηνός. » Εἰ δὲ περὶ Ποσειδεῶνα πρὸ τῶν τροπῶν, καὶ Γαμηλιῶνος μετὰ τροπῆς Γαμηλιῶνα μετὰ Ποσειδεῶνα εἶναι ἀνάγκη. Ὡς ἂν ἐκεῖ ἐφεξῆς, συμφανὲς ἐκ τοῦ προκειμένου, καὶ τῆς φήσεως τοῦτ' ἀκούειν χρεῖον. Ὁ γὰρ περὶ Ποσειδεῶνα πρὸ τῶν τροπῶν λέγων καὶ Γαμηλιῶνος μετὰ τροπῆς, ἤτοι περὶ τῶν ὀνομαζόμενων μῆνα τὰς τροπῆς εἶναι βούλεται, ἢ περὶ τῶν ἐγγύτατὰ γε ὄντων. Ὅτι καὶ χειμερινῶν αὖ ὁ Ποσειδεῶν, ὅτλον ἐξ ὧν ἁριστοτέλης ἐν τῇ αὐτῇ ἱστορίᾳ διευκρινεῖ περὶ ἡλιῶν τῶν καλουμένων κεστρέων. Εἰπὼν γὰρ πρόσθεν, ὅτι χειμῶνος ὁ κεστρεύς τίττει, μετὰ ταῦτα καὶ ἐν τῷ μῆνι, περὶ ὃν τίττει, ὀνομάζει λέγων, ὅτι Ποσειδεῶνος. Ἄμφω δὲ ταῦτα ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς ἱστορίας ἐπὶ τῆδε τῇ λέξει: « Τίττει δ' ἕνια καὶ χειμῶνος κεστρέους: χειμῶνος μὲν λάθραξ, κεστρέους, βέλτη θέρους δὲ περὶ τῶν Ἐκατομβαιῶνα θυννίδες: » εἶτα: « Ἀρχονται δὲ τίττειν τῶν κεστρέων οἱ μὲν χιῶνας τοῦ Ποσειδεῶνος, καὶ ὁ μύξων καλούμενος, καὶ ὁ ἀφάλος: » κούσι δὲ τριάκοντα ἡμέρας. » Τοῦτο ἔτι πάλιν καὶ ἐν τῷ ἐξῆστῳ φησὶν. Ἄμα δὲ ὄντων, ὅτι καὶ τροπικῶς ὁ Ποσειδεῶν. Εἰ γὰρ περὶ Ποσειδεῶνα πρὸ τῶν τροπῶν, χειμερινῶς δ' ὁ Ποσειδεῶν κεστρέων, ὅτι περὶ Ποσειδεῶνα αἱ τροπαί. Περὶ γὰρ πρῶτον μῆνα τῶν χειμερινῶν γίνονται αἱ τροπαί. Καὶ ἡ περὶ Ποσειδεῶνα πρὸ τῶν τροπῶν ὅτις, ἄρα ὅποτε τοῦ μηνός διαρίζεται ὡς καὶ μετὰ τροπῆς γινώσκοντο τοῦ περὶ τῶν αὐτῶν μῆνα, περὶ ὃν αἱ τροπαί. Ὅτι μὴ ἀλλὰ καὶ τῶν ὀρνέθων ἀλκυῶν τίττει μὲν περὶ τροπῆς χειμερινῆς. Διὸ καὶ καλοῦνται, ὅταν εὐθιῶσαι γίνονται αἱ τροπαί, Ἄλκυῶνεται ἡμέραι, ἐπιτὰ μὲν τῶν τροπῶν, ἐπιτὰ δὲ μετὰ τροπῆς: καθάπερ καὶ ἁριστοτέλης φησὶ: καλεῖται δὲ Ποσειδεωνίς τοῖς μῆσι τῆς ὄρνις, παρά του τῶν ἀστείων, ὡς εἰσὶν, τὸν μῆνα εἰληφόσι, παρά τὸ τίττειν Ποσειδεῶνος μηνός: ὡς σημεῖον καὶ τοῦτ' ἂν εἴη τροπικὸν εἶναι τὸν Ποσειδεῶνα, καὶ τῶν χειμερινῶν πρῶτον. Νῦν μὲν ὅντι τούτων εἰληφόθω χειμερινόν τε καὶ τροπικόν εἶναι τὸν Ποσειδεῶνα: ὑπερον δὲ καὶ δι' ἀκριβείας μᾶλλον δεῖχθήσεται. Τὴν δ' ἀκριβείαν οὐχ ὁμοίως ἐῖς ἅπαντα ἐπιζητεῖν δεῖ, ἀλλ' ἐν ἐκάστοις κατὰ τὴν ὁποῦσιν κειμένην ὕλην, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐστὶ μεθῶφ.

hibernum; et solstitialem esse Posideonem; quam etiam diligentiam posthac demonstrabitur. Sed nec hanc pariter in omnibus diligentiam requirere oportet; verum in singulis secundum subjectam materiam, atque hæcenus, quatenus peculiaris est docendi rationi.

Μετὰ δὲ Γαμηλιῶνα εὐθὺς Ἐλαφηβολίων τελευταίου γὰρ μηνὸς τῶν χειμερινῶν δεῖ: οὕτως ἂν τῶν

μένην Λαχεδαίμονίους και Ἀθηναίους, τσευτῶντος ὀγδόου ἔτους τῷ πολέμῳ, τετράδι ἐπὶ δέκα τοῦ Ἐλαφηβολιώνος μηνὸς ὁμολογεῖσθαι φησι· τὴν δ' αὐτὴν ἐκχειρίσαν και διελθόντας τοῦ χειμῶνος ἅμα ἦρι τοῦ ἐπιγενομένου θέρους γεγενῆσθαι. Κάν τῇ πέμπτῃ δ' αὖ τῶν αὐτῶν ἱστοριῶν σπονδὰς γενέσθαι φησὶν ἐπὶ ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἀλκαίου, Ἐλαφηβολιώνος μηνὸς ἕκτη φθίνοντος. Τὰς δ' αὐτάς σπονδὰς και τελευταῖωντος τοῦ χειμῶνος ἅμα ἦρι γενέσθαι φησὶν.

Ἔτι δ' Ἀριστοτέλης τῶν θηρίων τὴν ἀρκτον ἱστορεῖ τὴν ὄχλειαν ποιεῖσθαι τοῦ μηνὸς τοῦ Ἐλαφηβολιώνος· κύειν δὲ ἡμέρας τριάκοντα, και τίχτειν περὶ τὸν καιρὸν, ὃν φωλεῖ· ὅταν δὲ ἐκθρέψῃ τρίτῳ μηνί, ἐκβαίνειν ἦδη τοῦ ἔαρος. Ταῦτα δ' εἰπὼν ἐν ἑβδόμῳ, πάλιν ἐν ὀγδῷ φησὶ τὴν ἀρκτον ἐντίχτειν περὶ τοῦτον τὸν καιρὸν, και φωλεῖν ἕως ἀν ὥρα ἢ ἐξάγειν τοὺς σκύμνους· τοῦτο δὲ ποιεῖν τοῦ ἔαρος περὶ τρίτον μῆνα ἀπὸ τῶν τροπῶν. Ὅστ' ἐάν τε τίχτειν ἀπὸ τροπῶν χειμερινῶν περὶ τρίτον μῆνα, ἐάν τε ἐξάγειν ἀπὸ ἔαρινῆς ἡμερίας, περὶ τρίτον ἀκούειν δέη· κατ' ἄμφω δὲ τὸν Ἐλαφηβολιώνά γε μῆνα τελευταῖον εἶναι τῶν χειμερινῶν και τρίτον συμβαίνει. Τίχτειν γάρ φησι περὶ ὃν καιρὸν μάλιστα φωλεῖ· φωλεῖ δὲ τὰ χερσαία πάντα τοῦ χειμῶνος, ὡς εἴρηται ἐν τῷ ὀγδῷ. Χειμερινὸς ἄρα ὁ Ἐλαφηβολιών, περὶ ὃν κύει. Οὐ πρῶτος δὲ, οὐδὲ δεῦτερος· τρίτος ἄρα· εἰ γε τρεῖς περὶ ἐκάστην τῶν ὥρῶν μῆνές εἰσιν.

Ἐφεξῆς δ' Ἐλαφηβολίῳ Μουνυχιῶν· τέταρτος μὲν γὰρ ἀπ' Ἐλαφηβολιώνος Σκιροφοριῶν, τρίτος δὲ ἀπὸ Μουνυχιῶνος. Ἀριστοτέλης ἐν τῇ αὐτῇ περὶ ζῴων ἱστορίᾳ ὡδε καταριθμῶμενος τέταρτος· « Τίχτους δ' οἱ πλείστοι τῶν ἰχθύων ἐν μῆσι τρισὶ, Μουνυχιῶνι, και Θαρρηλιῶνι, και Σκιροφοριῶνι. » Δημοσθένης δὲ ἐν τῷ *Περὶ παραπροσβείας λόγῳ*· « Ἡ μὲν τοίνυν εἰρήνη, » φησὶν, « Ἐλαφηβολιώνος ἕκτη ἐπὶ δέκα ἐγένετο· ἀπεδημήσαμεν δὲ ἡμεῖς ἐπὶ τοὺς ὄρκους τρεῖς ὅλους μῆνας. Και τοῦτον ἅπαντα τὸν χρόνον ἦσαν οἱ Φωκεῖς ζῶσι. Ἦχομεν δὲ ἀπὸ τῆς προσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὄρκους τρίτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ Σκιροφοριῶνος. » Και Ἀισχίνης δὲ ἐν τῇ *Περὶ παραπροσβείας ἀπολογία*, ὑπειπὼν, ὅτι δὴ τὴν ἐπιστολὴν γράψαι Χάρης Ἐλαφηβολιώνος μηνὸς ἕκτη φθίνοντος, ἐπήνεγκε τίδης· « Ἀκούετε, ὅτι Μουνυχιῶνος ἐψηφίσθη τρίτῃ ἱσταμένου· ὁ δὲ Κερσοκλέπτης πόσαις πρότερον ἡμέραις ἀπώλασε τὴν Θράκην, πρὶν ἐμὲ ἀπιέναι; ὡς φησι· Χάρης στρατηγός, και ἐπιστολὴ, τοῦ προτέρου μηνός· εἴπερ Ἐλαφηβολιών ἔστι Μουνυχιῶνος πρότερος. »

Ἔτι περὶ Μουνυχιῶνι ἡ ἔαρινῃ ἡμερίᾳ.

Δ'. Δῆλον δὲ τοῦτ' αὐτὸ και ἐκ τοῦ δεῖν μῆνα συνελθῆ εἶναι, περὶ ὃν ἡμερία ἔαρινῃ. Περὶ Μουνυχιῶνα δὲ αὐτῇ Θεόφραστος γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς περὶ ἀροτοῦ, ὡσπερ ἀπὸ τροπῶν εἶναι φησὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου, και δευτέρου τῶν ἀροτῶν, ὡς και τὴν τοῦ τρίτου ἀπὸ ἡμερίας ἔαρινῆς εἶναι ἐνδεικνύμενος· « Ἀρχὴ τοῦ πρώτου, » φησὶν, « ὃν καλοῦσι θερὸν, Μουνυχιῶνος·

Athenienses Lacedæmoniosque factas, anno bell octavo excedente, mensis Elaphebolionis quatordecimo die pactas esse dicit, et eandem exacta quidem hieme, ineunte simul vere æstatis subsequentis confectas. Et etiam in quinto ejusdem historiæ, præfectum gerente Athenis Alcæo fœdera percussa esse dicit, mensis Elaphebolionis sexto ante finem die, idque sub hiemis extremum et veris initium. Præterea vero scribit Aristoteles ursam coire mense Elaphebolione, ferreque uterum dies triginta, et parere eo tempore quo latet; cum vero prolem enutrierit, exire mense jam veris tertio. Hæcque habet in septimo. Rursum in octavo inquit, eo tempore ursam eniti, tandiuque latere, quoad tempus sit, ut suos catulos in apertum producat; idque verno tempore, mense a bruma tertio fieri. Quocirca sive audiendus cum dicit, parere tertio a bruma mense, sive cum producere suos fetus ab æquinoctio verno tertio mense; utroque sane modo Elaphebolionem hibernorum mensium ultimum, et tertium esse contingit. Parere enim ait per id tempus quo latet; latent vero terrestria cuncta hieme, ut ab eo dictum est in octavo. Hibernus est igitur Elaphebolion, quo mense ursa ventrem gestat. Atqui non primus, non secundus, ergo tertius. Siquidem anni tempestatibus verni menses ascribuntur.

Continens est vero Elaphebolioni Munychion; quartus enim ab Elaphebolione Scirophorion, tertius autem a Munychione. Aristoteles in eadem historia de animalibus hos sic ordine enumerat: « Pariunt certe pisces plurimi tribus his mensibus, Munychione, Thargelione, Scirophorione. » Demosthenes vero in oratione *De ementita legatione*: « Pax (inquit) Elaphebolionis decimosexto die facta est: porro tres integros menses ad jusjurandum recipiendum peregre abfuimus, idque totum tempus salvi fuere Phocenses; rediimusque ab ea legatione de jurejurando, decimo tertio die Scirophorionis. » Et Æschines vero in *Defensione falsæ legationis*, cum ante dixisset, epistolam per Charetem scriptam esse sexto sub finem Elaphebolionis die, hæc subinde intulit: « Auditis (inquit) rogationem in populo scitam fuisse tertio Munychionis die: verum quot prius diebus Cersocleptes Thraciam amisit, quam ipse abirem, ut testatur Chares imperator, et epistola, superiori mense epistola. Nam certe Elaphebolion Munychione prior. »

Quod circa Munychionem sit vernum æquinoctium.

IV. Jam vero id ipsum constat ex eo quod Elaphebolioni cum mensem continuum esse oporteat, circa quem sit æquinoctium vernum. At ipsum circa Munychionem est. Nam Theophrastus eodem quo supra de semente loco, quemadmodum principium sementis primæ et secundæ ab utroque solstitio esse dicit, ita et tertiæ post vernum æquino

tempore seritur cucumis, cucurbita, blium. » Quin etiam pisces plurimos juxta æquinoctium vernum parere ait Aristoteles : et plurima ex parte tribus his mensibus, ut dictum est, Munychione, Thargelione, Scirophorione. Eo sit ut circa Munychionem sit vernum æquinoctium, et Elaphebolionem statim Munychion consequatur. Cæterum post Munychionem continuo Thargelionem esse, deinde Scirophorionem, non modo ex iis manifestum, quæ nunc ex Aristotele retulimus ; sed ex iis etiam, quæ ab ipso dicta **156** sunt de bobus, et cervis, in iisdem libris de animalibus. « Bobus (inquit) initium coitus est mense Thargelione et Scirophorione plurimis. Sed nonnullæ etiam usque ad autumnum coeundi tempus deducunt. » Et cervos præterea cornua amittere dicit mense Thargelione. Id vero mense veris secundo accidere conspicimus. Eodem porro pertinet etiam illud, quod in eo opere, quod *Μετὰ τὰ φυσικά* inscripsit, « navigationem » scribit « feri ab æquinoctio, » et « ex Dionysiis Thargelia festa : » quod hæc certe post Dionysia. Constat enim solitum celebrari Liberò patri festum mense Munychione, circiter æquinoctium verum. Scirophorionem vero mox esse post Thargelionem testatur Theophrastus in iisdem libris de plantis dicens : « Pinum, abietem, robur intermittere incrementum, ternaque edere germina : primum, summo vere statim, Thargelionis initio ; secundum intermissis diebus circiter triginta, vel pauxillo pluribus circa Scirophorionem desinentem ; tertium denique, interjecto fere quindecim dierum spatio, emittere, nec diutius senis aut septenis diebus Hecatombæonis. » Testimonii autem loco est illud quoque plebiscitum, quod producit Æschines in oratione adversus Ctesiphontem. Dicit enim decretum esse die Thargelionis penultimo, ut comitia haberentur ineuntis Scirophorionis secundo die vel tertio. Post Scirophorionem vero Hecatombæonem esse, cum in supradictis declarat Theophrastus, tum in iis quæ de amputatione tibialis calami memoriæ prodit. Ait enim, cædi solitum tempestive usque ad Antigenidem, cum adhuc simplici musica uterentur, sub Arcturo, mense Boedromione. Postquam vero accessit fictio, et cantus luxuries, mutatam cesuram, cædique cœptum Scirophorione et Hecatombæone, velut paulo ante solstitium, vel sub ipso solstitio. Et Aristoteles etiam hos tres menses continenter atque ordine constituit, cum dixit : « Locustæ, inter ea quæ tenui crusta integuntur, ova, quæ post coitum conceperunt, tribus utero gerunt mensibus, Scirophorione, Hecatombæone, Metagitnionem. » Insuper autem id ex aliis quoque multis certum est et exploratum. Mensem enim continuum ordinare necesse est, in quo sit solstitium æstivum, quartum quidem a Munychione, ut a vernorum mensium primo. At circa Hecatombæonem solstitium est, ut etiam Aristoteles in eadem mani-

ἐαρινὴν ἰσημερίαν Ἀριστοτέλης φησὶ· τοὺς τὸ ἐπί-
 στους καὶ ἐν τρισὶ μῆσι, Μουνυχίωνι, θαρρηλίῳ,
 Σχιροφοριῶνι, ὡς εἴρηται. Οὐκοῦν περὶ Μουνυχί-
 ῆς ἐαρινὴ ἰσημερία, καὶ ἐφεξῆς Ἐλαφηβολίων. Μου-
 νυχίων. Μετὰ δὲ Μουνυχίωνα εὐθὺς εἶναι θαρρη-
 λίωνα, εἶτα Σχιροφοριῶνα, ἐπίδηλον οὐκ ἐκ τῶν ἰ-
 δή εἰρημένων Ἀριστοτέλους μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν
 λεχθέντων αὐτῷ περὶ βοῶν καὶ ἐλάφων ἐν ταῖς αἰ-
 περὶ ζῶων ἱστορουμένοις. « Ἀρχονται τῆς ἐαρι-
 φησί, « καὶ βοῦς περὶ τὸν θαρρηλίωνα μῆνα καὶ τὸν
 Σχιροφοριῶνα αἰ πλείεστα· οὐ μὴν ἀλλ' εἶναι καὶ
 μέγρι τοῦ μετοπώρου κυτσκονται. » Καὶ τοῖς ἐα-
 φους δὲ ἀποβάλλειν περὶ θαρρηλίωνα τὰ κέρατα ἐ-
 γει· τὸ αὐτὸ δὲ δευτέρῳ μηνὶ τῶν ἐαρινῶν συμβαί-
 νωμεν. Εἰς ταυτὸ δὲ τείνει καὶ τὸ ἐν τοῖς *Μετὰ τὰ
 φυσικά* ρηθέν· ὅτι « ἐξ ἰσημερίας ἐγένετο ὁ πῶρος,
 καὶ ἐκ Διονυσίων θαρρηλία· διότι μετὰ τὰ ἐα-
 νύσια. Δῆλον γάρ, ὅτι Μουνυχίωνος καὶ περὶ ἰση-
 μέριαν ἐαρινὴν ἦγετο Διονύσιον ἢ ἑορτή. Σχιροφοριῶ-
 δ' ἐξῆς εἶναι θαρρηλίῳ μαρτυρεῖ καὶ θεόφραστος
 ἐν τοῖς αὐτοῖς περὶ φυτῶν, λέγων· « Πεύκον, καὶ
 ἐλάττην, καὶ δρῦν διαλείπειν περὶ τὴν αἰφύνην,
 καὶ τρεῖς ἀφίεναι βλαστούς· τὸν μὲν πρῶτον ἐπι-
 εαρος, ἐθούως ἰσταμένου τοῦ θαρρηλίῳ· τὸν δὲ
 δεύτερον διαλείπουσας περὶ τριάκοντα, ἢ μᾶλλον
 πλείους ἡμέρας ἐπιβάλλεσθαι περὶ τὸν Σχιροφοριῶ-
 μῆνα λήγοντα· τὸν δὲ τρίτον διαλείπουσας περὶ πε-
 τεκαδέκα ἡμέρας, ἐπιβάλλεσθαι ἐξ ἢ ἐπὶ τρεῖς
 Ἐκατομβαιῶνος. » Μαρτύριον δὲ καὶ τὸ ἕξωθεν,
 ὅπερ Δισχίνης προφέρειται ἐν τῷ *Κατὰ Κτησιζῶντος*
 λόγῳ. Φησὶ γὰρ γεγράφθαι θαρρηλίῳ μῆνα
 δευτέρῳ φθίνοντος, ἀγοράν ποιῆσαι τῶν φυτῶν, Σχι-
 ροφοριῶνος δευτέρῳ ἰσταμένου καὶ τρίτῳ. Ἐπὶ δὲ
 Σχιροφοριῶνι Ἐκατομβαιῶνα εἶναι δηλοῖ μὲν καὶ ἐκ
 τῶν νῦν εἰρημένων θεόφραστος, οὐχ ἥμισυ ἐκ τῶν
 ἐξ ὧν ἱστορεῖ περὶ τῆς τομῆς τοῦ αὐλήτικου καλάρου.
 Λέγει γὰρ πρὸ Ἀντιγενίδου μὲν, ἥνικα ἤβλων ἐπί-
 στως, ὥρασαν τὴν τομὴν εἶναι· ὑπ' Ἀρκτοῦρου Βο-
 δρομίωνος μηνός· ὕστερον δὲ, ἐπειδὴ εἰς τὴν αἰφύνην
 μετέβησαν, μετακινήθησαν· τέμνειν γὰρ τὸν Σχι-
 ροφοριῶνος καὶ Ἐκατομβαιῶνος· ὡς περὶ πρῶτον
 μικρόν, ἢ ὑπὸ τροπᾶς. Καὶ Ἀριστοτέλης ἐκ τῶν
 ἐφεξῆς τέταχος τουτουσὶ μῆνας, εἰπὼν· « Τὸν δὲ
 μαλακοστράχων οἱ κάρβαοι μετὰ τὴν ὀχέαν κείνται
 καὶ ἰσχυροὶ τὰ ὠὰ περὶ τρεῖς μῆνας, Σχιροφοριῶ-
 νος καὶ Ἐκατομβαιῶνα, καὶ Μεταγειτνίωνα. » Ἐπὶ δὲ
 βέβαιον καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων. Μῆνα γὰρ τρεῖς εἶ-
 προσεχῆ, περὶ τὴν αἰ θερινὰ τροπαί· τέταρον γὰρ
 ἀπὸ Μουνυχίωνος, ὅσδη πρῶτος ἦν τῶν ἐαρινῶν. Περὶ
 Ἐκατομβαιῶνα δὲ αἱ τροπαὶ αἱ θερινὰ, ὡς καὶ Ἀρι-
 στοτέλης διασαφεί, λέγων ἐν τοῖς αὐτοῖς περὶ ζῶων·
 « Ἐνια δὲ τίκτει χειμῶνος καὶ θέρος· χειμῶνος
 μὲν λάβραξ καὶ κεστρεῖς, θέρος δὲ περὶ τὸν Ἐκα-
 τομβαιῶνα συννίδες, περὶ τροπᾶς θερινᾶς, καὶ πάλιν
 « Ὀγεγονταὶ θύννοι, καὶ σκόμβροι, φησὶ, καὶ περὶ
 τὸν Ἐλαφηβολίωνα φθίνοντα· τίκτους δὲ περὶ τὴν
 Ἐκατομβαιῶνα ἀρχόμενον. » Ὁ γὰρ πρότερον περὶ

βαιώνα ἀρχόμενον τῶν θερινῶν γινόμενων τροπῶν· ἐμολογοῦμενον δὲ τούτοις καὶ τὸ περὶ τομῆς τοῦ αὐλητικῆς καλᾶμου Θεοφράστῳ λεχθέν· « Τέμνουσι γὰρ δὴ νῦν, » φησί, « τοῦ Σκιροφοριῶνος καὶ Ἐκατομβαιῶνος, ὡσπερὶ πρὸ τροπῶν μικρὸν, ἢ ὑπὸ τροπᾶς » καὶ τὸ πρότερον δὴ παρατεθὲν, ὅτι τροπᾶς θερινᾶς, τοῦ Μεταγειτνιῶνος μηνός· εἰ γὰρ μετὰ Ἐκατομβαιῶνα Μεταγειτνιῶν ἐφεξῆς.

Theophrastus retulit : « Cædunt, inquit, hac tempestate mensibus his, Scirophorione, et Hecatombæone : paulo videlicet ante solstitium, vel sub ipso ; » nec non id ipsum, quod ante ex eodem auctore de semente citavimus, puta mense Metagitnionē post æstivum solstitium, primam sementem fieri ; siquidem post Hecatombæonem proxime est Metagitnion.

Ὅτι ἀρχὴ ἐνιαυτοῦ Ἀθηναίους ὁ Ἐκατομβαιῶν.

B Quod principium anni Attici sit Hecatombæon.

Ε'. Καὶ Ἀθηναῖοι δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἤρχοντο ἀπὸ Ἐκατομβαιῶνος, διὰ τὸ τὰς τροπᾶς γίνεσθαι περὶ αὐτόν. Ἀπὸ γὰρ θερινῶν τροπῶν ἡ ἀρχὴ ἦν ἐκείνοιο τοῦ ἔτους· ὡσπερ Ῥωμαῖοις ὕστερον ἀπὸ τῶν χειμερινῶν. Ἀρχὴν μὲν οὖν εἶναι τοῦ ἔτους τὸν Ἐκατομβαιῶνα δῆλον Δημοσθένῃ ποιεῖ ἐν τρίτῳ τῶν Ὀλυμπιακῶν, λέγων· « Μετὰ δὲ ταῦτα, διελθόντος τοῦ ἐνιαυτοῦ τούτου, Ἐκατομβαιῶν, Μεταγειτνιῶν, Βοηδρομιῶν· τούτου τοῦ μηνός· μόγις μετὰ μυστήρια δέκα ναῦς ἀπεστείλατε. » Ἐπιδείκνυσσι γὰρ τὴν Ἀθηναίων ἀμέλειαν καὶ εἰς τρεῖς ἐτι μῆνας τοῦ ἐπιπόντος ἐνιαυτοῦ προσπαρατετάσθαι· ὡς δ' ἀπὸ θερινῶν τροπῶν εἶναι τὴν ἀρχὴν, Σιμπλίκιος, ἐξηγουμένος Ἀριστοτέλους τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως τὸ πέμπτον, ὧδε περὶ τοῦ φύσει πρότερου καὶ ὑστέρου λέγων πιστοῦται· « Ἄς δὲ ἡμεῖς ποιούμεθα ἀρχᾶς, ἐνιαυτοῦ μὲν περὶ θερινᾶς τροπᾶς, ὡς Ἀθηναῖοι· ἢ περὶ μετοπωρινᾶς, ὡς οἱ περὶ τὴν νῦν καλουμένην Ἀσίαν· ἢ περὶ χειμερινᾶς, ὡς Ῥωμαῖοι· ἢ περὶ ἐαρινᾶς, ὡς Ἀραβες καὶ Δαμασκηνοί· μηνός δὲ, ὡς τινες, ἀρχὴν τὴν πανσέληνον λέγουσιν ἢ τὴν νέαν· ἔσονται θέσει αὗται. » Πάλιν εἰ ἀρχὴ μὲν τοῦ ἔτους ἀπὸ τροπῶν θερινῶν Ἀθηναίους, ὡς Σιμπλίκιος λέγει· θέρος δὲ περὶ τὸν Ἐκατομβαιῶνα περὶ τροπᾶς τίκτουσι θυννίδες, ὡς Ἀριστοτέλης· συμπέρασμα, ὅτι ἀρχὴ τοῦ ἔτους ὁ Ἐκατομβαιῶν, τροπικὸς ὢν θερινός. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἑορτὴν Ἀθηναῖοι τότε ἤγον δημοτελεῖ, καὶ ἔθουον μεγαλοπρεπῶς τῷ Ἥλιῳ, ὡς περὶ τροπᾶς ὄντι· ἔθεν καὶ τοῦνομα τῷ μηνὶ Ἐκατομβαιῶν, Κρονίῳ πρότερον, ὡς Πλούταρχος φησι, καλοσμένῳ.

V. Et annum quidem Athenienses ab Hecatombæone incipiebant, quod eo mense perageretur solstitium. Ab æstivo enim solstitio iis erat anni principium, quemadmodum Romanis posterius ab hiberno. Principium itaque anni esse Hecatombæonem, ex Demosthene in tertia *Olymthiacarum* compertum habemus : « Deinde vero, » inquit, « hoc anno exacto labitur Hecatombæon, Metagitnion, Boedromion. Hoc mense vix tandem post mysteria decem naves misistis. » Demonstrat enim Atheniensium socordiam in tertium usque mensem ineuntis anni protractam fuisse ; nam quod ab æstivo solstitio sit anni principium, Simplicius exponens quantum physica auscultationis Aristotelis, ita de eo, quod est natura prius et posterius edisserens, his verbis fidem facit : « Quæ, » inquit, « facimus initia, anni quidem, vel ad æstivum solstitium, ut Attici ; vel ad autumnale æquinoctium, ut terræ, quæ nunc Asia dicitur, incolæ ; vel circa brumam, ut Romani ; vel circa æquinoctium vernum, ut Arabes et Damasceni : mensis vero, ut quidam volunt, plenilunium aut novilunium : hæc erunt positione. » Rursum si Atheniensibus anni principium est, ut refert Simplicius, ab æstiva solis reciproca-tione, et æstate circa eamdem thunnæ pariunt, mense Hecatombæone, ut vult Aristoteles : inde fit, ut Hecatombæon sit anni initium ; æstivus cum sit et solstitialis. At vero ferias etiam tum agebant publicas Athenienses, et splendide sacrificabant Soli : ut qui in solstitio esset : unde et mensi Hecatombæoni **157** nomen, Cronio prius, ut Plutarchus inquit, nuncupato.

Κέκος δὲ, Πρόκλιου γλευάζων, γελοῖως τὰς Ἡσιόδου ἐξηγεῖται ἡμέρας, ἕτερον εἶναι μῆνα Ἐκατομβαιῶνος τὸν Κρόνιον ὑπολαμβάνων, καὶ τρίτον συντάτων ἀπὸ Ἐκατομβαιῶνος· καὶ Θαργγλιῶνα μὲν καὶ Μεταγειτνιῶνα μηδαμῶς ὀνομάζων ὑπ' ἀμαθίας, Ληναῖον δὲ (ὃν καὶ αὐτὸς ἤδει Ἰανουάριον ὄντα) καταλέγων ἐν τοῖς τῶν Ἀθηναίων μηνσὶ, καὶ δεῦτερον τιθεὶς ἀπὸ Ἐκατομβαιῶνος. Ἐκατομβαιῶνα μὲν οὖν εἶναι μετὰ Σκιροφοριῶνα εὐθύς, καὶ περὶ Ἐκατομβαιῶνα τὰς θερινᾶς εἶναι τροπᾶς, φανερόν δὴ ἐνθένδε· Μεταγειτνιῶνα δ' ἐξῆς εἶναι, εἴτα Βοηδρομιῶνα, ὁμῶς μὲν καὶ τὰ Δεμοσθένους ἄρτι εἰρη-

Porro Cecus Proclum irridens, dies Hesiodi ridicule interpretatur, alium mensem ab Hecatombæone Cronion esse existimans, et tertium ab illo constituens : et Thargelionem quidem, ac Metagitnionem, præ imperitia, nullo modo nominans ; Lenæonem vero (quem idem Januarium esse sciebat) inter Atticos menses recensens, et propinqua sede Hecatombæoni collocans. Hecatombæonem igitur esse statim a Scirophorione, et circa Hecatombæonem æstivum solstitium confici, hinc constar dilucide. Cæterum Metagitnionem esse deinceps, postea Boedromionem, declarant quidem

illud Theophrasti de satu antedictum suffragatur. Hiberni enim satum initium esse dicit, post æstivum solstitium, mense Metagitnionem; solstitium vero æstivum erat circa Hecatombæonem; et illud quoque Aristotelis de locustarum graviditate. Nam post Hecatombæonem statim Metagitnionem numerat. Boedromionem autem esse post Metagitnionem, ex eo quod dixit Aristoteles de locustarum partu, colligere est. Sub arcturo enim ait locustas excludere; tribus vero mensibus, quæ conceperunt ova, in utero ferre, Scirophorione, Hecatombæone, Metagitnionem. Arcturusque circa Boedromionem oritur. Nam cervas saliri ab Arcturo, mense Boedromione refert. Et Theophrastus tempestivam esse calami cæsuram sub arcturo. Porro Suidas ille dictionarii scriptor, recte hoc quidem dixit, Metagitnionem secundum esse mensem Atheniensibus. At post Boedromionem deinceps est Mæmacterion; idque in promptu est. Nam Aristoteles eodem quo de cervis loco, hunc proximum illi ordine constituit, cum dixit: « Coitus vero fit post Arcturum, circa Boedromionem et Mæmacterionem. » Animalia quoque imbecilliora prius migrare ad temporum mutationes docet, coturnices quidem Boedromione, grues autem Mæmacterione, ut scilicet videmus grues sequente mense post coturnices ex frigidis locis ad apricos et tepidos discedere. Simul autem hinc quoque compertum est, quod operæ pretium sit statuere mensem, in quo sit autumnæ æquinoctium, quantum quidem ab Hecatombæone, circa quem æstivum solstitium agebatur. Mæmacterion vero est, in quo fit æquinoctium. Nam circa Arcturum æquinoctium est; porro Mæmacterione est Arcturi ortus. Harum autem positionum partim auctor Theophrastus, florere siliquam cesoniam circa Arcturum, æquinoctiumque memoriæ prodens; et præterea Galenus medicus ita scribens in libris de salubribus: « Est maturrimum, » inquit « tempestivissimumque abietis semen circiter Arcturi ortum, quod tempus Romæ Septembrem vocant; » partim etiam auctor est Aristoteles: « Post Arcturum, » inquit, « Boedromione, et Mæmacterione, » ut ante explicatum est. Alioquin mensium propinquitatem æquaquam significaret, qui hoc modo scribit. Id vero absurdum, quandoquidem certis anni tempestatibus ad coitus partusque animantia natura incitat, et vel toto utilitur tempore, vel maxime ejusdem medlo, præsertim si jam principium occuparit. Argumentum vero hujus cohærentiæ non parvum illud quoque, quod de bubus sic dictum est: « Incipiunt coire boves Thargelione et Scirophorione plurimæ. At vero etiam aliquæ tempus coeundi usque ad autumnum deducunt. » Tempus enim plurimarum contrahens ad duos illos menses Thargelionem et Scirophorionem, a nonnullarum tempore distinxit. In summa, ubi eo ordine interpretatur, nihil præcidents, definiensve, temporis

Ἐκατομβαιῶνα. Τοῦ γὰρ χειμερινοῦ ἀρχὴν μετὰ πᾶς θερινᾶς τοῦ Μεταγαγειτινίου μηνὸς εἶναι φαίνεται. αἱ δὲ θερινὰ τροπαὶ περὶ Ἐκατομβαιῶνα ἴστανται. ἔτι τὸ Ἀριστοτέλους περὶ κηφισοῦ τῶν καρπῶν. Μετὰ γὰρ Ἐκατομβαιῶνα Μεταγαγειτινίῳ ἀριθμεῖ ἐφεξῆς. Βοηδρομιῶνα δὲ ἐπὶ Μεταγαγειτινίῳ εἶναι συλλογίσασθαι δεῖ, καὶ ἐκ τοῦ ῥηθέντος Ἀριστοτέλει περὶ τόκου τῶν καράδων ἔστι. Πρὸ Ἀρκτουρου γὰρ φησι τοὺς καράδους ἐκτίσσειν· καὶ περὶ μηνὸς τρεῖς, Σχιροφοριῶνα, Ἐκατομβαιῶνα, Μεταγαγειτινίῳ· Ἀρκτουρός τε περὶ Βοηδρομιῶνα ἐπιτέλλει. Ὀχθεύεσθαι γὰρ τὰς ἐλάφους φησι περὶ Ἀρκτουρον περὶ Βοηδρομιῶνα. Καὶ Θεοφράστῳ ὡραῖαν εἶναι τὴν τοῦ καλάμου τομὴν ὑπὲρ Ἀρκτουρου Βοηδρομιῶνος. Καὶ Σουίδας δὲ ὅθ' ὁ λεξιγράφος εἴρηκε τούτῳ γε, δεύτερον εἶναι Ἀθηναίους πρὸς Μεταγαγειτινίῳ εἰπών· μετὰ δὲ Βοηδρομιῶνα ἐφεξῆς Μαιμακτριῶν. Δῆλον δὲ Ἀριστοτέλει γὰρ τοῖς αὐτοῖς περὶ ἐλάφους, τούτων ἐξῆς τέταρτον εἶναι ἢ δ' ὄχθεια γίνεται μετὰ Ἀρκτουρον, περὶ τὴν Βοηδρομιῶνα καὶ Μαιμακτριῶνα. Καὶ τῶν ἰσχυρῶν τὰ ἀσθενέστερα πρότερον ποιεῖσθαι τὴν μετακίνησιν πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν ὥρων ἐπιδεικνύσκει, ἵστανται μὲν Βοηδρομιῶνος, γεράνους δὲ Μαιμακτριῶνος μεταβάλλειν φησί· καθάπερ ἀμέλει δὴ καὶ ὡραῖα τὰς γεράνους τοῦ ἐπιόντος μηνὸς μετὰ τὸς κτηνῶν ἀπαίρειν ἐκ τῶν ψυχρῶν τόπων εἰς τοὺς ἀσθενέστερους. Ἄμα δὲ ὄχλον καὶ ἐκ τοῦ μηνὸς δεῖν τάξαι, περὶ τὴν φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν· τέταρτον γὰρ ἀπὸ Ἐκατομβαιῶνος, περὶ ὃν ἡ θερινὴ ἦν τροπή. Μαιμακτριῶν δὲ, περὶ ὃν ἡ ἰσημερία. Περὶ Ἀρκτουρον γὰρ ἡ ἰσημερία. Περὶ Μαιμακτριῶνα δὲ ὁ Ἀριστοτέλης τῶν δὲ θέσεων τῇ μὲν αὐθέντης Θεόφραστου, ἐκ τῶν ἱστοριῶν τὴν κερωνίαν περὶ Ἀρκτουρον τὴν καὶ ἰσημερίαν· καὶ προσέτι Γαληνὸς ὁ ἰατρός, γράφων ἐν τῇ περὶ ὑγιεινῶν λόγοις ὕδα· « Ἔστι μὲν ὡραῖα τῆς ἐλάτης τὸ σπέρμα περὶ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ Ἀρκτουρου, ὅστις καιρὸς ἐν Ῥώμῃ ὁ καλούμενος πρὸς Σεπτέμβριος ἔστι· » τῇ δ' αὐθέντης Ἀριστοτέλους « Μετὰ Ἀρκτουρον » γὰρ, φησί, « περὶ Βοηδρομιῶνα καὶ Μαιμακτριῶνα, » ὡς εἴρηται. Ἡ οὐκ ἐπίσταται γὰρ ἀν σημαίνει οὐ ὅτω φράζων. Τούτῳ δ' ἔστιν ὅτι ἐπὶ καὶ ἡ φύσις πρὸς τὰς ὥρας ποιεῖται τὰς ἐλάφους καὶ τοὺς τόκους τῶν ζῴων· καὶ ἦτοι ὅλη χρῆται τῇ ὥρᾳ, ἢ τῷ μέσῳ που μάλιστα τῆς αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ εἰ τῇ ἀρχῇ χρῆσιμὴν ἦσθαι τυγχάνουσι. Ἰσχυρῶν δ' οὐ μικρὸν τοῦ προσεχοῦς καὶ τὸ περὶ βοῶν οἶον ῥηθέν· « Ἀρχονται τῆς ὄχθειας αἱ βοῦς περὶ τὴν θερινὴν ἡμέραν καὶ τὸν Σχιροφοριῶνα. Ὁ μὲν αὖτ' εἶναι καὶ μέχρι τοῦ μεσοπώρου κωλύονται. Τῶν γὰρ τῶν πλείεστων χρόνον ἐνώσας περὶ τοὺς δύο μηνῶν θαρρηλιῶνα καὶ Σχιροφοριῶνα, διεστεύλατο πρὸς τὴν τῶν ἐνίων. Ὀλως τε ὅπου ποτ' ἀν οὕτως ἐργασίαι συντάξας, μὴθὲν προσδιορίζων, τὸ ἐφεξῆς τοῦ χρόνου λαμβάνει· ὄχλον δὲ τὰ καθ' ἕκαστα μετῴνει. Ἄλλο μὴν καὶ τῶν γαλεῶν ἀσπερίαν ἀρχεσθαι· μὲν ὄχθειας μὴθὲς Μαιμακτριῶνος φησι, εἰς δὲ τοῦ μηνὸς ἀπὸ

Οινοπωρινῆς οὐ περι Τάραντα ἀλιεῖς λέγουσιν. Εἰκὸς
ἔ καὶ τῷ λόγῳ τῶν γὰρ ἰχθύων ὀλίγοι τίκτουσι με-
τώρου, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ, οἷον σάλπη, σαρ-
δος, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· καὶ νάρκη, καὶ ῥίνη, μικρὴν
ῥοδ ἰσημερίας τῆς φθινοπωρινῆς. Εἰ δὲ ἀστερίας Μαι-
μακτηριῶνος τίκτει, εἰκὸς τὸν μῆνα τοῦτον μὴ εἶναι
εὐτερον ἀπὸ τῆς ἰσημερίας, ἀλλὰ πρῶτον· καὶ περι
τημερίαν δὴ τίκτειν, καὶ ἀστερίαν τῶν σελαχιδῶν
ντα, καὶ ὁμογενῆ τῇ νάρκῃ καὶ ῥίνῃ. Ἰσημερία μὲν
ἔν διὰ ταῦτα περι Μαιμακτηριῶνα· καὶ ἐξῆς ὁδε
βοηδρομιῶν ἐστὶ. Πυανεψίων δὲ μετὰ Μαιμακτηριῶνα
ἔθῳς. Τὸ δὲ πιστὸν καὶ παρὰ Πλούταρχου ληπτέον,
ἔγοντος ἐν τῷ Θησεῶς βίῳ ἄγειν Ἀθηναίους τὴν τῶν
Οσχοφορίων ἑορτὴν Πυανεψίωνος, Θησεῶς καταστή-
σαντος· φέρειν τε τοὺς ὄσους, ὅτι συγκομιζομένης
πύρας ἐπανῆκε Θησεὺς μετὰ τῶν ἱϊθῶν ἐκ Κρήτης,
Πυανεψίωνος ὀγδόῃ ἰσταμένου. Δῆλον γάρ, ὅτι ἀμ-
πειλικῆς ὀπώρας ἡ κομιδὴ ἦν. Ἡ δὲ ὀψιαιτέρα μετ'
Ἀρκτοῦρον· ἢ εἰς τρίτον μῆνα οὐκ ἂν γένοιτο περι
Ἀττικῆν. Τρίτος δ' ἦμιν Πυανεψίων ἀπὸ Βοηδρο-
μιῶνος, καὶ μετ' Ἀρκτοῦρον. Ἀλλὰ μὴν καὶ Θεό-
ρραστος ἐν τοῖς αὐτοῖς περι φυτῶν ἱστορεῖ κόμαρον
ἀνθεῖν Πυανεψίωνος. Ὁρᾶται δὲ τοῦτο γινόμενον
περι Ἀττικῆν, καὶ τὰς ὁμοίας τὴν κρᾶσιν χώρας
δευτέρῃ μηνὶ ἀπ' ἰσημερίας φθινοπωρινῆς· τρίτῳ
δ' ἀπανθεῖν, καὶ τὸ μεμαίχυλον ἤδη ἀδρυνόμενον
ἔσχειν. Πυανεψίωνος δὲ καὶ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ κοκκυ-
μυλέαν ἀνθεῖν φησὶ· τοῦτο δὲ περι δεύτερον γίνε-
σθαι μῆνα ἀπὸ ἰσημερίας Αἰγύπτου λέγουσι. Καὶ
ἄλλως δὲ ὀρέξειεν ἂν ἀμφισβητοῦντι μάλιστα τῶν
ἄλλων ἀπάντων μηνῶν ὁ Πυανεψίων εὐθὺς εἶναι μετὰ
Βοηδρομιῶνα, εἰ γε περι αὐτὴν ἡ κομιδὴ τῆς ὀπώρας,
ὡς Πλούταρχος ἔφη. Οὐκ ἐστὶ δὲ· Μαιμακτηριῶνα
γὰρ εἶναι ἀποδέδεικται δὴ. Ὁ ἄρα μετ' ἐκείνου εὐθὺς
δὲ ἐστίν. Ὑστατος δὲ τῷ καταλόγῳ τῶδε ἦμιν Ἀν-
θεστηριῶν· τῷ γὰρ ὑπολειπομένῳ τὴν λοιπὴν ἀπονει-
μαι χώραν δὴ ἀναγκαῖον. Καὶ πίστις ἰκανὴ τέως γε
τοῦτο ἂν εἴη. Ἄμα δὲ δεῖλον, καὶ ὅτι περι Ποσει-
δῶνα αἰ χειμερινὰ τροπὰ ἀκριθέστερον, ὅπερ κατ'
ἀρχὰς ἀπέλιπομεν τοῖς ὑστέροις. Ἐβδομος γὰρ ὁδε
ἀπὸ Ἐκατομβαιῶνος καὶ τροπῶν θερινῶν. Φιλόστρα-
τος δὲ πάμπλου διέστηκε, φάμενος Ἀθηναίους νόμι-
μον εἶναι τοὺς παῖδας τριετείς γενομένους στεφανοῦ-
σθαι τῶν ἀνθέων μηνὸς Ἀνθεστηριῶνος. Δῆλος γάρ
ἐστιν ἑαρινὸν τόνδε μῆνα καταριθμῶν. Εἰ μὲν οὖν οἱ
ἐπ' αὐτοῦ Ἀθηναῖοι, τὴν τῶν προγόνων περι τοὺς
μῆνας σύνταξιν ὑπαλλάξαντες, ἄλλως ἐχρῶντο, ἀληθῆς
ἀντιλέγοι· πλὴν ἡμῖν, οὐχ ὅτι οἱ ἐπὶ Φιλοστράτου
Ἀθηναῖοι ἤγον, ἐπιμελὲς εἰδέναι τε καὶ λαθεῖν, ἀλλ'
ὅτι οἱ ἐπ' Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου. Εἰ δὲ δὴ
τὸ μὲν περι τοὺς παῖδας αὐτοὺς λογοποιεῖ τε καὶ
πλάττεται, ὡς καὶ ἄλλα πολλὰ, σοφιστῆς ὢν· τὸν δὲ
μῆνα ἀπὸ τῶν ἀνθέων ἐτυμολογῶν ὑπελιφεν ἑαρι-
νὸν εἶναι· οὕτω δὲ καὶ πολλῶ μᾶλλον εὐκαταφρονη-
τότερα τὰ κατ' αὐτὸν γίνεσθαι. Οὐδὲ γὰρ δὴ τὰ τῆς
ἐτυμολογίας πιθανώτερα ἀπὸ τῆς ἐξῆς τῶν ἀνθέων
ἢ ἀπὸ τῆς στερησεως φαίνονται· ἂν. Ὅτι γὰρ στερ-
εσθαι τότε ἀνθέων συμβαίνει τὴν ὥραν, Ἀνθεστη-

perspicuum. Verum enim vero e mustelorum quo-
que genere stellarem coitum inire Mæmacterione,
et bis mense partum absolvere dicit. Id autem con-
tingere ab autumnali æquinoctio, piscatores Taren-
tini asseverant. Quod et rationi consentaneum,
cum piscium pauci autumnino pariant, ut idem auctor
est Aristoteles, ut salpa, sargus, et Id genus alia,
et torpedo, et squatina paululum ante autumnale
æquinoctium. Quod si stellaris Mæmacterione parit,
consentaneum est hunc mensem non esse alterum
ab æquinoctio, sed certe primum, et stellarem
quoque circa æquinoctium parere, generis cum sit
cartilaginei, et ejusdem, cujus testudo et squatina.
Ex his itaque circa Mæmacterionem æquinoctium
est, et continuus Boedromioni Mæmacterion. Pya-
nepsior autem protinus a Mæmacterione est, fidem-
que faciant Plutarchi verba, in *Theseo* dicentis, Athe-
nienses Pyaneptione Ramorum diem festum agere
in memoriam **158** Thesei tum e Creta cum juve-
nibus reducis facti; et ramos gestare, quod tum
redierit, cum fructus legerentur die octavo Pya-
nepsionis. Constat enim fuisse vindemiæ tempus:
quæ in Attica nequaquam fiat serior ab Arcturo,
quam tertio mense. Tertius vero nobis est a Boe-
dromione, et ab Arcturo Pyaneption. Atqui etiam
Theophrastus in iisdem libris de plantis, Pyane-
psione arbutum florere scribit; quod in Attica
conspicitur, et similis temperiei regionibus, mense
ab autumnali æquinoctio secundo; tertio vero
deslorere, et jam crescentia arbuta habere. Pya-
nepsione quoque in Ægypto prunum florere dicit:
verum id fieri secundo mense ab æquinoctio
Ægyptii asseverant. At cuiquam fortasse de his
ambigenti videri possit Pyaneption Boedromioni
omnium proximus, si eo mense siebat autumnii
fructuum comportatio, ut Plutarchus inquit. At
non ita est, cum Mæmacterionem continuo esse
demonstratum sit. Mæmacterioni igitur Pyaneption
contiguus. Ultimus nobis hac enumeratione est
Anthesterion; reliquo enim sedem eam, quæ su-
perest ascribi oportet. Et hæc quidem interim pro-
batio sufficiat. Simul vero constat, circa Posi-
deonem brumam esse, idque ratione exactiore,
quod a principio rejecimus ad posteriora. Septimus
namque est ab Hecatombæone æstivoque solstitio.
Sed Philostratus longe in alia stetit sententia,
dicens Atheniensibus morem fuisse pueros trimos
floribus coronari, mense Anthesterione. Is enim,
ut apparet, hunc mensem aperte inter vernos enu-
merat. Si igitur Philostrati æquales, Athenienses
dico, mensibus aliter utebantur, ac ipsorum ma-
jores, eorum scilicet ordine turbato, verum aliquid
diceret. Tametsi nobis curæ non est, cognoscere
quid Philostrati tempore agerent Athenienses, sed
quid Aristotelis et Theophrasti. Quid vero si hoc
quoque de pueris comminiscitur, ut pleraque alia,
ex iis unus, quos sophistas dixere: eumque men-
sem vernum esse credit, a floribus ducta nominis

florum copia, quam ab eorum inopia. Nam quod
id temporis contingit floribus orbari, Anthesterionem dixerimus postremum autumnalium mensium
si quo forte modo in nominibus rationem sequi oporteat.

Ordo et series Atticorum mensium.

VI. Series igitur Atticorum mensium a nobis hoc pacto ex supradictis causis ducenda est .

Hecatombæon,
Metagitnion,
Boedromion,
Mæmacterion,
Pyanepsion,
Anthesterion,
Poseidon,
Gamelion,
Elaphebolion,
Munychion,
Thargelion,
Scirophorion.

Causa mensium ignorationis.

VII. Harum autem rerum ignorationis, quæ majorum nostrorum ingenia antehac obcæcavit, causa hæc est : quod Romani et annum emendarint, et ut aliis populis, ita Græcæ genti imperarint. Ad imperium enim externum, puritate elegantiaque sermonis amissa, Græci, ut fere fit, ad imperitantium linguam transierunt, et Latina nomina cum in aliis multis, tum in mensium propriis vocabulis permiscentes, in usum suum verterunt : acceptisque Romanorum coloniis, se etiamnum Romanos, non Hellenas vocant, et nominibus mensium Romanis tanquam suis utuntur.

De mensium interpretatione.

VIII. Ut vero interpretemur ad rationem Romanorum mensium, si sumpto certo indubitatoque principio unum aliquem mensium rite designaverimus juxta Atticum morem, et eundem etiam, ut Romani appellare consueverint : sic utique non inepte fuerit traditum, ut vertendi singuli, quove modo eorumdem nominibus quolibet anni tempore sit utendum. Nam de Romanorum ordine a nemine 159 ambigitur, primum esse Januarium, deinde Februarium, postea Martium, et ita alios deinceps, ut nominantur. Capiendus itaque e tropicis unus. Estoque, si videtur, Hecatombæon. Si igitur Atheniensibus mense Hecatombæone solstitium est, certum est circa quemcunque Romanum mensem fuerit idem solstitium, hunc esse Athenis Hecatombæonem. Dico autem juxta proportionem, ut sepium, os, spinam. Non solum enim menses, ut proportione inter se respondeant, sed cætera quoque omnia simpliciter interpretanda sunt, si quid ex interpretatione fructus ad nos speremus perventurum. Jam vero mense Junio æstivum solstitium est, ut omnibus compertum est. Ergo Junius est Hecatombæon. Cæterum ponenti-

Τὸ ἐφεξῆς τῶν Ἀττικῶν μηνῶν.

Γ'. Τὸ μὲν οὖν ἐφεξῆς τῶν Ἀττικῶν μηνῶν ἡμῖν διὰ τὰς εἰρημένους αἰτίας ὑφηρείσθη·

Ἐκατομβαιῶν,
Μεταγειτωνῶν,
Βοηδρομιῶν,
Μαιμακτηριῶν,
Πυανεψίων,
Ἀνθεστηριῶν,
Ποσειδεῶν,
Γαμηλιῶν,
Ἐλαφηβολιῶν,
Μουνυχιῶν,
Θαργηλιῶν,
Σκιροφοριῶν.

Αἴτιον τῆς περὶ τοὺς μῆνας ἀγνοίας.

Ζ'. Τῆς δὲ περὶ ταῦτα ἀγνοίας τὰς πρὸς ἡμῶν τὸ Ῥωμαίους ἅμα καὶ διορθῶσαι τὰ περὶ τὴν ἐπιτοὴν, καὶ ἀρξαι, ὡς περ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ τὸ Ἑλληνικῶν. Πρὸς γὰρ τῷ ἀρχεῖν ἐτέρων καὶ τῆς φωνῆς δὴ καθαρὸν καὶ κομψὸν Ἑλλήνας ἀπέβηκότες, πρὸς τὴν τῶν ἀρχόντων φωνὴν, ἣ μάλιστα εἶσταντο, καὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων οὕτως τε πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ ταῖς τῶν μηνῶν προσθήκῃ τοῖς σφετέρους ἀναμιγνύοντες ἐχρῶντο ἀξίωμα ἀποικίας Ῥωμαίων, αὐτοὺς τε ἄχρι καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀντὶ Ἑλλήνων καλοῦσι· καὶ ὡς περ ταῖς τῶν Ῥωμαίων ἀμφὶ τοὺς μῆνας χρονογραφίας.

Περὶ ἐρμηνείας τῶν μηνῶν.

Η'. Ἐρμηνείας δ' ἔνεκα πρὸς τοὺς τῶν Ῥωμαίων μῆνας, εἰ λάβοιμεν ἀρχὴν ὀμολογουμένην ἐκ τινὰ τῶν μηνῶν, ὀνομάσαντες ὁρθῶς, ὡς ἡλιναῖοι ἤγον, καὶ ὡς Ῥωμαῖοι τὸν αὐτὸν προσηγορεύειν εἰθίσασιν· ἔσται δὴ οὕτω καλῶς ἀπεβέβηνον, ὡς ἐκάστους γε μεθερμηνευτέον, καὶ ἐκ τῆς ἐκάστην δὴπου τῶν ὠρῶν χρηστῆον τοῖς ἡellenοῖς ὀνόμασι τοῦτοις. Περὶ γὰρ τάξεως τῶν Ῥωμαίων γε ἀμφοτεροῦ οὐδεὶς, εἰ πρῶτος Ἰανουάριος, εἰτε Φεβρουάριος, εἰτε Μάρτιος, καὶ οἱ λοιποὶ, καὶ ταῖς καὶ λέγονται ἐφεξῆς. Εἰληφθω δὴ οὖν τις τῶν μηνῶν. Ἔστω δὲ, εἰ δοκεῖ, Ἐκατομβαιῶν. Εἰ ταῦτα περὶ Ἐκατομβαιῶνα αἰ θεριναὶ τροπαὶ Ἀθηναίων δηλον, ὅτι περὶ τὸν ἂν ποτε ὦσι Ῥωμαῖοι τῶν αὐτῶν μηνῶν αἰ αὐταὶ τροπαὶ, οὗτός ἐστιν Ἐκατομβαιῶν. Λέγω δὲ κατ' ἀναλογίαν, ὡς περ σήπιον, καὶ ἀκάνθου καὶ ὄστου. Ἀνάλογον γὰρ, καὶ πάντα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς νεύειν δεῖ, μὴ ὅτι τοὺς μῆνας, εἰ μέλλοι τι βραχέως τῆς ἐρμηνείας. Περὶ Ἰούνιον δὲ Ῥωμαῖοις αἰεὶ αἰ θεριναὶ τροπαὶ, ὡς ἴσασιν πάντες· ὁ δὲ Ἰούνιος ἐστὶν Ἐκατομβαιῶνα, ἔργον οὐδὲν τῶν ἄλλων ἔκαστον ἐρμηνεύει. Ὅ γὰρ αἰεὶ ἐπιὼν τῶν Ἀττικῶν κατὰ τὴν ὑπερῶν

ἵππαρξεί. Ἀπορήσει δ' ἂν τις, εἰ γε τῶν χρόνων
 Ἄθηναῖοι ἦγον κατὰ τὴν σελήνης φορὰν, Ῥωμαῖοι
 δὲ κατὰ τὴν ἡλίου λογίζονται, πῶς ἂν οἱ τῶν Ἄθη-
 ναίων ἐφαρμόζοντο τοῖς μὲν Ῥωμαίων μηνσίν, ὥστε
 καὶ ἀπαρτίξιν ἀεὶ, καὶ Ἰούλιον μὲν τὸν Ἑκατομ-
 βαιῶνα, Ἰούλιον δὲ τὸν Μεταγειντιῶνα ἐρημνεύειν
 ἕρθῶς· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Οὐ γὰρ ἰσο-
 ταχῆς ἡ σελήνη τῷ ἡλίῳ· οὐδ' ἅμα τελευτῶσι καὶ
 ἀρχονται, ὡς εἰπεῖν, περὶ τὸν τοῦ ζωδιακοῦ μερι-
 σμόν. Ἀνάγκη δὲ ἐπαμφοτερίζειν τοὺς τῶν Ἄθη-
 ναίων μῆνας. Εἰ δὲ δὴ ἕκαστος ἐπαμφοτερίζων ἀμ-
 φοσίν, ἐπιλήφεται τοῦ τε προτέρου, ὡς Ῥωμαῖοι
 ἄγουσι, καὶ τοῦ ὑστερόου μηνός, τί μᾶλλον ἀπὸ τοῦ
 προτέρου μεθερμηνεύμενος ὀνομάζοιτο ἂν καλῶς ἢ
 ἀπὸ τοῦ ὑστερόου; Ὅν δὴ τρόπον καὶ Γαλιῆνος περὶ
 τῆς ἐλάτης σπέρματος γράφων, « Ὅστις καιρὸς, φησὶν,
 ἐν Ῥώμῃ μὲν ὁ καλούμενος μὴν Σεπτέμβριος ἐστιν,
 ἐν Περγάμῳ δὲ παρ' ἡμῖν Ὑπερβερεταῖος, Ἄθῆνῃσι δὲ
 Μυστήρια. » Τὰ γὰρ τοὶ μυστήρια Βοηδρομιῶνος ἦν.
 Περὶ εἰκάδα γὰρ τοῦ Βοηδρομιῶνος ὁ μυστικὸς Ἰακχος ἐξήγετο, ὡς καὶ Πλούταρχος ἰστο-
 ρεῖ. Ἔοικε δὲ καὶ ὁ Ῥωμαῖος Πλίνιος, παντοδαπῆς
 ἱστορίας συγγραφεὺς, οὕτω μεταφέρων Ἀριστοτέ-
 λους τὸ περὶ τόκου τῶν ἰχθύων, ὡς οἱ πλείστοι
 τέκτουσιν ἐν τρισὶ μηνσίν, Μουνυχιῶνι, Θαρρηλιῶνι,
 Σκιροφοριῶνι, φάναι ἐν τρισίν, Ἀπρίλι, Μαίῳ, Ἰου-
 νίῳ, τέκτειν τοὺς πλείστους. Ἐτι τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὡς
 μὲν Ῥωμαῖοι ἄγουσι, τριακόσαι καὶ ἐξήκοντα καὶ
 πάντε ἡμέραι εἰσὶν· ἀκριβολογεῖσθαι δ' εἰς τὸ παρὸν
 οὐ δεῖ· ὡς δὲ Ἄθηναῖοι, κατὰ μὲν Ἀριστοτέλη, C
 τριακόσαι καὶ ἐξήκοντα. « Ἐνιαὶ δὲ, φησὶ, κύουσι
 τῶν κυνῶν πέμπτον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ, τοῦτο δὲ
 ἔστιν ἡμέρας ἑβδομήκοντα καὶ δύο· » καθ' Ἡρόδο-
 τιν δὲ καὶ ἄλλους, τριακόσαι πεντηκοντατέσσαρες.
 Ὡς τοσούτων δὴ γνωμένων, εἰ τῶν μηνῶν οἱ μὲν
 ἀλήρεις τε καὶ τριακονοήμεροι, οἱ δὲ κολλοὶ τε καὶ
 μιὰ τῶν ἐτέρων ἡμέρᾳ λειπόμενοι ἐναλλάξ εἶεν παρ'
 ἕνα, ὁποτέρως δ' ἂν ἔχη. τὸ ἐπιὸν δὴ ἔτος ἀεὶ προτε-
 ρήσει, καὶ ἐκ προσαγωγῆς εἰς ἐναντίας ὥρας ἐκπε-
 σοῦνται οἱ μῆνες ὑποφερόμενοι. Πάλιν εἰ τὸ Ἰλιον
 ἦλω τελευτῶντος τοῦ ἔαρος, ὀγδόη φθίνοντος Θαρρη-
 λιῶνος μηνός, ἑπτακαίδεκα πρότερον ἡμέραις τῆς
 Θερνῆς τροπῆς, ὡς ὁ Ἀλικαρνασσεὺς Διονύσιος ἀρ-
 χαιολόγος τὰ Ῥωμαϊκὰ φησὶ· πῶς τροπικὸς θερινὸς D
 ὁ Ἑκατομβαιῶν; Ὅδε γὰρ ὁ λόγος ἀποφαίνει Σκιρο-
 φοριῶνα εἶναι τροπικὸν θερινόν. Ἀνομολογόν δὲ καὶ
 τὸ Θεοφράστου, ὅτι ἄκρου ἔαρος εὐθύς, ἰσταμένου
 τοῦ Θαρρηλιῶνος. Εἰ γὰρ ἄκρου ἔαρος ὁ Θαρρηλιῶν,
 οὐκ ἂν τροπικὸς ὁ Ἑκατομβαιῶν εἴη· πολὺ δ' ἦττον
 ὁ Μουνυχιῶν ἔαρινός τε καὶ ἰσημερινός. Ἔοικε δ'
 ἀπεμφαίνον καὶ τὸ τοῦ Πλουτάρχου· « Συγκομιζομέ-
 νης ὀπώρας Πυανεψιῶνος ὀγδόη ἰσταμένου. » Δοκεῖ
 γὰρ ὁ Πυανεψιῶν μᾶλλον εἶναι ἰσημερινός φθινοπω-
 ρινός ἢ ὁ Μαίμακτηριῶν, εἰ γε ἀμπελικῆς ὀπώρας
 ἡ κομιδὴ ἦν.

inde sequenti Romano conveniet, et eadem ad anni
 partes erit consonantia. Sed forte quis dubitaverit,
 cum Atheniensis ad lunæ, ad solis vero cursum
 Romani calculum temporum subducerent : qua ra-
 tione fieri possit, ut utriusque gentis menses alteri
 cum alteris sic competant, ut invicem dierum
 summa semper quadrans sit, et nihil in alterutris
 excurrat : utque Hecatombæon recte transferatur
 Junius, et Metagitnion Julius, ita quoque de aliis.
 Neque enim soli eadem, quæ lunæ, est celeritas :
 neque una desinunt incipiuntve ad signiferi, quod
 prope dixerim, partitionem. Ergo necesse est Atti-
 cos menses variare, et ambiguo plerumque esse
 inter priorem Latinum, et posteriorem loco. Quod
 si ambiguis quisque amborum fiat particeps, cur
 potius a priore vertendo, quam a posteriore nomine-
 tur? Quo sane modo Galenus fecit, de abietis se-
 mine : « Quod tempus, » inquit, « Romæ est Se-
 ptember, Pergami apud nos mensis Hyperbere-
 tæus, Athenis vero Mysteria. » Ea namque erant
 Boedromione. Nam circa Boedromionis vicesimum
 diem mysticus Bacchus ab urbe transferebatur ; ut
 etiam Plutarchus scribit. Videtur quoque Plinius
 omnifariæ scriptor historię, sic interpretari illud
 Aristotelis de piscium partu, nimirum pisces plu-
 rima sui parte tribus his mensibus fecundare, Muny-
 chione, Thargelione, Scirophorione, ut dicat his
 tribus, Aprili, Maio, Junio. Insuper trecenti
 sexaginta quinque dies sunt anni Romani ; subti-
 lius enim in præsens supputare minime oportet.
 Atheniensis vero anni, ex Aristotelis quidem sen-
 tentia, trecenti sexaginta sunt : « Pars, » inquit,
 « canum fert ventrem quintam partem anni, id est
 dies duos et septuaginta ; » at secundum Herodo-
 tum aliosque, trecenti quatuor et quinquaginta.
 Tot igitur cum sint, si menses alii pleni et trico-
 narii ; alii mutili, cavi, et uno die cæteris impar-
 es in numero alternant, quocumque modo res se ha-
 beat, sequens annus semper prævertet, et paulatim
 ex accessione in contrarias tempestates menses
 incident, loco diebusque statis emoti. Item si Ilium
 captum est abeunte vere, octavo die, sub finem
 Thargelionis, septemdecim diebus ante æstivum
 solstitium, ut Dionysius Halicarnasseus ait, res
 prisca Romanorum historię mandans : quo pacto
 Hecatombæon solstitialis æstivum sit? Nempe hic
 sermo ostendit, Scirophorione esse solstitium. Dis-
 sentaneum etiam est illud Theophrasti, cum dicit
 summo, ineunteque vere, Thargelionis principio.
 Si enim est summum ver Thargelion, nequaquam
 esse queat solstitialis Hecatombæon, et multo mi-
 nus vernus et æquinoctialis Munychion. Illud quo-
 que Plutarchi dissentire videtur, dicentis : « Dum
 fructus leguntur, et vindemia comportatur, octavo
 die Pyanepsionis incipientis. » His enim verbis videtur
 Pyanepsion in se continere autumnii æquino-
 cium potius, quam Mæacterion, siquidem erat vindemiæ collectio.

homines nulla ratione, nulloque ordine mensibus usos, atque aliter alios annum ipsum partitos esse, cum ab aliis, tum vel maxime a Plutarcho, viro undecunque doctissimo, licet intelligere. Nam barbarorum nonnulli trimestrem annum habebant, et ex Græcis Arcades quadrimestrem; Acarnanes semestrem. Ægyptiis autem mensis erat annus, deinde quadrimestris, ut aiunt. Idcirco antiquissimi videntur inmensam annorum multitudinem sibi annuerantes; ut qui certe annum mense definirent. Romani vero prius decem mensium annum agebant, et menses alios neque vicenum dierum, alios tricenum quinum, alios etiam plurium: illudque solum considerabant, ut trecentorum et sexaginta dierum suus esset annus, nec quæ esset æclis et lunæ inæqualitas quidquam pensi habebant. Sed postea **160** rex Numa Pompilius duos menses adjecisse fertur, et discrimen hujus inæqualitatis undecim dierum esse reputans: utpote anno lunari trecentos quinquaginta quatuor dies, solari autem trecentos sexaginta quinque habente; undecim hos dies duplicatos alternis annis intercalatione facta (quæ duorum et viginti dierum esset) in Februarium induxisse: verique simile est, hæc illum ex imitatione quadam Græcorum fecisse. Primum enim Solonem aiunt Athenis hanc mensium vagam et adhuc incertam inconstantiam deprehendisse: et diem quo luna solem assequitur et transmittit, ξηνὴν καὶ νέαν, id est, antiquam et novam lunam, sive extremam et primam, hoc est, interlunium vocari instituisse: et sequentem νοσηνιαὴν id est, novilunium, sive Kalendas appellavisse, mensemque triginta dierum constituisse: et in genere annum ipsum in concinniore ordinem digessisse. Intercalaris vero mensis usum antiquitus fuisse Græcis, declarat Herodotus: « Græci, » inquit, « tertio quoque anno intercalationem interserunt, temporum gratia: Ægyptii vero tricenis diebus, quibus duodecim menses anni taxant, auctario facto ad eum numerum, dies quinque quotannis superaddunt: et iis ratio circuli temporum constat eodem redeuntis, » Quod si Numa quidem intercalationem duorum et viginti dierum ordinavit; Herodotus vero triginta dierum recenset, nihil hoc ad disceptationem præsentem. Verum ex bis utentes anni sui defectum supplevisse, ut temporum

De anno.

IX. B. fariam ergo annum considerabant, ut qui partim a sole trecentis sexaginta diebus definiretur, propter sectionem obliqui signiferi in totidem gradus. Et hujus certe quintam partem Aristoteles dicit esse duos et septuaginta dies: partim a luna diebus quatuor et quinquaginta supra trecentos. Eadem etiam ratione mensibus partim ad solem, partim ad lunam deductis, aliisque annis dies triginta adjiciebant; aliis quinque: et si quid am-

τε καὶ ἀτάκτως κεχρησῆσθαι τοῖς μηνί, καὶ διὰ τὴν ἰσότητά των ἑνιαυτῶν ὠρικέναι, παρὰ τοὺς ἄλλων καὶ Πλάτωνα ἀνδρὸς πολυμαθεστάτου πυθέσθαι ἐν τῷ ἔνιοι γούν των βαρβάρων τρισὶν ἐχρῶντο μηνῶν τὸν ἑνιαυτὸν· καὶ των Ἑλλήνων Ἀρκάδες μὲν τὰ ταρσιον, Ἀκαρνανες δὲ ἔξ. Αἰγυπτίους δὲ μηνιαῖοι ὁ ἑνιαυτὸς, εἶτα τετράμηνος, ὡς φασί. διὰ τὴν ἰσότητά των εἶναι δοκοῦσι, πλῆθος ἐτων καταρῶν τρισὶν ἀμύχανον, ἅτε δὴ τοὺς μήνας τῶν ἐτων ἐτῶν ἀριθμῶν. Καὶ Ῥωμαῖοι δὲ πρότερον δεκάτην ἦγον τὸν ἑνιαυτὸν, καὶ των μηνῶν τοὺς μὲν εἴκοσιν ἡμερῶν, τοὺς δὲ πέντε καὶ τριάκοντα, καὶ δὲ καὶ πλείονων· ἐκεῖνό τε μόνον ἰσότητα, καὶ ἐξήκοντα καὶ τριακοσίων ἡμερῶν ὁ ἑνιαυτὸς ἐτα ἔνοιαν δὲ τῆς γινόμενης περὶ τὴν σελήνην καὶ τὸ ἥλιον ἀνωμαλίας οὐκ εἶχον. Ὑστερον δὲ Νομάδης βασιλευῶν λέγεται δύο τε προσθεῖναι μῆνας καὶ τὸ παράλλαγμα τῆς ἀνωμαλίας ἡμερῶν ἕκκα γίνεσθαι λογίζομενος· ὡς τοῦ μὲν σεληνιακοῦ ἐκα τριακοσίας πεντηκοντατέσσαρας ἔχοντος ἡμέρας, τὸ δὲ ἡλιακοῦ τριακοσίας ἐξηκονταπέντε· τὰς ἕκκα ταύτας διπλασιασάσας, ἐπαγαγεῖν παρ' ἑνιαυτοῦ ἐκα τῶν Φεβρουαρίου μηνὶ τὸν ἐμβόλιμον, εἴκοσι καὶ δύο ἡμερῶν ἔστα. Εἰκόσας δ' ἐκεῖνον ταῦτα παρ' ἑνιαυτοῦ τινὰ Ἀθηναίων χρῆσιν πεποιτηκέναι. Σώσιμα τὸν πρῶτον Ἀθήνησι τὴν περὶ τοὺς μήνας ἀνωμαλίαν συνιδεῖν φασί· καὶ τὴν μὲν ἡμέραν, καθ' ἣν τὸ ἥλιον καταλαμβάνει τε καὶ παρέρχεται τὸν ἥλιον, τὴν ἑνὴν καὶ νέαν καλεῖσθαι· τῆς δ' ἐφεξῆς ἡμέρας προσαγορεύουσαι· ἄχρι τε τριακάδος τὸν μῆνα τριπλάκιον· καὶ ὅλιος ἐπὶ τὸ βέλτιον διαθέσθαι τὰς τῶν ἑνιαυτῶν. Χρησὶν δ' ἐμβολίου μηνός καὶ Σώσιον ἀνέκαθεν εἶναι δηλοῖ καὶ Ἡρόδοτος, λέγων· Ἐληνης μὲν διὰ τρίτου ἔτους ἐμβόλιμον ἐπιπέμπουσαν τὸν ὠρέων εἵνεκεν· Αἰγυπτίους δὲ, τριακοντήμηνους ἄγοντες τοὺς δώδεκα μήνας, ἐπάγουσιν ἀπὸ τῶν πέντε ἡμέρας· παρὲς τοῦ ἀριθμοῦ· καὶ σπινὸς καὶ τῶν ὠρέων εἰς ταυτὸ περιῶν παραγίνεσθαι. Εἰ δὲ Νομάδης μὲν εἴκοσι καὶ δύοσιν ἡμερῶν τὸν ἐμβόλιμον ἔταξεν, Ἡρόδοτος δὲ τριακοντήμηνον καταπέμπει· οὐθὲν τοῦτ' ἐπὶ τὸν νῦν λόγον. Ἀλλ' ἔπειτα ἔστιν ἡμῶν καὶ τούτων, ὡς Ἀθηναῖοι χρωόμενοι ἐμβόλιον προσάγουσιν τὸ ἐλλείπον παρὸς τὴν ἄλην περιῶν τὸ ἥλιου των ὠρέων ἕνεκα.

datur illud intelligi, Athenienses mense intercalario ratio facilius solis itineri congrueret.

Περὶ ἑνιαυτοῦ.

Θ'. Διχῶς οὖν θεωροῦμεν τὸν ἑνιαυτὸν, ὅταν τὸν μὲν ἐξήκοντα καὶ τριακοσίας ἡμέρας ὀριζόμενον τὸ ἥλιον, διὰ τὴν εἰς τοσαύτας μοίρας καταπέμπει τὸν ἥλιον, καὶ τούτου δὴ μέρος τέμπετον Ἀριστοτέλης εἶναι φησὶν ἡμέρας ἑβδομήκοντα καὶ δύο· τὸν δὲ ταρσι καὶ πεντήκοντα καὶ τριακοσίας τῆς σελήνης. Ἀνάλογον δὲ καὶ τοὺς μήνας ἦγον, τοὺς μὲν πρὸς τὸν ἥλιον, τοὺς δὲ κατὰ τὴν σελήνην· ἐκείνους τὰς τοῖς μὲν τριάκοντα ἡμέρας, τοὺς δὲ πέντε, καὶ δ

τὸ αὐτὸ ἀντικαθίστάται, καὶ εἰργεῖν ἐν τοῖς αὐτοῖς περὶ ὄροις τοὺς μῆνας· ἰσμά τε τῆς ἀνωμαλίας ἐτύγχανεν ὄν, ὡς καὶ Πλούταρχος λέγει, μειζδῶν λαμάτων δεήσεισθαι μέλλον. Καῖσαρ οὖν ὁ πρῶτος μοναρχήσας· Ῥωμαίων, τοῖς ἀρίστοις τῶν μαθηματικῶν πρόβλημα περὶ τούτου προβεί, ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἤδη μεθόδων ἴδιαν τινὰ καὶ διηκριβωμένην μᾶλλον ἐπανόρθωσιν ἔμειξε. Δοκῶσι δ' Αἰγύπτιοι πρῶτοι μῆσι χρήσασθαι καθ' ἥλιον τριακονθήμεροις δώδεκα, καὶ πέντε ἡμέρας ἐπαγαγεῖν κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον· τὸ τε ἐπιτρέχον μόριον τῆς ἡμέρας εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ ἐκ περιόδων πλειόνων ἐτῶν ἀπολαβόντες, συνθέσθαι μίαν ἡμέραν. Ἕλληνας δὲ παρ' ἐκεῖνων ἄλλα τε πλείω τῶν οὐρανίων θεωρημάτων, καὶ ταῦτα παρέλαβον, τὰ μὲν μεθερμηνευθέντων εἰς τὸ Ἕλληνικὸν τῶν ὑπομνημάτων, τὰ δὲ καὶ συνδιατρίψαντες τοῖς ἐκεῖ ἱερεῦσι, περιττοῖς οὖσι τὴν τῶν οὐρανίων ἐπιστήμην. Πλάτωνα γοῦν φασὶ τινες καὶ Εὐδόξον, ἀποδημήσαντας εἰς Αἴγυπτον, ὁμιλῆσαι τοῖς ἱερεῦσι τρισκαίδεκα ἔτη. Μυστικοὺς γὰρ ἦντας καὶ δυσμεταδότους, ἔδει τῷ χρόνῳ καὶ ταῖς θεραπαλαῖς ἐλλίπαρῆσαι, ὥστε τινὰ τῶν θεωρημάτων ἱστορήσαι. Ταῦτα μὲν οὕτω διαίρειν ἴσως οὐ χεῖρον· τὸ τε διηπορημένον φανερὸν ὁ ἐμβόλιμος λύει. Καὶ εἴ τι διὰ πλειονοῦς ἐτι χρόνου παραλλάττει, εἰκὸς καὶ τοὺς πάλαι συνορώντας καὶ τοῦτο δῆπου ἐπανορθοῦσθαι, ὅτε μὲν μακρότερον, ὅτε δὲ βραχύτερον τὸν ἐμβόλιμον ποιουμένους. Τὸ δ' ἀκριβέστατον, καὶ μηδὲ παρ' ὀλίγον τι πλημμελεῖν, οὐκ ἐπιζητεῖν δεῖ· ὅποτε καὶ νῦν, ἐπίδοσιν τῆς ἀστρολογίας, τοσαύτην λαβούσης, ὅμως ἔ τῆς κινήσεως ἀνωμαλία διαφεύγει τὸν λόγον, περιγινόμενη τῆς τῶν μαθηματικῶν ἐμπειρίας. Τὰς μὲν τοι τῶν μηνῶν περιόδους ὁμολογεῖν ταῖς ὥραις ἀεὶ ποιεῖ ὁ ἐμβόλιμος τῷ τρίτῳ ἀεὶ ἐπαγόμενος τῶν ἐτῶν. Τὸ δὲ πρὶν ἐμβολάζειν, καὶ περὶ τὸ ἐμβολάζον αὐτὸ ἔτο; ὑπενεχθέν τε καὶ ἐπαλλάξαν τῶν μηνῶν, ἔτι δεῖται λόγου, πῶς ἂν ἐρμηνευόμενον τυγχάνοι τοῦ ἰκανοῦ. Ἀἴτιον γάρ, ὅτι τὸ ἐμβολάζον συχνὰ παρ' ἕνα που ἕξει τοὺς μῆνας ἀνομολόγους ταῖς ὥραις. Διὸ καὶ Θεόφραστος, « Ἐαρος εὐθύς ἱσταμένου τοῦ Θαρρηλιῶνος, » φησὶν, ὡς τοῦ Μουνυχιῶνος χειμερινοῦ δὴ γενομένου· τοῦ δ' ἐμβολίου θερινοῦ τροπικοῦ, ἢ καὶ περιστήσαντος τὴν τροπὴν εἰς ἱστάμενόν που τὸν Ἐκατομβαιῶνα· τοῦτο μὲν οὖν μὴ συμβαίνειν οὐχ οἶόν τε ἔστι. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ ἐμβόλιμος ἐπάγεται, ἀναπληρῶν τὸ ἐνδεές, καὶ εἰς Ἐκατομβαιῶνα τὰς τροπὰς ἀποκαθιστά· τὴν δ' ἐρμηνείαν ποιητέον ἐπὶ τῶν οὕτω χρονολογούντων, στοιχείῳ χρωμένους τῷ παρόντι ἀεὶ τροπικῷ μηνὶ καὶ τῷ ἑξῆς τῶν μηνῶν κατὰ τὰ ὑποτεθέντα. Οἶον ἐπειδὴ Θεόφραστος, « Ἀκρου Ἐαρος, εὐθύς ἱσταμένου τοῦ Θαρρηλιῶνος, » φησὶ, μεθερμηνευτέον Μαρτίου. καὶ μὴ Ἀπριλίου. Πάλιν ἐπειδὴ Θουκυδίδης Ἐλαφηβολιῶνα τελευταῖον μῆνα τῶν χειμερινῶν εἶναι φησὶ, τοῦτον μὲν Φεβρουάριον ἐρμηνευτέον· τὸν δ' ἐπιόντα Μουνυχιῶνα θετέον ἔαρος εἶναι ἀρχὴν, καὶ Μάρτιον μεταφεαστέον Λατίνοις. Ὡστε δὴ καὶ συμβαίνει δὴ

scientia tamen restituere mensis sibi, et iisdem fere finibus eos coercere; eaque inæqualitatis curatio, ut majoribus olim reinediis indigeret, futurum erat, quemadmodum refert Plutarchus. Cæsar itaque, is qui primus imperium invasit et ad cuius unius arbitrium res Romana devoluta est, quæstione hac de re optimis mathematicis proposita, ex subtratis jam viis rationibusque propriam quamdam et accuratiorē cura excogitationem emendationem confecit. Primi autem omnium Ægyptii ad solem duodecim mensibus usi videntur, et iis quidem triceniariis, et quinque dies quotannis adjecisse, particulamque diei excurrentem ad supplementum totius anni, ex multis annorum circuitibus acervatam, in unum diem integrum conjecisse. Græci vero ab illis, cum alia per multa rerum cœlestium; tum hæc præcipue mutuo acceperunt; partim traductis in linguam Græcam commentariis; partim cum eorum sacerdotibus versatis, egregie divinarum cœlestiumque scientiarum peritis. Fecit itaque Platonem, et Eudoxum peregre in Ægyptum profectos, annis tredecim apud Ægyptios sacerdotes mansisse; tanta enim consuetudine, tamque diutino obsequio erant exorandi, et quasi eblandiendi, ut qui rerum arcanarum tenaces, avarique elargitores essent disciplinarum suarum; quo aliquid cœlestium contemplationum impertirent. Hæc vero ita distinguere, ut opinor, non improbable est: tum quod inest dubii, quæ postea emersit intercalatio solvit. Atque etiam si quid longiore temporis intervallo adhuc evariet, credible est vel antiquos ipsos perspicientes, id quoque quodammodo correxisse; modo longiorem, modo breviorē intercalationem facientes. Neque vero exactam in his diligentiam, et ab omni errore vel levissimo tutam exigere oportet, quandoquidem hoc quoque sæculo, quo astrologia tantum incrementi præstantiæque adepta est, tamen motus disparilitas mathematicorum rationes fugit: quippe quæ superior sit eorum peritia. Sed tamen mensium cursus, ut cum anni temporibus semper congruant, facit post tertium quemque annum introducta intercalatio. Cæterum confusio illa, et mensium inconstantia vaga (quæ fuit prius inventa intercalatione, atque etiam post inventam) adhuc explicatione indiget, quoniam pacto transferri commode possit. Constat enim ipsam intercalationem alternos fere menses cum temporibus anni non competentes sæpe habituram. Ex quo etiam Theophrastus inquit, « vere statim Thargelionis initio: » quasi Munychioni hibernus fuerit: intercalaris vero æstivus tropicus, vel certe in instantem 161 Hecatombæonem solstitium circumagens: quod interdum non contingere non potest. Nam propterea intercalatio inducta est, ut defectum dierum suppleat, et in Hecatombæonem solstitia restituat. Porro in his qui sic indicem temporum notationem

et mensium serie ma quam supra posuimus. Verbi gratia : quando Theophrastus « summo vere, sicut instante Thargelione » : dicit, mense Martio, et non Aprili, interpretandum est. Rursum quando Thucydides Elaphebolionem esse dicit ultimum hiemalium mensium, hunc quidem Februarium oportet interpretari; secundum quem veris initium Munychion constituendus, et Latinis Martius est transferendus. Ex quo sane contingit duos esse vernos æquinoctiales, Munychionem et Thargelionem; et duos autumnales, Boedromionem et Mæmactæriionem : similiterque solstitiales duos æstivos, Hecatombæonem et intercalarem, brumalesque, Posideonem et Gamelionem. Quam ob rem Aristoteles inquit : « Gallina quidem parit omnibus anni temporibus, exceptis duobus mensibus in hieme tropicis. » Et in *Meteorologicis* scribit crinitam stellam ad Ursam apparuisse mense Gamelione, sole circa brumam existente. Atque etiam Anthesterionis postremam partem aliquando solstitium hibere potest attingere. Sed quos tropicos hiemales nominant, sunt hi quidem duo ante explicati. Similiter est tamen simpliciter, Hecatombæonem esse æstatis principium, et solstitialem æstivum, et reliquos simili deinceps ratione. De rebus enim contingentibus nulla ratio ineunda est, sed de spectatis solitiis. Nam in *Physicis* dictum est, quinque oportere dicere id esse, quod natura esse expedit et non quod vi et præter naturam.

Dionysius vero ab Ephoro mutuatus, dicit Thargelione expugnatum Ilium. Quin et Plutarchus in Furii Camilli vita, Ephorum hæc scripsisse refert; nec vero « septemdecim diebus ante æstivum solstitium » dicit : et tamen Thargelione etiam ille dicit. Si Ephorus igitur, cum apud se non esset, alioqui dicturus Scirophorione, scripsit Thargelione; quemadmodum item in aliis pro Iberia non pœnitenda regione Europæ, civitatem quamdam Iberiam esse dicit; boni consulat, quod non reprehendatur qui sui reprehendendi ansam dederit, eamque amplissimam. Quod si forte nescio quis ineptus scriptor mendose scripserit, « Thargelione, » pro « Scirophorione, » ut fere fit in aliis, et præsertim in iis quæ quæstus gratia scribuntur a bibliopoliis (nam qui huiusmodi operas conducunt, imperitis, oblatitiisque et trivialibus scriptoribus utuntur); sic insons quidem fuerit Ephorus : et jure culpandi, qui exemplaria non emendarint, sed inconsiderate dixerint, « Thargelione septemdecim diebus ante æstivum solstitium. » Sed idem etiam dicit, dies (qui annum illum expleant) superabundantes fuisse post solstitium numero viginti : quod prorsus incompositum et pugnans, si pro instituta Atheniensium ratione sermonem facit. Nam si supererant viginti post solstitium, certum est solstitium fuisse abeunte anno, Thargelionis ultimo die, ut ille quidem vult : ut nos vero, Scirophorionis. Impræsentia autem nihil intersit. Sed esto ex ejus sententia Thargelionis; profecto sequente anno solstitium erit novilunio Scirophorionis : quod erat ipsi nono die incipientis. Nam si octavo sub finem die Thargelionis captum est Ilium, septemdecim diebus æstivo prius solstitio;

θερινούς, Ἐκατομβαίωνα καὶ τὸν ἐμβόμιον· χειμερινούς, Ποσειδεῖωνα καὶ Γαμηλιῶνα λέγει Ἀριστοτέλης, ἢ Ἡ ἀλεκτορίς, ἢ φησὶ, εἰσὶται ἐκ τὸν ἐνιαυτὸν, ἔξω δύο μηνῶν τῶν ἐν τῷ χειμῶν τροπικῶν· » καὶ τὸ ἐν τοῖς *Μετεωρολογικαῖς* ἐγένετο κομήτης ἀστὴρ πρὸς Ἄρστρον, μὲν Γαμηλιῶνος, περὶ τροπικῆς ὄψεως τοῦ ἡλίου χειμερινῆς. Ἐ Ἀνθεστηριῶνος δὲ ἄψαι· ἂν ποτε ἡ τροπὴ ἴση· τοῦ. Ἀλλ' οἱ γε ὀνομαζόμενοι τροπικῶν χειμῶν δύο οἱ εἰρημένοι εἰσίν. Ἀπὸ τῶν μέντοι θέρος ἐπὶ ὑποληπτέον εἶναι τὸν Ἐκατομβαίωνα, καὶ τροπικῶν θερινῶν ἀνάλογον δὲ καὶ τοὺς ἄλλους. Δεῖ γὰρ τὸ συμβαίνειν, ἀλλὰ τὸ σκοπούμενον λαμβάνει λόγῳ. Εἰρηται γοῦν καὶ ἐν τοῖς *Φυσικαῖς* τῶν ἡλιῶν, ὡς δεῖ ἕκαστον λέγειν τοῦτο εἶναι, ἢ φησὶν ἔσται εἶναι, καὶ ὃ ὑπάρχει· ἀλλὰ μὴ ὃ βίη καὶ τῶν φύσιν.

Διονύσιος δὲ παρ' Ἐφῶρου εἰληπῶς λέγει Ἐκατομβαίωνα ἀλῶναι τὸ Ἴλιον. Πλούταρχος γὰρ ἐν τῷ *Φουρίου Καμίλλου βίῳ* Ἐφῶρον ἀναγεγραπέναι τὸ φησιν· οὐ μὲν δὲ καὶ « πρότερον ἑπτακαίδεκα ἡμέραις τῆς θερινῆς τροπῆς » λέγει· ἀλλ' οὐν Ἐκατομβαίωνος ἀκακείνῳ φησιν. Εἰ μὲν οὖν Ἐφῶρος, Ἐκατομβαίωνος φάναι βουλόμενος, εἶπε (μὴ ἐντὸς ὧν ἐστὶν Ἐκατομβαίωνος, ὡς περ ἐν ἄλλοις αὐτῷ ἐντὶ Ἰβηρίας κατὰ τὴν Εὐρώπην μεγίστης χώρας, πόλιν ἐστὶν ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ φησιν· ἀγαπάτω μὲν ἐπιτιμῆσαι τὴν σκῆψιν ἐπιτιμῆσεως καὶ ταῦτ' οὐ μικρὰν ἐπέκει· εἰ δ' ἄρα τις τῶν φαύλων γραφεὶς διήμαρται, ἢ « Σκίροφοριῶνος »—« Ἐκατομβαίωνος » μεταβαλὼν, καὶ περ καὶ ἐπ' ἄλλους συμβαίνει, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν εἰς πρᾶξιν γραφομένων τοῖς βιβλιοπώλαις ἡρώτων γὰρ φαύλους καὶ τοῖς τυχοῦσι γραφεῦσιν Ἐφῶρος μὲν ἀνάτιος ὡς ἂν εἴη· αἰτιάσατο δ' ἂν τις μὴ ἐπανορθωσαμένους τὴν γραφὴν, ἀλλ' ἀνεπίτιμῶς εἰρηκτότας, ἢ Ἐκατομβαίωνος ἑπτακαίδεκα ἡμέρας τῆς θερινῆς τροπῆς. » Φησὶ δὲ, καὶ ὡς αἱ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκείνον ἐκπληροῦσαι περιτταὶ ἡμέραι, εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν ἦσαν μετὰ τὰς θερινὰς τροπῆς· τὸ δ' ἀπὸ ταύτων παντελῶς καὶ μαχόμενον, εἰ ὡς Ἀθηναῖοι ἔργον ποιεῖται τὸν λόγον. Εἰ γὰρ περιτταὶ εἴκοσι μετὰ τὰς τροπῆς, ὄφλον, ὅτι ἡ τροπὴ ἦν τῶν οὐκ ἐπιτιμῶν ἐπὶ ἔτη καὶ νέξ Ἐκατομβαίωνος μὲν, ὡς ἐκεῖνος λέγει· Σκίροφοριῶνος δὲ, ὡς ἡμεῖς. Διαφερέτω δὲ μὲν τῶν γε τὸ νῦν. Ἀλλ' ἔστω Ἐκατομβαίωνος αὐτῷ· εἰκοσι τὸ ἐπιόντι ἐνιαυτῷ ἡ τροπὴ ἔσται, Σκίροφοριῶνος καὶ μηνίᾳ. Ἦν δ' αὐτῷ ἐνάτη Ἰσταμένου. Εἰ γὰρ ἐπιτιμῶν φθίνοντος τοῦ Ἐκατομβαίωνος ἔαλω τὸ Ἴλιον, ἑπτακαίδεκα πρότερον ἡμέραις τῆς θερινῆς τροπῆς, ὅτι ἐνάτη Ἰσταμένου τοῦ ἐπιόντος μηνὸς ἦν ἡ τροπὴ

φάνερα δε μάλλον τούτο ὑπέρρον ἐστίν, ἐπειδὴν περὶ
 χρήσεως ἐμβολίου μηνὸς λέγωμεν. Εἴτ' οὖν Ἐφό-
 ρω ἀμάρτημα τοῦτ' ἐστίν, εἴτε γραφῆς, καὶ τοῦτο
 εἰς κοινὸν ἐκλείσθω σκοπεῖν. Ἀπαρτίζειν δ' αἰεὶ
 τοὺς τῶν Ἀθηναίων μηνᾶς τοῖς τῶν Ῥωμαίων δη-
 λονότι οὐκ ἂν εἴη. Ἐπαμφοτερίζειν οὖν τι συμβαί-
 νει. Οἶον, φέρε εἰπεῖν, Ἐκατομβαιῶν τὸ μὲν Ἰουλίου
 ἐπιλαμβάνει, τὸ δὲ Ἰουλίου· καὶ Μεταγειτινῶν τὸ
 μὲν Ἰουλίου, τὸ δ' Αὐγούστου· καὶ Βοηδρομιῶν τὸ
 μὲν Αὐγούστου, τὸ δὲ Σεπτέμβριος. Ὡσαύτως δὲ καὶ
 οἱ λοιποὶ πάντες ἀμφιλαφεῖς εἰσι τὰ πολλὰ· ἐπεὶ
 ἐνίστά γε καὶ ἰσάζειν συμβαίνει· οἶον καὶ τήτες
 συμβέβηκε, νομηνίαν ἅμα Ἀπριλίως μηνὸς ἡλιακοῦ,
 καὶ σελήνης ἄγειν. Ἐρμηνεύειν ἀπλῶς χρεῖν
 ἀπὸ τοῦ πρότερου· οἶον, Αὐγουστον τὸν Βοηδρομιῶνα,
 ἀλλὰ μὴ Σεπτέμβριον, ἵνα θερινὸς ἦ· τρίτος γάρ
 ἀπὸ Ἐκατομβαιῶνος· τροπικὸς δὲ θερινὸς ὁ Ἐκα-
 τομβαιῶν, ὡς δεδειγμένον ἐστίν. Γαληνῷ δὲ διέφε-
 ρεν οὐθὲν πρὸς γε τὸ τῆς ἐλάτης σπέρμα καὶ τὴν σύνθεσιν
 τοῦ ἀκόπου, εἴτ' ἀπὸ τοῦ ἐπομένου Σεπτέμβριος,
 εἴτ' ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου Αὐγουστος ἐρμηνεύεται ὁ τῶν
 μυστηρίων μῆν· ἄλλως τε καὶ τῶν Ἰσημεριῶν τε
 καὶ τροπῶν περὶ που εἰκοστήν τετάρτην τοῦ μηνὸς
 ἡμέραν, ὡς Ῥωμαῖοι ἄγουσιν, λαμβανομένων τοῖς
 τότε οὖσιν ἀνθρώποις· καὶ προσέτι Ἰσημεριῶν γινο-
 μένου ποτὲ καὶ τοῦ Βοηδρομιῶνος, ἐπειδὴν πλείους
 ὄσιναι μετὰ τὴν τροπὴν περιτταὶ ἡμέραι. Ὅθεν δὴ
 καὶ Ἀριστοτέλης, « μετ' ἀρχτοῦρον περὶ Βοηδρο-
 μιῶνα, » φησὶν, ὡσπερ αὖ ἀνάπαλι, περὶ λήγοντά
 που τὸν Ἐκατομβαιῶνα τῆς τροπῆς γενομένης, συμ-
 βαίνει τρυγᾶν τὰς ἀμπέλους περὶ ἰσάμενον τὸν
 Πυανεψιῶνα· καθὰ Πλούταρχος ἐπισημαίνει συμβῆ-
 ναι, ὅτε Θησεὺς ἐπανῆκεν ἐκ Κρήτης. Ἡ Ἰσημερία
 μέντοι περὶ λήγοντά που τὸν Μαίμακτηριῶνα ὑπ-
 ἤρξε. Πλάγιον δὲ οἰητέον, μὴ ὡς Ἀριστοτέλους λέ-
 ξει μεταφέροντα, ὡδε ποιείσθαι τὸν λόγον, ἀλλ'
 ἰδίαν αὐτῷ δόξαν περὶ τόκου τῶν ἰχθύων ἀποφαινόμε-
 νον. Θαυμαστὸν τε οὐθὲν, εἰ καὶ ταῖς χώραις δια-
 φορὰ περὶ τὰς γενέσεις ἐστίν. Ἀλλὰ δῆλον, ὅτι καὶ
 τῶν ζώων, ὡσπερ τῶν φυτῶν, πολλὴν ποιοῦσι δια-
 φορὰν οἱ τόποι, οὐ μόνον κατὰ μέγεθος καὶ εὐτρο-
 φίαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς τόκους, τοῦ τὰ μὲν ὀψιαι-
 τερον γεννᾶν, τὰ δὲ πρωταίτερον. Ὅδε μὲν τοίνυν
 ἀπλῶς τε καὶ περὶ ἐρμηνεύοντες, οὐκ ἂν διαμαρτά-
 νοιμεν τοῦ ἱκανοῦ.

Περὶ χρήσεως τῶν μηνῶν.

Ρ. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ μὲν χρῆσθαι μῆσι καὶ κατὰ τὴν
 ἡλιου περιφορὰν, ὡς Ῥωμαῖοι ἄγουσιν· ἐστὶ δὲ καὶ
 τὴν τῆς σελήνης, ὡς Ἀθηναῖοι ἤγον· πρότερον Ἀθη-
 ναῖοις ἐπόμενοι χρῆσόμεθα, ἢ Ῥωμαῖοις, κατονομά-
 ζοντες μὲν ὡς Ἀθηναῖοι, τὴν δὲ γε τοῦ ἑνιαυτοῦ εἰς
 μηνᾶς διαίρειν κατὰ ταῦτὰ Ῥωμαῖοις τιθέντες·
 Πλάτων μὲν φησὶν, ὅτι κατὰ φύσιν δὴ ἄγοιτ' ἂν
 ἔτος μὲν κατὰ τὸν ἥλιον, μῆν δὲ κατὰ τὴν σελήνην·
 διὰ τί δὲ, οὐ λέγει. Ἄλλοι δὲ τινες, καὶ αἰτίαν ἀπο-
 διδόντες, πάντα πρὸς τῶν οὐρανίων κοσμεῖσθαι τὰ
 τῆδὲ φασί, καὶ μέγιστα εἶναι τὰ τῆς σελήνης ἔργα.

tis, tres esse dies abundantes est necesse. Hæc autem
 planius postea elucidabuntur, ubi de usu mensis
 intercalarii disseremus. An igitur Ephori sit
 iste error, an amanucensis potius, in medio consi-
 derandum relinquo. Jam certum est Atticos menses
 æquali dierum numero, simulque siniente, Roma-
 nossemper æquiparare non posse. Ergo fit ut singuli
 menses Græcorum inter binos semper Romanorum
 ambigant. Exempli gratia : Hecatombæon partem
 Junii, et partem Julii attingit ; Metagitnion Julii et
 Augusti ; Boedromion Augusti et Septembris. Simi-
 liter vero reliqui omnes non raro sese præbent an-
 cipites, quandoque etiam æquales, ut vel superiore
 anno lunam novam cum Aprilis Kalendis solaribus
 contigit emergere. Operæ tamen pretium est sim-
 pliciter a priore mense interpretari. Verbi gratia :
 Boedromionem Augustum potius quam Septembrem,
 ut æstivus sit ; tertius enim est ab Hecatombæone :
 in quo, ut demonstratum est, æstivum solstitium
 conficitur. Nihil porro Galeni intererat, ad abietis
 semen et compositionem acopi, sive a sequente
 September, sive a præcedente Augustus verteretur
 ille mysteriorum mensis ; præsertim cum solstitia et
 æquinoctia 162 circiter quartum, et vicesimum
 diem mensis Romani ab illius sæculi hominibus
 signarentur : et præterea æquinoctialis interdum
 foret Boedromion, cum plures supererant dies post
 solstitium. Unde etiam Aristoteles dicit, « post
 arcturum circiter Boedromionem, » quemadmo-
 dum contra peracto circa desinentem Hecatombæo-
 nem solstitio evenit vindemias fieri, circa incipien-
 tem Pyanepsionem : ut Plutarchus accidisse signifi-
 cat, quando Theseus e Creta rediit. Æquinoctium
 enim fuerat sub finem Mæmacterionis. Pliniusque
 æstimandus est sic loqui, non qui verba Aristotelis
 interpretetur, sed qui suam de piscium partu ex-
 primat sententiam. Nihilque mirum est, si etiam
 in generationibus a regionum diversitate oritur dif-
 ferentia. Verum illud constat, nullam, ut planta-
 rum, ita quoque animalium, non in magnitudine
 solum habituque vegetiore, sed et in partu ipsa loca
 efficere differentiam, ut alia serius, alia gignant
 maturius. Sic igitur simpliciter et quadantenus ver-
 tentes, nequaquam ab idonea explicatione aberraverimus.

De mensium usu.

X. Sed quoniam mensibus uti possumus vel ad
 solis motum, ut Romani, vel ad lunæ, ut Athenienses :
 utrum Atticum usum, an Romanum sequemur, more
 quidem Atheniensium denominantes, anni vero in
 menses eandem cum Romanis constituentes divisionem?
 Plethon quidem refert natura esse comparatum, ut
 ad solem deducatur annus, mensis vero ad lunam :
 sed quamobrem, non dicit. Verum alii huius quoque
 dicti rationem afferentes, asseverant, quæ hic in
 terris sunt, omnia a celestibus illis corporibus
 ordinari, magnosque esse

lum est, menses ad lunam, non ad solem agere oportere. Hæc enim inferiora superioribus illis motibus esse continua non inficias imus, et omnem eorum vim et potentiam illinc gubernari, ipsumque decorum (quodeunque apud nos decorum) et rerum ordinem a superna illa natura consistere; quod vero indigestum et suo errore indecens, id esse ab ea (quæ est hic) materia. Detur vero multa quædam a luna alterari variarique, cum plena, cum dimidio orbe cæsa, cum gibbosa et utrinque convexa; cum in cornua flexa, atque etiam de cælo ipso et ambiente aere iudicium fieri; hæcque terrestria mutari per semisses, et quadrantes, et certas quasdam ipsius stationes: non tamen idcirco convenit, ut supersedentes solis annum in menses distinguere, eaque divisione uti, et ad lunam divertentes, ultro sponteque dissideamus. Nec enim secundum naturam est totum soli quadrare; partes autem alteri, quam soli magis convenire. Nam partes sunt totius anni, qui menses nominantur, vel quomodocunque libeat illam in duodecim spatia solaris revolutionis partitionem appellare. Quod enim causa est efficiens totius, id certe partium necessario efficiens est, cum ex partibus totum consurgat, et ipso toto partes sint generatione priores. Est autem etiam inæqualius, inordinatiusque annum ad lunæ curricula ducere: quod qui ita agunt, mensem frequenter inserunt; nec parum habent negotii, dum alios annos mensium duodecim, alios tredecim efficiunt. Itaque præter naturam quidem id potius. Nam ordo quidam natura est, et præter naturam, quidquid inconditum, et incompositum, et quod ordinem suum non servat. Cæterum ut solem damnemus inutilitatis propter lunæ vim, et ea quæ vulgo apparent, postulatio nimis magna est, et quæ videatur esse ejus qui se magis sensui quam rationi applicet. Effectus enim lunæ, et opera a sole quidem (quod prope dixerim) omnia sunt: et hæc inferiora idem sol imprimis describit, modulatur, et in numerum ordinemque digerit. Et aliorum quidem siderum temperationis solem esse causam, cum multis aliis præclaris viris, tum vel maxime Straboni geographo videtur. Evidentiora tamen sese nobis offerunt, quæ contingunt circa lunam, propter differentes ejus species, ex variis solis intercapedibus proficiscentes. Quapropter observanda sunt hæc; sive per septimanas, sive per alterum mensem lunarem videtur. Neque vero his solis utendo solares deserere oportet, qui sint longe æquabiliores, et partes temporum divinitus constitutorum, totiusque anni propriæ et nativæ. Secundum naturam enim id simpliciter est: quandoquidem a causa, et priore, et magis necessaria. Quod vero est a luna, notius nobis cum sit et apertius, viam ad ea quæ sunt notiora natura, et perfectiora, munit. Quamobrem Cæsar cognomento apud Romanos Divus, ingressus hanc viam ad id, quod erat cer-

ηλιόν γε τούς μήνας. Συνεχῆ μὲν γὰρ πᾶς τὰ τῆ ταῖς ἄνω φοραῖς εἶναι φάμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ πῶν αὐτῶν τὴν δύναμιν κυβερνᾶσθαι· ἐκεῖθεν· καὶ τὸ πᾶ καλὸν ἄπαν, ὅσον ἂν ἦ ἐνθάδε καλὸν, καὶ τὸ πα γμῆνον, ἄνωθεν ἐγγίγνεσθαι φύσει· τὸ δ' ἄτακτον ἐ πεπλανημένον, ὑπάρχειν ἐκ τῆς ἐνθάδε ὕλης· ἐπε δὲ καὶ πόλλ' ἄττα ἀλλοιοῦν τὴν σελήνην πᾶσι τ οὔσαν, καὶ διχότομον, καὶ ἀμφίκυρτον, καὶ μηκῶς, κρῖνεσθαι τε τὸ περιέχον, καὶ μεταβάλλειν τὰ τῆ κατὰ διαμέτρους, καὶ τετραγώνους, καὶ ὅπως πᾶς τινὰς στάσεις αὐτῆς· οὐ μὴν δὲ καὶ εὐλογῶν ἐπὶ ταῦτα ἔωντας διαίρειν τὸν τοῦ ἡλίου ἐνιαυτὸν εἰς μῆ νας, καὶ ῥῆσθαι, ἑτερορρέπειν ἐπὶ τὴν σελήνην, πᾶ ἐκόντας εἶναι διστασθαι. Οὐδὲ δὴ κατὰ φύσιν τὸ μὲ ὄλον προσήκειν τῷ ἡλίῳ, τὰ δὲ μέρη ἑτέρῳ πᾶ μῆ λον ἐπιβάλλειν ἢ τῷ ἡλίῳ. Μέρη γὰρ τοῦ ὄλου ἐν αὐτοῦ οἱ καλούμενοι μῆνες, ἢ ὁ τι δῆποτε κείν φρῖλον τὸν εἰς δώδεκα μερισμὸν τῆς τοῦ ἡλίου πρ φορᾶς. Τὸ δὲ τοῦ ὄλου ποιητικὸν, καὶ τῶν μέρη ταῦτὸ ποιητικὸν ἐξ ἀνάγκης ἐστίν. Ἐκ τῶν μέρη γὰρ τὸ ὄλον, καὶ τῇ γενέσει πρότερα τοῦ ὄλου τῆ μέρη. Ἔστι δὲ καὶ ἀνωμαλιώτερόν τε καὶ ἀτακτο ρον τὸ πρὸς τὴν φορὰν τῆς σελήνης ἄγειν· ἐπὶ τῆ συχὰ ἐπιβάλλουσι μῆνα οἱ οὕτως ἄγοντες, καὶ πρ γματὰ ἔχουσι, τὰ μὲν δωδεκάμηνα, τὰ δὲ τριπε δεκάμηνα ποιούμενοι τῶν ἐτῶν. Οὐκοῦν παρὰ τῆ π γε μάλλον. Τάξις γάρ τῆς ἠ φύσις, καὶ παρὰ τῆ πᾶν τὸ πλημμελές τε καὶ ἄτακτον. Τὸ δ' ἄκριτον τοῦ ἡλίου καταγινώσκειν διὰ τὴν τῆς σελήνης ἐκμ μιν καὶ τὰ φαινόμενα, αἰτήματα λίαν μέγα ἐστὶ, κα προσέχοντος αἰσθῆσαι μάλλον ἔοικεν εἶναι ἢ λογισθῆ. Τὰ τε γὰρ τῆς σελήνης ἔργα διὰ τὸν ἡλίου, ὡς εἰπῆ ἄπαντ' ἐστὶ· τό τε μάλιστα κοσμοῦν τὰ τῆς π ρυθμίζον, καὶ διατάττον, ὁ ἡλιός ἐστι. Καὶ μὴ τῆ τῆς περὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρους εὐκρασίας αὐτῶν εἶναι τὸν ἡλίον ἄλλοις ἐ τῶν ἐνδόξων καὶ Στράβωνι τῆ γεωγράφῳ δοκεῖ. Ἐναργέστερα μάλιστα τὰ περὶ τῆ σελήνης συμβαίνοντα κατὰ διαφορῶν φάσεις ἐκ τῶν πρὸς τὸν ἡλίον ἀποστάσεων ἡμῖν ἀπαντᾶ. Ἐπὶ τῆ πρηρητέα μάλιστα καὶ ταῦτ' ἐστίν, εἴτε καθ' ἑαυτοῦ εἶτε καθ' ἕτερον μῆνα δοκεῖ σεληνιακόν. Οἱ μὴν δὲ D καὶ μόνοις τοιοῦτο χρωμένους ἐατέον τοὺς καθ' ἑαυτοῦ μῆνας ὁμαλεστέρους ὄντας παρὰ πολλῶν, καὶ μέρη τῶν ἐκ θεοῦ ὥρων, καὶ τοῦ ἔλου ἐνιαυτοῦ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυῆ. Κατὰ φύσιν γὰρ τοῦθ' ἀπλῶς εἴπερ καὶ ἐξ αἰτίου, καὶ προτέρου, καὶ ἀναγκαιότερον. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς σελήνης, γνωριμώτερον ὅν ἡμῖν καὶ ἀρι στερον, ὁδὸς ἐστίν ἐπὶ τὰ τῆ φύσει γνωριμώτερά τε καὶ τελεώτερα. Δι' ὃ καὶ οἱ περὶ Καίσαρα ἐν τῶ ὠνομασμένον τοῖς Ῥωμαίοις θεὸν, ταύτην ἰόντες, ἐπὶ τὰ κριθέστερον ἐληλύθασι μηνῶν τε καὶ ἐνιαυτοῦ ὁμο τάξεως πέρι. Οἱ δ' ἄρα τοῖς ἐν ποσὶ καὶ ἡμῖν ἀρι στέροις ἐπιμένοντες διὰ τέλους εἰκόασιν οὐ κακῶς κρῖνειν, τί τὸ δι' αὐτό, καὶ τί τὸ δι' ἕτερον αἰρετέον. Ὅπως τε δεῖ νομίζειν τὰ ὑστερον χρόνῳ μακροῦ ἐκ ηκριβωμένα περὶ ἀστρολογίαν πολὺ τι τῶν ἀκριβῶν

τελειωτέρων τὰ ἀτελειώτερα ἐπαινῶν, ὡς περ ἐν γῆρᾳ τὰ τῶν νέων φρονεῖν ἔτι προαιρουμένους. Ἐπεὶ καὶ Γαλήνης ἐν τοῖς περὶ χρισίμων ἡμερῶν λόγοις τὸν ἐνιαυτὸν ἐπὶ ταῖς πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίαις ἡμέραις, ἐπιχειμενον ἔχειν τι μόνιον ἡμέρας μείζον ἢ ὡς τέταρτον λέγει. Τὸ δ' οὐ μείζον, ἀλλ' ἔλαττον εἶναι, ταῖς ὑστερον ἐπιτηρήσεσιν εὐρηται. Εἰ δ' ἄρα που μὴδὲ τὰ περὶ τὴν ἡλίου κίνησιν ἀκριβέως παντάσῃσιν ἴσχοι ἡμῖν· ἀλλ' οὖν γε πολὺ τῶν περὶ τὴν σελήνην ἀκριβέστερ' ἐστὶ, καὶ τὸ πλημμελούμενον εὐδιωρθωτότερον· εἰ γε μίαν μὲν διὰ τετραετηρίδος ἡμέραν ἐμβόλιμον, μίαν δὲ σχεδὸν διὰ διακοσαετηρίδος ἐκβόλιμον ποιεῖσθαι, ἀποχρώντως ἂν ἔχοι, ἢ ὁπόσον ἂν διὰ πλείστου οἱ περιόντες ἀεὶ τῷ χρόνῳ ἀστρονομίας ἐμπειρότατοι κρῖνωσιν. Οὐδὲν γάρ τῷ παρόντι προσίσταται λόγῳ, εἰ τινες ἀμφισβητοῦσι περὶ τοῦ τῶν ἐτῶν πλήθους. Ἀναμφισβητήτως γάρ ἡ ἐπανόρθωσις ἔσται διὰ πλείστου, ὅπως ἂν ἔχη.

annos unum exemplilem fieri, vel quam longo temporis intervallo judicabunt, qui assidue succedent experientia excellentes astronomi. Neque enim praesentis est instituti, si quibus controversa est in hac re annorum multitudo. Haud dubie enim plurimo temporis interstitio emendabitur, utcunque se habeat.

Ἐπιταί καὶ τοῖς σοφοῖς δοκεῖ βέλτιον τὰ κατὰ ἡλίον ἄγειν.

ΙΑ'. Ἐπαινεῖ δὲ διαφερόντως καὶ Πλούταρχος τὴν Καίσαρος ἐπανόρθωσιν, δεινὸς ὡν κρίναι, ὧδε λέγων· « Ἡ δὲ τοῦ ἡμερολογίου διάθεσις καὶ διόρθωσις τῆς περὶ τὸν χρόνον ἀνωμαλίας, φιλοσοφηθεῖσα χαριέντως ὑπ' αὐτοῦ, καὶ τέλος λαβοῦσα, γλαφυρωτάτην παρέσχε χρεῖαν. » Ἡρόδοτος δὲ καὶ σοφωτέρους οἶεται εἶναι Αἰγυπτίους Ἑλλήνων, παρ' ἧσον οἱ μὲν διὰ τρίτου ἔτους ἐπεμβάλλουσι μῆνα· οἱ δὲ, τριακονθημέρους ἄγοντες τοὺς μῆνας, πέντε ἡμέρας ἐπάγουσιν ἀνὰ ἕκαστον ἔτος. Οὐ χεῖρον δὲ καὶ πάλιν τὴν λέξιν αὐτοῦ παραθέσθαι· « Ἄγουσι δὲ τοσῶδε σοφώτερον Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκεῖν, ὅση Ἑλληνες μὲν διὰ τρίτου ἔτους ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι τῶν ὠρέων εἶνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ, τριηκονθημέρους ἄγοντες τοὺς δωδέκα μῆνας, ἐπάγουσι ἄνα πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας παρὲς τοῦ ἀριθμοῦ. » Τὸ δὲ τριακονθημέρους ἄγειν τοὺς μῆνας, κατὰ ἡλίον ἄγειν εἶναι, δηλοῖ Στράβων οὕτως λέγων· « Αἰγυπτίων δ' ἐστὶ καὶ τὸ τὰς ἡμέρας μὴ κατὰ σελήνην ἄγειν, ἀλλὰ κατὰ ἡλίον, τοῖς τριακονθημέροις δώδεκα μηνῶν ἐπαγόντων πέντε ἡμέρας κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον. » Πλήθων μὲν οὖν πολὺ τούτων ἀπάδει λέγων κατὰ φύσιν εἶναι μᾶλλον τὸ κατὰ σελήνην ἄγειν τοὺς μῆνας, καὶ τὸν μὲν ἐνιαυτὸν τῷ ἡλίῳ, τοὺς δὲ μῆνας διαιτῶν τῇ σελήνῃ!

Πῶς χρηστέον μῆσι καὶ ἐνιαυτῷ.

ΙΒ'. Ἡμεῖς δὲ ὀνόμασι μὲν τοῖς εἰρημένους καὶ τὰξεί χρησόμεθα τῶν μηνῶν, πράγμασι δὲ κατὰ τὴν Καίσαρος ἐπανόρθωσιν, ἢ χρώμενοι· Ῥωμαῖοι ἄχρι καὶ νῦν, ἤττον ἐτέρων σφάλλασθαι περὶ τὴν ἀνωμαλίαν δοκοῦσι χιλιοστὸν καὶ πεντακοσιοστὸν ὀλίγου δεῖν τόδε ἔτος. Λαμβάνειν τε ἀξιοῦμεν, εἰ τινες χρή-

propius accessit. Qui ergo in medio postis, et nobis manifestioribus assidue insistunt, non videntur recte dignoscere quid per se et quid propter aliud sumendum sit. Semelque existimare oportet astrologiae commentationes, quae multo post tempore diligentiore cura absolutae sunt, non parum ab antiquis illis praestare; non autem praepervicacia decens est imperfectiora perfectioribus antepone, quasi volentes in senectute adhuc retinere pueritiae ineptias. Quando vel ipse Galenus in libris de diebus decretoriis dicit, anno supra trecentos et sexaginta quinque dies, particulam quamdam accedere diei quadrante majorem. Atqui non majorem esse, sed minorem, posteris observationibus annotatum est. Quod si forte ne solis quidem motus ratio satis nobis constet; at quam lunae certe multo certior est, ejusque error levior, et minus errori propinquus. Siquidem satis est unum diem quarto quoque anno intercalari; post vero ducentos ferme

est. Quod si forte ne solis quidem motus ratio satis nobis constet; at quam lunae certe multo certior est, ejusque error levior, et minus errori propinquus. Siquidem satis est unum diem quarto quoque anno intercalari; post vero ducentos ferme

Quod viris prudentibus commodius videtur annum ad solem agere.

XI. Impense vero laudat Caesaris emendationem Plutarchus, praestanti viri iudicio, sic dicens: « Fastorum autem dispositio, et inconstantiae illius vagae, et incertae correctio, eleganter ab ipso philosophica ratione explicata, finemque sortita, jucundissimum usum praebuit. » Herodotus autem sapientiores Graecis existimat Aegyptios, quatenus Graeci tertio quoque anno unum mensem intercalant, Aegyptii vero mensibus triceniis quinque dies quotannis adjiciunt. Sed nec abs re fuerit auctoris ipsius verba reponere: « Agunt, inquit, eo prudentius Graecis, ut mihi quidem videtur, quod Graeci tertio quoque anno mensem intercalarem faciunt, idque temporum gratia: verum Aegyptii duodecim mensibus (quibus tricenos dies adnumerant) singulis annis quinque dies adsciscunt. » Tricenis autem diebus menses taxare, quod sit ad solis cursum agere, ostendit Strabo ita iniquens: « Aegyptiorum vero est et illud, dies non ad lunam, sed ad solem agere, triceniis mensibus duodecim quinque dies quotannis adjicientium. » Plethon igitur multum ab iis discrepat, dicens secundum naturam magis esse menses ad lunam agere; annum quidem soli pro arbitrio attribuens, menses vero lunae.

Quomodo utendum mensibus et anno.

XII. Nos autem et ordine mensium et nominibus utemur explicatis; rebus vero juxta Caesaris emendationem, qua hactenus utentes Romani minus reliquis in hac confusione falli videntur: millesimus et prope quingentesimus jam hic annus est. Neque vero si quid a quibusdam excogitatum,

*** Euterpe, n. 4.

dignamur ab iis id inventum utendum accipere, omnesque domesticos et familiares existimare, homines qui sint, et ejusdem nobiscum naturæ participes. Iisque inventionis gratiam habere, non autem præ invidia contentiose rixari, et sponte deteriora capessere. Diebus itaque trecentis sexaginta quinque ad solis cursum nobis distribuetur annus, addita quoque huic numero particula quampiam diei quarta parte minore. Et menses quidem complentes dierum numerum, alii triginta erunt dierum, alii uno die abundant; unus vero continuo quidem triennio duobus deficiet de triginta; quarto autem anno, uno die tantum. Quandoquidem hi septem, Posideon, Gamelion, Munychion, Scirophorion, Metagitnion, Boedromion, Pyanepsion, uno die excedent tricenarios; reliqui vero tricenis constabunt, præterquam Elaphebolion. Illic enim per tres annos diebus octo et viginti taxabitur, sed quarto anno undetriginta, propter diem intercalarem. Porro cur a Cæsare menses ita distributi sint, ut hic esset triginta dierum, ille non; huic excessus, illi defectus: alterius est considerationis.

De intercalari die.

XIII. Mensem quidem nullum unquam, sed unum diem per singulos annorum quaterniones mense Elaphebolione intercalabimus, quemadmodum Romani Februario bissextum, sic vocantes, quod bis ipsum diem inscribant **164** sextum Kalendas Martias. Ita enim Cæsari Augusto visum est. Nos vero tali vocabulo nequimus uti; nam intercalarem solum et sextum rite appellare possumus. Cæterum de exemptili die consideratio suscipienda est, et quod visum fuerit Latini admonendi sunt, ut idem amplexantes, annum sibi corrigant. Sic enim inter nos conveniet. Exemptilis enim diei jam longo tempore nulla ratione inita, solstitia, nostra ætate, multo antevortunt diem mensis ab initio solstitialem constitutum. Sic itaque menses agantur nobis, utentibus nominibus traditis.

De anni principio.

XIV. Porro anni principium Athenienses Hecatombeonem constituebant, ab æstivo solstitio incipientes, sicut est prius demonstratum: Romani vero Januarium, inchoantes ab hiberno. Et certe magis proprium videtur esse principium, jureque hoc Plethon laudat. Nam lege et instituto aliis aliud anni principium agentibus, natura quodammodo idem ut sit principium suadere videtur: quando sol generationis auctor ultra progredi desinens, reflecti ad nos incipit, et lucis auget tempus, tenebrarum vero minuit. Recte igitur et Numa principium hujusmodi Romanis ordinavit, cum prius Martium mensem Romulus anni fecisset initium. Nobis igitur idem esto anni principium, et novus anni mensis Gamelion: ut consonemus cum Romanis, sicut in mensibus, ita etiam in anni exordio, qui est Janua-

ζειν, ἀνθρώπους γε βντας, και μετεωρήσας τῆ αὐτῆς ἡμῖν φύσεως· και χάριν ὁμολογεῖν τῶς εἰρουσιν, ἀλλὰ μὴ φθονοῦντας ἐρίζειν, και ἐθέλειαι κεῖν. Ἡμέραις τοιγαροῦν τριακοσίας και ἐξήκοντα και πέντε ὀριζόμενος ἡμῖν ὁ ἐνιαυτός ἐστι, και τὴν ἡλίου περίοδον, προστιθεμένου τοῦ και μῆρος ἡμέρας ἐπ' ἑλαττον ἢ ὡς τεταρτημόριον τῶ ἀπὸ τῶδε. Καὶ μῆνας συμπληροῦντες τὸν πῶν ἡμερῶν ἀριθμὸν οἱ μὲν τριακονθήμεροι, οἱ δὲ μῆσὶ ὑπερβόλοντες τοὺς ἑτέρους ἡμέρας· εἰς δὲ και ὅταν μὴ ἐλλείπωιν τῶν τριακονθήμερων ἐξῆς τριῶν ἐτῶν, μὴ δὲ τῶ τετάρτῳ. Ἐπτὰ γὰρ οἴδες, Ποσειδεῶν, Γαμλιῶν, Μουνυχιῶν, Σκιροφοριῶν, Μεταγειτωνῶν, Βοδρομιῶν, Πυανεσιῶν, μῆσὶ ὑπερβαλοῦσι τοὺς τριακονθήμερους· οἱ δὲ λοιποὶ τριακονθήμεροι, τῶ Ἐλαφηβολιῶνος. Ὅδε γὰρ ἡμέρας ἐξεῖ εἰκοσι και ὅκτω ἐξῆς τριῶν ἐτῶν, εἰκοσι δὲ και ἐνιαυτὸν τετάρτῳ, διὰ τὴν παρεμβαλλομένην ἡμέραν. Διὰ δὲ τοῖς περι Καίσαρι οὕτω τὰ περι τὰς ἡμέρας ἠήρηται, ὡς τονδὶ μὲν τριακονθήμερον εἶναι, ἀλλὰ τονδὶ, τονδὶ δ' ὑπερβάλλειν, τονδὶ δ' ἐλλείπειν, ἐπειὶ ἐστὶ θεωρίας.

Περὶ τῆς ἐμβολίου ἡμέρας.

II'. Μῆνα μὲν οὖν οὐδένα ἐπεμβαλομένην οὐδένα μίαν δὲ διὰ τεταρτηρίδος ἡμέραν τῶ Ἐλαφηβολιῶνι, καθάπερ τῶ Φεβρουαριῳ Ῥωμαῖοι διακεκοῦστω καλοῦντες ἐκ τοῦ δις τὴν αὐτὴν ἡμέραν προγράφειν ἕκτην πρὸ Καλενδῶν Μαρτίων. Ἐξῆς οὖν Καίσαρι Σεβαστῷ. Ἡμεῖς δ' ὀνόματι χρῆσθαι τῆς δεόμεθα γε τοιοῦτῳ· ἐμβόλιμον γὰρ μόνον και ἐπὶ προσαγορεύειν καλῶς ἔχει ἡμῖν. Περὶ δὲ τῆς ἐμβολίου σχεπτέον και ὅ τι ἀν δοκῆ παρακαλεῖν ἐπὶ και Λατίνους ταῦτὸ δεχομένους ἐπανορθοῦσθαι ἐπὶ τὸν ἐνιαυτὸν, ἵνα συμφωνῶμεν. Ἐκβολῆμον γὰρ τῆς ἡμέρας χρόνου ἦδη μακροῦ διεληθόντος μὴ γενεαίως πολὺ τι δὴ προτεροῦσιν αἱ τροπαὶ ἐπ' ἡμῶν τῆς ἀρχῆς τροπικῆς ἡμέρας γε τοῦ μηνός. Οὕτω μὲν τὸ ἀκτέον τοὺς μῆνας, χρωμένους ὀνόμασι τῶς ἐπιθεσίαι.

Περὶ ἀρχῆς τοῦ ἐνιαυτοῦ.

IA'. Ἀρχὴν δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὸν Ἐκατομβαιῶνα ἦγον μῆνα, ὡς δέδεικται ἀνωτέρω, ὡς ἀπὸ τροπῶν θερινῶν· Ῥωμαῖοι δὲ τὸν Ιανουάριον, ὡς ἀπὸ τροπῶν χειμερινῶν, ἢ δὴ και αἰκατετέρα δοκεῖ εἶναι ἀρχή. Καὶ εὖ τῆνδε ἐπιπέει Πλεθων. Νόμῳ γὰρ ἄλλων ἄλλην τοῦ ἐτους ἀρχὴν ἀρχὴν, φύσει πως εἰοικεν αὐτῆ οὕσα ἀρχή· ἡγία δὲ ἡλῖος, ὁ τῆς γενέσεως κύριος, τοῦ πρόσθεν ἵνα ἐπιγῶν ἀνακάμπτειν ἀρχεται ὡς ἡμᾶς, και τὸν μὲν τοῦ φωτὸς ἀβξει χρόνον, τὸν δὲ τοῦ σκότους μῆνα. Ὑρθῶς οὖν και Νουμάς ἀρχὴν τοιαύτην Ῥωμαῖοι τέταχε, Ῥωμύλου πρότερον τὸν Μάρτιον προτέροντος μῆνα. Καὶ ἡμῖν δὴ ἀρχὴ αὐτῆ ἐστὼ, και ὡς τοῦ ἐνιαυτοῦ μῆνη Γαμηλιῶν· ἵνα και συμφωνῶμεν Ῥωμαίοις, ὡσπερ και τὰ περι τοὺς μῆνας, και ἐπὶ περι τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ὅδε γὰρ Ἰανουάριος

κτιώνται ποιούμενοι ἀπὸ ἰσημερίας φθινοπωρινῆς, τὰ μὲν περὶ Ἰνδικτιώνα (ὄγλοι δὲ διάταγμα ἢ λέξις) συνάβουσι Ῥωμαίοις, τὰ δὲ περὶ τὸν ἑνιαυτὸν οὐ. Καίτοι συμφέρεσθαι ἔδει καὶ ταῦτα, ἄλλως τε καὶ Χριστοῦ νόμοις χρωμένους. Οὐ γὰρ οἶμαι Ῥωμαίους τοὺς γε νῦν ὄντας διὰ τὴν ἡλίου τροπὴν μᾶλλον, ἢ τὸ τότε γεννηθῆναι Χριστὸν, οὕτως ἄγειν· ἀλλὰ τὴν μὲν τροπὴν συμβεβηκέναι, αὐτοὺς δὲ τὴν γένεσιν πρᾶσεύοντας τοῦ Θεοῦ, ἢ θέμις, ἀρχὴν ποιεῖσθαι τὴν εἰρημένην. Ἐνιαυτοῦ μὲν ταύτην θετέον ἀρχήν.

Πῶς ἀριθμητέον τὰς τοῦ μηνὸς ἡμέρας.

ΙΕ'. Ἀριθμεῖν δὲ τὰς μηνὸς ἐκάστου ἡμέρας Πλήθωνι μὲν δοκεῖ εἰς τέτταρα διαιροῦντας τὸν μῆνα, τὸ μὲν ἰστάμενον, τὸ δὲ μεσοῦν, τὸ δὲ φθίνον, τὸ δὲ ἀπίον· λαμβάνοντι, ὡς ἔοικε, τὸ μὲν παρὰ Πολυδεύκους, τὸ δὲ τι καὶ αὐτῷ καινοτομοῦντι. Εὐμαρέστερον γὰρ, οἶμαι, διατίθεσθαι τὰ περὶ τὰς ἱερομηνίας οὕτω συνάβαινε, καὶν' ἄττα καθισταμένῳ ἱερά· ἡμῖν δὲ διαφερέτω μὴθὲν διαριθμεῖν, ὡς Ἀθηναῖοι, τριχῆ διαιροῦντες, τὸ μὲν ἰστάμενον ἔλεγον, τὸ δὲ ἐπὶ δέκα, τὸ δὲ φθίνον. Ἐπειδὴ καὶ συνωδὰ πως οὕτω μᾶλλον Ῥωμαίοις ἔσται τὰ περὶ τὴν διαίρεσιν ἡμῖν. Τριχῆ γὰρ καὶ οὗτοι διαιροῦντες, τὸ μὲν Καλένδας προσσγορεύουσι, τὸ δὲ Νώνας, τὸ δὲ Εἰδούς. Ἀριθμητέον οὖν ὧδε· νομητιαν μὲν τὴν πρώτην, εἶτα δευτέραν ἰσταμένου, καὶ τρίτην, καὶ ἔξῃς εἰς τὸ πρῶσω ἰόντι ἄχρι δεκάτης· μεθ' ἣν πρώτην ἐπὶ δέκα· εἶτα δευτέραν ἐπὶ δέκα, καὶ ἔξῃς ἄχρι εικοστής. Ἡ αὐτὴ δὲ καὶ εἰκάς· μεθ' ἣν ἑνδεκάτην φθίνοντος, ἢ δεκάτην, ἢ ἑνάτην, ἢ ὀγδόην, ὡς ἔτυχεν ἔχων ὁ μῆν, καὶ ἔξῃς ἀναλύοντι ἄχρι δευτέρας. Οὕτω γὰρ Ἀθηναῖοι ἠριθμοῦν, οὐ προστιθέντες, ἀλλ' ἀφαιροῦντες, καὶ ἀναλύοντες μέχρι τριακάδος, Σόλωνος ἡγησαμένου πρὸς τὰ τῆς σελήνης φῶτα οὕτω μειοῦμενα. Καὶ Ἀριστοφάνης δὲ ὁ κωμικὸς οὕτως ἀριθμεῖ·

subducendum, numeri quidem seriem retexendo usque ad secundum præcipitis. Ita enim Athenienses numerabant, non addentes, sed auferentes, res solventesque usque ad tricesimum diem : et id quidem Solonis instituto, ratione lunæ ita sensim lumen suum minuentis. Et hoc certe modo Aristophanes comicus supputat :

Πέμπτη, τετράς, τρίτη· μετὰ ταύτην δευτέρα· Εἴθ' ἦν ἐγὼ μάλιστα πασῶν ἡμερῶν Δέδοικα, εὐθὺς ἔσθ' ἔρη τε καὶ ρέα.

Μετὰ δὲ δευτέραν ἀκτέον ἔρη. Χρεῖα δ' ἔρης καὶ νέας οὐκ ἔσται ἡμῖν, διὰ τὸ μὴ κατὰ σελήνην ἄγειν. Ἐρη δὲ τὴν τελευταίαν τοῦ μηνὸς ἡμέραν καλεῖν καὶ ἡμᾶς καλύει οὐθὲν, ὅτι καὶ νέα ἢ πρώτη, πλείους τε αἱ φθίνοντος γίνονται ἡμέραι, καὶ ἔσθ' ὅτε ἐλάττους τῶν Ἀττικῶν, διὰ τὸ τοὺς μὲν τριακονθημέρους τῶν μηνῶν ἡμῖν εἶναι, τοὺς δὲ μῆ ὑπερβάλλειν τῶν ἑτέρων ἡμέρας, ἕνα δὲ καὶ δυεῖν μὲν ἕλλείπειν τῶν τριακονθημέρων ἔξῃς τριῶν ἑτῶν, μῆ δὲ τῶν τετάρων, ὡς εἴρηται προτερον. Οἱ μὲν οὖν ἑνδεκάφθινοι, οἱ δὲ δεκάφθινοι, εἰς δὲ καὶ ὀκτάφθινοι, καὶ ἑνάφθινοι· ἐπιτὰ μὲν γὰρ οἶδε, Ποσειδεῶν, Γαμηλιῶν, Μουνοχιῶν, Σκισσοφοριῶν, Με-

nis quidem ratione (significat autem edictum hæc dictio) cum Romanis concordia est, anni vero non. Quanquam et de his sane inter illos convenire oportebat, præsertim Christi legibus communiter utentes. Neque enim puto Romanos hujus sæculi magis propter solstitium, quam quod tunc Christus natus sit ita agere; sed tum solstitium esse forte contigisse : ipsos vero natali Christiano primum honorem tribuentes, ut fas est, prædictum initium facere. Anni quidem idem initium faciendum est.

Quomodo mensis dies sunt numerandi.

XV. Numerare vero cujusque mensis dies Plethoni sic placet, ut quadripertito mensem dividat in principium, medium, præcipitium, et recessum. Idque partim a Polluce videtur mutuari; partim per se quodammodo comminisci. Ita enim, puto, facilius illi erat suas serias disponere, nova quædam sacra constituenti. At nos nihil impediatur quominus supputemus, ut Athenienses, mense trifariam partio, partem unam ἰστάμενον, id est, instantem, sive ineuntem vocantes : ἐπὶ δέκα, id est, supra decem alteram : ultimam φθίνον, id est, præcipitem, vel desinentem. Quandoquidem hæc quoque divisio nostra sic nescio quomodo fiet cum Romana consonantior. Illi namque tres etiam in partes mensem tribuentes, Kalendas, Nonas, et Idus appellant. Sic itaque numerandum est, ut Neomenia (quod novilunium significat) mensis primus dies sit : deinde secundus instantis, tertius instantis, et ita deinceps usque ad decimum : post quem primus supra decem, secundus supra decem, et sic per ordinem usque ad vigesimum, qui et eicas dicitur, quasi vicenionem ausis appellare. Post quem undecimus præcipitis, vel decimus, vel nonus, vel octavus, pro mensis cujusvis superante diem numero : et deinceps ordine præpostero usque ad secundum præcipitis. Ita enim Athenienses resolventesque usque ad tricesimum diem : et id

Quintus, deinde quartus, hincque tertius ; Post quem secundus, omnium, et quem maxime Metuo, sequens est continuo vetus et novus.

Itaque post secundum præcipitis, nobis collocandus est vetus. Nam veteris et novi, id est, extremi et primi, seu intermenstrui, nobis usus extolevit : quod non ad lunam tempora deducamus. Sed diem mensis ultimum appellare veterem quid nos vetat, cum primus quoque novus sit? Jam vero præcipitis dies interdum plures habemus, nonnunquam pauciores diebus Atticis. Quandoquidem menses alii tricenum dierum, alii tricennum singulorum, unus modo duodetricennum, modo undetricennum, nimirum quarto quoque anno uno die addito, quod prius est dictum. Quapropter menses alii ab undecim dierum reliquo supra

Octaphthinus, et Enaphthinus, cui nunc octo, nunc novem superant ultra viginti. Hi enim **165** septem, Posideon, Gamelion, Munychion, Scirophorion, Metagitnion, Boedromion, Pyanepsion, undecim dies præcipitis habebunt : at reliqui decem tantum, præter Elaphebolionem, qui continuo triennio octo habebit, novem autem anno quarto. At si quis φθίνειν, id est, *præcipitare*, seu *desinere*, et ἵστασθαι, id est, *instare* sive inire propria lunæ esse dicat, mente animoque complectatur, quod in aliis etiam compluribus aliunde translatus improprii sermonis usus evicit, ut in his quoque verbis χαλκεύειν, et χορηγεῖν, et δημιουργεῖν, id est, *cudere*, *suppeditare*, *procreare*. Quondam etiam βύβλα solum dicebantur, quæ fierent ex junco papyro, quæ in Ægypto producitur. Nunc vero ex lini panniculis et linteolorum ramentis versis in opificium, constipatæ chartæ quædam, et conglutinatæ (in quibus scribimus) id nominis sortitæ sunt. Et σχοίνον olim funis erat, ex schæno junco (quæ ex palustribus planta est) confectus, sed nunc ex lino et lanis in eundem usum convolutus contortusque funis, schænon appellatur. Et præterea αὐθέντης ab antiquis « cædis patrator » tantum vocabatur : nunc vero quisquis auctor est, artifex, opifex, curator rei cuiusvis, authentens nuncupatur. Et nimirum vicit invaluitque supra mille annos hujusmodi significatio, posteaquam Græci cum Romanis versantes perceperunt suam linguam adhuc indigere nomine huic nomini Latino « auctor » respondente, quod majorem haberet usus proprietatem. Ita enim coacti, ut verisimile est, rei crebro in usum venientis magis proprium nomen imponere, hoc certe nomen authentens in illud transmutarunt, imitantes alienam legem. Basilus itaque unus e nostris pontificibus, tempore imperatoris Juliani, vir non minus eloquio quam « cri cogitatione præditus, dona Spiritus sancti dicit non fieri per ministerium, sed « authentice : » id est, non a ministro dari, sed ab auctore. Et Synesius philosophus eruditissimus qui fuit paulo post Theodosio imperante, interrogans patriarcham Theophilum, an oporteat Alexandrum quemdam existimare episcopum, in episcoporum ordinem adoptatum ab Joanne, qui postea inter divos relatus, et Chrysostomus cognominatus est : sed tunc propter quamdam contentionem et seditio-nem ab Ecclesiis de concilii sententia exclusus erat : sic infert : « Ad quod opus est authentiam, » id est, « auctoritatem successionis apostolicæ simpliciter, et aperte sententiam ferre. » Enimvero etiam Romani, ut scribit Plutarchus, illam mensis divisionem tripartitam ad tres maximas lunæ differentias iecerunt, Kalendas novilunium appellantes, quod tum luna in coitu existens, quasi occulta sit penitus defecta lumine : « clam » enim Romanis latenter significat, unde Kalendas dicit

φθίνοντες ἡμέρας· δέκα δὲ οἱ λοιποὶ, πᾶν ἑταρ-
 βολιῶνος. Οὗτος γὰρ ὀκτώ μὲν ἕξτης τριῶν ἐστὶν, ἐ-
 νέα δὲ τῷ τετάρτῳ. Καὶ μὴν εἴ τις τὸ φθίνειν, καὶ
 ἵστασθαι ἴδιον εἶναι λέγει σελήνης, ἐνθυμείσθω, ὅτι
 καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν χρησὶς ἀπ' ἄλλων μεταλήθειαν
 κεκράτηκεν ἀκυρόλογος· ὅσον καὶ τὸ χαλκεύειν, καὶ
 χορηγεῖν, καὶ δημιουργεῖν. Ὀνομάζεται δὲ πᾶσι καὶ
 βύβλα μόνον, τὰ ἐκ τῆς βύβλου τῆς ἐν Αἰγύπτῳ γε-
 μένης παπύρου γινόμενα. Νῦν δὲ καὶ τὰ ἐκ ἐκ-
 βάκους κατεργασθέντος πηλῆματα διάκολλα, ἃ ἐ-
 γράφομεν, τοῦνομα ἔχει τοῦτο. Καὶ σχοίνον πρῶτον
 τὸ ἐκ σχοίνου τῶν ἐλείων φυτοῦ· νῦν δὲ καὶ τὰ ἀ-
 λίνου καὶ ἐρίων πρὸς τὴν αὐτὴν χρειαὴν κινώμενα
 σχοίνον προσαγορεύεται. Καὶ αὐθέντης δὲ ὁ αὐτῆς
 μόνον ἐλέγεται πάλα. Νῦν δὲ καὶ ὅσπισον αἰτια-
 δημιουργός, εἴτ' οὖν αὐτουργός, καὶ ἐπιστάτης τῶν
 γαματος οὐτινοσοῦν, αὐθέντης καλεῖται· ὑπὲρ τὰ γὰρ
 δὴ ἔτη κεκρατηχότος τοῦ τοιοῦδε σημαζόμενα
 ἐπειδὴ, Ῥωμαίοις, θαμὰ δὴ ὁμιλοῦντες Ἑλλήνων
 συνίδουεν τὴν σφετέραν αὐτῶν φωνὴν ἐπὶ ἑσπέρῃ
 τοῦ γε ἀνάλογον ἂν τῷ « αὐτορ » ὀνομάται τῶν Ῥο-
 μαίων ἀκριθέστερον προσηκουμένου τῆς χρεῖας.
 Οὕτω γὰρ βιαζόμενοι, ὡς εἰκός, πράγματι οὐκ
 ἤκοντι εἰς χρεῖαν ὄνομα ἰδιαίτερον θέσθαι, τὸ αὐθέντης
 δὴ εἰς τοῦτο ἀλλοτριονομοῦντες μετενηγόασαν. Πα-
 λαιοὶ οὖν τῶν ἡμετέρων ἱεροφαντῶν ἐπὶ ἰουδαίῳ
 αὐτοκράτορος γενόμενος ἀνήρ, καὶ τὴν φωνὴν ἐ-
 ἤττον ἢ τὴν διάνοιαν κεκοσμημένος, τὰ τοῦ ἁγίου
 Πνεύματος χάρισμα οὐ λειτουργικῶς, ἀλλ' ἀπο-
 τικῶς ὡς γίνεσθαι λέγει. Καὶ Συνέσιος φιλόσοφος τὸ
 λογιωτάτων μικρὸν ὕστερον ἐπὶ Θεοδοσίῳ, πάλαι-
 μενος πατριάρχῳ Θεοφίλῳ, εἰ χρὴ νομίσαι ἐ-
 σκοπον Ἀλέξανδρον τινα, χειροτονηθέντα ὑπὸ Ἰω-
 νου τοῦ μετὰ ταῦτα νομισθέντος ἁγίου, καὶ ἐπιστα-
 σθέντος Χρυσοστόμου, τότε διὰ τινα συμβεβῆκεν ἐ-
 φορὰν καὶ στάσιν τῶν Ἑκκλησιῶν ἀφοριστικῶς
 γνώμη συνοδικῇ, ὧδ' ἐπιφέρει· « Πρὸς ὃ δὲ τὴν
 αὐθεντικὴν τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς ἀποκρίσειν
 ἀπλῶς καὶ σαφῶς. » Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ῥωμῆ-
 ὡς Πλούταρχος ἱστορεῖ, τὴν εἰς τρία διαιρουμένην
 μὴνὸς πρὸς τὰς μεγίστας τρεῖς διαφορὰς τῆς ἐ-
 λήνης τυγχάνουσι πρότερον πεποιηχόται· Καλέ-
 νδας μὲν τὴν νομηγίαν καλέσαντες, ὅτι πρὸ τῆς
 σύνοδου οὕσα τὸθ' ἢ σελήνη ὥσπερ λέληθεν, ἐπι-
 λοιπότος δὴ παντελῶς τοῦ φωτός· τὸ γὰρ « κληρ »
 Ῥωμαίοις τὸ λάθρα διασημαίνει, ὅθεν τὰς Καλένας
 ὀνομάσθαι φησί. Νῦνας δὲ, ὅταν καταφανὴς πρῶτον
 ἐπὶ δυσμῶν γίνηται νέα· Εἰδοὺς δὲ, ὅταν, παντελῶς
 οὕσα, εὐεἰδεστέρα τὴν ὕψιν ᾖ. Ἄλλ' ὅμως ὕστερον
 καίτοι, καθ' ἕλιον ἄγοντες τοὺς μῆνας, ἡμέρας ἐ-
 ζοντες τὸν χρόνον. Καλένας, καὶ Νῦνας, καὶ Εἰδῶς
 ἔτι καλοῦσιν, ὀνόμασι καταχρώμενοι οἷς πρῶτον
 ἄγοντες κατὰ σελήνην ἐχρῶντο κυρίως. Οὐδὲν ἢ
 ἀποπον οὐδ' ἡμῖν, εἰ ἱστάμενον λέγομεν, καὶ φη-
 νοντα, μὴ κατὰ σελήνην ἔτι, ἀλλὰ κατὰ ἕλιον ἴ-
 γοντες. Ἀνάλογον τοίνυν ἡμῖν ἕξει νομηγία μὲν τὰς
 Καλένας, τὸ δὲ ἱστάμενον τῷ πρὸ Νῦνου, τὸ δὲ
 ἐπὶ δέκα τῷ πρὸ Εἰδῶν, τὸ δὲ φθίνον τῷ πρὸ Κλειῶν

ἥς τὸ μὲν τῷ λήγοντι μηνί, τὸ δὲ τῷ ἀρχομένῳ προσήκει κατὰ σελήνην, Ῥωμαῖοι οὕτω καλοῦσι. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λαμβανόμενα εὖ ἂν ἔχοι. Οὕς: ἂν ἀφαιρεῖται δ' ὁ λόγος οὐδὲ ἰδιώτας τὴν τῶν ἡμερῶν τῆς σελήνης γνώσιν, ὅποσαι ἐκάστοτε. Ποῦν γὰρ τι συμβάλλεται εἰς τοῦθ' ἢ τῶν ἡμερῶν τοῦ καθ' ἥλιον μηνὸς εἰδήσις· καὶ ῥῆδιον προστιθέντι ταῖς ἐπακταῖς εὐρίσκειν τὸν ἀριθμὸν. Τὸ δ' ἀκριβὲς οὐκ ἀπαίτητον ἐν τοῦτοις. Ἐπακταὶ ἐφ' ᾧ α' ἀριθμὸς ἡμερῶν ἐπαγομένων ἡλιακοῦ μηνὸς, ἐφ' ᾧ β'. Ἀριθμὸς μηνῶν ἐπαγομένων ἐνιαυτοῦ, ἀπὸ Μουνυχιῶνος ἀρχομένου, ἐφ' ᾧ γ'. Γινόμενος ἀριθμὸς ἐκ τῶν α', β', γ' ἰσοῦ ληφθέντων, ἐφ' ᾧ δ'. Ὑπερέχον τῶν τριάκοντα, ἐφ' ᾧ ε'. Ὑπεροχὴ ἐφ' ᾧ ζ'. Σελήνης ἡμερῶν ἀριθμὸς ἐπαγομένων, ἐφ' ᾧ η'. Τὸ δὴ δ' ἔσται ἴσον τῷ η', ἐὰν μὴ τὸ ε' ὑπάρχη τῷ δ'. Ἐὰν δ' ὑπάρχη, τὸ ζ' ἔσται ἴσον τῷ δ'. Τὸ δὲ α' ληπτέον ὅτι ἔστιν. Ἰκανὸν γὰρ ὡς πρὸς τοὺς πολλοὺς τὸ ὅτι. Ἔστι δ' ἄρα εἴκοσι καὶ ὀκτὼ τοῦ νῦν παρόντος ἡραρχικοῦ ἔτους. Ἐπαυξέσθω δὲ καθ' ἕκαστον ἔτος ἡραρχικὸν προσθέσει τῶν ἑνδεκα. Καὶ ἐπειδὴ τῶν τριάκοντα ὑπερέχη, εἰλήφθω ἢ ὑπεροχὴ α'. Καὶ οὕτω δὴ ἐπαύξονται αἰεὶ καὶ λαμβάνονται ληπτέον τὸ α'. Πρόσθεσις ἐφ' ᾧ θ'. Ἐτέρα ὑπεροχὴ ἐφ' ᾧ ι'. Προσληφθέντος δὴ τοῦ θ' τῷ α', ἔσται τὸ α', ὡς ἑννέα τοῦ ἐπιόντος ἡραρχικοῦ ἔτους· καὶ πάλιν προσληφθέντος, ἔσται ὡς εἴκοσι τοῦ ἐφεξῆς ἔτους· εἶτα ὡς μία τοῦ μετὰ ταῦτα. Τὸ γὰρ ι' δὴ ὡς μία. Καὶ οὕτως αἰεὶ· ἐπιστημονικώτερον δὲ ὧδε.

qualis G, nisi E sit D. Quod si sit, F erit qualis D. A vero, id est epactarum summa, quæcumque sit, sumenda est. Sufficit enim vulgo illa quæcumque sit. Sunt itaque viginti octo epactæ præsentis anni a vere incipientis. Verum augeantur per singulos annos similiter a vere inchoantes, additione undecim. Et quando hic numerus triginta excesserit, sumatur ille excessus A. Et sic semper augenti et accipienti sumendum est A. Fiat additio H. Alter excessus sit I, additione H, simul sumpta cum A, id est, cum viginti octo epactis præsentis anni A, excrescens summa erit dierum novem sequentis anni a vere inchoativi: et rursus facta additione, erunt viginti 166 epactæ sequentis anni; deinde una epacta anni qui succedet. I enim excessus secundus una duntaxat epacta est. Et ita assidue fiat; peritius vero sic.

Εὗρεσις τῶν ἐπακτῶν.

ΙΓ'. Διηρήσθω παρὰ ἑνεακαίδεκα τὰ ἀπὸ γενέσεως τοῦ Θεοῦ ἀπαγόμενα ἔτη, προσκειμένου τούτοις καὶ ἐνὸς ἔτι ἐτέρου ἔτους. Εἰλήφθωσαν δὲ αἱ ὑπὲρ τὰς ἑνεακαίδεκάδας περιττεύουσαι ἡμέραι, καὶ πολυπλασιασθήτωσαν ἐπὶ τὸν ἑνδεκα· εἶτα διαιρεθήτωσαν παρὰ τριάκοντα. Αἱ γὰρ ὑπὲρ τὰς τριακοντάδας πλεονάζουσαι τὸ α' αἱ ἐπακταὶ εἰσιν. Οἶον, χίλια μὲν καὶ τετρακόσια καὶ ἑβδομήκοντα νῦν τὰ ἀπὸ Θεογονίας ἔτη. Προσκαίσθω δὲ τούτοις καὶ ἓν. Διαιρεθέντων δὴ τούτων παρὰ ἑνεακαίδεκα, δῆλον ὅτι ὀκτὼ αἱ πλεονάζουσαι. Ληφθειῶν δὲ τῶν ὀκτῶ ἐπὶ τὸν ἑνδεκα, ὀδοήκοντα καὶ ὀκτὼ γίνεσθαι τὸ ἐκ τούτων. Διαιρεθέντος δ' αὖ τούτου εἰς τριακοντάδας, τὸ πλεονάζον ἔσται εἴκοσι καὶ ὀκτὼ. Τοῦτο δ' ἦν α' τοῦ νῦν παρόντος ἐνιαυτοῦ· ἀνάλογον δὲ καὶ τὸ λοιπὸν αἰεὶ ἢ εὗρεσις ἔσται τοῦ α'. Πάλιν δὴ καὶ οὕτω λαβόντα τὸ α', προσθετέον αὐτῷ τὸ β' καὶ γ'· τὸ τε σύνολον τὸ δ'

orbē facies formosior conspicitur. Sed tamen postea etiam, quamvis menses ad solem deducant, tempus similiter dividentes, Kalendas, Nonas, Idus, etiamnum vocant, nominibus abutentes: quibus antea ad lunæ cursum proprie utebantur. Non igitur absurdum fuerit, si nos quoque instantem et præcipientem dixerimus, non ad lunæ amplius, sed ad solis curriculum tempora digerentes. Proportione itaque apud nos respondebit neomenia Kalendis Romanis; instans vero, et supra decem, et præceps, seu desinens, illis dicendi modis Latinis, ante Nonas, ante Idus, ante Kalendas. Ut vero nobis non amplius usus extremi et primi, sic ne Romanis quidem interlunii; diem enim (cujus pars desinenti mensi, pars incipienti competit secundum lunam) Romani ita vocant. Hæc igitur sic accepta bene quidem habeant. Neque vero hic sermo privat rudes, et idiotas dierum lunæ cognitione, quotnam scilicet quotidie sint. Multum enim ad id conducit dierum solaris mensis peritia; faciliusque est eos dies epactis adjicienti hujusmodi lunare numerum invenire. Atque hic non requirenda subtilis exactaque diligentia. Epactæ sint A; numerus dierum solaris mensis seriatim continuatorum sit B; numerus mensium anni consequentium a Martio quidem incipientis C; conflatus ex A, B, C numerus, sit D; numerus excedens triginta sit E; excessus ille vocetur F; numerus dierum lunæ consequentium sit G. Cæterum D erit

qualis G, nisi E sit D. Quod si sit, F erit qualis D. A vero, id est epactarum summa, quæcumque sit, sumenda est. Sufficit enim vulgo illa quæcumque sit. Sunt itaque viginti octo epactæ præsentis anni a vere incipientis. Verum augeantur per singulos annos similiter a vere inchoantes, additione undecim. Et quando hic numerus triginta excesserit, sumatur ille excessus A. Et sic semper augenti et accipienti sumendum est A. Fiat additio H. Alter excessus sit I, additione H, simul sumpta cum A, id est, cum viginti octo epactis præsentis anni A, excrescens summa erit dierum novem sequentis anni a vere inchoativi: et rursus facta additione, erunt viginti 166 epactæ sequentis anni; deinde una epacta anni qui succedet. I enim excessus secundus una duntaxat epacta est. Et ita assidue fiat; peritius vero sic.

Inventio epactarum.

XVI. Dividuntur anni a natali Christiano per novemdecim, his uno altero anno etiam addito. Sumantur vero dies, qui ex ea divisione (quæ fit per novemdecim) supererunt: et multiplicentur per undecim, deinde dividantur per triginta. Qui certe supra tricesimas illas dies remanebunt, sunt A epactæ. Verbi gratia, nunc a natali Christiano sunt mille quadringenti septuaginta anni. Adjiciatur his unus. His ergo per novemdecim distributis, certum est octo superare. Sumptis vero bis octo, et per undecim multiplicatis, qui conficitur inde numerus, continet octoginta octo. Hoc rursus diviso per triginta, excurrens summa capit duodetriginta. Id autem est A epacta præsentis anni: similique ratione in posterum erit epactarum inventio. Sic igitur iterum sumptis epactis, A scilicet, adjiciatur et B, et C, tum D: summa ex iis conflata dicenda

hic excessus erit dicendus. Neque vero horum
 quidquam festis diebus impedimento est. Anno enim
 toto in duas et quinquaginta septimanas distributo,
 ex quatuor septimanis singuli menses a nobis con-
 stituerentur, et præter id numeri quatuor dies ha-
 bebunt sanctissimos, singulos per septimanam:
 nisi si forte antevertentes aliqui a Dominico die
 incipiant, vel tardius incedentes intra mediam sep-
 timanam. At mensis Plethonis sex festos dies
 continens, aufert plus justo necessariorum civitati
 operum. Ignavos enim atque inertes esse necesse
 est eos, qui festa agitant. Et simul tres dies festos
 esse deinceps ex Plethonis institutione usuve-
 nit: mensis quidem ultimum (quem veterem vo-
 cat) Plutoni: veterem et novum, id est, intermen-
 struum sui cuiusque recognitioni: novitium autem
 Jovi. Verum id ita evenire fastidiosum sit.
 Itaque per intermissionem agere (eorum enim quæ
 intervallo fiunt, si jucunda quidem sunt, jucundior
 est sensus: sin autem molesta, tolerabilior), et
 quam paucissimas ferias celebrare melius sit.
 Unum enim hoc civile institutum perniciosum,
 multas scilicet agere: ac signum est non pietatis,
 sed voluptatis. Cæterum qui dies forent celebres
 feriatique, Plethoni quidem non erat indecens re-
 censere, ut qui alios dies festos, quam qui a nobis
 recepti sint, constituat. Nobis vero id minime opus
 est: cum de his in præsentia sermo susceptus non
 sit. Nam certum est, Christo resurgenti rituales
 et legitimos quatuor dies mensem quemlibet habi-
 turum. Commodius enim, quam possumus minimo
 res divinas contrahere. At diem festum nobis ipsis
 spectandis singulis mensibus præscribendum, et
 rerum a nobis patratarum inspectionem semel in
 mense faciendam, ut censet Plethon, nos quidem
 negamus. Verum pium sanctumque sit id quotidie,
 nedum feriis, acitatore, nocte scilicet a somno suffi-
 cienti, et cibi concoctione prima, nobiscum repu-
 tantes, quidnam piaculi pridie admissum sit, quod
 expiatum iri oporteat postridie: tum hoc statim ab
 aurora correcto, purifica piaculariaque oracula auscultare,
 factosque sanctissimorum sacramentorum
 actatores, et bonis interdum avibus illo sacrificio,
 operas nostras abire. Sed de his alias.

Quomodo septimanæ dies sunt numerandi.

XVII. Licet vero septimanæ dies numerare, vel
 ut Græci hujus ætatis, primum diem Dominicum
 vocantes: secundum vero, id quod revera est, sec-
 undum: deinde tertium, quartum, quintum,
 sextum, septimum: vel ut hodie Romani secundum
 stellas erraticas, post Dominicum lunæ diem sta-
 tuentes, deinde Martis, ad hæc Mercurii, præterea
 Jovis, postea Veneris, demum Saturni. Parasceven
 enim diem sextum appellare, et septimum Sabba-
 tum, id apud nos, ut videtur, nullam rationem ha-
 bet, sed apud Judæos fortasse: nimirum ante Sab-
 batum illos apparatus facere oportet, ut qui su-
 yerstitiosa quadam religione obstricti, nihil negotii

μην οὐδὲ τὰς ἱερομηνίας ἐμποδῶν καθίσταται: τῶν οὐθὲν. Τοῦ γὰρ ὅλου ἐνιαυτοῦ διαίρουμένου ἐπεντέκροντας καὶ δύο ἐπτάδα, ἐκ τεττάρων ἢ πῆμιν τῶν μηνῶν ἕκαστος ἔσται ἐπτάδιον, ἔξω τῶν ὑπεραριθμῶν γε ἡμερῶν· καὶ τέτταρας ἔξει τῆ ἀγιωτάτας τῶν ἱερομηνιῶν δι' ἐβδόμης μίαν τὴν εἰ ἀρα ἀπὸ κυρίας ἀρχοῦτο προτερῶν, ἢ μεταξὺ τῆς ἐπτάδος που ὑπτερῶν. Ἐξ δὲ ὁ τοῦ Πλήθωνος ἔργον πλεον τι τοῦ δέοντος ἀφαιρεῖται τῶν ἀναγκαίων ἔργων τῆ πόλει. Ἀργεῖν γὰρ ἀνάγκη τοὺς ἑκατὶ ἱερομηνίαν. Καὶ ἅμα τρεῖς ἐφεξῆς ἱερομηνίας καταβαίνει ποιεῖσθαι· ἕτην μὲν Πλούτωνι· ἕτην ἐπιπένην ἐπὶ τῆ ἑαυτῶν ἐπισκέψει· νομηνίαν δὲ τῆ πλοῦτον. Τοῦτο δὲ προσκορὸς ἂν εἴη οὕτω συμβαῖνον. Βέβαιον οὖν διαλείποντας ἄγειν (τῶν γὰρ ἐκ διαλειμμένων ἡδέων μὲν ὄντων, ἡδίων ἢ αἰσθησις, λυπηρῶν δὲ εὐφορητοτέρα)· ὀλίγας τε ὡς ἐνὶ μάλιστα ἄγειν ἐπὶ τὰς· ἐν γὰρ τῶν φαιδίων πολιτευμάτων ἐστὶ καὶ ἡ πολλὰς ἄγειν· καὶ σημεῖον οὐ θεοσεβείας, ἀλλὰ φησὶ ἔστι. Τινες δ' ἂν εἴησαν ἱερομηνίαι, Πλήθων μὲν ἤρμωτε φάναι, ὡς δὴ τινὰς ἐτέρας τῶν ἡμῶν νομιζομένων νομοθετοῦντι· ἡμῖν δὲ ἕκαστα δεῖ, ὡς καὶ μὴ περὶ τούτου νῦν ὄντος τοῦ λόγου. Ἐπεὶ γὰρ ὅτι τὰς νομιζομένας τέτταρας ἔξει τῶν ἑκατὶ ἕκαστος Θεῶ τῶ αὐτῶ ἀναστάντι. Ἀμεινον γὰρ ἐλάττω ὡς ἂν μάλιστα ἢ συναρτεῖν τὰ περὶ τῶν θεῶν. Τῆ δ' ἡμῶν αὐτῶν ἐπισκέψει ἱερομηνίαν ὁρίσασθαι ἕκαστον μῆνα, καὶ ἅπαξ τοῦ μηνὸς ἐπισκέψασθαι τῶν πεπραγμένων ἡμῖν, ὡς ἔστι Πλήθων, ἢ ἡμεῖς γέ φαμεν· ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἕκαστον ποιεῖσθαι ἄνευ ἱερομηνίας, νύκτωρ ἐπὶ ὑπνοῦ ἰσχυρῶς καὶ τροφῆς πέψει τῆ πρώτῃ ἀναλογιζομένου· ἢ ποτε πεπραχότες τῆ προτεραία ἐσμέν· κἂν πῆρ πλημμεληθέντων, ἔωθεν εὐθύς, ἢ ὅσων, ἐπισημασμένων, λογίω ἀκροῦσθαι καθαρτικῶν, καὶ τῶ ὅπτας τῶν ἀγιωτάτων ἱερῶν γενομένων. Ἐννοεῖ μοιρα ἀγαθῆ καὶ τοῦ θύματος γευσσόμενος, ἐπὶ ἱεροπορεύεσθαι ἀπὸ τοιαύτης ἀρχῆς. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἑν ἄλλοις.

sanctificaque hostia delibata, a tali principio ad

D Πῶς ἀριθμητέον τὰς τῆς ἐβδομάδος ἡμέρας.

IZ'. Ὑπάρχει δὲ καὶ τὰς τῆς ἐπτάδος ἡμέρας ἀριθμεῖν ἕτοι ὡς οἱ νῦν Ἕλληγες, τὴν μὲν πρώτην κυρίαν καλοῦντας, τὴν δὲ δευτέραν, τοῦτ' αὐτὸν τῆραν· εἶτα τρίτην, τετράδα, πέμπτην, ἕκτην, ἐβδόμην· ἢ ὡς οἱ νῦν Ῥωμαῖοι κατὰ τοὺς πλανήτων ἀστέρων, μετὰ τὴν κυρίαν σελήνης ἡμέραν, εἶτα Ἄρεος, εἶτα Ἑρμοῦ, εἶτα Διὸς, εἶτα Ἀφροδίτης, εἶτα Κρόνου. Τὸ δὲ Παρασκευὴν μὲν τὴν ἕκτην, Σάββατον δὲ νομάζειν τὴν ἐβδόμην, οὐκ ἔχει, ὡς ἔστι λόγον ἡμῖν· ἀλλὰ Ἰουδαίοις ἰσως· παρεσκευασθέντων γὰρ ἐκείνους πρὸ τοῦ Σαββάτου δεῖ, ὡς δὴ μάλιστα ἔργου ἀπτομένους ὅπῃ δεισιδαιμονίας τῆ ὑστεραίας ἡμῖν δὲ οὐθὲν δεῖ. Οὕτε γὰρ τῆ ἐβδόμῃ ἀρχοῦντι

στάντι· οὐθ' οὐτως ἀρτοῦμεν ἄγνοτες ἑορτήν, ὡς μηδὲ ἐψῆσαι τι, καὶ τράπεζαν παραθέσθαι θεμιτὸν εἶναι· ἀλλὰ δεῖν παρεσκευάσθαι πᾶν τῇ προτεραίᾳ. Οὐκοῦν οὐτε τι χρῆσιμον, οὐτ' ἄλλως εὐσχημον ἡμῖν τὰ Ἰουδαίων ταῦτα ὀνόματα εἰς καταριθμησὶν γε ἑβδομάδος τῆς ἡμετέρας λαμβάνειν. Οὐδὲ δὴ καὶ τὸ Σάββατον οὖν ὁμοίως ἔχει τῷ Ὠσαννὰ καὶ τῷ Σαβαώθ· ἅπερ ἐκφυλα μὲν καὶ ταῦτα· ἐπιφωνεῖται δ' ὁμοίως ἐν ταῖς ἱεροποιαῖς ἐκάστοτε παρὰ τῶν ζακάρων ἐπιαναγκῆς. Τὰ μὲν γὰρ ἐξωσωμένα δὴ τοῖς κυριωτάτοις καὶ μεγίστοις τῶν ἱερῶν ὄντα κατὰ τι ἀπόρρητον μὴ οὐ θεμιτὸν ἢ παραλλάττειν· τὸ δὲ περιεργάσθαι καὶ μηδεμίαν ἔχον ἀνάγκην Ἰουδαῖζει. Ἡμεῖς μὲν τοίνυν περὶ μηνῶν τε καὶ ἡμερῶν, καὶ ἑναυτοῦ, οὕτω **B** χρῆσθαι μάλιστα ἀξιούμεν.

tem habet : id redolet Judaismum. Nos igitur mensibus, diebus et anno sic uti maxime dignum putamus.

Πῶς δεῖ ἄγειν τοὺς χρόνους κατ' Ἀθηναίους.

ΙΗ'. Εἰ δὲ τῷ διαφέρει ἄγειν ὡς Ἀθηναῖοι, τῇ μὲν τάξει χρῆσεται δὴ τῇ ἐπιδειγθεισῇ, εἰ τι ὁ λόγος ὀδε διαιρεῖ· ἀρχὴν δὲ τάξας τοῦ ἔτους τὰς θερινὰς τροπὰς, ὕριαι τῶν μηνῶν τοὺς μὲν τριακονθημέρους καὶ πλήρεις, τοὺς δὲ μιᾶ τῶν ἐτέρων λειπομένους ἡμέρᾳ ἐναλλάξ παρ' ἑνα, ὡς ἡμιστεύς που ἐνδέοντος μιᾶς, πρὸς τὸ τριακονθημέρον εἶναι τὸν τῆς σελήνης μηνιαῖον χρόνον. Ἀριθμῆσται δὲ τὰς ἡμέρας ἄχρι τῆς εἰκοστῆς, ὃν εἴρηται τρόπον· μετὰ δὲ ταύτην, δεκάτην φθίνοντος, εἰ πλήρης ὁ μῆν'· εἴτα ἐνάτην, καὶ ἐξῆς ἀναστρέφων ἄχρι δευτέρας· μεθ' ἣν ἔην καὶ νέαν. Εἰ κίλλος ὁ μῆν, ἐνάτην φθίνοντος. καὶ ἐξῆς τὸ ἀνάλογον, ὡς καὶ Πολυδεύκης ἀριθμεῖ· οὐχ ἱκανῶς δὲ, διότι κίλλου μόνου καταλέγει ἡμέρας. Πλήθων δὲ ἔην μὲν τὴν εἰκοστὴν ἐνάτην, ἔην δὲ καὶ νέαν τὴν τριακοστὴν λέγων, οὐδὲν ἀπαθὸν ἡμῶν φησι, τό γε περὶ τὸ πρᾶγμα. Ἦν γὰρ δευτέραν φθίνοντος ἡμεῖς ἀριθμοῦμεν, ἔην καλεῖ, ἵν' ἴσως αὐτῷ ἱερομηνία οὕσα τῷ Πλούτωνι, αὐτόθεν δὴ χάκ τῆς προσγορίας τὸ σεμνὸν ἔχη καὶ τραγικόν. Δεῖ γὰρ καὶ τιος τοιοῦτου τοῖς περὶ τὰ ὅσια πραγματευομένοις. Πειρατέον δὲ κατὰ σελήνην ἀριθμεῖν τὰς ἡμέρας. Ἐπεὶ καὶ τὸ τῶν μηνῶν τοὺς μὲν πλήρεις, τοὺς δὲ κίλλους λαμβάνειν, τοῦτ' ἐβούλεται. Οὐχ ἱκανὸν δέ· ἀλλὰ δεῖ που καὶ ἄλλ' **D** ἅπτα πραγματεῦσθαι συχνά, εἰ μέλλοι σώζεσθαι τὸ ὁμόλογον· χαλεπὸν δὲ διὰ τὴν πολλὴν τῆς σελήνης ἀταξίαν. Δι' ὅπερ οὐδ' Ἀθηναῖοι φαίνονται κατορθοῦντες· ὡς ἐστὶ τεκμήρασθαι καὶ ἐξ ὧν δὴ ὁ κωμικὸς ποιεῖ τὴν σελήνην θυμαίνειν, ὅτι οὐδὲν κατὰ σελήνην ἦγον τὰς ἡμέρας Ἀθηναῖοι ὀρθῶς, ἀλλ' ἄνω τε καὶ κάτω ἐκυδοιδόπων· οὕτω γὰρ κέχρηται τῇ λέξει. Πειρατέον μέντοι κατὰ τὸ δυνατόν διορθοῦσθαι, χωρμένους τοῖς ἐμπειροτάτοις ἀεὶ τῶν ἀστρολογικῶν θεωρημάτων συμβούλοις.

conjectari est, quod comicus lunam facit iis succensere, quod non recte ad suum ipsius curriculum tempora dirigerent, sed infra supra confunderent; sic enim ille loquitur. Experiendum tamen est emendare pro virili, utendu assidue peritissimis astrologiæ speculationum præceptorumque consiliariis.

inertes, qui dies a Judæis Sabbatum a quiete nuncupatur; sed ipso die primo, qui nobis est Dominicus, sacerque Deo resurgenti. Neque tamen sic otiamur, ut vel elixare, vel mensam sternere religio sit, operæque sit pretium omnia pridie præparata habere. Ergo nec utile, nec alioqui honestum, hæc Judæorum nomina in nostræ septimanæ calculum assumere. Nec enim sic se habet Sabbatum, ut **167** Hosanna et Sabaoth: quæ aliena quidem cum et ipsa sint, tamen in hunc usque diem in sacrificiis acclamatione communi ab ipsis sacrorum ministris necessario usurpantur. Quæ enim a maximis pontificibus alicujus arcani gratia sancita sunt, nefas sit immutare. Superstitiose vero et anxie agere, quod nullum usum, cogentemque necessitatem habet: id redolet Judaismum. Nos igitur mensibus, diebus et anno sic uti maxime dignum putamus.

Quomodo secundum Athenienses agenda sunt tempora.

XVIII. Quod si cujus interesset secundum Athenienses agere, ordine quidem utetur demonstrato: si quid ordinis præsentis sermone consecuti sumus. Verum postquam ab æstivo solstitio anni principium ordinaverit, mensium describet alios tricenarios et plenos, alios vero uno die minus aliis alternis vicibus censos; quasi deficiente diei certe dimidio, ut menstruum lunæ tempus sit tricenarium dierum. Supputabitur autem dierum ratio, quo supradictum est modo, usque ad vicesimum: secundum quem, si mensis est plenus, dices decimum præcipitis, deinde nonum, et ita deinceps ordine præpostero usque ad secundum: post quem extremum primum, seu veterem et novum. At si mensis cavus sit, nonum desinentis post vicesimum dices, et simili deinceps ratione, ut etiam Pollux enumerat, sed non sufficienter quidem, ut qui solius cavi dies recenseat. Plethon vero vicesimum nonum veterem appellans, et tricesimum veterem et novum, nihil nobis, quantum ad hanc rem, dissonum affert. Diem enim, quem secundum præcipitis dicimus, ille veterem appellat, ut forte sacrum ipsi Plutoni existentem. Nam ex hujusmodi appellatione nescio quid grave, superciliosum et tragicum præ se fert: quæ res apprime opus est iis qui tractandis sacris vehementius occupantur. Enimvero periclitandum est ad lunam dies numerare. Quando etiam id sibi vult ea mensium constitutio, cum pleni alii, alii cavi sumuntur. Sed non sufficit tamen. Siquidem et alia quædam crebro commentari oportet, si consonantiam æqualitatemque servare velimus: id quod propter non parvam lunæ confusionem est difficile. Quo fit, ut neque Athenienses videantur recte atque ordine procedere, ut ex eo

etiam opus est, ut prius explicavimus, ut menses perseverent temporibus concordēs. Inserendum itaque Scirophorioni mēsi, qui respondet Maio, dies triginta. Testesque hujus rei Macrobius scriptor Romanus et Herodotus. Nam ille in *Saturnaliis*, dum Glaukippum in commentariis de sacris Atheniensium interpretatur, dicit Athenienses ultimo mēsi anni superfluos dies injicere; atqui ultimus est Scirophorion. Rursum Herodotus intercalationem esse dierum tricenum abunde manifestat his verbis: « Quod si volet, inquit, alterum annum esse quam alterum, uno mense majorem, ut tempora eodem opportune recurrant, menses quidem intercalarii triginta quinque sunt per annos septuaginta, dies vero ex his mensibus mille et quinquaginta. »

Quoto autem quoque anno intercalandum sit, si quis Herodoto fidem habendam putat, ex nuper appositis quod querit sumere potest. Alternis enim intercalationem fieri declarat, dum dicit alterum ex duobus annis fieri altero longiorem, et dum quinque et triginta menses intercalarios per septuaginta annos enumerat. Id quod forsā adhuc indiget consideratione, quoniam pacto per alternos annos intercalatis diebus triginta contingat menses tempestatibus competere. Quando sane temere per plura fiat, quod fieri possit per pauciora; atqui per pauciora fiat, si quarto quoque anno factum æque recte habeat. Sumptis quidem mensibus, ut retulimus, et intercalatis diebus triginta post tertium quemque annum, hoc est intervallo duorum annorum intercalationem fieri, nisi si ab hoc inchoativo quopiam die solstitiali annus incipiat. Sunt autem inchoativi solstitiales, primus, secundus, tertius, universæ perfectæque periodi. Primus quidem primi annorum undenarii, et imperfectæ periodi; secundus vero secundi undenarii, et imperfectæ periodi; tertius autem sequentis octonarii justum numerum universæ perfectæque 168 periodi implentis. Nam hoc genus curriculum, ut plena in his fiat annorum revolutio, ternarium illum annorum gradum expetit. Porro accidit nihil ultimo anno superfluere; sed vel deficere, ut in primo et secundo undenario; vel æquare, ut in sequente quidem octonario. Quapropter necesse est continuo illi anno, qui initialem excipit, dies abundantes adjicere. Altera tamen additione etiam opus est, propter excurrentem particulam: siquidem quarto quoque anno dies unus deest. Repletur itaque per vices hoc modo.

Fac esse Hecatombæonis neomenia solstitium primo anno: sequente profecto erit duodecimo die Hecatombæonis; eique addito intercalario, ipsique supplementum confectum est, et sequenti anno, puta tertio, solstitium existit vicesimo secundo die mensis intercalarii, et superflui sunt dies octo; atqui undecim oportebat. Itaque in quartum instantis Hecatombæonis solstitium quarto anno redit; deinde in decimum quintum anno consequenti, in

Ἀττικαῖς ἔτεσι, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἢ ἑ μῆνας συμβαίνοντες διατελώσι ταῖς ὥραις. Ἐπειροτέον δ' ἄρα ἐπὶ Σκιροφοριῶνι μηνὶ τριάκοντα ἡμέρας Μάρτυρες δὲ τούτων Μακρόβιος Ῥωμαῖος συγγραφεὺς καὶ Ἡρόδοτος· ὁ μὲν λέγων ἐν τοῖς *Κρονικαῖς* τῶν συγγραμμάτων, μεθερμηνευόμενος Πλαύκιον ἐν τοῖς περὶ τῶν Ἀθήνησιν ἱερῶν καὶ δόσιον ὑποσημασι, φάσκει Ἀθηναίους τὰς περιττὰς ἡμέρας τῶν ελευταίῳ ἐπεμβάλλειν μηνὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ· τελευταῖα δὲ Σκιροφοριῶν ἦν· ὁ δὲ αὖ ἐκ τούτων διασαφῶν τρακονθήμερον τὸν ἐμβολίμον εἶναι· « Εἰ δὲ δὴ θέλεισθε τοῦ θ' ἕτερον τῶν ἐτέων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὥραι συμβαίνωσι παραγινόμεναι εἰς τὸ ἴσον, μῆνας μὲν παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἕστα αἱ ἐμβολίμα γίνονται τριάκοντα πέντε, ἡμέρας δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων χίλια καὶ πεντήκοντα. »

Δι' ὅπου δὲ χρόνος ἐπεμβλητέον, εἰ τις Ἡρόδοτος πεθεσθαι ἀξιοῖ, αὐτόθεν ἐκ τῶν νῦν δὴ παρατεθέντων ἔχει λαβεῖν τὸ ζητούμενον. Ἐναλλάξ γὰρ ταῖς ἐπιγίνεσθαι τὸν ἐμβολισμὸν δηλοῖ τοῦ θ' ἕτερον τῶν ἐτέων λέγων, καὶ τριακονταπέντε μῆνας ἐμβολίμων τῶν ἐβδομήκοντα ἐτῶν ἀριθμῶν. Ἡ τοῦτο μὲν ἴσως δεῖται πεισφωσ, πῶς ἂν, θατέρω ἀεὶ τῶν ἐτῶν ἐπεμβαλλόμενα τριάκοντα ἡμερῶν, συμβαίνοι τοὺς μῆνας ἑβδόμησιν ταῖς ὥραις αἱ· ἐπεὶ δὲ μάτην ἂν γίνοντο διὰ κείων τὸ δι' ἐλασσόνων δυνάμενον γίνεσθαι· γίνοντο ὅτι ἐν ἐλασσόνων, εἰ διὰ τετάρτου ταύτη γινόμενον εἰς ὃ ἔχει· ληφθέντων μὲν τῶν μηνῶν καθ' ἃ εἴρηται ἐπεμβαλλομένων δὲ τριάκοντα ἡμερῶν τῷ τρίτῳ ἐπιπέσει, τοῦτο δ' ἐστὶ παρὰ δύο γίνεσθαι τὸν ἐμβολισμὸν πλὴν εἰ ἄρα ἀπὸ τίνος τῶν ἀρχικῶν τροπικῶν ἡμερῶν ἀρχεται ὁ ἐνιαυτός. Αὗται δ' εἰσὶ πρώτη, δευτέρα, τρίτη, τῆς ὄλης καὶ αὐτοτελοῦς περιόδου· πρώτη τῆς πρώτης ἐνδεκάδος καὶ ἀτελοῦς περιόδου· δευτέρα δὲ τῆς δευτέρας ἐνδεκάδος καὶ ἀτελοῦς περιόδου· τρίτη δὲ τῆς ἐξῆς ὀκτάδος συμπληρώσεως τὴν ὄλην τε καὶ αὐτοτελήν περιόδον. Βούλεται μὲν γὰρ ἡ ἐξοδος καὶ τῶν τελευταίῳ εἶναι· ἀλλ' ἦτοι ἐλλείπειν, ὡς ἐπὶ τῆς πρώτης ἐνδεκάδος καὶ τῆς δευτέρας, ἢ ἰσάζειν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐξῆς γε ὀκτάδος. Δι' ὅπερ ἀνάγκη τῶν μηνῶν ἀρχικῶν εὐθύς εἶτε ἐπάγειν τὰς περιττὰς. Δι' ἡμῶν καὶ τίνος ἐτέρας προσθήκης διὰ τὰ ἐπιτρέποντα μέτρα, εἰ γὰρ ἡμέρας ἐλλείπει μίαν που διὰ τετραπλάσιος. Ἀναπληρωτέον δὲ κατὰ μέρος ὧδε.

Ἐποκεῖσθαι Ἐκατομβαιῶνος νοσηνία τὴν πρώτην εἶναι τοῦ πρώτου εἶτε· οὐκοῦν τῷ δευτέρῳ δευτέρα εἶτε δέκα. Τούτῳ δ' ἐπαχθέντος τοῦ ἐμβολίμου, αὐτὸς συμπληρωταί, καὶ ἡ τροπὴ ὀγδόη τοῦ ἐμβολίμου φθίνοντος ὑπάρχει τῷ ἐπιόντι, καὶ περιττὰ ἀπὸ δεῖ δὲ ἐνδεκα. Οὐκοῦν εἰς τετάρτην ἵσταμένου τοῦ Ἐκατομβαιῶνος ἐπανήκει τῷ ἐξῆς ἡ τροπὴ εἶτε εἰς πέμπτην ἐπὶ δέκα τῷ ἐχομένῳ πρόσεισι. Τούτο δ' ἐν ἐμβολάζον εἰς πέμπτην τοῦ ἐμβολίμου φθίνοντος

tem, totumque concludunt eundem noctis medium resurrectionem factam esse; et sacra illa antelucana in ejus rei memoriam a media nocte incipiunt. Quorum ratio hoc habet, quod contigerit mulieres profundo quidem diluculo ad monumentum profectas, ut exsequiarum justa de more peragerent, defunctum non invenisse, ut Lucas in suo Evangelio perscripsit. Illud enim profundum diluculum proximum tempus mediæ nocti significare existimant. Simul vero sic quoque plus aliquanto tertii diei contineatur. Istudque plus **169** signum evidentiussimum est ipsius dierum tertionis. Sed ex Italis Romani post mediam noctem id fuisse aiunt, et profundum illud sic intelligunt, ut a noctis medio sufficienter dirimant. Cum ergo nullus Evangelii scriptor doceat, qua parte noctis Christus surrexerit, tutius quidem videtur, si quis constituat a summa nocte diei principium. Nam quod mediam noctem subsequitur, accedit illi pro auctario. Quibus vero in hoc solum ratio sita est, non major est fiducia quod volunt assequendi quam periculum ab eo aberrandi. Hos enim vice versa hoc inconveniens sequetur, dum primam noctem diei principium ponunt; quod cum permissum sit carnibus vesci postridie, id quidem licebit a summa præcedente nocte: contra vero cum sit vetitum eadem die cœnam de carnibus sumere, non concedetur eadem nocte. Hac igitur de re melius diligentiusque denuo est considerandum: commodumque fuerit harum rerum peritos rogare et consulere. Hæc namque ita considerari observari oportet, ut ex sermone nihil quidquam sacris contrarium eveniat, dicumque pie ac sancte in Dei gratiam auspicemur.

Unde numeranda sunt tempora.

XXI. Enimvero etiam fas est a natali Christiano tempora supputare, non ut Græci a mundi origine, nunc annum noningentesimum, octavum et septuagesimum numerantes supra sexies millesimum. Prophetis quidem sic fortasse licebat; verum melius est Christi cultores ab illo incipere. Quod etiam agunt Romani, hujus ævi millesimum quadringentesimum et septuagesimum præsentem annum computantes, quanquam prisci illi ab urbe condita numerabant, quemadmodum Athenienses a prima Olympiade; alii vero a bello Trojano.

De mensibus igitur hæc descripta sunt, ad emendandam antiquariorum disertorumque virorum hoc obsequiolo gratiam: si quid fortasse spei est Græcam linguam, ejusque studium adusque posteritatem fore: non autem, ut aliarum quondam gentium, Græci quoque nunc totius et generis, et sermonis finem esse in fatis est.

Testes in hoc libro citati.

- Basilius.
- Pletho.
- Aulus Romanus.
- Aristoteles.
- Galenus.
- Macrobius Romanus.
- Theophrastus.
- Demosthenes.

C

"Θθεν ἀριθμητέον τοὺς χρόνους.

ΚΑ'. Ὅστιον δὲ καὶ τοὺς χρόνους ἀριθμῆναι ἐπιγενετῆς τοῦ αὐτεῦ Θεοῦ· ἀλλὰ μὴ, ὡς οἱ νῦν Ἑλληνες, ἀπὸ κόσμου γενέσεως, ἐξακισχιλιοστὸν καιροσιστοδὸν ἑβδομηκοστὸν ἑβδοσον τόδε ἔτος καταριθμητέες. Προφητῶν μὲν γὰρ ἴσως καὶ ταῦτα ἀπειροῦ τιμῶντας Χριστὸν, ἀπ' αὐτοῦ ἀρχεσθαι, καθ' ἑκάστην νῦν ὄντας Ῥωμαῖοι ἀγοῦσι, χιλιοστὸν τετρακοστικὸν ἑβδομηκοστὸν τόδε διαριθμούμενοι ἔτος· καὶ τὸν πάλαι Ῥωμαίων ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἀριθμῆναι ὡσπερ Ἀθηναῖοι μὲν ἀπὸ Ὀλυμπιάδος πρώτης, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν.

D

Περὶ μὲν οὖν τῶν μηνῶν ταύτη διαριθμῆναι τῶν λογίων χάριν ἀνδρῶν· εἰ τις ἄρα ἐλπίς διαλεχθῆναι τῶν ἐπιγινομένων ἕσεσθαι Ἑλληνικὴν· ἀλλὰ μὴ, ὡς ἐγγένους καὶ λόγου τελευτὴν εἴμαρτο εἶναι.

Μάρτυρες τῶ λόγῳ.

- Βασίλειος.
- Πλάτων.
- Αὔλος Ῥωμαῖος.
- Ἀριστοτέλης.
- Γαληνός.
- Μακρόβιος Ῥωμαῖος.
- Θεόφραστος.
- Δημοσθένης.

Αἰσχίνης.
Ἀριστοφάνης.
Πλούταρχος.
Θουκυδίδης.
Πολυδεύκης.
Σιμπλικίος.
Ἡρόδοτος.
Σούδας.
Συνέσιος.
Καῖσαρ ὁ θεός.

Æschines
Aristophanes.
Plutarchus.
Thucydides.
Pollux.
Simplicius.
Herodotus.
Suidas.
Synesius.
Divus Cæsar.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΜΑΞΙΜΟΥ

ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΧΡΙΣΤΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΗΜΩΝ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΠΑΣΧΑ,

Τὸ διαγραφὲν κανόνιον ἐρμηνεύουσα.

SANCTI MAXIMI

MONACHI ET MARTYRIS,

BREVIS ENARRATIO CHRISTIANI PASCHATIS,

Qua descripti laterculi ratio declaratur,

DIONYSIO PETAVIO INTERPRETE.

Τῷ πανευφύμῳ Πατρικίῳ κυρίῳ Πέτρῳ Μάξιμος Β 170 *Illustri, ac laudum genere omni celebrando Patricio Petro, Maximus humilis monachus.*

Α'. Ἐπειδὴ σε, πανεύφημε καὶ θεοφρούρητε δέσποτα, βίου τροφὴν καὶ συμβίωσιν τὴν ἀνωτάτω πεποιημένων σοφίαν ἐπίσταμαι, καθ' ἣν¹ ἀεὶ φρονήσει θεῖα καὶ ἀρετῇ γόνιμον τὴν τε περὶ τὸ νοεῖν τὰ καλὰ καὶ πράττειν θεόδοτον ἐξίν καὶ δύναμιν, ὧν βάσις ἡ εὐσεβὴς καὶ ὀρθόδοξος πίστις καθέστηκε· μόνην ὑποφαίνουσα δι' ἐλπίδος τὴν τῶν ἀοράτων, ὡς ὀρατῶν ἤδη πως κατὰ τὴν χάριν γεγενημένων, καὶ πρὸ τῆς ἐκφάνσεως ἀποκάλυψιν τοῖς κατὰ σέ τὴν τοῦ Λόγου παρουσίαν διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀνεπιστρέφου πορείας ἐκδεχομένοις ἀεὶ καὶ προσμένουσι συνείδω τοῖς τε ἄλλοις ὑμῶν, καὶ μὲν δὴ τῷ ὑπὲρ τὰ ὅλα μεγίστῳ τῆς συγκαταβάσεως κατορθώματι θαρρήσας τε ἄμα, καὶ προθυμηθεὶς, κανόνιον τι διαγράψαι σεμνὸν, καὶ ἀποστέλλαι τοῖς πανευφύμοις καὶ ὑπερευφύμοις ὑμῖν· τὴν τε τῶν ἁγίων νηστειῶν εἰσοδὸν ἐκπεριεληφός, καὶ τὴν τῆς ἱερᾶς ἀναστάσεως ἑορτὴν· καὶ πρὸς ταύταις τὴν τὸ παλαιὸν ἐπίσημον, νῦν δὲ καθ' ἡμᾶς ἄσκημον οὖσαν· ὡς οὐδὲν οὐδαμῶς ἐν αὐτῇ τελοῦσιν ἡμῖν, ἢ τελομένην τὸ σύνολον, δεκάτην τοῦ καθ' Ἑβραίους ἑβδόμου μηνός· καθ' ἣν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ νόμον ἐποιεῖτο τὴν εἰς τὰ Ἁγία τῶν ἁγίων εἰσοδὸν ὁ ἀρχιερεὺς· εἰς ἣν καὶ τῷ Ζαχαρίᾳ γέγονεν ὁ χρηματισμὸς περὶ Ἰωάννου τοῦ μεγάλου τῆς ἀλλ·

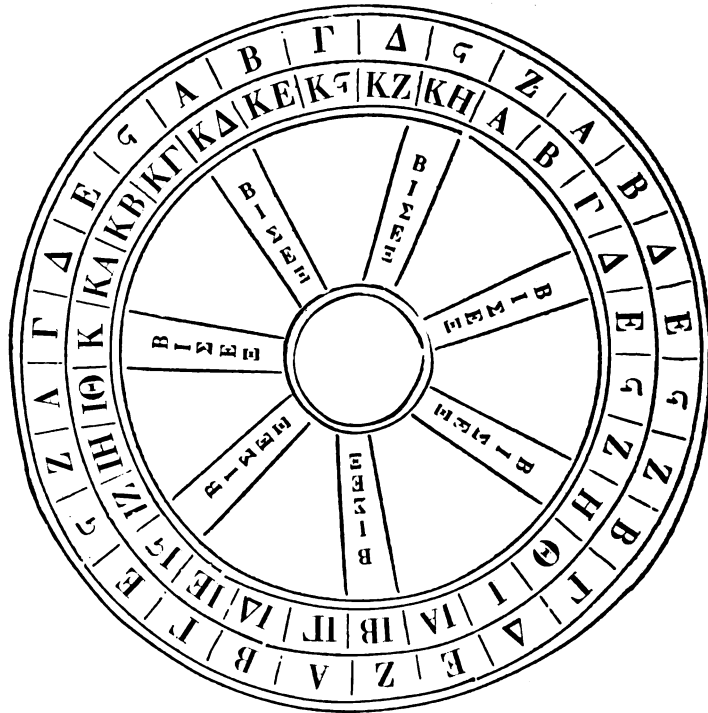
I. Cum te cœlesti ac divinæ sapientiæ innutritum in omni esse vita meminerim, præclare, et a Deo conservande domine, ac divinitus communicata illa facultate præditum, quæ cœlesti prudentia et virtute secunda, ad honesta quæque cogitanda faciendaque perducit: quorum fundamentum religioea fides est, recteque sentiens: quæ solam eorum quæ aspectabilia non sunt, velut divina quodammodo gratia jam aspectabiliuni, etiam æntequam patefacta sint, ostensionem per spem exhibet iis qui, quod tu facis, adventum Verbi continua ad ipsum, nec interrupta progressionem præstolantur ac sustinent: statui apud me, cum aliis vestris, tum hoc singulari demissionis ad me vestræ facti, ac merito confisus, laterculum quemdam augusta religione plenum describere; et ad vos laude ac prædicatione omni superiores mittere. In quo primum jejuniorum continetur ingressus, tum solemnem resurrectionis Dominicæ: item aliud festum, quod olim celebre, nunc obscurum apud nos et ignobile; ut qui nihil ex eo ad celebrandum assumimus, neque curamus omnino: decimam intelligo septimi mensis Judaici, per quam semel quotannis ex præscripto legis, in Sancta sanctorum introibet.

¹ f. καὶ τὴν, nisi verbi quidpiam desit.

oraculum. Quæ de causa, ut hoc genus eruditionis harum rerum studiosis aspergere, non dubitavi hoc etiam solemne laterculo complecti meo; imo feci hoc eo libentius, quod ex eo cognovi facilius inveniri illa posse, quæ ad inquirendum juniorum caput, ac resurrectionis festum, ipsamque adeo mensis septimi decimam diem pertinere videntur.

ἐντεῦθεν εἰδὼς ἐπομένην⁸⁸ τὴν περὶ ἐκάστου τῶν ἡμερῶν οὐκ ἀποκνήσκει μακρόν τε παρεύρησθαι τῇ παραβάσει⁸⁹, καὶ ἀναστασίμῳ, καὶ αὐτῇ τῇ ἐκαστοῦ ἐβδόμου μηνὸς ζητουμένῳ⁹⁰ ὑμῖν τὴν κατάψιν. Πεποιήκα δὲ μετὰ τῆς τοῦ λεχθέντος κενῆ διαγραφῆς καὶ σύντομον αὐτῆν τὴν ἐξήγησιν, ἔρσαν οὕτως.

Ad hujus porro laterculi descriptionem perbreve[m] ejus expositionem adjeci, quæ sic habet.

Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Ψ	Ω
Ἡμέραι	Σελήνης	Ἐπαχταί	Μῆνες	Ποσταταί	Προσταταί	Προσταταί	Ποσταταί	Μῆνες	Προσταταί	Ποσταταί	Μῆνες	Προσταταί	Ποσταταί	Μῆνες	Ποσταταί	Μῆνες	Σελήνης	Ἡμέραι	Ἡμέραι	Ἡμέραι	Ἡμέραι	Ἡμέραι
Ἐμβόλ.	ΙΘ	ΚΖ	Φεβρ.	Η	Δ		Ε	Ἀπριλ.	ΙΖ	ΚΕ	Σεπτ.	Α										
	Α	Θ	Ἰανου.	ΚΗ	Α	Δ	ΚΕ	Μαρτ.	ΙΓ	ΙΑ	Σεπτ.	Β										
	Β	Κ	Φεβρ.	ΙΖ	Δ		ΙΓ	Ἀπριλ.	Α	Γ	Ὀκτω.	Γ										
Ἐμβόλ.	Γ	Λ	Φεβρ.	Ε	Δ		Β	Ἀπριλ.	Ι	ΚΒ	Σεπτ.	Δ										
	Δ	ΙΒ	Ἰανου.	ΚΕ	Α	Δ	ΚΒ	Μαρτ.	Ι	ΙΑ	Σεπτ.	Ε										
	Ε	ΚΓ	Φεβρ.	ΙΓ	Δ		Ι	Ἀπριλ.	Ι	Α	Σεπτ.	Ζ										
Ἐμβόλ.	Ζ	Δ	Φεβρ.	Β	Δ		Λ	Μαρτ.	Ι	ΙΘ	Σεπτ.	Ζ										
	Ζ	ΙΕ	Φεβρ.	ΚΑ	Δ		ΙΗ	Ἀπριλ.	Α	Η	Ὀκτω.	Η										
Ἐμβόλ.	Η	ΚΖ	Φεβρ.	Ι	Δ		Ζ	Ἀπριλ.	Ι	ΚΖ	Σεπτ.	Θ										
	Θ	Ζ	Ἰανου.	Λ	Λ	Δ	ΚΖ	Μαρτ.	Ι	ΙΖ	Σεπτ.	Ι										
	Ι	ΙΗ	Φεβρ.	ΙΗ	Δ		ΙΕ	Ἀπριλ.	Α	Ε	Ὀκτω.	ΙΑ										
Ἐμβόλ.	ΙΑ	ΚΘ	Φεβρ.	Ζ	Δ		Δ	Ἀπριλ.	Ι	ΚΔ	Σεπτ.	ΙΑ										
	ΙΒ	Ι	Ἰανου.	ΚΖ	Α	Δ	ΚΔ	Μαρτ.	Ι	ΙΓ	Σεπτ.	ΙΑ										
	ΙΓ	ΚΑ	Φεβρ.	ΙΕ	Δ		ΙΒ	Ἀπριλ.	Α	Β	Ὀκτω.	ΙΑ										
Ἐμβόλ.	ΙΔ	Β	Φεβρ.	Δ	Δ		Α	Ἀπριλ.	Ι	ΚΑ	Σεπτ.	ΙΑ										
	ΙΕ	ΙΓ	Ἰανου.	ΚΔ	Α	Δ	ΚΑ	Μαρτ.	Ι	Ι	Σεπτ.	ΙΑ										
	ΙΖ	ΚΔ	Φεβρ.	ΙΒ	Δ		Θ	Ἀπριλ.	Ι	ΚΘ	Σεπτ.	ΙΑ										
Ἐμβόλ.	ΙΖ	Ε	Φεβρ.	Α	Δ		ΚΘ	Μαρτ.	Ι	ΙΗ	Σεπτ.	ΙΑ										
	ΙΗ	ΙΖ	Φεβρ.	Κ	Δ		ΙΖ	Ἀπριλ.	Α	Ζ	Ὀκτω.	ΙΑ										

⁸⁸ f. ἐσομένην. ⁸⁹ f. παρεισβάσει. ⁹⁰ ζητουμένην.

Β'. Ἡ τοῦδε τοῦ προκειμένου ὑφήγησις τοῦ κανονίου τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. Τριπλοῦν τοῦτο καθέστηκεν, ὡς περιέχον ἐν ἑαυτῷ τὴν τε τῶν ἁγίων παρεισθα-σιν νηστειῶν καὶ τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην τοῦ καθ' Ἑβραίους πρώτου μηνός, λέγω δὴ τοῦ Νισάν· εἰς ἣν τὸ καθ' αὐτοὺς Πάσχα τελεῖται· καὶ τὴν δεκάτην τοῦ ἑβδόμου μηνός, ἣ γινου τοῦ θεοσί· καθ' ἣν ὁ ἀρχιερεὺς τὸ παλαιὸν τὴν εἰς τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων εἰσοδοὺν ἔποιετο. Καὶ ἔστι τῆς μὲν παρεισθάσεως τῶν ἁγίων νηστειῶν ἡ σημειώσις ἐξ εὐωνύμων τοῦ αὐτοῦ κανονίου διαγεγραμμένη· ἡ δὲ τεσσαρεσκαίδεκάτη τοῦ καθ' Ἑβραίους πρώτου μηνός ἐκ δεξιῶν σύνεγγυς τοῦ κατὰ μέσον ἔγγεγραμμένου τροχοῦ· μετὰ δὲ ταύτην εὐθὺς δεξιώτερον ἢ λεχθεῖσα δεκάτη τοῦ ἑβδόμου μηνός· ὡς εἶναι μόνην ἐξ ἀριστερῶν τὴν τῆς παρεισθάσεως διαγραφὴν· ἐκ δεξιῶν δὲ ἀμφοτέρων τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης φημι τοῦ πρώτου μηνός καὶ τῆς δεκάτης τοῦ ἑβδόμου μηνός. Τῶν δὲ στήκεν.

Τίς ἡ ἐξ εὐωνύμων διαγραφὴ.

Γ'. Ἐν μὲν τῷ εὐωνύμῳ κανονίῳ ἐν πρώτῳ στίχῳ αὐτοῦ ὀρθῶς καθιέμενοι οἱ ἑπτὰ ἐμβόλιμοι μῆνες εἰσιν· ἐν δὲ τῷ β' στίχῳ τὰ ἰθ' τῆς σελήνης ἔτη, ἀπὸ ἰθ' τὴν ἀρχὴν ἔχοντα· καὶ οὕτως διὰ πρώτου, καὶ δευτέρου, καὶ τῶν καθεξῆς εἰς τὸ ὀκτωκαίδεκατον λήγοντα· ἐν τρίτῳ στίχῳ αἱ τῶν τῆς σελήνης ἐτῶν ἑπακταί· ἐν τετάρτῳ στίχῳ οἱ Ῥωμαῖκοι μῆνες, Ἰανουάριος καὶ Φεβρουάριος· ἐν πέμπτῳ στίχῳ αἱ ποσταῖαι αὐτῶν τῶν μηνῶν, εἰς ἃς συμβαίνει γίνεσθαι τὴν ἀποκρεῦσιμον ἑορτὴν· ἐν ἕκτῳ στίχῳ αἱ προσθεταὶ ἡμέραι, διὰ σηρικοῦ γεγραμμέναι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐξ εὐωνύμων.

Τίς ἡ ἐκ δεξιῶν διαγραφὴ.

Δ'. Ἐκ δεξιῶν δὲ ἐν πρώτῳ στίχῳ τὰ εἰρημένα ἰθ' τῆς σελήνης ἔτη, ἀπὸ πρώτου καθ' εἰρμὸν ἀρχόμενα, καὶ διὰ τοῦ δευτέρου, καὶ τρίτου, καὶ τῶν καθεξῆς εἰς τὸν ἰθ' λήγοντα· ἐν δευτέρῳ στίχῳ οἱ Ῥωμαῖκοι μῆνες, Σεπτέμβριος καὶ Ὀκτώβριος· ἐν τρίτῳ στίχῳ αἱ τούτων τῶν μηνῶν ποσταῖαι, εἰς ἃς πίπτει τοῦ ἑβδόμου καθ' Ἑβραίους μηνός ἡ δεκάτη καθ' ἔτος ἕκαστον· ἐν τετάρτῳ στίχῳ αἱ προσθεταὶ ἡμέραι, διὰ σηρικοῦ γεγραμμέναι· ἐν πέμπτῳ στίχῳ οἱ Ῥωμαῖκοι μῆνες, Μάρτιος καὶ Ἀπρίλιος· ἐν ἕκτῳ στίχῳ αἱ τούτων ποσταῖαι, καθ' ἃς γίνονται τοῦ πρώτου καθ' Ἑβραίους μηνός ἡ τεσσαρεσκαίδεκάτη καθ' ἔτος ἕκαστον· ἐν ἑβδόμῳ στίχῳ αἱ προσθεταὶ πάλιν ἡμέραι, διαγεγραμμέναι ἀπὸ σηρικοῦ. Ταῦτα καὶ ἐν τοῖς δεξιῶσις.

Τίς ἡ τοῦ μέσου τροχοῦ διαγραφὴ

Ε'. Ὁ δὲ τούτων μέσος τροχὸς τοῦ ἡλίου καθέστηκεν, ἔνδον μὲν ἑαυτοῦ τὰ ἑπτὰ δίσεκτα κατὰ διαστολὴν ἀπὸ τεσσάρων εἰς τέσσαρα ἔτη κεκτημένος· μετὰ δὲ τὰ δίσεκτα, εὐθὺς κατὰ πρῶτον στίχον, ἔχον κύκλον, τὰ κη' τοῦ ἡλίου ἔτη, ἀπὸ πρώτου

II. Propositi canonis expositio ad hunc modum se habet. Est ille divisus trifariam. Continet enim introitum sacrorum jejuniorum; quartam decimam primi mensis secundum Hebræos, hoc est Nisan: in quam Pascha illorum incidit: nec non decimam septimi mensis, videlicet Thersi: qua summus sacerdos olim Sancta sanctorum adibat. Porro introitus sacrorum jejuniorum notatio ad sinistram partem canonis descripta est; quarta decima vero primi mensis Judaici ad dextram, prope inscriptam in medio rotam. Post hanc statim ad dextram magis accedit illa, quam diximus, decima dies septimi mensis, adeo ut nihil a sinistra præter jejuniorum introitum descriptum habeatur; a dextra vero parte utrumque sit, quarta decima nimirum primi mensis et decima septimi. Totius autem descriptionis illius vis est ejusmodi.

διαγεγραμμένων, ἐν ὄλοις ἢ δύναμις αὐτῆ καθέ-

Quid sibi velit tabella ad sinistram inscripta.

III. In sinistro laterculo, ejusque primo versu in directum descendente septem sunt embolimi menses. In secundo versu, xix lunares anni; initio a nono decimo facto: unde ad primum, secundum, ac cæteros ordine progressus desinit in octavum decimum; tertio versu lunarium annorum epactæ continentur; quarto, Romani menses duo, Januarius et Februarius; quintus mensium quotas exhibet, in quas Carnisprivii festum incidit; sextus versus addititios dies, sive regulares continet serico scripto. Hæc ad sinistram habentur.

Quid ad dextram rotæ partem sitæ tabula significet.

IV. Dextræ tabulæ primus versus novemdecim, ut dixi, annus lunæ complectitur, qui a primo per secundum, tertium, ac reliquos ordine procedunt, atque in decimum nonum desinunt; secundus versus Romanos menses habet Septembrem et Octobrem; in tertio dies sunt mensium, in quas Hebraici mensis septimi decima quotannis incurrit; in quarto regulares serico scripti; in quinto Romani menses Martius et Aprilis; in sexto eorumdem mensium dies, quibus primi mensis Hebraici quarta decima quotannis tribuitur; septimus denique versus addititios dies, sive regulares rursus ostendit serico descriptos. Hæc ad dextram inscripta tabula complectitur.

Quid in medio descripta rota contineat.

V. Media tabellarum rota soli tribuitur. Hujus in interiore area septem bisextiles sunt, quinto quoque anno positi. Post bisextiles in primo versu, sive circulo, anni solis xxviii, primus, secundus, et ita deinceps usque ad vicesimum octavum ex-

Cur ab anno lunæ XIX. non a primo tabella sinistra ducat initium.

VI. Cur autem non a primo initium habeant anni lunares ad sinistram inscripti, sed a nono decimo, ac deinde primus, secundus, et reliqui subijciantur, causa est ejusmodi. Caput jejuniorum in penultimo mense, hoc est undecimo labentis anni perpetuo contingit, uti Paschale festum in primo succedentis. Quare cum duos annos occupent saceri jejuniorum dies, vel potius a duobus ipsi comprehendantur, ita ut initium illorum ab anno currente lunæ pendeat; finis autem ab eo qui proxime sequitur, necesse est ut jejuniorum initium ex anno decimo nono metiamur, quando salutare Pascha anno lunæ primo celebratur. Sic ex anno primo jejuniorum caput dirigitur, quoties festum Resurrectionis in secundum incidit; et ex secundo, cum in tertium cadit, et ab hoc rursus, quando in quartum incurrit: atque ita porro. Ad hunc modum se habet lunarium ad sinistram annorum descriptio.

173 Quinam sint embolimi, et quæ lunares epactæ.

VII. Septem menses intercalares ex iis quas epactas lunæ dicimus, colliguntur post duos annos, vel tres, quando ad tricenarium dierum numerum perveniunt. Epactæ porro ex defectu lunaris anni ad solarem oriuntur. Nam solaris diebus constat CCCLXV; lunaris CCCLIV. Unde proprium mensem habet dierum XXIX, ac semissis. At annus lunæ quilibet uno aliquo de intercalaribus septenis præditus, tredecim omnino menses habet; adeo ut ad duodenos ultimus iste pro eo, ac nominatur, intercalaris accedat; propterea non solum dies colligat CCCLIV, uti cæteri lunares anni: sed CCCLXXXIV, tricenum dierum mense insuper addito.

De Hebræis mensibus, qui ad sinistram canonis partem observati sunt, et ipsorum quoto die, cujusmodi sunt et quare diversi.

VIII. Hinc igitur penultimus lunaris illius anni mensis non undecimus est, sed duodecimus, a quo sanctorum jejuniorum introitum jure metimur, ob excessum mensis unius, qui ab undecimo illorum observationem progredi vetat, ut ne plures numero, quam revera sint, dies illis imputentur: unde calculum subducuntibus error obrepat. Cæterum in utroque mense, undecimo, inquam, et duodecimo, ad sinistram latus canonis non eadem quota dies ascribitur e regione Romanorum mensium: quemadmodum in dextra parte uni mensi

Deest αιτία. f. κατά.

αυτων των κη ετων ηλιακας, εφ εκαστου ετους προσφορους αναλογως επιγεγραμμενας. Ταυτα περι του μεσου τροχου.

Τις η από 19 της σελήνης ετους, ἀλλ οἱ αἱ πρώτης ἐν τῷ εὐωνύμῳ διαγράμματι.

Γ'. Ἡ δὲ αἰτία καθ' ἣν οὐκ ἀπὸ πρώτου ἐπιεί ἐγγραφῆ τῶν τῆς σελήνης ἐτῶν ἐξ εὐωνύμου ἐστὶ ἀλλὰ ἀπὸ 19', καὶ οὕτως πρώτου, καὶ δευτέρου, καὶ τῶν καθεξῆς, αὕτη ἐστίν. Ἡ παρείσθαις ἐν πρὸτελευτῷ μηνί, τουτέστιν ἐνδεκάτῳ τοῦ ἐπελάου γίνεται ἔτους ἀεὶ· καθάπερ καὶ ἡ Πασχάλια ἐστὶ ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ εἰσιέναι μέλλοντος. Ἐπειδὴ ἐν δύο μεσολαβοῦσιν ἔτη αἱ ἅγαι τῶν νηστειῶν ἴσμε μᾶλλον δὲ πρὸς αὐτῶν αὐταὶ συλλαμβάνονται· τὰ μὲν τὴν οἰκειᾶν ἀρχὴν ἰσχυρῶς τῷ ἐπελάου τῆς σελήνης ἔτους, κατὰ δὲ τὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ εἰσιέναι μέλλοντος· ἀνάγκη πάντως ἀπὸ ἐνεακαιδέκτου νονίζεσθαι ἔτους τὴν ἀρχὴν τῶν νηστειῶν, ἵνα ὁ σωτήριον Πάσχα ἐν πρώτῳ τῆς σελήνης ἐπιτελεῖται. Οὕτω δὲ καὶ ἀπὸ πρώτου τὴν παρείσθαις πάλιν, ὅτε ἡ ἀναστάσιμος ἑορτὴ ἐν β' γίνεται ἀπὸ β', ὅτε ἐν τῷ τρίτῳ· καὶ ἀπὸ τούτου, ἐν τετάρτῳ· καὶ ἀπλῶς μέχρι τέλους. Οὗτος δὲ τῆς διαγραφῆς λόγος τῶν τῆς σελήνης ἐξ εὐωνύμου ἐτῶν.

Τίτες οἱ ἐμβόλιμοι, καὶ τίτες αἱ ἐκαστὰ τῶν σελήνης.

Ζ'. Οἱ δὲ ἐπτὰ ἐμβόλιμοι μῆνες ἐκ τῶν λεγομένων ἐπακτῶν τῆς σελήνης ἀθροίζονται κατὰ δεκάτην τριετιᾶν ἀριθμὸν ἅ ἡμερῶν ἐκπληροῦντες. Αἱ δὲ ἐπακταὶ διὰ τὴν ἐκλείψιν δίδονται τοῦ τῆς αὐτῆς ἔτους πρὸς τὸ ἡλιακὸν ἔτος. Ἐπειδὴ τὸ μὲν ἕκαστον τῆς καθέστηκεν ἡμερῶν, τὸ δὲ τῆς σελήνης τὸ ὄθεν καὶ τὸν οἰκειῶν μῆνα κ' ἡμέρας ἡμέρῳ κέκτηται. Πᾶν δὲ σελήνης ἔτος, δεχόμενον ἐπὶ αὐτῷ ἐμβόλιμον μηνῶν, δεκατριῶν γίνεται πάντως τῶν ταῖς δυοκαίδεκα τοῦτον φερωνύμως ἐμβολιμῶν ἔχον· ὡς εὐρίσκεισθαι λοιπὸν μὴ μόνον τὸ ἕκαστον κατὰ τὰ λοιπὰ τῆς σελήνης ἔτη, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιτελεσθέντων τῶν ἐμβολιμῶν μηνῶν ἅ ἡμερῶν.

Περὶ τῶν ἐξ εὐωνύμων τοῦ κανονίου τετρακτῶν Ἑβραϊκῶν μηνῶν, καὶ τῆς αὐτῶν ἐπιτελεσθέντων σταλας· τίτες τέ σισι, καὶ διὰ τί διάφορα.

Η'. Ἐντεῦθεν οὖν καὶ προτελευταῖον μῆνα τῶν ἐπιτελεσθέντων τοῦ τέλους, οὐ τὸν ἐνδεκάτον, ἀλλὰ τὸν δυοκαίδεκατον τὸ τοιοῦτο τῆς σελήνης κέκτηται ἔτος· ἐξ ὧν ἐπιτελεσθέντως καὶ ἡ παρείσθαις τῶν ἁγίων νηστειῶν νονίζεται δι' αὐτὴν τοῦ μηνὸς τὴν παρείσθαις, ἵνα λύουσαν τὴν ἀπὸ ἐνδεκάτου γενέσθαι μῆνος παρατηρησίν· ὡς μῆτε λείους ἢ ὡς ὑπάρχουσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῆς αὐτῶν ἡμέρας ψηφίζεσθαι, καὶ τῶν διαμαρτεῖν τοὺς ψηφίζοντας. Τετάρτη δὲ ἐστὶν ἐκάτερον μῆνα, τὸν ἐνδεκάτον λέγω καὶ τὸν ἐνδεκάτον ἐν τῷ εὐωνύμῳ τοῦ κανονίου οὐκ ἔστιν.

ἐνὶ μηνὶ καὶ ὅλοις ὅ τοις ἔτεσι ἐν τῷ δεξιῷ τῆν ἰδ' ἑσση-
 μειωμένην ὀρώμεν ὑπάρχουσαν· ἀλλ' ἄλλη καὶ ἄλλη.
 Οἶον εἰς μὲν τὸν ἰα' παρ' Ἑβραίοις Σαβὰτ λεγόμενον
 ἢ τοῦτου ἑπτακαιδέκατη· ἐν ἑκείνοις μέντοι τοῖς ἔτεσι
 τοῖς οὐκ ἔχουσι τὸν ἐμβόλιμον· εἰς δὲ τὸν δυοκαιδέ-
 κατον, Ἄδαρ προσαγορευόμενον, ἢ τοῦτου ὀκτωκαι-
 δεκάτη, ἐν τούτοις δηλονότι τοῖς τὸν ἐμβόλιμον ἔχουσι.
 Καὶ τοῦτό γε κατὰ λόγον. Ἐπειδὴ γὰρ κθ' καὶ λ' ἡμε-
 ρῶν παρ' ἑκάτερον μῆνα τῶν δυοκαίδεκα τῆς σελήνης
 ψηφίζομεν, πρὸς τὸ μὴ τεμεῖν ἡμέρας διὰ τοῦ ἀνά
 κθ' ἡμίσεος τούτους ψηφίζειν (συμβαίνει γὰρ οὕτω
 τὰς τε τνδ' ἡμέρας ἐντελῶς ἀριθμεῖσθαι κατὰ πᾶν
 ἔτος τῆς σελήνης, καὶ μηδεμιᾶς συμβαίνειν ἡμέρας
 διαίρεισιν· ὡς ἐντεῦθεν λοιπὸν εὐρίσκεισθαι διὰ τὴν
 τοιαύτην ἐκ πρώτου μηνὸς ἀκολουθίαν καὶ τάξιν τὸν
 μὲν ἰα' ἡμερῶν κθ'; τὸν δὲ δυοκαιδέκατον λ' ἡμερῶν)
 προστηκόντως οὖν ἐν μὲν τοῖς οὐκ ἔχουσι τὸν ἐμβόλι-
 μον τὸν ἰα' καὶ τὴν τοῦτου ἰζ' ἕκασονίζαμεν. Ἀπὸ
 γὰρ ταύτης μέχρι τῆς τοῦ καθ' Ἑβραίου πρώτου
 μηνὸς ἰδ' τοῦ εἰσιέναι μέλλοντος ἔτους ἰσαριθμοὶ τῶν
 ἀγίων νηστεῶν αἱ ἡμέραι τυγχάνουσι, τουτέστι νζ'.
 Τοσαῦται γὰρ αἱ τῶν ἡ' ἑβδομάδων προδήλως εἰσὶν·
 οἷον αἱ ὑπόλοιποι ἰγ' αὐτοῦ τοῦ ἰα' μηνὸς· εἴπερ κθ',
 καθὼς ἔφη, οὗτος ψηφίζεται· καὶ αἱ τοῦ δυοκαιδέ-
 κάτου λ'· καὶ αἱ τοῦ πρώτου μηνὸς ἰδ'. Δῆλον δὲ, ὡς
 ἰγ', καὶ λ', καὶ ἰδ', ἡμέρας νζ' ποιοῦσιν. Ἐν δὲ τοῖς
 ἔχουσι τὸν ἐμβόλιμον ἔτεσι τὸν δυοκαιδέκατον ἐτηρή-
 σαμεν, καὶ τὴν αὐτοῦ ὀκτωκαιδέκατην. Ἐκ ταύτης
 γὰρ μέχρι τῆς τοῦ πρώτου μηνὸς ἰδ' αἱ νζ' πάλιν
 ἀριθροῦνται· οἷον αἱ αὐτοῦ τοῦ ἰβ' ὑπόλοιποι ἰγ', διὰ
 τὸ λ' ἡμερῶν τοῦτον ψηφίζεσθαι· καὶ τοῦ ἐμβολί-
 μου, ἡγουν τρισκαιδεκάτου, λ'· τοσαύτας γὰρ πᾶς
 ἐμβόλιμος κέκτηται· καὶ αἱ τοῦ πρώτου μηνὸς ἰδ'.
 Ὅθεν ἐπὶ τοῦ τελευταίου, ἡγουν τοῦ ἰθ' ἔτους, καὶ
 τὴν ἰς' τοῦ κατ' αὐτὸν ἰα' μηνὸς ἐπεσημνάμεθα· διὰ
 τὸν δυοκαιδέκατον αὐτοῦ μῆνα κθ' μόνον ψηφίζομεν
 ἡμερῶν, ὡσπερ οὖν καὶ τὸν τὸν ἰα'· τὴν δὲ αἰτίαν
 προϊόντες δηλώσομεν. Εὐλόγως οὖν διὰ ταῦτα καὶ
 τὴν μετάστασιν ἴσην ἐπιτηροῦμεν ἐπὶ τούτων τῶν
 δεδηλωμένων μηνῶν, ἡγουν τῶν αὐτῶν ποσταίων,
 τῆς περιεσβάσεως χάριν, ἐν τῷ εὐωνύμῳ τοῦ κανο-
 νίου, τῆς ἐπὶ τῆς ἰθ' τοῦ πρώτου μηνὸς γενομένης
 ἡμῖν, ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τοῦ αὐτοῦ κανονίου, τῆς
 ἀναστάσεως ἕνεκεν· ἀπὸ τῆς Κυριακῆς καὶ δευτέρας,
 καὶ τῶν καθεξῆς ἡμερῶν εἰς τὴν ἐποῦσαν ἀγίαν Κυ-
 ριακὴν μεταβαίνοντες. Ταῦτα καὶ περὶ τούτων εἰπόν-
 τες, ἐπανακτέον ἡμῖν· τὸν λόγον εἰς τὴν τῶν τῆς σελή-
 νης ἔτων ἀπακριβίωσιν.

cernimus; sed quæ alia. Velut in decimo
 mense, quem Hebræi Sabat nominant, decima
 septima dies adnotatur iis annis qui embolimo ca-
 rent; in duodecimo vero, qui ab illis vocatur
 Adar, octava decima in annis embolimo præditis.
 Quod quidem rationi consentaneum est. Cum enim
 duodenas lunæ menses alternis viginti novem, et
 triginta dierum putemus, ne dies partiri necesse
 sit, si viginti novem ac dimidium singulis impute-
 mus (sic enim accidit, ut in quolibet anno lunari
 trecentos et quinquaginta quatuor dies integre
 numeremus, sine ulla diei fractione; quo fit ut ex
 instituto mensium ordine ac successione, post
 primum deinceps undecimus dies habeat novem et
 viginti, duodecimus vero triginta): cum hæc,
 inquam, sic habeant, merito in annis simplicibus
 undecimum mensem, ejusque xvii diem ad cano-
 nem adnotavimus. Nam ab hoc die usque ad deci-
 mum quartum primi mensis Judaici in anno con-
 sequenti, totidem quot sanctis jejuniis attributi
 sunt, intercedunt dies, nempe lvii. Tot enim ex
 hebdomadibus octo confiunt. Sunt autem hi dies
 xiii ex undecimo mense residui; qui, ut dictum
 est, novem et viginti colligit; tum duodecimi
 mensis xxx; ac primi denique, xiv. Colliguntur
 ex xiii, et xxx, et xiv, perspicue dies lvii. At in
 annis embolimeis duodecimum mensem, ejusque
 diem octavum decimum adhibuimus. Ab hoc enim
 usque ad decimum quartum mensis primi, col-
 liguntur iidem lvii dies, nimirum ex duodecimi
 mensis residuis xiii, quoniam ille triginta dies
 habet: et ex embolimi, sive tertii decimi, xxx,
 totidem enim embolimus quivis obtinet, ac demum
 ex mensis primi diebus xiv. Ob hanc causam in
 anno postremo, qui est decimus nonus, mensis
 undecimi xvi diem ascripsimus, quoniam duodeci-
 mum illius mensis dierum, non amplius novem
 ac viginti constituimus, ut et undecimum, cujus
 rei in consequentibus ratio reddetur. Quocirca jure
 in iis quos dixi mensibus, ac quotis eorum die-
 bus, propter introitum jejuniorum, eandem alter-
 nationem in sinistro latere canonis observamus,
 quam in dextro ad decimam quartam primi men-
 sis adhibemus, propter festum resurrectionis; ubi
 a Dominica, et secunda feria, cæterisque deinceps
 ad sanctam Dominicam sequentem transitum faci-
 mus. Sed de iis hactenus; nunc ad annorum luna-
 rium rationem accuratius explicandam convertenda
 est oratio.

Explicantur anni lunares, et summa dierum.

IX. Anni lunares universe sunt novemdecim, ut
 dictum est. Quorum septem, intercalares menses
 accipiunt, iidemque diebus constant cccxxv;
 duodecim vero communes appellantur, qui scilicet
 dies habent cccclv. Porro 174 dies omnes

*Περὶ διαστολῆς τῶν τῆς σελήνης ἔτων, καὶ
 ομάδος τῶν ἡμερῶν.*

Θ. Εἰσὶν οὖν τὰ ὅλα τῆς σελήνης ἔτη, καθὼς ἔρρέ-
 θη, ἰθ'· ζ' μὲν τὰ τοὺς ἰσαριθμοὺς ἐμβολίμους ἔχον-
 τα μῆνας, ἡγουν τὰ ἀπὸ πθ' ἡμερῶν· ἰθ' δὲ τὰ
 λεγόμενα κοινὰ, πουτέστι τὰ ἀπὸ τνδ'. Αἱ δὲ πᾶσαι
 τῶν αὐτῶν ἰθ' τῆς σελήνης ἔτων ἡμέραι, πῆ συμπα-

ἢ ἰ. ἐν ὅλοις.

Cur ab anno lunæ XIX. non a primo tabella sinistra ducat initium.

VI. Cur autem non a primo initium habeant anni lunares ad sinistram inscripti, sed a nono decimo, ac deinde primus, secundus, et reliqui subjiciantur, causa est ejusmodi. Caput jejuniorum in penultimo mense, hoc est undecimo labentis anni perpetuo contingit, uti Paschale festum in primo succedentis. Quare cum duos annos occupent saceri jejuniorum dies, vel potius a duobus ipsi comprehendantur, ita ut initium illorum ab anno currente lunæ pendeat; finis autem ab eo qui proxime sequitur, necesse est ut jejuniorum initium ex anno decimo nono metiamur, quando salutare Pascha anno lunæ primo celebratur. Sic ex anno primo jejuniorum caput dirigitur, quoties festum Resurrectionis in secundum incidit; et ex secundo, cum in tertium cadit, et ab hoc rursus, quando in quartum incurrit: atque ita porro. Ad hunc modum se habet lunarium ad sinistram annorum descriptio.

173 Quinam sint embolimi, et quæ lunares epactæ.

VII. Septem menses intercalares ex iis quas epactas lunæ dicimus, colliguntur post duos annos, vel tres, quando ad tricenarium dierum numerum perveniunt. Epactæ porro ex defectu lunaris anni ad solarem oriuntur. Nam solaris diebus constat CCCLXV; lunaris CCCLIV. Unde proprium mensem habet dierum XXIX, ac semissis. At annus lunæ quilibet uno aliquo de intercalaribus septenis præditus, tredecim omnino menses habet; adeo ut ad duodenos ultimus iste pro eo, ac nominatur, intercalaris accedat; propterea non solum dies colligat CCCLIV, uti cæteri lunares anni: sed CCCLXXXIV, tricenum dierum mense insuper addito.

De Hebræis mensibus, qui ad sinistram canonis partem observati sunt, et ipsorum quoto die, cujusmodi sunt et quare diversi.

VIII. Hinc igitur penultimus lunaris illius anni mensis non undecimus est, sed duodecimus, a quo sanctorum jejuniorum introitum jure metimur, ob excessum mensis unius, qui ab undecimo illorum observationem progredi vetat, ut ne plures numero, quam revera sint, dies illis imputentur: unde calculum subducentibus error obrepat. Cæterum in utroque mense, undecimo, inquam, et duodecimo, ad sinistram latus canonis non eadem quota dies ascribitur e regione Romanorum mensium: quemadmodum in dextra parte uni mensi

Ἡ δεξιά αἰτία. Ἡ ἄ. κατά.

προσφόρους ἀναλόγως ἐπιγεγραμμένας. Ταῦτα περὶ τοῦ μέσου τροχοῦ.

Τίς ἢ ἀπὸ 19 τῆς σελήνης ἔτους, ἀλλ' αἰτία πρώτης ἐν τῷ εὐωνύμῳ διαγράμματι.

Γ'. Ἡ δὲ αἰτία καθ' ἣν οὐκ ἀπὸ πρώτου ἔτι ἐγγραφῆ τῶν τῆς σελήνης ἐτῶν ἐξ εὐωνύμων ἐστὶν, ἀλλὰ ἀπὸ 19, καὶ οὕτως πρώτου, καὶ δευτέρου, καὶ τῶν καθεξῆς, αὕτη ἐστίν. Ἡ παρείσθαις ἐν τῷ προτελευτῷ μηνί, τουτέστιν ἐνδεκάτῳ τοῦ ἐκτετατοῦ γίνεται ἔτους ἀεὶ· καθάπερ καὶ ἡ Πασχάλως ἐστὶν ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ εἰσιέναι μέλλοντος. Ἐπειδὴ ἡ δὲ δύο μεσολαβοῦσιν ἔτη αἱ ἄγιοι τῶν νηστεῶν ἡμέρας μᾶλλον δὲ πρὸς αὐτῶν αὐταὶ συλλαμβάνονται· κατὰ ἢ μὲν τὴν οἰκειαν ἀρχὴν ἡρητημένοι τοῦ ἐκτετατοῦ τῆς σελήνης ἔτους, κατὰ δὲ τὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ εἰσιέναι μέλλοντος· ἀνάγκη πάντως ἀπὸ ἐνεακαιδέκατου ἐνονίζεσθαι ἔτους τὴν ἀρχὴν τῶν νηστεῶν, ἐκ τῆς σωτήριον Πάσχα ἐν πρώτῳ τῆς σελήνης ἔτι τελεῖται. Οὕτω δὲ καὶ ἀπὸ πρώτου τὴν παρείσθαις πάλιν, ὅτε ἡ ἀναστάσιμος ἑορτὴ ἐν β' γίνεται ἀπὸ β', ὅτε ἐν τῷ τρίτῳ· καὶ ἀπὸ τούτου, ὅτε τετάρτῳ· καὶ ἀπλῶς μέχρι τέλους. Οὗτος ὁ τῆς διαγραφῆς λόγος τῶν τῆς σελήνης ἐξ εὐωνύμων ἐτῶν.

Τίτες οἱ ἐμβόλιμοι, καὶ τίτες αἱ ἐπακταὶ τῆς σελήνης.

Ζ'. Οἱ δὲ ἐπτὰ ἐμβόλιμοι μῆνες ἐκ τῶν λεγομένων ἐπακτῶν τῆς σελήνης ἀθροίζονται κατὰ διὰ τὴν τριετίαν ἀριθμὸν λ' ἡμερῶν ἐκπληροῦντες. Αἱ δὲ ἐπακταὶ διὰ τὴν ἐκλείψιν δίδονται τοῦ τῆς σελήνης ἔτους πρὸς τὸ ἡλιακὸν ἔτος. Ἐπειδὴ τὸ μὲν ἡμέρας τρεῖς καθέστηκεν ἡμερῶν, τὸ δὲ τῆς σελήνης τὸ ὅθεν καὶ τὸν οἰκειὸν μῆνα κ' ἡμέρας ἡμέρας κέκτηται. Πᾶν δὲ σελήνης ἔτος, δεχόμενον ἐν αὐτῷ ἐμβόλιμον μηνῶν, δεκατριῶν γίνεται πάντως τῶν ταῖς δυοκαίδεκα τοῦτον φερωνύμως ἐμβόλιμον ἔχον· ὡς εὐρίσκεισθαι λοιπὸν μὴ μόνον τὸ ἡμέρας κατὰ τὰ λοιπὰ τῆς σελήνης ἔτη, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπιθέσει τοῦ ἐμβολίου μηνὸς λ' ἡμερῶν.

Περὶ τῶν ἐξ εὐωνύμων τοῦ κανονίου τετρασφύρων Ἑβραϊκῶν μηνῶν, καὶ τῆς αἰτίας αὐτῶν ἐπιθέσει· τίτες τέ εἰσι, καὶ διὰ τί διάφορα.

Η'. Ἐντεῦθεν οὖν καὶ προτελευταῖον μῆνα τῆς τοῦ τέλους, οὐ τὸν ἐνδεκάτον, ἀλλὰ τὸν δυοκαίδεκατον τοιοῦτο τῆς σελήνης κέκτηται ἔτος· ἐξ ὧν προηκόνηως καὶ ἡ παρείσθαις τῶν ἁγίων νηστεῶν ἐνονίζεται δι' αὐτὴν τοῦ μηνὸς τὴν περιεσσειαν, ἐκ τῆς λύουσαν τὴν ἀπὸ ἐνδεκάτου γενέσθαι μὴν ἐπιμαρτυρησιν· ὡς μῆτε ἐκλείψις ἢ ὧν ὑπάρχουσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τὰς αὐτῶν ἡμέρας ψηφίζεσθαι, καὶ τῶν διαμαρτεῖν τοὺς ψηφίζοντας. Τετρησται δὲ καὶ ἐκάτερον μῆνα, τὸν ἐνδεκάτον λέγω καὶ τὸν δεκάτον δέκατον ἐν τῷ εὐωνύμῳ τοῦ κανονίου οὐκ ἔστι.

ἐν τῇ μηνί καὶ ὅσοις τῶν ἡμερῶν ἐπιπέσει ἐν τῇ
 μειωμένην ὁρῶμεν ὑπάρχουσαν· ἀλλ' ἄλλη καὶ ἄλλη.
 Ὅσον εἰς μὲν τὸν ἰα' παρ' Ἑβραίοις Σάββατ' λεγόμενον
 ἢ τούτου ἑπτακαιδεκάτῃ· ἐν ἐκείνοις μέντοι τοῖς ἔτεσι
 τοῖς οὐκ ἔχουσι τὸν ἐμβόλιμον· εἰς δὲ τὸν δυοκαιδέ-
 κατον, Ἄδαρ προσαγορευόμενον, ἢ τούτου ὀκτωκαι-
 δεκάτῃ, ἐν τούτοις δηλονότι τοῖς τὸν ἐμβόλιμον ἔχουσι.
 Καὶ τοῦτό γε κατὰ λόγον. Ἐπειδὴ γὰρ καὶ λ' ἡμε-
 ρῶν παρ' ἑκάτερον μῆνα τῶν δυοκαίδεκα τῆς σελήνης
 ψηφίζομεν, πρὸς τὸ μὴ τεμεῖν ἡμέρας διὰ τοῦ ἀνά
 ρθ' ἡμίσεος τούτους ψηφίζειν (συμβαίνει γὰρ οὕτω
 τὰς τε τνδ' ἡμέρας ἐντελῶς ἀριθμείσθαι κατὰ πᾶν
 ἔτος τῆς σελήνης, καὶ μηδεμίαν συμβαίνειν ἡμέρας
 διαίρεσιν· ὡς ἐντεῦθεν λοιπὸν εὐρίσκεσθαι διὰ τὴν
 τοιαύτην ἐκ πρώτου μηνὸς ἀκολουθίαν καὶ τάξιν τὸν
 μὲν ἰα' ἡμερῶν καὶ τὸν δὲ δυοκαιδέκατον λ' ἡμερῶν)
 προσηκόντως οὖν ἐν μὲν τοῖς οὐκ ἔχουσι τὸν ἐμβόλι-
 μον τὸν ἰα' καὶ τὴν τούτου ἰβ' ἔκανονίζαμεν. Ἀπὸ
 γὰρ ταύτης μέχρι τῆς τοῦ καθ' Ἑβραίου πρώτου
 μηνὸς ιδ' τοῦ εἰσεῖναι μέλλοντος ἔτους ἰσαριθμοὶ τῶν
 ἀγίων νηστεῶν αἱ ἡμέραι τυγχάνουσι, τουτέστι νζ'.
 Τοσαῦται γὰρ αἱ τῶν ἡ' ἑβδομάδων προδήλως εἰσίν·
 οἷον αἱ ὑπόλοιποι γ' αὐτοῦ τοῦ ἰα' μηνὸς· εἴπερ καὶ
 καθὼς ἔφη, οὕτως ψηφίζεται· καὶ αἱ τοῦ δυοκαίδε-
 κάτου λ' καὶ αἱ τοῦ πρώτου μηνὸς ιδ'. Ἀπὸ δὲ ὡς
 γ', καὶ λ', καὶ ιδ', ἡμέρας νζ' ποιοῦσιν. Ἐν δὲ τοῖς
 ἔχουσι τὸν ἐμβόλιμον ἔτεσι τὸν δυοκαιδέκατον ἐτηρή-
 σαμεν, καὶ τὴν αὐτοῦ ὀκτωκαιδεκάτην. Ἐκ ταύτης
 γὰρ μέχρι τῆς τοῦ πρώτου μηνὸς ιδ' αἱ νζ' πάλιν
 ἀριθμίζονται· οἷον αἱ αὐτοῦ τοῦ ἰβ' ὑπόλοιποι γ', διὰ
 τὸ λ' ἡμερῶν τούτων ψηφίζεσθαι· καὶ τοῦ ἐμβολί-
 μου, ἡγουν τρισκαίδεκάτου, λ'· τοσαύτας γὰρ πᾶς
 ἐμβόλιμος κέκτηται· καὶ αἱ τοῦ πρώτου μηνὸς ιδ'.
 Ὅθεν ἐπὶ τοῦ τελευταίου, ἡγουν τοῦ ιδ' ἔτους, καὶ
 τὴν ἰς' τοῦ κατ' αὐτὸν ἰα' μηνὸς ἐπεσημηνάμεθα· διὰ
 τὸν δυοκαίδεκατον αὐτοῦ μῆνα καὶ μόνον ψηφίζομεν
 ἡμερῶν, ὡσπερ οὖν καὶ τὸν ἰα' τὴν δὲ αἰτίαν
 προσιόντες δηλώσομεν. Εὐλόγως οὖν διὰ ταῦτα καὶ
 τὴν μετάστασιν ἴσθην ἐπιτηροῦμεν ἐπὶ τούτων τῶν
 δεδηλωμένων μηνῶν, ἡγουν τῶν αὐτῶν ποστᾶτων,
 τῆς παρεμβάσεως χάριν, ἐν τῷ εὐωνύμῳ τοῦ κανο-
 νίου, τῆς ἐπὶ τῆς ιδ' τοῦ πρώτου μηνὸς γενομένης
 ἡμῖν, ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τοῦ αὐτοῦ κανονίου, τῆς
 ἀναστάσεως ἕνεκεν· ἀπὸ τῆς Κυριακῆς καὶ δευτέρας,
 καὶ τῶν καθεξῆς ἡμερῶν εἰς τὴν ἐποῦσαν ἀγίαν Κυ-
 ριακὴν μεταβαίνοντες. Ταῦτα καὶ περὶ τούτων εἰπόν-
 τες, ἐπανακτεῖν ἡμῖν τὸν λόγον εἰς τὴν τῶν τῆς σελή-
 νης ἔτων ἀπακριθῶσι.

mense, quem Hebræi Sabbat' nominant, decima
 septima dies adnotatur iis annis qui embolimo ca-
 rent; in duodecimo vero, qui ab illis vocatur
 Adar, octava decima in annis embolimo præditis.
 Quod quidem rationi consentaneum est. Cum enim
 duodenas lunæ menses alternis viginti novem, et
 triginta dierum putemus, ne dies partiri necesse
 sit, si viginti novem ac dimidium singulis impute-
 mus (sic enim accidit, ut in quolibet anno lunari
 trecentos et quinquaginta quatuor dies integre
 numeremus, sine ulla diei fractione; quo fit ut ex
 instituto mensium ordine ac successione, post
 primum deinceps undecimus dies habeat novem et
 viginti, duodecimus vero triginta) : cum hæc,
 inquam, sic habeant, merito in annis simplicibus
 undecimum mensem, ejusque xvii diem ad cano-
 nem adnotavimus. Nam ab hoc die usque ad deci-
 mum quartum primi mensis Judaici in anno con-
 sequenti, totidem quot sanctis jejuniis attributi
 sunt, intercedunt dies, nempe lvii. Tot enim ex
 hebdomadibus octo confunt. Sunt autem hi dies
 xiii ex undecimo mense residui; qui, ut dictum
 est, novem et viginti colligit; tum duodecimi
 mensis xxx; ac primi denique, xiv. Colliguntur
 ex xiii, et xxx, et xiv, perspicue dies lvii. At in
 annis embolimæis duodecimum mensem, ejusque
 diem octavum decimum adhibuimus. Ab hoc enim
 usque ad decimum quartum mensis primi, col-
 liguntur iidem lvii dies, nimirum ex duodecimi
 mensis residuis xiii, quoniam ille triginta dies
 habet : et ex embolimi, sive tertii decimi, xxx,
 totidem enim embolimus quivis obtinet, ac demum
 ex mensis primi diebus xiv. Ob hanc causam in
 anno postremo, qui est decimus nonus, mensis
 undecimi xvi diem ascripsimus, quoniam duodeci-
 mum illius mensem dierum, non amplius novem
 ac viginti constituimus, ut et undecimum, cujus
 rei in consequentibus ratio reddetur. Quocirca jure
 in iis quos dixi mensibus, ac quotis eorum die-
 bus, propter introitum jejuniorum, eandem alter-
 nationem in sinistro latere canonis observamus,
 quam in dextro ad decimam quartam primi mei-
 sis adhibemus, propter festum resurrectionis; ubi
 a Dominica, et secunda feria, cæterisque deinceps
 ad sanctam Dominicam sequentem transitum faci-
 mus. Sed de iis hactenus; nunc ad andorum luna-
 rium rationem accuratius explicandam convertenda
 est oratio.

Περὶ διαστολῆς τῶν τῆς σελήνης ἔτων, καὶ
 ομάδος τῶν ἡμερῶν.

Θ'. Εἰσὶν οὖν τὰ ὅλα τῆς σελήνης ἔτη, καθὼς ἐρρέ-
 θη, ιδ'· ζ' μὲν τὰ τοὺς ἰσαριθμοὺς ἐμβολίμους ἔχον-
 τα μῆνας, ἡγουν τὰ ἀπὸ τνδ' ἡμερῶν· ἰβ' δὲ τὰ
 λεγόμενα κοινὰ, τουτέστι τὰ ἀπὸ τνδ'. Αἱ δὲ πᾶσαι
 τῶν αὐτῶν ἰδ' τῆς σελήνης ἔτων ἡμέραι, πῆ συμμα-

Explicantur anni lunares, et summa dierum.

IX. Anni lunares universe sunt novemdecim, ut
 dictum est. Quorum septem, intercalares menses
 accipiunt, iidemque diebus constant cccxxvii;
 duodecim vero communes appellantur, qui scilicet
 dies habent cccliiv. Porro 174 dies omnes

" f. ἐν ὄλοις.

exæquant, qui ex xix annis solaribus existit, quorum singuli ccclxv diebus constant. Nam propterea septem embolimi menses annis lunaribus accedunt, ut hi numero dierum cum solaribus annis paria faciant; ac non 6,726 solos dies habeant, sed 6,935. Totidem enim novemdecim annis solaribus imputantur: adeo ut ne unus quidem ia toto decemnovennali cyclo dies redundet.

Qua ratione superfluous in embolimis mensibus dies, et quoto anno eximatur.

X. Nam tametsi septem lunæ menses adjiciantur, hoc est ccx dies; ob singulorum illius annorum ab solaribus defectum, cum undecim isti dies nonnisi ccix conficiant, decimus nonus annus uno die mutilatur, ac cccliii constat, ut superfluum ex embolimis mensibus consumat diem. Quippe annus iste a iv die Aprilis incipiens in xxii Martii desinit. Quo fit ut et menses embolimi plenum dierum numerum retineant, et totius enneadecasteridis cyclos ne uno quidem die solares annos novemdecim excedat.

Quod etiam illi qui lunares annos quinquies et sexies multiplicant, superfluum diem eximant, etsi id alio in anno faciant.

XI. Unde illi quoque qui annos lunæ quinquies sexiesque multiplicant, cum eandem diem et ipsi computent, iidem tamen in anno qui eorum calculo undecimus est, quem nos quartum decimum putamus, superfluum ex embolimis mensibus diem exeuntilem habent. Etenim cccliii duntaxat dierum undecimus ille statuitur annus, qui a tricesimo primo die Decembris iniens, ejusdem mensis decimo octavo terminatur. Id autem ex eo constat, quod annus illorum duodecimum quartam decimam in Kalendas Januarii habeat ex eorum calculo: unde consequens est neomeniam in xix Decembris incidere.

Qua de causa lunares annos quinquies multiplicent; et quomodo in eodem calculo aberrant; tum cur annalis eorum computus a nostro discrepet.

XII. Exemptilem porro diem istum ad hunc modum inculcare student. Cum enim tricenorum dierum lunarem constituent mensem, ac pro unoquoque die sexagesimam unam particulam sumant et colligant, visum est ipsis et pro illo die, qui undecimo quoque anno minuitur, quinque per annos singulos sexagesimas constare, ut, duodecimo demum anno collecto uno die, in hujus primum illius anni postremum diem trajiciant; quem xix Decembris esse jam diximus; qui idem unius anni finis est, et principium alterius ex eminentia illa computationis ac methodo, non tamen ex rei veri-

των από τῆς. Διὰ τοῦτο γάρ οἱ ἐπιτὰ ἐμβόλιμα μήν, προστίθενται τοῖς τῆς σελήνης ἔτεσιν, ἵνα τὰς κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν ἀνελλιπῶς ἔχον παρῶσι πρὸς τὰ τοῦ ἡλίου ἔτη· καὶ εἶναι μὴ μόνον ἡμερῶν, ἀλλὰ ἡμερῶν. Τοσαῦται γὰρ εἰς τὸ ἰθ' ἡλιακῶν ἐτῶν ἡμέραι τυγχάνουσιν, οὐδὲ μὴ περιττῆς οὐσίας ἡμέρας ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἡμερῶν καὶ δεκαετηρίδος.

Πῶς ἡ ἐν τοῖς ἐμβολιμοῖς μῆσι περιττεύουσα ἡμέρα ὑποτέμνεται, καὶ ἐν ποίῳ ἔτι.

I'. Εἰ γὰρ καὶ ζ' μῆνας ἐμβάλλομεν, τοῦτο ἐστὶν ἡμέρας, αὐτῆ, τῆς τῶν καθ' ἕκαστον ἔτος αἰῆς χάριν συλλεΐφως⁵⁹, ἔνδεκα ἡμερῶν εἰς τὸ μῆνα ἀθροίζομένων· ἀλλὰ γε τὸ τελευταῖον ἔτος, τῆς ἰθ' ἰθ', παρὰ μίαν ἡμέραν διὰ τοῦτο γεγένηται, τὴν ὑπάρχον, ἵνα ὑποτέμη τὴν ἐν τοῖς ἐμβολιμοῖς μῆσι περιττεύουσαν μίαν ἡμέραν. Ἀρχεται μὲν γὰρ τῆς δ' τοῦ Ἀπριλίου μηνός· εἰς δὲ τὴν κ' τοῦ Μαρτίου περαιούται. Ἐξ οὗ (τῆς τε) τῶν ἐμβολιμῶν ἀριτίτης τῷ Ἰσαριθμῷ τῶν ἡμερῶν διασώζεται· καὶ ὁ τῆς ὅλης ἔννεακαιδεκαετηρίδος κύκλος ἐν οὐδὲ μὴ ἡμέρᾳ πλεονάζων εὐρίσκειται πρὸς δεκαετία τοῦ ἡλίου ἔτη τὸ σύνολον.

Ὅτι καὶ τοῖς πενταπλοῦσι καὶ ἑξαπλοῦσι τὰ τῆς σελήνης ἔτη ἢ περιττῆ ὑποτέμνεται, καὶ ἐν ποίῳ ἔτει.

IA'. Ὅθεν οἱ τὴν πεντάπλοισιν καὶ ἑξάπλοισιν ποιοῦμενοι τῶν τῆς σελήνης ἐτῶν, καὶ οὕτω τὴν κ' τῆς⁶⁰ ἡμέραν ψηφίζοντες, ἐν ἔνδεκατῳ κἀκεῖναι ἐκ τῶν αὐτῶν⁶¹ ψηφίζομένων ἐτῶν· ὅπερ τεσσαρεσδεκάτῳ ἐστὶν ἡμῖν ἀριθμούμενον· τὴν ἐν τοῖς ἐμβολιμοῖς περιττεύουσαν μίαν ἡμέραν λείπουσιν ἀπὸ τῆς⁶². Τ' γὰρ νγ' ἡμερῶν ὑπάρχει τὸ αὐτὸ καὶ ἐκ ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς τριακάδος πρώτης τοῦ Ἀκεμβρίου μηνός, εἰς δὲ τὴν ιη' τοῦ αὐτοῦ κατέληται. Καὶ ὅλον ἐκ τοῦ τὸ δυοκαιδέκατον εἰς τὴν πρώτην τοῦ Ἰανουαρίου τεσσαρεσκαιδεκάτην ἔχειν, καὶ τὴν ἐκεῖνων ψήφον· ὡς ὑπάρχειν αὐτοῦ τὴν κερῆσιν κατὰ τὴν ἰθ' τοῦ Δεκεμβρίου μηνός.

Τίνας χάριν πενταπλοῦσι τὰ τῆς σελήνης ἔτη καὶ πῶς περὶ τὴν αὐτὴν σφάλονται φησὶ καὶ διὰ τί πρὸς τὸ παρ' ἡμῖν ψηφίζομενος ἐστὶν τὸ παρ' αὐτοῖς διαλλάττει.

IB'. Διεσπουδάσθη δὲ τούτοις τὴν τῆς λειπούσης παρενθήκην ποιήσασθαι κατὰ τόνδε τὸν τρόπον· Ἐπειδὴ γὰρ αὐτοῖς λ' ἡμερῶν ὁ τῆς σελήνης ἔτη ζεται μῆν, διὰ τοῦ μίαν ἐξηκοστὴν ὑπὲρ ἐκείνης ἡμέρας τιθέναι καὶ συλλαμβάνειν, ἔδοξε καὶ ἐν ταύτῃ, λέγω δὴ τῆς κατὰ τὸ ἔνδεκακαίδεκατον ἐκ λειπούσης ἡμέρας, ε' καθ' ἕκαστον ἔτος συνῆσαι ἐξηκοστά· ὡς ἂν, διὰ τοῦ δυοκαιδέκατου τῆς ἀθροίζοντες, ἐπὶ τὴν τούτου πρώτην τὴν ἐκείνης τελευταίαν ἀγάγωσιν· ἥτις ἐστὶν ἡ λεγθεῖσα τοῦ Δεκεμβρίου ἰθ'· καὶ ἔστι μὲν ἡ αὐτὴ τοῦ μὲν τῆς τοῦ δὲ ἀρχὴ κατὰ τήνδε τὴν ἐπινοηθεῖσαν ψήφον καὶ

⁵⁹ f. ἡμέρας τῶν. ⁶⁰ f. ἠλλεΐφως. ⁶¹ f. οὗτος τὴν αὐτὴν. ⁶² f. αὐτοῖς. ⁶³ f. κέχτηται.

μία τὰς οὐο, ἢ ἀντὶ τῶν οὐο ποιῆσαι ποτ' ἂν; Τοῦτο γὰρ πρὸς τὸ ἀμήχανον καὶ ἡλίθιον πάντη καθέστηκεν. Ἐντεῦθεν οὖν καὶ περὶ τὴν τῆς σελήνης σφάλλονται ψήφον, ἀναιρουμένης τῆς ἀκριβοῦς καταλήψεως ἐκ τῆς τῶν ε' ἐξηκοστῶν ἀσυντελοῦς ἐπικλήσεως ⁶². Ἐπεὶ τὸ μὲν ἀπὸ λ' τοῦς ταύτης μῆνας ποιεῖν, τὸ ⁶³ συνάγειν ὡς ἔφην μίαν ἐξηκοστὴν ὑπὲρ ἐκάστης ἡμέρας, οὐκ ἔχει πλεονασμὸν, οὐδὲ τοσοῦτων ἡμερῶν τὸν αὐτῆς μῆνα παρίστησιν· ἡ γὰρ εἰς λ' πάλιν, ἀλλ' οὐχὶ εἰς κθ' ἡμισυ τῶν ἀθροισζομένων ἀνάλοισι, τὸ προστεθὲν διὰ τῶν ἐξηκοστῶν ἡμισυμέριον ὑποτέμνουσα, πλείους ἔχειν οὐ παραχωρεῖ τῶν κθ' ἡμίσεος· τὰ δὲ τὰ ε' κατὰ πᾶν ἔτος συνάγειν ἐξηκοστὰ, τῆς κατὰ τὸ ἐνδέκατον ὑποσηθείσης χάριν ἀναπληρώσεως, διαμαρτεῖν πάντως ποιεῖ τοῦς ψηφίζοντας. Καὶ δῆλον ἐκ τοῦ καὶ μετὰ ταύτην τὴν μίαν ἡμέραν ἐκ τῶν ὑπολοίπων ζ' τῆς σελήνης ἐτῶν συναγόμενα λ' ἐξηκοστὰ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐνεαεκαδεκαετηρίδος ὡς περιττὰ διαβρίπτεσθαι. Πᾶν δὲ κατὰ τι παρὰ τῶν ψηφίζόντων ἀνοήτως ῥιπτόμενον τὴν τε τοῦ ὄλου κύκλου κατὰ τῆνδε τὴν μέθοδον ἀναστασιαν ⁶⁴ δηλοῖ, καὶ τῶν αὐτῆ κεχημένων διελέγγει τὸ σφάλμα. Λόγος γὰρ αὐτοῖς, ὡς εἶπον, ἐστὶ συναγαγεῖν μόνην τὴν μίαν ἐκείνην· οὐδεὶς δὲ περὶ ἀκριβείας τὸ σύνολον. Διαλλάττει δὲ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ψηφίζομενον ἔτος πρὸς τὸ παρ' ἡμῶν κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ἀριθμούμενον· ἐπειδὴ τοῖς ἀπὸ Ἀδάμ ἔτεσι ις' προστιθέασιν. Ἀλλὰ ταῦτα κατ' ἐπιδρομὴν περὶ ἐκείνων εἰπόντες, εἰς τὸ προκαίμενον ἐπανέλθωμεν, τὴν αἰτίαν τρανοῦντες τῆς τῶν ἐμβολίμων ἐν τοῖς ⁶⁵ ἔτεσι τῆς σελήνης προσθήκης μηνῶν.

Τίς, καὶ διὰ τί τῶν ἐμβολίμων μηνῶν ἡ ἐν τοῖς ἔτεσι τῆς σελήνης προσθήκη. Καὶ πόθεν ἀεὶ τὸ πρῶτον ἀρχεται, καὶ ποῦ τὸ τελευταῖον λήγει.

Π'. Λέγομεν οὖν, ὡς διὰ τοῦτο αὐτοῖς ἐνεβλήθησαν, ἵνα ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ταῦτα ψηφίζεσθαι κανονισθῶσι, μὴ ἄλλως ἢ οὕτω παθεῖν τοῦτο δυνάμενα, διὰ τὴν ἐφ' ἐκάστου τῶν ἑνδεκα ὑστέρησιν ἡμερῶν, ὧν τὸ ἡλιακὸν ἔτος, οὐκ ἔχον τὴν ἑλλειψιν, ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀρχόμενον ἀεὶ κανονίζεται· λέγω δὴ τοῦ ἑαρινοῦ καὶ τὴν Ἰσημερινὴν ἔχοντος· ὅς ἐστι κατὰ μὲν Ῥωμαίους Ἀπρίλιος, κατὰ δὲ Μακεδόνας Σεπτικὸς, κατὰ δὲ Αἰγυπτίους Φαρμουθί, κατὰ δὲ Ἑβραίους Νισάν· καὶ κατὰ τὸν ζωδιακὸν [ἡλίον] ὁ λεγόμενος παρὰ τοῖς ἔξω Κρίος. Ἐπειδὴ γὰρ καθ' ἕκαστον ἔτος αὐτοῖς ἡ σελήνη τῆ τῶν εἰρημέκων ια' ἡμερῶν ἐλλείψει τοσαύταις ὑποκαταβαίνουσα, τὴν ἀφ' ἧς ἤρξατο ἡμέραν, οὐκ ἕνα ⁶⁶ καὶ τὸν αὐτὸν κέχτηται ἀρχὴν ⁶⁷ μῆνα, δῆλον ὄντα παρὰ τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ πάντας ἐπίσης, ἐκ τοῦ διὰ πάντων καθ' εἰρμὸν ἀναποδίξειν· ὡς ἀσημειωτον ἐντεῦθεν ὑπάρχειν λοιπὸν τὴν ⁶⁸ τῶν αὐτῆς νεομηνίας ἐτῶν. Ἡ τεχνικὴ ψῆφος αὕτη καὶ μέθοδος γέγονεν ἐπ' αὐτῆς κατὰ τὴν τῶν ἐπιτὰ ἐμβολίμων προσθήκην·

⁶² f. ἐπικλήσεως. ⁶³ f. τῶ. ⁶⁴ f. ἀστασιαν. ⁶⁵ f. οὐ καθ' ἕνα. ⁶⁶ f. τὴν ἀρ. ⁶⁷ f. τὴν ἀρχὴν.

sibile est, sed etiam stolidum. Hinc igitur lunaris illorum calculus aberrat, quem ob imperfectam quinque sexagesimarum accessionem accurate consequi nequeunt. Nam quod tricenarios lunæ menses instituunt, quatenus pro quolibet die unam, ut dictum est, sexagesimam colligunt; ideo nullam redundantiam affert, neque totidem dierum menses illius efficit; quoniam dierum summa per tricenarium numerum divisa, dimidiatus ille dies e sexagesimis adveniens exhauritur, neque plures quam xxix singulis mensibus relinquit. At vero quolibet anno sexagesima scrupula quinque colligere ad eum supplendum diem, qui undecimo anno supprimitur, plane ad rationes conturbandas pertinet. Atque hoc ex eo convincitur, quod, post unicum illum diem, triginta quinque sexagesimas, quæ ex annis septem lunæ residuis conflantur, evoluta demum enneadecaeteride tanquam superfluas expungunt. Quidquid autem ex aliqua parte velut supervacaneum in subducendo stolidè rejicitur, id et cycli totius labem hac in methodo, et eorum qui utuntur, errorem coarguit. Nam id unum intuentur, ut dictum est, solum ut illum diem detrabant, quam idipsum vero exacte faciant, pensi nihil habent. Quin etiam annalis illorum computus ab eo discrepat, quem nos ex traditione ecclesiastica retinemus. Quippe ad annos Adami sedecim adjiciunt. Verum hæc de illis quasi obiter attingimus; nunc ad propositum redeamus, causamque reddamus, cur embolini menses lunaribus annis inserantur.

175 *Quænam sit, et qua de causa fiat in annis lunæ mensium embolimorum adjectio. Item unde perpetuo primus annus ineat, et ubi postremus desinat.]*

XIII. Sic igitur statuimus, ob eam causam inseri menses illos, ut ab uno eodemque mense perpetuo calculus procedat: quod aliter in annis istis obitneri non potest, quoniam singuli diebus undecim deficiunt; quo defectu cum solaris annus vacet, ex eodem semper initio, nimirum verno et æquinoctiali mense, profisciscitur; quem quidem Romani Aprilem vocant, Macedones Xanthicum, Ægyptii Pharmuthi, Hebræi Nisan: cui Arietis signum in Zodiaco respondet. Etenim quoniam luna quotannis undecim diebus, ut diximus, a solis anno deficiens, totidem eum, unde progressa est, antevertit diem; ideo non certum habet ac fixum in uno aliquo, et inter cæteros manifesto mense principium, sed ab omnibus æqualiter incipit, quod omnes retrogrediendo singillatim peragret, adeo ut obscurum sit, nec ulla certa nota definitum initium, a quo neomeniæ illius orientur. Hinc artificiosus iste computus ac methodus adhibetur ejusmodi, in qua septem adduntur embolini menses: uti quem-

certam proficiscendi regulam ac dinumerationem habeat. Accedit et alia causa, nimirum ut decemnovennalis circulus totus, unius anni solaris instar, undique par sibi ac similis existat; utpote ab eodem puncto progrediens, et in idem perpetuo desinens: ut exempli causa, primo anno semper a die Martii xxiii incipit; ultimo item anno, qui est nonus decimus, in ejusdem Martii xxii die finitur. Ac de epactis lunæ, et embolimis hactenus.

De mense Paschali.

XIV. Deinceps vero et ille notandus est mensis, qui omnium annorum lunæ neomenias in sese continet: quem propterea quidam Paschalem nominant: unde et initium ducat et ubi desinat. Dicimus itaque hujus initium esse Martii viii; finem Aprilis v. Nam ab illa die ad hanc, solidus lunæ mensis intercedit dierum xxix. Per totidem enim ultro citroque commeanat illius annorum neomeniæ, propter undecim dies, quibus iidem deficiunt anni, et tricenos, qui per intercalationem adduntur. Sic et quartæ decimæ, quæ a neomeniis deinde procedunt, in quas Pascha Judæorum incidit, eodem modo sursum deorsumque promotæ a xxi die Martii capientes exordium, Aprilis oetava decima terminantur. Etenim ad hanc ab illa novem et viginti numerantur dies. Annus lunæ, qui remotissimam omnium neomeniam, et quartamdecimam habet, est decimus sextus: qui citimam, octavus.

De transcensione legalis Paschatis, ac de solemnitate Christiano, a qua die in quam produci secundum canonem liceat.

XV. Quocirca nos, quibus secundum gratiam in « azymis sinceritatis (I Cor. v, 8) » Christi Dei nostri Pascha celebrare conceditur, unam tantummodo diem transcendimus, quoties in Sabbatum incidentem cernimus Martii xxi diem, in quam lunæ decima quarta competit; septenos vero dies transmittimus, quoties xviii Aprilis die Dominica incidit, et in eandem quarta decima primi Judæorum mensis incurrit. Ita quinque et triginta totos dies (totidem enim a xxi Martii ad xxv Aprilis interjecti sunt) salutari Paschati celebrando præstituimus: adeo ut neque citra illam, nec ultra istam obeamus, ob ecclesiasticum canonem et traditionem, quæ intra hos dies Pascha retinet. Ad eum itaque modum tam neomenias, quam terminos Paschales in annis lunæ computamus.

“ f. εαυτω. ” Leg. καὶ τεσσαρ.

οὕτω δὴ καὶ αὐτὴ κανονίζεται καὶ φησίζηται. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ ὡς εἰς ἐνιαυτὸς ἡμῶν πάντοθεν ἑαυτὸν “ τυγχάνωμεν ἴσως καὶ ὁμοίως ἐπὶ τῆς ἑνεακαιδεκαετηρηίδος κύκλος δευχθῆ· ὡς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον ἀρχόμενος τε καὶ παροῦμενος· οἷον κατὰ μὲν τὸ πρῶτον ἔτος εἰς τὴν ἑβδόμην ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐν τῇ τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἐκάδι τρίτῃ· κατὰ δὲ τὸ τελευταῖον, ἔχον τὸ ἑνεακαιδέκατον, τὸ τέλος δεχόμενος κατὰ τὴν τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰκάδα δευτέραν. Ταῦτα οὖν καὶ περιέγραψα σελήνης, καὶ τῶν ἐμβολίων.

Περὶ τοῦ Πασχαλίου μηνός.

ΙΔ'. Δεῖ δὲ κατὰ τὸ ἀκόλουθον ἐπισημῆσαι καὶ αὐτὸν τὸν μῆνα τὸν εἰσω ἑαυτοῦ τὰς τῶν ἁπλῶν τῆς σελήνης ἐτῶν νεομηνίας κεκτημένον· ὃν διὰ τῶν καὶ τινες Πασχάλιον ὀνομάζουσι· πῶθεν οὖτως τῆς ἀρχῆς ἔχει, καὶ ποῦ τὸ τέλος. Φαμέν οὖν, ὡς τὴν ἀρχῆς ἔχει κατὰ τὴν τοῦ Μαρτίου μηνὸς η', τὸ δὲ τέλος κατὰ τὴν τοῦ Ἀπριλίου ε'. Ἐξ ἐκείνης γὰρ μέχρι ταύτης μὴν ὑπάρχει σελήνης ὀλιόλιπρος, πενήντη καὶ ἡμέραι. Διὰ τοσοῦτων γὰρ ἀνάσει καὶ ἐλάσει τὰ ταύτης ἔτη κατὰ τὴν αὐτῶν νεομηνία τῆς τῶν ια' ἡμερῶν ἐκλείψεως, καὶ τῆς τῶν λ' αἰῶ ἐμβολῆς καὶ προσθήκης. Οὕτω δὲ καὶ αἱ ἐπὶ νεομηνιῶν αὐτῆς προσαγόμεναι τεσσαρεσκαιδεκάτη καθ' ἃς Ἑβραίοις τὸ Πάσχα τελεῖται, κατὰ τὸν αἰὶν ἐπαιρόμεναι καὶ καθιέμεναι τρόπον, τὴν μὲν ἡμέραν ἔχουσι κατὰ τὴν εἰκάδα πρῶτην τοῦ Μαρτίου, τὴ δὲ τέλος κατὰ τὴν Ἀπριλίου ιη'. Ἀπ' ἐκείνης γὰρ ἕως ταύτης καθ' ἃς ἡμέραι τυγχάνουσιν. Ἔσθ' ἂν δὲ τὴν κατωτέραν πασιῶν τῶν νεομηνιῶν νεομηνία τεσσαρεσκαιδεκάτην ἢ ποιούμενον ἔτος σελήνης ἢ ἡ καὶ δέκατον· τὸ δὲ τὴν ἀνωτέραν τὸ γ'.

Περὶ τῆς κατὰ τὸ νομικὸν Πάσχα ὑπερβολῆς, καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν τελετῆς, ἐκ ποίας αἰτίας καὶ μέχρι ποίας ἡμέρας κανονίζεται.

ΙΕ'. Διόπερ ἡμεῖς οἱ κατὰ χάριν ἐν ἐξέτασι ἐκκρινεῖς τὸ κατὰ Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν ἡμεῖς νομοῦμεν Πάσχα τελεῖν, ὡς μίαν μόνην ὑπερβολὴν ἡμέραν, ὅτε Σαββάτω φθάνουσαν ἴδομεν τὴν εἰκάδα πρῶτην τοῦ Μαρτίου μηνός, καθ' ἣν συναντῶμεν καὶ ἡμεῖς τοῦ φέγγους· καὶ ὡς πάλιν ἡμέρας ἑπτακαιδεκάτης γινομένην εὐρωμεν τὴν τοῦ Ἀπριλίου μηνὸς ιη'· εἰς ἣν ὁμοίως καὶ ἡ καθ' Ἑβραίους ἡμέρας ἑπτακαιδεκάτου πρώτου μηνός· ἐν λ' καὶ ε' ταῖς πάσαις ἡμέραις (ἢ σαῦται γὰρ αἱ ἀπὸ εἰκάδος δευτέρας Μαρτίου, μέχρι εἰκάδος πέμπτης Ἀπριλίου τυγχάνουσι) κενώζομεθα τὸ σωτήριον Πάσχα τελεῖν· οὕτως ἐκείνη ὑποκαταβαίνοντες, οὕτω μὲν ταύτην ὑπερανθεῖναι· διὰ τὴν ἐν ταύταις καὶ εἰσω τούτων δεδομένην ἡμῖν ἐκκλησιαστικὴν νομοθεσίαν τε καὶ παράδοσιν. Ἡμῖν μὲν οὖν αἱ τε νεομηνίαι καὶ τεσσαρεσκαιδεκάταια τῶν τῆς σελήνης ἐτῶν ἐνεσθῆεν καὶ οὕτω ἔτι φρίζονται.

θεν, και πῶς, και ἐν ποιοῖσι ἔτεσι πεντεκαιδεκάτην, και ἕξ και δεκάτην ἰδ' ψηφίζουσι τοῦ καθ' Ἑβραίου πρώτου μηνός.

IC. Τοῖς δὲ πενταπλοῦσι ταῦτα και ἑξαπλοῦσιν ἕξ ἄλλου Ῥωμαϊκοῦ μηνός, λέγω δὴ τοῦ Δεκεμβρίου· ἀπὸ γὰρ τῆς τούτου τετάρτης ποιούμενοι τὴν ἀρχὴν, τοῦ τὰς ἑσπερας νεομηνίας εἰσω ἑαυτοῦ κεκτημένου μηνός, τὸ τέλος εἰς τὴν τοῦ Ἰανουαρίου τίθενται πρώτην. Κθ' γὰρ ἀπ' ἐκεῖνης μέχρι ταύτης εἰσὶ. Διόπερ ἐκ ταύτης δὴ, φημί τῆς τοῦ Ἰανουαρίου πρώτης, πᾶν σελήνης κανονίζοντες ἔτος, εἴτα διὰ τὴν τοῦ Πάσχα ψῆφον, τὰ ἀπὸ ταύτης μέχρι συμπληρώσεως τοῦ Μαρτίου, τῶν λ' ἡμερῶν, ἰσαριθμὰ συναγοντες ἐξηκοστά, μετὰ τὴν εἰς λ' λύσιν τούτων δὴ τῶν τριῶν μηνῶν, ἡμισυμέριον αὐτοῖς καταλιμπάνεται, τουτέστι λ' ἐξηκοστά. Τοῦτοις οὖν τοῖς λ' ἐξηκοστοῖς συνεμβάλλοντες και τὰ καθ' ἔτος ἑκαστον ἐκ τῶν ε' ἐξηκοστῶν συναγόμενα μόρια, και ποιοῦντες ἡμέραν μίαν· τυχὸν δὲ και πρὸς, ἂν περ, ὡς εἰκός, και μέχρι τινῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀπριλίου τὴν ψῆφον ἐκτείνωσι· διὰ τὴν τοῦ Πάσχα παρέκθασιν. Ἀνάγκη γὰρ και τούτων συλλαμβάνειν τὰ ἐξηκοστά. Συμβαίνει πάντως αὐτοῖς τῆ τῆς μιᾶς ἡμέρας ἢ και δύο προσθήκη¹¹, τὴν τοῦ πρώτου καθ' Ἑβραίου μηνός ἰδ', και ιε', ἢ και ις'. Και ιε' μὲν, ἐν τούτοις τοῖς ἔτεσιν, οἷον τῷ πέμπτῳ, και ἕκτῳ, κοί ζ', και η', και θ', και ι', και ια', και ιβ', και ιγ', και ιδ', και ιε', και ις',¹² και ιθ'· ἕξ και δεκάτην δὲ ἐν τῷ ἰσαριθμῷ ἔτει, οἷον τῷ ἕξ και δεκάτῳ· συμφωνοῦσι δὲ μόνον τεσσαρεσκαίδεκάτην και αὐτοί, τὴν δ' και ι' ψηφίζοντες ἐν μόνοις τούτοις τοῖς ε' ἔτεσι, τῷ τε πρώτῳ παρ' αὐτοῖς δηλαδὴ ψηφίζομένῳ, τετάρτῳ δὲ παρ' ἡμῖν τυγχάνοντι, και τῷ δευτέρῳ, και τῷ γ', και τῷ δ', και ιη'. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ἡνίκα ἡ Κυριακῆς¹³ ἢ δ' και ι' τοῦ πρώτου καθ' Ἑβραίου συναντήσοι μηνός, πρὸς ἀνάγκης λοιπὸν εἰκάδι δευτέρα τοῦ φέγγους, και εἰκάδι τρίτη γίνεσθαι τὸ κατὰ Χριστὸν Πάσχα· τούτοις παραλόγως ψηφίζεται διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. Ταῦτα και περὶ τοῦ Πασχαλίου μηνός, και τῆς περὶ τὴν τεσσαρεσκαίδεκαταίαν πλάνης τῶν οὕτω ψηφιζόντων εἰρήσῃω τὰ νῦν.

Περὶ τῶν Ἀδάμ ἐτῶν, πόσα τε τυγχάνει, και πῶς δι' αὐτῶν τοῦ τε ἡλίου και σελήνης, και τοῦ βισέξτου, τὸ ἐνιστάμενον ἔτος εὐρίσκειται.

IZ. Ἀναγκαῖον δὲ πρὸς τούτοις εἰδέναί· και τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπὸ Ἀδάμ ἐτῶν. Εἰσὶν οὖν κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ψῆφον τε και παράδοσιν μέχρι τῆς ἐνεστώσης ἰδ' ἰνδικτιῶνος, ἔτους λα' τῆς βασιλείας Ἡρακλείου τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως, ἔτη ρηγ'. Τῷ γὰρ ταῦτα μερίζειν και ἀναλύειν γινώσκειται τοῦ τε ἡλίου, και τῆς σελήνης, και τοῦ βισέξτου τὸ ἐνιστάμενον ἔτος· οἷον τὸ μὲν τοῦ ἡλίου ἔτος διὰ τοῦ εἰς κη' μερίζειν· τοσαῦτα γὰρ, τουτέστιν κη', τὰ τοῦ ἡλίου ἔτη καθέστηκε· τὸ δὲ τῆς σελήνης ἔτος διὰ τοῦ εἰς ιθ' πάλιν. Ἐπειδὴ και τὰ

¹¹ Leg. videtur κατὰ ποῖον, vel ἐκ ποῖου Ῥωμαϊκοῦ μηνός. ¹² Deest verbum. ¹³ Delendum videtur και ις'. ¹⁴ f. τῆς Κυρ.

Et unde, ac quomodo, et quibus in annis decimam quintam, ac sextam decimam numerent eam diem, quæ in Judaico mense revera est decima quarta.

XVI. Qui annos lunæ per quinque ac sex multiplicat, ab altero mense methodum ducunt, videlicet a Decembri. 176 Nam a quarto hujus auspicientes, mensem illum, qui neomenias in se omnes complectitur, Kalendis Januariis terminant. Sunt enim ab illo ad hunc novem et viginti dies. Quocirca prima Januarii dies regula est annorum omnium lunæ; ab eadem vero quot ad ultimam Martii dies numerantur, qui sunt nonaginta, totidem ob Paschalem computum sexagesima scrupula colligunt: tum divisione facta, et tricenis diebus in menses singulos imputatis, reliquus est dimidiatus dies, quæ sunt scrupula triginta. Ad hæc igitur scrupula partes illas insuper adjiciunt, quæ ex quinquæ sexagesimis, de quibus supra meminimus, existunt. Ita dies integra conficitur, eoque amplius interdum, si, quod est consentaneum, ad dies aliquot de Aprilis mense calculus provehatur, ut tum accidit, cum Pascha diffunditur. Tunc enim illa quoque sexagesima necesse est assumere. Ita fit ut, uno alterove superfuso die, quartam decimam Judaici mensis computent xv, vel xvi. Decimam quintam porro bis in annis numerant, quinto, sexto, septimo, octavo, nono, decimo, undecimo, duodecimo, decimo tertio, decimo quarto, decimo quinto, decimo sexto, ac decimo nono. Sextam decimam autem in annis decimo sexto. In quarta decima putanda nobiscum in annis tantum quinque consentiunt, videlicet in primo ipsorum, qui nobis est quartus, secundo, tertio, quarto, decimo octavo. His animadvertis, quoties in Dominicam quarta decima primi Judaici mensis incidit, necesse est perperam apud illos Christianum Pascha ad secundam et vicesimam, aut vicesimam tertiam diem lunaris mensis extendi, cujus causam ante reddidimus. Hactenus de Paschali mense, deque errore, quem in quartæ decimæ putatione committunt qui ita computant.

De annis Adami quotnam putentur, et quomodo per eos solis, lunæ, ac bisexti præsens annus inveniri queat.

XVII. Præterea necesse est scire numerum annorum, qui ab Adamo repetuntur. Igitur ex ecclesiastico calculo, ac traditione ad præsentem decimam quartam indictionem anni xxxi imperii Heraclii piissimi nostri imperatoris, anni sunt vi mcccxxxiii. Quibus divisus ac resolutis, præsens annus solis, lunæ, ac bisexti reperitur: etenim solis annus obtinebitur, si summam per xxviii partiare: totidem enim sunt, nimirum xxviii cycli solaris anni: annus habebitur lunæ, si per xix divideris. Nam eisdem, uti dictum est, illius anni sunt. Sic annus bisexti

duorum annorum numerus. Ut si ex illa divisione per xxviii, vel xix, vel iv, supersit unum, primus esse dicetur solis annus, aut lunæ, vel bisexti tali indictione. Sin duo restent, secundus erit annus. Ita tertius, si tria; ac deinceps usque ad annos xxviii, aut xix, aut iv. Sic congruus et iniens in singulis annus investigabitur.

Altera ratio, qua annus solis, lunæ, aut bisexti numeratur.

XVIII. Potest et alio modo istud inveniri. Nam si quis summam illam annorum 6,133 per 532 dividat, habebit integras periodos undecim annorum 552, et ex duodecima annos 281. Hos si per xxviii simili ratione ad consequendos annos solis distribuat: vel per xix, ob lunarem annum: vel iv, ob bisextum; horum singillatim labentem deprehendat annum. Cæterum numerus iste 532 annorum fit ductis in se mutuo lunæ ac solis annis. Nam sive xix annos per xxviii multiplices, sive hos per illos, numerum eundem efficiens 532. Sic igitur patefacta ratione, qua in annis ab Adamo, qui sunt 6,133; et in duodecima periodo, hoc est in annis ejus 281, currentem annum solis, lunæ, ac bisexti cognoscere possumus; exponenda deinceps methodus est, per quam, quod caput est, introitus juniorum diem ac resurrectionis in eodem canone deprehendemus.

Demonstratur qua ratione Pascha quotannis computari ex illo canone possit.

XIX. Ubi per illam, quam supra dilucide proposuimus, computandi methodum, tam instantem annum lunæ repereris (ut, exempli causa, decimum quintum 177 proxime futurum: hic est enim, in quo salutare Pascha peragetur ab iis qui spirituali ritu festa celebrant), quam solis similiter sequentem, utputa primum, quem proxime summus ingressuri: quære in dextro canonis latere versum in quo idem ille annus decimus quintus ascriptus est: ac si diem ipsum resurrectionis nosse libeat, quærendus est Romanus mensis, qui ex adverso decimi quinti anni lunaris in proximo rotæ canone situs est: quem Aprilem esse reperies. Mox ad eundem adhærentem diem, videlicet Kalendas colliges, quoniam quidem in Kalendas Aprilis luna xiv Judaici Nisan incidet anno lunæ xv. Ad hunc primum Aprilis diem addendæ sunt epactæ proxime sequentis anni solis, quem proximum esse diximus: eæ sunt vii, ad primum annum solis adnotatæ. Ita divisio viii per vii, relin-

⁹⁸ *Deasi* δυνατόμεθα. ⁹⁹ *Cor* ἡλίου.

ἕκαστον ἐκεῖνο σαφῶς ὑπάρχον τὸ ἐστὶν ἡλικίαν αὐτοῦ τῶν πέντε ἐτῶν γινώσκονται ἡλικίαν τῆς εἰς κη', ἢ ιθ', ἢ εἰς τετράδα ἀναλύσεως: ἡ πρώτη ἐστὶ τὸ ἐνιστάμενον τοῦ ἡλίου, ἢ τῆς κωνίνης, ἢ τοῦ βισέξτου κατὰ τήνδε τὴν ἐπιμέτρην ἔτος: εἰ δὲ δύο, ὅτι δεύτερον: οὕτω δὲ καὶ γ, ἐπ' γ καὶ καθέξης μέχρι τῶν κη', ἢ ιθ', ἢ τῶν ἑτῶν. καὶ οὕτω τὸ πρόσφορον καὶ ἐνιστάμενον ἔτος ἐκαστοῦ τούτων διαγιγνώσκειται.

Πῶς ἄλλως τὸ ἔτος τοῦ ἡλίου, καὶ τῆς σελήνης, καὶ τοῦ βισέξτου ψηφίζεται.

B IH'. Ἔστι δὲ πάλιν ταῦτα ψηφίζειν καὶ καθ' ἐπεὶ τὸν τρόπον. Εἰ γὰρ τις τὰ αὐτὰ ἡλικίαν ἐπιμέτρῃ ἐτη, εὐρήσει: ἢ μὲν περιόδους ἀπὸ φλβ' ἐτῶν τεσσάρων σμῆνας, τὴν δὲ δυοκαιδεκάτην ἔχουσαν ἐτη σα'. Ἰαία οὖν τὰ σα' κατὰ τὸν ὁμοίον τρόπον εἰς κη' ἐὰν τὸ ἡλίου, ἢ εἰς ιθ' διὰ τὴν σελήνην, εἰς τέσσαρα ἐὰν τὸ βισέξτον μεριζόμενα, τούτων ἐκάστου τὸ ἐνιστάμενον ἔτος ποιεῖ πάντως γινώσκεσθαι. Τὰ δὲ φλβ' ἐτῶν συμπλοκῆν γίνονται τῶν τε τῆς σελήνης ἐτῶν καὶ τὰ τοῦ ἡλίου, καὶ τῶν τούτου πρὸς τὰ ἐκεῖνη. Εἰ γὰρ τὰ ιθ' τοῖς κη' συντεθῶσιν, εἴτε τὰ κη' πάλιν συμπλακῶσιν, τὸν ἀριθμὸν τῶν φλβ' ἐτῶν ἐκλήθησιν. Οὕτως οὖν δευθέτως διὰ τε τῶν ἀπὸ λαβ' ἐτῶν, ἦγουν τῶν ἡλικίαν διὰ τε τῆς ἐνεστώσας δυοκαιδέκτης περιόδου, τούτεστι τῶν σα', τοῦ τρίτου καθ' ὅν τὸ ἐνιστάμενον τοῦ τε ἡλίου καὶ τῆς σελήνης καὶ τοῦ βισέξτου ἔτος γινώσκειται: προσήκει κατὰ ὑποδείξιμα τὴν μέθοδον, ἐξ ἧς τὴν κυριωτάτην ἡλικίαν τῆς παρεισθάσεως καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐκ τῆς τῶν κανονίου συντόμως καταλαβεῖν ¹⁰⁰.

¹⁰¹ *Ἀποδείξις τοῦ τρόπου, καθ' ὅν τις τὸ Πάσχα καθ' ἕκαστον ἔτος ψηφίζεται ἐκ τούτου τοῦ κανονίου δυνατήσεται.*

D IH'. Εὐρίσκομένου τοίνυν διὰ τῆς εὐκρινῶς ἀνωτέρω βηθείσης ψήφου τοῦ τε ἐνεστώτος τῆς σελήνης ἔτους (φέρει εἰπεῖν ὡς ἐπὶ τοῦ εἰσέναι μέμνηται πεντεκαιδεκάτου: τοῦτο γὰρ ὑπάρχει τὸ ἐν ᾧ μέμνηται τὸ σωτήριον Πάσχα τελεῖσθαι τοῖς πνευματικῶς ἐπιτάσσουσιν): εἶτα πάλιν καὶ τοῦ εἰσέναι μέμνηται ἔτους τῆς σελήνης ¹⁰² γινώσκουμένου, τούτεστι τοῦ πρώτου: τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἐπικρατούμενον: διὰ τὴν τάξιν ἐπιθεῖν ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τοῦ κανονίου τὸ ἐπιλειδίον, ἐν ᾧ καταγράφεται τὸ αὐτὸ πεντεκαιδεκάτου ἔτος. Καὶ εἰ μὲν αὐτὴν τὴν ἀναστάσιμον ἑορτήν ἐπιθεῖναι θέλομεν, τὸν κατ' εὐθὺ τοῦ πεντεκαιδεκάτου τῆς σελήνης κείμενον ἔτους Ῥωμαϊκὸν μῆνα ζητήσεται ἐν τῷ πλησιάζοντι τῷ τροχῷ κανονίῳ: καὶ τούτῳ εὐρίσκοντες Ἀπρίλιον ὄντα, τὴν παρακειμένην αὐτῷ ποσταίαν, ἦγουν τὴν πρώτην κρατούμεν: ἐπειδὴ κατὰ ταύτην τὴν πρώτην τοῦ Ἀπριλίου μηνὸς ἡ δὲ γίνεσθαι τοῦ φέγγους, ἦγουν τοῦ πρώτου καθ' Ἑβραίων μηνός, λέγω δὴ τοῦ Νισάν. Κατὰ τὸ αὐτὸ εἰ ἐπιθεῖναι τῆς σελήνης καὶ ἐμβάλλομεν αὐτῇ τῇ πρώτῃ τῶν

ὄντως οὖν τὰς ἡμετέρας ἐπιβόσκοντες ἐν τῷ ἔτει ἐκ τῆς ὑπολειπτομένης μῆδος ἡμέρας γινώσκοντες τὴν ἑβδομαδικὴν, ὡς πρώτη καθέστηκεν ἢ πρώτη τοῦ Ἀπριλίου μηνός, τοῦτέστιν ἅγια Κυριακή· καὶ ἐκ ταύτης λοιπὸν εἰς τὴν ἐπιούσαν ἅγιαν ὑπεριθέμεθα Κυριακὴν τὴν τῆς ἀναστάσεως ἑορτήν· ἥτις ἡ' τοῦ Ἀπριλίου προδήλως ἐστίν. Ἐπειδὴ τὸ Ἑβραϊκὸν Πάσχα, λέγω δὴ τὴν δ' καὶ ι' τοῦ φέγγους, ἦγουν τοῦ πρώτου καθ' Ἑβραίους μηνός, ὑπερβαίνειν προσήκει πάντως ἡμᾶς, εἴτε Κυριακῆς φθάσει, πρὸς τὴν ἄλλαν ἅγιαν Κυριακὴν μεταβαίνοντας, εἴτε δευτέρας, εἴτε τρίτης, εἰς τὴν αὐτὴν ὁμοίως Κυριακὴν. Εἰ δὲ Σαββάτω, τῇ ἐπαύριον, πεντεκαιδεκαταίας οὔσης τὸ τριηκοῦτον ἡμέρας τῆς σελήνης. Ὡςπερ οὖν ὀπηνίκα πάλιν ἀπὸ Κυριακῆς εἰς τὴν ἐπιούσαν ἅγιαν Κυριακὴν ποιούμεθα τὴν ὑπέρβασιν, εἰκάδα πρώτην ἐχούσης. Ὡς γὰρ ἤδη λέλεκται, μέχρι μόνον ζ' ἡμερῶν ποιούμεθα τὴν ἀπὸ τοῦ Ἑβραϊκοῦ Πάσχα μετάβασιν· ἦγουν τῆς δ' καὶ ι' τοῦ φέγγους· περαιτέρω δὲ οὐδαμῶς. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Πάσχα.

Περὶ τῆς ι' τοῦ ἑβδόμου μηνός, πῶς καὶ αὕτη B De septimi [mensis] die x. quomodo etiam ipsa reperitur.

Κ'. Εἰ δὲ τὴν ι' τοῦ καθ' Ἑβραίους ἑβδόμου μηνός γινῶναι θελήσει τις, ἐν τῷ δεξιωτέρῳ, τοῦτέστι τῷ μετὰ τὸ Πάσχα διαγεγραμμένῳ κανόνι, τὸν πλησιάζοντα τῷ αὐτῷ τῆς σελήνης ε' καὶ ι' εἴτε Ῥωμαϊκὸν μῆνα σκοπεῖτω (λέγω δὲ τὸν Σεπτέμβριον)· καὶ τὴν παρακειμένην αὐτοῦ ποσταίαν κρατῶν κα' ὑπάρχουσαν, γινώσκει μὲν, ὡς κατ' αὐτὴν ἐστὶν ἄελ, κατὰ τὸ αὐτὸ ε' τῆς σελήνης ἔτος, ἢ ι' τοῦ αὐτοῦ καθ' Ἑβραίους μηνός. Εἰ δὲ καὶ τὴν ἑβδομαδικὴν βουλευθεῖη μαθεῖν ἡμέραν, τῇ αὐτῇ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός ποσταίᾳ, λέγω δὲ τῇ εἰκάδι πρώτῃ, τὰς παρακειμένας ἀπὸ σηνικοῦ προσθετὰς ἡμέρας ἐπιθάλου, μετὰ καὶ τῶν ἐπακτῶν τοῦ ἐνεστῶτος ἡλίου ἔτους· οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ πρώτου ἔτους τὰς ζ' ἡμέρας· καὶ οὕτω τὰς δ' ε' καὶ σ' ἦγουν τὰς λδ', εἰς τὰς ζ' μερίσει, καὶ ἐκ τῶν ὑπολειπτομένων ἕξ ἰσάριθμον εἰσεται πάντως οὖσαν τὴν ἑβδομαδικὴν, τοῦτέστι Παρασκευήν. Κατὰ ταῦτα δὲ χρήσεται τις καὶ ἐφ' ἑκάστῳ εἴτε τῶν ἐκ δεξιῶν τεταγμένων τοῦ κανονίου· βουλόμενος μαθεῖν εἴτε τὴν δ' καὶ ι' τοῦ καθ' Ἑβραίους πρώτου μηνός, εἴτε τὴν τοῦ ἑβδόμου δεκάτην, ἦντινα ι' τοῦ ἑβδόμου μηνός οὐ τελετῆς μᾶλλον εἰς αὐτὴν γινομένης ἡμῖν (οὐδὲ ἀγνοεῖν θελόντων χάριν φιλομαθείας. Ταῦτα καὶ περὶ

Περὶ τῆς τῶν ἁγίων νηστειῶν παρεισβάσεως, D De introitu sanctorum jejuniorum, qua ratione quotannis investigandus sit.

ΚΑ'. Εἰ δὲ καὶ τὴν παρείσβασιν τῶν ἁγίων νηστειῶν εἰδέναι θελήσει τις, ἐκ τῆς ἐξ εὐωνύμων διαγραφῆς τὸ κατὰ διάμετρον τοῦ εἰ' τῆς σελήνης ἔτους, τοῦ δντος ἐκ δεξιῶν, σκοπήσει δι' ἀκριθείας ἐξ ἀριστερῶν τὸ δι' τῆς σελήνης ἔτος διαγεγραμμένον. Εἴπομέν γάρ, ὡς τέλει¹¹ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους ἢ παρείσβασις τελεῖται τῶν ἁγίων νηστειῶν. Εὐρίσκων οὖν τὸ αὐτὸ δ' καὶ ι' τῆς σελήνης ἔτος, τὸν παρακειμένον Ῥωμαϊκὸν μῆνα σκοπήσει, τοῦτέστι τὸν Φεβρουάριον, καὶ τούτου τὴν ποσταίαν λαμβάνων πλησίον αὐτοῦ τεταγμένην,

¹¹ f. ἐν τέλει.

quam manifestum esse octavam Aprilis esse diem. Nos enim Pascha Judæorum, id est xiv lunæ, sive mensis illorum primi, necesse est transcendere, ac si in Dominicam incurrat, alteram in Dominicam transitum facere, sive in feriam secundam, aut tertiam, in eandem transferre Dominicam. Quod si Sabbato xiv contingat, postridie Pascha fiet, luna xv, quemadmodum cum a Dominica alteram in Dominicam diffunditur, luna xxi accidit. Nam, ut jam diximus, non ultra septenos dies a Judaico Paschate fit translatio, hoc est a xiv luna.

XX. Si septimi mensis Judaici decimum diem nosse studeat aliquis, in dexteriore canonis parte, quæ Paschatis versibus proxima est, inquiratur mensis Romanus anno lunæ quinto decimo respondens (is est September), una cum quota die, quæ est xxi : noverit ergo perpetuo anno lunæ xv in eandem diem incidere decimam diem Judaici mensis. Quod si feriam præterea requirit, ad xxi Septembris regulares addantur, qui serico ad illam diem ascribuntur, una cum epactis anni solaris, quæ sunt septem. Summam dierum xxiv dividat per vii, relinquuntur vi, quæ indicant feriam esse vi, sive Parasceven. Eadem methodus adhibenda annis omnibus, quæ in dextra parte canonis occurrunt : sive quis xiv primi mensis Judaici nosse velit, sive x mensis septimi. Hanc porro septimi mensis x diem non tam, quod in ea solemne peragamus ullum (non enim ullo modo celebratur a nobis), quam ut eorum studio satisfaceremus, qui nihil ignorare volunt, describendam putavimus. Hactenus de dextra canonis parte.

γὰρ τελεῖται τὸ σύνολον) διεγράψαμεν, ἢ τῶν εἰς τῶν ἐκ δεξιῶν τοῦ κανονίου κειμένων.

D De introitu sanctorum jejuniorum, qua ratione quotannis investigandus sit.

XXI. Qui sanctorum jejuniorum introitum explorare voluerit, quærat sinistram canonis tabellam, in eaque ex adverso lunaris anni xv, qui in dextra parte repertus est, accurate vestiget annum lunæ xiv. Jam enim admonuimus in finem præsentis anni sanctorum jejuniorum introitum cadere ; invento anno xiv lunæ, adjacentem ei Romanum mensē observet, nempe Februarium : cujus quotum dieni ascriptum notet, iv. Ad hunc regulares addat iv serico scriptos cum insequentis anni primi solis

hebdomadis, hoc est Dominicam, quæ est quarta mensis Februarii, a qua in sequentem Dominicam diffundens, in hac ipsa, quæ dies est undecima Februarii, celebrandum reperiet hoc anno lunæ xiv ineuntis jejunii festum diem. Etenim par, eademque translatio in introitu jejunii in sinistro canone servanda est, quam in dextro, ad quartam decimam primi Judaici mensis adhibemus, ut a Dominica, feria secunda, et tertia, adeoque Sabbato, ad sequentem Dominicam transitum faciamus. Sic igitur in alio quovis anno lunæ computanda est **178** introitus dies, ut, quod iterum explicandi causa referemus, primum annus habeatur: tum Romanus mensis, ejusque dies, ad quem regulares addendi sunt, qui serico ad eum diem ascribuntur: postremo præsentis anni solis epactæ capiendæ sunt. Has enim per unum et eundem solis annum, utputa præsentem, in omnibus canonis istius mensibus adhibemus: sic ut horum quotis diebus accedant, una cum regularibus rubro notatis. Summa deinde per septem divisa, quod reliquum erit, feriam hebdomadis dabit: a qua demum ad insequentem Dominicam transibimus.

τοῦ ἐνεστῶτος, ἐφ' ὅλων τῶν ἐν τῷδε τῷ κανονίῳ ποσταίας ταύτας ἐμβάλλοντας μετὰ τῶν ἀπὸ σερικοῦ προσθετῶν· καὶ οὕτω μερίζειν εἰς τὸν ζ', καὶ ἐν ἀπομένουσῶν τὴν ἑβδομαδικὴν ἡμέραν γινώσκειν· ἐκ ταύτης δὲ λοιπὸν μεταβαίνειν ἐπὶ τὴν ἑξῆς τῆς Κυριακῆς.

Quid in sinistro canone observandum sit in unoquoque bisextio.

XXII. Hoc unum duntaxat in sinistro canone tenendum est, ut quoties bisextius incurrit, regulares rubros, qui ad mensium dies adnotati sunt, uno minuamus. Ut si regularis sit i, nihil addatur, sed sola Romani mensis quota die contenti, cum epactis solis, summam in vii partiamur. Sin iv sunt regulares rubricati, iii tantummodo ponantur, non iv. Quod eo fit, ut ex ipso bisexto redundans dies eximatur, ne sit ea fraudi, dum feriam hebdomadicam in duobus Romanis mensibus, Januario et Febuario, quærimus. Hoc enim desinente bisextilis putatur dies; antea vero non item. Ac si quis in sinistro illo canone accurate feriam investiget, quoties annus bisextilis non erit, eadem occurret feria in canone, qui introitum exhibet a sinistro latere, et in eo, qui Pascha continet. Nam utrobique Dominicam, vel secundam feriam, aut alias deinceps habebimus. At in anno bisextili non eadem existet, sed una amplius quam in sinistro. Ut si Dominicam sinister offerat, in dextro feriam secundam assequemur. Si secunda illic incidat, hic tertiam offendemus. Sic ubi Sabbatum in sinistro prolierit, in dextro Dominica continget. Nam accessio bisextilis dici facit, ut sinister uno die minorem præbeat. Igitur quandocunque propter bisextum Januarii, vel Februarii dies in Sabbatum incurrit in canone sinistro; Martii vero vel Aprilis in Domini-

εἶναι μέλλοντος ἡλιακοῦ ἔτους· σημεῖ δὲ τοῦ πρώτου τῶν ζ' ἡμέρας, ἡγοῦν ἐπακτῆς· ἀναλύσει τὰς εἰς ε' καὶ ἰ' τὸν ἀριθμὸν οὕτως εἰς τὸν ζ'. Καὶ τῆς ἐνεστῶτος μίαν ἡμέραν πρώτῃν εἴσεται τὴν τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν ὑπάρχουσαν· ἡγοῦν ἁγίαν Κυριακὴν τὴν λεχθεῖσαν τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς πετάστη ἡς ἐπὶ τὴν ἄλλην ὑπεριθέμενος ἁγίαν Κυριακὴν κατ' ἐκείνην ἑνδεκάτην τοῦ αὐτοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς ἡχάνουσαν, εὐρήσει τελουμένην πάντως κατὰ τὸν δ' καὶ ἰ' τῆς σελήνης ἔτος τὴν ἀποκρεῖσιν ἐπιπροσφχει γὰρ τὴν ἴσην μετάστασιν τηρεῖν καὶ ἐκ τῆς παρεσβύσεως ἐν τῷ εὐωνύμῳ κανονίῳ τῆς τῷ δεξιῷ γινομένης ἡμῖν, κατὰ τὴν δ' καὶ ἰ' τῆς Ἑβραίου πρώτου μηνὸς, ἐκ τε Κυριακῆς, καὶ τετραγίας, καὶ τρίτης, καὶ ἀπλῶς Σαββάτου ἐπὶ τῆς ἁγίας Κυριακῆς μεταβαίνοντας. Οὕτως οὖν καὶ ἐν παντὸς ἄλλου σελήνης ἔτους τὴν παρεσβύσιν ἐψηφίζειν· οἷον, ἐν' ἐπιτόμῳ καὶ αὐτῆς σαρκῆς τὸ ἔτος τηρεῖν· εἴτα τὸν Ῥωμαϊκὸν μῆνα, καὶ τὸν τοῦ τὴν ποσταίαν· καὶ ἐμβάλλειν αὐτῇ τὰς ἐπιτομικοῦ παρακειμένας προσθετὰς· καὶ μὴ κατὰ ἐπακτῆς τοῦ ἐνεστῶτος ἡλιακοῦ ἔτους. Ταῖς γὰρ ἐπιτομαῖς ἐπακταῖς ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἡλιακοῦ ἔτους ἐ-

ταγαμένων κεχρῆσθαι προσφχει μηνῶν, τὰς ἐπιτομικοῦ προσθετῶν· καὶ οὕτω μερίζειν εἰς τὸν ζ', καὶ ἐν ἀπομένουσῶν τὴν ἑβδομαδικὴν ἡμέραν γινώσκειν· ἐκ ταύτης δὲ λοιπὸν μεταβαίνειν ἐπὶ τὴν ἑξῆς τῆς Κυριακῆς.

Τίς ἡ ὀφειλομένη γενέσθαι παρατήρησις ἐν τῷ εὐωνύμῳ τοῦ κανονίου κατὰ τὴν βίβλιν.

KB. Ἐκεῖνο δὲ μόνον ἐν τῷ εὐωνύμῳ προσηγορητικῶς τηρεῖν κανονίῳ· ἰν', ὅτε βίσεξτον συμβῆσιν, καὶ παρακειμένας τῆς ποσταίας τῶν μηνῶν προσθετὰς ἐπιτομικοῦ ἡμέρας ποιήσωμεν παρὰ τὴν μίαν ἐπὶ τῷ δεξιῷ ψηφίζομένου ἔτους. Οἷον εἰ μὲν μία ἐστὶν ἡ προσθετὴ, εἰς τὸ μὴδ' ὅλως βάλλειν αὐτήν· ἀλλὰ μόνον τὴν ποσταίαν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ μηνὸς καὶ τὰς ἐπιτομικοῦ ἡλίου, καὶ οὕτως μερίζειν εἰς τὸν ζ'· εἰ δὲ δύο εἴη ἀπὸ σερικοῦ προσθεταί, τρεῖς ἀντὶ τοῦ ἡλίου, ἀλλὰ μὴδαμῶς τὰς δ'. Γίνεται δὲ τοῦτο δι' ὑπερβολὴν τῆς ἐξ αὐτοῦ τοῦ βίσεξτου περιττευομένης μίαν ἡμέραν, ὡς ἂν μὴ δι' αὐτῆς σφαλῶμεν περὶ τῆς ἑβδομαδικῆς ἡμέρας ἐξέυρεσιν ἐν τοῖς ἐπιτομικοῖς Ῥωμαϊκοῖς μηνῶν, τῷ τε Ἰανουαρίῳ καὶ τῷ Φεβρουαρίῳ. Μετὰ γὰρ τὴν τούτου περὶ τῶν βίσεξτων ἡμερῶν ζῆται, ἀλλ' οὐδαμῶς πρὸ ταύτης. Ἔσται δὲ τῆς ἑβδομαδικῆς ἀκριβῶς ἐκ τοῦδε τοῦ κανονίου ἐπιτομικοῦ ἡμέραν, ὅτε μὲν οὐκ ἔστι βίσεξτον, μὴ καὶ τῆς αὐτῆς κατάληψις. Ἐν τε τῷ τῆς παρεσβύσεως κανονίῳ, λέγω δὲ τῷ ἐξ εὐωνύμων κειμένῳ, καὶ τῷ τοῦ Πάσχα, τούτεστι Κυριακῆς καὶ Κυριακῆς, ἢ δευτέρας καὶ δευτέρας, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἡμερῶν· ὅτε δὲ βίσεξτόν ἐστιν, οὐ τῆς αὐτῆς καὶ μίαν ἀλλὰ τῆς μετὰ τὴν μίαν ἐν τῷ εὐωνύμῳ ψηφίζομένην Οἷον Κυριακῆς ἐν τῷ εὐωνύμῳ, φέρε εἰπεῖν· ἐν τῷ δεξιῷ δευτέρα πάντως εὐρίσκεται. Δευτέρα δὲ τῶν ἐπιτομικῶν, τρίτη προδήλως ἐνταῦθα. Οἷτω δὲ καὶ Σάββα-

ποιεῖ. Δεῖ οὖν ὀπρὶνα διατὰ τὸ βίσεξτον Σαββάτω
 πίπτουσιν ἴσοιμεν τὴν τε τοῦ Ἰανουαρίου, καὶ Φε-
 βρουαρίου μηνὸς ποσταίαν, ἐν αὐτῷ τῷ εὐωνύμῳ·
 Κυριακῆς δὲ τὴν τοῦ Μαρτίου καὶ Ἀπριλίου μηνὸς
 ἐν τῷ δεξιῷ κανονίῳ· ἐν τούτῳ μὲν τὰς ζ' μεταβαί-
 νειν ἡμέρας· ὡς ἀπὸ δευτέρας εἰς Κυριακὴν φερομέ-
 νους· ἐν ἐκείνῳ δὲ τὰς ἧ' μεθίστασθαι πάντως, ὡς ἀπὸ
 Κυριακῆς εἰς Κυριακὴν ἀγομένους· ἵνα μετὰ τὰς
 ἧ' διακριθῶσιν κατ' ἐκείνην τὴν Κυριακὴν ὀριζομένην
 δεόντως ἡ τῆς παρεισθάσεως ἑορτῆ. Κατὰ τοῦτον γὰρ
 τὸν τρόπον ἡ ἐν τῷ εὐωνύμῳ μετάθεσις παραλλάττει
 πρὸς τὴν ἐν τῷ δεξιῷ γινομένην μετάστασιν· ὅτι
 καὶ μέχρις ὀγδόης ἡμέρας ἐκτείνεται διὰ τὸ βίσεξτον,
 τῆς ἐν τῷ δεξιῷ μηδαμῶς τὰς ζ' διερχομένης, ἀλλ'
 ἕως αὐτῶν καὶ μόνον ὀριζομένης. Ταῦτα καὶ περὶ
 τῆς κατὰ τὸ βίσεξτον ὀφειλοῦσης γενέσθαι παρατηρή-
 σιας.

Peri τῶν ἐπακτῶν τοῦ ἡλίου· τίνας αὐταὶ εὐγ- B
χάνουσι, καὶ διὰ τί ταῦται προσχρῶμεθα.

ΚΓ'. Ὡς ἂν δὲ μὴδὲ ὁ περὶ τῶν τοῦ ἡλίου λόγος
 ἡμῖν ἀνεξέταστος ἀπομεινῶν, λέγομεν ἐπακτὰς εἶναι
 εὐν τοῦ ἡλίου ἐτῶν τὰς ἀπὸ τῆς ἑβδομαδικῆς ἡμέ-
 ρας, ἐξ ἧς τὸ ἡλιακὸν ἔτος ἀπάρχεται, κατὰ ἀναπο-
 δεισμὸν λειπούσας ἐν τῇ αὐτῇ ἑβδομάδι μέχρι τῆς
 πρώτης, ἧγουν τῆς ἁγίας Κυριακῆς· ὅσον φέρεται
 εἰπεῖν ὡς ἐπὶ τοῦ ἐνεστώτος· κη' ἔτους. Ἦρξάτο γὰρ κατὰ
 τὴν πρώτην τοῦ Ἀπριλίου μηνὸς, ἀπὸ ἑβδόμης, ἧγουν
 Σαββάτου ἡμέρας. Τὰς οὖν διελευσάσας ἡμέρας τῆς
 αὐτῆς ἑβδομάδος ἕως τῆς Κυριακῆς ἐπακτὰς κέκτη-
 ται· τούτεστι τὴν Παρασκευὴν, τὴν ε', τὴν δ', τὴν
 γ', τὴν β', καὶ αὐτὴν τὴν ἁγίαν Κυριακὴν· ὡς ἐνεῦ-
 θαν ἐξ ὑπάρχειν τὰς αὐτοῦ τοῦ κη' ἔτους ἐπακτὰς.
 Ὅθεν ἐπειδὴ τὸ εἰσιέναι μέλλον, φημί δὲ τὸ πρῶτον,
 ἀπὸ πρώτης ἀρχεται, τούτεστιν ἁγίας Κυριακῆς, ζ'
 ἡμέρας, ἧγουν τὰς ἀπὸ Σαββάτου μέχρι τῆς διελευ-
 σῆς ἁγίας Κυριακῆς ἀριθμουμένας ἐπακτὰς κέκτηται.
 Ὅμοίως δὲ καὶ τὸ δεύτερον ἔτος, ἕτι περ ἕκ τῆς
 κατὰ τὴν ἑβδομάδα δευτέρας ἡμέρας ἀρχεται, μόνην
 τὴν μίαν, τούτεστι τὴν ἁγίαν Κυριακὴν, ἐπακτὴν κέ-
 κτηται· ὡς οὐκ ἄλλην ἡμέραν ἢ μόνην αὐτὴν τὴν
 Κυριακὴν κατὰ τὴν αὐτὴν ἑβδομάδα προσηγησαμένην
 ἔχον. Ταύτας δὲ τὰς ἡμέρας τηροῦμεν, ἵν' ἑβδομαδι-
 κῶς, τούτεστιν ἀπὸ ἀρχῆς ἑβδομάδος, πᾶν ἡλιακὸν
 ἔτος κανονίζωμεν, εἰς εὐρεσιν τῆς ἑβδομαδικῆς ἡμέ-
 ρας· ὀπρὶνα ταύτην καὶ εἰς ἐκάστου μηνὸς ποσταίαν
 βουλευθῶμεν μαθεῖν. Εἰ μὴ γὰρ οὕτως τοῦτο, ἀπὸ
 τῆς κατὰ τὴν ἑβδομάδα πρώτης ἡμέρας, ἧγουν ἁγίας
 Κυριακῆς, πᾶν ἡλιακὸν ἔτος κανονισθῆ, ἀμείχανον
 τὴν ἑβδομαδικὴν ἡμέραν ἐν οἰωδῆποτε καταλαμβά-
 νειν μὴνι τοὺς ψήφίζειν ἐθέλοντας. Ὅσον τί λέγω;
 τὸ παρὸν, ὡς ἔφην, κη' ἔτος, Σαββάτω λαβὸν τὴν ἀρ-
 χὴν, εἰ μὴ τὰς πρὸ τοῦ Σαββάτου ἕξ ἡμέρας τῇ
 πρώτῃ τοῦ Ἀπριλίου μηνὸς ἐπεβάλομεν, οὐκ ἂν Σάβ-
 βατον οὔσαν αὐτὴν ἐγίνωσκον. Ἐπειδὴ γὰρ εἰς
 Παρασκευὴν τὴν κατάληξιν ἔσχε τὸ διελεῖν κς' ἔτος,
 αἱ ἰσάριθμοι τῆς Παρασκευῆς ἡμέραι λεκτικαὶ μὲν
 ἐκείνου τυγχάνουσιν, εἰς αὐτὴν περαιωθέντος, τοῦ-
 του δὲ ἐπακταί, διὰ τὸ ἐπάγεσθαι τῇ πρώτῃ τοῦ
 Ἀπριλίου καὶ ταύτῃ διασημαίνειν τὴν ἑβδομαδικὴν
 ἡμέραν, ἀφ' ἧς τὸ αὐτὸ κη' ἔτος ἀπῆρξατο. Οὕτως
 γὰρ ἡ τε κατὰ τὴν ἑβδομαδικὴν ἀρμονίαν φυλάττεται:

De epactis solis; quæ sint, et quis earum usus.

XXIII. Atque ut ne solis quidem epactæ a nobis
 inexploratæ relinquuntur, epactas annorum solis def-
 nimus residuas hebdomadis ferias post eam, quæ so-
 larem annum auspicatur; quæ retro in eadem hebdo-
 mada ad primam, sive Dominicam usque numerantur.
 Exemplum: Hic annus qui est solis xxviii, cœpit a
 Kalend. April. feria vii, sive Sabbato. Proinde
 epactas habet præteritos omnes dies, qui eadem
 hebdomade ad Dominicam pertinent, hoc est feriam
 v, iv, iii, ii, et Dominicam. Quare vi epactæ sunt
 anni xxviii. Cum ergo sequens annus, qui primus
 erit solis, a feria prima, sive Dominica ineat, vii
 habet epactas, quæ ab Sabbato usque ad præceden-
 tem Dominicam numerantur. Ita secundus annus,
 quoniam a feria secunda hebdomadica incipit, epac-
 tas habet i, hoc est sanctam Dominicam, cum
 nullam alteram, præter Dominicam, in eadem heb-
 domada antecedentem habeat. Cæterum has ipsas
 dies retinemus, ut hebdomadice, id est ab initio
 hebdomadis annum omnem solis ordinemus, ad
 investigandam feriam, quancumque eam in qua-
 libet die mensis obtinere volumus. Nam nisi hoc
 modo, a prima die hebdomadis, seu Dominica,
 annus quilibet solis regulam capiat, non potest ab
 his, qui calculos subducere voluerint, hebdomadis
 dies in ullo mense deprehendi. Sit, exempli causa,
 præsens annus solis, ut ante 179 dictum est, xxviii,
 qui a Sabbato cœpius est. Igitur nisi ad Kalendas
 Apriles sex ante Sabbatum dies addidisset, ne-
 quaquam illas in Sabbatum incidisse nossemus.
 Cum enim præcedens annus, qui erat solis xxvii,
 in Parasceven desierit, huic æqualis dierum nume-
 rus, qui annum illum terminavit, cuius Parascevo
 clausula fuit, præsentis anni sunt epactæ, quasi ad-
 dititias dicas, quod Kalendis Aprilis addantur, eo-
 que modo feriam indicent, a qua annus idem xxviii
 exorsus est. Ita quippe in hebdomadica serie per-
 petuitas quædam successionis tenetur, et anni so-
 lares ab hebdomadis initio, hoc est Dominica, tan-
 quam regula pendentes cursus suos hinc insistant. Un-
 de cujuscunque mensis dies congruenti feriarum citra
 calculi errorem potest attribui.

XXIV. Eadem quippe methodus est inquirendæ cu-
uscunque diei mensis feriæ, quam ad Kalendas Apri-
es adhibuimus. Nimirum ut labentis anni solis
epactas adjiciamus ad dierum numerum, qui a Ka-
lendis Aprilis ad eum, qui quæritur, cujuslibet
mensis diem fluxerunt : tum collectam ex omnibus
summam per vii partiamur. Quod enim reliquum
est feriam hebdomadicam ejusdem numeri præbe-
bit. Potest et alio modo reperiri. Epactas solas
cum diebus mensium supra xxviii dies excurrer-
entibus, ad quocunque menses propagare calculum
libebit, composito, velut sumptis ex Aprilis ii, e
Majo iii, et sic deinceps ad propositum usque men-
sem, cujus dies omnes ad eum, quo de quærimus,
adjicientes, summam per vii dividimus; quod reli-
quum est, dat feriam quæsitam. Ob hanc igitur
causam anni solis epactas habere dicuntur; et eas-
dem nos, uti consentaneum est, adhibemus.

Quinam solis anni epacta carere dicantur.

XXV. Ex quo anni omnes, qui a Dominica incipiunt,
velut primus, septimus, duodecimus, decimus octa-
vus, sine epactis esse dicuntur, quod nullam præ-
cedentem diem habeant. Nam prior esse prima
notula potest. Etenim non sic epactas obtinere so-
lis annus, quomodo lunæ, dicitur. Quippe nihil illi
deest ad explendos cccclxv dies, uti luna undenis
deficit; ideoque septem intercalaribus mensibus au-
getur decemnovennalis cyclus; sed ob id unum, ut
in mensibus duodecim feriam assequamur; prout
ab exordio solarium annorum hebdomadici orbis
revoluta series a majoribus accepta postulat. Hactenus
de solaribus epactis.

De additiis sive regularibus : unde originem ha-
beant.

XXVI. Regulares dies rubro colore notati, quos
Romanorum mensium quotis diebus cum epactis sola-
ribus addendos esse decrevimus, ut summæ per vii
partitio fieret, hanc habent rationem. Cumi duobus
modis hebdomadicam feriam, ut dictum est, com-
putemus; primo collectis diebus omnibus a Kalen-
dis Aprilis usque ad propositam diem; secundo,
solis supra xxviii superfluis retentis : de his ipsis
superfluis, quæ ad Septembris finem, xii conflunt;
ad Octobrem vero xv. septem, quoad licet, detra-
himus : fiunt ex xiii quidem reliquis sex, quas ad
Septembrem rubricatas apposuimus : de xv vero
deductis hebdomadis duabus, hoc est diebus xiv,
residuam unam rubro colore ad Octobrem appin-
ximus. Nam sive xiii dies, aut xv retineamus, sive
sex solas, vel unam ad eosdem duos menses appli-

ΚΔ'. Τῷ αὐτῷ γὰρ τρόπῳ καὶ εἰς τὴν ἐκά-
στην μηνὸς ποσταίαν κεχρησθαι προσήκει τὴν ἑβδομα-
δικὴν ἐρευνῶντας, ὥστε κεχρημέθα καὶ εἰς τὴν
'Απριλίου πρώτῃ. Ὅσον τὰς ἐπακτὰς ἐπιβάλλου-
μεν ἐνεστώτος ἡλιακοῦ ἔτους ταῖς ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐπα-
κτῆς τοῦ 'Απριλίου, μέχρι τῆς ἐν οὐλοῦσῃ μηνὸς ζη-
τιμένης ἡμῖν ποσταίας· καὶ τὰς ὅλας εἰς τὸν ἐπιπέ-
ριστον, καὶ ἐκ τῶν ἀπομεινουσῶν ἰσάριθμον ὄντων
νῶσχομεν τὴν τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν. Ἡ δὲ πάλιν
κατ' ἄλλον τρόπον, αὐτὰς τε τὰς ἐπακτὰς μῆσε, καὶ
τὰς μετὰ τὰς κη' τῶν μηνῶν περιττὰς, οἷον τὴν
'Απριλίου τὰς δύο, καὶ Μαΐου τὰς γ', καὶ τῶν ἐπι-
εξῆς ὁμοίως, ἄχρις οὗ ἐὰν θέλωμεν ψηφίζειν με-
B εἶτα τὴν ζητούμενην ἡμῖν ἐν αὐτῷ ποσταίαν ἐπιπέ-
ριστον, ἐμβάλλουτες, εἰς τὸν ζ' πάλιν μερίζομεν· καὶ ἐκ τῶν
ἀπομεινουσῶν τὴν ἑβδομαδικὴν πάντως εὐρίσκου-
μεν. Ταύτης οὖν ἐνεκεν τῆς αἰτίας ἐπακτὰς ἔχον ἡμέ-
ρας τὰ τοῦ ἡλίου ἔτη, καὶ διὰ ταύτην αὐταῖς προση-
γῶτως κεχρημέθα.

Ποῖα τῶν τοῦ ἡλίου ἐτῶν ἀρέακτα ταχῆσθαι

ΚΕ'. Ὅθεν τὰ ἀπὸ Κυριακῆς ἀρχόμενα ἔτη, οἷον
πρῶτον, τὸ ἑβδομον, τὸ δυοκαίδεκατον, τὸ ἑξήκον-
τον, ἀρέακτα λέγομεν, διὰ τὸ μηδὲ μίαν ἡμέραν προσηγῶ-
τως ἔχειν. Οὐκ ἔστι γὰρ πρὸ τῆς πρώτης ἄλλη ἐπιπέ-
ριστον. Ἐπεὶ ἐπακτὰς τὸ ἡλιακὸν ἔτος κατὰ τὸ τῆς ἐπιπέ-
ριστου ἔτος οὐ κέκτηται. Οὐδὲ γὰρ ὡστεροῦν ὑπάρχει τῆς
τῆς τῆς, καθάπερ ἐκεῖνο τὰς ια' δι' ἑκατὸν καὶ τὴν
C ἐπιπέριστον ἐμβολίων δέχεται προσθήκην μηνῶν ὅτι τῆς
νεακαιδεκαετηρίδος κύκλος· ἀλλὰ μόνον τοῦ τῆς ἑβδο-
μαδικῆς ἐν τοῖς δυοκαίδεκα μηνῶν ἡμέραν προσηγῶ-
τως κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ τῶν ἡλιακῶν ἐτῶν τῆς ἑβδομαδικῆς
ἀρμονίας συνέχεῖν τε καὶ παρατήρησιν. Ταῦτα δὲ
περὶ τῶν ἐπακτῶν τοῦ ἡλίου.

Περὶ τῶν προσθετῶν· τίνας τε, καὶ πόθεν αἰτίας
τυγχάνουσιν.

ΚΣ'. Αἱ δὲ προσθεταὶ ἡμέραι, αἰτίνας ἀπὸ προσηγῶ-
τως γεγραμμένα εἰσὶν, ἅς καὶ συνεμβάλλειν τῆς ἐπιπέ-
ριστου τοῦ ἡλιακοῦ ἔτους εἰρήκαμεν τῆς ποσταίας τῶν
'Ρωμαϊκῶν μηνῶν, καὶ οὕτως ποιῆσθαι τῶν ἐπιπέ-
ριστου ζ' μερισμῶν, τοῦτον ἔχουσι τὸν λόγον. Διὸ τῆς
ἐπιπέριστου ἑβδομαδικῆς ἡμέρας, ὡς ἐδειχθη, ψηφίζομεν· κατὰ
D τε τὴν τῶν ὅλων ἄθροισιν ἡμερῶν· οἷον ἀπὸ τῆς ἐπιπέ-
ριστου τῆς τοῦ 'Απριλίου μέχρις αὐτῆς τῆς τοῦ ζητιμένης
ποσταίας, κατὰ τὴν τῶν μετὰ τὰς κη' περιττῶν
ἡμερῶν διακράτησιν· ταύτας δὲ τὰς περιττὰς
μέχρι μὲν Σεπτεμβρίου μηνὸς ἵγ' εὐρίσκουμεν, με-
χρι δὲ Ὀκτωβρίου ιε', τῶν ἵγ' ἀφελόντας τὰς ἵγ' ἡμέ-
ρας καὶ ἐν τῷ Σεπτεμβρίῳ διὰ σηρικῶν κατελείποντες.
'Ὅστεροῦν καὶ τῶν ιε' τὰς δύο τελοῦντες ἑβδομαδικῶς
ἔχουσι τὰς ιδ' ἡμέρας, τὴν μίαν ἀπὸ σηρικῶν ἀφελόν-
τες· ὡς ἐκεῖνο ἐν τῷ Ὀκτωβρίῳ· ταυτὸν γὰρ ἔστι τὰς ιε' ἡμέ-
ρας.

18 Lea. τὰς ζ'.

ρας χάριν εύρησεως· κατά τὴν συμπάληψιν δηλοῦνται τῶν ἐπακτῶν τοῦ ἐνεστῶτος ἡλιακοῦ ἔτους, ὁποῖον δ' ἂν εἴη τὸ ψηφίζομενον, εἴτε πρῶτον εἴτε δεύτερον, μέχρις ἀπλῶς τοῦ κη' ἔτους. Ὁ δὲ αὐτὸς καὶ περὶ τῶν δ', καὶ μίᾳς ἀπὸ σηριακοῦ προσθετῶν ἡμερῶν λόγος ἐστὶν ἐν τε Μαρτίῳ, καὶ Φεβρουαρίῳ καὶ Ἰανουαρίῳ κατατεταγμένον· εἰ καὶ διὰ προσθήκης ἡμερῶν ὁ ἐκδηματικός⁷⁹ αὐτῶν λόγος καὶ κανῶν γέγονε ἐναντίας τοῖς ἐξ ἀφαιρέσεως κανονιζομένοις μετρίῳ· ὅσον τῷ Σεπτεμβρίῳ καὶ Ὀκτωβρίῳ· καθότι τοῦ ἐλθόντος ἡλιακοῦ ἔτους ἐκείνοι λογίζονται καὶ εἰσίν. Οὐ γὰρ ἄλλως ἢ οὕτως ἐμελλον ἂν ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος, ἦγουν τῶν αὐτοῦ ἐπακτῶν ψηφίζεσθαι, καὶ τὴν ἐβδομαδικὴν ἡμέραν δὴλην ἐθέλουσι παριστᾶν. Β
 Λυσιτελεῖ γὰρ πάντως εἰς τὴν μετάθεσιν ἀπὸ Κυριακῆς, καὶ β', καὶ τρίτης, καὶ τῶν καθεξῆς εἰς τὴν ἄλλην ἀγίαν Κυριακὴν ποιήσασθαι ἐν τῷ δεξιῷ καὶ εὐωνύμῳ κανονίῳ· τὸ μὲν, ὡς εἴρηται διὰ τὴν εἰσοδοῦν τῶν ἀγίων νηστεϊῶν, ἦγουν τὴν ἀποκρεῶσιμον ἑορτήν, τὸ δὲ, διὰ τὸ σωτήριον Πάσχα. Ταῦτα καὶ περὶ τῶν ἀπὸ σηριακοῦ προσθετῶν ἡμερῶν, ὡς ἂν διὰ πάντων τῆς κατὰ τὸδε τὸ κανόνιον ἐξηγήσεως τρανωθεῖσι; ἢ τῶν ἐν αὐτῷ κειμένων κατάληψις βραδία γένηται τοῖς φιλοπόνοις.

Περὶ τῶν ἐπακτῶν τῆς σελήνης, πῶς αὐταὶ ψηφίζονται.

De epactis lunæ, quemadmodum computentur.

KZ. Τοῦτων δὲ οὕτως εἰρημένων, δεῖ περὶ τῶν ἐν τῷ εὐωνύμῳ κανονίῳ τεταγμένων ἐπακτῶν τῆς σελήνης καὶ αὐθις ἐπαναλαβεῖν, καὶ δεῖξαι πῶς αὐταὶ ψηφίζονται. Χρὴ τοῖον τὸ ἐνιστάμενον τῆς σελήνης ἔτος ἐνδεκαπλασιασάσαι· ὅσον ὡς ἐπὶ τοῦ παρόντος δ' καὶ ι' καὶ τὰς ἐκ τοῦ πολυπλασιασμοῦ συναγομένας ἡμέρας ρνδ' ποιῆσαι παρὰ δύο ἡμέρας, διὰ τὸ πρῶτον τῆς σελήνης ἔτος θ' μόνον ἐπακτὰς ἔχειν· καὶ οὕτως εἰς τὸν λ', διὰ τοὺς ἐμβολίμους μῆνας ταύτας μερῖσαι. Λέγω δὲ τὰς ρνδ' καὶ τὰς ὑπολειπομένας, τουτέστι τὰς δύο ἡμέρας, ἐπακτὰς ἔχειν τὸ τῆς σελήνης ἔτος γινώσκειται· ἃς καὶ διαγεγραμμένας ἔχει τὸ αὐτὸ δ' καὶ ι' ἔτος ἐν τῷδε τῷ κανονίῳ. Οὕτως οὖν καὶ ἐπ' ἄλλου παντὸς ἔτους σελήνης προσήκει ποιεῖν. Αὐταὶ δὲ ἐπακτὰὶ ἡμέραι τυγχάνουσι, ἃς τὸ ἔτος τῆς σελήνης πάντη τε καὶ πάντως ἔχον εὐρίσκειται κατὰ τὴν τριακάδα πρῶτην τοῦ Μαρτίου μηνός. Ἐπειδὴ ταύτας ἀεὶ δεόν ἐστὶν εἶδέναι πόσαι τυγχάνουσι· λυσιτελοῦσι γὰρ εἰς τὴν ποσταλαν τῆς σελήνης ἐν ἐκάστῳ τῶν δυοκαίδεκα μηνῶν ψηφίζεσθαι καὶ εὐρίσκεσθαι.

XXVII. His animadversis, de epactis lunæ, quæ in sinistro canone sunt, sermo rursus instituendus est, ac demonstrandum quomodo computari et ipsæ debeant. Igitur currentem annum lunæ per undecim multiplicare oportet : ut exempli causa, hunc, qui agitur modo xiv. Summam inde collectam dierum cliv, duobus minuire : quod primus annus lunæ ix tantummodo epactas habeat. Postea in xxx partiri cliv illos dies propter embolimos menses. Reliquum est biduum, quæ anni istius epactæ sunt, et ad eundem annum lunæ xiv in canone descriptæ. Idem in cæteris omnibus annis lunæ facere convenit. Porro epactæ istæ dies sunt, quos annum lunæ prorsus habere cognoscimus in die Martii xxxi. Quos quidem scire interest, ut quotum lunæ diem in quolibet mensium duodecim computare, et investigare possimus.

Πῶς ἐν ἐκάστῳ μηνί τῆς σελήνης ποσταλαν εὐρίσκομεν.

Quomodo in unoquoque mense lunæ quotam diem reperimus.

KH. Ὅσον τὰς ἀπὸ τῆς πρώτης Ἀπριλίου μέχρι τῆς ζητουμένης ἐν οἰθηδῶτε μηνί Ῥωμαϊκῶν ποσταλας ἡμέρας ἀθροίζομεν. Καὶ ταύτας ἐπιβάλλομεν τὰς εἰρημένας τῆς σελήνης ἐπακτὰς· ἃς ἔχουσα, καθὼς ἔφη, εὐρίσκειται κατὰ τὴν εἰρημένην τριακάδα πρῶτην τοῦ Μαρτίου μηνός. Καὶ εἰς τὰς κθ' ἡμισὺ τὰς ὄλας μερίζομεν· καὶ τὰς ἀπομεινύσας ἔχουσαν τὴν εἰλημένην γινώσκομεν. Ταῦτα καὶ περὶ τῆς τῶν ἐπακτῶν τῆς σελήνης μεθόδου τε καὶ εὐρέσεως.

XXVIII. Dies omnes, qui a Kalendis Aprilis ad diem mensis cujuslibet Romani fluxerunt, colligimus. His epactas lunæ, de quibus dictum est, adjicimus, quascunque die Martii xxxi sortita fuerit. Summam per xxix 1/2 partimur ; reliquum est ætas lunæ. Hæc de lunæ epactarum methodo, et inventionis dicta sint.

⁷⁹ [ἐβδομαδικός.

XXIX. Explicandæ sunt deinceps epactæ solares, ac quemadmodum investigare eas oporteat. Itaque proposito anno solis quolibet, ut hoc ipso xxviii : totidem, una dempta, numerandæ sunt dies, hoc est xxvii. Quadrantes autem, nullo detracto, quot summæ toti competunt, assumendi ; puta xxviii quadrifariam divisus, fiunt utique dies vii ; quibus additis, summam xxxiv dierum per vii divide propter hebdomadas. Residuum, hoc est vi dies, pro epactis obtinebit hic annus xxviii, quas ad eundem annum posuimus in canone : ut ad cæteros quæ cuique competeant. Idem fac in alio quovis anno, ut ejus epactas assequare.

Quomodo æquales, aut excedentes invicem epactas habeant anni solares.

XXX. Annus omnis solaris diem cum quadrante pro epactis relinquit. Quæ nihil aliud sunt omnino præter diem illum cum quadrante, qui post hebdomadas LII integras de cclclv $\frac{1}{4}$ superest : sed duos, vel tres, vel quatuor, et ad septem usque habere dicitur, quod diem illum et $\frac{1}{2}$ ad se mutuo transmittant, et augeantur. Nam ad integram hebdomadam, septenosque dies ordine fit progressio. Unde rursus ad initium reditur. Cum autem bisextilis annus est, atque ex quadriennii quadrantibus dies una colligitur, ea accedente, sequentis incrementum anni uno die fit majus. Nam pro uno hiduum accipit : quod in anno ipso xxviiu cernere licet. Quippe antecedens ipsum annus, hoc est xxvii, quatuor duntaxat habet ; at ille propter diei unius accessionem sex sibi vindicat. Unde neque in eadem feriã annus ille xxviiu desinit, a qua initium habuit. Nam si dies tantum haberet cclclv, in eadem desineret, a qua cœperat : velut a Dominica in Dominicam, aut a secunda feria in secundam. Sed quoniam diebus constat cclclvi, ideo in posteriorem ea, unde cœpit, feriã desinit. Hoc est a Dominica in feriã secundam, vel ab hac in tertiam, et ita deinceps. Ob hanc causam tenendæ sunt solis epactæ, et hoc, quo dictum est, modo putandæ. Nimirum, ut denuo repetamus idem, totidem dies, quotus numeratur annus quilibet solis, una minus assumendæ sunt ; deinde 181 quadrantes integro numero sine detractone congruentes. Summa per vii dividenda : quod reliquum est, dabit epactas anni illius quem quærimus. Porro numerum dierum annis, parem una die minuendum præcepimus, quoniam primus annus nullas habet ascriptas epactas, quod a prima feriã hoc est Dominica desiniatur. Siquidem annus omnis a Dominica incipiens, ut supra dictum est, nullam penitus epactam habet, nisi si quæ sunt fragmenta, velut quadrans, aut dimidium, aut dimidii quadrans, quæ ad hebdomadicam feriã investigandam

κθ'. Δεῖ οὖν καὶ περὶ τῶν ἡλιακῶν ἐπακτῶν ἑρῶμεν πῶς καὶ ταύτας ἐστὶ καταλαβεῖν. Χρητὸν ἄρα τὸ μὲν ἡλιακῶν ἔτος, φέρε εἶπαι ὡς ἐπὶ τοῦ παλαιῆ κη' ἔτους, ἰσαριθμούς αὐτῶ κρατεῖν ἡμέρας μίαν μόνην ἡμέραν, τουτέστιν κζ' ἡμέρας, ἰσῶν δὲ τέταρτα παρ' οὐδὲ ἓν τέταρτον αὐθις συμπλαμβάνειν· τουτέστιν κη', ὁδ', ἄπερ ποῦσόν τῆς προδηλῶς ἑπτὰ· καὶ οὕτως τὰς ὅλας, ἦγον τὰς μερίζειν εἰς τὴν ζ' διὰ τὰς ἑβδομάδας. Καὶ τὰς ὑπολοίπους, τουτέστι τὰς ε' ἡμέρας, ἐπακτὰς ἐποτρύνεται τὸ αὐτὸ κη' ἔτος· ἅς ἐν αὐτῶ καὶ ἕρμαιμεν ἐν τῷδε τῷ κανονίῳ, καθὰ καὶ τοῖς λοιποῖς προσφόρους. Οὕτως οὖν καὶ ἐπ' ἄλλου παντὸς ποιεῖν εἰς εὐρεσιν τῶν αὐτοῦ ἐπακτῶν.

Πῶς καὶ ἰσῶς, καὶ περιττὰς ἀλλήλων ἔσσι· ἔχουσι τὰ τοῦ ἡλίου ἔτη.

Α'. Ἐχαστον μὲν γὰρ ἔτος ἡλίου μίαν ἐπιπλέον κέκτηται ἐπακτὴν, οὐκ ἄλλην οὖσαν τὸ συνῶν μετὰ τὰς νβ' ἑβδομάδας περιτεύουσαν ἐκ τῶν ὀκτὼ ἡμερῶν· δύο δὲ, καὶ γ', καὶ δ', καὶ μὲν τῶν ζ' λέγεται ἔχειν διὰ τὴν ἐξ ἀλλήλων ἐπιπλέον γινομένην ταύτης δὲ τῆς μίαις τέταρτον παραπλεονάζουσαν καὶ αὐξήσιν. Ἔως γὰρ τῆς ἑβδομακτῆς ἀπὸ τῆς ῥώσεως, ἦγον τῶν ζ' ἡμερῶν, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔτεσιν αὐξανομένη πάλιν ἀπάρχεται. Καθὼς ἔστι τὸν ἐστὶ, καὶ ἐκ τῶν τετάρτων τῆς τετρακτῆς ἀθροισθεῖσα μία ἡμέρα, κατ' ἐπίκλησιν¹ τῆς περιττῆς πως ἡ τῶν ἐπακτῶν τοῦ διαδεχόμενου ἐπιπλέον ἐπαύξησης γίνεται, δύο ἡμέρας ἀντὶ μίαις ἐπιπλέον θάροντος· ὡς ἐστὶν ἰδεῖν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ παλαιῆ κη'. Τέσσαρας γὰρ ἔχοντος τοῦ πρὸ αὐτοῦ, πλεονάζουσαν τὸν κζ', ἐξ οὗτο διὰ τὴν ἐκ τῶν τετάρτων ἀπάρχουσαν ἡμέραν ἐκτῆσατο. Ὅθεν οὐδὲ εἰς τὴν αὐτῆς ἡμέραν, ἐξ ἧς ἀπῆρξατο, καὶ κατέληξε τὸ ἔτος ἑβδὸς ἔτος. Ἐπειδὴ διὰ μὲν τῶν τσε' εἰς τὴν ἐξ ἧς ἀπῆρξατο καταλήγει πάντως· οἷον ἀπὸ Κυριακῆς ἐπιπλέον ῥιακῆν, ἢ δευτέρας εἰς δευτέραν. Διὰ δὲ τῶν τσε' εἰς τὴν μετὰ τὴν ἀφ' ἧς ἡμέραν ἀπῆρξατο πλεονάζουσαν ἀπὸ Κυριακῆς εἰς δευτέραν, ἢ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν καὶ ἐξ ἧς ὁμοίως. Διὰ ταῦτά τοι προσήκει τῶν ἐπακτῶν τοῦ ἡλίου ἐπακτῶν τὴν παρατήρησιν, καὶ τὴν ψηφίζεῖν κατὰ τὸν ἀποδειχθέντα τρόπον· ὡς ἔστι καὶ πάλιν εἰπωμεν, τὰς ἰσαριθμούς αὐτοῦ τοῦ ἐπιπλέον ἡλιακοῦ ἔτους, οἷον δ' ἂν εἴη τὸ φησόμενον λαμβάνειν ἡμέρας παρὰ μόνην μίαν ἡμέραν, κατὰ ἰσάριθμα τέταρτα παρ' οὐδὲ ἓν τέταρτον, καὶ μετὰ εἰς τὸν ζ'· καὶ τὰς ὑπολοίπους ἐπακτὰς ἔχον ἐπιπλέον πάντως αὐτὸ τὸ εἰς τὴν ζήτησιν ἡμῶν παραπλεονάζοντος ἔτους. Τὰς ἰσαριθμούς δὲ τοῦ ἔτους ἡμέρας μίαν ἡμέραν ποιεῖν εἰπομεν, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον ἐπιπλέον τέταρτον εἰς ἐπακτὴν² ἔχον καταγράφεται· καὶ ἀπὸ πρώτης, ἦγον ἀγίας Κυριακῆς αὐτὸν ἀπῆρξατο. Πᾶν γὰρ ἔτος ἀπὸ Κυριακῆς ἀρχόμενον ἀνωτέρω λέλεχται, οὐδὲ μίαν ἐπακτὴν τὸ συνῶν κέκτηται, πλην ἰσῶς ποστημορίων τινῶν, αἵτινες

¹ Id est 1 1/4. ² f. ἐπίκλησιν. ³ f. οὐδεμίαν ἐπακ.

ἕως ἂν διὰ τῆς τετραστηρίδος ἡμέρας μίαν ποιήσωσιν.

Πῶς ἄλλως τὰς τε τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης ἐπιτηρῆσαι δυνατόν ἐστὶν ἐπακτὰς.

ΛΑ'. Καὶ ἵνα συντόμως εἴπω περὶ τε τῶν τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης ἐπακτῶν, καὶ τῆς τούτων βῆδίας καταλήψεως, ἡ μὲν σελήνη, ἡγουν τὸ κατ' αὐτὴν ἐνιστάμενον ἔτος, τσοαύτας ἐπακτὰς ἔχει πάντως ἀεὶ, ὅσας ἡμέρας εὐρίσκεται κεκτημένη κατὰ τὴν τριακάδα πρώτην τοῦ Μαρτίου μηνός· ὁ δὲ ἡλῖος, ἡγουν τὸ ἐνιστάμενον αὐτοῦ ἔτος, ἱσαριθμοὺς κέκτηται πάντως ἀεὶ τὰς οἰκείας ἐπακτὰς τῇ ἑβδομαδικῇ ἡμέρᾳ, εἰς τὴν κατανήσαν τὸ πρὸ αὐτοῦ ἔτος ἐπεραιώθη κατὰ τὴν λεγθεῖσαν τριακάδα πρώτην τοῦ αὐτοῦ Μαρτίου μηνός. Ταῦτα καὶ περὶ ἐπακτῶν ἡλίου καὶ τῆς τούτων εὐρέσεως.

Περὶ τῆς κατὰ σάρκα τοῦ Σωτῆρος γεννήσεως, τοῦ τε βαπτίσματος, καὶ τοῦ πάθους, ποῖω γενόμενον ἡλίου καὶ σελήνης ἔτει, καὶ ποῖα ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος.

ΛΒ'. Τούτων οὕτως εἰρημένων, τῶν ἀναγκασιότατων ἐστὶν ἐπισημῆνασθαι καὶ τὸ τῆς κοσμογενείας ἔτος, ἐν ᾧ τὴν ὑπερκόσμιον ἐν κόσμῳ πεποιήται σάρκωσιν ἐκ τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ ἀεὶ Παρθένου Μαρίας ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ἰησοῦς Χριστός. Ἦν οὖν τὸ τηνηκαῦτα εφ' ἔτος, κατὰ τὴν ἐν δέλτοις ἱεροῖς ἀναγραφῆν, τῶν ἀπὸ Ἀδὰμ ἀριθμουμένων ἐτῶν. Ἐν τούτῳ γὰρ ὁ τε εὐαγγελισμὸς γέγονε τῆς Παρθένου, καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ ἀφθορος καὶ πανάγαθος γέννησις. Ἔτος δὲ ἦν ἡλίου τὸ ιγ', σελήνης τὸ ε', ἡμέρα δὲ τῆς ἑβδομάδος τοῦ μὲν εὐαγγελισμοῦ β'· τῆς δὲ γεννήσεως δ'. Οὕτω δὲ καὶ τὸ πάμφωτον αὐτοῦ καὶ ὑπέρφωτον βάπτισμα τῷ εφλ' γέγονεν. Ἔτος δὲ ἦν ἡλίου μὲν ιδ', σελήνης δὲ τὸ α', ἡμέρα δὲ τῆς ἑβδομάδος γ'. Πάλιν δὲ τὸ σωτήριον αὐτοῦ πάθος, ἡγουν ἡ σταύρωσις, τῶν εε' εφλδ'. Ἔτος δὲ ἦν ἡλίου μὲν ιη', σελήνης δὲ ε', ἡμέρα δὲ προδήλιως Παρασκευῆ· ὡς εἶναι τὰ ἀπὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ μέχρι τῆς νῦν ἐνισταμένης ἰνδικτιῶνος, ἔτους λα' τῆς βασιλείας Ἡρακλείου τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως, ἔτη χλγ'. Τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ σωτηρίου βαπτίσματος καὶ τοῦ πάθους, ὅπλα πάλιν ἐκ τούτων καθέστηκεν, ὡς τὰ μὲν εἰσιν χδ', τὰ δὲ χα'.

Διὰ τί διαφόρῳ τῷ τῆς ἰνδικτιῶνος ἔτει τὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου κλονίζεται ἔτος· καὶ πῶς ἡ ἰνδικτιῶν, καὶ πόθεν ψηφίζεται.

ΛΓ'. Ἐφ' ἐκάστου δὲ τούτων τὴν ἐπινέμησιν, ἦν ἰνδικτιῶνα οἱ Ῥωμαῖοι προσαγορεύουσι, διάφορον οὔσαν εὐρίσκομεν· ὡς διαφώνως ταύτης ψηφισμένης ἐκ τε τῶν ἀπὸ Ἀδὰμ ἐτῶν καὶ τῶν ἀφ' οὗ γέγονεν αὐτή. Γέγονε δὲ κατὰ τοὺς ἱστοριογραφούντας ἀπὸ Αὐγούστου Καίσαρος, τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Τότε δὲ ἦν τῆς κοσμογενείας τὸ εεζ' ἄπερ, εἰς τὸν ιε' λυόμενα, τὸ τέλος τῆς ἰνδικτιῶνος παρῆσθησιν, ἡγουν αὐτὸ ιε' ἔτος· ἐν ᾧ ταύτης ἐκεῖνος κατὰ τὸ δόξαν θέμενος τὴν ἀρχὴν, πρῶτον τὸ τελευταῖον πεποιήκεν. Ὡς ἐντεῦθεν ἐν ἔτος προτρέχειν λοιπὸν τὴν ἀπὸ δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας Αὐγούστου

⁸⁸ f. τφ.

Quemadmodum solis et lunæ epactas aliter invenire liceat.

XXXI. Ut de solis epactis et lunæ, deque harum facili inventione dicam breviter; quod ad lunam attinet, hujus annus quilibet datus tot semper epactas habet, quot dierum ætas illius est Martii die xxxi. Sol autem, sive annus ejus currens, totidem utique habet epactas, quota feria est, in quam antecedens annus desiit pridie Kalend. Apriles. Hæc de epactis solis, et earum methodo dicta sufficiant.

B De nativitate Christi secundum carnem, deque baptismo, et passione, quoto anno solis ac lunæ contigerint, et quanam hebdomadis die.

XXXII. His ita constitutis, in primis necessarium est annum orbis conditi notatum habere, in quo Jesus Christus Deus, ac Dominus noster illam mundo sublimiorem incarnationem e sancta Deipara, semperque Virgine Maria suscepit in mundo. Erat tunc igitur annus mundi 5501, ut ex sacris litteris constat, earumque computatione annorum ab Adamo. Hoc enim anno annuntiatio Virgini facta est, et incorrupta benignissimaque de ipsa natiuitas accidit. Annus erat solis xiii, lunæ vero x, dies hebdomadæ tempore evangelismi feria ii, natiuitatis iv. Sic splendidissimus, imo splendore major omni baptismus ejusdem contigit anno 5530, anno solis xiv, lunæ i, feria iii. Rursus salutaris illius passio, sive crucifixio, anno 5554, anno solis xviii, lunæ v, ipso utique Parasceves die. Colliguntur ab incarnatione ipsius usque ad præsentem indictionem anni xxxi imperii Heraclii piissimi nostri imperatoris, anni 635. A salutari vero baptismo, et passione quot anni lapsi sint ex iis manifestum est omnibus, nimirum ab illo annos fluxisse 604, ab hac 601.

Cur diverso indictionis anno natiuitatis Dominicæ notatur annus, et quomodo indictio, et unde putetur.

XXXIII. In his singulis diversa reperitur indictio (sic enim a Romanis vocatur), tanquam non uno modo numeretur ab annis Adami, et ex quo primum instituta est. Orta est autem, ut historici prodiderunt, anno primo Augusti Cæsaris, ejus imperii secundo, qui fuit annus mundi 5460. Hic per 15 divisi, ultimum indictionis annum, id est annum quintum decimum exhibent: in quo hujus initium ille statuens ultimum esse primum voluit. Ita fit ut uno anno præcurrat indictio, quæ ab anno Augusti secundo numeratur, eam, quæ ab orbis exordio ducitur, quando anni Adami per xv divi-

est ortus : at ex ille calculo fuit xvi, quoniam una antevertit anno. Sic sacratissimus baptismus indictionem habet x et xi, et salutaris passio xiv et xv. Quippe anno Augusti xliii nostri instar, ut homo, natus is est, qui ante sæcula tanquam Deus ex Patre natus fuerat. Proinde si xliii per xv dividis, annus prodest indictionis xii : quo, ut diximus, Christi natalis incidit, quemadmodum rursus 5601 per xv divisa dant xi. Potest autem utroque computandi modo præsens indictionis annus eadem ratione deprehendi. Ut si annos Adami propter eam causam, quam diximus, uno amplius numeratos 6154, per 15 dividas, aut si annos a secundo imperatoris Augusti 674 per eundem partiare **182** numerum : utrobique præsens anni conficiet indictionem xiv. Eadem in annis reliquis methodus adhibenda, ut cujuslibet indictionis numerum obtineas.

ἀριθμὸν μεριζομένοις· ἐξ ἑκατέρων γὰρ ἰδ' γινώσκειται τὸ νῦν ἐνιστάμενον τῆς Ἰνδικτιῶνος ἔτους διασχοπεῖν ἐθέλοντας ἀριθμὸν.

De responso dato Zachariæ, et Joannis ac Salvatoris annis.

XXXIV. De oraculo quoque, quod de Joanne Baptista editum est Zachariæ, cujus ante meminimus, nunc ut ordo postulat, accuratius dici convenit, quoto anno solis ac lunæ contigerit. Ac si quis attendere velit, facile intelliget, utrumque eum esse, qui Christi natalem proxime antecessit. Itaque solis xii, lunæ ix fuit, mensis Romanis Septembris, ejusque dies xxvii, feria v. Nam quod ad natalem Joannis attinet, eosdem hic annos solis et lunæ, quos Salvatoris nativitas, habuit. Sed mensis diversus fuit, videlicet Junius, ejusque xxiv dies, feria ii. Annus quo martyrium obiit, ac decollatus est, solis annus fuit xvii, lunæ iv, mensis Augustus, ejusque dies xxix, feria iii. Colliguntur anni Christi in carne xxxiii, dies lxxxix; Joannis vero Baptistæ anni xxxiii, dies lxvii. Desunt ad explendos Salvatoris dies xxii.

Βαπτιστοῦ ἔτη λγ', ἡμέρας ξξ', ἐλάττους κβ' τυγχάνουσαι πρὸς τὰς τοῦ Σωτῆρος ἡμέρας. Tu vero, a Deo conservande domine, horum omnium compendio tibi traditam habens scientiam, religiosorum Salvatoris nostri festorum solemnitates observa : ut perpetua te cum angelis in celo chorea, et celebritatis excipiat, precibus et intercessionibus gloriosissimæ et immaculatæ dominæ nostræ ac Deiparæ, semperque Virginis Mariæ et omnium sanctorum. Amen.

ιε' γεγονομένην ἀνάλυσιν. Ὅθεν κατὰ ταύτην μετὰ τὸν ἔτος Ἰνδικτιῶνος ια' ἦν, ἐν ᾧ γέγονεν ἡ σαρκὰ τοῦ Σωτῆρος γέννησις· κατ' ἐκείνην δὲ διὰ τὸ ἐν προλαμβάνειν ἔτος. Οὕτω δὲ καὶ τὸ πρὸν βάπτισμα ι' καὶ ια', καὶ τὸ σωτήριον πάσης καὶ ιε'. Τῷ γὰρ μγ' τῆς βασιλείας Δαυΐδου· καθ' ἡμᾶς ὡς ἄνθρωπος πεποιήται γεννησθαι τῶν αἰώνων ἐκ Πατρὸς γεννηθεὶς ὡς Θεός. Ἐν δὲ μβ' μεριζόμενα παρὰ τὸν ιε', ιβ' τῆς Ἰνδικτιῶνος γεγενῆσθαι, καθὼς ἔφη, παριστὰ τοῦ Κυρίου γεννησθαι· ὡσπερ οὖν καὶ ἐν ια' πάλιν τὰ μεριζόμενα εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν. Ἔστι δὲ ἐκ ἑκατέρων τῶν ψήφων καὶ τὸ νῦν ἐνιστάμενον τῆς Ἰνδικτιῶνος ἔτος κατὰ τὸν ὁμοίον τρόπον εὐρεῖν· οἷον μὲν ἀπὸ Ἀδάμ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτὶν κατ' ἐπιθεσιν ἐνὸς ἔτους γενομένοις 5988, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν ἔτος· τοὶ δὲ ἀπὸ β' ἔτους τῆς βασιλείας Δαυΐδου μόνους οὕσι τὸν ἀριθμὸν χσδ', καὶ εἰς τὸν αὐτὸν ἔτος κατὰ τὸν ὁμοίον τρόπον εὐρεῖν. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπ' ἄλλοις ἀριθμοῖς.

Περὶ τοῦ κατὰ τὸν Ζαχαρίας χρηματισμοῦ, καὶ τῶν τοῦ Ἰωάννου καὶ Σωτῆρος ἔτων.

ΑΔ'. Προσέχει δὲ καὶ τὸν περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ γενόμενον χρηματισμὸν τῷ Ζαχαρίᾳ· ὃν πρόσθεν ἐμνήσθημεν, ἐν τάξει δι' ἀκριβείας ἀναμαρτυρεῖσθαι. κατὰ ποῖον οὗτος ἡλίου καὶ σελήνης ἔτος. Καὶ τοῖς μὲν ἐπιστατοῦσι δῆλον τοῦτο κατέσκεπεν, ὡς ἑκάτερον τὸ πρὸ τῆς τοῦ Σωτῆρος ὑπάρξει γέννησεως· οἷον ἡλίου μὲν τὸ ιβ', σελήνης δὲ τὸ ιγ' μὴν δὲ κατὰ Ῥωμαίους Σεπτέμβριος ἦν, εἰκάδι ἔχων, ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος ε'. Τὸ γὰρ τῆς αὐτοῦ τοῦ Ἰωάννου γενήσεως τὸ αὐτὸ ἦν ἡλίου τε καὶ σελήνης ἔτος, ἐν ᾧ γέγονεν ἡ τοῦ Σωτῆρος γέννησις· εἰς ἣν προδήλως ἕτερος, Ἰούνιος ὢν, καὶ εἰκάδι ἔτην ἡμέρα δὲ τῆς ἑβδομάδος β'. Πάλιν δὲ τὸ τῆς αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος γενήσεως ἔτος, ἡλίου μὲν τὸ ζ', σελήνης δὲ τὸ δ' μὴν δὲ Αὐγούστος, εἰκάδι ἔτην ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος γ'. Ὅς εἶναι τὰ μὲν κατὰ σάρκα τοῦ Σωτῆρος ἔτη λγ', ἡμέρας πθ'· τὰ δὲ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἔτη λγ', ἡμέρας ξξ', ἐλάττους κβ' τυγχάνουσαι πρὸς τὰς τοῦ Σωτῆρος ἡμέρας.

Ἄλλ' ἔχων, θεοφύλακτε δέσποτα, τούτων ἐπιπέρας ὑποδειχθεῖσαν τὴν εἰδησιν, ἀντέχου τῆς τῶν ἐπερὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τελευτῶν ἰερᾶς πανηγύρεως· ἡ ἐξῆς ἀδιαδόχως σε διαδεχομένην τὴν ἐν οὐρανῷ μετὰ τῶν ἀγγέλων τε χοροστασίαν καὶ πανήγυριν, εὐχαίς τε προσβίαις τῆς πανενδόξου καὶ ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀει Παρθένου Μαρίας, καὶ τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

S. MAXIMI COMPUTI PARS SECUNDA.

Explicatur secundus canon.

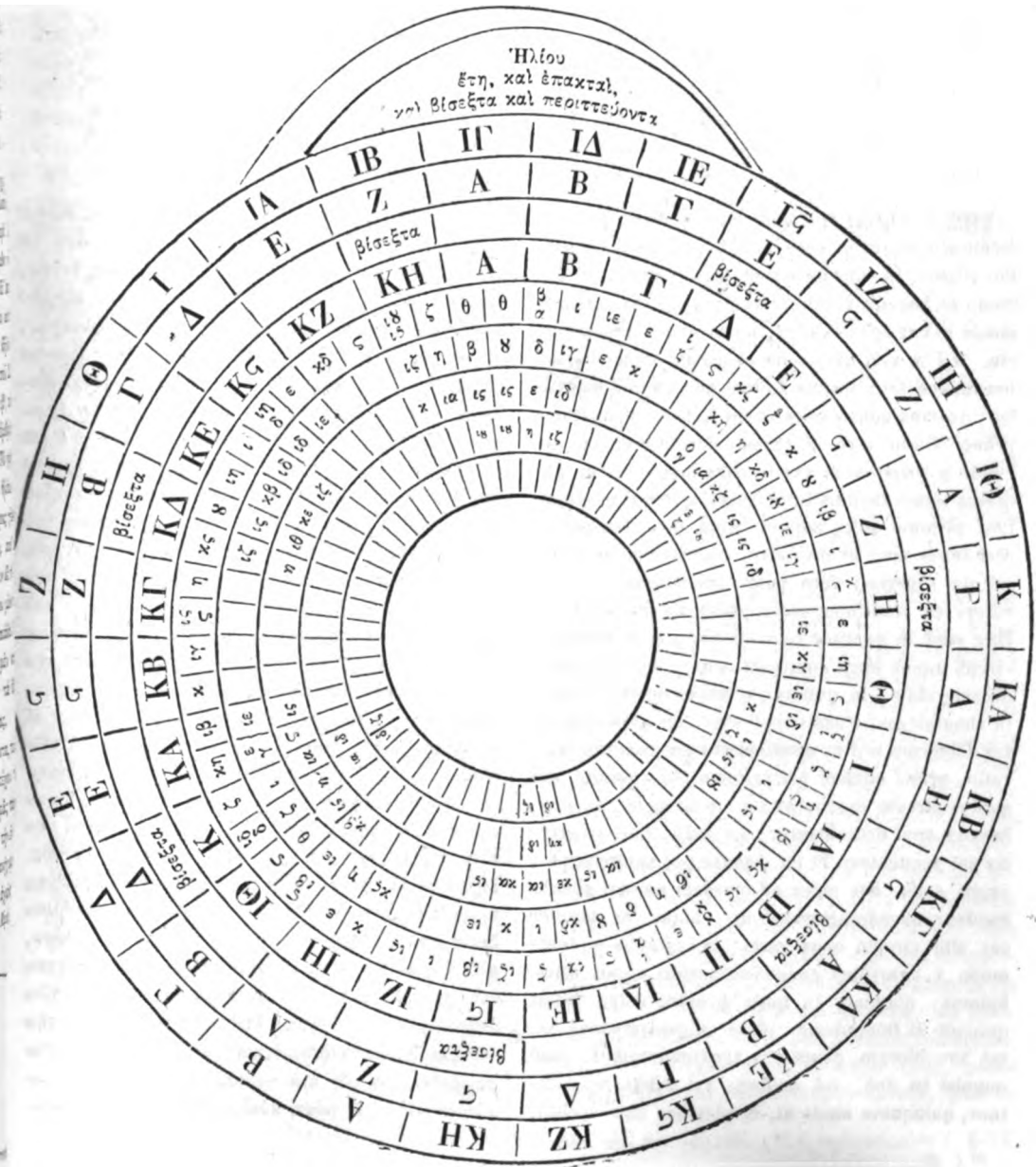
1831. Cum, ut ordo postulabat, in superiori expositione declaratum fuerit, quibus et quot in annis,

Ἐξηγήσεις τοῦ δευτέρου κανονίου.
Α'. Ἐπειδὴ προσετείλαμεθα κατὰ τάξιν εἰς τὴν ἡδὴ γενομένην ἐξηγήσιν ἐν τίσιν καὶ πόσιν ἔστιν ἡ

ψηφίζουσιν οἱ ταῦτα, λέγω δὲ τὰ τῆς σελήνης, ἔτη πενταπλοῦντες καὶ ἑξαπλοῦντες, οὐκ ἐπεσημηνάμεθα δὲ ποῖα κατ' αὐτοὺς, καὶ πόσα Κυριακῆς ^{οο} ἔχει, τὴν τοιαύτην ἐ' καὶ ἐς (ἐξ οὗ λοιπὸν εἰκάδι β' καὶ εἰκάδι γ' τοῦ φέγγους τὸ κατὰ Χριστὸν κανονίζουσι Πάσχα, μηδαμῶς ὑφ' ἡμῶν οὕτως τηρουμένου· οὐ γὰρ θέμις ἡμᾶς τὴν εἰκάδα α' ὑπερναθῆναι, ὡσερ οὐδὲ τὴν ἐ' ὑποκαταθῆναι), συνείδον κανονίῳ τινὶ καὶ ταύτην διασημᾶναι, περιέχοντι πάντα δι' ἀκριβείας, οὐχὶ τὰ μίᾳς ἑνεακαιδεκαετηρίδος· μόνον ἔτη, ἀλλὰ τῶν κη' ἑνεακαιδεκαετηρίδων, ἐξ ὧν ἡ πᾶσα τῶν φλβ' ἔτων πληροῦται περίοδος.

sex multipliciant : sed hoc minime significatum sit, cujusmodi, et quot ex illis annis istam decimam quintam, ac decimam sextam in Dominicam incurrentem habeant (ex quo fit, ut xxii, vel xxiii luna Christianum Pascha celebrent; cui contrarium observatur a nobis, non enim xxi transgredi nobis licet, uti nec infra xv descendere), statui apud me proposita quadam tabula id exponere : quæ quidem tabula accurate omnia comprehendat, non solum unius cycli decemnovennalis annos, sed xxviii enneaedacteridon, quibus tota annorum 552 perodus continetur.

^{οο} f. Κυριακῆν, vel ἐπὶ Κυρ:ακῆς.

Ἑμβό- λοι.	Σελή- νης ἔτη.	Ἑπα- κταί.	Περὶ- ταί.	Προσ- θεταί.	Πο- σταίαι.	Μηνες Ἑτα- μαίων.	Ἑτα- κταί.	ἡς ἔτ.
	Δ	Α	ΙΒ	ΙΑ		Β	Ἄπρῖλ.	Α
	Ε	Β	ΚΓ	ΙΑ	Δ	ΚΒ	Μάρτ.	Ε
Ἑμβόλ.	Ζ	Γ	Δ	ΙΑ		Ι	Ἄπρῖλ.	Ζ
	Ζ	Δ	ΙΕ	ΙΑ	Δ	Α	Μάρτ.	Ζ
Ἑμβόλ.	Η	Ε	ΚΖ	ΙΕ		ΙΗ	Ἄπρῖλ.	Η
	Θ	Ζ	Ζ	ΙΕ		Ζ	Ἄπρῖλ.	Θ
	Ι	Ζ	ΙΗ	ΙΕ	Δ	ΚΖ	Μάρτ.	Ι
Ἑμβόλ.	ΙΑ	Η	ΚΘ	ΙΕ		ΙΕ	Ἄπρῖλ.	ΙΑ
	ΙΒ	Θ	Ι	ΙΕ		Δ	Ἄπρῖλ.	ΙΒ
	ΙΓ	Ι	ΚΑ	ΙΕ	Δ	ΚΑ	Μάρτ.	ΙΓ
Ἑμβόλ.	ΙΔ	ΙΑ	Β	ΙΕ		ΙΒ	Ἄπρῖλ.	ΙΔ
	ΙΕ	ΙΒ	ΙΑ	ΙΕ		Α	Ἄπρῖλ.	ΙΕ
	ΙΖ	ΙΓ	ΚΕ	ΙΕ	Δ	ΚΑ	Μάρτ.	ΙΖ
Ἑμβόλ.	ΙΖ	ΙΑ	Ζ	ΙΕ		Ε	Ἄπρῖλ.	ΙΖ
	ΙΗ	ΙΕ	ΙΖ	ΙΕ	Δ	ΚΘ	Μάρτ.	ΙΗ
Ἑμβόλ.	ΙΘ	ΙΖ	ΚΗ	ΙΖ		ΙΖ	Ἄπρῖλ.	ΙΘ
	Α	ΙΖ	Θ	ΙΕ		Ζ	Ἄπρῖλ.	Α
	Β	ΙΗ	Κ	ΙΑ	Δ	ΚΖ	Μάρτ.	Β
Ἑμβόλ.	Γ	ΙΘ	Α	ΙΕ		ΙΓ	Ἄπρῖλ.	Γ

184 Est igitur ejusmodi tabulæ descriptio. In medio sita est ingens rota, utrinque singulis canoni- bus stipata. In rota zonæ sunt, vel circuli ix, qui hoc modo se habent. Primus circulus, qui extimus est, annos xxviii solis exhibet, initio non a primo ducto, sed a xiii, xiv, et ita deinceps; secundus annorum epactas; tertius Juliani quadriennii bisextiles; quartus annos solis xxviii iterum inchoatos a primo. Ob id vero in primo circulo a xiii, in secundo a primo anni xxviii solis incipiunt, ut studiosus lector facilius intelligeret, quem illi computant primum solis annum, apud nos esse xiii, et secundum xiv, et ita porro, eadem omnino ratione; in superiore vero parte annos posuimus, qui revera ex traditione ecclesiastica ita numerantur. Hæc sunt in quatuor rote circulis; at interiores v circuli annos lunæ continent octo et viginti ennea-decaeteridum, in quibus xiv primi mensis Judaici in Dominicam incidens ab illis xv, vel xvi computatur. Cæterum ordine quælibet ennea-decaeteris indicatur, prima quidem per primum solis annum, qui quarto circulo inscriptus est: post quem, ut dixi, lunares anni describuntur; secunda ennea-decaeteris per sequentem. Et ita singulæ per superscriptos annos solis. His enim ad ejusdem numeri signifi- candas ennea-decaeteridas usi sumus, ne propter eas alio circulo opus esset; ac circulis tantummodo v cujuslibet ennea-decaeteridis annos attri- buimus, quoniam in nulla prorsus ultra annos quinque in Dominicam cadere animadvertimus xv, vel xvi illorum, quam nos xiv computamus, quod non nisi in uno, vel duobus, vel tribus, vel qua- tuor, quinqueve annis sit, in pluribus non accidit.

Ἔστιν οὖν ἡ τοῦ κανονίου διαγραφὴ ταύτη. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ τροχῷ ἔχει μέγαν ἑκατέρωθεν ἑξ ἑξ δύο κανόνια. Καὶ ὁ μὲν τροχὸς κέκταται ζώναι ἐκ τούτου ἑξ ἑξ κύκλους· οἱ δὲ κύκλοι ταῦτα καθ' ἑαυτὸν περιέχουσιν. Οἷον ὁ μὲν πρῶτος, ἔχον ὁ ἕξ ἑξ τὰ κη' τοῦ ἡλίου ἔτη, οὐκ ἀπὸ πρώτου ἔτους ἔρρα τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ τρισκαιδεκάτου, καὶ τεσσαραεκάτου, καὶ τῶν καθ' ἑξ ἑξ· ὁ β' τὰς τῶν ἐπὶ ἐκ τὰς· ὁ γ' τὰ κατὰ τὴν τετραετηρίδα βίσεξ· ἑξ ἑξ κη' τοῦ ἡλίου ἔτη πάλιν, ἀπὸ πρώτου ἔτους ἔρρα τὴν ἀρχήν. Διὰ τοῦτο δὲ κατὰ μὲν τὸν πρῶτον κύκλον ἀπὸ γ' καὶ ε', κατὰ τὸν δ' δὲ ἀπὸ πρώτου τὰ ε' τοῦ ἡλίου κατετάγησαν ἔτη, ἵνα εὐσημείωνται γέννησις τοῦ φιλομαθέσιν, ὡς τὸ παρ' ἡμῶν ψηφίζομεν εἰς τὸ ἡλίου ἔτος παρ' ἡμῶν ἔστι γ' καὶ ε', καὶ τὸ β' εἰς ε', καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὸν ὅμοιον τῆσδε τῆς διαγραφῆς τρόπον. Ἀνωτέρω δὲ τούτων ὡς ἀληθῆ τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ψηφίζόμενα κατετάγησαν. Ταῦτα μὲν ἐν τοῖς τέσσαρσι τοῦ τροχοῦ κύκλοις· οἱ δὲ τούτων ἐντὸς διαγεγραμμένοι εἰς κύκλους τὰ ἐπὶ εἰρημένων κη' ἐννεακαιδεκαετηρίδων τῆς αἰῆτος περιέχουσιν ἔτη· ἐν οἷς εἰς πρώτην ἡμέραν ἔρρα ἀγίαν Κυριακὴν, ε' καὶ ε', ἡ ζ' καὶ ε', ἐκείνη τῆσδε δ' καὶ ε' ψηφίζουσι τοῦ καθ' Ἑβραίους πρώτου μηνὸς Δηλοῦται δὲ κατὰ τάξιν ἡ μὲν πρώτη τῆσδε αἰῆτος ἐννεακαιδεκαετηρίδς διὰ τοῦ πρώτου κατὰ τὸν τροχὸν ἔτους τοῦ εἰς τὸν τέταρτον ἐγγεγραμμένου κύκλου μεθ' ὧν, ὡς ἔφην, τὰ αὐτὰ τῆσδε αἰῆτος διεγράφθησαν ἔτη· ἡ δὲ β' διὰ τοῦ β'· καὶ ἀπὸ τῆσδε αἰῆτος ὑπερκειμένων τοῦ ἡλίου ἐτῶν. Τούτους γὰρ εἰς τὴν τῶν Ἰσραὴλιθων ἐννεακαιδεκαετηρίδων συνεχροσμετρίαν σημασίαν, ἵνα μὴ διὰ ταύτας ἄλλων διαγεγραμμένων κύκλων. Πέντε δὲ μόνον κύκλοις τὰ ἐκάστης ἐννεακαιδεκαετηρίδος.

11 f. id.

σαν εὐρήκαμεν τὴν παρ' ἐκείνοις ψηφιοζομένην ε' καὶ ε', ἢ ζ' καὶ ι', εἰς ἣν καθ' ἡμέρας δ' καὶ ι' ψηφίζεται, ἀλλ' ἢ ἐν ἐνί, ἢ δυοῖν, ἢ τρισίν, ἢ τέσσαρσιν, ἢ ε'· πλείω δὲ οὐδαμῶς. Κατὰ πᾶσαν μὲν γὰρ ἑνεαεσθδεκαετηρίδα ἐν τε τοῖς δεκατριῶν ἔτεσιν ε' καὶ ι', καὶ τῶν ἐνὶ ἑξ καὶ ι' τὴν δ' καὶ ι', ὡς ἔφην, ψηφίζουσιν. Οὐκ ἔστι δὲ εἰς Κυριακὴν ἡμέραν. Ἐξ οὗ κἂν εἰ περὶ τῆς σελήνης σφάλονται ἡμέραν, ἀλλὰ γε περὶ τὸ κατὰ Χριστὸν οὐ διαμαρτάνουσι Πάσχα δ. . . . τοῦ τελείσθαι μέχρι τῆς τοῦ φέγγους εἰκάδος α' ἦν οὐκ ὑπερβαίνουσιν, ἀπὸ δευτέρας τὴν ε' καὶ ι' ψηφίζοντες ὡσπερ οὐδὲ ἀπὸ γ' τὴν ζ' καὶ ι'. Ἐπεὶ ταύτην, λέγω δὲ τὴν ζ' καὶ ι', ἐν ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ἑβδομάδα δευτέρας ψηφίσασιν, ὑπερβαίνουσι πάντως· ἵς γὰρ καὶ ζ' κβ' ποιοῦσιν. Διὸ καὶ τὰ οὕτως παρ' αὐτοῖς ψηφιζόμενα τῆς σελήνης ἔτη ἐσημειωσάμεθα διὰ β' σιγμῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἐν οἷς εἰς Κυριακὴν τὴν εἰρημένην ζ' καὶ ι' τηροῦσι, διὰ τριῶν σιγμῶν. Καὶ οὗτος ὁ περὶ τῶν σιγμῶν λόγος τῶν ἐνόνητων τισὶν ἔτεσι τῆς σελήνης, ἐξ ὧν ἡ διαστολὴ γίνεται τῶν ἐν οἷς εἰκάδι β', καὶ ἐν οἷς εἰκάδι γ', καὶ ἐν οἷς πρὸ τοῦ Ἑβραϊκοῦ Πάσχα τὸ κατὰ Χριστὸν παρὰ τὸ εἰκὸς κανονίζουσιν. Ἐν γὰρ τοῖς τὰς δύο σιγμάς ἔχουσι τοῦτο ποιοῦσιν, εἰς Κυριακὴν ἡμέραν τὴν παρ' ἡμῖν γ' ⁸⁶, καὶ ι', ε' καὶ ι', αὐτοὶ τοῦ φέγγους ψηφίζοντες. Εἰς ἣν ὅσον μὲν δι' αὐτὴν τὴν ε' καὶ ι' ἐορτάζειν ὤφελον, τοῦτο γε τοῦ κανόνος ἐγγωροῦντος ποιεῖν, ὅσον δὲ διὰ τὴν δ' καὶ ι' τῆ ἑξῆς, ἦγουν τῆ β' τῆς ἑβδομάδος ὑπάρχουσαν, πρὸ τοῦ καθ' Ἑβραίων Πάσχα τὸ κατὰ Χριστὸν ἐλέγχοντα· κανονίζοντες, καὶ περὶ τὴν ἀληθῆ ψῆφον διαμαρτάνοντες. Εἰ γὰρ καὶ ἡ συνέμπωσις τοῦ κατὰ Χριστὸν πρὸς τὸ Ἑβραϊκὸν διαβάλλεται Πάσχα, τι δ' ἂν τις εἴποι περὶ τῆς προσημπίσεως; Συμβαίνει δὲ αὐθις ἐκείνους τὸ ἴσον τελεῖν, κἂν τοῖς τὸ ⁸⁷. . . . ἔτεσιν. Ἐν τούτοις γὰρ πεντεκαίδεκά . . . τὴν τῆς εἰς Κυριακὴν ἡμέραν ψηφί . . . ζοντες τοῦ νομικοῦ Πάσχα. Ὡς ἂν τοῖνον . . . δῆλα καὶ ταῦτα τοῖς ἐντυγχάνουσι . . . μόνῃ σιγμῇ διεσημηνάμεθα. Εἰσὶν οὖν τὰ μηδεμίαν σιγμῆν. . . . κατὰ τὴν οἰκίαν ἐξάγουσι ψῆφον τὸ Πάσχα· πρῶτην καὶ εἰκάδα κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑπάρχουσαν μέθοδον. Τὰ δὲ μίαν ἢ δύο κεκτημένα σιγμάς, ἐν οἷς εἰς εἰκάδα β' οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ Χριστὸν τοῦ ⁸⁸ νομικοῦ ἢ ⁸⁹ λέλεκται κανονίζουσιν· εἰ καὶ τοῖς μὲν οἷον τοῖς μίαν ἔχουσι τὴν σιγμῆν διὰ τὸ βίσεξτον· τοῖς δὲ τὰς δύο σιγμάς διὰ τὰς ἐκ τῶν ἐξηκοστῶν ἀθροισμένας αὐτοῖς ἡμέρας· τὰ δὲ τρισὶν ἐνησημανθέντα σιγμαῖς, ἐν οἷς εἰς εἰκάδα γ', πρὸς καὶ τισὶν ἑτέροις ποστημορίοις ἐκτείνουσιν, ὅπερ ἄτοπον. Ἐν ταύταις δὲ ταῖς εἰρημέναις ε' ζώναις, ἦγουν τοῖς κύκλοις, συνετάξμεν τοῖς ἔτεσι τῆς σελήνης ἐξ εὐωνύμων τὰ τοῦ ἡλίου ἔτη μετὰ καὶ τῶν ἐθ' κύκλων αὐτῶν, ἦγουν εἰκοσιεταετηρίδων, ἀπὸ σηρικοῦ γεγραμμέ-

um est, eam quæ xiv revera est. Sed in Christiano Paschate error obrepit . . . celebrari usque ad xxi lunæ quam non transcendunt, cum secunda feria xv computant : quemadmodum cum tertia xvi numerant. Nam si hanc ipsam xvi feria ii numerent, utique transgrediuntur. Quippe xvi et vi faciunt xxi. Ob hanc causam annos lunæ eorum calculo ita putatos duplici puncto notavimus : similiter annos eos, quibus Dominica die xvi illa, quam diximus, observatur, puncto triplici distinximus. Hoc est punctorum illorum negotium, quæ quibusdam annis lunæ sunt adscripta, et ad discrimen eorum pertinent, quibus in xxi aut xxiij lunæ diem Pascha illis incidit : tum etiam quibus ante Judaicum Pascha, Christianum ab iisdem, contra quam oportet, indicitur. Hæc enim iis annis faciunt, qui duobus punctis præditi sunt ; ut Dominica die, quam nos xiiij lunam putamus, eam ipsi xv numerent. Tum enim, quantum ad xv attinet, celebrare Pascha debuerant, cum hoc fieri per canonem liceat. Quatenus autem xiv sequenti die, hoc est feria secunda hebdomadis, incurrit, ante Judaicum Pascha Christianum illos statuere, et a veris calculis aberrare, ratio ipsa convincit. Nam si vel ipse Paschatis nostri cum Judaico concursus in culpa est, quid dicendum est, si hoc etiam sit illud anterius? Contingit autem rursus illos eodem celebrare modo, his annis In his enim decimam quintam quæ in Dominica die computatur legalis Paschatis. Ut igitur manifesta hæc lectoribus singulari puncto notavimus. Sunt igitur quæ puncto omni carent Pascha ad suas rationes accommodant ; quæ xxi ecclesiastica methodo computatur. At qui unico puncto duplicive sunt affecti, ii sunt, in quibus non solum xxi die, sed etiam ante legal'e Pascha Christianum ab iis indicitur : adeo ut qui unum habent punctum, his propter bissextum illud accidat ; qui duplici præditi sunt, propter dies illos, qui ex collectis sexagesimis accedunt ; qui tribus denique notati sunt, in iis ad xxiij usque diem cum excurrentibus aliquot scrupulis Pascha diffunditur. Quod est absurdum. Cæterum in illis quinque zonis, circulisve, ad annos lunæ solares ad sinistram ascripsimus, una cum xix cyclis ipsorum, qui annis singuli constant octo et viginti : e quibus enneaecæterides rubrica depictæ sunt : ut singularum anni illi, in quibus decimam quartam, isti decimam **185** quintam, vel sextam decimam computant, quoti sint in cyclo solis, et cujus cycli, possit agnoscî : atque ex congruentibus epactis, quæ se-

⁸⁶ f. δ. ⁸⁷ Exesæ in exemplari litteræ non potuerunt hic legi, nec describi. ⁸⁸ f. πρὸ τοῦ. ⁸⁹ f. ἦ

και ι', εκείνοι β' η δ' και ι' ψηφίζουσι, πόσων ημερών ηλίου, και ποίας εικοστοκταετηρίδος καθέστηκεν των αυτου προσφώρων επακτων, των εγγεγραμμενων κατά τον β' κύκλον του αυτου τροχου, η της εβραϊκής του ηλίου ετος επακτων, και της του Ρωμαϊκού μηνός ποσαλας, και των απο σηρικου προσθετων, γαρ ενεκεν της αιτίας τοις της σεληνης ετεσι τα του ηλίου συνετάξαμεν ετη εξ ευωνύμων. Ταυτα περι τῆς εν τῷ μέσῳ τροχῷ διαγραφῆς.

De tabula sinistra.

III. Ex duabus tabellis, quibus utrinque rota stipatur, quæ ad sinistram deorsum tendit a summo, ista continet: in primo versu septem sunt embolimi menses ad suos quique lunæ annos ascripti; in secundo, anni lunæ xix, qui non a primo, sed a quarto incipiunt anno; in tertio, anni lunæ xix a primo deinceps ordine progredientes. Id autem hoc etiam loco propterea factum est, ut quem illi primum annum lunæ computant, hic apud nos esse quartus ostendatur: et secundus quintus, atque ita deinceps usque ad annum xix. Sed primo loco annos posuimus, quemadmodum a nobis ecclesiastica ratione computantur: quibus illorum calculi numeratos subjecimus: quod nostri illi veri ac legitimi sint. In iv versum epactarum annorum coniecimus, hoc est ætatem lunæ, quæ anno ejus quolibet Januarii Kalendis competit; in v versu, quartæ decimæ primi mensis redundantes dies, aut æquales, quæ sunt ipsæ decimæ quartæ. Hæc in sinistra tabula continentur.

De tabella quæ ad dextram sita est.

IV. Quæ ad dextrum latus est tabella, in versu i annos lunæ xix exhibet ineuntes a quarto, eodem plane modo, quo in sinistra descripti sunt in secundo versu, ut a nobis computari solent; in ii versu illorum epactæ sunt, sive dies, quot ecclesiastico calculo pridie Kalendas Aprilis ætati lunæ quolibet anno tribuuntur; in iii duo menses Romani sunt, Martius et Aprilis; in iv versu mensium eorundem dies, in quos decima quarta primi Judaici mensis incurrit, sive Pascha quod illi quotannis celebrant; in v regulares rubro colore picti. Hæc in altera tabella reperiuntur. Est autem in hac dextra tabella Paschalis inscriptus canon, cujus a nobis est proxime declarata ratio, ut hujus ope annum quemlibet lunæ, prout ab illis putatur, atque in secunda tabula proponitur a nobis, necnon in interjecta rota, ejusque circulis quinque; ut hunc, inquam, annum, quo xiv Paschalis illorum calculo est xv, vel xvi, qui volet invenire possit, et exacte subductis calculis probare utrum ita se res habeat, uti disputatione nostra docuimus. τούτο δι' ἀκριβείας ψηφίζων, εἰ οὕτως ἔχει καθὼς τῷ

Demonstratur exemplo quis sit usus canonis.

V. Age vero ante omnia hoc ipsum faciamus, et

και ι', εκείνοι β' η δ' και ι' ψηφίζουσι, πόσων ημερών ηλίου, και ποίας εικοστοκταετηρίδος καθέστηκεν των αυτου προσφώρων επακτων, των εγγεγραμμενων κατά τον β' κύκλον του αυτου τροχου, η της εβραϊκής του ηλίου ετος επακτων, και της του Ρωμαϊκού μηνός ποσαλας, και των απο σηρικου προσθετων, γαρ ενεκεν της αιτίας τοις της σεληνης ετεσι τα του ηλίου συνετάξαμεν ετη εξ ευωνύμων. Ταυτα περι τῆς εν τῷ μέσῳ τροχῷ διαγραφῆς.

Περὶ τοῦ ἐξ εὐωνύμων κανονίου.

Γ'. Τὰ δὲ ἐκατέρωθεν δύο κανόνια, τὸ μὲν ἐξ εὐωνύμων ἀνωθεν ἐπὶ τὰ κάτω φερόμενον, κἀκεῖ τὰδε· ἐν τῷ α' στίχῳ· τοὺς ζ' ἐμβολίμους μήνας τοῖς προσόχουσι τῆς σεληνης ετεσι καταταγμένους· ἐν τῷ β' στίχῳ τὰ ιθ' τῆς σεληνης ετη, ἀπὸ πρώτου ετους, ἀλλ' ἀπὸ δ' τὴν ἀρχὴν λαβόντα ἐν τῷ γ' στίχῳ τὰ ιθ' τῆς σεληνης ετη, ἀπὸ πρώτου ετους καθ' εἰρμὸν τεταγμένα. Τοῦτο δὲ κἀκεῖ γέγονεν, ἵνα τὸ παρ' ἐκείνοις ψηφιζόμενον ἔτος τῆς σεληνης ετος δηλωθῆ ὅ ὄν παρ' ἡμῖν, καὶ τῆς ε', καὶ οὕτως ἐν τοῖς καθεξῆς ἄρχῃ τοῦ ιθ' ετους Προετάγησαν δὲ πάλιν τῶν ἐκείνοις ἀριθμῶν τὰ παρ' ἡμῖν, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐξαριθμῶν ψηφιζόμενα, διὰ τὴν ἐν τούτοις ἀλλοίωσιν. Ἐν δ' ὀστίχῳ τὰς τῶν ἐτῶν ἐπακτὰς, ἦγουν ἡμέρας, ἃ ἔχειν πᾶν ἔτος σεληνης ψηφίζουσι, κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἰανουαρίου μηνός· ἐν τῷ ε' στίχῳ τὰς ἐπιπλέοντας τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης τοῦ πρώτου μηνός περιπλέοντας ἢ καὶ ἰσας, ὅσον αὐτὰς λέγω τὰς ιθ'. Ταῦτα μὲν οὖν ἐξ εὐωνύμων.

Περὶ τοῦ ἐκ δεξιῶν κανονίου.

Δ'. Τὸ δὲ ἐκ δεξιῶν ἐν τῷ α' στίχῳ τὰ ιθ' κἀκεῖ τῆς σεληνης ετη, ἀπὸ δ' ετους τὴν ἀρχὴν λαβόντα, πρὸς τὴν αὐτὴν καὶ ἰσην ἐγγραφὴν τῶν ἐξ εὐωνύμων τεταγμένων ἐν τῷ β' στίχῳ, καὶ ἐπὶ ἡμᾶς ψηφιζόμενων ἐτῶν· ἐν τῷ β' στίχῳ τὰς ἐπιπλέοντας, ἦγουν ἡμέρας, ἃς ἔχον πᾶν ἔτος εὐραπῆται κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ψήφον εἰς τὴν ἀρχὴν κάδα α' τοῦ Μαρτίου μηνός· ἐν τῷ γ' στίχῳ τὰς δύο Ρωμαϊκοὺς μήνας, Μάρτιον καὶ Ἀπριλίον ἐν τῷ δ' στίχῳ τὰς αὐτῶν τῶν μηνῶν ποσαλας, ἐν τῷ ε' συνανατᾶ πάντως ἢ δ' καὶ ι' τοῦ πρώτου καθ' ἑβραίους μηνός, ἦγουν τὸ καθ' αὐτοὺς Πάσχα πρὸς ἕκαστον ἔτος· ἐν τῷ ε' στίχῳ τὰς ἀπὸ σηρικῶν προσθετὰς. Ταῦτα κἀν τῷ δεξιῷ. Διεγράφη δὲ καὶ τὸδε τὸ δεξιὸν μέρος τὸ τοῦ Πάσχα κανόνιον, πρὸ οὗ τὴν ἐξηγησιν ἀκριβῶς πεποιθήκαμεν· ἐν ἑκ τῶν πᾶν ἔτος σεληνης ὑπ' ἐκείνων μὲν ψηφιζόμενον, ἐνταυτὴν δὲ νῦν ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ εὐωνύμῳ κανόνιῳ καὶ τῷ μέσῳ τροχῷ κατὰ τὰς ἐνδον οὐσας ε' ζῶσιν εἰς δ' ε' καὶ ι', ἢ ζ' καὶ ι' τὴν εἰρημένην δ' καὶ ι' ψηφίζουσιν, εὐρη πᾶς ὁ βουλόμενος, καὶ δοκιμασθῆναι.

Ἰπόδειξις τοῦ τρόπου, καθ' ὃν τις χρησιμοποιεῖται εἰσεται τὰ ἐν τῷδε τῷ κανονίῳ διατεταγμένα.

Ε'. Καὶ πρὸ γε τῶν ἄλλων ἡμεῖς τοῦτο ποιήσομεν.

καλ ι', εἰς μέσον προθέντες. Εἰς τοῦτο γάρ τὸ ἔτος ἐπτακαίδεκάτην τοῦ κατὰ Ῥωμαίους Ἀπριλίου μηνὸς ἀεὶ καὶ πάντως ἢ δ' καὶ ι' πίπτει τοῦ καθ' Ἑβραίους πρώτου μηνός. Διὰ τοῦτο γάρ καὶ ἐν τῷ δεξιῷ κανονίῳ ταύτην τὴν ιζ' εἰς αὐτὸν κατετάξαμεν τὸν Ἀπρίλιον. Οὐκοῦν τὰς ἀπὸ πρώτης τοῦ Ἰανουαρίου μηνός ἄχρι τῆς τοῦ Ἀπριλίου ιζ' ἀδροῖζοντες, πρὸ αὐτῶν πενταπλώσεως π', διὰ δὲ τῆς τῶν κατ' αὐτὰς ἐξηκοστῶν ἀναλήψεως γ'· διὰ δὲ πάλιν τῆς αὐτῶν τῶν ιζ' ἐτῶν ἐξαπλώσεως ις'. Ὡς εἶναι τὰς πάσας σπς· α; εἰς τὸν λ' μερίζοντες, ἐξ καὶ ι' τὴν τοῦ πρώτου μηνός δ' καὶ ι' εὐρίσκομεν. Ταύτην δὲ μαθεῖν εἰ βουληθῶμεν εἰς ποῖαν ἐπιπίπτει τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν, κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἑνεακαίδεκαετηρίδα προσφόρωσ τὸ τῆς πρώτης εἰκοσιοκταετηρίδος ἰσάριθμον τοῦ ἡλίου ἔτος, λέγω δὲ τὸ ἐξ καὶ ι', ἐξ εὐωνύμων, ὡς ἔφην, σύνεγγυς τεταγμένον τοῦ αὐτοῦ τῆς σελήνης ἔτους διασκοποῦμεν· καὶ τὰς αὐτοῦ λαμβάνοντες ἐπακτὰς, ἐν τῷ β' τοῦ τροχοῦ κύκλῳ διαγεγραμμένας, οὐσας τὸν ἀριθμὸν ς', προσπλέκομεν ταῖς ιζ' τοῦ Ἀπριλίου μηνός ἡμέραις, καὶ εἰς τὸν ζ' μερίζομεν· καὶ τῶν ἀπομενουσῶν δύο τὴν τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν γινώσκομεν, εἰς ἣν Ἑβραῖοι τὸ Πάσχα τελοῦσι. Διὰ τῆς πρὸ ταύτης, ἡγουν τῆς ἀγίας Κυριακῆς, ε' καὶ ι' ἐκεῖνοι τοῦ φέγγους ψηφίζοντες, πρὸ τοῦ Ἑβραϊκοῦ τὸ κατὰ Χριστὸν, ὅπερ οὐ θέμις, κανονίζουσι Πάσχα. Ταύτης οὖν ἕνεκεν τῆς αἰτίας, ὡς ἔδη λέλεκται, δυσὶν ἐπεσημνάμεθα σιγμαῖς τὸ αὐτὸ ἐξ καὶ ι' ἔτος. Καὶ οὕτως μὲν προσήκει ψηφίζειν κατὰ τὴν πρώτην ἑνεακαίδεκαετηρίδα τὸ αὐτὸ ἐξ καὶ ι' τῆς σελήνης ἔτος· κατὰ δὲ τὴν ς' ἑνεακαίδεκαετηρίδα, εἰ πάλιν θελήσωμεν εἰδέναι ποῖα τῆς ἑβδομάδος ἡμέρα τὴν ἐξ καὶ ι' ἐκεῖνοι ψηφίζουσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἡγουν τοῦ ἐξ καὶ ι', τοῦ συνόντος αὐτῷ ἐξ εὐωνύμων ἡλιακοῦ ἔτους, λέγω δὲ τοῦ κζ' τῆς δ' εἰκοσιοκταετηρίδος ὑπάρχοντος, τὰς ἐπακτὰς λαμβάνοντες, οὐσας τὸν ἀριθμὸν ε', τῆς αὐτῆς τοῦ Ἀπριλίου μηνός ζ' καὶ ι' συμπλέκομεν· καὶ εἰς τὸν ζ' τὰς κβ' μερίζοντες, ἐκ τῆς ἀπομενουσῆς Κυριακῆς τὴν τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν εὐρίσκομεν. Ἐκ ταύτης μὲν οὖν τῆς κατὰ τὸν ς' ἑνεακαίδεκαετηρίδα ψηφιζομένης αὐτοῖς ἐξ καὶ ι', εἰκάδι γ', τὸ κατὰ Χριστὸν κανονίζουσι Πάσχα· ὡς εἰς τὴν ἐξῆς ἀγίαν Κυριακὴν αὐτοῦ τελουμένου κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν· ἔκ δὲ τῆς κατὰ τὴν α' ἑνεακαίδεκαετηρίδα, διὰ τὸ συμφθάνειν εἰς β' ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος, εἰκάδι β' τοῦ φέγγους. Οὕτως μὲν εἰ χρῆσιμό τις περὶ τῶν ἐν τῷ τροχῷ κατὰ τὰς ε' ζώνας ἐνόνητων τῆς σελήνης ἐτῶν, διερευνησεί ἐν ἐκάστῳ τὴν τῆς ἑβδομάδος α' ἡμέραν, ἢ τὴν β'· περὶ δὲ τῶν ἐν τῷ εὐωνύμῳ διαγεγραμμένων, ζητῶν καὶ τούτοις⁹⁹ τὴν μετὰ τὴν πρώτην καὶ β' ἑβδοματικὴν ἡμέραν, οἷον τὴν γ', καὶ τὴν δ', καὶ τὰς ἐξῆς πρὸς τὸ τῆς ψηφιζομένης ἑνεακαίδεκαετηρίδος ἔτος καὶ τούτου τὰς ἐπακτὰς προσπλέξει τῆς ποστὰς τοῦ

⁹⁹ f. ἐν τούτοις.

His in transcurso exempli gratia declaratis, reliqua studiosis lectoribus relinquimus : qui eodem modo ista perscrutari, et exactam cum veritate rationem in omnibus inquirere ac reperire student.

ταυτά κατ' επιφορμήν σαφηνισάντες εἰς τὰς ἄλλας ἐπιφορμὰς ἐπισημαίνουσιν, ὡς ἐπισημαίνονται ἐν τῇ ἐπιφορμῇ ταύτῃ. ἡ δὲ ἐπιφορμὴ ταύτη ἀκριβῆς διὰ πάντων μετὰ τοῦ ἀληθινοῦ ὑποδείγματός τε καὶ εὐρίσκουσιν.

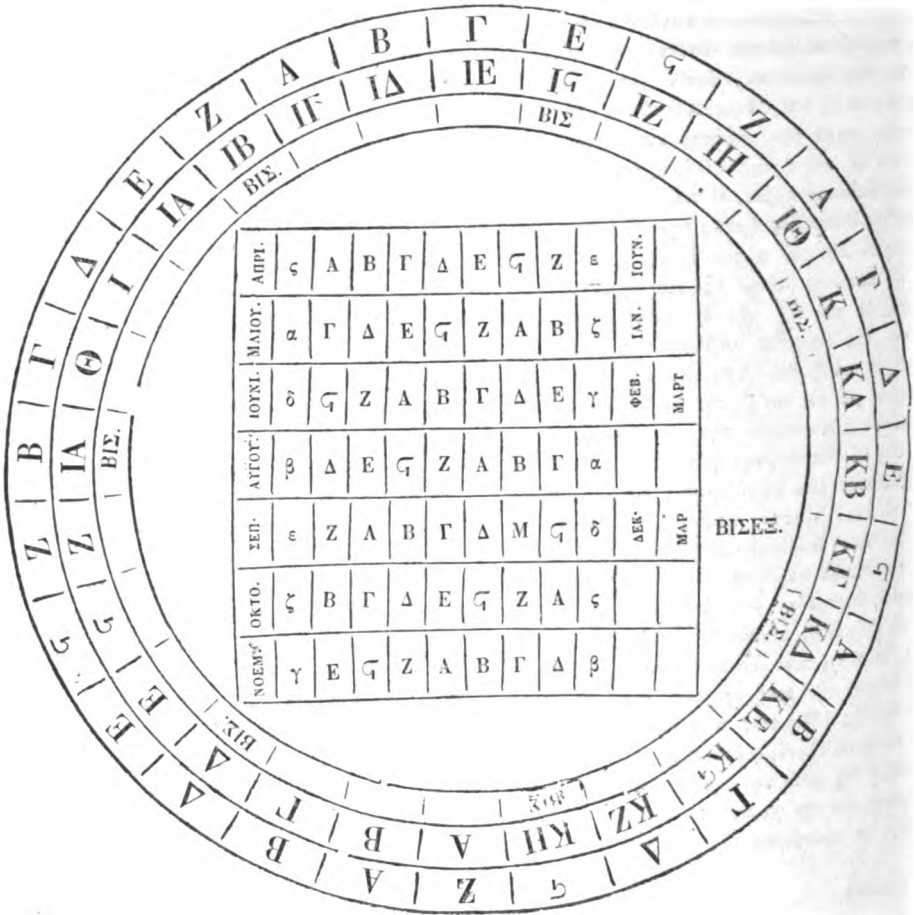
COMPUTI SANCTI MAXIMI PARS TERTIA.

Explicatur rota, quæ subjicitur.

I. Quemadmodum hebdomadis feria inveniri possit a studiosis et cognosci, in superioribus tabulis ac methodis, quoad in nobis situm fuit, exposuimus : nunc ejusdem rei propriam ac peculiarem rotam visum est describere ; cujus beneficio feriam omnem in quovis e duodecim Romanis mensibus propositam investigare, et consentaneæ facileque discernere possimus quocunque cycli solaris anno, idque non uno modo, sed alternis, nimirum sive calculum recto ordine promoveamus ab Aprili ad Maium, Junium ac cæteros, sive retro progredi libeat a Martio ad Februarium, Januarium, et antecedentes reliquos.

Ἐξήγησις τοῦ ὑποκειμένου τροχοῦ.

Α'. Τὴν ἑβδοματικὴν ἡμέραν ὅπως εὐρίσκειται καὶ γινώσκηται· πρὸς τῶν φιλοπόνων ἐν ταῖς ἐπιφορμαῖς κανονικοῖς καὶ ταῖς ὑποδειχθείσας μεθόδοις, ὡς οἶδόν τε σαφηνίσας, εὐλόγον ἔργον ἐστὶ περὶ ταύτης ἰδίῳ τινα καὶ καθ' ἑαυτὸν διαγράμματος τροχὸν· ἐφ' ᾧ τε δι' αὐτοῦ πᾶσαν ἐν ἑφ' ἡμέραις τῶν δυοκαίδεκα Ῥωμαϊκῶν μηνῶν ἐπισημασμένην ἡμέραν εὐλόγως τε καὶ εὐκόλως διαγνωσθῆναι ἐκ παν ἔτος ἡλίου· καὶ τοῦτο διαφόρως, καὶ κατὰ οἶον καθ' εἰρμὸν τὴν ψῆφον μεταχειριζομένην, ἐκ τῶν ἀπὸ Ἀπριλίου, καὶ Μαΐου, καὶ Ἰουνίου, καὶ Ἰουλίου, καὶ Ἀυγούστου, καὶ Σεπτεμβρίου, καὶ Ὀκτωβρίου, καὶ Νοεμβρίου, καὶ Δεκεμβρίου, καὶ Ἰανουαρίου μηνῶν καὶ τῶν ἐξῆς πρὸ αὐτῶν φερομένων.

Β. Ἔστιν οὖν ἡ διαγραφὴ τοῦ τροχοῦ τιαύτη. Τρεῖς οὗτος κέχτηται ζώνας, καὶ ἕνδον αὐτῶν κανόνιον ἰσοτετράγωνον. Ἡ μὲν οὖν πρώτη ζώνη περιέχει τὰς τῶν κη' τοῦ ἡλίου ἔτων ἑπακτάς· ἡ δὲ δευτέρα αὐτὰ τὰ κη' τοῦ ἡλίου ἔτη ἀπὸ πρώτου· μέχρι τοῦ τελευταίου, κατὰ τάξιν διαγεγραμμένα· ἡ δὲ τρίτη τὰ κατὰ τὴν τετραετηρίδα βίσεξετα. Καὶ ταῦτα μὲν αἱ τρεῖς ζῶναι.

Περὶ τῆς διαγραφῆς τοῦ κανονίου.

Γ. Τὸ δὲ κανόνιον ἑπτὰ στίχους ἔχει, ἐν οἷς αἱ τῆς ἑβδομάδος ἡμέραι τεταγμέναι τυγχάνουσιν. Ἄλλ' ἐν μὲν τῷ πρώτῳ στίχῳ κατὰ τάξιν, οἷον ἐκ α', καὶ β', καὶ τρίτης μέχρι τῶν ζ'· ἐν δὲ τοῖς μετὰ τὸν πρῶτον στίχῳ ὡς ἡ ψῆφος ἀπήτησεν. Ἐκατέρωθεν δὲ τοῦ αὐτοῦ διὰ σφαιρικοῦ γεγραμμένοι πάλιν εἰσὶν ὁρθῶς καθιέμεναι αἱ αὐταὶ τῆς ἑβδομάδος ἡμέραι· μεθ' ἧς καὶ οἱ δυοκαίδεκα Ῥωμαϊκοὶ μῆνες διαγεγραμμένοι τυγχάνουσιν. Ἐν διττῷ δὲ διαγεγραμμένος ὑπάρχει τῷ κανονίῳ διασκευῆς.

Υπερθεῖς τῆς καθ' εἰρμὸν ψῆφου.

Δ. Ἦνίκα τοίνυν ἐκ τοῦδε τοῦ τροχοῦ τὴν ἑβδοματικὴν ἡμέραν, ἐν οἷα δὴποτε Ῥωμαϊκοῦ μηνὸς ποσταῖα βουλευθῶμεν μαθεῖν, σκοποῦμεν πρῶτον διὰ τῆς ὑποθετικῆς μεθόδου τὸ ἐνιστάμενον τοῦ ἡλίου ἔτος· ὡς ἐπὶ τοῦ ἐνεστώτος φέρε εἰπεῖν, ἦγον τοῦ κη'· εἶτα τὰς αὐτοῦ λαμβάνοντες ἑπακτάς, οὕσας τὸν ἀριθμὸν ζ', εἰ μὲν ἐν τοῖς εἰς τὸν πρῶτον στίχον τεταγμένοις Ῥωμαϊκοῖς δυσὶ μῆσι, τῷ τε Ἀπριλίῳ, φημι, καὶ τῷ Ἰουλίῳ· οὗτοι γάρ εἰσιν εἰς αὐτὸν τὸν στίχον διαγεγραμμένοι· ταύτας ἐμβάλλομεν τῇ ζητούμενῃ ἡμῖν εἰς αὐτοὺς ποσταῖα, καὶ εἰς τὴν ζ' μερίζομεν. Κάκ τῶν ἀπομεινουσῶν τὴν ἑβδοματικὴν εὐρίσκομεν ἰσάριθμον οὕσαν αὐταῖς ταῖς ὑπολειπνομέναις. Οὕτω μὲν οὖν ἐν τοῖς εἰς τὸν α' στίχον τεταγμένοις ποιοῦμεν μῆσιν· εἰ δὲ ἐν τοῖς εἰς τὸν β' στίχον δυσὶν ἑτέροις μῆσι, τῷ Μαίῳ λέγω καὶ τῷ Ἰανουαρίῳ, κατ' αὐτὸ τὸ εἰκοστὸν ὄρθρον ἔτος τὴν ἑβδοματικὴν ἐρευνῶμεν· τὰς εἰς τὴν αὐτὴν σελίδα γεγραμμένας ἐν τῷ β' στίχῳ, καὶ ὑποκειμένας ταῖς εἰρημέναις ἐξ ἑπακτῶν· λαμβάνομεν ἡμέρας, τούτεστι τὴν μίαν· καὶ ταύτην ὁμοίως ἐμβάλλομεν τῇ ζητούμενῃ ἡμῖν εἰς αὐτοὺς ποσταῖα, καὶ εἰς τὸν ζ' τὰς ὅλας μερίζομεν. Τὴν αὐτὴν οὖν σελίδα, λέγω δὲ τὰς κατ' αὐτὴν ἐγγεγραμμένας, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν στίχων τηροῦμεν, εἰς τὸ τὴν ἑβδοματικὴν ἡμέραν ἀνευρεῖν ἐν τοῖς ἑκατέρωθεν διαγεγραμμένοις αὐτοῖς Ῥωμαϊκοῖς μῆσι, κατὰ τὸδε τὸ κη' ἔτος· ὁμοίως δὲ καὶ εἰς πᾶν ἄλλο ἡλίου ἔτος· αὐτὰς τε προηγουμένως τὰς αὐτοῦ κανονίζομεν ἑπακτάς· εἶτα καὶ τὰς ὑποκειμένας αὐτάς, καὶ ἐγγεγραμμένας εἰς τὴν αὐτὴν σελίδα, μηδαμῶς πρὸς ἑτέραν τῶν εὐωνύμων ἢ δεξιῶν πλαγιάζοντες, τῇ αὐτῇ δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος σελίδι προσμένοντες· ἀλλὰ τὰς μὲν ἑπακτάς διὰ τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ κατατεταγμένους β' μῆνας, τὰς δὲ εἰς τὴν αὐτὴν σελίδα γεγραμμένας ἡμέρας διὰ τοὺς ἐν τοῖς ἄλλοις ζ' στίχοις ὑπάρχοντας μῆνας.

Περὶ τῆς τοῦ βισσέξτου παρατηρήσεως.

Ε'. Χρὴ δὲ σημειοῦσθαι τὸν Μάρτιον, ἐν' ὅτε βισσέξτον οὐκ ἔστι, διὰ τῶν τοῦ Φεβρουαρίου ψηφίζηται

II. Hæc igitur rota complectitur. Tres in ea zonæ sunt, et in medio quadrata, tabula æquilatera. Prima zona annorum viginti octo solis epactas continet; secunda annos ipsos xxviii solares a primo ad ultimam usque progressos. Tertia bissextiles, qui quadriennio cuique competunt. Hæc in tribus zonis.

De medianæ tabulæ descriptione.

III. Tabula septem versibus constat, in quibus septem hebdomadis dies exhibentur. In primo versu ordine procedunt ab 1, 2, 3 usque ad 7, in sequentibus prout calculus tulit. Utrinque rubro pictæ sunt eadem hebdomadis seriæ deorsum a summo descendentes, quibus adjuncti sunt Romani menses; in gemino versu solus inscriptus est Martius, propter bissextum. Ejusmodi est tabellæ descriptio.

Quænam ratione calculus ordine directo sit instituendus.

IV. Ut ex hac rota feriam quocunque die Romani mensis obtineamus, primum cycli solaris annus, in quo versamur, considerandus ea methodo quam supra demonstravimus: ut exempli gratia, hoc anno cyclo xxviii. Tum hujus epactæ capiendæ sunt, quæ sunt vi. Jam duobus illis, in mensibus, qui primum versum obtinent, Aprili et Julio (nam hi primum ad versum ascribuntur), epactas istas ad propositum illorum diem adjungimus. Summam per vii partimur. Reliquus est numerus seriæ, quam assequi studemus. Hæc ratio tenenda est in duobus primi versus mensibus. Sin duobus aliis in mensibus, qui secundum versum obsident, Maio et Januario, feriam cyclo eodem xxviii quærimus, secundi versus dies inventis epactis vi subjectas excerpimus, videlicet i; qua insuper ad propositum diem mensis addita, totum in vii tribuimus. Eundem itaque versum, et huic inscriptos numeros cæteris in versibus retinentes, in descriptis utrinque Romanorum mensibus 188 anno ipso xxviii feriam investigamus. Quod idem et in aliis cyclis solis facimus: ut in primis ejus epactæ constituantur: deinde subjectæ, et in eodem versu comprehensæ capiantur; sic ut ad nullam alteram dextra vel sinistra deflectamus: sed ad eundem illo anno versum constanter adhæreamus: ita ut epactæ duobus in primo versu inscriptis mensibus respondeant; dies autem in eadem tabella positæ reliquis sex versuum mensibus serviant.

Quid in bissexto servare oporteat.

V. Observandum hoc erit in Martio, ut in anno communi calculus ejus sint Februarii dies; in bis-

mensibus Martium adjunximus. Sic igitur ex illa rota feriam investigabimus, quando calculus recta serie promovetur, ab Aprili, uti dictum est, ad Maium, Junium et cæteros.

Quomodo calculus retrogrado ordine dirigatur.

VI. Sed cum retro subducto calculo per Martium, Februarium et Januarium, antecedentesque menses per epactas præsentis anni, qui est xxviii, feriam explorare volumus, neque præteriti anni xxvii epactas assumimus : si quidem in duobus versus primi mensibus id agatur, epactas 6, quas jam reperimus, ad datam diem Aprilis, aut Julii, una cum epactis ad Aprilem rubro colore pictis, quæ sunt 6, adjungimus in anno communi, ac summam partimur in 7. In bissextili vero epactas illas capimus, quæ ad Julium rubricatæ sunt, nempe 5, cum 6 aliis, et per eundem numerum 7 summam dividimus. Nam dies illi rubricati, qui in sinistro latere positi sunt, adhibentur in anno bissextili, quando retrogrado ordine computamus. At in bissextili dextri lateris simul rubricatis utimur. Hæc de duobus versus primi mensibus præscribimus. In his porro, qui secundum versum occupant, Maio et Januario, in anno xxviii, epactas 6 ad quæsitum illorum diem addimus una cum numero ad Januarium rubro colore picto, qui est 7. Summam per eundem numerum partimur. Dixi numerum ad Januarium appictum, quod præteritus annus xxvii bissextilem habuerit; pertinent autem rubricati, uti diximus, numeri ad annos bissextiles. ζομεν. Διὰ τοῦτο δὲ εἶπον τὰς παρακειμένας τῷ Ἰανουαρίῳ, ἔπειδὴ τὸ διελθὸν ἔτος, ἤγουν τὸ κζ', βίσητον εἶχε· καὶ ἔστιν, ὡς ἔφην, ἡ ἐκ δεξιῶν τῶν ἀπὸ σηρικου καταγραφῆ, διὰ τὸ βίσητον.

De observatione bissextilis anni.

VII. In hac retro computandi methodo Martii habenda ratio est : ut sive post bissextum, sive absque bissexto, regulares ei Decembris imputentur, qui sunt 4 rubricati: adeo ut neque Septembris, nec Februarius ascripti sumantur unquam : ut in recta putatione ac methodo fieri oportere monstravimus : sed perpetuo regulares isti 4 rubri ciantur, qui Decembri respondent. Et ut uno verbo utrumque calculum absolvam, in septenis tabulæ versibus, ad duodecim Romanos menses utrinque positos rectus calculus assumitur, in duobus vero rubro colore inscriptis versibus, qui a summo deorsum pertinent, retrograda methodus locum habet, additis epactis currentis anni solaris, ex quibus septem tabellæ versus ordinati sunt. His de rotæ illius explicatione dictis, facilem lectoribus, quantum fieri potuit, viam aperuimus, qua feriam hebdomadis cujusvis investigare poterunt.

ζονται στίχοι. Ταῦτα καὶ περὶ τοῦδε τοῦ τροχοῦ σαφηνίσαντες, εὐχερῆ τοῖς ἐντυγχάνουσι τὴν πάσιν αὐτοῦ κατάληψιν ἑβδοματικῆς ἡμέρας κατὰ τὸ δυνατόν πεποιθήκαμεν.

Quomodo computanda sit ætas lunæ.

VIII. Primum lunæ epactas accipimus una cum

τῆς αἰτίας ἐν τοῖς δυοῖς τοῖσι μῆσι τὸν Μάρτιον κατατάξαμεν. Οὕτως μὲν οὖν ἐκ τοῦδε τοῦ τροχοῦ ἑβδοματικὴν εὐρίσκομεν, ὅτε τὴν ψήφον καθ' εἰρῆμὸν ἐξανύομεν, διὰ τε τοῦ Ἀπριλίου, καθὼς ἔστιν, καὶ Μαΐου, καὶ Ἰουνίου, καὶ τῶν καθ' ἑξῆς.

Περὶ τῆς ἀναποδιζούσης ψήφου.

Γ'. Ὅπνῆκα δὲ κατὰ ἀναποδιζόμενον, ὅσον διὰ Μαρτίου, καὶ Φεβρουαρίου, καὶ Ἰανουαρίου, καὶ τῶν τούτων μηνῶν, ἐκ τῶν ἑπακτῶν τοῦ ἐνεστώτος ἐπιήγουν τοῦ κη', τὴν ἑβδοματικὴν βουλευθῶμεν μετὰ οὐ προσχρώμενοι ταῖς τοῦ διελθόντος κη' ἑτακτῆς κατὰς εἰς τὴν ταύτης κατάληψιν· εἰ μὲν ἐν τῇ τῶν πρώτων στίχων τεταγμένοις μῆσι ταύτην ζητήσωμεν, τὰς δηλωθείσας ἐξ ἑπακτῆς τῆ τοῦ Ἀπριλίου καὶ Ἰουνίου μηνὸς ποσταία μετὰ τῶν ἀπὸ πρακτικῶν παρακειμένων τῷ Ἀπριλίῳ, τουτέστι τῶν ζ' ἡμερῶν, ὅτε βίσητον οὐκ ἔστι, συμβάλλομεν, καὶ εἰς τὰς τὰς ὅλας μερίζομεν· ὅτε δὲ βίσητόν ἐστι, τὰς πηρικου παρακειμένας τῷ Ἰουλίῳ, ἤγουν τὰς ε' ἡμέρας, μετ' αὐτῶν τῶν ἐξ ἑπακτῶν, καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν μερίζομεν ἀριθμὸν. Ταῖς γὰρ ἐξ εἰρημῶν ἀπὸ σηρικου τεταγμέναις ἡμέραις κεχρησθαι πρέπει, βίσητόν χωρὶς, κατὰ τῆνδε τὴν ἀναποδιζούσαν ψήφον· ὅτε δὲ βίσητόν ἐστι, ταῖς ἐκ δεξιῶν ἑπισηρικου γεγραμμένας. Ταῦτα μὲν εἰς τοὺς ἑξῆς πρώτους στίχους δύο μηνῶν· ἐν δὲ τοῖς εἰς τὴν ἑτακτον, τῷ τε Μαΐῳ λέγω καὶ τῷ Ἰανουαρίῳ, ἐπιτόδε τὸ κη' ἔτος, αὐτὰς τὰς ἐξ ἑπακτῆς ἐπιδήλωσας αὐτῶν τῆς ζητουμένης ἡμῖν ποσταία μετὰ τῶν πηρικου παρακειμένων τῷ Ἰανουαρίῳ, τουτέστι τῶν ζ' ἡμερῶν· καὶ εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ταῦτα με-

Περὶ τῆς τοῦ βίσητον παρατηρήσεως.

Ζ'. Κατὰ ταύτην δὲ πάλιν τὴν ἀναποδιζούσαν μετὰ τὸν Μάρτιον ἐπισημῆνασθαι χρὴ, πρὸς τὸ πᾶσα αὐτὸν καὶ μετὰ βίσητον, καὶ διὰ βίσητον, διὰ τὸ τοῦ δεκεμβρίου ψηφίζεσθαι ἡμερῶν· λέγω δὲ τῶν πηρικου τεσσάρων· καὶ μήτε διὰ τῶν τοῦ Σεπτεμβρίου, μήτε διὰ τῶν τοῦ Φεβρουαρίου, ἐπιπερ εἶπομεν, ποιεῖν ἐν τῇ καθ' εἰρῆμὸν ψήφῳ καὶ μεθόδῳ, ἀλλὰ μόνον δι' αὐτῶν τῶν ἀπὸ πηρικου τεσσάρων ἡμερῶν, τῶν παρακειμένων τῷ δεκεμβρίῳ μηνί. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἐν ἐπισημῶν περὶ ἀμφοτέρων διαλάβωμεν τῶν ψήφων· ἐν τῇ τοῖς ζ' τοῦ κανονίου στίχοις εἰς τοὺς ἐκατέρωθεν τεταγμένους δυοδεκαεῖκα Ῥωμαϊκοὺς μηνῶν τῆς εἰρῆμὸν ψήφῳ κεχρημέθα κατὰ πᾶν ἔτος· ἐν δὲ τῷ ὀρθῶς καθιεμένοις δυσὶν ἀπὸ σηρικου στίχοις τῆς καθ' ἀναποδιζόμενον μεθόδῳ προσχρώμεθα, κατὰ τὴν πλοκὴν, ὡς ἔφην, τῶν ἑπακτῶν αὐτοῦ τοῦ ἐνεστώτου ἡλιακοῦ ἔτους, δι' ὧν καὶ οἱ λεχθέντες ζ' κανονο-

Πῶς δεῖ τὴν ἡμέραν τῆς σεληνῆς ψηφίζεσθαι.
H'. α'. Κρατοῦμεν τὰς ἑπακτὰς τῆς σεληνῆς καὶ τῆς

Και εἰ μὲν λ' ταύτας εὐρήσομεν, ἢ παρὰ τὸν λ', τσσαύτας ἔχουσαν τὴν σελήνην γινώσκουμεν· εἰ δὲ ὑπὲρ τὰς λ', ἐκείνας πάλιν μετὰ τὴν ὑφαίρεισιν αὐτῶν τῶν τριάκοντα.

β'. Ἄλλως. Τὰ ἀπὸ Διοκλητιανοῦ ἔτη παρὰ ἓν ἔτος ποιῶντες, μερίζομεν εἰς τὸν ιθ' καὶ τὰ λοιπὰ κρατοῦμεν, καὶ τούτοις ἐπιβάλλομεν ὑπὲρ ἑνὸς μὲν ἔτους, ἐὰν τοῦτο μόνον τυχόν καταλειφθῆ μετὰ τὸν μερισμὸν, ἡμέρας ι'· ὑπὲρ β' δὲ ἑτῶν κ'· ὑπὲρ δὲ γ' οὐδὲ μίαν· ὡσπερ καὶ ἐπὶ τοῖς ζ' οὐδὲ μίαν· ἢ τῶν θ', ἢ τῶν ιβ'· ἢ ἀπλῶς τῆς ὁποιασοῦν τριετηρίδος· ὑπὲρ δὲ τῶν δ' πάλιν ἑτῶν ι', καὶ ὑπὲρ τῶν ε' κ'. Καὶ οὕτως καθεξῆς ὑπὲρ τῶν ζ', καὶ τῶν ι', καὶ τῶν ια'· καὶ τῶν μετὰ τὰς τριετηρίδας ψηφίζομένων. Κρατοῦμεν τοίνυν, ὡς ἔφην, τὰ ἀπομένοντα ἔτη καὶ τὰς ὑπὲρ τούτων ἡμέρας κατὰ τὸν ὑπολειχθέντα τρόπον· καὶ τὴν ποσताίαν τοῦ ἐνεστῶτος Αἰγυπτιακοῦ μηνός, καὶ τὸ ἡμισιῶν τῶν μηνῶν τῶν ἀπὸ Θῶθ, καὶ μίαν καθολικὴν· καὶ εἰς τὸν λ' τὰς ὅλας μερίζομεν.

γ'. Ἄλλως. Κρατοῦμεν τὰς ἑπακτὰς τῆς σελήνης, καὶ ὑπὲρ ἐκάστου Ῥωμαϊκοῦ μηνός, ἀπὸ Σεπτεμβρίου ἀρχόμενοι μέχρι τοῦ ψηφιζομένου μίαν ἡμέραν· καὶ τὴν ποσताίαν αὐτοῦ τοῦ ἐνεστῶτος Ῥωμαϊκοῦ μηνός, καὶ δύο καθολικὰς, καὶ εἰς τὸν λ' τὰς ὅλας μερίζομεν.

δ'. Ἄλλως. Κρατοῦμεν τὰς ἑπακτὰς τῆς σελήνης παρὰ μίαν, καὶ τὰς ἀπὸ Ἰανουαρίου ἡμέρας μέχρι τῆς ζητουμένης ἡμῖν· καὶ τὰ τούτων ξξ'· καὶ εἰς τὸν λ' τὰς ὅλας μερίζομεν.

ε'. Ἄλλως. Κρατοῦμεν τὰς ἑπακτὰς τῆς σελήνης, καὶ τὸ ἡμισιῶν τῶν μηνῶν τῶν ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ ψηφιζομένου, καὶ τὰς τριακάδας πρώτας, καὶ τὴν ποσताίαν τοῦ ἐνεστῶτος μηνός· καὶ εἰς τὸν λ' τὰς ὅλας μερίζομεν.

ς'. Ἄλλως. Ἐνδεκαπλασιάζομεν τὸ τῆς σελήνης ἔτος, καὶ κρατοῦμεν τὰς ἀπὸ πρώτης Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ζητουμένης ἡμέρας, καὶ τὰ τούτων ξξ'· τρεῖς τε καθολικῶς ἀφαιροῦντες, οὕτω τὰς ὅλας μερίζομεν εἰς τὸν λ'.

ζ'. Ἄλλως. Κρατοῦμεν τὰς ἑπακτὰς τῆς σελήνης, καὶ ταύταις ἓν τε τῷ Ἰανουαρίῳ καὶ Φεβρουαρίῳ· πλήρσει κεχρήμεθα· παρὰ μίαν δὲ μόνην ἓν τῷ Μαρτίῳ· ἓν δὲ τῷ Ἀπριλίῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν πλήρεις συλλαμβάνοντες, καὶ μίαν ἄλλην ὑπὲρ ἐκάστου μηνός ἄχρι τοῦ ψηφιζομένου· δύο δὲ μόνον ὑπὲρ τοῦ Αὐγούστου· καὶ τὴν ποσताίαν τοῦ μηνός· καὶ εἰς τὸν λ' τὰς ὅλας μερίζομεν.

η'. Ἄλλως. Κρατοῦμεν τὰς ἑπακτὰς τῆς σελήνης, καὶ τὰς ἀπὸ πρώτης Ἀπριλίου μέχρι τῆς ζητουμένης, καὶ τὴν ποσताίαν τοῦ μηνός· καὶ εἰς τὸν κθ' ἡμισιῶν τὰς ὅλας μερίζομεν.

Περὶ τῶν ἀπὸ Διοκλητιανοῦ ἑτῶν· πῶς τε ψηφίζονται, καὶ πῶς δι' αὐτῶν τὸ τῆς σελήνης εὐρίσκειται ἔτος.

θ' Τὰ ἀπὸ Διοκλητιανοῦ ἔτη μέχρι τῆς παρούσης

'' f. ιγ. '' f. ξξ' ut inf.

sunt, cum uno regulari. Si summa triginta confluat, aut minus triginta, totidem dies lunam habere cognoscimus. Sin tricenos dies excedat, demptis triginta quot supererunt, totidem ætati lunæ tribuemus.

Alia ratio. Annos a Diocletiano uno minus capimus eosque partimur in xix; si residuum annus unicus sit, ad eum adjicimus x; si duo restent, xx; si tres, nihil. Cum novem, aut duodecim, aut omnino quilibet tertius annus existit: perinde nihil additur. At pro quatuor annis x: 189 pro quinque addendi sunt xx. Atque ita deinceps pro vi ac x, dies x adjiciuntur; uti et pro xiii ac reliquis, qui supra triennium quodlibet excurrunt. Residuos igitur annos, ac singulos pro illis dies hoc modo sumimus cum proposito die mensis Ægyptiaci, quibus dimidium accedit numeri mensium, qui a Thoth elapsi sunt, cum uno regulari: summam per xxx dividimus.

Aliter. Accipimus epactas lunæ, et pro quolibet Romanorum mense, initio ab Aprili facta, usque ad propositum, singulos dies colligimus, ac regulares duos. Summam per xxx partimur.

Aliter. Epactas lunæ unitate minus cum diebus a Kalendis Januariis ad diem qui quæritur elapsis componimus; addimus et horum sexagesimam quamque partem. Totum deinde per xxx dividimus.

Aliter. Epactas lunæ cum dimidio mensium ab Aprili usque ad quæsitum mensem, tum tricesimos primos quosque dies una cum proposita mensis die in unum componimus, quod deinde partimur in xxx.

Aliter. Annum lunæ in xi ducimus, ac dies omnes qui a Kalendis Januariis ad propositum diem fluxerunt, cum horum sexagesima quaque parte; inde tribus regularibus abjectis, summam per xxx tribuimus.

Aliter. Epactas lunæ in Januario et Febuario integras, in Martio unitate minus accipimus, in Aprili ac reliquis, integras: item pro singulis mensibus usque ad propositum, singulos dies annumeramus, pro Augusto vero duos, quibus addita quæsitæ mensis die, summa per xxx dividitur.

Aliter. Epactas lunæ cum diebus a Kalendis Aprilibus ad quæsitum evolutis cum proposita die componimus. Summam per xxix 1/2 partimur.

De annis a Diocletiano; quomodo putentur, et qua ratione ætas lunæ in illis invenienda sit.

IX. Anni a Diocletiano ad præsentem indicio:

que hoc anno computantur : annos indictionis xv ducimus in xxii, quibus addimus regulares xiii cum annis inchoatæ jam indictionis. Quod si hæc ipsa quindecim annorum expleta sit periodus, multiplicatio per xxiiii fieri debet, ac rursus per xxiv, quando etiam ista quindecim annos explicavit. Et ut universe dicam, post expletum quemlibet orbem annorum xv, pro hoc, tanquam absoluto, unum imputamus annum, atque ita multiplicamus, additis interim in fine regularibus xiii. Ex quibus annorum ad hoc tempus a Diocletiano numerus facile ab lectoribus intelligetur. Eos annos ccclvii per xix dividimus ; atque ex residuis ineuntem lunæ colligimus annum.

De epactis lunæ, et qua ratione iis utendum sit.

X. Epactas lunæ dupliciter metimur : nempe ad xxxi usque mensis Martii, et Augusti xxviii. Si posteriore hac methodo procedamus, annos Diocletiani uno minus per xix partimur, reliquos per xi multiplicatos in xxx tribuimus : quod reliquum est epactas dabit. Quod si ex xxxi Martii lunares epactas constituentur, labentem annum lunæ in xi ducimus, e summa demptis duobus, reliquum partimur in xxx. Cæterum cum hoc modo duplex sit epactarum inquirendarum methodus, ambæ in alatis supra computandorum lunæ dierum rationibus adhibendæ sunt : ita ut ubi Martii xxxi notata est dies, epactis iis utamur quæ ad illam usque pertinent. Ubi autem xxviii ponitur, quæ eadem terminatæ sunt assumantur. Ita citra errorem ratiocinia constabunt.

μεταχειρίζεσθαι · ἔνθα δὲ τὴν κη', αὐτὰς τὰς ἑως προσέσται.

De primo mense secundum Ægyptios, quotus sit apud Romanos, et unde incipiat.

XI. Observandum est Thoth Ægyptiacum Romanorum esse Septembrem, cujus initium, sive neomenia perpetuo in Augusti xxix competit.

190 *Temporum putatio et summa.*

Adam ænos natus erat	250
Seth	205
Enos	190
Cainan	170
Malaleel	165
Jared	162
Enoch	165
Mathusala	167
Lamech	188
Noe	500
Sem	100
Arphaxad	135
Cainan	130
Sala	130
Heber	132
Phaleg	130

²² f. συνεπιβάλλοντας.

ινδικτιώνος πολυπλασιάζομεν ἔτη · καὶ τούτους ἐπιβάλλοντες καθολικὰ ἔτη καὶ τὰ ἔτη τῆς ἐπιστομῆς ἰνδικτιώνος. Εἰ δὲ ἡ ἐνεστῶσα πληρωθῆ, πεντηκονετηρίς, ἐν εἰκοσι καὶ τρισὶ τὸν πολυπλασιασθῆν ἐποιεῖν. Οὕτω δὲ ἐν εἰκοσιτέσσαραι τῆς μετ' ἐπισηντελουμένης · καὶ ἀπλῶς καθ' ἑκάστην πεντηκονετηρίδος περάτωσιν, τοῦ περι αὐτῆς ὡς τεταρτηνης ἤδη συμπεριβάλλοντας ²² ἔτος, χρὴ ποιεῖσθαι τὸ πολυπλασιασμὸν, ἐν τέλει δηλαδὴ τιθέντας καὶ τὰ καθολικὰ. Δι' ὧν ἡ μέχρι καὶ νῦν ἀπὸ Διοκλητιανῶν ἑτῶν ἐξαριθμησις εὐδιάγνωστος ἔσται τὰς ἰσχυγάνουσιν. Αὐτὰ γοῦν τὰ τῆς ἔτη μερίζοντες τὸν ἰθ', τὸ ἐπιστάμενον τῆς σελήνης ἐκ τῶν ὑποπανομένων γινώσκομεν.

Περὶ τῶν ἑπακτῶν τῆς σελήνης, καὶ τοῦ πᾶσι ταύτας μεταχειρίζεσθαι.

I. Αἱ ἑπακταὶ τῆς σελήνης διττῶς κανονίζονται· τούτεστιν ἕως τῆς τριακάδος πρώτης τοῦ Μαρτίου μηνός, καὶ ἕως τῆς τοῦ Αὐγούστου εἰκοστῆς ἡμέρας. Ἐάν οὖν τὰ ἕως εἰκάδος ὀγδόης ἐπιζητούμεν, καὶ ἐν ἔτος τὰ ἀπὸ Διοκλητιανῶν ἔτη ποιούμεν, καὶ εἰς τὸν ἰθ' ταῦτα μερίζομεν · καὶ τὰ ἀπομεινῶν ἐπιπλασιάζοντες, ἀναλύομεν εἰς τὸν λ' καὶ τῶν ἑπακτῶν ἐκείνας γινώσκομεν. Εἰ δὲ τὰς ἑως τριακῆς πρώτης τοῦ Μαρτίου διαρυνῶμεν ἑπακτὰς τῆς σελήνης, τὸ ἐπιστάμενον αὐτῆς ἔτος ἐνδεκαπλασιάζομεν καὶ τούτων ἀφαιροῦντες δύο ἡμέρας, τὰς ὑπολείπεται μερίζομεν εἰς τὸν λ'. Διττῆς οὕσης τῆς περὶ τῶν ἑπακτῶν μεθόδου, προσήκει παρατηρεῖσθαι ταύτας ἢ ταῖς ἀνωτέρω δειχθεῖσαι ψήφοις περὶ τῆς κατὰ τὴν σελήνην ἡμέρας · καὶ ἔνθα μὲν τὴν τοῦ Μαρτίου τετατάξαμεν τριακάδα πρώτην, τὰς ἕως αὐτῆς ἑπακτὰς ταύτης. Οὕτως γὰρ οὐδεμία τοῖς ψηφίζουσιν αἰῶν

Περὶ τοῦ πρώτου κατ' Αἰγυπτίους μηνός, καὶ κατὰ Ῥωμαίους ἐστὶ, καὶ πόθεν ἀρχεται.

IA. Σημειωτέον δὲ, ὡς ὁ κατ' Αἰγυπτίους ὁ ὅτι Σεπτέμβριος κατὰ Ῥωμαίους ἐστὶ, τὴν οὐκείαν ἐπιποιούμενος ἀρχὴν, ἦγουν νεομηνίαν, κατὰ τὴν ἐπιτοῦ Αὐγούστου μηνός.

Χρόνων ἀριθμησις καὶ ὀμάς.

D	Ἀδάμ ἔτη	αλ'
	Σήθ	σε'
	Ἐνώς	ρη'
	Καϊνάν	ρσ'
	Μελελεήλ	ρβε'
	Ἰαρέδ	ρββ'
	Ἐνώχ	ρβγ'
	Μαθουσάλα	ρβδ'
	Λαμέχ	ρβε'
	Νώε	φ'
	Σήμ	ρ'
	Ἀρφαξάδ	ρλε'
	Καϊνάν	ρλ'
	Σάλα	ρλβ'
	Ἑβερ	ρλγ'
	Φάλεγ	ρλδ'

Θάρα	α	Nachor	270
Ἀβραάμ	α	Tharrha	70
Ἰσαάκ	α	Abraham	100
Ἰακώβ	α	Isaac	60
Λευὶ	α	Jacob	85
Καάθ	α	Levi	47
Ἀράμ	α	Caath	62
Μοϋσῆς	α	Aram	75
Ἐν τῇ ἐρήμῳ	α	Moyses	80
Ἰησοῦς	α	n deserto	40
Οἱ πρεσβύτεροι	α	Jesus	32
Χουσαρσαθέμ	α	Seniores	50
Γοθονιήλ	α	Chusarathem anni	50 3909
Αἰγλώμ	α	Othoniel	50 3959
Αἰώθ	α	Eglon	18 5977
Σεμεγάρ	α	Aoth	50 4027
Ἰεβουσαίοι	α	Semgar	20 4047
Δεββόρα	α	Jebusæi	20 4067
Ὀρίφ καὶ Ζήφ	α	Debbora	40 4107
Γεδειών	α	Oriph et Ziph	7 4114
Ἀδιμέλεχ	α	Gedeon	40 4154
Θόλα	α	Abimelech	3 4157
Ἰαθρ	α	Thola	22 4179
Ἀμμανίται	α	Jaer	22 4201
Ἰεφθαί	α	Ammanitæ	18 4219
Ἐσσεβών	α	Jephthe	6 4225
Ἄιλών	α	Essebon	7 4232
Ἀβδών	α	Elon	10 4243
Φυλιστιεῖμ	α	Abdon	8 4250
Σαμφώμ	α	Philistæi	40 4290
Ἀναρχίας καὶ εἰρήνης	α	Sampson	20 4310
Ἡλὶ ἱερεὺς	α	Interregni et pacis	40 4350
Σαμουήλ ἱερεὺς	α	Heli sacerdos	20 4370
Σαούλ	α	Samuel sacerdos	20 4390
Δαυὶδ	α	Saul	40 4430
Σολομών	α	David	40 4470
Ῥοβοάμ	α	Salomon	40 4510
Ἀβιά	α	Roboam	17 4527
Ἀσά	α	Abia	3 4530
Ἰωσπαφάτ	α	Asa	41 4571
Ἰωράμ	α	Josaphat	39 4610
Ὀχοζίας	α	Joram	8 4618
Γοθολία	α	Ochozias	1 4619
Ἰωᾶς	α	Gotholia	7 4626
Ἀμασίας	α	Joas	40 4666
Ὄζιας	α	Amasias	29 4695
Ἰωαθάμ	α	Ozias	52 4747
Ἀχάς	α	Joatham	16 4763
Ἐζεχίας	α	Achas	16 4779
Μανασσῆς	α	Ezechias	29 4808
Ἀμώς	α	Manasses	55 4863
Ἰωσίας	α	Amos	2 4875
Ἰωαχάζ	α	Josias	31 4896
Ἰωακείμ	α	Joachaz	1 4897
Ἰεχονίας	α	Joacim	11 4903
Σεδεκίας	α	Jechonias	1 4909
Ναβουχοδονόσορ	α	Sedecias	11 4920
Οὐαλαμαδαράχ	α	Nabuchodonosor	24 4944
Βαλτάσαρ	α	191 Valamadarach	5 4949
Δαρείος καὶ Ἀστυάγης	α	Baltasar	3 4952
Κύρος ὁ Πέρσης	α	Darius et Astyages	17 4969
Καμύσης	α	Cyrus Persa	32 5001
Δαρείος ὁ Μῆδος	α	Cambyses	8 5000
Ξέρξης	α	Darius Medus	28 5037
Ἀρταξέρξης	α	Xerxes	21 5058
Δαρείος	α	Artaxerxes	33 5094
Ἀρταξέρξης	α	Darius	19 5110
Ὀχός	α	Artaxerxes	34 5144
Ἀρσῆς Ὀχός	α	Ochus	21 5165
Δαρείος	α	Arses Ochus	2 5167
Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών	α	Darius	6 5173
Πτολεμαῖος ὁ Αἰγύπτιος	α	Alexander Macedo	12 5185
	α	Ptolemæus Ægypti	24 5209

Ptolemæus Philopator	17	5281	Πτολεμαῖος Φιλοπάτωρ
Ptolemæus Epiphanes	25	5304	Πτολεμαῖος Ἐπιφανής
Ptolemæus Philometor	35	5339	Πτολεμαῖος Φιλομήτωρ
Ptolemæus Evergetes	29	5368	Πτολεμαῖος Εὐεργέτης
Ptolemæus Physconis	16	5384	Πτολεμαῖος Φύσκωνος
Ptolemæus Siderites	9	5393	Πτολεμαῖος Σιδηρίτης
Ptolemæus, qui et Alexander	3	5396	Πτολεμαῖος ὁ καὶ Ἀλέξανδρος
Ptolemæus Soter	8	5404	Πτολεμαῖος ὁ Σωτήρ
Bacchus novus	28	5432	Διόνυσος ὁ νέος
Cleopatra	22	5454	Κλεοπάτρα
C. Julius Romanorum	4	5458	Γάιος Ἰούλιος Ῥωμαίων
Cæsar Augustus	57	5515	Καῖσαρ Αὐγούστος
Tiberius	22	5537	Τιβέριος
Gaius	4	5541	Γάιος
Claudius	14	5555	Κλαύδιος
Nero	14	5569	Νέρων
Vespasianus	10	5579	Οὐεσπασιανός
Titus	3	5582	Β Τίτος
Domitianus	15	5597	Δομητιανός
Nerva	1	5598	Νερούας
Trajanus	18	5616	Τραϊανός
Adrianus	21	5637	Ἀδριανός
Ælius Antoninus	20	5657	Ἄβλιος Ἀντωνίνος
Marcus Antoninus	16	5673	Μάρκος Ἀντωνίνος
Commodus	12	5685	Κόμοδος
Severus	18	5703	Σεουήρος **
Antonius Caracalla	7	5710	Ἀντώνιος Καρακάλλου-
Antonius alter	4	5714	Ἀντώνιος ἄλλος
Alexander Mam	14	5727	Ἀλέξανδρος Μამέας
Maximinus	3	5730	Μαξιμίνος
Gordianus	6	5736	Γορδιανός
Philippus	6	5742	Φίλιππος
Decius	1	5743	Δέκιος
Gallus et Volusianus	2	5745	Γάλλος καὶ Βουλουσιανά
Valerianus et Galienus	15	5760	Οὐαλεριανός καὶ Γαλίνοσ
Claudius	1	5761	Κλαύδιος
Aurelianus	6	5767	Αὐρήλιος
Probus	7	5774	Κ Πρόβος
Carus et Carinus	2	5776	Κάρος καὶ Καρίνος
Diocletianus	20	5796	Διοκλητιανός
Constantinus	32	5828	Κωνσταντίνος
Constantius	22	5852	Κωνσταντίνος
Julianus	3	5855	Ἰουλιανός
Jovianus	1	5856	Ἰοθιανός
Valentinianus	10	5866	Οὐαλεντινιανός
Valens	4	5870	Οὐάλης
Theodosius	16	5886	Θεοδοσίος
Arcadius	14	5900	Ἀρχάδιος
Theodosius junior	42	5942	Θεοδοσίος ὁ νέος
Marcianus	6	5948	Μαρτιανός
Leo	18	5966	Λέων
Zeno	17	5983	Ζήνων
Anastasius	27	6010	Ἀναστάσιος
Justinus	9	6019	Ἰουστίνος
Justinianus	38	6057	Ἰουστινιανός
Justinus junior	13	6070	Ἰουστίνος νέος
Tiberius	4	6074	Δ Τιβέριος
Mauricius	20	6094	Μαυρίκιος
Phocas	8	6102	Φωκάς
Heraclius	31	6133	Ἡράκλειος
Constantinus	1	6134	Κωνσταντίνος
Constantinus	27	6161	Κωνσταντίνος
Constantinus	17	6178	Κωνσταντίνος
Justinianus	10	6188	Ἰουστινιανός
Leo	3	6191	Λέων
192 Tiberius, qui et Apsimar	7	6198	Τιβέριος, ὁ καὶ Ἀψίμαρος
Justinianus iterum	6	6204	Ἰουστινιανός πάλιν
Philippus, qui et Bardanes	2	6206	Φίλιππος, ὁ καὶ Βαρδάνης
Artemius, qui et Anastasius	3	6209	Ἀρτέμιος, ὁ καὶ Ἀναστάσιος
Theodosius Atramytenus	1	6210	Θεοδοσίος ὁ Ἀτραμυτηνός
Leo, qui et Cono	25	6235	Λέων, ὁ καὶ Κόνων
Artavasds	3	6238	Ἀρταύασδος

** γρ. Σευήρος

Κωνσταντίνος υἱὸς Λέοντος σὺν τῇ μητρὶ Εἰρήνῃ	ι' μ. β'	50πδ'
Κωνσταντίνος μόνος	ς'' μ. θ'	50σι'
Εἰρήνῃ ἢ μητρὶ αὐτοῦ πάλιν	β' μ. ς'	50σλβ'
Νικηφόρος	η' μ. θ'	50στα'
Σταυράκιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ	β'	50στγ'
Μιχαὴλ καὶ Θεοφύλακτος	β'	50στε'
Λέων ὁ Ἀρμένης	ζ'	50στιβ'
Μιχαὴλ	θ'	50στκα'
Θεόφιλος ὁ υἱὸς αὐτοῦ	ιβ'	50στλγ'
Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ σὺν τῇ μητρὶ Θεοδώρᾳ	ιδ'	
Μιχαὴλ μόνος	ια'	
Μιχαὴλ καὶ Βασίλειος	α'	
Βασίλειος ὁ Θράξ	ιβ'	
Λέων καὶ Ἀλέξανδρος υἱοὶ αὐτοῦ	κς'	
Ἀλέξανδρος καὶ Κωνσταντίνος	α'	
Κωνσταντίνος μόνος	ς'	
Κωνσταντίνος καὶ Ῥωμανὸς	ζ'	

Constantinus Leonis f. cum matre Irene	10, m. 2	6284
Constantinus solus	6, m. 9	1290
Irene rursus	2, m. 6	6292
Nicephorus	8, m. 9	6501
Stauracius Nicephori f.		2 6303
Michael et Theophylactus		2 6505
Leo Armenius		7 6312
Michael		9 6321
Theophilus Michaelis f.		12 6333
Michael Theophili F. cum matre Theodora		14
Michael solus		11
Michael et Basilius		1
Basilius Thrax		16
Leo et Alexander Basillii filii		26
Alexander et Constantinus		1
Constantinus solus		7

B Constantinus et Romanus
De sex millenariis, quando singuli, et in quo desinant.

I in anno Jared	40
II in anno Noe	308
III in anno Ragau	99
IV in anno Aoth	23
V in anno Cyri Persæ	31
VI in anno Anastasii	17

De periodis xi, quarum singulæ annis constant dxxxii : quando et ubi unquamque desinat.

I in anno Enos	97	532
II in anno Jared	130	1064
III in anno Lamech	142	1596
IV in anno Noe	486	2128
V in anno Heber	23	2660
VI in anno Nachor	29	3192
VII in anno Aram	58	3724
VIII in anno Philistæorum	6	4256
IX in anno Ezechix	70	4788
X in anno Philometoris	16	5320
XI in anno imperii Constantini	24	5852

193 *Explicatio subjectorum capitum, quando et sub quo unumquodque contiigit.*

Anno Moysis octogesimo primo incidit migratio Israelitarum ex Ægypto; necnon eorum Pascha primum in primo eorumdem mense, hoc est Nisan, anno ab Adamo 3827.

Anno duodecimo Jesu filii Nave ingressus est in terra promissa in sancta sanctorum summus pontifex decima die mensis septimi, qui est Tisri. Erat autem annus Adami 3863.

Anno xxv ejusdem Jesu Jobelæus ab Hebræis putari cœptus est, hoc est quinquagenarius orbis annorum. Erat annus Adami 3886.

Anno iv regni Salomonis cœptum est ædificari templum Hierosolymitanum, anno Adami 4474.

Anno tertio regni Joacim primus numerari incipit deportationis Israelitarum in Ægyptum. Erat ab Adamo 4900.

Anno Cyri Persæ undecimo ultimus captivitatis annus desinit, videlicet septuagesimus. Qui est ab Adamo 4970.

Περὶ τῶν ἐξ χιλιετηρίδων, πότε τούτων ἐκάστη, καὶ ἐπὶ τίνος πεπλήρωται.

Ἡ α' ἐν τῷ τοῦ Ἰαρεδ ἔτει	μ'
Ἡ β' ἐν τῷ τοῦ Νῶε ἔτει	τγ'
Ἡ γ' ἐν τῷ τοῦ Ῥαγαῦ ἔτει	λθ'
Ἡ δ' ἐν τῷ τοῦ Ἀὐθ ἔτει	κγ'
Ἡ ε' ἐν τῷ τοῦ Κύρου τοῦ Πέρσου ἔτει	λα'
Ἡ ς' ἐν τῷ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀναστασίου ἔτει	ις'

Περὶ τῶν ἰσ' περιόδων τῶν ἀπὸ φλβ' ἔτων πότε, καὶ ἐπὶ τίνος ἐκάστη τούτων πεπλήρωται.

Ἡ α' ἐν τῷ τοῦ Ἐνώε ἔτει	λς'	φλβ'
Ἡ β' ἐν τῷ τοῦ Ἰαρεδ ἔτει	ρλ'	αξδ'
Ἡ γ' ἐν τῷ τοῦ Λαμέχ ἔτει	ρμβ'	αφλς'
Ἡ δ' ἐν τῷ τοῦ Νῶε ἔτει	υπς'	βρκη'
Ἡ ε' ἐν τῷ τοῦ Ἑβερ ἔτει	κγ'	βξε'
Ἡ ς' ἐν τῷ τοῦ Ναχώρ ἔτει	κθ'	γρλβ'
Ἡ ζ' ἐν τῷ τοῦ Ἀράμ ἔτει	νη'	γφκδ'
Ἡ η' ἐν τῷ τοῦ Φιλισταίων ἔτει	ς'	δσνς'
Ἡ θ' ἐν τῷ τοῦ Ἐζεχία ἔτει	σ'	δψπη'
Ἡ ι' ἐν τῷ τοῦ Φιλομήτορος ἔτει	ις'	ετκ'
Ἡ ια' ἐν τῷ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου ἔτει	κδ'	εωνβ'

Δήλωσις τῶν ὑποκειμένων κεφαλαίων, πότε, καὶ ἐπὶ τίνος αὐτῶν ἕκαστον ἐπληρώθη.

Ἐν ἔτει πα' Μωϋσέως ἡ ε' ἀπὸ Αἰγύπτου γέγονεν ἔξοδος καὶ τὸ πρῶτον Πάσχα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ κατὰ τὸν παρ' αὐτοῖς πρῶτον μῆνα, λέγω δὴ τὸν Νισάν. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἀδάμ τὸ γωκζ'."

Ἐν ἔτει ιβ' Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ εἰσηλθεν ἐν τῇ γῇ τῆς ἐπαγγελίας, εἰς τὰ Ἅγια τῶν ἀγίων ὁ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν ι' τοῦ ζ' μηνός, ἤγουν τοῦ Θεροσί. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἀδάμ τὸ γωξγ'.

Ἐν ἔτει κα' τοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ ὁ Ἰεβουλαῖος ἤρξατο καθ' Ἑβραίους ψηφίζεσθαι, τοῦτ' ἔστιν ἡ πεντηκονταετηρίς. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἀδάμ τὸ γωπς'."

Ἐν ἔτει δ' τῆς βασιλείας Σολομῶντος ὁ ἐν Ἱεροσόλυμοις ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι ναός. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἀδάμ τὸ δυοδ'.

Ἐν ἔτει γ' τῆς βασιλείας Ἰωακειμ τὸ πρῶτον ἔτος ψηφίζεται τῆς εἰς Βαβυλώνα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἀποικίας. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἀδάμ τὸ ρδδ'.

Ἐν ἔτει ια' Κύρου τοῦ Πέρσου τὸ τῆς αἰχμαλωσίας" τελευταῖον ἔτος συνεπληρώθη, ἤγουν τὸ ι'. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἀδάμ τὸ ρεζο'.

" γρ. γωκβ'. " γρ. γωπβ'. " γρ. αἰχμαλώσεως.

num templum instauratur, anno Adami 5011.

Anno secundo imperii Augusti Cæsaris numerari cœperunt indictiones, Romanique menses tum primum ab illis excogitati, anno Adami 5160.

Anno Augusti xliiii nascitur secundum nos qui supra nos est unigena Patris Filius Jesus Christus; ac natura propter nos perfectus sit homo, qui natura per sese perfectus erat Deus, anno Adami 5501.

Anno xv Tiberii in Jördane baptizatur, et adoptionem Spiritus sancti credentibus largitur, anno Adami 5530.

Anno xix Tiberii ejusdem ad salutiferam passionem venit, impassibilitatem ex ea naturæ nostræ conferens, anno Adami 5534.

Anno Constantini xx Nicææ synodus habita est, anno Adami 5816, Christi 316.

Anno secundo Theodosii Constantinopoli celebrata synodus, anno Adami 5872, Christi 372.

Anno xliii Theodosii junioris Ephesina prima synodus habita est, anno 5913, Christi 413.

Anno primo imperii Marciani Chalcedonense concilium celebratur, anno ab Adamo 5943, a Christo 443.

Anno xxvi imperii Justiniani quinta synodus habita est, ab Adamo anno 6045, a Christo 545.

ἐν Ἱεροσολυμοῖς αὐτὸς ἐκκοσμήθη καὶ ἐβίβηκεν ἀπὸ Ἀδάμ τὸ εἶα'.

β' Ἐν εἵκει β' τῆς βασιλείας Αὐγούστου Ἰακώβου αἱ Ἰνδικτοὶ ἤρξαντο ψηφίζεσθαι, καὶ οἱ τῶν ἑβδομάτων μῆνες οὐ πρότερον ἢ κατ' ἐκεῖνο κατὰ αὐτῶν ἐπινοηθέντες. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἰακώβου τῶν

Ἐν εἵκει γ' αὐτοῦ γεννᾶται καθ' ἡμᾶς ἡμεῖς μονογενὴς τοῦ Πατρὸς Υἱὸς Ἰησοῦς Χριστός, καὶ φύσει γίνεται δι' ἡμᾶς τέλειος ἄνθρωπος, καὶ τέλειος δι' ἑαυτὸν ὑπάρχων Θεός. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἀδάμ τὸ εἶφα'.

Ἐν εἵκει ιε' τῆς βασιλείας Τιβερίου ἐν τῷ Ἰορδάνῳ βαπτίζεται, καὶ τὴν ἐν Πνεύματι ἁγίῳ πνεύματι στεύουσιν υἰοθεσίαν χαρίζεται. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἰακώβου τὸ εἶφλ'.

Ἐν εἵκει ιθ' τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τὸ σωτήριον ἔπεισε ἡμᾶς, ἀπάθειαν ἐνεύθεν τῇ ἡμετέρᾳ φύσει ἁμαρτανός. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἀδάμ τὸ εἶφλδ'.

Ἐν εἵκει κ' τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου ἡ ἐν Νικαίᾳ γέγονε σύνοδος. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἀδάμ τῶν ἀπὸ Χριστοῦ δὲ τὸ τικς'.

Ἐν εἵκει β' τῆς βασιλείας Θεοδοσίου ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει γέγονε σύνοδος. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἰακώβου τὸ εἶωοβ', τῶν δὲ ἀπὸ Χριστοῦ τὸ τοβ'.

Ἐν εἵκει ιγ' τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ νεώτερου Ἐφέσου τὸ πρότερον γέγονε σύνοδος. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἀδάμ τὸ εἶθιγ', τῶν δὲ ἀπὸ Χριστοῦ τὸ κγ'.

Ἐν εἵκει α' τῆς βασιλείας Μαρκιανῶν ἡ ἐν Χαλκεδόνι γέγονε σύνοδος. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἀδάμ τῶν ἀπὸ Χριστοῦ τὸ εἶθμγ', τῶν δὲ ἀπὸ Χριστοῦ τὸ υμγ'.

Ἐν εἵκει κς' βασιλείας Ἰουστινιανῶν ἡ ἐν Νίκαιᾳ γέγονε σύνοδος. Ἦν δὲ τῶν ἀπὸ Ἀδάμ τὸ εἶσμ', τῶν δὲ ἀπὸ Χριστοῦ τὸ φμε'.

ΙΣΑΑΚ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΥ

ΤΩ ΣΟΦΩΤΑΤΩ ΟΙΝΑΙΩΤΗ ΚΥΡΙΩ ΑΝΔΡΟΝΙΚΩ

Μεθόδους αἰτήσαντι λογικὰς ἐκθέσθαι ἡλιακῶν καὶ σεληνιακῶν κύκλων, καὶ τῶν τούτοις ἐπομένων

ISAACI MONACHI ARGYRI

AD OENÆOTEM D. ANDRONICUM,

Qui ratione traditas methodos postularat solis ac lunæ cyclorum, et eorum quæ ex his consequuntur.

Dionysio Petavio interprete.

194 Proœmium.

Quoniam cæteris qui vivunt hodie, prætermisissimis peritis, virorum præstantissime, nos idoneos esse

Προοίμιον.

Ἐπειδὴ τοὺς ἄλλους τῶν νῦν σοφῶν παραλειπόντων ὧ θεώτατ' ἀνδρῶν, ἡμᾶς ἱκανῶς εἶχειν κείρας ἐπι

ἴ γρ. αὐτοῦ του.

ἰσορροπικῶς σπουδασμα προσανέθου· εὐλογον δὲ γήσω τῇ φιλήχ. χαρίσασθαι, φύσει τυραννοῦση τοὺς ὑπὲρ κυρίως χρωμένους καὶ τὰς ψήφους ἐντεῦθεν δαΐζειν παρασκευαζούση·) καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐπέταξας, ἰνοῦμεν ἤδη τὴν χεῖρα πρὸς τούργον, τὴν σὴν περὶ μᾶς ψήφον δυσωπηθέντες, καὶ κατὰ τὸ ἀκόλουθον τῆδ' ἡμεῖς ὄντινον τῆς ἑαυτῶν περὶ τὸ προκείμενον δυναμίας ποιησάμενοι λόγον. Ὅπως δ' ἂν ἀπαντήεις τὸ πέρας ἡμῖν, εὐλόγως κείσθαι σοι παρ' ἐμοὶ τὴν χάριν ὁμολογήσω· τοῦ μὲν κατορθῶσαι, ὅτι σὺ ἄντικτως ἔση δούς τὰς ἀφορμάς· τοῦ δ' ἀποτυχεῖν, τι μὴ ἀξίους ὄντας ἀξίους τοῦ πράγματος κέκρι-
αας.

Περὶ τῶν ἡλιακῶν κύκλων.

Α'. Ἔστι δὴ πρῶτον ἡμῖν τῶν προκειμένων εἰς ἐκέψιν τὸ περὶ τῶν καλουμένων ἡλιακῶν κύκλων, ἕπως τε κύκλοι καλοῦνται, καὶ διὰ τί, μέχρι τῶν κη' προϋόντες, πάλιν ἀρχὴν λαμβάνουσιν ἀπὸ τοῦ πρώτου· ἔτι δὲ καὶ τίνας μεθόδους ζητοῦντες τόνδε τινὰ κατὰ τὸ ἐνιστάμενον ἔτος ποσταῖός ἐστι, ἀκριβῶς ἂν δυναίμεθα λαμβάνειν.

Ἐφ' ᾧ καὶ λέγομεν, ὅτι κύκλοι μὲν καλοῦνται, διὰ τὸ ἕκαστον τούτων ἐνιαυσιαῖον περιέχειν διάστημα· ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἐνιαυτός τῆ τοῦ ἡλίου κίνησις παραμετρεῖται· ἡ δὲ τοῦ ἡλίου κίνησις κυκλικῶς ἐνεργουμένη, καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου εἰς τὸ αὐτὸ ἀποκαθισταμένη, τὸν ἐνιαυτὸν ὀρίζει· εἰκότως καὶ τὸ ὀριζόμενον χρονικὸν διάστημα ὑπὸ τῶν τοῦ ἡλίου κυκλικῶν κινήσεων, ὃ καὶ ἐνιαυτὸν καλούμεν, κύκλος ἐκλήθη· συνεπινοουμένης καὶ τῆς τοῦ ἐνιαυτοῦ κλήσεως, ἐντελῶς κύκλος ἐνιαύσιος εἴη ἂν ὠνομασμένος.

Προῖται δ' οἱ ἐνιαύσιοι οὗτοι κύκλοι τοῦ ἡλίου ἀφ' ἐνὸς ἀκρι τῶν κη', καὶ πάλιν ἀρχὴν λαμβάνουσιν ἀφ' ἐνὸς δι' αἰτίαν τοιαύτην.

Διὰ τί μέχρι τῶν κη' προῖται οἱ τοῦ ἡλίου κύκλοι.

Β'. Τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὄλων Θεοῦ τήνδε τὴν ὀρωμένην πᾶσαν κτίσιν ἐν ἡμέραις ἕξ εἰς τὸ εἶναι παραγαγόντος, τῆ δ' ἑβδόμῃ καταπαυσαμένου, ὡς ἡ τῆς Γενέσεως ἱστορεῖ βίβλος, ὁ μετ' ἐκείνην τὴν ἑβδομάδα συμπαρακτεινόμενος ἅπας χρόνος τοῖς οὖσιν ἑβδοματικῶς κατ' ἐκείνην μετρεῖται. Κάπειδὴ καὶ ὁ ἥλιος, τὴν ἰδίαν ποιοῦμενος κίνησιν, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον δι' ἡμερῶν τζε' καὶ δ' ἔγγιστα ἀποκαθίσταται, καὶ ποιεῖ τὸν ἐνιαύσιον κύκλον ἐντεῦθεν τοσαύτας περιέχειν· αἱ δὲ τοσαῦται ἡμέραι· παρὰ τὸν τῆς ἑβδομάδος κύκλον μεριζόμεναι νθ' ποιοῦσιν ἑβδομάδας καὶ ἡμέραν μίαν, καὶ α'/δ' φανερόν, ὅτι οὐ πᾶσαι τῶν ἐτῶν αἱ ἀρχαὶ κατὰ τὴν αὐτὴν καὶ μίαν τῶν τῆς ἑβδομάδος ἡμερῶν ἀρχονται· ἀλλὰ μεταβαίνουσιν ἀπὸ μὲν πρώτης εἰς δευτέραν, ἀπὸ δὲ δευτέρας εἰς τρίτην, καὶ καθ' ἑξῆς.

cultate destitutos mitto nos esse nesciens. id nobis idem peris audacter imposuisti : verum amicitiae tribuendum hoc putasti : quae tyrannidem quamdam in eos exercere solet, qui se totos illi permittunt, eorumque suffragia ac iudicia corrumpit); ideo nos, pro eo ac iussisti, manum ecce admovemus operi, tuum de nobis iudicium reveriti, et, quod consentaneum est, nullam imbecillitatis nostrae ad id quod propositum est efficiendum rationem ducentes. Uicunque vero successum nobis fuerit, debitorem me tibi gratiae fatebor, quod, sive rem ex animi sententia perfecero, tu mihi ejus bene gerendae occasionem dedisti; sive assequi non potuero, tu me quamlibet imparem, idoneum ei rei iudicasti.

De cyclis solaribus.

I. Prima nobis omnium, cyclorum ut vocant, solarium proposita consideratio est, cur et cycli vocentur, et ad xxviii progressi rursus ad primum redeant; item quae sit methodus qua cyclum quemlibet dato anno quotus sit exacte pervestigemus.

De quo illud asserimus, cyclos quidem propterea nominari, quod unusquisque annum habet intervallum; nam quia solis cursu metimur annum, solis vero motus in orbem evolutus, et ab uno puncto ad idem reversus definit annum; temporis illud intervallum quod solarium circuituum spatia circumscribunt, circulus vocari meruit: quo cum anni quoque appellatione juncta, annuus circulus nominatur.

Porro annales isti circuli solis ab 1 ad xxviii progressionem faciunt; indeque ab uno rursus inchoantur: quod ob hanc causam accidit.

195 Quare ad xxviii usque procedunt solares circuli.

II. Cum artifex rerum omnium Deus totam hanc creaturarum rerum universitatem molitus sit diebus omnino sex, septima requieverit, ut est in historia Genesis: tempus deinceps omne, quod secundum illam hebdomadam cum rerum successione continuo propagatur, ad primae illius modum per septenarium numerum exigitur. Et quoniam sol proprium explens orbem, ab uno puncto ad idem ccclxv diebus, et diei propemodum quadrante revolvitur atque annum circuitum totidem diebus constantem efficit: quae quidem dies per septenarium circulum distributae praeter hebdomadas lxi unam diem efficiunt cum quadrante, manifestum est non omnium annorum initia ab una eademque die hebdomadis incipere: sed a prima transitum ad secundam facere: ab hac ad tertiam, deincepsque caeteras.

proxime fuerunt. Postquam cum primis annis crepit feria prima, ac trecentos [sexaginta quinque cum quadrante sed explicuit, insequens annus secundus ab secunda utique feria nactus est initium, tertius a tertia, et sic deinceps. Quippe quadrans ille diei, qui ad cccclxv dies accedens vertentem explet annum, nequaquam singulis annis imputatur; sed post annos quatuor, integro jam collecto die. Nam quater repetitus quadrans unum efficit. Atque hic ille dies absolutus ad cccclxv dies additur: quo fit ut annus iste dierum sit cccclxvi, quem nos Romana lingua *bissextum* nominamus. Quocirca quintus annus mundi, non ut priores alii a feria quinta cepit exordium, sed a sexta, propter unius accessionem diei, qui ex quadrantibus collectus ad annum quartum præteritum adjectus est. Tum deinde sextus, septimus, et octavus rite, uti series postulabat, hebdomadæ dies obierunt, hoc est vii, i et ii; nonus autem non tertiam, sed quartam habuit: quod in sequentibus eadem ratione contigit.

Ex iis apparet, si quidem annus diebus tantummodo constet cccclxv, sine ulla quadrantis accessione, septem non amplius evolutis annis, singulorum initia ad eandem feriam esse reditura. Sed cum quadrans insuper accedat, cujus gratia quarto quoque anno fit unus dies reliquus, qui ex quadrantibus quatuor efficitur, ideo per annos octo et viginti ad easdem hebdomadæ ferias annorum primordia revocantur. Nam si vii duxeris in iv, hoc est initiorum anni mutationes, quæ, ut diximus, quadriennio quoque incidunt, consent octo et viginti. Quæ causa est cur neque pluribus, neque paucioribus annis, quam xxviii, annui circuli solis explicantur.

Superest ut certa ratio tradatur, per quam anno quovis oblato ineuntem cyclum solis capere possimus. Ea vero est ejusmodi.

Methodus inveniendi quotus sit cyclus solis.

iii. Annos ab initio mundi ad ineuntem usque per xxviii partimur, et quicquid est infra xxviii, cyclus est solis, qui quæritur. Exempli gratia, anni ab orbe condito ad hunc annum numerantur 6881, de quibus demptis, quoad licet, 28, residui sunt 21. Unde cyclus est 21 anno mundi 6881.

Cum autem ex omni methodo expeditior quæque præferatur, illam ipsam in faciliorem commutantes ita tractabimus.

Post completum centenarium quemlibet, ultimi cyclum pro radice sumentes, ad centenarii sequentis annos addimus: ac summa per 28 divisa eodem, quo supra, modo, quod quæritur obtinemus. Exempli causa in anno proposito, quoniam præterito

αρχῆς τῆς κοσμογονίας ἀπὸ ἡμέρας πρώτης ἀρξαμένου, κἀν τῆς ἡμέρας ἀπὸ ἡμέρας πρώτης ἀρξαμένου, κἀν τῆς ἡμέρας δευτέρας ἤρξατο πάντως, καὶ τὸ ὠσαύτως ἀπὸ τρίτης, καὶ ἐφεξῆς. Τὸ γὰρ πᾶν μέρος τῆς ἡμέρας τὸ προσκειμένον ταῖς ταύταις ἡμέραις εἰς τὴν τοῦ ἑναυτοῦ τελείαν ἀφαιροῦ καθ' ἕκαστον ἔτος ἀριθμεῖται, ἀλλὰ κἀν τῆς ἡμέρας συναγομένης. Τετράκις γὰρ τὸ αὐτὸ Αὐτὴ ἡ τελεία ἡμέρα προστίθεται ταῖς τῆς ἡμέρας καὶ γίνεται τὸ ἔτος ἐκεῖνο τῆς ἡμερῶν, ὃ κἀν λέγεται παρ' ἡμῶν ῥωμαϊκῶς βίσεξτον. Τὸ κατὰ κοσμογονίας ἄρα πέμπτον ἔτος οὐκ ἤρξατο ἀπὸ ἡμέρας πέμπτης ἀκολουθῶς τοῖς πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐκτῆς διὰ τὴν τῆς ἀπὸ τῶν α' / δ' τετάρτων συναγομένης ἡμέρας γενομένην προσθήκην τῶ περιπέσει δ' ἔτει. Καὶ ἐφεξῆς τὸ μὲν ἕκτον, καὶ ἕβδομον, καὶ τὸ ἔτος ἀπαρλείπτως κατὰ τάξιν τὰς τῆς ἐβδομῆς περιήλθον ἡμέρας, τούτεστι τὴν τε ζ', καὶ αὐτὴν πρώτην, καὶ τὴν δευτέραν· τὸ δὲ ἑναυτὸν τὴν τρίτην, ἀλλὰ τὴν δ', κἀν τοῖς ἐφεξῆς ὁμοίως.

Φανερὸν οὖν ἐκ τούτων, ὡς, εἰ μὲν περιπέσει ἔτος τῆς ἡμέρας, μὴ προσκειμένου τῷ ἔτει μῶρος, δι' ἑπτὰ ἀν ἑτῶν μόνων αἱ τούτων ἀρξαται τὴν τῆς ἐβδομάδος ἡμέραν ἀποκαθίσταντο ἐπὶ τὸ πρόσεστι ταύταις καὶ τὸ α' / δ', καὶ διὰ τούτων δ' ἔτη παραλείπεται ἡμέρα α', ἢ ἀπὸ τῶν τετάρτων συναγομένη α' / δ' διὰ κη' ἑτῶν συνάγεται ἀπαιστασις τῶν κατὰ τὰ ἔτη ἀρχῶν πρὸς τὰς τῆς ἐβδομάδος ἡμέρας. Πολλαπλασιαζομένου γὰρ τῶν ἑτῶν τῆς ἐβδομάδος ἡμερῶν ἐπὶ τὸν δ', τούτεστι τὰς τετραετηρίδας, ὡς διεληθται, μεταβάλλεται τὰς ἀρχῶν τῶν ἑτῶν γίνονται κη'. Καὶ αὕτη ἐστὶν αἰτία τοῦ μήτε πλείονων μήτε ἑλαττόνων τῶν ἑτῶν ἐνιαυσίους τοῦ ἡλίου συγκορυφοῦσθαι κύκλους.

Λοιπὸν δ' ἂν εἴη καὶ τὴν μέθοδον ἐκθεῖναι, ἢ ἂν καθ' ὅποιον ἔτος ζητοῦντες λαμβάνειν τὸ ἑσπώτα κύκλον τοῦ ἡλίου, τοῦτον λαμβάνωμεν. Ἔστιν αὕτη.

Μέθοδος δι' ἧς εὐρίσκειται ὁ τοῦ ἡλίου αἰετὸς ποστῆτος.

Γ'. Τὰ ἀπὸ τῆς κοσμογονίας ἔτη μέχρι καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνεσταμένου ἔτους λαμβάνοντες, καὶ ταῦτα κατὰ κη' μερίζοντες, τὰ κάτωθεν τῶν κη' κύκλους ἡλιακοῦς. Οἷον ὡς ἐν ὑποδείγματι, τὰ ἀπὸ τῆς κοσμογονίας ἔτη μέχρι τοῦ ἐνεστώτος εἰσι 6881 ἐκ τούτων ἀφαιρουμένων τῶν κη', ὅσακις ἔτη καταλείπονται κα'. Καὶ ἔστιν ὁ κατὰ τὸ ἐνεσταμένον ἔτος κύκλος ἡλίου κα'.

Ἐπεὶ δὲ πάσης μεθόδου τὴν προχειρότερον ἐπινομεν, καὶ ταύτην εἰς τὸ προχειρότερον μεταποιήσας τὸς ὅτως ἂν μεθοδεύσομεν.

Καθ' ἑκάστην συμπλήρωσιν ἑκατονταετηρίδας ποιοῦντες τὸν ἐνεστώτα τότε κύκλον, καὶ τούτον ἰσοθεμέλιον ἔχοντες, προστίθεμεν τοῖς κατὰ τὴν ἐπιπέσαν ἑκατονταετηρίδα ἔτεσι, καὶ τὰ συναγόμενα μερίζοντες παρὰ τὸν κη', κατὰ τὸν ὀλιωθέντα πρῶτον

παρελθούσης ἑκατοντατηρίδος, ἦγρον τοῦ ζα' ἔτους, ἔδ' ἦν ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος, ταῦτα κδ' κρατούμεν ὡς ἑξαμῆλιον παρ' ὄλην τὴν ἐνισταμένην ἑκατοντατηρίδα· καὶ τοῦτοις προστιθέντες τὰ μέχρι τοῦ νῦν καὶ αὐτοῦ ἔτη πα', τὰ γενόμενα ρε' μερίζομεν παρὰ τὸν ἦ', καὶ τὰ καταλειπόμενα καὶ οὕτω κα' φαινὸν εἶναι ὅν κύκλον τοῦ ἡλίου.

Εὐλογον δ' ἂν εἴη καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἐνακῦπτουσαν προθεμένους ἀπορίαν ἐνταυθοῖ λύσαι κατὰ τὸ ἐγγωροῦν. Ἔστι δὲ αὕτη. Τὸ πρῶτον ἔτος τῶν ἡλιακῶν κύκλων ἀπὸ ἡμέρας πρώτης, τουτέστι ἑσπριακῆς, ἔφαμεν ἀρχεσθαι, καθὰ δὴ καὶ ἀπὸ τῆς κοσμογενείας πρῶτον. Ἀλλὰ νῦν, ἦνίκα ὁ πρῶτος ἡλιακὸς ἐνοστῆ κύκλος, ἀπὸ ἡμέρας β' ἀρχεται, καὶ οὗ πρώτης. Καὶ τί ἂν εἴη τὸ αἴτιον τῆς κατὰ τὴν πρῶτην ἡμέραν ταύτην διαφορᾶς; Καὶ αὕτη μὲν ἡ ἀπορία· λυθεῖ δ' ἂν οὕτως κατὰ τὸ εὐλογον.

Τῆς κυρίως ἀρχῆς τοῦ ἔτους, ἦτις ἐστὶ καθ' ἡμῆραν ὁ δημιουργὸς τῶν ὄλων θεὸς τῆς τούτων γενέσεως ἤρξατο, ἀγνωσμένης ἐν ποίᾳ τῶν τοῦ ἔτους ἐστὶν ἡμερῶν, ἄλλων ἄλλας ἀρχὰς ὑποτιθεμένων τοῦ ἔτους· ἐπειδὴ, ὅταν ἐποστῆ ὁ παρ' ἡμῖν Σεπτέμβριος, ὃν ἀρχὴν ποιούμεθα τοῦ ἔτους, ζ' ἐστὶν ἡμέρα· ὅταν δὲ ὁ Ὀκτώβριος, β' οἰκειοτέραν ἀρχὴν ποιούμεθα τῶν ἡλιακῶν κύκλων τὴν τοῦ Ὀκτωβρίου ἀρχὴν, ἢ τὴν τοῦ Σεπτεμβρίου. Τοῦτο δὲ σαφέστερον ποιήσομεν κἀν τῇ μεθόδῳ τοῦ ἡμεροευσταίου· ἦτις καὶ ἔχει οὕτως.

Μέθοδος τοῦ ἡμεροευσταίου.

Δ'. Ὅταν τῆνδε τινὰ τοῦ ἐνισταμένου μηνὸς ἡμέραν ζητῶμεν εὐρεῖν, ἐν τίνι τῶν τῆς ἑβδομάδος ἡμερῶν συμβαίνει, λαμβάνομεν τὸν ἀριθμὸν τῶν παρελθόντων κύκλων τοῦ ἡλίου, πλὴν τοῦ ἐνεστώτος· καὶ τοῦτω προστιθέμεν τὰς τε ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ μηνὸς ἐκείνου ἡμέρας ἕχρι καὶ αὐτῆς τῆς ζητούμενης, ἔτι τε τὴν ἑπακτὴν τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, ἦτις ἐστὶν Ὀκτωβρίου μὲν ἡμέρα α'. Ἀπὸ γὰρ τῆς κυρίως ἀρχῆς τοῦ ἔτους, ἦτις ἐστὶν ἡμέρα α', ἢ κατὰ τὴν α' μὲν τοῦ Ὀκτωβρίου, ἐν ἡμέρᾳ β' γινομένη, μίδς ἡμέρας ποιεῖ μετὰθεσιν.

Ὀκτώβ.	λα' α'
Νοέμβριος	λ' δ'
Δεκέμβ.	λα' ζ'
Ἰανουάρ.	λα' β'
Φεβρουάρ.	κη' ε'
Μάρτιος.	λα' ε'
Ἀπρῆλιος	λ' α'
Μάϊος	λα' γ'
Ἰούνιος	λ' ζ'
Ἰούλιος	λα' α'
Αὐγουστος	λα' δ'
Σεπτέμβ.	λ' ζ'

Καὶ τοῦτ' ἐστὶν ὅπερ καὶ ἀνωτέρω ἐλέγομεν, λύνου-
τες τὴν ἀναφανομένην ἀπορίαν. Καὶ ἐφεξῆς Νοεμβρίου ἡμέραι δ'. Ὅτι, λα' ἡμέρας τοῦ Ὀκτωβρίου ἔχοντες, ἡμέραι γ' μετὰ τὰς δ' περιττεύουσιν ἑβδομάδας· αὐταὶ δὲ μετὰ καὶ τῆς πρὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μίδς δ' ποιούσι. Δεκεμβρίου δὲ ζ'· ὅτι μετὰ τὰς δ' ἑβδομάδας, ὁ Νοέμβριος β' ἡμέρας ἔχει περιττενοῦ-

merum, velut radicem, toto sequente centenari-
retinemus, ad quem residuos ad hunc annos ad-
cientes 81, summam inde confectam 105 per 28
dividimus, quod reliquum est, nempe 21, cyclum
solis esse dicimus.

Sed non abs re fuerit quæstionem quamdam,
quæ ex iis quæ dicta sunt oritur, hic, quoad in nobis
situs est, dissolvere. Est autem ejusmodi. Primum
annum cyclorum solarium a prima feria, sive
Dominica, inchoari diximus, item ut annus mundi
primus indidem occæpit. Atqui hodie, quoties
primus in it solis circulus, 196 incipit feria se-
cunda, non prima. Undenam ergo primæ illius
diei discrimen accidit? Est hæc fere dubitandi
ratio: cui nos consentaneæ sic occurrimus.

Verum anni primordium, hoc est dies illa, qua
rerum omnium molitionem earum artifex Deus
instituit, incertum est quam in anni diem inciderit,
cum alii alia sumant annorum exordia. Quippe
ineunte Septembri nostro, qui annum apud nos
orditur, septima est feria; cum autem October
incipit, secunda. Ideo ad anni principium aptiorem
duximus Septembri ineuntem Octobrem. Quod in
subjecta methodo investigandæ feriæ evidentius
apparebit, quæ ad hunc modum se habet.

Methodus investigandæ feriæ.

IV. Mensis cujuslibet labentis diem inquirentes
quam in hebdomadis feriam inciât, numerum
inprimis transactorum solis cyclorum accipimus,
eo excepto, qui inchoatus est; tum ad hunc nu-
merum dies mensis ad eum usque qui quæritur,
cum epactis ejusdem mensis adjicimus; ea in Oc-
tobri est 4. Nam a vero anni primordio, quod in
feriam primam competere debet, trajectione in
Kalend. Octobres facta, quæ cadunt in secundam
feriam, et anni principium a nobis instituuntur, fit
unius diei mutatio.

October	xxx1	1
November	xxx	4
December	xxx1	6
Januarius	xxx1	2
Februarius	xxviii	5
Martius	xxx1	5
Aprilis	xxx	1
Maius	xxx1	3
Junius	xxx	6
Julius	xxx1	1
Augustus	xxvi	4
September	xxx	7

Atque hoc ipsum est, quod superius dicebamus,
cum emergenti quæstioni respondimus. Deinceps
Novembri dies iv congruunt. Quippe xxx1 dies
habet October: unde supra hebdomadas iv reli-
qui sunt dies tres: quibus addito 1 qui Octobrem
anteceffit, fiunt iv. December vi præbet, quoniam
præter hebdomadas iv. November biduum relin-

cum supremis III, quas supra IV hebdomadas December habet, IX conficiunt, de quibus hebdomade subtracta, residuum est biduum, atque ita deinceps, Februarius V, Martius V, quoniam Februarius, diebus constans octo duntaxat et viginti, nullas mensi sequenti relinquit epactas. Aprilis I, Maius III, Junius VI, Julius I, Augustus IV, September VII.

His igitur invicem additis, nimirum mensis inchoati diebus ad propositum usque, et mensis epactis, necnon præteritis cyclis solaribus, ut dictum est, cum eorum quadrantibus, omisso minore quam IV numero; summa denique per VII divisa, residuum, quod minus est septem, docet quam in feriam quæsitus dies mensis illius incurrat. B

Exempli gratia: Propositum sit inquirere præsentis mensis Octobris diem xxvi, quam in hebdomadis feriam cadat. Accipe dies primum xxvi, qui ab ejus Kalendis elapsi sunt: his adde tam epactam I mensis illius, quam xx, ob totidem cyclos præteritos: nec non quadrantem eorum, qui sunt V. Nam I usque ad IV relinquimus, ut supra dixi. Summa collecta LII per VII divisa, III reliquos habemus: ita ut propositus dies Octobris xxvi feria tertia sit futurus.

Eodem modo cum initium mensis cujusque requiritur, ejus Kalendas sumimus, cum epactis ejusdem, et cyclis solis, eorumque quadrantibus: quibus ex omnibus coalescentem summam in VII partimur, ut quod quæsitum est habeamus. Et quoniam, ut expeditior sit methodus, tabellam subjecturi sumus, de hac quæ in rem fuerint explicabimus.

Sed illud necessario tenendum est, quoties bissextilem annum habens cyclus occurrit, uti IV, vel VIII, et cæteri, 197 nos non ab ineunte cycli illius anno quadrantem cyclorum accipere, sed a xxix die Februarii, qui tunc xxix constat diebus: quandoquidem hujus rei gratia solarium cyclorum quadrantem ad computandæ feriæ methodum assumimus.

KANONION TOY HMEPOEYΠEΣIOY.

Laterculum ad investigandam feriam.

		1	2	5	9	10	5	6
Romani		7	7	13	14	15	21	11
Menses		18	19	25	26	27	22	23
		12	24	8	20	4	16	28
Martius	31	VI	VII	I	II	III	IV	V
Aprilis	30	II	III	IV	V	VI	VII	I
Maius	31	IV	V	VI	VII	I	II	III
Junius	30	VII	I	II	III	IV	V	VI
Julius	31	II	III	IV	V	VI	VII	I
Augustus	31	V	VI	VII	I	II	III	IV
September	30	I	II	III	IV	V	VI	VII
October	31	III	IV	V	VI	VII	I	II
November	30	VI	VII	I	II	III	IV	V
December	31	I	II	III	IV	V	VI	VII
Januarius	31	IV	V	VI	VII	I	II	III
Februarius	28-29	VII	I	II	III	IV	V	VI

γ, θ' ποιῶσιν· ὧν ἑβδομάδος ἀραιρομένης, ἡ πρώτη ἡμέρα. Καὶ ἐφεξῆς ἀκολουθῶσ φεβρουαρίου, Μαρτίου πόλιν ε', διὰ τὴν κη' ἡμερῶν ἡμερῶν Φεβρουαρίου μηδεμίαν ποιεῖν τῶ ἐφεξῆς μηνὸς κτήν. Ἀπριλλίου α', Μαΐου γ', Ἰουνίου ε', Ἰουλίου Αὐγούστου δ', καὶ Σεπτεμβρίου ζ'.

Ταῦτα τοίνυν συντιθέμεντας ἀλλήλοις, τὰς πρὸς ὅτι τοῦ ἐνισταμένου μηνὸς ἡμέρας μέχρι καὶ τῆς ἐπιζητούμενης, καὶ τὰς τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κτύλους, καὶ πρὸς τούτοις τοὺς τε παρελθόντας ἡμερῶν κτύλους, ὡς εἴρηται, καὶ τὰ τούτων α'/δ' παρὰ τὰ ἐλάττωνα τῶν δ', καὶ τὸν γινόμενον ἐπιπέλαθρον ἀριθμὸν μερίζοντες παρὰ τὸν ζ', τὰ κταίμεθα

Ὅσον ἐπὶ ὑποδείγματός, ἔστω ζητεῖν ἡμῶν παρόντος Ὀκτωβρίου κς' εὐρεῖν, ἐν ποίᾳ τῆς ἑβδομάδος ἡμερῶν συμβαίνει. Λαμβάνομεν τὰς ἐπινομηγίας αὐτοῦ μέχρι τῆς κς' καὶ αὐτῆς ἡμέρας καὶ ταύταις προστιθέμεν τὴν τε αὐτοῦ τῆς ἐπακτῆς α', καὶ εἶτι τοὺς παρελθόντας κτύλους, καὶ τὰ τούτων α'/δ', ἃ εἰσι ε'. Τῶν γὰρ τῶν δ' καταλιμπάνομεν, ὡς ἀνωτέρω εἰρήκαμεν, τὰ γενόμενα ὁμοῦ νθ' μερίσαντες παρὰ τὸν ζ', καταλειφθέντα γ' ἔχομεν τὴν κς' τῶ παρὰ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἐν ἡμέρᾳ γ' γεννησόμενον.

Καὶ ὁμοίως δὲ τὴν ἀρχὴν ἐκάστου μηνὸς ζητεῖν, τὴν τε α' τοῦ μηνὸς λαμβάνοντες, καὶ τὴν ἐπακτὴν αὐτοῦ, τοὺς τε κύκλους τοῦ μηνὸς καὶ τὰ τούτων α'/δ' προστιθέμεντες, καὶ τὸν ἐκ τῆς τοῦ παρὰ τὸν ζ' μερίζοντες, ἔξομεν τὸ ζητούμενον. Ὁ δὲ καὶ κανόνιον ἐκθησόμεθα προχειροτέρως ἐπὶ εὐρέσεως τῶν τοιούτων, ἐροῦμεν καὶ περὶ τούτου εἰκόσ.

Καὶ τοῦτο δ' ἀναγκαῖον ἡμᾶς εἶδέναι, ὡς ἐπὶ ἐπιστῆθ' κύκλος ἡλίου βίσεσξτον ἔτος τοῦτων, ἀπὸ τῆς η', καὶ οἱ ἐφεξῆς κατὰ ἀκόλουθον, οὐκ ἀπ' αὐτῆς ἀρχῆς τοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν κύκλον ἔτους λαμβάνομεν τὸ δ' τῶν κύκλων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς κθ' τοῦ Φεβρουαρίου κθ' τῆς καὶ ἡμέρας ἔχοντος· ἐπειδὴ καὶ τῶν χάριν τὰ α'/δ' τῶν ἡλιακῶν κύκλων ζητοῦνται ἐπὶ τῆς

D μέθοδον τοῦ ἡμερουρεσίου παραλαμβάνομεν.

λαμβάνοντες ἐκ τοῦ πρώτου σεληνίου κύκλου, ὃ κατὰ βάθος πάντας τοὺς κύκλους αὐτοῦ περιέχει, καὶ ἐκ τοῦ ἀνωτάτω, καὶ πρωτίστου στίχου τοῦ περιέχοντος τοὺς μῆνας, τὸν ἐνιστάμενον μῆνα, οὗ τὴν νομηνίαν ζητοῦμεν, τὴν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κανονίου παρακειμένην τῷ ἐνεστώτι ἡλιακῷ κύκλῳ, καὶ ὑπὸ τὸν ληφθέντα μῆνα κατὰ βάθος, ταύτην φήσομεν εἶναι νομηνίαν τοῦ μηνὸς οὗ ζητοῦμεν. Ταύτην δὲ λαμβάνοντες, καὶ ἦν ἂν βουλοίμεθα τῶν ἐφεξῆς ἡμερῶν αὐτοῦ ληφόμεθα. Τὰς γὰρ ἀπὸ α' ἄχρι τοῦ κατὰ τὴν νομηνίαν ἀριθμοῦ τῆς ἡμέρας παρὲς αὐτῆς λαθόντες, καὶ αὐταὶ προσθέντες τὰς ἀπὸ τῆς νομηνίας ἄχρι καὶ αὐτῆς τῆς ζητοῦμεν ἡμέρας, καὶ τὰς συναχθείσας ὁμοῦ Β πάσας μερίσαντες παρὰ τὸν ζ', ἔξομεν τὸ ζητούμενον Ὑπόδειγμα.

Καὶ ἔστω δι' ὑποδείγματος ζητεῖν ἡμᾶς τὴν τε νομηνίαν

Τὰ μὲν δὴ περὶ τῶν ἡλιακῶν κύκλων, καὶ τούτοις ἐπομένῳ ἀναγκαίως ὀφειλόμενα θεωρηθῆναι, ταῦτ' ἂν εἴη, καθόσον ἐνεχώρει, τὸν περὶ τούτων λόγον ἀποδεδικωκῶν ἀνελλιπῆ. Μετιτέον δὲ λοιπὸν ἐπὶ τὸν περὶ σελήνης, κατὰ τὸν ὅμοιον τοῖς περὶ τοῦ ἡλίου λόγον κἀνταῦθα τῆς σκέψεως ἐσομένης.

Περὶ εὐρέσεως σεληνιακῶν κύκλων, καὶ τῶν τούτοις ἐπομένων.

Ε'. Τῆς σελήνης κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν τῆς κοσμογενείας παρὰ τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὧων Θεοῦ C εἰς γένεσιν παραχθείσης ἐν πανσελήνῳ καὶ τελείῳ τῷ σχήματι (τοῦτο γὰρ ἡ τῆς Γενέσεως βίβλος αἰνίττεται, λέγουσα· «Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὴν τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάττω εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτὸς»)· οὐδέποτε γὰρ τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος, δύναται ἂν καὶ ἡ σελήνη κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτὸς, ἢ ὡς ἀκρόνυκτος ἀνατέλλειν, μὴ διαμετροῦσα τὸν ἥλιον, καὶ πανσέληνος ἐντεῦθεν γινομένη, εἴπερ ὑποβλήμεν ἀπὸ προγεγονοῦσας συνόδου ταύτην γεγεννημένην· ἐπεὶ κατὰ τὴν δ' ἡμέραν τῆς κοσμογενείας πεντέκαιδεκαταία ἦν ἂν φανερὸν μὲν, ὡς κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς κοσμογενείας δωδεκαταία ἦν· ἰα' δὲ αἱ ταύτης ἐπακταί· καὶ αὐταὶ D αἱ ἑγγιστα ἡμέραι θαυμαστῆ καὶ ἀνυπερβλήτη τῆς προνοίας σοφία καθ' ἕκαστον ἔτος μετὰ τὴν τῶν δώδεκα σεληνιακῶν μηνῶν συμπλήρωσιν, τὸνδ' καὶ μείζον ἢ γ' μέρος ἡμέρας ἀπαρτιζόντων, λείπονται εἰς τὴν τοῦ ἐνιαυσιαίου χρόνου συμπλήρωσιν, τρεῖς ἡμερῶν ὄντος καὶ δ' ἑγγιστα. Ὡστε ἐν τοῖς δυσὶν ἔτεσι διπλασιαζόμεναι αὐταὶ αἱ ἰα' ἡμέραι πειοῦσι τὰς ἐπακτὰς κβ'· ἐν δὲ τοῖς τρισὶ λγ'. Ὡν συναχθεισῶν, ἀφαιρουμένων τῶν λ', ἐπεὶ μῆνα ἑγγιστα σεληνιακὸν ἀπαρτίζουσι, καταλείπονται γ'. Καὶ εἰσιν ἐντεῦθεν τοῦ τρίτου ἔτους ἐπακταὶ γ'· καὶ ἐφεξῆς ἀκολούθως ἄχρις ἐπὶ τῶν ιθ'. Κατὰ γὰρ ιθ' ἔτος ἀποκατάστασις γίνεται τῶν σεληνιακῶν μηνῶν· ὥστε κατὰ τὸ x' ἔτος πάλιν ἰα' εἶναι τὰς τῆς σελήνης ἐπακτὰς.

Exemplum. Quærantur Kalendæ

Hæc sunt, quæ ne cyclis solaribus, et iis, quæ inde consequentia sunt, necessariam habere considerationem putavi: quorum absoluta, quoad fieri potuit, est a nobis allata ratio. Nunc ad lunarem transitum faciemus, quem eadem, ac solarem, via et methodo tractabimus.

De investigandis cyclis lunaribus, et quæ iis consentanea sunt.

V. Cum ab orbis conditu quarto die luna plena, et absoluto orbe constans ab omnium rerum arte Deo procreata sit (hoc enim liber Genesis 1, 16, indicat his verbis: «Et fecit Deus luminaria duo magna: luminare majus ad initium diei, et luminare minus ad initium noctis»); quippe nunquam oriente sole eadem die luna posset ad initium noctis, sive sub noctem primam exoriri, nisi ex diametro ei esset opposita, ideoque plena fieret; si ab antecedente jugo ad plenilunium pervenisse fingamus; quoniam quarto mundi conditi die quinta decima fuit; manifestum est, in ipso mundi principio duodecimam fuisse. Undecim ergo erant ejus epactæ. Quæ quidem xi circiter dies admirabili 198 et immensa prorsus providentiæ divinæ solertia, singulis annis, post xii lunares menses absolutos, qui dies colligunt ccccliv; et paulo plus tertia diei parte, desunt ad exæquandum solis annum: qui diebus constat cccclv, et quadrante fere. Hinc in annis duobus duplicatæ dies eædem epactas faciunt xxii; in annis tribus, xxxiii. De qua summa deductis xxx, quæ mensenti lunarem circiter efficiunt, reliquæ sunt iii. Unde tertius annus epactas habet iii; ac sic deinceps usque ad xix: etenim anno xix mensium lunæ revolutio fit: adeo ut anno vicesimo epactas habeat luna rursus xi.

¹ Hæc in vetere altero desunt. ² Sic vocem ἀρχὴν accepit, ut quidam veteres.

ones collatant eorum, qui sunt lunares mensēs et ceter septem. Hæc est causa, cur cyclos lunæ dicamus esse neque plures, neque pauciores xix. Quod tamen sciendum est facilitatis et compendii gratia ita dici solere; ut et cætera, quæ de luna deinceps explicabimus. Nam si accurate loqui velimus, aliter res habet, ut postea demonstrabitur, cum de Paschate dicemus

ποιούσιν ἡμέρας σθ'· αὐταὶ δ' ἀπαρτίζουσι κύκλους ἑγγίστα μῆνας ζ'. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ αἰτία, ἣν κάπὶ τῆς σελήνης ἐθ' κύκλους ταύτης εἶναι γράμει καὶ οὐτε πλείους οὐτε ἐλάττους. Ἰστέον μόνον, ὅτι τὸ πρόχειρον οὕτω λέγεσθαι ταῦτα, καὶ τὰ ἐξ ἡμετέρας θησόμενα περὶ τῆς σελήνης· ἐπεὶ κατὰ τὸ πρῶτον ἀκριβὲς οὐχ οὕτως ἔχει, ὡς προείπωσιν ἡμῖν εἶναι ἔσσαι, ἡνίκα τὸν περὶ τοῦ Πάσχα ποιούμεθα λόγον.

Tabula propagationis epactarum lunarium.

Epactæ anorum	Anni cycli	Epactæ collectæ
XI	I	11
XXII	II	22
III	III	33
XIV	IV	44
XXV	V	55
VI	VI	66
XVII	VII	77
XXVIII	VIII	88
IX	IX	99
XX	X	110
I	XI	121
XII	XII	132
XXIII	XIII	143
IV	XIV	154
XV	XV	165
XXVI	XVI	176
VII	XVII	187
XXVII	XVIII	198
XXIX	XIX	209

Methodus inveniendi cycli lunaris.

B Μέθοδος ὅπως εὐρήσομεν τὸν τῆς σελήνης κύκλον.

VI. Methodus inveniendi currentis lunæ cyclic, cum ejus epactis est ejusmodi: Annos ab orbe condito ad propositum usque, per xix partimur; et residuum, quod minus est xix, dicimus esse lunæ cyclum. Cujus initium non a Septembri, neque ab Octobri, ut in solari, sed ab ineunte Januario sumitur ob eam quam dicemus rationem. πτεμβρίου ποιούμενοι, οὐδ' ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου, ὡς ἐπὶ τοῦ ἡλίου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἰανουαρίου δι' ἣν ἐροῦμεν αἰτίαν.

Γ'. Μέθοδος δὲ τοῦ τὸν ἐνεστώτα κύκλον εἶναι τῆς σελήνης, καὶ τὰς κατ' αὐτὴν ἐπακτάς, εἴς τὴν αὕτη· λαμβάνοντες τὰ ἀπὸ τῆς κοσμογενείας ἕως μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐνεστώτος, καὶ ταῦτα παρὰ τὸ ἐθ' μερίζοντες, τὰ καταλειπόμενα κάτωθεν τὸν ἐθ' ἐνεστώτα λέγομεν εἶναι κύκλον τῆς σελήνης· τῆ ἀρχὴν τῆς ἀπαριθμήσεως τῶν ἐτῶν οὐκ ἀπὸ τοῦ ἐτῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἰανουαρίου.

Sit autem exempli loco propositus annus. Ab orbe condito ad ineuntem Januarius, qui proxime sequitur, anni sunt 6880. Hi per xix divisi relinquunt ii: proinde cvclum lunæ ii esse pronuntiamus

Ἔστω δὲ κάπὶ ὑποδείγματος τὸ λεγόμενον Ἰανουαρίου τῆς ἀρχῆς τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐρχομένου Ἰανουαρίου ἔτη εἶσιν 6880· ταῦτα μερίζοντα παρὰ τὸν ἐθ' λείπεται β', καὶ λέγομεν εἶναι κύκλον τῆς σελήνης.

Altera methodus expeditior.

Μέθοδος ἐτέρα προχειροτέρα.

Hanc porro methodum paulo faciliorem ita reddemus; cum enim anno adveniente 6800, cyclus esset lunæ xvii, hunc ipsum numerum centenarii sequentis annis addentes, uti nunc 80, confectam summam 97 per 19 partientes, reliqua ii lunæ cyclum esse dicemus. Idem et quovis expleto centenario facientes, cyclus ipsius majore compendio reperiemus.

Καὶ ταύτην δὲ τὴν μέθοδον πρὸς τὸ προχειροτέρως μεταχειρίζομενοι, ἐπεὶ κατὰ συμπλήρωσιν τοῦ ἐτῆς 6800 ἦν ὁ κύκλος τῆς σελήνης, ταῦτα τὰ ἐπὶ προτεθέντες τοῖς τῆς ἐφεξῆς ἑκατονταετηρίδος ἐπακτάς ὡς νῦν τοῖς π', τὰ γενόμενα ἑξ' μερίσαντες παρὰ τὸν ἐθ', τὰ καταλειπόμενα β' δεύτερον ἔξομεν κύκλον τῆς σελήνης. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ καθ' ἑκάστην συμπλήρωσιν ἑκατονταετηρίδος ποιούντες, προχειροτέρας λέγομεθα τὸν ζητούμενον κύκλον αὐτῆς.

Quomodo lunares epactæ pervestigandæ sint.

Πῶς εὐρήσομεν τὰς τῆς σελήνης ἐπακτάς.

VII. Epactas ineuntis lunæ cyclic hoc modo con-

Z'. Τὰς δ' ἐπακτάς τοῦ ἐνεστώτος σεληνικῶν ἐτῶν

προσθήσομεν αὐτῷ καὶ ἡμέρας τρεῖς περὶ ὧν μετ' ἀλίφρον ἐροῦμεν· καὶ τοῦ γενομένου τὰς παρεμπιπτούσας τριακοντάδας πάσας ἀφελούμεν, ὡς ἐκάστην μῆνα σεληνιακὸν ἀπαρτίζουσιν· καὶ τὰ κάτωθεν τῶν λ' ἐπακτὰς ἐκείνου τοῦ σεληνιακοῦ κύκλου εἶναι φήσομεν.

Ἐπιδείγματα· οἷον ὡς ἐν ὑποδείγματι· ἐπεὶ ὁ ἐνεστώτης τῆς σελήνης κύκλος β' εἶναι δέδεικται, τοῦτον ἐνδεκαπλασιάσαντες, καὶ τοῖς γενομένοις κβ' γ' προσθέντες, τὰ γενόμενα κε' τὰς τοῦ ἐνεστώτος σεληνιακοῦ κύκλου ἔχομεν ἐπακτὰς κε'.

Ἡ δὲ τῶν γ' ἡμερῶν προσθήκη δι' αἰτίαν γίνεται ταύτην. Δοκεῖ γὰρ ἀπορίαν ἐμποιεῖν ἢ τοιαύτη προσθήκη. Ἔστι δ' αἰτίαν κἀνταῦθα ἢ τῆς κυρίως ἀρχῆς τοῦ ἔτους ἀγνοία. Ταύτην γὰρ ἀκριβῶς οὐκ εἰδότες, ἐπεὶ εὖρον οἱ κατ' ἀρχὰς τὰ τοιαῦτα μεθοδεύσαντες, τὴν σελήνην ἐν α' ἢ κύκλῳ αὐτῆς κατὰ τὴν α' τοῦ Ἰανουαρίου πανσέληνον γινομένην, τοῦτέστι πεντεκαίδεκαταίαν οὔσαν· ἦν δὲ καὶ ὅτε δεδημιούργηται πεντεκαίδεκαταία· καὶ διὰ τοῦτο τρεῖς μὲν ἦσαν αἱ πρὸς τῆς δημιουργίας αὐτῆς ἡμέραι, α' δὲ αἱ ἀπὸ τῆς προϋποθέσεως συνόδου, ὑπέθεοντο μὲν τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἰανουαρίου, καὶ τῶν σεληνιακῶν κύκλων ἀρχὴν, προσέθηκαν δὲ καὶ τὰς γ' ἡμέρας, ἵνα κατὰ πάντα ὁμοίτης ἢ πρὸς ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν δεδημιούργηται.

Πῶς ἂν τις καὶ ἀπὸ τῆς δόξης κατανοήσῃ τὴν σελήνην εἴτε ἀπὸ συνόδου, εἴτε ἀπὸ πανσελήνου ἔστιν.

Ἡ'. Ἐπειδὴ ἐκ τοῦ ἡλίου δέχεται τὸ φῶς ἡ σελήνη, καὶ τὸ πεφωτισμένον αὐτῆς μέρος πρὸς τὸν ἥλιον νεύει. Ὅθεν αὐξομένη μὲν τῇ ἀποστάσει τοῦ ἡλίου, τοῦτέστι συνοδεύουσα τῷ ἡλίῳ, καὶ ἐπὶ πανσέληνον ἐρχομένη, τὸ μὲν πεφωτισμένον αὐτῆς μέρος νεύει πρὸς δυσμὰς, δυτικωτέρου ὄντος τῆνικαῦτα τοῦ ἡλίου, τὸ δὲ κερατοειδὲς αὐτῆς καὶ ἀφώτιστον νεύει πρὸς ἀνατολάς· ἐπὶ δὲ γένηται ἀντιπρόσωπος ὅλη τῷ ἡλίῳ, καὶ κατὰ διάμετρον αὐτοῦ ἀποστή, τότε πᾶσα φωτίζεται, ὅλη ὅλη τῷ ἡλίῳ προσβαλοῦσα. Ὅλη δὲ λέγω κατὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς αὐτῆς νενευκὸς μέρος. Ἡνίκα δὲ μετὰ πανσέληνον ἀρξῆται μειοῦσθαι, καὶ πρὸς σύνοδον ἐρχεσθαι τοῦ ἡλίου, τότε πάλιν τὸ μὲν πεφωτισμένον αὐτῆς μέρος νεύει πρὸς ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἀνατολικωτέρου τότε ὄντος, τὸ δὲ ἀφώτιστον καὶ κερατοειδὲς πρὸς δυσμὰς. Ὅταν ἔρα τὸ πεφωτισμένον τῆς σελήνης μέρος νεύῃ πρὸς δυσμὰς, ἀπὸ συνόδου ἔστιν ἡ σελήνη, καὶ ἐπὶ πανσέληνον ἐρχεται· ὅταν δὲ πάλιν τὸ πεφωτισμένον αὐτῆς μέρος νεύῃ πρὸς ἀνατολάς, ἀπὸ πανσελήνου ἔστιν ἡ σελήνη, καὶ ἐπὶ σύνοδον ἐρχεται.

Πῶς ἂν εἴρωμεν πόσων ἔστιν ἡμερῶν ἢ σελήνη ἀπὸ συνόδου, κ' α' ἢ ἂν ἡμέρας τοῦ μηνὸς τοῦτο ζητήσωμεν.

Θ'. Ἐπεὶ ἔχομεν καὶ τὸν περὶ τούτου λόγον, ἐπόμενον ἂν εἴη προσθεῖναι καὶ ὅπως δεῖ λαμβάνειν τὴν

¹ γρ. ἐνάτω, εἰ μάκ κατὰ τὴν α'.

cenarios omnes, quoad fieri potest, auferemus; qui singulos lunæ menses efficiunt. Residuum, quod minus est xxx, pro lunæ epactis habebimus.

Exempli causa: quoniam præsentis anni lunaris cyclus est 11, ut ostendimus: hanc per xi multiplicantes, et ad xxii, qui inde fiunt, additis 11, qui inde consurgit numerus xxv, hujus cycli lunaris epactas illum esse dicimus.

Cæterum triduum istud ob hanc causam adjicitur. Hæc enim accessio dubitationis nonnihil afferre videtur. Sed ejus quoque ratio ex veri principii, a quo annus incipit, ignorance petitur. Quod cum accurate non tenerent primi illius methodi conditores, ac primo lunæ cyclo animadvertent Kalendis Januarii plenam esse lunam, hoc est quintam decimam; ac tantam fuisse, cum primum est procreata, constaret, ut tres omnino dies conditum illius antecesserint, undecim vero a primo coitu, quem fingimus, effluerint: ob id Kalendis Januariis cyclorum lunæ principium attribuerunt; ac tres illos adjecerunt dies, ut cum ea, qua primum condita est, die per omnia congrueret.

Qua ratione quispiam visu ipso discernat, utrum luna proxime in jugo, an plena fuerit.

VIII. Cum ab sole lucem luna fœneretur, pars ejus illuminata solem perpetuo respicit. Ideo cum ab sole paulatim remota crescit, hoc est post ipsius cum sole congressum, ac tendit ad plenilunium, qua parte lucem accipit, vergit in occasum, solem tunc habens ab occidente; qua vero cornuta est, et expers luminis, in orientem. Porro cum ex adverso soli penitus objacet, intervallo dianetri ab eodem distans; tunc videlicet pleno orbe resplendet, totum tota solem respiciens. Totam cum dico, partem ejus intelligo, quæ nobis obversa est. At cum post oppositionem decrescere incipit, et ad solis properare congressum; tunc iterum pars illius lucida spectat orientem. (Tum enim sol ad orientem magis accedit.) Pars autem quæ lumine carens est, et cornuta, occidentem aspicit. Ad summam, quando pars lunæ splendida in occidentem vergit, a congressu recedens tendit ad oppositionem; cum autem denuo pars lucida spectat orientem, ab oppositione redit ad synodum.

Quomodo investiganda sit ætas lunæ, hoc est ejus intervallum a synodo, quacunque mensis die.

IX. His ita constitutis, consequens est, ut quemadmodum ætas lunæ quacunque propositi mensis

quæritur, adjunctis, a Martio cæterisque deinceps mensibus, excepto illo, qui proponitur, si quidem diebus constant xxxi, sesquidiem capimus: si vero dies habeant xxx, dimidiatum diem. Mox de summa, si major sit triginta, totidem auferimus; residuum plus minus ætatem lunæ, quam inquirimus, ostendet.

καὶ τῶν συναχθεισῶν τριακοντάδα ἀφελόντες, εἰ πῶς ὅσων ἡμερῶν ἐστὶν ἡ σελήνη, καθ' ἣν τοῦτο

Exempli gratia: proposita sit xxvi dies Octobris in quo versamur. Ad hanc epactas præsentis cycli, quas xxv jam reperimus, addentes necnon dies omnes, qui a Martio ad finem Septembris collecti sunt, numero septem; de summa, quæ est lviii, sublatis xxx, ætatem lunæ habemus in Octobris die xxvi, quæ est xxviii dierum.

Neque vero facile prætermittendum istud est, quæ de causa sesquidies illos, vel dimidiatos dies auferre de mensibus incipiamus a Martio, non a Januario; cum ab hoc lunarium cyclorum, et congruentium iis epactarum initia ducantur. (Hoc enim contra illa quæ dicta sunt dubitationem parere videtur.) Tum illud quæri potest, cur dies illos assumamus.

Manifestum est itaque, quoniam lunaris mensis diebus circiter constat $xxix \frac{1}{2}$, sesquidie minores, iis esse, quibus dies xxxi competunt; dimidiato vero minus illis habere, qui tricenarii sunt; ac propterea diem illum cum dimidio, vel dimidium solum, insequentis mensis diebus, usque ad propositum, adjungimus. Quod idem in Februario quoque fit; cujus diebus sesquidiem addimus eum qui de Januario relinquitur. Verum quia Februario 200 octo et viginti dies habens, sesquidiem potius ab lunari mense deficit; ideo cum superfluo de Januario dies cum dimidio quod deest Februario compenset, nihil ad Martii dies accedit: et iis contenti epactas solas ad id inveniendum, quod quæritur, accommodamus; post Martium ac deinceps fit illud, quod antea præscripsimus. Hoc ergo considerari debet, superfluos istos a Martio ad finem Decembris ex unoquoque mense corrogatos dies per xi collectos epactas easdem facere cum iis quæ ducuntur a Januario. Quæ cum antecedentis cycli lunaris epactis additæ ineuntis epactas anni conficiunt.

De Paschate.

X. His animadversis, quæ ad solis lunæque rationem pertinent, et quomodo potuimus explicatis; de Paschate deinceps sermonem instituemus. Hujus enim elementa ista sunt, quoniam propositum laterculum, cujus ope Pascha in promptu habetur, ex solis et lunæ cyclis conficitur. Iisdem quoque methodus utraque nititur, tam quæ ante nos exstitit, quam quæ a nobis excogitata fuit.

λαθεῖν. Ἐχόντες γὰρ τοῦ ἐνεστώτος σεληνιακοῦ κύκλου τὰς ἐπακτάς, καὶ προστιθέντες ταύτας ἡμέραν τοῦ μηνός, καθ' ἣν ζητούμεν λαθεῖν τὴν νύκτα, πόσων ἐστὶν ἡμερῶν· καὶ ἀπὸ τοῦ Μαρτίου τῶν ἐξῆς μηνῶν, πλὴν αὐτοῦ τοῦ ἀπ' οὗ ἡ ζήτησις γίνεται, λαμβάνοντες τοῦ μὲν ἔχοντος ἡμέρας ἡμέραν α' S', τοῦ δ' ἔχοντος ἡμέρας λ' S' ἡμέρας ὑπερβαίνουσι δηλονότι, τὰς λοιπὰς ἔξομα ἔξομα ζητούμεν.

Ὅσον, ὡς ἐν ὑποδείγματι, ἔστω κς' τοῦ παρὸν Ὀκτωβρίου μηνός. Ταύτη προσθέντες τὰς ἐπακτάς τοῦ ἐνεστώτος σεληνιακοῦ κύκλου ἔπακτα κς', καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι καὶ ὡσαύτως Σεπτεμβρίου συναγομένας ἡμέρας ζ', καὶ τῶν προμεινῶν ὁμοῦ νη' τριακοντάδα ἀφελόντες, ἔχουσι τὴν σελήνην κατὰ τὴν προχειρισθεῖσαν ἡμῖν ἡμέραν, τοῦτέστι τὴν κς' τοῦ παρόντος Ὀκτωβρίου, ἡμερῶν οὔσαν κς'.

Καὶ τοῦτο δ' οὐκ εὐκόλῳ παραδραμεῖν, τίνος μέρους τὴν τῶν ἡμερῶν λήψιν τῆς τε α' S' καὶ τῆς λ' ἀπὸ τοῦ Μαρτίου ἀργόμεθα λαμβάνειν, καὶ ὡσαύτως τοῦ Ἰανουαρίου, καθ' ὃν τὴν τε ἀρχὴν τῶν ἐπακτῶν ποιούμεθα κύκλων, καὶ τὴν τῶν κατὰ τὰς ἐπακτῶν λήψιν (δοκεῖ γὰρ ἀπορίαν ἐμπεσεῖν ἐν τούτῳ τοῖς εἰρημένοις), ἔτι τε καὶ δι' ἣν αἰτία τῶν ἡμερῶν τούτων ποιούμεθα λήψιν.

Ἔστι μὲν οὖν ὁλον, ὡς, ἐπεὶ ὁ σεληνιακὸς ἡμέραν κθ' S' ἐγγίστα περιέχει, τῶν μὲν ἐπίσης λα' ἡμέρας μηνῶν, μὲν καὶ S' ἡμέρας λείπεται ὡς δὲ λ', S'· καὶ διὰ τοῦτο τὴν λοιπαζόμενην ταύτην α' S', ἢ S' ἡμέραν ταῖς τοῦ ἐφεξῆς μηνός ἡμέρας ἀχρι καὶ τῆς ζητουμένης συντίθεμεν. Καὶ τῶν δ' ὁμοίως καὶ τῶν Φεβρουαρίῳ ποιούμεν, τὴν κατὰ μὲν ἐν τῷ Ἰανουαρίῳ α' S' ἡμέραν ταῖς τοῦ Φεβρουαρίου προστιθέντες. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ Φεβρουάριος κη' ἡμερῶν ὑπάρχων, λείπεται μᾶλλον ὅσων τῶν σεληνιακοῦ μηνός ἡμέρα α' S', διὰ τοῦτο τῆς τοῦ Ἰανουαρίου περιπετυούσης α' καὶ S' ἀνταναστήσει τὴν τοῦ Φεβρουαρίου λοιπάζουσαν· ταῖς τοῦ Μαρτίου ἡμέραις οὐδὲν τι προστιθεμεν, ἀρκούμεθα ταῖς σὺν τῇ προσθήκῃ τῶν ἐπακτῶν, εἰς εὐρεσιν τοῦ ζητουμένου. Μετὰ δὲ τὸν Μάρτιον καὶ ἐφεξῆς παρῆναι, ὡς ἀνωτέρω εἰρήκαμεν. Σκεπτέον οὖν, ὅτι αἰτίαι περιπετυούσαι καθ' ἕνασπον μῆνα ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι καὶ ὅλου τοῦ Δεκεμβρίου, εἰς τὰς αὐτὰς ποσοῦμεναι, τὰς ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου ποιούτων ἐπακτάς· αἵτινες, ταῖς τοῦ παρελθόντος σεληνιακοῦ κύκλου προστιθέμεναι, τὰς τοῦ ἐνεστώτος ποιῶσι.

Περὶ τοῦ Πάσχα.

I. Τούτων δὲ οὖν, τῶν κατὰ τὸν ἥλιον ἐπιπέσει τὴν σελήνην, ὡς ἐνῆν, ἐμοὶ προτεθεωρημένων, ἐστὶν περὶ τοῦ Πάσχα τὸν λόγον ποιησόμεθα. Δι' ἐκείνου γὰρ οὗτος περαίνεται· τὸ τε γὰρ ἐκκείμενον πέντε νιον, δι' οὗ προχείρωσ τὸ τοιαῦτον Πάσχα λαμβάνομεν, διὰ τῶν ἡλιακῶν καὶ σεληνιακῶν κύκλων συγκυρίω γμάτευται· πρὸς δὲ καὶ αἱ περὶ τούτου μέθοδοι, ἡ πρὸ ἡμῶν εὐρημένη, καὶ ἡ νῦν ὑφ' ἡμῶν.

Cycli	LEGALE PASCHAE	1	2	3	9	4	5	6	Fundamentum Lunæ.	
		7	13	8	15	10	11	17		
		12	19	14	20	21	16	23		
		18	24	25	26	27	22	28		
1	Ap.	2	A 7	A 6	A 5	A 4	A 3	A 9	A 8	14
2	M	22	M 24	M 23	M 29	M 28	M 27	M 26	M 25	25
3	A	10	A 14	A 13	A 12	A 11	A 17	A 16	A 15	6
4	M	30	M 31	A 6	A 5	A 4	A 3	A 2	A 1	17
5	A	18	A 21	A 20	A 19	A 25	A 24	A 23	A 22	28
6	A	7	A 14	A 13	A 12	A 11	A 10	A 9	A 8	9
7	M	27	M 31	M 30	M 29	M 28	A 3	A 2	A 1	20
8	A	15	A 21	A 20	A 19	A 18	A 17	A 16	A 22	1
9	A	4	A 7	A 6	A 5	A 11	A 10	A 9	A 8	12
10	M	24	M 31	M 30	M 29	M 28	M 27	M 26	M 25	23
11	A	12	A 14	A 13	A 19	A 18	A 17	A 16	A 15	4
12	A	1	A 7	A 6	A 5	A 4	A 3	A 2	A 8	15
13	M	21	M 24	M 23	M 22	M 28	M 27	M 26	M 25	26
14	A	9	A 14	A 13	A 12	A 11	A 10	A 16	A 15	7
15	M	29	M 31	M 30	A 5	A 4	A 3	A 2	A 1	18
16	A	17	A 21	A 20	A 19	A 18	A 24	A 23	A 22	29
17	A	5	A 7	A 6	A 12	A 11	A 10	A 9	A 8	10
18	M	25	M 31	M 30	M 29	M 28	M 27	M 26	A 1	21
19	A	13	A 14	A 20	A 19	A 18	A 17	A 16	A 15	2

Συνέστηκε τοίνυν τὸ εἰρημένον κανόνιον τόνδε τὸν Ἀ τρόπον· Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ σελίδι τῆς σελήνης οἱ εἴθ' κείνται κύκλοι, καὶ ἐφεξῆς αὖθις καθ' ἕτερον σελίδιον τὸ τῶν Ἰουδαίων Πάσχα, τὴν καθ' ἕκαστον κύκλον τῆς σελήνης πανσεληνιακὴν ἡμέραν ἐμφαίνον· κατὰ ταύτην γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι τὸ ἑαυτῶν τελοῦσι Πάσχα, τοῦ παρ' αὐτοῖς Μωσαϊκοῦ νόμου τοῦθ' οὕτω τελεῖν προστάττοντος· προέκκειται δὲ τοῦ τῶν Χριστιανῶν Πάσχα τὸ Ἰουδαϊκόν, ἐπειδὴ τοῖς κατὰ τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν πρῶτην σύνοδον θεοφόροις Πατρᾶσιν οὕτω κεκανόνισται, σκοπεῖν τὴν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα ἡμέραν, ἐν ποῖα τῶν τῆς ἑβδομάδος ἡμερῶν συμβαίνει γίνεσθαι, καὶ τῇ ἐφεξῆς Κυριακῇ τελεῖν τοὺς Χριστιανούς τὸ κατ' αὐτοὺς ἅγιον Πάσχα, ἀκολουθοῦντας τῷ καιρῷ τοῦ σωτηρίου πάθους καὶ τῆς ζωηφόρου ἐγέρσεως. Κατὰ γὰρ τὴν ἡμέραν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα ἤχθη πρὸς τὸ πάθος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· μεθ' ὃ εὐθύς καὶ ἐκ νεκρῶν ἀνέστη· καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ἑορτάζοντες, Πάσχα καινὸν ὀνομάζομεν. Μετὰ δὲ τὸ δεύτερον σελίδιον τὸ περιέχον τὸ Ἰουδαϊκόν, ὡς εἴρηται, Πάσχα ἔκκεται τὸ τῶν Χριστιανῶν ἅγιον Πάσχα ἐν ζ' σελίδιοις, ἐν ἄλλῃ μὲν καὶ ἄλλῃ τῶν τῆς ἑβδομάδος ἡμερῶν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα συμβαίνοντος, κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ τοῦ μηνὸς ἡμέραν τὴν τῷ σεληνιακῷ κύκλῳ παρακειμένην, ἀνιστρόφως τὸ τῶν Χριστιανῶν Πάσχα τῇ αὐτῇ τῆς ἑβδομάδος ἡμέρᾳ τελεῖται, τουτέστι Κυριακῇ, ἐν ἄλλῃ δὲ καὶ ἄλλῃ τῶν τοῦ μηνός. Ἄνωθεν δὲ τῶν τοιούτων ἐπτὰ σελίδιον ἐν στίχοις μὲν τέσσαρσι, χίρσι δὲ καθ' ἕκαστον ζ', οἱ τοῦ ἡλίου κτ' ἔκκενται κύκλοι.

Laterculum igitur ad hunc modum componitur. In primo versu cycli lunæ xix positi sunt; proximus ab eo Pascha Judaicum exhibet, quod in unoquoque cyclo plenilunii diem ostendit: quo Judæi suum Pascha celebrant ex legis Mosaicæ præscripto, quod ita peragi imperat. Porro ante Christianorum Pascha Judaicum ideo collocatum est, quod in sancta et œcumenica prima synodo sancti Patres ita constituerunt, ut observaretur quem in hebdomadis diem Judæorum caderet Pascha, ac sequente Dominica Christiani suo Paschate fungerentur, in eoque saluberrimæ Christi Passionis et vivificæ Resurrectionis tempus obtinerent. Etenim ipso die Judaici Paschatis Dominus noster Jesus Christus ad passionem ductus est; secundum quam **201** statim a mortuis surrexit. Ac nos Christiani resurrectionis illius festum celebrantes, novum Pascha nominamus. Post secundum versum, qui Judaicum, ut diximus, Pascha præbet, sanctum Christianorum Pascha vii versibus descriptum est. Quippe Judaicum in aliam atque aliam feriam incidit, sed eadem perpetuo mensis die, quæ ad lunarem cyclum ascribitur; Christianum contra eadem semper hebdomadis feria celebratur, nempe Dominica; sed alio atque alio mensis die. Supra versus septem quadruplici serie in arcibus septem cycli solis octo et viginti collocati sunt.

stioni respondebimus, ut proposita recti numerorum ordinis tabella constet, nihil hanc ab altera differre, quæ perturbatos eosdem continet. Describantur enim hoc loco duplici in tabella, primum ordine, ut in superiore laterculo, confuso; tum recto: ac sint ejusmodi.

τάξιν έχουσης μηδὲν διαφέρειν ἐκείνης τῆς συγγραφῆς. Ἐκκελισθω γὰρ ἐνταυθοῖ ἐν καταγραφῇ πρώτων μὲν ἢ ἐν τῷ εἰρημένῳ κανονίῳ συγγραμμένως ἐκκειμένη, ἔπειτα δὲ ἡ εὐτάκτως· καὶ ἐπισημασθῶσιν αὐταί·

A' Καταγραφή.

α'	β'	γ'	θ'	ι'	ε'	ζ'
ζ'	ιγ'	κα'	ιε'	κα'	κβ'	ιζ'
ιη'	ιθ'	ιδ'	κς'	κζ'	ια'	κγ'
ιβ'	κδ'	η'	κ'	δ'	ις'	κη'

B' Καταγραφή.

α'	β'	γ'	θ'	ε'	ζ'
ζ'		η'	θ'	ια'	
ιβ'	ιγ'	ιδ'	ιε'	ις'	ιζ'
ιη'		κ'	κα'	κβ'	κγ'
	κδ'	κε'	κς'	κζ'	κη'

Animadvertere igitur oportet, quemadmodum in B secunda tabula, quæ ordinatos habet cyclorum numeros, quarta quæque areola numeris vacua relicta sit: quæ res indicat, post annos quatuor annum uno die priorem ordinem transcendere: situs porro numerorum in quolibet versu idem est utrobique, ac videre licet in primis versibus eosdem cyclorum numeros collocatos. Etsi enim in priore tabella xviii supra xii positus sit; tamen cum eodem uterque versu contineatur, nullum ex perturbata illa dispositione discrimen oritur. Idem et in reliquis versibus apparet, ut quamvis tumultuarium videatur esse, non tamen excedat ordinem. Cæterum istiusmodi cyclorum ordinatio ab eo qui primus laterculum condidit, in eum est excogitata finem, ut ea intervalla repleantur, quæ in secunda descriptione ob eam quam diximus causam sunt inania relicta.

Σκεπτέον τοίνυν, ὡς ἐν τῇ δευτέρᾳ καταγραφῇ τις καὶ κατὰ τάξιν ἔχει τοὺς ἀριθμοὺς τῶν κύκλων ἐκκειμένους, κατὰ δ' μὲν χώρας παραλείπει τὴν χώραν, μὴ δεχομένη ἀριθμῶν, εἰς ἐνδείξιν τῶν πρὸς τὸν ἑνιαυτὸν ἡμέρας μίαν τὴν προτέραν αἰὲρ ὑπερβῆσιν· ἡ θέσις δὲ τῶν ἀριθμῶν ἐν ἐκάστῳ σελιδίῳ ἢ αὐτῇ ἐστὶ καὶ ἐν ἀμφοτέροις ταῖς καταγραφαῖς, ὡς ἔστιν ὁρᾶν ἐν τοῖς πρώτοις σελιδίοις αὐτῶν τῶν κύκλων ἐκκειμένους ἀριθμοὺς. Κινητὸν ἐν τῇ πρώτῃ καταγραφῇ ὁ ιη' ἀνωθεν τοῦ φ' κείσθαι· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σελιδίου καὶ ἀμφοῖν κειμένον οὐ γίνεται τις διαφορὰ διὰ τὴν αὐτὴν ἐνηλλαγμένην θέσιν. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν σελιδίων ἐμφαίνεται, ἕκτακτον μὲν δοκοῦν, τὴν τάξιν ἢ ἐπιὶ ὑπερβαίνον. Γέγονε δὲ ἡ τοιαύτη θέσις τῶν κύκλων τῷ κανονογραφῆσαντι ἐξ ἀρχῆς ἀναπληρώσεως τῶν τῶν χωρίων, ἀ κενὰ καταλείπει ἡ δευτέρα καταγραφή διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν.

Quamobrem ut in quatuor versibus ordinatio fiat a nobis descriptio, in primo ponantur isti, i, vii, xii, xviii; in secundo iidem remaneant; tertius istos habeat, iii, viii, xiv, xxv; quartus, ix, xv, xx, xxvi; quintus, iv, x, xxi, xxvii; sextus, v, xi, xvi, xxii; in septimo nihil mutetur.

Ἴνα δὴ οὖν τὴν ἐν τοῖς δ' στίχοις καταγραφῇ εὐτακτοτέραν ποιήσωμεν, τὸ μὲν πρῶτον σελίδιον ἔχεται ἀριθμοὺς α', ζ', ιβ', ιη'· τὸ δὲ δεύτερον σελίδιον ὡς ἔχει· τὸ δὲ τρίτον γ', η', ιδ', κε'· τὸ δὲ τέταρτον θ', ιε', κ', κς'· τὸ δὲ πέμπτον δ', ε', κα', κζ'· τὸ ἕκτον ε', ια', ις', κβ'· τὸ δὲ ἕβδομον πάλιν ὡς ἔχει.

In summo laterculo cycli solis, ut dictum est, ideo ponuntur, ut ostendatur, quam in diem hebdomadis Judaicum Pascha suo quodque lunæ cyclo contingat. Non enim Christianorum Pascha duntaxat per unumquemque lunæ cyclum septem versibus descriptum est; verum una cum illius mensis, puta Martii, vel Aprilis numero, qui est index Paschatis, dies etiam hebdomadis ascribitur, quo die Judaicum Pascha celebratur.

Τίθεται δὲ ἀνωθεν τοῦ κανονίου οἱ τοῦ ἡλίου κύκλοι ὡς εἴρηται, εἰς δὴλωσιν τοῦ ἐν ποίᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα κατὰ τὸν οἰκείον τῆς ἡμέρας κύκλον τελεῖται. Οὐ μόνον γὰρ τὸ τῶν Χριστιανῶν Πάσχα καθ' ἕκαστον κύκλον σελίδιον ἐν σελιδίοις ἐκκεῖται ζ'· ἀλλὰ οὖν τῶν ἀριθμῶν τῶν σελιδίων μηνός, ἢ τοῦ Μαρτίου, ἢ τοῦ Ἀπριλίου, τὸ δηλοῦντος τὸ Πάσχα, κείται καὶ ἡ τῆς ἑβδομάδος ἡμέρα, καθ' ἣν τότε τὸ Ἰουδαϊκὸν τελεῖται.

Methodus inveniendi Paschatis.

Μέθοδος δι' ἧς εὐρήσομεν τὸ Πάσχα.

XI. Igitur scire cum volumus quem in mensem de duobus, Martio et Aprili, Christianorum Pascha sanctum incidat, præsentem in promptu cyclum

ΙΑ'. Ὅταν τοίνυν προαιρέωμεθα γινώσκωμεν ἐν τῶν τῶν δύο μηνῶν Μαρτίου ἢ Ἀπριλίου, καὶ ἐν ποίᾳ ἡμέρᾳ ἐνδὸς αὐτῶν τὸ τῶν Χριστιανῶν ἄγιον Πάσχα

εἰς τὸν στίχον, ἐφ' οὗ ἐν ἀρχῇ ὁ τῆς σελήνης γράφεται κύκλος· καὶ τὸ οὕτω κείμενον ἀντικρὺ κατὰ βάθος μὲν τοῦ ἐνεστῶτος ἡλιακοῦ κύκλου, κατὰ πλάτος δὲ τοῦ σεληνιακοῦ, φήσομεν εἶναι τὸ τῶν Χριστιανῶν ἄγιον Πάσχα· τὴν δ' ὑπ' αὐτὸ ἡμέραν τὴν τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν, καθ' ἣν γέγονε τὸ τότε Ἰουδαϊκόν.

Οἶον, ὡς ἐν ὑποδείγματι, ἔστω ζητεῖν ἡμᾶς κατὰ τὸ ἐνεστῶς ἔτος τὸ ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως ῥωπα' ἔτος, ἐν ποίᾳ ἡμέρᾳ τοῦ Μαρτίου ἢ τοῦ Ἀπριλίου τὸ τῶν Χριστιανῶν ἔσται Πάσχα. Καὶ ἐπεὶ ἔδειχθη κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος, ἡλίου μὲν ὢν κύκλος κα', σελήνης δὲ τρίτος, λαμβάνομεν αὐτοὺς ἐν τῷ κανονίῳ ἄνωθεν μὲν τὸν τοῦ ἡλίου, ἐκ πλαγίου δὲ τὸν τῆς σελήνης· κάπειθ' συναρκομένων ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κανονίου κατὰ τὴν συνέλευσιν ἰζ' τοῦ Ἀπριλίου καταγράφεται, φήσομεν γενήσεσθαι τὸ ἡμέτερον Πάσχα κατὰ τὴν τοῦ Ἀπριλίου ἰζ'· τὴν δὲ ὑπὸ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον α' ἡμέραν, ἣ γούν τὴν πρώτην, φήσομεν εἶναι ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος α' τῆς πρὸ τοῦ Χριστιανικοῦ τούτου Πάσχα, καθ' ἣν ἔσται τὸ Ἰουδαϊκόν. Δῆλον γάρ, ὡς, ἐπεὶ ἡ παρακειμένη τῷ τρίτῳ κύκλῳ τῆς σελήνης ἰ' τοῦ Ἀπριλίου τὸ Ἰουδαϊκόν Πάσχα δηλοῖ, γενήσεται δὲ κατὰ ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος α', ἐὰν τῇ ἰ' τοῦ Ἀπριλίου ἡμέρας ζ' προσθῶμεν τὰς ἄχρι τῆς ἐρχομένης Κυριακῆς, τὰς ἰζ' τοῦ Ἀπριλίου ποιήσομεν, καθ' ἣς τὸ Πάσχα ἔσται χείρω λαμβάνεται τὸ ζητούμενον· καὶ διὰ μεθόδου

Ἐτέρα μέθοδος τῆς τοῦ Πάσχα εὐρέσεως.

Ἐπεὶ ἔχομεν καθ' ἕκαστον τῶν σεληνιακῶν κύκλων τὴν ἐπὶ τοῦ Μαρτίου ἄχρι καὶ τῆς ἰζ' τοῦ Ἀπριλίου γινομένην πανσέληνον, ἦτις τὸ Ἰουδαϊκόν Πάσχα μὴνύει· διὰ τοῦ ἡμερουρεσιού, ὡς προειλήφαμεν, εὐρίσκομεν ἐν ποίᾳ ἡμέρᾳ τῶν τῆς ἑβδομάδος ἔσται τὸ νομικὸν Πάσχα τὸ παρακείμενον τῷ ἐνεστῶτι σεληνιακῷ κύκλῳ· ᾧ προστιθέντες τὰς ἐφεξῆς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος ἄχρι καὶ αὐτῆς τῆς Κυριακῆς, ἔχομεν καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς ἄγιον Πάσχα, ἐν τίνι τῶν τοῦ Μαρτίου ἢ τοῦ Ἀπριλίου ἡμερῶν γίνεσθαι. Καὶ ἔστω ἐπὶ ὑποδείγματι τοῦ προειρημένου. Ἐπεὶ τῷ ἐνεστῶτι τότε κύκλῳ τῆς σελήνης τρίτῳ ὄντι ἰ' Ἀπριλίου παράκειται, δηλοῦσα κατ' αὐτὴν εἶναι τὸ Ἰουδαϊκόν Πάσχα· προσθέντες ταύτῃ τὴν τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἑπτακτὴν α' οὖσαν, εἶτε τε τοὺς παρελθόντας κ' ἡλιακοὺς κύκλους, καὶ τὰ τοῦτων δ' ἡμέρας ε' τὰς γενομένας ὁμοῦ ἡμέρας λς' μερίσαντες παρὰ τὸν ζ', τὴν ἐναπολειφθεῖσαν α' φήσομεν ἡμέραν εἶναι Κυριακὴν, καθ' ἣν ἡ δεκάτη τοῦ Ἀπριλίου συμπίπτει. Καὶ ταύτῃ προσθέντες τὰς τῆς ἐφεξῆς ἑβδομάδος ἄχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἐρχομένης Κυριακῆς ἡμέρας ζ', ἔχομεν καὶ οὕτως τὸ καθ' ἡμᾶς ἄγιον Πάσχα τῇ ἰζ' τοῦ Ἀπριλίου ἑσόμενον.

Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς ἀπόκρουσ.

IB. Μετὰ δὲ τὸ λαβεῖν τὴν τοῦ μηνὸς ἡμέραν, ἐν ἣ τὸ ἄγιον Πάσχα συμπίπτει, προστιθέντες αὐτῇ ἡμέρας τρεῖς, βισέξτου δὲ ὄντος δ', εὐρίσκομεν καὶ τὴν

in directum, lunæ in transversum attributus, eum Christianorum indicare Pascha dicemus; huic vero subjectam diem, feriam esse, qua Judaicum Pascha contigerit.

Exempli causa: quæratum hoc anno, qui est ab orbe condito 6881, quoto die Martii, vel Aprilis incidit Pascha. Quoniam ergo supra demonstravimus, cyclum eo anno solis esse XXI, lunæ III, utrumque in laterculo quærimus, solis in fronte tabulæ, lunæ autem ad latus; et quia media in area communis angulus XVII diem Aprilis exhibet, eo die Pascha nostrum fore pronuntiamus; quæ autem numero est eidem subjecta feria prima, diem hebdomadis esse dicemus, quæ Pascha Christianum antecedit, et in quam Judaicum incurret. Cum enim ad tertium cyclum apposita X dies Aprilis Pascha Judæorum indicet, idque primam in feriam incidat, perspicuum est, si ad diem Aprilis X septem dies accedant, quæ ad proxime sequentem hebdomadam pertingunt, XVII Aprilis diem confici, quo Christianum Pascha peragetur. Ita ex laterculo facile quod quæsitum est extricatur: quod etiam ex

Methodo sic habetur. Christianicόν. Καὶ οὕτως μὲν ἐκ τοῦ κανονίου προ- δὲ καὶ οὕτως·

Methodus altera Paschatis inveniendi.

Cum in unoquoque cyclo lunari plenilunia nobis omnia constant, quæ in Martio, et ad XVII Aprilis usque continentur, et Judaicum Pascha demonstrant, per laterculum septizonii, ut ante diximus, indaganda est feria legalis Paschatis, quod ad præsentem lunæ cyclum adnotatur; cui reliquas ad Dominicam hebdomadis ferias addentes, habemus Martii, vel Aprilis diem, in quem nostrum Pascha committitur. Verbi gratia repetatur superius illud exemplum. Quoniam enim ad ineuntem cyclum lunæ tertium X dies Aprilis adjungitur, ostendens in eum diem cadere Pascha Judaicum; si eidem mensis illius addamus epactam, quæ est I; necnon præteritos solis XX cyclos, et eorum quadrantes, dies V, summa conflata dierum XXXVI, si per VII dividatur, reliquam faciet diem I, hoc est Dominicam, in quam Aprilis X conveniet. Ad hanc rursus totam addentibus insequentem hebdomadem usque ad proxime sequentem Dominicam, quæ sunt dies VII, Christianum Pascha nobis occurret, quod Aprilis XVII continget.

De introitu sacri jejunii, et abstinentiæ a carnibus.

XII. Inventa die mensis, in quam Pascha sanctum incidit, tres ad illam dies addimus; bisextili vero anno, IV. Ita, Januarii vel Februarii diem re-

...
 tium obtineat, usque ad xxviii in bisextili anno, vel xxix diem, in communi, Carnisprivium in Januariarium competet. Nam si Martii xxviii, aut xxix, aut xxx, aut xxxi Pascha fiat, Carnisprivium erit in Februario. Ut in exemplo anni proxime sequentis perspicuum erit. Cum enim Aprilis xvii, uti dictum est, Pascha sit futurum; si triduum ad id accedat (non enim bisextilis hic annus est), dies ille, qui residuus erit, Februarii vicesimus, Carnisprivium exhibebit.

Methodus alia Paschatis et Carnisprivii.

XIII. Exposita est hactenus methodus illa, quæ a majoribus accepta, ad nos usque propagata est. Altera vero, quam excogitavimus ipsi, ratione ac demonstratione constantem, quamque nos explicaturos ostendimus, est ejusmodi. Quoniam a lunari coitu, qui Januariarium antecessit, ad hujus anni Judaicum Pascha, quod in plenilunium incidit, lunares menses intercedunt tres cum dimidio, qui dies colligunt ciii; in laterculo vero Paschali Judaica Paschata biduo redundare videntur supra exactum plenilunium; quemadmodum postea demonstrabitur; biduum istud diebus illis ciii addentes, de summa dierum cv deductis quadragesimæ diebus xlviii, cum diebus septem Tyrophagi, id est, « hebdomadis, in qua esus casei conceditur, » si reliquos L dies a lunari synodo, quæ proxime Januariarium præcessit, computemus, planum est calculum nostrum ad hebdomadam Carnisprivii perductum iri, hoc est a Dominica « Prodigii, » ad Sabbatum ante Carnisprivii Dominicam. Adjectis 203 deinde reliquis ad Dominicam diebus, Carnisprivii Dominicam assequemur: unde et Pascha constabit. Experiamur in exemplo proxime futuræ Dominicæ Carnisprivii. Cyclo lunæ vi ineunte Kalendis Januarii epactæ sunt vi. Ergo sex diebus ante Kalendas Januarias lunaris syzygia commissa est. Ab hac si L dies explicemus, quæ conflatae sunt ex Januariarium antecedentibus vi, et xxxi Januarii, et Februarii xiii (nam omnes istæ in unum collectæ quinquaginta faciunt), quinquagesima dies in xiii Februarii desinet; quam in Dominicam cadere deprehendemus, videlicet in eam, quæ Prodigii nominatur. Ad Februarii xiii dies, quæ in Dominicam desinunt, uti dictum est, adjectis septem hebdomadis Tyrophagi diebus, confluet vicesima Februarii, quæ erit Dominica Carnisprivii; ac deinceps Pascha consequemur.

Methodus alia Paschatis.

XIV. Cum a synodo lunari, quæ proxime Januariarium præcessit, ad ejusdem anni Judaicum Pascha, sive plenilunium, tres cum dimidio lunares menses intercedant, qui sunt dies civ circiter: porro in

Φεβρουαρίῳ ἐν δὲ Μαρτίῳ ἄχρι τῆς κη' ἐν β' αὐτῆς ἢ τῆς κθ' ἐν οὐ βισέξτω, ἢ ἀπόκρευς ἐν β' νουαρίῳ ἔσται. Ἐν γὰρ τῇ κη' τοῦ Μαρτίου, ἢ κθ', ἢ τῇ λ', ἢ τῇ λα' συμπύπτοντος τοῦ Πάσχα ἢ ἀπόκρευς ἐν Φεβρουαρίῳ ἔσται· ὡς ἐπὶ τοῦ δειγματος τοῦ ἐρχομένου σὺν Θεῷ Πάσχα ἐπιφανερὸν. Ἐπεὶ γὰρ τῇ ιζ' ἔσται τοῦ Ἀπριλίου ὡς ἀνωθεν εἰρηται, ταύτῃ προσθέντες γ' (ὅτι τὸ ἔστι τὸ παρὸν ἔτος βίσεξτον), τὰς γενόμενας καὶ Φεβρουαρίου τὴν ἀπόκρευς ἔξομεν.

Ἐτέρα μέθοδος περὶ τῆς ἀπόκρευς καὶ τοῦ Πάσχα

Π'. Καὶ αὕτη μὲν ἡ μέχρι τῶν φθάσαι μὲν ἐπὶ τῶν πρὸ ἡμῶν ἐκτεθείσα· ἦν δ' ἡμεῖς ἔργον μετὰ καὶ λογικῆς ἀποδείξεως, καὶ ταύτην ἐπιπέθεσθαι ἐπιγγειλάμεθα, εἴη ἂν αὕτη. Ἐπιπέθεσθαι τῆς πρὸ τοῦ Ἰανουαρίου γινομένης συνοδικῆς συζυγίας τῶν φώτων ἄχρι τοῦ κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος Ἰουδαίου Πάσχα, ἐν ᾧ πανσεληνιακῆ συζυγία ἐστὶ, γ' ὡς ὡς σεληνιακοὶ μῆνές εἰσι, καὶ περιέχουσιν ἡμέρας ἑγγιστα· εὐρίσκονται δ' ἐν τῷ κανόνι τοῦ Πάσχα τὰ διαλαμβανόμενα Ἰουδαϊκῆ Πασχῆ ἐπὶ ἡμέραις πλεονάζοντα τοῦ ἀκριβοῦς πανσεληνιακοῦ προιόντες δι' ἀποδείξεως τὴν περὶ τοῦτου ποιητέον λόγον· ταύτας τὰς δύο ἡμέρας προσθέντες τὰς ἡμετέρας βγ', τῶν γενόμενων ρε' ἀφελόντες τὰς τεσσαρακοστῆς ἡμέρας μη', πρὸς δὲ καὶ τὰς τῆς Τυροφάγου ζ', ἐὰν τὰς λοιπὰς ν' προσεκόλλωμεν τὸ τῆς πρὸ τοῦ Ἰανουαρίου συνόδου, φανερόν ὡς ἐπὶ τὴν ἑβδομάδα τῆς ἀπόκρευς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς Κυριακῆς « τοῦ Ἀσώτου » ἄχρι καὶ τοῦ πρὸ τῆς ἀπόκρευς Σαββάτου. Αἱς προσθέντες τὰς ἑφεστῆς ἡμέρας ἄχρι τῆς Κυριακῆς, τὴν ἀπόκρευς ἔξομεν καὶ ἐπὶ τὸ Πάσχα δῆλον ἔσται. Ἔστω δὲ καὶ ἐπὶ ὑποδείξεως τῆς ἐρχομένης ἀπόκρευς· Ἐπεὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐρχομένου Ἰανουαρίου, κύκλου σελήνης ἑπταῖς ἡμερῶν τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἰανουαρίου ἔσται ἡ πρὸ αὐτοῦ σύνοδος· Προσεκόλλωμεν οὖν ἀπὸ τῆς ταύτης συνοδῆς τὰς εἰρημένας ν', αἵτινες περιέχονται πρὸ τοῦ Ἰανουαρίου ζ', καὶ τὰς αὐτοῦ τοῦ Ἰανουαρίου λα', καὶ τοῦ Φεβρουαρίου ιγ' (αὗται τὴν συμπύπτονται ν' ἀπαρτίζουσι) τὴν ν' ἡμετέρας γουσαν ἔξομεν τῇ τοῦ Φεβρουαρίου ιγ' τῆς δὲ τῆς τοῦ Φεβρουαρίου ἐν ἡμέρᾳ εὐρήσομεν συμπύπτονται Κυριακῆ, δηλονότι τῇ τοῦ Ἀσώτου. Ταῖς ιγ' δὲ τοῦ Φεβρουαρίου ἡμέραις, αἵτινες συμποσοῦνται ἐν Κυριακῆ, ὡς εἰρηται, προσθέντες τὰς τῆς Τυροφάγου ἑβδομάδος ἡμέρας ζ', τὰς γενόμενας καὶ τοῦ Φεβρουαρίου, ἔξομεν τὴν Κυριακὴν τὴν ἀπόκρευς καὶ ἐπὶ τὸ Πάσχα εἰλημμένον ἔσται.

Ἐτέρα μέθοδος περὶ τοῦ Πάσχα

ΙΔ'. Ἐπεὶ ἀπὸ τῆς πρὸ τοῦ Ἰανουαρίου γινομένης συνοδικῆς συζυγίας τῶν φώτων ἄχρι καὶ τοῦ κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος Ἰουδαίου Πάσχα, ἐν ᾧ πανσεληνιακῆ συζυγία ἐστὶ, γ' ὡς ὡς σεληνιακοὶ μῆνές εἰσι, καὶ περιέχουσιν ἡμέρας ἑγγιστα· εὐρίσκονται δ' ἐν τῷ κανόνι τοῦ Πάσχα τὰ διαλαμβανόμενα Ἰουδαϊκῆ Πασχῆ ἐπὶ ἡμέραις πλεονάζοντα τοῦ ἀκριβοῦς πανσεληνιακοῦ προιόντες δι' ἀποδείξεως τὴν περὶ τοῦτου ποιητέον λόγον· ταύτας τὰς δύο ἡμέρας προσθέντες τὰς ἡμετέρας βγ', τῶν γενόμενων ρε' ἀφελόντες τὰς τεσσαρακοστῆς ἡμέρας μη', πρὸς δὲ καὶ τὰς τῆς Τυροφάγου ζ', ἐὰν τὰς λοιπὰς ν' προσεκόλλωμεν τὸ τῆς πρὸ τοῦ Ἰανουαρίου συνόδου, φανερόν ὡς ἐπὶ τὴν ἑβδομάδα τῆς ἀπόκρευς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς Κυριακῆς « τοῦ Ἀσώτου » ἄχρι καὶ τοῦ πρὸ τῆς ἀπόκρευς Σαββάτου. Αἱς προσθέντες τὰς ἑφεστῆς ἡμέρας ἄχρι τῆς Κυριακῆς, τὴν ἀπόκρευς ἔξομεν καὶ ἐπὶ τὸ Πάσχα δῆλον ἔσται. Ἔστω δὲ καὶ ἐπὶ ὑποδείξεως τῆς ἐρχομένης ἀπόκρευς· Ἐπεὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐρχομένου Ἰανουαρίου, κύκλου σελήνης ἑπταῖς ἡμερῶν τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἰανουαρίου ἔσται ἡ πρὸ αὐτοῦ σύνοδος· Προσεκόλλωμεν οὖν ἀπὸ τῆς ταύτης συνοδῆς τὰς εἰρημένας ν', αἵτινες περιέχονται πρὸ τοῦ Ἰανουαρίου ζ', καὶ τὰς αὐτοῦ τοῦ Ἰανουαρίου λα', καὶ τοῦ Φεβρουαρίου ιγ' (αὗται τὴν συμπύπτονται ν' ἀπαρτίζουσι) τὴν ν' ἡμετέρας γουσαν ἔξομεν τῇ τοῦ Φεβρουαρίου ιγ' τῆς δὲ τῆς τοῦ Φεβρουαρίου ἐν ἡμέρᾳ εὐρήσομεν συμπύπτονται Κυριακῆ, δηλονότι τῇ τοῦ Ἀσώτου. Ταῖς ιγ' δὲ τοῦ Φεβρουαρίου ἡμέραις, αἵτινες συμποσοῦνται ἐν Κυριακῆ, ὡς εἰρηται, προσθέντες τὰς τῆς Τυροφάγου ἑβδομάδος ἡμέρας ζ', τὰς γενόμενας καὶ τοῦ Φεβρουαρίου, ἔξομεν τὴν Κυριακὴν τὴν ἀπόκρευς καὶ ἐπὶ τὸ Πάσχα εἰλημμένον ἔσται.

πανσελήνου, ὡς προϊόντες δι' ἀποδείξεως τὴν ἀκριβοῦς
 πανσελήνου, ὡς προϊόντες δι' ἀποδείξεως τὴν ἀκριβοῦς
 πᾶσι ποιησόμεθα λόγον· ἐὰν τὰς γενομένας ταύτας
 ἡμέρας ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων τῆς σελήνης κύκλων ρζ'
 ἡμέρας, ἢ καὶ ρζ', ἐπὶ δὲ τοῦ ιζ', καὶ ιη', καὶ ιθ' κύ-
 κλου ρε' μόνον ἡμέρας προσεκβάλλωμεν ἀπὸ τῆς πρὸ
 τοῦ Ἰανουαρίου γενομένης συνοδικῆς συζυγίας, δι-
 δόντες ἐκάστῳ μηνὶ τὰς οἰκείας ἡμέρας· ἔξομεν τὴν
 τελευταίαν ἡμέραν καταλήγουσαν εἰς τὴν πανσέληνον
 συζυγίαν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα· ἦν καὶ διὰ τοῦ ἡμε-
 ρουρεσίου εὐρόντες ὅποια τίς ἐστί τῶν τῆς ἔβδομά-
 δος ἡμερῶν, τὰς λοιπὰς προσθέντες ἄχρι τῆς Κυρια-
 κῆς, ἔξομεν καὶ τὸ ἡμέτερον ἅγιον Πάσχα ἐν ποίᾳ
 ἔσται τῶν τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἢ τοῦ Ἀπριλίου ἡμερῶν. **B**

Χρῆ μέντοι καὶ τοῦτο εἰδέναι, ὡς ἐπὶ τοῦ ε' καὶ ις'
 κύκλου τῆς σελήνης οὐχ ὁ προβόρηθεις ἀριθμὸς τῶν ρε'
 ἡμερῶν, ἢ καὶ ρζ' συνάγεται διὰ τῆς τῶν ἐπακτῶν
 ἐπισυνθέσεως μετὰ τῶν λοιπῶν εἰς τὰ ἐπόμενα μη-
 νῶν· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῦ ε' κύκλου ρλς', ἐπὶ δὲ τοῦ ις'
 ρλζ' διὰ τὸν βίσεξτον ἀριθμὸν συνάγεται· ὧν ἀνθυφαί-
 ρουμένου τριακονθήμερου, ὁ λοιπὸς ἀριθμὸς εἰς τὴν
 αὐτὴν ποσότητα τοῖς ἐν τοῖς λοιποῖς κύκλοις τῆς σε-
 λήνης περαίνεται.

Ἴνα δὲ καὶ ἐπὶ ὑποδείγματος φανερὰ γένηται τὰ
 εἰρημένα, ἐπεὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐν τῷ ἐνεστώτι
 χρόνῳ Ἰανουαρίου, τρίτου κύκλου σελήνης ἀρχομέ-
 νου, ἐπακταὶ εἰσιν ζ' φανερόν, ὡς πρὸ ἔξ ἡμερῶν
 τοῦ Ἰανουαρίου γέγονεν ἡ συζυγία συνοδική· ἀφ' ἧς
 ἀριθμήσαντες ἡμέρας ρε', καὶ προσεκβάλλοντες ταύ-
 τας ἀπὸ τῆς τοιαύτης συνόδου, αἵτινες περιέχουσι τὰς
 τε πρὸ τοῦ Ἰανουαρίου ζ', καὶ τὰς αὐτοῦ τοῦ Ἰα-
 νουαρίου λα', ἐτι τε Φεβρουαρίου κη', καὶ Μαρτίου
 λα', καὶ Ἀπριλίου ι', εὐρίσκομεν τὴν τελευταίαν
 ἡμέραν εἰς τὴν ι' τοῦ Ἀπριλίου ἐμπίπτουσαν, καὶ
 πανσέληνον οὔσαν ἡμέραν Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα· ἦν καὶ
 διὰ τοῦ ἡμερουρεσίου εὐρόντες ἡμέραν οὔσαν παρα-
 σκευὴν, ἔξομεν καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς ἅγιον Πάσχα τῇ ἐφεξῆς
 Κυριακῇ τελοῦμενον, ἦγουν τῇ ιβ' τοῦ Ἀπρι-
 λίου μηνὸς.

Περὶ τῆς νηστείας τῶν ἀγίων Ἀποστόλων.

IE'. Ἐπὶ τούτοις καὶ περὶ τῆς πρὸ τῆς μνήμης τῶν
 ἀγίων Ἀποστόλων τελουμένης νηστείας μέθοδον ἐκθη-
 σομεν διὰ λογικωτέρας ἀποδείξεως, ἔχουσαν οὕτως.
 Ἐπεὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀγίας καὶ λαμπρᾶς Κυριακῆς
 τοῦ Πάσχα μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς τῶν ἀγίων Ἀποστό-
 λων Κυριακῆς, ἦν καὶ ἀπόκρεω ποιοῦμεν διὰ τὴν εἰρη-
 μένην τῶν ἀγίων Ἀποστόλων νηστείαν, ὅσαι ἡμέραι
 εἰσιν (εἰσὶ δὲ νζ'), τοσαῦται εἰσὶ καὶ ἀπὸ τῆς τρίτης
 τοῦ Μαΐου ἄχρι τῆς κη' τοῦ Ἰουνίου, καθ' ἣν ἡ τοι-
 αύτη συμπληροῦται νηστεία· ἐὰν αὐτὰς ἀπ' αὐτῆς τῆς
 τρίτης τοῦ Μαΐου ἄχρι τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀγίων πάν-
 των κοινὰς οὔσας ἀφέλωμεν, τὰς καταλειφθείσας, τὰς
 τε δηλονότι ἀπ' αὐτῆς τῆς λαμπρᾶς Κυριακῆς μέχρι καὶ
 τῆς τρίτης τοῦ Μαΐου, καὶ τὰς ἀπ' ἀρχῆς τῆς τοιαύτης
 νηστείας ἄχρι τῆς κθ' τοῦ Ἰουνίου, ἴσας ἔξομεν.

Sciendum tamen est in v vel xvi cyclo lunæ, nu-
 merum illum cvi, sive cvii dierum minime colligi
 ex epactarum ac reliquorum ordine mensium addi-
 tione : sed in v cyclo, cxxxi; in cyclo xvi, propter
 bisextum, cxxxvi dies conflari : de quibus subdu-
 ctis xxx, residuus numerus ad eandem, atque in
 cæteris lunæ cyclis, summam redigitur.

Quæ ut exemplo citiora fiant, quoniam hoc
 anno, ineunte Januario pariter ac cyclo lunæ tertio,
 epactæ sunt vi, evidens est lunarem synodum Ka-
 lendas Januarias sex diebus antecessisse. Ab ea
 synodo computatis diebus cvi, et indidem explica-
 tis, quæ quidem conflantur ex diebus vi ante Ja-
 nuarium, et xxxi Januarii, ac Februarii xxviii,
 Martii xxxi, et Aprilis x, ultimam dierum istarum
 cadere deprehendemus in x Aprilis, quæ et pleni-
 lunium erit, ac Judaicum Pascha. Hujus ex later-
 culo inventa feria, quæ est Pârasceve, sequente
 Dominica sacrosanctum Pascha nostrum obtinebi-
 mus, nempe Aprilis xii.

De jejuniis sanctorum Apostolorum.

XV. Post hæc jejunii quoque, quod ante sancto-
 rum apostolorum memoriam agitur, methodum ex-
 ponemus rationi ac demonstrationi certius inni-
 xam. Cum enim a sancta et augusta Paschatis Do-
 minica, ad sanctorum Apostolorum Dominicam, in
 qua propter illorum jejunium etiam a carnibus
 abstinemus, quot sunt dies (sunt autem lvii), tot-
 idem a iii Maii ad xxviii Junii putantur, quo die
 jejunium istud terminari solet : si communem nu-
 merum dierum a iii Maii, ad Dominicam Sanctorum
 omnium abstulerimus, utramque dierum reliquorum
 summam, tam qui ab augusta illa Dominica ad
 iii Maii pertinent, quam qui ab initio jejuniorum
 ad xxix Junii, parem et æqualem habebimus.

Ἀπὸ λαμπρᾶς Ἀπὸ τῆς γ' τοῦ Μαΐου Ἀπὸ τῆς Κυριακῆς
 Ἀ Κυριακῆς εἰς Β εἰς τῆς Κυριακῆς F τῶν ἁγίων πάντων ἁ
 Μαΐου γ' τῶν ἁγίων πάντων. Εἰς τῆς κθ' τοῦ Ἰουνίου.

a Dominica a 3 Maii ad Do- a Dominica
 A Paschæ ad 3 B minicam om- C Sanctorum om- D
 Maii nium Sanctorum nium ad 28 Jun.

Dominicam sanctorum Apostolorum et omnium Sanctorum interjecti sunt, pro LVII vero aliis, ergo quæ intervallo a Maii III, ad Dominicam sanctorum omnium respondet, BC, communis est : si ab extremis auferatur, consequens est rectam AB, hoc est intervallum a Dominica Paschæ 204 ad III Maii, æqualem esse rectæ CD, sive intervallo a Dominica Sanctorum omnium ad XXVIII Junii, in qua jejunii terminus est : inventa die mensis, in quam incidet Pascha, si dies computemus ab eadem Dominica ad III Maii, totidem habebimus sanctorum Apostolorum jejunio præfinitas.

De correctione Paschatis, alias de laterculi defectu.

XVI. Et hæc quidem satis. Ab his autem proxime necessarium est, ostendere causam, cur canon ille Paschalis non tuto editus est : et utrum ita a principio editus fuerit, necne ; item cum ita sit, quando contingat Pascha a nobis rite celebrari, et quando ab exacta regula deficit. Horum, quæ diximus, nulla alia causa est, præter quam quod lunæ ad eundem locum per decem et novem annos Romanos reditus non exacte a nobis assumptus est, quemadmodum in processu per aliam temporum conversionem ostendemus, quæ per annos viginti quinque Ægyptiacos fit, et qua mirabilis Ptolemæus in opere constructionis usus est, facta utriusque conversionis inter se comparatione. Comparamus autem sic. Decemnovennem lunæ conversionem quadruplamus (quod per quadriennium annus Romanus ex quadrantum diurnorum accessione restituitur). Ita sunt anni Romani LXXVI. Triplamus etiam eodem modo viginti quinque annorum Ægyptiacorum lustrum, et facit annos LXXV. Hos LXXV Ægyptiacos annos exacta lunæ restitutio antevenit scrupulis diurnis sexagebariis 8', 21". Quia vero LXXVI anni Romani LXXV annos Ægyptiacos superant diebus CCLXXXIV, illis si adjecerimus portionem diurnam de exacta lunæ conversione, scrupula 8', 21", et de conflatis diebus 384, 8', 21", deduxerimus mensium tredecim lunarium dies appendices 383, 53', 52" : habebimus exactam lunæ restitutionem, qua decemnovennes quatuor orbis Romanos antevenit scrupulis diurnis 14', 29", quæ quidem est portio diei minor quadrante. Sed interea esto quadrans fere. In quatuor ergo lustris septuaginta sex annorum, hoc est in trecentis quatuor annis Romanis, quæ per denos novenos annos fit restitutio non exacta, superat exactissimam die uno integro. Atque idcirco facile deprehendi potest canonem deficientem hodie duabus diebus a plenilunio Pascha Judaici ante bis trecentos quatuor annos Romanos constructum fuisse. Quodsi Pascha-

και των Περσικων ημερων ημερων ωσαυτως τῷ ἀπὸ τῆς τρίτης τοῦ Μαΐου καὶ τῆς κη' τοῦ Ἰουνίου ἢ ΓΔ'. Καὶ ἐπὶ τῆς τρίτης τοῦ Μαΐου ἄχρι καὶ τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων πάντων κοινή ἐστίν· ἀφαιρηθεὶς ταύτης τῶν ἡμερῶν λείπεται ἡ ΑΓ'. τοῦτέστιν ἡ ἀπὸ τῆς λαμπρᾶς Κυριακῆς ἄχρι καὶ τῆς γ' τοῦ Μαΐου, ἣ ἐστὶ τῆ ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων πάντων καὶ τῆς κη' τοῦ Ἰουνίου, καθ' ἣν ἐστὶ τὸ τέλος τῆς νηστείας· μετὰ τὸ εὐρεῖν τὴν ἡμέραν τοῦ μεγάλου ἦν ἐστὶ τὸ Πάσχα, ἀριθμησαντες ὅσαι ἡμέραι ἄν' αὐτῆς ἄχρι καὶ τῆς τρίτης, τὰς παραξόμεν τῶν πλήθους τῶν ἡμερῶν τῆς νηστείας.

Περὶ τῆς τοῦ Πάσχα διορθώσεως, ἄλλως τῆς τοῦ κανονίου σφαλέρητος.

ΓΖ'. Καὶ ταῦτα μὲν ἰκανῶς ἐφέξη τὸ ἀναγκαῖον δεῖξαι τὴν τε αἰτίαν τοῦ σφαλέρητος εἶναι τὸ εἰρημένον τῶν Πασχαλίων κανόνων ἀπ' ἀρχῆς οὕτως ἔκκεται, εἴτε καὶ μὴ ἔτι οὕτως ἔχοντος, πότε συμβαίνει ὀρθῶς τελεῖται Πάσχα ὑφ' ἡμῶν· πότε δὲ τῆς ἀκριβοῦς ἐπιπέδου ὀρθότητος. Ἡ μὲν οὖν αἰτία τῶν τοιούτων αἰτίας ἐστίν, εἰ μὴ ὅτι ἡ διὰ τῶν τῶν Ῥωμαίων τῶν οὐδὲ καὶ σεληνιακῶν κύκλου καλοῦμεν, γνωστὴν ἐστὶν ἀποκατάστασις, οὐκ ἐστὶ κατὰ τὸ ἀκριβὲς εἰλημμένη· ὡς προϊόντες δεῖξομεν ἐκ τῆς χρονικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς διὰ τῶν Αἰγυπτιακῶν ἐτῶν κατὰ τὸ ἀκριθέστερον γινομένης, ἵνα καὶ θαυμάσιος ἐχρήσατο Πτολεμαῖος ἐν τῇ τῆς Συντάξεως πραγματείᾳ, συγκρίναντες ταύτας ἀλλήλαις. Πραγματικῶς μὲν δὲ τὴν σύγκρισιν οὕτω Τετραπλασιασμοῦ ἐννεαδεκαετηρίδα τῆς σελήνης, καὶ γίνονται Ῥωμαῖοι ἔτη ος'· τριπλασιασμοῦ δ' ὡσαύτως καὶ τῆς πενταετηρίδα τῶν Αἰγυπτιακῶν, καὶ ποιεῖ ος'. Ἰτα δὲ τὰ ος' Αἰγυπτιακὰ ἔτη προλαμβάνει ἡ ἀκριβὲς τῆς σελήνης ἀποκατάστασις ἐξηκοστοὶς ἡμέραις κα". Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ ος' Ῥωμαϊκὰ ἔτη τῶν Αἰγυπτιακῶν ὑπερέχουσιν ἡμέραις πτω, ταύτας ἐπιπροσθῶμεν τὰ ἀπὸ τῆς ἀκριβεστάτης ἀποκαταστάσεως ἡ' κα", καὶ τῶν γενομένων πτω ἡμερῶν ἀφέλωμεν τρισκαίδεκάμηνον ἐπουσίας ἡμερῶν τῆς σελήνης ππγ', νγ', νβ". Ἐξομεν τὴν ἀκριβὴ ἀποκατάστασιν τῆς σελήνης, προλαμβάνουσαν τὴν διὰ τῶν ἐνεκαετηρίδων ἐξηκοστοὶς ἡμέρας ο', ιδ', κθ', ἀπὸ τῆς μέρους ἡμέρας ἔλασσον ἢ δ'. Τέως ἔστω δ' ἔτη πτω. Ὅστε ἐν τῶν Ῥωμαϊκοῖς ἔτεσιν ἡ διὰ τῶν ἐνεκαετηρίδων ἀποκατάστασις μὴ ἀκριβὲς ὑπερεῖ τῆς ἀκριβεστάτης ἡμέρας τελεία α'. Καὶ διὰ τοῦτο εὐτανοήτων ἐστὶν, ὅτι τὸ κανόνιον δυοῖν ἡμέρας ἐπιπτον τῆς κατὰ τὰ Ἰουδαϊκὰ Πασχάλια παντοίως ἡμέρας ἐν τοῖς νῦν χρόνοις, πρὸ τῶν Ῥωμαίων συνέστη. Ἀλλὰ καὶ ἐπερὶ ἡ τῶν Πασχαλίων παντοίως νιακὴ ἡμέρα τὴν ἀκριβὴ ἐδήλου τῶν παντοίως ὄραν, εἴχομεν ἂν δυνατόν ἐπιλογισασθαι καὶ ἐπὶ τῆς

* *Nullius capituli Latinam versionem a Scaligero editam posuimus.* * *Scaliger bis 304 legit.*

αἱ, ἐποτήσαμεν ψηφοφορίαν πανσεληνιακῆς συζυγίας
 Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα παρακειμένου τῷ ἐνεστῶτι τρίτῳ
 Ὑκλῳ τῆς σελήνης, ἰ' τοῦ Ἀπριλίου καταγεγραμμέ-
 ῃν ἔχοντος. Εὐρομεν δὲ ταύτην ἐκπίπτουσαν διὰ τὸ
 μὴ ἀκριβῆς, ὡς εἴρηται, τῆς ἀποκαταστάσεως, ἥ τὸ
 κανόνιον χρῆται, εἰς τὴν ἡ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς μετὰ
 ὕρας τρεῖς ἡμερινὰς τῆς κατ' αὐτὴν ἀνατολῆς τοῦ
 ἡλίου. Ἐπεὶ οὖν αἱ τρεῖς ὥραι ἡμεριναὶ ἡ' μέρος
 εἰσὶ τοῦ ἡμερονυκτίου, ἐὰν τῶν Ῥωμαϊκῶν τῶ-
 νων (ἐν οἷς ἡμερονύκτιον τέλειον προλαμβάνει ἡ
 ἀκριβῆς ἀποκατάστασις τὴν διὰ τὸν ἐννεαδεκαετηρί-
 ζων μὴ ἀκριβῆ) τὸ ἡ' λάβωμεν, ὃ ἐστὶν ἔτη Ῥωμαϊκὰ
 λη' ἔξομεν μεθ' ὅσα μὲν ἔτη τοῦ ἐνεστῶτος τέλειαι
 ἔσονται ἡμέραι β' αἱ τῆς ἀκριβείας ἐκπίπτουσαι· μετ'
 ἐκείνην δὲ τὴν ἀποκατάστασιν πάλιν ἀρξεται καὶ ἐτέ-
 ρας ἡμέρας μόρια προλαμβάνειν ἡ ἀκριβῆς τὴν μὴ
 ἀκριβῆ. Τὸ μετὰ λη' δὲ ἔτη τοῦ παρόντος ἔσται τὸ
 ςϞθ' ἔτος. Καὶ εἰ μὲν κατὰ τὴν παρὰ τοῖς πολλοῖς
 ἐπικρατούσαν δόξαν συμπλήρωσις ἔσται τοῦ παντὸς
 κατὰ τὴν τοῦ ς ἔτους συμπλήρωσιν, περιεργον
 ἔσται ζητεῖν διορθοῦν τὴν τῆς σελήνης μέθοδον ἐτῶν,
 μόνον πα' καταλειφθησομένων, ἐν οἷς δεῖ τῇ μεθόδῳ
 ταύτῃ μετὰ διορθώσεως χρῆσθαι, μηδεμιᾶς ἀξιολόγου
 γεννησομένης διαφορᾶς ἐν τοῖς εἰρημένοις πα' ἔτεσιν,
 εἰ τῇ ἀδιοριώτῳ ἐχρῶντο μεθόδῳ οἱ τότε περιόντες·
 εἰ δὲ, καθὰ δοκεῖ τισὶν ἄλλοις, ἀόριστον εἶναι τὸν τῆς
 συντελείας καιρὸν, οἷς καὶ αὐτὸς συντίθεμαι· πρέπον
 ἂν εἴη διορθοῦν τὴν περὶ τῆς σελήνης μέθοδον, * προσ-
 τ θέναι ταῖς τῆς σελήνης ἐπακταῖς, ἃς ἡ νῦν μέθοδος
 ὑπαγορεύει, καὶ ἐπερευνᾶ, καὶ οὕτω μὴ σφάλεσθαι
 τῆς ὀρθότητος. Τὸ μέντοι Πασγάλιον κανόνιον, ἀμετα-
 ποιηγόν μόνον, καὶ ἔτι σφαλερώτερον ἔσται· παρόσον
 νῦν μὲν δυσὶν ἡμέραις ἐκπίπτει τῆς ἀληθείας, ἀπ' ἐκεί-
 νου δὲ τοῦ ἔτους, δηλαδὴ τοῦ ςϞθ', τρισὶν. Ἐπὶ τούτοις
 σκεψώμεθα, καὶ εἰ καθ' ἕκαστον ἔτος σφάλεται ἡ τοῦ
 μηνὸς ἡμέρα, καθ' ἣν ἡμεῖς τὸ ἅγιον Πάσχα τελοῦμεν,
 ἢ ποτὲ μὲν, ποτὲ δὲ οὐ. Γινώριμον δὲ ἔσται, ὡς, εἰ
 μόνῃ τῇ τοῦ μηνὸς ἡμέρᾳ τὸ ἡμέτερον ἐκανόνι-
 ζετο, καὶ μὴ ἀνάγκην εἶχομεν καὶ κατὰ Κυριακὴν
 ἡμέραν τοῦτο τελεῖν· καθ' ἕκαστον ἂν ἔτος ἐσφάλλετο,
 καθάπερ καὶ τὸ Ἰουδαϊκόν, καὶ ταῖς δυσὶν αὐταῖς
 ἡμέραις, καθάπερ ἐκεῖνο. Διὰ δὲ τὸ κατὰ Κυριακὴν
 τελεῖσθαι, συμβαίνει οὐκ ἂν σφάλεσθαι. Διὸ προσ-
 εκτέον τὸ ἀκριβῆς. Τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα μόνῃ τῇ
 τοῦ μηνὸς ἡμέρᾳ ὑποκειμένου, συμβαινόντος μὲν ἐν
 Κυριακῇ, ἢ β', ἢ γ', ἢ δ', ἢ ε', τὸ παρ' ἡμῖν Πάσχα
 οὐ σφάλεται, τῇ ἐφεξῆς Κυριακῇ τελούμενον· ὅταν
 δ' ἐν παρασκευῇ ἢ Σαββάτῳ, τῆνικαῦτα καὶ μᾶλα τῆς
 ὀρθότητος ἐκπίπτει. Συμπέπτοντος μὲν γὰρ ἐν πα-
 ρασκευῇ, ὀφείλοντες ἡμεῖς εὐθὺς τῇ ἐφεξῆς Κυριακῇ
 τὸ Πάσχα τελεῖν, εἰς τὴν μετ' ἐκείνην μεταβαίνομεν
 Κυριακὴν· ἐπειδὴ τὸ ἐν τῷ κανόνιῳ διαλαμβανόμενον
 Ἰουδαϊκόν Πάσχα δυσὶν ἡμέραις ἀπυδειχθείσας πλεο-

Interea tamen ut cognoscamus post quot annos a
 presentī integræ dies duæ, quæ desciscunt ab exa-
 mine, consummandæ sint, plenilunii Pascha Ju-
 daici presentī cyclo appositi, quod decimam Apri-
 lis diem ascriptam habet, rationem inivimus. De-
 prehendimus autem, propter non accuratam, ut
 dictum est, conversionis lunaris rationem, qua
 canon utitur, desciscere in octavam Aprilis post ho-
 ras tres æquinoctiales ab ortu solis, qui in eadem
 die contigit. Quia vero tres horæ æquinoctiales
 sunt octava pars temporis nocturni et diurni, si an-
 norum ccciv Romanorum, in quibus integram noc-
 tem et diem exacta conversio non exactam, quæ
 fit in xix annis, anticipat, octavam partem assump-
 serimus, id est, annos Romanos xxxviii : habe-
 bimus post quot annos a presentī integræ erunt
 dies duæ ab examine deficientes. Post illam autem
 conversionem, rursum aliis diei scrupulis incipiet
 exacta restitutio non exactam anticipare. Post an-
 nos autem triginta octo a presentī erit annus 6919.
 [* Ac si, ut vulgaris est opinio, septimo millesimo
 vertente totius mundi futura consummatio est ; fru-
 stra in castiganda lunari methodo labor adhibebi-
 tur ; cum anni tantummodo de summa reliqui sint
 lxxxi, per quos emendata illa methodus in usu erit :
 cum in istis lxxxi annis non multum intersit, si ii,
 qui tum superstites erunt, veterem nec emenda-
 tam assumpserint. Sin, ut plerisque visum est
 aliis, quibus et assentior, ultimi occasus mundi
 tempus incertum est : congruum fuerit lunæ casti-
 gare methodum, et ad epactas addere, quas vulga-
 rata ratio præscribit, et explorat, ac sic ab recto
 non deflectere. Nam si laterculum Paschale sine
 emendatione maneat, majus illius vitium fiet. Cum
 enim biduæ duntaxat a veritate [abhorreat hoc
 tempore, expleto anno 6919, tridui error incidet.]
 His ita animadversis, consideremus, an et singulis
 annis peccat dies, in qua nos sacrosanctum Pascha
 celebramus, aut alias quidem peccat, alias non.
 Patebit vero, si ad unum diem mensis duntaxat
 Pascha nostrum exigeretur, 205 et non opus
 esset illud Dominica die celebrare, singulis an-
 nis peccaturum illud, quemadmodum et Judai-
 cum Pascha, et quidem duabus diebus, quem-
 admodum et illud. Sed quia Dominica die ce-
 lebratur, propterea non semper peccat. Sed subti-
 lius res putetur. Quotiescunque Judaicum Pascha,
 quod uni diei mensis subjectum est, contingit Do-
 minica, aut feria secunda, aut tertia, aut quarta,
 aut quinta, tunc nostrum Pascha non peccat, cum
 sequenti Dominica celebretur. Quando vero feria
 sexta, aut Sabbato ; tunc vero vel ninium quan-
 tum a recto desciscit ; incidente enim in feriam

* Hæc a Scaligero prætermisssa supplevimus, quæ sunt notis iisæe distracta []. * f. καὶ προστ.

post illam sequitur, transcendimus, quandoquidem Pascha Judaicum, quod in canone assumitur, bido, quod a nobis demonstratum est, Pascha a Judæis celebrari solitum prævertit. In Sabbato quoque idem contingit propter eandem causam. Cum enim deberemus, interveniente postridie Dominica, Pascha celebrare, in illam, quæ post eam sequitur, transitum facimus. Uno quidem hoc casu peccatur, propter causam, quam diximus, non exactæ restitutionis lunaris. Est et alius casus (quamquam hoc quidem raro accidat) propter verni æquinoctii luxationem. Retrò enim progreditur et ipsum quoque post conversiones annorum, propter eam causam, quam dicemus; quæ ita habet: solem intervallò 365 dierum et quadrantis ab eodem puncto ad idem reverti, pinguius acceptum est: secundum vero subtilem rationem, aliqua diei portione minus, ut quidem Ptolemæus in *Compositione* ait, trecentesima; ut autem Persarum mathematici, et nos solstitium per plures dies observantes, deprehendimus portionem illam majorem ducentesima parte, quam quidem a diebus 365 et quadrante auferre oporteat. Æquinoctium enim vernum ait Ptolemæus sæculo suo confici XXI Martii. Nos autem ipsum deprehendimus ante XV Martii, ex solstitii observationibus ipsum putantes. Quia vero lex Mosaica proximo post vernum æquinoctium plenilunio statim Pascha celebrare Judæis præcipit: quo tempore canon Paschalis constructus est, cum scilicet vernum æquinoctium in XXI aut XX Martii propemodum conficeretur; pleniluniorum dies in canone notati et Judaicum Pascha indicantes, prima quidem sunt rite post æquinoctium plenilunia. Non enim reperies canonem transgredi plenilunium vicesimæ primæ Martii, quod quidem tunc erat primum post æquinoctium, aliud autem vicem ejus substituere. Nunc vero cum vernum æquinoctium sex aut pluribus diebus retro progressum fuerit, possent esse alia prima plenilunia ante XXI Martii, in quibus Judæi quidem Pascha celebrent, nos vero plenilunia canonis sequentes integrum mensem a congruo tempore desciscamus. Ante annos enim quinquaginta, cum adhuc ætate juvenis essem, et in quadam Thraciæ urbe, cui nomen Ænos, degerem, vidi loci inquilinos Judæos vicesima Martii Pascha suum obivisse: nos vero nostrum sanctum Pascha vicesima tertia Aprilis celebravimus, secuti diem plenilunii canonis in XVIII Aprilis notatam. Ego quidem tunc rem admiratus sum adhuc rudis mathematicarum rerum. Postea vero causas rei ex astronomicis disciplinis edoctus percepi hoc rite contigisse. Ex his igitur constat, quoties proxime exactum vernum æquinoctium, hoc est XV Martii, usque ad XX ejusdem, contingit plenilunium fieri, nos a regula deflere: quod ad plenilunia Aprilis trans-

λείν τὸ Πάσχα, εἰς τὴν μετ' αὐτὴν μεταβαίνειν ὀρθῶς. Ἐν μὲν δὴ τοῦτο, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεονεθαινον σφαλῆρον παρὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, ἀπὸ τῆς ἀκριβοῦς ἀποκαταστάσεως· ἔστι δὲ πλεον (πλὴν σπανίως γινόμενον), διὰ τὴν τῆς ἡμερίας μεταπτώσιν. Ὅπισθοδρομεῖ γὰρ καὶ αὐτὴ περιόδους ἐτῶν, δι' ἣν αἰτίαν ἐροῦμεν, ἔχουσα εἰς τὸ διὰ τῆς ἡμερῶν καὶ δ' λέγειν τὸν ἕκαστον αὐτοῦ σημείου εἰς τὸ αὐτὸ καθίστασθαι, περισσευον εἰρηται· κατὰ δὲ τὸ ἀκριθέστερον περιόριον· ὡς μὲν ὁ Πτολεμαῖος ἐν τῇ *Συντάξει* τριακοστὸν, ὡς δὲ οἱ τε παρὰ Πέρσαις τὸ τῆς ἡμερηίας μετεργόμενοι, καὶ ἡμεῖς, τὴν θεωρητικὴν πούνητος τροπὴν ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου, δι' ἣν πλειόνων ἑστοχασάμεθα, διακοσιοστοῦ μείζον, μῶν δὲ βραχεῖ τινα ἑκατοστοῦ, εὐρίπικον περιόριον τοῦτο, ὃ τῶν τῆς καὶ δ' ἀφαιρεῖν ἐκ τῆς ἡμερηίας ἐαρινῆς ἡμερηίας τῆς κα' τοῦ Μαρτίου ἐστὶν ὁ Πτολεμαῖος ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν χρόνοις γίνεσθαι. Ἐπεὶ δὲ πρὸ τῆς ιε' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐν τοῖς κατ' ἡμερηίας χρόνοις ταύτην λαμβάνομεν, ἀπὸ τῆς κατ' ἡμερηίας τροπῆς τῆς τῆς οὕτως ἐπισημασμένοι. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Μωσαϊκὸς νόμος τῆς μετ' ἑαρινῆς ἡμερηίας α' πανσελήνου εὐθὺς πρὸς τὸν ἡμερηίας τελεῖν τὸ Πάσχα προτρέπεται· καὶ ὡς πρὸ χρόνους συνέστη τὸ εἰρημένον κανόνισ, τῆς ἡμερηίας ἡμερηίας τῆς κα' Μαρτίου, ἣ καὶ πρὸ αὐτῆς ἡμερηίας τελοῦμένης· αἱ ἐν τῷ κανόνισ παρακείμεναι ἡμερηίας σεληνιακαὶ ἡμέραι, καὶ τὸ Ἰουδαϊκὸν ἡμερηίας Πάσχα, πρῶτα εἰσιν ἀσφαλῶς μετὰ τὴν ἡμερηίας πανσελήνου. Οὐδὲ γὰρ εὐροῖς ἂν τὸ κανόνισ παρακείμενον μὲν τὴν ἐν τῇ κα' τοῦ Μαρτίου πανσελήνου ἡμερηίας α' ἦν μετὰ τὴν ἡμερηίας τότε, ἀπὸ ἐκείνης ἡμερηίας ἑτέραν τὴν μετ' ἐκείνην ἔκρινον. Νῦν δὲ τῆς ἡμερηίας ἡμερηίας ἐξ ἡμερηίας, ἣ καὶ πλείοσιν ὁπισθόδρομῆσας, δύνανται ἂν ἄλλαι πρῶτα πανσελήνου τῆς κα' τοῦ Μαρτίου γίνεσθαι, καθ' ἃς τῶν Ἰουδαϊκῶν Πάσχα τελοῦντων, ἡμεῖς ταῖς ἐν τῷ κανόνισ παρακείμεναι ἡμερηίας, ἀλόκληρον μῆνα τοῦ προσήκοντος ἡμερηίας κειμένου καιροῦ. Πρὸ χρόνων γὰρ πενήτηκοντα ἡμερηίας ἔτι τὴν ἡμερηίας, ἐγὼ μὲν, παρὰ τινὶ τῶν ἡμερηίας πόλεων διατρέθων, ἄνω καλουμένη, εἶδον ὅτι καὶ ἐκεῖσε τὴν ἡμερηίας ποιουμένους Ἰουδαίους τῆς κα' τοῦ Μαρτίου τὸ οἰκεῖον Πάσχα τελέσαντας· τὸ δὲ πρὸ ἡμεῖς ἅγιον Πάσχα ἡμεῖς τῆς κα' τοῦ Ἀπριλίου ἡμερηίας σαμεν, ἀκολουθήσαντες τῆς ἐν τῷ κανόνισ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα διαλαμβανομένης πανσελήνου ἡμερηίας Ἀπριλίου ἡμερηίας. Καὶ τότε μὲν ἐγὼ ἐν ἀπόροις ἡμερηίας τὸ πρῶτον, μῆτις μαθηματικῶν ἀφάμενος λόγον ὑστερον δὲ, τὰς αἰτίας τῶν τοιούτων ἐκ τῆς ἡμερηίας νομικῆς μαθῶν ἐπιστήμης, ἔγνων καὶ τοῦτο κατὰ τὴν εἰκότα λόγον συμβάν. Φανερόν ἔρα γέγονεν ἐκ τῶν τῶν, ὅτι, ὁπνηλίκα συνέγγυς τῆς ἀκριβοῦς ἡμερηίας τούτῃσιν ἀπὸ τῆς τοῦ Μαρτίου ιε', ἕως τῆς κα' αὐτοῦ

* Hæc non habet Scaliger.

μὲν οὖν ἡμεῖς· καὶ πρὸ ἡμῶν δ' ὁ σοφώτατος Γρη-
 γοῤῃ ἀπέδειξε, τὸν περὶ τούτων λόγον ἐκθέμενος,
 μηδεμιᾶς σοφίας ἀπολειπόμενος, καὶ αὐτὸ τὸ κανόνιον
 μεταποιήσας, καὶ ἀποκαταστήσας εἰς τὴν κατὰ τοὺς
 οὖν χρόνους ὀφειλομένην αὐτῷ διόρθωσιν. Ὅς καὶ
 τοῖς πᾶσιν ἐμφανῆς καταστάς ἄχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ
 βασιλευσ ἐνώπιον, καὶ τῆς περὶ αὐτὸν συγχλήτου, ἔτι
 καὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας λογάδων, ἐπηνέθη τε παρὰ
 πάντων, καὶ πάντες, εἰ δυνατόν, εἰς τὸ ἐξῆς τελεῖσθαι
 τὸ Πάσχα κατὰ τὴν τοῦ νέου κανόνος διόρθωσιν εὐ-
 λογον εἶναι κεκρίκασιν, τὴν τῶν λόγων δυσωπηθέντες
 ἀλήθειαν. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἐνταυθοῖ, οὐκ ἀξιοῦντες
 τὴν τοῦ Πάσχα ἑορτὴν ἀμειψθῆναι, τούτων τὸν λόγον
 ἐνεστησάμεθα· ἀλλ' οὐδὲ διαβλαβεῖν τοὺς τὸν κανόνα
 τοῦτον συστησαμένους, ὡς ἀμαθῶς καὶ σφαλερῶς
 αὐτὸν ἐκθεμένους τὴν ἀρχὴν, ἑαυτοὺς εἰς τοὺς λόγους
 τοῦτους καθήκαμεν. Ἄπαγε τῶν τοιούτων λόγων!
 μηδὲ συκοφάντι γλωτταν κινεῖσθαι οἱ μεμψίμοιροι
 καθ' ἡμῶν. Τοῦτο γὰρ μόνον προήχθημεν δεῖξαι, ὡς
 ἀδύνατόν ἐστι, ὅπως ἂν ἐκτιθεῖτο τὸ κανόνιον, μὴ
 σφάλλεσθαι ὑπὸ τοῦ καιροῦ, τῆς χρονικῆς περιόδου τὸ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ βραχύτατον καὶ ἀνεπαίσθητον
 πρὸς ἀκρίβειαν διάφορον ἐν πολλοῖς ἔτεσιν ἀξιόλογον ἀπεργασαμένης.

et in eum, qui huic sæculo competit, statum resiti-
 tuto. Qui et in populo, et in conspectu imperato-
 ris et ipsius senatus, et lectissimorum Ecclesie vi-
 rorum ab omnibus laudatus est: et universi Pascha,
 si fieri posset, ex emendatione canonis celebra-
 dum esse decreverunt ipsa veritate verborum con-
 futati. Nos vero non quod solemne Pascha mutan-
 dum esse censeamus, hunc sermonem instituimus;
 neque ideo ut eos, qui hunc canonem construxe-
 runt, criminaremur, tanquam imperite et vitiose
 principium ejus ediderint, in hæc verba effusi su-
 mus. Apage ejusmodi verba! neque vitiligatores
 calumniosam in nos linguam vibrent. Hoc enim
 solum studiuimus ostendere, quomodoconque eda-
 tur canon, evitari non posse, quin a tempore vitiu-
 sum fiat, efficiens, ut decemvovennalis lustris dis-
 crimem, quod in exiguo tempore parvum dictu, et
 insensile videbatur, multorum annorum processu
 nequaquam negligendum sit.

Τὸ διορθωθὲν Πασχάλιον ὑπὸ Νικηφόρου φιλοσόφου τοῦ Γρηγοῤῃ, περὶ οὗ ὁ Ἄργυρος ἐν τῇ ἀνωτέρῳ βῆθεισῃ
 μεθόδῳ διελάμβανε.

206 *Laterculum Paschale a Nicephoro philosopho Gregoræ F. castigatum, de quo Argyrus in supradicta
 methodo mentionem fecit.*

		Feb. 10	F. 9	F. 9	F. 7	F. 6	F. 5	F. 11	
1	Mart. 31	1	2	3	4	5	6	7	14
		Apr. 7	A. 6	A. 5	A. 4	A. 3	A. 2	A. 8	
		Jan. 27	J. 26	J. 25	J. 24	J. 30	J. 29	J. 28	
2	M. 20	4	5	6	7	1	2	3	25
		M. 24	M. 23	M. 22	M. 21	M. 27	M. 26	M. 25	
		F. 17	F. 16	F. 15	F. 14	F. 13	F. 12	F. 18	
3	A. 8	2	3	4	5	6	7	1	6
		A. 14	A. 13	A. 12	A. 11	A. 10	A. 9	A. 15	
		F. 3	F. 2	F. 1	F. 7	F. 5	F. 5	F. 4	
4	M. 28	5	6	7	1	2	3	4	17
		M. 31	M. 30	M. 29	A. 4	A. 2	A. 2	A. 1	
		F. 24	F. 23	F. 22	F. 21	F. 20	F. 26	F. 25	
5	A. 16	3	4	5	6	7	1	2	28
		A. 21	A. 20	A. 19	A. 18	A. 17	A. 23	A. 22	
		F. 10	F. 9	F. 15	F. 14	F. 13	F. 12	F. 11	
6	A. 5	6	7	1	2	3	4	5	9
		A. 7	A. 6	A. 12	A. 11	A. 10	A. 9	A. 8	
		F. 3	F. 2	F. 1	J. 31	J. 30	J. 29	F. 4	
7	M. 25	2	3	4	5	6	7	1	20
		M. 31	M. 30	M. 29	M. 28	M. 27	M. 26	A. 1	
		F. 17	F. 23	F. 22	F. 21	F. 20	F. 19	F. 18	
8	A. 13	7	1	2	3	4	5	6	1
		A. 14	A. 20	A. 12	A. 18	A. 17	A. 16	A. 15	
		F. 10	F. 9	F. 8	F. 7	F. 6	F. 12	F. 11	
9	A. 2	3	4	5	6	7	1	2	12
		A. 7	A. 6	A. 5	A. 4	A. 3	A. 9	A. 8	
		J. 27	J. 26	F. 1	J. 31	J. 30	J. 29	J. 28	
10	M. 22	6	7	1	2	3	4	5	23
		M. 21	M. 23	M. 29	M. 28	M. 27	M. 26	M. 25	
		F. 17	F. 16	F. 15	F. 14	F. 20	F. 22	F. 18	
11	A. 10	4	5	6	7	1	2	3	4
		A. 14	A. 13	A. 12	A. 11	A. 17	A. 19	A. 15	

15	M.	19	J. 3	J. 27	J. 26	J. 25	J. 24	J. 25	F. 29	J. 28
			M. 24	M. 23	M. 22	M. 21	M. 20	M. 20	M. 26	M. 25
			F. 17	F. 16	F. 15	F. 14	F. 13	F. 13	F. 12	F. 11
14	A.	7	A. 14	A. 13	A. 12	A. 11	A. 10	A. 10	A. 9	A. 8
			F. 3	F. 2	F. 1	J. 31	F. 6	F. 5	F. 5	F. 4
15	M.	27	M. 31	M. 30	M. 29	M. 28	A. 3	A. 2	A. 2	A. 1
			F. 24	F. 23	F. 22	F. 21	F. 20	F. 19	F. 19	F. 25
16	A.	15	A. 21	A. 20	A. 19	A. 18	A. 17	A. 16	A. 16	A. 22
			F. 10	F. 9	F. 8	F. 7	F. 13	F. 12	F. 12	F. 11
17	A.	25	A. 7	A. 6	A. 5	A. 4	A. 10	A. 9	A. 9	A. 8
			J. 27	F. 2	F. 1	J. 31	J. 30	J. 29	J. 29	J. 28
18	M.	23	M. 24	M. 30	M. 29	M. 28	M. 27	M. 26	M. 26	M. 25
			F. 17	F. 16	F. 15	F. 21	F. 15	F. 19	F. 19	F. 18
19	A.	11	A. 14	A. 13	A. 12	A. 18	A. 12	A. 16	A. 16	A. 15

ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΤΕΡΑ

*Ανεπίγραφος φερομένη ἐν παλαιῷ τινι βιβλίῳ, ἥτις καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι δοκεῖ Ἰσαάκου μοναχοῦ

METHODUS ALTERA, SIVE COMPUTUS

NULLIUS TITULO INSCRIPTUS

Ita tamen ut ejusdem Isaaci monachi videatur esse, qui prioris est auctor.

207 Cum tu, monachorum præstantissime, et fratrum in Christo mihi optatissime, scire de me volueris methodum aliquam, qua investigari facile possit tam Indictionis cycclus, quam solis et lunæ: tum hujus præterea fundamentum: item quot hæc dierum sit crescens ac decrescens; quotque luceat horas a vespera qualibet; necnon initium sacri jejunii; legale Pascha, Christianumque, cum diebus jejunii sanctorum Apostolorum: huic ego postulationi satisfaciens tuæ, singillatim explicabo, quemadmodum quodlibet ex istis citra errorem ac negotium ullum inveniri queat. Et quoniam cycli Indictionis initium lunæ, ac solis cyclos antecedit; ab illo disputandi sumam exordium.

De Indictione reperienda.

I. Indictio, quæ et Fusio nominatur, cyclum suum inchoat a Kalend. Septembris, quod est anni principium. Idem porro cyclus ad annos usque quindecim ascendit; indeque novum deinceps capit exordium. Hunc igitur investigare si velis, sume annos ab orbe condito: qui hoc tempore numerantur 6885, de quibus subtraha, quoad licet, in-

Ἐπειδὴ περ, μοναχῶν τιμιώτατε, καὶ ἀδελφοί μοι κατὰ Χριστὸν ποθεινότατε, εἰδέναι βέλβη δι' ἧς σοι βουλομένη βραδίως εὐρεθῆσεται ὁ κύκλος τῆς Ἰνδίκτου, ὁ τοῦ ἡλίου, ἀλλὰ ὅτι καὶ τῆς σελήνης· ἔτι τε ὁ ταύτης θεμέλιος· καὶ ὅσον ἡμερῶν αὐτῆ τυγχάνει αὐξομένη τε καὶ μειομένη, πόσας ὥρας φαίνει καθ' ἑκάστην ἑσπέραν τῶν τούτοις ἢ τε ἀπόκρεως, τὸ νομικὸν Πάσχα αἰ τῶν Χριστιανῶν ἅγιον Πάσχα, σὺν ταῖς ἡμέραις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων νηστείας· ἰδοὺ τῆς ἐκκληρῶν αἴτησιν ὑποδείξω σοι κατὰ μέρος ἑκάστον τούτων ἀπταιστως σοι καὶ βραδίως εὐρεθῆσεται. Ἐπεὶ δὲ πρὸ τῶν κύκλων ἡλίου καὶ σελήνης ὁ τῆς Ἰνδίκτου λαμβάνει τὴν ἀρχὴν, ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ἀρχὴν ποιήσομαι.

B Περι εὐρέσεως τῆς Ἰνδίκτου.

A'. Ἡ Ἰνδίκτος, ἥτις καὶ Ἰνδίκτων καὶ Ἐπισημῆσις λέγεται, ἔχει ἀρχόμενον τὸν ἐκαστὸν κύκλον ἀπὸ τῆς α' τοῦ Σεπτεμβρίου, ἡγουν τῆς τοῦ χρόνου ἀρχῆς· ὅστις καὶ ἀνέρχεται εἰς χρόνους αἰ, καὶ πάλιν λαμβάνει ἀρχὴν. Εἰ οὖν βούλει τούτων εὐρεθῆσκειν, κράτει τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη, ἵνα εἴσῃ τὸ παρὸν ἡμερῶν· καὶ ἀφ' ἐκεῖ ἀπὸ τούτων, καὶ

¹⁰ Deest ἰδέλεις. ¹¹ f. τῆς τῶν.

Υπόδειγμα.

Ὅσον ὑποδείγματος χάριν· Ἐπει τὰ ἀπὸ κρίσεως ἰσμοῦ εἰσίν, ὡς δεδήλωται, Ἐτη ᾿ζωπε᾿, λέγομεν, ἡ πεντεκαίδεκάκις τὰ ν ψν, καὶ πεντεκαίδεκάκις ἡ ρκ, γινόμενα ὁμοῦ ᾿ζωφ᾿. Κατελείφθησαν καὶ ἔχρι τῶν ᾿ζωπε᾿ Ἐτη ιε· δ καὶ εἰσιν ὁ ἐνιστάμενος κύκλος αὐτῆς. Ἄλλ᾿ ἐπεὶ δυσχερὲς εἶναι δοκεῖ τοῖς μὴ δόξιν ἐντέχνως ψηφίζειν ἢ τοιαύτη μέθοδος, ἐπενοήθη τις ἄλλη σαφεστέρα, καὶ βέλτε τοῖς ταύτη χρωμένοις, ἔχουσα οὕτως·

Κράτησον τὰ ὀλίγα ἔτη· ὀλίγα δὲ λέγομεν τὰ κά- B
ωθεν τῶν τε χιλιάδων καὶ ἑκατοντάδων· ἤγουν τὰ κ μονάδων καὶ δεκάδων, ἢ καὶ ἐξ ἀμφοτέρων συνστάμενα, ἄτινά εἰσι τὴν σήμερον πε᾿. Τοῦτοις πρόσθεσ ε᾿, καὶ γίνονται ιϛ. Ἄφελε ἀπὸ τούτων τὰ ε᾿, ὁσάκις ἐγγωρεῖ, εἰπών· Πεντεκαίδεκάκις τὰ ε᾿ ιε· κατελείφθησαν μέχρι τῶν ιϛ καὶ ιε· ἄτινά εἰσιν, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται, ὁ ἐνιστάμενος κύκλος τῆς Ἰνδίκτου· ὅτινα καὶ εὐρήσεις ἀσφαλῶς ταῖς εἰρημέναις χρώμενος ἐφόδοις, ὁποτέρᾳ βούλη.

Περὶ τῆς εὐρέσεως τοῦ κύκλου τοῦ ἡλίου.

Β'. Ὅδε γε τοῦ ἡλίου κύκλος ἀρχεται μὲν ἀπὸ τῆς α' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός, ἀνέρχεται δὲ ἕως χρόνου κη', καὶ αὖθις λαμβάνει τὴν ἀρχήν. Εἰ οὖν θέλεις καὶ τοῦτον εὐρεῖν, λάβε τὰ ἀπὸ κρίσεως κόσμου ἔτη, C
καὶ μέρισον αὐτὰ παρὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν τούτου κύκλων, ἤγουν τῶν κη'· τὰ καταλειπόμενα κάτωθεν τῶν κη', ἢ καὶ ἕως αὐτῶν, ἔστιν ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος.

Υπόδειγμα.

ἴνα δὲ κἀναυθα σαφέστερον ὁ λέγω γένηται, λαμβάνω τὰ εἰρημένα ἔτη τὰ ᾿ζωπε᾿· καὶ μερίζω ταῦτα παρὰ τῶν κη' οὕτως· Ὀκτωεικοσάκις τὰ σ εχ· ὀκτωεικοσάκις τὰ μ' αρκ· καὶ ὀκτωεικοσάκις τὰ ε' ρμ· γινόμενα ὁμοῦ ᾿ζωφ᾿. Κατελείφθη ἕως τῶν πε᾿ καὶ ἔτη κε· ἄτινά εἰσιν ὁ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἐνιστάμενος κύκλος τοῦ ἡλίου εἰκοστὸς πέμπτος τυγχάνων.

Ἐπει δὲ οὐ μόνον τοῖς ἀρτι μαθημάτων ἀπτομέ- D
νοις, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς τῶν ἐντελεστέρων αἰρετώτερά εἰσι τὰ σαφέστερα, ὡς εὐληπτότερα· ὑποδείξομεν κἀναυθα τὴν σαφεστέραν ὁδὸν ἔχουσαν οὕτως· Τοῖς ὀλίγοις ἔτεσι, ἄτινά εἰσιν ἀρτι πε᾿, προστιθέαμεν κθ· καὶ γίνονται ρθ· ταῦτα ὑφειλομεν παρὰ τῶν κη', λέγοντες· Ὀκτωεικοσάκις τὰ γ' πδ· κατελείφθησαν μέχρι τῶν ρθ καὶ κε· ὡς εἶναι τὸν ἐνιστάμενον κύκλον κε, ὡς προεδήλωται.

Ὅπως δεῖ εὐρίσκειν ἐκάστου μηνός ἡμέραν ἐν ποίᾳ τῶν ζ' τῆς ἑβδομάδος τυγχάνει.

Γ'. Κεῖσθαι σοι δὲ καὶ τοῦτο ἐν γνώσει, ὡς, ἢν ἂν ἡμέραν τῶν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ ιβ' μηνῶν ἐθειλήσῃ

Exemplum.

Exempli gratia : Quoniam ab orbe condito numerantur, ut jam diximus, anni 6885, quinde- cies quinquaginta faciunt 750 ; quindecies item octo dant 120 ; fiunt anni simul 6870. Desunt ad complendos 6885 anni 15, qui est præsens Indictionis cyclus. Verum quia morosa est calculandi minime peritis ista methodus, excogitata est alia quaedam apertior, et expedita cum primis iis qui uti ea voluerint ; quæ sic habet :

Accipe minorem numerum annorum, videlicet eum qui infra millenarios et centenarios excurrit ; hoc est qui ex unitatibus et decadibus, vel ex ambobus constat, cujusmodi hodie est 85. Ad hunc adde 5 : fiunt 90. Detrahe 15, quoad potes, hoc modo : quindecies quinque dant 75, restant 15 ad complendos 90. Hic erit cyclus præsens Indictionis : quem utraque methodo, prout visum erit exacte, reperies.

Quomodo inveniendus sit solis cyclus.

II. Cyclus solis a Kalendis Octobris inchoatur, et ad annos xxviii progreditur, unde rursus novum capit initium. Hunc ergo reperire si volueris, accipe annos ab orbe condito, et eos partire per 28, qui est numerus cyclorum solarium ; quidquid reliquum erit non majus quam 28, hic erit solis cyclus.

Exemplum.

Ut autem clarius sit quod dico, sumo annos mundi, quos dixi, 6885, eosque divido per 28 hoc modo : Vicies octies 200 faciunt 5600 ; vicies octies 40, dant 1120 ; vicies octies 5 sunt 140. Summa 6860, reliqui sunt ad explendos 85 anni 25, qui est anni præsentis solaris cvclus 25.

Et quoniam non solum tyronibus artis cujuslibet, sed eorum plerisque qui in ea perfectiores sunt, jucundiora solent esse quæ sunt clariora, quod facilius capiantur : nos expeditiorem quamdam viam hic aperiemus, quæ est ejusmodi. Minori annorum numero, qui est 85, addimus 24, fiunt 109 : hæc per 28 dividimus, itaque ratiocinamur : vicies octies 3 sunt 84. Restant ad 109 complendos, 25, qui est cyclus præsens 25, ut jam ostendimus.

208 *Qua ratione proposita quavis mensis alicujus die, cognoscatur quam in hebdomadis feriam incurrat.*

III. Noveris quæmunque diem in duodecim anni mensibus accurate quis cognoscere velit, in quam

bisextilis, necnon epactis mensium. Scindimus est igitur bisextiles in uno cyclo solis esse septem; nam quater septena faciunt 28. Etenim in anno iv dies unus colligitur: porro mensium epactæ, si diebus constant xxxi, sunt 3; sin xxx tantum habeant, sunt 2. Incipiunt autem ab Octobri, unde et cyclus solis inchoatur. Igitur epactas habet October 3, November 2, December 3, Januarius 3, Martius 3, Aprilis 2, Maius 3, Junius 2, Julius 3, Augustus item 3, September 2. Proposita itaque qualibet mensis die, quam invenire placet (sit autem exempli gratia xxix Martii dies hujus anni, in quam Christianorum sanctissimum Pascha incidit), ad hunc modum invenietur:

τὸ ἐνιστάμενον νῦν ἔτος κθ' τοῦ Μαρτίου μηνός, ἐν εὐρεθήσεται οὕτως:

Sume labentem solis cyclum, qui est 25, ejusque bisextiles 6; nam quater sex efficiunt 24. Summæ omnium 31 adde mensium epactas, nempe Octobris, Novembris, Decembris et Januarii; dies undecim, sunt 42. Adjunge Martii 29 dies, cujus feriam inquiris, conficiunt 71, quæ per 7 hebdomadis partire dies in hunc modum: Decies 7 sunt 70; restat 1, quæ est hebdomadis prima feria, sive Dominica, in quam Martii 29, quam quærimus, incidit. Quod si in aliâ quæstione collectioneque, post divisionem per 7, duo, tresve dies, aut quatuor reliqui sint, ac deinceps usque ad 7, contingent nimirum cæteræ hebdomadis ex ordine feriarum. Hoc si in mensibus omnibus feceris, tam qui Martium antecedunt, quam qui sequuntur; certissime ac sine errore comperies cujuscunque libuerit diei feriam in duodenis anni mensibus. Porro Februarius nihil prorsus in menstruarum epactarum ratiocinia confert. Est enim deminutus, ac diebus tantum constat octo et viginti. Et quamvis in anno bisextili xxix habeat, uno scilicet addito die; hic videlicet ille dies est, qui post annos iv in cyclo solis accedit anno bisextili. Ideo bis numerari non debet. Quinetiam in computanda feria non ante procedit in summam, quam Februarius desierit, hoc est ab ineunte Martio, ac deinceps.

τῷ ¹² πούτῳ ἡμεροευσίῳ, ἀρξαμένου τοῦ βισέξτου χρόνου, ἦν μὴ παρελθῆναι ὁ Φεβρουάριος, ἦν μὴ παρελθῆναι ὁ Φεβρουάριος, ἦν μὴ παρελθῆναι ὁ Φεβρουάριος, ἦν μὴ παρελθῆναι ὁ Φεβρουάριος.

De ratione cycli lunaris investigandi.

IV. Cyclus lunæ a Kalendis Januariis incipit, atque ad annos xix perductus novum capit exordium. Hunc ergo reperire si vis, annorum ab orbe condito summam partire per numerum cycli lunaris, id est xix, reliquum, quod est infra xix, aut xix ipsi, cyclus est iniens lunæ. Quærat hunc anno 6885 lunæ cyclus, hoc modo ratiocinabimur: Novies ac decies multiplicata 300 faciunt 5700.

ἐπομένους αὐτῷ βισέξτους, ἔτι δὲ καὶ τὰς ἐπιπλέοντων μηνῶν πρὸς τὴν ταύτης εὐρεσιν χρῆται γινώσκειν σε χρὴ, ὡς βίσεξτα μὲν ἄντων κύκλον εἰσὶν ζ' τετρακίς γὰρ τὰ ζ' κ' ἐπιπάρτου γὰρ χρόνου συνάγεται ἐν αἰ δὲ τῶν ἐπακτῶν μὲν ἔχοντων ἀνὰ λ' ἡμέρας τῶν δὲ ἀνὰ λ' β'. Ἀρχονται γοῦν ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μηνός, ἀπ' οὗ καὶ ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος ἔρχεται. Καὶ εἰσι τοῦ Ὀκτωβρίου γ', τοῦ Νοεμβρίου γ', τοῦ Δεκεμβρίου γ', τοῦ Ἰανουαρίου γ', τοῦ Μαρτίου γ', τοῦ Ἀπριλίου β', τοῦ Μαΐου γ', τοῦ Ἰουνίου γ', τοῦ Ἰουλίου γ', καὶ τοῦ Αὐγούστου γ', καὶ τοῦ Σεπτεμβρίου β'. Εἰ οὖν βούλῃσι ὁποιαδήποτε μηνὸς εὐρεῖν (καίσθω δὲ χάριν ὑποδείγματος ἕνεκα) καὶ τὸ ἅγιον ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν Πιστὴν εὐρεῖν

βραν εὐρεῖν (καίσθω δὲ χάριν ὑποδείγματος ἕνεκα) καὶ τὸ ἅγιον ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν Πιστὴν εὐρεῖν

Λάβε μοι τὸν ἐνιστάμενον κύκλον τοῦ ἡλίου τυγχάνοντα, καὶ τὰ τούτου τέταρτα, ἦν μὴ παρελθῆναι εἰσὶν ζ'. Τετρακίς γὰρ ζ' κθ'. Τούτων ἀνασιν ¹³ λ' πρόσθετος τὰς τῶν μηνῶν ἐπακτῶν τοῦ Ὀκτωβρίου, Νοεμβρίου, Δεκεμβρίου, Ἰανουαρίου ἡμέρας ια' ἰδοὺ μβ'. Ταύτας ἐπιπλέοντας καὶ τὰς τοῦ Μαρτίου κθ' ἐπειδὴ τὴν κθ' ἐπιπλέοντας μαθεῖν ἐν ποίᾳ τῆς ἑβδομάδος ἡμέρας τῆς καὶ ἰδοὺ γεγονασιν οα'. Ταύτας ὑπερβίον ἐπιπλέοντας τῆς ἑβδομάδος ἡμερῶν, εἰπόντων Δεκάτας καὶ κατελείφθη καὶ μία, ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς ἑβδομάδος ἡμέρα ἡ Κυριακὴ ἡ ζήτημένη οὖσα τοῦ Μαρτίου κθ'. Εἰ δὲ συμβῇ ἐν ἄλλῃ τοιαύτῃ ζητήσει συναγωγῇ μετὰ τὸν ζ' ὑπερβίον καταλείφθη ἢ τρία, ἢ δύο, καὶ καθεξῆς μέχρι τῶν ζ', ἐπιπλέοντος κατὰ τὰς αἰ λοιπὰς τῆς ἑβδομάδος τῆς τῶν ὁμοίων οὖν ποιῶν τρόπον καὶ εἰς τοὺς τῶν Μαρτίου μηνῶν, καὶ εἰς τοὺς μετ' αὐτῶν ἐπιπλέοντας ἀσφαλῶς καὶ ἀπταιστώως εὐρήσεις ἦν ἐν ἐπιπλέοντων ἡμέραν τῶν τοῦ ἡλίου ἐνιαυτοῦ μηνῶν. Ὁ μὲν Φεβρουάριος οὐ συνεισφέρει τι ὅλως ἐν ταῖς ἐπιπλέονταῖς ἐπακτῶν τῶν μηνῶν. Ἡλαττωμένους γὰρ ἐπιπλέοντας καὶ μόνους ἡμέρας ἔχων. Εἰ δὲ καὶ βισέξτος ἐπιπλέοντος κθ' προστιθεμένης αὐτῷ μιᾶς ἡμέρας· αὐτὸ ἔστιν ἡ κατὰ δ' χρόνους προστιθεμένη ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ ἡλίου, βισέξτου ὄντος· καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸν ἔρχεται δισσευθῆναι· ἥτις οὐδὲ ὀφείλει εἰσάγεσθαι ἦν μὴ παρελθῆναι ὁ Φεβρουάριος, ἦν μὴ παρελθῆναι ὁ Φεβρουάριος, ἦν μὴ παρελθῆναι ὁ Φεβρουάριος, ἦν μὴ παρελθῆναι ὁ Φεβρουάριος.

D' Ὅπως δεῖ εὐρεσθῆναι τὸν κύκλον τῆς σελήνης

Δ'. Ὁ τῆς σελήνης κύκλος ἔρχεται μὲν ἀπὸ πρώτης τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, ἀνέρχεται δὲ πρὸς τὸν χρόνον ιθ', καὶ πάλιν λαμβάνει ἀρχήν. Εἰ οὖν βούλῃσι καὶ τοῦτον εὐρεῖν, ὑπερβίον παρὰ τὸν ἀρχαῖον αὐτοῦ κύκλου αὐτῆς, ἦγον τῶν ιθ', τὰ ἀπὸ πρῶτου κόσμου ἔτη· καὶ τὰ καταλείφοντα τὰ κάτωθεν τῶν ιθ', ἢ καὶ μέχρις αὐτῶν, ὑπάρχει ὁ ἐνιστάμενος κύκλος τῆς σελήνης. Ἐστω δὴ ζητεῖν ἡμῶν κατὰ

¹¹ Deest κατὰ. ¹² Cor. γεγονόσιν. ¹³ An pro κομπούτου.

αρμ'· και ἐνεακαιδεκάκις τὰ β' λη'· γινόμενα ὀμοῦ
· τωσ'· Κατελείφθησαν μέχρι τῶν πε' και ζ'· ἀντά
εἰσιν ἐνιστάμενος τῆς σελήνης κύκλος ζ' ὄν· Και διὰ
τῆς ἄλλης μεθόδου εὐρήσεις τοῦτον ἀπονωτέρας·
Τοῖς εἰρημένοις ὀλίγοις ἔτεσιν, ἦγουν τοῖς πε',
πρόσθεσ και ιζ', και γίνονται ρβ'. Ταῦτα εἰ ὑφείλει
γοῦν και οὕτως ζ' τυγχάνων.

Ἀπορήσειε δ' ἄν τις τῶν μετὰ σκέψεως ταῖς παρού-
σαις μεθόδοις ἐντυγχάνωντων, πῶς ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ
μεθόδῳ προστιθεμέν ἐν μὲν τῷ τῆς Ἰνδίκτου κύκλῳ ε',
ἐν δὲ τῷ τοῦ ἡλίου κδ', και ἐν τῷ τῆς σελήνης κζ'·
και εἰ ἀσφαλές ἐστὶν αἰε προσγρηῖσθαι ταῖς τοιαύταις
προσθήκαις. Πρὸς οὗς ἐρούμεν, ὡς οὐκ αἰε αὐται τὸ
βέβαιον ἔχουσιν, ἀλλὰ μέχρις ὅλου τοῦ ἐνενηχοστοῦ
καταστατηρίδος· μετὰ δὲ τοῦτο, ἄλλης ἀρξαμένης
καταστατηρίδος, ἄλλαι και προσθήκαι παραληφθή-
σονται· ἦγουν ἐν μὲν τῷ τῆς Ἰνδίκτου κύκλῳ ἡ
οὐδὲν, ἢ ιε', ἐν δὲ τῷ τοῦ ἡλίου ιθ', ἐν δὲ τῷ τῆς
σελήνης γ'. Οὕτως οὖν πάλιν ἀπταισῶς ἡ τῶν τοιού-
των προθήσεται κύκλῳ εὑρεσις. Πλείονος δὲ ἕνεκα
γνώσεως και τὸν τούτων λόγον ἀποκαλύψω σοι, ταῖς
πᾶσι ἰσως μὴ γινωσκόμενον. Ἐκάστης οἴας δῆ-
ποτε πληρουμένης ἑκατονταστηρίδος, ὅσον ἂν εὑρη-
σῆ ἐν τῷ τελευταίῳ, ἦγουν τῷ ρ' ταύτης ἔτει, τὸν τε
κύκλον τοῦ ἡλίου και τῆς σελήνης, και τῆς Ἰνδι-
κτου, αὐτὴν ταύτην τὴν ἑκάστου ποσότητα ἔχει προσ-
θήκαι εἰς τὰ ὀλίγα ἔτη τῆς ἀρχομένης ἑκατονταστη-
ρίδος· και εὐρήσεις δι' ἑκάστης προσθήκαις τὸν
οἰκεῖον ἑκάστη κύκλον, ὡς ἀνωτέρω δεδῆλωται· ἦγουν τῇ
τοῦ ἡλίου τὸν τοῦ ἡλίου, τῇ τῆς σελήνης
τὸν τῆς σελήνης, και τῇ τῆς Ἰνδίκτου τὸν τῆς Ἰνδίκτου.

Ὅπως δεῖ εὐρίσκειν τὸν θεμέλιον τῆς σε-
λήνης.

Ε'. Τὸν δὲ γε θεμέλιον τῆς σελήνης ἴσθαι ἀρχόμενον
ἀπὸ τῆς α' τοῦ Ἰανουαρίου· ἀφ' οὗ δηλονότι και ὁ
ταύτης κύκλος τὴν ἀρχὴν λαμβάνει. Εἰ οὖν βούλει
και τοῦτον εὐρίσκειν, ἐνδεκαπλασιασῆς τὸν ἐνιστά-
μενον κύκλον και τῷ ἀπὸ τοῦ ἐνδεκαπλασιασμοῦ
γινομένῳ ἀριθμῷ προστίθει γ'· και τὸν συναγόμενον,
εἰ μὲν κάτωθεν ἐστὶ τῶν λ', αὐτὸν ἐκείνον εἶναι γί-
νωσκε τὸν θεμέλιον· εἰ δ' ὑπερβῆ, ὁσάκις ἐγχωρεῖ
τὸν λ' τούτων ἀφελὼν, τὸ καταλειπόμενον ἐστὶν ὁ
θεμέλιος. Τὰς μέντοι τρεῖς, ἃς ἐφημεν προστιθέμεναι
τῷ τοῦ ἐνδεκαπλασιασμοῦ ἀριθμῷ, προσθήσεις καθ'
ἑκαστον ἐνιαυτὸν μέχρις ὅλου τοῦ ις' κύκλου τῆς
σελήνης· ἐν δὲ γε τοῖς λοιποῖς τρισὶ, τῷ ιζ' δηλονότι,
τῷ ιη', και τῷ ιθ', ἀντὶ τῶν γ' προσθήσεις δ'· οὕτω
γάρ σοι ἀπταισῶς ἡ τοῦ θεμελίου αὐτῆς προθήσεται
εὑρεσις. Και οὕτως ἀπονωτέρας εὐρήσεις τὸν τῆς
σελήνης θεμέλιον. Τῷ τοῦ ἐνεστῶτος θεμελίου
ἀριθμῷ προστίθει ια'. Και εἰ μὲν πλείω τῶν λ' ἀναβῆ
εἰ δὲ κάτωθεν τούτου ἐστὶν, αὐτὸν ἐκείνον εἶναι
προσθεῖναι.

Ὅπως εὐρίσκειν δεῖ πόσων ἡμερῶν ἐστὶν ἡ σε-
λήνη.

Γ'. Τὰς ἡμέρας δὲ τὰς ἀπὸ γεννήσεως αὐτῆς οὕτω

ἢ f. ἐμβαλῶν.

PATROL. GR. XIX.

plendos 85, anni 7, qui est præsentis anni luna-
ris cyclus. Licet hoc et alia methodo periclitari
majore compendio. Annorum minori numero, hoc
est 85, adjice 17, fiunt 102. Ea si per 19 distri-
buas, relinquuntur 7, itidem ut in priore methodo.
παρὰ τὸν ιθ', καταλειφθήσονται ζ'. Ἀναφαίνεται
Dubitabit forsitan aliquis qui paulo accuratius
in has methodos animum intenderit, cur in hac
posteriore, cum cyclum indictionis inquirimus,
addantur 5; in cyclo solis 24; in lunari 27; atque
utrum perpetuo additiones istæ faciendæ sint.
Respondemus non eas semper tutas esse. sed ad
annum tantummodo 900 expletum, post eum vero
alius numerus addendus erit, velut ad indictionis
cyclum 15, vel 0, ad solarem 12, ad lunarem 3,
quorum ope cycli omnes isti sine errore prove-
nient. Sed uberioris doctrinæ causa hujus rei tibi
rationem explicabo, quam non multi fortassis
intelligunt. Vertente quolibet centenariorum,
quidquid in centesimo anno reliquum est de ratiuncula
solis, lunæ vel indictionis, hujus numerum adde
semper excurrenti supra ineuntem centenarium
minori summæ; ut per cujuslibet generis adje-
ctionem congruentem habeas cyclum, ut superius
ostendimus: hoc est solarem addito solis proprio;
lunarem addito lunari; et indictionalem, ex eo qui
indictionis proprius est.

Quomodo lunæ radix investiganda.

V. Sciendum est radicem lunæ a Kalendis Janua-
riis auspicari, a quibus illius cyclus incipit. Quam ut
invenias, duc ineuntem lunæ cyclum in xi, col-
lectam summam auge 3 additis; quidquid existet,
id si minus est 30, radix est lunæ: si majus est,
de eo quoad licebit detrahe 30, residuum est radix
lunæ. Porro ternarium illum, quem multiplicato
per xi numero addendum esse docuimus, adjicie-
mus in anno quovis usque ad vertentem 16 lunæ
cyclum; in reliquis tribus, ut in 17, 18, 19, pro
tribus addes 4. Sic enim absque errore lunarem
radicem invenies. Potes expeditiore methodo eam-
dem sic investigare. Ad numerum radice curren-
tis adde xi. Si summa superet xxx, demptis iisdem,
reliquum sumito. Si minor est numerus, hunc
ipsum pro radice capies. Cum autem xxix occur-
rit, addenda sunt xi.

ἢ ἀριθμὸς, τὰ λ' ἐμβαλῶν¹⁴, τὰ καταλειπόμενα κρὰ
γίνωσκε τὸν θεμέλιον. Ἐν μέντοι τῷ κθ', ιθ' δεῖ σε

Quomodo inveniri possit ætas lunæ.

VI. Ætatem lunæ ad hunc modum investigabis.

diebus xxxi constant, 1 1/2, sin tricenarii sint, 1/2. Porro mensis illius, in quo versaris, dies adjice ab ejus Kalendis ad propositum diem. Ad collectam summam radicem addito. Totum deinde partire per 29 1/2, residuum, sive 29 1/2, seu minus fuerit, ætatem exhibet lunæ. Igitur si ab Januario calculum incipis, et bissextilis intercedat, sesquidie ex illo sumptum adjicies per annum integrum, hoc est usque ad insequentem Januarium. In anno communi eundem usque ad Februarii finem duntaxat assumes, eoque transacto ambos omittes. Quippe defectum unius alterius redundantia compensat. Deinceps ergo ab illa contributione manent immunes illi duo menses usque ad annos tres absolutos, hoc est usque ad bissextilem alterum. Quamobrem transcensis istis, uti dictum est, incipit a Martio, et, ut præscripsimus, dies illos accipe ad eum usque qui proponitur.

ἑὼν τριῶν ἤγουν μέχρις ἂν γένηται πάλιν ὁ χρόνος ἀπὸ τοῦ Μαρτίου, λαμβάνων τὰς διαληφθείσας ἡμέρας τὸν εἰρημένον τρόπον, ἄχρις ἂν εἴησις ζητούμενη ἡμέραν.

Atque ut res tota fiat exemplo aliquo clarior, queratur hoc anno, qui est 6885, quot dierum luna sit Maii vicesimo. Primum radicem illius, hoc est xx, sumimus : ac prætermisissis Januario et Februario, ut qui nihil omnino conferant, incipimus a Martio, de quo diem 1 1/2 capimus, ex Aprili 1/2, qui dies cum horis ad xx radicem additi, una cum xx diebus Maii, conficiunt duos et quadraginta. Deductis ergo xxix 1/2, relinquuntur xii 1/2 dies. Igitur vicesimo die Maii ætatem lunæ dicimus esse dierum xii 1/2.

γομεν οὖν εἶναι τὴν σελήνην κατὰ τὴν εἰρημένην

Quot horas luna singulis noctibus luceat, quomodo possit inveniri.

VII. Scire forsitan cupienti tibi quot horas luna post vespervas singulas crescens, decrescensve luceat, hoc impigre, nec importune tibi certa ratione demonstrabimus. Luna, postquam nata est, crescit ad xv dies; ac totidem plus minus pleno orbe lucet. Inde paulatim ad tricesimum usque decrescit, quo die penitus luce defecta rursus nasci nova incipit. Igitur quindecim illis incrementi sui diebus, sub primam vesperam scrupulis quatuor lucet : sub secundam, viii; sub tertiam, xii : atque ita deinceps usque ad diem xv, ita ut singulæ noctes iv addant scrupula, cujusmodi in horam quamlibet imputantur v. Itaque cum ad xv vesperam pervenerit, ut plena dicatur, quod tunc solis radiis tota collustretur, scrupula lx ea nocte lucet, quæ sunt horæ xii. Nam quater quindecim sunt lx, et quinquies duodecim itidem lx. Quare si nosse cupis quot horas singulis noctibus crescens luna luceat, vide quot dies ætas illius habeat ;

¹⁰ f. πληρωθῆ.

ἐκάστου μηνός, ἀπὸ μὲν τῶν ἐχόντων ἴσ' ἡμέρας καὶ S', ἀπὸ δὲ τῶν λ', S'. Τοῦ μῆνου μῆκος, τὴν ζήτησιν ποιῆ τῶν ἡμερῶν τῆς σελήνης, εἰς αὐτὰς ἐκεῖνας, ὅσας ἔχει, ἀρχόμενος μέχρι τῆς ἡμέρας ἡμέρας. Ἄς πάσας συνάψας τῷ θεμελίῳ γεγονότα ἀριθμὸν ὑφέλε ἐπὶ τῶν πρὸ S', καὶ μένοντα τούτων κάτωθεν, ἢ καὶ μέχρις αὐτῶν, αἱ ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτῆς ἡμέραι. Ἀρχόμενος ὡς εἴρηται, ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου, εἰ μὲν ἐκ ἐξ βίσεξτος, εἰσαγε τὴν ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενην ἡμῖς ἡμέραν καθ' ὅλον τὸν ἑναυτὸν, ἦγον μὲν ἂν φθάσης τὴν ἀρχὴν τοῦ εἰς τὸ ἐπίδω ἔτος Ἰανουαρίου εἰ δ' οὐκ ἔστι βίσεξτος, λάμβανε ταύτην μὲν ἂν πληρώσῃ ¹⁰ ὁ Φεβρουάριος καὶ μόνον, καὶ μετὰ πληρωθῆναι αὐτὸν καταλείμπαναι ἀμοστέρας. Ἐθάνει γὰρ τὴν τοῦ ἐκτὸς περισεσίου ἢ θατέρου ἡμερησίως. Κάντεῦθεν μένουσι καὶ οἱ δύο ἀμοστέρας τῇ τοιαύτῃ συνεισφορᾷ μέχρι συμπληρώσεως ἐκ

βίσεξτος. Τούτους οὖν ὑπερβαίνων, ὡς εἴρηται, ἄχρις ἂν εἴησις

Ἴνα δὲ καὶ οἱ ὑποδείγματα σαφέστερον εἶδῃ μὲνον γένηται, κείσθω ζήτην ἡμᾶς κατὰ τὴν αὐτὴν μένον, ὥστε ἔτος πόσων ἡμερῶν ἐστὶν ἡ αἰχμή τὴν κ' τοῦ Μαΐου. Κρατοῦντες οὖν τὸν θεμελίον τῆς κ' ὑπάρχοντα, παρατρέχομεν τὸν πρὸς Ἰανουάριον καὶ τὸν Φεβρουάριον, ὡς μὴ ἔχοντα εἰσπεριλαμβάνει. Ἀρχόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Μαρτίου λαμβάνομεν τοῦτο μίαν ἡμῖς, καὶ τοῦ Ἀπριλίου ἡμῖς, ἐπιμετὰ τῶν κ' τοῦ θεμελίου προστιθέμενοι, καὶ εἰς τὸ Μαΐου κ', γίνονται μθ'. Ἐκβεβλημένων οὖν τῶν S' ἡμερῶν, κατελείφθησαν καὶ ἰθ' S' ἡμέραι τοῦ Μαΐου μηνός ἰθ' ἡμῖς ἡμερῶν.

Ὅπως δεῖ εὐρίσκειν, καὶ πόσας ὥρας ἡ σελήνη φαίνεται καθ' ἐκάστην ἐσπέραν.

Z'. Ποθοῦντί σοι δ' ἴσως εἰδέναι καὶ τὴν ὥρας ἡ σελήνη φαίνει καθ' ἐκάστην ἐσπέραν εἰς ἡμέραν μὲν τε καὶ μειουμένη, οὐκ ἀργῶς οὐδ' ἐκείνη καὶ τὸν περὶ τούτου λόγον ἐκθέσομεν. Ἡ σελήνη μὲν τὸ γεννηθῆναι αὐξάνει μὲν μέχρι τῆς ἰθ' ἡμέρας ἢ ἐντὸς ἐπὶ τε τὸ πλεόν καὶ τὸ ἐλαττον γίνεταί τε τῆς ἀπόχουσις. Ἀπὸ ταύτης δ' ἀρχεται μειοῦσθαι τῆς λ', καθ' ἣν ἐκλείπουσα τελείως, ἀρχόμενος γίνεταί νέα. Ἐν ταῖς εἰρημέναις οὖν ἐξ ἡμέρας τῆς αὐξήσεως αὐτῆς λάμπει τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν λεπτὰ δ', τὴν δὲ δευτέραν ἦ, τὴν δὲ τρίτην ἰθ' καὶ καθεξῆς ὁμοίως μέχρι τῶν ἰε', προστιθεμένων ἐξ ἡμέρας καθ' ἐκάστην ἐσπέραν λεπτῶν δ', ἢ δὴ λεπτὰ ἰθ' ἀγονταί ἐν μιᾷ ἐκάστῃ ὥρᾳ ε'. Φθάσασα γοῦν τῆς ἰθ' ἐσπέραν, ἦτις καὶ πανσέληνος καλεῖται, διὰ τὸ πλεόν παρ' αὐτῆς φωτίζεσθαι, λάμπει κατὰ ταύτην ἡμέραν ἕξ, ἦγον ὥρας ἰθ'. Τετράκις γὰρ τὰ ἰε' γίνονται καὶ πεντάκις τὰ ἰθ' πάλιν ἕξ. Εἰ οὖν βούλει γινώσκων πόσας ὥρας φαίνει καθ' ἐκάστην ἐσπέραν αὐξάνουμένη

τόν ε', μεταβαλὼν εἰς ὥρας· καὶ ἔξεις τὸ ζητούμενον. Ὡσαύτως καὶ μετὰ τὴν ἀπόχυσιν, ἡγουν μετὰ τὴν ιε' αὐτῆς ἡμέραν, εἰ βούλει εὐρίσκειν τὰς ὥρας τῆς φάσεως αὐτῆς, ἀφελὲς ἀπὸ τῶν ιβ' ὥρῶν τῆς ὅλης νυκτὸς καθ' ἑκάστην ἐσπέραν τῶν παρελθουσῶν λεπτὰ δ', καὶ αἱ καταλειπόμεναι ὥραι, ἦ καὶ λεπτὰ μετ' αὐτῶν, ἔσται ἡ φαῦσις αὐτῆς. Ἡ καὶ ἄλλως.

Εὐρίσκει πόσων ἡμερῶν ὑπάρχει ἀπὸ τῆς γεννησεως αὐτῆς μέχρι τῆς μετὰ τὴν ἀπόχυσιν ἡμέρας, καθ' ἣν ζητεῖς τὰς ὥρας τοῦ φωτισμοῦ αὐτῆς. Τὰς οὖν τοιαύτας ἡμέρας ἀραιρῶν ἀπὸ τῶν λ', κράτει τὰς καταλειφθείσας μέχρις αὐτῆς ὅλης τῆς λ', αἷς διδούς ἀνὰ λεπτὰ δ', τὰ ἀπὸ τούτων γινόμενα πάντα λεπτὰ μέρειε παρὰ τῶν ε'· καὶ μαθήσῃ ἀκριβῶς πόσας ὥρας καὶ λεπτὰ μέλλει λάμψαι.

Ἄλλ' ἐπιέπερ ἡ τοιαύτη μέθοδος ἐν πάσαις ταῖς τοῦ ἐνιαυτοῦ νυξὶ τῷ ἀριθμῷ τῶν ιβ' χρῆται ὥρῶν· ἡμῖν δ' αἱ νύκτες κατὰ μὲν τὴν ἐαρινὴν καὶ φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν, ἡγουν κατὰ τὸν Σεπτέμβριον καὶ κατὰ τὸν Μάρτιον μόνον ἔχουσιν ἀνὰ ιβ' ὥρῶν, καθ' ὅν καιρὸν καὶ ἡ ῥηθείσα μέθοδος ἀσφαλῆς ἐστὶ κατὰ τὰς ὥρας ἰσάουσα· μετὰ δὲ τὸν Σεπτέμβριον, χειμῶνος φθάνοντος, τὰς ιβ' ὥρας ὑπερβαίνουσα ἡ νύξ κατὰ μικρὸν προβαίνει ἄχρι τῶν ιε' ὡσαύτως καὶ μετὰ τὸν Μάρτιον ἄχρι τοῦ θέρους προοιῶσα κατέρχεται εἰς ὥρας θ'· καὶ τοῦτο ἀναφαίνεται, ὡς αἱ παρὰ τῆς εἰρημένης ψήφου λαμβανόμεναι ὥραι κατὰ μὲν τὰς διαληφθείσας ἰσημερίας εἰσὶν ὅμοιαι καὶ ἴσαι, κατὰ δὲ λοιπὰ τοῦ χρόνου μέρη ποτὲ μὲν μείζονες εἰσι, ποτὲ δὲ ἐλάττωτες, αἱ καὶ καλοῦνται καιρικαί· ἡμῖν δὲ ὁ σκοπὸς ἐστὶ διὰ τῶν καθ' ἑκάστον μῆνα ἐνισταμένων ἰσῶν ὥρῶν, αὐξομένης τε καὶ μειουμένης τῆς νυκτὸς, εὐρίσκειν τὰς καθ' ἑκάστην ἐσπέραν ὥρας τοῦ φωτισμοῦ αὐτῆς· ὑποδείχθησεται τὸν τρόπον¹⁶, ὅπως ἀσφαλῶς καὶ τοῦτο γενήσεται, μεταβαλομένων τῶν εἰρημένων ἀνίσων καιρικῶν ὥρῶν εἰς τὰς παρ' ἡμῖν ἴσας, τὰς καλουμένας ἰσημερινάς. Ἔστι δ' οὕτως.

Εὐρίσκει πρῶτον πόσων ἡμερῶν ὑπάρχει ἡ σελήνη, καὶ πόσας ὥρας καιρικὰς μέλλει λάμψαι, ὡς ἀνωτέρω ἀκήκοας. Ταύτας οὖν πολλαπλασιάσον μετὰ τῶν ὥρῶν, ἃς ἔχει παρ' ἡμῖν ἡ νύξ τοῦ ἐνισταμένου μηνός, καθ' ὃν δηλονότι ἡ ζήτησις γίνεται. Καὶ τὸν συναγόμενον ἀπὸ τούτου ἀριθμὸν μέρειε ἀεὶ παρὰ τὸν ιβ', ἡγουν τὸν ἀριθμὸν τῶν καιρικῶν ὥρῶν· καὶ οὕτως ἔξεις τὴν τῶν τοιούτων ὥρῶν μεταβολήν. Οἷον ἔστω δοκιμῆς χάριν, πέμπτης οὐσης τῆς σελήνης κατὰ τὸν Ἰανουάριον, καθ' ὃν ἔχει παρ' ἡμῖν ἡ νύξ ὥρας ιβ', ζητεῖν ἡμᾶς πόσας ὥρας μέλλει λάμψαι, καὶ εὐρίσκομεν κατὰ τὴν ἀναγεγραμμένην ἐφοδὸν λεπτὰ κ', ἡγουν ὥρας καιρικὰς δ'· ἃς θέλοντες μεταβαλεῖν εἰς ἰσημερινάς, πολλαπλασιάζομεν ταύτας δι' ἰὰς δ' ὥρας μετὰ τῶν ιβ' ὥρῶν, ἃς ἔχει ἡ νύξ, ὡς εἴρηται, κατὰ τὸν Ἰανουάριον· λέγομεν· Τετράκις τὰ ιβ', γς'. Ταῦτα δὲ τὰ γς' μεριζομεν παρὰ τὸν ιβ',

Similiter post plenilunium, hoc est post xv diem lunæ, ut horas, quibus lucet, assequare, detrahe de horis xii integræ noctis, pro qualibet exacta nocte scrupula iv : quod reliquum est horarum, vel scrupulorum, tempus est quo lucet. Item alio modo.

Scito quot dies interjecti sint a nova luna ad propositum diem plenilunio posteriorem, quo die quaeritur quot horis luceat. Summam dierum aufer de xxx : quod superest ad tricesimam usque lunam accipe; pro singulis diebus residuis scrupula iv computa : collectam ex omnibus summam scrupulorum· partire per v : ita certo conperies quot horas et scrupula lucere debeat.

Sed quoniam methodus ista noctes omnes per annum totum sumit horarum xii, apud nos autem sub vernum et autumnale duntaxat æquinoctium, hoc est Septembri et Martio, noctes horarum sunt xii; quo tempore methodus nostra, quæ horarum æqualitatem postulat, errore vacat : post Septembrem, succedente hieme, nox xii horas excedens paulatim ad xv usque progreditur; post Martium quoque usque ad æstivum solstitium progressum faciens, ad horas ix decrescit; ex quo illud apparet, horas calculo isto putatas, uti in ambobus æquinoctiis similes æqualesque sunt, sic in reliquis temporibus alias majores, alias minores esse, quæ et καιρικαί, id est *temporariæ* dicuntur. At hic nobis propositus est scopus, ut per æquales mense quovis horas, crescente vel decrescente luna, reperiamus quanto post vesperam quamque tempore luceat : Ideo ratio quædam tradetur a nobis, qua id certo consequi possimus, uti nimirum inæquales horæ illæ ac temporariæ in eas, quas vocamus æquinoctiales, mutantur. Est autem ejusmodi.

Imprimis quot dierum ætas lunæ sit investiga, quotque temporarias horas lucere eam oporteat, ut in superioribus intellexisti. Has cum horis multiplicata, quas apud nos propositi mensis nox habet, de quo videlicet quaeritur. Summam collectam ex perpetua regula partire per xii, qui est temporariarum numerus horarum. Hoc modo conversionem horarum assequeris. Exempli causa, ut methodum periclitemur : Sexta sit luna inense Januario, quo noctis horæ sunt quatuordecim : et inquiratur quot horas luna nocte luceat. Ex illa ratione, quam superius exposuimus, sunt minuta viginti quæ sunt horæ temporariæ quatuor; quas ut in æquabiles convertamus, has ipsas quatuor horas in quatuordecim, quas nox habet, ut dictum est, Januario mense, ducentes; ita dicimus : Quater quatuordecim efficiunt sex et quinquaginta. Ea per

¹⁶ f. τρόπος.

Quomodo inventendum sit legale Pascha.

VIII. Carnisprivium, legale Pascha, sanctum Pascha Christianorum, jejunia sanctorum apostolorum hoc modo reperies. Lunæ radicem, hoc est epactam, quæ in cursu est, per undecim multiplica; summæ adde sex dies, nimirum tres, quæ ex postea memorato sesquiscrupuli, ac triente conflunt, quæ supra dies 29 1/2 menstruum lunæ circuitum habere demonstravimus; tres item alias ad quinquagenarium explendum numerum. A XVII, ac deinceps pro tribus adde quatuor; quod major illorum modus in iis existat. Has dies adjunges a primo cyclo ad integrum decimum sextum. In tribus reliquis pro tribus addes septem. De summa aufer, quoad potes, triginta. Residuo, quod est infra triginta, ducto initio ab Martio, alde quot erit necesse dies, donec quinquaginta compleas. Si Martius non sufficiat, reliquas dies ex Aprili suffice; donec summam, quam dixi, quinquaginta dierum efficias. Ea ubicunque desierit; puta in hanc aut illam Martii, vel Aprilis diem, in eam Judaicum, legale scito Pascha convenire. Cujus seriam ex ea methodo, quam supra proposuimus, ubi reperies, proxime sequente Dominica ejusdem hebdomadæ noveris sanctum Christianorum Pascha celebrari. Qua re comperta, tria quotannis addens quotæ mensis, in qua Pascha deprehendisti, Carnisprivium habebis. Si sit annus bissextilis, pro tribus adde quatuor. Porro si citra xxviii diem Martii, Christianorum sanctum Pascha incidat, Januarii Carnisprivii dies obtinebit. Sin ultra xxviii diem incurrat, Februario contingit. Si Pascha in ipsum cadat xxviii diem; si quidem bissextilis non erit annus, Januarii xxxi die Carnisprivium erit. Et enim octo et viginti cum tribus faciunt unum et triginta. Sin bissextilis fuerit, Kalendis Februarii incidet; nam viginti octo cum quatuor duos et triginta conficiunt: de quibus relictis Januario uno et triginta, reliquus est unus, qui est prima Februarii dies. Idem facies et in Martii xxix, ac xxx, vel xxxi, ut in reliquis annis addas tria: bissextili solum, quatuor, tum deductis, ut dictum est xxxi, ac Januario tributis, quod reliquum est, assignes Februario; quorum dierum ultimus est Carnisprivium. At sanctorum apostolorum jejunio attributi dies ita reperientur.

ἡ τελευταία ἐστὶν ἡ Ἀπόκρως. Ἡ δὲ τῶν ἡμερῶν ποσότης τῆς νηστείας τῶν ἁγίων ἀποστόλων ὡς ἀπὸ δὴλη γενήσεται.

Qua ratione jejunii sanctorum apostolorum dies inveniri debeant.

IX. Ab ipso sanctissimo Paschatis die, ipsomet excluso, usque ad tertium Maii quot sint dies computa; quibus collectis, sive Martio, sive Aprili

Ὅπως δεῖ εὐρίσκειν τὸ νομικὸν Πάσχα.

Η'. Τὴν δὲ γὰρ Ἀπόκρως, τὸ νομικὸν Πάσχα, τῶν Χριστιανῶν ἁγίων Πάσχα, καὶ τὰς τῆς νηστείας ἁγίων ἀποστόλων ἡμέρας εὐρίσχεις οὕτως. Ἐκπλασίαζε τὸν ἐνεστῶτα τῆς σελήνης θερμὸν τῶν γεγονότων ἀριθμῶν προστίθει ἡμέρας ζ', καὶ γὰρ τὰς συνισταμένας ἐκ τοῦ ἠπισθεν εἰρημένων ἐκ ἐνὸς καὶ ἡμίσεος, καὶ τρίτου, ἀπὸ κατεπέκτατο καὶ Σ" ἡμερῶν ἔχων δέδεικται ὁ τῆς σελήνης μηνιαὶ κύκλος· τὰς δὲ ἑτέρας γ' εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ τρηκοστοῦ ἀριθμοῦ. Ἀπὸ δὲ τοῦ ιζ' καὶ ἐξῆς ἀντιπρὸς τούτοις συνάγεται. Ταύτας δὲ προσθήσεις ἐκ τοῦ πρώτου κύκλου μέχρις ὅλου τοῦ ις' ἐν δὲ τῶν ποτὶς τρισὶν ἀντὶ τῶν τριῶν προσθήσεις ζ'". Ἐκ συναγομένου ὑπέρε παρὰ τὸν λ', ὁσάκις ἔγρηται δὲ καταλειπόμενα κίτωθεν τῶν λ' κρητῶν, ἐκ ἀπὸ τοῦ Μαρτίου, ἐπιβάλλων αὐτοῖς ἡμέρας ἐκ δεξίῃ, ἵνα σώσης ν'. Καὶ οὐκ ἄρα ἔπειτα Μάρτιος, λάμβανε τὰς λειπομένας εἰς ἱκανοποίησιν τῶν εἰρημένων ν' ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου. Ἐνταῦθα καταλήξῃ ἡ τοιαύτη ἡμέρα, ἔγρηται ἡ κρητὴ ἔγρηται ἔγρηται εἰς τὰς τὸσας τοῦ Μαρτίου, εἰς ἐκ τὸσας τοῦ Ἀπριλίου· κατ' αὐτὴν ἔκεινται ἑξῆς ἔγρηται ἔγρηται τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα, ἔγρηται τὸ νομικὸν Πάσχα καὶ εὐρίσκων ἐν ποτὶς τῆς ἑβδομάδος τῆς τυγχάνει διὰ τῆς ἀναγεγραμμένης μεθόδου τῆς ροευρεσίῃ, τὴν ἐπιούσαν ἔμπροσθεν κυριακῆς αὐτῆς ἑβδομάδος ἴσθι τυγχάνειν τὸ τῶν Χριστιανῶν ἁγίων Πάσχα. Τούτου δὲ σοὶ γνωρίμου γρητὰ γ' κατ' ἔτος προστίθεις τῇ πόσει τοῦ μηνός, εὐρέθῃ τὸ Πάσχα, ἔξεις τὴν Ἀπόκρως. Εἰ δὲ τῆς ὁ χρόνος βίσεξτος, ἀντὶ τῶν γ' προσθήσει δ' ἔγρηται μὲν ἀπὸ τῆς κη' τοῦ Μαρτίου καὶ κίτωθεν τῆς τῶν Χριστιανῶν ἁγίων Πάσχα, κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν ἔσται ἡ Ἀπόκρως· εἰ δὲ ἀπὸ τῆς κη' καὶ ἔπειτα κατὰ τὸν Φεβρουάριον. Ἐν αὐτῇ μέντοι τῆς τῶν Μαρτίου, εἰ μὲν οὐκ ἔστιν ὁ χρόνος βίσεξτος, εἰ τῆς λα' ἔσται τοῦ Ἰανουαρίου· κη' γὰρ καὶ γ' εἰ δ' ἐνὶ βίσεξτος, εἰς τὴν α' τοῦ Φεβρουαρίου τῆς καὶ δ' λαδ'· ἀφ' ὧν ἑάσας τῶν Ἰανουαρίου εἰς ελεῖφθη μία· καὶ ἐνὶ τοῦ Φεβρουαρίου α'. Τῶν δὲ τῶν δὲ τρόπον ποιήσεις καὶ κατὰ τὴν κη', καὶ λ', καὶ α' τοῦ Μαρτίου, προστίθεις ἀνὰ τριῶν· ὅ δὲ μὲν βίσεξτω· εἴτα ἐκβαλὼν, ὡς εἴρηται, λα' τοῦ Ἰανουαρίου, τὰς καταλειπομένας δίδου τῶν Φεβρουαρίου.

Ὅπως δεῖ εὐρίσκειν τὰς ἡμέρας τῆς τῶν ἁγίων ἀποστόλων νηστείας.

Θ'. Εὐρίσκει ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ ἁγίου ἡμερῶν Πάσχα, διὰ ταύτης, πόσαι εἰσὶν ἡμέραι μὲν αὐτῆς τῆς γ' τοῦ Μαΐου· καὶ ταύτας συναγαγόντες

17 Postulat superior ratio δ' non ζ'. 18 Leg. καὶ εἰ οὐκ.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ Ι

ΜΕΘΟΔΟΣ, ΠΩΣ ΔΕΙ ΕΥΡΕΙΝ ΤΟΝ ΚΥΚΛΟΝ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ, ΦΙΛΟΠΟΝΗΘΕΙΣΑ ΑΚΡΙΒΩΣ ΧΑΡΙΝ ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΑΘΩΝ.

SANCTI ANDREÆ HIEROSOLYMITANI,

EPISCOPI CRETENSIS,

Methodus investigandi cycli solaris, et lunaris, necnon Paschatis, in studiosorum gratiam elaborata.

Κράτει τὰ κάτω τῶν χιλιοντάδων καὶ ἑκατοντάδων τῶν ἀπὸ κτίσεως κόσμου· καὶ πρόσθετε ¹⁹ καὶ ἕτερα κδ'· καὶ ποιήσον σταθμόν· καὶ ὕφελε αὐτὰ ὑπὸ τῶν κη'· καὶ τὰ ἐναπομείναντα ἐν τῇ χειρὶ σου αὐτός ἐστιν ὁ κύκλος τοῦ ἡλίου. Καὶ οὕτως ποιεὶ κατ' ἕτος.

Ὁμοίως καὶ περὶ τῆς σελήνης.

Κράτει τὰ αὐτὰ κούντουρα τῶν χιλιοντάδων καὶ ἑκατοντάδων, τῶν ἀπὸ κτίσεως κόσμου· πρόσθετες καὶ ἕτερα ιζ'· καὶ ποιήσον αὐτὰ σταθμόν· καὶ ὕφελε ὑπὸ τῶν ιθ'· καὶ τὰ ἐναπολειφθέντα ἐν τῇ χειρὶ σου αὐτός ἐστιν ὁ κύκλος τῆς σελήνης.

Ὁμοίως καὶ ἡ Ἰνδικτος ἀναδιβάλλεται ἥτοι κατ' ἕτος.

Κράτει τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου· ἅπαντα πρόσθετες, καὶ ὕφελε αὐτὰ ὑπὸ τῶν ιε'· καὶ τὰ ἐναπολειφθέντα ἐν τῇ χειρὶ σου αὕτη ἐστὶν Ἰνδικτος.

Γίνωσθε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἡλιος ἀρχεται ἀπὸ τῆς α' τοῦ Ὀκτωμβρίου μηνός· ἡ δὲ σελήνη ἀπὸ τῆς α' τοῦ Ἰανουαρίου μηνός· καὶ ἡ Ἰνδικτος ἀπὸ τῆς α' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός.

Εἰς τὸ εὐρεῖν οὖ τὸ νομικὸν Πάσχα, κράτησον τοῦ ἐπιζητουμένου ἔτους τὸν κύκλον τῆς σελήνης, ὅπόσος ἐστὶ, καὶ ἑνδεκαπλασιάσον αὐτόν· πρόσθετες δὲ καὶ ἑτέρας ς' τῶν ἀπ' αἰώνων· ἰστέον δὲ, ὅτι εἰς τὸν ιζ' κύκλον, καὶ ιη', καὶ ιθ' οὐ προστίθης ς' τῶν ἀπ' αἰώνων, ἀλλὰ ζ'· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ὅλοις κύκλοις ς' καὶ μόνως, ὡς ἔφημεν. Εἰθ' οὕτως ἀνάλυσον αὐτὰ διὰ τῶν λ'· καὶ τὰ κάτωθεν τῶν λ' κράτησον· ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μηνός, ἀριθμοὶ ἐπᾶνω αὐτῶν, ἕως ὅτου ἰκανώσης ὅ ἡμέρας· καὶ εἰ μὲν ἰκανωθῶσιν αἱ ὅ ἡμέραι ἐντὸς τῶν Μαρτίου, χάρις· εἰ δ' οὐ, λάμβανε καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μηνός, ἕως ὅτου ἰκανώσης αὐτάς. Ἐν ἧ δ' ἂν ἡμέρα ἰκανωθῶσιν αἱ ὅ ἡμέραι, ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ κατὰ τὸ ἐπιζητούμενον ἔτος γίνεταί τὸ νομικὸν Πάσχα.

¹⁹ ἴ. πρόσθετες τε.

Sume annos infra millenarios et centenarios ab orbe condito ; iisque alios adde xxiv, ex quibus confecta summa per xxviii divisa, quod reliquum est, erit cyclus solis. Ita quotannis facies.

Eodem modo et in luna proceditur.

Accipe similiter excurrentes supra millenarios et centenarios ab orbe condito : quibus adde xvii, et collecta summa per xix partita, residuum est cyclus lunæ.

Eadem methodo et per annos singulos indictio con-surgit.

Collige annos ab orbe condito, et summam partire per xv : reliquum erit indictio.

Sciendum est autem sclem incipere a Kalendis Octobris : lunam a Kal. Januariis, indictionem a Kalendis Septembris.

Ad inveniendum legale Pascha, accipe lunarem cyclum anni propositi, eumque per undecim multiplica, ad summam adjice sex, quæ a sæculis appellant. Verum in cyclo xvii, et xviii, et xix, non sex, sed septem addenda sunt ; in aliis vero, sex. Postea collectam summam partire per xxx, quod reliquum erit, a Kalendis Martiis putare incipe, donec quinquaginta dies expleveris : quem numerum si intra Martium efficere possis, bene habet. Sin minus, sume residuum e diebus Aprilis, donec quinquagenos absolvas. Quocunque die quinquaginta completi fuerint, in eum Pascha legale anni propositi conveniet.

Accipe solarem cyculum, et bissextilis dies annu-
rum elapsorum. Adde dies mensis in quem Pas-
cha legale incidit, ad ipsum usque Pascha. Si
Martio mense legale Pascha contingat, ad sum-
mam adjice undecim, propter menses quatuor, ab
Octobri scilicet ad Januarium : ita ut pro
eo mense qui xxx dies habet, duo capias : pro
eo vero, qui xxxi constat, tria. Quod si Apri-
lem in mensem legale Pascha competat, adde
propter Martium tria. Colligentur xiv. Quibus
omnibus in unam summam redactis, eam partire
per septem ; residuum dabit feriam legalis Pa-
schatis. Qua reperta progredere usque ad Do-
minicam, quemadmodum didicisti. Ita Pascha
Christianum invenies.

Methodus Christiani Paschatis inveniendi.

Sume cyculum solis anni propositi : huic ad-
jice bissextilis prateritis ; sic ut diem unum pro annis
quatuor accipias. Tum si Martio mense legale
Pascha contingat, adde epactas ejus quinque. Sin
cadat in Aprilem, ejus epacta n i adjice. Confe-
ctam summam divide per 7, quod reliquum est,
Kalendis mensis illius feriam exhibet, in quem
legale Pascha competit. Deinceps ergo numerabis
a Kalendis ipsis, ut invenias quam in feriam incur-
rat legale Pascha. Id ubi eris assecutus, si quidem
Dominica sit, progredere usque ad insequentem
alteram Dominicam. In ea Christianum accidet
Pascha Si feria ii sit, non minus erit Pascha
proxima Dominica, atque ita porro usque ad Sab-
batum. Etenim in eandem hebdomadam ambo Pa-
schata concurrunt, non tamen eundem diem.

Sed illud sciendum est, quemadmodum epactæ
menstruæ conflant. Annus diebus constat cccxv.
Eæ, per vii divisæ, unam diem relinquunt. Hanc
igitur addito, necnon ex Octobri tres, fiunt iv.
Has Novembri adjice. Easdem rursus auge duabus
e Novembri captis, fiunt vi epactæ Decembris.
Quibus accedant tres e Decembri, et ex summa ix,
abjice vii, restant duo, epactæ Januarii. Adde tria
ob Januarium, existent v epactæ Februarii, quæ
et Martio congruunt. Jam ad v istas Martii adde
tres. Colligentur viii, e quibus detractis vii, relin-
quitur i Aprilis epacta. Ob Aprilem adde duo,
fiunt tria, epactæ Maii : qui additis tribus, epactas
facit Junii vi. Accedit biduum propter Junium, et
ex summa viii demptis vii, restat i Julii epacta.
Tum propter Julium adjunctis tribus, epactæ
sunt Augusti iv. Augustus adjicit tria, eoque modo
vii consurgunt epactæ Septembris. Hunc in modum
explicatur epactarum propagatio ; quæ compendio
ita proponitur.

α' εις τον Ιουλιον. Πάλιν κράτησον την α' πρόσθεσ και από του Ιουλίου τρεις, γίνονται δ' εις τον Αύγουστον. Πάλιν κράτησον αυτάς τάς δ' πρόσθεσ από του Αύγουστου γ', και γίνονται ζ' εις τον Σεπτέμβριον. Καί ταυτα μεν εντέχνως κατέστρωται περι τομη.

όποσα εισί. Πρόσθεσ δὲ καὶ τὰς ἡμέρας τοῦ κα-
κράτησον τοῦ κυκλίου τοῦ ἡαίου, καὶ τὰ πλεον-
Πάσχα, οἴου μηνὸς Ἰν, καὶ ὀπόσαι εισί. Καὶ εἰς
ἔστι· τὸ νομικὸν Πάσχα εἰς τὸν Μάρτιον μῆνα, πρὸ-
θεσ καὶ ια' ὑπὲρ τῶν μηνῶν· οἰκτιρῆσαι εἰαν ἐπὶ τῷ
'Οκτωμβρίου μηνὸς ἄχρι τοῦ Ἰανουαρίου καὶ τὰς
ἀπὸ μὲν τοῦ μηνὸς τοῦ ἔχοντος ἡμέρας λ' ἀπόδοσι
ἡμέρας δύο· ἀπὸ δὲ τοῦ ἔχοντος λα' ἡμέρας, ἡμέ-
ρεις γ'· εἰ δ' ἔστιν εἰς τὸν Ἀπριλίον τὸ νομικὸν
Πάσχα, πρόσθεσ καὶ ὑπὲρ τοῦ Μαρτίου ἡμέρας γ'
Καὶ ἰδοὺ γίνονται ιδ'. Καὶ οὕτως ἐνώσας πάντα το-
λυσσον διὰ τῶν ζ'· καὶ ὅσα κάτωθεν τῶν ζ' ἐπι-
μείνουσι, δηλοῦσι τὴν ἡμέραν τοῦ νομικοῦ Πά-
Ἐπὰν δὲ εὐρησῆς αὐτὴν, ἀνελθε ἄχρις τῆς Κυριακῆς
καθὰ ἐδιδάχθης, καὶ εὐρήσεις τὸ τῶν Χριστιανῶν
Πάσχα.

Εἰς τὸ εὐρεῖν τὸ Χριστιανῶν Πάσχα.

Κράτησον τοῦ ἐπιζητουμένου ἔτους τὴν κρίσιν τοῦ
ἡλίου· πρόσθεσ δὲ καὶ τὰ παρελθόντα βλαβῆτα· τὰ
ἔστι κατὰ δ' κύκλους ἡμέραν α'. Εἴθ' οὕτως, εἰ μὴ
ἔστι τὸ νομικὸν Πάσχα εἰς τὸν Μάρτιον μῆνα, πρὸ-
θεσ τὰς ἐπακτὰς αὐτοῦ ε'· εἰ δὲ ἔστιν εἰς τὸν Ἀπρι-
λίον, πρόσθεσ α' τὴν αὐτοῦ ἐπακτὴν. Ἐνώσας δὲ
πάντα, ἀνάλυσσον διὰ τῶν ζ'· καὶ τὰ κάτωθεν τῶν ζ'
δηλοῦσι τὴν ἀρχιμηνίαν τοῦ μηνὸς, ἐν ᾗ γίνεται τὸ
νομικὸν Πάσχα. Εἴθ' οὕτως ἀριθμήσον ἀπ' αὐτῆς τὴν
ἀρχιμηνίαν, ὅπως εὐρησῆς ἐν ποίᾳ ἡμέρᾳ γίνεται τὸ
νομικὸν Πάσχα. Ἐπὰν δὲ εὐρησῆς αὐτὴν, εἰ μὴ Κυ-
ριακὴ εἴη, ἀνελθε εἰς τὴν ἐπερχομένην Κυριακὴν
κάκεισε ἦν τὸ Χριστιανῶν Πάσχα· εἰ δὲ Κυριακὴ
ἔστιν, ὡσαύτως τῇ ἐρχομένην Κυριακῇ, καὶ κατὰ τὴν
ἄχρι τοῦ σαββάτου· ἐν γὰρ μὲν ἔβδωμάδι γίνεται
ἄμφω τὰ Πάσχα, ἐν μὲν δὲ ἡμέρᾳ οὐδαμῶς.

Δεῖ γινώσκειν πῶς γίνονται αἱ ἐπακταὶ τῶν μηνῶν.
Ὁ ἐνικαιότερὸς ἔχει ἡμέρας τρεῖς. Ταύτην ἀνάλυσσον
διὰ τῶν ζ', ἀπομένει μία. Ταύτην τὴν μίαν κρατή-
θητι, καὶ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωμβρίου γ'· καὶ γίνονται β'
Ταύτας πρόσθεσ τῷ Νοεμβρίῳ. Κράτει πάλιν τὰς
δ', πρόσθεσ καὶ ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου β'· καὶ γίνονται
ζ' εἰς τὸν Δεκεμβρίον. Πάλιν κράτησον τὰς εἰς τὸν
ζ', καὶ πρόσθεσ καὶ ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου γ'· καὶ γίνονται
θ'. Ἀπόρριψον τὰς ζ'· καὶ ἀπομένουσι εἰς τὸν
τὸν Ἰανουάριον. Πρόσθεσ καὶ γ' ἀπὸ τοῦ Ἰανουα-
ρίου, καὶ γίνονται ε' εἰς τὸν Φεβρουάριον. Αἱ δ' εἰ-
ταὶ εισί καὶ εἰς τὸν Μάρτιον. Πάλιν κράτησον τὰς
πέντε, καὶ πρόσθεσ καὶ ἀπὸ τοῦ Μαρτίου γ'· καὶ γίνονται
η'. Ἀπόρριψον τὰς ζ', ἐναπομένει καὶ εἰς τὸν
τὸν Ἀπριλίον. Κράτησον πάλιν αὐτὴν τὴν α'· πρόσθεσ
καὶ δύο ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου, καὶ γίνονται γ' εἰς τὸν
Μάιον. Πάλιν κράτησον αὐτάς τὰς γ'· πρόσθεσ καὶ
ἀπὸ τοῦ Μαΐου γ', καὶ γίνονται ζ' εἰς τὸν Ἰούνιον.
Πάλιν κράτησον αὐτάς τὰς ζ', καὶ πρόσθεσ ἀπὸ τοῦ
Ἰουνίου β', γίνονται η'. Ἀπόρριψον τὰς ζ', ἀπομένει
ι' εἰς τὸν Ἰουλίον. Κράτησον αὐτὴν τὴν α'· πρόσθεσ καὶ ἀπὸ τοῦ
στον. Πάλιν κράτησον αὐτάς τὰς δ'· πρόσθεσ ἀπὸ τοῦ
δριον. Καὶ ταῦτα μεν ἐντέχνως κατέστρωται περι πάντων· ἔστω σοι δὲ ταῦτα τὰ δηλωθέντα ὡς ἐν τῷ

Μῆν Νοέμβριος	θ'	Μῆν Μάτος	γ'	November	iv	Maius	iii
Μῆν Δεκέμβριος	ε'	Μῆν Ἰούνιος	ζ'	December	v	Junius	vi
Μῆν Ἰανουάριος	β'	Μῆν Ἰούλιος	α'	Januarius	ii	Julius	i
Μῆν Φεβρουάριος	ε'	Μῆν Αὐγουστος	δ'	Februarius	v	Augustus	iv
Μῆν Μάρτιος	ε'	Μῆν Σεπτέμβριος	ζ'	Martius	v	September	vi

Εἰ βούλη εὐρεῖν σε τὸ θεμέλιον τοῦ φεγγαρίου, ὅποτε λήθη γίνεται· κράτησον τοῦ ἐπιζητουμένου ἔτους τὸν κύκλον τῆς σελήνης ὅσος καὶ ἦν· καὶ ἐνδεκαπλασίασον αὐτόν· καὶ πρόσθεε ἐπάνω αὐτοῦ ἑτερα γ'. Εἴθ' οὕτως ἀνάλυσον αὐτὰ διὰ τῶν λ'· καὶ τὰ κάτωθεν τῶν λ' δηλοῦσι τὸ θεμέλιον τοῦ φεγγαρίου

Si lunæ fundamentum cuiusmodi sit, oblitus, investigare velis : accipe lunarem cyclum anni cuiuslibet, eumque per undecim multiplica : summæ adde tria. Quidquid erit collectum per xxx divide : residuum si sit infra xxx, quæsitum lunæ fundamentum exhibet.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΣΗΜΑΣΙΩΝ

ἸΑΣΤΕΡΩΝ

Ἐκ τοῦ τρίτου τμήματος Ἀετίου Ἀμιδηνοῦ, κεφ. ρξθ.

DE SIGNIFICATIONIBUS STELLARUM

Ex Sermone III Tetrabibli Aetii Amideni, caput 164.

Interprete Cornario.

Ἐπισητὴ δὲ καὶ οἱ κατ' οὐρανὸν ἀστέρες ἀνατέλλοντες κατὰ τοὺς τεταγμένους αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καιροῦ, καὶ δύνοντες ὁμοίως τὸν ἀέρα ἀλλοιοῦσιν, ὡς συμβαίνει ἐκ τούτου καὶ ἀνέμους ἄλλοτε ἄλλως πνεῖν· ἀναγκαῖον ἐνόμισα ἐνταῦθα δηλῶσαι καιροῦ, ἐν οἷς αὐτῶν, σαφῶς ἀλλοιούντων τὸν ἀέρα, ἀνατολαὶ καὶ θύσεις γίνονται. Καὶ γὰρ τῶν ὑγαινότων τὰ σώματα, καὶ πολλῶ μᾶλλον τῶν νοσοῦντων, ἀλλοιοῦται πρὸς τὴν τοῦ ἀέρος κατάστασιν.

Μηνὶ Δύστρω, ὃ ἐστὶ Μαρτίῳ ἰθ', ὃ λεγόμενος Ἴππος ἀνατέλλει.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κγ' ἰσημερία ἑαρινή· καὶ ἐστὶ μεγίστη παραχὴ τοῦ ἀέρος.

Μηνὶ Ξανθικῷ, τουτέστιν Ἀπριλίῳ α', Πληιάδες ἀκρόνυχτοι φαίνονται.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ἰθ' Πληιάδες ἐσπέριοι κρύπτονται.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα' Πληιάδες ἅμα ἡλίου ἀνατολῇ ἐπιτέλλουσι· καὶ ἐστὶ μεγίστη ἡ περὶ τὸν ἀέρα παραχὴ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κζ' Ὀρίων ἐσπέριος κρύπτεται.

Μηνὶ Ἀρτεμισίῳ, ὃ ἐστὶ Μαίῳ α', Ὑάδες ἅμα ἡλίου ἀνατολῇ ἐπιτέλλουσι.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ', Λύρα ἐσπέριος ἐπιτέλλει, καὶ ἀλλοιοῦται ἀήρ ἱκανῶς.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ' Ἀῖξ ἕψα ἐπιτέλλει, καὶ σφόδρα ἀλλοιοῦται ὁ ἀήρ πρὸ μιᾶς ἢ δύο.

Μηνὶ Μαίῳ ζ' Πληιάδες ἕψα φαίνονται, καὶ ἀρχεῖται ὁ ἀήρ καθίστασθαι.

* Cornarius male, intempesta nocte.

Quandoquidem etiam stellæ in cœlo orientes juxta tempora a Deo ipsis ordinata, et similiter occidentes aera mutant, ut contingat ex hoc etiam ventos alias aliter spirare, necessarium duxi hic tempora indicare, in quibus earum, quæ palam ærem alterant, ortus et occasus fiunt. Nam sanorum corpora, et multo magis ægrotorum, juxta aeris statum alterantur.

Mense Dystro, qui Martius est, Equus mane oritur decima nona die.

Mense eodem, die xxiii, æquinoctium vernum est, et maxima aeris turbatio.

Mense Xanthico, qui est Aprilis, prima die ineunte nocte * Pleiades apparent.

C Mense eodem, die xix, Pleiades vesperi occultantur.

Mense eodem, xxi, Pleiades cum solis ortu oriuntur : et est maxima circa ærem turbatio.

Mense eodem, xxvii, Orion vesperi occultatur.

Mense Artemisio, hoc est Maio, prima die Hyades cum solis ortu oriuntur.

Mense eodem, iv die, Lyra vesperi oritur, et aërem multum alteratur.

Mense eodem, vi, Capra mane oritur, et valde alteratur aër.

Maii vii Pleiades mane apparent, et aër sedari incipit.

Jan. xiv Capra vesperi occiditur; et nudius tertius ejus diei aer movetur.

Mensis Junii secunda, Aquila vesperi oritur.

Mensis ejusdem vi Arcturus mane occidit.

Mensis ejusdem ix Delphin vespere oritur.

Vicesima quinta Orion mane oriri incipit. Sunt autem solstitia æstiva, et aer tribus diebus antea valde alteratur.

Mensis Julii tertio Orion totus oritur.

Decima quarta Procyon mane oritur.

Decima nona Canis mane oritur; et contingit maxima aeris turbatio; aliquando etiam nudius tertius ejus diei.

Vicesima quinta Aquila mane occidit; movetur autem aer ante triduum.

Mensis Augusti xv Lyra mane occidit.

Decima nona Delphin mane occidit; et est mutatio æstatis ad frigiditatem.

Vicesima octava Vindemiator mane oritur, et malus Navis occidit: et est finis dierum post exortum Canis dierum xi.

Mensis Septembris septima Capra vesperi oritur.

Decima septima Arcturus oritur, et alterat vero sequenti die.

Decima nona Spica mane oritur, alteratur aer duobus diebus antea.

Vicesima quinta æquinoctium fit autumnale, et est maxima aeris turbatio tribus antea diebus: quare est cavendum ne venam secemus, neque purgemus, neque alias corpus vehementi motu moveamus a decima quinta Septembris usque ad vicesimam quartam ejusdem mensis.

Mensis Octobris sexta Corona mane oritur, et est vehemens aeris mutatio.

Septima Hædi vesperi oriuntur.

Decima septima Hyades vespere oriuntur: et magna fit aeris turbatio.

Vicesima tertia, una cum solis ortu Pleiades occidunt: et contingit pridie maxima aeris turbatio.

Mensis Novembris sexta Pleiades mane occidunt; et incipit aer sedari.

Undecima Lyra mane oritur.

Vicesima prima, Hyades mane occidunt; et sequenti die turbatio fit circa aerem.

Vicesima septima Orion oritur, et Corona occidit.

Mensis Decembris prima, canis mane occidit. Observatum est autem a multis, quod si tempestuosa fuerit hæc dies, perseverat plerumque turbatio ad dies xxxvii. Si vero serena fuerit, per tot dies serenitatem fore significat.

Decima, Hædi mane occidunt.

Undecima, Capra mane occidit, et perturbatio aeris fit postridie.

κινείται ὁ ἀήρ πρὸς δύο ἡμερῶν.

Μηνὶ Ἰουνίῳ β' Ἄετος ἐσπέριος ἐπιπέλει.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ' Ἀρκτούρος ἔψος δύνει.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ θ' Δελφίς ἐσπέριος ἐπιπέλει.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς' Ὀρίων ἔψος ἀρχεται ἐπιπέλειν. Εἰσὶ δὲ τροπαὶ θεριναὶ καὶ ἀλλοιοῦνται πρὸς ὁ ἀήρ πρὸς τριῶν ἡμερῶν.

Μηνὶ Ἰουλίῳ γ' Ὀρίων ὅλος ἐπιπέλει.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιδ' Προκύων ἔψος ἐπιπέλει.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ' Κύων ἔψος ἐπιπέλει· καὶ γίνεται μεγίστη τοῦ ἀέρος παραχῆ, ἐνίσταται καὶ πρὸς δύο ἡμερῶν.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς' Ἄετος ἔψος δύνει· κινείται δὲ ὁ ἀήρ πρὸς τριῶν ἡμερῶν.

Μηνὶ Αὐγούστῳ ιε' Λύρα ἔψος δύνει.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ' Δελφίς ἔψος δύνει· καὶ ἐπιτροπή τοῦ θέρους ἐπὶ τὸ ψυχρὸν²¹.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη' Προτρογγητῆς ἔψος ἐπιπέλει καὶ ὁ Ἰσὸς δύνει. Ἔστι τότε τέλος μετὰ τῆς ἡμέρας τῆς λην τοῦ Κυνὸς ἡμερῶν μ'.

Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ζ' Αἴξ ἐσπέριος ἐπιπέλει.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις' Ἀρκτούρος ἐπιπέλει· καὶ ἀλλοιοῖ τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ²².

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ' Στάχυς ἔψος ἐπιπέλει· ἀνοίγεται δὲ ὁ ἀήρ πρὸς δύο ἡμερῶν.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς' Ἰσημερία φθινοπωρινή· καὶ γίνεται μεγίστη παραχῆ τοῦ ἀέρος πρὸς τριῶν ἡμερῶν· ἐπιπαραφυλάττεσθαι χρὴ μὴ δὲ φλεβοτομεῖν, μὴ δὲ κτελεῖν, μὴ δ' ἄλλως τὸ σῶμα κινεῖν σφοδρᾷ κινήσει ἐπὶ τοῦ Σεπτεμβρίου μέχρι κδ'.

Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ς' Στέφανος ἔψος ἐπιπέλει· καὶ ἐστὶ σφοδρὰ μεταβολὴ τοῦ ἀέρος.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ' Ἐριφοὶ ἐσπέριοι ἐπιπέλου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις' Ἰάδες ἐσπέριοι ἐπιπέλου· καὶ ἰκανὴ παραχῆ τοῦ ἀέρος γίνεται.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς' ἅμα ἡλίου ἀνατολῇ Πληιάδες ἐπιπέλου· καὶ ἐστὶ μεγίστη παραχῆ τοῦ ἀέρος πρὸς δύο ἡμέρας.

Μηνὶ Νοεμβρίῳ ε' Πληιάδες ἔψος δύνουσι· καὶ γίνεται καθίστασθαι ὁ ἀήρ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια' Λύρα ἔψος ἐπιπέλει.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα' Ἰάδες ἔψος δύνουσι· καὶ γίνεται παραχῆ περὶ τὸν ἀέρα γίνεται τῇ ἐξῆς.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς' Ὀρίων ἐπιπέλει, καὶ Σείριος δύνει.

Μηνὶ Δεκεμβρίῳ α' Κύων ἔψος δύνει. Τετάρτη δὲ τοῖς πολλοῖς, ὡς, εἴ γε χειμάσει ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἐπιμένει ὡς ἐπίπαν ἡ παραχῆ τοῦ ἀέρος μέχρι ἡμερῶν λς'. Εἰ δὲ εὐδιάσει, τὸ αὐτὸ σημεῖον²³.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι' Ἐριφοὶ ἔψος δύνουσι.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια' Αἴξ ἔψος δύνει· παραχῆ γίνεται μετὰ μιαν ἡμέραν.

²¹ gl. ψίχων. ²² al. ιδ'. ²³ al. ἄλλοι δὲ τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ. ²⁴ al. ιγ'. ²⁵ al. συμβαίνει. ²⁶ al. κς'.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε' ὁ Αἴτωρ ἐσπέριος δύνει· τα-
 ραχὴ δὲ σφοδρὰ γίνεται μετὰ δύο ἡμέρας.
 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κε' ὁ λαμπρὸς ἀστὴρ ἐν τῷ Λέοντι.
 δύνει· κινεῖ τε πρὸ τριῶν ἡμερῶν τὸν ἀέρα.
 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη' Δελφίς ἐσπέριος δύνει.
 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ' Ἰούρα ἐσπέριος δύνει.
 Μηνὶ Φεβρουαρίῳ ς' ὁ Ζέφυρος πνεῖ.
 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ' ὁ Ἰσίδος δύνει ἐσπέριος, καὶ ἐστὶ
 παραχὴ τοῦ ἀέρος.
 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κε' Ἄρκτουρος ἐπιτέλλει.
 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς' χελιδόνες πέτονται, καὶ φαίνονται.

27 al. κδ'. 28 al. ιε'. 29 al. ιζ'.

Quinta, Aquila vesperi occidit, et ut turbatio ve-
 hemens post duos dies.
 Quinta, illustris stella in Leone occidit; movet-
 que ante triduum aerem.
 Vicesima octava Delphin vesperi occidit.
 Vicesima nona, Lyra vesperi occidit.
 Mensis Februarii sexta Favonius spirat.
 Vicesima secunda, malus Navis vesperi occidit,
 et est turbatio aeris magna.
 Vicesima quinta, Arcturus vesperi oritur.
 Vicesima sexta, hirundines volant et apparent.

DE ORTU ET OCCASU SIDERUM DISSERTATIO

In. c. a multa elucidantur quæ ab auctoribus supra editis obscure allegata sunt, vel corriguntur quæ erronee dicta.

(Dion. PRÆTIVUS, De doctrina temporum, t. III, p. 39.)

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ.

De ortu siderum et occasu selecta quædam ex optimis et antiquis auctoribus exempla profere-
 mus, in quibus ortuum et occasuum varietatem omnem experiemur; ut ad cæterorum qui passim incidunt usum et tractationem paucorum observa-
 tio similitudine ipsa pertineat. Sed tria sunt im-
 primis, quæ ad ortus et occasus speciem in scripto-
 rum libris eruendam notata esse doctrinæ hujus artifices jubent. Primum est tempus, quod ab aucto-
 re ipso sit expressum, aut ex ejus oratione colligi possit; secundum est locus solis illi tempori res-
 pondens; tertium est signiferi orbis particula, sive gradus, quocum stella oritur aut occidit: ex quo demum tempus idoneum in anno ac mense
 cæsetur. Ex iis primum nisi a scriptore declare-
 tur, certis conjecturis ac circumstantiis æstimandum esse, recte iidem illi eruditi homines admo-
 nent. In duobus explicandis soleo non scientiam quidem in plerisque, qui ante nos ista commentati sunt, sed attentionem ad id quod scribebant, et ejus quod egregie norant, recordationem requirere. Nam in tantam absurditatem nonnullorum devenit oratio, ut neque cum pervagatis astronomiæ principii, neque cum oculorum ac sensuum experientia, neque secum postremo ipsa consentiat.

Quæ res ut non ipsis, qui ista scripsere, fraudi fuerit eruditibus hominibus, et harum disciplinarum scientia præditis, at aliis non mediocriter obsuit, vel minus quam illi fuere, doctis, vel prorsus imperitis, qui impetum ad scribendum sine arte ac
 judicio conferunt, et quæ apud alios utcumque pertractata legerint, quorum rudes ipsi sunt, ea, utut se habent, in commentationes suas transfundere, ad summam sibi doctrinæ famam ac gloriam per-

B tinere putant. In horum grege facile primas hac ætate ille scriptor obtinet, qui Plinianas ad Solinum exercitationes nuper edidit. Ibi enim de ortu et occasu siderum cum universe, tum certorum et insignium, tam multa scripsit, ut harum rerum scientissimum se esse vulgo persuaderi voluerit; tam autem fœde in omnibus offendit, ut non tantopere inscitiam, quantum os hominis mirari, ac castigare etiam velle subeat; qui quarum rerum funditus esset expers, de iis præscribere ac docere alios, sine ullo pudore, tentaverit. De cujus scriptoris erratis paulo post dicetur. Nunc illa prævertamus, in quibus parum nobis attentos esse nonnullos eruditos animadvertimus.

Ad situm solis in zodiaco, et in eodem orientium stellarum et occidentium regiones investigandas, primum omnium observari volunt, quibus mensium diebus sol ingressum in dodecatemoria singula faceret iis temporibus, quibus veteres illi floruerunt; idque ex Columnella, Plinio, Ovidio, ac cæteris colligi. Tum quibuscum zodiaci gradibus ortus illarum occasusque congruerent, diligenter notari. Hinc enim facile conjici, quos in dies conferendi illi sint; cum, quibus sol ad unumquodque signum perveniret sæculo illo, cognoverimus. Recte id quidem hactenus. Verum in loco solis definiendo parum iidem accuratam rationem tenent. Nam ingressus in dodecatemoria non ex rei veritate, sed ex falsa quorundam veterum persuasionem statuunt. Sic in Arietem Julii Cæsaris tempore solem xv Kalendarum Apr., hoc est Martii xviii introisse dicunt; in Taurum vero Aprilis xviii; in Geminos, Maii xix. Quod ut per sese falsum est, sic eo posito siderum ortus occasusque perperam, et alienis diebus illigari necesse est. Ut enim sol in Taurum, exeni-

tem faciebant anno primo Juliano, uti supra demonstratum est, ortæ fuerint Maii xv, vel xvii, cum vamen xxiii id acciderit. Ita diebus viii circiter in ea descriptione peccatur. Eiusdemmodi cætera sunt orientium intervalla siderum : in quibus pronuntiandis iis de causis error intervenit, qui profecto castigatione opus habet. Quamobrem de hac antiquorum quorundam opinione, et annuorum cardinum inteversione dici hoc loco necesse est, ut iis auctoribus illustrandis, quos in hanc editionem coniecimus, Gemino præsertim, Hipparcho, Ptolemæo, Tatio opera ista serviat.

CAPUT I.

De æquinocialis et zodiaci partitione a Chaldæis, Ægyptiis ac Græcis instituta.

Duo sunt circuli, ad quos stellarum situs et conversiones exiguntur, æquinocialis et zodiacus : ex quorum partitione longitudo stellarum, ex distantia latitudo sumitur. Ac videntur prius ad æquinocialem utroque modo stellæ comparatæ quam ad zodiacum, non solum in Græcia, sed etiam apud Ægyptios et Chaldæos ; quibus vel inventa vel diligentius exulta propagataque in cæteros astronomia creditur. De Græcis memoriæ proditum est, primum omnium Anaximandrum Milesium obliquitatem signiferi deprehendisse Olympiade quinquagesima octava. Post hunc, Cleostratum Tenedium signa in orbe illo reperisse, et prima Arietis ac Sagittarii, ut scribit Plinius lib. II, cap. VIII. Addit Hyginus lib. II *De astronomia poetica*, cap. de Heniocho, etiam Hædos ab illo primum notatos in cælo.

Apud Chaldæos autem Ægyptiosque ratio partiendi quæ fuerit, declarat Sextus Empiricus lib. V. Nam illos ait insignem aliquam stellam in zodiaco designasse, cujus ex conversione, et ἀποκαταστάσει ad eundem locum, cælestis circuius intervallum definierunt ; "Ἐνα τινὰ τῶν ἐν τῷ ζωδιακῷ λαμπρὸν ἀστὲρα παρατηρήσαντες ἀνατέλλοντα οἱ πάλοι, etc. ; ubi et modum explicat quo zodiacus duodecim tributus in partes, ac tam ipsius quam singulorum segmentorum tempora, hoc est ἀναφορὰς, sive ascensionis constitutæ sunt. Quod ex eo auctore descripsit Macrobius lib. I, in *Somn. Scip.* Caput illius est : Chaldæis, qui ante duodenam partitionem septem in cælo sparsa sidera notarent, placuisse postea duodecim in partes totum dividere. Igitur splendidam aliquam stellam eos observasse, cujus ab ortu ad eundem ortum conversionem ad clepsydrum dimensi sunt. Quantum aquæ in subjectum vas stillatim deciderat, huius unciam ad metiendam duodecimæ partis circuli ἀναφορὰν sumpserunt ; eamque partem illustri aliqua stella terminarunt, quæ aut in eo ipso circuli loco deprehensa sit, aut idem tempus habebat oriendi : Ἐκ ταύτης τῆς ἀναφορᾶς (ait Sextus), φημι δὲ τοῦ δωδεκατημορίου, τὸ τελευταῖον πέρας ἐσημειοῦντο ἀπὸ ἀστέρων τινὸς ἐπιφανοῦς κατ' αὐτὸ θεω-

decimæ partis, ultimum terminum designasse stellam quapiam insigni, quæ in eo ipso termino erat ; vel ab alia borealiorum, australiorum, simul exortum facerent. »

Igitur ex diurna conversione stellæ cæli circum dimensos esse refert, atque hoc spatium duodecim æquales in partes distribuisse. Quæ ascensionibus, et quæ tempora vocant artibus, que in æquinociali circulo, non in obliquo zodiaci, dodecatemiorum longitudines initio putantur ; tametsi segmentorum limites stellis quibusdam, velut cardinibus, distinguerent. Hoc segmenta duodecim in zodiaco fuerunt in æquinociali autem æqualia, contra ac post factum est. Nam hodie dodecatemoria in zodiaco circulo sunt æqualia, tam in recto, quam in obliquo cæli situ ; in æquinociali, propter ascensionum diversitatem, utrobique sunt majora, nora. Quanquam Picus Mirandulanus lib. VI *Geograph. astrol.* cap. VI, Chaldæos ait signis usos non esse sed imaginibus. Sed nihilominus inæqualitas illi constitierit. Siquidem imagines, sive octavi et segmenta certis distinctis sideribus inæqualia aut ut alia dodecatemorium suum non impleant, vel Cancer ; excedant alia, et in vicina redudentur Leo, testibus Hipparcho et Gemino. Sed ex Chaldæorum et Ægyptiorum imagines a vulgari Græcorum, et hodieque pervagatis diversæ fuerunt. Achilles Tattius in calce Prolegomenon testatur.

Hæc apud Chaldæos et Ægyptios zodiaci divisio serius, uti dictum est, pervasit in Græcos. Neque vero cum duodena ista partitione statim altera processit, quæ segmenta singula tribus in partes triginta. Ac diversæ admodum apud antiquos, maxime Græcos, divisiones institutæ sunt. E quibus celeberrima fuit ea, quæ circulos in triginta partes distribuit ; cuius meminit Strabo lib. II, ubi æquinocialem in totidem dividit, et Achilles Tattius in Prolegom. cap. XXVI, Hyginus lib. I *Astronomiæ poet.* cap. de separatione circulorum sphaeræ : « In triginta partes, scilicet, unumquodque hemisphaerium dividitur, ita ut dimensio significari videatur in tota sphaera per triginta partes facta. » Hoc modo signo nullibi partes quinque, partibus singulis sex gradus comprehenduntur. Aliter Posidonius apud Cleomedem lib. I, cap. II, signiferum totum in XLVIII partes dividebat, dodecatemorium quodque quadrifariam secans. Alio porro dodecatemorio quovis in duodecim partes alias diviso, totum zodiacum in CLXIV partiti sunt, ut Sextus Empiricus docet initio libri V.

Tandem eo progressa res est, ut tam æquinocialis, quam signifer circulus in duodecim partes, et in triginta minutatim secarentur, ut in toto circulo CCLX numeratæ sint ; duodecimis quoque partibus utriusque circuli nomina de stellaris imaginibus indita sunt : quæ tum videlicet in illis esse

erat astronomiæ ratio. Unus enim tantummodo cum æquinoctiali zodiacus habebatur in octavo cælo, quod et sideribus distinguitur. Id enim primum, quod vocant, mobile apud antiquos fuit. Post Hipparchus moveri in consequentia cælum illud animadvertit; idque Ptolemæus deinde certius approbavit. Exinde ergo duplex zodiacus ab artificibus distingui cœptus est: quorum alter uno simplici motu præditæ sphaeræ tributus est, in quo nulli asterismi sunt; ejusque sectiones iisdem in dodecatemiorum punctis cum æquinoctiali perpetuo fiunt; alter ei suppositus in orbe stellifero, cujus intersectionum puncta alia atque alia sunt εἰς τὰ προηγούμενα, ac ζώδια, sive asterismi, paulatim εἰς τὰ ἐπόμενα nituntur, atque a cognominibus sibi dodecatemoriis longius abscedunt.

Post hæc novus in cælestium orbium systemate motus inventus est, secundum quem zodiacus, sive ecliptica majorem minoremve habet ab æquatore distantiam et obliquitatem: ex quo stellatus orbis ab austro in septentriones torqueri, et a septentrionibus ad austrum reflecti creditus est. Hinc igitur tertius additus est zodiacus interjectæ sphaeræ, cujus propria est illa libratio, qui ab zodiaco primi mobilis paululum declinat ad aquilonem aut meridiem, ac sibi proxime subjectum eadem agitatione contorquet. Sed eo prætermissa, quoniam veteris duntaxat astronomiæ ratio hic a nobis ducitur, duplici zodiaco contenti erimus: quorum alter primi cæli peculiaris eandem perpetuo declinationem ab æquatore, et in eodem puncto sectionem obtinet; alter continuo in consequentia progressu stellatas imagines defert, ac tam sectiones cum æquatore aliis atque aliis in punctis facit, quam dodecatemoria ipsa commutat. Cæterum cum de zodiaco ejusque segmentis, quæ signa dicuntur, absolute loquimur, priorem intelligimus constantemque mobilis primi, vel ei respondentem in octava sphaera zodiacum. Hoc enim in ista omni doctrina sciri convenit quidquid in superioribus sphaeris circulorum segmentorumque methodi causa fingitur, id ipsum eodemque modo, ad inferiores et subjectos accommodari: et ad ipsum adeo terræ globum quosdam applicari, in quo suis itidem æquinoctialis informari solet, ac cæteri paralleli.

His animadversis, cum stellarum situs vel directe vel transversim considerari queat, hoc est secundum longitudinem, ac latitudinem: quarum prior ab intersectione verna zodiaci, et æquinoctialis incipit; posterior polos versus media ab sphaera sumitur: utrumque dupliciter æstimari potest. Nam longitudo vel in æquinoctiali spectatur, qui duodecim tribuitur in partes, initio ab verna intersectione facta, designatisque in eo partibus per maximos circulos, sive coluros sex, qui per mundi

verna salaps, ac per polos zodiaci, et usque tricesimum quemque gradum absolutum perductis circulis maximis. Latitudo quoque vel est stellæ ab æquinoctiali distantia; quam metitur arcus coluri, sive maximi circuli a polo mundi per centrum stellæ ad æquinoctialem producti stellam inter et æquinoctialem interjectus; vel ejusdem stellæ est a zodiaco distantia; sive arcus maximi circuli per polos zodiaci transeuntis, inter stellam interjectus et zodiacum. Utroque modo latitudinem præsertim definiisse veteres sequens caput ostendet. Nam de longitudine minus constat, æquid ea secundum zodiacum ab illis capta fuerit; cum in æquinoctiali circulo computatam fuisse, ex Hipparcho sequenti capite colligatur.

Post Ptolemæum longitudes stellarum secundum zodiacum putatæ sunt: quarum ascensiones rectæ prioris generis longitudes habentur. Ita zodiacus in partes duodecim æquales, æquinoctialis in totidem inæquales divisus est. Latitudo vero distantia stellæ est ab zodiaco, sive ecliptica. Ab æquinoctiali vero distantia, non latitudo, sed declinatio vulgo nominatur.

CAPUT II.

De longitudine ac latitudine stellarum, veterum astronomorum sententia declaratur, utramque penes æquinoctialem circumulum consideratam fuisse.

Quod de stellarum longitudine capite superiori diximus, eam apud veteres secundum æquinoctialem accipi, id ex Hipparcho demonstrabimus allatis aliquot exemplis: ex quibus priora illa veniant in medium quatuor, quæ in libro I, numero X leguntur, ubi caput Ursæ majoris imprimis situm esse dicit in Leonis paulo minus parte tertia, secundum æquidistantem æquinoctiali circumulum. Est autem caput Ursæ borealior antecedentium duarum in laterculo, ex veterum sententia, qui nullas præter septem τῆς Ἀμάξης, in Helices asterismo collocarunt. Item postremam in cauda Draconis secundum parallelum circumulum esse in parte Leonis tertia. Ὁ μὲν γὰρ ἐν ἀρχῇ τῆ οὐρᾷ τοῦ Δράκοντος ἐπέχει, ὡς κατὰ παράλληλον κύκλον, τοῦ Λέοντος μοίρας γ'. ὁ δὲ εἰρημένος ἀστὴρ ἐν τῷ πλινθίῳ ἐπέχει τοῦ Λέοντος μικρῶ ἔλασσον τῶν γ' μοιρῶν. Utrumque falsum est, si in zodiaco spectetur illarum stellarum situs. Nam prior, quæ Ursæ caput antiquis erat, Hipparchi tempore in Cancræ 15 parte versabatur; postrema caudæ Draconis in Cancræ 10, 36'. Ascensio recta prioris fuit 522, 32' anno Per. Jul. 4550; posterioris paucis annis postea, fuit 423, 57'. Divisa utraque per 30, confluit in priori, signa 4, 2, 32'; in posteriori, 4, 3, 57'. Ita verum est quod ait Hipparchus de ambarum locis, si in æquinoctiali circulo secundum ascensiones rectas, vel, quod idem est, in eo parallelo considerentur, quem stellæ diurno motu delineant.

Incursus eodem loco scribit Hipparchus, austra-

in Leonis 0, 44'. Ergo ex ascensione recta situs iste computandus est; quam reperio graduum 145, 32'. His per triginta divisus, sunt signa 4, 25, 32', hoc est Leonis paulo plus gradu vicesimo quinto, in æquinociali, vel æquidistante ei circulo.

Ibidem extrema caudæ Helices statuitur in Chelarum, seu Libræ quarta parte. Locus erat in Leonis 27, 10'. Ascensio recta signorum 6, 4, 4', plane ut Hipparchus voluit, in Libræ 4. Nor igitur ad zodiacum, sed ad parallelum, æquinocialemve, stellarum loca designantur.

Numero XII Hipparchus ait postrema caudæ minoris Ursæ sitam esse in gradu Piscium 18. Si zodiaci ratio habeatur, erat Hipparchi tempore in gradu Tauri 29. Ascensio recta 346, 16', quibus per 30 divisus, conficiuntur signa 11, 16, 16', hoc est gradus Piscium 16, 16', secundum parallelum circum. Jam quod idem asserit num. XIV caput Ursæ minoris, sive borealiorem antecedentium in laterculo plaustris, sitam esse in extremo Scorpis, id cum zodiaci loco non convenit: qui fuit Hipparchi tempore in gradu Cancris 13, 15', sed cum ascensione recta, quæ fuit signorum 8, 1, 26', ut hac ratione in Sagittarii I censenda fuerit.

Item in fine libri I, num. XXVII, scribit antecesses in Hydri capite obtinere partem Cancris amplius 10, quod egregie ascensioni rectæ congruit: quam invenio Hipparchi tempore signorum 3, 10, 12'. Ita stellas, quæ sunt in Cephei capite, collocat idem in gradu amplius 10. Et nos ascensionem rectam australisprehendimus signorum 10, 10, 43'. Stellam ejusdem asterismi, quæ in sinistro est humero, vel brachio, refert Hipparchus positam esse in gradu 25 Aquarii. Ascensio recta congruit, quæ est signorum 10, 26, 26'. At in zodiaco locus erat in Arietis 3, 48'. Ad hæc in sinistra manu Bootæ antecedentem stellam locat ibidem in Chelarum parte amplius 13. Ascensio recta est signorum 6, 11, 47'; locus in zodiaco, in Leonis 28, 38'. Præterea lib. II docet Hipparchus australissimam in sinistro pede Bootæ obtinere partem Libræ I. Hujus ascensio recta mirifice observationi congruit; nam est signorum 6, 1, 27'. At locus in zodiaco Hipparchi tempore in Virginis 19, 35'.

Plura his addere poteramus exempla: sed hæc ipsa, quæ selegimus, satis id quod volumus ostendunt, stellarum longitudinem ab Hipparcho statui secundum rectas ascensiones in æquinociali, sive parallelis circulo, non, ut hodie fit, in zodiaco.

Idem auctor declinationum ab æquinociali circulo persæpe meminit: nusquam autem latitudinis ab zodiaco. Tametsi non dubito hujus etiam Hipparchum rationem habuisse; postquam circum istum artifices in cælo metati sunt, et ejus obliquitatem animadverterunt. Sane Hipparchus observat, Eudoxum, et Aratum illius exemplo, in asterismis

Quinetiam Geminus, qui octoginta circiter in Hipparchum annis floruit, non obscure significat ætate sua tam longitudines stellarum, quam latitudines, ad zodiacum accommodatas esse. Nam in libro asserit zodiacum in partes duodecim quæ sunt signa, distribui: qua ratione dividenda est æquinocialem in partes inæquales. Atque nihilominus parallelorum circulo rum mensuras quos æquidistantes ab æquinociali stella dicitur circuitu designat. Quocirca verisimile est antiquo utroque modo stellarum longitudines ac latitudines putasse; pro eo atque ad institutam methodum expedit. Nisi enim latitudinem illarum in zodiaco interdum adhibuissent, non distinguerent boreales earum situs ab australibus secundum zodiacum, sed æquinocialem duntaxat: a quo si latitudines earundem repeterent. Hinc falsum esse constat, quod Josephus Scaliger capite primo *De anticip. æquin.* affirmat, ante Ptolemæum melius aliam stellarum longitudinem vel latitudinem in usu fuisse, quam quæ penes æquinocialem sumitur; primum autem Ptolemæum ad zodiacum utramque transtulisse. Atqui Geminus, qui duobus amplius annis Ptolemæum præcessit, tam latitudines stellarum, quam latitudines in zodiaco descriptas esse sæculo suo, planissime declarat, ut paulo ante demonstravimus. Hipparchum autem Eudoxum idipsum usurpasse nonnunquam, in quibus quod latitudines attinet, eodem coniecture fieri licet assequi. Nihil est enim aliud boreales stellas, australesve dici, quæ a zodiaco versus æquilonem aut meridiem recedunt, quam ab eodem zodiaco latitudinem habere borealem australem. Id prius ab Eudoxo cæterisque, quod jam diximus usurpatum esse liquet. Igitur et hoc quoque genus latitudinis agnoverunt, quod ab zodiaco sumitur. Nullum, quod meminerim, exemplum ab Hipparcho memoratur ex Eudoxo, in quo situs stelle nominatim exprimitur; nam quod libro I, num. XII, caput Ursæ majoris ex Eudoxi sententia collocatur in parte Leonis duodecima, aliter sese res habet. Ut enim integer sit, locus, non ipsum caput Leonis conferri dicit ab Eudoxo in partem duodecimam Leonis, sed eam stellam, quæ secundum Eudoxum Ursæ caput erat, Hipparchus ipse ex sententia sua in eo gradu collocare videtur: ἡ δὲ κατὰ τὸν Εὐδόξου κεφαλή, et quam vero stellam Eudoxus caput Leonis constituit. Etenim Ursæ caput utriusque alibi Eudoxum, et antiquiores omnes statuisse, quam ut hodie ponitur, Hipparchus existimat, nimirum utriusque borealiorem duarum in laterculo præcedentium caput appellasse; de quo paulo post agitur. Adde nondum videri Eudoxi sæculo institutam signorum in partes triginta divisionem, vel circuitum totius in 560.

Ac ne ille quidem sincerus est locus; sed ei non

τὸ εἶ' μόρ. putavit legendum εἶ' μοιρ. Adeoque τὴν εἶ' μοιρ., quasi in duodecima parte poneretur, maxime cum proxime ante, Ἰχθύων μοιρ. εἶ' scriptum esset. Verum Hipparchus plus semel docuit in tertia Leonis parte, non duodecima situm esse caput Ursæ majoris. Neque a seipso, atque ab rei veritate tantopere dissensisse hoc loco credendus est, ut in duodecima parte statueret.

Hipparchum vero, non in solo æquinoctiali stellarum longitudes, sed etiam in zodiaco alia ratione usuque contemplatum esse, ex libro ejus secundo ac tertio probari potest; ubi de συναστασεις et συγκαταθέσεις siderum disputans, aperte zodiacum in duodecim partes æquales, singulas earum in triginta distribuit, eamque partitionem ab initiis signorum procedere tam ex sua, quam ex veterum sententia declarat. Atqui si in æquinoctiali solo longitudes observatæ fuissent, non esset in partes æquales sectus zodiacus; neque singula dodecatemoria tricenis constarent partibus.

Quo etiam argumento de Eudoxi sententia conjecturam capere posset aliquis, duodecim ab illo signa in zodiaco, ut de æquinoctiali taceam, collocata distributaque esse. Etenim Hipparchus libro I, num. XII, postrenam caudæ minoris Ursæ ait in Piscium octava decima parte positam esse. At secundum institutam ab Eudoxo divisionem zodiaci, in tertio gradu Arietis: Ὡς δὲ Εὐδόξος διαίρει τὸν ζωδιακὸν κύκλον, κατὰ τὴν γ' μοίρ. τοῦ Κριοῦ. Ita enim castigandum esse locum istum capite V sequenti demonstrabitur. Verum si ad zodiacum eum, qui proprie vocatur, calculus iste referatur, non octavo decimo gradu Piscium, sed Tauri vicesimo nono stella ista versabatur, ut supra docuimus. Necesse est ergo zodiacum circulum pro æquinoctiali ab Hipparcho accipi; nam ad æquinoctialem, parallelumve æquinoctiali circulum situs ille stellæ congruit. Quocirca mirus iste locus est Hipparchi, siquidem æquinoctialem cum zodiaco promiscue usurpasse monstrat antiquos. Etenim uter e duobus istis circulis in partes æquales dividatur, alterum oportet inæqualiter esse partitum. Cum ergo demonstratum sit ab Hipparcho in illa contra Eudoxum disputatione, circulum æquinoctialem in XII signa distribui, ad eumque stellarum referri longitudes, inæqualia esse zodiaci segmenta necesse est; quæ proprie ζώδια nominantur. Verum tam æquinoctialis dodecatemoria ζώδια vocantur in calce libri primi ab Hipparcho, quam circulus idem ille zodiacus. Nihilominus et is, quem proprie zodiacum appellamus, qui que stellata signa sustinet, æqualiter in duodecim ζώδια, partesque CCCLX ab eodem Hipparcho libro II et III tribuitur. Unde verum est, quod supra docuimus, duplici ratione ac duobus in circulis signorum partitionem ab antiquis artificibus institutam

Hanc Hipparchi hallucinationem asterismos, sive stellata ζώδια cum dodecatemoriis cognominibus promiscue capientis alii similiter expresserunt. Scribit enim Arati scholiastes ad illa verba,

Κρατὶ δὲ οἱ Διδυμοὶ μέσση δ' ὑπὸ Καρκίνου ἐστὶ Πόσσι δ' ὑπ' ἀμφοτέρωσι Λέων ὑπὸ καλὰ φαίνεται

in quibus Ursæ majori subesse dicit Geminus illius capiti respondentis, ventri Cancrum, pedibus Leonem. Ad hæc scholion observat quosdam Aratum reprehendere, quod Ursæ, quæ gradus non amplius triginta porrigitur, subtendi nonaginta gradus, hoc est tria dodecatemoria significet: quam ad objectionem nugarum nescio quid expromit. Nihil enim dicit, quod indiotum non melius sit. Sed nimirum hoc illud est, quod monui, putasse qui sic objiciebant Aratum Geminorum, Cancri et Leonis vocabulis intellexisse dodecatemoria, cum de stellatis figuris loquatur. Nam hoc posteriore sensu verum est quod Aratus docuit, uti contra Hipparchum ostendimus. Quis non miretur adeo obcæcatus fuisse priscos illos et insignes astronomos, et eorum principem Hipparchum, ut ista non viderint? Sed erroris ansam ex eo ceperunt, quod ipsorum tempore stellatæ signorum effigies ejusdem nominis dodecatemoria tenebant. Ideo lubrica tunc erat, et opportuna fraudi mutua vocabulorum communio: quod hodie minus accidit, propter sphaeræ octavæ et asterismorum in ea προήγησιν. Qua factum est, ut pleraque ζώδια extra sua dodecatemoria consistant.

CAPUT III.

Eudoxi sententia, contra atque Hipparchus putavit, exposita. Ejusdem Hipparchi error dodecatemoria cum asterismis confundentis. Aratus et Servius illustrati.

Hipparchus initio libri II auctor est, antiquiores mathematicos, aut omnes aut plerosque, cardines solaris circuitus zodiaci signorum initiis attribuisse: idque Aratum in opere suo secutum. Καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων δὲ μαθηματικῶν πάντων σχεδὸν, ἢ τῶν πλείστων, τοῦτον τὸν τρόπον ὁ ζωδιακὸς κύκλος διήρητο. « Atque hac ratione zodiacum circulum mathematici propemodum omnes aut plerique partiti sunt. » Constat tamen interdum alibi, quam in signorum principiis, æquinoctia et solstitia collocari quondam solita fuisse, neque id constanter. Nam alii in principia (ait Achilles Tatius cap. XXIV), alii in octavas partes, alii in duodecimas, alii in quintas decimas, hoc est media in signa conferebant.

Eudoxum mathematicum insignem, qui Metonis ætate vixit, cardines ipsos in mediis signis posuisse accurate probat Hipparchus lib. II (pag. 120), allatis ipsiusmet Eudoxi verbis: quæ si quis expendere nobiscum velit, haud facile Hipparcho de Eudoxi opinione illa consentiet. Nam longe alia

θερινὰ τροπαὶ γίνονται. Ἔστι δὲ ἐν τούτῳ τὰ μέσα τοῦ Καρκίνου. « Secundus vero circulus est, in quo est solstitium æstivum. In eo porro Cancrī media sunt. » Item, Τρίτος δὲ ἐστὶ κύκλος, ἐν ᾧ αἱ ἰσημεριαὶ γίνονται. Ἔστι δὲ ἐν τούτῳ τὰ τε τοῦ Κριοῦ μέσα καὶ τὰ τῶν Χηλῶν. Τέταρτος δὲ, ἐν ᾧ αἱ χειμεριναὶ τροπαὶ γίνονται. Ἔστι δὲ ἐν τούτῳ τὰ μέσα τοῦ Αἰγόκερω. « Tertius vero circulus est, in quo sunt æquinoctia; in eo media sunt Arietis et Chelarum. Quartus autem, in quo solstitium est hibernum. In eo vero sunt media Capricorni. » Rursus idipsum et alio Eudoxi testimonio demonstrari ait apertius; in quo de Coluris agens, alterum scribit continere τὸ μέσον τοῦ Καρκίνου, « medium Cancrī, et τὸ μέσον τοῦ Αἰγόκερω, « medium Capricorni, » alterum vero, Chelarum et Arietis media. Hæc unica sunt de Eudoxo Hipparchæ suspicionis argumenta, quæ non valde mihi persuadent; imo contrarium potius iis ex locis, atque ex ipsomet Hipparcho probare posse videor.

Sic igitur existimo: non de signis ipsis, sive dodecatemoriis in zodiaco, vel æquinoctiali primi cœli descriptis illic Eudoxum agere; sed de stellatis imaginibus et asterismis: quos tametsi in primo inobili ætas Eudoxi collocavit: quod tum nullus peculiaris stelliferi cœli orbis motus ab artificibus notatus esset; ut a supremo orbe distingui mereatur, ut ex Aristotele constat lib. II *De cælo*, cap. XII. Tamen cum ejusdem primæ sphaeræ dodecatemoriis minime paria facere credebantur, sed distincta erant invicem, ut alius esset Aries, hoc est imago picta stellis Arietis; aliud signum, sive segmentum Arietis; aut duodecima pars, non solum zodiaci, sed multo magis æquinoctialis circuli; in quo prius, quam in illo, duodecim signa constituta sunt. Qua de re paulo post ageatur. Doceo primum Eudoxum illis omnibus in locis, quæ media vocat Arietis, Cancrī, Libræ et Capricorni, stellarum imaginum et asterismorum media nominare. Hoc vero non aliunde, quam ex ipsismet Eudoxo et Hipparcho declarabitur.

Etenim illa Eudoxi verba, ex quibus argumentatus est Hipparchus, eadem aliis in locis, sed plentora perscripsit; cum de parallelis ab Eudoxo descriptis circulis sermonem instituit. Velut libro I, num. III, de tropico circulo: Ἔστι δὲ ἐν τούτῳ τὰ μέσα τοῦ Καρκίνου, καὶ τὰ διὰ τοῦ σώματος κατὰ μῆκος τοῦ Λέοντος, etc. « Sunt autem in illo Cancrī media, et quæ per corpus Leonis secundum longitudinem transeunt. » Subjicit anguis Ophiuchi cervicem; dextram manum Ingeniculi; et alia sidera, quæ circulus iste pervadit. Ἔτι συμπίπτει πρὸς τὰ μέσα τοῦ Καρκίνου. « Demum in eadem Cancrī media revolvitur. » De hiberno quoque tropico, Ἔστι δὲ ἐν αὐτῷ τὰ μέσα τοῦ Αἰγόκερω, καὶ οἱ πόδες τοῦ Ὑδροχόου, καὶ τοῦ Κήτους ἡ οὐρὰ, καὶ τοῦ Ποταμοῦ ἡ χαμπή, etc.

gittarium ad eadem Capricorni media pervenit. Propterea libro eodem, num. XXII, ac deinceps Hipparchus tropicos duos et æquinoctiales; Eudoxi sententia describit, ac celestes imagines recenset, per quas illi transeunt. Velut tropicum æstivum per Cancrī ac Leonis media trajici, æquinoctialem per Arietis media, Chelarumque pervenit, ac assertit. Ex quibus perspicuum est Eudoxum asterismos intellexisse ac figuras celestes. Ut cum tropicum æstivum ait per Leonem medium secundum longitudinem transire, perque constellationes cæteras; itemque tropicum æstivum per Sagittarium, Cetum, Fluvium, etc.: non dodecatemoria circuli ullius, sed stellatas effigies designat: cum per Cancrum, Capricornum, Arietem et Chelas eosdem meare circulos dicit, non signa ipsa, sive dodecatemoria, sed asterismos intelligit. Si omnem tergiversationem submovet Eudoxum ipsum dum illa ipsa per quæ transire circulos ait, designat, quæ nihil aliud quam asterismos et imagines significant. Achilles Tattius in *Phænomenis*, cap. III, ἀστρον δὲ τὸ ἐκ πολλῶν ἀστέρων σύστημα, « systema plurium stellarum, » astrum esse vult. Idque hoc testimonio confirmat. At Eudoxus, Hipparcho teste de coluris loquens, Ἔστι δὲ, ait, ἐν τούτοις ἑπτὰ τὰδε: α' ὁ πόλος ὁ ἀεὶ φανερός τοῦ κόσμου: ἐπὶ τὸ μέσον τῆς Ἀρκτου κατὰ πλάτος: καὶ τοῦ Καρκίνου τὸ μέσον. « Sunt autem in iis hæc astra: primum semper apparens polus mundi. Deinde medium Ursæ in longitudinem; et Cancrī medium, » ac subinde caudam notii Piscis, et medium Capricorni adjicit. Hæc de coluro solstitiorum. De altero loquens scribit, in eo contineri inter alios asterismos, τὰ μέσα τῶν Χηλῶν κατὰ πλάτος, καὶ τοῦ Κριοῦ τὰ νῶτα κατὰ πλάτος: « media Chelarum in latum, et Arietis terga itidem in latum. » Quid clarius potest, ut appareat Eudoxum, cum media Chelarum, Arietis, ac cæterorum appellat, imagines ipsas exprimere? Nam τὰ νῶτα, « terga, » sive latitudo, non nisi de figuris usurpari possunt. Media quippe signorum sive dodecatemoriarum, per se ἀναστέριστα sunt; neque « terga » dicuntur habere, neque latitudinem; sed sola longitudine censentur.

Quid quod Hipparchus ipse lib. I, num. III, Eudoxi testimonia citaturus, astra illa vocat, et ἑπτὰ, cum Aratum ait Eudoxi imitatione τὰ ἀστρα sic distribuere, ut a borealioribus inciperet? Notandum δὲ τῶν ἀστέρων τῶν ἐπὶ τοῦ θερινοῦ καὶ χειμερινοῦ τροπικοῦ φερομένων, ἔτι δὲ τοῦ ἰσημερινοῦ ὁ μὲν Εὐδοξὸς φησὶν ἐπὶ τοῦ θερινοῦ αἶτος: ἔτι δὲ ἐν τούτῳ τὰ μέσα τοῦ Καρκίνου. « De stellis vero quæ in æstivo tropico feruntur, necnon in circulo æquinoctiali, Eudoxus quidem de æstivo ita loquitur: Sunt autem in hoc media Cancrī. » Eodem genere sermonis utitur in hiberno tropico et æquinoctiali. Proinde asterismos et stellatas formas, non

ratum, et ipsum secutus est; vel Hipparchus loqui solet, παρεγράφατο; nec aliter, ac nos fecimus, mentem illius accepit. Nam de tropico scribit ipsum Leonem sub pectore, ac venere secare; Cancrum vero totum bifariam partiri.

..... αὐτὰρ ὁ κύκλος
ὅτ' μὲν ὑπὸ στήθος, καὶ γαστέρα μέχρι πρὸς αὐτῶν,
ἔμνει τὸν δὲ διηνεκέως ὑπέπερθε χελείου
ἰερὸν ἤχι μάλιστα διχαυόμενόν κε τοῖσιν
Ὀρθόν, τὸν ὀρθάλμοι κύκλου ἐκάτερθε ἴσιν.

Uxæ sic vertit Avienus :

..... at circulus ima calentis
pectora, perque alvum procul in postrema Leonis
incedit. Secat ast alius per viscera plana :
Et medio subter cava tegmina dividit orbem,
lumina recludens altrinsecus orbita porro.

De hiberno quoque tropico scribit, eum Capricorum medium dividere, atque Aquarii pedes, caulam Ceti :

Dividit imbriferi corpus medium Capricorni.
Idæique pedes pueri, postremaque caudæ, etc.,

ut vertit Avienus. Hic vero citra controversiam Cancer et Capricornus non signa, sive dodecatemoria, sed imagines sunt. Nam et χέλειον, sive testa, non aliter accommodari Cancro potest; et cum Aquarium perinde ab hiberno tropico secari, ac Capricornum asserat, non potest ad dodecatemorium referri. Quippe tropicus circulus Aquarii signum neque dividit, nec attingit omnino. Sed neque illa ipsa, quæ contingunt, signa circuli isti partiuntur bifariam. Sic de æquinoctiali Aratus idem :

Σῆμα δὲ οἱ Κριός· Ταύροί τε γούνατα κείται.
Κριός μὲν κατὰ μήκος ἐλληλαμένος διὰ κύκλου·
Ταύρου δὲ σκελῶν ὄσση περιφαίνεται δκλαξ.

Signum autem ei Aries, Taurique genua sita sunt;
Aries quidem in longum ductus per cingulum;
Tauri vero crurum quanta apparet inflexio.

Ut genua Tauri ad asterismum ejus pertinent, sic Arietis corpus ab æquinoctiali circulo secundum longitudinem divisum ad imaginem Arietis, non ad dodecatemorium, necesse est referri : quemadmodum Hipparchus ipse docet lib. I, num. XXV, ubi Arati et Eudoxi de cardinalibus iisce ζωδίων decreta probat, excepto quod de Ariete dictum est : qui totus æquinoctiali circulo borealior est. At Cancrum et Leonem medios trajici ab æstivo tropico recte illos sentire asserit. Vide reliqua illius loci, in quibus, quod valde mirum est, apertissime significat a se Eudoxi Aratique dicta ad stellatas effigies applicari.

Denique sive in æquinoctiali sive in zodiaci signa cælestia constituerit Eudoxus, de qua re capite superiori dictum est : neque in ipsius Eudoxi allatis ab Hipparcho verbis, neque apud Aratum, Aries, Cancer, Chelæ, Capricornus, de signis ac dodecatemoriis explicari queunt. Nam si in æquinoctiali designentur, neuter tropicorum ea contin-

partietur, sed transversum, et κατὰ πλάτος. Si quidem sectiones æquinoctialis et zodiaci ab Eudoxo, ut putat Hipparchus, mediis in signis locantur.

Non absimili, ut equidem reor, ὁμωνυμίᾳ inductus Hipparchus Eudoxum, Aratum et Attalum traduxit num. X libri primi, quod sub capite majoris Ursæ Geminos statuunt, sub Ursa media, Cancrum; sub posterioribus pedibus, Leonem. Ubi de asterismis sine dubio loquuntur : nam Arati versus, quos citat Hipparchus, non aliter intelligi possunt. At Hipparchus id ex eo refellit, quod caput Ursæ sit in Leonis parte tertia, nimirum in dodecatemorio Leonis, quod in æquinoctiali vel parallelo reponit. Hoc vero argumentandi genus alienum est, et in ὁμωνυμίᾳ conflictatur. Sed de hoc Hipparchi loco pluribus agetur capite tertio libri tertii.

Ad extremum similis ambiguitas fucum Servio fecit in Commentariis ad I Georgic., ubi hæc enarrans, Qua locus Erigonem inter, Chelæque sequentes, quædam adnotat, quæ hic referre melius fuerit. « Ægyptii, inquit, duodecim esse asserunt signa : Chaldæi vero undecim. Nam Scorpionum et Libram unum signum accipiunt. Chelæ enim Scorpii Libram faciunt. Iidem Chaldæi volunt æquales esse partes in omnibus signis : sed pro qualitate sui, aliud signum xx, aliud xl habere : cum Ægyptii tricenas esse partes in omnibus velint. Modo ergo secundum Chaldæos locutus est, dicens posse eum habere locum inter Scorpionum et Virginem. » Signa dupliciter usurpantur. Aut enim dodecatemoria sunt æquinoctialis vel zodiaci, aut asterismi, quæ ἡστερισμένα ζώδια vocat Hipparchus. Horum quædam dodecatemorio suo minora, quædam majora sunt, et in vicina redundant, ut supra diximus. Hæc cum legisset alicubi grammaticus, signorum genera illa duo permiscuit, et rem prorsus absurdam et inextricabilem docuit, signa omnia æqualibus descripta esse partibus, et tamen aliud tricenis, aliud quadragenis « pro qualitate sui » constare. Priore modo signa sunt dodecatemoria; posteriore, asterismi, quorum alii pauciores, alii plures occupant partes. Sic asterismi Scorpii pars est Chelarum asterismus, ut hac ratione undecim tantummodo sint ἡστερισμένα ζώδια, seu figuræ stellatæ apud Chaldæos. Nam Ægyptii, qui pro Chelis Libram posuerunt, legitimum numerum obtinebant : signa quidem utriusque duodecim adhibuerunt. Cæterum Virginis asterismus olim Leonis et Libræ partes, præter justam portionem, occupabat. Inter hanc vero et Chelæ Scorpii, quæ in Libræ dodecatemorio versabantur, vacuum est intervallum, quod ad idem Libræ dodecatemorium pertinebat : quo in spatio sedem indigeti Augusto destinat Virgilius. Ea mens poetæ fuit, quam non assequitur Servius. At Martianus Capella libro VIII, cap. de fixis signis, recte hoc,

signorum integrat portiones. Sed uendicem habet signa. Scorpius enim tam suum spatium occupat corpore, quam Chelis occupat Libræ.

CAPUT IV.

De veterum opinione super annis solis cardinibus, et qua ratione alibi quam initiis signorum collocati fuerint. Columella notatur. Sothiacæ periodi insignis epocha.

Quoniam mediis in signis ab Eudoxo constitutos esse cardines nequaquam, ut putavit Hipparchus, ex illius verbis conficitur, inquiramus modo quam in parte defixerit; tum quæ ratio ab illis inuenta sit, qui alibi, quam in initiis signorum, cardines illos esse sciverunt.

Geminus capite XVI, quarto die, quam in Capricornum sol est ingressus, solstitium hibernum ex Eudoxo fieri scribit, vernalium autem æquinoctium, sexto die τοῦ Κριώνος. Idem auctor ex Euctemonis sententia solstitium hibernum primo die committi refert: necnon autumnale æquinoctium. Ex Calippo vero quatuor ipsos cardines nominatim signorum initiis contineri. Verum Columella lib. IX, cap. XIV, Metonem et Eudoxum, ac veteres astronomos scribit in octavis partibus signorum solstitia et æquinoctia posuisse; Hipparchum, mutata ratione, in signorum initia contulisse. « Nec me fallit, inquit, Hipparchi ratio, quæ docet solstitia et æquinoctia non octavis, sed primis signorum partibus confici. Verum in hac ruris disciplina sequor nunc Eudoxi et Metonis, antiquorumque fastus astrologorum, qui sunt aptati publicis sacrificiis, quia et notior est ista vetus agricolis concepta opinio. Nec tamen Hipparchi subtilitas pinguioribus, ut aiunt, rusticorum litteris necessaria est. » Hipparchum ecce facit auctorem ejus instituti, quod principiis signorum cardines accommodat, cum veteres octavis partibus ascriberent. In quo partim ab Geminio, partim ab Hipparcho ipso dissidet; nam Geminus nusquam in octava cujusquam signi parte constitutos esse cardines ait; Hipparchus autem, ut superiori capite vidimus, ab Arato, et antiquis fere omnibus mathematicis in signorum initia collatos esse docuit. Non dubito quin Hipparchi potior hac in re, quam Columellæ sit fides; ut qui tanto et antiquior, et harum rerum intelligentior, et in astronomorum veterum lectione detritior, quam Columella, fuerit. Et tamen hujus auctoritate plerique omnes adducuntur hodie, ut antiquissimis sæculis existiment octavis partibus signorum æquinoctia et solstitia ab astronomis mandari solita. Quod præ cæteris enixe tuetur Scaliger: imo unicum id ille fundamentum ei doctrinæ substruit, quam de Græcorum cæterorumque populorum annis explicavit. Sed neque funditus negaverim fuisse, qui ante Hipparchum cardines alio, quam in signorum initia contulerint: quod Geminus, Columella, Achilles Tattius, alique confirmant; et a Julio Cæsare, ex communi utique ac recepta sententia, idem in an-

qua ratione inter se conciliari scriptorum alia subsidia possint, deinceps aperiemus.

Duobus omnino modis fieri arbitror potuisse. ab antiquis mathematicis æquinoctia et solstitia alibi, quam in ipsis signorum exordiis, constituta fuerint. Nam aut reipsa, et ex arte judiciorum pronuntiarunt: aut cum de exactiore cardinum utiliter existimarent, populorum usibus ac sensibus alterum illud minus accuratum cardinum generis adulerunt. Ut a priore ordiar, repetenda illa in imprimis, quæ de Chaldæis et Ægyptiis tractamus capite primo; quam videlicet rationem signorum celestium partitionem instituerint. Insignis enim quamquam notarunt in cælo stellam, a cuius emersione primum dodecatemorium in æquinoctiali circulo designarunt. Quo initio constituto, decem circuli totius anaphoricum tempus horarum quatuor et viginti, duodecim in partes ex æquo divisæ quarum singulas aliis itidem stellis sive in zodiaco sive extra ipsum positis, et iisdem momentis erant tribus, velut signis ac limitibus descriperunt. Iam quippe Sextus Empiricus docet, primi dodecatemorii designato principio, cætera æquabili partium æquinoctialis divisione esse numerata. Quam rem qui bona fide ac serio cardines in mediis signis, vel octavis, aliisque partibus fixerunt, res simile est eos initium primi dodecatemorii non ipsa æquinoctialis et zodiaci intersectione cepisse sed aliquanto ante spatium: quod in reliquis demum servatum est. Cum autem ab insigni aliqua stellæ vernæ tempestatis initium auspicati sint, ut Circinus, eligatur stella illa, quæ in præcedente est Arietis. Ea ex accuratissima Tychonis observatione anno Christi MDC sita erat in gradu Aræ 27, 36', cujus latitudo graduum est 7, 8. Quam stellam vero stellatus orbis in consequentia movetur, et annis circiter duobus et septuaginta graduum abiecit unum, inde sequitur ante aliquot sæcula in ipsum vernæ sectionis punctum incidisse stellam istam, ac rursus antiquioribus sæculis illud asseruisse. Verum non tam loci ipsius, qui in zodiaco stellæ competit, quique latitudinis circulo designatur, quam ascensionis illius obliquæ ducenta res est, ut quam in partem dodecatemorii æquinoctia incurrerit, æstimare possimus.

Scribebat ad me Godefridus Vendelinus, vir astronomiæ cum primis peritus, circa annum ante Christi æram 1263, qui est periodi Julii 3430, videri tempus illud fuisse, quo ascensio primæ Arietis stellæ quindecim gradibus antecedebat æquinoctium vernum. Quo etiam tempore Neomenia Thabæ et ortus caniculæ, et solstitium, ac novilunium in eundem diem inciderunt, qui erat Julii quintus idque in Heliopolitano tractu: quod ad memoriam posteritatis insigne initium dedit Sothiacæ periodi: cujus meminit Clemens Alexandrinus Strom. I, 44, trecentis quadraginta quinque annis post migratio-

hoc pacto vel in quarto gradu Arietis, vel in septimo, [aut octavo collocari potuit æquinoctium. Quarum opinionum vestigia in scriptoribus antiquis et parapegmatibus occurrunt.

Tandem singulari astronomiæ bono Hipparchus exstitit : cujus tempore stella eadem Arietis prima in dodecatemorii primi zodiaci parte amplius tertia versabatur : siquidem anno periodi Jul. 4552 erat in Arietis 3, 9' circiter, ascensio recta in ipso præcise puncto vernæ sectionis, nempe partium 359, 58'. Ergo ille præ cæteris solaris conversionis cardines ipsi æquinoctialibus intersectionibus ac circulorum contactibus asseruit : quod idem, paucis exceptis, mathematicos omnes antiquos tenuisse confirmat; contra quam plerique ex ipsa etiam antiquitate sentiunt. At illi ipsi, qui alibi quam in signorum initiis cardines constituerunt, non ita, ut Scaliger arbitratur (de quo nos postea dicemus), rem illam administrarunt, ut octavo aliove post intersectiones vel contactus gradu fieri æquinoctia, vel solstitia sentirent, sed ita, ut eosdem gradus, quos alii dodecatemiorum primos esse vellent, ipsi octavos a primo, exempli causa, nominarent. Utrique vero non alibi, quam in circulorum $\sigma\nu\alpha\phi\alpha\tau\epsilon\varsigma$, et commissionibus, æquinoctiorum ac solstitiorum puncta fixerunt.

Ex quo id, opinor, accidit, ut ab ingressu solis in signa æquinoctium et solstitium utrumque postea distingueretur. Ita enim apud Varronem, Columellam, Plinium, Ovidium, et in Kalendariis antiquis observabis, atque in eo quod ex illis concinnatum edidimus, hoc in opere (pag. 60). Ibi enim solis introitus in signa cardinalia octavo circiter die ponitur ante æquinoctia solstitiaque; tum eadem ratione reliqua in signa solis ingressus antevertitur. Quod etiam rhapsodia illa sequitur sub nomine Ptolemæi a Leonico Latine primum edita, in qua tamen inter ingressum solis, et æquinoctia ac solstitia, non idem constanter intervallum statuitur. At in eo Ptolemæi libro (pag. 52), quem primum edidimus, uniusmodi cardinum genus est ad accuratiorem astronomorum calculum exactum, et Ptolemæi sæculo congruens.

Verum ut ab antiquioribus astronomis recte ista ipsa, quam exposuimus, methodo signorum initia ante cardinalia puncta definiri potuerunt (si id tamen vere ab illis institutum fuit; de quo dubios nos Hipparchi auctoritas facit) : ita post Hipparchum deinceps, ex errore imperitiaque, idem in vulgi usu ac sententia resedit. Cum enim Hipparchus æquinoctia in mutuis sectionibus zodiaci et æquinoctialis circuli fixisset, solstitia in zodiaci, tropicorumque contactibus, una cum signorum cardinalium principiis, adeo ut æquinoctia in eos dies caderent, qui Martii xxiv, et Septembris xxvii respondebant; solstitia vero Junii xxvi, et Decembris xxiv; vulgus tam sectiones ipsas, quam initia signorum, ante dies octo præpostere

adversus Hipparchi astronomiæque placita : quidem, ut Bedæ quoque temporibus, ac deinceps idem perseveravit error, quod illius Kalendæ docet, in quo octo fere diebus ante æquinoctia solstitia solis in signa introitus ascribitur. hæc est e duabus altera ratio secundum quam dare potuisse diximus, ut ab astronomis per alio in gradu, quam in primo dodecatemorii cardines defixi sint. Postquam enim et ex plurimorum antiquorum, ut Hipparchus asseverat, sententia Hipparchi ipsius auctoritate constituta res est signorum cardinalium initia ab æquinoctiis solstitisque ducerentur, cum id tamen vulgi ac rusticum ex animis extorqueri non posset, quin et in partibus, aut aliis, quam in primis, æquinoctiis et solstitiis committi crederent, nonnihil ab artibus indulgeri opinioni illi potuit. Quocirca quæstionibus sticanis hominibus ephemeridas et Kalendæ scribebant, ut eorum captui atque usibus quaerentur, ante dies illos, quos veris aut æquinoctialibus attribuerant, introitus in signa solstitia adnotasse videntur. Atque hoc de Sosigenæ primum suspicari convenit : cujus ex fastis bases apparet illa Varronem, Hyginum, Ovidium, Columellam, et Plinium, quæ cum communi ista qua dixi, persuasionem ab iisdem consentanea procedunt. Sed neque Sosigenes, neque veterum quorumlibet eo modo, quem finxit, ac nonnullis probavit Scaliger, æquinoctiorum, solstitiorumque rationem convulsit ab signorum ingressibus, ut hos solstitia præpostere ante illa poneret. Quod ut non scilicet ita non sæpius, quam necesse est, his in libris repetimus; ac ne quid deinceps hasitationis ac controversiæ restet, sequenti capite pleniorum hujus rei ideam facere conabimur.

CAPUT V.

Illustrantur uberius antiquorum sententiæ de cardinibus annuis; ac docetur contra Scaligerum, nonnihil quam ab iis alibi, quam in circulorum commissionibus, illos esse constitutos; tum de Sosigenæ et Julii Cæsaris æquinoctiis ac solstitiis. Sententiæ notatur. Varro, Plinius explicati. Sosigenæ constantia.

Ex iis quæ de annuis veterum cardinibus solstitia longa, sed necessaria disputatione completi summa ista conficitur : antiquos astronomos nonnihil ex parte solstitia et æquinoctia ipsis assignasse dodecatemiorum principiis, tam in æquinoctiali sive parallelo circulo, quam in zodiaco, ut æquinoctia est princeps ejus artis Hipparchus (pag. 104, 105). Quicunque porro mediis signis, vel octavis partibus, ac cæteris, cardines attribuerunt, eos omnia ita circulos esse partitos, ut intersectiones æquinoctii et zodiaci, vel hujus et tropicorum contactibus in signorum gradibus fierent, quos æquinoctiis solstitiisque præfixerant. Quod autem astronomi omnes, qui quidem alibi quam initiis signorum cardines affingebant, ante sectiones contactus que circulorum, hoc est æquinoctia et solstitia

bi australiorem succedentium in laterculo majoris
rsæ sitam ait esse ex legitima signorum divi-
one, quæ tropica, et æquinocialia puncta in si-
norum initia confert, in Leonis parte 25, antece-
entes autem in eodem laterculo in Leonis parte
aulo minus tertia, at secundum alteram ratio-
em, quæ in mediis signis cardines constituit,
riorem in Virginis parte decima; posteriores in
iusdem Virginis decima octava reponi. Sic extre-
nam in cauda majoris Ursæ, ex communi divi-
one, in Libræ quarta parte: ex posteriori, et Eu-
loxa in decimanona.

Rursus num. XII scribit postremam et lucidissimam, quæ est in extrema cauda minoris Ursæ, si-
am esse in gradu Piscium 18, ut autem zodiacum
lividit Eudoxus, in Arietis gradu tertio. Igitur si-
gnorum initia Eudoxus aliique veteres anticipa-
bant. In hoc Hipparchi loco mendum est, quod ex
certissima conjectura sustulimus. Legitur enim
tam in excuso, quam in scripto, codice: 'Ο δὲ
Εὐδόξος διαίρει τὸν ζῳδιακὸν κύκλον κατὰ τὴν γ' μολ.
τοῦ Κρῖου, pro quibus rescribendum merito cen-
sumus: ὡς δὲ Εὐδόξος διαίρει τὸν ζῳδιακὸν κύκλον
κατὰ, etc., quod manifeste sententia exigit. Gradus
Piscium decimus octavus, est Arietis tertius, si
Arietis signum a quintodecimo ante sectionem
gradu computare cœperis.

Hæc non obscure testantur, æquinoclia, et solsti-
tia nunquam alibi ab antiquioribus astronomis,
quam in mutuis circularum sectionibus, et tactio-
nibus collocata fuisse, quas octavæ vel decimæ
quintæ signorum parti, vel aliis imputabant: nec
octavas illas, cæterasve partes ab æquinocialibus,
aut solstitialibus punctis esse numeratas. Quod
Scaligero, et plerisque aliis placere video; ac pro
comperito passim haberi. Hinc enim Sosigenem Ju-
liumque Cæsarem arbitrantur in octavos Kalenda-
rum dies anni sui conjecisse cardines; ut in Ka-
lendas ipsas succedentium mensium octavæ signo-
rum partes incidere, in quibus æquinoclia, solsti-
tiaque committi prisci omnes artifices opinati
sunt. Dicitur hoc a multis intelligi, a quo et nos ipsi
aliquando non abhorruimus. Sed id minime esse
verum ex superiori omni disputatione colligitur.
Non enim octavas partes qui olim ita sentiebant
post signorum cardines, sed in ipsis cardinibus lo-
cabant; initia vero signorum octavo ante gradu. Ac
de Juliano quidem anno perspicua res erit, si quis
illius formam ex Ovidio, Columella, Plinio, ac cæ-
teris æstimare velit, a quibus est anni ejus expressa
ratio. Quippe ingressum solis in dodecatemoria ad
octavum circiter ante solstitia et æquinoclia diem
apponunt; neque fando est hactenus auditum, ci-
vile æquinoclium aut solstitium in Kalendas inse-
quentium mensium a Sosigene vel Cæsare esse
rejectum. Quod omnino necesse fuit, si aut veteres

De hujusmodi aditu solis ad signa non eodem ab
omnibus tempore deflexo imperitissime Servius in
Commentario ad II Georg. « Sane sciendum, in-
quit, omnes astrologos pro ratione climatum dis-
sentire in ortu siderum: sed ipsa dissensio ultra
septem dies non procedit; septem enim sunt ipsa
climata. Hinc est quod solem ad unumquodque si-
gnum alii quintodecimo Kalend. die dicunt venire,
alii quartodecimo, alii infra usque ad octavum;
nec quisquam procedit ulterius: » quæ sunt bonæ
mentis inanissima.

Ut de anno Juliano quod explicandum superest
absolvam, quinam dies ineundis a sole cardinalibus
signis ex Julii Cæsaris, sive Sosigenis decreto præ-
stituti sint in Calendario Juliano, non tam facile
dictu est, quam haberi vulgo video. Nam plerique
Martii xxv æquinoclium vernum a Cæsare consti-
tutum esse censent: solstitium æstivum xxiv Junii;
æquinoclium autumnale xxiv Septembris; brumale
denique solstitium xxv Decembris, omnia in octa-
vis Kalendas. Ita ex Columella lib. IX, cap. XIV,
et lib. XI, cap. II colligitur; diserte vero Plinius
lib. XVIII cap. XXV et XXVIII id affirmat. Hoc
modo intervallum ab æquinoclio verno ad solsti-
tium, dierum est xci, altero termino excluso, a sol-
stitio ad æquinoclium autumnale, xcii, ab æqui-
noclio autumnali itidem xcii ad brumale solstitium.
C Hinc ad vernum æquinoclium, dies xc. Ita dies
colliguntur anni totius cccclxv.

Atqui hæc ipsa cardinum intervalla non Varro
solum, sed, quod mirum est, Plinius ipse capite
illo XXV libri XVIII longe aliter partitus est. Ut a
Varrone ordiar, hic in libro I *De re rustica*,
cap. XXVIII, de anno Juliano loquens, hoc est
« diebus, » inquit, « civilibus, qui nunc sunt, » ab
æquinoclio verno ad solstitium numerat dies xcii;
hinc ad autumnale æquinoclium, dies xcvi: ab hoc
ad brumale solstitium, dies lxxxix. Inde ad æqui-
noclium vernum dies lxxxv. Desunt ad annum
complendum dies tres. Jam vero si æquinoclium
vernum collocetur in viii Kal. Apr., hoc est Mar-
tii xxv, addanturque dies xcii, calculus desinet in
vii Kal. Julias, Junii xxv; tum adjectis diebus xcvi,
incidit æquinoclium in Septembris xxix; solsti-
tium autem brumale, additis lxxxix diebus, cadet
in xxvii Decembris; reliqui erunt ad annum com-
plendum dies lxxxviii. At Varro a bruma ad Favon-
ium dies xlv, a Favonio ad æquinoclium vernum
dies xl computat: qui non plures collecti, quam
quinque et octoginta faciunt. Sed mendosum vi-
detur intervallum ab solstitio æstivo ad æqui-
noclium autumnali; quod præter aliorum omnium con-
sensum diebus xcvi finitur; tum etiam alterum, ab
hiberno solstitio ad vernum, quod justo brevius
est. At ecce turbat iterum Varro, qui eodem capite
verno tempori tribuit dies xci, æstati xciv, au-

tes ante cardines ipsos incipit : ver a Favonio, qui spirare incipit ex a. d. vii Id. Febr. ad vii Id. Maii; æstatem inde ad diem vii Id. Sextiles; autumnum ab hoc die ad iv Id. Nov.; reliquum hiemi imputat. Hæc intervalla si singillatim computes, exclusis prioribus terminis, invenies priori dies competere xci, æstati dies xc; autumno dies xcvi; hiemi lxxxix. Minime itaque sibi consentiens est Varro.

Plinius vero nihilo magis concors est secum, et ejus locus manifestissimo mendo tenetur. « Cardio, inquit, temporum quadripartita anni distinctione constat per incrementa lucis. Augetur hæc a bruma, et æquatur noctibus verno æquinoctio, diebus xc, horis iii. Deinde superat noctes ad solstitium diebus xciii, horis xii, usque ad æquinoctium autumnii. Et tum æquata die procedit ex eo ad brumam diebus lxxxix, horis iii. » In his verbis desideratur intervalli circumscriptio, quod ab solstitio æstivo ad autumnale pertinet. Legendum itaque post, « horis xii, » hoc fere modo, « et inde diebus xcii, horis xii usque ad æquinoctium autumnii. » Nam tria intervalla hic expressa dies faciunt cclxxii, horas xviii. Ea detracta de diebus cclxv 1/4, residuos faciunt dies xcii 1/2. Quare ex mente Plinii Julius Cæsar hæc annua intervalla descripsit.

Ab æquinoctio verno ad solstitium dies xciii, horas xii.

Ab æquinoctio autumnali ad brumam dies lxxxix, horas iii.

A bruma ad vernal æquinoctium dies xii, horas iii.

His animadversis, si æquinoctium vernal æquatur in xxv Martii, additis diebus xciii, calculus desinet in xxvi Junii. Hinc post dies xcii, computatur autumnale æquinoctium in xxvi Sept., solstitium hibernum in xxiv Decembris, aut xxv, ut æquatur ad vernal æquinoctium dies reliqui sint xc. His itaque in solstitio æstivo, et autumnali æquinoctio Plinius a seipso discrepabat. Crediderim prius a Sosigene civile solstitium æstivum in Junii et æquinoctium in Septembris xxiv esse collatum solstitium hibernum xxv Decembris: ut in æquinoctium Kalendas quatuor cardinalium signorum a troitus incidere.

In Calendario, quod Julii Cæsaris nomine Lars Gauricus edidit, æquinoctium vernal ascribitur viii Kal. Apr., nono die ab ingressu solis in Aëtem: et solstitium æstivum viii item Cal. Jul. septimo die quam sol in Cancrum subit. Sol rursus rudem oportet esse, qui hoc Calendarium Julii Cæsaris esse sibi persuadeat, uti libro VI de ædific. temp., cap. XII, demonstravimus.

Postremo si quis veros anni cardines anno primo Juliano scire velit, ex sequenti tabella discet, quam medios quoque solis ingressus in dodecatemoria conjecimus ex Diagrammate lib. I, pag. 2.

Tabella mediorum, ac verorum solis ingressuum in signa cardinalia anno primo Juliano.

	CARDINES MEDII.		CARDINES VERI.
Æquinoctium vernal Martii,	xxiv, 21, 11'.	Martii	xxii, 23, 47'.
Solstitium æstivum Junii,	xxiv, 4, 39'.	Junii	xxiv, 23, 3'.
Æquinoctium autumnii Sept.	xxiii, 12, 6'.	Sept.	xxv, 11, 11'.
Solstitium hibernum Dec.	xxiii, 19, 34'.	Dec.	xxiv, 23, 54'.

Hinc apparet Sosigenem medios potius solis ingressus in signa, quam veros exprimere voluisse: quos fere, præterquam in uno hiberno solstitio, consecutus est. Plerique tamen scriptores, dum veterum astronomorum cardines diversis temporibus constitutos relegunt, per imprudentiam eos in Julianum annum transtulerunt. Quinetiam Sosigenes ipse videtur parum in hac re definienda sibi constituisse. Nam « trinis commentationibus (ait Plinius lib. XVIII, cap. XXV) quanquam diligentior esset cæteris, non cessavit tamen addubitare, ipse semet corrigendo. » Itaque aliis, atque aliis diebus cardines illigavit, ex quo varietas illa scriptorum in constituendis æquinoctiis ac solstitiis in anno Juliano manasse videtur.

CAPUT VI.

De falsa Scaligeri sententia super veterum astronomorum solstitiis. Contra quem demonstratur, neque perpetuam sub tropico meridiem fieri illos putasse, neque solstitium in toto dodecatemorio Geminus explicatur.

Hic de cardinibus veterum opinione constitutis

injectus a nobis sermo, Scaligeriani ejusdem commenti meminisse nos facit, quod in Manilii illius Notis legitur (pag. 157), et in epistola quaerenti ad Mamertum Patissouem, quæ est quarta inter primæ editarum nuper illius epistolarum. « Ibi ab ipsis incunabulis astronomiæ (verba sunt epistolæ) hanc veterum Græcorum opinionem fuisse censeo. Eudoxi, Metonis, Cleostrati, et Euctemonis; omnium denique ad Eratosthenem, et Hipparchum usque; perpetuam $\mu\epsilon\sigma\eta\mu\epsilon\rho\tau\alpha\upsilon$ sub tropico fieri æternamque diem. Item solstitium non in puncto $\lambda\delta\gamma\omega$ $\theta\epsilon\omega\rho\eta\tau\omega$ Cancræ, vel Capricorni, sed in integro dodecatemorio committi. Horum prius illæ in novissima editione Manilii legere non memini. posterius autem in Notis exstat ad lib. I Isagogæ cum, ubi de Antiscis agit. Utrumque vero non solum ridiculum est, sed falso etiam antiquis astronomis affingitur. Quippe alterum ex ambobus de perpetua luce sub tropico, non aliter stare potest, nisi antiquos illos putasse velimus parallelam istum supra finitorem, quantum quantum est, et

conditam. Atqui id falsum est. Eudoxus certe apud Hipparchum lib. I (pag. 6) assererat tropici circuli in Græcia partem illam, quæ supra terram emergit, ad eam quæ infra terram latet, eam rationem habere, quæ est duodecim ad septem. Hoc non potuit Eudoxus animo concipere, nisi talem sibi sphæræ positum fingeret, ut quo propius ad æquinoctialem acceditur, eo major tropici æstivi pars sub terram descenderet; minor autem emergeret, donec eo ventum esset, ubi ex æquo circulus ille ab horizonte dividitur. Absurdum est itaque persuadere sibi, vel Eudoxum, vel æqualis qui fuit ejus, Metonem, aut alium quemlibet, qui astronomi nomen utcumque tueretur, adeo stolidos fuisse, ut perpetuum in Ægypti limite diem esse crederent; nam Syene, quæ sub tropico sita est, in eo tractu ponitur. Neque vero comprehendi ratione ulla potest, solem, cum ad tropicum pervenit, perennem sine nocte facere Jucem, nisi immobilem ibi consistere putemus: quod astronomos illos suspicatos esse defendi non potest, quin eosdem velimus et in Græcia, et ibi, ubi erant, arbitratos esse nulla interruptum nocte tum esse diem. Quamobrem, ut de cæteris modo taceam, certe de Cleostrato, Metone, Euctemone, Eudoxo, adeoque vetustioribus etiam mathematicis, quorum quidem mentio exstet, nemo tale quidquam, nisi absurdissime, cogitare potest.

Alterum commenti caput minus, quam illud, inceptum, validius tamen refellitur. Nam si Meto, Eudoxus, Calippus, et alii ante Hipparchum fere solstitia in integris dodecatemoriis, non in certa illorum particula fieri censuissent, non, opinor, illa ipsa solstitia certis dierum momentis a se observata proderent, ut Meto, qui solstitium illo die factum animadvertit, qui Junii nostri diei xxvii respondebat: ut Calippus, cæterique, quorum in parapemgmatibus decreta notabantur; quemadmodum apud Geminum, et in Ptolemæi libro de inerrantibus Græce a nobis edito videre licet. Etenim solstitium æstivum Calippus in prima Cancri parte collocabat, ait Geminus (pag. 15); hibernum in prima Capricorni ponebat Euctemon; Eudoxus, in quarta. Verum, ut Hipparchus asserit, Eudoxus in mediis signis, hoc est in gradu 15 cardines statuebat, quod capite superiori disputavimus. At vero si per totum dodecatemorion solstitium diffundi crederent, non illud certis tantummodo diebus illigassent, puta primo, quarto, vel octavo ab ingressu solis in signum. Hipparchus lib. II docet, ex Arati sententia, committi solstitium in prima parte Cancri, eamque mathematicorum veterum, aut omnium, aut majoris partis opinionem fuisse. Ἐν ταύτῃ τῇ τροπῇ τοίνυν τὴν ἀρχὴν ἐπέχει τοῦ Καρκίνου. Καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων δὲ μαθηματικῶν πάντων σχεδὸν, ἢ τῶν πλείστων τούτων τὸν τρόπον ὁ ζωδιακὸς κύκλος διήρητο. Excipit Eudoxum, qui τὰ τροπικὰ σημεῖα κατὰ μέτρα τὰ ζῳδία τίθει. Ptolemæus lib.

designandum circuitum utiliores Hipparcheis fore, nisi ὀλοσχερέστερον, id est rudiore Mincerva delineatæ forent, ac nisi præterea solstitiorum morosior esset ac difficilior animadversio. Quæ Ptolemæi verba vanissimam illam Scaligeri conjecturam esse evidenter arguunt.

Pene omiseram quod ad rem magnopere spectat, ex eodem, cujus proxime meminimus, Hipparcho (lib. I, pag. 18). Hic enim contra Attalum demonstrat æquinoctialem circumulum, ac tropicos latitudine carere ex opinione priscorum; neque in aliis atque aliis parallelis æquinoctia vel solstitia committi: quod inde probat, quia crebro asserunt illi zodiacum ἐφαπτεσθαι τῶν τροπικῶν καθ' ἑν σημεῖον, « in uno puncto circulos tropicos contingere. » Ad hæc si latitudinem haberent circuli, æquinoctium, exempli causa, pluribus diebus fieret: quod sensus ipse redarguit. Nam æquinoctia facilius, quam solstitia discernuntur oculis. At vero eadem ratio et de solstitiis vincit, uno illa tantummodo die ἀκριδῶς ac φύσει peragi, quod in uno solum puncto contactus fiat circularum.

Unus ad divinationis istius fidem citatur a Scaligero testis Geminus: qui cap. I quorundam veterum opinionem refellit, qui Cancrum et Capricornum minime putabant cum ullo signo conjugari, hoc est nullum esse, quod eodem loco cum utrovise oriatur et occidat. Hoc refutat Geminus, quia sequeretur τροπὰς in toto Cancro fieri: quod non est ita; nam in uno tantum puncto λόγω θεωρητῶ accidunt. Sed ex eo Gemini argumento non est consequens, eam Metonis, Eudoxi, et id genus astronomorum opinionem fuisse. Imo vero, quod Eudoxum spectat, alienum hunc fuisse ab hoc errore, præter illa, quæ paulo ante retulimus, alio loco Geminus idem aperte significat cap. VI de mensibus, ubi popularem quamdam opinionem castigat arbitrantium Isia apud Ægyptios in Eudoxi χειμερινὰς τροπὰς incidere: quod ante annos cxx contigisse probat. Igitur Eudoxus hibernum solstitium uno aliquo die circumscripsit.

Atque ut antiquiora quoque tempora perstringam, certe Hesiodus, astronomiæ scientia clarissimus, qui altero post excidium Trojæ sæculo floruit, solstitium utrumque nequaquam in totis dodecatemoriis, ac diebus circiter tricenis utrobique committi censuit. Scribit enim lib. II Operum, post lx dies a solstitio hiberno Arcturum oriri: quem locum expendemus postea. Tum eodem libro, quinquagesimo die post τροπὰς æstivas autumnum ait incipere:

*Ἡμεῖα πενήκοντα μετὰ τροπὰς ἡλίου,
Ἐς τέλος ἐλθόντος θέρους καμυτώδεος ὕρης,
Ἐραῖος πέλεται θνητοῖς πλοῖος.*

*Quinquagesimo die post solstitium,
Cum ad finem venit æstatis laboriosa tempesta,
Tempesta est mortalibus navigatio.*

cuis temere stoliditatis tantæ reos perageret antiquos illos astronomos; præsertim Metonem, Euctemonem, Eudoxum, cæteros denique ad Eratosthenem et Hipparchum.

CAPUT VII.

De cardinibus veterum sententia contra Geminum defensa. Signa imperantia, auscultantia, videntia, ex Ptolemæi, Pauli Alexandrini, Manilii et Firmici rationibus explicata. Mira in his et Firmici loco hallucinatio Scaligeri.

Sed ut veterum de cardinibus sententia magis illustretur, tum multa ad idem negotium spectantia, nec indigna scitu obiter explicantur, Gemini locus ille accuratius explicandus est. Quadruplicem signorum τᾶξιν, καὶ θέσιν exponens Geminus (pag. 6), quartam appellat eam, quæ κατὰ συζυγίαν dicitur; quam eorum signorum esse docet, quæ ex eodem oriuntur loco, et in eodem occidunt: sive quæ iisdem parallelis includuntur, ut sunt Cancer et Gemini, Capricornus et Sagittarius, ac cætera, quæ ex æquo distant ab alterutro punctorum solstitialium. In quo veteres reprehendit, qui Cancrum cum nullo alio συζυγίαν habere putabant; neque Capricornum, sed ambos μοναχοῦς, et ἀζύγους esse: quippe cum signis omnibus borealius oriatur, et occidat Cancer, Capricornus autem australius. Nam nullum est, quod peræque, ut ista duo, ad boream austrumve deflectat. Itaque duobus iis exceptis, reliqua decem ita comparabant.

Syzygia signa secundum veteres.

Cancer		
ἄζυγος		
Gemini	et	Leo
Taurus	et	Virgo
Aries	et	Libra
Pisces	et	Scorpius
Aquarius	et	Sagittarius
Capricornus		
ἄζυγος		

Syzygia signa secundum Geminum.

Gemini	Cancer
Taurus	Leo
Aries	Virgo
Pisces	Libra
Aquarius	Scorpius
Capricornus	Sagittarius.

In utroque diagrammate discrimen hoc cernitur, quod illud veterum syzygias inter ea signa statuat, quæ æqualiter distant a totis signis tropicis, in altero σύζυγα signa æqualiter a punctis ipsis tropicis absunt. Geminus antiquos refellit, quod ex eorum ratione consequens sit, solstitia in toto dodecatemorio Cancræ contingere. Nam cum signa comparia sint, quæ ex eodem loco ortus suos faciunt, et in eundem occidunt; ut Gemini ac Leo ita se habeant, necesse est æquales in illis esse dies, hoc est parallelorum segmenta supra finitorem eadem: quod aliter fieri nequit, quam si ex

gradibus distat. Idipsum in Libra et Ariete charta ait ostendi, quæ duo syzygia faciebant; atque Libram multo quam Aries australius oritur, et occidit. In Geminus.

Verum longe aliam, quam putavit Geminus, poscorum mathematicorum rationem fuisse, nec recte ab illo reprehensos esse persuasum habet. Non enim qui hoc asserebant cardinalia puncta: ipsi signorum initiis, sed in mediis, hoc est in gradu decimo quinto collocabant: quam Eudoxus fuisse sententiam Hipparchus asserebat, de quo nos cap. IV fusius egimus. Atque ut Eudoxi sententia fuerit, eorum veterum certe fuit, qui ita, ut Geminus scribit, comparia inter se signa componebant. Hoc enim modo verissimum erit, quod veteres putabant, syzygia esse signa Libram et Arietem, quod ex æquo distarent ab utroque solstitio, sive a decimo quinto gradu Cancræ et Capricorni. Tum id consequens est, perperam et contra veterum opinionem, quam refert, improbatque Geminus, conclusisse Scaligerum (*In Manil.*, pag. 177) quod capite antecedenti diximus; prorsus ille τροπᾶς et solstitia in totis triginta gradibus, non in puncto aliquo λόγῳ θεωρητῶν statuisse, id enim falso suspicatus est, neque causam habuit, ut hoc sibi commento placeret adeo, ut ejus lasciviam mathematicis exprobraret. Mirum vero potentum hoc erroris Eudoxo ab eodem impingit, imo auctorem illius Eudoxum asseri. In quo multumplex est ἀπροσεξία. Nam si Eudoxus in decimo quinto gradu Cancræ τροπᾶς æstivas fieri scriptas hibernas in Capricorni decimo quinto, utrobique mediis in signis, idque ipsius Eudoxi testimonio constare apud Hipparchum putat Scaliger; quæ obsecro, consentaneum est, in toto signo constituis ab illo τροπᾶς fuisse? Ad hæc si princeps ita sensit Eudoxus, non ergo Metoni, ac vetustioribus aliis, qui Eudoxum antecesserunt, hoc ipsum venit in mentem: quod tamen universe de antiquitate omni temere pronuntiabat Scaliger. Eradatur igitur ex omni litterarum memoria fœdissima ista habes opinionis, quam ille ἀπείτως in Eudoxum et veteres astronomos ausus est conferre. Sed nec Geminus castigatio nos illa delectet; contra quam patrocinari antiquis illis quam facile possumus, tum merito debemus.

Sic in antiscii veterum ex eodem fonte erroris explicandis, ac traducendis impune lusit Scaliger, quæ quidem consentaneæ iis quæ pro opinione illorum adduximus, veriore ad sensum accommodare licet. Quod ut breviter fiat, paulo altius repetenda res erit.

Ex vanissima τῶν ἀποτελεσματικῶν ratione, dodecatemoria zodiaci varias inter se σχέσεις, sive σχηματισμοὺς habent, quos aspectus vulgo nominant. Ex quibus eos duntaxat hoc loco seligimus.

sunt οικεία, (familiaria,) sive (cognata;) aut ἀσύνδετα, (inconjuncta,) et (aliena.) Priora dicuntur, quæ schematismo aliquo, vel οικειώσεται inter se devincta sunt; posteriora, quæ nullum habent ex iis, quos astrologorum usus adscivit. Schematismus vel est κατὰ διάμετρον, ut Aries et Libra, vel κατὰ τρίγωνον, vel κατὰ τετράγωνον, vel κατὰ ἑξάγωνον, de quibus Geminus cap. I, et nos ad eundem in Notis quædam observavimus. Alterum genus οικειώσεως, secundum quod signa alia sunt προστάσσοντα, (imperantia,) alia ὑπακούοντα, (auscultantia :) quæ ambo communi nomine ἀκουόντων, (audientium,) Paulus Alexandrinus, et Manilius intelligunt. Tertium genus οικειώσεως est τῶν βλέπόντων, sese mutuo conspicientium. Ut de posterioribus his ambobus agam.

Ptolemæus προστάσσοντα, et ὑπακούοντα signa vocat, τὰ κατ' ἰσην διάστασιν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἢ καὶ ὁποτέρου τῶν ἰσημερινῶν σημείων σχηματιζόμενα, διὰ τὸ ἐν τοῖς ἰσοῖς χρόνοις ἀναφέρεσθαι καὶ ἐπὶ ἰσῶν παραλλήλων. Quæ pari intervallo ab eodem vel alterutro punctorum æquinoctialium distantia, figuram, seu conspectum habent: quod æqualibus temporibus orientantur, et in æqualibus parallelis. Zodiacus circulus ab æquinoctiali bifariam secatur in punctis æquinoctialibus. Hinc semicirculus alter borealis dicitur, habens signa borealia sex, quæ sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo; alter australis totidem signis præditus, quæ sunt, Libra, Scorpium, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces; borealia signa sunt προστάσσοντα; australia vero ὑπακούοντα. Cujus rei causam affert Ptolemæus quod in borealibus signis paulatim dies augeantur, in altero contrahantur. Ob id imperare illi debent, isti parere, ex artis ineptissimæ decreto. Hac ratione signa illa inter se pariamus.

Signa.

Imperantia.

Aries
Taurus
Gemini
Cancer
Leo
Virgo

Auscultantia.

Pisces
Aquarius
Capricornus
Sagittarius
Scorpium
Libra

Hæc enim signa sunt ἰσανάφορα, et ἰσοπαράλληλα, quod æqualiter distent ab ambobus æquinoctialibus punctis. Æquales, inquam, parallelos habent, non eosdem, ut Camerarius vertit. Id enim signis videntibus convenit, quæ a tropicis punctis ex æquo distant: de quibus agit ibidem Ptolemæus.

Igitur alterum genus οικειώσεως est eorum quæ βλέποντα, videntia, dicuntur, et ἰσοδυναμοῦντα, æquali potestate prædita. Sunt autem ejusmodi, quæ ex æquo distant ab alterutro solstitii puncto. Ea porro mutuo se videre dicuntur ideo quod et dies diebus, et noctes noctibus æquales faciant; tum quod iis-

Taurus, Leo, et cætera, de quibus in Notis ad Geminum aliqua diximus.

• Ἀσύνδετα et ἀπῆλλοτριωμένα, inconjuncta et aliena signa dicuntur, quæ nullius schematismi ex antecedentibus istis societatem cocunt invicem. Ita Ptolemæus.

At Manilius et Paulus Alexandrinus audientia et videntia signa aliter explicant. Nam apud eos videntium paria constant iis signis quæ ex æquo distant a totis signis tropicis ut sunt Gemini, Leo, Taurus, Virgo, ac reliqua; quæ descripta sunt in altero schemate τῶν συζύγων, secundum veteres, ut eorum mentem interpretatus est Geminus. Itaque Cancer et Capricornus ἀδελφοί sunt et μοναχοί, nec alia, sed se sola contuentur.

Rursus imperantia signa et auscultantia statuunt eundem, quæ ex æquo distant ab æquinoctialibus integris signis, ita ut priora borealia, posteriora sint australia. Ergo extra sortem sunt Aries et Libra, neque se invicem audiunt, neque alia; sed solitaria sunt, ac μονόζωνα, cætera ὁμόζωνα. Ea in tabella sequenti licet intueri.

Signa Manilii et Pauli	
Imperantia	Auscultantia.
	Aries ἄζυγος
Taurus Gemini Cancer Leo Virgo	Pisces Aquarius Capricornus Sagittarius Scorpium
	Libra ἄζυγος.

Aries itaque imperandi vel auscultandi cum nullo commercium habet, Libram autem videt, ut et Arietem Libram.

Consilium ipse suum est Aries: ut principe dignum est, Audit se, Libramque videt,

ait Manilius. Taurus Virginem videt, et Piscibus imperat; Pisces Scorpium vident, et audiunt Taurum, et sic reliqua. At Demophilus προστάσσοντα, et ὑπακούοντα eodem quo Manilius et Paulus modo describens, hoc uno differt, quod Arietem imperantem Libræ statuit, et Libram auscultantem Arieti.

Julius Firmicus lib. II, cap. XXXII, videntia signa eadem cum Ptolemaicis, et συζύγοις Gemini facit, eaque se ex Ptolemæo, Antiocho, et Dorotheo Sidonio describere profitetur, atque antiscia nominat, nimirum quod umbras ex æquo respondentem, et ἐναλλάξ faciant. Nam in Geminis et Cancro æquales sunt noctes, sed inverso ordine: quippe initium unius fini alterius congruit. Initio Geminorum dies noctesque paria faciunt cum diebus, ac noctibus in fine Cancri. Ita initium Tauri cum fine Leonis; finis illius cum hujus initio convenit. Sic antiscii in sphaera dicuntur non solum quod umbras in diversas partes jacent, sed etiam quod

bent breviorē; nos vero longissimā: vicissim autem, cum æstatem habemus, umbræ sunt nobis brevissimæ, illis longissimæ. Tum præpositio ἀντι nonnunquam æqualitatem significat, ut ἀντιθεός, quod notavit Achilles Tattius ad Arati *Phænomena*. In hac antisciorum ratione, ac loco Firmici immamiter aberravit vir maximus, ut ejus Firmicii immaniter utar, qui nihil ex isto, nisi fastum et præcipitem confidentiam expressit. Nam in Manilianis, antiscia se veterum hactenus ignota primum omnium explicasse jactat (p. 155 et 159), et mathematicos omnes, quod nesciebant docuisse. Igitur antiscia veteribus signa illa fuisse dicit, quæ a punctis quatuor cardinalibus ex æquo distant; hoc est tam audientia, quam videntia. Porro cum iidem veteres æquinoclia, et solstitia committi crederent in totis dodecatemoriis, tricenisque gradibus, inde accidisse, ut et audientia illa facerent, quæ ex æquo distant ab Ariete vel Libra, et videntia, quæ ab Cancro et Capricorno totis ex æquo remota sunt. Hæc a veritate sunt alienissima. Falsum est antiquos antiscia nominasse signa ulla, quæ ab integris cardinalibus signis æquali spatio distarent, siquidem ipsis signorum initiis cardines affigerent. Tum in antisciorum οὐρανῶσσι sola puncta solstitialia locum habuerunt, non æquinoclia; neque tota ipsa Cancri et Capricorni dodecatemoria, sed illa ipsa puncta solstitialium. Nullum vanissimæ opinionis argumentum aliud Scaliger attulit, nisi Firmici locum (lib. II, c. XXXII), quem pessime interpretatus est. Ejus scriptoris verba sunt: « Antiscia, Græcorum sunt nobis magisterio tradita. Nolo enim aliquis suspicetur, quod non sit apud Græcos iste tractatus. Nam si Ptolemæus nullam aliam rationem sequitur, nisi antisciorum, et Antiochus, cum dicit quod Libra Arietem propter terram, quæ media est, non videat; quasi per speculum quidem rationem antisciorum attingit. » Subjicit his Firmicus antisciorum descriptionem ex Dorotheo Sidonio, qualem nos antea reddidimus, videlicet in qua signa distant æqualiter a punctis tropicis: quæ unica est, et verissima ratio τῶν ἀντισκίων, vetustati cognita. At Scaliger ex illis Firmici verbis colligit primum, τὰ προτάσσοντα tantum, et ὑπακούοντα « antiscia vocari » a Firmico: tum antiscia Antiochi falso cum Ptolemæicis confundi, cum sint diversa; nam Antiochi antiscia sunt illa veterum, in quibus comparia signa ab integris dodecatemoriis cardinalibus ex æquo remouentur, ut sunt Aries et Libra. Hæc Scaliger. In quibus tam ab rei veritate, quam a mente Firmici totus aberrat. Firmicus antiscia sola illa signa nominat, quæ Ptolemæus βλέποντα, non imperantia, nimirum ea duntaxat, quæ a punctis solstitialibus æqualiter distant; nec sunt diversa, quæ Antiochus astruebat, ab antisciiis Ptolemæi aut Firmici. Antiochum ait Firmicus antisciorum obscure meminisse verbis illis, quibus

Quid absurdius Scäligeriana ista ratione, de esse signum, quod Aries videt, hoc est videntia, ut ex Ptolemæo docuimus, quæ se terram interjectam videre non possunt? Si ποντα sunt, eujusmodi sola sunt antiscia, proferere se mutuo debent. Cæcus admodum fuit: miumque properans, cum hunc Firmici locum legeret, qui tam apertum conflictum sententiæ sue animadverlit. Et tamen sæpius de antisciiis veterum a se primum explicatis et patefactis triumphat. Scaliger: in quibus nihil vidit omnino.

Postremo ut ad Manilii et Pauli Alexandri videntia et audientia signa redeat oratio, verisimile est hanc illorum rationem, quæ paria signorum instituit eujusmodi, quæ non a punctis cardinalibus, sed ab integris eorum dodecatemoriis pari spatio distant, ex illa veterum, quam supra declaravimus opinione manasse; quæ puncta eadem non initiis signorum, sed mediis ipsis ascripserat. In quo tam imperantia et auscultantia distant æqualiter ab æquinocliis punctis, quam a tropicis ποντα; antiscia vero nominari sola hæc posteriori debent. De hisce vide Mirandulani disputationem lib. VI contra astrol. cap. XII.

CAPUT VIII.

De dignoscendis stellarum ortibus et occasibus, quorum apud auctores mentio fit: quæ res certis regulis, et exemplis instruitur; Theophrastus, Varro, Plinius, Columella, Ptolemæus, aliique vel illustrati, vel emendati; quæ sit admissura temperaria, et serotina. Geneseos locus exponitur.

Qui ex astronomicis tabulis computantur ortus, obitusque stellarum, quales in fine libri prius descripsimus, ii veri sunt, et ἀρχεβίς, nec ad liquidum apparentes, etiam heliaci; nam in hoc posteriori genere (de cæteris enim explorata res est nequaquam eos visu posse discerni) extremi apparitionis termini colliguntur; hoc est momenta ipsa, in quibus ita primo postremove cernuntur, ut intra ea videri desinant. Quamobrem quod tam propius contingunt horizontem, et interjectis nebulis ac vaporibus plerumque latent adhuc, et insensum frustrantur oculos, hinc apud scriptores raro illa eadem exprimentur tempora, quæ tabularum methodus exhibet; sed aliquanto ante, vel postea, ortus et occasus illi referuntur. Ac sunt ea repetenda memoria, quæ ex Gemino (cap. XI, pag. 28) capite hujus libri tertio tradidimus; ortus occasusque matutinos veros, sive non apparentes, priores esse φαεινομένους, id est « apparentibus; » contra vespertinos apparentes prius accidere quam veros: quod et res ipsa docet, et quæ in laterculum coniecerimus exempla demonstrant. Ibi enim heliaci ortus, sive matutini apparentes, cosmicis posteriores sunt, et occasus heliaci, sive apparentes vespertini, acronychos, seu vespertinos veros antecedunt. Tum in vespertinis ortibus et matutinis occasibus, a quibus

impetum versus ortivas cœni partes ab occiduis sub-
te motu rapiatur, stellam, ubi consecutus est, a-
ergo relinquit, et in consequentia magis magisque
nititur. Ita fit ut, cum stellam in oriente positus
occidentem ex adverso respicit, qui est verus co-
smicus occasus, adhuc eam radii abscondat suis,
nec videri patiatur : post, ubi longius abscessit,
ante illius ortum paulatim cadentem prospiciamus,
quod pluribus deinde diebus accidit. E contrario
cum in occidente sol est, oppositam habens e dia-
metro stellam qui est verus ortus stellæ vesperti-
nus, deinceps eandem occultare pergit, ad eam-
que paulatim adrepat. Itaque ante tempus illud op-
positionis pluribus diebus occasum jam solem

exortu suo stella consecuta fuerat, quem apparen-
tem ortum vespertinum nominant.
Hinc apud scriptores etiam illos, qui uniusmodi
cœli positum, observationemque secuti sunt, plu-
ribus diebus ante, vel post exortus veros, occasus-
que, stellarum φάσεις notantur : quod illi apparen-
tes fere consecuti sunt. Quæ quia non uno die ac
momento accidunt, ideo sub eadem tempora ple-
rumque repetuntur, et ad dies propagantur ali-
quot. Sed, in iis designandis complures obscure
loquuntur, ac perplexe ; qui nec ortuum et occa-
suum tempora, neque speciem aperte significant,
ac vix conjecturæ lectoris ulli satis idoneam ansam
offerunt. Itaque usu ac iudicio cumprimis opus est
ad ea discernenda, in quibus vel nulla, vel exigua
ad pronuntiandum φάσεων genus argumenta sup-
petunt. Accedit locorum regionumque diversitas,
in quibus ortus et occasus illi fiebant ; cuius va-
rietatis auctores sæpe ratione habita nulla, quæ aliis
atque aliis observata sunt locis ac temporibus nec
iisdem ex parapegmatibus confecta, permiscent in-
vicem : quæ res morosam, ac propemodum inextric-
abilem istarum rerum investigationem facit.

Sed ut in iis inquirendis, quoad fieri potest, cer-
tam tirones viam teneant ac regulam, hoc, quod
paulo ante diximus, animadverso, nimirum appa-
rentes potius φάσεις, quam veras, ab scriptoribus
adhiberi : tum eo quoque, apparentes ortus et
occasus matutinos posteriores esse veris ; priores
autem apparentes ortus et occasus esse vesperti-
nos quam veros : his, inquam, cognitiss, ratione
quadam quod volumus assequemur. Imprimis igitur
zodiaci punctum, quo cum proposita stella su-
pra infraque horizontem pervenit, ex laterculo
nostro, vel, si in eo non continetur, ex methodo
canonum explorare convenit. Deinde, si certum
anni tempus ab auctore desiniatur, gradum eclip-
ticæ συνανατέλλοντα, vel συγκαταδύοντα confer in
Kalendarium Julianum, in eoque cœlestem mensem
observa, cui gradus ille competit. Si dies ab auctore
sit expressus, idemque cum invento abs te gradu
consentiat, ortum esse cosmicum, vel occasum
acronychum intelliges. Sin opposita in parte sit,

rit, ex contextu orationis ipso divinandum erit,
cum ea cautione ut ex duobus propinquis ortibus
et occasibus, apparentem potius eligas quam verum,
nisi uterque, quod rarius est, ab scriptore com-
prehensum fuerit ; tum enim utrum utro prius sit,
ex iis quæ paulo supra præscripsimus, observan-
dum erit.

Si ortu vel occasu utcunque concepto, de tem-
pore conjectura facienda est, ex auctoris verbis
colligenda species est. ortus ipsius aut occasus ;
postea punctum zodiaci cum stella oriens, vel de-
scendens, in Kalendario requirendum ; demum veri
an apparentis tempus sit, itidem, ut supra, deli-
berandum.

In his stellis quas laterculum nostrum superiore
libro, capite octavo continet, laborem hunc suble-
vant expressa ortuum omnium occasuumque mo-
menta. Verum quoniam, ut proxime antecedente
capite dictum est, nondum liquido apparentes
ortus et occasus astronomico, quem ibi persequi-
mur, calculo conficiuntur, idcirco qui ab auctori-
bus indicantur ortus et occasus, prout exiguo in-
tervallo sui quemque generis ortum occasumque
notatum in tabula anteverunt, aut sequuntur, ita
eidem ascribendi sunt.

Quoniam vero diversis e parapegmatibus, hoc est
Italicis, Græcis et Ægyptiacis, aut interjectarum
regionum, sine ullo interdum discrimine, quæ de
stellis referunt, scriptores hauserunt ; hinc iudicio
ad ea discernenda opus est, et in stellis, quas de-
scripsimus, ad utrumque cœli positum, Romani et
Alexandrini, tentandus est calculus : cæterorum
tractuum utcunque ex illis ratio constabit.

Sic in anterioribus vel posterioribus Juliana edi-
tione sæculis, paucis illic fere detractis ; hic additis
ad Juliano tempori congruentem modum diebus,
ortus occasusque stellarum investigabimus. In
quibus omnibus otiosa est nimis accurata diligen-
tia, imo stulta, cum ne auctores quidem illi, quos
assequi studemus, tantam in ea sibi re præstandam
putaverint.

Nimis ea jejune ac parum utiliter præscribun-
tur, nisi exemplis usus illorum aperiatur : quod
hic in paucis ad aliorum specimen experiemur. De
Sirio et Vergiliis plura sequentibus capitibus ex
instituto dicemus. Itaque horum modo exemplis
abstinebimus.

Arcturum Theophrastus in lib. IV *Hist. plant.*,
cap. XII Boedromioni imputat : nec de ortu, an
occasu loquatur, indicat. Τὴν δὲ τομὴν ὠρατὴν (ait
de calamo tibiali) πρὸ Ἀντιγενίδου μὲν, ἤντι' ἠβ-
λου ἀπλάστως, ὅπ' Ἀρκτούρω, Βοηδρομιώνος μηνός.
« Cædi tempestive solitas, usque ad Antigenidem,
cum adhuc simplicius tibia uterentur, sub Arcturo,
mense Boedromione. » De ortu tamen intelligen-
dum esse, persuadet gradus Virginis, quo cum Ju-
liano sæculo supra finitorem attollebatur, nempe 14.

ribus memorari diximus, tum quod in Virginiis 27 gradum incidere videmus heliacum ortum, id est verum et cosmicum. Parthenonis porro xxvii dies in Calendario ad Septembris xxi adnotatur; Theophrasti vero sæculo aliquot ante diebus accidebat. Denique Boedromionem scimus tertium ab solstitiali mensem fuisse lunarem. Ptolemæus noster ortum confert Arcturi in xxvi Septembris et Octobris iii, recte.

Plinius (lib. XVIII, c. XXVI), eandem Arcturi stellam asserit exortum vespertinum facere vii Kalendas Martii, Columella vero ix Kalendas. In laterculo nostro acronychus exortus Arcturi fit in gradu Piscium 14, id est Ichthyonos xiv, quæ in Calendario Martii v convenit. Verum, ut sæpe dictum est, ortus vespertinus verus, quem tabula præbet, posterior est apparenti. Ideo aliquot diebus post occasum solem exoriens stella prospecta est, donec verum ad exortum perveniret. At Firmicus lib. VIII, cap. XIV, Arcturum scribit in parte Sagittarii quinta ortum facere: quod est falsissimum. Occasum acronychum alicubi legitur in ea parte fieri: pro quo imprudenter ortum reddidit. Acronychus occasus Juliano sæculo fiebat in parte Sagittarii 4, heliacus autem in parte Scorpionis undecima. Porro undecima dies Scorpionis pridie Nonas Novembres in nostro Calendario notatur: circa quem diem a Plinio et Columella ponitur, hoc est paucis ante diebus, ut ex Calendario, quem ex ambobus et Ovidio confecimus, liquet, quoniam apparens occasus vespertinus verum antecedit. Denique Columella lib. IX, cap. XIV, scribit Arcturum oriri post quinquagesimum a canicula diem: quod de ortu heliaco verum est. Sirius oriebatur Cæsari Leontonos viii, id est Augusti ii, Arcturus Parthenonos xxvii, intervallum dierum quinquaginta solidorum.

Orionem Theophrastus ait oriri ἐν ἀρχῇ τῆς ὁπώρας: δύνειν ἐν ἀρχῇ τοῦ χειμῶνος, ubi ὁπώραν pro inclinatam jam æstate sumit, diebus aliquot a confecto solstitio. In laterculo, lucida pedis Orionis heliacum ortum facit Carcinonis xviii, Julii xii. Sed Theophrasti sæculo, et Athenis maturius id fiebat. Verum post ortus heliaci diem ex tabulis confectum apparentes iidem ortus matutini repetuntur. Itaque propagatus hic ortus est usque ad ὁπώρας initium. At matutinus occasus ejusdem lucidæ contigit Scorpionos v, Octobris xxix; zonæ media Scorpionos xii occidit, Novembris v; humerus dexter Scorpionos xxi, Novembris xiv. Itaque verum est ineunte hieme Orionem occidisse. Conveniunt et quæ de Orionis ortu ab Ovidio, Columella, et Plinio produntur, ut cum zonam oriri vi Kalendas Julii asserunt Ovidius et Plinius. Media quippe stella baltei in Ægypto Carcinonos quarto heliace oriebatur Romæ xvii; sed ante hanc in eodem balteo altera consurgit.

commoda tempestate. Ortum utrobique heliacum. Nam Sirius Leontonos viii, ineunte Augusto, Orion paulo post solstitium oriri incipit. Ergo Julio mense navigarunt. Sic Hesiodus ne ac trituræ tempus circumscribit Orionis etiam:

... Ἐὖτ' ἀν' πρώτῃ φανῆ μέτρος ὄψεται
... Cum primum apparere capit robur Orionis

Leonis in pectore clara stella occidit xiiii nuzarii, ut scribit Columella, ut Ovidius, xiiii laterculo nostro eadem stella Hydronos tertio occidit, prorsus ut Ovidius refert, Januarii. Quare de occasu cosmico capiendus est. At Columella Leonis claram in pectore stellam exortu serit ix Kalendas Augusti et pridie Nonas Augusti Leonem oriri medium. Quod de heliaco non accipi; qui Leontonos xviii, Augusti xiiii pro occæpit, ad verum et cosmicum referri potest, qui Plinius lib. XVIII, cap. XXVIII, tertio Kalendas, ait, Augusti mensis regia in pectore Leonis stella matutino Cæsari immergitur. Matutinum occasum hæc verba demonstrant, qui Aquarii gradu tertio, Januarii xxiv accidit. Mensis ergo locus est Plinii, ac legendum oritur « emergit, » vel « emergitur, » id est oritur sole.

Geminus occasum Leonis consentaneus Aquarii secundo. Ptolemæus Leonici basilis occidere scribit vi Kalendas Februarii, sive Januarii xxvii. Græcus autem a nobis editus sibi ejusdem occasum in Januarii, vel Tybi xiiii non Mechir, vel Februarii vi. Sextus Mechir venit Januarii ultimo.

Inter Hyades lucidissima est, quæ in orbe Ta posita Palilicium sidus a Romanis vocatur. Cosmum Hyadum refert Hesiodus in idem tempus Pleiades et Orion occidunt; idque arationis optatum esse scribit in secundo libro:

Πληιάδες θ' Ὑάδες τε, τό τε σθένος ὄψεται
Δύνωσιρ, τότ' ἐπειτ' ἀρότον μεμνημένους ἀνέειπεν.

Hic occasum matutinum sive cosmicum significat. Nam in laterculo nostro Palilicium matutino occidit in gradu 9 Scorpionis Romæ, id est Novembris xxi, quo die Columella Tauri caput occasum facere scribit, ut et Geminus ex Calippo. At in Ægypto matutinus occasus fiebat in gradu Scorpionis undecima Novembris iv. Porro idem Columella Saeculam matutino occidere ait xxi Novembris, necnon Rhapsodum ille sub nomine Ptolemæi a Leonico editus. Græcus noster in Novembris, vel Athyr xvi Saecularum ortum matutinum conjicit. Apud Geminum Hyadum occasus die Scorpionos xvii, ex Eudomone; ex Eudoxo, xxix contingit, qui Julii Cæsaris ætate respondebant Novembris ix et xxi; Eudomonis vero et Eudoxi sæculo, dies illos antecederent. Hic est apparens occasus matutinus Hyadum.

tribus diebus ante illum sæpe repetuntur, quæ
s. Verus exortus vespertinus Palilicii sideris
lii tempore, Scorpionos xxi, Novembris xiv con-
uebat, post verum occasum matutinum. Sed ap-
rens ortus vespertinus præcedebat : quem vi
ovembris, vel Athyr, Græcum Ptolemæi parape-
ra collocat. Geminus autem Zygonos xxii, Eu-
xi sæculo ; Plinius lib. XVIII, cap. XXXI, sexto
clendas Novembris Suculas ait exoriri vesperi,
dem scilicet apparente ortu. Mox vero pridie
clendas Novembres Cæsari dicit exoriri cum sole
uculas. Falso. Nam id verno tempore accidit.
ripsit aut scribere debuit, « cum sole occidente. »

ulilicium sidus idem Plinius libro XVIII, cap.
XVI, refert occidere vespere ex Cæsaris calculo,
Kalendas Maias, id est Crionos xxvi, quem in
em heliacus occasus illius ex nostris ratiociniis
cidit. Ptolemæus Leonici Suculas ait emergere
prilis vi. Imo immergebantur illo tempore, et post
casum solem condebantur, quod Aprilis xvii
ostremo faciebant. Hinc apud eundem xii Apri-
s, xv, xvi et xvii occultari vespere dicuntur. Et-
nim ortus Palilicii matutinus apparens cœpit in
lianis Fastis Didymonos xi, Junii iv. Unde casti-
andus est Ptolemæus Græce a nobis editus ; qui
niii iii lucidam Sucularum ait occidere vespere,
uod est falsum. Ideo statim Junii vii ἔφοζ, inquit,
πετέλει. Non minus castigandus est Geminus,
ui Tauronos die xxxii ponit ortum vespertinum
lyadum. Pro quo matutinus substituendus est ;
uem Didymonos v mox, Eudoxo auctore, statuit.

Capellam, quæ est in Aurigæ tergo, scribit Ovi-
lius, et Columella exoriri Kalendis Maiis. Plinius
iiii mensis ejusdem. Hoc in Ægypto verum est
le ortu heliaco, qui in Tauronos die ix incidit.
Romæ autem, Crionos xvii, Aprilis viii. Ptolemæus
oster Martii xxix, et Aprilis xviii Capræ matuti-
num ortum exhibet. Geminus ex Euctemone Tau-
ronos ix.

Delphinum Ovidius ait vespere oriri iv Idus Ju-
nias :

*Navita puppe sedens Delphina videbimus, inquit,
Humida cum pulso nox erit orta die.*

Consentiunt Plinius et Columella. Laterculum
quoque nostrum adamussim convenit. Nam lu-
cida caudæ Delphini acronychum exortum ibi facit
Didymonos xvii præcise, qui est iv Idus Junias.

Lynam, seu fidiculam occidere vespere Colu-
mella xxii Januarii, Ovidius xxiiii prodiderunt. Est
hic heliacus occasus, non acronychus, ut a quibus-
dam notatur. Nam heliacus occasus Lyræ accidit
Hydronos vi, Januarii xxvii.

Aquilam iv Kal. Januarias occidere vespere au-
ctor est Columella lib. XI, cap. II. Plinius lib.
XVIII, cap. XXVI, tertio Kalendas in Attica et
linitimis locis. De occasu heliaco loquuntur ; qui

Chœac xxvii, et xxx Aquilam occidere ait vespere.
Gemino quoque septimo Capricorni idem evenit
auctore Euctemone. Eamdem mane oriri vicesimo
sexto Toxonos referebat Eudoxus. Sic in laterculo
nostro ortus illius heliacus in xxviii Toxonos in-
currit, qui est Decembris xxi. Græcus Ptolemæus
Decembris, vel Chœac xxv. Rhapsodus a Leonico
editus mendose habet ortum vespertinum Aquilæ
xi Kalend. Januar. Hic enim in gradu Geminorum ix
contigit, Junii ii, cui et Columella et Plinius asti-
pulantur, necnon Ovidius, quin et Rapsodus ipse-
met.

B Varro lib. II *De re rustica*, cap. II : « Tempus
optimum ad admittendum (de ovibus loquitur) ab
Arcturi occasu ad Aquilæ occasum. » Plinius quo-
que lib. VIII, c. XLVII : « Coitus omnibus ab Ar-
cturi occasu, quod est a. d. tertium Idus Maias, ad
Aquilæ occasum, id est xiiii Kalendas Augustas. »
Ita legendus hic locus, qui vulgo depravatus est.
Intelligunt utrobique cosmicum occasum sive ma-
tutinum ; nam Arcturus in Geminorum quarto
gradu incipiebat occidere, id est Maii xxviii, Ro-
mæ ; Alexandriæ vero Tauronos xiiii, id est Maii
sexto : Aquila mane item occidit Romæ Carcinonos
xxvii, id est xii Kalendas Augustas. Hoc tempus
admissuræ unicuique ovibus ambo illi tribuunt. Post-
ea concepti agni invalidi sunt, ait Plinius : quos
C « cordos » antiqui vocabant. Verum alterum præ-
terea tempus fuisse, et quidem nonnullorum ex
opinione commodius, idem mox Plinius indicat his
verbis : « Multi hibernos agnos præferunt vernis :
quoniam magis intersit ante solstitium, quam ante
brumam, firmos esse : solumque hoc animal utili-
ter bruma nasci. » Virgilius II *Georg.* inter laudes
Italiæ eam recenset, quod ibi,

Bis gravidæ pecudes.

Quo Servius pertinere illud *Bucol.* II putat :

Lac mihi non æstate novum, non frigore defit.

Quamobrem feturam aliam æstivam, aliam hi-
bernarn fuisse conjectura est, non in Italia solum,
D sed etiam in Oriente, ut in Syria et Mesopotamia.
Geneseos cap. XXX, 41 et 42, duplex hæc admis-
sura significatur : quarum una tempestiva, altera
serotina dicitur. Itaque Jacob in maturiore et tem-
pestiva decorticatas ex parte virgas alveis impone-
bat, ut variæ ac maculosæ pecudes nascerentur,
quæ in mercedem sibi cesserant ; quod priore illa
fetura valentiora et robustiora pecora gignerentur.
In serotina virgas non ponebat, ut ex ea natæ pe-
cudes, quæ imbecilliores erant, Labanis essent.
Quem ad locum Hieronymus in *Tradit.* et Au-
gustinus *Quæst.* xcv in *Gen.* bis in Mesopotamia, ut
et in Italia, gravidas esse pecudes asserunt. « Na-
tura autem Italicarum ovium, et Mesopotamiæ na-
tura esse traditur, » ait Hieronymus. Sed in consti-

quæ vere sit : serotinam, autumnalem. Ita Aben Ezra, aliique ex Hebræis, quos Munsterus, Fagius, Mercerus sequuntur, ex nostris Perrerus et Delrius. Alii contra tempestivam admissuram autumno, serotinam vere factam arbitrantur. Ita Vatablus. Nec aliter sanctus Hieronymus in *Tradit.*, si ejus verba diligenter attendimus : « Si quando oves et capræ primo tempore ascendebantur, quia melior vernus est fetus, ante ipsas ponebat virgas, ut varia soboles nasceretur. » Vernus fetus est qui vere nascitur. Hunc ergo hieme ineunte, vel autumno desinentè gigni oportuit. Oves enim uterum ferunt mensibus quinque, vel diebus cl.; ut Aristoteles auctor est lib. VI *Hist. anim.*, et Plinius loco cit.

Ut huic posteriori sententiæ faveam potius quam alteri, facit illud imprimis, quod « temporarii » et « serotini » vocabula alias in sacris litteris usurpentur ad eum modum, quem illa defendit. Ut cum imber temporarius et serotinus dicitur Deuter. xi, 14, Hebr. מלקיח ויהי, ועתה פרוימוס, ואל עימוס. Quem ad locum R. Selomoh ויהי interpretatur de pluvia, quæ post sementem cadens terram et satus irrigat, מלקיח vero de ea quæ sub messem venit. Cui et Aben Ezra consentit, necnon David Kimhius in *cap. II Joel.*, côm. 24, ubi utraque pluvia memoratur, ac tempestivam ait Kimhius mense Marcheswan accidere, serotinam in Nisan. Chaldæus ibidem serotinam confert in Nisan.

Origo appellationis utriusque duplex, ut opinor, fuit. Prima et antiquissima ex ipsa rerum natura, et rusticorum operum usu et commoditate manavit. Nam ea tempestiva dici solent, quæ mature, et sub ipsum initium accidunt; serotina, quæ tardius, et sub exitum. Opera omnis rustica ab aratione et semente incipit, et in messem desinit. Quæ igitur pluvia sub ipsum arationis ac sementis tempus affluit, ea tempestiva et matura dici meretur : quæ paulo ante messem, tarda et serotina. Altera causa ab anni civilis exordio petitur : quem Judæi ab autumno et Tisri auspicabantur. Itaque tempestiva recte vocabantur, quæ ineunte anno; serotina, quæ inclinante fiebant. Hæc si vera sunt, profecto non alio sensu tempestiva et serotina fetura ab iisdem Judæis usurpata videtur, quam quo pluviam appellatam ac distinctam inter omnes convenit. Ideo tempestivam admissuram autumnalem, serotinam, vernam aut æstivam intelligi par est.

Alias autem, ac propter diversi generis opportunitates tempestivum, sive πρώιμον id dici poterat, quod vere accidit; serotinum, quod inclinante jam anno, siquidem ut ad lib. II *Odyss.* sub initium observat Eustathius : Μικρός τις ένιαυτός ημέρα· ής οΐα μέν έαρ ή πρωτα δια τδ τηνικαυτα εύκρατον· θέρος δέ οτον τδ τής ημέρας μέσον· φθινοπωρω δέ τδ περι δελην έοικε· χειμώνος δέ δελην ουθρωπάζει τδ προς έσπεραν, και έπέκεινα. ¶ Parvus quidam

est; autumno pomeridianum tempus hiemis instar tristis est vespera, et quod sequitur. »

Hæc propter occasum Arcturi et Aquilæ sunt disputata fusius. Ac de methodi usu et rebus hactenus : quorum tractatio cum ad finem proposita tironibus esse debuit, tum in libris, ac disputationibus utilis est.

CAPUT IX.

De ortu et occasu Vergiliarum explicatur, et ab antiquis memoriæ sunt prodia. Virgilius locus inextricabilis. Plerique auctores explicatione castigati.

B Præcipua apud antiquos observatio fuit Vergiliarum, quas Græci Πλειάδας dicebant: ab illis πλειών vocatus sit annus, ut refert *Comment. ad Aratum*. Lycophron *erte* vocabulum pro anno sumit, his verbis:

Είς πέρτεσ πον πλειώνας λμείρων έτασ.
Quinque circiter annos lecti cupidus.

Quod et Hesychius habet, etsi alteram hujus appellationis causam affert : Ἄπὸ τοῦ πλεονότητος τοῦσ καρπούσ συμπληροῦσθαι : « quod fructus vites terræ pleni eo vertente proveniant. » Et sunt in tergo Tauri, numero sex, ait Geminus Paganus « inter finitionem corporis Tauri et cornu Arietis » easdem locat; Aratus prope signum C « επιγουνίδα Persei, quam vocem varie interpretæ acceperunt.

Ἄρχη δέ οί σκαιῆσ επιγουνίδοσ ήλιου και Πληιάδεσ φορέονται.

Cicero :
At propter lævum genu omni es parte læva Parva Vergilia tenui cum luce videbis.

Avienus :
Pleiades femoris pariter sub fine sinistri Perseus protollit.

Hipparchus lib. I Είς τὰ φαινόμενα νεφίνας esse genu sinistro Persei. Itaque επιγουνίδα quæ ad crus integrum retulerunt. Vide Theonem. Idem Hipparchus Attalium reprehendit, quod sex esse siglas dixerit, cum sint numero septem, ut et Aratus cecinit; sed unam minime apparere. Addit Theophrastus triangulum illas facere, cujus basis ad ortum respicit; neque magno spatio contineri: quippe in latitudinem unum gradum, in longitudinem unum gradum, occupare, hoc est sexagesimas 37 1/2 horum media, quæ et lucida Pleiadum dicitur, magnitudinis est tertiar; cæteræ quintæ, et sextæ. Et cum exiguæ sint, magnarum tamen rerum significationes habere credebantur. Cicero:

Hæ tenues parvo labentes lumine lucent.
At magnum nomen signi clarumque vocatur.

Nam et æstatis, atque hiemis initia, et messem atque arationum tempora distinguebant: sic plerumque sideris clarior apud auctores, aut frequentius

re, quam iidem veteres assignant. Totidem enim sita sunt in Pliniani exercitatoris incondita farine, in quam paulo post inquiremus. De ortu occasuque Pleiadum tritii sunt, nec tamen prætermittendi versus Hesiodi II *Εργ.*

*ἠτάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομένων
οἰχεσθ' ἀμητοῦ ἀρότιο δὲ δυσσομένων.
δὴ τοὶ νύκτας τε καὶ ἡματι τεσσαράκοντα
κρύφεται· αὐτὶς δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
ὕνεται, ταπρῶτα χαρασσομένιοι σιδήρου.*

Pleiadibus Atlante natis orientibus cipe messem; arationem vero occidentibus. ita quidem noctes et dies quadraginta cultantur: rursus vero circumvolvente se anno apparent, primum ut acuitur ferrum.

Hic matutinum ortum φαίνόμενον, sive ἡλιακὸν significari, ac δύσιν ἐφάν, sive occasum cosmicum, et pueri quidem nesciunt. Hesiodi sæculo ortus et continebat in Tauro. Stellæ sunt Vergiliæ plus e: una est ex iis lucidior cæteris, magnitudinis tertie. Ea tempore Hesiodi occidebat heliace in gradu Arietis 4, 8'; oriebatur in Tauri gradu 11, 4'. et prima stella versus occidentem occasum heliacum faciebat in gradu Arietis, 0, 51'. Intervallum inter occasum primæ Pleiadum, et ortum lucidæ radius 40. Merito itaque diebus abscondi quadraginta Vergilias canit Hesiodus. Sol in Arietem vero notu subibat Hesiodi tempore Martii xxxi. Quippe anno Per. Jul. 5714 versus locus Solis in Arietis initio fuit Athenis Martii xxxi, hora post mediam noctem 1, 24'. Itaque Taurum ingrediebatur Aprilis xxx. Maii proinde xi die lucida Pleiadum oriebatur. Ultima vero Pleiadum ad orientem Maii xvi, quo tempore messis incipiebat in Græcia.

Occasus earundem matutinus in Libræ 19 gradu fiebat, sed ἀθηνῶς, nec aspectabilis. Ideo circa initium Scorpii ἐπικατάδυσσις φαίνομένη accidit, in eunte Novembri. Nam æquinoctium autumnale per idem tempus incidit in Octobris initium. Tum igitur arationis, ac sationis tempus appetit, quod Virgilius his versibus expressit:

*Ante tibi Eoæ Atlantides abscondantur,
Gnosiaque ardentis decedat stella Coronæ,
Debita quam sulcis committas semina, etc.*

Eoem, id est matutinum occasum intelligit, non, ut Servius putat, heliacum, qui et imperite Vergilias ait « Novembri mense incipere non videri: » quasi in Scorpio sitæ radiis solis obscurentur.

De eodem ortu et occasu Virgilius quoque lib. IV *Georg.* meminit, ubi de duplici mellis vindemia:

*Bis gravidos cogunt fetus: duo tempora messis:
Taygete simul os terris ostendit honestum
Pleias, et Oceani spreto pede reppulit amnes.
Aut eadem sidus fugiens ubi Piscis aquosi
Tristior hibernas cælo descendit in undas.*

Hic duo tempora mellis metendi describit: alterum post ortum Pleiadum, verno tempore; alterum autumnale, post occasum matutinum: in quo Aristo-

gere? Servius, ac reliqui, quos vidi, interpretes, australem Piscem intelligunt, cuius in os Aquarius aquam infundit; unde et aquosus dicitur. Hic autem eo tempore oritur, quo Pleiades occidunt. Atqui falsum istud est. Nam quo memento Pleias in occasu matutino sita est in elevatione poli, sub qua poeta scripsit, os Piscis australis parum abest a meridiano inferiori; eoque situ proxime perfunctum est, quem Ptolemæus appellat ἐξὸν προμεσουράνημα. Cæteri quoque pisces ante Vergilias ortum, et occasum faciunt. Ideo quærendum est, quo sensu Pleias piscem fugiens occidere dicatur a Virgilio; quod nisi de instante sidere aliquo usurpari non solet. Sic enim recte Quintus Calaber lib. V hanc eandem Pleiadem Orionem fugientem occidere scribit:

*... ὁ δ' ἄρ' ἦτε λαίλαπι Ἴσος
Σμερδαλέη στρυγερῆσι καταγῆσι βεβρηθῆνη·
Ἦε φέρει νῆπι τέρρα κρυεροῖο φόβοιο,
Πλητὰς εὐτ' ἀκάματος ἐς Ὑκεανοῖο βέεθρα
Δύεθ' ὑποπτώσσουσα περικλυτὸν Ὀρίωνα.*

Nam Pleiades occasu matutino Orionem antecedunt. At de piscibus, præsertim de australi, qui dicitur equidem non video.

Vergiliarum ortum Varro, Columella, Plinius aliique scribunt, post dies xlii, vel xliiii ab æquinoctio verno contingere. Varro libro I, capite XXVIII, dies xlii præstinit; cæteri octo et quadraginta; Columella libro IX, capite XIV (qui tamen libro XI, capite II, Nonis Maii, id est xlii die ab æquinoctio easdem oriri scripsit); Plinius lib. XVIII, cap. XXV. Hoc sive de sola Pleiadum splendidissima, maximaque capiatur, sive de toto asterismo; verum non est. Nam illius ortus heliacus Romæ accidebat in ultima parte Tauri, sexagesimo, et eo amplius die ab ingressu in Arietem: hoc est die Maii xx. Sin de toto asterismo id intelligendum est, Vergiliarum illa stella, quæ ex lucidioribus tribus maxime ad orientem pertinet, anno primo Juliano oriebatur heliace in gradu Geminorum 5, hoc est diebus ab æquinoctio amplius sexaginta quinque. Hoc vero Metonis sæculo in ea positione cæli, quæ est Athenis, contigit. Nam periodi Julianæ anno 4283, qui proximus est ab eo quo Meton solstitium observabat, ortus heliacus lucidæ Pleiadum incidit in Tauri gradum 18, 46', qui in Maii xv diem circiter sæculo illo congruebat. Æquinoctium vernum commissum est: anno quem diximus, Martii xxvii, hora 0, 29' Athenis. Ingressus in Taurum vero motu convenit Aprilis xxvi, hora 18, 56'. Ita gradum Tauri 18, 48' tenuit sol ea nocte circiter, quæ inter xiv et xv Maii intercessit, hoc est die xlviii post æquinoctium.

Ad hoc tempus intervallum hoc dierum xlviii æquinoctium inter et ortum matutinum Pleiadis referri debet: non ad Julianum sæculum, neque ad situm Romæ, sed Græciæ. Cum autem celeberrima,

tur, quæ ad navigationem, agriculturam, et id genus alia gubernanda transferri solet; per diu ex illius præscripto ortuum et occasuum in stellis, ac tempestatum spatia dimensi sunt: quamvis accuratiores insequentium astronomorum calculi paulatim hæc esse mutata convincerent; sed quod semel populari usu, ac publice sancitum, inveteravit, id imperitorum ac rusticorum præsertim ex animis evelli atque extorqueri difficile potest.

De hoc Metonis anno, ac parapegmate ad id, quod diximus, apposite Festus Avienus in *Arateis* ita scripsit:

*Illius ad numeros proluxa decennia rursum
Adjecisse Meton Cecropea dicitur arte:
Insedique animis, tenuit rem Græcia solers
Protinus, et longos inventum misit in annos.*

Quamobrem tametsi ab Hipparcho, et aliis deinceps rerum cælestium peritis, multa in astronomia ac tempestatum distributione commutata innovataque sint, hæsit tamen penes vulgus, et in rusticæ rei præsertim administratione, vetus illa et Metonica ratio: ut in lib. IX, cap. XIV Columella testatur. Quo ex genere Vergiliarum ille esse videtur ortus dierum post æquinoctium octo et quadraginta spatio definitus. Quod cum ad Atticæ situm, uti dictum est, Metonis ætate pertineret, temere ad Italiæ positum, ætatemque suam Romani traxere scriptores. Pene Ovidium prætermiseram, qui in *Fastis* Pleiadum ortum in III Idus Maias conjicit, qui est XIII dies, et ab æquinoctio quinquagesimus, ab ingressu porro in Arietem, quem ille XV Kalendas Apriles statuit, quinquagesimus septimus. Theo in *Arateis* Commentariis Pleiadas oriri asserit XXV mensis Pharmuthi: qui in XX diem Aprilis cadit, ὅτε καὶ τοῦ θεράζενυ καίρηδς ἐν Ἀγύπτω. Addit diebus post æquinoctium quinquaginta duobus id fieri, ac tum solem in Tauri parte esse XVII. Nos ad Alexandriæ situm Theonis ævo, hoc est anno Christi cccclx, ortum heliacum lucidæ Pleiadum animadvertimus in gradu Tauri xxv. Æquinoctium tunc erat in Martii XXI: a quo putati dies LII desinunt in V Idus Maias, id est in XI Maii, Epiphi XVI. At quæ in extrema cuspide est ad orientem, heliacum ortum habuit in gradu Tauri 29, 55', Maii circiter XVII. Itaque non de heliaco, sed de cosmico loquitur. Rursus Hesiodi sæculo in Bœotia eadem hæc ad orientem postrema Pleiadum ortum heliacum faciebat in gradu Tauri 17, hoc est in 16, 7': atque ita Theonis verba capienda sunt in illa scholiorum miscella, quæ neque tempora, neque situm regionum distinguit, siquidem ad heliacum pertineant.

Manilius lib. V, Vergilias oriri scribit in sexta parte Tauri; sic enim illius verba interpretanda sunt:

*Taurus in adversos præceps ut tollitur ortus
Sexta parte sui certantes lucis ad auras
Pleiades ducit.*

Cui assentitur Firmicus lib. VIII, cap. VII: « In

parte signi, qui sunt gradus v. Sed Frigiditas sexta parte sui tollere: hoc enim est v. sexta gradum concepit.) Nec aliter interpretantur obscura Plinii verba lib. II, cap. XLVIII. Iustus est autem huic (Favonio) exortus Vergilius in totidem partibus Tauri, sex diebus ante Idus. » Ubi totidem partes esse dicit, quæ sex dies ante Maias Idus. Ut verum est Hesiodo in Bœotia lucidam Pleiadum circiter VI Idus Maias ortum heliacum fecisse, non tamen in sexta Tauri, sed in XI, vel XII; ita falsum est Plinii sæculo contigisse in Italia, Græcia, Ægypto. Sic passim ab auctoribus incondite rebus multa dicuntur, quæ ad methodum non exigenda sunt. Apud Geminum Pleiadas oritur XIII die Tauronos, a quo et æstatis incipit petitur. At Eudoxo Pleiades ortum faciunt die VIII. Nos Athenis Metonis tempore ortum heliacum lucidæ Vergiliarum invenimus in gradu Tauri 19, 17, timæ vero Pleiadis in gradu 24, 53'. Inter has duas media est posterior observatio Gemina lucidæ qui Ptolemæo inscriptus est, de inerrantibus stellis, Vergiliarum exortus ponitur Aprilis I, tertia Kalendas Maias, hoc est XII Aprilis, tertia Nonas Maii, et IV Idus et III Kalendas Junii. In more suo scriptor ille partim falsa, partim facta temporibus in eandem Myconum observavit (Nam in Græco nulla, ut in Notis observatur Pleiadum mentio.) Quod autem oriri Kalendas Aprilibus ait, hallucinationem esse vel auctoris interpretis apparet; nam tertio post die ortus ejus posuit: qui utique ortum antecedit.

De occasu Pleiadum non minor est scriptorum varietas; matutinum enim alii diebus XVIII post æquinoctium autumnale definiunt. Ita Plinius lib. c. XVI, ubi et diem præfinit Idus Novembris, quo retro putati dies XLVIII desinunt in XVIII Septembris. Quare post æquinoctium Sosigenes quærit in XXI Septembris Plinius contulit, dies III postulandi sunt. At idem Plinius lib. II, cap. XLVII, post æquinoctium autumnale diebus XLIV occidere Pleiadas ait, idque III Idus Novembris fieri. Hoc modo æquinoctium congruet Septembris XXVII, vel XXX. Atqui idem etiam repetit cap. XXV libri VIII, et Cæsaris præscripto. Columella lib. IX, cap. XIV, ab æquinoctio diebus XL occidere Pleiadas refert. Varro lib. I, cap. XXVIII, diebus XXXII. Ad hæc Plinius lib. XVIII, cap. XXV, occasum matutinum Pleiadum ex Hesiodo tradidit fieri cum æquinoctium autumnali conficeretur: ex Thalete vero die xxv, Anaximandro XXI, Euctemone XLVIII.

Ex his omnibus Julio Cæsari maxime Varro illa sententia congruit, si de occasu matutino verum non apparente sermo sit. Hunc enim deprehendimus in gradu Scorpii 3, 17. Sic etiam Thales tempore, hoc est anno periodi Julianæ 4113, occasus idem matutinus verus in gradum Librae XLVII

eronychus, et occasus matutinus verus ab apparentibus discrepant. Quantum vero inter utrosque ierum interjectum sit, a nemine, quod sciam, applicatum est: interesse autem aliquot, tam ratio ipsa, quam experientia convincit. Quocirca Anaxiander de apparente Pleiadum occasu, Thales de vero capiendus est. In Hesiodo ratio non constat. Iam lucida Pleiadum ejus sæculo occasum matutinum habuit in gradu Libræ 18, 47. Non levis forsasse suspicio est, Plinium per imprudentiam occasum matutinum pro heliaco sumpsisse. Hic enim Hesiodi sæculo propemodum in æquinoctium incurrit. Siquidem e lucidioribus tribus, quæ ad occidentem vergit, occasum heliacum faciebat in gradu Arietis primo, id est 0, 51; orientalis in cuspidem sita in gradu 2, 13, splendidissima omnium in 4, 38. Vide quam belle ad hunc modum ratiocinia congruant. Nam de occasu matutino falsissima res est. Metonis porro tempore, adeoque Euctemonis, occasus matutinus verus Pleiadis in Libræ 27, 44 convenit: ad quod spatii aliquid accedat oportet ad usque φαινόμενον, cujus etiam apparentis occasus gradus aliqui sunt. Nam paulatim, ubi longiuscule ab opposita cæli regione sol discesserit, tam in ortu, quam in occasu stella conspicitur; idque continue fit diebus aliquot. Geminus enim capite XI scribit veros ortus et occasus matutinos priores esse apparentibus; in vespertinis contra priores esse veris apparentes. Igitur apparentes ortus, et occasus matutini, quas Græci προανατολὰς, et προκαταδύσεις ἑφ' ας φαινόμενας nominant, sæpius repetiti veros sequuntur, quandiu mediocri interstitio solis ortum cadens vel oriens stella prævertit. Sic etiam ante vespertinum ortum stellarum, et occasum ἀληθινὸν fiunt apparentes complures; quoad modico spatio conditum solem ortu suo, vel occasu stella consequitur.

Quæ demum varietatis illius afferri causa potest, quam etiam ætatis inter ejusdem, ac regionis auctores plerumque cernimus: dum alius orientibus, cadentibusve stellis alia præscribit tempora, diemque diffundit, ut ab iis terminis, quos ex astronomicis regulis triangulorum ope, ac methodo constituimus, plusculum interdum recedere videantur. Id eo fit quod scriptores illi, qui rerum vel gestarum memoriam, vel communis ad usum vitæ spectantium tractationem instituunt, populari trutinâ, et sensuum, vulgique iudicio et æstimatione, non limata, et subtili ratione ista describunt. Quare ex eo omni tempore, quod siderum ortus et occasus ἀκριβεῖς mediocri spatio vel matutinos sequitur, vel antecedit vespertinos; alii alios eligunt dies, quibus oriri stellas, vel occidere pronuntiant, præsertim cum ἐπιστημασται vehementiores, et insignes aeris mutationes incidunt: quæ certis illis sideribus ex antiqua et a majoribus tradita opinione tribui solebant. Quod ad effectus, et ἐπιστημα-

Theo in *Arateis*, parapegmata sua publice proponerant cum præsagiis tempestatum, ventorum, et id genus aliorum, quæ anno toto futura præsciverant. Verba Theonis digna sunt, quæ hic ascribantur: Οἱ δὲ μετὰ Μέτωνα ἀστρονόμοι καὶ πίνακας ἐν ταῖς πόλεσιν ἔθηκαν περὶ τῶν τοῦ ἡλίου περιφορῶν τῶν ἑνεακαίδεκαετηρίδων, ὅτι καθ' ἕκαστον ἑνιαυτὸν τοιοῦτος ἔσται χειμῶν, καὶ τοιοῦτος ἔαρ, καὶ τοιοῦτος θέρος, καὶ τοιοῦτος φθινόπωρον, καὶ τοιοῦτος ἀνεμοί· καὶ πολλὰ πρὸς βιωφελεῖς χρεῖας τοῖς ἀθρώποις. Hæc autem omnia non in ipsis astronomicorum ortuum vel occasuum momentis, sed aliquando ante, vel post observari solent.

Geminus in parapegmate refert ex Calippi descriptione Vergilias occidere in parte Scorpii 16. At Eudoxo in 19; Euctemoni vero in 15, cum ante Democritus in 4 statuisset. Liber de inerrantium significationibus, qui Ptolemæo tribuitur, Vergiliarum occasui matutino plures ascribit dies, nempe Octobris XIX, XXIII, XXVII, Kalendas Novembres, diem ejusdem VII, XI et XIII, qui occasus superioribus illis a Gemino memoratis astronomorum decretis accommodari possunt, ita ut non occasus veri, sed apparentes intelligantur eo modo quem proxime proposuimus.

Sane Julii Cæsaris ætate verus occasus matutinus Pleiadum fiebat in quarta parte Scorpii. Ab hoc tempore interjectis diebus decem, aut quatuordecim, continget apparens occasus die ab æquinoctio XLIV, vel XLVIII. Quorum utrumque, sed illud maxime Sosigeni ac Julio Cæsari imputatur a Plinio.

Sub idem tempus autumnii, ante matutinum occasum, Pleiadum vespertinus ortus accidit: cui quidem diversi apud Geminum et Ptolemæum præstituti sunt dies. Geminus ait Euctemonem in 5 Libræ parte statuuisse, Eudoxum in 10. Quod ut de ἀληθινῷ capiatur, contigit Hesiodi sæculo. Tum enim in Libræ 10 parte ἀκρονύχως oriebantur in Græcia Vergiliæ: Thaletis autem tempore in 16, eodem in situ regionis. At Metone vivente, in 19, Julii denique Cæsaris ævo in 23. Atque hæc sunt ἀληθινὰ, et ἀκρόνυχτοι ἐπιτολαί, quas utique præcedunt apparentes. Ex porro repetitis diebus sæpius incurrunt. Ex quibus certa sibi quisque tempora sumpsit, quibus oriri Pleiadas paulo post occasum solem diceret.

In Ptolemæi libello Latino Octobris Kalendis, et secundo die, nono ac duodecimo, idem ille ortus adnotatur. Potest de ortu vero ita scripsisse libri hujus auctor, qui putavit in Libram ingredi solem die Septembris XIX: a quo Kalendæ Octobris decimus tertius dies est, nonus vero vicesimus primus, duodecimus quartus et vicesimus. Qui postrenus ortui Juliano acronycho convenit, cæteri Metonis aliorumque sæculo quadrant. Hæc ex auctoris illius

referri poterunt.

Sequitur vespertinus occasus Pleiadum, quem Geminus Euctemonem ait in 10 parte Arietis ponere; Eudoxum et Democritum in 13. Ego Thaletis tempore occasum earundem heliacum accidisse comperio in parte Arietis 10; Metonis autem in 13: quod satis quadrat. Addebat Democritus latere deinde totos dies XL: quod Hesiodi tempore verum fuisse demonstravimus. Quinetiam Thaletis tempore occasus heliacus in Arietis 10, ortus in Tauri 16 fiebat: intervallum dierum sex et triginta. Verum hoc in una Vergiliarum lucida contigit: nam ultima ad orientem quatuor vel quinque diebus post illam ortum heliacum habuit, ut de toto asterismo verissimum sit, latuisse dies totidem. Metonis ecce tempore lucidæ Pleiadum occasus heliacus incidit in gradum Arietis 13, ortus postremæ ad orientem heliacus in gradum Tauri 25: intervallum dierum XLII. Sic in una lucida Vergiliarum Romæ Julii Cæsaris tempore idipsum reperies: nam occasus heliacus in gradu Arietis 18, ortus in Tauri 30 factus est: discrimen dierum XLII. Ptolemæi liber Latinus Aprilis III ascribit occasum vespertinum Vergiliarum: qui dies est decimus nonus a falso quem putavit Arietis ingressu. Ovidius Aprilis secundo posuit: qui et Arietis initium confert in XV Kalendas Apriles a quo secundus Aprilis decimus sextus est dies. Hæc non male cum occasu lucidæ Pleiadum astronomico consentiunt. Exinde XII Aprilis Vergiliarum reliquum occidere scribit. Etiam hoc consentaneæ, ut jam diximus.

At Plinius lib. XVIII, cap. XXVI, tertio Non. Aprilis in Attica vesperi occultari Vergilias ait, easdem postridie in Bæotia; Cæsari autem et Chaldæis Nonis. Columnella lib. IX, cap. II, octavo Id. Aprilis qui dies est sextus, Vergilias vespere celari dicit; decimo vero Kalendas Maias cum sole oriri: quem ortum cosmicum vocant.

Postremo nec illud hoc in negotio contemnendum videtur: diei principium non ab ipso tantum solis exortu, sed ab aurora ipsa, vel increbrescente matutino crepusculo populariter accipi: finem quoque alias ab occasu solis, alias ab lucidiore crepusculo. Sic Orionis προκατάδυσιν ἑψων Aratus descripsit, ut exponit Theo:

ὁ δὲ δύσται ἡῶθι πρὸ
Ἄθροδος Ὀφίων...

τούτῃσι πρὸ τῆς ἡούς, « ante auroram. » Hinc, ut quod quæque stella alterutrum præcedit initium finemve sequitur, ita ejus orientis vel occidentis diversa spatia constitui solebant.

Præterea docuit nos Godefridus Vendelinus, vir in his disciplinis apprime doctus ac cælestium observationum usu detritus, animadversum a se partim in Massiliensi provincia, partim in Belgio, æstivis diebus et autumnò, cum serenam maxime

luceant, nisi supra horizontem gradibus XL exstiterint; Pleiades vero in ipso gradu 17 delitescant: quod autumnò non semel se observasse confirmat. Ex quo nova quadam ratione vel occidere stella dicitur, quando ex illo primitus emergit, aut in eum conditur. His etiam scriptorum illa varietas in designando stellæ ortu, occasuque petitur. Nam ad viginti dies post veros, apparentes isti ortus immersiones contingunt.

CAPUT X.

De bipartita anni sectione, quam Vergilius præcipue tribuunt.

Illustres in cælo Vergilias ea res potissimum cit, quod earum observatione annuas temporum messis ac sementis tempora distinguere tales quondam solent. Etenim matutinus Pleiadum ortus, et ἐπιτολή, quem heliacum vocant, æstatis ac messis initium dabat; occasus vero matutinus hiemis atque sementis. Ita bifariam præcipue partiebantur annum. Testis est Hesiodus antiquitas id in Græcia factum esse versibus iis, quas capite superiori retulimus. Tum deinceps innumeri Græci ac Latini scriptis idem prodidere. Quare Theophrastus libro *De signis pluviarum* Vergilias animum bifariam partiri scribit his verbis: ἀρχὴ τὸν μὲν ἐνιαυτὸν Πλειάδας τε δυσμένη καὶ ἀνατολή. ἀπὸ γὰρ δύσεως μέχρι ἀνατολῆς τὸ ἡμεῖς τὸ ἐκατόν ἐστιν. « Secant annum bipartito Vergiliana exortus et occasus. Ab occasu enim illarum ad exortum, anni dimidium est. » Quod ipse et Varro sequitur lib. I *De re rust.*, cap. XXVII, et diserte Plinius lib. XVIII, cap. XXIX, ubi Vergilias « exortu suo æstatem incipere ait, occasu hiemem, semestri spatio intra se messes, metemiasque, et omnium maturitatem complexis. » Aratus vero:

Αἱ μὲν ὄμως εὐλαίαι καὶ ἀπεργητές· ἀλλ' ὄρεσσιν
Ἥρι, καὶ ἐσπέριαι· Ζεὺς δ' αἰτίας εὐλιεσσάσθαι,
Ὅς σφίσι καὶ θέρος, καὶ χειμῶτος ἀρχαίηται
Σημαίνειν ἐκέλευσεν, ἐπερχομένου τ' ἄριστος.

Cicero:
At magnum nomen signi, clarumque vocatur, Propterea, quod et æstatis primordia clarant, Et post hiberni præpandens temporis ortus Admonet, ut mandent mortales semina terris.

Sed matutino id ortu et occasu facere Vergilias Aratus cecinit, non exprimit Cicero. At Festus Avienus hoc interpretatione sua reddidit:

Nam si se gurgite tollant
Vergilia, curvas in flava novalia falces
Exercere dies. Si condunt æquore flammæ,
Tellurem presso proscindere tempus aratro.

Hæc anni bipartita distributio commode et tutius accipienda est, non præcise ac rigide. Non enim exacte annuum spatium illarum ortu, et occasu bifariam dividitur. Quod ex Hippocrate colligi

Τὸν μὲν ἐνιαυτὸν ἐς τέσσαρα μέρη διαιροῦσιν· ἕπερ μάλιστα γινώσκουσιν οἱ πολλοί· χειμῶνα, ἤρ, θέρος, φθινόπωρον. Καὶ χειμῶνα μὲν ἀπὸ Πλειάδων δύσιος ἄχρι ἰσημερινῆς ἑαρινῆς· ἑαρ δὲ ἀπὸ ἰσημερινῆς μέχρι Ἀρκτούρου ἐπιτολῆς· φθινόπωρον δὲ ἀπὸ Ἀρκτούρου μέχρι Πλειάδων δύσιος. « Annum in partes quatuor dividunt : quas plerique maxime dignoscunt, hiemem, ver, æstatem, autumnum. Et hiemem quidem ab occasu Vergiliarum usque ad æquinoctium vernum; ver autem ab æquinoctio verno usque ad ortum Vergiliarum; æstatem a Vergiliarum ortu ad ortum Arcturi; autumnum vero ab Arcturo ad occasum Vergiliarum. » In hac anni quadripartita divisione non sunt æqualia segmenta, sed longe major æstatis et hiemis est modus, quam veris et autumnii; cui dies haud amplius quadraginta finiuntur. Hippocratis sæculo, hoc est Metonis, Pleiadis ortus matutinus et heliacus contigit in Tauri parte 19, Arcturi ortus in Virginis 25; intervallum signorum quatuor, graduum 6. Tantum æstivo segmento Hippocrates emittitur; at verno tempore dies non amplius sex et triginta competunt. Rursus occasus vespertinus ac verus Pleiadum siebat in gradu Libræ 28. Itaque ab ortu Arcturi ad occasum Pleiadum gradus sunt omnino 35. Denique ab occasu Pleiadis ad æquinoctium vernum quatuor fere signorum interstitium est. Atque ut apparentem occasum Vergiliarum non verum adhibeamus, haud multum de hoc hiberno Intervallo deductum fuerit. Tales igitur anni divisiones magis ad sensum, et aeris cœlique vicissitudines, quam ad proportionem æqualitatemque partium institutæ sunt. Quod ut in uno Vergiliarum sidere ita esse monstremus : ortus earum heliacus Metonis ævo in Tauri gradum incidit 19; occasus in Libræ 28 : intervallum signorum v, graduum 9; ab occasu ad ortum, signorum vi, graduum 21. Quod si dies interjectos æstimare velimus, cum Metonis tempore verus solis ingressus in Taurum Athenis contigerit Aprilis die xxvi, hora 17, 57 : in Libram autem vero motu subierit Septembris xxviii, hora 20, 10'; heliacus porro Pleiadis ortus in Maii xv diem; occasus matutinus in Octobris xxvi ceciderit : intervallum inter utrumque, dierum est clxv. Quod abest ab anni dimidio, hoc est diebus clxxxii, horis 18, diebus fere xvii.

Sic Hesiodi tempore anno periodi Julianæ 3714, quoniam æquinoctium vernum ἀπρὸς contigit Martii xxxi, hora 1, 24' Athenis : ingressus item in Taurum verus Maii i, hora 4, 18'. Item æquinoctium autumnale Octobris ii, hora 17, 33' Athenis; intervallum inter Maii x diem, in quem gradus Tauri 11, et heliacus ortus Vergiliarum cadebat, et xx Octobris, cui gradus Libræ 19, atque occasus earundem heliacus competeat; dierum est clxiii. Quod longe abest ab anni dimidio, nempe diebus xx.

PATROL. GR. XIX.

initio Geminorum ortus heliacus Vergiliarum factus est. At Scorpionum initio Octobris xxv, hora 5, 53 : cujus gradus quartus, in quem matutinus occasus convenit, incurrit in Octobris xxviii. Discrimen utriusque dies clvii, quod a dimidio anno distat diebus xxvi fere. Hæc intervalli paulatim crescentis varietas ex æquinoctii antecessione, nec non octavæ spheræ, cum stellis in consequentia progressionem, tum apogei solis mutatione nascitur.

CAPUT XI.

De Caniculæ ortu et occasu veterum loca multa : itemque de Procyne, diligenter expensa.

B Alterum post Vergiliæ sidus, in quo et usum experiemur methodi nostræ; et scriptorum de eo loca paulo expendemus accuratius, Canicula est, quam Græci Σείριον appellant : quod nomen latius apud antiquos extenditur, nam et solem aliquando significat. Ut apud Hesiodum II 'Epr., ubi autumnii tempus ita describit :

Δὴ γὰρ τότε Σείριος ἀστὴρ
βαῖον ὑπὲρ κεφαλῆς κρητιτρεφέων ἀνθρώπων
ἔρχεται ἡμάτιος· πλείον δὲ τε ρυκτός ἐπαυρεῖ.

Nam tunc solis stella
Paulum supra caput fato obnoxiorum hominum
Venit interdium : plus autem de nocte obtinet.

C Interpretes omnes in id consentiunt, Sirium hic esse solem, διὰ τὸ σεiriάειν, quod est λάμπειν : neque aliter hoc loco interpretari possis, contra quam vir doctus existimavit. Non enim parallelus quem Canicula describit, inæqualia segmenta supra terram habet, infraque diversis in anni tempestatibus : quod de Sirio poeta canit. Hesychius, Σείριος, ὁ ἥλιος, καὶ ὁ τοῦ Κυβός ἀστὴρ. Idem ab Archilocho pro sole : ab Ibyco pro astris omnibus usurpari docet. Hunc Ægyptii Sothin appellaverunt (ait Orus Apollo lib. I, cap. III) cui et principatum astrorum tribuerunt : et ex ejus ortu de anni totius statu conjecturam capere solebant. Nam « hujus effectus amplissimi in terra sentiuntur, » ut loquitur Plinius (lib. II, cap. XL) ; præcipue vero, quod illius exortu solis vapores accendi putantur. « Sentiunt id maria, et terræ, » ut idem inquit, « multæ vero et feræ. Neque est minor ei veneratio, quam descriptis in deos stellis. » At Geminus cap. XIV longa et erudita disputatione vulgarem hunc refellit errorem, ortu sideris ullius, aut occasu mutari naturæ statum opinantium. Non enim majore vi aliis aliæ præditæ sunt stellæ : nec exortu, vel occasu suo tempestates ulla excitare putandæ sunt. Sed penes solem causa est vicissitudinum istarum : quarum in tempora cum insignium quorundam siderum exortus, vel occasus incurrerent, hæc velut signa, illis notandis ac designandis adhiberi placuit. Atque hoc in ortu Caniculæ præsertim astruit Geminus, qui cum in eam anni tempestatem incumberet, in qua vehementior æstus existit, hujus

media ex philosophia depropta, tum hoc unum, quod et sensu ipso discernitur, et ad institutum nostrum valde pertinet. Nam si orienti Caniculæ incrementum illud ardoris, tanquam causæ, tribuendum foret; tum id effici maxime oporteret, quando cum sole conjuncta ortum cum ipso facit; quam ἀνατολήν proprie vocari supra diximus. At res secus se habet. Non enim in ortu illo, quem nos κοσμικὸν appellare solemus: sed in heliaco, sive ἐπιτολῇ vehemens calor efficitur; nec eodem ubique tempore; sed alibi citius, alibi tardius: pro eo ac maturius, aut serius solis explicata radiis Canicula consurgit. Ut in Rhodo post triceas a solstitio dies oritur; aliis in locis post quadraginta, alibi post quinquaginta. Ex quo parapegmatum, inquit, vacillat fides: quorum auctores in pronuntiandis ex ortu siderum et occasu tempestatibus, quam ἐπισημασίας vocant, non arte ac methodo certa, sed observatione ac longissimi temporis experientia nituntur. Hanc Gemini rationem primum nominis ipsius notatio confirmat. Quippe vim illam tempestatum impultricem atque ipsos mutationum effectus Græci τὰς ἐπισημασίας, Latini « significationes » nominant; ut hoc intelligatur in stellis illarum indicia non causas initio constitutas esse. Tum octavi orbis, et hærentium in eo siderum progressio omnem ex doctorum animis dubitationem sustulit. Nam quæ sidera certis antea cæli stationibus ac temporibus affixa credebantur, ea paulatim locum mutando fidem fefellerunt, nec in eas hodie tempestates incidunt, quibus vel significandis, vel commovendis attributæ videbantur.

Caniculam ortu suo æstivos calores intendere non solum antiqui persuasum habebant, sed mortalium hodie omnium usu, et communi sermone percubuit. Cum autem duplex sit ortus siderum, apprens, sive heliacus; et verus, qui et cosmicus dicitur: tanta illa vis æstus augendi, ac cæterorum efficiendorum, heliaco, non cosmico quondam ortui imputari solebat, ut ex Gemino paulo ante referebamus: quod et scriptores alii nos docent; qui ex orientis Caniculæ prospectu futurorum præsentia peti solita demonstrant. Sic Homerus *Iliad.* x, Sirii describens ortum:

Ὅς ῥά τ' ἐπώρης εἶσι· ἀρξήλοι δὲ οἱ ἀύγαί
 φαίρονται πολλοῖσι μετ' ἀστρασι νυκτὸς ἀμολγῶ·
 Ὅν τε κύν' Ὀρίωνος ἐπικλήθην καλέουσιν·
 Λαμπρότατος μὲν ὄδ' ἐστὶ, κανὸν δὲ τε σῆμα
 [τέτυκται.]

Heliacum ortum intelligit, qui æstate desinente fit, quam ἐπώραν vocat, extrema nocte, ut recte Eustathius exponit. Quanquam Theo ad Aratum ingentes illos æstus ortui cosmico videtur ascribere. Atqui longiore deinceps annorum evolutio spatium, postquam sidus illud eis τὰ ἐπόμενα progressionem habuit, ἐπισημασία omnis manifeste ab

cus in gradu Leonis 7, 43'; Augusti fere secunda Anno labente mcccxxx Christi, ortus cosmicus: gradum Leonis 7, 46'; Heliacus in Leonis 20, 2 incurrit, Augusti circiter 12. Itaque canicularum dierum initium ab ortu heliaco descendit, ac semper longius deinde recedit. Hanc ἀνατολήν stellati prisca ætas ignorabat: ideoque despectus semel a majoribus suis ortus occasusque consuetere tenebant; ac tum heliacos cum cosmicis permiscue habebant, tum qui certorum erant horum proprii, nullo discrimine ad alios accommodabant. Ad hæc fere capita varietas omnis transferre potest, quæ apud antiquos scriptores huius negotio insignis occurrit.

Ortum Sirii plerique in id momentum conferunt, quo sol Leonem ingreditur. Quoniam vero solstitia et æquinoclia in octavis committi signorum partibus vulgaris erat opinio, hinc totidem ante verum ingressus diebus initia dodecætemeriorum averterunt. Solstitium Julii Cæsaris Junii quarto et vicesimo die defixum erat. Igitur xv Kalendas Julii, sive Junii xvii, in Cancrum sol ingredi putabatur. In Leonem vero post unum et triginta dies, vi Kalendas Augusti. Plinius libro II, capite XLVII « Ardentissimo æstatis tempore exoritur Caniculæ sidus, sole primam partem Leonis ingrediente: quod dies xv ante Augusti Kalendas. » Libro quoque XVII, capite XXVIII, post solstitium oriri Caniculam ait die xxiii. Si viii Kalendas Julii fit solstitium, ingressus in Cancrum xvi Kalendas, qui est Julii xvii dies. Varro libro I, capite XLVII a solstitio ad exortum Caniculæ dies numerat. Columella libro IX, capite XIV, dies xxx; et Palladius libro VII, tit. IX, Caniculam xiv Kalendas Augusti oriri tradunt: qui est xix Julii dies: et Ptolemæus Græce a nobis editas inter alias commemorat. Nam et Epiphi xx1, id est Julii xv, et Epiphi xxv, qui est Julii xix, et Epiphi xxvii, Julii xxviii, ponit ortum Caniculæ: quo die Censorinus in Ægypto oriri scribit cap. XXI.

Ac major pars, ut dixi, Veterum, qui post annum Julianum conditum scripserunt, ortum Caniculæ primo in Leonem ingressui solis assignant; ut Varro, ut Columella, ut Palladius, ut Manilius, ut Firmicus, ac cæteri: qui quasi per manus traditam hæc opinionem posteris tradiderunt. In quo recentiores quique plurimum falsi sunt. Nam neque Julii seculo, neque Constantini; quo Firmicus, ac postea post, ut quorundam est opinio, Manilius floruit, ortus heliacus Sirii, de quo isti loquuntur, in primam partem Leonis Romæ incidit. Etenim ante primo Juliano cosmice oriebatur Canicula Romæ cum gradu Cancræ 22, 48', heliace cum gradu Leonis 7, 43'. At in Rhodo eodem sæculo ortus eisdem cosmicus in Cancræ gradum 16, 48'; Heliacus in Leonis 1 cadebat. Quod illic æstate sua con-

tr: Nos enim lib. II *De doct. temp.*, cap. VI, sexto Urbis sæculo ipsum floruisse demonstravimus ex eo, quod ante annos CXX, quam scriberet, Isia in Eudoxi *ῥποτάς* incidisse prodit: de quo rursus in Notis ad Gemini pag. 19 accuratius est actum.

Redeo ad ortum Caniculæ. Quem cum Gemini rationibus adamussim consentientem exhibet methodus nostra. Plinius autem, et cæteri, qui circa Julii xviii, vel xix, in prima parte Leonis oriri scripserunt, falsa illa persuasione moti sunt, quam supra quarto capite, ex præpostera antiquorum imitatione perperam illis obrepisse monstravimus. Hic primus eorum fuit error. Cui alter accessit, quod cum verus, et cosmicus ortus Caniculæ circa id tempus, quod ab illis conceptum est, Romæ contingeret, Heliacus autem non in Italia, sed in Ægypto sub idem tempus accideret, isti quæ ab Alexandrinis, et Ægyptiis ad suum tractum accommodata, scriptisque prodita erant, ad Italicum applicarunt. Ortus cosmicus Sirii anno primo Juliano Alexandriæ fiebat in gradu Cancræ 12, 27', circa vii Julii: heliacus in gradu 26, 9', hoc est Julii fere xx. Quamobrem quod illi de ortus canicularis tempore scribunt, si de Italico cæli positu sermo est, ad cosmicum refertur: sin Ægyptiaci ratio ducitur, heliacus habendus est. Columella, qui tricesimo ab solstitio, et ab octava parte Cancræ die Caniculæ ponit exortum, imprudens in veritatem delapsus est. Sic enim partem in Leonis septimam fere redacta ratio est. Sed in tempore definiendo vulgaris illum error abripuit; nam quia solis introitum in Cancrum Junii xvii circiter illigavit, Leonis aditum Julii xviii consentaneum est ascribi, ortum vero Caniculæ Julii xxiii vel xxiv, in parte Leonis circiter septima. In quo tamen fugit illum ratio. Quippe Kalendis Augustis, vel paulo post, heliacus Caniculæ ortus per id tempus congruit. Non minori hallucinatione Plinius vicesimo tertio post solstitium die oriri Caniculam heliace putavit, cum revera totidem post solstitium diebus cosmice ætate Julii Cæsaris oriretur.

Scaliger Notis ad Manilii lib. V (pag. 405), poetam suum corrigit, qui ex communi opinione dixit in parte Leonis ortum facere Sirium: « Melius, inquit, dixisset Canem principio Cancræ oriri in finitore barbarico. Sæculo Manilii oriebatur in vii Cancræ. » Ut Augusti sæculo demus floruisse Manilium, quod ratus est Scaliger, neque initio Cancræ, neque cum ejus gradu vii orta est Canicula. Quippe verus illius ortus Alexandriæ in gradu 12, 27'; heliacus in 26, 9' accidit. Ab ortu vero non multum abhorret Plinius: qui lib. XVIII, cap. XXXIX, Caniculam oriri ait in Ægypto iv Nonas Julias. In hunc enim diem undecimus fere Cancræ gradus incurrit. Tametsi de Procyne, non de Canicula, videtur hoc posterius intellexisse Plinius. Nam capite antecedenti, iv Nonas Ægypto Procy-

11, 0' Cancræ fiebat: heliacus cum ejusdem gradu 27, 54'. At in Ægypto cosmicus contigit in gradu Cancræ 6, 17'; heliacus in 21, 5'. Manilius autem lib. V, et Firmicus, ut recte Scaliger emendavit, Procyne in Cancræ parte xxvii oriri volunt: quod et Julii sæculo, non Firmici consentaneum est.

Duo sunt in cælo sidera, quibus Canis nomen competit: Procyon, et Κύων. Ille Antecanis, sive minusculus Canis vocatur, ad lacteum circumlocutus, inter æquinoctialem circumlocutus et zodiacum: duasque stellas habet; in collo unam, in femore alteram, quæ et Procyon appellatur proprie. Cujus origo vocabuli ex eo petitur, quod Canis ac Sirii præcedat ortum. Canis autem sidus est ad austrum infra æquinoctialem circumlocutus. Quod cum stellas habeat plures, præcipuam tamen in ore ac maxilla gerit: quam Sirium vocant, Latini Caniculam, etsi Canicula nonnunquam pro toto ipso sidere sumitur. Plinius lib. XVIII, cap. XXVIII negat Procyoni nomen apud Romanos ullum esse. « Quod sidus apud Romanos, inquit, non habet nomen, nisi Caniculam hanc velimus intelligi: hoc est minorem Canem, ut in astris pingitur: ad æstum magnopere pertinens. » Ita Peliserius emendaverat in ora codicis sui, pro quo vulgo legitur: « Est autem magnopere pertinens. » Pertinere ad æstum Procyne ait, quoniam « confessum inter omnes sidus indicat, quod Canis ortum vocamus. » Adeoque ingentem illum æstum denuntiat: imo et ex parte facit. Hinc Horatius lib. III, Ode 30:

..... Jam Procyon furit
Et stella vesani Leonis
Sole dies referente siccos.

Nisi quis fortasse Procyne ab Horatio cum Sirio confundi velit, quoniam prima hæc asterismi Canis stella ante cæteras, adeoque ante totum ipsum Canem apparet. Sic enim Galenus in lib. I *Epidem.* Hippocratis, Κύων ἔμν γὰρ τὸ σύμπαυ ἄστρον ὃ δὲ ἐπὶ τῆς γένουος αὐτοῦ Σείριος· ὃν ὁρθῶς ἄν τις ὀνομάζοι τὸν Πρόκυονα, οὐ τὸν Κύονα. Sirium ait appellari a nonnullis κύονα, quod totius nomen est sideris: rectius tamen Procyne appellari posse, quam Canem. Quem Galeni locum, ut et alia fere omnia de Canicula, in sarraginem Solinianam avertit Salmasius ex Bisciolæ nostri lib. XII tomi II subsecivarum, cap. II; neque auctorem, a quo ista didicerat, vel littera nominavit; qui ejus est mos. Utrum autem Procyne perpetuo pro Canicula Plinius acceperit, quod Exercitatori videtur, dicemus cap. I libri septimi.

Ut in ortu suo immodicos æstus excitare Caniculam, sic occidentem frigora et inimicas frugibus pruinas commovere scriptores asserunt. Manilius lib. I, Plinius lib. XVIII, cap. XXIX; Columella lib. XI, cap. II. « Pridie Kalend. Maias Canis se vespere celat; tempestatem significat. »

media ex philosophia deprompta, tum hoc unum, quod et sensu ipso discernitur, et ad institutum nostrum valde pertinet. Nam si orienti Caniculae incrementum illud ardoris, tanquam causæ, tribuendum foret; tum id effici maxime oporteret, quando cum sole conjuncta ortum cum ipso facit; quam ἀνατολήν proprie vocari supra diximus. At res secus se habet. Non enim in ortu illo, quem nos κοσμικὸν appellare solemus: sed in heliaco, sive ἐπιτολῇ vehementer calor efficitur; nec eodem ubique tempore; sed alibi citius, alibi tardius: pro eo ac maturius, aut serius solis explicata radiis Canicula consurgit. Ut in Rhodo post tricenos a solstitio dies oritur; aliis in locis post quadraginta, alibi post quinquaginta. Ex quo parapegmatum, inquit, vacillat fides: quorum auctores in pronuntiandis ex ortu siderum et occasu tempestatibus, quas ἐπισημασίας vocant, non arte ac methodo certa, sed observatione ac longissimi temporis experientia nituntur. Hanc Gemini rationem primum nominis ipsius notatio confirmat. Quippe vim illam tempestatum impultricem atque ipsos mutationum effectus Græci τὰς ἐπισημασίας, Latini « significationes » nominant; ut hoc intelligatur in stellis illarum indicia non causas initio constitutas esse. Tum octavi orbis, et hærentium in eo siderum progressio omnem ex doctorum animis dubitationem sustulit. Nam quæ sidera certis antea cæli stationibus ac temporibus affixa credebantur, ea paulatim locum mutando fidem fefellerunt, nec in eas hodie tempestates incident, quibus vel significandis, vel commovendis attributæ videbantur.

Canicula ortu suo æstivos calores intendere non solum antiqui persuasum habebant, sed mortalium hodie omnium usu, et communi sermone percubuit. Cum autem duplex sit ortus siderum, apprens, sive heliacus; et verus, qui et cosmicus dicitur: tanta illa vis æstus augendi, ac cæterorum efficiendorum, heliaco, non cosmico quondam ortui imputari solebat, ut ex Gemino paulo ante referrebamus: quod et scriptores alii nos docent; qui ex orientis Caniculæ prospectu futurorum præsentia peti solita demonstrant. Sic Homerus *Iliad.* x, Sirii describens ortum:

Ὅς ῥά τ' ἐπώρης εἶσιν· ἀρήηλοι δὲ οἱ ἀνγαί
 Φαίρονται πολλοῖσι μετ' ἄστρασι νυκτὸς ἀμολγῶ·
 Ὅν τε κύν' Ὀρίωνος ἐπικλήσιν καλέουσιν·
 Λαμπρότατος μὲν ὄσσι, κικόν δὲ τε σῆμα
 [τέτυκται.]

Heliacum ortum intelligit, qui æstate desinente sit, quam ἐπώραν vocat, extrema nocte, ut recte Eustathius exponit. Quanquam Theo ad Aratum ingentis illos æstus ortui cosmico videtur ascribere. Atqui longiore deinceps annorum evolutio spatium, postquam sidus illud εἰς τὰ ἐπόμενα progressionem habuit, ἐπισημασία omnis manifeste ab

cus in grædu Leonis 7, 43'; Augusti fere secunda Anno labente m̄cxxx Christi, ortus cosmicus gradum Leonis 7, 16'; Heliacus in Leonis 22, 1 incurrit, Augusti circiter 12. Itaque canicularum dierum initium ab ortu heliaco descendit, ac se per longius deinde recedet. Hanc ἀνατολήν stellati prisca ætas ignorabat: ideoque designa semel a majoribus suis ortus occasusque conster tenebant; ac tum heliacos cum cosmicis permiscere habebant, tum qui certorum erant leorum proprii, nullo discrimine ad alios accedebant. Ad hæc fere capita varietas omnis illa ferre potest, quæ apud antiquos scriptores hoc negotio insignis occurrit.

Ortum Sirii plerique in id momentum conferunt quo sol Leonem ingreditur. Quoniam vero solstitia et æquinoctia in octavis committi signorum partibus vulgaris erat opinio, hinc totidem ante ingressus diebus initia dodecatemiorum averterunt. Solstitium Julii Cæsaris Junii quartidies vicesimo die deflexum erat. Igitur xv Kalendas Julii sive Junii xvii, in Cancrum sol ingredi videtur. In Leonem vero post unum et triginta dies, iv Kalendas Augusti. Plinius libro II, capite XLV « Ardentissimo ætatis tempore exoritur Cancris sidus, sole primam partem Leonis ingrediente: dies xv ante Augusti Kalendas. » Libro quædam XVII, capite XXVIII, post solstitium oriri Caniculam ait die xxiii. Si viii Kalendas Julii sit solstitium, ingressus in Cancrum xvi Kalendas scilicet qui est Julii xvii dies. Varro libro I, capite XLVI a solstitio ad exortum Caniculæ dies numerat, ut Columella libro IX, capite XIV, dies xxx; et Palladius libro VII, tit. IX, Caniculam xiv Kalendas Augusti oriri tradunt: qui est xix Julii dies: quæ et Ptolemæus Græce a nobis editus inter alios commemorat. Nam et Epiphi xx1, id est Julii xv, et Epiphi xxv, qui est Julii xix, et Epiphi xxvii, Julii ponit ortum Caniculæ: quo die Censorius quædam in Ægypto oriri scribit cap. XXI.

Ac major pars, ut dixi, Veterum, qui post annum Julianum conditum scripserunt, ortum Caniculæ primo in Leonem ingressui solis assignant; ut Varro, ut Columella, ut Palladius, ut Manilius, ut Firmicus ac cæteri: qui quasi per manus traditam hanc opinionem posteris tradiderunt. In quo recentiorum quoque plurimum falsi sunt. Nam neque Julii scilicet, neque Constantini; quo Firmicus, ac postea, ut quorundam est opinio, Manilius de veritate ortus heliacus Sirii, de quo isti loquuntur, in primam partem Leonis Romæ incidit. Etenim anno primo Juliano cosmice oriebatur Canicula Romæ cum gradu Cancris 22, 48', heliace cum gradu Leonis 7, 43'. At in Rhodo eodem sæculo ortus eisdem cosmicus in Cancris gradum 16, 48'; Heliacus in Leonis 1 cadebat. Quod illic æstate sua con-

ur. Nos enim lib. II *De doct. temp.*, cap. VI, sexto Urbis sæculo ipsum floruisse demonstravimus ex eo, quod ante annos CXX, quam scriberet, Isia in Eudoxi τροπὰς incidisse prodit : de quo rursus in Notis ad Gemini pag. 19 accuratius est actum.

Redeo ad ortum Caniculæ. Quem cum Gemini rationibus adamusim consentientem exhibet methodus nostra. Plinius autem, et cæteri, qui circa Julii xviii, vel xix, in prima parte Leonis oriri scripserunt, falsa illa persuasione moti sunt, quam supra quarto capite, ex præpostera antiquorum imitatione perperam illis obrepsisse monstravimus. Hic primus eorum fuit error. Cui alter accessit, quod cum verus, et cosmicus ortus Caniculæ circa id tempus, quod ab illis conceptum est, Romæ contingeret, Heliacus autem non in Italia, sed in Ægypto sub idem tempus accideret, isti quæ ab Alexandrinis, et Ægyptiis ad suum tractum accomodata, scriptisque prodita erant, ad Italicum applicarunt. Ortus cosmicus Sirii anno primo Juliano Alexandriæ flebat in gradu Cancræ 12, 27', circa vii Julii : heliacus in gradu 26, 9', hoc est Julii fere xx. Quamobrem quod illi de ortus canicularis tempore scribunt, si de Italico cæli positu sermo est, ad cosmicum refertur : sin Ægyptiaci ratio ducitur, heliacus habendus est. Columella, qui tricesimo ab solstitio, et ab octava parte Cancræ die Caniculæ ponit exortum, imprudens in veritatem delapsus est. Sic enim partem in Leonis septimam fere redacta ratio est. Sed in tempore definiendo vulgaris illum error abripuit ; nam quia solis introitum in Cancrum Junii xvii circiter illigavit, Leonis aditum Julii xviii consentaneum est ascribi, ortum vero Caniculæ Julii xxiii vel xxiv, in parte Leonis circiter septima. In quo tamen fugit illum ratio. Quippe Kalendis Augustis, vel paulo post, heliacus Caniculæ ortus per id tempus congruit. Non minori hallucinatione Plinius vicesimo tertio post solstitium die oriri Caniculam heliace putavit, cum revera totidem post solstitium diebus cosmice ætate Julii Cæsaris oriretur.

Scaliger Notis ad Manilii lib. V (pag. 405), poetam suum corrigit, qui ex communi opinione dixit in parte Leonis ortum facere Sirium : « Melius, inquit, dixisset Canem principio Cancræ oriri in finitore barbarico. Sæculo Manilii oriebatur in vii Cancræ. » Ut Augusti sæculo demus floruisse Manilium, quod ratus est Scaliger, neque initio Cancræ, neque cum ejus gradu vii orta est Canicula. Quippe verus illius ortus Alexandriæ in gradu 12, 27' ; heliacus in 26, 9' accidit. Ab ortu vero non multum abhorret Plinius : qui lib. XVIII, cap. XXIX, Caniculam oriri ait in Ægypto iv Nonas Julias. In hunc enim diem undecimus fere Cancræ gradus incurrit. Tametsi de Procyne, non de Canicula, videtur hoc posterius intellexisse Plinius. Nam capite antecedenti, iv Nonas Ægypto Procy-

41, 0' Cancræ flebat : heliacus cum ejusdem gradu 27, 54'. At in Ægypto cosmicus contigit in gradu Cancræ 6, 17' ; heliacus in 21, 5'. Manilius autem lib. V, et Firmicus, ut recte Scaliger emendavit, Procyne in Cancræ parte xvii oriri volunt : quod et Julii sæculo, non Firmici consentaneum est.

Duo sunt in cælo sidera, quibus Canis nomen competit : Procyon, et Κύων. Ille Antecanis, sive minusculus Canis vocatur, ad lacteum circum positus, inter æquinoctialem circum et zodiacum : duasque stellas habet ; in collo unam, in femore alteram, quæ et Procyon appellatur proprie. Cujus origo vocabuli ex eo petitur, quod Canis ac Sirii præcedat ortum. Canis autem sidus est ad austrum infra æquinoctialem circum. Quod cum stellas habeat plures, præcipuam tamen in ore ac maxilla gerit : quam Sirium vocant, Latini Caniculam, etsi Canicula nonnunquam pro toto ipso sidere sumitur. Plinius lib. XVIII, cap. XXVIII negat Procyoni nomen apud Romanos ullum esse. « Quod sidus apud Romanos, inquit, non habet nomen, nisi Caniculam hanc velimus intelligi : hoc est minorem Canem, ut in astris pingitur : ad æstum magnopere pertinens. » Ita Peliserius emendaverat in ora codicis sui, pro quo vulgo legitur : « Est autem magnopere pertinens. » Pertinere ad æstum Procyonem ait, quoniam « confessum inter omnes sidus indicat, quod Canis ortum vocamus. » Adeoque ingentem illum æstum denuntiat : imo et ex parte facit. Hinc Horatius lib. III, Ode 30 :

..... *Jam Procyon surit*
Et stella vesani Leonis
Sole dies referente sicco.

Nisi quis fortasse Procyonem ab Horatio cum Sirio confundi velit, quoniam prima hæc asterismi Canis stella ante cæteras, adeoque ante totum ipsum Canem apparet. Sic enim Galenus in lib. I *Epidem.* Hippocratis, Κύων μὲν γὰρ τὸ σύμπταν ἄστρον ὃ δὲ ἐπὶ τῆς γένουσ αὐτοῦ Σείριος ὃν ὁρθῶς ἂν τις ὀνομάζοι τὸν Πρόκυονα, οὐ τὸν Κύονα. Sirium ait appellari a nonnullis κύονα, quod totius nomen est sideris : rectius tamen Procyonem appellari posse, quam Canem. Quem Galeni locum, ut et alia fere omnia de Canicula, in farraginem Solinianam avertit Salmasius ex Bisciolæ nostri lib. XII tomi II subsecivarum, cap. II ; neque auctorem, a quo ista didicerat, vel littera nominavit ; qui ejus est mos. Utrum autem Procyonem perpetuo pro Canicula Plinius acceperit, quod Exercitatori videtur, dicemus cap. I libri septimi.

Ut in ortu suo immodicos æstus excitare Caniculam, sic occidentem frigora et inimicas frugibus pruinas commovere scriptores asserunt. Manilius lib. I, Plinius lib. XVIII, cap. XXIX ; Columella lib. XI, cap. II. « Pridie Kalend. Maias Canis se vespere celat ; tempestatem significat. »

Kalend. Mai. : « Quod post dies undeviginti ab æquinoctio verno, per id quadriduum varia gentium observatione in iv Kalend. Maii Canis occidit, sidus et per se vehemens, et cui præoccidere Caniculam necesse sit. » A vii Kalendas Maias ad iv totum hoc quadriduum frugibus decretorium esse dicit : et ab æquinoctio verno dies numerat undeviginti. Æquinoctium vernum a Plinio confertur in viii April, Kalendas. a quo secundus et tricesimus dies est vi Kalendas Maias. Legendum itaque fuerit : « post dies unum et triginta. » Idem Plinius ex Varrone refert occasum Caniculæ in deciniam Tauri partem. Quod illius sæculi opinioni congruit, quæ ingressum in dodecatemoria octavo ante cardines die representabat. Ut igitur in Taurum subeat sol xiii Kalendas Maias, decima pars ejus in iv Kalendas incidit : quo die Ptolemæus Græce a nobis vulgatus occasum Canis adnotavit. Tabulæ nostræ heliacum occasum Sirii reddunt Romæ in gradu Tauri 5, 31'. Quem sol adibat Julii Cæsaris ætate tertio circiter Kalendas Maias. Plinius vero, qui vii Kalendas adnotavit, ex ἐπικαταδύσεως φαινομένης ratione conciliari potest. Nam illius laxiora solent esse spatia, ut supra demonstravimus. Geminus ait Canem Euctemoni in secundi Tauri parte, Eudoxo in quarta celari.

CAPUT XII.

De tempore messis in Ægypto et Palæstina ex occasione ortus Pleiadum ; ac de Sabbato deuteroproto ; cujus ratio in Epiphaniæ Animadversionibus tradita defenditur, contraque eam objecta solvuntur. Primus mensis ab Hebræis ad novarum frugum tempus accommodatus. Maturitas frugum duplex. Murci evangelistæ locus illustratur.

Mirum quibusdam, nec satis credibile visum est, quod ex Hesiodi et aliorum antiquorum testificatione constat, sub exortum Vergiliarum tempestatem in Græcia messem fuisse. Nam illarum ortus heliacus in anno Juliano primo Romæ factus est Tauronos xxviii, qui in Maii xxi diem cadebat ; in Ægypto vero, Tauronos xxi, Maii xiv. At Hesiodi tempore maturius adhuc ortus ille fiebat. Sed ut de Græcia modo, et Italia nihil dicam, in Ægypto sane ac Palæstina longe ante heliacum Vergiliarum exortum messem auspicabantur. Nam Theophrasti in commentariis ad Aratum testis est, mensis Pharnouthi xxv die, qui Aprilis xx respondet, orientibus Vergiliis messis in Ægypto tempus esse. Et de cosmico seu vero, non heliaco exortu loquitur, qui Theonis sæculo circa illud tempus accidit. Quomodo quis vanum existimet, Ægyptium alterum citabo priore illo magis etiam idoneum testem ; S. Isidorum Pelusiotam, qui lib. III, epist. 110 scribit sub id tempus, quo Judæi Pascha celebrabant, spicas jam maturas ad messem videri. Ἐν ἐκείνῳ γὰρ τῷ καιρῷ μόνῃ καρηθαρῶσιν οἱ ἀστάρυες, καὶ κέκλιενται ὑπὸ τοῦ καρποῦ, καὶ τῆς πρὸς ἀμητοῦ ὤρας, ὁλονεὶ τὴν δρεπάνην ἐφ' ἐκτοῦς χαλοῦντες.

cem invitent. » Agit autem de Sabbato deuteroproto ; quod esse idem existimat ac primarum azymorum diem. Quare ex ejus auctoritate liquet : Ægypto, et, quod tam reipsa consequens quam ab eodem concluditur ; etiam in Palæstina maturas per idem tempus segetes ad messem esse. Sunt enim ambo illi tractus sub eadem altitudine siti.

Hæc cum in Animadversionibus Epiphaniæ aliquot annos observassem (Ad hæc. III, XXXI), visa non nemini absurda res est, quæ eam opinionem esse nostram putavit super Sabbatho deuteroproto. Quod cum Scaligero illud esse Sabbathum ostendimus, quod primum est ἀπὸ τῆς τέρρας τοῦ Πάσχα, in qua manipulus novarum azymorum offerri consueverat. Quo etiam in locum sententiam illam redarguimus, quæ Sabbathum secundo primum ideo Pentecosten esse maluit quoniam maturæ tunc erant spicæ, ut eas apostoli Sabbatho illo confricarent. Sub initium azymorum maturæ esse non poterant quæ quinquagesimo inde die falx primum matabatur. Hæc non falsa solum esse, sed etiam contra Scripturæ demonstravimus. Negat vero scriptura ille nuperus, et damnatam illic a nobis sententiam tueri pergit, ac mirari se dicit, eam contra Scripturæ contrariam esse rejectam. Cui quidem sic hoc loco satisfaciam, ut de messis tempore quod cœperam, plenius atque uberius explicem.

Igitur qui propter vulsas ab apostolis et contrarietas segetes negabant Sabbathum deuteroproto unum quempiam ex azymorum esse diem, quod plerique consentiunt, ea, quam oppugnavimus, ratione nitentur ; quod xv die Nisan, et xx Martii maturæ esse spicæ non poterant. Non festum, inquit, primitivorum celebratur quinquagesimo die post Pascha : celebratur autem simul atque prima falx in messem matabatur. Non ergo poterant in festo azymorum, si est quinquaginta ante diebus, segetes esse maturæ. Contra hanc ex capite Levit. XXIII, 2 israel objecimus : novarum frugum manipulum postulate primæ azymorum oblatum fuisse ; proinde maturas jam fuisse segetes. Neque vero quinquagesimo post die novas fruges, sed ex novis frugibus primitiarum panes representatos esse.

At recens ille scriptor adversum nos excepit, non spicas maturas, sed adhuc virentes ; nec est triticeas, sed hordeaceas, oblatas esse. « Quare inquit, si diebus azymorum spicæ messis hordeaceæ, quæ tunc offerebantur, adhuc virebant, optime infertur, triticum, quod serius marescit, nondum tunc temporis potuisse esse maturum. »

Verum non hordeaceas solum, sed etiam triticeas messem sub azymorum tempus maturas intel-

de declarat. Ubi postquam commate 10 præcepit Moy-
ses, ut post demessam segetem spicarum manipu-
los, et primitias offerrent, subjicit com. 13 : « Pa-
nem, et polentam, et pultes non comedetis ex se-
gete, usque ad diem qua offeratis ex ea Deo ve-
stro. » Si nunquam maturæ, etiam ad confrican-
dum, segetes erant azymorum tempore, frustra
de panificio caveretur, ne ante oblatum Omer panis
ex novis frugibus fieret. Itaque argumento illud
est, etiam triticum aliquando maturum fuisse. Sed
omnem pervicaciam retundit aditæ ab Israelitis
Palæstinæ, ac transmissi Jordanis historia, quæ
Josue cap. III et sequentibus continetur.

Transierunt enim Jordanem tempore messis.
« Jordanis autem (inquit vers. capitis tertii) ri-
pas alvei sui tempore messis impleverat. » Quo
transmisso circumcisi sunt, et aliquandiu substi-
terunt, donec vulnera sanarentur; (cap. V, 8)
postea Pascha celebrarunt, « quarta decima die men-
sis ad vesperam. » Haud dubie ex Mosis præscri-
pto, adeoque mense primo. Addit eosdem com-
disse de frugibus postridie azymos panes et po-
lentam; ac tum manna defecisse, cum primum
frugibus novis Chananææ vesci cœperunt. Quis
eo non videt, non modo maturas ad vellican-
dum segetes mense primo fuisse, sed etiam ad pa-
nem ex illis faciendum? Adde mense ipsius vo-
cabulum, quod Abib propterea dictum est, sive
novorum, ob novas utique fruges. Adde Theonis
et Isidori Pelusiotæ loca illa, quæ initio capitis
adduximus, ex quibus apparet, tam in Ægypto,
quam in Palæstina messis tunc cœpisse tempus.

Ut autem res illustretur magis, duæ quædam
proponenda sunt. Alterum, mensem primum, seu
novorum, minime apud Judæos veteres statum
fuisse, ac certo tempore defixum. Nam docent ma-
gistri, cum pluribus aliis de causis profèrri con-
suevisse mensem illum, et intercalatione submo-
veri; tum ob fruges novas nondum adultas. Qua
de re fuse agitur in Talmudicis Digestis, et apud
R. Mosem Maimoniden. Tum Aben Ezra in cap.
XII Exodi pluribus idem explicat, ubi inter alia
scribit, nihil de lunari mense ab legislatore cau-
tum esse; sed hoc unum præcepisse, ut in ipso
novarum frugum mense Pascha celebrarent. Quo-
circa pro eo atque fruges citius aut tardius cre-
visent, ita serius ocusve primum illos indixisse
mensem, ac nonnunquam annos intercalares duos
continuasse. Sane quod ad eum annum spectat,
in quem Sabbatum illud deuteroproton, quo de
agitur, incidit, qui fuit $\chi\rho\rho\xi\epsilon\omega\varsigma$ primus, neome-
nia Paschalis Aprilis II contigisse videtur, feria VII,
prima dies azymorum Aprilis XVI, feria VII. Ita-
que Sabbatum deuteroproton in XXIII diem Aprilis
incurrit, qui quartus est ab eo quem Vergiliarum
ortui, et initio messis Theo prælinat. At anno ipso,

Præterea sciendum est, maturitatis in frugibus
gradum esse duplicem. Aut enim matura seges est
ad falcem: quod tempus Marcus evangelista cap.
IV, 29 obscuris verbis indicat, quæ obiter expli-
canda sunt: $\text{Ὁταν δὲ παραδῶ ὁ καρπὸς, εὐθέως}$
 $\text{ἀποστέλλει τὸ ὄρεπανον}$. Vulgo sic accipiunt, quasi
 παραδῶ , sit, « prodiderit se, » et absolute sumat-
ur: quod est inusitatum. Malim sic interpretari,
« cum permiserint fruges, » id est, cum plena
maturitate messorum invitare cœperint. Vulgatus
interpres non tam verba quam sententiam expres-
sit. Conjecturam nostram adjuvat Theophylactus,
qui sic exponit, aut legit: $\text{ὅταν δὲ παραδῶ τὸ θέρος}$.
B Quod, nisi ut nos fecimus, explicare nequeas. Aut
igitur plena in frugibus maturitas ista spectatur;
aut adhuc viridis est tam spica quam semen ipsum.
ita tamen ut esui utrumque sit aptum, ac vellicari
destringique possit. Imo suavius est esu virens
adhuc, et molle triticum, quam torridum, et messi
proximum. In Sabbato illo deuteroproton, de quo
sermo nobis est, maturæ non ad esum tantum, sed
ad messem quoque segetes fuerunt. Erat enim dies
Aprilis XIII. Aliis temporibus, quando Pascha ci-
tius accidebat, hordeaceus manipulus offerebatur,
aut viridium adhuc tritici spicarum. Utrius gene-
ris spicis constaret Omer Scriptura non definit.
Quocirca justæ suspicioni locus est, promiscue al-
terutrum offerri fas fuisse, prout utriusvis matu-
ritas in legitimum diem incidisset. Nam neque
plena, et ad messem idonea maturitas expectaba-
tur, neque tamen lactens adhuc scmen ad Omer
adhibeatur, sed saltem viride. At cum paulo ci-
tius Pascha contingeret, quam ad oblationem triti-
ceus fasciculus comparari posset, succidanea erat
messis hordeacea, utpote præcocior.

Postremo non videtur interdictum ulla lege Ju-
dæis, ne ante oblatum manipulum messem face-
rent, etiam hordeaceam. Imo ante factam esse, lo-
cus ille Levitici XXIII, 10, demonstrat: *Cum in-
gressi fueritis terram, quam ego dabo vobis, et mes-
sueritis segetem, feretis manipulos spicarum, etc.*
Quod tamen non perpetuo, sed interdum accidit,
D secundum ea quæ paulo ante diximus. Idem et
de Pentecoste debet esse iudicium; nullo præce-
pto vetitum Judæis esse, ne ante festum hoc frugi-
bus novis ac panibus ex his confectis vescerentur;
quod opinionis fautores contrariæ sumunt: quin
potius id antea fas fuisse, declarat historia capitis
tertii et quinti Josue, quam citavimus. Neque
primitiarum vocabulum id perpetuo significat,
quod omnium primum est, et ante quod nullum in
usu fuit; sed interdum simpliciter pro quavis
oblatione, vel re ad honorem Dei seposita ac selecta,
ut Exod. XXV, 2, et XXXV, 5 et 21; Numer. XXXI,
29. Quare tametsi primitivi panes in Pentecoste
oblati fuerint, minime ex eo sequitur novas ante
hoc tempus fruges non attigisse Judæos. Quod in

placuisse prius, maximo sum opere gavisus.
 Hinc illa, quæ contra nos allata sunt, universa solvuntur. Si per azymorum dies, inquit, spicæ messis hordeaceæ adhuc virebant, triticum nondum maturum esse potuit. Respondemus, virentes spicas hic sumi pro recentibus, non penitus viridibus, et immaturis. Nam Hebraice est Levit. II, 14, אביב קלח *spica recens, tosta, et triticum contusum spicæ plenæ*. Ita IV Reg. IV, 42. Carmel frumentum novum vertit interpres. Nec est absurdum, quo tempore metitur hordeum, triticeas spicas, si minus ad messem, certe ad vescendum maturas esse.

Josephus l. III *Orig.*, cap. X sentire videtur ex hordeacea messe primitiarum oblatum esse manipulum. Sed nihil hoc obstat quin ex aliis frugibus

timque licuisse : καὶ τότε λαμβάνονται ἐξέσσει πᾶσι, καὶ ἰδίᾳ θερίζετον, quasi id ante hoc fuerit. Sed hujus rei nullum in sacris libris esse interdictum. Nos autem de priscis Judæorum temporibus, non Josephi ætate loquimur. Atqui et hoc ipso ejusdem historici loco evidens est, quod Pascha messem in Judæa peractam : quod satis est. Nam, si post delibatam oblatione manipuli segetem, metere fas fuit, ergo maturæ jam messem erant segetes, etiam triticeæ, atque saltem ad esum. Unde Sabbatum deuteronomio septimo ab oblatione manipuli die contigisse, nimis ex eo fit absurdum, quod tum virentes spicæ manibus suis apostoli defricarent : quod reprehensionem nuperam propositum erat ostendere.

DE GRÆCORUM ÆRIS AC COMPUTIS

DISSERTATIO.

(Dionysius ΠΡΕΤΑΝΙΟΣ, *De doctrina temporum*, t. III, p. 153.)

CAPUT I.

De triplici Græcorum æra, quæ ad duas redigitur. Illustratur Panodori Chronologia. Maximus, Georgius Syncellus, Theophanes, aliique notantur.

Græcorum computos, ærasque præcipuas esse tres, inter eruditos convenit. Nam aliam esse dicunt, quæ ab initio rerum ad Christi in uterum Virginis adventum, aut natalem annos computat 5493, aliam, quæ annos numerat 5504, tertiam quæ 5509 constituit. Primam Antiochenam appellant aliqui, secundam Æthiopicam, tertiam Alexandrinam. Scaliger ad Excerpta Maximi primam nominat lunarem, mediam orientalem, postremam paschalem : quarum appellationum origines disputat initio libri V *De emendatione temporum*. Sed eas a nobis confutatas habes, penitusque convictas in nono *De doctrina temporum* capite V, ubi nihil in computis istis vidisse, neque quid scriberet intellexisse hominem plenissime demonstravimus ; ac multa in eam rem congressimus et ignota vulgo et scitu dignissima ; et ad id, quod modo agitur, apprime necessaria ; quæ minime hoc loco repetenda sunt. Non pauca tamen illic omisimus propria magis instituti hujus, et paschalis Græcorum methodi, quam ad illustrandos Maximi, Isaaci aliorumque computos, qui in Auctarium relati sunt. enarrandam suscepimus, cujus initium disputationis ab æra illa triplici, et communi de iis opinione doctorum, atque errore ducetur, ut ab illis frustra doceamus tres esse distinctas hactenus, cum sint revera tantummodo duæ.

Etenim computorum, sive τῶν ἡμετέρων ἀναλόγησιν diversitas in eo ponitur, ut in unum et eundem annum, seu communem terminum, dispares summæ desinant. Quod si aliis atque aliis annis inter inscribantur tituli, non debet propterea diversis appellari computus ; quod ad longinquiores æras major numerus ; minor autem ad propinquiores ab eodem capite ductus extenditur. Ut enim exemplum fiat quod dico clarius, sumatur ab orbe condita ad annum æræ Christianæ primum certus ab ipso computus, velut ille noster annorum 3983, in eoque diversis annis eadem illigetur epocha, nimirum Urbis conditæ : quam alius in eo anno deipal quæ est ante æram Christianam 754, alter tredecim annis postea ; Pictorem, aut nescio quem alterum ex veteribus auctorem secutus, puta in eo qui sit ante Christum 743. Duo igitur illi in eadem ad octavam Christi summa consentientes, in annis autem diversis ejusdem epochæ dissidentes ; sic ut prior ab eodem mundi initio ad Urbem conditam numerata annos 3230, alter, annos 3243, non utique diversis ab Adamo computos instituere dicuntur : quod tum demum facerent, si ad eundem annum, qui sit ante Christianam æram 754, periodi vero Julianæ 3960, alter ab Adamo numeraret annos 3246, alter 3243 ; et quod consequens est, ille ad Christum annos 3983, iste 3996.

Sic igitur tres illos Græcorum computos, ut a se distincti invicem diversique sint, in unum aliquem conspirare terminum oportet, ad eumque non eodem a capite et exordio descendere. Tali

eundem tribus illis æris constitutum esse docti illi suspicati sunt, qui eas a se mutuo separarunt. Sed non ita se res habet. Nam ex tribus duæ sunt, quæ diversis annis τὴν ἐνανθρώπησιν assignant, videlicet illa, quæ annos 5495, et quæ 5501 colligit. Unius ergo computi summæ istæ duæ sunt, qui cum tertio annorum 5509 natalem eundem Christi respicit, et ab illo propterea jure distinguitur.

Quod non eundem in annum Incarnationem Domini conferant, qui ad eam numerant annos 5495, et qui 5501; iis ex auctoribus constat, qui utriusque vel inventores, vel fautores exstiterunt. Priorem computum Panodoro cuidam inscribit Georgius Syncellus monacho erudito et antiquo. Vixit enim Arcadio imperante, et ad exactæ chronologiæ scientiam usum insuper attulit astronomicarum rerum; cujus in Georgii de illo narratione, quam sequenti capite proponemus, non obscura sane vestigia supersunt. Atque hic annum eum Christi ἐνανθρώπησιν summæ suæ præstituit; a quo vulgaris æra nostra proficiscitur: quod cum in lib. IX *De doctrina temporum*, cap. V, observatum jam fuerit, plenius hoc loco demonstrabitur. Scribit Georgius annum mortis Alexandri Magni a quo Thoth Philippi Aridæi procedit, in æra Panodori esse ab Adamo 5170, annum item mortis Cleopatrar, sive primum Actiacum, numerari 5465; a quo deinceps ad Augusti obitum putantur anni 43: sic ut anno ejusdem æræ 5506 Augustus excesserit; cum anno 5493 Christus advenisset. Ex iis inter se comparatis ita, quod volumus efficitur. Anno decimo quarto æræ Christianæ mortuus est Augustus; periodi Julianæ 4727, ut in libro *De doctrina temporum* XI, cap. VI, probatum est. Ut igitur detractis annis XIV de 4727 residuus est is, in quem vulgaris Christi natalis competit: et sequenti 4714 primum æræ Christianæ incipit; cui Incarnationem et Natalem computistæ nostrates cum Græcis affixerunt: sic de anno Panodori 5506 detractis XIV, existet annus 5493; cui τὴν γέννησιν Salvatoris Panodorus attribuit. Rursus Alexander Magnus perit anno periodi Julianæ 4390, qui est trecentessimus vicesimus quartus ante Christianam æram. Quare sicut additis 324 ad 4389, conficitur annus natalis communis in Juliana periodo 4713, sic ad annum 5169 additis 324, consurgit annus in æra Panodori 5493, qui Alexandrinorum populari exordio cœpit ab Augusto exeunte anni 4713, ecclesiastica vero consuetudine a vere anni 4714. Denique primus annus Actiacus, sive mortis Cleopatrar, in Juliana periodo est 4684, ad quem adjuncti anni 43 desinunt in annum 4727, quo Augustus fato functus est. Eodem modo si 43 adjicias ad 5465, confiet in Panodori computo annus 5506, quo item excessit Augustus: sed exiens uterque annus habendus, sequente 5507 et 5464. Quocirca nihil est certius quam incarnationis annum, in quem Panodori ab

quingentesimum primum annum occupat æræ Maximi, ac Theophanis, et Georgii Syncelli. Et enim, quod lib. IX (p. 5) *De doctrina temporum*, animadversum est, character annorum istorum, quo discernuntur a nobis, indictio est, quam nobiscum illi communem obtinent, tum feria, vel lunaris ætas certis diebus attributa. Quæ si adhibere velimus, id esse verum, quod dixi, reperiemus. Duo sunt præ cæteris auctores, qui æra utuntur ista, Maximus et Theophanes. Horum prior in prima parte computi, cap. XXXII, evangelismum beatæ Virginis, sive Incarnationem, incidisse vult anno mundi 5501, cyclo solis XIII, lunæ X, feria II, Natalem autem Christi eodem anno, feria IV, Quoniam igitur Εὐαγγελισμὸς, quam *Annuntiationem* Latina vocat Ecclesia, tam a Græcis quam a nostris, Martii XXV ponitur, necesse est Dominicalem fuisse litteram F. Addit cap. XXXIII indictionem fuisse tunc XII, capite porro XXXIV *χρηματισμὸν* Zachariæ Septembri XXVII die contigisse narrat, feria V, cyclo solis XII, lunæ IX. Proinde littera Dominicalis erat G. Item natum esse Joannem Junii XXIV, feria II, nempe littera Dominicali F. Ex tot annorum characterismis efficitur, Zachariæ *χρηματισμὸν* et conceptum Joannis cadere in annum periodi Julianæ 4721, qui est æræ communis octavus, quo littera fuit G post Martium. Incarnationem autem Natalemque Christi, et ante hunc Joannis, in annum 4722, æræ Christianæ nonum, qui litteram habuit F. Sic annis octo tardior est natalis Dominicus in hac æra, quam in communi. Id ipsum ἀποδεικτικῶς quoque colligitur ex cap. XXXIII partis primæ computi Maximi. Quippe Augusti imperii secundum annum ait esse mundi 6460, quo fuit indict. I, incarnatum vero esse Christum anno Augusti XLVII, indict. XII. Ex quo consequens est anno Julii XII periodi Julianæ 4680 Augusti imperium inhiisse, et annum Julii XIII, periodi Julianæ 4681 secundum esse monarchiæ. Intellige labentem utrobique. Etenim Augusti annos a Thoth incipit. Proinde primus Thoth revera incidit in annum D Julii III, periodi Julianæ 4711: at ex Maximi calculo contigit anno Julii XI, periodi Julianæ 4679. Unde anno 4681 in cursu erat adhuc secundus Augusti cum indictione I. Adde annos XII reliquos; incurret annus Augusti XLVII, quo incarnatus est Christus, in annum Julianum LIV, periodi Julianæ 4722, ita ut anno Juliano LIII a Thoth interit, et Martio mense insequentis anni tenuerit. Vides ut annis octo tardiores sint epochæ omnes in isto computo. Nam Thoth Augustei imperii est annus Julius III, a Maximo vero sit XI. Eadem et in Nicephori Chronico perturbatio est, qui cum anno Adami 5501, imperii Augusti XLII, ponat Incarnationem Domini; nihilominus annum Nicænzæ synodi numerat ab Incarnatione cccxviii. et octo

charitæ et Incarnationis a Maximo conceptos retulimus in 4710 et 4711 periodi Julianæ, qui iisdem Dominicalibus litteris instruuntur. Sed indictio XII, quam natali Christi Maximus accommodat, annum suadet 4722, quo Romana indictio erat in cursu XII a Januario, vel a Martio, Aprilive, ut putat Maximus. Sic in baptismo Christi ac passione labes eadem computi cernitur, siquidem cap. XXXII baptizatum a Joanne Christum memorat anno 5530, feria III. Ergo littera Dominic. D, adjectis XXIX ad eum annum, quo incarnatus est. Unde est hic annus periodi Julianæ 4752, quo ad vernum usque mensem labebatur annus Maximi 5530 et 5531 inde successit. Item passionem Christi conjicit in annum 5554, ac diem Parasceves; quæ quidem Martii XXIII contigit, ut ex Georgio mox probabitur, littera Dominic. G. Itaque annus fuit periodi Julianæ 4755. Quæ Græcorum sententia non magis reliqua ab historia, quam ab evangelica narratione discrepat. Nam Tiberii XV fere baptizatus est Christus; et eodem imperante, tertio, quartove anno postea passus: at ex Maximi computo sequitur, Caio imperante et ejus anno secundo ad baptismum Joannis accessisse Dominum et passum esse Claudii secundo: quæ sunt absurdissima.

Georgius Syncellus in eadem est causa cum Maximo. Nam et passum esse vult Christum XII Martii, resurrexisse vero XXV, ætatis expleto XXXIII, anno ab Adamo desinente 5533, et ineunte 5534 ex a. d. VIII Kalend. April. Præterea annum mortis Alexandri Magni numerat mundi 5170, idque in confesso ait apud omnes esse. At Augusti monarchiæ primum, quæ anno post mortem Julii altero cœpit, esse 5458; ejusdem vero mortem contigisse inter 5514 et 5515, cum Christus prope decimum quintum ætatis annum ageret. Intervallum ab anno 5170 in quem Thoth Philippi congruit, ad 5458 monarchiæ Augusti, sunt anni 288; quos si addideris ad annum periodi Julianæ 4590, quo mortuus est Alexander Magnus, confiet annus 4678, qui est octavus post mortem Julii Cæsaris: quæ anno 4670 incidit

Rursus intervallum ab anno 5458 ad 5515, mortis Augusti, anni 57; quos si ad annum periodi Julianæ 4678 adjicias, existet annus periodi Julianæ 4735, quo excessus Augusti contigit. Atqui convenit hunc anno periodi Julianæ 4727 obiisse. Igitur annis octo veram epocham moratur Georgius.

Hinc illud accidit, ut in annalibus Georgii Syncelli, et qui ejus continuavit opus, Theophanis; nec non hujus interpretis Miscellæ, anni Christi octo minus colligant, quam æra communis: nec auter Maximus instituit. Hic enim Heraclii annum XXXI cum anno Christi 633 componit in anno communis æræ 641, ut paulo post dicitur. Georgius et Theophanes annum primum: Diocletiani mundi

Theophanes Incarnationis 329: quem certum est æræ communis anno 337 incidisse. Rursus Valentiniani exordium confert in annum mundi 5092 exeuntem; sequente mox 5858, quoniam Februario creatus est imperator; Christi autem computi 7000 itidem exeuntem. Discrimen annorum 7, quæmodum et in anno concilii Chalcedonensis, quo anno mundi 5944, indictione V celebratum est, anno Christi 444. Atqui anno 451 æræ nostræ habitum, sic uno interdum anno ab instituta chronologia Theophanes aberrat: ac septem annorum tantummodo discrimen facit; cum octo esse annorum oporteat ex illius ratiociniis: cujus ratio ex illa quæ de annorum initiis in anno Juliano dicebatur utcumque constabit.

Ex his omnibus quod initio posuimus efficitur trium ærarum duas Incarnationem Christi diversis annis affingere; ac prioris, quæ 5501 putat, nimum convenire Christi anno nono; alterius vero, quæ 5493 numerat, anno primo: adeoque non duas annales computos; sed unum et eundem esse. Etenim annum Christianæ vel Dionysianæ æræ primum uterque computus 5493 numerat: nec non annum ejusdem æræ nonum uterque referat 5501. Quippe de anno currente mundi ad Incarnationis annum assequendum priores annos 5500 detrahunt; posteriores 5492, ex quo major hujus, quam illius, calculus efficitur. Annus exempli causa mundi apud Maximum 5153 detractis 5501, erit ab Incarnatione 633. Deductis vero 5492, probabitur 641, ad quem revera Maximus perpetuo respectum habuit. Itaque in annis mundi censeantur ambo computi, in annis Incarnationis distincti. Non debent igitur mundi æræ vel computi, censeri duo; sed unus duntaxat; cujus ad diversas annos Christi ἐναυθρότητα alligatur. Quare due tantum, quod dicebamus, præcipuæ sunt æræ Græcorum, nempe una, cujus in annum 5493 primus annus æræ Dionysianæ, vel communis congruit: et altera, quæ eundem annum numerat ab æræ condito 5509. Posteriore hac Isaacus monachus numerat eum, qui a Septembri cœpit anni Christi 1372, quo anno Octobris XXVI, feria III contigit: proinde littera C fuit, ac nimirum annus Christi 1572. Dempitis 5508 de 6881, reliqui sunt 1373, quandoquidem annus Græcorum 6881 majori sui parte cum 1373 Christi concurrat; aut a verno mense anni ejusdem ex communi methodo illorum incipit, uti mox ostendam. Præterea Gaza libro *De mensibus*, cap XXI, annum Christi Romanorum calculo 1470, ait a Græcis putari mundi 6978. Deme annos 5508 restant 1470. Quocirca cum, ut initio capituli bujus ostendimus, diversi illi computi censeantur, qui ad eundem annum æræ nostræ diversas annorum summas colligunt; duo sunt, non tres, illi

erat ab Adamo 5455; posteriori 5509, nec plures æcorum antiqui computistæ memorant: qui priorem vocant κατὰ Ἀλεξανδρείαν, nos Alexandrinam pellemus; posteriorem κατὰ Ῥωμαίους, nos Constantinopolitanam, a nova Roma nominemus. Ita reophanes non uno loco. At Scaliger novas quas uti rationes ærarum istarum, sic appellationes excogitavit, utrasque autem alienas, et absurdas, quas lib. IX *De doctrina temporum*, cap. V, rellimus, ac de iis paulo post iterum agemus. Erit uti ad illas duas tertiam putet adjungendam, quæ unum Incarnationis, et natalis computat ab Adamo 507, quam adhibent auctores aliqui, ut *Alexandrinum chronicon*; uno minus Cedrenus (pag. 144) B qui anno 5506 id esse factum asserit, et qui anno 5500 ortum Christi: passionem 5533 assignant, rare contendit. Sed hanc æram ab illa, quæ est Naaci, discrepare non arbitror, sed in eodem computo diversum annum Incarnationi præstituerunt, nata biennio æram communem antevertere.

Etsi de amborum illorum sententia nihil certi consequi possumus, propterea quod imperite omnia permiscent, et eos caracterismos adhibent, ut conciliari invicem nequeunt. De *Chronici Alexandrini* labe dictum est in XII *De doct. temp.*, cap. IV: Cedrenus paulo magis concors est secum. statum asseverat Christum anno mundi 5506, Decembr. xxv, feria iv. Fuit ergo littera F, et esse potest annus periodi Julianæ 4714, biennio ante communem æram. Postea baptizatum esse refert indictione I, anno mundi 5536, Januarii vi, feria v; fuit ergo littera B, et hac ratione annus periodi Julianæ 4742; sed indictio tunc erat a Septembri et Januario II. Verum ut a verno mense putari incipiat, prima in usu erat Januar. vi; sequenti anno 5057, ait lunam decimam quartam Martii xxvii, feria vii. Fuit ergo littera C, cyclus lunæ x, ac proinde Julianæ periodi annus 4741, ἀνο ταπεινῶν, quod aiunt. Annum denique, quo passus est Christus, ait esse 5539, quo Martii xxiii, feria vi fuit; et decima quarta Martii xxiv, feria vii. Erat ergo littera G, cyclus vero lunæ xiii: quæ congruunt in annum periodi Julianæ 4744: quo revera passus est ex Epiphaniæ et aliorum veterum opinione Christus. Quamobrem Incarnationem Domini Cedrenus triennio ante vulgarem æram posuit; passionem autem, anno ejusdem æræ xxxi. Unde non est mirum, annum illum Incarnationis, 5506 ab illo putari, in æra Constantinopolitana. Si enim tres annos adjicias, fiet annus 5509 Constantinopolitanus; Julianæ periodi 4714, qui est ipsissimus æræ communis. Non est igitur computus alius; sed ejusdem computi annos diversos Incarnationi præfinit. Ex his facile est odorari quæ computorum istorum origo fuerit: quod in seq. cap. declarabitur.

thodi vinculis soluto. Ejusdem Africani *Chronicum opus illustratur. Photii obscurus locus explicatur. Cestii Africani.*

Veteres in Græcia Christiani in annis ab Adamo putandis sola, quæ in sacris libris exstant, intervalla spectabant; nec annales computos suos ulla paschalem ad methodum σχεῖται, vel artificio implicatos habebant: ad quod deinceps consequentium illos temporum formavit industria. Ut igitur quisque pluribus aut paucioribus annis spatia illa terminabat, ita majores minorcæve summas adhibebat, qua de opinionum varietate dictum est in nono *De doctrina temporum*, cap. II.

Inter has celebris illa fuit Africani antiqui, et eruditi chronologi, qui Christum anno mundi 5504 incarnatum esse, passum vero 5534, ætatis tricesimo primo circiter asseruit: et originem dedit æræ illi, quam Alexandrinam appellari diximus. Quem illius computum nacti posterius auctoris sui chronologiam interpolaverunt, ac fœdissime conturbaverunt. Nam decem circiter annis ab ejus epocha, a Dionysiana autem octo, Christi Domini Incarnationem abstraxerunt. Id qua ratione sit factum, et quæ sincera illius opinio fuerit, investigare non erit, opinor, alienum: imo vero Græcicas ad æras intelligendas plurimum illius inquisitio utilitatis asferet.

Scribit Hieronymus in caput ix Danielis, Africanum existimasse Christi Domini passionem anno quinto decimo Tiberii Cæsaris accidisse: quem ab orbe condito 5531 numerasse, ætatis Christi tricesimum primum circiter, Georgius Syncellus affirmat. Photius vero num XXXIV refert Africanum opus historicum edidisse divisum in libros quinque; quibus tempora omnia complexus est, a prima rerum origine ad Christi παραστάτην, hoc est Incarnationem, nihil ut rerum necessariorum omitteret, summatim cuncta perscribens. Inde vero ad Marcrini imperium reliqua perstrinxisse, atque hoc in opere testatum se annos ab Adamo comprehendisse 5723. Idem testatur et Georgius Syncellus in Excerptis Scaligeri (pag. 39), ubi ex Africano refert ad olympiadem usque ceteros archontas ab Atheniensibus numerari 903, a Creonte, qui olympiade XIX præfuit; postremum vero fuisse Philinum ea quam dixi olympiade, consulibus Grato Sabiniano et Seleuco; qui a Bruto consules fuere 725. Demum colligi (pag. 37) annos 5723 ad tertium annum, Ἀυτωνόμου, καὶ Αὐγένητος. Marcum Antoninum Alagabulum intelligit. In iisdem Scaligerianis excerptis fragmentum Africani legitur de olympiadibus (pag. 317): in quo apud Athenienses in olympiadem descriptione Stadionica ait percenseri 249, annos 989. Sed in Ὀλυμπιάδων ἀναγραφῇ etiam 249 olympiadis Stadionicam recenset Scaliger. Si de annis ab Adamo 5725 auferas 5500, residui erunt 225 ab Incarnatione Domini secundum Africanum

naque Olympiadem epocham anteverit Africanus, et Incarnationem Domini contulit in annum periodi Julianæ 4712. Quod insuper ex anno Passio- nis ab eodem Africano constituto colligitur. Nam si decimo quinto Tiberii, nempe Geminis duobus coss. passus est (quæ fuit plurimorum veterum sententia), et is annus mundi 5531 ab Africano nu- meratus est, cum Incarnationem anno 5501 tri- buisset, ut auctor est Georgius Syncellus : cum in annum æræ Christianæ 29, sive periodi Julianæ 4742 consulatus Geminorum competat; deductis annis 30 de 4742, reliquus erit Incarnationis an- nus 4712 in Juliana periodo. Verum apud Euse- bium viii *De demonstr.* (pag. 243) fragmentum aliud occurrit Africani de Passione Domini, et Dani- elis hebdomadibus; in quo passio conjicitur in an- num secundum olympiadis 202, Tiberii xvi.

Hunc ipsum Africani locum pene ad verbum exscripsit Hieronymus in Commentariis ad caput IX Danielis, et tamen decimum quintum Tiberii posuit; non, ut est in Græco, decimum sextum. Quanquam nisi olympiadis annus appositus esset, conciliare ista facile possemus, quippe annus xv Tiberii, si ab Augusto mense putetur, quo impe- rare cepit; iniiit anno Christi 28, quarto labente olympiadis 201, et ad Augustum mensem anni Christi 29 continuatus est, quo duo Gemini consules erant. Ita xv Tiberii passus erit Christus, si his consulibus acciderit. Sin est, ut Christianorum veterum, aliorumque more, annos Tiberii a Pas- chali mense antecedente cœperit Africanus; idem annus xvi Tiberii censeri potuit. Sed cum olym- piadis 202 annus secundus inchoatus sit anno Christi 30, et ad ætatem usque sequentis anni propagatus fuerit; necesse est anno æræ commu- nis 30, vel 31 passum dici ab Africano Christum; prout annum Tiberii xvi, aut labentem adhibuerit, aut a Paschali mense præverterit. Si anno Diony- siano 30 Christum voluit esse passum, Incarna- tionem necesse est ab eodem locatam esse in anno periodi Julianæ 4713, uno anno ante communem æram, ut hodieque ponitur. Sin anno Christi 31 passionem assignavit, Tiberio v et Sejano coss., plane ut Epiphanius, alique veteres arbitrati sunt, Incarnatio congruet in annum primum æræ Chris- tianæ; itidem ut Panodoro, ac Græcis Latinisque computistis placuisse novimus. Sed hac ratione annus mundi 5723, qui ab Incarnatione debet ex Africani calculo esse 223, erit communis æræ 223; quo annui imperii secundum Alexander Mammææ filius inchoavit : cum tamen Antonini Alagabali tertium incidisse in annum illum mundi diserte scripserit Africanus.

Mea, ut in ancipiti ac perplexa quæstione, con- jectura est, Christum, ex Africani opinione, incar- natum esse anno periodi Julianæ 4712, biennio ante communem æram; mundi 5501, baptizatum

5531, sequente 5532 a Paschate, vel Apr. Christi communis 30, Tiberii xvi, et octo- ccii anno secundo nondum ab æstivis inchoato; sed κατὰ πρόληψιν a Januariæ, ac quopiam initio popularis anni, quo usus est canus. Scimus enim olympiadas nonnunquam quod consequens est, olympiæ tetracteteris nos non ab ipso tempore agonum, sed a pas- civitatum suarum exordio a plerisque non ita ut in annorum exitu ludi ipsi concurrerent annus mundi 5723, sive ab Incarnatione communis æræ 221, et Alagabali tertius.

B Quocirca qui Africanum referunt passum mihi anno Adami 5531, Incarnationis 31 habuisse, de annis desinentibus intelligere debent. Nam baptismum ab eo collatum esse in con- sultum Geminorum verisimile est; cum et hoc constet anno xv Tiberii istud evenisse; aut si Epiphanius, et alii quidam, Novembri mense, a sexto Januarii, ad baptismum venisse credidit, anni communis æræ xxviii; certe hinc ad passum solidum annum interpositus est, cum annus talis unum τῆν κηρῶς Africanus imputaverit. Quæ consulibus ipsis Geminis Martio mense passa- ret, tres ab Januario, vel a Novembri quinque taxat menses Christi prædicatio teneret. Quod Africanum sensisse non arbitror.

C Sed duo sunt in illo Africani calculo, quem Photio et Georgio retulimus, animadvertenda digna : alterum quod Photius scribit, Africanum ad Macrini imperium opus suum perduxisse, an- num 5723 historiam complexum; mendosum videtur ac pro Μακρίνου legendum M. Ἀφρικανῶν. Quæquam et aliud occurrebat; Africanum Scæverus non ultra olympiadem 248 in archivis Athenæ- sium invenisse, quæ olympias ad annum 217, et Macrini imperium extenditur; tamen recentiarum memoriam ad annos præterea quæ propagasse, id est ad annum Christi 221; Photianum vero eundem historię terminum putasse, qui Africanicarum erat. Vide quæ XII *De doctrina temp-*

D rum, cap. XL diximus. Alterum est, haud satis firmum argumentum esse novæ chronologiæ; quæ ex illo Africano concludit quinque annorum labem in Romanis fastos et annales irrepsisse, ac totidem superfluis in iis esse. Vis est argumentationis ejusmodi. An- nus Africani 5723 est æræ Christi 221, periodus Ju- lianæ 4934, quo consules fuere Gratus et Seleucus. Hoc vero par consulum ait ab exactis regibus esse septingentesimum vicesimum quintum. Adhuc ergo regum annis 243 ad 725, sunt anni 482, quibus deductis 221, restat annus Urbis 747: quæ Christus ex communis æræ ratiociniis ortus est quinquennio prius quam vulgo feratur, imo septen- nio. Natus enim ponitur anno Urbis conditæ 753.

5712 per 15 distribuiti relinquunt 7. Verum anno Christi 380 indictio fuit 8: unitas ergo adjungi debet ad numerum. Quod si annum Africani 5882 per 15 divideres, indictio 2 proveniret, quæ longius abest ab ea, quæ tum putabatur. Quamobrem non minus indictmentis, quam cycli lunaris commoditas Panodorum impulit, ut Africani computum interpolaret. Si quidem indictmentis usus per illa tempora vehementius increbrescere cœpit, ut est in lib. XI *De doctrina temporum*, cap. XLI.

Atenim persuasum hoc plerisque fuit, Christum Dominum et Martii xxiii, et luna xiv vel xv, id est plenilunio, esse passum, id est in Paschate Judaico, Martii vero xxv resurrexisse: quorum illud feria vi, hoc autem feria i contigisse extra controversiam est. Quod Martii xxiii passum esse Christum Græci computistæ crediderint, argumento est, quod Maximus, Georgius, Chronicon Alexandrinum, Cedrenus, et alii complures ita sentiunt. Quin etiam Cæsariense concilium, quod Victore pontifice circa annum Christi CXCVII celebratum est, hoc ipsum desinit lib. XII *De doct. temp.* cap., XII. Quocirca tria hæc in eundem concurrisse diem Martii xxiii arbitrati sunt, feriam vi, et lunam xv; nec non legitimum ætatis modum, ut xxxiii annos circiter ætatis haberet: quoniam tricesimo anno baptizatus est, ac tria deinde Paschata peregit. Quibus omnibus commodior nullus annus inveniri potuit, quam qui æræ communis est XLII, et in Panodori computo 5533 exiens, iniensque 5534, idemque ab Incarnatione, secundum Panodorum, 42. Nam hoc anno cyclus erat solis Romanus xxiii, littera G, proindeque Martii feria vi, et Martii xxv Dominica, cyclus lunæ Alexandrinus, et Romanus fuit v, neomenia Nicæna Martii ix et xxiii, luna xv. Ergo non dubitarunt illo anno passionem accidisse. Ut igitur tricesimus hic et tertius, vel quartus ætatis esset annus patienti Christo, constituerunt anno computi Panodori 5501 incarnatum esse Christum; æræ vulgaris nono, periodi Julianæ 4722. De qua illorum opinione, et chronologia ad Fragmentum Georgii Synceilli disputabitur capite sequenti. Huic illorum castigationi suffragari præterea vetus illa traditio videbatur, anno mundi 5501 incarnatum esse Christum, quam Africanus auctoritate sua commendat. Ita prorsus admirabiliter contigit, ut ad æram pristinam spreto Panodori calculi redirent; aut, ut priorem illum computum constanter Ecclesiæ aliquæ, civitatesque retinuerint; deinceps nulla in eo mutatione facta, epochas Incarnationis ac Passionis Christi tantummodo sollicitarunt. Verum nec in annis mundi cum Africano, nec in annis Christi putandis, cum Panodoro consentiebant. Etenim annus ille æræ Christianæ nonus ab Africano numeratus est mundi 5511; Christi undecimus: a Panodoro vero mundi 5501, Christi nonus. At illi mundi, ut Panodorus, 5501, Christi vero primum censebant:

Alexandrinum; hinc a Panodori computo id constat; multum hunc ab æra Africana reversum. Quocirca quod in IX *De doctrina temporum* cap. IV diximus, ex tribus vulgatis Græcorum putis, antiquitatis palmam ei deberi, qui nationem Christi numerat absolutos annos late id accipiendum est; et $\alpha\beta\theta\delta\zeta\eta\theta\iota$, si tantummodo summa spectetur, cujusmodi Africanus instituit. Sin eo modo considerata ab computandi magistris accommodata potest cum usus methodi paschalis impleta; eadem cum illa Panodori; sed ejus est tractatus matioque recentior.

Post hunc Panodori computum perperam, et versus Evangeliorum fidem a Græcis ea quam posui, ratione depravatum, alter excogitatus est qui hoc excluso priore, pleraque in omni Græcia et Oriente hac ætate receptus est. Hic ad Panodori epocham $\tau\eta\varsigma\ \epsilon\nu\alpha\nu\theta\epsilon\rho\nu\pi\theta\epsilon\omega\varsigma$ annos addit ad Alexandrinam Maximi et Georgii octo, si simplicem annorum numerum ab æræ. Nam, si annus ipse spectetur, octo illis, quæ Alexandrinum computum superare videntur, an eo minor est: hoc est Incarnationem Christi eadem annis anticipat; et cum epocha Panodori convenit. Anno itaque mundi 5509 Christi $\epsilon\nu\alpha\nu\theta\epsilon\rho\nu\pi\theta\epsilon\omega\varsigma$ ortumque tribuit. Cujus quidem instituentis omnino causas existitisse persuasum habeo. Præterea fuit, ut annis per 15 tributis, citra unitatis adjunctionem, haberetur indictio. Divisis 5509 per 15, relinquitur indictio IV, qualis anno primo æræ Christianæ fuit: quem Incarnationi dicantur. Hæc fuit cycli Judaici commoditas, quem et Victorius ac Latini et Occidentales plerique secuti sunt. Quanquam nihil præter cyclorum vel æræ numerorum ordinem expressisse Græcos existitisse, nec in celebrando Paschate ad eos errores accessisse, quos in Victorini ac Latinorum sectam postera Judæorum imitatio transfudit. Cycli Judaicus ac Latinus ab Alexandrino et Romano temerè discrepat, ut qui primus est Romanorum, Latinorum sit xviii; qui illorum tertius, horum sit xii, ut lib. VI *De doctrina temporum* pluribus exposuimus; præsertim capite V, ubi numeris ambrosii aureis Kalendarii Romani dies utrinque stipavimus. Ibi ad Kalendas Januarias Romanus numerus scriptus est iii, Latinorum xix. Ejusmodi cyclorum ratio in postremo illo computo locum habet. Nam divisus 5509 per 19, restant 18, qui Judaicus cyclus et Latinus erat anno Incarnationis, sive communis æræ primo: ad quem tribus adjectis, efficitur aureus numerus Alexandrinorum 2, qui eundem annum occupat. Sic anno Christi 1375 aureus numerus Alexandrinus erat vi. Hunc annum Isaacus numerat istius æræ 6881: quo numero per 19 nas-

in Padodori computum posterioribus illo artifices
ecerant; et ingentem hunc anachronismum tol-
ent, quo baptismus et passio Christi, ultra Ti-
tius obitum, in Cati et Claudii tempora diffunditur.

CAPUT IV.

argumentum Theophanis insigne ad Græcorum computorum rationem explicandam; ad idque Notæ eodem
pertinentes.

Ὅτι μὲν εφ'α', οὐχὶ δὲ εφ'λγ' ὁ Ἀφρικανὸς λέγων, ο σφάλεται ἔτη, κατὰ τὴν ἀψευδῆ τῶν Εὐαγγελίων ἡγήτησιν· ἡ πρόδηλον γάρ, ὅτι τῷ Ἄ' ἔτει ἀρχομένου, ἡ μικρῶ πρός, ἡ Ἐλαττον, διὰ τὸ εἰρημένον, ἡσούς δὲ ἦν ὡσεὶ ἐτῶν Ἄ', παρὰ τῷ μεγάλῳ εὐαγγελιστῇ Λουκᾷ, ἐβαπτίσθη, καὶ εἰδίδασκεν καὶ θεράπευσε πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐπὶ τρία ἔτη· ὡς εἶναι τὸν ἀπὸ τῆς θείας συλλήψεως αὐτοῦ ῥόνον ἀρξάμενον τῷ εφ'α' ἔτει τοῦ κόσμου, τῇ πρώτῃ τοῦ πρωτοκτίστου μηνὸς Νισάν, Μαρτίῳ κε', ἕχρι τῆς ζωοποιῦ ἀναστάσεως κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμερᾶσαν ἡμέραν κε' Μαρτίου, ἐτῶν λγ', καὶ μέρας μιάς τῷ εφ'λδ' ἔτει ἀρξαμένη· ἂφ' ἧς ἐπὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς μετὰ σώματος θεοπροπη θείαν ἀνάληψιν ἡμέραι μ'. Εἰ δὲ τις ἀπιστεῖ τοῖς λεγομένοις ἐπὶ αὐτῆς πολλαχοῦ λεγομένης, ὅτι ἐν αὐτῇ τὸν θάνατον πατήσας ὁ Κύριος ἡμῶν πρωτοκτίστῳ ἡμέρᾳ αὐτῇ ἡμῖν ἐκ νεκρῶν ἐπήγαγε· σκοπέτω εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν φλβ' κυκλικῶν ἐτῶν, κατὰ τὸ σιγ' ἔτος ἧς αὐτῆς περιόδου, τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην τοῦ παρ' Ἑβραίοις Πάσχα, καὶ εὐρήσεις ἂ κατὰ τὴν χγ' τοῦ αὐτοῦ Μαρτίου μηνὸς, ἐν ἡμέρᾳ παρασκευῇ κατεβύτησαν ἐπὶ τὸ σωτήριον πάθος, ὃ ὑπὲρ ἡμῶν ἐκούσιως ὑπέστη· καὶ τρεῖς ὑπὸ Ἰωσήφ τοῦ ἐξ Ἀριμαθίας, καὶ Νικοδήμου, ἀνέστη τῇ μετὰ τὴν αὐτὴν παρασκευῇ ἐπιφωσκούσῃ τρίτῃ ἡμέρᾳ, μὲν Σαββάτων, πρώτη δὲ τοῦ παρ' Ἑβραίοις Νισάν πρώτου μηνὸς· ἧτις ἀεὶ τῇ κε' τοῦ Μαρτίου μηνὸς μία καὶ ἡ αὐτὴ ἐστίν.

Ὁ μὲν οὖν Ἀφρικανὸς, συμφώνως τῇ ἀποστολικῇ παραδόσει τῷ εφ'α' ἔτει τὴν θείαν χρονολογήσας ἀρξαται, περὶ τὸ πάθος καὶ τὴν σωτήριον ἀνάστασιν εὐσυνῆσει διήμαρτε, κατὰ τὸ εφ'α' ἔτος τοῦ κόσμου κατὰ τὴν συναγωγὴν Εὐσέβιος δὲ ὁ Παμφίλιος τὰ ἀπὸ Ἀδάμ ἕως Ἀβραάμ γενέσεως, ἡ κατὰ τοὺς χρόνους Νίνου καὶ Σεμιράμειδος τῶν Ἀσσυρίων βασιλέων ὠμολόγηται, συντεμῶν ἔτη γρπα' ἐστοιχειώσε, τῷ Ἑβραϊκῷ ἐξακολουθήσας, καὶ τὸν δεῦτερον Καϊνᾶν ἔτη ρλ' ζήσαντα πρὸ τῆς τεκνώσεως μὴ στοιχειώσας· οὗ ὁ θεὸς εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς μέμνηται ἐν τῇ κατ' αὐτὸν γενεαλογίᾳ· ὡς καὶ ἀλλαχοῦ λέλεκται. Τὸ δὲ κατ' ἡμᾶς τοῦτο χρονογράφιον ἀπὸ Ἀδάμ ἕως γενέσεως Ἀβραάμ ἔτη γλβ' περιέχει συμφώνως τῇ θεῇ Νωβωτίῳ γραφῇ καὶ ταῖς γενεαῖς τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου. Καὶ ἀπὸ τῆς γεννήσεως Ἀβραάμ ἕως

Quod Africanus annos (ad Christi passionem) computans 5531, non 5533, ut sincera Evangeliorum narratio continet, duobus annis fallitur. Manifestum est enim·anno Christum ætatis ineunte, hoc est paulo plus minusve, tricesimo, secundum illa Lucæ evangelistæ verba cap. III, 23 : *Jesus cum tem erat quasi annorum triginta*, baptizatum esse, ac docuisse; et morbos omnes, languoresque curasse annis tribus; adeo ut tempus omne, quod a divino illius conceptu, et ab anno mundi 5501, ac Nisan principis mensium die prima, Martii xiv, ad vivificam usque resurrectionem extenditur, quæ in eandem xxv Martii diem incidit; annorum sit xxxiii, et unius diei, quæ annum 5534 incepit. Unde ad divinam cum corpore assumptionem illius in cælum dies intercedunt xl. Si quis autem fidem minus adhibet iis, quæ de die illa non uno loco memorantur, nimirum Dominum nostrum primaria in illa die, calcata morte, vitam nobis ex mortuis effudisse, ad undecimam periodum cyclicorum annorum 532, et ejus annum 215 animum advertat, in eoque decimam quartam Hebræi Paschatis attendat. Hanc enim inveniet die xxiiii Martii ejusdem, ac Parasceve, in salutiferam passionem incidisse, quam pro nobis ille sustinuit; et sepultus a Josepho, qui ex Arimathæa erat oriundus, et Nicodemo, tertia ab eadem Parasceve die resurrexit : una Sabbatorum, et Nisan primi apud Hebræos mensis prima die; quæ vicesima quinta Martii una eademque semper incidit.

Igitur Africanus, cum in annum mundi 5501 divinam Incarnationem consentaneæ traditioni apostolicæ conjecisset, in passione ac salutifera resurrectione consignanda biennio aberravit, utramque conferens in annum mundi 5531. At Eusebius Pamphili annos ab Adam ad ortum Abraami, qui Nini ac Semiramidis regum Assyriæ temporibus, communi opinione congruit, in unam summam colligens, 3181 putavit, Hebræos codices secutus : et secundum Cainan, qui vixit annos cxxx antequam gigneret, in serie minime collocavit : cujus quidem Lucas evangelista meminit in genealogia sua : quod alibi jam diximus. Nostra porro chronologia ab Adam ad ortum Abraami annos complectitur 5512 : qui numerus tam Mosis historiæ quam evangelicæ genealogiæ Lucæ convenit. A natah vero

ἂ f. ὑπήγησιν πρόδηλον. Ὅτι. ὁ cor. εφ. ὁ f. ἀρξάμενης. ἂ f. εὐρήσει. ὁ f. γρπδ. ὁ cor. γγ:β.

Fiunt in totum anni ab Adamo 5533 : secundum Eusebium vero, anni 5232, quod ab apostolica traditione penitus abhorret. Hic autem ex ejusmodi hallucinatione illi error obrepsit, quod præter annos Cainani 130, alios insuper 111 omisit Allophylorum, qui in Judicum libro continentur : nec nou interregni et pacis, 40; item Darii, qui et Astyages dictus est, annos xi.

Panodorus vero unus ex Ægypti monachis, historicus, neque chronologiæ accuratoris imperitus, qui Arcadii imperatoris, ac Theodophili Alexandrini archiepiscopi tempore floruit, cum veritatem in plerisque tenuisset, septem aberravit annis, ubi ad salutiferam incarnationem pervenit. Hanc enim anno mundi 5493 illigavit. Cujus ille erroris occasionem habuit ex eo, quod in anno primo Philippi Aridæi, qui Alexandro Macedoni primus in regnum successit; eodem videlicet, in quo et Claudius Ptolemæus expeditorum canonum ratiocinia defixit; initium statuit Ægyptiaci anni, atque Græci, in prima die Thoth, primi Ægyptiorum mensis, Augusti xxix; quod ad eandem epocham revolvitur. Hoc vero tempus citra controversiam anno mundi 5170 tribuitur. Porro ab anno primo Philippi, usque ad victam Cleopatram, anni secundum canones astronomicos numerantur 294. Fiunt ab orbe condito, et ab Adamo ad exitum Cleopatraz, anni 5463. Verum ab ecclesiastica traditione dissentit in anno 43 Augusti Cæsaris, quo Dominus noster carnem induit. Non enim plures quam 43 annos a victa Cleopatra et Ægyptio subacta, apud mathematicos imperasse dicitur Augustus. Quod si concessum a nobis fuerit, consequens erit anno mundi 5505 ex hac vita Augustum excessisse. At idem ipse quintus erit ætatis Salvatoris annus : quod aperte falsum est. Quod autem circa obitum Cæsaris Augusti quindecim circiter annorum Dominus esset, ac xv Tiberii Cæsaris annorum fere xxx, ut sacra Scriptura docet, nemini dubium est. Ita contigerit Augusti Cæsaris exitus inter annum mundi 5514 et 5515; initium autem imperii totius anno 5458. Panodorus vero mathematicum canonem secutus Augusti imperii primordium contulit in annum mundi 5451, mortem vero in annum 5506, generationem denique Christi in 5493, quod ab eo perperam constat esse factum.

Ad Georgii Syncelli

Ὅτι μὲν φερα. Veterum multorum opinio fuit, Christum uno tantum anno prædicasse, eoque passum fuisse. Ex eorum numero fuit Africanus, ut testatur Hieronymus in IX Danielis : quem recte ex auctoritate evangelica Georgius redarguit. Vide XII De doctrina temporum, cap. IX.

⁷ cor. καὶ τῶν ἐτ' ἄλλοφύλων. ⁸ f. ὁ ὄμοχ. ⁹ imo α'.

εφλγ· κατὰ δὲ Εὐσέβιον εσλβ· ὅπερ ἀλλόφρονος ἔστι τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως· ὁ καὶ ἐκ τῆς ἰστομῶ τοιοῦτε πέπονθε, πρὸς τοὺς ἀλ' τοῦ κί· ἔσει, κατὰ τὸν ἐν τοῖς Κριταῖς ἀλλοφύλων· ἐπὶ παραλείψας· τὰ τε τῆς ἀναρχίας καὶ εἰρηγῆ· καὶ ἔτι τοῦ Δαρείου τοῦ καὶ Ἀστυάγου ἐπὶ κ·

Πανόδωρος δὲ τις τῶν κατ' Αἴγυπτον ἐστὶν ἱστορικὸς, οὐκ ἀπειρος χρονικῆς ἀκρίβειας, ἐν χρόνοις ἀκμάσας Ἀρκαδίου βασιλέως καὶ θεοφίλου Ἀλεξανδρείας ἀρχιεπισκόπου, ἀθήθειαν ἀσπίδων ἐν πολλοῖς, ζ' διήμαρτον ἔσειν, ἔλθων εἰς τὴν αἰ· ἰον ἀρχωσιν, τῷ εὐηγ' ἔσει ταύτην σὺλλογῆ· νος. Ἡ δὲ αἰτία τοῦ σφάλματος αὐτοῦ γέγονεν· Ἐπὶ γάρ τὸ α' ἔτος Φιλίππου τοῦ Ἀρκαδίου καὶ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα βασιλεύσαντος Μακεδονί· α', καθ' ὃ ἔτος καὶ ὁ Κλαύδιος Πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν προχείριον κανόνων ψηφιστορίαν ἐπέγραψεν ἰσχυριστικῶς καὶ Ἑλληνικῶς ἔτους, κατὰ τὴν ἐπιπέθω μηνὸς παρ' Αἰγυπτίοις λεγομένου, ἢ τῷ Ἰουλιούστου μηνὸς οὐσαμ ἀποκαταστατικῆν, ἡμερολογίου ὁμολογούμενως ἔσει τῷ ερσ' ἔσει τοῦ κί· κ· τοῦ αὐτοῦ δ' ὁ ἔτος Φιλίππου μέχρι τῆς καταρῆ· Κλεοπάτρας ἔτη κατὰ τοὺς ἀστρονομικοὺς κανόνες ἐπισυνάγεται σλδ'. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐρσ' ἔτους ε' ὁ γίνονται εὐεγ' Ἀδάμ εὐς καταρῆ· Κλεοπάτρας. Κατὰ τοῦτο οὐ συνάδει τῇ ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει, ὡς τὸ πρὸς τὸ μγ' ἔτος Αὐγούστου Καίσαρος· ἦνίκα ὁ Κύριος ἡμῶν ἐσαρκώθη· μόνον γὰρ τῆς αὐτῆς καθαιρέσεως καὶ ὑποταγῆς Αἰγύπτου· ἔτη λέγεται βεβασιλευκέναι παρὰ τοῖς μαθηματικῶν Αὐγούστου. Ὅπερ εἰ δώμεν ἀθήθειαν, εὐρηστικῶς κατὰ τὸ εφε' ἔτος τοῦ κόσμου τελευτήσας ἔσει ἔτος. Τῷ δ' αὐτῷ ε' ἔσει τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμερολογίου· Ἄλλ' ὅτι μὲν ἔσει ὁ πρόδῃλον· ὅτι δὲ κατὰ τὸ Ἰουλιούστου Καίσαρος θάνατον ἰε' ἔγγυς ἦγεν ἔσει Ἰουλιανὸς, καὶ κατὰ τὸ ἰε' Τιβερίου Καίσαρος ὡσεὶ ἐπὶ τὸ λ', ὡς τὰ λόγια, καὶ τοῦτο προφανές. Ἐπει δὲ ὁ μὲν Αὐγούστου Καίσαρος θάνατος μεταξὺ τῶν ἐπιπέθω κοσμικοῦ ἔτους καὶ τοῦ εφε' ἢ δὲ ἐπὶ τῷ ὅλης βασιλείας αὐτοῦ τῷ εὐνη'. Πανόδωρος δὲ τῆς μαθηματικῆς ἐξακολουθῶν ἐκδόσει, τὴν μὲν ἀρχὴν τῆς Αὐγούστου βασιλείας τῷ εὐνα' ἔσει τοῦ κόσμου ἰσχυριστικῶς χείωσε, τὸ δὲ τέλος τῷ εφε', τὴν δὲ σωτήριον ἡμερολογίου τῷ εὐηγ', οὐ καλῶς διανοησάμενος.

Fragmentum Notæ.

Ὅς εἶναι τὸν ἀπὸ τῆς θείας. Tria hic observatione digna. Alterum, caput anni in computo Gregoriano, non repetere Georgium a civili epocha, nisi a Septembri; sed a verno tempore atque ab nono Kalend. April. quo die conditum esse mundum presertabant: alterum passum ex illorum opinione esse

¹⁰ f. ἔτη. ¹¹ Deest aliqua.

hæc. LI, partim in XII *De doctrina temporum* posuimus. Cum autem capite superiori demonstratum sit Maximum, quem Georgius, et cæteri,

Alexandrinam æram tenuerunt, secuti sunt, Christi passionem in eum annum contulisse, qui æræ nostræ XII, periodi Julianæ 4735, eo no admirabiliter contigit, ut in diem Martii XIII prima quarta Paschalis incideret. Novilunium im ex Parisinis tabulis commissum est Martii x, feria VII, hora 10, 21' in horizonte Hierosolymino. Quare decima quarta convenit in Martii XIII, feria VI; plenilunium vero medium Martii XXV eunte, hora videlicet 4, 55' a media nocte. Nicæno poro tempore neomenia cadebat in IX Martii, cyo V decima quarta, Martii XXII: quod ad Græcom computistarum mentem perbelle congruebat, et Martii XIII, et feria VI, et plenilunio passum esse Christum asseverabant. Sed hæc quam orum rationibus consentanea videntur tam sono, et ab evangelica veritate prorsus aliena. Sed nec Epiphaniï sententiam assecuti illi sunt; nam nos abunde libris illis explicavimus. Tertio nique constat ex Maximi ac Theophanis decreto, Christum Dominum triennio, ac mensibus circiter tribus a baptismo prædicasse, ut qui anno ætatis eunte XXI, Januarii VI, baptizatus sit, mundi 530 exeunte, ita ut 5531 proximo vere successerit anno periodi Julianæ 4752, passus autem sit anno ætatis XXIII absoluto, ac tribus præterea mensibus; mundi 5533 desinente, periodi Julianæ 4755. In quo ab Epiphaniï sententia desciscunt. Vide Maximi cap. XXXII. Sciendum est porro, Græcos ætatem Christi ab Incarnatione ipsa numerare, non, ut ratio postulat, et nos vulgo facimus, ab eo tempore, quo extra uterum proliit. Quorum institutum Romani quoque computistæ complexi sunt, Dionysius Exiguus, Beda, et inferioris ævi prope modum omnes. Hinc Georgius annos vitæ Domini putare incipit a XXV Martii.

Σκοπεῖτω εἰς τὴν α'. Divisa summa annorum 533 per 532, fiunt absolutæ periodi X, et annus 113 undecimæ, quo revera quarta decima Christi sæculo incidit in Martii diem XIII, ut paulo ante vidimus.

Πρώτη δὲ τοῦ παρ' Ἑβραίων. Mirum illud est, non solum neomeniam fuisse Nisan diem illum, quem lunæ XVI vel XVII esse dicit, sed ejusmodi semper existisse. Nugæ istæ sunt, nisi hoc forte voluit, initio rerum primum mensem, sive Nisan neomeniam habuisse XXV die Martii.

Ὁ μὲν οὖν Ἀφρικανός. Vide superiora libri hujus nostri capita.

Ἐσθθιος δὲ ὁ Παμφίλου. In chronico posteriore, interprete sancto Hieronymo, Eusebius in Proæmio numerat ab Adamo ad diluivium annos 2242, a diluivio ad ortum Abrahami, 942. Summa

bis, efficies annos 5199. Ac revera totidem annos ex Eusebii calculo Latini antiquiores exprimunt: et in Romano Martyrologio VIII Kalend. Januar. numerus ille concipitur. Vide lib. IX *De doctrina temporum*, cap. II. Porro ad passionem, quæ anno Abrahami 2047 ponitur, anni sunt a conditu rerum 5231. Quæritur Georgius ab Eusebio prætermissum Cainan, et ejus annos CXXX: ideo minorem justo esse summam ad ortum Abrahami; quam ipse ait esse annorum 3312, quibus additi anni 2221, qui ab Abrahamo ad Christi passionem interjecti sunt, efficiunt annos 5533; cum tamen Eusebius et annos ab Abrahamo numeret ad Christum 2048, et iis priorem ad numerum adjectis, summam inde conficiat annorum 5232. Desunt anni 301 ad Georgii calculum: quos ipse variis modis inculcare nititur. De Cainano, et annis Judicium plenissime habes in IX *De doctrina temporum*. Georgii *μικρολογία* ista non est nauci.

Πανόδωρος δὲ τις. Nunc de altero computo, qui est Panodori monachi. Is æram priorem annorum ad Christi *ἐνανθρώπησιν* 5501 octo annis, vel decem decurtavit; cujus inventi probabilis est a nobis supra reddita ratio: quam vero Georgius affert, frivola est; nec jure hominem redarguit ut mox videbitur.

Ἐπὶ γὰρ τὸ α' ἔτος. Quæ sequuntur insigniter depravata sunt; neque vis argumentationis, qua Panodorum Syncellus oppugnat, satis animadvertitur. Hujus tamen hæc summa conficitur: ideo septem annis minus putasse Panodorum, quod cum anno mundi 5458 Augustus imperare cœperit post necem Julii Cæsaris, Panodorus 5451 tantummodo posuerit, mathematicorum calculum secutus. Fuit apud astronomos in usu canon quidam, sive laterculum regum, qui a Nabonassaro ad Antoninum usque propagatur, nimirum ad Ptolemæi tempora: qui a Chaldæis traditum canonem Romanis imperatoribus auxisse videtur. Verum in libro *προχειρῶν κανόνων*, qui tabulas astronomicas complectitur, canon idem a Philippo Aridæo incipit, ut in manuscriptis codicibus apparet, qui Theonis commentarius εἰς τοὺς προχειροὺς κανόνας exhibent. Igitur a morte Alexandri, et Thoth Philippi, ad mortem Cleopatrarum, anni colliguntur 294. Inde Augusti Cæsaris 43. Duplex enim initium Augusti, alterum a morte Julii Cæsaris, alterum a nece Antonii et Cleopatrarum, quæ est epocha annorum Actiacorum. Intervalla porro annorum a neomenia Thoth, quæ principum mortem proxime consecuta est, in illo canone procedunt. Mortuus est Alexander Magnus anno primo ineunte olympiadis CXIV, periodi Julianæ 4390, anno Nabonassari 424, qui cœpit Novembris XII. Quare Thoth Philippi Aridæi, sive mortis Alexandri, convenit in Novembris XII anni ejusdem periodi Julianæ 4390, et initium dedit anno Nabonassari

ad Thoth Actiacum, sive neomeniam Thoth, quæ anno illo, quo mortua est Cleopatra, incurrit in xxxi diem Augusti; et exordium attulit anno Nabonassari 719, anno periodi Julianæ 4684, Urbis secundum Varronem 724. Intervallum a morte Alexandri ad Thoth Actiacum, anni solidi 294. Rursus Augusti mors contigit anno Urbis 767, mensis cognominis xix, epagomenon v, anni Nabonassarei 762; cujus Thoth inii Augusti xx, periodi Julianæ 4727, decimo quarto communis æræ. Sed tum annus fixus, et Actiacus erat in cursu; cujus Thoth perpetuo ab Augusti xxix die auspicabatur. Itaque a Thoth Actiaco, ad Thoth mortis Augusti, anni absoluti sunt 43. Hæc sunt indubitata, et a nobis demonstrantur in tomo posteriore operis *De doctrina temporum*. Ex quibus intervallum aliud computari potest, quod inter Augusti primum exordium ac necem Cleopatraz numeratur, annorum 13. Nam Augusti imperium cœpit anno Urbis 711: cujus Thoth convenit in Septembris iii, Nabon. 706, periodi Julianæ 4671. Inde ad Thoth Actiacum anni Urbis 724, anni confecti sunt 13. Quare a Thoth imperii Augusti, ad Thoth mortis ejusdem, anni sunt Ægyptiaci vertentes 56. Panodorus incarnationem Christi conferebat in eum annum, qui cyclum lunarem habuit 2 a Thoth Alexandrino, si civile initium cogites, uti lib. IX *De doctrina temporum*, capite IV docuimus. Erat ergo periodi Julianæ 4713, in quem vulgaris quoque natalis competit, vel 4714, si populari epocha usus est; anno Nabonassari 748. Proinde a Thoth anni Actiaci primi, sive Nabonassari 719, ad Thoth anni 748, putantur anni solidi 29, ita ut tricesimo Actiaco ineunte incarnatus sit Dominus. Igitur ab anno Nabonassari ineunte 425, sive a Thoth Philippi, ad annum ineuntem 748 Nabonassari, quo Christus incarnatus est, anni interjecti sunt absoluti 323; ita ut anno 324 ab initio Philippi Christi ἐνανθρώπησις incidit. Detractis ergo annis 324 de 5493, reliqui sunt 5169; adeoque anno 5170 ab autumno inchoato Thoth Philippi accidit, ut scribit Georgius: qui et frustra Panodorum redarguit, quod primum initium Augusti Cæsaris illigavit anno mundi 5451. Id enim consentaneæ fecit constitutz a se chronologiæ. Etenim primum Augusti imperatoris exordium ab anno deduxit periodi Julianæ 4671, Urbis conditz 711, a quo plerique imperium illius auspiciati sunt, ut paulo ante diximus. Jam vero a Thoth Philippi, sive ab anno Nabonassari 425 ineunte, ad ineuntem annum Nabon. 706, anni sunt vertentes, et integri 281: qui additi ad annum mundi 5170, cui Thoth Philippi congruit, conficiunt annum mundi 5451, primum monarchiæ Augusti. Exinde annis adjectis 56 imperii ejusdem, existit annus mundi 5507, quo Augustus excessit, quæntquam nondum inchoato 5507, sed adhuc labente 5506 perijt. Quin etiam canon ille mathema-

cœperit. Jam si annos 338 adjicias ad 424 Nabonassari, conflabitur annus Nabonassari 762, quæ Thoth mortis Augusti. Adde eosdem 338 ad annum Panodori 5169, existet annus mundi 5507. Rursus itaque Panodorus non solum Thoth Philippi cum anno computi sui 5170 copularit, sed et eodem incarnationem Christi contulit in annum, ac lunæ cyclum 2 a populari Alexandrinorum epocha procedentem, id est Augusti xxix, a quo æra ordiebatur; vel a verno tempore, ut complures solent. Quin ex iis vestigiis chronologiæ Panodori conjectura fieri potest accuratum iis in rebus diligentem hominem fuisse; atque haud parum intelligentiorem ejus reprehensore Georgio, cujus hoc genere infinita peccata sunt; sed nullum magis quam quod ea vellicare instituit, quæ neque exbat ipse, et ab illo ipso, quem accusabat, facta scripta constanter.

Ὁς τὸ πρὸς τὸ μὴ ἔτος. Hæc sunt mensurae. Na dicere videtur Christum in mundum venisse anno Augusti XLIII; et idem tamen tres illos et quadraginta annos a morte Cleopatraz ad Augusti electionem extendit. Utrumque verum est; et a primo rebus Cæsaris Augusti ad incarnationis annum, quæ Panodorus constituit, annos esse XLIII; et a morte Cleopatraz totidem ad excessum Augusti. Erat anno tertio Juliano, periodi Julianæ 4671, imperium cœpit Augustus, ex opinione Panodori. Christus incarnatus est anno Juliano XLVI. Demptis duobus reliquus est annus XLIV ab initio Augusti: quæ Thoth anni Juliani XLVI, periodi Julianæ 4713 inchoatur. Labente itaque XLIII Cæsaris Augusti mense Martio contigit ἐνανθρώπησις. Rursus obiit Augustus anno Juliano LIX, Augusti mensis III. Periodi Julianæ 4727. Intervallum ab anno Juliano XVI, quo primus Actiacus cœpit, ad LIX, sunt anni XLIII. Obiit igitur Augustus exeunte anno XLIII: τῆς καθαρῆς Cleopatraz, hoc est Thoth mortis Augusti fuit quadragesimus quartus a Thoth Actiaco. Hæc vera sunt. Sed Georgius perplexæ et obscure loquitur.

CAPUT V.

De Græcorum computorum epocha in anni Juliani deque cyclorum in iis methodo. Marius Strabon.

Civilis Constantinopolitanorum annus a Kalendis Septembris incipiebat una cum indictione. Incipiebat igitur solis ac lunæ cyclos par erat incipere, quæ admodum Alexandrini, qui triduo ante popularis anni principium habebant, indidem et cyclos ordiebantur. Sed cum Romani anni descriptione Romanisque mensibus uterentur, illius etiam incipit Græci nonnunquam adhibuerunt. Tum quod Paschalis causa cycli a Christianis assumpti sunt: quæ festum verno tempore celebratur; hinc plerique non modo cyclorum, sed et anni ipsius errorum

Quæ tot initiorum varietas prius scriptores ipso-
rum, quam eorum lectores, admirabili perturbatione
confudit. Nam duo plerumque diversa annorum, et
cyclorum principia miscent invicem: nec ad id
quod semel amplexi sunt, constanter adhærescunt.
Annus enim ab Septembri vel Octobri inci-
piunt; cyclos autem solis ac lunæ ab Martio vel
Aprili. Quidam cyclum solis ab Octobri; lunæ vero
ab verno mense cœperunt. Plures annum civilem
ab Septembri; ecclesiasticum ab Aprili proficisci ju-
bent; hunc etiam aliqui Martio ab mense, et ejus
certa die repetunt.

Ea methodi obscuritas et confusio luce ut aliqua
nostræ disputationis illustretur, de singulis Græco-
rum computis ordine dicendum erit, et qui unus-
cujusque tradendi principes fuerunt, eorum per-
estiganda sententia est, ut, quemadmodum ab illis
constituti cycli fuerint; et quo pacto cum Roma-
nis consentiant; ac quod anni denique primordium
operint, certa ratione declaretur. A Maximo igitur
incipiendum erit, qui et antiquior est, et antiquio-
ris observator æræ, cujus de anno primum, et
anni epocha statuemus.

Alexandrinum computum in Paschali sua me-
thodo tenere se Maximus ostendit capite XXXII,
in quo annum Incarnationis ac natalis Christi an-
notasse mundi 5501, scripsisse vero se anno 6133,
Heraclii xxxi cap. XVII significat; cujus anni pas-
chim exemplo utitur. Annus primus Heraclii cepit
Octobri mense anni æræ Christianæ 1000, tricesi-
mus vero primus anno 1000, indictione Constanti-
nopolitana xiv post Septembrem, cyclo lunæ xiv,
solis v, littera Domin. BA. Hanc porro methodum
anni sui tradit capite XVII, ut divisa summa per
xxviii, si quid residuum sit, pro solari cyclo ca-
piatur: aut si nihil restet, integer ipse cyclus.
Idem et in lunari, atque indictione præcipit. Hoc
modo divisus annis 6133, cyclus relinquetur solis
i, lunæ xv, indictionis xiiii. Restat illud inquiren-
dum; ecquid annus ille 6133 a Septembri anni
Christi 1000, an a Paschali mense anni 1000 inci-
piat.

Quod igitur nequaquam a Septembri annos suos
sit exorsus, ex XXXII capite concludi potest. Ibi
enim in eundem annum mundi Martium ac Decem-
brem conjicit, nempe 3501, quo et feriam ii ait
fuisse Martii xxv, et quartam Decembris xxv.
Certe Georgius Syncellus, qui eandem æram expri-
mit, annos suos a xxv Martii incipit; nec non
Alexandrinum Chronicon; etsi interdum aliter usur-
pat, de quo vide cap. III, lib. IX *De doctrina tem-
porum*, cyclos autem solis ac lunæ perspicue ab
eodem Martio, non a Septembri inchoare se decla-
rat, cap. VI, ubi laterculum enarrans, quod edi-
tum est pag. 315, Januarium et Februarium anni
antecedentis esse dicit; Pascha vero, et ejus xiv, anni
sequentis. Præterea id ex capitibus X ac XIII cogno-

PATROL. GR. XIX.

diebus, quibus alixi sunt aurei numeri; solarem
autem ab æquinociali mense. Item capite XXIII,
cyclum solis xxviii, et lunæ xiv, Aprili ac Paschali
anni ejus imputat, qui Pascha anni 6133 antecessit;
cujus cyclus erat solaris i, lunaris xv; quo etiam
capite cyclum solis xxviii a Kalendis Aprilis orsus
est. Unde epactas solis feriam illam esse defuit,
quæ est Martii xxxi, sicut epactas lunares, ætatem
lunæ in eodem die. Ex quo sequitur anni primor-
dium in Kalendas Aprilis, ab illo constitui. Duplici-
ter itaque annum suum auspicatur Maximus, nempe
a Kalendis Aprilis, et a neomenia Paschali: cu-
jusmodi in nostris quoque, id est Latinis, computi
scriptoribus inconstantiam animadvertimus libro VI
De doctrina temporum quæ, quia perlevis, facile dis-
simulatur; dum illud constet, verno mense, non
autumnali annorum suorum epochas fixisse Maxi-
mum.

Cum hæc exploratissima sint, tamen ex eodem
Maximi computo difficilis nodus occurrit. Quippe
annum 6133, et indictionem xiv componit cum
anno xxxi Heraclii, adeoque cum cyclo solis i, lu-
næ xv. Atqui annus xxxi Heraclii cœptus est Octo-
bri anni Christi 1000. Mortuus est vero Martii xi
anni 1000. Si annus mundi 6133 ab Aprili, aut
neomenia Paschali caperet exordium, non utique
6133 annum attigisset Heraclius: quandoquidem
neomenia Paschalis anno isto contigit Martii xix;
quarta decima Paschalis Kalendis Aprilibus, feria i.
Unde Pascha in Aprilis viii diffunditur; cyclo lunæ
tam Romano quam Constantinopolitano xv; cyclo
vero solis i Constantinopolitano, Romano vi, lit-
tera G, quod Maximus cap. XIX diserte astruit.

Hoc non alia ratione dissolvi potest quam ea
quæ IX *De doctrina temporum* allata est, cap. III,
ubi Maximum ostendimus duplicem epocham anni
civilis et ecclesiastici confudisse: quarum illa ab
Septembri procedebat: hæc ab Aprili, aut verno
mense. Proinde 6133 annum civilem alias cum He-
raclii anno xxxi, et indictione xiv comparavit; alias
eundem annum distulit in Paschalem mensem, ec-
clesiastico usus exordio.

D Ante Maximum Panodorus annos suos a verno
tempore inchoasse videtur: etsi Georgius in eo
fragmento, quod capite superiori retulimus, ubi
ἐναυθρῶπησιν, et γέννησιν ab eo illigatam refert
anno mundi 3493, nullam certam ejus rei signi-
ficationem dederit, tamen ita Christiani fere ve-
teres, saltem ecclesiasticis in computis et histo-
riis, facere consueverant ut de Africano cap. I
hujus libri docuimus.

His animadversis, facile jam erit solis ac lunæ
cyclos æræ hujus, et computi proprios investigare,
ac cum nostris componere, in quo sædissime hal-
lucinatus est Scaliger; uti paulo post ostendetur.
Primum enim quod ad solis cyclum attinet, di-
visis annis ab orbe condito, residuus numerus

Cyclus solis : concurrebat enim annis duobus 6133, quæ Romanus solis cyclus erat vi, littera Dominicalis G : unde reliqui deinceps propagari possunt ; quod in sequentibus constabit. Cyclus lunaris Maximi idem prorsus est cum Romano. Siquidem divisus 6133 per 19, reliqui sunt xv, et revera anno Christi 641, cyclus erat lunæ 15. Quod mirum esse non debet. Ex eodem quippe Alexandrinorum fonte Græci ac Latini pariter lunarem hausere cyclum ; et ab eadem epocha, nimirum ab verno mense, usum illius auspicati sunt.

In indictione putanda perplexus est Maximus, in eaque methodus fallit, quæ per cyclum integrum τὴν ὀμὰδα dividit. Nam si 6133 per 15 partiare, supererit indictio xiiii. Atqui xiv cœpta est Septembri anni 640, et sequente 641 adhuc obtinuit ; nec alia cum anno mundi 6133 componi debuit. Verum ad methodum unitas additur annis mundi, ut indictionem labentem obtineas : quemadmodum cap. XXXIII Compti admonet. Duplicem enim indictionem statuit : unam, quæ existit ex annis mundi per xv divisus ; estque unitate minor, quam reipsa tunc usurpatur ; alteram, quæ ab Augusti secundo imperii anno est exorsa : quem quidem affirmat ex xv indictione primam anno isto fecisse. Hæc sunt commentitia. Vera autem origo patefacta est supra cap. III. Vide et cap. I, ubi de indictionibus Maximi egimus.

In altero computo, quem κατὰ Ῥωμαίους appellat Georgius, quique annum Incarnationis exhibet mundi 5509, perinde ambigua est annorum epocha. Isaacus Argyrus cap. III Compti prioris, annum civilem ait a Septembri inchoari ; cyclum solem, ab Octobris Kalendis. Cyclum vero lunarem cap. IV ab Januario incipit, ac divisus annis mundi per congruentem cyclo cuius numerum, colligi labentem anno ultimo cyclum asserit. Annum, quo ista prodebat, capite III scribit esse mundi 6881, quo diviso per 28, sit solis cyclus 21, tum Octobris xxvi die feriam iii scribit fuisse, capite sequenti. Est hic annus Christi 1372, cyclo Romano ix, littera Dominic. DC. Idem tamen capite VI, μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀρχομένου Ἰανουαρίου, usque ad initium Januarii, qui proxime sequitur, annos ait esse 6880 : quibus divisus per 19, cyclum lunæ 2 confici. Hæc ita conciliari possunt. Scribebat Isaacus Octobri mense anni Christi 1372 ; cum jam ab Septembri cœptus esset annus Constantinopolitanus 6881 cum indictione xi, ratione vero cycli solaris a Kalendis Octobris : porro ratione cycli lunaris, Kalendis Januariis sequentibus initium habiturus erat, sic ut annus 6880, perseveraret anno 1372. Itaque ad Kalendas Januarii anni 1373 fluxisse ait annos 6880 : horum ultimus occupabat annum 1372, cujus adeo cyclum investigat. Divide annos 6880 per 19, restat 2 lunæ cyclus Judaicus, et Latinus ; qui Romano 5 respondet, quotus erat

annorum appropinquat, quibus septem indictionibus cavimus ; Græcos in hoc genere compositi Latini ac Judæorum aureos numeros accepimus. Nam Latinorum proprium id fuit, lunarem cyclum inchoare ; cum ab Aprilis, Paschali mense Romanis idem cyclus procederet. his concluditur annum civilem Constantinopolitanum duobus respondere cyclis lunaris, annus 6881 a Septembri anni 1372 incipiente Decembris finem cyclo 2 Constantinopolitano Romano respondet : a Kalendis Januarius tertio, et Romano 6, quod de solari quoque Romano dicendum est. Distributis annis 6880, 28, restat cyclus solis 21 ab Octobri anni 1372 quo Romanus 9 adhuc in usu erat : anno sequente 1373 erat cyclus 10. Quocirca per cyclum solaris Constantinopolitanorum erat Romanus 17 ab Octobri ; Januario vero sequente, primus cyclus Romanus Januario mense respondebat cyclo Constantinopolitano 12. Octobri sequente, cyclo 13. Lunaris cyclus idem erat Latinorum ; et ternario minor erat Romano Alexandrino. Sed, ut jam monui, neque a caldæorum ratione ; nec in Paschalis celebratione Alexandrinis et Catholicis institutis abhorrentia Indictio denique eadem erat ac Romana, si imperatoria, ut vocant, a Septembri ; si ecclesiastica ab Januario. Unitate ergo major erit quæ ex Alexandrino computo prodit : quod iam mis notandum venit, ut ex eo chronographi Græcorum, et imprimis Theophanis errata deprehendamus. Hujus observationis specimen præ-

bimus. Theophanes ait Heraclium cœpisse anno mundi 6102, Incarnationis 602, Octobris iv, feria ii, xiv. Hic est annus Christi Dionysianus 610, præditus solari iii, littera D. Itaque error est quæ Theophanem, legendumque feria i, non ii. Et indictio Constantinopolitana ab Septembri incipit. Hunc igitur annum putat Theophanes ab Adam 6102 ; Incarnationis 602. At Cedrenus mundi 6102, Incarnationis 609. Verum quod ad Incarnationis annos attinet, Miscella, quæ ex Theophanis historia constat, eundem habet annum 602, ut certum est a Theophane ita scriptum fuisse, mundi 6102, Incarnationis 602 : divisus 6102 per 15, reliqui sunt 12 ; addita unitate, ex præcepto Maximi, colligitur indictio xiiii, hoc est Romana a Januario ad finem Decembris ; Constantinopolitana vero a Januario, ad finem Augusti. Quocirca indictio compti Alexandrini, quæ ex divisione τῆς ὀμὰδας colligitur, nisi ab Septembri annos ordiamur, a Januario ad Septembrem unitatem addi sibi postulat, a Septembri, ad anni finem, binario est augendum, et civilem Constantinopolitanam assequatur. Igitur anno Christi 610, erat annus Alexandrinæ ætatis 6102 a verno mense cœptus. A Septembri vero

Unus ab illo citatur fautor hujus opinionis Cedrenus : quem ait æram illam sequi, quæ natalem Christi componit cum anno mundi 5495 ; ideo perpetua methodo de illius æra deducendos esse 5494. Etsi inutilis est auctor iste, nec ad uniusmodi computum adhærescit ; tamen ne id quidem vere de eo prædicavit Scaliger (pag. 363), natalem communem in ipsius æra anno convenire 5495.

Primum diserte hic (pag. 144) affirmat se ad annos Incarnationis putare 5506, et paulo ante scribit annum Tiberii xv esse mundi 5536. Annus xv Tiberii est æræ communis xxix. Deme annos 5494 de 5536, ut præcipit Scaliger, oriatur annus xlii æræ Christianæ ; tricesimus autem existet, si 5506 auferas.

Ad hæc urbem Constantinopolitanam exædificatam refert indictio iii anno mundi 5858 (p. 233), Maii xi, feria ii. Fuit ergo littera D, et annus Christi cccxxx. Si de 5858 adimas 5494, fiet annus Christi cccxlii. Vides ἀλογιστίαν.

Rursus idem Cedrenus ait (pag. 269) Nectarium Constantinopolitanam tenuisse cathedram anno mundi 5888, Incarnationis 594. Annus quo sedere cœpit Nectarius, est in æra Dionysiana 381 ; mortuus est autem 398. Deductis annis 5494 de 5888 reliqui sunt 394. Verum non ille annus est æræ Dionysianæ : cujus ad methodum auferendos esse scivit annos 5494.

Quarto synodum Ephesinam primam confert in annum 5915 (pag. 276). Deduc annos 5494, fiet annus Christi 421. Atqui erat annus 451.

Quinto Romanum imperatorem, qui cum Constantino Porphyrogeneto imperium tenuit, a Stephano filio in ordinem redactum esse narrat anno 6453, indictione iii (p. 522). Annus erat Christi 944, quo indictio iii jam usurpabatur Decembris xvi, quando illud accidit. Jam si ab annis 6453 auferas 5494, relinquetur annus Christi 959. Subductis autem annis 5508, existit annus 944. Quare non lunarem, sed Paschalem computum tenuit hoc loco Cedrenus.

Sexto Theophylactum patriarcham obiisse scribit (pag. 526) anno 6464, indictione xiv, Februarii xxvii. Hic annus est æræ communis 956, quibus detractis de 6464 annis, restant 5508. Proinde etiam hic æra Paschali Cedrenus utitur.

Denique scriptor idem deinceps ad finem operis computo illo utitur, qui ad æram Christianam apponit annos 5508, ut ex indictione liquet : velut anno mundi 6468, 6471, 6497, 6508, 6518, 6524, 6526, 6527, et sic in reliquis. Quæ potest igitur par huic esse temeritas, quæ oscitantia major, quam affirmare Cedrenum ita annos mundi perpetuo computasse, ut ad æram Christianam adijceret 5494 ; cum ubique fere 5508 adjungat ; aut si aliter instituat, mendosi perspicue numeri sint ? Unus, opinor, locus est, in quo cum æra vulgari paria

scrutari vacat omnia), ea longe paucissima nec cum eorum, quæ produximus, numero rari queunt. Quocirca nemo Græcorum vere de hac æra cogitavit unquam ; nemo licentia, curtavit : quod ineptum est ac frivolum.

In cyclis vero solis ac lunæ, quos computis facis accommodavit in Notis ad Eclogas Maxima quanta cæcitas ! Cyclo solis æræ lunaris respondere asserit cyclum solis xvii æræ Paschalis et orientalis nonum ; ac tribus istis litteris, ut sit Romanus cyclus v : cyclo vero lunari, quam lunarem vocat, respondere similiter in supputo Paschali cyclum xvii, in orientali nonum quando xiv Paschalis erat Aprilis v. Mirum cum scriberet, non illum consuluisse Maximum suum exemplum ab eo descripti Paschalis animatus : anno mundi 6133, cyclum solis imperii Maximum primum, cyclum lunæ xv ; terminum Paschalem, sive xiv ait incidisse Kalendis Aprilis feria prima. Si quis alius orientalem, quem vocat Scaliger, computum adhibuit, is est pavidus Maximus. Nam docet anno 5501 incarnationem esse Christum. Igitur cyclo illius æræ primo respondet ex laterculo Scaligeri cyclus solis xxi in æra Paschali et ix in Paschali : Romanus vero cyclus xiv. Si est littera ED. Atqui constat litteram G anno illi, cum vi Romano cyclo solis obtinuisse : nimirum anno Christi iocxli, quo feria prima incidit in Kalendis Aprilis. Item ex tabella Scaligeri decima quarta Paschalis cyclo lunæ xv cadere deberat in Martii xxx, ut esset aureus numerus vii, cum tamen tertium sit anno eodem aureum numerum esse Martii xv, et terminum Paschalem Kalendas Aprilis occurrere. Possem ista latius persequi, et innotescere qua nulla hoc in argumento major potest accideret pluribus exemplis traducere. Sed ex superius omni disputatione quam de computis istis et ceteris inter se ratione accuratam instituiamus, licet talis vel mediocri usu talium instructo infante potest hallucinationem convincere.

CAPUT VII.

De methodo paschali computorum Græcorum et primum de ἡμεροευστασίῳ, sive investiganda feriæ. Exponuntur elementa ejus omnia ; quid sint regulares, concurrentes, προσθηταί. Scaligeri in eo error. Maximus et Isaacus expositi.

Paschalis methodus in duo fastigia dividitur : pro cyclis totidem, solis ac lunæ. Pars prior est character diei, sive feria, quod ἡμεροευστασίον Maximus appellat, posterior ad quartam decimam paschalem ; ipsamque Pascha Christianam et ad lunæ, ut vocant, ætatem investigandam pertinet. Utriusque ratio a nobis explicabitur, atque proprii, quæ solis propria est, capiemus initium.

Tria sunt ad indagandam feriæ in Græcorum computo necessaria ; προσθηταί, sive epactæ

omputatoribus nostris vocantur, Scaliger existimat (pag. 749) : in quo valde fallitur. Appellatio quidem ipsa regularium τὰς προσθεταῖς accommodari potest, uti nos in Latina versione fecimus; sed ta ut non eosdem esse Græcorum regulares ac Latinos, intelligas. Ac de horum quidem regularibus, et concurrentibus egimus lib. VI *De doctrina temporum*, cap. XXVIII, cujus doctrina capituli assuenda est ad Græci computi notitiam; est enim necessaria. Sed hoc loco minime repetenda; cum in promptu illic habeatur: præter paucissima quædam, et χαριώτερα, sine quibus explicari quod proposui non potest. Latinorum regulares sunt feriæ dierum in anno cycli solis, qui litteram habuit G, initio ab Aprili ducto; aut etiam ab Januario. Si a Januario ducatur, regulares mensis hujus et sequentis unitate minores sunt, quam si ab Aprili orsi fuerimus. Quando littera Dominicalis est G, tunc Kalendæ Aprilis feriam habent 1, Kalendæ Maii 3; et ita deinceps usque ad Decembrem, quota littera est initialis cujusque mensis ab A, unitate addita, tanta est feria. At Januario antecedente fuit feria 11, Februarii Kalend. feria v, ubi et unitate addita, litteræ Kalendarum feriam exhibent. Verum calculus post bisextum, Martio vel Aprili potius incipit. Quare Januarii et Februarii regulares accipi debent ex feria, quam habent eorum Kalendæ anno sequenti, quo littera est F, tum vero Januarius incipit a feria 111, Februarius a vi. Hi sunt regulares mensium Romanorum, qui perpetui immotique sunt; nec epactæ mensium proprie dici debent. Nam epactæ proprie sunt dies antecedentes caput anni mensivæ, cujus epactæ nominantur: quemadmodum lunares epactæ dies sunt reliqui a confecta ultima syzygia ad finem anni civilis, puta a Decembris, vel Martii, si a Januario vel Aprili annus lunaris ineat; epactæ solis annuæ feria est diei ultimi totius anni, ut ait Maximus. Itaque Kalendæ ipsæ mensis, cujus epactæ vocantur, in epactarum numerum nequaquam veniunt. Non sunt igitur προσθεταί, hoc est epactæ mensium, idem cum Romanorum regularibus. Hinc epactæ solis annuæ, sive concurrentes, cum solis regularibus Kalendarum feriam præbent. At προσθεταί cum epactis solis non reddunt feriam, nisi addatur ἡ ποσता. Exemplum: esto annus Christi 1001, et quæretur feria Kalendarum Septembrium. Concurrentes illo anno fuerunt vii, ex methodo capituli XXVIII libri VI *De doctrina temporum* qui ad regulares Septembris vii adjecti dant feriam vii, cujusmodi revera anno illo fuit, cum littera Dominicalis esset G, cyclo solis Romano vi. Ita Kalendis Aprilis iidem concurrentes vii cum regularibus 1 dant feriam 1. At, ex methodo Maximi, epactæ solis vii anno primo cycli solaris Constantinopolitani, cum προσθεταῖς Septembris vi, addita ποσता, hoc est uno die Septembris, exhibent

Kalendarum, offerunt feriam 1.

Προσθεταί Maximi, sunt feriæ ultimæ diei antecedentis proxime mensem eum, cujus προσθεταί dicuntur in anno primo cycli Constantinopolitani, qui respondet cyclo Romano vi, quando littera est G; tum enim Decembris præcedentis ultimus in feriam 1 incidit. Ideo regularis Januarii anni illius, a quo proxime secutus est annus primus cycli solaris, Aprili ineunte, est 1 feria ultimæ diei Januarii iv. Is est regularis Februarii, et sic deinceps, ut ex tabella patet: quæ quatuor versibus constat. I menses Romanos complectitur, II epactas illorum sive προσθεταί, III singulorum mensium dies, IV eosdem dies collectos quos addidit, ut propagandorum regularium ratio declararetur, quam cap. XXVI primæ partis Computi Maximus exponit. Hic enim dies omnes ab Aprili ad finem proxime antecedentis mensis illius, cujus προσθεταί quærimus, per 7 dividi præcipit, residuum, aut si nihil supersit, septenarium ipsum epactas esse mensis insequentis ait. Exempli causa: scire libet quæ sint epactæ Septembris. A Januario ad Augusti finem dies sunt 243: e quibus deductis 90, restant 153 a Kalendis Aprilis quæ si per 7 dividas, residuum est 6 regulares Septembris. Quod ab Aprilis Kalendis calculus incipit, non ex eo sequitur, regulares Aprilis esse 1, sed potius vii; quæ res Scaligerum lesellit, qui προσθεταί Maximi unitate perperam auget. Itaque epactas Martii ait esse v, epactas Aprilis 1, epactas Maii 111, uno verbo, quota est littera initialis cujuslibet mensis addita unitate, tantas esse προσθεταί asserit. Hoc modo προσθεταί Septembris erunt vii; Octobris 11, reclamante Maximo in laterculo duplici capituli I, cujus in sinistro versus primus continet προσθεταί Martii iv: quas Scaliger v a Maximo constitui falso putavit. In versu quarto προσθεταί sunt Septembris et Octobris, hujus 1, illius vi: quas unitate producit auctiores Scaliger.

Tabella προσθετῶν in mensibus Julianis, et Constantinopolitano computo.

Menses	προσθεταί	Dies mensium	Dies collecti
Januarius	1	31	31
Februarius	4	28	59
Martius	4	31	90
Aprilis	7	30	120
Maius	2	31	151
Junius	5	30	181
Julius	7	31	212
Augustus	5	31	243
September	6	30	273
October	1	31	304
November	4	30	335
December	6	31	366

Sciendum est autem, licet Maximus ab Aprili τῶν προσθετῶν ratiocinia deducat; revera tamen a Januario proficisci. Etenim a Kalend. Aprilibus ad ultimum Decembris dies sunt 275 quibus per 7 dis-

Januarii, si ab Aprili computentur; at Januarii tantum habet 1. Proinde sic a Januario calculus propagatur. Quoniam cum littera G est in usu, Januarii Kalendis feria est secunda; epactæ Januarii sunt 1, ultima dies Januarii est feria iv. Nam divisus 32 diebus, hoc est 31 Januarii, et epacta ejus 1 per 7, restant dies 4; sic divisus 91, hoc est diebus mensium trium, addita epacta Januarii, per 7, residuum est 7 epacta mensis Aprilis; deinceps autem ab Aprili nihil additur, quoniam epacta Aprilis est 7, vel 6. Hujus rei, quamlibet levis, observatio non mediocrem lucem affert Græcorum computo: cujus ignoratione adeo manifesto errore implicatus est Scaliger.

Isaacus monachus prioris Computi capite IV, *προσθετάς* mensium vocat *ἐπακτάς*, quarum epilogisum incipit ab Aprili; ac superiori illi rationi suffragator accedit. Etenim epactas cujuslibet mensis constituit feriam ultimæ diei antecedentis cyclo primo, cum littera est G. Ostendimus supra cap. V cyclum solis Isaaci respondere xvii Romano, cujus litteræ sunt AG. Itaque Octobris Kalendæ in feriam secundam incidunt; et quia dies ultima Septembris fuit feria prima, hinc epactæ Octobris sunt 1, epactæ Novembris iv, epactæ Januarii 11, nec interrumpitur eo mense calculi progressio; ut apud Maximum. Vide caput IV Isaaci monachi.

Sequuntur annorum epactæ, quos concurrentes Romani computatores vocant. Est autem residuus feriarum numerus ex anno antecedenti. Ut si annus primus a feria prima incipiat, ultimus dies erit feria prima; proinde epactæ secundi anni erit unitas, et ita deinceps. Cyclum solareum Maximus orditur ab Romano vi, cujus littera G. Primus mensis est Aprilis. Igitur cyclo primo Kalendis Aprilibus est feria prima. Epactæ sunt vii; nam epactæ sunt feria ultimi diei præcedentis anni. Anni secundi epactæ sunt 1, tertii sunt 11, quarti sunt iv, propter bisextilem diem. Cum enim concurrentium epocha a Martio vel Aprili sumitur, simplex est epacta, sed a Januario ineuntibus annis duplex assumitur, ut in Romano computo duplex littera solet esse: quarum prior a Kalendis Januarii ad bisextum usurpatur; posterior inde ad verentem annum. Epactæ per totum cyclum annis singulis congruentes describit Maximus in rota, quam capite primo posuimus: nec difficilis est methodus.

Quamvis autem Maximus annum, cyclumque solareum ab Aprili incipiat, et Januarii mensis decimus sit, in ratione tamen τῶν ἡμεροεπέστων in hoc mense, et duobus sequentibus epactas assumit ejus anni, qui novus ab Aprili succedit: uti capite XIX significat. Exemplum: annus Adami 6133 iniiit a Kalendis Aprilibus anni Christi 1000, cyclo Romano vi, littera G. Cyclus ergo Constantinopolitanus ei respondens iisdem Kalendis iniiit. Quare Januario, Febuario, ac Martio locum adhuc

regulares itaque Februarii iv, si accedat epactæ vi, et ἡ ποστὰζ 1 fiet Kalendis Februarii iv. Erat autem v. Igitur non epactæ vi ante ferientis, sed vii anni sequentis adhibendæ: sic feria v prodeat. Hujus rei causa ex dispositione regularium petitur. Nam si ab Aprili cœpta progressio non interPELLARETUR in Januario, essetque regularis hujus, ut par erat, 11, et Februarii v, et epactæ veteris anni, et regularibus Februarii epactæ ποστὰζ repræsentaretur feria quinta. Nunc in Januario novum exordium imprudentibus obrepit, ut regularis competens uno demiculus fieret. Epacta unitate major, id est anni sequentis, vertitur

B Epactarum annuarum, sive concurrentium investigatio aliter a Maximo proponitur capite III. Quotus est cyclus anni, qui quæritur, totidem diebus uno dempto, sumi præcipit. Inde cyclorum omnium nullo exempto, numerum per 4 partiri: quod divisione provenit ad superiorem summam additum, totoque per 7 partito, reliquum erit epacta vel si supersit nihil, septenarius ipse. Verba gratia quærantur epactæ anni xxvi. Ob cyclos xiv præteritos sumo dies 25, tum divido 26 per 4, perueniunt 6. Colliguntur 3. Item cycli solis 28 epacta ita conficies. Cape, dies 27 ob transactos veteres cyclos, deinde 28 cyclos ipsos, nullo detracto partire per 4, et septem, qui inde nascuntur addere ad summam 34 divide per 7. Existent epactæ ultimi vi. Hujus methodi perspicua ratio est. Nam epactis ultimi annorum dies accrescent. Cum nondum expletus est vicesimus octavus annus, nullam in commune symbolam conferuntur quia post bisextum incipit, ideo bisextilis dies cedit in summam. Propterea nullo detractis fit cyclorum omnium divisio. Hac methodo usque Isaacus Argyrus capite III. Postremo nec emittam; etsi Romano more bisextilis dies indatur inter xxiv et xxv Februarii; indeque Romano ritu nova littera succedat; nihilominus lasticum bisextilem diem eum putare, qui est vicesimus nonus, et ultimus; uti quarto capite declarat, quod et alios observasse meminimus, imo ab antiquis in Martium esse translatum. De quo vide quæ libro IV, cap. XII, ad Galeni locum ibidem descriptum animadvertimus.

CAPUT VIII.

Explicatur methodus lunæ in computo Maximi, et Alexandrino. Epactæ lunæ, ejusdemque regularis, et ambarum propagatio.

Pro diversis Græcorum æris ac computis ab orbe condito, varii itidem cycli sunt solis ac lunæ: epactarumque colligendarum varia methodus: quam ad unicam, simplicemque redigere poterissent; si ad labentem annum computi sui aliquot annos adderent; nec eam commoditatem persequerentur distributa, proprius cujusque anni cyclum

ius; neque solos æræ annos adhibemus. In quo latini omnes consentiunt. In annis vero mundi, ametsi magnum inter chronologos discrimen incedat; ac longe plures aliis alii numerent; de cyclis tamen, epactisque omnes inter se conveniunt: quod qui plurimum annorum summam instituunt, ad illorum methodum competentem numerum adjiciunt, sic ut summa per cyclos integros divisa, idem labentium anni cyclorum apud omnes oriantur. Exempli causa; nos ab orbe condito ad annum primum æræ communis putamus annos 3984, ita ut ultimus sit ille, quem primum Christi facimus. Alius annos numerat 3950, ut Scaliger. Si nos oportunitas ista delectaret, ut ea summa, quam ab Adamo definimus, præcise distributa, cycli labentes efficerentur: annis 3984 per 28 partitis, reliquus esset cyclus solis viii; per 19 vero divisus; cyclus lunæ xiii, sic ex divisione annorum 3950, solis esset cyclus ii, lunæ xvii. At erat Romanus solis cyclus x, lunaris ii, anno primo æræ Christianæ, in quem utrique conspiramus. Igitur ad eruendos cyclos, Scaliger 8 addit ad summam; ut 3958 per 28 partitis cyclus solis inveniatur x; ad lunarem vero, 4 adjicit; ut 3954 per 19 tributis, existat cyclus lunæ ii. Nos ad methodum cycli solaris adjicimus 2, ad lunæ cyclum. 8. Ita divisus annis 3986 per 28, residuum erit 10, per 19 autem divisus 3992, restant 2. Sic incommodam illam cyclorum varietatem Latinorum computi ab orbe condito, ac chronologiæ devitant: quam Græculi nimis ambitiose consecrati sunt.

Cum duo sint Græcorum computorum divortia, ut sæpe nobis necesse est repetere; et utriusque principes hoc in opere a nobis editi duo, Maximus et Isaacus; ex utroque depromptam singulorum rationem paucis explicabimus; ac primum Maximi. Is Alexandrinam æram sequitur; in qua primus annus æræ Christianæ numeratur 5493: qua summa per 28 divisa cyclus efficitur solis v, per 19 vero partita lunæ cyclus 2. Erat autem Romanus cyclus solis x, lunæ ii. Igitur cyclus solis in hac æra primus, est Romani cycli vi, lunaris vero utrobique unus est, et idem. Epochæ anni, cyclique lunaris (nam de solari jam diximus) a Maximo statuitur in Kalendis Aprilis. Caput enneadecaeteridos est aureus numerus i. Neomenia prima, Martii xxiiii. Itaque anno primo cycli lunaris, Kalendis Aprilis luna fuit decima. Hinc est quod Maximus epactas anni primi lunaris ix fuisse scribit cap. XXVII, quoniam ætas lunæ tanta fuit Martii xxxi, qui dies canon est epactarum solis ac lunæ, ut idem ait capite XXXI. Quod non animadvertens Scaliger in Notis ad Eclogas (p. 755 edit. ult.) Maximi, putavit imminui duabus unitatibus summam: quod a temporibus Christi luna biduum anticipasset, quo nihil jocularius excogitari potuit. Sed de hoc errore jam alias.

offecisse diei unius a Nicæni concilii temporibus, quod canonem ætatis lunæ, atque epactarum constituisset in xxx Martii, non in xxxi; uti æquum erat, si quidem epocha anni in Kalendis Aprilis ab eo defigitur, scito errorem esse, quem depravata Scaligeri lectio nobis peperit, qui in Eclogis Maximi (pag. 739), quas ad suam mentem interpolavit, nec iisdem illius verbis exprimere curavit, scripserat; Ἡ ποσταλα τῆς σελήνης ἐν τῇ τριακάδῃ τοῦ Μαρτίου μηνός, etc. Ἡ δὲ ποσταλα τῆς ἑβδομάδος κατὰ τὴν τριακάδα πρῶτην τοῦ αὐτοῦ μηνός, τὰς τοῦ ἡλίου. Sed perperam. Nam scribendum τριακάδῃ πρῶτη. Sumpta est hæc ecloga ex capite XXXI primæ partitis Computi: in quo ita, ut dixi, legitur.

Ilic bidui defectus per totum cyclum lunæ serpit; et epactæ perpetuo duobus minores sunt quam Romanæ. Exempli causa, cyclo xiv epactæ communes sunt iv, Maximo ii, ut ait capite XXVII. Atque hæc epactarum progressio naturalis est, et epactarum germanam conditionem retinet: quæ est ejusmodi, ut totidem quilibet annus epactas habeat, quot sunt residui dies a neomenia proxime antecedente ad anni caput. Cyclo lunæ xiv, Kalendis Aprilis luna Nicæna fuit tertia. Ergo epactæ merito sunt 2. In Romano computo vulgaris methodus 4 numerat. De qua vide lib. VI *De doctrina temporum*, cap. XXIII.

Epactarum inveniendarum methodus hæc a Maximo, capite XXVII, traditur; cyclum lunæ per undecim ducito: summam binario minutam divide per 30, habes epactas anni, cujus cyclus multiplicatus est. Cyclo lunæ xiv, si 14 per 11 multiplices, fient 154. Deductis 2, ac residuo 152 per 30 diviso, supersunt 2, epactæ cycli xiv. Ut res tota subjiciatur oculis, tabellam ascribemus, in qua cyclus lunaris adjunctas habet epactas tam Romanas et communes, quam decurtatas, et Maximi proprias.

Laterculum cycli lunaris.

Anni	Epactæ Romanæ	Epactæ Maximi
i	11	9
ii	22	20
iii	3	1
iv	14	12
v	25	23
vi	6	4
vii	17	15
viii	28	26
ix	9	7
x	20	18
xi	1	29
xii	12	10
xiii	23	21
xiv	4	2
xv	15	13
xvi	26	24
xvii	7	5
xviii	18	16
xix	0	28

Ex his ætas lunæ mense quolibet, ac die de

præcipit. Inventis epactis adde dies omnes a Kalend. Aprilis ad eum, cujus ætas inquiritur, summam partire per $29 \frac{1}{2}$, residuum erit ætas lunæ. Hæc methodus morosa est, nec utilis vulgo, propter adjunctos horarios epilogramos. Expeditiones erit, si regulares adhibeas : quorum propagationem Isaacus exponit capite IX. Possunt autem duplici modo propagari : prior est, ut regularis cujusque mensis numerus sit, qui cyclo primo ad epactam annuam adjectus, ætatem lunæ complet in Kalendis ipsius. Anno primo cycli, epactæ lunares sunt ix, deest unitas ad ætatem lunæ complendam Kalendis Aprilibus ; est enim decima : ac sic reliquis in mensibus. Posterior modus unum demit ex priori genere regularium. Vel, est numerus residuus post aureum numerum citinum Kalendis Aprilis in antecedente mense, initio ab Aprili factis. Cyclo tertio lunæ, neomenia incidit in ultimum Martii. Ergo nullus est eo mense residuus dies post neomeniam : adeoque regularis Aprilis est 0. Aprili vero post neomeniam, quæ xxix die accidit, restat unus dies. Igitur regularis Maii sequentis est 1. Inter ambo genera hoc interest, quod regulares priores cum epacta currente lunæ ætatem exhibet, citra diei ullius adjectionem, posteriores Kalendas ipsas adjiunt. Utrumque genus sequens tabella comprehendet.

Tabula regularium duplicium lunæ in cyclo Maximi.

	Regul. I	Regul. II
Aprilis	1	0
Maius	2	1
Junius	3	2
Julius	4	3
Augustus	5	4
September	7	6
October	7	6
November	9	8
December	9	8
Januarius	11	10
Februarius	12	11
Martius	14	10

Exemplum ; cyclo lunæ xiv scire libet quota luna sit Kalendis Septembris. Epactæ 2 cum regularibus prioribus 7, vel cum posterioribus 6, sed D unitate addita, dant lunam nonam ; ut est revera cyclo xiv Nicæno. Rursus quærat ætas lunæ cyclo lunæ v Kalendis Octobris, Epactæ 23, cum regularibus 7, vel 6, e Kalendis ipsis præbent lunam tricesimam.

CAPUT IX.

De methodo lunæ in Constantinopolitano computo.

Nunc alterius æræ ac computi, quem Constantinopolitanum vocant, aperienda methodus est, ex Isaaci libro, qui eam diligenter exponit. In illa primum cyclorum investigandorum eadem, quæ in superiore, ratio ; ut divisa summa per quemlibet cyclum, competens anni, qui quæritur, cyclus erua-

sedecim priorem excedit : hinc ad cyclum illius Christianæ, Alexandrinæ est 5493, qui per divisum dat 2. Additis 16, fiet cyclus lunæ quem dat annus 5509 posterioris computi, sive 19 tribuatur. Sic ad cyclum solis 5 ætate præadjectis 16, existet cyclus solis 21 anni. Item ad iii indictionem, quæ ex 5493 reliqua per 15 partitis, si accedant 16, residua erit actio iv anni 5509. Caput cyclo solaris ab Octobris lunaris a Januario sequente repetit Isaacus III et VI. Igitur lunaris cyclus i Constantinopolitanus est quartus Romani ; et primus Romanus est xvii Constantinopolitani. Cum enim huiusmodi cyclus Alexandrini computi idem sit ac Romanus si 16 ad hunc cyclum adjicias, puta ad i, erit 17 illius. Epactarum progressio plane, ut in Romano, per multiplicationem aurei numeri in mensis efficitur : neque biduo mutilatur, ut in Maximo, sed epactæ illæ sunt, quas superior capite in laterculo cyclo lunaris Romanus appellavit. Verum annus primus Romani cyclo, vel epactæ quo Maximus utitur, quique habet epactas v, est quartus Constantinopolitani. Epactæ sunt residuus dies, qui ad complendam lunationem ad dies 7 juslibet mensis adhibentur. Anno primo cyclo epactæ sunt undecim. Is est quartus anni Romani cui tertius antecedens reliquos dies undecim ad ultima syzygia reliquit, quæ Decembris xii re-pit. Naturalis ergo, et propria τὸν ἐμαρτύριον in hoc cyclo notio est, et appellatio.

Regularium par est, atque in superiore, addidus : et, ut illic, duum generum sunt. Alii cum epactis ætatem lunæ perficiunt, alii unitate sex minores. Tum, quod a Januario, non ab Aprili epocha ducitur, nonnulla varietas incidit. Utrumque genus in sequente laterculo describentur.

Laterculum regularium lunæ duplicium in cyclo Isaaci.

	Regul. I	Regul. II
Januarius	1	0
Februarius	2	1
Martius	4	0
Aprilis	2	1
Maius	3	2
Junius	4	3
Julius	5	4
Augustus	6	5
September	8	7
October	8	7
November	10	9
December	11	10

Exempli causa : Cyclo lunæ xiv, quærat ætas illius Kalendis Septembris. Epactæ sunt iv, quæ cum regularibus Septembris viii, aut cum vii unitate addita, dant lunam duodecimam : quæ revera est cyclo Romano xvii, Constantinopolitano xiv.

Isaacus capite IX pro regularibus, residua

us de xxxi deductis, restant 1 1/2 in Februario id epactas annuas addendi. Sed eam methodum minime vulgo aptam esse supra monuimus. Ideo Romani nequaquam ea sunt usi. Quocirca uti Græcorum epilogismos ad Kalendarii nostratis usum sic dispositum accommodemus, cum epactis regulares componimus. Unum tamen observandum est, cum cyclo Isaaci xvii, epactas viii, non vii, comparandas esse; et cum cyclo xviii, epactas xix, non xviii. Cujus ratio ex ὀπορομή lunæ petenda est; a qua lunæ, quem vocant, saltus oritur. Hic enim in cyclo Romano xix, Latinorum xvi contigit, uti lib. VI *De doctrina temporum*, cap. XVII diximus. Propter hanc ὀπορομήν, aureus numerus xix uno die situm antevertit in descriptione Romani Kalendarii. Ob id non xi, sed xii addenda sunt ad epactam anni antecedentis xxvi; ut fiant viii epactæ anni xvii, quibus additis xi, existunt epactæ xix anni xviii, qui est secundus cycli Romani: ac demum adjectis xi, fiunt epactæ 0 anni xix, qui est tertius Romani cycli. Hoc vero locum habet in aureorum numerorum dispositu; cuiusmodi est in nostro Kalendario. Nam si aliter instituat, alia quoque erit ineunda ratio.

CAPUT X.

De lunari προσηγορίᾳ, et terminorum μεταπτώσει. Isaaci Argyri ridicula ratio. Quartadecima Paschalis cur plenilunium dicatur. Isaaci erronea varii; æquinoctium falso ab eodem observatum.

Hucusque lunarem methodum expressimus utriusque computi; quæ Nicæno sæculo, ac citra noviluniorum προσηγορίαν adhiberi poterat: quam cum antiquiores computandi magistri, uti Maximus, Dionysius, Beda nescirent, perpetuum illud artificium inquirendæ lunaris ætatis esse crediderunt. Isaacus vero, ut erat astronomiæ peritus, præsidio cælestium observationum et astronomici calculi, solis ac lunæ antecessiones animadvertit ipso anno Juliano. Ideo tam Nicænas, vel Alexandrinas potius neomenias Paschales, quam terminos, inutiles ætate sua esse comperit; ut qui ab mense primo ad secundum paulatim transitum fecissent. Hanc προσηγορίαν in ætate lunæ colligenda tridui prudens, an imprudens statuit Isaacus; ac vel ridicule, vel malitiose in ea tradenda methodo versatus est. Etenim capite VII docens quemadmodum lunares epactæ investigandæ sint, ad epactas tria jubet adjici. Verbi gratia anno Adami 6880 cyclo erat lunæ 2, epactæ 22, quæ cum regularibus Januarii 1, reddunt lunam vicesimam tertiam Kalendis Januariis: ut erat Nicæno sæculo. At Isaaci tempore erat vicesima quinta. Nam novilunium anno Christi 1371 contigit Decembris viii, cuius character, feria 2, 3, 28, 27, Constantino- poli, cyclo solis Romano viii, littera E. Igitur xxv luna incidit in Kalendas Januarias anni sequentis 1372. Ita Octobris xxxvi die eodem anno luna xxv

Novilunium incidit Septembris xviii, feria ii. Unde luna vicesima nona competit Octobris xxvi, sed neomeniam putavit Isaacus a xxxix die Septembris. Itaque tria adjicit epactæ 22, ut sit 25: quæ cum epactis mensium 7, et 26 diebus Octobris lunam producunt vicesimam octavam, demptis 50. Cur tria hæc addantur, causam affert jocularem; quia cum luna plena creata sit a Deo die quarto, triduum oportet antecessisse. Porro cyclo primo deprehensa est luna decima quinta Kalendarum Januarii; quanta erat eo momento, quo creata est. Quoniam ergo cyclo primus epactas habet undecim ex methodo; hac ratione fingitur novilunium incidisse undecim diebus ante Kalendas: quibus additi tres illi πρὸ τῶν αἰώνων, ut computatores Græci nominant; decimam quintam lunam conferunt in Kalendas Januarias. Idcirco trium semper ad epactas fit accessio.

Hæc ratio ne astronomiæ quidem tyrone digna, et imperitissima est. Primum ita procedit, quasi mundus Decembri mense conditus sit, quod nemo hactenus opinatus est. Deinde quamvis hoc ultro concedatur, nihilo magis expediri potest. Nam si verum dicit, oportuit omnibus retro sæculis, adeoque Nicæno, triduum illud adjici: quod tamen necesse non fuit; siquidem epactæ simplices ætatem lunæ representabant. Præterea Isaacus ipse capite XVI, ubi de lunaris ac solaris anni anticipatione disserit, censet annis ccciv, uno die syzygias ἀκριβέστες, civiles, ac minime ἀκριβέστες antevertere. Unde consequens est, ante annos 1047, quibus Nicæna synodus Isaaci ætatem, et annum 1572 antecessit; diebus amplius tribus infra dies eos fuisse, quibus illius ævo commissæ sunt. Tum vero si triduum ad epactas adderes, nequaquam lunam assequerere. Absurdissime igitur Isaacus; qui, cum novilunia certos ad dies minime adhærescere sentiat, ita ratiocinatur interim, quasi semper in eodem die consistent: quod vel imperite ab eo factum est; si id bona fide præscripsit, vel callide; si declinandæ invidiæ causa, ne plus majoribus suis sapere videretur, aperte quod rea erat, profiteri noluit.

Cæterum Paschalis computi vitium illud non primus odoratus est Argyrus: sed qui eodem tempore floruit Nicephorus Gregoras, qui, ut testatur ille capite XVI, Paschale laterculum a se emendatum obtulit imperatori ac senatui; in quo termini biduo ante Nicænos collocati sunt. Utrumque canonem, veterem scilicet ac Nicænum, et recentiorum, habes in Isaaci computo; illum quidem sub Damasceni nomine, qui fortasse ita digessit, capite X, alterum in fine prioris computi, de qua Nicephori castigatione nonnulla dicemus obiter, quæ ad illustrandam Gregoriani Kalendarii descriptionem, atque ab Scaligeri et Calvisii oppugnatione vindicandam, hoc est ad lib. V *De*

lateralculo digessit, quo Catholici omnes a Nicæno tempore ad ætatem nostram ecclesiastica tempora gubernarunt; accuratos ac cœlestes lunæ motus in statuendis neomeniis diligenter obtinuit: quo fit ut iis fere diebus, quibus novilunia secundum ὁμαλήν κίνησιν commissa sunt, exacte congruant; termini vero Paschales, sive decimæ quartæ, biduo sæpius plenilunia præcedant, propterea quod decimo sexto die frequentius ab eo, qui neomeniam habuit, plena luna contingat: de quo in quinto *De doctrina temporum*, cap. XIII. Hinc non raro ante Gregorianam editionem accidit, ut Pascha uno die ante plenilunium incurreret. Post annos inde complures, cum unius jam diei προήγησιν luna fecisset: termini veteres pridie ejus diei, quo media oppositio fiebat, propemodum inciderunt, ut ex cap. XIII, lib. V *De doctrina temporum* constat. Exinde post aliquot sæcula, alterius diei anticipatio mediam oppositionem veteres in terminos provexit, ut tum Paschales termini revera essent plenilunia, et decimo sexto die ab neomenia contingerent, quod quidem sub Bedæ tempus evenit. Isaaci porro sæculo paulo plus dierum trium προήγησις, Gregorii XIII ætate, quadridui est fere confecta, adeo ut Nicæni termini decimam octavam lunam redderent. Huic incommodo neomeniarum Paschalium, ac terminorum translatio remedium attulit; quæ cum dierum præterea decem ablatione, quam solaris annus exigebat, tam opportune facta est, ut ab antiquis terminis, ac Nicænis uno tantum die descenderent. Anno Christi cccxxiii, neomenia Paschalis cyclo 3 incidit in Martii xxiii, una cum astronomica syzygia; terminus, Aprilis v, anno 1577, cyclo eodem novilunium commissum est Martii xix, decima quarta Paschalis, Aprilis Kalendis. Expunctis decem diebus Nicæna neomenia cadebat in Martii xxix diem: terminus in xi Aprilis. At hoc modo biduo circiter ante plenilunia sæpe contigissent. Hoc ne fieret, Gregoriana correctio tam neomenias quam terminos Paschales uno die summovit; quasi tridui tantummodo anticipationem luna collegisset. Ita numerus aureus 1, qui ad xx Martii progressionem fecisse ponitur, ad xxx Martii descendit; ut terminus in xii diem Aprilis congrueret. Hinc enim accidit, ut termini sæpius in eum diem concurrant, qui est pridie illius, quo plenilunium accidit. De qua re plenius actum est in V *De doctrina temporum*.

Ut ad ætatem Nicephori et Isaaci revertatur oratio, cum tridui tunc luna προήγησιν haberet; si

anticipasset triduo solido. Sed hac ratione terribiduo persæpe plenilunium anteverissent, ut Nicæno sæculo evenisse diximus. Quare biduo in ætiora promovere satius fuit. Quod et Nicephori præstitit. Sed non ob id, ut illi, quod dixi, iam modo subveniret; ad quod Gregoriani Kalendas conditores respectum habuerunt: verum quæ persuasum haberent, terminos Paschales Nicæni concurrisset cum pleniluniis. Qui fuit error Theophili, Cyrilli ac reliquorum deinceps computarum, ad Bedam, et infra ejus ætatem: quem et in V *De doctrina temporum*, cap. XIII ostendimus. Hinc est quod plenilunium sæpe illi terminum appellant, vel quartam decimam, ut et Isaacus noster, non ea quidem ratione quam Scaliger et Calvisius defendunt (tametsi Scaliger a Carolo nostro deductus pristina ab sententia recessit, eodem libro monstravimus), quasi nunquam de primo quinto die ab neomenia Pascha celebrata contingerit: sed vel in xxii usque lunam differre necesse fuerit: verum ideo, quod neomenia uno post ἀκριβὲς novilunium die collocaretur. Hoc ut tyrones capere melius possint, tabulas subijcimus duas lunaris unius cycli ad utrumque tempus Nicæni concilii, et Isaaci Argyri; ut ex amborum comparatione lunæ anticipatio, et Nicephori castigatio intellectu sit facilior. In utraque tabula versus erunt vii. Primus aureum numerum dabit: secundus cyclum solis Romanum; tertius Dominicalem litteram; quartus novilunium primi mensis verni cum caractere, ad meridianum Constantinopoleos; quintus diem civilem Juliani mensis; a quem neomenia competere debuit; sextus plenilunium mensis ejusdem: septimus plenilunii diem. Ac tam in neomenia quam in plenilunio id observamus, ut quoties horarum epilogus duodecim horas excedit, quæ ab nocte media computantur, ad utrumque sequens dies civilis ascribatur: quod laterculum Nicænum minime tenent. Ut in anno primo, cum novilunium sexta fere post meridiem hora diei xxiii Martii contingerit, neomenia tamen xxiii ipso die constituta est, quæ astronomico calculo in sequentem refunditur. His syzygiis ex tabula cap. X, lib. VII *De doctrina temporum* excerptimus, quæ non minus accurate sunt quam quæ ex astronomicis tabulis libri VIII conficiuntur, neque multum ab illis discrepant, et propter adjunctum ferie characterem ad negotium opportuniore videntur.

Aurei numeri	Anni Christi	Cyclos solis	Littera Domin.	Novilunium medium		Dies Novilunii	Penilunium medium		Dies Penilunii
				F. H.			F. H.		
I	323	xxiv	F	Mart.	23 7 17 49 35'	M. 24	Apr.	7 1 12 11' 32"	Apr. 8
II	324	xxv	E D	Mart.	12 5 2 38 13	M. 12	Mart.	26 5 21 0 15	Mart. 27
E III	325	xxvi	C	Mart.	31 4 0 10 54	M. 31	Apr.	14 4 18 32 56	Apr. 15
IV	326	xxvii	B	Mart.	20 1 8 59 32	M. 20	Apr.	4 2 3 21 54	Apr. 4
V	327	xxviii	A	Mart.	9 5 17 48 10	M. 10	Mart.	24 6 12 10 12	Mart. 25
E VI	328	I	G F	Mart.	27 4 15 20 51	M. 28	Apr.	11 5 9 42 53	Apr. 11
VII	329	II	E	Mart.	17 2 0 9 29	M. 17	Mart.	31 2 18 51 31	Apr. 1
E VIII	330	III	D	Apr.	4 7 21 42 10	Ap. 5	Apr.	19 1 16 4 12	Apr. 20
IX	331	IV	C	Mart.	25 5 6 30 48	M. 25	Apr.	9 6 0 52 50	Apr. 9
X	332	V	B A	Mart.	15 2 15 19 26	M. 14	Mart.	28 3 9 41 28	Mart. 28
E XI	333	VI	G	Apr.	1 1 12 52 7	Ap. 2	Apr.	16 2 7 14 9	Apr. 16
XII	334	VII	F	Mart.	21 5 21 40 45	M. 22	Apr.	5 6 16 2 47	Apr. 6
XIII	335	VIII	E	Mart.	11 3 6 29 23	M. 11	Mart.	26 4 0 51 25	Mart. 26
E XIV	336	IX	D C	Mart.	29 2 4 2 4	M. 29	Apr.	12 2 22 24 6	Apr. 13
XV	337	X	B	Mart.	18 6 12 50 42	M. 19	Apr.	2 7 7 12 44	Apr. 2
XVI	338	XI	A	Mart.	7 3 21 39 20	M. 8	Mart.	22 4 16 1 20	Mart. 25
E XVII	339	XII	G	Mart.	26 2 19 12 1	M. 27	Apr.	10 3 13 34 3	Apr. 11
XVIII	340	XIII	F E	Mart.	15 7 4 0 39	M. 15	Mart.	29 7 22 22 41	Mart. 50
E XIX	341	XIV	D	Apr.	3 6 1 33 20	Ap. 3	Apr.	17 6 19 55 22	Apr. 18

Diagramma II noviluniorum ac peniluniorum mediorum enneadecaeteridis unius tempore Isaaci Argyri ad meridianum Constantinopolitanum. Horæ et scrupula a media nocte putantur.

Aurei numeri	Anni Christi	Cyclos solis	Littera Domin.	Novilunium medium		Dies novilunior.	Penilunium medium		Dies penilunii
				F. H.			F. H.		
I	1368	v	B A	Mart.	19 1 15 34' 2"	M. 20	Apr.	3 2 9 56' 4"	Apr. 3
II	1369	vi	G	Mart.	9 6 0 22 40	M. 9	Mart.	25 6 18 44' 42"	Mart. 24
E III	1370	vii	F	Mart.	27 4 21 55 21	M. 28	Apr.	11 5 16 17 23	Apr. 12
IV	1371	viii	E	Mart.	17 2 6 43 59	M. 17	Apr.	1 3 1 6 1	Apr. 1
V	1372	ix	D C	Mart.	5 6 15 32 37	M. 6	Mart.	20 7 9 55 39	Mart. 20
E VI	1373	x	B	Mart.	24 5 13 5 18	M. 25	Apr.	8 6 7 27 20	Apr. 8
VII	1374	xi	A	Mart.	13 2 21 53 56	M. 14	Mart.	28 3 16 15 58	Mart. 29
E VIII	1375	xii	G	Apr.	1 1 19 26 37	Ap. 2	Apr.	16 2 13 48 59	Apr. 17
IX	1376	xiii	F E	Mart.	21 6 4 15 15	M. 21	Apr.	4 6 22 37 17	Apr. 5
X	1377	xiv	D	Mart.	10 3 13 3 53	M. 11	Mart.	25 4 7 25 55	Mart. 25
E XI	1378	xv	C	Mart.	29 2 10 36 34	M. 29	Apr.	13 3 4 58 36	Apr. 13
XII	1379	xvi	B	Mart.	18 6 19 25 12	M. 19	Apr.	2 7 13 47 14	Apr. 3
XIII	1380	xvii	A G	Mart.	7 4 4 13 50	M. 7	Mart.	21 4 22 35 52	Mart. 22
E XIV	1381	xviii	F	Mart.	26 3 1 46 31	M. 26	Apr.	9 3 20 8 33	Apr. 10
XV	1382	xix	E	Mart.	15 7 10 35 9	M. 15	Mart.	30 1 4 57 11	Mart. 50
XVI	1383	xx	D	Mart.	4 4 19 23 41	M. 5	Mart.	19 5 13 45 43	Mart. 20
E XVII	1384	xxi	C B	Mart.	22 5 16 56 28	M. 25	Apr.	9 4 11 18 30	Apr. 6
XVIII	1385	xxii	A	Mart.	12 1 1 45 6	M. 12	Mart.	26 4 20 7 8	Mart. 27
E XIX	1386	xxiii	G	Mart.	30 6 23 17 47	M. 31	Apr.	14 7 17 39 49	Apr. 15

Ex horum Diagrammatum inter se comparatione A liquet quanta lunæ προήγησις conflata sit ab Nicæno tempore ad Isaacum, nempe amplius tridui et horarum 8. Sumatur enim annus cccxxiv, quo cyclos Romanus fuit 2, Constantinopolitanus 18, novilunium Martii 12, hora 2, 58' a media nocte, Constantinopoli; et cum eo contendatur annus 1569 iisdem cyclis præditus; cuius novilunium incidit Martii 9, hora 0, 25' a media nocte. Et quoniam annus prior bisextilis est, posterior proximus a bisextili, ideo detractis die posteriore horis 6, subducantur dies 8, 18, 25' de prioro novilunio; discrimen erit dierum 3, horarum 8, 16'. Tanta est anticipatio lunæ a Nicæno tempore ad ætatem Argyri.

Ut autem quod de Isaaci ἀριστεύ prius ostendimus, certius appareat, quædam ab illo, cap. XVI Computi, scripta super lunari προήγησι ad examen vocanda sunt. Canonem Paschalem, quem cap. X proposuit, cuiusque terminos Paschales biduo Nicephorus anticipavit, conditum esse suspicatur ante annos 608 quam ista proderet, quoniam biduum Paschata Judaica moratur, etsi nondum expletos illos esse duos dies asserit; sed de iis superesse adhuc horas tres; quibus-exhauriendis anni octo, et triginta desiderantur. Si quidem cyclo ineunte 3 (hic est annus Christi Dionysianus 1575), plenilunium Judaicum incidit post horas tres æquabiles ab ortu solis diei viii Aprilis. Erat annus Constantinopolitanus 6881. Itaque post annos tri-

Argyrus. Et quidem revera anno illo quem dicit Christi 1373, Judaicum plenilunium contigit horis circiter tribus post solis exortum. Erat annus Judaicus 5133, cujus Tisri inivit Augusti xxx, feria 2, anno Christi 1372, cyclo solis Romano ix, littera DC. Nam illius character erat 2, 3, 606. Nisan autem character 5, 20, 757, feria vi ob translationem; Martii xxv, cyclo solis Romano x, littera B, anno Christi 1373. Plenilunium ergo commissum est Apr. viii, feria 6, 15, 73 1/2, hoc est horis 15, 75 post ortum solis. Nam epilogismus Judaicus ab occasu solis incipit. Sed mirus hominis stupor; qui non animadverterit terminos Paschales, qui in laterculo descripti sunt, cui Damascenus auctor inscribitur, non alios esse, quam Nicænos, quibus Theophilus, Cyrillus, et Catholici deinceps usi sunt. At Isaacus circa annum Christi 765 canonem illum conditum ac terminos esse constitutos existimat. Detractis enim 608 de 1373, existit annus 765. Sane Joannes Damascenus eo sæculo vixit; qui laterculi illius artificiosi conditor esse potuit; non tamen terminos instituit. Sed Argyrum fefellit id, de quo paulo ante monui. Putavit eo tempore, quo Paschales fixi sunt termini, plenam lunam in eos incurrisse. Quod quidem sancti Damasceni ætate contigit, cum olim Nicæno sæculo biduo fere plenilunia prævenirent. Hic fons erroris est: cui proxime subjiciendus est alter, quod Judaicum Pascha perpetuo decimam quartam Paschalem Christianorum esse velit; nec intelligat, Judæos ante vernum æquinoctium plerumque Pascha celebrasse: tum vero propter varias translationes, in decimum quintum vel decimum sextum diffudisse diem.

Quin etiam ridicule Argyrus idem de æquinoctio verno abs se deprehenso ante diem xv Martii scribit ex observatione solstitiorum: quasi non multo tutius, ac facilius sit, æquinoctia ipsa observare per sese, quam ex solstitiorum ratione colligere. Est enim horum animadversio difficilis, et lubrica propter lentissimam et ἀναισθητον progressionem solis a tropicis punctis, ut mirandum magis sit qualemcunque astronomum eam cognoscendi verni æquinoctii rationem invivisse, quam hac adhibita, triduo circiter aberrasse. Nam verum æquinoctium vernum anno Christi 1372 commissum est Martii xii ineunte, feria vi hora 1, 41' post mediam noctem, Constantinopoli. Quinam autem fieri potest, ut Isaaci tempore æquinoctium incurrerit in Martii xv, vel xiv diem, cum centum fere post annis, hoc est anno 1483, Joannes Regiomontanus idem repererit Martii xi, hora 3, 40' post mediam noctem? quod et illi ex nostris tabulis eruto ad Isaaci tempus accommodatum est. Tum Copernicus anno 1516, Martii xi, hora 4, 20' observavit. Falsa igitur observatio illa est Isaaci Argyri; velut etiam cum Ptolemæum addit æquinoctium deprehendisse

quod scribit ante annos quinquaginta in ep. Thraciæ Æno Judæos Pascha celebrasse Apr. xx, cum Christianum celebratum fuerit Apr. xxiii; littera fuit A, et annus Christi 1318. Erat solis xi, lunæ viii, neomenia Tisri anno 1317. Erat solis x, littera B, Septembris vii, feria 4, 4, 2 Nisan Martii iii, feria 6, 12, 724, anno 1318. Erat A. Sed propter *Badu*, neomenia fuit Martii feria 7, 5, 40 1/2. Si neomenia Martii iv ante Pascha celebratum est ad vesperam dei xv, postridie fuit prima dies azymorum. Quare et Isaaci descriptione non congruit. Christianum porro, Nicænumque Pascha celebratum est Apr. B xxiii, cum terminus in xviii caderet, feria tertia

CAPUT XI.

Altera methodus Paschalis exponitur, que in computo Andreæ cernitur.

Est Græcorum computatorum et alia methodus ad Paschales terminos, sive Judaica Pascha cognoscenda; quam Chronicon Alexandrinum sequitur: cui non multum dissimilis est ea que in computo Andreæ Hierosolymitani legitur; cuius declaratio ad ea quæ capitibus antecedentibus explicata sunt, non parum conducet.

Annis ab Adamo per 19 distributis, cyclo huius et ei congruentes epactas invenire jubet. Et deinde dies xiii addere τὰς πρὸ τῶν φωστήρων, quæ antecedunt luminaria; item, προσέληνοι, *lunares VII*, tum ad complendam decimam quartam, quot opus est dies adjicere. Facilis est methodus. A Kalendis Martiis ad viii usque dies, quæ prima est neomenia Paschalis, dies sunt illi propterea προσέληνοι vocantur; quia præter neomeniam præcedunt. Inde ad xx Martii, dies xiii, qui πρὸ τῶν φωστήρων appellantur, eo quod præter neomeniam, ac citimam omnium decimam quartam præter neomeniam antecedunt, quæ est xxi Martii. Luminaria autem oppositio fieri ab illis putabatur in termino Paschali. Itaque citra ambages, dies xx ad epactas addendas esse præscribi poterat. Jam si condita dierum summa minor sit quam xlii, reliquis adjicere, donec xlii compleas: quidquid additum erit, post xx Martii putabitur, ostendetque Paschalem terminum. Sin dies xlii, aut plures etiam nominentur, tantum adde dierum, quantum necesse est, ut, diebus ablatis, quatuordecim residueant, et ipsum quod adjeceris, post xxi Martii putare incipe. Etenim decima quarta quælibet citra Martii xxi incidens nondum Paschalis est: ob id calculetur ultra propagandus est. Esto cyclo Constantinopolitano xiv, qui est Romanus xvii, epactæ sunt xv, quæ cum xx Martii, conficiunt 24. Ut autem ablati integra syzygia, reliqui sint dies xiv, adde 20. Fiunt 44 dies. Porro addititii illi 20 a xxi Martii ad 1x Aprilis perveniunt; quo die xiv Paschalis convenit, cyclo lunæ Nicæno xvii.

Rursus cyclo v Constantinopolitano, Romano viii,

ies Martii, additis 29, et ex summa 49, deductis
1 Martii, restat Aprilis 18, in quam terminus Pas-
chalis Nicænus congruit, cyclo viii.

At sanctus Andreas Cretensis, ut idem terminus
btineatur, labentem lunæ cyclum per xi multipli-
cat. Summæ collectæ sex dies adjicit, quas ἀπὸ
ἑξῶν vocat, usque ad cyclum xvi; cyclo vero
vii, xviii et xix septem addit. Post hæc integra
unna per 30 tributa, quod reliquum est a Martio
utari, eique quantum dierum opus est addi præ-
cipit, ut numerus ad quinquaginta perveniat, adeo
ut etiam de Aprili aliquid adjungatur. Horum die-
rum ultimus Pascha Judaicum erit. Cujus decreti,
ne quid diligentiam nostram effugeret, causam esse
comperimus.

Epactæ lunares, quæ Martium antecedunt, sunt
residui dies post ultimam syzygiam : quorum com-
plementum ad xxx, lunationem eam perficit, quæ
nondum Paschalis esse potest. Igitur Paschalis
erit, quæcunque post ipsam, decimam quartam
habet in xxi Martii, aut proxime post xxi. Proinde
ad epactam addere oportet, ultra complementum
ejus, quo integra syzygia perficitur; dies xiv,
ad decimam quartam syzygiæ insequentis obtinen-
dam. Quæ quidem si ad xxi Martii pervenerit,
utique Paschalis erit. Sin minus, toti xxx dies
addendi erunt, ut Paschalis terminus habeatur.

Quocirca ad eum modum conformari regula ista
poterat : Ad epactam adjicere quantum dierum opus
ad complendos xlv, a cyclo primo ad xvi, vel ad
xliii explendos in tribus cyclis reliquis, initio
facto a Kalendis Martiis, si quod deest majus est
xx. Sin minus est, totam præterea syzygiam xxx
dierum accommoda. Quidquid additum est, si a
Kalendis Martiis putetur, in terminum Paschalem
desinet. Hæc regula eodem cum illa sancti Andreae
recidit. Nam qui sex dies addit ad epactam; ac re-
liquum deinde numerat a Kalendis Martiis, donec
quinquaginta compleat; idem facit ac si diebus
illis sex non additis, solos xlv expleret. Cum au-
tem lunæ saltus, et ὑποτομή diei unius cyclo xvi
contingat, qui est Alexandrinus xix, ut su-
pra demonstravimus; ideo numeri aurei cyclo-
rum sequentium uno die neomeniam citius offe-
runt. Ob id septem dies ad epactas addit Andreas
cyclo xvii, xviii et xix, et nos ad xliii tantummodo
compleri summam præcipimus; ut uno die ante,
quam in reliquis, neomenia sistatur. Quærat
exempli gratia terminus Paschalis cyclo v. Epactæ
sunt xxv, ad eas adjectis vi, fiunt xxxi; et abjectis
xxv, restat i. Adde itaque xlix dies, deque iis Mar-
tii dies aufer xxxi, reliqui erunt xviii Aprilis dies.
Igitur Aprilis xviii die terminus Paschalis incidit
cyclo Constantinopolitano v, qui est Alexandrinus
viii. At secundum regulam nostram, quoniam ad
xlv, desunt dies xix, qui numerus minor est vi-

cyclo lunæ xviii. Epactæ sunt xviii, ad quas acce-
dunt vii, ut fiunt xxv, quibus ad quinquaginta de-
sunt xxv. Ergo Martii die xxv quarta decima Pas-
chalis incurrit cyclo Romano xv, Constantinopoli-
tano xviii. Idem fiet, si epactarum xviii comple-
mentum ad xliii, hoc est xxv numeres a Kalendis
Martiis. Hæc methodus locum habet in Nicænis sy-
zygiis. Quod si προηγήμεως lunaris rationem duce-
re quis velit, potest ad epactam dies addere toti-
dem, quot luna pristinam epocham antevertit, ut
Isaacus Argyrus instituit.

CAPUT XII.

B *Declaratur usus computi superioris Græcorum, et
præcipuorum festorum exemplis astruitur.*

Superest ut Græci computi, quem accurate hac-
tenus enarravimus, usum ac fructum experiamur
in festis illorum præcipuis indagandis, quæ nos
mobilia vulgò nuncupamus. Ea porro describuntur
in illorum Horologio, quod Venetiis editum est anno
Christi 1555. Cujus in calcem annorum xl series
describitur, ab anno mundi 7044 ad 7083: quo-
rum in singulis festorum ac religiosorum dierum
tempora continentur.

Primo loco ἡ παραμονὴ τῶν Χριστοῦ γεννῶν po-
nitur, hoc est Vigilia Natalis Domini, cujus feria
notatur.

Secundo, Κρεωζάγια, hoc est dies omnes a Na-
tali ad Dominicam Sexagesimæ, quæ Ἀπόκρεως
vocatur, quibus carniæ esus indulgetur.

Tertio, τὸ Τριώδιον, quæ est Dominica proxime
antecedens Dominicam Septuagesimæ.

Quarto, ἡ Ἀπόκρεως, Dominica Carnisprivii;
quam Sexagesimam appellamus, a qua Græci absti-
nere carniæ incipiunt, diebus ante Pascha lvi:
quod eo faciunt, ut xl dierum jejuniæ in solidum
constet. Cum enim Sabbato jejunare nefas ha-
beant, uno excepto pridie Paschatis, si de hebdo-
madibus viii, diebus lvi, octo Dominicas, ac Sab-
bata vii expungas, reliqui dies erunt xli. Nam
postremum Sabbatum extra ordinem jejuniæ di-
catur.

Quinto, legale Pascha.

D Sexto, Christianum Pascha.

Septimo, ἡ Κυριακὴ τῶν Ἁγίων πάντων, Domi-
nica Sanctorum omnium; quæ Dominicæ Trinitatis
respondet.

Octavo, jejuniæ sanctorum Apostolorum, quod
Græci obeunt a Dominica Sanctorum omnium,
usque ad xxviii Junii. Nam xxix Junii sanctorum
apostolorum Petri et Pauli festum celebrant. Po-
stridie τὴν σύναξιν τῶν δώδεκα ἀποστόλων. Hoc
porro jejuniæ alias longius, alias contractius est.
Totidem enim dierum est, quot a Paschate ad ter-
tium diem Junii computantur, ut Isaacus docet
capite XV. Nam a Paschate ad Dominicam aposto-
lorum, dies sunt lvi. A tertio Maii ad xxviii Junii,
dies totidem. Quare dempto intervallo a tertio Maii

Ut hæc omnia superiori methodo expediti possint, unius anni διαγραφὴν ex Horologio proponemus.

Ἐτους ζυδ' ἰνδικτιῶνος θ' ἡλίου κύκλοι ις'; φεγγαρίου κύκλοι ιθ'. Ἡ παραμονὴ τῶν Χριστοῦ γεννῶν ἡμέρα ς' κρεωφαγία ἡμέραι νζ'. Τὸ τριῶδιον ἀρχεται Φεβρουαρίῳ ιθ'. Νομικὸν Πάσχα Ἀπριλίῳ θ'. Χριστιανῶν Πάσχα Ἀπριλίῳ ις'. Κυριακὴ τῶν Ἀγίων πάντων Ἰουνίῳ ια' ἡ νηστεία τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἡμέραι ις'.

« Anno 7044, indictione ix, solis cycli xvi, lunæ xiv, expectatio natalis Christi, feria vi, carniurn esus diebus lvii. Triodiam incipit Februarii xix. Legale Pascha Aprilis ix. Christianorum Pascha Aprilis xvi. Dominica Sanctorum omnium Junii xi. Jejuniurn sanctorum Apostolorum, dies xvii.»

Est hic annus Christi 1536, ut apparet, si de 7044 deducantur 5508. Cyclus erat Romanus solaris v, litteræ BA, lunæ xiv. Anno antecedente, 1555 cyclo Romano iv littera erat C : ideo feria vi Decembris xxiv. Divisis 7044 per competentes cyclos, prodibit solis xvi, lunæ xiv, epactæ lunæ iv. Adde xl dies, et detractis diebus Martii, relinquetur nonus Aprilis, quo terminus Paschalis fuit. Concurrentes erant cyclo solis decimo sexto v, quæ cum regulari Aprilis 4, et 9 diebus, efficiunt 15 : detractis 7 residua est feria prima, in quam terminus incidit. Ideo Pascha prorogatum est in xvi Aprilis. Jam si de Aprilis xvi die, id est de 107 a Kalendis Januariis (fuit enim bisextilis annus) subtrahas 57, relinquuntur 50, sive Februarii xix dies, quod Dominica ἡ Ἀπόκρεως contigit. A vice-sima quinta Decembris ad xix Februarii, dies sunt lvii : quibus carnibus vesci licet, ante quadragesimale jejuniurn. Adde lvi dies ad Paschalem Dominicam, quæ est xvi Aprilis ; calculus desinet in xi Junii, quæ erit Dominica Sanctorum. Intervallum a Paschate ad iii Maii dies xvii, quot ab xi Junii ad xxviii. Proinde jejuniurn apostolorum dies habuit xvii.

Præter hæc festa, quæ mobilia vocantur, memoratur apud Græcos ἡ μεσοπεντηχοστή, quæ est vicesimus quintus dies a Paschate, ac semper feria quarta contingit. Igitur additis 24 ad diem Paschæ, μεσοπεντηχοστή proveniet. Sic anno illo Christi 1536, si ad xvi Aprilis accedant dies 24, incidemus in x Maii, quæ fuit μεσοπεντηχοστή. Meminit hujus festi Chronicon Alexandrinum, ut ad Nicephori Brevarium observavimus ; nec non Græcorum Horologium.

Ad extremum non est prætereundus error Maximi, qui est capite VIII primæ partis Computi. Ibi enim a Dominica ἀπόκρεω, quæ et Παρελθασίς τῶν ἁγίων νηστειῶν dicitur, usque ad Πάσχα νομικόν, sive ad xiv Paschalem, dies computat lvii. Hoc modo Pascha legale idem erit cum Christiano.

CAPUT XII.

Methodus computi Græcorum, quia Maxima, hactenus traditus est, per tabulas et canones editissimum traditur.

Non erit, opinor, ingratum studiosis hæc Græcæ et annalium lectoribus ; magno certe adjumento fore confido, si ex iis omnibus, quæ Græcorum æris ac computis copiose hactenus applicavimus, methodus aliqua conficiatur, certis canones redacta ; quorum præsidio celerrime quaeritur investigari queat. Hujus rei gratia tabulam condidimus vi, quarum rationem et usum breviter edisseram. Prima Græci computi annos et dies cum cyclis tribus, quæ est prorsus eadem cum tabula periodi Julianæ libro VII *De doctrina arithmetica*, capite IX descripta. Quamvis enim Græcorum computus non sit artificiosa periodus, et ad solam cyclo-rum methodum instituta, uti Juliana : tamen non minus ille per cyclos integros divisus propriis offert anni cujuslibet. Itaque a periodo Juliana hoc solo differt, quod hæc cyclos solis, lunæ, et indictionis præbet Romanorum, ac Juliani anni peculiare. Græcus vero computus saltem cyclo solis diversum exhibet. Nam Alexandrinus in lunæ cyclo convenit, indictionem unitate minorem habet. Constantinopolitanus, solam indictionem cum Juliani periodo communem parit ; cyclo lunæ Judaicam. Quocirca discriminis causa, Julianam periodum appellamus eam, quæ Romanis cyclis servit : computum vero Græcum, vel æram, non periodum nominamus. Secunda tabula cyclo solis complectitur cum epactis solis, sive concurrentibus, qui in utroque computo locum habent. Adjunctas et Dominicales litteras, non quæ cyclo solari Græco congruunt ; sed quæ Romano tribuantur : quod eo fecimus, ut ad eam veluti regulam usus methodi sequentis exigatur. Nam ut diei cujusvis feria per concurrentes, et regulares inventa fuerit, probari per Dominicalem litteram debeat, ne qualis erroris obreperit. Tabula tertia epactas mensium solis, sive regulares dabit in mensibus Julianis : quos quidem regulares ita disposuimus, ut eodem initio utriusque computo proposito, nimirum ab Januarii ; varietas illa vitetur, quæ in Maximi, et Isaaci methodo cernitur. In quartam tabulam cyclo lunæ, cum epactis Maximi et Isaaci conjecimus : nec non Paschales terminos et regulares dierum, in quos incidunt termini. Cyclo lunaris primus in Isaaci computo, sive Constantinopolitano, quartus est cycli Romani, quem eundem esse docuimus cum cyclo Maximi et Alexandrini computi. Idcirco terminorum diversa series instituta. Quinta tabula regulares continet accomodatos utrique computo, sic ut idem ad initium Januarii facilitatis causa referantur. Sexta denique periodos

Tabula I cyclorum in quinquaginta annis

Centenarii collecti	Cyclus solis	Cyclus lunæ	Indictio			
100	XVI	V	X	I	1	E
200	IV	X	V	II	2	D
300	XX	XV	XV	III	3	C
400	VIII	I	X	IV	4	BA
500	XXIV	VI	V	V	5	G
600	XII	XI	XV	VI	6	F
700	XXVIII	XVI	X	VII	7	E
800	XVI	II	V	VIII	2	DC
900	IV	VII	XV	IX	3	B
1000	XX	XII	X	X	4	BA
2000	XII	V	V	XI	5	G
3000	IV	XVII	XV	XII	7	FE
4000	XXIV	X	X	XIII	1	D
5000	XVI	III	V	XIV	2	C
6000	VIII	XV	XV	XV	3	B
7000	XXVII	VIII	X	XVI	5	AG
8000	XX	I	V	XVII	7	F
9000	XII	XIII	XV	XVIII	1	E
10000	IV	VI	X	XIX	3	D
				XX	4	CB
				XXI	5	A
				XXII	6	G
				XXIII	1	F
				XXIV	2	ED
				XXV	3	C
				XXVI	4	B
				XXVII	5	A
				XXVIII	6	

Tabula III epactarum menstruarum solis, sive regularium in utroque computo.

In decadibus.

Anni	Cycli solis	Cycli lunæ	Indict.	Menses Romani	Epactæ cycli Alexandrini computi	Epactæ cycli Constantinop. computi
10	X	X	X	Januarius	1	2
20	XX	I	V	Februarius	4	5
30	II	XI	XV	Martius	4	5
40	XII	II	X	Aprilis	7	1
50	XXII	XII	V	Maius	2	3
60	IV	III	XV	Junius	5	6
70	XIV	XIII	X	Julius	7	1
80	XXIV	IV	V	Augustus	3	4
90	VI	XIV	XV	September	6	7
				October	1	2
				November	4	5
				December	6	7

Tabula IV cycli lunaris cum epactis, et terminis.

	Epactæ Maximi	Epactæ Isaaci	Termini Paschales in computo Alexand.	Regulares	Termini Paschales in computo Constantinopolitano.	Regulares
I	9	11	Aprilis	v	5	3
II	20	22	Martii	xxv	1	6
III	1	3	Aprilis	xiii	6	4
IV	12	14	Aprilis	ii	2	7
V	23	21	Martii	xxii	5	5
VI	4	6	Aprilis	x	3	1
VII	15	17	Martii	lxxx	6	4
VIII	26	28	Aprilis	xviii	4	2
IX	7	9	Aprilis	vii	7	5
X	18	20	Martii	xxvii	3	1
XI	29	1	Aprilis	xv	1	C
XII	10	12	Aprilis	iv	4	2
XIII	21	25	Martii	xxiv	7	4
XIV	2	4	Aprilis	xii	5	5
XV	13	15	Aprilis	i	1	6
XVI	24	26	Martii	lxxi	3	4
XVII	5	8	Aprilis	ix	2	6
XVIII	16	19	Martii	xxix	5	2
XIX	27	0	Aprilis	xvii	3	7

Januarius	10	0	1	532
Februarius	11	1	2	1064
Martius	10	0	3	1596
Aprilis	0	1	4	2128
Maius	1	2	5	2660
Junius	2	3	6	3192
Julius	3	4	7	3724
Augustus	4	5	8	4256
September	6	7	9	4788
October	6	7	10	5320
November	8	9	11	5852
December	8	10	12	6384
			13	6916
			14	7448
			15	7980

B

CANONES UTRISQUE COMPUTI.

CANON I. *Proposito quolibet anno Alexandrinæ æræ, vel Constantinopolitanæ, cyclos ejus proprios cognoscere.*

Quærat proxime minor ex tabula prima in centenariis et millenariis, eisque competentes cycli adnotentur solis, lunæ et indictionis; reliqui deinde ex decadibus suppleantur. Tum cycli singuli in suo quique genere colligantur. Quibus addantur excurrentes, si qui supersint, ultra decadas numeri. Ita fient cycli proprii anni illius, qui proponitur, detractis de summa, quoad potes, integris cyclis.

Exemplum: esto annus ab Adamo computi Alexandrini 7054, Constantinopolitani vero 7050. Hoc modo colliges cyclos utriusque.

In Alexandrino.

	Cycli		
	Solis Lunæ Indict.		
7000	24	8	10
50	2	11	15
4	4	4	4
Summa	6	4	14

In Constantinopolitano.

	Cycli		
	Solis Lunæ Indict.		
7000	28	8	10
50	22	12	5
Summa	22	1	15

Anno ergo Alexandrinæ æræ 7054 cyclus erat solis vi, lunæ iv, indictio xiv, Constantinopolitanus vero 7050 habuit solis cyclum xxii, lunæ i, indictionem xv.

CANON II. *Edito quolibet anno utriusque computi, nosse quem situm habeat in Juliana periodo, vel æra Christi Romana, et quibus cyclis Romani affectus sit.*

Tria imprimis observanda sunt: primum æram utramque Græcorum ab Adamo ad annum primum æræ Christianæ, excedere summam annorum periodi Julianæ, qui ad æram eandem putantur. Alexandrina æra periodum Julianam superabat annis 779, Constantinopolitana 795; alterum, annum

æræ Christianæ primum in Alexandria numerum 5495; in Constantinopolitana 5509; tertium, Constantinopolitanam æram superare alteram annis xvi. Itaque si ad annum quemcumque æræ Alexandrinæ, ejusque cyclos per i canonem collectos, addas 16, efficies annos, cyclosque Constantinopolitanæ; deductis integris cyclis; aut, si præcibus sit calculus, totis ipsis assumptis, tanquam anni illius proprii. Ex primo sequitur, ut annos primos amborum computorum in Juliana periodo deprehendas, oportere ad periodum currentem integram aliam accommodare annorum 7980. Annus periodus Julianæ 4714 est annus i æræ Christianæ; adjecta integra periodo colliguntur anni 12694.

His animadversis, si annus Græcus propositus major sit 779 in æra Alexandrina, detractis de eo 779, quod reliquum est dabit annum periodi Julianæ, cui respondet. In Constantinopolitana vero, prodebit detractis 795; residuo itaque per 28, 11 et 15 tributo, Romanos cyclos obtinebis. Sin minor est annus propositus quam 779, aut 795; adjectæ ad annum Alexandrinum 7201, ad Constantinopolitanum, 7185: existet annus periodi Julianæ prelepticæ et antecedentis; quo per cyclos tres divisa, quod voles assequeris.

Annum porro Christi labentem efficies in utraque æra, si de Alexandrina subducas 5492; de Constantinopolitana, 5508.

Exemplum: annus Alexandrinæ æræ 7054 subductis 779, est 6255; deductis autem 5492 est annus Christi vulgaris 1542. Sic annus Constantinopolitanus 7050, ablatis 795, relinquit 6255; subtractis 5508, reliquos facit 1542 Christi: quibus competentes cyclos erues, si annos Julianæ periodi conferas in tabulam I, nimirum hoc modo.

	Solis Lunæ Indict.		
6000	8	15	15
200	4	10	5
50	22	12	5
5	5	5	5
Summa	11	4	15

Igitur anno utriusque Græco respondet Romanus cyclus xi lunæ iv, indict. xv.

201. Igitur ab us primus æræ Alexandrinæ est Julianæ periodi 7202, cui per canonem primum lebetur cyclos solis vi, lunæ i, indictio ii. Item de 2694 deductis 5509, restant 7185. Igitur annus periodi Julianæ 7185 est primus æræ Constantinopolitane. Quæ proinde cœpit Romano cyclo solis viiii, lunæ iv, indictiois i.

Ex his compendium canonis oritur ejusmodi: invento cyclo solis æræ Alexandrinæ adde 5, cyclo lunæ 0, indictioi 1: obtinebis Romanos illius anni cyclos; Constantinopolitane vero cyclos adde, solari 17, lunari 3, indictioi 0, ut hæc tabella docet. Verbi gratia annus Alexandrinus 7054 per primum canonem

	solis	5
Alexandrino	lunæ	0
	indict.	1
Adde cyclo	solis	17
Constantin.	lunæ	3
	indict.	0

cyclum solis obtinet 6; adde 5, efficies 11. Cyclus lunæ 4, additis 0 est 4; indictio 14, addito 1 est 15. Sic anni Constantinopolitani cyclus solis 22 auctus 17 transit in Romanum 11; lunaris, additis 3, ex 1 fit 4; indictio eadem est 15.

Cæterum annos illos omnes Græcorum computorum a Kalendis Januariis auspicamur; tametsi civilis annus, et indictio ab antecedente Septembri incipiant: quod si quis imitari voluerit, Romanos cyclos unitate minuet in annorum singulorum exordio. Idemque faciet in Græcis ipsis, uti feriæ, vel lunæ consequatur ætatem in primis iv mensibus, ex methodo sequentium canonum.

CANON III. *Datis cyclis solis ac lunæ in Græcorum computis, invenire quotus sit annus periodi Victoriniane; necnon ab Adamo. Item data præter illos cyclos indictio, annum tam æræ Græcicæ, quam periodi Julianæ, in quem tres illi cycli incidunt, eruere.*

Cyclum solis editum duc in 57, ac summam conserva. Deinde cyclum lunæ aufer ex 19; aut si 19 ipse sit, sume 19. Eum numerum multiplica per 56. Quæ inde nascetur summa, eam cum superiore compone, quæ ex cyclo solis ducto in 57 oritur. Quidquid ex ambobus conflatum erit, partire per 552, residuum erit annus periodi Victoriniane. Hoc si adjeceris ad annum quem proxime minorem anno æræ Græcæ proposito suspicari potes, in tabula vi, habebis annum Græcum, cujus proprii sunt cycli solis ac lunæ in quæstione positi; quo invento, per methodum canonis antecedentis, exquires quem in annum Julianæ periodi, vel Christi competat. Quod si præterea data sit indictio: quod superfluit de ultima divisione 552, per 15 divide, accommodata, si ita necesse est, integra periodo 15 annorum: quod inde supererit, retine, et indidem, aufer propositam indictmentem, accommodato, si

est quam 7200, hunc ipsum numerum ex illa detrabe. Ita fiet annus ille, qui requiritur, ex quo in Juliana periodo proprium annum illius assequeris.

Exemplum: Chronicon Alexandrinum migrationem Israelitarum ex Ægypto statuit eo anno, qui cyclum habuit solis 2, lunæ 19, cum indictmente 13. Quæro quotus ille computi Græci fuerit, et quidem Constantinopolitani; hunc enim iste auctor adhibet. Primum editis cyclis solis ac lunæ, ducendus est cyclus solis 2 in 57, sunt 114. Tum cyclum lunæ 19 de integro cyclo ejusdem lunæ subtrahens, residuum habeo 19: quem numerum per 56 multiplico. Conflunt 1064, quam summam ad priorem adjicio 114, ut fiant 1178: quibus per 552 divisus, reliqua sunt 114. Proinde Chronicon Alexandrinum 1560 confert in annum 114 periodi Victoriniane. Ut autem scias quotus sit idem computi Constantinopolitani, conjectura opus est. Quoniam igitur Græci ex LXX Seniorum fide annos vulgo numerant ab Adamo ad diluvium 2242, et a diluvio ad Abrahamum 1172, summa colligitur ab Adamo ad ortum Abrahami, annorum 3414. Hinc autem ad migrationem ex Ægypto putant annos circiter 505. Quare colliguntur anni fere 3919 ab Adamo ad 1560. Ut accuratum annum habeas Alexandrini Chronici, quære in tabula vi annum proximo minorem eo quem suspicaris: qui ut major est anno 3724, ita minor 4236. Quocirca annos periodi Victoriniane 114, adde ad 3724, efficies annum 3838, qui divisus per cyclum solis ac lunæ, reddet sola quidem, cyclum 2, lunæ vero 19: quod erat propositum.

Rursus, si præter duos illos cyclos, indictio data sit 13, numerum 114, qui postremo relictus est ex divisione per 552 instituta; per 15 partior, restant 9: de quo, additis 15, subtraho 15, reliqua sunt 11; quæ si ducantur in 1064, summa erit 11704, ad quam adjico 114, et ex toto 11818, quoniam 7980 excedit, his deductis, relinquuntur annus 3838: a quo ablati 705, existit annus in Juliana periodo 3043, qui respondet anno Constantinopolitano 3838. Hoc ut verum esse cognoscas, ex methodo canonis antecedentis, ad cyclum solis 2 Constantinopolitanum adde 17; ad lunarem 10 adde 3, et ad indictmentem 13 adde 0, confleas cyclos Julianos, solis 10 cum littera E; lunæ 3, indictmentem 13: quæ omnia congruunt in annum periodi Julianæ 3043, qui contemimus et quadragesimus est ante veram epocham Exodi, quam in annum periodi Julianæ contulimus 3183. Et quidem Chronicon ait anno illo, quem numerat 3838, feriam i contigisse Aprilis xiiii, eodemque die quartam decimam Nisan incidisse; ut minime dubitandum sit, quin et aureus numerus fuerit 3, et cyclus solis 10, litteraque Dominicalis E.

Aliud exemplum: Chronicon idem annum conceptus Joannis præcursoris numerat ab Adamo

ANNO imperii Augusti xxix : quæ esse rarissima ex methodo nostra ita colligemus. Divisis annis 5505 per 28, relinquitur solis cyclus 17 ; per 19 autem partitis, relinquentur 14. Verum indictio non xiv, sed xv consurgit ex divisione per 15. Quæratyr annus ille, in quem indictio xiv cum cyclo solis xvii et lunæ xiv concurrat. Primum ducto cyclo solis 17 in 57, efficiuntur 969 ; tum ablatis 14 de 49, restant 5, quæ in 56 ducta fiunt 280 ; additis 969, summa producitur 1249, quæ per 552 distributa relinquit 185. Igitur annus cycli Victorini 185 ille fuit quem Chronicon significat. Verum indictio, quam adjungit, ratiocinia conturbat. Nam si reliquos illos 185 per 15 partiare, restant 5, de quibus ablata indictione proposita 14, supersunt 6 : quæ in 1064 ducta efficiunt 6384. Adde 185, existet annus 6569, qui cyclos exhibet, solis xvii, lunæ xiv, indictionem xiv. Est autem annus Christi 1856. Vides absurditatem. Quamobrem non satis commendari methodus ista potest, quæ ad Græcorum annalium castigandos errores, præsertim Theophrasti, majorem opinione fructum afferet.

CANON IV. *Propositi cujuslibet diei feriam in Græcorum computo pronuntiare.*

Invento cyclo solis in utroque computo per canonem 1, huic congruentes epactas menstruas adhibe ex tabula II cycli solaris ; tum ex tabula III epactas menstruas require, atque ad sui generis concurrentes appone, hoc est ad concurrentes cycli æræ Alexandrinæ adde regulares computi Alexandrini, ad concurrentes vero computi Constantinopolitani, regulares ejusdem. Demum ad conflata inde summam, τῆν ποσῆτα, hoc est diem mensis adjice. Quod inde conficitur, per 7 divisum, feriam demonstrabit.

Exempli gratia : Sit annus computi Alexandrini 7034, Constantinopolitani vero, 7050. Prioris cyclus per canonem 1 confectus est vi. Concurrentes ex tabula II, sunt 6. Velim scire feriam diei ix Aprilis. Regulares Alexandrini ex tabula III colliguntur 7, quibus ad 6 additis cum 9 diebus Aprilis, summa est 15. Proinde feriam dico fuisse 1. Rursus cyclus anni 7050 Constantinopolitani per eundem canonem deprehensus est 22, concurrentes 5. Regulares Aprilis in secundo versu regularium tabulæ III sunt 1, qui cum 5 concurrentibus, et 9 diebus Aprilis componunt 15 ; adeoque feriam 1.

Experiamur an recte positus sit calculus per characterisimum annorum Christi, vel periodi Julianæ. Annus Alexandrinus 7034, detractis 779, invenitur periodi Julianæ 6255, qui et idem provehit ablatis 795 de anno 7050 Constantinopolitano ex methodo canonis II. Sed et iidem anni conspirant in annum Christi 1542, si ex Alexandrino abjecero 5492, et e Constantinopolitano, 5508. At tam annus periodi Julianæ 6255, quam Christi 1542, obtinet cyclum solis Romanum xi, cui ex tabula II competit littera A. Igitur verissime pronuntiata est

CANON V. *Ætatem lunæ in dato quolibet æræ die utriusque computi deprehendere.*

Postquam cyclum lunarem per canonem primo repereris, cum eo adi tabulam IV : cujus in prorsu versu cyclum tuum requirito ; tum e directo epactam illi respondentem. Si Alexandrini computi proprius est inventus a te cyclus, epacta illi respondens est ea, quæ Maximi dicitur. Constantinopolitano vero tribuitur altera, quæ Isaaci inscribitur. Confer te deinde ad tabulam V regulares lunæ, et propositi mensis regulares computi ejusvis proprios excerpe. Summam ex epactis et regularibus conflata auge dierum numero, capis a ultimo ætas lunæ requiritur. Collecti dies illi per 30 divisi, quota sit illo die luna monstrabit.

Exemplum : Propositum sit investigare quæ luna sit Aprilis 2 anni 7034 Alexandrini computi et 7050 Constantinopolitani ; quorum cycles inter se confecimus canone 1 ; illius quidem 4, hujus 1. Igitur cum cyclo Alexandrinæ æræ 4, in tabula II, invenio epactam XII. In tabula V, regulares Aprilis 6. Proinde epacta 12, et Aprilis dies 2 lunam decimam quartam offerunt illo die. At annus 7034 Constantinopolitanus epactas in IV tabula XI obtinet ; regularem in V tabula, 1 ; fiunt XII, et cum biduo Aprilis XIV. Sane in Horologio Græci lunam illo anno decimam quartam computant Aprilis secundo.

CANON VI. *Terminum Paschalem sive Pascha Judaicum, ejusque feriam in utroque computo reperire.*

Cum cyclo lunari canone primo deprehensus sit tabulam IV. In primo versu cyclum tuum accipe et ex directo Paschalem terminum, cum ejus regulari tam in Alexandria æra, quam in Constantinopolitana. Exinde concurrentes cycli solis a propositi per canonem IV inventos, cum regulari termini compone. Summa feriam dabit, adferentis septem. Ut anno eodem Alexandrino 7034, cyclus lunæ IV in tabula respondentem habet terminum Paschalem Aprilis 2, cujus regulares sunt 2, cyclus solis VI concurrentes itidem dedit 6 per canonem IV ; ambo collecti feriam 1 exhibent.

D Sic anno Constantinopolitano 7050, cyclus lunæ 1 terminum offert in tabula IV, Aprilis II, cum regularibus 3. Cyclus solis ex canone I fuit 23, concurrentes 5, qui cum regularibus ostendunt feriam 1, qualem Græcorum Horologium demonstrat.

CANON VII. *Pascha Christianum, ac præcipua Græcorum festa quoties anno definiunt.*

Paschali termino per superiorem canonem anteadverso, ejusque feria, si Dominica sit, in sequentem Dominicam diffunditur. Si alteram in feriam terminus incurrat, proxime sequens Dominica Pascha Christianum obtinebit. Invento Paschale festa reliqua nullo negotio reperies. Hæc methodus et per se facilis est, et capite superiori hujus libri continetur.

quos S. Maximus πενταπλοῦντας, et ἑξαπλοῦντας nominat; nos undecuplatores appellamus, quorum ratio prope inextricabilis visa Scaligero, facillime declaratur. De iisdem error Scaligeri.

Maximus martyr primæ partis computi, cap. XI, et XII, ac tota secunda parte contra certos computi artifices disputat, quos πενταπλοῦντας, et ἑξαπλοῦντας vocat; hoc est quinquies et sexies annos cycli lunaris unuplicantes; vel, ut uno verbo id exprimat, undecies: quorum methodum secunda parte proponit, sed obscure ac perplexa, ut difficile sit quid sibi velit assequi. Quod et Scaliger lib. II De emendatione temporum fatetur, cap. De falso cyclo Paschali. Nos tamen aspirante Deo, et ejusdem sanctissimi martyris precibus adjuti, tricas istas omnes pervicimus, ac totam illam methodum exploravimus: cujus hic scientiam studiosis adolescentibus impartiemur. Nam non solum ad explicandum Maximi computum hæc a nobis opera requiritur, sed est etiam ad Constantinopolitani computi, quem supra declaravimus, illustrandam originem aptissima. Primum itaque quæ diversis locis de illis Maximus tradiderit, in unum colligimus.

Ἵποτομήν σελήνης, quem « saltum lune » vulgares computi nominant, alt capite undecimo primæ partis ab illis conferri in annum cycli XI, qui est XIV Græcorum et Romanorum, cujus neomenia cœpit Decembris ultimo; annus ipse vero desinit in Decembris XVIII. Unde sequens annus, qui cyclo affectus erat illorum XII, Catholicorum XV, a die XIX Decembris inibat; ita ut luna XIV caderet in Kalendaras Januarias. Quare annus cycli undecimus apud undecuplantes istos (sic enim appellare mihi liceat), sive decimus quartus orthodoxorum, diebus constabat trecentis quinquaginta tribus, ac diei unius suppressio fiebat Decembris XIX, siquidem neomenia cycli illorum XII, nostrorum XV, a XX Decembris, cui ex Alexandrinorum præscripto erat affixa, ad XIX transferebatur; ut unus ille dissimularetur dies. Ac tunc decimus nonus Decembris numerari his solebat, ut tam antecedentis postremus putaretur, quam primus sequentis. Rursus cap. XII refert illos, ad exemplilem diem compensandum, singulis annis addere sexagenaria scrupula quinq; et sic annis duodecim diem integrum colligi, ac decimum eos ipsos ad annum Adami computum annos XVI adjuere.

In secunda vero parte computi methodum illorum tribus figuris explicat, hoc est rota una, et hærentis, vel eadem duplici: quorum alter ad sinistram, alter ad dextram rotæ descriptus erat. Sed propter angustias chartæ supra ambob; rota constituta est. Ex hac porro methodo constat cyclum lunarem apud istos ternario minorez hinc Græco, vel Alexandrino, qui idem et Romanus fuit: et omnium undecuplantium esse Alexandrinorum

cuplantium primus sic Græcorum, qui Alexandrinam computum unum de duobus adhibent, quos superius exposui, decimus tertius. Ideo, cum cyclus Græcorum Alexandrinus primus respondeat sexto cyclo Romano, ut cap. V hujus libri demonstravimus, primus undecuplantium erit Romanus decimus octavus.

Caput illorum methodi, ac præcipua reprehensionis coges apud Maximum in terminis, sive quartis decimis Paschalibus consistit, quod illi eandem dies, quæ ab Alexandrinis et Catholicis numerabantur decimæ quartæ, sæpius decimas quintas, vel sextas decimas putabant: quod ut via et ratione facerent, propositum quemlibet annum cycli sui primum per quinque, deinde per sex multiplicabant, hoc est in totum per undecim, tum ad summam inde conflatam dies addebant; qui a Kalendaris Januariis ad terminum Paschalem illius anni numerabantur. Rursus quot il dies erant a Kalendaris Januariis ad terminum, tot sexagesimas unius diei capiebant: ad quas toties quinque alias sexagesimas diurnas addebant, quotus annus cycli putabatur; summam sexagesimarum per 60 partitam in dies reddebant: quos ad priorem ἑξήκοντα dierum accensebant. Hoc modo dies eadem, quæ quarta decima Nicæna erat, quinta decima sæpe, hoc est in annis XIII; semel sexta decima numerabatur, in anno decimo sexto cycli; in cæteris, hoc est in I, II, III, IV, et XVIII, quarta decima putabatur. Hinc illud eveniebat, ut Pascha ex eorum rationibus luna XII vel XIII celebraretur: alias autem cum catholica regula conveniret. Quod antequam usu ipso exemplisque declaratur, schematum trium, quæ in II parte descripsit Maximus, rationem reddemus.

In cyclo Victorini, qui est annorum 532 (hic enim præsens ad institutum assumitur), cycli sunt lunares, sive enneadecaeterides octo et viginti; solaris item cycli, vel εἰκοσεννέαετηρίδος, novemdecim. In rota, zona, vel circuli sunt novem. Primus, et ultimus cyclum solarez continet, qualis adhibetur a Maximo, qui est Alexandrini Græcorum computi proprius; secundus orbis æquetas solis, sive concurrentes habet; tertius bissextilis notat; quartus, annos cycli solaris undecuplantium: qui sic prioribus respondent, ut primus undecuplantium sit istorum decimus tertius, atque ita princeps. Quinque orbis reliqui annos continent cyclis solaribus et lunariibus notatos, in quibus terminos Paschalis, sive quarta decima Nicæna, quinta decima, vel sexta decima putatur ab undecuplantibus. Ha porro dispositi sunt interiores illi quinque circuli, ut entilibus anno cycli solaris in quarto circulo, cellæ duæ subjætae sint conjunctæ a quinque circulis. Harum cellarum, quæ ad levam est, cyclum solis; quæ ad dextram, cyclum lune complectitur. Cycli vero solis in quarto circulo indices una sunt enneaeter

summes, tantisque pertinent. Exempli causa si x , id est primus cyclus solaris undecuplantium in quarta zona, cui respondet in prima cyclus x' id est $xiii$ Alexandrini computi. Huic in quinta zona duæ cellæ respondent, quarum altera sinistra cyclus solis habet θ' , id est 9; dextra quoque cyclus lunarem 9, quo significatur, in anno eo primæ enneadecaeteridis, qui cyclo solis et lunæ ix præditus est, lunam decimam quartam Nicænam ab undecuplantibus putari xv . Quod quidem duplici de causa poterat fieri. Aut enim propter intervenientem bisextilem diem: aut propter sexagesimarum diurnarum epilogismos accidit: quibus annis bisextilis id efficiebat, iis singulare punctum Maximus ascripserat; ad eos autem annos, qui propter scrupulariam rationem idem obtinebant, duo puncta notaverat; tria denique ad eos annos, in quibus decima quarta putabatur sexta decima. Sed ea puncta a libraribus ommissa erant in apographo; neque nos in illis restituendis anxiam magis quam utilem operam navare volumus; præsertim cum ex methodo nostra de quolibet anno constare possit, an ejus xiv sit xv , vel xvi . Sed Maximus admonet non omnes eos annos in interioribus v orbibus adnotatos esse, in quibus xiv Nicæna sit ex undecuplantium calculo xv , vel xvi . Id enim in cyclis singulis quaterdecies accidit; sed eos tantum, qui eundem terminum uno die, vel biduo amplius putatum conferunt in Dominicam: quod in v ad summum annis in quavis enneadecaeteride contingit. Ex duobus laterculis rotæ subjectis, prius sinistri versus embolismos annos notatos habet; secundum annos cycli lunaris Alexandrini: cujus quartus respondet anno primo cycli lunaris undecuplantium; qui in tertio versu describitur. Quartus versus epactas lunares continet, quales Maximus adhibet. Quintus et postremus terminos Paschales, sive xiv , quas sæpe xv numerant illi; semel autem xvi , quinque xiv . Laterculum dextrum totum Paschati catholico servit; nam terminum Paschalem, ejusque diem Julianis in mensibus offert in secundo, ac tertio versu; epactas in quarto; in quinto cyclus lunarem. Regulares, sive $\pi\rho\sigma\theta\epsilon\tau\alpha$ in primo non integre a librario descriptæ sunt.

Nunc usum methodi exemplo uno, alterove doceamus. Esto annus ille, qui enneadecaeteridi primæ, sive anno primo cycli solaris in quarto limbo proxime subjectus est in limbo v , cujus cyclus solis est ix , lunaris item ix . Primum inquiramus ex canone iii capitis antecedentis, quotus annus iste sit computi Græci. Inveniemus esse annum ab Adamo 5861, qui per 28 et 19 divisus, utrobique 9 relinquit. Cyclus lunaris ix undecuplantium est Alexandrinus xii , cujus decima quarta Paschalis incidit in iv Aprilis, qui est 94 dies a Kalendis Januarii ut laterculum dextrum exhibet. Porro undecuplantes decimam quartam illius anni computant decimam quintam: quod in sinistro laterculo videre licet, et

dies 94 annus 5861, qui ostendit undecuplantem lunari ix , efficit dies 193, sexagesimæ vero præteritas 94 (quot videlicet a Kalendis Januarii intercedunt dies), cum sexagesimis 45, quæ ex annis 9 quinque multiplicatis existunt; propterea quod anno tribet cycli quinque imputantur scrupula digressiones, inquam, illæ sexagesimæ numero 139, divisæ per 60 biduum solidum efficiunt cum sexagesimis 19. Abjectis residuis scrupulis, soloque biduo ad superiorem summam dierum addito, conflunt dies 195: quibus per 30 distributis, relinquuntur dies xv . Proinde quarta dies Aprilis, quæ est xiv Nicæna, ex illorum subductione fit xv . Videatur utrum in Dominicam ille terminus incurrat. Per canonem iv ejusdem capitis epactæ solis in anno illo sunt 3, quæ ad menstruas epactas Aprilis additæ, et $\pi\rho\sigma\theta\epsilon\tau\alpha$ Aprilis 4, ostendunt feriam primam eodem illo die iv Aprilis: quod etiam ex canonis ii doctrina colligitur. Quippe cyclus solis Romanus, additis $xvii$, existit $xxvi$; lunaris vero xii . Littera Dominicalis est C . Igitur anno illo, decima quinta Paschalis in Dominicam apud undecuplantes incidit; ac luna $xxii$ Pascha celebratur. Propterea duobus punctis notandus iste annus videtur, quem si reperire velis quotus periodi Julianæ vel Christi fuerit, per canonem ii expedies. Nam de tractis 795 de 5861, relinquetur annus periodi Julianæ 5063, qui est Christi $ccclm$. Cur autem ad Constantinopolitanum computum cyclus undecuplantium a nobis referatur, sequens caput aperiet.

Rursus proponatur annus ille, qui in eadem prima enneadecaeteride cyclus tam solis quam lunæ xvi habet. Hic erit annus Constantinopolitanus computi 5868 per canonem iii capitis superioris. Terminus Paschalis est Aprilis $xvii$, quam dies sextam decimam pro xiv computant undecuplantes ut est in sinistro laterculo. Experiamur per scrupulariam methodum. Cyclus solis xvi in computo Constantinopolitano, est Romanus v per canonem ii . Ergo annus est bisextilis. ideo a Kalendis Januarii numerantur dies 108, non 107. Ductis 16 in 11 fiunt dies 176, qui cum 108 dant 284 scrupula 108 cum 90, quæ colliguntur ductis 5 in 16, efficiunt dies 3; et præterea sexagesimas 17: quibus neglectis, et adjecto triduo ad dies 284, summaque 287 per 30 distributa, relinquuntur dies 17. Proinde Aprilis $xvii$ luna erat decima septima. Propter bisextilem itaque diem, terminus a $xvii$ die Aprilis ad xvi retrahebatur: quæ cum esset feria 1, Pascha in $xxiii$ diem diffundebatur, quæ erat luna $xxiii$, de qua re nihil nos Maximus docuit: qui bisextilis diei rationem illos habere scripsit; et quoties propter ipsum terminus in lunam xv incurrit feria prima, hunc annum uno puncto notari. Nam, cum luna est xvi , quacunque id ex causa fiat, triplici puncto designatur. Quare triplet punctum anno illi tribuendum erat.

Ex his evidens est hallucinatio Scaligri, qui

incurreret, antecedente Dominica Pascha celebrasse, luna ipsorum xv, Nicæna xiii, quod est falsissimum; et contrarium diserte Maximus affirmat; nimirum luna ipsos xii, et eodem die, quo Catholicos, Pascha suum obiisse; sed Catholicos lunam xx numerasse, quam isti biduo amplius putabant. Cum autem luna xvi in Dominicam incurbat, utrique in sequentem Dominicam Pascha prorogabant; quam undecuplantes lunam esse volebant xxiii, Catholici xxi.

CAPUT XV.

Undecuplatores illos de quibus agit Maximus, utos esse computo Constantinopolitano, et Victorini seu Latinorum methodo, ita tamen ut a Catholicorum instituto non abhorrent, contra quam Maximus et Scaliger arbitrati sunt.

Dum attentius ea perscrutamur, quæ de undecuplatoribus istis Maximus refert, haud vulgaria quædam animadvertimus; neque Maximo, ut apparet, ipsi cognita; neque Scaligero, qui Maximum explicare conatus est: et ad Græcum computum illustrandum imprimis utilia. Hoc igitur observatione sedula comperimus: undecuplatores illos auctores fuisse computi alterius e duobus, quem Constantinopolitanum nominavimus; qui æræ Christianæ primum annum offert in eo, qui est ab Adamo 5509: quod partim ex cyclis solis et lunæ, partim ex annorum numero certo colligitur. Scribit Maximus capite XI partis I, cyclum lunæ, quem illi numerant xi, eum esse quem ipse computat xiv; lunaris cyclus Maximi idem est cum Romano, ut supra demonstravimus. Igitur cyclus primus undecuplatorum est Romanus, vel Maximi quartus; et primus Maximi est decimus septimus illorum. Igitur cyclus lunaris undecuplatorum est idem cum Indæorum, ac Victorini, seu Latinorum cyclo: quem esse docuimus æræ Constantinopolitanæ proprium. Annus primus æræ Christianæ Romanum cyclum habuit, solis x, lunæ ii. Annus 5509 dat cyclum solis xxi, lunæ xviii. Annus vero 5493, solis v, lunæ ii. Ita lunaris cyclus Constantinopolitani computi distat a Romano et Alexandrino, quem Maximus usurpat, sedecim; ita ut decimus septimus Constantinopolitanus cum Alexandrino primo concurrat. Cyclus vero solaris Constantinopolitanus Alexandrino minor est duodecim, hoc est primus illius, hujus est decimus tertius. Quare cum cycli Alexandrini solaris primus sit Romani sextus, Constantinopolitani cycli primus erit octavus decimus Romani; quæ omnia undecuplatorum cyclo competunt, ut minime dubium sit Constantinopolitanum computum illos tenuisse.

Præterea quod Maximus ait, ad annos Adami addidisse illos sedecim, conjecturam nostram unico confirmat. Hoc enim Constantinopolitano computo

lud apparet, verum id esse quod ante sumus odorati, quam de undecuplatorum cyclo illo cogitaremus, Constantinopolitanum computum ad Victorini, sive Latinorum methodum, et Judaicum cyclum lunarem accommodatum a Græcis fuisse. Cum enim lunaris hoc cyclus ipse persuadet, tum quod a Januarii Kalendis ratiocinia lunæ deducere, ut testatur Maximus: quod et Latinos instituisse Beda memorat lib. *De temporum ratione* cap. LIV, et Victorinus ipse in Præfatione ad Hilarium papam, quam in tomo II *De doctrina temporum* edidimus; adeo ut Kalendæ Januariæ canon fuerit Paschalis syzygiæ. Accedit et cyclus ipse, quo usi illi sunt, annorum 5509, cujus inventor fuit Victorinus. Unde verisimile fit a Latinis totum illud Græcorum esse mutuatum sub ætate Maximi. Ex quo et hoc sequitur, recte nos contra Scaligerum pertendisse, Constantinopolitanam æram longe esse recentiore, quam aut Panodori annorum 5493 ad Christum usque, aut Africani annorum 5500. Quippe Maximus sic de computatoribus hisce, qui xvi ad æram Adami adjeceant, quasi de recentioribus et æqualibus pæse suis, loquitur.

Quæ cum ita sint, de undecuplatoribus istis intelligenda sunt omnia, quæ capite tertio de æra Constantinopolitana scripsimus; imprimisque ad illos a Latinis, aut Judæis lunarem cyclum mutuatos esse, ut eorum in Paschate celebratio nequaquam imitarentur errores, sed eum Ebraicam eundem diem obtinerent: hoc uno disceptationis, quod epilogismos neomentarum, vel noviluniorum aliter instituerent. Ac vehementer est asperum, et a methodi tantum gratia, et ut veritatem lunæ calculum assequerentur, scrupulatam istam tabulam adjuxisse. Nam cum a Judæis, ac syriacis tabulis intellexerent, noviluna Paschalis esse neomentis anteriora, ac ut ex illis tabulis patet, hoc est secundam lunam inciderent, et hinc Minii, sive quarto decimo in pleniluna hinc viderent: quod Maximi seculo potissimum amoverendum est: rationem aliquam nullo studio, quæ ætatem lunæ accuratius redderet, quæque tertium aive Nicæna quartum decimum, in quibus decimus ejusmodi fore tum erant, commentaret. Ad id sexagesimarum epilogismos commentum sunt, quomodo vel biduo summam augerent. De hac præterea noviluniorum, ac neomentarum Paschatum hæc disputavimus in V *De doctrina temporum*, capite I et XIII, ubi Nicæna cum his confutimus, quæ Dionysii Exigui tempore fuerunt. Hinc multa dissolvi explicarique possunt, quæ adversus undecuplatores a Maximo et Scaligero disceptantur. Siquidem illos extra culpam et reprehensionem tutam constat, si, quæ nostra conjectura est, ad annum in illa methodo spectarent, ut exactum lunæ calculum regerent, ac paschalis tradiderent; non ut in Paschate

diximus, oppugnat, sane non *καλῶς*; nec ullius ad Pascha momenti; quod perperam scrupulariam illam rationem administrarent. Atque hoc ipsos elegantius facere potuisse non nego; sed nihil hoc tamen Catholicis ritibus adversatur. Nam quod moleste fert Maximus quinque scrupula annis singulis imputari ad exemptilem compensandum diem, non hac sola de causa id illos instituisse puto; sed ut terminum cum exactiori ætate lunæ conciliarent. Nihilominus et propter lunæ saltum *τετρακτῶς* usurpari potuit: quemadmodum Beda capite XL libri *De ratione temporum* saltum eundem lunæ, sive diem exemptitium per XIX annos cycli lunaris dividit, ut paulatim ac per incrementa justus diei modus progressum habeat. Etenim magnam scrupulorum istorum partem negligunt, ait Maximus. Verum est id quidem. Nam solos integros dies ad summam accommodant, quidquid reliquum est de ratiuncula, etsi ad sexaginta propius accedat, penitus omittunt.

Exemplum: Anno cycli undecuplatorum lunaris XVIII, qui est Alexandrinorum II, terminus Paschalis erat Martii XXV, die 84 a Kalendis Januarii. Ductis annis 18 in 11, consunt dies 198, qui cum 84 efficiunt 282. Scrupula deinde diurna 84 cum 90, qui ex 18 per 5 multiplicatis oriuntur, dies conflant 2, 54: quibus ad dies 282 additis, summaque per 30 partita, residui sunt dies 14, 54. Atqui terminus Paschalis cyclo XVIII non nisi decima quarta computatur in laterculo sinistro. Apparet ergo, quamvis solidum diem quam proxime sexagesimarum calculus attingat, nisi eundem compleat, in numerum minime procedere, quod sane ridiculum est, ut et Maximo videtur. Neque tamen gravior inde, quam stoliditatis ascribenda illis est nota: siquidem in Paschate nihil a Catholicis dis-

nihil ad rem pertinet. Etenim aliud est sollicitudine terminos ipsos, et antiqua statione depellere: aliud eisdem hærentes diebus, uno die vel biduo amplius numerare: quorum prius sine publica Ecclesie auctoritate non licebat; posterius eruditus quique rerum astronomicarum, ante Gregorianam emendationem, privatim citra reprehensionem instituit. Hoc enim nihil erat aliud, quam a cœlestibus devolutionis lunæ ætatem recessere, non a neomeniis civilibus, quæ paulatim decorerant.

Postremo de majoribus ac Victorianis cyclicis, quibus undecuplatores, imo Græci omnes in suis computis usi sunt, sciendum est ab Adamo illos incipere: ut ex calce computi Maximi colligitur. In enim cycli undecim explicantur ab orbis initio; ætate in quos singuli desinunt notantur. Hæc ultimus terminari dicitur in anno XIV imperii Constantini, qui putatur 5852. Detrahis et methodo canonis 2 capitis XIII, 779, reliqui sunt anni periodi Julianæ 5073, qui est annus Christi communis CCCX. Quare pro *Κωνσταντινίου* lege *Κωνσταντινίου*; fuit enim XXIV Constantii. Hæc in æra Alexandrina, duodecimus cyclicus Victorini incipit anno Christi CCCXXI. Jam vero deductis 795 de annis 5852, restat 5057 periodi Julianæ qui est Christi vulgaris CCCXLIV, quo in computo Constantinopolitano, et undecuplatorum terminatus est undecimus Victorini cyclicus; et duodecimus anno sequente CCCXLV inchoatus est. Quamobrem, si annos solis ærarum Græcarum adhibeas, iisdem annis desinunt, incuntve Victoriani cyclicus. Sin ad anno ære Christi communis referas, annis sedecim tardis in Alexandrina, quam in Constantinopolitana faciuntur; quandoquidem tot annis major est summa ab Adamo ad initium æræ communis in posteriori computo, quam in Alexandrino.

Revocatur Lector ad numeros grandiores textui insertos

A

Ægyptiacus annus qualis fuerit, 19. Dies **Ægyptiacus**, 7 ac deinceps. **Ægyptii** astronomiæ inventores, 75.
Æquinoctialis, 9, 87. Ejus circumscripção ab Eudoxo et Arato stellis aliquot designata, et in eum Hipparchi inquisitio, 115 et deinceps. Arateus, 142, 143.
Æther an pascat animalia, 97.
Æthiopiæ duæ, 51.
Alcyonii dies, 58, 47.
Amphiscii, 90.
Andromedæ et Equi communis occidit mane, 43. Oritur mane, 47. Vespere oritur, 51, 52. Andromedæ stellarum declinatio, 114. Ortus ejus, 129. Cooccasus, 125, 126.
Annus quid sit, 2. Eius divisio, 2. Lunarum, 18. Solaris, 18. Ambo inter se comparati, 22. Annus solaris Metonicus, 25, 82. Callippicus, 25, 82. Planetarum omnium, 81. Solis, 82. Romanus a Numa castigatus, 159, 160. De anno universe Gaza cap. ix, ubi de Græco et Ægyptio anno. Ad solem an lunam exigere sitne satius, Gaza cap. xi.
Anni ab Adamo, 176.
Antarcticus Eudoxi, 116.
Anthesterion, Gaza cap. v.
Antichthonæ, 89.
Antipodes, 29, 90.
Antoci, 29, 89.
Antares. Vide **Scorpius**.
Aquarius oritur, 58, 46. Occidit, 46, 50. Oritur, 52. De ortu asterismi error Eudoxi, 125. Verus ortus, 137. Occasus, 139.
Aquila oritur, 57. Occidit, 57. Oritur, 58. Occidit mane, 58. Vespere occidit, 59. Mane oritur, 59, 45, 46. Vespere oritur, 49, 50. Mane occidit, 51, 52. Ortus asterismi, 129. Occasus, 136.
Ara deque ea lapsus Arati, 110. Distantia lucidæ ejus a polo, 111. Coortus, 134. Cooccasus, 135.
Aratus Canonem scripsit, 80. In eo de quinque planetis egit, 80. Vixit apud Antigonium in Macedonia, 91. Eudoxum pene ad verbum secutus est, 98 et deinceps. Signa in oriente contemplatus est, 120. Ut et Eudoxus, 120. Rudi Minerva *Phænomena* scripsit, 126, 127. Methodus ejus, 142, 143. Quot circulos spheræ descripsit, 146. Auctores qui Aratum illustrarunt, 147. Vita ejus, 148. Vixit olymp. cxxv, 149. Hesiodum imitatus est, 149. Scripta ejus, 149. Arati quot fuere, 149. Methodus Arati, 149, 150.
Arcticus circulus, 8. Quomodo major sit, aut minor, 10. Arcticus circulus ab Eudoxo descriptus, et ab Hipparcho castigatus, 115. Arateus, 142, 145.
Arctophylacis declinatio, 116. Situs ejus in æquinoctiali, vel ei parallelo, 117. De ejus ortu error Eudoxi et Arati, 121. Item communis omnium, 122. Declinatio pedis, 122. Ejus ortus ex rei veritate, 128. Cooccasus, 130.
Arcturus, 8. Oritur, 57. Occidit, 57. Oritur vespere, 58. Mane occidit, 59. Mane oritur, 45. Vespere occidit, 45, 44. Oritur vespere, 47, 48. Mane occidit, 49, 50, 51. Distantia a polo, 111.
Argus constellatio, inque ea lapsus Arati, 109. Coortus, 135. Cooccasus, 136.
Aries occidit, 57. Oritur, 59.
Aries, deque eo lapsus Arati, 106. Et Attali, 107. Non est in æquinoctiali, 115. Situs ejus, 117. De ortu ejus Eudoxi error, 126. Verus ortus, 138. Occasus, 139.
Ascii, 90.
Asini sidus, 7.
Aspectus signorum, 4. Forum usus, 5. De iisdem veterum error, 6. Veræ syzygiæ signorum, 7.
Astræus auctor astronomiæ, 75.
Astrum sive sidus et stella quid differant, 79.
Atabyrius mons altus stadia minus xiv, 32.
Athenarum situs et arcticus, 102. Athenæ duæ, 148.
Atræus auctor astronomiæ, 75, 94.
Attalus interpres Arati passim ab Hipparcho reprehenditur, 197 et deinceps.
Auctor, 165.

Aurigæ humerus oritur vespere, 42, 45, 45, 46. Oritur mane succedens humerus, 49. Occultatur, 50. Vespere oritur succedens humerus, 52. De aurigæ error Eudoxi et Arati, 105. Nullas habet in genibus stellas, 115. Coortus, 129. Cooccasus, 132.
Axis quid sit, 8, 88, 144.

Bontes. Vide **Arctophylax**.
Bontes, 165.

C

Cælum movetur ab ortu in occasum, 25.
Cæli natura, 76. Quid sit, 77.
Calippica periodus, 25.
Calippus observavit Hellesponti, 53.
Cancer sidus dodecatemorium suum non implet, 4. Oritur Calippo, 56. Ejus stellarum aliquot declinatio, 114. De ejus ortu Arati error, 120. Ortus Hipparchus, 136. Descensus, 137.
Cunicula non est causa caloris, 55. Oritur, 56, 57. Maxima stellarum in maxilla Canis, 143.
Canis occultatur, 49. Oritur, 51, 52. Canis ortus, 154. Occasus, 156. Oritur vi Augusti, 145.
Canis major, 8. Occidit, 58, 39. Oritur mane, 44. Occidit, 43. Oritur vespere, 46.
Canobus, 8. Oritur, 42. Occidit mane, 43, 44. Vespere oritur, 47. Occultatur, 48, 49. Oritur, 53.
Capra oritur, 57. Occidit, 57. Mane occidit, 58. Mane oritur, 59. Vespere oritur, 42, 43. Mane occidit, 45. Mane oritur, 48, 49. Vespere occidit, 40. Oritur vespere, 52.
Capricornus oritur, 58. De ortu ejus error Eudoxi, 125. Verus ortus, 137. Occasus, 139.
Cardines in mediis signis Eudoxus constituit, 104, 105, 119, 120. Ubi et Aratum initio signorum posuisse probat, at Eudoxum in medio, 120. Contra quam veteres, qui initio posuerunt, 120.
Cassiopea, deque ea lapsus Arati, 106. Ejus declinatio, 116. Ejus ortus, 129. Cooccasus, 151.
Centaurus male ab Arato collocatus, 111. Situs ejus in æquinoctiali, 117.
Centauri *Arctophylax*, 45, 47, 49, 50. Pes anterior, 49. Coortus, 133, 134.
Cepheus intra circulum arcticum ubi sit, 87. De eo Eudoxi error, et Arati, 105, 125. In Græcia qua sui parte oriatur, 109. Distantia a polo stellarum ejus, 109. Situs ejusdem in æquinoctiali, 117. Ejus ortus, 129. Cooccasus, 151.
Ceti ortus, 154. Occasus, 155.
Chela australis conditur, 42, 45. Borea occultatur, 45, 44. Australis vespere oritur, 48. Et borea, 48. Australis mane occidit, 49. Borea mane occidit, 50. De chelis error Attali, 104. Lucida boreæ est æquinoctiali vicina, cæteræ sunt australiores, 115. De ortu chelarum refelluntur Eudoxus et Aratus, 124. Verus ortus, 137. Occasus, 139.
Christi anni, 181.
Cimmerii Homerici, 14.
Circuli qua ratione dividantur in partes, 87. Latitudine carent, 112.
Coluri, 11, 88. Unde dicti, 11, 88, 96. Eudoxei, 116, 145.
Cometæ, 91. Variæ species, 91.
Conon in Italia observavit, 53.
Corvus non est in æquinoctiali, 115. Coortus, 115. Cooccasus, 135.
Corona oritur mane, 57. Occidit, 57. Oritur vespere, 58, 59, 45. Oritur mane, 45. Occidit vespere, 44, 45. Oritur vespere, 47. Occidit, 50, 51. Mane occidit, 51. Ortus asterismi ex Hipparcho, 127, 128. Cooccasus, 150.
Crater non est in æquinoctiali, 115. Coortus, 153. Cooccasus, 155.
Cycli solis et lunæ. Maximus et Isaacus de his agunt copiose, 170 et seqq., 194 et seqq.

D

Delphinus occidit mane, 37. Oritur, 38. Occidit vespere, 38. Oritur vespere, 39. Delphini coortus, 129. Cooccasus, 131.

Dies naturalis, et artificiosus, 13. Ubi sit longissima, 14. Dierum incrementa, 15. In toto Cancro maximam, in toto Capricorno brevissimam fieri veteres arbitrati, 27. Dierum inaequalitas, 87.

Diei initium, Gaza cap. xx.

Dositheus observavit Coloniam, 55.

Draconis situs perperam ab Eudoxo, Arato, et aliis constituitur, 102. Caput ejusdem perperam ab iisdem collocatum, 102. Distantia lucidæ oris a polo, 102. Item oculi australis, 102. Temporis sinistra declinatio, 116.

E

Eclipses solis et lunæ quando fiant, 19. Solaris eclipsis ratio declaratur, 24. Totus ubi sol deficiat, 24. Lunaribus quomodo fiat, 25. Inæqualis magnitudo, 25. Vide Sol et Luna.

Ecliptica, 84, 146.

Elaphobolion, Gaza cap. iii.

Embolismi, 175.

Enneadecaeteris Euctemontis et Calippi, 25.

Epactæ lunæ, Gaza c. xv et xvi. Maximus c. xxvii.

Epactæ sois, 178, 180.

Equus mane occidit, 58. Declinatio lumbi, 113. Ortus equi, 129. Cooccasus, 151.

Eratosthenes de octaeteride scripsit, 19.

Etesias, et eorum prodromi, 57, 51.

Eudoxus ubi observaverit, 53. Duos libros scripsit, Speculum et Phenomena, 98. A borealibus stellis disputare est ortus, 100. Rudi Minerva de phænomenis scripsit, 126, 127.

Exhalationes, 144.

F

Feræ, seu Lupi ortus, 154.

Feriæ investigatio, 177, 178, 196.

Fluvii postrema mane occidit, 42, 45. Oritur vespere, 45, 46. Absconditur, 47, 48. Oritur, 50, 52.

Fluvii Orionis ortus, 154. Occasus, 156.

Fordicidia, 66.

G

Gamelion, Gaza cap. iii.

Gemini oriuntur, 59. Gemini antecedentis caput vespere oritur, 44, 45. Mane occidit, 46. Antecedentis caput conditur, 50. Caput antecedentis oritur, 51. Caput succedentis oritur, 51. Capita Geminorum non esse in tropico docet Hipparchus ex declinatione, 115. De ortu Geminorum asterismi disputat contra Eudoxum et Attalum Hipparchus, 127. Verus ortus, 86. Occasus, 140.

Græciæ situs perperam ab Arato aliisque veteribus traditus, 101.

Græci veteres annum ad solem, menses ad lunam exigere voluerunt, 18. Qua ratione secundum tria, ex oraculo, sacrificarunt, 18.

H

Habitationes in sphaera, 11.

Hædi oriuntur, 122.

Hecatombæon, Gaza cap. v.

Heteroscii, 90.

Hilaria, 71.

Hipparchus ubi observaverit, 53. Scripsit de coortibus stellarum, 122.

Homerus astronomus fuit, 74.

Horas ex observatione signorum male definit Aratus, 118 et deinceps.

Horizon duplex, sensilis, et ratione constans, 12. Mutatur hic stadiorum 400 intervallo, 12. Oceanum pro horizonte poetæ capiunt, 51, 84, 96.

Hyades oriuntur vespere, 37. Occidunt, 38. Occidunt vespere, 39. Oriuntur vespere, 39. Oriuntur mane, 39. Vespere oritur lucida Hyadum, 44. Mane occidit, 44. Occultatur, 48, 49. Vespere oritur, 50. Mane oritur, 50.

Hydri lucida oritur, 52. Situs ejus in æquinoctiali, 116. Coortus, 135. Cooccasus, 153.

I

Indictio. Maximus, 181.

Ingeniculus. De eo Eudoxi et Arati hallucinatio, 102. Coortus ejus ex Hipparcho, 128. Cooccasus, 150.

Jejunium SS. apostolorum, 205. Jejunium septimum, 177, 202. Jejuniorum caput, 177.

Joannis (S.) ortus, 182.

Juvenalia, 68.

L

Lacteus circulus, 12, 85, 86, 96, 113.

Læstrigonum situs, 15.

Lateralculum Ursæ majoris, 104.

Leonis sidus ultra dodecatemorium suum excurrit. Ortus, 37. Occidit, 58. Cauda oritur, 42. Oritur vespere, 47, 48. Cauda conditur, 52. Caput oritur, 52. Sielara ejus aliquot distantia ab æquinoctiali, 114.

Leonis cor, 7. Vespere oritur, 46. Occultatur, 51. Oritur, 52.

De ortu Leonis stellati contra Eudoxum et Aratum disputat Hipparchus, 122 et deinceps. Verus coortus, 5. Descensus, 158.

Leporis ortus, 154. Occasus, 156.

Libra occidit, 39.

Ludi palatini, 67. Gottici, 67. Genialici, 67. Venerales, 68. Liberalici, 68. Megalefici, 68. Cereadici, 68. Florales, 69. Maximali, 69. Martialici, 69. Persici, 69. Fabiani Apollinares, 69, 70. Francici, 70. Neptunali, 70. Salutaris Lunæ, 70. Romaniani, 70. Fatales, 71. Alamanici, 71. Augustales, 71. Jovi liberatori, 71. Plebei, 71. Saturnici, 71. Lancionici, 72.

Lunæ apparitiones. 18. Lunaribus syzygia exacta, 21. Quomodo illuminetur a sole, 23, 24. Ejus facies dicitur, 25, 24. Alias celerius movetur, alias tardius, 24. Vide in Eclipsi. Evolutio lunæ, sive ἀναστῆσις, 55. Lunæ notitia accurata pervestigatio, 55 et deinceps. Ejus natura, 55. Defectio, 83. Facies, 83. Speculi instar, 83. Facies, 113. Effectus, 162.

Lunaris annus, 174.

Lyra, 8. Occidit, 37. Mane oritur, 37. Occidit vespere, 37. Oritur vespere, 39. Mane occidit, 42. Oritur, 44. Occidit vespere, 48. Oritur vespere, 48, 49. Occidit mane, 52. De ea error Arati, 106. Declinatio, 116. Coortus Hipparchus, 128. Cooccasus, 150.

M

Macroscii, 90.

Mæmacterion, 157.

Magistri jurant, 72.

Mammes vindemia, 70.

Mathematicæ et physicæ differentia, 75.

Mensis quid sit, 18. Veteribus lunaris erat tricenarius, 20. De Attici agit Gaza a pag. 153.

Meridianus quid sit, 12. Mutatur in trecentis stadiis, 12.

Id quadringentis fieri docet, 50. Quid sit, 84.

Metagitionis, 157.

Meteora et Metarsia quid sint, 91.

Meton observavit Athenis, et alibi, 53.

Metodorus in Italia observavit, 53.

Mundus variis modis accipitur, 77. Figura, 77. Est eum an sit aliquod, 78. An stet, 78, 144.

Munychion, Gaza cap. iii et iv.

N

Nicander junior Arato, 149.

O

Oceanus pro horizonte. Vide Horizon.

Ophiæteris Græcorum, 20. Non congruit lunæ motui, 21.

Ophiuchus male ab Eudoxo et Arato constitutus, 105.

Declinatio humeri dextri, 114. Declinatio genium, 115. Ejus coortus Hipparchus, 128. Cooccasus, 150.

Orion oritur mane, 56, 37. Oritur vespere, 57. Occidit vespere, 59.

Orionis et fluvii communis oritur, 44. Aliæ stelle ejusdem, 44, 45, 48, 49, 50, 54. Zona ejus est in æquinoctiali, 115. Coortus, 154. Cooccasus, 155. Vocatur ἀνεσπάρων a vulgo, 143. Oritur xxii Julii, 143.

Ὀρου Phrygius est sursum, 77.

Ortus et occasus stellarum, 27 et deinceps. Quid sit ὀρθὸς et ἀνατολή, 27. Matutinus ortus et vespertinus, 27 et deinceps. Apparens et verus, 27. Matutini ortus et occasus veri præcedunt apparentes, 28. Vespertini ortus et occasus apparentes priores sunt veris, 28. Matutinus ortus a vespertino quanto intervallo distet, 28. Non omnia sidera, quæ simul oriuntur, simul occidunt; neque simul occidentia simul oriuntur, sed borealia prius oriuntur, posteriora occidunt, 28. Quædam his oriuntur, 29. De ortu et occasu stellarum agit Tattius, 93, 94. De coortibus et

ORDO RERUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

EUSEBIUS PAMPHILI, CÆSARIENSIS EPI SCOPUS.	
Notitia.	9
De vita scriptisque Eusebii Cæsariensis.	53
Veterum testimonia pro Eusebio.	65
Veterum testimonia contra Eusebium.	85
CHRONICORUM LIBRI DUO.	
Præfatio.	99
LIBER PRIMUS.	
Proœmium.	101
CAPUT PRIMUM. — Qua ratione Chaldæi chronographiam conficiunt, ex Alexandro Polyhistore. Et de Chaldæorum libris, deque primo ipsorum regno.	106
CAP. II. — De Chaldaica improbabili historia. Ex eodem Polyhistore Alexandro, de prædicto Chaldæorum libro.	108
CAP. III. — Alexandri Polyhistoris de diluvio. Ex eodem quo dictum est, libro.	114
CAP. IV. — Alexandri Polyhistoris de turris ædificio.	116
CAP. V. — Ejusdem Alexandri de Senecherimo deque Nabuchodonosoro eorumque rebus et gestis et strenuis facinoribus.	118
CAP. VI. — Abydeni de primo Chaldæorum regno.	121
CAP. VII. — Abydeni de diluvio.	121
CAP. VIII. — Abydeni de turris ædificio.	123
CAP. IX. — Abydeni de Senecherimo.	123
CAP. X. — Abydeni de Nabuchodonosoro.	124
CAP. XI. — Ex Josephi priore priscorum Historia. De Nabuchodonosoro.	126
CAP. XII. — Abydeni de regno Assyriorum.	132
CAP. XIII. — E Castoris summatim de regno Assyriorum.	132
CAP. XIV. — E Diodori libro. De regno Assyriorum.	133
CAP. XV. — Cephalionis historici. — De regno Assyriorum.	136
CAP. XVI. — Qua ratione ab Hebræis chronologia tradatur.	143
CAP. XVII. — Josephi ex Phœnicum testimonio de templo Hierosolymis condito.	170
CAP. XVIII. — De Babylonica captivitate Judæorum reliquisque eorundem temporibus.	174
CAP. XIX. — Quomodo in Ægyptiorum chronologia tempora quoque Æthiopum contineantur. Quomodo item Ptolemæi Ægyptum Alexandriamque tenuerint. De ratione chronologiæ apud Ægyptios.	181
CAP. XX. — Ex Ægyptiacis Manethonis monumentis, qui in tres libros historiam suam tribuit. De diis et de heroibus, de manibus et de mortalibus regibus qui Ægypto præfuerunt usque ad regem Persarum Darium.	182
CAP. XXI. — Josephi e Manethonis libris.	18
CAP. XXII. — Quinam post Alexandrum Mæcedonem Ægypti Alexandrinæque urbis regnum tenuerint. E Porphyrii libro.	19
CAP. XXIII. — Græcorum. — Qua ratione Græcorum quitates suas scribant.	21
CAP. XXIV. — Græcorum tempora.	21
CAP. XXV. — Sicyoniorum reges.	21
CAP. XXVI. — Castoris de Argivorum regno.	21
CAP. XXVII. — Argivorum reges.	21
CAP. XXVIII. — Summatim de Athenensium regibus.	21
CAP. XXIX. — Castoris de Athenarum regno.	21
CAP. XXX. — Athenarum reges.	21
CAP. XXXI. — Ex Porphyrii primo philosophice historici libro.	21
CAP. XXXII. — Græcorum olympiades.	21
CAP. XXXIII. — Græcorum olympiades.	21
CAP. XXXIV. — De Corinthiorum regibus. E Diodori Bibliotheca.	21
CAP. XXXV. — Lacedæmoniorum reges e Diodori libro.	21
CAP. XXXVI. — E Diodori libris breviter de temporibus maria imperio tenentium.	21
CAP. XXXVII. — Macedonum reges ex Diodori libro.	21
CAP. XXXVIII. — Macedonum post Alexandrum reges.	21
CAP. XXXIX. — Thessalorum reges.	21
CAP. XL. — Asianorum et Syrorum reges.	21
CAP. XLI. — De præcipuis auctoribus e quibus hæc opera excerptum est.	21
CAP. XLII. — Tempora Romanorum.	21
CAP. XLIII. — E Dionysii Halicarnassei Romæ Historiæ libro primo. — De primis Romæ incolis.	21
CAP. XLIV. — Ex eodem libro. De tempore Eneæ in Italiam adventus.	21
CAP. XLV. — De urbe Roma condita.	21
CAP. XLVI. — E septimo Diodori libro. De veterum Romanorum genere.	21
CAP. XLVII. — Dionysii Halicarnassei de Romanorum post Romulum Romæ exstiterunt.	21
CAP. XLVIII. — Castoris de imperio Romanorum.	21
CAP. XLIX. — Imperatores et consules Romanorum a Julio Cæsare usque ad vicennalia Constantini.	21
LIBER SECUNDUS.	
Præfatio S. Hieronymi.	21
Proœmium.	21
Regum series.	21
CANON CHRONICUS.	21

RATIO TEMPORUM usque ad suam ætatem.	600
Præfatio de Samuele.	600
PARS PRIOR SUMMARIUM TEMPORUM.	600
CAPUT PRIMUM. — Quænam ratio temporum apud Septuaginta interpretes perscribatur ab Adamo usque ad diluivium.	610
CAP. II. — Quæ ratio temporum scribatur apud Septuaginta interpretes a Semo ad annum Abrahami primum.	611
CAP. III. — De Cainano et aliis quibusdam.	612
CAP. IV. — Gentium divisiones.	614
CAP. V. — Semi prosapia.	616
CAP. VI. — Chami prosapia.	623
CAP. VII. — Jabethi prosapia Armeniaca.	635
PARS ALTERA SUMMARIUM TEMPORUM.	645
VETERUM SCRIPTORUM OPUSCULA CHRONOLOGICA ET ASTRONOMICA.	745
Dionysii Petavii monitum.	745
Hipparchi elogium a Suida.	745
De Achille Tatii ex eodem.	745
GEMINI ELEMENTA ASTRONOMIÆ.	747
CAPUT PRIMUM.	747
CAP. II. — De signis quæ stellis sunt insignita, seu de constellationibus.	767
CAP. III. — De axe et polis.	770
CAP. IV. — De circulis spheræ.	771
CAP. V. — De die et nocte.	786
CAP. VI. — De mensibus.	799
CAP. VII. — De lunæ illuminationibus.	815
CAP. VIII. — De eclipsi solis.	819
CAP. IX. — De eclipsibus lunæ.	822
CAP. X. — Quod contrarium mundo motum planetæ faciunt.	822
CAP. XI. — De ortibus et occasibus.	827
CAP. XII. — De zonis in terra.	834
CAP. XIII. — De habitationibus.	834
CAP. XIV. — De significationibus astrorum.	845
CAP. XV. — De evolutione.	854
CAP. XVI. — Tempora signorum in quibus unumquodque eorum sol peragrat: et significationes singulorum signorum sunt ejusmodi.	858
Judicium Dionysii Petavii de sequente sibello.	867
PTOLEMÆI DE APPARENTIIS INERRANTIUM ET SIGNIFICATIONIBUS.	869
Significationes inerrantium stellarum.	905
Kalendarium vetus Romanum.	915
Kalendarium veteris Romani explanatio.	925
Kalendarium Romanum Constantini Magni temporibus.	927
ACHILLIS TATII ISAGOGE AD ARATI PHÆNOMENA.	935
Fragmenta quædam ejusdem Achillis Tatii.	995
HIPPARCHI BITHYNI AD ARATI ET EUDOXI PHÆNOMENA ENARRATIONUM LIBRI TRES.	1001
INCERTI AD ARATI PHÆNOMENA LIBER.	1135
THEODORI GAZÆ LIBER DE MENSIBUS.	1167
S. MAXIMI MARTYRIS COMPUTUS ECCLESIASTICUS.	1218
ISAACI MONACHI COMPUTUS ECCLESIASTICUS.	1279
Computus alter ejusdem Isaaci monachi.	1515
S. ANDRÆÆ CRETENSIS DE CYCLO SOLARI ET LUNARI.	1529
ÆTHI DE SIGNIFICATIONIBUS STELLARUM.	1535
Dissertatio de ortu et occasu siderum.	1537
Præmium.	1537
CAPUT PRIMUM. — De æquinoctialis et zodiaci partitione a Chaldæis, Ægyptiis ac Græcis instituta.	1539
CAP. II. — De longitudine ac latitudine stellarum, ve-	

lius putavit, exposita. Ejusdem Hipparchi error decemtemoria cum asterismis confundentis. Aratus et Servius illustrati.	1546
CAP. IV. — De veterum opinione super annis solis cardinibus, et qua ratione alibi quam initis signorum collocati fuerint. Columella notatur Sothiacæ periodi insignis epocha.	1551
CAP. V. — Illustrantur uberius antiquorum sententiæ de cardinibus annis; ac docetur contra Scaligerum, nunquam ab iis alibi, quam in circulozorum commissionibus, illos esse constitutos; tum de Sosigenis, vel Julii Cæsaris æquinoctiis ac solstitiis. Servius notatur. Varro, Plinius explicati. Sosigenis inconstantia.	1556
CAP. VI. — De falsa Scaligeri sententiâ super veterum astronomorum solstitiis. Contra quem demonstratur, neque perpetuum sub tropico meridiem fieri illos putasse, neque solstitium in toto dodecatemorio. Geminus explicatur.	1559
CAP. VII. — De cardinibus veterum sententiâ contra Geminum defensa. Signa imperantia, auscultantia, videntia, ex Ptolemæi, Pauli Alexandrini, Manilii et Firmici rationibus explicata. Mira in his et Firmici loco hallucinatio Scaligeri.	1565
CAP. VIII. — De dignoscendis stellarum ortibus et occasibus, quorum apud auctores mentio fit: quæ res certis regulis et exemplis instruitur; Theophrastus, Varro, Plinius, Columella, Ptolemæus, alique vel illustrati, vel emendati; quæ sit admissura temporaria et serotina. Genesios locus exponitur.	1568
CAP. IX. — De ortu et occasu Vergiliarum explicantur ea quæ ab antiquis memoriæ sunt prodita. Virgilii de iis locus inextricabilis. Plerique auctores explicati aut castigati.	1576
CAP. X. — De bipartita anni sectione, quam Vergiliis plerique tribuunt.	1584
CAP. XI. — De caniculæ ortu et occasu veterum loca multa: itemque de Procyne, diligenter expensa.	1586
CAP. XII. — De tempore messis in Ægypto et Palestina ex occasione ortus Pleiadum; ac de Sabbato deuteroproto; cujus ratio in Epiphaniis Animadversionibus tradita defenditur, contraque eam objecta solvuntur. Primum mensis ab Hebræis ad novarum frugum tempus accommodatus. Maturitas frugum duplex. Marci evangelistæ locus illustratur.	1591
Dissertatio de Græcorum æris ac computis.	1595
CAPUT PRIMUM. — De triplici Græcorum æra, quæ ad duas redigitur. Illustratur Panodori Chronologia. Maximus, Georgius Syncellus, Theophanes, alique notantur.	1595
CAP. II. — De computo annali veterum, imprimis Africani, methodi vinculis soluto. Ejusdem Africani Chronicum opus illustratur. Photii obscurus locus explicatur. Cæsti Africani.	1603
CAP. III. — De Græcorum æris, quatenus methodis paschalibus, et cyclis implicatæ sunt. Panodori computus illustratur. Ab eo propagatus est alter quem Maximus adhibet.	1605
CAP. IV. — Fragmentum Theophanis insigne ad Græcorum computorum rationem explicandam, ad idque Notæ eodem pertinentes.	1610
CAP. V. — De Græcorum computorum epocha in anno Juliano, deque cyclorum in iis methodo. Maximus illustratur.	1616
CAP. VI. — Confutantur ea quæ de Græcis computis explicavit Scaliger in VII De emendatione temporum itemque variis exemplis illustriores redduntur.	1621
CAP. VII. — De methodo paschali computorum Græcorum ac primum de ἀναμνηστικῆς, sive investiganda feria. Exponuntur elementa ejus omnia; quid sint regulares, concurrentes, ἀναμνηστικῆς. Scaligeri in his error. Maximus et Isaacus expositi.	1624
CAP. VIII. — Explicatur methodus lunæ in computo Maximi, sive Alexandrino. Epactæ lunæ, ejusdemque regulares, et ambarum propagatio.	1628
CAP. IX. — De methodo lunæ in Constantinopolitano computo.	1631
CAP. X. — De lunari ἀργυρῆς, et terminorum μεταπέριου Isaaci Argyri ridicula ratio. Quarta decima Paschalis cur	

in sancti Andreae computo cernitur. 1440
CAP. XII. — Declaratur usus computi superioris Græcorum, et præcipuorum festorum exemplis astruitur. 1442
CAP. XIII. — Methodus computi Græcorum, qui a Maximo, Isaaco, aliisque traditus est, per tabulas et canones expeditissima traditur. 1444

inextricabilis visa Scaligero, facillima declaratur. Idem error Scaligeri.
CAP. XV. — Undecuplatores illos de quibus agit Maximus, usos esse computo Constantinopolitano, et in suo Latinorum methodo, ita tamen, ut a Catholicorum instituto non abhorrerent, contra quam Maximus et Scaliger arbitrati sunt.

FINIS TOMI DECIMI NONI.

Imprimerie MIGNÉ, au Petit-Montrouge.